N°. 1. Vrijdag 4 Januari 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers.	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel.	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht**, Den Haag.

Voor **Administratie en Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **51 Verhulststraat.**

Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, **NIEUWE MOLSTRAAT 20**, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 'sjaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éêns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden**

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

I.

De hoofdbestuursvergadering, welke Donderdag 27 Dec. jl. te 's Gravenhage gehouden werd, was voornamelijk wegens de kerstvacantie, die menigeen aan huis bindt, niet zoo goed bezocht, als wij in het belang der Vereeniging gehoopt hadden. Hoewel het Dagelijksch Bestuur geen urgente punten ter bespreking op de agenda had te plaatsen — reden waarom deze vergadering ook niet vroeger in het jaar was uitgeschreven, — allicht had toch meer dan één bestuurslid van elders het een of ander opzichtens doel en streven van »Oost en West' te berde te brengen waarover dan van gedachten gewisseld kan worden.

Wèl had het Dagelijksch Bestuur een paar zeer belangrijke mededeelingen te doen. In de eerste plaats, dat het er in geslaagd is een oplossing te vinden voor de lang gekoesterde wensch: één gebouw te vinden in het centrum van den Haag waarin als zetel der Vereeniging, de verschillende bureaux, leeszaal en ook »Boeatan" vereenigd kunnen worden.

In de verbreede Heulstraat zijn daartoe de perceelen No. 17 en 19 gehuurd. In het eerste nieuw gebouwd winkelhuis zal over enkele maanden de door »Oost en West« opgerichte permanente tentoonstelling met verkoop en nabestelling een betere huisvesting vinden dan thans in de nauwe, weinig verlichte ruimte van Plaats 9, terwijl de afzonderlijke bovenwoning uitnemende gelegenheid aanbiedt niet alleen voor de leeszaal maar ook voor vergaderlocalen van hoofd- en afdeelingsbestuur, voor de redactie-commissie, en voor den algemeenen secretaris der verschillende commissiën, die er iederen werkdag van 10—12 v. m. en van 2—4 uur n. m. te consulteeren is. Ongetwijfeld zal deze combinatie, die van zelf vereenvoudiging van den zich steeds uitbreidenden arbeid mee brengt, op den duur der Vereeniging zeer te stade komen.

Een ander gewichtig punt van bespreking betrof de reeds vroeger voorgestelde herziening van de Statuten en het huishoudelijk Reglement der Vereeniging. In de voorlaatste Hoofdbestuursvergadering werden reeds eenige wijzigingen vastgesteld. Deze zullen ter algemeene kennisname in een der eerstvolgende weekbladen opgenomen worden, mede ter opwekking voor de afdeelingsbesturen en leden om hun gedachten er eens over te laten gaan, opdat bedoelde herziening zoo doeltreffend mogelijk zal zijn.

Verder werd er besloten om in de tweede helft van April a.s. opnieuw te vergaderen, in de hoop, dat dan het bestuur zooveel mogelijk voltallig zal zijn.

II.

Hoewel volgens art. 6 van het Huishoudelijk Reglement der Vereeniging, de Afdeelingsbesturen niet daartoe verplicht zijn, hopen wij toch, dat zij aan het verzoek van den Secretaris zullen willen voldoen om de sub *a* van bedoeld art., de streng alphabetische naam- en adreslijst van leden met vermelding van die van het bestuur en van de verschillende speciale Commissiën, zoo spoedig mogelijk nà den aanvang van het nieuwe jaar aan zijn adres *Theresiastraat* 8, *den Haag* toe te willen zenden, ten einde tijdig over te kunnen gaan tot het laten drukken der algemeene ledenlijst der Vereeniging.

De Secretaris,
SCHIMPF.

II. Van de Afdeeling 's Gravenhage.

Op Zaterdag **19 Januari** ten **8** ure n.m., in **Diligentia**, voordracht door] den Heer ALB. C. KRUYT over:

Begrippen over recht bij de Toradja's van Midden-Celebes.

Daarna **Lichtbeelden** van POSSO.

Leden van »**Oost en West**" hebben, op vertoon van hun lidmaatschapskaart, vrijen toegang; entrée voor huisgenooten van leden f 0.50, voor niet-leden f 1.

Plaatsbespreking op 18 en 19 Januari van 10—3 uur in het Gebouw Diligentia.

Het nieuwe jaar.

'n Schoone, statige verschijning, schreed zij in vriendelijke majesteit door hoogen zuilengang naar de poort, die zich bij hare nadering opende wijd en doorgang verleende aan 'n oude vrouw, gebogen onder zorgen, die rimpels groefden op het hooge voorhoofd, en de oogen verduisterden, waarmee ze hèn nog toeknikt flauw, die haar danken, terwijl ze die even sluit in pijn, wanneer haar uit die woelige menigte daarbuiten de verwenschingen in schrille tonen in de ooren gillen dier velen, die ze niet had kunnen brengen wat zij van haar hadden verwacht.

Nog klinkt der nieuw aangekomene dat woest satanisch koor in de ooren — haar manend aan wat ook voor haar eens komen zal? Dan — plotselinge stilte eerst en donderend eenstemmig gejuich en gejubel daarop, huldigend de nieuwe Vorstinne, van wie die allen hun heil verwachten, de teleurgestelden, hopende, dat zij hun schenken zal wat ze tevergeefs hadden gewenscht, de tevredenen, gelukkigen, verwachtende dat zij ook nu de bestendiging van tevredenheid en geluk zal brengen.

Met vriendelijken glimlach hoort ze de velen aan, die tot haar komen om heur hunne wenschen te openbaren.

Velen zijn reeds gekomen en gegaan, als ze in hare nabijheid eene liefelijke vrouwengestalte ontwaart, de lenige gestalte in 'n haar vreemd gewaad gedost, het knap aansluitend baadje, met gouden spelden vastgehouden op de borst, en de tot den grond reikende, gebloemde sarong, terwijl onder den weelderigen haardos, die in sierlijken wrong op het ongedekte hoofd is samengevat, uit het matgeel gelaat de oogen neergeslagen voor zich op den grond zijn gevestigd.

„Wie zijt gij? Gij hebt me zeker ook wat te vragen?", klinkt 't vriendelijk, bemoedigend.

Schroomvallig nadert de toegesprokene en blijft dan weer met neergeslagen oogen staan.

„Wie zijt gij?" klinkt het weer.

„Men noemt mij Insulinde," is het antwoord, zacht.

„En wat wenscht gij?" vraagt de vrouwe vriendelijk.

„Veel, mevrouw."

Een lachje plooit den mond der vraagster, die daar zoovelen tot zich heeft zien komen, die opdringerig, brutaal eischend, haast tot het onmogelijke wenschten als ware het een niets en nu dit bedeesde „veel" uit schroomvalligen mond. Vriendelijk, tot spreken noodend, blikt ze in de groote, op haar gerichte vragende oogen.

„Veel mevrouw en toch zoo weinig! Ik ben rijk, toch ben ik arm. De landman, die zijn sawah bebouwt, heeft zaad noodig om te oogsten. Vele zijn mijne sawahs van Poeloe Weh tot waar het Sneeuwgebergte in het land der Papoeas verrijst, maar het zaad ontbreekt. Geef dat mij de macht verleend worde, dat ik mij dit verschaffe, gelijk mij werd beloofd."

„Uw wensch is billijk en de belofte zal ook heilig zijn voor wie haar deed. Is er nog iets anders?"

„Ja mevrouw, ik verlang naar rust en orde. Geef mij wijsheid en beleid, opdat ik de velen mijner kinderen, die zich daarnaar niet willen voegen, tot rede wete te brengen. Geef hun het besef, dat mijn straffende hand slechts hun welzijn beoogt, dat die hand ook helen wil waar zij wondde doch slechts helen kan, waar gehoorzaamheid den toestand heeft gezuiverd."

„Ook deze wensch kan u slechts eeren. Ik hoop dien in vervulling te brengen. Uw wenschen ware vele, is er nog iets?"

„O ja, mevrouw, nog zeer veel. Velen zijn nog de nooden mijner kinderen, maar met de vervulling dier beide wenschen staat de weg mij open, dien ik mij heb afgebakend tot heil van mijn land, tot heil mijner kinderen."

„Moge het mij gegeven zijn, u dien weg te doen betreden," klinkt 't hartelijk nu, met 'n vriendelijk knikje ten afscheid. Maar de andere blijft nog wijlen en dan, vragend, bedeesd, als bevreesd te veel te eischen:

„Nog iets mevrouw."

„Ja?"

„Bewaar mij voor mijne vrienden."

„Hoe zoo?", is de verbaasde vraag. „Vriendschap is toch veel waard?"

„Ik stel vriendschap op hoogen prijs, mevrouw, maar vriendelijkheid kan dooden. Het water bevrucht de sawah, maar de bandjir vernielt den oogst."

De vrouwe knikt in begrijpen.

„Ik zal mijn best doen," zegt ze.

„Dank u", en na de haar toegestoken hand eerbiedig te hebben gekust, verwijdert de lieve verschijning zich, vriendelijk nageblikt uit twee oogen, die de gracielijke bewegingen der wegzwevende gestalte volgen en deze als het ware met één wensch ten goede omhullen.

„Ach neen, 't help toch niets."

„Waarom niet? Kom probeer 't maar — baat 't niet, schaadt 't niet."

Dit gesprek uit hare onmiddellijke nabijheid opgevangen, doet de starende omzien, waarop ze 'n aardig stelletje ontwaart, eene vrouw, in kleurig baadje en rok, en 'n bonte doek om het hoofd gewonden, een ietwat tegenstribbelenden man, donker gekleurd als zij, met zich voerend.

„Hebt gij mij iets te vragen?", is de vriendelijke vraag tot beiden gericht.

„O ja, hier hij wel. Maar praat dan toch," spreekt zijne gezellin tot den nog steeds sprakeloozen man, en dan weder tot de vrouwe vóór hem: „Hij moppert den ganschen langen dag, of ie op Sint Martijn, Statius of in Willemstad zit, en nou zegt ie niets."

„Ontbreekt er zooveel aan, m'n goeie vriend? Wat zoudt ge dan wel wenschen?"

De vriendelijke toon doet de toegesprokene even opzien. Reeds opent hij den mond tot spreken, doch zich plotseling dan afwendend, onwillig:

„Dat weet ik niet."

Zij keek hem 'n wijle aan. „Dat weet ik niet," herhaalt ze zacht met schouderophalen, en toen luide:

„Dat weet ik niet? Leer te weten, mijn goede vriend, wat ge wilt, wat ge wenscht. Misschien dat dan ook tevredenheid uw deel wordt."

„Och wat tevredenheid. Wees nu maar tevreden, wanneer zoo'n Castro van alles tegen ons kan uithalen wanneer sinjeur Godden beletten kan, dat op Santa Barbara eenige honderden werk vinden, terwijl de regen telkens jaren haast uitblijft, zoodat er niets te planten valt, en dan weer bij stroomen neerkomt, zonder dat we het water vast kunnen houden. Wees . ."

„En is er dan geen kans op verbetering in dit alles?" klinkt het vragend, ernstig.

„Jawel..... Maar..... och! 't helpt toch alles niets."

„Vriend, ge zegt niet te weten wat gij wenscht. Wenscht gij mogelijk niet te veel?" . . . . .

„Ik weet 't niet," onwillig, schouderophalend.

„Vriend," en ze boog zich tot hem over, hem op den schouder kloppend. „Kom, wanneer voor mij de tijd van heengaan is gekomen, weer eens terug. Mogelijk dat we elkaar dan beter verstaan."

„'t Is waarachtig te hopen, want zoo'n Isegrim is heelemaal geen gezellige overbuur om mee op te schieten."

Glimlachend wendde ze het gelaat tot deze spreekster:

„Wel vrouwtje, gij weet zeker wel, wat ge wilt en wenscht. Doch mij dunkt uwe wenschen kunnen niet vele zijn . . ."

„Wel wis en drie missie. Daar hebt je eerst de kruloten, die de klad hebben gebracht in m'n cacaoplantages, ik wou dat u nou's de klad in die vreemde dingsigheidjes bracht; dan wou ik wel dat de bacoven-cultuur nou 's goed gelukt; dan hoop ik m'n spoorweg te krijgen tot Dam met 'n mooie flinke brug over de Suriname. Ook zou ik nog willen dat er een heele hoop meer goud van 't jaar gewonnen wordt, dan 't vorige. Dan heb je die déportés. Ik wou dat de Franschen d'rlui luitjes beter behandelden, zoodat ze d'r bij mij niet naar zou'n talen om die menschen op te voeden, voor negentig percent onbegonnen werk, missie, en ik zit intusschen met die negentig percent opgescheept. En dan wou ik dat de hernhutters en de paters . . . ."

„Met godsdiensttwisten kan ik me niet inlaten."

„Ik wou u just vragen, te maken dat ze zich bij mij daarmee niet inlaten. Want ziet u, dat brengt de klad in de gezelligheid. En ik hou van gezelligheid en 'n pretje. Ik wou wel dat elken dag 'n spoorweg geopend werd, of 'n bacoven-contract geteekend, of zoo iets . . ."

Spreekster houd op, ziende hoe de andere zich, met vriendelijk hoofdnijgen, reeds van haar heeft afgewend, om een volgende te woord te staan.

Nog even staart ze de hooge, trotsche gestalte aan, want ze heeft nog heel wat meer op haar vragenlijstje, en toen eindelijk na vergeefs wachten:

„Nou, afijn, als ze me dat geeft, wat ik al gevraagd heb, zal ik toch ook al heel blij mogen wezen." En toen tot den stuurschen gezel, „Kom, vrind, Isegrim, laten we maar weer den tocht voortzetten."

„Waarheen?", norsch, onwillig.

„Kom! Denk 's aan wat ze je gezegd heeft: Wie weet wat ze je nog brengt. Straks koopt Teddy of Koning Edward nog 'n hoed van je en dan ben je aardig binnen. En dan . . . Kom, wie weet!"

„Zou je denken?" Er spreekt een glimp van hoop uit zijn oogen, uit zijn stem, en de hoop alleen reeds vervult hem met nieuwe kracht voor den langen tocht.

Pers-kroniek.

De heer J. L. C. Monsanto, een Curaçaonaar, geeft in het Vaderland goede tijding uit Curaçao en verwacht veel van de toekomst. Na opgemerkt te hebben dat het bestuur der kolonie in de laatste jaren een zware taak te vervullen had: allerlei rampspoeden moesten het hoofd geboden worden, vervolgt hij, sprekende over de toekomst:

„De regen — de oorzaak waarom de kleine landbouw in de laatste jaren zich niet kon ontwikkelen, zoodat nijpende armoede de woning der armen binnendrong, die machteloos den oogst mislukken zagen — die regen ook voor onzen kleinhandel van geen geringe beteekenis, gedacht zich onzer in ruime mate. Wel was het dus een verblijdend teeken, dat hij, na jaren, eindelijk overwinnaar bleef in den strijd tegen de alles doodende droogte.

Gedurende negen dagen en nachten viel hij met donderend geweld op onzen spoedig doorweekten bodem neer, gedenkt zich onzer sinds bijna elken dag, vulde met kwistige hand onze dammen en deed in aller harten de hoop herleven, dat veel ten beste keeren zal. Dank zij de dammen, aangelegd onder bekwame leiding van den heer M. C. Pauel, werd het doelloos wegstroomen van dat voor ons land zoo kostbaar hemelwater op geen geringe wijze verhinderd, zoodat wij niet dan met blijdschap gewag maken van het plan van het bestuur om in dien geest krachtig voort te gaan.

Moeten wij het doorbreken van enkele dammen melden, die bezweken zijn voor den enormen toevloed van het water — het feit, dat verreweg de meeste weerstand boden aan zulk een geweldigen regenval — eenig in de geschiedenis van Curaçao — strekt den tegenwoordigen directeur van openbare werken als voldoening van zijn niet te ontkennen ijver en moeite bij het vervullen der op Z.E.D. rustende plichten.

Hoe anders ziet het er thans uit! Met nieuwen moed tijgt men aan het werk, uitgestrekte velden beplantende, goeden oogst voorspellende, zich verheugende niet al te lang meer het zoo geliefde slijk der aarde te zullen missen, om behoorlijk in het onderhoud van zich en de zijnen te kunnen voorzien.

Doch in geen geringe mate draagt thans ook de hoedenindustrie veel bij, om ons volk zich gelukkig te doen gevoelen. De bloedprijs van *f* 1.50 p. d. strooenhoeden is sinds geruimen tijd verhoogd tot *f* 6.— p. d., wat — naar wij hopen — van blijvenden aard moge wezen. Als men bedenkt dat een vlugge vlechtster per dag een hoed kan vlechten en zelfs meisjes van twaalf jaren niet onbekend zijn met die kunst, dan kan men zich gemakkelijk de vreugde voorstellen, die er in honderden gezinnen heerschen moet.

In die ellendige dagen van tegenspoed toch, moest de vader, op welke wijze dan ook, voedsel zien te krijgen voor zich en de zijnen en nu — vol hoop bewerkt hij zijn stuk grond, wetende, dat vrouw en kinderen dank zij de verhooging van den prijs der stroohoeden, in aller behoeften zullen kunnen voorzien. Een direct en natuurlijk gevolg daarvan is het gebrek aan dienstboden, dat zich met den dag erger doet gevoelen, want trots zeer goede betaling, treft men wel moeite geschikte huis- of keukenmeiden aan.

Heeft dus ons bestuur zeer veel te kampen gehad met onoverkomelijke bezwaren van de zijde van moeder natuur, thans, nu de regen als trouwe vriend ons eiland schijnt te willen behandelen, kan de landvoogd met nieuwen moed zich wederom wijden aan de behartiging van den kleinen landbouw, waarvan — wij hopen het in het belang van ons volk van ganscher harte — de resultaten van gunstigen aard mogen wezen.

Eindelijk wensch ik de aandacht te vestigen op ons politiekorps, een korps, zoo noodzakelijk voor de handhaving van openbare orde en zedelijkheid, maar bestaande uit elementen, die daarvan geen behoorlijk begrip hebben. Hoe ellendig het meerendeel dier politiebeambten zich van hun plicht bewust zijn — hoe ontegenzeglijk „onbruikbaar" de tegenwoordige zwarte dienaren der politie voor zulk een betrekking in werkelijkheid zijn, kan duidelijk blijken uit een in de Vrijmoedige dd. 29 Nov. ll. ingezonden stuk, dat, behalve door de Amigoe, door alle hier verschijnende, in 't Hollandsch of Spaansch geredigeerd wordende bladen krachtig en degelijk ondersteund werd. Wij hopen, dat zulks de Nederlandsche Regeering zal mogen bewegen haar aandacht te vestigen op het bestaan van een toestand, zoo nadeelig in een beschaafde maatschappij, een toestand, die in een Nederlandsche bezitting niet langer mag worden gedoogd. Buiten twijfel zal de H.E.G. gouverneur krachtig medewerking verleenen om dezen ongezonden, met den vooruitgang der beschaving strijdenden toestand voorgoed te doen verdwijnen. De Amigoe di Curaçao wil hoogere bezoldiging hebben van de politiebeambten, maar — welk een onzin — behoud van de ongeschikte elementen. Allereerst moeten al die negerbeambten, die per se voor zulk een dienst onbruikbaar zijn, worden ontslagen, en dan is het zaak door betere betaling naar bruikbaar materiaal uit te zien, want ongetwijfeld zal het geld, uit te geven voor de algeheele „reorganisatie der politie", goed besteed, heil aanbrengen aan ons beschaafd publiek, dat sinds lang machteloos gedwongen is, om vrede te nemen met een nietswaardig politiekorps, hetgeen alleszins een schande is voor het moederland."

Het zou zeer wenschelijk zijn indien de aandacht der afdeeling West-Indië aan Koloniën eens viel op het schrijven van den heer Monsanto. In het bijzonder op de politie-klacht, waarover ook van andere zijde ons klachten ter oore kwamen.

Over de Melaatschen-verpleging schrijft de emeritus predikant, Ds. H. H. Zaalberg, een warm woord in de Nieuwe Rotterdamsche Courant tot opwekking om steun te verleenen aan het echtpaar Weiss, dat hier te lande en ook buiten de grenzen giften zal inzamelen ten behoeve van de bekende Leprosen-instelling „Bethesda".

„Binnenkort zal de isoleering der Leprozen, zoo schrijft Ds. Zaalberg, nadrukkelijk voorgeschreven zijn en, wat meer zegt, de doorvoering van dat voorschrift met ernst worden ter hand genomen. Er zal heel wat overleg en zeemanschap noodig zijn om de klip van te groote hardheid te ontzeilen, zonder door toegevendheid eenvoudig den maatregel te ontzenuwen. De gouverneur deinst voor de bezwaren, hem alle zeker bekend, niet terug en rekent op medewerking van allen, die invloed op de goede en dus ook de humane doorvoering kunnen hebben.

En hij rekent niet alleen op den ijver en het plichtsbesef zijner ambtenaren, maar evenzeer op de macht der menschenliefde en hetgeen zij kan doen tot verlichting van het lot der ongelukkigen.

Mij staat bij het vermelden van deze bondgenoote van den gouverneur voor oogen, dat de overheid nooit tot dezen ernstigen stap, in 't belang van de bevolking en ook van de ongelukkigen zelf, zou kunnen overgaan, indien niet de Melaatschen-verpleging in Suriname, vooral de particuliere, van Catholieken en Protestanten, zich in de laatste jaren op hoogst merkwaardige en allerloffelijkste wijze had ontwikkeld.

In 1894 beproefde Jhr. van Asch van Wijk, toen zijn plan om de verpleging van de melaatschen van Staatswege geheel te leggen in de handen der R. C. geestelijken schipbreuk geleden had, de goedkeuring der Kol. Staten te verwerven voor een groot Staats-Etablissement, met medewerking van de particuliere verpleging van Catholieken en Protestanten beiden. De Staten vroegen echter vooraf een dwangwet; en de gouverneur was niet bereid die te geven. Dat nu destijds een gouverneur voor gedwongen isoleering terugdeinsde zat 'm in 't feit dat de bevolking van verpleging van melaatschen weinig of niets had gezien en dus niet anders dan met een huivering aan scherpe maatregelen kon denken.

Wat dus vroegere gouverneurs niet hebben kunnen doen, al ging hun de zaak zeer ter harte, kan gouverneur Idenburg wel. Dank zij de gelegenheid die er nu is, immers in de asyls van Catholieken en Protestanten, voor eene andere verpleging dan in een Staatsgesticht, waaraan in Suriname niet te schoone herinneringen zijn verbonden. Ook met het nieuwe Staats-etablissement op Groot-Chatillon, in 1898 geopend, en met dat alleen, zou ongetwijfeld een stap, als waartoe gouverneur Idenburg nu het initiatief nam, een onmogelijkheid zijn.

Van hoeveel belang voor het welzijn van Suriname, in verband met de zoo geduchte verspreiding der Lepra in stad en land, de krachtige ontwikkeling der particuliere verpleging is, vloeit uit het bovenstaande van zelf voort.

Die particuliere verpleging moet leven en bloeien van de liefde der bevolking van Suriname zelf, van de geestdrift dergenen die er voor ijveren, van den heldenmoed harer eenvoudige zusters, maar ook van de belangstelling, van de barmhartigheid, van de geloofsopgewektheid, die elders, en vooral in het Moederland gevonden worden. Niet alleen bij zendingsvrienden, maar bij allen, die iets gevoelen voor deze zoo vreeselijke ellende en voor de heerlijke zelfopoffering van meest jonge mannen en vrouwen, die verkozen hebben te midden dier ongelukkigen te leven."

Vervolgens maakt de schrijver melding van de zending-Weiss en beschrijft dan de werking dezer wakkere personen.

„Met de liefdezusters, eveneens uit den kring der Duitsche broedergemeente, leven en werken de heer en mevr. Weiss in het rustig, vriendelijk oord voor de zieken, hun kinderen, zeggen zij. En intusschen werd hun ijveren in Bethesda er ook een voor Bethesda, voor de isoleering der leprozen in 't algemeen. Ze zouden aan de ongelukkigen in geheel de kolonie door een voortreffelijk asyl toonen wat er inderdaad voor hen te doen is. Dat Bethesda moest worden wat het zijn kon, een vrije samenleving van lijders, in de meest gunstige omstandigheden. Maar daarvoor was noodig: meer geld dan arm Suriname kon geven en dus steun van buiten, gezocht waar dan ook, 't kostte nog zooveel inspanning. En zoo werkten de echtelingen in ruimeren zin nog, dan door hun werk te Bethesda. Strijders tegen een ontzettende ziekte, die, uit de lagere, armoedig en ongezond levende volksklasse gesproten, als een veelarmig monster, wijd en zijd, ook onder de beter gestelden, kleurlingen en blanken te gader, ja uit de hoogere standen, zijn slachtoffers grijpt.

Hoeveel moeite hebben zij zich al getroost! In 1904 bezochten zij in de Vereenigde Staten van stad tot stad, een groot aantal van de invloedrijkste personen, hielden meetings, schreven en lieten voor zich schrijven, in couranten en vlugschriften. En wat zij vermochten is treffend zichtbaar en in de sedert te Buffalo N. Y. werkzame „Leper Society" tot hulp van Bethesda, een genootschap dat op verschillende plaatsen zijn vertakkingen heeft en — bewijs van groote belangstelling! — dezer dagen twee dames naar Suriname zond om de behoeften van Bethesda te leeren kennen?"

Ten slotte zegt Ds. Zaalberg:

„Met het scheppen, dat wil, gelukkig, nu eigenlijk zeggen: het vergrooten en hervormen van een asyl voor melaatschen, wil men vooreerst aan de ongelukkigen zelf, in een vriendelijk en gastvrij oord, met verpleging en godsdienstige leiding, verzachting van hun lijden en een aangenaam leven trachten te geven, maar ook in de tweede plaats, een weldaad bewijzen aan de familiën, van wie deze vreeselijke kwaal een offer eischte en aan de gansche samenleving, in wier midden de verderfengel rondgaat.

Er wordt dezer dagen weder een beroep gedaan op de barmhartigheid en op de belangstelling van het Nederlandsche volk voor een zijner koloniën.

Er werd wel eens gezegd: dat zorgen voor melaat-

schen is geen zaak van particuliere liefdadigheid; laat het gouvernement het doen. Een bewering, die weinig steek houdt. Hoe zou een gouvernement kunnen beschikken over zorg, toewijding, geestelijke leiding, zooals die op Bethesda te vinden zijn?

Zouden wij ook soms rekening hebben te houden met de opmerking: ook wel eens gehoord: waarom zooveel opofferingen voor menschen, die opgeschreven zijn ten doode, voor uitterenden? Ook ik heb soms gedacht, hoeveel opgewekter het is tijd en liefde te wijden aan de vorming van frissche krachten, aan onderwijs enz. Maar iedere maatschappij heeft zijne nooden. De keuze van het liefdewerk staat meestal niet aan ons. In verschillende richting werkt men, ook in Suriname aan de belangen der gemeenschap. Zijn wij er dankbaar voor dat er edele harten zijn, die voor de zware taak melaatschen-verpleging zijn ontgloeid.

Eens zal de wetenschap ook de Lepra weten te weerstaan. Al vast strijden geloof en liefde om hun, die er door bezocht zijn en hun, die met hen lijden, een helpende hand toe te steken.

Er is voor mij in deze zaak nog bovendien iets heel moois. Protestanten van verschillende kerken en zienswijze hebben op dit terrein tot kloeke daad de handen ineên gelegd. En de wijze waarop zij te werk gaan wekt liefde en vindt medewerking ook bij zeer velen, die buiten hare kerkgemeenschap staan. Die samenwerking is gelukkig voor de kolonie en strekt, die met de verpleging zijn belast, niet weinig tot eer."

Over het Nationale Hindoecongres schrijft het Vaderland:

De Hindoes, met hun aloude beschaving, met hun hoog-ontwikkelde philosophie, die hoe langer hoe meer de voedingsbron wordt voor allerlei geestelijke stroomingen in Europa, worden nog steeds door het Britsche rijk als een minderwaardige, onmondige kolonie behandeld. Zij hebben niets te zeggen in de regeering van hun land. Zij hebben geen ministers, noch volksvertegenwoordiging, en tot voor korten tijd waren zij ook uitgesloten van het bekleeden van alle hooge staatsambten.

In het jaar 1857 beproefden zij eene opstand tegen het Engelsche gezag, die in bloed werd gesmoord.

Sedert hebben zij alle pogingen om met wapengeweld hun onafhankelijk volksbestaan te heroveren, opgegeven.

Maar de krachten, die in het hoog begaafde volk huisden, waren niet dood, al uitten zij zich op andere wijze. Langzamerhand begon men den weg te zien, waarop de zelfbevrijding kon plaats hebben.

Het moest geschieden door het verkrijgen van medezeggenschap in de regeering van het groote rijk, waarvan zij deel uitmaakten.

Bij de steeds voortgaande organisatie en de allengs grooter wordende gecompliceerdheid van de hedendaagsche samenleving, is de uiterlijke politieke indeeling der volkeren niet meer van zoo groot belang als vroeger. Men begreep, dat een Indië met zelfregeering met Engelsche opperheerschappij niet veel zou behoeven te verschillen van een, ook in politiek opzicht, onafhankelijk Indisch rijk.

Er kwam dan een samenleving der nationale gedachte, die allengs der Indische pers, en een steeds grooter wordend deel der bevolking ging omvatten.

Een betrekkelijk onbeduidende gebeurtenis was voldoende om aan de buitenwereld te toonen, hoever de nationale bewustwording onder het Hindoe-volk reeds was voortgeschreden.

Een nieuwe indeeling van Bengalen zette de gemoederen in vuur en vlam. Er hadden opgewonden protestmeetings plaats en er werden delegaties gezonden naar den gouverneur van Bengalen, om den maatregel opgeheven te krijgen.

Hoewel deze actie haar onmiddellijk doel miste, had zij toch het indirecte gevolg, dat men in Engeland de eischen en verlangens der Indische bevolking wat ernstiger begon te nemen.

In deze omstandigheden kreeg het een-en-twintigste nationale Indische congres, dat dezer dagen te Calcutta geopend werd, een bijzondere beteekenis.

Men heeft reeds het een en ander kunnen lezen uit de redevoering, waarmede de 81-jarige Dadabbai Naoroji het congres opende. Deze Naoroji is in zijn sympathieke en eerbiedwaardige persoonlijkheid zelve een uitnemend specimen van zijn hoogbegaafd volk.

Professor in de wiskunde en de philosophie, was hij de eerste en tot dusver de eenige Hindoe, die het Engelsche parlement heeft betreden, waarheen hij door de kiezers van een Londensch district was afgevaardigd.

Geen wonder is het, dat hij in zijn openingsrede zijn landgenooten opwekte om door alle gepaste middelen te streven naar het verkrijgen van een eigen vertegenwoordiging en een eigen constitutie. Het feit, dat Transvaal, de jongste der Britsche kolonies, reeds zulk een constitutie heeft gekregen, was voor den geleerden spreker een krachtig bewijs, dat ook het Hindoe-volk zijn wenschen binnen afzienbaren tijd zou zien bevredigd."

Algemeene Berichten.

De dood van den vorst van Goa.

Blijkens een uit Ned.-Indië bij het ministerie van koloniën ontvangen telegram, bereikte luitenant Christoffel in den nacht van 24 op 25 December met zes marechaussées de schuilplaats van den vorst van Goa te To Boeloebaoewe in Sidenreng.

Bij eene poging tot ontvluchting stortte de radja van Goa met acht zijner volgelingen in een ravijn en kwam daarin om.

Het lijk van den radja werd gevonden, is 30 December naar Makkassar overgebracht en daar aan zijne nabestaanden overgegeven.

———

In ons vorig nummer namen wij een ingezonden stuk op van den gepensionneerden ass.-resident, den heer Twiss, rakende de bekende quaestie van den aanleg van den Pariaman-spoorweg; een artikel dat ook aan andere bladen was toegezonden en daarin opgenomen werd. Niet geheel vreemd aan dit verweerschrift zal zeker wel het bericht zijn, dat kort daarop in de pers circuleerde en dat wij hieronder laten volgen:

„Na het wetsontwerp betreffende den aanleg van een spoorweg, uitgaande van de Sumatra Staatsspoorweg naar Pariaman nog nader verdedigd te hebben tegen het verwijt, dat de opbrengst de kosten niet belooft te dekken, wijdt de Minister nog een woord aan het optreden van den oud-assistent-resident Twiss.

De Minister heeft nadere inlichtingen, waaruit blijkt, dat de heer Twiss wèl den gouverneur van Sumatra's Westkust zijn bezwaren heeft meegedeeld, reden waarom Z. Exc. thans zachter over het optreden van dien ambtenaar oordeelt."

———

Vereeniging voor Suriname.

In de Zaterdag 29 December, te Amsterdam onder voorzitterschap van den heer J. G. van Hemert gehouden jaarvergadering dezer vereeniging werd door den Secretaris het jaarverslag uitgebracht, waaraan wij het volgende ontleenen:

„In den loop van dit jaar ging de vereeniging over tot het uitgeven van een boekje: Het verslag van den Ingenieur E. Middelberg, leider der exploratie van Gouvernementswege, over een door hem gebracht bezoek aan de Omai-mijn in Britsch Guyana. Dit boekje werd den leden rondgezonden. Het Bestuur sprak den dank uit aan den Minister van Koloniën en den Gouverneur van Suriname voor de vergunning hem gegeven deze gegevens in den kring der Vereeniging bekend te maken. Waar in den laatsten tijd de aandacht door gestadige toenemende goudproductie van onze kolonie opgewekt wordt, daar meende het bestuur dat het nuttig en aangenaam was bekend te maken hoe in een kolonie, waar het goud in eenzelfde soort formatie als bij ons voorkomt, in een mijn die vroeger ook gesukkeld heeft, nu een duidelijk succes behaald is.

De uitgave van dit boekje toont aan hoe het Bestuur de Vereeniging aan haar doel wil doen beantwoorden, het wil de belangstelling opwekken, en voor belangstellenden materie verzamelen en verspreiden die hun kennis der kolonie kan vermeerderen.

Ook het finantiëel steunen van expedities tot onderzoek van het binnenland ligt in de even aangeduide lijn. De Vereeniging gaat daarmede naar de mate van haar krachten, door. Een nieuwe expeditie in voorbereiding zal ook thans weder door de Vereeniging worden gesteund.

De heer Mr. G. M. den Tex, aan de beurt van aftreden, werd als bestuurslid herkozen.

Voordracht op Zendingsgebied.

De zendeling *Alb. C. Kruijt* zal op *Vrijdag* 4 *Jan.* een lezing houden in de groote zaal van de *„Chr. Vereen. van Jongemannen"*, Prinsegracht 4, over het onderwerp: **„De indruk, dien het Evangelie maakt op den heidenschen geest.**

Oost-Indische Berichten.

De terugkomst van den Regeerings-commissaris, den heer **F. A. Liefrinck** van Bali, heeft aan het Bat. Nieuwsblad aanleiding gegeven dezen hoogen regeeringsambtenaar te interviewen en wat de heer L. heeft willen loslaten, niet veel dat reeds niet bekend was, is afgedrukt in dat blad.

Nu, op last uit Holland, na de zege der wapenen, de diplomatie aan het woord is geweest, bestaat in gezaghebbende kringen lang geen zekerheid, dat niet over eenige jaren opnieuw een gewapend optreden zal noodig zijn en wel tegen Kloengkoeng en Bangli.

Had de minister niet ingegrepen, heel Bali zou onder ons rechtstreeksch gezag kunnen zijn gebracht maar aan het departement van koloniën was men verschrikt over het groot aantal offers, dat gevallen was. Men vreesde de openbare meening en een interpellatie in de Kamer en toch weten wij nu, hoe kalm de natie en hare vertegenwoordigers de heele Bali-affaire hebben opgenomen.

Nu fluistert men dat over niet zoo langen tijd Flores een beurt zal krijgen, maar ik geloof niet dat een militaire actie van eenig belang voorloopig is te wachten.

De overval op Nieuw-Guinea. De Makassaar deelt dienaangaande nog de volgende bijzonderheden mee:

Den 15en November ging de patrouille, ter sterkte van 29 militairen en 6 gewapende politieoppassers, onder bevel van den luitenant J. C. van Nispen, van Kakas op marsch. Tegen den middag om twee uur werd de troep van de omringende hoogten beschoten, met het gevolg, dat al heel spoedig twee europeesche

fuseliers sneuvelden. Onder het vuur van de Alfoeren, dat hoe langer hoe heviger werd, werd de marsch voortgezet; vijf inlandsche fuseliers werden doodgeschoten, de luitenant van Nispen kreeg een schot in den rug en moest door een dwangarbeider gedragen worden.

Gewond werden de ziekenoppasser Cohen (schot linkerbovenarm), de inlandsche hoornblazer (vleeschwond rechterbovenarm), drie inlandsche fuseliers (resp. linkeroor, knie en schampschot voorhoofd), een gewapende politieoppasser en een dwangarbeider (schotwond door de rechtervoorarm met verbrijzeling van de beenderen.

Den 16en November 's avonds werd de kampong Hajoe Oening bereikt. Daar schijnt het verband geheel en al verloren te zijn gegaan, begrijpelijkerwijze, en heeft ieder getracht op zijn eigen houtje te ontsnappen. Van de duisternis gebruik makende, zijn de overgeblevenen, met achterlating der gesneuvelden, door de hen omringende Alfoeren weten te ontkomen.

Hadden de lieden der patrouille dien avond niet aan de insluiting weten te ontkomen, dan zouden ze nu niet meer onder de levenden hebben behoord. Bij gedeelten kwamen zij langs een omweg van drie dagen te Fak-Fak aan.

De gewonden zijn naar Banda overgebracht met het stoomschip „Duymaer van Twist".

Te Banda lag de „Rochussen", aan boord hiervan was het laatste teeken tot vertrek juist gegeven toen de „Duymaer" in de verte aankwam met het signaal in top, dat er gewonden meegevoerd werden. Daar deze te Banda niet behoorlijk verpleegd konden worden, want, gelijk reeds is meegedeeld, had de overste Dreiber ook geneeskundig personeel vandaar weggehaald, nam de „Rochussen" de gewonden over en bracht ze naar Ambon.

Hoe men een goedkoopen riettuin aanlegt. Java is groot en er zijn vele riettuinen, schrijft het Soer. Handelsblad, maar nog nergens is zeker een dergelijke tuin met zoo geringe kosten aangelegd als ergens in den Oosthoek — de plaats doet er minder toe — door een administrateur met een adellijken naam. Het ons gedane verhaal luidt als volgt:

In de buurt van dien administrateur woont een eenvoudige bibitplanter, die bibit te koop had. De administrateur zond er een employé heen, met de boodschap, dat hij die bibit wel hebben wou. Accoord, zei de arme man, u baas kan ze laten halen tegen betaling van ƒ 60.

De bibit werd gesneden, aanvankelijk ½ tot 2 voet lang, maar eenige dagen later sneden de koelies van den rijken man er stokken van meer dan 1 meter af.

De arme man beklaagde zich bij den rijke; hij had wel zijn bibit, niet zijn riet verkocht. De rijke man antwoordde, dat hij den heelen tuin, bibit en riet, had gekocht, wat niet waar was. De arme man protesteerde.

— Nu dan vraag ik mijn geld terug.

— Goed, zei de andere, maar ik heb het al verbruikt; geef mij dus uitstel tot ik mijn riet verwerkt heb.

— Uitstekend — aldus de rijke — betaal mij maar met suiker af, 1200 tangkep, en help mij dan nog aan wat bibit, om totaal een bouw grond te kunnen beplanten.

— Goed, zei de arme weer, maar help u mij dan aan drie sappies voor het vermalen van mijn riet; dat zal ongeveer 2 maanden duren.

— Top, zei de rijke, ik leen je 3 sappies voor 2 maanden.

De overeenkomst werd schriftelijk opgemaakt, de een gaf bibit voor één bouw aanplant, de ander 3 sappies voor 2 maanden.

De bibit werd gehaald, dag in, dag uit en de arme man leverde suiker, tot 450 tangkeps toe. Maar toen werd het hem te bar en hij vroeg de koelies, die de bibit haalden, hoeveel terrein zij al met zijn stekken hadden beplant.

Vijf bouws zeiden de koelies, en 't bleek ook zoo te wezen.

De rijke man had een bonne, die niet alleen de huishouding beheerde, maar ook zaken van de onderneming afdeed. Deze schreef den armen man, dat de tot op dat oogenblik ontvangen suiker maar ƒ 12 had opgebracht en dat hij nu maar zorgen moest voor de rest in contanten.

Die had de arme man niet en hij schreef daarom den rijke, dat het toch niet aanging, nog geld van hem te vorderen, waar hij voor 5 bouws bibit had geleverd en dus voor 4 maal ƒ 50 = ƒ 200 bibit te veel uit zijn tuin was gehaald.

De rijke man antwoordde niet op den brief en haalde op een oogenblik dat de arme man niet thuis was, zijn sappies weg uit diens stal.

De arme man beklaagde zich daarover bij den kadi, die recht sprak in de hoofdplaats van de afdeeling, waarin de rijke en de arme man woonden. Hij vond dat het, waar een schriftelijke overeenkomst bestond, niet aanging dat de eene partij zich zoo maar aan de overeenkomst kon onttrekken, zijn erf binnendringen en de daar gestalde, gehuurde sappies weghalen. Zijn riet, waarvan de bibit was afgesneden, droogde op het veld uit, nu hij geen sappies had om te malen; en de arme man leed groote schade.

Den 22en dezer sprak de kadi recht.

Na de gebruikelijke vragen aan den armen man, vroeg de rechter:

Heeft u koeien van den rijken man geleend?

Ja, luidde het antwoord, en de rijke man heeft ze vóór den tijd, die onze schriftelijke overeenkomst aangeeft, laten weghalen.

Dat doet er niet toe, zeide de kadi, de rijke man heeft slechts zijn eigendom weggehaald. Dat is geen diefstal. Habis perkara!

De zaak was en bleef afgedaan in minder dan 5 minuten. De rijke man werd vrijgesproken; de protesten van den arme werden niet aangehoord. Hij was een halven dag van huis geweest, kreeg 4 gulden getuigengeld, en ook: habis perkara!

De rijke man keerde naar zijn huis terug, erg in zijn schik. Voor ƒ 60 contant had hij 450 tangkeps suiker en 5 bouws met mooie bibit beplant."

Een maleisch rechtskundig maandblad. De redacteur van de Sinar Matahari, Raden Mas Tirto Adhi Soerjo, te Weltevreden, is opgetreden als hoofdredacteur van een nieuw maleisch rechtskundig maandblad, dat uitgegeven wordt te Ambon door de „Ambonsche drukkerij". Hij meent dat het inlandsch element onder de rechtskundigen groote behoefte heeft aan zulk een orgaan.

Behalve dat, zou ook de aanstaande djaksa of het candidaat-lid van een inlandsche rechtbank gelegenheid vinden een blik te werpen in de practijk, eene voorbereiding dus voor zijn aanstaande post.

(Javabode).

Een practische maatregel. Volgens de Manila Times zullen in het vervolg de rechterlijke ambtenaren, behoorende tot de landraden, en die ambtenaren, welke belast zijn met de behandeling van aangevraagde gronden en alles wat daaraan annex is, hun traktement niet kunnen toucheeren, alvorens het bewijs geleverd te hebben, dat zij alle zaken hebben afgedaan, die meer dan negentig dagen oud zijn.

Naar de Buitenbezittingen. Naar de Preanger Bode mededeelt, heeft de heer van Emmerik zijn zin gekregen. De regeering stond hem ƒ 6000 toe voor het nemen van een kolonisatie-proef in Midden Celebes. Binnen twee maanden vertrekt hij nu met de eerste dertig emigraten naar het Paloedal.

Ongeloofelijk! Aan de consuls en vice-consuls te Soerabaja is door den assistent-resident voor de politie aldaar, den heer W. F. Lutter, een brief gezonden met de vragen: Wie hen benoemde? Uit welke personen zij werden gekozen? Wat de aard van hun werkkring is?

Eenige der consuls en consulaire agenten, niets begrijpende van dergelijke vragen, hebben zich, naar de N. Soer. Crt. mededeelt, tot hun consuls-generaal gewend en deze tot de regeering, om hun verwondering te kennen te geven over zulke vragen.

De uitkomst is geweest, dat een nadere boodschap van den assistent-resident door de consuls en consulaire agenten is ontvangen, met de mededeeling of de heeren den brief maar als ongeschreven wilden beschouwen.

De heer Lutter moet een niet malsche opmerking ontvangen hebben van de regeering voor zijn geheel ongewenschte gestie in deze, terwijl hij zich trachtte te verantwoorden door te beweren, dat een leeraar van de hoogere burgerschool deze gegevens noodig had voor een werk, waaraan hij bezig is.

Twee Koningstijgers op één avond. De heer E. Munaud vertelt in het Soer. Handelsbl. het volgend jachtavontuur, dat hij gehad heeft bij de Bandi Alit-baai, op ongeveer 35 of 40 K.M. ten Oosten van Poeger (Besoeki).

Ik volgde, zoo schrijft deze Nimrod, het spoor van een groote schildpad, dat zich op het zand afteekende en lijnrecht op den boschrand toeliep, dus van een dier, dat waarschijnlijk eieren had gelegd.

Maar, een spoor, dat den terugweg van het dier naar zee aanduidde, was nergens te vinden, ergo was het zeer waarschijnlijk de prooi van een wild dier geworden.

Inderdaad bleek dit zoo te zijn. De ongelukkige amphibie had haar taak als eierlegster blijkbaar niet kunnen volbrengen (gewoonlijk deponeert zij 100 à 130 eieren in een kuil). Onder het werk was de schildpad door een tijger overvallen, die het dier met één slag van zijn machtigen klauw op den rug had gewenteld om daarna den kop aan te grijpen en den hals door te bijten, tot het weerlooze dier geen teeken van leven meer gaf. Toen had het wouddier de schaal van de schildpad tusschen zijn tanden gevat en zijn prooi eenige passen verder de rimboe ingetrokken, waar zij van buiten niet zichtbaar was. De strijd had blijkbaar nog niet lang geleden plaats gehad en het vleesch was nog onbedorven. Ik sneed er een flink stuk uit en de

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XIX.

Langzaam, veel te langzaam voor Maleen's ongeduld, ging de genezing haar gang. Het was haar nog altijd bijna onmogelijk, om te eten. Nog altijd kon zij de trappen niet op en af, zonder zich aan de leuning vast te houden en zonder dat haar knieën knikten.

Voortdurend was de stad vol onrust. In de haven lagen een paar Engelsche oorlogsschepen en een Duitsch.

De stadhouder had op een goeden dag tien gevangen opstandelingen laten onthoofden, openlijk op de markt, en de lijken waren eenvoudig blijven liggen voor de gieren, tot de vertegenwoordigers der Europeesche mogendheden, met Chester aan het hoofd, tegen die barbaarschheid geprotesteerd hadden.

Den ganschen dag trokken nu troepen door de straten, te voet en te paard, met huilend gezang en groot misbaar.

Maleen keek somtijds, achter het gordijn verborgen, in stilte toe, als zulk een wilde horde in de straat beneden haar voorbijstormde.

Hoe fonkelden de oogen in die bruine, scherpe gezichten van haat! Stellig, die Arabieren waren tot elke wreedheid in staat. Mochten zij er toe komen, de huizen van de Duitschers binnen te dringen om te moorden, dan zouden zij de vrouwen niet sparen.

Zij hoopte en verwachtte elken dag te hooren van een gunstigen keer van de zaak der Duitschers: een schitterende overwinning van Krome, of aankomst van Duitsche oorlogsschepen, met uitgebreide volmacht. Als zulk een gebeurtenis niet spoedig plaats greep, dan was alles verloren, wat men hier met inspanning van zooveel kracht tot stand gebracht had tot bevordering van den Duitschen invloed.

De consul-generaal Chester kwam haar de beschutting van zijn huis aanbieden tot den terugkeer van Dietlas.

Maleen bedankte hartelijk, doch wees het vriendelijk aanbod af.

„Ik ben niet bang," beweerde zij. „Wij, Duitschers, zijn niet vreesachtig."

„Wij Engelschen ook niet," antwoordde hij, met een eenigszins spottend lachje. „Maar ik durf beweren, dat wij ons van uwe natie onderscheiden door een goede dosis gezond menschenverstand.

„Ja," sprak Maleen lachend, „dat stellen wij gewoonlijk gaarne terzijde, omdat de nuchterheid ervan ons stoort in gedachten- en phantasieleven. Maar als het er op aankomt, ik bedoel in tijd van nood, dan wordt het toch altijd uit zijn bergplaats te voorschijn gehaald."

Chester glimlachte ook.

„Ik weet, u is een vurige patriote, en dat schat ik inderdaad hoog. Doch zou het dan nu misschien niet de tijd zijn, het ongebruikte practisch verstand uit zijn kastje te halen?"

Zij zag hem vriendelijk aan, doch bleef bij haar neen. Chester kon zelfs niet boos zijn, zoozeer bracht zij hem weer onder haar bekoring.

„Geen wonder, dat die verwenschte Krome verzot op haar was," dacht hij. „Zij is werkelijk betooverend — en niettemin is zij toch een dwaze en slechte vrouw, die ik zeker mijn huis niet zou openen, als het niet ter wille van onzen goeden Dietlas was. Nu, ik heb gedaan, wat ik als gentleman en als Christen verplicht was."

Een dag later kreeg Maleen bezoek van Fürstendank, die haar voorstelde voorloopig in het Duitsche consulaat haar intrek te nemen.

„Men weet niet, hoe lang het den stadhouder, die onder onzen invloed staat, gelukken zal, de verbittering van de slavenhouders en slavenhandelaars in te toomen. De vraag is namelijk slechts, welke vrees ten slotte de bovenhand behoudt: die voor het woedende volk of die voor den langen, wrekenden arm van Europa. Gaat het zoo door als tot nu toe, dat wil zeggen, wordt ons maar altijd en immer de uiterste reserve voorgeschreven, dan worden de Arabieren overmoedig en het respect voor Duitschland verdwijnt. Ach, nu moest mijn waarde voorganger, Silffa, nog eens hier zijn. Lieve hemel! Wat zouden we gauw de poppen aan het dansen hebben!"

„En u?" vraagde Maleen.

„Lieve God, wat zal iemand er aan doen? Je doet je plicht en krijgt hoogstens nu en dan een galkoorts."

Hij zag er bezorgder uit dan ooit, en nog meer geresigneerd dan ooit.

„Ja, ik zou niet gaarne regeeringsambtenaar zijn," sprak Maleen, na hem een oogenblik deelnemend te hebben aangezien.

„Maar ik raad u ernstig, kom in het consulaat, baronesse. Als het oproer doorgaat, dan is u hier niet veilig."

„Als het werkelijk zoo erg wordt, dan laat ik de beide huisdeuren barrikadeeren," antwoordde Maleen. „Het huis met zijn dikke, dikke hardsteenen muren en getraliede buitenvensters is sterk als een vesting. En van mijn lieden ben ik zeker. Zij zijn dom, maar zij zijn aan mij gehecht."

„U zou ook in staat zijn," sprak Fürstendank, „net als Gravin Zrini, den fakkel in den kruittoren te werpen — een rechte zuster van uw broeder!"

Zij was wat opgewonden. Haar gloedvolle oogen keken droomerig, er vertoonde zich weer wat kleur op haar bleek, smal gezicht.

soep, die ik er van kookte, smaakte voortreffelijk.

Bij eenig nader onderzoek van het terrein bleek mij, dat niet één, maar twee tijgers aanwezig waren geweest, zij hadden niet veel van het beest gegeten maar zouden, daarvan hield ik mij overtuigd, de rest niet vergeten.

Op de plaats, waar het aas lag, boog zich een vrij diepe rivier naar zee af, zoodat het mij gemakkelijk viel, de schildpad door een haag van in den grond gestoken boomtakken afte sluiten. Ik liet in die haag twee openingen; voor beide legde ik een klem, zonder anker; met een stevige rottan had ik er echter vrij zware takken aan vastgemaakt om het spoor van de eventueel vluchtende dieren gemakkelijk te kunnen volgen.

Dicht in de buurt maakte ik voor mij een schietstand, vanwaar ik de klemmen beide onder schot had. De maan was 10 dagen oud, dus de omstandigheden waren zoo gunstig mogelijk. Alleen was het zaak goed uit te kijken, omdat de golfslag op het strand en de branding iets verder in zee elk geluid verdoofden.

Toen de zon onderging, nam ik mijn plaats in en het zal zoo ongeveer half zeven zijn geweest, toen ik plotseling meende twee beesten langs den boschrand te zien galoppeeren. In een oogenblik waren zij vlak in de buurt; het was het tijgerpaar, dat zijn achtergelaten prooi kwam verslinden.

Een twintigtal meters van het aas hielden de wilde dieren plotseling hun vaart in, aarzelden en gromden; zij hadden de verandering opgemerkt — hun prooi was gebarricadeerd!

Maar lang duurde hun aarzeling niet, plotseling schoten beide weer vooruit en het was of zij wedijverden, wie er het eerst zou zijn.

Daar daverde een gebrul boven de branding uit; de eerste tijger zat in de klem. Het dier deed een kolossalen sprong en kwam in het volle maanlicht te staan. Het stond recht overeind, met de klem aan zijn rechter poot, woedend in de ijzeren veeren bijtende en op mij toeloopende. Voor ik schieten kon, volgde een tweede gebrul; ook de andere tijger was gevangen.

Ik loste daarop mijn eerste schot en trof den meest nabijzijnden tijger in den elleboog van den linkervoorpoot; de kogel bleek later den kop te hebben geschramd. Het tweede schot velde het dier neer; het projectiel had de hersenpan verbrijzeld.

Op het tweede schot maakte de tweede tijger, die te voren zich met niets had bezig gehouden dan in de klemijzers te bijten, een sprong in de richting der rivier. Het dier dacht die blijkbaar te kunnen overzwemmen, maar de tak, aan de klem gebonden, ging mee te water, ankerde daar in den bodem vast en toen ik den oever bereikte, had het wateroppervlak zich al weder boven het dier, tak en klem gesloten.

Dien nacht liet ik het dier waar het was; den volgenden morgen haalden mijn helpers het met veel moeite uit de diepte op; het noodlot had den woudkoning den dood door verdrinking bereid.

De opflikkering van het verzet op Bali. De resident van Bali seinde:

De assistent-resident en het detachement keerden 1 dezer terug te Tabanan van bergdesa Wongaja, met de gevangen genomen hoofdaanleggers van het verzet: Pemangkoe en Persoetri van Sangketan en de schuldige desabesturen.

De onzen hadden geen vijandelijke ontmoeting meer gehad; overal was het rustig. Het onderzoek heeft uitgewezen als doel der ongeregeldheid: de omverwerping van het gezag, een gevolg van de openbaring der Godheid Poera Temboewaras.

De halfzuster van den vorigen Radja zou bij het slagen der onderneming tot vorstin uitgeroepen worden. Deze is een dag voor het afzakken der bende van Wongaja naar Krambetan gevlucht; op verzoek van den assistent-resident is zij door den Penggawa opgebracht, en thans in verzekerde bewaring te Den Passar. Geen der voorname hoofden is bij de zaak betrokken.

Een nadere opgave wijst het verlies der bende op 28 November aan als te hebben bedragen 30 dooden en circa evenveel gewonden. De bende was gewapend met lansen en krissen, w. o. heilige.

Sanatorium op de Hoogvlakte van de Oost-Kust van Sumatra. Dezer dagen deelde de Sum. Post mede, dat door de Deli-Mpij. in de nabijheid van Teungké op de Hoogvlakte een geschikt terrein werd gezocht voor den bouw van een Sanatorium, in welks kosten vermoedelijk ook andere tabaksmaatschappijen zouden bijdragen.

Het blad kan thans daaromtrent nader berichten dat zulk een terrein gevonden is op ongeveer een uur loopen van Teungké, aan den grooten weg die dwars over het plateau gaat, en wel bij Bras Tagi, waar de weg, die van Teungké eerst in westelijke richting loopt, zich naar het zuiden ombuigt. Waar Teungké, naar men weet, aan den rand der Hoogvlakte gelegen is, daar waar den weg van Bandar baroe uit den pas tusschen Dolok baros en Sibajak komt, zal het sanatorium van Bandar baroe uit in weinige uren te bereiken zijn.

Wij meldden reeds dat het nieuwe sanatorium — anders dan dat der „A. D. C." te Bandar Baroe — uit een hoofdgebouw met omliggende bungalows zal bestaan. Het ligt, naar wij hooren, in de bedoeling, dat van wege de Deli-Mpij. een beheerder zal worden aangesteld. Behalve de employe's der betrokken maatschappijen, zullen ook „outsiders" op aanvrage van die inrichting gebruik mogen maken, waarbij dan alleen voor het eten een vergoeding zal moeten gegeven worden.

Het benoodigde terrein is reeds aan de Regeering aangevraagd en de assistent-resident Westenberg heeft zich dezer dagen met de betrokken Bataksche hoofden in commissie derwaarts begeven om te onderzoeken of er ook bezwaren tegen den afstand van dezen grond mochten bestaan — hetgeen gebleken is, niet het geval te zijn.

In de onmiddellijke nabijheid der thans aangevraagde terreinen wordt sawah-cultuur gedreven en men beschikt er dus over voldoende en tevens goed water, hetgeen vlak bij Teungké, waar men aanvankelijk gedacht had het gezondheidsetablissement te doen verrijzen, niet het geval was.

Geschiedenis der Celebes-expeditie. De gewestelijk secretaris van het gouvernement Celebes en onderhoorigheden, de heer D. Breedveldt Boer, is thans, naar de Makassaar verneemt, bezig met een gewichtigen arbeid, die velen zal interesseeren, nl. het schrijven van een geschiedkundig overzicht der jongste expeditie op Celebes en de daaraan voorafgegane verwikkelingen met de zelfbesturen. De heer Boer heeft aan de regeering toestemming gevraagd en verkregen om daarbij gebruik te maken van de officieele papieren en stukken.

Bij het B. B. terug? „Ik heb gehoord, zegt de Bat. Nouvellenschrijver van het Soer. Hbld. dat de „stukken", betrekking hebbende op den heer P. J. F. van Heutsz, thans hoofdvertegenwoordiger en bezoldigd adviseur van de vereeniging „De Indische Bond", uit Holland zijn teruggekomen en dat de minister, na lezing van de bescheiden en van het advies van den Raad van Indië, dat gunstig moet luiden, den gouverneur-generaal zou hebben medegedeeld, dat zoo bij hem geene bezwaren bestaan den heer van Heutsz het eerherstel te geven, dat hij vraagt, herplaatsing in 's Lands dienst met terugerlanging zijner anciënniteit.

En desniettegenstaande wacht de heer van Heutsz daarop tot nu toe te vergeefs.

Na het advies van den Raad van Indië, na het oordeel van den minister, is voor den landvoogd de moeilijkheid weggenomen, die tevoren bestond waar het een zoo nauwen bloedverwant betreft en toch difficulteert de gouverneur-generaal, omdat zich de algemeene secretaris, die Directeur van binnenlandsch bestuur was, toen den assistent-resident van Heutsz ongevraagd eervol ontslag uit 's lands dienst werd verleend, met kracht en klem tegen zijne wederopneming in den dienst verzet. Ja zelfs zou, zoo wordt hier verteld, de heer van Rees gedreigd hebben met heengaan, indien de G.-G. anders mocht beslissen.

Vreemde toestanden zijn dat tegenwoordig hier te lande.

De kabinetskwestie gesteld door een algemeenen secretaris, tusschen wien en de Regeering naar mijne meening van dergelijke conflicten geen sprake zou mogen zijn.

Maar de heer van Rees blijkt door groote werkkracht en veel kennis onmisbaar te zijn en zoo zal de gepensioneerde assistent-resident van Heutsz maar moeten hopen op betere tijden."

Gevolgen van dobbelzucht. Een jong mensch van goeden huize, eerst bij een groot handelshuis te Soerabaja, zoo deelt de N. Soer. Crt. mede, werkzaam, zou eigen zaken beginnen. Er werd een kongsi gevormd, bestaande uit vier heeren. De een bracht in *f* 5000, een ander *f* 2000 en de twee anderen zouden hun aandeelen binnenkort storten.

De gestorte *f* 7000 deponeerde het veel belovende jonge mensch op zijn naam in een der bankinstellingen aldaar. Aangezien hij nogal van dobbelen hield, verloor hij ook groote sommen en begon eindelijk met het kapitaal der zaak aan te spreken. Daar echter vrouwe Fortuna hem steeds den rug toekeerde, verloor hij hoe langer hoe meer en toen de zaken een aanvang zouden nemen, was het bedrijfskapitaal verspeeld, maar meteen was ook de directeur verdwenen. De zaak wordt nu misschien geschikt, maar als de aandeelhouders hun geld niet spoedig terugkrijgen, wordt de justitie er in betrokken.

Men vermoedt dat de jeugdige koopman, zonder adres achter te laten, naar Singapore is afgereisd.

Jonge dames bij de staatsspoorwegen. Het luttele aantal jonge dames bij den stationsdienst der staatsspoorwegen, Oosterlijnen, is eer af- dan toenemende,

---

„Mevrouw", begon Fürstendank nog eens, „ik neem niet gaarne de verantwoordelijkheid op mij. Gebeurt er iets, dan treffen mij de verwijten — en niet ten onrechte."

„Wapen u met moed, om die verwijten te dragen. Maar in ernst, ik zie geen direct gevaar. In geval van nood laat ik mij in de boot aan boord van een onzer oorlogsschepen brengen."

„De bescherming van onze oorlogsschepen is voorshands helaas van vrij problematieken aard. Vandaag heb ik nog een slechte tijding uit Oekoesoeli gekregen. Daar moeten de beide Duitsche posthouders vermoord zijn, ofschoon de „Lorlei" in de haven lag. Ik hoop, dat het blijken zal, niet waar te zijn, maar waarlijk......"

Maleen was bleek geworden. Een lichte rilling ging haar langs schouders en rug.

„Oekoesoeli? Is dat niet de standplaats van luitenant Witmann?"

„Ja."

„Dan zou hij dus......"

„Vermoord zijn. Ja."

„Terwijl er een oorlogsschip in de haven lag?"

„Ja. Zoo zegt men."

„Maar dan moet het tot een gevecht gekomen zijn. Is er geen bericht van een gevecht?"

„Met de bemanning van den kruiser? Neen. Van onzen kant moet er geen schot zijn gevallen."

„Dan is de geheele geschiedenis onwaar. Dan kan ze niet waar zijn."

„Ondenkbaar is het helaas niet. Wij hebben het strikte bevel, onze defensieve houding niet te laten varen, en onder geenerlei omstandigheden aan te vallen."

Maleen zette groote oogen op.

„Maar dat is ongehoord!"

Fürstendank haalde zwijgend de schouders op.

„Kom in het consulaat, mevrouw."

Zij schudde het hoofd.

„Als de Duitschers hier vermoord moeten worden, kan ik ook sterven," sprak zij somber.

Er was niets met haar aan te vangen.

. . . .

Ondanks dat zij zoo somber bereid was te sterven, verzuimde Maleen niet, nog denzelfden dag den kok Ramassan naar het „warenhaus" te zenden, om groote voorraden meel, conserven en beschuit in te slaan. Drinkwater had zij op den hof, dus meende zij rustig een klein beleg te kunnen afwachten.

In den namiddag reed zij in haar klein, hoogwielig rijtuigje naar de plantage, om de daar zeer aan gevaren blootgestelden beambten van haar man te halen, en hen naar de stad te brengen.

Toen zij nog nauwelijks de stad achter zich gelaten had, werd zij door gewapende Arabieren aangehouden.

De aanvoerder, Beta's schriftgeleerde vriend Mohammed ben Ali, trad aan het portier en gaf haar den raad, terug te keeren, daar men buiten de stad niet voor haar veiligheid zorgen kon.

Maleen wees op een revolver, die zij naast zich had liggen en verklaarde, dat zij in geval van nood voor zichzelf zou zorgen.

De Arabier schudde het hoofd bedenkelijk.

„Inshallah, Bibi," sprak hij.

Zoo verwijderde zij zich.

Maleen reed verder met den sidderenden Abdallah op het bankje achter haar.

De heerlijke boomen aan beide kanten van den weg bloeiden en geurden. Over de reuzige kruinen van de mango's legden zich de zacht gele bloesems als een gouden sluier.

Maleen liet haar klein Arabisch paardje loopen wat het kon.

De snelle beweging, en de lucht, en de gedwongen opmerkzaamheid op den weg deden haar goed.

Ook het bewustzijn van loerend gevaar had zijn eigenaardige bekoring.

Zoo dikwijls zij een inboorling op den weg zag aankomen, klopte haar het hart.

Jördens en Sichart waren niet weinig verwonderd, toen op eenmaal de barones kwam aanrijden, en dat nog wel alleen.

„Goeden avond, bana's!" riep Maleen vriendelijk. „Pakt alsjeblieft dadelijk je dingen bij elkander. Jelui moet met mij mee naar de stad, en daar blijven, tot alles weer rustig is."

De beide tabaksplanters waren reeds door den consul gewaarschuwd, doch daar zij, in hun landelijke eenzaamheid van krijg en krijgsgeschrei nog niet veel bemerkt hadden, aarzelden zij, hun post te verlaten.

„Pardon, mevrouw, heeft de baron geschreven?" vraagde Jördens.

Maleen was er op verdacht geweest, dat de ondergeschikten van haar man haar autoriteit niet erkennen zouden.

„Hoeveel beter zou het geweest zijn," dacht zij, als George mij wat meer toevertrouwde, en mij een volmacht achtergelaten had, om in zijn naam te handelen!"

Zij was evenwel vast besloten, den tegenstand van de beide mannen te overwinnen.

Zij zette daarom een ernstig gezicht en zeide:

„De baron verkeert op het oogenblik misschien zelf in gevaar. Ik heb geen bericht. De opstand heeft zich uitgebreid langs de geheele kust. In Oekoesoeli moeten de Duitschers vermoord zijn. Onze consul heeft mij meegedeeld, dat hij geen dag langer voor de veiligheid van de plantage kan instaan. Ik moet er toe overgaan, u voorloopig in de stad in te kwartieren. Jelui kunt mij zelf in mijn huis nu een zeer te waardeeren bescherming verleenen."

„Het gaat niet aan," wierp Jördens tegen, „de plantage zonder opzicht te laten. Ik kan het niet verantwoorden, en zou het alleen op rechtstreeksch bevel van den baron doen."

Maleen fronste het voorhoofd.

(*Wordt vervolgd.*)

schrijft het Soer. Handelsbl. Toch ontbreekt het geenszins aan sollicitanten, vooral nadat een harer verloofd is geraakt met iemand, die bij de S. S. nog al wat te vertellen heeft.

Het mannelijk stationspersoneel verzekert, dat, behoudens een hoogst zeldzame uitzondering, jonge dames voor den stationsdienst niet te gebruiken zijn, om redenen, die zij zelf het best weten.

Die verzekering wordt, zegt het blad, bevestigd door het feit, dat men bij de Westerlijnen bij genoemden dienst tot dusverre niet heeft willen weten van vrouwelijke werkkrachten. Inderdaad!

West-Indië.

Suriname. De gouverneur is den 26en November ll. per stoomschip „Curaçao" een bezoek gaan brengen aan Albina. Men zeide, volgens Onze West, dat dit plotseling opgekomen reisplan een zuiver zakelijken grondslag had en bracht het in verband met de wijze van optreden van fransche douane-beambten langs den Marowijne.

De Suriname vernam toch dat dezen in hun ijver om het goudsmokkelen tegen te gaan, zich niet ontzien om personen en vaartuigen op Hollandsch grondgebied aan te houden en op te brengen.

Zoo werden den 20en November een paar boschnegers, hollandsche onderdanen, die te Albina inkoopen hadden gedaan, op de terugreis door een fransche douaneboot gepraaid. De luitjes bevonden zich op 2 meters van den hollandschen oever dus op hollandsch territoir en weigerden dus bij te draaien — de douaniers hen na, die de boot enterden, waarop de boschnegers aan wal sprongen, ook hier gevolgd door de douane-beambten, die hen sommeerden mede naar Saint Laurent te gaan. Op hunne weigering legden de douaniers beslag op hun boot, en wisten, na den ganschen nacht daarbij te hebben gewaakt, den volgenden morgen de opvarenden te knippen — alles op hollandsch grondgebied — waarna dezen naar het fransche Saint Laurent tegenover Albina werden meegevoerd.

Daags daaraanvolgende had een tweede aanhouding op hollandsch territoir plaats, zonder dat deze nu evenwel opbrenging van den betrokkene ten gevolge had.

Mochten deze feiten zich bewaarheiden, dan hebben we hier zeker met een brutale schending van ons grond- of beter gezegd, van ons watergebied te doen. Maar het is o. i. de vraag of hier boontje niet om zijn loontje komt!

Herhaaldelijk is in dit blad er op gewezen hoe in fransche koloniale kringen geprotesteerd wordt tegen en geijverd wordt voor maatregelen ten opzichte van den uitvoer van feitelijk gestolen goud naar Albina. Wij weten hoe de opkomst van dit plaatsje vrij nauw verband hield met de tamelijk groote hoeveelheden daar ingevoerd zoogenaamd vreemd goud. Men houdt het er in Fransch Guyana en in Frankrijk voor dat al dit vreemde goud op fransch grondgebied door maraudeurs gestolen wordt die er in Fransch Guyana geen weg mee wetend, te Albina opkoopers vinden voor het, op onwettige wijze verkregen goud. Wij weten dat er een sterk vermoeden en vrij groote zekerheid bestaat, dat onder dat „vreemde" goud ook veel is, dat in het Lawa-gebied werd gestroopt. In zooverre zou dan de kolonie, met name vooral het plaatsje Albina, toch eenig profijt trekken van hare door een memoriepost bewaakte schatten. Maar het is de vraag of het nu wel de juiste manier is om zich aldus zij het zij het ook maar een klein voordeeltje van zijn bezit te verzekeren, door het stroopen in de hand te werken.

Wij meenen dat het wel de moeite waard zou wezen eene nederlandsch-fransche entente betreffende de maraudage in het leven te roepen, b. v. door laat ons zeggen — in den geest der bestaande wetgeving in Fransch Guyana — een verbod op den opkoop van zoogenaamd vreemd goud, waarvan men zeker kan zijn, dat het aan deze of aan gene zijde van den Marowijne gestroopt, d. i. gestolen werd.

In elk geval wijst het voorgevallene weer op het absoluut gemis eener grensbewaking onzerzijds. Onze West wees naar aanleiding van de gewisselde stukken over de opheffing van fort Nieuw Amsterdam nog eens op de voorkeur, aan één goed politie-korps te geven boven het bestendigen van een militair garnizoen naast eene absoluut onvoldoende politie-macht. En wij meenen dat hier b. v. wat Albina aangaat het daar aanwezige detachement infanterie zeer wel door eene afdeeling grens-politie ware te vervangen. In één adem meenen we hier ook Nickerie bij te moeten voegen want ook dáár in die buurt is van grenstoezicht geen sprake. Aan den eenen kant komen stroopers het land binnen om het onrechtmatig verkregen goud van de hand te zetten, aan den anderen kant gaan balata-bleeders met balata en genoten voorschot aan den haal.

Mogelijk zou door opheffing der bezettingen van Albina en Nickerie het geld kunnen worden gevonden voor een bepaald niet overbodig grenstoezicht.

Er wordt blijkens de laatst ontvangen surinaamsche bladen nog altijd heftig getwist over het incident betreffende de Annieschool. Ware Paramaribo een Braakensiek rijk, dan zou deze daar 'n aardig motief hebben gevonden, om de luitjes op te vergasten. Och! och! en dat alles ter wille van..... Sst! We moeten ons neutraal houden, maar zoo af en toe valt dat niet zoo heel gemakkelijk.

Ten opzichte van de déportés blijkt de publieke opinie alles behalve gunstig gestemd te zijn voor de pogingen van het betrokken Comité, zoodat zelfs de verdediger van een voor moord terecht staanden déporté zich geroepen voelde voor de rechtbank te verklaren, dat bedoelde luitjes z. i. te Paramaribo niet behoorden te worden beschermd.

Bij de behandeling der surinaamsche begrooting deelde de minister van koloniën mede van den gouverneur gunstige berichten te hebben ontvangen betreffende de Hevea-cultuur.

Aan een, in Onze West aan dit onderwerp gewijd opstel, ontleenen wij dat den 1en December ll. de stand van het betrekkelijk cultuur-vraagstuk voor Suriname de volgende was:

Aan een der spoor-secties is een Hevea-soort ontdekt, die rubber oplevert met een gehalte van 94 % aan zuiver caoutchouc. Deze soort is echter nog niet de gezochte Hevea brasiliensis, welker voorkomen in de surinaamsche bosschen nog geenszins uitgesloten is. Intusschen blijkt dat ook onder de Hevea Guyanensis minstens eene soort voorkomt, die caoutchouc van goede qualiteit voorkomt, wat voor de practijk hetzelfde is. Wat den aanplant van Hevea uit zaad aangaat, leverde een bestelling van 10.000 zaden voor het proefstation uit Ceylon het treurig resultaat, dat de zaden volkomen uitgedroogd waren, wijl de houtskool-verpakking te droog was. Nu worden nog voor de Vereeniging voor den grooten landbouw ongeveer 65.000 gekiemde zaden in wardsche kisten verpakt, verwacht. Ten slotte staan de Hevea-boompjes in den Cultuur-tuin dit jaar voor het eerst in bloei en zijn deze vruchtdragend, zoodat langs dien weg, een zij 't voorloopig beperkt aantal zaden zal worden verkregen.

Curaçao. In een ingezonden schrijven in de Vrijmoedige komt de heer Monsanto op tegen het pleit van de Amigoe, dat het met de politie niet zoo slecht gesteld is als beweerd wordt, terwijl de Wekker opmerkt, dat in tegenstelling met de meening van de Amigoe eene vergelijking van de toestanden op politie-gebied op Curaçao en in Venezuela niet ten voordeele van onze kolonie uitvalt.

Personalia.

H. A. Hakker. Gister middag is hier ten grave gedragen het stoffelijk overschot van den heer H. A. Hakker, in bijna alle groote havens van de wereld bekend als de stevedore van Soerabaya. Na een langdurig lijden is de heer H. A. Hakker uit het leven gescheiden, juist aan den vooravond van zijn 45ste levensjaar. (*Soer. Handelsbl.*)

† **Mevr. Lucy van Renesse.** De *N. Soer. Ct.* ontving bericht van de familieleden, dat Mevrouw Lucy van Renesse, als schrijfster bekend onder haar schuilnaam De'-lilah, te Singapore is overleden.

De luitenant-kolonel **Michielsen**, die ter nadere indeeling is overgeplaatst naar het subsistentenkader te Batavia, is ingedeeld bij de IIe afdeeling van het Departement van Oorlog (Hoofdbureau der Infanterie).

— De kapitein **A. E. van Kappen**, uit Nederland verwacht keerende van verlof terug, wordt bij aankomst op nonactiviteit gesteld.

— De eerste luitenant **H. Meihuizen** van het eerste depot-bataillon is overgeplaatst naar het garnizoensbataillon van Amboina en Ternate. (*Nieuws v. d. Dag*).

Mr. Paulus waarheen? Naar aanleiding van die vraag wordt ons gemeld, dat het vrij wel zeker mag worden genoemd, dat de heer Paulus van Pouwvliet tijdelijk zal worden belast met de betrekking van hoofdinspecteur, chef van den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen, aangezien de thans fungeerende titularis, de heer N. H. van Maren, binnenkort met spoedcertificaat naar Europa vertrekt, tengevolge van een ernstige keelontsteking.

Van andere zijde bereikt ons echter het bericht, dat het in ambtelijke kringen gansch niet onwaarschijnlijk wordt geacht, dat de heer Paulus eerlang bij het met verlof gaan van den secretaris van financiën, den heer N. J. Roelfsema, als vervanger van dien heer zal worden aangewezen. (*Javabode*).

Mutatie in den handel. Aan het *Soerab. Handelsblad* wordt het volgende gemeld:

De procuratiehouder der firma Schultzler en Co., P. H. Hartogh, is van Bandoeng overgegaan naar Soerabaja. De procuratiehouder derzelfde firma te Semarang, E. F. Winkel, is overgeplaatst naar Bandoeng.

Als hoofdagent van de Amsterdamsche Levensverzekeringmaatschappij te Semarang zal optreden de heer C. B. D. E. Du Cloux, chef van Tupker en Co. te Soerabaja (met ingang van Januari a. s.). (*Javabode*).

De heer Bloemendaal is benoemd tot procuratiehouder bij de Generale Maatschappij te Semarang, in de plaats van den heer H. Schüller.

De heer Horstman is afgetreden als procuratiehouder van de firma Soeters aldaar. (*Javabode.*)

Journalistiek. Blijkens mededeeling in de *Nwe Soerab. Courant* zal, met ingang van 1 Januari a.s., de heer J. H. Guyt worden opgenomen in de redactie van dat blad.

Aan den heer **M. J. Selhorst**, directeur van het departement van openbare werken te Curaçao een lid van de commissie van administratie over de gevangenissen en van de schoolcommissie op Curaçao is op zijn verzoek eervol ontslag uit 's lands dienst verleend. (*N. Rott. Ct.*)

Van Vreemde Koloniën.

Nieuwe woordbreuk? De lezers van Ireland's opstellen over de koloniale besturen in de tropen zullen zich herinneren, hoe deze schrijver het optreden der Amerikanen op de Philippijnen uithoofde van de woordbreuk, waaraan zij zich tegenover Aguinaldo en de zijnen schuldig maakten, wier diensten in den strijd tegen Spanje werden aanvaard, die toen de vrijheid en onafhankelijkheid van het Philippijnsche volk heette ten doel te hebben, maar op de amerikaansche occupatie uitliep. En toen dientengevolge de Philippijners in ongelijken strijd hunne wapens tegen de zoogenaamde bevrijders keerden en jarenlang dien strijd volhielden, werden de voormalige bondgenooten in den strijd tegen Spanje als gemeene misdadigers bij dozijnen gehangen en bij duizendtallen in de gevangenissen geïnterneerd. Bilibid de groote strafgevangenis bij Manilla telt een 5000 inwoners, meerendeels zoogenaamde ladrones.

Die eerste woordbreuk heeft op de Philippnen zeer veel kwaad bloed gezet, en ware het generaal Funston, toen nog een volunteer-general, niet gelukt door middel van verraad, Aguinaldo in handen te krijgen, waardoor aan de organisatie van het verzet een onherstelbaar nadeel werd toegebracht, dan zouden de Amerikanen zich nog heel wat grooter offers hebben moeten getroosten dan thans om te komen op het punt, waar zij op het oogenblik staan.

Het verzet op Luzon gebroken en op Leyte en Samar de laatste opflikkeringen van den opstand!

Het verzet op Luzon gebroken? Ja, maar hoe werd dit verkregen?

Nog steeds hielden tot het midden van het vorige jaar georganiseerde benden het veld onder de leiders Sakay, Felizardo, Montalon, de Vega, Villafuerte en Natividad. De tweede der vorengenoemde viel door sluipmoord, waartoe twee inlandsche soldaten der constabulary — de gewapende politiemacht in de kolonie, in hoofdzaak gerecruteerd uit de werkelijke ladrones van het land — zich leenden, die zich als deserteurs voordoende het vertrouwen van dezen leider wisten te winnen en hiervan gebruik maakten, om hem op zekeren dag af te maken, ten einde de op diens hoofd gestelde premie te verdienen. Mooi, niet waar?

Met Sakay en de anderen werd een even onwaardig spel gespeeld.

Met het oog op de voorwaarde, door het Congres te Washington gesteld, voor het bijeenroepen der eerste philippijnsche volksvertegenwoordiging — de toestand van rust in de kolonie — was den Philippijners zelven zeer veel er aan gelegen, dat die toestand mocht bestaan. De strenge straffen evenwel tegen de opstandelingen bedreigd en ook werkelijk toegepast, deden het hoogst onwaarschijnlijk voorkomen, dat zij die nog het veld hielden, de wapens zouden nederleggen.

Wat er toen gebrouwen is, is thans nog niet volledig bekend, maar zooveel is zeker dat de leider der onafhankelijke partij op de Philippijnen, Dr. Gomez, die blijkbaar van het doen en laten der opstandelingen zeer wel op de hoogte was en misschien wel met deze Independistas van de daad in verbinding stond, met medeweten van de amerikaansche autoriteiten onderhandelingen met den zoogenaamden president der philippijnsche republiek, Sakay, aanknoopte voor diens onderwerping.

Deze onderwerping kwam tot stand, waarbij aan Sakay door kolonel Bandholtz der constabulary namens het bestuur een fair trial werd toegezegd, terwijl deze zelfde hoofdofficier van de diensten van Sakay gebruik maakte om ook de onderwerping zijner onderaanvoerders te verkrijgen, waartoe aan Sakay een vrijgeleide werd verstrekt.

Nauw was deze onderwerping verkregen, toen allen achter slot en grendel werden gezet. Wel verklaarde kolonel Bandholtz nog aan Sakay dat dit slechts voor den vorm zou wezen, en binnen weinige dagen hunne vrijlating zou volgen, maar binnen eenige maanden volgde de berechting hunner zaak en hunne ter dood veroordeeling, gegrond op de ontegenzeggelijk wreede straffen, door de opstandelingen op verraad en diergelijke gesteld en ook toegepast, waarbij zij intusschen ook van de Amerikanen zelven met hun „waterkuur" en zoo meer van eenige jaren her het een en ander kunnen hebben geleerd.

Het doodvonnis is geveld maar nog niet voltrokken. Zal het voltrokken worden? De hangman heeft het nog altijd vrij druk op Luzon met de terechtstelling van diergelijke „moordenaars", wier wreedheden wij geenszins vergoelijken maar toch niet gelijk meenen te moeten stellen, gegeven de volksaard en het doel dat hun voor oogen stond, met die, welke hen tot eenvoudige misdadigers zouden stempelen.

De wijze, waarop men de onderwerping dezer lieden nastreefde, wijst er op, dat het bestuur zelf hen niet als gewone misdadigers beschouwde. Men onderhandelt toch niet met moordenaars, laat een moordenaar niet, als Sakay, eenige dagen geheel op vrije voeten te Manilla vertoeven, om daar op zijn gemak met Dr. Gomez, in wien hij wel den door het bestuur aangewezen tusschenpersoon moest zien, zijne onderwerping en die zijner volgelingen te bespreken.

En toch?

De woede, waarmede men thans Dr. Gomez vervolgt, tegen wien al jaren een zaak slepende werd gehouden wegens contempt of court, die nu plotseling weer is opgerakeld en tot zijne veroordeeling tot vrij lichte gevangenisstraf leidde, schijnt er op te wijzen, dat men dezen gewichtigen getuige in wat wellicht eene infamie dreigt te worden van de ergste soort onmogelijk wil trachten te maken.

Wij gelooven, dat wanneer het amerikaansche volk en zijn president wisten, wat daar werkelijk op Luzon is voorgevallen en zich thans dreigt af te spelen, zij hun veto tegen zulk bedrijf zouden uitspreken.

Het Indisch Nationaal Congres. Den 26en December ll. werd het Indisch Nationaal Congres te Calcutta geopend. Ditmaal werd de bijeenkomst van het Congres niet zonder eenige spanning tegemoet gezien, wegens de ontevreden geest, die in een deel van Indië, de provincie Bengalen, in welker hoofdstad de samenkomst nu plaats had, heerschte wegens de, tegen den zin der bengaleesche Hindoe-bevolking doorgezette verdeeling dier provincie.

Zeer veel moeite werd in Indië gedaan om het voorzitterschap dezer vergadering te zien opgedragen aan een vertegenwoordiger der zoogenaamde Extremists onder de politieke leiders, van wier werken de toestand van onrust, waarin de provincie Bengalen het heele afgeloopen jaar verkeerde, het uitvloeisel was.

De meer gematigde elementen slaagden er evenwel een compromis te bewerkstelligen, waarbij het voorzitterschap aan den heer Dadabhai Naoroji werd opgedragen, den man ons bekend als vertegenwoordiger der Britsch-Indiërs op het jongste sociaal-democratisch Congres te Amsterdam, waar hij zich als warm verdediger der belangen zijner honderden millioenen landgenooten deed kennen, maar van wien men toch verwachtte, dat politieke aspiratiën geen afbreuk zouden doen aan de rede van het gezond verstand.

Die verwachtingen heeft de grijze leider niet beschaamd, te oordeelen naar wat omtrent zijne openingsrede uit Calcutta aan de londensche Times werd geseind.

De heer Naoroji drong voor Engelsch-Indië op zelfbestuur aan als in het Vereenigd Koninkrijk en in de autonome koloniën. Hij bepleitte het goed recht van den Indiër daarop, op grond van plechtige beloften van engelsche zijde, reeds dagteekenend uit de zeventiende eeuw, toen bij het verleenen van het charter van de eerste Oost-Indische Compagnie van Bombay omtrent de Indiërs werd verklaard, dat dezen „vrije burgers en natuurlijke onderdanen (waren) zoo goed alsof zij in Engeland geboren waren en woonden.” (Wij weten dat ook het einde van den sepoy-opstand in de vijftiger jaren der vorige eeuw door eene identieke plechtige verklaring van koningin Victoria werd bezegeld). Spreker achtte dat tot de aldus beloofde rechten van den engelschen burger in de eerste plaats het recht op zelfbestuur behoorde. Hij erkende de onmogelijkheid om zonder een overgangstoestand tot het doel te geraken, dat slechts langs lijnen van geleidelijkheid was te bereiken, doch meende dat de tijd gekomen was, om een loyaal, eerlijk en stelselmatig begin te maken met het scheppen van den gewenschten toestand. Wat de quaestie betreft, dat het heele indische volk nog niet rijp zou wezen voor zelfbestuur, wees hij er op, dat ook het engelsche volk niet daarop heeft moeten wachten, tot het zijn parlement had. Tot zelfs den russischen boer werd door den meest autocratischen heerscher het recht op vertegenwoordiging toegekend, — kunnen, vroeg hij, dan vrije burgers van het engelsch-indisch rijk aan het despotisme onderworpen blijven, een volk dat tot de eerste beschavers der wereld behoorde?

Spreker stelde daarom voor dat het Congres, op grond van aan den engelschen burger gewaarborgde rechten, in een petitie aan den Koning en de beide huizen van het parlement zijne wenschen te dezen opzichte zou openbaren.

Voorts stelde hij voor dat de welgestelden onder de Indiërs een groot patriotisch fonds zouden bijeenbrengen, waaruit de kosten zouden worden bestreden tot uitzending van bekwame sprekers onder het volk, om dit op de hoogte te stellen van zijne rechten, en onder het engelsche volk, om dit te overtuigen, dat de Indiër aanspraak mag maken en recht heeft op zelfbestuur.

Opmerkelijk is nog ten aanzien van de inzichten van spreker betreffende een toe te kennen zelfbestuur, dat hij geene bezwaren had tegen militaire uitgaven voor imperialistische doeleinden, mits aan den Indiër naar de mate van zijn aandeel eene plaats in de betreffende diensten werd toegekend.

In de verdeeling van Bengalen bleef spreker een rechtmatige grief voor de Bengaleezen zien, en de agitatie daartegen werd door hem goedgekeurd, ook de daaruit voortgekomen Swadeshi-beweging, die hij wel niet van onzen tijd acht, maar ofschoon zelf vrijhandelaar een aan Indië opgedrongen noodzakelijkheid acht.

Spreker deed een ernstig beroep op Indiërs van elk geloof en alle klassen, inzonderheid op de Mohameda-nen, om zich aan te sluiten tot één politieke unie.

Het slot zijner rede luidde aldus:

„Ik heb mijn taak volbracht. Ik weet niet wat het geluk nog voor mij heeft weggelegd in den korten tijd, die mij rest, en of ik een woord van liefde en toewijding kan nalaten voor mijn land en landgenooten. Weest vereend, houdt vol, en bereikt het zelfbestuur, opdat de millioenen nu omkomende van armoede, hongersnood en ziekten, en de twintigtallen millioenen, die nu hongeren op hun schamel voedsel, gered worden en Indië eens te meer zijn trotsche positie kunne innemen van weleer onder de grootste en meest beschaafde natiën ter wereld.”

Zal het woord van den heer Naoroji zijn doel bereiken? Hij wordt door een groot deel van het indische volk geëerd en aangebeden. Zijn intocht te Bombay, toen hij den 14en December ll. met de „Arcadia” uit Engeland aankwam, was een ware zegetocht langs met vlaggen en banieren versierde straten, terwijl twee juweliers van Kalbadevi Road hun voornemen hadden te kennen gegeven, de eene om heusche parelen over den heer Naoroji uit te strooien, de andere om hem met bloemen van echt goud en zilver te verwelkomen, terwijl de stoet langs hunne winkels voorbijtrok. Wanneer de eerste maar niet te veel kracht heeft aangewend bij dat strooien, want zoo'n regen van parels zou dan veel weg hebben van een hageljacht! Zoo we ons evenwel in de namen niet vergissen waren het inzonderheid de Parsies, de rijke kooplieden van Bombay, die bij deze ontvangst de hoofdrol vervulden, en schitterde het mohamedaansche element door zijne afwezigheid.

Indië was groot, was rijk, was machtig en de eerste Westerlingen, die op zijne kusten landden, stonden verbaasd over zooveel weelde, zooveel pracht, zulke beschaving als het Westen nog niet kende. Maar Indië was verdeeld en is nog verdeeld. Zijne verdeeldheid bracht het ten ondergang en zal het waarschijnlijk nog lange jaren beletten de oude grootheid te herwinnen.

Toch meenen wij, dat het engelsch bestuur niet doof zal blijven voor de stem, die op meerdere vertegenwoordiging der indische blelangen aandringt, waar deze ook in het mohamedaansche kamp werd gehoord, waarop Engeland zoo menigmaal en ook thans weder steunt om zijne macht over het geheel te bevestigen.

De Conseil Général van Senegal. Den 1en Jan. 1905 had in Fransch West Afrika eene reorganisatie van het bestuur plaats, waarbij de protectoraten van Senegal, die tevoren met de protectoraten aan den Boven Senegal en den Niger onder den naam van Senegambie-Niger onder het rechtstreeksch gezag van den gouverneur-generaal van West-Afrika geplaatst waren, bij de kolonie Senegal werden aangetrokken, welke voordien sedert 1890 slechts uit enkele hoofdplaatsen en een smalle strook gronds langs den sedert aangelegden spoorweg Dakar-Saint Louis bestond en ongeveer 100.000 inwoners telde, over verschillende enclaves in bedoelde protectoraten verdeeld. De aantrekking van deze beantwoordde evenwel niet aan het gestelde doel, daar de eenheid van gebied niet samenging met de eenheid in bestuur. Oud-Senegal zullen we het zoo maar eens noemen, werd bestuurd door een Conseil-Général, gekozen uit zijne inwoners, terwijl de protectoraten door den luitenant-gouverneur met den hem terzijde staanden Conseil Privé werden bestuurd. Deze regeling voldeed niet en bij aanvullingsverkiezingen voor den Conseil Général op den 26en November ll. ging het om de vraag: opheffing van den Conseil Général en zijne vervanging door een kolonialen raad, waarin ook de protectoraten zouden zijn vertegenwoordigd al dan niet. De uitkomst der verkiezingen was gunstig voor bedoelde opheffing, die ook door den gouverneur-generaal Roume aan den minister van koloniën was voorgesteld. Dit voorstel geeft instede van den af te schaffen Conseil Général een kolonialen raad aan, waarin de vertegenwoordigers van Oud-Senegal op de gewone manier door verkiezingen zouden worden aangewezen, terwijl de vertegenwoordigers der protectoraten uit de inlandsche hoofden zouden worden aangewezen — ook hier dus uitbreiding der vertegenwoordiging van het inlandsch element.

Lepra en X-stralen. Op het oogenblik worden in het hospitaal voor besmettelijke ziekten te Manilla onder leiding van Dr. Goff interessante proefnemingen gedaan met X-stralen als geneesmiddel voor lepra in het aanvangsstadium. Wij zullen niet nalaten het verloop dezer proeven, voor zooverre dit uit de bladen blijkt, te volgen.

België en de Congo. Het Congo-debat te Brussel heeft doen zien dat de meerderheid der Belgen voor de annexatie is, waartoe evenwel eerst een koloniale wet moet worden in het leven geroepen, waaraan men nu al jaren bezig is maar waarachter thans eenige spoed zal worden gezet.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Weekblad voor Indië. 1906. No. 36.

Tentoonstelling van den N.-I. Kunstkring te Batavia, door P. A. J. Moojen. — Vroegere Indische buitenplaatsen, door Gabriël. — De Bali-expeditie in woord en beeld (met foto's) — Bouwkunst te Batavia (met foto's), door C. J. A. Gokkel. — Indische indrukken, door Carlo. — Marinekiekjes, door C. F. Balsem. — Enz.

Onze Eeuw. Januari 1907.

Een Indische Regeeringscommissaris in 1816, I, door S. Kalff.

Teysmannia. 1906. Afl. 11.

Zwavelkoolstof als insectendoodend middel, door J. C Koningsberger. — Het nemen van grondmonsters en het nut der chemische grondanalyses, door A. W. K. de Jong. — De cultuur van Paracoutchouc, door J. Pit. — De binding der atmosferische stikstof door microben, door E. de Kruyff. — Amerikaansche opvattingen over de vruchtbaarheid van den grond, door E. C. Julius Mohr. — Heesters in den tuin, door H J. Wigman. — Een vertakte palm (met plaat), door H. J. Wigman. — Sprokkelingen uit nieuwe publicaties. — Rapport over een Acarinenplaag in cassave-aanplantingen in de Residentie Kedirie, door Dr. P. Cramer.

Lichtstralen op den Akker der Wereld 1906. No. 6.

De beteekenis der kleine dingen te Posso, door Alb. C. Kruyt (met platen).

De Indische Mercuur. 1907. No. 1.

Biologisches Landwirtschaftliches Institut Amani en de kina-cultuur in Duitsch Oost-Afrika, door v. G. — Een belangrijke vondst in Suriname, door A. H. Berkhout. — Uitbreidingsplan van de haven te Tandjong Priok. — Verkoop van geneesmiddelen en vergiften. — Aanteekeningen over Hevea en Ficus. — Malangsche Landbouwvereeniging. — Bijdragen tot de kennis van zetmeel. — Regeling der contributiën aan «Oost-Java» en «Kagok». Uitvoer van Java. — Enz.

Orgaan der Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap. 1906—1907. 3e Afl.

Beschouwingen over koloniale expeditiën als oefenschool voor den oorlog tegen een buitenlandschen vijand, door W. Muurling.

Naamlijst van nieuwe toegetreden Leden.

Heer H. A. Scheffer,	Amsterdam	f 1.50 lid.
〃 A. Bueno Bibaz,	〃	1.50 〃
〃 M. Stibbe,	〃	2.50 〃
〃 C. den Hamer,	〃	2.50 〃
〃 A. Kerkhoven,	Apeldoorn	1.50 〃
〃 J. C. Th. Marius,	〃	1.50 〃
〃 Dr. A. Rant,	Buitenzorg	5.—don.
〃 E. F. Vresoe,	Coroni (Suriname	2.50 lid.
〃 O. L. Kalfsterman,	's Gravenhage	1.50 〃
〃 M. J Meertens,	〃	1.50 〃
〃 C. J. van Kempen,	〃	1.50 〃
Mej. A. Weber,	〃	1.50 〃
Mevr. A. E. W. C. Brinkman,	〃	1.50 〃
〃 J. M. A. Hanet,	〃	1.50 〃
Heer H. A. N. Catenius,	〃	1.50 〃
〃 E. Manuel,	〃	1.50 〃
〃 F. G. Netscher,	〃	5.—don.
〃 J. Z. van Dijk,	〃	5.— 〃
〃 J. W. Tielenius Kruijthoff,	〃	1.50 〃
Mevr. B. G. van der Hegge Zijnen,	〃	1.50 〃
Heer A. Ailkema,	〃	1.50 〃
〃 D. la Feber,	〃	1.50 〃
〃 J. Eckhart,	〃	1.50 〃
〃 C. P. van Hoek,	Gorinchem	1.50 〃
〃 J. W. H. Kever,	Laren (N.-H.)	2.50 〃
〃 J. R. Riesz,	Leidschendam	1.50 〃
〃 A. E. Kamerman,	Nijmegen	1.50 〃
〃 M. H. Nahar,	Paramaribo	2.50 〃
〃 J. Rubens Nahar,	〃	2.50 〃
〃 E. Middelberg,	〃	4.00 〃
〃 W. F. Louis,	Purmerend	1.50 〃
〃 H. Boss,	Paramaribo	2.50 〃
Mevr. A. Graafland,	Renkum	1.50 〃
Mej. Schrober,	Utrecht	1.50 〃
Heer G. J. Rolandus,	Voorburg	1.50 〃
〃 H. J. Groote Balderhaar ten Velde,	Warnsveld	1.50 〃
〃 J. Dirkmaat,	Zutphen	1.50 〃
〃 P. Glenim,	〃	1.50 〃
〃 M. M. F. Luppes,	〃	1.50 〃
〃 H. Kist,	〃	1.50 〃

Leden die verhuizen worden verzocht hiervan aan den Administrateur Verhulstraat 51 kennis te geven, met vermelding zoowel van het oude als het nieuwe adres.

F. VORST,
Handel in Comestibles.
Prinsestraat 103. - Noordeinde 155.
Vraag speciale prijscourant van
INDISCHE INGREDIENTEN
voor de Rijsttafel.
Steeds voorhanden prachtige grove
Japan-, Java- en Bassin Rijst,
Witte en Zwarte Ketan.
TELEPHOON 2785.

Restaurant KNAPPSTEIN
Vlamingstr. 15-17 Tel. 2479. Den Haag

Plats du Jour à 50 ct.
Diners à f 0.80, f 1.20 en f 2.—
A la Carte dagelijk tegen matige prijzen.
Van 1888 tot 1902 Chef-Kok,
Rest. Riche, alhier.

J. J. REESER
Meubeleering,
Behangerij, Stoffeerderij.
Piet Heinstraat 116. Elandstraat 76 en 85
Telephoon 1740.

Heeren Rookers!
Bijzonder aanbevolen het merk
CONSULADO
een zeer geurige **3 cts. Sigaar**
A G. AUDIER, Prinsestraat 134,
hoek NOORDWAL.

Allen, die zich afgemat en lusteloos gevoelen,

zenuwachtig en zonder energie zijn, geeft Sanatogen nieuwe levenslust en levenskracht. Door meer dan 4000 Professoren en Geneeskundigen schitterend beoordeeld. Verkrijgbaar bij H. H. Apothekers en Drogisten. Brochure kosteloos van het Hoofdagentschap der Sanatogen-Werke, Amsterdam,
— Heerengracht 278. —

H. v. DOOREN & Cie.
MODES.
DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

Huishoudkarntjes
worden met veel succes ook in de Koloniën gebruikt, zijn zeer geschikt voor het maken van versche karnemelk, slagroom en het klutsen van eieren. Aanbevelend,
Riviervischmarkt 9, den Haag.
Landbouwkantoor. M. J. SPRUYT.

J. F. HANSEN, Mr Smid.
MAGAZIJN van
Baden, Geysers, Haarden, Kachels en Fornuizen.
GASORNAMENTEN,
Huishoudelijke Artikelen.
KEPPLERSTRAAT hoek Regentesselaan,
'S-GRAVENHAGE.

Ch. F. RIJKEN & Co.
Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIEUWSTRAAT No. 26.

De Goedkoope Winkel van
H. DE LA COURT.
Chemische producten, Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS.
Hemsterhuisstraat 283.

W. PAULUSSEN.
Drogist, SPUI 156a
recht over de St. Jacobstraat.
GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres
voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

NIEUW
Malthusianisme.
Dameskundige.
MEVROUW ADRIAAN
Regentesselaan 362,
einde halte lijn 5.
Consult dagelijks, Zondags op verzoek.

Algemeene Wissel- en Effectenbank
Directeur: P. J. J. W. GIEBING.
28a Prins Hendrikstraat, 's-Gravenhage

Belast zich met de **Uitvoering** van Effectenorders aan de Binnen- en Buitenlandsche Beurzen. Verzilvering van Coupons en losbare Fondsen Koopt en Verkoopt vreemde Muntspeciën.
Incasseert en disconteert Handelspapier. Fourneert Chèques en Wissels op Binnen- en Buitenland en voornaamste plaatsen in Indië, alsmede Reiswissels en Reiscredietbrieven.
Opent Rekening-Courant en neemt gelden à déposito.

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,
DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.
LUNCHEON ROOM.
Haagsche Beschuit.

AGUILAR'S Port-, Sherry- en Madeirawijnen
zijn alom bekend.
VRAAGT PRIJSCOURANT.
Hoofdkantoor Heerengracht 3, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.
Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

ELITE SHOES
Maat- en Reparatie-Ateliers
Vos in Tuinstraat 4
tegenover „Hotel des Indes"

H. HESSELS & ZOON
Importeurs van
Amerikaansch Schoeisel
Schoeisel voor Indië
Piet Heinstraat 117

„ADLER" Schrijfmachine.

Onmiddelijk, volkomen en blijvend zichtbaar schrift, groote doorslagkracht om tot 15—20 doorslagen tegelijk met het origineel te maken. Bijzondere eenvoud in constructie, voorzien van alle denkbare voordeelen. Voor Indië de meest gewilde machine.
Hoogste onderscheiding **Gouden Medaille, Tentoonstelling van Gemeente-Administratie,** gehouden te Amsterdam, Sept. 1906.
Imp.-Exp.: B. J RUBENS & Co,
Amsterdam, 11 Nic. Witsenkade.
Telefoon **1923**.

G. J. HEEMSKERK
OBRECHTSTRAAT 198 hoek REINKENSTRAAT.
Telephoon **3641**.

Van af heden verkrijgbaar de Koffie en Thee der **Firma de Wed VAN NELLE** te Rotterdam.

Koffieprijzen p. ½ K.G.	Theeprijzen p. ½ K.G.
Rood merk . . . 60 cts.	Gebroken N°. 1 f 1.50
Zwart „ . . . 54 „	Afternoon tea . „ 1.25
Groen „ . . . 52 „	Zuivere theeën „ 1.00
Paarsch „ . . . 50 „	„ „ „ 0.80
Ook verkrijgbaar	„ „ „ 0.65
Alex Meier Koffie	**Thueré Thee**
prijzen 57½, 67½, 80 ct.	f 1.50, 1.25, 1.00, 0.80

Aanbevelend, **G. J. HEEMSKERK.**

Toko Bahroe,
Van Kinsbergenstraat 126
DEN HAAG.
SPECIAAL ADRES voor
Versche Boemboe-Boemboe, Kroepoeks, Petis Ikan, Petis Oedang, Diverse Zuivere Siropen. SAMBALANS, Dodol en Wadjieck, import Grieksche Muskaat Wijn, enz. Verzending Binnen- en Buitenland
Billijke vaste prijzen.
Aanbevelend,
W BARNAS.

Brückel Mutzenbach,
Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
'S-GRAVENHAGE.
Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

W. A. H. MEERSHOEK
IN
Groenten, Aardappelen, Fruit en Comestibles.
Frederikstraat 36. Den Haag.
Telephoon No. 1361.

TRANSVALIA.
Prins Hendrikstraat 74.
Extra voorraad Dienstbodenboezelaars,
Wollen Ondergoederen
ook in
ECHT JAEGER.

Th. FRANKEN,
Confiseur, Patisier, Glacier,
Sumatrastraat 1g. bij het Kanaal,
's GRAVENHAGE.
Telefoon No. 1460.

Nieuw-Malthusianisme.
Mevrouw VAN DAM
dagelijks te spreken van
10--4 en van **7--9** uur.
(Zondag op verzoek).
-:- Tollensstraat 106 -:-
Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.
Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos

H. VAN ROOY,
Amerikaansch- en Fransch Schoeisel
Bankastraat 4 L, Den Haag,
naast de Melkinrichting „DE SIERKAN".

A. KREIJMBORG & Co.
HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.
Huis van den Eersten Rang
LEIDSCHESTRAAT hoek Heerengr. Teleph. 3200.

Modernste inrichting voor **Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleeding,**
gemaakt en naar maat.
Aan de afdeeling Kleeding naar Maat zijn verbonden:
1 Professeur de Coupe en 10 Coupeurs met assistenten.
Coupe Système Americain

Uitrustingen voor de Indiën.
Uniformen, Gala- en Automobielkleeding, Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleeding.

Parterre: Heerenkleeding;
1e Etage: Kleeding naar Maat; 2e Etage: Kinder- en Jongeheerenkleeding.

N°. 2. Donderdag 10 Januari 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

"Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	*f* 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	*f* 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht**, Den Haag.

Voor **Administratie en Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **51 Verhuiststraat**.

Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG", **NIEUWE MOLSTRAAT 20**, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden**

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

Van de Afdeeling 's Gravenhage.

Op Zaterdag **19 Januari** ten 8 ure n.m., in **Diligentia**, voordracht door den Heer ALB. C. KRUYT over:

Begrippen over recht bij de Toradja's van Midden-Celebes

Daarna **Lichtbeelden** van POSSO.

Leden van „**Oost en West**" hebben, op vertoon van hun lidmaatschapskaart, vrijen toegang; entrée voor huisgenooten van leden f 0.50, voor niet-leden f 1.

Plaatsbespreking op 18 en 19 Januari van 10—3 uur in het Gebouw Diligentia.

Is Java overbevolkt?

Bij vergelijking van de oppervlakte en de bevolking van Java en M. met die van Nederland, welke tot de conclusie leidt, dat Java nog belangrijk dichter bevolkt dan Nederland en dus overbevolkt is, worden wel eens feiten en omstandigheden over het hoofd gezien, welke op die gevolgtrekking van invloed moeten zijn.

In de eerste plaats is het niet geheel juist, dat de oppervlakte van 2400 ☐ G.M. viermaal zoo groot is als die van Nederland, 600 ☐ G.M., (ronde cijfers). Die cijfers geven n.l. aan, den vierkanten inhoud der *projectie* van Java en Nederland en niet die der werkelijke, op allerlei wijzen gebogen en gebroken oppervlakte.

De kaart van Java is de voorstelling der projectie van dat eiland en daarin zal eene voorstelling der projectie van Nederland viermaal passen, doch waren de kaarten voorstellingen van de werkelijke oppervlakte, in een plat vlak, dan zou het beeld van Nederland iets meer dan viermaal op dat van Java kunnen worden uitgezet omdat Java een der bergachtigste, Nederland daarentegen een der vlakste landen der aarde is.

Het verschil is niet zoo groot als men, reizende door het zeer geaccidenteerde, met bergen en vulkanen als bezaaide Java zou denken, omdat de hellingen altijd minder steil zijn, dan zij zich in de verte voordoen en een helling van b.v. 1 op 4 al vrij steil is, maar de bewoonbare en bebouwbare oppervlakte van Java verschilt dan toch, percentsgewijze, meer met den vierkanten inhoud der projectie van dat eiland, dan de oppervlakte van Nederland met de projectie van dat land.

Stel dat bedoeld verschil voor Java 1 pct. bedroeg, dan zou de werkelijke oppervlakte van dat eiland 24 ☐ G.M. of ongeveer 120.000 H.A. grooter zijn dan die der projectie, terwijl het verschil voor Nederland zeer gering zou zijn, misschien slechts enkele H.A. zou bedragen.

Als men een helling van 1 op 5 met koffie beplant met een plantwijdte van 2 M. in de rij, dan zouden op een afstand van 204 M., langs de helling, 102 boompjes geplant kunnen worden en op de projectie van die helling welke ongeveer 2 pct. korter is, slechts 100 boompjes.

Nam men de plantwijdte zoodanig dat de projectie er van, 2 M. lang was, dan zouden op de helling niet meer boompjes geplant kunnen worden dan op de projectie, dus 100, maar deze zouden dan ijler komen te staan dan op de projectie, omdat op een hellend terrein meer grond aan de lucht is blootgesteld of kan worden blootgelegd, dan op de projectie van dat terrein. De productie zal dus grooter of beter moeten worden of (en) de grond wordt iets minder uitgeput, hetgeen bij de opbrengst van een volgenden aanplant zou blijken. Misschien zou dat niet *blijken*, omdat het verschil zoo gering is, maar het bestaat dan toch en moet op de productie van geheel Java van invloed zijn.

Waar terrasseering noodig is, vervalt dat voordeelig verschil en verandert, vooral op eenigszins steile hellingen, in een nadeelig, doch over het algemeen zijn de hellingen op Java weinig steil en daarbij dient men in aanmerking te nemen dat hellende terreinen voor de rijstcultuur op natte velden het meest geschikt zijn, omdat op zulke terreinen de bevloeiing en drooglegging gemakkelijk is.

Ook mag niet over het hoofd worden gezien dat de kostbaarste koloniale producten, koffie, thee en kina alleen in het gebergte op vrij groote hoogten groeien. Zonder bergen en vulkanen zou de cultuur daarvan onmogelijk zijn, terwijl dan tevens de regenval belangrijk minder en de rijstcultuur op sawahs minder loonend zou worden, zoowel wegens watergebrek, als omdat dan zou worden gemist, de vruchtbaarmakende door het regen- en rivierwater van het gebergte meegevoerde slib.

Al maakt dus het verschil tusschen vierkanten inhoud van oppervlakte en projectie niet veel uit en al heeft *dat* verschil slechts een geringen invloed op de hoeveelheid der productie, in het algemeen is de verticale vorm van Java, het groot aantal bergen en vulkanen, hellingen en hoogvlakten op dat eiland, van grooten invloed op de waarde en kwaliteit der bodemproductie.

Van veel meer belang echter voor de beantwoording van de vraag, in hoeverre van overbevolking op Java gesproken kan worden, is het feit, dat 30 millioen Javanen thans leven van de opbrengst van nog geen derde gedeelte van Java's bodem.

Blijkens het Kol. Versl. van 1905 zijn ruim $4\frac{1}{2}$ millioen bouws of ongeveer $3\frac{1}{5}$ millioen H.A. van den bodem van Java en Madoera, bouwgrond, bosschen enz. De oppervlakte van die eilanden, behalve de Vorstenlanden en de particuliere landerijen, is ongeveer 11 millioen H A., zoodat slechts ongeveer 29 pct. van die oppervlakte nuttig begroeid is. Vermeerderen wij dat percentage met 10 pct. daarvan voor het productief gedeelte van de erfpachtsperceelen en andere mogelijke verwaarloozingen, dan blijven wij toch nog altijd beneden $33\frac{1}{3}$ pct. of een derde gedeelte van de geheele oppervlakte van het gouvernementsland zonder de eilanden. Die eilanden, vooral de grootere, zooals Prinsen-eiland en Noesa Kembangan liggen nog grootendeels woest en in de Vorstenlanden en op de particuliere landerijen zal de verhouding van productieve tot improductieve gronden wel niet gunstiger zijn dan in de gouvernementslanden.

Het viermaal kleinere Nederland heeft ongeveer $2\frac{2}{3}$ millioen H.A. bouwgrond, weiden enz. of 73 pct. van de totale oppervlakte, metende $3\frac{1}{4}$ millioen H.A.

De opbrengst van minder dan een derde gedeelte van Java's bodem is dus voldoende voor 30 millioen Javanen om zich te voeden en zich snel te vermenigvuldigen, zonder dat er ooit sprake is van algemeenen hongersnood, doch alleen nu en dan van schaarschte van voedingsmiddelen in sommige gedeelten van het eiland, ten gevolge van misgewas, overstrooming of andere buitengewone omstandigheden.

Vreemdelingen als Clive Day, Alleyne Ireland en de Australische senator Stamforth Smith spreken van de «prosperity» van den Javaanschen boer en al weten wij, dat men dat woord niet in Westerschen zin moet opvatten en dat de Javaan het over het algemeen niet breed heeft, het blijft dan toch een hoogst merkwaardig feit, dat 30 millioen Javanen, grootendeels levende van den landbouw en nagenoeg zonder andere industrie, dan die welke de verwerking van eigen landbouwproducten beoogt, kunnen bestaan van nog geen $\frac{1}{3}$ gedeelte van den bodem. Daarvan moet dan nog worden betaald het leeuwendeel van de Indische begrooting, terwijl de Indische pensioenen en de winsten van Javaansche cultuur- en andere ondernemingen en maatschappijen, niet op Java, maar grootendeels in Europa worden verteerd.

Hoe is dat feit te verklaren?

De gewone Javaan, desaman of koelie heeft, vooral in de binnenlanden, heel weinig noodig voor zijn levensonderhoud, leeft b.v. van *f* 8 's maands beter dan een werkman in Holland van *f* 8 's weeks.

De Javaan heeft voor verwarming en schoeisel niets, voor kleeding, voeding en woning veel

minder uit te geven dan de Hollander in zijn eigen land. Bovendien zijn de dagelijksche levensbehoeften op Java goedkooper dan in Holland waar het land gedeeltelijk «ontwoekerd aan de baren», zeer duur is en voor een derde gedeelte alleen dient om ons vee te voeden waarvan wij het zeer dure vleesch nog altijd als een noodzakelijk bestanddeel van onze voeding beschouwen. Schatten kostten het onderhoud van onze zee- en rivierdijken en het droog houden van onze polders, hetgeen de prijzen der producten opdrijft en het leven van den Hollander zoo duur maakt. De 5½ millioen Nederlanders hebben daarbij jaarlijks ongeveer evenveel voor de staatsuitgaven op te brengen, als 35 à 40 millioen inlanders, een verhouding per hoofd als van 7 : 1.

Oogsten doet men hier na zorgvuldige bemesting meestal slechts eenmaal per jaar, terwijl op Java ongeveer de helft van den bebouwden grond, n den regel zonder bemesting, twee oogsten per iaar oplevert. Van November tot Maart groeit er jn Holland zoo goed als niets, maar worden ischatten «verstookt«, terwijl op Java de natuur nooit rust en snel produceert. Men denke maar eens aan pisang- en papajaboomen en aan djagoeng.

Een Hollander vindt het «zielig» dat zoo'n arme Javaan woont in een schamele bamboehut, gedekt met drooge bláren, dat hij bijna zonder kleeren loopt en zelden vleesch eet. Hollanders die in Indië met den Inlander hebben geleefd, denken daarover echter heel anders. Zij weten dat Java een ideaal land is om vàn heel weinig te leven zonder misère d.i., koude en honger te lijden, en dat de Javaan het over het algemeen materieel beter heeft dan de Hollandsche werkman. Men moet zich echter bij de vergelijking van beider toestand losmaken van Hollandsche opvattingen omtrent kleeding, woning en voeding, die in een land waar het nooit koud is, natuurlijk heel anders kunnen en moeten zijn, dan bij ons.

Wij voegen hieraan nog toe, dat de Javaan over het algemeen een grootere mate van persoonlijke vrijheid geniet, dan wij vrije Hollanders, die o. a. de aan de natie veel geld en aan de ingelijfden veel tijd, dus ook geld kostende militieplicht hebben te vervullen, de zwaarste heerendienst die zich laat denken (al is hij dan noodzakelijk en onvermijdelijk). De Javaan kan bijna overal vrij visschen en jagen en heeft niet de helft van de politieverordeningen en verbodsbepalingen in acht te nemen, die in Europa onze vrijheid van beweging en doen belemmeren en ons dikwijls verhinderen in het maken van kleine bijverdiensten, waar de inlander dat wel kan.

Het is allerminst onze bedoeling uit het bovenstaande de conclusie te trekken, dat de economische toestand van de Javaan goed genoeg is en geen verbetering behoeft Wij weten dat die toestand voor velen te wenschen overlaat en dat derhalve naar verbetering moet worden gestreefd, die o a. gezocht zal moeten worden in betere grondbewerking en onderhoud van den aanplant, bescherming van den desaman tegen opkoopers, geldschieters en woekeraars, oprichting van landbouw-credietbanken en desaloemboengs, wering van doekoens en andere afzetters, bestrijding van bijgeloof, zorgeloosheid en verkwisting en, onderwijs.

Maar wel meenen wij uit het aangevoerde de gevolgtrekking te mogen maken, dat Java eigenlijk niet overbevolkt is.

Gesteld dat men er in slaagde 10 millioen Javanen te doen emigreeren naar de andere eilanden van den Archipel, dan zou zulk eene opruiming zelfs den ergsten pessimist bevredigen; er zou dan zeker overvloed kunnen zijn voor de resteerende 20 millioen.

Als men daarna door gepaste middelen, zooals grootere zorg voor bouwgrond en gewas, betere zaadkeuze, bemesting e. d. het reeds in cultuur gebrachte deel van Java meer productief maakte en door andere middelen, b. v. vele kleine, weinig kostbare irrigatiewerken, er in slaagde het productief gedeelte van den bodem te verdubbelen en dus te brengen op plusm. 64 pct., voor een buitengewoon vruchtbaar, regenrijk, tropisch eiland als Java nog altijd weinig, dan zou er overvloed kunnen zijn voor 2 × 20 millioen Javanen en meer.

Aanmoediging en bevordering van emigratie naar slecht bevolkte streken op de andere eilanden van den Archipel, verdient zeer zeker aanbeveling, maar men wijde dan tevens de aandacht aan Java zelf en vergete niet, dat zoo de Javaan emigreert, hij dat noode doet en dat hij veel liever op Java blijft.

Er zijn b.v. in Bantam, de Preanger Regentschappen, Batavia (Krawang), Besoeki en elders nog uitgestrekte terreinen waar zeer weinig menschen wonen; daar is nog plaats voor meer millioenen dan er thans in Semarang, Bagelen, Kedoe, Soerabaja, te veel zijn.

Van dure emigratieplannen weet men niet of zij zullen gelukken, maar wel weet men, dat de Javaan liever op Java blijft, dat er daar voor hem nog plaats genoeg is en dat Java's bodem veel meer dan 30 millioen inlanders kan voeden. Emigratie is goed, maar transmigratie is beter.

J. HABBEMA

Pers-kroniek.

INHOUD: Het Algemeen Handelsblad *over een verkeerde voorstelling in het* Bataviaasch Nieuwsblad *door een «mijningenieur» over de zending R. J. Boers gegeven. — Een verwijt tot het* Koloniaal Weekblad *gericht afgewezen. — De heer P. H. Stuurman in de* Avonpost *over het groote koloniale «vendutieplan„ van den heer van Kol. Antwoord hierop van Justus. — Uit een* Standaard-*artikel over de «Herleving van het Oosten.»*

Het Algemeen Handelsblad van 2 Januari komt op tegen de lezing, welke een „mijn-ingenieur" onlangs in het Bat. Nwsbl. gaf van de zending R. J. Boers. Laatstgenoemde meende dat van het invoeren eener verbeterde werkwijze bij de Banka tinmijnen geen uitzending van een deskundige naar Europa noodig was. Het „koelievraagstuk" op Banka behoefde volgens hem niet in Europa bestudeerd te worden.

Het Amsterdamsche orgaan merkt hierbij op, dat de, „mijn-ingenieur", die zich beriep op een uittreksel der Mem. van Toelichting, verkeerd gelezen heeft. Ja, nog erger.

„De „mijningenieur", zegt het Algemeen Handelsblad, is niet op de hoogte van hetgeen de heer Boers in Europa heeft gedaan, wat hij had kunnen weten uit De Ingenieur van 24 Februari 1906; of uit de dagbladen, die aan het daarin opgenomen belangrijk artikel hun aandacht wijdden; wij deden dat in ons no. van 28 Februari, en wij meenen ons te herinneren, dat onze beschouwingen in eenige Indische bladen werden overgenomen.

Maar de „mijningenieur" heeft ook slecht gelezen: in het door hem aangehaald stuk staat niet, dat de heer Boers in Europa „het koelievraagstuk" moet „bestudeeren", maar wèl, dat hij hier verschillende mijnbouw-ondernemingen zou bezoeken in verband met het koelievraagstuk op Banka.

Welk verband hier bedoeld wordt, zou hem (nu hij het niet begreep uit hetgeen volgt over „het ruimer gebruik" van werktuigen) geheel duidelijk geworden zijn, wanneer hij de moeite genomen had, eens na te gaan, wat de Minister precies gezegd heeft.

Volgens de Memorie van Toelichting (bl. 22) luidt dit:

„Ten einde zooveel mogelijk tegemoet te komen aan de moeilijkheden die het koelievraagstuk ten aanzien van Banka ondervindt en tevens de productiekosten van het Bankatin te verlagen is door den ondergeteekende bij de Indische Regeering de vraag aanhangig gemaakt of in de werkwijze op genoemd eiland niet een ruimer gebruik behoort te worden gemaakt van graaf- en baggermachines.

„Ter adstructie van dit denkbeeld zij kortheidshalve verwezen naar ...... een artikel van den Indischen mijningenieur R. J. Boers in het weekblad „De ingenieur" van 24 Februari 1906, no. 8.

„In verband met genoemd denkbeeld is den heer Boers opgedragen in Europa verschillende mijnbouwondernemingen te bezoeken. Wellicht zal nog een bezoek aan Nieuw-Zeeland volgen, alwaar de stroom ertsafzettingen veel overeenkomst vertoonen met die op Banka".

De zaak is — het zij ten allen overvloede nog eens opgemerkt — deze: wanneer het mogelijk is, de ontginningen geheel machinaal te drijven, dan had men niet het tiende deel der tegenwoordige koelies noodig, en hun arbeid zou van anderen aard zijn; men zou de chineezen kunnen missen, en met een paar duizend Javanen meer tin winnen dan thans. Het tegenwoordige „koelievraagstuk" zou dan volkomen zijn opgelost."

Ten slotte schrijft het blad: „Dat de „mijningenieur", die het Bat. Nbl. met zijne bespiegelingen verrijkt, van dit alles nooit gehoord heeft, begrijpen wij niet; nog minder haast begrijpen wij de overneming dier bespiegelingen in een „Koloniaal Weekblad" dat van dergelijke belangrijke koloniale onderwerpen toch wel eenigszins op de hoogte behoorde te zijn."

Onzerzijds zij hierbij opgemerkt, dat wij toch moeilijk het Algemeen Handelsblad als censor over de „bespiegelingen" kunnen erkennen, welke in het Koloniaal Weekblad worden opgenomen, of aan dat orgaan rekenschap verschuldigd zijn, waarom wij een artikel niét, een ander opstel wel opnemen! Waarom zou een hoofdartikel van het Bataviasch Nieuwsblad minder serieus zijn, minder in aanmerking komen van overname dan b.v. een hoofdartikel van het Algemeen Handelsblad?

Voor het min vriendelijk verwijt aan ons gericht, bestaat des te minder grond nu door onze gewraakte handeling het Amsterdamsch orgaan in de gelegenheid is gesteld — het blad zegt het zelf: „in den regel polemiseert het blad niet; alleen wanneer door overname van een artikel de Hollandsche lezer op een dwaalspoor mocht worden gebracht" — de eigen kunde en belezenheid tegenover de onkunde en slechte belezenheid ons uit Indië toegezonden, uit te stallen.

O. i. verdienen wij dus allerminst een berisping. Eerder een pluimpje.

In de Avondpost protesteert de heer P. H. Stuurman tegen het door Justus in het zelfde orgaan aangeprezen bekende „Vendutieplan" van den heer v. Kol, welk artikel van Justus ook indertijd door ons werd vermeld.

Te uitvoerig om in zijn geheel overgenomen te worden, vermelden wij uit het verweer slechts de hoofdzaak.

De heer Stuurman dan vindt het vreemd „dat de afgevaardigde dit jaar niet op 't inkrimpingsdenkbeeld is teruggekomen, zooals Justus zoo gaarne had gewenscht. De heer Van Kol ziet, dat 't begint te daghen, al is 't dan maar even; dat de belangstelling een weinig grooter wordt, iets, wat niet anders dan tot heil kan strekken van ons koloniaal bezit. En hoe komt dat nu? Mij dunkt, dat het woord van Van Kol een weldadigen invloed heeft geoefend, dat zijn stem het soezende Nederland heeft wakker geschud. Hij heeft Holland de oogen geopend en velen, die tot dusverre zich absoluut niet bekommerden om onze koloniën werden opgeschrikt door zijn woord, waarover bijna heel Holland verbolgen was. Men wreef zich de oogen uit en wilde toch ook eens een weinig aandacht schenken aan het land, dat zoo'n socialist maar wilde verkoopen. Maar Van Kol, die voelt voor ons bezit, zooals alle Volksvertegenwoordigers dat moesten doen, had 't bij 't rechte eind; zijn roepstem vond weerklank, de belangstelling kwam.

Waarom moeten we nu toch eigenlijk ons koloniaal bezit inkrimpen, geachte Justus? Waarom moeten we thans, nu de belangstelling steigende is, aan Amerikanen, Duitschers, Engelschen, Japanners en wie al niet zekere gebieden afstaan, omdat wij het zoogenaamd niet af kunnen?

We kunnen het wèl af, om den drommel wel, als maar niet het nationaal kapitaal in Amerikaansche en Russische papieren wordt gestoken; als maar niet als tot dusverre Jong-Holland slechts een paar grein koloniale kennis op de schoolbanken krijgt te slikken; als de Nederlandsche kiezer en afgevaardigde zich maar meer bekommert om Oost en West. Koloniale specialiteiten, dat zijn in 's Lands Vergaderzaal zeker je ware, maar het Nederlandsche volk moest geen mannen naar de Kamer zenden van wie het overtuigd is dat ze weinig of geen belangstelling koesteren voor Oost en West. Of is 't geen schande, dat dergelijke mannen moeten beslissen over 't wel en wee van onze broeders zonder hart voor hen te hebben? De Nederlandsche kiezer moet dus wakker worden uit zijn dommel, het Nederlandsche volk moet warm gemaakt worden voor Insulinde en de West. Thans laat men de zaak over aan eenige duizenden, die tonnen gouds wegsleepen, en daarmee basta. Daarover wordt alom in den lande gescheterd, maar voelt men die schetteraars aan den tand, dan bemerkt men maar al te zeer, dat ze van de West niets weten, en van de Oost een bedroefd beetje.

Onze taak is niet te omvangrijk, zegt de schrijver, wanneer Nederland de handen maar flink uit de mouwen steekt, wanneer men maar niet, zooals Justus doet, van inkrimpen spreekt vóór en alleer de noodige energie en ondernemingsgeest aan den dag gelegd te hebben. Waarom toe te laten, dat Duitschers, Engelschen enz. rubberplantages gaan aanleggen in ons koloniaal bezit, zooals we nog onlangs in de Indische Mercuur konden lezen, in plaats zelf de hand aan den ploeg te slaan? Maar neen, de Nederlanders staren zich dood op 't buitenland; liever beleggen ze hun geld in buitenlandsche maatschappijen, waarvan ze zeker zijn een vast percentje te trekken. Liever kijken ze eerst echt op z'n Hollandsch de kat uit den boom, dan ondernemingsgeest in moederland en koloniën aan den dag te leggen of aan te moedigen.

't Zit hem niet in de omvangrijke taak, die Nederland zich op de schouders legt, maar 't zit hem in de weinige belangstelling, die de doorsnee Nederlander koestert voor Oost en West. Men slijt zijn leven liever op 't een of ander kantoor in Nederland dan de wijde wereld in te gaan, en in de eerste plaats onze koloniën. Inkrimpen om aldus vrij baan te geven aan de ontwikkeling van deze karaktertrekken moet niet op 't program staan van een welmeenend Nederlander; maar wel: alom in den lande de belangstelling opwekken voor ons koloniaal bezit, belangstelling, die kan en moet strekken tot heil van moederland en koloniën, die den ondernemingsgeest moet wakker schudden. Dan zullen niet die eenige akkers — Java — alleen tot productiviteit gebracht worden, maar 't Nederlandsch kapitaal zal gestort worden ten bate van de onontgonnen terreinen. En aangewend dient dat niet te worden uitsluitend ten voordeele van eenigen, die wanneer, de zak gespekt is, Oost en West achter zich laten liggen, maar om de inzinking op te heffen, om onze broeders, die door de schuld onzer voorouders in dezen dikwijls ellendigen toestand zijn gebracht, tot hooger geestelijk en stoffelijk peil op te voeren. Justus spreekt van kapitaalkrachtige boeren buiten den polder, maar ook in ons eigen land houden honderden van die boeren zich op, die zich echter meer om andermans vee, dan om eigen bekommeren,

om nu maar eens in Justus taal voort te gaan. En juist dit moet er uit en juist daarvoor moest de Nederlandsche Pers ijveren. Oost en West, Alg. Ned. Verbond en meer dergelijke lichamen moesten trachten door woord en geschrift het Nederlandsche volk warm te maken en belangstelling in te boezemen voor ons koloniaal bezit, door welks verlies Nederland een onnoemelijke schade zou lijden. Beter dan propaganda-artikelen over inkrimpen en nog eens inkrimpen, is het, een warm hart te toonen als Van Kol en mede te werken aan de zedelijke en stoffelijke opheffing van onzen Oosterschen en Westerschen broeder."

Hierop antwoordt Justus:

„Nieuwe argumenten komen in dit verweer niet voor. Dit is een pleidooitje als uit de dagen van den strijd tegen het „fatale plan". Maar wij zouden den heer Stuurman toch wel eens willen vragen, waaruit het hem gebleken is, dat tengevolge van Van Kol's voorstel, Nederland zich de oogen heeft uitgewreven, nu niet meer soest en dommelt en daarmede de belangstelling voor Indië gekomen schijnt? Ook dit: of hij in ernst meenen kan, dat het Nederlandsche volk ooit te bewegen zou zijn z'n kapitalen in Indië te steken in plaats van in Amerikaansche spoorwegen, Russische ondernemingen e. d. en alleen tot Kamerlid te kiezen menschen, die voldoende belangstelling in en kennis van de koloniën hebben? Dat zijn oude, heel oude wenschen; de verwezenlijking ervan is... een utopie!"

Wanneer men over het algemeen zoo pessimistisch dacht als Justus zou er inderdaad veel voor het „vendutieplan" te zeggen zijn. Maar tusschen zijn pessimisme en het idealisme van den schrijver in de Avondpost is nog een middenweg, welke gelukkig nog door den Nederlander veelal in den regel in koloniale zaken wordt bewandeld.

Uit een artikel van de Standaard over de „Herleving van het Oosten."

„Thans doet ook in Britsch-Indië al krachtiger een strooming ten gunste van de nationale vrijmaking zich gelden. Wat men wil is een eigen vertegenwoordiging en een eigen constitutie, op de manier als andere Engelsche koloniën die bezitten. Het nationale Indische congres, dat dezer dagen te Calcutta gehouden werd, is onder die omstandigheden een teeken des tijds. Het nationaal bewustzijn begint op te waken in landen, die als in doodsluimering verzonken lagen, en de Westersche vormen van Staatsbestuur worden geïmporteerd of overgenomen in Staten, die dusver als een daarvoor ontoegankelijk gebied golden.

Zie het ook weer aan Perzië. Het afgeloopen jaar luidde ook voor het rijk van den Shah het tijdperk der staatkundige herleving in. In het laatst van Januari had de Vorst het besluit genomen om aan zijn land een vertegenwoordiging te geven, die den naam „Huis der Gerechtigheid" ontving; den 11en Augustus deelde de nieuwe groot-vizier mede, dat ter vervulling dezer belofte de Shah het Parlement bijeengeroepen had; en den 6en October kwam het Parlement ook werkelijk voor de eerste maal bijeen.

De laatste maanden doorleefde Perzië een crisis, daar omtrent de definitieve vorming zijner parlementaire instellingen nog geen genoegzame zekerheid bestond; maar de vrees, dat de Kroonprins, die straks den doodzieken Shah moet opvolgen, de reactie in de kaart zou spelen, is niet bewaarheid. Hij ook verklaarde zich een voorstander van de moderne hervormingen, en kón trouwens wel niet anders, aangezien de belangen van nu drie Westersche mogendheden thans ten nauwste bij de Perzische herleving betrokken zijn.

Men had in Engeland gehoopt, met het ontredderde Rusland een allervoordeeligste regeling aangaande Perzië te zullen treffen. Engeland wilde den Perzischen appel wel met Rusland alleen schillen. Maar nu is, tot groote verontwaardiging van de Jingo's, de Duitsche kaper weer op de kust verschenen! De Duitschers hebben reeds eene Duitsche school te Teheran opgericht; en de Shah, die niet voor niet in Europa heeft rondgereisd, haastte zich om het wassend prestige van Engeland, dat tegenover Rusland alléén niet meer in toom te houden was, door het aanmoedigen van Duitschen invloed te bedwingen. Natuurlijk liet Duitschland, zooals te verwachten was, zich niet onbetuigd; de rol, welke het in Perzië gaat spelen, ligt geheel in de lijn der Duitsche politiek, die in Klein-Azië, vooral door spooraanleg, reeds aanmerkelijke voordeelen voor den vaderlandschen handel en de nijverheid verworven heeft.

Dat overigens Duitschland in de laatste jaren ook in het Verre Oosten niet stil heeft gezeten en zijn vlag steeds meer wappert in streken, waar, sedert de rijzing van het zilver de koopkracht der zilverlanden heeft verhoogd, sterker vraag kwam naar Europeesche artikelen, bewijzen de statistische gegevens voldoende. Terwijl bv. Engeland in de laatste tien jaren zijn aandeel in de scheepvaartbeweging door het Suezkanaal zag teruggaan van 71.8 op 63.6 pct., klom Duitschlands aandeel van 8.2 pct. in 1895 op 16.1 pct. in 1905. Zulke cijfers zeggen meer dan lange redeneeringen, waarom de Britsche handelaar den Duitschen mededinger zoozeer ducht; maar ze toonen tevens hoe groot het belang is, dat het Europeesche Westen heeft bij de ontwikkeling der dingen in het oudste werelddeel. Terwijl in 1869, toen het Suez-kanaal geopend werd, maar 468 schepen, met 437.000 tons inhoud, dit kanaal doorstoomden, was in 1905 dat aantal geklommen tot bijna het tienvoud, met een tonnenmaat die de honderdduizend te boven ging!

Behoeft men dan nog te vragen, wat beteekenis voor Europa de economische worsteling heeft, die thans van Oost-Azië uit tegen het Westen is begonnen en nog pas in haar aanvangsstadium verkeert? Groote dingen staan ons ginds in misschien niet verre toekomst te wachten. En niemand kan meer in twijfel verkeeren of in die worsteling zullen de Westersche Staten ten slotte het onderspit moeten delven, gelijk eens ook het machtsoverwicht van de Christen-Staten over de heidensche volken van Azië een eind zal nemen."

Oost-Indische Berichten.

Wat de gevolgen zijn van eene ondeugdelijke formatie. Er zou op Nieuw-Guinea een detachement gelegerd worden ter sterkte van 2 officieren en 80 man, ingedeeld en gewapend als de maréchaussée. Nadat bekend was geworden, dat het tijdelijk te Fak-Fak gelegerde infanterie detachement een gevoelig échec had geleden, werd besloten de nieuwe bezetting met spoed daarheen te zenden. De veldinfanterie, de algemeene reserve, bezit echter geen enkel korps, dat is samengesteld uit Amboineezen en inlanders, een samenstelling, welke vereischt werd voor het te formeeren detachement. Er werden dus gezonden 2 officieren, toevallig beiden in garnizoen te Meester-Cornelis, een zeker aantal Amboineezen van een der korpsen op Java en een zeker aantal inlanders van een ander korps, waarbij het noodige kader, het europeesche vermoedelijk, afkomstig van meerdere korpsen. Te Soerabaja, de inschepingsplaats, kwamen die groepjes menschen successievelijk aan en aldaar werd de benoodigde bewapening verstrekt, vermoedelijk den dag voor vertrek.

Als nu over eenige dagen het detachement te Fak-Fak aankomt, zal het hoogstwaarschijnlijk onmiddellijk er op uit moeten en de kans is groot, dat het dadelijk aan den slag kan gaan. Wij zijn volkomen overtuigd dat alles goed zal afloopen, maar men zal ons toegeven, dat de wijze, waarop deze kleine colonne werd samengesteld, allerminst een maximum succes bij een minimum krachtsinspanning waarborgt. Er zit geen samenhang in die haastig bijeengebrachte groepjes van elkander wildvreemde menschen. De officieren en onderofficieren kennen hunne ondergeschikten niet en de soldaten weten niet wat zij aan hunne aanvoerders hebben. En zou de man veel vertrouwen stellen in het schietwapen, dat hem op het laatste oogenblik nog in de hand gedrukt werd?

Hierbij komt nog, dat waarschijnlijk een groot deel van het detachement voor het eerst met karabijn en klewang bewapend is, zoodat velen het gebruik zullen moeten leeren voor den vijand. Wordt er op die wijze niet een al te groote wissel getrokken op het beleid der aanvoerders en het zelfvertrouwen van hen en hunne ondergeschikten? Mettertijd en, dank zij de deugdelijkheid der verschillende elementen, zelfs vrij spoedig, komt dit alles terecht, maar de gemaakte fouten zijn hiermede geenszins goedgepraat. Bij de bestaande formatie van het hoofdwapen zijn zij echter onvermijdelijk; de maréchaussée, de garnizoenstroepen en de veldinfanterie hebben ieder hunne eigen samenstelling, hebben zij elkander doorloopend moeten aanvullen. Zoo blijven bij de veldinfanterie de landaarden compagniesgewijze gescheiden, wat noch bij de garnizoenstroepen, noch bij de maréchaussée het geval is. Er wordt bij de veldinfanterie onderscheid gemaakt tusschen vijf landaarden, zoodat er vijf soorten van compagniën zijn, welke op allerlei wijzen bijeengevoegd worden tot bataljons. Dat een dergelijke formatie in de practijk aanleiding moet geven tot tal van moeilijkheden, is te begrijpen en blijkt dan ook dagelijks.

Is dit euvel niet te verhelpen of zijn de bezwaren onoverkomelijk?

(Javabode).

Chineesche credietbank. Een aantal vermogende Chineezen te Medan stellen zich, naar de Deli-Crt. verneemt, voor, daar ter stede op te richten een credietbank, waar chineesche en inlandsche handelaars voorschotten kunnen bekomen tegen redelijke rente, zoodat ze uit de handen der woekerende chetties verlost worden. Deze chetties, vertelde men het blad, hebben bij elkaar wel een millioen dollar uitstaan, tegen renten varieerende tusschen 24 en 36 pct. 's jaars, met interest op interest. Deze rente wordt in den egel berekend over het volle kapitaal, onverschillig of er afgelost wordt, zoodat het feitelijk profijt van den geldschieter nog grooter is dan de toch al woekerhooge rente, die hij bedingt.

Door dezen toestand raakt de chineesche handel meer en meer achterop; een voorschotbank als de bedoelde kan een ware verlossing brengen. Zij zal in de eerste plaats geld verkrijgbaar stellen tegen een behoorlijke rentevoegt en daardoor vanzelf het geld bij de chetties ook goedkooper maken. In breede kringen zal deze wijziging van het credietwezen verlichting brengen, o.a. ook op de ondernemingen, waar een van de aanleidingen van het plukken der koelies door hun tandils is, de afzetterij waaraan de tandil zelf van de zijde zijner geldschieters blootstaat.

Koelies in de mijnen. Uit Sawah Loento wordt aan de Loc. een en ander geschreven over de javaansche koelies op de Ombilin-kolenvelden, waaruit blijkt

volgens het blad, dat ook daar het leven van een koelie dikwerf als niet veel waard wordt beschouwd. Ongelukken en doodslag komen dikwijls voor, al hoort de buitenwereld er niet veel van. De europeesche opzichters behooren niet tot de élite der maatschappij en een „gebroken" arm is wel eens in waarheid een kapot geslagen arm. Een mijnwerker uit Limburg, die al te nauwgezet was met veiligheidsmaatregelen bij het uitgraven, waardoor het werk niet vlug genoeg opschoot, werd door een minder kieskeurig opzichter vervangen. Maar onlangs had weder een aardstorting plaats, waarbij twee koelies gedood en verscheidene gewond werden. Geen haan kraaide er naar, zelfs de ingezetenen te Sawoe Loento hoorden er slechts van bij geruchte.

Men vraagt nu of de invoering van de nieuwe mijnwet daarin verbetering zal brengen. Een wet echter kan wel in een algemeenen toestand verbetering brengen maar kan tegen individueele hardvochtigheid en onverschilligheid weinig doen, merkt het blad terecht op.

Kenajan. Naar hetgeen de djocjasche correspondent der Javabode meldt, is de ontevredenheid op Kenajan weer van zoodanigen aard geworden, dat besloten is den administrateur, die algemeen beschouwd wordt als de oorzaak waarom de bevolking telkens weer onrustig wordt, te vervangen.

Daar het echter bezwaarlijk ging den heer F. W. Küpfer te ontslaan, aangezien de onderneming ten halve eigendom was van de Cultuurmaatschappij der Vorstenlanden en voor de wederhelft van de erven Küpfer te Amsterdam, schijnt men er dit op gevonden te hebben, dat de Cultuurmaatschappij door het uitkoopen der familie Küpfer alleen eigenares werd en dus de handen vrij kreeg.

Bandjirs in Kediri. In aansluiting met het in de Javabode opgenomen bericht omtrent de verzakking van de groote spoorbrug over de Brantasrivier tusschen Ngoetjan en Toeloeng Agoeng, waarnaar een onderzoek wordt ingesteld door de chefs der 2de en 4de afdeeling der Staatsspoorwegen, kan medegedeeld worden, dat ook de hoofdinspecteur bij dien tak van dienst zich daarheen heeft begeven tot opneming van den toestand der brug, die thans voor het verkeer gesloten is.

Engeltjesmakers. De raad van justitie te Soerabaja behandelde met gesloten deuren de zaak van de weduwe Van der Palm, geboren Hartsteen, te Malang en den inlander Iskak, alias Pa Isnah, die, naar het Soerab. Hdbl. mededeelt, samen van het volgende misdrijf beschuldigd worden.

Genoemde weduwe leefde in wilden echt met haar inlandschen medebeklaagde. De gevolgen bleven niet uit. Alle pogingen, tijdens de zwangerschap der weduwe aangewend, om een abortus te brengen, bleven vruchteloos en zoo zouden beiden overeengekomen zijn, het kind bij de geboorte te dooden.

De kleine wereldburger werd den 13n April geboren en werd toen volgens de aanklacht, wat men in rond Hollandsch noemt, door vader en moeder onmiddellijk „gesmoord" op een wijze, — in de acte van beschuldiging omschreven — welke wij niet durven weergeven. Alleen dit, de inlandsche papa hield het wicht neus en mond dicht, de europeesche moeder drukte met het volle gewicht harer beenen op de borst en den hals.... 't Is walgelijk en verschrikkelijk om verder te vertellen.

Als die verschrikkelijke feiten waarheid blijken, hoe moet men de ontaarde moeder dan niet straffen om het rechtsgevoel te bevredigen! roept het blad uit.

Haventoestanden te Soerabaja. In het gebouw der Handelsvereeniging te Soerabaja is onder praesidium van den heer J. M. Stok een vergadering gehouden ter bespreking van de actie tegen de in de memorie van antwoord van minister Fock aangeduide nieuwe plannen ter verbetering van de haventoestanden te Soerabaja, voor welke plannen 4 ton is uitgetrokken.

Nadat de vergadering urgent was verklaard, zette de voorzitter uiteen waarom zij belegd was. Hij deed voorlezing van het op de nieuwe havenplannen betrekking hebbend gedeelte uit de mem. van antwoord van minister Fock. De voorzitter zeide door deze mededeelingen zeer verrast te zijn.

De voorzitter wees op fouten van het beperkte nieuwe plan: men zou 8 tweetonskranen krijgen, terwijl kranen van 20 ton noodig zijn, de kaaimuren, waarlangs uitdieping zal plaats hebben zijn niet diep genoeg gefundeerd om hiertegen bestand te zijn en zullen dus van dieper grondvesten moeten worden voorzien. De voorzitter vraagt nu, op welke wijze het best te reageeren zal zijn tegen uitvoering van het nieuwe beperkte plan. Hij is van oordeel dat, als er niet naar Den Haag geseind wordt, de kamer het plan zal goedkeuren.

Mr. Paets tot Gansoyen wijst er op dat vroeger handel en scheepvaart algemeen gekend zijn in de havenplannen en nu het gevaar bestaat, dat een onbekookt plan wordt uitgevoerd, waarover geen der belanghebbenden is gehoord. Wordt de nu aangevraagde eerste termijn ad 4 ton van het crediet aangenomen, dan mag men zeggen dat het geheele crediet voor het beperkte plan is goedgekeurd. Spr. wijst ook nog eens op het gevaar van instorting der kaaimuren bij uitdieping der rivier; deze muren zullen dieper gefundeerd moeten worden, en is dit geschied, dan zal men niet licht deze muren afbreken ten behoeve van een verbreeding der kali Mas, zoals in plan C^3 is opgenomen.

Besloten wordt het volgende telegram gezegeld, te verzenden:

Tweede Kamer Staten Generaal.

Hague.

Vernamen met leedwezen intrekking indische regeering voorstellen prauwhaven door technische havencommissie in overleg kamer van koophandel en ons urgent geoordeeld. Nadere plannen werden handel niet medegedeeld geven overweging geen definitieve beslissing nieuw plan nemen zonder nader overleg met handel scheepvaart alhier.

Handelsvereeniging Soerabaja.

Verder werd besloten den heer E. A. Dinger, met verlof in patria, te verzoeken stappen te doen om het effect van het telegram te versterken, en den gouverneur-generaal door bemiddeling van den resident van Soerabaja met den genomen maatregel in kennis te stellen.

Hoofdbureau der Post en Telegraaf. Er gaan sinds eenigen tijd geruchten, dat er sprake is van een reorganisatie van het hoofdbureau, schrijft het Indisch Tijdschrift voor P. en T. Er wordt n. l. verteld, dat het plan bestaat, het personeel bij het hoofdbureau voor vast aan te stellen, het een afzonderlijke promotie en dezelfde bezoldiging als op andere departementen te geven, zoodat het niet meer in de beverdering van het overige ambtenaarskorps deelt.

De Heer A. Kellar, administrateur der Droogdok Mij, is op 59jarigen leeftijd overleden.

De heer Kellar was een oud en niet het minst om zijn groote werkzaamheid een zeer bekend ingezetene van Batavia. Zijn afsterven kwam niet onverwacht.

Twee „vliegen" in een klap. 29 November had de heer v. d. V. wederom het succes op zijne onderneming Tanah Abang, Deli, twee tijgers te vangen. Vlak achter den Javanenpondok was n.l. den vorigen avond een os door het brutale roofgoedje aangevallen en daarbij werden drie tijgers gezien en wel naar alle waarschijnlijkheid vader, moeder en jong. De heer v. d. V. liet toen dadelijk een pagger uit gewone nibongs vervaardigen rondom het cadaver van het gedeeltelijk verscheurde rund, en zag in alle vroegte dat alle drie des nachts in den val waren geloopen. Een der groote roofdieren wist echter, even voor het moment waarop het zou afgemaakt worden, te ontsnappen; moeder en zoon kregen toen den kogel en eerstgenoemde, de tijgerin, werd met den Serdangtrein van den zelfden middag reeds naar Medan vervoerd om te worden gemétamorphoseerd in een mollig vloerkleedje als St. Nicolaas-cadeau! (*Sum. Post.*)

Het voorgevallene op Noesa Kembangan. Een correspondent van het Nieuws van den Dag schrijft uit Tjilatjap:

In November bezocht Mr. Gebel, chef van het gevangenis-wezen aan het Departement van Justitie, volgens dienst-opdracht het eiland Noesa Kembangan om een onderzoek te doen naar de wijze van tewerkstelling der dwangarbeiders ten behoeve van het boschwezen, met het oog op plannen tot groote vermeerdering van het aantal dwangarbeiders.

Mr. Gastman, directeur van Justitie, wilde wel eens een uitstapje maken en daarbij het nuttige aan het aangename paren. (1) Eene mooie gelegenheid bood zich aan, doordat het oorlogsschip „Koningin Wilhelmina" eene reis maakte naar Tjilatjap voor het nemen van proeven met draadlooze telegraphie. De reis van den directeur had een geheel officieus karakter; de resident van Banjoemas was er ook niet voor overgekomen.

Een correspondent sprak eenige dagen geleden in deze courant over eene „interventie" door den directeur van Justitie. Niet ieder begrijpt de vreemde woorden die hij nu en dan bezigt.

Met het werk op het eiland, waarmede men nu reeds ee njaar lang bezig is, werden geene moeilijkheden ondervonden, totdat men begon Atjehsche dwangarbeiders in grooten getale daarheen te zenden, tegen het advies van den houtvester, die met die menschen werken moest. Thans is het Boschwezen bezig de ongewapende Javaansche mandoers te vervangen door gewapende mandoers, en daarvoor gegageerde Amboineesche militairen in dienst te nemen. Zoolang de gewapende bewaking niet goed geregeld is, kan men niet krachtig optreden tegen lastige elementen en is verwijdering het eenige middel.

Hard optreden zou gevaarlijk worden voor de enkele Europeanen en inlanders die toezicht houden. De dwangarbeiders zijn gehuisvest in primitieve loodsen met bamboe-omwanding; overdag loopen zij met bijlen er arits bij zich voor het kappen van bosch en schoonmaken van den aanplant.

(1) Deze voorstelling blijft voor rekening van den Corr.

FEUILLETON.

In het Land van Beloofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XIX.

„Waarde heer Jördens, als de baron in het binnenland, gelijk waarschijnlijk voorkomt, van de verbinding met de kust is afgesneden, dan kan hij hier geen bevelen geven, al zou hij het nog zoo gaarne willen."

„In dit geval moet ik op post blijvan, dien de heer Baron mij heeft toevertrouwd," hield Jördens vol.

„O, ik word bestraft," dacht Maleen, zich haar hardnekkigheid tegenover den consul herinnerend.

Zij zat nog op den hoogen wagen en hield de teugels los tusschen de vingers.

In haar witte japon met het steengrijze, open zomermanteltje er over, het roode Spaansche mutsje op het hoofd en de langen lederen handschoenen zag zij er zeer gedistingeerd uit. Maar zij zag er ook uit als iemand, die zeer precies wist, wat zij wilde, en besloten was, haar wil door te zetten.

Zij zag den plichtgetrouwen Jördens vast aan en zeide zacht, maar langzaam en met nadruk op elk woord:

„Ik eisch, dat gij heden in mij de plaatsvervangster van mijn man ziet, en mij gehoorzaamt. Bij weigering laat ik u morgen met geweld naar Oengoedja brengen. De consul zal mij in staat stellen, dezen maatregel door te zetten."

Jördens, die in opwinding en verlegenheid den gladden hals van het paardje streelde, werd krijtwit.

Hij wist niet, wat hij tegen deze resolute vrouw, die dan toch de vrouw van zijn chef was, zou beginnen.

Plotseling wendde hij luisterend het hoofd om.

Maleen zag dit. Op eens overviel haar een huivering — de zoo angstige vrees voor het onzichtbare, het onbekende.

„Wat hoor je?" wilde zij vragen. Maar de angst verlamde haar tong.

Want reeds hoorde zij zelfs iets: dof tromgeroffel.

„Een ngoma," sprak zij, kalmte voorwendend.

De beide jonge mannen zwegen en luisterden.

Beiden waren zij overtuigd, dat dit verwijderd gedruisch niet was van een feestelijke ngoma, maar van een der brandend en moordend door het land trekkende horden.

Deze omstandigheid zette groote kracht bij aan de woorden van de baronesse.

Binnen een uur kon de bende hier zijn, en dan was men in de lichte, met palmstroo gedekte huisjes eenvoudig verloren.

Sichart, de jongste van de twee, merkte op, dat het toch wel hun plicht was, de baronesse te volgen.

Maleen herademde.

„Haast je toch alsjeblieft! Jelui bagage neem ik op den wagen. Jelui moet op de muildieren rijden. Geladen revolvers zijn zeker wel bij de hand. Binnen een kwartier moeten wij reisvaardig zijn. Wij mogen niet te laat in den nacht thuis komen."

Zij zag, dat Jördens nog besluiteloos was.

„Als u binnen een kwartier niet gereed is, meneer Jördens, dan blijf ik hier. Daar geef ik mijn woord op. De gevolgen zijn voor uw rekening."

Jördens, die haar aanzag, twijfelde er niet aan, of zij zou haar woord gestand doen. Er bleef hem geen keus. En dan was er ook geen tijd te verliezen.

De jonge man kon, sedert hij dat onheilspellende tromgeroffel hoorde, een huiverig gevoel in den rug niet overwinnen. Het was hem niet onaangenaam, dat hij zich gedwongen zag, de resolute dame naar de stad te begeleiden.

„Laten wij ons klaarmaken," zeide hij tot zijn makker.

Sichart ademde diep.

Maleen wachtte in het wagentje.

Het montere paard krabde in het zand, schudde de manen en snoof.

In de verte hoorde men onafgebroken het trommelen.

De hemel kleurde zich rood en schiep een glanzenden achtergrond voor de fraai gebogen lijnen der palmen.

Uit de versch begoten aarde der zaadbedden steeg de vruchtbare aardlucht op.

Maleen dacht er aan, dat George haar voor alles gewaarschuwd had zich niet in de nabijheid van versch omgeploegden akkergrond op te houden.

Deze zoo aangename aardlucht droeg de meeste malariakiemen!

Neen, zij wilde geen koortsen meer! Niets meer van die verslappende, het merg uit het gebeente zuigende kwaal!

Zij reed langzaam heuvelop den weg langs, totdat zij de zee kon zien.

Krijtwit glinsterde daar op de Rots der Eenzamen de kleine moskee. Daar achter, in violette schemering, de stad.

Een vlucht zeewaarts trekkende reigers teekende zich af tegen de vuurglanzende lucht. Een gezwollen Dhauzeil kwam okergeel uit op den goud- en kopergloed der zee.

„O, land! o, land!" dacht Maleen. „Kon liefde u gewinnen, dan waart ge mijn!"

Thans zijn er ± 550 dwangarbeiders op het eiland, waarvan ± 200 van Atjehneeschen landaard.

De Atjehers vierden het z.g. Inlandsch Nieuwjaar op 16 November, dus een dag voor de Javanen; zij vroegen dien dag vrijgesteld te zijn van werk, hetgeen hun toegestaan werd.

De tusschenkomst van de militaire macht kan alleen in ernstige gevallen en bij uitzondering worden ingeroepen: voor vaste bewaking mag zij niet optreden.

Tot zoover, zegt het blad, onze correspondent wiens zakelijke mededeelingen alle geloof verdienen.

„Er blijkt uit dat men den assistent-resident van Tjilatjap opscheept met eene woeste bende Atjehsche veroordeelden, waartegenover hij zoo goed als machteloos staat. Soldaten krijgt hij alleen in exceptioneele gevallen; zijne gestraften-mandoers zijn tot heden ongewapende Javanen, de boeven zijn Atjehers en gewapend. Welk een in-bespottelijke, in-treurige Indische toestand!

Wat geven de brave hoofdambtenaren die hier te lande den boel moeten regelen, toch dagelijks blijken van verstand en doorzicht! Als onze toekang ajer soortgelijke slimme streken uithaalde, zouden we den man beduiden „dat we geen prijs meer stelden op zijn diensten......"

Terwijl gene in functie blijven tot er de dood of de pensioneering na volgt!!"

Zaak van Heutsz. De corr. der L o c. alhier schrijft aan zijn blad o. m.:

„De zaak van den heer P. J. F. van Heutsz, eervol ontslagen ass. resident, is weder eens opgerakeld, ditmaal door den correspondent van het S o e r a b a j a'sch H a n d e l s b l a d hier ter stede. Deze beweerde dat de Raad van Indië thans gunstig zou hebben geadviseerd betreffende de wederopname van den heer Van Heutsz in het corps ambtenaren van B. B. en dat het op het oogenblik alleen de zeer pertinente tegenwerking was van den alg. secretaris, den heer Van Rees, die aan die wederopname in den weg stond.

Het laatste gedeelte van dit bericht is onbetwistbaar juist, het eene echter moet ik zeer sterk in twijfel trekken. Destijds, bij het begin der pogingen van den heer Van Heutsz om rehabilitatie, zooals men de herplaatsing is gaan noemen, is de Raad van Indië uit genoodigd om dienaangaande advies uit te brengen, en naar ik uit de best mogelijke bron vernam, is dat advies geweest..... eene verwijzing naar het vorige, waarvan de pensioneering het gevolg is geweest. Toen de Raad op zoo ondubbelzinnige wijze te kennen gaf, dat hij over den heer van Heutsz nog precies dezelfde ideeën had van vroeger, was de Raad, wat de leden betreft, hetzelfde samengesteld als thans. Alleen is de vice-precident van toen, de heer de Bruyn Prince, sinds vervangen door jhr. O. van der Wijck. Onder de omstandigheden komt het mij zeer onwaarschijnlijk voor, ja zelfs vrijwel onaannemelijk, dat de Raad nu op zijn eenmaal uitgebracht advies zou zijn teruggekomen.

Wel werd toen verteld, 1½ jaar geleden, dat na het afwijzende advies van den Raad, de stukken in handen waren gesteld van den kapitein Colijn, om ze te beadviseeren, en hoe onwaarschijnlijk dit verhaal ook klinke, het werd en wordt nog van ernstige zijde volgehouden.

Of het echter in Indië al zoover is dat een rapport van een kapitein der infanterie een advies van den Raad van Indië te niet doet, waag ik evenwel voorals nog te betwijfelen."

Nachttreinen. Naar uit Batavia aan het S o e r. H b l d. geschreven wordt, is op de jongste conferentie van spoorwegautoriteiten te Bandoeng, ook de kwestie van den nachttreinendienst weder ter sprake gekomen.

Bij deze gelegenheid werd de mogelijkheid besproken van de oprichting van een nachtautomobielendienst, ten bate van den postdienst over de lijnen der S. S. Die auto's zouden dan moeten stoppen op dezelfde stations als voorgesteld voor de nachttreinen. Een onkostenrekening zal zoo spoedig mogelijk worden opgemaakt.

De invoering der nieuwe dienstregeling zal niet plaats hebben alvorens betreffende de nachtsneltreinen een beslissing zal zijn genomen.

Atjeh en nog eens Atjeh.

Het zal eerlang vier en dertig jaar geleden zijn, dat de teerling werd geworpen en de strijd aangebonden met het eertijds machtige, toen in een staat van anarchie verkeerende atjesche rijk. Vier en dertig jaren en dan nog betrekkelijk zoo weinig gevorderd!

Zeker, wanneer we in aanmerking nemen dat nog 'n groote tien jaren geleden, tengevolge van al het geknoei en geëxperimenteer op politiek en humanitair gebied, 'n tocht b.v. naar Kemala als 'n onderneming werd beschouwd, waarbij zoowat het heele indische veldleger zou moeten te pas komen, dan kunnen we niet anders dan dankbaar erkennen, dat de laatste twaalf jaren van dezen krijg ons 'n heel eind verder gebracht hebben op militair gebied vooral, waar thans tot in de afgelegenste hoeken van heel het uitgestrekte land kleine colonnes in staat zijn door te dringen, nu van een, op groote schaal georganiseerd verzet geen sprake meer is.

Maar ook zonder zulke organisatie op groote schaal blijkt het verzet nog genoegzaam uit de lange cijferreeksen van dooden en gewonden in den strijd tegen de onzen gevallen, een verzet, waarschijnlijk zijn oorsprong ten deele vindend in het feit, dat de langdurige krijg eene klasse van lieden in het leven heeft geroepen, die uitsluitend daarin hun bestaan vinden. We herinneren ons nog het typisch antwoord van een atjeschen knaap, die onze marine-officieren dikwerf als gids diende, wanneer ze in de lagunes om Oleh leh ter jacht togen. Eens op 'n vraag wat hij nu wel met de fooien deed, die hij ontving, zei de jongen onbeschroomd: „Opsparen om een geweer te koopen en daarmee de Kompenie te bevechten." Het is al jaren geleden, dat dit voorval plaats had, Groot-Atjeh is thans tot rust gekomen, maar het feit teekent o.i. eenigszins den geest onder het in den roezemoes van strijd en ellende opkomend atjehsch geslacht.

Wij kennen overigens de elementen, waarvan het verzet in hoofdzaak uitgaat, weten dat dezen vooral onder de oelemas en geestdrijvers moeten worden gezocht, die de oprichting der nieuwe Mesdjid Raja te Kota Radja niet met de Kompenie vermocht te verzoenen, waar een krachtige invloed van buiten zich bij voorkeur van deze elementen bediende, om den godsdienstigen factor in den strijd tegen ons gezag te mengen, die feitelijk slechts beoogt den ouden toestand te handhaven, bij welker bestendiging handelsbelangen betrokken zijn, die veelal niet tegen elk middel opzien om het doel te bereiken.

Wij zijn overtuigd dat, zoo Atjeh engelsch, en Penang hollandsch ware geweest, de strijd nu reeds lang zou zijn gestreden. Wij beseffen, dat nu het omgekeerde het geval is, onze taak in Atjeh trots de tegemoetkomende houding van het b e s t u u r der Straits Settlements, heel wat moeilijker is, dán zij voor Engeland zou zijn geweest. Moeilijker ja, maar daarom niet onmogelijk.

We hebben na 1896 gezien wat een krachtige actie vermag om betere toestanden in het leven te roepen, hebben evenwel ook gezien dat met het scheppen van zulke toestanden onze taak niet is volbracht, de evenveel zoo niet meer inspanning eischende consolidatie in de plaats treedt.

Hiertoe behoort gelijk wij reeds aanduidden, in de eerste plaats krachtige bescherming te worden verleend aan de tot rust neigende elementen vooral in Atjeh, waar op een toestand van anarchie en verwildering gedurende het verval van het atjesche rijk, een jarenlange krijg tegen den gemeenschappelijken vijand volgde, die geen verbetering in dien toestand bracht, en in de atjehsche maatschappij talrijke elementen doet aantreffen, waarvoor slechts weinig noodig is om het rimboe-leven te hervatten. Met de bescherming der goedgezinden behoort de rustelooze vervolging der verzetselementen hand aan hand te gaan. Aan dezen tweeledigen eisch kon, naar wij meenen, in de laatste jaren door ontijdige vermindering der troepensterkte in Atjeh niet worden voldaan.

Tot die consolidatie behoort de opvoeding van het atjehsche volk. Wat hebben we in dat opzicht gedaan? Bitter weinig, ook ten aanzien van die landszonen, van wier samenwerking met ons gezag ons slagen al dan niet grootendeels afhangt.

De atjehsche correspondent van de N i e u w e C o u r a n t schreef in het nummer van den 17en November ll. van dat blad, het volgende:

„De hoofden, die bijna nergens in Atjeh eenige aanspraak op achting kunnen laten gelden, zijn in het Noord-Melaboehsche, bijzonder in Wojla, zoo mogelijk nog dieper gezonken dan hun onderhebbenden. De vuilsten, de wreedsten, de oneerlijksten, dat zijn juist de hoofden. En omdat zij in zoo hooge mate hun onderhebbenden in allerlei slechte dingen voorgaan, daarom is ook nergens in Atjeh de invloed van die lieden grooter."

En toch zijn dat de menschen, bij gebrek aan beter, waarop ons gezag is aangewezen om daarmee samen te werken.

Wel vernamen we herhaaldelijk van dit of dat hoofd, dat de man in de gevangenis terecht kwam of werd verbannen, maar veelal volgde de verzoening, omdat men eenvoudig de menschen niet missen kon. De vraag rijst eenerzijds of door zulke uitkomst niet het verzet in de hand gewerkt wordt, waar dit, wanneer men er in den strijd zonder kleerscheuren afkomt, na korte boete veelal ongestraft blijft, anderzijds of het niet op onzen weg gelegen is onze medewerkers behoorlijk voor hunne taak op te voeden.

Zeker, we meenen dat reeds tal van hoofdenzonen de europeesche school te Kota-Radja bezoeken, maar stellen daarbij onze meening, dat dan nog te veel de invloed van het oude milieu zich zal doen blijven gevoelen. Engeland leverde aan Engelsch-Indië zijne Hindoe-agitators af, maar ook de trouwste steunpilaren van het engelsch gezag in dat reuzen-rijk. Maar beiden agitatoren zoowel als steunpilaren werken aan de evolutie van dat land; de inlandsche elementen, waarop in de dagen der ontwikkeling, het oude milieu nog krachtig heeft ingewerkt, voelen zich ondanks zich zelven veeleer tot de reactie aangetrokken. Ligt hierin voor ons niet een vingerwijzing opgesloten, vooral ten aanzien van Atjeh, waar de inlandsche maatschappij aan den schadelijken invloed van eeuwen-

---

Zij moest nu evenwel op den niet breeden weg keeren. Dit nam haar aandacht in beslag.

Toen zij weer voor het opzichtershuisje stil hield, stond Sichart reeds klaar, naast een paar koffertjes en eenige pakken.

De zwarte bedienden van de planters en Abdallah laadden het een en ander op den wagen.

Jördens kwam de stal uit met de gezadelde muildieren.

Hij deed een korte mededeeling aan den zwarten onderopziener, wien hij het toezicht op de plantage moest overlaten.

„Eh, Bana! Ewallah Bana!" verzekerde de zwarte telkens toestemmend.

Overigens werden er weinig woorden gewisseld.

„Zijn de revolvers er?" vroeg Maleen.

„Jawel, mevrouw."

„Houdt u op alles voorbereid. Mohammed-ben-Ali was van meening dat de weg niet veilig was."

Jördens en Sichart sprongen in den zadel. In snel tempo ging het stadwaarts.

Het werd duister.

De vensters van een Oostersch landhuis glansden als vuur in den laatsten weerschijn van den zonsondergang.

Terstond daar op was het witte huis, gelijk alles in de omgeving, verzonken in den nacht. En de zwoele nacht was van balsemieke geuren vervuld.

„Ziet daar eens!" riep Sichart, „ziet u die vurige oogen? Dat is een tsjoewi."

„Een tsjoewi?"

„Een panter."

Het paard werd schichtig. Maleen sprak hem toe en bracht hem weer in rustigen draf.

„De panters vallen nooit aan," verzekerde Jördens. „Hoogstens overvallen zij menschen en dieren in den slaap."

Maleen was niettemin zenuwachtig geworden, en wenschte zeer, dat zij al in de stad was.

„Wat is dat daar voor een vuurtje?"

„Het zullen menschen zijn, die hun avondeten bereiden."

Zij zagen eenige zwarte gedaanten voor het vuur heen en weer gaan.

„Net duivels," vond Maleen.

Zij dreef haar paardje aan, zoodat het in den galop oversloeg.

In korten draf volgden de levendige muildieren.

Plotseling knalde vlak bij hen een buksschot.

Het paardje schrikte en holde voort. Maar Maleen bleef het getrappel van de muildieren dicht achter zich hooren.

Achter hen knetterden meerdere schoten uit oude, met kruit zwaar overladen buksen.

„Bibi, zij dooden ons," riep Abdallah.

De aanvallers waren ver achter gebleven. Doch Maleen verwachtte uit ieder boschje een nieuw schot.

Haar zenuwen trilden. Doch het was meer uit opgewondenheid dan uit vrees. Zij had zooveel moeite met het mennen van het onrustig geworden paard te stellen, dat zij niet angstig kon worden.

Want wezenlijk angstig wordt de mensch slechts, wanneer hij werkeloos blijven moet.

Reeds, spiegelden zich de lichten der lantaarns op de oude karavanenbrug in de lagune, reeds wenkten de verlichte vensters van de stad — en de vuurtoren!

Goddank, zij waren thuis!

Den volgenden morgen ontwaakte Maleen heel opgewekt.

De inspannende, agiteerende tocht gisteren had haar goed gedaan.

„Hoezeer heeft Krome gelijk!" dacht zij. „Wil en werkzaamheid alleen overwinnen die erbarmelijke slapheid en daarmee ook de koorts.

Terwijl Maleen bij haar morgenkoffie in de hal zat, liet de Cavaliere Despini zich aandienen.

Als zij aan tafel zat, was zij gewoon, wie er kwam zonder ceremonie uit te noodigen, mee aan te zitten.

Zij zag het den Italiaan aan, dat hij zeer opgewonden was. Zijn gelaatskleur was bleek en zijn zwarte oogen, door diepe schaduwen omgeven, glansden.

„Wat is er gebeurd?" vroeg Maleen.

„De missie aan de Ras Noengua is gisteren avond door een bende opstandelingen overvallen en plat gebrand," zeide hij.

„Lieve God! En Marie?"

„Marie is in veiligheid."

„En Beta?"

Despini haalde met bezorgd gezicht de schouders op.

„Voor hem is het ergste te vreezen."

„Gisteren avond . . . ."

Maleen staarde afgetrokken voor zich uit.

Abdallah had een kop gebracht en schonk koffie in voor den gast.

Despini dronk een teug en vertelde.

„Beta is honderdmaal gewaarschuwd geworden — door uw Consul, door onze missies, door mij! Maar hij bouwde op zijn vriendschappelijke verhouding tot enkele voorname Arabische hoofden. Hij voelde zich absoluut veilig. Alsof de Arabische grooten een muitende bevolking in hun macht hadden! Maar hij wilde niet naar rede luisteren."

Despini praatte buitengewoon druk.

„Gisteren", vervolgde hij, „doken hier onrustbarende geruchten op omtrent gewapende horden, die de stad naderden.

(*Wordt vervolgd.*)

lange verwildering niet heeft kunnen ontsnappen?

Tot de consolidatie behoort het scheppen van behoorlijke verkeerswegen, getuige de nog steeds onvoltooide Gajoeweg, een reuzenarbeid, die millioenen zal verslinden, maar nog meer millioenen zal besparen, wanneer door de betere communicatie de snellere troepenverplaatsing aan het verzet voor goed een einde zal kunnen maken.

Tot de consolidatie behoort het nalaten van het opleggen van ontijdige lasten aan de gezeten bevolking, terecht wel eens eene premie op het verzet genoemd. Leerrijk is in dit opzicht wat men in de europeesche koloniën in het zwarte werelddeel ziet gebeuren, waar o.a. in Fransch Congo de gezeten bevolking langs de oevers der rivieren aan belasting is onderworpen en hier en daar hare dorpen verlaat om zich in het binnenland te vestigen, waar de belastinggaarders haar niet kunnen bereiken.

Voor zulke consolidatie zal geld, veel geld noodig wezen. Maar het geldt hier de vraag of we gedurende tientallen van jaren hetzelfde zullen besteden aan half werk, dat geen doel treft, of binnen een afzienbaar tijdperk aan Atjeh de gewenschte pacificatie zullen verschaffen.

Last not least ware bij den huidigen geest in het engelsch parlement wellicht een meer effectieve tegemoetkoming te verkrijgen, waardoor het mogelijk zoude wezen, aan den, vanuit Penang gedreven smokkelhandel in wapens en munitie een einde te maken. Wij wijzen hierbij op een antecedent uit den jongsten tijd. Engeland weet wat het zeggen wil een land te pacificeeren, wanneer uit een naburige vreemde haven de oorlogsbehoeften worden binnengesmokkeld. Eene fransch-engelsch-italiaansche entente heeft thans geleid tot de wederzijdsche verplichting der betrokken mogendheden om aan dien smokkelhandel ter Somali-kust, van uit het fransche Djiboeti vooral gedreven, een einde te bereiden.

West-Indië.

Curaçao. Na eene bespreking der in het Koloniaal Verslag voorkomende cijfers betreffende in- en uitvoer, en te hebben verwijld bij het voor de kolonie ongunstige feit, dat op een totaal van enkele millioenen de invoer den export met 3 millioen gld. overtreft, gaat de Amigoe in haar nummer van 15 December ll. na, wat in dit opzicht te doen valt. Zij schrijft daaromtrent als volgt:

„Verbetering van onze economische toestanden beteekent eenvoudig niets anders dan de zorg, dat er meer geld op Curaçao komt, en blijft. Daar moet dus meer geld inkomen, dan er uit gaat, en dat geld moet zooveel mogelijk binnen de kolonie zelve worden besteed.

Op twee verschillende manieren kan men dit doel bereiken, door namelijk te zorgen, dat er meer nieuw geld binnenkomt, en er voor te waken, dat wat er nog is, er minder uit gaat.

Met vreugde ontwaren wij, dat Curaçao toch zoo langzamerhand de goede richting uitgaat om op den goeden weg te komen.

De hoedenindustrie heeft reeds, zooals wij bereids gezien hebben, aardig wat nieuw geld in de kolonie gebracht. Hoe meer deze industrie wordt bevorderd, des te beter zal reeds daardoor de economische toestand worden niet slechts der arbeidende bevolking, maar ook van de meer gegoede handelaars en scheepsbevrachters.

Doch deze industrie alleen kan Curaçao er weer niet boven op helpen, hoe krachtig zij daartoe ook zal medewerken.

De opnieuw aangeknoopte onderhandelingen met de Residentiebank over een groote sisalonderneming zijn, voor zooverre ons bekend is, nog niet afgeloopen. Mochten deze onderhandelingen ditmaal tot een goed einde worden gebracht en de onderneming slagen, dan zal ook daarin zeer zeker een sterke hefboom gevonden worden om onze arme kolonie krachtig omhoog te werken.

Maar dit alles is nog slechts toekomstmuziek.

De gouddelving en die van phosphorzure kalk brengt reeds nu menig voordeel aan de koloniale kas en verschaft voortdurend aan vele arbeiders werk en een goed dagloon.

In Bijlage W: Staat voor den invoer in de kolonie Curaçao" lezen wij, dat werd ingevoerd aan steenkolen:

	Hoeveelheid	Waarde
1903	28.128.000 K.G.	f 124.717
1904	12.365.000 K.G.	f 87.557
1905	28.337.000 K.G.	f 176.551

Al komt deze post niet voor op den staat van uitvoer, en misschien mag dit ook niet, toch weten wij, dat verreweg het grootste gedeelte niet binnen de kolonie werd verbruikt, maar verkocht wordt aan de stoomschepen en natuurlijk meer geld opbracht dan er voor betaald was.

Daarenboven gaf het steenkolenladen heel wat werk aan lichters en sjouwers, zoodat ook hierdoor nieuw geld kwam in de kolonie.

Bijlage W zegt ons verder, dat werd ingevoerd aan ijs:

	Hoeveelheid	Waarde
1903	1.602.000 K.G.	f 4.405
1904	443.000 K.G.	f 1.107
1905	o	o

En Bijlage U „Staat van den uitvoer" zegt, dat in plaats, dat er zooals vroeger ijs werd ingevoerd nog werd uitgevoerd in dat laatste jaar 92.975 K.G. ter waarde van f 2.324.

Het geld, wat wij zelven vroeger aan ijs besteedden, ging gedeeltelijk naar het buitenland, thans blijft dat geld niet alleen hier, en wordt verdiend door Curaçaonaars, den fabrikant en zijn helpers, maar ook nog een paar duizend Gulden uit den vreemde komt deze onderneming steunen.

Zou de Kamer van Koophandel en nijverheid niet kunnen bewerken, dat de stoombooten wat meer dit artikel in onze kolonie kochten en niet in New-York, Trinidad of elders: Vooral de booten van den K. W. I. M. zullen deze nieuwe onderneming in eigen kolonie wel kunnen en willen steunen.

Spoedig hopen wij, dat ook het Curaçaosch sodawater aftrek zal vinden op de booten en in het buitenland. In ieder geval blijft het geld, vroeger daarvoor besteed, toen het nog werd ingevoerd, ook nu binnen onze eigen kolonie.

Al deze en dergelijke ondernemingen verdienen zeker steun en aanmoediging. Van ganscher harte hopen wij, dat zij tot vollen bloei zullen geraken en zich krachtig ontwikkelen.

Eigen industrie geeft werk aan het volk en brengt nieuw geld in de kolonie. Wat eertijds de handel alleen vermocht, moet nu geschieden in samenwerking met nijverheid.

Om Curaçao echter weer tot bloei te brengen, zal het niet voldoende wezen, nieuw geld in de kolonie te brengen, men moet ook zorgen dat het met zooveel moeite gewonnen geld ook binnen de kolonie blijft en hier in circulatie wordt gebracht. De kleine voordeeltjes door het opleven van nieuwe takken van nijverheid mogen wij echter als bijzaak beschouwen in vergelijking met de schatten, welke naar het buitenland stroomen om aan ons volk zijn voedsel te verschaffen: mais en boonen.

	Hoeveelheid		Waarde
1903	14.202 zak mais		f 44.123
1904	6.867 „ „		f 21.461
1905	1.409.056 L		f 66.280
1903	43.708 vat meel		f 338.854
1904	36.794 „ „		f 271.881
1905	6.765.553 K.G. „		f 272.915
1903	o	boonen	o
1904	o		o
1905	310.916 L		f 45.832

Het is toch zeker de moeite waard om met inspanning van al onze krachten er naar te streven, wat meer van het geld, waarvoor het volksvoedsel in den vreemde moet worden gekocht binnen de kolonie te houden.

Dit kan alleen geschieden zoo onze eigene gronden productief worden gemaakt.

Dat hangt af van den oogst, zal men zeggen, en deze is zeer wisselvallig, omdat wij volstrekt niet op een geregelden regenval kunnen rekenen.

Maar zal een doelmatige damaanleg niet sterk medewerken om onze oogst beter te verzekeren? Moet die damaanleg niet vooral dienstbaar worden gemaakt aan de bevordering van de maiscultuur? Dat men echter zorge, dat domeingronden geschikt voor deze cultuur ook ingedamd en beter beplant worden. Maar dan moet men die gronden ook geven aan lieden, die den grond bewerken willen.

Wanneer door het aanleggen van dammen de maisoogst beter wordt verzekerd, zullen de onkosten daarvoor gemaakt, zeker worden goedgemaakt en veel meer geld in de kolonie blijven. Naast handel en nijverheid moet ook de landbouw beoefend en getracht worden het volksvoedsel te verkrijgen uit eigen bodem."

Het deed ons genoegen het vorenstaande in de Amigoe aan te treffen, wijl ons daaruit blijkt, dat de tegenkanting tegen de maatregelen om den landbouw in de kolonie zoo mogelijk op te beuren, voor welke maatregelen wij steeds ijverden, blijkbaar heeft opgehouden, wat o.i. niet anders dan ten voordeele der thans reeds getroffen maatregelen spreekt.

Van Vreemde Koloniën.

De fransche koloniën in 1906. Gelijk ten onzent in de laatste jaren viel te constateeren staat ook ten opzichte van de fransche koloniën de ministerwisseling niet aan de zoo wenschelijke continuïteit in den weg, zooals ten vorige jare bleek, toen tot tweemalen toe het hoofd van het departement van koloniën aftrad om voor een ander plaats te maken. Een typisch verschijnsel is dat men in de fransche republiek in den laatsten tijd voor de leiding der koloniale zaken de mannen niet meent te moeten zoeken onder de koloniale specialiteiten. Noch minister Clémentel, noch zijne opvolgers Leygues en laatstelijk Milliès-Lacroix hadden tevoren blijk gegeven zich bijzonder voor de koloniale aangelegenheden te interesseeren. Mogelijk is ook hieraan ten deele wellicht de gebleken continuïteit te danken, waar in zulke omstandigheden het blijvend gedeelte van het departement van koloniën niet kan nalaten grooten invloed uit te oefenen op den gang van zaken. Wij zullen hieronder aan de hand van een overzicht van den heer Trouillet in de Dépêche Coloniale den toestand in de verschillende koloniën, waaronder gelijk men weten zal Algiers en Tunis niet ressorteeren, wat het afgeloopen jaar betreft nagaan.

In Fransch West-Afrika werd in het begin van 1906 het gebied van den Midden Niger verontrust door eene oproerige beweging, die evenwel spoedig werd onderdrukt. Ernstiger liet zich en laat zich nog de beweging aanzien, die in Mauritanië, het aan de kolonie Senegal grenzende, door moorsche stammen bewoonde gebied, waar de marokkaansche quaestie niet kon nalaten haren terugslag te doen gevoelen, het hoofd heeft opgestoken. Wel is de post Tidjikdja, die geheel door de opstandelingen omsingeld was, ontzet, maar de beweging is nog verre van onderdrukt. Meer oostelijk werd door de bezetting van de oasis Bilma de mogelijkheid geopend om eene communicatie te bewerkstelligen tusschen het fransche gebied in de buurt van het Tsjad-meer en de fransche nederzettingen aan de Noordkust van het zwarte werelddeel. De financieele toestand dezer kolonie is een gunstige. In het jaar 1905 stond tegenover een totaal van 42.546.141 franken aan ontvangsten een bedrag van 40.334.443 franken aan uitgaven, zoodat een overschot van ruim 2 millioen franken viel te constateeren. (Het fransch koloniaal beheer onderscheidt zich van het onze in dien zin, dat het de nooden erkent maar ten aanzien van de voorziening rekening houdt met de beschikbare middelen). Voor 1906 wordt een evenzeer bevredigende uitkomst verwacht. Deze gunstige financieele toestand droeg in niet geringe mate bij tot de inwilliging der fransche Kamer van afgevaardigden van eene nieuwe leening ten bedrage van 100 millioen franken, waardoor de voor de ontwikkeling der kolonie zoo noodige spoorwegaanleg en groote havenwerken kunnen worden voortgezet.

In Fransch Congo had eene wijziging plaats in de indeeling der gewesten, waaruit de kolonie is samengesteld, thans bestaande uit de koloniën: Gabon, Midden Congo en Oebanghi-Sjari-Tsjad, elk voorzien van een budget, terwijl een algemeen budget voorziet in de algemeene belangen van het geheel, welk laatste hoofdzakelijk gevoed wordt uit de inkomsten der in- en uitvoerrechten en uit de opbrengsten van het domein. De kolonie gaat in economisch opzicht vooruit, maar het zijn vooral de nieuwe landen, de beide der hiervoren genoemde landen, ten opzichte waarvan dit feit kan worden geconstateerd. Deze landen beschikken namelijk over goede natuurlijke waterwegen, die in verbinding staan met den spoorweg Matadi—Leopoldvilla in Belgisch Congo. Gabon daarentegen, waar het fransch gezag reeds 63 jaren is gevestigd, vegeteert uithoofde van de gebrekkige middelen van gemeenschap. Aan het moederland is daarom toestemming gevraagd tot het aangaan eener leening, grootendeels bestemd voor spoorwegaanleg in Gabon. Het blijft aan 1907 voorbeschikt om de kolonie aan dit middel voor zijne ontwikkeling te helpen. De raming der ontvangsten voor 1906 wees een totaal van 6 millioen franken aan op eene bevolking van 10 millioen zielen, ongeveer evenveel als het cijfer der bevolking van Fransch West Afrika.

Voor Indo-China is het afgeloopen jaar hoogst rampspoedig geweest. De rijstoogst is vooral beneden het middelmatige geweest ook in Cochin-China, waar de rijst een stapelproduct voor den uitvoer is; terwijl de uitvoer van maïs, in 1905 vrij belangrijk, in 1906 bijna geheel heeft opgehouden uithoofde van misoogst. Ondanks dit alles, volgende op de rampspoedige jaren 1904 en 1905 bleef de geest onder de bevolking goed; terwijl de handel naar het schijnt geen nadeelige gevolgen van den ongunstigen economischen toestand ondervond, waarin de stijging van den piaster-koers ook al geen verbetering bracht. Het algemeen budget ondervond evenwel den terugslag van zooveel tegenspoeden en tegenvallers. Gevoed in hoofdzaak uit de opbrengst der regieën, zag het zijne inkomsten aanmerkelijk verminderen door het geringer verbruik der aan regie onderworpen artikelen. Op het einde van het jaar liet zich de toestand op landbouwgebied gunstiger aanzien, zoodat voor 1907 betere verwachtingen worden gekoesterd. Veel wordt voor deze kolonie verwacht van den Yoenan-spoorweg, waardoor Haiphong de invoerhaven zou worden voor een groot deel van Zuid-China. In de maand Januari van het vorige jaar werd de spoorwegsectie Yen-Bay—Laokay voltooid, waardoor de Yoenan-Spoorweg Mij. in staat gesteld werd den aanleg harer lijn voorbij Laokay krachtig ter hand te nemen.

Fransch Voor Indië is het land der politieke twisten bij uitnemendheid en bleef ook in 1906 daarvan niet verschoond. Het geknoei bij de verkiezingen is men nu evenwel in het moederland moede, zoodat terwijl het nieuwe fransche parlement al sedert maanden is geconstitueerd, de uitslag der verkiezingen voor deze kolonie nog steeds niet bekend is. Eene voor deze kolonie toegestane leening van ruim 4 millioen franken dient in hoofdzaak voor den aanleg van een spoorweg van Pondichéry naar Tiroepapulyoer, waardoor men hoopt den uitvoer van het hoofdproduct voor den uitvoer, de aardnoten, van de nabijgelegen engelsch-indische havens weer naar Pondichéry af te lijden.

Voor Madagaskar, dat jarenlang door generaal Gallieni werd bestuurd, bracht 1906 een nieuwen gouverneur-generaal in den persoon van den heer Angagneur, een outsider, die als maire van Lyon zich als aanhanger der sociaal-democratische leer had doen kennen, en van de toepassing dier denkbeelden, welker verwezenlijking zelfs voor de meest ontwikkelde landen door velen een hersenschim wordt geacht, in een

land, waar zulke toepassing tot de ernstigste complicatiën aanleiding zou kunnen geven, meende te moeten verwachten. De heer Augagneur begon niet gelukkig als brenger eener nieuwe mijnwet, onder minister Clémentel uitgedacht, aan welker samenstelling hij zelf part noch deel had, maar welker toepassing hem was opgedragen. Zoowel in deze aangelegenheid evenwel als ten aanzien van de arbeidsovereenkomsten met inlanders, bleek de heer Augagneur in te zien, dat wat voor het eene land goed kan worden geacht elders, in een land dat nog „tot ontwikkeling moet worden gebracht, glad verkeerd moet wezen. De protesten tegen de nieuwe mijnwetgeving, hoezeer deze met zijne moederlandsch-politieke inzichten moesten strooken, loyaal door hem overgebracht, gaven het aanzijn van een nieuw ontwerp, dat nu in studie is, belanghebbenden gehoord, terwijl ter verzekering eener eerlijke naleving der arbeidsovereenkomsten ook door de inlandsche arbeiders eene soort rade van vroede mannen werd in het leven geroepen ter beslechting van eventueele geschillen, en ter berechting van kleine overtredingen. De handel schijnt in 1906 teekenen van herleving te zullen hebben gegeven. Voor het eerste halfjaar wezen de cijfers van den handelsomzet eene vermeerdering met ruim 7 millioen franken aan, vergeleken bij hetzelfde tijdvak van het vorige jaar. Vrij belangrijke bezuinigingen werden door den heer Augagneur verkregen op de bestuursuitgaven, door de zeer wel mogelijk gebleken samensmelting van verschillende gewesten. Overigens kenmerkte zich het afgeloopen jaar door eene vreeselijke koortsepidemie op de hoogvlakte, waar zij na er reeds eenige jaren achtereen tal van slachtoffers te hebben gemaakt in 1906 het hoogtepunt schijnt te hebben bereikt, toen duizenden en duizenden daaraan kwamen te vallen. Van den spoorweg Tananarive—Brickaville werd vernomen, dat het in exploitatie gebrachte gedeelte een overschot van ruim 2 ton belooft, voorloopig nog niet veel, wanneer men bedenkt, dat tientallen millioenen aan den aanleg van nagenoeg het halve traject der geprojecteerde lijn werden besteed.

Voor Réunion, Martinique en Guadeloupe geldt nog steeds wat ook voor onze bezittingen in Amerika opgaat — de bestuursmachine is op te weelderigen voet ingericht. Op Réunion gaat de toestand bovendien achteruit door arbeidersschaarschte. Vroeger betrok de kolonie, welker inheemsche bevolking zich weinig tot den landbouw blijkt te voelen aangetrokken, hare arbeiders uit Voor-Indië, maar de te dien opzichte door de engelsche regeering gestelde eischen achtte men op Réunion niet voor inwilliging vatbaar. Onderhandelingen zijn nog gaande ten aanzien van deze quaestie, waarvan voor den landbouw in de kolonie nagenoeg alles afhangt. Martinique deed in het afgeloopen jaar een belangrijken stap op den weg der bezuinigingen, waardoor meer aandacht kon worden geschonken aan werken ten algemeenen nutte. Ook voor Guadeloupe hebben de gouverneur Boulloche en zijn tijdelijke vervanger Fawtier het tijdperk der bezuinigingen op bestuursgebied ingeluid. In fransch-koloniale kringen pleit men ernstig voor eene samensmelting der diensten voor alle koloniën in het nieuwe werelddeel, waartoe ook Fransch Guyana behoort. Hier heeft, zooals onze lezers weten, de nieuwe gouverneur Picanon zich aan den arbeid gezet om te trachten aan de kolonie eene meer verzekerde toekomst te verschaffen. Op het oogenblik is de toestand zoo, dat de kolonie met de ongetwijfeld belangrijke goud-industrie staat of valt. Belangrijke maatregelen zijn door den heer Picanon in uitzicht gesteld, verbetering van de geheel aangeslibte haven van Cayenne, bruikbaar maken van landwegen voor het vervoer van landbouwproducten, het in studie nemen van een spoorweg naar de goudvelden, terwijl ter bescherming der goudindustrie tegen de maraudage eene placerpolitie werd in het leven geroepen.

De nog overblijvende fransche koloniën zouden gevoegelijk tot eene groep kunnen worden samengevoegd, die der „colonies nécessiteuses". Voor Saint Pierre en Miquelon schijnt de hoop op betere tijden geheel te zijn vervlogen, sedert bij de engelsch-fransche entente cordiale de fransche regeering hare rechten op de French Shore van Newfoundland prijs gaf. De, door het bestuur dezer kolonie aan de fransche visschers, die telken jare bij duizenden ter vischvangst togen, en aan de kleine, fransche eilanden leven en vertier brachten, in den weg gelegden moeilijkheden, hadden reeds een verloop der visscherij ten gevolge gehad. De kleine fransche kolonie ondervond hiervan den terugslag en nu is de toestand zoo, dat de landverhuizing naar Canada onder de bewoners belangrijke afmetingen aanname.

Nieuw Caledonië lijdt nog aan de fouten van het verleden. Oorspronkelijk een strafkolonie heeft men er een landbouwkolonie van willen maken, en voor veel geld een aantal naar het schijnt minder gewenschte elementen daarheen verplant, die van den landbouw niets terecht brachten en slechts het aantal baantjesgasten vermeerderden. Aan spoorwegaanleg werd heel wat geld vermorst, in dien zin dat het geld op was toen men slechts eenige kilometers was gevorderd. Dit alles maakte dat men, om aan geld te komen, het eenig nog in de kolonie loonend bedrijf, de mijn-industrie met hooge lasten moest bezwaren. De toestand schijnt niet veel hoop op verbetering in de eerste rij van jaren te geven. De Nieuwe Hebriden, een aanhangsel als het ware van Nieuw Caledonië, maakten trots de fransch-engelsche overeenkomst, waardoor deze eilanden onder het toezicht van beide landen werden gesteld, nog steeds een twistappel uit, door den tegenzin in Australië aan den dag gelegd, om zich bij deze overeenkomst neer te leggen, totdat de jongste verklaring van den australischen premier, Deakin, hoop gaf op eene eindelijke, beide zijden bevredigende oplossing dezer quaestie. De fransche nederzettingen in den Stillen Oceaan, met Tahitai als centrum, sukkelen nog steeds aan de naweeën van groote natuurrampen, cyclonen, overstroomingen, enzoovoort.

Engelsch-Indië in 1906. „De gebeurtenissen in Indië", schreef de Times in haar terugblik in het afgeloopen jaar, „mogen in het kort worden opgesomd. Het jaar was er een volgens het zeggen van een lid van den Raad van krachtig groeienden handel en financieelen voorspoed, hoewel in de maand Juli nog 400.000 personen aan reliefworks moesten worden te werk gesteld. De reis van den prins en de prinsen van Wales, die in Maart afliep, en waarbij zoover uit elkaar gelegen streken bezocht werden als Birma, Mysore en Quetta was een schitterend succes; terwijl het bezoek van den Tasji Lama aan Calcutta, de eerste officieele ontvangst beduidde van een hooggeplaatst reiziger uit Tibet. In verband met dit feit moge vermeld worden dat de overeenkomst betreffende Tibet in de maand Mei te Peking werd geteekend. Een ander zeer gewichtig bezoeker wordt in de eerste weken in Indië verwacht — de Emir van Afghanistan. De Hindoe-beweging tegen den zuiver administratieven maatregel der verdeeling van Bengalen leidde ongelukkigerwijze tot een meeningsverschil tusschen sir Bampfylde Fuller, den luitenant-gouverneur van Oost-Bengalen, en het gouvernement, welk verschil de ontslagname door dien zeer bekwamen ambtenaar ten gevolge had, een feit, dat veel ontevredenheid onder de Mohamedanen teweeg bracht, die het als een nieuwe opoffering hunner belangen aan die der Hindoes beschouwden. De ontvangst van een sterke deputatie mohamedaansche notabelen door den Onderkoning gaf echter aan beide zijden stof tot voldoening, en lord Minto's verzoenende woorden maakten in heel Indië een uitstekenden indruk. De Hindoes vergaderden de vorige week op hun Nationaal Congres, waarop hun president verlangde dat het bestuur van Indië in alle diensten, departementen zoowel als onderdeelen, in handen van het volk van het land zou worden gesteld. De eerste belangrijke daad van den heer Morley als minister voor Indië had betrekking op de legerorganisatie. De aangenomen oplossing, hoezeer die niet ten volle gaf, wat lord Kitchener wenschte, en in de kolommen van dat blad scherp gecritiseerd werd door lord Curzon, werd in Indië algemeen aanvaard als de beste, die zich voor kon doen."

Wat de „splendid growing trade" betreft, waarop de Times doelde, ontleenen wij aan een overzicht in de Times of India dat voor nagenoeg alle uitvoerartikelen behalve rijst, katoenen, garens en goederen, vermeerdering viel te constateeren, terwijl ten opzichte van importartikelen suiker en katoenen goederen den invloed der Swadeshi-beweging bleken te gevoelen en achteruit gingen, daarentegen vermeerdering viel op te merken in den invoer van metalen, machinerieën en glaswerk. Opvallend is ten aanzien van de suiker-invoeren, dat bietsuiker, hoewel verre in de minderheid vergeleken bij Java- en Mauritius-suiker, toch vorderingen maakte terwijl de andere achteruit gingen of staan bleven, niettegenstaande de Swadeshi-beweging als strijdmiddel tegen de vreemde suikers het motief aanvoert van het bij de raffinage gebruikte beenzwart en slechts bij bietsuiker van raffinage sprake is.

Waar nu onlangs door het Indisch Nationaal Congres de boycottage van vreemde waren als middel om de locale productie aan te moedigen als het ware voor de Hindoes tot wet verheven is, heeft het nieuwe jaar zich voor de katoenindustrie van Lancashire en onze fabrikanten van Java als importeurs voor Engelsch-Indië niet gunstig ingezet.

In politiek opzicht dreigt de nalatenschap van 1906 dit jaar heel wat zorgen te zullen baren. Het engelsche „verdeel en heersch" schijnt minder gewenschte vruchten te zullen dragen. De Mohamedanen hebben zich steeds op 'n afstand van het Indisch Nationaal Congres gehouden en worden slechts door enkelen hunner vertegenwoordigd. Op aansporing van den Nawab van Dakka is nu, naar het blijkt, in een vergadering van mohamedaansche gedelegeerden ter Conferentie te Dakka besloten een soort tegen-Congres in het leven te roepen. De Times of India schudde naar aanleiding van de betrekkelijke circulaire van den nawab reeds bedenkelijk het hoofd, wegens het visioen van godsdienststwisten in het land, dat ze daarbij voor zich zag opdoemen.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Gids. Januari 1907.

Katheder-Economie, door Mr. H. 's Jacob. — Eenige bedenkingen tegen den invoer van den gulden in de Residentie Oostkust van Sumatra, door W. Westerman. — De opium-regie in Nederlandsch-Indië, door A. A. de Jongh. — Kleurlingen bij het Binnenlandsch Bestuur, door J. F. H. Schultz van Vlissingen. — Eene verdediging van het beleid der exploitatie van den Atjehtramweg. — Reinwardt's Indische zending, door S. Kalff. — Maandelijksche revue van Brochures enz., door J. E. de Meyier. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. — Maandelijksche bibliographie, door W. C. Muller.

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in Ned.-Indië. Oct.—Nov. 1906.

De ontworpen voorschriften tot uitvoering van de Indische mijnwet, door Reinier D. Verbeek (slot). — De geldsomloop ter Oostkust van Sumatra. — Bereiding van klapperolie in Gouvernementsfabrieken, door J. J. R. Raat. — Aanschaffing van boter voor het Indische leger, door J. F. L. Nienhuis. — Een gemakkelijk en goedkoop middel tot het onderzoek van de al- of niet-bruikbaarheid van drink-, wasch- en badwater, door L. Th. M. — Bemestingsproeven met Manihot (Ketela polion, Cassavesoort). — Cocaïne-misbruik. — Productenmarkt over October 1906. — Wat is een bankbillet? Productenmarkt en wisselkoersen over November 1906.

De Indische Mercuur. 8 Januari 1907.

Koloniaal Museum. Lezing van Dr. J. Boeke. — De getah pertja aanplantingen in de Preanger-regentschappen, door A. H. Berkhout. — Het nemen van grondmonsters en het nut der chemische grondanalysen. — Het algemeen syndicaat voor koffie- en andere bergcultures. — Java. — Suikerproductie over 1906 en de beplante oppervlakte voor 1907. — Suikerproductie in den Westhoek. — Dividenden. — Spoor- en tramwegontvangsten. Enz.

Weekblad voor Indië. 1906. No. 32.

Wat men in Holland weet van Indië, door Henri Borel. — De garebeg te Solo (met foto's). — Vroegere Indische buitenplaatsen, door Gabriël. — Van Bali terug (met foto). — Balische offerplaatsen (met teekening). — Indische indrukken, door Carlo. Enz.

Om uit te knippen

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende..

....

wonende te..*wenscht*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* **Oost en West** *tegen een jaarlijksche contributie*

van f..............................

den..............................190......

Straat of gracht ....

Handteekening

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Theresiastraat 8. Den Haag.

F. VORST,
Handel in Comestibles.
Prinsestraat 103. - Noordeinde 155.
Vraag speciale prijscourant van
INDISCHE INGREDIENTEN
voor de Rijsttafel.
Steeds voorhanden prachtige grove
Japan-, Java- en Bassin Rijst,
Witte en Zwarte Ketan.
TELEPHOON 2785.

Restaurant KNAPPSTEIN
Vlamingstr. 15-17. Tel. 2479. Den Haag
Plats du Jour à 50 ct.
Diners à f 0.60, f 1.20 en f 2.—
A la Carte dagelijk tegen matige prijzen.
Van 1888 tot 1902 Chef-Kok,
Rest. Riche, alhier.

J. J. REESER.
Meubeleering,
Behangerij. Stoffeerderij.
Piet Heinstraat 116. Elandstraat 76 en 85.
Telephoon 1740.

Heeren Rookers!
Bijzonder aanbevolen het merk
CONSULADO
een zeer geurige **3 cts. Sigaar**
A G. AUDIER, Prinsestraat 134,
hoek NOORDWAL.

H. v. DOOREN & Cie.
MODES.
DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

Huishoudkarntjes
worden met veel succes ook in de Koloniën gebruikt, zijn zeer geschikt voor het maken van versche karnemelk, slagroom en het klutsen van eieren. Aanbevelend,
Riviervischmarkt 9, den Haag.
Landbouwkantoor, M. J. SPRUYT.

J. F. HANSEN, Mr. Smid.
MAGAZIJN van
Baden, Geysers, Haarden. Kachels en Fornuizen.
GASORNAMENTEN,
Huishoudelijke Artikelen.
KEPPLERSTRAAT hoek Regentesselaan,
'S-GRAVENHAGE.

Ch. F. RIJKEN & Co.
Vleugels, Pianino's, Orgels
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIEUWSTRAAT No. 26.

De Goedkoope Winkel van
H. DE LA COURT.
Chemische producten,
Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS.
Hemsterhuisstraat 283.

W. PAULUSSEN.
Drogist, SPUI 156 a
recht over de St. Jacobstraat.
GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres
voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

ELITE SHOES
Maat- en Reparatie-Ateliers
Vos in Tuinstraat 4
tegenover „Hotel des Indes"

H. HESSELS & ZOON
Importeurs van
Amerikaansch Schoeisel
Schoeisel voor Indië
Piet Heinstraat 117

„ADLER" Schrijfmachine.

Onmiddelijk, volkomen en blijvend zichtbaar schrift, groote doorslagkracht om tot 15—20 doorslagen tegelijk met het origineel te maken. Bijzondere eenvoud in constructie, voorzien van alle denkbare voordeelen. Voor Indië de meest gewilde machine.
Hoogste onderscheiding **Gouden Medaille, Tentoonstelling van Gemeente-Administratie,** gehouden te Amsterdam, Sept. 1906.
Imp.-Exp.: B. J. RUBENS & Co,
Amsterdam, 11 Nic. Witsenkade.
Telefoon **1923.**

G. J. HEEMSKERK
OBRECHTSTRAAT 198 hoek REINKENSTRAAT.
Telephoon **3641.**
Van af heden verkrijgbaar de Koffie en Thee der **Firma de Wed VAN NELLE** te Rotterdam.

Koffieprijzen p. ½ K.G.	Theeprijzen p. ½ K.G.
Rood merk . . . 60 cts.	Gebroken N°. 1 f 1.50
Zwart „ . . . 54 „	Afternoon tea . „ 1.25
Groen „ . . . 52 „	Zuivere theëen „ 1.00
Paarsch „ . . . 50 „	„ „ „ 0.80
Ook verkrijgbaar	„ „ „ 0.65
Alex Meier Koffie	**Thueré Thee**
prijzen 57½, 67½, 80 ct.	f 1.50, 1.25, 1.00, 0.80

Aanbevelend, G. J. HEEMSKERK.

Toko Bahroe,
Van Kinsbergenstraat 126
DEN HAAG.
SPECIAAL ADRES voor
Versche Boemboe-Boemboe, Kroepoeks, Petis Ikan, Petis Oedang, Diverse Zuivere Siropen. SAMBALANS. Dodol en Wadjieck, import Grieksche Muskaat Wijn, enz. Verzending Binnen- en Buitenland
Billijke vaste prijzen.
Aanbevelend,
W BARNAS.

Brückel Mutzenbach,
Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
'S-GRAVENHAGE.
Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

W. A. H. MEERSHOEK
IN
Groenten, Aardappelen, Fruit en Comestibles.
Frederikstraat 36. Den Haag.
Telephoon No. 1361.

TRANSVALIA.
Prins Hendrikstraat 74.
Extra voorraad Dienstbodenboezelaars,
Wollen Ondergoederen
ook in
ECHT JAEGER.

Th. FRANKEN,
Confiseur, Patisier, Glacier,
Sumatrastraat 1g. bij het Kanaal.
's GRAVENHAGE.
Telefoon No. 1460.

Nieuw-Malthusianisme.
Mevrouw VAN DAM
dagelijks te spreken van **10--4** en van **7--9** uur.
(Zondag op verzoek).
-:- Tollensstraat 106 -:-
Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.
Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos

AUG. SAVELKOUL.
Voorheen J. VAXELAIRE & Co
AMSTERDAM. — — — — — ***BATAVIA.***
Singel hoek Heiligeweg. *Rijswijk.*
Indische Uitrustingen.
VRAAGT GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT.

JAN MESKER & Co.
Prins Hendrikstraat No. 48.
Complete Meubileering van Huizen in koop en in huur.
VERHUIZINGEN EN TRANSPORTEN.
TELEFOON No. 3983.

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek. LENSVELT NICOLA.
DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.
LUNCHEON ROOM.
Haagsche Beschuit.

AGUILAR'S
Port-, Sherry- en Madeirawijnen
zijn alom bekend.
VRAAGT PRIJSCOURANT.
Hoofdkantoor Heerengracht 3, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.
Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

H. VAN ROOY.
Amerikaansch- en Fransch Schoeisel
Bankastraat 4 L., Den Haag,
naast de Melkinrichting „DE SIERKAN".

A. KREIJMBORG & Co.
HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.
Huis van den Eersten Rang
LEIDSCHESTRAAT hoek Heerengr. Teleph. 3200.
Modernste inrichting voor **Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleeding** gemaakt en naar maat.
Aan de afdeeling Kleeding naar Maat zijn verbonden:
1 Professeur de Coupe en 10 Coupeurs met assistenten.
Coupe Système Américain
Uitrustingen voor de Indiën.
Uniformen. Gala- en Automobielkleeding. Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleeding.
Parterre: Heerenkleeding;
1e Etage: Kleeding naar Maat; 2e Etage: Kinder- en Jongeheerenkleeding.

N°. 3. Donderdag 17 Januari 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	ƒ 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	ƒ 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden**

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van de Redactie-commissie:

Mevrouw N. VAN KOL verzoekt ons mede te deelen, dat bij haar nog is ingekomen voor de gevluchte gedeporteerden te Suriname:

Van den heer O. te Breda ƒ 2.50.

II. Van de Afdeeling 's Gravenhage:

Herinnering,

aan de op Zaterdag **19 Januari** ten **8** ure n.m. in **Diligentia** te houden, zeer belangwekkende voordracht door den heer ALB. C. KRUYT over:

Begrippen over recht bij de Toradja's van Midden-Celebes

met **Lichtbeelden** van POSSO.

Leden van »**Oost en West**« hebben, op vertoon van hun lidmaatschapskaart, vrijen toegang; entrée voor huisgenooten van leden ƒ 0.50, voor niet-leden ƒ 1.

Plaatsbespreking op 18 en 19 Januari van 10—3 uur in het Gebouw Diligentia.

III. Van de Afdeeling Nijmegen:

der Militaire Willemsorde, over: „Indië en de Hollandsche vooroordeelen" heeft 7 dezer hier plaats gehad in de nieuwe zaal van het hotel „Du Soleil".

De avond was één al succes voor den spreker. En.... met reden!! Daartoe werkten mede, èn zijne voordracht, èn de groote opkomst van het publiek, èn de gezellige zaal.

Ten hoogste erkentelijk is het bestuur den heer Graafland, die, in zijne schitterende rede, op diepgevoelde wijze uiting gaf aan zijne liefde voor Indië; die, een stuk van zijn zieleleven blootlegde voor een opmerkzaam luisterend en belangstellend gehoor, dat, ja, menigmaal geprikkeld werd door den spreker tot een gullen lach, màar, dat óók, — het kan niet anders, — gevoeld zal hebben, welk een diepen zin verscholen lag in spreker's gulhartige, tot ernstig nadenken aansporende woorden.

Ook stemt de trouwe opkomst van zoovele leden en het op onze uitnoodiging bijwonen dezer voordracht, van een menigte niet-leden, tot groote dankbaarheid.

Want, er zijn meeningen geuit en denkbeelden ontwikkeld, die niet zullen missen hunnen invloed uit te oefenen op de gemoederen der aanwezigen.

De „afwezigen hadden ongelijk!" Dit was wel de beste lof, die den verslaggever den spreker kon geven.

Wij voegen hieraan toe: Waren die afwezigen er geweest, ook bij hen zouden zaden zijn uitgestrooid en opgekomen; zaden, gestrooid door een liefderijke hand; zaden, die „planten in liefde bloeiende" voor ons schoone Indië, hadden doen opgroeien, óók, — ik ben er zeker van, — in hunne ziel.

Het is voorwaar niet gemakkelijk een kort verslag van het gesprokene te geven.

Nimmer kan een verslaggever meer met de handen in 't haar gezeten hebben, als hij zich voor een wedergave eener rede aan den arbeid zette, dan de verslaggever in casu!

Waar de spreker achter zijn lessenaar trad, zonder precies te weten wat hij zeggen zou, m.a.w. zonder te weten onder welke bewoordingen hij aan zijne gevoelens aan een schat van overdenkingen uiting zou geven; waar hij zes kwartier lang met onverdroten ijver volhield voor de vuist te spreken, zonder een enkele aanteekening, daarbij alléén geholpen door zijn liefde-drang voor Indië, ziet, daar is de pen van iederen verslaggever machteloos om een trouw relaas van 't gesprokene weer te geven, ja, is hij niet in staat, zelfs de meest op den voorgrond tredende uitingen, volkomen duidelijk uit te doen komen.

Dit tot excuus voor het onvolledige van dit verslag.

In zijn inleiding deed spreker uitkomen hoe hoog Neerland's naam in den vreemde staat aangeschreven, waartoe vooral bijdraagt het bezit onzer koloniën. Echter ook, dat slechts zoo weinige Nederlanders in staat zijn aan vragers in het buitenland een duidelijk beeld te geven van onze „Oost", van het leven aldaar, het cultuurwezen, enz.

Dit is toe te schrijven aan de bedroevende onwetendheid der Nederlanders in alles wat Indië betreft, eene onwetendheid, die het gevolg is van al te weinige belangstelling in 't geen dáár ginds gebeurt, al is 't waar, dat Neerland's zonen en dochteren daar leven, strijden, en...... dikwijls lijden.

Ja! als er iets moois van Indië wordt verteld, dàn voelen de Nederlanders zich trotsch; dàn herinneren zij zich, dat zij door banden des bloeds verbonden zijn aan 't Zonneland; dàn komen zij er voor uit, dat zij zulk een schoon land het hunne kunnen noemen.

Maar daarna!

O! die vooroordeelen van zoovele Nederlanders spelen hun zoo dikwijls parten.

Die vooroordeelen te weerleggen, te bestrijden, is spreker's doel.

Daarbij wil hij zich stellen op een objectief standpunt. Hij wil trachten niet te vervallen in de fout van overdrijving, waaraan zoovele uit Indië teruggekeerde Nederlanders zich schuldig maken en waardoor zoo vaak wantrouwen wordt opgewekt in stede van bewondering.

„Wordt niet boos", roept spreker zijn gehoor toe, als ik u soms eens pijn zal doen, ik doe 't dan slechts uit genegenheid voor Indië, dat ook gij zoudt liefhebben en waardeeren, wanneer gij het goed kendet.

Daarop volgde eene ontboezeming over het eigenaardige van de Nederlanders, dat zij, ja, wèten, dat Indië een schat van artikelen voor de consumptie oplevert, als thee, koffie, suiker enz., maar zelven van die artikelen slechts zeer matige verbruikers zijn, waardoor deze op de Londensche markt vooral terecht komen, terwijl wij goedkooper, minderwaardig buitenlandsch product verorberen.

En toch, alles bij elkaar genomen, wijst spreker er op, dat Nederland uit zijn Indië 't respect put, dat het in den vreemde geniet.

Dit moet tot nadenken stemmen.

Het zijn geen nieuwigheden, die spreker verkondigt, maar hij haakt er naar bij den Nederlander waardeering op te wekken voor..... zijn eigen ik-heid, voor zijne eigene kracht, waarvan hij zichzelf niet bewust schijnt.

De Nederlander houdt er niet van zich op een voetstuk te zetten, loopt niet gauw warm, allemaal — tot op zekere hoogte — deugden, maar deze mogen niet ontaarden, tot b.v. een zeer laakbaar gebrek aan belangstelling en bezieling voor 't goede, dat er zoo véél te vinden is in ons schoone Insulinde.

Meer en meer moet getracht worden de klove te overbruggen, die den Nederlander van Indië scheidt, want 't Nederlandsche bloed vloeit ook dáár onvervalscht; en 't idee, dat de Nederlander in Indië indolent zou zijn, is belachelijk.

Indolent zijn? Neen! Groote werkkracht wordt in Indië aan den dag gelegd.

Natuurlijk ook! De maatschappij dáár is gegrondvest op eene vlottende bevolking.

Familie-aangelegenheden dwingen dikwijls zoo kort mogelijk aldaar den strijd des levens te strijden. Die strijd wordt dus met voorliefde flink gestreden, om zoo spoedig mogelijk in goeden doen te komen.

Driemaal zegt spreker dan ook met nadruk „Nederlanders! hebt respect voor het werken in Indië."

Daarbij wordt in Indië getoond, dat, omdat er een wil is om te werken, er veel, veel meer dan in Holland gewerkt kan worden.

Op gloedvolle wijze werd naar voren gebracht, dat, indien 't mogelijk ware, dat alle Nederlanders eens voor zes maanden naar Indië konden worden overgebracht, er één roep zou opgaan over de intense werkkracht van de in Indië levende Europeanen.

Op allergeestigste wijze werd nu geschetst hoe spreker dikwijls om raad werd gevraagd door bezorgde papa's en mama's over een mogelijke toekomst hunner zoons, die op 't punt staan naar Indië te gaan om dáár carrière te maken. Vooral legt de heer Graafland dan gewicht op de vraag: of de jeugdige adspirant, in-Indië-te-importeeren-Nederlander, wat wèèt?

Niet of hij veel geleerd heeft, ziet u, maar of hij wat weet. Daarop komt het aan. Zijn weten, zijn intensief weten, moet hem den weg wijzen naar te maken carrière, in een land, waar ieder, die vooruit wil komen, zelfstandig zijn moet.

Karakters worden in Indië gevormd; karakters, die leiden tot eigen initiatief. Daarom is als ondergrond noodig...... weten.

In Nederland slagen wèl eens lieden, die minder weten dan eigenlijk noodig zou zijn. Waarom? Omdat allen gedragen worden door het samenstel der maatschappij, waarvan alle raderen zóó goed gesmeerd zijn, dat het geheel goed marcheert en alle, het geheel samenstellende deelen als op een geëffend pad het doel bereiken.

Maar in Indië is men veelal op zich zelven aangewezen, dáár moet ieder individu zijn eigen kracht in de weegschaal leggen.

Edoch! Mannen van karakter maken in Indië zeer gemakkelijk carrière. Die voelen niet de kracht der brandende zon, zij negeeren alle afmattende, bijkomende omstandigheden, als groote hitte, gevoelig-

heid voor ziekten, geneigdheid tot overvoeding, tot uitspattingen in drinkgelagen enz. Zij voelen zich sterk en..... komen er.

Alles wat tot hiertoe gezegd is over den man, is ook van toepassing op de vrouw. De vrouw in Indië, is, meer nog dan in Europa, de schutsengel voor den man. Zij draagt er door haar houding zoo veel toe bij hoe 't den man in zijne carrière gaan zal. Een karaktervolle vrouw is vooral in Indië haar gewicht aan goud waard. Treffend waren 's heeren Graafland's woorden, gewijd aan zijne practisch aangelegde moeder, door wier weldadigen invloed hij geworden is de man, die hij getoond heeft te zijn.

Te bejammeren is 't echter, dat de vrouw in 't gezelschapsleven zoo zeer den stand van haar man moet ophouden en dat van haar houding tegenover supérieuren dikwijls het wel en wee van haar man afhangt.

In het huishouden is de vrouw in Indië de spil waar alles om draait. Zeer zeker moet zij dus ook karakter bezitten en zelfstandig zijn.

Van haar vooral hangt het af of de geestkracht van haar echtgenoot opgewekt blijft of ten ondergaat in nietige beslommeringen.

Vrouwen! Gaat gerust naar Indië, indien gij gezond zijt, een goed humeur hebt en indien uwe opvoeding geleid heeft tot degelijke vorming van uw karakter.

Een hoofdzaak voor iederen Nederlander in Indië is, dat hij „mijnheer" zij. D.w.z. dat hij zich tegenover den Inlander (die een geboren „mijnheer" is, al is hij bruin van vel) steeds gedraagt als den man, waarvoor de Inlander den boven zich staanden Europeaan moet houden, wil hij blijvend respect voor hem koesteren.

Wij Hollanders in Indië, moeten beschaving c u l t i v e e r e n.

Zij, de Inlanders, krijgen die beschaving bij de geboorte reeds mede.

Een Javaan, zelfs de laagststaande, is nooit onbeschaafd in zijn optreden, zeker niet tegenover Europeanen.

Beschaving en zelfbeheersching!

Laten wij beide deugden vooral cultiveeren.

Het is mij niet mogelijk om de gloedvolle beschrijving weer te geven, die gehouden werd over deze begrippen.

Zeker is het, dat de aanwezigen gevoeld zullen hebben uit des sprekers betoog, wàt hij bedoeld heeft met 't naar voren brengen van den p l i c h t om zich te moeten toeleggen op beschaving en zelfbeheersching en daardoor te blijven in alle omstandigheden... „m i j n h e e r".

Wijders werd nog op iets gewezen dat ligt tusschen de Nederlanders hier en..... ginds. D.w.z. het minder juiste begrip: dat men hier wetenschappelijker zou zijn dan in Indië.

Dit had spreker in 't leger ook waargenomen.

En, wanneer de heer G. hier misschien te veel generaliseerde, zoodat de een of andere officier van 't Nederlandsche leger (die in zoo grooten getale in de zaal aanwezig waren) in meening hieromtrent met den spreker verschilde, dan vergete hij niet, dat de spreker in zijne carrière heeft gestreden tegen een à tort et à travers vasthouden in 't leger in Indië aan W e s t e r s c h e begrippen, gegrond op Westersche Wetenschap, maar die in Indië moet plaats maken voor daden van gezond verstand, toegepast op Oostersche begrippen en toestanden.

En, degenen, die tijdens zijn verblijf in 't leger zich heftig tegen hem kantten, toen hij zijne maréchaussée-denkbeelden in daden omzette, beseften niet, dat de heer G. 't nog zou beleven, in volle levenskracht, dat zijne denkbeelden in 't Ind. leger zouden zegevieren en tot richtsnoer worden van de Indische taktiek.

Hoog stelt de heer Graafland 't Inlandsche element in 't leger. Van den Inlander hangt 't behoud van Indië voor Nederland af. Daarom moeten wij onze kracht geheel zoeken bij den Inlander en niet langer onze toevlucht nemen tot de werving van Europeesche fuseliers.

De maréchaussées in 't Indische leger toonen, d a g e l i j k s b i j n a, hoeveel zij k u n n e n verrichten in 't belang van Nederland en dat wapen bestaat geheel uit Inlanders, enkel geëncadreerd door Europeanen, maar dan ook uitmuntende.

Het zielleleven van den Inlander is zoo hoog ontwikkeld. Dat beseffen slechts weinigen. Leer hem den Nederlander lief te hebben en hij zal voor Nederland zijn de trouwe wachter, op wien het ten allen tijde zal kunnen rekenen, in dagen van voorspoed en in dagen van bangen strijd.

Wek vertrouwen op in ons beleid, in ons bestuur, in ons waarachtig boven hem staan door onze wetenschappelijke kennis, door onze ontwikkeling, maar, aan den anderen kant, leer h e m ook begrijpen, leer ook zijne nooden en behoeften kennen, stoot hem niet van u af, maar heft hem tot u op, dan is en blijft Indië een parel aan de kroon van Nederland's vorstin."

Naschrift van den verslaggever.

Mat, zeer mat, in vergelijking met 't gesprokene, zal dit verslag toeschijnen aan hen, die spreker hoorden getuigen van zijne liefde voor Indië.

Men was daarop reeds voorbereid en de verslaggever erkent ten volle de waarheid dezer bewering.

Eén ding worde slechts bewaarheid: „Oók dit verslag drage er eenigszins toe bij, dat Indië in Nederland gewaardeerd worde in de mate, waarop het zoo ten volle recht heeft.

Spreker liet daarop het volle licht schijnen. Onzen dank daarvoor! Moge de heer Graafland nog dikwijls zijne bezielende woorden doen hooren, waardoor Indië zooveel nauwer tot Nederland zal worden gebracht, waardoor liefde, belangstelling, vertrouwen, de grondslagen zullen worden van een vereend streven naar eene hoogstaande kolonisatie, tot heil van Indië en óók van N e d e r l a n d.

E. von BOSE.

IV. Van de Afdeeling Breda en Omstreken:

Voorloopige mededeeling.

In begin Februari a.s. zal het lid der 2e Kamer van de Staten-Generaal de Heer W. H. BOGAARDT voor de leden der Vereeniging en die der *Katholieke Kring* eene **Causerie** houden over: **Java en den Javaan**, in het gebouw van den »Katholieken Kring«, **Reigerstraat**, *Breda*.

Pers-kroniek.

De Nieuwe Arnh. Cour. *over de grensscheiding tusschen Brazilië en Suriname. — De* Nieuwe Rott. Cour. *over non-activiteit van Ind. kapiteins. — Behandeling van koelies in de Ombiliën-mijnen. — De heer Loebèr Jr. over eene reis van Franz Heger in Ned.-Indië in de* N. R. Ct. *— Een artikel in hetzelfde blad over eene tentoonstelling van bamboe-snijwerk in het Rotterdamsche Museum van land- en volkenkunde.*

De N i e u w e A r n h e m s c h e C o u r a n t schrijft over de grensscheiding tusschen Brazilië en Suriname o.m. het volgende:

„De goedkeuring van het met de Vereenigde Staten van Brazilië gesloten tractaat beteekent inderdaad, dat Nederland aan Frankrijk prijs geeft het gebied gelegen tusschen de Itanie en de Marowijne-kreek; aan Engeland dat ingesloten door de Nieuwe Rivier, de Coeroeni en het Acarai gebergte.

Grondslag van dit traktaat is toch de overeenkomst gesloten door Brazilië met Frankrijk en Engeland, waarbij de Itanie en de Coeroeni als grensscheidingen voor Nederl. Guyana zijn aangenomen; op Britsche en Fransche kaarten komen deze dan ook voor.

Eenige jaren geleden is in de Tweede Kamer, naar aanleiding van de Britsch-Braziliaansche overeenkomst hierop de aandacht gevestigd en de Regeering uitgenoodigd daartegen op te komen. Of dit geschied is, weten wij niet; de inhoud van het traktaat doet het tegendeel vermoeden. Maar in ieder geval achten wij het onraadzaam, Nederland tot iets te verbinden, alvorens men alle gevolgen van eene dergelijke overeenkomst geheel kan overzien, wat thans niet het geval is.

Allereerst dient uitgemaakt, welke rivieren als de bovenloop der Marowijne en der Corantijn moeten worden beschouwd, de Itanie of de Marowijne-kreek, de Nieuwe Rivier of de Coeroeni. Eerst daarna zal men tot de vaststelling van de Zuidgrens van Suriname kunnen overgaan, waarbij het dan, met het oog op de onbekendheid met dit deel van het binnenland, overweging zou verdienen, te handelen als op Nieuw Guinea is geschied, ter bepaling van de grens tusschen het Britsche en het Nederlandsche gedeelte."

Ten slotte merkt het orgaan op:

„De waarschijnlijkheid bestaat dus dat het gebied, hetwelk men thans klakkeloos zou prijsgeven, later zal blijken groote waarde te bezitten. Er bestaan daaromtrent oude legenden; maar ook zonder daarmee rekening te houden, mag men als nagenoeg vaststaande aannemen, dat dit gebied rijk is aan rubberboomen, zoo niet aan andere rijkdommen welke slechts op ontginning wachten.

De Tweede Kamer zal wèl doen door dit alles ernstig te overwegen."

* * *

Het opvallend verschijnsel doet zich voor dat elke mail het bericht brengt van in Indië terugkeerende kapiteins der infanterie, die, wegens overcompleet in hun rang, op non-activiteit worden gesteld, en daar staan slechts weinig vermeldingen tegenover van kapiteins, welke uit die non-activiteit weer in activiteit hersteld zijn.

De N i e u w e R o t t e r d a m s c h e C o u r a n t heeft deze zaak eens onderzocht en geeft er de volgende verklaring van:

„Door de drukke actie en vele vermoeienissen in verschillende deelen van den archipel, voornamelijk in Celebes, waren medio 1906 vele officieren tijdelijk ongeschikt voor den velddienst geworden, en zochten herstel van gezondheid of krachten in een verlof, doorgaans in een koel klimaat. Niettegenstaande dit aantal zeer groot werd en zeer op den dienst drukte, behielp men zich in de garnizoenen buiten het oorlogsterrein zoo goed en zoo kwaad als het ging. Luitenants vervulden den kapiteinsdienst, in den luitenantsdienst werd voor zooveel noodig door onderofficieren voorzien. Toen kwam de order tot gereedmaken voor de expeditie naar Bali. Het ging niet aan, de compagnieën reeds bij het uitzenden onder bevel van een luitenant te stellen en ze nog incompleet aan luitenants te laten tevens. Daarom werd om bespoedigde uitzending uit Nederland van luitenants verzocht en werden de 16en Juni ineens 30 kapiteins boven de formatie aangesteld; een maatregel die uit den aard der zaak van tijdelijken aard moest zijn.

De Bali-expeditie verliep voorspoedig, en de begrooting voor 1907 trok geen bedrag meer uit voor kapiteins boven de formatie; daarom is het legerbestuur nu doende het overcompleet zoo spoedig mogelijk te doen insmelten. Dit echter gaat niet gauw. Voor de openkomende kapiteinsplaatsen vallen eerst zij in, die in Indië met verlof waren, en daarna pas zij, die uit Nederland aangekomen zijn en in afwachting op non-activiteit zijn gesteld. Is zoodoende de normale toestand verkregen, dan zal het weer een eerste luitenant beschoren zijn tot kapitein bevorderd te kunnen worden.

Het is voor de kapiteins, die na een duren verloftijd in Indië terugkeeren, een tegenvaller, lang — men schat het op wel zes maanden — op non-activiteits-traktement en in niets doen te moeten blijven."

* * *

De L o c o m o t i e f kreeg uit Sawahloento een schrijven over de manier, waarop Javaansche koelies worden behandeld in de Ombiliën-kolenmijnen. Daarin leest men:

Ongelukken en doodslag komen dikwijls voor, al hoort de buitenwereld er niet veel van. De Europeesche opzichters behooren niet tot de élite der maatschappij en een „gebroken" arm is wel eens in waarheid een kapotgeslagen arm. Een mijnwerker uit Limburg die al te nauwgezet was met veiligheidsmaatregelen bij het uitgraven, waardoor het werk onder zijn leiding niet vlug genoeg opschoot, werd door een minder kieskeurig opzichter vervangen. Maar onlangs had weder een aardstorting plaats, waarbij twee koelies gedood en verscheidene gewond werden. Geen haan kraaide er naar, zelfs de ingezetenen te Sawahloento hoorden er slechts van bij geruchte.

Men vraagt nu of de invoering van de nieuwe Mijnwet daarin verbetering zal brengen. Een wet echter kan wel in een algemeenen toestand verbetering brengen, maar kan tegen individueele hardvochtigheid en onverschilligheid weinig doen.

De beschuldiging is ernstig genoeg, zegt de C o n t r o l e u r, om er nu eindelijk eens meer notitie van te nemen dan de autoriteiten tot dusver deden ten opzichte van dergelijke herhaalde klachten.

Het wegjagen van onwaardige blankofficieren is minstens even dringend noodig als het opjagen van een radja uit een klein rijkje. De ringgits voor 't eene belang benoodigd, mogen niet worden verkregen ten koste van het andere.

* * *

De heer J. A. Loebèr jr. schrijft aan de N i e u w e R o t t e r d a m s c h e C o u r a n t:

„Van de reis, die de bekende directeur van het Weener Hofmuseum Franz Heger in Ned.-Indië gemaakt heeft, is een kort verslag verschenen.

Oorspronkelijk stond deze reis in de Nederlandsche koloniën niet op het programma. Het zou eerst een reis om de wereld worden, waartoe de rondreis van een Oostenrijksch oorlogsschip goede gelegenheid bood. Aan boord van dezen bodem werd een bezoek gebracht aan Ceylon en aan Java. Tijdens dit reisje ontving de heer Heger telegrafisch bericht, dat door het uitbreken van den Russisch-Japanschen oorlog het Oostenrijksche oorlogsschip onmiddellijk naar de Chineesche wateren vertrekken moest en de beraamde reis om de wereld dus in duigen viel. De heer Heger besloot toen zijn aandacht uitsluitend aan den Indischen Archipel te wijden.

Zijn eerste tocht gold de Vorstenlanden en de Hindoe-oudheden op Java. Te Djokja woonde hij een Garebeg besar bij en vond gelegenheid onder leiding van den resident en eenige andere heeren het volksleven en vooral de kunstnijverheid te bestudeeren. Dr. Groneman toonde hem het pamor-smeden bij krissen. Daar het meteoor-ijzer voor dit doel steeds zeldzamer wordt en men hoopt in nikkelen plaatjes een bruikbaar surrogaat te vinden, zijn door bemiddeling des heeren Heger door Alfred Krupp te Berndorf nikkelen lamellen naar Indië gezonden. Ook trof hij in Djokja bij den heer Dieduksman een groote collectie Javaansche oudheden en sieraden aan, die deze heer voor *f* 40.000 verkoopen wil. Dezelfde schonk reeds vroeger een fraaie collectie oud-Javaansche wapens aan het Weener Museum en het moet worden gevreesd, dat ook deze verzameling naar het buitenland zal verhuizen, hoewel het regeeringsreglement den uitvoer van oudheden verbiedt.

Natuurlijk werd ook het naburige Solo niet vergeten, terwijl in Garoet het Soendaneesche volksleven werd bestudeerd.

Hierop volgde de groote reis naar Timor, dat de heer Heger van Koepang tot Delhi doorkruisen wilde. Doch hier was het lot hem niet gunstig. De natte moesson wilde maar niet eindigen en hevige malaria noodzaakte den geleerde, zich tot het landschap Amarasi te beperken. Hier en in Koepang verwierf hij een groot aantal tibaq's, zoodat het Weener Museum, na het Leidsche, de grootste collectie van deze bamboe-kunst bezit. Ook weefsels van Timor, Roti, Soemba en Sawoe werden verkregen.

Op de terugreis vertoefde hij geruimen tijd op Bali, o.a. in gezelschap van den schilder Nieuwenkomp. Zeer roemt hij dit interessante eiland, en hij betreurt het terecht, dat de kennis van Bali zoo ontzaglijk te wenschen overlaat. Van Bali ging de reis naar Soembawa,

dat nog minder dan Bali bekend is. Veel belangrijks schijnt hij bij zijn reizen door Bima en Dompo niet gevonden te hebben. Alleen vermeldt hij, dat de Islam in Dompo zoo machtig is geworden, dat de vrouwen het gezicht sluieren en zich sterker dan op Java van de mannen afzonderen.

Op de terugreis naar Java maakte hij kennis met den gezaghebber W. de Jong, die in het bezit was van een buitengewoon belangrijke collectie ethnografica van primitieve Papoea-stammen, die later voor een groot deel aan het Weener Museum geschonken is. Nu gunnen wij gaarne mooie aanwinsten aan een buitenlandsch museum, maar gaat het niet te ver, als een Nederl.-Indisch ambtenaar, die in opdracht zijner regeering op lands kosten in zekere landstreek reist en daardoor in de gelegenheid is, verzamelingen aan te leggen, deze zóó maar aan een buitenlandsch museum schenkt? Gelooft men, dat een Duitsch of een Engelsch ambtenaar zóó handelen zoude? Door deze overdreven welwillendheid zijn reeds veel ethnografische schatten naar het buitenland verhuisd en van een contra-beleefdheid tegenover Nederlandsche musea van buitenlandsche ambtenaren bespeurt men weinig!

Op Java bezocht de heer Heger via Djokja het Tengger-gebergte en Blitar, om daarna in Batavia het bekende museum uitvoerig te bestudeeren, waarover in het verslag een aantal opmerkingen opgenomen zijn.

Dat de indeeling van het Museum op het bekende groepen-systeem berust, wordt scherp door hem gewraakt. En eenigermate met recht! Een ethnografisch museum moet allereerst ethnografisch gerangschikt zijn, d.i. volgens de volksstammen of de meer en minder verwante volksgroepen. De Indische Archipel vormt geen „einheitliches Ganzes" en kan dus niet volgens het eerste systeem behandeld worden. Alleen vergeet de heer Heger, dat het bij een overrijk Museum als het Bataviasche zeer goed mogelijk zou zijn het ethnografisch karakter tot zijn recht te doen komen, en daarnevens groepen te vormen, die bepaalde verschijnselen toelichten.

Evenzoo betreurt hij, dat de Indische Regeering, die uit den Plantentuin te Buitenzorg een wetenschappelijke instelling van buitengewone waarde wist te vormen, ook deze inrichting niet direct onder hare hoede neemt. Een wetenschappelijk personeel, zooals voor dit museum zeer noodig is, kan nimmer door een particulier genootschap onderhouden worden. Ook is het zeer noodig, dat men op deskundige aanvulling bedacht zij. Jaarlijks verdwijnt de oude cultuurtoestand in den Indischen Archipel, en hoewel talrijke verzamelingen bij het museum inkomen, blijven er toch vele leemten over, die systematisch aangevuld moesten worden.

Ook deze klacht zal men moeten toestemmen! Sinds jaren zijn deze prachtige verzamelingen overgelaten aan de welwillendheid van particuliere personen en eerst met de komst van wijlen Mr. L. Serrurier is eenige orde gekomen. Na zijn overlijden heeft zijn weduwe mevr. M. Serrurier-Ten Kate het reuzenwerk op zich genomen, die taak te voltooien. Wat dit beteekent, kan men afleiden uit het aantal voorwerpen, die nu ongeveer tot 13.000 gestegen zijn. Deze te catalogiseeren en nieuw op te stellen, bijna zonder eenige hulp en dat in een tropisch klimaat, dat deze verdienstelijke vrouw reeds meermalen aangegrepen heeft, is wel een arbeid, die meer medewerking verdient."

***

In het Museum voor Land- en Volkenkunde te Rotterdam is gereed gekomen de tentoonstelling van versierde bamboe uit den O.-I. Archipel. Meer dan tweehonderd stuks zijn er, van Sumatra, Java, Soemba, Timor, Borneo, Celebes, Halmahera en Nieuw-Guinea. Ten behoeve dezer tentoonstelling, die de eerste op dit gebied is, ontving het Museum een aantal voorwerpen in bruikleen ter aanvulling van hetgeen deze instelling zelve bezit.

„Al staat, schrijft de Nieuwe Rotterdamsche Courant, bij deze tentoonstelling de versiering van de bamboe uitsluitend op den voorgrond, toch is het interessant te zien, wat de inlanders van dit materiaal hebben gemaakt. Dat men de holle schachten van deze rietplant voor pijlen en kokers gebruikt, ligt voor de hand; minder het gebruik voor pijlpunten, die als wapen gevaarlijker zijn dan de ijzeren punten. Aardiger gevonden zijn de kammen, die in het Oostelijk deel van den Archipel gemaakt worden; het stuk bamboe is in een aantal tanden gespleten, terwijl het verder splijten belet wordt door een sterk omsnoeren van het voorwerp. Vermoedelijk door weeken worden deze tanden wijd uit elkaar gespreid en bij een kam uit N.-Ceram is het bovenstuk sierlijk omgebogen. Dan komen de muziekinstrumenten, mond- en neusfluiten, vogelfluiten met een verlengstuk, die bedriegelijk het geroep van den woudduif nabootsen en door de Dajak's op de jacht aangewend worden. Ingénieus gevonden is de bamboe-cither, waarvan hier een Batak'sch exemplaar aanwezig is. Het is een dik stuk bamboe, van knoop tot knoop; een breede spleet in het midden vormt het tot klankbord. Nu zijn aan de buitenzijde smalle repen zoo afgespleten, dat ze aan de uiteinden, tegen den knoop nog bevestigd zijn en door het onderschuiven van stukjes hout kan men deze „snaren" stemmen. De hierop voortgebrachte klanken hebben dat diep-sonore, dat den Indischen houtinstrumenten zoo eigen is.

Van het bamboe-ornament uit onzen Archipel geeft deze kleine tentoonstelling een goed overzicht. Er zijn eenige fijn gegraveerde Batak'sche kokers met teer spiraalornament bedekt. Die van de Karo-Batak's toonen meer gesneden, dus dieper liggend ornament en een koker van de Gajoe's, evenzoo behandeld, sluit ornamentaal duidelijk bij de Batak'sche aan. Van Padang zijn er eigenaardige kokers, die door de schuine facetten van het diepe snijwerk een eigen plaats onder de Indische innemen. In stompe driehoeken gerangschikt, in weelderige bladranken hangt dit ornament van de bovenzijde af, terwijl de onderzijde van den koker blank blijft. Met hun deksels van filigrain, welks witte kleur mooi teer doet bij de gele bamboe, zijn deze kokers het eerst en het meest van allen bekend geworden.

Van de ingebrande bamboeversieringen, die veel op Sumatra, vooral in Palembang, voorkomen, vinden we hier ook van Borneo exemplaren, vermoedelijk van Maleiers afkomstig. Het zijn echter primitieve versieringen, niet te vergelijken met het mooie snijwerk, dat op ditzelfde eiland wordt gemaakt. Een grootere collectie is er van de Wester-Afd., welwillend door de gemeente Delft afgestaan. Dit zijn wel nieuwe exemplaren en indertijd op last van den resident Bakker vervaardigd om een overzicht te geven van het bamboe-gebruik, maar juist hierdoor hebben we het buitenkansje, een overzicht te krijgen van het gemengde Maleisch-Dajak'sche ornament, dat op deze kokers goed vertegenwoordigd is. Zonder deze belangstelling voor het gebruiksvoorwerp zou onze kennis van het versierde voorwerp onvolledig moeten blijven. Maar dit is een zeldzame uitzondering! Over het algemeen heeft het gebruik van een bamboekoker de overhand in de gebruikelijke belangstelling gehad en zoozeer, dat men veelal vergeten heeft verschillend versierde kokers te verzamelen. Eén of twee pijlkokers waren voldoende als type van dit wapentuig, doch de wandenversiering, die soms op deze kokers voorkomt, daarvan zag men de waarde niet in!

Maar hoe interessant dit snijwerk uit de Wester-Afd. ook is, in achevé haalt het niet bij dat uit Centraal-Borneo. Dit vormt het hoogtepunt onder al het Indische snijwerk, is technisch en ornamentaal bijna volmaakt te noemen. Hoezeer de Dajak's het primitief materiaal weten op te werken, toont een kam van de Kantoek's, een klein stuk bamboe met delicaat spiralen-ornament besneden en met drakenbloed rood geverfd. Dit is inderdaad een luxe arbeid geworden, iets zoo fijn als geciseleerd metaal! Ook van de Kajan's en Poenan's zijn enkele kokers, waarvan de eerste het mooist bewerkt zijn. Echter moest Borneo toch onvolledig blijven; de schatten, die door de Borneo-expedities in de laatste jaren loffelijk saamgebracht zijn, berusten in het Leidsche Ethnografisch Museum.

De kokers van Celebes en Halmahera zijn belangrijk minder waard. De laatste zijn alleen interessant door hun bewerking; een gedeelte van de bamboehuid is weggeschaaft — ook iets, dat op Borneo onder de Kantoek's voorkomt — en dit gedeelte is met een soort lijmverf rood gekleurd. Het heeft dus niet die mooie, diepe kleur, die op Borneo zoo algemeen met het drakenbloed verkregen wordt.

Dan komen de Timor-kokers en die van Nieuw-Guinea! Met Batak'sche en Dajak'sche geven deze de vier voornaamste uitingen van bamboe-ornament in den Indischen Archipel. Met groote vaardigheid zijn deze tibaq's besneden en de nabewerking met zwarte was, die het uitgesneden gedeelte kleurend invult, acheveert deze voorwerpen bijzonder. Tal van mooie ornamenten zijn aan te treffen.

De Papoea-kokers zijn technisch grover bewerkt. Ornamentaal kan dit eiland echter nog vele verrassingen brengen. Van de Humboldbaai zijn hier kokers met eenvoudig ornament, dat als 't ware stroomlijnen vormt. Die van de Geelvinkbaai zijn daarentegen zeer gedetailleerd; met een eenvoudig spriraal-motief is overvloedig gewerkt, zijn allerlei variaties aangebracht.

In den regel zijn deze kokers wel wat warrelig van doen, onrustig door het onregelmatig gebruik van hetzelfde motief en door het ontbreken van grootere, rustgevende vlakken. De mooie collectie, door dit museum onlangs verkregen en door den directeur in Elseviers Maandschrift behandeld, bezit hoogere kwaliteiten. Allerlei menschenfiguren, als de bekende Soembaneesche met de handen omhoog staande of geplaatst in prauwen vormen de hoofdmomenten in de versiering, terwijl het bovengenoemd spiraalmotief als bijwerk het fond vult en aldus goede diensten doet. Zeer te wenschen zou het dan ook zijn, dat men bij de tegenwoordige Nieuw-Guinea-expedities het loffelijk voorbeeld van prof. Nieuwenhuis wilde volgen. Ook ginds in de binnenlanden zou veel belangrijks op sierkunstgebied aan te treffen zijn. Deze nooit gedachte ornamentiek uit Papoea-landen levert het onverdacht bewijs!"

Oost-Indische Berichten.

De spoorwegbrug te Ngoedjang. Van deskundige zijde vernemen wij, schrijft het Bat. Nbl., dat de spoorbrug bij halte Ngoedjang, in de lijn Kediri-Toeloengagoeng, even vóór laatstgenoemde plaats, omstreeks 1882 is gebouwd. Bij den bouw is men bedacht geweest op Bandjirs, want de Kali Brantas staat juist in die streken bekend wegens haar bandjirs. In 1872 o. a., na de voorlaatste uitbarsting van den Kloet, op de hellingen van welken berg de Brantas ontspringt, is bij Ngoedjang een gewone brug in minder dan geen tijd weggeslagen, zóó dat men er niets van terug vond.

De spoorwegbrug nu is een vakwerkbrug van 81 meters lengte, met drie spanningen elk van 25 meters. Aangezien de rivierbodem bij zoovele onzer rivieren, grootendeels uit los zand bestaat, heeft men voor de fundeering der stroompijlers een stevig paalwerk tot twee-en-een-halven meter beneden den rivierbodem gedreven, waartusschen een betonstorting is aangebracht. Op dezen stevigen grondslag zijn de pijlers opgemetseld met een bovenvlak-breedte van drie meters, zoodat zij, tezamen met de betonstorting, een massa vormen van ettelijke kubieke meters, die niet licht van haar plaats te krijgen is.

Dat nu, na bijna een kwart eeuw, een pijler voor het geweld van het water wijkt, is vermoedelijk ook al een der naweeën van de jongste Kloeteruptie. Zooals bekend, zijn bij de uitbarsting een aantal ravijnen met zand opgevuld geraakt; en ieder herinnert zich nog levendig de vrees, dientengevolge te Blitar gekoesterd voor een dier alvernielende l a h a r s, zandbandjirs, als den een of anderen dag te zware regens de rivieren buiten hare oevers zouden doen treden. Vermoedelijk is de pijler niet bestand gebleken tegen den al te overvloedigen afvoer van vulkanisch zand, door de Brantas sedert de uitbarsting afgevoerd. Of — een andere mogelijkheid — de rivierbodem is onder de betonstorting langzamerhand uitgeschuurd, zoodat de pijler als het ware door het water wordt weggeschoven.

Hoe het zij: het is voor de Staatsspoorwegen een leelijk koopje. De in de nabijheid gelegen waterstaatsbrug kan uit den aard der zaak slechts tot op zekere hoogte aan het spoorwegverkeer dienstbaar gemaakt worden. Langdurige vertraging is het natuurlijk gevolg, — en het zal nog moeten blijken of men met een nieuwen pijler van dezen tegenvaller af zal zijn, dan wel of de spoorbrug verplaatst moet worden, wat veel tijd en geld kost.

Suiker-syndicaat. Te Djokja is een algemeene vergadering gehouden door het departement Djokja van het algemeen suikersyndicaat.

Aanwezig waren, volgens M a t a r a m, een negental leden. De president las een tweetal brieven voor, een van den directeur van het partement van landbouw prof. dr. Treub en een van het dagelijksch bestuur van het suikersyndicaat.

In het schrijven van genoemden departementschef werd het dagelijksch bestuur van het syndicaat van suikerfabrikanten namens de regeering aangezocht om als adviseerend lichaam haar alle gewenschte inlichtingen te willen verstrekken. Het tweede schrijven van het dagelijksch bestuur behelsde het antwoord op het schrijven van den directeur.

Het bestuur deelde daarin mede dat het op de vraag van de regeering bevestigend had geantwoord.

Hierna deelde de president mede dat in Maart of April a. s. een suikercongres te Soerabaja zal worden gehouden.

Aan de orde kwam de bestuursverkiezing. Gekozen werden: de heeren van Koetsveld, Enger en Pijnacker-Hordijk. Aangezien de heer Enger met verlof naar Europa is vertrokken, wordt in diens plaatst tijdelijk benoemd de heer de Kanter.

Een der leden vroeg aan het bestuur of hij in de contributie voor het syndicaat, welke thans is vastgesteld op *f* 300 per jaar niet wat billijker zou kunnen worden aangeslagen, bewerende dat hij ruim *f* 1 per bouw contributie betaalde, terwijl ondernemingen van 1000 en 1200 bouws ook niet meer dan *f* 300 per jaar betaalden, dus slechts *f* 0.25 per bouw.

De president beloofde een en ander op een bestuursvergadering te zullen bespreken.

Een onuitgebroken opstootje op Lombok. Als een bloem tusschen allerlei onkruid, schrijft het N i e u w s v. d. D a g v a n N e d.-I n d i ë, vinden wij te midden van onbeduidende gewestelijke verslagen een dat interessant is, en ons inlicht omtrent een onbekend gebleven beweging in Noord-Lombok, die weliswaar vóór haar geboorte gesmoord is, maar toch als een aanwijzing voor buitenbezittings-possibilities haar waarde heeft.

De kampong Telaga Bagé wordt ons genoemd als de oorsprong van het verzet. Hier hadden vier mannen de leiding in handen genomen. Datoe Bini, een juffer die in lang vervlogen dagen „als vorstin van Soembawa invloed over Lombok uitgeoefend heeft" — aldus het officieele taaltje —, had door een medium een ouden heer, de noodige bevelen gegeven. Eigen rechtenheffing blijkt punt één te zijn geweest op het vorstelijk programma en, hadden onze bestuursambtenaren het niet belet, dan zou met de uitvoering welhaast een aanvang zijn gemaakt.

Op 27 October — dus anderhalve maand geleden — togen de assistent-resident van Lombok en de controleur van West Lombok met 20 gewapende politiedienaren op weg om de getrouwe volgelingen van de doode vorstin onschadelijk te maken. In den vroegen morgen van den 29sten gebeurde dit. Eén die trachte te ontkomen en een ander, die raar deed met een getrokken kris, werden door klewangslagen gekalmeerd.

Een erg eenvoudige blussching van het vuur, dat smeulde. Maar weer is gebleken, dat overal in den archipel gemakkelijk van die kratertjes kunnen ontstaan, zoodat zelfs in de rustigste streken waakzaamheid van overheidswege geen overtolligheid is.

Verkoop van Kenajan. De djokjasche correspondent van de N w e S o e r a b. C r n t., blijkbaar welingelicht, knoopt aan het bericht, dat de onderneming Kenajan door de Cultuur-maatschappij is overgenomen, de volgende beschouwing vast.

„Voorzeker is dit de beste oplossing en de Cultuurmaatschappij zal wel nimmer spijt hebben over deze transactie, want hoe arm de opgezetenen van Kenajan thans ook zijn, men moet respect hebben voor hun werkkracht, zoowel als voor hun lankmoedigheid. Na al hetgeen er verleden jaar met die opgezetenen van Kenajan is voorgevallen en waarbij toen duidelijk aan het licht is gekomen hoe slecht zij betaald werden voor den zwaren arbeid, dien zij dag in dag uit hadden te verrichten, om bovendien voor de kleinste futiliteit zoodanig beboet te worden, dat hun gering loon niet eens toereikend was om de boete te betalen, bleven die menschen toch maar werk verrichten, toen hun de nieuwe exploitatie-regeling in het vooruitzicht was gesteld.

Die exploitatie-regeling, waarvan de Kenajaners gouden bergen verwachtte, kwam tot stand, dat is te zeggen op het papier, doch de bevolking bleef in even slechte conditie als voorheen, omdat die imperatief gestelde regeling niet door den beheerder op de bevolking werd toegepast en de betaling even onvoldoende bleef als voorheen. Bij drommen liepen die zwaar beproefde mannen toen naar hun regent, zoodat de zaak opnieuw door den resident werd onderzocht. Bij dit onderzoek, waarbij de resident den beheerder van Kenajan nadrukkelijk te kennen gaf, dat de exploitatie-regeling niet was nageleefd; dat de bevolking veel te slecht betaald werd en hun klagen alleszins gemotiveerd was, heeft de beheerder van Kenajan zich wel is waar op vrijmoedige wijze verdedigd, doch moest hij toch den aftocht blazen, daar de thans tot stand gekomen transactie met de Cultuur Mij hoofdzakelijk het gevolg is van dat onderzoek.

Pro forma heeft men de eer aan den tegenwoordigen beheerder gelaten, door dezen te vragen of hij onder den nieuwen eigenaar nog beheerder wilde blijven.

Bij de bevolking van Kenajan is het aanstaand aftreden met vreugde vernomen van inlandsche ambtenaren, die daarmede nieuwe klagers tot kalmte hebben weten te brengen.

De aanvankelijk aangewezen opvolger van den tegenwoordigen beheerder van Kenajan, zijnde een gewezen administrateur van een tabaksonderneming, een man die uitmuntend met de bevolking weet om te gaan en meer dan eens door verschillende residenten in commissie is benoemd om agrarische kwesties te onderzoeken, heeft na een kort samenwerken met den tegenwoordigen beheerder van Kenajan, hals over kop de onderneming verlaten, omreden deze rechtvaardige man — zooals men mij verzekerde — het geen dag langer wilde aanzien, dat de bevolking zóó behandeld werd, gelijk tot nu toe nog geschiedt. Dit is toch een sterk stukje, niet waar?

Kenajan gaat intusschen een nieuwe toekomst tegemoet, waarmede de straatarme en tot het uiterste toe beproefde bevolking van Kenajan van harte dient te worden geluk gewenscht."

De eerste gemeentebelasting. Op het convocatiebiljet voor de Zaterdag 1 December te Padang gehouden vergadering van den gemeenteraad kwam voor het punt:

„Regeling der contributie aan het stadsfonds van niet-Inlanders."

Deze uitdrukking sluit in zich, zegt de S u m a t r a-b o d e, behalve de reeds bestaande den vreemden Oosterlingen opgelegde verplichting tot betaling aan het stadsfonds, een contributie op te leggen aan Europeanen. En uit de toelichting, welke de voorzitter van den gemeenteraad gaf, blijkt dan ook, dat het

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XX.

Despini praatte buitengewoon druk.

„Gisteren", vervolgde hij, „doken hier onrustbarende geruchten op omtrent gewapende horden, die de stad naderden.

Ik hoorde er in den middag voor het eerst van. Terstond na den eten ging ik in de boot naar de Ras Noengua en bezwoer den missionaris, met mij mee naar de stad te komen. Hij lachte over mijn ongerustheid. Ik geloof, dat de scheiding van zijn boeken en opgezette dieren en herbariën hem erger toescheen dan iets anders, wat er met hem gebeuren kon. Zijn dochter wilde hij mij wel meegeven. Maar nu weigerde Marie weer, haar vader te verlaten. Ik wendde al mijn overredingskracht aan. Raad u eens, welk middel ik aangewend heb, om haar over te halen?"

„Nu?"

„Ik deed aanzoek om haar."

„O, mijnheer Despini!" riep Maleen verheugd.

„Ja, het was een hoogst romantische verloving. De vader zegende ons met tranen in de oogen.

En toen gaf zij toe. Wij pakten haar zaakjes bij elkander en kwamen hierheen. Ik heb mijn bruidje aan de goede zusters toevertrouwd. Daar heeft zij den nacht doorgebracht.

In den avond heet het opeens: De Missie staat in brand! Ik de boot in, en er heen geroeid. Van verre reeds zag ik het schijnsel van de vlammen. Het was een schrikwekkend en toch prachtig gezicht, als er vurige bossen palmstroo door de wind in de toppen van de kasuarinen gedragen werden en daar in de twijgen bleven hangen, als reusachtige lampions!"

„Die arme kasuarinen," zeide Maleen zacht.

„Aan land een woest gehuil," ging hij voort, „krijgsgetrommel en geknal van buksen. Kogels sloegen niet ver van mij af in het water. Ik maakte, dat ik terugkwam."

„Weet Marie het? . . ."

„Ja. Ik ben gisteren avond nog bij haar geweest. Zij is natuurlijk geheel buiten zichzelve. — Het leven in het klooster heeft ook niet veel aantrekkelijks voor het arme kind."

„Geen wonder," meende Maleen. „Zoo'n levendig ding, dat aan volle vrijheid gewoon is! Hoe denkt u over den tijd van het huwelijk, signor Despini?"

„Zoo spoedig mogelijk."

„Daar ben ik blij om. Dat is zeer zeker het beste. Van Beta is er verder niets gehoord?"

„Tot nu toe niet. Misschien is hij in gevangenschap geraakt en hoopt de bende op een hoog losgeld."

„Het is te hopen."

Maleen zag in gedachten voor zich heen. Toen hernam zij:

„Als u wilt, zal ik Marie tot uw bruiloft bij mij in huis nemen."

Despini werd verlegen.

„Ik dank u wel zeer voor uw groote goedheid, Madame, maar . . . . ik hoop, dat Marie tot onze kerk overgaat en daarom zou ik haar gaarne deze veertien dagen of drie weken bij de nonnen laten."

Maleen zweeg.

Velerlei gedachten gingen haar door den geest.

Wat zou Beta, de missionaris, zeggen van deze geloofsverwisseling? En was dit wel de eenige reden, waarom Despini Marie liever niet aan hare hoede toevertrouwde?

Met schrik dacht zij er aan, wat Joséphine haar over de praatjes in de stad verteld had. Zou haar goede naam zoo geleden hebben, dat zelfs met haar bevriende mannen een vrouw in haar zagen, aan wie men een jong meisje liever niet moet toevertrouwen?

Als een spooksel dook deze gedachte in haar op en deed haar sidderen van ontzetting.

. . . .

Despini had haar juist verlaten, toen Jördens heel opgewonden van een wandeling in de stad terugkwam.

„De Duitschers in Oekoefoeli zijn werkelijk vermoord," berichtte hij.

„Luitenant Witmann?!"

„Ja. Hij en zijn onderluitenant. De „Lorlei" is zooeven binnengeloopen. Oekoefoeli is in handen van de muiters. De „Lorlei" heeft gezien, dat van het posthuis noodsignalen gegeven werden, maar zij heeft niet geschoten en ook geen landing gedaan, omdat de commandant het bevel had, niet te schieten, tenzij hijzelf direct werd aangevallen."

Maleen sloeg de handen in elkander. Haar lippen trilden.

„Is zoo iets dan toch mogelijk!" murmelde zij.

Ook de kalme Jördens was zeer opgewonden.

„De missie aan de Ras Noengua is in de asch gelegd," vertelde hij verder. „En waarschijnlijk hebben zij onze plantage ook verwoest, die schavuiten. Ik geloof, dat wij aan u ons leven te danken hebben, mevrouw."

„Verder nog Jobstijdingen?" vroeg Maleen bitter.

„De consul heeft zware galkoorts. Ik ben zooeven op het consulaat geweest. Pater Dieudonné en de officier van gezondheid van de „Lorlei" waren er."

„Als wij allen dood zijn, dan zullen zij er in Duitschland wellicht ernst mee gaan maken," zeide Maleen mismoedig. „Eerder niet. Het loont de moeite niet. Lieve God, hoe is dit alles te verdragen.!"

Zij barstte plotseling in snikkend geween uit.

Treurig sloop Jördens heen.

„Als heden Chester maar niet komt," dacht Maleen. Zij zou zich al te zeer schamen.

In den middag liet zij een korf met vruchtenmarmelade, die zijzelf bereid had, naar het Duitsche consulaat brengen.

Zij wilde niet uitgaan.

Voortdurend kwelde haar de gedachte aan Witmann, den forschen, degelijken, beminnelijken Witmann! In welk een toestand had hij zich bevonden! Opgegeven, verlaten, verloren — voor de oogen dergenen, die de macht hadden hem te helpen!

Zij was zóó opgewonden, dat zij het nergens uithield. Rusteloos dwaalde zij van het eene vertrek naar het andere.

Bezoeken ontving zij niet. Dat „iedereen" liet informeeren naar haar welstand, viel haar niet op.

Eindelijk, tegen den avond, kwam Josephine d'Eltville. Maleen was intusschen gaan verlangen naar het gezelschap van een bevriend wezen, en ontving haar.

bedoeling is Europeanen te doen bijdragen tot het onderhoud der wegen binnen de gemeente. Tevens lichtte de voorzitter toe, dat de contributie niet gevraagd zal worden van officieren en andere binnen het militaire kampement wonende Europeanen. Zijn bedoeling was, zooveel mogelijk, nu vreemde Oosterlingen en Inlanders reeds betalen aan het stadsfonds, ook de Europeanen on an equal footing met die beide categoriën der bevolking te brengen.

Deze „bijdrage" der Europeanen schijnt de Padangsche raad geen „belasting" te willen noemen, maar het is er wel degelijk een: de eerste gemeentebelasting in Indië.

Een artilleristisch onderonsje. Het Bat. Nbl. schrijft:

Nauw teekenden zich de krijgsmasten van het engelsche smaldeel tegen den horizon af, of de Welkomstbatterij te Priok werd bezet. Als batterijcommandant fungeerde een korporaal der piekeniers. Van europeesch toezicht geen spoor. Genoemde titularis stond zijn ondergeschikten welwillend toe een strootje te rooken. En dit bij geopende beurstonnen! Elk artillerist weet dat vuren met los kruit veel gevaarlijker is dan vuren met scherp; speciaal het vuren uit de oude voorlaadhouwitsers. In Holland mag nooit geschoten worden dan onder toezicht van een officier en moet tevens een hospitaalsoldaat aanwezig zijn.

Het vuren ging vrij reglementeel. Wel werd herhaaldelijk vergeten de kardoeskokers te sluiten, maar wie daarop let is een kniesoor. Tot mijn verbazing werd alleen droog gewischt en daar een der drie kanonnen nog al eens uitviel, volgden de schoten elkaar veel te snel op.

Vermoedelijk is er buiten dien korporaal nog wel iemand anders verantwoordelijk. Als die eens tusschen twee druktes zijn batterij kon komen commandeeren, zou dit wel aan te bevelen zijn. Of wacht men op een afgeschoten arm, een ontplofte beurston (vochtige kardoeszijde vat zeer snel vlam) of een andere kleinigheid?

Werkstaking bij de Staatsspoorwegen. Te Tjiandjoer hebben onlangs de wisselwachters op het station der staatsspoorwegen het werk gestaakt.

Deze staking geeft weer een beeld van de wijze administratieve bepalingen bij de staatsspoorwegen. De wisselwachters moeten een half uur vóór het vertrek van den eersten trein, d. i. ongeveer te vijf uur 's morgens en een half uur na aankomst van den laatsten trein, d. i. over half zeven 's avonds, op het emplacement blijven. Daar evenwel hun dienst loopt van zes tot zes, hebben zij voor de meerdere uren steeds overwerkgelden genoten. Onder den drang van bezuiniging, de bekende zuinigheid van de eindjes kaars, is echter onlangs bij circulaire van den adjunct-chef der vierde afdeeling een eind gemaakt aan die extra-betaling. Het overwerk blijft, doch te enkele centen als belooning voor dien meerderen dienst, zijn ingetrokken. De staking te Maos schijnt niets geleerd te hebben! Gisteren middag om zes uur dan meldden de wisselwachters zich te zamen bij den stationschef en deelden deze mede dat hun dienst officieel was afgeloopen en dat zij derhalve naar huis gingen. Den volgenden morgen te zes uur zouden zij weer present zijn.

De stationschef was genoodzaakt de bediening der wissels voor de nog verwachte treinen aan onbekwame werklieden over te laten, want hij kon geen beslissing nemen: men neemt het hier in Indië zoo nauw niet met de veiligheid der reizigers.

Dadelijk werd naar Bandoeng geseind, met verzoek om maatregelen tot opheffing van den bestaanden stand van zaken.

En heden werden te Tjiandjoer de betrokken autoriteiten verwacht. Wat zij zullen bedisselen dient afgewacht te worden.

Maar het is hier toch de plaats om op te merken hoe een armzalige kruieniers-indruk weer gemaakt wordt door dat afnemen van eenige rechtmatig verdiende dubbeltjes van den arbeider, waar duizenden en duizenden worden besteed aan administratie, controle, dienstreizen en al wát de leiding der spoorwegen omvat.

Op de halten en stations der Preangerlijn, ook Buitenzorg, waar de lieden eveneens door den onbillijken maatregel zijn getroffen, verwacht men thans ook een staking. Hebben de menschen ongelijk? Van onwil, van een eisch om loonsverhooging of wat ook, is bij de arbeiders geen sprake. Zij vragen eenvoudig wat hun rechtens toekomt en wat hun door een malle en verderfelijke bezuinigingsmanie onrechtmatig wordt

(Nieuws v. d. Dag v. N.-I.)

Mislukte promotie. Een der hoogst in de ranglijst staande luitenants der artillerie, wetende door particuliere berichten, dat enkele verlofsverlengingen en pensionneeringen in Holland waren afgekomen, tengevolge waarvan hij en een collega den kapiteinsrang juist zouden kunnen bereiken, had volgens het Bat. Nbld. er het geld voor over, en liet op zijn kosten om officieele bevestiging dier berichten telegrafeeren.

Die bevestiging kwam, de voordracht kon worden opgemaakt, doch daar kwam van Buitenzorg de vraag of de dienst ook gaande kon blijven, wanneer de beide heeren **geen** kapitein werden, op welke vraag natuurlijk toestemmend moest worden geantwoord; de voordracht werd toen als niet gedaan beschouwd. Promotie weg, geld weg!

En dank zij de uitstekend geregelde rechtspositie van den Indischen officier en het bestaan van een besluit, regelende bevordering, ontslag enz., staat men zoowel als het Bataviasche blad terecht opmerkt, daartegen absoluut machteloos.

Kinine-proef. Bij wijze van proef is voor de bevolking aan de schoutsetablissementen zwavelzure kinine verkrijgbaar gesteld afkomstig van de fabriek te Bandoeng en verpakt in tabletten van 5 stuks à *f* 0.05 en van 10 stuks à *f* 0.08 voorzien van gebruiksaanwijzing.

Aldus een politiebericht.

Bij wijze van proef, — maar een proef en een wijze zóó klein, zóó bureaucratisch eng, zóo putluttig gedacht, dat men tevoren deze proef een mislukking kan noemen.

West-Indië.

Waar in ons blad de aandacht moest worden gevestigd op een artikel in het Vaderland, waarin de mogelijkheid werd geopperd, dat de surinaamsche plantage-houder, den fieren Britsch-Indiër, engelsch onderdaan, zou ontzien, maar van de zachtmoedigheid van den Javaan, nederlandsch onderdaan hondsch misbruik zou maken, meenen wij het volgend, in Onze West voorkomend protest te moeten overnemen.

„Waar dergelijke ernstige beschuldigingen op zoo stelligen toon worden geuit, is het noodig — hoezeer het onderwerp een afgezaagd thema mag heeten — de zaak nader te bekijken, schreef Onze West.

Het is een opmerkelijk verschijnsel, dat terwijl Javaansche en Britsch-Indische immigranten onder dezelfde conditie in de kolonie vertoeven, van repatrieerende Javanen herhaaldelijk klachten worden vernomen omtrent de behandeling in Suriname, terwijl Britsch-Indiërs steeds hunne tevredenheid daarover betuigden.

De oorzaak van dit verschijnsel moet gezocht worden in den verschillenden aard der immigranten.

De door Het Vaderland bedoelde Javanen beklaagden zich over de geringheid van het loon in Suriname en de duurte der levensmiddelen. Dit is de reden, dat, zooals het bij eene vorige gelegenheid werd uitgedrukt: de Javanen „nog armer" in hun land terugkeerden dan toen zij er uittrokken.

Daargelaten dat het moeilijk is om „nog armer" te worden dan toen men niets bezat, moet worden toegegeven, dat over 't algemeen de terugkeerende Javanen weinig spaarpenningen uit Suriname medenemen.

Hiertegenover staat het feit, dat de naar Britsch-Indië terugkeerende immigranten steeds een aanzienlijk bedrag aan spaarpenningen en sieraden medenemen.

Toch bestaat er tusschen het gemiddelde loon per dagtaak van beide soorten immigranten weinig verschil. Dit blijkt uit de als bijlagen van het koloniaal verslag van Suriname opgenomen jaarverslagen van het Immigratie-departement, volgens welke deze loonen voor Britsch-Indische en Javaansche arbeiders respectievelijk bedroegen:

In 1900	*f* 0,66	en	*f* 0,66
In 1901	„ 0,66	en	„ 0,64
In 1902	„ 0,67	en	„ 0,64
In 1903	„ 0,67[5]	en	„ 0,64[5]
In 1904	„ 0,66	en	„ 0,66

Uit het bovenstaande blijkt, dat het loon per dagtaak voor beide categoriën van arbeiders vrijwel gelijk is. Van bevoorrechting of achterstelling derhalve geen sprake. De hoeveelheid dagtaken die geleverd wordt, is niet gelijk. Tegen 100 dagtaken van den

---

„Mijn lieve, beste Maleen, hoe gaat het je?" riep Josephine. Ben je wezenlijk gekwetst?"

„Gekwetst? Hoe zoo?"

Maleen wist niet hoe zij de vraag moest opvatten. Haar gevoelens waren zeer zeker gekwetst!

Josephine lachte.

„Niet eens een enkel schampschot, om je op te beroemen, arme ziel?"

„Maar wat bedoel je dan toch?"

„Maar iedereen heeft vandaag immers den mond vol over je avontuurlijken tocht? Men spreekt over niets anders, ondanks de sensationeele verloving van Despini en de verwoesting van de missie. Het heet, dat je in een gevecht gewikkeld bent geweest, naar rechts en links met revolvers hebt geschoten en zelf een verwonding aan je arm opgeloopen."

Nu moest Maleen ook lachen.

„In ons goede Oengoedja schijnen de geruchten met tropische weligheid te groeien."

„Ja, dat weet de lieve hemel!"

„Ik ben dan sinds gisteren een ijselijk interessante persoonlijkheid geworden?"

„Zeker. Ieder voegt nog een beetje toe aan het romantische van de situatie en aan je heldenmoed. Zoo zwelt de lawine."

„Je moest eens weten, wat een hazehart ik had, toen er uit de struiken op ons geschoten werd."

„Dat is dan toch waar!" riep Josephine.

Maleen gaf nu een waarheidgetrouw verslag van het gebeurde. Zij was in den grond toch wel over zichzelf tevreden en het doorgestane gevaar in het bijzonder maakte haar vroolijk.

„Is de nood voorbij, dan zijn die nooden zoet."

„Je hebt hoogst waarschijnlijk twee menschen gered! Dat is een genade, waarvoor je God kunt danken!"

„Als een mensch voor onze oogen in levensgevaar geraakt," meende Maleen, „dan moeten wij toch trachten hem te redden, en alle andere overwegingen moeten zwijgen — alle!"

En daarop vertelde zij, trillend en stamelend van agitatie, wat er in Oekoefoeli gebeurd was.

Toen zij met een diepen zucht zweeg, zeide Josephine ernstig:

„Laten wij den hemel dankbaar zijn, dat wij als vrouwen zijn geschapen. Als vrouwen genieten wij het voorrecht steeds aan de inspraak van hart en gemoed een beslissende stem te mogen laten."

„Tot nu toe heb ik het nooit gevonden dankbaar te moeten zijn, dat ik als vrouw op de wereld ben gekomen," zeide Maleen getroffen. „Ik begin nu te begrijpen, dat ook daarvoor reden kan wezen."

. . . .

Op Maleen's verzoek bleef Josephine soupeeren. Maleen roerde van de gerechten bijna niets aan, daarentegen dronk zij veel Moeselwijn, in ijs afgekoeld, en werd voortdurend opgewekter. Op haar ingevallen wangen brandden roode vlekken en haar oogen glinsterden. Haar gelaat kreeg de eigenaardige witheid, die gewoonlijk de koorts aankondigt.

Zij sprak onophoudelijk: over haar man en Rainer, over den missionaris Beta en Marie, over Witmann, over den consul en over Krome.

Daarbij had zij een door den zendeling Beta samengestelde soewahelispraakkunst naast zich liggen, waarin zij van tijd tot tijd een blik wierp.

„Laat ik je pols eens voelen," sprak de Française. Maleen stak haar lachend de hand toe.

„Ik voel mij juist buitengewoon goed," zeide zij.

„Maar je hebt hard de koorts, kindlief."

„Onmogelijk! Als je wilt, dan zal ik je dadelijk een heele bladzijde grammaticaregels opzeggen. Ik ben bijzonder helder van hoofd. Mijn gedachten gaan nog gauwer dan een sneltrein."

„Het is toch zoo. Wij kunnen het terstond met den koortsthermometer nagaan."

Het instrument wees veertig graden.

Tegen haar zin liet Maleen zich naar bed brengen. En daar bleef zij weer vele dagen en nachten, gekweld door een vrij hevige galkoorts.

De mare ging, dat deze koorts in dien tijd onder de Duitschers in Oengoedja epidemisch was.

. . . .

Op een morgen lag Maleen geel, hologig, vermagerd en krachteloos op haar chaise-longue in de hal, na te denken, hoe zij den kerstavond zou vieren.

Het was de warmste tijd van het jaar.

Een kerstboom moest zij hebben. Jördens zou haar een vruchtdragenden wilden oranjeboom bezorgen. En als zij kracht genoeg verzamelen kon, wilde zij peperkoeken bakken.

Waskaarsen had zij wel niet, maar dat deed er minder, die zouden door de warmte toch weggesmolten zijn.

Met angst dacht zij aan haar man. Geen tijding! En de geheele kust langs woedde de opstand! Zij, die zich in het binnenland bevonden, waren eenvoudig van de wereld afgesneden.

Zij wist niet of hij leefde, of dood was. Wellicht hadden de zwarten hem vermoord, evenals den missionaris Beta, dien men in het niet verbrande deel van zijn huis gevonden had, van messteken doorboord — een lijk. Misschien ook was George in gevangenschap geraakt. Deze gedachte kwelde haar het meest.

Zij martelde zichzelf met verwijten. Nu strafte de hemel haar, omdat zij haar goeden, lieven man belogen en bedrogen had!

„Als ik hem in dit leven nog weerzie," sprak zij bij zichzelf, „dan zal ik hem met al mijn kracht liefhebben en aan niets meer denken, dan wat hem genoegen kan geven. Ik wil goedmaken, wat ik tekort gekomen ben jegens hem, ja, waarlijk. Lieve God, zend hem mij terug!"

Toen dwaalden haar gedachten weer af naar den kerstboom.

Goudgele sinaasappelen zouden aan de takken hangen, van de bittere, wilde soort. De zoete, die men at, werden geoogst, terwijl zij nog groen waren, omdat zij anders uitdroogden. Maar de bittere mochten vrij goudgeel worden.

En verder? De peperstruik beneden in den hof was van boven tot onder met hoogroode peulen bedekt. O, die zouden goeddoen aan den kerstboom.

Zij verheugde zich zóó over deze invallende gedachte, dat zij terstond eens moest gaan zien.

Moeizaam stond zij op. Wankelend, met knikkende knieën en zinkende krachten sleepte zij zich de steenen trap af naar den tuin, waar onder bloeiende boomen en machtig gebladerte, de springbron klaterde.

Daar stond de peperboom. Hoe schitterden zijn roode vruchten!

En welk een bloesempracht had zich sedert den nacht weder ontsloten aan de met groene gewassen bekleede muren! Wat een kleuren! Wat een geur!

(Wordt vervolgd.)

Javaan, levert de Britsch-Indiër 125. Hier komt dus het eerste verschil aan den dag: de Britsch-Indiër is ijveriger, en verdient daardoor in doorsnede meer dan de Javaan.

Daarbij komt, dat de Britsch-Indiër weinig behoeften heeft en spaarzaam van aard is, terwijl de Javaan verkwistend is en in hooge mate de slaaf van zijn speelzucht.

De spaarzame aard van den Britsch-Indiër en het verkwistend karakter van den Javaan, komen treffend uit wanneer beiden bij het sluiten van hercontract de gebruikelijke premie van *f* 100 ontvangen. Regel is, dat de Britsch-Indiër deze premie geheel of gedeeltelijk bij zijn spaarpenningen voegt, terwijl de Javaan in enkele dagen het geld er door brengt. Men zegt, dat die neiging van den minderen Javaan om al wat hij heeft zoo spoedig mogelijk op te maken, het gevolg is van het régime van uitbuiting in zijn land. De mindere man schijnt daar gewoon te zijn, om wat hij teveel heeft, spoedig (door leening, afpersing, enz.) in de beurzen van anderen te zien verdwijnen.

Door het bovenstaande wordt de meerdere welvaart van den Britsch-Indischen immigrant — bij volkomen gelijke behandeling en gelijke rechten in de kolonie — alleszins verklaarbaar. De herhaalde klachten van terugkeerende Javanen moeten dan ook o.i. als een psychologisch verschijnsel worden opgevat, eenzelfde verschijnsel als bij menschen die, door eigen schuld achteruitgegaan, steeds in hunne ontstemming anderen daarvan de schuld geven.

Tot de vrijwel chronisch geworden klachten van de Javanen, behoort ook die betreffende het uitrustingsgeld dat bij terugkeer van hen gevorderd wordt. De Nederlandsch Indische regeering heeft zich inderdaad meermalen de tolk gemaakt van deze klacht, betoogende dat het betalen van een uitrustingsgeld een onverplichte last is, welke den immigranten wordt opgelegd.

Terecht is echter hiertegen aangevoerd, dat het contract met de immigranten gesloten, hun recht geeft op vrijen terugvoer, voor de reis. In dien zin rust geenerlei verplichting op Suriname.

De usance is echter, dat het Gouvernement zich met de zorg voor de uitrusting belast, en dit uitsluitend in 't belang van den immigrant. De immigrant ontvangt daardoor een degelijke uitrusting voor weinig geld. De vergoeding die van den immigrant voor het verschaffen der uitrusting wordt gevorderd, is minder dan wat de uitrusting werkelijk kost. Men zou hier dus niet van een vergoeding, doch eigenlijk van een bijdrage in de uitrustingskosten moeten spreken. Die bijdrage — hierop valt wel de nadruk — wordt alleen gevorderd van immigranten die geld hebben. Zij die niet in staat zijn de bijdrage te betalen, ontvangen kosteloos de uitrusting, zoodat tot dusver het niet-betalen nog nooit aanleiding is geweest, dat een immigrant, die het verlangen daartoe te kennen gaf, niet heeft kunnen vertrekken.

Dezelfde regeling geldt voor Britsch-Indiërs die naar hun land terugkeeren. Daar dezen echter meerendeels over spaarpenningen beschikken, is het uitzondering dat aan Britsch-Indiërs kosteloos eene uitrusting wordt verschaft, terwijl dit onder Javanen veelvuldig voorkomt.

Om er een regel van te maken om aan alle repatrieerende immigranten vrije uitrusting te verschaffen, zou noodeloos aanzienlijke offers vragen van het immigratiefonds, omdat natuurlijk de Britsch-Indiërs in dat geval niet zouden mogen worden uitgesloten.

Ook vergeleken bij de Engelsche koloniën in West-Indië (waar regel is, dat de immigranten hunne uitrusting volledig vergoeden) schijnt de hier geldende regeling alleszins billijk, en moeten de klachten der terugkeerende Javanen ongegrond worden genoemd.

Van een hondsche behandeling of bevoorrechting van Britsch-Indiërs boven Javanen, kan bij het strenge toezicht dat van overheidswege wordt uitgeoefend op de naleving der werkovereenkomsten (die voor beide categoriën van immigranten nagenoeg gelijkluidend zijn) geen sprake zijn. Ten overvloede zijn naar aanleiding van de schier telken jare herhaalde klachten van teruggekeerde Javanen, uitgebreide enquêtes in Suriname ingesteld, waarbij telkens weder bleek hoe ongegrond die klachten waren.

Niettegenstaande deze uitkomst, heeft men dit jaar een nieuwe regeling ingevoerd, die ten doel heeft de immigranten bij hun vertrek ten volle de gelegenheid te geven klachten te uiten, die dan onmiddellijk kunnen worden onderzocht. Bij terugkeer wordt door den Agent Generaal alhier den immigranten hoofdelijk afgevraagd, of zij ook klachten hebben in te brengen over hunne behandeling. Van dit verhoor wordt proces-verbaal opgemaakt en een exemplaar daarvan medegegeven aan den gezagvoerder van het schip dat de immigranten terugvoert, om te worden ter hand gesteld aan den commissaris van emigratie te Batavia of Semarang. In het proces-verbaal wordt ook melding gemaakt van de door de terugkeerende arbeiders gedurende de reis te verrichten werkzaamheden en de belooning daarvan. Dit laatste naar aanleiding van klachten, die de immigranten ook al hadden ingebracht omtrent de behandeling op reis.

Men kan dus niet zeggen, dat aan de klachten der Javanen niet voldoende aandacht is geschonken. Evenmin zal iemand, die ook maar eenigszins met den toestand in Suriname op de hoogte is, kunnen beweren, dat van overheidswege geen voldoende contrôle wordt uitgeoefend in Suriname. Waar trouwens de politiek der kolonie uitgaat van de bedoeling om de immigranten zooveel mogelijk zich blijvend hier te doen vestigen, kan à priori worden aangenomen, dat men zal trachten het verblijf in de kolonie voor de immigranten zoo aantrekkelijk mogelijk te maken.

Het is daarom in het belang van beide partijen, immigrant zoowel als kolonie, zeer te hopen, dat de Javaansche emigratie naar Suriname niet worde tegengewerkt door onjuiste voorstellingen in de Moederlandsche pers."

Wij wenschen hier nog bij te voegen dat in deze rubriek reeds herhaaldelijk de aandacht werd gevestigd op de minder gewenschte elementen uit de javaansche samenleving, die naar Suriname worden gezonden, eene omstandigheid, die aan de verlangde uitkomst: beperking van immigratie van engelsche Hindoes door uitbreiding der immigratie van nederlandsche javanen niet anders dan afbreuk kan doen. Zoolang Java zijn undesirables naar Suriname zendt om daar de gevangenissen te vullen wegens diefstal en daaruit voortvloeiende misdrijven of wat het vrouwelijk deel betreft, het aantal nachtvlinders te vermeerderen, totdat een gouverneur Idenburg zich genoodzaakt zag daaronder opruiming te houden door een aantal harer uit te wijzen en naar Java terug te zenden, zal de gewenschte stroom van eerlijke landbouwers van Java uitblijven.

Van Vreemde Koloniën.

De duitsche koloniën in 1906. Duitschland stond wat het afgeloopen jaar betreft in het teeken der Kolonialmüdigkeit en het moet erkend, dat hiertoe ruimschoots aanleiding bestond, wat trouwens van machthebbende zijde bij onze oostelijke buren werd ingezien, getuige de benoeming tegen het einde van 1906 van den heer Dernburg tot directeur der koloniale afdeeling van het departement van buitenlandsche zaken te Berlijn, die in de eerste plaats bleek te zijn aangewezen om den Augiasstal te reinigen van knoeierij en konkelarij tot aan de regeeringstafel, het geheel zoo ten onrechte door Dr. Paasche verheerlijkt ten koste van andere natiën.

Tippelskirch, Woermann-lijn, de eerste in verband geacht met den naam van een duitschen rijksminister, hebben de gordijntjes weggerukt van het glazen huisje, waarin Dr. Paasche voor eerlijkheid in koloniale aangelegenheden aan Duitschland het monopolie meende te mogen toekennen.

Dan, behalve de knoeierijen in financieel opzicht, kwam ook ten aanzien van het bestuur der duitsche koloniën het een en ander los, waaruit bleek op hoe onverantwoordelijke wijze de meest verantwoordelijke posten konden worden toevertrouwd aan nietswaardigen.

Dit alles, in verband met de moeielijkheden, door opstanden in de koloniën teweeggebracht kon niet nalaten zijn invloed te doen gevoelen op een groot deel der bevolking van Duitschland, welks zonen meesterlijk de kunst verstaan om in den vreemde ook buiten de onmiddellijke bescherming van den Adelaar hun arbeid productief te maken, zoodat daar het nut van koloniën wel eens in twijfel wordt getrokken.

De grootste moeilijkheden bereidde onzen oostelijken buren den opstand in Zuid-West-Afrika. Wel meende men op het einde van het afgeloopen jaar den toestand zoover meester te zijn, dat tegen den 1en April a.s. de officieele beëindiging van de verwikkelingen mocht worden voorspeld, maar het is de vraag of het optimisme dezen voorspellers geen parten speelde.

Mocht de voorspelling zich bewaarheiden, dan schijnt deze kolonie voorbeschikt voor de vestiging van blanken — reeds 600 officieren en minderen van de bezettingstroepen zouden daartoe het voornemen hebben te kennen gegeven. De zonen van het land, Herreros en Hottentotten, zullen hierbij de rol van dienstbaren moeten vervullen, waar nu reeds met de duizenden gevangenen een aanvang is gemaakt wat aangaat hunne opleiding tot den arbeid. Van den veestapel der eersten, vóór den opstand op c.a. 200.000 stuks paarden en rundvee naast talrijke kudden schapen geschat, is zoo goed als niets meer in de handen der eigenaars overgebleven.

Het groote bezwaar om den opstand met succes te bestrijden lag vooral in het Zuiden in het gebrek aan gemeenschapsmiddelen. Wel kwam daar in het vorige jaar de 130 kilometers lange lijn Luderitzbucht-Kubub tot stand, maar de zoo noodzakelijke verlenging dezer lijn tot Keetmansdorp in het voorjaar van 1906 door den Rijksdag afgestemd, blijft nu nog een vraag door de ontbinding van dit lichaam na afstemming der voor de voortzetting der operatiën in Süd-West noodig geachte credieten.

Van belang voor de economische ontwikkeling der kolonie, was het gereedkomen der 578 kilometers lange lijn naar de kopermijnen van Otavi in het Noorden. Naast veeteelt en wellicht ook landbouw, wordt inzonderheid van de mijnindustrie veel goeds voor deze kolonie verwacht, en in dit opzicht trof ons een bericht uit den jongsten tijd, waarin meegedeeld werd dat eene bepaalde streek, waaromtrent eenigen tijd te voren de waarschijnlijke aanwezigheid van diamant was gemeld, voor particuliere exploitatie was gesloten. Wij herinneren ons hierbij, hoe b.v. een correspondent van de Ostasiatische Lloyd naar nationaal voorbeeld trouwens het nederlandsch-indische gouvernement van hebzucht en wat al meer betichtte, toen het diergelijke maatregelen trof, ja zelfs omdat het zijn Banka-mijnen niet aan het particulier bedrijf wilde afstaan. Dit in het voorbijgaan en nu naar Duitsch Oost-Afrika.

Ook in deze kolonie moest een opstand worden onderdrukt, maar fortuinlijker dan in Süd-West schijnen de duitsche wapenen hier de rust spoedig te hebben hersteld.

Met betrekking op deze kolonie valt overigens uit economisch oogpunt te constateeren, dat de particuliere landbouw-industrie nog al sukkelde met arbeidskrachten. Van invoer van Chineezen, tot een beperkt aantal voor den aanleg der lijn Daressalam-Mrogoro toegestaan, wilde het gouvernement voor den landbouw niet weten. De ter beschikking stelling van gevangen opstandelingen uit het Zuiden voor den arbeid op de vooral in de streek van Oesambara talrijke ondernemingen, verschafte den planters eenige hulp, maar niet voldoende, waarom zij de handen in een sloegen en uit hun midden een Syndicaat opstelden, dat zich met regeeringshulp met de werving van neger-arbeiders uit het binnenland zal belasten — een verzoek van duitsche zijde een de indische regeering om arbeiders in Madras aan te mogen werven werd gladweg van de hand gewezen.

Wat den genoemden spoorweg betreft, valt te melden dat deze den 15en October ll. reeds tot den Kingani op 90 kilometers afstands van Daressalam was doorgetrokken.

Vermelding verdient nog de proef in 1906 genomen met de vestiging van Duitsch-Russen uit den Kaukasus aan den voet van den Kilimandjoro, waar ook reeds tal van Boeren uit Zuid-Afrika zich hadden neergelaten. De berichten betreffende deze vestiging van blanken in een tropische luchtstreek zijn nog te onbestemd om daaruit bepaalde gevolgtrekkingen te maken.

Voor het bestuur, tot nu toe hoofdzakelijk aan militairen of assessors zonder koloniale vóór-opleiding toevertrouwd, is men thans doende een korps koloniale ambtenaren te vormen uit de leerlingen der koloniale school van Witzenhausen in Duitschland.

Van de overige duitsche koloniën en het pachtgebied Kiatsjou valt wat het afgeloopen jaar betreft, weinig bijzonders te vermelden.

Belgisch Congo in 1906. Er is geen koe bont, of er is een vlekje aan, en zoo heeft het geschetter van belanghebbende liverpoolsche drankslijters en caoutchouc-vrijbuiters en van engelsche protestantsche zendelingen, die zich uitverkoren achten om de wereldkaart rood te kleuren, menigeen, die niet verder keek dan zijn neus lang was, overtuigd, dat de Congo-Staat het land der atrocities bij uitstek was. Gelukkig heeft 1906 hieromtrent andere denkbeelden ingang doen vinden, en is de echo der klaag- en vloekzangen van de heeren Morel en Fox Bourne cs. buiten de grenzen, door Albions krijtbergen getrokken, zoo goed als verstomd. En geen wonder, waar in Engeland zelf het besef levendig wordt, welk vleesch men in de kuip had. Steeds grooter wordt het aantal der Engelschen, die moeten constateeren dat de Congo-staat met zijne onvolkomenheden aan alle koloniën in het Congo-bekken en zelfs daarbuiten, waar de Union Jack reeds jaren lang woei eigen, voordat Stanley en de Brazza het Congo-gebied voor de ontwikkeling openden, ten voorbeeld mag worden gesteld, een voorbeeld, waaraan slechts afgunst, hebzucht de waarde kunnen trachten te ontnemen.

De rust bleef in het afgeloopen jaar nagenoeg ongestoord, en waar zich verwikkelingen van overigens onbeduidende aard voordeden, waren het in die enkele gevallen nog veelal de mannen des vredes", van wie de ophitsing daartoe uitging.

Terwijl in de omringende koloniën nog steeds het dragerstelsel bloeit, dat door het moeilijk te controleeren misbruik hetwelk daarvan wordt gemaakt voor de betrokken streken een ware geesel is, waaruit zij hare inkomsten putten, kan de Congo-staat er in 1906 op wijzen, dat bedoeld stelsel zoo goed als tot het verleden behoort, de invoer van alcohol er nog steeds wordt geweerd, hoezeer dit ook den engelschen drankslijters moge verdrieten, die bij zich zelven steeds het rekensommetje herhalen van de twintig millioen Congoleezen à zooveel gallon per hoofd en zooveel winst per gallon, die hun nu ontgaat wijl het beschavingswerk niet aan de Union Jack is toevertrouwd.

Ook in andere opzichten is de Congo-staat de buren ver vooruit. In 1906, den 1en September ll., werd de eerste 127 kilometers lange sectie Stanleyville—Ponthierville van den spoorweg naar de Groote Meeren opengesteld, waardoor de lengte van het in exploitatie zijnde spoorweget tot 607 kilometers is aangegroeid. Bovendien is eene lengte van 1473 kilometers in aanleg, terwijl de studie van 3400 kilometers, waaronder de spoorweg naar Katanga, waartoe onlangs concessie werd verleend, onder handen is.

Op ruime schaal kon voor het verkeer gebruikt gemaakt worden van de uitstekende waterwegen, die na enkele aangebrachte verbeteringen over eene totale lengte van 15000 kilometers kunnen worden bevaren. Eene vloot van 45 stoomschepen van den staat, 57 stoomschepen aan particuliere maatschappijen toebehoorende, 45 zeilschepen en 541 sloepen en lichters voorzien in de eischen van het verkeer.

Ten behoeve van het verkeer is ook de laatste snuf, de automobiel in dienst gesteld, en de aanleg van een

1000 kilometers lange weg voor automobielen van den Congo tot den Nijl is reeds over een afstand van 500 kilometers van het uitgangspunt Redjaf aan den Nijl gereed.

Al deze verkeersfaciliteiten hebben voor dit deel van Darkest Africa den sluier opgelicht, waarachter nog geen vijf en twintig jaren geleden slavenhandel en menschenjachten op groote schaal plaats hadden, die nu wat de Congo-staat betreft tot het verleden behooren, terwijl zij in de omringende landen nog steeds veelal straffeloos kunnen plaats hebben. Al die verkeersfaciliteiten stellen echter den Congo-staat bloot aan critiek op fouten, die steeds zullen voorkomen zoolang de mensch mensch blijft, eene critiek die, van belanghebbende zijden geëxploiteerd en aangepunt, veelal geneigd is het goede van den arbeid van den Congo-staat over het hoofd te zien, om het kwaad scherp te belichten en zelfs te fantaseeren, terwijl tot zelfs die fantastische schijnvoorstellingen in het niet zouden verzinken bij de werkelijkheid, die zich aan de ontzette blikken der wereld zoude voordoen, indien de tengevolge van inactie nog over de omringende landen hangende ondoordringbare sluier plotseling werd weggenomen.

Het belgische volk heeft op het einde van 1906 van zijne gezindheid doen blijken, om het werk van den Congo-Staat over te nemen — een grootsch werk, waaraan het reeds middellijk zijne krachten wijdde, en dat het zeker van de onvolmaaktheden zal weten te zuiveren, die het nu nog aankleven, om Belgisch-Congo te doen blijven wat het bij den aanvang van 1907 was, een voorbeeld, door velen reeds als zoodanig erkend, voor al die landen, die zich voor het werk der ontsluiting van het groote zwarte werelddeel hebben gespannen.

De portugeesche koloniën in 1906. Van het uitgebreide wereldrijk, dat het land van Hendrik den Zeevaarder in den loop der tijden wist te beheerschen, heeft Portugal van heden nog groote, waardevolle streken, met name in Afrika, weten te behouden, waar het nu nog zijn gezag over meer dan één millioen vierkante kilometers uitoefent.

Van de verschillende koloniën, die het op het afrikaansche vastenland bezit, Mozambique, Angola en Portugeesch Guinea, was in de eerste en grootste de toestand in 1906 het gunstigst uit economisch oogpunt, waartoe het groote handelsverkeer over de belangrijke haven Lorenco Marquez het zijne bijdroeg, naast de verdere opening van het land door de groote maatschappijen, waaraan met nagenoeg onbeperkte volmacht concessie werd verleend voor uitgestrekte deelen van het gebied uit het oogpunt van land- en mijnbouw, eene methode, geheel naar den geest der engelsche Chartered Companies en der groote maatschappijen in duitsch Süd-West en Kameroen, en in Fransch Congo, maar in den Congo-Staat en in eene kolonie van het kleine Portugal gelaakt. Het zij verre van ons deze methode aan te prijzen, maar waar men de grooten dit middel ziet aangrijpen om de, hun toevertrouwde landen tot ontwikkeling te brengen, is het o.i. minstens zonderling, dat dezen in de kleinen misprijzen wat zij zelven met veel ophef als het meest grootsche beschavingswerk der wereld voorhouden. Intusschen heeft Portugal zich toch geroepen gezien eenige wijzigingen in het bestaande regime der groote maatschappijen te brengen.

In het afgeloopen jaar kiemde ook voor de portugeesche koloniën het denkbeeld eener, aan deze te verleenen bestuurscentralicatie, toe te passen naar gelang de onderscheidene deelen daartoe in aanmerking zouden komen.

Wat spoorweg-aanleg betreft, waaraan in de verschillende koloniën in Afrika groote aandacht wordt geschonken, zullen de portugeesche koloniën niet achterblijven, zij het ook dat het wel eens gewraakte particuliere initiatief met de in die streken onvermijdelijke daaraan toe te kennen voorrechten er voor wordt gespannen.

In 1906 valt de oprichting eener school voor koloniale ambtenaren, die den 29en October ll. te Lissabon door koning Don Carlos werd geopend, en na eene over twee jaren verdeelde studie de aanstaande koloniale ambtenaren zal afleveren, waar voor dien in Portugal nog al eens gold, dat wie in het moederland minder op zijn plaats werd geacht, goed genoeg was voor de koloniën.

Het koloniale budget voor den dienst 1906—1907 wijst op een totaal van ongeveer 25 millioen gulden aan ontvangsten tegen 27 millioen aan uitgaven. Het nadeelig verschil vindt zijn oorzaak in de, tot dat bedrag ongeveer geraamde buitengewone uitgaven, zoodat het evenwicht zoo ongeveer zou zijn hersteld.

Personalia.

De stationschef der eerste klasse te Goebeng, **J. Ch. Lamaison**, heeft wegens volbrachten diensttijd eervol ontslag uit 's lands dienst gevraagd.

Aan den vereficateur der vijfde klasse te Soerabaja **S. W. F. Lamerik**, is wegens ziekte een maand verlof verleend naar Lawang.

Aan den adjunct-controleur van het inlandsch landbouw-credietwezen **G. Stoll**, is de hoofdplaats Banjoemas als standplaats aangewezen.

De opzichter der eerste klasse bij den waterstaat **J. D. Th. Brunet de Rochebrüne**, heeft wegens langdurigen dienst een jaar verlof naar Europa aangevraagd, ingaande 2 Januari a.s.

De assistent-resident van Toeban **F. Hoezoo** gaat met begin van 1907 met een jaar bui enlandsch verlof.

Benoemd tot buitengewoon substituut griffier bij den raad van justitie te Batavia om te worden belast met griffiers werk de ambtenaar ter beschikking van den president van dien raad **mr. J. H. de Sitter**.

De kapitein **H. Aars**, heeft met ingang van 3 Januari 1907 eervol ontslag uit H. M. militairen dienst gevraagd.

De eerste-luitenant **J. Oudsburg**, van het achttiende bataillon infanterie te Meester Cornelis, is overgeplaatst naar het dertiende bataillon infanterie, gedetacheerde compagnie te Timor Koepang.

De eerste luitenant **G. Badings**, van het achtste bataillon infanterie te Makasser, is overgeplaatst naar het negentiende bataillon infanterie te Boni.

De eerste luitenant **W. L. Einthoven**, van het linker half vijftiende bataillon infanterie te Poloppo is overgeplaatst naar het garnizoensbataillon van Celebes, Menado en Timor (corpsgedeelte te Makassar).

De eerste luitenant **J. J. B. Giebing**, van het zesde bataillon infanterie te Masenrempoeloe is overgeplaatst naar het rechterhalf vijftiende bataillon infanterie (corpsgedeelte te Paré Paré).

De eerste luitenant **C. C. Binkhorst** van het garnizoensbataillon der Zuider en Oosterafdeeling van Borneo te Kendangan is overgeplaatst naar het corpsgedeelte te Bandjermasin.

De tweede luitenant **M. J. G. E. van der Horst**, van het garnizoensbataillon van Celebes, Menado en Timor te Makassar, is overgeplaatst naar het corpsgedeelte te Menado.

De tweede luitenant **C. Hissink**, van het garnizoensbataillon van Celebes, Menado en Timor te Menado, is overgeplaatst naar het corpsgedeelte te Makassar.

INGEZONDEN

Aan de Redactie van het „Koloniaal Weekblad".

In uw jongste No. van 10 dezer, wijdt de heer J. Habbema een heele kolom aan het dwaze denkbeeld, dat op hellend terrein meer planten groeien dan op de horizontale projectie van datzelfde terrein.

Dat vele gedachtelooze menschen zooiets denken is niet te verwonderen, doch dat een zeer ontwikkeld man, als de heer Habbema zeer zeker is, nog zooiets kan verkondigen, is verbazend.

Een eenvoudige teekening van een stuk hellend terrein en de horizontale projectie daarvan, doet onmiddellijk het onmogelijke van dat denkbeeld in het oog springen; rekening houdende met het feit dat alle planten neiging hebben óm loodrecht in de hoogte te groeien en hunne wortels loodrecht naar beneden te zenden.

Geaccidenteerd terrein is integendeel voor de cultuur zeer onvoordeelig, zie bijv. maar eens de sawahs in bergstreken, bevloeibare rijstvelden moeten toch uit horizontale vakken bestaan, daardoor komt soms het eene vak een meter en meer boven het andere te liggen, de horizontale projectie der hellingen, is voor de cultuur verloren.

Daarenboven kan men, met name op Java, gerust alle terreinen boven 4000 voet van de totaal oppervlakte der voor cultures in aanmerking komende terreinen aftrekken, en die bedragen te zamen een groot aantal hectaren.

De berekening zou m.i. juister geweest zijn, als de schrijver, bij vergelijking der oppervlakten van Java en Nederland, instede van bij het eerstgenoemde 1 pct. te voegen wegens hellingen, juist om die reden er eenige procenten van aftrok.

F. W. MORREN.

Amsterdam, 14 Jan. 1907.

De Arèn-palm.

Deze zoo nuttige en weldadige pracht-palm is onder de planten wel een der meest door de Goddelijke vonk begunstigde. Daar alles wat op aarde tijdelijk leeft, zulks doet door de Godheid, die licht, lucht, leven, kracht, macht en heerlijkheid, ja alles is wat onze zintuigen gevoelen en ontwaren, zoo kunnen wij de Goddelijke gaven nooit genoeg loven en prijzen. Vooral, omdat wij, zooals Schiller zegt, „sind die Könige der Welt," zoodat wij van alles kunnen genieten, al is het onze plicht zooveel mogelijk alles te veredelen en altruiïsme steeds toe te passen.

Onder al het schoone en goede, tracht ik nog eens den lof van den Arèn-palm te verkondigen, omdat ik het sap van dien boom, de zuivere palmwijn houdt voor een niet genoeg gewaardeerd gezondheid- en levensproduct.

Het zij mij vergund van idealist praktikus te worden en hieronder mede te deelen, wat de heer Berkhout, Leeraar aan de Landbouwschool te Wageningen, over dezen wonderboom schrijft.

„De Arèn-palm wordt in de plantkunde genaamd: Arenga Sacharifera. Het eerste deel van den naam is aan het Maleisch ontleend, het tweede gedeelte wijst er op dat de palm suiker verschaft. Als geslachtsnaam, had men vroeger nog Gomutus, (de inheemsche naam op de kust van Malabar is Gomoeti) en Saguerus (afkomstig van Sagoeweer).

De stam kan een hoogte van 10 meter bereiken. De gevinde takken of bladeren zijn soms 8 meter lang, terwijl de afzonderlijke blaadjes eene lengte van meer dan één Meter kunnen bereiken en aan den voet geoord zijn. De mannelijke bloemen bezitten talrijke meeldraden.

Het vruchtbeginsel bestaat uit drie blaadjes, is driehoekig en heeft drie stempels. De bessen bevatten drie zaadjes. De bloemen zijn vereenigd tot lange bloemkolven. Tusschen den stam en de bladeren bevindt zich een vezelachtige stof, doek of idjoek genaamd, welke gebezigd wordt tot het vervaardigen van touw en voor dakbedekking. Door klopping van de mannelijke en vrouwelijke bloemkolven, wordt legèn worden gewonnen. De onrijpe vruchten leveren waaruit suiker, azijn en een alkoholische drank kan worden gewonnen. De onrijpe vruchten leveren onder den naam van glibbertjes (boea atap) een gewilde versnapering. Rijp, kan zij op de huid ontsteking verwekken, en stort men, volgens Rumphius, het water, waarin de rijpe vruchten geweekt zijn, op den vijand. De bladeren worden als atap gebezigd. Het merg kan tot sago worden verwerkt. Den uitgeholden stam zag ik dikwijls als duiker onder den weg bezigen. Wanneer ik hier nu nog bijvoeg, dat de boom uit een decoratief oogpunt verdient aangeplant te worden, dan zeg ik niet te veel wanneer ik beweer, dat de arèn-palm een der nuttigste gewassen uit onzen Archipel mag genoemd worden."

Na deze verklaring en de ondervinding die ik opgedaan heb, over de heilzame uitwerking, die het dagelijksch gebruik van Arèn-suiker op de gezondheid heeft, is het onbegrijpelijk dat van zulk een onvolprezen product uit onze eigen Koloniën nog „inkomende rechten" geheven worden. Zonder die zoogenaamde „rechten" (ze moesten eigenlijk onrechten heeten) zou de cultuur van den Arèn-palm en de uitvoer ten algemeenen nutte van zijn suiker-product — hoe primitief ook vervaardigd — een ongekende vlucht nemen.

Het zal waarschijnlijk nog vele jaren duren eer de tijd van zelfzucht en mytologie, waarin wij thans nog leven, plaats gemaakt zal hebben, voor algemeene verbroedering en altruïsme, een tijd waarin vrijheid van verkeer algemeen zal zijn en geen barsche troniën van grensbeambten, den handel, het reizen en het onderling verkeer zullen belemmeren.

Maar vóór dat die tijd van beschaving zal zijn aangebroken, kon, dunkt mij, tusschen Moederland en Koloniën toch al vast, de hinderlijke en middeleeuwsche belemmering, die het douanesysteem te weeg brengt, worden opgeheven. Zoowel de Koloniën als het Moederland zouden er de weldaden van ondervinden.

K. H. O. van BENNEKOM.

Zutphen, 5 Jan. 1907.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap 1907. No. 1.

Opsporing van den zwervenden stam der Penjaboeng-Poenans op de waterscheiding der Barito met de Mahakam en Kapoeas (Midden Borneo), in Oct. 1905, door J. J. Stolk (met kaart). — Uittreksels uit de memorie van overgave van het bestuur over de Residentie Oostkust van Sumatra, door G. Schaap — Verbeteringen op het „Rapport omtrent de tegenwoordige politieke en economische verhoudingen en toestanden in de Kampar Kirilanden, door J. L. O'Brien, door Red. — Een landtocht naar den bovenloop der Koembé-rivier (Ned. Nieuw-Guinea) van Mèraukè uit, in Aug. 1906, door R. L. A. Hellwig. — Ongegronde klachten over de West-Indische zeekaarten, door L. Roosenburg. — Enz.

De Indische Mercuur. 15 Jan. 1907. No. 3.

Verslag omtrent de te Buitenzorg gevestigde technische afdeelingen van het Departement van Landbouw 1905, door v. G. — Een boek over Javaansche houtsoorten, door A. H. Berkhout. — De Amerikaansche petroleum- en natuurgasproductie in 1905. — Suikerproductie in Midden-Java. — Soekaboemische Landbouwvereeniging. — Tinmijnen op Malakka. Surinaamsche brieven. — Bureau voor Handelsinlichtingen. — Paraguaythee. — Het melksap van Kicksia (Funtumia) Elastica. — De invloed van bemesting en van den plantengroei op den bodemtoestand en de bodemuitputting. — Nieuwe Maatschappijen. Enz.

Eigen Haard. 1907. No. 2.

Een kijkje op een houtaankap op Java, door Blandong (met illustraties).

Weekblad voor Indië. 3e jaag. No. 33.

De verplaatsing van Semarang, door S. E. Marang. — Vroegere Indische buitenplaatsen, door Gabriël. — Pakan Malan te Fort de Kock (met foto's), door L. C. Westenenk. — De laatste rustplaats van kapitein de Gruyter op het kerkhof te Makasser (met foto's), door Makassaar. — Onze postdienst, door Jaromir. — Een verzoek aan vogelliefhebbers, door A. Spennemann. — Indische indrukken, door Carlo. — De geschiedenis van onze baboe, door Frey. — Van een buitenpost (Is Kromo een boef?), door M. W.

Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië. 7e Volgr. Dl. III. 1907.

Corpus diplomaticum Neerlando-Indicum. Verzameling van politieke contracten en verdere verdragen door de Nederlanders in het Oosten gesloten, van privilegebrieven aan hen verleend, enz. uitgegeven en toegelicht door Mr. J. E. Heeres I (1596——1650).

F. VORST,

Handel in Comestibles.

Prinsestraat 103. -Noordeinde 155.

Vraag speciale prijscourant van

INDISCHE INGREDIENTEN

voor de Rijsttafel.

Steeds voorhanden prachtige grove

Japan-, Java- en Bassin Rijst,

Witte en Zwarte Ketan.

TELEPHOON 2785.

Restaurant KNAPPSTEIN

Vlamingstr. 15-17. Tel. 2479. Den Haag

Plats du Jour à 50 ct.

Diners à f 0.80, f 1.20 en f 2.—

A la Carte degelijk tegen matige prijzen.

Van 1888 tot 1902 Chef-Kok, Rest. Riche, alhier.

J. J. REESER.

Meubeleering,

Behangerij, Stoffeerderij.

Piet Heinstraat 116. Elandstraat 76 en 85.

Telephoon 1740.

Heeren Rookers!

Bijzonder aanbevolen het merk

CONSULADO

een zeer geurige **3 cts. Sigaar**

A. G. AUDIER, Prinsestraat 134,

hoek NOORDWAL.

H. v. DOOREN & Cie.

MODES.

DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.

5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

Huishoudkarntjes

worden met veel succes ook in de Koloniën gebruikt, zijn zeer geschikt voor het maken van versche karnemelk, slagroom en het klutsen van eieren. Aanbevelend,

Riviervischmarkt 9, den Haag.

Landbouwkantoor, M. J. SPRUYT.

J. F. HANSEN, Mr. Smid.

MAGAZIJN van

Baden, Geysers, Haarden, Kachels en Fornuizen.

GASORNAMENTEN,

Huishoudelijke Artikelen.

KEPPLERSTRAAT hoek Regentesselaan,

'S-GRAVENHAGE.

Ch. F. RIJKEN & Co.

Vleugels, Pianino's, Orgels.

Verhuren, Stemmen, Repareeren

NIEUWSTRAAT No. 26.

De Goedkoope Winkel van

H. DE LA COURT.

Chemische producten,

Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,

TOT DE LAAGSTE PRIJS.

Hemsterhuisstraat 283.

W. PAULUSSEN.

Drogist, SPUI 156a

recht over de St. Jacobstraat.

GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres

voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

ELITE SHOES

Maat- en Reparatie-Ateliers

Vos in Tuinstraat 4

tegenover „Hotel des Indes"

H. HESSELS & ZOON

Importeurs van

Amerikaansch Schoeisel

Schoeisel voor Indië

Piet Heinstraat 117

„ADLER" Schrijfmachine.

Onmiddelijk, volkomen en blijvend zichtbaar schrift, groote doorslagkracht om tot 15—20 doorslagen tegelijk met het origineel te maken. Bijzondere eenvoud in constructie, voorzien van alle denkbare voordeelen. Voor Indië de meest gewilde machine.

Hoogste onderscheiding **Gouden Medaille, Tentoonstelling van Gemeente-Administratie,** gehouden te Amsterdam, Sept. 1906.

Imp.-Exp.: B. J. RUBENS & Co.,

Amsterdam, 11 Nic. Witsenkade.

Telefoon **1923.**

G. J. HEEMSKERK

OBRECHTSTRAAT 198 hoek REINKENSTRAAT.

Telephoon **3641.**

Van af heden verkrijgbaar de Koffie en Thee der **Firma de Wed. VAN NELLE** te Rotterdam.

Koffieprijzen p. ½ K.G.	Theeprijzen p. ½ K.G.
Rood merk . . . 60 cts.	Gebroken N°. 1 f 1.50
Zwart „ . . . 54 „	Afternoon tea . „ 1.25
Groen „ . . . 52 „	Zuivere theeën „ 1.00
Paarsch „ . . . 50 „	„ „ „ 0.80
Ook verkrijgbaar	„ „ „ 0.65
Alex Meier Koffie	**Thueré Thee**
prijzen 57½, 67½, 80 ct.	f 1.50, 1.25, 1.00, 0.80

Aanbevelend, **G. J. HEEMSKERK.**

Toko Bahroe,

Van Kinsbergenstraat 126

DEN HAAG.

SPECIAAL ADRES voor

Versche Boemboe-Boemboe, Kroepoeks, Petis Ikan, Petis Oedang, Diverse Zuivere Siropen. SAMBALANS. Dodol en Wadjieck, import Grieksche Muskaat Wijn, enz. Verzending Binnen- en Buitenland.

Billijke vaste prijzen.

Aanbevelend,

W. BARNAS.

Brückel Mutzenbach,

Veenestraat 22, hoek Kettingstraat

'S-GRAVENHAGE.

Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

Firma Gebr. KALSE,

Vlamingstraat 41. Den Haag.

KANTOORBOEKHANDEL.

Specialiteit in Lederwaren.

KOFFERS. TASSCHEN.

TRANSVALIA.

Prins Hendrikstraat 74.

Extra voorraad Dienstbodenboezelaars,

Wollen Ondergoederen

ook in

ECHT JAEGER.

Th. FRANKEN,

Confiseur, Patisier, Glacier,

Sumatrastraat 1g. bij het Kanaal

's-GRAVENHAGE.

Telefoon No. 1460.

Nieuw-Malthusianisme.

Mevrouw VAN DAM

dagelijks te spreken van **10--4** en van **7--9** uur. (Zondag op verzoek).

-:- Tollensstraat 106 -:-

Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.

Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos.

Algemeene Wissel- en Effectenbank

Directeur: P. J. J. W. GIEBING.

28a Prins Hendrikstraat, 's-Gravenhage.

Belast zich met de **Uitvoering** van Effectenorders aan de Binnen- en Buitenlandsche Beurzen. Verzilvering van Coupons en losbare Fondsen. Koopt en Verkoopt vreemde Muntspeciën.

Incasseert en disconteert Handelspapier. Fourneert Chèques en Wissels op Binnen- en Buitenland en voornaamste plaatsen in Indië, alsmede Reiswissels en Reiscredietbrieven.

Opent Rekening-Courant en neemt gelden à déposito.

Allen, die zich afgemat en lusteloos gevoelen,

zenuwachtig en zonder energie zijn, geeft Sanatogen nieuwe levenslust en levenskracht. Door meer dan 4000 Professoren en Geneeskundigen schitterend beoordeeld. Verkrijgbaar bij H. H. Apothekers en Drogisten. Brochure kosteloos van het Hoofdagentschap der Sanatogen-Werke, Amsterdam, — Heerengracht 278. —

NIEUW

Malthusianisme.

Damesdeskundige.

MEVROUW ADRIAAN

Regentesselaan 362,

einde halte lijn 5.

Consult dagelijks, Zondags op verzoek.

H. VAN ROOY,

Amerikaansch- en Fransch Schoeisel.

Bankastraat 4 L, Den Haag,

naast de Melkinrichting „DE SIERKAN".

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,

DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.

LUNCHEON ROOM.

Haagsche Beschuit.

AGUILAR'S

Port-, Sherry- en Madeirawijnen

zijn alom bekend.

VRAAGT PRIJSCOURANT.

Hoofdkantoor Heerengracht 3, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.

Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

A. KREIJMBORG & Co.

HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.

Huis van den Eersten Rang.

LEIDSCHESTRAAT hoek Heerengr. Teleph. 3200.

Modernste inrichting voor **Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleeding,** gemaakt en naar maat.

Aan de afdeeling Kleeding naar Maat zijn verbonden:

1 Professeur de Coupe en 10 Coupeurs met assistenten.

Coupe Système Americain

Uitrustingen voor de Indiën.

Uniformen, Gala- en Automobielkleeding, Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleeding.

Parterre: Heerenkleeding;

1e Etage: Kleeding naar Maat; 2e Etage: Kinder- en Jongeheerenkleeding.

N°. 4. Donderdag 24 Januari 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	*f* 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	*f* 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht**, Den Haag.

Voor **Administratie** en **Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer **W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.**

Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, **NIEUWE MOLSTRAAT 20,** beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van de Afdeeling Utrecht.

Voordracht

van den Hoogedelgestrengen Heer JHR. G. J. W. C. H. GRAAFLAND, oud Luitenant-Kolonel van het Nederlandsch Indische leger, Ridder der Militaire Willemsorde 3e Klasse.

Onderwerp:

„Kijkjes op de Indische samenleving".

op *Maandag 28 Januari* 1907 's avonds te 8 *uren*, in het *gebouw Irene, Keistraat* 2.

Donateurs en Leden der Vereeniging »Oost en West« hebben, op vertoon van hun bewijs van lidmaatschap, vrijen toegang met één introducée).

Entrée voor niet-leden *f* 0.50.

Toegangskaarten zijn te bekomen aan het gebouw *»Irene«.*

II. Van de Afdeeling Breda.

Op **Donderdagavond 7 Februari** ten 8½ ure zal de Hoog Edelgestr. Heer **W. H. Bogaardt** lid van de 2e Kamer der Staten Generaal voor de leden dezer afdeeling en die van den »**Katholieken Kring**« eene **causerie** houden over:

Java en de Javaan,

in het gebouw van den **Katholieken Kring**, Reigerstraat te Breda.

Leden hebben met hunne huisgenooten vrijen toegang.

III. Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Mogen wij de Afdeelingsbesturen nog eens herinneren aan het vriendelijk verzoek om zoo spoedig mogelijk de Alphabetische ledenlijsten te willen zenden aan het adres van den secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF,
Theresiastraat 8.
den Haag.

Zooals reeds vroeger aangekondigd is de heer Gonggrijp, die niet meer in den Haag woont, ook geen penningmeester meer van het hoofdbestuur der Vereeniging. Daarom verzoekt het Dag. Bestuur alle stukken en brieven op finantieel gebied betrekking hebbende te willen adresseeren **Plaats 9, den Haag.**

Errata.

Bij het verslag der Afd. Nijmegen van de voordracht van Jhr. Graafland, in het vorig Weekblad opgenomen, zijn ongelukkiger wijze de eerste regels niet afgedrukt; de aanvang moest natuurlijk luiden:

»De voordracht van Jhr. G. J. W. C. H. Graafland, Oud-Luitenant-Kolonel van het Ned. Ind. Leger, Ridder der Militaire Willemsorde 3e Klasse, over: »*Indië en Hollandsche Vooroordeelen*« heeft den 7en dezer hier plaats gehad, enz.

Eenige belangrijke wetsontwerpen.

De week, die den 19en dezer eindigde zal in de geschiedenis onzer koloniale politiek eene belangrijke plaats innemen. Gewichtige ontwerpen van wet werden door den minister van koloniën aan de Staten-Generaal ter goedkeuring voorgelegd, ontwerpen, waaronder die, welke aan Nederlandsch-Indië de beloofde zekere mate van financieele autonomie zullen verzekeren, ongetwijfeld in de eerste plaats onze aandacht trekken.

Bedoelde ontwerpen, waarbij een aantal wijzigingen van de Indische Comptabiliteitswet en van het Regeeringsreglement voor Nederlandsch Indië, beoogen de erkenning der rechtspersoonlijkheid van genoemde kolonie, waardoor deze in de gelegenheid zal worden gesteld om leeningen te sluiten en zelve hare begrooting vasttestellen.

Wij kunnen niet anders dan dezen gewichtigen stap op den weg der decentralisatie van harte toejuichen in de hoop, dat de Staten-Generaal spoedig hunne sanctie aan deze onderwerpen zullen verleenen, waardoor Indië eindelijk uit de impasse zal kunnen komen, waarin het trots al zijn rijkdommen, zoo latente, als reeds ontgonnene, is geraakt.

Hoe zal dan bij verwachte totstandkoming der onderhavige wetten in dit opzicht de toestand zijn?

De jaarlijksche begrooting van Nederlandsch-Indië wordt bij vier ordonnantiën, die, wat de daarbij behandelde onderwerpen betreft, zullen overeenkomen met de vier wetten, waarbij de begrooting thans tot stand komt, vastgesteld na openbare behandeling in den Raad van Indië, welk lichaam met vier buitengewone leden zal worden versterkt, uit de niet-ambtelijke elementen, in de naaste toekomst althans door den Koning (de Koningin) te benoemen.

De, althans met medewerking der niet-ambtelijke elementen tot stand gekomen begrooting zal ter goedkeuring aan de nederlandsche wetgevende macht worden voorgelegd, van welke goedkeuring op elke der vier ordonnantiën bij afzonderlijk wetsontwerp zal moeten blijken, eene contrôle, welke aan de moederlandsche wetgevende macht de algemeene leiding zal verzekeren, zonder dat zij als heden geroepen is haar oordeel tot over de kleinste details uittespreken. Hierdoor zal een toestand in het leven worden geroepen, die vrij wel overeenkomt met dien, thans voor Engelsch-Indië bestaande.

Wij zijn overtuigd dat deze regeling weer niet allen zal bevredigen, onbekookte critiek niet zal uitblijven, maar willen daartegenover nu reeds onze meening stellen, dat zoo deze ontwerpen kracht van wet bekomen, de namen der ministers Fock en ook de Meester, wiens aandeel in de tot standkoming dezer ontwerpen, niet gering zal zijn geweest, met eere zullen blijven genoemd door het Indië, dat daardoor zich den weg ziet geopend voor eene gezonde evolutie en ontwikkeling zijner onmetelijke hulpbronnen.

Een ander belangrijk wetsontwerp is dat, waarbij eene verhooging der begrooting voor 1907 met een bedrag van 10.000 gld. wordt aangevraagd voor de eerste kosten ten behoeve van de oprichting eener school voor inlandsche rechtskundigen, die geroepen zullen worden om sommige functiën in de europeesche magistratuur te aanvaarden. De school zal, naar de minister zich voorstelt, uit twee afdeelingen bestaan, een voorbereidende en een rechtskundige, elk van 3 jaarklassen met gemiddeld 12 leerlingen, zoodat de school normaal ongeveer 72 leerlingen zal tellen. Toegang tot de voorbereidende afdeeling verleent het met vrucht doorloopen der geheele europeesche lagere school, terwijl de lessen der rechtskundige afdeeling open staan voor hen, die de voorbereidende afdeeling met vrucht hebben doorloopen of door een examen blijken geven elders een gelijkwaardige hoeveelheid kennis en ontwikkeling te hebben verworven.

In de „voorbereidende afdeeling" zal het hoofdvak zijn Nederlandsche taal en letterkunde; voorts zal daar onderwijs worden gegeven in de Fransche taal (met het oog op den Franschen oorsprong onzer wetboeken), algemeene geschiedenis, wiskunde en natuurkennis.

Voor de „rechtskundige afdeeling" zal het studieplan omvatten al hetgeen voor eene behoorlijke uitoefening der rechterlijke macht in Nederlandsch-Indië bepaaldelijk wordt vereischt.

Een aan het einde van het derde studiejaar der „rechtskundige afdeeling" met goed gevolg afgelegd examen zal aanspraak geven op den titel van „inlandsch rechtskundige."

Aan de rechtsschool wordt een „internaat" verbonden, dat zooveel mogelijk dienstbaar zal zijn te maken aan de zedelijke opvoeding der leerlingen en waarin alle leerlingen moeten verblijf houden, die niet bij een beschaafde Europeesche familie hun tehuis hebben.

Ten slotte wordt voor het reeds aangekondigde nieuwe departement van gouvernements-bedrijven eene verhooging der begrooting met het bedrag van 60160 gld. aangevraagd. Voorloopig zullen tot de werkkring van het nieuwe departement behooren: post, telegrafie, telefonie en postspaarbank; fabriek der opiumregie; mijnwezen; steenkolen; zout; tin en landsdrukkerij.

Wij gaven reeds als onze meening te kennen, dat andere gouvernements-bedrijven dan de hier genoemde evenzeer in aanmerking kwamen voor meer intensieve exploitatie onder deskundig beheer.

Vermakelijke journalistieke vrijbuiterij.

In ons nummer van den 18en October ll. schreven wij:

„De Straits Budget publiceert in de nummers van 6 en 13 September ll. een artikel van de hand van Ralph Stokes, gewezen redacteur voor de mijn-rubriek van de Rand Daily Mail, over de tinmijnen in de gefedereerde maleische staten."

Wij lieten hierop eene bespreking van het zeer uitvoerige en belangrijke artikel van den heer Stokes volgen, en trokken ten slotte de gevolgtrekking, dat de mededeelingen van den heer Stokes meerdere kracht bijzetten aan de conclusie van de Indische Mercuur, eenigen tijd te voren op andere gronden gesteld, dat de hooge tinprijzen zich zouden handhaven.

Wie schetst nu onze verbazing toen wij in genoemd vakblad, dat wij de eer gaven, die het toekwam, den 15en dezer, dus drie maanden na ons schrijven, onder den volgenden aanhef:

„De heer Ralph Stokes, gewezen redacteur voor de mijnrubriek van de Rand Daily Mail over de tinmijnen in de gefedereerde Maleische Staten schrijft (moest vòòr over staan) in het Straits Budget:"
zonder van ons blad eenige melding te maken onze bespreking en onze conclusie woordelijk overgenomen aantroffen, daarmee een hoogst vermakelijken onzin aan de lezers opdisschend, die nu Stokes b.v. zelf zagen schrijven: „Minder algemeen bekend is waarop de heer Stokes wijst . . ." en onze conclusie tot de zijne zagen maken, terwijl de goede man, met allen eerbied voor de Indische Mercuur, wellicht met engelsche zelfgenoegzaamheid niet eens het bestaan van dat hollandsche blad kent.

Dat de onzin reeds voor één lezer minstens, buiten ons, duidelijk gesproken heeft, blijkt uit een bespreking van het zoogenaamd Mercuur-artikel door de Nieuwe Courant, die den 18en dezer onze, door de Mercuur aan Stokes toegeschreven conclusie, maar weer aan de Mercuur zelve endosseerde. Het is in één woord vermakelijk.

Wij kunnen begrijpen dat het voor een vakblad minder aangenaam is, vier maanden na dato met zulk vrij belangrijk nieuws te moeten komen aanzetten, vandaar dan ook zeer waarschijnlijk de wijziging in den aanhef, waaruit de data werden weggelaten van de verschijning van het artikel.

Daar het bedoelde artikel werkelijk een meer uitvoerige bespreking waard is en de Straits Budget blijkbaar niet tot de lectuur der Mercuur-redactie behoort, kunnen wij hieraan toevoegen, dat Malay Tin Fields by Ralph Stokes thans voor een dollar (Straits) verkrijgbaar is gesteld, waarschijnlijk ook bij de agenten der Straits Times te Londen.

Overigens stellen wij gaarne onze betrekkelijke nummers van de Straits Budget ter beschikking van de Mercuur-redactie, op daartoe tot ons gerichte aanvrage. Maar voor één dollar kan het blad zich ten minste weer actueel maken en dat is ook wat waard.

Onze lezers kunnen ons tenminste geen gebrek aan actualiteit verwijten, waar wat wij drie maanden geleden schreven nu, door een vakblad nog wel, als actueel aan zijne lezers wordt voorgezet, die het ook als zoodanig accepteeren, zij het dat zij zich ook moeite moeten geven om wat tot onzin werd gemaakt, te verwerken.

Voor journalistieke vrijbuiterij blijkt ook een zekere dosis gezond verstand niet te kunnen worden gemist.

Pers-kroniek.

INHOUD: Het Volk *over den ongewenschten toestand op Atjeh, in verband met de „brave, nobele, vrijheidlievende vaderlanders".* — W. H. B(oogaardt) *in* De Tijd *over zeker artikel in de* Bintang Hindia *waarin z.i. propaganda wordt gemaakt voor den Islam. — Twee artikelen in de* Nieuwe Rotterdamsche Courant *over de slavernij in Ned.-Indië.*

In het sociaal-democratische orgaan „Het Volk" een Atjeh-artikel naar aanleiding van een correspondentie van den Atjeh-correspondent der Nieuwe Courant, waarin deze schrijver wijst op den nog steeds zeer onbevredigenden toestand in sommige gedeelten van het Pedische en het Samalangsche.

„Sinds 1873, zegt het Volk, duurt nu de Atjeh-oorlog. In 1898 was er dus juist een kwart eeuw mee gemoeid geweest. Het samenvallen van dit „jubileum" met de kroning der jonge koningin leidde in een eenigszins theatraal aangelegde fantasie blijkbaar tot het schoone denkbeeld, den oorlog bij plechtig dekreet voor geëindigd te verklaren. Maar Van Heutsz wikte en de Atjehers beschikten. De eene ijzervreter na den andere werd op de in vredestoestand verkeerende landstreek afgezonden en de Van Daalen's, de Christoffel's, de Colijn's trokken met hun wilde Maleische Marechaussees rond en vaarden als een verzengende adem over bosschen, valeien en hoogvlakten.

Steeds verder werden de tochten uitgestrekt, omdat steeds verder de haat tegen het Nederlandsche gezag bleek te wortelen en de vijandelijke benden in steeds zuidelijker gewesten een gastvrij onthaal vonden. Maar nauwelijks had men in afgelegen streken honderden en duizenden nieuwe vijanden gedood, of in den rug van de kolonnes kwamen de oude, pas „tot rust gebrachte" streken opnieuw in vollen opstand.

Bewondering voor dit taaie verzet van dit heldenvolk vervult ons, wanneer wij die steeds van voren af aan weer beginnende oorlogsdaden lezen."

Daarna wordt in herinnering gebracht hetgeen bovengenoemde correspondent der Nieuwe Courant over den overal der patrouille Vos vermeldde. Vervolgens vraagt het orgaan:

„Moet dat nu maar zoo blijven doorgaan? Er zijn al haast weer tien jaren na de „pacificatie" verstreken, het volgend jaar Maart kunnen wij het 35-jarig jubileum van den Atjeh-oorlog herdenken en er is geen reden waarom er op deze wijze een eind aan zou komen. De oplossing, door den heer Thomson onlangs in de Kamer aan de hand gedaan, luidt: stuur er meer soldaten heen, want de tegenwoordige bezetting wordt door haar te klein aantal tot ruwheid en wreedheid verleidt. Maar die oplossing is vroeger ook al beproefd en dat gaf ook al niets. De Atjehers willen nu eenmaal niet onderworpen worden, niet door weinig en niet door veel soldaten.

Het is niet onze taak een oplossing aan te geven. Van Kol heeft indertijd gezegd: sluit een eervollen vrede. Maar men heeft er de voorkeur aan gegeven, de vorstenfamilie, met wie men den vrede had kunnen sluiten, gevangen te nemen en die uitweg is daarmee dus ook versperd.

En toch kan het niet zoo blijven doorgaan. Wanneer na 34 jaren oorlogvoerens en 9 jaren na de bevredigings-komedie verklaard moet worden dat „geheel de groote landstreek zich vrijwel heeft geaccomodeerd (aangepast) in den toestand van verzet", dan is het toch wel duidelijk, dat men dit niet zoomaar kan laten voortwoekeren. Een der leuzen waarmee men de bestendiging van deze moordpartij goedpraat, is: het allerverkeerdste is, om gedurig van stelsel te veranderen. Maar het tegenwoordige stelsel-Van Heutsz wordt nu al ruim tien jaren toegepast en de bloedstroom in Atjeh stijgt er mee in plaats van dat er een einde te zien valt.

Nogmaals: moet dat zoo blijven doorgaan? Men zegt dat er zoo iets als nationale eer bestaat en dat die speciaal in het wit van onze vlag haar symbool vindt. Maar hoeveel bloedsmetten zijn er op dat wit gespat, nu sedert ruim een derde van een eeuw die vrijheidsmoord aanhoudt?

Komaan, brave, nobele, vrijheidslievende vaderlanders, laat u eens hooren: Kan dat daar in Atjeh zoo blijven doorgaan?"

Met deze schoone phrase eindigt het Volk. Alsof de „brave, nobele, vrijheidslievende vaderlanders" niet even gaarne als het sociaal-democratische blad een eind aan dezen oorlog zagen gemaakt!

W. H. B(oogaardt) pakt in de Tijd geducht uit over een artikel van „Orientalist" in No. 19 en 20 van de Bintang Hindia. Die artikelen zijn niet „vrij van bedenking" zegt hij. Daarin wordt propaganda gemaakt voor den Islam en dat nog wel in een blad, dat vroeger direct van gouvernementswege werd gesteund. Tevens wordt er even aan herinnerd dat de hoofdredacteur van de Bintang Hindia van Christen Mohammedaan is geworden, dus een renegaat is.

In het geïncrimeerd artikel vergelijkt schrijver de Oostersche en Westersche begrippen met elkaar.

De invloed van den Islam, zegt schrijver in de Bintang Hindia, is buitengewoon sterk. Ook daarover doen wij goed, vervolgt hij, prof. dr. Riedel te laten spreken. Met vette letters wordt daarna de volgende orakeltaal afgedrukt:

„Indien het de taak van den godsdienst is om den mensch tevredenheid en berusting te leeren, zoo noodig om een smartelijk aardsch bestaan zonder klagen en morren te dragen; om zonder wrok of naijver het gemakkelijke, rijke leven van den naaste aan te zien; indien het de taak van den godsdienst is om klassen-ongelijkheden en maatschappelijke verschillen te vereffenen, om dringende sociale vragen op te lossen en sociale ellende te verzachten en gemoedsrust te geven tegenover alle verschijnselen en gebeurlijkheden in het leven, en vrede, die hooger staat dan alle vernuft, ja zelfs onverstoorbare berusting en opgewektheid vóór het aangezicht van den dood, — dan zeker is de Mohammedaansche godsdienst de beste van alle. De hand behoort te verdorren, die het waagt, hier storend en verwoestend in te grijpen en dit arme, maar brave, op zijne wijze gelukkige, tevredene volk te storten in al die verwarring, die begeerte en die haast van ons Europeesch bestaan, zonder rust, zonder toevlucht beroofd van zijn kostelijkste goed: zijn godsdienst!"

Alsof dit pleidooi niet reeds krachtig genoeg is voor den Islam en tegen het Christendom, haalt schrijver zegt H. W. B. het Buddhisme van Japan als bondsgenoot in den strijd.

Resumeerend, zegt schrijver:

„Beide volken, de Japanners en de Turken hebben één trek gemeen, die van groote zelfverloochening. Deze trek is teekenend; tevens ligt daarin ook het belangrijkste verschil met den geest van het Westen, waar het lieve „ik" steeds een zeer hoogen koers heeft.

„Het was roerend te zien, hoe de Turksche soldaten tijdens verschillende mobiliseeringen naar de verre grenzen trokken, slecht verzorgd, slecht uitgerust, hunne gezinnen zonder geld, zonder onderhoud achterlatend, velen zóó snel weggezonden, dat zij nauwelijks afscheid konden nemen van de hunnen; en toch geen klacht daarover te hooren, omdat de Padischah het zóó bevolen had. „God zal voor de mijnen zorgen!" was de algemeene troost. Het harde lot werd gedragen als iets door Allah opgelegd."

Zie zoo, roept nu H. W. B. uit: de geest van het Westen kan het er voorloopig mee doen.

Ik vrees alleen, dat schrijver het woord „ik" wel wat in al te ruimen zin genomen heeft.

Om nu tot de orakeltaal van dr. Riedel terug te komen, merk ik, zegt de schrijver in de Tijd, het volgende op.

„Tevredenheid" wordt hier verward met „indolentie", „berusting" met „fatalisme". Beide „indolentie" en „fatalisme" houden met elkaar verband. Alle prikkel tot hooger denken, tot hooger voelen, tot hooger doen, ontbreekt. 't Is matheid, 't is dofheid in het leven, die den Mahomedaan neerdrukt tot een wezen van lager orde. Het gevolg hiervan is als van zelf, dat zoo iemand niet in staat is een „smartelijk aardsch bestaan" te beseffen.

Het gaat met een kind juist zoo. Het voelt geen tiende part van de smart, die ouderen van dagen in smartelijke omstandigheden dragen moeten.

Tot zoover datgene in de hoogschatting van dr. Riedel van den Islam, hetwelk schijnbaar waarheid bevat; wat dr. Riedel daarop laat volgen betreffende de bijzondere geschiktheid van den Islam om sociale vraagstukken op te lossen etc. grenst aan razernij. De persoon moet nog geboren worden, die naast dr. Riedel den moed heeft te verklaren, dat b.v. de toestanden in Turkije en in andere Mohamedaansche landen uit een sociaal oogpunt de grens van volmaaktheid hebben bereikt, althans beter zijn dan in Westersche landen. Dr. Riedel schijnt weinig onder Mahomedanen te hebben verkeerd, in ieder geval te kort om bij de beoordeeling van toestanden tot de kern der zaken door te dringen. De „verzachting van sociale ellende" zal zeker daarin bestaan, dat aan de andere helft van het menschdom, de vrouw, naar Islamitische beginselen, geen individualiteit wordt toegekend. De vrouw is volgens de Koran koopwaar, heeft absoluut niets over zich zelve in hare kinderen te zeggen; zij is in de wereld om opgeofferd te worden aan den wellust van den man. Heeft deze genoeg van haar, dan geeft hij haar weg of doet haar weg, juist als men dit doet met een afgedragen kleedingstuk. Het prediken van den Islam, van den „prang sabil" (heiligen oorlog) zal zeker ook moeten worden beschouwd als de bijzondere geschiktheid van den Islam om „maatschappelijke verschillen te vereffenen."

„De hand behoort te verdorren," zegt dr. Riedel,

Het kind is in dit opzicht „benijdenswaard"; maar mag dit een reden zijn om het kind daarom alleen „dom" en in alle opzichten „kind" te laten — verondersteld, dat zulks mogelijk ware?

„die het waagt hier storend en verwoestend in te grijpen."

Welaan, laat dan mijn hand verdorren. Niet wat in Turkije of in vreemde Oostersche landen gebeurt, zegt H. W. B. ten slotte, wil ik wraken, dit gaat ons tot zekere hoogte niet aan, maar in eigen Koloniën leeft een kinderlijk en naïef volk, in zijn gemoedsleven nog verre van Mahomedaan, en nu mag, naar ik vermeen, een krachtig protest mijnerzijds niet achterwege blijven, waar een door de Regeering gesteund blad wordt gebruikt als propagandablad voor den Islam.

Dit is het eenig doel van mijn schrijven."

In de N. R. Ct.

Twee zware, degelijke hoofdartikelen met vele aanhalingen uit- en verwijzingen naar Koloniale Verslagen over den tegenwoordigen staat der „slavernij in Ned.-Indië." Eerst, zooals met hoofdartikelen in dat orgaan te doen gebruikelijk is: retiospectieve beschrijvingen, schatten van een encyclopedische kennis rijkelijk voor den lezer uitgestald, hetgeen tevens verraadt den juisten blik die de schrijver bezit op de manier om bij het groote publiek belangstelling voor onze koloniën op te wekken, speciaal wanneer dit geschieden moet door middel van couranten-artikelen, welke niet alleen voor professoren maar ook voor gewone couranten-lezers bestemd zijn, personen, die in den regel geen belang stellen in „Koloniale Verslagen" en dergelijke lectuur, ergo zulke artikelen ongelezen terzijde leggen.

Maar dit nu daargelaten. Hoofddoel van schrijvers betoog is om zijn tevredenheid te betuigen met de vorderingen, die wij sedert 1860 op dit gebied gemaakt hebben. Alleen op de Buitenbezittingen valt nog heel wat te doen om daar de slavernij geheel afgeschaft te krijgen. In Timor worden nog slaven verkocht; op het Z.-Ooster schiereiland van Celebes worden nog slavenjachten gehouden en zoo is de toestand op menige plaats in de Buitenbezittingen nog verre van rooskleurig.

„De opheffing der slavernij, zegt de N. Rott. Ct., vormt in Indië geen afzonderlijk, op zich zelf staand vraagstuk, dat met geld en goede woorden op te lossen is. Daarmede is wel goed te doen, maar het einddoel niet te bereiken.

Belangrijke sommen gelds zijn alleen doeltreffend aangewend, waar een voldoend geregelde toestand geschapen was, om door registratie een betrouwbaar overzicht van het aantal slaven te hebben en dan door vrijkoop de emancipatie te verkrijgen. Besteedt men geld voor de vrijkooping in een land, waar wanbestuur heerscht, dan kan men wel de zelfvoldoening hebben onvrijen vrij gemaakt te hebben, maar dit leidt niet tot uitroeiing van het kwaad; zelfs kan gebrek aan een goede contrôle daar tot slavenmakerij aanleiding geven ter wille van den losprijs. Wie zich de uitroeiing der slavernij vooropgesteld heeft als slechts een quaestie van geld te zijn, heeft geen goed begrip van de zaak gehad."

„Inderdaad, zoo vervolgt het blad, zou het onderzoek moeten blijven, als men bleef zoeken naar een oplossing der quaestie alleen door geld en overreding. De slavernij is slechts uit de maatschappelijke instelling van een volk, waarbij zij met de geheele samenleving doorstrengeld is, te nemen als de maatschappij zelf tevens in menig ander opzicht gereorganiseerd wordt.

Slechts waar dit ingezien en toegepast is, is men de slavernij meester geworden; zoolang dit niet erkend is, blijven de overigens beste middelen falen.

De Indische regeering nam b.v. sedert lang in de contracten met inlandsche vorsten de verbintenis hunnerzijds op, om den slavenhandel en de slavernij tegen te gaan. Maar eensdeels ging het den goedgezinden

zooals wij boven voor Koetei aangaven: hunne voorschriften stuitten af op de vastheid, waarmede de kanker ingevreten was; anderdeels trokken de ongunstig gestemden zich eenvoudig van de overeenkomst niets aan (evenals zij dit voor andere contractueele bepalingen deden), bleven zij zelven slaven houden, ja waren zij soms in den slavenhandel betrokken. Eerst wanneer zooveel orde en organisatie verkregen werden, dat registratie der slaven mogelijk en onzerzijds contrôle daarop uitgeoefend kon worden, konden afdoende maatregelen worden getroffen. Dan kon vrijkoop door een losprijs of omzetting in pandelingschap tot het einddoel leiden.

Evenzoo ging het met het toezicht ter zee en het daarmede verbonden voor den rechter brengen van van slavenhandel verdachten. Niettegenstaande den grooten omvang dien het slavenvervoer per prauw in enkele deelen van den archipel had, bleef het aantal aanhalingen door de enkele stoomschepen gering. Werd de verdachte voor den Europeeschen rechter gebracht, dan vond deze doorgaans niet de noodige bewijzen, of, hij kon geen handel in slaven constateeren, zoodat vrijspraak volgde; kwam de beschuldigde voor den inlandschen rechter, die het zoo nauw niet neemt met een letter van de wet, dan liep het geding meestal op een boete uit. Werkten deze middelen dus al ten goede, zij konden het monster niet in zijn hart treffen.

Dit vermochten evenmin de zeer te waardeeren pogingen tot overreding, door vele zendelingen en eenige ambtenaren in groote toewijding aangewend. Zij konden iets van de ruwe schaal afkrabbelen, maar bij die bewerking zou de menschenhandel in de twintigste eeuw toch nog kalm zijn voortgegaan.

Willen artt. 115 en 116 Reg. Regl. spoedig werkelijkheid worden, dan moeten wij den weg volgen, door de ondervinding aangewezen. De betrokken stam moet goedschiks of kwaadschiks onder zoodanig geregeld bestuur komen, dat registratie van alle slaven mogelijk is. Denkt men nu terug aan de oude opvatting van 1860 van het art. 115 Reg. Regl., die in de afschaffing alleen de geregistreerde slaven begrepen wilde zien, dan zal men daarin eigenlijk reeds een onbewuste erkenning vinden van hetgeen ons nu eerst helder is geworden. Is de registratie volbracht, dan kunnen de slaven door ons vrijgekocht worden, of, hetgeen nog beter is gebleken, in pandelingschap overgaan, waardoor zij zich zelf vrij koopen. Daartoe wordt de losprijs vastgesteld en de door hen te presteeren arbeid, volgens een aangegeven maatstaf, als afdoening van schuld in rekening gebracht. Zoo is vooruit te zeggen wanneer de vrijheid verkregen zal zijn. Deze wijze van handelen biedt den meesters den tijd en de gelegenheid om de onderhoorigen door goede behandeling zoo aan zich te hechten, dat zij, vrij geworden, toch in hun dienst blijven, of zij kunnen op andere wijze in de eischen van den nieuwen toestand voorzien; de slaven staan niet plotseling voor een vreemde verhouding, maar kunnen zich daar tijdig indenken; ook met de financieele belangen wordt genoeg rekening gehouden. Met onze financieele belangen ook; veel behoeft deze wijze van opheffing der slavernij niet te kosten; de pandelingen koopen zich immers door eigen arbeid vrij. Het moet hier echter met nadruk gezegd: de slavernij is ook door overgang in pandelingschap niet uit te roeien in een voor de afschaffing onrijpe samenleving. Wie de afschaffing wil, moet haar beschouwen als onderdeel van noodzakelijk meer omvattende hervorming van veroordeelde toestanden tot een nieuw, gezonder leven. Kan deze langs minnelijken weg verkregen worden, dan zal dit door ieder toegejuicht worden; maar kan de heelmeester de wond met zalf en pap niet genezen, dan moet hij niet schromen het mes er in te zetten, dan moet ook niet teruggedeinsd worden voor de kosten der kankeroperatie.

Moet, bij het overzien van het geheel, het oordeel thans nog luiden: „dankbaar, maar niet voldaan", en mag daarbij het niet voldaan onderstreept worden, eerlijk en volmondig moet men toch ook het dankbaar reeds tot zijn recht laten komen. De slavernij is in Nederlandsch-Indië eindelijk goed op weg naar 1 Januari 1860!"

Voordracht van den heer Alb. C Kruyt.

Verleden Zaterdag hield de voor enkele maanden hier met verlof vertoevende zendeling leeraar A. C. Kruyt in het gebouw *Diligentia* te 's-Gravenhage een zeer interessante lezing over: *Begrippen van recht bij de Toradja's van Midden-Celebes*, die door een niet zeer talrijk publiek met groote belangstelling werd gevolgd. Spreker, die jarenlang onder de Toradja's heeft geleefd en dit eigenaardige volk van alle kanten met groote opmerkingsgave heeft bestudeerd, was zijn onderwerp uit eigen ondervinding volkomen meester en wist het op boeiende wijze met een klankvol orgaan duidelijk voor te dragen. Bij alle aanwezigen zal dan ook wel de gedachte zijn opgekomen: hoe jammer, dat er niet nog meer toehoorders zijn, waar hier een goed spreker aan het woord is over een zeer belangrijk onderwerp, dat zeker, zelfs voor de meesten die Indië kennen, nog nieuw moet zijn.

Is het niet verwonderlijk, of liever gezegd betreurenswaardig, dat van de bijna duizend leden, die de Afdeeling 's Gravenhage telt, er betrekkelijk maar zoo weinigen blijk hebben gegeven van hunne belangstelling. Het schijnt dat de verschillende publieke vermakelijkheden, welke de residentiestad dien avond nog meer dan anders aanbood, een grooter aantrekkingskracht uitoefenen. Een verschijnsel, dat zeker niet aanmoedigend is voor het Afdeelingsbestuur, dat zich de moeite geeft voordrach s-avonden te organiseeren, mede op herhaalden aandrang van vele leden, die echter nu aan hun verzoek werd voldaan, schitterden door hunne afwezigheid. Daarin hadden zij werkelijk ongelijk; zij hebben het voorrecht gemist, iemand met groote kennis van zaken en toestanden over een weinig bekend onderwerp goed te hooren spreken die, daarbij een schat van interessante toelichtingen gaf bij zeer mooie lichtbeelden betreffende land en volk van Posso.

Wij zijn er zeker van, dat mocht de heer Kruyt nog in andere Afdeelingen van Oost en West optreden, hij beter bezette zalen zal hebben, wat zoowel spreker als onderwerp ten volle verdienen.

Oost-Indische Berichten.

De leiding van het Alg. Proefstation in gevaar. Men schrijft aan het Soer. Hbld.

De Siameesche regeering heeft dr. F. W. T. Hunger, directeur van het Algemeen Proefstation te Salatiga, aangezocht om op te treden als wetenschappelijk adviseur aan het Landbouw-ministerie te Bangkok.

Dit bericht zullen zeker alle contribuanten zeer betreuren, en het is daarom te hopen, dat wanneer nog geen beslissing is getroffen, het bestuur van het Algemeen Proefstation alle mogelijke moeite zal aanwenden, om te trachten dr. Hunger voor zijn tegenwoordigen werkkring te behouden.

De leiding van het Proefstation is tegenwoordig in de meest geschikte handen en ongetwijfeld zouden zeer vele planters met groot leedwezen dr. Hunger zien vertrekken, die in den korten tijd van zijn werkzaamheid allerwege het grootste vertrouwen en achting heeft weten te winnen.

Een eigenaardige bruiloft. Uit Madioen schrijft men aan de Loc.

Te Madioen en te Djokja is het huwelijk voltrokken tusschen een Chineesch echtpaar. Niet alleen dat de bataljon -muziek en van Soerabaja en Djokja 't feest opluisterde en de tram en zijspoor moest aanleggen, dat van 't station Madioen het bruidspaar tot aan de woning van den vader der bruid moest brengen, in den directie-wagen, overvloedig gedrapeerd met roode zijde en gele kunstbloemen, maar de Madioensche muziek verwelkomde het echtpaar met het „Wilhelmus" (oude toonzetting) en artillerist Kromo loste uit een miniatuurkanon 24 saluutschoten — iets meer, ja 't dubbele dan voor den onderkoning van Indië!

Als curiosa verdient nog vermelding: dat ten huize Madioent entoongesteld werden 1°. een speenvarken, dat als ingewanden had vijf ton aan ducaten, een geschenk van 's bruidegoms vader en om dezen de loef af te steken had de vader van de bruid op 't huwelijksbed een paar bantals doen plaatsen met zijden overtrek, overvloedig bezaaid met gouden tientjes!

Non-actief. Naar de Loc. verneemt heeft de heer W. D. Koot, onderwijzer te Semarang, aan den gouverneur-generaal verzocht hem voor een jaar uit zijn betrekking te ontslaan. Dit verzoek wordt toegestaan. De heer Koot stelt zich voor gedurende dien tijd hulp te gaan verleenen aan het Arbeidsleger, dat, zooals het blad vroeger meldde, zich onder den heer Th. Nijland op Djelat bij Tjiamis gevestigd heeft.

De suikercampagne is in den Oosthoek nog niet ten einde. Er zijn nog verschillende fabrieken die hun riet nog niet hebben vermalen: één ervan heeft nog den aanplant van ruim 200 bouws op het veld staan. De hoop is gevestigd op een paar weken droog weder.

Soer. Hbld.

Overleden. Mr. A. W. A. van der Mey, sedert 21 October 1903 lid van den raad van justitie te Semarang, is Maandag-morgen om 8 uur in de dépendance van het Hotel du Pavillon aan koorts overleden.

Mr. van der Mey was eerst sedert een week lijdende aan koorts; de temperatuur steeg echter niet boven 39°. Zaterdag werd door den behandelenden geneesheer, dr. Ferf, het bloed van den patiënt onderzocht, om nategaan, of er misschien sprake was van typhus, doch het onderzoek wees niets van dien aard uit. Zondag steeg de temperatuur van den lijder echter plotseling tot 42° en Maandagmorgen trad de dood in.

Mr. van der Mey zou juist in het begin van 1907 zijn twintig dienstjaren voltooid hebben en was van plan, alsdan ontslag te nemen en naar Europa te vertrekken. (Javabode.)

Het nut der torpedobooten is weer eens gebleken, zegt het Soer. Hbld. Om half een vertrok van Soerabaija de Fasant met bestemming Batavia.

Een uur na het vertrek kwam een telegram met het bericht, dat het vaartuig naar Timor moest. Zoo spoedig mogelijk werd nu een torpedoboot onder stoom gebracht en deze snelde met een 19 mijls vaart de Fasant, die er 10 liep, achterop. Vier uur later was laatstgenoemd schip bereikt en werd de boodschap overgebracht. Onmiddellijk werd teruggestoomd en om 8 uur was de Fasant hier weder op de ree.

Gerehabiliteerd. De correspondent der Loc. te Pasoeroean schrijft:

Ongeveer een maand of zes geleden werd de ter plaatse bescheiden civiel geneesheer dr. Van Nes ontslagen uit zijn betrekking.

Ieder ingezetene wist op welke gronden het gouvernement daartoe vermeende te moeten overgaan. De betrokken persoon maakte er trouwens zelfs allerminst een geheim van.

De eerstaanwezend officier van gezondheid te Soerabaja namelijk, destijds overste Fock, hier op inspectiereis zijnde, constateerde eenige tekortkomingen verband houdende met de hygiene in het gebouw waar van 's lands wege zieke Inlanders worden opgenomen en maakte bovendien nog aanmerkingen op de behandeling van een daar verpleegd wordend patiënt, uit een medisch oogpunt. Dr. Van Nes beweerde wegens gebrek aan hulp geen tijd te hebben om de zindelijkheid in het stadsverband naar behooren te kunnen handhaven en evenmin daardoor in de gelegenheid te zijn zieke Inlanders te behandelen als met het oog op hun toestand soms wel noodig bleek.

Hierbij zij aangeteekend dat de docter djawa reeds geruimen tijd elders was gedetacheerd.

De inspecteur ontdekte ten overvloede in de apotheek van het ziekenhuis nog een fleschje, dat niet de medicijn bevatte die het daarop geplakte etiket aangaf en rapporteerde al die tekortkomingen volgens plicht en geweten ter bestemder plaatse. Dr. Van Nes kreeg kort daarop zijn ontslagbesluit thuis.

Onmiddellijk daarop toog hij naar Batavia, ten einde zijne belangen mondeling voor te dragen bij den directeur van O. E. en N. Een memorie van verdediging werd vervolgens door hem opgemaakt en krachtig door den resident alhier gesteund die van het gegeven ontslag slechts vernam toen het reeds een voldongen feit was, naar den betrokken departementschef gezonden. Die verdediging moet wel hout gesneden hebben, althans ruim één maand daarna werd meergenoemd geneesheer „tijdelijk" in zijn ambt hersteld en eenige weken geleden wederom definitief benoemd.

Van tweeën een: óf de regeering heeft ingezien dat de destijds opgelegde straf in verband met de begane fouten wel wat zwaar was, óf zij heeft voor een enkele maal het „ga heen en zondig niet meer" in toepassing gebracht.

Wij veronderstellen evenwel het eerste, zegt de correspondent, omdat naar het ons bekend is, de betrokken inspecteur toen het ontslag afkwam, te kennen gaf in een particulier onderhoud met iemand eenigszins in de kwestie betrokken, „ik had niet gedacht dat het zoo'n vaart zou loopen."

De warme bronnen van Krakal. Het is algemeen bekend dat zich te Krakal, in de afdeeling Keboemen van de residentie Kedoe, geneeskrachtige warme bronnen bevinden, die vrij veelvuldig bezocht en gebruikt worden. Thans is er een vereeniging opgericht, die zich ten doel stelt de bronnen zooveel mogelijk ten algemeenen nutte te doen strekken, in de eerste plaats door de in de nabijheid bestaande badinrichting in stand te houden en te verbeteren. Als voorzitter en secretaris der vereeniging worden genoemd de assistent-resident (thans resident) L. N. van Meeverden en de controleur J. F. E. ten Brink. Het fonds der vereeniging wordt gevormd uit de badgelden, door de bezoekers te betalen.

't Is te hopen, dat er nu een flinke reclame voor de bronnen zal gemaakt worden. Soer. Hbld.

De helpende hand. Over de wijze waarop de zaken van den makelaar G., te Semarang, weer op de been zijn geholpen, schrijft de Locomotief het volgende:

„Op een vergadering van makelaars werd besloten, alle tusschen genoemde firma's en de anderen nog loopende posten (per December, Januari, Februari en Maart) onderling te annuleeren, waardoor dus elk dier anderen het eventueel door die annuleering te lijden verlies voor hare eigene rekening neemt en tegenover het publiek de verplichtingen nakomt, elk voor zoover zij erbij betrokken is. Voorts is eene commissie benoemd om de verdere liquidatie van de quaestieuze posten te bewerkstelligen en te controleeren, in welke commissie zitting hebben de heeren Bonnerman, mr. Van Heeckeren en Soeters. Het totaal bedrag, waarover deze liquidatie loopt, wordt geraamd op ƒ 170.000.

Van een en ander is eene notarieele akte opgemaakt.

Toestanden in de Straits. Een correspondent van het Soer. Hbl., te Singapore, vertelt het volgende van de wijze, waarop aldaar de uitvoering van gouvernements werken aan particulieren wordt „gegund".

„De Straits Settlements, zegt hij, zijn een kroonkolonie, d. w. z. alle groote werken voor het gouvernement mogen niet aanbesteed worden op de openmarkt, maar de kroonagent zorgt er voor. Hij geeft het werk aan de een of andere firma, die bij hem in de gunst staat. Deze behoeft dus niet voor concurrentie te vreezen en kan dan ook hooge prijzen berekenen.

De spoorweg van Singapore naar Johore is op deze wijze aangelegd; het werk heeft tweemaal zooveel gekost als noodig was: er is een onbehoorlijke lange tijd over gewerkt en het is slecht uitgevoerd. Ze noemen het dan ook hier een schande voor de kolonie.

De nieuwe havenwerken zullen op dezelfde wijze worden uitgevoerd. Geen wonder, dat velen er zoo tegen zijn. Het is nog een ouderwetsche instelling uit den tijd, dat er nog geen behoorlijke mailverbinding en geen telegraaf bestonden, maar, ondanks het herhaalde aandringen van alle kroonkolonies, wordt deze toestand bestendigd.

Niet alleen de kolonies, maar ook de handelshuizen in Engeland, die niet in de gunst staan, en de handelshuizen in de koloniën zijn verbazend bitter gestemd over dit systeem. Het geeft ook aanleiding tot knoeierijen op groote schaal. Behalve het groote salaris, dat de kroonagenten genieten, rekenen ze dat de firma, aan wien een bestelling wordt gegund, ook zal toonen dankbaar te zijn. De kroonagenten zijn niet verantwoordelijk aan het Parlement, zoodat het aan het licht brengen van knoeierijen niet gemakkelk is."

Een nieuwe maatschappij op Atjeh. Naar de atjehsche correspondent van de Sumatra-Post mededeelt, begint het eiland Simaloer in meerdere ate de aandacht te trekken. Hij kan melden, dat een maatschppij is gevormd, nl. de Atjehsche Bosch-exploitatie-maatschappij, gevormd door de Sabang-maatschappij en de Javasche Bosch-exploitatie maatschappij, ten doel hebbende, hout te winnen op het zooeven genoemde eiland. De concessies, n.l. een drietal van een particulier alhier, zijn in de vennootschap ingebracht en men zal trachten uit de zich daar bevindende prachtige bosschen 1000 à 2000 M³. hout maandelijks te halen. Tot nog toe bedroeg de exploitatie niet meer dan ± 100 M³. 's maands. Atjeh is dus een nieuwe maatschappij rijker geworden.

Batavia ten voorbeeld gesteld. Wie de modern ingerichte hotels in Ned.-Indië bezoekt, krijgt de overtuiging, dat er op het gebied van luxe weinig meer te wenschen overblijft. Maar men komt tot andere gedachten als men leest wat een correspondent van het Soerab. Hdsbl. over het bekende Holel de l'Europe te Singapore te vertellen weet.

Men is er, schrijft hij, al lang aan het verbouwen en kortelings is de nieuwe bar geopend; de oude bar, bijna altijd het eerste punt, waar alle mailreizigers naar toe gingen, is gesloten en zal weldra worden afgebroken. Den 1sten Februari zullen de eerste veertig kamers voor reizigers beschikbaar zijn. Alle kamers zijn electrisch verlicht, van electrische waaiers voorzien en elke kamer heeft zijn telefoon. Dit laatste vooral is gemakkelijk. Het geheele gebouw is vervaardigd van cement en ijzer, zoodat het brandgevaar bijzonder gering is. Het hotel is voorzien van twee liften en op het dak zal een tuin worden aangelegd. Elken avond speelt er een oostenrijksche dameskapel, zoodat met een weinig verbeelding men zich kan denken in het Panopticum te Amsterdam te zitten. Het geheele gebouw moet binnen tien maanden klaar zijn en zal dan bijna 700.000 dollar gekost hebben.

De Bataviasche Nouvellen schrijver van het Soer. Hbl. weet over het bezoek van het Engelsche eskader het volgende mede te deelen:

„De vice-admiraal, sir Moore, spoedde zich dadelijk naar boven; de reeds bejaarde man lijdt aan slapeloosheid. Eerst ging hij naar Buitenzorg, daar ontving hem de landvoogd, maar die bijeenkomst zou prettiger zijn geweest, als de heeren elkander goed hadden kunnen verstaan. Dat een Engelschman als regel in geen andere taal dan in zijn eigen zich behoorlijk kan uitdrukken, is nu eenmaal niet anders en zou ook wel veranderen, als het Engelsch niet nog altijd een wereldtaal was, maar dat deze landvoogd, zooals ook met meer dan een zijner voorgangers het geval was, in vreemde talen zich bezwaarlijk kan uiten, is niet goed.

Aan een gastmaal in het onderkoninklijke Paleis zou de Britsche vlagofficier hebben aangezeten, indien in zijne garderobe een donkere uniform voorhanden ware geweest. Toen het gemis daarvan voor den dag kwam, maakte een adjudant het hem gemakkelijk voor de invitatie dank te zeggen en . . . weg te blijven.

Mij verwonderde de afwezigheid van alle hoofdofficieren op het bal in den Planten- en Dierentuin, omdat, toen het eskader te Singapore was, door de états-majors de uitnoodiging was aangenomen. De

---

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXI.

De bloemengeur was bijna verdoovend. Een warme, vochtige damp steeg uit den aardbodem op.

Zij moest denken aan den bloeienden boom uit de sage, die met zijn geuren doodde, wie in zijn nabijheid kwam slapen.

Hier mocht zij stellig niet blijven, anders kwam de koorts terug, de koorts, die zij had leeren vreezen om de gevolgen er van.

Moedeloos leunde zij tegen den voet van de trap. Deze onregelmatige, hooge, steile, steenen treden waren haar te veel.

Droevig gleed haar blik langs haar eigen gestalte. Wat was er van haar mooie figuur overgebleven? Haar kleeren, overal te wijd geworden, hingen haar slap langs het lijf. Zich flink oprichten? Onmogelijk! Alle spieren deden haar pijn, als zij het beproefde.

Maar dat maakte immers niets uit. Ging het anderen beter? Zij wilde gaarne lijden. Dit scheen haar toe, haar inlijving te bezegelen bij de schare dapperen, die haar geestdrift gewekt had.

Zij moest den deurwachter verzoeken, dat hij haar de trap ophield.

„Ardili!" riep zij met moede stem.

Maar . . . . wiens stap was dat in het voorhuis?! — Was het mogelijk?!

„George!" riep zij uit, en lag weenend en lachend in zijn armen.

O, wat deed dat goed! Innig goed! Hoe rustte zij uit aan zijn borst! Hoe sterk en zacht omsloten haar zijn armen!

Hij was nog in zijn bestoven, gehavend marschpak en rook afschuwelijk naar stof en zweet en ransige olie.

Hij keek haar met groote teederheid aan.

Telkens en telkens weer drukte hij zijn lippen en zijn grooten knevelbaard op haar mond.

„Lieveling! Hartje! Kind!" mompelde hij.

Ardili, de deurwachter, verwonderde zich, dat de bana zijn bibi zoo voor de oogen van iedereen liefkoosde.

„De blanken hebben zonderlinge zeden," dacht hij. „Van welvoeglijkheid en deftigheid hebben zij niet veel begrip."

Nadat de eerste vreugde van de begroeting voorbij was, hield Dietlas zijn vrouw op armslengte van zich af en bekeek haar met een ernstigen blik.

„Mijn lieveling! Je bent ziek geweest!"

„Een beetje."

Hij zag wel, dat zij niet „een beetje", maar hèèl erg ziek moest zijn geweest, maar hij wilde daarop thans niet doorgaan.

Zwijgend droeg hij haar naar boven.

In de hal legde hij haar voorzichtig op de rustbank neder, dekte de bont gestreepte zijden deken over haar voeten en haalde haar een glas ouden portwijn.

„Zoo, mijn hartje. En nu ga ik eerst eens het water in en schoon goed aantrekken. Dan zullen wij ontbijten en verder praten. Maar, je verroert je niet, hoor je? Als je Ramassan wat te zeggen hebt, kan de lummel bij je komen. — Abdallah, jij blijft bij de Bibi, dat zij je naar hem toe kan zenden. — Tot straks, mijn lieveling."

Opnieuw zoende hij haar. Toen ging hij heen.

Zij blikte hem, terwijl hij de gang doorliep, met wijdgeopende, ernstige oogen na.

Hoe lief was hij! En zij had hem werkelijk terug! En zijn teederheid maakte, dat zij zich zoo behagelijk voelde als een welgedane poes.

Maar in de diepte van haar hart was er toch een stem, die klaagde: George's stormachtige hartelijkheid had haar nu wel verkwikt, toen hare zinnen naar hem verlangden, maar dat was toch een genieting, waaraan de adel, de hoogheid, de heiligheid van den waren liefdehartocht ontbrak!

* * * * * * * * * * * * * * * * * *

Het ontbijt stond gereed.

Dietlas verscheen, van het hoofd tot de voeten opgepoetst, geschoren en in schoon goed gekleed in de hal, vatte het hoofd van zijn „zoet vrouwtje" tusschen zijn beide handen, en kuste haar innig.

Nu omgaf hem het scherpe, fijne aroma van „Pears' soap". Zijn knevel was zacht en zijn kin glad. Zijn kleeding was smetteloos wit en rein.

Maar ook hij was vermagerd en zijn huid had een geelachtige tint gekregen.

Zij zag hem bezorgd aan.

„Lieve George, het wit van je oogen is zoo geel geworden!"

Hij lachte.

„Dacht je misschien, dat het bij jou nog wit was?"

„Heb je koorts gehad?"

„Ik niet, maar Erich Kramer. Goeie hemel, wat heeft hij te keer gegaan! Waarachtig, het was of hij delirium tremens had."

„Zijn de menschen zoo woest, als zij delirium tremens hebben?"

„Ja mijn schat. En bedenk dan eens, hoe kolossaal opvliegend Kramer reeds in zijn normalen toestand is! De hemel weet, wat een moeite ik gehad heb, om hem in zijn bed te houden. Eigenlijk had ik niet gedacht, dat hij het halen zou. Nu is hij er echter weer geheel boven op. Tijdens den marsch kon hij minstens evenveel verdragen als ik. En wij hebben in ijlmarschen gereisd."

„Zijn jelui niet aangevallen geworden?"

„Neen, wij hebben geluk gehad. Of liever: Kramer had goede jongens, die den weg knap verkend, en

lagere naval officiers, mitsgaders de representanten van andere taken van scheepsdienst, die wel waren opgekomen, konden m.i. de absentie hunner superieuren niet vergoeden.

Hier zal wel weer het groote struikelblok zijn geweest de bij de Engelsche marine, conservatief in merg en been, heerschende denkbeelden omtrent . . . colonial people in foreign colonies.... meer wil ik er niet van zeggen."

Tot zoover de correspondent.

Hierbij teekent de redactie van het Nieuws van den Dag aan:

„Wat er van de andere opmerkingen aan moge zijn, de laatste houdt geen steek.

Op den dansavond in de „Harmonie" was niet alleen de Flagcaptain tegenwoordig, d. i. de eerste man van de vloot, na den Admiraal, maar ook de commandanten van twee der schepen, en meerdere andere hoofdofficieren.

Wellicht is de Nouvellen schrijver niet goed op de hoogte van de Engelsche uniformen, en is daardoor in de war gebracht."

Ontevreden boschopzichters. De opzichters van zeker boschdistrict in een naburig gewest, zoo schrijft men aan het Soer. Hbl. kunnen heelemaal niet overweg met hun chef, den houtvester, die in het publiek wordt gesignaleerd als iemand, die niet met zijn personeel kan omgaan. Drie van die boschmenschen hebben reeds overplaatsing gevraagd en gekregen; de rest doet eveneens moeite er uit te knijpen.

Het is mogelijk, dat de houtvester in questie een echte dienstdoener is, zich geen knollen voor citroenen laat verkoopen en zijn opzichters, van wie hij misschien denkt dat zij onder zijn voorganger hebben geslabakt, meent te moeten op den stang rijden.

Hetzelfde geval deed zich voor een paar jaren geleden met een houtvester te P., die bij zijn optreden bevond, dat twee opzieners eigendunkelijk zich hadden genesteld in de kota, op een massa palen afstands van hun werkterrein, en dat zij andere dingen te doen hadden dan naar reboisatie etc. te kijken. Die houtvester heette eveneens een onmogelijke orang, toen dien opzieners werd gelast, in het bosch te wonen.

Het nieuwe hoofd van het Pakoe-Alamsche huis. Maandagmorgen om negen uur had ten residentiehuize te Djokja de verheffing plaats van Raden Mas Soerarjadiningrat tot hoofd van het Pakoe Alamsche huis als pangeran Adipati Arjo Praboe Soerjodilogo.

Aanwezig waren, zoo seint men aan de Locomotief, ambtenaren, officieren en vele particulieren, de prinsen van den kraton en het Pakoe Alamsche huis. De gewestelijk secretaris las het besluit van verheffing voor, daarna wenschte de resident den titularis geluk met zijn verheffing en wees op de taak, die hij voor den bloei en welvaart van het Pakoe Alamsche huis en de onderhoorigen te vervullen had, een taak, die meer plichten dan genietingen met zich brengt. Bij moeilijkheden kon hij evenwel steeds rekenen op hulp en steun van de nederlandsche regeering. De titularis dankte in het hollandsch, waarin hij ook was toegesproken, voor de gunst der verheffing, hij beloofde, steeds naar zijn beste vermogen den bloei en welvaart van zijn huis en onderhoorigen te zullen bevorderen en zoo noodig steeds met vertrouwen hulp en steun aan de nederlandsche regeering te zullen vragen. Ten slotte sprak hij een heilwensch uit voor koningin Wilhelmina. De resident verklaarde dat de raad van bestuur onder dankbetuiging der regeering ontbonden was en dat het afgetreden waarnemend hoofd, pangeran Notodiredjo, bevorderd was tot majoor-titulair van den generalen staf. Luide hoera's weerklonken; vervolgens begaven allen zich naar den kraton, waar de titularis door den resident officieel werd voorgesteld aan den sultan. Daarna ging men naar het Pakoe Alamsche huis, waar de resident nog een korten gelukwensch uitsprak en den dank ontving van dent itularis. Met een glas champagne werd op het heil van het nieuwe hoofd en van geheel Pakoe Alam gedronken.

Om half twaalf was alles afgeloopen; langs den weg was een zeer talrijk publiek, op Pakoe Alamsch gebied was eenige versiering aangebracht en op het ruime voorerf liet zich gamelanmuziek hooren.

De Sumatrabode schrijft over de voorgestelde reorganisatie van het bestuur ter S. W. K. o.m. het volgende:

„Om den geest der hervorming te begrijpen, moet men niet vergeten, dat de gouverneur van S. W. K. bij de indiening van zijn voorstel waarschijnlijk handelde op last van den gouverneur-generaal. Hij had dus te gehoorzamen, en tot zekere hoogte is dit een verontschuldiging voor den geest van het ontwerp, want het is duidelijk, dat bezuiniging het groote doel was, waarnaar gestreefd werd.

Anderzijds moesten de ambtenaren bij het binnenlandsch bestuur meer los worden gemaakt van hun schrijftafel, waartoe te meer reden bestond, omdat onder het motto „vermindering van schrijfwerk" toch maar al door meer en meer staten en staatjes en adviezen gevraagd worden, waaromtrent een chef, die zelf op de hoogte is van de toestanden in zijn ressort, geen advies zou behoeven. Maar om op de hoogte te kunnen zijn, moet men op de hoogte blijven, en dit is niet anders te bereiken dan door tournées. Door veel schrijfwerk geraakten dus de ambtenaren hoe langer hoe meer ten achteren; het gevolg daarvan zijn die onophoudelijke oproepingen van hoofden, die dan als surrogaat dienen voor eigen aanschouwing en onderzoek ter plaatse, en die tijd is voor ijverige hoofden een zeer onaangenaam iets, vooral wanneer zij daardoor uit hun werk worden gehaald, het toezicht houden op den goeden gang van zaken in hun ressort. Zoo geraakt men in een vicieusen cirkel, en alles lijdt er onder, ook de opgewekte geest van den ambtenaar, die hoe langer hoe meer gevoelt, dat hij toch eigenlijk een vreemdeling is in Jeruzalem en alles en altijd door andermans oogen heeft te zien.

Het komt ons voor dat in menig opzicht het voorstel van den gouverneur te lijden heeft aan de gevolgen van dat euvel Met den besten wil ter wereld is het voor een gouverneur, die niet vóór de inktwellustperiode als controleur en assistent-resident in dit gewest gediend heeft, een onmogelijkheid om op de hoogte te zijn van die honderden détails, wier kennis juist den ondervindingrijken ambtenaar vernaadt en in zoo menig opzicht hem het werk vergemakkelijkt, door dat hij bewaard blijft voor het stranden op klippen, wier bestaan hij niet eens vermoedt.

Een korte schets van hetgeen wij meenen te mogen aannemen als te behooren tot den inhoud van de gewestelijke voorstellen zal wellicht den lezer niet onaangenaam zijn.

Wanneer later de organisatie in het staatsblad komt, zal men zich kunnen overtuigen, of wij in enkele punten te zwaar hebben misgetast."

West-Indië.

Suriname. Door den gouverneur is eene wijziging voorgesteld in het districts-beheer, in dien zin dat twee catagorieën van districts commissarissen, op 4000 en 5000 gld. tractement, en twee catagorieën van districts-secretarissen, op 1500 tot 2400 gld. tractement zullen worden in het leven geroepen, zonder aan een bepaald district te zijn verbonden.

„De nieuwe regeling, meent De Surinamer, zal aan de wisselvalligheid in het districts beheer, welke weinig bevorderlijk was voor den regelmatigen gang van zaken een einde maken. Het blad acht het in het algemeen belang, dat wij hier het systeem zullen krijgen, in Oost-Indië in zwang, waarbij de titularissen na terugkeer van buitenlandsch verlof niet meer recht op hunne vorige standplaats zullen bezitten, maar alleen aanspraak op vervulling hunner betrekking kunnen doen gelden. Door dien maatregel zal gestadiger en met meer beleid aan het welzijn der verschillende districten kunnen worden gearbeid. Om dezelfde reden hoopt het ook, dat de tegenwoordige toestand van het Districts-commissariaat van Marowijne niet langer zal worden bestendigd. In het belang van het district is het niet wenschelijk, dat de postcommandant van Albina tevens de betrekking van Districts-Commissaris blijft waarnemen. De postcommandant toch wordt telken jare door een ander vervangen. Geheel in strijd met de belangen van een district is het telken jare van Districtscommissaris te verwisselen.

Een ander groot voordeel van de nieuwe regeling acht het blad, dat bij benoemingen voortaan de Gouverneur alleen rekening zal behoeven te houden met de belangen van de districten en niet met rechten van titularissen op bepaalde standplaatsen.

Een derde voordeel bestaat hierin, dat niet te gemakkelijk buitenlandsch verlof zal worden aangevraagd. Zonder zich te willen uitspreken over het al dan niet te ruim gebruik maken van buitenlandsch verlof, acht het blad de voorgestelde wijziging van ons distritsbestuur een nuttigen maatregel om elk te ruim gebruik in de toekomst te voorkomen, vooral bij die titularissen, welke een hun aangenaam district besturen."

Gouverneur Idenburg heeft er wel slag van om de luitjes in de kolonie voor een goed doel aan het werk te zetten. De jongste mailbladen maakten melding van twee nieuwe commissiën door den gouverneur ingesteld.

Bij resolutie van 11 December j.l. is een commissie benoemd, bestaande uit de heeren: Dr. C. J. J. van Hall, inspecteur van den landbouw in West-Indië, als lid en voorzitter; dr. J. Sack, landbouwscheikundige, als lid en secretaris; A. M. W. ter Laag, koopman, en W. L. Loth, gouvernements-landmeter, als leden, met uitnoodiging om na te gaan welke kleine industrieën in deze kolonie met voordeel uitgeoefend zouden kunnen worden ter verwerking van lokale

---

veilige paden voor ons gevonden hebben. Wij hebben hoofdzakelijk in den nacht gemarcheerd. Dat kan ik je evenwel verzekeren: toen wij eindelijk onze haven Embe-tsa-Dodo vóór ons zagen, waren wij wàt blij."

„Vertel verder, lieve, beste George!" verzocht zij vol vuur.

„Nu, verder," ging hij genoegelijk voort, „van je broer dan. Die heeft weer het fabelachtige tot werkelijkheid gemaakt. Zijn nieuwe zendingspost is door een bende van eenige duizenden omsingeld geworden. Toen heeft hij, met de revolver in de hand, zijn missionarissen dwars door de razende horde naar de rivier gevoerd, naar een kleine, met buskruit geladen Arabische dhau, die daar toevallig lag. Ik denk, dat de bende eenvoudig versuft heeft gestaan over zijn vermetelheid, want zij hebben hem laten trekken en zich inschepen.

Later hebben zij intusschen de dhau van de beide oevers beschoten, maar gelukkig er naast geraakt. Denk eens aan: met een lading kruit aan boord!

Op dat pleizierbootje hebben zij volle zes en dertig uren gevaren, eerst de rivier af en toen over zee.

Ten slotte zijn zij de haven van Oekoefoeli binnenloopen, waar Witmann intusschen vermoord was. Niets kwaads vermoedend, hebben zij willen landen. Alleen, het feit, dat die ezels terstond op hen schoten, heeft hen gered.

Eindelijk, eindelijk zijn zij, halfdood van vermoeidheid, honger en dorst, in Embe-tsa-Dodo aangeland. Dat heeft de dikke Rüdiger — overigens een ferme kerel — versterkt en met succes verdedigd.

Rainer, die je hartelijk laat groeten, helpt hem nu daarbij. Hij is heel gezond en vroolijk en bedient het geschut.

Maleen's gelaat straalde. Dat was toch eindelijk een boodschap, die geen verdriet deed!

„Hebt ge hem gesproken?"

„Ja, mijn schat. Wij komen rechtstreeks uit Embe-tsa-Dodo. Maar als je nu niet begint te eten, dan krijg je niets meer van mij te hooren — geen enkel woord."

Zij legde gehoorzaam een stukje schapenvleesch en wat tomatensalade op haar bord. Sedert haar koorts stond alle eten haar tegen.

Hij drong aan met goedheid en toch ook met strengheid. Hij sneed zelfs het vleesch voor haar en stopte haar de lekkere hapjes in den mond.

„Geef je wat moeite. Zóó. Is het er door? Zie je, het gaat wel. Nu nog dit. Zoo; nog een hapje. Zie je nu wel, vrouwtje!"

Zij overwon met inspanning haar tegenzin. Dankbaar en deemoedig zag zij hem aan — zooals hij daar zijn vermoeidheid en honger vergat, in zijn zorg voor haar.

„Als ik niet alles, alles doe om hem gelukkig te maken," dacht zij bij zichzelf, „dan ben ik niets waard."

Plotseling sprong hij levendig op.

„Wel, kijk eens! Jördens! Hoe gaat het man? — Gaat 't nog al? Nu, dat is goed. Altijd maar moed gehouden. Er zullen betere dagen komen."

„Maar de tabak is weg," antwoordde de planter, die bleek was geworden van aandoening.

„Die van Kramer ook. En de huizen er bij. Dat bouwen we allemaal wel weer op, als de rust maar eerst in het land hersteld is. Ik ben al blij, dat jij en Sichart ook niet „weg" zijt."

„Dat hebben wij alleen aan mevrouw te danken," zeide Jördens.

„Aan mijn vrouw?"

Jördens vertelde van Maleen's expeditie op dien veelbewogen avond — hoe er in de duisternis op hen geschoten was en hoe nog in denzelfden nacht de plantage en de missie aan de Ras Noengua verwoest waren en de missionaris Beta doorstoken.

Dietlas luisterde zwijgend toe. Maar Maleen, die hem gadesloeg, zag, hoe opgewonden hij was. Zijn neusvleugels trilden. Hij liep met de handen op den rug, met groote stappen op en neer en mompelde een paar malen voor zich heen: „Donnewetter!"

De voorstelling van de gevaren, waaraan zij blootgesteld was geweest, bracht hem geheel buiten zichzelf.

Zij zag 't hem aan, dat hij boos was, wezenlijk boos.

Toen Jördens zich verwijderd had, vroeg zij:

„Vindt je dat ik verkeerd gedaan heb?"

Hij viel tegen haar uit — voor de eerste maal, sedert zij elkaar kenden:

„Gek ben je geweest! Eenvoudig gek! Je verdient slaag!"

Zóó toornig had zij hem nog nooit gezien.

„Je zou haast bang voor hem worden," dacht zij. „Ik zou mij niet verwonderen, als hij nu op mij af kwam en mij sloeg."

Maar die gewaarwording was haar niet onaangenaam.

Al schold en raasde hij ook, zij voelde zich geliefd.

„Het was de eenige manier, om Jördens hierheen te krijgen," antwoordde zij zacht. „Hij wilde volstrekt niet. Je hebt eerder reden, mij er dankbaar voor te zijn. Rainer zou goedkeuren wat ik gedaan heb en vinden, dat het vanzelf sprak."

Dietlas lachte toornig.

„Rainer!"

„Waarom zou ik de eenige hier zijn, die niet het recht heeft, zichzelf aan gevaar bloot te stellen?"

„Waarom niet? Omdat je niet jezelf toebehoort, maar mij! Wat kan mij Afrika schelen? Wat kunnen alle koloniën van de wereld mij schelen, als jij er bij in het spel komt? Ze kunnen allemaal naar den drommel loopen. Wat gaan Jördens en Sichart jou aan? Zij zijn mijn beambten, maar niet de jouwe, kindlief. En zij zijn allebei volwassen mannen, die zichzelf weten te redden. Heb ik je misschien voor hen verantwoordelijk gesteld? Reken er op, mijn kind, met de eerste stoomboot varen wij beiden naar Duitschland terug."

Haar bedaardheid was opeenmaal weg.

(Wordt vervolgd.)

producten ook voor export en in aansluiting daaraan, wat te dien opzichte van gouvernementswege zou kunnen worden gedaan om de totstandkoming dier industrie te bevorderen.

Voorts heeft, naar Onze West vernam, de gouverneur een Commissie benoemd, bestaande uit de heeren dr. C. J. J. van Hall, lid en voorzitter, F. C. Curiel en S. Beck, leden, en J. Boonacker, lid en secretaris, met uitnoodiging om een plan te ontwerpen en in te dienen, volgens hetwelk premiën zullen worden uitgeloofd voor producten van den kleinen landbouw, die uitmunten in qualiteit, en om tevens op te treden als jury bij het verstrekken van premiën.

Wat den landbouw betreft verdient hier te worden vermeld, dat volgens de Telegraaf, hier te lande bericht zou zijn ontvangen, luidend, dat de in de kolonie met de katoen-cultuur genomen proeven, slechts teleurstellingen opleverden en niet zouden worden voortgezet.

Suriname dus af wellicht van de lijst der toekomstige katoen-producenten.

Met de onttakeling van het fort Nieuw Amsterdam wil het nu niet vlotten. Onze West schreef tenminste te hebben vernomen, dat de gouverneur last gegeven heeft, om de voorbereidingen voor de opheffing van het fort voorshands te staken, in afwachting eener eindbeslissing omtrent de aanhangige reorganisatieplannen. Zou er een kentering zijn gekomen in die plannen? En de mogelijkheid bestaan dat men aan het, voor zijn eigenlijk doel onnutte fort toch blijft vasthouden? Of duidt de staking der voorbereidingen op een nader beraad, waardoor de eindbeslissing nog eenigen tijd in het verschiet ligt? Wij hopen dat dit laatste het geval moge zijn en daarbij tevens overwogen worde waaraan de kolonie aan dit opzicht thans het meest behoefte heeft.

De spoorweg-exploitatie is nu, na heel 1906 door zich door den Maäbo-berg van verdere vorderingen te hebben zien afhouden, sedert 1 Januari voorwaardelijk tot Guyana-Goudplacer onder handen genomen.

In het Gouv. Adv. Blad werd het volgende bekend gemaakt.

Van af 1 Januari a.s. zal wekelijks te Kwakoegron op Dinsdag een werktrein aansluiten op de exploitatietrein tot zoover het spoor ten tijde veilig bereikbaar zal zijn. Gedurende de maanden Januari en Februari worden nog storingen ten gevolge van regens verwacht, zoodat geen vaste stations nog kunnen worden vastgesteld. Onvoorziene omstandigheden uitgesloten, wordt gerekend op vervoer van goederen tot aan de Guyana Goud Placer met geen langer oponthoud door storingen dan een week. Goederen, die verder te water moeten worden doorgevoerd, kunnen gebracht worden tot het nabij gelegen magazijn, op sectie S en daar door gegadigden in de booten geladen, waartoe het trolly spoor beschikbaar wordt gesteld. Het vervoer heeft uitsluitend plaats in open wagens, waardoor dus waterdichte verpakking noodig is. In verband met de aan verandering onderhevige omstandigheden, kan geen vast tarief worden gegeven; doch zal de vracht vanaf Kwakoegron voor ieder geval afzonderlijk worden berekend, waartoe men zich kan wenden tot den Verkeerschef.

Voor personen is het tarief op de zône Kwakoegron —Guyana Goud Placer *f* 1.— enkele reis.

In afwachting dat de United Fruit Co. hare bacoves gaat halen voor de amerikaansche markt, begint de Westindische maildienst thans geregeld een factuurtje van die vrucht, natuurlijk van niet gecontracteerde gronden afkomstig — men is daar trouwens eerst kortelings aan het planten getogen — mee naar Europa te nemen. De Willem V, die 5 December naar Europa vertrok, had weer 40 kratten versche bacoves aan boord, benevens 3 vaten bacovemeel en 20 kisten gedroogde bacoves. Van laatstgenoemd artikel is ook een kistje, een proefzending blijkbaar, den 9en December per Willem IV naar New York getransporteerd.

Van Vreemde Koloniën.

De Engelschen in Egypte. Egypte wordt dikwerf en dat niet ten onrechte als eene model-kolonie voorgesteld, uithoofde van de belangrijke resultaten in economisch opzicht gedurende het tijdperk der engelsche occupatie verkregen, resultaten waarvan de gemiddelde katoen-productie van het land, ten bedrage van ongeveer 300.000 tonnen en ter waarde van omstreeks 300 tot 350 millioen gulden 's jaars, sprekend getuigenis aflegt.

Of intusschen Egypte ook in andere opzichten als standaard-model zou kunnen dienst doen, is wellicht aan twijfel onderhevig. De gerechtelijke moord op een aantal ingezetenen van Densjawi gepleegd wegens mishandeling van eenige engelsche officieren, die tegen de bestaande orders in de buurt van genoemd dorp waren gaan jagen, heeft een schel licht geworpen op de engelsche methoden om het prestige van het gezag te handhaven, waartoe Engeland zeker niet zal schromen te handelen als b.v. de Pioneer van Allahabad voorspelde, voor het geval de bedreiging der extremisten onder de Hindoes met een opstand in vervulling zou komen. „Wij zullen weer dooden en hangen als reeds eenmaal gebeurde en zelfs meer nog dan te voren. Wij hebben er de macht toe en zullen die niet ongebruikt laten", schreef dat blad ongeveer.

De ophangerij van een aantal ingezetenen van Densjawi in Egypte voor een pak slaag aan een viertal engelsche officieren toegediend, waarvan er één weggeloopen om de kameraden te waarschuwen waarschijnlijk ten gevolge van 'n zonnesteek stierf, heeft aspirant-rebellen in Engelsch-Indië een voorproefje gegeven van wat hun van engelsche zijde wachtte. Zulk een voorbeeld mag leerrijk wezen en wellicht dienstig zijn om de, vooral in koloniën zoo noodige rust te handhaven, wij betwijfelen of navolging dezer engelsche methoden ten onzent wel voorspraak zou vinden, hoezeer men hier maar niet uitgepraat raakt over de uitstekende resultaten van het engelsche regime.

Egypte is gelijk gezegd tijdens de engelsche occupatie aanmerkelijk vooruitgegaan op economisch gebied, en het geheim van dit welslagen is eenvoudig te zoeken in twee feiten.

Door lord Cromer met een „main de fer dans un gant de soie", gelijk een fransch koloniaal schrijver zich uitdrukte, bestuurd, heeft Egypte tijdens de engelsche occupatie de zegeningen ondervonden eener ongestoorde rust, en dan is in al dien tijd aan dit ééne, en uitsluitende doel gewerkt, de economische opheffing van het land, waarmede tevens een voor het industrieele Engeland gewichtig belang was gediend, door de uitbreiding der katoen-cultuur in eene zoo goed als engelsche kolonie.

Voor dit doel werden de gelden van het land gebruikt en de egyptische fellah vaart er materieel wel bij, maar waar men Egypte wel eens aan het „ingezonken Java" ten voorbeeld stelt, is toch zeker de vraag gewettigd, hoe Engeland zich dan van zijne plichten ten opzichte van andere nooden kweet, die zich b.v. op Java voordoen en steeds dringerder voorziening eischen. Hoe is het dan b.v. met het volksonderwijs in Egypte gesteld?

In het jaar 1905 telde men in heel Egypte op eene bevolking van 9 millioen zielen 18182 leerlingen en bedroegen de uitgaven van het onderwijs 276.000 egyptische ponden op een budget van 15 millioen egyptische ponden d. i. dus nog geen twee percent der totale uitgaven.

Waar men dus de, door Engeland voor Egypte verkregen economische resultaten wel eens benijdt, dient wel in het oog te worden gehouden, dat deze verkregen werden ten koste van andere nooden, die zich in een land, dat als Egypte zoo langs reeds in betrekkelijk nauwe relatiën stond met de westersche beschaving, zeker evenzeer zullen doen gevoelen als elders, waar men reeds de adenoïde-vegetaties wil verzorgd zien, terwijl alle krachten moesten worden ingespannen om aan het, trots „onvoldoende zorg voor de volksgezondheid" en „algemeene verarming" maar steeds op record-brekende wijze aangroeiende javaansche volk eene verzekerde economische toekomst te verschaffen.

Een leening voor Tunis. Den 10en dezer is de wet afgekondigd, waarbij het bestuur van het protectoraat Tunis gemachtigd is eene leening van 75 millioen franken aan te gaan tegen eene rente van hoogstens 4½ percent, ten behoeve inzonderheid van uitbreiding van het spoorwegnet en aanleg van wegen.

Artikel 2 dier wet luidt als volgt:

„Alle materialen en al het materieel benoodigd voor den aanleg en de exploitatie der spoorwegen zullen van fransche of tunesische origine zijn, behoudens exceptioneele afwijkingen bij speciale besluiten van den president der Republiek den ministerraad gehoord toegestaan."

Parlementaire contrôle op de koloniale budgetten elders. De centrale sectie belast met de studie van het wetsontwerp betreffende het bestuur in de eventueele koloniale bezittingen van België had den 5en April 1906 aan de regeering om inlichtingen gevraagd over de parlementaire contrôle op de budgetten van bestaande koloniën van andere rijken.

De belgische minister van buitenlandsche zaken verzocht uit dien hoofde aan de betrokken legatiën in den vreemde om hem over deze aangelegenheid te rapporteeren. Het rapport van baron Guillaume over de wijze waarop de nederlandsche koloniale budgetten tot stand komen munt uit door kortheid en onnauwkeurigheid en men vraagt zich af tot welke koloniale specialiteit de gezant zich om inlichtingen mag hebben gewend.

Omtrent de andere rapporten geven de, door de rapporteurs aangehaalde bronnen meer waarborgen voor betrouwbaarheid.

De gezant Greindl meldt uit Berlijn het volgende:

„De parlementaire contrôle op de koloniale budgetten wordt op de zelfde wijze uitgeoefend als ten aanzien van het rijksbudget. De koloniale budgetten worden voor elk Schutzgebiet afzonderlijk opgemaakt, en evenals het rijksbudget verdeeld in gewone, exceptioneele en buitengewone uitgaven, en gewone en buitengewone inkomsten. In onverschillig welken jaargang van het Reichsgesetzblatt zult U ten vervolge op het rijksbudget, de budgetten van den der verschillende Schutzgebiete, en u zult daaruit zien hoe de verschillende posten van ontvangsten en uitgaven zijn verdeeld.

De door de, daartoe aangewezen bureaux opgemaakte en door den Bondsraad goedgekeurde begrootingen worden aan den Rijksdag aangeboden. Na eene eerste lezing, zendt de vergadering deze, indien ze zulks noodig acht, geheel of gedeeltelijk aan eene commissie. Het zij in volle zitting, hetzij in de commissie, kunnen de leden van den Rijksdag meer gedetailleerde uitleggingen vragen, als in het wetsontwerp voorkomen, betreffende de verschillende hoofdstukken. De regeering is gehouden hun die te verschaffen. Het begrootingsontwerp is aan een tweede en derde lezing onderworpen en de Rijksdag heeft het recht van amendement. Evenals het rijksbudget, krijgen de koloniale budgetten eerst kracht van wet na door Rijksdag en Bondsraad te zijn aangenomen en door de zorg der regeering in het Reichsgesetzblatt te zijn afgekondigd. De rijkskanselier moet jaarlijks aan den Bondsraad en den Rijksdag het gebruik der inkomsten van de Schutsgebiete verantwoorden en hun verzoeken daarvan te worden gedechargeerd. Er is ook eene wet noodig om de Schutzgebiete te machtigen leeningen aan te gaan of om waarborgen op zich te nemen, hoezeer die leeningen of waarborgen slechts het eigen bezit der betrokken Schutzgebiete verbinden."

Baron Moncheur schrijft uit Washington dat de Vereenigde Staten slechts eene eigenlijke kolonie bezitten — de Philippijnen. Portorico en Hawaï zijn gelijk gesteld met de andere territoriën der Unie als Arzona, Nieuw Mexico. (Geheel juist is dit niet, waar onlangs moest worden medegedeeld, dat president Roosevelt, na een bezoek aan Portorico op de terugreis van Panama, voornemens was het staatsburgerschap voor de bewoners van Porto Rico voor te stellen.)

Wat nu de Philipijnen betreft, zijn de uitgaven gesplitst in militaire en civiele. De militaire uitgaven maken een deel uit van het oorlogsbudget der Vereenigde Staten, terwijl de civiele uitgaven (waaronder evenwel ook die voor de constabulary, de geheel op militaire leest geschoeide gewapende politiemacht in de kolonie behooren) buiten de bemoeienis van het moederland vallen, dat zijne bevoegdheden in dit opzicht bij de wet van 1 Juli 1902 aan de Commissie der Philippijnen heeft overgedragen, een uit acht, vijf amerikaansche en drie philippijnsche leden, door den president der Unie met goedkeuring van den Senaat aangewezen, bestaand lichaam, door den gouverneur-generaal voorgezeten. Aan deze Commissie is de wetgevende macht voor de kolonie opgedragen, behoudens goedkeuring van het bestuur en de wetgevende macht der Unie. Stilzwijgende toestemming is voldoende en zelfs regel. Deze Commissie regelt ook de uitgaven der kolonie naar de voorhanden middelen, waartoe zij de belastingen vaststelt. De handelingen der Commissie en hare rekeningen worden aan het oordeel onderworpen van het Bureau of Insular Affairs, dat hierover rapporteert aan den minister van oorlog, die de stukken ter goedkeuring voorlegt aan den president en het Congres. Gewoonlijk blijft het er bij dat de stukken op het bureau der wetgevende lichamen gedeponeerd worden gedurende de zitting, volgende op het afgesloten rekeningjaar. Aan het bestuur der Unie, zoowel als aan de beide Kamers is evenwel het recht voorbehouden die rekeningen gedurende het zittingjaar geheel of gedeeltelijk te verwerpen.

Omtrent de engelsche koloniën meldt graaf de Lalaing dat de parlementaire contrôle op de koloniale budgetten niet zoo rechtstreeks en zoo uitgebreid is, als men gemeenlijk gelooft; in de eerste plaats, omdat alle groote koloniën, behalve Engelsch-Indië, een verantwoordelijk bestuur en een eigen onafhankelijk Parlement hebben; wijders omdat de meeste andere koloniën, zoo gezegd kroonkoloniën uit eigen middelen bestaan, zonder financieele hulp van het moederland. Zoolang het financieel evenwicht bestaat, bemoeit men zich te Westmúnister daar niet constant mede, maar laat de zaken over aan den minister van koloniën. Eerst wanneer hulp noodig is door moederlandsche subsidiën aan de kroonkoloniën te verleenen, behandelt het Parlement te betrokken begrootingen en stemt hôet over de subsidiën, die gemiddeld één millioen ponden sterling 's-jaars bedragen. Het zijn natuurlijk de nog weinig ontwikkelde koloniën in opkomst, of die welke een crisis doorleven, als in West-Indië het geval was, en de protectoraten, die het grootste deel van dit bedrag absorbeeren. Maar bemoeit het Parlement zich al gemeenlijk weinig met de budgetten der kroonkoloniën, deze stukken worden daarentegen met te meer zorg onderzocht en uitgepluisd in het Colonial Office en de minister van koloniën is voor zijne leiding van zaken verantwoordelijk aan het Parlement. Dit kan zich van de koloniale aangelegenheden op de hoogte houden uit de Blauwboeken, waarin de verslagen en budgetten jaarlijks worden opgenomen. Het staat den leden van het Parlement natuurlijk vrij den minister over dit of dat te interpelleeren.

In de practijk is het evenwel de minister, die over den gang van zaken in deze koloniën beschikt en op hare financiën contrôle uitoefent, als voor elke kolonie is vastgesteld.

Wat Engelsch-Indië aangaat, door graaf de Lalaing technisch geen werkelijke kolonie geacht, wijl het in 1857 op den grondslag eener personeele unie onder de souvereiniteit van koningin Victoria werd geplaatst, wordt gewezen op het feit, dat dit met zijne minister voor Indië, bijgestaan door een uit vijftien leden samengestelden Indian Council een bijzondere stelling inneemt. Het engelsch-indisch budget in de kolonie opgemaakt wordt telken jare, gewoonlijk aan

het einde der zomerzitting door het Parlement behandeld, zonder dat dit evenwel veel in financieele details treedt, zulks overlatende aan den, het budget uitpluizenden minister voor Indië en zijn raad.

Werd hiervoren opgemerkt dat voor de kroonkoloniën de minister van koloniën contrôle uitoefend op de financiën, graaf de Lalaing wijst er op dat in sommige die contrôle niet volkomen is: nl. de Bahamas, Barbados, Britsch Honduras, Jamaica, Britsch Guyana, Cyprus en Malta. Voor alle kroonkoloniën is de financieele contrôle door den minister uitgeoefend eene volkomene, omdat zelfs daar waar een Wetgevende Raad is, aan de kroon de meerderheid is verzekerd in de officieele leden van den Raad.

Betreffende de fransche koloniën ontleenen wij aan een door den heer Leghait overgelegde nota van den inspecteur-generaal van koloniën Piquié, hem door den franschen minister van koloniën geworden, het volgende:

De credieten bestemd om te voorzien in de uitgaven der fransche koloniën zijn ingeschreven op twee catagorieën van budgetten: het zoogenaamde koloniale budget, en de lokale budgetten, voor elke kolonie afzonderlijk, waarbij dan nog ten aanzien van die bezittingen, die uit een vereeniging van koloniën bestaan als Indo-China, West-Afrika en Fransch Congo een algemeen budget komt, de uitgaven betreffende, die het gemeenschappelijk belang raken.

Het koloniaal budget omvat in beginsel alle militaire uitgaven en een klein aantal gemeenschappelijke uitgaven, centraal bestuur, ondersteuningen, premiën, enz.

Ten laste van de lokale budgetten komen de civiele uitgaven en die voor de gendarmerie.

Intusschen heeft de wetgever er in voorzien dat eenerzijds de lokale budgetten zullen kunnen bijdragen in de militaire uitgaven voor de betrokken koloniën zelve, anderzijds het koloniaal budget, door subsidiën de lokale budgetten in staat kan stellen de rekening te doen sluiten.

Hieruit vloeit de parlementaire contrôle voort, die overigens, à posteriori evenwel, wordt uitgeoefend door vaststelling bij de wet der eindrekeningen voor elk dienstjaar.

Het verleenen van subsidiën of het opleggen van bijdragen (de eerste in 1906 ten bedrage van ruim 3 millioen franken toegestaan, de laatste ten bedrage van nagenoeg 14 millioen franken opgelegd) legt aan het Parlement de verplichting op om den financieelen toestand der betrokken koloniën na te gaan. Buitendien wordt het Parlement op ongezette tijden geroepen zich uit te spreken over aangelegenheden, de koloniën rakende, hetzij om aan de lokale budgetten verplichte uitgaven op te leggen, hetzij om lokale belastingen vast te stellen en zoo meer. Leeningen, inzonderheid onder waarborg van den Staat, vereischen de tusschenkomst der wetgevende macht. Eindelijk kunnen de leden op grond van hun recht van interpellatie telkenmale de contrôle van het Parlement op de handelingen van het bestuur provoceeren. En de geschiedenis der laatste jaren is er om aan te toonen, dat senatoren en afgevaardigden ruimschoots gebruik maken.

Men ziet dus dat in Frankrijk ruimschoots gelegenheid bestaat voor de parlementaire contrôle op de lokale budgetten. De contrôle draagt echter meer het karakter eener algemeene leiding en voogdijschap. Eene grootere centralisatie zou, schrijft de heer Piquié, gevaarlijk zijn en den goeden gang van zaken in de waagschaal stellen. (Intusschen zijn in dit jaar in de fransche Kamer van afgevaardigden stemmen opgegaan voor zulk eene grootere centralisatie.)

In alle koloniën wordt het budget opgemaakt door de gouverneurs of gouverneurs-generaal en besproken en somwijlen zelfs gevoteerd in lokale vergaderingen. In de meeste gevallen worden zij door den gouverneur eindelijk vastgesteld en van kracht verklaard. Voor de begrootingen der groote koloniën, Indo-China, West-Afrika, Madagaskar en Fransch Congo, is goedkeuring bij decreet van den president der republiek voorgeschreven, somwijlen zelfs bij decreet, den raad van ministers gehoord.

Ten aanzien van de portugeesche koloniën rapporteert baron Fallon, dat de koloniale budgetten, evenals de besluiten, betreffende de overzeesche provinciën, (1) aan het oordeel der Cortez moeten worden onderworpen.

Alle budgetten behooren vijftien dagen na de opening aan de Kamers te worden aangeboden, maar gewoonlijk is dat niet mogelijkô, wijl ze dan niet gereed zijn. De minister van marine en Ultramar maakt dan ook van het hem bij de grondwet verleende recht gebruik, door de budgetten af te kondigen en alle besluiten zijn departement betreffende te doen uitvoeren zonder de toestemming van het parlement.

De minister laat voor de overzeesche provinciën den koning teekenen wat hij wil en de parlementaire contrôle bestaat in werkelijkheid niet.

Wat de spaansche koloniën betreft, Fernando Po, Spaansch Guinea en zoo meer, alle aan de Westkust van Afrika gelegen, teekent de heer Joostens aan, dat de koloniale budgetten aan het oordeel der beide Kamers worden onderworpen en bij verschil van meening aan dat eener gemengde commissie van senatoren en afgevaardigden, wier uitspraak beslissend is en kracht van wet verkrijgt, zoodra de koning die heeft gesanctionneerd.

(1) Portugal kent geen eigenlijke koloniën. De portugeesche monarchie bestaat uit het rijk op het vasteland, de aanhoorige eilanden, Madeira, Azoren, enz., en de overzeesche provinciën, welke laatste ten getale van acht, ook in de Cortèz zijn vertegenwoordigd, Angola, Mozambique, en San Thomé en Principe ieder door één, Indië door twee, de Kaap Verdische eilanden en Guinea te zamen door één, Macao en Timor ook tezamen door één afgevaardigde. In beginsel gelden voor alle deelen van het rijk dezelfde wetten, maar de uitzonderingen bij artikel 13 van de bijlage op de grondwet van 1826 toegestaan bevestigen den regel dat voor de overzeesche provinciën andere wetten gelden.

INGEZONDEN.

Antwoord aan den Heer F. W. Morren.

Het denkbeeld dat er op een hellend terrein meer kan groeien dan op de projectie van datzelfde terrein, is volstrekt niet zoo dwaas als de Heer Morren denkt (zie zijn schrijven in het Kol. Weekbl van 17 Januari).

In mijn stukje in het K. W. van 10 Januari. (Is Java overbevolkt?) heb ik het volgende gezegd: »Als men een helling van 1 op 5 met koffie beplant, met een plantwijdte van 2 M. in de rij, dan zouden op een afstand van 204 M. langs de helling, 102 boompjes geplant kunnen worden en op de projectie van die helling, die ongeveer 2 pct. korter is, slechts 100 boompjes».

Rekening houdende met de tegenwerping, dat alle planten neiging hebben om loodrecht in de hoogte te groeien en hunne wortels loodrecht naar beneden te zenden, liet ik daarop volgen:

»Nam men de plantwijdte zoodanig, dat de projectie er van 2 M. lang was, dan zouden op de helling niet meer boompjes geplant kunnen worden dan op de projectie er van, dus 100, maar deze zouden dan feitelijk ijler komen te staan, dan op de projectie, *omdat op een hellend terrein meer grond aan de lucht is blootgesteld of kan worden blootgelegd, dan op de projectie van dat terrein*. De productie zal dus grooter of beter moeten worden of (en) de grond wordt iets minder uitgeput, hetgeen op een volgenden aanplant van invloed zal zijn».

Het is toch duidelijk, dat het volume van de aan de lucht blootgestelde grondlaag, waaruit de planten op de helling hun voedsel trekken, grooter is dan die van een even dikke grondlaag op de projectie; of m. a. w., bij een gelijk aantal planten op helling en projectie, kunnen de eerste over meer grond beschikken, dan de laatste. Dat moet dan toch van invloed zijn op de productie, zoo al niet dadelijk, dan toch op den duur. (*)

Ik kan de dwaasheid van deze redeneering niet inzien en ben dan ook zoo vrij mij krachtig te verzetten, tegen eene eventueele indeeling bij de »gedachtelooze menschen«, waarover de Heer M. het in zijn stukje heeft.

Steile hellingen zijn voor de cultuur nadeelig, maar flauwe hellingen voordeelig. Zelfs is de rijstcultuur op sawahs alleen op hellende terreinen mogelijk, omdat anders het overtollige water niet zou kunnen afvloeien en omdat alleen op hellende terreinen afwisselende bevloeiing van hooger en lager gelegen sawahs mogelijk is. Zelfs waar terrasseering noodig wordt, waarvan wij den nadeeligen invloed hebben erkend, zullen de eigenlijke velden eenige, al is het dan ook zeer weinig helling moeten hebben.

De Heer M. zegt o. a. in zijn schrijven: »Daarenboven kan men, met name op Java, gerust alle terreinen boven 4000 voet van de totaal oppervlakte der voor cultures in aanmerking komende terreinen aftrekken en die bedragen te zamen een groot aantal hectaren«.

Hoe nu; en de *kina* dan, die in den regel op grootere hoogten, zelfs tot op 6000 voet groeit. Ook djagoeng, thee, tabak, koffie, Eur. groenten groeien wel op grootere hoogten (Diëng, Tengger, Semeroe).

Het is juist een der merkwaardigheden van Java, dat de kostbaarste producten op groote hoogten groeien, terwijl in Europa b. v. in een land als Zwitserland boven 3, 4 duizend voet in den regel niet veel anders groeit dan wat gras en naaldhout. De oerbosschen die vele bergen en vulkanen op Java tot den top bedekken, kan men toch zeker ook wel beschouwen als *nuttige* begroeiing, niet alleen wegens mogelijke exploitatie van het hout en inzameling van boschproducten, maar ook wegens den gunstigen invloed dier bosschen op den regenval en de vorming van humus, die door het regenwater wordt meegevoerd en het lager gelegen land vruchtbaar maakt.

Trouwens het meer of minder begroeid of bebouwd zijn van bergen en vulkanen, heeft niets te maken met het feit, dat het verschil tusschen de werkelijke oppervlakte van Java met de oppervlakte der projectie, percentsgewijze grooter is, dan datzelfde verschil voor het vlakke Nederland. Dat ik den invloed van dat verschil niet overschat, blijkt wel uit de woorden: »Al maakt dus het verschil tusschen vierkanten inhoud van oppervlakte en projectie niet veel uit en al heeft *dat* verschil slechts een geringen invloed op de hoeveelheid der productie, enz.« Het kwam mij echter wel der moeite waard voor, op dat verschil eens de aandacht te vestigen.

J. HABBEMA.

(*) Bovendien ontvangen de planten op de helling meer zonlicht.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Weekblad voor Indië. 3e jaargang 1906—1907. No. 34.

De popoetans in Badoeng en een Fransche teekenaar (met teekening). — De occulte wereld (Nirwana(, H. A. L. — Vroegere Indische buitenplaatsen, door Gabriël. — Het werk van Inlanders en onze hulp (met teekeningen), door D. van Mullem. — De typho te Hongkong (met foto's). — Twee tijgers in één nat (met foto's), door M. W. — Indische indrukken, doorCarlo: Enz.

De Indische Mercuur. 22 Jan. 1907. No. 4.

Invloed van het vezelstofgehalte van riet op de contrôle-cijfers van den molenarbeid, door H. C. Prinsen Geerligs. — Departement Soerabaja van het Suikercyndicaat. — Papierfabrikatie uit ampas (houtdeelen van het suikerriet). — Een cassaveplaag. — Over tuinonderhoud van ficus en hevea. — Thee-expert voor Java. — Spoor- en tramwegontvangsten. — Nieuwe Maatschappijen. Enz.

Eigen Haard. 1907. No. 3.

De Staatsspoorwegen op Java voorheen en thans, door A. Koorevaar (met platen).

Tijdschrift der Maatschappij van Nijverheid. Januari 1907.

Zijde-industrie in Indië (met afbeeldingen).

Indisch Militair Tijdschrift. 1905. No. 12.

Het Nederlandsch-Indtsche officierskorps en het Indisch Militair Tijdschrift. — De expeditie naar Korintji, door P. van Genderen Stort (vervolg). — Het voorkomen van drukkingen bij paarden en muildieren, door W. J. Giel. — Schietopleiding bij de Infanterie, door H. C. Gerritsen (met bijlagen). — De onafhankelijke vizierlijn bij veldgeschut, door J. (met plaat). — Pikettenue, door E. — Geldelijk nadeel door officieren geleden, door E. — Vingerafdrukken als handteekeningen, door v. W. — Kort overzicht van de ongeregeldheden op het eiland Soemba (met plaat). — Proeven met een periscoop. — Enz.

Om uit te knippen

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende..............................

wonende te..............:.............. *wenscht*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* **Oost en West** *tegen een jaarlijksche contributie van f*..............................

den..............190...

Straat of gracht ....

Handteekening ....

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Theresiastraat 8. Den Haag.

F. VORST,
Handel in Comestibles.
Prinsestraat 103. -Noordeinde 155.
Vraag speciale prijscourant van
INDISCHE INGREDIENTEN
voor de Rijsttafel.
Steeds voorhanden prachtige grove
Japan-, Java- en Bassin Rijst,
Witte en Zwarte Ketan.
TELEPHOON 2785.

Restaurant KNAPPSTEIN
Vlamingstr. 15-17. Tel. 2479. Den Haag
Plats du Jour à 50 ct.
Diners à f 0.80, f 1.20 en f 2.—
A la Carte degelijk tegen matige prijzen.
Van 1888 tot 1902 Chef-Kok,
Rest. Riche, alhier.

J. J. REESER.
Meubeleering,
Behangerij, Stoffeerderij.
Piet Heinstraat 116. Elandstraat 76 en 85.
Telephoon 1740.

Heeren Rookers!
Bijzonder aanbevolen het merk
CONSULADO
een zeer geurige **3 cts. Sigaar**
A. G. AUDIER, Prinsestraat 134,
hoek NOORDWAL.

H. v. DOOREN & Cie.
MODES.
DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

Huishoudkarntjes
worden met veel succes ook in de Koloniën gebruikt, zijn zeer geschikt voor het maken van versche karnemelk, slagroom en het klutsen van eieren. Aanbevelend,
Riviervischmarkt 9, den Haag.
Landbouwkantoor, M. J. SPRUYT.

J. F. HANSEN, Mr. Smid.
MAGAZIJN van
Baden, Geysers, Haarden, Kachels en Fornuizen.
GASORNAMENTEN,
Huishoudelijke Artikelen.
KEPPLERSTRAAT hoek Regentesselaan,
'S-GRAVENHAGE.

Ch. F. RIJKEN & Co.
Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIEUWSTRAAT No. 26.

De Goedkoope Winkel van
H. DE LA COURT.
Chemische producten, Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS.
Hemsterhuisstraat 283.

W. PAULUSSEN.
Drogist, SPUI 156 a
recht over de St. Jacobstraat.
GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres
voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

ELITE SHOES
Maat- en Reparatie-ateliers
Vos in Tuinstraat 4
tegenover „Hotel des Indes"

H. HESSELS & ZOON
Importeurs van
Amerikaansch Schoeisel
Schoeisel voor Indië
Piet Heinstraat 117

„ADLER" Schrijfmachine.

Onmiddelijk, volkomen en blijvend zichtbaar schrift, groote doorslagkracht om tot 15—20 doorslagen tegelijk met het origineel te maken. Bijzondere eenvoud in constructie, voorzien van alle denkbare voordeelen. Voor Indië de meest gewilde machine.
Hoogste onderscheiding **Gouden Medaille, Tentoonstelling van Gemeente-Administratie,** gehouden te Amsterdam, Sept. 1906.
Imp.-Exp.: B. J. RUBENS & Co., Amsterdam, 11 Nic. Witsenkade.
Telefoon **1923**.

Brückel Mutzenbach,
Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
'S-GRAVENHAGE.
Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

Firma Gebr. KALSE,
Vlamingstraat 41. Den Haag.
KANTOORBOEKHANDEL.
Specialiteit in Lederwaren.
KOFFERS. TASSCHEN.

TRANSVALIA.
Prins Hendrikstraat 74.
Extra voorraad Dienstbodenboezelaars,
Wollen Ondergoederen
ook in
ECHT JAEGER.

G. J. HEEMSKERK
OBRECHTSTRAAT 198 hoek REINKENSTRAAT.
Telephoon **3641**.
Van af heden verkrijgbaar de Koffie en Thee der **Firma de Wed VAN NELLE** te Rotterdam.

Koffieprijzen p. ½ K.G.		Theeprijzen p. ½ K.G.	
Rood merk . . .	60 cts.	Gebroken N°. 1	f 1.50
Zwart 〃 . . .	54 〃	Afternoon tea .	〃 1.25
Groen 〃 . . .	52 〃	Zuivere theëen	〃 1.00
Paarsch 〃 . . .	50 〃	〃 〃	〃 0.80
Ook verkrijgbaar		〃 〃	〃 0.65
Alex Meier Koffie		**Thueré Thee**	
prijzen 57½, 67½, 80 ct.		f 1.50, 1.25, 1.00, 0.80	

Aanbevelend, **G. J. HEEMSKERK.**

Th. FRANKEN,
Confiseur, Patisier, Glacier,
Sumatrastraat 1g. bij het Kanaal,
's-GRAVENHAGE.
Telefoon No. 1460.

Toko Bahroe,
Van Kinsbergenstraat 126
DEN HAAG.
SPECIAAL ADRES voor
Versche Boemboe-Boemboe, Kroepoeks, Petis Ikan, Petis Oedang, Diverse Zuivere Siropen.
SAMBALANS. Dodol en Wadjieck, import Grieksche Muskaat Wijn, enz. Verzending Binnen- en Buitenland.
Billijke vaste prijzen.
Aanbevelend,
W. BAANAS.

Nieuw-Malthusianisme.
Mevrouw VAN DAM
dagelijks te spreken van **10--4** en van **7--9** uur. (Zondag op verzoek).
-:- Tollensstraat 106 -:-
Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.
Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos

JAN MESKER & Co.
Prins Hendrikstraat No. 48.
Complete Meubileering van Huizen in koop en in huur.
VERHUIZINGEN EN TRANSPORTEN.
TELEFOON No. 3983.

H. VAN ROOY,
Amerikaansch- en Fransch Schoeisel.
Bankastraat 4 L, Den Haag,
naast de Melkinrichting „DE SIERKAN".

AUG. SAVELKOUL.
Voorheen J. VAXELAIRE & Co
AMSTERDAM. — — — — — ***BATAVIA.***
Singel hoek Heiligeweg. *Rijswijk.*
Indische Uitrustingen.
VRAAGT GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT.

A. KREIJMBORG & Co.

HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.
Huis van den Eersten Rang.
LEIDSCHESTRAAT hoek Heerengr. Teleph. 3200.
Modernste inrichting voor **Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleeding,** gemaakt en naar maat.
Aan de afdeeling Kleeding naar Maat zijn verbonden: 1 Professeur de Coupe en 10 Coupeurs met assistenten.
Coupe Système Americain
Uitrustingen voor de Indiën.
Uniformen, Gala- en Automobielkleeding, Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleeding.
Parterre: Heerenkleeding;
1e Etage: Kleeding naar Maat; 2e Etage: Kinder- en Jongeheerenkleeding.

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,
DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.
LUNCHEON ROOM.
Haagsche Beschuit.

AGUILAR'S
Port-, Sherry- en Madeirawijnen
zijn alom bekend.
VRAAGT PRIJSCOURANT.
Hoofdkantoor Heerengracht 3, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.
Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

N°. 5. Donderdag 31 Januari 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling* . . . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers. . . „ 0 05

Prijs der Advertentiën.

Per regel. . . . f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . . . „ 0.09
„ „ „ 1000 „ . . . „ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht**, Den Haag.
Voor **Administratie en Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **51 Verhulststraat.**
Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG", **NIEUWE MOLSTRAAT 20**, b-iden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Op j.l. Vrijdag 25 dezer genoten presidente, secretaris en penningmeester van het hoofdbestuur de eer, in gezelschap van een vijftigtal mede-genoodigden, door H.M. de Koningin in de gelegenheid te zijn gesteld de **Indische Zaal** (huldeblijk van de bevolking van Nederlandsch Oost-Indië) in het Paleis Noordeinde te bezichtigen. Ten half 5 's namiddags werden zij daar door Jhr. Hoefft, Intendant der Koninklijke Paleizen, ontvangen en rondgeleid.

Reeds vroeger werd in onzen Perskroniek een beschrijving van deze majestueuse zaal opgenomen. Wij kunnen hieraan slechts toevoegen, dat ook op ons de aanblik van dit grootsche Indische Kunstwerk een aangrijpend diepen indruk maakte.

Al moge voor streng kritiseerende oogen het geheel niet zuiver genoeg in stijl gehouden zijn, ons dunkt, dat de ruimte en andere omstandigheden in aanmerking genomen, alles zoo goed mogelijk tot zijn recht is gebracht. Te midden van het al-omgevende weelderig rijke houtsnijwerk doen de sober gebeeldhouwde groote Boedhabeelden innig rustig aan. Al verspreiden de vele, in de pelita-vormige koperen lampen van kroon en zoldering, aangebrachte electrische vlammen, wellicht een wat al te schel licht, toch zullen velen der aanwezigen onwillekeurig een zekere bekoring gevoeld hebben, bij hen het verlangen opwekte naar het zeldzaam voorrecht om in dit heiligdom bij een halfschemerig daglicht in volslagen eenzaamheid een uurtje aan stil gepeins te wijden.

Het verwondert ons dan ook niet, dat Hare Majesteit aan de Commissie bij de aanbieding betuigde, nauwelijks uit te kunnen drukken *hoe* groot Hare ingenomenheid met dit huldeblijk is.

Deze Koninklijke ingenomenheid zal zeker de grootste vreugde zijn der eenvondige kunstenaars, die zoo van ganscher harte hun ziel in dit werk hebben gelegd.

II. Van de Afdeeling Amsterdam:

Woensdag 23 Januari vervulde de heer C. Spat, leeraar aan de Kon. Mil. Acad. te Breda een spreekbeurt voor de leden der afd. Amsterdam. In aanmerking genomen de felle koude, was de opkomst zeer bevredigend. „Tempelruïnen uit den Hindoetijd op Java", was 't onderwerp dat spreker behandelde. In 't eerste gedeelte van zijn voordracht gaf hij een overzicht, historisch en ethnographisch, van wat er op Java is overgebleven uit vroegere eeuwen, toen de Hindoes zich op dat eiland hebben gevestigd. Bouw- en beeldhouwkunst stonden op een hoogen trap van ontwikkeling, nauw verband houdende met de godsdiensten, het Brahmanisme en het Boeddhisme, welke toen beleden werden. Van beide werden de leerstellingen in 't kort behandeld, alsmede de goden; hun functies en hoe ze door de beeldhouwers werden voorgesteld, in den regel elk met zijn bijzondere attributen, welke dan ook als herkenningsteekenen dienst doen.

Verder kwamen achtereenvolgens ter sprake de verschillende Tjandi's in Midden- en Oost-Java: de Tj. Kalassan, de Tj. Mendoet, de Boro-Boedoer, de priesterstad op het Djenggebergte en de Tj. Prambanan of de duizendtempels.

Door lichtbeelden, die nog een flauwe voorstelling geven van de pracht en heerlijkheid, waarmee die tempels eertijds moeten geschitterd hebben, werd in het 2de gedeelte van den avond het behandelde opgehelderd en nader verklaard. Van de Tj. Mendoet, die men bezig is te restaureeren, kon spreker tot zijn genoegen een afbeelding vertoonen, die deed zien, wat de tempel wederom belooft te worden.

Bij 't einde zijner voordracht werd de heer Spat door de met aandacht geluisterd hebbende toehoorders warm geapplaudiseerd.

De tegenwoordige politiek tegenover de Buitenbezittingen.

Over het in hoofde dezes genoemde onderwerp had in de vergadering van het Indisch Genootschap van den 15en dezer eene gedachtenwisseling plaats, naar aanleiding van de interessante voordracht door den heer H. Doeff, oud-controleur in de Buitenbezittingen, ter inleiding van dat onderwerp gehouden.

Wat die inleiding betreft kunnen wij niet anders dan onze onvoorwaardelijke instemming betuigen met de, door den heer Doeff aangevoerde gronden voor eene krachtige, zelfbewuste politiek, eener natie waardig, die zich voor eene grootsche taak gesteld ziet, voor welker vervulling nu eenmaal somwijlen harde middelen noodig zijn, waarvoor is eenmaal die noodzakelijkheid gebleken — men echter niet terug *mag* deinzen, wil men het einddoel der huidige koloniale politiek, de welvaart van land en volk in de koloniën niet in gevaar brengen, door daaraan de eerste grondslagen voor de welvaart, orde en rust in de betrokken landen, te onthouden.

Wanneer we thans op deze voordracht terugkomen, geschiedt zulks in hoofdzaak wegens de daarop gevolgde gedachtenwisseling, waarbij als vàn zelf spreekt, ook de heer Mr. J. H. Abendanon in het strijdperk trad, op wiens voorstel in de vergadering van het Genootschap van den 25en September te voren het hier bedoelde onderwerp in behandeling werd genomen.

Vooraf zij het ons vergund, hulde te brengen aan de groote vriendschap, door den oud-directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid in Nederlandsch Indië, ook in zijn ambteloos leven aan den dag gelegd voor de bevolking dier landen waar hij in eene eervolle carrière zoo lange jaren vertoefde.

Het zij ons daarbij echter tevens vergund, waar wij in dezen belangeloozen, oprechten vriend van Indië een der eerste dragers zien van een onzes inziens voor de toekomstige welvaart en grootheid van Indië gevaarlijk beginsel, op de gevaren van dit beginsel te wijzen.

In tal van streken in de Buitenbezittingen heerschten en heerschen nog toestanden, welke in een beschaafden Staat niet mogen worden gedoogd, ook niet in eene kolonie, waarvoor de macht, die daar de leiding van zaken in handen heeft, zich verantwoordelijk heeft gesteld en wordt gesteld, dit laatste ook door vele „vrienden van Indië", die wanneer een radja op het eiland Soemba zijn met vet besmeerde slaven opsmukt met veeren, ze in petroleum drengt om er dan levende toortsen van 'te maken, daarover schande roepen, dat zooiets onder de nederlandsche vlag kan plaats hebben, maar ook weder schande roepen, wanneer de nederlandsche vlag aan zulke toestanden een einde gaat maken, om het bloed, dat daarbij moest worden vergoten.

Over de noodzakelijkheid dat zulke toestanden ophouden, zijn gelooven wij, allen, die het oprecht wel meenen met Indië, waartoe wij zeer zeker den heer Abendanon ook rekenen, het wel eens. Maar het zijn de middelen, waartoe in de practijk van het werkelijke leven toevlucht moet worden genomen, waartegen de idealist zich verzet. Zoo zien wij dan ook den idealist Abendanon zich verzetten tegen de expeditiën, daar hij een andere handelwijze zeer wel mogelijk acht en aan de overreding eene eerste plaats wil zien toegekend.

Maar als die faalt, werd den spreker terecht voorgehouden, dan zijn we weer even ver.

En dat die dikwerf falen moet, meenen wij hier even te moeten uiteen zetten.

Dat het b.v. van de zijde van ons bestuur op Bali, waar de verdiensten van een controleur Schwartz ten opzichte van de vreedzame pacificatie van Bali, om bij dit recente voorbeeld te blijven, wegens zijne houding ten aanzien van de Gianjar-quaestie, algemeen worden erkend, aan poging tot overreding zal hebben ontbroken, om zoo het eenigszins mogelijk ware, eene vreedzame beslechting van het geschil te erlangen in al die jaren, dat de Badoeng-zaak hangende was, meenen wij gevoegelijk te mogen betwijfelen.

Om het gewenschte effect te bekomen, moeten de elementen voor overreding vatbaar zijn, en evenals in den ouden roofriddertijd, roof, moord en plundering een onafscheidelijk deel uitmaakten van de machtoefening van die, geenszins over het geheel met den door den dichter verheerlijkten Götz von Berlichingen te vereenzelvigen heer, zoo behoorden, om nog steeds bij Bali te blijven, hoogst zonderlinge attributen tot de waardigheid der balische vorsten.

Uit eene, voor onze Vereeniging den 7en November 1902 door den heer H. van Kol gehouden voordracht teekenden wij in ons nummer van den 13en d.a.v. speciaal ten aanzien van Badoeng het volgende op:

„Beklagenswaardig is zeker het lot der vele jonge vrouwen, die in de harems der vorsten opgesloten zitten, en aan alle grillen en nukken van hun gebieder moeten gehoor geven, ja in vele gevallen zelfs door hem gedwongen worden zich te prostitueeren en het loon harer schande aan hem af te dragen. Hoe de vorsten in dit opzicht met hunne onderdanen omspringen leert het voorbeeld van Moenggoeh, een in Badoeng gelegen dorp, dat om zijne schoone vrouwen bekend stond. De vorst zond voortdurend zijn lieden naar dat dorp om er vrouwen uit weg te halen. De

dorpsbevolking riep de hulp in van het gouvernement, om aan dien toestand een einde te maken, doch de indische regeering weigerde zich met deze aangelegenheid in te laten. Het gevolg was dat Moenggoeh op zekeren dag tot straf voor het inroepen der hulp van ons gouvernement, door den vorst van Badoeng geheel verwoest werd en met den grond gelijk gemaakt.

Ditzelfde Badoeng heeft in de geschiedenis van het eiland een belangrijke rol gespeeld. In den tijd der Oost-Indische Compagnie en ook later nog vond men daar de grootste slavenmarkt van Bali."

Toen dan ook, ten aanzien van Badoeng de teerling was geworpen, zagen wij na het krachtig optreden onzer troepen heel het volk de zijde der radja's verlaten, en werd de laatste strijd slechts door die radja's en hun onmiddellijken aanhang gestreden, voor wie het nieuwe leven thans weinig aantrekkelijks meer bood, nu het met de vroegere heerlijkheid zou zijn gedaan.

Men moge betreuren dat daarbij zooveel noodelooze offers vielen, de schuld daarvan ligt aan hen, die tot het laatste oogenblik van hunne prerogatieven misbruik maakten en de naaste omgeving presten om hen te volgen in den vrijwilligen dood.

Waar wij tegenover zulke machtsuitingen in de buitenbezittingen stonden en staan, moet onzes inziens dikwerf het middel der overreding falen tegenover elementen, die aan die uitingen uitsluitend hun macht en invloed danken, zooals b.v. ook dit middel zou hebben gefaald, wanneer de commandanten der engelsche en fransche oorlogsschepen bij de bestrijding van den slavenhandel ter Afrika's Oostkust hun toevlucht zouden hebben genomen tot vriendschappelijke palabers met de gezaghebbers der arabische slavendhows.

Hoe lang en hoe dikwerf heeft men niet het middel der overreding beproefd met dien schurk van een Don Lorenzo Vierra Godinho van Larantoeka, die telkenmale heel den omtrek en het eiland Adonare in vuur en vlam deed zetten?

En welke macht vermeent men dat de overreding zou uitoefenen op een radja van het eiland Soemba, als dien, van wiens euveldaden men gruwt?

Voor overreding, wil zij niet eer schadelijk dan nuttig zijn, zijn twee zaken noodig, eenerzijds de overreding, op zich zelve eene gave, die niet velen deelachtig is, en de vatbaarheid voor overreding anderzijds.

Eindelijk zij ons in dit verband de volgende aanhaling uit een artikel van Maurice Hamelin in de Dépêche Coloniale van 28 Dec. ll. veroorloofd:

„On ne peut dominer une race inférieure que par la force, et il faut l'exercer sans faiblesse ni brutalité. Par le seul fait de leur installation en Afrique, les puissances européennes contractent un de devoir auquel elles ne doivent pas se dérober: celui d'exercer une influence éclairée et généreuse sur les races d'une civilisation moins avancée ou rudimentaire avec lesquelles elles sont en contact. Elles ne doivent pas rester indifférentes en face des transformations qui s'effectuent au sein des sociétés indigènes et qui sont la conséquence de leur présence, il faut qu'elles instruisent ces Sociétés et dirigent leur évolution."

Door het enkele feit zijner vestiging in den indischen archipel heeft ook Nederland een heiligen plicht op zich geladen tegenover de volkeren der lang verwaarloosde buitenbezittingen, een plicht, dien het door de macht slechts, zonder zwakheid noch ruwheid, zal kunnen vervullen.

Zwakheid en ruwheid zijn voor tweeërlei uitlegging vatbaar. De uitlegging, die alleen geldend kan zijn, staat ter beoordeeling van den „man on the spot", en niet van hen, die op redactie-bureaux of in salons zich onbewust aan het eigen gevoel streelende nabetrachtingen kunnen wijden veelal zonder juiste kennis van zaken.

Het leek ons daarom ten slotte in de voordracht van den heer Doeff alleszins goed gezien een onbepaald vertrouwen te eischen voor den man, die de aan Nederland voorgeschreven politiek met zoo krachtige hand weet door te zetten. De volkeren der buitenbezittingen zullen hier Nederland voor danken, mogen er ook al eenige hoofden vallen, wier lijkreden uit sommiger mond niet kunnen nalaten veler bevreemding te wekken, wetende wat zij waren en wat zij tegenhielden.

The Congo Independent State; Areport on a voyage of enquiry; by Viscount Mountmorres.

(Aangeboden).

Onder dezen titel is in de tweede helft van 1906 een boek verschenen, waarin worden weergegeven de bevindingen van den schrijver, op een onderzoekingsreis in den onafhankelijken Congo-Staat gedaan in opdracht van het Londensche nieuwsblad The Globe, tusschen 24 Juni 1904 en 19 Februari 1905, omtrent welke reis ook verslag is gedaan aan het Britsche Ministerie van Buitenlandsche Zaken.

Doel van die reis was: de juistheid na te gaan van de bewering, dat in het bezochte gebied grof wanbeheer zou worden gevoerd. Het lijkt daarom wel van belang in het kort weer te geven de slotsom waartoe Viscount Mountmorres is gekomen.

Aan het slot van zijn boek heeft hij die als volgt samengevat:

„Op grond van mijne bevindingen in den onafhankelijken Congo-Staat, ben ik beslist van meening, dat, v. z. betreft het grootste deel van het door mij bezochte gebied, het systeem van besturen goed doordacht is en over het geheel op voorbeeldige wijze wordt toegepast, zij het ook op ietwat ingewikkelden en lastigen voet; doch dat, wat aangaat de terreinen van de Abir en Lulonga compagnieën, geen critiek die tot nu toe de personen getroffen heeft, die verantwoordelijk zijn voor de daar heerschende toestanden, te sterk kan genoemd worden. Een van de rijkste, en blijkbaar eens ook de sterkst bevolkte districten der tropen wordt gaandeweg verwoest door de inhaligheid en wreedheid van een troep onmeedoogende en befaamde lieden, wier weerzinwekkend optreden, zoo het niet spoedig en afdoende wordt gebreideld, leiden kan tot een toestand van ernstig gevaar voor de veiligheid van den blanke in Centraal-Afrika. Op het oogenblik is de druk van hunne dwingelandij zoo groot, dat de onder hun gezag staande inboorlingen te ontdaan en hulpeloos zijn om hunne ergernis te toonen.

Men bedenke intusschen dat de schoone landstreken, welke aan dit schrikbewind zijn overgeleverd, gelukkig slechts een klein deel uitmaken van den geheelen onafhankelijken Congo-Staat, t. w. 25000 kwadraatmijlen op een totaal van 800000. De streken onder direkt bestuur, die ik doortrok, bevond ik goed en menschelijk te worden bestuurd, terwijl de inboorlingen meerendeels tevreden waren en overal behoorlijk werden behandeld, en de beschaving met een in andere deelen van tropisch Afrika ongekenden spoed en wilskracht voortgang maakt. Van de buitengewone ontwikkeling van den staat in zijn geheel, in den loop van slechts weinige jaren, werd reeds melding gemaakt. Wanneer men overweegt, met welke ongekende bezwaren van den beginne af te kampen is geweest bij het openleggen van dit uitgestrekte equatoriale bosch, van de kust en de wereld daarbuiten afgesloten door natuurlijke slagboomen, en bevolkt met ongetemde kannibalen, dan gevoelt men zich gedwongen om zelfs de wonderbaarlijke ontwikkeling van Fransch West-Afrika in rang achter te stellen bij hetgeen gewrocht is door de bezielde troep pionieren, die, ontsproten aan een stam zonder ondervinding op koloniaal terrein, in het hart van tropisch Afrika een groote, zichzelf bedruipende staat hebben opgebouwd. Om een denkbeeld te verkrijgen van hetgeen is tot stand gebracht in den korten tijd van minder dan het vierdedeel eener eeuw, is alleen noodig een vergelijking te maken tusschen de heerschende toestanden aan de Ubangi, — 1500 à 2000 mijlen landinwaarts, — en het beste wat in den loop van eeuwen afgedaan is in de Britsche koloniën op de Westkust; behoeft alleen vermeld te worden het feit, dat heden ten dage de blanke veilig is en welkom in het afgelegen binnenland van dit uitgestrekte rijk, terwijl na 200-jarige en langere bezetting door blanken ter Westkust, hij in Britsche koloniën, op weinige honderden mijlen afstand van de zee, nog steeds bedreigd wordt door inlandsche wreedheid; en valt ten slotte slechts in herinnering te brengen, dat de militaire macht, noodig om deze staat van zaken te verzekeren, niet meer dan één man minder per 50 kwadraatmijlen bedraagt dan in de Britsche koloniën.

Natuurlijk moet anderzijds niet vergeten worden dat deze uitkomst is verkregen door middel van een systeem, hetwelk volmaakt afwijkt van Britsche koloniale beginselen; dat de geheele Congo-Staat in werkelijkheid particulier bezit is van zijn souverein; en dat hij, instede van een centrum van vrijen handel te zijn, op den keper beschouwd zelf eene handelsonderneming in persoon is. Deze omstandigheid mag echter niet blind doen zijn voor de groote uitkomsten welke verkregen zijn, — uitkomsten, waarvoor de onafhankelijke staat lof verdient, — welk doel hij ook voor oogen moge gehad hebben met de ontginning van zijne terreinen. Zij die door dit systeem worden uitgesloten van deelname in den rijkdom van deze prachtige landstreken, zijn, al zij het ook dat zij zich op goede gronden over hunne uitsluiting kunnen beklagen, niet verantwoord met te beweren dat de organisatie, welke het monopolie van dien rijkdom heeft, zich schuldig heeft gemaakt aan onmenschelijkheid of veronachtzaming van de belangen der inboorlingen bij het productief maken van zijne hulpbronnen. Of het systeem al dan niet in overeenstemming is met de bedoelingen der onderteekenaren van het Tractaat van Berlijn, staat niet aan mij ter beoordeeling; doch of het met die bedoelingen overeenstemt, dan wel daarmede in strijd is, zooveel is zeker, dat ik uit eigen ervaring kan getuigen, dat onder dat systeem de administratie in de streken welke ik bezocht, goed en menschlievend gevoerd wordt.

„Voorschreven inzicht wordt nagenoeg door iedereen gedeeld die den onafhankelijken Congo-Staat bezocht heeft. Eenerzijds zijn de afschuwelijke toestanden, welke overheerschen in de streken, die staan onder het gezag van de concessie-maatschappijen, juist en omstandig blootgelegd door de ter plaatse gevestigde zending-getuigen, evenals door den consul, de heer Casement in zijn zaakrijk verslag. Anderzijds hebben vele reizigers, die andere gedeelten van den onafhankelijken staat bezochten, zonder schroom en met klem teruggewezen de stelling dat de staat van zaken, welke wordt aangetroffen op de Abir en Lulonga terreinen ook in het geheele overige deel van den Staat valt op te merken. De gevolgtrekking, die zoo vaak gemaakt is uit de levendige, en ontegenzeggelijk ware verhalen, door zendelingen, werkzaam in de concessie-landen, naar huis overgemaakt, omtrent den staat van zaken in hunne omgeving, dat hunne opmerkingen betrekking hebben op den geheelen Staat, is volmaakt onjuist; en men zal deze tegenspraak bevestigd vinden in de zendingsverslagen uit andere gedeelten van den Staat. De heeren Stapleton, Grenfell, Morgan en anderen die ik ondervroeg, bevestigden, onderwijl zij natuurlijk op verschillende punten van ondergeschikt belang elk voor zich wel wat hadden aan te merken, het feit dat van wreedheden geen sprake was in hunne omgeving, welke feitelijk de gansche lengte van de Congo-rivier omvat; en in het verslag van den consul Casement wordt er ronduit melding van gemaakt, dat op een punt buiten de Abir-terreinen, hetwelk hij aandeed op zijne reis langs de hoofdrivier, door hem bevonden werd dat de inboorlingen van den Franschen oever overstaken naar den Belgischen.

„Het geneesmiddel ligt voor de hand, en de Staat heeft het zelf reeds aangewezen.

Kort voor mijn bezoek was de concessie van eene andere maatschappij, — de Mongola — ingetrokken, en haar terrein verbeurd verklaard, op grond van het wangedrag en het machtsmisbruik van hare agenten. Wat in dit geval werd gedaan behoort evenzoo te worden toegepast ten aanzien van de Abir en Lulonga-maatschappijen; en zoo lang de Staat nalaat tot dezen stap over te gaan, kan men er op aan, dat het bestaande kwaad zal in stand blijven."

Daar het mij slechts te doen is om de aandacht te vestigen op het hierbedoelde boek, laat ik het bij vorenstaande aanhaling blijven.

C. F. ZEEMAN.

's-Hage, 25 Januari 1907.

Onverschilligheid.

In de rubriek *Van Vreemde Koloniën* in het vorige nummer hebben onze lezers een overzicht aangetroffen van de door België's diplomatieke vertegenwoordigers ingezonden antwoorden op de, ook ten onzent thans weder actueele vraag betreffende de parlementaire contrôle in het moederland op de koloniale budgetten.

Zooals wij in dat overzicht opmerkten, kan het door den belgischen gezant te 's-Gravenhage ingezonden antwoord niet nalaten op den nederlandschen lezer een bevreemdenden en zelfs pijnlijken indruk te maken, door de onnauwkeurigheid en onvolledigheid, waarmee de betrekkelijke materie daarin is behandeld, scherp afstekend bij de uitvoerige, van deskundige zijde verstrekte inlichtingen betreffende deze aangelegenheid ten aanzien van koloniale machten, waarmee wij ons in dit opzicht gerustelijk op ééne lijn mogen stellen.

Het betrekkelijk schrijven van baron Guillaume volge hier vertaald, waarbij tusschen haakjes hier en daar onze opmerkingen:

„Den Haag 19 April 1905. Ik haast mij te antwoorden op de dépêche, die U de eer had tot mij te richten onder dagteekening van den 27en dezer, Direction N/C, no. 44/47, 270. Voor Nederlandsch-Oost Indië, maakt de minister van koloniën in Nederland het budget op (waar blijft het aandeel van gouverneur-generaal en Raad van Indië in de tot standkoming van het ontwerp?) en biedt het aan de Kamers aan, die het in behandeling nemen en er over stemmen, als ten aanzien van alle andere staats-begrootingen. De parlementaire contrôle is dus dezelfde voor het koloniaal budget, als voor dat van het moederland.

„Wat Suriname en Curaçao betreft (West-Indië) geldt dezelfde regel indien er een tekort is op het budget; anders zijn het deze beide koloniën zelve die hare begrootingen opmaken, welke dan door den minister van koloniën aan de Kamers worden aangeboden. De parlementaire contrôle is dus dezelfde als voor de oost-indische begrooting; het verschil bestaat alleen in de wijze, waarop het budget wordt opgemaakt. (De spatiëering is van ons om de aandacht te vestigen op de betrekkelijke enormiteit, terwijl om op de onvolledigheid der inlichtingen te wijzen, hier nog zij aangehaald, dat hier met geen enkel woord gewag wordt gemaakt van de openbare behandeling der begrootingen in Koloniale Staten en Kolonialen Raad der betrokken koloniën).

„De Regeerings Almanak voor 1906, deel II, Bijlagen, wetten op de begrootingen voor de koloniën, bevat de betrekkelijke wetgeving omtrent dit onderwerp. (De Regeerings Almanak voor Nederlandsch Indië hier bedoeld bevat in de bijlagen van deel I de wetgeving betreffende de begrooting van Nederlandsch Indië, maar niet die ten opzichte van de surinaamsche en curaçaosche begrootingen, en zwijgt al evenzeer over hoofdstuk Koloniën der Staatsbegrootingen als de hiermede eindigende nota van baron Guillaume)."

Den belgischen gezant alhier, die zich waarschijnlijk als zijne collega's te Madrid, Parijs Londen, Berlijn en Washington deden, tot Buitenlandsche zaken zal hebben vervoegd, om de gewenschte inlichtingen, kan vermoedelijk niet het minste verwijt treffen, dat de door hem verstrekte inlichtingen op z'n zachtst genomen zoo onvolledig en onnauwkeurig waren, maar wij meenen dat des te meer, indien ons vermoeden waarheid blijkt, en vorenstaande inlichtingen van het departement van Buitenlandsche zaken afkomstig zijn, de aandacht dient te worden gevestigd op het voren-

staande, dat ons van de belangstelling in koloniale aangelegenheden aldaar — een departement van een koloniale mogendheid van den eersten rang — geen hoogen dunk zou geven.

Pers-kroniek.

INHOUD: Het wetsontwerp betreffende de oprichting eener school van Inlandsche rechtsgeleerden in het Algemeen Handelsblad. — *Een eigenaardig stukje in het* Vaderland *rakende handelstoestanden in de Oost.* — Blanda *in* De Controleur *over de islamitische propaganda in Ned.-Indië.*

Het Algemeen Handelsblad bespreekt in een artikel, onder het opschrift: „Inlandsche rechtskundigen", het onlangs door de regeering ingediende wetsontwerp betreffende een opleidingsschool voor inlandsche rechtsgeleerden.

In de eerste plaats herinnert het blad er aan, dat mr. van Deventer tot deze zaak de eerste stoot heeft gegeven. Nu vijf jaren geleden, werd door hem in het „Indische genootschap" op de wenschelijkheid gewezen om de inlandsche rechters bij de landraden voor hun taak een meer deskundige opleiding te verschaffen.

„De heer van Deventer toonde, zegt het Algemeen Handelsblad, duidelijk aan, dat de tegenwoordige regeling volstrekt onvoldoende was. Naar zijne persoonlijke ervaring schatte hij, dat er van de 25 europeesche landraad-voorzitters er één was, de volkstaal voldoende machtig om persoonlijk het onderzoek in die taal te leiden; dat er tien zouden zijn, die den djaksa voldoende konden controleeren, en dat de overigen min of meer moesten afgaan op hetgeen de djaksa (de inlandsche „officier van justitie") hun mededeelt. De inlandsche leden van den landraad zijn in den regel volstrekt on-rechtskundig......

Er moest dus noodzakelijk verandering komen. De heer van Deventer meende, dat men de a.s. inlandsche rechters zoude kunnen trekken uit de inlandsche jongelieden, die de opleidingsschool voor inlandsche ambtenaren hebben doorloopen, en verwachtte, dat men na een kwart eeuw geleidelijk zoude zijn gekomen tot een deskundige rechtspraak door inlanders, over inlanders.

Zoodanige „hervorming" zou groote voordeelen medebrengen. De rechtspraak zou veel beter zijn dan de tegenwoordige; veel grootere stabiliteit bezitten, — en er zou een nieuwe stap gedaan zijn in de uit staatkundig oogpunt zoo wenschelijke richting: behoudens toezicht en leiding de inlanders te stellen onder bestuurders, rechters, enz. van hun eigen landaard. Er is ook in Indië een „natuurlijk ontwikkelingsproces", dat wij niet mogen tegenhouden, op straffe van zoowel ons-zelven als den inlander schade te doen."

Na deze korte uiteenzetting constateerde het blad, dat het niet blijkt dat de beschouwingen van den heer van Deventer „rechtstreeks aanleiding hebben gegeven tot de thans door de Regeering voorgestelde maatregelen, welke, zij het langs eenigszins anderen weg, het door hem aangewezen doel beoogen."

Trouwens, zoo gaat het meestal: wie het zaad uitstrooit, moet tevreden zijn, wanneer het na korter of langer tijd opkomt; wie nieuwe denkbeelden verdedigt, moet afwachten, dat deze mettertijd invloed hebben op de meeningen van anderen. En bovendien: behalve mr. van Deventer, zijn er natuurlijk ook personen geweest, die, vóór en na hem, soortgelijke denkbeelden hebben verkondigd.

„Hoe dit zij, — hij mag er zich op beroemen, er toe te hebben bijgedragen, dat de Regeering thans voorstelt, maatregelen te treffen, die ten doel hebben de rechtspraak over den inlander geleidelijk in de handen van goed onderlegde inlanders te doen overgaan."

Het doet allerzonderlingst aan: èèrst te lezen, dat mr. van Deventer in dezen een drijvende kracht geweest is en dàn, dat hij er niet rechtstreeks aanleiding toe gegeven heeft. Maar dit daargelaten. Het amsterdamsche orgaan staat mr. van Deventer goedmoedig toe, dat hij er zich op „beroemen" mag er toe te hebben bijgedragen, dat deze zaak nu in wetsvorm bij de Kamer aanhangig is gemaakt. Dat „beroemen" is köstelijk, evenals die andere „personen, die vóór en na hem soortgelijke denkbeelden" hebben verkondigd!

Het Algemeen Handelsblad vervolgt nu:

„Naar aanleiding van de vraag van een regent: „kan mijn zoon, aan de gestelde eischen van bekwaamheid voldoende, plaatsing vinden bij de rechterlijke macht?" besliste het opperbestuur dat geen inlander, aan de wettelijke vereischten voor het bekleeden van een rechterlijk ambt voldoende, daarvan moet worden uitgesloten, omdat hij inlander is; dat moest worden overwogen, of niet, gelijk voor aanstaande inlandsche geneesheeren, in Indië voor aanstaande inlandsche rechters een opleidingsschool moest worden gesticht.

Met de thans geuite meening dat zoodanige afzonderlijke school noodig is, kunnen wij ons geheel vereenigen. Eene opleiding aan een der Nederlandsche universiteiten schijnt ons, in het algemeen, voor inlanders niet wenschelijk en zou ten slotte slechts voor enkele personen bereikbaar zijn; de opleiding, zooals mr. van Deventer zich haar dacht, aan een der bestaande scholen voor inlandsche bestuursambtenaren, heeft het nadeel dat de aanstaande inlandsche juristen van sommige onderwerpen die zij minder noodig hebben, te veel, — van andere te weinig leeren. Groote bezuiniging zou men hiermede niet verkrijgen, want men zou de bestaande scholen moeten uitbreiden of toch een nieuwe stichten."

Vervolgens spreekt het blad zijn instemming uit met het ingediende wetsontwerp behoudens eenige punten waar het wijziging voorstelt:

„In de korte en duidelijke toelichting des Ministers vinden wij, zegt het blad, wat de aanstelling van inlanders bij de rechtspraak over inlanders betreft, in hoofdzaak de argumentatie van mr. van Deventer terug; wij zullen daarbij niet stilstaan, en slechts met een enkel woord herhalen wat de Minister zegt: „Het geeft ongetwijfeld een politiek voordeel wanneer nieuwe, eervolle betrekkingen door den landzaat kunnen worden bekleed". Het is, tegenover dien „landzaat", onze plicht, hem in de gelegenheid te stellen de bekwaamheid op te doen welke hem voor verschillende landsbetrekkingen geschikt maken, en de rol der Europeesche ambtenaren, waar dat zonder schade geschieden kan, meer en meer te beperken tot leiding en toezicht.

Het ligt voor de hand, dat de door den Minister in hoofdtrekken aangegeven organisatie der rechtsschool in menig opzicht nog als een proef moet worden beschouwd.

Zal op den duur eene „voorbereidende school noodig zijn? Zullen niet, gelijk voorloopig zal worden beproefd, de bestaande inrichtingen het verlangde personeel voor de eigenlijke rechtsschool kunnen leveren?

Zal voor deze een cursus van drie jaren voldoende blijken?

Zal het aantal leerlingen in elk studiejaar, thans op twaalf gesteld, later niet moeten worden uitgebreid!

Zal de plaatsing der school te Batavia op den duur voldoen? Er zijn voordeelen aan verbonden, door de nabijheid van de afdeeling B van het gymnasium, van welker leeraren men gebruik kan maken voor het onderwijs in het Maleisch en het volksrecht; doch de vraag rijst, of men niet beter zou doen, èn de rechtsschool, èn die afdeeling B (dan losgemaakt van het gymnasium) te plaatsen in eén koeler, gezonder omgeving.

Wij zouden op grond van een en ander van meening zijn dat het wetsontwerp, waarbij gelden worden aangevraagd om de „opleidingsschool voor inlandsche rechtskundigen" in November a.s. te kunnen openen, ten volle aanbeveling verdient, — met slechts èèn voorbehoud.

De Minister zegt nl. te veronderstellen „dat in 1908 een gebouw voor de school zal worden opgericht, waarover in 1909 kan worden beschikt". Dat gebouw — voor 72 interne leerlingen en met de noodige leerzalen, — zal kostbaar zijn en later, misschien, niet geschikt blijken. Laat men zich voorloopig met gehuurde gebouwen behelpen, totdat de ondervinding geleerd heeft wat noodig is; — en ook, als men nog eens heeft overwogen of eene plaats in het binnenland — Buitenzorg, Bandoeng, Magelang enz. — toch niet de voorkeur verdient boven het warme en weinig inlandsche Batavia."

Met deze laatste opmerking zijn wij het geheel eens. Voor gezette, langdurige studie is een klimaat als te Batavia minder geschikt. Maar daartegenover staat, dat concentratie van onderwijskrachten en onderwijs-instellingen ook een niet te onderschatten voordeel is. Dit kunnen wij in ons klein landje met zijn vier hoogescholen genoegzaam gewaarworden. Zou hier geen compromis mogelijk zijn, daar het „natuurlijk ontwikkelingsproces in Indië" om met mr. van Deventer te spreken, toch op den duur zal leiden tot het oprichten van meer onderwijsinrichtingen dan de thans voorgestelde inlandsche rechtsschool?

* *
*

In 't Vaderland was dezer dagen 't volgende te lezen:

„Men schrijft ons:

Sinds een paar jaren ontvangen de met mij bevriende beheerders eener in ons land gevestigde industrieele onderneming Maleische brieven van Chineesche afnemers van haar product. Die brieven werden door mij vertaald en het antwoord er op in 't (laag) Maleisch opgesteld. Dezer dagen werd mij door de beheerders hierbovenbedoeld toegezonden een Maleische brief, doorspekt met Hollandsche zinnen wat het essentieelste gedeelte aangaat, en daarbij een Engelsche vertaling van dezelfde (Chineesche) hand, die het Maleisch epistel had onderteekend. 't Postmerk op de enveloppe was niet van een plaats in een Engelsche, maar van een in onze eigen Nederlandsche koloniën......

Onze berichtgever herinnert er aan, dat onze taal ook een krachtig middel kan en behoort te zijn tot bevestiging van ons gezag in onze overzeesche bezittingen. Dat de Engelsche taal er bekend wordt, zóó dat zij op Chineesche scholen bij voorkeur wordt onderwezen, ligt volgens den berichtgever aan de meerdere activiteit der Engelsche handelaren en der Duitsche, die zich van 't Engelsch als voertuig hunner reclame bedienen."

Die Engelsche brieven schrijvende Chineezen zijn wel een beschamend voorbeeld voor de Nederlandsche concurrenten der „actieve Engelsche en Duitsche handelaren" in Ned.-Indië!

* *
*

Blanda maakt zich in de Controleur erg bevreesd, dat men bij de hier te lande meestal slechts

theoretisch gevoerden strijd welke godsdienst de voorkeur verdient: de Islam of het Christendom tot verkeerde en verderfelijke conclusies zal komen.

Hij wijst daartoe op de z.i. dikwijls overdreven berichten der Constantinopelschen correspondent der Nieuwe Rott. Crt., die „sinds jaar en dag sensatieberichten" verspreidt over de islamitische beweging in onzen Oost. Verder krijgt het Koloniaal Weekblad dat in het nummer van 20 December j.l. de „alarmklok" luidde een reprimande, worden eenige lieflijkheden aan het adres van den heer Boogaardt gericht, die aan anti-islamisme doet, en moet mr. Willinck het ontgelden, die in de Nieuwe Crt. over de herziening van onzen Islam-politiek in Indië schreef. Vooral tegen laatstgenoemden schrijver keert Blanda zich. Mr. Willinck had over het optreden der Moslimsche ijveraars o. m. het volgende geschreven:

„Weldra gaat deze (de mohamedaansche godsdienstleeraar) zich toeleggen op het inpalmen van het toekomstig geslacht in zijn omgeving, hij lokt de jeugd in zijn zoogenaamde scholen, teneinde deze te „onderwijzen", zooals het heet; hij dringt door in het huisgezin des overheerschten en is er weldra op uit man en vrouw over te halen moslimsche allures aan te nemen, onder bedreiging dat hun anders van Allah's zijde veel ongeluk en tegenspoed wacht; hij belast dezen en genen, die reeds in zijn netten verstrikt werden, om de Mekkavaart te gaan ondernemen, hun voorspiegelend dat na hun terugkomst niet alleen het hemelsche maar ook het aardsche paradijs voor hen openstaan; hij wint zieltjes voor zijn met allerlei hocus pocus en would-be geleerd, voornaam gedoe opgesierde tariqats; hij weet zijn toch al voor helle kleuren zoo toegankelijke adepten smaak te doen krijgen in zijn waaierig, met allerlei tinten van de regenboog prijkend Vrijdaggewaad; kortom, hij verstaat de kunst om heel gauw zijn onbedorven omgeving diets te maken, dat zij, door zijn doen en laten na te volgen, zich maatschappelijk verheft, zich gedistingeerder voordoet dan voorheen. En lukt het hem daarbij nog de noodige dosis haat en verachting vóor den christenhond door zijn bekeering te doen slikken, altijd in 't geniep natuurlijk, dan is zijn succes voltooid, en hij kan de kat uit den boom gaan kijken, de komende dingen kalm afwachtend."

't Is ons niet bekend, zegt Blanda, hoe onze zendelingen in de praktijk te werk gaan en in hoe verre zij zich daarbij door eerlijkheid van handeling laten leiden, maar dat voor de „zieleherders" uit onze eigen, christelijke omgeving alle middelen geoorloofd, alle practijken dienstig er oorbaar zijn, weet een ieder."

Deze van zuiver anti-clericalen haat getuigende opmerking bewijst al bijzonder weinig en het is wel typisch dat hij na deze verdachtmaking onmiddellijk er op laat volgen dat..... mr. Willinck bezig is die brave islamsche ijveraars verdacht te maken!

Men leze:

„En dan (schrijft Blanda) nog dit: laat de islamiseering zóó toegaan, als hier geschetst wordt, waaruit blijkt dan nog het politiek-gevaarlijke van de omhelzing der Mohamedaansche leer-zelve, waarop het dan toch maar aankomt en waarover de heele kwestie loopt? Dàt alléén maar heeft mr. Willinck in zijn betoog vergeten. Slechts de zaak der verdachtmaking laat aan duidelijkheid niets te wenschen over.

Niettemin luidde zijn conclusie, dat wij er als de kippen moeten bij zijn, den invloed van het Moslimsche element in de Dajak- en Toradjalanden te fnuiken om te verhoeden dat daar hetzelfde „spelletje" zich herhaalt. Wij moeten den toegang tot die landen potdicht sluiten voor alle islamitische propaganda.

„Wij moeten er het verspreiden van tariqats, het onderwijzen van de jeugd door moslimsche goeroes, het overhalen van de bevolking om het moslimsche gebed te doen, om een hadji-kleeding aan te nemen, om naar Mekka te gaan en al dergelijke dingen als staatsgevaarlijke, ongeoorloofde handelingen strafbaar gaan stellen."

Anders maar niet!

Men kon dan ook meteen het niet-christen-worden strafbaar stellen (b.v. met doodstraf). Dan was men in eens, waar men wezen wil. Daarop komt al dat gehannes en gekonkelfoes immers maar neer!

Ook dat van mr. Willinck in de N. Crt. Der langen Rede kurzer Sinn van zijn pleidooi is geen andere dan: weg met den Islam in onze Oost, leve de christelijke zending! „Aan hààr zij het gegeven onzen Staat aan de keerkringen de behulpzame hand te leenen in het volbrengen van zijn taak." De Staat kan niet alles doen. (Ja, waarachtig, dat heeft hij in de koloniën dan ook getoond!) „De Staat mist het vermogen om dwalingen op geestelijk en moreel gebied te keeren en te bestrijden, om hart en hoofd in 't rechte spoor te leiden. Dat al te gader moet in bedoelde streken het werk van de zending gaan worden, willen we niet weer voor de zooveelste maal gaan beleven dat de Islam daarmee gaat strijken."

„Men late — zegt schr. ten slotte — die kinderen (de inboorlingen) niet hun eigen gang gaan in het omhelzen van een godsdienst, die voor hen niet deugt en die den staat van een christelijke mogendheid altijd vijandig gezind moet zijn, volgens eigen beginselen."

En daarom voere men er één in, verdeeld in secten, die elkander onderling verketteren en naar 't leven staan!

„De Islam blijft in ons koloniaal rijk altijd een staatsgevaarlijke macht, die, uit een economisch oogpunt beschouwd, ook allesbehalve te vertrouwen is. Wij zouden in Indië heel wat gemakkelijker en ernstiger werken, bestond die godsdienst daar niet."

Hetgeen nog te bewijzen is.....

Zouden de Javanen zich ook zóó door ons hebben laten uitmergelen, als ze zelf een christenvolk waren geweest?"

En waar zouden wij gemakkelijker en rustiger werken: in 't moederland zonder christendom of in de koloniën met den Islam?"

Wij zouden niet weten wie gevaarlijker kon zijn voor den politieken rust in Ned.-Indië: deze anti-clericale Razende Roland, schrijver in de Controleur onder den naam van Blanda of de eerste de beste moslimsche godsdienstijveraar?

Het is te hopen dat het toegezegde slot-artikel van wat meer waardeering van de argumenten zijner tegenpartij moge getuigen.

Oost-Indische Berichten.

De legercommandant, luitenant generaal J. C. van der Wijck, zal den 2en Juni van het volgend jaar het leger met pensioen verlaten, om den 6en d. a. v. met de „Koningin Wilhelmina" naar Nederland terug te keeren.

Het is zoo goed als een uitgemaakte zaak, dat de generaal-majoor M. B. Rost van Tonningen, adjudant van de Koningin in buitengewonen dienst, de opvolger zal wezen van den legercommandant.

Vóór het vertrek van generaal van der Wijck zal dus de gebruikelijke exodus van generaal-majoors plaats hebben en zal de heer Rost van Tonningen met een nieuw stel opperofficieren gaan werken.

De Ontslagkwestie-Ten Bosch. Uit een onderhoud dat het Bat. Nwsbl. had met den legercommandant over de uit de Soerabajabladen gememoreerde kwestie-Ten Bosch bleek aan het Bataviaasch blad, dat er hoegenaamd geen reden is om deze zaak tot een cause celèbre op te blazen.

Zooals de officieele uiteenzetting van het Persbureau te lezen gaf: de beschikking om de troepen op Bali administratief onder het departement van oorlog te brengen, ging uit van den legercommandant. De gouverneur generaal heeft er heelemaal geen bemoeienis mee gehad. Wat de motieven tot dien maatregel geweest zijn, kon de legercommandant niet mededeelen; zij doen ook minder ter zake waar het hier voornamelijk betreft de wijze waarop kolonel Ten Bosch daarvan bericht ontving.

Het spreekt van zelf dat een dergelijke maatregel niet dan na rijp beraad wordt genomen. Toen kolonel Ten Bosch plannen maakte om naar Bali te gaan, was de maatregel reeds in de pen.

Den 4en dezer kwamen de stukken gereed; de legercommandant bekrachtigde ze, met den gebruikelijken last de betrokken autoriteiten daarvan telegrafisch kennis te geven. De autoriteiten waren: de oudste officieren te Soerabaja en Den Pasar, met name de commandant van de derde militaire afdeeling en de commandant der op Bali gelegerde troepen. Dat kolonel Ten Bosch het telegrafisch bericht niet persoonlijk ontving, is dus geen met zorg uitgedachte persoonlijke krenking, maar eenvoudig een gevolg van zijn afwezigheid; en nog zou de afwezigheid daarop geen invloed geoefend hebben, wanneer zijn plaatsvervanger te Soerabaja, doende wat hij had moeten doen, het telegram dadelijk had doorgezonden. Dit schijnt echter niet gebeurd te zijn en vandaar de onaangename ervaring die kolonel Ten Bosch op Bali opdeed.

De vraag van het Soer. Hbld. waarom men den kolonel niet rechtstreeks geseind werd, is hiermede zegt het Bat. Nwsbl. beantwoord. Het telegram, gericht aan den commandant der derde militaire afdeeling, schijnt te Soerabaja aangehouden te zijn. Ziedaar de zaak tot haar eenvoudigste afmetingen teruggebracht.

Weder Nieuwe Mitrailleurs. Sedert eenigen tijd zijn de schietproeven met een nieuwe soort mitrailleurs (systeem Schwartlos) onder toezicht van een speciaal daarvoor aangewezen commissie, in vollen gang. Naar men verneemt zijn deze proeven aangevangen, zooals dat meer gaat, met het vaste idee dat ze zouden mislukken. En werkelijk luidt het oordeel der commissie niet onverdeeld gunstig. De geheele inrichting van het wapen vindt men zeer vernuftig en fraai afgewerkt; het maakt echter geen solieden

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXII.

„Denk je, dat het bij mij opkomt, je nog langer aan dit ellendige klimaat en aan de wisselvalligheden van een opstand bloot te stellen? Het valt mij niet in!" riep Dietlas toornig uit.

Maleen dacht er over na, hoe zij hem wel zou kunnen dwingen, met haar hier te blijven.

Daarbij werd de uitdrukking van haar gelaat volkomen koud.

En hij?

Zij zag, hoe zijn gelaat trilde van innerlijke onrust en smart.

„Maleen!" zeide hij. „Heb je mij dan niet lief?"

Deze eenvoudige vraag wierp haar van haar ijzige hoogte naar beneden.

Ach, zij, de schuldbeladene! Hoe durfde zij er nog aan denken, hem te trotseeren?!

Duister, zwaarmoedig was de blik, waarmee zij naar hem opzag.

Daar tilde hij haar op in zijn armen, zette zich in haar gemakkelijke stoel en nam haar op zijn knieën.

Zij legde de magere armen om zijn hals en leunde het hoofd tegen zijn schouder, zacht en moede.

„Ik heb je lief, George," sprak zij. „Maar denk er aan, dat ik je liefkreeg door je werk. Ik zou bang zijn, als je dat wilde opgeven . . . ."

Zij zweeg, over de liefdeloosheid van haar eigen woorden schrikkende.

Haar nerveuse, bleekgele vingers gleden streelend over zijn kortgeknipt haar.

„Lieve, beste George!"

„Laat ons nu niet meer over die dingen spreken," verzocht hij.

. . . .

Hij was voortdurend, op zijn goedige manier van doen, voor haar aan het zorgen. Na de lunch bracht hij haar naar bed voor de siesta, en daarna wilde hij dat zij aan zijn arm de hal wat op en neer liep.

„Je moet het loopen weer leeren, poesjelief."

Hij had een prachtig geschenk voor haar meegebracht: de huid van een leeuw, dien hij zelf geschoten had.

Van allerlei jachtavonturen had hij te vertellen!

Meer dan dat interesseerde haar echter, wat hij kon mededeelen van Rainer en van de treurige gebeurtenis te Oekoefoeli:

„De „Lorelei" lag sedert eenigen tijd voor Embe-tsa-Dodo, en hij had met de officieren gesproken.

Het oude Arabische huis, waarin de Duitschers woonden, was door omtrent duizend gewapende zwarten, onder aanvoering van een bastaardarabier, omsingeld geworden. Witmann had signalen gegeven. De kapitein-luitenant Sichart en zijn officieren waren wanhopig geweest. Radeloos wanhopig! De officieren hebben telkens weer aan den oude gevraagd: of zij er niet met granaten op los mochten schieten? De schrik van een enkele bom was waarschijnlijk voldoende geweest. De commandant was in een netelige positie. Hij had strikte orders, niet te schieten, tenzij hijzelf werd aangevallen. Natuurlijk hebben de heeren geheimraden te Berlijn aan een geval als dit niet gedacht. Ik voor mijn persoon had, ondanks alles, een paar bommen onder het gespuis geworpen."

„God zij dank!" murmelde Maleen en vlijde zich vaster in zijn arm.

„Hoogstens had hij dan een ordentelijk standje gekregen," ging hij voort, „of, wanneer het verkeerd afgeloopen was, zijn congé. Maar die kapitein-luitenant heeft zoo'n echte soldatennatuur, Pruisische subordinatiegeest in merg en been. De arme kerel heeft de tanden op elkander geklemd en de vuisten gebald, en.... gehoorzaamd. Let eens op, zij zullen hem voor zijn strenge plichtsbetrachting nog een lintje sturen."

„En dat zal niemand hem benijden," zeide Maleen koud.

„En toch hebben zij, van hun standpunt gezien, volkomen gelijk, mijn kind. Er is systeem in. — De kloeke Witmann heeft zich als een ferme kerel verdedigd. Zijn onderbeambte, de oude Schulzen, schijnt gemeend te hebben, dat zijn noodsignalen door de „Lorelei" niet waren opgemerkt en is in een palmboom geklauterd, die bij het huis stond, waarschijnlijk om daar een noodvlag vast te maken. Zoodra de schelmen hem gezien hadden, hebben zij hem naar beneden geschoten, den armen drommel. Een beetje knorrig van humeur was hij wel, de oude Schulzen, maar een brave kerel, een eerlijke ziel! — Toen luitenant Witmann dat zag, heeft hij er waarschijnlijk een eind aan willen maken, want hij is met zijn geweer op het platte dak verschenen, heel ver zichtbaar, in zijn witte pak; hij heeft met een kijker naar de „Lorelei" gezien en de officieren van de „Lorelei" naar hem.

Een paar minuten schijnen die zwarte duivels verbluft te hebben gestaan. De commandant heeft om de seinvlaggen geroepen, om hem „terug!" te signaleeren. Maar.... eer er een vlag gehoschen kon worden, is het vuren en het knetteren van de met kruit volgestopte achterladers van die satans weer begonnen, en luitenant Witmann is in elkander gezakt. — De officieren van de „Lorelei" kunnen nu nog nauwelijks over de zaak spreken, zóó hebben zij het zich aangetrokken. De kapitein-luitenant ligt met hevige galkoorts."

„Waarom hebben zij er geen geval van noodweer van gemaakt?" meende Maleen. „Als de voorschriften zoo in het geheel niet met het gezond menschenverstand en het natuurlijk gevoel in overeenstemming te brengen zijn, dan moet men maar kunstmatig een uitweg zoeken."

indruk, 't is om zoo te zeggen geen oorlogswapen, dat een stootje moet kunnen verdragen; en de geringe sterkte, het popperige der onderdeelen heeft aan het oordeel der commissie den doorslag gegeven.

Men zal zich nu houden aan de keuze der Maxim-mitrailleurs en deze aanvragen, om ze . . . . niet te krijgen.

Majoor Posno. Naar men van bevoegde zijde mededeelt, heeft de majoor der cavalerie Posno in Holland met zijn klachten over de behandeling, die hier in Indië zijn deel was, succes gehad. Hoewel hij zijn volle pensioen reeds verdiend heeft is hij naar Indië teruggekeerd ten einde zijn plaats in de gelederen van het ruiterwapen weder in te nemen.

Het blijkt echter noodig dat majoor Posno vele maanden op nonactiviteit zal moeten doorbrengen. Er worden nochtans stappen gedaan om hem gedurende dien tijd te benoemen in de commissie voor aankoop van australische paarden, voor welke betrekking majoor Posno zeker geschikt is.

(Bat. Nwsbl.)

Van den Zeedienst in den Mijnbouw. De luitenant ter zee der eerste klasse J. W. van Aalst, door herhaald verblijf in Indië ook hier geen onbekende, wordt directeur van een nog te exploiteeren Koperwijn in Zuid-Amerika in de buurt van Straat Magellaan.

De relatie van den heer Van Aalst tot den directeur van de Ned. Handelmaatschappij van dien naam is waarschijnlijk niet vreemd aan de benoeming.

(Javabode).

Roovers. Uit Buitenzorg schrijft men aan het Soer. Handelsblad de dato 25 December:

Zooals ik u onlangs reeds schreef, is het hier met de veiligheid in de ommelanden van Buitenzorg treurig gesteld. Goed gewapende troepen roovers, trekken tusschen het Buitenzorgsche en Bekassische rond en de politie, die het in moed en goede bewapening aflegt tegen de roovers, is machteloos.

De gegoede inlander is noch zeker van zijn have en goed, noch van zijn leven.

En terwijl bijna onder de rook der schoorsteenen benden manoeuvreeren, zonder dat er iets tegen gedaan wordt, worden er expedities naar verre gewesten gezonden, waar een vreedzamer toestand heerscht dan hier in het Buitenzorgsche.

Eergisteren nacht belegerden een met Beaumont-geweren gewapende bende, het huis van een Chineesch mantri op het land Tjipamingkies. Het beleg duurde kort: weldra trok de overwinnende bende het huis binnen. De kas werd direct geannexeerd en wat er verder voor kostbaars was buit verklaard. De huisheer bracht het er goed af.

Ik ben wel benieuwd hoe het zal afloopen, als deze goedgewapende troep in een vuurgevecht raakt met de politietroepen. Ik geloof dat de overwinning wel aan de zijde der roovers zal zijn.

Verschil van inzicht! (Opgevangen in de tram). Welwillend ingezetene (tot korporaal der Schutterij die naar den krijgsraad moet): Is u, mijnheer F., geen lid van den Gemeenteraad?

Korporaal der Schutterij: Ja wel, mijnheer.

Welwillend ingezetene, uitbarstend: Dat is dan toch een schandaal, dat ze u als Gemeenteraads-lid niet vrijstellen van de Schutterij. Daar zal ik ter bevoegder plaatse over spreken.

Korporaal der Schutterij, angstig fluisterend: Doet u dat niet, meneer, doet u dat alsjeblieft niet. Ik ben juist bezig om te trachten als korporaal der Schutterij vrijstelling te verkrijgen van den Gemeenteraad.

(N. v. d. Dag).

Jhr. O. Th. Holmberg de Beckfeldt, die bij de maatschappij „Nederland" te Amsterdam in de plaats is gekomen van den heer Ginjoolen, benoemd mede-hoofdagent der scheepsagentuur voorheen J. Daendels & Co., alhier, is aan boord van de „Koning Willem II" op de reis naar Indië om zich op de hoogte te stellen van den passagiersdienst dier maatschappij in Indië.

De heer **M. A. J. Gerritsen Plaggert**, chef de bureau bij de Ned. Ind. Zee- & Brandassurantiemaatschappij, gaat met 1 Februari a.s. in die betrekking over naar de Ned. Ind. Levensverzekering- en Lijfrentemaatschappij, ter vervanging van den heer Ch. Hulster, die voor deze maatschappij naar Soerabaja gaat.

In aansluiting aan hetgeen gemeld werd betreffende mutatiën onder het personeel van de Ned. Ind. Levensverzekering- en Lijfrentemaatschappij te Batavia, kunnen wij nog mededeelen dat de heer **Ch. Hulster** belast zal worden met de leiding van het eigen hoofdagentschap dier maatschappij, dat te Soerabaja over enkele maanden zal geopend worden.

De firma Schiff & Co. was tot heden vertegenwoordiger van de Ned. Indische Levensverzekering- en Lijfrentemaatschappij te Soerabaja.

Een bal ten hove. De Singapore Free Press bevat een verhaal van het feest, dat de sultan van Riouw gegeven heeft, ter eere van zijn benoeming tot ridder van den Nederlandschen Leeuw.

De aanlegplaats op het eiland Penjengat, waar de sultan woont, was voor die gelegenheid schitterend verlicht, terwijl niet minder dan acht eerepoorten waren opgericht over den afstand, van de aanlegplaats tot het paleis of „istana", dat eveneens schitterend verlicht was. Boven den ingang van het paleis was een groote gouden kroon aangebracht, terwijl in de pendoppo verscheidene nederlandsche wapenborden stonden, geflankeerd ter eener zijde door de hollandsche en mecklenburgsche kleuren en ter andere zijde door de kleuren van Riouw en Lingga, geplooid tot een groote halve maan en ster. In de overige versieringen waren oranje, geel en groen de overheerschende kleuren, terwijl talrijke planten en bloemen er niet weinig toe bijdroegen om het effect te verhoogen.

Op de open ruimte voor het paleis waren twee koepels opgericht. In de eene begroette het muziekkorps van den sultan, gekleed in een zwart uniform met gele oplegsels, de gasten met europeesche muziek terwijl in de andere javaansche balletteuses op de maat van een gamelan haar lichamen en armen in bevallige bochten kronkelden. Het paleis was electrisch verlicht.

Ten 9 ure verschenen de europeesche gasten, meest bestaande uit ambtenaren en officieren, vergezeld van hunne dames. Het dansen was zeer geanimeerd en duurde tot vroeg in den morgen. Tusschen de dansen in kortten de gasten zich den tijd, met te kijken naar de verschillende amusementen, waarmede de inlanders zich vermaakten. De dag begon reeds aantebreken toen de laatste dansers huiswaarts gingen.

Uit Ambon schrijft men aan het Bat. Nwsbl.:

Met den op Fak-Fak verbonden luitenant van Nispen gaat het langzaam vooruit, hoewel de doctoren nog geen conclusies schijnen te durven maken en nog niemand bij hem wordt toegelaten. De wonden sluiten zich, maar de kogel zit nog in de borstkas. Nu moet zoo'n kogel, volgens de luidjes, die ondervinding op dit gebied hebben, niet zooveel kwaad doen, als hij eerst maar goed opgeborgen zit. En hiervoor zorgt het lichaam wel zonder doktershulp. Het projectiel, dat meestal bacteriënvrij den geweerloop verlaat — de hitte doodt ze — komt zuiver in het lichaam, dat zijn eigen weermiddelen verder heeft: als een vlieg door het rag, wordt de indringer direct door een vetlaag omgeven, die verdere infectie door oxydatie b.v. onmogelijk maakt. Zoo loopt onze overste Drijber hier met twee van die ijzeren ballen rond. Een er van in het hoofd nog wel, en de andere in een der beenen. En zij schijnen den stevigen vechtersbaas maar niet te deren.

Allen als een reis met de „Arend" gemaakt wordt, dan wil dat stuk lood in het hoofd wel eens een minder gewenschte meegaandheid toonen en de schommelingen van het schip meemaken. Maar overigens wordt het echt militaire corpus ongemoeid gelaten.

Als er met karang en ander vuil geschoten wordt, wat hier in de buurt nog al gewoonte is, dan zijn de wonden meer te vreezen. Maar daar kwam de heer van Nispen gelukkig vrij van.

Een paar dagen geleden pas kon mevrouw v. N. van Ternate overkomen, om de verdere verpleging voor een goed deel op zich te nemen. Wat was er al een tijd verloopen tusschen den overval en dit wederzien. O, o, die communicatie hier!

In gevallen als dit, gewoon om wanhopig te worden.

Handel. De heer Jan E. de Jong is met 1 Januari uit de firma Palm en van Amstel getreden.

Onder intrekking van alle vroeger verleende volmachten, zijn de heeren H. J. Daum en J. K. J. Lange gemachtigd om voor de firma per procuratie te teekenen.

Makelaardij. De firma Wiechert en der Kinderen is met 1 Januari ontbonden. De heer van den Linden tot nu toe werkzaam bij de Handelsvereeniging „Amsterdam" heeft zich met den heer Wiechert verbonden om voor gezamenlijke rekening zaken te drijven.

De heer K. L. F. Goelst, makelaar alhier, heeft de firma de Bree verlaten en zal met ingang van heden voor eigen rekening zaken drijven.

De makelaardij in discrediet. Pennist, de financieele correspondent van de Locomotief, spreekt een hartig woordje mee over de rare, scharrelende manier van doen die bij sommige makelaars burgerrecht heeft verkregen, en wel naar aanleiding van

---

„Hoe dan?"

„Door bijvoorbeeld den vijand tot een aanval uit te lokken. De „Lorelei" had eenvoudig een boot aan land kunnen sturen."

Hij haalde de schouders op.

„Dat zou dan ook wel tegen de voorschriften geweest zijn."

Maleen dacht een poosje na:

„Welk een ontzettende verantwoordelijkheid nemen de menschen op zich," sprak zij eindelijk, „die over een afstand van de halve aardbol voorschriften uitdeelen, welke zoo blindelings gevolgd moeten worden!"

„Die blinde, punctueele gehoorzaamheid vertegenwoordigt echter ook een macht, zooals er misschien geen tweede bestaat."

Zij glimlachte.

„En toch zou jij niet gehoorzaamd hebben?"

„In dit geval? Neen. Bij den hemel niet."

„Krome ook niet."

Wat zij heimelijk hoopte, gebeurde: Zijn gedachten sprongen op Krome over, wiens naam hij nog niet genoemd had. En tot haar geruststelling praatte hij thans op volkomen onbevangen toon over hem.

„A propos, van Krome! Dat is toch een dolle kerel. Vermetel, zooals je nog nooit gezien hebt. Donnerwetter, ja! Daar heeft hij nu na een paar schermutselingen de Arabische vesting Makdasja ingenomen en zendt vandaar uit bedreigingen, dat het verschrikkelijk is, en dicteert voorwaarden! En aan positieve macht heeft hij zoo goed als niets. Maar het grappige is, dat de enorme beslistheid van zijn optreden zóó intimideerend werkt, alsof hij aan de spits van een heel leger stond. De menigte kan zich zoo iets eenvoudig niet voorstellen, zonder overeenstemmende hoogheidsrechten en macht.

Toen ik onlangs zoo'n zwarte djoembe, die mij niet als plaatsvervanger van den zieken Kramer erkennen wilde, met een oorveeg tegen den grond sloeg — wat terstond het respect herstelde – zeide de schelm later tegen de bediende: „De nieuwe Bana schijnt een koningszoon te zijn. anders had hij het niet durven wagen, mij zoo om de ooren te slaan." Wij hebben het na dien tijd voortreffelijk met elkander kunnen vinden. Zoo redeneeren die kerels nu eenmaal, en wij zijn, op zijn zachtst gesproken, „dom" als wij ons niet naar hun opvatting regelen."

. . . .

Het was den vier en twintigsten December.

Maleen lag geknield op den vloer haar kerstboom te versieren.

Zij had inderdaad een wild oranjeboompje met gouden vruchten gekregen en bevestigde nu de schitterend roode peperpeulen aan de takjes.

Duitschers mogen in verre, vreemde landen het geheele jaar door hun heimwee bedwingen, op den Heiligen Avond doet het zich onweerstaanbaar gelden.

Maleen Dietlas maakte hierin een uitzondering, want zij was in haar eenzaam geboortedorpje bij haar oude grootmama en vroeger bij haar driftige van haar vader gescheiden-levende moeder, nooit zoo gelukkig en levenslustig geweest als hier.

Maar zij had bij de twee planters en andere bekenden uit Duitschland, de weemoedige heimweestemming opgemerkt.

Daarom was de geheele Duitsche kolonie uitgenoodigd den Kerstavond in haar huis te vieren, en het feest zoo gemoedelijk en vroolijk maken, als maar mogelijk was.

Zij voelde zich nu weer eens recht in haar element.

O, zij zou haar landslieden wel doen vergeten, dat zij ver van hun „Heimat" waren! Iedereen zou onder den boom een klein, aardig geschenk vinden. Alle lampjes zouden branden, en kerstliederen zouden gezongen worden, de oude, lieve liederen!

George had ook een opfrissching noodig. Hij was in de laatste dagen, terwijl zij onder zijn liefdevolle zorgen snel herstelde, dikwijls verstrooid en afgetrokken geweest; zorgelijk naar het scheen.

Zij vermoedde, dat het financieele verlies, dat de verwoesting van zijn plantage over hem gebracht had, hem begon te drukken, nu de eerste vreugde, dat hijzelf en Kramer en de beide beambten er goed afgekomen waren, voorbij was.

Zoo gaarne had zij zijn zorgen met hem gedeeld! Hij evenwel wilde die zorgen in haar tegenwoordigheid juist vergeten. Een uitspanning moest zij voor hem zijn, niet zijn vriendin. Daarin moest zij zich schikken en dat deed zij dan ook.

„Mannräuschlein!" dacht zij.

Het oude, Duitsche liefkoozingswoord voor de vrouw duidde heel juist de plaats aan, die hij in zijn hart aan zijn vrouw toewees.

„Hij houdt er van zich met mij te bedwelmen, en weet mij mee te sleepen in zijn roes," dacht zij. „Maar het ware beter voor hem en voor mij, als hij mij toestond, met hem wakker te blijven."

Maar goed als hij voor haar was, innig goed!

Hem ware thans een klein, uitgelezen gezelschap veel liever geweest, dan zoo'n groote, uit alle maatschappelijke standen samengestelde bijeenkomst van de geheele Duitsche kolonie. Maar hij had zonder een woord van tegenspraak gezegd:

„Het zal geheel zijn, zooals jij er pleizier in hebt, mijn lieveling."

Daar er nu in den omtrek van de stad rust heerschte, was hij heden met Jördens uitgereden naar de plantage, en zij waren erg vermoeid teruggekeerd. Zonder te lunchen had hij zich ter ruste gelegd.

„Laat mij eerst maar eens flink slapen," had hij tot haar gezegd. „Dan ben ik voor van-avond weer frisch."

Nu sliep hij dus, terwijl zij den Kerstboom versierde.

(Wordt vervolgd.)

hetgeen in den laatsten tijd te Semarang is gebeurd, en hetgeen een eigenaardig licht werpt op de opvatting die sommigen hebben van het makelaarsbedrijf.

„Ik stel me de zaak zóó voor, zegt Pennist, dat als men de medewerking van een beëedigd makelaar inroept en dezen tegen vergoeding van de gewoonlijke courtage van ½ pct. de waarneming van zijne belangen opdraagt, men vooraf weet dat men met een tusschenpersoon te maken heeft, aan wien het verboden is om handel te drijven in het artikel waarin hij makelaar is.

Wat voorgevallen is, doet denken dat er te Semarang makelaars zijn die ten rechte handelaren in effecten zouden moeten heeten, en komt men als cliënt bij zoo een tusschenhuis te biecht, dan verkeert men in een ongunstige positie, want men betaalt èn de winst èn het bemiddelingsloon.

Te Soerabaja is kort geleden het feit voorgevallen dat een tusschenpersoon door het wegraken van zijn boeken (?) geen opheldering kon geven aan den cliënt die, naar hij meende met recht, om verdere voorlichting vroeg.

Te Batavia heeft zich het geval voorgedaan dat een tusschenman eindelijk moest bekennen dat hij vergeten had een ongedacht surplus den cliënt in het tegoed zijner nota op te brengen.

Waarlijk, op deze manier zou er maar weinig gaan overblijven van het vertrouwen dat men noodig heeft te stellen in het correct optreden van hen die tegen renumeratie zich genegen betoonen om voor anderer belangen zorg te dragen. Men deed dan beter zich flinkweg „handelaar in effecten" te noemen.

Nu meent de cliënt dat door de werkzaamheid van zijn tusschenman voor hem gekocht is van, dan wel verkocht is àan een der relatiën van dien vertrouwensman en dat men hem daarvoor een vergoeding verschuldigd is, naardien alle werk betaald moet worden. En als het dan naderhand uitkomt dat men eigenlijk verhandeld heeft met een engros speculant die voor zijn tusschenkomst nog vergoeding neemt, dan komt men tot de conclusie dat men als cliënt in dubbel opzicht slecht af geraakt.

Naar men hier weet mede te deelen, moet het deficit van een der Semarang makelaarshuizen niet minder dan ƒ 170.000 bedragen. Particulieren zijn er bij voor ƒ 15.000, terwijl het overige leed gedragen moet worden door twee Batavia-makelaars te zamen ƒ 35.000 waarnaast een drietal Semarang-huizen het mogen aanzien dat zij — voor hunne cliënten natuurlijk — het overige verlies zullen hebben te dragen, zegge ƒ 120.000 een burgermans-fortuintje naar ik meen.

Er is voornamelijk zwaar verloren op Redjangs in blanco en Ketahoens in vollen aankoop.

Maar nu zou ik toch meenen dat als die heeren makelaars ook inderdaad de makelaardij beoefenden, zij toch uit hunne boeken de reeks van ongelukkige cliënten zouden kunnen opgeven op wier rekening het verlies dient te komen omdat men qua makelaar immers alleen handelt voor zijne meesters.

In het Semarang-geval is dat naar het schijnt niet wel mogelijk en hoe de adviezen ten aanzien van de evengenoemde aandeelen dan wel aan de goedgeloovige cliënten zullen geluid hebben, komende van een firma wier belangen zich volmaakt tegenstrijdig stelden aan die van hen wier belangen zij voor loon heeten te dienen, nu, dat laat zich beter raden dan beschrijven.

Ik zou wel eens den makelaar willen zien die er persoonlijk een voorraad van Liberia of Damar op na hield. Groote Hemel, wat had die spoedig afgedaan. En bij effecten wordt dat als de meest gewone zaak van de wereld beschouwd.

Zij die in goede trouw hebben verkocht aan het door mij bedoelde Semarang-huis en bij het oploopen van hun tegoed van meening waren dat het koopprisico gedragen werd door de oogenschijnlijk zoo breeden kring van bona fide lastgevers, komen nu van een illusie terug.

Ik weet niet of er eene vereeniging van makelaars bestaat, maar als dat zoo mocht zijn, dan zou ik de heeren in overweging geven om maatregelen te nemen dat schapen, van wie de schurft welbewezen mocht zijn, uit het amphitheater worden geweerd, als beëedigd makelaar tenminste.

Personen als deze waarop ik doel brengen langzaam maar zeker de klad in de reputatie die het corps moet bezitten, wil het zich met recht de vertrouwensmannen noemen van hen die aan de firma's de bela gen toevertrouwen van den spaarpot van vrouw en kind.

Er zijn slimmerds die aan de zaak een mouw weten te passen, maar correct is het niet; en als er veel van die zaken gebeuren waaraan de laatste dagen zoo rijk geweest zijn, dan komt de klad er in, dan blijft de cliëntele weg en dan kan men tusschen de makelaarshuizen onderling aan het afsluiten gaan om te zien wie het 't langst volhoudt, waar alles in een cirkel gaat.

Onze Resident, de heer J. Hofland, heeft zich, naar wij vernemen, candidaat gesteld voor den residentszetel te Kedoe die in het voorjaar open komt.
(Bat. Nwsbl.)

Kolonel J. D. ten Bosch, commandant der derde militaire afdeeling, heeft met ingang van 3 Mei eervol ontslag uit den militairen dienst gevraagd.
(Bat. Nwsbl.)

Köpenick—Mr. Cornelis. Men schrijft aan het N. v. d. Dag:

„Köpenick heeft zijn „Garde-Hauptmann" gehad. En nu komt Mr. Cornelis met zijn batterij-kommandant.

Een paar dagen geleden komt bij mevr. A., weduwe van een hoofdofficier van het N.-I. leger, een mijnheer binnenstappen, chique gekleed en met een citybag in de hand. Aan een bediende, dien hij in de binnengalerij bezig ziet, wordt gezegd even mevrouw te roepen. Alleen zijnde maakt mijnheer van die gelegenheid gebruik in de binnengalerij rond te zien.

Komt mevrouw.

„Goeden morgen, mevrouw! ik behoef niet te vragen of ik hier terecht ben bij mevr. de weduwe A.; ik zie het aan 't portret van mijn ouden kennis Piet A. Wat hebben wij, uw man en ik, in Atjeh vroolijke dagen doorgebracht. Maar à propos, mevrouw! mag ik mij eens voorstellen, ik ben de gepensionneerde batterij-kommandant Wiggers en woon op Tjikinie. En uw zoon is nu ook reeds officier, niet waar? Ik kan hem mij nog goed voorstellen. Laat eens zien, hij zal toen een jaar of acht oud geweest zijn."

Een oogenblik poost de batterij-kommandant, verloren in zijn herinneringen.

„Maar nu ter zake, mevrouw. Ziehier het doel van mijn komst. Twee dames van Deli zouden gaarne een maand of zes te Batavia doorbrengen en hebben mij gevraagd eens te willen uitzien naar een paar kamers in een gezonde buurt en in een net gezin. In geen geval in een hotel of pension. Ze willen gaarne ƒ 100 per maand en per persoon betalen. Ik zelf heb geen plaats in mijn huis, maar als u de dames wilt in huis nemen is de zaak beklonken. Evenwel willen de dames niet de kans loopen om na verloop van een of twee maanden te moeten verhuizen en zouden ze dus gaarne een contract sluiten voor 6 maanden. Blijven ze maar vier maanden te Batavia, dan betalen ze toch voor zes."

Na een oogenblik beraad verklaart mevrouw A. de dames wel in huis te willen nemen. Daarop maakt mijnheer zijn citybag open, haalt er eenige bankbiljetten uit, beziet ze eens even en zegt: mevrouw! ik heb enkel groot geld, heeft u geen klein geld om even op 't postkantoor drie zegels van ƒ 1.50 te koopen, één voor elke dame en één voor u, dan zal ik het contract opmaken en van middag om 5 uur terugkomen om u te laten teekenen."

Mevrouw A., bij wie elk idee van twijfel weggenomen werd op het zien van de bankbiljetten, geeft den man een bankje van ƒ 5.—, waarna de mijnheer zich verwijdert om zegels te koopen.

Tot heden toe is de gep. batterij-kommandant nog niet teruggekeerd!

Het lijdt geen twijfel, of deze artillerie-kapitein is de bekende zegelman van Batavia. Een zekere mate van listigheid zal men hem niet kunnen ontzeggen. Hij moet in Atjeh zeker onder overste A. gediend hebben, of in elk geval zich juiste inlichtingen hebben verschaft."

Tot zoover onze correspondent zegt het Nieuws v. d. Dag v. N. I.

„Moet die man nu maar ongestoord zijn oplichterijen voortzetten? vragen wij aan politie en justitie. Wil zij misschien van onze hulp gebruik maken als zij 't zelf niet kan. Wij nemen aan den vent in acht dagen te pakken. Maar dan moet men 't ons officieel en beleefd vragen."

West-Indië.

Suriname. Het is met de bacoven-cultuur weer niet heelemaal in den haak. Den 6en December l.l. deede eene aanschrijving van den inspecteur van den landbouw aan de ondernemingen, die met gouvernementssteun deelnemen aan de bacoven-cultuur weten, dat de 360 gulden voor het eerste bacovejaar zouden moeten strekken tot aan de eerste verscheping, die op 1 April 1908 is gesteld.

Algemeen is men het wat de belanghebbende ondernemingen betreft, er over eens, dat men hiermede niet uitkomt; alleen omtrent de wijze, waarop het gouvernementssubsidie dan wel zou worden verleend bestaat ernstig verschil van meening. Terwijl de Commissie van advies, inzake de bacoven-cultuur, bestaande uit de heeren F. C. Curiel, A. A. ter Laag, P. M. Nahar en S. H. Gonggrijp, een adres dd. 14 December ll. aan den gouverneur had gezonden, waarin eene gewenschte regeling was uiteengezet, werd dit adres op eene den 29en December ll. gehouden vergadering van de vereeniging voor den grooten landbouw door de overgroote meerderheid der betrokken ondernemingen gedesavoueerd, waarvan er slechts 5 van de 23 zich voor het adres verklaarden, dat blijkbaar niet ver genoeg ging naar den zin der meerderheid, die ook wel verlangt dat het volle bedrag van het geraamde gouvernementssubsidie in den termijn van 1 September 1906 tot 1 April 1908 zal worden beschikbaar gesteld, maar op een andere manier dan genoemde adressanten zich voorstellen. In een rekest, dat door Onze West werd overgenomen hebben de ondernemers van 15 ondernemingen dat uiteengezet. Heel duidelijk is ons dit niet, waar daarin gesproken wordt van aanleg en onderhoud van den eersten aanplant van 1 September 1907 tot 1 April 1908, waar nu in Januari 1907 de eerste aanplant toch al in den grond zit.

De vertegenwoordiger der United Fruit Co., Williams, werd eerlang weer in de kolonie verwacht. Laat ons hopen dat intusschen het bestuur een middel moge hebben gevonden om de zaak in het reine te brengen.

Ons viel deze passus op in het adres van de heeren F. C. Curiel c. s.: de aanteekeningen tusschen haakjes zijn van ons:

„De andere partij (hier worden de planters bedoeld), die bij dezen uitleg (door den inspecteur van den landbouw aangegeven) de geheele onderneming ernstig bedreigd ziet, ja staat voor de onmogelijkheid harer uitvoering, en niets meer gevoelt voor de wordingsgeschiedenis, reeds de hand uitstekende om concessiën in tegengestelden zin, kan zich onmogelijk neerleggen bij de voor haar fatale uitlegging van het desbetreffend contracts-artikel."

Werd hier door adressanten een pique beoogd aan het adres der, niet met hen instemmende meerderheid en zou men werkelijk in Suriname reeds weer vergeten zijn, dat zonder de tusschenkomst van het bestuur van de heele bacoven-cultuur niets zou zijn terechtgekomen, waarvoor nu zij eindelijk zal slagen, zich naar het schijnt nieuwe afnemers opdoen?

Aangenaam was het ons te mogen vernemen, dat het transport der door de United Fruit Co. aan te koopen bacoven aan een nederlandsche maatschappij, de Koninklijke West-Indische Maildienst werd gegund, zoodat de daaruit te behalen winsten niet naar den vreemde zullen vloeien, terwijl genoemde maatschappij dientengevolge in de West-Indische wateren weer vaster in den zadel komt te zitten en mogelijk meer nog dan thans reeds van initiatief kan doen blijken, om aan de Nederlandsche vlag ook buiten de koloniën in die streken eene belangrijke plaats te verzekeren.

Wat verder den landbouw in de kolonie betreft, moet het een groote teleurstelling voor de planters zijn geweest, toen, gelijk wij aan de bladen ontleenen, ook van de laatste zending van 65000 in Wardsche kisten verpakte gekiemde Hevea-zaden van Ceylon niets bleek te zijn terechtgekomen. Zoo langzamerhand heeft het er veel van of men te Paramaribo door de ceylonsche leveranciers zoo'n beetje in de maling genomen wordt, en of men op Ceylon expresselijk alles doet of nalaat om de zendingen te doen mislukken — eerst was een te droge verpakking schuld der mislukking, nu late verzending. Wij wezen er trouwens reeds op, dat men op Ceylon zich niet bepaald aan een goed kantoor vervoegt, waar op dat eiland een streven duidelijk merkbaar is om den uitvoer van Hevea-zaden zooveel mogelijk te belemmeren en zoo mogelijk zelfs te verbieden, ten einde aan de kolonie den voorsprong op het gebied der caoutchouccultuur zoo lang als het maar gaat te verzekeren.

Het bericht betreffende mislukking der proeven met de katoen-cultuur in deze kolonie en besluit om die proeven te staken, schijnt in algemeenen zin blijkens eene mededeeling van den heer de Monchy aan de bladen minstens ietwat voorbarig te zijn geweest. Nog onlangs zijn hier te lande van het surinaamsche bestuur berichten ontvangen betreffende proeven met de katoen-cultuur in het district Coronie. Vast schijnt alleen te staan dat de proeven met die cultuur in de omstreken van Paramaribo niet tot de gewenschte uitkomst hebben geleid en dáár zullen worden gestaakt. De heer de Monchy wijst er op dat tot deze minder bevredigende uitkomst de toestand kan hebben bijgedragen, waarin vele plantages om Paramaribo tengevolge van de crisis der laatste jaren zijn gekomen. Maar Paramaribo en de naaste omtrek maken niet de heele kolonie uit, merkt de heer de Monchy op, die vertrouwen blijft in de toekomst der katoencultuur voor Suriname, zij het ook niet dan na het overwinnen van vele moeilijkheden en bezwaren.

De balata-stroopers beginnen het veld hunner operatiën meer naar het centrum der kolonie te verleggen. Onze West meldde het volgende:

„Op een grondje in Beneden-Saramacca ter hoogte van Frederici'sgift is door de politie een hoeveelheid balata in beslag genomen, door strooperij op domeingrond verkregen. Het gelukte de politie voldoende aanwijzingen in handen te krijgen om de vermoedelijke daders, een creool en twee engelsche negers, in hechtenis te nemen. Bij een bezoek door den wd. districts-commissaris gebracht aan de plaats waar de balata gestroopt is, werd bovendien geconstateerd, dat de bolletrie-boomen afgetapt waren op een wijze in strijd met daaromtrent geldende voorschriften. Men vermoedt dat de boomen tengevolge der mishandelingen zullen sterven."

Wordt het niet zoo langzamerhand tijd tegen de maraudage op verschillend gebied in de kolonie preventief op te treden?

Curaçao. Aangenaam was het ons aan de Wekker het volgende bericht te kunnen ontleenen:

Bij beschikking van den president der Venezuelaansche republiek is besloten, dat zoowel de invoer van buitenlandsche goederen als de uitvoer van voortbrengselen van het land geschieden mogen in vaartuigen, die niet minder dan 20 ton inhoud hebben. Aan de administrateurs der douanen en aan de consuls der republiek is gelast, geen schepen van mindere dan de aangegeven tonnenmaat uit te klaren.

Voor een groot deel der curaçaosche kleine handelsvloot zal nu het verkeer met Venezuela weer open staan.

Van Vreemde Koloniën.

Het onderwijs op de Philippijnen. Zooals wij reeds mededeelden wordt ongeveer het een-zesde deel van het budget dezer amerikaansche kolonie besteed aan het onderwijs, en gaan de Amerikanen ook zeer prat op deze ontwikkeling van het philippijnsche volk, waaraan evenwel de egoïstische zijde niet ontbreekt, daar toch het leeuwendeel wordt besteed aan een duizendtal amerikaansche onderwijzers en onderwijzeressen, die hebben te arbeiden in hoofdzaak aan het doel, de engelsche taal tot landstaal te maken.

Wij hooren zoo dikwerf en behooren zeer zeker zelven ook tot hen, die verkondigen dat volksontwikkeling mee een der grondslagen is van de economische ontwikkeling van een land, maar meenen dat een te hard van stapel loopen in dit opzicht niet alleen zijn schaduwzijde heeft, maar ook gevaren oplevert. Laat ons eens b. v. de Manila Times hooren, die in haar nummer van den 20en December ll. onder het hoofd: „Wat moet er van hen worden?" het volgende schreef:

„Onlangs verscheen in deze kolommen een interessant onderhoud tusschen den minister van oorlog en den superintendant der openbare scholen te Manilla. Naar het verhaal luidde, wenschte de eerste te weten wat er moest worden van al die door de openbare scholen opgeleverde leerlingen en het antwoord van den heer O'Reilly was: „Dat is uw zaak, Excellentie." Interessant voorzeker, maar op een gevaar wijzend, dat alles behalve interessant is.

„Wij (d. w. z. de kolonie zelve) hebben millioenen dollars besteed om de Philippijnen op te voeden en tot welk doeleinde? De tijd nadert waarin de scholen mogelijk tweehonderd duizend leerlingen per jaar zullen afleveren, die den geheelen cursus hebben doorloopen. Wat moet er van hen worden? Hebben de jaren van onderwijs hen geschikt gemaakt voor eenigen eerlijken arbeid? Hoevelen hunner zullen het land bebouwen of hunne handen bezoedelen met den handenarbeid der onwetende massa, die zij hebben geleerd te beklagen zoo niet te beklagen.

„Wij gelooven de feiten niet verkeerd te beoordeelen wanneer wij zeggen dat van wellicht honderdduizend dit jaar af te leveren leerlingen, nauwelijks honderd kunnen worden gevonden, die het werk van een muchacho (bediende) willen doen. Zij zijn voor een nieuwe omgeving opgevoed. Zij vatten hunne opvoeding op als een ornament, niet als een middel, tenzij voor eene of andere betrekking. Naast den zoon van den illustrado (notabele) zat de zoon van den veldarbeider en aan beiden is dezelfde les geleerd van hoop op aspiratiën. De verrichte arbeid op dit gebied was veeleer academisch dan utilitaristisch, de onvermijdelijke uitkomst is: een horde ontevreden jongelieden, allen de vervulling hunner aspiratiën eischend en bijna allen daarin teleur te stellen.

„Het antwoord van den heer O'Reilly was volkomen ad rem. Het ziet er nu naar uit, dat in plaats dat de scholen een leger nuttige arbeidzame jongelieden over het land zullen uitstorten, het een leger zal zijn van ontevreden jongelieden, de veldarbeid evenveel honderdduizenden zal missen als de scholen zullen hebben afgeleverd. Iemand heeft geblunderd, en een verandering in den tegenwoordigen stand van zaken kan niet te spoedig plaats hebben.

„Het valt niet moeilijk een geneesmiddel aan te wijzen. Het zal een ieder invallen. Wat deze eilanden langs opvoedkundigen weg er bovenop moet helpen, zijn ambachtscholen, landbouwscholen, en eindelijk technologische scholen, en tenzij dit gedaan worde om een toestand te verhelpen, die misschien de ernstigste veroordeeling van onzen arbeid hier inhoudt, mogen wij gevoegelijk twijfelen of ons zoo geroemd opvoedingswerk in de Philippijnen wel waard is om het te loven."

Wanneer het amerikaansch bestuur in stede van elk jaar vijf millioen pesos van de koloniale financiën aan onderwijs en nagenoeg twee en een half maal dit bedrag aan dikwerf knoeiende amerikaansche ambtenaren uit te geven, zoodat geen geld overbleef voor onderhoud en aanleg van wegen, deze behoorlijk had onderhouden en uitgebreid dan zouden de Philippijnen er thans in economisch opzicht beter voor staan dan werkelijk het geval is.

Voor hen, die van volksonderwijs alleen alle heil verwachten, schijnen de Philippijnen een leerzaam voorbeeld te zullen opleveren.

Fransch Guyana. Den 5en December ll. opende gouverneur Picanon de zitting van den Conseil Général, waarin de begrooting is behandeld met eene rede, naar aanleiding waarvan wij het volgende opmerken. In de eerste plaats constateerde de gouverneur dat de moeilijke toestand, waarin de placers verkeerden, die niet voldoende tegen de maraudage beschermd waren, was verbeterd tengevolge van de opstelling van verscheidene gendarmerie-posten op daartoe uitgezochte punten.

Welke waarde de goud-industrie voor deze kolonie heeft, blijkt uit het feit dat op uitvoercijfers voor de jaren 1902—1905 van 12.133.000, 12.330.000, 10.653.000 en 9.939.000 franken het goud met totalen van 11.517.000, 11.709.000, 9.943.000 en 9.349.000 franken eene overwegende plaats inneemt.

Het was dus niet te veel van den gouverneur gezegd, toen hij aan deze industrie en aan deze alleen toeschreef, dat iets van belang in Fransch Guyana kon tot stand komen.

De goud-industrie is een levensquaestie voor Fransch Guyana. De kolonie teert er geheel op en in dit opzicht komt het ons niet van belang ontbloot voor uit de rede van den heer Picanon het volgende aan te halen.

Na er op gewezen te hebben, dat zijns inziens de formaliteiten te bezwaarlijk waren voor de inning der rechten op inlandsch goud ad 226 franken per kilogram, zei de heer Picanon:

„De fraude is ingenieus. Zij heeft er zich op toegelegd om tusschen de mazen van het net door te glippen, dat door de decreten van 18 Maart 1881 en 20 Juli 1901 zoo kunstig was gespannen en ik moet bekennen dat zij er grootelijks in is geslaagd. Hoe deed zij dan?

„Telkens waar haar dit mogelijk was deed zij na de extractie het goud op vreemd gebied overgaan en wij verliezen uit dien hoofde jaarlijks van 600000 tot 700000 franken aan rechten, misschien zelfs wel meer."

Onder applaus der vergadering deelde de heer Picanon daarop mede, dat hij een ontwerp ordonnantie had ingediend, waarbij de aankoop en verkoop van inlandsch goud in de kolonie worden vrijgesteld en alle bezwarende formaliteiten voor de inning der rechten opgeheven.

Herhaaldelijk hebben wij op het gevaar gewezen, dat in den aankoop van het zoogenaamde vreemde goud te Albina was gelegen — het was als het ware een premie ten onzent op de maraudage gesteld. En we begrijpen, dat waar het bestaan eener kolonie als Fransch Guyana zoo nauw verbonden is aan de goudindustrie, alles wat aan deze en hare uitkomsten voor de kolonie afbreuk kan doen noodzakelijk ontstemming moet teweeg brengen, die langzamerhand er toe komt om de feiten steeds meer te vergrooten.

Tot nu toe was men in fransch koloniale mijnkringen geneigd aan te nemen, dat door den opkoop van het vreemde goud te Albina jaarlijks gemiddeld twee tot driehonderd kilogrammen goud aan de rechten in Fransch Guyana werden onttrokken. De raming van den heer Picanon op een jaarlijksch verlies aan rechten van 6 tot 700000 franken tegen omstreeks 226 franken per kilogram, wijst er op dat men te Cayenne thans aanneemt, dat Albina telkenjare ongeveer drieduizend kilogrammen goud opkoopt, d.i. een hoeveelheid gelijkstaande met ongeveer drie vierde van de officieele goudproductie van Fransch Guyana.

Waar het hoofd van bestuur aldaar zich zulke scheeve voorstelling maakt van de transactiën van Albina, is het te begrijpen dat bij de diensten in die kolonie, welke voor hare geldmiddelen hebben te waken, een soort van wrok opkomt tegen den nabuur, die door zijne faciliteiten ten opzichte van het zoogenaamde vreemde goud het land zulke groote schade heet te berokkenen. En we meenen dan ook hierin de oorzaak te moeten zoeken van het optreden der fransche douaniers op de Marowijne, een optreden, dat zeker niet langer mag worden getolereerd, al hebben wij er eenigermate aanleiding toe gegeven, door niet te goeder tijd met de naburige kolonie te trachten tot overeenstemming te komen betreffende maatregelen tegen de maraudage, welke het ook in ons belang was zooveel mogelijk te onderdrukken. Afgescheiden daarvan, dat we ons de huidige onaangenaamheden hadden kunnen besparen, zullen we er nu van lusten, nu in Fransch Guyana alle formaliteiten ten aanzien van de inning der rechten zijn komen te vervallen en heel de oostelijke grens van Suriname slechts door een handjevol politiedienaren en een memoriepost tegen invallende marauders is beschermd.

Het komt ons voor, dat hier, zij het ook onnadenkend, maar daarom toch niettemin op onvergeeflijke wijze, terwille van de belangen van enkele handelaren een groot koloniaal belang werd verwaarloosd.

De jute-cultuur in Engelsch-Indië. Het is tegenwoordig het gulden tijdperk voor de vezelstoffen: katoen, manilla-hennep en jute, alles gaat de hoogte in, wat den prijs betreft wel te verstaan, die er voor gemaakt wordt. Overal waar de betrekkelijke cultures reeds bestaan, ziet men dan ook daaraan uitbreiding geven, terwijl pogingen voor de invoering elders niet uitblijven.

In Engelsch-Indië, dat op het oogenblik nog het monopolie voor de jute-cultuur houdt, is men doende deze cultuur ook buiten Bengalen ingang te doen vinden, waar de voor die cultuur beschikbare gronden naar het schijnt reeds geheel ingenomen zijn. Onlangs werd te dien einde door den heer Finlow, specialiteit in jute-aangelegenheden voor het gouvernement van Oost-Bengalen en Assam, op verzoek van den waarnemend inspecteur-generaal van den landbouw, Sly, eene reis gemaakt door de provinciën Bombay, Madras en de Centrale Provinciën om de mogelijkheid te onderzoeken van de invoering der cultuur in die streken. Aan het omtrent die reis door den heer Finlow uitgebracht verslag wordt het volgende ontleend:

In de eerste plaats wordt beschreven welke voorwaarden de cultuur in het algemeen aan bodem en klimaat stelt: een hooge temperatuur, een vrij goede samenstelling van den bodem, een regenval van meer dan 100 millimeters, verdeeld over het tijdperk van den groei van den oogst, zoodat terwijl de jonge planten voldoende water krijgen om den groei te verzekeren, de grootste hoeveelheid valt, terwijl de planten volgroeid zijn — een geregelde voorziening van irrigatie-water kan in de plaats hiervan treden —, en een voldoende hoeveelheid helder water voor het rottingsproces van den oogst, nadat deze is gesneden. De onkosten op gemiddeld 35 roepies per acre stellende, wordt de winst berekend op 85 roepies per acre, d. i. 340 roepies per hectare.

Buiten Bengalen kwam aan rapporteur de klimatologische toestand in Madras voor deze cultuur gunstiger voor dan die in eenig ander door hem bezocht deel van Indië, en in het bijzonder kwamen hem de drie groote delta's van Godavery, Kistna en Cauvery als ideale centra voor deze cultuur voor. Alleen zou men eenige moeite hebben, bepaaldelijk in de lage landen, in het bepalen van den zaaitijd.

Waarschijnlijk zal het gouvernement van Madras nu wel de handen aan de ploeg hebben geslagen, om te trachten deze cultuur in het gewest in te voeren, er valt toch voor de bevolking heel wat aan te verdienen en de vraag naar het product neemt steeds toe bij steeds stijgende prijzen. In 1895 bedroeg de totale productie van Engelsch-Indië 5.5 millioen balen, terwijl die van 1905—1906 tot 8 millioen balen steeg, waarvan resp. 3.5 en ruim 4 millioen balen werden uitgevoerd, terwijl de consumptie van de locale juteindustrie in die tien jaren van 2 tot ruim 3 millioen balen vermeerderde.

Eene conferentie van inlandsche dames te Calcutta. Den 29en December ll. had in het Bethune-College in de hoofdstad van Engelsch-Indië de eerste Indian Ladies Conference plaats, bij gelegenheid van de nijverheidstentoonstelling aldaar. Voor het eerst wellicht in de geschiedenis van Engelsch-Indië waren uit alle deelen van het uitgestrekt gebied de dames uit de hoogste standen en de gemalinnen van regeerende vorsten, ten getale van eenige honderden, samengekomen, om onder het presidium van de Maharani van Baroda de belangen van het land uit het oogpunt harer sekse te bespreken. Men zag er brahmaansche, mohamedaansche, parsische en christenvrouwen zusterlijk vereend, zooals de Maharani van Baroda, die kort te voren van een groote buitenlandsche reis door de Vereenigde Staten en Europa was teruggekeerd, ook reeds de dames van Baroda heeft weten samen te brengen voor gemeenschappelijke bijeenkomsten. Een mooi moment in deze vergadering moet geweest zijn toen de dichteres, mevrouw Sarojini Naidu, in een gloedvolle rede de vrouwen van Indië van elke kaste aanspoorde om zich de waardige afstammelingen te toonen der heldinnen uit de geschiedenis en zich zonder onderscheid van geloof of kaste te vereenigen, om het welzijn harer sekse en den eindelijken voorspoed en grootheid van Indië te bevorderen. Een Swadeshi-speech op het einde der vergadering scheen bij deze dames in minder goede aarde te vallen.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Weekblad voor Indië. No. 35. 1906.

Waterroede en watervinders, door Orion. — Brieven uit patria I, door Jan Willemsz. — Vroegere Indische buitenplaatsen, door Gabriël. — Nieuwe artisten naar Indië (met foto's) door Amateur — Minangkabausche districtshoofden naar Java (met foto's), door Ganesa. — Zeemeerminnen (met foto's), —'Indische indrukken, door Carlo. — Van een buitenpost (Ongeschikt voor postcommandant), door M. W.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië. 1906. Afl. 6.

Fixatie-absces bij een geval van aanhoudende koortsen na typhus, door Dr. A. A. F. M. Deutmann. — Een geval van dood na intraduraalanaesthérie met stovaïne, door N. F. Lim. — Een geval van blaasverwonding door het infanterieprojectiel model '95, door J. A. van Dijk. — Eenige statistische en andere gegevens, ontleend aan de civiel geneeskundige jaarverslagen en aan de rapporten omtrent besmettelijke ziekten in Nederlandsch-Indië over het jaar 1905.

Teysmannia. 1906. No. 12.

Zwavelkoolstof als insectendoodend middel. — Blackwattle-cultuur in Natal (Acacia decurrens var. mollissima), door H. J. Wigman. — Ananas als vezelplant, door J. H. Heijl. — Amerikaansche opvattingen over de vruchtbaarheid van den grond (slot), door E. C. Jul. Mohr. — Een middel om het snel bederven van versche ooft tegen te gaan. — De cultuur van de vanille. — Het ranzig worden van de klapperolie. — Individueele alcaloïdverschilen bij cocaplanten, door Dr. A. W. K. de Jong. — Leidraad voor den aanleg van een koffieproeftuin te Sidakalang (Res. Tapanoeli), door L. E. Dom. — Eene ziekte in de thee veroorzaakt door Pestalozzia, door Dr. Ch. Bernard.

De Indische Mercuur. 29 Januari 1907.

Koloniaal Museum te Haarlem. Beslissing in zake de prijsvraag over het jaar 1905. Onderwerp: Handleiding voor de fruitteelt in de Nederlandsche koloniën. — Uit het Verslag over 1905 van het Departement van Landbouw in Ned. Oost-Indië. — Caoutchouc. — Jaarverslag van den plantentuin op Ceylon. — Opmerkingen naar aanleiding van het jaarverslag der Gouvernements-Kinaonderneming. — Soekaboemische Landbouwvereeniging. — Internationaal Petroleum-congres. — Nieuwe Maatschappijen. — Spoor- en tramwegontvangsten. — Technisch Bijvoegsel. Enz.

J. J. REESER
Meubeleering,
Behangerij, Stoffeerderij.
Piet Heinstraat 116. Elandstraat 76 en 85.
Telephoon 1740.

Restaurant KNAPPSTEIN
Vlamingstr. 15-17. Tel. 2479. Den Haag
Plats du Jour à 50 ct.
Diners à f 0.80, f 1.20 en f 2.—
A la Carte degelijk tegen matige prijzen.
Van 1888 tot 1902 Chef-Kok, Rest. Riche, alhier.

Heeren Rookers!
Bijzonder aanbevolen het merk
CONSULADO
een zeer geurige **3 cts. Sigaar**
A. G. AUDIER, Prinsestraat 134,
hoek NOORDWAL.

NIEUW
Malthusianisme.
Damesdeskundige.
MEVROUW ADRIAAN
Regentesselaan 362,
einde halte lijn 5.
Consult dagelijks, Zondags op verzoek.

H. v. DOOREN & Cie.
MODES.
DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

Huishoudkarntjes
worden met veel succes ook in de Koloniën gebruikt, zijn zeer geschikt voor het maken van versche karnemelk, slagroom en het klutsen van eieren. Aanbevelend,
Riviervischmarkt 9, den Haag.
Landbouwkantoor, M. J. SPRUYT.

J. F. HANSEN, Mr. Smid.
MAGAZIJN van
Baden, Geysers, Haarden, Kachels en Fornuizen.
GASORNAMENTEN,
Huishoudelijke Artikelen.
KEPPLERSTRAAT hoek Regentesselaan,
'S-GRAVENHAGE.

Ch. F. RIJKEN & Co.
Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIEUWSTRAAT No. 26.

De Goedkoope Winkel van
H. DE LA COURT.
Chemische producten,
Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS.
Hemsterhuisstraat 283.

W. PAULUSSEN.
Drogist, SPUI 156a
recht over de St. Jacobstraat.
GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres
voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

ELITE SHOES
Maat- en Reparatie-Ateliers
Vos in Tuinstraat 4
tegenover „Hotel des Indes"

H. HESSELS & ZOON
Importeurs van
Amerikaansch Schoeisel
Schoeisel voor Indië
Piet Heinstraat 117

„ADLER" Schrijfmachine.

Onmiddelijk, volkomen en blijvend zichtbaar schrift, groote doorslagkracht om tot 15—20 doorslagen tegelijk met het origineel te maken. Bijzondere eenvoud in constructie, voorzien van alle denkbare voordeelen. Voor Indië de meest gewilde machine
Hoogste onderscheiding **Gouden Medaille, Tentoonstelling van Gemeente-Administratie**, gehouden te Amsterdam, Sept. 1906.
Imp.-Exp.: B. J. RUBENS & Co,
Amsterdam, 11 Nic. Witsenkade.
Telefoon **1923**

G. J. HEEMSKERK
OBRECHTSTRAAT 198 hoek REINKENSTRAAT.
Telephoon **3641**.
Van af heden verkrijgbaar de Koffie en Thee der **Firma de Wed VAN NELLE** te Rotterdam.

Koffieprijzen p. ½ K.G.		Theeprijzen p. ½ K.G.	
Rood merk . . .	60 cts.	Gebroken N°. 1	f 1.50
Zwart " . . .	54 "	Afternoon tea .	" 1.25
Groen " . . .	52 "	Zuivere theëen	" 1.00
Paarsch " . . .	50 "	" "	" 0.80
		" "	" 0.65

Ook verkrijgbaar **Alex Meier Koffie** prijzen 57½, 67½, 80 ct.
Thueré Thee f 1.50, 1.25, 1.00, 0.80
Aanbevelend, **G. J. HEEMSKERK.**

Allen, die zich afgemat en lusteloos gevoelen,
zenuwachtig en zonder energie zijn, geeft Sanatogen nieuwe levenslust en levenskracht. Door meer dan 4000 Professoren en Geneeskundigen schitterend beoordeeld. Verkrijgbaar bij H. H. Apothekers en Drogisten. Brochure kosteloos van het Hoofdagentschap der Sanatogen-Werke, Amsterdam, — Heerengracht 278. —

Brückel Mutzenbach,
Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
'S-GRAVENHAGE.
Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

Er biedt zich aan:
een **heldere werkster** voor heele of halve dagen, ook voor kantoren schoon te houden.
Adres: Mej. SNOEK,
Spijkermakerstraat 84, huis.

TRANSVALIA.
Prins Hendrikstraat 74.
Extra voorraad Dienstbodenboezelaars,
Wollen Ondergoederen
ook in
ECHT JAEGER.

Th. FRANKEN,
Confiseur, Patisier, Glacier,
Sumatrastraat 1g, bij het Kanaal,
's-GRAVENHAGE.
Telefoon No. 1460.

Nieuw-Malthusianisme.
Mevrouw VAN DAM
dagelijks te spreken van **10--4** en van **7--9** uur.
(Zondag op verzoek).
-:- Tollensstraat 106 -:-
Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.
Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos

JAN MESKER & Co.
Prins Hendrikstraat No. 48.
Complete Meubileering van Huizen in koop en in huur.
VERHUIZINGEN EN TRANSPORTEN.
TELEFOON No 3983.

AUG. SAVELKOUL.
Voorheen J. VAXELAIRE & Co
AMSTERDAM. — — — — — ***BATAVIA.***
Singel hoek Heiligeweg. *Rijswijk.*
Indische Uitrustingen.
VRAAGT GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT.

H. VAN ROOY,
Amerikaansch- en Fransch Schoeisel
Bankastraat 4 L, Den Haag,
naast de Melkinrichting „DE SIERKAN".

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,
DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.
LUNCHEON ROOM.
Haagsche Beschuit.

AGUILARS
Port-, Sherry- en Madeirawijnen
zijn alom bekend.
VRAAGT PRIJSCOURANT.
Hoofdkantoor Heerengracht 3, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.
Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

A. KREIJMBORG & Co.
HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.
Huis van den Eersten Rang
LEIDSCHESTRAAT hoek Heerengr. Teleph. 3200.
Modernste inrichting voor **Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleeding,** gemaakt en naar maat.
Aan de afdeeling Kleeding naar Maat zijn verbonden: 1 Professeur de Coupe en 10 Coupeurs met assistenten. Coupe Système Americain
Uitrustingen voor de Indiën.
Uniformen, Gala- en Automobielkleeding. Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleeding.
Parterre: Heerenkleeding;
1e Etage: Kleeding naar Maat; 2e Etage: Kinder- en Jongeheerenkleeding.

N°. 6. Donderdag 7 Februari 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	*f* 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.–
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	*f* 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht**, Den Haag.

Voor **Administratie** en **Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **51 Verhulststraat**.

Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, **NIEUWE MOLSTRAAT 20**, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f5.– 'sjaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in één schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van de Nederl. Afdeeling van de N.-I. Maatschappij van Nijverheid en Landbouw:

Openbare Vergadering, op Donderdag **7 Februari 1907.** 's avonds te **8** uur te 's-Gravenhage, **Zuid-Hollandsch Koffiehuis,** Zaal No. 4. Onderwerp:

„Over Cultuur en Bereiding van Rijst“, met lichtbeelden.

Inleider: de Heer **Dr. A. van Bijlert**, Leeraar aan de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool te Wageningen.

Er zal gelegenheid gegeven worden voor debat.

Toegang ook voor niet-leden.

De Secretaris
Stibbe.

II. Van de Vereeniging „Moederland en Koloniën“:

Openbare Algemeene Vergadering op Donderdag **14 Februari,** des avonds te **8** uur precies, in het **Zuid-Hollandsche Koffiehuis,** Groenmarkt Den Haag.

Agenda:

I. Mededeeling van het Bestuur ten aanzien van de Statuten en Reglementsherziening en eerste behandeling daarvan.

II. Voordracht van den heer J. L. van Gennep, oud-assistent-resident, over: Het **Jang-Plateau en de plannen voor zijne exploitatie.**

Punten van Behandeling:

1°. Geschiedenis van het plan.
2°. Aardrijkskundige beschrijving van het Hoogland.
3°. Omschrijving van het plan.
4°. Eenige lichtbeelden van het Hoogland.

Gelegenheid tot debat.

Namens het bestuur:
De Secretaris der Vereeniging,
J. L. Swart.
Stephensonstraat 23.
Den Haag.

De Tentoonstelling van Sumatraansche Kunstnijverheid te Leiden.

Het bestuur der afdeeling Leiden van Oost- en West, en speciaal haar volijverige secretaris, mr. *E. Rijke,* heeft zich bizonder verdienstelijk gemaakt door het tot stand brengen eener zeer goed geslaagde tentoonstelling van Sumatraansche kunstnijverheid in de zaal der *Leidsche Kunstvereeniging,* die van 26 Januari tot 5 dezer geopend is geweest en veel bezoekers trok. Dit laatste was echter meer een gevolg van de onvermoeide propaganda door hetzelfde bestuur er voor gemaakt, dan van de groote belangstelling van het Leidsche publiek in zaken Ned.-Indië betreffende, want die laat evenals trouwens bij het meerendeel der Nederlanders nog alles te wenschen over. Het arbeidsveld onzer vereeniging op het gebied van gestadige opwekking dier belangstelling is dan ook nog altijd onafzienbaar groot, al worden er zoo nu en dan eenige personen voor gewonnen, die, naar wij hopen, weer op hun beurt den propaganda-arbeid zullen willen voortzetten. Een uitnemend middel hiertoe is juist zulk een tentoonstelling. Wat kan meer belangstelling-opwekkend werken dan het zien van den handenarbeid der bevolking, die er een deel van haar ziel in legt. Dit is te Leiden thans opnieuw proefondervindelijk bewezen. De daaraan besteede moeite en zorgen zijn dan ook ruimschoots beloond geworden, niet alleen door de groote waardeering en bewondering die het tentoongestelde bij alle bezoekers zonder onderscheid opwekte, maar ook door het verblijdend feit dat de afdeeling in enkele dagen een tal leden rijker is geworden. Wel een bewijs van de nuttige activiteit der afdeeling!

Volgens de catalogus, die ruim 200 nummers telt, zijn de zeer belangrijke inzendingen te danken aan: J. A. Abeleven, ingenieur Ned.-Ind. Spoorwegmaatschappij, Hilversum; naamlooze vennootschap «Boeatan», 's-Gravenhage; mevrouw M. ten Bosch-Bosscher, 's Gravenhage; I. Bouwens, 's-Gravenhage; D. H. Brandenburg, adj.-comm. depart. van Financiën 's-Gravenhage; Gemeentebestuur van Delft; H. D. E. Engelhard, oud-ass.-resident, Amsterdam; C. den Hamer, Amsterdam; P. J Kooreman, oud-resident van Sumatra's Oostkust; Ch. A. van Ophuysen, hoogleeraar, Leiden; W. Rooseboom, oud-Gouv.-Generaal van Ned.-Indië, 's-Gravenhage; P. F. Schotel, Leiden.

Het was eene gelukkige gedachte om na de groep-tentoonstellingen, in den Haag gehouden, die ieder een afzonderlijke techniek golden, nu eens eene expositie gewest gewijze te rangschikken. Al was natuurlijk niet alles vertegenwoordigd wat het ook op kunstnijverheidgebied zoo rijke eiland Sumatra kan opleveren, toch gaf deze tentoonstelling een treffend beeld van de kunstvaardigheid en den goeden smaak van den Sumatraan in de verschillende landstreken.

Uit Atjeh zag men er, behalve de bizondere goedgesmede en sierlijk bewerkte wapens als rentjongs, klewangs en krissen, ook zeer verdienstelijke gouden en zilveren sieraden, naast bijzonder smaakvolle rijke weefsels in eigenaardig diep-donkeren toon, door een versiering van fijn goud- en zilverdraad opgevroolijkt, en tevens kopergietwerk in den vorm van lampen, kommen en schalen. Deze laatste ook van Sumatra's Westkust afkomstig, vooral van Soengai-poear; filigraan of — cantille werk van Padang, weefsels van Kota-gedang, Siloengkan, Batoe Bara, Assahan en de Battaklanden; Palembangsch lakwerk, o. a. een groote doos als schrijfcassette in zeldzaam mooi oud goud-lak en twee reuzen-cocosnooten (klappa laoet) als eend gemonteerd, waarnaast een paar kunstig uitgesneden voorwerpen van klapperdop prijkten, meer eigenaardig dan fraai. Ook het bamboe-snijwerk en de vlechtarbeid in den vorm van matten, manden en doozen waren aanwezig, en nog veel meer, te veel om op te noemen.

Het geheel was op verschillende tafels en langs de wanden goed geëtaleerd zoodat het een zéér aangenamen indruk maakte, zooals ook de presidente der Vereeniging met groote waardeering getuigde, toen zij verleden Maandagavond vóór zij hare voordracht over onze Indiën in het Volkshuis te Leiden hield, deze tentoonstelling bezocht. De heer Rijke heeft zich de moeite getroost de bezoekers zelf rond te leiden om hen die zulks wenschten van een en ander uitlegging te geven, een in den regel dankbaar werk, dat goede vruchten afwerpt.

Van de inzending van Boeatan werd ook menig stuk verkocht. Het meest vielen in den smaak de Palembangsche zakdoekjes en de zijden loopers met gouddraad doorweven.

De afdeeling Leiden kan dan ook met groote voldoening op deze hare eerste tentoonstelling terugzien en zal zeker op den ingeslagen weg voortgaan

Het opstootje in Kediri.

De berichten, die ons omtrent het voorgevallene in Kediri bereikten, waren uiteraard kort en gaven geen helder overzicht van hetgeen daar is gebeurd. Zooveel schijnt evenwel vast te staan, dat in de buurt der suikeronderneming Baron een troep van vijftig opstandelingen, onder de leiding van een goeroe, zich tegen het bestuur heeft verzet, en dat bij de pogingen om de beweging te onderdrukken, twee inlandsche ambtenaren, de wedono's van Brebek en Ngandjoek, twee inlandsche politie-dienaren en een desa-hoofd het leven lieten, terwijl de assistent-resident Henry werd gewond. Eene compagnie infanterie, onmiddellijk uit Soerabaja ter assistentie opgeroepen en per spoortrein naar de plaats, waar zich dit voorval had afgespeeld, gezonden, had eene ontmoeting met de opstandelingen, van wie er na vruchtelooze sommatie, met den hoofdaanlegger een zestiental door twee salvo's werden geveld, terwijl de rest òf gevangen genomen werd òf zich uit de voeten maakte, waarna de troep onmiddellijk weder naar zijn garnizoen terugkeerde. Hieruit valt af te leiden, dat het bestuur verdere hulp niet behoefde.

Zooals dan ook reeds geseind werd, had de bevolking zich volmaakt rustig gehouden en vond de beweging bij haar geen weerklank. Het heele geval schijnt dus te moeten worden beschouwd als het optreden van een geestdrijver met een waarschijnlijk niet uit de elite der inlandsche bevolking samengeraapte bende, van welk optreden evenwel vijf inlandsche dienaren van het gouvernement het slachtoffer werden, ongerekend de gewonden, die bij dit opstootje vielen.

Overtuigd als wij zijn, dat het gouvernement thans in Indië streeft, om in het belang niet alleen van Nederland maar ook en vooral van de inlandsche bevolking het bestuur dier landen te voeren, waartoe in de eerste plaats rust en orde moeten heerschen, geeft het voorgevallene ons aanleiding op het een en ander te wijzen, in verband ook met andere feiten.

In het oost-indisch overzicht in ons vorig nummer werd o.a. aangehaald, wat omtrent den toestand in het Buitenzorgsche aan het S o e r. H b l. werd gerapporteerd. De vergelijking tusschen de lakschheid, in deze aan het bestuur toegeschreven, en de diligentie in haar optreden tegenover misstanden in de Buitenbezittingen, gaat natuurlijk niet op, waar het éene politiezaak is en het andere de militaire macht regardeert.

Intusschen werd door dezen schrijver, wiens mededeelingen dan ook daarom door ons werden aangehaald, toch de vinger op een wonde plek gelegd, waarop het voorgevallene te Kediri wederom een helder licht doet opgaan — het volslagen gemis eener goede politie.

In een mohamedaansch land als Indië, waar geestdrijvers zoo licht vat krijgen op hunne dikwerf bijgeloovige omgeving, kunnen dergelijke tooneelen als te Kediri voorvielen zich telkenmale afspelen. Wij herinneren hier uit de jongste berichten, door de indische bladen ons gebracht, aan den door den resident der Lampongsche Districten gerapporteerden geest van lijdelijk verzet onder de inlandsche bevolking, tengevolge van het werken van geestdrijvers, aan den zich tot radja van Pelaboehan uitroependen hadji, die door zijn heermacht van twintig volgelingen uit de gevangenis werd ontzet, waarin een inlandsch functionnaris dezen fanatiek-waanzinnige had opgesloten. Gelukkig vielen bij dit laatste voorval geen slachtoffers te betreuren, maar het had zoo kunnen wezen.

Tegen dergelijke gebeurlijkheden behoort het bestuur, europeesch zoowel als inlandsch, te worden beschermd, evenzeer als deze bescherming behoort te worden gewaarborgd aan de gezeten bevolking tegen de misdadige elementen.

Hiertoe zal slechts een krachtige mobiele politie in staat wezen, welke met betrekkelijk weinig meerdere kosten zal zijn te verkrijgen, bij algeheele reorganisatie van het, thans nog vrij wel nutteloos oppasserwezen.

Naast eene goede politie komt het ons evenwel bovendien voor, dat ook de rechtspraak, in het bijzonder wat de Kediri-affaire en dergelijke zaken aangaat, eenige voorziening behoeft.

Wanneer we nagaan, hoe het in andere koloniën in dergelijke gevallen toegaat, meenen wij, dat daaruit wel eenige leering valt te putten.

De Franschen hebben zich in Algiers weder genoodzaakt gezien terug te keeren tot het stelsel der tribunaux-répressifs, terwijl de engelsche rechtspraak bekend is om haar spoedige afdoening van zaken, waar het feiten betreft, waarop de Riot-act van toepassing is.

Wij beseffen dat velen daarmede een groote teleurstelling zou worden gebaard, zoo niet telkenmale bij eene repetitie van Gedangan-, Kedirie- en dergelijke affaires, de zaken tot in de kleinste details zouden kunnen worden uitgeplozen, of niet Kromo, Sidin, in anno zoo en zóóveel van de zijde van wedono Zus of cotroleur Zoo, planter A of B, hadji Ali of baba Lim, 't een of ander is overkomen wat hem minder aangenaam kon stemmen.

Vóór alles behoort vooral in een land in opkomst als Indië het gezag hoog te staan. Zonder eerbied voor het gezag, hetzij dit door bruin of blank wordt vertegenwoordigd, komen wij er niet.

Wij wenschen niet, en meenen, dat het ook allesbehalve noodig is, de barbaarsche straffen, door Engeland in zijne koloniën op de hier bedoelde vergrijpen toegepast, ook voor Indië te zien ingevoerd, maar meenen wèl, dat we ons in deze aan Engeland mogen spiegelen, wat aangaat de snelle berechting, door den weinigen omhaal mogelijk gemaakt, vooral bij dergelijke aangelegenheden.

Pers-kroniek.

INHOUD: De Nieuwe Rotterdamsche Courant *over het wetsontwerp tot oprichting van een inlandsche rechtsschool. — Uitstel bepleit door de* Avondpost *in zake de overeenkomst met Brazilië over de grensscheiding tusschen Suriname en Brazilië. — Het gele gevaar in Ned.-Indië: de heer Henri Borel in de* Telegraaf *over de Tjong-Hwa-Scholen op Java.*

Het bij de Kamer ingediende wetsvoorstel tot oprichting van een inlandsche rechtschool wordt door de N i e u w e R o t t e r d a m s c h e C o u r a n t niet met bijster veel enthousiasme ontvangen.

Wat door den minister in de M. van Toelichting tot verdediging van het voorstel wordt aangevoerd, acht het blad van weinig gewicht.

De „dubbeltjes quaestie" laat het orgaan koud. Daarentegen hecht het groote waarde aan de ideeële zijde van de zaak, waarover naar de schrijver zegt, de minister zoo goed als zwijgt.

„De regeering, zoo merkt de N. R o t t. C r t. op, wil voor Java en Madoera — want daarop alleen heeft, als wij het wel begrijpen, het voorstel betrekking — „andere rechterlijke betrekkingen dan het lidmaatschap van de landraden meer binnen het bereik brengen van inlanders." Aanstonds rijst dus de concrete vraag: tot w e l k e rechterlijke betrekkingen zullen de nieuwe „inlandsche rechtskundigen" worden geroepen? Maar ziet, juist over dat belangrijke punt laat de Memorie van Toelichting den lezer vrijwel in het duister verkeeren. Zij spreekt van: klerk bij de griffie, griffier, bezoldigd lid van eene rechtbank en . . . . „hoogere betrekkingen", doch preciseert verder niet. Nu komt het er echter voor de met name genoemde ambten minder op aan, of zij door Europeanen worden bekleed, dan wel door inlanders. Mits maar aan deze laatste gelegenheid tot eene behoorlijke opleiding wordt gegeven, hetzij aan een der drie reeds bestaande opleidingsscholen voor inlandsche ambtenaren, hetzij aan eene „rechtsschool", zal niemand waarschijnlijk zich over de klerken, griffiers, enz. erg warm maken.

Van oneindig meer gewicht zijn echter de „hoogere betrekkingen", waarover de Memorie van Toelichting ons in het onzekere laat. Wij willen de vraag precies stellen en de puntjes zetten op de i's. Ligt het in het voornemen der regeering, ook inlandsche voorzitters van landraden te gaan aanstellen? En ook misschien, gevolg gevend aan den aandrang, door mr. Van Deventer bij de jongste wijziging van het Indisch Regeeringsreglement uitgeoefend, inlandsche leden van den raad van justitie? Is het voorstel de voorbode van eene losmaking van rechterlijke functiën van bestuursambten?

Daarop komt het voor de beoordeeling van het voorstel allereerst aan, en . . . . de toelichting meldt het ons niet. De regeering weet het zelve nog niet, wil het althans nog niet zeggen. Zij eindigt de korte opsomming der lagere betrekkingen, die door inlanders zullen kunnen worden vervuld, met de rondborstige, schoon eenigszins verrassende verklaring, dat „op dit oogenblik niet goed mogelijk" is verder uiteen te zetten, hoe of wat. „Eene herziening van het reglement op de rechterlijke organisatie zal in de eerstvolgende jaren niet kunnen uitblijven, en het valt nog niet te zeggen" . . . waartoe de herziening zal leiden."

Nu meent het blad, dat het misschien zal zijn om in de inlandsche maatschappij „zedelijk voldoend ontwikkelde krachten" te vinden, die in de rechtsbedeeling over den Inlander zijn aan te stellen. Speciaal in Indië komt het voor den rechter aan op kennis van taal, zeden en gewoonten benevens „een onkreukbaar karakter" en nu vreest de schrijver van het artikel in het rotterdamsch blad, dat — wat de laatste vereischte betreft — de Inlander moreel nog niet hoog genoeg staat om voor het rechtersambt in aanmerking te kunnen komen. Fraai is voorwaar de stelling ten deze verdedigt, dat als de europeesche rechten dan „misschien" — dat „misschien" is alleraardigst — aan kennis wat te kort schieten" de inlandsche rechten toch niet zoo sterk van karakter zijn, ergo de rechtsbedeeling door de opname van het inlandsch element niet verbeterd zal worden. Laten wij echter de schrijver zelf aan het woord:

Laten wij aannemen, zegt hij, dat de opleiding aan de rechtsschool gelijke waarborgen kan geven voor genoegzame kennis van den inlandschen rechter, als de Europeesche opleiding aan den Nederlandschen gegradueerde geeft, gelijk ook mr. Tobias, blijkens zijn artikel in de I n d i s c h e G i d s van 1906 schijnt te meenen; is dan daarmee ook het pleit vóór den inlandschen rechter beslist? Ons komt het voor, dat, zal het plan der regeering uitvoerbaar zijn, daarnevens zal moeten worden aannemelijk gemaakt, dat in de inlandsche maatschappij voldoende intellectueel ontwikkelde, maar vooral ook moreel hoog staande krachten voor zoo gewichtige taak zullen worden gevonden. Liever nog zien wij de rechtspraak toevertrouwd aan mannen, die, schoon zij misschien aan kennis wat te kort schieten, een sterk karakter bezitten, dan aan zeer bekwame, maar minder vertrouwbare rechters. Is, van dezen kant beschouwd, het plan der regeering wenschelijk en mogelijk? De Memorie van Toelichting zwijgt, tot onze verbazing, daarover absoluut.

Tot onze verbazing, want bij de voorbereiding van het ontwerp is deze zijde van het vraagstuk zeker wel bekeken. Het denkbeeld der regeering toch is niet zoo fonkelnieuw als men uit de Memorie van Toelichting zou willen afleiden. Het heeft een voorgeschiedenis van enkele jaren. Reeds in 1902 heeft mr. Van Deventer in een voordracht in het Indisch Genootschap den inlandschen rechter zijn voorspraak verleend. Eenigen tijd later kwam het onderwerp opnieuw op het tapijt, naar aanleiding van een verzoek van een regent van Serang. De regeering is daarna blijkbaar met ijver aan het zoeken gegaan naar een middel, om de rechterlijke macht in Indië ook open te stellen voor inlanders, die niet de daarvoor in Nederland in het leven geroepen examina zouden hebben afgelegd. Aan de Indische regeering werd om advies gevraagd, en deze stelde op hare beurt volijverig eene commissie in, om haar voor te lichten, „over de mogelijkheid en wenschelijkheid der verwezenlijking van het denkbeeld, om sommige rangen der Europeesche magistratuur, behalve voor doctoren in de rechtswetenschap, ook open te stellen voor inlanders, die aan een in Indië op te richten rechtsschool eene zekere juridische opleiding genoten hebben." De commissie kreeg daarbij de opdracht, „zoodanige voorstellen te doen, als zij ter verwezenlijking van dat denkbeeld (zou) noodig achten, met name om daarbij over te leggen een uitgewerkt plan voor eene rechtsschool als hooger bedoeld."

Daaruit is het voorstel tot oprichting der school, thans bij de Tweede Kamer aanhangig, voortgekomen. Welnu, wat wij zouden wenschen te weten is dit: Is het voorstel in overeenstemming met het advies der commissie en met dat der Indische Regeering? Wonder boven wonder echter wordt in de toelichting tot het regeeringsontwerp ook daarover een diep stilzwijgen bewaard. Zij vermeldt, dat aan de Indische regeering is verzocht „van hare meening nopens het denkbeeld te doen blijken", niet, h o e die meening was. De commissie, samengesteld uit mannen, waarmee men dan toch wel voor den dag kan komen, en die ook over de „mogelijkheid en wenschelijkheid" van het denkbeeld hadden te oordeelen, wordt in het regeeringsstuk totaal doodgezwegen.

Dit achterwege laten der indische adviezen acht het blad een „zonderling verschijnsel" waaraan het voor de Kamer de raad vastknoopt toch zeer op hare hoede te zijn. Terloops mag zeker wel even opgemerkt worden dat de Kamer aan dezen aandrang hoogstwaarschijnlijk wel geen gevolg zal geven. Immers waar zou het heen gaan als geen wetsontwerp van eenig gewicht kon ingediend worden zonder overlegging van indische adviezen? De Kamer heeft niet met onverantwoordelijke adviseurs maar met den verantwoordelijken minister te maken. Oppositie te voeren in den vorm van een beroep op overlegging van adviezen, waarvan men misschien eenerzijds vernomen heeft dat zij ongunstig luiden zou praktisch ons parlementair regeeringsstelsel met het instituut van verantwoordelijke ministers geheel op losse schroeven zetten, zoodat aan dergelijke eischen zoo min mogelijk en alleen bij zeer groote uitzondering mag worden toegegeven. De Staal-historie is ten dezen zeer leerrijk.

Ook zonder die adviezen zal de Kamer moeten oordeelen over de vraag of het wenschelijk is, een Inlander tot president van een landraad te benoemen.

„Niet onwaarschijnlijk, zegt het blad, zal de regeering zich op Engelsch-Indië willen beroepen, waar inlandsche rechters bestaan, van wie in officieele stukken schier niet anders dan goeds wordt verteld. Toch zouden wij ook hier tot voorzichtigheid aan willen manen. Wie Engelsch-Indië met Java wil vergelijken, mag geen oogenblik vergeten, dat de Engelsche inlander door jarenlange, groote deelneming aan het bestuur over zijn land een oefen- en opleidingsschool heeft doorloopen, waarvan de invloed niet kan worden weggecijferd. Doch daarenboven: staat de inlandsche rechter in Engelsch-Indië inderdaad zóó hoog, of is het meer schijn? Wij zullen het niet wagen, daarover te beslissen; maar merkwaardig is toch wel, dat, toen in hetzelfde jaar, waarin de Lordkanselier in het Hoogerhuis verklaarde, dat „in respect of integrity, of learning, of knowledge, of the soundness and satisfactory character of the native judges were quite as good as those of the English" — dat, zeggen wij, toen in hetzelfde jaar, waarin dat getuigenis werd afgelegd, een voorstel werd gedaan, waardoor de inlandsche rechter ook over Europeanen zoude gaan oordeelen, een „storm van verontwaardiging onder de Europeanen in Indië opging. Het scheen dus, dat die allervoortreffelijkste inlandsche rechter . . . . voor Europeanen niet zoo bijster voortreffelijk werd gekeurd."

Of dit argument nu wel zeer krachtig is mag ook betwijfeld worden. Integendeel het bewijst juist hoe noodig het is, dat de gelegenheid tot grootere deelneming der Inlanders niet alleen aan het bestuur maar ook aan de rechtsbedeeling uitgebreid dient te worden. Waar in Britsch-Indië de Inlandsche rechter „in respect of integrity" niet onderdoet voor den europeeschen rechter is het zeker o n z e p l i c h t om zorg te dragen, dat hetzelfde ook van de Inlanders in onze koloniën gezegd kan worden en mocht er gehoor gegeven worden aan al de bedenkingen van het rotterdamsche blad dan zou het zeker nog wel zeer lang duren, voordat daarmede zelfs een aanvang werd gemaakt.

„Doch het zij zoo, vervolgt het blad, laat de inlandsche rechter, ook wat integriteit aangaat, boven verdenking verheven zijn. Neem aan dat het inlandsch karakter als geknipt is voor het rechtersambt; dan zouden wij nog opheldering willen vragen over dit punt, ook in de Memorie van Toelichting niet nader uiteengezet: waarom is dan eene aparte rechtsschool noodig? Kan men niet volstaan met aanvulling van de drie bestaande opleidingsscholen voor inlandsche ambtenaren?

Toen er een jaar of tien geleden sprake was van eene Opleidingsschool voor djaksa's (inlandsche officieren van justitie), heeft men ook daarvan afgezien, en liever de rechtsstudie aan de drie genoemde scholen uitgebreid. Waarom dan ook nu niet dien weg gevolgd? Begrijpen wij de strekking van het ontwerp wel, dan heeft de minister van koloniën nu, met de

indiening van dit voorstel, zijne oude denkbeelden tot unificatie van rechtsspraak, waarvan hij bij de behandeling van de laatste wijziging van het Indisch Regeeringsreglement onder den drang van mr. van Deventer reeds begon terug te komen, voorgoed prijsgegeven. Dat maakt nog moeilijker verklaarbaar, waarom thans op ééne centrale rechtsschool wordt aangestuurd. Veeleer zou men hebben verwacht, dat het streven zou zijn, de inlandsche jongelui te laten studeeren in de streek, welker taal zij verstaan — er worden op Java drie talen gesproken —, vanwaar zij geboortig zijn, en waarin zij later zullen moeten dienen.

Hetgeen wij over het ontwerp in het midden brachten, zoo besluit het blad, bepaalt zich in hoofdzaak tot vragen; doch vragen, waarvan de beteekenis niet zal kunnen worden ontkend. Onze conclusie is spoedig gesteld: Moge de Kamer er in slagen, op alles een onbewimpeld antwoord van de regeering te erlangen. Eerst daarna kan over het vóór en het tegen van het ontwerp met kennis van zaken worden geoordeeld."

Wij herinneren ons eens in de Kamer een minister gehoord te hebben die op een dergelijke opmerking als deze slottirade ironisch de verzuchting slaakte: „och! kom! en daarbij een gezicht zette als wilde Z. Ex. zeggen: waar haalt hij die groote wijsheid toch van daan."

* * *

De voorgestelde Braziliaansch-Nederlandsche grensregeling van Guyana vindt in de Avondpost geen voorstander.

Het blad acht het wenschelijk eerst de resultaten af te wachten der wetenschappelijke expeditie, die in het onbekende grensland van Brazilië en Suriname een onderzoekingstocht staat te ondernemen.

„Ongunstig, noemt de Avondpost daarom het tijdstip ter afdoening dezer zaak, omdat de ontdekkingexpeditie reeds georganiseerd wordt, die de gegevens kan verstrekken, waardoor eerst de toedracht van het bewuste artikel van het verdrag beoordeeld zal kunnen worden.

Ongunstig, omdat het verdrag moet beoogen moeilijkheden, geschillen te voorkomen, terwijl het bij het nu vallen van de beslissing veel kans heeft moeilijkheden uit te lokken. Immers de uitdrukking „waterscheiding" kan voldoend scherpe grenzen aangeven, maar kan dit ook niet doen. Door een jaar te wachten kan men weten hoe het daarmede in Guyana gesteld is.

Ongunstig, omdat wij daardoor onze rechten kunnen prijs geven op het land gelegen tusschen de Wilhelminaketen en de Acaraiheuvels, waar de waterscheiding ondersteld wordt, zonder dat men weet of zij er is. Die lap grond, half zoo groot als Nederland, is altijd als een deel van ons gebied beschouwd; mogen wij het verlies daarvan door ongeduld in de waagschaal brengen, zonder dat eenige factor op een goede kans als tegenwicht daar tegenover is te stellen?

De internationale beleefdheid kan den eisch niet stellen van spoedige goedkeuring van het ontwerp door de Staten-Generaal. Vooreerst toch is het dikwijls voorgekomen dat een goedkeuring zich veel langer heeft laten wachten dan hier, door een uitstel na afloop der expeditie, noodig zou zijn. Vervolgens zou een eventueel verwerpen van het onrijpe ontwerp door de Volksvertegenwoordiging de beëindiging der quaestie meer vertragen dan een zoodanig uitstel. Bovendien kan van urgentie geen sprake zijn, waar dit tractaat maar een streep in 't onbekende, donkere binnenland trekt, en het, volgens art. 2 van het tractaat, nog zeer lang kan duren alvorens die streep tot een bepaalde lijn zal worden teruggebracht. Dit art. toch luidt: „Zoodra zij het nuttig oordeelen, benoemen de beide Regeeringen commissarissen om de grens af te bakenen." Dat zal zoo gauw niet gebeuren. Eindelijk kan natuurlijk de Braziliaansche Regeering in kennis gesteld worden met de reden van ons minder-spoedige afdoen dezer zaak. Is het haar niet te doen om de kans van een stuk te winnen, doch alleen om bestaanden twijfel en zekerheid op te heffen, dan zal zij dat uitstel zelf ook moeten wenschen.

Onze conclusie kan daarom niet anders zijn dan: voor Nederland is alles vóór, niets tegen uitstel; is alles tegen en niets voor een dadelijke afdoening."

* * *

De heer Henri Borel is ambtenaar voor Chineesche zaken op Java, en hij is het gele, schuinoogige, boeddhistische ras zeer gunstig gezind. Van hetgeen hij als correspondent der Telegraaf meer als curiosum meedeelt, laten *wij* ter waarschuwing het onderstaande volgen:

Zooals bekend heeft zich onder de Chineezen op Java een algemeen verbond gevormd onder den naam „Tiong Hwa Tjong Hwee", dat zich o. a. ten doel stelt het verstrekken van eenvoudig onderwijs aan alle Chineesche kinderen op dat eiland. Als schoolopziener heeft het, door tusschenkomst van den onderkoning van Kanton, een onderwijs-mandarijn, zekeren Wong Fung Cheong, uit China gekregen.

En nu schrijft de heer Borel:

„Ik had het genoegen dezen modernen onderwijsmandarijn op mijn kantoor in Semarang te ontvangen, een quite up to date Jong-Chinees, zonder staart („fox"), onberispelijk in zwart Europeesch kostuum, van goede coupe, met staanden boord, en keurig dasje. Hij is een man van nog geen veertig jaar, die een alleraangenaamst voorkomen heeft, zich zeer goed voordoet, uiterst bescheiden is, Engelsch en mandarijn spreekt, en in den korten tijd dat hij hier is, de Chineezen zeer voor zich heeft ingenomen. Hij zal hier permanent blijven, in dienst van 't Algemeen Chineesch Verbond, steeds reizende en inspecteerende. Ziehier dus een mandarijn van 't Chineesche gouvernement, in dienst van de Chineezen in onze koloniën, om den door hen opgerichte scholen één uniform leerplan te geven, dat hetzelfde zal zijn als dat van de hervormde lagere gouvernements-scholen in China.

Daar de directeur van Onderwijs het reeds aan een paar Bataviasche bladen heeft medegedeeld, bega ik geen indiscretie meer door te vertellen, dat de regeering van Ned.-Indië thans het oogenblik gekomen heeft geacht, om van het Chineesche onderwijs officieel notitie te nemen; dat zij in overweging heeft genomen, het of te subsidiëeren, of zelfs gouvernements Chineesche scholen op te richten, en dus — in 't laatste geval — den „Tiong Hwa" vereenigingen het Chineesche onderwijs uit de handen te nemen. En ziedaar in verband hiermee den „Telegraaf"-correspondent op tournée, ten einde de ervaringen op te doen, die tot een, aan hem verzocht voorstel over de Staatshulp aan 't Chineesch onderwijs kunnen leiden.

Ik heb zelden een prettiger opdracht gehad dan deze reizen door een mooi Oostersch land — ik zit nu in de bergen, in Magalang, vlak bij den Boroboedoer, en den Soembing — om na te gaan, hoe de jonge Chineesche kinderen zich vormen in de ontzaglijke wereldbeweging van 't reizende Oosten.

Als men bedenkt, dat de oudste der „Tjong Hwa scholen op Java nog slechts twee jaar bestaat, en de jongste nauwelijks één, dan is 't verbazingwekkend, hoeveel de intelligente Chineesjes en Chineezinnetjes reeds in dien korten tijd hebben geleerd.

Zoo'n Chineesche school doorwandelend, treffen 't allereerst de groote kaarten van China en Japan, en de wereldkaarten, waarin, met verschillende kleuren, de verschillende wereldrijken zijn aangegeven. Het Chineesche schoolkind, vroeger kende 't nauwelijks zijn eigen provincie, beseft nu levendig, hoe enorm groot zijn vaderland is, en hoe klein de Westersche rijken, die China zoo lang hebben geplaagd en vernederd. Een kaart van Mandsjoerije dient om het leeren, hoe — niet alleen Japan Rusland — maar hoe het Oosten het Westen versloeg.

Met dezen oorlog begint op de Chineesche scholen thans het onderwijs in de geschiedenis, en terecht, want begint hier niet de nieuwe geschiedenis van China, dat sinds eeuwen géén of een diep vernederende geschiedenis heeft bezeten? Daarom beginnen de moderne Chineesche onderwijzers niet, zooals voor weinig jaren geleden nog, met ruim 2000 jaren vóór Christus, en de oer-keizers Yaou en Shoen, maar met den oorlog, waarin wel is waar China niet meestreed, maar waaraan het toch zijn opkomst zal danken.

Vroeger had het Chineesche kind geen Ahnung van de wereld buiten de Chineesche provincie waarin 't leefde. De wereld-kaarten (in Japan gedrukt), in 't Chineesch, leeren het nu, hoe de verhouding is tusschen de grootten van China en de andere wereldrijken, en de geschiedenis leert het, hoe het kleine Japan het groote Rusland overwon."

Oost-Indische Berichten.

Een particuliere Hoogere Burgerschool. Uit Soerabaja werd aan de Loc. geschreven:

Jaren geleden, ik meen al meer dan 40, hebben eenige geestelijke broeders uit Oudenbosch (Noord-Brabant) hier een particuliere school opgericht, een zoogenaamde school voor meer uitgebreid lager onderwijs.

De school was in een achterbuurt gevestigd, in de zoogenaamde Krambangan-buurt, en kreeg al spoedig een grooten toeloop. Van de broeders waren slechts weinigen in het bezit van een onderwijs-acte, maar — hoe gebrekkig ook in vergelijking van thans — men kreeg onderwijs, en dat was het voornaamste.

De school ontwikkelde zich hoe langer hoe meer; het bestuur zocht naar een ander huis om gelegenheid te hebben de inrichting uit te breiden, vond een terrein in de buurt van Kepandjen. Nu telt de school een groot aantal leerlingen met tal van uitnemende onderwijskrachten. Leerlingen van de school die admissie-examen voor de H. B. S. doen verkrijgen gewoonlijk de hoogste nummers; in één woord, er wordt daar uitstekend onderwijs gegeven, namelijk meer uitgebreid lager onderwijs.

De directeur, de heer Keens, een Schot van geboorte in de orde zich Willebrord noemende, spreekt en schrijft het Hollandsch als een geboren Nederlander en is in het bezit van de onderwijzershoofdacte. Een jaar geleden met verlof naar Holland gaande heeft hij van dien verloftijd gebruikt gemaakt om de middelbare acte Engelsch te halen. De directeur is thans terug en nu vernam ik dat het bestuur van de school doende is om nog meer middelbaar onderwijs-krachten onder de geestelijke broeders te laten overkomen met het doel om hier een particuliere H. B. S. op te richten, beginnende natuurlijk op kleine schaal.

De broeders zijn overtuigd dat de school zal opnemen. De bedoeling bestaat bij hen niet om met de bestaande gouvernements H. B. S. te concurreeren; dit zou ook bezwaarlijk gaan omdat het schoolgeld natuurlijk veel hooger moet gesteld worden dan

nu aan het gouvernement wordt betaald. De broeders rekenen er echter op dat ook vele ouders hunne kinderen aan hun H. B. S. zouden laten leeren, al moesten zij veel meer schoolgeld betalen, maar waar meer toezicht op de jongens zal worden uitgeoefend.

Het belang van de broeders zelf brengt mee, dat zij meer toezicht op studie en handel en wandel van de jongens uitoefenen; de school zou immers anders spoedig verloopen.

Het is een stout plan, maar een plan dat toejuiching verdient.

Voordeelig jaar. In 1907 is de sultan van Jogja — het is Midden Java dat er op wijst — tweę keeren jarig en wel 5 Januari en 26 December.

Dat komt omdat zijn verjaardagen worden gerekend volgens de javaansche jaartelling, waarbij het jaar maar 354 dagen telt.

Controleur J. C. L. Fonteijn. Geheel onverwachts zoo lezen wij in de Sum. Post van den 31 December, kwam het bericht uit Tebing Tinggi, dat controleur Fonteijn daar is overleden aan de ongeneeslijke kwaal — longtering — waaraan hij reeds jaren lijdende was. De kwaal deed zich plotseling zoo ernstig gevoelen, dat het noodig geacht werd, een geneesheer te ontbieden, en na weinige uren kwam het einde, zonder dat de zieke, die aanstonds het bewustzijn verloren had, meer bij kennis kwam.

Gistermiddag om half zes heeft te Tebing Tinggi de begrafenis plaats gehad, waarbij o. m. werden opgemerkt de controleurs Knappert en Van Gelder, vele rijksgrooten en een groot aantal planters uit de omgeving. Controleur Knappert sprak een kort woord van hartelijke deelneming aan de geopende groeve.

Ongewenschte toestand. In de Locomotief worden eenige beschouwingen gewijd aan de engelsche nederzetting te Balik Papan, ter Oostkust van Borneo. Veel van het medegedeelde mag als bekend verondersteld worden, weshalve wij ons bepalen tot een kort uittreksel.

Op Balik Papan heeft, naar men weet, de Nederlandsch-Indische Industrie- en Handelmaatschappij, een engelsche onderneming met een hollandschen naam, het heft in handen. De europeesche bevolking telt 82 personen, van wie 64 tot den engelschen landaard behooren.

Een vreemdeling zou zich te Balik Papan in eene engelsche kolonie, niet in een nederlandsche wanen, en wat deze engelsche nederzetting op ons gebied in de toekomst kan worden, valt af te leiden uit het feit dat Balik Papan de natuurlijke haven is van Oost-Borneo en dat het thans reeds, na een bestaan van nauwelijks een tiental jaren, een schepenverkeer heeft dat het verkeer ter reede van Semarang evenaart of overtreft. In 1902 werd Balik Papan ingelijfd bij ons tolgebied en in 1905 bracht het tolkantoor reeds drie-en-een-half maal zooveel op als in 't eerste jaar. De ontvangsten van het tolkantoor en de geinde loodsgelden bedroegen in het laatste jaar te zamen meer dan een ton. De Ned. Indische Industrie en Handelmaatschappij betaalt maandelijks honderd à honderdvijftig duizend gulden aan werkloon uit en de import bedraagt ongeveer 5 millioen 's jaars en de N. I. I. en H. M. voert ongeveer 350.000 ton petroleum, benzine en residu uit.

De Locomotief is van meening dat de regeering te weinig aandacht wijdt aan dit plaatsje en om redenen van bezuiniging niet doet wat zij behoorde te doen. De maatschappij betaalt wat zij betalen moet. Maar zij heeft redenen tot tevredenheid over ons bestuur? zoo wordt gevraagd.

Blijft het bij plannen? Naar de Javabode bereids mededeelde vertoeft de assistent-resident van Semarang, de heer L. R. Priester, thans te Soerabaja, teneinde besprekingen te houden over de in te voeren politie-reorganisatie aldaar.

De N. Soer. Crt. deelt een en ander mede aangaande die plannen.

Volgens het blad zal de reorganisatie voornamelijk bestaan in:

1°. hoogere bezoldiging van het europeesch personeel;

2°. uitbreiding en betere bezoldiging van het inlandsch personeel;

3°. oprichting van eenige politieposten;

4°. verplichte keuring van het personeel, en

5°. het stellen van een leeftijdsgrens voor alle ambtenaren en beambten, zoowel voor de europeesche als voor de inlandsche, op 55 jaar.

De tegenwoordige formatie van het politie-personeel ter hoofdplaats Soerabaja kost aan de regeering ± *f* 77.000.—, te verdeelen in iets meer dan *f* 23.500 aan europeesch personeel, d. w. z. bezoldiging van alle schouten, onderschouten, politieopzieners, huishuur-indemniteiten en paardenfourage, en bijna *f* 53.500.— aan bezoldiging van 3 mantri's-politie, ± 192 politieoppassers en 102 nachtwakers.

Dus in deze kosten zijn niet begrepen de traktementen van assistent-resident, controleur voor de politie, regent, patih en assistent-wedon's.

De schout en de drie onderschouten zullen voortaan den titel dragen van onderscheidenlijk politie-commissaris 1e kl. op *f* 300, en id. 2e kl. op *f* 250 's maands.

De tegenwoordige 1e waterschout zal zijn titel behouden, maar het traktement van een politie-commissaris 1e kl. genieten; het ambt van 2e waterschout wordt ingetrokken en in zijn plaats een politie-opziener aangesteld op *f* 135 's maands traktement en *f* 35 's maands huishuur-indemniteit.

Evenals te Semarang zullen ook europeesche agenten in dienst gesteld worden, 5 agenten op *f* 30, en 7 hoofdagenten op *f* 35 's maands traktement.

De geheele reorganisatie zal eene vermeerdering van kosten, groot ± *f* 43.000 met zich brengen, de politie zal dus in den vervolge ± 120.000 's jaars moeten kosten."

Tot zoover het soerabajasche blad. „Aan nieuwigheden ontbreekt het waarlijk niet, maar, wagen wij, zegt de Javabode, op te merken, wanneer zullen die plannen nu ook eens verwezenlijkt worden?

De heer Priester, ongetwijfeld een veelijverig ambtenaar, is thans ongeveer twee jaar met zijn reorganisatie-werk bezig, of beter: met de voorbereiding er van.

Te Batavia heeft men destijds druk vergaderd, maar gebeurd is er niets. Onlangs te bevoegder plaatse informeerend, deelde men ons mede, dat de heer Priester het te druk had en dat hij nog steeds bezig was met het uitwerken der plannen.....

Niettegenstaande begint nu te Soerabaja hetzelfde spelletje.

Waarom als de politie dan tóch gereorganiseerd moet worden, niet èèrst het met Batavia geheel klaar gespeeld? Zooals het nu gaat, schijnt het nooit tot daden te kunnen komen. Woorden zijn er heusch reeds genoeg gewisseld."

Versterking der troepenmacht op Nieuw-Guinea. Met het oog op eene permanente verbetering der toestanden in West-Nieuw-Guinea zal de troepenmacht aldaar op eene sterkte van 150 man gebracht worden. De aanvullingstroepen ter sterkte van 70 man, zullen zich den 21en December, onder bevel van den kapitein der infanterie J. A. Köhler, te Soerabaja inschepen met bestemming naar Sekar, alwaar genoemde officier het commando der gezamenlijke troepenmacht zal aanvaarden.

De troepen zullen, evenals de maréchaussées, met klewang en karabijn bewapend worden.

Met het oog op de te maken excursies, zullen de noodige dwangarbeiders eveneens naar Sekar gedirigeerd worden.

Een van de eerste maatregelen, waartoe men zal overgaan, is de ontwapening van de bewoners te bewerkstelligen, ten einde overvallingen, als waarvan kortelings onze troepen het slachtoffer werden, in den vervolge te voorkomen.

Ook bestaat het plan om, op een paar palen van het strand verwijderd, een kampement aanteleggen, op een daartoe geschikt punt, namelijk op een vlakte, die zich op geringe hoogte boven de zee bevindt en daardoor betere waarborgen voor de gezondheid oplevert dan de kuststrook onmiddellijk aan zee.

Voor zoover bekend, is het schiereiland Onin, zooals dit gedeelte van Nieuw Guinea heet, zeer waterarm, zoodat tochten in het binnenland in den Oostmoesson om die reden zeer bezwaarlijk zijn. De bevolking staat op een zeer lagen trap van ontwikkeling; vooral met de bergbewoners is dit het geval.

Landbouw is er onbekend. Hun levensonderhoud verschaffen de bewoners zich door de bereiding van sago en door vischvangst of jacht, terwijl sneltochten aan de orde van den dag zijn.

Volgens de algemeene opinie der handelaren, die land en volk kennen, zijn onze Papoea's evenmin voor beschaving vatbaar als hunne australische stamverwanten en moet iedere poging, om hen anders te behandelen dan als kinderen op hun ondergang uitloopen. Alleen slagen, die ze voelen, doen hen gelooven aan het verkeerde hunner handelingen.

De toestand in Groot-Atjeh. Een correspondent van de Sum.-Post deelt een en ander mede omtrent den stand der cultures en wat daarmede verband houdt, in Groot-Atjeh, en over hetgeen gedaan wordt ter bevordering van de immigratie van Javanen.

Reeds in de maand Maart van dit jaar, zoo schrijft hij, vindt men in het verslag over Groot-Atjeh melding gemaakt van het feit, dat de vestiging van niet-inheemsche inlanders op het daarvoor gereserveerde terrein, oostelijk van Koetaradja, zich langzamerhand uitbreidt, thans is dat terrein geheel bezet door zich aan den kleinen landbouw en tuinbouw wijdende personen. Aan de vele nieuwe aanvragers worden geschikte gronden, zooveel mogelijk in complexen, aangewezen, waardoor alle beschikbare gronden langs den weg aan den rechteroever der Atjeh-rivier naar Koeala Atjeh zijn uitgegeven. Hier wordt in hoofdzaak werk gemaakt van den aanleg van vischvijvers. Op dezen tak van industrie legt men zich ook toe — hier door Atjehers — in de aan de kust gelegen streken der XXVI Moekims, waar door het bestuur kosteloos aan de bevolking de plantvisch (goeramé en goudvisschen) wordt verstrekt, betrokken uit het gouvernement van Sumatra's Westkust. Verder hebben zich nog vele Javanen gevestigd in de XXV Moekims en er tuinen aangelegd, waaraan veel zorg besteed wordt. Een nieuwe flinke keudé verrees daar reeds.

Wat nu het andere te bespreken punt betreft, kan medegedeeld worden, dat de demonstratievelden, waarvan ik reeds vroeger 't een en ander mededeelde, thans beplant zijn. Geleidelijk vindt de daarbij toegepaste wijze van grondbewerking en uitplanting der zaailingen ingang bij de Atjehers en het zijn vooral de hoofden geweest, die, naar hier gegeven voorbeeld, derhalve op javaansche wijze, hunne sawah's bewerkten. Door het bestuur worden aan hen de ploegijzers

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXII.

De beide bedienden, Tsjekanajo en Abdallah, stonden naast Maleen, gereed de behulpzame hand te bieden bij het versieren van den Kerstboom en keken bewonderend toe.

Uit de keuken kwam Ramassan met een theeblad vol versch gebakken koeken.

Maleen beet vergenoegd in een van de verlokkend riekende bruine harten en wilde ook de zwarten laten proeven. Maar die hielden er niet van.

Ook Ramassan was blijven staan en nu vertelde zij in haar gebrekkig Soewaheli den bedienden van de Duitsche Kerstgebruiken en de beteekenis van het feest.

Tsjekanajo zette een wijs gezicht, want zij had dit alles reeds bij mademoiselle d'Eltville en bij de zusters gehoord.

Jördens kwam de hal door. Zijn gezicht helderde op bij den aanblik der feestelijke toebereidselen.

Hij bleef verbluft staan en riep:

„Maar dat ziet er nu eens prachtig uit!"

„Nietwaar? Proef mijn koeken eens, mijnheer Jördens! Zij zijn heel goed gelukt!"

Jördens nam een bruin hart en zeide schertsend tot Tsjekanajo:

„Zie, zulke harten hebben jelui! De onze zijn wit."

Tsjekanajo lachte vroolijk; haar geheele soepele gestalte lachte mee.

Ook Ramassan en Abdallah lachten smakelijk. Voor een aardigheidje waren zij buitengewoon ontvankelijk.

„Mijn hart is even blank als het uwe, bana," zeide Tsjekanajo. „De zwarte kleur zit maar van buiten."

„Chocolade met marsepein gevuld dus," antwoordde Jördens.

„Marsepein komt er van avond ook," hervatte Maleen. „Maar die laat ik nog niet zien. Het is echt Afrikaansche, met kokosnoot in plaats van amandelen."

„Daar ben ik nieuwsgierig naar."

Hij keek over de balustrade, een geklop en gehamer klonk van beneden af.

Sichart was daar bezig den trapopgang in een groen prieel te herscheppen. Hoopen groene palmbladeren lagen in den hof.

„Ook de hal wordt met groen versierd," vertelde Maleen, „lampions komen daartusschen en allemaal kleine kokosolielampjes. Het wordt heel mooi."

Zij moest voortdurend de zweetdroppels afwisschen, die haar gezicht en handen bedekten. Haar witte mouwen plakten op haar huid.

„Het is schrikkelijk warm vandaag," vond Jördens.

„Daaraan begin ik reeds te wennen," beweerde Maleen. „Het kan mij niets schelen."

Jördens bedankte beleefd voor de koek en ging verder in de richting der kamer van den baron.

„Wilt u naar mijn man?" riep Maleen hem na.

„Jawel, mevrouw."

„Maak hem liever niet wakker. Hij wilde slapen."

„De baron heeft mij laten roepen."

„Zoo."

Eenige minuten later kwam Jördens uit de kamer van den baron terug en bleef weder bij Maleen staan.

Zij was juist bezig een goudpapieren ster vast te maken en keek niet op.

„Mevrouw," zeide Jördens ernstig en bedrukt, „ik vrees, dat er van avond niets van het feest komen zal. Mijnheer is ernstig ziek."

Zij liet de gouden ster vallen en sprong op.

„Koorts?"

„Ja. Ik zal gauw père Dieudonné halen. Mijnheer gelooft....."

„Wat?"

„Dat het de pernicieuse is."

Maleen greep met beide handen naar haar slapen en zag den planter met groote oogen aan.

„Haal dan dadelijk père Dieudonné."

Hij snelde de trap af. Zij hoorde hem een paar woorden wisselen met Sichart. Daarop verstomde het hameren.

Zij huiverde.

„Nu word ik gestraft!" moest zij voortdurend denken.

Zij liet alles staan, zooals het stond, en ijlde naar George's bed.

Hij zag er nog wat geler uit dan te voren, maar in voorkomen zoo weinig anders dan gewoonlijk, dat zij zich terstond gerust gesteld gevoelde.

„Dat van de pernicieuse is verbeelding," dacht zij.

„Je feest gaat gewoon door," zeide hij tot haar. Jelui kunnen zingen zooveel je wilt. Dat hindert mij niet."

verstrekt, terwijl het houtwerk naar het model der Javaansche ploegen zelf door den Atjeher wordt vervaardigd. Wordt dus zoowel door verbetering der irrigatie, voor zoover zulks zonder te groote onkosten mogelijk is, als door het aanbrengen van verbeteringen de bewerking en beplanting der sawah's getracht in het belang van den Atjeher te doen zijn, nog op andere zaken ter bevordering der economische welvaart der bevolking heeft het bestuur de aandacht gevestigd. Zoo werden in November door welwillende tusschenkomst van het departement van landbouw een 1000-tal tjankoks van diverse vruchtboomen en een gelijk aantal jonge ananasplantjes ontvangen, die ter verdeeling onder de bevolking aan de verschillende onderafdeelingschefs werden gezonden. Bijzondere zorg wordt gewijd aan de uitbreiding der ananascultuur, welke binnen niet al te langen tijd een belangrijk uitvoerartikel belooft te worden. Verder wordt de aanplant van tweede gewassen, als djagoeng en diverse katjangsoorten, bevorderd. Door alle onderafdeelingschefs zijn daartoe kleine cultuurtuinen aangelegd, waar die gewassen worden gekweekt, met het doel goede zaden te verkrijgen ter verstrekking aan de bevolking. Waar de inheemsche gewassen een minder goed product leveren, worden van elders superieure zaden besteld. Eindelijk is, met het tweeledig doel om de bestaande cultures, als peper, pinang en klapper, geleidelijk uitbreiding te geven, zoomede om aan de bevolking goedkoop werkkapitaal te verschaffen, waardoor zij allengs bevrijd zal worden van de immer onereuse voorwaarden van het bestaande pangkaistelsel, onder hetwelk het voorschot gelijk een onaflosbaar servituut op de tuinen blijft drukken, door het bestuur eene regeling getroffen waarbij aan te goeder naam en faam bekende Atjehers, — die daartoe het verzoek doen — onder uiterst billijke voorwaarden renteloooze voorschotten kunnen worden verstrekt, om nieuwe tuinen aan te leggen of bestaande aanplantingen beter te onderhouden of uit te breiden, dan wel den te verwachten oogst over het loopende jaar te verwerken. Onder bedoelde voorwaarde zijn aan eenige Atjehers, w. o. een hoofd, voorschotten gegeven. Deze gelden zijn in afwachting van de oprichting van een landbouwcredietbank voor de afdeeling Groot-Atjeh, welke in voorbereiding is, uit de plaatselijke negorijfondsen verstrekt.

Men ziet, schrijft de Javabode — gelet nog op de mededeelingen in vorige brieven, — dat het bestuur niet stil zit al datgene te doen, wat, met de betrekkelijk geringe middelen, waarvoor het beschikt, mogelijk schijnt."

Japanners op Java. Een correspondent van de Nieuwe Vorstenlanden vertelt een en ander over het optreden der Japs in de binnenlanden van Java. Ziehier eenige gedeelten uit zijn artikel:

Het krioelde te Madioen van Japanners. Doorgaans verkochten zij oorlogsplaten en kaarten van Azië, die zeer goed waren. Tot de kleinste dorpen vond men geteekend en wel met chineesche letters. En menig Chinees was dan verbaasd dat het kleine Japan wel verbazend sterk moet zijn om zoo'n kolossaal land als Rusland klein te krijgen. En dan hun eigen land, hoe krachtig konden zij zijn? Maar dan als zij zijn als de Jappies. Japansche platenverkoopers bezochten toen ook Ngawie, Magetan of Ponorogo; en daar het bekend was dat de Jap, voor hij den Rus dorst aantepakken, overal zijn neus stak in Mandsjoerije, kan ik mij best voorstellen dat het bestuur allesbehalve ingenomen was met de nieuwe gasten te Madioen.

Thans verkoopt de Jap geen platen meer. Daarvoor is in de plaats gekomen obat obat. Obat poesing kepala, obat peroet, etc. Zij vinden veel aftrek, en ik moet zeggen, menigeen heeft er baat bij gevonden. Zij zijn dol goedkoop.

Madioen is voor menig Japannees geen onbekend land meer. Tjaroeban, Ngawi, Magetan, Ponorogo en nu Patjitan kent hij op zijn duimpje.

Op dit oogenblik is te Magetan zelfs een japansch advokaat van Tokio. Hij is gekomen op kosten van een Chinees, in China woonachtig, die een boedel van een Chinees te Magetan heeft te beredderen, waarvan hij geërfd heeft. De Chinees heeft, alvorens op Java te komen, zich als Japanner te Formosa laten naturaliseeren.

Men ziet, John Chinaman begint een man te worden up to date en dat wel om een boedel, waarbij hij de overtuiging heeft, niet klaar te kunnen spelen bij een advocaat Dutchman.

Eindelijk zoover! In het nummer van den 18en December vetelde de Javabode van „een Uilenspiegelstreek" waardoor de landskas groote schade en de al niet zoo florissante dienst der zoutbriquetteering nog meer in het donker wordt gesteld.

Het betrof de watervoorziening ten behoeve van de fabriek te Krampon, op Madoera.

Toen deze kostbare fabriek gebouwd werd was namelijk geprojecteerd een waterleiding, uit een in de nabijheid vloeiende rivier, een zijtak van de Baléga, maar door ondoorgrondelijke wijsheid werd later bevolen, die waterleiding, die *f* 22.000 zou gekost hebben, maar achterwege te laten en water uit de putten te gebruiken. In den Westmoesson kon dit, maar in den drogen tijd kon dit niet en moest men zich met door tramwagens aangebracht water van Pamekasan en Sampang behelpen, wat natuurlijk peperduur uitkwam.

Thans meldt men aan dat blad, dat eindelijk en ten laatste en wel door tusschenkomst van resident Fokkens, die feitelijk geen bemoeienis heeft met den zelfstandig werkenden dienst der zoutbriquetteering, door de regeering besloten is tot het aanvragen van gelden op de begrooting . . . . voor den aanleg van de in 1904 onnoodig geoordeelde waterleiding.

Maar inmiddels zijn een dikke *f* 30.000 vermorst geworden, zonder eenig nut en zullen nog minstens *f* 10.000 op dezelfde wijze moeten worden verspild, alvorens de waterleiding gereed kan zijn.

Mutatie bij den dienst der Staatsspoorwegen. In verband met zijne benoeming tot directeur van de Billitonmaatschappij verlaat de hoofdingenieur van den Sumatra-Staatsspoorweg en de Ombilinmijnen, W. de Jongh Dzn, in Juni aanstaande 's lands dienst.

Zijne betrekking is, door tusschenkomst van het ministerie van koloniën, telegrafisch aangeboden aan den, na voltooiing van de spoorlijn Padalarang—Krawang, in Mei van het vorig jaar, met een éénjarig verlof naar Europa vertrokken hoofdingenieur R. P. V. D. Wijnmalen, die echter dat aanbod niet heeft aanvaard, waaruit de gevolgtrekking wordt gemaakt, dat deze hoofdambtenaar niet naar Indië zal terugkeeren.

Vermoedelijk zal thans als opvolger van den heer de Jongh de hoofdingenieur K. J. A. Ligtvoet worden aangewezen. Deze laatste, thans werkzaam bij het departement der burgerlijke openbare werken, die, zooals bekend, een avant-projet maakte voor den aanleg van een spoorweg in Zuid-Sumatra, heeft thans de opdracht om een voorloopig onderzoek in te stellen naar het eventueel te kiezen tracé van een daaraan aansluitende spoorlijn door Midden-Sumatra. Met het oog op deze opdracht is, gelijk uit de officieele berichten in de Javabode van Zaterdag j.l. kan blijken, de chef der 2e afdeeling bij de exploitatie van Staatsspoorwegen op Java, J. Radersma, tijdelijk bij de directie gedetacheerd.

De grappige „Diederik Baltzerdt" dient in het N ws. v. d. Dag aan zijne lezers het volgende snufje toe:

„Eenigen tijd geleden heb ik, zoo schrijft hij, eens verteld dat eene Bataviasche modiste op eene receptie kwam, zóó aangekleed dat Mijnheer haar niet aanstonds herkende, haar uit haar rijtuig hielp, aan zijn arm naar binnen bracht, naar zijne vrouw . . . .

De felle modemaakster haalde een papier uit haar met point d'Alençon verfraaiden boezem, hief het op en zeide met luider stemme: „Ik wil enkel maar constateeren, Dames en Heeren, dat de Japon die Mevrouw dáár draagt, niet betaald is. Niet betaald. Dames en Heeren, en hier is de rekening!"

Sprach's und verschwand.

— Dat is eene niet zeer aanbevelenswaardige manier om aan je geld te komen, zullen velen denken. Maar waarlijk, de klanten maken het er soms naar.

Ik heb mij laten vertellen dat op een der hoofdplaatsen van Java eene familie woonde, laten we die noemen de Familie Nispers. De naam doet er ook niet toe. Het vrouwelijke gedeelte van het gezin bestond uit Mama en twee dochters; elegant, zooals hare moeder. Men hield rijtuig, natuurlijk.

De rekening van de japonnen, hoeden, fichus, blouses, corsetten, linten, veeren, kant . . . . . etc. etc. etc. (want ik wil niet onbescheiden worden) de moderekening der dames was in langen tijd niet betaald en tot eene bedenkelijke hoogte geklommen, eene allerbedenkelijkste hoogte.

Het is al eenigen tijd geleden, de faillissementswet bestond nog niet; zonder schandaal te maken zag de modemakersfirma geen kans om aan haar geld te komen. En schandaal wilde zij niet maken. Maar hoe dan?

Op een mooien morgen rijdt de equipage der dames Nispers wéér voor. De dames stappen uit, gaan den winkel in, groeten genadig, en beginnen wat uit te zoeken. De chef der zaak zet zijn hoed op, treedt naar buiten, en op een oogenblik dat zijne prettige clientèle geheel verdiept is in de beschouwing van een doos met ruches, wipt hij in het rijtuig der dames en geeft last om naar zijn huis te rijden. Zijn eigen huis, niet dat der dames! Daar aangekomen laat hij het rijtuig in de wagenkamer zetten, de paarden in den stal en sluit beide localiteiten af. Aan de eerst niet, maar nu wèl verbaasde inlanders: koetsier en palfrenier, geeft hij verlof om te gaan waarheen ze willen en hunne mooie hoeden mee te nemen. Dan roept hij zelf een sado aan, en rijdt naar den winkel terug.

De dames Nispers staan daar nog, op heete kolen. Zij begrijpen er niets van dat haar rijtuig weg is. De chef legt haar de zaak uit, allerbeleefst, en zegt: „Zoodra U nu Uwe rekening betaald hebt, beste Mevrouw en geachte jonge dames, krijgt U het rijtuig en de paarden terug, ik zal er in dien tijd goed op passen en er niet mee rijden, het is zoo wat samen het bedrag van mijne vordering op U."

— Maar dat mag U niet doen . . . .

— Als U het wilt, ben ik ook wel genegen het in betaling aan te nemen, vervolgt de chef, onverstoorbaar.

— Maar U mag dat niet doen, U móógt mijn wagen en paarden niet in beslag nemen, hijgt de Moeder en de jonge dames hijgen ook.

— Dat weet ik heel best, zegt de chef, maar mijn geduld is na zoovele jaren en maanden uitgeput. Indien U mij aanklaagt, dan zal ik eens een boekje open doen van de wijze waarop U uwe leveranciers behandelt, een boekje dat niet prettig zal zijn om te hooren voorlezen ter openbare terechtzitting.

Ik zal veroordeeld worden, maar U kunt de rest van Uwe reputatie wel afschrijven.

De dames gingen in een sado naar huis, de dames gingen naar een chinees, de dames teekenden papieren, de leverancier werd betaald . . . . en des avonds reden ze weer in haar rijtuig.

De chinees heeft nog zijn geld niet."

Zij wendde eveneens onbekommerdheid voor.

„Neen," antwoordde zij gelaten, „jij mag er niet bij ontbreken. Wij stellen het eenvoudig uit tot je weer beter bent."

„Dat zal wel te lang duren," meende hij. „Het is de perniciеuse, weet je."

„Ik hoop, dat je je vergist, liefste."

„Neen."

Hij noemde haar eenige onmiskenbare symptomen.

„Maar je behoeft je daarom nog niet bang te maken, liefje. Ik heb dezelfde geschiedenis reeds eens gehad, en heel goed doorstaan."

Ondanks zijn gerustsstellende verzekering kroop haar weer een ijzige rilling over den rug.

Zij liet er niets van merken. Maar terwijl zij met uiterlijk kalm overleg eenige veranderingen in de kamer aanbracht, was haar ziel één stamelend gebed.

„Lieve God, laat hem niet sterven! Hem niet! Laat hem mij, dat ik het onrecht kan goedmaken! Ik bid U, Heer!"

Père Dieudonné kwam en schreef ijsomslagen voor en warme baden en een Afrikaansche wortelenthee.

Maleen bracht hem, toen hij heenging, naar de hal. Deze priester in zijn wit, golvend gewaad, met zijn fijne, edele gelaatstrekken kwam haar zoo onpersoonlijk, zoo onaardsch voor, dat zij tegenover hem een schuchterheid gevoelde, die haar anders vreemd was.

„Is mijn man wezenlijk in gevaar?" vroeg zij met trillende stem.

Hij antwoordde niet, zooals zij verwachtte, met een ontwijkend, vroom gezegde, maar zeide eenvoudig: „Ja."

Het was Maleen, of zij verstijfde.

Zij voelde duidelijk hoe ieder haartje op haar hoofd overeind rees, hoe het bloed uit haar gezicht week, hoe haar gelaatsspieren zich spanden.

De priester zag dit vale verbleeken, de plotselinge verandering in haar trekken.

Een oogenblik aarzelde hij. Het scheen, alsof hij haar iets troostends wilde zeggen. Maar hij liet het onuitgesproken, groette met zachten ernst en ging heen.

„Hij zag, dat ik lijd — hoe ik lijd," dacht Maleen, „en hij vindt het goed. O, hoezeer moet ik in zijn oogen met zonden beladen zijn!"

Zij bleef een paar minuten in gepeins verzonken, onbewegelijk staan. Toen kwam er een gedachte bij haar op, die haar weer opwekte.

„Omdat hij vindt, dat ik je straf verdien en boeten moet, daarom heeft hij wellicht zoo verschrikkelijk streng „ja" gezegd; misschien wenscht hij, dat ik in angst en kommer verzink tot heil van mijn ziel.

Zij klampte zich aan deze mogelijkheid vast en hoopte weder.

„George is zoo sterk, zoo gezond, hij heeft zulk een krachtige natuur! Hij zal ook ditmaal de ziekte wel overwinnen."

Toen zij weer bij hem terugkwam, zeide hij:

„Maleen, doe mij een genoegen."

„Alles!"

„Als ditmaal de drommel mij haalt — wat ik niet geloof, hoor je, maar het zou toch kunnen zijn — dan reis je met de eerste boot terug, naar Grootmama."

„Ja. — Zie je, dat beloof ik je met een licht hart, omdat je spoedig weer geheel opgeknapt zult zijn, mijn lieve, lieve George."

Streelend gleed haar hand over zijn dun, kort, zacht haar.

„Je gelooft toch ook, dat ik je liefheb?"

„Ja, hartje."

Zij week nauwelijks van zijn bed. Meestal had hij hooge koorts en was hij niet bij bewustzijn. Maar een keer, den volgenden morgen, toen hij rustiger was, zeide hij plotseling:

„Ik zou wel eens willen weten, of je hertrouwen zal?"

„George, spreek niet zoo! Ik verdraag het niet."

Hij glimlachte kalm.

„Zoo denkt men in het begin, maar het gebeurt toch wel."

„Met iemand, die zich vrij van schuld voelt, mag het zoo zijn," dacht zij. — „niet met mij." —

Zij waakte en bad in grooten angst, en legde hem ijscompressen op het hoofd en gaf hem zijn medicijn, maar hij kwam niet meer bij.

Op den tweeden Kerstdag, omstreeks twaalf uur, stierf hij.

Toen Maleen een uur later, doodsbleek, in de hal kwam, viel haar blik op den versierden boom en het theeblad met koekharten.

Alles stond en lag nog juist, zooals zij het drie dagen geleden had laten staan — en zag haar spookachtig aan.

Intusschen was er een wereld voor haar ten onder gegaan! . . . . .

(Wordt vervolgd.)

Personalia.

De kapitein **J. H. L. Schneiders**, van verlof uit Nederland terugverwacht, wordt bij aankomst op nonactiviteit gesteld.

De kapitein **B. H. Franssen Herderscheé**, van verlof uit Nederland terugverwacht, wordt bij aankomst op nonactiviteit gesteld.

De kapitein **L. G. van Aken**, van verlof uit Nederland terugverwacht, wordt bij aankomst op nonactiviteit gesteld.

Met het bestuur over de onderafdeeling Singkel en de Alaslanden, met den titel van civiel gezaghebber, is tijdelijk belast de kapitein bij de maréchaussée **R. Heijtman**, en zulks onder het genot eener toelage van *f* 100 s' maands.

De kapitein **J. A. Köhler**, van het 10e bataljon infanterie, is overgeplaatst naar het garnizoensbataljon van Amboin en Ternate.

De in activiteit herstelde kapitein **R. J. A. Raedt van Oldenbarneveld** is geplaatst bij het 20e bataljon infanterie.

De ritmeester **P. Sorgdragen**, in garnizoen te Salatiga, heeft wegens langdurigen dienst een jaar verlof naar Europa gevraagd.

De 1e luitenant **W. D. Davis**, van het garnizoens bataljon van Celebes, Menado en Timor (mobiele colonne te Paloppe) is geëvacueerd naar Soerabaja en ter nadere indeeling overgeplaatst bij het subsistenkader aldaar.

De 1e luitenant **L. Maurenbrecher**, van het 4e bataljon infanterie, is overgeplaatst naar het garnizoensbataljon van Ambon en Ternate.

West-Indië.

Suriname. Reeds eenigen tijd werd van verschillende zijden behoefte gevoeld aan wettelijke regeling van de Zondagsrust. Gouverneur Idenburg heeft nu onlangs een ontwerp-verordening ter goedkeuring aan de Koloniale Staten aangeboden betreffende den wekelijkschen rustdag. Aan de betrekkelijke M. v. T. wordt het volgende ontleend.

Na te hebben uiteengezet dat de onderhavige quaestie zoowel hare maatschappelijke als hare godsdienstige zijde heeft vervolgt de memorie:

„De verzorging van deze laatste ligt grootendeels buiten de overheidstaak en moet worden overgelaten aan de conscientie der burgers. Gingen dan ook oudere wetgevingen op dit gebied grootendeels uit van het religieus karakter van den rustdag, onder invloed en drang van den geweldigen omkeer, die in de vorige eeuw nijverheid en verkeer ondergingen, voegde zich bij dit geestelijk element een sociale factor, die in de nieuwere wetgeving bepaald op den voorgrond treedt en die ten gevolge heeft dat tal van regelingen omtrent Zondagsrust een plaats hebben gevonden in arbeidsen andere sociale wetten.

De roeping van de Overheid ligt ten dezen opzichte dan ook hoofdzakelijk op maatschappelijk gebied en juist daarom kunnen, zooals de nieuwere Zondagswetgeving leert, op dit terrein samenwerken, wie uit geheel verschillend beginsel leven.

Door de wetgeving heeft de Overheid te zorgen dat het besef van den ingeschapen levensregel, waarvan het onderhouden ook op sociaal gebied zulke gezegende vruchten draagt, niet verloren ga, doch integendeel ingescherpt worde, waartoe zij zelf in den publieken dienst en op het openbaar terrein het voorbeeld geve en doe geven; dat voor hen, die dat wenschen de geestelijke zijde van den rustdag ongestoord tot haar recht kunne komen; dat niet door misbruik van maatschappelijk overwicht en van sociale toestanden de wekelijksche rust onthouden worde aan hen, die haar als mensch behoeven. Bij de vervulling van deze taak sluite de overheid zich zooveel mogelijk aan bij hetgeen zede is in die kringen des volks, waarin de beste tradities voortleven en trachte zij deze zede te verheffen; terwijl zij er voor wake het individueele verantwoordelijkheidsbesef niet te verzwakken en de vrijheid der verschillende levenskringen te eerbiedigen door niet meer te regelen dan ter vervulling van haar taak noodzakelijk is.

De Surinaamsche wetgeving op het gebied der rustdagen beantwoordt slechts zeer onvoldoende aan den hiervoren gestelden eisch. De Strafwet verzekert het ongestoord verloop der godsdienstige samenkomsten en beschermt de godsdienstleeraren in de uitoefening van hun bediening; de Wetboeken van Koophandel en van Burgerlijke Rechtsvordering, alsmede het Burgerlijk Wetboek, bevatten bepalingen, die met den wekelijkschen rustdag rekenen, doch grondslag van de wettelijke rustdagviering in het maatschappelijk leven is nog steeds de Publicatie van 17 December 1783.

De bestaande wettelijke regeling ten opzichte van den wekelijkschen rustdag is nog allezins gebrekkig; het handhaven der Zondagsrust is, voorzoover dit plaats heeft, meer te danken aan godsdienstzin der ingezetenen en aan nawerking van vroegere voorschriften, dan aan behoorlijke voorzieningen, die met de veranderde tijdsomstandigheden rekenen; en het getuigt zeker zoowel voor goede zeden onder de bevolking als voor beleid bij de politie, dat geen verdere afschuiving op het punt van rustdagviering te constateeren valt dan het geval is. Kan de bestaande toestand van zeer gebrekkige regeling niet worden bestendigd, het voortleven van goede tradities maakt thans nog het treffen van een behoorlijke voorziening, die in het bewustzijn van het betere deel van ons volk rechtvaardiging vindt, minder bezwaarlijk en doet 't mogelijk zijn om te dezen opzichte tegen ernstige verflauwing der grenzen te waken.

Aan de hierboven omtrent de taak der overheid uitgesproken gedachte heeft de gouverneur vorm gegeven in de ontworpen verordening betreffende den wekelijkschen rustdag. Grootendeels wordt daarin de in Suriname gehuldigde practijk gehandhaafd en vastgesteld; op enkele punten zal zij worden versterkt en verscherpt, namelijk daar waar zonder een algemeen geldend verbod concurrentiezucht van enkelen, bij veler harden strijd om het bestaan, aan een geheele klasse der burgerij den vrijen rustdag zou kunnen ontnemen of de rust op het openbaar terrein zou kunnen storen; en ook daar, waar alleen een algemeen verbod kan voorkomen dat buiten bepaalde noodzaak den dienstbaren niet de beschikking over den rustdag wordt verzekerd."

In hoofdzaak wordt dus bij deze ontwerp-verordening beoogd, de Zondagsrust te handhaven, zooals die thans nog in de kolonie in algemeenen zin wordt opgevat, en daarbij tevens, van overheidswege het voorbeeld gevend ten aanzien van de daartoe behoorende diensten, zooveel mogelijk den rustdag te beschermen voor hen, die in dienstverhouding tot anderen staan.

Van Vreemde Koloniën.

Boschexploitatie op de Philippijnen. Majoor G. P. Ahern, directeur van het boschwezen te Manilla, heeft onlangs de eerste circulaire zijn departement doen verlaten, waarin ten behoeve van eventueele exploitanten alles is vermeld, wat hun van dienst kan zijn. Wij ontleenen daaraan het volgende:

De gouvernementsbosschen in den Philippijnschen archipel beslaan eene oppervlakte van meer dan 40 millioen acres of 16 millioen hectaren. In particulier bezit bevinden zich minder dan ½ millioen acres of 200.000 hectaren. Ingevolge besluit van het Congres in 1902 kunnen de philippijnsche bosschen niet verkocht, in pacht, of in eigendom uitgegeven worden, tenzij de terreinen meer waarde bieden voor landbouwdoeleinden dan voor het boschbedrijf.

Voor de exploitatie van boschterreinen als zoodanig kunnen evenwel vergunningen worden verleend, die aan de houders het uitsluitend recht van exploitatie der betrokken terreinen ten aanzien van bepaalde boschproducten geven. De aanvang der te verleenen concessie hangt af van den omvang, dien aanvragers aan het op te richten etablissement zullen geven. Voor de vergunning worden geen rechten in rekening gebracht, alleen worden rechten geheven naar reden van het gekapte hout, welke rechten varieeren tusschen ½ en 2½ peso (62½ cent tot *f* 3.12½) per M³. De vergunningen kunnen tot voor een tijd van 20 jaren worden verleend.

Er worden in den archipel geen uitvoerrechten geheven van het ruwe of bewerkte inlandsche hout, terwijl het ruwe hout vrij van rechten in de Vereenigde Staten wordt toegelaten. Het invoerrecht te Manilla op machinerieën voor zaagmolens enz. bedraagt 5 percent ad valorem. De vracht van Manilla tot de Westkust der Unie bedraagt 7 dollars (amer.) per ton en tot de atlantische kust der Vereenigde Staten 14 tot 15 dollars per ton.

In Bulletin No. 4 van het departement werden 30 verschillende in den archipel voorkomende houtsoorten aangewezen en de hoedanigheden van het timmerhout uiteengezet. Gewone soorten even goed als het amerikaansche pijnboomenhout kunnen tot gelijken prijs als dit aan de kust worden afgeleverd, en met het oog op het verschil in vrachtprijzen enz. zou dus het philippijnsche hout zeer wel het amerikaansche product kunnen vervangen op de locale, chineesche en australische markten, die tezamen gemiddeld 250 millioen kubieke voeten hout, onbewerkt en bewerkt, per jaar uit de Vereenigde Staten betrekken.

Wat den rijkdom der philippijnsche bosschen betreft, wordt in de circulaire verwezen naar de Bulletins 5 en 6 van het departement, waarin omtrent enkele reeds onderzochte perceelen op Negros en Mindoro het quantum bruikbaar hout op 10000 tot 32000 kubieke voet per acre wordt gesteld. Een perceel op de helling van den berg Silay in Noord Negros, ter grootte van 69 vierkante engelsche mijlen, wees een voorraad uit van 32050 kubieke voet per acre aan bruikbaar hout van meer dan ½ meter middellijn. Omtrent tal van bosschen, die groote hoeveelheden waardevol hout bleken te bevatten, ontbreken nog de gegevens.

De arbeid is niet moeilijk te bekomen. De loonen wisselen van ½ tot 1½ peso (à *f* 1.25) daags. De Philippijners zijn in staat allerlei soort van machines te behandelen en leveren bij behoorlijke behandeling eene bevredigende arbeidsprestatie.

Vele soorten inlandsch hout drijven en zouden door bedreven amerikaansche vlotlieden door de kalme eilandzeeën naar Manilla en misschien zelfs wel naar China kunnen worden gevlot. (Wanneer er maar geen typhonen in die buurt waren).

Wat aangaat het benoodigde bedrijfskapitaal wordt dit voor ééne maatschappij op 200.000 dlrs (amer.) gesteld. Zulk een onderneming, betoogt de circulaire, moet niet worden beproefd, tenzij de maatschappij beoogt het product van het begin tot het einde te behandelen, hierbij inbegrepen het vervoer, opslagplaatsen van hout op de voornaamste markten, voorraadmagazijnen voor de geëmployeerden in het bosch, enz.

Ten einde een denkbeeld te geven van wat er in dit opzicht te verdienen valt, wordt in de circulaire overgenomen eene beschrijving van de capaciteiten eener onderneming bij Cadiz in West-Negros, die 37668 acres beslaat.

De totale hoeveelheid bruikbaar hout van meer dan ½ meter middellijn wordt geschat op 1.207.002.000 kubieke voet ter waarde van ruim 88.361.580 pesos (110 millioen gulden), waarvoor een bedrag van 3.150.632 pesos aan rechten zal moeten zijn betaald, indien de geheele hoeveelheid is verkregen.

Dit perceel is echter bijzonder rijk. Van een ander ter grootte van 85 vierkante mijlen, ter Oostkust van Mindoro gelegen, wordt de hoeveelheid bruikbaar hout van meer dan 40 decimeter middellijn op 101.237.000 kubieke voeten geraamd, ter waarde van 9.166.724 pesos, waarvoor 341.600 pesos aan rechten zullen moeten worden betaald.

In de, door het Bureau of Forestry uitgegeven Bulletins 5 en 6 vindt men wat het Bureau ten behoeve van gegadigden doen zal. De boschbeambten zullen alles in het werk stellen om het finantieel succes aan de ondernemingen te verzekeren. Aangeraden wordt om een deskundige uit te zenden teneinde met een ambtenaar van het Bureau het terrein te onderzoeken. Houtmonsters worden op verzoek toegezonden. Alle uitgaven van het Bureau zijn op aanvrage bij dit Bureau dan wel bij het Bureau of Insular Affairs te Washington verkrijgbaar.

Wij dwepen geenszins met de amerikaansche kolonisatie-wijze, daarvan hebben we in deze rubriek op grond van de waar te nemen feiten genoegzaam doen blijken, doch vragen ons af, of hier nu niet een voorbeeld is gesteld, waaraan we met het oog op de onontgonnen rijkdommen der buitenbezittingen in Nederlandsch-Indië ons zouden kunnen spiegelen. Te betreuren valt het voorzeker, dat waar 1907 zich zoo goed inzette met de oprichting in de eerste dagen van het jaar der Atjehsche Bosch Exploitatie Mij., de vloedgolf, die het te ontginnen eiland Simaloer teisterde, aan deze onderneming zoo kort na hare geboorte waarschijnlijk ernstige moeilijkheden bereidde.

In elk geval meenen wij er de aandacht op te moeten vestigen, dat waar men te Manilla ernstig doende is om te trachten de 600.000 kubieke meters amerikaansch hout op de australische en chineesche markten door philippijnsch hout te vervangen, voor het nederlandsch-indische hout der buitenbezittingen mogelijk ook wel een kansje open staat.

Engelsch-Indië en Java-suiker. De handelscorrespondent van de Pioneer schreef den 4en Januari ll. uit Calcutta o. a. het volgende betreffende de invoeren in November, vergeleken bij dezelfde maand van het vorige jaar:

„Er valt een belangrijke vermindering te constateeren ten aanzien van de suiker-invoeren, van ongeveer 5½ lakhs (440.000 gld.). De aanvoeren van Java waren zeer groot, maar voor alle andere plaatsen viel groote achteruitgang waar te nemen."

Deze waarneming moge het voor de suiker-industrie van Java gunstige feit releveeren, dat het blijkbaar met de boycot van Java-suiker uithoofde van Swadeshi-politiek zoo'n vaart niet loopt, het zal nietemin voor deze industrie o. i. geraden wezen om, wat ze dan ook zeker niet zal nalaten, zich op de hoogte te houden van de beweging, thans in Engelsch-Indië gaande, om de reeds reusachtige suiker-productie van dat land zoodanig te vermeerderen, dat het niet alleen geen suiker meer behoeft in te voeren maar zelfs uit kan voeren, welke vermeerdering wordt nagestreefd zoo door uitbreiding der cultuur, als door verbetering in de bereidingswijze.

Dezelfde correspondent deelde in zijn schrijven van den 28 December ll. mede, dat een europeesche firma te Calcutta zich de diensten had verzekerd van een expert voor de invoering van een nieuwe machine ten behoeve van de suiker-industrie.

Voorts werd op de nijverheidstentoonstelling in December ll., tegelijk met het Indisch Nationaal Congres te Calcutta gehouden, door het gouvernement der Vereenigde Provinciën ook een nieuwe verbeterde machine tentoongesteld.

Particulier zoowel als bestuurs-initiatief zijn dus in dit opzicht diligent — ook in de provincie Bengalen spant het bestuur zich voor deze zaak, terwijl Madras niet achter blijft.

En wat de uitbreiding der cultuur betreft is voor Engelsch-Indië zeker waar, wat meergemelde correspondent den 28en December ll. schreef:

„Het huidige oogenblik is het meest geschikt om zich op de suiker toe te leggen, want dit is een artikel, dat de Swadeshi-patriot vastbesloten schijnt te exploiteeren. Ieder, die uitkijkt naar eenig gebruik voor braakliggend land, kan niet beter doen dan het met de suiker te probeeren."

Een nieuwe fransche kolonie. Bij decreet van den president der fransche republiek van den 21en December ll. werd bepaald dat een wetsontwerp ter goedkeuring aan het fransche parlement zou worden aangeboden, waarbij de eilanden Anjouan, Mohéli

en Grande Comore tot fransche koloniën worden verklaard.

Op het oogenblik vormen die eilanden nog protectoraten, waaromtrent evenwel valt op te merken, dat de sultans van Grande Comore en Mohéli of hunne afstammelingen buiten hun land op pensioen zijn gesteld, terwijl den sultan van Anjouan niet de minste macht is gelaten in de binnenlandsche aangelegenheden van zijn land.

Op Grande Comore had Duitschland indertijd een oogje geslagen. Een Franschman, Humblot, die daar uitgestrekte koffieplantages bezat en ook een houtzaagmolen, kreeg het aanbod van duitsche zijde om zijn bezittingen voor $1\frac{1}{2}$ millioen franken over te doen en het eiland te verlaten. Dit laatste deed Humblot tijdelijk, maar alleen om aan Frankrijk namens den sultan het protectoraat aan te bieden.

Dit protectoraat werd in 1886 nagenoeg tegelijk met dat over de andere genoemde eilanden aanvaard, maar Humblot, die tevoren op zeer goeden voet met den sultan van Grande Comore stond, vond dezen, Said Ali, bij zijn terugkeer als een blad omgekeerd. Na verschillende aanslagen op zijn leven, die blijkbaar van Said Ali uitgingen, werd deze in 1893 door den commandant van een fransch oorlogsschip op de lunch genoodigd en toen maar aan boord gehouden en ingevolge bekomen last gevankelijk naar Diego Suarez vervoerd.

Een jachtavontuur en zijne gevolgen. Den 5en December ll. trokken de luitenants Ramsay en White, in khaki gedost, er op uit om in de buurt van het Purandhar-sanatorium bij Poona te gaan jagen. Zij kwamen een kudde herten op het spoor, en volgden dit, doch hadden hierbij het ongeluk een paar inlandsche vrouwen schrik aan te jagen. Hoe dit kwam, vermeldt de Times of India niet, waaraan we dit relaas ontleenen, maar wel, dat de inlandsche schoonen het op een loopen zetten, al schreeuwende, haar toevlucht zoekend bij een landgenoot, die op een veld in de nabijheid bezig was hooi op te stapelen. De man, in de meening dat 'n paar Tommies op de vrouwenjacht waren, begon toen ook te schreeuwen en van alle kanten kwamen de dorpelingen toeschieten. Ramsay en White maakten den vrouwen en den man op de hooimijt er een verwijt van, dat zij de herten op de vlucht hadden gejaagd door hun schreeuwen, terwijl de andere partij, al spoedig tot een kleine menigte aangegroeid, van de vermeende Tommies eischte, dat dezen mede naar den dorps-patel zouden gaan, om zich te verantwoorden voor het belagen van inlandsche vrouwen. Daar de eene partij slechts engelsch, en de andere niet dan de inlandsche taal verstond, liep de zaak spoedig uit op een twist, waarin aan de beide officieren hun geweren werden ontnomen, terwijl bij de achterwaartsche beweging waartoe zij alstoen besloten, hun door de verwoede dorpelingen steenen werden nageworpen, waardoor zij eenige schrammen en builen opliepen van weinig ernstigen aard.

Den 13en Januari ll. werd dit zaakje door den heer Carmichael, Collector en Districts-magistraat te Dhond, berecht. Van de elf gedagvaarde inlandsche beschuldigden werden twee tot 18 en 12 maanden, zeven tot 6 maanden „rigorous emprisonment", één vrouw tot een boete van 10 roepijen veroordeeld, en één vrijgesproken.

Zoo wordt door het „humane" Engeland in de koloniën recht gesproken.

Het heele geval berustte toch hoogstens op een misverstand, zooals bleek toen, nadat onmiddellijk na het voorgevallene de districts-superintendent van politie met de beide aangevallen officieren ter plaatste verscheen en de dorpelingen de qualiteit vernamen der aangevallenen, zij onmiddellijk eigener beweging de geweren weder inleverden en om vergiffenis vroegen.

Een eenigszins billijke maatregel. Sedert de uitvoering der wet van den 27en Mei 1885 betreffende de verwijdering van recidivisten, wegens landlooperij zoowel als kleine en groote vergrijpen, is de aandacht der fransche regeering herhaaldelijk gevestigd op de, dientengevolge aan vrouwen, onder deze categorie vallende, opgelegde harde straf, in vergelijking met die, welke aan hare sekse-genooten is weggelegd, die tot dwangarbeid veroordeeld werden en hare straf in het eigen land uitdienen.

Sedert 1887 zijn in het geheel 974 vrouwelijke reléguées uitgewezen, waarvan 517 naar Fransch Guyana en 457 naar Nieuw Caledonië, en van dit aantal zijn er thans nog 453 over, nl. 212 in Fransch Guyana en 241 in Nieuw Caledonië.

In Fransch Guyana is de sterfte onder deze gestraften zeer groot, waardoor de straf dus nog aanmerkelijk wordt verzwaard, hetgeen in verband met het feit, dat de met dwangarbeid voor veel ernstiger vergrijpen gestrafte vrouwen in Frankrijk blijven, aanleiding heeft gegeven tot een wetsontwerp, thans bij het fransche parlement in behandeling, waarbij de uitwijzing van vrouwelijke recidivisten naar de strafkoloniën wordt gestaakt, en in stede daarvan, als voor zestigjarigen reeds is gesteld, op haar de interdiction de séjour, doch voor den tijd van 20 jaren in stede van levenslang, van toepassing zal worden verklaard.

Het schijnt dus niet van den heer Millies-Lacroix te mogen worden verwacht, dat deze ook verandering zal brengen in de toepassing der uitwijzing van mannelijke recidivisten naar de strafkoloniën.

Intusschen gelooven wij, dat er wel eenige mogelijkheid bestaat, dat de stroom van gestraften, die in 1896 voor Nieuw Caledonië ophield te vloeien, eerlang weer in stede van naar Cayenne naar die kolonie zal worden geleid, waar men steeds dringender om weder-uitzending van gestraften vraagt, nu het met de vestiging van eigenlijke kolonisten niet wil lukken.

Balk en splinter. De engelsche natie is de meest humane — in eigen oog wel te verstaan — en kent zich daarom het recht toe, andere natiën te beoordeelen en zelfs te veroordeelen op zaken en feiten, ook leugens en fantasieën, terwijl telkens en telkens weder blijkt, hoe het angelsaksische ras het meest berekenende is, dat voor niets terugwijkt, waar het zijn belangen geldt.

Voor Australië b. v. concentreert zich thans nog evenzeer als vroeger het belang der engelsche kolonisten in die beide woorden: blank Australië.

Die er buiten zijn van gekleurd ras moeten geweerd, die er reeds binnen waren uitgeroeid, als de Indianen in de Vereenigde Staten en de inboorlingen van Tasmanië.

Het uitroeiingsproces ten opzichte van de inboorlingen op Nieuw-Holland houdt nog steeds aan. In een vergadering van het Australisch wetenschappelijk congres deelde professor Klaatsche van Heidelberg het een en ander mede van zijn ethnologische onderzoekingen onder de zwarten van Noord West-Australië. Professor Klaatsche bevestigde de vroegere mededeelingen van dr. Roth betreffende mishandeling van inboorlingen en zeide dat de betrekkingen tusschen blanken en zwarten slechts konden worden vergeleken bij den vreeselijken staat van zaken in Tasmanie van 1820 tot 1830, die met de algeheele uitroeiing der zwarten op het eiland eindigde. Tot staving van zijn beweren deelde spreker mede getuige te zijn geweest van de aankomst van inlandsche gevangenen te Wijndham, die 300 tot 400 mijlen ver aan den hals geketend hadden moeten afleggen.

Maakt men hier in Engeland „fuss" over?

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Gids. Februari 1907.

De rechtspraak over de Inlandsche bevolking in het Gouvernement Celebes en onderhoorigheden en de residentie Timor, door Mr. J. C. Kielstra. — Uit den zetel van het Khalifaat IX: De mantels van den Profeet, door Moekhbir. — Havenverbetering te Soerabaja, door J. E. de M. — Het Banka-verslag van den Hoofdinspecteur A. A. de Jongh, door J. E. de M. — De terugkeer van mijnwerkers van Banka in Zuid-China, door J. E. de M. — Overeenkomsten met inlandsche vorsten (slot). — Reinwardt's Indische zending, door S. Kalff (slot). — Maandelijksche revue van brochures, enz. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie: Lloyds. — Afzet van Java-suiker in Britsch-Indië. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller. — Financieel overzicht.

Onze eeuw. Februari 1907.

Een Indische Regeeringscommissaris in 1816 (slot), door S. Kalff.

De Indische Mercuur 5 Febr. 1907.

Verslag der Gouvernements Kina-onderneming over het jaar 1905, door v. G. — De Braziliaansche Koffie-valarisatie — Kiemen van zaden van Accacia decurrence na behandeling met geconcentreerd zwavelzuur. — Uitvoer van Java. — Nieuwe Maatschappijen. — Kleine Mededeelingen. Enz.

Weekblad voor Indië. 1907. No. 37.

Gevangenis of verbeterhuis, door Dr. R. Broersma. — Vroegere Indische buitenplaatsen, door Gabriël. — De boeaja's (slot), met foto's, door L. C. Westenenk. — Martapoerasche kleederdracht (met foto). — Een nacht in een Japansch hotel (met foto's), door Také. – Bali in woord en beeld (met teekeningen). — Henri Borel contra K. Wybrands: theosofie contra geloof. — Indische indrukken, door Carlo. — Van een buitenpost (krankzinnig verklaard) (slot), door M. W.

De Gids Februari 1907.

Javaansch Christendom, door Mr. L. W. C. van den Berg. — De wijziging van het Regeerings-Reglement voor Nederlandsch-Indië, door Prof. J. de Louter.

Vragen van den Dag. Februari 1907.

Koloniale staathuishoudkunde en de Akademie voor hoogere bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.

NAAMLIJST VAN LEDEN
toegetreden tot de Vereeniging „Oost en West" over de maand Januari 1907.

Heer J. N. Burger,	Amsterdam	ƒ 2.50 lid.
〃 D. J. Cox,	〃	2.50 〃
Mej. E. van Loon,	〃	2.50 〃
Heer R. E. van Dijk,	〃	1.50 〃
Dames van Oss,	Apeldoorn	1.50 〃
Mej. S. Bouma Westerbaan,	〃	1.50 〃
Heer J. N. Smith,	's-Gravenhage	1.50 〃
〃 S. F. Klein Bentink,	〃	1.50 〃
〃 A. J. H. Scherp,	〃	1.50 〃
〃 R. Schuursema,	〃	2.50 〃
〃 H. G. Heyting,	〃	6.— donn.
〃 J. C. van der Meulen,	〃	2.50 lid.
Mej. J. F. Strikwerda,	〃	1,50 〃
Heer J. Einthoven,	〃	1.50 〃
〃 P. H. A. de Ridder,	〃	1.50 〃
〃 J. de Groot,	〃	6.— donn.
〃 J. Meyers,	Leeuwarden	1,50 lid.
〃 L. Kimijzer,	Nijmegen	1.50 〃
〃 C. Jäger,	〃	1.50 〃
〃 Fr. Ploos van Amstel,	Overveen	1.50 〃
Z Ex. A. W. F. Idenburg,	Paramaribo	5.— 〃
〃 G. van der Schroef,	〃	2.50 〃
〃 Van Bulo,	〃	2.50 〃
〃 C. R. Frowein,		2.50 〃
〃 J. W. Campagne,	Smitau (Borneo)	5.— donn.
〃 C. van de Putt,	Teteringen	1.50 lid.
〃 A. C. E. Rykens,	〃	1.50 〃

Leden die **verhuizen** worden verzocht hiervan aan den Administrateur, Verhulststraat 51, den Haag, **kennis te geven, met vermelding zoowel van het oude als het nieuwe adres.**

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende ....

....

wonende te .... *wenscht*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* ***Oost en West*** *tegen een jaarlijksche contributie*

van f ....

den .... 190 ...

Straat of gracht .... Handteekening

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Theresiastraat 8. Den Haag.

N°. 7. Donderdag 14 Februari 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	ƒ 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	ƒ 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

Van de Afdeeling Amsterdam:

I.

Jaarl. Algemeene Vergadering.

op **Dinsdag** 19 Febr. a. s. te houden des avonds 8 uur in het **„American Hotel"**.

Agenda:

1. Opening.
2. Lezing der Notulen.
3. Ingekomen stukken.
4. Jaarverslag v. d. Secretaris; rekening en verantwoording v. d. Penningmeester.
5. Verkiezing van drie bestuursleden wegens periodieke aftreding der Heeren: **E. A. H. v. d. Heide, Mr. J. W. Sikman** en **J. P. K. Witkamp**.
6. Benoeming van afgevaardigden voor de Jaarlijksche Vergadering der Vereeniging.
7. Rapporten der verschillende Commissiën.
8. Rekening en Verantwoording van het Tentoonstellings-Comité.
9. Rondvraag en Sluiting.

Namens het Bestuur:
Mr. H. SMEENGE, *Voorzitter.*
Mr. J. W. SIKMAN, *1e Secretaris.*

II.

Voordracht met Lichtbeelden, te houden in het *American Hotel* op **Vrijdag 22 Februari a. s.**, de avonds **8 uur** door den **Heer en Mevrouw Weiss**, *Directeur en Directrice van het Leprozen azyl »Bethesda« in Suriname.*

Onderwerp: **de Melaatschen in Suriname en hunne verpleging.**

Met een inleidend woord van **Prof. S. Mendes da Costa**, *Buitengewoon Hoogleeraar alhier*, over de »**Bestrijding der Lepra**«.

Het nut van Koloniën.

I.

Toen bij onze oostelijke naburen de strijd werd afgespeeld tusschen de regeering en eene, hoofdzakelijk om politieke bijbedoelingen onwillige Rijksdag-meerderheid, welke strijd op de ontbinding van dat lichaam uitliep, omdat het der regeering niet de noodige middelen wilde verschaffen voor hare koloniale politiek, werd teneinde die meerderheid alsnog tot bezinning te brengen en te doen inzien, waarom het hier ging, door den directeur der koloniale afdeeling van het departement van buitenlandsche zaken te Berlijn, Dernburg, in een memorie uiteengezet, welke belangen, financieele vooral, voor Duitschland in zijn koloniaal bezit betrokken waren.

Wij ontleenen aan de betrokken memorie alsnog het volgende omtrent de in de duitsche koloniën, met uitzondering van Kiao Tsjau belegde duitsche kapitalen.

De uitgaven door het rijk ten koste gelegd aan spoorwegen, havenaanleg, cultures enz. beloopen in ronde som een bedrag van ongeveer 61 millioen mark, waarvan 98 pct. kan geacht worden onder de productieve uitgaven te moeten worden gerangschikt.

De kapitalen door de zending in de koloniën besteed maken een bedrag uit van ruim 8 millioen mark, waarvan ruim 4 millioen door de protestantsche en nagenoeg 4 millioen mark door de katholieke zending. Een bedrag van na genoeg 2 millioen mark door de negen gemeentelijke corporatiën in Oost-Afrika uitgegeven, doet het totaal der, door corporatiën in de duitsche koloniën bestede sommen tot omstreeks 10 millioen mark stijgen.

De particuliere kapitalen in de koloniën aangelegd bedragen wat financieele en industrieele instellingen aangaat nagenoeg 143 millioen mark; voor de stoomvaartondernemingen in ronde som een bedrag van 65 millioen mark, waarvan 40 millioen voor de Woermann-lijn, 24 millioen voor de Oost-Afrika lijn, en ruim 1 millioen voor de Norddeutsche Lloyd; en wat de particuliere ondernemingen aangaat ongeveer 66,5 millioen mark, waarvan nagenoeg 39 millioen in handelszaken gestoken en ruim 27,5 millioen mark in plantages, hoeven, enz. zijn belegd.

In het geheel is dus een ronde som van 370 millioen mark in de duitsche koloniën belegd, waarvan 250 millioen kunnen worden gerangschikt onder de productieve uitgaven en 100 millioen mark in de toekomst dit productief karakter kunnen erlangen.

Voegt men bij dit bedrag de gekapitaliseerde waarde van den uitvoer, dat is ongeveer 600 millioen mark, dan bevindt men dat een productief kapitaal van nagenoeg één milliard mark op het oogenblik in de duitsche koloniën arbeidt.

Daar per kilometer oppervlakte der koloniën dit bedrag is verdeeld in ruim 26 mark aan uitgaven van bestuurswege gedaan en ruim 85 mark aan uitgaven van particuliere zijde, trok de memorie hieruit de gevolgtrekking, dat men verkeerdelijk meent, dat er te veel van bestuurswege en niet genoeg van de zijde van het particulier initiatief uitgaat.

Ten slotte trok het bestuur uit het hiervoren geresumeerde de volgende gevolgtrekking:

«De offers, die Duitschland voor zijne koloniën heeft moeten brengen, zijn voor het kleinste deel op economisch gebied gebracht en overwegend door militaire uitgaven geëischt. Maar zoo het noodig is geweest om groote militaire expeditiën te ondernemen, is dat het gevolg geweest van de eenige ernstige fout in de koloniale politiek begaan, de langzaamheid betracht in het beleggen van bestuurs-kapitaal voor de ontwikkeling dier landen, in het bijzonder wat de spoorwegen betreft. Indien in de voorafgegane jaren men in Zuidwest-Afrika spoorwegen had aangelegd voor de helft van het bedrag, thans aan den veldtocht besteed, zouden er nimmer belangrijke opstanden zijn geweest en die kolonie thans een Nieuw Duitschland zijn met een belangrijk spoorwegnet.»

Wij wenschen het vorenstaande als punt van uitgang aan te nemen voor eene kleine vergelijking welke mogelijk voor velen een licht zal doen opgaan over de waarheid onzer reeds zoo dikwerf verkondigde stelling: dat het koloniaal belang meê het hoogste moederlandsch belang is, afgescheiden nog van alle ethica.

Pers-kroniek.

INHOUD: Het Volk *over de Atjeh gesp* 1901—1905*: grappig staal van koloniaal kapitalisme bestrijding.* — Blanda *in* De Controleur*: het goed recht van den Islam volgehouden tegenover hen die in de behelzing er van een gevaar zien voor de rust in deze koloniën. — Onwetendheid in koloniale aangelegenheden naar verdienste door het* Algemeen Handelsblad *op de kaak gesteld: cijfers van goud produktie in een afdeeling van Borneo die in het geheel niet bestaat. — L. in het* Algemeen Handelsblad *over het ongezond wonen »aan de kust«.*

Het koloniale kapitalisme wordt, waar het maar kan, door de sociaal-demokraten bestreden. Nu kan men óók als niet-sociaal-demokraat daarmede dikwijls een heel eind ver medegaan. Maar menigmaal ontaardt die strijd in een paskwil. Als zoodanig noemen wij het volgende stuk, dat wij in *Het Volk* aantroffen en curiositeitshalve hier laten volgen.

Er boven staat: *»Nieuws uit de Staatscourant.«*

Gewoonlijk geeft de »Staatscourant« weinig nieuws, zegt het blad, »al vindt hen den inhoud dikwijls lang niet vervelend.«

»Er staat ook wel eens iets in«, zegt het *Volk*, »wat minder onderhoudend, wat ernstig nieuws is. Wij vonden deze week een stukje, dat om die eigenschap de aandacht verdient. Het luidt als volgt:

Atjeh 1901—1905.

»H. M. de Koningin, willende een nieuw bewijs geven van Hare hooge tevredenheid over de plichtsbetrachting van zee- en landmacht, bij de zware diensten van haar gevorderd bij de krijgsverrichtingen in Atjeh, gedurende de jaren 1901 tot en met 1905, heeft bepaald, dat het

eereteeken voor belangrijke krijgsbedrijven wordt toegekend aan allen, die in de jaren 1901 tot en met 1905 deel hebben uitgemaakt van de bezetting van Atjeh en onderhoorigheden, of gedurende dat tijdvak hebben gediend op schepen, behoorende tot de oorlogsmarine, welke destijds deelgenomen hebben aan de krijgsverrichtingen in dat gewest, dan wel in de wateren van Atjeh gestationeerd waren, met het doel om aan de krijgsverrichtingen deel te nemen;

zullende de te dezer zake uit te reiken gesp het opschrift dragen:

»Atjeh 1901—1905«.

»Dit is ernstig nieuws. Het beteekent het volgende:

»Kinderen van verfijnde west-Europeesche beschaving zullen een sieraad krijgen voor heldendaden, verricht in het binnenland van Sumatra, tegen een volk van halve wilden. Onze kolonialen, mariniers en matrozen krijgen een sieraad, ter herinnering aan de massa-moorden, door hen, op bevel van hun meerderen, gepleegd op de Gajoe's en Alassers, en op dergelijke, eveneens nagenoeg weerlooze stammen. Zij ontvangen dat herinneringssieraad namens een vrouw, namens de vrouw, die door de agitatoren der bezittende klasse hen is afgeschilderd als het ideale beeld van de verhevenheid en liefelijkheid, van zachtheid en wijsheid. Uit haar naam, met de verzekering van haar hooge tevredenheid, wordt vrouwen- en kindermoord beloond met een sieraad in zilver.

»Dit is een ernstig bericht, omdat het zoo officieel als maar doenlijk is, de bevestiging brengt van de leugens der kapitalistische maatschappij, leugens, die met het bestaan dezer maatschappij zoo innig zijn samengeweven, dat vorst en onderdaan zijn gedwongen, ze gelijkelijk te dienen.«

Men vraagt zich werkelijk af: zou de redactie van *Het Volk* nu werkelijk meenen, dat haar lezers deze boutade voor ernst opnemen? Dat zou toch al te onbenullig zijn!

* * *

In een tweede artikel »*Misplaatste bezorgdheid*« verzet *Blanda* zich in *De Controleur* tegen hen, die in het panislamisme van onze Oost een gevaar zien. Speciaal richt hij zich daarbij tegen den correspondent der *Nieuwe Rotterdamsche Courant* te Constantinopel, die dan ook wel zoo nu en dan eens heel hoog van den toren blaast.

»Wij zijn tot onzen spijt, zegt *Blanda*, niet bekend met de Turksche pers. Zou de ijverige verslaggever der *N. R. Ct.*, bij wijze van variatie op zijn thema, ook niet eens willen mededeelen, of het omgekeerde geval zich ook voordoet, namelijk, of de Turksche bladen, op 't voetspoor van 't overige Europa, zich op hun beurt door speciale correspondenten in de christenlanden laten inlichten omtrent de actie daar tegen al wat Turksch is?

De Turken weten met hoeveel gastvrijheid en verdraagzaamheid zij geduld worden op het Christen-werelddeel bij uitnemendheid, weten hoe ze in 't verdomboekje staan bij alle Christen-Volken en hoe zij het slechts danken aan den onderlingen na- en wedijver der groote mogendheden, dat zij niet reeds vóór lang over, misschien wel in den Bosporus gedrongen werden. Wat wonder dus, dat zij naar alle richtingen zich schrap zetten en versterken en voortdurend zinnen èn op concentratie-middelen èn op represaille-maatregelen! Gansch Europa spant tegen hen samen, broeit haat tegen hen uit. Al lang zouden ze ondergegaan zijn, wanneer ze minder haar op de tanden hadden gehad. Hun krachtig innerlijk volksbesef heeft er het ontzag voor de Halve Maan, hoe ook geminacht, weten in te houden!

To be or not to be is dan ook voor het Turksche volk inderdaad de kwestie geworden, en het panislamisme in zijn huidig aspect is de voornaamste uiting van zucht tot zelfbehoud bij den Turk. Een begrijpelijk verschijnsel dus dat panislamisme, bij zoo'n gehaat, van alle kanten belaagd Mohamedaansch volk, haast even begrijpelijk als b.v. bij ons het wegkruipen achter dijken en zeeweringen, of, om een meer overeenkomstig beeld te gebruiken: bij de christenkerk het dom houden der menigte.

Men durft — vervolgt de adviseur van het Rotterdamsche orgaan dan — uit vrees voor ernstige politieke moeilijkheden met de groote mogendheden, die duizenden Moslims onder hunne onderdanen tellen, de panislamietische leer onder dezen nog niet openlijk te verkondigen, maar men ondermijnt het aanzien en het gezag der regeeringen en bereidt de geloovigen langzaam voor om op te staan, wanneer dit in Stamboel wenschelijk en nuttig wordt geoordeeld.«

't Zou geen kwaad aan de zaak gedaan hebben, hadde de correspondent deze stoute bewering door aanhaling van voorbeelden wat nader toegelicht. Waar zijn in den laatsten tijd zulke inblazingen al eens door daadwerkelijkheden van eenig belang en eenige staatkundige beteekenis gevolgd? Zoo'n politieke beteekenis heeft men b.v. gehecht aan den Bantam-opstand van 1888; maar het is later beslist uitgewezen, dat men daarbij met geen panislamietische beweging te doen had, daar zij gericht was op de stichting van een nationaal Javaansch rijk en niet op het uitroepen van den Sultan-chalief tot vorst van Java, al was de zaak ook in Mekka voorbereid.

Van Indië heet het, dat en de onze en de Britsche regeering telkens weer bemerken moeten, dat er onder de moeslimsche bevolking verborgen krachten woelen om haar in verzet te brengen tegen het landsbestuur.

Alweer zoo'n ongedocumenteerde uitspraak, maar één, die weer koren op den molen is der zending. Waar zijn de gevallen, dat in de laatste tijden het woelen dier verborgen krachten in onze Oost tot uitbarsting gekomen is? Bij den zooeven genoemden Tjiligon-opstand in Bantam: toegegeven. Maar waar elders nog? 't Gedanganoproer van Mei 1904 bleek veel meer een economischen, dan wel een fanatiek-godsdienstigen ondergrond te hebben. Zal dit ook weer niet blijken het geval te zijn met het opstandje te Barong (Kedirie), dat volgens draadberichten nu heeft plaats gegrepen? Maar let op, dat men, voorbarig, hiervan weer gebruik maken zal om den Islam een hak te zetten.

We zouden zoo zeggen, dat de regeering die in 't geheim werkende krachten nog al onder de knie moet hebben, als 't publiek zoo niets bespeurt van wat zij »telkens« bemerken moet! Dat zegt wel wat in een land met een politie-dienst als Indië. Als 't met dat woelen zoo gesteld was, als men ons poogt diets te maken, dan waren, gelet op de Indische politie-toestanden, die verborgen krachten al lang er in geslaagd heel Indië aan 't pan-islamisme over te leveren, of . . . al dat woelen heeft op den inlander geen vat en dan heeft het geen nut daarvan zooveel ophef en bombarie te maken. Hoe het echter ook zij, die zoogenaamde verborgen krachten mogen dan al of niet woelen en wroeten — van eenig »verzet tegen het landsbestuur« blijkt echter niet veel! De regeering kan dus voorshands haar aandacht aan betere, meer urgente zaken wijden. Ook pers en publieke opinie.«

De slotsom van Blanda's betoog is deze:

»Zeker«, zoo schrijft hij, »er zijn ook in ons Indië onder de Muzelmansche ijveraars en propagandisten kwade elementen. Maar er is nog geen anti-islamietische politiek van doen, zooals de beide genoemde heeren voorstelden, om paal en perk te stellen aan 't staatsgevaarlijke bedrijf dier geestdrijvers. De regeering kan daartoe met waakzaamheid harerzijds, gericht op de faits et gestes van hadji's, geestelijke broederschappen e. d. reeds volstaan. Nederland en de overige christenlanden konden zich gelukkig rekenen, als dáár door fanatiek-godsdienstige elementen en »verborgen krachten«, verderfelijk voor staat en gemeenschap, niet erger gewoeld en gestookt en opgeruid werd als in onze koloniën. Dan zou zeker de harde politiek niet noodig geweest zijn, waarvan Frankrijk nu reeds het voorbeeld gegeven heeft

En wat het moederland naast waakzaamheid wijders te doen heeft, d.i. in de koloniën het volk te geven, wat des volks is!

Hadde het dit gedaan, onze koloniale geschiedenis zou minder bloedige botsingen tusschen blank en bruin hebben opgeteekend. Want vele van die z.g. fanatieke beroeringen waren niet anders dan daden van gerechtvaardigde ontevredenheid over het landsbestuur.

Geef den inlander wat des inlanders is, en ge kunt gerust — onder een waakzaam oog — de kolonie open stellen voor den Islam.«

* * *

Hoe treurig het soms in ons eigen land gesteld is met de kennis onzer koloniën — en dan klagen wij nog dikwijls over de onwetendheid in dit opzicht soms door het buitenland aan den dag gelegd! — bewijst wel wat er in het maandblad »*De Handel*« over de goudproductie in Oost-Indië wordt vermeld.

Het *Algemeen Handelsblad*, dat een zeer verdienstelijk werk doet door met ijzeren volharding steeds op dezelfde dwaasheden te wijzen, zegt hierover o. m. het volgende:

»In het maandblad »*De Handel*« schrijft de heer J. van der Most over de goudproductie der aarde. Daarin wordt o. a. gezegd, dat hoewel in onze Oost-Indische bezittingen goud op meerdere plaatsen aangetroffen wordt, de opbrengst ervan voor de wereldmarkt van geen beteekenis is. Het zouden alleen inlanders en Chineezen zijn, die, voornamelijk in Noordwest-Borneo in de afdeeling Montrado, goud wasschen; het product daarvan wordt òf door hen zelf verwerkt òf verhandeld.

Een belangrijker toekomst op het gebied der goudproductie heeft volgens den schrijver, misschien Suriname . . .

Na eenige historische mededeelingen vernemen wij, dat de hoogste opbrengst in Suriname is geweest 950 KG. in 1897.

Doch het meegedeelde betreffende onze Oost is al bijzonder onvolledig!

De goudproductie aldaar is waarlijk niet alleen te danken aan de inlandsche of Chineesche goudwasscherijen in de (niet bestaande) afdeeling Montrado in het (aan de Engelschen toebehoorende) »Noordwest-Borneo«!

De heer Van der Most bedoelt de goudwasscherijen in de Westerafdeeling van Borneo, in de afdeeling Sambas; ook in andere streken — Zuider- en Ooster-afdeeling Menado, de Westkust van Atjeh — vindt men trouwens dergelijke kleine ontginningen. Maar hij vergeet geheel de met Europeesche kennis en Europeesch kapitaal gedreven ondernemingen, waarvan de vijf voornaamste zijn Lebong Dolok (maatschappij Redjang Lebong) en Ketahoen in Bengkoelen, Totok, Paleleh en Soemalata in Menado.

De opbrengst der Europeesche goudontginningen — voor zoover bekend — was, in de laatste drie jaren:

1903: 2071 KG. goud en 5561 KG. zilver.
1904: 1930 » » » 5762 » »
1905: 2276 » » » 7727 » »

Het moge zijn, dat Suriname misschien een belangrijker toekomst op het gebied der goudproductie heeft, — voorloopig is ons Oost-Indië in dit opzicht nog belangrijk vooruit«.

* * *

Zekere L. behandelt in het *Algemeen Handelsblad* een onderwerp van uitnemend belang, n.l. het ongezond wonen van vele duizenden Nederlanders in de tropen.

Hij wil zooveel mogelijk onderwijsinrichtingen, bureaux etc., etc. naar de Bandoengsche hoogvlakte overbrengen.

»Het klimaat van Java, »zegt hij«, is drukkend heet; weinigen die tegen dit klimaat op den duur bestand zijn, velen die er onder lijden. Mij trof zeer bijzonder, bij mijn eerste bezoek aan Indië, de bleeke gelaatskleur van de Europeanen, die in Tandjoeng Priok de uit Holland komende passagiers verwelkomden. Wel is deze gelaatskleur geen bewijs van ongezondheid; het koude klimaat brengt de kleur terug; doch het bleeke is de invloed van het klimaat, waaronder zoo velen, vooral Europeesche vrouwen, gebukt gaan, een invloed, welke ook de opvoeding der jeugd, het inspannen van hoofd en lichaam bemoeilijkt.

De warme maanden aan het einde van het droge seizoen zijn in Batavia, Semarang en Soerabaia bijna niet te dragen; weinigen zijn zoo gelukkig naar »boven« te kunnen gaan.

En toch heeft het wonderschoone Java het heerlijkste klimaat ter wereld, mits niet aan de kust, waar juist de Europeanen zich ophoopen, niet vrijwillig doch gedwongen door de omstandigheden.

Het is tot vervelend wordens herhaald, dat men bij het beoordeelen van het klimaat van Java niet moet generaliseeren, dat men in het gebergte het heerlijkste klimaat op deze aarde vinden kan, dat men niet aan de kust doch »boven« wonen moet.

Men heeft in den Preanger op de vlakte van Bandoeng, per spoor bereikbaar uit het westen, weldra ook van uit het noord-oosten door verlenging van de tramlijn Semarang—Cheribon, bereikbaar van uit het oosten door de Preangerlijn, een klimaat als aan de Riviera. Deze streek wordt steeds meer bezocht ter blijvende vestiging door particulieren, gepensionneerden, die in Indië wenschen te blijven en in Soekaboemi, Bandoeng enz. alles vinden wat men wenschen kan.

De Bandoengsche hoogvlakte, ruim 2000 voet hoog, is voortreffelijk voor bewoning door Europeanen geschikt, men kan er uren wandelen, hetgeen in het hooggebergte te Tosari en tal van andere plaatsen zoo vaak ontbreekt, tenzij klimmen en dalen bepaald verlangd worden.

Op deze hoogvlakte, in deze heerlijke omgeving waar de welvarende theeplanters rondom hoog in het gebergte huizen, waar sport tot lichaamsbeweging noodt, dienden alle onderwijsinrichtingen gevestigd te worden, welke thans aan de kust worstelen met de bezwaren van het daar heerschende klimaat.

Hoe weinig is in deze richting door het gouvernement gedaan! Een burgerschool in den Preanger zoude een weldaad voor Indië zijn; velen zouden hunne kinderen niet langer op te jongen leeftijd onder vreemden naar Nederland zenden, een toestand waaronder zoo vele ouders kwijnen; zij zouden hen ter school kunnen zenden in het eigen land, met vacantiën de kinderen weerzien en onder dit klimaat eene opvoeding kunnen vinden, zooals zoo vaak in Indië wordt verlangd en wordt uitgedrukt door de opmerking: »ik wensch er een Hollandschen jongen (of meisje) van te zien groeien".

Slechts het Legerbestuur heeft hierin het goede voorbeeld gegeven en den dank van velen verdiend. Het militair Kampement te Tjimahi, tusschen Bandoeng en Soekaboemi aan de Preangerlijn, is gelegen op ongeveer het hoogste punt dezer lijn, 756 Meter hoog, bijna 2300 voet boven de zee. En de gevolgen?

Men heeft het publiek, bij het binnenkomen van den trein wachtende op het perron, slechts aan te zien om te gevoelen dat deze menschen hier onder bevoorrechte omstandigheden leven. Te Tjimahi kruisen de sneltreinen, de eene komende uit het westen Batavia, de andere het oosten Soerabaia; personen die elkander in geen jaren hebben gezien, vinden hier de gelegenheid eener ontmoeting voor enkele minuten. Het is een aardig gezicht voor een belangstellend toeschouwer, doch bovenal zal hem treffen de frissche gelaatskleur van heeren en dames, de opgewektheid van de bewoners van Tjimahi en de vraag zal rijzen: waarom dit voorrecht alleen voor militairen, ook niet voor de burgerlijke ambtenaren?«

»Men is op Java nog niet gewend aan de betere verkeersmiddelen, welke naderbij en onder veler bereik brengen de heerlijke woongelegenheden in het hoogland van Java. Ging het Gouvernement vóór om alles naar de hoogte te brengen wat daarvoor praktisch vatbaar was, de gunstige invloed op de Europeesche bevolking van Java zoude zich doen gevoelen in meerdere energie, levenslust en opgewektheid van hen, die thans vaak in de laagte aan de kust slechts uitzien naar verlof, pensioen of terugkeer naar het vaderland ter verlossing uit het nederdrukkende van het Indische klimaat en het daarmede samenhangende Indische leven.

Verder zijn noodig snellere verbinding en beter materieel, in het bizonder bij de stoomtrammen en de Ned. Indische Spoorweg Maatschappij. De stoomtrammen vervoeren hun pasgagiers in rijtuigen met banken, welke voor uren-lang verblijf martelwerktuigen kunnen genoemd worden, recht van rug en recht van zitting, zonder rekening te houden met den vorm van het menschelijk lichaam. Voor het gemak een harde lederen cilinder, als wapen bruikbaar, als kussen een raadsel. De Ned. Indische Spoor vervoert hare eerste-klasse passagiers in coupés met 8, zegge acht, zitplaatsen, smal van bank en vuil in onderhoud. Als men het Staatsspoor verlaat te Solo en voor de reis naar Semarang hier overstapt op het midden van den dag in de ovens der N. I. S., dan geeft zulks tot menige verwensching aanleiding en tegenover vreemdelingen, welke thans Java steeds meer bereizen, schaamt men zich. Er verrijst te Semarang een Paleis voor de Directie dier bloeiende Maatschappij, doch het Semarang-station en de wagens blijven erbarmelijk.

In deze zaken echter zal verbetering niet achterwege blijven. Het Staatsspoor gaat met een goed voorbeeld, zij het ook zeer geleidelijk, vóór. Hoofdzaak blijft bij elke gelegenheid te bevorderen de verhuizing van onderwijsinrichtingen, van bureaux, van particulieren en ambte-

naren naar het eenig mooie gezonde hoogland van Java, bij welke verhuizing belangen betrokken zijn, veel grooter dan zoowel regeering als Europeanen op Java schijnen te beseffen."

L. had nog kunnen opmerken, dat bijna overal, waar de Nederlanders zich in het oosten gevestigd hebben, zij bij voorkeur die plekken opzochten, waar reeds een modderpoel bestond of waarvan men met een beetje moeite een modderpoel kon maken. Dit in karakteristieke tegenstelling met de Engelschen, die in het oosten bij voorkeur op heuvels en bergen wonen. De Nederlander zoekt naar het schijnt, het liefst de moeras op.

Algemeene Berichten.

Het Bestuur van *"Oost en West"* en de Raad van Beheer van *Boeatan* ontvingen eene uitnoodiging tot een bezoek aan de **Tentoonstelling van Indische Kunstnijverheid** die in de Rontonde van het Museum voor Kunstnijverheid op het Paviljoen "Weigelegen" te Haarlem geopend is. Inzending van de Vereeniging *Oost en West* te Batavia en van eenige belangstellenden.

De Indische zaal.

In het paleis van H. M. de Koningin werden, naar *"De Ingenieur"* meldt, op 7 Febr. verschillende technische mannen ontvangen door den intendant der koninkl. paleizen, Jhr. J. O. E. Hoeufft van Velsen b. i., ter bezichtiging van de nieuwe Indische zaal, het geschenk van de bevolking van Ned. Oost-Indië aan de Koningin. Aanwezig waren o. a. de administrateur, chef der afdeeling kunsten en wetenschappen bij het departement van binnenlandsche zaken, rijksbouwmeester, hoofdingenieur van de gevangenissen en rechtsgebouwen, hoofdambtenaren van den waterstaat, bouwkundige hoogleeraren van de T. H. S., directeur der Academie van Beeldende Kunsten, directeur, onder-directeur en bouwkundige der gemeentewerken, president en algemeen secretaris van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs.

Institute Colonial.

In de algemeene vergadering van het Institute Colonial International te Rome gehouden in 1905, was besloten dat de volgende zitting zal plaats vinden te Brussel. Door den president mr. A. van Maldeghem, president van het Hof van Cassatie, en den secretaris generaal C. Janssen, oud-gouverneur-generaal van den Congo, beiden te Brussel, is nu aan de leden medegedeeld, dat die volgende zitting zal aanvangen op Maandag 17 Juni 1907 te Brussel. Aan de orde zullen dan worden gesteld de volgende negen onderwerpen:

1°. over de verschillende irrigatiestelsels in koloniën en en nieuwe landen, rapporteur de heer R. A. van Sandick;

2°. over de beste wijze van wetten maken in de koloniën, rapporteur de heer Chailley;

3°. over de financieele betrekkingen tusschen moederland en koloniën, rapporteur de heer Maurice Chotard;

4°. over het koloniaal onderwijs, rapporteur de heer H. Froidevaux;

5°. over den aard en de organisatie van het kapitaal in de koloniën, rapporteur de heer Scharlach;

6°. over het credietwezen voor inlanders, rapporteur dr. Alfred Zimmermam;

7°. over de internationale hulp in zake het handhaven der orde, rapporteur de heer Eurice Cateblanc;

8°. over de opleiding en verkrijging van rechterlijke ambtenaren in de koloniën, rapporteurs de heeren mr. C. Pijnacker Hordijk en J. Chailley;

9°. over de benuttiging van de inlandsche staatkundige organismen voor het bestuur van tropische koloniën, rapporteur de heer F. Cattier.

"Bethesda" in Suriname.

De Koningin-Moeder ontving onlangs den heer Weiss, directeur-leeraar van het leprozen-asyl *Bethesda* in Suriname en diens vrouw in audientie, nadat zij hun te voren een gift van *f* 250 had doen toekomen voor de gewenschte uitbreiding van het gesticht.

H. M. onderhield zich geruimen tijd met hen, liet zich zorgvuldig op de hoogte brengen van het leven der zieken in *Bethesda* en van hunne verpleging. Herhaalde malen gaf zij hare ingenomenheid te kennen met dezen schoonen liefde-arbeid en wenschte ten slotte den moedigen reizigers toe dat zij het doel waarom zij naar Europa waren gekomen ten volle zouden bereiken.

Zijde-industrie in Indië.

Een landgenoot, die Indië goed kent, geeft in het Tijdschrift der Maatschappij van Nijverheid in overweging, in Indië werk te gaan maken van de zijde-industrie.

Een Chinees Lie Kim Liong is op een particulier landje in het binnenland, 4 uur rijdens van Batavia, reeds 20 jaren bezig met deze industrie.

Een geïsoleerde woonplaats, moeilijk transport, weinig kapitaal, volkomen gebrek aan vakkennis, daarbij geen andere talen kennende dan Maleisch-Soendaneesch en een weinig Chineesch als geestelijk communicatie-middel, dit waren de goed te maken nadeelen.

Een geduld, dat geen rekening houdt met tijd, een uitnemend gezond verstand, een scherp waarnemingsvermogen en ongeëvenaarde volharding, welke hare kracht put uit 't besef te zullen slagen, zie hier de credietzijde der rekening.

In Frankrijk, Italië en Japan geeft de intredende winter stagnatie in de productie der zijde. In de tropen, waar de koude de ontwikkeling der eieren niet tegenhoudt, volgt zonder stagnatie de eene generatie van rupsen de andere op. En toch blijkt de industrie in de gematigde luchtstreek loonend, niettegenstaande de werkkrachten er buitendien duurder zijn dan op Java.

Deze waren de overwegingen, welke Lie Kim Liong de overtuiging schonken te zullen slagen, wanneer slechts de zijderups in de tropen zoude kunnen aarden.

Met veel moeite en zorg liet hij zijde-rupsen uit Frankrijk, Italië, China en Japan komen, om zich de beste soorten voor het klimaat te kunnen uitkiezen. Eveneens nam hij proeven met verschillende moerbeziënsoorten. Eerst als liefhebberij, op zeer kleine schaal, zijne industrie beginnend, heeft hij haar uitgebreid, tot thans "concurrenzfähige" zijde in vrij groote hoeveelheid vervaardigd wordt.

Zijn gebrek aan kennis van Europeesche talen heeft niet verhinderd, dat Engelsche, Fransche en Italiaansche vakwerken hem den weg wezen. Engelsch leerde hij lezen en verstaan met behulp van eene Chineesch-Engelsche dictionnaire en vertaalde vakwerken uit het Engelsch in 't Chineesch. Van de Engelsche en Italiaansche werken bestudeerde hij de platen tot hij er het fijne van begreep.

De werktuigen direct uit Europa te bestellen, achtte Lie Kim Liong gewaagd; zijn kapitaal was te klein, zijn gebrek aan vakkennis maakte het risico te groot.

De fabriek opbouwende en verbeterende, moest hij zich tot vakman vormen. Zoo verrees bij zijne fabriek een bankwerkerswerkplaats en eene gieterij, waar hij, passend en voegend, al smedend en gietend er in slaagde de verschillende werktuigen voor het afhaspelen, het spoelen, het drogen en glanzen van de zijde te vervaardigen, en zich tot "selfmade" fabrikant te vormen.

Zijn zijde vindt in Frankrijk en Duitschland geregeld afnemers, van wie hij soms wenken ontvangt, hoe door verbeterde bewerking der zijde zijn product hoogere prijzen kan behalen en hij trekt van deze wenken partij.

Oost-Indische Berichten.

Timoreesche zeden. Aan een brief van iemand, die op Timor reisde, ontleent de *Javapost* het volgende:

"We hebben thans een vlakte bereikt begroeid met Eucalyptusboomen, door de Beloenezen ai boeboer, door de Maleijers kajoe poetih genoemd, echter niet behoorende tot het soort, dat de algemeen bekende kajoe poetih-olie oplevert. Een doodelijke stilte heerscht in dit woud, waar zelfs het geluid van het paardengetrappel wegstierf in 't gras, en de eentoonige witstammige boomen, met hun schaarsen bladerdos, door geen enkelen gevederden vriend bewoond waren.

Terwijl onze paarden geruischloos voortstappen en de diepe stilte den ruiter als van zelf tot een weemoedig nadenken stemde, werd ik door het geroep: "Toean, Toean", dat uit den mond van een Timorees kwam, die achter mij aanreed, uit mijne mijmeringen opgewekt.

"Wat is er", vroeg ik terwijl ik de teugels van mijn paard aanhaalde en het tot staan bracht.

"Tjoba lihat Toean!" klonk het wederom. Meteen wees de man naar den tak van een nabijzijnden boom. Ik zag daar wel iets, doch het voorwerp niet kunnende onderscheiden, vroeg ik "apa itoe!" Mijn geleider zette zijn paard een weinig aan, en toen hij vlak naast me stond, zeide hij met gedemte stem, "kapala orang, Toean." Waarlijk een doodshoofd, nog niet geheel ontvleescht, was daar op den tak van een boom vastgebonden!

Al voortrijdende vroeg ik den Timorees eene verklaring van dat vreemde schouwspel.

"Ja mijnheer", zoo sprak hij, "deze man had hier gestolen. Hij was in het maïsveld geslopen en had 's morgens heel vroeg, toen de zon nog niet op was, de rijpe kolven in 't geheim willen meenemen. Toen hij met zijn buit over de omheining wilde wegvluchten brak een tak daarvan doormidden. Dat gekraak maakte den bewaker van den tuin wakker. Deze nam zijn lans en joeg ze den dief door het lijf. Daarna hakte hij hem met zijn parang het hoofd van den romp. Om andere dieven af te schrikken van hier te komen stelen, heeft de eigenaar van den tuin dat hoofd hier in den boom gezet....

"Nu ging het verder over heuvelruggen en naakte bergen, waar eenig pad ter nauwernood te erkennen viel. Dan reden we andermaal door een eentonig bosschage van Eucalyptusboomen zonder eenige verscheidenheid of afwisseling, terwijl de schaarsche takken slechts weinig schaduw afwierpen. Mijn blikken hier latende rondgaan, zag ik voor den tweeden keer een overblijfsel van het barbaarsche koppensnellen der woeste bewoners. In een boom hing een menschenhoofd met de haren vastgebonden aan een bladerloozen tak. Van dat snoode feit kon mijn geleider mij geen verklaring geven. Wel wist hij me te vertellen dat we hier dicht bij de Portugeesche grenzen waren en dat een deel van de menschen, die dáár wonen, nog wreeder zijn dan hun rasgenooten op Hollandsch gebied. Behalve met lans en parang, zijn dezen steeds met pijl en boog gewapend.

"Gedurende eenige minuten liep ons pad dicht langs het gebied van Portugal. De vlag bij de wachtposten zagen wij wapperen. Niet lang geleden waren eenige dezer dapperen uit hun post opgetrokken, met het doel een kampong te tuchtigen, die op een bergrug was. Maar ze werden door de mannelijke bevolking onthaald op geweerkogels, terwijl de vrouwen hen begoetten met zware steenen, die te voren aan den rand van het dorp waren neergelegd, en wel bij de plaats, waar 't eenige voetpad van beneden naar boven leidde. Die bruine Kenau's kappen met hare hakmessen de lianen door, waarmede de zware keien werden teruggehouden, en zoo rolden zij den krijgers die de hoogte wilden beklimmen, hoogst onvriendelijk tegemoet.

"Op zulke wijze van oorlogvoeren hadden de soldaten

niet gerekend. Dies pakten ze maar hun biezen op en onverrichter zake kwamen ze weer in hun kampement.»

»Een land waar nog wat te beschaven valt. Dat diefstal terstond op 't zelfde oogenblik door hem, wien men beschadigen wilde, met den dood wordt gestraft, is een gebruik op meer Oostelijke eilanden. Wel expeditief die rechtspleging dáár! Maar... als men er zóó niet ging aan staan? Dan bleef er van 't »mijn en dijn« op die eilanden weinig over.»

De toestand op Nieuw-Guinea. Naar aanleiding van de overvalling van de patrouille onder luitenant van Nispen bij Fak Fak werd door menigeen de vraag gesteld, hoe toch de Alfoeren, die den aanval waagden, aan zulke goede vuurwapens waren gekomen.

Een correspondent in de Molukken van het *Soerab. Hdsbl.* meldt, dat reeds in 1903 klachten werden aangeheven, dat de geheele Westkust van Nieuw-Guinea successievelijk door australische schoeners met Winchester-karabijnen en achterlaadgeweren, waaronder van klein kaliber, bewapend werd.

De bewoners dier streken zijn er toe overgegaan, zich krachtig te weren, toen zij zagen, dat de overval van Kaukas in Augustus 1905 niet krachtig werd gestraft. Er werden bij die gelegenheid 7 menschen gedood, waaronder 4 politiedienaren; de geweren en de munitie werden geroofd; ook de geldkist met f 850 er in en voor al die euveldaden werd de bevolking beboet met f 4200, te voldoen in October van dit jaar. Maar de boete is *niet* betaald en het bestuur heeft zich dat kalm laten aanleunen.

Alleen zijn er 17 oude lilla's ingeleverd; geen geweren, geen geld. Toen er na de niet voldoening aan onzen eisch niets gebeurde, geen straf volgde, kwam zooals van zelf spreekt, bij de Alfoeren de gedachte op, dat wij hen niet aandurfden. Het gevolg is bekend.

En nu zijn allen, die Nieuw-Guinea kennen, het daar over eens, dat, wanneer de Westkust van Nieuw-Guinea niet flink wordt aangepakt en de Papoea's niet eenige malen achtereen een flink pak wordt toegediend; als men niet komt tot de inlevering van alle wapens, ons gezag ginds een schijngezag zal blijven, waarbij men elk oogenblik bloot zal staan aan nieuwe aanvallen.

De Papoea, zooals hij bewapend is, is een veel duchtiger tegenstander dan de ceramsche Alfoer. Wil men hem de baas worden, dan zal men er een heel wat krachtiger troepenmacht moeten heenzenden dan onlangs gebeurd is.

Irrigatie in Magetan. Met de uitvoering der bevloeiingswerken in Madioen en Magetan, aan de ingenieurs J. Haringhuizen, C. Ch. Kwisthout en E. H. M. Uljée opgedragen, begint het, naar men aan het *Soerab. Handelsblad* schrijft, zoo'n beetje opteschieten.

De bezienswaardige stuw in de kali Gandong is dezer dagen voltooid en doorstond in de laatste dagen van December a° p° zijn eersten bandjir, welke meteen eenige duizenden superieure metselsteenen, bestemd voor het overige metselwerk aan den stuw, medesleurde.

Of door de Kerikleiding genoeg water voor een behoorlijke bevloeiing der cultuurvelden zal stroomen, zal nader moeten blijken.

Op het irrigatiebureau te Madioen heeft men het druk met opnemingen voor de verbetering van de bevloeiing in de afdeeling Magetan, waar de suikerrietvelden van Redjosarie gelegen zijn. De kali Gandong is voor de irrigatie van groote beteekenis, zij ontspringt op de oostelijke helling van den G. Lawoe, om op eenigen afstand van Madioen in de Madioenrivier uittemonden.

De traktementsverhooging der Assistent-Residenten. Gelijk bekend, zal, schrijft de *Javabode* met ingang van 1 Januari, aan het oudste in functie zijnde vierde gedeelte van het korps assistent-residenten, zoowel op Java en Madoera, als op de buitenbezittingen, verhooging van traktement tot het maximum, zijnde f 900 per maand worden toegelegd.

Voor een aantal van de op Java geplaatste assistent-residenten, waaronder heel wat oudjes zijn met 12, 11 en 10 dienstjaren, is deze maatregel van weinig waarde, omdat deze ambtenaren reeds het maximum traktement genieten, doch de ambtgenooten op de buitenbezittingen staan er anders voor en voor een viertal hunner beteekent dit besluit een natuurlijk zeer welkome promotie van eenige beteekenis.

In het geheel vallen, naar berekening. ruim 20 assistent-residenten op Java en Madoera en 13 op de buitenbezittingen in de termen.

Hoe is 't met de dollars? De *Deli Courant* van 15 Januari j.l. zegt: De dollars worden bij de banken al wat duurder en dat zal nog wel erger worden. Tot men ze ten slotte heelemaal niet meer krijgen kan.

Wat moeten dan de planters, die in dollars gecontracteerd hebben?

De Handelmaatschappij tracht door het uitgeven van kasorders aan toonder zooveel mogelijk haar zilvervoorraad te sparen. Die kasorders doen dienst als bankbiljetten en circuleeren van hand tot hand.

Met andere woorden: de Handelmaatschappij doet wat eigenlijk de circulatiebank behoorde te doen. Door het in omloop brengen van guldensnootjes in stede van de thans circuleerende kasorders, die tot een dollar teruggaan, waren we gered.

Dat wil zeggen: behalve wat pasmunt betreft. Want daarvoor kan de regeering moeilijk bonnetjes uitgeven en . . . er is niet.

De Preanger-Bode vertelt:

Met den aanvang van het nieuwe jaar was aan 'slands kas te Bandoeng geen enkel dubbeltje voorhanden. Met de kwartjes moest heel zuinig geloefd . . . .

'n Fraaie muntpolitiek de Indische!

Vrouwen in de kazerne. In de *Preangerbode* schrijft »een oudgediende« blijkbaar een man van ondervinding.

»Toen de vorige minister van Koloniën sturde in de richting van: de vrouwen er uit, stond het ethisch element bij hem op den voorgrond. Dat het zedelijk gehalte der militairen verbeteren zal als de vrouwen niet meer in de kazerne worden toegelaten, was zijn besliste overtuiging; maar ik waag het dit te betwijfelen. De geest, die in de kazerne heerscht, zal door de aanwezigheid van gehuwde vrouwen, die in den regel haar plicht tegenover haar mannen en de gemeenschap toonen te begrijpen, niet slechter worden. Ik geloof integendeel, dat haar verdrijving de prostitutie in de hand zal werken, ofschoon dit natuurlijk de bedoeling van minister Idenburg niet was, die meent, dat onthouding geen onzedelijke eisch is voor den normalen mensch.

Maar hij verloor daarbij uit het oog, dat in den regel de mindere militair de ontwikkeling en het zedelijk volhardingsvermogen mist, die bij hooger geplaatsten verondersteld mogen worden en dat de soldaat in Indië buiten de vrouwen weinig heeft wat bekoorlijkheid aan het leven schenkt. Maar de mannen worden verweekelijkt door den voortdurenden omgang met vrouwen, die, dom en jaloersch den man niets anders kunnen geven dan materieele liefde en verzorging.

Den inlandschen militair wenschen wij zijn vrouw niet te onthouden. Man en vrouw zijn van gelijke inzichten en gelijke ontwikkeling; de inlandsche soldaten zijn meer dan de Europeesche tot echtelijke samenleving geneigd; de meesten kunnen er niet buiten. Toch wenschen wij ook hun vrouwen niet in de kazerne toe te laten.

In de kampong vinden zij allicht bij familieleden of kennissen een kamertje, waar haar man haar in zijn vrijen tijd ongestoord kan bezoeken. Maar de soldaat moet op zichzelf kunnen staan, zich zelf in alle opzichten kunnen redden en dat wordt tegengepaan door den dagelijkschen omgang met een vrouw, die hem niet alleen een echtgenoote maar tevens een dienstbare is, die hem zooveel mogelijk van alle stoffelijke bezigheden en zorgen ontlast.

Bedenkelijker nog is het samenwonen van europeesche militairen met inlandsche vrouwen in de kazerne, want vrouwen van andere nationaliteit worden daar niet toegelaten. De europeesche militair, hoe weinig ontwikkeld hij soms ook zij, staat in geestelijke ontwikkeling altijd boven de inlandsche, die niets anders begeert dan de bevrediging harer stoffelijke behoeften en die met haar eigen levensbeschouwing, voor den Europeaan nooit te doorgronden is.

Zij moge in den blanken laki haar heer en meester zien, dien zij lief heeft en voor wien zij zorgt, — een ondempbare geestelijke klove scheidt den Europeaan van de inlandsche vrouw, die, wetende dat zij den man niets dan stoffelijke verzorging en genoegens geven kan, zijn zinnelijkheid prikkelt, omdat zij daaraan, en daaraan alleen, tegemoet komen kan. In dat opzicht is haar aanwezigheid in de kazerne nadeelig voor de ongehuwde militairen. Zelfs al kon men iederen militair een eigen kamer(tje) in de kazerne geven, dan geeft haar verblijf daar toch aanstoot aan de ongehuwden en mist men hoogere inspiratiën. Maar het ergste is, dat zij den man ontzenuwt, zijn krachten en zijn wil ondermijnt.

Zie die soldatenvrouwen maar eens aan! Bijna allen zijn forsch van gestalte, met een dom en brutaal uiterlijk. Zij komen natuurlijk voort uit de onderste lagen der inlandsche maatschappij. Zij weten door stoflelijke bevrediging den man geheel naar haar hand te zetten. Zij geeft zich geheel aan hem, zij is hem getrouw, maar zij vordert ook van hem geheele overgave.

Dit verzwakt den militairen geest in de kazerne. Soldaat zijn — vooral in de Koloniën is nu eenmaal een bloedig handwerk, waarvoor men geen verwijfde mannen gebruiken kan. De taak van den soldaat is strijden. En daarvoor zijn noodig een krachtig lichaam en een krachtige geest, die beide door de inlandsche vrouw worden ondermijnd.

Als men een zeker aantal europeesche militairen voor het front stelt, zal een ervaren dokter u onmiddellijk zeggen — zonder dat hij ze ooit onder behandeling heeft gehad — wie met inlandsche vrouwen leven en wie niet; slechts zelden zal hij daarin mistasten. Ik weet het wel, dat men onder de ongehuwde militairen meer lijders aan bepaalde ziekten telt dan onder de gehuwden, maar die lijders sterven of genezen en hebben zij eenmaal aan zulk een ellendige ziekte geleden, dan zal dit hen in den regel voortaan voorzichtiger en ingetogener maken. Willen zij toch leven met een inlandsche vrouw om dat er voor hen geen andere uitweg is, dat zij dan hun vrouwen in de kampong hebben, liefst niet te dicht bij de kazerne. De gedwongen beperking zijner hartstochten zal den soldaat ten goede komen. De innerlijke kracht

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXIII.

George von Dictlas werd den dag na Kerstmis begraven op het kleine Duitsche Kerkhof bij de Rots der Eenzamen, naast den vermoorden zendeling Beta.

De geheele Duitsche Kolonie bewees hem de laatste eer. Hij was buitengewoon bemind geweest, en reeds toen men van het versche graf terugkeerde, gingen er stemmen op die betuigden, dat zijn vrouw dezen man niet waard geweest was, en dat zij zich wel spoedig troosten zou.

»Hij was door en door een man van eer,« verklaarde iemand, »maar zij deugt in den grond niet veel.«

De geestdrift, waarmee men de moedige daad van de jonge vrouw nog voor weinige weken bezongen had, de bewondering, de lof, waarmede men haar overladen had, — nu was het, als ware dit alles nooit geweest.

Men herinnerde zich slechts dit ééne: dat zij tijdens het leven van haar goeden man veel te intiem met een anderen man had omgegaan. En men vermoedde, dat zij dan ook over het verlies van haar uitstekenden echtgenoot weinig verdriet zou gevoelen.

Dit verlaagde haar in de oogen der fatsoenlijke menschen.

Intusschen lag Maleen ziek van de koorts in haar bed en Josephine d'Eltville verpleegde haar.

Maar ondanks agitatie en verdriet, herstelde zij van dezen aanval sneller, dan van den vorigen, zooals de heer von Rosen haar reeds voorspeld had.

Zeer spoedig gevoelde zij zich weer vrij krachtig. Des te dieper leed zij daarentegen in haar ziel.

Iedere gedachte, die tot haar kwam, scheen tot overloopens van leed vervuld te zijn.

Het was haar, als had zij met haar man alles verloren, tot zelfs het recht, ook maar liefderijk te denken aan Krome.

Zij klaagde zichzelf aan wegens liefdeloosheid tegenover hem, die haar met goedheid overstelpt had, als nooit iemand te voren.

Snel vergat zij, wat haar in den levende gehinderd had; al zijn treffende trekken van zelfvergetelheid en goedheid daarentegen straalden helderder en helderder, sedert zij niet meer tot wezenlijkheid konden worden.

Overigens was zij apathisch.

Zij dacht er ook geen oogenblik aan, iets anders te doen, dan George's laatst tot haar gericht verzoek te vervullen.

Door den consul liet zij zich een plaatsbiljet voor de eerstvolgende boot naar Europa bezorgen, en begon in te pakken.

Rainer schreef haar, dat hij wel gaarne bij haar wilde komen om haar nog eens te zien, maar dat hij geen verlof kon krijgen.

Het liet haar bijna onverschillig.

Eindelijk, op zekeren dag scheen zij een weinig te ontwaken uit haar zware verdoving ....

Zij zat op een kist en keek naar een tor op den grond, een van die leelijke kevers, waarvoor zij altijd zoo bang geweest was!

Nu was haar het kruipend gedierte onverschillig. Zelfs in haar eenzame nachten was zij niet bang meer. Ook de koorts vreesde zij niet meer. Die kwam en ging ongemerkt.

Maar op eenmaal ontwaakte haar gevoel van liefde voor dit land, waarin zij gelukkig geweest was, waarin zij met vreugde geworsteld, gewerkt en geleden had, waarin haar ziel met alle vezeltjes wortelde!

Zij voelde, dat haar »Heimat« hier was en dat zij thans in ballingschap ging.

Met de hand op het hart gedrukt, een diepen lijdenstrek om den mond, zat zij daar, en overdacht de gebeurtenissen der laatste dagen, alsof deze nu eerst uit het duister in het licht van haar bewijstzijn traden.

Het viel haar in, dat de deelnemende bezoekers koeler, en minder plichtplegend geweest waren dan anders, en dat iedereen over haar spoedige thuisreis gesproken had als het beste, dat zij doen kon, en dat niet één, niet één gezegd had, dat het hem leed deed, nu ook haar te verliezen.

„Men heeft mij dikwijls verzekerd, dat ik in Oengoedja zeer gezien was," sprak zij tot Josephine d'Eltville, die haar juist bij het inpakken hielp „maar nu is het, alsof de menschen blij zijn, van mij af te komen."

»De menschen hier zijn niet al te best over je te spreken,« antwoordde Josephine. »Ik zeg het je ronduit, omdat het mij, bij de tegen je heerschende stemming, werkelijk het allerbeste toeschijnt, dat je naar Duitschland terugreist, — voorloopig althans.«

»Maar wat hebben zij dan tegen mij?« vroeg Maleen, met een ongeloovig glimlachje. »Ik ben toch tegen iedereen voorkomend en vriendelijk geweest?«

»Maar men zegt: tegen één wat al te vriendelijk!«

Maleens oogen werden duister van toorn.

»Kunnen zij mij dat niet vergeven? Ook nu niet? In mijn smart en mijn verlatenheid willen zij zich nog tot rechters over mij opwerpen?«

Josephine lachte bitter.

»Nu eerst recht! O, je kent de menschen niet, de laf hartige massa!

Hoe verlatener een vrouw is, hoe eenzamer, hoe onbeschermder, des te welkomer doel is zij voor den babbelzucht.

Geloof mij arm kind, er behoort veel moed en kracht toe, om daaraan kalm het hoofd te bieden. En ach! het ontneemt ons voor immer het vertrouwen in de menschen.

De mensch alleen is niet erg; in elk afzonderlijk kan men bijna altijd het treurende en lijdende beeld van de godheid liefhebben. Maar als massa zijn zij geesten zielloos, en bestiaal — neen, lafhartiger en bruter dan het vee!«

van het leger en hot respect voor het europeesche element eischen de verwijdering van de vrouw uit de kazerne.

Een teeken des tijds. Men schrijft aan de *Java Bode*: Het toenemend aantal europeesche meisjes, te Semarang, die bij Chineezen en inlanders als concubines diensi doen, is een teeken des tijds en wijst op armoede en verarming.

Ik geloof niet dat een europeesch meisje bepaald voor haar genoegen de bijzit van een Chinees wordt, zij 't dan ook, dat Chineezen over 't geheel niet kwaad voor hun vrouwen zijn.

Schande, schande voor zoo'n meisje! Zeker, dit weten we allemaal en zucht naar opschik en luiheid zijn vaak in 't spel, maar 't is toch ook wel soms de nood, die een meisje naar een verwerpelijk redmiddel doet grijpen. Voor het indo-europeesche meisje, dat geen gelegenheid had veel te leeren, onvoldoende hollandsch spreekt en in een inlandsche omgeving werd groot gebracht, is het moeielijk 'n emplooi en voldoende levensonderhoud te vinden.

Wat doet men in Indië ten opzichte van 't vakonderwijs? Niets haast.

De positie van het indische meisje hangt af van die van den indischen jongen en waar de mindere indo-Europeaan zoo langzamerhand in 't gedrang raakt en zich door den inlander 't brood uit den mond ziet genomen worden, wordt de toekomst van 't indische meisje er niet beter op.

De indische philantrophie kan weinig doen en de staat doet te dien opzichte heelemaal niets.

Wat ik wenschte op te merken is, dat men niet in alle gevallen een te streng rechter moet wezen, als een meisje den »verkeerden« weg opgaat.

Maar bepaald unique is de volgende advertentie in de *Locomotief* van den 18den December jl van 'n »jong ontwikkeld Chinees«. De ontwikkeling van deze jongeling dateert zeker van den tijd, dat Semarang met japansche prostituées werd overstroomd en Japanners en Chineezen zich de gelijken zoo niet de meerderen van Europeanen gevoelen.

Die advertentie luidt:

Gevraagd.

Een jong ontwikkelde Chinees vraagt

E e n j o n g e E u r o p e e s c h e D a m e,

die eenigszins chineesch spreekt, ter bestiering van een huis.

Brieven liefst met portret onder nummer dezer, bureau Locomotief.

Het is een echte advertentie en ik moet eens informeeren of onze jong ontwikkelde Mongool veel portretten ontvangen heeft.

Niet echt is de advertentie welke den volgenden dag dag in 't zelfde blad voorkomt:

Gevraagd.

Een jong ontwikkelde Europeaan vraagt

E e n j o n g C h i n e e s c h m e i s j e,

dat eenigszins hollandsch spreekt, ter bestiering van een huis.

Brieven liefst met portret onder nummer dezer, bureau Locomotief.

De politieorganisatie. De *Javabode* van 10 Jan. jl. haalt aan, dat volgens de *Locomotief* de heer L. R. Priester van zijn reisje naar Soerabaja, den 5den Januari te Semarang is teruggekeerd. »Hij heeft«, zegt het blad, »voor zooveel zijn aandeel in de zaak betreft, de laatste hand gelegd aan de reorganisatie der soerabajasche politie«.

Men lette s.v.p. op de spatieering, die van ons is.

Nu nog éénmaal naar Batavia, en dan . . . . is zijn missie als politiereorganisator volbracht.

Beter ware het, indien wij konden schrijven: dan zal de politie volgens zijn denkbeelden gereorganiseerd worden. Ten minste als men daarvan heil verwacht.

Maar, zooals wij onlangs zeiden, men heeft den A-klank te lang aangehouden, om er de B niet op te laten volgen.

De heer Priester heeft nu dus medegedeeld, hoe z. i. een verbetering van het politiewezen te Soerabaja langs den besten weg kan worden voorbereid. Ook Batavia zal weldra »afgehandeld« zijn.

Maar dan?

Wij hebben een sceptisch lachje over voor de met veel aplomb door de *Nwe Soerab. Crnt.* neergeschreven woorden: »Het gereorganiseerde politiewezen zal met primo Januari 1907 ingevoerd worden en wel als gemeentelijke politie«.

Dit schreef het blad den 7den Januari. Is misschien 1908 bedoeld?

Doch op een jaartje meer of minder komt het in deze niet aan. Wij volgen met belangstelling de uitvoering van 's Heeren Priester's plannen.

Onze telegrammen meldden de langverwachte bevordering bij keuze van luitenant **H Christoffel** tot kapitein »wegens zijn door uitstekende militaire daden gebleken buitengewone militaire talenten«.

De formule zal niet veel tegenspraak vinden. Toch is er een die nog vraagt. De redacteur van de *N. Soer. Ct.* schrijft in zijn blad van 2 Januari:

»Hoe komt het dat hetgeen tot heden niemand gelukt was, wel gelukt is aan luitenant Christoffel? Dat is zijn geheim voor een deel. En het succes toont aan dat zijn overleg, zijn maatregelen, zijn plannen zijn goed geweest om het doel te bereiken. Konden andere officieren niet eenzelfde beleid getoond hebben?

»Wil men beweren dat dit nu niet ter sprake behoeft te worden gebracht, dan antwoorden wij dat wij van meening verschillen, dat om de verdiensten van een Christoffel ten volle te erkennen het zeker moet zijn dat hij niet over andere hulpmiddelen beschikt heeft dan zijn voorgangers op deze vorstenjacht.

»Dat alleen zijn persoonlijke eigenschappen het doel hebben doen bereiken en niet bizondere voorrechten als de beschikking over ruime geldmiddelen waarmee de belofte van koning tot verraad kon worden omgekocht, den doorslag hebben gegeven«.

»Als blijken mocht dat luit. Christoffel f 2000 à f 3000 heeft kunnen besteden voor dat doel, waar een ander commandant nauwelijks f 1,50 voor een gids durfde uitgeven, zou zijn werk belangrijk verlicht zijn. Het geld heeft vaak grooter invloed gehad op het krijgsgeluk, dan men oppervlakkig wel zou meenen«.

De directeur van de hoogere burgerschool en burgeravondschool te Soerabaja, **Dr. K. H. Mertens**, gaat ons weldra verlaten: met ingang van 2 Maart heeft hij een eervol ontslag uit 's lands dienst aangevraagd, schrijft het *Soerab. Handelsblad*.

De heer Mertens heeft een lange, eervolle carrière achter zich. Zijn benoeming tot directeur der genoemde onderwijsinrichtingen dateert van 12 April 1895: op den dag van zijn aftreden zal hij dus bijna 12 jaren als zoodanig werkzaam zijn geweest. Licht is de taak van Dr. Mertens niet: het beheeren van de beide inrichtingen — de B. A. S. telt circa 400 leerlingen — vordert veel van iemands krachten. Dr. Mertens heeft zich geheel aan zijn taak gegeven, vermoedelijk niet zonder nadeel voor zijn gezondheid, die in den laatsten tijd te wenschen overlaat.

West-Indië.

Suriname. Als in vorige jaren gaf ook ditmaal *Onze West* een overzicht van den economischen toestand der kolonie. Wij ontleenen daaruit dat de cacao-uitvoeren in 1906 weder bij die van het vorige jaar achterbleven, toen merkbare vooruitgang viel waar te nemen in vergelijking met 1904. Intusschen schijnen verschillende omstandigheden er op te wijzen, dat de grootste ellende voor de betrokken cultuur zal zijn geleden. Belangwekkende proeven, van wege den dienst van de landbouwinspectie genomen en waaromtrent in eene vergadering van de Vereeniging van den Grooten landbouw door den heer Drost het een en ander werd medegedeeld geven aanleiding tot de hoop, dat een niet boven de krachten van den gemiddelden planter gaand effectief middel tot bestrijding der krulloten-ziekte is gevonden. Voegen we hier nog bij, dat ook zonder zulke effectieve bestrijding de ziekte uit zich zelve reeds neiging vertoont om te verdwijnen — uit Saramacca kwam o. a. het bericht dat de stand der cultivaties veelbelovend was, in Februari, nu we hier dik onder 't ijs zitten, reeds vrij wat werd verwacht, maar in Maart en April een groote oogst werd tegemoet gezien — dan gelooven we en hopen ten minste de plank niet ver mis te slaan, wanneer we meenen dat de crisis in 1904 dan toch werkelijk het culminatiepunt heeft bereikt en thans betere tijden wederom voor deze eens zoo belangrijke Surinaamsche cultuur in het verschiet liggen, zij het ook dat men zich dan waarschijnlijk met lagere prijzen zal moeten tevreden stellen, dan die welke thans voor het product worden gemaakt, ongeveer 90 cent of bijna 50 pct. meer dan in het begin van 1906. Uit de voordracht van den heer Drost stippen wij hier nog even aan, dat voor de behandeling der door de krullotenziekte aangetaste aanplantingen aan de Javanen de voorkeur moet worden gegeven boven de Hindoes, daar de eersten daarbij met veel meer zorg en overleg te werk gaan.

Omtrent de andere voorname surinaamsche cultuur tevens industrie vernemen wij dat voor 4 van de 5 ondernemingen — van Alliance waren de gegevens niet bekend — de productie in 1906 aan suiker nagenoeg 11 millioen kilogrammen bedroeg tegen omstreeks 9,5 millioen voor diezelfde ondernemingen in 1905. Vooruitgang dus, ook wat de rhumproductie aangaat, die voor 3 ondernemingen, Hazard, Mariënburg en Zoelen, en Waterloo — Rust en Werk produceert geen rhum doch melasse — in 1906 697984 liters bedroeg tegen 665516 liters in 1905. Dat in de toekomst nog iets van deze cultuur wordt verwacht blijkt wel hieruit, dat op Waterloo, eene der bede aan de erven Robert Kirke in het district Nickerie toebehoorende suikerondernemingen, de rietaanplant met ongeveer 400 akkers in 1907 zal worden uitgebreid. Hiertoe is voor deze onderneming uitzending gevraagd van 100 Javaansche en 70 Britsch-Indische immigranten.

Omtrent de rijstcultuur vernamen we dat de productie gestadig toeneemt. Van de bacoven-cultuur valt natuurlijk nog weinig te zeggen, terwijl wat de teelt van andere vruchten aangaat, aan een bericht in *Onze West* wordt ontleend, dat met de verzending van manga's, advocaten en sapodilles in turfmolm door den Cultuurtuin een proef zal worden genomen. Reeds werd door een der schepen van de K. W. I. M. de voor een proefzending noodige hoeveelheid te Paramaribo aangevoerd van dit embalagemiddel, dat, gelijk wij indertijd aan de *Deutsche Kol. Zeit.* ontleenden voor vruchtenzendingen naar de binnenlanden van Afrika uitstekend had voldaan.

Maleen voelde, dat Josephine uit eigen, bittere ervaring sprak.

Ernstig en trots antwoordde zij:

»Ik zelf zal nooit vergeten, dat ik mijn armen George niet meer heb liefgehad — ik zal het mij zelf nooit vergeven. Maar anderen? Wat gaat hun mijn intieme leven aan? Wat weten zij van mijn strijden en lijden? Zij zijn incompetent en ik wijs hun bevoegdheid af, om over mij te richten.«

Josephine schudde zachtjes het hoofd. Nu dacht zij niet meer aan zichzelf, doch alleen aan Maleen.

»Je intieme leven gaat den anderen in het geheel niet aan«, sprak zij, »en het is hun dan ook geheel en al onverschillig. Maar je leven in de wereld gaat hun wel aan. Dat zien zij en dat richten zij, en daartoe zijn zij, als de »wereld«, wel competent.

Maleen boog het hoofd en kreeg een kleur.

Kleine scènes uit de bedwelmend zoete dagen van haar warm verkeer met Krome trokken aan haar geestesoog voorbij.

Wat had haar in die dagen de wereld kunnen schelen en de aanmerkingen van de wereld? Had zij aan iets anders gedacht, dan aan hem? Had hij aan iets anders gedacht dan aan haar? —

Josephine d'Eltville had wel gelijk: wat zij voor zichzelf gevoeld had, dat mocht zij met zichzelf uitmaken; maar voor haar inbreuk op de wereldsche zeden, had de wereld het recht haar te richten! — En zij moest zich het vonnis zonder protest laten welgevallen.

. . . .

Zij was opgestaan en richtte zich op, in groeiende weerstandskracht.

»Kon ik maar, zooals ik wilde!«

. . . .

Abdallah kwam den Bana Consul indienen.

Maleen keek op het visitekaartje en glimlachte.

»Die is zichzelf altijd gelijk gebleven,« zeide zij. »Fürstendank is te bescheiden, om te veroordeelen. Als hij niet erkennen wil, dan zwijgt hij. Kom mee in de salon, lieve Joséphine. Ik moet hem ontvangen.

Josephine vouwde juist een lichte zijden japon op.

»Ik maak intusschen liever je japonnen gereed.«

»Als je den koffer gesloten hebt«, zeide Maleen met een droefgeestigen blik op de lichte, kleurige costumes, »dan mag je den sleutel in zee werpen. Ik zal die bonte lappen nooit meer dragen.«

Josephine ging zwijgend voort de kleederen bijeen te leggen, met haar fijne handen van vaardige Française.

»Dat alles gaat wel over«, dacht zij.

»Zie ik er ordentelijk uit?« vroeg Maleen. Haar vriendin bevestigde het met een zwijgend hoofdknikje.

De jonge weduwe was geheel in het zwart, ondanks de bijna onverdragelijke Januari-hitte. Zij zag er erbarmelijk bleek en hoekig uit.

Ook Fürstendank was geel en ingevallen na zijn laatste galkoorts.

Hij bracht haar het passagebiljet.

»Ik heb zooeven op mijn consulaat een echtverbintenis bevestigd,« zeide hij. »Mijn Italiaansche collega met juffrouw Beta.«

»Mogen zij gelukkig zijn,« sprak Maleen zacht.

Maar er was iets, dat haar hart zeer deed.

De jonge Marie was in dezen moeielijken tijd geen enkele maal bij haar gekomen. Misschien dat men haar het jonge meisje niet toevertrouwde — of wel Marie verafschuwde haar ook thans nog! —

Fürstendank zag de schaduw van verdriet over haar trekken en was vol medelijden.

»Ik breng nog meer nieuws«, zeide hij. »Duitschland zendt ons troepen en oorlogsschepen. Men wil er nu ernst mee maken.«

»God dank!« riep Maleen en vouwde de handen. Al haar eigen leed was voor een oogenblik vergeten.

»Die schelmen van Arabieren zitten nu al in den angst«, ging hij voort. »Het oppercommando is al aan een anderen hoofdman overgedragen.«

»En Krome?« vroeg zij in spanning.

»De heer Krome is wegens zijn eigenmachtig optreden naar Berlijn teruggeroepen, om zich te verantwoorden«

Maleen was heel bleek geworden. Haar vermagerende vingers omvatten elkander nerveus.

»De kapitein-luitenant van de Lorelei heeft zeker wel een orde gekregen«? vroeg zij zacht.

»Voorloopig alleen een eervolle vermelding. De »piepmatz« (de orde van den Adelaar) zal evenwel niet uitblijven«.

Langzaam en zacht, als iemand die in den droom spreekt, zeide zij:

»Ja, dat is vreeselijk . . . . dat het zoo is . . . . en dat het zoo zijn moet.«

. . . .

Een paar dagen later wuifde zij van boord af de vreemden toe, die haar op de boot gebracht hadden, en nu in haar klein bootje landwaarts stevenden.

Het waren de consul Fürstendank, Jördens, mademoiselle d'Eltville en père Dieudonné — slechts dezen.

Wit staken zij in hun lichte kleeren af tegen het blauwe water, en wit schitterde de stad. Tegen de helblauwe lucht stak de Rots der Eenzamen omhoog en verder nog de Ras Noenga, met zijn half verbrande casuarinen.

De machine begon te werken. De ankerkettingen werden opgewonden en rammelden over de planken van het promenadedek.

Een tijdlang hoorde men nog het gezang van een zwarte, die zich in zijn eenmansvaartuigje door de golven liet schommelen.

Dat verklonk ook weer.

Reeds werden de booten kleiner, reeds verdwenen de afzonderlijke voorwerpen langs den kust, reeds hulde zich de witte stad in de blauwachtige schemering van het verschiet. . . . .

En daarin voelde Maleen, dat zij alles achterliet, wat zij lief had gehad.

E i n d e v a n h e t E e r s t e B o e k.

(*Wordt vervolgd.*)

Na ten aanzien van de cultures nog te hebben gewag gemaakt van het bestaan in Suriname van een Hevea guyanensis van even groote waarde als de Braziliaansche Hevea, zoodat men mogelijk voor verdere aanplantingen de zaden uit de kolonie zelve zou hunnen betrekken, stappen we over tot de industrieën.

De balata-industrie ging met uitvoeren ten bedrage van in het geheel 267 ton in vergelijking met 1905 een weinig vooruit, toen in het geheel 244 ton werden uitgevoerd. De animo voor deze industrie was in het afgeloopen jaar ook grooter dan verwacht werd, daar toch aan concessieën vergunningsrechten in elf maanden tijds ongeveer *f* 39.000 werd ontvangen d.i. *f* 4000 meer dan voor het heele jaar geraamd was.

De goudindustrie ging, wat de aanvoeren te Paramaribo en Albina betreft, in vergelijking met 1905, met ongeveer 116 kilogram vooruit. Die aanvoeren bedroegen voor eerstgenoemde plaats in 1906 ruim 1155 kilogrammen en voor Albina nagenoeg 33 kilogrammen. Het mijndistrict, Suriname, waar hoofdzakelijk kleine mijnbouw wordt gedreven, spande met aanvoeren ten bedrage van ruim 407 kilogrammen de kroon. Wij behoeven hier wel niet te herhalen, waarop ook *Onze West* nu weer wees, dat er met dien kleinen mijnbouw ook veel kans bestaat op roofbouw, welke niet de meest geschikte is om uit den grond te halen wat er in zit. Onder de groote maatschappijen waaronder er intusschen ook zijn, die door het uitgeven harer terreinen in onderhuur hare productiën feitelijk aan den kleinen mijnbouw danken, stonden wat de goudaanvoeren betreft, bovenaan in de lijst, de Compagnie des mines d'or nog steeds eerste met 219 kilogrammen, doch nauw op de hielen gezeten door de Hermina met 215 kilogrammen, terwijl dan met aanvoeren boven de 50 kilogrammen volgden, de Saramacca Co. met 128,5, Guyana Goud Placer met 78,5 en L. en F. de Jong met 59 kilogrammen. De spoorweg, die aan deze industrie meerdere levendigheid moet bijzetten, werd nu onlangs voorwaardelijk van Kwakoegrond tot Guyana Goud Placer in exploitatie genomen. De eerste goudzône is dus bereikt en we kunnen dus mogelijk reeds in 1907 nog betere uitkomsten tegemoet zien.

De ontvangsten lieten in het afgeloopen jaar ten aanzien van onderscheiden middelen te wenschen. Nog waren slechts de uitkomsten over de eerste 11 maanden te Paramaribo bekend, zoodat bepaalde gegevens voor het geheele dienstjaar nog ontbreken. Vrij wel vast schijnt evenwel vast te staan dat de opbrengsten van accijns op binnenlandsch gedistilleerd en van invoerrechten met een bedrag van om en bij de ton beneden de raming zullen zijn gebleven, waartegenover wellicht een 70000 gulden staan aan meêvallertjes, ten aanzien van inkomstenbelasting, patentrecht, goudbelasting, geneeskundige belasting, passagegelden der koloniale vaartuigen en spoorwegen, en recht op vergunningen en concessiën voor balata-ontginning.

Voor 1907 zal wellicht een ruimer vloeien van het middel der invoerrechten kunnen worden verwacht door het in uitzicht staand toenemen der immigratie. In 1906 kwamen slechts 932 Britsch-Indiers en 384 Javanen in de kolonie aan, terwijl 339 Javanen teruggezonden werden, zoodat de bevolking uit dien hoofde slechts met een kleine 700 vermeerderde. In dit en het volgend jaar worden er, vooral met het oog op de bacoven-cultuur, heel wat meer te Paramaribo verwacht; den 14en Januari ll. kwam de *Avon* reeds met 590 Britsch-Indiërs aan.

Van Vreemde Koloniën.

Spoorwegen in Noord-Nigeria. De ontsluiting van Noord-Nigeria door middel van een aan te leggen spoorweg, zal nu eerlang worden ter hand genomen. De benoeming van Sir Percy Girouard, den bekenden militairen ingenieur, die aan lord Kitchener op spoorweg- en transportgebied bij de door dezen in Egypte en Zuid-Afrika geleide operatiën groote diensten bewees, als opvolger van sir Frederick Lugard, werd reeds dadelijk uitgelegd in den zin eener door het Engelsch gouvernement in Noord-Nigeria te voeren actieve spoorwegpolitiek. Ook sir Lugard stond zulke politiek voor, maar zijne inzichten weken af van die der adviseurs der Engelsche koloniale regeering in zake spoorwegaangelegenheden. Dezen wenschten doortrekking van de, nu reeds in Lagos in aanleg zijnde lijn tot een punt aan den Niger, vermoedelijk Djebba, en van daar den Niger overbruggend over het bestuurscentrum Dsoengeroe, in Noord-Nigeria en Zaria naar Kano, terwijl sir Lugard een lijn voorstond, uitgaande van een punt, waar de Niger bevaarbaar wordt, naar Zaria en Kano. Laatstbedoeld project had het voordeel dat niet eerst de ongeveer 200 kilometers lange verbinding der Lagos-lijn met den Niger moest tot stand komen, om aan Noord-Nigeria een bruikbare verbinding met de zee te verzekeren. Eerstbedoeld project bood vooral politieke en strategische voordeelen, die te Londen den doorslag gaven, in verband ook met het voornemen om de beide deelen van Nigeria, Noord- en Zuid-, bij welke laatste reeds de oude kolonie Lagos werd aangetrokken, tot één geheel te vereenigen. Eensdeels zal sir Lugard nu evenwel toch ook zijn denkbeeld zien verwezenlijken, daar beoogd wordt om Dsoengeroe door een zijlijn, hetzij met Baro, hetzij met Lokodja, ruim 200 kilometers benedenstrooms daarvan aan de vereeniging van Niger en Benoeë gelegen, te verbinden. De aanlegkosten der ongeveer 800 aan te leggen kilometers van de hoofdlijn worden op omstreeks 70 millioen gulden d. i. *f* 87.500 per KM. geschat.

Vruchtenteelt. Zoo langzamerhand beginnen de vruchten in de koloniën tot haar recht te komen en zich een plaatsje op de moederlandsche markten te verzekeren. De bacoven van Suriname o. a, de mangistans en andere vruchten van Nederlandsch-Indië komen zelfs tot in Nederland, terwijl de bananen reeds eenige jaren geleden in de Vereenigde Staten en in Engeland ingang hadden gevonden bij de groote massa. Te Londen is nu ze fs onlangs een maatschappij gevormd, met een kapitaal van 30000 ponden sterling, die zich voorstelt brood en allerhand andere zaken voor dagelijksche consumptie van bananenmeel te vervaardigen. De bananen of bacoven blijken er dus zoo langzamerhand in te komen, maar ook voor andere vruchten uit de koloniën heeft de snelle scheepsgelegenheid onzer dagen de mogelijkheid geopend om, zooals de vruchten uit Nederlandsch-Indië, op de europeesche markt te verschijnen. Begrijpelijk is het dan ook, dat de koloniale besturen zich aan de oefteelt in de betrokken gewesten laten gelegen liggen. In Britsch Guyana, waar men met de bananen-cultuur zoo'n beetje achter het net zou visschen, heeft men het over een anderen boeg gegooid. Daar is door een deskundige, den heer Bennet, voor een groot syndicaat op onderzoek uitgegaan, bevonden, dat de bodem zich uitstekend leent voor de teelt van citroenboomen. Na gedane concessieaanvrage is nu door het bestuur aan dat Syndicaat eene uitgestrektheid van 1500 acres tegen 15 dollars per acre 's jaars voor de betrokken teelt toegewezen. Het bericht, te Demarara ontvangen, dat de canadeesche regeering de rechten op citroenen en sinaasappelen had opgeheven, deed daar het beste van de uitkomsten dezer cultuur verwachten.

Dakar. Onder de fransche koloniën is West-Afrika wel die, waaromtrent men in Frankrijk de grootste verwachtingen koestert. Er wordt dan ook het noodige geld in gestoken om het land aan behoorlijke verkeerswegen te helpen, die wanneer over enkele jaren de lijn Thiès-Kayes de spoorwegverbinding van den Boven Niger met de kust zal hebben voltooid, onmetelijke gewesten ter ontginning zullen openen. Reeds nu zijn de, in enkele jaren slechts gemaakte vorderingen in deze kolonie vrij aanzienlijk, en het best valt dat wel op te maken uit den snellen groei van het, tot hoofdstad der onder den naam Fransch West-Afrika vereenigde vijf koloniën geproclameerde Dakar, dat in 1900 nog slechts 6000 inwoners telde en nu reeds 25000 menschen herbergt.

De Franschen hebben grootsche plannen ten aanzien van deze haven, die bij voldoende faciliteiten voor het verkeer waarschijnlijk geroepen is in het geregeld verkeer te worden opgenomen door de stoomvaartdiensten op West- en Zuid-Afrika en Zuid-Amerika. Die plannen naderen zelfs hunne voltooiing, waar in 1908 de werken gereed zullen moeten zijn, die Dakar niet alleen tot een oorlogshaven en steunpunt der fransche vloot, maar ook tot handelshaven zullen maken met werf, droogdok en kolen-depôts.

Niettegenstaande dus de vooruitzichten nog al gunstig mogen worden genoemd, blijkt het particulier initiatief niet groot te zijn, om de stad ook in andere opzichten op de hoogte van haren tijd te brengen.

Nog steeds b.v. is de europeesche kolonie voor logies aangewezen op krotten, waarvoor men als garçon 60 franken per maand en per vertrek betaalt, terwijl de hygienische toestanden in het inlandsche kwartier zooveel te wenschen laten, dat gedurende het laatste regenseizoen de sterfte onder de zwarte bevolking maar eventjes vijf maal grooter was dan in hetzelfde tijdperk van het voorafgaande jaar, toen het ook al hoog was — Dakar was toch nimmer een gezondheidsoord.

Wat de europeesche kolonie betreft, heeft zich naar men vernam een Société d'études gevormd, met het doel om voor haar de plaats meer bewoonbaar te maken. Zoodra die maatschappij met hare studiën gereed is zal ze hare plannen overdoen aan een Société Industrielle et Immobilière de la Côte occidentale de l'Afrique, die dan aan den slag zal gaan, waartoe evenwel het gouvernement er weer bij te pas moet komen om 5 percent rente van het kapitaal gedurende tien jaren te garandeeren — voor een op te richten hotel heeft het bestuur zich reeds verplicht om der onderneming een jaarlijksche bruto-recette van 80000 franken te waarborgen.

Wanneer het particulier initiatief voor de Buitenbezittingen in Indië ook zoo schroomvallig ware, dat het niet eens in eigen woningbehoeften en verdere comfort zou wagen te voorzien, dan konden we gerust hare opening aan den kapstok hangen.

Engelsche rechtspraak. Onder den titel Chaos verscheen in de *East African Standard* van den 5en Januari ll. een artikel, dat een aardig kijkje geeft op de tekortkomingen der engelsche justitie voor Oost-Afrika.

Vóór Oost-Afrika schreven we en niet in, omdat het hier een uitspraak betreft van het hof van appèl, dat voor genoemde kolonie op 1500 kilometers afstand daarvan, te Zanzibar is gevestigd.

In 1897 nu werd te Zanzibar een besluit geslagen, waarbij elke opgezetene van eenig terrein daar eigenaar van werd, indien gedurende twaalf achtereenvolgende jaren de werkelijke eigenaar daarvoor geen huur van hem had gevorderd. Volgens Mohammedaansch recht nu zijn sommige gronden onvervreemdbaar, zoodat de bepalingen van genoemd besluit op zulke gronden niet van toepassing kunnen worden geacht. De eigenaar kan ze niet uit vrijen wil vervreemden, dus veel minder nog als bij stilzwijgende overeenkomst het eigendomsrecht op een ander overdragen.

Toch heeft het hof te Zanzibar in een zoodanig geval beslist, dat er vervreemding plaats had gehad. Wel was bedoeld besluit ook nog slechts tien jaren oud, zoodat de twaalf jaren voor de vervreemding nog niet eens vol waren, maar men is te Zanzibar blijkbaar voor weinig vervaard, en het hof verklaarde het besluit van terugwerkende kracht. Om de kroon te zetten op deze rechtsverkrachting, werd in het vonnis nog verklaard, dat de inboorlingen gecenseerd zijn de engelsche wet te kennen, die het hof ter wille en ten behoeve van een landgenoot zelf schond n.b.

»Het staat dus vast,« besloot de *East African Standard*, »dat wanneer een engelsch onderdaan eischer is, hij de wet van het land kan schenden, en voor den ongelukkigen inlandsche gedaagde geen beroep open staat.«

Och Johny! Johny! hoeveel waars ligt er in al dat gesnork over de »principles of humanity and equity of which the anglo-saxon race may rightly boast!? Niet zóóveel, wanneer het angelsaksisch eigenbelang met eene afwijking van die beginselen is gediend.

De katoen-cultuur in Algiers. Evenals Suriname, heeft ook Algiers een tijd gekend, waarin het een belangrijke hoeveelheid katoen aan de markt bracht, waarvan de cultuur toen echter als minder loonend voor meer loonende bedrijven werd opgegeven. Ook evenals in Suriname nu nog, heette het niettegenstaande het bekende verleden omtrent Algiers, dat het land voor de katoen-cultuur totaal ongeschikt was. De nachtvorsten, de gebrekkige watervoorziening, van alles werd aangehaald om de onmogelijkheid aan te toonen eener hervatting van de katoen-cultuur in dat land.

Al die mislukkings-profetiën konden evenwel niet verhinderen dat werd aangevangen en voortgegaan met het nemen van serieuze proeven met deze cultuur en hoewel nog geenszins kan worden gezegd dat in Algiers het doel bereikt is, wijst toch de voorgenomen oprichting van een syndicaat van katoenplanters in Algiers er op, dat zij, van wie de genomen proeven uitgingen, wel degelijk een toekomst in de katoen zien.

Onder de gronden voor de oprichting van een syndicaat aangevoerd, lezen wij: het succes der laatste serieuze methodische proeven ten aanzien van de katoencultuur in Algiers, heeft aangetoond, dat de kolonie dezelfde qualiteit en in sommige opzichten betere opbrengsten kan geven dan Egypte.

Mogelijk dat dus ook hier het spreekwoord zich bewaarheden zal, dat de aanhouder wint.

De vorst. Terwijl wij hier van de kou liepen te blauwbekken, zoodra wij den neus buiten de deur staken, en menigeen onzer lezers in patria wellicht wederom terug verlangde naar het tropisch klimaat, zonder ijs en sneeuw, moge het wellicht sommigen ten troost strekken, dat ditmaal zelfs het tropisch klimaat hier en daar den luidjes voor het begin van 1907 een koude surprise heeft toebedacht.

Zoo werd den 7den Januari ll. aan den Executive Secretary, of te wel secretaris-generaal te Manilla, uit Baguio, de zomerresidentie van het bestuur, geseind, dat de thermometer daar 's middags om half vijf twee graden beneden het vriespunt aanwees en er veel ijs was.

Dit is de eerste maal in vele jaren, schreef de *Manila Times*, dat ergens in den archipel, de pieken boven Baguio uitgezonderd, de temperatuur tot het vriespunt daalde. Vader Algue, van het Weder-Bureau (de Amerikanen hebben het oude observatorium der paters-jezuieten te Manilla, dat ook in den Spaanschen tijd goede diensten bewees, in stand gehouden en er onder het oorspronkelijk bestuur een kolonialen diensttak van gemaakt) is nu in Baguio, en wij vernemen, dat hij moet hebben verklaard, dat de maanden Januari en Februari van dit jaar de koudste zullen zijn in de geschiedenis der Philippijnen.

Een voor Calcutta voorspelde aardbeving. De correspondent van de *Times of India* te Calcutta schreef den 21sten Januari ll. naar aanleiding van de, onder de auspiciën van lady Minto, echtgenoote van den onderkoning, te houden fancyfair, dat men daarbij rekening behoorde te houden met mogelijk brandgevaar en voegde daaraan toe:

»Dat is niet de eenige ramp die ons wacht, want onze geleerde bezoeker en astrolooz, Clement Wragge, voorspelt dat in Juni een aardbeving, mogelijk even ernstig als die van Kingston en van Francisco, te Calcutta kan worden verwacht. Die voorspelling houdt verband met zonnevlekken, zonnestormen, en berekeningen te etherisch voor een gewoon menschenverstand, maar niemand spot er mee, en de Australiërs spreken nog in klaagtonen van de tien droge jaren, die de heer Wragge over hun land had voorspeld, en tot droeve werkelijkheid werden.«

Nieuw philippijnsch geld. De stijging der zilverwaarde, waardoor evenals met den Straits dollar het geval was, de intrensieke waarde van den nieuwen peso de nominale overtrof, had reeds aanleiding gegeven tot strenge bepalingen, door het philippijnsch bestuur tegen den uitvoer van het nieuwe zilvergeld in het leven geroepen. Men schijnt evenwel te Manilla al evenmin als in de Straits het met die verbodsbepalingen af te kunnen, om het wegvloeien van het zilvergeld te beletten, en bij besluit van den 6en December ll. heeft de Commissie der Philippijnen bepaald, dat zoo worden overgegaan tot hermunting van het zilvergeld en wel zoo, dat de peso (nominale waarde 1,25 gld.) voortaan zal bevatten 20 grammen zilver van 850/1000 fijn, terwijl de pasmunt van 50, 20 en 10 centavos resp. 10, 4 en 2 grammen zilver zal bevatten van 750/1000 fijn. Het voor de alliage te bezigen metaal zal koper zijn.

Katoen in Queensland. De londensche correspondent van de *North Queensland Herald* vestigde de

aandacht der engelsche katoen-industrieelen op de nieuwe katoen-aanplantingen in Queensland. Hij schreef:

»Het valt niet te betwijfelen dat deze engelsche kolonie in staat is om een groote katoen-producente te worden, indien men haar de noodige aanmoediging en hulp verstrekt, zoo wat kapitaal betreft als arbeid. In den loop der laatste jaren zijn eenige monsters in Queensland geoogste katoen op de engelsche markt aangevoerd en de deskundigen hebben over de commercieele waarde het meest gunstig getuigenis afgegeven. De British Cotton Growing Association en de heer Herrocks o. a. hebben voor deze monsters zeer hooge prijzen geschat. De aldus op de engelsche markt ingevoerde soort komt van de *Caravonica*, die op de kust van Queensland tusschen Brisbane en Cairns groeit.«

Erratum. Men leze in ons vorig overzicht 1e kol. regel 20 v. b. omvang in stede van aanvang.

Toevallige omissie.

Bij overname van eenig bericht of artikel van het eene blad door het andere, kan het voorkomen dat hierbij de aanwijzing der bron, waaruit geput werd, wegvalt door een of ander niet opzettelijk verzuim. Doch, wanneer zulke overname plaats heeft met willekeurige verminking van het oorspronkelijke — b. v. door van een, uit zes alinea's bestaand artikel, de laatste vijf, waarop het eigenlijk aankomt, onveranderd over te nemen, maar in de eerste eenige willekeurige veranderingen aan te brengen — kan o. i. van toevallige omissie der bron-aanwijzing geen sprake meer wezen. Die veranderingen kunnen zelfs, indien zij tot verminking van het geheel leiden, aanleiding geven, dat de oorspronkelijke steller voor de eer van het vaderschap over het aldus »verbeterde« artikel feestelijk moet bedanken, maar zich toch het recht voorbehoudt om zich over dergelijke in afwijking van de eerlijke, journalistische gebruiken geconstateerde »overname« aan zijn ergernis lucht te geven, vooral wanneer het feit schijnt geconstateerd te moeten worden ten aanzien van een blad, dat hij boven zulke practijk verheven achtte op grond van den welverdienden naam dien het heeft hoog te houden.

Dit aan het adres der *Indische Mercuur*-redactie, die zich in het nummer van den 6en Februari ll. verwonderde over onzen scherpen aanval, naar aanleiding eener »toevallige« omissie.

Wij voegen hier echter aan toe, dat wij gaarne met het oog op hetgeen de redactie schreef over mutatiën in haar midden, waardoor het zeker wel eens kan voorkomen, dat men niet dadelijk op de hoogte is van hetgeen al meer over eenig onderwerp is geschreven, aannemen dat zij door de opname van ons, als door ons aangetoond gewijzigd en verknoeid artikeltje er, wat men gemeenlijk noemt, ingeloopen is.

Zij zal ons evenwel moeten toegeven, dat de plaats der opname, zonder eenige onderteekening ons moest doen gelooven dat die plaatsing rechtstreeks van haar uitging. Wij constateeren met genoegen zulks niet het geval schijnt te zijn.

INGEZONDEN

Geachte Redactie.

Zeer tot mijn spijt kwam eerst heden het uittreksel van mijn protestartikel tegen dat van Justus in de »Avondpost« genaamd »Inkrimping der Koloniën« en wel in Uw nummer van 10 Jan. ll. mij onder oogen. Hoewel het wel een weinig laat, echter geenszins te laat is, zoudt U mij ten zeerste verplichten deze regelen in Uw eerstvolgend nummer op te nemen.

Tot beter begrip mijner woorden is echter noodig dat ik eerst het antwoord van Justus den geachten lezers en lezeressen in de gedachten terugroep.

Dit dan luidde als volgt: »Nieuwe argumenten komen in dit verweer niet voor. Dit is een pleidooitje als uit de dagen van den strijd tegen het »fatale plan«. Maar wij zouden den heer Schuurman toch wel eens willen vragen, waaruit het hem gebleken is, dat tengevolge van van Kol's voorstel, Nederland niet de oogen heeft uitgewreven, nu niet meer soest en dommelt en daarmede de belangstelling voor Indië gekomen schijnt? Ook dit: of hij in ernst meenen kan, dat het Nederlandsche volk ooit te bewegen zou zijn zijn kapitalen in Indië te steken in plaats van in Amerikaansche spoorwegen, Russische ondernemingen e. d. en alleen tot Kamerlid te kiezen menschen, die voldoende belangstelling in- en kennis van de koloniën hebben? Dat zijn oude, heel oude menschen; de verwezenlijking ervan is . . . een utopie«!

Deze vragen werden mij gesteld door Justus en tevens werd ik betiteld met den mij in 't geheel niet aanstaanden naam van *utopist*. Terstond na het lezen hiervan gaf ik in een tweede artikel genaamd: *Nogmaals inkrimping der Koloniën* bescheid op het gevraagde, waardoor ik tevens meende aan te toonen, dat hier geenszins sprake was van een *droombeeld*, maar wel van de *werkelijkheid*, al is die dan ook nog op eenigen afstand. Maar Justus oordeelde het beter deze weerlegging niet te plaatsen, aldus mij in mijn hemd latende staan, iets waartegen ik niet genoeg verzet kan aanteekenen. Daar nu mijn antwoord achterbaks gehouden is door de redactie van *De Avondpost*, zoo zou ik er zeer veel prijs op stellen, ook naar aanleiding van de noot van het *Kol. Weekbl.*, hier mijn meening nader aan te geven.

Gelijk een schot in een stil bosch een groote opschudding te weeg brengt onder al het gevogelte, zoo heeft het noodvoorstel van den heer Van Kol eveneens groote beweging gebracht onder alles, wat niet alleen min of meer belangstelling koesterde voor Oost en West, maar ook onder diegenen, die tot dusverre zich in 't geheel niet bekommerden om het Koloniaal belang, dat inderdaad een »Algemeen Nederlandsch belang« is. 'k Ben ervan overtuigd dat de stem van den geachten afgevaardigde van Enschedé weerklank heeft gevonden, iets wat, mij dunkt, door practische daden ten bate van Oost en West meermalen is gebleken. Vergelijkt men de belangstelling in onze Koloniën in de laatste jaren met die van vroeger, dan springt terstond de meerderheid van de eerste in het oog, wat naast vereenigingen als *Oost en West*, *Moederland en Koloniën*, *A. N. V.*, e. a. zeker voor een niet gering deel te danken is aan hem, die strijdt met een hart van goud ten bate van hen, die zoolang aan hun dikwijls diep rampzalig lot werden overgelaten. Wat hij door zijn gesproken en niet minder door zijn geschreven woord gedaan heeft, ten bate van den bruinen en zwarten broeder en dus ook voor het Moederland, het is te veel om op te noemen en zal erkend moeten worden door zijn heftigsten, mits eerlijken, tegenstander op staatkundig gebied. Dezen vurigen, maar al te dikwijls miskenden schrijver voor »Oost en West«, breng ik in dit betoog een woord van oprechte gemeende hulde, waar zich zeker de redactie wel bij zal aansluiten.

Wat de tweede vraag betreft, hieromtrent zeg ik het het volgende: Zeker, in ernst meen ik, dat het Nederlandsche volk te bewegen zal zijn, ja uit eigen beweging zal overgaan om zijn kapitalen in Indië te steken in plaats in van Amerikaansche spoorwegen, Russische ondernemingen e. d. Dat een Nederlandsch huisvader zijn kapitaal belegt daar, waar het hem na rijpe overweging het voordeeligst schijnt, ik zal de laatste zijn het af te keuren. Hoewel ik innig hoop en vertrouw, dat ook de echt Nederlandsche »de kat-uit-den-boom-kijkerij« van de baan zal geraken. Maar men belegt op de meest onoordeelkundige en inconsequente wijze. Louter uit sleur en gewoonte stort men tot dusverre — hoewel het gelukkig al wat begint te veranderen — zijn geld in Amerikaansche ondernemingen, die zeer dikwijls op veel minder hechtere leest zijn geschoeid en lang zooveel procenten niet afwerpen als vele onzer Indische. 'k Ben er van overtuigd, om aanstonds te ontvouwen redenen, dat het oog van den Nederlander meer en meer zal gevestigd worden op dat, wat tot weizijn van moederland en koloniën, op ontginning wacht. En wat Rusland betreft, waar o jammer zooveel Ned. kapitaal belegd wordt en is, ten opzichte van dit rijk moet de openbare meening veranderen of er moest van geen redelijken vooruitgang sprake zijn, getuige van de groote ellende die plaats vindt in het Tsarenrijk. Vol medelijden met den diep ongelukkigen geknechten Rus, steekt de Nederlander de hand in den zak en geeft een vaak niet geringe gift, maar er is niet sprake van een Russische leening om de ellende op denzelfden voet voort te zetten, of hij teekent dubbel en dwars. Ziehier de rare chinees op zijn onhebbelijkst. Maar men zal wat dit betreft, het kan niet anders, ook wakker worden, wanneer slechts wordt voortgegaan met dergelijke idiotismen aan de kaak te stellen. En dan nog, hoe solide zit daar de boel in elkaar, één schok is noodig of het gebouw dondert ineen en het voorzichtige Nederland is het kind van de rekening.

En hoe ik denk en overtuigd ben dat dit kan, zal en moet veranderen, alsmede, dat in de toekomst niet zij beslissen over die millioenen, om wier lot zij zich niet bekommeren. Het antwoord hierop luidt als volgt: op school dienen niet Oost en West als Patagonië behandeld te worden, maar als *het terstond Nederlandsch belang* betreffende streken. En zie, door vereenigingen als *Oost en West* en niet in het minst het Alg. Ned. Verbond, dat nationaliseering der Nederlandsche koloniën als een van zijn leuzen in zijn schild voert, wordt hier tot verblijding van allen, die het goed meenen met Moederland en Koloniën, met alle kracht op aangestuurd. Een nationale, de hemel beware ons voor een chauvinistische geest moet over het volk van Nederland, alsmede van Oost en West vaardig worden. Dan zal ten duidelijkste blijken, dat Nederland ter dege opgewassen is voor de taak die ons vaderland eeuwen geleden door onze voorvaderen is opgelegd.

Wat nu den middenweg betreft, welke zooals de redactie zegt, gelukkig nog door den Nederlander veelal in den regel in koloniale zaken wordt bewandeld, hieromtrent het volgende:

De middenweg, waaromtrent zich de geachte redactie zoo heel voorzichtig uitdrukt, bevalt me geenszins. Bleef dit pad bewandeld, dan is het, dunkt mij, vast en zeker, dat in de toekomst ons koloniaal bezit en met name hier de Oost voor ons verloren gaat. Daar ik echter reeds zooveel plaatsruimte met mijn stuk heb in beslag genomen, zal ik hier niet verder op ingaan, hopende een volgende maal dit nader aan te toonen.

Intusschen dankende voor de verleende gastvrijheid, teeken ik hoogachtend,

Uw dw. dnr.,

P. H. STUURMAN.

Zaandam 12/2.

Met belangstelling zien wij, 'schrijvers nadere verklaring tegemoet. *Red. Commissie.*

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur. December 1906.

Opleidingsscholen voor inlandsche ambtenaren, door G. J. du Marchie Servaas. — Mededeelingen over de hoofdplaats Soerabaja (fragment), door H. Th. Kal. — De vischvangst in de contrôle-afdeeling Zuid Bangkalan, door F. H. G. J. van Leeuwen. — Nog eens cijfers en percentages, door A. H. J. G. Walbeehm. — De Pewarta Prijaji, door Raden Sosro Danoe Koesoemo. — *Varia:* Assistent-residenten, door K. — Vereeniging van dessa's door K. — Inlandsche landbouw.

Indisch Genootschap. Vergadering van 15 Januari 1907.

De tegenwoordige politiek tegenover de Buitenbezittingen, door H. Doeff.

Vereeniging »Moederland en Koloniën« 7e jaar 1906—1907, n°. V.

Discussiën naar aanleiding van de voordracht »Onze zeemacht", door J. van der Elst.

Mededeelingen vanwege het Ned. Zendelinggenootschap. Deel 50. 4e stuk.

Een en ander aangaande de Karo-Bataks (vervolg), door J. H. Neumann. — Over eenige uitdrukkingen voor geestelijke begrippen in de Evangelieprediking in Indië, door Alb. C. Kruyt. — Javaansche raadsels, door S. Luinenburg. — De zending en de landbouw, door A. Hueting — Spaarbank »Minahassa«.

De Rijnsche Zending. 1906. n°. 4.

Losse schetsjes uit de Bataklanden. — Het schoone dal van Silindoeng, door zendeling Irle. — De Rijnsche zending in het Parlement. — Korte mededeelingen.

De Indische Mercuur. 12 Februari 1907.

Ned. Afd. der N. I. Mij. van Nijv. en Landb.: Maatregelen tot tegengang van wanbetaling van erfpachtscanon. — Het drogen van thee, door Nanninga. — Mededeeling van het Deli-proefstation. - Schweinfurter groen. — Gouvernements-ontginningen. — Britsch-Indische theeën. — Over besmettingsproeven. — Het winnen van zaadvartiëteiten door kruising gecombineerd met scheikundige selectie, door J. D. Kobus. — Een cassave-plaag (slot). — Chineesche thee. — Petroleum. — Verslagen van Maatschappijen. — Ingezonden: John Chinaman in Ned.-Indië. door J. C. v. H.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende ....

wonende te .... *wenscht*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* ***Oost en West*** *tegen een jaarlijksche contributie*

van f ....

den .... 190.....

Straat of gracht

Handteekening

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Theresiastraat 8. Den Haag.

N°. 8. **Donderdag 21 Februari 1907.** **7de Jaargang.**

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	ƒ 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	ƒ 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht**, Den Haag.
Voor **Administratie en Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **51 Verhulststraat**.
Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, **NIEUWE MOLSTRAAT 20**, beiden den Haag.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

Naar wij vernemen zal Mevrouw Otto Knaap, geaccompagneerd door den heer Spoor, a.s. Woensdag 27 dezer in het Diligentia-gebouw Lange Voorhout, alhier, een liederen-avond geven, waarop zij ook eenige **Maleische liedjes** zal zingen, iets, wat zeker voor onze leden veel aantrekkelijks heeft. Onlangs deed zij dit ook te Amsterdam met groot succes; haar liefelijk orgaan en bizonder gevoelvolle voordracht werden ten zeerste geroemd.

Wij durven hopen, dat deze nieuwe ster in onze muzikale wereld, bereid zal zijn eerlang bij gelegenheid eener voor onze Afdeeling te houden voordracht een tal van zeer sympathieke Indische liederen, die zij zoo van nabij kent en voelt, ten beste te geven.

II. Van de Afdeeling Leiden:

GEWONE ALGEMEENE VERGADERING

op **Donderdag 28 Februari** 1907.

des namiddags te **4 ure**

in het **Nutsgebouw** (*Steenschuur*)

Punten van behandeling:

1. Jaarverslag over 1906.
2. Rekening en verantwoording over 1906.
3. Verkiezing van twee bestuurs leden wegens periodieke aftreding der Heeren van Hamel en Heeres.
4. Verkiezing van twee afgevaardigden en van twee plaatsvervangende afgevaardigden ter Algemeene Vergadering der Vereeniging.

Namens het Bestuur:
De Secretaris.
Mr. ED: RIJKE.

III. Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Volgens het reeds vroeger hier medegedeelde besluit, genomen in de laatste Hoofdbestuurs-vergadering, met het oog op de in de volgende vergadering te bespreken noodige veranderingen in de Statuten en het Huish. Reglement der Vereeniging, volgen hier de wijzigingen, welke behandeld zijn in de Hoofdbestuursvergadering van 5 October 1905.

In de Statuten:

't Voorstel van het Dagelijksch Bestuur om art. 7 der Statuten te wijzigen wordt met algemeene Stemmen goedgevonden: Om in den aanvang van de 2e alinea de woorden "*In en buiten rechten*" te doen vervallen doch aan het einde derzelfde alinea (blz. 4) te doen volgen. „*'t welk gemachtigd is haar in en buiten rechten te vertegenwoordigen*". Art. 12 de wenschelijkheid wordt betoogd om de contributiën der Afdeelingen aan het Hoofdbestuur progessief te maken naar gelang der inkomsten der Afdeelingen.

(Als ook om tusschen de woorden (in den ondersten regel van Blz. 3) "Voorzitter en een Secretaris de woorden „een ondervoorzitter" in te lasschen.)

5 al. te veranderen in: „Iedere afdeeling is verplicht ter vergadering voor de vervulling eener vacature betreffende een lid uit haar ressort twee candidaten te stellen".

6 al. de woorden na de komma te veranderen in: »voor het bijwonen, zoowel van de Algemeene als van de Hoofdbestuurs-vergaderingen«.

Betreffende het *Huishoudelijk Reglement* werd van Art. 2, goedgevonden te wijzigen:

1 al: »De Inning der jaarlijksche contributie heeft dadelijke na den aanvang van elk boekjaar plaats".

De overige woorden te doen vervallen

Hierdoor wordt aan de Afdeelingen vrijheid gelaten op welke wijze zij de inning plaats willen doen hebben.

Art. 6. de woorden in den 1e regel. Ultimo Maart te wijzigen in »Ultimo Januari of Februari« terkeuze van de Algemeene Vergadering.

Toel. Dit met oog op wenschelijkheid om zoo spoedig mogelijk in het 2e kwartaal de Algemeene Vergadering te kunnen houden.

sub. d. (de laatste alinea van het zelfde artikel).

In overeenstemming met art. VII der statuten 5e alin. te veranderen in »een candidatenlijst, houdende een dubbeltal voor de eventueel openvallende plaatsen in het Hoofdbestuur van een lid uit de Afdeeling«.

Art. 7, de 1e al. te lezen: Het Hoofdbestuur vergadert minstens éénmaal (in stede van twéémaal) 's jaars enz.

2e al. de woorden in den 7en regel »minstens 10 dagen« te lezen: »minstens 20 dagen« enz.

Art. 8. Het voorstel van één der leden van het Dagelijksch Bestuur, om de Afdeeling 's Gravenhage minstens 6 leden in het Hoofdbestuur te geven, wordt afgestemd uit vrees, dat de Afdeeling 's Gravenhage dan te veel overwicht zoude krijgen.

De secretaris had dien wensch te kennen gegeven om de gelegenheid te openen een 2en secretaris te kunnen benoemen, die in den Haag woonachtig is, waarop echter door anderen de opmerking werd gemaakt, dat één der overige leden van het Dagelijksch Bestuur, deze functie wel op zich zou willen en kunnen nemen.

Art. 9. De wijziging bestond daarin, dat de invoeging van woorden door de Hoofdbestuursvergadering te Utrecht van 1903 gedaan thans bij de wijziging der statuten weder konden vervallen.

Art. 10, 1e alinea. In plaats van »Ultimo Februari« te lezen »Ultimo Maart«. 2e alinea als volgt te lezen: »De Commissie is bevoegd inzage te nemen van de boeken, zij ontvangt alle door haar gewenschte inlichtingen en bescheiden en mag aan het Hoofdbestuur, die wenken geven, die door haar voor den goeden gang van de finantieele zaken der Vereeniging noodig worden geacht.«

Het nut van Koloniën.

II.

Zooals wij in ons vorig artikel te kennen gaven wenschen wij, wat de heer Dernburg opmerkte ten aanzien van het kapitaal, in de duitsche koloniën belegd of arbeidende, als uitgangspunt te nemen voor eene vergelijking, niet met de bedoeling om te stoffen op het meerdere in onze koloniën — we zijn daarvoor dan ook weer 90 jaren in het ongestoord bezit daarvan, terwijl Duitschlands koloniaal rijk eerst van 20 jaren hèr dagteekent — maar om de eenvoudige reden, dat wij gelooven, dat het wel eens goed is, het vraagstuk onder de oogen te zien, welke directe financieele belangen voor het nederlandsche volk in zijne koloniën zijn betrokken.

Te voren zij het ons nog even vergund, het milliard marken, dat in de duitsche koloniën aan den arbeid is, in beschouwing te nemen. Wij hebben gezien, dat om het vol te maken, de „gekapitaliseerde waarde van den uitvoer", ten bedrage van 600 millioen marken werd aangevoerd. Maar wanneer wij weten dat b.v. voor 1904 het totaal van den in- en uitvoer der duitsche koloniën resp. ruim 44 en nagenoeg 28 millioen mark bedroeg, terwijl voor datzelfde jaar alleen wat Nederlandsch-Indië aangaat, de in- en uitvoer totalen aanwezen van 207.848.735 en 295.607.262 gulden (w. o. wat het eerste cijfer betreft een rechtstreeksche aanvoer uit Nederland van 56.5 millioen gulden en nog ettelijke millioenen via Singapore in onze koloniën binnengebracht en wat het tweede cijfer aangaat een bedrag zeker meer dan de honderd millioen, die ter Amsterdamsche markt aan tabak, coprah, huiden en kinine worden verhandeld), dan zullen we zeker wel voor onze vergelijking die 600 millioen mark mogen illimineeren en ons eenvoudig bepalen tot het in de koloniën belegd kapitaal.

Hiervoor vinden we wat de duitsche koloniën aangaat een totaal aangegeven van 370 millioen marken en wel verdeeld over uitgaven door het rijk gedaan voor productieve werken in de koloniën, gelden door geestelijke en andere corporatiën in de koloniën besteed, gelden door handels- en financieele instellingen in de koloniën belegd, het kapitaal der stoomvaartmaatschappijen, en de kapitalen door particulieren in hunne ondernemingen gestoken, tot een totaal bedrag van 370 millioen marken.

Uitgaven door het rijk zijn in onze koloniën niet gedaan, met uitzondering van de west-indische bezittingen, waar jaarlijks het noodige moet worden bijgepast. We zouden een optel sommetje kunnen maken van hetgeen Suriname en Curaçao aan subsidiën hebben gekost, maar we kunnen royaal zijn en dat bedrag over het hoofd zien, evenals de sommen, door de zending aan nederlandsch geld in de koloniën besteed, om dan over te gaan tot een kijkje op hetgeen al zoo aan maatschappelijk kapitaal in onze koloniën is belegd.

Zulk een kijkje geeft ons het Handboek voor Cultuur en Handelsondernemingen van J. H. de Bussy, dat zoo volledig mogelijk de gegevens bevat, die wij hier juist behoeven.

Wij zullen dan hier laten volgen eene lijst, uit de gegevens van dat Handboek geput, van de Maatschappijen, welker werkzaamheden zich over het gebied der koloniën uitstrekken, waarbij wij om een zoo zuiver mogelijk beeld te krijgen van het nederlandsch kapitaal, dat in de koloniën is belegd, die instellingen hebben weggelaten, welker zetel niet in de koloniën of in het moederland is gevestigd, zoowel als die, waarin vreemd of chineesch geld de hoofdrol vervult, dan wel uitsluitend is belegd. Tevens zij hierbij opgemerkt, dat wij voor de totaliseering niet de nominale kapitalen namen doch de gestorte bedragen, voor zooverre opgegeven, en daarbij de nog uitstaande sommen der obligatieleeningen voegden.

Dus doende kwamen we dan in de eerste plaats voor Nederlandsch-Indië tot de volgende totalen:

71 banken, handelsinstellingen en koloniale assurantie-maatschappijen gevestigd in het moederland, w. o. de Nederlandsche Handelsmaatschappij; de Nederlandsch - Indische Handelsbank, Koloniale Bank, Handelsvereeniging Amsterdam, Internationale Crediet- & Handelsvereeniging Rotterdam en andere, met een kapitaal werkende, gestort en aan obligatiën van 129.729.000 gld.

123 banken enzoovoort, gevestigd in de koloniën,

w. o. de Javasche Bank, Nederlandsch-Indische Escompto-Mpij. enz. met een totaal bedrag van 41.030.502 gulden.

Aan stoomvaartondernemingen op of voor Nederlandsch-Indië telt Nederland er zeven, met een kapitaal werkende van in totaal 49.261.000 gld., terwijl in de kolonie twee kleine reederijen zijn gevestigd met een kapitaal van 186.000 gld.

De twee spoorwegmaatschappijen in het moederland gevestigd, Nederlandsch-Indische en Deli-, werken met een kapitaal van 52.630.000 gld., terwijl de 15 tramwegmaatschappijen, eveneens in het moederland gevestigd, over een kapitaal beschikken van 52.436.000 gld.

Van 15 telefoon-maatschappijen is er één met een kapitaal van 150.000 gld. in het moederland gevestigd, terwijl de 14 andere in de kolonie gevestigd zijn, met een kapitaal van 1.859.500 gld.

Aan maatschappijen, die de verlichting beoogen door electriciteit of gas, telt het moederland er voor de kolonie 3 met een kapitaal van 4.010.000 gld., terwijl de kolonie er 7 telt met een kapitaal van 1.355.000 gld.

Voor het havenbedrijf zorgen 20 prauwenveeren, w. o. 18 in de kolonie gevestigd, met een kapitaal van 3.640.000 gld., en 2 in het moederland gevestigd, met een kapitaal van 555.000 gld., terwijl de eenige droogdokmaatschappij voor deze kolonie met een gestort kapitaal van 500.000 gld. in het moederland gevestigd is. Hier is ook wellicht de meest geschikte plaats om de 3 millioenen onder te brengen van de, in het moederland gevestigde maatschappij, die de haven Sabang exploiteert.

Aan cultuurmaatschappijen in het moederland gevestigd, telden wij er in het Handboek 300 met een totaal-kapitaal van 220.820.900 gld., terwijl 355 maatschappijen worden vermeld, die haren zetel in de kolonie hebben met een kapitaal van 84.459.955 gld.

Aan mijnbouwmaatschappijen voorts tellen wij er 63 in het moederland gevestigd, met een totaal-kapitaal van 158.987.000 gld., welk bedrag thans reeds overtroffen wordt door de koerswaarde van het maatschappelijk kapitaal der hieronder ressorteerende petroleummaatschappijen, en 112, welker zetel in de kolonie was gevestigd, met een totaal-kapitaal van 58.515.396 gld.

Maatschappijen, die de exploitatie beoogen van andere dan suikerfabrieken, daaronder ook begrepen ijsfabrieken, koffie- en rijstpelmolens, zijn er, met den zetel in het moederland 10, met een totaal-kapitaal van 3.603.000 gld. en 87, met den zetel in de kolonie met een totaal-kapitaal van 10.608.000 gld.

Ten slotte zien wij nog de volgende kapitalen, resp. in het moederland en de kolonie belegd in maatschappijen, die beoogen:

Houtaankap en exploitatie van boschproducten, 3.361.000 en 1.150.000 gld.; exploitatie van vastigheden enz., 771.000 en 6.388.300 gld.; exploitatie van drukkerijen en couranten, 200.000 en 1.245.000 gld.; exploitatie van apotheken, 1.325.000 gld. uitsluitend in de kolonie; zeevisscherij, 350.000 gld. uitsluitend in de kolonie; veeteelt, 435.000 gld. als voren; en exploitatie van hotels en restaurants, 2.501.000 gld. als voren.

Recapituleerende zien we dus, gelijk gezegd, in Nederlandsche maatschappijen de volgende kapitalen belegd:

Banken enz.	129.729.000	41.030.502 fl.
Scheepvaart	49.261.000	186.000 „
Spoorwegen	52.630.000	— „
Tramwegen	52.436.000	— „
Telefoon	150.000	1.859.500 „
Electr. & Gas	4.010.000	1.355.000 „
Havenbedrijf	4.055.000	3.640.000 „
Cultuur	220.820.900	84.459.955 „
Mijnbouw	158.987.000	58.515.396 „
Industrie	3.603.000	10.608.000 „
Diversen	7.164.000	7.006.000 „
Totalen	679.142.900	208.660.353 fl.

Wanneer we nu nog kortheidshalve slechts vermelden, dat het totaal bedrag der kapitalen in nederlandsche maatschappijen belegd, welker arbeidsveld zich over de west-indische koloniën uitstrekt op het gebied van bankwezen, handel, cultures, mijnbouw, enz., meer dan 25 millioen gulden bedraagt, dan zien we, dat het nederlandsche volk, alleen wat de werkzaamheden der tot de koloniën rechtstreeks betrokken maatschappijen betreft, voor een bedrag van ruim **909 millioen guldens**, d. i. ongeveer **164 gulden** per hoofd der bevolking, bij de welvaart der koloniën is geïnteresseerd.

Hun, die het steeds voorstellen alsof het nederlandsch kapitaal zoo goed als niets tot de ontwikkeling der koloniën bijdroeg, mogen reeds nu de vorenstaande cijfers tot leering strekken, welke echter nog geenszins het juiste beeld van het particuliere initiatief in Nederland, ten opzichte van zijne koloniën weergeven, daar wij hier slechts het coöperatief gedeelte van dit initiatief hebben beschouwd, waarnaast nog het individueel initiatief staat, dat in onze koloniën een geenszins te miskennen factor is. Wij behouden ons voor dit in een volgend artikel uiteen te zetten, en meenen reeds nu, nog eenmaal, voor het laatst dus, tot ons uitgangspunt terugkeerend, te mogen constateeren, dat het dadelijk belang van het nederlandsche volk in zijne koloniën dat van het duitsche in de zijne in ruime mate overtreft — 900 millioenen voor een 5,5 millioenenvolk tegen omstreeks 120 millioenen (het kapitaal in duitsche koloniale maatschappijen en stoomvaartondernemingen belegd) voor 60 millioen menschen — en dit dadelijk belang reeds het nederlandsche volk behoorde aan te sporen om aan de welvaart zijner koloniën, waarvan ook het welslagen zijner ondernemingen afhangt, de grootste aandacht te schenken.

Pers-kroniek.

INHOUD: *„Een stap vooruit“:* De Nieuwe Courant *over de commissie van advies in zake de suikerindustrie op Java. De* Standaard *over het nederlandsch in Oost-Indië. Uit een Atjehbrief van den atjehschen correspondent der* Nieuwe Courant: *de vloedgolf in de afdeeling Tapa-Toean. Verspreiding van koloniale kennis onder het nederlandsche volk en de* Nieuwe Rotterdamsche Courant *over de erkenning der rechtspersoonlijkheid van Ned.-Indië.*

„Een stap vooruit" noemt de Nieuwe Cour. het besluit van den Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië van 24 December j.l. waarbij in het leven is geroepen een commissie van advies inzake de suikerindustrie op Java, wier werkkring zal zijn, om aan de regeering, de chefs der departementen en de hoofden van gewestelijk bestuur advies uit te brengen, inlichtingen te geven of voorstellen te doen met betrekking tot de suikerindustrie.

„Deze werkzaamheden," zegt de Nieuwe Courant, „worden opgedragen aan het dagelijksch bestuur van het Algemeen Syndicaat van suikerfabrikanten.

De leden van de commissie zijn bij alle door haar in te dienen adviezen, voorstellen of inlichtingen bevoegd te doen blijken, dat hun zienswijze van die der meerderheid afwijkt en de redenen mede te deelen, waarop die afwijking berust.

Zeer belangrijk voor de industrie en de ondernemers is de bepaling in artikel 4 van het besluit vervat, dat de chefs der departementen en de hoofden van gewestelijk bestuur worden uitgenoodigd bij het doen van voorstellen omtrent het nemen van maatregelen, die verband houden met de suikerindustrie, zich te doen voorlichten door die commissie en haar adviezen bij de voorstellen over te leggen. Daardoor zullen zij in het vervolg verschoond blijven van verrassingen, die wel eens hun deel werden bij het afkondigen van maatregelen van regeeringswege, maatregelen, die hun belangen en die der inlandsche bevolking ten zeerste konden benadeelen, zonder dat zij in de gelegenheid waren gesteld voor die belangen op te komen, ja zelfs zonder dat zij te voren er iets van gehoord hadden.

Nu men verplicht is advies in te winnen van het dagelijksch bestuur van het Algemeen Syndicaat van suikerfabrikanten, de mannen, die meer dan iemand anders de nooden en behoeften der industrie kennen, moet men zich voorbereiden, dat bij ongegrondheid van klachten, bij een onjuiste voorstelling van zaken tegenspraak en weerlegging zullen volgen; men zal daardoor genoodzaakt zijn de zaak grondig te onderzoeken en bij geschillen beide partijen te hooren wat nu niet altijd plaats heeft. Men zal zich wel wachten beschuldigingen uit te spreken, zonder zich eerst goed overtuigd te hebben, dat daarvoor deugdelijke gronden bestaan."

Het blad is echter nog niet geheel voldaan.

„Het zou zeer gewenscht zijn", vervolgt het orgaan, als de regeering nog een stap verder ging en niet alleen verplicht stelde, om de commissie van advies te hooren bij het doen van voorstellen aan haar of aan de chefs van de departementen, maar ook vóór dat zij (de residenten) zelf overgaan tot het nemen van ingrijpende maatregelen en tevens te bepalen, dat bij verschil van meening de beslissing der regeering moet worden ingeroepen.

Nu staat het der commissie wel vrij om als zulke regelingen door een gewestelijk bestuurshoofd getroffen zijn, zich daarover bij de regeering te beklagen, doch voor deze is het veel moeielijker om als zij die afkeur te gelasten, dat zij zullen worden ingetrokken en de resident daardoor tegenover de bevolking en de inlandsche hoofden een démenti te geven dan tijdig vóór de afkondiging dier regelingen tusschen beide te treden.

Dit zou veel wrijving, veel onaangenaamheden voorkomen.

Zouden wij daarom wenschen, dat de Regeering de taak der commissie in dien zin zal uitbreiden, zoo moet toch worden erkend, dat met dezen maatregel een flinke stap in de goede richting is gedaan, de richting van eerlijke, loyale samenwerking van bestuur en industrieelen.

Een gelukwensch is hier op zijn plaats aan het ijverig en krachtig bestuur van het Algemeen Syndicaat van suikerfabrikanten, die door zijn in 1905 aan den directeur van Binnenlandsch Bestuur gericht request den eersten stoot gaf tot deze beweging in gunstige richting.

DDarin werd het verzoek gedaan:

1⁰. dat den ambtenaren gelast wordt nauwlettend toe te zien op de verhouding der fabrikanten tegenover de inlandsche bevolking;

2⁰. dat die ambtenaren, wanneer het hun voorkomt, dat overeenkomsten door suikerfabrikanten met de inlandsche bevolking aangegaan niet of niet behoorlijk door eerstgenoemden worden nageleefd of op andere wijze de inlandsche bevolking wordt benadeeld, hiervan kennis hebben te geven aan den beheerder der betrokken fabriek, moeten trachten die misstanden te doen ophouden en pogen de geleden schade in der minne te doen herstellen;

3⁰. dat voor het geval dit niet mocht gelukken de directeur van het departement waaronder de betrokken ambtenaar ressorteert door dezen met het gebeurde in kennis zal worden gesteld, welke, wanneer hem de grief of klacht belangrijk voorkomt, het dagelijksch bestuur van het Algemeen Syndicaat van suikerfabrikanten op Java hiermede in kennis zal stellen.

De Indische regeering heeft gemeend dit verzoek niet te moeten inwilligen, maar, zoo besluit de Nieuwe Courant, de behandeling van dit request heeft haar tot het juiste inzicht gebracht, dat wilde men komen tot een goede oplossing van de verschillende vragen, die zich voordoen bij het zoeken naar een betere en meer harmonische verhouding tusschen regeering, bevolking en suikerindustrie, de direct daarbij betrokkenen in de gelegenheid moeten worden gesteld hun belangen voor te dragen en de regeering ook van hun zijde voor te lichten.

En daaraan is het zeer belangrijke Indische besluit van 24 December j.l. te danken."

* * *

De heer De Lamottre, die dertig jaar in Fransch-koloniale dienst stond, en gouverneur in meerdere Fransche koloniën is geweest, is door den gouverneur-generaal van Indo-China op onderzoek uitgezonden om in de Britsche, Nederlandsche en Amerikaansche koloniën de wijze van bewindvoering en beheer na te gaan.

„Deze gecommitteerde onderzoeker", merkt nu de Standaard op, „bezocht ook de Philippijnen, en roemt in één opzicht het Amerikaansche stelsel verre boven het Nederlandsche en Britsche, in zooverre namelijk de Amerikanen er op bedacht zijn, de inlandsche bevolking tot het spreken van het Engelsch te bewegen.

De Spaansche regeering had voorheen evenzoo gepoogd er het Spaansch in te voeren, maar was nimmer geslaagd. Op de 7½ millioen inwoners waren ten hoogste een honderdduizend het Spaansch behoorlijk machtig. In 350 jaar van koloniaal bewind was het aantal personen die thans de lessen volgden, niet boven de 200.000 geklommen.

Daarentegen hebben de Amerikanen nu reeds 400.000 vrijwillige leerlingen op hun scholen, vordert de kennis van het Engelsch onder de bevolking aanmerkelijk en zijn de onderwijzers de leiders der bevolking.

Dit succes schrijft de oud-gouverneur De Lamottre daaraan toe, dat er uit Amerika een goede 1000 onderwijzers, mannen en vrouwen, heen zijn gegaan, niet met een elementair diploma van lager rang, maar bijna allen voorzien van een diploma van een der Amerikaansche universiteiten. Juist door hun hoogeren graad van ontwikkeling hebben deze mannen en vrouwen het vertrouwen der bevolking weten te winnen, en volgt men hen willig.

De heer De Lamottre spreekt als zijn gevoelen uit, dat hierin een element van koloniale politiek ligt, dat hooger staat dan „de politieke overheersching" die dusver door Nederland, Engeland en Frankrijk, op den eilanden-gordel gevolgd is."

Reeds in het begin der 17e eeuw is er ook hier te lande wel terdege aan gedacht, om althans op Java het Nederlandsch tot de landstaal te maken; maar men heeft het plan niet aangedurfd, aan de mogelijkheid er van niet geloofd, of tegen de kosten opzien.

Toch lijdt het geen twijfel of de invoering van onze eigen taal zou den Archipel tot veel hoogere ontwikkeling hebben gebracht, Java door veel sterker band aan ons hebben verbonden, en even sterk den invloed van den Islam hebben gestuit, als de kerstening van Java in de hand gewerkt.

„Is", vraagt ten slotte de Standaard, „wat de Amerikanen in ettelijke jaren onder de 8 millioen op de Philippijnen doorvoerden, ter oorzake van ons verzuim, voor den Nederlandschen Archipel onherroepelijk verkeken?"

***

Uit den jongsten brief van den voortreffelijken Atjeh-correspondent der Nieuwe Courant:

„In het viertiendaagsche tijdvak 5—18 Januari is in Atjeh weer het gewone politieke en militaire gedoe voorgevallen. Hoe belangrijk dit ook moge zijn, het zinkt als in 't niet bij den grooten rampspoed die een deel van het gouvernement weer heeft getroffen. Door een vloedgolf zijn in de controle-afdeeling Tapa-Toean plotseling honderden menschen van het leven beroofd. Schoone, welvarende streken zijn in verpestende modderpoelen veranderd, deels zelfs geheel verdwenen. Matelooze ellende is gebracht over dat deel der bevolking, dat de catastrophe heeft overleefd.

Ware genoemde controle-afdeeling Tapa-Toean in communicatie met de buitenwereld, zooals de meeste, zelfs onbeduidende eilanden, ongetwijfeld zou er overal een kreet van ontzetting opgegaan zijn. Staatshoofden en kabinetschefs zouden betuigingen van deelneming in zoo groot een volkslijden overgekabeld hebben; internationale liefdadigheid zou nu waarschijnlijk overal in de weer zijn om bij de groote ellende leniging te brengen. Want wat hier gebeurt is stelt de groote ramp van Courrières in Maart van het vorig jaar,

en vele andere, die terecht het universeele mededoogen opwekten, verre in de schaduw.

Doch hoe gaat het met het zwaarbeproefde Zuid-Westelijk deel van dit gouvernement?

Er moesten eerst een volle acht dagen verloopen, eer wijzelf vernamen, wat er in dit gedeelte was voorgevallen. Ter hoofdplaats en elders kon er dus niet eerder aan gedacht worden te helpen, zoodat het welhaast vanzelf spreekt, hoe de nog zeer bescheiden hulp veel te laat kwam.

Nu vooral valt weer een dieptreurig licht op bestuur en samenleving. Het eerste is door het onvoldoende zijner hulpmiddelen haast tot machteloosheid gedoemd. En wat de tweede betreft: voor zooveel thans is na te gaan, blijkt het overige Indië bij deze ramp vrijwel onbewogen te blijven.

Wat dus in redelijkheid te verwachten van de buitenwereld, van Nederland, — laat staan van het overige deel der Westersche wereld?

In Nederland wordt voor alles wat over de grenzen voorvalt belangstelling en meegevoel getoond, alleen aan eigen overzeesche medeburgers niet. Hoe menige ramp die op de buitenbezittingen voorvalt gaat schier onopgemerkt voorbij. Indië is zoo ver en de bevolking is gewoon in stilte te lijden! —

Of een groot deel der landbouwende bevolking in Noord-Sumatra door veepest haar veestapel ziet wegslinken; of een nog grooter deel dezer bevolking verweduwt en verweest ter oorzake van drastische bestuursmethoden; — het maakt alles zoo weinig indruk van uit de wazige verte . . .

Het „onbekend maakt onbemind" wordt dus wel treurig en beschamend geïllustreerd door deze onaandoenlijkheid van vele Nederlandsche medeburgers.

* *

De ontwerpen van wet, strekkende tot de erkenning van de rechtspersoonlijkheid van Nederlandsch-Indië, bij koninklijke boodschap van 17 Januari jl. aan de Tweede Kamer ingediend, geven aan de Nieuwe Rotterdamsche Courant stof voor twee, wat wij zouden kunnen noemen: professorale gala-artikelen, die wij vreezen met groote vreeze buiten Universiteitskringen wel niet die aandacht zullen trekken, waarop de geleerdheid van den schrijver benevens zijn journalistieke talenten aanspraak mogen maken. Voor een gewonen lezer is het dan ook geen gekheid te verwerken wat er in die 7 breede kolommen van het blad aan de Maas over deze ontwerpen staat geschreven. Deze artikelen doen ons weder voor de zooveelste maal denken aan de uitspraak indertijd eens vernomen van een deftig en schrander Rotterdamsch lid van verscheidene hooge college's, iemand wiens verstand lang niet onderdoet voor dat der geleerden, die periodiek op de front-pagina der Nieuwe Rott. Crt. getuigenis afleggen van hun scherpzinnigen kijk op actueele toestanden. Toen men hem er opmerkzaam op maakte, dat die artikelen voor een goed onderlegde courantenlezer, laat staan dus voor een gewoon mensch onleesbaar waren, zeide hij met een heerlijke naiviteit: „Och! natuurlijk! Wij, Rotterdammers, lezen die stukken ook niet. Die ruimte is bestemd voor de geleerde vrienden van de hoofdredactie, niet voor de gewone lezers."

Dat gaf vrij juist de „communis opinio" weer, die niet genoeg herhaald kan worden. Hoe jammer toch, dat voor de z. g. „verspreiding van kennis omtrent onze koloniën onder het nederlandsche volk" deze plaatsruimte in ons eerste blad zóó, wat men gerust kan noemen „misbruikt" wordt. Waarom niet, gelijk het Handelsblad tracht te doen korte koloniale artikeltjes geschreven, lees- en verstaanbaar voor ieder eenigs zins ontwikkeld persoon? Misschien hebben de duizenden lezers van het Rotterdamsch blad die meerdere kennis van koloniale toestanden niet van noode. Wij zijn echter van een tegenovergestelde meening en betreuren het daarom met velen — daarvan zijn wij verzekerd — dat er in die richting van een onzer hoofdbladen zoo weinig kracht uitgaat.

Maar nu de artikelen. Hierin worden in den breede de grondwettelijke bezwaren welke tegen de wetsontwerpen zijn aan tevoeren, uitgewerkt, bekeken, besproken en uiteengezet. Dit alles te excerpeeren zou te ver voeren zoomede na te gaan de bepleite organisatie van den „nieuwen toestand" zooals die in Indië na jaren zou moeten worden. Daarom bepalen wij ons tot de slotsom waartoe het blad komt.

„Concludeerende, zegt de Nieuwe Rott. Crt., komt het ons wenschelijk voor, dat Indië niet alleen ten volle op de inkomsten van Indië zal kunnen rekenen, en van den anderen kant in de uitgaven voor Indië zal hebben te voorzien, maar dat het ook op eigen verantwoordelijkheid, onder toezicht van het moederland, het beheer en bestuur over alle inkomsten, uitgaven en middelen zal krijgen — instemming dus met de strekking van de door de regeering ingediende wetsontwerpen —, maar tevens, dat bij de daartoe tot stand te brengen hervorming afdoende waarborgen zullen worden gegeven voor een onbevangen, veelzijdige beoordeeling van de te nemen beslissingen; — dit laat in de ontwerpen regeling veel te wenschen over."

Als nadere toelichting op deze conclusie „wijst" het orgaan nog eenige „gewichtige overwegingen" aan, die bij de beoordeeling mede moeten tellen.

„Gelukkig vragen zij, zegt de schrijver, blijkbaar overtuigd dat de lezers de M. van Toelichting van buiten kennen, geen breeden commentaar tot begrijpen.

„In de toelichting, zoo wordt opgemerkt, op de wijziging der comptabiliteitswet, art. 1, zegt de minister van koloniën: „De erkenning van de rechtspersoonlijkheid van Ned.-Indië is het meest op haar plaats in de comptabiliteitswet, omdat die erkenning vooral op financieel gebied van beteekenis is." Deze opvatting is reeds met de bewoording van deze toelichting te bestrijden. „Vooral op financieel gebied": dit zegt, dat zij ook op ander gebied van beteekenis is. Moet bovendien een beginsel, zóó fundamenteel als deze erkenning, niet in het Regeeringsreglement zijn uitdrukking vinden? (Het zal daarin nu slechts accidenteel te pas gebracht worden, bij de samenstelling van den Raad van Indië). Dit zou ook in overeenstemming zijn met hetgeen de Grondwet gedaan heeft voor de rechtspersoonlijkheid van provincie en gemeente en de regeerings-reglementen van Suriname en Curaçao voor die koloniën."

Welk aandeel zal Indië hebben in de uitgaven, die zoowel voor het moederland als voor de koloniën in rekening genomen moeten worden, zonder dat zij thans in aandeelen gescheiden zijn, a. d. z. het departement van koloniën, de Kroon, de Raad van State (Indische afdeeling), gezantschappen (b. v. te Constantinopel), consulaten, onderwijs, opleiding van ambtenaren en officieren, scheepsbouw, enz.?

Hoe zal de verhouding en de verplichting zijn van de kassen van het moederland en van de kolonie ten opzichte van landsdienaren en gepensionneerden? Hoe zal dit zijn, als onverhoopt eenmaal Neerlands vlag in Indië door een andere verdrongen mocht worden? Hiervoor zal het zelfs niet genoeg zijn in een toelichting iets te onderstellen; de wet moet zich hierover uitspreken.

Hoe zal de verhouding tusschen Nederland en Indië zijn in zake marine, zoowel wat betreft het machtsgebied van den minister van marine en dat van de Indische regeering, als ten opzichte van de verrekeningen van materieel en personeel?

Ligt het in de bedoeling ook ten aanzien van de valuta tot een scheiding te komen? (Men zie hetgeen mr. N. G. Pierson te dezer zake gezegd heeft in het Ind. Genootschap, 11 April 1905 blz. 179/180).

Deze punten behoeven niet tot beletsels te worden, als een goed antwoord tijdig overwogen wordt. Onbeantwoord blijvende, zooals zij in de ontwerpen zijn, zouden zij deze wel onaannemelijk maken."

2de Pakan Malam te Fort de Kock.

Het Pakan Malam Comité, waarvan de heer L. C. Westenenk, Ass. Resident Voorzitter en de heer G. A. N. Scheltema de Heere Secretaris is, zond ons de ondervolgende circulaire, die wij in haar geheel opnemen, om onzen lezer een goed denkbeeld te geven van het groote nut van dergelijke tentoonstellingen.

„De 2de Pakan Malam (jaarmarkt) zal te Fort de Kock worden gehouden van en met 22 Juni a.s. tot en met 29 dier maand.

Wij hebben de eer U uit te noodigen dit in Uw ressort zoo ruchtbaar mogelijk te maken, met name er kennis van te geven aan de Europeesche en Inlandsche ambtenaren zoomede aan de handelaars en nijveren.

Daarbij ware hunne aandacht te vestigen op de omstandigheid, dat het Gouvernement Sumatra's Westkust een ruim afzetgebied vormt voor allerlei producten van nijverheid, landbouwgereedschappen, vruchten, tjangkokkans, pluimveesoorten, enz. enz. en dat vele elders bloeiende takken van nijverheid en kunst hier nog niet of weinig bekend zijn.

Deze omstandigheid doet o.i. met grond verwachten, dat de meerdere bekendheid, door den Maleier ter jaarmarkt op te doen met voortbrengselen uit Uw gebied, mede ten goede zal komen aan de Inlandsche nijverheid ten Uwent, terwijl er betrekkingen van velerlei aard kunnen ontstaan en worden aangeknoopt ten algemeene bate van land en volk in Nederlandsch Oostindië.

Op grond hiervan meenen wij op krachtige medewerking te mogen rekenen.

Even als ten vorigen jare zal ook dit jaar aan de Koninklijke Paketvaart-Maatschappij worden verzocht, om voor bezoekers van over zee een „Pakan Malamboot" te willen laten loopen. Gevraagd zal worden daarvoor te bestemmen: heen de boot die op 21 Juni a.s. te Padang aankomt, en terug de boot die een week later van daar vertrekt.

Een paar hierbij gevoegde lijsten vermelden: (A) de vakken van nijverheid en kunstnijverheid, die ter jaarmarkt zullen vertegenwoordigd zijn, en (B) de voorwaarden van inzending en wat dies meer zij.

Een aantal exemplaren van dezen bieden wij hiernevens ter verspreiding aan.

Aangenaam zal het ons zijn, liefst vóór 1 April a.s. te mogen vernemen, welke medewerking uit Uw ressort kan verwacht worden.

LIJST A.

Vakken van nijverheid en kunstnijverheid, die ter 2de Pakan Malam zullen vertegenwoordigd zijn.

1. Metaalbewerking (wapens, hoefbeslag, huishoudelijke en weeldevoorwerpen, goud- en zilversmeedkunst, muziekinstrumenten).
2. Houtbewerking (timmer- en houtsnijwerk, paneelen, doozen, meubels, rij- en vaartuigen, lakwerk).
3. Bewerking van:

a. bamboe, rotan, pandan, enz. (vlechtwerk als matten, hoeden, enz.; artikelen van gebrand bamboe);

b. klapperdop;

c. vezelstoffen (kokos, aloë, agave, koffo, idjoek, waroe, widoeri, ramé, jute, taroq, agel, enz.; touwslagerij).

4. Batik- en tjapkunst.

5. Weef- en borduurkunst.

6. Lederbewerking (schoenen, troempah's, tuigen, zadels, wajangpoppen, enz.)

7. Bewerking van hoorn, been, schildpad, schelp en paarlemoer.

8. Bereiding van zeepen, suikers, oliën, vruchtensappen, siropen, geleien, marmelades, manisans, reukwaters, tabaksoorten.

9. Zee- en riviervisscherij (gezouten en gedroogde visch, kroepoek, petis, netten, vischwerktuigen).

10. Landbouw.

11. Pluimveeteelt.

LIJST B.

Voorwaarden van inzending, enz. ter 2de Pakan Malam.

a. Aanvragen om plaats en toezeggingen van inzendingen moeten uiterlijk 1 April 1907 door het Pakan Malam Comité ontvangen zijn.

b. De aangevraagde plaatsruimte wordt den inzenders gratis afgestaan; deze hebben, indien zij zelf te Fort de Kock komen, geen recht op vergoeding van reis- en verblijfkosten.

c. De ingezonden goederen van welke de eigenaren niet te Fort de Kock aanwezig zijn, worden door het Pakan Malam Comité verkocht voor den door de inzenders bekend gestelden prijs. Hiervan wordt 20 pct. afgehouden tot bestrijding der kosten.

d. De vervoerkosten der goederen van de plaats van verzending naar Fort de Kock komen voor rekening van de inzenders. De kosten van vervoer en verpakking der onverkocht gebleven goederen worden, bij terugzending, door het Pakan Malam Comité betaald.

e. Het verpakken der terug te zenden goederen zal met groote zorg plaats hebben.

f. Nijveren, die wenschen te komen werken in de ter jaarmarkt op te richten „kampoeng toekang" hebben alleen recht op vergoeding van reis- en verblijfkosten, wanneer hunne overkomst gewenscht wordt geacht, waaromtrent zij zich dus vooraf met het Pakan Malam Comité hebben te verstaan.

g. Met ondernemers van Inlandsche volksvermakelijkheden worden door het Pakan Malam Comité afzonderlijke overeenkomsten gesloten.

h. Voorschotten worden niet verstrekt.

i. De inzendingen moeten geadresseerd worden aan „Het Pakan Malan Comité te Fort de Kock" en aldaar vóór of uiterlijk op 15 Juni 1907 ontvangen worden.

j. Voor het vervoer der goederen, bestemd voor of teruggezonden van de Pakan Malam, langs de lijnen van de Staatsspoorwegen op Java en Sumatra, de Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij en de Koninklijke Paketvaartmaatschappij, zal 50 pct. reductie worden gevraagd.

k. Voor de mooiste inzendingen worden eerediploma's uitgeloofd.

Oost-Indische Berichten.

Bandjirs en stormweer. Aan de Loc. ontleenen wij de volgende berichten over het zware weder dat medio Januari jl. Midden-Java teisterde:

Uit Demak werd dd. 14 Januari geseind:

Zeer zware bandjir van de Toentang. Chineesche kamp en aloon-aloon onder water.

Kendal, 13 Januari.

Bodribrug staat het water een halven meter hoog. Bodribrug staat het water een hatven meter hoog. Het stroomt snel.

De bevolking ruimt de aandrijvende boomstammen enz. op.

Pati, 13 Januari.

Bandjirwater ongeveer driekwart voet gezakt. Hoogste stand gisteren ongeveer 75 duim lager dan vorige jaar. Ongelukken zijn tot dusver niet gerapporteerd. Verbroken tramverkeer hersteld. Zoodra noodig zal van machtiging hulpverschaffing gebruik worden gemaakt.

Japara, 13 Januari.

Gisterenmiddag Serangdijk bewesten Kedoeng doorgebroken. Naar schatting 1500 bouw vischvijver overstroomd. Waterstand Serang blijft 1045 peilschaal. Tedoenandijk wordt sedert Vrijdag bewaakt, volgens vastgestelde regeling. Het weder blijft regenachtig. Daling waterstand niet spoedig te verwachten.

Tusschen Weleri en Batang op de lijn van de Semarang Cheribon Stoomtram heeft door het bandjirwater een aardschuiving en dientengevolge een baanbreuk plaats gehad. Het verkeer zal gedurende ongeveer tien dagen gestremd zijn.

In het Kendalsche overnacht de bevolking op de rails, aangezien die het hoogst gelegen zijn en de eenige plek vormen, die nog niet overstroomd is.

Het Semarangsche blad maakt naar aanleiding van de jaarlijks wederkeerende ellende de volgende rake opmerkingen:

Ieder jaar keert die toestand weer, en ieder jaar weer zegt de regeering: ja, maar zoo hoog als dit jaar is het water ook nooit gestegen. En dat is zoo; ieder jaar stijgt het water in de rivieren en afvoerkanalen hooger, omdat de verzanding der rivieren niet wordt tegengegaan, omdat er niets wordt gedaan om de bedding te verlagen. Wat is dan het nut van afvoerkanalen als ze door hun smalte en ondiepte een hoeveelheid water afvoeren, die eenvoudig nihil is in vergelijking tot de hoeveelheden die van boven af worden aangevoerd.

Het is weer de eeuwige bezuiniging, zuinigheid die oorzaak is dat toestanden als thans in Demak heerschen, ieder jaar moeten weerkeeren.

En niet alleen, dat de landbouwer zijn maandenlangen arbeid ziet te niet gedaan, maar hij moet, om te blijven leven, als het water weg is, opnieuw gaan planten, d. w. z. opnieuw uitgaven gaan doen voor zijn aanplant.

Mislukt de heele oogst, dan wordt hem de betaling van pacht aan het gouvernement kwijtgescholden. Maar indien de 2de of 3de aanplant gelukt, dan moet de volle pacht betaald worden, al heeft de landbouwer dan ook twee of driemaal dezelfde kosten moeten maken voor den aanleg van zijn sawahs. Wat blijft er dan, als hij van de opbrengst van de padi zijn pacht betaald heeft, nog over.

De bevolking wordt langzamerhand ontmoedigd en men moet wel de kalme berusting en het geduld van den Javaan bezitten, om na een telkenjare wederkeerenden tegenslag altijd maar weer met goeden moed van voren aan te beginnen. Maar... wat zou hij anders. Zonder die kalme berusting en dit geduld om opnieuw te beginnen, zou hij zijn gordel wel tot voorbij het laatste gesp-oogje kunnen dichthalen.

Sprinkhanenplaag. Het bestuur te Lamongan rapporteerde, dat in het district Mantoep de bevolking veel last heeft van de z.g. walangkajoe, die alle jonge plantjes kaal vreten.

Het noodige is door de bevolking gedaan om die sprinkhanenplaag tegen te gaan.

Nieuwe politieke contracten. De resident van Sum. Oostkust is volgens de Deli-bladen, den 4en Januari van zijn reis naar Siak te Medan teruggekeerd.

Het oogmerk waarmee deze tocht ondernomen werd, schijnt volkomen bereikt. De sultan van Siak deelt thans geheel en al de inzichten onzer regeering ten aanzien der wenschelijkheid, om meerdere zorg te besteden aan de ontwikkeling van land en volk, en heeft het gewijzigde politieke contract, waarin de nieuwere beginselen der Indische staatkunde zijn vastgelegd, zonder verdere bedenking onderschreven.

De resident heeft van zijn reis gebruik gemaakt, om meteen een soortgelijk contract af te sluiten met den radja van Pelalawan.

Nu met den eersten in ancienniteit der Delische vorsten het nieuwe contract is gesloten, zullen, zegt de Sumatra post, zonder verwijl de onderhandelingen met de overige vorsten worden aangevangen.

Kapitein Colijn gouverneur van Atjeh. Een der correspondenten van het Bat. Nbld. schreef:

Dezer dagen vernam ik van iemand, die het weten kan en die in hoogere regeeringskringen niet alleen geen onbekende is, doch zelfs zeer veel invloed heeft, dat de kapitein Colijn, zoo niet de volgende dan toch de eervolgende gouverneur van Atjeh zal zijn. Mochten de toestanden zich binnen kort verbeteren, dan zou genoemde officier den kolonel van Daalen kunnen opvolgen, zooals overste Swart den gouverneur Kroesen heeft vervangen.

Zooals het zich op het oogenblik laat aanzien zal deze mutatie echter nog wel eenige jaren in het verschiet liggen.

Ongesubsidieerde sanatoria. In de Locomotief wordt een lans gebroken voor het weder toekennen van een gouvernementsubsidie aan de hiervan beroofde sanatoria. De bekende argumenten worden hiervoor aangevoerd. Ook wordt de vraag gesteld of het toekennen van subsidies aan sanatoria wel een geldelijk offer was dat de regeering plengde ten behoeve harer dienaren?

Wij zijn in staat, zegt de schrijver, om een recent geval mede te deelen, waaruit blijkt, dat het geld aan bovenbedoelde subsidies besteedt, zijn rente wel opbracht.

De heer X, ambtenaar, lijdende aan een tropical liver, verzocht, toen de behandelende geneesheer evacuatie naar Holland noodig achtte een proef te nemen met Tosari, omdat het hem geldelijk niet gelegen kwam, met buitenlandsch verlof te gaan in verband met zijn groot gezin.

De patiënt herstelde dank zij het uitnemende klimaat, gelijk in 90 pct. van deze ziekte te Tosari behandeld, plaats had.

Evacuatie naar Europa werd dus voorkomen en dit herstel bespaarde aan den Lande ruim negen duizend twee honderd gulden (passage heen en terug naar Holland benevens verlofstractement), ongeveer het bedrag dat door de regeering aan subsidie voor alle ambtenaren gedurende een geheel jaar aan genoemd herstellingsoord werd verleend.

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXIV.

TWEEDE BOEK.

Brief van Rainer en Maleen.

Moesegoeha, 1 Januari.

Lieve Maleen,

Nu is het warempel al twee jaar en eenige maanden geleden, dat wij elkander op den ouden landingssteiger van Oengoedja voor de laatste maal zagen!

Hoeveel is er sedert dien tijd veranderd!

Nu vangt een nieuw jaar aan — bij jelui zeker wel in sneeuw en ijs, bij ons in gloeiende hitte. Maar warm of koud — dat verandert niets aan de gewoonte om juist op dezen dag op het verloopen jaar of de verloopen jaren terug te zien.

En dat ik daarbij bijzonder levendig aan mijn zuster denk, kan je opmaken uit het feit, dat ik schrijf.

Het schrijven gaat hier, zooals je reeds aan het wonderlijke papier en het potloodgekrabbel hebt kunnen raden, met eenige moeielijkheden gepaard.

Ik zit in mijn tent. Tot tafel dienen mij twee zinken koffers, boven op elkander gezet. Het briefpapier verkreeg ik, door de voor aanteekeningen bestemde ledige blaadjes te scheuren uit den almanak, dien je mij verleden jaar gezonden hebt.

Dat is hier nu eenmaal zoo. Wanneer men lang op post is in het binnenland en lang op marsch, dan raken de voorraden uitgeput.

Sedert wij elkander voor het laatst gezien hebben, is veel hier anders geworden.

Ik ben reeds sedert een jaar officier van het koloniale leger. De dikke Rüdiger, Derendorff en De Rus, die zich vroeger Müller noemde en nu Baron Quad Isny heet, zijn dit ook.

De opstand is gedempt, de commandant terug naar Oeleya, en wij zijn hier, onder een civiel gezaghebber, als heeren des lands geïnstalleerd.

Niet alleen het door Krome bij verdrag verworven gebied is in ons bezit gebleven, maar ook de vroeger door hem bezette kuststreek, met uitzondering van Oengoedja.

Ja, het zou alles heel mooi wezen, en geheel, zooals Krome het zich gedacht had, wanneer wij slechts de poort van het land, het heerlijk rijke Oengoedja, dat reeds voor negen tienden aan ons was — vroeger! — niet aan de Engelschen hadden moeten laten! Daaraan kan nog heden geen onzer denken, of hij kookt van woede.

Enfin, wat niet meer te verhelpen valt, doet men 't best maar te vergeten.

Ik ben nu, alles bijeengenomen, een en twintig malen in het vuur geweest. Eenmaal sleepte ik mijn sergeant, die aan mijn zijde gesneuveld was, uit den kogelregen, omdat ik zijn lijk niet aan den vijand wilde overlaten. Ik vond er niets in, maar den commandant heeft het geïmponeerd. Met de laatste post schreef hij mij, dat hij mij reeds herhaaldelijk voor een decoratie had voorgedragen. Hij is er boos over, dat ik den Adelaar niet reeds lang gekregen heb. Anderen dragen de borst vol ridderorden, omdat zij gedejeuneerd hebben aan de hoven van onze kleine vorstjes. Enfin, dat is nu eenmaal zoo. Je doet, wat te doen moet, en kunt ook zonder onderscheiding wel leven.

Ik heb nu een commando in de nabijheid van de meeren, waar ik een goed verdedigbaar station moet aanleggen. Het is aangenaam, vredeswerk te kunnen verrichten. Krijgvoeren lijkt me niet meer. Ik heb er genoeg van — meer dan genoeg! Ook de jacht kan mij niets meer schelen. Daar gaat het prikkelende af, hier, waar het zoo dikwijls leven om leven gaat.

Ik schiet alleen nog maar om eten te hebben voor mij en mijn menschen. Wild is er in massa, en het smaakt heel goed ook.

Maar onlangs — dat heeft mij toch wel bekoord! — heb ik voor de eerste maal, sedert ik in Afrika ben, een leeuw opgespoord! Jammer genoeg, poetste hij de plaat, de struiken in. Ik kroop hem na, door het kreupelhout, op handen en knieën, zoo fel was ik op hem. Angst voelde ik in het minst niet. Hij wel!

Ongelukkig echter heb ik hem niet onder schot kunnen krijgen. Je George heeft destijds meer geluk gehad.

Krome, die zoo langen tijd zoek geweest en dood gewaand is, moet plotseling weer opgedoken en op op weg naar de kust zijn — zoo wil het gerucht. De geruchten hier, die altijd maar mondelinge overleveringen zijn, blijken even dikwijls valsch te zijn als waar.

Komt hij echter werkelijk terug, dan ben ik nieuwsgierig, hoe hij ontvangen zal worden.

Indertijd, twee jaar geleden, toen hij teruggeroepen werd om zich te verantwoorden, en zich — in plaats van gehoorzaam te komen — met Rosen en zijn handvol Askari door de fel op hem gebeten Engelschen en de opstandelingen heensloeg naar het binnenland, — toen heeft die ongelooflijke brutaliteit ongeveer

Commentaar hierop is natuurlijk geheel overbodig; wij zouden het bovenstaande daardoor slechts verzwakken, meent het Soer. Hbld.

Naar aanleiding van een artikel in De Nederl. Financier en Kapitalist, waarin een beschrijving wordt gegeven van een Amerikaansch handelskantoor, merkt de heer M. van Geuns, in De Week van het Soerabajaasch Handelsbl. van 19 Januari j.l. op:

Veel verhaalt de schrijver van de behaaglijkheid, die men in de Amerikaansche kantoren ondervindt; van de gemakkelijkheid waarmede de grootste zakenmannen te naderen zijn. Zoo lezen wij:

„Kleine opvattingen en kleingeestige begrippen hebben op het Amerikaansche kantoor geen plaats. Gij verbaasd er u aanhoudend over hoe weinig geheimen al die menschen hebben. Zij leggen hun ziel bloot en vertellen u — schijnbaar — alles wat zij weten. En zij jokken u niets voor. Gij kunt staat maken op hetgeen de gemiddelde fatsoenlijke Amerikaansche zakenman u vertelt, ook van inside dingen. Dat alles ligt misschien minder aan de kantoren dan aan den volksaard; en er is nog niet die scherpe concurrentie die Europa kenmerkt. Het land is voorspoedig, en voor iedereen is er plaats, vooral at the top. Concurrenten zijn in den regel vrienden, niet in schijn, doch in werkelijkheid. Kwaadspreken en laagdenkend schouderophalen is er uiterst zeldzaam; en men bemoeit er zich weinig met anderer zaken. A., B. en C. en alle anderen zijn „very nice fellows," en iedereen is blijde van een ander te kunnen zeggen dat het hem goed gaat. Zaken doen is in Amerika geen hondengevecht; het is een gentleman's game. Iedereen vindt een genot in affaires en iedereen poogt het voor alle betrokkenen zoo aangenaam mogelijk te maken; slechts weinigen zijn er op uit anderer spel te bederven, in troebel te visschen of spijkers op laag water te zoeken. En man die weinigen heeft iederen openlijk en hartelijk het land. Royaal, prettig en vriendschappelijk is er de geest van zaken; en de royale en prettige kantoren ademen er dien geest. Vraag den gemiddelden Amerikaan en hij zal u bekennen dat hij maar één plaats weet waar hij elken dag acht uren lang onafgebroken lol heeft; en dat is zijn kantoor.

Het ware te wenschen dat men in ons land iets van dien Amerikaanschen geest wilde overnemen. De gemiddelde Nederlandsche koopman besteedt zoowat één derde van zijn tijd met anderer zaken; één derde met het benijden en tegenwerken van anderen, openlijk of heimelijk; en één derde blijft voor alles behalve intensief werk over."

Ziedaar een taal, die onze handelsmannen weleens tot nadenken mag stemmen. Hier te Soerabaja is de toestand precies het omgekeerde van den hierboven geschetsten. De concurrenten doen elkaar zooveel mogelijk afbreuk en zijn niet kiesch in hun middelen ook. Dit is duidelijk aan het licht gekomen, toen eenige jaren geleden een aantal Chineesche handelaren hier ter plaatse front maakten tegenover een aanzienlijke handelsvennootschap. De concurrenten ontzagen zich niet de menschen aan te porren om den boycot notarieel vast te leggen.

Het is hier onaangenaam zaken doen. De rivaliteit is te groot, zullen de zonen van Mercurius beweren. Wij zeggen hierop: dit behoeft niet te leiden tot machinaties en intriges, die het daglicht niet mogen zien. Men kan er naar streven fair te blijven. (Het woord gentlemanlike gebruiken wij maar liever niet). Men behoeft niet te schacheren à la Rapenburg.

Er is nog iets. De meeste bankinstellingen en handelshuizen hebben hun directies of chefs in Nederland, en deze laatste verlagen al te vaak hun vertegenwoordigers in Indië tot kaartjesverkoopers.

Zij bemoeien zich met alles en nog wat; steken hun neus in de onbeduidenste details, wenschen te beslissen zelfs in nietige aangelegenheden — om kort te gaan, toonen een peuterachtige kleingeestigheid die de vreemdeling typisch Hollandsch noemt. Wij hebben staaltjes van inmenging gehoord die men ongelooflijk zou achten.

Dat op deze wijze vaak het gunstige tijdstip om te handelen ongebruikt voorbijgaat en een massa werkkracht wordt verspild, wil men in patria maar niet inzien. Men blijft daar de vertegenwoordigers in Indië behandelen als onmondigen en ziet niet in, welk een nadeel men zich hierdoor berokkent. Individuen zonder initiatief, die alleen voor de overbrengende beweging geschikt zijn doch niet voor voortbrenging van directen stoom, zooals wij het eens drastisch hebben hooren aanduiden, worden in Nederland met open armen ontvangen, als zij animeeren om den domper zooveel mogelijk te zetten op voorstellen van hunne confraters, ondergeschikten of chefs.

Passar malam. De Loc. verneemt, dat dr. Blonk, die te Soerabaja op zoo verdienstelijke wijze met den Controleur Jaspers de passar malam organiseerde, in Juli te Semarang eveneens een passar malam wil houden.

De resident, die, toen hij nog assistent-resident te Blitar was, door het organiseeren van een tentoonstelling van Inlandsche kunstnijverheid blijk gaf voor dergelijke aangelegenheden veel te voelen, is zeer met het plan van dr. Blonk ingenomen evenals ook de ass.-resident en de regent.

Emigratie naar Celebes. De heer van Emmerik vertrekt, volgens de Locomotief, den 18en dezer met een dertigtal Javanen per stoomschip Baud naar Midden-Celebes, waar hij, als bekend, in het Paloedal een Javanen-kolonie gaat stichten, als middelpunt van waaruit de nederzetting van Javaansche gezinnen in Celebes zich langzamerhand zal kunnen uitbreiden. Zooals men weet, wordt de heer Van Emmerik thans door de regeering geldelijk gesteund ter zake van deze emigratieproefneming. De Indische Gids rangschikte den heer Van Emmerik onlangs onder de velen „die nog slechts korten tijd op Java vertoeven, maar niettemin zich een oordeel aanmatigen over bestuurszaken en bestuursdaden."

Dit klinkt, zegt het Semarangsche blad terecht, ten opzichte van Van Emmerik al zeer vreemd. Deze is toch een man van 50 jaar, heeft daarvan 35 jaren op Java doorgebracht, was 5 jaren werkzaam in het Circumlocutiekantoor te Buitenzorg en bracht de rest van zijn leven in de Javaansche dessa en in de nauwste aanraking met de inlandsche maatschappij door. Denkelijk weet hij dus van de dessous der dessaverkiezingen méér dan menig ambtenaar.

In het Nieuws v. d. Dag voor N. I. van 19 Jan. j.l. schrijft Diederik Baltzerdt het volgende, zeer vermakelijke stukje „fantasie en werkelijkheid":

De Gouverneur Generaal droomde!

Hij droomde dat hij, te circa twaalf uur naar bed gegaan, na een dag van inspannenden arbeid, rustig lag te slapen in zijne eenvoudige doch comfortable kamer in het Paleis te Buitenzorg. Dien dag waren de excursiën, de expeditiën, de vreedzame missiën naar allerlei streken van den Archipel ter sprake gekomen. De landvoogd had tegenover de, uiterst bescheiden oppositie zijner raadslieden volgehouden dat de troepen van het Nederl. Indische leger niet beter verdeeld konden worden dan hij ze verdeeld had; hij had aangetoond dat de Nederlandsche vlag thans wapperde van Poeloe Weh tot Fak Fak, niet in naam, maar in der daad, en hij had met tevredenheid het goedkeurend gemompel zijner omgeving aangehoord die hem met een tweeden Jan Pieterz. Coen vergeleek.

Daarop had hij gedineerd, hij was na het maal wéér aan zijne werktafel gaan zitten, met die minachting voor lichamelijke vermoeienis die den geharden krijgsman eigen is, eerst na middernacht was hij met tegenzin opgestaan van den arbeid en had zich ter ruste begeven. En thans sliep hij! Ja met het zonderlinge dualisme van droomen, hij zag zich-zelf slapend in bed liggen.

Plotseling sloeg hij de oogen op? Wat was dat? Een knarsend geluid als van een boor of een roestige zaag deed zich hooren. Daarop het geschuifel van naakte voeten, het gemompel van zachte onderdrukte stemmen. Zouden de bedienden? . . . Maar het geluid scheen uit den grond te komen of uit een diepen kelder. Tegelijk verspreidde zich een zonderlinge geur door het vertrek: zijne ademhaling werd belemmerd; hij wilde roepen maar hij kon niet; hij zag, maar zonder zich te kunnen bewegen.

En in een hoek van het vertrek begaf zich de vloer, een ruig hoofd — een klapperdop op een stok — werd er door gestoken, om den eersten slag van den bewoner van het vertrek op te vangen. Alles bleef evenwel stil: de Landvoogd bewoog zich niet.

De klapperdop verdween, een ander hoofd kwam voorzichtig naar boven, het was dat van een inlander met zwartgemaakt gelaat. Vlug kroop deze uit het gat, gevolgd door tien of twaalf kameraden, sommigen als politie-oppassers verkleed, allen met zwarte gezichten, en welbewapend met goloks, revolvers en pieken.

Een er van liep naar het bed, plaatste zich met opgeheven golok naast den schijnbaar slapende en keek dezen strak aan. De anderen trokken snel en geruischloos de telefoon van den wand, versperden de deuren, braken de kasten open. Alles verdween in de groote zakken die zij bij zich hadden, of werd in gereedstaande grobaks geladen. De bedienden werden met revolvers in bedwang gehouden.

De Landvoogd zag hoe zij uit de kamer gingen en binnendrongen in de Troonzaal; hij zag hoe de rampokkers de gouden Voeten van den Troon afzaagden; hij zag hoe ze ook nog naar karbouwen zochten en die niet konden vinden; hij hoorde hoe ze schimpten op hem, den Toean Besar Sekali, die nog niet eens zooveel buffels had als een eenvoudige dessaman. Hij hoorde hoe er een voorstelde om naar buffels te zoeken op de Algemeene Secretarie en hoe de leider van de bende dit afraadde. „Daar waren er te veel, die konden ze toch niet ongemerkt meevoeren."

En eindelijk zag hij de bende, één voor één, weer kalmpjes in het gat afdalen, met buit beladen en de Voeten van den Troon in een gonje-zak, gedragen door een individu met een wrat op den neus. Het Paleis was geheel leeg, zelfs de gordijnen waren meegenomen.

Toen week de bedwelming en de Landvoogd kon opstaan. Hij riep en, zooals dat in een droom gaat, plotseling was de kamer geheel vol met menschen:

---

evenveel bewondering gewekt als zijn ongehoorzaamheid toorn veroorzaakt.

Hij zegt natuurlijk, dat hij het bewuste bevel niet onder de oogen heeft gekregen, maar wij zijn van een andere meening. Ik houd het er voor, dat hij gedaan heeft als de groote Nelson, die naar een signaal, dat hem niet beviel, keek met den verrekijker voor zijn blinde oog en dan naar waarheid kon zeggen, dat hij niets zag.

Rosen zou hierover wel uitsluitsel kunnen geven, maar hij is een veel te flinke vent, om iets te zeggen, dat zijn voormaligen chef zou kunnen compromitteeren.

Je weet, dat hij op dien marsch met Krome ziek is geworden en halfdood op een katholieke missie moest achterblijven. Hij is nu ook bij de Koloniale troepen ingedeeld.

14 Januari.

Heden wil ik dezen brief afschrijven. Wij hebben ons stram gemarcheerd, en als men dan bivakkeert, is men te moe om te schrijven. De gedachten willen dan ook niet komen.

Vandaag moet ik echter voor twee volle dagen rust commandeeren, omdat bij de gemalin van een mijner dragers de ooievaar is gekomen. Overmorgen marcheert mevrouw Abajabir met den jonggeborene rustig verder. Dat is negernatuur.

Hier is het heerlijk. Geaccidenteerd terrein, vruchtbare bodem, beken en plassen, en alles wemelt van jachtwild.

Het liefst zou ik mij in dit schoone land als landman nederzetten, om te planten en te bouwen.

Het soldatenbedrijf met zijn verwoestingen is toch recht treurig.

Maar het gaat niet zoo gemakkelijk, je te vestigen, als het wel lijkt. Dat wil zeggen, gemakkelijk genoeg zou het gaan, als één ding maar niet ontbrak: Geld!

Met een klein bedrijfskapitaal kun je hier in de tropen, waar de Europeaan zelf niet kan arbeiden en waar alle benoodigdheden, die den Europeaan onontbeerlijk zijn, uiterst moeielijk verkrijgbaar en daarom peperduur zijn, niets aanvangen.

Met minder dan een half millioen moet men het liever maar niet eens beproeven. Ik zal mij dus moeten beperken tot proefnemingen op land- en huisbouwgebied op mijn station.

Als je weer schrijft, wil dan adresseeren aan het districtsbestuur van Satoeta. Dat zendt den brief met de eerstvolgende gelegenheid naar het binnenland door. Als je dezen brief omgaand beantwoordt, bereikt je schrijven mij omtrent zes maanden na heden. Dat is wel wat lang tusschen brief en antwoord voor twee, die niemand meer dan elkander op de wereld hebben.

Menigmaal zou ik wel graag zoo een uurtje bij jelui op Eybendorp zijn, in het oude, gezellige huis. Ik kan mij zoo denken hoe jelui 's avonds in grootmama's hoekkamer zit bij de warme kachel, in dien eigenaardigen geur van ouderwetsche dingen. Je leest grootmama voor, door de hoorbuis, uit Arnds „Het ware Christendom" en de blinde Phylax slaapt aan je voeten, en buiten in den slottuin glinstert de sneeuw en de rijp aan alle takjes.

Als ik mij dat alles zoo voorstel, dan voel ik wezenlijk iets van heimwee. En toch zou ik in geen ander land meer willen wonen, dan hier.

Groet grootmama, en de honden, en allen, die op het dorp nog aan mij denken, van

Je broer,

RAINER.

Maleen aan Rainer.

Eybendorp, 20 April.

Liefste Rainer,

Hoe blij waren wij met je op marsch geschreven langen brief! Ik heb hem grootmama zoo dikwijls voorgelezen, dat ik hem bijna uit het hoofd ken.

En zoo heeft Krome intusschen Kaïro bereikt! Denk eens aan, hij had groote verdragen in het binnenland gesloten en een van de machtigste negerrijken uit het Nijlbronnengebied heeft zich door Krome's diplomatieke handigheid onder Duitsch protectoraat gesteld.

Maar helaas, Engeland had door zijn missionarissen de lucht gekregen van wat daar voorviel, en heeft reeds vooraf van onze regeering de toezegging bedongen, dat alle verdragen, die Doctor Krome eventueel uit het binnenland zou meebrengen, ongeldig verklaard zouden worden.

Verbeeld, hoe het Krome nu te moede zijn moet!

In Eybendorp bloeien de viooltjes, en grootmama drinkt sleutelbloementhee, die zij voor buitengewoon versterkend houdt. Wij leven in groote eenzaamheid, zonder andere menschen om ons heen dan de boeren. Grootmama's hardhoorigheid is ongelukkigerwijze zoozeer toegenomen, dat vreemde menschen zich nauwelijks meer aan haar verstaanbaar kunnen maken. Ik zelf kan het ook alleen nog maar met de lange hoorbuis, waaraan ik altijd zulk een hekel gehad heb.

Heb ik je al geschreven, dat luitenant von Derendorff hier geweest is en acht dagen bij ons gelogeerd heeft? Hij was met verlof. Zijn bezoek is de prettigste gebeurtenis geweest, die ik tot nog toe op Eybendorp beleefd heb. Wij hebben samen paard gereden en getoerd, en Afrikaansche herinneringen opgehaald.

(*Wordt vervolgd.*)

de Vice Praeses en de leden van den Raad van Indië, de Legercommandant, kolonel de Lannoy, de Redacteur van de Javabode, Kapitein Colijn, de Heer Priester, en Kapitein Christoffel.

— Polisie, Polisie, riep de G.G., precies als een gewoon mensch.

— De Politie te Buitenzorg is nog niet gereorganiseerd, Excellentie! zei de Heer Priester, met een diepe buiging. Daar zult U in haar tegenwoordigen toestand weinig aan hebben.

— Hm! zei de Landvoogd. (Eigenlijk zei hij wat anders, maar ik vertaal het door „Hm") Dan maar soldaten.

— De soldaten zijn allemaal naar Djambi en naar Halmaheira, Excellentie, antwoordde de Legercommandant. Gisteren heb ik er een twintig van Honitoetoe terug gekregen, maar die zijn denzelfden avond doorgegaan naar de Mentawei-eilanden.

— Hm! zei de Landvoogd weer. En wederom vertaal ik.

Na een ondeelbaar oogenblik vervolgde hij:

— Waar zijn de marechaussees?

— Atjeh en Sawietto, Excellentie.

— Waar is Christoffel?

— Present, Excellentie! zei de pasbenoemde kapitein.

— Goed, ga er op uit en vindt die rampokkers. Het wordt te erg. Als je ze te pakken krijgt en de Voeten van den Troon weer terugbrengt, dan maak ik je Majoor.

Christoffel maakte zonder te spreken rechtsomkeert en verdween.

— Is er geen spoor van de rampokkers te ontdekken? vroeg de Landvoogd somber. Als we d'r eens cavalerie op uitzonden . . . Wat denkt jij daarvan, Lannoy?

— De paarden zijn ziek, Excellentie, U begrijpt . . . Australische paarden moeten eerst acclimatiseeren. En misschien, misschien hebben die kerels in Australië me niet de beste gegeven.

— Dan maar Sandelhout-ponnies! riep de Landvoogd.

— Die hebben geen massa genoeg, Excellentie.

— Colijn, riep de geplaagde man, Colijn, wat zeg jij?

— Excellentie, zei de Heer Colijn, ik zou er voor zijn om ten eerste den Resident van Batavia te vervangen door een ambtenaar van positief-chistelijke beginselen. Dan zou ik de zending in Bekassie krachtig aanmoedigen, ik zou de dieven daardoor als het ware decentraliseeren, — (de Heer Otto van der Wijck knikte goedkeurend) — en ten slotte, in het waar belang des lands, zorgen dat er niets van in de krant kwam.

— Is er hier iemand van de pers, vroeg de Landvoogd.

— Om U te dienen, Excellentie, zei de Heer Bobby, in zijn nachtgoed naar voren tredend, en ik heb al een bericht opgemaakt van het voorgevallene dat Uwe Excellentie zeker bevredigen zal.

— Laat hooren:

Onze kranige politie.

„Heden nacht hebben brutale dieven eene poging gedaan om in een huis, bewoond door een der notabelste ingezetenen van Buitenzorg, in te breken.

De politie was evenwel op hare hoede en de misdadigers moesten aftrekken voor zij zich iets konden toeëigenen. Men is hen bereids op het spoor. Verschillende autoriteiten waren aanstonds op het terrein aanwezig. Wij merkten op den Heer Van . . .

— Laat de namen maar weg, zei kapitein Colijn.

„Nader bericht men ons dat de dieven wel niet zullen kunnen ontsnappen. De vlugge manier waarop deze zaak is onderzocht en tot klaarheid gebracht, geeft een verblijdend bewijs van de waakzaamheid der autoriteiten en den toestand van algemeene veiligheid die hier heerscht, in spijt van al wat enkele op schandaal beluste bladen daaromtrent aan hunne lezers willen opdisschen.

Wij zijn niet bevreesd om gegronde kritiek uit te oefenen, maar waar reden tot loven is, daar hopen wij den naam van officieus altijd . . ."

— Al wèl, al wèl, zei de G. G., een ietsje ongeduldig. Zou dat gaan, Colijn?

— Heel goed, zei de Heer Colijn.

— Dan dank ik de Heeren.

In een oogwenk was de kamer ledig. Het gat in den grond, in den linkerhoek, verried alleen wat er gebeurd was. In de geheel ledig gestolen Troonzaal stond de Troon, zonder voeten, een beetje scheef. . .

De klok sloeg drie uur buiten, en de slaper ontwaakte.

— Gelukkig! zei hij, het was maar een droom!

West-Indië.

Suriname. De plotselinge verhooging der lokale suikerprijzen tot 16 à 20 cent per pond was in het begin van Januari ll. te Paramaribo het onderwerp van den dag. Onze West schreef daaromtrent het volgende:

„Het publiek is er zeer over ontstemt en ziet er een ongeoorloofd, volgens sommigen zelfs strafbaar opdrijven van den prijs van een der eerste levensmiddelen in."

Zestien of twintig cent, kom daar eens hier mee aan om een pond, laat staan een kilogram suiker daarvoor te koopen, ze zou'n je aan zien komen, de mannen en juffers van het kruideniersgild. Dat neemt echter niet weg, dat we den Surinamers gaarne hun goedkoope suiker gunnen, hoewel we vreezen, dat indien de lokale productie de waar niet goedkooper kan leveren, de importeur het ook wel niet zal kunnen, tenzij minderwaardig spul.

De onderneming Beekhuizen gaat steeds voort haren veestapel te verbeteren en uit te breiden. Onze West vernam, dat de gouvernements-veearts, H. J. van der Schroeff, wederom in het belang van genoemde onderneming eene reis naar Trinidad zou maken, om op de jaarmarkt daar vee voor de model-hoeve aan te koopen.

Van de hoeve naar het abattoir is het, om zoo te zeggen, maar 'n stapje, dat we dan ook zullen doen, om een onbescheiden blik te werpen in de lijst der quantiteiten vleesch, door het paramaribosch publiek verwerkt. Hieruit blijkt dat de vleeschconsumptie in Suriname's hoofdstad vrij beduidend toenam in 1906. In het afgeloopen jaar werden toch ongeveer 284000 kilogrammen vleesch verschalkt, w. o. nagenoeg 51000 van het varken tegen 268000 kilogrammen w. o. ongeveer 48000 van het varken in 1905, eene toename dus met ongev. 6 percent, terwijl het bevolkingscijfer niet noemenswaardig vooruitging, de meerdere consumptie dus niet daaraan kan worden toegeschreven, doch waarschijnlijk aan het feit, dat het de massa beter ging dan in het voorafgaande jaar.

Wat het bevolkingscijfer van Paramaribo aangaat, geven de aanteekeningen van den burgerlijken stand aan, dat het aantal sterfgevallen in 1906 1003 bedroeg en dat der geboorte 1070, zoodat de natuurlijke aanwas nog niet twee per mille bedroeg. In de buitendistricten was de toestand gunstiger en voor de eerste elf maanden, waarover de beschikbare opgaven loopen, bedroeg het voordeelig verschil der geboorten op een totaal van 727 sterfgevallen nagenoeg 470 d. i. zoo om en bij 1 percent van de bevolking dier districten.

Heel veel schot komt er evenwel zelfs met toename met één percent als in de buitendistricten niet in de zoo gewenschte vermeerdering van bevolking. Wanneer men nu maar bij uitzending van Javanen naar deze kolonie wat beter op het gehalte dier luitjes let dan tot nu toe het geval was.

On revient toujours, enzoovoort, en het zal dus ook wel een oude kippendief van beroep zijn geweest, die in het voorland van plantage Geertruidenberg, dat bosch is, op aanwijzing van een landgenoot van plantage Zoelen werd gepakt te midden van kippenruïnes, n.l. een berg van veeren, de rest had de man opgepeuzeld in oogenblikken, dat de opiumpijp koud was. Overigens had deze zoon der „grootvorstin der landen, die" — het verdere kent men — zoo ongeveer drie honderd kippenmoorden op z'n geweten, maar 'n tuintje om z'n met zinken platen gedekte woning, dat met boontjes, hollandsche witte kool, enzoovoort was beplant, bewees dat de man het niet alleen bij kip hield, maar ook wel wat anders op tafel wilde zien.

Waarom ging nu zoo'n man, die dus blijkbaar ook van tuinieren verstand had, nu niet liever in den kleinen landbouw zijn geluk beproeven, instede van bij bij nacht en ontijden er op uit te trekken om kippen te gaan stelen. Het zat nu eenmaal in z'n aard, en we meenen dat er heel wat zonderlinge aardjes staken in wat Java naar deze kolonie loosde.

Curaçao. Het Algemeen Nederlandsch Verbond heeft gelukkig weer zijn nuttigen arbeid in de kolonie hervat, zooals uit de volgende mededeeling blijkt, door het groepsbestuur in de Vrijmoedige geplaatst:

Het Bestuur der Groep „Nederlandsche Antillen" van het Algemeen Nederlandsch Verbond, maakt bekend dat een gezamenlijk bedrag van ƒ 500 beschikbaar gesteld zal worden voor jongelieden van de eilanden Bonaire, Aruba, Saba, St. Martin en St. Eustatius, ten einde deze jongelieden, nadat zij op hun eiland lager onderwijs hebben genoten, door eene gemoetkoming in de gelegenheid te stellen op Curaçao uitgebreider onderwijs te kunnen gaan genieten.

Ouders of voogden die hun zoon of pupil voor deze beurs in aanmerking wenschen te brengen, worden verzocht zich daartoe vóór den 1 Mei a. s. schriftelijk te wenden tot den Groepsecretaris.

De aanvragen moeten vergezeld gaan van de noodige inlichtingen omtrent de jongelieden, zooals leeftijd, welk onderwijs genoten is, welke school op Curaçao zij wenschen te volgen (openbare of bijzondere school), welk bedrag men zelf voor de opvoeding van zijn zoon of pupil beschikbaar heeft en welk bedrag daarbij als tegemoetkoming wordt verlangd enz.

Uit de opgegeven jongelieden zal eene keuze van meerderen gedaan worden. Verdere inlichtingen worden verstrekt door de vertegenwoordigers op de eilanden.

Van Vreemde Koloniën.

De maatschappijen in Fransch Congo. Mocht men alles aannemen wat in fransch-humanitaire kringen over het optreden der maatschappijen, waaraan uitgebreide concessiën in Fransch Congo zijn verleend, is te doen geweest, dan zou men gaan gelooven, dat het daar een dorado voor zoogenaamde uitbuiters was. Dat er zeker heel wat is gebeurd en waarschijnlijk nog gebeurt, wat het licht niet verdragen kan, geloven wij zeker, maar de vraag is of hier de schuld uitsluitend bij die maatschappijen ligt en of niet de toestanden aanleiding geven tot zeker te veroordeelen handelingen. De koloniale arbeid van eenig land volgens de moderne opvattingen behoort in twee woorden te kunnen samengevat: beschaving en ontwikkeling; maar voor hen, die buiten dezen officieelen arbeid staan, is en zal steeds geldverdienen zijn de grootste, zoo niet de eenige factor, die hen noopt, hunne krachten te beproeven aan het werk der ontwikkeling van de hulpbronnen eener kolonie. Het bestaan van dien factor maakt het dan ook noodig maatregelen te treffen tegen eenzijdige bevoordeeling ten nadeele der bevolking, maar eischt ook, wil men het particulier initiatief, zonder hetwelk elke ontginningsarbeid een hopeloos beginnen zou zijn, niet afschrikken, dat dit bescherming vinde om in rust en vrede te arbeiden, eene bescherming, in Fransch Congo o. a. zeker niet onnoodig, waar de negers volstrekt niet de lammetjes zijn, die zich willig laten scheren, als ze wel eens worden afgeschilderd. Nog onlangs bevatte de Temps, die anders ook nog al eens aan eenzijdige gevoels-politiek zich bezondigde, een schrijven uit Ibenga, betreffende een voorgenomen straftocht tegen de Bondjo's aan den Oebanghi, welke stam van menscheneters al van den 14en Juli 1904, bij gebrek aan voldoende strijdkrachten, ongemoeid werd gelaten en, sedert al driester en driester wordend, de heele buurt terroriseert. Op genoemden datum waren de Bondjo's, die zich vriendschappelijk voordeden, door de te Eniellé gevestigde agenten eener maatschappij ter bijwoning van het fransche nationale feest uitgenoodigd. De Bondjo's kwamen in grooten getale opzetten met hunne trommen voor de onontbeerlijke dansmuziek en eenige mooie olifantstanden, die zij den Europeanen ten geschenke aanboden. Toen dezen evenwel bezig waren het fraaie geschenk te bekijken, werden ze plotseling aangevallen; twee hunner, die in den strijd vielen, werden voor de oogen der beide anderen geslacht en opgegeten, welk lot ook dezen wachtte, nadat ze eerst op gruwelijke wijze waren mishandeld. Aan een touw gebonden, dat hun onder de armen ging, werden ze herhaaldelijk in de diepte geslingerd, waarbij het vleesch bij elken schok al meer uiteengereten werd.

De menschen weten niet beter zal men ter vergoelijking aanvoeren, maar zulke geaardheid lokt bij wie, ondanks de voorgespiegelde of ten minste rechtens verwachte bescherming, daar feitelijk zonder eenige bescherming als in Fransch Congo tegenover staat tot eigenmachtige preventieve maatregelen, verkeerd en af te keuren, omdat ze, daar la bête humaine in zulke omstandigheden zoo licht te voorschijn komt veelal in wreedheid ontaarden, maar . . . menschelijk.

Fransch Congo leert ons hoe en waarom het particulier initiatief niet in den hier bedoelden zin van het woord tot zijn recht komt of kan komen.

De zending in de fransche koloniën. Wij hebben er enkele malen op gewezen, dat de strijd in Frankrijk gevoerd tusschen kerk en staat, en door den staat op de koloniën overgebracht, voor deze laatste nadeelige gevolgen kon hebben en ook reeds had, zoo uit het oogpunt van onderwijs als uit dat van ziekenverpleging en diergelijke aangelegenheden, waarvoor de zending zich naast haren geestelijken arbeid spande. Wat nu dien geestelijken arbeid der zending betreft, troffen wij in de Dépêche Coloniale de volgende merkwaardige beschouwingen aan als ontleend aan een werk Les Mission et leur Protectorat van de hand van den heer de Lanessan, oud-gouverneur-generaal van Indo-China en oud-minister van marine in Frankrijk:

„Vele Franschen, schreef de heer de Lanessan, kunnen zich niet voorstellen hoe de prediking van het katholicisme aan de muzelmannen, boedhisten, enz. mishaagt, waaronder onze zendelingen hun proselietisme uitoefenen. In de eerste plaats komt dat, omdat daar het geloof heden ten dage in ons land weinig levendig is, wij ons gaarne verbeelden dat zulks overal elders het geval is. Hierin begaan wij een ernstige dwaling. Zij die gereisd of vertoefd hebben in mohamedaansche landen, weten hoe stipt de menschen de voorschriften van het geloof opvolgen, met welke zroomheid zij de, door den Koran voorgeschreven gebeden verrichten, hoe ijverig zij het vasten in acht nemen, en welke zorg zij aan den dag leggen om zich te onthouden van de verboden spijzen of dranken. Zeker, onder de muzelmannen, die onophoudelijk in aanraking komen met Europeanen, begint merkbare verslapping te komen in den geloofsijver, maar zelfs dezen voelen zich geraakt, wanneer de westersche zendeling hen uitnoodigt den Islam prijs te geven. Ik heb tevoren deze opmerking aangehaald, die pater Launay ten aanzien van de Indiërs maakte: „Het katholiek geloof te omhelzen is een val, die voor velen de schande na zich sleept."

Er is geen enkel muzelman, zelfs onder de meest vereuropeeschten niet, waarop deze opmerking niet met evenveel juistheid kan worden toegepast, als op de Brahmanen en Boedhisten van Indië. Zij is niet minder juist, ten aanzien van Chineezen, Annamieten, Siameezen, enz. Voor allen beteekent de verandering van geloof een val in eigen oogen, maar bovenal in de oogen hunner landgenooten. Hoe hooger de plaats is, die de betrokkene in de maatschappij inneemt, waarvan hij deel uitmaakt, des te dieper schijnt zijn val te zijn. In China, in Indo-China en de Levant slagen de zendelingen er in eenige duizenden te bekeeren, die tot de laagste klassen behooren; men kan ze tellen, de bekeerden in de hoogere klassen. Hoe hooger iemand in zijn land geplaatst is, hoe meer hij hecht aan de inrichting van huisgezin en maatschappij, zooals hij die van zijne voorouders erfde, en aan den gods-

dienst, die in zijn oogen het onmisbare aanhangsel van die inrichting is, die er veelal zelfs de voornaamste bron van uitmaakt."

In weinige regelen zien wij hier de bezwaren uiteengezet, waarmee de zending heeft te kampen in landen, waar reeds eene andere geloofsovertuiging bestaat, maar zien we ook de gevaren aangetoond, waaraan een regeering over andersdenkenden zich zou blootstellen, indien ze zich met de christelijke zending solidair verklaren en deze aanmoedigen zou, op daadwerkelijke wijze.

De Japanners in Korea. De Times of India bevatte in haar weeknummer van den 15en December ll. een artikel over de toekomst van Korea van haren gewezen oorlogs correspondent, Cotes. Deze is ten volle overtuigd van het welslagen der „humane en hoopvolle" japansche politiek ten aanzien van Korea, maar zijn voor de Japanners en hun werken vleiend schrijven, geeft in menig opzicht te denken. Dat ze beter zouden kunnen koloniseeren dan de Engelschen, is natuurlijk beslist onmogelijk.

„Bijna iedere engelsch-indische bestuurder, die in zijn eigen gewest niet geheel misplaatst bleek, zou van Korea in tien jaren tijds een welvarend en tevreden land kunnen maken, indien men hem met het bestuur belastte en daarbij de vrije hand liet. Japansche Staatslieden mogen er dertig jaren over doen en daarbij een weinig moeten vechten, maar zij zullen ten slotte slagen."

Zooals bekend, is Korea nominaal een onafhankelijk land en werd markies Ito aangewezen als adviseur van de koreaansche regeering, die echter niets meer heeft in te brengen.

„Feitelijk, schrijft Cotes, controleeren de Japanners alles en oefenen zij het werkelijk gezag uit. Om in Seoel vergunning te bekomen, zelfs om graszoden te halen voor zijn tuin, moet men toestemming hebben van de Japanners, niet van de Koreanen. Niet één stuiver van de inkomsten, die in de schatkist vloeien, kan zonder bekrachtiging van Japansche zijde uitgegeven worden. Een japansch financieel ambtenaar is aangewezen om daarop toe te zien. Hij zoekt zijn assistenten bij elkaar, die in naam de koreaansche ambtenaren bij de inning der belastingen moeten bijstaan, doch hen volkomen controleeren. Japansche politieambtenaren zijn aan de koreaansche regeering „geleend" en „oefenen invloed uit" op het districtsbestuur. Het geheele koreaansche bestuursstelsel is rot, en nu de gelegenheid hun is benomen om het volk af te persen, blijkt dat de ambtenaren niet genoeg hebben om van te leven, en worden dezen bijgevolg tot wanhoop gebracht."

Het gevolg is dat reeds opstanden voorkwamen. Vroeger kwamen er ook wel oploopjes voor, wanneer een of ander ambtenaar het met zijn afpersingen wat al te bont maakte, maar het bleef meestal bij een oploopje, waarvoor de betrokken ambtenaar ijlings zijn biezen pakte, waarna de rust onmiddellijk weder was hersteld. Het gewone dagelijksche leven werd daarbij nagenoeg niet gestoord. „Ik heb van europeesche dames gehoord, schreef Cotes, die in hare draagstoelen gezeten, zonder dat haar eenig letsel werd aangedaan, door een bende oproerlingen van die dagen werden gedragen, die de straat versperden."

„Nu zijn de opstanden heel wat ernstiger, en er zijn ook Japanners daarbij gevallen, maar de japansche macht is overweldigend en niets in het land kan zich daarmee meten," vervolgt Cotes, daaraan toevoegende: „De koreaansche edelman haat met een bitteren haat het volk, dat hem zijne autocratische macht en zijn middelen van bestaan ontnam. Hij wekt wat in staat is gewekt te worden in den geest zijner meer nederige landgenooten, die ook hun eigen grieven hebben tegen hunne nieuwe meesters."

Welke die grieven zijn, deelt Cotes niet mede, maar ontegenzeggelijk moeten deze gezocht worden in de arrogantie en het tirannieke optreden der Japanners. Een staaltje hiervan geeft de schrijver, waar hij om de lafheid der Koreanen te schetsen, het volgende opmerkt: „De japansche koelie ziet er niets in om op straat een Koreaan, die hem in den weg loopt, te slaan, in het volle vertrouwen, dat de man niets terug zal doen." En terwijl de amerikaansche ondernemers der goud-mijnen van Pingyang verklaren, dat twee gewone koreaansche mijnwerkers, op een shilling daags, zelfs iets meer arbeid opleveren dan één geoefende mijnwerker van Californië en Cornwallis op achtmaal hooger loon, moest een japansch ondernemer van de kolenmijnen in Kioesoe verklaren, dat hij niet met de Keroanen overweg kon en Japanners had moeten laten overkomen. „De koreaansche werkman moet in een goed humeur gehouden worden, en dat heeft de Japanner nog niet geleerd in te zien." Ten aanzien van het experiment in Kioesoe merkt Cotes vaagjes op: „de betaling schijnt niet onredelijk te zijn geweest, en de behandeling niet onvriendelijk, maar de lieden konden de beperkingen niet verdragen, die aan hunne vrijheid was gesteld." Een erg politieke uiting blijkbaar, om de vriendjes van heden niet te mishagen.

Opmerkelijk is het ook wat deze schrijver over het door de Japanners ingestelde onderwijs zegt, na te hebben meegedeeld, dat reeds vóór hunne komst zooiets als een leerplichtwet bestond:

„Er waren nauwelijks eenige scholen, dus was toepassing onmogelijk. De Japanners trachten hier verbetering in te brengen, door in de voornaamste centra scholen te openen. Japansche schoolmeesters zijn vrij wel goedkoop. Zij zullen de japansche taal onderwijzen, zoo ook mogelijk niets anders. Hunne verspreiding over het land is gewenscht, zelfs wanneer hun doel veeleer is het volk te japanizeeren dan dit in algemeene kennis te onderrichten. Overal zullen zij de orde voorstaan. Overal zullen zij de japansche belangen vertegenwoordigen, van oproerigheid mededeeling doen aan het centraal gezag, en de punten zijn, vanwaar de invloed van Tokio uitstraalt. Dat is in het belang van de Koreanen, want hun lot is nu verbonden aan dat van Japan. Beloften van zelfbestuur zijn slechts misleidend. Hoe spoediger het volk erkent dat de oude staat heeft opgehouden, hoe eer zij geneigd zullen zijn, zich als goede burgers in den nieuwen stand van zaken te voegen."

Bij dit alles niet te vergeten, dat Korea, zij het ook ietwat gedwongen, in den russisch-japanschen oorlog Japan's bondgenoot was.

Steenkolen op de Philippijnen. Reeds eenige jaren wordt in de manillasche pers gewag gemaakt van den rijkdom aan steenkolen van verschillende deelen van den archipel. In het Zuiden van Luzon, op het eiland Polillo, werden steenkolen van goede qualiteit en in groote hoeveelheid gevonden, doch van een ernstige exploitatie werd tot nu toe weinig gehoord. Mogelijk wacht men hiermede, wat het Zuiden van Luzon betreft, op de aan te leggen nieuwe spoorweglijn aldaar. Op het eiland Cebu schijnt nu evenwel de exploitatie der Danao- en Compestela-mijnen ernstig te zullen worden aangepakt. Te New-York is de Insular Coal Company opgericht, met een kapitaal van 500.000 dollars (amer.), die bedoelde mijnen van de oorspronkelijke eigenaars heeft overgenomen. Dezen was het concessierecht reeds in den spaanschen tijd verleend, in in de vijf jaren voor den amerikaansch-spaanschen oorlog was aan de ontginning reeds een bedrag van 350000 pesos ten koste gelegd, waarvoor, behalve mijnconstructiën, ook twee smalspoorbanen waren aangelegd voor het vervoer der steenkolen, die zoowel door de Compania Maritima als op de schepen der spaansche marine met succes werden gebruikt.

De opstand, die aan genoemden oorlog voorafging, maakte een eind aan het bedrijf, door de vernieling van verschillende werken door de opstandelingen, terwijl de dood van verschillende belanghebbenden een weder opnemen van het bedrijf, toen de toestanden weder verbeterden in den weg stonden. Nadat door experts bevonden was, dat de schade aan de mijnen enzoovoort toegebracht, niet zoo groot was als vermoed werd, hebben nu amerikaansche kapitalisten besloten het bedrijf weder op te nemen, dat bovendien begunstigd wordt door den aanleg eener spoorweglijn door J. G. White & Co., op Cebu met Danao als eindpunt.

INGEZONDEN

Het Koloniaal Belang is een Algemeen Nederlandsch Belang.

De Tentoonstelling van Indische kunstnijverheid, kunst en huisvlijt, welke Augustus en September 1906 in het Stedelijk Museum te Amsterdam werd gehouden, had ten doel de bezoekers een aanschouwelijke voorstelling op kleine schaal te geven van den kunstzin, de vaardigheid en den goeden smaak van de Inlanders onzer Koloniën. Zoowel de bezoekers als de Pers hebben als om strijd de opbouwende beteekenis dezer Expositie erkend. Batiks, sarongs, etnografische voorwerpen, weefsels en vlechtwerk van rottan en bamboe, zijden en linnen kantwerken, voorwerpen van gedreven zilver en geciseleerd koper, waren geëxposeerd als bewijzen van de huisvlijt en kunstnijverheid, en stelden het Europeesch bedrijf in menig opzicht in de schaduw. Bewondering voor de Indische vervaardigers en vervaardigsters was hiervan het gevolg. Vele bezoekers, die vroeger weinig of niets wisten van het bedrijf in onze Koloniën en dientengevolge weinig belangstelling toonden, hebben hiervoor nu sympathie. Jammer, dat de tijd van voorbereiding voor die Tentoonstelling te kort was om ook de producten van Indischen bodem en cultuur bijeen te brengen.

Deze Tentoonstelling heeft uitwerking gehad en zelfs navolging bij onze naburen ondervonden. Eenige Duitsche heeren hebben, met medewerking van Nederlandsche deskundigen, een dergelijke Tentoonstelling te Crefeld georganiseerd. Dit geeft te denken. De Duitschers begrijpen ook dat aanschouwelijke voorstellingen van Koloniaal vernuft, arbeid of kunst, past in het programma van een ondernemend volk. Met de Duitsche koloniale plannen wordt niet getreuzeld. Van boven af wordt geleeraard, hoe goed het is de belangstelling in Duitsch West-Afrika aan te kweeken.

Helaas, in Nederland wordt voor de Koloniën voor Oost en West Indië slechts belangstelling getoond door beambten en militairen, benevens eenigen, die in Indië hebben gewoond en eindelijk door hen, die in het Moederland met de bezittingen zaken doen. Het meerendeel der Nederlandsche bevolking gevoelt echter uit onwetendheid niets voor onze overzeesche bezittingen en dit is ook begrijpelijk.

Onbekend maakt onbemind, maar meer belangstelling kan en moet den Nederlanders bijgebracht worden, wil ons land niet de rijke Koloniën aan naburige staten in handen spelen. Wanneer geheel het volk iets gevoelt voor Indië, dan zal het dit ook uit eigenbelang verdedigen, het zal met zijn arbeidskracht en intellekt der industrie, nijverheid en cultuur voortbrengselen ontwringen, ten eigen bate en die van het Moederland.

Als echter het grootste gedeelte van ons Volk niet is doordrongen van de beteekenis van het wel en wee van Insulinde, dan kunnen wij een dergelijken niet bloedigen strijd voor zelfbehoud niet verwachten, maar zullen moeten zwichten voor de kracht van wapenen van naijverige naburen.

En ook uit commercieel oogpunt is het verspreiden van meerdere kennis en belangstelling omtrent de koloniale bezittingen van het grootste gewicht. Engeland bewijst opnieuw, dat het voor zijn koloniën volkomen begrijpt, en steunt nu de plannen van een ondernemende persoonlijkheid voor een Z.-Afrikaansche Tentoonstelling, die volgens courantenberichten na sluiting naar Nederland zal worden overgebracht. Ook dit geeft te denken. Waar men voor deze Tentoonstelling de ondersteuning van het Nederlandsche kapitaal verwacht, wil het mij wenschelijk voorkomen, dat men de bijdrage concentreere voor de aanvulling van een kapitaal, benoodigd voor de voorbereiding en uitvoering eener uitgebreide Nederlandsch-Koloniale Expositie, voor kunst, kunstnijverheid, huisvlijt, landbouw, cultuur, industrie, land- en volkenkunde, kortom voor alles, wat op Nederlandsch-Indië betrekking heeft. Op een dergelijke Tentoonstelling moeten vertegenwoordigers van verschillende Indische landstreken en stammen werkzaam zijn in hun inheemsche omgeving. Het Nederlandsche volk moet de Inlanders kunnen gadeslaan in hun levenswijze, arbeid, kleederdracht etc. Monsters, fotografiën, teekeningen, statistieken, verslagen, grafische voorstellingen, op deze Expositie aanwezig, moeten, zoo aanschouwelijk mogelijk voorgesteld, den bezoekers een begrip geven omtrent den rijkdom onzer Koloniën, vooral uit het planten-, dieren- en delfstoffenrijk, terwijl de aandacht der aanwezige Inlanders moet worden gevestigd op de producten uit Europa, die ook wellicht in O. & W. Indië vervaardigd of gekweekt kunnen worden. Er moet gelegenheid bestaan om tegen matigen prijs zaken te doen, bijzonder in voorwerpen, die op zeker oogenblik overzeesch of in het Moederland druk besproken worden. De lust voor industrie en cultuur zal daardoor wederzijds in hoogen mate worden aangewakkerd, terwijl er dan vraag zou ontstaan naar vele artikelen van nut en smaak welke geschikt zijn voor beide markten. Van regeeringswege moeten prijsvragen worden uitgeschreven voor nieuwe denkbeelden om uit de Overzeesche Bezittingen de Europeesche markt te voorzien. De mededeeling wordt hierdoor aangemoedigd, nieuwe Industriën zullen verrijzen, die zeer zeker vermeerderde arbeidskrachten vorderen, tengevolge waarvan door arbeid nieuwe bronnen van inkomsten zullen ontstaan. Ook moet aanschouwelijk worden voorgesteld, de wijze van bestuur der Koloniën, het leven van ambtenaren en militairen, in het algemeen der bewoners van Oost en West-Indië. Een dergelijke groote Koloniale Tentoonstelling, zal, praktisch georganiseerd, direkt voldoende finantieele resultaten hebben en in de toekomst zal het gevolg zijn, dat de welvaart van Moederland en Koloniën wordt vergroot.

Allen, die voor bovenstaand denkbeeld sympathie gevoelen en voor de uitvoering geldelijken of moreelen steun willen verleenen, worden beleefd verzocht, aan de Redactie van dit blad hun naamkaartje of andere adhaesiebetuiging te willen inzenden.

EXCELSIOR.

Het spreekt wel van zelf, dat wij het in beginsel volkomen met Excelsior eens zijn. Red. Com.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Indisch Militair Tijdschrift. 1907. No. 1.

In memoriam Kolonel Raden Ario Majang Koro, door F. L. W. Raedt van Oldenbarneveld. — De expeditie naar Korintji (vervolg), door P. van Genderen Stort. — De tegenwoordige stand van het vraagstuk der oorlogscontrabande, door R. Boonstra. — De reden, waarom wij Maleisch spreken. Een antwoord aan S., door L. J. — Wenken bij het rijden van groote patrouilleritten, door H. Heering. — Protest naar aanleiding van »Draagbaar veldgeschut«, door F. Schütt. — Aanteekening hierop door A. J. Gooszen. — Geweerreiniging door H. — Kort overzicht van den stand van zaken op het eiland Ceram (vervolg). — Enz.

De Indische Mercuur. 19 Februari. 1907.

Ned. afd. der Ned, Ind. Mij. v. Nijv. en Landb. Voordracht door Dr. van Bijlert over cultuur en bereiding van rijst. — Bemesting van theetuinen, door Dr. A. W. N. — Suikerproductie der fabrieken in den Oosthoek. — Fermentatie van cacao in verschillende productielanden. — Tabakszaad en tabaksbibit. — Natuurlijke en kunstmatige (chemische) kamfer. — Lemoengrasolie. — Ziekte in de thee. — Verslagen van Maatschappijen. — Nieuwe Maatschappijen, — Kleine mededeelingen. Enz.

Weekblad voor Indië. 1907. No. 38.

Vagabondages van een verlofganger, III, door F. P. H. Prick van Wely. — Brieven uit patria, door Jan Willemsz. — Vroegere Indische buitenplaatsen, door Gabriël (slot). — De eerste reis van en met de »Rembrandt« naar Java (met foto). — De spoorbrug bij Ngoedjang in gevaar (met afb.). — Militaire schetsen, door Lem. — Indische indrukken, door Carlo. — Een onjuiste beschuldiging, door J. E. Jasper. — Indische boosdoeners, door Auditor. Enz.

J. J. REESER.
Meubeleering,
Behangerij, Stoffeerderij.
Piet Heinstraat 116. Elandstraat 76 en 85
Telephoon 1740.

Restaurant KNAPPSTEIN
Vlamingstr. 15-17. Tel. 2479. Den Haag
Plats du Jour à 50 ct.
Diners à f 0.80, f 1.20 en f 2.—
A la Carte dagelijk tegen matige prijzen.
Van 1888 tot 1902 Chef-Kok, Rest. Riche, alhier.

NIEUW
Malthusianisme.
Damesdeskundige.
MEVROUW ADRIAAN
Regentesselaan 362,
einde halte lijn 5.
Consult dagelijks, Zondags op verzoek.

W. PAULUSSEN.
Drogist, SPUI 156a
recht over de St. Jacobstraat.
GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

Th. FRANKEN,
Confiseur, Patisier, Glacier,
Sumatrastraat 1g, bij het Kanaal,
's-GRAVENHAGE.
Telefoon No. 1460.

H. v. DOOREN & Cie.
MODES.
DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

Huishoudkarntjes
worden met veel succes ook in de Koloniën gebruikt, zijn zeer geschikt voor het maken van versche karnemelk, slagroom en het klutsen van eieren. Aanbevelend,
Riviervischmarkt 9, den Haag.
Landbouwkantoor, M. J. SPRUYT.

J. F. HANSEN, Mr Smid.
MAGAZIJN van
Baden, Geysers, Haarden, Kachels en Fornuizen.
GASORNAMENTEN,
Huishoudelijke Artikelen.
KEPPLERSTRAAT hoek Regentesselaan,
's-GRAVENHAGE.

Ch. F. RIJKEN & Co.
Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIEUWSTRAAT No. 26.

De Goedkoope Winkel van
H. DE LA COURT.
Chemische producten, Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS.
Hemsterhuisstraat 283.

Heeren Rookers!
Bijzonder aanbevolen het merk
CONSULADO
een zeer geurige **3 cts. Sigaar**
A. G. AUDIER, Prinsestraat 134,
hoek NOORDWAL.

Firma Gebr. KALSE,
Vlamingstraat 41. Den Haag.
KANTOORBOEKHANDEL.
Specialiteit in Lederwaren.
KOFFERS. TASSCHEN.

ELITE SHOES
Maat- en Reparatie-Ateliers
Vos in Tuinstraat 4
tegenover „Hotel des Indes"

H. HESSELS & ZOON
Importeurs van
Amerikaansch Schoeisel
Schoeisel voor Indië
Piet Heinstraat 117

Mevr. HOGERHEIJDE,
VERLOSKUNDIGE,
Commelinstraat 2, AMSTERDAM
is dagelijks te cons. van 1—3, 6—10.

Mej. ERNESTINE DE MUNNICK,
te PARIJS,
stelt zich beschikbaar voor **alle** informatiën betreffende
Pensions, Kleeding, Bezichtiging der Stad,
enz. enz.
Zich te vervoegen Maison de Café
„BOUDAH"
Rue St. Honoré 390.

Brückel Mutzenbach,
Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
'S-GRAVENHAGE.
Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

TRANSVALIA,
Prins Hendrikstraat 74.
Extra voorraad Dienstbodenboezelaars,
Wollen Ondergoederen
ook in
ECHT JAEGER.

G. J. HEEMSKERK
OBRECHTSTRAAT 198 hoek REINKENSTRAAT.
Telephoon **3641.**
Van af heden verkrijgbaar de Koffie en Thee der **Firma de Wed VAN NELLE** te Rotterdam.

Koffieprijzen p. ½ K.G.		Theeprijzen p. ½ K.G.	
Rood merk	60 cts.	Gebroken N°. 1	f 1.50
Zwart "	54 "	Afternoon tea	" 1.25
Groen "	52 "	Zuivere theëen	" 1.00
Paarsch "	50 "	" "	" 0.80
Ook verkrijgbaar		" "	" 0.65
Alex Meier Koffie		**Thueré Thee**	
prijzen 57½, 67½, 80 ct.		f 1.50, 1.25, 1.00, 0.80	

Aanbevelend, G. J. HEEMSKERK.

Th. A. A. SIMONIS
34 Groenmarkt
DEN HAAG over de Prinsestraat.
Ledikanten, Spring- Kapok- en Paardenharenmatrassen, etc.
IN GROOTE KEUZE,
BILLIJKE PRIJZEN en SOLIDE QUALITEIT

Nieuw-Malthusianisme.
Mevrouw VAN DAM
dagelijks te spreken van **10--4** en van **7--9** uur. (Zondag op verzoek).
-:- Tollensstraat 106 -:-
Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.
Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos

Nederlandsch-Indische Crediet- & Bankvereeniging
Hoofdkantoor AMSTERDAM, Keizersgracht 482.
DEPOSITO-RENTE.

Voor bedragen met 1 dag opzegging	3 pct.	Voor bedragen gedurende 6 maanden	4 pct.
" " gedurende 1 maand	3 "	" " " 1 jaar	4 "
" " " 3 maanden	4½ "		

Gelden op langen termijn gedeponeerd kunnen elken dag *tusschentijds* worden teruggevraagd, in welk geval correspondeerende renten vergoed worden.

H. VAN ROOY,
Amerikaansch- en Fransch Schoeisel
Bankastraat 4 L, Den Haag,
naast de Melkinrichting „DE SIERKAN".

Den Haag, Leiden, Delft, Rotterdam,
BURGWAL 8 PAARDESTEEG 7 CHOORSTRAAT 21 KORTE HOOGSTR. 6
DAMES leest de volgende week de annonce van de **speciaal voor Indië ingerichte Mode-Magazijnen van**
E. v. d. HORST,
Hoofdmagazijn **Burgwal 8,** bij de Wagenstraat, Den Haag.
Alle goederen voor de helft der gewone prijzen.

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,
DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.
LUNCHEON ROOM.
Haagsche Beschuit.

AGUILAR'S
Port-, Sherry- en Madeirawijnen
zijn alom bekend.
VRAAGT PRIJSCOURANT.
Hoofdkantoor Heerengracht 3, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.
Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

A. KREIJMBORG & Co.
HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.
Huis van den Eersten Rang
LEIDSCHESTRAAT hoek Heerengr. Teleph. 3200.
Modernste inrichting voor **Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleeding,** gemaakt en naar maat.
Aan de afdeeling Kleeding naar Maat zijn verbonden:
1 Professeur de Coupe en 10 Coupeurs met assistenten.
Coupe Système Americain
Uitrustingen voor de Indiën.
Uniformen, Gala- en Automobielkleeding, Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleeding.
Parterre: Heerenkleeding;
1e Etage: Kleeding naar Maat; 2e Etage: Kinder- en Jongeheerenkleeding.

N°. 9. Donderdag 28 Februari 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.«

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	*f* 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	*f* 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.

Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van de Afdeeling 's-Gravenhage.

Op Woensdag 6 Maart te acht uur zal, in de zaal Diligentia (Lange Voorhout) door Mejuffrouw **NORA SCHALKWIJK** uit Amsterdam eene **voordracht** worden gehouden over

„Wajang-litteratuur."

Leden van »Oost en West« hebben, op vertoon van hun lidmaatschapskaart, vrijen toegang; entrée voor huisgenooten van leden *f* 0.50; voor *niet-leden f* 1.—

Plaatsbespreking aan het Gebouw 5 en 6 Maart van 10 tot 3 uur v. m.

II. Van de Afdeeling Amsterdam:

Jaarl. Algem. Vergadering op 19 Febr. '07.

De voorz. Mr. Smeenge opent de vergadering. De notulen werden gelezen en goedgekeurd.

De secretaris brengt brengt zijn jaarverslag uit; de penningm. doet rekening en verantwoording (goedgek.). De afgetr. Bestuursleden werden herkozen, terwijl de heer C. den Hamer het afgetreden bestuurslid H. Kohlbrugge (vertrokken naar Utrecht) vervangen zal.

Tot afgevaardigden voor de Jaarl. Verg. der vereeniging worden benoemd de Heeren Th. Almerood en H. W. Praasterink.

De voorloopige Commissie belast met het uitwerken van het plan om tot stand te brengen een permanente tentoonstelling van voorwerpen van Indische kunst, kunstnijverheid en huisvlijt met gelegenheid tot verkoop, werd permanent verklaard. (nl. de Heeren: E. A. H. v. d. Heide, H. W. Praasterink, H. Th. Rolandus, J. B. Rodenburg en A. Zon).

Rekening en verantwoording v. h. Tentoonstellings-Comité wordt goedgekeurd en het Comité ontbonden.

III. Van de Afdeeling Apeldoorn:

Betreffende de den 21 dezer gehouden **Algemeene Vergadering der Afdeeling** schrijft het Apeldoorn's Dagblad van j.l. Vrijdag o.m. het volgende:

De vereeniging „Oost en West" hield gisteravond in de Societeit hare jaarvergadering.

Ze werd met een woord van welkom geopend door *mevr. van Hengst—Haus* Vervolgens werd door den heer **Kuijck** het jaarverslag gelezen, waaruit o. m. bleek, dat het ledental in 1906 met 20 achteruit is gegaan.

Het verslag gaf geen aanleiding tot bespreking en werd dus voor kennisgeving aangenomen.

Uit de rekening over 1906 bleek, dat op 1 Januari 1907 er een batig saldo was van *f* 188.44.

De verantwoording werd na afhandeling van de agenda nagezien door de heeren Steghgers en van Dijk.

Vóór tot de verkiezing van bestuursleden over te gaan, werd eerst het laatste punt der agenda in behandeling genomen, te weten: *Mededeelingen van het bestuur.*

De heer Kuijck wijst er op, dat blijkens het jaarverslag de afdeeling met 20 leden is achteruitgegaan. Dit moet niet, zegt spr.; wanneer allen het nut en de goede werking van „Oost en West" inzien — en daar twijfelt spr. niet aan, — moet het ledental vooruit gaan.

Het doel der vereeniging is: onze Koloniën bekend te maken bij dat deel van 't volk, hetwelk haar niet bij eigen aanschouwing kent. Onjuist is de meening: dat de vereeniging uitsluitend bestaat voor hen, die een gedeelte van hun leven in de tropen een werkkring vonden; deze worden natuurlijk lid, omdat ze Indië een goed hart toedragen. Spreker heeft meermalen van hen, die nooit in Indië waren, en tot het lidmaatschap aangezocht werden, gehoord: wat heb ik met Indië te maken! Spreker houdt zich evenwel overtuigd, dat van de 100 Nederlanders er 90 bloedverwanten in Indië hebben en dat *ieder* Nederlander belang heeft hij en moet stellen in de Nederlandsche koloniën. Werden deze eens door een andere mogendheid genomen, dan zou immers daardoor voor Nederland een groote bron van welvaart opdrogen!

„O. en W." werkt om belangstelling in onze Koloniën te wekken. Van die belangstelling kan men blijk geven door lid der vereeniging te worden en nu wekt spreker de leden op zich te beijveren leden te werven.

Het bestuur heeft gemeend daarin te moeten voorgaan en daarom **jhr. Graafland** uitgenoodigd hier **5 Maart** a.s. **eene voordracht** te houden over „Indische toestanden. De heer Graafland is iemand, die Indië door en door kent en Indië lief heeft; hem te hooren moet bizonderen indruk maken; hij leest niet, maar improviseert op eene wijze, die belangstelling wekt.

Het bestuur wil het echter daarbij niet laten, maar zal tevens trachten een **bibliotheek** te vormen, bestaande uit werken over Oost- en West-Indië. Bereids zijn voor dat doel 7 werken aangeschaft, terwijl 1 werk ten geschenke is aangeboden. Daar deze werken met platen nogal kostbaar zijn, vallen ze niet zoo onder ieders bereik. Zij zullen, voor de leden tegen afgifte van een bon — telkens gedurende 14 dagen — ter lezing verkrijgbaar worden gesteld bij den heer Kuijck. Blijkt het, dat de leden met dit voornemen van het bestuur sympathiseeren, dan zal geleidelijk met het aanschaffen van boeken worden voortgegaan en zoodoende een bibliotheek worden gevormd.

Ten tweede stelt het bestuur zich voor in den loop van 1907 eene **tentoonstelling** te organiseeren van voorwerpen van indische kunst en kunstnijverheid in uitgebreiden zin en worden de dames- en heerenleden uitgenoodigd het bestuur hierbij behulpzaam te zijn door, zoo zij of hunne kennissen dergelijke voorwerpen bezitten, daarvan aan het bestuur kennis te geven, waarop dan eene uitnoodiging tot tijdelijken afstand kan volgen.

Voorts is het bestuur er op bedacht geweest aan de afdeeling meer bekendheid te geven in Indië. Het verklaart zich bereid tot het geven van inlichtingen en het bespreken van hotels en pensions voor tijdelijk verblijvenden en ook ten behoeve van kinderen, die hier opgevoed zullen worden, terwijl het bestuur desverlangd ook het toezicht op die kinderen op zich zal nemen.

Om tot dit doel te geraken zijn pl. m. 1000 **prentkaarten** — aan de achterzijde bedrukt met mooie kiekjes van Apeldoorn — naar Indië onderweg.

Eventueele aanvragen om woningen, pensions enz., zal het bestuur ter kennis brengen aan leden-makelaars, pensionhouders en andere voor betreffende aanvragen in aanmerking komende leden.

De leden-pensionhouders worden mitsdien uitgenoodigd zich, met opgave van tarief, te wenden tot den secretaris der afd., den heer Kuijck.

De heer dr. Metzlar heeft tegen een dergelijke manier van werken principiëele bezwaren; hij wenscht de leden der afdeeling niet te bevoordeelen, maar b.v. aanvragen om pensions ter kennis te brengen aan alle pensionhouders in de gemeente.

Deze bezwaren lokken nog al eenige gedachtenwisseling uit, doch ten slotte blijkt uit eene stemming, dat een groote meerderheid vóór de plannen van het bestuur is.

Het is dus ook in het direct stoffelijk belang van zeer velen, zich als lid van de afdeeling Apeldoorn van de Vereeniging „Oost en West" te doen inschrijven; de contributie bedraagt slechts *f* 1.50 per jaar, waarvoor men bovendien kosteloos het „Koloniaal Weekblad" ontvangt, een blad in zoo aangenamen vorm geredigeerd, dat ieder steeds met belangstelling van den inhoud kennis neemt — en daar is het juist om te doen: belangstelling wekken voor Indië.

Als slot werd punt 3 in behandeling genomen:

De secretaris deelt mede, dat het aan het bestuur wenschelijk voorkwam, nu de werkzaamheden eene uitbreiding zullen ondergaan, dit ook het geval behoort te zijn wat betreft het aantal bestuursleden, en stelt voor dit te brengen van vijf op zeven.

Mededeeling wordt gedaan, dat mevr. **Fol** en de heer Gerdes Oosterbeek eens zijn gepolst, en dat dezen zich bereid verklaarden eene eventueele benoeming te zullen aannemen. De benoeming had alsnu plaats bij acclamatie.

Het deed den secretaris leed te moeten mededeelen, dat mevr. van Hengst, om gezondheidsredenen, als voorzitster der afdeeling moest bedanken, terwijl spr. er zijn vreugde over te kennen gaf, dat zij zich toch bereid heeft verklaard in het bestuur zitting te blijven nemen.

De heer Kuijck dankte mevr. van Hengst voor wat zij als voorzitster voor de afd. heeft gedaan.

De aanwezigen gaven door applaus van hunne instemming met deze hulde blijk.

Nadat mevr. van H. den heer Kuijck een woord van dank had gebracht voor den steeds van hem als secretaris ondervonden steun, werd door dezen laatste medegedeeld, dat het bestuur hem het voorzitterschap heeft toegewezen, terwijl den heer **Gerdes Oosterbeek** de functie van secretaris-penningmeester is toevertrouwd.

Het nut van Koloniën.

III.

Wanneer wij ons thans voorstellen na te gaan, wat het aandeel mag wezen van het individueel nederlandsch kapitaal in de koloniale ondernemingen op verschillend gebied, kan het natuurlijk niet in de bedoeling liggen tot bepaalde uitkomsten te komen als ten opzichte van de maatschappelijke kapitalen, waarvan de gegevens binnen het bereik van het belangstellend publiek liggen. Wij kunnen ons dus slechts er toe bepalen, om aan de hand van eenige wel beschikbare gegevens aan te toonen, dat inderdaad buiten de maatschappelijke kapitalen nog een belangrijk deel van het nederlandsch kapitaal, waartoe wij zeker ook dat onzer landgenooten in de koloniën mogen rekenen, in koloniale ondernemingen is belegd.

Dezelfde volgorde in acht nemende als ten opzichte van de maatschappelijke kapitalen in ons vorig arti-

kel, zien we dan dat naast de nagenoeg ongeveer 200 maatschappijen op handels- en financieel gebied, in Nederlandsch-Indië werkende, omstreeks een even groot aantal handelshuizen en hare filialen in de hoofdplaatsen dier kolonie staat, huizen wier naam dikwerf niet beneden dien van menige maatschappij wordt gesteld, en die voor de grootste helft haar bestaan aan het nederlandsch kapitaal hebben te danken. Vertegenwoordigen deze huizen wat men in de kolonie gemeenlijk kortweg „den handel" noemt, hiernaast staat een niet onbelangrijke tak der handelsindustrie, het toko-bedrijf, dat hoezeer ook in belangrijke mate in handen van het chineesch kapitaal toch voor een niet onaanzienlijk bedrag aan het nederlandsch kapitaal plaatsing verschaft. Ook zouden we hieronder moeten brengen het aandeel, grooter dan men wellicht vermoedt, door het particulier nederlandsch kapitaal genomen in den opkoop van de inlandsche producten.

Aan stoomvaartondernemingen, spoor- en tramwegaanleg en aanleg van electrische geleidingen bezondigt het individueel kapitaal zich niet, maar naast de 15 telefoon-maatschappijen, zien we wederom 6 particulieren het telefoon-bedrijf op eigen vuist ter hand nemen.

Op cultuur-gebied zien we, dat van de 577.412 in totaal op Java in erfpacht uitgegeven en aanvaarde woeste gronden, 249.803 bouws niet door naamlooze vennootschappen worden beheerd, terwijl van de 312.865 bouws op de buitenbezittingen in erfpacht uitgegeven, het meerendeel zich nog in handen der oorspronkelijke individueele aanvragers bevindt, die hetzij aan ontginning, hetzij aan canon reeds een niet onaanzienlijk bedrag aan nederlandsch kapitaal in ondernemingen moeten hebben gestoken. Vele der oudere ondernemingen, vooral die, welke zich op de koffiecultuur toelegden, bevonden zich in minder welvarenden toestand, hetgeen evenwel het feit niet wegcijfert, dat ook daaraan vele gelden zijn ten koste gelegd, terwijl de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat ook voor deze eenmaal weer betere tijden kunnen aanbreken. Tal van ondernemingen van de hier bedoelde categorie, die hetzij tijdig over stag gegaan zijn door zich op bijcultures toe te leggen, hetzij in kina, thee of tabak haar geluk beproefden bevinden zich ook thans nog in welvarenden toestand. Op landbouwgebied treffen we voorts op Java nog verscheidene op overeenkomsten met de bevolking werkende bloeiende particuliere tabaksondernemingen aan, terwijl van de europeesche particuliere landerijen een aantal ter waarde van ongeveer 19 millioen gulden zich niet in handen van maatschappijen bevindt. Kunnen we dus ook al het individueel nederlandsch kapitaal, dat op cultuurgebied arbeidt, niet in cijfers weergeven, het vorenstaande moge daartoe de gedachten bepalen.

Op mijnbouwgebied is het meer de individueele energie, dan het individueel kapitaal, dat op den voorgrond treedt, zoodat wij zonder de geldelijke offers, door ondernemende mannen in dit opzicht gebracht, gering te schatten, deze bij de groote bedragen der in deze kolonie arbeidende kapitalen, gevoegelijk meenen te mogen voorbijgaan.

Op industrieel gebied is ook het maatschappelijk kapitaal karig vertegenwoordigd in deze kolonie, en uit een lijstje in de Jaarcijfers van 1904 betreffende deze kolonie valt op te maken, dat de industrieele ondernemingen zich bepalen tot 78 ijs- en mineraalwaterfabrieken, 50 zeepfabrieken, 6 arakstokerijen, 13 houtzaagmolens en 106 rijstpellerijen, in totaal dus 253 ondernemingen, waarvan we hier de door 97 maatschappijen geëxploiteerde en een zeker percentage voor het chineesch kapitaal aftrekken, echter nog een respectabel aantal overblijft, waarin het particulier nederlandsch kapitaal werkzaam is, terwijl dit zich ook in het klein-bedrijf niet onbetuigd laat.

Ook in die takken van bedrijf, die wij onder diverse samenvatten, als apotheken, drukkerijen, hotels, enzoovoort, kan men ontwaren, dat het individueel kapitaal het aandeel van het maatschappelijk kapitaal zoo niet overtreft dan toch zeer nabij komt.

Last not least zij melding gemaakt van de, niet in onbelangrijken getale in deze kolonie aanwezige makelaars-, advocaten- en procureurs-kantoren, die wanneer wij de waarde ook niet in cijfers kunnen brengen, toch niet als bron van menig aanzienlijk nederlandsch kapitaal in dit verband over het hoofd mogen worden gezien.

Wat de westindische koloniën aangaat, zij ook hier weder slechts kortelijks er op gewezen, dat van de ruim 90 cultuur-ondernemingen in Suriname, slechts een derde, van de verschillende plantages op Curaçao naar wij meenen geen enkele zich in handen eener maatschappij bevindt, terwijl het in ons vorig nummer geciteerde Handboek reeds een statig lijstje geeft van de voornaamste handelsfirma's enz. te Paramaribo en op Curaçao.

Wie nu verwacht mocht hebben dat we ook omtrent het individueel nederlandsch kapitaal bepaalde cijfers zouden verschaffen, hebben we in het vorenstaande moeten teleurstellen, maar ons en zeker ook voor den aandachtigen lezer moet het vast staan, dat wij niet te veel zeiden, toen wij het individueel kapitaal naast de 900 millioenen der maatschappelijke kapitalen voor onze koloniën een geenszins te miskennen factor heeten.

Moet het nu, wanneer zulk een reusachtig bedrag aan nederlandsch kapitaal in koloniale ondernemingen is gestoken, geen verwondering baren, dat het nederlandsche volk, waar het een zoo rechtstreeksch eigenbelang in de welvaart der koloniën betrokken ziet, niet meerdere aandacht schenkt aan die welvaart.

De massa ziet door misleiding en volksvergiftiging op koloniaal gebied bedrogen, in die ondernemingen slechts het belang van het in onze dagen zoo dikwerf te pas en te onpas — het laatste vooral — verguisd kapitaal, maar vergeet, dat het succes dier overzeesche ondernemingen hier menigen schoorsteen doet rooken, die anders geen vonkje zou zien, vergeet dat dezelfden, die het kapitaal in de koloniën op alle mogelijke manieren den voet dwars trachten te zetten, de werkzaamheid van dat, door hen afgestooten kapitaal, voor de ontwikkeling dier landen een noodzakelijken factor noemen.

Men vraagt zich af, hoe het mogelijk is, waar toch zooveel reeds door het nederlandsch kapitaal in de koloniën is gewrocht, en veelal met succes, thans nu daar nieuwe velden, nieuwe wegen zich openen, de belangstelling van dat kapitaal verflauwt, en in dikwerf gewaagde buitenlandsche ondernemingen plaatsing zoekt?

Men trekt niet wat men afstoot.

Moge de kentering spoedig komen, die aan het kapitaal onder aan de omstandigheden, waaronder het in een nieuw land heeft te werken, aanpassende voorwaarden, een streng maar rechtvaardig toezicht, den kolonialen arbeid in nieuwe streken zal mogelijk maken, de stemmen zal doen verstommen van hen, die in schoonschijnende praatjes slechts partijbelangen en dilettanten-theorietjes dienen en de ontwikkeling van geheele landstreken tegenhouden, waar zooveel nuttige arbeid nog het nederlandsche volk en zijne kapitalen wacht.

Pers-kroniek.

INHOUD: *Prijscourant-stelsel of waarde wet? — een indisch douane-ambtenaar in* Het Vaderland *over het wetsontwerp tot herziening der indische tariefwet.* — Justus *in* De Avondpost *over de wetsontwerpen tot erkenning der rechtspersoonlijkheid in Nederlandsch-Indië.* — *Een indisch ambtenaar over „het Recht in Nederlandsch-Indië in* De Controleur.

„Een indisch douane-ambtenaar" maakt in het Vaderland eenige opmerkingen over het wetsontwerp tot herziening der indische tariefwet. Hij is tegen een invoering in Indië van bepalingen in den geest van de Hollandsche waardewet en vóór handhaving van het vigeerend prijscouranten-stelsel.

„Wat wordt, vraagt hij, onder het prijscourantenstelsel verstaan?

„Driemaandelijks" — zoo luidt alinea 1 van artikel 19 der ordonnantie van 1 Oct. 1882 (Staatsblad no. 240) — „stelt de Directeur van Financiën, na raadpleging der binnen het tolgebied gevestigde Kamers van Koophandel en Nijverheid, ter berekening van het in- of uitvoerrecht, een prijscourant vast van de goederen der artikelen, welke hem voorkomen te kunnen worden gewaardeerd naar de maat, het gewicht of den maatstaf van verkoop volgens handelsgebruik."

De prijscourant is, zooals zal worden uiteengezet, niet in het geheele tolgebied bindend.

De havens in Nederlandsch-Indië worden verdeeld in groote en kleine havens. In de groote havens (Batavia, Semarang, Soerabaja, Padang, Belawan, Makasser, Menado en Cheribon) is van toepassing het aan bovenbedoelde ordonnantie gehecht Reglement A; aldaar geldt, volgens dat Reglement, het stelsel van eigen aangifte; aldaar moet de importeur van goederen de waarde daarvan zelf aangeven. Is die waarde vermeld in de prijscourant, dan moet voor die goederen door den importeur die prijscouranten-waarde worden aangegeven.

In kleine havens (pl. m. 160 in getal) echter geldt, ingevolge het mede aan voormelde ordonnantie gehecht Reglement B, het stelsel van eigen aangifte niet; aldaar wordt de waarde der ten invoer aangegeven goederen bepaald door den ontvanger der tolrechten. Bij de bepaling der waarde nu moet door dien ambtenaar de prijscourant als leiddraad worden genomen. De prijscourant is voor de ambtenaren op de kleine plaatsen een waardevol, wij zouden haast willen schrijven onmisbaar, hulpmiddel geworden bij de taxatie van de waarde van vele ten invoer aangegeven goederen. In welken zin er ook worde beslist, dit staat o. i. vast, dat aan die ambtenaren, die zich op de kleine plaatsen niet op de hoogte kunnen stellen van den loop, welken de goederenprijzen nemen, een leiddraad als bovenbedoeld niet mag worden ontnomen. Bij het ontbreken van zulk een leiddraad zou veel van wat den Lande toekomt in de zakken van de importeurs blijven. En invoering van het eigen aangifte-stelsel in die kleine havens is niet wel mogelijk. Het zou ons te ver voeren hierop verder door te gaan. Belangstellenden verwijzen wij ter zake naar de in de Javasche Courant van 8 Maart 1881 opgenomen Memorie van Toelichting op de ordonnantie van 1 October 1882 (Staatsblad no. 240) van de hand van het toenmalig lid in den Raad van Nederlandsch-Indië J. P. Sprenger van Eyk.

De vraag is dus nu slechts of het mogelijk is in de groote havens de, mede op het eigen aangifte-stelsel steunende, waardewet in te voeren. O. i. zal dit blijken niet mogelijk te zijn. Die wet staat te hoog voor Indië.

Welke waarborgen bezit Nederland niet om die wet tot haar recht te doen komen!

Een goed onderlegd ambtenaarspersoneel, tal van personen, uit wie gemakkelijk een keuze kan worden gedaan tot vorming van commissies van beoordeeling en van den Raad van Beroep en last not least vele personen, die tot experts kunnen worden benoemd.

En Indië? Nemen wij aan dat het gehalte der Indische douane-ambtenaren geen beletsel zal opleveren tot invoering van de waardewet in de groote havens, dan toch nog zullen die ambtenaren, naar ons oordeel, niet met die vrucht kunnen werkzaam zijn als hun collega's in Holland. Wij gelooven nl. niet dat in Indië de hand zal kunnen worden gelegd op personen, die als experts dienst zouden kunnen doen. En al zouden personen kunnen worden gevonden, die op de hoogte zijn van de waarde van Europeesche, Australische en Amerikaansche artikelen, dan zou men nog niet geheel geholpen zijn. Want behalve die artikelen worden in Indië Japansche, Siamsche, Bengaalsche en Chineesche goederen ingevoerd. En met de waarde van tal dier goederen, zijn behalve de importeurs daarvan slechts heel weinigen bekend (men denke aan Chineesche medicijnen en lekkernijen).

Doch laten wij aannemen dat het niet moeilijk is personen te vinden op de hoogte van de prijzen dier Oostersche handelsgoederen, hoeveel experts zou men niet op elk der groote havens moeten aanstellen. Op elk der groote havens schrijven wij, want het behoeft geen betoog dat experts te Batavia niet kunnen worden opgeroepen naar Belawan of Padang, experts te Soerabaja naar Menado.

Commissies van beoordeeling bezit Indië reeds nu. Maar zou het mogelijk zijn een Raad van Beroep in het leven te roepen, zooals in Nederland bestaat? Wij meenen die vraag ontkennend te moeten beantwoorden."

„Thans nog, vervolgt de indische douane-ambtenaar, een enkel woord over de kosten, welke het gevolg van de invoering van de waardewet in Indië — gesteld dat dit mogelijk is — zullen zijn.

In de eerste plaats zal het aantal ambtenaren aanzienlijk behooren te worden uitgebreid. De behandeling van invoerpassen, thans door de raadpleging van de prijscourant zeer vergemakkelijkt, zal noodwendig meer tijd vereischen. Wil men stagnatie voorkomen, dan zal aan de noodzakelijkheid tot uitbreiding van het korps douane-ambtenaren niet kunnen worden ontkomen. In de tweede plaats zullen de aan experts toe te kennen vergoedingen, naar wij voorzien, hoog zijn. Voorts zullen aan de leden van den Raad van Beroep presentiegelden moeten worden toegekend.

Of al die kosten zullen kunnen worden bestreden uit de meerdere rechtenopbrengst valt niet met zekerheid te zeggen.

„Op grond van het bovenstaande, gelooven wij, zoo besluit de schrijver, niet dat het aanbeveling verdient het tegenwoordige prijscouranten-stelsel los te laten. De inrichting en vaststelling van de prijscourant, waaraan gebreken kleven, zullen echter grondig behooren te worden herzien."

* * *

„Justus" geeft in de Avondpost zijn ingenomenheid te kennen met de wetsontwerpen tot erkenning der rechtspersoonlijkheid in Nederlandsch-Indië. Na een historisch overzicht te hebben gegeven van hetgeen reeds door vorige regeeringen ten deze was beraamd, zegt hij:

„Met de indiening der voorstellen-Fock wordt aan een lang en door velen gekoesterd verlangen voldaan. Van vele zijden, en daaronder van zeer bevoegde en gezaghebbende, is de laatste jaren bij herhaling en vaak met klem aangetoond, dat, wat nu voorgesteld wordt, het aangewezen middel is om Indië er bovenop te brengen. Maar de Regeering denkt er eerder en beter te komen door allerlei kunst- en vliegwerk, bedierf met haar lapmiddelen den toestand van jaar tot jaar, tot zij zoodanig in de impassie geraakte, dat zij den reeds lang bekenden uitweg nu eindelijk wel inslaan moet. Goede raad is duur, zegt men, maar menigmaal aanvaardt men hem niet eens gratis. Hier kan weer gezegd worden, wat voor menig ander geval geldt, dat eerst de nood aan den man gekomen moet zijn, voor men zijn toevlucht gaat nemen tot het, door de noodzakelijkheid geboden middel.

En in Indië is 't water ons nu al zoo zoetjes aan tot aan de lippen gestegen. Onze financieele onmacht belemmerde er al jarenlang allen vooruitgang, op welk gebied ook, en deed den, toch al enormen, achterstand dermate aangroeien, dat we onze koloniale taak nauwelijks meer kunnen overzien. Eerst was het de zorg voor het „batig slot", het streven, om het welzijn van Indië slechts te bevorderen voor zoover de welvaart van Nederland dit gedoogde, (om met van Hoëvell te spreken), en daarna de wrekende Nemesis, in den vorm van verlammend permanent geldgebrek, die dien achterstand veroorzaakten en de tegenwoordige crisis naar de kolonie brachten.

Onder den indruk van steeds terugkeerende tekorten op de Indische rekeningen was de laatste jaren geheel ons financieel beleid gericht op het streven naar sluitende begrootingen alias bezuinigingen à outrance. De Indische schatkist kan geen buitengewone uitgaven van eenige beteekenis meer lijden, zoodat, ingevolge harer kleine financieele politiek, de Regeering zich wel beperken moest tot de voorziening in

de noodzakelijkste of allernoodzakelijkste behoeften des lands. Men vergat, dat het in gang houden, zonder meer, der regeeringsmachine, het handhaven, zooveel doenlijk, van orde en rust, kortom, de zorg voor de meest bindende verplichtingen jegens de staatshuishouding, beslist tot den stelligen achteruitgang en, op den duur, den wissen ondergang des lands leiden moest. Een mensch kan van brood alleen niet leven, maar evenmin kan een land bestaan, veel minder tieren en bloeien bij bloote voorziening in zijn noodzakelijkste of allernoodzakelijkste behoeften. Dat wij getracht hebben in Indië er te komen door het in toepassing brengen eener valsche stelling, komt zich nu aan ons wreken, jammer alleen maar, dat de inlander daarvan het ergste de dupe geworden is!

Die kleine politiek — bij allerlei tegenslagen dan nog, als veepest en crisis in de gouvernementscultures — bracht van zelf ook mede, dat alle buitengewone uitgaven, en daaronder schattenverslindende als de bekostiging van den Atjeh-oorlog, aanleg van dure irrigatie-werken, e. d. uit de gewone middelen werden bestreden, iets wat er zeer toe bijgedragen heeft om den boel te doen spaak loopen, al ontkent de Regeering natuurlijk, dat het reeds zóó ver gekomen zou zijn. Maar zij erkent dan nu ten minste, stilzwijgend, dat er met een dergelijk financieel beleid geen sprake kan zijn van redres, veel minder nog van een krachtig voorwaarts streven. Daartoe zijn honderden millioenen noodig, die langs den gewonen, fiscalen weg niet meer te vinden zijn. Belastingen in geld en arbeid belemmeren nu reeds in hooge mate de ontwikkeling van de economische krachten der inlandsche bevolking, en verzwaring daarvan tot steun van den fiscus zou dus gelijk staan met het spannen der paarden achter den wagen.

Men heeft slechts even de eindcijfers der Indische begrooting over de laatste jaren na te slaan, om eenig denkbeeld te krijgen van de treurige gevolgen onzer financieele politiek. Van 1891 tot en met 1905 beliepen de tekorten op die begrootingen gezamenlijk 132 millioen gulden (dat voor 1906 werd voorloopig alweer op 12 millioen geraamd). Met uitzondering der jaren 1893 en 1900, gaf dat tijdvak slechts deficitten, wel eens stijgende tot 18 millioen.

Gaan we, zoo vervolgt hij, bovendien enkele der voornaamste bronnen van inkomsten na, dan geven die eindcijfers voor de naaste toekomst nog heel wat te denken. Zoo steunen de aanvankelijk gunstige uitkomsten der begrooting voor 1907 grootendeels op een geraamde tinopbrengst van 22 millioen. 't Behoeft dus geen betoog hoe wisselvallig en, als begrootingspost onbetrouwbaar, deze bate is. Dit blijkt hieruit, dat b.v. in het tijdvak 1893—'98 de totale winsten uit het Banka- en Billitontin hoogstens 4 millioen gulden 's jaars bedroegen. Uit de opiumpacht en de opiumregie werd thans op een bate van 20 millioen gerekend. Dat reeds over weinige jaren dit fiscaal middel geheel uit den tijd zal zijn, en ook door de Indische Regeering niet meer gehandhaafd zal kunnen worden, laat geen twijfel meer over. De opbrengsten uit de koffiecultuur zullen eveneens als bron van staatsinkomsten verloren gaan. Die opbrengsten zijn van b.v. 73 millioen in 1877 reeds tot 5½ millioen gedaald op de begrooting voor 1907. Zoo verdwijnen ook deze zoete winsten.

Te verwachten is het dus, dat de toekomst der Indische geldmiddelen in de naaste toekomst heel wat bedenkelijker worden zal, zoo de Regeering in haar financieel beleid niet spoedig overstag gaat.

Het voorbeeld van andere koloniën, waar men 't anders begrijpt, had ons beter kunnen leeren. Zoo b.v. West-Australië, waarvan wij in een schets van den heer Kielstra in „Onze Eeuw" van Oct. 1901 opgeteekend vinden, dat het de laatste tien jaren, met een bevolking van 170.000 zielen een schuld van circa tien millioen pond sterling aanging tot ontwikkeling van de hulpbronnen van het rijke land.

En volgens Louis Vigoureux — in zijn boek „l'Evolution sociale en Australasie" — bedroeg de staatsschuld der Australische federatie, aangegaan voor productieve werken, voor enkele jaren reeds 246 millioen pond sterling.

Trouwens, Nederland had zich kunnen spiegelen aan eigen bedrijf. Het heeft zich niet ontzien, eveneens zware schulden aan te gaan voor werken van algemeen nut. En dit zou ook het middel moeten geworden zijn om het, door onttrekking van zoovele levenssappen verzwakte Indië, weder op krachten te helpen, nadat het moederland den eisch tot restitutie van het te veel genotene uit de Indische geldmiddelen had teruggewezen en de kolonie met hare vorderingen op het moederland zitten liet.

Dat de Regeering thans een poging aanwendt, de fout alsnog te herstellen, zoo concludeert Justus, verdient allen lof."

* * *

In De Controleur een zeer vooruitstrevend artikel over „Het recht in Nederlandsch-Indië". De ambtenaar, die hier aan het woord is, behoort blijkbaar tot de zeer geavanceerden.

„Gedurende mijn veeljarige ambtenaarsloopbaan, schrijft hij, in Ned.-Indië, moest ik zeer dikwijls ondervinden hoe verward, onvolledig en onduidelijk de nu reeds ruim zestig jaren daar vigeerende wetgeving is. Ze wemelt van misstanden en van wondeplekken, die reeds lang rotten, omdat er geen bekwame heelmeesters zijn. Kwakzalvers zijn er in overvloed, maar meesters van het recht schijnen er niet meer te bestaan. Trouwens, er bestaat geen enkele inrichting waar zij gekweekt worden, al heeft Nederland eenige universiteiten, waar men den hoogsten graad in de rechten behalen kan. Maar verkrijgen of bezitten is lang niet hetzelfde. Hieraan voorzeker, moet het toegeschreven worden, dat van de vele rechtskundigen, of die daarvoor doorgaan, nog niet één lust en roeping gevoeld heeft, zijn krachten en juridische kennis aan te wenden om te trachten verbetering te brengen in den chaos waarin de wetgeving op zooveel plaatsen verkeert."

Het is echter de vraag, zegt hij, of de justiciabelen nog langer de dupe moeten blijven van deze ongezonden toestanden én wat betreft de gebrekkige opleiding én wat betreft de slechte rechtsbedeeling.

„Het is waar, de nog niet lang geleden plaats gehad hebbende rechterlijke reorganisatie kàn aan rechtzoekenden bij de raden van justitie ten goede komen, omdat het nu mogelijk is, dat de leden daarvan langer dan voorheen als zoodanig in functie blijven en bijgevolg dus meerdere routine kunnen verkrijgen, maar de inlandsche rechtbanken, veelmaals voorgezeten door te jonge en bij gevolg onervaren voorzitters, zullen nog lang de nadeelige gevolgen ondervinden van hun gebrekkige en absoluut onvoldoende opleiding.

Ook zal wel toegegeven worden, dat rechters, d. w. z. zij, die het wel en wee hunner medemenschen in handen, ja, over hun dood en leven te beschikken hebben, niet langer op de bestaande wijze benoemd moesten worden. Het volk zou daarin mede hebben te spreken. Eerst dàn zou de meeste zekerheid bestaan van beoordeeld of veroordeeld te worden door rechters, die algemeen vertrouwen bezaten, wat nu volstrekt niet het geval is. Evenzoo als in Nederland de predikanten gekozen worden door de gemeente, de volksvertegenwoordigers door de stemgerechtigden uit het volk, evenzoo, ja met véél meer recht, behooren de rechters op gelijke wijze uitverkoren te worden. Het beroep van rechter moest een onderscheiding zijn en niet bereikbaar voor den eerste den beste, omdat hij in het bezit is van het bewijs van een afgelegd examen in de rechten. Een meester in de rechten, die daarom, gelijk gezegd, nog geen meester vàn het recht en ook mensch is in de edelste beteekenis van het woord, moest niet mogen recht spreken louter om daardoor een bestaan te hebben."

Hoe zal het dan moeten worden?

„Rechter zijn, zegt de oud-indisch ambtenaar, zou nooit een beroep- of een bestaansmiddel mogen kunnen wezen. 't Klinkt als een satire!

Rechters moeten geroepen, gekozen worden door het volk, uit dezulken, die niet alleen uitblinken in de rechtswetenschap, maar ook uitblinken in de physiologie, psychiatrie en psychologie enz. en, na getoond te hebben zelf in alle goede opzichten mensch te zijn, bijgevolg op een vertrouwen inboezemend karakter kunnen bogen. Zij, die een zedeloos leven leiden, — waaronder wel in de eerste plaats te verstaan zijn degenen, die in concubinaat leven, moesten geweerd; c.q. ontzet worden uit hun ambt wegens wangedrag en onwaardigheid. In Nederland zou zoo iets niet gedoogd worden bij een lid van de rechterlijke macht. In Indië kijkt men zelfs bij een rechtskundigen voorzitter zoo nauw niet, als men maar protectie heeft en een geëerden naam draagt. Zóó iemand spreekt recht, zelfs in huwelijksquaesties. For shame!.

Nog veel water zal door den Oceaan moeten stroomen eer aan dezen contagieusen toestand een einde zal komen, maar gebeuren zàl het, al zou het niet eerder zijn dan wanneer het volk eenmaal tot het besef zal zijn gekomen, dat zoowel de hoogsten als de geringsten onder de menschen, patriciërs (sic) en plebejers, ontwikkelden en onontwikkelden, als mensch en als burger van den Staat, gelijke rechten bezitten. Regeeringen zullen omver geworpen worden, en zij, die het volk zoolang onmondig hielden, verdrukt, getiranniseerd en geëxploiteerd hebben, zullen ter verantwoording worden geroepen en geoordeeld door datzelfde volk.

Dan zal ook het volk zijn aandeel komen vragen in alles wat het aanbelangt en zich niet langer laten „rechten" door lieden, die, geheel onvoldoende daarvoor onderlegd, slechts kennend hun klassebelang en benoemd volgens hun nummer op de ranglijst, rechter zijn voor loon. Dan zal er tevens een einde komen aan het willekeurig en noodeloos, soms twee jaren lang, preventief gevangen houden van onschuldigen, zoo mede van repressieve handelingen, niet alleen van onbekwame, maar ook van plicht verzuimende en onzedelijk levende rechters; aan daden van willekeur en onrecht, aan misbruiken, waarop zelfs bij de behandeling der begrooting voor het jaar 1902 door volksvertegenwoordigers in de Tweede Kamer der Staten-Generaal, de aandacht van den minister van Koloniën gevestigd werd. Of die plaats gehad hebbende interpellatie baten zal, geloove wie het wil, maar het pleit voor de waarheid dat het misbruik reeds zóó diep wortel geschoten heeft, zóó veelvuldig al geconstateerd is, dat het eindelijk aanklagers vond in de Tweede Kamer, in leden met veel durf. Zeker! er zijn nog wel bekwame, eerlijke en onpartijdige rechters, maar geen andere dan zulken ook moeten wij hebben. Een enkele maal wordt er wel een, die het wat al te bont maakt, uit zijn ambt ontzet, maar ook de onzedelijken, dus

ook zij, die in wilden echt leven, en de ongeschikten moeten er uit, even als elk ander ambtenaar, die ongeschikt voor zijn taak blijkt, uit zijn betrekking ontslagen wordt.

Begaat een rechterlijk ambtenaar daarentegen een misslag ten préjudice van zijn evenmensch, voortspruitende uit onbekwaamheid voor het door hem bekleede ambt, dan wordt het door zijn superieuren, die immers ook wel eens kunnen dwalen, euphemistisch een rechterlijke dwaling genoemd. Maar niettemin blijft de onbekwame in zijn ambt van edelachtbaren rechtspreker gehandhaafd, hooger stijgende steeds op de ambtelijke ladder, om door rechterlijke dwalingen nog meer ongelukkigen tot slachtoffers te maken. In Indië noemt men dit: „Onvertogen rechtsbedeeling."

Oost-Indische Berichten.

Van het Jaarverslag der Vereeniging **Djocdjaasche Kunstnijverheid**, die ook met Boeatan in verbinding staat, nemen wij uit de Ind. bladen het volgende over:

Met het kapitaal van *f* 3000 werd tot Juni gewerkt, toen bleek uitbreiding van de inventaris noodig en werd opnieuw een bedrag van *f* 1000 beschikbaar gesteld, welke som echter niet geheel gebruikt werd.

Op ultimo December sloot de afrekening als volgt:

Aan renteloos voorschot genoten *f* 38.00; aan waarde goederen inventaris *f* 4215.60.

Omgezet werd:

Aan uitbetaalde werkloonen, *f* 12383.12; aan verkochte voorwerpen geïnd *f* 12207.10, of gemiddeld *f* 1031.93 en *f* 1017.26 per maand.

Voor europeesche en inlandsche hulp, locaalhuur, administratie, verlichting enz. was uitgetrokken een bedrag van *f* 100 per maand. Na afschrijving van afgekeurde of minderwaardige voorwerpen restte een winst-cijfer van *f* 91.40.

Uit vorenstaande blijkt: eerstens dat de Javaan zeer artistiek is aangelegd. Tweedens, dat indien Europeanen zich de moeite willen geven en er den tijd voor over hebben om de voorwerpen voor hen te verkoopen en te verbreiden, zij een groot succes kunnen behalen, zelfs met een betrekkelijk klein kapitaal. Het spreekt wel van zelf dat dit laatste geen regel is; wellicht droegen in dit geval verschillende gunstige omstandigheden er toe bij om dezen uitslag te bewerken en misschien zou men elders met het kleine bedrag weinig kunnen uitvoeren.

Maar nu deze proeve zoo goed gelukt, en men de bewijzen voorhanden heeft, hoe dankbaar werk het is om den Javaan in zijn arbeid te hulp te komen; nu men ziet, hoezeer die hulp bijdraagt tot meerdere welvaart van verscheidenen hunner, zal de regeering ongetwijfeld het hare doen, waar de pogingen om de Javaansche Kunstnijverheid te bevorderen enkel stuiten op gebrek aan eenig kapitaal.

Bovendien is het, afgezien van de bevordering der welvaart van den Inlander, zeer gewenscht dat inrichtingen als „Kunstarbeid" zooveel mogelijk steun erlangen, daar zij zeer veel bijdragen tot bevordering van het vreemdelingen-verkeer.

Bij de installatie in December 1905 werd een vreemdelingenboek aangelegd, waarin zooveel mogelijk allen hun naam en adres schrijven die buiten de residentie wonen. Het is een zeer heterogeen gezelschap, dat in den loop van dit jaar heeft ingeschreven, er zijn bezoekers uit alle landen en van alle natiën vertegenwoordigd. De Prins van Reuss, de Fransche Consul van Saigon, Amerikaansche dames, een gegageerd militair die zijne moeder een naaidoos van gesneden hout mee thuis wilde brengen. Russen, Duitschers, Engelschen, staan in bonte rij in het boek opgeteekend.

Het is geen gemakkelijk werk, het vooruitbrengen van den inlander. Het is tijdroovend en men wordt er niet rijk bij.

Maar het is dankbaar werk en het geeft voldoening te zien hoe de werklieden bij den dag vooruitgaan en hoe zij er zelf gaandeweg pleizier in krijgen om mooier werk af te leveren.

Men probeere slechts. Gaarne is de directrice, mevr. ter Horst—de Boer, bereid meer uitvoerige inlichtingen omtrent de werkwijze enz. te geven.

Hoog bezoek. Gisteravond, zoo lezen wij in het Soer. Hbld. van Dinsdag, is te Soerabaja van Sjanghai aangekomen het stoomschip „Birma" van de Oostaziatische Stoomvaartmaatschappij te Kopenhagen, met aan boord de prinsen Waldemar van Denemarken en George van Griekenland, en verder leden van het bestuur der Oostaziatische Stoomvaartmaatschappij o.a. de directeur Andersen, verder de chef van de „Landmansbanken" te Kopenhagen, Gluckstadt, en anderen. Een viertal Deensche dames behooren tot het gezelschap, dat met 25 saluutschoten werd begroet.

Dinsdag-morgen begaven zich in een stoombarkas van de marine aan boord de agent der genoemde stoomvaartmaatschappij, G. Pande, de bekende geneesheer, dr. Koefoed (een Deen), en de deensche vice-consul Janzen, met dames. Zij complimenteerden het hooge gezelschap en werden allercharmantst ontvangen.

Om tien uur begaven de hooge gasten zich aan den wal en reden naar het hotel Simpang, waar zij hun intrek nemen.

Den volgenden dag zouden zij per auto naar het verblijf van dr. Koefoed op Tretes gaan. Hier zullen zij de tropische natuur bewonderen en vervolgens het middagmaal gebruiken. In den namiddag wordt de terugtocht naar Soerabaja aanvaard. Des avonds zal het gezelschap bij Hellendoorn door de te Soerabaja woonachtige Deenen een luisterrijk diner worden aangeboden.

Donderdag-morgen zou waarschijnlijk het vertrek van Soerabaja plaats hebben en zou de „Birma" **naar Semarang verder stoomen.**

Ter navolging. Een administrateur, die wat voor zijne ondergeschikten over heeft, is de heer Nash, beheerder der s.f. Soedhono, halte Geneng (Madioen). Voor uitspanning van het personeel heeft hij een leesgezelschap gevormd, met een belangrijk maandelijksch subsidie zijnerzijds. Tegen betaling van een onbelangrijke contributie krijgen de leden op Soedhono een massa moois, waarvoor men bij andere leesgezelschappen minstens het dubbele zou moeten offeren. (Soer. Hbld.)

Aaneensluiting. Ook onder de geëmployeerden van het Marine Etablissement alhier openbaart zich een streven naar aaneensluiting, meldt het Soer. Hbld. Vrijdag-avond werd in het gebouw van de societeit de Eendracht een bijeenkomst gehouden met het doel te geraken tot een vereeniging van genoemd etablissement. Ongeveer dertig belanghebbenden waren opgekomen. Over de stichting van een vakvereeniging werd men het eens; tot president werd verkozen de heer J. de Bas, hoofdopziener voor het vak van scheepsbouw.

Te kort in 's lands kas te Bangkalan. Bij de inspectie van de kas van den algemeenen ontvanger te Bangkalan is door den ass.-resident een tekort van circa *f* 7000 geconstateerd, meldt de Nieuwe Soer. Crt.

Onmiddellijk is eene commissie benoemd tot opname van de kas, bestaande uit den controleur en den klerk op het ass.-residentiekantoor, terwijl mededeeling is gedaan van het droevig feit aan den inspecteur van financiën te Soerabaja.

De geldteller en de schrijver, beiden inlanders, van het ontvangerskantoor, zijn bij den Regent aangehouden.

Het blad verneemt dat de geldteller, die een tractement geniet van *f* 25 per maand, weelderig leeft en veel speelt, terwijl hij een drietal vrouwen heeft.

Is dat wellicht een aanwijzing? Verder dat de ontvanger op dezen man vertrouwde, hoewel hij eenige malen gewaarschuwd werd.

Een anoniem schrijven bij den controleur ingekomen moet de aanleidende oorzaak zijn geweest van het nauwkeurig onderzoek.

Wie behoort te worden veroordeeld? De Kabar Perniagaän schrijft:

Zooals onze lezers weten, heeft de Raad van Justitie te Batavia rechtsingang tegen onzen Redacteur verleend en zelfs reeds den rechtsdag bepaald op 11 Maart 1907. Op aanklacht van den schout de Poortere te Bandoeng zijn wij beschuldigd van hem in een verspreid drukwerk te hebben belasterd, waardoor, indien het waar was wat wij van hem zeiden, de Poortere zou kunnen worden vervolgd, enz. enz.

Wij zijn indertijd naar Bandoeng gegaan, omdat wij verscheidene brieven hadden ontvangen van personen, die alle klachten tegen de politie aldaar hadden. Gedurende ons zevendaagsch verblijf aldaar kregen wij de overtuiging, dat al die klachten juist waren, waarom wij door middel van ons blad het geknoei van de politie te Bandoeng openbaar maakten en tevens der Regeering daarvan mededeeling deden.

Eenigen tijd later diende de schout de Poortere een aanklacht tegen ons in, met het gevolg dat wij **door de Justitie worden vervolgd wegens hoon en laster.**

Daar het bestaande drukpersreglement niet toestaat dat wij het bewijs leverden van de juistheid van hetgeen wij schreven, bestaat er veel kans dat wij veroordeeld zullen worden!

Maar wat wil nu het geval? de Preanger Bode maakt thans melding van een aanklacht tegen den schout de Poortere; dat hij van Bandoeng is verwijderd, dat de Officier van Justitie, Mr. Duparc, de zaak onderzoekt enz. enz., zoodat het toch waar kan zijn hetgeen wij vroeger over dien schout schreven.

En nu vragen wij: als het waar blijkt wat wij van den schout de Poortere hadden gezegd, wordt dan op diens aanklacht tegen ons nog acht geslagen?

Is het rechtvaardig dat een redacteur, wegens de slechte bepalingen van het drukpersreglement, veroordeeld wordt, en zulks op een aanklacht van een knoeier en knevelaar of van een misdadiger?

Tot zoover de Kabar Perniagaän. **Hierop laat het Ind. Nws. van den Dag volgen:**

Het is een bizonder sterk staaltje van de absurditeit der wettelijke bepalingen op den „laster" hier te lande, dit geval.

En daarom vestigen wij er maar weer eens de aandacht op.

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXV.

Brief van Maleen aan Rainer.

Je schreef over heimwee, dat je op den Kerstavond overvallen was. — Lieve Rainer, ik heb heimwee naar het zonnige zuiden alle drie honderd vijf en zestig dagen van het jaar?

Je zoudt een plantage willen aanleggen?

Beproef het toch maar eens, in het klein! Ik denk, dat wij lang geduld zouden moeten hebben, als wij op de millionairs wilden wachten. Die zitten gewoonlijk honderdvoudig geketend aan het land hier. Wij, die met hart voor de koloniën begaafd zijn, moeten voorgaan, en tot navolging opwekken

Van mijn mans vermogen heb ik na verkoop der plantage en afbetaling der schulden bijna honderdduizend mark overgehouden. Half zooveel erven wij later van grootmama. Als ik zooveel terzijde leg, dat ik genoeg heb om te leven, dan kan ik je tot aanleg en exploitatie van een kleine plantage veertig of vijftigduizend mark geven.

Nietwaar? Laat ons niet te veel bezwaren maken. Wie waagt, wint — of verliest; om het even. Ook het verlies brengt een winst met zich aan ervaring, en het geheel kan door experimenten niet anders dan bevorderd worden. Iedere bebouwde spanne gronds draagt toch ook haar bescheiden deel bij tot de verheffing van het land. Wij zullen dan in elk geval op die oude vrouw gelijken, die om zooveel zij kon aan het groote werk van een domkerk mede te helpen, dagelijks aan de paarden, die de steenen aansleepten, wat hooi bracht.

Je ridderorde heb je intusschen gekregen. Je commandant heeft het mij zelf geschreven en spreekt in zijn brief zoo mooi over je, dat hij mijn hart er door heeft gewonnen. Wezenlijk, hij moet een beminnelijk en goed mensch zijn.

Maar als vrouw kan ik niet recht begrijpen, hoe je zooveel gewicht hecht aan dat lintje. Onderscheiding en verdienste dekken elkander immers niet? Veel trotscher dan op een dozijn ridderorden mag je zijn op den naam, dien je gemaakt hebt, mijn Rainer!

Zou Krome nu binnenkort jelui gouverneur worden?

Adieu, liefste Rainer. Grootmama heeft zes paar wollen sokken voor je gebreid, en al haar liefde bij de wol ingebreid, laat zij je zeggen. Zij wil ze aan Rüdiger meegeven, die, voordat zijn verlof om is, een paar dagen hier komt. Over een jaar zullen ze misschien wel in je bezit zijn.

Je Maleen.

Krome aan Maleen.

Kario, Shepherds Hotel.

Hooggeachte Mevrouw,

In Embe-tsa-Dodo vernam ik voor het eerst, het smartelijk verlies, dat U nu reeds twee en een half jaar geleden getroffen heeft. Het zij mij vergund, U nog heden mijn oprechte deelneming te betuigen. Dietlas was mij een waar vriend. Het was een man, op wien men zich verlaten kon, en zoo vindt men er niet vele. Ik heb George Dietlas zeer hoog geschat en weet, dat U veel in hem verloren heeft.

Toen ik de laatste maal het voorrecht had, U te zien, was U afgemat en bleek van de koorts. Het is mij een weldadige gedachte, U thans in krachtige, Duitsche boschlucht te weten, ver van de mephistische uitwasemingen van gindsche palmenkust.

Ik zal mij veroorloven, op mijn reis naar Berlijn, U in Eybendorp te komen bezoeken, om mij persoonlijk van Uw welstand op de hoogte te stellen.

Mijn eigen wedervaren zal U in breede trekken reeds bekend zijn. Is het niet, of jaloersche goden steeds op het laatste oogenblik mij de zege ontrukken? Maar ik ben altijd nog mijzelf, en denk de afgunst der goden te trotseeren.

„Het huis is vernield,
Edoch het heeft geen nood . . ."

Niet waar? Wij bouwen het eenvoudig van voren aan en des te schooner weer op.

Als altijd Uwe toegenegene

Ralf Krome.

Zij had gebeefd en geweend, terwijl zij dezen brief in handen hield. Niet om den inhoud, die kort was en koel, bijna nietszeggend; maar dien zij ook niet anders verwacht had. Niet de inhoud van den brief had haar ontroerd, maar het feit, dat zij dit veelgeliefd schrift na zoo langen tijd weer voor oogen had, terwijl zij reeds had opgehouden te hopen, dat dit ooit zou gebeuren.

Hij was langen tijd dood geweest — iedereen had den verdwenen man dood gewaand —, geruchten dat hij vermoord was, hadden nu en dan Duitschland bereikt, en ook Maleen had vele heete tranen geschreid over zijn verlies.

En nu hield zij een blad papier in de hand, waarlangs voor korten tijd zijn vingers gegleden waren, waarop zijn lieve ernstige oogen gerust hadden terwijl hij dacht aan haar . . . aan haar!

In het algemeen gesproken zijn degenen die redacteurs aanklagen niet zuiver op de graat, het mogen dan controleurs of waterstaats-lui, mijnbouw-ridders of schouten zijn. Daar zijn uitzonderingen op, natuurlijk — wij kennen een controleur die een voorbeeld is van kunde, ijver en goede trouw en die tóch de wet inriep tegen een krantenman — maar die uitzonderingen bevestigen den regel.

Als iemand ónS „hoont" of „lastert" in een gedrukt of verspreid geschrift, óns „blootstelt aan den haat of de minachting der ingezetenen", door ons slechte of verachtelijke streken toe te dichten, dan klagen wij den man niet aan. Omdat toch niemand zoo iets van ons gelooft. En àls er al iemand het mocht gelooven, dan hechten wij geen waarde aan de meening van zulk een persoon.

De heeren die zoo vlug met aanklagen zijn, hebben niets anders te doen dan dit: zorgen dat zij zulk een goeden naam hebben, dat niemand op wiens oordeel zij prijs stellen, iets kwaads van hen gelooft.

En nu wat aangaat die vermoedelijke veroordeeling van de Kabar Perniagaän.

Toen wij Karacson hadden gedenonceerd als oplichter, werden wij veroordeeld tot 14 dagen gevangenis en *f* 100 boete. Daarvan ging het O. M. in revisie: het was niet genoeg!.... Het Hooggerechtshof maakte er gelukkig „slechts" *f* 100 boete van.

Nooit zijn we zoo nijdig geweest als toen de lui ons daarna feliciteerden met de woorden: „Wees blij dat je er zóó afkomt!".....

Blij, omdat je veroordeeld wordt als lasteraar, terwijl ge niets anders gedaan hebt dan je plicht! Blij, omdat ge honderd zuur verdiende guldens — verdiend geld en niet met dobbelen gewonnen — moet betalen, wijl ge een falsaris en een dobbelaar aan de kaak hebt gesteld! Blij, omdat er weer een veroordeelend vonnis is gevoegd bij het vorige, zoodat ge dubbel recidivist zijt in het oog der wet, een soort van onverbeterlijke schelm, die telkens weer in de misdaad van laster terugvalt. Blij....!

Zoo zal het ook gaan met de redactie van het Maleische orgaan.

Als schout de Poortere wordt veroordeeld, dan komt hij te zitten naast den man die hem op de kaak stelde. Zoo wil het onze logische, rechtvaardige wet. Leve de Wet!

Op onderzoek. Met de Molukkenboot van den 24n dezer zou van Soerabaja naar Amboina vertrekken dr. P. N. van Kampen, assistent aan de zoölogische afdeeling van het departement van landbouw, tot onderzoek van de fauna der zee, schrijft de N. Soer. Crt. Zijn reis staat ook in verband met visscherijaangelegenheden.

De opiumregie. Uit Buitenzorg schrijft men aan de Locomotief:

De heilzame werking van de opiumregie of het opiumdebiet onder gouvernements beheer, doet zich in zooverre reeds krachtig gevoelen, dat de inkomsten voor dit middel bij de begrooting van dit jaar worden geraamd op 16.995.000 gulden, op 500 gulden na dus 17 millioen.

Het is wellicht van belang te vermelden, dat de raming, aanvankelijk voor de buitenbezittingen gesteld op 1.201.000 gulden, is verhoogd (in Nederland of hier? dat is niet zoo heel gemakkelijk uit te maken) tot 2.042.000 gulden, zoodat de aanvankelijk totale raming van *f* 16.154.000 steeg tot *f* 16.995.000.

Een leuke broeder merkte, toen hij de verbeterde cijfers waarnam, op: „dat is nu nog eens een royaal handje reiken aan de kloppende begrooting."

Zuinigheid in het leger. De Militaire Causeur van het Soer. Hbld. heeft het in zijn jongste bijdrage tot de kennis van de dessous van het leger o. m. over het verstrekken van katoenen uniformen aan de troepen, voor alle diensten. Hij becijfert, dat daardoor eene besparing van minstens 60 mille per jaar kan worden verkregen, en hij weet dadelijk raad, en goed raad ook, waaraan dat geld te besteden.

Dat uitgespaarde geld, zegt de schrijver, behoeft nu niet dadelijk door B. O. W. of genie opgefoven te worden aan extra-bruggen enz., maar kan gebezigd worden om ons eens te helpen aan patronen, die afgaan en aan andere verplichtingen voldoen. Ik zeg niet dat die zoo erg slecht zijn, al worden ze tegenwoordig in negen soorten ingedeeld, waar maar één soort nl. „goede patronen" noodig is: maar op Djambi was indertijd een officier die bij een overvalling van eene bende generaal Mat Tahir op den korrel had; hij had om zeker te zijn dat deze niet ontkwam een geweer gegrepen en schoot zelf mee, maar het waren maar schijnbewegingen, want drie patronen achter elkaar ketsten, zoodat onze vriend Mat Tahir nog heel wat promotie kan maken.

't Lag misschien aan dien officier, ik vermoed dat hij niet hard genoeg aan den trekker heeft getrokken.

Bij een klewangaanval in Simpang Olim verloor de fuselier Hemscheid van beide handen hoopjes vingers, omdat vier patronen achter elkaar ketsten en hij zijn partner in dat partijtje schermen eerst met de vijfde patroon kon doodschieten. Hij zelf bleef leven en kreeg een hoog penisoen of gagement, wat niet meer dan billijk is.

Evenwel zijn dit twee dure houders met patronen voor het gouvernement geweest. Hebben de Engelschen nu zoo'n ontzettend groot ongelijk, als zij van ons zeggen: penny-wise and poundfoolish?"

In revisie. De kapitein der maréchaussée Jhr. J. J. Boreel werd door den krijgsraad te Koetaradja veroordeeld tot *f* 50— boete wegens het toedienen van slagen aan een Atjeher.

Van dit vonnis is de advocaat-fiscaal bij het hoog militair gerechtshof in revisie gegaan.

Den beklaagde is van regeeringswege Mr. S. J. M. Wythoff als verdediger toegewezen.

(Javabode).

Onveiligheid. Hoe onveilig het in den laatsten tijd in het Buitenzorgsche is, meldt de corr. van het Soer. Hbld. aldaar:

„Het verstandigste is, zegt hij, zooals b.v. de lui op Pantar Peteh en Soekasarie doen: ze verzekeren zich tegen diefstal, betalen daarvoor eene kleine maandelijksche premie aan een bekenden schavuit. Den laatsten der maand legt men een of twee rijksdaalders op tafel in de voorgalerij; 's morgens zijn ze verdwenen, de assurantiepremie is beland in de zakken van den assuradeur.

Wanneer men zijn premie betaalt, kan men deuren en vensters gerust open laten; de assuradeur garandeert veiligheid.

Zoo men dit systeem op alle landen in het Buitenzorgsche invoerde, zou het uit zijn met de rooverijen; de roovers-assuradeurs zouden beter voor de veiligheid waken, dan alle tjamats, loerahs, kampongmandoers en kémets samen.

Buitenzorg zou een Arcadië worden, nu is het een klein Cicilië."

Tot zoover de correspondent.

„Alles goed en wel", zegt de Javabode, „in Buitenzorg moge het dan alles behalve veilig zijn, in Sawietto, in Kao en te Honitetoe wordt het daarentegen dagelijks idyllischer, wat den toestand betreft.

En dat is minstens zoo veel waard als die paar eenvoudige diefstallen, en dit systematische brandschatten der bevolking in Buitenzorg.

Eerst Sawietto; de rest kan wel wachten.

Wateronderzoek. Naar het Soer. Handelsbl. verneemt, is het bacteriologisch onderzoek van het water uit de soerabajasche waterleiding onverdeeld gunstig uitgevallen. Het is verricht door **dr. G. Grijns**, daartoe door de regeering van het bacteriologisch laboratorium derwaarts gedirigeerd.

Gebrek aan rechterlijke ambtenaren. Het gerucht loopt en als zoodanig maken wij er, in het belang van de betrokken personen, melding van, dat de regeering bezig is te overwegen gedurende dit jaar aan ambtenaren der rechterlijke macht geen buitenlandsche verloven wegens langdurigen dienst te verleenen.

De maatregel schijnt te worden geboden door het gebrek aan ambtenaren, zoodat het zelfs nog niet zoo heel zeker is, dat voldoende personeel zal zijn te vinden voor het bezetten van den raad van justitie te Medan, waarvoor de volksvertegenwoordiging de door den minister aangevraagde gelden heeft gevoteerd.

(Javabode).

Een weldoend geestelijke. Uit Madioen wordt aan de Locomotief het volgende geschreven:

„De pastoor Schweitsz alhier hoopt tegen het einde van dit jaar zijn tehuis voor verwaarloosde kinderen van europeesche afkomst te kunnen openen. De overste der Ursulinen te Soerabaja die kort geleden naar Holland vertrok, zal vermoedelijk met een zestal zusters van die orde terugkeeren, die naar alle waarschijnlijkheid bestemd zijn om op de hoofdplaatsen hier te lande hun liefdevol werk aantevangen. Zoo doende komen dan vandaar krachten beschikbaar, die zich zullen wijden aan de in het leven te roepen stichting van onzen priester. Reeds zijn een tiental kinderen tegen zeer matige vergoeding ten huize van inwoners hier ter plaatse onder dak gebracht en groot is het aantal èn uit deze èn uit de naburige residentie Kediri, die in de termen vallen te worden opgenomen in de inrichting, waarvoor de geestelijke met onverdroten ijver gelden bijeenzamelt.

De paupers in en om deze plaats zijn talrijk. Er wordt hier veel armoede geleden onder de zoogenaamde smalle gemeente. Het ligt in het voornemen van den pastoor, om aan het toevluchtsoord een Fröbelschool te verbinden en het dus zoodoende daarheen te leiden dat, ook in verband met de hollandsch sprekende omgeving, waarin de opgenomen kinderen dan voortdurend verkeeren, zij beter beslagen op de lagere school komen.

Het valt niet te weerspreken, dat het een toer voor de onderwijzers is, om de jeugd, die thuis niets dan maleisch, hoogstens zeer slecht hollandsch hoort, met vrucht onderwijs te geven, dat die leerlingen in de klasse steeds achterlijk blijven, dat men een weldaad doet, die kinderen te onttrekken aan een omgeving, die niet opheft, maar integendeel naar beneden haalt.

De priester hoopt mettertijd zijn jongens voor een groot deel tenminste plaatsing te doen vinden in de

---

Sedert zij om hem geweend had als om een doode, had zij aan haar zoo lang teruggedrongen gevoel den vrijen loop gegeven. Het was met zooveel verzwegen leed, met zooveel tranen betaald, dat zij het opnieuw gewijd en gelouterd meende.

En toch was het anders dan vroeger, heel heel anders.

Er was iets berustends, gelatens, wenschloos in deze liefde, evenals in de dagen, toen hij zich kort en beslist van haar losgemaakt had.

De schim van George verhief zich tusschen hen — ook heden nog. „Wij kunnen niet meer samenkomen. Wij mogen niet," voelde zij.

En nu verwachtte zij hem.

Zij stond op een mooien Meimorgen op het balkon van het oude heerenhuis van Eybendorf. Het was Zondag.

Aan gene zijde met bosch begroeide bergen lag het naaste dorp. Gedempt en plechtig klonk het klokgelui tot hier door, als waren de dennen op den heuvelkam de snaren van een machtige harp. Nu en dan zwol en wies een toon, als wilde hij voortbruisen op de vleugelen van den wind.

Grootmama was naar de kerk gereden.

Maleen wachtte het kleine rijtuig van Krome af. Zij zag het aan den heuvelrand opduiken, groot en zwart stak het af tegen den helderen hemel. Nu knarste de rem. Het ging steil bergaf.

Haar hart klopte tot berstens toe. Maar uiterlijk bleef zij kalm.

Rustig trad zij hem ook te gemoet.

De tuin geurde van versch gemaaid hooi en van rozen.

Zij stak somber zwart tegen de frissche voorjaarspracht af, zeer bleek en zeer voornaam.

Met al de waardigheid eener slotvrouw ontving zij den gast.

Hij was verlegen, en trachtte dit te verbergen achter een onverschillig, eenigszins geblaseerd uiterlijk.

Zij wisselden conventioneele woorden. Een bediende bracht hem naar de voor hem gereed gemaakte kamer.

Dagenlang had Maleen zich met het optooien van deze kamer bezig gehouden. Zij had schilderijen aan den wand gehangen, die hij bijzonder mooi moest vinden, zij had de schoonste rozen in de fraaiste vazen gezet, het fijnste porselein op de waschtafel geplaatst, de mooiste dekens op het bed gelegd; hij moest van alles het beste hebben.

Hij merkte het niet op.

Hij kreeg slechts in het algemeen den indruk van aristocratische, zwijgend afwerende eenzaamheid en dat was voor hem een hinderlijke gewaarwording.

Hij had gedacht, als een gelukbrenger hier te komen. In de stille, koele lucht van dit oude heerenhuis, tegenover haar kalmen blik en rustige houding, kwam hij zichzelf bijna voor als een ongewenschte indringer.

Dit alles stond hem echter niet helder voor den geest; het was hem niet meer dan een duistere, hinderlijke gewaarwording.

„Haar liefde voor mij is verdwenen," dacht hij.

En terwijl hij met groote zorgvuldigheid zijn toilet maakte, nadat hij zich in een bad verfrischt had, zat Maleen in de eetzaal in een schommelstoel, staarde in het niet, en luisterde naar zijn tred.

Het witte damast op de ontbijttafel was, waar borden en glazen een plek vrij lieten, met groote, lichte „La France" rozen bedekt. Deze soort van tafelversiering was een lievelingsidee van Maleen.

Grootmama zou eerst tegen het middagmaal, om vier uur, terugkeeren. Er bleven haar dus nog vier uren van ongestoord samenzijn met Krome over.

Wat had zij zichzelf veel van die uren voorgesteld!

En nu, na heftige zenuwspanning, was het haar plotseling, als verloor zij de kracht, de physieke kracht, om zulk een ongewoon, zulk een zeldzaam geluk te verdragen.

Maar onrust en spanning verdwenen, toen hij eindelijk binnentrad.

Hij was in zwarte rok, zeer elegant, zeer chic, maar ook zeer vermagerd, smal en door de zon verbrand.

Zij vergaten beiden, wat hun zooeven gedrukt had. Zij vergaten tijd en plaats.

Aan de geurige ontbijttafel zaten zij te praten, als vroeger.

Hij vertelde. En wat had hij veel doorleefd, gestreden, geleden! Welke eenzaamheid, welke dreigende nooden en gevaren, welk een zegevierend beheerschen van de situatie!

Zij luisterde, gelijk Desdemona naar den Moor moet geluisterd hebben, ademloos, aandachtig, met haar ziel in de oogen.

Plotseling weerklonken buiten hoefslagen en wagengeratel!

Zij liep naar het venster.

„Grootmama reeds! Is het dan al zoo laat?!"

Hij wierp een blik op de pendule en zei verbaasd.

„Waarachtig, al vier uur."

Men hoorde geritsel van zijden vrouwenrokken in de vestibule en een schreeuwend luid gesprek tusschen de doove oude dame en haar kamenier.

Langzaam gingen zij de trappen op naar de slaapkamers.

Maleen en Krome waren zwijgend tegenover elkander blijven staan.

„Maleen!" zeide hij op eenmaal met gedempte stem en strekte de armen naar haar uit.

(Wordt vervolgd).

uitgestrekte werkplaatsen der staatsspoorwegen alhier. Ten einde zijn reeds bijeengebracht kapitaaltje te vergrooten, is de pastoor reeds bezig stappen te doen, om zoo spoedig mogelijk een aandeel te krijgen in de winst van een of andere loterij, die wellicht binnenkort wel weer op touw zal gezet worden door een combinatie van instellingen, die eveneens geld noodig hebben."

Naar Tosari! (Opgevangen in de tram).
— Waarom gaan de Mijnbouw-aandeelen in de laatste dagen zoo naar boven?
— Waarom ben jij de vorige maand naar boven gegaan?
— Omdat ik ziek en beroerd was....
— Nou dan! Zelfde oorzaak: 't zelfde gevolg.
(N. v. d. Dag v. Ned.)

West-Indië.

Suriname. In Onze West werd door een inzender de klacht aangeheven dat de Koninklijke West Indische Maildienst in den laatsten tijd herhaaldelijk houtverschepers teleurstelde door lading te weigeren. Het blad toog op onderzoek uit en schreef daarop het volgende betreffende deze klacht:

„Wij hebben naar aanleiding daarvan een onderhoud gehad met den heer O. Harken, vertegenwoordiger alhier van de firma Tubergen en Daam, op dit oogenblik de grootste verscheepster van hout in de kolonie. Hij noemde de klacht zeer overdreven. Wanneer gezorgd wordt, dat het hout klaar ligt bij aankomst van de boot, is het regel dat de lading medegaat. Enkele ondervonden teleurstellingen — waaraan men elders even goed als hier bloot staat — rechtvaardigen z. i. de klacht van den inzender geenszins.

Nog minder gerechtvaardigd acht hij de verzuchting van den inzender, dat gebrek aan gelegenheid tot verscheping oorzaak is, dat het Surinaamsche hout niet genoeg bekend en gevraagd is in Europa, en aldus door toedoen van den K. W. I. M. velen, die anders door houtbewerking aan den kost zouden komen, thans broodeloos zijn.

Het Surinaamsche hout, verklaarde ons de heer Harken, is in Europa voldoende bekend en gewaardeerd. Aan bestellingen ontbreekt het allerminst. Integendeel, groote bestellingen moeten meermalen geweigerd worden, omdat men geen kans ziet het gevraagde op tijd te leveren. Kon men dit wel, kon men aan alle bestellingen voldoen, dan zou de uitvoer van hout zich gemakkelijk verdubbelen of zelfs verdriedubbelen.

De vraag overtreft dus het aanbod.

Oorzaak hiervan is zeer zeker niet gebrek aan verschepingsgelegenheid, maar wel...... gebrek aan geschikte krachten voor de bewerking van het hout, het omgekeerde derhalve van wat de inzender beweert.

Zoozeer doet dit gebrek aan arbeidskrachten zich gevoelen, dat de firma Tubergen en Daam grootendeels werkt met arbeiders van Demerara. Kon men voldoende geschikte en betrouwbare arbeiders hier vinden, dan zou de firma zich zeker niet de kosten getroosten om die van elders te laten komen.

Hoewel men zich beperkt in het aannemen van bestellingen, kost het nog veel moeite deze op tijd uit te voeren. Schepen die de firma laat uitkomen om het hout te verzenden, moeten soms weken lang hier blijven liggen, omdat het hout niet op tijd uit de bosschen wordt aangevoerd.

Uit een en ander blijkt dat de houtindustrie in de kolonie onder moeilijke omstandigheden werkt. De belemmering schuilt echter niet in gebrek aan gelegenheid tot verscheping, waarvoor men trouwens niet uitsluitend afhankelijk is van de Kon. W. Ind. Maild. De grootste belemmering schuilt in gebrek aan geschikte arbeidskrachten."

Hoezeer blijkt uit het vorenstaande weer, dat de ontginning van Suriname's rijkdommen nagenoeg uitsluitend afhangt van het bevolkingsvraagstuk. In verband hiermede verwijzen wij naar een artikeltje in onze rubriek Van Vreemde Koloniën in dit nummer, betrekking hebbende op de emigratie uit Britsch-Indië. Het is nu maar te hopen, dat waar, zooals de heer Harken opmerkte, het surinaamsche hout in Europa voldoende bekend is en gewaardeerd, zoodat het aan bestellingen niet ontbreekt, achter de officieele boschexploitatie wat meer schot kan worden gezet, en zoo een stroom van javaansche houthakkers naar de kolonie kan worden geleid, waarvan de particuliere exploitatie ook voordeel zou kunnen trekken.

De cause célèbre te Paramaribo, die vele pennen in beweging bracht, de gerechtelijke vervolging tegen den heer Luykx ingesteld wegens zijn optreden tegenover het hoofd der Annieschool van de Hernhuttergemeente, Polanen, om een kind, dat eerstgenoemde voor de roomsche school opeischte, is geëindigd met de veroordeeling van den heer Luykx tot eene geldboete van 15 gulden. Laat ons hopen dat het incident hiermede werkelijk is gesloten en niet nawerkt in godsdiensttweedracht. De kleine kolonie heeft waarlijk zelve genoeg te doen, waartoe slechts eendrachtige samenwerking haar kan brengen. Het heden en hiernamaals moge voor velen hoofdzaak zijn voor het individu, voor den goeden staatsburger, ook in de kolonie, behoort de toekomst van den staat, de gemeenschap, een zijner eerste zorgen te zijn.

Nu Onze West ook in staat was gesteld de productie van de suikeronderneming Alliance over het afgeloopen jaar mede te deelen, blijkt dat de suikerproductie van 12.635.400 kilogrammen ongeveer 2 millioen kilogrammen toenam vergeleken bij 1905, terwijl de rhumproductie met ongeveer 9000 liters verminderde tot 784.217 liters.

Welke schatten in den mijnbouw verloren gaan. De Surinamer weet te berichten, dat de goederen der Marowijne Co., die voor den aanleg van haar placer ongeveer een half millioen moet hebben besteed bij gerechtelijken verkoop het volgende opbrachten: de directeurswoning *f* 1, één locomotief *f* 1, een andere locomotief 90 centen, de heele spoorbaan 10 centen, 2 centen per kilometer, en de stoombarkas *f* 100!!

Van Vreemde Koloniën.

Emigratie uit Engelsch-Indië. In de Times of India lazen we met betrekking op een lezing van den heer Cooper in de East India Association het volgende:

„Zonder twijfel was de lezing van den heer Cooper voor de leden van de East India Association over de vooruitzichten voor indische werkkrachten in den vreemde belangrijk uit het oogpunt van die koloniën, waar gebrek aan werkkrachten bestaat. Wanneer de indische koelie emigreert kan hij niet beter doen dan naar West-Indië en Guyana te gaan, want daar is hij welkom niet alleen als contract-arbeider, maar ook als kolonist. Maar de quaestie der indische emigratie mag nog wel eens uit indisch oogpunt nader worden overwogen. De uitbreiding der irrigatie en van de fabrieksondernemingen, gepaard met de verliezen tengevolge van hongersnood en pest, hebben een radicale verandering teweeggebracht in den economischen toestand van het land. Er is nauwelijks eenige industrie waarbij geen handen tekort komen of niet alle zeilen moeten worden bijgezet om de werkkrachten voltallig te houden. In een goed seizoen als het afgeloopene is zelfs het aantal der beschikbare veldarbeiders over groote uitgestrektheden te gering. Een onlangs verschenen verslag over de Centrale Provinciën meldt, dat het nu de goede dagen voor den arbeider zijn, daar tengevolge van de vraag naar zijne diensten hij feitelijk zelf in staat is zijne eischen te stellen. Indien emigratie uit Indië kunstmatig wordt aangemoedigd, zal het uitloopen op een verlies voor het land, grooter dan de huidige winst."

Hongersnood en pest hebben dus zulk een geduchte opruiming gehouden onder de armsten der armen, dat voor wie er nog overbleven, nu dank zij de vorderingen ook op irrigatie en industrieel gebied in het eigen land weer voedsel genoeg te vinden is, en waar het oud-duitsche: „bleibe im Lande und nähre dich redlich" ook den engelsch-indischen landbouwer, in hindoestani dan natuurlijk, evenmin vreemd zal zijn als zijn hokvasten collega's elders, zal dit alles niet kunnen nalaten den trek naar buiten te doen verminderen. En waar ten aanzien van Engelsche op het gebied van werkkrachten noodlijdende koloniën, uit het oogpunt van imperialistische samenwerking, misschien nog sprake zal kunnen wezen van een kunstmatigen stimulans om de Hindoe-immigratie in die koloniën te bevorderen, meenen wij, dat daarop ten opzichte van Suriname niet mag worden gerekend, zoodat o. i. te den Haag vooral, meer dan nog dan thans met 't oog op de uitkomsten het geval schijnt, ernstig met de mogelijkheid zal moeten worden rekening gehouden, wellicht niet nu of in de eerste jaren maar toch in een afzienbaar tijdperk, dat de hoofdbron, waaruit Suriname zijne werkkrachten betrok en betrekt, ophoudt te vloeien.

De roman eener sultane. Zooals wij onlangs in herinnering brachten behoort tot de groep der Komoren, die tot fransche kolonie zullen worden geproclameerd, ook het eiland Moheli. Daar voerde eene sultane het bewind en toen haar land in 1886 onder fransch protectoraat werd gesteld, kwam daar ook een der, van de fransche koloniën onafscheidelijke gendarmes. Of het de mooie uniform was of wat ook, dat het hart der vorstin trof, vinden we niet vermeld, maar dat hare liefde echt was is wel zeker, daar zij troon en land er aan gaf om haren gendarme te volgen, die nu met haar van een mager pensioentje in een klein dorp leeft in het departement van de Côte-d'or in Frankrijk.

Vrouwenkiesrecht. Wat zullen de suffragettes blij zijn, wanneer ze zien hoe door een engelsch-fransch vergelijk aan het schoone geslacht op de Nieuwe Hebriden datgene is toegekend, waarom ze in het eigen land zoo herhaaldelijk tevergeefs moeten vragen.

Aan de vrouwen en meisjes op de Nieuwe Hebriden is toch het kiesrecht verleend, voorzooverre zij den een-en-twintigjarigen leeftijd hebben bereikt, terwijl zij evenals de mannen kiesbaar zijn, zoodra ze vijf-en-twintig zomers achter den rug hebben.

Ontwikkeling der koloniën. In een onlangs te Frankfort aan den Main gehouden redevoering, deelde de duitsche directeur van koloniën, Dernburg mede, dat onderscheidene koloniale ondernemingen werden op touw gezet met medewerking van het gouvernement. Het Syndicaat van Gibeon, een dier ondernemingen, wordt opgericht voor de exploitatie van diamant-mijnen. De concessie-voorwaarden kennen aan den fiscus 20 percent van de netto-winst toe, waaronder is te verstaan het voordeelig overschot verkregen na aftrek van de statutaire afschrijving voor het reservefonds en van 5 percent dividend. De concessiën voor andere ondernemingen, waarover nog wordt onderhandeld en die ook den mijnbouw beoogen, zullen op dezelfde grondslagen worden vastgesteld. Dernburg brengt aldus het beginsel in practijk, dat nu voor de duitsche koloniale politiek geldt: „Men vergete niet dat de ontwikkeling der koloniën eene commercieele affaire is."

De heer Dernburg vindt het beginsel van deelname in de in de koloniën te behalen voordeelen door actieve ondernemingen niet meer dan billijk, maar even billijk komt het hem voor, dat een ander beginsel worde toegepast ten opzichte van ondernemingen, die door hare werkeloosheid de ontwikkeling belemmeren der streken, waar zij het heft in handen hebben, zooals de groote domaniale maatschappijen, die niets hoegenaamd doen voor de ontwikkeling harer concessie-terreinen. Voor deze ondernemingen is een belasting op de waarde der terreinen aangewezen, welke met de jaren behoort te worden verzwaard.

Wanneer men zoo'n paragraafje kon inlasschen in de curaçaosche mijnwet?......

Koortsen op Madagaskar. Zooals wij reeds mededeelden heeft een vreeselijke koortsepidemie gewoed op de centrale hoogvlakte van het eiland Madagaskar in de eerste zes maanden van het afgeloopen jaar, terwijl op het einde van dat jaar maatregelen moesten worden getroffen met het oog op het verwachte uitbreken eener nieuwe epidemie in het begin van dit jaar. Uit een, in de laatste vergadering van de Académie de Médecine te Parijs, door den inspecteur generaal der koloniale troepen, Dr. Kermorgant, uitgebracht verslag, blijkt dat in het eerste halfjaar van 1906 in de, het meest beproefde streken, rondom Tananarive op een bevolking van omstreeks 275.000 zielen, niemand door de ziekte werd verschoond en nagenoeg 14.000 of omstreeks 5 percent van het totaal daaraan kwamen te overlijden. Ook onder de troepen deden zich vrij talrijke gevallen van deze ziekte voor en wel 902, w. o. 800 Europeanen en 102 inlanders, op eene sterkte van 2086 man, 1066 Europeanen en 1020 inlanders, maar het sterftecijfer bepaalde zich uit dien hoofde hierbij tot 3, w. o. 2 Europeanen en 1 inlander, terwijl van de europeesche ingezetenen op 82 ziektegevallen slechts één kwam te overlijden.

Van waar nu het zoo ontzettend hooge sterftecijfer onder de inlandsche bevolking?

Onder de ook hier toegepaste middelen nam de verstrekking van kinine eene belangrijke plaats in en we lezen hieromtrent in een, door de Dépêche Coloniale gegeven résumé van het door ons genoemd verslag het volgende:

„De toediening van kinine heeft merkwaardige resultaten opgeleverd in alle kringen, waar zij geregeld plaats had. Zij is alleen niet werkzaam gebleken onder de inlandsche bevolking wegens dezer gering weerstandsvermogen en de onvoldoende hoeveelheid van het ter beschikking dier bevolking gestelde geneesmiddel."

De koloniale autoriteiten schijnen ten aanzien van deze epidemie en hare vreeselijke gevolgen niet van ernstigen blaam te kunnen worden vrijgepleit, daar toch sedert 1901 o. a. te Tananarive, ter hoofdplaats en dus onder hare oogen, de ziekte telken jare met verdubbelde woede terugkeerde en telkenmale meer slachtoffers eischte (van 77 in 1901 steeg het sterftecijfer tengevolge van koorts ter hoofdplaats geleidelijk tot 688 in 1905 en 2040 in 1906), zonder dat iets van belang ter beteugeling der telkens wederkeerende ziekte werd gedaan, totdat de toestand in het begin van 1906 langer dralen onmogelijk maakte, maar tevens het bestuur voor de onmogelijkheid plaatste om „binnen de perken zijner financieele hulpbronnen" blijvende afdoende maatregelen te nemen.

Manoeuvres met hindernissen. De manoeuvres van 1907 behooren voor Engelsch-Indië weder tot het verleden. Ook de troepen van Secunderabad in het gebied van den nizam van Haiderabad hebben zich met het oorlogspel onledig gehouden, maar naar het blijkt zeer ten ongenoege van de redelooze bewoners der wildernissen. Evenals op een schietbaan bij Manilla de slangen zich in een tunnel hebben genesteld en de amerikaansche Marszonen, die zich daarin wagen, met den dood bedreigen, hebben slangen en panters zich tegen het binnendringen der manoeuvreerende troepen met klauw en tand verzet. Er hebben zich tenminste onder de troepen verschillende gevallen van slangenbeten voorgedaan, maar tijdige maatregelen konden de doodelijke gevolgen voorkomen, terwijl de panters in sommige gevallen rechtstreeks tot den aanval overgingen, zoodat dientengevolge eens een heele paniek ontstond onder de paarden van de cavalerie der eene partij.

De engelsche raad van Indië. De heer Chailley is sedert zijn jongste reis naar Engelsch-Indië zeer enthousiast voor alles, wat het bestuur van dat land raakt, en geeft nu ook in overweging om den franschen Conseil supérieur des Colonies te vervangen door zes verschillende raden, voor Indo-China, West-Afrika, Madagaskar, Fransch-Congo, de oude koloniën (Réunion, Guadeloupe, Martinique, Fransch Guyana en Fransch Voor-Indië), en de australische bezittingen elk

één samen te stellen naar het voorbeeld van den, te Londen zetelenden raad van Indië.

De heer Chailley geeft naar aanleiding van dit voorstel een overzicht van instelling, samenstelling en werkkring van dien raad, waaraan wij het volgende ontleenen:

De raad werd ingesteld bij de wet van 1858, die de Engelsche Oost-Indische Compagnie ophief en het bestuur over Indië op de kroon overdroeg. Hij diende in theorie om den ouden raad van directeuren te vervangen, maar zijne bevoegdheden zijn veel minder en maken het lichaam niet tot besturende, maar tot raadgevende instelling. Bij de wet van 1858 was het aantal leden op 15 vastgesteld, maar in 1889 werd dit aantal op 10 teruggebracht. Drie hunner kunnen uithoofde van gewichtige diensten of om hun werken voor het leven worden benoemd, de anderen slechts voor den tijd van 10 jaren, welke termijn tot 15 jaren kan worden verlengd, indien de kroon zich de diensten der betrokkenen wenscht te verzekeren en nadat hiervan aan het parlement met uiteenzetting van gronden mededeeling is gedaan.

Men zou bij het naslaan der lijst van de leden van den raad sedert de oprichting van dat lichaam tevergeefs naar klinkende namen zoeken; geen groote moederlandsche politici, noch gewezen onderkoningen of legerbevelhebbers maakten daar immers deel van uit. Het schijnt, zegt Chailley, dat men de tegenwoordigheid van te hoog geplaatste persoonlijkheden in den raad heeft willen vermijden, uit vrees dat dezen te grooten invloed zouden uitoefenen, hetzij op hunne collega's, hetzij zelfs op den minister voor Indië. De mannen, waaruit de raad is samengesteld, zijn óf hooge ambtenaren, die minstens tien jaren in Indië hebben gediend; óf militairen, die er een gewichtig commando hebben gevoerd; óf mannen van zaken. Allen moeten minstens tien jaren in Indië hebben vertoefd, en op het oogenblik hunner benoeming nog geen tien jaren tevoren dat land hebben verlaten.

Op het oogenblik telt de raad twee generaals, twee oud-gouverneurs van provinciën, twee gewezen politieke ambtenaren bij inlandsche vorsten, twee gewezen leden van de rechterlijke macht in Indië, en een oud-voorzitter van de Kamer van Koophandel van Bengalen.

Eenigen dezer zijn niet onmiddellijk na den actieven dienst in Indië tot leden van den raad benoemd, doch hebben als b.v. sir Lee Warner gewichtige diensten bewezen bij het ministerie voor Indië, en hebben zich daardoor eene ondervinding eigen gemaakt, waarvan de minister in een raadsman in hooge mate profijt kan trekken.

De positie der leden is uit financieel oogpunt schitterend. Bij hun pensioen van gemiddeld 12.000 gulden komt nog een toelage als raadslid van 14.400 gulden, welke toelage evenwel geen recht verleent op verhooging van het pensioen.

Wat de bevoegdheden van den raad betreft, zijn deze gelijk gezegd, zeer beperkt. Hij heeft slechts kennis te nemen van wat de minister hem voorlegt om daarover van advies te dienen. Wel schrijft de wet van 1858 daarbij voor, dat het gebruik der inkomsten van Indië aan het toezicht is onderworpen van den minister in rade, en dat de minister er niet over beschikken kan zonder de meerderheid der leden van den raad voor zich te hebben, maar in de practijk komt het dikwijls hierop neer, dat belangrijke uitgaven mogelijk waren zonder dat daarvoor de toestemming van den raad was gevraagd. Den minister staat hierbij het urgentie-motief steeds als slag om den arm ter beschikking om zich van het advies van den raad af te maken.

De raad kan dus uitsluitend nuttig werken als adviseerend lichaam en in hoeverre deze nuttige arbeid moet worden geapprecieerd kunnen wij natuurlijk niet beoordeelen. Maar tegenover het gunstig oordeel van den heer Chailley valt menig weinig gunstig getuigenis te stellen b.v. in de engelsch-indische pers. Nog in haar weeknummer van den 29en December ll. schreef de Times of India naar aanleiding van de benoeming van den heer Theodore Morrison in den Raad, dat zoo iemand daar wat meer leven in zou brengen:

„De onvermijdelijke neiging van een lichaam samengesteld als de raad, moet op het conservatisme gericht zijn en op een buitensporige bewondering van de dingen zooals ze zijn. Het zou onnatuurlijk wezen te verwachten van mannen, die de beste jaren van hun leven in den indischen dienst sleten, dat zij den toestand, zooals ze dien achterlieten niet als de belichaming van menschelijke wijsheid beschouwden."

INGEZONDEN.

Geachte Redactie.

Bij dezen betuig ik U mijn dank voor de opneming van mijn artikel. Veroorloof mij thans a. u. b. de nadere verklaring te geven aangaande den „middenweg".

We hebben in dezen een onderscheid te maken tusschen de daden en denkbeelden van de Nederlanders afzonderlijk of in de een of andere corporatie en die van hen, die achter de groene tafel, met rechtstreeks en niet rechtstreeks gekozenen door het Nederlandsche Volk de gedragslijn in Koloniale zaken vaststellen en waarvan de een op deze, de ander op die wijze uitvoering geeft aan die voornemens.

Laat me nu eerst het doen van de eersten nagaan.

En wat ziet men nu? Worden de beide Indiën beschouwd als het ware als het tweede Moederland? Wat de Oost betreft ieder sterveling zal volmondig moeten toegeven, dat dit geenszins het geval is. Maken we eens een vergelijking tusschen datgene wat werkelijk een Nederl. Kolonie had kunnen zijn. Kaapland n. m. en de „gordel van Smaragd, die zich om de evenaar slingert". In Kaapland een gezeten bevolking, van geslacht tot geslacht zetelend in de streek, waar eens de voorvaderen voet aan wal zetten, een hoog houden van eigen taal, godsdienst en tradities, een leven niet hakend naar de meest materialistische dingen des levens, een gehecht zijn, ook al is het land door snoode handen van het moederland losgescheurd aan de bakermat van het Hollanderdom; en stellen we daartegenover de Oost, dan zien we het volgende: 't Is een trekken en gaan van maand tot maand, 't is een zich spekken van eigen geldbuidel, een onttrekken van kapitaal niet meer ten bate van de Regeering, maar van die tallooze ondernemingen, gevestigd in Nederland zelf, een putten en putten uit de onuitputtelijke Oostersche bron voor een zeer, zeer gering deel tot welzijn van hen, die recht hebben hierop maar tot heil van hen, die verweg van Insulinde de zaken gadeslaan en in Nederland, Brussel of Parijs en niet in het land, dat de schatten opbrengt, hun penningen verteeren, hun belastingen betalen enz. enz. Zeker ik heb een open oog voor de verbeteringen op stoffelijk gebied gebracht door den blanken broeder maar de beschavingsinvloed in menig opzicht is, dunkt me, bijster klein. En waardoor komt dit? Wel, doodeenvoudig omdat tot dusverre nog maar al te zeer zij daarheen trekken, die begiftigd zijn niet met idealen, die het heil van Insulinde op het oog hebben, maar — het gelukkig grooter wordend getal loffelijke uitzonderingen buitengesloten — menschen louter op het stoffelijke bedacht, menschen, die om hun z. g. zedelijke meerderheid te toonen den Inlander van uit de hoogte behandelen, hem veelal niet vertrouwelijk maken met die taal, waardoor hij tot hooger stoffeitelijk en zedelijk peil kan gebracht worden: het Dietsch ja meermalen den bruinen broeder, die zijn moedertaal verstaat en daar trotsch op is het uiten van één woord Nederlandsch beletten. Heeft de ambtenaar van den Staat of der Maatschappij genoeg om een goeden ouden dag te hebben — de Hollanders in Indië zijn reeds spoedig oudjes — en zoo ook de militair die tot bescherming van het tot dusverre gevolgd stelsel optreedt, welnu hij zegt Indië vaarwel, dikwijls met een verwensching, waarvan hij soms maar al te zeer zelf de aanleider is. En zie, dat zal bij het ontwaken van het Oosten door de oorspronkelijke bewoners niet uit het oog verloren worden. Wat de Randmagnaten in Transvaal voor de bewoners zijn, dat zijn in zeker opzicht ook zij, die de baten uit Indië trekken.

Daar in Transvaal gaan zelfs de oogen open van de imperialisten zelf, hoe zal dit nu, wanneer het in de Oost zoo blijft, den inlander ontgaan? Vastgesnoerd aan het Moederland is Insulinde zeker niet, los zeer los is de band, die het verbindt, zoo los dat de ontwaking van het Oosten zeker, zoo niet spoedig verandering intreedt, de draad zal verbreken. En deze middenweg wordt volgens mij ongelukkig nog door den Nederlander veelal in den regel in koloniale zaken bewandeld.

En wat doet de Regeering? Zeker, de koloniale politiek is er in de laatste jaren oneindig op verbeterd. Vooral Minister Fock toonde volgens zeer velen een zeer juist inzicht te hebben in deze. Maar de Chineezen-politiek tot dusver gevolgd, waarvan Nederland als zure vrucht de oprichting van het Algemeen Chineesch Verbond plukt, is zeer schadelijk om de kolonie te nationaliseeren. Zie, nationalisatie is, dunkt me het eenige wanneer ze geleidelijk maar niet met een slakkengang toegepast wordt, waardoor de Oost, ook wanneer er een nieuw licht opgaat, voor Nederland, dat in de koloniën een onnoemelijk belang heeft, schouder kan blijven. Maatregelen moeten worden toegepast, waardoor de rijkdommen meer worden gebezigd ten bate van de Nederlandsch-Indische Maatschappij. En dan is de grens van Insulinde vastgesteld? Ieder der zake maar een weinig kundig, weet, dat dit ongelukkig niet het geval is, een omstandigheid, die nog zeer groote moeielijkheden kan opleveren. Nationalisatie in den meest uitgebreiden en goeden zin des woords, kan slechts, dunkt mij, het behoud van de Oost verzekeren. Jammer genoeg is de middenweg tot dusver bewandeld, nog geenszins op dit doel gericht.

Thans zal ik overgaan tot een bespreking uit dit oogpunt van de West. Laat me Suriname in de eerste plaats nemen. Hier bespeurt men gansch niet hetzelfde heen- en weertrekken; hier liggen de rijkdommen niet zoo voor 't grijpen bij wijze van spreken. In Suriname komt de taaie volharding der Nederlanders meer tot haar recht, met inspanning met opheffing van bijna onoverkomelijke moeielijkheden slaagt men toch ten slotte. Zie, dit land kan een echt Nederlandsche kolonie worden, wanneer de tot dusverre gevolgde middenweg maar verlaten wordt. En deze laat zich zien aan het feit, dat ondernemingsgeest door te weinig menschen van Nederlandsche bloede wordt aan den dag gelegd, dat door het verfoeilijk beleggingsstelsel aan vreemdelingen de gelegenheid wordt geschonken hier zich te nestelen. En dan de massa's Britsch-Indiërs, die hier gezeten burgers worden, maar Engelsch blijven. Door artikel 2 der ellendige wet op het Nederlandschap zijn de nakomelingen dezer koelies evenzoo Britten, waardoor een zeer ongewenschte toestand in de Nederlandsche kolonie bestaat. Versterking van het Nederlandsch element in Suriname moet op het programma van actie van iedere partij staan.

In 1845 liet men eenige Nederl. boerengezinnen, aangetrokken door de mooie voorspiegelingen overkomen, maar inplaats van de boel goed voorbereid te hebben, waren de maatregelen allergebrekkigst, waardoor in een korte spanne tijds ongeveer de helft der 384 trekkers van hier is verscheiden. De overgeblevenen en hun nakomelingen vormen thans een krachtig element in deze kolonie en niettegenstaande de ellende vroeger ondervonden gaan er nog steeds stemmen op om de proef op deugdelijker wijze te vernieuwen. De heer Lely heeft toen Z. E. Gouverneur was voorgesteld met regeeringsfondsen dit te doen, maar men wacht en men schrijft er over, maar men wijkt niet van den middenweg af.

Nu nog een woord over de Nederlandsche Antillen, die had, daar het A. N. V. geen wortel geschoten, waarschijnlijk niet een betere toekomst zouden te gemoet gegaan. Onze taal bekleedt op het eiland Curaçao de derde plaats, terwijl ze op sommige eilanden in het geheel niet gesproken wordt. Dat zijn toestanden, een land onwaardig, toestanden die, wanneer zij bestendigd blijven den band geheel zullen te niet doen gaan. Wel heeft men op Curaçao een gezeten bevolking die echter zoo goed als niet uit het moederland versterkt wordt en wier aanraking met Nederland op het gebied van de handel ook niet veel beteekent. Ook dit zou een echt Ned. kolonie kunnen zijn, wanneer de Nederlanders het oog maar wat meer richten naar het Westen, wanneer zij het „laat maar rollen stelsel" lieten varen.

Maar: het daghet in het Oosten. 't Licht van A. N. V. en *Oost en West* gaat op, licht, dat wijst op een betere toekomst. Het Nederlandsche Volk in al zijn standen dient het *Koloniaal Belang* onder het oog gebracht te worden, iets wat nog maar al te weinig geschiedt.

Uw dw. dnr.,

P. H. STUURMAN.

Zaandam, 18 Februari.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschrift voor Nijverh. en Landbouw in N. I. Dec. 1906.

Rente, door Dr. H. Onnen Jr. — De terugkoop der particuliere landerijen in de Tweede Kamer der Staten-Generaal, door D. Mulder, met Naschrift. — De diamantwinning in Landak, door J. G. Doorman. Een en ander over plantenvoedsel en kunstmest, door W. G. Leembruggen. — De aanstaande Internationale Maritime tentoonstelling te Bordeaux, door Noach. — Eenige aanteekeningen over kosten voor exploitatie van spoor- en tramwegen in Nederl. Indië, door I. A. Schaafsma. — Productenmarkt en wisselkoersen over Dec. 1906.

Teysmannia 1907 No. 1.

Zoölogische wandelingen te Tjibodas I, door J. C. Koningsberger. — Rozen in den tuin, door H. J. Wigman. — De cultuur en bereiding van Gambir in den Riouw-Archipel, door A. W. K. de Jong. — De vezelagave, door Pit. — Oogstresultaten van den Ficusaanplant in den Cultuurtuin bij een- en tweemalige aftapping, door C. J. Heijl. — Sprokkelingen uit nieuwe publicaties. — De caoutchouc-tentoonstelling te Ceylon in 1906, door J. C. Willis. — Nota over het klappervraagstuk, door K. Heyne.

Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde. 1907. 1e Helft, No. 7.

De vaccine in Nederlandsch Indië, door J. F. H. Kohlbrugge.

Weekblad voor Indië. 1907. No. 40.

Het ethisch koloniaal bestuur op de planten, door Amat. — Theosofie zonder Blavatsky, door H. Borel. — Brieven uit patria, door J. Willemsz. — Een brandend vraagstuk in de Vorstenlanden (de Woro-Loesah-quaestie en de instelling van waterschappen), door M. v. Geuns (met afb. en kaarten). — Het tramongeluk bij Aloeë Tapa in Atjeh (met foto's), — Nirwana, door H. F. Neumann. — Indische indrukken, door Carlo.

De Indische Mercuur. 26 Febr. 1907.

Koloniaal Museum te Haarlem. Voordracht van Prof. Ch. A. van Ophuysen over «Eenige dagen in de Bataklanden». — Moderne Vacuum-droogapparaten, systeem Passburg. — Het Jang-plateau op Oost-Java. — Bemesting van theetuinen. — Indicateur voor 't nemen van serie-diagrammen. — Verslagen van Maatschappijen. — Kleine mededeelingen. — Enz.

J. J. REESER.
Meubeleering,
Behangerij. Stoffeerderij.
Piet Heinstraat 116. Elandstraat 76 en 85
Telephoon 1740.

Restaurant KNAPPSTEIN
Vlamingstr. 15-17. Tel. 2479. Den Haag
Plats du Jour à 50 ct.
Diners à f 0.80, f 1.20 en f 2.—
A la Carte dagelijk tegen matige prijzen.
Van 1888 tot 1902 Chef-Kok, Rest. Riche, alhier.

NIEUW
Malthusianisme.
Damesdeskundige.
MEVROUW ADRIAAN
Regentesselaan 362,
einde halte lijn 5.
Consult dagelijks, Zondags op verzoek.

W. PAULUSSEN.
Drogist, SPUI 156 a
recht over de St. Jacobstraat.
GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

H. v. DOOREN & Cie.
MODES.
DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

Huishoudkarntjes
worden met veel succes ook in de Koloniën gebruikt, zijn zeer geschikt voor het maken van versche karnemelk, slagroom en het klutsen van eieren. Aanbevelend,
Riviervischmarkt 9, den Haag.
Landbouwkantoor, M. J. SPRUYT.

J. F. HANSEN, Mr. Smid.
MAGAZIJN van
Baden, Geysers, Haarden, Kachels en Fornuizen.
GASORNAMENTEN,
Huishoudelijke Artikelen.
KEPPLERSTRAAT hoek Regentesselaan,
'S-GRAVENHAGE.

Allen, die zich afgemat en lusteloos gevoelen,
zenuwachtig en zonder energie zijn, geeft Sanatogen nieuwe levenslust en levenskracht. Door meer dan 4000 Professoren en Geneeskundigen schitterend beoordeeld. Verkrijgbaar bij H. H. Apothekers en Drogisten. Brochure kosteloos van het Hoofdagentschap der Sanatogen-Werke, Amsterdam, — Heerengracht 278. —

ELITE SHOES
Maat- en Reparatie-Ateliers
Vos in Tuinstraat 4
tegenover „Hotel des Indes"

H. HESSELS & ZOON
Importeurs van
Amerikaansch Schoeisel
Schoeisel voor Indië
Piet Heinstraat 117

Mevr. HOGERHEIJDE,
VERLOSKUNDIGE,
Commelinstraat 2, AMSTERDAM
is dagelijks te cons. van 1—3, 6—10.

Mej. ERNESTINE DE MUNNICK,
te PARIJS,
stelt zich beschikbaar voor **alle** informatiën betreffende
Pensions, Kleeding, Bezichtiging der Stad,
enz. enz.
Zich te vervoegen Maison de Café
„BOUDAH"
Rue St. Honoré 390.

Brückel Mutzenbach,
Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
'S-GRAVENHAGE.
Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

TRANSVALIA,
Prins Hendrikstraat 74.
Extra voorraad Dienstbodenboezelaars,
Wollen Ondergoederen
ook in
ECHT JAEGER.

G. J. HEEMSKERK
OBRECHTSTRAAT 198 hoek REINKENSTRAAT.
Telephoon **3641.**

Van af heden verkrijgbaar de Koffie en Thee der **Firma de Wed VAN NELLE** te Rotterdam.

Koffieprijzen p. ½ K.G.		Theeprijzen p. ½ K.G.	
Rood merk . . .	60 cts.	Gebroken N°. 1	f 1.50
Zwart " . . .	54 "	Afternoon tea .	" 1.25
Groen " . . .	52 "	Zuivere theeën	" 1.00
Paarsch " . . .	50 "	" "	" 0.80
		" "	" 0.65

Ook verkrijgbaar **Alex Meier Koffie** prijzen 37½, 67½, 80 ct.
Thueré Thee f 1.50, 1.25, 1.00, 0.80

Aanbevelend, **G. J. HEEMSKERK.**

Firma Gebr. KALSE,
Vlamingstraat 41. Den Haag.
KANTOORBOEKHANDEL.
Specialiteit in Lederwaren.
KOFFERS. TASSCHEN.

Th. FRANKEN,
Confiseur, Patisier, Glacier,
Sumatrastraat 1g, bij het Kanaal,
'S-GRAVENHAGE.
Telefoon No. 1460.

De Goedkoope Winkel van
H. DE LA COURT.
Chemische producten,
Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS.
Hemsterhuisstraat 283.

Ch. F. RIJKEN & Co.
Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIEUWSTRAAT No. 26.

Nieuw-Malthusianisme.
Mevrouw VAN DAM
dagelijks te spreken van **10--4** en van **7--9** uur.
(Zondag op verzoek).
-:- Tollensstraat 106 -:-
Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.
Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos

AUG. SAVELKOUL.
Voorheen J. VAXELAIRE & Co
AMSTERDAM. — — — — — ***BATAVIA.***
Singel hoek Heiligeweg. *Rijswijk.*
Indische Uitrustingen.
VRAAGT GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT.

H. VAN ROOY,
Amerikaansch- en Fransch Schoeisel
Bankastraat 4 L, Den Haag,
naast de Melkinrichting „DE SIERKAN".

JAN MESKER & Co.
Prins Hendrikstraat No. 48.
Complete Meubileering van Huizen in koop en in huur.
VERHUIZINGEN EN TRANSPORTEN.
TELEFOON No 3983.

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,
DEN HAAG, Telefoon No. 2631. VEENESTRAAT 23.
LUNCHEON ROOM.
Haagsche Beschuit.

A. KREIJMBORG & Co.
HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.
Huis van den Eersten Rang
LEIDSCHESTRAAT hoek Heerengr. Teleph. 3200.
Modernste inrichting voor **Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleeding,**
gemaakt en naar maat.
Aan de afdeeling Kleeding naar Maat zijn verbonden:
1 Professeur de Coupé en 10 Coupeurs met assistenten.
Coupe Système Americain
Uitrustingen voor de Indiën.
Uniformen, Gala- en Automobielkleeding, Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleeding.
Parterre: Heerenkleeding.
1e Etage: Kleeding naar Maat; 2e Etage: Kinder- en Jongeheerenkleeding.

AGUILAR'S Port-, Sherry- en Madeirawijnen
zijn ulom bekend.
VRAAGT PRIJSCOURANT.
Hoofdkantoor Heerengracht 3, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.
Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

N°. 10. Donderdag 7 Maart 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.«

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling* . . . ƒ 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers. . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel. . . . ƒ 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . . . „ 0.09
„ „ „ 1000 „ . . . „ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a **Heerengracht**, Den Haag.
Voor **Administratie** en **Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer **W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.**
Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, **NIEUWE MOLSTRAAT 20**, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f5.— 'sjaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éèns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het ***Koloniaal Weekblad*** **toegezonden**

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I Voorloopig bericht van de Afdeeling Breda en Omstreken:

In het laatst van Maart op nader aan te geven datum, zal de HoogEdelGeboren heer **Jhr. G. J. W. C. H Graafland** oud Luitenant Kolonel O. I. L. voor de leden dezer afdeeling en introducées eene voordracht houden.

II. Van de afdeeling Nijmegen:

Gewone Jaarlijksche vergadering (Art. 8 H. R.) op **Maandag 11 Maart,** des avonds om **8 uur** in de Bestuurskamer van het **Nutsgebouw**. (Ingang **Broerstraat 9.**)

AGENDA:

a. Jaarverslag over 1906 (art. 8 H. R.)
b. Rekening en verantwoording over 1906 (zie art. 12 H. R.)
c. Verkiezing van Bestuursleden (art. 8. H. R.)
d. Benoeming eener commissie ter verifieering der rekening en verantwoording van den Penningmeester over het boekjaar 1907 (art. 12 H. R.)
e. Bespreking omtrent punten, die de afdeeling c q. op de Alg. Verg. wenscht behandeld te zien (art. 6 H. R. der Ver. ad. c.)
f. Rondvraag.

De Secretaris,
Jhr. E. VON BOSE.

III. Van de afdeeling Utrecht:

De Algemeene Vergadering der afdeeling Utrecht zal gehouden worden **21 Maart** 's avonds **ten 8 ure** in het **gebouw Irene**, zaal No. 6.

Punten van behandeling:

a. Keuze van een bestuurslid, wegens aftreding volgens rooster.
b. Keuze van twee bestuursleden ter aanvulling.
c. Geen voorlezingen meer te houden, maar te trachten den handel van Oost en West-Indische kunstnijverheid te bevorderen.
d. De leden tot het nazien der rekening en verantwoording te kiezen, staande de algemeene Vergadering en niet meer een jaar te voren.
e. Rapport der commissie, belast met het nazien der Rekening over 1906.
f. Rondvraag.

Namens het Bestuur,
H. Kohlbrugge,
Secretaris.

IV. Omtrent de Afdeeling Zutfen:

Over de lezing door den heer Alb. C. Kruyt gehouden, deelt de Zutfensche Courant van 28 Februari, het volgende mede:

„Het is zeker niet bemoedigend voor de hier bestaande vereenigingen, dat haar spreekbeurten zoo slecht bezocht worden en het zal hoe langer hoe meer moeite gaan kosten om goede sprekers over te halen in Zutphen te komen lezen.

Daar trad nu voor de afdeeling Zutphen e.o. van „Oost en West" een bekend man op, de zendingleeraar Alb. C. Kruyt, met verlof hier te lande, die jaren lang werkzaam is geweest op Midden-Celebes, een spreker dus, van wien men iets uit eigen ervaring kon verwachten. En ondanks de gastvrijheid van „Oost en West" waren er hoogstens een vijf en twintig menschen; het onderwijzend personeel had vrijen toegang — we gelooven niet dat er iemand gebruik van heeft gemaakt.

Dit is niet zeer bemoedigend, want voor een deel moet dit slechte bezoek worden toegeschreven aan onverschilligheid. Want „dat men het wel uit de krant zal zien", gaat niet op in dezen; ons verslag kan niet meer geven dan enkele hoofdtrekken.

De spreker, die wat al te zeer gebonden was aan zijn geschreven tekst en die misschien wat snel las, om het ongezellig samenzijn niet te lang te laten duren, draagt uiterlijk weinig de kenmerken van een verblijf in onze Oost. Maar wat hij mededeelde over den invloed van de zending op de maatschappij der inlanders getuigde wèl van lang meeleven met de inlanders.

In zijn inleiding stond spreker stil bij den godsdienstigen achtergrond, die bij tal van gewoonten, gebruiken en beleefdheidsvormen der Indonesiërs is te vinden. De kern van dien godsdienst is vereering van de zielen der afgestorvenen en daaruit vloeit voort de vrees om iets anders te doen dan de voorouders deden. Dit is de groote barrière die den vooruitgang der heidensche inlanders tegenhoudt. Worden zij nu Christenen, dan vervalt dat bezwaar, dan wordt het juk der voorouders afgeworpen en de inlanders aanvaarden het nieuwe als behoorende bij den nieuwen godsdienst. Het allereerst nemen zij dan de Europeesche kleeding aan.

Vandaar dat regeeringsmaatregelen, die vooruitgang beoogen, er bij de Christen-inlanders veel gemakkelijker ingaan. De Controleurs B. B. van de Minahassa verklaren dan ook, dat het aangenaam samenwerken is met de Christen-inlanders.

De zendeling wordt door hen beschouwd als den vervanger van den vroegeren priester en wordt — tegen zijn zin — herhaaldelijk gemengd in rechtskwesties en strijdvragen.

Maar ook indirect heeft de zending een grooten maatschappelijken invloed. Het is voor de jonge Christen-gemeente van het grootste belang dat zij bijeen blijft. Daarom bevordert de zending het aanleggen van sawahs (natte rijstvelden), de invoering van culturen, het oprichten van ambachtscholen.

De school, die ten doel heeft de liefde Gods aan te kweeken, bevordert tevens de maatschappelijke ontwikkeling. Voor dit laatste voelen de inlanders niets, maar ze sturen hun kinderen omdat ze voor den nieuwen godsdienst moeten leeren lezen. De zendingsschool is dan ook veel meer volksschool omdat zij den inlander landbouwer laat blijven, dan de gouvernementsschool, die wordt bezocht om een betrekking te krijgen en den inlander daardoor uit zijn sfeer rukt. Dat de zendingsscholen ook de meisjes onderricht is tevens van groot maatschappelijk belang.

Ook op de zedelijke verhoudingen bij de natuurvolken heeft de zending grooten invloed, want de Christen-inlander brengt een anderen geest in het geweten, in de publieke opinie dier volken. Zij gaan ook in de wetten iets zien, dat met den nieuwen godsdienst samenhangt. Hoe gemakkelijk wordt de Minahassa geregeerd!

Het koppensnellen en de heksenprocessen kan het gouvernement alleen met geweld onderdrukken, maar het Christendom verandert den bodem waarop die gebruiken berusten.

Met geringe middelen bereikt de zending soms meer dan de regeering met al haar macht.

De heer van Zijll de Jong, Voorzitter der Afdeeling, bracht den spreker dank voor zijn belangrijke voordracht."

KOLONIALE PRAATJES.

Waarom het Koloniaal Weekblad zich toch zoo heelemaal niets van de crisis aantrok vroeg ons laatst iemand, die blijkbaar niet afwist van de continuïteit, waarvan in de laatste jaren te afdoende bewijzen zijn geleverd, om ons niet met de meest volmaakte gemoedsrust een eventueele wisseling van het ministerie te doen tegemoet zien. Niet dat wij het niet zouden betreuren indien Mr. Fock nu weer moet heengaan, evenals we indertijd ongaarne den heer Idenburg zagen aftreden, daar trots de continuiteit zulk een wisseling toch eenige stoornis in den gang van zaken moet teweeg brengen, en men gaarne behoudt, waarvan men weet wat men er aan heeft, vooral wanneer die wetenschap ons de betrokkenen in een voor de koloniale idee gunstig licht voor oogen bracht, maar we gelooven dat de richtlijn onzer koloniale politiek thans voldoende is afgebakend, om alle vrees te verdrijven voor onhandig geëxperimenteer van een of ander onzer specialiteiten.

Wanneer we nu toch op de crisis komen, is dat omdat we niet kunnen nalaten op te merken, dat ze ons wel wat lang duurt, met het oog op de levensvraag voor Indië, waarover het oordeel der Staten-Generaal door den thans wellicht scheidenden minister Fock is ingeroepen.

De huidige toestand levert o. i. de ernstigste aanklacht op tegen het nog bestaande regime der absolute koloniale onmondigheid, waar tengevolge van een meeningsverschil over eene zuiver moederlandsche quaestie, de afdoening der levensquaestie voor Indië, zijne financieele mondigheid, waaraan tal van gewichtige en meest urgente belangen zijn vastgeknoopt, nu weer eenige weken minstens, die in het snelle leven, dat men thans in Azië leeft, meetellen, is verschoven.

Dat leven stelt zijne eischen, die geld kosten, hetwelk Indië met zijne talrijke hulpbronnen zich ongetwijfeld zal kunnen verschaffen maar nog te meer zich zal moeten verschaffen om den tijdgeest, die over de aziatische volkeren waart, bij te houden.

Den betrekkelijken stilstand in de ontwikkelingsgeschiedenis van Indië waarvan we thans uit economisch oogpunt beschouwd getuigen zijn, achten we in deze tijden een ernstig gevaar, en hoe eer de actie in dit opzicht aanvangt en met den stilstand wordt ge-

broken, door het non possumus geboden, dat een **kortzichtige financieele politiek aan Indië's bestuurderen heeft** gesteld, hoe eer we kunnen verwachten, dat de machtigste factor voor het voortbestaan van het nederlandsch-indisch rijk, de tevredenheid der bestuurde en geleide volkeren van Indië een duurzame **ontwikkeling aan dat rijk zal verzekeren.**

In den laatsten tijd wordt herhaaldelijk op Japan gewezen als de bron, waaruit voor de europeesche, niet-engelsche koloniën in Azië gevaren zouden kunnen voortvloeien en in de Nieuwe Cour * **vonden we** melding gemaakt van een artikel in de Deutsche Orient. Korrespondenz, waarin een samengaan wordt bepleit van Nederland, de Vereenigde Staten, Frankrijk en Duitschland, bepaaldelijk gericht tegen eventueele **tusschenkomst van Japan bij mogelijke** verwikkelingen in de betrokken landen.

Wij meenen deze nachtmerrie voor velen eens onder de oogen te moeten zien. Een japansche tusschenkomst als hier bedoeld zou voor de betrokken landen, zonder eigen leger en vloot, onvermijdelijk op een japansch protectoraat moeten uitloopen, en het voorbeeld der japansche kolonisatie op Formosa, waar eene reeds bloeiende industrie vervalt om aan het moederland de ruwe suiker voor zijne raffinaderijen te kunnen leveren, en van het japansch protectoraat over Korea, waar de beschermer alles aan zich getrokken heeft, **kan** niet nalaten elders de overtuiging te vestigen, dat men bij dergelijke wisseling van den wal in de sloot terecht zou komen.

Toen dan ook ten vorigen jare sprake was van een mogelijken verkoop of afstand van de Philippijnen door de Vereenigde Staten aan Japan, vond dit denkbeeld zijn heftigste bestrijders niet in zoogenaamd imperialistische kringen in de Unie, maar op de Philippijnen zelf, waar de door eeuwen van christelijk geloof ontstane verlichte kern der inheemsche bevolking niet onduidelijk te kennen gaf, dat zulk feit het sein zou geven tot een opstand, waarvan men op die eilanden de wedergade niet zou hebben gekend.

Moge het amerikaansche bestuur op de Philippijnen het er naar hebben gemaakt, dat het daar in vele kringen bepaaldelijk gehaat is, ook hier staat den lieden, die verder weten te zien, ten aanzien van **Japan, het non-tali-auxilio voor oogen, en is men dan** ook geneigd zich bij een amerikaansch protectoraat **over een eerlang autonoom philippijnsch rijk neer te** leggen, waardoor de philippijnsche belangen eindelijk naar behooren zullen kunnen worden behartigd, en aan het volk de tevredenheid zal worden verschaft, die het thans mist.

In Indië bestond en bestaat nog over het algemeen in de landen onder ons rechtstreeksch gezag geplaatst, zooals een Duitsch reiziger Dr. Wegener nog onlangs in de Kolnische Zeitung constateerde, de factor der tevredenheid onder de inlandsche **bevolking, maar gelijk gezegd, men leeft thans in een** Azië snel en het „'t kan verkeeren" van Brederoo zou ook daar niet uitgesloten zijn, wanneer geen rekening met den tijdgeest zou worden gehouden.

Geheel in dien geest zien we echter de afgebakende lijn onzer koloniale politiek b.v. thans gericht op meerdere deelneming der inlandsche elementen in de verschillende takken van bestuur enzoovoort.

Dat dit niet allen naar den zin moet zijn, is begrijpelijk, waar het eigenbelang, gebaat door de steeds meerdere vraag en het beperkte aanbod, van velen daardoor wordt geschaad of zich binnen perken ziet gesteld, die men tevoren niet had gekend.

Als onbewuste uiting van dit eigenbelang meenen **we dan ook de stemmen** moeten opvatten, die zich thans doen hooren om te waarschuwen tegen dezen nood**wendig te kiezen weg, welke naar wij meenen evenwel** thans voor allen, die in deze aangelegenheid hebben te beslissen vast staat.

Ten slotte willen we thans hier nog even melding maken van en de aandacht vestigen op een ingezonden stuk van Excelsior, voorkomende in **in ons vorig nummer en ook in de Nieuwe Courant van 19 Februari** ll., waarbij onder het gelukkig gekozen motto dat ook wij zoo dikwerf laten hooren: „Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang", adhaesie wordt gevraagd voor eene eerlang te houden koloniale tentoonstelling.

Moge dit denkbeeld bij velen weerklank vinden.

* Zie Perskroniek.

Pers-kroniek.

INHOUD: *Een Nederlandsch-Amerikaansch—Fransch—Duitsche Koloniale entente besproken in de* Deutsche Orient. Korrespondenz. — *De* Nieuwe Courant *over deze zonderlinge combinatie. — Een polemiek tusschen* Land en Volk *en de* Nieuwe Courant *over het voorschotten stelsel bij den inhuur van gronden voor de suikercultuur. — Een grappig uitknipsel: Curaçao, de analphabeten en 11 drukkerijen! — De Atjeh-correspondent der* Nieuwe Courant *over de quaestie Christoffel. — De heer W. F. Gramser Brinkman in* De Controleur *over het recht in Nederlandsch-Indië.*

De Deutsche Orient. Korrespondenz oppert in een uit Batavia gedagteekend artikel het plan van een samengaan tot behartiging der gemeenschappelijke politieke belangen in het Verre Oosten, van Nederland, de Vereenigde Staten, Frankrijk en Duitschland.

De bezittingen van deze Staten in Azië dreigt gevaar van de zijde der door de gebeurtenissen der laatste jaren in gisting gebrachte inlandsche bevolkingen. In Nederl.-Indië — zoo de berichtgever der Korrespondenz — openbaart zich het verhoogde zelfbewustzijn der inboorlingen tot dusver nog slechts in een trotseerenden passieven tegenstand, in onbeteekenende conflicten met de politie en met de tot nog toe met grooten eerbied bejegende Europeesche autoriteiten. Maar het gist er en het gaat op een ondergraving en vernietiging der Nederlandsche heerschappij aan.

Den inlanders nu zou het, aan hen zelf overgelaten, zoo goed als onmogelijk zijn hun zelfstandigheid te veroveren. Iets anders echter zou het zijn, wanneer zij op een tusschenkomst van Japan konden rekenen. Dan zou het lot van de Nederlandsche heerschappij in Indië binnen enkele weken bezegeld zijn.

De gevolgen, welke de vernietiging dier heerschappij op de politieke en economische verhoudingen van Europa en Amerika ten opzichte van Azië zou hebben, laten zich niet berekenen.

Gevaar dreigt even zoo goed voor de Vereenigde Staten, Frankrijk en Duitschland. Het ware daarom verstandig, indien de in hun gemeenschappelijke belangen bedreigde machten een overeenkomst troffen, welke „de bestaande politieke machtsverhoudingen in den Stillen Oceaan onaangetast latende, een gemeenschappelijk optreden der gemeenschappelijke verdediging van de bij de overeenkomst aangesloten mogendheden zou waarborgen, voor het geval, dat een van haar door een andere mogendheid met een aanval of met interventie werd bedreigd."

Zulk een „entente", louter defensief **bedoeld zijnde,** zou op geenerlei wijze ongerustheid bij andere staten of verbonden behoeven te wekken, vooral niet bij Engeland en Japan, die zoo dikwerf en zoo luide hebben te kennen gegeven, dat hun verbond slechts het behoud van den wereldvrede ten doel had.

Tot zoover de Orient. Korrespondenz.

„Of haar plan wenschelijk of voor verwezenlijking vatbaar is „merkt de Nieuwe Courant op", moet komen nà onderzoeken. Alleen willen wij verklaren, dat, al zijn wij ook voorstanders van overleg met Mogendheden in Azië, waardoor wederzijdsche belangen zouden worden bevorderd, wij ten eenemale afkeerig zoude zijn van elke alliantie of „entente", welke Nederland zou zou kunnen dwingen op een gegeven oogenblik een andere politiek ten opzichte onzer koloniën te voeren dan het wenschelijk acht. De richting, welke onze regeering ten opzichte der politiek in het Oosten in den laatsten tijd volgt is, naar ons voorkomt, juist. Wij zouden, gesteld die richting blijkt ook verder de juiste te zijn, in geen geval de kans willen loopen daarin wijziging te moeten brengen om aan de verplichtingen, door een algemeene bondgenootschappelijke politiek opgelegd, te voldoen.

Tevens teekenen wij verzet aan tegen de voorstelling der Korrespondenz als zou Ned.-Indië tengevolge van de gebeurtenissen in het Verre Oosten in gisting verkeeren. Dit is niet zoo. Ongetwijfeld hebben die gebeurtenissen op de gemoederen van velen indruk gemaakt en is er, vooralsnog op zeer bescheiden schaal, iets van een „ontwaken" te bemerken, welk verschijnsel de Indische regeering dan op verstandige wijze zoodanig behoort te leiden, dat de ontwikkeling en het welzijn des lands er door bevorderd worden.

Beslist onwaar is, zoo besluit het blad, dat zulk een gisting zich zou openbaren in passieven tegenstand bij de bevolking of in kleine conflicten met de politie en de autoriteiten. Van zulk een tegenstand, noch van dergelijke conflicten is ooit iets bemerkt. Waar dergelijke onzin in het opstel te vinden is, krijgt men het recht te betwijfelen of de steller, die zijn schrijven van Batavia dagteekent, daar inderdaad wel vertoeft."

* * *

Tusschen Land en Volk, het vrijzinnige democratische orgaan der residentie, en de Nieuwe Courant is een polemiek ontstaan over voorschotten bij **den inhuur van gronden voor de suikercultuur. Nu** had de Nieuwe Courant becijferd, dat het aan**tal voor de suikercultuur ingehuurde bouws 170.000 bouws bedroeg op welke vergissing het zusterorgaan** de aandacht vestigde. Het zijn er inderdaad slechts 117.000 met welk getal later de Nieuwe Courant dan ook verklaard accoord te gaan.

„Doch ook met dit cijfer, schrijft de Nieuwe Courant, zou dat der uit te betalen voorschotten, niet der uitbetaalde, zooals Land en Volk leest, toch nog bedragen *f* 4.680.000, en misschien kunnen rijzen tot 8 millioen, een som, die, met het oog op den grooten twijfel welke er bestaat of men die wel ooit zal terug krijgen en op de omstandigheid, dat de inlander daarmede niet geholpen zou zijn, omdat hij in minder dan geen tijd weer in dezelfde geldverlegenheid zou zitten, niet licht door de wetgevende macht zou worden toegestaan.

Nergens is door ons beweerd, dat alle grondbezitters zonder uitzondering hun sawah's anderhalf jaar vooruit verhuren, maar wat bij ons wel vaststaat is, dat als de regeering bekend maakt, dat zij genegen is om hen, die anders hun gronden aan den fabrikant zouden willen verhuren met 15 maanden vooruitbetaling, nu voorschotten te verleenen, allen zonder **onderscheid zullen verklaren dat voornemen te koesteren**, om aldus op een zeer gemakkelijke wijze aan geld te komen.

Maar niet alleen dat, ook personen, die volstrekt niet van plan zijn of waren te verhuren zullen verklaren dit wel te willen doen; door dat voorschot te nemen zullen zij toch door niets gebonden zijn. De Regeering zal, als zij aan hun voornemen tot verhuren geen gevolg geven, hen daartoe toch niet willen dwingen. Maar al wil de Regeering dit laatste natuurlijk niet, **daarin** schuilt toch een gevaar, dat niet te licht geteld moet worden.

Wanneer in een zekere streek voor het beoogde doel voorschotten zijn verleend, dan vinden allicht de hoofden dat hun eer en hun naam er mee gemoeid is, als de schuldenaars niet nakomen hetgeen zij beloofd hebben, namelijk aan den fabrikant te zullen verhuren, en dan zou kunnen gebeuren, wat nu gelukkig niet gebeurt, dat de landbouwers tot verhuren gedwongen worden.

Ook de opvatting van Land en Volk, dat aan de verlenging van den termijn van vooruitbetaling van 12 tot 15 maanden alleen ten grondslag ligt de bedoeling om den inlander in de laatste maanden van het jaar, als hij daaraan het meest behoefte heeft, aan geld te helpen, is niet geheel juist; hoofdreden is, dat hij om in zijn geldnood te voorzien zich wendt tot desagenooten, die voor zeer geringe prijzen den grond van hem inhuren, om dien op den door de wet goedgekeurden tijd, met een zoet winstje weer aan den fabrikant te verhuren. Door nu aan den ondernemer de gelegenheid te openen op denzelfden tijd, waarop inlandsche geldschieters gronden inhuren en betalen, de vooruitbetalingen te doen, brengt men die zoete winstjes uit den zak van den geldschieter in dien van den verhuurder.

De vraag op hoeveel maanden men den termijn van vooruitbetaling moet stellen, lost zich dus op in een andere vraag: hoeveel maanden te voren geven de inlandsche geldschieters vooruitbetaling? Doen zij dit 3 maanden te voren dan is er geen reden om den fabrikanten een langeren termijn toe te te staan; is die tijd echter 15 maanden, zooals nu het geval is, dan handelt men in het belang van den verhuurder ook de suikerondernemingen in de gelegenheid te stellen alsdan met de inlandsche geldschieters in concurrentie te treden.

Dit resultaat bereikt men niet, zoo besluit de Nieuwe Courant, door den termijn te stellen op 3 maanden, als 12 maanden te voren de gronden reeds in handen zijn gekomen van deze geldschieters."

* * *

Hoewel misschien niet precies op zijn plaats in deze rubriek, kunnen wij toch geen weerstand bieden om het volgende vermakelijke uitknipsel — wij vonden het in het Vaderland zonder **bron** vermelding — onopgemerkt voorbij te laten gaan.

Hier volgt het:

„In een van zijn bekende werken zegt de Fransche schrijver Volney: „Pour s'informer si un peuple est policé ou barbare, l'on peut se réduire à demander: A-t-il l'usage de l'imprimerie? a-t-il la liberté de la presse?"

Indien deze uitspraak in alle gevallen geldig is, dan moet Curaçao al bijzonder beschaafd zijn, want op een bevolking van ongeveer 32.000 zielen, waarvan zeker niet minder dan 23.000 analphabeten zijn, zijn, mag het bogen op het bezit van 11 drukkerijen of drukkerijtjes!"

Alsof een ambtenaarskolonie het zonder drukkerijen kan stellen!

* * *

In een der voortreffelijke Atjeh brieven welke de Nieuwe Courant publiceert, vinden wij eenige zeer verstandige opmerkingen over de quaestie Christoffel.

„De benijders van Christoffel, zoo schrijft de correspondent, werden pas wakker door de publicatie van het kon. besluit van 31 Juli 1906 no. 114 in de Javasche Courant van 25 September j.l. — ofschoon er **toen nog geen denken** aan was, — gezien het groote aantal kapiteins boven formatie en op non-activiteit — gevolg der ontbinding der boven verwachting vlug afgeloopen Bali-expeditie, — van de koninklijke machtiging gebruik te maken. Daartoe hebben weer zeer buitengewone voorvallen genoopt.

Zooals bekend is de radja van Gowa, zich weidsch **noemend Makulaasar Hoesin bin Idris Karaëng Lembang parang**, in den nacht van 19 op 20 October 1905, ondanks strenge bewaking door een sterke colonne onder Overste Van Loenen, **zijn paleis** in Djongaja ontvlucht. Gevolg een soort van drijfjacht, waarbij het telkens heette, dat hij „haast gepakt" was. Eenigen tijd vertoefden hij nog vrij rustig in Sawietto onder de hoede van den thans ook gesneuvelden La Sinrang. Maar dit duurde niet lang, omdat ook daar eindelijk de kompanie dreigde.

Op 3 Februari 1906 ontving overste Van Bennekom een bericht, afkomstig van Karaeng Lembangparang zelf, waarin hij meldde zich te bevinden ten huize van den aroe van Rappang en zich te komen melden. Toen echter een marechaussee-colone aanrukte, nam hij nog denzelfden avond de vlucht en sinds heeft niemand meer iets van zijn verblijfplaats kunnen vernemen, tenzij allerlei misleidende berichten, o.a. nog dat de radja reeds te Singapore zat. Dit, ondanks een gewikst bestuurs-ambtenaar als de controleur van Af**felen van Saemsfoort**, gesteund door verschillende

colonnes, maanden lang zijn beste krachten inspande.

Toen werd ten laatste luitenant Christoffel er op uitgezonden, met speciale opdracht van den gouverneur-generaal. Einde September vertrok hij van uit Paré-Paré, waar overste Swart was en er werd terstond gewerkt om hem — die geen Boegineesch verstond — te misleiden, even ijverig als tot dusver ieder ander, die iets omtrent den invloedrijken vluchteling wilde weten. Nog begin November wist men niets omtrent den Gowasche familie, doch sinds begon weer in het naar alle zijden verkende terrein de victorie. Medio November werd La Sinrang met gevolg in Sawietto overvallen; einde November had Christoffel zekerheid omtrent het verblijf van den Gowaschen radja — op zichzelf reeds een feit van groote beteekenis; op 21 December bleken de verkregen inlichtingen juist en werd in het Sidenrengsche gebergte, ten westen van Masepe de schuilplaats van den radja overvallen.

Dit laatste wapenfeit kostte helaas aan negentien getrouwen van Karaëng-Lembang parang het leven; ook aan zijn eigen zoon, die alles in de waagschaal stelde ter bescherming van zijn ouden vader. De naam van dien gesneuvelden zoon, La Ponggorisan, vervallen verklaard aroe van Aliëtta, behoort door ons met eerbied te worden genoemd; en zeer is het te betreuren, dat hij niet ongedeerd in Christoffels handen is gevallen. Ongetwijfeld zou hij met buitengewone onderscheiding zijn behandeld.

Dus was binnen drie maanden door luitenant Christoffel aan de opdracht van den gouverneur-generaal voldaan en wel aan een der moeielijkste die een officier met bescheiden middelen ooit heeft uitgevoerd. Heette het eerst, dat de gevangenneming van Karaëng Lembangparang niets om het lijf zou hebben, daar ze al zoo goed als afgesproken was tusschen overste Swart en..... den radja; nu deze door zijn zelfmoord of noodlottige vlucht, — nu eens niet in aanmerking genomen de tien maanden ellende en ontbering — dit dwaze praatje heeft ontzenuwd, heet het, dat Christoffel duur werkt.

Dit wil zeggen dat hij bij een handvol eerst afgejakkerde en lusteloos gemaakte mannen, eenige honderden guldens aan berichtgevers heeft gebruikt. Het ware te wenschen dat met zulke geringe geldelijke offers steeds dergelijke resultaten werden verkregen. Doch wie vermag uit te rekenen, hoeveel schade den lande wordt berokkend door onhandige lieden, die zelfs geen kans zien ooit een betrouwbaar bericht machtig te worden, daarom doelloos maanden achtereen rondsukkelen met colonnes en koelietreinen, die vaak verscheidene malen moeten worden geremplaceerd?

Een treurig licht valt nu op het karakter van sommige menschen, die men in beschaving en moraliteit te hoog zou wanen om wangunstig te worden, wanneer het zeldzame geval zich voordoet van een apprecieeren der verdiensten van een medemensch. Wij kunnen het dan ook niet billijken, dat ten aanzien van Christoffel inbreuk werd gemaakt op de usance: geen buitengewone promotie toe te kennen, zoolang er geen vacaturen zijn. Al zou het alleen maar zijn, om aan wangunst geen kans te geven zich te laten gelden onder het motto „militaire discipline".

Of de door Christoffel bereikte resultaten voor Zuid-Celebes van ingrijpend practisch gevolg zullen zijn? Dat zal geheel afhangen van een te rechter tijd gebruik maken van den gemaakten indruk. Juist als in het Telok-Semawésche. Evenmin als de verwijdering van toeangkoe Daoed en panglima Polèm met hun talrijke familieleden op zich zelf iets beteekende, zal zulks het geval zijn met het sneuvelen van Karaëng Lembang parang, wanneer later door onhandige polititiek de bevolking tot wraakzucht wordt opgezweept. Daardoor verliest het beste werk op den duur alle waarde."

* * *

De heer W. F. Gramser Brinkman geeft in De Controleur zijn slotartikel over het „Recht in Ned.-Indië". Dat hij met den huidigen toestand niet tevreden is, weet men uit zijn vorige artikelen. De conclusie waartoe hij komt is deze:

„Ik zeide reeds dat de Indische wetgeving haast zestig jaren oud is. Dat die voor een groot gedeelte in het bizonder het eerste boek van het burgerlijk wetboek: „Van personen", niet meer past in het kader van den tegenwoordigen tijd, is van algemeene bekendheid, niet het minst bij het Hoog-Gerechtshof. Maar presidenten, vice-presidenten en leden van dat opper-rechterlijke college komen en gaan, zonder dat die gebrekkige wetgeving hun ook maar in het minst ter harte gaat. Immers, ware het anders, onze geheel onvolmaakte wetgeving, het non plus ultra der negentiende- en ook reeds van de twintigste eeuw, zou hun tot plicht hebben moeten stellen, hun kennis en ondervinding aan te wenden om de wetgeving meer in overeenstemming te doen brengen met de eischen des tijds en met de tegenwoordige toestanden.

Dat dit hun plicht is, kan het Hof niet onbekend wezen. Immers volgens artikel 157 van het reglement op de rechterlijke organisatie, is het Hof als opperste rechtbank o. m. belast met het toezicht op de bedeeling des rechts in Nederlandsch Indië, en met de zorg, dat die bedeeling behoorlijk en onvertogen plaats hebbe. Hoe, evenwel, kan de bedeeling behoorlijk en onvertogen plaats hebben, als de bestaande wetten zelf, op vele plaatsen, hiertegen beletsels zijn?

Met de wetenschap hiervan voor oogen, ligt het toch zeker wel op den weg van het Hof, te zorgen, dat de wet niet langer een beletsel blijve voor een behoorlijke en onvertogen rechtsbedeeling. Enkele veranderingen vonden nu en dan wel eens plaats, maar die zijn van zoo ondergeschikt belang, dat ze niet mogen mede tellen.

Zeker! „Lex dura, sed ita scripta". Al is de wet hard, zij staat zoo geschreven. Maar de wet moet op de hoogte van haar tijd blijven, terwijl de wetgever moet zorgen dat het geschreven recht in overeenstemming zij met het levende recht.

Wellicht zal van rechterlijke zijde ons worden tegengeworpen, dat het Hof al reeds zoo overladen is met werk, dat het geen tijd heeft, de wetten aan een herziening te onderwerpen. Zulk een argument kan niet gelden, want al ware het juist, het Hof zou onder zijn leiding de herziening kunnen doen ter hand nemen, door zich toe te voegen der zake meest kundige rechterlijke ambtenaren en leden van de balie. Of ligt dit soms niet op den weg van het Hof?

Dat dan de regeering tusschenbeide kome, evenals door haar vóór 1848, de wetgeving aan een speciale commissie werd opgedragen. Heusch! Opperbestuur in Nederland, heusch! regeering van Nederl. Indië, heusch! hoogere en lagere rechterlijke ambtenaren, er is periculum in mora."

Oost-Indische Berichten.

De heer van Geuns schrijft in het Soerabajasch Handelsblad over het opstootje te Barong bij Baron o. m. het volgende:

„Men vergunne ons enkele nabetrachtingen over het achteraf onbeduidend gebleken opstootje te Barong bij Baron. Zij zullen liggen op een ander terrein dan men verwachten zal. Want de geheime krachten, die Dermodjojo en zijn volgelingen tot hun krankzinnig verzet brachten, zullen wij ditmaal onbesproken laten. Wij zullen het niet hebben over het hadjigevaar, dat altijd weer als een soort van spook op het tooneel verschijnt en dat — niet meer is dan een spook, nl. iets onwezenlijks; ook niet over het goeroe-of santrigevaar, dat al even denkbeeldig is. In een land als Java, doorsneden van spoorwegen en telegraaf- of telefoonlijnen, kan geen fanatiek brandje uitbreken, of weinige uren later zijn er soldaten om het blusschingswerk ter hand te nemen. Ook den invloed van de suikerindustrie op de volksstemming zullen wij de vrijheid nemen als iets fantastisch op zij te schuiven. Onze nabetrachtingen zullen van erg nuchteren aard zijn en tot object hebben het gebeurde in den vroegen morgen van Dinsdag 29 Januari.

Naar de woning van den nog al tammen oproerling Dermodjojo begaven zich één assistent-resident, één controleur, één regent, twee wedono's één assistent-wedono plus cirka zestien oppassers en desahoofden. Dit twintigtal stond tegenover een veertigtal bijna uitsluitend met blanke wapens uitgeruste desa-lieden. (In het huis van Dermodjojo is maar één geweer gevonden). Welnu, wat zien we gebeuren? De bestuursambtenaren en hunne helpers lijden de volgende verliezen: 5 gedood en 11 gewond. Zegge 16 van de 20 buiten gevecht gesteld (officieele opgave). De controleur en de regent behooren tot de ongedeerd ontkomenen.

Van de kwaadwilligen sneuvelden 4 en raakten, voorzoover bekend, 6 gekwetst.

Dus 16 tegenover 10.

Deze cijfers bevredigen ons niet. Of liever: zij ergeren ons. Hoe is het mogelijk, zoo zouden wij willen vragen, dat onze bestuursambtenaren met hun helpers zoo'n ellendig figuur hebben kunnen slaan!

Verrast werden zij niet. Zij stapten het erf van Dermodjojo op, wetende dat in het huis kwaadwilligen waren. Zij hadden tijd en gelegenheid een soort van formatie aan te nemen, bijv. allen op één rij, de revolvers en sabels in de hand. Het schijnt echter dat niemand hieraan gedacht heeft. Allen stonden door elkaar heen; alleen de assistent-resident en de regent een weinig vooruitgetreden, rechts van de volière. De oproerlingen kwamen aanstormen, hakten een wedono in den hals, verwondden een assistent-wedono, sleepten een wedono het huis in, verwondden daarop den assistent-resident, enzoovoort, tot er ten slotte 5 dooden en 11 gewonden waren. Welk een smaad voor de onzen!

Het is, gelooven wij, Goethe die ergens gezegd heeft: „Der Mut lernt sich nicht, wie er sich nicht verlernt." Een cursus voor minder heldhaftige landgenooten zal dus geen baat brengen. Waar het niet in zit, daar wordt het niet in gebracht.

Men mag intusschen aannemen, dat de Europeesche en Inlandsche bestuursambtenaren zonder uitzondering gedaan hebben wat de omstandigheden vereischten. Volgens nader verstrekte gegevens van betrouwbare zijde, werd de controleur gescheiden van den assistent-resident, terwijl de regent midden tusschen de oproerlingen geraakte. Dat zulke zware verliezen werden geleden, moet blijkbaar geweten worden aan de oppassers, die evenals de uitgezette posten voor een deel op den loop gingen en de overigen in den steek lieten. De bestuursambtenaren gebrek aan moed te verwijten komt dus niet in ons op. Integendeel.

Maar wat wij hun wél verwijten, dat is het gebrek aan organisatie. Dit is iets typisch Indisch en tevens iets typisch ambtenaarlijks. Vooral het laatste. Als wij

verschijnen; wij, voor wie het bruine volkje als kinderen neerhurkt; wij, uitverkoren machthebbers, dragers van 't gezag en van mooie petten — dan zal dat wel voldoende zijn. Wanneer de blanke en bruine heeren zich op een minder hoog voetstuk hadden geplaatst, zou het pijnlijk échec, in zijn gevolgen zoo uiterst droevig — 80 procent dooden en gewonden! — zijn uitgebleven. Het was een licht karreweitje de krankzinnige volgelingen van den imaginairen radja uiteen te schieten. Men mag aannemen dat de bestuursambtenaren allen van revolvers voorzien waren; met hun zessen konden zij, om te beginnen, zoo'n 36 schoten lossen en daarna, na herlading, nog eens zooveel. Het was dus kinderwerk de onwilligen, die slechts blanke wapens tegenover de revolvers konden stellen, tot rede te brengen.

Er is een spreekwoord dat ons leert: Wie het gevaar zoekt, komt er in om. Is het niet of de heeren van B. B. het gevaar inderdaad gezocht hebben?

Valt er, zoo vragen wij ten slotte, uit het gebeurde geen les te trekken? In weinige jaren tijds hebben wij gehad opstootjes te Gedangan, bij Rambipoedji, Karangh Tengah en nu te Barong, dus over geheel Java. Feitelijk kunnen elk oogenblik de bestuursambtenaren geroepen worden om zulke uitbarstingen te onderdrukken. Zou het niet goed zijn als zij zich hierop een weinig voorbereidden; dat zij bijvoorbeeld het schieten met de revolver leerden? Dit vordert een vaardigheid die iemand niet aanwaait. En zou het ook niet aan te bevelen zijn, als de hoogere bestuursambtenaren hun ondergeschikten, vooral hunne meestal onbetrouwbare oppassers, gewenden aan een zekere eenheid van actie tegenover kwaadwilligen? Dergelijke oefeningen zouden, dunkt ons, niet overbodig zijn en behoeven niet noodzakelijk den teekenaar stof te leveren voor caricaturen."

De begrafenis van den wedono van Ngandjoek. Het lijk, zoo schrijft men aan het Soer. Handelsblad uit Ngandjoek, van onzen wedono, die in de desa Barong om het leven gekomen is, is ter aarde besteld. Groot was de deelneming in dit sterfgeval. De wedono werd gewaardeerd als een goed ambtenaar; hij was een deftige, vrij groote figuur, die den indruk maakte van disinctie en tevens van wilskracht. Geruimen tijd werd gewacht op de komst van den regent van Madioen, die den verslagene in den bloede bestaat.

Het lijk van den wedono was gedeponeerd in een ledikant, met witte linten en bloemen versierd. Door een groot getal Europeanen en Inlanders werd het stoffelijk overschot naar zijn laatste rustplaats geleid.

De stemming is hier nog gedrukt, maar gaandeweg keert de kalmte terug.

Het verplicht bijwonen van feesten in de kraton. Het is zeker tengevolge van de onlangs door den resident aan de landhuurders gerichte circulaire, waarin zij werden gewezen op hunne plichten tegenover den vorst, dat de opkomst dier heeren ten paleize, om den soesoehoenan officieel met de garebeg besar de obligatoire gelukwenschen aan te bieden, bijzonder groot was; grooter dan ik in jaren heb bijgewoond, schrijft de Solosche correspondent van de Locomotief. Waaruit dus is op te maken dat een kleine herinnering aan de bepalingen, vervat in het landhuur-reglement volstrekt niet ondienstig is. Het liep dan ook werkelijk te erg in den laatsten tijd! Waar het landhuur reglement den huurders of administrateurs de verplichting oplegt om bij feestelijke gelegenheden bij den soesoehoenan hunne opwachting te maken, daar moet aan het navolgen van die verplichting de hand gehouden worden, hoe onaangenaam het overigens ook moge zijn om tegen het keerkrings-middaguur in groot ornaat als een opgeprikte kapel stil te moeten blijven zitten, om de telken jare terugkeerende officieele toasten, gevolgd door kanongebulder en ratelend musketvuur met een glas madera te helpen bevestigen.

Maar de soesoehoenan heeft gelijk, als hij eischt dat de landhuurders opkomen: van hem verwachten ze ook dat hij de gemaakte huurcontracten nakomt. Aan wien dus de schuld, als sommige heeren die nooit ter garebeg verschijnen, somtijds wat lang moeten wachten om hunne contracten verlengd te krijgen? En gesteld eens dat de soesoehoenan — die nauwkeurig bij elke garebeg weet, wie niet van zijne belangstelling doet blijken — het eens in zijn hoofd kreeg, om als hij een feest geeft die heeren, die zoo weinig notitie van hem nemen, eens geen invitatie te zenden! Dan zou er een kreet opgaan, en reclames regenen! Tot nog toe heeft de vorst zich echter nog niet van dergelijke répresaillemaatregelen bediend.

Lapawawoi's goederen. De Preanger Bode deelde mede dat de goederen van den vorst van Boni voor zoover ze niet door hem te Bandoeng zijn achter gehouden, naar Batavia worden terug gezonden om daar vermoedelijk ten zijnen bate te worden verkocht.

Misschien zal 't in het belang van den ouden vorst zijn gehandeld, meent het blad, wanneer die verkoop niet hier op Java, maar op Celebes geschiedt. Immers, dàar hebben de artikelen, omdat ze afkomstig zijn van een vorst, een zekere bijzondere waarde, die er hier niet aan toegekend wordt. Dàar zal waarschijnlijk prijs gesteld worden op dingen, die men hier het aankijken niet waard acht. En dat kan van merkbaren invloed zijn op de opbrengst.

De malariabestrijding op Madoera. Naar aan het Soer. Handelsbl. uit goede bron wordt medegedeeld, zal dr. Terburgh zich weder naar Madoera begeven, om een onderzoek in te stellen naar de werking van de maatregelen, een paar maanden geleden door hem getroffen, ter bestrijding van de malaria, die nog altijd op de Noordkust van Madoera slachtoffers maakt.

Zooals men weet, heeft genoemde geneesheer het grootsche plan opgevat om, na de overwinning der epidemie van het vorige jaar — dergelijke epidemieën voor de toekomst zoo mogelijk te keeren door een blijvende bestrijding der ziekte. Die maatregelen zouden, wilde men ze ten volle en goed toepassen, zooveel medici vereischen, dat er niet aan te denken viel; om echter toch in de aangewezen richting zooveel mogelijk voort te werken, moest een deel van het medisch werk aan leeken worden toevertrouwd. Het was zuiver „noodzaak", schreef Dr. Terburgh, welke tot dien maatregel dreef.

Van den beginne af hebben wij weinig vertrouwen gehad in geneeskundih onderzoek door de magangs, die door dokter djawa's voor het z. g. miltonderzoek werden opgeleid.

Thans evenwel vernemen wij van medische zijde, dan de verwachting omtrent de goede uitkomsten niet verwezenlijkt is. Het komt zelfs voor dat dokters djawa, na hun onderzoek van malarialijders, tot geheel onjuiste diagnoses komen; een Europeesch geneesheer kwam bij ongeveer 30 procent van een groot aantal door een dokter djawa onderzochte malarialijders, tot de conclusie, dat van een vergroote milt geen sprake was, en bij nog eens 30 procent, dat dit wel het geval was en wel juist bij hen, van wie de dokter djawa het omgekeerde had beweerd. Als dat nu al gebeurt met dokters djawa, die aan de magangs, les moeten geven, wat zal er dan van het onderzoek der magangs zelven terecht komen? Welke waarde is dan daaraan te hechten?

Wij vreezen dan ook, dat wanneer dr. Terburgh ditmaal van Madoera terug zal zijn gekomen, hij een illusie minder zal koesteren.

Verder vernamen wij, dat juist tengevolge van de wijze, waarop thans het onderzoek naar de zieken in de kampongs plaats heeft, ook de cijfers op de ziekenlijsten hoogst onbetrouwbaar zijn. Sommige personen komen vier, vijfmaal op een zelfden staat voor en daaraan is op het oogenblik heel weinig te doen.

Trouwens, de hooge ziekencijfers, welke wij nog bij herhaling van Madoera onder de oogen krijgen, behoeven volstrekt niet te leiden tot de gevolgtrekking, dat Madoera het koortsland bij uitnemendheid is. Tal van doktoren beweren, dat wanneer men hier aan den Grisseeschen weg een onderzoek instelde, even diepgaand en ernstig als op Madoera, procentcijfers zouden te voorschijn komen, heel wat hooger dan op Madoera na beëindiging der epidemie.

De koffie-misoogst. Het is weer misère over de geheele linie, van de Preanger tot aan Straat Bali; overal hebben de teere knoppen aan de koffieboomen het afgelegd tegen de stroomen uit den hoogen, die in de laatste helft van 1906 zijn neergekomen. Over de opgaven van de verschillende koffielanden hangt zoo iets als een sombere nevel; slechts hier en daar ontwaart men een lichtend puntje. (N. Soer. Crt.)

Eerlijk verdiend. De regent van Karanganjar, Raden Toemenggoeng Ario Tirto Koesoemo, die, luidens een telegram in de Javabode van gisteren, benoemd is tot officier in de orde van Oranje Nassau, heeft zich deze onderscheiding verworven door zijn krachtig streven tot bevordering van den landbouw der inlandsche bevolking in zijn ressort.

Van dezen energieken inlandschen hoofdambtenaar, die nog geen vier jaren zijne tegenwoordige functie bekleedt, is in de toekomst nog veel te verwachten. Ook voor de emigratie van Javanen uit het door hem bestuurd overbevolkt regentschap naar de Lampongsche districten, ijvert hij zeer. Het voornemen bestaat om dien regent met eenige mindere hoofden voor gouvernementsrekening naar de Lampongs te zenden, ten einde de plaatselijke toestanden aldaar te leeren kennen, ten einde na terugkomst zijne onderhoorigen, die tot emigreeren niet ongeneigd zijn, met meer kennis van zaken, omtrent hetgeen hun in den vreemde wacht, te kunnen inlichten.

Een moeielijke keuze. De benoeming van een inspecteur voor den arbeid ten behoeve van de ondernemingen der Oostkust van Sumatra, is nog steeds niet afgekomen, hoezeer men dit al eenigen tijd verwacht had.

De reden daarvan moet zijn, dat, terwijl de resident als de meest geschikte ambtenaar daarvoor de secretaris van zijn gewest, de heer S. van der Plas, heeft aanbevolen, men te Buitenzorg een der ambtenaren van de algemeene secretarie met minder diensttijd en minder aanspraken met dat baantje wil begiftigen.

Van andere zijde vernemen wij, dat de onlangs van buitenlandsch verlof teruggekeerde gewezen secretaris van het departement van justitie, Mr. H. K. J. van

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXVI.

Zij werd doodsbleek. Dat wilde zij niet — nooit weder! Zij was het aan de nagedachtenis van George schuldig, die zij om haar liefde's wille verraden had. Toen had zij zich schuldeloos gewaand — in gelukkige blindheid. Dat was voorbij!

En daarbij voelde zij een angst, een zwakheid — onbeschrijfelijk. Als door een onzichtbare macht voelde zij zich tot hem aangetrokken, in zijn armen!

Dat alles duurde slechts één oogenblik.

Hij zag hoe zij verbleekend achteruit week. Hij hoorde haar fluisteren:

„Neen, ach neen!.... dat niet,.... neen!"

Een ademloos stamelen was het, zonder beteekenis.

Hij liet de armen zinken. Een diepe plooi vertoonde zich tusschen zijn wenkbrauwen.

„Zooals ge wilt", zeide hij koel, maakte een diepe buiging en ging de kamer uit.

Hij bleef tot den avond op Eybendorf en sprak met haar grootmama onderhoudend en zeer beminnelijk.

Met Maleen was hij niet meer alleen.

. . . .

Eenige weken later schreef Maleen aan Rainer aan het slot van een langen brief:

„En verbeeld je, Kromme is een dag bij ons op Eybendorf geweest. Hij was aardig en toch ernstig. Maar nu leeft hij in een zee van feestelijkheden. Iedereen wil den teruggekeerden Ulysses hooren en zien. Diners, lunchen bij voorname heeren, dat vult zijn dagen en halve nachten.

Ik geloof, dat zulk een eindeloos feestvieren nog afmattender voor hem moet zijn, dan de marschen door een woestijn. En hoe ledig van geest en moede van ziel moet het iemand maken!

Ons publiek heeft echter behoefte aan opwinding, en dat maakt het tot een moordlustig monster.

Hij wil een groot reisverhaal schrijven. Men is nu op eenmaal zoo enthousiast over hem, dat alle wegen voor hem geopend schijnen. Waarschijnlijk wordt hij nu toch nog jelui gouverneur.

Insahallah!"

. . . .

Krome had niet meer geschreven.

Een tijdlang wachtte Maleen den postbode in spanning. Daarna hoopte zij niet meer.

Treurig stemde haar het gevoel, dat zij hem verloren had.

Rainer aan Maleen.

Mungua. Hohe aan Zee. Augustus.

Lieve Maleen.

Nu is het huis gebouwd en ingericht, de bron gegraven, de tuin aangelegd.

Het land is een paradijs. Een frissche bergstroom komt van de Lima Mpoea en loopt door mijn tuin. Het water is 's morgens ijskoud. Zich daarin te baden is een onuitsprekelijk genot!

Je moest eens zien, wat hier zooal groeit: sinaasappelen, ananas, bananen, koffie, vanille, thee, cacao, suikerriet, katoen, en daarbij de meeste van onze Duitsche moesgroenten. Ik heb proeven genomen met zaadzendingen van Schmidt in Erfurt en die zijn ver boven mijn verwachtingen geslaagd. Er staat in mijn tuin nu al sla en radijs, boonen, linzen, aardappelen, tomaten en augurken.

Op het erf heb ik twintig kippen en dertig eenden. De kippen leggen flink, zoodat ik mij dagelijks de weelde van een paar versche eieren kan veroorloven.

Ongelukkig worden zij — de hoenders — veel gestolen, omdat men ze zoo moeilijk tellen kan. Dat gaat met de eenden veel beter. Die wandelen netjes op een rijtje achter elkander naar kooi. Elken avond tel ik ze, en als er één aan ontbreekt, dan houd ik den opzichter de waarde af van zijn posjo. Dat helpt. Sedert zij dat weten, raakt er zelden een zoek. Zij kijken elkander goed op de vingers, die zwartjes.

Je moest eens de hutten zien van de inlanders hier, hoe zij zich verschansen tegen de roofzuchtige bergstammen. Menigmaal is zulk een leemen woning omgeven door een labyrinth van holle wegen en doolgangen, waarin iemand die er niet precies den weg weet, nooit of te nimmer terecht komt. Ieder woont als in een door wallen omgeven kleine vesting. Het is heel omslachtig, maar die arme drommels kunnen zichzelf en hun beetje eigendom niet anders beschermen tegen hun buren. Zij zullen nu intusschen wel leeren, dat zij onder onze hoede veilig zijn.

Onlangs zag ik tot mijn verbazing in een dezer hutten een portret van Krome als wandversiering. Zij verklaarden op mijn navraag, dat dit de beeltenis was van den machtigsten der Duitschers, een geweldig krijger, die alles doodde wat zijne bevelen niet gehoorzaamde, doch groot maakte, wie zich terstond onderwierp. Dat is Krome's faam hier.

Deinse, zich voor die betrekking candidaat heeft gesteld, waardoor de beslissing voor de regeering nog moeilijker zou worden, daar deze ambtenaar in ancienniteit en ook volgens den laatstelijk door hem bekleeden rang, boven beide voornoemde ambtenaren staat. (Javabode.)

Inlandsche handelsschool. Uit Padang schreef de correspondent der Loc.:

Een vooruitstrevende Maleier, met name radja Mankoeta, heeft ter plaatse eene handelsschool opgericht, waar Chineezen en Inlanders zich kunnen bekwamen in de Nederlandsche en Engelsche taal, handelscorrespondentie en Italiaansch boekhouden. Reeds hebben zich verscheidene leerlingen opgegeven den cursus te volgen, wel een bewijs dat er behoefte bestond aan dergelijke school.

Radja Mankoeta is evenwel niet gelukkig geweest met de keuze zijner onderwijzers. The English teacher can't speak his own language, althoogh he is an American, en 't zelfde moet worden gezegd van den Hollandschen onderwijzer die 't klein-ambtenaarsexamen niet eens heeft gedaan.

Als de Maleier nu niet wijs wordt, weten wij 't niet!

Het Suikersyndicaat. In de algemeene vergadering van het hoofdbestuur van het Syndicaat van suikerfabrikanten, aldus meldt men uit Soerabaija aan de Loc., is het nieuwe dagelijksch bestuur aldus samengesteld: S. C. Van Musschenbroek, voorzitter, Mr. C. W. baron Van Heeckeren en J. A. Ramondt, onder-voorzitters, L. Nieuwdorp en J. D. Kobus, leden.

De nieuwe voorzitter van het suikersyndicaat. In aansluiting aan het door ons uit de Locomotief overgenomen bericht uit Soerabaja, betreffende de nieuwe samenstelling van het dagelijksch bestuur van het Algemeen Syndicaat van suikerfabrikanten op Java, worde nog medegedeeld, dat tot voorzitter van het hoofdbestuur, uit welks midden het dagelijksch bestuur gekozen wordt, met ingang van den 4en April a.s. benoemd is de resident van Pasoeroean, de heer G. J. P. de la Valette, die de suikerfabrikanten steeds zeer welgezind was.

De heer de la Valette, die sedert 1899 als resident fungeert en ruim 34 dienstjaren telt, heeft nog geen ontslag uit 's lands dienst gevraagd, doch reeds officieel medegedeeld, dat hij zijne benoeming als vervanger van den heer S. C. van Musschenbroek, administrateur van de in de afdeeling Pekalongan gelegen suikeronderneming Tjomal, heeft aangenomen.

Wij kunnen hieraan toevoegen, blijkens uit Semarang ontvangen bericht, dat de heer Mr. L. G. Castens, thans redacteur van de Locomotief, tweede secretaris van het Algemeen syndicaat is geworden. (Javabode.)

Rechtspraak op Madoera. Weinig deelen van onzen archipel zijn zoo stiefmoederlijk bedeeld met rechterlijke ambtenaren als Madoera in de beide laatste jaren, meldt het Soer. Hbld.

Niet dat de formatie aanmerkelijk werd ingekrompen integendeel, maar de criminaliteit nam op in het oog vallende wijze toe, de zaken — vooral veediefstallen en moordzaken — stapelden zich voortdurend op en de landraadvoorzitters, bijna zonder uitzondering jonge, onervaren rechterlijke ambtenaren, zaten met de handen in het haar, werkten zich ziek, werden niet vervangen en het eind van het lied was natuurlijk ontzettende achterstand. Zoo zijn er landraden met ver over de 200 onafgedane crimineele zaken, tengevolge waarvan het aantal preventieve gevangenen op Madoera ver over de duizend loopt, met honderden die meer dan een jaar in voorloopige hechtenis hebben doorgebracht.

Het spreekt wel van zelf, dat de op Madoera bescheiden justitieele ambtenaren dien gang van zaken niet lijdelijk hebben aangezien, maar herhaaldelijk hulp hebben gevraagd, tijdelijke toevoeging van collegas en griffierspersoneel.

Het departement van justitie antwoordde op die verzoeken meestal niet eens — men moest immers weten, dat er overal rechterlijke ambtenaren te kort kwamen. De achterstand hoopte zich steeds meer op.

Toen seinde de resident van Madoera aan den directeur van justitie. Non possumus!, luidde het antwoord dat erg lang uitbleef. De achterstand hoopte zich hier en daar met 7 à 8 zaken per dag op!

Toen telegrafeerde de resident van Madoera aan den landvoogd. Dat hielp ten leste, en met spoed werden een drietal leden van raden van justitie, ervaren oudlandraadvoorzitters, die op Madoera hadden gewerkt, naar het eiland gezonden. J.l. Maandag waren reeds mr. Vreede, lid van den raad van justitie alhier en mr. Hijman van dien te Makassar, en Soemenep en Sampang in functie. Het snuggere departement van justitie heeft er echter niet voor gezorgd, dat voor de toegevoegde voorzitters tijdig griffierspersoneel werd aangeweven; de aanwezige griffiers kunnen maar één heer dienen — dies zit de achterstandsvoorzitter stil. Op die leemte is reeds dadelijk gewezen, toen de benoeming van de heeren mr. Vreede en Hijman afkwam, maar het departement van justitie gaf boe noch ba ten antwoord.

Resident Fokkens zal wel weer aan den gouverneur-generaal moeten telegrafeeren, om ook deze aangelegenheid afdoende geregeld te krijgen.

De assistent-resident Henny, die te Barong gewond werd, heeft zich, naar men aan het Soer. Handelsbl. schrijft, op kranige zijde geweerd. Toen in den morgen van Dinsdag de oproerlingen uit het huis van Dermodjojo stormden, ontstond een ontzettende verwarring met een gevecht van man tegen man. In dit gevecht „werd de heer Henny van den regent en den controleur gescheiden". Zoo luidt de uitdrukking van onzen briefschrijver; men zou het echter ook anders kunnen zeggen, in termen minder aangenaam voor controleur en regent. Hoe het zij, de heer Henny hield moedig stand tegen de groote overmacht. Hij en zijn volgelingen — het waren er slechts een paar — raakten gewond en moesten vluchten.

De heer Henny had nog twee schoten op zijn revolver, kon zich dus verdedigen en hield stand om met eigen lichaam de vlucht zijner minderen te dekken. Toen loste hij zijn twee laatste schoten, en om zich heen ziende, ontwaardde hij niemand der zijnen meer. Woest drongen een twaalftal zijner belagers naar voren. Zijn rechter pink werd weggeslagen, zijn rechter oor gedeeltelijk afgehouwen en hij kreeg een lanssteek in de buik. Toch wist de heer Henny zich door zijn aanvallers heen te slaan en vluchtte. In zijn vlucht ziet hij een oppasser handgemeen met een oproerling. Hij grijpt hem aan en werpt hem op den grond, het verdere aan den oppasser overlatende. De door vier lansen en twee klewanghouwen gewonde en door bloedverlies uitgeputte man kon nu niet ver meer loopen en moest de hulp zijner oppassers inroepen. Door den heer Henny moeten vier aanvallers zijn neergeschoten.

Inlandsch onderwijs. Zooals bekend, heeft de Regeering in aanmerking nemende dat het van Gouvernementswege gegeven Inlandsch onderwijs — ook na aanzienlijke uitbreiding — slechts aan een betrekkelijk klein deel der Inlandsche jeugd ten goede kan komen, het denkbeeld opgevat om zoo mogelijk op Java en Madoera een hoofdzakelijk van de Inlandsche gemeenten zelve uitgaand, voor zooveel noodig door het Gouvernement ook financieel ondersteund volksonderwijs in het leven te roepen. Alvorens eene meer algemeene verwezenlijking van dat denkbeeld aan de orde wordt gesteld zal nu eene proef worden genomen met de oprichting van Inlandsche gemeentescholen in bepaalde gedeelten van een viertal gewesten, nl. de Preanger Regentschappen, Cheribon, Kedoe en Kediri.

In verband met deze aangelegenheid is namens den Gouverneur Generaal het volgende onder de aandacht gebracht van de Hoofden van Gewestelijk Bestuur:

„Het behoeft geen betoog dat onder de in acht te nemen factoren, welke op het welslagen van het aangeduid plan van invloed zijn, eene voorname plaats wordt ingenomen door het vereischte, dat bij de uitvoering daarvan met groote stelselmatigheid worde te werk gegaan, en dat bepaaldelijk de maatregelen, welke beoogen de desascholen in de bevolking ingang te doen vinden, door een leidende gedachte beheerscht worden.

Een uit dit oogpunt als zeer ernstig te beschouwen gevaar acht Zijne Excellentie hierin gelegen, dat wellicht de onderwerpelijke bemoeienissen der Regeering, — inzonderheid bij Regenten en andere Inlandsche hoofden, doch ook bij menig Europeesch ambtenaar — de meening zullen doen postvatten, dat het in de oogen der Regeering verdienstelijk en prijzenswaardig is om op eigen initiatief allerwegen in de desa schooltjes te stichten.

Vermits op grond van de ten deze reeds opgedane ondervinding met vrij groote zekerheid voorspeld kan worden, dat het bestaan van dergelijke schooltjes in het algemeen kortstondig zal zijn, en de bevolking tot die ervaring gekomen, later, wanneer de zaak door de Regeering ter hand wordt genomen, waarschijnlijk minder offervaardig tot dat doel zal worden bevonden, acht de Landvoogd het van het hoogste belang, dat dergelijk vooruitloopen op de verdere ontwikkeling van het vraagstuk worde voorkomen.

Het is dan ook de uitdrukkelijke wensch van Zijne Excellentie dat de ondergeschikte bestuursambtenaren door de Hoofden van Gew. Bestuur bepaaldelijk van pogingen in de hooger bedoelde richting worden teruggehouden. Zij behooren nochtans niet in gebreke te blijven hunnerzijds het mogelijke te doen tot instandhouding van hetgeen te dien aanzien in hun ressort reeds tot stand mocht zijn gebracht."

Tot zoover de circulaire.

Hierbij teekent het Nieuws v. d. Dag aan:

„Dat een dergelijke waarschuwing volstrekt niet overbodig is te noemen in Indië, heeft destijds de geschiedenis met de Post-spaarbank geleerd. Ook bij de oprichting van die nieuwigheid „vatte de meening post dat het verdienstelijk en prijzenswaardig was" om deel te nemen aan die Gouvernements-instelling."

West-Indië.

Suriname. Onze West deelt het volgende mede, waaruit blijkt, dat men in de kolonie niet stil zit om nieuwe wegen te openen voor de productiviteit van het land:

„De firma C. Kersten & Co. heeft een proef ge-

Ik hoop nu maar, dat ik een tijd lang hier kan blijven en niet zoo spoedig weer afgecommandeerd word. Gewoonlijk heet het: afmarcheeren, juist als je zoover bent, dat je resultaat begint te zien van je werk [1]) Graaf Walton moet den Sultan van Zusen-Zoo gaan afstraffen, of een weerspannige stam tot rede brengen, of ergens in een uithoek een nieuw station aanleggen. Ik ben menigmaal dat bestendig heen en weer trekken en opnieuw beginnen hartelijk moede.

Wat den aankoop van land betreft, daarmee zal ik wachten, tot ik weer eens aan de kust ben. Dan zal ik het doen. Rijk zullen wij er niet van worden!

Rüdiger heeft mij geschreven over de sokken. Hij kon ze echter niet terstond doorzenden, omdat de post dadelijk weg ging en de sokken heelemaal op den bodem van een zijner koffers lagen. Hij is op Oekoefoelie geplaatst, en dat ligt van mijn tegenwoordige standplaats ongeveer zoo ver als Gibraltar van Königsberg — behalve, dat je de reis niet met een spoortrein kunt maken. De sokken, waarvoor ik onze goede grootmama wel zeer bedank, zullen dus nog wel een half jaartje op de hoofden van zwarte dragers heen en weer reizen, en als zij eindelijk behouden hier aankomen, ben ik misschien juist weer weg. C'est l'Afrique. Dat behoef je evenwel niet aan grootmama te zeggen.

Adieu. Ik val bijna om van vermoeidheid.

Je broer,

RAINER.

1) *Tout comme chez nous* bij het B. B.! Red.-Com.

Maleen aan Rainer.

Eybendorf, 4 December.

Liefste Rainer.

Wat ben ik blij, dat je pogen daarginds zoo goed gelukt. Ach, hoe gaarne zou ik bij je zijn, of in je plaats! De Mohamedanen hebben wel gelijk, dat zij Allah in hun dagelijksch gebed er voor danken, niet als vrouwen op de wereld gekomen te zijn.

Ik moet je iets vertellen in vertrouwen. Je vriend Derendorff, die thans weer uitgezonden wordt, is hier geweest — voor de derde maal — en heeft aanzoek om mij gedaan.

Het is mij zeer zwaar gevallen, hem af te wijzen, dat weet de lieve hemel! Want ik mag hem zeer gaarne, dien flinken, goeden, kranigen man met zijn groote rondborstigheid en dapperheid. En dan ook — mijn God, hoe heb ik, sinds ik hier ben, iedere vrouw benijd, die daar ginds aan de zijde van haar man mag werken! Dit lot lokt mij meer aan dan eenig ander, en Derendorff bood het mij!

Maar zie je, uit dergelijke overwegingen heb ik vroeger George ook genomen, en later voelde ik zoo duidelijk, dat ik verkeerd gedaan had. Ik ben een vrouw, die niet huwen mag, wanneer zij niet met haar gansche ziel liefheeft. Dat wist ik vroeger niet — nu wel. Want uit plichtsbesef liefhebben, kan ik niet, en nog minder uit plichtsbesef niet liefhebben. Ik weet niet, of andere vrouwen anders voelen.

Zoo ben ik met een treurig hart genoodzaakt geweest, den goeden Derendorff te laten trekken. Hij beviel mij zeer. In de geheele zaak heeft hij een fijne takt en veel echt gevoel getoond.

Hij zal er wel over spreken met je, als hij je ziet. Mij heeft hij beloofd, dat het aan onze vriendschap niets veranderen zal.

Heden kan ik niets meer schrijven. Ik ben een beetje treurig, maar toch ook wel een beetje blij, dat een man als Derendorff mij liefheeft.

God behoede je, mijn Rainer!

Je arme

MALEEN.

Rainer aan Maleen.

Mungua-Höhe. Maart.

Lieve Maleen,

Dat met Derendorff doet mij leed. Ik zou hem zeer gaarne tot zwager gehad hebben. En jij bent nu al drie en een kwart jaar alleen. Maar wat niet gaat, dat gaat nu eenmaal niet.

Ik ben heden recht verdrietig gestemd. Ik ben juist weer opgecommandeerd geworden. Pierre qui roule, n'amasse point de mousse!

En het begon nu juist goed te worden hier. Enfin, het is niet anders. Morgen maar weer op marsch!

Als je bij mij waart, zou het gouvernement mij misschien, uit consideratie voor jou, langer op de zelfde plaats laten. Dat kan echter niet, want je mag natuurlijk grootmama niet alleen laten. Maar later — Insahallah.

Ik moet eindigen.

In haast, je broer

RAINER.

(*Wordt vervolgd.*)

nomen met den uitvoer van copra, bereid uit kokosnoten van Coronie.

Zij liet verwerken 10.000 kokosnoten, waarvan verkregen werd ruim 1300 kilogram copra, welke verscheept werd naar Amsterdam.

De proef kostte de firma in 't geheel *f* 104.45, terwijl de copra opbracht *f* 369.33.

De netto winst bedroeg dus *f* 264.88.

Dit resultaat is zeker aanmoedigend.

Uit het voorgaande blijkt, dat de winst per kokosnoot bedroeg 2.65 cent, dat is meer dan men verkrijgt bij verkoop in Coronie. De algemeene waarde immers van een kokosnoot op Coronie is 2 cent. Daarvan gaat af 1/4 cent voor plukloon, zoodat de winst aldaar bedraagt 1 3/4 cent per noot.

Voor de copra werd te Amsterdam bedongen een prijs van 28 1/2 cent per kilogram, wat zeer hoog is. De laatste jaren was de gemiddelde prijs 20 cent per kilogram. Ook bij dien prijs blijft de verwerking van copra een winstgevende zaak voor Coronie.

De beoordeeling van de qualiteit van de verscheepte copra luidde zeer gunstig.

De aangewezen tijd voor de bereiding van copra schijnt te zijn de droge tijd. In den regentijd ondervindt men last van beschimmeling. Het is echter geen bezwaar om de noten die in den regentijd rijp worden, te bewaren tot den drogen tijd en ze dan te verwerken tot copra.

De firma Kersten heeft het voornemen in den komenden drogen tijd een grootere verscheping te doen. Voorloopig schijnt de zaak alleen van belang voor Coronie, daar dit het eenige district is, voor zoover ons bekend, waar de kokospalm op groote schaal is aangeplant.

De mogelijkheid is echter niet uitgesloten, dat ook anderen mededoen. De bewerking is heel eenvoudig. Copra toch is niets anders dan gedroogd vruchtvleesch van de kokosnoten. Ook het aantal boomen doet er niet toe. Twintig of dertig boomen zouden desnoods voldoende zijn.

Wel is het natuurlijk wenschelijk, om niet al te kleine partijtjes te verschepen. Men zou daarvoor in Europa moeilijk koopers kunnen vinden. Het eenvoudigst zou wel zijn, evenals met cacao geschiedt, dat het product door enkele personen in de kolonie wordt opgekocht en verscheept."

Hadden we het in ons vorig overzicht over de wenschelijkheid het bevolkingsvraagstuk voor deze kolonie ernstig aan te pakken, uit een betoog van de **Surinamer** blijkt, dat het daarbij noodig is toe te zien, dat geen undesirables in het land komen.

Genoemd blad meent dat thans velen uit Britsch West-Indië in Suriname komen, op wier komst men geen prijs stelt.

Onder hen toch bevinden zich ook tal van individuën, die door prostitutie aan den kost trachten te komen; anderer eerlijkheid is zeer verdacht. Weer anderen zouden wel nuttige leden der maatschappij kunnen worden, maar hetzij door ongeschiktheid, hetzij door gebrek aan zeker soort werk, kunnen zij niet in hun levensonderhoud voorzien, en vermeerderen alzoo het aantal paupers der kolonie, die waarlijk toch al arm genoeg is.

Vanwaar die kwaal?

Omdat, zegt het blad, wij veel te gemakkelijk zijn met de toelating van vreemdelingen in onze kolonie, en niet het voorbeeld der Engelschen en Amerikanen navolgen.

Wanneer vreemdelingen in Amerika of in de Engelsche West-Indiën voet aan wal willen zetten, moeten zij eene zekere som geld kunnen toonen, welke genoegzaam is om eenigen tijd in hun levensonderhoud te voorzien. Worden zij niet in het bezit van de vastgestelde som bevonden, dan mogen zij het schip, waarmede zij zijn aangekomen niet verlaten; het land blijft voor hen gesloten.

Deze maatregel zou, naar De Sur. meent, zeer nuttig ook voor onze kolonie werken.

Een practischen wenk lijkt ons de, in een ingezonden schrijven aan **Onze West** gegeven raad om in navolging van wat in engelsche en ook fransche en amerikaansche koloniën geschiedt een jaarlijksch boomfeest in te voeren, waarbij op één en denzelfden dag op verschillende plaatsen, elders veelal van de scholen uitgaande, boomen worden aangeplant.

Meergenoemd blad is begrijpelijker wijze minder goed te spreken over hetgeen door den heer Damsté over Suriname in de **Indische Gids** werd geschreven. Het liet zich als volgt daarover uit:

„In de **Indische Gids** is een zekere Dr. R. B. Damsté aan 't woord over Suriname. De man schijnt op een doorreis drie dagen de kolonie te hebben gezien, en is dus niet de meest bevoegde. Hij blijft dan ook zeer aan de oppervlakte, doch tracht gemis aan kennis te vergoeden door spotternij. Nu kunnen wij ons zeer goed voorstellen, dat een vreemdeling hier wordt getroffen door veel eigenaardigs, doch dat behoeft geen reden te zijn om de kolonie in zulk een bespottelijk en onverdiend daglicht te stellen als deze schrijver doet. Het zal toch wel niet waar zijn, wat de schrijver o. a. beweert, dat een „loket-neger" aan het postkantoor niet eens wist hoeveel 6 × 12 1/2 cent is. Het stuk wemelt van misplaatste aardigheden. Zoo bijv. de opmerking, dat de Surinaamsche negers de vergissing begaan zich te verbeelden menschen te zijn. Dergelijke geestigheden worden naar geestigheden."

Van Vreemde Koloniën.

De kokospalm. Nu men in de kolonie Suriname aan den vooravond schijnt te staan eener uitbreiding der kokos-cultuur, komt het ons voor het zijn nut kan hebben eens na te gaan, hoe men in andere koloniën dan de onze ook partij trekt van den zoo nuttigen boom.

Op het van den 4en tot den 8en September van het vorige jaar te Marseille gehouden fransch Koloniaal Congres had eene der gehouden voordrachten betrekking op „de kokospalm, de handel in copra en zijne gevolgen op de kokoscultuur in onze (de fransche) koloniën."

„Deze prachtige boom, waarvan de stammen dikwerf tot meer dan 25 voeten hoog reiken, is zonder tegenspraak de rijkste der gewassen en voert terecht den naam van koning der tropische flora," lezen we in het van die voordracht door de **Dépêche Coloniale** gegeven uittreksel, dat als volgt voortgaat:

„Geef den kokospalm water in zijn prille jeugd, en hij zal u uw heele leven lang voeden," zeggen de Singhaleezen.

„De kokospalm begint in het zevende jaar ongeveer vruchten te dragen en bereikt zijne volle productie na vijftien tot twintig jaren, waarna in het tijdperk van vijf en veertig tot zeventig of tachtig jaren, de productie allengs afneemt. De boom sterft dikwerf eerst op honderd tot honderd-twintig jarigen ouderdom.

„De kokospalm is de plant, waarvan de mensch het best partij heeft weten te trekken. Alle deelen van den boom worden benut voor een der verschillende doeleinden als: voedingsmiddelen, bouwmaterialen, artikelen voor huishoudelijk gebruik en voor de vischvangst, kleedingstukken, tot zelfs geneesmiddelen.

„Men zegt op Ceylon dat een man, die twaalf vruchtdragende kokospalmen en twee vruchtdragende broodboomen bezit, een onafhankelijk man is. Ferguson haalt zelfs, volgens sir Emerson Tennett in het **Ceylon Handbook and Directory** van 1889, het merkwaardig geval aan van een proces over het één-2520ste deel van tien kokosboomen.

„Wat nu de verschillende doeleinden betreft, waartoe de kokospalm zich leent kortelijks het volgende, ten eerste wat de vrucht betreft.

„De olie, in Europa eene der eerste grondstoffen voor de zeepbereiding, en voor de vervaardiging van enkele voedingsmiddelen, wordt in het land van herkomst gebezigd voor alles en nog wat, verlichting, bereiding van spijzen, in pomadevorm tegen het uitvallen van het haar, terwijl de Hindoe na zijn dagelijksch bad het lichaam met de olie, waaraan dikwerf sandelhoutpoeder wordt toegevoegd, inwrijft. Het na de uitpersing van de olie uit het vruchtvleesch verkregen residu wordt als meststof en ook wel als veevoeder gebruikt.

„Dit vruchtvleesch van de rijpe vrucht is de thans in groote hoeveelheden uit de koloniën in de tropen naar de europeesche markten uitgevoerde copra.

„Van de kokosvezels maakt men touwen, borstels, bezems, matrassen, vloerkleeden, en werk voor het kalfateren van schepen, terwijl nog omtrent het gedroogde vruchtvleesch valt te melden, dat dit in Duitschland, Oostenrijk, België, Nederland, de Vereenigde Staten, Engeland en Australië veel in de banketbakkerijen wordt gebruikt.

„De pit van de kokosnoot, die men in de tropen veel in de keuken voor de bereiding van verschillende spijzen benut, geeft voordat de vrucht rijp is een heerlijke room. In verschillende streken, zooals de Toeamotoe-eilanden en de Lakadiven, waar de inlanders zes tot zeven noten per dag en per hoofd gebruiken, maakt het vleesch van de kokosnoot het hoofdbestanddeel van de voeding uit.

„Wanneer op Ceylon de noot der soort King Cocoanut nagenoeg rijp is, neemt men er het water uit (in de tamilspraak **yelle nis** of bladerdauw geheeten) en biedt dit op de verschillende stations als verfrissching te koop aan, terwijl men uit de met water gemengde geraspte noot de melk verkrijgt, die in Engelsch-Indië veel wordt gebruikt.

„Tegen den tijd dat de ontkieming van de kokosnoot begint, vindt men daarin een zachte substantie, die onder den naam van kokos-appel voor de tafel zeer gezocht is.

„De in twee deelen gespleten bast der kokosnoot wordt gebruikt voor borstels van parketvloeren, terwijl de harde dop uitstekende brandstof oplevert en zulk een heldere vlam geeft dat zij bij plechtigheden daartoe wordt gebezigd. De vette, zachte kool die zij hierbij oplevert wordt bij het schilderen gebruikt. Overigens worden van den dop verschillende voorwerpen vervaardigd als lepels, maten, pijpen, ornamentschalen en zoo meer, terwijl hij zich ook tot de vervaardiging van dikwerf kunstig snijwerk leent.

„Voordat de bloemenscheede zich voor de vruchtzetting opent, trekt men er een suikerhoudend vocht uit, in Engelsch-Indië **toddy**, te Pondichéry, **calloudoux**, en op de Antillen **sura** geheeten, dat gebruikt wordt om te drinken en ook als gist dienst doet. Bij verdamping krijgt men hier eene soort suiker van, in Engelsch-Indië **jaggery** geheeten. De **calloudoux** fermenteert en levert dan den kokoswijn, waarvan men een uitstekenden alcohol trekt eene soort **arak**, waartoe op Ceylon benevens voor de suiker groote aanplantingen van kokospalmen zijn. Voorts wordt ook de kokosazijn benut, terwijl de uitgebloeide bloemen naar het schijnt verzachtend werken voor de borst.

„De jonge bladeren kunnen als veevoeder worden benut, terwijl de bladstelen goede bezems opleveren. De Singhaleezen gebruiken de bladeren ook voor hun schrijfpapier, terwijl men overigens hiervan matten, manden en hoeden vlecht, en op Ceylon de hutten met van deze bladeren vervaardigde **kadjangs** zijn gedekt. Het topeinde, de palmiet, wordt hetzij gekookt, hetzij in azijn of bij wijze van salade gegeten, en levert een uitnemende, fijne spijze op, waaraan velen zich kunnen te goed doen, daar zulk een topeinde van tien tot vijftien kilogrammen weegt en tot 75 centimeter lang kan zijn bij een omvang van 45 centimeter. De vezels aan het begin der bladeren dienen voor de vervaardiging van kleedingstukken voor zeelieden, van zeven en ook zeilen.

„Het hout van den kokosboom is, aan de open lucht blootgesteld, aan spoedig bederf onderhevig, maar houdt zich in zeewater goed. Het onderste gedeelte van oude stammen vooral geeft evenwel een uitstekende harde houtsoort, het zoogenaamde **porcupine wood**, dat voor de vervaardiging van lansschachten, stokken en voor mozaiekwerk dient. De wortels zijn diuretisch en worden dikwerf met succes tegen de koorts aangewend.

„Ten slotte valt nog op te merken dat de zeer jonge kokospalmen, nauw ontkiemd, in Engelsch-Indië met smaak worden genuttigd na in de asch te zijn gepiept of gekookt."

Zooals men uit het voorgaande ontwaren zal, zit er voor de menschen in het land van den kokospalm heel wat aan zoo'n boom; in de laatste jaren interesseert men zich evenwel ook in Europa zeer voor den kokospalm, met name voor zijn hoofdproduct, de copra, welke belangstelling steeds toenemende is sedert de uitvinding van het **vegetaline**, dat ten vorigen jare vooral, toen in Frankrijk de natuurboter schaarsch was, daar bepaaldelijk in een dringende behoefte voorzag.

De vervaardiging van deze Vegetaline-boter te Marseille vereischt thans reeds een jaarlijkschen aanvoer van 25000 tonnen copra dàarvoor alleen, terwijl het te voorzien is dat de vraag uit dien hoofde steeds zal toenemen, eene vraag, waaraan het feit, dat de kokosnoot in de landen van herkomst zelve gretige gebruikers vindt, eenige moeilijkheden in den weg moet stellen, zooals dan ook blijkt uit de omstandigheid dat de copra-uitvoeren slechts ongeveer het tiende deel uitmaken van de totale productie.

De invloed der uitvinding van het vegetaline op de copra-prijzen laat zich afleiden uit het feit, dat vóór die uitvinding en hare toepassing in 1897 te Marseille, de prijs ongeveer 30—31 franken per 100 kilogrammen bedroeg en sedert tot 50 franken per 100 kilogrammen is gestegen. Het Marseillaansch product vindt nu reeds zijn weg in Nieuw Caledonië, Voor- en Achter-Indië, China en Fransch West-Afrika, terwijl pogingen worden aangewend om het op Réunion, Madagaskar en in den Congo aan de markt te brengen, in de landen dus, die de grondstof voor deze industrie leverden.

Een visscherijschool op de Philippijnen. Voor 1907 is ongeveer een bedrag van 1 millioen gulden uitgetrokken voor openbare werken in deze amerikaansche kolonie. Niet minder dan 37 1/2 percent van dit bedrag of een som van 300.000 pesos zal besteed worden aan den, uit economisch oogpunt, betrekkelijk weinig heilspellenden aanbouw van nieuwe scholen waaraan op het oogenblik in de kolonie minder behoefte bestaat dan aan goede verkeerswegen voor den afvoer der producten. Onder genoemd bedrag van 300.000 pesos zien we evenwel eene som van 15.000 pesos uitgetrokken voor eene visscherijschool te Malabon, het voornaamste centrum der visscherij in de kolonie.

Verleden jaar werd reeds een bedrag van 9000 pesos besteed om een nieuw gebouw daar voor dit doeleinde op te trekken, terwijl het nu daartoe aangewezen crediet grootendeels zal strekken om het gebouw verder af te werken en in te richten benevens voor den aanleg van vischvijvers ten behoeve van experimenteele doeleinden ten aanzien van de vischteelt enzoovoort.

De school zal een groot aquarium bevatten, met levende exemplaren van de meeste vischsoorten van het Oosten daarin, een museum voor opgezette exemplaren, en als gezegd zullen zich daarbij vischvijvers bevinden voor practische proefnemingen.

Het ligt in de bedoeling een internaat in te stellen voor jongens van elders komende, opdat dezen den cursus zullen kunnen volgen en met het geleerde hun voordeel zullen kunnen doen in de plaatsen hunner inwoning.

Zou zoo iets om ook de jeugd te bereiken bij de reeds aangewezen middelen ter verbetering van de visscherij in onze koloniën geen aanbeveling verdienen?

Mevrouw Annie Besant en Engelsch-Indië. Mevrouw Annie Besant, de aangewezen opvolgster van den onlangs overleden kolonel Olcott en door jarenlang verblijf in Engelsch-Indië op de hoogte van de nooden der bevolking van dat reuzenrijk heeft zich door de **Madras Mail** laten uithooren over hare denkbeelden ten opzichte van de vraagstukken van den dag met name o. a. aangaande de houding van het Indisch Nationaal Congres.

Na te hebben opgemerkt dat zij het Congres allerminst wenschte af te breken, waar dit in Madras door toedoen van kolonel Olcott zijn oorsprong vond, sprak zij als volgt:

„De rede van den heer Dadabhai Naoroji was mij een diepe teleurstelling. Er werd niets nieuws daarin gezegd en er werden geen vaste lijnen aangegeven om daarlangs voort te werken. Engelsche democratische beginselen kunnen niet in Indië worden overgeplant daar Indië daartoe niet geschikt is. Een Rijksraad, waarin Indiërs hun land zouden vertegenwoordigen is een beter denkbeeld. Dan zou de onderkoning van Indië een prins van koninklijken bloede moeten zijn, met de Indische vorsten als een Raad van bestuur om hem vereend. Lord Minto is een braaf, uitstekend mensch, maar hij is nu slechts een hoofdcommies. Indië's loyauteit zou moeten warden gewekt door één van vorstelijken bloede. Het Congres tracht een vreemd stelsel in te voeren, maar dit zal niet in toepassing kunnen worden gebracht, daar Indië niet als b.v. Australië een land is voor democratische instellingen. De geest van Indië's verleden moet niet uit het oog verloren worden bij de voorstellen voor Indië's toekomst.

„Volksopvoeding is wat Indië in de eerste plaats noodig heeft, een opvoeding die de jonge Indiërs leert zich op beroepen toe te leggen, die het land zullen verrijken, instede naar een plaatsje te hunkeren op overvulde bureaux. Alle betrekkingen in gouvernements-dienst zouden overigens voor Indiërs moeten openstaan en Indië behoort een zelfbesturende natie te zijn en een deel van het groote rijk, naar welks Raad het zijne mannen zou moeten zenden. Maar de indische natie moet eerst nog worden gevormd door de publieke opinie te ontwikkelen. Dit kan het beste door de opvoeding verkregen worden. Den Nationalen Raad van Opvoeding, onlangs in Bengalen opgericht, acht ik een stap in de juiste richting, want politieke onafhankelijkheid kan niet worden g e g e v e n, men moet er in groeien en haar dan nemen."

Ten aanzien van Swadeshi en den boycot van uitheemsche goederen, merkte mevrouw Besant het volgende op:

„De boycot was gedurende zekeren tijd volkomen gerechtvaardigd als een politiek wapen, maar de poging om engelsche goederen geheel te weren is een misgreep, tenzij gij in staat zijt betere in het land zelf vervaardigde goederen tegen lageren prijs op de markt te brengen. Dat is den Indiërs op het oogenblik onmogelijk. Maar uit economisch oogpunt zou het Swadeshi-denkbeeld voor alle volkeren moeten gelden. Elke natie zou in de eigen behoeften behooren te voorzien. Engeland verkeert met het oog op een eventueelen oorlog in groot gevaar, daar toevoer van de noodige behoeften gemakkelijk door torpedobooten zou kunnen worden belet. Indië zou zijn grondstoffen niet moeten uitvoeren om die als fabrikaat wederom in te voeren. De moeilijkheid zit hem in dit opzicht in de inferieure goederen van Manchester, die niet lang meegaan maar zoo goedkoop zijn, dat men van de armsten niet kan verwachten, dat ze die niet zullen koopen. Van de indische vorsten behoorde het voorbeeld uit te gaan, zij vullen hunne huizen met goederen uit den vreemde."

INGEZONDEN.

Aan
de Redactie van Het Koloniaal Weekblad.

Beleefd wordt het volgende ter plaatsing aangeboden. *f*

PANGOENSEN.

Landkolonie voor noodlijdende inlanders.

ONTVANGSTEN.

Saldo begin Nov. 1906	*f* 211.45
Gift van H. M. de Koningin	„ 150.—
id. J. D. H. te B.	„ 20.—
id. N. N. door Ds. R. te P.	„ 10.—
id. Mevr. Q. te A.	„ 25.—
id. A. C. te W.	„ 100.—
id. Onbekende Midden Java	„ 50.—
id. N. N. te Karimon Djawa	„ 10.—
Contributie Res. S. te W.	„ 10.—
id. G. v. W. te W.	„ 8.—
Kerstgift van U. te T.	„ 10.—
id. N. N. te Weltevreden	„ 10.—
Verkochte producten	„ 11.73½
	f 626.18½

Benevens allerlei kostelijke medicijnen en andere benoodigdheden voor mijne zieken van een lieve vriendin.

UITGAVEN.

Toespijzen (2 maanden)	*f* 40.—
Onkosten bevalling opgezetene	„ 1.—
Tjapings voor kinderen	„ —.86
Postzegels	„ 3.—
Petroleum	„ 2.17½
Bamboe, hout, welit, enz.	„ 13.41½
Werkloon opgezetenen en salarissen	„ 141.17½
Reiskosten zieken, armen en transp.goed.	„ 3.77
Keuken- en ander gereedschap	„ —.85
Een span karbouwen	„ 60.—
Drie stieren	„ 80.—
Muizenvallen	„ 1.60
Reparatie klok	„ 2.—
Matten	„ —.40
Kalk	„ —.65
Kloppers voor bibit	„ 10.80
Medicijnen	„ 5.50
Dakgoten	„ 2.50
Saldo 31 Dec. 1906	„ 256.51
	f 626.18½

„In 't nieuwe jaar een nieuwe hope!
Deez' aarde wordt nog altijd groen,
Straks zal de leeuwerik weer zingen,
De bloemengeur ten hemel dringen,
Heel de natuur ons juichen doen."

Gelukkig wie een levende hoop heeft. Wat men gewoonlijk met dien naam bestempelt bedriegt zoo dikwijls. Maar wie met mij dien Eénen kent, die het leven en de onverderfelijkheid heeft aan het licht gebracht, zal kunnen getuigen van een levende hoop, een hoop, die zeker tot vervulling komt. In die hoop wensch ik, met de geloovigen onder mijn volkje, uit een innig dankbaar hart, allen die ons zoo vriendelijk wel deden, een rijk gezegend nieuw jaar toe, in de eerste plaats onzen geliefden Koningin, die ons zoozeer verblijd heeft met een teeken van Harer Majesteits sympathie.

Met nieuwe hoop en nieuwen moed zijn we het nieuwe jaar ingetreden. De laatste dagen van December brachten wel wat schade en moeite door de stormen, maar toch was dit lang zoo erg niet als andere jaren. Ook toen een van mijn kinderen door een zeer vergiftige slang was gebeten, mochten we Gods vriendelijke hulp ervaren. Het meisje loopt nu weer gezond en wel rond.

Van de 236 personen, die hier in den loop van 't vorige jaar zijn geweest om geneeskundige hulp te ontvangen, zijn er vier overleden, en zijn er nog 159 aanwezig; hiervan zijn de meesten vaste opgezetenen.

Over 't algemeen zijn de opgezetenen volgzaam en tevreden zoodat ik op dat punt weinig moeite heb. En langzamerhand vormen zich meer helpers en helpsters uit het volk zelf. Zoo is de arbeid niet te vergeefsch, maar gemak werpt daarentegen rijke vruchten af, en heb ik alle reden om dankbaar te zijn, dat ik dit werk mag doen; en dat er vriendelijke harten zijn, die mij door hunne geldelijke bijdragen daartoe in staat stellen. Dat ook zij rijke voldoening mogen smaken van 't geen ze voor deze armen opofferen!

Pangoengsen, Tajoe, Januari 1907.

M. JANSZ.

NAAMLIJST VAN LEDEN

toegetreden tot de Vereeniging „Oost en West" over de maand Februari 1907.

Heer C. L. van Balen,	Amsterdam	*f* 2.50	lid
„ G. I. Reerink,	Apeldoorn	1.50	„
Mej. A. C. Pan,	„	1,50	„
Heer H. Ekhart,	„	1.50	„
„ W. C. H. van Blitterswijk,	„	1.50	„
Mevr. de Wed. A. Romein, geb. Plaat,	„	1.50	„
Mej. A. J. M. ter Haar,	„	1.50	„
Heer L. Hansma,	„	1.50	„
„ W. G. Ruyssenaers,	„	1.50	„
Mevr. de Wed. N. G. van der Lee, geb. Kamp,	„	1.50	„
Heer J. J. van Burken,	„	1.50	„
„ C. L. Crinee Le Roi,	's-Gravenhage	2.50	„
„ L. J. H. Holle,	„	2.50	„
„ A. Pieters,	„	2.50	„
„ A. H. O. Prins,	„	2.50	„
„ N. J. van den Brandhof,	„	2.50	„
„ W. de Lange,	„	5.—	donn.
„ H. H. Slangen,	„	1.50	lid
„ J. J. Deggeler,	„		
„ P. J. Zurcher,	„	1.50	„
„ Ch. Beets,	Haarlem		
„ Mr. A. van der Elst,	Leiden	1.50	„
„ Prof. van Leersum,	„	3.—	„
„ Mr. de Loos,	„	1.50	„
„ Dr. P. Th. L. Kan,	„	1.50	„
„ A. H. Morren,	„	1.50	„
„ W. H. Ockers,	„	1.50	„
„ D. A. Kelder,	„	2.50	„
„ Mr. B. de Jong-Van Beek en Donk,	„	1.50	„
„ Dr. Hesseling,	„	1.50	„
„ Mr. Th. G. Huet,	„	2.50	„
Mej. Verheij van Wijk,	„	1.50	„
Heer H. van Rouveroy van Nieuwaal,	„	1.50	„
„ R. Eekhout,	„	1.50	„
„ A. de koster Jun.,	„	1.50	„
„ J. A. Leers,	„	1.50	„
„ J. Huijsman,	„	1.50	„
„ P. J. Gerke,	„	1.50	„
„ W. A. Piepers,	„	1.50	„
„ W. E. Scheurer,	„	1.50	„
„ A. M. G. Meertens,	„	1.50	„
„ W. J. P. Suringar,	„	1.50	„
„ W. van der Linde.	„	1.50	„
„ A. Voorneman,	Nijmegen	1.50	„
„ J. Mackenzie,	Paramaribo	2.50	„
„ F. A. Dijkstal,	Rotterdam	5.—	donn.
„ A. C. Currie,	Suriname	2.50	lid.
„ M. B. Hoogeveen,	Utrecht,	2.50	„
„ J. A. Blommestein,	„	1.50	„
„ H. M. Hoogland,	„	1.50	„

Errata: opgave over Januari jl. staat vermeld, Mej. S. Bouma Westerbaen, moet zijn, *de Heer* S. Bouma Westerbaen.

Leden die **verhuizen** worden verzocht hiervan aan den Administrateur, Verhulstraat 51, den Haag, **kennis te geven met vermelding zoowel van het oude als het nieuwe adres**

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur. Januari 1907.

De z. g. Preanger Heerendienstregeling in de praktijk, door C. J. Hasselman. — Bevolkingsstatistiek, door J. van Aalst. — Padizaadselectie, door Servaas. — Priesterraden.

De Indische Gids. Maart 1907.

De werving van Europeanen voor het Indische leger, door D. J. Ruitenbach. — De rechtspraak over de inlandsche bevolking in het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden en de residentie Timor (vervolg), door Mr. J. C. Kielstra. — Maleisch of Hollandsch in de kazerne? door J. Habbema. — Lepra en particulier initiatief, door door Dr. J. F. H. Kohlbrugge. — De uitkomsten van het welvaart-onderzoek. III. De veeteelt. — Het bevolken van Nieuw-Guinea met Javanen. — De Oetoemboewé-rivieren op Nieuw-Guinea. — Maandelijksche Revue van brochures, enz. door J. E. de Meyier. — Koloniale litteratuur. — Wetenschap en industrie. — Schetsen uit Ceylon, de reis naar boven. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller. — Financieel overzicht.

Eigen Haard, 2 Maart 1907.

Gorontalo, door J. P. (met afbeeldingen).

Weekblad voor Indië. 1907. No. 41.

Een Deensche geleerde over een beroemden Noor, door Dr. R. Broersma. — Vagabondages van een verlofganger, door F. P. H. Prick van Wely. — J. A. Velders † (met portret), door K. B. M. — Mevr. Alida Loman—Lütkemann (met portret). — Het sanatorium „Al Hayat" te Heloean in Egypte (met foto's). — Indische indrukken, door Carlo. — Enz.

De Indische Mercuur, 5 Maart 1907. No. 10.

De scheikundige bestanddeelen van het theeblad, door Dr. A. W. Nanninga. — Een woord over bemesting, door W. G. Leembruggen. — Excursie der leerlingen van de Ind. klasse der Rijkslandbouwschool te Wageningen. — Taxatie-oogst 1907 der particuliere koffielanden in Oost-Java en de Gouvernements-koffieoogst. — Jogjasche Landhuurders-vereeniging. — Het waterschap van de Woro. — Pepermuntolie en Menthol in Japan. — De vezel-agave. — Verslagen van Maatschappijen. — Enz.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende..............................

....

wonende te.............................. *wenscht*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* ***Oost en West*** *tegen een jaarlijksche contributie van f*...............

den........................190........

Straat of gracht

.... Handteekening

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Theresiastraat 8. Den Haag.

J. J. REESER
Meubeleering,
Behangerij, Stoffeerderij.
Piet Heinstraat 116. Elandstraat 76 en 85.
Telephoon 1740.

Restaurant KNAPPSTEIN
Vlamingstr. 15-17. Tel. 2479. Den Haag

Plats du Jour à 50 ct.
Diners à f 0.80, f 1.20 en f 2.—
A la Carte dagelijk tegen matige prijzen.
Van 1888 tot 1902 Chef-Kok, Rest. Riche, alhier.

NIEUW
Malthusianisme.
Damesdeskundige.
MEVROUW ADRIAAN
Regentesselaan 362,
einde halte lijn 5.
Consult dagelijks, Zondags op verzoek.

W. PAULUSSEN.
Drogist, SPUI 156a
recht over de St. Jacobstraat.
GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres
voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

A. BOERSMA, Horloger.
FREDERIKSTRAAT 28.

SPECIAAL ADRES voor **reparatiën** aan
Antique Uurwerken.
FRIESCHE STOELKLOKKEN
steeds voorradig.

H. v. DOOREN & Cie.
MODES.
DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

Huishoudkarntjes
worden met veel succes ook in de Koloniën gebruikt, zijn zeer geschikt voor het maken van versche karnemelk, slagroom en het klutsen van eieren. Aanbevelend,
Riviervischmarkt 9, den Haag.
Landbouwkantoor, M. J. SPRUYT.

J. F. HANSEN, Mr. Smid.
MAGAZIJN van
Baden, Geysers, Haarden, Kachels en Fornuizen.
GASORNAMENTEN,
Huishoudelijke Artikelen.
KEPPLERSTRAAT hoek Regentesselaan,
'S-GRAVENHAGE.

DAMES.
Bij ons zijn verkrijgbaar de echte *CAPSULES D'APIOL*. Prijs per flacon *f* 2.
„Sanitas", van Hogendorpstraat 5, Den Haag. — Teleph. 1026.

PILLULES
Orientales
ter verkrijging van een fraaie Buste. Prijs *f* 2.— franco tegen toezending van *f* 2.10 Hoofd-Depôt „SANITAS", Van Hogendorpstraat 5, Den Haag. Te Amsterdam verkrijgbaar bij Van Rooijen, Utrechtschestr. 20. Te Rotterdam Van den Berg, Hoofdsteeg 19.

REPATRIEERENDEN!
en zij die **Pension houden** vinden steeds eene uitgezochte voorraad in alle soorten NIEUWE en GEBRUIKTE MEUBELEN, LAMPEN, SPIEGELS, KARPETTEN en verder alles wat tot eene inrichting noodig is.
Groot-Hertoginnelaan 103.
Dagelijks (ook des Zondags) geopend van **10—4 uur.**

ELITE SHOES
Maat- en Reparatie-Ateliers
Vos in Tuinstraat 4
tegenover „Hotel des Indes"

H. HESSELS & ZOON
Importeurs van
Amerikaansch Schoeisel
Schoeisel voor Indië
Piet Heinstraat 117

Mevr. HOGERHEIJDE,
VERLOSKUNDIGE,
Commelinstraat 2, AMSTERDAM
is dagelijks te cons. van 1—3, 6—10.

Mej. ERNESTINE DE MUNNICK,
te PARIJS,
stelt zich beschikbaar voor **alle** informatiën betreffende
Pensions, Kleeding, Bezichtiging der Stad,
enz. enz.
Zich te vervoegen Maison de Café
„BOUDAH"
Rue St. Honoré 390.

Brückel Mutzenbach,
Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
'S-GRAVENHAGE.
Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

TRANSVALIA.
Prins Hendrikstraat 74.
Extra voorraad Dienstbodenboezelaars,
Wollen Ondergoederen
ook in
ECHT JAEGER.

G. J. HEEMSKERK
OBRECHTSTRAAT 198 hoek REINKENSTRAAT.
Telephoon **3641.**

Van af heden verkrijgbaar de Koffie en Thee der **Firma de Wed VAN NELLE** te Rotterdam.

Koffieprijzen p. ½ K.G.	Theeprijzen p. ½ K.G.
Rood merk . . . 60 cts.	Gebroken N°. 1 f 1.50
Zwart „ . . . 54 „	Afternoon tea . „ 1.25
Groen „ . . . 52 „	Zuivere theëen „ 1.00
Paarsch „ . . . 50 „	„ „ „ 0.80
Ook verkrijgbaar	„ „ „ 0.65
Alex Meier Koffie	**Thueré Thee**
prijzen 57½, 67½, 80 ct.	f 1.50, 1.25, 1.00, 0.80

Aanbevelend, G. J. HEEMSKERK.

Firma Gebr. KALSE,
Vlamingstraat 41. Den Haag.
KANTOORBOEKHANDEL.
Specialiteit in Lederwaren.
KOFFERS. TASSCHEN.

Th. FRANKEN,
Confiseur, Patisier, Glacier,
Sumatrastraat 1g. bij het Kanaal,
'S-GRAVENHAGE.
Telefoon No. 1460.

De Goedkoope Winkel van
H. DE LA COURT.
Chemische producten,
Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS.
Hemsterhuisstraat 283.

Ch. F. RIJKEN & Co.
Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIEUWSTRAAT No. 26.

Nieuw-Malthusianisme.
Mevrouw VAN DAM
dagelijks te spreken van
10--4 en van **7--9** uur.
(Zondag op verzoek).
-:- Tollensstraat 106 -:-
Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.
Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos

Nederlandsch-Indische Crediet- & Bankvereeniging
Hoofdkantoor AMSTERDAM, Keizersgracht 482.
DEPOSITO-RENTE.

Voor bedragen met 1 dag opzegging 3 pct.	Voor bedragen gedurende 6 maanden 4 pct.
„ „ gedurende 1 maand 3½ „	„ „ „ 1 jaar 4 „
„ „ „ 3 maanden 4½ „	

Gelden op langen termijn gedeponeerd kunnen elken dag *tusschentijds* worden teruggevraagd, in welk geval correspondeerende renten vergoed worden.

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,
DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.
LUNCHEON ROOM.
Haagsche Beschuit.

Verschenen:
Indische planten en haar geneeskracht
DOOR
Mevrouw KLOPPENBURG—VERSTEEGH.
Prijs f 2.50.
Verkrijgbaar bij elken soliden Boekhandel en bij de Uitgevers
MASMAN & STROINK, Semarang.

AGUILAR'S Port-, Sherry- en Madeirawijnen
zijn alom bekend.
VRAAGT PRIJSCOURANT.
Hoofdkantoor Lange Poten 6, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.
Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

A. KREIJMBORG & Co.
HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.
Huis van den Eersten Rang.
LEIDSCHESTRAAT hoek Heerengr. Teleph. 3200.
Modernste inrichting voor **Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleeding,**
gemaakt en naar maat.
Aan de afdeeling Kleeding naar Maat zijn verbonden:
1 Professeur de Coupe en 10 Coupeurs met assistenten.
Coupe Système Americain
Uitrustingen voor de Indiën.
Uniformen, Gala- en Automobielkleeding, Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleeding.
Parterre: Heerenkleeding;
1e Etage: Kleeding naar Maat; 2e Etage: Kinder- en Jongeheerenkleeding.

N°. 11. Donderdag 14 Maart 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	ƒ 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	ƒ 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht**, Den Haag.
Voor **Administratie en Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **51 Verhulststraat.**
Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, **NIEUWE MOLSTRAAT 20**, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden**

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van de Redactie-Commissie:

De heer **W. C. H. van Blitterswijk,** Villa Paulina *Loosduinscheweg* 408³ **Apeldoorn,** deelt ons mede dat zijn jaarlijksche contributie verkeerdelijk als **f 1.50** bedragende, werd opgenomen in onze laatste lijst van nieuw toegetreden leden, deze moest zijn **f 2.50.** Gaarne herstellen wij hier de begane fout, en kunnen niet nalaten in het belang der Vereeniging den wensch daarbij uit te spreken, dat meerdere leden der Vereeniging zich gedrongen mogen gevoelen, hun contributie boven het al zeer lage minimum te brengen.

II. Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

ALGEMEENE VERGADERING op Donderdag 28 Maart, des avonds te **8** ure, in het Gebouw der Vereeniging, *Laan van Meerdervoort* 195.

Agenda:

1. Bestuursverkiezing.
2. Rekening en Verantwoording over 1906.
3. Verslag over het jaar 1906.
4. Opmaken der Candidatenlijst voor het Hoofdbestuur.
5. Verkiezing van Afgevaardigden voor de a. s. Algemeene Vergadering der Vereeniging.
6. Punten die de Afdeeling op de a. s. Algemeene Vergadering der Vereeniging wenscht behandeld te zien.

Het Bestuur.

I. Van de Afdeeling Leiden:

Verslag van het in de Afdeeling verrichtte gedurende 1 Januari 1906 tot 1 Januari 1907.

In de eerste plaats ontstond er eene wijziging in de samenstelling van het Bestuur, daar de secretaris mr. **G. G. v. Buttingha Wichers** naar Utrecht verhuisde, en als zoodanig door steller dezes werd opgevolgd. Wat voorts het leden-aantal betreft, bedroeg dat op 1 Januari 1906 35, w. o. 2 donateurs, op 1 Januari 1907 was dat gedaald tot 26, w. o. 2 donateurs, eene vermindering derhalve van 9 leden, en ontstaan door de omstandigheid dat meer leden bedankten (wegens vertrek, enz.) dan nieuwe toetraden.

Op den financieelen toestand had een en ander weinig invloed daar ook nu evenals het vorig jaar, een vrij belangrijk bedrag op nieuwe rekening kon worden overgeboekt.

Sprak ten slotte de vorige verslaggever de hoop uit, dat in dit verslagjaar eene tentoonstelling van Indische Kunstnijverheid zou worden gehouden, verschillende omstandigheden hebben echter de verwezenlijking daarvan belet. Tegen het einde der maand December jl. werd dat plan evenwel wederom besproken en in den aanvang van dit jaar met zeer veel succes ten uitvoer gebracht. Kon derhalve dit verslag niet bizonder gunstig worden genoemd, hoogst aangenaam mag het echter heeten daarin tevens te mogen releveeren dat het volgende van een niet geringen bloei onzer Afdeeling zal kunnen getuigen.

De Secretaris,
ED. RIJKE.

Leiden, 28 Februari 1907.

KOLONIALE PRAATJES.

Een koloniale tentoonstelling.

In ons vorige praatje meenden wij terloops alvast, om daarop de aandacht te vestigen, melding te moeten maken van het, door *Excelsior* in de *Nieuwe Courant* van 19 Februari ll. geopperde plan eener koloniale tentoonstelling, met de bedoeling toen reeds om daarop terug te komen voor een nadere bespreking.

Excelsior wees er dan in den aanhef van zijn betoog voor eene koloniale tentoonstelling op, hoe de tentoonstelling van Indische kunstnijverheid, kunst en huisvlijt, welke naar onze lezers weten door de afdeeling Amsterdam onzer Vereeniging werd georganiseerd en in de maanden Augustus en September van het vorig jaar in het Stedelijk Museum ter hoofdplaats gehouden, er toe heeft bijgedragen om belangstelling voor onze kolonie te wekken.

Zeer terecht merkt *E.* ten aanzien van die belangstelling, welke plaats zij hier te lande inneemt, en feitelijk behoorde in te nemen, het volgende op:

»Helaas, in Nederland wordt voor de koloniën O. en W.-Indië slechts belangstelling getoond door beambten en militairen, benevens eenigen die in Indië hebben gewoond en eindelijk door hen die in het moederland met de bezittingen zaken doen. Het meerendeel der Nederlandsche bevolking voelt echter uit onwetendheid niets voor onze Overzeesche bezittingen en dit is ook begrijpelijk.

Onbekend maakt onbemind, maar meer belangstelling kan en moet den Nederlanders bijgebracht worden, wil ons land de rijke koloniën niet aan naburige Staten in handen spelen. Wanneer geheel het volk iets gevoelt voor Indië, dan zal het daar ook zijn eigenbelang verdedigen, het zal met zijn arbeidskracht en intellekt der industrie, nijverheid en cultuur voortbrengselen ontwringen, ten eigen bate en die van het moederland.

Als echter het grootste gedeelte van ons volk niet is doordrongen van de beteekenis van het wel en wee van Insulinde, dan kunnen wij een dergelijken niet bloedigen strijd voor zelfbehoud niet verwachten, maar zullen moeten zwichten voor de kracht van wapenen van naijverige buren.”

Na ook de commercieele zijde even te hebben aangestipt, met verwijzing naar hetgeen Engeland van zijne Zuid-Afrikaansche tentoonstelling verwacht, geeft E. een schema aan voor eene, in hoofdzaak koloniale, tentoonstelling, waarop evenwel ook plaats zal moeten zijn voor de producten uit Europa, voor zoover deze in aanmerking kunnen komen om in Oost- of West-Indië vervaardigd of gekweekt te worden, om daarop de aandacht te vestigen der aanwezige inlanders, terwijl er tevens gelegenheid moet bestaan, om tegen matigen prijs zaken te doen, bijzonder in voorwerpen die op zeker oogenblik overzeesch of in het moederland druk besproken worden.

Hoofdzaak is echter blijkbaar het volgende:

»Op een dergelijke tentoonstelling moeten vertegenwoordigers van verschillende Indische landstreken en stammen werkzaam zijn in hun inheemsche omgeving. Het Nederlandsche volk moet de Inlanders kunnen gadeslaan in hun levenswijze, arbeid, kleederdracht etc. Monsters, fotografieën, teekeningen, statistieken, verslagen, grafische voorstellingen, op deze expositie aanwezig, moeten den bezoekers, zoo aanschouwelijk mogelijk voorgesteld, een begrip geven omtrent den rijkdom dezer koloniën, vooral uit het planten-, dieren- en delfstoffenrijk.«

Wij zouden, zoo het plan voor verwezenlijking vatbaar blijkt, nog het een en ander kunnen toevoegen, dat, noodwendig om de belangstelling van het Nederlandsche volk op te wekken, op zulk eene tentoonstelling behoorde voor te komen. Niet alleen onbekendheid toch maakt dat de koloniën onder het volk niet bemind zijn. Het is het valsche licht, dat door Nederlanders zelven, naar wij hopen en ten aanzien van veler weten te goeder trouw doch uit verkeerd begrip van de wijze, waarop zij de koloniale zaak het beste kunnen dienen, over Neerlands koloniale actie wordt ontstoken, hetwelk moedeloosheid, een gevoel van machteloosheid en ten slotte afkeer kweekt, waarvoor goede moed en hoopvol vertrouwen in de eerste plaats vereischten zijn.

Op zulk eene tentoonstelling zoude aanschouwelijk moeten worden voorgesteld, wat in de koloniën onder Neerlands bestuur om enkele voorbeelden te noemen reeds op spoorwegemigratie-gebied werd gewrocht, om te doen zien o.a. dat Nederlands actie in de aziatische kolonie eene gansch andere was, dan die onbekende, die bij een Standaard-artikel over het ontwaken, ook van de door ons geleide volkeren van Azië, in de wachtkamer van een plattelands stationnetje den onzin krabbelde: »Dat komt er van als jullui met de bajonetten het christendom en de genever aan die menschen wilt opdringen.« Onzin, door beter weters in blinden ijver voor eene goede zaak, die zij slecht dienen, verspreid en maar al te zeer opgeld doende onder de onwetende massa, hieronder de Kolonialmüdigkeit verbreidend, waar op het tegendeel behoorde te worden aangestuurd.

Op zulk eene tentoonstelling behoorde Nederland te toonen, dat het met zijne koloniën voor den dag durft, en ook *kan* komen, tegenover het buitenland zoowel als tegenover het eigen volk, om te doen zien dat zijn arbeid nog glansrijk den toets kan doorstaan met dien van eenig ander land in de in tegenstelling met de *colonies de colonisation*, als Canada, Australië, Algiers, Zuid West-Afrika, zoogenaamde *colonies d'exploitation*, om het nederlandsche

volk aan te sporen tot volmaking van dien arbeid, opdat deze in eene zaak, waarin een klein volk zich ook nog groot kan toonen, ten voorbeeld kunne strekken, tot heil daarbij tevens van Nederland en zijne koloniën in Oost en West.

Hebben wij E goed begrepen, dan moet hem ook zulk een grootsche en indrukwekkende manifistatie voor oogen hebben gestaan die zeker niet kan worden verwacht van eene reprise der Internationale Koloniale Handels- en Uitvoertentoonstelling, in 1883 te Amsterdam gehouden.

Wij oordeelen, waar we deze tentoonstelling nagenoeg dagelijks bezochten, met de *Nieuwe Crt.*, die in haar avond-nummer van den 8n dezer het denkbeeld van zulk een reprise blijkt voor te staan, van meening te moeten verschillen, dat de Nederlandsch koloniale afdeeling daarbij den hoofdschotel zou hebben gevormd, niet wat ons zelven speciaal betreft maar voor het publiek der tentoonstellings-bezoekers in het algemeen, daar het koloniaal geheel onder het internationaal karakter te loor ging.

Frankrijk's grootst koloniaal handels- en havenemporium, Marseille, heeft ten vorigen jare het bewijs gegeven, dat eene, naar wij meenen door E. bedoelde grootsche manifestatie op koloniaal gebied mogelijk is, zonder dat wat men als hoofdzaak beoogde door tal van bijzaken op den achtergrond wordt gedrongen.

Mocht zulk eene krachtige manifestatie E. voor oogen staan, dan hopen wij te meer, dat succes zijn streven moge bekronen, en dat zoowel onze, als in overeenkomstigen zin werkzame Vereenigingen als het Algemeen Nederlandsch Verbond, Moederland en Koloniën, de Maatschappij voor Handel, Landbouw en Industrie en zoo meer, zich deze zaak mede ter harte zullen nemen, welke onzes inziens de zaak, die wij voorstaan, de eene zus, de andere zóó, in hooge mate belooft te dienen, wanneer zij goed en krachtig wordt aangepakt.

Pers-kroniek.

INHOUD: Dr. Georg Wegener in de Kölnische Zeitung *over inboorlingen-politiek in Britsch-Indië en Nederlandsch-Indië. — Het* Algemeen Handelsblad *over het opiumschuiven onder inlandsche militairen. — Is versterking der troepenmacht in Atjeh wenschelijk? — een vraag, bevestigend door den Atjeh-correspondent der* Nieuwe Courant *beantwoord.*

Dr. Georg Wegener vergelijkt in een serie artikelen, opgenomen in de *Kölnische Ztg.*, de inboorlingen-politiek in Britsch-Indië en in Nederlandsch-Indië gevoerd. Hij zelf meent in deze zaak geen oordeel te mogen uitspreken, daartoe is zijn verblijf in Indië te kort geweest. Enkel meent hij wel eenigszins te mogen betwijfelen of men de Nederlandsch-Indische regeering wel in zulk een glorieschijn van onzelfzuchtige liefde voor den inlander mag zien. De geschiedenis der kolonie leert haar in een geheel ander licht bekijken, en met hun handels- en koloniale geschiedenis voor oogen va t het niet zoo gemakkelijk aan te nemen, dat de zoo bij uitstek practische, nuchtere en weinig sentimenteele Hollanders zich bij het bestuur der kolonie louter door humanitaire beweegredenen zouden laten leiden. Waartegenover schijver wederom zegt op Java de overtuiging te hebben, gekregen, dat een groote partij, zoowel in Nederland als in Indië zelf, invloed in humanitaire richting oefent. Als een voorbeeld van een uiting in die richting noemt hij de bekende „Hormat-circulaire".

„Aangezien", zoo vervolgt dr. Wegener, over het denkbeeld van humanitaire voorzorg ten gunste van den inlander, zoowel in Holland zelf als in overig Europa veel is gesproken, geniet Java thans wederom — nog geen twee geslachten na het verschijnen van Multatuli's onthullingen — den roep van een bijna ideaal bestuur te bezitten. Onze vroegere consulgeneraal te Batavia, de heer Von Syburg, vertelde mij, dat minister Von Richthofen hem voor zijn vertrek naar Java goedën dag zeide met de woorden: »Ik wensch u geluk, u gaat nu naar een model-kolonie.« Op de plaats zelf, op Java, hoort men echter heel anders spreken. Ook nu nog hoort men telkens op buitengewoon scherpe wijze toestanden en voorvallen in de ambtenaarswereld hekelen, die sterk aan den »Max Havelaar« doen denken. Ook hier is het niet mogelijk het buiten een vergelijking met de Engelsche koloniën te stellen. Het lijkt er niet naar of men daar onder de Europeesche ingezetenen dergelijke veroordeelende critiek van het bestuur zou vernemen; integendeel, dáár hoort men niet anders dan lof, zelfs bewondering en dit niet alleen uit den mond van Engelschen, maar ook van ingezetenen van andere nationaliteit. Op Java had de critiek verre de bovenhand.»

Op zulk een critiek meent de schrijver, daar zij voornamelijk komt van de zijde van kooplieden en ondernemers, die in de Engelsche bezittingen veel grooter vrijheid en veel meer tegemoetkoming genieten dan in de Nederlandsche, echter niet geheel en al te mogen afgaan. Maar het was toch ook niet alleen in de kringen van dezen dat men zóó sprak.

Anderzijds erkent dr. Wegener dat uitspraken als van een Alleyne Ireland, die van hoogen eerbied voor de prestatie van de Hollandsche bestuursambtenaren getuigen, veel gewicht in de schaal behooren te leggen.

***

Het *Algemeen Handelsblad* bepleit het verbod van opium schuiven voor inlandsche militairen. De regeering kan een algeheel verbod niet doorvoeren; evenmin als men in Europa b.v. het jenever gebruik zou kunnen verbieden.

»Intusschen zegt het Amsterdamsche orgaan, wat gedaan kan worden om den opiumduivel aan banden te leggen mag niet worden nagelaten. En in de allereerste plaats moet de Indische Regeering dan toonen dat zij het gebruik van het heulsap door hare dienaren volstrekt afkeurt.

Zij doet dat ook wel ten aanzien harer inlandsche ambtenaren. Onder dezen is sinds lang de overtuiging doorgedrongen dat het opiumschuiven den mensch verndert; maar wanneer zich het geval mocht voordoen dat een regent, een districts- of onderdistrictshoofd zich daaraan schuldig maakte, zou hij zeker niet lang in zijne betrekking gehandhaafd worden. De goedkeuring der verkiezing van een dessahoofd wordt geweigerd wanneer deze aan opium »verslaafd« is; men zou hierin verder kunnen gaan, en ieder die bekend staat als opiumschuiver van het dessabestuur kunnen uitsluiten.

Doch er is ééne categorie van landsdienaren, die in zake opiumgebruik vrij spel schijnen te hebben: de inlandsche soldaten. Men zou dit niet verwachten, gedachtig aan de eischen en de gevolgen van de militaire tucht; toch is het zoo. In eene plaats, waar jenever of opium te koop is, kan men den Europeeschen en inlandschen militairen het gebruik niet geheel ontzeggen; men kan slechts repressief handelen en straf opleggen wanneer van misbruik blijkt. Maar hoe staat het in de verboden kringen, waar geen, althans geen wettig opium te bekomen is?

Onze aandacht viel op eene zinsnede (kolom 206) van het Koloniaal Verslag van 1906:

»De vergunning aan Chineezen en inlandsche militairen om opium te bezitten binnen de verboden kringen in Batavia, en de Preanger Regentschappen is in zoover beperkt dat, voor zooveel laatstgenoemd gewest aangaat, aan inlandsche militairen dat bezit alleen is toegestaan te Tjimahi, Bandoeng, Tjiandjoer en Tassikmalaja.«

Opgemerkt worde hier, dat, voor zoover wij kunnen nagaan, alleen te Tjimahi militairen gelegerd zijn. Waartoe kan het dan noodig zijn, de vergunning ook tot de drie andere plaatsen uit te strekken?

Doch van meer belang is de vraag: waarom moet het militair kampement te Tjimahi worden gemaakt tot een wettige bergplaats van opium? De inlandsche militairen mogen opium bezitten; kan men hun beletten daarvan uit te deelen aan hunne vrienden onder de bevolking, — maakt men dan niet, tot zekere hoogte, de gansche bepaling van den verboden kring vruchteloos?

En de hoofdzaak is: hoe kan de Regeering het voor zich zelve verantwoorden, aan de inlandsche bevolking in de kampongs het opiumgebruik te verbieden, en aan de inlandsche bevolking in de kazerne dat gebruik openlijk toe te staan?

Wij begrijpen wel waar de schoen wringt: de inlandsche soldaten zijn er nu eenmaal aan gewend . . . een verbod zou groote ontevredenheid wekken . . . de werving zou onder zoodanig verbod misschien lijden . .

Deze utiliteitsoverwegingen zijn echter slechts van betrekkelijke waarde. Ons dunkt: met eenig beleid zijn zij toch wel te overwinnen. Om één punt te noemen: onder de inlandsche militairen zijn ook velen, die niet schuiven; als men dezen in de garnizoenen legt, welke door verboden kringen omgeven zijn, heeft men althans reeds het bezwaar ondervangen, dat de kazernes dáár een haard van opiumbesmetting blijven. Doch men kan verder gaan: er bij de werving den nadruk op leggen, dat opiumgebruik in de kazernes niet wordt toegestaan, dat misbruik wordt gestraft. Men klaagt dikwijls, dat onze inlandsche soldaten komen uit de laagste klassen des volks; het instituut van de inlandsche officieren werd o. a. verdedigd met het argument, dat men daardoor fatsoenlijke inlandsche soldaten zoude krijgen. Maar doet men nu niet alsof men bij voorkeur opiumschuivers in dienst neemt, en het opiumgebruik in het leger aanmoedigt door de verklaring: de wetten, die wij in het belang der bevolking maken om het opiumschuiven te onderdrukken, zijn op de zich te midden dier bevolking bewegende soldaten niet van toepassing — die »landsdienaren« mogen opium rooken zooveel zij willen?

Men gevoelt toch, dat dit niet gaat. Hoe dan ook, zoo besluit het *Alg. Handelsbl.*, er moet wat op gevonden worden dat die landsdienaren niet langer in bedoeld opzicht feitelijk gesteld zijn boven de wet: wat de Regeering van de bevolking verlangt, moet zij eischen van dat deel, hetwelk in haar dienst is.»

***

De bekende Atjeh correspondent der *Nieuwe Courant* heeft reeds meermalen gewezen op de noodzakelijkheid om de troepenmacht ter Noordkust van Sumatra te versterken. Naar aanleiding nu van deze correspondentiën, ook in deze rubriek herhaaldelijk genoemd, wordt in de *Javabode* door een anonymus de stelling verdedigd, dat troepenversterking niet noodig is.

»De partij, zegt hij, welke het tegenwoordige Atjehbeleid veroordeelt ziet in troepenversterking hét middel om alles ten goede te doen keeren. We leggen hierop den nadruk, omdat vooral het verlokkende van deze onjuiste en sterk overdreven voorstelling ons in verzet doen komen. Naar onze meening, is toch van een uitbreiding der in Atjeh gelegerde troepenmacht geen ander heil te verwachten dan de mogelijkheid van matiging der eischen, aan het soldatenmateriaal te stellen«.

Schrijver zou persoonlijk voor vermeerdering zijn, zij het op zeer bescheiden schaal, bijv. met een divisie marechausée — doch dit alleen weer dan, wanneer de gouverneur daarmede volkomen kon instemmen.

Overigens gelooft schrijver niet aan de mogelijkheid, dat de pacificatie door meer troepen in 't veld te brengen, zou kunnen worden bespoedigd.

De geleidelijke weg is alleen de betrouwbare. Al werd de troepenmacht in Atjeh verdubbeld, dan nog zouden wij, evenmin als thans, kunnen beletten, dat onze openlijke tegenstanders in 't geheim gesteund werden door geestverwanten, die slechts noodgedwongen in onderwerping zijn gekomen en slechts een gunstig oogenblik afwachten om opnieuw, al is 't maar voor een enkele gelegenheid, tot dadelijkheden over te gaan. Lijdelijk verzet is niet te breken door wapengeweld en militaire vestigingen noch patrouilleeringen kunnen voorkomen, dat rondzwervende of zich schuilhoudende kleine benden door de bevolking worden voortgeholpen en van het noodige voorzien. Bij goed bestuur komen zulke feiten wel aan 't licht, maar de dan volgende bestraffing is slechts een middel om het kwaad te beperken.

»Waar de militaire actie derhalve, naast machtsvertoon om onder de gezeten bevolking de rust te bewaren, slechts ten doel heeft de openlijke aanhangers der partij van verzet buiten de kampongs te houden en nergens een veilig toevluchtsoord te laten, — waarbij rusteloze achtervolging tot ze ons dood of levend in handen vallen op den voorgrond treedt — heeft het geen zin daarvoor meer troepen te bestemmen dan noodig zijn gebleken. De beweeglijkheid der patrouilles en de speurzin der aanvoerders zijn meer van invloed op het succes dan het aantal of de sterkte dezer kleine detachementen.

Bovendien wordt de druk op de zich rustig houdende bevolking zwaarder, naarmate een groote troepenmacht, al dan niet in de bivaks gelegerd, aan de actie deelneemt en dientengevolge meer koeliediensten moeten gevorderd worden«

De pacificatie berust geheel op den invloed, welke uitgaat van onze maatregelen van bestuur, de militaire actie heeft nog slechts ten doel het gezag te schragen, opdat een rustig en doeltreffend bestuur mogelijk zij.

»De bewering, dat troepenvermeerdering zou noodig zijn om de goedgezinde bevolking te beschermen en dat we door onmacht genoodzaakt zouden zijn die bevolking te dwingen ons te steunen, hoewel het tegendeel plicht ware, is te eenenmale in strijd met de opgedane ervaring. In den tijd der geconcentreerde linie hebben we daadwerkelijk ondervonden, dat eenige duizenden soldaten niet voldoende zijn om de bevolking van enkele kampongs, gelegen binnen een zwaar versterkte linie, afdoende bescherming te verleenen. Bij ondervinding weten we thans, dat een uiterst geringe bezetting volkomen in staat is in uitgestrekte landstreken de rust te bewaren, als slechts de bevolking haar medewerking verleent. De eisch, dat onze troepen overal de goedgezinde bevolking bescherming zouden verleenen, is dan ook onzinnig en een poging om in die richting werkzaam te zijn, zouden we niet alleen nutteloos, maar zelfs hoogst gevaarlijk achten. Nutteloos, omdat een bevolking, die niet volkomen betrouwbaar is, niet beschermd kan worden; gevaarlijk, omdat het deel der bevolking, dat ons goedgezind is, onmiddellijk van alle medewerking zou afzien, zoodra we verklaarden, dat de kampongbevolking niet langer voor haar eigen veiligheid behoefde te zorgen, maar wij die taak op ons hadden genomen.

Waar het een eisch is, dat de bevolking zichzelf beschermt, waar gebleken is, dat aan dien eisch ten volle kan worden voldaan, zoodat ze allerminst onredelijk is te noemen, behoeft het geen betoog, dat bestraffing noodzakelijk is, als blijkt van onwil. Kan men voor de thans toegepaste straffen: boete en interneering, betere aangeven, we zullen het toejuichen, maar zoolang dit niet is geschied, moeten de bestaande gehandhaafd blijven.

Dat de beschikbare troepenmacht uitsluitend bestemd zou moeten worden »om ruwe gewelddaden te volbrengen«, daar deze te zwak zou zijn om ook met ander werk te worden belast, is in strijd met de waarheid.»

Wel is het waar, zoo zegt hij ten slotte, dat de taak der patrouilles in hoofdzaak blijft het opsporen en onschadelijk maken van hen, die met de wapens in de hand tegenover ons staan. Dat is een strijd op leven en dood; ruwe gewelddaden zijn daarbij onvermijdelijk.

Muntpolitiek in Ned.-Indië.

(Aangeboden).

Naar aanleiding van het Rapport van den heer Mr. Vissering over den geldsomloop in de Residentie Oostkust van Sumatra en van den pennestrijd tusschen de heeren Mr. Vissering en J. Dinger in het Batav. Nieuwsblad.

Emile de Girardin, de beroemde Fransche publicist, schreef eens in zijn blad: 't Is dwaas te strijden tegen het verkeerde, wat bestaat, om het goede, wat te bereiken is, ervoor in de plaats te stellen. Onze lezers laten ons praten, maar doen niets; 't is volkomen verloren moeite. Den volgenden dag kwam een man op zijn bureau en zei: maar, mijnheer de Girardin, waarom schrijft U dan? Diezelfde vraag zou men mij kunnen stellen, nu ik nog over muntzaken schrijf. En 't was dan ook inderdaad mijn plan om na het verschijnen van mijne brochure »Ons Koloniaal Beleid in de naaste toekomst« de munt-

quaestie voor ons land maar verder onaangeroerd te laten. Het treurige »muntgeknoei« in ons land is niet meer ongedaan te maken, en voor Indië *wil* men in deze niet doen wat rechtvaardig zijn zou. Op allerlei wijzen wil men trachten de inlanders ook materiëel op te heffen, maar het eenige doeltreffende, tevens uiterst eenvoudige middel daartoe, het geven van een eigen munt plus rechtvaardige muntregeling aan Indië, dat wil men niet. Men zie daarover de zooeven genoemde brochure.

Evenwel, nu de arme inlandsche en de met hem gelijkgestelde, even arme Chineesche arbeider op de Oostkust van Sumatra gevaar, groot gevaar loopen de dupes te worden, nu ware zwijgen toch niet te verantwoorden. In een request aan de Indische Regeering werd deze verzocht (tusschen twee haakjes de Indische Regeering, die uit zich zelve in deze zaak tot niets bevoegd is) den dollar in te wisselen tegen 1.20 gulden. Zie, voor sommigen klonk dit niet zoo kwaad. De groote en kleine cultuur-maatschappijen en de bevolking zouden hunne dollars afstaan tegen f 1.20 aan de daartoe aangewezen ambtenaren, en de Indische Regeering kon er aardig wat aan verdienen, misschien wel, 20 cent per dollar. Wel zouden die ambtenaren niet veel te wisselen krijgen; de administrateurs der landelijke ondernemingen zouden hun kasgeld dadelijk naar Singapore zenden, waar de dollar f 1.40 opbrengt; alleen bij de koelies en de kleine winkeliers zou *misschien* iets te wisselen overblijven. Maar de bruine en de gele arbeiders, **tegenover wie de maatschappijen zich verbonden hebben hun zooveel dollars per maand te betalen,** verbonden bij een door het Gouvernement voorgeschreven contract, zouden dan voortaan slechts zooveel malen f **1.20** ontvangen, terwijl de dollar **1.40** gl. genoteerd staat en niemand met zekerheid kan zeggen, hoe hoog de waarde, in onze goudmunt uitgedrukt, nog stijgen kan. En de Straits-dollar zou, bij nog slechts geringe rijzing van den zilverkoers, wel eens door de Regeering der Straits uit het verkeer kunnen worden weggenomen, voor zooverre die dollar niet in den smeltkroes terecht kwam en wat dan? Of de Regeering zou voor dien dollar wel eens een hoogere goudwaarde kunnen fixeeren. Eigenmachtig, zonder te letten op de oogenblikkelijke en *toekomstige* belangen van de contract-arbeiders, is men onder stilzwijgende of oogluikende goedkeuring van de Indische Regeering (of wil men het onthouding noemen?) overgegaan van den Mexicaanschen dollar, tot den Straits-dollar, in wezen geheel verschillend van den eersten. De eerste droeg zijn waarde in zich; hij had zijn metaalwaarde plus de kosten van aanmunting; de Straits-dollar heeft een vaste goudwaarde evenals onze tegenwoordige gulden. De contracten, met de arbeiders gesloten, werden door den overgang tot den Straits-dollar geheel iets anders. Maar wat wisten die arme, onwetende menschen van het verschil tusschen den Mexicaanschen en den Straits-dollar? Wel is den Gouverneur-Generaal in art. 55 van het Regeerings-Reglement als een zijner »Gewichtigste plichten« voorgeschreven »de bescherming der Inlandsche* bevolking tegen willekeur van wien ook«, wel is in art. 61 van onze Grondwet de Rijkswetgever bij uitsluiting aangewezen tot het regelen van het muntwezen in de Koloniën en Bezittingen in andere werelddeelen, maar bij ons geldt nu eenmaal de traditie, men zou wel kunnen zeggen de ongeschreven wet, dat men in muntzaken óf niets doet óf anders de zaak maar overlaat aan anderen. De tegenwoordige Gouverneur-Generaal regelde al het muntverkeer in zijn gewest, toen hij nog maar Gouverneur van Atjeh was.

In 1855 werd door den Nederlandschen Wetgever bij de behandeling van het Regeerings-Reglement voor Ned.-Indië met *algemeene* stemmen op ééne na (bij alle andere principiëele kwesties was heftige oppositie) besloten tot afschaffing van de slavernij — thans is daarvoor door de koelie-ordonnanties in de plaats gesteld een pandelingschap, dat op sommige ondernemingen veel harder en wreeder gebleken is, dan die vroegere slavernij. Op school werd ons, als iets barbaarsch, geleerd, dat de Batavieren in hun zucht tot spelen, soms als zij niets anders meer te verliezen hadden, hun eigen vrijheid op het spel zetten en zoo in slavernij kwamen. Zoo verkoopt thans de arme Javaan of Chinees, door honger gedreven, zijn vrijheid, en het vrijheidlievende (?) Nederlandsche volk heeft met dergelijke wetten vrede!

Moet er nu ook nog bijkomen, dat contracten, met de arbeiders gesloten *onder medewerking van het Indische Gouvernement*, eenzijdig willekeurig veranderd kunnen worden?! En dat die vrees niet maar alleen denkbeeldig is blijkt al dadelijk uit den zooeven besproken willekeurigen overgang van den Mexicaanschen dollar, bij contract als loon toegezegd, tot den Straits-dollar. En van ééne groote machtige Maatschappij tot den Nederlandschen gulden. Toen hiertegen oppositie kwam van een negentiental »in één huis samenwonende, chineesche ambachtslieden«, suste de betreffende Maatschappij de ontevredenheid door het geven van een kleine toelage.

De andere contractarbeiders waren vermoedelijk niet snugger of niet moedig genoeg. Maar van eenige bemoeienis der Indische Regeering (art. 55, R.-R.) om voor het recht der arbeiders op te komen blijkt niets. Overigens moet erkend worden, dat die Mij. de zaak nog al royaal geregeld had, maar toch bleef het een eenzijdig-willekeurige contractswijziging, een onrecht.

't Gevaar voor de contract-koelies is inderdaad allerminst denkbeeldig.

In het »Rapport over den Geldsomloop in de Residentie der Oostkust van Sumatra« door den heer Vissering, President der Javasche Bank, lezen wij (bl. 30): »Voor den Plantersbond bleef echter het overwegende bezwaar bestaan, dat, de standaard van het koelieloon, thans uitgerekend op f 1.40 per dollar (afgerond), de bedrijfsonkosten voor de kleinere ondernemingen drukkend maakt. Vandaar het voorstel van den Plantersbond, niet om eenvoudig tot den gulden over te gaan, maar om voortaan de koelieloonen uit te betalen in guldens, mits de dollar werd omgerekend à f 1.20. Ten slotte kwam dus de Plantersbond er openlijk voor uit, dat zijn doel was de koelieloonen terug te brengen tot eene hoogte, waarbij het bedrijf voor de kleinere ondernemingen winstgevend kon blijven.«

Dus aan het Indische Gouvernement wordt eenvoudig verlof gevraagd de koelies te mogen betalen met *f* 1.20 voor iederen hun verschuldigden dollar ter waarde van *f* 1.41[35], dat is dus: *hun te onthouden 15 percent van het loon, hun wettelijk bij contract, met medewerking van het Gouvernement, toegezegd!*

Het zooeven genoemde »Rapport« is dezer dagen ook hier in Nederland verkrijgbaar gesteld. In de eerste plaats was ik nieuwsgierig naar de twee volgende zaken: Rapport, uitgebracht aan wie(n)? En in opdracht van wie? Dit blijkt echter uit geen enkel woord.

Ik zocht in het Rapport naar eene krachtige waarschuwing tegen het gevaar voor benadeeling van de onwetende, arme koelies, wier getal toch vele tienduizenden bedraagt, maar aan dat gevaar heeft de heer V. óf niet gedacht óf heeft het als van zelf sprekend beschouwd, dat het Gouvernement daar wel voor zorgen zal. Doch bij muntquaesties staan nog veel erger zaken dan benadeeling van eenige tienduizenden koelies in ons debet. Daaromtrent zij hier verwezen naar mijn boek »Gewone Dwaalbegrippen op muntgebied«, de twee Open Brieven aan de Leden der Staten-Generaal vóór de behandeling der Muntwet 1901 en »Ons Koloniaal Beleid in de naaste toekomst«.

Bij het lezen van het Rapport krijgt men den indruk, dat de munt op de Oostkust van Sumatra wel eens handig in orde gebracht zal worden door de Indische Regeering samen met de Javasche Bank, of, wellicht juister, door Mr. Vissering en de Indische Regeering. En, nog eens, dat mag niet zijn; de zaak moet in Nederland bij de wet geregeld worden.

Met het bovenstaande heb ik de hoofdquaestie behandeld, en dus zou ik hier kunnen eindigen. Principiëele beschouwingen over het muntwezen in Indië zullen eventueel beter op hare plaats zijn in een overzicht van het oorzakelijke verband tusschen muntpolitiek en volkswelvaart in de voornaamste landen der wereld, waartoe mij, voor zooverre ik daarover niet had kunnen beschikken, van welwillende zijde de noodige gegevens en statistieken zijn verschaft. Doch ik geloof, dat het toch zijn nut kan hebben en bij het hiervoren behandelde aansluit, als ik de aandacht vestig op een paar beweringen, voorkomende in den dezer dagen gevoerden pennestrijd in het *Bataviaasch Nieuwsblad* tusschen de heeren J. Dinger en Mr. Vissering naar aanleiding van de hier behandelde dollar-gulden kwestie voor de Oostkust van Sumatra.

Ik zal het niet hebben over de manier, waarop de heer V. den schrijver van het artikel van 5 Oct. ll. (den hr. Dinger) in een hoek meende zetten, denkende te doen te hebben met „een onrijpen economist zonder van." Die vooropgestelde meening van den heer V. berustte op geen enkelen grond. Met meer recht kon de hr. D. daarna op een drietal zonderling klinkende beweringen van den heer V. wijzen, al was het waar, dat de verwijzing naar de wet van 27 April '84 en „de aanmunting van zilveren standpenningen" niet wezenlijk onjuist waren. Minder te verdedigen was het spreken van de „Nederlandsch-Indische munt". al geschiedde dit kortheidshalve. Omstandig had ik kunnen spreken, zegt de hr. V., van: Nederlandsche *standpenningen*,* tevens wettig betaalmiddel in Ned. O. I., en N. I. pasmunt en N.-I. kopermunt (*Bat. Nbld.* van 9 Oct.). Dus toch *standpenningen*, — maar hoe rijmt zich dat nu weer met des hrn. Visserings beweren (*Bat. Nbld.* 6 Oct.) dat de gulden sedert 1875 geen standaardmunt meer is?

(*) Door art. 109 van hetzelfde Reglement geldt dit ook voor Vreemde Oosterlingen.

* De cursiveering hier en elders is van mij.

d'Alembert wist wel, wat hij zeide, toen hij beweerde, dat de eeuwige tweedracht onder de menschen alleen voortkwam uit gebrek aan juiste definities.

Vreemd klinken de woorden van den heer V. „...en omdat dit klein hoopje zilveren muntstukken aan grondstof minder waard zijn, wil men beweren dat het groote nationale vermogen in de rekeningseenheid uitgedrukt ook zou zijn gedeprecieerd!" *Wil men beweren.* — Wie wil dat beweren? 'k Heb het vergeefs gezocht in het stukje van den heer D. Hier zij opgemerkt, dat buitendien door de woorden *in de rekeningseenheid uitgedrukt* van geen ap- of depreciatie sprake wezen kan, die woorden hebben hier geen zin. Hadden wij bij ons eerlijk en goed muntstelsel volhard, dan zou ons nationaal vermogen thans bedragen . . . . laten wij zeggen 25 X gulden, — door onzen overgang tot het goud bedraagt het 14 X gulden, maar 14 goudguldens staan in waarde gelijk met 25 zilverguldens. In de rekeningseenheid uitgedrukt kan van apof depreciatie niets blijken.

Zonderling klinkt de bewering van den hr. V., dat de vrees voor valsch geld niet groot behoeft te zijn; de Javasche bank zal toezicht houden op de munt, en dat zal dan voldoende wezen. Volgens den heer de Groot, Inspecteur van Financiën, zal het voldoende zijn, »als het Bestuur krachtig optreedt tegen de muntvervalsching«, en de President der vergadering te Medan, Resident Ballot, ziet er überhaupt weinig gevaar in. Wel een zalig bewustzijn, dat zoo'n struisvogelpolitiek met zich brengt! Ik zal er hier maar weinig van zeggen; dat chapitre is uitvoerig behandeld in mijn boek »Gewone Dwaalbegrippen op Muntgebied«.

De hr. V. steunt op het randschrift van den rijksdaalder en den gulden, dat zooveel moeielijker is na te maken dan de eenvoudige kartelrand van den dollar. Wel geloof ik, dat het bedoelde randschrift de grootste moeielijkheid oplevert voor de valsche munsters, maar dat het een voldoende waarborg tegen valschheid zou mogen genoemd worden is niet aan te nemen.

Dit is *misschien* het geval met de Fransche vijffrankstukken, waarbij het randschrift in *verhoogde* letters is aangebracht. Men zie daarover *W. Stanley Jevons,* »Money and the Mechanism of Exchange«, Chapter VII. Dat in Nederland en in ons Indië voor vele millioenen aan valsch geld circuleert, waarvan NIEMAND de valschheid kan constateeren, is zeker hoogst waarschijnlijk. Met volstrekte zekerheid is zoo iets niet te bewijzen, tenzij al onze groote zilvermunt werd ingewisseld; wel kan men, met statistieke gegevens, de zeer groote waarschijnlijkheid aantoonen, wat ik te gelegener tijd hoop te doen.

Maar de zonderlingste, tevens de gevaarlijkste bewering van den hr V. is wel de volgende (Bat. Nbl. 6 Oct. ll.): »De zorg voor de behoorlijke regeling der muntcirculatie in Deli kan schrijver gerust overlaten aan het Gouvernement samenwerkende met de Javasche Bank«. Die bewering is inderdaad te erg na hetgeen wij in Nederland zelf daaromtrent te zien gekregen hebben. De treurige wijze, waarop in ons land het muntvraagstuk behandeld is en ten slotte, voor het Rijk in Europa, tot een einde is gekomen, heb ik elders uitvoerig behandeld. De betoogingen en conclusies van die geschriften zijn nooit weerlegd; 't is onnoodig er op terug te komen. Laat ik hier nog slechts een enkel bewijs voegen bij de zoovele, dat de muntquaestie allerminst een vraagstuk is, dat men gerust ter oplossing aan anderen zou mogen overlaten.

(*Wordt vervolgd.*) M. J. WIESSING.

Oost-Indische Berichten.

Verwoestingen der zee. Aan de *Sum. Bode* schrijft men nog het een en ander over de vloedgolf, die het eiland Nias kortelings teisterde.

Erg was het gesteld op het eiland Poelau Boenga, aan de Noord-westkust van Nias; dit werd voor ¾ weggeslagen door een vloedgolf, die in hoogte tusschen 7 en 15 meter varieerde. Dat daar velen het slachtoffer van geweest zijn, is begrijpelijk. Een honderdtal dooden lagen tusschen boomstammen bekneld en er onder begraven, zoodat begraven daarvan niet doenlijk was. Hoe toch ze uit het water te halen, daar de boomen in kwestie in de lagune liggen, die door het omringende koraalrif gevormd werd.

Van dat rif is het grootste deel vernield; het zuidwestelijk deel ervan bleef echter gespaard. Door den controleur werd den bewoners aangezegd, tijdelijk hun woonplaats te verlaten, totdat de ondragelijke stank, van de lijken afkomstig, zal verdwenen zijn. Zonder dien maatregel is er veel kans op uitbreken van typhus.

In het tegenover Poelau Boenga op den Nias-wal gelegen Atoeloe is de golf een paal landwaarts ingekomen, waar hij stuitte op den voet der heuvels, voortzettingen van den Botombawo. Op dat terrein werden vele lijken aangetroffen, die men zich beijverde zoo spoedig mogelijk weg te halen.

Zuid-Nias kwam er goed af; het had geheel geen schade.

In de afdeeling Nias moet de ramp aan ongeveer 200 menschen den dood gekost hebben en een materieele schade van ongeveer een halve ton gouds.

Verrassingen. Men schrijft uit Batavia aan de *Soer. Crt.*: Met Juni a s. als het legercommando in andere handen overgaat, staan ons verrassingen te wachten.

Als chef van het wapen der artillerie volgt niet kolonel Loke op maar wel de overste H. C. Kronouer, een man van 44 jaren.

Overste de Neve die op die wijze schijnt gepasseerd, wordt dat in waarheid niet, omdat hij in Nederland blijft, waar hij opvolger wordt van generaal Gude, als lid van de commissie voor Krupp geschut.

Men noemt dan overste C. Nijenhuis aanstaande commandant van de veld- en bergartillerie tot tijd en wijle hij zijn pensioen zal hebben verdiend.

Tot generaal zal in de eerste plaats worden benoemd kolonel Schmidt van de infanterie, niet jhr. de Lannoy, die den dienst zal verlaten. Tot chef van het wapen der cavalerie zou dan worden benoemd, niet majoor van Exter, wat bij den terugkeer van majoor Posno niet wel mogelijk is, doch overste Jhr. Pelser Berensberg van de artillerie, thans met verlof in Nederland.

Kolonel Loke eindelijk zal worden benoemd tot afdeelingscommandant van de 4de militaire afdeeling (Soerabaja) en die betrekking tot September a.s. vervullen, als wanneer hij met pensioen gaat.

Uit de school geklapt. De buitenzorgsche correspondent van het *Soerab. Handelsblad* heeft eens gesnuffeld in de lijsten, waarop vermeld staat het dienstbodenpersoneel, dat er door de buitenzorgsche families op na wordt gehouden.

Het record, zegt, hij, wordt geslagen door Z. Exc. den gouverneur-generaal.

En hij geeft het volgend lijstje:

3 koetsiers, 2 jockeys, 4 loopers, 3 staljongens, 2 rijtuigjongens, 2 tuigenjongens, 1 mandoer, 1 lijfjongen, 11 huisjongens, 3 kokies, 1 zilverjongen, 1 theejongen en 1 bordenjongen: Het totaal salaris voor dezen hofstoet bedraagt 459 gulden 's maands.

Het anti-opium-middel, waarover reeds wonderen uit de Straits Settlements gemeld werden schijnt te Padang bij de opiumschuivers zeer grooten aftrek te vinden. Dit is een zeer verblijdend verschijnsel, zegt de *Sum. Bode*, en alleen de vaste wil, om door toepassing van het middel van de gewoonte van schuiven verlost te worden, zal bij menig individu reeds uitwerking ten goede hebben.

Daarvan afgezien, moet het middel, dat, gelijk theeaftreksel, met geleidelijk verminderende dosis opium gebruikt wordt, een zeer heilzame uitwerking zelfs op aartsschuivers hebben, zoodat zij reeds spoedig een afschuw van het doemwaardige bedwelmingsmiddel bekomen.

Naar men het blad verzekert, zijn reeds meerdere personen daar ter plaatse van hun opiumzucht genezen en zal dit wel bij de verkoopplaatsen der opiumregie gevoeld worden. De afzet was toch reeds afgenomen, maar nu zal zulks in nog veel belangrijker mate het geval worden.

Van het Indische congres, dat te Calcutta is geopend en waaraan tien- of, volgens een ander bericht twintigduizend Indiërs deelnemen, schrijft de *Javabode*, is de 81-jarige Dadabhai Naoroji voorzitter.

Die Naoroji is een merkwaardig man. Vijftig jaren geleden was hij in Indië hoogleeraar in de wiskunde, later werd hij 't aan 't University College te Londen. In 1874 werd hij eerste minister te Baroda, elf jaar later lid van den Wetgevenden Raad van Bombay. Van 1892 tot 1895 zat hij als liberaal in het engelsche Lagerhuis, de eerste Indiër, die voor het Parlement verkozen werd. Dit zijn slechts enkele van zijn onderscheidingen. Geschreven heeft hij over indische zaken een lange reeks artikelen.

Naoroji gaf nu te Calcutta op het congres van het indische volk, dat hij niet voor de eerste maal leidde, uiting aan het verlangen naar zelfbestuur, dat in Engelsch-Indië met de jaren toeneemt. Wij hebben recht op zelfbestuur, zei Naoroji, want wij zijn britsche onderdanen, britsche burgers. Evenals in Engeland de regeering en heel het bestuur van 't land bij Engelschen berusten, verlangen wij dat in Indië Indiërs ze in handen zullen hebben. Evenals in Engeland de vertegenwoordigers van het volk wetten maken, belastingen heffen en over het geld beschikken, moeten in Indië de vertegenwoordigers van het indische volk dat doen. Al het indische geld, van Staatswege uitgegeven, moet Indië ten goede komen. Dat is 't wat Indië eischt.

In een ander gedeelte van zijn rede zeide Naoroji: De boeren in Rusland hebben het kiesrecht gekregen. Engelands eerste minister heeft geroepen: Leve de Doema! Maar zijn eigen medeburgers, de vrije burgers van het indische rijk, hebben tenminste evenveel aanspraak op het kiesrecht als de onderdanen van den russischen alleenheerscher. Men zegt: Indië moet wachten tot zijn bevolking voor het kiesrecht rijp is. Maar het engelsche volk heeft het kiesrecht ook gekregen voor 't er geheel rijp voor was. Een volk wordt rijp door zichzelf te besturen. China in het Oosten, Perzië in het Westen van Azië ontwaken! Japan is reeds ontwaakt, Rusland worstelt om vrij te worden — en in al die landen was of is despotisme. Kunnen dan de vrije burgers van Indië, het volk dat tot de eerste beschavers der wereld hoort, aan despotisme onderworpen blijven?

Naoroji hoopt dat Engeland Indië recht zal doen. Hij hoopt op de herleving van Engelands oude liefde voor vrijheid en zelfbestuur, voor het houden van het gegeven woord.

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXVII.

Rainer aan Maleen.

Satoeta, 20 Juni.

Lieve Maleen,

Zoo zijn wij thans Afrikaansche grondbezitters. De koop is gesloten. Ik heb een goed stuk land, omtrent duizend morgen, in de nabijheid van de kleine haven Mona, zuidelijk van Satoeta, gekregen. Het is een soort schiereiland en heet Kioni.

Voorloopig zal ik het onder beheer van een Arabier stellen. Wij planten kokospalmen en sesam, afgewisseld met negerkoren. Later, als ik zelf mij er mee bemoeien kan, vergrooten wij het terrein.

Vooreerst zou ik gaane, zoover mijn spaarpenningen reiken, de kosten alleen dragen. Gaat het niet meer, dan kom jij aan de beurt.

De zaak geeft mij kolossaal veel genoegen, want eigen landbezit is van alle bezit wel het mooiste. Ongelukkig kan ik er mij niet aan wijden.

Ik ben met de uitrusting van een expeditie bezig. Binnen veertien dagen zijn wij weer op marsch. Dat kan echter geen kwaad. Hier aan de kust heb je niet veel te doen en uit verveling verval je tot dwaasheden, als drinkpartijen, en kaartspel. De Duitsche dames missen wij hier. Wij mannen onder elkander verwilderen altijd spoedig.

23 Juni.

Dat vervloekte geklets hier aan de kust noemt jou naam te zamen met dien van Krome en natuurlijk op de minst onschuldige wijze! Ik heb mij woedend boos moeten maken. Het liefste had ik eenige van die lastertongen voor goed het zwijgen opgelegd. Maar je kunt ze niet vatten. Als je aanpakken wilt, wijkt alles terug en men grijpt in de ledige ruimte. Men slaat en treft slechts de lucht en maakt zich belachelijk.

Weet je, Maleen, ik geloof dat je in dien tijd een beetje heel onvoorzichtig geweest bent en Krome heeft je gebrek aan wereldkennis vrij gewetenloos misbruikt.

Wanneer ik bedenk, hoe schrikkelijk eenzaam je bent opgegroeid — onze ouders gescheiden, Mama, met wie je woonde altijd met haar godsdienst bezig en jij altijd met je droomen en phantasieën en niets anders! Toen je ten slotte na moeders dood met Grootmama te Berlijn kwam, waar Dietlas je leerde kennen, had je met mannen noch met vrouwen omgang gehad. Ik geloof, dat je weinig inzicht had in de inzichten van onze zoogenaamde maatschappij, maar jezelf een wereld schiep, volgens je eigen verbeelding. Dat zag ik toen natuurlijk niet zoo in, maar nu wel. Ik wilde, dat ik toen reeds ouder en meer ervaren geweest was, maar ik heb steeds een blind geloof in je gehad, omdat jij de oudste en wijste bent.

Hier wordt nu natuurlijk over iedereen gekletst en over de weinige vrouwen het meest. Men heeft hier niets om zijn gedachten bezig te houden en jaloersch zijn de lui ook en bespieden den lieven naaste. Nu vind ik het toch heel prettig, dat ik je hoog en droog op Eybendorp weet, in plaats van hier, benijd en bebabbeld.

Ik ben blij, dat ik spoedig weer in de diepe, stille eenzaamheid van het binnenland zal zijn.

Adieu. In min of meer verdrietige stemming.

Je broer,

RAINER.

Maleen aan Rainer.

Gybendorf, 1 Augustus.

Lieve Rainer,

Je brief uit Satoeta is ditmaal nog geen volle vier weken onderweg geweest. Reeds den 22sten Juli had ik hem. Dat is voor mij altijd het prettigste van je verblijf aan de kust.

Het stemt mij echter verdrietig, dat je om mijnentwil ergernis gehad hebt. Beste Rainer, trek je toch van zulke dingen nooit iets aan! Wat maakt het uit, of een half dozijn babbelkousen den staf breekt over je zuster, zoolang zij de achting en vriendschap van de besten bezit — van Derendorff, Rüdiger, Rosen? Werkelijk, men moet in zijn vrienden »de maatschappij« zien. Zij alleen mogen de wereld uitmaken, naar welker oordeel wij vragen.

Stellig ben ik onverstandig geweest, ach, meer dan eens! Ik heb nu sedert drie en een half jaar in eenige kloosterachtige eenzaamheid den tijd gehad, daarover na te denken. Veel heb ik gedaan, wat ik liever niet had moeten doen, doch daarover moet ik met mijzelf afrekening houden. Want ikzelf alleen weet, hoe en waarin ik

woord. Maar nu moet Indië, zegt hij, zich roeren. Het moet zich met verzoekschriften tot den keizer van Indië, tot het engelsche parlement richten. Het moet een groote som gelds bijeenbrengen om bekwame sprekers naar alle hoeken van Indië uittezenden, om het volk tot den strijd voor zelfbestuur opteroepen; bekwame sprekers ook naar Engeland om het engelsche volk over Indië intelichten. En dan moeten de Indiërs alle geschillen bijleggen, vooral moeten Hindoes en Mahomedanen met elkaar vrede sluiten, en allen eensgezind voor het belang van hun land werken. Wees eensgezind, riep hij zijn landgenooten toe, volhard en zorg voor zelfbestuur, opdat de millioenen, die nu omkomen door armoede, hongersnood en plagen, en de tientallen millioenen, die een ellendig bestaan hebben, gered mogen worden en Indië weer zijn trotsche plaats inneme onder de beschaafdste volkeren der aarde.

In den loop van zijn rede sprak Naoroji ook over de splitsing van Bengalen. Hij vindt dat een grove misslag van de engelsche regeering en vertrouwt, dat de Bengaleezen dien door hun hardnekkig verzet ongedaan zullen maken.

Het congres te Calcutta heeft een motie aangenomen, verontwaardiging uitsprekende over de onthouding van het burgerrecht aan Indiërs in Transvaal. Verder teekende het Congres verzet aan tegen de opdrijving van de militaire uitgaven.

De preciosa van den radja van Boni. Hoe zit het daar toch mee? vroeg onlangs het *Soerab. Handelsblad*.

Volgens de *Preanger-Bode* is de zaak deze: Het totale bezit van den radja op Celebes, dat zijn dus de vaste goederen, sawahs en zoo, en kostbaarheden, is daar ginder door taxateurs op eene waarde van f 30.000 geschat. En nu heeft de regeering den radja in overweging gegeven dat bezit in zijn eigen belang en dat der familie door het gouvernement te beheeren, om te voorkomen dat het zou worden verkwist — vermoedelijk ook in verband met het feit, dat de toelage van f 500 's maands, die de radja thans geniet, geen vaste is. Dat voorstel werd door den radja aanvaard, alleen wenschte hij de poesakastukken bij zich te houden. Dezer dagen nu kwam hier de eerste zending goederen aan, bestaande uit vier kisten, die dadelijk na de aankomst te Batavia naar Bandoeng waren doorgezonden. En gister heeft de radja daar uit die dingen gezocht, op het behoud waarvan hij gesteld was. De rest zal nu naar Batavia worden teruggezonden en daar vermoedelijk ten zijnen bate worden verkocht. Of dat nog de moeite waard is, is een tweede.

Van een streven om den ouden banneling te kort te doen, schijnt echter geen sprake te wezen.

De Chineesche Regeeringscommissaris Tsi Soen, gezantschapsraad te 's-Gravenhage, die op zijn reis van China naar Nederland Java bezoekt, ingevolge een speciale opdracht van zijn regeering, heeft zijn tijd blijkbaar goed besteed.

De legatieraad Tsi Soen (of Sjhien Sjun), die zich sedert eenigen tijd hier bevindt, heeft thans nagenoeg zijn taak vervuld en zal binnenkort naar den Haag vertrekken.

Hij heeft de scholen der Chineesche schoolvereeniging Tiong Hwa Hwee Kwan bezocht en een 24-tal der meest intelligente leerlingen uitgezocht, die den 2en Februari a.s., onder geleide van des heeren Tsi Soen's particulieren secretaris, Toeng Foeng Wei (of Tong Hong Wei) naar Nanking vertrekken, om aldaar, op kosten van de chineesche regeering hunne studiën voort te zetten. Zoodra de leertijd dezer regeeringspupillen zal zijn afgeloopen, zullen zij door de chineesche regeering in dienst genomen worden en in den ambtenaarsstand of bij verschillende consulaten geplaatst worden.

Te Nanking zullen deze en andere kinderen gesteld worden onder de leiding van den welbekenden chineeschen hervormer Toang Hong, die zijn reizen door Europa voleindigd heeft.

Is onze regeering voldoende op de hoogte van dit daadwerkelijk ingrijpen der chineesche regeering, in het chineesch onderwijswezen in deze kolonie?

Wij hebben reden, zegt de *Javabode*, dit te betwijfelen. Ettelijke malen reeds hebben wij met nadruk er op gewezen, dat de onvoldoende verzorging van het onderwijs van chineesche kinderen in Nederl.-Indië, verwijdering en vervreemding veroorzaakte.

Maar van een ingrijpen der chineesche regeering wisten wij tot heden niets.

De directeur van onderwijs, Mr. Pott, is, naar wij onlangs konden berichten, ijverig doende om de zaak te bestudeeren. Maar wij vreezen, dat energieke en zeer spoedig toegepaste maatregelen noodig zullen zijn, wil de regeering niet te laat komen en zich geplaatst zien voor een zeer ongewenschte orde van zaken.

Het moet een wonderlijken indruk maken, op wie zien wil, dat de turksche sultan hier javaansche jongens vandaan sleept, om er officieren van te maken en de chineesche regeering kinderen komt halen, die zij voor haar ambtenaarsstand bestemt.

Een wonderlijke indruk, — maar een beschamende tevens.

Verkoop van erfpachtsperceelen. Er wordt onder de koffieplanters te Soerabaija heel wat gesproken over den onlangs plaats gehad hebbenden publieken verkoop van de erfpachtsperceelen, gelegen in het Wlingische, nl. Banaran I en II, uitmakende de koffie-onderneming Banaran-Kawie, schrijft men uit Kediri aan de *Locomotief*.

Men koesterde groote verwachtingen van die veiling; men dacht althans, dat er veel animo zijn zou en die mooie onderneming niet voor weinig geld losgelaten zou worden. Maar er waren op de veiling slechts een paar reflectanten, nl. de heeren Gonggrijp van Soerabaja, en jhr. Van den Bosch van Malang.

De eerste begon met f 5000 te bieden voor Banaran, de laatste bood meer; de heer Gonggrijp ging verder, ook de heer Van den Bosch en zoo werd ten leste Banaran aan laatstgenoemde toegewezen voor f 13,600, die, behalve die koopsom, plm. f 10,000 moest betalen aan achterstallige canon en verponding, alles contant.

Het verplicht bijwonen van feesten in den Kraton. Het is zeker tengevolge van de onlangs door den resident aan de landhuurders gerichte circulaire, waarin zij werden gewezen op hunne plichten tegenover den vorst, dat de opkomst dier heeren ten paleize, om den soesoehoenan officieel met de garebeg besar de obligatoire gelukwenschen aan te bieden, bijzonder groot was, grooter dan ik in jaren heb bijgewoond, schrijft de solosche correspondent van de *Locomotief*. Waaruit dus is op te maken, dat een kleine herinnering aan de bepalingen, vervat in het landhuur-reglement, volstrekt niet ondienstig is. Het liep dan ook werkelijk te erg in den laatsten tijd! Waar het landhuur-reglement den huurders of administrateurs de verplichting oplegt om bij feestelijke gelegenheden bij den soesoehoenan hunne opwachting te maken, daar moet aan het navolgen van die verplichting de hand gehouden worden, hoe onaangenaam het overigens ook moge zijn om tegen het keerkrings middaguur in groot ornaat als een opgeprikte kapel stil te moeten blijven zitten, om de telken jare terugkeerende officieele toosten, gevolgd door kanongebulder en ratelend musketvuur, met een glas madera te helpen bevestigen. Maar de soesoehoenan heeft gelijk, als hij eischt dat de landhuurders opkomen: van hem verwachten ze ook dat hij de gemaakte huurcontracten nakomt. Aan wien dus de schuld, als sommige heeren, die nooit ter garebeg verschijnen, somtijds wat lang moeten wachten om hunne contracten verlengd te krijgen? En gesteld eens, dat de soesoehoenan — die nauwkeurig bij elke garebeg weet, wie niet van zijn belangstelling doet blijken — het eens in zijn hoofd kreeg, om als hij een feest geeft, die heeren, die zoo weinig notitie van hem nemen, eens geen invitatie te zenden! Dan zou er een kreet opgaan en zou het reclames regenen! Tot nog toe heeft de vorst zich echter nog niet van dergelijke represaille maatregelen bediend.

De Djokjasche Landhuurders-vereeniging heeft weder vergaderd. De verkiezing van een bestuur bracht het volgende resultaat:

Gekozen werden:

Tot president: de heer J. van Koesveld, tot bestuursleden de heeren W. Soesman, Mr. Pijnacker Hordijk, P. J. Stok, W. H. M. de Riel en C. von Borneman; in plaats van den heer J. L. Israël, die over eenige maanden Djocdja zal verlaten, werd gekozen de heer J. C. Winsser. (*Bat. Nwsbl.*)

Uit den handel. De drie heeren, die gezamenlijk de firma Monod & Co. te Samarang vormen, B. Companjen, Ch. A. Monod en W. F. Ch. van Oordt, hebben thans elk afzonderlijk hunne betrekking van makelaar in alle vakken nedergelegd en zijn daarentegen elk afzonderlijk benoemd tot makelaar in:

a. suiker, koffie, cacao, peper, rijst, kapok en kapokpitten, hout en in 't algemeen alle bewerkte en onbewerkte landbouw- en boschproducten.

b. wisselzaken.

Deze verandering heeft de beteekenis, dat de effectenzaken voortaan door de firma Monod & Co. zullen behandeld worden als commissionnairs in effecten.

't Wil ons voorkomen, zegt de Locomotief, dat deze firma thans op soliedere wettelijke basis zich in den effectenhandel kan bewegen dan vóór dezen als makelaars mogelijk was.

Een kazerne te Tjilatjap. Het heeft geruimen tijd een punt van overweging uitgemaakt of Tjilatjap al dan niet als garnizoensplaats zou behouden blijven en zulks met het oog op den zeer ongunstigen gezondheidstoestand aldaar.

Een groot deel der militairen lijdt voortdurend aan malaria, terwijl ook de niet zieken toch zeer weinig weerstandsvermogen bezitten. Dit blijkt voortdurend bij oefeningen van eenigen duur, waarbij den eersten dag een groot getal manschappen uitvallen. Zelfs kwam het reeds voor, dat een meerdaagsche oefening met het oog op de vele zieken, moest worden afgebroken.

Nu evenwel definitief besloten is Tjilatjap als garnizoensplaats te handhaven, zal, zegt het Bat. Nbld. spoedig worden overgegaan, tot den bouw eener flinke kazerne, benevens de noodige officiers-woningen.

Het zal wel geen betoog behoeven, dat bij dien bouw rekening zal worden gehouden met de eischen der hygiëne. Allereerst is een plek uitgekozen in het beste gedeelte van Tjilatjap, terwijl bovendien, ook voor wat betreft rioleering, afwatering, enz., alles zal worden gedaan, om voor den gezondheidstoestand ongunstige factoren buiten te sluiten.

---

gefaald heb, gelijk ook ikzelf alleen weet, hoe ik gestreden en geleden heb.

Je kent mij van kindsbeen af, mijn Rainer! Je kent mij met mijn goede en mijn zwakke zijden. Geloof je, dat je werkelijk reden hebt, je zuster te minachten of je voor haar te schamen?

Jij weet, wat je aan mij hebt. Laat dat je genoeg zijn, lieve Rainer. Verlang geen volmaaktheid. Ik ben niet volmaakt, nu niet en vroeger ook niet. Heb mij maar lief, zooals ik ben, en laat anderen, die niet meer van mij kennen dan een heel klein oppervlakkig stukje, over mij denken en praten, zooals hun natuur nu eenmaal medebrengt te denken en te praten.

t à t

JE MALEEN.

Rainer aan Maleen.

Oengoedja, October.

Ik schrijf dit uit het Fransche Hospitaal. In plaats van mijn expeditie te maken, heb ik weer eens een »pernicieuse« gehad. Toen de officier van gezondheid in Satoeta mij »hopeloos« verklaarde, heb ik mij over water naar ons oude Oengoedja laten transporteeren.

Niemand dacht, dat ik in zoo'n toestand den tocht zou te boven komen, maar zie, levend — ofschoon niet heelemaal — landde ik in het Hospitaal van den H. Geest aan. De goede kloosterzusters hebben mij met opoffering verpleegd en Père Dieudonné heeft nu voor de derde maal den dood van mij weggejaagd. Hem alleen heb ik mijn leven te danken.

Nu heb ik, met inbegrip van de reis, zes maanden verlof tot herstel van gezondheid gekregen en met de eerste boot (half November) kom ik naar huis. Ik zal mij een poosje ophouden in Egypte en Italië, om niet zoo in de felle winterkou te komen, maar begin Februari kan je mij verwachten.

Ik heb je heel wat groeten over te brengen. Van Mevrouw Despini (Marie Beta) de Mère Supérieure, en Mademoiselle d'Eltoile. Deze laatste heb ik, geloof ik, op grond van domme praatjes, vroeger in gedachten groot onrecht aangedaan. Zij schijnt werkelijk veel van je te houden.

De kleine mevrouw Despini is zeer dik geworden, en lang niet meer zoo aardig als vier jaar geleden. Maar zij heeft drie lieve, zwartoogige kindertjes en haar huwelijk schijnt heel gelukkig te zijn. Marie is nu geheel »groote dame« geworden, zij wordt gevierd, net als jij vroeger.

Wat je in je laatsten brief schreef over praatjes, en dat men zich daarover niet bekommeren moet, dat is allemaal heel mooi, maar weet je, wij mannen voelen daarin iets anders dan jelui, *moeten* het anders voelen. Ik wil voor de geheele wereld trots zijn op mijn zuster, en ik zal iedereen, die in mijn bijzijn iets krenkends over je zegt, op het pistool dagen.

Dat weten ze echter ook allemaal wel, en daarom passen zij wel op! Niets dan van die vervloekte halve aanduidingen en blikken . . . . enfin niet meer daarover.

Als steeds je broer

RAINER.

Telegram.

Graaf R. Waltron. Oengoedja.

Grootmama gestorven.

MALEEN.

Maleen aan Rainer.

Lieve Rainer,

Onze goede grootmama is slechts drie dagen ziek geweest. Het was hersenkoorts.

Ik hoop, nu spoedig jou bij mij te hebben.

De vriendelijke oude vrouw mis ik zeer. Eybendorf is nu zoo eenzaam. Het is alles zoo oud om mij heen, ik verzink diep, diep in herinneringen aan vroeger tijd. Dat maakt altijd melancholiek. Het is niet goed, den blik achterwaarts te werpen, als het noodlot zooveel blijde hoop den bodem ingeslagen heeft.

In deze dagen ontwaakte in mij een groot verlangen naar George! Dat komt altijd, als ik mij zwak en daardoor bijzonder verlaten gevoel. Een goedheid als de zijne, zal ik nooit weer vinden. En nu drukt de herinnering er aan mij als een eeuwig onaflosbare schuld. Kon ik alles nog eens goedmaken!

Kom spoedig, mijn Rainer! Ik heb nu op de geheele wereld niemand meer dan jou alleen.

Je MALEEN.

P.S. Er wordt over Krome veel geschreven in de couranten. Rechtstreeks laat hij echter niets van zich hooren.

Ik heb hem vriendschap aangeboden. Doch hij wilde meer, of in het geheel niets. Hij behoort tot die menschen, die »alles of niets« zeggen.

In dien tijd kon ik niet. Het was mij, of het een valschheid jegens George zijn zou — iets schandelijks. Nu wil hij van mij niets meer weten. Op de aanzegging van Grootmama's dood heeft hij mij wel geschreven, maar geheel en al conventioneel.

Zijn groot werk is verschenen en maakt opgang.

(*Wordt vervolgd.*)

West-Indië.

Suriname. *Onze West* is alles behalve goed te spreken over de voorloopige grensregeling met Brazilië, waarop de goedkeuring der Staten Generaal is gevraagd. Het blad schrijft als volgt:

„Voor hen, die de artikelen in ons blad voor de grensregeling van Suriname gevolgd hebben, zal het overbodig zijn te zeggen, dat wij ons volkomen aansluiten bij het betoog van het rotterdamsch orgaan. (Hier wordt een artikel in de *Nieuwe Rott. Courant* bedoeld waarin gewaarschuwd is tegen dezen onberaden, voorbarigen en volstrekt noodeloozen stap, waarbij nederlandsch grondgebied noodeloos is weggeworpen.")

„Zij, die bevoegd zijn tot oordeelen in deze, zijn het vrijwel eens, dat de regeering bij de regeling van de grenzen van Suriname, herhaaldelijk op onverantwoordelijk lichtvaardige wijze heeft omgesprongen met de belangen van Suriname, en dus ook die van Nederland.

„Het is daarom zeer te hopen dat de voorgestelde grensregeling met Brazilië waarbij zonder vooralsnog voldoende reden een groot stuk der kolonie wordt prijsgegeven niet zal worden goedgekeurd, althans niet voordat de resultaten bekend zijn van de dezer dagen uit te zenden expeditie naar het achterland van Suriname."

Zoo zij het, wanneer wij het ook zouden moeten betreuren, dat aldus de wetgevende macht een démenti zou geven aan onze gevolmachtigden bij de betrekkelijke onderhandelingen, welke laatste evenwel, zooals *Onze West* terecht opmerkt, evenzeer als bij andere dergelijke pourparlers van nederlandsche zijde blijkbaar meer getuigden van affabiliteit dan van de overtuiging van een goed recht.

Apropos van een goed recht. Wij hopen dat waar het blijkbaar aan vorschers op allerlei gebied in de kolonie niet ontbreekt, zoo zulks niet reeds is geschied, nog eens het een en ander zal worden geschreven over de geschiedenis der thans ver- aten sterkte Nieuw-Amsterdam, die den 12den Februari ll. door het laatste gedeelte van het voormalig garnizoen werd ontruimd en thans een politiepost geworden is

Door de *Suriname* was medegedeeld, dat, nu het effectief van de troepenmacht op 300 man bepaald is, men zou trachten het overcompleet in te boeten door 1o. een deel der manschappen te doen overgaan bij de politie, 2o. de rest terug te zenden naar Nederland, of bij eindiging der verbintenissen geen nieuwe engagementen toe te staan.

Naar *Onze West* vernam is dit minder juist.

Met het oog op de voorgenomen inkrimping der troepenmacht, heeft men sedert eenigen tijd het tekort dat ontstond aan manschappen, niet aangevuld. Zoodoende was het tekort aangegroeid tot ruim 50 man, terwijl de inkrimping een vermindering met ongeveer 70 man aangeeft. Men had dus reeds de sterkte nagenoeg, waarop de troepenmacht moet worden teruggebracht bereikt, terwijl er verder sprake was, dat nog een tiental manschappen als burgers zouden overgaan bij den telefoondienst. Er behoeven dus geen manschappen naar Nederland te worden teruggezonden, terwijl evenmin bepaald is, dat na afloop der tegenwoordige verbintenissen geen nieuwe engagementen zouden worden toegestaan.

Wij zouden dit laatste dan ook allesbehalve billijk en juist hebben geoordeeld, wijl men aldus goede geacclimatiseerde elementen zoude prijs geven, op wier behoud, daar zij anders wel tot een nieuwe verbintenis zouden zijn toegelaten, blijkbaar prijs wordt gesteld.

Met de verbinding via Demerara, waarop men in Suriname nogal prijs stelt, is het alweer mis.

De *Demerara Daily Chronicle* bevatte in haar nummer van den 1sten Februari ll. een advertentie, waarin een kennisgeving van de Royal Mail, dat de dienst op Demerara van af 1 April a.s. wordt gestaakt. De vaart tusschen Southampton en Trinidad zal de maatschappij blijven onderhouden, doch de interkoloniale dienst Barbados-Demerara wordt opgegeven. Alleen wanneer vooraf bekend is dat er voldoende passagiers en goederen zijn, zal de Royal Mail een boot naar Demerara zenden.

Dit besluit, zegt *Onze West* is het gevolg van de houding van Barbados, welke kolonie geen verder subsidie wil geven aan de Royal Mail, weshalve deze haar hoofdkwartier in de Antillen weder naar Trinidad heeft verplaatst.

De vraag is echter of Barbados het subsidie wel *kan* geven. De kolonie is niet zeer welvarend en men is te Londen verre van scheutig tegenover de oude west-indische koloniën, getuige o. a. het leeningsontwerp voor Jamaïca. Deze zoozeer geteisterde kolonie vraagt een leening te mogen aangaan, onder waarborg van het moederland, waardoor de zekerheid zou vaststaan der emissie tegen lage rente. Ga je gang! is het antwoord van Londen. Leen maar, we geven je permissie daartoe, maar van een waarborg van het moederland, no question about!

En dan verwondert men zich te Londen nog, dat in de west-indische koloniën zoo weinig voor het rijk wordt gevoeld.

Dan is het in Suriname toch heel wat anders gesteld. Laat daar eens verluiden dat men voor de koloniale vaartuigen bij oom Sam een bestellinkje wil plaatsen en dan zien we o. i. terecht tegen dit weinig nationaal beginnen in de kolonie zelve protest aangeteekend.

Met het nieuwe koloniale verkeersmiddel te land, de koloniale spoorwegen, gaat het nog steeds een goed gangetje. De opbrengsten van het passagiers- en goederenvervoer beliepen over de maand Januari ll. ruim 6200 gld. tegen ongeveer 4300 gld. in de maand Januari van het vorige jaar, welk meerdere ten deele aan de voorwaardelijke openstelling van een nieuw lijngedeelte, maar mogelijk ook aan de ontwikkeling van het verkeer mag worden toegeschreven.

Curaçao. De middelen hebben ook in het vorig jaar in deze kolonie ruimer gevloeid dan verwacht was, ten minste wat de eilanden Curaçao en Aruba betreft.

Voor het hoofdeiland bedroegen de ontvangsten omstreeks 445.000 gld. of zoo ongeveer een kleine 60.000 gld. meer dan waarop gerekend was, terwijl voor Aruba op een totale opbrengst van ruim 70.000 gld. een meevaller viel te constateeren van omstreeks 32.000 gld. of bijna de helft van het totaal.

Voor Bonaire kwam de uitkomst vrijwel met de raming overeen, wat met de Bovenwindsche eilanden als geheel beschouwd ook reeds bij vorige gegevens het geval beloofde te zijn, zoodat, afgezien van buitengewone uitgaven ongeveer 90.000 gld. minder aan subsidie zal noodig zijn dan waarop gerekend was.

Het succes voor Aruba was te danken aan de exploitatie van phosphorzure kalk op dat eiland, waar het vergunningsrecht daartoe eene som van nagenoeg 24.000 gld. opbracht.

Er is ook een begin gemaakt met de exploitatie van Klein Curaçao, vanwaar de Orchilla-maatschappij de eerste 1000 ton verscheepte in het begin der maand Januari ll. »De koloniale kas«, schreef de *Amigoe*, »had aan concessierecht alleen er een voordeeltje aan van ruim 2000 gld.«, terwijl het blad er aan toevoegde dat de genoemde maatschappij vooreerst bedaard zou blijven doorwerken en jaarlijks ongeveer 8000 ton uitvoeren.

Van Vreemde Koloniën.

Katoen in de fransche koloniën. De heer Esnault-Pelterie, president van de fransche Association Cotonnière Coloniale heeft, daartoe door de Maatschappij van nijverheid te Mühlhausen uitgenoodigd, den 27sten Februari ll. te genoemder plaatse het katoenvraagstuk voor de fransche koloniën uiteengezet.

De eerste vraag, die zich volgens spreker voordeed, was of de katoen in de fransche koloniën kon worden geteeld, en hij aarzelde niet, die vraag in bevestigenden zin te beantwoorden.

»Alle onze nieuwe, verreweg de meest belangrijke onzer bezittingen, Indo-China, Madagaskar, West-Afrika, Fransch Congo, sprak hij, brengen uit zichzelf katoen op. Vóór den invoer van het europeesch fabrikaat, was daar een vrij belangrijke katoen-industrie«.

Bovendien hebben de oudere koloniën tijdens den amerikaanschen burger-oorlog het bewijs geleverd, dat ook daar de katoen met succes kon worden verbouwd. Dat de cultuur zich daar niet staande hield, toen na afloop van den noord-amerikaanschen burgeroorlog de prijzen van het product daalden, weet spreker aan de omstandigheid dat de katoenplanters in dien gulden tijd zich niet er om bekommerden om zoo goed en zoo goedkoop mogelijk te werken. Het eenig doel was maar om katoen te oogsten, waarvoor men door de hooge prijzen reeds voldoend groote winsten opstreek om zich niet het hoofd te breken met allerlei cultuur-quaesties.

Een andere vraag was of de kosten, die op de in de fransche koloniën geteelde katoen zouden drukken, voordat het product ter europeesche markt kon worden aangeboden, niet te hoog zouden komen om naast een loonend maken van het bedrijf in de koloniën ook de concurrentie mogelijk te maken ten opzichte van de reeds bestaande katoenproducenten.

Ook deze vraag zag de heer Esnault-Pelterie onder de oogen met het gevolg, dat hij tot de conclusie kwam, dat met verscheidenheid in de wijze, waarop de zaak behoorde te worden aangepakt, hier door den grooten landbouw, daar als volkscultuur, de katoenteelt in de fransche koloniën beloofde loonend te zijn voor den verbouwer en aan de bestaande concurrentie het hoofd te kunnen bieden.

»Ik heb de volmaakte overtuiging dat, na korteren of langeren tijd in de fransche koloniën katoen zal worden geteeld, op voorwaarde evenwel, dat men volharde in de practische proefnemingen, waarmee nog pas een begin is gemaakt, die alleen kunnen vaststellen, welke de beste methoden zijn, die behooren te worden aangenomen en naar gelang van de verschillende landen hemelsbreed uiteenloopen.«

Wat nu de practische proefnemingen aangaat, welke van de door spreker voorgestane Vereeniging uitgingen, deelde hij het een en ander mede, waaraan wij het volgende ontleenen:

Voor de oudere koloniën, waar de arbeidsloonen betrekkelijk hoog zijn, kan men er slechts aan denken, de langstapelige soorten en de Jumel-soorten te verbouwen, daar de opbrengst per hectare grooter is dan van de Amerikaansche soorten. De monsters en zendingen van Guadeloupe, Martinique, Reunion en Tahiti ontvangen, zijn alle van uitstekende qualiteit. In Algiers, waar de Vereeniging eerst hare proeven tot de provincie Oran bepaalde, zijn nu door toedoen van een medewerker, den heer Dufetre, die zich tevoren in de Vereenigde Staten en in Egypte op de hoogte der cultuur had gesteld, die proeven tot de heele kust uitgestrekt, en terwijl genoemde Dufetre bij den aanvang de kansen van slagen of mislukking als een tegen twee stelde, is hij thans tot de overtuiging gekomen dat de kansen twee tegen één staan. De groote moeilijkheid zit hem daarin om de hier bedoelde superieure soorten zoo te leveren als zij door de verbruikers worden verlangd, wat zuiverheid, sterkte en zoo meer betreft.

Wat de nieuwere koloniën betreft, voert Indo-China thans reeds van 4 tot 5000 tonnen inlandsche katoen uit, welk product in China en Japan om zijn bijzondere hoedanigheden gezocht is. Het bestuur tracht deze cultuur te ontwikkelen.

Op Madagaskar slaagden de proefnemingen zoowel ten aanzien van de egyptische als de amerikaansche soorten. Met het oog op de hooge vrachten zal men zich waarschijnlijk tot de eerste bepalen, waarvan de hooge prijs de vervoerkosten beter kan dekken.

In Fransch West-Afrika zijn evenwel de krachtigste pogingen door de Vereeniging aangewend, en van de daartoe behoorende koloniën is het vooral Dahomey, waar op het oogenblik de resultaten meest tastbaar zijn, in den vorm van een 40 tonnen in 1905—1906 aangevoerd van een product, dat zich vooral voor de vervaardiging van halfwollen goederen leent. Ook in de andere hieronder ressorteerende koloniën, behalve de Ivoorkust, waar de lage vochtige kuststrook zich niet voor die cultuur leent en gewacht wordt tot de spoorweg de verbinding met het daartoe meer geschikte binnenland zal hebben tot stand gebracht, werden proefnemingen gedaan, die goede uitkomsten opleverden. Zoo is Fransch-Soedan zeer geschikt bevonden voor de teelt der amerikaansche katoensoorten, maar vóórdat de cultuur daar op groote schaal kan worden ondernomen, zal het irrigatie-vraagstuk er onder de oogen moeten worden gezien.

Naast de genoemde Vereeniging is sedert een jaar, haar aanvullend om waar noodig de zaak zelve aan te pakken, de Compagnie Française d'Etudes et d'Entreprises coloniales opgetreden.

De eerste hiervan uitgaande onderneming is ter Noordwestkust van Madagaskar, het bij uitstek voor de katoencultuur geschikte deel van het groote eiland, gelegen. De grondslag voor die onderneming was eene reeds bestaande aanplanting van kokospalmen en kapokboomen, ter grootte van 1000 hectaren, waaraan door nieuwe concessiën een oppervlakte van 12 tot 15000 hectaren is toegevoegd. De bedoeling is niet het geheele terrein voor de katoencultuur te bestemmen, integendeel. Naast deze cultuur zal met de uitbreiding van de kokos- en kapokaanplantingen worden voortgegaan en mogelijk ook de caoutchouc-cultuur worden beoefend.

Op Guadeloupe heeft de nieuwe Maatschappij op voordeelige voorwaarden een suikeronderneming kunnen overnemen, die over een areaal beschikt van 8000 hectaren, waarvan slechts 2000 voor den rietaanplant zijn benoodigd. Men rekent er op dat op de overblijvende uitgestrektheid genoegzaam terreinen zullen kunnen worden gevonden voor de katoen-cultuur, die in die kolonie een uitstekend product heeft getoond te kunnen opleveren, zoodat nog slechts de vraag zich voordoet of met het oog op den kostenden prijs tengevolge van arbeidsloonen, vervoer en zoo meer, de cultuur er loonend kan worden gemaakt.

Terwijl men aldus in den aanvang uitging van het denkbeeld geheel nieuwe ondernemingen te scheppen, uitsluitend de katoen-cultuur beoogend, heeft de practijk genoopt de katoen voorloopig ten minste als bijproduct aan te planten op bestaande en loonende ondernemingen, die zich in hoofdzaak op andere cultures toeleggen.

De Japanners op Formosa. Frédéric Lemoine schrijft in de *Dépêche Coloniale* het volgende over de japansche kolonisatie op het eiland Formosa:

»De Japanners maakten de aanhechting van Formosa en de Pescadoren tot absolute voorwaarde voor den vrede met China. Zij wilden zich een strategische basis verzekeren, vanwaar zij de van Europa naar het Oosten voerende routes konden bewaken, en in hunne plakkaten, onder het volk verspreid, wordt Formosa voorgesteld als een dolk tegen Europa gericht.

»Maar het eiland bezat geen geschikte oorlogshaven, terwijl Makung in de Pescadoren op een modderbank ligt. Kelung in het Noorden van Formosa is door een hooge bergketen van het binnenland gescheiden. Tamsui, ook aan de Noordkust, is de natuurlijke uitvoerhaven, maar biedt geen plaats aan voor een vloot, waarom dan ook alle inspanning werd geconcentreerd op Kelung.

»Het strategisch doel, dat bij de annexatie voorzat, maakte dat de Japanners er vooral op bedacht waren om den vrede op het eiland te bewaren, maar onder de leiding van twee Chineezen Tsjang Ki Tong, welbekend als secretaris van de legatie te Parijs en Liu Mung Foe, oud-aanvoerder van Zwartvlaggen in Tongkin, riepen de op het eiland gevestigde Chineezen de republiek uit. De Japanners moesten dezen opstand onderdrukken alvorens er aan te kunnen denken, de immigratie hunner landslieden op Formosa aan te moedigen. Hun overwinning was volkomen, maar het ongezonde klimaat decimeerde de japansche kolonisten, zoodat sedert eenige jaren het aantal vertrekkende Japanners grooter is dan dat der in de kolonie aankomenden van dien landaard.

»Deze tegenslag noopte het japansche gouvernement van zijn bezit een exploitatie-kolonie te maken. Het plaatste, na den opstand der Chineezen te hebben onderdrukt, een gouverneur-generaal aan het hoofd van het bestuur, maar deze gouverneur moet militair zijn en hetzij als generaal hetzij als admiraal tot de zee- of landmacht behooren. In zijne handen is alle gezag gecentraliseerd, terwijl aan de inlanders geen enkele vrijheid is gelaten, en alle ambten, tot het minste toe, door Japanners worden vervuld. Toen generaal Kodama in 1896 op Formosa was aangekomen, belastte hij, na den opstand te hebben onderdrukt, de politie met de taak om het land van opstandelingen te zuiveren. Overal heerscht nu rust — behalve, maar hierover later —, dank zij de over het heele land verspreide en door telegraaflijnen en wegen verbonden politieposten. De politiebeambte vervult ten platte lande de functiën van rechter, belastinggaarder, schoolmeester en zelfs van postbeambte. Zijn absolutisme van oud-militair is van dien aard dat hij meer gevreesd is dan bemind. Hij beschermt overigens de vreedzame chineesche bevolking tegen de, in de bergen gevluchte oorspronkelijke bewoners van het land.

»Deze wreede Atazals, ten getale van omstreeks 100000 over zeven stammen verdeeld, zijn ingekankerde koppensnellers. Bij elken stam worden de schedels der overwonnen vijanden zorgvuldig bewaard en op in het oog vallende plaatsen op een soort etagères gerangschikt. En het hoofd van den stam bezit de mooiste collectie schedels. Deze wilden zijn des te gevaarlijker daar zij de aan kamferboomen rijke bosschen bewonen, waarvan het hoofdproduct het aanzien geeft aan de groote industrie voor het eiland. Niet te onderwerpen, zullen zij door de Japanners worden vernietigd. Na groote rampspoeden (in hun strijd tegen de Atazals) besloten de Japanners dezen te blokkeeren door cordons van posten met een onderlingen afstand van 500 meters in de bedoelde streken. Deze strijd tegen de barbaren heeft echter heel wat gekost en zal nog heel wat meer moeten kosten, maar die kosten werden door het moederland gedragen en dit heeft sedert den russisch-japanschen oorlog de bijdrage aan de kolonie ingetrokken.

»De financieele quaestie ten aanzien van de bezetting van het eiland is dientengevolge al moeilijker geworden om op te lossen. De Japanners hebben die oplossing gezocht in het scheppen van heerendiensten, indirecte belastingen en monopoliën op kamfer, opium, tabak, zout en maten en gewichten. En daar de, aldus in het leven geroepen hulpbronnen nog niet genoeg opbrachten, hebben de Japanners het stelsel van zoogenaamd vrijwillige vereenigingen uitgedacht, die opgericht werden voor het onderhoud der wegen, de ontwikkeling van landbouw en veeteelt, en het verleenen van steun aan de slachtoffers van overstroomingen en aardbevingen.

„Uit de inlandsche notabelen samengesteld en door een japansch bestuurs- of politie-ambtenaar voorgezeten, schept elke vereeniging zich de noodige hulpbronnen uit veeleer afgedwongen dan vrijwillige contributiën, waarover de voorzitter beschikt. De inboorlingen vinden deze vermomde belastingen naast de andere te zwaar; de politie te autocratisch en de Japanners in het algemeen te egoistisch. Maar men kent thans op het eiland geen hongersnood meer, het voert zelfs rijst, suiker en vooral thee uit. De minerale rijkdommen begint men thans ook te exploiteeren, doch dit alles ten bate van den handel der Japanners, die zich als het groote beschaafde volk proclameerend elke gelijkstelling aan de Chineezen weigeren.

„Om kort te gaan, de Japanners maken op Formosa eene superieure klasse uit, die de inlanders als een onderworpen volk beschouwt en behandelt. Sedert twee jaren ondervindt men op het eiland den terugslag van den oorlog. De werken aan de haven van Kelung zijn nagenoeg geheel gestaakt en de spoorweg die het eiland van Noord naar Zuid moet doorkruisen, blijft over een afstand van 40 kilometer onvoltooid."

„Meesters van Formosa, besluit Lemoine, leven de Japanners er als in een veroverd land, geheel op zich zelven, de geimmigreerde Chineezen er in een toestand houdend verreweg ondergeschikt aan dien der onderdanen van bijna alle europeesche en amerikaansche koloniën in het Verre Oosten.»

Wat evenwel niet wegneemt, dat zulk een, zelfs voor een blauwen Maandag geïmmigreerd Chinees als japansch onderdaan wordt beschouwd en zich daarop in den vreemde heel wat laat voorstaan, terwijl dat onderdaanschap hem daar waar hij het verwierf geen enkel recht verleende naast tallooze verplichtingen.

INGEZONDEN

Een toekomstbeeld: Insulinde, groot, gelukkig, machtig!

Waardeerend is hetgeen mr. *P. H. Schuurman* zegt: Naturalisatie in den meest uitgebreiden en goeden zin des woords, kan slechts het behoud van de *Oost* verzekeren. (*) Tevens is het behartigingswaardig wat Pater *Launay*, ten aanzien van de Indiërs onder Fransch bestuur, zeide: »Het Katholiek geloof te omhelzen is een val, die voor velen de schande na zich sleept«. (1) Ik beschouw hier het woord »*Katholiek*« als synoniem met *Christelijk*. Zoolang *overheerscher* en *overheerschte* verschillen in godsdienst, zal er van naturalisatie, van onderling vertrouwen, van welvaart en geluk in Insulinde geen sprake zijn. Maar hoe tot *eenheid* van godsdienst te geraken! De grond-ideeën der dichters en schrijvers: van *Israël*, van *Boedha*, van *Jezus*, van *Chineesche Wijzen*, van *Mohammed*, verkondigden de vereering van en de liefde jegens den grooten, almachtigen, eeuwigen Wereldgeest, de kracht, macht en heerlijkheid, de *eenige* Godheid. Die grondideeën zijn langzamerhand door allerlei toevoegsels, legenden en wonderverhalen — waarop ten allen tijde de menschelijke schepsels verzot waren — verbasterd en tot verschillende, elkander vijandige religies misvormd. Konden de menschen terugkeeren tot het *axioma*: Er is slechts één God! dus kan er ook slechts één godsdienst zijn, dan zou de onderlinge verbroedering aanstaande wezen en de ware beschaving, gegrond op *Waarheid* en liefde tot het *schoone en goede*, een daadzaak worden. Met het axioma: *één God* en *één godsdienst* voor oogen, zou de opvoeding van jongere geslachten tot richtsnoer hebben: innige Godsvereering, streven naar Waarheid, Menschenliefde en *Vrede*.

De zucht van alle natuur- en denkende menschen om zich van de Godheid een beeld te maken, als van een voortreffelijk wezen met menschelijk voorkomen, is een noodlottige dwaling, ja een ramp geweest, die velen op een verkeerd spoor gebracht en van den Wereldgeest afgeleid hebben. Die dwaling is steeds de oorzaak geweest van verbastering van den eenigen, geestelijken godsdienst. Slechts de Mohamedanen maken daarop een loffelijke uitzondering.

Maar wat is nu eigenlijk mijn doel, mijn ideaal?

Behalve de geleidelijke ontwikkeling van de bewoners van Insulinde, voornamelijk der kinderen, steeds de vereering van het Opperwezen tot bazis hebbende, behooren alle gemeenten scholen te hebben, in welke onderricht gegeven wordt in alles, wat voor de kinderen noodig en nuttig is in hun volgend leven, zoowel geestelijk als lichamelijk. Voorts op de hoofdplaatsen inrichtingen van meer uitgebreid onderwijs, voor schoone kunsten, ambachten en landbouw. Eindelijk, ter bereiking van mijn ideaal, op de Hoofd-eilanden: Hooge Scholen — Universiteiten — ter behandeling van en overeenstemming in Godsdienstzaken, terwijl daaraan tevens verbonden moeten zijn leervakken in rechtsgeleerdheid, geneeskunde, letterkunde, wis- en natuurkunde, werktuigkunde, enz. Slechts door overeenstemming van gedachten zullen langzamerhand de z.g. Godgeleerden het doel: *één Godsdienst* kunnen bereiken en daardoor een weldaad worden voor alle bewoners van Insulinde en een middel tot vriendschap en vrede met het zich zoo snel ontwikkeld hebbende *Japan* en met het in ontwikkeling verkeerende *China*. Vooral *Japan* moet in vele opzichten tot voorbeeld strekken aan de toekomstige beheerschers en beschavers van Insulinde.

Zonder streven naar eenheid, zoowel in godsdienstige als materieele ontwikkeling der volken van Insulinde en hun beheerschers, zie ik de toekomst van dat schoone land donker in.

K. H. O. VAN BENNEKOM.

Zutphen
10 Maart 1907.

(*) Kol. Weekblad van 28 Febr. n⁰. 9.
(1) Kol. Weekblad van 21 » n⁰. 8.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschr. van het Kon. Ned. Aardr. Genootschap 1907. No. 2.

Beschrijving van eene reis tot nader onderzoek der in de Oostbaai (Z. W. Nieuw-Guinea) uitmondende Oetoemboewe; en eerste onderzoek der »Noord« rivier aldaar (dd. 6—25 Oct. 1906), door J. H. Hondius van Herwerden. — Toevoegingen tot den onderzoekingstocht naar de Oostbaai (Nieuw-Guinea), (dd. 6—25 Oct. 1906), door R. L. A. Hellwig. — Nota over het Alasland, door G. C. E. van Daalen. — Een landtocht naar de grens van Britsch Nieuw-Guinea van Merauké uit, in Sept. 1906, door R. L. A. Hellwig. — De aanstaande 5e expeditie van het Kon. Ned. Aardr. Gen. naar het binnenland van Suriname, door Red. — Een verzoek aan Indische ambtenaren, officieren en zendelingen, door Bestuur en Red. — Een desideratum: Een bibliographie der Ned. volkplantingen en voormalige bezittingen, door J. F. Niermeyer. — Een palaeontologische onderzoekingstocht van Mevr. M. L. Selenka naar Trinil (Madison), door G. P. Rouffaer. — Litteratuur O. I. Archipel.

Indisch Militair Tijdschrift. 1907. No. 2.

De expeditie naar Korintji, door P. van Genderen Stort (slot). — De tegenwoordige stand van het vraagstuk der contrabande, door R. Boonstra (slot) — De onlusten op Nieuw Guinea, door T. v. P. — Bespreking van eenige hoefgebreken, wenken over het beslag en enkele opmerkingen, door J. C. Numans. — Kort overzicht van de expeditie naar Bali, door E. P. M. — De veldgeschut bewapening in de verschillende rijken, door J. — Springen van loopen, door Kr. — Nog iets over vingerafdrukken. — Over het bewaren van geheimen gedurende den oorlog.

De Indische Mercuur. 12 Maart 1907.

Monaziten in de tinhoudende alluviale gronden van Malakka. — Scheikundige bestanddeelen van het theeblad (vervolg). — Prijsvraag uitgeschreven door het Algemeen Syndicaat van Suikerfabrikanten op Java. — Wetenschappelijke instellingen ten behoeve van de cultures op Ceylon. — De waarde van harsvrije caoutchouc. — Stikstofvoeding van suikerriet. — Statistiek van caoutchouc. — Kaneel cultuur. — In- en uitvoer van Java. — Verslagen van Maatschappijen. — Dividenden. Enz. — Technisch Bijvoegsel.

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar Oost-Indië.

Van het SS. Prinses Sophie van Amsterdam naar Batavia.

Te Amsterdam scheepten zich in:

G. J. Kuijs.
J. de Jong.
A. v. Deth.
Joh. Camie.
H. v. Croon.
G. J. Wijers.
W. Beek.
A. V. Bouman.
M. Content.

Naar Genua:

A. Esposito.
C. de Rosa.
F. Borino.
V. Scannapau.
F. de Ro.

Naar Singapore:

D. Kikkert.

Te Genua hebben zich ingescheept:

J. E. H. Cebourel.
W. C. Blankert.
C. Bijlsma.
A. M. Vermast.
W. C. d. Warnier, echtg. en 2 kinderen.
B. G. ter Brake enechtg.
A. A. de Groot.
L. Pieterse.
C. Kragt en echtg.
W. P. Hillen, echtg. en 2 kind.
Mej. M. W. Winckel.
B. Kamp, echtg. en 2 kind.
H. A. Hoezoo, echtg. en 2 kind.
H. M. Janssens, echtg. en 2 kind.
Mej. J. de Kanter.
G. Becker en echtg.
A. H. P. de Pree en echtg.
D. M. Bertoen.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende ______________

____

wonende te ______________ *wenscht*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* **Oost en West** *tegen een jaarlijksche contributie van f* ______________

den ______________ 190__.

Straat of gracht

Handteekening

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Theresiastraat 8. Den Haag.

N°. 12. Donderdag 21 Maart 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

"Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd "aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht**, Den Haag.
Voor **Administratie en Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **51 Verhulststraat.**
Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij "HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG", **NIEUWE MOLSTRAAT 20**, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 'sjaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden**

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van de Redactie-Commissie:

Erratum:

Men leze in het artikel *Een koloniale tentoonstelling* in ons vorig nummer in stede van spoorwegemigratie-gebied spoorweg- en irrigatie-gebied.

II. Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

HOOFDBESTUURSVERGADERING:

Op **Maandag** den **8sten April 1907** om **1** uur n.m. in het locaal der Vereeniging "Oost en West" Laan v. Meerdervoort 195, te *'s-Gravenhage.*

Agenda:

1. Behandeling van het Jaarverslag der Vereeniging.
2. Indiening van de Rekening en Verantwoording van het Hoofdbestuur, door den penningmeester van het Hoofdbestuur.
3. Nadere bespreking van 't besluit van het Dagelijksch Bestuur omtrent de opheffing van de Indische Restaurant.
4. Behandeling der voor te stellen wijzigingen in de Statuten en in het Huishoudelijk Reglement der Vereeniging.
5. Vaststellen van de agenda voor de Jaarlijksche Algemeene Vergadering in de maand Juli a. s.
6. Rondvraag.

III. Van de Afdeeling Zutphen e. o.:

GEWONE ALGEMEENE VERGADERING op **Maandag 25 Maart 1907**, des namiddags te **drie uren**, in de Bovenkoffiekamer der Groote Societeit.

Te behandelen punten:

Notulen.
Jaarverslag over 1906.
Rekening en verantwoording over 1906.
Voorstel tot wijziging van de Statuten en van het Huishoudelijk Reglement der Vereeniging.
Verkiezing van een lid van het afdeelingsbestuur, wegens periodieke aftreding van den heer C. G. Lagerwey (herkiesbaar).
Verkiezing van een afgevaardigde en van een plaatsvervangend afgevaardigde ter Algemeene Vergadering der Vereeniging.

Namens het Bestuur,
De Secretaris,
A. WALLAND.

IV. Van de Afdeeling Apeldoorn:

Het Bestuur dezer Afdeeling stelt zich voor medio Juli van dit jaar gedurende den tijd van vijf dagen te Apeldoorn eene **tentoonstelling** te houden van voorwerpen van Nederlandsch-Indische Kunstnijverheid en Huisvlijt en doet bij deze aan de Besturen der andere Afdeelingen het beleefde verzoek tijdig de namen der bij hunne Afdeelingen aangesloten leden te willen opgeven, die in het bezit zijn van dergelijke voorwerpen en genegen zijn deze gedurende den duur der tentoonstelling aan dat Bestuur af te staan.

De Lawa ? — Spoorweg.

Wat is dat nu weer? De *Surinamer* schreef te hebben vernomen, dat alle kans bestaat, dat de spoorweg, met den grootschen naam Lawa-spoor betiteld, nooit verder komen zal dan tot den Brownsweg. Het spoorwegpersoneel wordt steeds verminderd, de directeur gaat binnenkort met verlof naar Nederland, de leider der Lawa-exploratie zal de kolonie voor goed verlaten.

En *Onze West* schreef in een hoofdartikel; *Arm Suriname* getiteld, in haar nummer van den 16en Februari ll. o. a. het volgende:

„De kolonie Suriname is de laatste jaren door een reeks van rampen getroffen geworden, waarvan wel de meest bekende is de krullotenziekte, die een bloeiende cultuur nagenoeg tot ondergang bracht.

Ternauwernood eenigszins bekomen, en verheugd in het vooruitzicht dat de bacovencultuur opnieuw leven en bedrijvigheid zal brengen in den landbouw, verrijzen, helaas! wederom sombere wolken aan den horizont. Een nieuwe ramp schijnt Suriname te wachten.

Ondanks de geheimzinnigheid waarmede van Bestuurswege de zaak wordt behandeld, is het uitgelekt, dat — zooals de heer J. H. de Gelder het in zijn beruchte brochure over Suriname ongeveer uitdrukte — de spoorweg zal stranden nog vóór Kadjoe bereikt is.

Men zegt, dat door hoofdambtenaren en technische leiders in de kolonie, zeer ongunstig is geadviseerd omtrent de doortrekking van den spoorweg van Dam aan de Boven Sarakeek.

Indien Gouverneur en Minister zich met hun adviezen vereenigen, zal het vermoedelijk gevolg daarvan zijn, dat het wetsontwerp betrekkelijk de doortrekking van den spoorweg in Nederland wordt aangehouden.

De verordening betreffende de doortrekking van den spoorweg tot Den Dam, is, zooals men weet, door de Koloniale Staten van Suriname reeds met algemeene stemmen aangenomen, en wachtte nog slechts op de eindgoedkeuring in Nederland.

Blijft die eindgoedkeuring, zooals het gevaar thans dreigt, achterwege, dan zal de spoorweg niet verder aangelegd worden dan tot den Brownsweg in het Mindrineti gebied.

Wij aarzelen niet als onze overtuiging uit te spreken, dat dit een ramp zou zijn voor de kolonie. Het beteekent, dat men de hoop op ontwikkeling van het achterland van Suriname opgeeft.

De spoorweg in de richting van het Lawagebied, met zooveel plechtigheid aangekondigd als een chemin de fer de pénétration, zou dan ten slotte neerkomen op een lijntje van Paramaribo naar de eerste en gemakkelijkst bereikbare goudzône.

Juist die gedeelten der kolonie voor welke de spoorwegaanleg dringend noodzakelijk was, zullen verstoken blijven, terwijl de spoorweg geen nieuwe terreinen voor exploitatie zal bereikbaar maken."

Het blad gaat dan na wat tot dat voornemen kan hebben geleid, en zegt te zijn ingelicht, dat de tegenstanders van de doortrekking beweren, dat de terreinen aan de Sarakreek zoo goed als uitgewerkt zijn, zoodat het dwaasheid zou zijn een spoorweg daarheen te leggen.

Onze West toont dan met feiten aan, het placer Hermina en het placer de Jong betreffende, hoe weinig staat valt te maken op berichten en uitspraken ten opzichte van den rijkdom der placers. En al moge nu in den laatsten tijd op enkele placers aan de Sarakreek de exploitatie minder krachtig worden gedreven. dit rechtvaardigt geenszins de conclusie, dat de terreinen in de toekomst niet evenveel zullen opleveren als vroeger. Het zou even goed kunnen zijn, dat een spoorwegverbinding de goudindustrie in die moeilijk bereikbare streek tot ongekende ontwikkeling brengt.

Verder is het, naar het blad terecht opmerkt, zeker niet alleen te doen om bestaande ontginningen.

Wanneer men op gemakkelijke wijze per spoor de Boven Sarakreek zal kunnen bereiken, zal men van uit dat punt goud- en balata-expedities kunnen uitzenden naar terreinen, die thans niet bereikbaar zijn, in de Tapanahonystreek bij voorbeeld.

Stopt daarentegen de spoorbaan bij den Brownsweg dan is van haar geen beduidende invloed te verwachten op de ontwikkeling van het achterland van Suriname. Het blad zou een dergelijk besluit de grootste ramp achten, die der kolonie thans kan overkomen. De doortrekking tot Dam zal wel op aanzienlijke offers komen te staan en het is zeker wenschelijk om aanleg- en exploitatiekosten tot een minimum terug te brengen. Doch ten slotte mag niet de al of niet onmiddellijke rentabiliteit van den spoorweg den doorslag geven. De ontwikkeling van het binnenland staat op den voorgrond. Dit standpunt werd ook van den aanvang af door het bestuur ingenomen, waarvoor niet de directe, maar de te verwachten voordeelen hoofdzaak waren.

Ook de huidige gedrukte financieele toestand der kolonie mag niet te zeer van invloed zijn op

de beslissing, die naar *Onze West* en ook wij hopen nog niet gevallen is.

De gedrukte toestand is het gevolg van de landbouwcrisis, die naar mag worden verwacht door de in het leven geroepen bacoven-cultuur en het geleidelijk verdwijnen der krullotenziekte eerlang tot het verleden zal behooren.

Onze West vertrouwt dan ook dat de Koloniale Staten, wier meening naar men zegt, door den gouverneur onder geheimhouding was gevraagd, niet in gebreke zullen zijn gebleven, het hunne aan te voeren, om, indien alsnog mogelijk, deze ramp van de kolonie af te wenden.

Wij kunnen niet anders dan verklaren, dat het ons was of wij het in Keulen hoorden donderen.

Pas hebben we door de Koloniale Staten te Paramaribo eene verordening zien aannemen, waarbij, behoudens goedkeuring door de moederlandsche wetgevende macht, de doortrekking van den spoorweg van Kadjoe tot Dam werd bepaald en nu schijnt het bestuur aan te zijn gekomen met het plan om den spoorweg niet eens tot het oorspronkelijk beoogde eindpunt Kadjoe maar tot den Brownsweg voort te zetten en dan het werk te staken.

Tot dit laatste zou het bestuur in beginsel hebben besloten op advies van hoofdambtenaren en technische leiders, maar wie dan hebben toch het bestuur voorgelicht bij zijn door de Staten aangenomen ontwerp tot doortrekking van de lijn tot Dam? Wie dan hebben het bestuur voorgelicht ten aanzien van den post voor de studiën betreffende voortzetting van den spoorweg b.v. tot het Lely-gebergte? Wie, zoo niet dezelfde hoofdambtenaren en technische leiders, die nu een paar maanden later slechts geheel van meening zouden zijn veranderd, zonder dat iets hoegenaamd kan zijn voorgevallen of tot hen zijn doorgedrongen, om deze plotselinge wijziging te rechtvaardigen.

De eenige verklaring zou daarin te vinden zijn indien men op het Plein gezwicht ware voor een zelfden druk als dien, waaraan in een anderen hoek van het Plein zou zijn toegegeven ter wille van de bezuiniging, een druk, die zich dan naar Paramaribo zou hebben voortgeplant, waar nu, naar het schijnt, de Koloniale Staten gepolst worden of zij zich tot deze comedie willen leenen. Wij hopen dat zulks niet het geval moge zijn. Het moederland neme dan zelf voor zijne rekening, wat het ter wille van de bezuiniging zal hebben verknoeid

Pers-kroniek.

INHOUD: Kapitaal-drainage uit Nederlandsch-Indië: Mr. Willinck in de Avondpost *over het systematisch aftappen van de rijkdommen van Indië in verband met den leer van de handelsbalans — Nogmaals: onware berichten over Ned.-Indië in de buitenlandsche pers verspreid, een protest van den heer G. A. J. van der Sande, arts, officier van gezondheid bij de zeemacht, in het* Algemeen Handelsblad *tegen een onjuist artikel in het* Deutsche Kolonialblatt *en in* »the Journal of the Anthropological Institute, *of* Great Britain and Ireland« *over Nederlandsch Nieuw-Guinea opgenomen. — Toestanden in het Indische leger: een verhaal door een gewezen koloniaal in* Het Volk *gegeven over het strafdetachement te Ngawi, en de militaire gevangenis te Tjimahi.*

In de *Avondpost* geeft Mr. G. D. Willinck eenige beschouwingen over de drainage van kapitaal uit Ned.-Indië en wel in verband met de leer van de handelsbalans.

»De importen, zegt hij, van rijke kapitaalverstrekkende werkgevende landen bestaan altijd uit twee deelen, primo uit afbetalingen van verkochte goederen, secundo uit betalingen van rente voor uitgeleende kapitalen, soms ook uit terugbetalingen van deze. De exporten dier landen zijn in den regel louter en alleen de door haar verkochte of te koop aangeboden goederen; slechts indien onder deze voorkomen goederen, welke bestemd zijn voor landen zonder geldmarkt, heeft men te doen niet met emptio-venditio, maar met commodatum of liever mutium, met geleende goederen, met kapitaal-verstrekkingen en niet met verkoopen.

Maar uit een en ander volgt dan ook van zelf, dat de importen en exporten van de kapitaal-nemende landen uit andere bestanddeelen moeten bestaan, dan die der kapitaalverstrekkende landen. Zoolang de eerstbedoelde nog nagenoeg geen koopvermogen bezitten, omdat ze niets of bijna niets produceeren, te koop hebben aan te bieden, waaraan het buitenland wat heeft, zoolang zullen de importen dier landen voor slechts een zeer gering gedeelte van het buitenland gekochte goederen bevatten. Zijn niettemin die importen groot, dan kan men er staat op maken, dat het belangrijkste deel daarvan slechts kapitaalverstrekkingen, geldleeningen in den vorm van goederen zijn, voorschotten als het ware, welke de rijke landen geven op door de arme landen te produceeren goederen. Betalingen van rente, aflossingen van leeningen komen niet voor onder de invoeren van dergelijke arme landen, want zij hebben voorloopig nog niets om aan het buitenland te leenen. Zij bezitten nog geen groote fortuinen in hun middelen.

Zoodra dit echter wel het geval wordt, doordat de menschen er ijverig, talentvol en spaarzaam zijn, gaan de invoeren dier landen misschien ook te eeniger tijd rente-betalingen behelzen, doch dit alleen als de lieden van fortuin, die er van lieverlede kwamen, hun geld niet in binnenlandsche ondernemingen steken.

Blijven bedoelde kapitaal-nemende landen echter chronisch verstoken van groote fortuinen in hun midden; vloeit er het geld, dat er verdiend wordt met 's lands nijverheid, systematisch weg, dan zijn ook de invoeren dier landen gedoemd om altijd voor het grootste deel te blijven bestaan uit geleende kapitalen, en de uitvoeren zijn er dan ook altijd voor het meerendeel niets anders dan betalingen van rente voor die geleende kapitalen. Voor slechts een betrekkelijk gering deel bestaan die uitvoeren dan uit goederen, welke bedoelde landen aan het buitenland te koop hebben aan te bieden, en welke verkregen werden met eigen krachten en eigen kapitalen.«

En nu komende tot het systematisch aftappen van Indië's rijkdommen merkt Mr. Willinck op:

„Onze oeconomisten hebben dit alles mijns inziens altijd uit het oog verloren, wanneer het gold de verhouding te beoordeelen, waarin het Moederland tot de Koloniën staat. Want Indië's invoeren zijn ook voor het meerendeel niets anders dan kapitaal-verstrekkingen en voorschotten. Indië's uitvoeren zijn voor 't grootste deel rentebetalingen. Slechts voor een gering deel bestaan die uit met eigen werkkracht en eigen kapitaal voortgebrachte en aan 't buitenland te koop aangeboden goederen. Als zoodanig mag slechts dat deel der suiker-exporten in aanmerking komen, die aan in Indië wonende Chineesche kapitalisten behooren. Maar al het overige der uit de kolonie gevoerde suiker, zoomede al de tabak, de petroleum, het goud, ja zelfs de door den inlander zelf voortgebrachte boschproducten, zijn slechts zaken, die geproduceerd worden middels de hulp van buitenlandsch kapitaal, in 't bizonder Nederlandsch.

Al die uitvoeren zijn dus niets anders dan rente, welke hiervoor betaald moet worden. En dat die rente niet gering is, kan uit het feit alleen blijken, dat de Indische uitvoeren altijd vele millioenen meer waard zijn dan de Indische invoeren. Trouwens, als men soms nagaat op welk peil de dividenden staan, welke aan houders van Indische waarden hier te lande telken jare uitgekeerd worden, dan zal het blijken, dat de vaderlandsche geldmannen, die Indië zoogenaamd behulpzaam zijn om zich oeconomisch te ontwikkelen, reeds dubbel en dwars het door hen in Indië gestoken geld terug erlangden. Of beteekenen dividenden van ver over de 100 pct., zooals b.v. de maatschappij „Arendsburg" dit jaar haren aandeelhouders uitkeert, niet een direct weer terugkrijgen van het door die heeren aan de Indische tabaksnijverheid geleend geld? En als dat nu zoo jaar in jaar uit voortgaat, dan komt dat op hetzelfde neer alsof de Hollandsche geldschieter telkens van Indië zijn volle kapitaal, dat hij der kolonie indertijd leende, weer op nieuw terugkrijgt. Mij dunkt, dat begint dan te gelijken op het maken van woekerwinsten. Althans in het dagelijksch leven zou men een geldschieter, die van zijn geldnemer telkens 100 pct. en meer vordert, een woekeraar noemen. Dat zal ieder met mij eens zijn. Op den duur in elk geval is dat een enorme aftapping van Indië's rijkdommen, een verschrikkelijke uitmergeling van het Indische sociaal-organisme. Al het goud, al de petroleum, al de tabak, die de kolonie aan hare Europeesche geldschieters telken jare heeft af te staan, maken haar hoe langer hoe armer. Want de heeren, die deze dividenden van 100 pct. en meer telken jare opstrijken, zijn niet bereid om Indië iets terug te geven voor de uit de kolonie gewonnen schatten. Zij zijn geen van allen nog Rockefellers of Carnegie's en geen, die bereid is, van de verkregen millioenen Indië's onderwijs b. v. te verbeteren. De kolonie ziet jaarlijks millioenen naar het moederland stroomen, zonder dat die eenige tegenheid toont aan haar er iets van terug te geven.

Ziedaar het fatale van de Indische aftappingen.

En zou er nu maar in deze altijd kalm moeten berust worden?

Zou niemand hier te lande de macht bezitten om van die aftappingen een behoorlijk gedeelte voor de kolonie te reserveeren? Velen gelooven het. Maar zij, die dat non-possumus uitspreken, geven daardoor blijken geen Staatslieden te zijn, althans geen menschen, die hart hebben voor Indië. Want er is wel degelijk van Indië's millioenen voor de kolonie zelve wat noodig te reserveeren.

Mij dunkt, het ligt op den weg van den Staat, om daarvoor te zorgen. Daar kan niemand niet alleen iets tegen hebben, dat wordt hoe langer hoe meer zelfs hooge plicht tegenover de kolonie. Dat al onze ministers van Koloniën, die vóór de heeren Idenburg en Fock aan het bewind kwamen, zulks nooit behoorlijk beseft hebben, is treurig genoeg. Vandaar dat dan ook de koloniale fiscus vrijwel armlastig is geworden, tijdens het bewind van al die heeren. Vandaar dat Indië gedurende al dien tijd zich heeft moeten behelpen met onvoldoende bestuurskrachten, met onvoldoende rechtspraak, met onvoldoende politie, met onvoldoend onderwijs. Hadden onze ministers van Koloniën ten allen tijde blijk gegeven een juister zicht op het karakter van de Indische handelsbalans te hebben; hadden zij er bij tijds voor gezorgd, dat van de Indische aftappingen het noodige voor de kolonie werd gereserveerd, dan had deze nu niet zoo te kampen gehad bijvoorbeeld met een steeds meer toenemende onveiligheid, dan had Indië een behoorlijke vloot gehad, die de kolonie zou kunnen beschermen tegen de een of andere coup de main van dezen of genen brutalen buurman. Dan had men Indië niet à l'abandon gelaten van dieven en rooversgespuis, niet à prendre van dezen of genen buitenlander, die het in zijn hoofd krijgt een »raid« naar de kolonie te organiseeren. Dan was er altijd geld geweest om in de voornaamste levensbehoeften van Indië te voorzien. En dat is er nu niet.

Wij hebben steeds jaren lang den Shylock uitgehangen tegenover onze koloniale pupillen instede dat wij een goede voogd voor hen zijn geweest. En dat zou volgens de nonpossumus-verzuchters maar altijd zoo moeten doorgaan?

Hoelang nog vraagt de schrijver ten slotte, zult gij Indië's geduld op de proef blijven stellen, Catilina?

* *
*

De heer G. A. J. van der Sande, arts, off. v. gezondheid bij de zeemacht protesteert in het *Algemeen Handelsblad* tegen onware berichten door vreemdelingen in de buitenlandsche pers verspreid omtrent toestanden in Ned. Indië.

Het *»Deutsches Kolonialblatt«* bevat in zijn 5de nummer van den XVIIIden jaargang (Berlijn, 1 Maart 1907) het verhaal van een tocht in Augustus en September 1906 volbracht door den waarnemenden gouverneur van Duitsch Nieuw-Guinea.

»Deze tocht geschiedde met den gouvernementsstoomer »Seestern« en werd uitgestrekt tot in de Humboldt Baai, op het Nederlandsch gedeelte van Nieuw-Guinea gelegen, van waaruit ook het Sentani-meer bezocht werd.

Het schijnt, zoo schrijft de heer v. d. Sande, dat genoemde waardigheidsbekleeder niet de hoffelijke gewoonte gevolgd heeft om vooraf aan de Nederlandsch-Indische regeering van zijn voorgenomen bezoek kennis te geven, anders ware vermoedelijk een ambtenaar ter plaatse geweest om den vreemdeling te ontvangen en behulpzaam te zijn, zooals bij een soortgelijk bezoek in 1903 is geschied. Nu werd in de Humboldt Baai als eenige blanke een vogeljager aangetroffen, van Engelsche nationaliteit, welke zeide voor rekening van het Britsche Museum te Londen vogels te verzamelen. Deze Engelschman verklaarde aan den bezoeker, dat sommige bewoners van het Sentáni-meer, zooals het in 't reisverhaal heet: »noch stark dem Kannibalismus huldigen«, en verder leest men: »Er will selbst Eingeborenen begegnet sein, die Teile einer frischen Leiche mit sich getragen hätten.«

Dit verhaal van den vogeljager *kan onmogelijk waar zijn; in het genoemde gebied wordt niet aan menscheneterij gedaan.* Men zou zich dan ook zonder meer van dien nonsens af kunnen wenden, ware het niet dat hier juist aan het woord zijn lieden behoorende tot de beide nationaliteiten (de Engelsche en de Duitsche) die op het groote eiland Nieuw Guinea onze staatkundige concurrenten zijn. Bovendien legde de jager er den nadruk op, dat in de Humboldt Baai en omgeving geen vertegenwoordiger van de Nederlandsch-Indische regeering gezeteld is en bij gevolg wordt in den internationalen lezerskring van *»Deutsches Kolonialblatt«* de meening gevestigd, dat op het Nederlandsch gebied van Nieuw-Guinea de gruwelijke gewoonte van het menscheneten in alle glorie en ongestraft voortbestaat. Daarom zij de tegenspraak ditmaal zeer nadrukkelijk en vergezeld van de volgende toelichting: „In het gebied waarvan sprake is heeft de wetenschappelijke expeditie, welke onder leiding van prof. A. Wichmann, van Utrecht, naar Nederlandsch Noord-Nieuw-Guinea werd uitgezonden, in het jaar 1903 maanden lang vertoefd. Als deelnemer dier expeditie heb ik nagenoeg alle dorpen aan het Sentani-Meer bezocht en o. a. in één dorp gedurende 15 achtereenvolgende dagen in een zeildoeksche reistent gewoond. Dagelijks patiënten behandelende, anthropologische en ethnographische gegevens verzamelende, bestond er volop gelegenheid zoowel de woonhuizen als de wacht- of wapenhuizen te bezoeken en te doorsnuffelen. Ondanks ijverig naspeuren is toen nimmer iets van menschen-eterij ontdekt en het bleek dat die lieden aan de idée van anthropophagie even vreemd zijn als u en ik.«

Terloops zij opgemerkt, dat in de streken gebruikelijke beenen dolken niet vervaardigd zijn uit menschelijke dijbeenderen (zie de beschrijving der exemplaren van het museum te Batavia in den catalogus van Van der Chijs), doch zonder uitzondering uit het scheenbeen of uit den tarso-metatarsus van den casuaris worden gemaakt.

Een ander staaltje van leugenachtige berichten omtrent toestanden in de Humboldt Baai moge hier nog een plaats vinden. Ik diepte het op uit den jaargang 1877 van »The Journal of the Anthropological Institute of Great Britain and Ireland«, waar op pag. 118 de Engelsche zee-officier Armit zijne mededeelingen omtrent de kolonisatie der Nederlanders op Nieuw-Guinea aldus vervolgt: »In Port Humboldt the Dutch entered upon new ground. Here no obstacles barred their way to success, but the cruelty and rapacity of their boors so incensed the natives that a desultory war was the result. The natives of the coast were either butchered or were driven to take refuge among the hill tribes, to whom they became slaves, and the cruelty of the Dutch has thus become proverbial along the whole length of the north-east coast of New-Guinea«.

Van dit geheele verhaal is niets waar! Zonderling genoeg. werd het, voor zooverre mij bekend, nimmer tegengesproken. Maar zeker is, dat er hier nooit krijg door ons gevoerd is, dat er in de nabijheid geen bergbewoners zijn, dat slavernij geheel onbekend is en dat de Papoea's den Nederlanders goed gezind zijn.

Bijna zou men de fantasie van dien Armit gaan bewonderen, wanneer niet de volgende zin een zoo sterken politieken bijsmaak had: »These natives the English Go-

vernment claims as its subjects, and yet they know it not, but live in daily fear of their swern enemy descending upon them, unaware of the fact that an imaginary geographical line of demarkation protects them from the enemy they so much dread». Men voelt waar die spreker heen wilde: den Nederlanders moest de Humboldt Baai afhandig gemaakt worden; — dat reeds vóór 1877 de Humboldt Baai algemeen en stilzwijgend, ook door Engeland, als behoorende tot de invloedsleer van Nederland werd beschouwd, mag toch bij een spreker over dit gebied bekend verondersteld worden.

Intusschen is de Humboldt Baai Nederlandsch gebleven, er heerscht vrede en tevredenheid, protistutie en gebruik van opium of alcohol zijn er volstrekt onbekend en niets is er in de heerschende toestanden, waarover ons Nederlanders eenig ernstig verwijt valt te maken.

Ik hoop, dat dit protest ook in andere bladen moog' worden opgenomen.»

Aan welk verzoek bij deze voldaan wordt.

* * *

In *Het Volk*, het sociaal-democratische hoofdorgaan, troffen wij een relaas aan van een oud-koloniaal, die er zijn wederwaardigheden in mededeelt door hem in het indisch leger beleefd. Nu is de schrijver van het verhaal verre van een oppassend militair geweest. Integendeel: strafdetachement, militaire gevangenis, alles heeft hij doorgemaakt en ten slotte werd hij uit den dienst verwijderd. Dit neemt echter niet weg, dat in de beschrijving zijner lotgevallen algemeene toestanden ter sprake komen, welke nog niet lang geleden stof hebben gegeven tot ernstige critiek. Vandaar wij hier en daar een greep doen uit het gerelateerde; ook omdat zooals *Het Volk*, met welks mededeelingen men anders nogal eens voorzichtig moet zijn, hier o. i. terecht opmerkt, dat in dit verhaal een *accent de vérité* wordt vernomen. En al moge de toestanden daarin beschreven nu reeds zeer verbeterd zijn; het kan nimmer kwaad er nog eens de aandacht op te vestigen.

De ex-koloniaal begint met een verhaal hoe hij in het indische leger is gekomen, wat hem daar in de eerste jaren wedervoer; hoe hij al meer en meer straf kreeg — hij merkt zelf op dat hem die dikwijls terecht werd opgelegd — en hoe hij dan eindelijk bij het straf-detachement te Ngawi kwam.

«Ik kwam zoo vertelt hij, aldaar aan 10 Augustus 19... vol moed en met de beste voornemens, doch gedurende mijn verblijf tot ongeveer half Maart heb ik vele onrechtvaardigheden ondervonden.

Steeds mijn uiterste best doende, werd ik onophoudelijk op 't rapport gebracht en bestraft, hoofdzakelijk voor stof; vandaag was 't stof hier en morgen stof daar. Voor stof worden daar de meeste straffen gegeven. Was 't dan maar dat er stof aanwezig was, dan heeft men de gedachte: 't is zoo, dus ik ben strafschuldig; doch ik ben vaak gestraft, omdat volgens bewering het net van mijn bedkoets niet voldoende was afgestoft, doch ik beweer dat een zindelijke Hollandsche huisvrouw er geen stof op zoude gevonden hebben.

Na ongeveer 3½ maand op zoo'n wijze doorgebracht te hebben, scheen 't nog niet voldoende te zijn en werd ik gestraft met twintig geeselslagen, omdat ik bij het poetsen mijner wapens «om dezelve een mooieren glans te geven», een verboden poetsmiddel gebruikte. Zeker, ik had mij strafschuldig gemaakt, doch ik geloof toch niet, dat mijn fout van zoo ernstigen aard was, dat ik daarvoor moest gegeeseld worden. Ik geloof niet, dat zoo iets in een ander beschaafd land zal plaats hebben. Wat moet de onbeschaafde inlander wel denken van de beschaafde Hollanders?

Ten tweede male werd ik gegeeseld met 20 slagen, omdat een sergeant beweerde dat ik, tijdens het luchten der arrestanten, waaronder ook ik mij bevond, voor hem de militaire houding niet had aangenomen, toen hij mijne arrestantenkamer passeerde. Mij dunkt, toch ook geen misdrijf voor zulk een straf.

Door deze beide straffen en herhaalde bestraffingen op water en rijst, opgesloten in een vunzig hok, krioelende van ongedierte, was mijn moed, dien ik bij aankomst had, veranderd in wanhoop, zoodat ik op een keer, na wederom, zonder schuldig te zijn, in zoo'n hok te zijn gezet op water en rijst, mij zelven geen baas meer was en den commandant der wacht met mijn eetketel, gevuld met droge rijst, een klap tegen het hoofd toediende. Deze maakte daarvan een schriftelijk rapport en den volgenden dag moest ik op het rapport verschijnen en werd wedertom gestraft met 20 geeselslagen, met de navolgende mutatie: onordelijk gedrag in de arrestantenkamer.

In plaats dat het daarmede was afgeloopen, ging ik voor deze zelfde zaak ook nog voor den krijgsraad, die mij veroordeelde tot drie jaren militaire gevangenisstraf. Zoodoende verkreeg ik een dubbele straf voor één misdrijf.»

Nu gaat hij naar de strafgevangenis te Tjimahi, waar van hij o. m. het volgende vertelt:

«Ik werd dan overgebracht naar Tj. om aldaar mijn straftijd door te brengen. Ook daar had de onrechtvaardigheid den boventoon. Het was tijdens het bestuur van den in Indië welbekenden directeur B. Bij aankomst werd ik direct gestraft met 8 dagen cachot op water en rijst en gesloten, aangezien de sergeant Gr. beweerde, dat ik, toen deze mij de bemerking maakte de handen beter te strekken, een onverschillige houding had aangenomen, doch dit was gelogen, want de sergeant had totaal niets tot mij gezegd.

Doch in die dagen werd een ieder bij aankomst gestraft, schuld of niet, er werd maar het een of ander gemeld, het behoorde eenmaal zoo.

Ook werd ik, omdat ik van het strafdetachement kwam, ingedeeld bij 't loopend werk of de handlangers zonder verdiensten, met alleen een toelage van negen cent per week, wat ook al weer in strijd was met de reglementen, die voorschrijven, dat zij die gestraft zijn boven 6 maanden, op een der ateliers behooren geplaatst te worden. Bovendien was ieder gerechtigd om op kosten der inrichting per week vijf stuks waschgoed te geven. Mijne werkzaamheden waren echter van dien aard, dat ik per dag minstens vijf stuks goed vuil maakte, en dat met een inkomen van 9 cent per week, waarvan ik nog mijne benoodigdheden moest aanschaffen. Het gevolg was dan ook dat ik vervuilde en aan alles gebrek had. Van andere gevangenen giften aannemen, of voor hen betaalden arbeid verrichten, was ook ten strengste verboden.

Na herhaalde malen den directeur B. verzocht te hebben, mij op een der ateliers te plaatsen, waaraan deze niet wilde voldoen, kwam ik eindelijk tot het besluit, mijn vader met mijn toestand bekend te maken en eenige tegemoetkoming te verzoeken.»

Dit had echter tot resultaat dat hij nog meer straf kreeg.

«Eindelijk door het veelvuldig schrijven in de verschillende couranten aangaande de handelwijze van den directeur B., werden de oogen der hoogere autoriteiten geopend, met dit gevolg, dat, geheel onverwacht, de kolonel St., vergezeld van zijn adjudant, een onderzoek kwam instellen in de strafgevangenis door verschillende gestraften te hooren omtrent de handelwijze van den directeur. Wat de uitkomst van dat onderzoek was weet ik niet, doch dit weet ik wel. dat binnen korten tijd de directeur B. werd vervangen door een ander, met name K., volgens mijn oordeel eenstreng, doch rechtvaardig man.

Nadat deze korten tijd in de inrichting als directeur gevestigd was, werd ook mijne positie verbeterd, doordat ik werd geplaatst op het schoenmakersatelier als leerling, met een toelage van vijf cent per dag, dus voldoende om voor gebrek gevrijwaard te blijven.

Ik zag nu in een chef te hebben, die rechtvaardig handelde, zoodat ik ook van toenafaan mijn uiterste best deed, om mijn superieuren zoo min mogelijk last te veroorzaken. Het gevolg was dat ik, die vroeger steeds in straffen zat, ja, er zelfs ongevoelig voor was geworden, gedurende een vol jaar niet gestraft behoefde te worden, zoodat ik dan ook 31 Augustus 19. . . . bij gelegenheid van een verjaardag onzer Geëerbiedigde Koningin, kwijtschelding van drie maanden der nog te ondergane straf verkreeg, wegens goed gedrag.

Na ommekomst der straf in de Militaire Gevangenis, moest ik wederom naar het strafdetachement, maar ik had, gesterkt door deze kwijtschelding, geen donker inzicht in die toekomst en was wederom vol moed en had mij voorgenomen, te trachten nog eenmaal als een verbeterd militair in de gelederen terug te keeren. Ik was niet bang zoo heel vlug den moed te laten zakken. Doch, helaas!

Nog maar pas aangekomen zijnde, ondervond ik, dat de onrechtvaardigheid gedurende mijn afwezigheid geen haar was verbeterd.

Wel was tijdens mijne afwezigheid de geeselstraf aldaar afgeschaft, doch daarvoor was in de plaats gekomen celstraf of eenzame opsluiting, met straffen van minstens acht en hoogstens acht-en-twintig dagen.

Ik werd al heel vlug na aankomst op 't rapport gebracht voor «stof op het nachtleger», zonder dat het zoo was. Doch ik had mij voorgenomen, trots alle onrechtvaardigheden, steeds mijn uiterste best te blijven doen, in de hoop, dat ik door het volhouden, toch eenmaal zou overwinnen.

Na veel straf gehad te hebben ondergaan zonder schuldig te zijn, kwam ik, na verloop van zes maanden, in de 1e categorie, dus eene schrede voorwaarts.

Dit zou niet het geval zijn geweest, doch er had iets plaats gevonden, waardoor men niet zoo onrechtvaardig meer werd gestraft. Twee korporaals namelijk, wier namen ik kan noemen, konden het niet langer aanzien dat er zoovelen, waarvan zij beiden overtuigd waren dat zij steeds hun uiterste best deden in alles, toch onophoudelijk door het maken van valsche rapporten in straf waren. Zij verzochten dus het rapport bij den commandant en deelden dezen de onrechtvaardigheden mede waarop de commandant, Bl. genaamd, een onderzoek liet instellen, waardoor de valsche rapportmakers iets inbonden, met het gevolg dat, terwijl anders van de 30 man er 24 gestraft waren, het nu omgekeerd was, — wel een bewijs dat er niet altijd recht was gehandeld. Er werd ook een korporaal gestraft met 4 dagen cachot en overplaatsing wegens het onophoudelijk maken van valsche rapporten.

Doch ook dit was vlug vergeten en het was al spoedig weer hetzelfde doen van vroeger. Ik werd dan ook zoo vaak gestraft, dat ik reeds na drie maanden verblijf te hebben gehouden in de eerste categorie (welks duur zonder straffen twee maanden is), geen kans zag om over te gaan in den «proeftijd» en na rijp overleg tot de konklusie kwam om mij maar met een briefje van ontslag uit het leger te verwijderen.

Wanneer men dit wil doen, dan moet men 365 dagen dienst gedaan hebben aldaar, de ziekte- of strafdagen niet meegerekend.

Toen ik dan ook de 365 dagen vol had, maakte ik misbruik van de verleende vergunning tot uitgaan, door den geheelen nacht in het kwartier te mankeeren, waarvoor ik bij thuiskomst in arrest werd gesteld en mij werd medegedeeld, dat er een briefje van ontslag zou worden aangevraagd.

Na verloop van 12 à 13 dagen kwam het bericht af, dat ik, daar ik te N. had geteekend, naar Nederland moest worden opgezonden, om aldaar uit het leger verwijderd te worden.

Ik kwam in N. aan 3 Dec. 19..., en 5 Dec. 19..., werd ik ontslagen.»

De schrijver van dit adres is zeker geen model-soldaat geweest en bij de marine, waar men het begrip »anti-militairistische neigingen« kan vastleggen in een ontslag-briefje, zou 's mans geschiedenis misschien heel wat korter geweest zijn. Maar het is toch wel treurig, dat dergelijke toestanden konden bestaan, nu, nog geen vijf, zes jaar geleden!

Muntpolitiek in Ned.-Indië.

(Aangeboden).

(Slot).

Naar aanleiding van het Rapport van den heer Mr. Vissering over den geldsomloop in de Residentie Oostkust van Sumatra en van den pennestrijd tusschen de heeren Mr. Vissering en J. Dinger in het Batav. Nieuwsblad.

Toen de Nederlandsche Wetgever in 1875, gestuwd door eene ongeziene kracht, tot de invoering besloot van een gouden munt naast onze zilveren munten, was het de vraag, hoeveel goud die munt, welke aan tien zilveren guldens gelijk gesteld zou worden, moest bevatten. De verhouding tusschen de goud- en de zilverwaarde, vroeger altijd zuiver of nagenoeg 15.5 : 1, was in 1875 geworden : 16.63 : 1. Een eenvoudige berekening, nl. 9.45 (de gulden bevat 9.45 gram fijn zilver) gedeeld door 16.63 geeft aan, dat het tienguldenstuk moest bevatten **5.6825 gram** fijn goud om op dat oogenblik niemand onrecht te doen boven het onrecht, dat er op zichzelf al in ligt iemand te dwingen tot het leveren van een handelsartikel (goud), als hij zich verbonden heeft tot het leveren van een ander handelsartikel (zilver).

De Minister van Financiën stelde echter niet voor **5.6825**, doch **6.048** gram, wat 6.432 percent te hoog, wat dus groot onrecht was tegenover alle toenmalige schuldenaars. En tot welk een hoogte dat onrecht langzamerhand is aangegroeid en in 1901, voor het Rijk in Europa, blijvend is verklaard, dat weten wij, dat behoort helaas tot de geschiedenis. Welnu, tegen die bepaling van de hoeveelheid goud op 6.048 gram verzette zich een groot Nederlandsch Staatsman van liberale richting; hij wilde het onrecht nog grooter maken: niet 6.048, doch 6,09318 gram goud zou ons tien guldenstuk bevatten, als zijn amendement niet afgestemd geworden ware, wat met weinig stemmen meerderheid gebeurde. Hij verklaarde het zelf, zijn amendement beoogde alleen het gemak van den handel, dat ook den Minister van Financiën het getal 6.048 gedicteerd had. Dat *alle* bestaande contracten van koop en huur, alle belastingen, retributien, enz., enz., qualitate et quantitate, veranderden, dat werd blijkbaar als bijzaak beschouwd. Diezelfde staatsman van zooeven heeft later, behalve zijn werken als Minister en als Lid van de twee Kamers der Staten-Generaal, veel geschreven van blijvende waarde, ook over financieële vraagstukken, maar zeker heeft hij nooit ernstige studie gemaakt van het muntvraagstuk, dat toch van zoo'n enorm gewicht is voor iedereen, voor rijk en arm, voor oud en jong. Want had hij dit vraagstuk ernstig bestudeerd, dan zou hij, zoo zeker als tweemaal twee vier is, mee vooraan gestaan hebben om onze muntpolitiek te bestrijden en vooral onze treurige, onverantwoordelijke wet van 20 Mei 1901. Niet stilzwijgend zou dan het tot stand komen van die wet zijn aangezien door den heer Mr. van Houten, die reeds in 1874 op duidelijke en overtuigende wijze aantoonde, hoe veelvuldig »door maatregelen van wetgeving en bestuur« eene billijke verdeeling van den door gemeenschappelijken arbeid voortgebrachten rijkdom wordt belet (»Over den invloed der wetgeving op de verdeeling van den rijkdom«). En hoe kolossaal, en hoe onbillijk is daarna die bemoeienis van onze wetgeving geweest met den vrijen handel, door willekeurig voor te schrijven, dat alle verplichtingen tot levering van de koopwaar *zilver* (en *iedereen* had vele zulke verplichtingen) te veranderen in verplichtingen tot levering van een, veel te hoog bepaald, aequivalent in goud. De staatsschuld, in cijfers gelijk gebleven, is in werkelijkheid verdubbeld, de landbouw geruïneerd; flinke boerderijen kunnen sedert vele jaren bij ons niet meer bestaan, in Duitschland alleen, omdat men ze daar door hooge invoerrechten op landbouwproducten eenige compensatie gegeven heeft.

Heeft de liberale staatsman van zooeven zich nooit verzet tegen onze slechte, hoogst onrechtvaardige muntpolitiek, anderen deden het evenmin; liberaal of conservatief, paganist of kerkelijkgezind, allen, met ééne enkele uitzondering, rekenden zich zelven in 1901 onbevoegd bij de behandeling van het ontwerp der economisch onrechtvaardigste wet, die wel ooit in Nederland is tot stand gekomen.

Bij de behandeling van dat ontwerp in de Tweede Kamer kreeg de heer Harte van Tecklenburg tweemaal het woord om, met zekere geestdrift, te strijden voor . . . **de k in het woord koningrijk**. En die deskundige werd door dr. Kuyper, toch ook een groot Staatsman, uitverkozen tot . . . . **Minister van Financiën!** Waar twee politici, ieder wellicht de grootste van zijne staatkundige richting, zóó te kort bleven in kennis van het toch zoo uiterst gewichtige muntvraagstuk, daar mag de door de Grondwet aangewezen macht voor de regeling der munt hare bevoegdheid, tevens haar plicht, toch zeker niet overlaten aan de Indische Regeering in samenwerking met de Javasche Bank, wat in de werkelijkheid wel zijn zou de Javasche Bank met de Indische Regeering.

De straf voor die onverantwoordelijke onwetendheid, onverantwoordelijk namelijk voor politieke personen van erkende bekwaamheid, is niet uitgebleven. De macht der sociaal-democratie, de groote vijandin zoowel van liberalen als van kerkelijken, is wel door niets zoo gestegen als door de meerdere welvaart van alle loonarbeiders tegenover hun werkgevers en door den trek der boerenbevolking naar de steden. Het eerste is een rechtstreeksch gevolg, tevens groote lichtzijde, van onze muntpolitiek, die den landbouw zóó in verdrukking bracht, het tweede is een sequel van het eerste.

Waarom juist *nu* overgegaan van den dollar tot den gulden? 't Is nu eindelijk tijd, beweert men, om de munt bij ons overal nationaal te maken. Waarom was het niet vroeger tijd? Omdat er toen, zooals de Resident-Voorzitter in de Vergadering te Medan erkende, schatten mee verdiend zijn. Volgens den heer Vissering is de overgang noodig: ».... Ook in Ned.-Indië is dus de regeling van de munt te beschouwen als een der eerste rechten, maar tevens een der eerste plichten van het Gouvernement.« Dit is, zooals we reeds opmerkten, onjuist: een der eerste rechten, tevens een der eerste plichten van het (Indische) Gouvernement is — van de munt af te blijven, als zijnde den Nederlandschen Wetgever voorbehouden. Met den dollar, de koopwaar zilver, »zijn schatten verdiend,« zei de Resident terecht. Verdiend door wie? Door de duizenden, later vele tienduizenden arbeiders op de ondernemingen? Natuurlijk niet, doch door de ondernemers. En 't Gouvernement verzette zich er niet tegen, ook niet toen al jaren lang een geregelde toestand was ontstaan. En zeker zou ook nu zich niemand, behalve de heer V., tegen den dollar verzetten. als de verhouding van deze munt tot den gulden nog altijd in 't voordeel gebleven was voor de werkgevers en in 't nadeel voor de arbeiders. In het eerst werden op Java koelies aangeworven onder de belofte, dat zij bijv. zes rijksdaalders loon per maand zouden ontvangen.

Op Oost-Sumatra aangekomen, kregen zij wel geen rijksdaalders, maar toch zes zilverstukken (Mexicaansche dollars), die evenveel waard waren. Zij beschouwden die stukken dan ook als een ander soort ringgits (rijksdaalders); »ringgit boeroeng« noemden zij den dollar, d. w. z.: »rijksdaalder met een vogel er op«; op de ééne zijde van den Mexicaanschen dollar staat een vogel afgebeeld. De Chineesche koelies waren aangenomen tegen deze dollars, hun bekend uit hun vaderland, waar geen eigen staatsmuntslag, behalve voor pasmunt, bestaat (wat inderdaad niet tot nadeel van China is geweest). Zij waren dus ook tevreden.

De zegeningen, die de heer Mr. N. P. van den Berg, President van de Javasche, thans President van de Nederlandsche Bank, van onzen overgang tot het goud ook voor Indië voorspelde, bleven uit en moesten uitblijven; in plaats daarvan kwam en moest komen de »inzinking« van Java; Oost-Sumatra echter, dat zich aan het zilver hield, genoot een ongekenden bloei, evenals Britsch-Indië, waar men ook aan de vrije zilvermunting vasthield. In dit laatste land duurde die bloei onafgebroken voort, tot men daar, te kwader ure, overging tot den gouden standaard, gedreven als men voortdurend werd door de belanghebbende industriëelen in Manchester en elders in Engeland en door de evenzeer belanghebbende officieren en burgerlijke ambtenaren in Britsch-Indië zelf. Toen kwam daar ook en moest daar komen de „inzinking", die gevolgd werd door ergere dingen, door hongersnood en weer hongersnood, jaren achtereen.

Nu stijgt het zilver. Het is gedaald geweest een oogenblik tot 94 cent de dollar, thans staat deze op 1.41 gl. genoteerd, laten wij als uiterste cijfers nemen 100 en 140 cent. Welnu, zegt iedereen, de dollar is 40 percent gestegen in waarde, dat is duidelijk. Een onuitroeibaar dwaalbegrip en niets anders! Zeker, de dollar zou 40 percent in waarde gestegen zijn, als de gulden (feitelijk een bon voor 0.6048 gram goud) een standvastige waarde had, doch dit is allerminst het geval. Integendeel, we mogen wel aannemen, dat de gulden, m. a. w. het metaal *goud*, minstens evenveel in waarde gedaald als de dollar, het metaal *zilver*, gestegen is. De daling van de goudwaarde kan der landbouwende en industriëele bevolking van ons Indië en ook van de Europeesche goudlanden, dus ook van Nederland, ten goede komen, wat trouwens al begonnen is; de verslagen van de Ministers

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXVIII.

Ook heb ik in de courant gelezen, dat de Consul Baron Silffa, die in ongenade gevallen was en van wiens lof in mijn tijd het lieve Oengoedja zoo vol was, dat ik ten slotte al naar werd als ik zijn naam maar hoorde — dat deze Silffa tot gezant benoemd is in Peking.

Hij zal zich binnen kort met zijn vrouw daarheen begeven. Oengoedja zal zeker wel vlaggen, als het dit nieuwtje verneemt?

Zoo gaat het op en af met de gunst der grooten, en de menigte jubelt of schimpt als een gewillig koor. Wat is er toch een karakterloosheid onder de menschen!

MALEEN.

Rainer aan Maleen.

Kairo, Shepherds Hotel, 10 Dec.

Lieve Maleen,

Nu grootmama niet meer leeft, waar wij nog iets als een ouderlijk huis hadden, heb ik in het geheel geen lust, naar het sneeuwige Duitschland te komen.

Ik ben in de zes jaren van mijn tropenleven zeer gevoelig geworden voor koude, en pas bovendien ook niet meer in ons al te gecompliceerd beschaafd leven. Overal zou ik mijzelf als een wilde gevoelen.

Slechts terwille van grootmama en natuurlijk om jou had ik naar Duitschland willen komen.

Nu verzoek ik je: kom in plaats daarvan zelve naar Kairo. Het is hier mooi en er is veel merkwaardigs te zien. Wij varen dan samen den Nijl op.

Maar je moet zomerkleeren meebrengen!

Inliggend vindt ge de reisroute, die ik voor je genoteerd heb. Laat je biljet van Cook komen. Je reist wel het aangenaamste met de Bremer Lloyd van Genua uit. Te Alexandrië haal ik je van de boot. Kom spoedig en telegrafeer.

Je RAINER.

Februari. Diepblauwe hemel, droge zonnewarmte, geel zandstof.

De rechte dadelpalmen steken hun grijsgroene toppen hoog in de lucht. De weinige, moeizaam verzorgde, boomen en struiken laten stofziek hun vele bladeren hangen, juist als onze stadsboomen in een heeten zomer.

Maar welk een leven! Welk een volheid van licht! Welk een kleurengloed in de oude Woestijnstad!

Op de groote, de geheele straat overziende verandah van Stephерds Hotel zaten aan een der talrijke tafeltjes Rainer en Maleen. Zij dronken mokka uit kleine kopjes zonder oor en luisterden naar de muziekkapel, die beneden een uitvoering gaf.

Maleen zag dagelijks met genoegen, hoe haar broer de blikken der in het hotel logeerende Engelsche dames tot zich trok.

Rainer zag er ouder uit, dan zijn leeftijd meebracht. Zijn door de koorts vermagerd gelaat was toch opvallend mannelijk en krachtig van uitdrukking. Daarbij zijn trouwhartige blauwe oogen!

De dochteren van Albion wonnen onder de hand inlichtingen in omtrent het interessante Duitsche paar. Toen zij vernamen, dat »hij« niet de echtgenoot van de dame, maar een ongehuwde broeder was, en, boven en behalve zijn hart, nog een gravenkroontje weg te schenken had, steeg haar geestdrift tot het bovenmatige. Maleen plaagde haar broer geducht met zijn onweerstaanbaarheid. »Een echte hartenroover en ladykiller.«

Daar hij nog al schuchter was in den omgang met dames, hoorde hij die plagerijen niet ongaarne.

Thans bestudeerde Maleen de Parijsche en Londensche modenieuwtjes, die hier door Britsche saisoenschoonen vertoond werden, terwijl Rainer zich vermaakte met het gadeslaan van de uit alle landen van het Oosten afkomstige straattypen.

Uit het middenportaal van het hotel kwam een paar de verandah op, aan wie men terstond zag, dat zij Duitschers waren.

De voorop gaande dame, middelmatig groot en min of meer gezet, liep snel, met korte pasjes, knoopte haar handschoen vast en keek door haar witte voile koeltjes recht voor zich uit, alsof voor haar de interessante bonte menigte een ledige ruimte was.

De achter haar komende heer had een zeer deftig uiterlijk.

— »Hij ziet er uit als een regeerend vorst, merkte een Engelsche op, die tot haar leedwezen nog nooit een regeerend vorst gezien had.

Plotseling kwam er leven in den koelen blik der dame. Zij bleef staan en keerde zich even naar haar geleider:

»Daar is mevrouw von Dietlas.«

Op hetzelfde oogenblik zeide Maleen:

»De Silffa's.«

Rainer, die den begroetenden blik van Baronesse Silffa opving, stond op.

Mevrouw von Silffa vond kalm en snel haar weg door het labyrinth van tafeltjes en stoelen en legde haar kleine,

van Financiën luiden overal zeer gunstig. De daling van de goudwaarde blijkt rechtstreeks uit de Index-cijfers, maandelijks door „The Economist" geplubiceerd. Maar die daling zou voor de werkgevers van Oost-Sumatra, dus ook voor de aandeelhouders van de groote cultuurmaatschappijen aldaar, bij behoud van den dollar (want op de vaste goudwaarde van den Straits-dollar is niet met zekerheid te rekenen) wel eens zeer nadeelig kunnen blijken. Dit is dan ook de reden, waarom men thans op eens invoering eischt van onze Nederlandsche munt, terwijl men, zooals de hr. Dinger opmerkt, op West-Sumatra de duiten ongemoeid laat. Toen men voor Midden-Java de duiten ging verbieden, heb ik erop gewezen, dat de voorgenomen maatregel, met het oog op de wet gerechtvaardigd, allicht treurige gevolgen zou blijken te hebben voor de toch al zoo arme bevolking aldaar. Vele, ja wel de meeste, uitgaven van den dessabewoner bedroegen niet meer dan telkens een duit. Dat werd nu voortaan een cent. Dus zeker de helft van zijn uitgaven werd met 20 percent verhoogd, en dat voor menschen, die inderdaad niets, niets missen konden. Kort daarop kwam hongersnood in die streken. Ik zal niet beweren, dat die hongersnood een rechtstreeksch gevolg was van de intrekking der duiten, maar dat deze er mee deel aan heeft gehad, geloof ik zeker. Ik had in de Indische dagbladpers gepleit voor een gelijkstelling van den Indischen cent met $\frac{1}{12}$ van een dubbeltje, dus hem geen hoogere goudwaarde te geven dan waarvoor de duit gangbaar was, d. i. 0.00504 gram goud. Maar waarvoor zou de Indische Regeering ook zoo iets voorstellen? Bleef dan niet het heilige tientallige stelsel miskend? En die inlanders klagen immers toch niet; zij lijden gebrek, gaan dood desnoods, zonder klacht; hoogstens zuchten zij eens, wat toch niemand deert; geen dividend lijdt er onder.

De heer Westerman gaf in het laatstverschenen nummer van „De Indische Gids", naar aanleiding van de voorgenomen vervanging van den dollar door den gulden in de Residentie Oost-Sumatra, „Eenige Bedenkingen" tegen het plan en noemt dit eenvoudig een belangenstrijd tusschen de Cultures en de Java'sche Bank. De hr. Vissering, President van de Bank, denkt er anders over, en daarom wijst hij herhaaldelijk op de noodzakelijkheid, dat *alle* kosten van den overgang, zooals de inwisseling tegen de hoogste koersen, transportkosten, kosten van bewaking en van assurantie, voor rekening van den lande moeten komen. Toch zullen zoowel de Javasche als de Nederlandsche Bank ongetwijfeld voordeel doen met dien overgang. In de eerste plaats al zal het „kaspapier" van de Factory der Nederlandsche Handelmaatschappij op de Oostkust van Sumatra plaats maken voor billetten van de Javasche Bank, d. w. z. een groot renteloos deposito zal van de eerstgenoemde Bank op de Javasche Bank overgaan, en al brengt die overgang natuurlijk eenige kosten met zich mee, het zal toch der Javasche Bank groot voordeel opleveren. Dat kaspapier, niets anders dan bankbilletten aan toonder, bewijst alweer, dat indertijd Minister Sprenger van Eijk, bekwamer gedachtenis, gelijk had, toen hij beweerde, dat men in Indië twee soorten van wettelijke voorschriften heeft, nl. éène soort, die men wel gelieft uit te voeren, en eene soort, die niet wordt uitgevoerd.

Dat men in Indië het er voor houdt, dat de nieuwe regeling te Batavia of Buitenzorg zal beklonken worden, daarvoor spreekt ook het zoocven aangehaalde artikel van den heer Vesterman, waar die zegt, dat de hr. Vissering, verzekerd van den steun van den Gouverneu-Generaal, in de benijdbare positie verkeert van zijn woorden eenvoudig in daden te kunnen omzetten.

De heer J. Dinger te Batavia heeft na zijne hiervoor genoemde artikelen in het „Bataviaasch Nieuwsblad", waarin hij zich heelemaal niet ingenomen toont met onze muntpolitiek in Indië, ook nog eene beschouwing over de kwestie gegeven in het Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw, dat te Batavia verschijnt. Bij het lezen van die artikelen komt een gevoel over mij van spijt, min of meer van ergernis. De heer D. is een bankier, die, wat zeer zeldzaam is al moge dit vreemd klinken, volkomen op de hoogte is van banken muntwezen, zoo als een bekwaam machinist de werking van zijn machine ook in de onderdeelen begrijpt. De heer D. zou daarom misschien grooten invloed ten goede kunnen uitoefenen, den strijd aanbindende voor eene eigen muntwet voor Indië, waarbij zoowel het eerlijkheids- als het utiliteitsgevoel op den voorgrond stond. Indië zou dan niet mogen krijgen den gouden standaard, waarmee de heer D. zich schijnt verzoent te hebben, denkende dat het nu wel niet anders meer gaat. Indië zou, geleidelijk, moeten terugkeeren tot den zilveren, dan wel moeten aannemen den dubbelen standaard zonder vaste waardeverhouding, zooals ik dit elders beschreven heb. [Maar de heer D. is zoo erg, zoo heel erg parlementair geworden. Dat hij van de gelegenheid gebruik maakt, waar hij ze meent te vinden, om gerepatriëerden iets vriendelijks te zeggen, mag hem niet kwalijk worden genomen, 't is een onschuldig genoegen. Doch zulk eene beleefdheid mag tot geen verkeerde of minder juiste opvattingen voor den lezer aanleiding geven. Zoo in 't Bat. Nbl. van 8 October ll.:

„Het is trouwens over bekend, dat men bij de regeering geen overvloed van menschen heeft, bekend met bank- en muntzaken, men komt er rond vóór uit, dat men als zoodanig ook den tegenwoordigen minister van financiën, in den raad van Indië, zeer mist."

Van dat „zeer missen" is de Algemeene Secretarie zich dan toch wel eerst bewust geworden na het aftreden van den heer Mr. de Meester, misschien wel eerst nadat de heer de M. Minister-President geworden was. Is de heer D. een vreemdeling in het Buitenzorgsch Jerusalem? Mijn opmerking zegt niets ten nadeele van onzen Minister van Financiën, ze zou dit alleen doen, als „de onfeilbare Algemeene Secretarie", aan welke men overigens zeker geen groote bekwaamheid mag ontzeggen, ook *werkelijk* onfeilbaar was.

En zou de heer D. inderdaad van den heer Vissering een optreden wenschen als van den vroegeren President der Javasche Bank, den heer N. P. van den Berg, (zie Bat. Nbl van 5 Oct. ll.)? Is de groote strijd van den tegenwoordigen President der Ned. Bank voor de invoering ook in Indië van het goud als rekeningseenheid dat land werkelijk ten zegen geweest? De heer D. stelt indirect zelf de vraag in het Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw van December, maar beter ware het, dat hij eens onomwonden daaromtrent zijn meening en niets anders dan zijn meening en zijn heele meening ten beste gegeven had.

Een enkele maal scheurt hier of daar het zoo erg parlementaire kleed van den heer D., dat nog altijd niet overal even goed zit, wel altijd een beetje hinderlijk zal blijven. Zoo o. a. in de Septemberaflevering van het zooeven genoemde Tijdschrift, waar de heer D. erop wijst, hoe ook de Ned. Bank zal profiteeren van den overgang van den dollar tot den gulden. Wel naïef mag men het noemen, waar hij zijne verwondering er over uitdrukt, dat Minister Harte van Teckelenburg „geen enkele poging gedaan heeft om, met het oog op art. 4 der muntwet 1901, de beschikking te behouden over de inschrijving in de grootboeken der nationale schuld, ter verzekering van de inwisseling der thans ingetrokken muntbilletten." O sancta simplicitas dingeriana!

Twintig jaren geleden schreef de heer D. een brochure („De Nadeelen van onze tegenwoordige Muntregelingen" door J. Dinger Wzn. 1887), tintelende van verontwaardiging over onze schandelijke muntpolitiek. 'k Heb geleerde, meer would-be geleerde en veel heelemaal niet geleerde verhandelingen over het muntwezen bestudeerd, maar nooit heb ik daarover een juister en pakkender betoog gelezen. Dat kon echter alleen, omdat de schrijver toen nog geen Rücksichten nam, streed voor wat hij als waar, rechtvaardig en goed erkende, zonder ommezien. Natuurlijk onderging hij het lot, dat zulke schrijvers in ons braaf vaderland steeds wacht, hij werd doodgezwegen; het Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw weigerde de opname van zijn artikel, dat toen als brochure verscheen. Eene enkele aanhaling uit dat boekje:

„Doch van welk standpunt men de zaak ook beschouwt, aan dien gulden bij de wet een waarde toe te kennen van 0,6048 gram goud met het oog op *de dalende waarde van 9.45 gram zilver*, is óf een daad, die een nieuw bewijs levert voor het onhoudbare van den toestand, als alleen de bezitters aan het roer zijn, die het volk geheel en al vergeten, óf een daad van onbekwaamheid, ... Zou men tot een Eerste en Tweede Kamer, die zulke wetten, na rijpe overweging, klakkeloos goedkeurt, niet een Olivier Cromwell afzenden en, als op 20 April 1653 in Engeland, den leden toevoegen het bekende: „You are no parliament! I say You are no parliament! Begone, and give place to honester men. What shall we do with that bauble? Take it away . . . . !" . . . . ?

Doch zulke taal noemt men heftig in Nederland en eenige heeren in den Haag zouden zelfs, als ze zoo werden toegesproken, rustig op hun plaats blijven zitten en onder elkander een verhandeling houden over parlementaire vormen.

De Staatsschuld is intusschen door de wet van 6 Juni 1875 vastgesteld naar den maatstaf van 0,6048 gram goud per gulden; en aan de houders is dus een machtiger titel in handen gespeeld; daaraan valt niets te veranderen; de wetten moeten ook door de benadeelden worden geëerbiedigd."

Daaraan valt niets te veranderen, zoo zei de heer D. Daarmee ben ik het nooit eens geweest, wijl in de Staten-Generaal steeds op den voorgrond heeft gestaan, dat slechts eene TIJDELIJKE regeling bedoeld was, wat ook in de considerans van de wet werd opgenomen. Het tijdelijke van de regeling bleek ook nog uit de niet tegengesproken woorden van Mr. van Houten:

---

met een parelgrijze handschoen bedekte hand in de hand van Maleen.

Rainer wenkte een kelner, die over de hoofden van zittende menschen heen, een paar lichte, bont-rieten stoeltjes aanbracht.

„Drinkt u altijd hier koffie, mevrouw von Dietlas?

„Als het zoo valt. Het is een aardig zitje hier, bij de muziek. U blijft nu een poosje bij ons, niet waar?

Mevrouw von Silffa keek vragend naar haar man op.

„Wij hebben geen tijd om tot onszelf te komen!" zeide zij. Voor het middagmaal hebben wij de Pyramiden bekeken . . .

„En bestegen," viel haar man in.

„Nu, één toch maar", lachte zij. En daarna zijn wij nog in sneltreins tempo het Giseh-museum doorgehold, Nu zijn er weer bezoeken te brengen. Wat heeft u het toch gemakkelijk!

„Zes dagen zijn ook wezenlijk te weinig voor Kairo", vond Maleen.

„Toch beter dan niets", troostte Silffa.

„Men komt ook zoo moeilijk uit Berlijn weg," hervatte mevrouw van Silffa. „Wij hadden gehoopt, veel vroeger hier te zijn. Maar u kunt niet gelooven, wat dat in de laatste weken een gejaag was. Duizenderlei inkoopen, besprekingen met naaisters en kleermakers, de heele bagage zeedicht verpakken en dan nog die nooit eindigende afscheidsbezoeken en afscheidsfeestjes."

„Feesten," verbeterde hij lachend, ja, je bent een zwaarbeproefde vrouw, mijn arme Nelly.

Zij zag hem aan. Even een teedere blik, die in zijn oogen weerkaatste.

Toen sprak zij met een zuchtje, doch een glimlachenden mond:

„Hij is zoo gelukkig, dat hij zich weer aan onze verkafferde koloniale-Duitschers mag gaan ergeren!"

„Dat begrijp ik volkomen." antwoordde Maleen met ingehouden warmte.

Nelly keek haar man aan.

„Zie je Max, mevrouw von Dietlas had je vroeger moeten leeren kennen," sprak zij.

En tot Maleen;

„Het is mij in deze paar dagen reeds meermalen opgevallen hoezeer u met Max overeenstemt. Veel meer dan ik."

Maleen glimlachte.

„Het komt mij voor, dat u den heer von Silffa zoo goed begrijpt, als maar mogelijk is."

„Begrijpen? . . . Ik weet niet. Maar in elk geval . . . ."

Zij boog zich naar Maleen's oor en fluisterde schalks:

„Ik zou hem voor geen schatten ter wereld anders willen hebben dan hij is, mijn lieve, groote phantast."

Maleen, voelde bij deze vertrouwelijke mededeeling een kleinen steek in hart.

„Is dat afgunst?" dacht zij. „Ik geloof, dat ik zelf zeer gaarne de vrouw van dezen man zou willen zijn, ondanks alles."

„Max, ik wilde liever vandaag niet meer naar de Russen," zeide Nelly op verzoekenden toon.

Hij keek haar opmerkzaam aan.

„Als je moe bent, doen wij het natuurlijk niet."

Zij stond vastbesloten op.

„Neen, het is meer traagheid dan moeheid. Kom maar, anders ligt je later de zonde der verontachtzaamheid zwaar in de maag. Kom! Ik ben werkelijk niet moede. Dus van avond met het diner zien wij elkander weer?"

„Dat is een vrouw, die haar man aanbidt," zeide Maleen, nadat het paar zich verwijderd had. „Wat moet zij gelukkig zijn."

„Zij mag ook trotsch op hem wezen," vond Rainer.

„Jammer, dat zij zoo spoedig verder reizen."

Rainer antwoordde niet.

Hij groette juist iemand en kleurde daarbij. Aan zijn gezicht zag Maleen, wie de groet gold.

Zij wendde het hoofd in de richting van zijn blik en zag, wat zij verwachtte: een beeldmooi Engelsch meisje, die in een nauwsluitende, witte amazone over het terras kwam, aan de zijde van haar vader, een Engelsch-Indisch generaal.

Ook de vader was in rij-kostuum. Op de straat hield een roodgerokte knecht de paarden vast.

„Miss Woodstock ziet er brillant uit in amazone," zeide Maleen.

„Zij ziet er altijd brillant uit, beweerde Rainer."

Toen sprong hij op.

„Excuseer!"

Er was iets niet in orde aan het zadel van de jonge dame en de bediende in de roode rok scheen er niet goed mee terecht te kunnen.

Maleen zag met genoegen, hoe Rainer op zijn eenvoudige, ongedwongen manier de behulpzame hand bood, hoe practisch, zeker en vaardig hij te werk ging, hoe hij toen met rustige kracht het mooie meisje in het zadel tilde en hoe vader en dochter hem vriendelijk toelachten.

Zeer vergenoegd kwam Rainer terug.

De muziek speelde een eigenaardige, nieuwe wals, waarvan de meeslepende tonen, Maleen tot tranen toe roerden.

„Zou je denken, dat ze mij neemt?" vraagde plots Rainer.

Zij schrikte op.

„Wie?"

„Wel, Miss Woodstock."

Hij was met zijn gedachten nog altijd bij haar.

Maleen zag hem ernstig in de oogen:

„Ja."

. . . .

(*Wordt vervolgd.*)

„De Regeering heeft aan de Vergadering de aanneming van mijn amendement ontraden, op grond dat daardoor onherroepelijk zou worden gevestigd een dubbele standaard."

Wèl onverantwoordelijk was het dus in 1901 ALLE bestaande schulden, ook onze enorme Staatsschuld, BLIJVEND te maken tot een schuld in goud, dubbel zoo groot als de oorspronkelijk bestaande schuld in zilver. Zei ik te veel, toen ik vóór de openbare behandeling van het ontwerp mijn eersten „Open brief aan de Leden der Staten-Generaal" betitelde: *Een misdaad in voorbereiding?*

Sinds 1901 valt er inderdaad, DOCH DIT GELDT ALLEEN VOOR HET RIJK IN EUROPA, niets meer aan ons muntwezen te veranderen.

Als de hr. D. nog eens alle bij-overwegingen ter zijde kon werpen en met alle kracht van zijne overtuiging, door studie en *ervaring* verkregen, opkwam voor eene geheel eigen muntregeling voor Indië, rechtvaardig en deugdelijk; als daarbij de hr. N. P. van den Berg eens tot de ronde erkenning mocht komen, dat zijn strijd voor den gouden muntstandaard in Indië geen goede, doch integendeel onrechtvaardige, noodlottige gevolgen heeft gehad, dan zou een goede tijd voor Indië kunnen aanbreken.

De menschkundige lezer zegt hier allicht bij zich zelven: hoe naief! En, jammer genoeg, zegt hij dit wel met alle recht.

's-Gravenhage, 25 Februari 1907.

M. J. WIESSING.

Oost-Indische Berichten.

Watersnood. De Resident van Semarang seinde 19 Februari jl. naar Batavia:

Sedert 10 dezer vallen hier zware regens. In Kendal is de dijk van de kali Adji doorgebroken. De hoofdplaats der afdeeling staat onder water. Sedert gisteren avond is de waterstand in de kali Loesi bij Poerwodadi stijgende. De Demaksche Toentangdijk is op 3 plaatsen doorgebroken. De sluis in de kali Kontak, boven Boejaran, is vernield. Groote uitgestrektheden sawahs, voor de tweede maal beplant, staan diep onder water. Hulp wordt verleend.

De a.s. jaarmarkt te Soerabaja. Het Soer. Hbl. van 17 Febr. jl. meldt: Gisterenavond werd hier in de kaboepaten een vergadering gehouden van de jaarmarktcommissie.

De secretaris de heer J. E. Jasper, deelde mede, dat ook ditmaal een renteloos voorschot zou worden verstrekt, doch niet door de regeering, maar door een particulier te Soerabaja, wiens naam nog niet genoemd mag worden. Aan de nijveren zullen dit jaar geen voorschotten worden verstrekt, terwijl de commissie voor den verkoop van inzendingen geen commissieloon zal berekenen.

Voor de verdeeling der werkzaamheden zullen subcommissies worden ingesteld, die de noodige schikkingen zullen treffen voor het bebouwen van het terrein, de volksvermakelijkheden en de financiën. Een terreinkaart met de noodige aanwijzingen circuleerde op de vergadering. Voor de afdeeling pluimvee, zoo werd medegedeeld, zal de medewerking verzocht worden van den heer G. L. la Bastide te Bandoeng. Een bijzondere attractie zal aan de jaarmarkt verleend worden door de mooie verzameling van antiek Chineesch porcelein en aardewerk van den heer Römer sr. alhier. Henri Borel zal verzocht worden de e alage naar zijn inzichten te doen arrangeeren. Dit jaar zullen verder onder eenigszins beperkende voorwaarden artikelen worden toegelaten door Inlanders in Europeesche ateliers vervaardigd. Hiervoor zal een loods van 80 bij 10 meter worden ingericht.

Met het oog op brandgevaar bij verlichting van het terrein met gas besloot de vergadering maar electrisch licht te nemen, dat bij een behoorlijke voorbereiding aan de vereischten zal voldoen.

Wat de inzendingen betreft, deze zullen bestaan uit Baweansch vlechtwerk, aardewerk van Trengalek, artikelen uit de Padangsche Bovenlanden, uit Palembang; houtsnijwerk uit Japara en Singkel; Solosche batiks; voorwerpen van den regent van Blora; ijzersmeedwerk uit Magetan; de collectie vlechtwerk van den heer Jasper, voorwerpen uit Timor enz.

De noodige medailles, van goud, zilver en brons zijn besteld bij de bekende firma Begeer te Utrecht.

Natuurlijk zal het wederom niet aan volksvermakelijkheden ontbreken. Dat er gamelans bespeeld zullen worden, spreekt van zelf; een carroussel en een bioscoop zullen een plaats krijgen; schermdansers van Menang Kabou, Alfoersche tjakalole, de topeng, de Soendasche anklong, de ekol en koeda kepang — de opsomming wijst er op, dat het aan verscheidenheid van pretjes allerminst zal ontbreken.

Haar voordeel doende met de ervaring, het vorige jaar opgedaan, zal de feestcommissie stellig dit jaar haar bedoelingen nog beter tot hun recht doen komen.

(*Soer. Hbld.*).

Het *Bat. Nieuwsblad* van 16 Febr. jl. wijdt een hoofdartikel aan: **De Stelling van Bandoeng!** — Den 19en Januari werd in dit blad gememoreerd hoe de gewezen minister van oorlog, de heer Eland, thans lid van de tweede kamer der Staten-Generaal voor Arnhem, in de vergadering van 15 December als deskundige verklaarde, dat het geen aanbeveling verdiende om ten aanhoore van het buitenland van de kleinheid van onze maritieme strijdkrachten te gewagen, doch dat veeleer door bluffen op talooze drijvende mijnen en op versperringen den eventueelen vijand vrees aangejaagd moet worden.

„Dezelfde kinderlijke naïeveteit", schrijft het blad verder, „kenmerkte ook onzen vorigen gouverneur-generaal. De heer Rooseboom, generaal, oud-souschef van den nederlandschen generalen staf, ook een bejaard man, met veeljarige nederlandsche militaire ondervinding, meende, dat wij, door geruchten te verspreiden omtrent ontelbare mijnen, onze indische stellingen afschrikwekkend zouden kunnen maken. Op dit punt alleen wenschte hij publiciteit en wel een publiciteit, die de grenzen van de juistheid verre overschreed....

„En de heer Rooseboom, zooals men weet, is de vader van ons verdedigingsstelsel, hij maakte een tweetal reizen in het belang dier verdediging, en ontwierp de stelling van Bandoeng, ons laatste bolwerk.

„Ach ja, die stelling van Bandoeng!

„Die stelling nadert nu met rassche schreden haar voltooiïng. De bewapening van het fort Pasir Gagat is reeds afgeloopen. De vuurmonden met toebehooren zijn reeds toevertrouwd aan de goede zorgen van den fortwachter, een gewezen korporaal-ziekenvader, die, met een goeden voorraad verbandstoffen, het materiaal wel in schitterenden toestand zal weten te houden.

„Nu nog drie andere werken, die bij Tjalindoeng, bewapend. En als ook deze van geschut voorzien zullen zijn, is de beroemde stelling van Bandoeng compleet.

„En wàt een stelling!

„Zij is zóó uitgestrekt, dat zij niet behoorlijk verdedigd kan worden, zelfs al hadden wij ten allen tijde bataljons van 600 man, in stede van, als nu, incompleete corpsen van 150 man....

„Haar steunpunten, de forten, zijn, op een enkele na, niet meer dan open batterijen, dus slechts van tijdelijke waarde....

„Die batterijen zijn niet voorzien van eenige honderden vuurmonden, waaronder een groot aantal snelvuurkanonnen van zwaar kaliber, zooals versterkte stellingen moeten hebben (Port Arthur, Belfort, Amsterdam e. a.), doch van slechts dertig kanonnen van middelbaar kaliber....

„Voor dit te kleine aantal stukken beschikt men niet over voldoende personeel, bij lange na niet....

„In de stelling heeft de cavalerie hoogstens een vierde van de sterkte, die ze moet hebben in verhouding tot het aantal infanterie-troepen.

„De voorziening in de behoefte aan levensmiddelen, voor de verdediging eener stelling, en dus ook die van Bandoeng een *conditio sine qua non*, is absoluut niet gewaarborgd.

„Seingemeenschap tusschen de verschillende werken onderling of met het centrum, vereischt als waarborg voor samenwerking, bestaat niet.

„Er zijn ook geen middelen tot verlichting van het voorterrein, geen onmisbare zoeklichten en krachtige reflectors; er zijn slechts lichtkogeltjes.....

„Er zijn evenmin machine-geweren om het gebrek aan levende strijdkrachten zooveel mogelijk te vergoeden....

„Er is ook al geen luchtscheepvaart-afdeeling om het geaccidenteerde voorterrein op grooten afstand te verkennen.....

„Er zijn zelfs geen pantsers om de bedieningen van het geschut te beschermen....

„Er zijn ten slotte geen verplaatsbare pantserkoepels met licht snelvuurgeschut, zooals elke wèl-ingerichte stelling heeft.....

„Om kort te gaan: de stelling van Bandoeng, waarin zoo goed als niets te vinden is, wat maar eenigszins op een moderne verdediging gelijkt; — de stelling die het alpha en omega van ons militair kunnen is; — de stelling, die handen vol geld gekost heeft en waaraan men nu al eenige jaren bezig is geweest; — de stelling, van welker inrichting geen onzer hoogere aanvoerders daadwerkelijk op de hoogte is kunnen komen door manoeuvres als anderszins; — die stelling is nu.... gereed.

„En laat nu den B. V. maar eens opkomen!"

Havenwerken te Soerabaja. Over het gesol met de haven van Soerabaja schrijft Mr. P. Brooshooft in de *Locomotief* een hartig woord.

„De weigering der vriendelijke uitnoodiging om ten eeuwigen dage een bijzonderen havencijns te blijven betalen, „zoo zegt Mr. P. B.", wordt den handel te Soerabaja inderdaad zeer onaangenaam thuis gebracht.

Van hetgeen hij wenscht en dringend noodig heeft, en dat dan ook deel uitmaakte van Plan C.: groote verwijding der Kali Mas en een behoorlijke prauwenhaven aan de monding, krijgt hij voorloopig niets.

De regeering bepaalt zich tot de, buiten alle ontwerpen, en in ieder geval noodige versterking der kaaimuren en der daarvoor staande rotte palissadeering — een eenvoudige en onafwijsbare post dus van onderhoud en herstel op Openbare Werken — en het verbeteren der gelegenheid tot rechtenheffing door het bouwen van een nieuwe ijzeren hangar en het oprichten van 8 tweetons hijschkranen, terwijl de Handel herhaaldelijk verklaarde dringend behoefte te hebben aan kranen van twintig ton.

De geheele voorziening komt dus eigenlijk neêr op behartiging der douane-belangen, en vormt als zoodanig een passenden tegenhanger van de handelspolitiek tegenover Makassar, dat geen havenwerken kon krijgen, zoolang het vrijhaven was, maar waar de regeering terstond aan het bouwen ging, toen rechten moesten worden geheven — een fiskale politiek, waarvan de tocht naar Boni en de bloedbaden in geheel Zuid- en Midden-Celebes den verwijderden achtergrond vormen.

Bekrompener opvatting van bestuurstaak: een groote handelsstad, die sinds jaren schreit om slechts dragelijke haventoestanden, afteschepen met een verbetering der douaneheffing, is wel niet mogelijk.

Het eenige in het tegenwoordige plan, dat den Handel zelf ten goede kan komen, is het uitdiepen der rivier; maar vooreerst geschiedt dat werk, dat met de kaaimuurversterking f 1.338.500 moet kosten, slechts lepels-gewijze (voor 1907 is tot dit doel slechts f 327.500 uitgetrokken, natuurlijk allereerst voor muur en rivier bij de nieuwe douanehangar!), en ten tweede kan het de gestremde prauwvaart iets helpen, maar volgens alle handelsdeskundigen zeer weinig, daar voor een behoorlijke op- en afvaart der prauwen de Kali-Mas een verbreeding van 25 Meter noodig heeft.

Het gewone systeem: uitzicht geven op utopieën om de aandacht van het nietsdoen afteleiden, wordt ook hier weêr in praktijk gebracht.

Dit alles — zegt de minister, op gezag van den gouv.-gen., in zijn memorie v. antwoord — is slechts een voorproefje van de groote dingen die komen zullen. Den hoofdingenieur Van Goor, chef der 4de waterstaatsafdeeling, die met den heer Gentis de rol heeft gespeeld om den Handel het door hem algemeen begeerde plan C. door den neus te boren, door den gouv.-generaal een zeer welkom afkeurend advies te geven — dezen ambtenaar is nu opgedragen: „zonder buitensporig hooge kosten eene principieele en ook voor de toekomst afdoende verbetering voor Soerabaja tot stand te brengen, door het scheppen van een aanlegplaats voor zeeschepen!

Te deksel, dat is geen bagatel! Een aanlegplaats voor zeeschepen! Een tweede Tandjong-Priok! Gelukkig Soerabaja!

Maar... „zonder buitensporig hooge kosten! En plan C. werd reeds in de papiermand gedeponeerd, omdat het 6 millioen moest kosten. Denkt de gouverneur-generaal, dat de heer Van Goor voor een zeehaven, waarmeê ook verbetering van het Westgat moet gepaard gaan, met 6 millioen ver zal komen? Of vraagt hij dan van den Handel nog maar eenige millioenen meer?

Wat wordt de brave indische burger toch altijd gezellig met een kluitje in 't riet gestuurd!

Veel beloven en weinig geven
doet een regeering in vrede leven.

't Kan verkeeren! Onlangs werd in de Indische bladen meegedeeld, dat de Radja van Bolaäng naar Buitenzorg gaat om Z. Exc. te ontmoeten.

„Deze man" zegt het „Nieuws v. d. Dag v. N. I." werd destijds door den Resident Jellesma wegens bewezen knoeierijen tot verwijdering uit zijn land voorgedragen. De opvolgende Resident benoemt hem tot Radja! Dit noemt men continuïteit in het regeeringsstelsel!

Of nu de bevolking den eersten of tweeden maatregel met sympathie begroette, zij in het midden gelaten. Uit welke fondsen de nieuwe Radja de reis bekostigt, eveneens.

Eén ding is zeker: de tegenwoordige toestand in het Bolaängsche is niet buitengewoon schitterend; de bevolking snakt — volgens de berichtgevers van dat blad — naar opheffing van het zg. zelfbestuur.

Albert Vogel gaf 18 Febr. j.l. in de Societeit te Buitenzorg, voor leden en genoodigden van de Buitenzorgsche Tooneel- en Muziekvereeniging, een voordracht van *Starkadd*. De gouverneur generaal en zijn gezelschap woonden de voordracht bij en tout Buitenzorg was er natuurlijk ook. In de pauze onderhield de gouverneur-generaal zich langdurig met den heer Vogel, die Z. E. zeer aanbevolen was.

De voordracht oogstte veel bijval. (*Bat. Nbld.*)

West-Indië.

Curaçao. Den 21n Februari ll. werd in de zitting van den Kolonialen Raad de schoolwet, zonder het op voorstel van den heer Lansberg daarin neergelegd neutraliteits-beginsel voor de bijzondere scholen, aangenomen. Dat wil zeggen, aan den Raad was door het voorstel gedaan door het bestuur om de betrekkelijke, in het reeds aangenomen ontwerp ingelaschte paragraaf weder uit te lasschen. Met zes tegen vier stemmen werd hiertoe besloten nadat nog eerst door verschillende sprekers pro en contra het een en ander in het midden was gebracht.

De heer Lansberg voerde nog tegen deze wijze van behandeling aan, dat zij niet in overeenstemming was met den voorgeschreven gang van zaken, terwijl de door den minister gedane bedreiging met vernietiging door de Kroon van de door den Kolonialen Raad aangenomen verordening, voor het geval de Raad het neutraliteitsbeginsel daarin handhaafde, in strijd werd geacht met de, aan dat lichaam toegekende zekere mate van autonomie, daar vernietiging eener verordening volgens artikel 49 van het Reglement op het beleid der regeering slechts kan plaats hebben voor het geval zulk eene verordening in strijd zou zijn met de wet, een koninklijk besluit of met het algemeen belang van het rijk of de kolonie.

Zulk een geval kon hier niet aanwezig zijn, waar de gemaakte bepaling voorkwam in de bestaande verordening op het onderwijs, zonder dat iemand daarover had geklaagd, wijl aan de bepaling toch niet de hand werd gehouden.

De heer van der Veen Zeppenfeldt voerde hiertegen aan dat, waar het neutraliteits-beginsel toch niet zou behoeven te worden nagekomen, het beter ware dit te laten varen, daar het anders slechts kon dienen om het confessioneel karakter en daarmee het bestaan der roomsch-katholieke bijzondere scholen onmogelijk te maken bij eventueele steeds mogelijke wijziging der persoonlijke opinies van hen, die voor de nakoming der verordeningen hadden te waken.

Het heele geschil komt dus feitelijk neer op eene soort van wantrouwen ten opzichte der uiterste fracties van de tegenover elkander staande partijen. De eene vreest, dat door het behoud van het neutraliteitsbeginsel op 'n goeden of kwaden dag, in tegenstelling met wat

tot nu toe plaats had, bv. zou kunnen worden geëischt, dat de crucifixen uit de school zoude worden verwijderd, indien ook maar één leerling daaraan aanstoot nam, terwijl de ander meent, dat zonder dat steeds tot oppassen manend voorschrift van de school een propaganda-middel zou worden gemaakt.

De beslissing is nu in den geest van het standpunt der roomsch-katholieke geestelijkheid gevallen en wij hopen, dat het onderwijs in de kolonie daarvan profijt zal trekken.

Tot eene opmerking brengt ons evenwel, wat de *Amigoe* naar aanleiding van de gevallen beslissing opmerkte:

„Veel laden kan ons barkje niet, daarvoor is de diepgang te gering en werden de afmetingen te zuinig genomen. Maar wij hopen, dat het toch minstens een paar jaar zal kunnen dienen om tijd en gelegenheid af te wachten tot het bouwen van een steviger en flinker schip.

„Wij zitten nu eenmaal in het schuitje en moeten wel meevaren. Te lang reeds stonden wij nietsdoend te wachten. En al hadden wij op iets beters gehoopt, wij zijn al blij, dat wij toch eindelijk weer varen kunnen."

Wij hopen, hoezeer wij het nut van het onderwijs erkennen, dat wie op Curaçao wat in de melk te brokken hebben er voor zullen waken dat in dit opzicht niet te spoedig en te grootscheepsch van stapel worde geloopen. Het onderwijs wordt wel eens nummer één geheeten, maar o. i. maakt men hiervan ten onrechte een algemeenen regel. Nummer één is toch zeker dat er genoeg te eten zij. En hierop behoort naar onze meening in de kolonie met kracht te worden aangestuurd.

Wij wenschen in dit verband de aandacht te vestigen op het navolgende, voorkomende in een schrijven uit Aruba, aan de *Amigoe*.

„Weldra zal de begrooting van 1908 in behandeling komen. Wat zal er voor Aruba op komen? Er is veel gevraagd, maar slechts wat noodzakelijk is om Aruba te doen bloeien. Ook de opening van de haven, die gelijk ik zooeven aantoonde, noodzakelijk is voor onze groote stoombooten.

Zal alles wederom worden afgeketst en opnieuw een bewijs gegeven worden, dat men bij het opmaken der begrooting hoofdzakelijk aan Curaçao heeft gedacht, zonder met ernst te overwegen of de bloei der overige eilanden onzer kolonie soms ook kan worden bevorderd? Het Bestuur is een koloniaal Bestuur, dat zich gelijkelijk moet uitstrekken over de geheele kolonie. De Koloniale Raad is geen Gemeenteraad van Curaçao, maar een Raad der geheele Kolonie. De belangen van alle eilanden moeten evenzeer behartigd worden. Aruba heeft reeds aardig wat ingebracht in de Koloniale kas en zal dit nog meer doen. Als de belangen van Aruba beter worden behartigd, zal dit wederkeerig strekken tot meerderen bloei der geheele Kolonie. Alle eilanden moeten elkander steunen en vooruit helpen.

Wij meenen derhalve niet overdreven te wezen in onze verlangens, wanneer wij hopen, dat dit jaar op de begrooting zal worden toegestaan onze haven te openen en een flinken steiger en entrepôt te bouwen."

Aarba gaat vooruit, zooals blijkt uit de buitengewone ontvangsten, wetke ten vorigen jare door de koloniale kas van dit eiland worden getrokken. Moge men het de middelen niet onthouden om zijn bloei te helpen bevorderen.

Van Vreemde Koloniën.

Immigranten voor Hawai. We lazen onlangs, dat in eene streek van Spanje een heele exodus dreigt te volgen van de landelijke bevolking naar Hawai, dat de Java-suikers van de noord-amerikaansche markt zal helpen verdringen. Men sukkelt daar nog al met het arbeidersvraagstuk. Een tijd lang ging het goed, toen heele scheepsladingen Japanners konden worden aangevoerd. Doch men merkt, dat nu Japan een groote mogendheid is geworden er reeds meer dan genoeg Japanners op de Hawai-eilanden zijn en tracht thans zijne aanvulling van werkkrachten uit andere bronnen te putten — op de Philippijnen, in Spanje, Portugal en zoo meer, alleen geen gele broeders meer, het zij met of zonder staart.

Van een emigrantenschip, dat onlangs Portugeezen voor Hawai aanvoerde, lazen we het volgende curieuze bericht:

Met het engelsch stoomschip *Suveric* kwamen te Honoloeloe ongeveer 1300 portugeesche immigranten, waaronder 150 zuigelingen, aan. Of de moeders tengevolge van zeeziekte wellicht niet in staat waren deze jeugdige wereldburgers aan den kost te helpen, meldt de historie niet. Genoeg zij het, dat de kapitein er een middel op moest weten te vinden om zonder minnen met zeebeenen, die natuurlijk onder de equipage niet waren te vinden, zooveel grage mondjes te bevredigen. En hij vond het. Een matroos deelde daaromtrent het volgende aan een honoloeloesch blad mede:

„We zate waarachtig te houê met al dat kleine goed. Gaven we ze gecondenseerde melk dan zou dat 'n schadepossie zijn gewees, terwijl we in de flesschemelk ook al niet dik zate en de moeders dan natuurlijk mekaar in 't haar gevloge ware om 't beste voor d'r lui kleintjes. Maar de kaptein wis der wat op.

„Hij nam drie of vier brandslange an mekaar en dee der op elke vier voet 'n klein slangetje in zette met 'n zuigdop der an. Toe ging de slang op 't dek en wier alle hens op dek voor zuigelinge geflote. Nee maar zeg, je kos ze nie van de zuigdoppe weg krijge tot ze in slaap viele — zoo moei ware ze van 't vele ete. M'n maat die de melk uit 'n vat in de slang mos pompe het 'r twee maande lang lamme arme van gehouê.

„De kaptein had 'r zooveel plezier in dat ie der hard over denkt om os de koffie, thee en groe door de slang naar binne te werke. Maar as tie dat doet gane we der vandoor."

Rusland in Centraal-Azië. H. Vambéry, de bekende hongaarsche kampioen voor de engelsche zaak in Azië, komt in zijn laatstelijk verschenen werk over den invloed der westersche beschaving in het Oosten bij eene vergelijking tusschen het optreden van Engelschen en Russen om en bij het Himalaya-gebergte, tot de conclusie, dat het traditioneel geloof in Europa betreffende de meerdere geschiktheid der Russen om de beschaving onder de aziatische volkeren te verbreiden dan aan de Engelschen kan worden toegekend, op valsche gronden berust, en de schrijver spreekt de overtuiging uit, dat indien het in die streken ooit tot een botsing mocht komen tusschen Engelschen en Russen — waarvoor, indien de berichten over eene engelsch-fransch-japansch-russische entente ten volle bewaarheid worden, intusschen voorloopig weinig gevaar bestaat — Engeland op den steun der volkeren van Azië zou kunnen rekenen.

Weliswaar heeft Rusland de volkeren van Turkestan en Bokhara van het gruwzaamste despotisme bevrijd, maar het heeft zijn eigen despotisch gezag in de plaats gesteld, dat, hoezeer ook een grooten vooruitgang reeds in een verlossing voor de bewoners dier landen, echter werd gekocht met alcohol-invoer en prostitutie, waardoor het volk nog meer gedemoraliseerd wordt. Vambéry stelt hiertegenover het verlichte engelsch bestuur in Indië, dat de inlanders door scholen en opvoeding tracht te ontwikkelen, zonder hunne godsdienstige gevoelens te kwetsen.

Nu ten aanzien van de betrekkingen tusschen de genoemde landen geen wolkje aan de lucht schijnt, waartoe nog om andere reden dan vorengenoemde entente kan worden geconcludeerd, hebben de opmerkingen van Vambéry veel van de actueele waarde verloren, tenzij, wat geenszins uitgesloten is, deze veeleer beoogden om als verheerlijking van het engelsch gezag in de huidige Sturm-und-Drang-periode in Engelsch-Indië onder de aandacht der Engelsch-Indiërs te worden gebracht, waar de schrijver inzonderheid in mohamedaansche kringen, waarmede hij in voortdurende relatie staat, nog al eenigen invloed heeft.

Zijne critiek op het russisch bestuur over Centraal-Azië vindt toch tegenspraak in wat vele, in dit opzicht toch zeker niet optimistisch aangelegde engelsche schrijvers van den laatsten tijd als ooggetuigen omtrent den toestand in Centraal-Azië wisten te berichten, welke berichten ons veeleer aanleiding geven den russischen arbeid in Centraal-Azië te vergelijken met niet het geheel ten onrechte geprezen engelsch bestuur over Egypte. Evenals de ongekroonde koning van Egypte, lord Cromer, dààr aan den landbouw voor de inlandsche bevolking zijne groote aandacht wijdde, is door de Russen in Centraal-Azië op landbouwgebied reeds veel tot stand gebracht. En wat de overeenkomst nog te meer doet spreken is wel het feit, dat zoowel in Centraal-Azië als in Egypte door de zorg voor den landbouw het eigen belang van den bestuurder rechtstreeks werd gebaat. Lancashire profiteerde van de ruime Egyptische katoenoogsten evenzeer als de zich ontwikkelende russische industrie werd gebaat door de merkwaardige opkomst der katoen-cultuur in Turkestan.

Ter loops zij opgemerkt, dat gelijk David Fraser in zijne belangwekkende brieven uit Centraal-Azië aan de *Times of India* mededeelt, de bedoelde cultuur aldaar voor Rusland niet alleen in economischen maar ook in politieken zin gunstig werkt. „De katoencultuur, schrijft hij, „treedt geleidelijk in de plaats van de teelt der voedingsgewassen en Turkestan begint van Rusland afhankelijk te worden voor zijn levensmiddelen. De economische ruil, die daarbij plaats heeft, geeft werk aan de spoorwegen en zal deze in de toekomst mogelijk productief maken. Daarbij moet niet over het hoofd gezien worden, dat de afhankelijkheid van Turkestan ten opzichte van Rusland zoowel wat aangaat de voorziening in zijne levensbehoeften als wat betreft den afzet van zijn nieuw product een politieke beteekenis heeft van eenig gewicht". Het is de practische toepassing van het Chamberlain-principe voor de consolidatie van het Empire!

Wat de plaats betreft, die de katoencultuur thans in Turkestan inneemt, zij medegedeeld, dat, van de nagenoeg $7\frac{1}{2}$ millioen acres in cultuur gebracht, nu reeds $1\frac{1}{2}$ millioen, door de katoenteelt in beslag genomen zijn en wel voor twee derden van dat aantal alleen in de rijkste provincie van Turkestan, Ferghana, het oude khanaat Khokand, welke provincie thans door de niet lang geleden geopende Orenburg-Tasjkend-lijn eene goede verbinding met het moederland heeft gekregen.

Wat de spoorwegen in Centraal-Azië betreft zij hier aangeteekend, dat na de voltooiing van de Orenburg-Tasjkend-lijn het in de bedoeling der russische regeering lag om Samarkand aan den transcaspischen spoorweg met Termez aan den Oxus te verbinden, welke laatste plaats dan als basis zou kunnen dienen voor eventueele operatiën tegen Kaboel en verder. De reeds aangevangen werkzaamheden voor den aanleg van deze lijn zijn intusschen gestaakt en voorloopig schijnt het plan geheel te zijn opgegeven, welks verwezenlijking alleen de vrees van Engeland voor een agressief optreden van Rusland zou kunnen wettigen, daar de, van Merv aan de Transcaspische lijn tot Koesjk aan de afghaansche grens doorgetrokken Murghabvallei-spoorweg niet of slechts in geringe mate als strategische lijn in aanmerking komt voor eenige onderneming tegen Engelsch-Indië wegens den grooten, alsdan nog over Herat door een moeilijke streek te volgen omweg. Dat is de reden waarop wij hiervoren doelden en waarom voorloopig althans de kans op een engelsch-russisch duel in die streken gering schijnt, ook zonder de gemelde entente.

En wat nu, om op het werk van Vambéry terug te komen, diens scherpe critiek op het optreden der Russen tegenover de inlandsche bevolking van Turkestan betreft, in tegenstelling met de behandeling der Indiërs door de Engelschen, is het zeker niet onaardig eens te hooren wat een Engelschman on the spot, genoemde Fraser, in dit opzicht opmerkte.

We moeten ons slechts tot eenige aanhalingen bepalen.

Na te hebben gewezen op de ongegeneerde manier waarop de inlandsche spoorwegreizigers in tegenwoordigheid van den blanken broeder om zich heen spuwen en dezen den rook in het gezicht blazen, of tusschen de Europeanen neervallen en dan gemoedelijk links en rechts handjes uitdeelen roept hij uit: „Verbeeld u eens dat zoo iets in Indië gebeurde!" We zien al op de gezichten zijner engelsch-indische lezers die uitdrukking van stomme verbazing, waarmêe ook de gewone Inlander of vreemde Oosterling wordt begroet, die de eerste klas van 'n bataviasche tram waagt te betreden.

Wat de spoorwegen in Centraal-Azie betreft, werd aan Fraser medegedeeld dat de vriendelijke bejegening van inlanders deel uitmaakt van de spoorwegpolitiek, die het reizen van inlanders wil aanmoedigen, maar ook zonder zulke voorschriften was hem gebleken, dat de Russen volstrekt niet agressief tegenover den inlander staan. De mindere, hij zij kolonist of soldaat, beschouwt den inlander als zijn gelijke, terwijl de officier of ambtenaar over het geheel goedhartig is tegenover zijne minderen op de maatschappelijke ladder. „In Indië is de houding van den *sahib* tegenover den Indiër veelal eene van kwalijk verborgen minachting, eene houding, die in scherpe tegenstelling staat tot die van den Rus in Centraal-Azië. Daar tegenover staat, dat wanneer de gelegenheid zich biedt, de Rus zijne inferieuren zal tiranniseeren en uitbuiten, op eene wijze, waarvan de Engelschman zou walgen. De grondtoon van het engelsch gezag over Indië is rechtvaardigheid, terwijl die van het russische gezag over Centraal-Azië is verdraagzaamheid. Inderdaad heeft de inboorling van Indië de zekerheid verkregen van rechten, lijf en goed, naast de wetenschap, dat zijne heerschers hem beneden zich achten, terwijl den inlander van Centraal-Azië weinig zekerheid in eenig opzicht is geboden, doch deze in zijn heerscher meer een buurman dan een veroveraar vindt. Ik aarzel dan ook niet, zegt Fraser, te verklaren, dat de Rus persoonlijk meer aannemelijk is voor den inlander van Centraal-Azië, dan de Engelschman dit is voor de inlanders van Indië.

En wat het bestuursoptreden in beide koloniale rijken aangaat teekent, Fraser dit als volgt: „Wij doen veel voor den inlander van Indië op een voor dezen bepaald onaangename manier, terwijl de Rus weinig voor zijn inlanders doet, maar op eene dezen aangename wijzen, en verder: „Rusland en Engeland zijn beiden in het Oosten op hechte grondslagen gevestigd, Rusland min of meer als in zijn eigen huis, Engeland als een vreemdeling." Op den langen duur moet Engeland het volgens dezen schrijver toch winnen, anders ware hij geen Brit, die voor Britten schrijft. (*Wordt vervolgd.*)

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Indisch Genootschap. Vergadering van 12 Febr. 1907.

De vragen 94—102 van den Leidraad voor het gewestelijk onderzoek naar de oorzaken der mindere welvaart van de Inlandsche bevolking op Java en Madoera. Voordracht door Dr. J. H. F. Kohlbrugge.

Internationales Archiv für Ethnographie. Bd. XVIII. Heft III.

Mitteilungen über die Nias-Sammlung des Ethnographischen Reichsmuseums zu Leiden, von H. W. Fischer (mit Abb.). — Nog iets over messing-helmen, -schilden en -pantsers in het oostelijk deel van den O. I. Archipel, door G. W. W. C. Baron van Hoëvell, (met afb.). — Beiträge zur Malayopolynesischen Ethnographie und Sprachforschung, von W. von Bülow.

Id. Supplement zu Band XVII.

Bijdrage tot de ethnographie der Surinaamsche Indianen, door C. H. de Goeje (met platen).

Weekblad voor Indië 1907. No. 42.

Verzamelen, door Ganesa. — Brieven uit Patria (vervolg), door Jan Willemsz. — Van 't oude Soerabaja, door Gabriël. — Het opstootje bij Barong (met foto's). — Indische indrukken, door Carlo. — Men vergeet niet. — Haar eenige misstap. Enz.

Cultura. Maart 1907.

Het tegenwoordig standpunt van de Javasuikerindustrie, en in verband daarmede het daarvoor noodige landbouwonderwijs. Lezing, gehouden in de afdeeling „Wageningen" der vereeniging „Moederland en Koloniën". 1e Deel. De Javasuikerindustrie. Haar tegenwoordig standpunt.

De Indische Mercuur. 19 Maart. 1907.

Het eiland St. Eustatius in verleden, heden en toekomst. Eene voordracht, door G. J. van Grol (met afb.). — Caoutchouc uit Britsch-Guiana. — Proeven met cultuur en bereiding van Rameh. — Bijdragen tot de kennis van de samenstelling van het Chlorophyll. — De reorganisatie der Kon. Ned. Maatschappij tot exploitatie van petroleumbronnen in Ned.-Indië. — Arm Suriname. — Bericht omtrent de gouvernements-kinaonderneming over het 4e kwartaal 1936. — Wenken voor de cacao-cultuur. — Amerika en de suiker-industrie op de Philippijnen. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

Het Pension
J. GERBER-MEIER
Riouwstraat 187
wordt 1 APRIL a.s
VERPLAATST
naar de
Wilhelminalaan
ZEIST.

NIEUW
Malthusianisme.
Damesdeskundige.
MEVROUW ADRIAAN
Regentesselaan 362,
einde halte lijn 5.
Consult dagelijks, Zondags op verzoek.

H. v. DOOREN & Cie.
MODES.
DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

Huishoudkarntjes
worden met veel succes ook in de Koloniën gebruikt, zijn zeer geschikt voor het maken van versche karnemelk, slagroom en het klutsen van eieren. Aanbevelend,
Riviervischmarkt 9, den Haag.
Landbouwkantoor, M. J. SPRUYT.

J. F. HANSEN, Mr. Smid.
MAGAZIJN van
Baden, Geysers, Haarden, Kachels en Fornuizen.
GASORNAMENTEN,
Huishoudelijke Artikelen.
KEPPLERSTRAAT hoek Regentesselaan,
'S-GRAVENHAGE.

J. J. REESER
Meubeleering,
Behangerij, Stoffeerderij.
Piet Heinstraat 116. Elandstraat 76 en 85.
Telephoon 1740.

ELITE SHOES
Maat- en Reparatie-Ateliers
Vos in Tuinstraat 4
tegenover „Hotel des Indes"

H. HESSELS & ZOON
Importeurs van
Amerikaansch Schoeisel
Schoeisel voor Indië
Piet Heinstraat 117

Mevr. HOGERHEIJDE,
VERLOSKUNDIGE,
Commelinstraat 2, AMSTERDAM
is dagelijks te cons. van 1—3. 6—10.

W. PAULUSSEN.
Drogist, SPUI 156a
recht over de St. Jacobstraat.
GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres
voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

Mej. ERNESTINE DE MUNNICK,
te PARIJS.
stelt zich beschikbaar voor **alle** informatiën betreffende
Pensions, Kleeding, Bezichtiging der Stad,
enz. enz.
Zich te vervoegen Maison de Café
„BOUDAH"
Rue St. Honoré 390.

Th. FRANKEN,
Confiseur, Patisier, Glacier,
Sumatrastraat 1g, bij het Kanaal,
's-GRAVENHAGE.
Telefoon No. 1460.

Brückel Mutzenbach,
Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
'S-GRAVENHAGE.
Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

De Goedkoope Winkel van
H. DE LA COURT.
Chemische producten,
Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS.
Hemsterhuisstraat 283.

TRANSVALIA,
Prins Hendrikstraat 74.
Extra voorraad Dienstbodenboezelaars,
Wollen Ondergoederen
ook in
ECHT JAEGER.

Ch. F. RIJKEN & Co.
Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIEUWSTRAAT No. 26.

Haagsche Kofferfabriek.
Passage 53, 55, 57
's-GRAVENHAGE.
Telephoon 1597.

Noordblaak 93
ROTTERDAM.
Telephoon 3424.

HOFLEVERANCIER.
Grootst gesorteerde Magazijnen in Nederland voor
Koffers,
Tasschen en
Lederwaren.
ECHTE RIETEN KOFFERS.
70% vrachtbesparing.
5 jaar garantie.

Hercules Koffers.
Licht en soliede.
AUTOMOBIEL-, MAIL- en HUTKOFFERS,
in alle afmetingen.

G. J. HEEMSKERK
OBRECHTSTRAAT 198 hoek REINKENSTRAAT.
Telephoon **3641**.

Van af heden verkrijgbaar de Koffie en Thee der **Firma de Wed VAN NELLE** te Rotterdam.

Koffieprijzen p. ½ K.G.		Theeprijzen p. ½ K.G.	
Rood merk . . .	60 cts.	Gebroken N°. 1	f 1.50
Zwart „ . . .	54 „	Afternoon tea .	„ 1.25
Groen „ . . .	52 „	Zuivere theeën	„ 1.00
Paarsch „ . . .	50 „	„ „	„ 0.80
Ook verkrijgbaar		„ „	„ 0.65
Alex Meier Koffie		**Thueré Thee**	
prijzen 57½, 67½, 80 ct.		f 1.50, 1.25, 1.00, 0.80	

Aanbevelend, G. J. HEEMSKERK.

AGUILAR'S Port-, Sherry- en Madeirawijnen
zijn alom bekend.
VRAAGT PRIJSCOURANT.
Hoofdkantoor Lange Poten 6, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.
Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,
DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.
LUNCHEON ROOM.
Haagsche Beschuit.

Verschenen:
Indische planten en haar geneeskracht
DOOR
Mevrouw KLOPPENBURG—VERSTEEGH.
Prijs f 2.50.
Verkrijgbaar bij elken soliden Boekhandel en bij de Uitgevers
MASMAN & STROINK, Semarang.

A. KREIJMBORG & Co.
HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.
Huis van den Eersten Rang.
LEIDSCHESTRAAT hoek Heerengr. Teleph. 3200.

Modernste inrichting voor **Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleeding,** gemaakt en naar maat.
Aan de afdeeling Kleeding naar Maat zijn verbonden:
1 Professeur de Coupe en 10 Coupeurs met assistenten.
Coupe Système Americain

Uitrustingen voor de Indiën.
Uniformen, Gala- en Automobielkleeding, Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleeding.
Parterre: Heerenkleeding;
1e Etage: Kleeding naar Maat; 2e Etage: Kinder- en Jongeheerenkleeding.

N°. 13. Donderdag 28 Maart 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	ƒ 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	ƒ 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG", NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

HOOFDBESTUURSVERGADERING.

Op **Maandag** den **8sten April 1907** om **1** uur n.m. in het lokaal der Vereeniging „Oost en West" Laan v. Meerdervoort 195, te *'s-Gravenhage*.

Agenda:

1. Behandeling van het Jaarverslag der Vereeniging.
2. Indiening van de Rekening en Verantwoording van het Hoofdbestuur, door den penningmeester van het Hoofdbestuur.
3. Nadere bespreking van 't besluit van het Dagelijksch Bestuur omtrent de opheffing van de Indische Restaurant.
4. Behandeling der voor te stellen wijzigingen in de Statuten en in het Huishoudelijk Reglement der Vereeniging.
5. Vaststellen van de agenda voor de Jaarlijksche Algemeene Vergadering in de maand Juli a. s.
6. Rondvraag.

II. Van de Commissie tot verspeiding van populaire kennis omtrent onze Indiën:

J.l. Zaterdag-avond werd onder leiding van Dr. H. Blink een goed bezochte vergadering gehouden in de achterzaal van „Boeatan", Plaats 9, den Haag. Er waren behalve de leden een aantal genoodigden tegenwoordig, o. m. de heeren C. F. Zeeman en H. E. Prins, die hunne plannen betreffende de bevordering der belangen van het onderwijs aan Inlanders onzer koloniën wenschten te bespreken. De voorstellen van den heer Zeeman ter zake, kennen de lezers van dit weekblad uit zijn voordracht verleden jaar in „Moederland en Koloniën" gehouden, welke in extenso hier werd opgenomen. De heer Prins hoopt binnenkort zijn denkbeelden in deze ook hier bekend te maken.

Een zeer levendige gedachtenwisseling ontspon zich over beider aanverwante onderwerpen, welke leidde tot het voorstel van den voorzitter eene commissie van ongeveer 5 leden te kiezen: om de zaak nader uit te werken, hetgeen met algemeene stemmen werd aangenomen. Aan het hoofdbestuur zal eerstdaags dit plan uitvoerig worden voorgelegd.

Nadat de gasten vertrokken waren werd overgegaan tot de eigenlijke commissievergadering. De voorzitter vroeg aan den eveneens als gast tot bijwoning der samenkomst uitgenoodigden heer H. Bosboom, of deze, nu de heer H. Z. Zegers de Beijl, zijn functie had neergelegd, genegen zou zijn het secretariaat der commissie op zich te nemen, waarop deze zich bereid verklaarde, althans voorloopig dit ambt op zich te nemen om naar bevind van zaken later in deze tot eene definitieve beslissing te komen.

Ook omtrent het concrete doel: verspreiding van populaire kennis omtrent onze koloniën werd met warmte van gedachten gewisseld, in het bizonder over het plan om dit ook te doen langs den weg van goedkoope lectuur in samenwerking met de Mpij." Tot Nut van 't Algemeen. Hiertoe werden enkele doeltreffende plannen beraamd.

III. Van de Afdeeling Breda en Omstreken.

A.

Maandag avond 8 April 1907 te 8 ure zal de Gep. Luitenant-Kolonel O. I. L.

Jhr. G. J. W C. H. Graafland,

een voordracht houden in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis, Groote Markt te Breda, over:

Indië en Hollandsche Vooroordeelen

voor de Leden en hunne huisgenooten alsook voor hen of het Bestuur geïntroduceerden

Voor de leden der afdeeling, die het Koloniaal Weekblad lezen, zal eene opwekking om deze vergadering bij te wonen, overbodig zijn en zij, die door drukke werkzaamheden niet altijd in de mogelijkheid zijn het blad te volgen, zal het een welkome gelegenheid zijn deze voordracht te komen bijwonen met hunne vrienden en verwanten.

Mogen velen aan deze roepstem gehoor geven.

B.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering.

Zaterdag 6 April 1907 des namiddags te **2½ uren**, op de bovenzaal van het **Zuid-Hollandsch Koffiehuis**, Groote Markt, Breda.

Agenda:

a. Jaarverslag.
b. Geldelijke Rekening 1906.
c. Verkiezing van 3 bestuursleden.
d. id. Afgevaardigde Algemeene Vergadering.
e. Rondvraag.

N.B. De geldelijke afrekening bedoeld sub *b* ligt ter inzage bij den Penningmeester J. C. VAN REIJN, Bredasche Steenweg, A, 377A, 8 dagen voor de vergadering.

HET BESTUUR.

IV. Van de Afdeeling Nijmegen.

Jaarverslag over 1906, uitgebracht in de Algem. Verg.

Wederom geroepen tot het samenstellen en uitbrengen van een jaarverslag van de Afdeeling „Nijmegen" van „Oost en West" zet ondergeteekende zich met niet te miskennen wrevel aan 't werk, omdat hij in zijn veeljarigen werkkring als secretaris der Afdeeling de overtuiging heeft opgedaan, dat het „doel" van „Oost en West", hetgeen hier niet nader omschreven behoeft te worden, in Nijmegen, zeer zeker niet genoeg tot zijn recht komt.

Aan wien de schuld?

Aan het bestuur? Aan zijne samenstelling? Aan gebrek aan ijver? Of,.... aan gebrek aan belangstelling van de zijde van het Nijmeegsche publiek? En dan, welk deel van het publiek? Moeten de Oost-Indische gasten vóórgaan in 't toetreden als lid en daardoor aan de niet-Indiërs het voorbeeld geven? Als dit 't geval moet zijn, dan is Nijmegen voor „Oost en West" zeer zeker een „Ville Morte". Want, 't moge elders anders wezen en uw verslaggever gelooft dit stellig, hier is de belangstelling voor 't geen „Oost West" zou willen tot stand brengen, bij de Oost-Indiërs zeer zeker beneden het vriespunt en is door 't fungeerend bestuur, — jarenlange ondervinding heeft het bewezen —, de warmtegraad moeilijk hooger op te voeren.

O! Zeker! De lezing van Jhr. Graafland over „Indië en Hollandsche vooroordeelen" trok, — dank zij een kolossale voorbereiding, gepaard met een honderdtal kostelooze uitnoodigingen —, veel bezoek, — ofschoon nog lang niet genoeg, naar onze verwachting. Maar... het blijvend succes? De spreker werd in de zaal uitbundig toegejuicht. Buiten de zaal echter door velen even uitbundig verketterd en afgebroken. Het dadelijk resultaat was: één of twee nieuwe leden. En dat, na eene voordracht, waarin zoo duidelijk was aangetoond, hoe, tot schade en schande van Nederland, Nederlanders en Indiërs, ook toch Nederlanders, naast elkaar in stede van met elkaar voortleven, en de band niet gevoeld wordt, die hen aaneen moest snoeren.

Maar er is nog een andere zijde van het vraagstuk. Feitelijk zou „Oost en West" moeten werken in kringen, die weinig of geen begrip hebben van Indië.

Hoe die kringen te bereiken? Ziet, dit zou beter kunnen geschieden, indien 't bestuur beschikte over een ruimere beurs.

Dàn zou, o.a. door kosteloos te verstrekken inlichtingen, misschien de weg kunnen worden gevonden tot 't gemoed van den practischen Nederlander, die wel „Oost en West" wil steunen, mits „Oost en West" hem ook steunt in 't bezorgen van clandisie enz. Beschikken over een ruime beurs?

Akelig sarcasme! De Afdeeling „Nijmegen" lijdt het bestaan van een minimum-lijder! Dit is voor een groot deel te wijten aan de oud-Indiërs, die ons hunnen financieelen steun onthouden en ons daardoor beletten te werken onder de niet-Indiërs.

Daarenboven, de band tusschen 't Hoofdbestuur, dat een derde deel van de inkomsten der Afdeeling tot zich trekt, en de Afdeeling, is te los, en de steun, dien de Afdeeling ondervindt van 't Hoofdbestuur is niet geëvenredigd aan de grootte der geldelijke afdracht, die zij zich getroosten moet. Met 't oog op noodzakelijke uitgaven voor 't orgaan is allicht hierin geen verandering te brengen. Maar.... dan moet ook 't gevolg van een verhouding, als geschetst, zoowel tusschen publiek en Afdeeling, als tusschen Afdeeling en Hoofdbestuur, zijn: een kwijnend bestaan der Afdeeling.

Nu en dan, hoogstens 2 keer per jaar, een lezing te doen houden, kan toch niet de exclusieve uiting zijn van 't bestaan eener afdeeling van eene vereeniging als „Oost en West".

Of er dan niets meer gebeurd is in 't afgeloopen jaar?

Zeker! Maar dit werk, dat verricht is, dringt hoogstens, middels dit verslag door tot een enkel lid, dat wel ter vergadering wil opkomen.

Verreweg 't grootst aantal leden der Afdeeling zelfs komt niet tot 't besef, dat er meer werk aan den winkel is dan 't houden van lezingen.

Hoe zal de buitenwereld 't dan vernemen?

En toch, ook op den weg, dien 't bestuur is ingeslagen, ligt zoo veel te doen, mits — altijd weer die mits, mits 't kon beschikken over de noodige fondsen.

Wat uw verslaggever bedoelt?

Wel, er heeft zich binnen Nijmegen's grenzen eene geschiedenis afgespeeld, die niet beter tot een goed einde had kunnen worden gebracht, dan door 't persoonlijk toedoen van uwen voorzitter.

Eén familie, uit Indië gerepatriëerd, had van daar medegenomen een baboe, aangenomen op een zeker loon, doch blijkbaar, zonder, bij de met die baboe gesloten overeenkomst, te hebben voldaan aan in Indië gevorderde bepalingen omtrent terugzending dier baboe.

Zoo wilde 't gebeuren, dat de baboe niet beviel en... ten slotte op straat werd gezet.

„Op straat" is 't juiste woord niet, maar door de familie bezorgd werd in 't „Tehuis voor vrouwen", op kosten van de baboe zelve, kosten, die zij had te voldoen uit hare verdiende spaarpenningen bij die familie, die zich verder van alle zorg voor de baboe ontsloeg.

Midden in den winter, maakte de baboe, in 't vooruitzicht van hare a.s. ellende, een treurig figuur en moest hier hulp worden verschaft.

Deze hulp te verschaffen, lag op den weg van „Oost en West".

Om kort te gaan, de voorzitter nam de politie in den arm, wist deze te bewegen, stappen te doen, om de baboe als armlastige vreemdelinge, op 's Rijks kosten, passage naar Indië te bezorgen, 't geen gelukte.

De vrouw werd met welwillende instemming van den commandant der Kol. Reserve medegegeven aan een naar Indië vertrekkend detachement en aan haar werd voor aanschaffing van kleeren en verdere reisbenoodigdheden uit de afdeelingskas *f* 20 ter hand gesteld.

De voorzitter mocht van de baboe uit Southampton een schrijven ontvangen, waarin zij haar dankbaarheid te kennen gaf voor de bewezen hulp.

Een tweede geval, waardoor de afdeeling kon bewijzen, dat zij gaarne praktische hulp verleent, is het verstrekken uit de afdeelingskas van een som van vijf gulden aan eene commissie, die zich hier te lande heeft gevormd in 't belang der Surinaamsche melaatschen.

Hoeveel grooter had die som kunnen zijn, indien de afd. „Nijmegen" van „Oost en West" was, zoo als ze zijn moest!

Ziet hier, geachte vergadering, wat er alzoo verricht is in 't afgeloopen jaar.

Het ledental blijft ongeveer 't zelfde, ongeveer honderd.

Door 't bestuur zijn nog pogingen aangewend om een lezing te krijgen van den heer Clockener Brousson, Redacteur van de „Bintang Hindia". Door bemiddeling van den hier aanwezigen onder-redacteur van dat blad, met name, San Soedin Ragat, hebben wij getracht toezegging van den heer C. B. te verkrijgen. Onbegrijpelijkerwijs hebben wij taal noch teeken van den heer C. B. ontvangen.

Ook heeft 't bestuur nog gedacht aan eene lezing van Dr. van Bemmelen, en waren wij reeds in onderhandeling met de afdeeling te Arnhem, om die lezing c. q. te combineeren.

Dr. van Bemmelen werd echter benoemd tot professor te Groningen en heeft ons bestuur gemeend verder in die richting geen stappen te doen.

Ten slotte zij nog medegedeeld, dat is aangeschaft geworden een „theograaf" voor *f* 7.—, zoodat voortaan op goedkoope wijze berichten aan de leden zullen kunnen worden overgebracht.

De goede stand der kas is een gevolg van 't tot nu toe slechts één keer houden eener lezing, die van den heer Graafland, die geen honorarium heeft willen aannemen.

De gelegenheid staat nu open, 't zij in 't laatst van 1907 nog eens door een lezing teeken van leven te geven, 't zij door 't aanschaffen van een projectie lantaren, waartoe een lid van 't bestuur het voorstel zal doen, de afdeeling in de gelegenheid te stellen, zich vrij te maken van de hooge prijzen, die de firma Soens eischt voor 't gebruik maken van hare toestellen.

Met 't uiten van den wensch, dat 't het nieuwe bestuur gelukken moge de afdeeling „Nijmegen" van „Oost en West" op die hoogte te brengen, waarop eene degelijke afdeeling behoort te staan, legt uwe secretaris zijn taak neder en hoopt ze over te kunnen geven aan jeugdiger kracht, die met meer hoop op slagen zal kunnen werken aan de omlijning en afwerking van het schoone doel van „Oost en West."

Nijmegen, 11 Maart 1907.

De Voorzitter,
K. F. CASPERSZ.
De Secretaris,
E. VON BOSE.

Het Bestuur der Afdeeling „Nijmegen en Omstreken" is thans samengesteld als volgt:

J. W. J. Hofman, President.
Mevrouw J. G. M. A. von Bose—Heyns, Vice-Presidente.
D. G. J. Beijens, Secretaris-Penningmeester.
E. Michel.
Jhr. C. M. E. R. G. von Bose.

KOLONIALE PRAATJES.

Toen wij, aan de hand van de, door de Bussy's „Handboek voor Cultuur- en Handelsondernemingen in Nederlandsch-Indië" verstrekte gegevens in nummer 8 van dezen jaargang, de sommen becijferden, welke door het nederlandsch kapitaal in nederlandsch-koloniale ondernemingen zijn belegd, hebben wij er reeds op gewezen, hoe de koerswaarden der in petroleum-maatschappijen in Nederlandsch-Indië gestoken maatschappelijke kapitalen, het totaal der nominale waarde van de maatschappelijke kapitalen van *alle* ondernemingen op mijnbouwgebied, van elken aard, zeer nabij moest komen.

Sedert zijn groote dingen geschied.

De in 1890 opgerichte, kortweg „de Koninklijke" genoemde maatschappij heeft zoo langzamerhand, gelijk de heer Deen op de jongste vergadering harer aandeelhouders releveerde, de grootste concurrenten op petroleumgebied op haar territoir — de buitenbezittingen in Nederlandsch-Indië — tot zich getrokken en neemt thans een positie in, welke wel de moeite waard is onder de oogen te zien, ook om eens na te gaan, welke waarde de petroleum-terreinen van Nederlandsch-Indië vertegenwoordigen.

Na hare overeenkomst met de Shell Transport Trading Co., eigenlijk niet anders dan de, in 1898 met een kapitaal van 20 millioen gulden te Amsterdam opgerichte Nederlandsch-Indische Industrie- en Handelmaatschappij, maar toch met een eigen kapitaal werkende, zal het kapitaal der Koninklijke, nominaal van 23½ millioen gulden, waarvan ruim 10 millioen uitgegeven, tot 50 millioen gulden worden uitgebreid.

Bovendien zullen twee nieuwe maatschappijen worden gevormd, waarin Koninklijke en Shell naar de reden van 3 : 2 zullen zijn geïnteresseerd, eene nederlandsche met een kapitaal van 80 millioen gulden voor exploitatie, raffinage en fabricage van bijproducten, en eene engelsche met een kapitaal van 48 millioen gulden, die zich met vervoer, opslag en distributie zal belasten.

Stellen we in ronde som de kapitalen der maatschappijen, die hare terreinen aan de Koninklijke afstonden of haar product aan deze ter verwerking afleveren tegen eene bepaalde royalty, op omstreeks 30 millioen, dan zien we, dat de Koninklijke rechtstreeks of middellijk is betrokken bij maatschappijen, zuiver in Nederlandsch-Indië arbeidende, die over een kapitaal van ongeveer 250 millioenen guldens gezamenlijk zullen beschikken.

Hiermee is haar interessen-sfeer nog niet geheel afgebakend, daar zij met de Shell ook in de Asiatic is betrokken, de groote maatschappij, die in concurrentie met de Standard Oil zich met de distributie belastte van de petroleum, zoowel uit Nederlandsch- als uit Engelsch-Indië, met name uit Birmah, en waartoe ook de nog zelfstandige petroleum-maatschappijen op de buitenbezittingen in Nederlandsch-Indië, als Panolan met een ons onbekend kapitaal en de, in 1894 te Tandjong Poera met een kapitaal van 2½ millioen gulden opgerichte Maatschappij tot Mijn-, Bosch- en Landbouw-exploitatie in Langkat, wier Draakmerk, dank zij de Asiatic, zelfs te Manilla, op een voor de amerikaansche Standard Oil gunstig terrein dus, ter markt kon verschijnen.

Zouden we dus de plank wel ver misslaan, indien we het kapitaal, waarover de Koninklijke en hare bondgenooten in Nederlandsch-Indië eerlang zullen kunnen beschikken, op driehonderd millioen gulden stellen?

En is het te verwonderen, dat, tegenover zulk een krachtig lichaam, de Standard Oil thans neiging schijnt te betoonen om in te binden, zoodat de directeur-generaal der Koninklijke, de heer Deterding, naar verluidde, reeds naar de Vereenigde Staten vertrok tot het openen van onderhandelingen met de machtigste concurrente zijner maatschappij? Onderhandelingen, die bij welslagen de positie der Koninklijke nog moeten versterken, hetgeen ons voor deze nederlandsche maatschappij zeer aangenaam zou zijn, maar ons aanleiding geeft tot eenige opmerkingen.

Drie honderd millioen gulden!

Daarmee is de nominale kapitaal-waarde der Indidische petroleum-terreinen niet ten volle aangegeven, want we hebben daarbij de op Java werkende maatschappijen buiten rekening gelaten, waar o.a. de Dordtsche met een eigen kapitaal en aan obligatiën tot een gezamenlijk bedrag van 21 millioen gulden hare terreinen met succes exploiteert.

Maar laat dat zijn, en stellen we ruim driehonderd millioenen, die in Indië's petroleum-terreinen loonende plaatsing vinden en vragen we ons daarbij af: wat Indië van deze zijne rijkdommen geniet?

Immers zoo goed als niets, wanneer men de schatten in aanmerking neemt, die jaarlijks daaruit verdiend worden?

We hebben ten vorigen jare het ge-urm kunnen hooren over de onbillijkheid om deze jonge, met zoo concurrentie bedreigde industrie te willen belasten, en deze jeremiades vonden zelfs steun bij ten deze onzes inziens op, tegenover onze kolonie onverantwoordelijke wijze optredende, gezaghebbende persorganen. De fiscus zou een bloeiende, jonge petroleum-industrie weer dooddrukken, klaagde men, eene industrie, die met zooveel moeilijkheden en bezwaren had te kampen, dat ze nu haar kapitaal kan vervier- en meervoudigen.

De buitenlandsche boeman zat er blijkbaar achter, waardoor wat voor de suiker-industrie wel mogelijk bleek, voor de petroleum-industrie niet wel mogelijk scheen, en we vreezen met groote vreeze, dat de kunstig in elkaar gezette machine, de Koninklijke geïnteresseerd bij de Shell, en de Shell bij de Koninklijke, en beide bij de nieuw op te richten maatschappijen aan de oplossing van het vraagstuk eener billijke retributie aan Indië nog vele bezwaren in den weg zal leggen.

Maar wat wij hopen, is: dat deze bezwaren ten onzent geen aanmoediging mogen vinden, waar de bloei der Koninklijke en de aan haar verwante maatschappijen, waarlijk niet alleen aan eigen energie, maar ook aan den steun te danken is, die haar voor de uitoefening van haar bedrijf van de zijde van het bestuur in Indië ten deel viel, een steun, dien wij geenszins betreuren, noch afkeuren, daar de ontwikkeling der hulpbronnen van een land eene der eerste bestuurszorgen moet uitmaken, onder beding evenwel, dat die ontwikkeling ook in evenredige mate aan het land zelf ten goede kome.

Zal het daartoe komen? Wij hopen het, en vertrouwen daarop, wijl voor Indië en zijne belangen de machtige factor spreekt van het recht, dat thans ook in koloniën steeds machtiger begint te spreken.

Pers-kroniek.

INHOUD: *De* Nieuwe Courant *over de mogelijkheid van het niet doortrekken van de Lawaspoor tot Dam aan de Boven Sara Kreek. — Eenige beschouwingen der* Nieuwe Rotterdamsche Courant *over de voorgestelde uitbreiding van den Raad van Indië met niet-ambtelijke leden. — Een nabetrachting van* Blanda *in de* Controleur *over het opstootje bij Baron.*

De Nieuwe Courant maakt ook melding van geruchten omtrent een niet-doortrekken van de Lawaspoor tot Dam aan de Boven Sarakreek. Het orgaan zou, evenals in dit weekblad te kennen werd gegeven, een dergelijke handelwijze ten zeerste afkeuren en spreekt er ook zijn bevreemding over uit, dat nu eerst „ongunstige adviezen" inzake deze doortrekking zouden zijn uitgebracht.

Het desbetreffend wetsontwerp is reeds in October j.l. met algemeene stemmen door de Koloniale Staten aangenomen.

„Is sedert October de meening der deskundigen zoodanig gewijzigd, vraagt de Nieuwe Courant, dat thans moet worden ontraden, wat vroeger aanbevelenswaardig scheen? En zoo ja, wat is dan daarvan de oorzaak?

Wel moeten zeer gewichtige redenen zich hier doen gelden; want staken van den spoorwegaanleg zou gelijk staan met een volkomen loslaten van het gekozen beginsel. Aangenomen was, dat de spoorweg zou wezen een „chemin de fer de pénétration", dat het doel ervan zou zijn toegankelijkstelling der thans onbereikbare binnenlanden. En thans zou men van het verder doortrekken dan tot Brownsweg in het Mindrinettigebied afzien, en zou men zoodoende genoegen nemen met het enkel verkrijgen eener verbinding met de eerste en gemakkelijkst bereikbare goudzone.

Terecht verstoord en verontrust schrijft Onze West: „Wij aarzelen niet als onze overtuiging uit te spreken dat dit een ramp zou zijn voor de kolonie. Het beteekent, dat men de hoop op de ontwikkeling van het Achterland van Suriname opgeeft" en: „Juist die gedeelten der kolonie voor welke de spoorwegaanleg dringend noodzakelijk was, zullen verstoken blijven, terwijl de spoorweg geen nieuwe terreinen voor exploitatie zal bereikbaar maken."

Ten zeerste hopen wij, dat de hier bedoelde geruchten geen waarheid bevatten, de bevindingen der deskundigen niet van zulk een aard zijn geweest, dat zij zich genoopt hebben moeten gevoelen zulk een ongunstig advies uit te brengen.

Maar mocht zulks onverhoopt toch het geval zijn, dan meenen wij — hoe roekeloos het in het eerst ook moge klinken — toch het vertrouwen te moeten uitspreken, dat de Regeering niet schromen zal hier tegen het advies harer deskundigen in te gaan, zegt de N. Crt. met ons.

Sedert eenige jaren is men bezig met een wetenschappelijk onderzoek van de Lawa-streek: daar is zelfs een millioen voor toegestaan. Dat is voortreffelijk te achten; ernstig wetenschappelijk onderzoek heeft altijd zijn waarde, doch met dit voorbehoud, dat men niet die waarde gaat zoeken in de adviezen waartoe het aanleiding geeft inzake opsporing van goud. Goud zoeken is nu eenmaal geen wetenschappelijk werk. Voor het opsporen van goud in volslagen onbekende streken bezige men geen mannen der wetenschap maar stelle men het land zoover mogelijk open voor de pioniers, die met de felle zucht om zich te verrijken bezield, overal, waar de physieke mogelijkheid slechts bestaat, doordringen, die zich niet door één of twee, niet door tien teleurstellingen laten terugslaan, roekelooze menschen, die alles op het spel zetten, hun kapitaal, hun leven, in de misschien dolle verwachting het duizendvoudige van hun inzet ten slotte terug te krijgen. Zulke menschen vinden goud. Ingenieurs met wetenschappelijke staatsopdrachten vinden het niet. Zijn er wel voorbeelden te noemen, dat goudmijnen tengevolge van dergelijke opdrachten gevonden zijn?

Een mijningenieur met staatsopdracht is een tot groote voorzichtigheid en omzichtigheid genoopt man. Het ligt voor de hand; van zijn advies hangen

reusachtige belangen af. Acht hij een goudstr... ...k exploitabel, dan zijn de gevolgen niet te overzien; millioenen zijn er mee gemoeid. En — zich vergissen is menschelijk! — welk een verantwoordelijkheid zou op hem zijn geladen, indien hij zich vergiste!

Goud zoeken en voorzichtig zijn gaat nu eenmaal niet samen. Een goudzoeker is iemand die de koorts heeft.

Wellicht is het Engelsche volk zoo uitnemend tot goudzoeken geschikt, omdat het dobbelen het in het bloed zit.

Wil men trachten Suriname voor zoover de natuur zich daartoe leent tot een goudland te maken, dan is het dwaasheid daartoe den weg te kiezen van het voorafgaand wetenschappelijk onderzoek.

Men weet nu eenmaal dat er goud te vinden is en talrijke speurders bewijzen proefondervindelijk, dat er succes mede te behalen is. Zulken speurders make men het gemakkelijk. Daarvoor kan in de eerste plaats een spoorweg dienen, die hen verder brengt dan de thans reeds bereikbare, reeds gedeeltelijk geëxploiteerde streken. Daar zullen zij wel hun weg vinden, met of zonder wetenschappelijke voorlichting.

Eenmaal uitgegaan van het beginsel Suriname goudland zette men daarop ook door. Een belangrijk deel van den spoorweg is voltooid. Staakt men den bouw thans, dan verliest het nagenoeg alle waarde. Zet men den bouw echter voort dan handelt men gelijk in een ontwakend goudland moet worden gehandeld.

Wij hopen, zegt ten slotte de Nieuwe Crt., in ieder geval, dat, waar het gerucht der staking van den aanleg in de kolonie zulk een ongerustheid heeft verwekt, de Regeering spoedig een gelegenheid zal weten te vinden om van haar voornemen te doen blijken."

***

Met de voorgestelde uitbreiding van den Raad van Indië met niet-ambtelijke leden is de Nieuwe Rotterdamsche Courant over het algemeen tevreden. Alleen het aantal van 4 niet-ambtelijke leden tegenover vijf ambtelijke bevalt het blad niet, dat daarover reeds vroeger eenige opmerkingen ten beste gaf. Deze beschouwingen worden nu nog eens in den breede uitgemeten. Wij ontleenen hieraan nog het volgende:

„Het getal van vier buitengewone leden komt, volgens de memorie van toelichting, met het oog op de tegenwoordige samenstelling uit een vice-president en vier ambtelijke leden wenschelijk voor.

Wij kunnen, zegt het blad, hieruit slechts lezen dat de Regeering bepaald overheersching van het ambtelijk element wenschelijk wil verklaren; 5 tegenover 4. Anders toch zouden gelijke getallen tegenover elkander te stellen zijn geweest, zooals wij in ons voorstel deden; 5—5. Voor het wel eens aangevoerde argument, als zou een oneven aantal gewenscht zijn om staking van stemmen te voorkomen, voelen wij i.c. niet, één afwezige, één blanco stem doet het verstuiven. Bovendien zou dit kleine motief in elk geval hier moeten wijken voor het groote der onpartijdigheid en billijkheid. Dit geeft in eerste instantie gelijkheid der twee groepen aan, ongeacht of deze toevallige omstandigheden in een vergadering ongelijk vertegenwoordigd kunnen zijn. Daarom gaan wij dan ook niet mee met hen die reeds dadelijk het getal der niet-ambtelijke leden wil stellen boven dat der ambtelijke."

Door het onbezoldigd laten van de buitengewone leden, zal de keuze, die ook niet op ambtenaren (ook gepensioneerden?) mag vallen, uiterst beperkt zijn. Bij aanwijzing door de Regeering is dit bezwaar niet heel groot; zij vindt wel een viertal personen te Batavia, die uit eerzucht, indirect eigen- of zakenbelang, dan wel om iets te doen te hebben, lid van het hooge college willen zijn. Maar wil men vijf leden inderdaad maken tot eerste vertegenwoordigers van het particulier element, dan moet men de kiezers weer niet beperken tot keuze tusschen de enkele weinigen, die genoeg tijd en geld hebben om zich daarvoor beschikbaar te kunnen stellen, zonder geldelijke vergoeding. Ook om die reden is een aantal van vijf aan te bevelen; de traktementen zullen daardoor geen te hooge eischen stellen aan de koloniale kas. Gaat men later tot uitbreiding van het aantal, tot wijziging van de verhouding over, dan zou dit niet in de eerste plaats moeten geschieden door vermeerdering van het totaal aantal der raadsleden (10), maar door inkrimping van het getal der ambtelijke, tegen vermeerdering van dat der gekozen leden; waar dan tegenover te stellen zal zijn, dat ambtenaren wel verkiesbaar moeten worden."

Het blad belooft in een volgend artikel nog „eenige gegevens te verstrekken", die als vingerwijzing beteekenis kunnen hebben om het praktisch uitvoerbare van het door het orgaan voorgestane „systeem" van deelneming van de ingezetenen van Indië aan de bestuurstaak aan te toonen.

***

Over het opstootje te Baron geeft Blanda in De Controleur een nabetrachting:

„Wat bij Baron voorgevallen is, merkt Blanda op, is eigenlijk niet anders dan één dier duizend en nog wat intriges, welke in de dorpen van Java met hunne in-vooze politie- en bestuurstoestanden, met hun anarchie zelfs wel eens, jaarlijks worden afgespeeld. Alleen heeft dezen keer het gekonkelfoes een veel grooter afmeting genomen en een treuriger verloop gehad dan de snoode aanleggers er van waarschijnlijk zelf voorzien en bedoeld hebben.

Die desa-intriges en knoeierijen, met hare heillooze gevolgen voor de dorpsingezetenen, voor den ...inen man vooral, blijken slechts zelden naar buiten ... blijven buiten den gezichtskring van ons ten, die ...lfs van onze bestuursambtenaren. Maar Europeanen, ... is het vaak, van ingezetenen letterlijk verbijsteren... die, voor ons blanda's, af te vernemen, wat binnen ... aan ongerechtigs gesloten omgeving der desa zoo a... ...eleid, voorvalt. De omstandigheden hebben er toe ... dat het gordijn thans weer eens is weggevallen en we een vrij kijkje ontvingen in dat desa-intérieur.

Dermodjojo, de hoofdman van het zoogenaamde „verzet" te Baron, lag in veete met het desahoofd, waarin natuurlijk wederzijdsche familie en aanhang betrokken waren. De goeroe Dermodjojo was een vermogend, invloedrijk man, die zelf het baantje van dorpshoofd ambieerde. Alzoo de verhouding van twee geladen mijnen, en de gespannen toestand was zelfs al een paar malen tot uitbarsting gekomen, waarbij het desahoofd, dank zij zijne officieele positie, meester van het terrein was gebleven. Maar eindelijk zag men kans den mededinger geheel en al uit het zadel te werken en onschadelijk te maken. De gelegenheid was te schoon om niet even zijn slag te slaan. De vijand had opeens zelf de wapens aangeboden, die met onfeilbaar succes tegen hem gekeerd konden worden. Men kent in de desa de vrees der „Kompenie" voor alles wat op fanatisme lijkt en daarmede dus ook voor volkssamenscholingen. Welnu, die beide figuranten konden ten tooneele verschijnen: Dermodjojo's droom, dat hij ratoe of sultan van Turkije was, zweemde naar fanatisme, terwijl de voorgenomen viering van zijn jaarlijksche slametan, dus de vereeniging van familieleden en trawanten in zijn woning, op een samenzwering wees. De machinatie kon dus aan 't werk gaan, wat zij dan ook deed, met de bekende noodlottige gevolgen."

Wie zich het desa-leven nog als idyllisch voorstelt, die heeft voorzeker de werkelijkheid nog niet onder de oogen gezien. Er gaapt ten plattelande op Java een afgrond van wantoestanden, en het Baron-incident doet daarover weer eens een helder licht opgaan. Daar is weer eens een stukje Javaansche vendetta afgespeeld, dank zij de bescherming, welke deze onzerzijds ondervindt door het huldigen der zoogenaamde „palladium-theorie", wat hierop neerkomt: dat wij „de beslissing, wie de dessa besturen zal, overlaten aan den uitslag der tallooze intriges zelve met haar eeuwigdurenden nasleep van wraak en weerwraak", zooals de Loc. de verkiezingscomedie afschildert. De hier voorgestelde toedracht van het Baron-conflict leert ons weer eens, wat er waar is van de bewering, dat het in art. 71 van het regeerings-reglement aan de inlandsche bevolking van Java en Madoera toegekende recht om vrijelijk hare eigen dorpsbestuurders te kiezen, moet beschouwd worden als „de grondzuil van ons gezag".

Die palladium-theorie is fel bestreden — de litteratuur daarover heeft zich in de laatste jaren hoog opgestapeld — en wel niet het minst door onze bestuursambtenaren zelven (we noemen hierbij slechts den naam van den ass.-resident Hasselman), die niet in gebreke zijn gebleven met bewijzen aan te toonen, dat dit vrije kiesrecht niet overeenstemt met de volksbegrippen, dat het volk er weinig aan hecht en er een zoo slecht gebruik of misbruik van maakt, dat het gehalte van het desabestuur veel, zoo niet alles te wenschen laat. Velen hebben beproefd in 't licht te stellen, dat dit kiesrecht er slechts toe leidt 't geboefte op de zetels van 't desabestuur te brengen. Geen boom valt bij den eersten slag; op dien der desa-verkiezingen heeft menigen bijl zich reeds bot gewerkt. Wanneer het bloedige drama van Baron er toe bijdragen mocht, de urgente reorganisatie van 't desabestuur wat te verhaasten, zal ook van dit droevig voorval weer gezegd mogen worden: A quelque chose malheur est bon.

We gelooven, dat die palladium-theorie met dien mooien grondzuil incluis door het Gouvernement werd opgetrokken op den bodem van het „op een koopje" uit zijn. Thans zijn de bestuurders der circa 30000 desa's onbezoldigde beambten, die den toch al in 't nauw gedreven begrootingswetgever dus geen zorgen baren. Het breken met dit vicieuse stelsel van dorpsbestuur zou noodzakelijkerwijs met zich medebrengen een billijke, rationeele salarieering van loerah en verdere dorpsbestuurders, en zou dus beteekenen een bedenkelijken post te meer op de Indische begrooting.

Men moet daarom niet meenen, dat de Javaan, die ook dien post voor zijn rekening zou krijgen, er nu zoo veel profijtelijker aan toe is. Integendeel. Dat onbezoldigd-zijn van een geestelijk (het overgroote meerendeel ervan zijn analphabeten) en zedelijk laag staand dorpsbestuur komt den Javaan aan afpersing, uitbuiting en ontrooving op een zware schatting te staan, zoo al niet zijn geheele verarming of algeheelen ondergang.

De heer Vierhout van de Loc. drukt zich nog zacht uit, als hij schrijft: „dat de dessabestuurder de voordeelen van zijn ambt dankt aan invloeden en personen, die hij bij de uitoefening van zijn ambt heeft te ontzien."

Als we zien, hoe de Javaan zich uit nooddruft werpt in de klauwen van den woekeraar (dikwijls om den fiscus te kunnen voldoen), hoe hij, zegt ten slotte Blanda, onbeschermd tegen de willekeur en 't geknoei van 't dorpsbestuur, van have en goed beroofd wordt door zijn onmiddellijke meerderen, hoe hij, door

gebrek aan geestelijk onderscheidingsvermogen, ten prooi valt aan sluw bedriegersvolk, dan lijkt het ons wel toe, dat het met zijn verwaarloozing en verongelijking toch wel wat al te erg de spuigaten uitloopt. En dan komt de vraag in ons opwellen: „Ter wille van wie zijn we dan toch eigenlijk koloniale mogendheid?"

Oost-Indische Berichten.

China en de Chineezen in Indië. Het *Btv. Nieuwsblad* van 16 Febr. jl. schrijft:

Naar aanleiding van ons bericht, dat eerstdaags te Soerabaja een chineesche consul-generaal zijn intrede zal doen, vraagt de *Loc.*: »Hoe zal ons gouvernement zich tegenover deze nieuwigheid gedragen? De Chineezen schijnen in China te kennen te hebben gegeven, dat zij »gaarne een eigen vertegenwoordiger« in hun midden wenschten. In ons indisch recht zijn echter eenige beperkende bepalingen ten aanzien van vreemde consulaten gesteld. De consulaten van vreemde natiën in Indië mogen »geen diplomatiek karakter dragen«; het *jus asyli* wordt niet aan hun woningen toegekend, zoodat zij geen der zoogenaamde exterritorialiteitsrechten genieten; de consuls mogen slechts »handelsagenten zijn« en zijn onderworpen aan de burgerlijke- en strafwetten des lands. De chineesche consul-generaal te Soerabaja zou hier dus aan hetzelfde strafrecht onderworpen zijn als de Chineezen hier, met al wat daarbij alzoo komt kijken en voor een ontwikkeld man zeer vernederend is. Buitendien zijn tot heden slechts in Indië vreemde consuls toegelaten, krachtens overeenkomst, door onze regeering met den betrokken vreemden staat gesloten. Met tal van staten is zulk een overeenkomst aangegaan, zoo o. a. in 1867 met Siam en in 1867 met Japan. Voor zooveel wij weten, bestaat zulk een overeenkomst echter met China nog niet, maar zou toch — wil onze regeering haar eigen gedragslijn blijven volgen — behooren vooraf te gaan aan de toelating van een chineeschen consul-generaal in Ned.-Indië. Buitendien is 't niet meer aan twijfel onderhevig, dat de Chineezen hier in Indië in zulk een consul generaal niet zoozeer een »handelsagent« zullen begroeten als wel juist een middelaar tusschen de Chineezen in Indië en de chineesche regeering in China. Om al deze redenen bevindt zich ons gouvernement, meent de *Loc.*, in een moeilijk parket tegenover den keizer van China. Dat China levendig belang is gaan stellen in de positie der Chineezen in Indië, dit is in den jongsten tijd ons allen bizonder duidelijk geworden, en dus kan de ernst van den wensch des keizers om hier chineesche consulalaten te vestigen, niet meer in twijfel worden getrokken.

»Wij hebben bij de bespreking der begrootingsdebatten er meermalen op gewezen, dat Nederland, ofschoon een kolossale mogendheid, er geen koloniaal politiek op nahoudt en heeft zich daarin in 't geheel niet geschoold. Men bespreekt en behandelt in Nederland slechts de interne, de bestuursaangelegenheden der kolonie; de verhouding tusschen de kolonie en de haar omringende buitenwereld blijft buiten debat. Zelfs zoo opmerkelijke verschijnselen, als de verandering, welke het bestuur van Britsch Noord-Borneo heeft ondergaan en de aanleg van spoorwegen aldaar, schonk de tweede kamer geene aandacht. En zoo staat dan ook onze Regeering onvoorbereid tegenover het streven van China om in de oostersche landen, en vooral in Ned.-Indië, chineesche consulaten te vestigen.

»Hoe gaarne wij het *Bat. Nieuwsblad* ook bijvallen als het de Chineezen de „nijverste, rustigste ingezetenen en tevens zwaarst belaste burgers" noemt, wij zouden 't niettemin stuitend vinden als aan de Chineezen een recht werd gegund, dat aan de Inlanders onthouden zou moeten blijven. Voor Inlanders en Chineezen moet de gelijkstelling met Europeanen gelijkelijk worden vergemakkelijkt.

»Waar wij intusschen japansche en siameesche consuls in Nederl. Indië toelaten op grond van met deze staten gesloten contracten, kan er geen billijke reden zijn om chineesche consuls te weren, mits eerst door China behoorlijk aan alle formaliteiten voldaan zij«.

De „Steinreiche" Chineezen. Had de medewerker van de *Java Bode*, Walewein, het in zijn *Zigzag* onlangs over de schrikbarende rijkdommen, die sommige Chineezen zich hebben weten te verwerven, en het z.i. is alsof ze bij den dag rijker worden, de *Locomotief* is het niet eens met deze redeneering.

»Wordt die welvarendheid van den Chinees in Indië niet wat al te zeer overdreven?« vraagt het blad. »Kijkt men zich niet te blind op de enkele millionnairs en vergeet men niet te gemakkelijk, dat door den gestadigen aanwas der chineesche bevolking, terwijl de regeering haar in hare bewegingen beperkt en belemmert, de concurrentie onder hen, de strijd om 't bestaan, minstens zoo zwaar moet zijn als onder de Europeanen, groot en klein?«

En het geeft eenige cijfers om zijn stelling te bewijzen:

»In het gewest Semarang wonen 8000 Europeanen en 32.000 Chineezen. Men mag dus veilig aannemen, dat er ook in de stad Semarang viermaal zooveel Chineezen als Europeanen wonen. De Europeanen betalen van hunne inkomsten een patentrecht, volgens een progessieven aanslag, die zeer laag begint (f 1 per jaar voor f 900 inkomen) en voor de hoogstaangeslagenen amper 3 pct. bedraagt. Inkomens van minder dan f 900 zijn vrij. De Chineezen betalen van hun inkomen eene bedrijfsbelasting, die voor àlle aangeslagenen 4 pct. bedraagt, en alleen inkomens van minder dan f 25 per jaar zijn vrij.

In 1906 nu werd door de Chineezen aan bedrijfsbelasting opgebracht f 45.000. Door de Europeanen echter werd aan patentrecht betaald f 173.000. De personeele belasting bracht bij de Chineezen op f 24.000, maar bij de Europeanen f 40.000.

Ofschoon dus de Chineezen 4 maal zoo sterk in aantal zijn, bedraagt de door hen betaalde bedrijfsbelasting slechts het vierde gedeelte van de opbrengst van het patentrecht der Europeanen; en dit, terwijl de Europeanen, die minder dan f 75 's maands verdienen, *niet* betalen, doch een chineesch inkomen pas onbelastbaar is, als het daalt tot f 2 's maands. En de personeele belasting, waaronder de »reuzen paarden« en fraaie rijtuigen vallen, bracht onder de Chineezen f 24000, maar onder de Europeanen f 40000 op.

Deze cijfers worden voor de Chineezen nog lager als men bedenkt, dat zij de »Vreemde Oosterlingen« in 't algemeen betreffen en dus de belastingen der Arabieren in de opgaven begrepen zijn.

Onder de Chineezen zijn tal van koelies, maar ook onder de 8000 Europeanen zijn tal van Staatsblad Europeanen en nog zeer vele employé's, die minder dan f 75 per maand verdienen.

Walewein zegt een importeur gesproken te hebben, die »erg lekker was met zijn chineesche afnemers«. De waarheid is, betoogt het blad, dat de heeren importeurs zich zeer vaak bijzonder »onlekker« gevoelen, wegens de onzekerheid of hunne chineesche afnemers niet onder de enorme concurrentie in de »tweede hand« bezwijken zullen en niet met een akkoord van 50 pct. zullen aankomen.

Wij voor ons gelooven, zoo besluit de *Locomotief*, dat er een enkele zeer rijke en verbazend veel arme Chineezen zijn, en dat de Chinees een zeer harden strijd om 't bestaan heeft te voeren. 't Is zijne energie, die hem op de been houdt, en zijne sobere levenswijze, die hem in staat stelt, toch nog langzaam-aan vooruit te komen.

Dat in 't algemeen gesproken de Chinees in Indië *de* rijkaard is, de eenige, wien 't van wege zijne traditioneele sluwheid goed gaat.... 't is aan gegronden twijfel onderhevig, getuige de cijfers.

Uit Centraal Celebes. De gewestelijke Secretaris van Celebes en Onderhoorigheden seinde 19 Febr. j.l. naar Batavia:

De Civiele Gezaghebber der Toradjalanden bericht: Poeangtikoe is uitgeweken naar Lali, Noord Westelijk van Kalassi, waar hij met den steun van het Toradjahoofd Oewa Saroerang zich ophield in het Talasi-Ambisocomplex, bestaande uit een tiental versterkingen op hooge steile toppen. Op 6 Februari werden die versterkingen gedeeltelijk genomen. Op 8 Februari werd, na omtrekking tegen de overige opgerukt, en werden deze door den vijand ontruimd. De vijand liet 20 dooden achter, waaronder een oom van Oewa Samoerang. Onzerzijds werden niet levensgevaarlijk gewond de amboineesche marechaussee, Somoai, alg. stbno. 69684, de Europeesche infanterist Herbig, Alg. stbno. 48694.

Poeangtikoe is uitgeweken naar het rotscomplex Allah, Westelijk van Talasi. De vervolging wordt voortgezet.

Bankatin. De productie van 1906 heeft, naar ons heden gemeld wordt, 190 134 picols bedragen, of iets meer dan de hoeveelheid, die bij de begrooting geraamd werd.

Maar de allervoorzichtigst geraamde verkoopprijs van f 85 schijnt nog meer dan bij de vorige begrooting ten achter te zullen blijven bij de werkelijkheid. In 1905 is de minister 15 pct. onder den marktprijs gebleven, ditmaal kon het wel eens 30 pct. zijn, want ofschoon de markt een beetje minder willig is geworden dan bij den aanvang van het jaar, is f 114 nog grif te maken en daar de voorraden kleiner zijn, dan in de beide laatst voorafgegane jaren, is het wel aantenemen, dat de prijzen zich zullen handhaven, zoo niet stijgen.

Een dikke vier millioen boven de raming zal Banka dus wel opleveren en daarmede wordt het record van 1902 en 1903, ondanks alle pessimistische jeremiades, geslagen.

Het *Nieuws v. d. Dag v. N. I.* van 19 Febr. jl. schrijft over **De Kina-markt:**

»De Heeren C. M. en C. Woodhouse, de bekende Londensche makelaars, publiceeren in hune Januari-circulaire over de Kinamarkt de volgende opmerkingen betreffende den stand van het artikel:

»Bij de laatste veiling te Amsterdam werd een unitprijs aangelegd van 6.78 cent, tegen 5.10 cent in December, een stijging van circa 33 pct. Bij de veiling te Londen op 22 Januari werd de unit met 1⅜ penny betaald, tegen ⅞ penny in December, eene prijsverhooging van meer dan 50 pct.!...

Dit resultaat mag worden beschouwd als een triomf van de combinatie der Javaplanters, en hun denkbeeld tot beperking van den bast-export.

Het vorige jaar waren zij overeengekomen hunne basten niet te verkoopen beneden een prijs van 6 cent per unit, en het resultaat is geweest, dat zij met groote onverkochte voorraden bleven zitten, en blij waren die tegen 4 ½ cent van de hand te kunnen zetten. De zaak was aan het verkeerde eind aangevat.

Thans hebben zij meer dan 6 cent kunnen bedingen, en wanneer zij gedurende dit jaar vasthouden aan hunne combinatie, en niet toestaan, dat de export in 1907 die van 1906 overtreft, dan kunnen zij, — en naar alle waarschijnlijkheid zullen zij ook — in dit jaar nog beter prijzen maken voor hun artikel, aangezien er thans geen groote bastvoorraden te Amsterdam bestaan, waaruit het tekort der Java-export kan worden aangevuld.«

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXIX.

's Avonds bij het diner kwamen zij weer bij elkander. Silffa had voor zijne vrouw en zichzelf in de reusachtige zaal, waar aan lange tafels gegeten werd, een klein, extra tafeltje besteld, en Maleen en Rainer uitgenoodigd mee te doen. Zoo dineerden zij met hun vieren, afgezonderd van Britten en andere reizigers.

Maleen en Rainer hadden reeds plaats genomen, toen de heer en mevrouw Silffa binnentraden.

Vóórdat Silffa nog ging zitten, zeide hij:

„Ik breng een treurige tijding mee. Luitenant Derendorff's expeditie is in een hollen weg overvallen en tot den laatsten man vermoord. Ook Derendorff is gevallen.

Rainer verbleekte. Zijn blauwe oogen werden van innerlijke ontroering nog blauwer. Hij zeide geen woord.

Maleen liet het hoofd zinken en zeide treurig en zacht:

„Arme Derendorff!"

Silffa zette de stoel voor zijn vrouw gereed en nam toen plaats tegenover Rainer, tusschen de beide dames.

Hij herhaalde woordelijk het officieele bericht.

„Kende u den heer Derendorff van nabij? vroeg Nelly.

„Hij was een vriend van ons, — een zeer goed mensch."

„Dien lof heb ik hem overal hooren geven," bevestigde Silffa.

Nelly zuchtte.

„Die kolonie toch! Ik vind, dat zij ons al te duur komt te staan! —"

Maleen keek met schitterende oogen op.

„Wat duur verworven is, waardeeren wij des te meer," sprak zij.

Silffa keek haar aan.

„Zoo spreekt nu een vrouw," dacht Nelly, „die daar ginds haar man heeft moeten begraven! — Als Max daar gestorven was, dan zou ik het land met alles wat er toe behoort, mijn leven lang verafschuwen! De lieve hemel weet, hoe ik dien Krome zou vervloeken."

„Het is wel erg," merkte Silffa aan, dat de kleine élite van beproefde kolonisten zoo aan het slinken is. Nieuwelingen, al hebben zij ook nog zooveel goeden wil en nog zooveel talenten, zijn toch, totdat zij zich geheel er in gewerkt hebben, maar zwakke plaatsvervangers."

Rainer had nog geen woord gezegd.

Hem martelde het bewustzijn, dat hij zich hier genoegelijk geamuseerd had, terwijl zijn boezemvriend daar ginds, in de sobere, woeste tropenwildernis den dood ingegaan was.

Thans wendde hij zich tot Silffa en Maleen.

„Ik zal mij terstond als vervanger van Derendorff melden", zeide hij.

„O, lieve Rainer, dat is mooi van je!" riep Maleen.

Zij vond het goed zoo, ofschoon hij zijn verlof en daarmee ook haar eigen uitstapje aanmerkelijk bekortte.

„Daar zit nog ras in," dacht Silffa.

Terwijl Rainer een opmerking van Nelly beantwoordde, wendde Silffa zich tot Maleen.

„Deze kolonie", zeide hij, „heeft alle gegevens, om een Duitsch Indië te worden. Dat wij ons Oengoedja met zijne oude beschaving hebben laten ontgaan, is wel jammer, maar wij kunnen het in Sahalla! nog wel weer goed maken.

Zij hoorde hem met groote, opmerkzame oogen aan."

„Goedmaken? Hoe dan?"

„Nu, door te zorgen dat wij een compensatie krijgen in den eerstvolgenden machtstrijd met Engeland. Juist over dit punt heb ik onlangs nog met Krome gesproken. Ik wilde, dat wij een half dozijn menschen hadden van zijn slag. Dan kon ons niets mislukken. Kent u Dr. Krome?"

„Ja, heel goed. Zou u denken dat hij gouverneur werd?" vroeg zij levendig.

Hij keek nadenkend op zijn artisjokken neer.

„Neen," zeide hij. „Ik geloof het eigenlijk niet. Zijn superieuren zijn niet goed over hem te spreken. Zij erkennen hem zonder uitzondering als een „kracht" van den allereersten rang. Maar — hij kan zich niet naar anderen schikken en dat maakt hem feitelijk voor den Pruisischen Regeeringsdienst onmogelijk."

„Als hij het wèl kon" — zich naar anderen schikken, meende Maleen — „dan zou hij niet kunnen zijn, wie hij is."

„Als hij het echter kon en wilde," stelde Silffa daartegenover, „dan zou hij, zichzelf bedwingend, allen bedwingen. En dàn zou hij werkelijk groot zijn. Eerst dàn."

Zij schudde het hoofd.

„Mij dunkt, dat iemand, die werkelijk groot is, dóórzet, ondanks alles en allen."

Silffa's ernstige blik gleed langs de lange rijen der tafelende Engelschen. Doch zijn gedachten waren

Deze medeelingen bevestigen weder wat wij reeds meermalen hebben gezegd: De kina-fabrikanten hebben getracht door niet te koopen dan tot lage prijzen de planters te dwingen, en zij hebben het in dien strijd afgelegd, na den geheelen zichtbaren en onzichtbaren bastvoorraad te hebben ingeteerd, zoodat zij thans koopen moeten.

Wanneer thans slechts de eenheid onder de planters bewaard blijft, wanneer zij thans, nu de voorspoedige dagen kunnen aanbreken, slechts niet de kip met de gouden eieren gaan slachten!

Vasthouden aan de oogstbeperking; volhouden en eendrachtig zijn. Alleen dit is noodig om de kina-cultuur schitterende dagen te gemoet laten gaan: zoo besluit het *Nieuws v. d. Dag*.

Een Gouden Feest De regent van Tjiandjoer Raden Adipati Aria Prawira di Redja, herdacht 17 Febr. j.l. den dag, waarop hij vóór vijftig jaren in 's lands dienst trad.

Acht jaar later, 24 Augustus 1864, werd hij tot zijn tegenwoordige waardigheid geroepen, en velen zal nog het feest heugen, dat hij twee jaar geleden gaf ter gelegenheid van zijn veertigjarig regents-jubileum.

In Raden Adipati Aria Prawira di Redja heeft het gouvernement een van zijn oudste en getrouwste dienaren. Hij is een der weinige regenten, die het ridderkruis van den Nederlandschen Leeuw draagt naast het officierskruis der Oranje Nassau-orde. Behalve deze koninklijke onderscheidingen verwierf hij alle eerbewijs, dat de indische regeering een regent kan schenken: den titel adipati en het recht om den gelen sonsong te voeren.

Voor Tjiandjoer en zijn bevolking was het een ware feestdag! (Bat. Nbld).

Inktwellustelingen. Men schrijft van Weltevreden aan de Locomotief:

Van af primo Januari van dit jaar heeft 't letterlijk staatsbladen geregend, tot heden zijn er reeds meer dan honderd uit de staatsbladen-fabriek te voorschijn gekomen.

Als men nagaat hoeveel gewurm en geschrijf het concipieeren van elk nummer vooráfgaat, waar zoo al op gelet, wat er gelezen en herlezen, welke besluiten behooren gewijzigd en vervallen verklaard, wàt in andere woorden gelezen behoort te worden, dan kan men zich een klein begrip vormen van het snuffelen, werken en ploeteren vóór het concept gereed is bij het departement, dat, al dan niet op last, de voorstellen doet, welke als gouvernementsbesluit in het Staatsblad opgenomen worden.

Is het concept dan eenmaal ter algemeene secretarie aangeland, wel dan begint dáár het lieve leven van voren af aan en honderd tegen één zijn de kansen, dat er iets bijgevoegd, verbeterd of weggelaten behoort te worden. Er is niet gelet op artikel 1 par. A. sub b van het Staatsblad no. 733 van 't jaar o, er is, o, gruwel! geen wijziging aangegeven van tarief 126 f en, de hemel weet wat voor andere futiliteiten, waarnaar de accurate behandeling van stukken bij het betrokken departement wordt afgemeten.

Eindelijk is 't reuzenwerk gereed, goed geredigeerd (sic!) en af, klaar om ter landsdrukkerij in druk vereeuwigd te worden, waar 't na ter afdeeling algemeene secretarie Weltevreden te zijn nagezien, belandt om te worden gezet, gecorrigeerd en afgedrukt, in proef afgeleverd aan de alg. secretarie, om nogmaals aan nauwkeurige correctie te worden onderworpen en, ten slotte, bij duizendtallen te worden uitgegeven.

Wat een kostbare tijd (geld dus), papier, inkt, werkkracht, besteed alleen aan een bundel staatsbladen van een héél jaar, welke bundel dit jaar, gegeven de in anderhalve maand verschenen één honderd en tien nummers, aan lijvigheid niets te wenschen belooft te zullen overlaten.

Naar evenredigheid en nog meer werk wordt besteed aan directeurs-besluiten, circulaires, verordeningen, keuren, ordonnanties en al het bureauwerk dat steeds crescendo wordt geproduceerd uit alle departements-bureaux.

Het aantal periodieken is in den laatsten tijd enorm uitgebreid, de modellen en staten vermenigvuldigen met den dag, kasboeken, registers, leggers, dag-, weeken maandrapporten zijn legio; kortom de staatsdienaren hebben zooveel schrijfwerk, dat het op de bureaux niet af kan en bij hen, die wat anders te doen hebben dan schrijfwerk alléén — en dat zijn de meesten — tot achterstand leidt, al offeren zij het grootste deel van hun noodwendig te genieten nachtrust er aan op.

De zijlijn Serang-Tjomas. Naar men aan de N. Soer. Crt. mededeelt zal waarschijnlijk spoedig aangelegd worden de zijlijn Serang-Tjomas van de Bantamspoorlijn.

Eigenlijk was men verleden jaar met dat werk reeds begonnen, dóch op zeker oogenblik kwam de last om voorloopig alles te staken en werd het daarvoor aangewezen personeel naar elders gedirigeerd.

Dat zijlijntje is p. m. 20 K.M. lang, voor den aanleg zal wel weer werkvolk van andere plaatsen moeten komen want de Bantammers schijnen niet zeer ingenomen te zijn met dergelijk werk, althans, aan den aanleg van de Bantamlijn werkten betrekkelijk slechts weinigen van de bevolking.

Nieuwe suikerfabriek. Naar de N. Vorstenlanden verneemt, is de Cultuur Maatschappij der Vorstenlanden in onderhandeling met Z. H. den Soesoehoenan voor den inhuur van Karanggede. Reeds moet de Maatschappij een bod hebben gedaan van twee ton als pacht, benevens hetzelfde bedrag als bekti.

De quaestie wekt de belangstelling van ieder, die meent op de hoogte te zijn van landbouw en landverhuur in de Vorstenlanden. In sociteiten en in spoorwagens maakt zij het onderwerp der gesprekken uit. Men raamt de uitgestrektheid (45000 bouws), bepaalt het aantal bouws sawah (minimum 12000), beschikt over hare bewaterbaarheid, beslist dat suiker zal geteeld worden, beveelt andere producten als bijcultuur aan, slaat den voor de suikercultuur geschikten grond om in drieën, stelt vast dat ook de bevolking ruim voldoende is, en alles in een gesmolten: vindt men twee ton te lage pacht.

De N. Vorstenl. wenscht niet mee te gaan met dit taxeeren op losse gegevens, maar dit is zeker, dat als de suikercultuur op Karanggede gedreven en er één centrale fabriek gebouwd wordt, deze zeker de grootste op Java zal zijn.

De plannen van den heer Gantvoort. Daarover schrijft de correspondent der Locomotief te Batavia dd. 15 dezer het volgende:

Gisteren is voor een korte poos naar Holland vertrokken de ook ten uwent welbekende heer Gantvoort, de ijverige propogandist voor het vreemdenverkeer op Java, vol van groote plannen om dit doel nog verder te bevorderen.

O. a. stelt hij zich voor een grooten geïllustreerden reisgids voor Java te laten vervaardigen, aan de beste ateliers in Europa, van een uitvoering en op eene groote schaal als tot dusver nog niet is verschenen.

Hij heeft daartoe eene collectie van de fraaiste landschappen medegenomen, zijne eigen locale kennis en zijne wetenschap van wat de reiziger noodig heeft, wat hem last veroorzaakt, hoe hij wil reizen, etc., zal den text behoorlijk aanvullen.

Maar bovendien zal den heer Gantvoort, wien zoo iets ten volle is toevertrouwd, de Cooksbureaux in Europa en dergelijke inrichtingen bereizen. Reis-gidsen zijn heel mooie dingen, maar zij moeten „erin" komen, anders helpen zij toch niet. En voor dit „erin" brengen nu zal de heer G. zorgen, door middel van Cook, Lissone etc.

Alle succes zij hem toegewenscht. Er komen hier reeds veel meer reizigers dan vroeger, en de bezoeken der inwoners van de rijke landen der wereld aan het arme Java kunnen aan dit laatste niet anders dan voordeel bezorgen.

Zwitserland bestaat grootendeels van den gouden regen, die jaarlijks daarover wordt uitgestort. Ook Japan trekt vele tientallen millioenen. Een kleine afleiding van dien goudstroom naar Java zou dit land uitnemend ten goede komen.

Van het Pers-bureau ontving het N. v. d. D. v. N. I. de volgende mededeeling:

Ontslagen: Wegens volbrachten diensttijd, eervol en met behoud van recht op pensioen uit Harer Majesteits militairen dienst, de Majoor der Cavalerie **A. B. J. W. Posno.**

Na den terugkeer van den Majoor Posno uit patria, nu onlangs, dacht ieder (behalve de vijanden van den veelbesproken hoofdofficier) dat de zaak uit was en hij weder in staat zou worden gesteld het land te dienen. Immers, anders ware het niet noodig geweest de passage voor hem heen en nu waarschijnlijk terug van het gezin van den majoor te betalen. In Nederland had hij reeds op zijn pensioen verdiend; stelde men dus op zijne verdere diensten geen prijs, dan had hij in Nederland behooren te worden gepensioneerd. Nu zijn er weer enkele duizenden guldens geheel nutteloos weggesmeten, naar wij reden hebben om aan te nemen op raad van vijanden van majoor Posno, ten einde dien heer daardoor nog zwaarder te grieven, en aan eene zeer verachtelijke en ignobele persoonlijke wraakzucht bot te vieren.

De schatten van den Radja van Boni. Onlangs werd in de Preangerbode medegedeeld, dat de waarde van het particulier eigendom van den verbannen radja van Boni, zijnde eenige kisten met preciosa, kleeding en servies ternauwernood ƒ 20000 zou bedragen.

Naar het Soer. Hbld. thans van betrouwbare zijde verneemt, werd de waarde dier goederen, toen zij van Watampone werden afgezonden, op ongeveer ƒ 50000 geschat. Zij schijnen dus onderweg naar Bandong sterk in waarde te zijn verminderd.

Directie Java'sche Bank. Aan het Bat. Nbld. werd gisteren uit Semarang geseind, dat als vrij zeker mag worden beschouwd de benoeming van den heer E. A. Zeilinga, directeur der Nederlandsch-Indische Escompto-maatschappij, tot directeur der Javasche Bank in de plaats van den heer J. F. H. de Vignon Vandevelde.

Bij informatie is ons gebleken dat het bericht juist is, en alleen in zooverre een weinig voorbarig is te noemen, waar hier nog slechts sprake is van het plaatsen van den heer Z. aan het hoofd van de voordracht die aan den gouverneur-generaal is aangeboden.

---

elders.

„Ik zou u wel een trek uit het leven van Thomas van Aquino willen vertellen", zoo sprak hij weer tot Maleen. „Mag ik? — Hij moest eens in zijn klooster te Parijs aan tafel voorlezen. Zijn overste verbeterde hem een woord, dat hij verkeerd had uitgesproken. Thomas van Aquino herstelde de fout terstond. Later zeiden anderen hem, dat hij het woord goed had uitgesproken, maar dat de overste zich vergist had. Daarop antwoordde Thomas: Het komt er weinig op aan, hoe een woord uitgesproken wordt, maar zeer veel, hoe een Dominicaner weet te gehoorzamen. Dat zeide Thomas van Aquino, en ik geloof, Barones, dat dit de gezindheid is, die de zaak, welke wij dienen, het best bevordert. Het komt er inderdaad weinig op aan, dat de eenling zijn wil doorzet, zelfs al is hij zulk een krachtige persoonlijkheid als Krome. Daarentegen zeer veel, dat de regeeringsambtenaar weet te gehoorzamen."

Maleen was het niet met hem eens.

„Als allen zoo dachten, als Thomas van Aquino en u," sprak zij, „dan zouden wij inderdaad wel een aaneengesloten macht vormen, maar wij zouden in onze rotsvaste positie verstijven, gelijk de Chineezen. Iemand als Krome, die zijn eigen weg gaat en zich aan geen bepalingen stoort, dwingt ons ook als volk nieuwe wegen in te slaan, dingen te wagen, die winst of verlies met zich brengen.

Waarheen het gaat, doet niet ter zake — maar in elk geval vooruit. En op deze wijze groeien wij. Er komen nieuwe leden, die zich bewegen moeten, en op het geheele organisme terugwerken. Is het niet zoo?"

Hij hoorde opmerkzaam toe en zijn rustige, verstandige oogen vroegen haar geheele vertrouwen, lokten haar meer en meer uit tot verder spreken.

Toen hij het stilzwijgen nog bewaarde, ging zij levendig voort:

„Indien Krome gedaan had, wat men van hem verlangde, dan was het beste deel van onze kolonie nu nog in handen van de Arabieren. Wij waren gedwongen, te strijden en te veroveren, doordat hij op het critieke oogenblik niet toegegeven had."

„Mijn rechtsgevoel brengt mij tot een andere conclusie," zeide hij nadenkend, „maar ik geef toe, dat een een heldenmoed in ligt, met wil en bewustzijn een staatsmisdadiger te worden, ter wille van een nationalistisch idee. Want deze weg voert vrij zeker tot eigen ondergang. En juist die menschen van grooten wil hebben zulk een sterke begeerte naar het leven."

Haar mooie oogen straalden. Zij zweeg, vergat te eten.

„Het is natuurlijk," ging hij na een kleine pauze voort, „dat u er zoó over denkt, en ik anders. Vrouwen voelen in den regel het meest voor het persoonlijke, voor het individueele, terwijl wij mannen ons veel sterker als deelen van een geheel voelen. Dat is zoo, en moet zoo zijn."

„Maar ik denk immers juist aan het geheel!" riep Maleen uit. „Aan de natie! Juist deze wint door het werken en willen van doelbewuste, krachtige persoonlijkheden."

„In uitzonderingsgevallen, ja. Gewoonlijk evenwel slechts indirect. Zeker een onmiddellijk gewin verwerft een volk door het streven zijner beste krachten, als deze zich naar elkander weten te schikken. Om één ding mag ieder dienaar van zijn vaderland den lieven hemel op zijn knieën bidden: om een vasten wil, en moed en doelbewustheid ter plaatse, vanwaar de bevelen komen. Als vandaar eenmaal het parool „Voorwaarts" gegeven wordt, dan zal u zien, Baronesse, hoe de lang teruggehouden kracht losbreekt! Met welke een aansluiting, welke een zekerheid, welke een opgewektheid het zoo lang verbeide bevel ten uitvoer wordt gebracht."

„Dat is echt Pruisisch," zeide Maleen nadenkend.

Nelly had niet zeer opmerkzaam geluisterd naar den jongen Graaf, die haar van zijn Nijltocht met Maleen vertelde, doch het een en ander uit het gesprek der beide andere opgevangen en hun gestes gadegeslagen. Toen Rainer zich nu aan zijn maal wijdde, legde zij haar kleine hand op den arm van haar man en zeide min of meer ironisch:

„Heb je de wereldgeschiedenis weer eens in orde gebracht?"

Maleen begon terstond over de laatste Parijzer modesnufjes te spreken, even levendig en met evenveel ijver zich in dit onderwerp verdiepend als in het vorige.

Silffa zag een oogenblik zijn kleine vrouw in de oogen.

En het temperamentvolle dametje schaamde zich over haar ijverzuchtige opwelling.

. . . .

De Silffa's waren verder gestoomd naar China. Weinige dagen na hun afreis begeleidde Maleen haar broeder, die op zijn telegrafisch aanbod telegrafisch opgekommandeerd was, naar Ismaila, de kleine stopplaats der stoombooten bij het breede gedeelte van het Suezkanaal, de Bittermeren.

De spoortrein bracht haar door het oude land Gosen, met zijn bronnen en oeroude schepraderen en zijn met moeizame kunst aan den woestijnbodem ontwrongen cultuur.

(*Wordt vervolgd.*)

West-Indië.

Suriname. Uit het overzicht van de opbrengst der middelen over het afgeloopen jaar blijkt dat, gelijk te verwachten viel uit de tevoren maandelijks verstrekte opgaven, de opbrengst wederom beneden de raming zal blijven, hoofdzakelijk tengevolge van de tegenvallers ten aanzien van twee der middelen — accijns op het binnenlandsche gedistilleerd en invoerrechten — welke beide middelen, met inbegrip van 2 opcenten op invoerrechten, tezamen ongeveer 110000 gulden beneden de raming bleven. Het geheele nadeelig verschil zal omstreeks een halven ton bedragen tengevolge van eenige meevallers, zooals ten aanzien van inkomstenbelasting, patentrecht, goudbelasting, passagegelden op de koloniale vaartuigen, spoorwegontvangsten, balata-rechten en zoo meer viel te constateeren, waartegenover echter eenige tegenvallers staan, waaronder het vergunnings- en concessierecht tot het ontginnen van delfstoffen en de opbrengst der posterij.

De opbrengst der posterij bleef met ruim 26000 gulden ongeveer 7000 gulden beneden de raming, waaraan het gesukkel met de engelsche mail zeker niet vreemd zal zijn, waarover men ook in Demerara alles behalve gesticht is, zoodat het bestuur aldaar reeds het bestuur te Paramaribo heeft gepolst over de mogelijkheid om Demerara op te nemen, tegen vergoeding, in een eventueel door de koloniale vaartuigen op Demerara of Barbados te openen vaart, terwijl de gouverneur van Demerara anderzijds onderhandelingen met den Koninklijken West-Indischen Maildienst heeft aangeknoopt om eventueel, tegen subsidie, de mail van Demerara geregeld om de veertien dagen mede te nemen naar Trinidad, terwijl de van Europa komende mail dan per schoener voor Demerara van Barbados zou worden afgehaald.

Dat zijn voor Demerara ook al geen gelukkige toestanden om uit den dienst der posterijen veel te halen, waar men evenals in Suriname het vooral van het buitenlandsch verkeer moet hebben. Wellicht geeft het voorstel ten aanzien van de koloniale vaartuigen een middel aan de hand om ook den surinaamschen postdienst wat meer te laten verdienen.

Wat de, in hoofdzaak noodlijdende middelen van Suriname betreft, accijns en invoerrechten, zal waarschijnlijk dit jaar reeds aanmerkelijke verbetering te bespeuren vallen, door de duizenden, die voor de bacove-cultuur in de kolonie worden verwacht.

Onder de middelen, die behalve de bacove-cultuur moeten dienen om der kolonie nieuw leven in te blazen, behoort ook het onderwerp, waarvoor de Commissie werd ingesteld, belast met een onderzoek naar de mogelijkheid om kleine industrieën te bevorderen.

De Nieuwe Sur. Cour. meent dat deze commissie eene dankbare taak heeft. Want het terrein, dat zij te ontginnen heeft gekregen, is een dat wel wat belooft. Vele kleine industrieën, zoo ter verwerking van locale producten als anderszins, zouden in deze kolonie met voordeel uitgeoefend kunnen worden, meent de Nwe. Sur. Crt.

„Men kan cacao verwerken tot chocolade; suikergoed fabriceeren, waartoe eigen suiker tot grondstof dienen kan; zeep bereiden; beschuit bakken; kokosboter fabriceeren; azijn bereiden; leder looien; kalk branden; oliën slaan; sigaren maken; steenen bakken; vermicelli bereiden; kaarsen fabriceeren, enz.

Er zijn echter verschillende elementen die zoo hoogst verstorend werken zelfs op het in het leven roepen van zulk een onderneming en er zijn zoo veel moeilijkheden te overwinnen, dat niemand den moed gevoelt zulk een taak te ondernemen.

In de eerste plaats verkeert arbeid in de kolonie nog in een te primairen staat van technische ontwikkeling, dan dat hij zich met kapitaal kan assimileeren anders dan om ruwe grondstoffen voort te brengen, zoodat, voor een secundair voortbrengingsmiddel, men technici uit het buitenland moet recruteeren, waarmede veel kosten gepaard gaan, zonder dat men daarbij de zekerheid erlangt goede technici te krijgen.

En staat er iemand op, vol energie, met kracht van initiatief en legt hij zich er op toe door eigen onderzoek en zelfstudie zich te bekwamen tot de techniek der zaak die hij ondernemen wil — waartoe hij uit den aard der zaak tijd en veel kosten moet besteden — net zoo lang tot hij slaagt dan gebeurt het dat, als hij reeds geslaagd is, anderen de kennis afstelen, ook een gelijke zaak gaan drijven en hem zulk een concurrentie aandoen, dat hij niet beloond wordt voor al den tijd en de kosten die hij besteed heeft om de zaak te doen worden."

De gouverneur van Suriname heeft den Koloniale Staten ter goedkeuring aangeboden een ontwerp-verordening betreffende vergunning tot het instellen van een onderzoek naar de geschiktheid van terreinen voor de cultuur van vezelproduceerende en andere gewassen.

Aan de Memorie van Toelichting is het volgende ontleend:

De vergunning, gegeven bij gouvernementsresolutie dd. 16 April 1904 aan A. Bray en Ch. de Groof, werd met machtiging verstrekt bij gouvernementsresolutie dd. 18 April 1904, overgedragen aan G. B. Withers.

Op het afgestane terrein werd op groote schaal een proef-cultuur van vezelproduceerende gewassen aangelegd, nadat uit bladeren van in den cultuurtuin gekweekte sisalplanten een vezel van uitstekende kwaliteit was verkregen, en gebleken was dat de machine voor de ontvezeling aangevoerd en op Gelderland opgesteld, zeer goed voldeed.

Voor de proefaanplantingen is een oppervlakte van 200 H.A. ontboscht, daarvan zullen 60 H.A., thans geheel beplant met sisal, worden aangehouden, als zijnde gebleken, zeer geschikt te zijn voor die cultuur, terwijl de aanplant met kracht zal worden voortgezet, zoodra de voor de exploitatie benoodigde terreinen in eigendom zullen zijn verkregen, waarvoor een aanvraag is ingekomen.

De heer Withers wenschte voor andere lastgevers in Engeland in een ander deel der kolonie door proeven te onderzoeken of de grond geschikt is voor de sisal- en rubbercultuur. Zijn keuze is gevallen op terreinen langs den spoorweg, die eenigszins geaccidenteerd zijn. Het laat zich verwachten, dat de lagere gedeelten zich goed zullen leenen voor Heveacultuur omdat op die terreinen enkele in het wild groeiende exemplaren van de Hevea zijn aangetroffen (vermoedelijk Hevea Guanensis).

Door den heer Withers is het verzoek gedaan om voor bedoeld onderzoek gedurende vijf jaren de beschikking te verkrijgen over de gewenschte terreinen. Naar het oordeel van den gouverneur vordert het belang der kolonie een gunstige beschikking op dit verzoek. Waar evenwel een dergelijke beschikking, zij het ook voor betrekkelijk korten tijd, min of meer uitsluitend recht aan één persoon geeft over een belangrijke terreinuitgestrektheid, en bovendien, naar de bedoeling van den aanvrager, aan de vergunning een zekere voorkeur voor het verwerven van eigendoms- en bezitsrechten op een deel van die uitgestrektheid zal zijn verbonden, meent de gouverneur, in navolging ook van hetgeen bij vroegere soortgelijke aanvragen geschiedde, een gunstige beschikking niet te moeten nemen, voordat de Koloniale Staten de gelegenheid hebben gehad om te doen blijken van hun gevoelen omtrent de beschikking en omtrent de voorwaarde, waaronder die zou kunnen worden verleend.

Daartoe strekt de aangeboden ontwerp-verordening, die zooveel mogelijk gelijkluidend is met de verordening van 19 Februari 1904.

Van Vreemde Koloniën.

Het oude liedje. Er is, gelooven wij, wel geen enkele zoogenaamde colonie d'exploitation aan te wijzen, waar niet te eeniger tijd de legende opdook van de luiheid der inboorlingen. De Javaan is heel lang lui geweest, niettegenstaande zijn voor die streken voorbeeldige sawah-bewerking; de neger is nu nog lui, volgens zijne tot verschillende nationaliteiten behoorende europeesche heerschers; en de geringe welvaart op de Philippijnen kan natuurlijk ook niet anders verklaard worden dan uit den geringen ijver en de weinige energie bij de inboorlingen.

In de Indische Mercuur troffen we dan ook in een aanhaling uit de Far Eastern Review van Manilla, eene opmerking aan, waaruit blijken zou dat de Philippijner er zelfs niet toe komt de hem bereidwillig toegestoken hand te aanvaarden, om zijn lot te verbeteren. Hij werkt toch liever op andermans grond, waar hij het grootste deel van den oogst aan den eigenaar moet afstaan, dan op eigen grond dien hij om niet van het bestuur kan bekomen, zegt de Review.

Dit blad blijkt al zeer slecht op de hoogte te zijn van de toestanden in het eigen land, daar het anders wel zou weten waaruit die schijnbare voorliefde valt te verklaren.

Ten eerste heeft het amerikaansch bestuur zoo goed als niets aan het wegennet in de kolonie gedaan, zoodat dit in de roezemoes van opstand, oorlog, opstand, op het oogenblik in den meest erbarmelijken toestand verkeert, behalve daar waar een Benguetweg schatten verslond om der manillasche bureaucratie in Baguio een gemakkelijk bereikbaar zomerverblijf te verschaffen. De nood drong zoo, dat het bestuur een Road-Law ontwierp en aannam, waarbij, daar ongeveer de helft der koloniale ontvangsten alleen dient om meer dan 3000 amerikaansche ambtenaren te bezoldigen en de andere helft grootendeels wordt besteed aan politie, gevangenissen, scholen waar de Philippijnsche jeugd moet worden veramerikaniseerd, en last not least de verfraaiing van Manilla, zoodat er voor weg-aanleg, verbetering en onderhoud niets meer overschiet, de algemeene heerendienstplicht, voor het werken aan de wegen, aan de inlandsche bevolking werd opgelegd. De maatregel bleek echter zoo impopulair, dat zij niet werd doorgevoerd. Ook dit is den Philippijners als een bewijs voor hunne luiheid voor de voeten geworpen. Alsof de lieden niet reeds genoeg te doen hadden om in de tegenwoordige omstandigheden rond te komen, terwijl hunne leiders er tegen opkomen, dat het geld der kolonie wordt vermorst aan veelal onnutte doeleinden of luxe-zaken, maar de Philippijner, wiens bestaan door de exorbitant hooge rechten toch reeds zoozeer bemoeilijkt wordt, nu nog zijn arbeid om niet zou moeten geven, voor eene taak, die in de eerste plaats door het bestuur behoorde te worden aanvaard. Maar met dat al blijven de wegen zooals ze zijn, namelijk ellendig. En waar zou nu de landbouwer in nieuw te ontginnen streken met zijn product moeten blijven?

Ten tweede verliest de F. E. R. uit het oog, dat overal ter wereld voor den landbouw het crediet een groote rol speelt. En wordt de Javaan door chineeschen, arabischen, inlandschen of helaas ook europeeschen geldschieter gevild, de Hindoe door zijn boenya-landgenoot of zijn zemindar geplukt, op Luzon vooral moet de schaamteloosheid van het geldschietersbedrijf alle perken te buiten gaan. Loont het de moeite eigen meester te spelen, wanneer men toch weet, dat de vruchten van zijn arbeid bijna geheel in de zakken der geldschieters moeten terecht komen?

Deze logische vragen liggen voor de hand, maar daar hare beantwoording een gebrek aan Staatszorg in zich sluit, ontgaat men die liever en neemt zijn toevlucht tot de luiheids-legende.

Hoezeer deze legende ook op de Philippijnen allen grond mist, en het praatje van de F. E. R. over de voorliefde der Philippijners werkelijk maar een praatje blijkt, kan men thans op Luzon ontwaren.

Er zal thans iets gedaan worden op het gebied der communicatie, en de mogelijkheid op de instelling eener met ruim kapitaal toegeruste Staats-landbouwcredietbank is groot. Is het niet teekenend, dat thans op verschillende punten, waarheen de aan te leggen spoorwegen zullen voeren, heele nieuwe nederzettingen verrijzen van inboorlingen en het Bureau of Lands met concessie-aanvragen van de zijde dier energie-looze, luie inlanders wordt overstelpt?

De maraudeurs van Fransch Guyana. Wij hebben indertijd de rede weergegeven, waarmee gouverneur Picanon den 23en Juli van het vorige jaar de buitengewone zitting van den Conseil Général te Cayenne heeft geopend. Onze lezers zullen zich dus herinneren, hoe de heer Picanon een werkprogram ontwikkelde, waarin ook een veldtochtsplan tegen de maraudeurs was opgenomen. Aan het wanbedrijf dezer plaag voor de fransche kolonie moest een einde komen.

„Het bestuur is besloten alles te doen, wat in zijn vermogen is, om dezen schandelijken roof op energieke wijze te onderdrukken," zei de heer Picanon, en wij hebben werkelijk geloofd, dat het hem ernst was en de strijd tegen de maraudeurs zou worden aanvaard.

Wellicht was het den heer Picanon ook ernst met zijne woorden. Hij heeft ten minste een extra-stelletje gendarmes aangevraagd en dezen zijn ook naar Cayene gezonden. Maar Fransch Guyana is niet het eenige land, waar de goede voornemens van boven af wel eens schipbreuk lijden op de klip van tegenwerking. De maraudeurs hebben zich in Fransch Guyana tot eene macht ontwikkeld, waarmee rekening moet worden gehouden.

Aan een artikel van P. d'Horel in de Dépêche Coloniale van 20 Maart ontleenen we, om een ideetje van die macht te geven, het volgende:

De welvaart van een uitgebreide landstreek, een bloeiende cultuur, de levensbelangen van een driehonderd millioenen volk, dat alles telt niets ter wille van wat hoogstwaarschijnlijk niets anders zal blijken te zijn dan een waan.

„Het bestuur, onmachtig om den eerbied voor den eigendom te verzekeren, is er toe gekomen om de oogen te sluiten voor den roof, waarvan de placers het schouwtooneel zijn. De maraudeurs genieten bijna volmaakte straffeloosheid en eene groote mate van verdraagzaamheid, die hen moet aanmoedigen. Zij voeren dan ook een hoogen toon tegen de dienaren der overheid, die het voorzichtig achten om rekening met hen te houden. Heeft men het bestuur niet op aanklachte van twee leden van den Conseil Général een onderzoek zien gelasten tegen twee gendarmes die op heeterdaad betrapte maraudeurs van het terrein verwijderden, waar zij roof pleegden, en datzelfde bestuur, diezelfde leden van den Conseil Général, aanklagers dus, in de Commissie van onderzoek zien benoemen? De brutaliteit dier avonturiers kent dan ook geen grenzen. Op de sommatiën der in hunne rechten verkorte wettige eigenaars, antwoorden zij met een variatie op de woorden van Tartuffe: „Het land behoort aan ons, het is aan u om er uit te gaan."

En de heer Chaumier, president van eene der oudste maatschappijen in de kolonie, doet er in het nummer van den 22en dezer van hetzelfde blad nog het een en ander bij, waaruit wij o. a. ontwaren, dat, wat naar wij gelooven zich in een enkel geval ook in Suriname heeft voorgedaan, er concessionarissen in Fransch Guyana zijn, die zich niet ontzagen, toen het vrije goudvervoer nog niet in de kolonie bestond, om het door maraudeurs geroofde goud, met den naam van hun placer te dekken. En van het vrije goudvervoer, waardoor alle controle op herkomst en productie van het edel metaal is komen te vervallen, verwacht deze schrijver waarschijnlijk niet ten onrechte een nog grooteren bloei van het maraudeursbedrijf.

Het schijnt daar een mooie janboel te zijn bij onze fransche buren in Guyana, tengevolge van de aanmoediging aldaar der zoogenaamde kleine industrie die er zich tot een roofindustrie ontwikkelde. En het mooiste is nog dat de feitelijke ondernemers nog extra betalen voor het genis aan bescherming. Zoo deelt de heer Chaumier mede dat het placer Enfin zich verbonden had jaarlijks 12000 franken te betalen voor het onderhoud van een gendarmeriepost op de onderneming, waar de gendarmes blijkbaar evenwel niet

eens de taak mogen vervullen, waarvoor ze zijn gesteld. Wij herhalen wederom, met het oog op den toestand in Fransch-Guyana, onzen raad om het onderwerp der grens-politiek ernstig in beraad te nemen en tot een besluit te komen.'

De begrooting van Engelsch-Indië. Aan de telegrafische mededeelingen aan de Engelsche bladen betreffende de begrooting van Engelsch-Indië voor het dienstjaar 1907—1908 ontleenen wij dat de ontvangsten op 75.012.800 ponden sterling (ruim 900 millioen gulden) en de uitgaven op 74.238.100 ponden sterling (circa 891 millioen gulden) zijn geraamd zoodat op een overschot van ruim 9 millioen gulden wordt gerekend. Wanneer we bij het vorenstaand bedrag van uitgaven nog het totaal van 10.539.400 ponden sterling (ruim 126 millioen gulden) aan buitengewone uitgaven voegen, die uit buitengewone inkomsten — vorige overschotten, leeningen enz. — worden gedekt, ziet men dat in het geheel ongeveer 1017 millioen guldens of circa f 3.40 per hoofd der bevolking aan het onderhoud van den staat en de ontwikkeling van het land zullen worden ten koste gelegd, minder dus dan aan Nederlandsch-Indië de huishouding enzoovoort per hoofd der bevolking komt te staan, waar de uitgaven in laatstgenoemde kolonie omstreeks 4 gulden per hoofd der bevolking bedragen.

De ontvangsten in Engelsch-Indië worden voor het komende jaar ongeveer 7 millioen gulden lager geraamd dan voor het loopende jaar. Wel verwacht men het ruimer vloeien van verschillende middelen als landrente, spoorwegontvangsten, en accijns en invoerrechten, maar de invoering van een uniformen zoutaccijns van 1 roepie per maund over heel Indië, waar tevoren behalve in Birmah 1½ roepie werd geheven, en de mindere opbrengsten uit het opium, benevens de verminderde raming voor enkele andere middelen, maken dat de verhogingen met genoemd bedrag van 7 millioen beneden de 23 millioen blijven, die om vorenstaande redenen aan den fiscus zullen komen te ontvallen.

De mindere opbrengst van het opium is een gevolg van de humanitaire strekking in het engelsch Parlement om de chineesche regeering in haar voorgegewend streven om het opiumgebruik in China tegen te gaan, te steunen, een strekking, die voor de betrokkenen het voordeel heeft goedkoop te zijn daar Engelsch-Indië het gelag moet betalen. Een groot deel van het in China verbruikte opium komt toch uit Engelsch-Indië, waar met name in Malwa een uitgebreide papaver-cultuur bestaat, de uitvoer van het heulsap een totaal aanwijst van 72 millioen gulden en de fiscus dientengevolge jaarlijks een bedrag van 44 millioen gulden int.

Voorshands is volgens den directeur van financiën in Engelsch-Indië, den heer Baker, geen vrees zich bezorgd te maken, wijl, indien alles goed gaat, het ergste wat moet worden gevreesd, zou zijn, dat men zich in den eersten tijd zou moeten beperken ten aanzien van de middelen voor de ontwikkeling van het land en wat betreft de vermindering van druk der belastingen.

Het is dunkt ons nog al welletjes.

Wat bekommert zich Mr. So and So om wat daar ook voor menschen en vele menschen in Indië op het spel staat, wanneer hij te Londen in een gloedvolle rede voor luitjes als hij deze zege van het humanitairisme herdenkt, om straks wellicht ter wille van z'n vrind John Holt tegen den Congo-Staat uit te varen, die zich vermeet den vrijen handel te beperken, d. i., hoewel hij zich wel wachten zal dit punt te releveeren, o. a. den alcohol-invoer zelfs uit Engeland en met engelsche schepen te verbieden binnen het territoir van den staat.

Een ondeugd te helpen bestrijden, waaruit een kolonie voordeel trekt, maar een andere ondeugd te helpen in de hand werken, waarvan het moederland de vruchten plukt, dat heet men aan de andere zijde van het Kanaal humanitair.

En de Straits Budget heeft het wel bij het rechte eind, naar wij gelooven. Wanneer straks het chineesche anti-opium-edict den tijd heeft gehad om koel te worden, als zoovele keizerlijke edicten in het vergeetboekje zal zijn geraakt, de Chineesch genoegelijk zijn inheemsch praeparaat in rook zal doen opgaan daar intusschen de opium-uitvoer uit Engelsch-Indië zal hebben opgehouden, maar tengevolge van de daaruit voortvloeiende beperking in Engelsch-Indië dáár niet alles goed gaat, de nooden zich er ophoopen en steeds dringender om voorziening eischen, dan zullen dezelfde humanitairen van zooeven in de voorste rij staan van hen, die ach en wee roepen over toestanden, die zij zelven ter wille — hoogstwaarschijnlijk van een waan — in het leven hielpen roepen.

Rusland in Centraal-Azië.

(*Vervolg van bl. 7 No. 12 van 21 Maart*).

Nog willen wij ten slotte, waar Centraal-Azië voor zoovelen nog een terra incognita is, aan de mededeelingen van Fraser uit algemeen geographisch oogpunt het een en ander ontleenen.

Het hoogste gezag in Centraal-Azië berust bij den gouverneur-generaal, wiens zetel te Tasjkend, tevens hoofdstad der provincie Syr Daria is gevestigd. Vijf provinciën, Semirechia, Syr Daria, Ferghuna, Samarkand en Transcaspia staan onder militaire gouverneurs en districtsbestuurders, aan wie de uitvoerende en politiemacht is toevertrouwd. De inlandsche staten Bokhara en Khiwa zijn nominaal onafhankelijk en houden er eigen legers op na. Russische residenten aan de hoven van den emir en dekhan houden het oog op den gang van zaken en waken voor de behartiging der russische belangen.

Van de vorengenoemde provinsiën is Ferghana, hoewel tot de kleinere behoorend, de rijkste. Zij beslaat ongeveer het gebied van het vroegere khanaat Khokand, heeft een der beste klimaten van Turkestan, geen ruwe winters en geen ondragelijke zomerhitte, is rijkelijk bevloeid en de regenval bevordert er de oplossing van het landbouwvraagstuk, welke hier vooral in de uitbreiding der katoencultuur wordt gezocht, die er met 1 millioen acres twee vijfden van het bebouwde oppervlak in de provincie inneemt.

Ook Samarkand en Semirechia (het land der zeven stroomen) met een gezamenlijk oppervlak van 177000 vierkante engelsche mijlen munten door hun klimaat uit, laatstgenoemde der beide provinciën uit politiek oogpunt nog groote belangrijkheid ontleent aan het feit dat zij bij uitstek geschikt blijkt, voor de vestiging van europeesche kolonisten, waarvan er reeds 100000 in het land zijn, waaronder ruim 30000 Kozakken en ruim 60000 boeren uit Europeesch Rusland, allen afgeëxerceerden, die daar op de grenzen van Chineesch Turkestan eene soort wacht vormen. In Samarkand legt men zich vooral op de wijncultuur met succes toe, zoodat ten vorigen jare niet minder dan 300000 gallons wijn werden geproduceerd, terwijl Semirichia zich inzonderheid voor de veeteelt, blijkt te eigenen.

De provincie Syr Daria, naast Ferghana door Fraser het rijkste gewest van Turkestan genoemd, gaat gelijk wij reeds vroeger meldden door de opening van de Orenburg-Tasjkendlijn een goede toekomst tegemoet, terwijl de omstandigheid dat de provinciale hoofdstad tevens zetel is van den gouverneur-generaal aan het gewest voor Rusland politieke belangrijkheid verleent. Een nadeel voor deze provincie is het minder aanlokkelijk klimaat — ondragelijke hitte in den zomer en winters gedurende welke de Syr Daria, waaraan het gewest zijn naam dankt, dicht ligt. Van landbouw is hier door den geringen regenval nu nog slechts sprake in de nabijheid der machtige rivier, die op de bergen van Ferghana ontspringend evenwel in tallooze bochten nog omstreeks 1600 kilometers heeft af te leggen alvorens de Aral-zee te bereiken, zoodat toch reeds ruim 1.5 millioen acres in cultuur zijn gebracht.

Transcaspia is de, uit klimatologisch oogpunt en wat de gesteldheid van den bodem betreft slechts bedeelde provincie van Turkestan. Op een oppervlakte van ruim 500000 kilometers, meerendeels groote zandwoestijnen, waardoor ten koste van groote inspanning de transcaspische spoorweg is getrokken, leven dan ook slechts ongeveer 400000 lieden, meest Turkestannen. Belangrijk is dit gewest voor Rusland alleen om den spoorweg, die van de Caspische Zee naar het hart van Centraal-Azië voert en om het feit, dat het aan Perzië grenst, waar Rusland zoolang een oog op had, met het oog op een mogelijken uitweg naar den Indischen Oceaan.

Van de beide inlandsche staten Khiwa en Bokhara meldt Fraser weinig bijzonders behalve eenige geschiedkundige aanteekeningen. Rusland laat den khan en emir in hunne staten op de ouderwetsche manier tegenover de inboorlingen schalten und walten, tot tijd en wijle het wellicht den tijd gekomen acht ook die landen in te palmen, waar evenwel wat Bokhara betreft, trots het inlandsch bestuur, het handelscijfer jaarlijks toch nog ongeveer 50 millioen gulden aanwijst op een bevolking van 2½ millioen zielen.

Fraser verwacht voor Turkestan uit economisch oogpunt niet veel meer van de toekomst, maar baseert zich daarbij op den huidigen toestand — een bebouwd oppervlak van slechts 30.000 vierkante kilometers of slechts 1½ percent van de totale uitgestrektheid van nagenoeg 2 millioen vierkante kilometers — en komt daarbij met zichzelven in tegenspraak, waar hij aan gewesten met een oppervlak van meer dan 500.000 vierkante kilometers de meest gunstige voorwaarde toekende voor de uitoefening van den landbouw. Reeds nu worden verder omstreeks 100.000 vierkante kilometer ingenomen door de weiden voor den vrij uitgebreiden veestapel, die 10 millioen schapen en geiten, 2 millioen kameelen, paarden en ezels, en 1 millioen anderen telt en het schijnt niet onwaarschijnlijk, dat ook deze tak van industrie voor uitbreiding vatbaar is

Voor alles geldt hier echter voor de streken, die voor ontwikkeling in aanmerking komen, waartoe de oorspronkelijk om politieke doeleinden aangelegde spoorwegen het hunne bijdragen, eene oplossing te zoeken van het bevolkingsvraagstuk. Indien men het nagenoeg onbewoonbare Transcaspia niet mede rekent, telt men in dit uitgestrekte gebied slechts ongeveer 5 hoofden op den vierkanten kilometer tegen omstreeks 60 in het engelsch koloniale rijk aan de andere zijde van het Himalaya gebergte.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Weekblad voor Indië. 1907. No. 44.

Het onderwijs der Chineezen op Java, door Tio Bring Tik. — Jaques Dalcroze en zijn werken, door Psyche. — Van 't oude Soerabaja (slot), door Gabriël. — De Pakan Malam te Fort de Kock. 9—17 Juni 1906 (slot), door L. C. Westenenk (met afb.). — Albert Vogel. — De heer Prick van Wely . . . én literatuur, door J. E. Jasper. — Indrukken van den dag, door Corax. — Indische boordoeners. Een »pseudo« fuselier.

De Indische Mercuur. 24 Maart 1907.

Scheikundige bestanddeelen van het theeblad III, door Dr. A. W. Nanninga. — Malangsche landbouwvereeniging. — Taxatie-oogst 1907 der particuliere koffielanden in West-Java. — Importhandel van de Kaapkolonie, Oranje Rivierkolonie, Natal en Transvaal. — Suikerproductie Oogst 1906 en aanplant en taxatie oogst 1907. — Cacao en bacovencultuur in Suriname. — Verslagen van Maatschappijen.

De Ingenieur. 23 Maart 1907.

De rapporten betreffende Straat Soerabaja. III. De dammen aanleg in het Westgat (met afbeeldingen), door D. F. Tollenaar.

Teysmannia 1907. Afl. 2.

Zoölogische wandelingen te Tjibodas. II. Boschvogels, door J. C. Koningsberger. — Hevea brasiliensis of Paracaoutchouc, door Pit. — De cultuur en de bereiding van gambir in den Riouw-Archipel (vervolg), door A. W. K. de Jong. — Ziekten in hevea brasiliensis. — Vezelstof. fen ter vervanging van jute. — Vervolg Nota over het klappervraagstuk, door K. Heyne.

Berichten uit Ned. Oost-Indië van den Sint-Claverbond. 1907. No. 1.

Brieven uit Bali, van Pastoor H. Fisscher (met platen). — Sumatra's Westkust. Reis van Padang naar Bangkinang, door pastoor J. van Beekhoven (met platen). — Flores. Missiepost Tengah en omstreken, door A. van Leeuwenberg (met plaat). — Eene doopreis naar Zuid-Timor, door pastoor J. Erftemeijer.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende..........

....

wonende te.......... *wenscht*

donateur-trice / lid *te worden der Vereeniging* ***Oost en West*** *tegen een jaarlijksche contributie van f*..........

den..........190.........

Straat of gracht..........

Handteekening..........

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Theresiastraat 8. Den Haag.

J. J. REESER
Meubeleering,
Behangerij, Stoffeerderij.
Piet Heinstraat 116. Elandstraat 76 en 85
Telephoon 1740.

NEGENTIG GULDEN.
NEGENTIG GULDEN
NEGENTIG GULDEN
NEGENTIG GULDEN
ZICHTBAAR SCHRIFT.
Universal Toetsenbord:
Verwisselbaar Type
Singel 383, — Amsterdam.

Huishoudkarntjes
worden met veel succes ook in de Koloniën gebruikt, zijn zeer geschikt voor het maken van versche karnemelk, slagroom en het klutsen van eieren. Aanbevelend,
Riviervischmarkt 9, den Haag.
Landbouwkantoor, M. J. SPRUYT.

J. F. HANSEN, Mr. Smid.
MAGAZIJN van
Baden, Geysers, Haarden. Kachels en Fornuizen.
GASORNAMENTEN,
Huishoudelijke Artikelen.
KEPPLERSTRAAT hoek Regentesselaan,
'S-GRAVENHAGE.

H. v. DOOREN & Cie.
MODES.
DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

Allen, die zich afgemat en lusteloos gevoelen,
zenuwachtig en zonder energie zijn, geeft Sanatogen nieuwe levenslust en levenskracht. Door meer dan 4000 Professoren en Geneeskundigen schitterend beoordeeld. Verkrijgbaar bij H. H. Apothekers en Drogisten. Brochure kosteloos van het Hoofdagentschap der Sanatogen-Werke, Amsterdam,
— Heerengracht 278. —

NIEUW
Malthusianisme.
Damesdeskundige.
MEVROUW ADRIAAN
Regentesselaan 362,
einde halte lijn 5.
Consult dagelijks, Zondags op verzoek.

ELITE SHOES
Maat- en Reparatie-Ateliers
Vos in Tuinstraat 4
tegenover „Hotel des Indes"

H. HESSELS & ZOON
Importeurs van
Amerikaansch Schoeisel
Schoeisel voor Indië
Piet Heinstraat 117

Mevr. HOGERHEIJDE,
VERLOSKUNDIGE,
Commelinstraat 2, AMSTERDAM
is dagelijks te cons. van 1—3, 6—10.

W. PAULUSSEN.
Drogist, SPUI 156 a
recht over de St. Jacobstraat.
GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres
voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

Mej. ERNESTINE DE MUNNICK,
te PARIJS,
stelt zich beschikbaar voor **alle** informatiën betreffende
Pensions, Kleeding, Bezichtiging der Stad,
enz. enz.
Zich te vervoegen Maison de Café
„BOUDAH"
Rue St. Honoré 390.

Th. FRANKEN,
Confiseur, Patisier, Glacier,
Sumatrastraat 1g. bij het Kanaal,
's-GRAVENHAGE.
Telefoon No. 1460.

De Goedkoope Winkel van
H. DE LA COURT.
Chemische producten,
Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS.
Hemsterhuisstraat 283.

Brückel Mutzenbach,
Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
'S-GRAVENHAGE.
Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

TRANSVALIA.
Prins Hendrikstraat 74.
Extra voorraad Dienstbodenboezelaars,
Wollen Ondergoederen
ook in
ECHT JAEGER.

Ch. F. RIJKEN & Co.
Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIEUWSTRAAT No. 26.

Nieuw-Malthusianisme.
Mevrouw VAN DAM
dagelijks te spreken van **10--4** en van **7--9** uur. (Zondag op verzoek).
-:- Tollensstraat 106 -:-
Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.
Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos.

Maison Spéciale de Trousseaux et Layettes.
NOORDEINDE 6 *vis à vis Plaats.* **BERNARD DRABBE.** **DEN HAAG.** *Telephoonn. 2162.*
Specialiteit INDISCHE UITRUSTINGEN.
Dunne Lingerie's, Kat. Dam. Tafelgoed, Bedlakens, Sloopen en Goelings,
in gegarandeerde Indische maten.
BOEKJES met volledige opgave GRATIS.

G. J. HEEMSKERK
OBRECHTSTRAAT 198 hoek REINKENSTRAAT.
Telephoon **3641.**

Van af heden verkrijgbaar de Koffie en Thee der **Firma de Wed VAN NELLE** te Rotterdam.

Koffieprijzen p. ½ K.G.	Theeprijzen p. ½ K.G.
Rood merk . . . 60 cts.	Gebroken N°. 1 f 1.50
Zwart " . . . 54 "	Afternoon tea . " 1.25
Groen " . . . 52 "	Zuivere theeën " 1.00
Paarsch " . . . 50 "	" " " 0.80
Ook verkrijgbaar	" " " 0.65
Alex Meier Koffie	**Thueré Thee**
prijzen 57½, 67½, 80 ct.	f 1.50, 1.25, 1.00, 0.80

Aanbevelend, **G. J. HEEMSKERK.**

JAN MESKER & Co.
Prins Hendrikstraat No. 48.
Complete Meubileering van Huizen in koop en in huur.
VERHUIZINGEN EN TRANSPORTEN.
TELEFOON No. 3983.

AGUILAR'S Port-, Sherry- en Madeirawijnen
zijn alom bekend.
VRAAGT PRIJSCOURANT.
Hoofdkantoor Lange Poten 6, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.
Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,
DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.
LUNCHEON ROOM.
Haagsche Beschuit.

Verschenen:
Indische planten en haar geneeskracht
DOOR
Mevrouw KLOPPENBURG—VERSTEEGH.
Prijs f 2.50.
Verkrijgbaar bij elken soliden Boekhandel en bij de Uitgevers
MASMAN & STROINK, Semarang.

A. KREIJMBORG & Co.
HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.
Huis van den Eersten Rang
LEIDSCHESTRAAT hoek Heerengr. Teleph. 3200.
Modernste inrichting voor **Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleeding,**
gemaakt en naar maat.
Aan de afdeeling Kleeding naar Maat zijn verbonden:
1 Professeur de Coupe en 10 Coupeurs met assistenten.
Coupe Système Americain
Uitrustingen voor de Indiën.
Uniformen, Gala- en Automobielkleeding, Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleeding.
Parterre: Heerenkleeding;
1e Etage: Kleeding naar Maat; 2e Etage: Kinder- en Jongeheerenkleeding.

N°. 14. Donderdag 4 April 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Een **bede om hulp** kwam onlangs tot ons voor een Indische weduwe, die ongeveer een jaar geleden met hare twee dochtertjes hier in 't land kwam, wijl voor de jongste der meisjes, die in Indië zwaar zenuwziek was geworden, een verblijf in Europa als eenig geneesmiddel was aangewezen.

Als ambtenaars-vrouw had zij met hare kinderen vrijen overtocht naar hier, terwijl haar pensioen f 40 's maands bedraagt, waar zij nu met haar drieën heel zuinigjes van leven. De gezondheidstoestand der patiente gaat gelukkig merkbaar vooruit. Het oudste meisje dat 17 jaar is, wilde gaarne voor apothekers-bediende studeeren. Zij is reeds begonnen daarvoor een cursus te volgen, haar leeraar is zeer tevreden over hare vorderingen, maar de kosten daarvan, welke het eerste jaar f 300 bedragen, zijn voor die arme weduwe met haar weinigje inkomen onmogelijk te dragen. Zeker zijn er onder de lezers van ons Weekblad wel edele menschenvrienden die aan deze moeder en haar kind de reddende hand willen bieden.

Desgewenscht worden nadere inlichtingen gaarne verstrekt door **Mevrouw de Wed. de Graaf-Kooman,** Laan v. Meerdervoort 198 den Haag, die in Indië bovenbedoeld gezin van nabij heeft gekend en de verzekering durft geven, dat steun en hulp hier aan geen onwaardigen besteed zullen zijn.

II. Van de Afdeeling 's Gravenhage:

Uittreksel uit de Notulen van de **Jaarvergadering,**

op Donderdag 28 Maart 1907, Laan van Meerdervoort.

De uitslag der stemming is, dat thans het afdeelingsbestuur samengesteld is als volgt: (1)

De dames: *M. ten Bosch, M. Tersteeg* en *Elise A. Haighton.*

De heeren: *G. L. Kepper, R. Huygen de Raat, F. J. Bakhuizen v. d. Brink, F. T. Schröder, Zegers de Beijl* en *P. Zeijdel.*

De commissie, belast met het nazien van de boeken der Penningmeesteres, verklaart de boeken in orde te hebben bevonden en knoopt daaraan vast de opmerking om voortaan de Openbare Lezingen kosteloos voor 't publiek toegankelijk te stellen. Deze opmerking, zegt de President zal in overweging genomen worden.

De candidaten voor het Hoofdbestuur, gesteld door de afdeeling zijn: de heeren Kepper, Schimpf, Bakhuizen v. d. Brink, Zegers de Beijl, Schröder en Huygen de Raat.

Tot afgevaardigden naar de Alg. Jaarvergadering der Vereeniging *»Oost en West«* zijn benoemd door de leden der afdeeling en door het afdeelingsbestuur de heeren: Bakhuizen van den Brink, de Haas, Van der Zijl, Zegers de Beijl, Schwippert en Elise Haighton.

Mej. Haighton stelt voor, dat de vergadering besluite om op de agenda der Jaarvergadering der Vereeniging te brengen: aansluiting der Vereeniging bij den Nationalen Vrouwenraad. Na discussie besluit Mej. Haighton de zaak aan te houden, en ten slotte dringt de President er op aan, dat een ieder toch zal meewerken door persoonlijke propaganda het ledental te vergrooten, opdat de Vereeniging in kracht toeneme. Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

ELISE A. HAIGHTON,
Waarn.-Secretaris.

(1) Mevrouw N. van Zuijlen-Tromp, die verklaart had het als presidente der Vereeniging te volhandig te hebben om daarbij nog lid uit te maken van een Afdeelingsbestuur, alsook mr. G. van Slooten en mr. G. Douwes Dekker hadden als hun wensch te kennen gegeven niet voor een herbenoeming in aanmerking te komen, terwijl de heer G. P. H. H. Gonggrijp den Haag met der woon heeft verlaten. Er past hier een hartelijk woord van dank voor alles, wat zij in het belang der Afdeeling hebben gedaan.

III. Van de Afdeeling Utrecht:

Verslag over het jaar 1906.

A

Op 1 Januari 1906 waren er 71 donateurs en leden, op 31 December d. a. v. 72, zoodat het aantal leden vrijwel hetzelfde is gebleven.

De aan de beurt van aftreden zijnde leden, mevrouw Weusman —Luitjes en de heer Romein werden als zoodanig herkozen. De heer Luitjes bedankte wegens vertrek naar elders, en werd als secretaris-penningmeester tijdelijk vervangen door den heer Witbols Feugen, die na 't overlijden van dr. van der Burg in 't Bestuur was gekomen. De heer Romein heeft bij schrijven van 2 Sept. 1906 zijn lidmaatschap opgezegd en voor de functie van bestuurslid bedankt; de hierdoor ontstane vacature werd voorloopig aangevuld door de benoeming van dr. Kohlbrugge, de laatste onder voorbehoud van nadere goedkeuring door de algemeene vergadering.

In 1906 werd slechts éene lezing gehouden, den 27n Maart, door jonkvr. A. von Schmidt auf Altenstadt, over de Molukken, welke lezing, door lichtbeelden opgeluisterd, goed bezocht was, en waarvoor, bij wijze van propaganda, door het bestuur weder een 100tal uitnoodigingskaarten werden verstrekt.

Eene poging van het Bestuur om in 't begin van het seizoen 1906—1907 nogmaals eene lezing te houden, faalde.

De bibliotheek werd vermeerderd met een exemplaar van het Koloniaal Verslag over 1906, dat de Afdeeling van het Hoofdbestuur ontving.

Navraag naar boeken uit de bibliotheek was er in 't geheel niet.

In het afgeloopen jaar werden inlichtingen gevraagd en door onze Presidente verschaft.

De geldelijke toestand der Afdeeling kan bevredigend genoemd worden. Het batig saldo op ult. Dec. bedraagt f 124.18½, alzoo ruim het dubbele van dat van 't vorige jaar, welke gunstige toestand is toe te schrijven aan de omstandigheid, dat er in 1906 slechts éene lezing kon gehouden worden. De lezingen toch, waarvan de kosten gewoonlijk vrij aanzienlijk zijn, worden in den regel slecht bezocht, — niettegenstaande het Bestuur wel vrijgevig is in invitatiekaarten.

De afdracht van f 0.50 per lid aan het Hoofdbestuur blijft intusschen een zware post, daarbij rijst de vraag of het in het belang der Afdeeling niet wenschelijk ware, die afdracht in stede van aan 't begin, aan het einde van het jaar te doen, waardoor 't dan mogelijk wordt de in dat jaar gekweekte rente ten bate der Afdeeling zelve te kunnen aanwenden.

Overigens laat de algemeene belangstelling in al, wat de Vereeniging betreft, nog steeds te wenschen over, zoodat alle krachten niet alleen van het bestuur, maar ook van elk der leden van de Afdeeling in het werk moeten worden gesteld om deze te vermeerderen.

Namens het Bestuur,
(i. g.) J. E. VAN OEVEREN—
VAN SCHAIK, Pres.
(i. g.) FEUGEN, Secret.-Penningmr.

B

Rekening en verantwoording over het jaar 1906.

ONTVANGSTEN.

Saldo op 1 Januari 1906	f 50.27⁵
Aan contributiën	- 168.50
Voor aan Leden verstr. huish. reglem.	- 1.50
Aan recette v. gehouden lezingen	- 10.—
Aan gekweekte rente	- 2.21
	f 232.48⁵

UITGAVEN.

Afdracht a/h. Hoofdbestuur over 1906	f 35.50
Afrek. en onk. Postkwit. en Postw.	- 1.30
Onkosten voor lezingen	- 43.—
Reiskosten voor Leden	- 3.25
Porto's, correspond.	- 4.35
Bode	- 2.95
Drukwerk en advert.	- 14.40
Adresboek	- 3.25
Overbr. archief v/d. wd. Secretaris	- 0.30
Saldo op 31 Dec. 1906	- 124.18⁵
	f 232.48⁵

Utrecht, 8 Februari 1907.

Namens het bestuur,
(w. g.) J. E. VAN OEVEREN
VAN SCHAIK, *Pres.*
(w. g.) FEUGEN,
Secret. Penningmr.

Gezien en akkoord bevonden.
De Commissie van verificatie:
Utrecht, 11 Maart 1907. (w. g.) D. J. ROEST.
„ S. H. TJABRING.

IV. Van de Afdeeling Zutfen:

Omtrent dit jaar vallen geene buitengewone bijzonderheden mede te deelen.

Het ledental bleef stationnair. Op 31 December 1906 telde de afdeeling 1 donateur en 64 leden.

De rekening over het jaar 1906 gaf, zoo aan ontvangsten als aan uitgaven, een eindcijfer van f 217.43⁵, aanwijzende een batig saldo van f 66.90⁵.

Twee avonden werden voordrachten gegeven, kosteloos toegankelijk voor de leden en hunne huisgenooten, zoomede voor het onderwijzend personeel aan de lagere scholen in de gemeente. In de eerste, waarbij lichtbeelden werden vertoond, sprak *Jonkvrouwe A. von Schmidt auf Altenstadt* over eene **Reis door de Molukken,** in

de tweede trad op de oud-luitenant-kolonel *Jhr. G. Graafland* die tot onderwerp koos: **„van Indië en Hollandsche vooroordeelen"**, waarna hij, op uitdrukkelijk verzoek van het Bestuur, nog een en ander vertelde over onze Maréchaussée in Indië.

Op het tweetal ter aanbeveling voor de verkiezing van een lid van het Hoofdbestuur werden gebracht de heeren *Th. J. A. van Zijll de Jong* en *A. Walland*.

Tot voorzitter van het afdeelingsbestuur werd opnieuw gekozen de heer *Th. J. A. van Zijll de Jong* en als leden herkozen het periodiek aftredende lid, de heer *F. J. D Noordhoek Hegt* en gekozen, in de vacature *Brouerius van Nidek*, de heer *C. G. Lagerwey*, in de vacature *In 't Veld* de heer *W. C. Staring*.

De Algemeene Vergadering der Vereeniging werd als afgevaardigde der afdeeling bijgewoond door den heer *A. Walland*.

De Secretaris,
A. WALLAND.

V. Van de Afdeeling Arnhem:

A.

Jaarverslag over 1906, uitgebracht in de Algemeene Vergadering der afdeeling van 28 Maart 1907.

De sterkte onzer afdeeling bedroeg aan het einde van het jaar 1906 69 leden en donateurs. Veranderingen in het bestuur der afdeeling vonden niet plaats. De aftredende leden, de heeren **Michielsen** en **van Essen** werden herkozen en namen hunne herbenoeming aan.

In de maand Januari las de heer **C. Spat** uit Breda voor de leden der afdeeling eene interessante verhandeling over de **De Bedevaart naar Mekka**, welke lezing echter niet naar verdienste werd bezocht.

De stand van de geldmiddelen der afdeeling liet niet toe ook in het najaar eene voordracht te doen houden. Door eene gunstige beschikking van het hoofdbestuur zal dit in 1907 wel kunnen geschieden, hetgeen zonder de geboden hulp ook niet het geval geweest zou zijn.

W. Michielsen,
Voorzitter.

Th. Lieferinck,
Secretaris.

B.

ONTVANGSTEN.

Jan.	1	Aan	saldo	f	59.23
„	31	„	contributies	-	121.—
Feb.	10	„	entrée lezing	-	1.—
Apr.	7	„	rente spaarbank	-	2.02
„	24	„	contributie	-	1.50
Mei	11	„	contributie	-	1.50
Dec.	31	„	saldo	-	39 28
				f	172.22

UITGAVEN.

Jan.	31	Per	inningskosten contr.	f	4.10
„	„	„	porti	-	0.10
Feb.	2	„	adv. Arnh. cour.	-	16.10
„	16	„	„ N. A. cour.	-	10.85
„	„	„	hon. C. Spat	-	40.—
„	28	„	porti	-	1.65⁵
Maart	2	„	drukwerk	-	7.—
„	13	„	zaalhuur	-	9.21
„	„	„	fooi concierge	-	0.29
„	31	„	porti	-	0.59
April	1	„	adv. N. A. cour.	-	7.45
„	„	„	3 × portiersdienst	-	3.—
„	21	„	adv. Arnh. cour.	-	8.90
„	30	„	porti	-	0.78
Mei	9	„	lantaarnhuur	-	7.05
„	17	„	lantaarnhuur	-	7.—
„	„	„	bijdrage hoofdbest. 1905 . . .	-	35.—
„	31	„	porti	-	0.36
Juni	7	„	reisk. L. A. H. Lame	-	7.60
Juli	31	„	porti	-	0.07⁵
Aug.	4	„	drukwerk	-	4.50
„	31	„	porti	-	0.36
„	1	„	papier	-	0.25
				f	172.22

Gezien en accoord bevonden,
de commissie bedoeld bij art. 10 *der statuten:*
(w. g.) P. F. GOMBAULT en B. W. KRAAKE.

KOLONIALE PRAATJES.

Spoorwegen in Nederlandsch-Indië.

„Staat of particulier? Deze vraag, die op het oogenblik zoowat overal in de koloniën wordt gesteld ten aanzien van aanleg en exploitatie van spoorwegen zonder helaas! de vorderingen op dit gebied te bespoedigen, had reeds voor deze kolonie een oponthoud teweeggebracht, toen van 1842 tot 1862 bij gebreke aan een practische oplossing, de ijzeren baan zich liet wachten," schreef opsteller dezes in de *Dépêche Coloniale* van den 22en April 1906.

Wij deelden daarbij mede, hoe de in 1862 en 1864 door den staat verleende concessiën voor aanleg en exploitatie der beide lijnen Semarang—Vorstenlanden—Willem I en Batavia—Buitenzorg, thans in handen der Nederlandsch-Indische Spoorweg-Maatschappij, er op schenen te wijzen, dat de voorstanders van het particulier initiatief het pleit tegenover de etatisten hadden gewonnen. De financieele moeilijkheden evenwel, door genoemde Maatschappij in hare kinderjaren, gedurende den aanleg en het begin der exploitatie, ondervonden lieten niet na het kapitaal min of meer af te schrikken, terwijl de staat zelf, geroepen om de in moeilijke omstandigheden verkeerende Maatschappij bij te springen, zich afvroeg of het niet beter ware de voortzetting van dezen ontginningsarbeid zelf ter hand te nemen.

Sedert 1876, drie jaren ongeveer na de opening der beide hiervoren genoemde lijnen, begon in dit opzicht de werkzaamheid van den staat en het is wel de moeite waard eens na te gaan, wat in het tijdvak van dertig jaren van staatswege in dit opzicht is tot stand gekomen.

De spoorweg-aanleg van den staat bepaalde zich tot de eilanden Java en Sumatra en wel wat dit laatste eiland betreft tot Sumatra's Westkust en Atjeh.

Wat de staatsspoorwegen op Java betreft, zijn deze de volgende: Djokjakarta—Wonokromo—Tarik—Soerabaja—Kali Mas; Wonokromo—Sidoardjo—Bangil—Klakah—Kalisat—Panaroekan; Sidoardjo—Tarik; Bangil—Malang—Blitar—Kertosono; Klakah—Pasirian; Kalisat—Banjoewangi: benevens de tramlijn in Madioen, waarvoor einde 1904 de gelden werden toegestaan, tot een gezamenlijke lengte van omstreeks 960 kilometers de afdeeling der Oosterlijnen uitmakende; en de lijnen Buitenzorg—Tjibatoe—Maos—Koetoardjo—Djokjakarta; Tjibatoe—Garoet; Maos—Tjilatjap; Koetoardjo—Poerworedjo; Batavia—Doeri—Anjer; Doeri—Tangerang; Tandjong Priok—Batavia—Tangerang; Batavia—Krawang—Padalarang; en Rangkas Betoeng—Laboean; tot een gezamenlijke lengte van 1004 kilometers de Westerlijnen uitmakende.

Op het eiland Sumatra bepaalde de spoorwegaanleg door den staat zich gelijk gezegd tot Sumatra's Westkust, waar de naar de Oembilinmijnen voerende lijn Padang—Solok, met zijlijn van Padang Pandjang naar Pajakoembo, eene lengte van 210 kilometers beslaat, terwijl thans de aanleg eener zijlijn naar Priaman is toegestaan en tot Atjeh, waar eene tramlijn is ontworpen ter lengte van ongeveer 500 kilometers, waarvan einde 1905 eene lengte van 326 kilometers in exploitatie was.

Het spoorwegbedrijf legt met name op Java met zijn talrijke bevolking en zijne bloeiende cultures den staat geen wind eieren, zooals blijkt uit de jongste bij het Koloniaal Verslag gepubliceerde statistiek over 1905, toen de netto-ontvangsten voor Ooster- en Westerlijnen te zamen 6.131.212 gld. bedroegen of 1.205.718 gld. meer dan over 1904 het geval was. Het waren de Oosterlijnen, waaraan zulk eene buitengewone vermeerdering van het zuiver rendement, met ongeveer 24 percent in één jaar tijds in hoofdzaak was te danken, gelijk dan ook die lijnen steeds meer productief bleken dan de, wat natuurschoon betreft, ongetwijfeld meer bevoorrechte lijnen van het Westen. Terwijl toch de kosten van aanleg dezer laatste, tengevolge van het bergachtig terrein en andere moeilijkheden, welke daarbij te overwinnen waren, veel hooger waren dan die voor de lijnen van het Oosten, staat het zuiver rendement der beide tot elkaar in eene verhouding van 18 tot 43. Ongetwijfeld zal in deze verhouding ten gunste van de Westerlijnen eenige verbetering zijn gekomen tengevolge van de opening in 1906 van het lijngedeelte Krawang-Padalarang, den nog ontbrekenden schakel in de keten der Staatslijnen over de geheele lengte van Java Nu reeds leverden deze lijnen over 1905 bij een aanlegkapitaal van ongeveer 150 millioenen guldens een zuiver rendement op van 4 percent van het kapitaal, wat ten deze als zuivere winst kan worden beschouwd, daar het niet uit leeningen doch uit de gewone inkomsten van het land werd gevonden.

Minder fortuinlijk was de staat met zijn spooren tramweg op het eiland Sumatra. De Ombilinlijn, die, door een betrekkelijk schaarsch bevolkte streek, in hoofdzaak steenkolen van goede doch niet superieure qualiteit, naar eene haven vervoert, vanwaar de verscheping naar de afzetmarkten niet dan met hooge kosten is te bewerkstelligen, welke het product nauwelijks in staat is te dragen, heeft geenszins aan de verwachtingen beantwoord. Het rendement over 1905 was wel ietwat hooger dan in 1904, 478.896 gld. tegen 323.417 gld., ten opzichte van welk laatste cijfer nog op te merken valt dat het zoo laag was tengevolge van buitengewone herstellingen, maar een bedrag van nauwelijks vijf tonnen gouds maakt nog geen 2½ percent uit van het aanlegkapitaal. Mogelijk dat de opheffing der bepalingen op de kustvaart ten aanzien van de haven Sabang aan den afzet van het product der Oembilin-mijnen en dus ook tengevolge van de te verwachten meerdere impulsie voor de exploitatie der Oembilinmijnen aan de spoorweg-exploitatie ten goede komt. Dat de Atjeh-tram nog niet rendeert, integendeel er bij de exploitatie nog geld bij moet, is met het oog op den toestand van het gewest en het in hoofdzaak strategisch doel dier lijn, slechts begrijpelijk. Minder bemoedigend evenwel is het feit, dat de bruto-ontvangsten over 1905 ruim 20.000 gld. bleven beneden de ontvangsten in 1904, toen die een totaal aanwezen van 521.094 gulden.

Was het spoorwegbedrijf op Java voor den staat winstgevend, ook de particuliere spoorwegen op dat eiland, tot een totale lengte van 261 kilometers door de Nederlandsch-Indische Spoorweg-maatschappij geexploiteerd, leveren goede winsten op, welke wat de lijn Batavia—Buitenzorg betreft, wel zullen verminderen en over 1906 reeds verminderden, tengevolge van het verkeer, dat zich naar de kortere verbinding verlegt, welke door den staat tusschen Batavia en Padalarang is in het leven geroepen, maar bijvoorbeeld over 1905 nog een totaal aanwezen van 2.302.469 gld of omstreeks 8 percent van het aanleg-kapitaal.

Ook ter Sumatra's Oostkust, waar de Delische Spoorweg-maatschappij, in 1883 opgericht, een spoorwegnet exploiteert, dat 92 kilometers aan spoorwegen en 185 kilometers aan tramlijnen omvat, leidde het particulier spoorwegbedrijf tot zeer bevredigende uitkomsten in dat met eene uitermate rijke, winstgevende cultuur gezegend gewest.

Tot het succes der staatsspoorwegen op Java droegen in hooge mate bij de, als aanvoerlijnen voor de hoofdlijnen in staats handen dienstdoende, door het particulier initiatief tot stand gekomen tramlijnen, door de Engelschen voor hunne engelsch indische kolonie juister *light railways* genoemd.

De gansche lengte dezer, ten getale van 15 op Java aangelegde lichte spoorwegen bedraagt volgens de laatst openbaar gemaakte statistieke gegevens 1921 kilometers. Om eenig denkbeeld te geven van de belangrijkheid dezer aanvoerlijnen zij er op gewezen, dat terwijl de aanlegkosten tot en met 1904, sedert welk jaar slechts weinig vorderingen werden gemaakt, beneden het bedrag bleven, dat aan de tweemaal kortere Westerlijnen is ten koste gelegd, het zuiver rendement over 1905 ad 3.874.858 gld. ongeveer het dubbele bedroeg van het overschot op de Westerlijnen verkregen. Het vervoer op deze lichte spoorwegen, met inbegrip van de 155 kilometers van Deli, is dan ook enorm. Het reizigersvervoer dat in 1905 een totaal aanwees van 24.190.391, overtrof dat der spoorwegen in dat jaar (21.206.877 tegen 19.156 231 in 1904) met ongeveer 3 millioen, en alleen wat het vrachtvervoer betreft staken de spoorwegen met 3.242.961 tegen 1.750.106 tons den lichteren collega's de loef af. Verscheidene maatschappijen, die deze lichte spoorwegen op Java en Madoera (de Madoera-Stoomtram) aanlegden en exploiteeren, verkeeren nog in het tijdperk van opkomst en daaraan verbonden moeilijkheden, maar alle teekenen wijzen er op, zooals de maandelijks gepubliceerde voorloopige opgaven van ontvangsten en uitgaven, dat overal nagenoeg geleidelijke verbetering valt te constateeren.

Summa summarum zien we dus, dat sedert in 1876 de Staat besloot zelf het initiatief voor den spoorwegaanleg te nemen het spoorwegnet, dat zich toen nog slechts tot de 261 kilometers bepaalde van de Nederlandsch-Indische Spoorweg-Maatschappij, zich in het daarop volgend dertigjarig tijdvak met medewerking van het particulier initiatief, welks vertrouwen weer terugkeerde, heeft ontwikkeld in die mate dat het thans op Java eene uitgebreidheid beslaat van meer dan 4000 kilometers, nagenoeg gelijkelijk verdeeld tusschen de spoorwegen en lichte spoorwegen, terwijl op Sumatra ongeveer 300 kilometers spoorweg en nagenoeg 500 kilometers aan lichte spoorwegen werden aangelegd, zoodat op het einde van 1906 in Nederlandsch-Indië om en bij de 5000 kilometers, ongeveer gelijkelijk verdeeld over beide categorieën van dit moderne verkeersmiddel, in exploitatie waren.

De vorderingen in het afgeloopen dertigjarig tijdvak waren dus ongetwijfeld groot, maar de vorderingen bepaalden zich tot Java met Madoera en Sumatra, terwijl de andere eilanden van dit middel voor hunne ontwikkeling geheel verstoken

bleven, afgezien nog daarvan, dat ook voor Java wat het eerste betreft o.a. door de welvaarts-commissie, uitbreiding van het bestaande net urgent geacht wordt.

En thans komen wij weer terug tot de in den aanhef dezes gestelde vraag: staat of particulier?

De oorspronkelijke etatisten, de conservatieve elementen, die alles zooveel mogelijk onder het centraal gezag wenschen te centraliseeren, hebben in de latere jaren een krachtigen steun gevonden in het communistisch streven, om alle loonende bedrijven zoo mogelijk aan den staat d.i. aan de gemeenschap te trekken, opdat deze in haar geheel de vruchten kunne plukken instede van de enkele bevoorrechte kapitalisten.

Men verliest hierbij uit het oog, dat theorieën, welker mogelijke verwezenlijking nog alleszins aan gerechten twijfel onderhevig zijn, waar het in landen tot een hoogen trap van ontwikkeling gekomen zuiver neerkomt op reorganisatie van het bestaande, alle waarde verliezen, waar de organisatie nog in hare kindsheid is.

Mag de staat, de gemeenschap, een zelfde risico wagen, als de kapitalist op hoop van zegen dikwerf doet?

En is in den stilstand nagenoeg, die in de laatste jaren in den spoorwegaanleg voor Nederlandsch-Indië is ingetreden, niet het vonnis ingesloten over den, als gewenscht wordt, verderen exclusieven staats-aanleg? Evenals in Britsch Indië het geval is, gaat de taak, die de staat ter hand heeft genomen en waartoe men hem verder wil aanzetten, zijne krachten te boven — dat men in Nederlandsch Indië dan ten minste de juiste conclusie trekke en voor het particulier initiatief den weg bane om deze taak op zich te nemen.

Pers-kroniek.

INHOUD; De Standaard *over een lezing door Mr. N. G. Pierson in het* Indisch Genootschap *betreffende het inlandsch onderwijs. — Onnoodige uitgaven: de* Nieuwe Rotterdamsche Courant *over het pensioen aan den majoor der cavallerie Posno verleend. — W. M(ulier) in het* Algemeen Handelsblad *aan het woord over het chineezen-vraagstuk in Ned.-Indië.*

In het Indisch genootschap heeft Mr. N. G. Pierson gepoogd aan te toonen, hoe onze scholen voor de inlanders best zouden zijn in te richten.

Naar aanleiding dezer redevoering schrijft nu de Standaard:

„Scholen met Christelijke grondslag mochten het niet zijn, om de neutraliteit.

Neen, het moesten scholen zijn, waar wij, Europeanen, „ons hooger leven" aan de Javaantjes mededeelen.

Toch was moraal hier niet genoeg. Zedelessen geven niet. Neen, men moet geestdrift voor de moraal wekken.

Alles hing alzoo aan de onderwijzers.

Daarom nu moest onderzocht, of zulk een onderwijzer iets heeft, dat warmte kan wekken voor het zedelijk leven.

En dan moet de onderwijzer getrouwd zijn, en een vrouw hebben, die ook warmte kan wekken. Enkele jongelieden moeten dan bij haar inwonen. En zoo zou die warmte uit het gezin vanzelf in het hart van de jongelieden overgaan.

Nu, dat laatste zegt weinig. Daar zouden op een school van vijftig, ten hoogste een vijftal van profiteeren kunnen.

Summa summarum komt 't dus hierop neer. Ge zoek onderwijzers waar warmte van kan uitgaan. Die warmte moet geestdrift wekken voor de zedelijkheid. En zoo deelen we dan aan de school ons hooger leven mee.

Is het nu niet om bij te schreien, als ge een man van zoo hooge positie als Mr. Pierson in zulke phraseologie, waar het zoo ernstig vraagstuk geldt, ziet verloopen?

Flink de Zending steunen, zoodat overal flinke scholen met Christelijken grondslag komen, is korter maar toch beter raad."

Aldus de Standaard van Dr. Kuyper, die het weten kan.

* * *

Zooals in de jongste mailbladen te lezen viel is er in Indië veel te doen over het ontslag aan den majoor der cavallerie, Posno, verleend. Inderdaad schijnt dat een zeer zonderlinge geschiedenis. Vooral ook omdat hierbij op werkelijk schandelijke wijze met 's lands penningen is omgesprongen. Dit heeft o. m. ook de Nieuwe Rotterdamsche Courant getroffen.

Nu en dan komen uit Indië pensioenberichten, die de vraag doen herhalen of met 's lands financiën niet wat zuiniger omgesprongen kan worden, merkt zeer terecht dat orgaan op. Ambtenaren en officieren, soms met hooge tractementen en talrijke gezinnen, keeren naar Indië terug, vinden geen plaats open, blijven eenige maanden op wachtgeld in verplicht nietsdoen doorbrengen; dit gaat hun zóó vervelen, dat zij er den brui van geven en pensioen vragen, — of zij keerden naar Indië alleen terug omdat bij hun vertrek uit Europa de voor pensioen vereischte dienstjarenmaat nog niet vol was, zoodat zij eenige maanden in Indië moesten vertoeven alvorens den dienst te kunnen vaarwel zeggen. Ondertusschen kost dit de lande dan, behalve het verschil van het non-activiteitstractement in Indië met het verlofstractement in Nederland, tweemaal den overtocht voor geheel het gezin; geen kleinigheid!

Voor de betrokkenen zelf is dit ook geen gewenschte toestand. Het opbreken van hun verblijf in Nederland, het hotelleven in Indië, het weder installeeren bij terugkomst hier grijpt in de financiën; het telkens onderbreken van het onderwijs der kinderen is mede een groot nadeel.

Bij de jongste mail trof de N. R. Ct. zoo weer aan de pensionneering van den majoor der cavallerie A. B. J. W. Posno. Toen deze eenige maanden geleden van verlof naar Indië terugkeerde, was de mogelijkheid, de waarschijnlijkheid te voorzien, dat voor hem in Indië geen plaats zou open zijn vóórdat hij aanspraken op pensioen zou kunnen doen gelden, terwijl, als 't blad goed ingelicht is, toen bij hem reeds het vaste voornemen bestond om ontslag uit den dienst te nemen, zoodra die aanspraken verkregen zouden zijn.

Het komt genoemd blad voor, „dat het niet moeilijk moet zijn bepalingen te maken, waardoor dit geheel nutteloos op kosten jagen èn van 's lands kas èn van de betrokken personen te voorkomen is."

Wat zou men denken van een bepaling als deze: buitenlandsch verlof mag niet worden aangevraagd binnen (zeker aantal) jaren vóór aanspraak op pensioen wordt verkregen of pensioen wordt aangevraagd? Ieder weet ginds voor zich, wanneer dit tijdstip aanbreekt en moet daar dan maar rekening mee houden met zijn reislust. Gevallen van ziekte of noodzaak blijven natuurlijk buiten beschouwing.

* * *

Over het Chineezen vraagstuk bevat het Algemeen Handelsblad een zeer lezenswaardig artikel van de hand van den heer W. M.(ulier).

In de Indische bladen, zegt hij, komen in den laatsten tijd mededeelingen voor, die menig Indischman en ook hen, die nimmer in Indië zijn geweest, het hoofd doen schudden, de schouders doen ophalen en meesmuilen: Komt dat onze eer als zelfstandige natie niet te na?

Zoo seinde de correspondent van het Alg. Hbl. den 21 Febr. j.l., dat:

„De Vereeniging Tiong Hoa Kwam, welke sedert kort de scholen onder één leiding bracht, ontving op haar verzoek aan de Chineesche regeering om subsidie voor de aanstelling van een inspecteur ten antwoord, dat China alle kosten zal dragen."

Het „Bat. Nbl." deelde dezer dagen mede, dat de scholen voornoemd, door den directeur van O. Eeredienst en Nijverheid, mr. Pott, waren bezocht en dat „de heer Pott constateerde dat de scholen uitstekend waren ingericht en aan alle eischen voldeden."

„Bij oppervlakkige lezing zou men, op dergelijke berichten afgaande tot de gevolgtrekking komen: De Indische regeering schijnt dus de gevaren van het voortwoekeren dier aangelegenheid niet in te zien en keurt het blijkbaar goed, dat de Chineesche regeering bij ons in Indië scholen opricht, inspecteurs uitzendt (waarover zoo aanstonds meer), ja men komt in die scholen eens een kijkje nemen en zegt: Ga zoo voort mijn zoon, wat ge doet is wèl gedaan."

W. M. gelooft echter niet dat de regeering in deze van laksheid is te beschuldigen.

„De Nederlandsche aanrakingen met China zijn haast zonder uitzondering verwant aan onze Nederlandsch-Indische en dat de regeling van eenig onderwijs in Nederlandsch-Indië iets uitstaande hebben kan met een buitenlandsche mogendheid, vervolgt de schrijver, moge vreemd klinken, maar is niettemin volkomen waar. Feitelijk zijn wij, die de Chineezen niet beschouwen als Nederlandsche onderdanen (zooals John Chinaman in Britsch-Indië is 'n British subject — waar hij o! zoo prat op is) daaraan schuld.

De Chinees behoort in Ned.-Indië tot de vreemde Oosterlingen en dat wij dien toestand zoo gelaten hebben, brengt ons nu in moeilijkheden.

Ik zeg moeilijkheden, immers alles wat een kleine natie in verwikkeling brengt met een buitenlandsche mogendheid, raakt de wereldpolitiek en deze heeft stroomingen, waar wij ons liefst buiten dienen te houden.

Ik spreek niet van het „Gele Gevaar", wijl, gelukkig, — de tijd nog niet rijp schijnt om een meeningsverschil met een rijk als China dadelijk als een gevaar te betitelen, maar toch doet men goed China te leeren zien, zooals het er na eenige decennia zal gaan uitzien, nl. als een min of meer aaneengesloten geheel van stamverwante menschen, die binnen eenige tientallen jaren een groote verandering zullen hebben ondergaan, nu de kusten en rivieren van China op tal van plaatsen geopend zijn voor den handel en de éénheidsidee in tal van Chineesche couranten wordt besproken. Reeds is China in de tweede helft der 19e eeuw met reuzenschreden voorwaarts gegaan op den weg der moderniseering. Door het invoeren van westersche begrippen, het gebruik maken van westersche nijver-

heidstoepassingen op de scheepvaart en het spoorwegverkeer, het bankwezen, de mijnbouw en cultures en de hervorming van het volksonderwijs, ondergaat China 'n evolutie, die niet meer te stuiten is. In de laatste 30 jaren is China meer veranderd dan in wellicht even zoovele eeuwen te voren, en de laatste 5 jaren tellen in dit opzicht dubbel. Vooral na het openlijk optreden der hervormingspartijen en na de beëindiging van den Russisch-Japanschen oorlog gist en kookt het in het Chineesche conglomeraat."

Vervolgens wijst hij op den veranderden staatkundigen toestand in Oost-Azië, sedert den Japansch-Russischen oorlog; op den invloed, die China langzamerhand zal gaan uitoefenen, ook in Ned.-Indië, om dan als volgt te besluiten:

„Die roerigheid der Chineesche ingezetenen van Ned.-Indië is betrekkelijk zeer geleidelijk en op bescheiden voet begonnen, maar de actie, die van hen is uitgegaan, nam in den laatsten tijd steeds sneller toe en het komt mij voor, dat de beweging, die zich na het beëindigen van den Japanschen oorlog met meer beslistheid naar onze bezittingen heeft gewend, onze Indische regeering te vlug af is geweest, men was daarop niet voorbereid.

De Indische regeering toch bezit over de „Chineesche vraagstukken" een arsenaal van eerbiedwaardigen omvang. Herhaaldelijk heeft men het vraagstuk aan den tand gevoeld. Er is geadviseerd, tegen geadviseerd, er zijn onderzoekingen ingesteld, rapporten uitgebracht, — de resultaten van dien arbeid zijn gewikt en gewogen. Zijn naar Nederland opgezonden, overwogen enz. . . . .

Van af de tijden, dat Chineezen zich in Ned.-Indië hebben gevestigd, is er steeds en immer over hunne verhouding tot de Europeanen en inlanders geschreven en geadviseerd, maar zonder de geschiedenis der archieven te willen nagaan, kan men wel zeggen, dat de gegeven adviezen steeds hebben beoogd onderdeelen van het vraagstuk op te lossen, zonder er in te kunnen slagen, het geheele vraagstuk te beheerschen en de zaak op afdoende wijze te regelen. Ten aanzien der gelijkstelling der Japanners hebben wij onder minister Cremer den knoop op vrij wat gelukkiger wijze weten door te hakken.

Men vergist zich echter, wanneer men denkt, dat de N.-I. regeering aan het Chineezen-vraagstuk niet de noodige aandacht heeft geschonken. De toestand is feitelijk deze, dat bij de nieuwe phrase, die de zaak is ingetreden, toen de vereeniging der Jong-Chineezen „Tiong Hoa Hwe Kwam" openlijk van zich spreken deed, het studiemateriaal hetwelk der N.-I. regeering ter beschikking stond, nadere overweging vereischte."

Over die nieuwe beweging der Jong-Chineezen in Ned.-Indië belooft hij een volgend artikel.

Rubber-misère in den Congo-Vrijstaat.

(*Aangeboden*).

In het n⁰. van 31 Januari jl. van dit weekblad gaf ik, in vertaling, kortelijk de indrukken weer, verkregen door zekeren *Viscount Mountmorres* op eene, nog niet lang geleden gemaakte reis door den Congo-Vrijstaat. Naar aanleiding van die publicatie is mij aanbevolen ook eens kennis te nemen van een boek van *E. D. Morel*, getiteld: *Red Rubber: the story of the rubber slave trade on the Congo*, en waarin van de toestanden in het Congo-gebied een ander, veel donkerder getint tafereel wordt opgehangen. Ik heb dien raad opgevolgd, en meen nu niet te mogen nalaten alsnog het volgende bekend te stellen.

Het boek van Visc. Mountmorres heeft mij aangetrokken, omdat het mij voorkwam met groote gematigdheid te zijn geschreven, vooral voor een Engelschman. Volgens dezen schrijver zou men zich niet zoo heel erg hebben te verwonderen over het bestaan van eenige spanning tusschen de Congo-ambtenaren en de zendelingen, meest van Engelsche herkomst; in aanmerking genomen dat deze laatsten voor gewoonte hebben, om de ambtenaren steeds met zekere geringschatting te bejegenen, en hen o. a. nooit anders aan te duiden dan bij de hun door de Negers gegeven bijnamen, die niet altijd vleiend, of ook zelfs slechts onschuldig zijn, — alsook dat de zendelingen stelselmatig weigeren zich op de hoogte te stellen van de, in het officieele verkeer, gebruikelijke taal, het Fransch, welks toelating op zijn school zelfs een hunner verklaarde nimmer te zullen gedoogen. Dat een Engelschman dergelijke opmerkingen maakte, kwam mij voor een sterk stuk te zijn; en ik achtte het wel de moeite waard daarop de aandacht te vestigen, waar het verwekken van sensatie door stelselmatig doorgevoerde lastercampagnes in onze dagen geen ongewoon verschijnsel is. Nochtans begreep ik, op de verklaringen van een enkel persoon geen oordeel te kunnen bouwen omtrent toestanden in een gebied, waarvan ten onzent weinigen iets afweten; en zoo onthield ik mij van eene betuiging van instemming met de weergegeven inzichten. Ik heb van deze voorzichtigheid volstrekt geen spijt nu ik ook het boek van *Morel* gelezen heb. De trant, waarin dit werk is in elkaar gezet, draagt duidelijk den stempel der wijze van schrijven, zooals wij die van Engelsche onruststokers gewend zijn. Koning Leopold wordt er allerongenadigst in doorgehaald. Becijferd wordt dat Z. M. reeds vele millioenen trok, en nog steeds trekt, uit het enkel onder zijn persoonlijk gezag staand Congo-gebied, deels als deelhebber in belangrijke concessiën, deels als, buiten alle verantwoording staand heer en meester van eene, tot kroondomein geproclameerde, groote uitgestrektheid lands, zoo niet als beschikker over de vermoedelijke overschotten van het beheer der overschietende landstreken. Van de justitie wordt gezegd, dat zij niet onafhankelijk is, doordien van bestuurswege ten allen tijde de staking eener vervolging kan worden gelast. Het monopoliseeren van den binnenlandschen handel door het Congo-bestuur, is dezen schrijver natuurlijk een doorn in het oog; en alhoewel hij niet op openlijke inmenging van Engeland aandringt, pleit hij toch voor aanstelling van Engelsche consuls met consulaire rechtsmacht, opdat de inboorlingen althans zullen kunnen opmerken hoe Engeland zijne gekleurde onderdanen behandelt, — en dringt hij aan op de instelling eener navigatiecommissie voor den Congo, in den trant van die voor den Donau, en waartoe het Tractaat van Berlijn van 1885 de gelegenheid geopend heeft.

Dat ook Engeland met betrekking tot zijne Afrikaansche bezittingen niet geheel „sans reproche" is te noemen, acht hij geen reden om het exploitatie-régime in den Congo-Vrijstaat ongemoeid te laten; elke koloniale mogendheid heeft wel eens fouten begaan, en bizonderlijk in tijden van beroering komen wel eens betreurenswaardige feiten voor; doch wat in den Congo-Vrijstaat geschiedt is niet op gelijke wijze te vergoelijken. Ik heb slechts enkele grepen uit het boek van Morel gedaan, om te doen uitkomen dat het den echt Engelschen geest ademt, van zich altijd in andermans zaken te willen mengen, en te poseeren als de beschermers der verdrukten op aarde! Intusschen is het, na lezing, zoowel van hetgeen Morel, als wat Visc. Mountmorres schreef, niet wel mogelijk er nog aan te twijfelen, dat in den Congo-Vrijstaat op eene verschrikkelijke manier wordt huisgehonden. De verhalen, die Morel opdischt, omtrent de middelen welke worden aangewend, om met de minst mogelijke kosten, de grootst mogelijke hoeveelheid rubber machtig te worden, en welke de onderstelling wettigen, dat met het product zelf ook de bevolking dreigt te worden uitgeroeid, doen de hare te bergen rijzen; en terwijl die verhalen worden gestaafd met aanhalingen uit brieven e a. stukken, welker stellers met name worden opgegeven, wordt door Visc. M. weliswaar de loftrompet gestoken over de wijze waarop het onder direct gezag staande land in den Congo-Vrijstaat wordt geadministreerd, doch erkent ook deze schrijver dat de bekend geworden zendelingenberichten wel juist zullen zijn geweest, en dat de toestand op de groote concessie-terreinen schandelijk is, zoo, dat het zelfs geen verwondering zou mogen baren wanneer de veiligheid van de blanke daardoor in Centraal-Afrika binnenkort groot gevaar ging loopen. Zij, die met koloniale aangelegenheden eenigermate vertrouwd zijn, zullen wel toegeven, dat harde maatregelen wel eens niet te vermijden zijn, wanneer men onbeschaafde volken, die ter voorziening in hun levensonderhoud slechts geringe eischen stellen, welke met weinig moeite zijn te bevredigen, er toe wil brengen, om de kosten op te brengen van eene administratie op europeesche leest, en nog een stuivertje voor den vreemden overheerscher op den koop toe. Wanneer Morel beweert dat in het Congo-gebied dwangmaatregelen geheel ontbeerd kunnen worden, en alleen reeds door de ontwikkeling van het vrije ruilverkeer voldoende inkomsten zouden zijn te verkrijgen, dan kan ik, voor mij althans, ook niet nalaten daarop een beetje ongeloovig het hoofd te schudden. Desniettemin kan, na kennisneming van hetgeen deze schrijver omtrent de toestanden in den Congo-Vrijstaat mededeelt, en van de overstelpende dozis bewijsmaterieel, welke hij tot staving dier mededeelingen aanvoert, moeilijk ontkend worden, dat hij blijkbaar niet zonder reden den titel „Red Rubber" voor zijn boek koos, en moet de lezer wel tot de slotsom komen, dat aan dit Congo-product heel wat bloed kleeft. Wie hieromtrent iets meer willen weten, zullen goed doen om, evenals ik, beide door mij besproken werken te lezen (*).

's-Hage, Maart 1907. C. F. Zeeman.

(*) Ik meen hier nog bekend te moeten stellen dat met de Abir-concessie, waarvan in mijn artikel van Januari sprake is, bedoeld werd die van de *Anglo-Belgian-India-Rubber Company*.

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXX.

. . . .

De Silffa's waren verder gestoomd naar China. Weinige dagen na hun afreis begeleidde Maleen haar broeder, die op zijn telegrafisch aanbod telegrafisch opgekommandeerd was, naar Ismaïla, de kleine stopplaats der stoombooten bij het breede gedeelte van het Suezkanaal, de Bittermeren.

De spoortrein bracht haar door het oude land Gosen, met zijn bronnen en oeroude schepraderen en zijn met moeizame kunst aan den woestijnbodem ontwrongen cultuur.

Rainer zat tegenover zijn zuster in de stoffige, zonheete coupé, en zij vond hem knapper dan ooit in zijn keurige witte uniform.

Terwijl hij door het raampje keek naar de als schaduwen aan den horizon verdwijnende pyramiden, naar de muildieren en beladen kameelen die zoo schilderachtig tegen den lichtenden achtergrond afstaken en naar de in het gras spelende fellah-kinderen in hun lange, kleurige rokjes, die als levende bloemen deden, keek zij immer slechts naar hem.

Nu trok hij dan weer uit, om te strijden, misschien te sterven.

En zij? Wat was haar vooruitzicht? Wachten, stille zijn en treuren!

Neen waarlijk, het valt niet licht, een vrouw te zijn! En hij, die daar nu fier en stil uitging tot den bloedigen strijd, waarvan zijn ziel moede was, hij had in vele ontgoochelingen de geestdrift die ook hem eens bezield had, verloren.

Hij deed eenvoudig zijn plicht.

En hij zag dien plicht niet meer in de schitterende kleuren der phantasie, in het licht der romantiek. Hij kende te goed het alledaagsche, het kleingeestige van het werkelijke leven.

Niet alle kameraden waren hooggestemde mannen als Derendorff, Rüdiger en Rosen. Er waren thans heel veel andere elementen onder de ambtenaren en officieren van de kolonie: eerzuchtigen, die elkander bespiedden en elk schijntje van roem aan een ander misgunden. Het „één voor allen en allen voor één", uit den tijd van Krome was tot een legende geworden. Elkander naar beneden halen en verkleinen was het nu.

Van deze treurige schaduwen in haar geliefd zonneland wist Maleen weinig af. Zij idealiseerde met een geloovig hart.

„Ik weet, wie er vandaag treurig is," sprak Maleen.

Rainer kreeg een kleur.

„Ik heb gisteren met haar gesproken," biechtte hij.

„In ernst?"

„Ja. Wij hebben ons eigenlijk zoo goed als verloofd. Maar officieel wil haar vader er niet van weten, eer ik zoover ben, dat ik aan trouwen kan denken. Ik moet dus nu maar om een vasten post aan de kust verzoeken. Te Berlijn zullen zij daartegen wel niets in te brengen hebben. Zoodra ik nu Sultan Hoedjo en zijn lieden afgestraft heb, zal ik een huis op onze Ras Kioni bouwen en als het zoover is, haal ik haar en dan kom jij ook."

Zij zag hem bewogen aan, blijde en treurig tegelijk.

„Lieve Rainer!" zeide zij slechts.

. . . .

Inktzwart lagen de Bittermeren daar voor haar.

In de verte schitterde het witte licht van de electrische lamp aan den boeg der duitsche stoomboot.

Maleen stond aan Rainers arm op het strand.

De andere passagiers voor de boot en het bagage waren reeds aan boord van de barkas. De groote stoomers, die door het kanaal voeren, kwamen niet uit hun koers; de reizigers moesten er met de barkas heengebracht worden.

Nu moest ook Rainer, als laatste, aan boord.

„Tot weerziens! Tot weerziens!"

De barkas stoomde in rechte lijn op den majestieus naderenden grooten stoomer toe.

Nu gilde de stoomfluit door de stilte.

De europeesche boot stopte met groot gedruisch.

„Och, kon ik maar meegaan!" dacht Maleen en heete tranen ontvielen aan haar oogen.

„Nu klimmen zij naar boven.... nu wordt het bagage aangereikt...."

Weer het welbekende, snijdende fluitsignaal, een stampen, ruischen, klotsen, een bel die geluid werd... de donkere kolossus met zijn vele lichtoogen stoomt verder zuidwaarts, zuidwaarts!

En kleine, haastige golfjes kwamen op het strand klotsen, alsof zij haar beklagen wilden....

. . . .

De dashond blafte de echo aan.

In drukkende stilte, eentonig somber, lagen de met wouden begroeide bergen om haar heen.

Maleen zat op een oude, met mos bedekte steenen bank en dacht na over de eenzaamheid, die haar drukte:

„Je wordt zoo somber en zwijgend, zoo stil langzamerhand, als de bergen en het woud zelf."

Oost-Indische Berichten.

Over de onlangs opgerichte **Liquidatievereeniging**, waarvan de volgende heeren het Bestuur uitmaken: G. Vissering, Voorzitter; S. E. Toens, Onder-Voorzitter; H. Janssen van Raaij, Lid; E. A. Zeilinga, Azn.; A. Maclaine Pont; Vlielander Hein, Secretaris schrijft het Soer. Hbl. van 1 Maart j.l.

„Tot nu toe vrijwel in geheimzinnigheid gehuld, verspreidt de liquidatievereeniging thans eenig licht over haar bedoelingen. In een deftig bericht deelt zij mede, waaraan haar geboorte te danken is. De vereeniging, zoo wordt den volke kond gedaan, „heeft aanleiding voor haar optreden gevonden niet om bepaaldelijk de belangen van de makelaars en andere tusschenpersonen in den effectenhandel te behartigen, gelijk van verschillende zijde ten onrechte werd opgemerkt, maar wel omdat in bedoelde affaires vele personen, buiten den effectenhandel staande, zijn betrokken of verder buiten hun toedoen zullen worden betrokken."

Het zesmanschap, aan welks initiatief het ontstaan der vereeniging te danken is, haalt er dus het publiek belang bij.

Door eene overhaaste gedwongen liquidatie dezer zaken, zoo lezen wij verder, kunnen vele personen worden benadeeld, zelfs die met de speculatie in mijnwaarden niets hebben te maken. Bij niet prompte afdoening zullen de koopers worden gesommeerd tot betaling der gekochte stukken, en bij niet betaling zullen de verkoopers verplicht zijn de stukken voor rekening der koopers in de open markt te verkoopen, ten einde het saldo te kunnen vaststellen, hetgeen zij nog van de koopers te vorderen zullen hebben; voor dit saldo zullen de koopers in rechten moeten aangesproken worden. De koopers zullen aldus gedwongen worden ook andere bezittingen geheel of ten deele te gelde te maken. Bij niet voldoening van het saldo, zullen de koopers waarschijnlijk in staat van faillissement worden verklaard.

Door die gedwongen verkoopen zal een groot aanbod van fondsen een verdere ernstige daling op de markt te weeg brengen, de contramine zal eene bij uitstek gunstige gelegenheid vinden om een aanval op de markt te doen, welke aanval bij gebrek aan weerstand en aan koopers bijna zeker moet gelukken, zoodat de daling in koersen verder zal gaan en daarmede de verliezen grooter zullen worden dan thans reeds het geval is, en uit den aard der zaak noodig zou zijn.

Maar ook andere fondsen zullen geforceerd moeten verkocht worden, en evenzeer daardoor eene daling ondergaan, beneden de intrinsieke waarde van het fonds. Dan zal een tijd kunnen aanbreken, dat beleeningen bij de banken op de lagere koersen der effecten geen voldoende surplus meer aanbieden, zoodat de banken verplicht zullen zijn de beleeners om bijstorting aan te spreken. Verschillende personen in den handel zijn ook in de fondsen-affaires betrokken. Ook zij zouden door geforceerde afwikkeling ernstige verliezen kunnen lijden, waardoor de importhandel zou ondervinden dat zijne afnemers in moeilijkheden zouden geraken. Op die wijze zou een crisis ontstaan, welke zich ernstig zou doen gevoelen ook in kringen, welke met den effectenhandel niets hebben uit te staan, zegt het Soer. Hbld. verder.

„Met alle respect voor het zesmanschap moeten wij opmerken, dat ons het aangehaalde betoog tamelijk overdreven voorkomt. De vrees voor de geforceerde verkoopen in verband met den te verwachten aanval der contramineurs, vinden wij met veel te schrille kleuren geteekend, tenminste waar de verkoopobjecten aandeelen zijn die als beleggingsfondsen opgeld doen. Het is eenvoudig niet aan te nemen dat bijv. van aandeelen Escompto Maatschappij en Indische Handelsbank de koers ver beneden het tegenwoordig peil zal dalen. Voor deze fondsen toch zijn te veel liefhebbers, en zoo die al in Indië mochten ontbreken, in patria zeker niet. In verband hiermede hebben de contramineurs weinig kans op succes. Op de grenzen van het lachwekkende ligt dus de bangmaker, dat een tijd zal kunnen aanbreken, dat beleeningen bij de banken op de lagere koersen der effecten geen voldoende surplus meer aanbieden, zoodat de bankiers verplicht zullen zijn de beleeners om bijstorting aan te spreken. Zoo ver zal het naar menschelijke berekening nimmer komen, te minder waar de in beleening genomen fondsen alle tot de categorie behooren waarover wij het boven hadden.

Wat het succes der Liquidatievereeniging betreft, hieromtrent is men over 't algemeen niet optimistisch gestemd, nu het waar blijkt te zijn, dat zich aan overspeculatie bijna uitsluitend hebben overgegeven personen, die alles te winnen en niets of weinig te verliezen hebben.

Cultures in Bajoewangi. De correspondent van de Locomotief aldaar schrijft:

Het is zeer natuurlijk dat nu zoo veel bosch in deze afdeeling uitgekapt is de beschikbaar gekomen gronden met het een en ander beplant dienen te worden en het laat zich ook gereedelijk verklaren dat in de eerste plaats de padi in aanmerking komt en duizenden bouws, die maar eenigszins voor sawah geschikt geacht werden, worden sedert dan ook met padi beplant.

Maar niet alle gronden leenen zich daarvoor om reden dat er geen voldoende water is. Er zijn streken, o.a. in de nieuwe vestiging Kalibaroe, die om voor bedoelde cultuur aangewend te kunnen worden, bevloeiïngswerken noodig hebben en die zullen er ook wel komen, althans door het irrigatiebeheer zijn voor het een en ander opnamen gedaan en begrootingen ingediend en het lijdt geen twijfel of de regeering die, zooals genoegzaam bekend, de emigratie voor deze streken aanmoedigt door o.a. het volk dat zich daar komt vestigen met ploegvee en landbouwgereedschappen bij te staan, zal ook wel de voor die irrigatiewerken noodige gelden toestaan.

Het is ook zeer natuurlijk dat er ook andere cultures moeten zijn en zoo heeft nu een Chineesche kongsi, die over een groot kapitaal beschikt, in verscheidene dessa's djarak laten aanplanten. De kongsi geeft bibit en geld aan de bevolking, zij levert tegen een zekeren prijs de djarakpitten aan de kongsi en zoo zijn in weinig tijds nu reeds ongeveer 500 bouws gronden, die als 't ware braak lagen, in djaraktuinen herschapen en nog meer dergelijke aanplantingen worden aangelegd; want de vraag voor de Europeesche markt naar meergenoemd artikel wordt met den dag grooter; de djarak wordt dus hier een voorname tak van industrie en een bron van inkomsten meer voor de bevolking dezer streken en zelfs voor die van Bali, want op Djembrana bijv. vindt men nu meer dan 1000 bouws met djarak beplant en staan ruim een millioen van dergelijke boompjes en het is dezelfde Chineesche kongsi, die voor dat alles geld verstrekt heeft.

Dat in de nieuwe vestigingen ook tabak verbouwd wordt is bekend, maar overdreven zijn de berichten dienaangaande. Er wordt tabak gecultiveerd en behalve dat een paar aanzienlijke Soerabajasche exportfirma's dat artikel laten planten of opkoopen, zijn er een paar Europeanen, zoogenaamde kleine ondernemers die in tabak handelen. Het lijdt geen twijfel of de tabaksindustrie zal in het Banjoewangische een hooge vlucht nemen, wanneer het blijken mag dat al de gronden zich daar voor deze cultuur leenen.

En waarschijnlijk wordt het land van belofte, zooals Banjoewangi nu genoemd wordt, ook eenmaal nog een suikerdistrict; de resultaten van de er reeds bestaande suikerfabrieken Kabat en Rogodjampi zijn niet ongunstig; reeds zijn bij den resident van Bezoeki een paar verzoeken voor de oprichting van suikerondernemingen in het Banjoewangische ingekomen en er zullen wel meerdere volgen, wanneer de irrigatiewerken in deze afdeeling eenmaal tot stand gekomen zullen zijn.

Inhuren van gronden. De corr. der Loc. te Solo meldt:

Van alle kanten hoort men tegenwoordig van lieden, Engelsche kapitalisten, die de nog beschikbare gronden van den soesoehoenan willen inhuren. Uit de door hen gekozen terreinen maak ik op dat men zich speciaal op de caoutchouc-cultuur wil toeleggen. Onder die terreinen behoort ook het reuzenland Karang Gedeh, waar gelegenheid is een der grootste suikerfabrieken van Java te exploiteeren.

De soesoehoenan is wijs genoeg om dat land voor zich zelf te reserveeren. Z. H. is tenminste voorloopig niet van plan dat land in huur af te staan. Bij een goed beheer moet dat land enorme winsten afwerpen, maar aangezien daar nooit een behoorlijk beheerder is opgetreden heeft de exploitatie van dat land nooit die winsten afgeworpen die men redelijkerwijs mocht verwachten. Als alles waar is wat verteld wordt, dan heerscht daar een wanbeheer zoo groot, dat men bij het hooren der cijfers zijn handen in elkaar slaat.

Algemeen proefstation. Uit vertrouwbare bron verneemt de Locomotief, dat dr. F. W. T. Hunger, directeur van het Algemeen Proefstation, het hem onlangs gedane aanbod om optetreden als wetenschappelijk adviseur van landbouw in Siam, van de hand heeft gewezen.

Dr. Hunger blijft dus te Salatiga.

Bond van suikergeëmployeerden. In de Javabode van 2 Maart j.l. lezen wij:

„Blijkens ontvangen circulaire van het voorloopig bestuur dezer, sedert kort opgerichte vereeniging, zal den 14en Maart in de Bierhal van Oei Moo Liem te Soerabaja een algemeene vergadering worden gehouden en beraadslaagd over den inhoud van het concept-reglement, waarvan wij mede in dank een exemplaar ontvingen.

Het doel der vereeniging is: de algemeene belangen harer leden in den uitgebreidsten zin van het woord te behartigen.

Die algemeene belangen worden als volgt omschreven:

1°. Het contractueel aanstellen van employées.

2°. Het recht van vrije Zondagen buiten de campagne.

3°. Het recht van vrijheid na afloop werktijd.

4°. Het recht op onderstand van werkgevers, bij verminking van blijvenden aard in den dienst ontstaan, enz. enz.

Bij voldoende deelname kan vanwege den Bond

Een groote, zwarte silhouette dook op aan de naastbijzijnde heuvelhelling: de postbode.

Verlangend zag Maleen hem te gemoet. Hij was een vreugdebrenger.

Met vluggen tred liep hij de heuvelhelling af. Hoe gaarne zag zij hem komen, met de tasch aan zijn zijde!

„Breng je me iets goeds?"

„Vandaag alleen couranten, mevrouw."

Reeds marcheerde hij verder, naar het dal, toen Maleen de courant opende.

Zij keek de kolommen altijd snel door, om het opschrift: „Koloniaal Nieuws" of „Uit onze Koloniën" te zoeken.

Maar heden behoefde zij niet te zoeken. Heel vooraan stond met vette, zwarte letters:

„Volgens een Engelsch bericht zou de commandant bij de Keizerlijke Koloniale troepen, Graaf Rainer Waltron, aan het hoofd van zijn compagnie in een gevecht met de opstandelingen gevallen zijn. Ambtelijke bevestiging van dit bericht is nog niet ontvangen."

Maleen staarde strak op deze regelen. Haar vingers beefden. Het werd haar duister voor de oogen.

Zij werd angstig van de hevigheid harer eigen ontroering en herhaalde zacht bij zichzelve:

„Kalm nu maar! Kalm!"

En toen trachtte zij na te denken.

Wat voor zekerheid was er eigenlijk? Een Engelsch bericht — een gerucht!

Het kon een vergissing zijn. Het kon een verzinsel wezen. Maar het kon toch ook waar zijn!

Daaromtrent zekerheid te erlangen, was voor het oogenblik onmogelijk!

Welk een toestand!

Welk een bijna ondragelijke angst over zulk een onzekerheid!

Zij liep, zooals zij was, over den berg naar het postkantoor, dat een uur van Eybendorp verwijderd was en telegrafeerde naar Berlijn, naar het Ministerie van Buitenlandsche Zaken, om te vernemen, wat men daar wist.

Daarna liep zij in den avondstille door weiden en klavervelden, rusteloos van angst, en zocht bukkende naar klaverblaadjes-van-vier.

„Als ik er nu een vind," dacht zij bij zichzelf, „dan zal ik dat als een goed teeken beschouwen."

Zij vond er inderdaad een. Maar nu kon zij toch weer niet in het orakel gelooven.

Laat in den avond ontving zij het telegrafisch antwoord uit Berlijn.

„Hier niets bekend."

Zij kon die nuchter-eenvoudige woorden niet genoeg herlezen.

Zij gevoelde zich dood vermoeid, maar geen slaap kwam haar oogen sluiten. Door haar hoofd warrelden angstige vragen, die niemand beantwoorden kon, en lieten haar geen rust.

Hoe kon het gerucht in de wereld gekomen zijn? Was het een naamsverwisseling? Met wien dan? Of was wellicht een deel ervan waar? Lag Rainer ergens gewond? Was hij in gevangenschap geraakt?

Zoodra Maleen in deze dagen haar eenzaam middagmaal geëindigd had, stond zij op en vluchtte het bosch in.

Zij bukte zich werktuigelijk naar de donkergele of bruine paddestoelen langs den weg.

Een vogel wipte op een esschentakje heen en weer. Zij hoorde geritsel: een hert sprong vlak voor haar uit over het boschpad, en de dashond, huilend van woede, er achter aan. Een groote, grijze boschhaas stoof uit zijn leger op . . . .

Dat was haar leven.

Maar zij dacht slechts aan Rainer.

Toen zij Krome, bij zijn bezoek aan Eybendorp, vertelde hoe lang zij hem dood gewaand had, toen had hij gezegd: „Als er weer eens een gerucht tot u komt, dat ik dood ben, geloof het dan niet. Geloof er niet aan, voordat ikzelf u mijn dood aankondig."

Hoe kon hij zijn eigen dood aankondigen?

Maar dat maakte niets uit. Hij had het met zooveel zekerheid gezegd, dat er een groote gerustheid over haar gekomen was — met betrekking tot hem.

Zoo sterk is suggestie. Hij had haar het geloof aan zijn onoverwinnelijkheid gesuggereerd.

Met Rainer was het anders.

Zij zag hem voor haar verbeelding altijd weer, zooals zij hem in den trein tusschen Kairo en Ismaïla gezien had, in zijn kranige, witte uniform, met zijn mager min of meer gebruind en toch bleek gelaat, zijn zeer blanke voorhoofd, zijn blauwe oogen en den rustigen blik, die tegelijkertijd vastberadenheid en stille gelatenheid uitdrukte.

Toen was er reeds een groote treurigheid over haar gekomen!

De kalmte, de zachtheid, die over zijn mannelijk jong, eenmaal zoo fier gelaat gekomen was, had haar hevig doen ontroeren. Hij had den indruk gemaakt van een man, die zelfbewust een droevig noodlot te gemoet gaat.

Een stuk van die wiegende, eigenaardig charmeerende walsmelodie van het terras voor Shepherd's Hotel klonk haar weer in het oor.

Het was als de orkestbegeleiding bij een treurspel.

En de avond ging voorbij, zoo ook de nacht en de morgen . . . .

(Wordt vervolgd.)

opgericht worden:
1°. Een pensioenfonds en weduwen- en weezenfonds en
2°. Een ondersteuningsfonds.
Den werkgevers zal verzocht worden hunne medewerking hiertoe te verleenen.
Voorgesteld zal worden een contributie te heffen van 2 pct. van het maandelijksch salaris. Thans hebben reeds 853 personen zich als lid doen inschrijven en men hoopt dat, als alle geëmployeerden toetreden, jaarlijks over een bedrag van *f* 100.000 te kunnen beschikken. Aan entrées zal in hetzelfde geval een bedrag van *f* 40.000 binnen komen, welk bedrag een weerstandskas zal vormen.
Men wil een stamkapitaal vormen à *f* 1.000.000, en vóór dit bedrag gevormd is, zullen de contributies in geen geval worden verlaagd.
Het hoofdbestuur zal bestaan uit een president, vice-president en secretaris, die respectievelijk een salaris zullen genieten van *f* 500, *f* 400 en *f* 300.
In hoogergenoemde circulaire wordt een beroep gedaan op hen, die nog niet van hun belangstelling blijk gaven en zich nog niet als lid opgaven.
Dat pleit, dunkt het blad, ten eerste voor weinig gemeenschapszin, terwijl tweedens zij, die uit onverschilligheid of wegens „gewetensbezwaren" achter blijven, blijken geven van hun eigen belang niet in te zien.
Alleen door krachtige samenwerking kan een resultaat verkregen worden. De bewijzen voor deze stelling liggen voor het oprapen.
Onze meening? vraagt de Javabode ten slotte: Als men het eens is over de statuten en het reglement, dan dient ieder suikergeëmployeerde ook Bondslid te zijn!

Als **iets nieuws** schrijft men aan het Soer. Hbl.:
Een alleraardigst denkbeeld is verwezenlijkt door vier employés (célibatairs) op een suikerfabriek in Cheribon. Van de hun 't laatst toegekende winstprocenten hebben zij elk *f* 4000 bijgedragen, vormend aldus een kapitaal van *f* 16.000. De rente hiervan wordt door vier gedeeld.
Stel een rentevoet van 5 pct. Elk krijgt dan een vierde deel van *f* 800. Doch — en dit is 't aardige — bij notarieele akte is bepaald, dat bij overlijden van één hunner, 't bezitrecht van den overledene overgaat op de overblijvenden, zoodat dus na het eerste sterfgeval voor 3 personen *f* 800 valt te deelen. Dit gaat zoo door tot er eindelijk één is, die *f* 800 per jaar toucheert.
Bij den dood van den laatste, vervalt het kapitaal van *f* 16000 aan zijn erfgenamen.
Deze vier personen zijn gekeurd door een geneesheer en physiek goed bevonden. Allen zijn geheelonthouders. Die vier jovialen kunnen nog pleizier hebben van hun aardig plan! Zij zijn nl. pas respectievelijk 32, 33, 38 en 39 jaar oud.
Wie weet een recept voor levensverlenging?
Met deze vraag besluit onze correspondent zijn brief.

Balie en de Baliërs. Op een bijeenkomst van leden van den Ned.-Indischen Kunstkring te Batavia heeft de schilder W. O. J. Nieuwenkamp een voordracht gehouden over Bali en de Baliërs. De Javabode produceert de causerie en doet ons zien, dat de heer Nieuwenkamp meer en meer bewondering voelt voor het schoone eiland.
O. a. herhaalt hij met warmte wat hij reeds hier te lande verkondigde:
„Het indische landschap is tot nu toe geheel verwaarloosd; het is dan ook voor beginnelingen zooveel gemakkelijker om b.v. aardappelschillende vrouwtjes, een herder met schapen of haringen met een citroen te schilderen, met het werk van knappe voorgangers voor oogen, dan de wereld intrekken om nieuwe gezichtsvelden te openen.
Het Hollandsche publiek nu, dat steeds heeft hooren en zien verkondigen de schoonheden van Holland en deze zoo langzamerhand is gaan beschouwen als de éénige schoonheden op aarde, staat, in Indië gekomen, geheel vreemd, geheel machteloos tegenover die geweldige, trotsche ondoorgrondelijke pracht van de tropen — en zijn er dan al enkelen, die naar schoonheid zoeken, zij vinden er niet wat in Holland voor mooi doorging. Meermalen heb ik menschen ontmoet, die Java niet mooi vonden, wel de naaste omgeving van Batavia, met de vlakke landen met kanalen, wel ook de schilderachtige hoekjes van Oud-Batavia, want, zeiden zij, met een klein beetje verbeelding voel je je hier in Holland. Al het andere is niet mooi, slechts aan heel, heel enkele bevoorrechten is het gegeven door eigen oogen te zien.
Het wordt dus meer dan tijd dat onze jonge, frissche krachten opgaan naar Indië, om te trachten te schoonheden van bergen en wouden te onthullen.
Zeer waarschijnlijk zullen zij er in den beginne niet zoo heel veel bijzonders van terecht brengen, maar langzamerhand, de één steunend op wat de ander vond, en zoo steeds verder ontginnend, zullen zij ten laatste alle geheimen weten op te lossen en zullen er schilders op staan, die voor het Indische landschap zullen zijn, wat een Maris of een Mauve was voor het Hollandsche."

Chineesche snobs. Door een aantal Chineezen te Medan is, naar de Deli-Courant meldt, opgericht een club, die den suggestieven naam heeft gekregen van . . . „Heidsieck Monopole".
Dat is nog is anders dan geuren met een span kameel hooge Australiërs.

Hanegevechten. De Baliër vertoont nog te veel lust voor de hanengevechten, schrijft men uit Badoeng, aan de Loc.; ook dat misbruik zal langzamerhand worden beperkt; het is bekend dat het wedden om aanzienlijke sommen bij die gevechten hoofdzaak is. Ze worden geheel in het openbaar, bij voorkeur op een kruispunt van wegen in de desa gehouden, in den regel 's middags tegen vijf uur. Het geschreeuw der omstanders hoort ge reeds op een afstand, het betreft den inzet; de vecht-beesten midden-in zijn met sporen gewapend; die sporen bestaan uit driekantige fijn aangepunte naalden van een d. M. lang.
Op een teeken van den time-keeper begint de strijd. De chronometer van dat heer is al zeer primitief. Een klapperdop, waarin een gat is geboord, wordt in een kom met water geplaatst, het volloopen van den kop is de eenheid van tijd. In den regel wordt het vechtende paar hanen 3 dergelijke tijdseenheden gelaten.
Zoodra de strijd zal beginnen slaat de time-keeper op een gong en die slag wordt na elke tijdseenheid herhaald. Is een der hanen in de gegeven tijdsruimte nog niet afgemaakt door zijn broeder, dan worden ze even uit het strijdperk genomen en de leider van den kamp frischt ze door middel van een water-douche wat op. De aldus opgekikkerde vechtersbazen vangen den strijd op leven en dood op-nieuw aan tot een van beide sneeft.
Het zal den Baliërs wel aan het harte gaan, wanneer die gevechten niet meer naar hunne verkiezing mogen gehouden worden; de assistent-resident heeft de hoofden der bevolking met zijne bedoeling daaromtrent reeds in kennis gesteld.

Chineezen te Sanoer en Den Pasar. Het Soer. Hbld. van 2 Maart schrijft:
Door 102 Chineesche personen is aan het bestuur van Zuid Bali het verzoek gedaan zich tusschen genoemde plaatsen te mogen vestigen. De assistent-resident Schwartz, heeft hun verzoek ingewilligd en den zonen van het Hemelsche Rijk een plaats tot vestiging van een Chineesche kamp aangewezen. De heeren werden te Den Pasar ten stadhuize (vroeger de poeri van den vorst van Badoeng) verzameld en daar besliste het lot welk plekje van de kamp den lotenden staartbroeder werd afgestaan.
Hoe die grond voor de Chineesche kamp beschikbaar kwam?
O! dat pikt de heer Schwartz heel praktisch in, zegt een correspondent van de Loc.: de domeinen van den overwonnen vorst van Badoeng zijn groot in aantal en nu wordt eenvoudig den Baliër, welke grond afstond in die kwestie een domein-sawahtje in ruil daarvoor gegeven, Baliër geheel tevreden af.
De assistent-resident heeft de bepaling gemaakt dat elk der 102 heeren Chineezen te zorgen heeft dat binnen zes maanden de fundamenten voor zijn „Warenhaus" gereed zijn en binnen 1 jaar het gebouw klaar compleet lift of trottoirroulant inclus. Wie niet voldoet aan dien eisch wordt gebust.
Eigenaardig is het dat de hoofden der bevolking te Den Pasar het verzoek hebben gedaan de vestiging van Chineezen in de hoofdplaats van Badoeng niet toe te staan. Zij willen hun waar rechtstreeks te Sanoer verkoopen, die schijf te Den Pasar hebben ze niet noodig en ze verwachten dat op die wijze hun sapies, varkens, copra enz. hun meer zullen opbrengen, tevens wenschen zij den kleinhandel te Den Pasar en omstreken zelve te drijven.

Militair nieuws. Een correspondent te Weltevreden meldt: Bij de artillerie is binnenkort een groote exodus te verwachten. In de eerste plaats de chef, de generaal Rost van Tonningen, die als a. s. legercommandant wordt gedoodverfd.
Verder gaan de majoors Spree en Engelberts met verlof, waardoor 4 kapiteins promotie maken. Ten slotte zouden er eenige kapiteins met verlof gaan, 't geen weer promotie voor de luitenants beteekent.
De militaire paardenarts Tromp de Haas zal, na terugkomst van den majoor Hoogkamer, naar Salatiga worden overgeplaatst. Dr. Van der Linde van Salatiga gaat naar Atjeh, de titularis aldaar Ten Broecke gaat met verlof naar Holland, de pas benoemde paardenarts van Eck wordt verwacht, die te Batavia geplaatst zal worden.
Een echt bureaustukje:
In Batavia doet zich het eigenaardig geval voor, dat, hoewel het schietseizoen reeds is begonnen, er niet geschoten kan worden, aangezien de aanwezige patronen in de magazijnen afgekeurd zijn en men wachten moet op eene zending patronen van Atjeh, welke daar blijkbaar te veel zijn. 't Is wel een beetje laat, dat men tot die wetenschap is gekomen.

West-Indië.

Curaçao. Het ontwerp der koloniale huishoudelijke begrooting voor het dienstjaar 1908 is door den gouverneur aan den Kolonialen Raad ingediend. Tegenover een totaal aan inkomsten op 568.015 gld. begroot staat eene raming van uitgaven ad 908.951 gld., zoodat op een subside van het moederland ten bedrage van 340.936 gld. wordt gerekend.
Waarschijnlijk zal dat bedrag wel niet noodig zijn, daar de raming van ontvangsten blijkbaar weer zeer voorzichtig is gesteld als in de laatste jaren herhaaldelijk ten opzichte van de middelen dezer kolonie is geschied. Zoo blijken de ontvangsten over 1906 het op 505.420 gld. geraamd bedrag met 101.631 gld. te hebben overschreden, zoodat, in verband met het feit dat ruim 5000 gld. van het voor 1906 toegestane crediet niet noodig waren, van het op 380.017 gld. voor dat jaar geraamd subsidie slechts tot een bedrag van omstreeks 272.949 gld. zal behoeven te worden gebruik gemaakt.
De voor 1908 noodig geachte uitgaven overschrijden de raming voor 1907 met een bedrag van 18604 gld. het gevolg van nieuwe of verhoogingen van vorige credieten tot een totaal van ongeveer 41000 gld., waartegenover staat dat op andere posten omstreeks 22000 gld. minder werd aangevraagd. En daar nu de raming van ontvangsten ruim 39000 gld. hooger werd gesteld dan de raming voor 1907 bedroeg, vloeit daaruit voort dat het geraamd subsidie voor 1908 tot hiervoren genoemd bedrag ruim 20000 gld. beneden het voor 1907 toegestane subsidie blijft.
Onder de gevraagde nieuwe of verhoogingen van vorige credieten zien we met genoegen de volgende bedragen uitgetrokken: Voor cultures is 16000 gld. meer aangevraagd, en voor de triangulatie en topografische opname 5.600 gld. meer dan voor 1907, terwijl ter bevordering van het ambachtsonderwijs een bedrag van 1500 gld. en voor verlenging van den gouvernementssteiger ter reede van Oranjestad op Aruba eene som van 7500 gld. op de begrooting is gebracht.
Laatstgenoemde post zal op Aruba zeker met vreugde worden begroet, waar men aan den bestaanden gouvernementssteiger niet veel had, daar de zeeschepen er toch niet konden aanleggen. Blijkens een schrijven uit Aruba aan de Amigoe schijnt het in de bedoeling te liggen den steiger omstreeks 150 meter te verlengen, zoodat de Christiansted tegelijk met drie of vier andere schepen daar zouden kunnen meeren.
Wij betwijfelen niet dat deze post de goedkeuring van den Raad zal wegdragen. De voorzichtige raming der ontvangsten voor 1908 houdt o.a. rekening met de verbeterde vooruitzichten van de phosphaatontginning op Aruba, waardoor het concessierecht beduidend meer zal kunnen opbrengen, zooals reeds voor 1906 werd geconstateerd, toen uit dien hoofde niet minder dan 23000 gld. werd ontvangen.
Waar nu voor den afvoer van het hoofdvoortbrengsel van Aruba, het phosphaat, waaruit de koloniale kas niet te versmaden voordeel hoopt te trekken, eene betere gelegenheid voor verscheping bepaald vereischt is, kan men niet anders, met het belang der geheele kolonie voor oogen, dan het toejuichen, dat nu aan Aruba's wenschen zal worden tegemoet gekomen.
Het bedrag komt ons evenwel voor het beoogde doel wel wat gering voor. Waar ons echter voorshands nog slechts de, in de Amigoe overgenomen M. v. T. op het betrekkelijk begrootings-ontwerp ten dienste staat, dienen wij in dit opzicht nog eerst meerdere uitvoerige gegevens af te wachten.
In de Amigoe van 2 Maart vonden wij in een ingezonden schrijven uit Aruba naar aanleiding van de, daar toen reeds bekende steigerplannen, een balletje opgeworpen voor een heel ander plan, dat volgens den schrijver veel minder zou kosten dan het verlengen van den steiger als beoogd met omstreeks 150 meter. Het komt ons voor dat schrijver daarbij een hooger crediet voor oogen stond dan de thans daarvoor uitgetrokken 8 mille en vragen we ons af, of men zich niet weer met half werk wil tevreden stellen.
Maar, gelijk gezegd, het valt moeilijk ons thans daaromtrent een oordeel te vormen. Eerlang hopen wij op deze begrooting terug te komen.

Van Vreemde Koloniën.

Een fraai stukje. De Deutsch Sudwestafrik. Zeitung meldt de veroordeeling van een jong duitsch kolonist tot drie jaren gevangenis wegens moord op een inlandsche vrouw gepleegd, het veroorzaken van den dood van twee andere inlandsche vrouwen, en poging tot omkooping van verschillende leden der Schutztruppe. De openbare aanklager, die voor den beklaagde negen jaren en vier maanden dwangarbeid geëischt had, vergeleek diens optreden met het bekende geval van prins Arenberg, den officier, dien men wegens zijne relatiën met zooveel consideratie behandelde, niettegenstaande den gruwelijken moord, dien hij op zijn geweten had. De gevangene die thans terecht stond, had om in de behoefte aan arbeiders voor zijne hoeve te voorzien zijn toevlucht genomen tot middelen, welke de aanklager vergeleek bij de ouderwetsche arabische slavenjachten. En toen een inlandsche vrouw zich aan de hondsche behandeling op de hoeve door de vlucht trachtte te onttrekken, schoot hij haar dood, terwijl een andere vrouw en een meisje voor een gelijk „vergrijp" door hem aan boomen werden vastgebonden en aan haar lot overgelaten, zoodat zij den hongerdood stierven. De gevangene, die zijn onschuld bepleitte, gaf ten aanzien van de beide laatstgenoemde vrouwen voor, dat hij haar heelemaal vergeten had. Voor zijn getuigenis pleitte evenwel niets in het verhoor, terwijl ook het bewijs zijner poging tot omkooping geleverd werd. De gevangene, een jongeman van 24 jaar, behoort tot

een goede familie in de Rijn-provincie en is blijkbaar iemand „von Stand", daar hij bij de garde-kurassiers heeft gediend en bij dat korps den rang van reserve-officier bekleedt.

Het fransch-siameesch verdrag. Te Bangkok werd ter vervanging van de overeenkomst van 13 Februari 1904 dezer dagen het verdrag geteekend, waarbij de grenzen van Indo-China en Siam nader zijn gewijzigd.

Het gehaspel over deze grenzen dagteekent al van meer dan veertig jaren her. Koning Norodom van Kambodja, door een opstand van zijn broeder Siwotha, die de hulp der Siameezen inriep en dezen de provinciën Pursat, Battambang, Angkor-Siemreap en Sisophon deed bezetten, in het nauw gebracht, bood het protectoraat over zijn land aan Frankrijk aan. Het protectoraat werd aanvaard, maar de quaestie der aan Siam verloren gegane provinciën daarbij over het hoofd gezien, zoodat koning Norodom bij zijn leven, en zijn opvolger, Sisowath, de tegenwoordige bestuurder van Kambodja, niet ophielden om bij de fransche beschermers aan te dringen, de restitutie der voormalige provinciën van hun land te bewerkstelligen.

Bij de overeenkomst nu van 13 Februari 1904 werd ter vervanging van de bezetting van Chantaboon, den 3en October 1893 door Siam aan Frankrijk toegestaan als waarborg voor de nakoming door eerstgenoemd land van de, bij het dien dag gesloten tractaat aangegane verplichtingen, door Siam de haven Kratt en aangrenzende streken, Bassac en Meloeprey, die eertijds ook aan Kambodja hadden behoord, ten behoeve van dit protectoraat aan Frankrijk afgestaan.

Hiermee was men evenwel te Pnom-Penh niet tevreden, en bij zijn onlangs aan Frankrijk gebracht bezoek, sprak koning Sisowath een zoo duidelijke toast uit, dat men het beter achtte zijne woorden aan het groote publiek te onthouden.

Bij het jongste verdrag nu doet Siam van de voormalige kambodjaansche provinciën Battambang, Angkor-Siem-Reap en Sisophon afstand, waartegenover het in ruil het gewest Kratt en de Muong Dansai ontvangt, welk laatste gewest bij de overeenkomst van 1904 met het overig deel van Kentao benevens de districten Bobia, Bosao, Nahoe en Nam-Ngoen ten behoeve van het onder fransch protectoraat staand Loeang Prabang door Siam aan Frankrijk was afgestaan.

De afstand van Kratt aan Siam is een hoogst belangrijk feit. Wanneer men nagaat wat er al zoo over de belangrijkheid van dit punt is geschreven, kan men daaruit afleiden dat het voor Siam, dat naar het schijnt op het punt staat zich eene marine te scheppen, de aangewezen oorlogshaven is, en nu moge graaf Pouvourville in eene bespreking van het onderwerpelijk verdrag zeggen te hopen dat met het gebied van Kratt alleen bedoeld is de haven en de naaste omtrek, het is niet wel aan te nemen, dat Siam drie belangrijke provinciën zou prijs geven ter wille van een nog zoo belangrijk, doch geïsoleerd punt aan de kust.

Wel is waar heeft Siam zich bij het laatste verdrag nog een andere belangrijke concessie weten te bedingen: „wijzigingen ten aanzien van de rechtspraak, bestemd om de siameesche regeering te wapenen voor hare desbetreffende onderhandelingen met de andere mogendheden", maar dit punt juist wijst er op, dat bedoeld verdrag als het ware een der uitgangspunten is voor Siam op den nieuwen weg, waarlangs het eene plaats in de rij der zelfstandige mogendheden hoopt te bereiken, waartoe het bezit eener eigen krachtige weermacht in deze tijden van vredes-congressen en conferentiën een onmisbaar vereischte is. Siam gaat ongetwijfeld zwanger van het plan voor den opbouw van leger en vloot. Voor het eerste staat Japan het zijne instructeurs af en is overigens met geld veel te bereiken, voor het laatste is naast het vorenstaande eene goede oorlogshaven een hoofdvereischte en deze vindt Siam nu in Kratt met zijn prachtige natuurlijke haven door de gesteldheid van het omliggend terrein gemakkelijk in verdedigbaren toestand te brengen, maar waarvan de waarde grootendeels zou verloren gaan, indien dit punt door fransch-kambodjaansch gebied van het overig deel van Siam zou zijn gescheiden.

Spoorwegen in Engelsch-Indië. Sedert eenige jaren rendeeren de spoorwegen in Engelsch-Indië, die, met name wat de staatslijnen betreft, hoofdzakelijk om strategische doeleinden aangelegd, eerst voor weinige jaren overschotten begonnen op te leveren. Niettegenstaande dit financieel succes voor den staat, is men in Engelsch-Indië alles behalve tevreden met het beheer der spoorwegen en den daarop door den staat uitgeoefende contrôle.

Waar ten onzent de quaestie van staats-exploitatie van spoorwegen ook weder eenigszins aan de orde van den dag is gesteld, is het wellicht niet onbelangrijk den toestand na te gaan, zooals die voor Engelsch-Indië door de Times of India werd uiteengezet:

„Het Indisch gouvernement neemt ten opzichte van de handels- en industrieele ontwikkeling van het land eene bijzondere positie in, door de volledige contrôle die het over het spoorwegstelsel aan zich getrokken heeft. Het oefent die contrôle uit op eene wijze, die handel en industrie belemmert in eene mate die een telken jare aangroeiend schandaal uitmaakt. Na jaren van tegenspoed geniet Indië een tijdperk van groote welvaart. De oogsten zijn overvloedig, de industrieele hulpbronnen van het land komen tot haar recht door de samenwerking van kapitaal en energie. In beide opzichten wordt de groei onderdrukt door den spoorweg-Octopus. Nog zeer onlangs vernam men uit Calcutta de bittere klacht over de onmacht der spoorwegen ten aanzien van het steenkolen- en graanvervoer. Eene maatschappij stelt hare verliezen tengevolge van het gebrek aan wagens op 50000 ponden sterling in tien jaren. Nu is het de beurt voor Bombay. Duizenden tonnen mangaan-ijzererts in de Centrale Provinciën wachten op het vervoer naar de haven, evenals groote hoeveelheden katoen in Berar en Khandesj, benevens graan en oliezaden in de Centrale Provinciën. Tusschen den producent in het binnenland en den bemiddelaar voor den consument te Bombay staat de, niet voor zijne taak berekende spoorweg; dat is de zwakke schakel in de keten, die niet sterk genoeg blijkt voor den drang in den drukken tijd, waaruit eene soort stilstand voortvloeit. De handelsman, hoezeer ook door vraag en aanbod gedekt, aarzelt tengevolge van de hinderlijke vertragingen en de onzekerheid van het vervoer.

„In deze provincie zal de toestand steeds slechter worden tot de moesson invalt. Lang tevoren reeds zal Karatsji in gelijke moeilijkheden verkeeren. De oogsten in den Pendjab zijn enorm, maar de Noord Wester Spoorweg, zal niet in staat zijn het uit te voeren overschot te vervoeren naar die haven. De reden voor dit herhaaldelijk terugkeerend kwaad is aan geen twijfel onderhevig. Het moge mogelijk wezen verbeteringen te erlangen door grootere snelheid der goederentreinen en meerdere faciliteiten bij in- en uitlading. Maar de wortel van het kwaad is te zoeken in de onvoldoende hoeveelheid van het rollend materieel op alle groote lijnen. De blaam hiervoor rust op het bestuur, en alle pogingen om den last der verantwoordelijkheid op de spoorwegbesturen te schuiven moeten falen. De sommen voor aanschaffing van rollend materieel worden telkens en telkens besnoeid. Ons is een geval bekend, waarin de aanschaffing van duizend wagens werd goedgekeurd, maar over zes jaren verdeeld, instede van over twaalf maanden als gevraagd was."

De minister voor Indië, Morley, het verkeerde van den toestand inziende, heeft een onderzoek beloofd naar de financieering der indische spoorwegen. Dit behoorde niet noodig te wezen, daar het gouvernement reeds sedert langen tijd in het bezit is van alle gegevens, om daarop een bepaalde politiek te grondvesten. Het feit, dat nu weer twee millioen ponden sterling werden bezuinigd op de uitrusting der spoorwegen, noemt het blad de krachtigste veroordeeling der huidige spoorwegpolitiek.

„De eenige redelijke weg voor het bestuur," schrijft het blad, „is nu te erkennen — wat Thomas Robertson reeds vijf jaren geleden in overweging gaf te doen — dat de taak om de spoorwegen te financieeren boven zijne macht gaat, en het particulier initiatief moet worden aangemoedigd om de leemten aan te vullen. Tot nu toe was de politiek van het bestuur er op gericht den kapitalist af te schrikken door eindeloos oponthoud en belachelijke krenterigheid. Daaraan moet een einde komen — de arbeider is zijn loon waard en de kapitalist een redelijke vergoeding; desbetreffende voorstellen werden in 1903 aan het bestuur gedaan, maar het schijnt dat zij zelf niet de overweging waard werden gekeurd. En indien het kapitaal moet worden aangemoedigd, moet men het spoedige plaatsing waarborgen.

„Geld is dezer dagen uitermate vloeibaar, en zal in die kanalen vloeien, waar het 't spoedigst kan worden omgezet. Men zal het niet jaren en jaren laten liggen, terwijl de geheele geleerdheid van het indisch bestuur zich het hoofd breekt over de machtige vraag of de aanleg van enkele mijlen spoorweg kan worden toegestaan."

Wij bevelen het vorenstaande ter lezing aan:

1°. aan hen, die bij het bestaan van gelijke misstanden in Nederlandsch-Indië dadelijk klaar staan met een: de Engelschen zouden het wel beter doen, terwijl die het heusch niet beter doen;

2°. aan staatsexploitatie-maniakken, die hun stokpaardje zelfs ten aanzien van landen in opkomst berijden;

3°. aan eventueele ultra-humanitairen, die hier een uitvloeisel zien van hun dikwerf onpractisch streven, daar toch de bezuiniging op spoorweggebied in Engelsch-Indië mee het gevolg is van den anti-opiumstrijd.

De Hedjaz-spoorweg. De Times of India bevat een merkwaardig bericht van haar correspondent te Konstantinopel betreffende den Hedjaz-spoorweg, waarover o. a. het volgende wordt opgemerkt:

„Ten slotte wil ik mijn lezers slechts in herinnering brengen, dat een bedrag van 30 millioen gulden voor den spoorweg werd ingeschreven, dat de lieden, die voor het grondverzet en het metselwerk worden gebruikt, de ongelukkige manschappen zijn van het 5e legerkorps, die geen betaling erlangen voor hun werk, dat ofschoon vijf jaren zijn voorbijgegaan sedert de eerste spade in den grond werd gestoken nog slechts 432 van de 1600 mijlen gereed zijn; en dat de ballastage van de lijn zoo slecht is, dat de treinen slechts 12 mijlen in het uur kunnen afleggen. Er zijn niet meer dan 16 houten gebouwen, als stations aangewezen, en het rollend materieel bestaat uit niet meer dan 16 locomotieven, twee eerste, en 24 derde klasse wagens benevens een aantal open wagens, waarin de pelgrims als vee worden vervoerd, aan de felle syrische zon blootgesteld. In Europa zou zelfs het vee niet zoo kunnen worden vervoerd, in de eerste plaats wijl de eigenaars zulke behandeling hunner dieren niet zouden toestaan, en in de tweede plaats daar de Vereeniging tot bescherming van dieren zou tusschenbeide komen. Te Konstantinopel wordt de Hedjaz-spoorweg beschouwd als een melkkoe voor de parasieten van Yildiz-Kiosk (waaronder de befaamde Izzet-Pasja), die de benoodigdheden voor den spoorweg aanschaffen, en die alleen met het toezicht en de uitgave zijn belast van de groote sommen, door de muzelmannen van heel de wereld bijeengebracht voor wat zij vurig hoopten aan de pelgrims zou ten goede komen . . . .

„Het is niet aan mij om den indischen muzelmannen hun plicht in deze aangelegenheid voor te houden, maar ik zou wel wenschen dat alle inschrijvingen uit Indië en het Verre Oosten ophielden, totdat door onafhankelijke lieden het bewijs geleverd is, dat een eerlijk regime in de plaats is gesteld van de huidige Commissie, die zichzelve nu verrijkt ten koste van de Mohamedanen van de heele wereld."

NAAMLIJST VAN LEDEN
toegetreden tot de Vereeniging „Oost en West" over de maand Maart 1907.

Heer Mr. D. Mounier,	Amsterdam	ƒ 2.50	lid
„ A. C. Hardeveld,	Breda	1.50	„
„ J. M. Marynen,	„	1.50	„
„ James Bendt,	Coronie, Suriname	2.50	„
„ J. H. Nieuwenhuijs,	's-Gravenhage	1.50	„
Mevr. de wed. J. P. van den Eb, geb. de Gelder,	„	1.50	„
Heer J. D. Th. Brunet de Rochebrune	„	1.50	„
„ Ch. B. Bakhuizen van den Brink,	„	5.—	donn.
„ C. A. F. F. R. J. Romswinckel,	„	3.—	lid
„ H. Uden Masman,	„	1.50	„
„ Mr. I. L. S. Rhemrev,	„	3.—	„
„ F. W. A. Schwippert,	„	1.50	„
„ W. Th. Schwippert,	„	1.50	„
„ N. L. Braspot,	„	1.50	„
Mevr. Keiser,	Leiden	1.50	„
„ Wernink,	„	1.50	„
Heer Mr. Harloff,	„	1.50	„
„ Jhr. K de Muralt,	„	1.50	„
Mevr. H. G. Onland,	„	1.50	„
Heer C. B. Dutry van Haeften,	„	1.50	„
„ W. Bosch,	Luik	2.50	„
„ A. van der Kolff,	Nijmegen	1.50	„
„ A. de Willinger,	„	1.50	„
„ Th. E. Juda,	Paramaribo	2.50	„
„ Frederik E. Bruyning,	„	2.50	„
„ C. W. A. Buma,	Rome	2.50	„

Leden die **verhuizen** worden verzocht hiervan aan den Administrateur, Verhulstraat 51, den Haag, **kennis te geven met vermelding zoowel van het oude als het nieuwe adres.**

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Mercuur. 2 April 1907.

Ned. Afd. der N. I. Mij. van Nijverh. en Landb. Agrarische aangelegenheden. Maatregelen tot tegengang van wanbetaling van erfpachtscanon. — Soorten en variëteiten, hoe zij ontstaan door mutatie. — De Ceilon rubber tentoonstelling, door A. H. Berkhout. — Koffiecultuur in Brazilië. — Een aërobe bacterie die vrije stikstof der lucht absorveert. Bacterium Krakatauï. — Verslagen van Maatschappijen. — Dividenden. Enz.

Vragen van den Dag. April 1907.

T. J. Bezemer: Het Animisme bij de volken van den Indischen Archipel.

De Gids. April 1907.

Bezuiniging bij de zeemacht, door J. P. van Rossum.

Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap. April 1907.

Een bezoek op Dammer (Zuidwester-eilanden), door J. H. Letteboer. — Van de hoogvlakte in Deli. — Wongsa Karija van Wotgalih, door S. Luinenburg.

Berichten van de Utrechtsche Zendingsvereeniging. April 1907.

In memoriam Mr. M. Crommelin. — Nieuw-Guinea. Berichten van Mansinam, door Br. van Hasselt Sr. — Halmahaira. Bericht van Duma-Galéla, door Br. van Baarda. — Uit een brief van Br. Lasschuit te Duma.

Weekblad voor Indië. 1907. No. 45.

Onberedeneerde critiek, door M. van Geuns. — Vagabondages van een verlofganger, door F. P. H. Prick van Wely. — Brieven uit Patria, VI, door Jan Willemsz. — Twee Europeesche prinsen in Indië (met foto's). — Een nieuwe suikerfabriek in Indië, door M. van Geuns Jzn. —, Indrukken van den dag, door Corax. — Overgeplaatst door Jenoël. Enz.

J. J. REESER.
Meubeleering,
Behangerij. Stoffeerderij.
Piet Heinstraat 116. Elandstraat 76 en 85.
Telephoon 1740.

H. v. DOOREN & Cie.
MODES.
DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

ELITE SHOES
Maat- en Reparatie-Ateliers
Vos in Tuinstraat 4
tegenover „Hotel des Indes"

H. HESSELS & ZOON
Importeurs van
Amerikaansch Schoeisel
Schoeisel voor Indië
Piet Heinstraat 117

DE BAKER
mat van onze overheerlijke VISCH- en MORGENWIJNEN is het eiland **SAMOS**, vanwaar wij ze rechtstreeks aanvoeren.

Per kist van 12 heele flesschen . . . f 9.45
„ „ „ 24 „ „ . . . - 18.00
(rood of wit, of gesorteerd.)

BRENDEL & ZOON, Nijmegen. WIJNHANDEL OPGERICHT Ao. 1829.

Mevr. HOGERHEIJDE,
VERLOSKUNDIGE,
Commelinstraat 2, AMSTERDAM
is dagelijks te cons. van 1—3, 6—10.

W. PAULUSSEN.
Drogist, SPUI 156 a
recht over de St. Jacobstraat.
GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres
voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

Huishoudkarntjes
worden met veel succes ook in de Koloniën gebruikt, zijn zeer geschikt voor het maken van versche karnemelk, slagroom en het klutsen van eieren. Aanbevelend,
Riviervischmarkt 9, den Haag.
Landbouwkantoor, M. J. SPRUYT.

HOME
voor jonge Dames
DEN HAAG.
Inlichtingen bij respectabele families.

Mej. ERNESTINE DE MUNNICK,
te PARIJS,
stelt zich beschikbaar voor **alle** informatiën betreffende
Pensions, Kleeding, Bezichtiging der Stad,
enz. enz.
Zich te vervoegen Maison de Café
„BOUDAH"
Rue St. Honoré 390.

Th. FRANKEN,
Confiseur, Patisier, Glacier,
Sumatrastraat 1g, bij het Kanaal,
's-GRAVENHAGE.
Telefoon No. 1460.

J. F. HANSEN, Mr. Smid.
MAGAZIJN van
Baden, Geysers, Haarden, Kachels en Fornuizen.
GASORNAMENTEN,
Huishoudelijke Artikelen.
KEPPLERSTRAAT hoek Regentesselaan,
'S-GRAVENHAGE.

Magazijn „HET ANKER"
Veenestraat 49, Den Haag.
Telefoon 2491.
Uitzetten en Uitrustingen
voor DAMES en HEEREN.

De Goedkoope Winkel van
H. DE LA COURT.
Chemische producten,
Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS.
Hemsterhuisstraat 283.

Brückel Mutzenbach,
Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
'S-GRAVENHAGE.
Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

Ch. F. RIJKEN & Co.
Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIEUWSTRAAT No. 26.

NIEUW
Malthusianisme.
Damesdeskundige.
MEVROUW ADRIAAN
Regentesselaan 362,
einde halte lijn 5.
Consult dagelijks, Zondags op verzoek.

TRANSVALIA.
Prins Hendrikstraat 74.
Extra voorraad Dienstbodenboezelaars,
Wollen Ondergoederen
ook in
ECHT JAEGER.

Nieuw-Malthusianisme.
Mevrouw VAN DAM
dagelijks te spreken van
10--4 en van **7--9** uur.
(Zondag op verzoek).
-:- Tollensstraat 106 -:-
Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.
Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos

G. J. HEEMSKERK
OBRECHTSTRAAT 198 hoek REINKENSTRAAT.
Telephoon **3641**.

Van af heden verkrijgbaar de Koffie en Thee der **Firma de Wed VAN NELLE** te Rotterdam.

Koffieprijzen p. $\frac{1}{2}$ K.G.	Theeprijzen p. $\frac{1}{2}$ K.G.
Rood merk . . . 60 cts.	Gebroken N°. 1 f 1.50
Zwart „ . . . 54 „	Afternoon tea . „ 1.25
Groen „ . . . 52 „	Zuivere theeën „ 1.00
Paarsch „ . . . 50 „	„ „ „ 0.80
Ook verkrijgbaar	„ „ „ 0.65
Alex Meier Koffie	**Thueré Thee**
prijzen $57\frac{1}{2}$, $67\frac{1}{2}$, 80 ct.	f 1.50, 1.25, 1.00, 0.80

Aanbevelend, **G. J. HEEMSKERK.**

DAMES! VAN PRIMA STAAL
zijn de **WINSELMANN NAAIMACHINES** vervaardigd. Zij munten uit door lichten gang en accurate werking. Met kast voor **f 27.50** verkrijgbaar bij den
Zuid-Hollandsche Naaimachinenhandel voorh. W. Vermeulen & Co,
Kalverstraat 93, AMSTERDAM. — Veenestraat 5, DEN HAAG.
Varkensmarkt 48, AMERSFOORT. — Nassaulaan 19, BUSSUM.
Hoofdkantoor DEN HAAG: Laan van Meerdervoort 255.

AGUILAR'S
Port-, Sherry- en Madeirawijnen
zijn alom bekend.
VRAAGT PRIJSCOURANT.
Hoofdkantoor Lange Poten 6, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.
Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

JAN MESKER & Co.
Prins Hendrikstraat No. 48.
Complete Meubileering van Huizen in koop en in huur.
VERHUIZINGEN EN TRANSPORTEN.
TELEFOON No. 3983.

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,
DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.
LUNCHEON ROOM.
Haagsche Beschuit.

A. KREIJMBORG & Co.
HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.
Huis van den Eersten Rang.
LEIDSCHESTRAAT hoek Heerengr. Teleph. 3200.
Modernste inrichting voor **Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleeding,** gemaakt en naar maat.
Aan de afdeeling Kleeding naar Maat zijn verbonden:
1 Professeur de Coupe en 10 Coupeurs met assistenten.
Coupe Système Americain
Uitrustingen voor de Indiën.
Uniformen, Gala- en Automobielkleeding, Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleeding.
Parterre: Heerenkleeding;
1e Etage: Kleeding naar Maat; 2e Etage: Kinder- en Jongeheerenkleeding.

Verschenen:
Indische planten en haar geneeskracht
DOOR
Mevrouw KLOPPENBURG—VERSTEEGH.
Prijs f 2.50.
Verkrijgbaar bij elken soliden Boekhandel en bij de Uitgevers
MASMAN & STROINK, Semarang.

N°. 15. Donderdag 11 April 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	*f* 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	*f* 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Voor de Indische weduwe met hare twee dochtertjes, waarvan de eene zenuwziek is en de andere zoo gaarne voor Apothekers-bediende zou blijven studeeren (zie vorig weekblad), ontving onze presidente van *B. G.* eene postwissel van *f* **2.50**.

Van harte hopen wij, dat meerdere hulpvaardige lezers zich zullen gewend hebben tot **Mevr. A. J. de Graaf-Kooman**, *Laan van Meerdervoort* 198, *den Haag*, die gaarne bereid is desgewenscht nadere inlichtingen omtrent bovenbedoeld gezin te geven.

Op de **hoofdbestuurs-vergadering**, die jl. maandag in den Haag gehouden werd, waren behalve het Dagelijksch Bestuur: Mevr. *van Zuylen-Tromp* (presidente) de heeren *G. L. Kepper* (vice-president), *H. E. Prins* (penningmeester) en *L. P. T. Schimpf* (secretaris) nog tegenwoordig: de dames *Ten Bosch-Bosscher*, *van Hengst-Haus* uit *Apeldoorn*, *van Oeveren—van Schaik* uit *Utrecht* en de heeren: *E. A. H. van der Heide* uit *Amsterdam*, *Prof. Mr. J. E. Heeres* uit *Leiden*, *O. H. Kuyck* uit *Apeldoorn*, *L. A. H. Lamie* uit *Arnhem* en *J. L. Pierson* uit *Nijmegen*.

De afwezige hoofdbestuursleden hadden schriftelijk kennis gegeven, dat zij tot hun leedwezen verhinderd waren te komen. De twee eerste punten der agenda namen niet veel tijd in beslag. Omtrent het *Jaarverslag der Vereeniging* werd besloten, dat dit door opname in het Weekblad eerlang ter kennisse van alle leden zal worden gebracht, terwijl de *rekening en verantwoording* met grooten zorg door den waarnemend penningmeester den heer *Schimpf*, met medewerking van den Alg Secr. der Commissiën, den heer *G. C. A. de Witt*, opgemaakt, eerstdaags aan de Commissie van verificatie zal worden aangeboden.

Over punt 3 ontspon zich een uitvoerige gedachtenwisseling, welke leidde tot aanneming van het voorstel van het Dag. Bestuur, dat na verklaring, dat het niet langer de verantwoordelijkheid over het beheer der Obligatieleening wilde dragen en sedert 31 Maart 1907 het Indisch Restaurant, *Laan van Meerdervoort* 195, niet langer wenscht te beschouwen als deel uitmakend van de Vereeniging »*Oost en West*«, het voorstel deed: met obligatiehouders der schuld van *f* 5000 in overleg te treden omtrent het overdragen van deze schuld op Mevr. *Ten Bosch-Bosscher* altijd wanneer het haar wensch is, onder die voorwaarden de exploitatie van het Ind. Rest. voort te zetten en anders te likwideeren, voor zooveel die schuld betreft.

Om 5 uur waren de vergaderden nauwelijks gereed met het bespreken der **in de Statuten aan te brengen wijzigingen**. Ook deze zullen hier openbaar gemaakt worden, terwijl het vaststellen der **Agenda voor de Jaarl. Alg. Vergadering** aan het Dagelijksch Bestuur werd overgelaten.

II. Van de Afdeeling Breda en Omstreken: Jaarverslag 1906.

In de weinige belangstelling die de Nederlanders voor hunne schoone Koloniën schijnen te hebben is voor zoover de Afdeeling Breda en omstreken kon bespeuren, gedurende het verslagjaar 1906 weinig verandering ten goede gekomen. Het ledental nam niet toe, wel wenschten sommigen als lid der Vereeniging »*Oost en West*« toe te treden, indien zij vooraf de verzekering ontvingen er geldelijk voordeel bij te zullen behalen. Van deze personen kan de Vereeniging zeker niet veel heil verwachten.

In het bestuur kwam geen verandering, ook bleef het lid van het Hoofdbestuur dezelfde. In de Algemeene Vergadering op 9 April 1906 gehouden werd besloten zooveel mogelijk propaganda voor het streven der Vereeniging te blijven maken.

De rekening en verantwoording werd door mevr. Stapel en den heer Stom nagezien en den penningmeester decharge verleende. Batig Saldo *f* 19.72.

Eene lezing had dit jaar plaats door *Jonkvr. A. von Schmidt auf Altenstadt*. Onderwerp: **eene reis door de Molukken**. Deze voordracht was zooals we van deze dame gewoon zijn zeer onderhoudend, doch slechts matig bezocht.

Een jongeling wiens ouders te Buitenzorg wonen en over wien de vader eenige jaren geleden aan het Afdeelingsbestuur geschreven had, werd met raad en daad gesteund totdat hij bij het einde van 1906 kort vóór zijne meerderjarigheid besloot naar Indië te gaan, hebbende recht op gouvernementskosten. Van den vader is sedert de eerste brieven nooit meer iets vernomen.

Aan het Hoofdbestuur werd afgedragen de som van *f* 36.— zijnde het door de afdeeling verschuldigde bedrag van 72 leden.

BREDA, den 6den April 1907.

De Voorzitter,
De Secretaris, VAN REIJN.

Een drietal onbillijke bepalingen tegenover Oost-Indische Ambtenaren en Officieren en hunne Weduwen en Weezen.

(*Aangeboden*).

Misschien is het woord „onbillijke" te sterk voor de eerste van het drietal, te zwak voor de laatste; daarover zal de lezer voor zichzelf kunnen oordeelen.

De onbillijkheden liggen in de restitutie van overtochtskosten van Nederland naar Indië vice-versa en in pensioenen. En dan kunnen wij dadelijk beginnen met er op te wijzen, dat beide zaken tegenover ambtenaren, officieren en hunne gezinnen, in haar geheel genomen, zeer royaal geregeld zijn. Toch zijn er bepalingen, die als onbillijk of anders toch als iets hards gevoeld worden. Wij zullen trachten dit aan te toonen.

Wie als officier of als burgerlijk ambtenaar naar Indië gezonden wordt, daar wordt geplaatst of overgeplaatst, wie na pensionneering wenscht te repatrieeren, wie met buitenlandsch verlof gaat, zij allen hebben vrije reis voor zich en casu quo voor hun wettig gezin. Maar men is nog verder gegaan. En zoo is o.m. in 1903 bij Koninklijk besluit bepaald, dat:

„Aan het hoofd van een gezin dat voor Gouvernements-rekening de reis maakt van Nederland naar Nederlandsch-Indië of van Nederlandsch-Indië naar Nederland, worden uitbetaald de overtochtskosten, die van Gouvernementswege zouden zijn voldaan voor leden van dat gezin, die de reis voor Gouvernements-rekening hadden kunnen medemaken indien zij niet voor eigen rekening vooruitgezonden waren, mits het bewijs wordt geleverd dat zij alsdan nog in leven zijn, en in geen geval tot een hooger bedrag dan hetgeen voor hun overtocht uit eigen middelen betaald is."

Zie, dat was voor vele ambtenaren en officieren eene groote verbetering. Het werd nu mogelijk leden van hun gezin om gezondheids- of andere redenen, kinderen veelal voor hunne studie, naar Nederland te zenden, zonder dat dit beduidende geldelijke offers vorderde.

Dat was nu eens eene nobele daad van het Opperbestuur! Een ambtenaar met verlof, wien ik opmerkte, dat hij eene aanzienlijke som van het Ned.-Indische Gouvernement gerestitueerd kreeg wegens betaalde reiskosten voor vooruitgezonden leden van zijn gezin, kon aan zooveel royaliteit niet gelooven — het moest een dwaling van mij zijn —, tot hij op het Departement zelf de bevestiging van de goede tijding kreeg [1]). Toch had die ambtenaar ongelijk met zijne ongeloovigheid, want, gelijk ik in den beginne reeds opmerkte, in zake overtocht en pensioenen heeft de Ned.-Indische Regeering, eigenlijk juister: heeft zich het Opperbestuur, steeds flink, onbekrompen tegenover 's landsdienaren getoond, de enkele uitzonderingen voorloopig daargelaten, waarover hier gehandeld zal worden.

Daarmee heeft het Opperbestuur getoond hart te hebben voor zijne dienaren. Het heeft daarmee echter niet alleen de belangen van dezen behartigd, maar evenzeer de belangen van de res publica, want vooral in een kolonie of bezitting, als ons Indië, is een tevreden civiele en militaire ambtenaarsstand, van welken vaak zooveel geëischt wordt, van het hoogste gewicht voor den goeden gang van zaken en voor de welvaart van 't geheel. En veel zal de bepaling aan het Indische Gouvernement niet kosten. Wel zal het wát kosten, want toen de bepaling niet bestond, zonden ook wel altijd eenige ambtenaren en officieren hun gezin naar Nederland om eerst later zelf te volgen. Dan betaalde het Gouvernement zooveel minder. Doch laten wij terugkomen op de bestaande bepaling.

Officier of ambtenaar X. is gehuwd. Zijn vrouw sukkelt herhaaldelijk, zij kan niet tegen het Indische klimaat. De dokter acht een langdurig verblijf in Europa voor haar noodzakelijk. Gelukkig nu de milde bepaling, in 1903 toegevoegd aan het Overtochts-Reglement. De echtgenoote vertrekt naar Europa, en daar het voor den vader moeilijk, wellicht ondoenlijk is de kinderen bij zich te houden, voor welke het misschien toch al wenschelijk was, dat ze voor hunne opleiding naar Nederland vertrokken, zoo gaan de kinderen ook mede. Misschien moet het geld voor den overtocht geleend worden; als later de vader zelf met

1) 't Is niet onmogelijk, dat er nog wel een enkel Indisch ambtenaar of officier, buiten zijn weten, aanspraak heeft op restitutie van betaalde overtochtskosten.

verlof of pensioen repatrieërt, dan kan het geleende teruggegeven worden. Tot zóóver is alles in orde.

Maar nu komt de ambtenaar of officier, vóór hij nog aanspraak heeft op verlof of pensioen, te overlijden. Ware zijn gezin in Indië gebleven, dan had dit recht op vrijen overtocht naar Nederland voor rekening van den lande.

En nu? Volgens de bestaande bepalingen krijgen de nabestaanden niets gerestitueerd. Het overlijden van het hoofd van het gezin wint 's lands schatkist niet alleen de kosten uit van zijn overtocht, maar ook die van alle leden van zijn gezin. Wellicht zitten dezen nu met de vroeger gemaakte schuld ter bestrijding van hunne reis.

Is dit de bedoeling geweest van het Koninklijk besluit? Wij kunnen het moeielijk gelooven, al kan er, strict genomen, van geen onrecht sprake zijn.

Een man gaat onder een last gebukt. Een heer met een wagen gaat denzelfden weg. Hij zegt: man leg uw last op mijn wagen, ik zal hem voor u bezorgen. Maar de man komt te sterven en nu moeten zijn zooveel zwakkere vrouw of kinderen dien last dragen. Neen, zegt de heer, nu bemoei ik er mij niet mede.

Onrecht is het niet: de eersten zullen de laatsten zijn, maar hard is het. Wij houden het er dan ook voor, dat het geenszins in de bedoeling van het Opperbestuur zal gelegen hebben om in het door mij veronderstelde geval de betaalde overtochtskosten als winst voor de schatkist te behouden.

Eene juiste formuleering van een artikel van wet of wat daarmede gelijk staat is nu eenmaal moeielijk; er wordt zoo licht om 't een of ander mogelijk gevolg van het artikel niet gedacht. Doch we hebben hier te doen met een regeling bij Koninklijk besluit, en een wijziging ware daarbij betrekkelijk eenvoudig.

De tweede onbillijkheid, die we behandelen wilden, is gelegen in art. 25 van de wet van 9 Mei 1890, regelende de pensioenen der burgerlijke ambtenaren in Nederland. Dit artikel schrijft een aanzienlijke korting voor op het pensioen,

„Indien een gepensioneerde, wiens pensioen uit de inkomsten van den Staat of uit die van zijne koloniën en bezittingen in andere werelddeelen wordt gekweten, herplaatst wordt in eene betrekking waaraan uitzicht op burgerlijk pensioen verbonden is,....”

Hoe kwam onze wetgever er toch toe om bij een regeling van de pensioenen zijner burgelijke ambtenaren zich op eens te herinneren, dat hij ook de hoogste wetgever voor Indië is en zoo en passant tevens eene voorwaardelijke vermindering van de pensioenen der Indische ambtenaren en officieren te decreteeren?

Waarom moesten Nederlanders, die in het groote Nederland buiten Europa den Staat gediend hebben, beneden buitenlanders geplaatst worden door het voor hen, bij wet, ondoenlijk te maken in het Rijk binnen Europa als ambtenaar te dienen? Natuurlijk was hier protectie voor de Nederlandsche ambtenaren het doel, maar was zulk eene protectie, of liever begunstiging, gerechtvaardigd? De gepensionneerde Indische ambtenaar heeft hier voor vele, wellicht twintig of meer, jaren van „zijne gelijke aanspraak op het bekleeden van waardigheden, ambten en bedieningen” afgezien, wat ten voordeele kwam van de ambtenaren en officieren hier te lande. Is dit een reden om hem, op indirecte wijze, voorgoed van ambten uit te sluiten? Hij ontvangt zijn pensioen uit eene landskas, geheel onafhankelijk van de Nederlandsche schatkist.

Vele Indische ambtenaren en officieren gaan, al of niet vrijwillig, nog in de volle kracht van hun leven zijnde, met pensioen. Velen zouden graag werk vinden, bij voorkeur als ambtenaar, in overeenstemming met hunne opleiding en hun vroegeren arbeid.

Maar nu kunnen zij alleen terecht voor enkele weinige betrekkingen in openbaren dienst. Men heeft er soms wat op gevonden. Zoo heeft men de acht honderd gulden, die aan arrondissements-schoolopzieners worden uitbetaald, als bureaukosten of iets dergelijks betiteld, en zoo zijn een zeker getal gepensionneerden met het toezicht op ons lager onderwijs belast. Deskundigen op onderwijsgebied komen uit Indië in den regel hier terug op een leeftijd, dat zij, physiek, nog volkomen in staat geacht kunnen worden zulk een toezicht naar behooren uit te oefenen. En voor hen is dit geen bijbetrekking, zij kunnen zich er geheel aan geven, en behoeven van de 800 gld. niet te leven. — Soms wordt een Indisch gepensionneerde bij voortduring tijdelijk in openbaren dienst gehouden. Inderdaad, art. 25 van de pensioenwet moest maar zoo spoedig mogelijk verdwijnen. Doch we hebben hier te doen met een wet en daarom mogen we ons hiervan niet te veel voorstellen. Toch is er nóg een reden voor den wetgever om die pensioenwet te herzien, namelijk het belang van de Nederlandsche ambtenaren zelven en van den algemeenen dienst hier te lande.

Een autoriteit op onderwijsgebied merkte mij op, als bijv. een hoofd van eene openbare school tevens hoofd is van een normaalschool, dan gebeurt het, dat de dubbele taak hem te zwaar wordt en hij graag pensioen zou nemen voor zijn hoofdbetrekking om nog als hoofd der normaalschool in dienst te blijven. Doch art. 24 en 26 van de pensioenwet laten dat zoo maar niet toe; zij schrijven korting voor.

De toestand, geschapen door het aangehaalde artikel 25, is een overblijfsel van vroegeren protectiegeest, waarvoor geen plaats meer zijn moest in onze wetten. Art. 25 is een onbillijkheid tegenover de gepensionneerde Ned.-Indische ambtenaren en officieren.

Eene andere onbillijkheid (zij, die er onder lijden, noemen het kortaf een onrecht) is het hieronder volgende:

Wie als officier of burgerlijk ambtenaar naar Indië ging, deed dit wel steeds in de eerste plaats om het pensioen. Nu bestonden en bestaan daaromtrent bepalingen, die de vertrekkende kende en waarmede hij genoegen nam. Dat men hem op dat pensioen zou beknibbelen kon hij natuurlijk niet veronderstellen. Toch is dit gebeurd, niet voor allen, maar voor eenigen. Als een ambtenaar of officier buitenlandsch verlof tot herstel van gezondheid noodig had, zou de tijd, daarvoor in Europa doorgebracht, voor de helft als diensttijd voor het het pensioen in rekening worden gebracht.

Zoo was de bepaling, daarop rekende en vertrouwde men. Doch in 1881 werd voor alle burgerlijke ambtenaren, ook voor de reeds in dienst zijnde, bepaald, dat die tijd voortaan geheel buiten berekening zou blijven. Voor de officieren zou die nieuwe bepaling niet gelden en geldt ze ook nog niet. Waarom hebben toen de burgerlijke ambtenaren in Indië zich daar niet krachtig tegen verzet, bijv. door te requesteeren aan het Opperbestuur of op andere wijze? Vooreerst, omdat, in dien tijd tenminste, alle gezamenmenlijk requesteeren, alle opkomen tegen hetgeen de Regeering geliefde vast te stellen, in Indië door de machthebbenden beschouwd werd als iets min of meer vijandigs tegen het gezag, dat, vooral in eene kolonie, zoo hoog gehouden werd, en moest gehouden worden. En ook omdat ieder dacht met het gewone Indische optimisme: nu, ik voel mij gelukkig goed gezond; ik zal er allicht niet onder te lijden hebben, geen zorg vóór den tijd.

Zou daar nu niets meer aan te veranderen zijn?

Zooals in den beginne reeds gezegd, heeft bij de regeling der pensioenen overal een geest van royale behandeling van 's landsdienaren voorgezeten. Die bepaling van 1881 echter vormt, voor hen die toen reeds in dienst waren, een schrille tegenstelling, moeielijk te verklaren, gezien in het licht van de overige pensioen-bepalingen.

Het zou eene goede daad zijn van het Departement van Koloniën, een herstel van hetgeen als een onrecht gevoeld wordt, wanneer dat Departement een Koninklijk besluit uitlokte, waarbij de pensioenen van Ned.-Indische burgerlijke ambtenaren, die reeds vóór de inwerkingtreding van het pensioen-reglement van 1881 in dienst waren, niet het maximum-pensioen genieten en na 1 Juli 1881 buitenlandsch verlof tot herstel van gezondheid genoten hebben, alsnog verhoogd werden tot het bedrag, dat, volgens de pensioenbepalingen van vóór 1881 zou zijn toegekend.

Ik heb over de hier behandelde onbillijke bepaling van 1881, alleen voor de burgerlijke ambtenaren van kracht, eens gesproken met een ambtenaar van het Departement van Koloniën. Op herstel van de daardoor benadeelden zou, volgens dien ambtenaar, wel niet veel hoop zijn, daar de administratieve omslag te groot zou wezen. Al die pensioenen te herzien zou te omslachtig zijn. Ik kan mij dit toch moeielijk voorstellen; mij dunkt, het getal oud-ambtenaren, voor wie pensioenherziening noodig zijn zou, kan niet zoo heel groot wezen: vóór 1881 in dienst, geen maximum-pensioen genietende, en na 1 Juli 1881 met buitenlandsch verlof geweest tot herstel van gezondheid. Als onze invloedhebbende persorganen zich deze zaak eens wilden aantrekken, dan ware er, denk ik, wel een weg te vinden, die tot het gewenschte doel kon voeren, nl. dat aan de gepensionneerde burgerlijke ambtenaren uit Indië ten volle het pensioen worde uitgekeerd, dat hun bij hunne indiensttreding is toegezegd en waarop zij gerekend hebben.

Overdenking van het bovenstaande zij hier ook vooral aanbevolen aan de hoogere ambtenaren van het Departement van Koloniën.

M. J. WIESSING.

's-Gravenhage, April 1907.

Pers-kroniek.

INHOUD: De Nieuwe Courant *over kiesrecht in Nederlandsch-Indië. — De oorzaken der in den laatsten tijd nog al eens voorkomende opstootjes op Java:* Blanda *hierover in de* Controleur; *een ongenoemde schrijver van „geachte zijde” hierover in de* Nieuwe Courant. — *Hoe de toestand op Atjeh werkelijk is: de Atjeh-correspondent van het* Algemeen Handelsblad *begint eveneens zijn collega van de* Nieuwe Courant *alarm te slaan.*

De *Nieuwe Courant* bespreekt de quaestie van het kiesrecht in Indië en ziet daar niets geen heil in. De ambtelijke regeering acht het blad de eenig mogelijke en nuttige, niet alleen voor het oogenblik maar ook in de naaste toekomst.

„Over het bestaan van een „recht” der ingezetenen, om aan de eigen staathuishouding deel te nemen, willen wij, „zoo schrijft het blad,” hier niet twisten; men zou dit zelfs principieel kunnen erkennen en toch overtuigd zijn van de practische onmogelijkheid der uitoefening. Van een verplichting om toe laten, dat dit recht zou worden uitgeoefend, zou in elk geval slechts sprake kunnen zijn wanneer blijkt, dat de ingezetenen begrip en kennis hebben van, en ook gevoel bezitten voor het geheel, in het bestuur van welks huishouding zij zouden moeten medespreken.

Bestaat nu dat begrip en gevoel in voldoende mate bij eenige categorie van ingezeten in Ned.-Indië?

Wij gelooven het niet. Vooropgesteld zij, dat wij hiermede geenszins eenige geringschatting wenschen uit te spreken van de Indische maatschappij of haar onderdeelen. De reden ligt eenvoudig hierin, dat Indië als geheel, als politieke gemeenschap van belangen nog slechts in vorming is, feitelijk uit een aantal, in hun politieke opvattingen zooal niet in hun wezen, heterogene bestanddeelen is samengesteld, welke onder den invloed van den door Nederland gelegden ambtelijken band bezig zijn naar elkaar toe te groeien; en dat het begrip van dat geheel en dus van wat er goed of kwaad voor is, nog niet bij die deelen is ontwikkeld.

Voor de Inlandsche maatschappij, — welk deel ervan ook men in de beschouwing betrekke —, heeft Indië in zijn geheel, het Indië, waarvan de belangen in den Raad van Indië worden behartigd, volstrekt geen beteekenis. Zelfs de meer ontwikkelde inlanders — uitzonderingen daargelaten — hebben van zulk een gemeenschap slechts een uiterst flauw begrip.

En wat de Europeesche maatschappij betreft, voor haar is Indië in zijn geheel, òf een belang, 't welk een Nederlandsch gezagskarakter draagt, òf wel in 't geheel geen belang.

In de steden, in sommige plaatselijke of gewestelijke kringen heeft zich langzamerhand een belangensfeer ontwikkeld, welke wellicht toepassing van het vertegenwoordigend stelsel toelaat.

Maar verder dan die betrekkelijk enge sfeer reikt de belangstelling in de algemeene zaak nog niet. Waar de belangstelling op enkele punten verder gaat, daar betreft zij persoonlijke of vakbelangen.

Nu zijn er binnen de Europeesche maatschappij in Indië ongetwijfeld personen genoeg te vinden, die van de algemeene zaak op de hoogte zijn en er voor voelen. Maar zij staan in geenerlei verband met een openbare meening, welke, bij gebrek aan eenige cohaesie bij de maatschappij, nog ver te zoeken is.”

Hierin ligt zeker veel waars, maar als wij aan deze voorstelling alléén vasthouden; zou dat deel der indische gemeenschap dat het eerst voor een politieke ontwikkeling in aanmerking komt, d.w.z. de Europeanen en de meer en beter ontwikkelde Inlanders, dan misschien over 1000 jaren niet nog politiek onmondig zijn? Voor het kiesrecht als politiek opvoedingsmiddel schijnt het blad in het geheel geen oog te hebben.

* * *

Blanda heeft het in *De Controleur* over de oorzaken, welke geleid hebben tot de in den laatsten tijd nog al eens voorkomende opstootjes op Java. Hij gelooft niet aan geestdrijverij en fanatisme; wel aan laksheid van bestuurswege getoond ten opzichte van de bescherming der Inlanders door onze wetten toegezegd. Daarin ziet hij de oorzaak van het periodiek opkomend verzet.

„Ja, „zegt *Blanda*,” de inlander zou kunnen voorzien in de geregeld terugkeerende en toenemende tekorten op de Indische rekening, indien hij niet, zooals de heer K. Wybrands van 't Indisch *N. v. d. D.* in 't nummer van 12 Febr. ll. het op zijn gewone pittige wijze beschreef, „voortdurend bestolen werd, waardoor hij niet tot welvaart komt en geen belasting betalen kan. Wat is ons Indisch budget belachelijk klein! Er kan honderd millioen meer ontvangen worden, zonder moeite, indien de inlander slechts zeker ware van de vruchten van zijn arbeid. Belangrijk meer zouden de inlanders kunnen opbrengen, indien zij:

primo: niet bestolen werden,
secundo: niet bestolen werden,
tertio: niet bestolen werden.

Ten eerste worden zij bestolen door hunne hoofden. Precies als in den tijd van Multatuli, precies zoo, precies zoo! ik zou het wel kunnen uitschreeuwen. Een regent ergens in de Preanger zegt tegen zijn mindere: „Ik heb zin in je paard,” of laat hem dat zeggen, en de kleine man geeft het paard.

De Europeesche ambtenaar ziet het, weet het, en zegt niets. Ergo denkt de inlander: waarom zou ik hard werken, waarom zou ik mij paarden aanschaffen?

Ten tweede worden zij bestolen door de Europeanen, bestolen voor grondhuur, bestolen voor irrigatiewater, bestolen voor loon. . . . .

Ten derde worden zij bestolen door de slechte elementen onder hunne landgenooten. Heeft een inlander twintig gulden, men ondergraaft hem; heeft hij buffels, men voert ze bij nacht en ontijde weg. Hij kan ze voor zooveel tientallen of honderdtallen guldens weer terugkoopen van de dieven. Die zaken worden bijna openlijk gedreven. Zijn eigendom ziet hij nooit terug.

Recht?

Recht is voor den inlander de galg, en als hij niet heel braaf en mak is, hangt hij eraan.

Men ziet het, dat het er na Havelaar voor de Saidjah's en Adinda's geenszins beter op geworden is, „zegt Blanda.” Sinds dien werd ook nog het kapitalisme op hem losgelaten. Plichtverzuim, omkoopbaarheid, willekeur, knevelarij, berooving, uitbuiting, dat alles geeselt Indië en Indiër nog als in Havelaar's tijd, alleen in den vorm hier en daar wat omgezet. Toch luidt ook nog, als in Havelaar's tijd, art. 55 R. R: „De bescherming der inlandsche bevolking tegen willekeur, van wien ook, is een der gewichtigste plichten van den gouverneur-generaal.” Aan dien blasphème is sedert nog toegevoegd die der koloniale „ethiek.”

Zóóveel steenen des aanstoots op zijn weg! Is 't wonder vraagt de schrijver ten slotte, dat de Javaan somwijlen tot razernij...., pardon, tot „fanatisme” wordt gebracht en met eenige tientallen lotgenooten aan 't dooden gaat en zich laat dooden? Boeren van Java, organiseert u! —

Hoe die arme boeren op Java dat moeten doen, vertelt *Blanda* er niet bij.

Ook in de *Nieuwe Courant* wordt hetzelfde onderwerp behandeld. Even hartstochtelijk als *Blanda* dit deed in *De Controleur* even nuchter en bezadigd vat de schrijver van »geachte zijde« in de *Nieuwe Courant* de zaak op.

»Gelijk meermalen uiteengezet is, komt men bij een aandachtige beschouwing der gevallen, die zich in den laatsten tijd hebben voorgedaan,« zegt de schrijver in het oud-liberale orgaan, — in tegenstelling met hetgeen nog al eens van andere zijde wordt beweerd, »meestal onder den indruk van het oogenblik, tot het besluit dat geen vaderlandsliefde, geen drang om het eigen land van den vreemden overheerscher te bevrijden, de drijfveeren daartoe zijn geweest, maar gewoonlijk het najagen van de op een of andere wijze opgewekte hersenschimmige gedachte, om heerscher, vorst, radja te zijn over een groot en machtig rijk; het gewelddadig optreden der oproermakers is meestal een gevolg van waanvoorstellingen, die men evengoed hier in Europa — zij het ook in anderen vorm — als in Indië kan waarnemen.

Hoewel het niet mogelijk zal zijn, om dergelijke uitingen geheel te voorkomen, zal men die toch binnen engere grenzen kunnen beperken, in de eerste plaats door uitbreiding van opvoedend onderwijs, waardoor de waanvoorstellingen omtrent geesten, droomen, tooverformulieren enz. het best bestreden worden.

Doch het spreekt vanzelf, dat dergelijke drijvers lichter aanhang vinden in een omgeving, waar gegronde redenen van wrevel en misnoegen bestaan dan waar de bevolking tevreden en overtuigd is van de goede bedoelingen en de rechtvaardigheid van de over haar gestelde ambtenaren.

Niet alleen moet daarom door Europeesche ambtenaren streng worden toegezien dat geen knevelarij of misbruik van gezag plaats hebbe, maar men moet er zorgvuldig voor waken, dat de bevolking soms met de beste bedoelingen, niet wordt gemaatregeld.

Haar tweede gewassen te vernielen zooals in Sidoardjo, om haar te dwingen eerder rijst te planten, haar te beletten op den tijd, dien zijzelf daarvoor geschikt acht padie te planten, zooals in Demak liefst krachtens algemeene verordening plaats heeft, en dergelijke zetten kwaad bloed en bereiden den bodem, waarin zaden van verzet en oproer welig tieren; zulke dingen vermijde men dus en waar ambtenaren zulke maatregelen eigener autoriteit toepassen moeten zij voorbeeldig worden gestraft.

Doch ook daarmede zal men niet bereiken dat men die uitingen van waanzin geheel voorkomt. Men moet dus zonder daarom bevreesd te zijn of vrees te toonen, altijd waakzaam en op zijn hoede wezen; meer dan tot nog toe het geval was moeten de regenten verantwoordelijk worden gesteld als zulke neigingen tot een bloedige uitbarsting komen. Wij Europeanen staan te ver af van den inlander, zijn te vreemd aan zijn zieleleven, aan geheel zijn doen en laten dan dat wij en daaronder de Europeesche bestuursambtenaren op den duur goed op de hoogte kunnen zijn van hetgeen in de inlandsche maatschappij omgaat en voorvalt.

Dat kunnen de regenten, zelf inlanders, met hunne rijke relaties wel; als zij willen kunnen zij zeer goed op de de hoogte komen van wat er op dit gebied in hun regentschap omgaat; van hen kan gevorderd worden, dat zij daarvan niet onkundig zijn. En wij zijn er vast van overtuigd, dat als de regeering als stelregel aanneemt, elken regent te ontslaan, die blijk heeft gegeven niet op de hoogte te zijn, menig smeulend vuurtje in den aanvang en zonder bloedvergieten zou worden gebluscht.

Er is nog een gevaar, waarop men bizonder dient te letten, een gevaar waartegen de beste politie en de grootste waakzaamheid niets vermogen en dat is de bespottelijke hadjivrees, die vele Europeanen vervult, en die hen in elken hadji en elken Arabier iemand doet zien, die voortdurend op hen loert en alleen maar een schoone gelegenheid afwacht om hen af te maken; wanneer die vrees begint te werken gaat het gezond verstand gewoonlijk op den loop en brengt zij velen tot handelingen en daden, welke afgescheiden van het feit, dat wij ons door onze dwaze vrees in de oogen der inlanders belachelijk maken en hun een weinig vleiend denkbeeld geven van onze moed en zelfvertrouwen, een paniek kunnen in het leven roepen, die zeer gevaarlijke gevolgen kan hebben.«

Vervolgens wijst de schrijver op een dergelijk geval van paniek dat 20 jaar geleden te Soerabaya voorkwam om te besluiten met de wensch, dat de ambtenaren de kunst van schieten verstaan.

»Om de gevolgen, zoo schrijft hij, van zulke woelingen tot een minimum te beperken zal het noodig zijn dat aan bestuursambtenaren de verplichting wordt opgelegd zich te bekwamen in de behandeling van revolvers en geweren, dit ook aan hun ondergeschikten te leeren en dezen door oefening voor te bereiden op hetgeen hun bij het voorkomen van dergelijke gevallen te doen staat.«

* * *

Twee den toestand op Atjeh teekenende voorvallen worden beschreven in een Atjehbrief aan het *Algemeen Handelsblad*:

»Het eerste betreurenswaardige voorval, dat na bekendwording wellicht het vertrouwen in den geconsolideerden toestand van Groot-Atjeh eenigermate geschokt zal hebben, viel voor in den nacht van 2 op 3 Maart jl. te Roempit, bekend door een onzer daar bestaan hebbende posten in de oude geconcentreerde linie. Alvorens nu het verhaal dier gebeurtenis te doen, moge voorafgaan, dat in het jaar 1902 de heer Goethals zich daar ter plaats vestigde als administrateur der toenmaals opgerichte Deli-Atjeh Tabakmaatschappij, in verband waarmede daar eene nette administrateurswoning verrees, welke ook na het sluiten der onderneming de geliefkoosde verblijfplaats van den heer Goethals bleef. Dit was vooral 't geval in de perioden van Zaterdagmiddag tot Maandagmorgen en zoo was genoemde heer ook in dat huis aanwezig op den 2 Maart jl. Het was ongeveer half twaalf — alles was reeds in diepe rust — toen op de deur van zijn slaapkamer geklopt werd, en te gelijker tijd in het Maleisch de waarschuwing geuit, dat het huis in brand stond. Eene inlandsche vrouwelijke bediende, op dat kloppen ontwaakt, kwam de deur harer kamer uit, en waarschijnlijk in de meening, dat men met den heer des huizes te doen had, werd zij aangegrepen en naar buiten gesleurd, waar volgens haar zeggen een 15-tal mannen aanwezig waren. Natuurlijk verweerde zij zich zoo heftig mogelijk, doch het mocht haar niet gelukken aan de greep harer aanvallers te ontkomen, voordat haar een zestal ernstige verwondingen waren toegebracht. De inmiddels te voorschijn gekomen huisjongen werd eveneens ernstig verwond, zoodat ook voor zijn leven wordt gevreesd.

Hare vrijheid herkregen hebbende, snelde de vrouw naar boven en waarschuwde haar heer niet naar buiten te komen, wijl er »Moslemins« waren. Dat de heer Goethals toen naar een vuurwapen greep, lag voor de hand. Schieten was echter niet meer noodig, daar op hetzelfde moment de roovers aftrokken, waarschijnlijk bevreesd, dat door het treffen van een hunner, gemakkelijk het spoor der daders zou worden ontdekt. Het werd ten hoogste tijd, dat er opluchting kwam. Immers de waarschuwing dat het huis in brand stond was waar, de aanvallers hadden nl. de stijlen van het huis onder de slaapkamer van den bewoner in brand gestoken, na ze met petroleum bevochtigd te hebben, en de brand had reeds eene tamelijke uitbreiding gekregen, vóór de heer Goethals eindelijk de slaapkamer zou verlaten, den nog beschikbaren tijd benuttende om handelsboeken en enkele kostbaarheden te redden. Dat het huis, uit lichte materialen gebouwd, tot den grond afbrandde zal wel geen nader betoog behoeven, als men weet dat brandbluschmiddelen geheel ontbraken. Aan blusschingswerk dacht trouwens niemand; uitkijken en het verbinden der gewonden was wel het voornaamste dat te doen stond. De kranie (schrijver) der onderneming — de heer Goethals heeft daar thans een klapperaanplant — ontsprong ter nauwernood den dans. Ontwakende en naar buiten tredende, bemerkte hij ook aan zijn huis een begin van brand, bluschte dien, waarna hij, nog niet bewust van hetgeen ten huize van zijn chef voorviel, zich daarheen spoedde, daar aankomende, toen de bende net afgetrokken was. Eene onmiddellijk uit Lam Njong afgemarcheerde patrouille was weldra ter plaatse, spoedig gevolgd door den adsistent-resident van Groot-Atjeh en een geneesheer, zoomede door eene patrouille uit Koeta Radja.

Natuurlijk ligt in zoo'n geval de conclusie voor de hand, dat hier kwaadwillige Atjehers aan het werk zouden geweest zijn, vooral omdat kort te voren nog een bericht binnenkwam, dat zich aan de Mata-Aja (bron van de Kroeeng Daroë) ongeveer 1½ uur Zuidwaarts van Kota Radja, een bende vertoond had ongeveer 20 man sterk, deels van geweren voorzien. Daar echter dit bericht 6 dagen oud was toen het ongeval te Roempit plaats had, komt 't onaannemelijk voor, dat — altijd als het bericht waar is — een bendetje zich zoo lang in deze buurten zou kunnen staande houden. Immers is het niet te gelooven, dat zoo plotseling alle hoofden uit den omtrek ons ontrouw zouden zijn geworden, ook al heerschte er ontevredenheid onder de bevolking, waarvan straks nader. Verschillende aanwijzingen uit bovenvermeld verhaal te putten, als het spreken van Maleisch, het in brand steken van de stijlen juist onder de slaapkamer van den bewoner, het kloppen op diens kamerdeur, het niet gebruiken van vuurwapens, het onmiddellijk aftrekken toen hun eenig gevaar scheen te dreigen enz. leveren genoegzame aanwijzingen op, dat hier goede bekenden de hand in het spel hebben gehad, zoodat het bij velen bestaande vermoeden, dat hier ontevredenen van de onderneming zelve de schuldigen zijn, niet onlogisch schijnt. Trouwens werd mij van bevoegde zijde medegedeeld, dat het onderzoek, dat thans nog aan den gang is, reeds eenige aanwijzingen in dien zin heeft opgeleverd. In dit geval is deze gebeurtenis dus niet van politieke beteekenis.

Van ernstiger, hoewel van zeer voorbijgaanden aard, lijkt mij de beschieting van Koeta Alam toe, hoewel dadelijk moet erkend worden, dat de zaak niet het algemeene Atjeh-beleid raakt. Koeta-Alam vormt het Noordwestelijk gedeelte van Koeta Radja; Peunito, dat mede in de beschieting schijnt gedeeld te hebben ligt Zuidwaarts daarvan; beide gedeelten aan weerszijden van de groote Atjeh rivier, die door onze hoofdplaats stroomt. De beschieting zelve was van vrij onschuldigen aard, zelfs zoo, dat het treffen niet in de bedoeling gelegen heeft. De schoten, een 6 à 7 tal, vielen op tamelijk grooten afstand en werden gelost in de stroomrichting van de rivier.

Doch nu de oorzaak: Van dezelfde alleszins bevoegde zijde, waarvan ook het in de vorige alinea medegedeelde afkomstig is, komt ook de verklaring, dat men in deze daad, die begrijpelijkerwijze tot consternatie aanleiding heeft gegeven en tot voorzichtigheid stemt, eene uiting heeft te zien van de ontevredenheid der bevolking als gevolg van de verkeerde uitvoering der maatregelen in haar belang genomen, maatregelen waarvan ik met zoo veel genoegen melding maakte. Nog merkte ik in mijn laatste schrijven op, dat ook een zachte dwang wellicht eene goede uitwerking kon hebben, zulks in verband met de mededeeling in het maandverslag over December, dat gelast was de hooger gelegen terreinen gereed te maken voor den aanplant van tweede-gewassen. Doch wat wel niemand gedacht zal hebben: de betrokken bestuursambtenaar ging zoo ver dat hij lieden, die niet on

middellijk aan dien last gehoor gaven, zonder verhoor in de gevangenis zette, ja het kwam zelfs voor, dat een man, die wel het bevel gevolgd had in den pot kwam omdat bij de inspectie van dien ambtenaar nog niets opgekomen was. Velen, men spreekt zelfs van meer dan honderd, geraakten in de boei, doch laat mij er onmiddellijk bijvoegen, dat toen een en ander ter kennisse van den Gouverneur kwam, hij onmiddellijk ingreep. Hoe goed intusschen ook bedoeld, deze wijze van handelen verdient afkeuring, vooral ten opzichte van het Atjehsche volk, daar met kalme bespreking en zachten aandrang zeer zeker veel had bereikt kunnen zijn.

Begrijpelijkerwijze heeft dit optreden ontevredenheid gewekt en komt het daarom aannemelijk voor, dat men het lossen der schoten als eene uiting daarvan te beschouwen heeft. Het aan de regeering geseinde bericht luidt dan ook: dat het »ondenkbaar is, dat de beschieting geschied is door kwaadwilligen. Vermoedens bestaan dat dit geval toe te schrijven is aan kamponglieden met geregistreerde geweren, hetzij om het bestuur, hetzij om het hoofd van Locong Bata in ongelegenheid te breugen.«

Is hier de juiste oorzaak gevonden — en dit schijnt wel zoo, immers is niet aan te nemen dat hoofden en bevolking zoo onverwachts van een vijandigen geest bevangen zouden zijn — dan kunnen ook maatregelen worden getroffen om haar weg te nemen, in welk geval de veilige toestand van voorheen weer zal intreden, wellicht reeds ingetreden is.

Oost-Indische Berichten.

In De Week van het Soer. Hbld. van 9 Maart j.l. schrijft de heer M. van Geuns het volgende:

„Een der instellingen, die op Oosterschen bodem niet tieren wil, is die van den **agrarischen eigendom**.

Deze dateert van 1870, toen minister De Waal, na tal van vergeefsche pogingen van zijne voorgangers, slaagde in de oplossing van de agrarische quaestie die toen langer dan een dozijn jaren aan de orde was geweest en eenige ministers den nek had gebroken. De Waal heeft, zoo stellen wij ons voor, het instituut van den agrarischen eigendom in zijn cultuurwet opgenomen als een concessie aan de vooruitstrevende liberalen, die in Fransen van de Putte hun aanvoerder hadden. Zooals men weten zal, heeft deze laatste in zijn — verworpen — cultuurwetsontwerp den Westerschen eigendom op Java willen introduceeren, iets waartegen o.a. Thorbecke zich met kracht verzet heeft.

In de Koloniale Verslagen vond — en vindt — men opgaven betreffende de conversie van erfelijk individueel grondbezit in agrarischen eigendom. In het jongste verslag vinden wij vermeld (p. 143), dat in 1905 24 aanvragen aanhangig zijn gemaakt, betrekking hebbende op een gezamelijke uitgestrektheid van ruim 210 bouws. Tengevolge van de nieuwe toewijzingen, behoorde bij het einde van 1905 een uitgestrektheid van ongeveer 7447 bouws aan inlanders in agrarischen eigendom toe.

De conversie, die thans over circa 35 jaren loopt, heeft dus weinig te beduiden gehad.

Waaraan ligt dit?

Heel eenvoudig: aan den omslag waarmede de vestiging van den agrarischen eigendom gepaard gaat. Men moet er Staatsblad 1872, nr. 117, maar eens op nalezen. De Inlander die een eigendomstitel wenscht, moet zich tot den landraadvoorzitter wenden met een verzoekschrift en een meetbrief; verstrekt moet o.a. worden een verklaring dat hij de rechthebbende is op den erfelijk individueel bezeten grond, verder een opgave van de wijze en het tijdstip, waarop de grond in zijn bezit is gekomen. Later zijn weer bij de overschrijving van het eigendomsrecht tal van op westersche leest geschoeide formaliteiten te vervullen. Dat de Inlander zich door al die soesah laat afschrikken, is te begrijpelijker waar de agrarische eigendom in de praktijk geen uitbreiding van het recht op den grond is. Ja, een schrijver in de Javabode van 4 dezer spreekt zelfs van een beperkter recht.

Kort geleden — in de Javasche Crt. van 12 Februari — is een verordening afgekondigd met de considerans, dat de wetgever het noodig acht vereenvoudiging te brengen niet in de wijze waarop het agrarische eigendomsrecht wordt aangevraagd, maar waarop het wordt overgeschreven. Met den schrijver in de Javabode — zie boven — zijn wij het eens, dat het effect dezer vereenvoudiging al heel gering zal zijn; de omslag behoudt in de oogen van den eenvoudigen Inlander hetzelfde karakter. En ook wij zouden de vraag willen stellen: waarom doekt de regeering dat heele instituut van agrarischen eigendom niet op? Gelijk gezegd, het is een Westersche plant in een Oosterschen bodem, waardoor het hier te lande nimmer door den inboorling zal worden gewaardeerd. En het nadeel is dat het aan onze landraadvoorzitters en -griffiers extra werk bezorgd."

De Haven van Tandjong-Priok. „Heden is weder eens op zeer duidelijke wijze gedemonstreerd dat de haven van Batavia, Tandjong-Priok, te klein wordt voor den zich steeds ontwikkelenden handel," zegt het Bat. Nbld. van 10 Maart j.l.

„Toen de „Prins Hendrik" binnenstoomde, kon de lading niet gelost worden. Het schip moest volgens gebruik voor hangar A. komen te liggen. Maar hangar A. was vol. Daar kon geen lading meer in; evenmin kon hangar B. nog wat bergen; hangar C. en D. verkeerden in hetzelfde geval. En men wist niet waar de „Hendrik" nu heen te sleepen: voor E. (hangar voor Singapore lading) of voor G. (indische lading).

Een der oorzaken van dit gebrek aan ruimte is het feit dat binnen korten tijd vijf nederlandsche schepen hun lading, circa 4000 kojangs, hadden gelost.

Maar de hoofdoorzaak is dat de handel, de import, zich in de laatste jaren steeds meer uitbreidt, n'en déplaise recherche-controleurs die luide verkondigen dat in den toestand sedert tien jaren geen verandering is gekomen.

Dat de ambtenaren en de regeering geen oog schijnen te hebben voor de nooden van den handel heeft een zeer eenvoudige reden: zij verlaten zich op de met opoffering van veel tijd en moeite in elkander geprutste statistieken die niets waard zijn. Want van al die statistieken deugt er niet één. Ze worden opgemaakt en bijgehouden door menschen die blijkbaar niet de minste idee hebben van de noodige wetenswaardigheden voor den handel, en het zijn bovendien statistieken die niet door actualiteit voor een deel goedmaken wat door stelselloosheid wordt bedorven, wijl die stelselloosheid gepaard gaat met een onoverwinnelijke traagheid, waardoor maanden na dato eerst de verkeerde, slordige, onbruikbare gegevens verschijnen.

Hoe het dan zij: de haven van Batavia wordt te klein voor den handel van Batavia. Dit is al lang bekend, het is al herhaaldelijk gezegd, het wordt door den handel steeds meer gevoeld. Van 26 Februari tot heden is de kade, duizend strekkende meter kaderuimte, doorloopend bezet geweest, ongerekend de schepen die aan de kolensteigers liggen. Ja zelfs heeft de vorige week de „Madura" eenige uren moeten wachten alvorens zij kon vastmeren; te onaangenamer voor de agenten, wijl er een contingent hadjis aan boord was, behalve de europeesche lading.

Waarom, als noodhulp, ook niet van de hangars A. tot D. dubbele hangars gemaakt als de loodsen E., F. en G.? De fundeeringen voor die nevenhangars liggen er sedert den aanleg van Tandjong Priok, de ruimte is er dus almede sedert dat oogenblik. Zoo bijster veel kan de opzetting der zinkijzeren wanden en daken niet kosten, dat de uitgave het tegemoetkomen aan de behoeften van den handel niet zou billijken.

Moet men alvorens de statistieken er op naslaan, om de ontwikkeling van den handel daaruit te bestudeeren?

Dan kan het wachten nog lang duren, want zulke dingen zijn uit die statistieken niet te leeren.

„Maar nogmaals," herhaalt het blad, „de haven van Tandjong Priok is te klein geworden voor den handel van West-Java. En de handel kàn niet traag zijn, wil vlug bediend worden."

De Bataviasche windhandel. „Dat de liquidatiecommissie, onder voorzitting van den president der Javasche Bank échec heeft geleden, is u bekend," schrijft men uit Batavia aan het Soer. Hbld.

Nu, populair onder de dobbelaars, is die commissie nimmer geweest; wat gelegen heeft aan het moeilijk te bereiken doel en ook aan hare samenstelling.

Dat die commissie tot haar secretaris koos een der meest geïnteresseerden in den windhandel en in de dientengevolge geleden verliezen, was een weinig handige zet.

Maar wat al aanstonds een échec voorspelde is de eisch aan de makalaars om van al hunne transactiën mededeeling te doen. M.a.w. openlegging van hunne boeken; de heeren, die destijds terecht aan de kaak zijn gesteld door uwen Nouvellen-schrijver en..... een verdediger vonden in den schrijver van het Finantieel Overzicht in uw blad, zijn uit den aard der zaak daarvoor (t)ruiverig.

Ik heb zelfs gehoord, dat makelaars onder hunne cliënten telden rechterlijke ambtenaren, aan wie alle handel en bezit in Indische waarden en mijnaandeelen =onwaarden is verboden, en die de makelaars op handslag verboden om ooit hunne namen te noemen. Er worden zelfs al namen genoemd.

Nu bestaat nog altijd het gevaar voor faillissementen.

Een ontzettend gevaar voor makelaars, die in staat van faillissement verklaard, met de justitie in aanraking zullen komen, op grond van de bepaling in artikel 72 van het Wetboek van Koophandel, dat door den staat van faillissement van den makelaar, hij in zijne bediening wordt geschorst en door den rechter daarvan vervallen verklaard kan worden, terwijl hij daarin nimmer meer kan worden hersteld.

Met sympathie werd bij het restantje solieden handel, dat hier nog bestaat, de benoeming gelezen van den heer Zeilinga, directeur der N.-I. Escomptomaatschappij, tot directeur der Javasche Bannk.

Nummer twee op de voordracht was de advocaat mr. A. Maclaine Pont, die blijkbaar meer voelt voor den dienst van Mercurius dan van vrouw Justitia.

De moeilijkheid om onder het personeel der Bank een geschikten candidaat te vinden, zal wel tot gevolg hebben dat mr. Pont, als in dit jaar de directeur van Suchtelen heengaat, tot diens vervanger zal worden benoemd, althans voorgedragen.

Verkoop van Sumatra-steenkolen. In het Bat.

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXXI.

Maleen was uitgeput. Niet kunnen weenen, niet treuren, niet een onafwendbaar noodlot in het aangezicht kunnen zien — slechts weten, dat men weenen zou, als . . . .

Haar zenuwen dreigden te bezwijken.

Eens, in den nacht, schrikte zij plotseling uit haar verwarde, half wakende droomen op, ging rechtop in bed zitten en zeide bij zichzelf:

„Ik ben op weg krankzinnig te worden."

Neen, dat mocht niet zijn! Zij verzamelde al haar kracht, om nog een wijle weerstand te kunnen bieden.

„Ook al leeft Rainer heden nog en al is hij gezond," hield zij zichzelf voor, „dan kan hij toch elken dag in een gevecht vallen of aan de koorts sterven. Ik ben een soldatendochter en mag mij zelve niet beklagen."

Dat stelde zij zich telkens en telkens weer voor oogen, het stemde haar rustiger.

En eindelijk kwam een tweede dépêche uit Berlijn, die haar dat Engelsche bericht officieel bevestigde.

Rainer was dood en begraven.

Een halfjaar later reisde Maleen Dietlas alleen over den oceaan.

Alle passagiers stonden op het promenadedek en keken, nadat zij vele dagen lang niets dan lucht en door den storm gegeeseld water gezien hadden, met vreugde naar de groene kuststreep, die zij meer en meer naderden.

Het was de eerste aanlegplaats op Duitschen bodem, de haven van Sasoeta.

„Mevrouw de Baronesse!" riep de vriendelijke, dikke kapitein.

Hij stond met den verrekijker in de hand, terwijl het schip onder allerlei commandoroepen, belsignalen en manoeuvres de nauwe ingang van de haven binnenstoomde.

De haven van Satoeta was door een opmetingsschip van de Duitsche marine zoo goed opgenomen en van boeien voorzien, dat de kapitein de eertijds zoo bezwaarlijke binnenvaart met een gerust gemoed aan zijn eerste-officier kon overlaten.

Zijn aanroep gold zijne bijzondere protégée, de eenige eerste-klasse reizende dame, mevrouw von Dietlas.

Maleen kwam naar hem toe.

De kapitein wees naar een uit de blauwe zee oprijzende, tamelijk vlakke landtong.

„Ziet u die landtong?„

Hij gaf haar zijn kijker.

„Dat is uw land, mevrouw. De bezitting van wijlen uw broeder: Kioni. Al die mooie apenbroodboomen en kokospalmen daar, behooren u toe.

Maleen keek naar de aangeduide punten, die zich voor haar oog plotseling van hun omgeving losmaakten, om in den tooverkring van lustsloten en sprookjeswerelden over te gaan.

Warm sloeg haar hart terstond voor dit stukje aarde. Jammer, dat het zoo ver weg lag!

„Hoe ver is Kioni van Satoeta?" vroeg zij.

„Het schiereilandje Kioni ligt bij Mona, een Duitsche tolhaven," deelde de kapiteit mede. „Met een dhau vaart men er, bij goeden wind, in 4 à 5 uren heen, over land is het een kleine dagreis. Maar, mevrouw, het nest is godverlaten eenzaam. U moest daar niet blijven. Dat is niets voor u."

„O, toch wel — het zal juist iets voor mij zijn," wierp zij tegen met een zwaarmoedig glimlachje. „Ik ben aan eenzaamheid gewoon. En ik deug ook niet meer onder gezellige menschen."

De goedhartige kapitein schudde het hoofd. Hij vond deze dame zeer sympathiek en hij had erg met haar te doen.

Hij zag haar getroffen aan, en zuchtte even.

Dat wilde Maleen niet. Zij vermeed angstvallig, haar verdriet te toonen, en medelijden te wekken. Zij trachtte alles te vermijden, wat haar week maken kon, want als zij dat werd, zou zij de kracht verliezen, die zij noodig had.

Op zakelijken toon hernam zij:

„Volgens mijn kaart ligt de bocht van Mona dicht bij de Engelsche grens."

„Jawel. Dicht bij de grens. Het is zoo heel ver niet van Oengoedja."

Thans lag het vriendelijke Satoeta, met zijn hier en daar tusschen de palmen opduikende witte Europeanenwoningen, zijn romantische boma [1]) en het blauwe gebergte als achtergrond, voor hunne oogen.

Eenn kanonschot deed de lucht trillen, de ankerketting rammelde.

Tegen het groene strand kwamen een klein getal met vlaggen versierde Europeesche bootjes uit. Haastig stevenden zij, van verschillende punten uit, den stoomer tegemoet.

Op de eerste boot herkende Maleen de Duitsche regeeringsvlag, dezelfde trotsche vlag, die ook van het fort wapperde.

„Die boma daar," zeide de kapitein, „is nog door

1) Fort.

Nieuwsblad van den 5den Maart wordt medegedeeld, dat namens de regeering met de firma Tiedeman & van Kerchem aldaar onderhandelingen zouden zijn aangeknoopt om — na verkregen toestemming van den minister van koloniën — aan haar den alleenverkoop op te dragen van Ombilin-steenkolen aan particulieren.

Het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. van den 25en Februari jl. vermeldde dat dit denkbeeld bij den minister van koloniën geen instemming heeft gevonden.

„Wij kunnen daaraan toevoegen", zegt dit blad, „dat het concept der met de firma te sluiten betrekkelijke overeenkomst reeds was vastgesteld, doch de verdere onderhandelingen op telegrafischen last van den minister gestaakt zijn.

Het winnen van zink in Ponorogo. Een correspondent meldde aan het Soer. Hbld.;

„Kort na zijne pensionneering als assistent-resident van Bangkalan, ruim een jaar geleden, maakte de heer J. E. Hagen een begin met mijnbouwkundige opsporingen in Soeloong, een bij uitzondering door een aspirantje bestuurde contrôle-afdeeling van Ponorogo. De heer Hagen vermoedde reeds vroeger als bestuurshoofd van Ponorogo het bestaan van zinkertsen in exploitabele hoeveelheden.

Van die exploraties hoorde men te Madioen weinig of niet. De heer H. vond en vindt het niet raadzaam, daar met spek te schieten en haast te maken met het in elkaar schroeven van een exploratie- en exploitatiemaatschappij. Neen, de heer H. is op mijnbouwkundig gebied tot dusverre veel solider en verbeeldt zich volstrekt niet, in Zuid-Madioen een nieuw Californië te hebben ontdekt.

Als het zink er is — en het is er, — dan komt het bijeenbrengen van het werkkapitaal wel terecht, al is door het onzalige mijnbouwgescharrel het vertrouwen grootendeels geschokt, waarover verscheidene kaal geschoren schapen in de Vorstenlanden, tot zelfmoord geneigd, inlichtingen kunnen verstrekken.

Met den uitvoer der zinkertsen zal nog gewacht moeten worden tot de tramlijn haar terminus Soemoroto of Balong zal hebben bereikt (wanneer)? Van dien terminus liggen de zinkmijnen (voor zooverre reeds van mijnen sprake kan zijn) nog een aardig eindje verwijderd, zoodat een kostbaar tusschentransport noodig zal zijn. Voor de zink-ontginning heeft de heer H., behalve den Indo Samethini, nog een stuk of wat Franschen geëngageerd, die naar verluidt in de mijndistricten van Noord-Frankrijk genoegzame ervaring hebben opgedaan en van werkelijken mijnbouw meer benul hebben dan sommige prospectors van obscure mijnbouwmaatschappijen."

West-Indië.

Suriname. De, door den gouverneur aan de goedkeuring der Koloniale Staten onderworpen ontwerp-begrooting voor het dienstjaar 1908 wijst de volgende totalen aan:

De gewone middelen worden voor dat jaar geraamd op 2.377.215 gld. en de buitengewone op 1.698.190 gld., zoodat de koloniale middelen in het geheel geacht worden 4.075.405 gld. te zullen bedragen, waartegenover een bedrag van 4.827.874 gld. aan uitgaven staat, zoodat de begrooting met een tekort sluit van 752.469 gld. Waarom nu het subsidie van het moederland voor 1908 in deze ontwerp-begrooting op 822.459 gld. of 69.990 gld. hooger dan het geraamd tekort is gesteld, is ons niet recht duidelijk.

De redeneering, waarbij men tot laatstgenoemd cijfer kwam, was de volgende: De eigen of gewone middelen der kolonie worden, o.a. ten gevolge van nieuwe lasten op de kolonie, geschat 183.385 meer te zullen bedragen dan waarop bij de begrooting voor 1907 was gerekend, de uitgaven, niet uit leeningen te bestrijden, de gewone uitgaven dus, worden voor 1908 nagenoeg 23.544 gld. hooger geraamd, dus zal het subsidie ruim 159.841 gld. lager of wel op 822.459 gld. kunnen worden gesteld. Ten ware nadere gegevens omtrent den, onder het hoofd der buitengewone middelen voorkomenden verkoopsprijs van het koloniale vaartuig „Curaçao" een ander licht op de zaak zouden werpen, meenen wij te moeten opmerken, dat de begrootingsontwerper naar het schijnt over het hoofd heeft gezien, dat de buitengewone middelen der kolonie — leeningen, opbrengst der bacoven-cultuur, en verkoop van het stoomschip „Curaçao" — de buitengewone uitgaven met het hiervoren door ons genoemd verschil van 69.990 gld. overtreffen.

Met het, op 822.459 gld. geraamd rijks-subsidie zou de begrooting voor 1908 dientengevolge met een overschot van nagenoeg 70.000 gld. sluiten, wat, met het oog op de omstandigheid dat feitelijk gewone uitgaven uit het subsidie worden bestreden ietwat zonderling voorkomt.

Daar ons evenwel nog geen geheel overzicht van de begrootingsstukken ten dienste staat, dienen we ons eind-oordeel in deze aangelegenheid op te schorten.

Onder de buitengewone uitgaven zien we een bedrag van 1.280.000 gld. uitgetrokken voor spoorweg-aanleg, exploratie in en buiten het Lawa-gebied, en buitengewone productieve werken, w.o. begrepen de uitgaven voor de bacoven-cultuur. Het alsnog ontbreken eener nadere specificatie van dit bedrag voor de verschillende genoemde doeleinden, en van eene uiteenzetting der werken voor den spoorweg-aanleg, brengt ons geen licht omtrent de vraag, hoe het nu met de plannen van dien aanleg staat. Minder bemoedigend is de aanteekening in Onze West in hetzelfde nummer, waarin dit deel der begrooting in uittreksel werd opgenomen, gesteld op een ingezonden schrijven van een Engelschman, die evenals ook de Nieuwe Cour. onlangs deed, den raad gaf den aanleg door te zetten. In die aanteekening herhaalt toch het paramaribosche blad de opmerking betreffende de mogelijkheid, dat de lijn niet verder dan tot den Brownsweg zal worden doorgetrokken.

Verder zien we onder de buitengewone uitgaven eene som van 348.200 gld. uitgetrokken voor maatregelen uit het voor deze kolonie nieuwe middel der tijdelijke leeningen te bekostigen, welk middel het aangewezene wordt geacht voor uitgaven, in aard en wezen zeer gewoon, maar die, wanneer ze noodig zijn een zeer buitengewonen last op de begrooting leggen. Zoo zullen voor 1908 uit dit middel, waarbij terugbetaling over een tijdvak van $12\frac{1}{2}$ jaar is voorop-gesteld, de navolgende uitgaven worden bestreden: 67.200 gld. voor de verbetering der afwatering van Paramaribo; 12.000 gld. voor de verbetering van het zoutwaterkanaal voor Coronie; 150.000 gld. voor de aanschaffing van een zeestoomer; 75.000 gld. voor de aanschaffing van een rivierstoomer; 12.000 gld. voor 1 ijzeren en 2 houten motorbooten, en 32.000 gld. als de helft van de gelden, benoodigd voor de aanschaffing van een nieuw lichtschip.

Een belangrijk punt ten aanzien van deze begrooting achten wij den ernst, waarmede door den gouverneur in zijne toelichting wordt uiteengezet, dat het er nu voor de kolonie op aankomt hare financieele zelfstandigheid te herwinnen. Voorshands zal tengevolge van den exceptioneelen druk, door de cacao-crisis op de kolonie gelegd, hulp van het moederland voor in den aard gewone uitgaven niet kunnen uitblijven, maar duidelijk wordt er op gewezen, dat het streven er op behoort te zijn gericht alle gewone uitgaven uit de gewone middelen te bestrijden, zoodat de hulp van het moederland zich slechts zal behoeven uit te strekken over de buitengewone maatregelen, geboden voor de verdere economische ontwikkeling der kolonie.

Naar het schijnt heeft men groote plannen voor ten aanzien van de politie. Onze West vernam toch dat tachtig militairen hadden aangevraagd om over te gaan in dienst der gewapende politie van de kolonie. Het blad teekende hierbij het volgende aan:

„Men gaat voort het politiekorps op militairen voet te drillen. Naast de gewone infanterie-exercities worden tegenwoordig ook schermoefeningen gehouden met geweer en bajonet. Ook worden met succes oefeningen gehouden in het roeien volgens voorschriften bij de marine geldende. In overweging is om ook veldoefeningen te houden en landingsoefeningen op plantages."

Van Vreemde Koloniën.

Een ananas-trust te Singapore. De uitvoer van ananas in blik heeft in de Straits Settlements belangrijke afmetingen aangenomen. Op het oogenblik bestaan er te Singapore 15 fabrieken, wier machines door stoomkracht gedreven in da laatste jaren gemiddeld 550000 kisten ter waarde van 3 millioen dollars (Straits) opleverden voor den export. Ten vorigen jare bedroeg de uitvoer zelfs 708000 kisten, maar de voortdurende daling in den voor het product gemaakten prijs, thans nog slechts $3\frac{1}{2}$ dollar per kist tegen 9 dollars voor ongeveer 9 jaren, maakte dat de waarde van dien belangrijken uitvoer slechts $3\frac{1}{4}$ dollars bedroeg. De grootste afnemer van het product is het Vereenigd Koninkrijk, waarheen ten vorigen jare 350000 kisten ter waarde van $1\frac{1}{2}$ millioen dollars werden verscheept, terwijl verder belangrijke hoeveelheden naar de Vereenigde Staten, die intusschen in Porto Rico een grooten producent hebben gevonden, naar Zweden, Turkije en een aantal engelsche koloniën werden verzonden.

Blijkens de laatst ontvangen Straits Budget is nu te Singapore een beweging op touw gezet om te trachten eene vereeniging tot stand te brengen tusschen ananas-planters en exporteurs, die het in hare hand zou hebben den prijs van het product eenigermate zelf te bepalen. De bedoeling schijnt daarbij tevens op den voorgrond te staan betere soorten te kweeken, terwijl de vereeniging eigen schepen in de vaart zou brengen, onafhankelijk van de zoogenaamde Scheepsconferentie, waartoe de meeste op Singapore en verder varende lijnen zijn toegetreden om zich tegen onderlingen tarievenstrijd te vrijwaren.

Genoemd singapoersch blad is niet al te best over dit plan te spreken en voert daartegen zeer plausibele gronden aan, welker waarde niet wordt te niet gedaan door het feit dat de trust-promotors het blad blijkbaar geheel buiten hun plan wenschten te houden.

De Straits Budget vreest dat bij welslagen de tusschenhand met de groote winsten zal gaan strijken, en wanneer de zaak falikant loopt, de planters met hun ananas zullen blijven zitten. Voor deze laatste mogelijkheid acht het blad de kans groot, daar de

---

den commandant von W. gebouwd."

„Zij ligt mooi — zoo vlak aan zee."

„Al te dicht bij het water. De bodem is doornat, en de muren moeten voortdurend bijgemetseld worden. Ziet u daar — tusschen die hooge palmen — dat is het Walihuis. Zoo'n soort van raadhuis. Ze hebben die betrekking gelaten aan de voormalige Arabische Wali's, voor zoover zij er geschiktheid voor hadden."

„Dat is heel verstandig."

„Daar op dien heuvel met de bloeiende oranjeboomen, staast de Missie, en daar achter, aan de ras, moet de ingenieur, dien ik aan boord heb, een ijzeren huis bouwen voor den districtsgouverneur."

Maleen luisterde en keek verbaasd toe. Dat alles was van Duitschland, alles, alles, en dat was in die weinige jaren ontstaan!

De eerste die aan boord kwam, was de districtsgouverneur, Graaf Ilfershofen.

Spoedig daarop bereikten ook andere bootjes het schip, en Maleen zag allerlei onbekende Duitschers op het dek verschijnen.

Hoe bekend waren die witte costumes en kurkhelmen, en hoe vreemd die gezichten!

Maleen voelde zich plots door een groote treurigheid bevangen.

Waar waren de kameraden, de goede vrienden van vroeger — de gestalten waarmede haar droomen steeds dit land bevolkt hadden?

Ach, slechts één enkele hartelijke groet! Een verheugd wederzien! Hoe verlangde zij daarnaar!

Krome had haar hier tegemoet moeten treden, of Rüdiger en Rosen. Maar die waren ver weg.

En George, en Rainer, en Derendorff, en Witmann?

„We have no place, no part, —
No dwelling more
On sea or shore, —
But only in your heart."

Zoo waren deze.

Terwijl zij daaraan dacht, trad Graaf Ilfershofen op haar toe en begroette haar.

Zij had dezen knappen gardeofficier in den tijd dat zij zich met Dietlas verloofde, te Berlijn gezien. In dien tijd was het zeker nog wel niet bij hem opgekomen, den kazernedienst in het vaderland te verwisselen met een gouverneurspost in de tropen.

In dien tijd was hij, gelijk zoovelen, een enthousiast aanhanger van Ralf Krome geweest.

Dit herinnerde zij zich zeer goed. En daarom had zij steeds aan hem gedacht als aan een vriend, die gelijke denkbeelden had als zij.

Nu echter verraste hij haar door een opvallend gereserveerde houding, stijf en conventioneel.

„Waar zal u gaan wonen, mevrouw?" vroeg hij op nonchalant koelen toon.

Zij zag hem onthutst aan.

„Dat moet ik u vragen."

Maleen wist niet hoe zij het had.

Zij had de Graaf in een hartelijk en vertrouwelijk geschreven brief om zijn raad en bijstand verzocht, en haar komst gemeld.

Hij had kort, doch hoffelijk geantwoord, en te kennen gegeven, dat zij er stellig zeer goed aan deed, over te komen.

Nu had zij er op gebouwd, dat hij zich harer zou aantrekken, hij en zijn vrouw — dat zij althans voor kwartier zouden zorgen.

Wat was zij vroeger vertroeteld en verwend geworden! Wat had iedereen er een eer in gesteld, haar diensten te bewijzen!

Zij kende wel het alleenzijn in de eenzaamheid van het woud, maar nog niet het alleenzijn onder kameraden, die haar vrienden moesten zijn. Nu, terwijl de Graaf zoo onverschillig voor haar stond, werd het haar op eenmaal duidelijk, dat zij voortaan aan zichzelf overgelaten zou zijn.

„Ik zou u niet raden, naar het christelijk logement te gaan," ging de Graaf op koelen toon voort. „Want daar maken de jongelui van de vereeniging „Excelsior" nu en dan een schrikkelijk kabaal. Beproeft u het liever bij den „Vroolijken Kasper". Daar is wel is waar onze soos, maar het is er toch nog wel het beste."

„Mij is alles goed," gaf zij ten antwoord.

„De vroolijke Kasper is, geloof ik, aan boord. Ik zal terstond even met hem gaan spreken."

Hij liep heen.

Maleen's warme hart werd ijskoud. Zij bleef onbewegelijk staan en keek naar de liefelijk groenen oever en de lichte huizen.

Zij was toch slechts gekomen om het eenige geluk te genieten, dat nog voor haar bestaan kon! Na lang, lang heimwee was zij eindelijk in het land van haar droomen teruggekeerd.

En nu? Had zij nog altijd niet genoeg geleden?

Om haar heen was het drukke beweeg van een pas binnengeloopen stoomboot. De nieuwsgierige blikken richtten zich op haar. Zij bemerkte er niets van.

De Graaf kwam terug.

„Het spijt mij, maar de „vroolijke Kasper" zegt, dat zijn huis niet op damesbezoek is ingericht. Dus blijft er niets anders over dan het logement. Het is toch ook maar voor korten tijd . . . Hola, Kapitein!"

Snel liep hij den kapitein na, die juist voorbij kwam.

„Mevrouw? . . ."

Het was een jonge, schuchtere stem.

(*Wordt vervolgd.*)

ananas van de Straits tot de grovere soorten behoort en de consument, wanneer men hem toch hoogere prijzen daarvoor laat betalen dan thans het geval is, de fijnere waar van elders zou gaan betrekken.

De egyptische nationalisten. De Times Weekly Edition gaf in extenso uit het verslag van lord Cromer over den toestand in Egypte en Soedan gedurende 1906 het gedeelte weer, waarin lord Cromer de egyptische nationalistische beweging bespreekt.

De feitelijke heerscher over Egypte verwijt daarin den egyptischen nationalisten, dat zij eigenlijk niet weten wat zij willen en er zelfs niet tegen opzien het pan-islamisme in hun dienst te nemen, ter bereiking van hunne doeleinden. De heele beweging is volgens lord Cromer zelfs hoofdzakelijk op het panislamisme gegrond, hetwelk zijns inziens niet genoeg kan worden veroordeeld, afgezien van politieke overwegingen, door een ieder, die werkelijk belang stelt in de hervorming van Egypte.

Het pan-islamisme, dat hij overigens slechts gevaarlijk acht om de plotselinge uitbarstingen van fanatisme, welke daaruit kunnen voortvloeien, maar ten opzichte waarvan de europeesche natiën zeker voldoende bij machte zijn om het, als het er op aankomt, daartegen op te nemen, voert toch onafwendbaar tot noodlottigen rassen- en geloofstrijd, terwijl het eene poging in zich bevat om den islam langs de oude lijnen weer nieuw leven in te blazen m. a. w. in onze twintigste eeuw de beginselen weder in het leven te roepen en vastleggen, die meer dan duizend jaren geleden als leiddraad dienden voor eene primitieve maatschappij. Deze beginselen sluiten de erkenning der slavernij in, wetten met moderne begrippen in strijd ten aanzien van de betrekkingen tusschen beide geslachten, en niet in de laatste plaats de kristallisatie der burgerlijke, crimineele en kanonnieke wetten in één onomstootelijk geheel, dat in zoo hooge mate er toe heeft bijgedragen om den vooruitgang dier landen tegen te houden, waar de bevolking het mohamedaansch geloof heeft omhelsd.

Lord Cromer erkent dat de egyptische nationalistische beweging naast het panislamistisch nog een ander meer nationaal karakter draagt, en zegt te sympathiseeren met den wensch der Egyptenaren naar een grooter aandeel in het bestuur van het land. Hij acht evenwel den tijd nog niet gekomen noch voor een aan de Kamer verantwoordelijk ministerie, noch voor de volledige contrôle op 's lands financiën door eene gekozen volksvertegenwoordiging. De eerste maatregel zou den toestand van omkooping en corruptie van voorheen weer in het leven roepen, terwijl de tweede maatregel noodzakelijk tot het financiëel bankroet zou leiden, waaraan Egypte nauwelijks ontkwam.

Treffend noemt lord Cromer het, dat terwijl er te voren nimmer sprake is geweest eener zelfstandige egyptische natie na het tijdperk der Pharaonen, Perzen, Grieken, Romeinen, Arabieren, Circassiërs en eindelijk Turken achtereenvolgens over Egypte hebben geheerscht, de nationalistische beweging zich thans in hoofdzaak keert tegen de natie, door wier toedoen het begrip eener egyptische nationaliteit in het leven werd geroepen.

Tegenover de egyptisch-nationalistische beweging wijst lord Cromer op de opkomst eener kleine, doch steeds aangroeiende partij van volgelingen van wijlen den mufti, Sjeik Mohamed Abdoe. Deze partij stelt zich ten doel, om de westersche beschaving in het land te bevorderen in samenwerking met de Europeanen. Hierin ligt volgens den rapporteur de hoop vooral opgesloten van het egyptische nationalisme. De egyptische nationaliteit behoort toch allen te omvatten, die in Egypte wonen, onverschillig van welk ras of geloof. Om hiertoe te geraken acht lord Cromer het in de eerste plaats noodig dat het stelsel der capitulatiën worde afgeschaft, waardoor Egyptenaren en niet-inboorlingen in twee kampen worden verdeeld niet alleen, maar ook geen solidariteit van belangen kan bestaan tusschen de onderscheidene europeesche gemeenten. De zoo noodige samenwerking tusschen de heterogene bestanddeelen, waaruit de bevolking der Nijl-vallei is samengesteld, kan slechts worden verkregen door de instelling van een Internationalen Wetgevenden Raad, waarop lord Cromer reeds in zijn vorig verslag aandrong en thans weder terugkeerde met den herhaalden eisch evenwel der afschaffing van de capitulatiën.

Belangstelling in de koloniën. De voorzitter der Deutsche Kolonial Gesellschaft, hertog Johan Albrecht van Mecklenburg, kon in de jongste zitting van den Raad van Landbouw met voldoening constateeren dat in duitsche landbouwkringen nu ook meerdere belangstelling in de koloniën was gewekt, waar bedoelde zitting, die ook door den directeur van koloniën, Dernburg, en den pruisischen minister van landbouw, von Arnim, werd bijgewoond, gewijd was aan eene bespreking der ontwikkeling van de duitsche koloniën.

Met het oog op de belangrijke rol, die de agrariërs in de duitsche politiek spelen, is het niet van belang ontbloot te vernemen, tot welke conclusiën de Raad kwam, na verschillende sprekers, w.o. den oud-gouverneur van Oost-Afrika, graaf Goetzen, en den gouverneur van Zuid-West Afrika, von Lindequist, te hebben gehoord.

De Raad nam met algemeene stemmen het volgende besluit aan:

De Raad van landbouw verklaart 1e. dat het in het belang zoowel van Duitschland in het algemeen als van den duitschen landbouw in het bijzonder is, dat de duitsche emigranten niet in den vreemde verloren gaan, waar zij die landen economisch versterken, maar dat zij een nieuwen werkkring zoeken in de koloniën van het moederland. Te dien einde moet in de koloniën, die daarvoor in aanmerking komen, een snelle ontwikkeling van landbouw en veeteelt worden aangemoedigd; 2e. dat het een groote economische en politieke plicht van Duitschland is om de koloniën tot ontwikkeling te brengen, door spoedigen aanleg van gemeenschapswegen, inzonderheid van spoorwegen, door het scheppen van markten enzoovoort. De grootst mogelijke faciliteiten moeten aan de immigranten worden verleend voor de aanschaffing van terreinen, vee en materiaal.

Verder werden nog verschillende voorstellen door den Raad aangenomen, betrekking hebbende op de bebossching van verschillende streken in de koloniën, het verleenen van voorschotten aan kolonisten, en de invoering van den tropischen landbouw als leervak aan de hooge scholen, enzoovoort, terwijl tot slotte de vergadering zich uitsprak voor de wenschelijkheid der onteigening van de concessiën, aan de groote dominiale maatschappijen verleend.

De nieuwe nikkelen munt in Engelsch-Indië. We hebben hier onlangs ook een strijd bijgewoond over de vraag, hoe het nieuwe nikkelen stuiverstuk ten onzent er behoort uit te zien. In Engelsch-Indië, waar ook tot de invoering van een nikkelen anna stuk, ter waarde dus van zes onzer centen, werd besloten, is de oplossing van het vraagstuk voorloopig gevonden in een stuk met gekartelden rand. Daar het muntstuk de beeltenis van koning Eduard moet te aanschouwen geven, moest worden afgezien van het denkbeeld eener perforatie in het midden, waardoor de beeltenis zou worden geschonden, terwijl het slaan van een muntstuk met excentrische perforatie te bezwaarlijk en kostbaar zou zijn. Dies kwam men tot het idee het stuk van een gekartelden rand te voorzien, terwijl voor de vervaardiging geen zuiver nikkel maar een alliage met koper zou worden gebezigd, wegens de bacillen-doodende eigenschappen van dit metaal. Een proefstuk is naar koning Eduard ter goedkeuring opgezonden en mocht diens goedkeuring wegdragen, zoodat nu spoedig tot de aanmunting zal kunnen worden overgegaan.

De luiheid der Philippijners. Wij heetten laatstelijk de luiheid der Philippijners eene legende en vinden nu in de jongste manillasche bladen het bewijs voor deze bewering, waar de heer Swift, voorzitter van de Philippine Railway Co., bij gelegenheid van een banket der Quill-Club te Manilla gegeven ter herdenking van den geboortedag van Washington, over den arbeid der Philippijners kwam te spreken en het een groven leugen heette, de lieden lui te noemen. Zijne maatschappij, die ook den electrischen tramweg te Manilla aanlegde en beheert en thans een aantal nieuwe spoorwegen bouwt, heeft thans 4000 Philippijners in dienst, die uitstekend voldoen. Toen sprake was van den aanleg had men er eerst over gedacht te verzoeken om chineesche koelies aan te mogen werven, maar de heer Swift was nu blijde, dat het verzoek niet gedaan was en dus ook niet ingewilligd.

Ook een andere werkgever, de heer Case, een boschexploitant op Basilan, die meer in aanraking kwam met de nog half wilde stammen op de eilanden, deelde onlangs volgens de Manila Times mede, dat men heel niet om arbeiders behoeft verlegen te zijn, wanneer men met de lieden weet om te gaan. Hij deelde daarvan een staaltje mee, hoe hij op zekeren dag toen een aantal zijner luitjes een zwaar houtblok moesten vervoeren en op een gegeven oogenblik daarmee niet verder konden, zijn viool te voorschijn haalde en een deuntje begon te fiedelen om den duivel te verjagen, die blijkbaar in het houtblok zat. De menschen geloofden hem, trokken aan en brachten het blok waar het wezen moest.

INGEZONDEN.

Lees en Overweeg.

In de Algemeene Jaarvergadering van de afdeeling 's-Gravenhage, den 28sten Maart j.l. gehouden, werd door mij voorgesteld, dat de afdeeling op de agenda van de jaarvergadering der Vereeniging „Oost en West" zou brengen: „Aansluiting der Vereeniging „Oost en West" bij den Nationalen Vrouwenraad". Dit voorstel was een oude koe, maar dat had niet aldus behooren te wezen — wat toch is 't geval?

Enkele jaren geleden, in de dagen toen 's-Gravenhage nog de Vereeniging „Oost en West" was, werd in een Alg. Jaarvergadering hetzelfde voorstel als bovengenoemd gedaan en — aangenomen. Onder de tegenstemmende minderheid waren echter een paar jongelui precies nog jong genoeg om zoozeer overtuigd te zijn van hun meerderwaardigheid als man, dat zij de aanneming van 't voorstel gevoelden, zoowel als een krenking van hun persoon als van de Vereeniging. Zij gaven wijlen den heer van Zuijlen, met de uitvoering van 't besluit belast, te kennen, dat zij niet alleen zelf hun lidmaatschap zouden opzeggen, maar ook anderen daartoe aansporen. De heer v. Z. liet zich imponeeren en voerde het besluit niet uit. In een particulier gesprek over deze zaak door jonkvrouwe A. van Hogendorp geïnterpelleerd, repte de heer v. Z. van de kleine meerderheid — 2 of 3 stemmen —, hetgeen jonkvr. A. v. H. deed zeggen, dat de leerplichtwet — het was juist in dien tijd — wel met maar 1 stem meerderheid was aangenomen, en toch geen enkel tegenstemmer op dien grond den eisch stelde van niet-uitvoering der wet. De heer v. Z. verklaarde onomwonden, dat zij gelijk had — maar voerde niettemin het genomen besluit niet uit.

Tusschen toen en thans is ongetwijfeld verschil. Veld, veel veld gewonnen heeft de overtuiging, dat ter verbetering der maatschappelijke misstanden en ter verdere ontwikkeling van datgene wat er goeds is in het bestaande, geen middel meer afdoende is dan: samenwerking van man en vrouw en wel allereerst omdat deze twee verschillend zijn en altijd verschillend zullen blijven. Zij zien anders, voelen anders, denken anders, en zullen bijgevolg eenzelfde wit langs uiteenloopende wegen trachten te bereiken, zoodat de veelzijdigheid door samenwerking van man en vrouw sterk wordt gebaat. We zien dan ook, dat tegenwoordig in alle vereenigingen met een maatschappelijk doel, door de mannen bij de vrouw en door de vrouwen bij den man op aansluiting en samenwerking wordt aangedrongen.

Wat nu is en wil de Nationale Vrouwenraad van Nederland?

Geheel hetzelfde wat de Internationale Vrouwenraad is en wenscht.

Deze Internationale Raad werd in 1888 te Washington door vertegenwoordigers uit Engeland, Frankrijk, Finland en Denemarken gevormd, berustende op het grondbeginsel: „wij vrouwen van alle natiën, overtuigd dat het welzijn der menschheid slechts bevorderd kan worden door grootere eenheid van gedachten, sympathieën en doeleinden; en dat een georganiseerde vrouwenbeweging zoo gezin als Staat zeer ten goede zal komen, vereenigen ons hierbij tot een Bond van Arbeidenden om te bevorderen de toepassing van den Gulden regel: „Handel tegenover anderen, gelijk ge wenscht, dat anderen tegenover u zullen doen in maatschappij, zeden en wet."

Inziende, dat om een werkelijke wereldbond te worden — alzoo omvattend vrouwen wijd verschillend in ras, godsdienst, stand, wereldbeschouwing en levensopvatting — de band zoo los mogelijk moest wezen, verklaart art. 2 der statuten: „Deze Internationale Raad is gevormd in het belang van geen enkele propaganda, en oefent geen andere macht over zijn leden uit, dan die van suggestie en sympathie; dientengevolge zal geen enkele Nationale Raad door den daad van aansluiting zich blootstellen aan inmenging betreffende zijn organisatie, onafhankelijkheid en wijze van werken, of zal hij worden onderworpen aan dit of dat beginsel van een anderen Raad, de Internationale daaronder begrepen, uitgezonderd het getrouw blijven aan deze statuten."

De Nationale Raden zijn dus volkomen vrij in hun wijze van werken en behoeven met niets rekening te houden dan inheemsche behoeften, gewoonten en omstandigheden. Om evenwel een werkelijk Nationalen Raad te kunnen worden — d. w. z. het grootst mogelijke aantal vereenigingen bij zich te doen aansluiten, hoe verschillend ook in arbeidsveld — moet ook hier de band los genoeg zijn, dat niemand er zich door beklemd kan gevoelen. De Raad van Nederland redeneert als volgt: hoe uiteenloopend de gezichtspunten der Nederlandsche vrouwen ook wezen mogen, er zijn zaken, waaromtrent de ernstigen onder haar, en dezen alleen nemen deel aan het vereenigingsleven, eenstemmig denken. Ieder harer acht, dat er nooit te veel kan gedaan worden voor de opvoeding en het onderwijs der jeugd; wenscht, dat de Staat zich even veel late gelegen liggen aan de vakopleiding van het meisje als van den knaap, en voor beiden heel wat meer dan tot nu toe; eischt verhooging van het zedelijkheidspeil door verbreking van den tweederlei moraalstandaard; ziet in het alcoholmisbruik een vloek, die de natie met ondergang bedreigt; gruwt van de menschenslachting, genaamd oorlog, en houdt zich overtuigd, dat de meeste geschillen door arbitrage op te lossen zijn. Heerscht ten dezen opzichte, wat de zaken betreft, eenstemmigheid, bij langen na niet alzoo, wat aangaat den weg, die ter bereiking van 't gewenschte doel leidt. Het rechtmatige en tevens onuitroeibare van meeningsverschil erkennende, stelde de Nederlandsche Vrouwenraad vast, dat de uitvoering van geen voorstel op de agenda gebracht, door hem zal worden ter hand genomen, wanneer op de jaarvergadering een der aangesloten vereenigingen er zich principiëel tegen verklaart. Een wijs besluit, hetwelk niet belet, dat een grooter of kleiner aantal verwante vereenigingen het voorstel overneemt en alle krachten inspant om het te verwezenlijken. Dat trouwens, niettegenstaande de bemoeilijkende bepaling, den Nationalen Raad gelegenheid geboden wordt om als initiatiefnemer op te treden, bewees het in April 1904 te 's-Gravenhage gehouden, goed geslaagde Kindercongres, hetwelk in 1908 door een tweede over datzelfde onderwerp zal gevolgd worden. Niets toch belangrijker dan de behartiging van de belangen van het kind, dat geen keuze vermag te doen, wat zijn ouders betreft en toch levenslang de gevolgen draagt van hun moreele, intellectueele en fysieke omstandigheden.

De overtuiging, dat nooit iets werkelijk goeds tot

stand komt dan door samenwerking van man en vrouw, voerde tot het besluit, dat iedere vereeniging recht heeft tot aansluiting bij den Nationalen Raad, zoodra vrouwen lid mogen zijn van de vereeniging en tenminste één zitting heeft in het bestuur. Aldus telde reeds in 1904 de Nat. Raad der Ver. Staten 300.000 mannelijke leden.

De financieele bepalingen betreffende aansluiting bij den Nat. Vrouwenraad luiden: 3 procent van de contributie als minimum in de statuten vastgelegd, met dien verstande evenwel, dat het bedrag nooit *f* 25 zal te boven gaan.

Toen ik het voorstel tot aansluiting van de Vereeniging „Oost en West" bij den Nat. Vrouwenraad ter sprake bracht en verdedigde, waren er die er dadelijk warm voor voelden; onder dezen ons Tweede Kamerlid Pijnacker Hordijk, terwijl anderen, nadat ik had toegegeven om in die vergadering niet tot hoofdelijke stemming over te gaan, bij mij aandrongen om naar aanleiding van mijn voorstel, dat zij belangrijk achtten, een artikel te plaatsen in 't „Koloniaal Weekblad" — een raad, dien ik blijkbaar niet in den wind heb geslagen. Maar er waren er ook, die betuigden niet in te zien, hoe de vereeniging zich bij den Nat. Vrouwenraad zou kunnen aansluiten; „Oost en West" had toch alleen met de belangen der Koloniën van doen. Naar aanleiding van dit zoogenaamd bezwaar zij gevraagd: staat het met de Koloniën soms anders dan met Nederland en alle andere rijken? Zijn daar misschien geen maatschappelijke misstanden, die dringend verbetering eischen? Is daar alles gelijk het behoort, ook wat betreft, om maar iets te noemen, volksonderwijs en kunstnijverheid? Zou daar samenwerking met den Nat. Vrouwenraad niet kunnen bespoedigen de verwezenlijking van datgene, wat de Ver. „Oost en West" nastreeft? Wie zal deze laatste vraag durven ontkennen, alvorens de zaak is beproefd?

Dat het werk van den Vrouwenraad wel degelijk wordt geacht ook onze koloniën ten goede te kunnen komen, bewijst o.a. de aansluiting van de: „Vereeniging ter bevordering der zedelijkheid in de Nederlandsche Overzeesche Bezittingen."

Conclusie: Leden van „Oost en West" overweegt.

ELISE A. HAIGHTON.

Den Haag, 7 April 1907.

De Congoquaestie.

Wie iets meer wil weten van de toestanden in den Congo-Staat, met name de wijze waarop de caoutchouc daar gewonnen wordt, leze de werken van lord Mountmorris en van Morel (den bekenden Congo-Reformman), schrijft de heer Zeeman, die door het overstelpend bewijsmateriaal, door genoemden Morel aangevoerd, blijkbaar tot de overtuiging is gekomen, dat er werkelijk iets aan is van de door dezen tegen den Congo-Staat in het algemeen gerichte beschuldigingen van wreedheid en willekeur.

De heer Z. sta ons de opmerking toe, dat zijne beschouwingen op ons gelijken indruk maken als wanneer men ter bestudeering der merites eener gewijsde zaak tusschen twee partijen tegenover een, na onbevangen, onpartijdig onderzoek verkregen bevestiging van de juistheid der uitspraak, wederom het pleitmateriaal van eene der partijen in het vuur zou brengen.

Waar toch de heer Z. uit het werk van Morel overstelpend bewijsmateriaal voor diens beweringen meent te hebben gevonden, is het hem blijkbaar ontgaan, dat zich in de zoogenaamde Congo-affaire belangrijker incidenten nog hebben voorgedaan dan de publicatiën der door hem geciteerde werken.

Wat toch is het geval?

Naar aanleiding juist van de heftige aanvallen door Morel c. s. tegen den Congo-Staat gericht, is door den Souverein van dien Staat eene commissie van enquête ingesteld, met opdracht om een onderzoek naar de toestanden in dien Staat in te stellen. Deze Commissie, van uitgebreide volmachten voorzien, heeft aan de haar verleende opdracht, om de zuivere waarheid betreffende den toestand in den Staat aan het licht te brengen, opdat naar bevind van zaken de noodige maatregelen zouden kunnen worden getroffen of hervormingen ingevoerd, voldaan op eene wijze, die voor den ernst van dat onderzoek pleitte. [1])

Toch stond zij natuurlijk van de zijde van Morel en de zijnen, wier onbaatzuchtigheid door den heer Z. zelf zeer terecht in twijfel wordt getrokken, bloot aan allerlei verdachtmakingen, die aan hare uitspraak alle waarden trachtten te ontnemen, eene uitspraak, die op de leugens van Morel en zijne aanbrengers, onder wie er zijn, die zelf door een engelschen rechter wegens laster in deze campagne werden veroordeeld, een helder licht wierpen, waar deze leugens, het zoogenaamd bewijsmateriaal voor den heer Z., het geheele regime van den Staat in staat van beschuldiging stelden, terwijl de werkelijke misstanden zich bepaalden tot een klein gebied, de aan twee particuliere maatschappijen verleende concessiën omvattend, maar ook ten aanzien hiervan duidelijk bleek dat overdrijving had plaats gehad bij de gegeven voorstelling van zaken.

Waar nu tegen deze verdachtmakingen in het door lord Mountmorris eigenerhand gehouden onpartijdig onderzoek tot dezelfde conclusiën leidde als de uitspraak der Commissie van enquête, ook Mountmorris het bestuur van den Congo-Staat aan dat in andere afrikaansche koloniën en protectoraten ten voorbeeld stelt, moest zulks o.i. te meer aanleiding geven om, wij herhalen, het pleitmateriaal der Morel-clan met de meeste omzichtigheid te behandelen; grooter voorzeker dan door den heer Z. werd betoond, toen deze naar aanleiding van het door hem geciteerde geschrift tot de conclusie kwam, „dat aan dit Congo-product (de caoutchouc) heel wat bloed kleeft", eene conclusie, die in hare algemeen gestelde bewoordingen, geheel naar den zin van Morel c.s. den geheelen Congo-staat zou treffen, terwijl de schuld slechts bij twee maatschappijen, de Abir en Lulonga, moet worden gezocht.

Men zal ons tegenwerpen dat het bestuur van den Congo-staat toch ook verantwoordelijk is voor het doen en laten dier maatschappijen binnen zijn territoir. Dat bestuur heeft nimmer waar feiten ter zijner kennis kwamen, die in het bereik van het strafrecht vielen, geaarzeld de schuldigen ter verantwoording te roepen, doch in een zoo uitgestrekt gebied kon het onmogelijk overal tegelijk volledige contrôle uitoefenen.

Men zal verder aanvoeren dat juist met name wat de concessiën der Abir en Lulonga betreft, de klachten betreffende de behandeling der inboorlingen luide werden aangeheven, zonder dat daarop werd gereageerd.

Men vergeet evenwel dat de klachten uit eenzelfde bron kwamen als die, waaruit Morel zijn materiaal grootendeels putte, namelijk de engelsche protestantsche missie, als engelsche missie gelijk overal elders ter wereld, op Madagaskar, in China, zich geroepen voelende in politieken zin voor het Empire te werken, als protestantsche missie beslist vijandig staande tegenover het katholieke België, eene bron, die door de tastbare leugens bovendien, welke daaruit vloeiden, met alle recht door het bestuur van den Congo-staat werd gewantrouwd.

Wij zouden den heer Z. tal van staaltjes kunnen opnoemen om de leugenachtigheid dier zoogenaamde mannen des vredes te bewijzen. Zoo nog geen jaar geleden, toen zoo'n „reverend", zekere Campbell, aan Morel nieuw materiaal verschafte in de West African Mail betreffende gruwelen in Katanga, een streek waarvoor Morel zich ook bijzonder interesseert wegens den grooten rijkdom aan delfstoffen. De gouverneur-generaal van den Congo, baron Wahis, richtte den 9en April 1906 tot den chef der missie te Garaganza, waartoe genoemde Campbell behoorde, een schrijven om nadere inlichtingen betreffende de zoogenaamde gruwelen, ten einde de noodige maatregelen te kunnen treffen. In zijn antwoord van den 21sten Juli 1906 ontweek de heer William George een rechtstreeksch antwoord op de categorisch gestelde vraag, onder mededeeling, dat den heer Campbell was verzocht zich niet meer met de aangelegenheden van den staat in te laten, en het verzoek om, nu het schrijven van Campbell tot het verleden behoorde, hem George wel te willen vergeven, dat hij geen oude koeien uit de sloot wenschte te halen. De schrijver voegde daaraan toe, dat de missie zich thans in de zegeningen van een goed bestuur verheugde, en verklaarde tevens dat de inboorlingen zich niet over de gestelde macht beklaagden.

Zoo schreef de zendeling James Pirie uit datzelfde Katanga den 21en Februari 1906 aan zijn broeder in Schotland: „Iemand leugenaar te noemen, vooral wanneer het een zendeling betreft, schijnt wat al te sterk niet waar?..... Ik aarzel geen oogenblik om hen, die de verhalen schreven, die ik heb gelezen, leugenaars te heeten en te zeggen, dat elk woord in hunne mededeelingen over den toestand der inboorlingen en hunne behandeling door het belgisch gouvernement infame laster is."

Zoo verklaarde de chef der protestantsche Baptist American Society-missie te Kifur, naar aanleiding van zoogenaamde onthullingen van den reverend Kirby in de Press van Philadelphia, dat genoemde Kirby zoolang hij te Kifur was, nimmer zijn chef een enkel woord had gerapporteerd omtrent door hem bijgewoonde gruwelen, en ook in een conferentie van zendelingen te Matadi zich geen woord daaromtrent had laten ontvallen, terwijl een enkel woord voor hem, Frederickson, voldoende ware geweest om de overheid daarmee in kennis te stellen. Hij, Frederickson, Kirby kennende, moest wel aannemen, dat deze niets gezegd had, wijl hij niets gezien had, en meende, dat het in de Press voorkomende, niet door Kirby geteekende, maar als een interview met dezen voorgestelde stuk, Kirby's woorden niet juist moesten hebben teruggegeven.

Wij zouden nog de volledige verklaring van kardinaal Gibbons in de Washington Post kunnen aanhalen, waarin deze mededeelde, dat hij door de katholieke missionarissen uit zijn diocees in den Congo-staat volledig op de hoogte van de toestanden aldaar werd gesteld, maar geen klachten desbetreffende hem hadden bereikt. Hij aarzelde niet aan de campagne tegen den Congo-staat in dien staat zelf gevoerd een religieus karakter toe te kennen, terwijl de campagne daarbuiten, in Engeland op touw gezet, aan hebzucht werd toegeschreven, door het feit, dat men hier maar tegenover een klein land staat, aangemoedigd.

Wij kunnen verder den heer Z. nog verwijzen naar de verklaringen van twee andere Engelschen, kolonel Harrison en majoor Powell, die beiden den laster, waaraan Morel en zijne bent zich schuldig maken, op de kaak stelden.

Wij kunnen nog het getuigenis van den amerikaanschen professor Frederic Starr, hoogleeraar aan de universiteit te Chicago, in de Rochester Herald van 20 Januari ll. aanhalen, om de onhoudbaarheid der stelling van hen, die de toestanden in den Congo naar de uitlatingen van Morel afmeten, aan te toonen. De heer Starr is geen bewonderaar van koloniën. Hij zou den Afrikaan liefst aan zijn lot willen overgelaten zien, daar geen enkel volk door hem laag en zwak genoeg geacht wordt, dat het niet zich zelf zou kunnen besturen. En na een reis van eenige maanden in den Congo, waaronder vier maanden in Kasai doorgebracht, verklaart de heer Starr bij zijn terugkeer in Amerika, wel veel te hebben gezien, waarop critiek zou kunnen worden geoefend, maar niet meer en niet anders dan men ook in de Vereenigde Staten te zien krijgt, en zeker niet in zulke mate, dat het de aandacht moest trekken. „Integendeel, schreef hij, vond ik op vele plaatsen, dat de negerbevolking er veel gelukkiger aan toe is, dan ik het ooit zou hebben kunnen droomen. Ik heb honderden inboorlingen vroolijk aan het werk gezien, goed gehuisvest en goed gekleed, op z'n europeesch, en geld overleggende."

Te meer verwonderde Starr zich, na zoovele zijner vooroordeelen tot niets te zien teruggebracht, bij zijn terugkeer in de Vereenigde Staten een ommekeer in de houding der regeering ten nadeele van den Congo-staat te meenen op te merken.

„Wat is de geheime drijfveer voor de hevige aanvallen tegen Leopold II en den door hem gestichten Onafhankelijken staat? Is die drijfveer werkelijk humanitair? Of bedient men zich van de edele aspiratiën en de lofwaardige sympathieën van twee groote natiën om het geheime doel van zekere politiek te begunstigen?" vraagt hij.

Het antwoord op deze vraag vindt men in een artikel van Morel in de Dernière Heure van Brussel, waarin deze kampioen voor het humanitairisme uiteenzet, dat indien België den Congo-staat mocht annexeeren en niet aan den wensch van Engeland, d.i. van de liverpoolsche handelaren, toegeven om den handel vrij te stellen, d.i. de caoutchouc-exploitatie aan hem en zijne handlangers in handen te spelen, en den alcohol-invoer toe te laten, de campagne tegen den Congo zal worden voortgezet. Hij heette dan ook in een liverpoolsch blad de economische zijde de Bed.-Rock [1]) der Congo-quaestie, terwijl zijne campagne om der goe-gemeente zand in de oogen te strooien op humanitairen grondslag berustte.

Ja maar, zal men zeggen, de drijfveeren van Morel en anderen, die de Congo-campagne leiden, mogen dan geen edele zijn, het staat dan toch vast, dat aan het Congo-product, de caoutchouc, bloed heeft gekleefd.

Juist: heeft gekleefd.

De Congo-staat heeft naar aanleiding van het rapport zijner commissie van enquête de noodige maatregelen getroffen en tal van bepalingen in het leven geroepen, die aan de misstanden met name op de concessie-terreinen der groote maatschappijen een einde moeten maken.

En is het dan nu het oogenblik om weder met de oude koeien, leugens en halve waarheden van Morel en de zijnen aan te komen?

Ziedaar een vraag, die wij den heer Z. stellen in de overtuiging, dat hij op zijne onzes inziens wat al te haastige conclusie in het vorig nummer van dit blad getrokken, wel zal begrijpen te moeten terugkomen.

M. A. van HEEKEREN.

1) Zie Le Rapport de la Commission d'Enquête au Congo, o. a. in extenso opgenomen in *L'Indépendance Belge* van 6 November 1805.

1) Mijnbouw-expressie, hier gebezigd in den zin van basis.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Gids. April 1907.

De werving van Europeanen voor het Indische leger (slot), door D. J. Ruitenbach. — De rechtspraak over de Indische bevolking in het Gouvernement Celebes en Onderhoorigheden en de residentie Timor (slot), door Mr. J. C. Kielstra. — Het inboorlingenvraagstuk in Britsche Indië. — Ambachts-onderwijs, door J. J. de Jong. — D-Oost-Indische Compagnie op Sumatra in de 17e eeuw (vervolg), door N. Mac Leod. — *Varia*: De kolonisatieproef in de Lampongsche districten, door J. E. de Meyier. Het opium-rooken uit een Fransch oogpunt beschouwd. — *Wetenschap en Industrie*: De Brusselsche suikerconventie. — Nog eens Lloyds en de zeeverzekering, door J. E. de M. — Cultures op de West-Indische eilanden. — Maandelijksche revue van brochures, enz., door J. E. de Meyier. Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

De Indische Mercuur. 9 April 1907.

De insecten, vijandig aan de klappercultuur, door H. M. Quanjer. — Scheikundige bestanddeelen van het theeblad, door Dr. A. W. Nanninga. — Een en ander over de vorming van stikstofvoedsel uit de atmospheer, door W. C. Leembruggen. — Amerikaansche methoden voor grondonderzoek. — De heer Van Oordt op Java. — Surinaamsche brieven. — Caoutchouc-ondernemingen op Ceylon. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

Weekblad voor Indië. 1907. No. 46.

De auto en de bestuursambtenaren, door M. van Geuns. — Vagabondages van een verlofganger, VI, door F. P. H. Prick van Wely. — Oud-Indisch tooneelspel Het leemen wagentje), door Gabriël. — Badplaatsgenoegens in Indië (met foto's). — Indrukken van den dag, door Corax. — Van een buitenpost, door M. W. — Reisindrukken (slot). Enz.

N°. 16. Donderdag 18 April 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.

Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG", NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden**

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van het Dagelijksch Bestuur der vereeniging:

Beleefd verzoek aan de leden, in het bijzonder ook aan de Afdeelingsbesturen, om alle brieven, postwissels en andere bescheiden aan presidente, secretaris of penningmeester van het Hoofdbestuur gericht, te willen adresseeren: **Heulstraat 17 den Haag,** waar nu het **bureau van het Dagelijksch bestuur der Vereeniging** gevestigd is.

II. Van de afdeeling 's-Gravenhage:

Wegens verhuizing van het *inlichtingsbureau* en de *leeskamer* van de Laan v. Meerdervoort 195 naar de **Heulstraat 17**, zullen deze den 29 en 30 April a.s. gesloten zijn.

III. Van Boeatan:

De **Permanente tentoonstelling** met gelegenheid tot koop en nabestelling van Nederlandsch Oost- en West-Indische kunstnijverheid- en huisvlijt-artikelen is dezer dagen van Plaats 9, waar zij drie jaar gevestigd is geweest, **verhuisd naar de Heulstraat 19**, in een veel ruimer, beter verlicht lokaal, waar alle voorwerpen nu goed tot hun recht komen.

Om zich hiervan te overtuigen, worden alle belangstellenden tot een bezoek uitgenoodigd.

IV. Van de Afdeeling Breda en Omstreken:

Over de zoo goed geslaagde **Voordracht van Jhr. Graafland** schrijft de Bredasche Courant van 9 dezer:

„Dat was gisteren een avond voor Bas Veth. Als hij, de felle, zwartgallige Indi schelder, deze prettige, opgewekte en geestige voordracht van den heer Graafland gehoord had, als hij de enthousiaste liefde van den spreker voor Insulinde had kunnen zien en hooren en vernomen hoe deze gep. overste, die jaren en jaren in de tropen verkeerde, niets dan goeds en schoons weet te zeggen van dit land om den aequator — misschien dat de schrijver van „Het leven in Nederlandsch Indië" zich wel eens zou hebben afgevraagd: heb ik niet te veel alleen naar het slechte gezocht en het goede niet willen zien?

Overste Graafland heeft voor een zeer druk bezochte vergadering van „Oost en West" gesproken over Indië en Hollandsche vooroordeelen. Een der oorzaken, waarom een Hollander iets heeft tegen Indië geloofde spr., dat deze was: dat men 't in Indië beter veel beter heeft dan hier en een Hollander vindt 't onaangenaam dat te moeten hooren, omdat hij zoo gesteld is op zijn eigen landje en niet veel sympathie heeft voor Indië. Maar hierin is een goede vooruitgang merkbaar en met elk jaar neemt de belangstelling voor de koloniën toe.

Gaat allen er heen, zou spr. willen zeggen, 't is er een heerlijk land, een land waar men zich zelf kan zijn, waar strijd is, waar carrière is te maken en waar men gelukkiger is dan hier.

Er is nu, vrij plotseling, gebroken met de oude sleur in het bestuur en in het leger, een sleur die uit Holland was geïmporteerd. Vroeger mocht men in het leger niet denken, de gedachten werden uit Europa toegezonden, nu is dat anders. Nu heeft men ingezien dat men bij de bruine broeders, die 2/3 van het leger vormen, die den spits afbijten, het zwaartste werk doen en 't slechtst beloond worden, dat men bij hen zijn moest, hen moest leeren kennen, hen meer moest waardeeren en dat de inlander de man was die in zijn land ons 't beste helpen kan. Van dat oogenblik af was geen terrein van ons meer onbegaanbaar. We winnen overal — al is 't ook ten koste van zoo zware offers als geen andere mogendheid ooit in een krijg bracht. Van hen, die uittrekken op expeditie, vallen bij ons 50 pct. In den harden Russisch-Japanschen oorlog vielen slechts 10 pct. der troepen.

De bestuursambtenaren zouden ook meer vrijheid moeten hebben. Nu komen ze met heerlijke illusies en schoone droomen in Indië maar daar wordt dien geest door de sleur beneveld en als zij een zelfstandigen post verkrijgen kunnen zij zich van die sleur niet meer losmaken.

Nieuw, frisch bloed wilde spreker naar Indië zien gaan; jonge, flinke krachten, mannen van karakter, daaraan is in Indië nog behoefte en die kunnen er veel goeds tot stand brengen. En voor hen, die naar Indië gaan, de officieren vooral, zij hebben veel en veel meer aan wat kennis van land, volk en talen, dan aan wiskunde.

Het praatje, dat Indië niet gezond is, is eenvoudig een legende. De ongezonde kustplaatsen zijn nog veel beter en gezonder dan Nederland. En werken kan men in Indië veel beter dan in Holland, omdat men er een vastere dagverdeeling en minder afleiding heeft. Het eten is er niet te vergelijken met dat in Holland, in Indië is 't weelderiger, overvloediger en smakelijker en de menschen hebben er een verbazenden eetlust. De heer Graafland gaf hiervan een humoristische beschrijving.

Men is indolent, zeggen sommigen, maar dat toont spreker anders aan, evenals hij het verhaal weg-bewijst dat de vrouw in Indië niets doen zou.

Ten slotte behandelde Jhr. Graafland wat uitvoeriger den aard van den inlander, zijn aangeboren fijne beschaving, zijn beleefdheid, zijn moraliteit. Een grappig contrast schilderde de heer Gr. toen hij vergeleek het zich aanbieden van een Indische bediende of van een Hollandsche keukenmeid.

Spr. klaagde over de rechteloosheid van den inlander, wiens toestand in dat opzicht allerdroevigst is. Boeka beschrijft in een zijner werken de waarachtige historie van een welgesteld inlander, die ten gronde ging, omdat hij éénmaal als getuige voor den rechter werd geroepen. Zoolang we zoo doen, kan de inlander ons niet liefhebben en geen vertrouwen in ons stellen; maar zij, die zijn vertrouwen weten te winnen, ontdekken in den bruinen broeder heerlijke eigenschappen en gaven.

Met een hartelijke opwekking tot wat meerder liefde voor Indië en tot bewustheid van onze kracht en macht tegenover vreemden eindigde de spr. zijn rede, die langdurig en warm werd toegejuicht.

De voorzitter van „Oost en West", de heer Van Driel, dankte den heer Graafland voor zijn prettige en belangwekkende voordracht, die de spreker van dien avond hier, evenals elders, geheel belangeloos heeft gehouden.

KOLONIALE PRAATJES.

Mijnbouw in Nederlandsch-Indië.

Onder de rijkdommen van een land nemen, in onzen tijd van handel, scheepvaart en industrie en van groote behoefte dientengevolge aan de, voor verschillende doeleinden, benoodigde delfstoffen, de schatten, die de bodem bergt, eene voorname plaats in, zoodat een land, dat zich respecteert, er niet wel meer buiten kan om ook 's aardrijks ingewanden te doorwroeten.

In Indië hebben we daarmeê niet als in het eigen landje tot het eind der eeuw van ijzer en stoom, gewacht, zij het ook, dat we daar in dit opzicht niet dadelijk zijn doorgegaan op wat lang voor onze komst in den archipel op mijnbouwgebied werd verricht, ten minste na verschillende mislukte proeven in den Compagniestijd om uit de goudwinning op Java, West-Sumatra en Celebes, die daar eertijds moet hebben gebloeid, zoete winsten te maken, onze aandacht in de eerste plaats schonken aan een metaal, het tin, dat nu ja, ook door de sultans van Palembang op Banka voor de lokale consumptie werd gewonnen, maar toch niet in zulke hoeveelheden, dat daarvan de roep naar buiten was doorgedrongen als van het goud van Java, waarvan oude sanskritsche werken gewaagden.

Ook de steenkolen werden al spoedig onze aandacht waardig gekeurd, maar de gouvernementsmijnen in Zuid-Oost-Borneo sleepten voordat zij werden opgegeven een treurig bestaan en het bleef eerst aan het eind der vorige en het begin dezer eeuw voorbehouden, om aan dit bodemproduct van den archipel meer recht te verschaffen.

In deze latere periode valt ook de opkomst en bloei der jonge, doch blijkbaar zeer levensvatbare petroleum-industrie, waarvan wij het belang voor Indië onlangs uiteenzetten, en valt ook de opkomst der goud-industrie, die tot nu toe echter door den zwendel, die daarvan uitging of daarmêe samenviel, aan het land meer ten vloek dan tot zegen is geweest.

Voegen we hier nog bij, dat in den laatsten tijd op Java het jodium in vrij noemenswaardige hoeveelheden werd gewonnen, dan hebben we in het vorenstaande een overzicht gegeven van de hoofdproducten van den huidigen indischen mijnbouw, waarbij echter nog op te merken valt, dat waar het goud in exploitabele hoeveelheid wordt

gevonden — tot nu toe was dit slechts bij de rifontginning het geval afgezien van de goedkoop werkende chineesche goudwasscherijen in West-Borneo — ook het zilver werd aangetroffen.

Het loont wellicht de moeite aan de onlangs bij het Koloniaal Verslag openbaar gemaakte desbetreffende statistiek het een en ander te ontleenen betreffende den stand van den indischen mijnbouw.

De tinwinning in Nederlandsch-Indië heeft in hoofdzaak plaats op drie ondernemingen, de gouvernements-onderneming op het eiland Banka, de onderneming der Billiton-Maatschappij op Billiton en die der Singkep-Tin Maatschappij in den Riouw-Lingga-archipel.

De uitkomsten van het exploitatie-jaar 1905—1906 gaven slechts voor laatstgenoemde maatschappij eene vermeerdering aan in de productie, die voor de Singkep Tin van 6007 in het vorige jaar tot 7488 pikols steeg en haar in staat stelde eene winst van 276.156 gld. te maken tegen eene van 44.163 gld. in het jaar tevoren.

Niettegenstaande den geringen achteruitgang in de productie, spande de gouvernementsonderneming op Banka toch met eene opbrengst van 145.298 picols tegen 148.987 pikols in het jaar te voren, wat de hoeveelheid betreft, de kroon. Die achteruitgang was te wijten aan de bezwaren, der onderneming in den weg gelegd, om aan werkvolk te komen, zoodat in het jaar 1905-1906 met 10754 man moest worden gewerkt, terwijl in het voorafgaande jaar over 11693 arbeiders gemiddeld kon worden beschikt. De moeilijkheden bij de werving ondervonden van arbeiders voor Banka waren het gevolg niet van de toestanden in de mijnen, maar van de leugenachtige voorstellingen daarvan gegeven. Om hiervan een ideetje te geven zij opgemerkt dat voor 1905 de gemiddelde sterfte slechts 1.23 percent, of bijna een half percent minder bleek te zijn dan voor datzelfde jaar voor heel Nederland kon worden geconstateerd, terwijl wanneer men het gewauwel van sommigen had moeten gelooven men zou gaan denken, dat Banka niet meer of minder dan één grafkuil voor de chineesche arbeiders was. Geen wonder dan ook dat toen het bestuur tot hervormingen besloot op Banka, een Straitsblad, de S t r a i t s - T i m e s, bij het bekend worden der hervormingen uitriep: „Maar dan hebben die menschen het daar heel wat beter dan bij ons in de Straits.” Enfin, de hooge tinprijzen maken dat er nog wel wat af kon om toch nog ettelijke millioenen van Banka aan heel wat nuttiger doeleinden te besteden, dan om daar ten pleiziere van toekomst-droomers en zoo meer een ideaal-onderneming voor gindsche streken in het leven te roepen. Ook Billiton brengt nog een aardig quantum tin op, ongeveer 75.854 pikols in 1905 waarvan echter na nasmelting slechts 57.386 of 5.287 pikols minder aan werkelijk product overbleven dan in het voorafgaande jaar. De door de Billiton Maatschappij over het exploitatiejaar 1905—1906 gemaakte winst ten bedrage van ruim 66 tonnen gouds kwam ingevolge de voorwaarden voor vijf achtsten of voor een bedrag van ruim 41 tonnen gouds aan den Staat ten goede

De steenkolen-ontginning, die ook weder in hoofdzaak door drie ondernemingen, eene staats- en twee particuliere ondernemingen, wordt gedreven, gaf in het jaar 1905—1906 vooral wat de beide laatste betreft, eenige teekenen van op leven. De Oost-Borneo Maatschappij en de maatschappij, die de steenkolen van Poeloe Laoet exploiteert, leverden toch in dit jaar resp. 30 969 en 78 168 tonnen op, tegen resp. 3343 en 16 860 tonnen in het jaar te voren. Van deze particuliere maatschappijen schijnt vooral de laatste door de opheffing der bepalingen op de kustvaart voor de haven Stagen eene schoone toekomst tegemoet te gaan. Er moet echter nog heel wat meer aan steenkolen geproduceerd worden, zelfs wanneer men de 221.416 tonnen meerekent door de staats-ontginningen bij Sawah Loento opgebracht, wil Indië op steenkolen-gebied een zelfde plaats op de wereldmarkt innemen als ten opzichte van het tin het geval is, van welk metaal het na de gefedereerde maleische staten de grootste producent ter wereld is, terwijl de ruim 300000 tonnen aan steenkolen bij een wereldproductie in 1905 van 840 millioen tonnen nog in het niet verzinken.

Van de merkwaardige ontwikkeling der petroleum-industrie maakten wij reeds gewag, toen wij de finantieele zijde bekeken. Blijkens de statistiek waren in Juli 1906 57 petroleum concessiën verleend, waarvan 26 op Java en Madoera en 31 in de Buitenbezittingen. Het grootste deel dezer concessiën bevindt zich in handen der groote maatschappijen, w. o. de Dordtsche voor Java, de Koninklijke met Moeara Enim en Sumpal, de Langkat en de N. I. Ind. en Handel Maatschappij of te-wel Shell Transport Trading Co. voor de Buitenbezittingen. De productie der groote maatschappijen bedroeg in het jaar 1905—1906 een kleine 700 millioen liters aan lichtolie, waardoor Indië eene plaats in de rij der groote producenten van petroleum inneemt. De laatste vorderingen dezer industrie waren, rekening houdende met hare snelle opkomst en de waarschijnlijk onmetelijke hulpbronnen, waarover zij in Indië beschikt, betrekkelijk niet groot. Tal van petroleum-houdende terreinen wachten nog op ontginning. Wellicht dat de naar het schijnt met goeden uitslag bekroonde onderhandelingen tusschen de beide thans „ebenbürtige”Koninklijke en Standard-Oil aan de indische petroleum een gemakkelijkeren afzet zullen hebben verzekerd, wat voor verdere ontginning een spoorslag zou wezen.

Heel wat meer concessiën werden aangevraagd voor de ontginning van goudhoudende terreinen en ook verleend, 46 voor de Buitenbezittingen en een enkeling voor Java, maar van deze alle waren in het jaar 1905 slechts 7 in exploitatie, die in het geheel nagenoeg 2276 kilogrammen goud en 7726.5 kilogrammen zilver opbrachten, een nietsje haast dus vergeleken bij een wereldproductie in 1905 van 574.000 kilogrammen goud en 5.905.000 kilogrammen zilver. Toch kan waar dit nietsje in hoofdzaak op een vijftal ondernemingen valt, de concessiën Lebong Donok, Lebong Soelit, Totok, Paleleh en Soemalata omvattend, in verband met het gesukkel, dat ook elders ten aanzien van de zich ontwikkelende goud-industrie is waargenomen, gesproken worden van vrij bevredigende uitkomsten. Het is evenwel de vraag of die uitkomsten niet nog meer bevredigend zouden zijn geweest, wanneer de zwendel zich niet in hooge mate op dezen tak van industrie had geworpen, telkens en telkens weer door de daaruit volgende ontgoochelingen het vertrouwen daaraan ontnemend voor verdere uitbreiding.

In de „S t r a i t s B u d g e t” wordt in een schrijven uit Batavia een hartig woordje gesproken over de jongste termijn-catastrophe aldaar, waardoor velen zoo gevoelige verliezen leden, dat zij die in jaren en jaren waarschijnlijk niet en misschien wel nooit te boven zullen komen.

De schrijver richt een verwijt tot de plaatselijke pers, die het publiek niet voldoende gewaarschuwd heeft, maar vergeet dat ook de pers niet altijd onafhankelijk is en somwijlen tot zwijgen gedoemd, waar ze zoo gaarne zou willen spreken maar niet kan om den broode wille.

Wij zien in hetgeen onlangs weer te Batavia voorviel veeleer aanleiding tot de vraag, of waar in het moederland de wetgeving zich met de loterijen bemoeide, om het publiek tegen de verderfelijke gevolgen te beschermen, niet ernstig in overweging zou kunnen worden genomen, om ook hier op wetgevend gebied voorzieningen te treffen, terwijl de Bataviasche effectenhandel o. i. wel zou doen uit het voorgevallene een lesje te trekken en aan den termijnhandel een einde te maken. Er zullen dan minder zaakjes gedaan worden, en er zal dan ook geen plaats wezen voor beunhazen, die op hoop van zegen spelen, maar zijn aanzien zal daarbij zeker winnen.

Aan andere delfstoffen dan de hiervorengenoemde leverde de bodem van Indië met name van Java o. a. het volgende op: ongeveer 22000 kilogram koperjodium van de concessies Ellinger, Aspeling en Genoek Watoe, 733 kilogram jodium van de concessie Banjoe Oerip, ruim 7000 tonnen tras van de Moeria Tras Exploitatie-Maatschappij en 1600 tonnen mangaanerts uit Djokjakarta.

Sedert het tijdperk waarover het Koloniaal Verslag loopt, heeft zich op mijnbouwgebied nog een feit voorgedaan, dat wellicht de voorbode is eener nieuwe industrie op dat gebied. Wij doelen op de vorming van een Syndicaat hier ter stede, dat volgens de berichten over een kapitaal van 3 millioen gulden zou kunnen beschikken voor de exploitatie der ijzerhoudende terreinen om de Schildpaddenbaai en op Noesa Kembangan aan de Zuidkust van Java, indien de proeven ter ontginning, waartoe eene som van 140,000 gulden gulden beschikbaar is gesteld, mochten slagen. Onnoodig te zeggen dat de uitkomst dier proeven, waarvan de mogelijkheid eener ijzer- en staalindustrie op Java in de naaste toekomst afhangt, met belangstelling worden afgewacht.

Besluiten wij dit vluchtig overzicht met de mededeeling dat einde Mei van het vorige jaar nog ruim 1900 vergunningen tot mijnbouwkundige opsporingen in den archipel van kracht waren, zoodat er nog heel wat animo schijnt te zijn voor de mijnbouw-affaire, wat het op zien komen betreft. Maar aanpakken? Daar hoort geld toe en wat tin en petroleum en eerlang wellicht ook steenkolen goed maken, wordt door de goudjobbery — de goeden niet te na gesproken — verknoeid.

De vorming van Indische intellectueelen.

(*Aangeboden*).

STELLINGEN:

1°. Voor de oeconomische ontwikkeling van Nederlandsch-Indië is absoluut noodig: de vorming van Indische intellectueelen; niet alleen voor den Gouvernements dienst, maar nog meer ten behoeve van eene in het leven te roepen groot-industrie, gedreven ten bate van den inlander.

2°. Deze vorming moet in Nederland geschieden, voor zoo ver ze niet kan plaats hebben in Indië, of andere redenen dit wenschelijk maken.

3°. De kosten der vorming in Nederland behooren, zoo noodig, te komen ten laste van den Staat der Nederlanden.

4°. Bij terugkeer in Indië, zullen die intellectueelen, welke, in Nederland opgeleid, niet in 's Lands dienst treden, zoo daartoe aanleiding bestaat, door de Indische Regeering worden voortgeholpen, ten einde in eene industrieele onderneming eene broodwinning te vinden.

———

Het is geen dankbare taak om, nog zoo kort nadat een reuzenstap is gedaan op het gebied van het Inlandsch onderwijs, en een welverdiende hulde daarvoor door de Staten-Generaal aan den Minister van Koloniën is gebracht, te gaan betoogen dat er nog wel wat ontbreekt aan het onderwijsplan, met de uitvoering waarvan de Indische Regeering belast is sedert de aanneming der Indische begrooting voor 1907.

Uit het volgende moge echter blijken, dat hier niet zoo zeer een afbrekende, dan wel een opbouwende kritiek geleverd is, welke minder dient om wederom wisselvalligheid in de thans gevolgde onderwijspolitiek te brengen, dan wel om deze een vastere basis te geven; een grondslag waarop nog verder kan worden voortgebouwd; dit alles om te komen tot eene aanvulling van het onderwijs-program op de wijze in de hierboven staande stellingen aangegeven.

Wat is de kwestie?

De Minister, uitgaande van de meening dat wij het beginsel, nedergelegd in art. 67 van het Regeerings-Reglement, ten volle tot zijn recht moeten doen komen en doorvoeren, n.l. dat Indië bestuurd moet worden door inlandsche ambtenaren, onder Europeesch toezicht, niet alleen in het eigenlijk bestuur, maar ook in andere takken van dienst, meent genoeg te hebben gedaan, wanneer op elk ambtelijk gebied dergelijke instellingen zullen zijn opgericht als er op medisch gebied een is voor doctors-djawa. — Hem is het — althans voorloopig — voldoende dat de inlandsche bevolking wordt opgeleid om met ons samen te werken aan de Staatsmachine.

Dat is de lijn — zegt Z. E. —, die in deze begrooting getrokken is en die steeds verder moet worden doorgevoerd; dat is de lijn in welke liggen de plannen betreffende de inlandsche officieren, betreffende de opleiding van inlandsche veeartsen en waterstaatsopzichters; dat is de lijn in welke liggen de in uitzicht gestelde voorstellen om aan de inlandsche ambtenaren bevoegdheden over te dragen, die thans door Europeesche ambtenaren worden uitgeoefend. Het is alleen langs die lijn, dat wij het uitgebreide gebied daarginds, waarvoor wij de verantwoordelijkheid dragen, zullen kunnen besturen. Het Nederlandsche volk is nu eenmaal te klein om, voor die zich uitbreidende bestuurstaak, de noodige Nederlandsche krachten op den duur beschikbaar te stellen, en het zal die taak alleen dan naar eisch kunnen vervullen, wanneer het naast zich heeft een goed onderlegd, degelijk korps van inlandsche ambtenaren.

Voor het denkbeeld om in de eerste plaats te zorgen door meer en beter lager en middelbaar onderwijs een grooter aantal goed geschoolde, en derhalve beter ontwikkelde Inlandsche ambtenaren te krijgen, valt veel te zeggen. En stellig zal een groote stap in de goede richting zijn gedaan, wanneer men het met deze opleiding zoover zal hebben gebracht, dat tal van bevoegdheden, die thans door Europeesche ambtenaren worden uitgeoefend, op Inlanders zullen zijn overgedragen.

Doch hiermede is niet alles gezegd. Moge al aan den eisch, nedergelegd in art. 67 van het Regeerings-Reglement, voldaan zijn, Indië kan niet alleen door ambtenaren tot ontwikkeling worden gebracht. Daarvoor is nog een ander soort van intellectueelen noodig — Wij willen immers den ethischen koers houden, die medebrengt, met terzijde stelling van verdere baatzuchtige nevenbedoelingen, Indië oeconomisch krachtig te maken door zijne bevolking een veel grooter aandeel te geven in de vruchten, welke onder kapitalistisch beheer uit de Koloniën worden verkregen. Daarvoor is echter noodig — zooals zoo juist in de vergadering der 2e Kamer van 9 November 1906 door Mr. van Deventer, ter wering van verdere drainage,

werd aangegeven, dat de inboorlingen van Nederlandsch Indië worden opgevoed tot zoodanige oeconomische zelfstandigheid en tot zoodanige intellectueele bekwaamheid, dat zij oeconomisch de gelijkwaardigen kunnen worden van de Europeanen.

Want dan eerst zullen zij in staat zijn om krachtig mede te werken aan het in het leven roepen van eene groot-industrie, niet gesteund ter wille van vreemdelingen, die slechts om profijt komen en zoo spoedig mogelijk het land met hunne winsten verlaten, maar gedreven in hun eigen belang en voordeel. — Dit was indertijd het ideaal van Minister Kuiper, naar de verwezenlijking waarvan, zooals de heer Van Kol in de vergadering der 2e Kamer van 8 November 1906 aantoonde, krachtig moet worden gestreefd, en aan de uitvoering waarvan Minister Idenburg de eerste hand zou leggen.

De vorming nu van deze intellectueelen en van die waaruit de hooger ontwikkelde Indische ambtenaren zullen moeten bestaan, eischt echter, zooals gezegd, eene hoogere opleiding dan die, welke met het vastgesteld onderwijs-program kan worden gegeven.

Moet dit een reden zijn, om daarmede te wachten tot dat het bestaand program zal zijn afgewerkt? Dit ware even weinig politiek als grootmoedig.

Niet politiek, omdat de ontwikkeling van het gele ras in het Verre Oosten zoo ontzaglijk snel gaat dat, wanneer wij niet dezen stroom willen volgen, we er eenvoudig door worden medegevoerd. Stilstaan is niet meer mogelijk. Dat bewijst het beschamende feit der benoeming van chineesche inspecteurs voor het chineesch onderwijs door en op kosten van de Chineesche Regeering.

Niet grootmoedig, omdat, nu door de ingestelde onderzoekingen op geheel Java en Madoera, verwachtingen bij de Inlandsche bevolking zijn gewekt en de hoop is levendig geworden, dat thans werkelijk het noodige gedaan zal worden ter bevrediging van de bestaande behoeften op het gebied van het onderwijs hunner kinderen, het m o g e l i j k e ook moet worden beproefd om niet op nieuw die verwachtingen te leur te stellen.

Het blijft dus alleen nog maar de vraag waar deze intellectueelen dienen te worden gevormd.

Al achtte de heer Cohen Stuart, over wiens denkbeelden later meer, de oprichting van Indische hoogescholen voor de bevolking van meer belang dan de massale opening van lagere scholen, en al zullen er velen zijn, die deze meening deelen, dan mag dat nog geen reden zijn om opnieuw aan het onderwijsplan te tornen en al dadelijk weder eene nieuwe organisatie in het leven te roepen, — een euvel waartegen de heer Bos zoo terecht gewaarschuwd heeft in zijne rede van 16 November 1906 in de Tweede Kamer gehouden. — En die oprichting behoeft ook geene conditio sine qua non voor de gewenschte opleiding te zijn. Immers kan deze in Nederland plaats hebben zoolang de gelegenheid in Indië ontbreekt.

Thans reeds wordt van die gelegenheid gebruik gemaakt en bevinden zich in Nederland een twintigtal jongelieden, welke wel is waar niet allen trachten aan de hoogste eischen van opleiding te voldoen, doch die, wanneer zij slagen, dan toch, in Indië teruggekeerd, waarschijnlijk wel niet lang naar eene betrekking, hetzij in dienst van den Staat, dan wel van particulieren, zullen behoeven uit te zien. Immers studeeren 3 in Amsterdam voor arts; 5 in Leiden, van welke 1 Indisch ambtenaar zal worden en 2 in de letteren, 1 in de rechten en 1 in de medicijnen hopen te kunnen promoveeren. Verder studeert 1 te Haarlem op de kweekschool voor onderwijzers en bevinden zich 2 te Wageningen op de Rijkslandbouwschool. Eindelijk zijn er 3 werkzaam of werkzaam geweest op het redactie-bureau van de Bintang Hindia en bezigen zij hun vrijen tijd om zich, voor verdere studie, in de Nederlandsche taal te bekwamen, terwijl er nog 6 zijn, die de lagere scholen bezoeken.

Niet al deze 20 hebben echter de middelen om af te studeeren.

Brengt onze plicht nu niet mede deze jongelieden in hun ijverig streven zoowel zedelijk als stoffelijk te steunen, waar dit noodig moch blijken.

Het is natuurlijk dat niet allen, die in Nederland voor hunne opleiding komen, zullen slagen. Dat gebeurt in geen enkel land. Daarom is de stelling ook niet te verdedigen, dat de Regeering alleen die jongelieden mag steunen, van wie zij de absolute zekerheid heeft, dat zij zullen slagen. Die zekerheid kan eerst verkregen worden wanneer zij geslaagd zijn. Verder is de vrees ook nog niet gerechtvaardigd dat, wanneer niet van het beginsel wordt uitgegaan, om alleen diegenen te steunen, die op intellectueel gebied tot de crême de la crême gerekend kunnen worden, de toevloed naar Nederland van Indische leergierigen, wel eens te groot zou kunnen worden. Men beginne toch eerst met te helpen voor zoover er te helpen valt, en zie er niet tegen op eenige duizenden guldens meer of minder voor die hulp uit te geven, om het doel te bevorderen, dat men zich voor oogen stelt: de oeconomische ontwikkeling van N.-I. Wanneer blijkt, dat het gevreesde gevaar van den te grooten toevloed zich werkelijk begint voor te doen, is het nog tijdig genoeg om maatregelen daartegen te nemen.

Toen het bekende geschil tusschen Amerika en Japan een ernstig aanzien begon te krijgen, wist Roosevelt met de autoriteiten van San Francisco een overeenkomst te treffen, dat de buitenlandsche kinderen, beneden de 16 jaren, die Engelsch spreken, op de scholen der blanken toegelaten zouden worden en dat voor de buitenlandsche kinderen, die de Engelsche taal niet machtig zijn, bizondere scholen zouden worden opgericht.

Dus krijgt San Francisco scholen met Amerikaansch geld opgericht voor buitenlandsche kinderen, die nog geen Engelsch spreken. En de enkele Inlander, die zich in Nederland bevindt, en die gelegenheid wil benutten, om zich voor eenig industrieel vak te bekwamen, of om eene hoogeschool of academie te bezoeken, moet maar zien hoe hij aan de middelen komt, wanneer hij ze niet bezit, om zijn doel te bereiken.

Kan Nederland, dat zijn voorspoed toch grootendeels aan Indië te danken heeft, hier niet helpend optreden? Moeten de Indische Regeering en het Opperbestuur dit maar lijdelijk aanzien? Willen de Nederlanders, die hun fortuin in Indië maakten geen penningske offeren om den leergragen, doch onbemiddelden inlander, welke zich nu eenmaal hier te lande bevindt, bij te staan in zijne poging om zich een eervol en voor Indië zoo noodig bestaan te verzekeren?

Wat zullen de gevolgen zijn van eene zoo verregaande onverschilligheid ten aanzien van onze bruine broeders?

Dat de leergierigen elders gaan zoeken, wat zij bij ons niet kunnen vinden. Tellen we thans 24 inlanders, die aan de bizondere school voor inlandsche grooten te Constantinopel hun opleiding ontvangen hebben, niets belet dat dit getal tengevolge van onze geringe toeschietelijkheid, spoedig aangroeit. Constantinopel ligt dichter bij Oost-Indië dan Nederland, en eene kostelooze opleiding op de militaire school te Pancaldie tot kapitein in het Keizerlijke Ottomanische leger, om na volbrachte studie naar hun land terug te keeren „ter leering der onwetenden" is toch waarlijk nog zoo verwerpelijk niet.

Waar moet het heen, wanneer wij maar steeds fiolen laten zorgen en kalm toezien dat Duitschers met hunne Rijnsche Zending over een groot deel van Sumatra, Engelschen met hun methodisten tot onder den rook van den schoorsteen van onzen landvoogd voor de opleiding van inlanders en daarmee gelijkgestelden zorg dragen, omdat wij het niet doen, en last, not least, de Chineesche Regeering zich zelf geroepen acht om te handelen, zooals zoo even werd vermeld. Zoo voortgaande zou Japan de een of anderen dag het ook wel eens noodig kunnen gaan oordeelen om scholen, b.v. de ontbrekende middelbare en hooge scholen in Indië op te richten.

Dit is geen kortswijl, maar ernst.

Het Indisch onderwijsbelang is een Nederlandsch belang, waarmede zelfs het bezit der Koloniën gemoeid is. Hoe lang geleden is niet reeds betoogd, dat onze grootste kracht tegen buitenlandsche hebzucht moest gezocht worden in de gehechtheid der Koloniën aan het moederland. Hoe kunnen wij die gehechtheid beter bevorderen dan, door de zorg voor eene goede intellectueele en moreele opvoeding zijner kinderen, den Inlander het bewijs te leveren van onze voortdurende belangstelling in zijne geestelijke en verstandelijke ontwikkeling. Deze belangstelling zal stellig beter door hem worden begrepen en hem tot meer dankbaarheid stemmen dan die, welke hem wordt betoond met het geweer op schouder.

Zeker, wij hebben reuzenstappen te doen om den achterstand van vorige jaren in te halen en wij zullen daarvoor millioenen moeten offeren; doch de Regeering, noch de volksvertegenwoordiging hebben getoond daartegen op te zien. En mocht dit op een gegeven oogenblik nog niet voldoende wezen, dan zal ongetwijfeld niet tevergeefs een beroep worden gedaan op het Nederlandsch kapitaal, speciaal op dat wat zich in Indië gevormd heeft.

Doch men is in Nederland lang niet algemeen overtuigd van de m o g e l ij k h e i d dat eene ten bate van den Inlander te creëeren groot-industrie kans van slagen heeft; zelfs niet dat de daarvoor noodige intellectueele krachten voor de leiding er van in afzienbaren tijd zouden te vormen zijn.

En aan de vorming van vakmannen is ook nog weinig of niet gedacht.

Dit onderwerp zal daarom in een volgend nummer ter sprake worden gebracht.

Den Haag, 12/4—1907. H. E. PRINS.

Oost-Indische Berichten.

V i c t o r schrijft in zijn **Brieven van Java** aan de D e l i C o u r a n t van 16 Maart j.l. onder andere:

„Bestaat er ter Oostkust een Bond van tabaksassistenten?

Niet? Dan kan men een voorbeeld nemen aan Java. Onze voornaamste industrie is: de Suiker. Permitteer de hoofdletter; om het woord te doen spreken.

De volgende week zal nu te Soerabaja een vergadering van belanghebbenden worden gehouden. Een concept reglement is bereids saméngesteld en het voorloopig bestuur ontving reeds van 853 personen bericht, dat zij als lid wilden toetreden. Zoo'n cijfer bewijst veel.

Nu, het werd dan ook tijd, dat een deugdelijke vakvereeniging tot stand kwam, eene met balken er onder en met een bestuur, dat wil en kan, dat voor zijn taak berekend is. Eerder mag het verwondering

baren ‚dat niet reeds eerder, véél eerder tot het doen van dezen stap is overgegaan.

Maar nu zal de Bond dan ook tot stand komen, èn goed.

De vraag is echter: zet men de zaak niet wat te groot op? Zijn er inderdaad twéé stenografen noodig om verslag te schrijven van hooger genoemde vergadering? Moet er voor de drie bestuursleden een bedrag als honorarium worden uitgetrokken van 1200 gulden 's maands? Is een stamkapitaal van ..... een millioen niet wat veel?

En zoo zijn er meer vragen.

Doch we zullen het gesprokene geduldig moeten afwachten. Dat de Bond er komt, daarvan kan men zeker zijn.

Onze tijd staat in het teeken van het vereenigingsleven. Dàn alleen kan er kracht worden aangewend. En de toestanden „in de suiker" zijn niet zoodanig dat er niets op aan te merken valt. Integendeel!"

Verder vertelt Victor:

„De fatale afrekeningsdag, de 27ste Februari, is voorbij, en uiterlijk is er niets aan de Kali Besar veranderd. De Krach is uitgebleven, echter niet door toedoen van de Liquidatie-vereeniging, die maar weinig heeft vermogen te presteeren, wat te wijten is aan gebrek aan samenwerking. Zij, die steun behoefden, konden het best zelf af.

Er is geplooid en geschikt, en ten laatste nam men elk aanbod, waarin het woord „afbetalen" werd gehoord, maar aan. Beter bij beetjes iets, dan in het niets.

Zware klappen zijn gevallen en menigen handelsman zal de geschiedenis — wier luchtje geheel overeenstemt met die, welke uit de Kali Besar opstijgen — nog lang heugen; iederen maal als hij een gedeelte van zijn zuur verdiend salaris moet afdragen aan hem, die glàdder bleek dan hij zelf.

Maar: eigen schuld. Wat dóen de heeren in de kou."

Ten slotte deelt dezelfde schrijver nog mede:

„We zwèmmen in de kunst. We dompelen er ons in onder. Het eene concert volgt op het andere, en zoowel mevrouw Loman-Lutkemann als de heer Vogel zijn op eenmaal persona grata van het publiek geworden. De eerste gaf hier een drietal concerten en oogstte een ongekend succes. Men raakt niet uitgepraat over haar uitstekende kwaliteiten als zangeres, terwijl ook de heer Evert Cornelis als een zeer verdienstelijk accompagnateur wordt geroemd. Een, die door de goden is uitverkoren en het, door ernstige studie, vèr zal brengen. Zoo voorspelt de critiek.

Voor ik verder ga: op Pandoeng is iets nieuws tot stand gekomen. Een bureau, dat zich ten doel stelt „den kunstenaarnstroom naar Java te leiden".

Een goed idee.

„Wes gehen wir nicht nach den glänzenden Ort, wo reichlich die Kunst man uns lohnet" ....

Java wordt een ideaal land, let eens op. En voor de kunst, èn voor de globetrotters. Wij vallen in den smaak. 'n Nieuwe periode!

Albert Vogel maakt het best. Hij „werkt" hard en laat geen avond ongebruikt voorbij gaan. Volle zalen zijn z'n deel. Als dat — ik bedoel die bovenmatige krachtsinspanning — hem maar niet opbreekt. A.s. Zondag geeft hij hier zijn éérste afscheidsvoorstelling.

In den Oosthoek waagt hij zich voorloopig nog niet; daar ageert Bouwmeester.

En Bamberg, de beroemde, troont te Semarang en begoochelt het publiek met zijn „moderne wonderen en onbegrijpelijke handmanoeuvres."

De laatste zakwaarts zeker!

Ontevredenheid bij de Recherche-ambtenaren. Uit Soerabaja schrijft men aan het Bat Nwsbld:

Als een gevolg van de aanneming van den post groot *f* 22.000 op de begrooting van 1907 ten behoeve van de verbetering der positie van de lagere ambtenaren bij de in- en uitvoerrechten en accijnzen, die van *f* 150 tot en met *f* 350 's maands traktement genieten, is een gouvernementsbesluit geslagen dd. 25 Januari 1907 no. 27, waarbij de formatie van die ambtenaren van de drie hoogst bezoldigde categorieën met 13 is vermeerderd met een gelijke vermindering van het aantal ambtenaren van *f* 200 en *f* 150 's maands traktement. Volgens de nieuwe formatie heeft men nu 10 ambtenaren van *f* 350, 20 van *f* 300, 36 van *f* 250, 54 van *f* 200 en 58 van *f* 150 's maands traktement. De positieverbetering was wel niet groot, maar de recherche-ambtenaren die, niettegenstaande hun hard werken, jarenlang op hetzelfde traktement moeten voortploeteren en dus niet veel gewend zijn, verkondigen luide hun dankbaarheid. Edoch toen de benoemingen uitkwamen waren velen teleurgesteld. Velen werden gepasseerd, omdat zij niet ten volle voldeden, maar onder de gepasseerden bevinden zich ook enkele, die jaar in jaar uit op de schitterendste conduiten konden wijzen, bij opvolgende chefs gewaardeerd om hun kennis en hun takt in den omgang met particulieren. Onder het grootste gedeelte der gelukkigen, treft men ambtenaren aan die het eindexamen van de H. B. S. met gunstig gevolg hebben afgelegd. Is het nu wel overeen te brengen met de billijkheid, dat de niet geëxamineerden gepasseerd worden, terwijl bij hun indiensttreding, behalve natuurlijk de bewijzen van geschiktheid en ijver, slechts het afleggen van het klein-ambtenaarsexamen werd geëischt? En is het nu wonder dat de lieden, in hun billijkheidsgevoel gekwetst, ontevredenheid voelen postvatten in het gemoed.

Vorsten van Celebes. Radja Mongondou datoe Manoppo, die te Semarang met zijn zoon en zijn schoonzoon, het 1ste districtshoofd Abr. P. Mokoginta, eenige dagen verblijf heeft gehouden, is naar Djokja vertrokken, vanwaar het gezelschap naar Soerabaja afreist, om den 17en scheep te gaan naar Noord-Celebes, waar de drie reizigers thuis behooren, lezen we in De Locomotief. Radja Mongondou is op audiëntie geweest bij den gouverneur-generaal, om het verzoek te doen tot verbetering van een weg, waartoe hij zelf genegen was *f* 30.000 bij te dragen.

De schoonzoon, Mokoginta, heeft den gouverneur-generaal verzocht, op de landbouwschool te Buitenzorg geplaatst te mogen worden, hetgeen hem is toegestaan.

De zoon van den radja reisde maar mee, omdat pa hem, als hij op zijn eentje in de negri achterblijft, niet erg vertrouwt. Overigens telt hij absoluut niet mee en pa bemoeit zich niet met zijn spruit.

Toen de heeren eenmaal op Java waren, hebben ze meteen de gelegenheid te baat genomen, om den landbouw te „bestudeeren". Die studie schijnt echter nogal oppervlakkig te zijn, gelooft het blad.

Een Maatregel, die lof verdient, is door den resident van Batavia genomen in verband met de veiligheid in het gewest. Het begon ons voortvarend hoofd van gewestelijk bestuur n.l. te vervelen, dat hem telkens weer mededeelingen werden gedaan over plaats gehad hebbende aanslagen op de veiligheid, dagen nadat zij waren voorgekomen vaak. De resident wenscht zoo up to date mogelijk op de hoogte te blijven van de toestanden in zijn gewest. Hij heeft derhalve alle assistent-residenten gelast hem onmiddellijk op de hooge te stellen van rampokpartijen, diefstallen, moordpartijen en dergelijke aanslagen op personen en goederen.

Goed voorbeeld doet goed volgen. De afdeelingschefs zullen door dezen gedwongen spoed, voor zoover dan noodig, er ook allicht toe overgaan, wat sneller en voortvarender op te treden, tegen de misdadigers.

In het Bekassische b.v. zijn de karbouw-diefstallen bijkans aan de orde van den nacht. Men rapporteert ze niet meer, want het baat niets. Ook van een der europeesche landheeren werden eenige dieren uit de kraal gehaald. En de roovers hadden de aardigheid, à la Calabria, hem te doen weten, dat hij de geroofde dieren kon terugkrijgen als hij op „koeda poetih" kwam aanrijden. D.i. met rijksdaalders kwam.

Van de gerapporteerde rustverstoringen, misdaden, e. a. zullen nu aan de pers zoodra mogelijk de juiste inlichtingen worden gegeven. De resident begrijpt dat in vele gevallen de hulp der pers gewaardeerd kan worden. En waar verzwijgen van details voor de opsporing gewenscht kan zijn, is een desbetreffend verzoek ongetwijfeld voldoende.

Bravo! zoo zijn wij in de goede richting, zegt het Bat. Nieuwsblad.

De handel te Batavia. De correspondent van de Loc. aldaar schrijft:

't Is en blijft slapjes gaan te Batavia, op elk gebied. Er moge schijnbaar wat verbetering zijn gekomen door de invoering van wat de financieele correspondent van dit blad noemde het „laenhari-systeem", maar het is duidelijk dat dit op den duur toch niet gaat.

Ja, wanneer Indië alleen met Indië te maken had, dan zou dit bonnetjes-systeem er mee door kunnen, maar dat is niet het geval; er zijn ook andere factoren in de zaken betrokken, de handel hier heeft ook nog met andere personen te maken dan alleen de Indisch-lui; met menschen n.l. die zich niet laten afschepen met een stukje papier en een paar mooie beloften.

En de aanwijzingen dat het niet geheel op rolletjes zal gaan beginnen reeds te komen. Heden morgen kwam hier het stoomschip Prins Hendrik aan, en het kon geen plaats vinden: alle hangars te Tandj.-Priok waren vol met import-artikelen.

„Zie toch eens de kortzichtigheid van de machthebbers", zeide het Bat. Nbl., naar aanleiding van dit feit. „Waar de import zich zoo verbazend uitbreidt, wordt er niets gedaan om de haven te vergrooten, die te klein is. En de handel kàn niet traag zijn, wil vlug bediend worden."

Wel, wel. Die actieve handel! Maar er is nog eene andere verklaring voor dit tekort aan ruimte, dan door die verbazende uitbreiding van den import, waarvan trouwens niemand iets bemerkt, en die verklaring is minstens even waarschijnlijk als de andere. Zij is bovendien gebaseerd op tal van elkaar aanvullende berichten.

Er wordt namelijk zoo goed als niets ingevoerd. Men slaat op te Priok zooveel men kan. Het „inklaren tegen documenten" blijft achterwege, omdat

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXXI.

Maleen keek op.

De jonge man, die met den hoed in de hand voor haar stond, dacht, dat hij nog nooit zulke treurige oogen gezien had.

Hij was nog weinig meer dan een knaap. Een veel te wijd wit pak, flodderde om zijn smalle schouders en jongensachtige leden. Zijn donker haar was kort geknipt als van een galeiboef en zijn slecht geschoren kin zwart van baardstoppels. Uit zijn smal, geelbleek gelaat keken schuw een paar groote oogen.

„Mijn naam is Fabrius," zeide hij, terwijl hij zijn best deed, zijn verlegenheid te overwinnen. „Waldo Fabrius. Ik ben de vertegenwoordiger van de plantage-Fabrius in Mona, en mijn vader houdt hier in Satoeta het logement. Maar op het oogenblik is hij in het binnenland. Mag ik mij veroorloven, voor mevrouw een kamer gereed te laten maken in het logement? Morgen vroeg kan ze in orde zijn."

Dit alles op hoogst bescheiden toon.

Maleen verzekerde, dat zij het zeer op prijs zou stellen, als hij de kamer in gereedheid wilde laten brengen.

„Dus meestentijds woont u in Mona?"

„Ja, mevrouw."

„Dan zullen wij elkander nog dikwijls zien."

Hij kreeg een kleur, wist geen passend antwoord te vinden, en excuseerde zich.

„O, het zal wel gaan," dacht Maleen wat moediger.

Zij stond nog altijd te kijken naar de zwarte, gele en bruine inlanders, die in hun dhaus om de stoomboot zwermden.

Zij kon zich wel in deze beschouwing verdiepen: er kwam niemand om haar af te halen, er was niemand die zich bekommerde om de eenzame vrouw!

In haar verbeelding was dit land altijd haar land geweest, haar Rijk, door het goddelijk recht harer liefde.

Zonder veel 'na te denken er over, had zij toch eigenlijk verwacht, dat zij verwelkomd zou worden als eèn Vorstin bij Gods genade, die uit de verbanning terugkeert tot hare getrouwen.

Thans zag zij de dwaasheid van die ideeën in. Hoe kon zij immers verwachten, dat deze vreemde menschen, die haar en haar tijd niet kenden, haar tegemoet zouden treden met het warme gemeenschapsgevoel, dat zij zelve meebracht?

„Ik ben eene koningin", phantaseerde zij, „doch een onttroonde! En voor de menschen, die hier wonen, ben ik niets dan een alleenstaande vrouw, van wie zij denken, evenals vroeger van Josephine d'Eltville: Waarom bleef zij niet rustig thuis?—

Zoo dacht zij.

Daar klonk naast haar een stem; het was de korte, scherpe toon van den Pruisischen officier:

„Meine genädigste Frau?"

Zij keek op. Er stond voor haar, in correcte, militaire houding, een kleine Schutztruppe-officier, wiens frisch, rond gelaat een ernstige uitdrukking droeg.

„Ik heb de eer, mij aan U voor te stellen als kameraad van uw onvergetelijken broeder — mijn naam is Beling. Mag ik u verzoeken, gedurende uw verblijf in Satoeta geheel over mij te beschikken?"

Zij stak hem ernstig de hand toe en herhaalde met gedempte stem:

„U was een vriend van mijn broer? . . ."

Beling vertelde met oprecht enthousiasme van zijn verkeer met Rainer.

Maleen hoorde hem aan, wilde zich verheugen, wilde dankbaar zijn — en kon niet.

In het laatste half uur was er iets als een kille dauw op haar hart gevallen. Nu was het haar alsof al haar moed en vreugde vervlogen waren. Alles in haar hart was plots ledig en dood!

„Arme vrouw," dacht de kleine Beling, toen hij afscheid nam.

En daarna dacht hij verwonderd over alles, wat men van deze legendaire vriendin van Krome in de kolonie vertelde.

Hij had verwacht een gevaarlijk schoone, heerschzuchtige, coquette, onscrupuleuse vrouw te ontmoeten, eene, die zich overal met aanbidders en dienstijverige slaven omringde! Eene, die door de vrouwen gehaat en gevreesd werd, met welke de mannen zich vrijheden veroorloofden!

Hij keek nog eenmaal van uit zijn boot op naar de slanke vrouwengestalte en bracht groetend de hand aan zijn kurkhelm.

Dit was alzoo Maleen von Dietlas, in wekelijkheid een ernstige, bleeke, treurige, nauwelijks meer mooie vrouw, met onuitsprekelijk weemoedige oogen.

„Als zij is, zooals zij schijnt," dacht Beling, „dan zou ik nu niet gaarne in haar plaats wezen."

Intusschen kwam Graaf Ilfershofen bij Maleen terug en bood haar, weder op den toon van plichtmatige, doch van alle hartelijkheid ontbloote beleefdheid, zijn regeeringsboot aan, voor het geval, dat zij terstond aan land wenschte te gaan.

die documenten niet kunnen worden ingelost. Het crediet is opgeslokt. door de mijnbouw-krach, die nog steeds voortduurt, en waarvan de gevolgen zich op deze wijze vroeger of later toch moeten demonstreeren.

Dat is ook eene verklaring voor het gebrek aan ruimte en eene die zeker even aannemelijk is als de andere. Van eene uitbreiding der zaken, ik bedoel der reëele affaires, verneemt men niets; de importeurs klagen steen en been over slapte in den handel; de statistieken wijzen ook op een stationnairen import. En nu is het wel heel eenvoudig om, zooals het B a t. N b l. doet, te zeggen: die statistieken deugen niet, **er is wél sterke vooruitgang, want de hangars zijn** vol, maar die redeneering is toch minstens erg eenzijdig te noemen en getuigt niet van eene ruime opvatting.

Het feit is, dat het met den handel erg slap gaat in den laatsten tijd, en dat velen de orders die zij 4, 5 of 6 maanden geleden in Europa of elders hebben gegeven, thans moeilijk kunnen opnemen.

Afgezien van de verkeerde praemisse is er toch veel in het betoog van het B a t. N b l. dat zeker behartigingswaard is. De haven van Priok, eenige haven voor een gebied, grooter dan geheel Nederland, en met een veel grootere bevolking dan Nederland, voldoet zeker niet langer aan de eischen van het verkeer. Dezer dagen was ik te Priok bij het weggaan van een boot van de Rotterdamsche Lloyd, de O p h i r, een schip van nog geen 5900 ton en dus waarlijk nog geen reuzenvaartuig, en ik kon toen bij het van de kade halen van het schip duidelijk . . . . ruiken dat het in de modder had gezeten. De R e m b r a n d t lag, toen hij hier de eerste maal aankwam, bij laag water gewoon geboeid en had daardoor slagzij en toch, ook de R e m b r a n d t is geen „reuzenschip". Zulke dingen behoorden niet voor te komen. Ik weet wel dat het voor lezers te Semarang hatelijk moet zijn te hooren afgeven op een haven, waar zij absoluut niets hebben, en dankbaar zouden zijn met een haven als Tandjong-Priok, onvoldoende als die moge zijn; maar toch, als men iets heeft, laat het dan zoo goed zijn als, zonder hooge kosten, mogelijk is. En zijn de kosten wellicht wat hoog, bereken dan wat pakhuishuur voor Indische goederen.

Tot dusver wordt, als ik wel ben ingelicht, geen pakhuishuur berekend voor lading, die bijvoorbeeld van Makasser komt en te Batavia moet worden overgeladen.

Bataks naar Java. Meer en meer wordt het gewoonte, dat inlandsche hoofden van de buitenbezittingen op instigatie of onder leiding van ambtenaren bij het binnenlandsch bestuur een reis naar Java ondernemen om van den stand der cultures en van de nijverheid aldaar een kijkje te nemen.

Thans bevindt zich op Java de ijverige controleur ter Sumatra's Oostkust, de heer C. L. J. D. Kok, vergezeld van een 12-tal bataksche hoofden, die hoofdzakelijk hierheen gekomen zijn ter bestudeering van den sawah-aanleg, de paarden en veefokkerij en waarschijnlijk ook van de inlandsche nijverheid.

Een som van *f* 5000 is door de hoofden bijeengebracht ter bestrijding van de reis- en verblijfkosten.

De heer Kok, wiens hart warm klopt voor Indië, is, naar men zich herinneren zal, de man geweest, die zich indertijd zeer verdienstelijk heeft gemaakt bij de oprichting van den Indischen Bond en het Bondsblad.

Steun voor den Bond van Suikergeëmployeerden.

Met veel genoegen deelt het S o e r. H b l d. mede dat een der ingezetenen van Soerabaja — niet de eerste de beste — tien duizend gulden ter beschikking heeft gesteld van den in 't leven geroepen Bond van Suikergeëmployeerden. Van harte brengen wij dezen royalen donateur hulde. Moge zijn voorbeeld door anderen gevolgd worden!

Waar moet het heen? Die vraag stelt een medewerker van de L o c o m o t i e f, waar hij den slechten uitslag bespreekt van het laatste groot ambtenaars examen. Naar men weet werden van de elf candidaten zes toegelaten, en deze waren toonbeelden van middelmatigheid, want geen enkele hunner had alle cijfers voldoende.

Uit zulke jongelieden moeten ambtenaren opgroeien voor het binnenlandsch bestuur, roept schrijver uit. Alle lessen van dure leeraren, de arbeid der jongelui zelf, de financieele opofferingen van ouders en voogden zijn niet instaat geweest, den oogst hooger op te voeren dan tot een zestal toonbeelden van middelmatigheid.

Dit geschiedt in een tijd, waarin van de ambtenaren bij het binnenlandsche bestuur zeer veel zal worden gevergd. Op verscheidene posten in de buitenbezittingen worden ambtenaren vereischt, aan wier doorzicht niets hapert. Ook op Java zal de bestuurstaak er niet lichter op worden; de economische toestand der bevolking vraagt steeds ernstiger zorg en knapper beleid. Het tekort aan bestuursambtenaren is intusschen zoo nijpend, dat aspirant-controleurs binnen één jaar tot controleur worden aangesteld. Wij vragen: waar moet het heen?

Voorstanders waren we van het behoud der afdeeling B. van het gymnasium Willem III en we zijn het nog. Maar we hebben ons de vruchten van het onderwijs aan die afdeeling rijper gedacht. Waarom hebben de leeraren zoo heel weinig uren per week les — gaat het de tien wel te boven? Waarom zijn de vacanties zoo schandelijk lang en moet er op de Zaterdagen vrijaf zijn? Wat ons over het gehalte van sommige lessen werd meegedeeld, was verre van bevredigend. Een dictaat afdreunen bijvoorbeeld lijkt ons dorre arbeid, al geschiedt het met de viva vox.

De leiding der afdeeling B. is gebrekkig. Immers heeft de directeur van het gymnasium Willem III zoo ongeveer al zijn aandacht bij de afdeeling hoogere burgerschool en meent de heeren der andere afdeeling wel aan zich zelf te kunnen overlaten. Intusschen heeft zij een hoofd noodig, dat er zich ook vertoont en leiding geeft aan onderwijs en studie. Het heeft ons altijd verbaasd, dat ons nooit eens iets ter oore kwam van een vereeniging tot debatteeren onder de jongelui. Batavia heeft zóóveel krachten: waarom geen avonden belegd, waarop verschillende onderwerpen degelijk worden behandeld?

Het wordt hoog tijd, zoo besluit de schrijver zijn pleidooi, dat wel de aandacht verdient, dat er in die afdeeling B. een andere geest gaat heerschen, meer in overeenstemming met het doel, waarmee de afdeeling is in stand gehouden.

Om geridderd te worden. De vorstin van Tanette, Wé Tanré. Ollé, is den 9en Maart, 's middags te half vijf, per gouvernementsstoomer „Dog", ter reede van Makasser aangekomen, lezen wij in de M a k a s s a a r. Naar men weet, zal, op haar verlangen, de haar toegekende koninklijke onderscheiding — zij werd benoemd tot grootkruis in de Oranje Nassau-orde — op plechtige wijze voor het front van de troepen haar worden uitgereikt.

Haar gevolg bestond uit niet minder dan 160 personen.

De bijna 80-jarige vrouw, omhangen met hare schitterende eereteekenen, werd met bizondere onderscheiding behandeld door de commissie, den controleur Veenhuyzen en den kapitein M. W. Siebelhoff die door den gouverneur Swart waren gezonden om haar af te halen. Toen de stoomer langs zij van den steiger gemeerd lag en de loopplank was uitgezet, werden eerst de rijkssieraden, grootendeels in een traveling trunk opgeborgen, van boord gebracht; kort daarna volgde de muziek van Tanette, bestaande uit wat trommen en een fluit.

Toen deze gedebarkeerd was, kwam de vorstin haar hut uit; zij is bijna te oud om te loopen; het was een aandoenlijk gezicht, te zien hoe de kleine, broodmagere vrouw, vel over been, voorzichtig en waardig de loopplank afdaalde, steunende op de hand van den forschen controleur Veenhuyzen, die zich op hoffelijke wijze van zijn taak om de vorstin te geleiden kweet. Een inlandsch tamboer sloeg onderwijl een langen roffel, het eeresignaal voor een generaal-majoor. Op den steiger gekomen, werd zij in een draagstoel gezet, werden de groote zonneschermen uitgespreid en ging de stoet, waarbij de commissie zich aansloot, op weg naar de roemah sobat; de tamboer aan het hoofd liet van tijd tot tijd zich hooren om de menigte te waarschuwen op zijde te gaan.

Honderden nieuwsgierigen stonden tegen de gewapende ijzerdraadversperring der douane het schouwspel aan te zien.

Directeur H. B. S. te Soerabaja. De correspondent van de L o c o m o t i e f te Soerabaja roert het volgende punt aan dat hem bij de benoeming van een vervanger voor Dr. Mertens als directeur der H. B. S. heeft bevreemd.

De voordracht voor een nieuwen directeur, zegt hij, moet worden opgemaakt door de Commissie van Toezicht. Te Soerabaja deed zich het prettig verschijnsel voor, dat de Commissie onmiddellijk wist wien zij had voor te dragen. Toch had zij in de gelukkige omstandigheid geen reden mogen vinden om af te zien van het onderzoek naar de verschillende sollicitaties. Zelfs had het op haar weg gelegen, bekend te stellen dat er een vacature was; had zij sollicitanten kunnen oproepen, gelijk het indertijd door de Commissie van Toezicht te Semarang is gedaan.

In de oproeping had zij vereischten kunnen opnoemen en had zij kunnen meedeelen of de beide directies al dan niet zouden worden vereenigd. Op die behandeling van zaken hebben de leeraren recht, ook al heeft de autoriteit reeds vooraf op het oog dien zij als geschikt wenscht voor te dragen.

Nu de Commissie van Toezicht te Soerabaja zoo heel anders te werk ging, had de directeur van O. E. N. zich moeten verzetten. Van zijn eenigszins democratische gevoelens gaf mr. Pot bij verschillende gelegenheden blijk, waar hij namelijk het vereenigingsleven zoo bemoedigend en vleiend tegemoet kwam. De wijze nu, waarop de directeursbenoeming te Soerabaja heeft plaats gehad, strookt met al dat moois niet. Misschien kan de vereeniging van leeraren herhalingen daarvan voorkomen, althans een poging daartoe doen.

Kolonel Loke terug. Uit Soerabaja schrijft men aan de L o c. van 4 Maart j.l.:

Na een verblijf te dezer plaats van ongeveer een maand keerde heden met den sneltrein naar zijn

---

„Ik zou mijn opwachting willen maken bij uwe vrouw," antwoordde Maleen. „Ik neem dan ook uw aanbod gaarne aan."

Zij had reeds te voren rondgezien naar een boot, die zij huren kon — waarvan in Oengoedja en grootere havensteden steeds een gansche zwerm de stoomboot omgaf, — doch in Satoeta scheen er geen enkele voorhanden te zijn.

Zoo voer zij dus met den districtsgouverneur aan land.

„U is immers sedert eenige weken pas gehuwd, Graaf?" vroeg zij.

„Ja. Mijne bibi is juist tien weken hier. Maar zij heeft het klimaat haar tol aan koorts reeds rijkelijk betaald."

„Waar woont u?"

„In een zijgebouw van de plantagemaatschappij. Heel aangenaam, maar wat ruimte betreft een beetje beperkt. Doch binnen vier weken staat, naar wij hopen, mijn paleis aan het Ras Radaule. Nietwaar, mijnheer Schmidt?"

De heer Schmidt, de uit Duitschland ontboden bouwkundige, zat bij hen in de boot.

Met hem verdiepte zich de Graaf nu in een technisch gesprek, dat hem oneindig meer scheen te interesseeren, dan een onderhoud met Maleen.

Maleen luisterde een poosje met zwijgende opmerkzaamheid toe. Niets van alles,, wat hier tot stand gebracht werd, liet haar onverschillig, ook niet de opstelling van een uit Europa geïmporteerd ijzeren huis en de daaraan verbonden moeielijkheden.

Zij vergat zoodoende haar eigen teleurstelling, hoewel deze in het bijzijn van den koel-afwijzenden graaf het sterkst was.

Toen men den boschrijken oever naderde, overweldigde haar voor een oogenblik het gevoel van wederzien.

Zij hief het hoofd op, strekte met een impulsieve beweging de armen uit naar de kust, en riep uit:

„O, mijn geliefd land!"

Met een stil, eenigszins spotachtig glimlachje keerde de Graaf zich naar haar toe en merkte op:

„Dat moet men u nageven, bibi von Dietlas — aan aplomb ontbreekt het u niet."

Zij werd bleek van schrik en verbazing.

„Hoe moet ik dat opvatten?"

„Och, ik zeg maar zoo . . ."

Maleen wendde zich af. Zij wist niet, wat te denken. Was het mogelijk, dat hij haar al dadelijk onhebbelijkheden wilde zeggen?

Het scheen haar ongeloofelijk.

„Ik ben nerveus en daardoor overgevoelig," dacht zij. „Waarschijnlijk denkt hij er in het minst niet aan, mij te willen krenken. Ik ben hem eenvoudig onverschillig."

De boot legde aan bij een breede, lange, gemakkelijke trap, die tusschen kokospalmen de steile oeverhelling opvoerde.

Maleen vergat voor den tweeden maal de aanwezigheid van den Graaf. Toen zij den voet op den duur gekochten Duitschen bodem zette, kwam er een plechtig gevoel over haar. Hare ziel zond een stil gebed op.

En toen voelde zij kracht en blijmoedigheid. Luchtig liep zij haar geleiders vooruit, met verrukking rustten hare blikken op het welbekende tooneel: de zware, schaduwrijke mango's, de huizenhooge bananen met hun fluweelzachte bladeren, de met palmstroo gedekte hutten, met de kleine barasa onder het vooruitspringende dak, een op den grond gehurkte inlander, die betel en kauwtabak te koop had, een jonge slanke negerin met naakte schouders, die koren stampte. O, en die zoele, zachte, met allerlei Oostersche geuren bezwangerde lucht!

„Dezen kant uit, als 't u belieft," klonk de koele stem van haar geleider achter haar.

Bijna overbluffend werkte het, wat zij nu zag: een zwart-wit-rood schilderhuis, daarvoor de schildwacht in bruine uniform, het geweer over den schouder, geheel als een Duitsch soldaat. En dan, aan een paal een witgeverfd bord met den Rijksadelaar en het opschrift: District Satoeta, derde compagnie politietroepen, enz.

En straatlantaarns langs den weg en alles zoo rein en ordelijk!

„Dit grooten steenen huis, met de wacht er voor," legde de graaf uit, „is het Walihuis. Hier naast, een weinig achteraf, is mijn woning. Door den tuin, als 't u blieft, bibi Dietlas; in het voorgedeelte wonen de heeren van de Plantagemaatschappij."

Hij ging haar voor een houten buiten-trap op, die naar de breede galerij voerde.

Hier stonden gemakkelijke rieten stoelen, en hij noodigde haar uit, plaats te nemen.

Hijzelf ging het huis in, om zijne vrouw te halen.

Maleen stond bij de balustrade, en terwijl zij wachtte, dacht zij bij zichzelve, dat een nauwe aaneensluiting der toonaangevende Duitschers hier, alleen reeds om het voorbeeld noodzakelijk was. Zij mocht aan geen lichtgeraaktheid toegeven, doch moest de jonge Gravin Ilfershofen hartelijk te gemoet gaan, en tot haar vriendin maken, zij mocht zich tot haar aangetrokken voelen of niet.

Hier mocht persoonlijke sympathie of antipathie niet in aanmerking komen.

De gravin liet zich vrij lang wachten. Toen zij eindelijk kwam, dacht Maleen verrast: „Wat is zij mooi!"

(*Wordt vervolgd.*)

standplaats Batavia terug de kolonel Loke, souschef van het wapen der artillerie; hij nam Zaterdag afscheid van de officieren van den A(rtillerie) C(onstructie W(inkel) en van de P(yrotechnische) W(erkplaatsen) in wier omgeving de kolonel in al dien tijd geweest is.

Zooals bekend, kwam deze hoofdofficier hier met een regeeringsopdracht, die echter zoo geheim mogelijk gehouden werd, want herhaaldelijk confereerde de kolonel met de directeuren van de A. C. W. en van de P. W. doch steeds met gesloten deuren; eergisteren besprak hij met de vier officieren van laatstgenoemde inrichting het een en ander, eveneens met gesloten deuren; eenige keeren vertoonde de kolonel zich in de verschillende werkplaatsen van beide inrichtingen om het een en ander op te nemen, doch er werd haast niet gesproken.

Maar op den duur moest wel iets uitlekken van die opdracht en die bevat o. m. om te onderzoeken of het niet mogelijk is om de uitgaven voor eenige werkafdeelingen zooals bijv. de gieterij, bankwerkerij en timmermanswinkel, welke uitgaven in de laatste jaren zeer opgeloopen moeten zijn, te verminderen, zooveel mogelijk dus bezuinigen.

Kolonel Loke besprak in overeenstemming met den wensch van de regeering met de directeuren van de A. C. W., luitenant-kolonel Nyenhuis en majoor Van Loon bedoelde vermindering van uitgaven door bijvoorbeeld inkrimping van personeel, hetgeen gevoegelijk geschieden kan, wanneer eenige artikelen, bijvoorbeeld om maar iets te noemen affuiten, niet meer hier vervaardigd worden maar uit Europa ontboden of in Indië door de particuliere industrie gemaakt worden, wat veel goedkooper zou uitkomen dan tot dusver het geval is tengevolge van de goede bezoldigingen en hooge arbeidsloonen, die aan de A. C. W. en de P. W. door de bazen en werklieden genoten worden, en zoo min mogelijk meer materialen uit Europa te ontbieden, om reden ijzer, staal, metalen, enz. op Java bij de industriëelen tegen billijke prijzen te verkrijgen zijn, goedkooper dan wanneer de A. C. W. of P. W. ze uit Nederland laat komen.

De directeuren van beide inrichtingen moeten tegen sommige door kolonel Loke voorgestane dingen geopponeerd hebben, daarvoor gegronde motieven aanvoerend, maar het zal denkelijk toch uitloopen op inkrimping en bezuiniging vóór dat de A. C. W. en de P. W. naar Bandoeng of liever Tjikoedapateuh overgebracht worden, wat vast in de bedoeling van de regeering moet liggen. Men verlieze vooral niet uit het oog dat kolonel Loke, al willen sommige bladen het tegendeel beweren, over een paar maanden als chef van het wapen der artillerie zal optreden in de plaats van den generaal-majoor Rost van Tonningen, die luitenant-generaal, commandant van het leger wordt, en al zou het alleen zijn om consequent te blijven, zal hij de inkrimping en bezuiniging in quaestie doorzetten.

Hooge Gast. Dezer dagen kwam te Djokja, naar M a t a r a m mededeelt, met de trein uit de West een inlander, die te Buitenzorg een zeer hoogen zetel innam, namelijk den bok van het rijtuig van Z. E. den gouverneur-generaal. De noodige beambten waren aan het station aanwezig om den hooggeplaatsten gast te verwelkomen, ten einde hem vervolgens naar het gouvernements-hotel te begeleiden. Na een rustig doorgebrachten nacht werd ZEd. met hetzelfde ceremonieel den volgenden morgen naar het station teruggeleid, om zijn reis naar Oost-Java te vervolgen. Komende en vertrekkende was ZEd. zwaar geboeid. Deze waardige gast heeft een hoofdrol in een liefdesdrama gespeeld, bij welke gelegenheid hij zijn medeminnaar doodde, voor welk feit hij gestraft werd met 20 jaren dwangarbeid in den ketting. Dit leven onder toezicht beviel hem echter niet, waarom hij gelegenheid zocht en vond om te ontsnappen. Op zijn zwerftocht kwam hij te Buitenzorg terecht, waar hij zich als koetsier bij Z. E. den gouverneur-generaal verhuurde. Helaas! niet steeds is de glorie bestendig van duur! Hij werd tot eigen en anderer verdriet opgepakt.

Van Lapawawooi. Zooals men weet, is de toelage van *f* 500 's maands, die de vorst van Boni thans van het gouvernement ontvangt, slechts voor tijdelijk toegekend en kan zij te eeniger tijd dus worden ingetrokken. In verband daarmee zou de vorst gaarne zien, schrijft de P r e a n g e r-B o d e, dat als hij zijn kostbaarheden eenmaal terugontvangen heeft, nogmaals aan een van zijn zonen een paar maanden verlof naar Boni wordt verleend, om die voorwerpen van waarde daar te gelde te maken en tevens nog verschillende andere zaken te regelen, waarvoor de vorige maal nog geen gelegenheid bestond. Daarna zou het plan zijn, buiten Bandoeng een aantal bouws sawah aantekoopen, om daarop met zijn familie en volgelingen een kolonie te stichten en er zich geheel in te burgeren. Op deze wijze zou tevens die omgeving, die thans haar tijd in ledigheid doorbrengt, nuttige en geschikte bezigheid vinden.

West-Indië.

Suriname. „Men hoort dikwijls, ja, veel te dikwijls klagen in Suriname, dat men niets kan beginnen, omdat men geen kapitaal heeft. Dit refrein is al zoo vaak vernomen, dat velen zich werkelijk verbeelden, dat men niet anders kan doen dan kalm bij de pakken neer te zitten, tot een of ander wonder gebeurt. Het behoeft niet gezegd, dat de zittenden wel lang zullen blijven wachten. Tegenover deze gemakkelijke berusting, doet het genoegen eens te kunnen wijzen op iemand, die niet is blijven zitten, doch die zich heeft opgewerkt, louter door vlijt en eerlijkheid. Te meer doet dit genoegen, waar die man een inboorling is, een geboren Surinamer, aldus het bewijs leverend, dat ook onder ons volk geestkracht schuilt," schreef O n z e W e s t van 2 Maart ll., daarbij doelende op het voorbeeld van den heer Th. Bijlhout, eigenaar van het meubelhuis aan de Knuffelsgracht te Paramaribo. Deze, in 1902, na eerst tevergeefs zijn geluk elders te hebben beproefd, in de kolonie teruggekeerd, begon een zaakje in het klein te Paramaribo, waar de stoelenmaker zich al spoedig zoo goed er boven op wist te werken, dat hij reeds in 1905 zijn huidige zaak kon openen, waarin hij ten vorigen jare op een omzet van ruim 15000 gld. kon wijzen, en thans met een personeel van 20 man werkt, w.o. 12 in vasten dienst.

Terwijl vroeger een ieder, die het doen kon, zijn meubels van elders liet komen of medebracht, wordt dit thans overbodig geacht.

„Het Meubelhuis", schreef O n z e W e s t, „levert volledige ameublementen voor alle soort woningen. Het is een lust den winkel door te wandelen en te zien hoe allerlei voorwerpen, die vroeger het monopolie waren van vreemde leveranciers, hier thans even goed zoo niet beter vervaardigd worden, van fraai inlandsch meubelhout."

Dat is nu nog eens Swadeshi van de echte, onvervalschte soort!

Het koloniaal bestuur heeft de Surinaamsche Bank gepolst over de vraag of deze als betaalmeester van de kolonie zou willen optreden. Maar de instelling voelt naar het schijnt daar weinig voor, daar inzonderheid met het oog op de localiteit, de uitoefening der betrekkelijke omvangrijke functiën voor de Bank bezwaar zou opleveren. Wel zou volgens de opvatting van sommigen het gouvernement de Bank kunnen dwingen om op te treden als betaalmeester, maar O n z e W e s t acht het niet waarschijnlijk, dat het bestuur daarvoor pressie zou uitoefenen.

Intusschen is, terwijl het plan heeft bestaan of wellicht nog bestaat, om met het oog op de omvangrijke werkzaamheden de functiën van koloniaal-ontvanger en betaalmeester te scheiden, de heer van Trigt tijdelijk belast met de waarneming der beide functiën.

Aan den heer L. H. Koolhoven hoofdvertegenwoordiger der Guyana Goudplacer Maatschappij, is vergunning verleend om voor den tijd van vier maanden onderzoek te doen naar de aanwezigheid van boschproducten, met uitzondering van die, welke voortgebracht worden door de bolletrie- en heveaboomen, op het terrein, groot 5208 hectaren, gelegen aan den rechteroever van de Mindrinetikreek, aan die vennootschap in concessie afgestaan tot ontginning van delfstoffen.

De mogelijkheid schijnt dus niet uitgesloten dat de surinaamsche bosschen nog wat anders in noemenswaardige hoeveelheid opleveren dan hout, balata en rubber.

Onlangs maakten wij melding van eene, in O n z e W e s t mededeelde proef, door de firma Kersten te Paramaribo genomen met de verzending van coprah uit Coronie.

Dat er niets nieuws onder de zon is, blijkt uit een ingezonden schrijven aan genoemd blad van den heer J. Bakker uit Coronie, waarin deze o.a. het volgende schrijft:

„De uitvoer van coprah uit Coronie is toch geen nieuwe zaak, die bestaat reeds tal van jaren (ik weet niet precies hoelang maar dertig jaar zeker) en al zijn het geen groote partijen, zoo bedroeg die uitvoer toch 20 à 25 duizend kilo jaarlijks. Dat in de laatsten tijd die uitvoer ophield, moet voor een deel geweten worden aan de buitengewone sterfte der boomen op Leasowes en Sara, maar vooral aan de toename der inlandsche consumptie door de Javanen-immigratie, zoodat er gebrek aan noten was. Nu laat het zich aanzien, dat er spoedig weer veel noten zullen zijn, daar veel aangeplant is en begint te produceeren o.a. op John en Bantaskine een paar duizend 6 à 7-jarige boomen en op meerdere plantaadjes evenzoo, doch in mindere getale, zoodat het coprabereiden wel weer zal beginnen, vooral nu de markt zoo hoog en willig schijnt te zijn.

Schrijver waarschuwt evenwel tegen te hoog gespannen verwachtingen omtrent klappercultuur en copra-uitvoer, wat de daaruit de maken winsten betreft en meent dat de uitkomst der Kersten-proef, wat rendement der noten aangaat zoowel als de onkostenberekening, niet overeenkomt met de normale cijfers.

De normale opbrengst door den schrijver op 1200 kilo copra van 10000 noten gesteld, laat echter bij eene door hem op 130 gld. becijferde onkostenrekening toch nog een winstje over, zoet genoeg om daarop een kansje te wagen.

De cacao-uitvoer bedroeg over het afgeloopen jaar gelijk reeds medegeeld, 14800 balen of weer 2000 minder dan in 1905, terwijl de uitvoer in normale jaren op 30 tot 40 duizend balen kon worden gesteld. En hoe staat het met de vooruitzichten voor 1907? Wij lezen hieromtrent in O n z e W e s t het volgende:

„In de twee eerste maanden van dit jaar zijn uitgevoerd ongeveer 1400 balen cacao tegen 700 balen in de twee eerste maanden van het vorig jaar. Dit beteekent echter nog niet, dat de totale productie dit jaar hooger zal zijn dan verleden jaar. De berichten uit de verschillende districten luiden echter over het geheel gunstig."

Mogen deze gunstige berichten aanhouden en de voorloopig met succes bekroonde proeven van het landbouwdepartement tot bestrijding der krullotenziekte het verdere doen, om de betrekkelijke cultuur en daarmee ook de kolonie er weer bovenop te helpen.

De Ruijter is ook in deze kolonie herdacht. Voor den 21en Maart, den officieelen feestdag, luidde het programma als volgt: des morgens militaire marsch door de stad met muziek door het garnizoen, des avonds optocht der schoolkinderen, van de Hendrikschool naar het gouvernementsplein, waar de gouverneur de prijzen zou uitreiken voor de beste opstellen over de Ruijter, het geheel opgeluisterd door muziek en door de kinderen uit te voeren zangnummers, daarna plechtige herdenking in de Nederlandsch Hervormde Kerk, en ten slotte een militaire taptoe, waaraan schutterij en landmacht zullen deelnemen.

De feestelijke herdenking werd echter op 13 dezer vastgesteld, wanneer in de Loge Concordia na uitspreken eener feestrede zangnummers van een kinderkoor, levende beelden, voordrachten enzoovoort, met een bal besloten, voor Paramaribo's burgerij het slotnummer harer hulde aan de nagedachtenis van den nationalen held zullen zijn geweest, eene hulde, waarvoor de surinaamsche afdeeling van het Algemeen Nederlandsch Verbond door het van haar uitgegane initiatief zich bijzonder verdienstelijk heeft gemaakt.

Van Vreemde Koloniën.

Een landbouwcredietbank voor de Philippijnen. Den 4en Maart ll. werd te Manilla bericht ontvangen, dat het Huis van afgevaardigden het wetsontwerp had goedgekeurd betreffende de instelling eener landbouwcredietbank voor de Philippijnen, nadat het te voren reeds door den Senaat was aangenomen.

Het wetsontwerp bevatte in hoofdzaak het volgende:

Het Philippijnsch gouvernement wordt gemachtigd om ten behoeve van de oprichting van een landbouwcredietbank eene rente van 4 percent 's jaars te waarborgen van het in zulk een bank belegd en werkelijk gestort kapitaal, welke waarborg zal worden verleend bij een besluit van de Philippijnsche commissie (de huidige wetgevende Raad der kolonie), waarin o.a. het volgende zal worden opgenomen:

De op te richten maatschappij moet voldoen aan de bepalingen der philippijnsche wetten, haar hoofdzetel hebben te Manilla en filialen in de door de Commissie aan te wijzen deelen van den archipel. De bank zal alleen leeningen verstrekken aan hen, die zich op den landbouw toeleggen, uitsluitend dus bij wijze van aan den landbouw in de Philippijnen te verleenen steun. De leeningen zullen voor elk afzonderlijk geval het bedrag van 5000 dollars niet mogen te boven gaan, dan op schriftelijke machtiging van den directeur van financiën en justitie in de kolonie. De te vorderen rente zal niet meer dan 10 percent 's jaars mogen bedragen, terwijl de, door de kolonie te verleenen waarborg zich slechts bepaald tot een bedrag van 400000 dollars 's jaars gedurende een tijdvak van vijf en twintig jaren.

Ter verdere zekerstelling van het philippijnsch gouvernement zal dit toezicht oefenen op de gestie der bank, wier boeken en rekeningen ten allen tijde moeten worden opgelegd voor eenigen, door het gouvernement daartoe geautoriseerden ambtenaar, terwijl de van tijd tot tijd door de bank uit te brengen verslagen door gouvernements-accountants zullen worden nagezien en goedgekeurd.

De, ten gevolge van den te verleenen waarborg door het gouvernement eventueel aan de bank te betalen sommen, zullen dat gouvernement een pandrecht geven op de jaarlijksche winsten van de bank behoudens het vaststaand recht der aandeelhouders op een dividend van 4 percent van het gestort kapitaal. Geen hoogere dividenden zullen worden uitgekeerd en geen afschrijvingen ten behoeve van het reserve-fonds gedaan voor en aleer aan het philippijnsche gouvernement het volle bedrag is terugbetaald van de, ingevolge den te verleenen waarborg aan de bank verstrekte sommen. Verplichtingen van de bank uit dezen hoofde zullen ingeval tot liquidatie mocht worden overgegaan, na afdoening der wettige schulden van de bank en terugbetaling à pari van het gestort kapitaal aan aandeelhouders, als preferentieele schuld rusten op de bezittingen der bank. In geen geval zal aan het vorenstaande de uitlegging kunnen worden gegeven, dat het gouvernement den aandeelhouders voor het mogelijk geval van liquidatie terugbetaling à pari van het gestort kapitaal zou waarborgen.

De bank zal geen onroerend bezit mogen hebben afgezien van de voor de uitoefening van haar bedrijf noodige gebouwen en terreinen, behoudens het geval van inbeslagneming als anderszins wegens schulden zullende evenwel op zoodanige wijze verkregen goederen binnen den tijd van tien jaren moeten zijn verkocht om niet rechtens aan het philippijnsche gouvernement te vervallen.

Naar alle waarschijnlijkheid zal het aan het philippijnsch gouvernement niet veel moeite kosten om gegadigden voor de oprichting der hier bedoelde bank te vinden. Eenigen tijd geleden bood de filiale te Manilla van de Hongkong & Shanghai Banking Corp.

reeds aan om het bedrag van 10 millioen dollars (25 millioen gulden), in Engeland te plaatsen, voor op te richten maatschappij te fourneeren, terwijl ook van de International Bank een aanbod moet zijn ontvangen.

De Manila Times waarschuwt evenwel tegen te hoog opgeschroefde verwachtingen ten aanzien van het effect der nieuwe instelling, zoolang de eenzijdige tarief-regeling bestaat, die aan den philippijnsche landbouw zoo groot nadeel toebracht ter wille eener foutieve bevoordeeling van het moederland. Bovendien zal de bank niet aan de groote massa der inlandsche landbouwers ten goede komen, daar het feitelijk, geregistreerd grondbezit slechts als onderpand mag worden aangenomen, en de Philippijners, die hun bezit ingevolge de Homestead Law lieten inschrijven, kunnen worden geteld.

De Ligue Coloniale Française. Den 10en dezer had te Parijs de vergadering plaats, waarbij tot de oprichting eener Ligue Coloniale Française werd besloten.

Deze bond heeft ten doel:

1e. de banden der solidariteit te scheppen en nauwer aan te halen, die moeten bestaan tusschen alle kolonialen en alle fransche burgers, onderdanen en protégé's, aanhangers der koloniale expansie van Frankrijk;

2e. het initiatief op te wekken en te steunen, waardoor de ontwikkeling en de bescherming der fransche koloniale belangen kan worden verzekerd;

3e. met medewerking der koloniale maatschappijen, der aardrijkskundige, en andere geleerde genootschappen koloniale werken zelf te ondernemen of naar de mate zijner krachten te ondersteunen; met of zonder de hulp van het gouvernement wetenschappelijke onnderzoekingen te organiseeren of aan te moedigen, die uitsluitend aan de koloniale belangen moeten ten goede komen.

De gebeurtenissen in het openbare leven in het moederland zullen aan den bond slechts in zooverre belang inboezemen, wanneer zij van invloed zouden kunnen zijn op den voorspoed der fransche koloniën.

De Bond zal leden en aanhangers omvatten: voor de eersten is de contributie op 5 franken 's jaars vastgesteld; voor de laatsten op 1 frank; terwijl de titel van weldoener zal worden toegekend aan elk lid, dat in eens minstens 500 franken stort.

Aan het hoofd van den bond staat een Eere Comité, waarvan een aantal oud-ministers en leden van het Instituut, en o.a. alle senatoren en afgevaardigden der koloniën deel uitmaken, benevens een Dirigeerend Comité, waarvan de heeren Etienne en Saint-Germain, Clémentel en Nicolle resp. voorzitter en ondervoorzitters zijn.

Een anti-opium conferentie. Te Ipoh in de gefedereerde maleische staten is een conferentie gehouden van de anti-opium vereenigingen in de Straits Settlements en op Malakka, onder voorzitterschap van den heer Connolly, die in zijne openingsrede zeide dat de tijd gekomen was voor de Chineezen op het maleische schiereiland om het gebruik van opium op te geven.

De Straits-Budget bevatte nog niet het volledig verslag van het verhandelde ter conferentie, maar uit de nu reeds verstrekte mededeelingen blijkt, dat enkele sprekers er niet tegen opzagen de meest drastische maatregelen voor te stellen. Zoo stelde er één, Lap Seng van Ipoh, voor niet alleen, in navolging van Formosa en de Philippijnen, de verplichte registratie van alle opium-schuivers, maar ook de photographische opname dezer misdadigers, die bovendien een zichtbaar teeken moeten dragen, opdat iedereen zou kunnen zien wie schuiver was of niet. Onverdeelde instemming vond dit voorstel echter niet in de vergadering, waar men meer gevoelde voor afschaffing der opium-pacht en invoering der regie.

Evenals bijvoorbeeld bij de behandeling der begrooting voor Engelsch-Indië in den Raad van den Onderkoning, twee inlandsche leden van den Raad, de nawab van Dacca en de heer Chitnavis, protesteerden tegen de inmenging van de engelsche regeering in zake de opium-quaestie, waardoor het land zich in zijne inkomsten ziet bedreigd, is de Straits Budget niet goed te spreken over een voorstel in het Lagerhuis om de anti-opium-mannen op het maleische schiereiland en naburige eilanden door middel van wetgeving een handje te helpen.

„Wij kennen allen," schreef het blad, „de goeie, brave menschen, die zich zoo bezorgd maken voor het moreel van anderen, dat ze ietwat zorgeloos zijn wat henzelven aangaat." De alcohol, meent het blad, doet meer kwaad in Groot-Brittannië dan het opium in China, en nu wil men het opium-verbod in de koloniën gaan invoeren, waardoor die koloniën een groot deel harer inkomsten zullen verliezen — voor de Straits Settlements zou dit op 'n 5 millioen gulden 's jaars komen te staan — terwijl het moederland zijne inkomsten uit den alcohol-verkoop blijft trekken. In de Straits wordt bovendien een bedrag van 16 tonnen gouds uit het middel der pacht van sterke dranken verkregen. Zal men nu ook den alcohol-invoer en verkoop verbieden, vraagt het blad gewild naief.

Alsof ook hier niet een adder in het gras school.

Het opium, het mindere kwaad, waaraan evenwel de hoogst onaangename eigenschap kleeft, dat Europa daaraan niets verdient, eenmaal weg, is de baan geëffend voor den foezel en de wijnfabrikaten van het Westen.

Een duitsche kolonie in Europa. Er zijn in den laatsten tijd, trots Marokko-geharrewar, teekenen van toenadering tusschen Frankrijk en Duitschland te bespeuren. De groote quaestie, die zulke toenadering tegenhoudt, is de zoeken in de door Frankrijk verloren provinciën. De heer Coquet heeft nu in de Dépêche Coloniale uitgevonden dat deze als Rijksland niet meer of minder dan een duitsche kolonie uitmaken, en ziet in den tegenzin van hoogerhand in Duitschland om aan Elzas-Lotharingen de gewenschte autonomie te verleenen, een blijk van kiesheid, wijl door zulke autonomie, hetzij in den vorm als voor de drie Hansesteden, hetzij onder het bestuur van een of anderen duitschen prins, het Rijksland definitief in het rijksverband zou zijn opgenomen, wat tot nu toe niet het geval is, zoodat hierover nog met Duitschland te redeneeren valt.

Kosteloos elementair onderwijs. Het engelsch-indisch gouvernement denkt er over om het kosteloos onderwijs voor inlanders uit te strekken tot de primary en de middle vernacular scholen, waardoor aan 4 millioen kinderen kosteloos onderricht zou worden verstrekt.

Het betreft hier nog slechts een voorstel aan de besturen der verschillende provinciën gedaan, maar waartoe, de middelen wellicht wel zouden kunnen worden gevonden.

In zijne toelichting op de begrooting zeide de directeur van financiën, Baker, het volgende:

„Voor het onderwijs is een bedrag uitgetrokken van 303 lakhs (ongeveer 24 millioen gulden) of ongeveer 33 lakhs meer dan voor het loopende jaar. De verhooging is over alle provinciën verdeeld, maar was het grootst voor Bombay en Madras. In dit bedrag zijn de kosten niet begrepen voor kosteloos elementair onderricht, waarover in het debat over de laatste begrooting de discussiën hebben geloopen. Hieruit moet echter niet worden afgeleid, dat wij de quaestie uit het oog verloren. In den zomer van het vorige jaar heeft zij een punt van ernstige overweging uitgemaakt voor het betrokken departement, en in den herfst werd een door de pers gepubliceerd rondschrijven tot de locale besturen gericht, om inlichtingen en het uitspreken hunner meening ter zake. Na ontvangst der antwoorden, zal de quaestie onmiddellijk ernstig in beraad worden genomen; en wij hebben van den minister voor Indië de verzekering ontvangen, dat niettegenstaande het afwezen van een betrekkelijken post op de begrooting, indien een passend schema hem aangeboden, zijne goedkeuring kan wegdragen, hij de invoering nog in den loop van dit jaar zal toestaan, mits de financieele toestand zulks veroorlooft."

De quaestie komt, naar wij verstaan, hierop neer, dat aan de lokale besturen zou worden vergoed, wat zij door de afschaffing der schoolgelden zouden derven, zoodat de feitelijke uitgaven voor het onderwijs dezelfde blijven, d.i. 24 millioen gulden voor 4 millioen kinderen, europeesch en inlandsch onderwijs tezamen gerekend.

Wanneer men nu in Nederlandsch-Indië het onderwijs ook eens zoo goedkoop ging inrichten als in Engelsch-Indië zouden voor de millioenen daar aan onderwijs besteed zeker wel een millioen kinderen onderwijs kunnen ontvangen, in plaats van zooals nu een paar honderduizend.

Het komt immers maar op den schijn aan?

Of niet?

Canada en communaal bezit. De canadeesche regeering heeft indertijd een aantal russische Dockhoboren, tot een secte behoorende, die van geen vechten wil weten maar ook van geen individueel bezit, in het land toegelaten en den lieden een strook gronds ter bewerking afgestaan. De menschen meerendeels in dorpen samenhokkend bebouwen hiervan echter slechts zooveel als voor hun onderhoud noodig is en laten de rest braak liggen. Hieraan moet een einde komen. Aan allen, wier terreinen meer dan drie mijlen zijn verwijderd van de dorpen, waar zij wonen, wordt een tijd van zes maanden gelaten om zich op hun grond te vestigen. Geschiedt dit niet dan wordt hun het vruchtgebruik van den grond ontzegd. Bovendien wordt van allen verlangd, dat zij de verklaring afleggen britsch onderdaan te willen worden, terwijl voorts ieder zijn eigen grond ten eigen behoeve zal hebben te bebouwen.

In Canada mogen de menschen dus niet in de dorpen wonen, wanneer die verder dan 3 mijlen of nagenoeg 5 kilometers van de te bebouwen terreinen liggen, terwijl b.v. in sommige streken van Algiers de kolonisten verplicht zijn om in de dorpen te wonen, al zijn die somwijlen 7 tot 8 kilometers van hunne terreinen verwijderd.

Waar zit 'm dat in?

De Angelsaks, die de humaniteit in pacht heeft, heeft de Indianen zoo goed als uitgeroeid, zoodat de kolonist zich tegen aanvallen van die zijde niet behoeft te verdedigen, terwijl de Arabieren in Algiers ondanks alle verdrukking, waaraan zij zouden blootstaan, gedijen en somwijlen lastig worden.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende ....

....

wonende te .... *wenscht*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* ***Oost en West*** *tegen een jaarlijksche contributie van f* ....

den .... 190 ....

Straat of gracht

.... Handteekening

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Bureau Hoofdbestuur: Heulstraat 17.

Ch. F. RIJKEN & Co.

Vleugels, Pianino's, Orgels
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIEUWSTRAAT No. 26.

H. v. DOOREN & Cie.

MODES.

DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

ELITE SHOES

Maat- en Reparatie-Ateliers

Vos in Tuinstraat 4
tegenover „Hotel des Indes"

H. HESSELS & ZOON

Importeurs van
Amerikaansch Schoeisel
Schoeisel voor Indië
Piet Heinstraat 117

Huishoudkarntjes

worden met veel succes ook in de Koloniën gebruikt, zijn zeer geschikt voor het maken van versche karnemelk, slagroom en het klutsen van eieren. Aanbevelend,

Riviervischmarkt 9, den Haag.
Landbouwkantoor, M. J. SPRUYT.

HOME
voor jonge Dames
DEN HAAG.

Inlichtingen bij respectabele families.

Brieven franco motto „HOME" aan het bureau van dit blad.

Mevr. HOGERHEIJDE,

VERLOSKUNDIGE,
Commelinstraat 2, AMSTERDAM
is dagelijks te cons. van 1—3. 6—10.

W. PAULUSSEN.

Drogist, SPUI 156a
recht over de St. Jacobstraat.
GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

J. F. HANSEN, Mr. Smid.

MAGAZIJN van
Baden, Geysers, Haarden, Kachels en Fornuizen.
GASORNAMENTEN,
Huishoudelijke Artikelen.
KEPPLERSTRAAT hoek Regentesselaan,
'S-GRAVENHAGE.

NIEUW

Malthusianisme.

Damesdeskundige.

MEVROUW ADRIAAN

Regentesselaan 362,
einde halte lijn 5.
Consult dagelijks. Zondags op verzoek.

Mej. ERNESTINE DE MUNNICK,

te PARIJS,

stelt zich beschikbaar voor **alle** informatiën betreffende
Pensions, Kleeding, Bezichtiging der Stad,
enz. enz.
Zich te vervoegen Maison de Café
„BOUDAH"
Rue St. Honoré 390.

Uniformen. Ambtskleeding. Livreien.

ENGELSCHE, SCHOTSCHE en FRANSCHE STOFFEN.

Voor élégante coupe als soliede afwerking wordt gegarandeerd.
Eerste Coupeur geweest te Londen, Parijs, Brussel en Den Haag.
TH. GIJSBERS VAN WIJK,
Jacob v. d. Doesstraat 55, Den Haag.

De Goedkoope Winkel van

H. DE LA COURT.

Chemische producten, Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS.
Hemsterhuisstraat 283.

Brückel Mutzenbach,

Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
'S-GRAVENHAGE.
Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

Dons of Haartjes

kan elke **DAME** pijnloos en voorgoed verwijderen met **„Antikrinin"** Per flacon **f 1.75**, franco p. post na ontv. van **f 1.90**. **Laboratorium „Helvetia"**, Vaillantlaan 88, DEN HAAG.

Nederlandsch-Indische Crediet- & Bankvereeniging

Hoofdkantoor AMSTERDAM, Keizersgracht 482.

DEPOSITO-RENTE.

Voor bedragen met 1 dag opzegging	3 pct.	Voor bedragen gedurende 6 maanden	4 pct.
" " gedurende 1 maand	5 "	" " " 1 jaar	4 "
" " " 3 maanden	4½ "		

Gelden op langen termijn gedeponeerd kunnen elken dag *tusschentijds* worden teruggevraagd, in welk geval correspondeerende renten vergoed worden.

TRANSVALIA.

Prins Hendrikstraat 74.

Extra voorraad Dienstbodenboezelaars,
Wollen Ondergoederen
ook in
ECHT JAEGER.

Nieuw-Malthusianisme.

Mevrouw VAN DAM

dagelijks te spreken van **10--4** en van **7--9** uur. (Zondag op verzoek).

-:- Tollensstraat 106 -:-

Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.
Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos

JAN MESKER & Co.

Prins Hendrikstraat No. 48.

Complete Meubileering van Huizen in koop en in huur.

VERHUIZINGEN EN TRANSPORTEN.
TELEFOON No. 3983.

G. J. HEEMSKERK

OBRECHTSTRAAT 198 hoek REINKENSTRAAT.
Telephoon **3641.**

Van af heden verkrijgbaar de Koffie en Thee der **Firma de Wed VAN NELLE** te Rotterdam.

Koffieprijzen p. ½ K.G.	Theeprijzen p. ½ K.G.
Rood merk . . . 60 cts.	Gebroken N°. 1 f 1.50
Zwart " . . . 54 "	Afternoon tea . " 1.25
Groen " . . . 52 "	Zuivere theëen " 1.00
Paarsch " . . . 50 "	" " " 0.80
Ook verkrijgbaar	" " " 0.65
Alex Meier Koffie	**Thueré Thee**
prijzen 57½, 67½, 80 ct.	f 1.50, 1.25, 1.00, 0.80

Aanbevelend, **G. J. HEEMSKERK.**

Maison Spéciale de Trousseaux et Layettes.

NOORDEINDE 6 *vis à vis Plaats.* **BERNARD DRABBE.** **DEN HAAG.** *Telephoonn. 2162.*

Specialiteit INDISCHE UITRUSTINGEN.

Dunne Lingerie's, Kat. Dam. Tafelgoed, Bedlakens, Sloopen en Goelings, in gegarandeerde Indische maten.
BOEKJES met volledige opgave GRATIS.

AGUILAR'S Port-, Sherry- en Madeirawijnen

zijn alom bekend.
VRAAGT PRIJSCOURANT.
Hoofdkantoor Lange Houtstraat 6, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.
Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,

DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.
LUNCHEON ROOM.
Haagsche Beschuit.

A. KREIJMBORG & Co.

HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.
Huis van den Eersten Rang.
LEIDSCHESTRAAT hoek Heerengr. Teleph. 3200.

Modernste inrichting voor **Heeren-Jongeheeren- en Kinderkleeding** gemaakt en naar maat.
Aan de afdeeling Kleeding naar Maat zijn verbonden:
1 Professeur de Coupe en 10 Coupeurs met assistenten.
Coupe Système Americain

Uitrustingen voor de Indiën.

Uniformen, Gala- en Automobielkleeding. Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleeding.

Parterre: Heerenkleeding;
1e Etage: Kleeding naar Maat; 2e Etage: Kinder- en Jongeheerenkleeding.

Verschenen:

Indische planten en haar geneeskracht

DOOR
Mevrouw KLOPPENBURG—VERSTEEGH.
Prijs f 2.50.
Verkrijgbaar bij elken soliden Boekhandel en bij de Uitgevers
MASMAN & STROINK, Semarang.

Nº. 17. Donderdag 25 April 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling* . . . ƒ 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel . . . ƒ 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . . . „ 0.09
„ „ „ 1000 „ . . . „ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht**, Den Haag.
Voor **Administratie en Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **51 Verhulststraat.**
Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG”, **NIEUWE MOLSTRAAT 20**, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van het Dagelijksch Bestuur der vereeniging:

A

Beleefd verzoek aan de leden, in het bijzonder ook aan de Afdeelingsbesturen, om alle brieven, postwissels en andere bescheiden aan presidente, secretaris of penningmeester van het Hoofdbestuur gericht, te willen adresseeren: **Heulstraat 17 den Haag,** waar nu het **bureau van het Dagelijksch bestuur der Vereeniging** gevestigd is.

B

Oproeping van Obligatiehouders* der leening 1900 ad f 5000 der Vereeniging „Oost en West”.

Obligatiehouders worden uitgenoodigd tot eene **bijeenkomst** op **Dinsdag 30 April 1907 des voormiddags ten 10½ ure** in het bureau van „Oost en West” **Heulstraat 17, den Haag**, ten einde met het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging van gedachten te wisselen, naar aanleiding van het besluit van het Hoofdbestuur, om de leening af te lossen, dan wel het obligo met toestemming der obligatiehouders over te dragen op eene andere debitrice, die zich geneigd heeft verklaard op eigen risico de Indische restaurant, tot dusverre onder verantwoordelijkheid van het Hoofdbestuur beheerd, voort te zetten.

Namens Het Dagelijksch Bestuur
der Vereeniging,
De Secretaris,
SCHIMPF.

* Mochten dan aandeelen, oorspronkelijk in uw bezit, in andere handen zijn overgegaan, zoo zult u deze oproeping wel voort willen zeggen.

II. Van de afdeeling 's-Gravenhage:

Wegens verhuizing van het *inlichtingsbureau* en de *leeskamer* van de Laan v. Meerdervoort 195 naar de **Heulstraat 17**, zullen deze den 29 en 30 April a.s. gesloten zijn.

III. Van Boeatan:

De **Permanente tentoonstelling** met gelegenheid tot koop en nabestelling van Nederlandsch Oost- en West-Indische kunstnijverheid- en huisvlijt-artikelen is dezer dagen van Plaats 9, waar zij drie jaar gevestigd is geweest, **verhuisd naar de Heulstraat 19**, in een veel ruimer, beter verlicht lokaal, waar alle voorwerpen nu goed tot hun recht komen.

Om zich hiervan te overtuigen, worden alle belangstellenden tot een bezoek uitgenoodigd.

De vorming van Indische intellectueelen.

(*Aangeboden*).

II.

In zijne rede den 13en November jl. in de Tweede Kamer gehouden, meende de Minister van Koloniën het volgende te moeten kenbaar maken omtrent de opleiding van Inlandsche ambtenaren in Nederland:

„Ik wensch”— zeide zijne Excellentie — over die opleiding een woord te zeggen, niet naar aanleiding van wat hier in de Kamer is aangevoerd, maar naar aanleiding van wat men in den laatsten tijd bij herhaling heeft hooren zeggen. Het heet dan, dat die jongelieden allen naar Nederland moeten worden gezonden, om hunne opleiding hier te ontvangen.

Dat is in hooge mate af te keuren. In het land zelf moet dien jongelieden de gelegenheid tot ontwikkeling worden gegeven. Zij moeten niet worden vervreemd van omgeving, waarin zij thuis behooren; men moet hen niet hierheen brengen en elken band met de inlandsche bevolking verbreken, aan het besturen waarvan zij straks moeten medewerken.”

Ik ben er niet tegen — vervolgt de Minister — dat enkele Inlandsche jongelieden hier voor hunne studiën komen, al zijn de resultaten tot nu toe daarmede verkregen, niet bizonder groot te noemen; maar dergelijke gevallen moeten toch uitzonderingen blijven, althans voorloopig. Voorloopig moet men er niet naar streven de vele jongelieden, die men zal noodig hebben, naar Nederland te trekken, en in Nederland te doen opleiden. Het Nederlandsche volk zal, wanneer eenmaal een korps van flinke, degelijke inlandsche ambtenaren naar dat systeem zal zijn aangekweekt, dat groote gebied naar behooren kunnen besturen, en daarbij zal het Nederlandsche volk zijnerzijds nog tal van Nederlandsche krachten moeten geven, om op die inlandsche ambtenaren het toezicht uit te oefenen, dat noodig is en blijven zal, om, met andere woorden, het beginsel van 1854 in art. 67 van het Regeeringsreglement uitgesproken, zoo consequent mogelijk door te voeren.”

Wij hebben alzoo de uitbreiding en verbetering van het Inlandsch onderwijs feitelijk te danken aan de groote behoefte, die er bestaat aan geschikte inlandsche — zegge Javaansche — ambtenaren, niet alleen op bestuurs-, maar ook op elk ander gebied; en daar de Minister geen groote verwachtingen heeft van eene opleiding in Nederland, ook dus niet van eene academische, is hij tot het program gekomen, dat thans staat te worden uitgevoerd. We krijgen dus eene kweekerij op groote schaal voor de Staatsruif, echter alleen voor de lagere en middelbare rangen.

Daartegen bestaat in zoover geen bezwaar, omdat de bestaande scholen en die, welke zullen worden opgericht, bij lange na nog niet in de bestaande behoefte aan onderwijs voorzien, en zelfs op den duur waarschijnlijk nog onvoldoende zullen blijken te zijn om het gewenschte aantal landsdienaren voort te brengen. Men denke daarbij aan de Buitenbezittingen, waarover in het geheel niet wordt gerept en waar het ambtelijk personeel toch ook nog wel voor uitbreiding en verbetering in aanmerking komt, vooral waar het als remplaçant van den Europeeschen landsdienaar op moet treden. Die scholen moeten er toch eenmaal komen en verdient het allen lof, dat ze thans in een meer versneld tempo worden opgericht.

Men zou ook te ver gaan door aan te nemen dat er slechts landsdienaren van daan zullen komen. Immers vallen al dadelijk af zij, die, als daarvoor minder geschikt, worden afgewezen. Verder zullen zij, die voor een ander beroep of ambacht wenschen te worden opgeleid, dan in 's Lands dienst te verkrijgen is, daarom niet van de scholen worden geweerd. Evenmin de jongelieden op de Buitenbezittingen, die wat meer willen leeren dan te leeren valt op de aldaar bestaande scholen, waar nog geen enkele inlandsche Gouvernementsschool 1ste klasse bestaat, laat staan eene Gouvernements-Ambachts- of Hoogere Burgerschool.

Doch waar het nieuw leerprogram niet in voorziet is, zooals gezegd:

1°. dat het ambtelijk personeel den wensch tot voortgezette studie kan verwezenlijken;

2°. dat jongelieden, die ten behoeve der groot-industrie wenschen te worden opgeleid, of om andere redenen intellectueel de evenwaardige van den Europeaan willen worden, daartoe in de gelegenheid worden gesteld.

Door eene opleiding in Nederland zoolang deze niet in Indië kan plaats hebben ware aan beide desiderata te voldoen. Thans wordt nog slechts een schaarsch gebruik van deze gelegenheid gemaakt, en dan veelal alléén door hen, die de kosten eener opleiding in Nederland zelf kunnen dragen.

En dat de Minister op deze twee punten conservatief is aangelegd, blijkt niet alleen uit zijne aangehaalde bewering, dat de resultaten van eene opleiding in Nederland tot nog toe niet bizonder groot zijn geweest, maar nog meer uit de door Z. E. geuitte meening in zijne bekende „Beschouwingen en voorstellen ter verbetering van den oeconomischen toestand der Inlandsche bevolking van Java en Madoera,” dat de Inlander in de bedrijven der groot-industrie nu niet en in de naaste toekomst niet een andere rol kan vervullen dan die van loonarbeider, en hij daarin dus geen baas, geen beheerder kan zijn.

Op grond van welke feiten de Minister kan beweren, dat de resultaten verkregen van eene opleiding van Inlanders in Nederland niet bizonder groot zijn geweest, wordt niet vermeld. De enkele Inlanders, die hier gestudeerd hebben voor Indisch ambtenaar, zijn, voor zoo ver bekend, geslaagd. Men moet echter de jongelieden, die overkomen om voor eene Gouvernementsbetrekking of ander ambt te studeeren, niet verwarren met dezulken, die dit slechts doen om zich wat Europeesche beschaving eigen te maken. Dit laatste was bv. het geval met de zonen van den sultan van Koetei, die van 1898 tot 1903 op het Instituut Wullings te Voorschoten zijn geweest; met de zonen van den sultan van Asahan; met den zoon van den regent van Magelang en met enkele anderen. Doch al waren de resultaten met de enkelingen, die onderwijs in Nederland genoten hebben, gering geweest, dan zou dit veeleer bewijzen dat er dan meer moeten worden gezonden, dan dat geen enkele zal slagen. En kan de Minister langer beweren dat de Inlander in de groot-industrie geen andere rol kan vervullen dan die van loonarbeider, wanneer wij — zooals hij zelf zegt —, tot het inzicht zijn gekomen dat de Inlandsche bevolking wel degelijk te ontwikkelen is en zij, wanneer zij goed onderlegd wordt, zeer goed kan medewerken in het bestuur, tot heil van land en volk. Neemt men dit laatste aan, en kent men den inlander voldoende energie toe, dan behoeft men ook niet langer te twijfelen aan zijn vermogen om zich de hoogste wetenschap eigen te maken en de leiding van eene groote industrieele onderneming op zich te nemen.

En dat die twijfel dan ook ongerechtvaardigd zou zijn, zal waarschijnlijk binnenkort bewezen worden door een paar Javanen, die in Amsterdam voor arts studeeren. Reeds eerder zou dit bewijs geleverd zijn, wanneer aan de studie voor dit vak geen eigenaardige moeielijkheden in den weg hadden gestaan. Het volgende moge tot toelichting dezer bewering dienen. Eenigen tijd geleden — ik meen in November 1899 — kwam zich hier in Holland een doctor djawa vestigen, die, vijf jaren lang in die betrekking gediend hebbende, in de gelegenheid was geweest eenige duizenden guldens op te sparen, welke hem in staat stelden hier voor arts te studeeren. Met bijstand van een professor diende hij een request in aan den Minister van Binnenlandsche Zaken, waarbij hij — wijzende op het voorrecht den Indischen geneeskundige in West-Indië toegekend — het verzoek deed om, met vrijstelling van het eerste en tweede natuurkundig examen, tot de studie voor arts te mogen worden toegelaten. Op dit request werd afwijzend beschikt. Wanneer belanghebbende destijds toch aan zijn verlangen had willen voldoen, zou hij verplicht zijn geweest eerst nog een drietal jaren een hoogere burgerschool te bezoeken, om daarna nog minstens een vijftal jaren aan de universiteit te studeeren. Dit lieten zijne middelen hem niet toe, waarom hij wel verplicht was naar een ander middel van bestaan om te zien, wat hem gelukte. Hij ging in de journalistiek en is daar nog in.

Sedert heeft de Regeering, waarschijnlijk de hardheid of onbillijkheid der genomen beschikking inziende, al was deze gegrond op de bestaande bepalingen, gemeend deze te moeten herzien, en is in Juni 1904, met aanvulling van het bestaande, bepaald dat aan inlandsche geneeskundigen die, na hunne studiën aan de opleidingsschool te Weltevreden voltooid te hebben, de bevoegdheid hebben verkregen tot de uitoefening van de geneeskunde in haren vollen omvang, toegang wordt verleend tot het theoretisch geneeskundig examen hier te lande, met vrijstelling van de aflegging der verklaring, dat zij gedurende twee jaren de genees- en heelkundige behandeling van ziekten gevolgd hebben, en van het bewijs dat zij hier te lande een zeker aantal verlossingen hebben verricht. Voor die inlandsche geneeskundigen, die alleen de vroegere opleiding aan de school — vóór hare reorganisatie in 1900 — hebben gevolgd, en die dus uitsluitend bevoegd zijn tot uitoefening van de genees- en heelkunde, en nog niet, door het afleggen van een aanvullingsexamen in de verloskunde, de bevoegdheid verkregen hebben tot de uitoefening van de geneeskunst in haren vollen omvang, is door wijziging van de wet van 25 Dec. 1878, eveneens de gelegenheid geopend om het theoretisch geneeskundig examen hier te lande af te leggen, met handhaving evenwel voor hen van de verplichting tot overlegging van het hiervoren vermelde bewijs.

Door deze vrijzinnige bepalingen zijn dus de moeielijkheden thans opgeheven, waarmede de bedoelde doctor djawa te kampen heeft gehad bij zijn verlangen om hier voor arts te studeeren.

Waarschijnlijk is dit de aanleiding geweest dat de beide doctor's djawa, die thans voor arts studeeren, en waarvan een al het semi-artsexamen, de andere het theoretisch gedeelte met goeden uitslag heeft afgelegd, in Holland zijn gekomen om zich aan die studie te wijden. En het is aan geen twijfel onderhevig dat meerderen zouden volgen, wanneer zij daartoe financieel in de gelegenheid waren.

In verband hiermede dient de aandacht gevestigd op een vraagstuk van den dag, waarvan de oplossing voor de hand ligt, doch zoo ver gezocht wordt, dat men er zich over verbazen moet, en het ei van Columbus daarbij onwillekeurig in de gedachte komt.

Bedoeld wordt het bestaand tekort aan officieren van gezondheid, dat op eene formatie van 175 niet minder dan 25 bedraagt, d.i. ± 15 pct. Door Dr. Blooker is de aandacht op dit feit gevestigd, bij de behandeling der Indische begrooting van 1907, in de vergadering der Tweede Kamer van 21 Nov. jl., zoomede op de moeielijkheid om, niettegenstaande het toekennen aan artsen van een handgeld van ƒ 8000 en van andere extra's bij het sluiten van een verband, voldoende liefhebbers voor die betrekking te vinden.

De Minister van Koloniën, zulks bevestigende, kwam er voor uit, dat op allerlei wijzen getracht was in dat gebrek te voorzien, doch dat de pogingen, die tot nu toe gedaan waren, nog geen gunstig resultaat opgeleverd hadden.

Wanneer men nu dit verneemt en weet hoe gaarne de inlandsche geneeskundige zich in Nederland voor arts zou willen bekwamen, dan vraagt men zich onwillekeurig af, of het niet op den weg van de Regeering ligt, om dezen wensch te benutten als middel om het korps officieren van gezondheid voltallig te maken. Daarmede worden, naar alle waarschijnlijkheid alle moeielijkheden ondervangen, welke zich tot dusver te dien opzichte hebben voorgedaan.

Wanneer men eenige jaren achtereen of bij voortduring jaarlijks een vijftal doctors djawa, of zoo veel meer als er te krijgen en geschikt gebleken zijn, in Amsterdam op 's Lands kosten voor arts laat studeeren, kan het bestaand tekort vrij spoedig worden aangevuld en voorgoed ophouden.

Dan behoeven geen adviezen meer te worden gevraagd aan de Indische Regeering;

dan behoeft geen overleg meer te worden gepleegd met de commissie van geneeskundigen, die voor het Departement van Koloniën werkzaam is;

want, dan kan — wat Dr. Blooker de aangewezen weg meende te zijn tot wegneming van de voorkomende moeielijkheden — terug worden gekeerd tot den vroegeren toestand, waarbij studenten worden aangewezen voor aanstaand officier van gezondheid, en die personen voor rekening van den Staat hun academische loopbaan volbrengen; met dit onderscheid alleen, dat de keuze dan niet slechts gedaan wordt uit Nederlandsche, maar ook uit Nederlandsch-Indische jongelieden.

Het schijnt dat de Minister van Koloniën dezen weg wel op wil. Hoe is anders te verklaren de mededeeling in het „Koloniaal Weekblad" van 15 Febr. 1907, no. 7, dat bij de Indische Regeering in behandeling is een ontwerp, opgemaakt op verzoek van Z. E., om aan Inlanders, die in Nederland hunne studie voltooien, daarvoor eene tegemoetkoming uit de schatkist toe te kennen.

Doch, in verband met het program van den Minister, kan die geldelijke tegoemoetkoming alleen betrekking hebben op te vormen landsdienaren. Waarom zou nu ook niet iets gedaan kunnen worden in het belang van hen die voor de groot-industrie wenschen te worden opgeleid. De noodige aanleg om de daarvoor vereischte bekwaamheid op te doen kan hen — zooals hierboven werd aangetoond — niet meer worden ontzegd. Doch hoe wordt gedacht over hunne geschiktheid om als leiders op te treden? Volgens mr. Maclaine Pont (men leze zijn prae-advies aan het bestuur der vereeniging voor de staathuishoudkunde en statistiek over de vraag „welke regeeringsmaatregelen nopens de nijverheid op Java in het belang der Inlandsche bevolking te nemen zijn") is de groothandel te Batavia van oordeel dat, b e h o u d e n s u i t z o n d e r i n g e n, geen handelsgeest bij den Inlander zit, en dat het steeds mislukt was hem in deze richting verder te brengen dan mandoor; een oordeel dat door den groothandel te Samarang en Soerabaja onderschreven wordt.

Wanneer er uitzonderingen zijn, dan mag althans van dezen verwacht worden dat zij, na eene goede handelsopleiding in Nederland te hebben genoten, het verder zullen brengen dan mandoor, altijd als hen de gelegenheid daartoe gegeven wordt, wat wel niet dikwerf van handelsfirma's mag worden verwacht, die in den regel de leiders-plaatsen openhouden voor bloed- en aanverwanten. Buitendien is hier alleen sprake van Javanen. Hoe denkt de heer Pont, die eenige jaren te Padang als advocaat is gevestigd geweest, over de Maleiers? Deelt hij niet de meening van velen dat deze, mits goed onderlegd, in den groot-handel een even goed figuur zouden slaan als de Europeaan of Chinees? Alles is hierbij ook weer afhankelijk van de opleiding.

Wanneer slechts van onze zijde voldoende wordt tegemoet gekomen aan het streven naar ontwikkeling, dat op zoo heugelijke wijze in geheel Nederlandsch-Indië valt waar te nemen, dan zullen de noodige intellectueele krachten voor de leiding van grootbedrijven even goed te krijgen zijn als die, welke men in den Staatsdienst wil gebruiken; en dan zullen even geschikte vakmannen te vormen zijn als er gevonden worden in Nederland en in elk ander land, waar de gelegenheid bestaat tot hunne vorming.

Hiermede is de vinger gelegd op de wonde plek inzake het onderwijs in N.-I. Niet alleen in alle richtingen, maar ook in alle stadiën van onderwijs ontbreekt de noodige gelegenheid.

Dit moge o. m. uit de volgende opgave blijken. Op de Kweekschool voor Inlandsche onderwijzers te Fort de Kock is sedert eenigen tijd de gelegenheid geopend tot vorming van 12 aspirant-ambtenaren. Op die school bevonden zich op ult. 1905 1 aspirant-onderwijzer uit Palembang en 6 aspirant-ambtenaren uit Sumatra's Westkust b o v e n d e f o r m a t i e. Op de Kweekschool voor Inlandsche ambtenaren te Bandong bevonden zich in hetzelfde schooljaar 2 leerlingen uit Batavia, 3 uit de Zuider- en Ooster-afdeeling van Borneo en 3 uit Atjeh b o v e n d e f o r m a t i e. Te Fort de Kock slaagden bij het toelatingsexamen in 1905 101 candidaten-onderwijzer en 27 candidaten-ambtenaar. Ingeschreven waren 52 leerlingen, waarvan slechts 12 de school verlieten. Van de 128 candidaten, die voldaan hadden, konden er dus slechts 12 worden toegelaten. Aan de toelatingsexamens voor al de kweekscholen voor Inlandsche onderwijzers in N.-I. namen in 1905 911 knapen deel. Hiervan slaagden wel is waar slechts 286, doch konden niet meer dan 64 als leerling worden ingeschreven, wegens gebrek aan plaats. Aan 222 jongelieden was het dus niet gegund om meer uitgebreid lager onderwijs te genieten, niettegenstaande zij getoond hadden dat onderwijs te kunnen volgen.

Deze cijfers zijn genomen uit het Koloniaal Verslag, en dus te controleeren.

Is deze toestand niet min of meer vicieus en zou het niet een politieke fout worden hem te bestendigen?

Wanneer aan al die geslaagden de gelegenheid werd gegeven hunne studies in Nederland voort te zetten, zoolang die gelegenheid in Indië nog gemist wordt, zou de Regeering met eene meerdere jaarlijksche uitgaaf van hoogstens een kwart millioen weder een grooten stap kunnen doen op het gebied van het Inlandsche onderwijs, doch thans ook in het belang der oeconomische ontwikkeling van N.-I., daar in het hierheen te zenden contingent voldoende stof zou te vinden zijn voor de vorming van intellectueelen, geschikt voor elk bedrijf, ambacht of ambt; van intellectueelen dus, die in den dienst van den Staat, zoowel als in dien van particulieren wegens hun kennis even goed te gebruiken zullen zijn als hunne Europeesche collega's. Zijn zij eenmaal zoover, dan zal eerst na verloop van minstens een kwart eeuw op grond der ervaring een beslist en grondig oordeel kunnen worden geveld of en waarom zij minder voldoen dan die collega's.

Doch waaruit moeten de uitgaven gevonden worden voor deze nieuwe uitbreiding van het onderwijs, en is men daarmede dan gekomen tot eene meer systematische volgorde in het aanbrengen der ontwikkeling? Dit zal in het volgend opstel besproken worden.

H. E. P.

(*Wordt vervolgd.*)

Pers-kroniek.

INHOUD: De Nieuwe Courant *over de Chineezen-quaestie. — Eenige opmerkingen van den oud-minister van Koloniën, den heer J. T. Cremer, in het* Vaderland *gemaakt, over het Atjeh-beleid*

De Chineezen-quaestie, waarover herhaaldelijk persstemmen in het K o l o n i a a l W e e k b l a d werden opgenomen, acht de N i e u w e C o u r a n t nu in een stadium gekomen, dat daarover door de Kamer tot de Regeering een verzoek om inlichtingen worde gericht.

„Herhaaldelijk, zegt de N i e u w e C o u r a n t, hebben wij de aandacht gevestigd op de zich in Indië meer en meer op den voorgrond dringende Chineezen-quaestie; en niet lang geleden namen wij berichten over uit de Indische bladen, waaruit bleek, hoe in deze quaestie door de Chineesche regeering actief wordt opgetreden. Wij hebben hier het oog op de toezegging door die regeering aan de Tiong Hwa Hwe Kwan-vereenigingen op Java gedaan om de kosten van onderwijs op de scholen dier vereenigingen voor haar rekening te nemen; op de benoeming en die scholen; op het doen overbrengen naar China van een aantal leerlingen om hun verdere opleiding daar te lande te ontvangen.

Nu de parlementaire werkzaamheden wederom zijn hervat, meenen wij op de zaak terug te moeten komen. uitzending van regeeringswege van inspecteurs voor Want het is noodig, dat met juistheid en volledigheid bekend worde gesteld wat er eigenlijk gebeurd is, in hoeverre de Chineesche regeering de onze in de zaak heeft gekend en welke beteekenis deze laatste aan de feiten meent te moeten toekennen.

Door in de Tweede Kamer een vraag aan de regeering te stellen, zou deze in de gelegenheid kunnen worden gebracht het noodige licht te verschaffen en haar opvatting uiteen te zetten.

Ziet zij — 't ware van belang dit te weten — in het optreden van de Chineesche regeering ten opzichte van ingezetenen van Ned.-Indië, die als onderdanen onzer Koningin behooren te worden beschouwd, een volkomen onschuldige handeling, in karakter niet verschillend van het subsidieeren van Rijkswege van b.v. het Alg. Ned. Verbond?

Of acht zij de grens van het geoorloofde op internationaal gebied hier eeniger mate geschonden en heeft zij dienten gevolge stappen genomen?

Wij willen hier dadelijk opmerken, dat de grens tusschen het geoorloofde en ongeoorloofde op dit gebied, tusschen bewijzen van belangstelling in rasgenooten en ongewenschte inmenging in de zaken van vreemde onderdanen niet gemakkelijk waarneembaar is. Maar des te meer reden is er voor onze regeering om bijtijds te kennen te geven, waar zij die getrokken wenscht te zien.

Het Chineesche vraagstuk in Indië kan naar onze meening slechts door het nemen van zeer liberale maatregelen tot een oplossing worden gebracht. Maar tevens vreezen wij, dat het op den kier laten der deur voor vreemde inmenging dat vraagstuk tot de meest ongehoorde en gevaarlijke afmetingen zou kunnen doen oploopen. Eenige, zoo besluit het orgaan, gerustgesteld of uitlegging van officieele zijde na de sensatiewekkende berichten door de Indische bladen gebracht zou in deze gewichtige quaestie werkelijk niet overbodig mogen worden genoemd.

* *
*

De oud-minister van Koloniën, de heer J. T. Cremer, geeft in het V a d e r l a n d een kort relaas van zijn reis en verblijf te Atjeh, waarbij hij bedenkingen oppert ten aanzien van enkele punten van het aldaar gevolgd regeeringsbeleid; opmerkingen, welke ook elders reeds meermalen zijn gemaakt. Zoo o. m. laat hij zich afkeurend uit over het blijkbaar gevolgd systeem om ten behoeve van het rendabel maken der tram sommige kusthavens te sluiten; ook vereenigt hij zich niet met de enorme kosten, welke gemaakt zijn ten behoeve van kunstwerken: havenaanleg, etc. etc., zonder veel uitzicht op rendement.

„Zoo kwamen wij, schrijft de heer Cremer, met de „Java" in de Langsarbaai en daarmede in Atjeh's gebied. De toegang tot deze haven in één tot twee voet dieper dan die der Aroe-bbaai; bij laag water staat er 16 voet op de binnenbank. Men schijnt de illusie gehad te hebben er een haven van te maken, die door de grootste mailbooten zou worden aangeen alzoo de voorname afscheephaven van Noord- en Oost-Sumatra zou worden. Een aanlegsteiger op ijze-

ren schroefpalen, met pakhuis en douane-inrichtingen zijn in aanbouw; de Atjeh-tram is van via Langsa-Toenong tot hier doorgetrokken; paketvaartbooten doen de haven aan; maar het komt mij voor, dat er voorshands weinig verkeer te verwachten zal zijn; mailbooten zullen niet licht te bewegen zijn een getijhaven op haar reizen aan te doen; het haventerrein, de gansche omgeving daarvan en de 9 kilometer lange lijn naar Langsa-Toenong liggen in een bakou-strandmoeras; de naaste landstreek Langsa, Tamiang, Perlak brengt weinig producten voort. Wel zal bij Toenong de voorgenomen gouvernements caoutchouc-aanplanting op groote schaal worden ondernomen, maar, daargelaten de vraag of deze voordeel zal afwerpen, is eerst na zes of zeven jaar het eerste product daarvan te verwachten en zoo is het wel een beetje vroeg daarvoor een haven te bouwen. De vraag rijst dan ook of de haven wordt gebouwd voor de caoutchouc, of wèl deze voor de haven wordt verbouwd.

Mijn indruk is, dat de tonnen voor deze aan een uithoek van Atjeh gelegen haven en voor den tramweg daarheen uitgegeven, in afzienbaren tijd weinig zullen bijdragen tot de welvaart, dus tot de pacificatie van Atjeh."

Vervolgens zegt de heer Cremer:

„Hier verlieten wij ons schip en bestegen de tram. Haar slechts 70 cM. breede baan voert van hier langs Oost- en Noordkust, tot Koeta-Radja en Oleh-leh, 450 K.M. ver, en zal in dit najaar geheel gereed zijn. Er ontbreken nog slechts een zestal K.M. aan op de waterscheiding tusschen de Pedir- en Groot-Atjeh-valleien. Het is een groot werk, dat door de militaire genie onder vele moeilijkheden is tot stand gebracht en een belangrijk hulpmiddel voor de uitoefening van het bestuur, en ook, althans op den duur, voor de ontwikkeling van de doorsneden landstreken.

Wij reden, begeleid door den overste, civiel-gezaghebber der onderafdeeling Idi, en de betrokken tramweg-autoriteit, naar Idi, eerst Langsa-Toenong aandoende, de nieuwe vestiging, die, blijkens het Koloniaal verslag van 1906, bestemd is de hoofdplaats te worden van de onderafdeeling Bajeuën, maar daarvoor weinig centraal gelegen is. De hoofdplaats zelf, het havenplaatsje Bajeuën, aan het riviertje van dien naam gelegen, evenals Idi, hoofdplaats der afdeeling van dien naam, een aardig plaatsje, dat wij tegen den avond bereikten, zijn op 1 Februari voor den algemeenen handel gesloten. Tot nu toe vrij bedrijvige kustplaatsjes, die hun handel rechtstreeks konden drijven met den overwal, heeft het gereedkomen van den tramweg naar Langsahaven, die tot deze sluiting aanleiding gaf, voor hen het gevolg gehad, dat ze hun goederen voortaan per tram moeten vervoeren, naar daar, een 80 K.M. van Idi, of naar Lho Seumawé, meer dan 100 K.M. van Idi verwijderd; of wel ze over zee daarheen moeten zenden ter uitklaring ginds. Het directe gevolg, dat wij te Idi zagen, was de sluiting van een wijk van bij den tolboom gelegen Chineesche winkels, waarvan de eigenaars geen schadevergoeding ontvingen en zoo is de maatregel, sluiting eener haven, die onder de werking der scheepvaartregeling bedoeld was als straf voor weerbarstige Rijkjes, nu toegepast in bevriende Staatjes, tot baat van tram- en nieuwen havenaanleg. Het middel is hier gemaakt tot doel, niet de hulpmiddelen moeten den handel, den landbouw tot bloei brengen, maar deze de hulpmiddelen. Deze averechtsche politiek moet zich straffen, omdat er ontevredenheid door gewekt en de productie er door wordt tegen gehouden. Wat baat aanmoediging der plaatselijke bestuurders aan de bevolking om klappers, betelnoten, peper te planten, wanneer de hooge overheid het vrije verkeer er van belemmert. Het komt mij voor van het hoogste belang te zijn, dat deze politiek ernstig onder de oogen worde gezien, want het plan staat vast om in October, als de tramweg van Sigli naar Oleh-leh gereed zal zijn, ook eerstgenoemde haven op gelijke wijs te sluiten, en de goederen tusschen beide havens per tramweg, omstreeks 100 K.M. over de waterscheiding of over zee te doen vervoeren.

Sigli nu, is de eenige haven van de vruchtbare Pedirstreek, die 130.000 inwoners telt en waarover later meer. Het heeft een vrij goede haven, ter reede waarvan ik een Pinangbootje en een groote Europeesche stoomboot aantrof, en ook hier is ontwikkeling. Het telt vier Kedees of winkelbuurtjes, waar behalve Klingaleezen, Chineezen en Maleiers, zich ook vestigen vele Atjehers, die zich verderop niet heel veilig achten. In den Chineeschen kamp zijn eenige flinke huizen afgebrand, waarvan dat met steenen front van den luitenant Chinees, die niet worden opgebouwd, alleen uit vrees voor den te vallen slag. Hier werpen, zooals de Engelschen zeggen, de dingen die komen, hun schaduw vooruit. Hier zijn de centrale werkplaats van den tramweg, en een ijsfabriekje. En nu zal ook dit begin van welvaart met één slag gefnuikt worden om den tramweg te bevoordeelen?

Er wordt gezegd: die te sluiten havens zijn niet goed, en dat is gedeeltelijk juist. Het antwoord op dit argument is, dat Oleh-leh niet veel beter is en Lho Seumawé voorshands evenmin. Op Java's kust zijn er vele minder goede havens, die toch open blijven. Waarom zou juist hier de overheid den politieagent moeten spelen, die de kwajongens van het broze ijs houdt? En daarbij; als die havens niet goed zijn en de gelegenheid per tram of kustschuit, via de naburige haven voordeeliger, dan zal de handel daarvan vanzelf gebruik maken en is er te minder reden hem daartoe te dwingen.

Een ander argument voor de sluiting is, dat het te onvoordeelig is zoovele havens open te houden en dan ontken ik ook de juistheid dier bewering. Al deze havens dekken door de geïnde in- en uitvoerrechten ruimschoots de geringe kosten van inning; belangstellenden kunnen in de bijlagen van het Koloniaal Verslag de juistheid dezer bewering nagaan; in Sigli alleen werd in de tweede helft van 1906 ruim ƒ 51.000 aan die rechten en accijnzen geheven. Tegen smokkelarij zal voortaan ook moeten worden gewaakt, misschien nog scherper dan voorheen. Op Sumatra's Oostkust bestaan nog dichter bij de voornaamste havenplaatsen ook kleine open havens, waar nog minder geïnd wordt, en terecht is er nimmer sprake van geweest die te sluiten, omdat de Delispoor- en tramlijnen gelegenheid bieden de producten naar de Belawan-haven te vervoeren.

Maar de tramweg moet rendabel gemaakt worden — dat is het hoofdargument. En dan zeg ik neen, die tramweg behoeft nog niet te rendeeren, en zeker nimmer op die wijze. De aanleg van den tramweg is zelfs nog niet voltooid, het Zuidelijkste deel is eerst onlangs geopend; de plaatsjes er aan gelegen zijn nog in aanleg. De tram kan daarom nog niet rendeeren.

Ik heb zelf de eer gehad het voorstel te doen tot aanleg van dezen weg langs Noord- en Oostkust; het hoofddoel toen genoemd, was een militair hulpmiddel te scheppen, daarna, en tevens zou hij dienen tot ontwikkeling van de te doorsnijden landstreek; rentabiliteit stond geheel op den achtergrond en niemand heeft het recht die reeds nu te verlangen. Want in hoofdzaak is ook nu die tram nog 't eerstgenoemde middel; de moot van Sigli tot bij Idi eischt nog militair geleide en bescherming van wegwerkers; zonder de tramlijn zou 't aantal militaire posten en daarmede de troepensterkte grooter moeten zijn. Zij dient alzoo tot bezuiniging. En heeft eenmaal, ook met behulp van de tram, de kust rust en welvaart herkregen of gekregen, dan make men zich niet ongerust, dan zal de tram vanzelf gaan rendeeren. De nu beraamde kunstmiddelen zullen daartoe niet leiden, integendeel zij verwekken wantrouwen, algemeene afkeuring en zullen de productie tegenhouden. Worden zij gehandhaafd en vermeerderd, dan zou ik er mij een verwijt van maken ooit met overtuiging den tramaanleg te hebben voorgesteld.

Moge de Regeering, gesteund door de volkvertegenwoordiging, Atjeh's productie sparen voor harde slagen, die teere plant laten kweeken met zorg door de wijze bestuursmaatregelen, waarvan de heer Snouck Hurgronje onlangs sprak.

Onder den invoer zijn verschillende artikelen als rijst, droge visch, petroleum, die geen hooge vrachten kunnen dragen; als zoodanig gelden voor den uitvoer o. a. pinang (betelnoten), copra, matten, huiden."

Productie op helling en projectie.

(Aangeboden).

Nu in de April-aflevering van de Indische Gids (bldz. 567) door de Redactie van dat Tijdschrift, de meening, dat er op een helling meer kan groeien dan op hare projectie, een dwaling wordt genoemd, veroorloven wij ons nog even op die kwestie terug te komen.

Waarom gelooft de Redactie en velen met haar, dat die meening een dwaling is? Omdat alle planten neiging hebben om loodrecht in de hoogte te groeien en hunne wortels loodrecht naar beneden te zenden.

Als men op een helling en op de projectie daarvan Koffieboompjes plant op een afstand van 2 M., gemeten resp. langs de helling en langs de projectie, dan zal de horizontale afstand van de stammen der projectieplanten 2 M., maar die van de hellingsplanten minder dan 2 M. bedragen. Om te maken dat de horizontale afstand van de stammen op de helling ook 2 M. bedraagt, moet de plantwijdte op de helling zoodanig worden genomen, dat de projectie er van even lang is als de afstand waarop de projectieplanten van elkaar staan, dus 2 M.

Doet men dat, dan komen er op de helling niet meer planten te staan dan op de projectie; ergo is de productie op helling en projectie gelijk. Een eenvoudige teekening maakt dat duidelijk.

In het Kol. Weekbl. van 10 en 24 Januari 1907 hebben wij getracht aan te toonen, dat die conclusie onjuist is, omdat, bij een gelijk aantal planten op helling en projectie, eerstbedoelde in elk geval over een grootere uitgestrektheid grond kunnen beschikken en dus in betere conditie verkeeren dan de projectieplanten, hetgeen op den duur op de productie van invloed moet zijn.

Wij zullen hier niet in extenso herhalen, wat

wij t. a. p. nog verder hebben opgemerkt, doch trachten een ander gezichtspunt op de kwestie te openen.

De horizontale afstand van de *stengels* of *stammen* op de helling, is niet tevens de werkelijke afstand van de *wortels*, want dan zouden deze steeds dieper in den grond moeten dringen naarmate de plant hooger staat en dat is natuurlijk niet het geval. Meet men de vereischte plantwijdte bv. 2 M. bij het uitplanten, *langs de helling* af, dan zal een lijn getrokken door het midden der wortels ongeveer evenwijdig loopen aan de helling. De *wortels* zullen dus liggen op den vereischten afstand van 2 M. en omdat de productie vooral afhangt van den afstand der wortels, zullen de planten op de helling in dezelfde conditie verkeeren, als die op de projectie, met een zelfde plantwijdte van 2 M.

«Neen» zal men zeggen, «want de stammen van eerstbedoelde planten staan dichter bij elkander dan die van de projectieplanten en zijn dientengevolge, ten opzichte van de toetreding van lucht tot de bovengrondsche voedingsorganen, in het nadeel.»

Dat nadeel wordt echter opgewogen door het feit, dat elke hooger op de helling staande plant zooveel boven de voorgaande uitsteekt als twee opvolgende projectieplanten verder van elkander staan dan twee opvolgende hellingplanten. De eerste verkeeren dus wat toetreding van lucht betreft zeker niet in slechter conditie dan de laatste, want de bovengrondsche voedingsorganen zijn vooral de bladeren en door het uitsteken van de kruinen der hooger, boven de lager geplaatste planten, zal de toetreding van lucht tot de bladeren, voor de hellingplanten gemakkelijker en ruimer zijn.

Uit het bovenstaande, maar veel beter uit een eenvoudige teekening, waarop de ligging der wortels van de planten op de helling is aangegeven en waarop tevens te zien is, dat de kruin van elke hooger op de helling staande plant boven een lager staande uitsteekt, kan blijken, dat er op een hellend terrein (niet steiler dan 1 op 10 waar terrasseering dus niet noodig is), meer kan groeien dan op de projectie van dat terrein.

J. HABBEMA.

Oost-Indische Berichten.

De jongste mail uit Oost-Indië bracht de volgende berichten:

Postpaarbank. Voor zoover den 22 Maart 1907 ter directie van de Postspaarbank bekend was, vermeerderde het aantal inleggers sedert 1 Januari 1906 met 4868, waaronder 2066 Europeanen, 2503 Inlanders en 299 Vreemde Oosterlingen, en hun gezamenlijk tegoed met *f* 443.721.27½.

Het totaal-aantal inleggers steeg daardoor tot 51313 waaronder 26918 Europeanen, 22625 Inlanders en 1770 Vreemde Oosterlingen, en het totaal-tegoed tot *f* 7.150.151.47½.

Geen Nieuwe Indeeling. De resident van Madioen heeft ontraden om gevolg te geven aan het denkbeeld tot inlijving der districten Panggoel en Ngrajoen der afdeeling Trenggalek van de residentie Kediri bij de residentie Madioen, tengevolge waarvan de afdeeling Trenggalek zou komen te vervallen. Op grond van de door genoemden resident geopperde bezwaren is van opheffing der afdeeling Trenggalek afgezien.

Een Schutterij-kwestie opgelost. Bij gouvernements-besluit van 21 Maart 1907 is een ordonnantie vastgesteld, houdende vrijstelling van persoonlijken schutterlijken dienst van den president en de directeuren der Javasche Bank, zoomede van de plaatsvervangende presidenten en directeuren dier Bank.

„De heer mr. G. Vissering behoeft dus niet rond te loopen in het bataviasche harlekijnspak. Des te beter!" vindt het Bat. Nbld.

Tentoonstelling Bali en Lombok. Van Vrijdag 29 Maart tot en met Maandag 1 April werd in het museum aan het Koningsplein een tentoonstelling gehouden van gedurende de jongste expeditie op Bali buitgemaakte voorwerpen, benevens eenige andere merkwaardige zaken op Bali en Lombok betrekking hebbende.

Op zoek naar Singamangaradja. Bij het vierde bataljon te Tjimahi worden een veertigtal amboineesche maréchaussée uitgezocht die, tot een colonne vereenigd, onder bevel gesteld zullen worden van kapitein Christoffel.

Het doel van den tocht zal zijn, het opsporen van den tot heden onvindbaren Singamangaradja in de Battaklanden, waartoe de colonne Zaterdag a.s. van Tjimahi zal vertrekken, om de reis naar de Westkust te aanvaarden.

Bij de colonne zijn nog ingedeeld een luitenant en twee europeesche sergeanten, brigade-commandanten.

Hoewel door verschillende personen te Tjimahi dagelijks werd uitgezien, of de kapitein Christoffel op zijn dooreis naar Batavia in den sneltrein zat, heeft men hem niet gezien, en vernam men zijn doorreis pas twee dagen later.

De Hadjistroom. Volgens de Javabode van 25 Maart jl. zijn met het stoomschip „Timor", een vrachtboot van de Stoomvaartmaatschappij Nederland, 605 hadjis, voor Batavia en de kustplaatsen op Java bestemd, te Tandjong Priok aangebracht.

Geen enkele van deze reizigers viel aan te wijzen, die niet een bad en verschooning brood- en broodnoodig had. Ze hebben de geheele reis als haringen in een ton op elkaar gepakt gezeten. En dat bezwangerde de atmosfeer nu niet bepaald met aangename geuren.

Een nieuwe opleidingscursus voor inlandsche jongelieden. Bij de regeering bestaat het voornemen om aan de afdeeling B. van het gymnasium Willem III een tweejarigen cursus te verbinden voor de opleiding van inlandsche jongelieden tot het nieuw te creëeren ambt van adjunct-regent.

Er zal ook onderwijs worden gegeven in de beginselen van het inlandsche reglement, het wetboek van strafrecht voor inlanders en andere daarmede verband houdende wettelijke bepalingen. Een rechtskundige zal in verband hiermede als leeraar aan de afdeeling B. worden verbonden.

„Bravo! Dit is, dunkt ons, een nieuwe ferme stap in de goede richting, die wij van harte toejuichen", zegt het Bat. Nbld.

Uit een **brief van Singapore** aan het Soer. Hbl. van 25 Maart j.l.:

Eindelijk zullen de Hollanders hier dan toch ook eens een eigen club krijgen. Op een vergadering van bijna alle Nederlanders hier ter plaatse in hotel van Wijk, werd tot de oprichting besloten en werd de heer Koopman tot president benoemd. Nu is op Tanglin een huis gehuurd, dat eenvoudig zal worden ingericht. Vier flinke tennisbanen zullen worden aangelegd. Een Hollandsche club had er al lang moeten en kunnen zijn. Er zijn hier heel wat meer Hollanders dan op de meeste binnenplaatsen van Java en die hebben toch allen hun „soos". Toen mevrouw Alida Loman-Lutkemann hier een concert gaf, moest zij zich behelpen met een zaaltje in Hotel van Wijk, een Hollandsch hotel alhier, dat evenwel, wat localiteit aangaat, lang niet in vergelijking kan komen met Raffles, Adelphi of hotel de l'Europe. Toen het feest ter eere van Koningin Wilhelmina plaats had, was men genoodzaakt de Duitsche club af te huren.

Het is te hopen, dat in den vervolge de Hollandsche club voor dergelijke feesten ruimte zal hebben.

Bibliotheek voor dwangarbeiders. In de Loc. lezen wij het volgende vermakelijke bericht, schrijft het Bat. Nbld.:

Door den directeur van het dwangarbeiders-kwartier, den heer van der Spek, worden pogingen in het werk gesteld, om een bibliotheek te vormen voor de dwangarbeiders, waaronder er verscheidenen zijn, die kunnen lezen.

De heer van der Spek acht het zeer wenschelijk, dat het intellectueele gedeelte der inlandsche gestraften in de gelegenheid gesteld wordt, zich in zijn vrijen tijd op die wijze bezig te houden. Er wordt dan tevens voorkomen, dat althans de „intellectuals" op kattekwaad zinnen.

„De heer van der Spek tracht nu voor zijn plan steun van hoogerhand te krijgen."

Laatstgenoemd blad teekent hierbij aan:

„Wij vinden den heer van der Spek een „komieke" man, hij is geknipt voor het „mindere welvaart-onderzoek." Voor wie zóó den gevangen inlander weet „op te heffen" is meer weggelegd.

„Dwangarbeiden te Semarang" wordt voor veelbelovende inlandsche knapen een begeerde „betrekking boven hun stand."

De sultan van Deli op weg naar Batavia. Naar de Javabode uit goede bron zegt te weten, heeft de sultan van Deli een stoomschip gecharterd, dat hem van Medan naar Batavia zal brengen.

De reis geschiedt geheel incognito en zal Z. K. H. een kleine 80 duizend gulden kosten. Wat er aan de hand is, wordt wel gefluisterd maar nog niet gezegd.

Het plan van den Delischen vorst is ginds 10 dagen te blijven, wat een benefietje beteekent voor de Bataviasche winkeliers en nijveren.

Het Delische geld is goed!

Sultan Ma'amoem al Rasjid Perkasa Alam Sjah, die sedert 1876 het hoofd van Deli is, is de zoon van sultan Mahmoed Perkasa Alam, die in 1862 de akte van onderwerping aan het Nederlandsche gezag geteekend heeft en onder wiens bestuur de gouden vruchten leverende tabakscultuur in Deli is ingevoerd.

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXXI.

Moderne schilders hadden de jonge Gravin een symphonie in wit kunnen noemen: een teer wit teint, witte, slanke handen, een wit, los langs de zeer ranke, hooge gestalte afvallend gewaad, zonder eenige kleurenpronk. Slechts het glad gekapte haar, dat het blanke voorhoofd omlijstte, was donker en de groote oogen waren grijs.

Deze groote oogen keken koud, eenigszins mat. En toen zij op Maleen rustten, bijna geringschattend.

Het was, alsof zij dacht: »Dus dat is nu die veelbesproken, schrandere, mooie, slechte, gevaarlijke Maleen Dietlas? Anders niet?!"

De hartelijke begroetingswoorden van Maleen beantwoordde zij stijf en ijskoud.

»Blijft u zitten, alstublieft. Hoelang denkt u hier te blijven?"

»Zoo kort mogelijk. Ik zal naar Mona doorreizen."

»En daar wil u blijven?"

»Ja"

»U zal daar niets kunnen aanvangen," verklaarde de gravin zeer beslist. »Uw land is namelijk niets waard. Niemand zal het u afkoopen."

Maleen keek vragend den graaf aan.

»Uw gronden zijn inderdaad niets waard, bibi," sprak deze rustig »U zal er niets mee kunnen aanvangen. De bana Waltron heeft zich beslist vergist daarmede."

»Waarom zeggen ze mij dat?" dacht Maleen verdrietig. »Ik zou het immers wel zien! Willen ze mij al dadelijk lust en moed benemen?"

De gravin had zich inmiddels naar den eveneens op de galerij verschenen architect gewend, en was met hem genoegelijk onderhoudend, geheel anders dan zooeven met Maleen.

Deze gevoelde thans duidelijk, dat het grafelijke paar het liefste in het geheel niets met haar te doen wilde hebben. Waarom? Dat begreep zij nog niet. Zij dacht slechts: »Het helpt jelui toch niets, want ik ben nu eenmaal hier, en hier hooren wij bij elkander. Ik heb den vasten wil, dat het zoo zijn zal, en daarom *zal* het zoo zijn."

Zoodra aan den vorm voldaan was, nam zij met rustige hoffelijkheid afscheid en voer in de regeeringsboot die haar wachtte terug naar de stoomboot.

Doch in de boot met de zwarte gouvernementsbaharia 1) alleen zijnde, kwam haar gekrenkte trots aan het woord

»Wat zijn wij vrouwen!" dacht zij geërgerd. »Verwend en in de hoogte gestoken, zoolang een geacht man, hetzij als echtgenoot of broeder, naast ons staat en als die ons ontbreekt — een nul in de maatschappij! De jonge, onbeduidende vrouw mag mij, alleenstaande, over den schouder aanzien, zoolang zij haar man heeft! Bestond de waarde, die ik vroeger scheen te hebben, alleen daarin, dat ik de vrouw was van George, de zuster van Rainer? En ben ik thans heelemaal niets?"

Maar zij schaamde zich over deze opwelling en zeide bij zichzelf:

»Ik heb mijn eigen waarde hier nog te bewijzen, en dit kan men in moeilijke omstandigheden het beste doen. Moed gehouden dus!"

***

Aan boord heerschte een verschrikkelijk rumoer. De voor Satoeta bestemde lading werd gelost.

1) Bootsvolk.

Oorverdoovend rammelden de zware kettingen van de hijschmachine, en daar tusschendoor klonk telkens een dof, dreunend gebons. Tonnen, balen en kisten stonden overal in den weg en het ruim van het schip had zijn zwarte kaken opgesperd. Het riekte naar machineolie en teer en traan.

Dat was nu juist niet verkwikkend, en toch voelde Maleen een gevoel van veiligheid, toen zij op het signaal der tafelbel de eenvoudige eetzaal betrad.

De kapitein begroette haar met onverholen blijdschap. »Dus tot morgen blijft u ons ten minste nog getrouw," zeide hij. »Ik wilde, dat ik u in het geheel niet behoefde te laten gaan! Het is meer dan jammer, dat u hier bij die. . . . ."

De zin ging verloren in een onduidelijk gemompel, maar het goedhartig gelaat van den zeerob drukte ergernis en deelneming uit.

Maleen schrikte.

Dus was de koele ontvangst die haar hier te beurt gevallen was, ook anderen opgevallen!

Zij zelf zette zooveel mogelijk een onbekommerd gezicht en wilde haar lot dragen in gelatenheid. —

***

Langen tijd liet zij den volgenden morgen haar handen rusten in die van den goeden kapitein.

Hij had haar weken lang met zorgzaamheid en opmerkzaamheden overstelpt.

Sedert gisteren wist zij nu, wat dat beteekende, en dat het ook anders kon toegaan.

Den braven zeeman werden de oogen vochtig toen hij de bekommerde uitdrukking van haar lief, bleek gelaat zag.

»Als het u hier te eenzaam wordt, lieve mevrouw, dan neem ik u mee op de terugvaart.»

Zij schudde het hoofd.

»Het zal mij niet te eenzaam worden.»

Ongaarne, zeer ongaarne liet hij haar gaan.

Werkstaking en gevangenis. Aan het Bat. Nbl. van 26 Maart j.l. werd medegedeeld, dat de voorman der toenmaals stakende wegbesproeiers, een oppassend werkman, wiens eenige fout was dat hij op zich genomen had, de opzichter der gemeentewerken in te lichten omtrent de reden van de ontevredenheid onder hen, op ruwe wijze door dien opzichter werd bejegend en daarna — ook op diens last? — door den schout van Passar Baroe in hechtenis werd genomen. Onze zegsman verklaart, zoo zegt het blad, dat de inlander het verzoek om bij meerdere dienstprestatie ook meer loon te mogen ontvangen in beleefde termen had ingekleed, en daarmede dus geen aanleiding gegeven kon hebben tot eene behandeling als hem is te beurt gevallen. De opzichter, een Europeaan, spreekt zeer slecht maleisch en verstaat het waarschijnlijk nog minder. Hij heeft zich geërgerd aan het weinige werk dat de bij den waterstaat verwende arbeiders, verrichten — wat zeker lofwaardig is, — en heeft gemeend daar een eind aan te moeten maken, wat dubbelen lof verdient. Maar de opzichter bezit, en dit kan bij zijn zeer jonge ervaring in den omgang met het volk, zeker geen verwondering baren, nog niet den takt, noodig om van den waarlijk gewilligen inlandschen arbeider, langs wegen van geleidelijkheid wat degelijker arbeid gedaan te krijgen. De gemeente-architect, de heer L. van der Tas, zal wel doen hem in deze van raad te dienen.

Maar hoe het zij, waar wij tegen opkomen is de inhechtenisneming van den voorman, zoo deze heeft plaats gehad. Daar de werkman in Indië het recht niet schijnt te hebben zonder voorafgaande aankondiging den arbeid neer te leggen, zou desnoodig een bepaling kunnen worden opgeschommeld om de lieden, die dadelijk na de weigering van hun verzoek om het loon van 40 op 50 cents daags te brengen de patjols op een hoop legden, voor die staking te straffen, maar het komt ons toch wel wat al te drastisch voor dat men om een verzoek om loonsverhooging in den kerker wordt geworpen. En wij protesteeren daar dan ook tegen met klem. Het schijnt meer dan tijd dat de politie gereorganiseerd wordt, niet als door Priesters c. s. bedoeld, maar in dezen zin dat zij wat democratischer worde in denken en handelen.

Mutaties in den handel. Blijkens mededeeling van de Factorij der Ned. Handelmaatschappij is aan den heer J. W. van de Stadt, agent der maatschappij te Singapore, op zijn verzoek, per ultimo dezer, eervol ontslag uit den dienst der maatschappij verleend.

Tot zijn opvolger is benoemd de heer L. Engel, laatstelijk agent te Hongkong.

In verband daarmede is benoemd tot agent te Hongkong de heer J. L. van Houten en traden reeds in functie als sub-agent te Singapore, de heer G. J. Houtsma, als sub-agent te Penang de heer F. U. C. Gori.

Het sub-agentschap der maatschappij te Rangoon wordt, met ingang van primo April e. k., een agentschap, en de sub-agent aldaar, de heer J. F. van Rees, wordt met ingang van denzelfden datum tot agent te Rangoon bevorderd. (N. v. d. D. v. N.-I.).

Geen makelaars maar commissionairs. Mogen wij een onzer berichtgevers te Batavia gelooven, schrijft het Soer. Hbld., dan zouden de — of eenige — daar gevestigde makelaars besloten hebben aan de regeering hun ontslag te verzoeken. Zij zouden dan verder den tusschenhandel beoefenen als commissionairs.

Feitelijk zou de toestand er weinig door veranderen. De makelaardij als zoodanig heeft afgedaan; het beroep is in discrediet geraakt. Ook zijn de dreigende wetsbepalingen, waaraan de heeren, nog al wonderlijk, allen zijn ontkomen, te gevaarlijk gebleken.

Intusschen zijn de Kali-Besar-speculanten tot rust gekomen en de portefeuilles van sommigen zijn dikker geworden door accepten en obligaties van tot betalen onmachtige schuldenaren. Men mag zeggen dat de financieele débâcle voorloopig bezworen is. De leden van één der groote makelaarsfirma's hebben zich verbonden aan hun crediteuren, gedurende 5 jaren, maandelijks... 2 mille te betalen. Vele kleine luyden zijn er minder goed afgekomen; groot moet het aantal van dezen zijn, die zich verplicht zien hun „standing" te verlagen.

De strijd met den dollar. Van Bengkalis begint de victorie, zegt de Sum. Post ietwat overdreven. Wanneer alles glad loopt zooals het op touw gezet is, zal tegen 1 Mei a.s. het geheele zuidelijk deel onzer residentie van den dollar zijn bevrijd.

De resident is juist teruggekomen van zijn tocht naar deze streken, waarheen hij zich met den inspecteur van financien begeven had om de uitvoering voor te bereiden van het gouvernementsbesluit waarbij de wering der dollarmunt in dat deel van ons gewest werd verordend, en wij zijn in staat gesteld het volgend verslag van deze munt-expeditie te geven.

Met de „Hebe" van Medan op den 24en naar Singapore vertrokken, vonden de resident en de inspecteur van financiën daar reeds een Gouvernementsstoomschip dat Batavia had verlaten op denzelfden dag dat de „Hebe" van Belawan ging. De reis ging nu terstond naar Bengkalis, waar de ambtenaren den 27en aankwamen en de geëmployeerden der Javasche Bank ontmoetten, die den avond te voren waren gearriveerd, met zich voerende een bedrag van 3 ton in guldengeld (grootgeld en pasmunt), de som, welke na nauwgezette berekening toereikend geacht was om de omwisseling te doen plaats hebben. Het geld werd voor een deel aanstonds overgebracht op den Gouvernementsstoomer, teneinde alvast naar Siak en Pakan Baroe te worden vervoerd.

Achtereenvolgens werden de verschillende plaatsen ter Oostkust bezocht telkens aan de daarvoor aangewezen autoriteiten het noodige geld achter latende.

De resident heeft de overtuiging gekregen, dat van de zijde der bevolking geen moeilijkheden aan de omwisselingi n den weg zullen gelegd worden. Er wordt trouwens alles gedaan om het voor haar zoo gemakkelijk mogelijk te maken. Daar het niet aangaat te eischen, dat de inlanders dagen ver zullen komen naar de hoofdplaatsen om er hun dollargeld tegen Ned.-Indische munt in te ruilen, gaan de ambtenaren zelf het binnenland in om, van post tot post trekkende, de dollars in te nemen. En het agentschap der Javasche Bank te Bengkalis, welks kantoor nu al heel aardig is ingericht, zal zorg dragen dat aan Nederlandsche munt geen gebrek ontstaat, terwijl de nu geopende gelegenheid om voor het doen van betalingen elders wissels te koopen, voorkomt dat de bevolking in haar transacties belemmering ondervindt.

Op 't oogenblik is, naar men weet, de invoer van den dollar in het zuidelijk deel der residentie reeds verboden. Met 1 Mei zal ook het in bezit hebben en in circulatie brengen van dollargeld strafbaar zijn geworden. De bevolking heeft echter allen tijd om haar dollargeld kwijt te raken. Zooals trouwens uit het bovengenoemde bedrag van 3 ton blijkt, hetwelk ruim toereikend geacht wordt, is de om te wisselen hoeveelheid niet zoo buitengewoon groot. Het geldt hier dan ook uitsluitend het „cash"-geld, en dan nog alleen het zilvergeld, want de circulatie van papieren dollargeld blijft toegelaten — al is, ter wille, van den kleinen man, een beperkt bedrag beschikbaar gesteld om hem de gelegenheid te bieden ook zijn „dollar-notes" kwijt te raken.

De koersen der omwisseling zullen worden vastgesteld door den assistent-resident van Bengkalis, die daartoe steeds de scherpste koersen zal kiezen. Voor den Straits dollar zal de koers slechts weinig afwijken van f 1.40, voor de Mexicaansche en andere natuurlijk rijzen en dalen met de zilverwaarde. In de bovenstreken zal voor den Mexicaanschen dollar allicht een lagere koers worden berekend dan in het benedengebied, omdat de dollar „boven" al aanmerkelijk gedeprecieerd is in den strijd met de gulden, ook al in verband met de hooge transportkosten.

Alles laat zich aanzien, dat de wisseling vlot zal plaats hebben, en dan blijft van heel Sumatra alleen nog maar Deli over als het dollarland.

De Nederlandsche Munt schijnt evenwel zóó overkropt te zijn met werk voor het Moederland zelve, dat het benoodigde zilvergeld voor Deli voorloopig nog niet zou te krijgen zijn.

In de Javabode van 26 Maart j.l. lezen wij:

Java Jodium Syndicaat is de Hollandsche naam van een naamlooze vennootschap, opgericht door N. J. Spijker te Solo en Ch. van Blommestein te Semarang, de laatste als gemachtigde van W. F. Verdier te Poerwodadi en J. E. Y. Haverweg te Semarang. De vennootschap heeft ten doel om voor eigen rekening of voor rekening en in vereeniging met derden jodium-bronnen in Nederlandsch-Indië te exploiteeren; voorts het verkrijgen van vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen en onderzoekingen, het verkrijgen van concessiën tot mijnontginning van alle soorten delfstoffen, het exploiteeren van zoodanige concessiën, zoomede het vervreemden van verkregen vergunningen en rechten, een en ander in den uitgebreidsten zin en het verrichten van alle handelingen, welke met het doel der vennootschap in eenig verbond staan.

Het kapitaal bestaat uit 1500 aandeelen ieder à f 1200. De heer Spijker heeft er 498, de beide andere heeren hebben ieder 1 aandeel gekregen; de eerste 490 voor een door hem verkregen winnings- en bereidingsmethode van jodium en jodium-verbindingen, à contant; de heer Verdier kreeg zijn aandeel voor den inbreng van een terreinconcessie in de Solosche enclave Selo en de heer Haverweg gaf f 1200 hard geld voor zijn aandeel.

Als directeur treedt voor de eerste maal op de heer C. Lentze, prospector te Solo, terwijl de heer Spijker en diens broer te Amsterdam (deze is als wij 't wel hebben bij de ramp der „Berlin" gebleven), alsmede de heer W. J. van den Brink, accountant te Watergraafsmeer, als commissarissen fungeeren.

Het Nieuws v. d. D. v. N.-I. schrijft omtrent het **Zeebad „Petit-Trouville"**:

De heer Mesman Schultz alhier heeft het voornemen opgevat om de badplaats Petit-Trouville, die

---

De dekofficier bracht haar aan de hand d schommelende scheepstrap af. Ook hij zag haar met treurig hoofdschudden vertrekken.

En toen zat zij in de boot naast den jeugdigen vertegenwoordiger van het huis Fabricius.

De boot was heel klein, een dansende notedop op de onrustige golven.

Het regende, Hemel, water, land — alles even grauw. Geen tien meter ver kon men zien.

De zwarte in potsierlijke, vuurroode pakjes gestoken bootslieden hadden tegen wind en water te kampen. Hun monotoon rhythmisch gezang werd door hijgende zuchten afgebroken.

Als afgesneden van alle levenden, dobberde het vaartuigje in den valen vloed.

De bleeke jonkman aan het roer had de kap van zijn regenjas over het hoofd getrokken, wat hem geheel het uiterlijk van een monnik gaf.

„Zoo kon een afgestorven ziel over de Acheron naar de doodenwereld gevaren worden," dacht Maleen.

Plots vernamen zij een gedruisch als het rommelen van een ketting.

„De Geheimrat licht het anker", verklaarde de monnik.

„Adieu..... adieu!" zeide Maleen zacht. —

Een kwartier later lag het druipnatte land weder te baden in verblindenden gloed van de zon, die zich in duizend waterplassen weerkaatste en haar heldere stralen vroolijk deed spelen, zoodat allerlei bonte kleuren vrij en in de druppelen fonkelden en dansten.

In deze Afrikaansche kustplaats, waar bijna nooit een wagen reed, waar de straten ongeplaveid waren, ontbrak totaal het rumoer der Europeesche steden, doch de stille lucht was toch vervuld van een groot, levend, klankenvol geluid. De manshooge ricinusstruiken stonden tot in de hoofdstraten toe, om huizen en hutten bloeide en groeide en ademde het heerlijkste plantenleven.

Wel deed het Duitsche bestuur zijn best, Duitsche orde te brengen in deze tropische chaos, maar de geweldige groeikracht der warmbloedige natuur is hier niet geheel te overwinnen.

De lantarenpalen rotten af, de schoongemaakte wegen worden telkens en telkens weer dicht met groen bedekt, uit de spleten in de muren reiken sierlijke papajenstengels de zon te gemoet.

Bij het middagmaal in het Christelijk logement trof Maleen tot haar vreugde eindelijk een ouden bekende aan, die ongemeene blijdschap toonde, haar te zien: Erich Kramer, den tabaksplanter. Hij was een weinigje verwilderd en zeer slecht gestemd.

Dit laatste scheen ook met de andere industrieelen, kooplieden en planters het geval te zijn, die in het Christelijk logement woonden en zich aan haar lieten voorstellen. Zij schenen de kern te vormen van de oppositie partij in Satoeta, die zich tegen de regeerings-maatregelen in het algemeen, en in het bijzonder tegen den gouverneur van Satoeta en diens echtgenoote richtte.

Er werden uitdrukkingen gehoord als: „Wie het niet goed kan vinden met onzen Graaf, die komt hier nu eenmaal niet vooruit." Of: „Alleen de regeeringsbeambten en de officieren zijn hier in tel, de particulieren worden slechts geduld." Of: „In plaats het particulieren ondernemers gemakkelijk te maken, hebben wij eindelooze chicanerieën te verduren. U zult het zelf wel ondervinden mevrouw."

„Graaf Ilfershoven," beweerde Kramer, „zou ons het liefste allemaal naar den duivel sturen om alleen over Inlanders te heerschen — wij zijn hem niets dan een lastige toegift. En de andere ambtenaren maken het niet veel beter. Tegenover ons is men ongemakkelijk streng en dien luien zwarten deugnieten smeert men stroop om den mond. Maar ik vraag u, barones, wie maken eigenlijk de kolonie: de beambten, de zwarten, of wij?"

Dit alles interesseerde Maleen. Zij luisterde aandachtig, doch zeide weinig.

Aan de manier, waarop men haar zoo terstond met deze uitingen van ontevredenheid bestormde, bemerkte zij, dat men ook hier de koele ontvangst die haar van de zijde der overheid te beurt gevallen was, begrepen en uitgelegd had.

Zij was blijkbaar niet geliefd bij de regeerenden, behoorde alzoo natuurlijkerwijze in de rangen der oppositie, welke omstandigheid hier hoogst welkom was.

Maleen echter, die zich steeds, in den geest en ook inderdaad één gevoeld had met het bestuur der kolonie, kwam deze verandering voor als een allervreemdste ironie.

Hetgeen Krome haar jaren geleden in Oengoedja had doen opmerken, trad hier op nog veel opvallender wijze aan het licht: iedere Duitscher die eenigermate met karakter bedeeld was, hetzij man of vrouw, gold hier als de vertegenwoordiger van een of andere richting, van een of andere macht.

* * *

In den namiddag kreeg zij bezoek van den commandant der politietroepen, den kleinen luitenant Beling.

Hij bood haar nogmaals zijn diensten aan, en bracht haar een zwarte mee als bediende.

„Dies Kind, kein Engel ist so rein,
Laszt's Eurer Huld empfohlen sein",

declameerde hij in zijn radde Pruisische tongval en schoof den langen, omtrent achttienjarigen negerknaap bij den schouder naar voren. „Jammer genoeg heet hij niet Fridolin, maar gewoonweg Risgalla."

(Wordt vervolgd.)

tot dusver slechts een kwijnend bestaan leidt, nieuw leven in te gieten. Hij is van meening dat er in Batavia wat meer kan worden geprofiteerd van de nabijheid der zee dan tot dusver het geval is.

De onvoldoende exploitatie heeft daaraan groote schuld; het is tot dusver geen „ton" geweest om naar Petit-Trouville te gaan, anders dan bij hooge uitzondering.

Dat kan best veranderen, natuurlijk; maar dan moet de zaak ook radicaal worden aangevat.

De heer Schultz wil dat doen; hij wil een geheel nieuw „eerste klasse" afdeeling bouwen, roeibootjes aanschaffen voor kleine tochtjes, een paar motorbootjes voor tochten naar de eilanden, etc. etc.

Met die bootjes kunnen dan ook de bezoekers van het station buiten de pieren om naar de badplaats worden gebracht, aldus een aangenaam zeetochtje makende, in plaats van langs den slechten weg te hotsen, zooals zij tot heden moeten doen.

Het idee van den heer Schutz is waarlijk zoo slecht niet. Hij behoeft slechts 60 mille, verdeeld in aandeelen van f 50 te plaatsen, en wanneer Batavia werkelijk iets voelt voor het denkbeeld, zal dat gemakkelijk genoeg gaan, en zal hij ook met zijn schema van winstverdeeling wel uitkomen, gelooven wij.

Een interessant staatje. Volgens een bij het Departement van Landbouw vervaardigde opgave van het in 1905 en 1906 gevangen en gedoode aantal tijgers en van door tijgers gewonde en gedoode menschen en dieren bedroeg het:

Gewesten.	Aantal gevangen en gedoode tijgers.		Aantal door tijgers gewond of gedood. Menschen.		Aantal door tijgers gewond of gedood. Groot- en klein vee.	
	1905	1906	1905	1906	1905	1906
Bantam	5	18	1	2	14	29
Batavia	23	34	33	21	213	152
Preanger-Regentschappen.	153	109	1	—	764	659
Cheribon.	21	34	2	1	23	44
Pekalongan	49	48	3	—	68	98
Semarang	7	4	—	2	5	—
Rembang.	10	4	1	1	5	—
Soerabaja	1	—	—	—	—	—
Pasoeroean	44	26	3	7	23	9
Besoeki	65	86	4	9	17	25
Banjoemas	31	26	—	—	199	219
Kedoe	20	23	1	1	17	15
Djokjakarta	12	—	2	—	2	2
Soerakarta	4	2	3	—	3	5
Madioen	6	7	1	—	3	—
Kediri	60	22	6	3	4	6
Madoera	—	6	—	—	—	110
Sumatra's Westkust	74	169	24	20	1574	1581
Tapian na Oeli	44	37	2	6	901	774
Benkoelen	88	69	4	16	534	595
Lampongsche Districten	18	16	—	10	168	124
Palembang	94	75	28	21	1888	2059
Djambi	—	48	—	31	—	335
Oostkust van Sumatra	36	99	12	64	367	231
Atjeh en Onderhoorigheden.	36	60	35	47	289	1026
Riouw en Onderhoorigheden	5	—	4	—	9	3
Bali en Lombok	3	2	1	1	2	16
Totaat	909	1014	171	263	7092	8116

West-Indië.

Suriname. Naar Onze West verneemt, zal in den loop der volgende maand de spoorweg voltooid zijn tot kilometer 103, gelegen op het placer Gros, op korten afstand van de kwartsstampbatterij aldaar.

Hoewel de baan nog niet in geregelde exploitatie wordt genomen tot dat punt, is het de gewoonte dat kaartjes worden verkocht tot zoover de treinen loopen. In de tweede helft der volgende maand zullen dus van den spoorweg gebruik kunnen maken personeel van verschillende placers in Mindrineti, als Gros, De Jong, Savana Mine, enz. Van het punt kilometer 103, voeren vrij goede wegen naar de verschillende placers. Door het volk van de Guyana Goud Placer-Mij. wordt nu reeds druk gebruikt gemaakt van den spoorweg.

De spoorwegaanleg heeft nu het moeilijkste terreingedeelte achter den rug. De arbeidersmacht kan nu worden teruggebracht op een 500 man, meerendeels Creolen of geacclimatiseerde arbeiders van Demerara, zoodat het ziektepercentage beduidend lager belooft te worden.

Een belangrijk werk van den laatsten tijd is de brug over de Witte Water Kreek, die van beton opgetrokken is, met ijzeren bovenbouw.

Tegen Augustus zal een beslissing genomen moeten zijn over de verlenging van den spoorweg voorbij den Brownsweg, daar, indien de verlenging wordt goedgekeurd, tegen dien tijd de werkzaamheden voor het verlengstuk zullen moeten aanvangen.

Wordt de verlenging tot Dam niet goedgekeurd, dan zal de spooraanleg dit jaar kunnen afloopen. De lijn zal dan eindigen bij den Brownsweg, kilometer 117, en tegen October vermoedelijk geheel in exploitatie worden genomen.

Naar de Surinamer vernam, heeft de heer mr. J. ten Brink, den gouverneur een request aangeboden, waarin hij machtiging verzoekt om een tram aan te leggen voor het bacoven-transport.

Alle deelnemers aan de bacoven-cultuur hebben het request onderteekend om daardoor bewijzen van instemming te geven; de deelnemende plantages, waarlangs de eventueele tram loopen zal, hebben zich ook verbonden alle bacoven per tram te vervoeren.

Op de ontwerp-begrooting voor 1908 is gerekend op de uitgifte eener zoogenaamde tijdelijke leening, voor werken die niet onder de productieve kunnen worden gebracht, welke uit leeningen bestreden worden en die toch te groot zijn om ze ineens uit de gewone middelen te bestrijden, zooals aanschaffing van stoomschepen, verbetering brandweer, afwateringsplan van Paramaribo, enz. Deze uitgaven zullen voortaan uit „tijdelijke leeningen" bestreden worden, waarvan de kolonie elk jaar 10 pct. aflost uit de gewone middelen, zoodat met inbegrip van de rente, berekend ad 3½ pct., de geheele aflossing 12½ jaar zal duren.

De gouverneur heeft thans een verordening ingediend, strekkende hem te machtigen tot een dergelijke leening over te gaan. De bedoeling is een leening van twee millioen, verdeeld in seriën van honderdduizend gulden, die elk jaar naar gelang van behoefte zullen worden te gelde gemaakt, doch tot geen hooger bedrag dan op de begrooting is uitgetrokken.

Men schreef uit Marowijne aan Onze West:

Volgens hier ontvangen berichten moeten fransche stroopers op het oogenblik nog al wat goud vinden ten westen van Itanië. Men zegt dat er een veertigtal goudstroopers daar werkzaam zijn. Is men juist ingelicht, dan heeft de mijn-exploratie van gouvernementswege daar geprospecteerd zonder bevredigend resultaat.

En waar is de politie om de maraudeurs te verjagen?

Het Gouv. Adv. Blad meldde het volgende:

„De United Fruit Company is bereid, blijkens mededeeling van haar vertegenwoordiger alhier, de bacoven te koopen, welke zullen worden geproduceerd boven het in de gesloten overeenkomst genoemde maximum aantal van anderhalf millioen bossen, en wel op de voorwaarden als reeds werd overeengekomen. Deze mededeeling geldt alleen de plantages waarmede contracten zijn gesloten en de oppervlakte waarvoor gecontracteerd is.

Verder heeft de Company te kennen gegeven, dat er bij haar in beginsel geen bezwaar bestaat tegen een nog grootere afneming van baccoven voor 't geval men de cultuur daarvan wenscht uit te breiden.

Dienaangaande kunnen nadere inlichtingen worden bekomen bij de Inspectie van den Landbouw.

Reeds dadelijk wordt er de aandacht op gevestigd dat voor eene dergelijke uitbreiding in geen geval, geldelijke ondersteuning van het gouvernement kan worden verkregen."

Van Vreemde Koloniën.

Indo-chineesche bezuinigingen. De begrooting van Indo-China klopt niet en het fransche parlement heeft genoegzaam blijk gegeven niet genegen te zijn de koloniën rechtstreeks bij te springen — de bestaande subsidiën moeten binnen beperkte tijdruimte geheel verdwijnen — zoodat er voor den franschen minister van koloniën weinig anders op zat, dan naar Hanoi te berichten, dat men er de tering naar de nering moet zetten.

Hoe aan dien wensch werd voldaan zet graaf de Pouvourville in de Dépêche Coloniate uiteen om aan te toonen, hoe niet moet worden bezuinigd.

In Fransch-Indo-China worden tal van baantjes, die in Nederlandsch- en Engelsch-Indië hoofdzakelijk door kleurlingen worden ingenomen, door Europeanen vervuld, en nu heeft gouverneur-generaal Beau niet beter weten te doen dan al deze kleine luyden in het hun vreemde land eenvoudig aan den dijk te zetten, zoodat zij als graaf de Pouvourville opmerkt thans te Hanoi op de liefdadigheid hunner landgenooten en van de inlanders zijn aangewezen. Maar het mooiste komt nog. De ontslagenen behoorden in hoofdzaak tot den dienst der openbare werken en daar in hunne diensten toch moest worden voorzien, heeft men militairen in hunne plaats gesteld, officieren en minderen, die daartoe uit hun eigenlijken werkkring worden gerukt en met de hun voor de bijzondere werkzaamheden toegekende toelagen vier tot vijfmaal kosten van wat de bezuinigings-slachtoffers verdienden, zoodat per slot van rekening de bezuinigingsmaatregel nog duurder komt te staan. Maar de noodige gelden worden nu gevonden uit de buitengewone fondsen, en niet uit den post van openbare werken, zoodat aan den schijn is voldaan.

Typisch is ook wat de Pouvourville mededeelt omtrent den toestand der bedijking in de buurt van Hanoi, de hoofdstad van Indo-China.

Telken jare wordt Hanoi met overstrooming bedreigd door de Roode Rivier, waartegen het slechts door een enkelen slecht aangelegden dijk en het fameuze reservoir van het Groote Meer wordt beschermd. Veertig kilometers bovenstrooms van Hanoi ligt het vruchtbare district Vinhyen met de mooiste rijstvelden in de heele delta. En telken jare, vóór den oogst, herhaalt zich hetzelfde spelletje en worden de dijken van Vinhyen op last van het bestuur doorbroken om de, in gevaar verkeerende buitenwijken van Hanoi te beschermen. Telken jare dus gaat de oogst van Vinhyen verloren en de bevolking dezer meest vruchtbare streek van de delta is er zoo aan toe, dat men verplicht is openbare inschrijvingen te houden om de lieden voor den hongerdood te bewaren. Het bestuur heeft aan de bevolking beloofd, dat hieraan door afdoende bescherming van Hanoi een einde zou komen, heeft voor dit jaar verdere verbeteringen op irrigatie-gebied in de districten Vinhyen en Hungyen aan de bevolking toegezegd, die op die beloften weer aan den arbeid is getogen, de velden heeft bebouwd en bezaaid en thans moet vernemen, dat op grond van de bezuiniging van al die beloften voorloopig waarschijnlijk niets zal komen.

De cultuur van caoutchouc in de Straits. In de gefedereerde maleische staten is naar het voorbeeld van Ceylon al vrij vroeg begonnen zich op de caoutchouc-cultuur toe te leggen. Den 30en Juni 1906 was een uitgestrektheid van 150000 acres in die streken uitgegeven, waarvan 55000 acres met caoutchouc beplant. De uitgifte der gronden die daar aan het gouvernement behooren en niet mogen worden verkocht, heeft plaats in erfpacht doch niet voor een bepaalden termijn, als in Nederlandsch-Indië voor 75 jaren, maar bij voortduring, zoodat afgezien van de te betalen pachtsom concessionarissen zich als de feitelijke eigenaars der terreinen kunnen beschouwen. Voor de terreinen met caoutchouc te beplanten is de pacht op één dollar per acre voor de eerste jaren jaren gesteld, met bepaling dat zij zal worden verhoogd, zoodra de boomen caoutchouc beginnen op te leveren, d.i. na ongeveer 7 jaren. De canon zal dan naar gelang van aard en ligging der terreinen van 4 tot 3 dollars per acre bedragen, met uitzondering van de aanplantingen in Pahang, waar ten einde de cultuur meer aan te moedigen mildere bepalingen zijn gesteld.

Van de 55000 met caoutchouc beplante acres, waren er 25000 met éénjarige, 14 tot 15000 met tweejarige, 4500 met driejarige, 3 tot 4000 met vierjarige en 8500 met vijfjarige boomen.

De arbeidscontractanten worden in hoofdzaak uit het Zuiden van Voor-Indië betrokken. De planters wijzen gemeenschappelijk een werfagent aan, voor wien dan vergunning wordt gevraagd om een bepaald aantal koelies te werven. Met 20 tot 25 dollars voorschot gaat de werver op marsch en brengt na het benoodigde aantal vol te hebben gekregen, de menschen naar Negapatam, waar de koelies worden ingeschreven. De Madura Company vertegenwoordigt daar de Straitsplanters en seint hun het aantal der aangeworvenen, waarna zij den werver een nieuw voorschot van 4 tot 5 dollars per hoofd ter hand stelt. De koelies worden op Port Swettenham gedirigeerd en komen aan werfkosten en zoo voort op 15 tot 16 dollars per hoofd te staan, welk bedrag zij door inhouding op hun loon moeten terugbetalen, welk loon gemiddeld 27 dollarcenten daags bedraagt.

Is dat niet het gewone stelsel van den contractarbeid, dat men ten onzent wel eens bestreed — we laten daar of met of zonder reden — met een beroep op de engelsche buren, die zulke „slavernij" in hun gebied niet zouden gedoogen?

Behalve de 55000 acres met caoutchouc beplant in de gefedereerde maleische staten, zijn in Voor-Indië en op Ceylon nog 127000 acres door bedoelde cultuur in beslag genomen, terwijl nog ongeveer 70000 acres voor gelijk doeleinde zijn uitgegeven. Gesteld dat die 250000 acres over zeven jaren alle caoutchouc produceeren, dan zal de wereldconsumptie, die in 1905 ongeveer 60000 tonnen bedroeg en de jaarlijksche toename op 5000 tonnen stellend in 1912 op ongeveer 95000 tonnen kan worden gesteld, uit deze op engelsch gebied aangelegde cultivaties in laatstgenoemd jaar, bij eene productie van ¾ engelsch pond per jaar en een dichtheid van beplanting van 150 boomen per acre, ongeveer 15000 tonnen kunnen betrekken. Wanneer men dan nagaat, dat thans de consumptie nog nagenoeg uitsluitend gedekt wordt door de productie der natuurlijke bosschen en deze productie zich wel gelijk zal blijven, dan volgt daaruit dat na genoemd tijdsverloop nog waarschijnlijk 20000 tonnen uit anderen hoofde voor de wereldconsumptie zouden moeten worden gevonden. De groote uitbreiding aan de onderhavige cultuur in de engelsche bezittingen gegeven, en het tegelijkertijd in verschillende andere streken ter hand nemen van deze cultuur, doen het buiten twijfel stellen dat de vraag door het aanbod zal worden gedekt, ten ware, waarop wel eenige kans bestaat, de lagere prijzen der meerdere productie de vraag naar het artikel nog belangrijker doen toenemen dan thans het geval is, mits, waarop voorloopig geen kijk schijnt te zijn, de chemie niet als bij het indigo den klad brenge in de afname van dit natuurlijk product.

De caoutchouc-cultuur staat thans eenigermate in het teeken der kansrekening. Het kan erg meevallen, maar het kan ook tegenvallen. Maar zeker is het, dat de meevallers voor hen, die het eerste, de tegenvallers voor hen, die het laatste kwamen, het grootst zullen zijn.

Arbeiders voor den Rand. De portugeesche autoriteiten zijn niet geneigd om de werving van arbeiders voor den Witwatersrand in hunne kolonie Mozambique verder toe te laten. Die kolonie kan haar volk best zelve gebruiken, terwijl bovendien voor deze negers niet opgaat, wat men overigens ten aanzien van de Kaffer-arbeiders aan den Rand kon consta-

teeren, die gemeenlijk na een potje te hebben gemaakt naar hun kraal terugkeeren om er te rentenieren. De negers van Mozambique, die het aan den Rand wellicht beter hebben dan in het eigen land, blijven er zoolang zij kunnen, zoodat wat in Mozambique terugkomt slechts tot de klasse der non-valeurs behoort, waarvan een groot aantal wegens ziekte, er zijn vooral veel ooglijders daaronder, in het hospitaal van Inhambane moet worden opgenomen.

De cultures van St. Thomé. In de bocht van Guinea liggen op een afstand van 25 tot 200 kilometers van de Westkust van Afrika een viertal eilanden, Fernando Po, Anno Bom, Principe en St. Thomé, waarvan de beide eerste aan Spanje, de beide laatstgenoemde aan Portugal behooren. Van deze eilanden is St. Thomé het belangrijkste wegens den hoogen graad van ontwikkeling der bestaande cultures, waaronder die van cacao de voornaamste plaats inneemt.

Carl Singelmann deelde in eene der laatste afleveringen van de Deutsche Kolonial Zeitung het een en ander omtrent St. Thomé mede, waaraan wij het volgende ontleenen:

St. Thomé, dat een oppervlakte beslaat ongeveer zoo groot als het vorstendom Waldeck, met eene bevolking van 35000 zielen, waaronder 2500 Europeanen, is in Duitschland vooral bekend als de grootste cacao-leverancier voor de Duitsche markt. Ongeveer een derde deel van het hoogst vruchtbare eiland is van het oerwoud bevrijd en in plantages omgezet, die zich in het bezit van ongeveer 500 planters en maatschappijen bevinden. De grond wordt er thans met omstreeks 1800 gld. per hectare betaald, zoodat een plantage van gemiddeld 500 hectaren eene waarde vertegenwoordigt van om en bij de 9 tonnen gouds. Er zijn echter ook grootere plantages, die elk van 1 tot 4 millioenen kilo's cacao opleveren, berekend naar een gemiddelden oogst van 7 tot 800 kilo's ter waarde van rond 600 gld. per hectare.

St. Thomé is voor zijne arbeiders geheel van het afrikaansche vasteland afhankelijk, daar de oorspronkelijke bewoners, de „filhos de St. Thomé", zooals ze zich noemen, niet wenschen te werken en een proef, om chineesche koelies in te voeren, niet geslaagd is. De arbeiders worden nu uit Angola betrokken en komen de planters aan werfkosten, overtocht, enzoovoort, op ongeveer 340 gld. te staan. Engelsche philantropen, waaronder zekere Newinson, hebben het doen voorkomen, alsof de Portugeezen niet meer of minder dan een modernen slavenhandel dreven, om de planters van St. Thomé van de noodige arbeiders te voorzien. De portugeesche regeering heeft daarin aanleiding gevonden om deze kwestie duidelijk uiteen te zetten, wat haar volkomen correct standpunt in het licht stelde. Van verschillende zijden is verder een zeer gunstig getuigenis gegeven van de behandeling der arbeiders op de plantages, die volstrekt niet naar hun land terug verlangen, waar zij van de willekeur hunner hoofden afhangen, zoodat zij zonder eenige aansporing steeds bereid zijn hun contracten te verlengen. Het is o.a. voorgekomen, dat een bij de engelschen kabelmaatschappij gecontracteerden neger, dien men na afloop van zijn contract naar Angola terugzond, met de eerste scheepsgelegenheid weer op St. Thomé terugkeerde. „De Portugeezen," zegt Singelmann, „zijn niet wreed, maar staan op respect en discipline."

Voor logies der arbeiders en hunne huisgezinnen wordt goed gezorgd en de meeste plantages hebben een goed ingericht eigen hospitaal voor de zieken. Niettegenstaande goede verpleging ook der zieken, is de sterfte onder de arbeiders buitengemeen groot, namelijk 8 per honderd, ruim zes maal zoo groot dus als op Banka. Deze groote sterfte heeft haar oorzaak hoofdzakelijk in de veel voorkomende dysenterie en anemie, het gevolg hoofdzakelijk volgens Singelmann van het, trots bestaand verbod, heimelijk gebruik van brandewijn en aarde — de geophagie, het eten van aarde bijwijze van genotmiddel moet onder deze arbeiders sterk verbreid zijn. Wat de voeding betreft, gaf Singelman een lijstje van wat op de ondernemingen van den heer Henrique de Mendoza door 500 arbeiders werd geconsumeerd, waaruit valt af te leiden dat in jaar gemiddeld per hoofd werd verstrekt: 19 kg. geconserveerd vleesch, 19 kg. boonen, 28½ kg. stokvisch, 31 kg. maïsmeel, 164 kg. rijst, 255 kg. bananenbrood, 2 kg. suiker, 10 liter olie, 1 liter gesteriliseerde melk en 28½ liter wijn (de suiker en melk waarschijnlijk alleen voor de zieken bestemd), wat voor een hoofdzakelijk aan plantaardig voedsel gewend ras een niet onaardig quantum voedsel beduidt.

Behalve cacao, die tot een hoogte van 400 meters groeit, in de minst gezonde deelen van het eiland dus, dat aan de kust door Singelmann bepaaldelijk ongezond wordt geheeten — is ook hierin niet een oorzaak voor de groote sterfte te zoeken? — wordt tot 800 meters hoogte op het eiland nog arabische koffie geteeld, en hooger op cinchona, terwijl in de laatste jaren ook sisal en verschillende soorten van cautchouc die er alle met uitzondering van manihot glaziovii goed gedijen, zijn aangeplant.

De uitvoer van het hoofdproduct, de cacao, dat als zoodanig de koffie verdrong, steeg van 3 millioen kilogrammen in 1890 tot 23½ millioen kilogrammen ter waarde dus van ongeveer 17 millioen gld. in 1905, terwijl de uitvoer van koffie nog slechts 1½ millioen kilogrammen bedroeg.

INGEZONDEN.

Hoe in het Buitenland met de kennis onzer Koloniën gesold wordt: In het Duitsche Tijdschrift *Moderne Kunst* de 12en aflevering van den 21en Jaargang, wordt gezegd, dat modedwaasheden niet alleen aan het beschaafde deel der menschheid eigen zijn.

Ten bewijze daarvan haalt de schrijver o. a. de inboorlingen van *Padang* op *West-Sumatra* aan, „bij wie de vrouwen een breede halsversiering van metaal of rotan dragen. Van hare kindsheid wordt de hals door hooger en hooger aangebrachte ringen, die in hunne uitwerking wel iets van een gipsverband hebben, dermate uitgerekt, dat hij dikwijls langer dan het hoofd zelf is. Natuurlijk is eene dame met een dusdanigen zwanenhals voor elke werkzaamheid ongeschikt, zoodat alleen de rijken zich deze weelde kunnen veroorlooven."

Het is mogelijk, dat deze gewoonte ergens op een der *Indische* of *Australische* eilanden bestaat, en dat het plaatje, waarmede het bedoelde stukje geïllustreerd is, naar een kiekje aldaar genomen is, maar gedurende het jaar dat ik zelf te Padang heb vertoefd, heb ik nooit zulke misvormde vrouwen ontmoet en er ook nimmer over hooren spreken.

Moge dus het plaatje al authentiek zijn, het bijschrift is stellig pure fantaisie.

Beleefdelijk aangeboden door

J. L. SWART.

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar Oost-Indië.

Het ss. Koningin Regentes is vertrokken van Amsterdam naar Batavia 20 April 1907:

Te Amsterdam scheepten zich in:

L. Timmer en echtgenoot.
J. G. G. Kruseker en echtg.
J. A. Bertram, echtg en 2 kind.
Mevr. J. W. Turfboer—Jongkers.
R. Visser en echtg.
W. P. v. d. Klis.
Melius.
H. P. J. Hours.
L. Boekholdt.
J. H. Bouwmeester.
E. P. de Jong.
v. Haarlem.
Maas.
L. v. d Vate.
H. A. v. Velthoven.
Köhler.
C. W. Verhoeven.
F. Boschma.
W. H. Mussig.
M. Schipper en echtg.
L. A. H. Peters en echtg.
P. D. Dekker en echtg.
Mevr. P. A. M. Janszen—Ulings.
Mej. M. P. v. d. Waart v. Gulik.
Benevens een detachement der Koloniale Reserve.

Naar Belawan-Deli:
A. J. W. Utermöhlen.

Naar Singapore:
F. A. J. Moll.
W. v. Rees.
J. C. Tjebbes.
A. S. Zijlker.

Naar Southampton:
Jhr. Repelaer v. Driel en echtg.
P. R. A. Meerkamp v. Embden, echtg. en zoon.
Mevr. G. Blom—v. Vollenhoven en
G. P. Blom.

Naar Genua:
Jhr. Quintus.
Baron v. Wassenaar.
Pot en echtg.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Mercuur. 23 April 1907.

De caoutchouccultuur in West Fransch Africa, door A. H. Berkhout. — Klimatische invloed op den bouw van het plantenweefsel, door Pulle. — Frankrijks koloniaal stelsel, door Mr. Ph. Kleintjes. — Tabakstentoonstelling te Londen (met afbeeldingen). — Het achtste Suikercongres — Vergadering der Soekaboemische Landbouwvereeniging. — Papierfabrikatie in Birma. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

Eigen Haard. 20 April 1907.

Si Bopèng (de pokdalige). Schets uit het Indische volksleven, door Netty Munniks de Jongh. II. — Per automobiel naar de Battakvlakte, door J. T. Cremer (met afbeeldingen).

De Hollandsche Revue. 25 Maart 1907.

Iets over de melaatschen in Suriname.

Weekblad voor Indië. 3e jaarg. No. 47.

Tegen kwakzalverij, door M. van Geuns. — Dr. K. H. Mertens (met portret). — H. van Oordt van Lauwenrecht (met portret). — Een praatje over het begrip „mooi" on de oude Stad Batavia (met foto's). — Iets over dichters en hunne levensbeschouwing. — Oud-Indisch tooneelspel, door Gabriël. — Indrukken van den dag, door Corax. — Indische kiekjes, door Tiszoo. — Van een buitenpost (Onverbeterlijk?), slot, door M. W.

Idem No. 48.

De bond van suikergeëmployeerden, door M. van Geuns. — Oud-Indisch tooneelspel, door Gabriël. — Naar Fort de Kock (met foto's), door H. J. H. Douwes den Arend. — De zeeramp aan den Hoek van Holland (met foto's), door M. W. — Een eigenaardige race (met foto's), — Indrukken van den dag, door Corax. — Indische omtrekken, door Damas. — Indische kiekjes, door Tiszoo. Enz.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende..............................

....

wonende te.............................. *wenscht*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* ***Oost en West*** *tegen een jaarlijksche contributie*

van f..............................

den.............................. 190.........

Straat of gracht

Handteekening

....

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Bureau Hoofdbestuur: Heulstraat 17.

N°. 18. Donderdag 2 Mei 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	*f* 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	*f* 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhuisstraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het ***Koloniaal Weekblad*** **toegezonden**

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van het Dagelijksch Bestuur der vereeniging:

Beleefd verzoek aan de leden, in het bijzonder ook aan de Afdeelingsbesturen, om alle brieven, postwissels en andere bescheiden aan presidente, secretaris of penningmeester van het Hoofdbestuur gericht, te willen adresseeren: **Heulstraat 17 den Haag,** waar nu het **bureau van het Dagelijksch bestuur der Vereeniging** gevestigd is.

II. Van de Afdeeling Breda en Omstreken:

Het Bestuur der afdeeling Breda en Omstreken vervult bij deze de aangename taak bij het einde van het leesseizoen 1906—1907 zijn oprechten dank te betuigen aan: den Hoog EdelGestr. Heer **W. H. Bogaardt**, lid van de 2de Kamer der Staten-Generaal en den Hoog Welgeboren Heer **Jhr. G. J. W. C. H. Graafland**, gep. Luit. Kolonel O.-I. leger.

Voor de door hen belangeloos in deze afdeeling gehouden voordrachten over Oost-Indië in den afgeloopen winter, waarbij aan vele genoodigden de gelegenheid geschonken werd wederom met het doel en streven der Vereeniging Oost en West kennis te maken of te vernieuwen.

Breda, den 28n April 1907.

Het Afd. Bestuur:
H. F. L. VAN DRIEL, *Pres.*
Mevr. H. STAPEL, *Lid.*
J. C. VAN REIJN, *Secr.-Penningm.*

KOLONIALE PRAATJES.

Boschexploitatie in Nederlandsch-Indië.

Hoezeer de meeste, tot den Indischen archipel behoorende eilanden rijk aan kostbare houtsoorten zijn, kan toch alleen voor het eiland Java van een wetenschappelijke en geregelde boschexploitatie op groote schaal worden gesproken, terwijl op de buitenbezittingen de exploitatie zich alsnog in hoofdzaak bepaalt tot de inzameling van boschproducten, als rottan, gommen enz.

De houtsoort, die den voornaamsten rijkdom uitmaakt van de geregeld geëxploiteerde boschdomeinen op Java, is het djatie-, een soort van teak-hout, welks goede eigenschappen steeds meer op prijs worden gesteld, en dat in Indië zelf veel voor de vervaardiging van meubelen en voor houtconstructiën wordt gebezigd, waaraan de eisch van duurzaamheid wordt gesteld.

De uitgestrektheid der djati-bosschen op Java en Madoera bedroeg op het einde van 1905 649247 hectaren tegen 643830 hectaren op het einde van het vorige jaar. Er werden toch in het exploitatiejaar 1904/1905 7343 hectaren nieuw met djati beplant.

De exploitatie dezer bosschen werd eerst aan het particulier initiatief overgelaten, terwijl de diensten van het boschwezen zich bepaalden tot het onderhoud der bosschen, de herbeplantingen en het aanwijzen der perceelen, waarvan de exploitatie bij aanbesteding werd gegund. Zoo trof men in 1905 nog 124 particuliere ondernemingen aan voor de exploitatie der staatsbosschen. In de laatste tijden heeft echter in den strijd over staatsexploitatie al of niet, die zich ook op dat gebied uitstrekte, het beginsel der staatsexploitatie vorderingen gemaakt en het aanzijn geschonken aan een aantal houtvesterijen, die naar het voorbeeld der Duitsche Förstereien zich niet alleen met het onderhoud, maar ook met de geregelde exploitatie der bosschen bezig houden. De maatregel is echter nog verre van algemeen doorgevoerd en nog lange jaren zal het particulier initiatief onder den arm moeten worden genomen voor de exploitatie dezer uitgestrekte terreinen, waartoe toch over een veel omvangrijker personeel zou moeten kunnen worden beschikt dan dat, hetwelk thans den staat ten dienste staat.

Dit personeel bestond op het einde van 1905, wat het europeesch gedeelte betreft, o.a. uit een hoofdinspecteur, 2 inspecteurs, 31 houtvesters, 4 adspirant- en 26 adjunct houtvesters, terwijl voor de loopende begrooting de noodige credieten zijn toegestaan voor een hoofdinspecteur, 3 inspecteurs, 37 houtvesters, 1 waarnemend houtvester, 8 adspirant- en 39 adjunct-houtvesters 1e en 2e klasse. Deze niet onbelangrijke vermeerdering houdt o.a. verband met de oprichting in 1906 en in den loop van dit jaar van een vijftal nieuwe houtvesterijen.

De baten van het boschwezen bedroegen in 1905 *f* 3.761.758 en de uitgaven *f* 1.199.557, zoodat het batig saldo *f* 1 926.888 bedroeg of ongeveer 5 tonnen gouds meer dan in 1904. De baten worden nog in hoofdzaak verkregen uit de particuliere exploitatie, waarvan de inkomsten bv. voor het loopende jaar nog op twee derden zijn geraamd van het totaal der inkomsten van het boschwezen en met het oog op de erkende behoefte aan de tusschenkomst van het particuliere initiatief op dat gebied, vraagt men zich wel eens af, of de gebleken voorkeur aan staatsexploitatie verleend het bestuur niet wel eens parten speelde bij de nog zoozeer noodige behartiging der belangen en aanmoediging van het particulier initiatief, zoodat b.v. reeds in de M. v. T. op de begrooting voor 1906, het in exploitatie nemen in eigen beheer van boschcomplexen moest worden aangekondigd wegens het ontbreken van particuliere gegadigden.

De, het eerst voor exploitatie in aanmerking komende perceelen zijn de oude, door vroegere ongeregelde exploitatie mishandelde bosschen, die door den dienst van het boschwezen worden afgebakend voor latere aanbesteding. Zoo was op het einde van 1905 een uitgestrektheid van 125635 hectaren aangewezen voor de exploitatie in de eerstvolgende tien jaren. Intusschen vermeerdert zich jaarlijks een stock van aanmerkelijke schatten in de djati-aanplantingen, die op het einde van 1905 reeds een uitgestrektheid besloegen van 119458 hectaren en door den geregelden aanleg en het geregeld onderhoud natuurlijk een grootere waarde hebben dan de gemaltraiteerde oude boschcomplexen, welke zij langzamerhand geheel zullen vervangen.

Behalve aan de djati-bosschen heeft het boschwezen op Java ook zijne zorgen gewijd aan de, in deze tijden zoo belangrijke rubber-cultuur. Op het einde van de maand Maart 1906 bedroeg de uitgestrektheid der caoutchouc-aanplantingen 5578 hectaren, waarvan 5263 met *ficus elastica*, 234 met *hevea*, 78 met *castilloa*, en 3, bij wijze van proef, met *funtuma elastica* beplant. Hoewel de *castilloa* aanvankelijk uitstekend in deze streken gedijde, wordt de cultuur niet meer uitgebreid wegens een zich daarbij voordoende ziekte, welke zich ook bij de *hevea* voordeed, maar hierbij tot staan werd gebracht. De *hevea* voldoet echter overigens minder in dit klimaat en zoo schijnt de *ficus elastica* voor Java de aangewezen soort te zijn. In 1905 kon voor het eerst een partij gouvernements-caoutchouc aan de markt worden gebracht ten bedrage van ruim 1500 kilogrammen, waarvoor nagenoeg 7 gld. per kilogram werd gemaakt een klein voorschot dus op de millioenen, die mogelijk uit deze cultuur nog voor Indië zullen zijn weggelegd, wanneer naast de aanplantingen op Java ook de gouvernements-ondernemingen in het Langsarsche waarvoor op de loopende begrooting de noodige gelden zijn uitgetrokken, zal beginnen te rendeeren.

Onder de verdere belangrijke houtsoorten, waaraan het boschwezen zijne aandacht wijdt, neemt het bamboe wegens het groote, vooral plaatselijke nut, eene belangrijke plaats in. Het nut van bamboe hier voor onze hoofdzakelijk met Indië bekende lezers uit een te zetten is wel niet noodig, maar wij wenschen hier even stil te staan bij eene onlangs ondekte eigenschap van dit nuttig tropisch product.

Het is bekend hoe onze tijden, waarin de kranten als paddestoelen — er zijn hier ook nuttige en verteerbare onder — verrijzen, de bosschen der wereld leelijk plunderen, zoodat men in de Vereenigde Staten reeds voor een papiernood in een afzienbaar tijdperk is beducht, en daarom ook al op de Philippijnen proeven heeft doen nemen met de vervaardiging van papier uit andere grondstoffen, die ook in onzen archipel worden aange-

troffen. Deze proeven heeten te zijn geslaagd. Er was reeds sprake van eene te Manilla op te richten papierfabriek, maar verder vernamen wij niets meer daaromtrent. Of bij de berichten omtrent dat welslagen ook een weinig amerikaansche humbug was? Wie zal het zeggen?

Nu trof ons evenwel in de *Times of India* het volgende bericht omtrent de vervaardiging van papier uit bamboe.

Een communiqué van het gouvernement van Birmah aan de pers luidt als volgt: «Een onderzoek is ingesteld op last van het gouvernement van Indië door den heer R. W. Sindall. naar de voorwaarden waaronder de vervaardiging van papier en papierpap in Birmah zou mogelijk zijn. Het rapport van den heer Sindall is gepubliceerd en bevat een volledig verslag van zijn proeven en bevindingen. Het gouvernement van Birmah is nu bereid de aanvragen in overweging te nemen van personen, die papierfabrieken zouden willen oprichten, en deze nieuwe industrie aan te moedigen. De volgende concessiën zullen worden gedaan en overeenkomsten, waarvan de voornaamste bepalingen de volgende zijn, zullen voor den tijd van 21jaren worden aangegaan. Geen recht zal worden geheven van bamboe gekapt ten behoeve van de vervaardiging van papier of papierpap binnen genoemd tijdperk van 21 jaren, zullende rechten geheven van bamboe gekapt door leveranciers aan de papierfabriek aan de eigenaars der fabriek worden gerestitueerd. Gedurende 7 jaren zal geen recht geheven worden van het fabrikaat en na dien zal het recht 1 roepie per ton of zooveel bedragen als nader mocht worden vastgesteld. Zoo noodig zullen terreinen gereserveerd worden waar uitsluitend ten behoeve van de papierfabricage bamboe en andere geschikte vezelplanten zullen mogen worden gekapt. Geschikte terreinen, zoo beschikbaar op gouvernementsgrond, zullen voor de oprichting van fabrieken gedurende 21 jaar renteloos worden afgestaan, onder voorbehoud van eventueel noodig bevonden beperkingen. Het vrije gebruik van alle wegen van en naar de fabriek zal worden gewaarborgd. Anderzijds verbindt de maatschappij of eenige andere contractant zich tot het volgende: Binnen twee jaren na het verleenen der concessie eene fabriek op te richten en deze gedurende minstens 120 dagen in het jaar te laten werken; na de eerste 7 jaren jaarlijks 10.000 en na 20 jaren jaarlijks 20.000 tonnen papier af te leveren; maandelijks opgaven te verstrekken betreffende de productie der fabriek; volledige inzage van alle boeken aan het plaatselijk bestuur toe te staan. Afdrukken van het verslag van den heer Sindall zijn verkrijgbaar bij den superintendent der gouvernementsdrukkerij in Birmah."

Wij meenen het vorenstaande onder de aandacht te moeten brengen van de autoriteiten in Indië, waar sedert jaar en dag de mogelijkheid der papierfabricage is overwogen, zonder dat de quaestie tot nu toe tot een oplossing is gebracht. Waar nu de actie van het gouvernement van Birmah op het rapport van den heer Sindall allen twijfel schijnt buiten te sluiten aan een gunstige conclusie in bedoeld rapport ten aanzien der mogelijkheid van de fabricage van papier uit bamboe, vragen we ons af, of waar dit boschproduct door de goede zorgen van het boschwezen nog in ruime mate in Indië voorhanden is, ook daar niet door aanmoediging van gouvernementswege eene aan de boschexploitatie verwante nieuwe industrie ware in het leven te roepen. En al moge op Java met zijne dichte bevolking, waardoor de behoeften der lokale consumptie aan bamboe reeds zoo enorm zijn, het wellicht niet mogelijk wezen om daarbij nog in de behoeften eener veeleischende industrie te voorzien, ware het dan niet mogelijk deze zaak ergens in eene der buitenbezittingen te entameeren?

Zoo zou dan tevens de boschexploitatie in die streken weer wat meer tot haar recht komen, waar afgezien van enkele weinige maatschappijen, die exploitatie nog in hoofdzaak door de bevolking plaats heeft voor lokale consumptie en de inzameling van boschproducten met daaraan veelal annexen roofbouw en vernieling der bosschen.

Dat ook daar nog veel verloren gaat wat nuttige diensten zou kunnen bewijzen, doet ons een bericht in de *Manila Times* aan de hand, waarin gewezen wordt als voorbeeld ter navolging op de goede resultaten, door de Bacao Mill Company van Sandakan verkregen:

«Er zijn vele uitgestrekte bakoe-bakoe of mangrovemoerassen in Philippijnen, meer in het bijzonder in den Soeloe-archipel, die op exploitatie wachten door eene of andere ondernemende firma. Indien een bakoe-molen werd opgericht op een geschikte plaats voor de vervaardiging van looistof uit bakoe-schors, zooals te Sandakan in Britsch-Noord-Borneo, zou er alle kans bestaan op een beslist succes», lezen we in genoemd blad, dat dan hierop volgen laat:

«George Case, van Basilan, ontving onlangs een schrijven van een deskundige uit New-York, die mededeelde dat de kosten voor een modernen molen voor het bereiden van deze looistof op omstreeks 60.000 dollars (amerikaansch) zouden komen. Daar deze stof schaarsch is, is ze natuurlijk nog al duur. De molen te Sandakan volgt een geheime methode voor de bereiding en geen bezoeker wordt in den molen toegelaten, die aan een europeesche firma behoort en sedert jaren door zekeren heer Mc. Cullock wordt bestuurd. Men meent evenwel dat na de stof te hebben geëxtraheerd uit de gemalen schors men haar met eene soort gelatine bereidt. De inlanders vellen de boomen in de bakoe-moerassen bij Sandakan, strippen de schors en brengen deze in bundels ten verkoop naar den molen. Het hout wordt op brandhoutlengte gekapt, en als brandstof verkocht voor de stoombarkassen en verdere lokale consumptie, terwijl zelfs een gedeelte zijn weg vindt Hongkong en daar goede prijzen maakt. Een groote hoeveelheid der genoemde schors gaat naar de Visayan-eilanden, waar zij vermengd wordt met de tuba, een geliefkoosden drank voor de Visayans, die uit de gefermenteerde kokosmelk bestaat, en puur gedronken somwijlen koliek en diarrhee veroorzaakt. De toevoeging van gemalen Bakoe-schors voorkomt evenwel deze lastige uitwerking van dien drank. De Bacao Mill Company van Sandakan heeft er reeds over gedacht om een filiaal te vestigen in den Soeloe-archipel en te dien einde een onderzoek in loco ingesteld, maar zij heeft nog geen beslissing genomen met het oog op de hooge invoerrechten op machineriën in de Philippijnen."

Zoo zien we dus hoe elders de schatten, ook in de indische bosschen nog verborgen, aan nieuwe industrieën het aanzien hebben gegeven of mogelijk eerlang zullen geven — wij vestigen hier ook nog de aandacht op de jonge caoutchouc industrie te Singapore — terwijl wij onlangs wezen op de aanmoediging uitgaande van het bestuur te Manilla voor de exploitatie der wildhoutbosschen in den archipel ter voorziening van de australische, chineesche en lokale markten, die thans nog veel hout uit de Vereenigde Staten betrekken, eene bron evenwel waarop niet lang meer schijnt te kunden worden gerekend.

Wij kunnen de gedachte niet van ons afzetten, dat de simpele twee millioenen, die 1905 als overschot van het boschwezen opleverde, slechts een klein gedeelte is van wat de bosschen van Indië zouden kunnen opbrengen, bij meerdere aanmoediging van het particulier initiatief op de buitenbezittingen en grootere tegemoetkoming aan dit initiatief op Java daar waar zijne diensten nog noode kunnen worden gemist. Dat daarbij tevens het oog zal moeten worden gericht op in verband met de boschexploitatie in het leven te roepen industrieën, meenen we met de enkele hiervoren genoemde voorbeelden te hebben uiteengezet.

En het is onzes inziens zoo noodig dat ook in dit opzicht naar verruiming van inkomsten wordt gestreefd om aan de nooden, die ook het boschwezen in Indië heeft, tegemoet te komen. De dienst heeft met zijne beperkte krachten ongetwijfeld gewoekerd en aan Java groote diensten bewezen, maar daar buiten wacht nog zooveel op zijne hulp. En al moge de exploitatie der wildhoutbosschen op de buitenbezittingen door het particulier initiatief geen nieuwe bosschen in het leven roepen, zij zal de middelen verschaffen om aan den dienst de noodige uitbreiding te geven, om ook daar naar de behoefte, die er steeds grooter worden zal tengevolge van gepleegden roofbouw, een geregeld boschbeheer te kunnen scheppen. Wij teekenen hier nog ten slotte aan met genoegen te hebben geconstateerd dat ook bij dezen dienst van de inlandsche krachten meer partij staat te worden getrokken, waar op de loopende begrooting voor het eerst de noodige gelden zijn uitgetrokken voor een viertal inlandsche opzichters.

De vorming van Indische intellectueelen.

(*Aangeboden*).

III.

Het nieuwe onderwijs program beoogt:

de toevoeging van 700 nieuwe scholen 2e klasse aan de 722 reeds op Java en Madoera bestaande en verbetering van het onderwijs aan al deze scholen;

reorganisatie der scholen 1e kl. door invoering van het onderwijs in de Nederlandsche taal;

het nemen van een proef met de oprichting van Inlandsche gemeente scholen;

eene andere methode van onderwijs in huisvlijt;

uitbreiding en reorganisatie van de kweekscholen en de oprichting van drie ambachtscholen op Java.

In hoever dit program een systematische uitvoering mag worden genoemd van een op vaste grondbeginselen berustend werkplan, blijkt niet uit de toelichting er van gegeven. In aanmerking genomen echter het voornemen om Inlandsche ambtenaren te vormen, op welke bevoegdheden kunnen worden overgedragen, die thans door Europeesche ambtenaren worden uitgeoefend, terwijl daarentegen het zwaartepunt van het program gelegd is in eene belangrijke vermeerdering van het lager onderwijs, welke niet kan worden gezegd gepaard te gaan aan eene daarmede evenredige uitbreiding van het middelbaar onderwijs, dan is het wellicht geene overbodige taak om naar zoodanigen grondslag te zoeken, opdat al dadelijk, in verband met het vastgesteld program aan eene meer stelselmatige uitbreiding kan worden gewerkt. En dan wordt het eene onafwijsbare eisch dat rekening worde gehouden met het zielental in elk gewest, zoowel in het algemeen als van de jeugd; dit is *de* maatstaf welke dient te worden aangelegd om naar billijkheid te kunnen uitmaken hoe groot het aantal op te richten scholen nog moet zijn, zelfs na afwerking van het vastgesteld program. Daar wijders geheel van de zinnelijkheid van den voorsteller afhangt welke verhouding tusschen dat zielental en het aantal scholen dient te worden aangenomen, zijn de cijfers, welke onderwerpelijk dienst doen, slechts als proforma aan te merken. Stel dan b. v. voor elk complex van 10.000 zielen één school der 2e kl., en van 100.000 zielen één der 1e kl., als noodig voor, dan is daarmede het fundament gelegd waarop jaren lang kon worden voortgebouwd, en kan in den zelfden geest handelende ook eene verhouding worden aangegeven tusschen het aantal lagere en middelbare scholen. Daarbij dient evenwel rekening gehouden, niet alleen met Gouvernements, maar tevens met de particulieren inrichtingen van onderwijs, hetgeen weder medebrengt een meer uitgebreid toezicht op die scholen, met het doel om zoo veel mogelijk eenvormigheid te brengen in de leerprogrammen. Deze overwegingen hebben geleid tot het maken der volgende schema's, waarbij, wegens gebrek aan materiaal van recenter dagteekening, van de cijfers der volkstelling van 1901 is moeten worden gebruik gemaakt. (Zie staat volgende pagina.)

Bij het nagaan van dit staatje dient er op gelet:

1°. dat voor Java en Madura het aantal leerlingen over 1905 is opgegeven, voor de Buitenbezittingen daarentegen dat over 1904. Dat over 1905 der B.B. was bij de samenstelling van het Kol. Verslag over 1906 wel bekend van de Gouvernements- echter niet van de particuliere scholen.

2°. dat de Kol. verslagen wel voor Java en Madoera het aantal kinderen opgeven; echter niet voor de Buitenbezittingen, zoodat deze belangrijke factor buiten rekening is moeten worden gelaten.

3°. dat, hoewel het aantal particuliere scholen op de B.B. en dat der leerlingen op die scholen onder de kolom «niet-gesubsidieerde scholen» vermeld staat, van de 650 zendingsscholen toch 446 gesubsidieerd zijn. Hoeveel van de 111 andere particuliere scholen gesubsidieerd zijn wordt niet vermeld. De opgave was daarom niet gewestelijk te maken.

Dit vooropgesteld, kunnen de genoemde cijfers dienst doen als basis der volgende beschouwingen:

Aangenomen dat voor elke 10.000 zielen een school der 2e en voor elke 100.000 een school der 1e kl. moet bestaan. dan zijn op Java en Madoera met eene bevolking van haast 28.400.000 zielen 284 scholen 1e kl. en 2838 scholen 2e kl. noodig. Op ult. 1905 bedroeg het aantal scholen 1e kl. 49, dat der 2e kl. 722. Hierbij zijn de gesubsidieerde en niet-gesubsidieerde particuliere scholen als scholen 2e kl. aangemerkt, omdat eene logische gang van zaken medebrengt dat onderwijs op al deze scholen naar één en hetzelfde leerplan in te richten. Er komen dus nog tekort, volgens de aangenomen verhouding, 235 scholen der 1e kl. en 2116 scholen der 2e kl., of, wanneer de 700 scholen van het nieuw program zullen zijn opgericht, 1416 scholen 2e kl.

Op de Buitenbezittingen met eene bevolking van voor zoover bekend, ruim 5,600,000 zouden 56 scholen 1e kl. en 560 scholen 2e kl. moeten wezen. Er zouden hier dus nog op te richten vallen, alle scholen der 1e kl. doch het aantal van 560 scholen der 2e kl. reeds met 563 overschreden zijn omdat de zending in haar ijverig streven om ook op intellectueel gebied nuttig werkzaam te zijn in de residentiën Tapanoeli, Amboina en Menado toestanden in het leven heeft geroepen, welke zelfs die op Java ver achter zich laten. Wat zegt men b. v. van een Residentie Tapanoeli met eene bevolking van 321309 zielen en 282 scholen, d. i. met 1 school op de 1140 zielen, of eene onderwijs-verhouding die 10 maal beter is dan die op Java? Of van Menado, waar 389 scholen voor 423610 zielen worden gevonden, d. i. 1 school op nog geen 1100 zielen. Bij nagenoeg gelijke verhoudingen heeft Menado echter 120 Tapanoeli slechts 20 Gouvernementsscholen. Waarom moet de zending hier in die mate tegemoet gekomen worden en werd er tot heden zoo weinig gedaan b. v. voor de Westerafdeeling van Borneo, waar pour tout de bon slechts 2 Gouvernements scholen bestaan voor eene bevolking van bijna 370.000 zielen. Of worden soms op de 89 particuliere scholen voor Chineezen in die Residentie, inlanders (in geen geval waarschijnlijk Dajakkers) toegelaten? In den staat M. van het Kol. Versl. over 1906 wordt hieromtrent niets vermeld en is dit ook niet waarschijnlijk op eene bevolking van ruim 41000 Chineezen. Het komt ons voor dat deze Residentie weder een prachtig arbeidsveld voor de zending aanbiedt en dat de Regeering goed zou doen deze daartoe in de gelegenheid te stellen en aan te moedigen; zelfs, bij gebrek aan andere vereenigingen, de methodisten, omdat die er nu eenmaal zijn; want dit gewest is al bizonder slecht bedeeld in zake het onderwijs.

Een zelfde gemis aan methode valt waar te nemen met opzicht tot de scholen der 1ste kl. op Java en Madoera. Dit valt het best in het oog bij eene vergelijking van Kedoe met Semarang, waar bij eene bevolking van nagenoeg 300.000 zielen meer, laatstgenoemd gewest 3 scholen 1e kl. minder telt dan het eerste. Wat de Buitenbezittingen betreft, zou de zending kunnen worden aangespoord, onder leiding en aanwijzing van het Departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, in de Residentiën Tapanoeli, Menado, Amboina, Ternate en Timor, wellicht ook later in Atjeh, de Z. en O. afd. van Borneo en Celebes

LAGER ONDERWIJS.

VERGELIJKEND OVERZICHT van het aantal Inlandsche scholen en leerlingen in iedere Residentie van N. I.

GEWESTEN.	Aantal scholen. Gouvernements-scholen. 1e kl.	Aantal scholen. Gouvernements-scholen. 2e kl.	Aantal scholen. Particuliere scholen. Gesubsidieerd.	Aantal scholen. Particuliere scholen. Niet gesubsidieerd.	Totaal.	Aantal leerlingen. Gouvernementsscholen.	Aantal leerlingen. Particuliere scholen. Gesubsidieerd.	Aantal leerlingen. Particuliere scholen. Niet gesubsidieerd.	Totaal aantal leerlingen.	Totaal aantal kinderen.	Totaal aantal zielen.	Aantal gewenschte scholen. 1e kl.	Aantal gewenschte scholen. 2e kl.	Aantal ontbrekende scholen. 1e kl.	Aantal ontbrekende scholen. 2e kl.
Bantam	1	9	10		20	1478	591		2069	387705	809235	8	81	7	61
Batavia	1	19	3	12	35	3534	205	488	4227	876654	1831974	18	183	17	148
Preanger Regentschapp.	5	35	41	10	91	8252	3904	576	12732	1076909	2424722	24	242	19	151
Cheribon	1	18	9	6	34	4201	1013	650	5864	695303	1634616	16	163	15	129
Pekalongan	2	8	43	1	54	2496	4018	106	6620	837792	1874501	19	188	17	133
Semarang	4	17	29	4	54	5297	3761	256	9314	1234189	2641680	27	264	22	210
Rembang	4	13	12	1	30	3161	1331	31	5423	605842	1451905	15	145	10	115
Soerabaja	4	21	27	4	56	5391	4400	310	10101	990264	2320869	23	232	19	176
Pasoeroean	3	21	14	2	40	5274	1586	136	6996	841327	1807163	18	181	15	141
Bezoekie	2	6	8	3	19	1753	524	181	2458	418226	830177	8	83	6	64
Banjoemas	4	18	13	4	39	5496	1302	402	7200	561891	1361260	14	136	10	97
Kedoe	7	31	36	10	84	10209	6484	599	17292	1036381	2343840	23	234	16	150
Djokjakarta		4	10	5	19	1258	1400	343	3011	482084	1076993	11	108	11	89
Soerakarta	1	8	2	29	40	2487	252	3095	5834	709880	1499438	15	150	14	110
Madioen	3	16	12	8	39	4661	1623	841	7125	587369	1227761	12	123	9	84
Kedirie	4	13	37	2	56	4284	3932	207	8423	750271	1498489	15	150	11	94
Madoera	3	7	2		12	2024	106		2130	333494	1751498	18	175	14	163
Totaal	49	264	308	101	722	71256	36432	8231	115919	12925580	28386121	284	2838	232	2115
Padangsche Benedenl.		11		17	28	2439		1066	3505		354653	4	36	4	8
Padangsche Bovenl.		26		16	42	5070		990	6060		832968	8	83	8	41
Tapanoeli		20		262	282	3721		15745	19466		321309	3	32	3	250
Nias		1		28	29	125		871	996						29
Benkoelen		10		10	10	1825			1825		161185	2	16	2	6
Lampongsche distrikt.		7		—	7	762			762		141364	1	14	1	7
Palembang		11		12	23	1580		901	2481		660840	7	66	7	43
Oostk. v. Sumatra		10			10	1261			1261		306035	3	31	3	21
Atjeh en omstreken		11		8	19	945		377	1322		104451	1	10	1	9
Riouw en Lingga		5			5	249			249		60261	1	6	1	1
Banka		3			3	391			391		65900	1	7	1	4
Billiton		2		1	3	312		48	360		31714		3		
Westerafd v. Borneo		2			2	208			208		369499	4	37	4	35
Z. en O. afd. v. Borneo.		14		21	35	2143		1398	3541		584421	6	58	6	23
Celebes en omstreken.		15		.2	17	1521		49	1570		360745	3	36	3	19
Minahassa en Gorontalo	Menado.	91		183	274	18594		13531	32125						232
Sangir eilanden.		25		83	108	5271		8518	13789		423610	4	42	4	108
Talaüt eilanden		4		7	11	671		497	1168						11
Ternate	Ternate.	1			1	124			124						
Batjan		1			1	258			258						
Halmaheira en Nieuw Guinea				21	21			774	774		133770	1	13	1	10
Ceram.	Amboina.	11		16	27	1219		254	1473						
Boeroe				11	12	51		330	381						
Manipa				1	1										
Borano		1			1	81			81						
Amboina		26		5	31	3926		362	4288						
Haroekoe		6			6	1031			1031						
Saparoea		13		1	14	3082		41	3123		266896	3	27	3	126
Noesa Laoet		6			6	961			961						
Banda eilanden		3		1	4	206		5	211						
Kei eilanden				5	5			112	112						
Aroe eilanden				8	8			307	307						
Zuid-Wester eilanden.		6		32	38	727		1791	2518						
Timor	Timor.	4		2	6	678		119	797						33
Roti		11		3	14	1565		373	1938						
Savoe				5	5			282	282						
Flores				4	4			737	737						
Soemba		1		3	4			118	118						
Bali	Bali en Lombok	2			2	233			233		429309	4	43	4	38
Lombok		2		3	5	184		151	335						
Totaal		362		761	11231	61414		49747	111161		5608930	56	560	56	563

een onderwijsprogram in te voeren, geschoeid op denzelfden voet als dat van het Gouvernement. Wij zouden dan in de genoemde gewesten scholen der 1e en 2e kl. krijgen met hetzelfde leerplan als dat der Gouvernementsschool en zou het onderscheid voortaan slechts daarin bestaan, dat de eerstbedoelde scholen, die met den bijbel, de laatstbedoelde neutrale scholen zouden wezen.

Wanneer dezelfde eischen aan alle particuliere scholen, welke tot deze categorie behooren, zouden kunnen worden gesteld als aan de gouvernementsscholen van gelijk gehalte, waarborgt men den inlander overal dezelfde gelegenheid tot voorbereiding voor meer uitgebreid lager en middelbaar onderwijs. Op de op te richten scholen der 1e kl. zou dan natuurlijk op dezelfde wijze als op de Gouvernementsinrichtingen van dien aard de gelegenheid moeten worden geopend voor onderwijs in de Nederlandsche taal.

Bij wijze van tijdelijken maatregel is in 1902 eene nieuwe regeling vastgesteld voor het admissie-examen tot de hoogere burgerscholen met vijfjarigen cursus, met de bedoeling om eene betere aansluiting te verkrijgen tusschen het lager en het middelbaar onderwijs. Volgens die regeling wordt op gewestelijke en afdeelingshoofdplaatsen in geheel N. I. waar europeesche lagere scholen zijn gevestigd, de gelegenheid opengesteld tot het afleggen van het schriftelijk gedeelte van het toelatingsexamen door zoodanige candidaten, die zich vooraf daartoe hebben aangemeld, en eene verklaring kunnen afleggen van het hoofd der school (zoowel particuliere als openbare) waar zij onderwijs ontvangen, dat zij, wat aanleg en ontwikkeling betreft, in staat zijn om de lessen in het eerste studiejaar van de H. B. S. met vrucht te volgen. Zij, die aan het schriftelijk gedeelte van het examen voldoen,

krijgen aanspraak op voorloopige toelating als leerling tot het eerste studiejaar van den onmiddellijk op het examen volgenden cursus der H. B. S. met 5-jarigen cursus. Tot de eerstvolgende kerstvacantie bestaat gelegenheid om de aldus voorloopig toegelaten leerlingen te verwijderen, wanneer het blijkt, dat zij niet voldoende ontwikkeld zijn om de lessen te volgen. Jongelieden, die geen schoolonderwijs ontvangen, moeten, om tot een der H. B. S. te worden toegelaten, een examen bij die school afleggen, volgens de oude voorschriften, wat eveneens het geval is met hen, die wel schoolonderwijs genoten, doch geene verklaring in den hierbij aangegeven zin kunnen overleggen. Als bewijs dat deze voorloopige regeling goed werkt, kan dienen, dat zij bij Gouvernements-besluit van 8 April 1902 in hoofezaak ook van toepassing verklaard werd op de beide afdeelingen der »Koningin Emmaschool«, terwijl tevens nog bepaald is dat dezulken, die met gunstigen uitslag het schriftelijk gedeelte van het toelatingsexamen voor de H. B. S. met 5-jarigen cursus in N. I. hebben afgelegd, voorloopig zonder examen, in den eerste klasse van de afdeelingen A en B der »Koningin Wilhelminaschool« worden toegelaten. Zouden soortgelijke bepalingen mutatis mutandis in het leven geroepen ten behoeve eener betere aansluiting van het Inlandsch lager en middelbaar of meer uitgebreid lager onderwijs, niet tot dezelfde goede uitkomsten leiden ?

Een dergelijke maatregel zal ongetwijfeld met zeer veel moeielijkheden gepaard gaan, alweder wegens gemis aan eenheid en eene leidende gedachte met opzicht tot het onderwijs op de verschillende soorten van particuliere scholen.

Ter betere beoordeeling hiervan volgt eene opgaaf der scholen voor middelbaar en meer uitgebreid lager onderwijs en van het aantal leerlingen, welke die scholen in 1905 bezochten. Het daarbij gevoegd kort overzicht van het schoolbezoek op de inrichtingen voor lager onderwijs, dient om de verhoudingen aan te toonen tusschen het aantal leerlingen op eerst- en laatstbedoelde scholen.

MIDDELBAAR EN MIN- OF MEER UITGEBREID LAGER ONDERWIJS.

	Europeanen.	Inlanders.	Vreemde Oosterl.
1. Afd. B. van het Gymnasium Willem III te Batavia	48		
2—4. De 3 H. B. S. met 5-jarigen cursus te Batavia, Semarang en Soerabaja	617	37	15
5. De Koningin Wilhelminasch., bestaande uit een H. B. S. met 3-jarigen cursus met 107, een handelscursus met 2, een cursus voor werktuigkunde voor 68, een voor bouwkunde met 123 en een voor mijnbouwkunde met 11 leerlingen, totaal	299	6	6
6. De ambachtscursus te Batavia: voor metaalbewerking met 42, voor houtbewerking met 4 en voor verven met 5 leerlingen, totaal	51		
7. Burgeravondschool te Soerabaja: voor bouwkundige vakken met 169, voor werktuigkunde met 181, en een suikercursus met 41 leerlingen, te samen.	380	7	4
9—12. Opleidingsscholen voor Inlandsche ambtenaren: te Bandong met 80, Magalang met 72, Probolingo met 59 en Tondano met 40 leerlingen, te samen		251	
13—17. Kweekscholen voor Inlandsche onderwijzers: te Bandong met 50, Probolingo met 75, Djokjakarta met 75, Fort de Kock met 52 en Amboina met 51 leerl., te samen		303	
18. Kweekschool voor Inlandsche artsen te Batavia.		119	
19. De Hoogere Burgerschool voor meisjes met pensionaat te Batavia	82		
20—21. De gesubsidieerde ambachtscholen te Semarang en Soerabaja, met 101 en 142 leerlingen, te samen	243		
22. De Depoksche school. . .		169	4
23. De Ambonsche Burgerschool		281	12
24. De Menadosche school . .		209	
25—27. De Langkatsche, Delische en Asahansche scholen met 31, 62 en 42 leerlingen		135	
28. Normaalscholen ter opleiding voor de hoofdacte te Batavia met 35 en te Soerabaja met 15 leerlingen, te zamen	50		
29. Normaalcursus tot opleiding voor de hulpacte te Batavia. . .	11		
30. Het seminarie te Depok, ter opleiding van christen-inlanders tot onderwijzers, tevens zendeling-helpers		47	
31. Bijzondere kweekschool voor inlandsche onderwijzers		9	
32. Keucheniusschool, ter opleiding van Inlanders tot helpers bij het onderwijs, den hospitaaldienst en den dienst des woords. . . .		33	
33 Zendingskweekschool voor Inlandsche onderwijzers te Mergaredja (Semarang)		15	
34 Roomsch-Katholieke School tot opleiding van hulponderwijzers te Moentilan (Kedoe)		68	
35. Kweekschool te Modjowarna, ter opleiding van onderwijzers tevens godsdienstvoorgangers . . .		16	
36—37. Seminariën van het Rijnsche Zendelinggenootschap te Siponolon (Bataklanden met 101 en te Ombalata (Nias) met 25 leerlingen .		126	
38. Kweekschool voor Inlandsche onderwijzers en godsdienstvervangers te Tomohon (Menado) van het Rotterdamsche zendinggenootschap		37	
39. Zendingkweekschool op Oeloe (Siau) Sangir-eilanden		9	
40. Kost en dagschool te Tomohon voor dochters van hoofden en aanzienlijken in de Minahassa . .	2	95	14
41. School ter opleiding van zonen van inlandsche hoofden en andere aanzienlijke inlanders te Naramoenda (Tapanoeli) en tot vorming van onderwijzers en godsdienstleeraars.		50	
42. Handwerkschool te Kediri voor timmeren en draaien . . .		15	
43. Ambachtsschool te Koewoe (Semarang) voor timmeren, blikslaan en het bakken van steenen en pannen		26	
44. Idem te Modjowarno (Soerabaja		18	
45. Idem te Swaroe (Pasoeroean)		22	
46. Idem te Naramoenda (Tapanoeli) voor timmeren, smeden, blikslagerswerk, boekdrukker en boekbinden.		30	
47. Idem te Menado (nog niet geopend)			
48. Landbouwschoel te Buitenzorg	3	14	
49. Opleiding van jongelieden voor de Agricultuur en houtcultuur.	15		
50. Proefcursussen voor voortgezet en uitgebreid lager onderwijs bij de openbare 1e lagere scholen te Bandong, Djokjakarta, Madioen en Padang, met respectievelijk 19, 16, 12 en 29 leerlingen	76		
51. Cursus in de beginselen der wiskunde en in het handteekenen aan een der openbare lagere scholen te Magelang met 13 en 14 leerlingen.	27		
52. Onderwijs buiten de Kweekscholen.—Op Java en Madoera slaagden 39 hulponderwijzers en 79 kweekelingen = 118 personen; in de Buitenbezittingen 77 hulponderwijzers en 114 kweekelingen = 91 personen te zamen		309	
53. Huisvlijtscholen.		165	
	1904	2621	55

LAGER ONDERWIJS.

Gouvernementscholen.

	Europeanen	Inlanders	Vreemde Oosterl.
Inlandsch onderwijs.			
Lagere scholen op Java en Madura in 1905, 49 1e kl. en 264 2e kl. scholen		71256	
Lagere scholen op de Buitenbezittingen in 1904		61414	
Europeesch onderwijs.			
Op Java en Madoera, 143 scholen; Op de Buitenbezittingen 41 scholen	15105	3752	525
Particulaire scholen voor vreemde Oosterlingen.			
Op Java en Madoera 278. . . .			7715
Buitenbezittingen 218			3533
Voor Europeanen, 30 scholen met	3944	183	206
» » namiddagscholen 25 met.	504		
Scholen of klassen voor voorbereidend onderwijs, 58 scholen met	2399	417	156
Voor Inlanders op Java en Madoera 83 zendings- en 326 andere particuliere scholen		44663	
Op de Buitenbezittingen 650 zendings- en 111 andere particuliere scholen		49747	
Externe scholen: te Bandong met 107, Djokjakarta met 118, Fort de Kock met 165 en Amboina met 45 leerlingen, te samen		435	
	23856	234488	12190

De bovengemelde cijfers leeren:

a. dat van de ± 32.000 Europeesche kinderen 24.000 onderwijs ontvangen, d.i. 3 op de 4;

b. dat van de ± 15.000.000 Inlandsche kinderen

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXXII.

Heel gemoedelijk vroeg Beling den zwarten aanstaanden bediende:

»Zeg, domme uil — pardon mevrouw! — weet je nu wel de eer te waardeeren, een Duitsche Bibi Koeboea 1) te mogen dienen?"

»Ndio 2), Bana", antwoordde de jonge met een grimas.

»Nu, dan raad ik je, u deze hooge eer waar te toonen. Anders, mijn engelreine knaap, zendt de Bibi je met een zoogenaamden Uriasbrief naar de boma 3) en daar frisschen wij je met een stokje een beetje op. Versta-je?

»Ndio, Bana"

Beling hield zijn toespraak in het aan de kust gangbare dialect. Maar als hem een onvertaalbare Duitsche uitdrukking voor den mond kwam, dan laschte hij die heel gemoedelijk in het Duitsch er tusschen.

Men werd het eens voor twaalf roepijen maandloon, en daarmede was de bediende aangenomen.

Maleen zeide nauwelijks één woord meer, dan de hoffelijkheid gebood.

»Bibi", sprak de kleine Beling, nadat hij zich een poos vruchteloos moeite had gegeven om haar wat op te wekken, u mag niet zoo ontoegankelijk zijn Waarom toch?

De luitjes hier in Satoeta zijn zoo kwaad niet, jammer, dat u ons niet bij voortduur het voorrecht van uw tegenwoordigheid wilt schenken, anders zoudt u er wel achter komen, dat wij hier een charmant volkje zijn, — enkele bromberen natuurlijk uitgezonderd.«

»U heeft het dus goed hier?«

»Uitnemend. En weet u, wat uw huisgenooten van u zeggen, bibi?«

»Neen.«

»Zij zeggen: De baronesse is zoo verschrikkelijk voorzichtig en gereserveerd, men weet niet, wat men aan haar heeft.«

Zij glimlachte — een zwak, mat lachje.

»Ik ben ook nog heelemaal vreemd.«

»Ja, als u zich verstopt als de slak in haar huis, waarde bibi, dan slaat u ook juist niet den weg in, die tot goede kennismaking leidt.«

Maleen steunde den arm op de naast haar staande verandahtafel en verborg het hoofd in de handen.

De tegenwoordige toestand kwam Maleen voor als de vervulling van een bangen droom, dien zij niet ééns, doch zeer dikwijls gedroomd had: de langverbeide terugkeer naar het beloofde land, om daar alles wonderlijk vreemd en droevig beklemmend te vinden.

Zij had den indruk, dat de joviale, kleine officier medelijden met haar had, en uit medelijden trachtte haar op te wekken.

Daartegen kwam haar trots in opstand, en ook tegenover hem toonde zij zich gesloten.

Als een mimosa had zij zich na die eerste, onverwachte krenking in zichzelf teruggetrokken en was ongenaakbaar geworden.

Haar hoop, reeds den volgenden dag het ongastvrije Satoeta te kunnen verlaten, werd niet verwezenlijkt.

Gelijk allen, die in het Oosten verkeeren, moest zij ervaren, dat vlugge behandeling van zaken daar nu eenmaal onbestaanbaar is.

»Kescho, Inshallah 1) — dat woord ligt bestorven in den mond der gele, bruine en zwarte zonen van Oost-Afrika; en dat »morgen« wordt niet zoo spoedig »heden.«

Maleen ervoer, wat het zeggen wil: een verwende vrouw te zijn, onbekend met het praktische leven, en zich dan op eenmaal, omgeven door moeielijkheden, aan zichzelf overgelaten te zien.

Dat er niets voor haar gedaan werd, als zij het zelf niet deed, zijzelf, met eigen handen en eigen hoofd, dat was haar zóó nieuw, dat de minste moeielijkheid haar een zwaarwichtige gebeurtenis toescheen.

Menigmaal wist zij zichzelf niet te helpen en zou zij dankbaar geweest zijn voor raad en daad van een verstandig vriend. Maar nu zij eenmaal haar geloof in de vriendschappelijke gezindheid van haar omgeving verloren had, liet zij iets liever ongedaan of maar half gedaan, dan dat zij iemand iets vroeg, van wiens welwillendheid zij niet overtuigd was.

En zoo tobde zij zich in stilte af.

Zij moest een zeilboot aanschaffen en uitrusten, eenige opzichters in dienst te nemen, onderhandelingen over een woning in Mona voeren, grensgeschillen regelen, enz., enz.

Daarbij was het haar, alsof zij bij elke schrede tegen een vijandige macht te kampen had. En zij voelde, dat er slechts één strijd is, dien een vrouw kan voeren, zonder er de kracht van haar vrouwzijn bij in te schieten: stil dragen en rustig, moedig handelen.

Niet den strijd vreest de vrouw, maar wel dikwijls het onaangename gedruisch van de wapenen. Een positie, die niet anders is te verdedigen dan met groot misbaar, geeft een verstandige vrouw liever op.

Maleen zag van de Duitschers in Satoeta bijna niemand

1) Hooggeboren Vrouwe.
2) Ja.
3) Fort.

1) Morgen, als God wil.

ongeveer 250.000 school gaan, d.i. 1 op de 60;

c. dat van de ± 144.000 chineesche kinderen ruim 12.000 worden opgeleid, d:i. 1 op de 12.

Die cijfers zijn met opzicht tot het middelbaar onderwijs voor Europeanen 1 op 16, voor Inlanders 1 op 6000 voor vreemde Oosterlingen 1 op 225.

De inlander is hier weder de meest misdeelde. Daarom kan er geen genoeg werk van worden gemaakt om de zending en particulieren tot medewerking aan te sporen en zijn de BB. voor de zending het als het ware aangewezen terrein, vooral daar waar het Mohamedanisme niet de alleenheerschende godsdienst is.

Dat de Regeering intusschen niet stil zit, doch rusteloos in den aangegeven zin werkzaam is, kan blijken uit tal van maatregelen en voorschriften, waaronder de volgende vooral vermelding verdienen.

1°. de subsidieering van particuliere Europeesche inrichtingen van voorbereidend onderwijs, welke o.a. onder de volgende voorwaarden plaats heeft.

a. de school moet gelegenheid geven tot kostelooze toelating van kinderen van onvermogende Europeanen tot een aantal dat ten minste even groot is als dat der schoolgeld betalende kinderen.

d. Wanneer aan de school eene afzonderlijke cursus verbonden wordt voor kinderen van inlanders en m. d. g. en op andere uren dan aan de Europeesche leerlingen voorbereidend onderwijs wordt gegeven. (Ook wanneer zoodanige afzonderlijke cursus niet bestaat, zullen Inlandsche kinderen tot de school toegelaten kunnen worden, doch dan tot geen grooter aantal dan het ¼ deel van het totaal getal leerlingen). Aan de extra subsidie ten behoeve van den afzonderlijken cursus voor inlanders, wordt echt r niet de eisch gekoppeld, dat een zeker aantal leerlingen gratis wordt toegelaten. Directie bevordering toch van de kennis van onze taal bij de Inlandsche bevolking mag zich vooralsnog niet verder uitstrekken dan tot de hoogere lagen van die bevolking.

Men moge dit eene stiefmoederlijke bedeeling van den Inlander vinden, erkend moet toch worden, dat hij wat gekregen heeft. En iets is beter dan niets.

2°. De oprichting van ambachtscholen, niet zoozeer omdat bij de bevolking een bepaalden drang bestaat tot ontwikkeling in industrieelen zin als wel dat, bij behoorlijke voorbereiding, Inlanders van eenige ontwikkeling tot zeer goede ambachtslieden kunnen gevormd worden, en dat dan vóor een onbepaald aantal van hen een goed bestaande is te vinden op de door Europeanen gedreven industrieele ondernemingen. Bevordering van het ambachtsonderwijs zal dus een niet geringe categorie van Inlanders tot een hooger sociaal en oeconomisch standpunt kunnen brengen.

Het ligt in de bedoeling deze bevordering te verkrijgen door de oprichting der bedoelde scholen en het verleenen van geldelijken en zedelijken steun aan de leerlingen, die na doorloopen cursus afzonderlijk of coöperatief eene werkplaats willen oprichten.

3°. Het landbouwonderwijs. De 13 leerlingen met wie de aan den plantentuin verbonden landbouwschool in Juli 1903 geopend was, konden in Mei 1904 alle naar de 2e klasse bevorderd worden, terwijl in Juli d.a.v. 17 nieuwe leerlingen (3 Europeanen en 14 inlanders werden aangenomen.

Doch, zooals gezegd, de verschillende soorten van scholen dienen als het raderwerk van een horloge in elkander te grijpen, ten einde van dit onderwijs de beste vruchten te kunnen plukken. En dit zal evenzeer geld kosten als de beoogde uitbreidingen.

Zien wij daarom thans op welke wijze op de komende begrootingen aan de noodige fondsen voor de beoogde doeleinden kan worden gekomen.

30/4 – 1907. H. E. P.

Oost-Indische Berichten.

De zaken op Fak Fak. Naar men verneemt is volgens de *St.-Ct.* het detachement aanvullingstroepen, ter sterkte van 70 man, dat den 21sten Januari, onder bevel van den kapitein der infanterie *J. A. Köhler* te Soerabaja is scheep gegaan, met bestemming naar Sagar, alwaar genoemde officier het commando over de gezamenlijke troepenmacht — van 150 man — zou aanvaarden te Ambon aangehouden.

De reden hiervoor moet zijn, dat na de gebeurtenissen in November jl. de toestand op Onin zoo bevredigend wordt geacht en de geest onder de, hunne wapens gewillig inleverende bevolking zoo geruststellende, dat het binnenlandsch bestuur op Fak Fak van oordeel is, dat versterking der troepenmacht ten eenenmale onnoodig is

Als de regeering het met deze zienswijze eens is, en dat schijnt het geval te zijn, is het denkbeeld om de toestanden in West-Nieuw Guinea permanent te verbeteren, derhalve weer voorloopig van de baan en zal, in den aanvang althans, maar weer worden doorgezeild in den ouden koers, totdat er weer iets gebeurt om van gedachten te veranderen.

De bevolking levert gewillig haar wapens in, zoo wordt gemeld. Dat is zeker zeer bevredigend. Maar of men zich hiermede voldaan mag rekenen, waar ontwapening der Alfoerenstammen op het programma stond, is een andere kwestie.

Het lag natuurlijk op den weg der Alfoerenhoofden om de Compenie te paaien, toen het gebleken was, dat die Compenie zich krachtig te weer wilde gaan stellen, want in Nieuw Guinea, evenals overal elders, brengt het belang der hoofden meê, – niet, dat der bevolking, — om het leventje van rooverhoofdman zoo lang mogelijk te rekken en dus de Compenie op een afstand te houden.

Een slap beleid, met zoogenaamde hypermenschlievende grondbeginselen tot basis, heeft nog nooit iets anders uitgewerkt dan toestanden te bestendigen, die tot schande waren voor ons bestuur en tot schade van de betrokken bevolking.

Wij hebben te onzaliger ure onze handen in het wespennest Nienw Guinea gestoken. Dat was verkeerd. Maar nu wij het eenmaal gedaan hebben, dient onze greep ook vast te zijn en zijn wij zedelijk verplicht de Papoe's en Alfoeren aldaar te verlossen uit de slavernij hunner hoofden.

De Salenka expeditie in Ngawi. Men schrijft aan het *Soer. Hbl:*

Bij de dessa Tinil, niet ver van den grooten postweg van Ngawi naar Solo, is men druk bezig met het wroeten in de ingewanden der aarde onder toezicht van Europeanen, met de kennelijke bedoeling naar wat anders te zoeken dan mineralen.

De assistent-resident van Ngawi verleent hun alle mogelijke hulp. Ofschoon ik nopens de identiteit der Europeanen geen voldoende zekerheid heb (op het residentiekantoor te Madioen kon ik hieromtrent geen inlichtingen krijgen), moeten de Europeanen deel uitmaken van de op 29 Januari uit Genna vertrokken wetenschappelijke expeditie van mevrouw de wedwue Salenka en van een professor uit Greifswald, die in Ngawi het gebeente van apen komt zoeken ten behoeve van wetenschappelijke onderzoekingen.

Het gouvernement en de mijnbouw-maatschappij Redjang Lebong.

Quos ego . . .

„Tot dezen uitroep komt men”, zegt de kroniekschrijver in het *Soer. Handelsblad*, als men kennis neemt van de behandeling, die de mijnbouwmaatschappij Redjang Lebong van de Indische regeering heeft moeten ondervinden, of liever van de oppermachtige bureaucratie. In plaats dat den pioniers van dat deel van West Sumatra de hand wordt gereikt, zien zij op hun weg belemmering op belemmering gestapeld!

Het is een stichtelijk verhaal, dat de directie der genoemde mijnbouwmaatschappij in het pas verschenen jaarverslag doet. Om het transport tusschen Benkoelen en de mijn te vergemakkelijken, bestelt zij, bij wijze van proef in Engeland een „motor-lorry”, speciaal voor het doel gebouwd op aanwijzingen van den destijds e. a. waterstaatsambtenaar te Benkoelen, die gegevens verstrekte omtrent het draagvermogen der bruggen etc. in den grooten weg. In Juni 1906 kwam de motor te Benkoelen aan. En werd natuurlijk dadelijk in dienst gesteld? Geen sprake van. Il y a des fonctionnaires à Berlin — of in Benkoelen. De heer resident weigerde aanvankelijk vergunning tot rijden te verleenen, op grond van de omstandigheid, dat sedert een aantal bruggen in den weg in zoo'n slechten toestand geraakt waren, dat zij, naar men vreesde, de auto — met volle vracht slechts 2875 kilo wegend — niet zouden kunnen dragen. „Eerst na veel moeite en nadat voor Benkoelen een nieuwe resident was benoemd”, zoo constateert de directie met droog sarcasme, „werd ons in November 1906 de vergunning tot rijden verleend, edoch met de zeer bezwarende conditie, dat de twee hangbruggen in den militairen weg Benkoelen-Kepahiang, niet mochten worden bereden en dat eerst een 15 tal bruggen op het traject Kep hiang-Tabarenah op *onze kosten en ten genoege van den waterstaat* in orde waren gebracht!”

De cursiveering is van de directie.

„Bij bedoelde hangbruggen“, zoo zet zij haar lofzang op het Indische B. B. voort, „hebben wij zelven overvaarten moeten aanleggen met op- en afritten, en wat de ons opgelegde reparatie der bouwvallige gouvernementsbruggen betreft, die geschat wordt f 15.000 à f 20.000 te zullen bedragen (voorwaar geen peulschilletje voor een proefneming eener particuliere onderneming), zoo zijn wij thans doende die bruggen nader te laten opnemen en naar de goedkoopste wijze van herstel om te zien. Want met de toename van ons bedrijf is vermeerdering in de transportmiddelen bepaald noodzakelijk, omdat de bevolking oogenschijnlijk niet in onze behoefte kan voorzien.”

Zoodra de bruggen zullen zijn gesteld, zoo vernemen wij nog, zal een geregelde dienst van auto's tusschen Benkoelen en Tabarenah worden ingericht.

Het verhaal van de ervaringen der directie is nog niet ten einde. Zij betaalde in 1906 aan vast recht, cijns en patentbelasting het sommetje van ruim f 196.000 aan de schatkist, en bracht, of brengt maandelijks, te zamen met de zustermaatschappijen Ketahoen en Simau, f 80.000 onder de bevolking, zijnde per jaar bijna een millioen. In 1906 kocht zij van de Inlandsche rijstbouwers alleen 2200 pikols rijst op à f 9.50 de pikol. Honderden menschen vinden bij haar werk als karrevoerders, prauwvoerders, transportkoelies, houtleveranciers enz. In de nabijheid van Lebong Donok zijn uitgestrekte sawahs aangelegd, volgens aanwijzingen van Javanen en Soendaneezen, die er zich na de expiratie van hun dienstverband gevestigd hebben. Voor den aanleg van wegen, dus voor de verbetering der communicatie — waarvan het gouvernement profiteert, nu bij Lebong Donok van staatswege mijnbouwkundige opsporingen worden gedaan — heeft de directie het sommetje van f 620.000 uitgegeven. En zij getuigt:

„Het is treffend voor iemand, die tien jaren geleden Lebong bezocht en daar thans terugkomt, te zien hoe de geheele landstreek er op vooruitgegaan is, sedert de mijn te Lebong Donok geopend werd. Vroeger een wildernis, schaars bevolkt met weinig meer dan in boomschors ge-

---

anders dan de huisgenooten. Besprekingen over zaken brachten haar ook wel in aanraking met de chefs van groote plantages en koopmansfirma's, doch daarbij hield men zich strikt aan het zakelijke.

Van den Graaf en Gravin Ilfershofen had zij sedert den dag van haar aankomst niets meer gezien en ook Konrad Beling had zich, door haar ontoegankelijkheid afgeschrikt, teruggetrokken. Opdringen wilde Beling zijn diensten aan niemand, ook niet aan een eenzelvige, eigenzinnige dame.

Op een avond — het was de vooravond van Maleens vertrek naar Mona, stond zij voor het logement.

De zon stond reeds laag en schoot haar lange, gouden lichtstralen heel schuin tusschen de palmenstammen door.

Daar kwam een groepje Europeanen op het huis aan.

Maleen herkende den Graaf Ilfershofen en zijn vrouw. In hun gezelschap bevonden zich een toevallig in Satoeta vertoevend natuurkundige en een luitenant van de politietroepen.

De Graaf zag Maleen en kwam naar haar toe.

„Hoe gaat het u, bibi?” vroeg hij met zijn rustige, zachte stem.

„Ik ben geducht verkouden”.

„Dat is hier aan de orde van den dag dit jaar — en in Embetsa-Dodo nog meer dan hier. Het is een soort van influenza. Denkt u morgen werkelijk naar Mona te gaan?

„Ja.”

Ook de gravin, die leliewit tusschen den natuuronderzoeker en den luitenant kwam aanwandelen, was nu bij hen gekomen.

„Goeden avond, bibi”, zeide zij min of meer uit de hoogte.

„Laten wij een beetje gaan zitten, stelde de graaf voor, en riep een zwarte toe, vlug stoelen buiten te brengen.

„Laten wij hier een beetje gezellig onder de palmen gaan zitten”, herhaalde hij tegen Maleen. Wat zou men beter verlangen?”

„Goed; laten wij gaan zitten.”

„Het schijnt, dat dit een tegenbezoek moet beduiden”, dacht Maleen.

„Breng een tafel buiten en bier,” gelastte de Graaf den zwarte.

„Waar wilt u toch eigenlijk in Mona gaan wonen?” vroeg de Gravin. „U vindt daar niets.”

Het klonk alsof zij zeggen wilde:

Laat dien onzin toch varen, en reis met de eerste stoomboot weer terug naar de plaats, waar je vandaan gekomen bent.

Maar Maleen antwoordde kalm, dat zij reeds een kamer had gehuurd.

„Nu, daar zult u gauw genoeg van hebben,” meende de Gravin.

Zij was jong en verwend, maar oprecht. Maleen voelde, dat zij in haar bijzijn eenvoudig voortging te spreken op den toon, waarop men over haar praatte als zij er niet was.

Haar trots wilde tegen dezen nonchalanten, min of meer spottend minachtenden toon in verzet komen, maar zij bedwong zich.

„Zwijgen en handelen!” hield zij zichzelf voor. „Ik zal hen allen overbluffen.”

Zij zaten in een wijden kring om het tamelijk kleine tuintafeltje.

Daar Maleen slechts eenlettergrepige antwoorden gaf, hield de Gravin zich weldra niet verder met haar bezig. Zij begon een gekscherend gebabbel met haar beide cavaliers, die het evenzeer beter schenen te vinden, het woord niet tot Maleen te richten.

De Graaf sprak niet.

Maleen luisterde een poosje stilzwijgend toe. Doch een geest van verzet maakte zich van haar meester. Waarom zat zij eigenlijk hier? Om zich te laten beleedigen?

Zij stond op.

„Ik zal nu maar afscheid nemen,” sprak zij, uiterlijk onbezorgd.

Opeens wendde de Graaf zich tot haar.

Hij zag haar van terzijde aan en zeide met bijzonderen nadruk:

„Eindelijk oogst die Krome nu toch, wat hij gezaaid heeft.”

Alsof het afgesproken werk was, braken de anderen hun gesprek af en keken met zichtbare spanning naar Maleen en den Graaf.

Maleen verbleekte.

Op zulk een rechtstreekschen aanval was zij niet voorbereid geweest.

„Wat bedoelt u?” vroeg zij met weifelende stem.

„Ze hebben hem nu een proces aangedaan.”

„Waarvoor?”

„Wegens zijn gewelddadigheden tegen de zwarten.”

Maleen zag hem met groote oogen aan. Zij begreep hem niet.

„Maar Krome is al sedert jaren in Duitschland.”

„Dat weet ik, bibi, dat weet ik wel,” zeide de Graaf. „Maar het is toch waar. De misdaden dateeren van eenige jaren terug, maar de straf komt thans. De arm der gerechtigheid grijpt niet altijd snel, waarde bibi, maar grijpt zeker.”

Ondanks al de kalmte, zachtmoedigheid en vriendelijkheid, die hij toonde, was ook de Graaf zenuwachtig.

Hij wist heel goed, dat hij deze bleeke vrouw, die thans als een martelares daar stond, aantastte op het punt, waar zij het meeste weerloos en kwetsbaar was.

En ofschoon hij met het plan gekomen was, haar nu eens ronduit te zeggen, wat men dacht over dèn man, wiens vertrouwde vriendin zij geweest was, had hij thans gaarne dit voornemen opgegeven .... als hij er niet tegenover de anderen op gesnoefd had. (*Wordt vervolgd*).

kleede inlanders, thans een welvarend landschap met nieuwe dorpen en gehuchten, en een groote, van straten voorziene pasar te Moeara Anam, alles levende van ons bedrijf!»

Een blijvende herinnering aan den Ruyter's feestdag mag gnoemd worden het zeemanshuis, dat op initiatief van de heeren E. A. Zeilinga, directeur der Ned. Ind. Escomptomaatschappij, E. A Coenen, kapitein-luitenant ter zee, en A. W. van der Worm, officier van administratie der 1e klasse, zoo het denkbeeld voldoende instemming vindt, te Weltevreden en te Tandjong Priok zal worden opgericht.

»De bedoeling is zeer zeker sympathiek» zegt de *Javabode*. »In alle havensteden, ook in die van vele koloniën, vindt men zeemanshuizen, waar de jongens van Jan de Wit, als zij aan den wal zijn, »als bij moeder thuis« kunnen zijn, waar zij tijdpasseering kunnen vinden en verzorging. Thans zijn zij bijna uitsluitend aan de goede zorgen van den sopi-Chinees en van de gastvrije dulcineas van de straat overgelaten, met de gevolgen van dien. Voor den soldaat wordt gezorgd, voor den matroos wordt niets gedaan.

Zondag a. s. te 11 uur zal in het bovenlokaal van Maison Versteeg een bijeenkomst plaats vinden van belangstellenden. De vice-admiraal, een aantal chefs van stoomvaartfirma's en reederijen en van zaken met de zeevaart in verband staande, hebben reeds hunne medewerking toegezegd, zoodat het wel waarschijnlijk mag worden geacht, dat de Nederl. Indische Vereeniging Michiel Adriaensz. de Ruyter morgen het levenslicht zal kunnen aanschouwen en haar werkzaamheid aanvangen.

De vereeniging stelt zich ook voor de lust voor het zeemansbedrijf bij onze indische jongens optewekken en aantewakkeren.

Schuurbranden in Djember. Ook in de afgeloopen campagne heeft de roode haan lustig gekraaid Ten bewijze geven wij het volgende lijstje, dat de *Locomotief* publiceert:

Oud-Djember zag een twaalftal schuren en schuurtjes in vlammen opgaan, de Amsterdam Besoeki-Tabak-maatschappij verloor er elf, de Besoeki-Tabak-maatschappij zeven, Djelboek drie, Adjoeng Soekokerto een, de heer Grevers eveneens een, terwijl bovendien de heeren Van der Krapp en Van den Eerde ieder een afpakschuur, goed gevuld, door brandstichting verloren.

En toch, zegt de correspondent, het moge vreemd klinken, het bestuur is werkelijk actief en algemeen zijn de tabakkers dan ook van opinie, dat van die zijde gedaan wordt hetgeen billijkerwijze geëischt mag worden.

Padangsche handelsbelangen. In de *Sumatrabode* van 4 April j.l. lezen wij:

»Het trekt hier ter plaatse zeer de aandacht, dat de Nederlandsche consul in Japan, belast met een handelszending naar Nederlandsch-Indië, na zijn verblijf te Batavia, Semarang en Soerabaja, op 1 April naar Makassar vertrok om vandaar naar zijn standplaats terug te keeren.

Hij heeft daarmede verzuimd, Padang te bezoeken, waar toch een kamer van koophandel en een handelsvereeniging bestaan en welks handelsstand de voorlichting van den consul op hoogen prijs had gesteld.»

Resident A. K. Derx. Onder zeer veel bewijzen van sympathie verliet hedenmorgen de gepensionneerde resident der Pad. Bovenlanden, de heer A. K. Derx, Fort de Kock, door velen uitgeleide gedaan tot Padang Pandjang en zelfs tot Padang. Treffend was het langs de geheele spoorlijn, tot aan de grens van Padang toe, te zien, hoe al de inlandsche hoofden hun ouden chef met hartelijkheid vaarwel kwamen wenschen. Spontaan was deze uiting van hartelijkheid en geheel te verklaren door de omstandigheid, dat de bevolking in den heer Derx ziet den bestuursambtenaar van den ouden stempel, waartoe zij met vertrouwen kon opzien. Inderdaad is de heer Derx een echte Westkustenaar, want het grootste gedeelte van zijn diensttijd bracht hij in dit gewest door. Hij was als controleur achtereenvolgens werkzaam bij de betengeling der veepest te Manindjoe, te Kajoe Tanam en in de Ommelanden van Padang, als assistent-resident te Siboga en te Solok en laatst als resident te Fort de Kock.

Heeft resident Derx vroeger steeds met opgewektheid zijn taak als bestuursambtenaar vervuld, in de laatste jaren scheen ons dit wel veranderd en hebben wij gemeend, dit te moeten verklaren door de verrassingen, aan welke o.m. ook ambtenaren van het B.B. korps onder het nieuwe regime blootstaan.

Naar wij uit Fort de Kock vernemen, zijn door den resident tot afscheid aan de Europeanen en ook aan de inlandsche hoofden en ambtenaren welgeslaagde en op prijs gestelde feestjes gegeven en door de gezamenlijke europeesche inwoners van Fort de Kock werd daarna aan de familie Derx een soirée in de sociëteit »Belvédère« aangeboden.

Door de hoofden is hun afgetreden chef als souvenir een maleischen kampoeng, in zilver-filigraan-arbeid mooi uitgevoerd, vereerd.

Tijdelijk is belast met de waarneming der betrekking van resident der Padangsche Bovenlanden de assistent-resident der L. Kota van gemelde residentie Th. J. H. van Driessche.

West-Indië.

Suriname. Omtrent het tramplan, waarvan wij in ons vorig nummer aan de hand van de *Surinamer* melding maakten, ontleenen wij aan *Onze West* dat het niet zoo heel zeker moet worden geacht dat het plan zou kunnen doorgaan. Wel werd door den concessie-aanvrager Mr. van den Brink, met het oog op den tijd, die daarmee verloren zou gaan, afgezien van het beding der voorwaarde eener rentegarantie van het aanlegkapitaal, waarvoor de toestemming der moederlandsche wetgevende macht wordt vereischt, maar in plaats daarvan wordt de voorwaarde bedongen van overname der lijn, zoo door de in het leven te roepen maatschappij gewenscht, na tien jaren, wanneer het bacovencontract, waarvoor de lijn zou worden aangelegd, dan zou afloopen. Wij meenen dat ook deze voorwaarde bezwaarlijk door het koloniaal bestuur eigener hand zal kunnen worden ingewilligd, en dat ook voor zulk eene, de koloniale middelen zij het ook in de toekomst bindende voorwaarde in de bestaande omstandigheden, toestemming van de Staten-Generaal zou moeten worden gevraagd.

Gesteld evenwel dat ook deze voorwaarde wordt losgelaten en het benoodigde kapitaal op f 850.000 wordt gesteld, waarin begrepen het bouwen van een steiger aan de Suriname-rivier ongeveer ter hoogte van Belwaarde of Dordrecht, en twee steigers aan de Commewijne, om plantages van den overkant in de gelegenheid te stellen hun producten over te zetten en verder per spoor te doen vervoeren, bijeengebracht wordt, dan staat volgens *Onze West* toch nu reeds vast dat de lijn niet gereed kan zijn in April 1908, het tijdstip waarop de verscheping van bacoven een aanvang zal moeten nemen.

Het blad raadt dan ook ten sterkste aan, om geen oogenblik te wachten met het treffen van voorzieningen voor een eventueel transport te water, zoolang niet de zekerheid bestaat dat voor het vervoer op den tramweg zal kunnen worden gerekend.

Dat overigens het tot stand komen van zulk een nieuwe verbinding door *Onze West* zou worden toegejuicht laat zich wel begrijpen welk blad, waar in deze slechts sprake is van eventueelen tram-aanleg ten behoeve van de plantages in Commewijne, van deze gelegenheid gebruik maakt, om het oude plan der heeren Loth en Benjamins betreffende de verbinding van Paramaribo met Saramacca door een tramweg in herinnering te brengen.

»De United Fruit Co.«, schreef het blad, »heeft zich bereid verklaard op dezelfde voorwaarden als thans gesloten, de vruchten op te koopen van nog eenige duizenden hectaren bacoven. Onder die omstandigheden verdient het oude plan o. i. opnieuw gezette overweging. Het vruchtbare district Saramacca, thans zoo moeilijk bereikbaar zou door een tram in een goed uur bereikbaar worden, terwijl de trambaan zou loopen door vruchtbaar en ingepolderd land«.

Van de hier bedoelde tramplannen zou zeker niet, met het oog op de wenschelijkheid van een spoedig vervoer der bacoven naar de verschepingsplaats, de teleurstelling te duchten zijn met het goudveldenverkeer opgedaan, bij de exploitatie van den koloniale spoorweg.

Dat verkeer leverde in 1906 slechts ruim 17000 gld. op, niettegenstaande van af 1 Januari van dat jaar het baanvak Paramaribo—Kwakoegrond in exploitatie is geweest. Voornamelijk viel het verkeer met de Saramacca-placers tegen.

Bij de kleine ontginners, lezen we in de M. v. T. op de ingediende begrooting voor 1908, schijnt de oorzaak te moeten worden gezocht in gebrek aan contanten, waarom zij zich de langere reis te water getroosten. Voor de grootere ontginners in Saramacca, die toch vaartuigen er op na moeten houden voor de reis boven Kwakoegrond, schijnt het voordeeliger de vaartuigen te laten doorloopen tot Paramaribo.

Er is nu voor 1908 voorgesteld een stoombarkasdienst van gouvernementswege, in aansluiting met den spoorweg van Kwakoegrond naar Boven Saramacca te openen, waardoor men het verkeer hoopt aan te trekken, maar de opbrengst van spoor- en stoombarkasdienst wordt voor 1908 ongeveer 22000 gld. lager gesteld dan de raming der spoorweg-opbrengsten voor het loopende jaar.

In den loop van dit jaar is een aanvang gemaakt met eene proef van bosch-exploitatie, waartoe onder de langs den spoorweg gelegen boschterreinen het naar het nabijgelegen placer van dien naam Montanamijn geheeten boschcomplex is uitgekozen. Een beperkt bedrijfsplan voor bosch-exploitatie voor de periode 1906—1907 is bij de begrootingsstukken voor 1908 gevoegd.

Dit complex, waarvan het eenige nadeel is gelegen in den grooten afstand van Paramaribo, ongeveer 128 kilometers, is zoo groot en van dien aard dat het bedrijf gedurende een reeks van vijftig jaren kan worden voortgezet, een tijd, noodig voor en aleer de jonge opstand, die van te geringe afmetingen was bij den eersten kap en dien men daarom liet staan, zich tot kapbaar bosch kan hebben ontwikkeld. Het voor uitvoer geschikte hout uit dit complex wordt op 16 pct. van den voorraad geraamd, zoodat 84 pct. van het gekapte hout door het lokaal verbruik moet worden geconsumeerd, wil men geen hout doen verloren gaan. Hierin ligt voor de eerste exploitatiejaren een natuurlijke grens voor het te kappen houtquantum. Blijkt het quantum exporthout van 16 pct. te laag geraamd, of het consumptie-vermogen van de plaatselijke markt grooter dan werd aangenomen, dan zal de houtaankap kunnen worden uitgebreid. Voor de eerste mogelijkheid schijnt wel eenige kans te bestaan, waar thans reeds met vrij groote zekerheid gezegd kan worden, dat behalve de bekende export-soorten, bruinhart, manbarklak, groenhart, letterhout en purperhart, ook arrata, bijlhout, tongka, ijzerhart, pakoeli, en koenatéppi voor voor export geschikt zullen zijn, waardoor het voor uitvoer geschikte hout van bedoeld complex tot 40 pct. zou stijgen. Voorloopig wordt op een aankap van 2000 M³ 's jaars gerekend.

Uit de begrootingsstukken constateeren we met genoegen dat onder de Javanen in de kolonie iemand is aangetroffen, zeer geschikt om op te treden als opzichter in het belang der Javaansche kolonisatie. Aan dezen persoon is een salaris van 60 gld. 's maands toegelegd. Als middenman gesteld tusschen de Javanen eenerzijds en den agent-generaal voor de immigratie en het landbouwdepartement anderzijds, heeft zijn optreden reeds aanleiding gegeven tot de vestiging van eenige Javaansche families. Mogen er nog velen volgen, want de vermeerdering zijner blijvende bevolking is voor Suriname een levensvraag.

Curaçao. Het door den Kolonialen Raad op de ontwerp-begrooting voor 1908 uitgebracht Voorloopig Verslag maakt den indruk van zakelijkheid. Wij gelooven dat de leden van dien Raad het bij het rechte eind hebben, wanneer zij zich schrap zetten tegen de voortdurende uitzetting der uitgaven der gewone huishouding, en zou men te Paramaribo hieraan een voorbeeld kunnen nemen.

»Waar de Memorie van Toelichting,« lezen we in de algemeene beschouwingen van be loeld verslag, »vooropstelt, dat ook dit jaar gelijk verleden jaar, de leidende gedachte bij de samenstelling der begrooting is geweest, het beperken der uitgaven tot het strikt noodzakelijke, en in weerwil daarvan het eindcijfer der uitgaven wederom is gestegen, achtten de afdeelingen het thans niet voldoende alleen op bezuiniging aan te dringen, maar meenden zij in groote trekken te moeten aangeven in welke richting die bezuiniging, naar hun voordeel, zou kunnen worden verkregen.

Wat de Raad wenscht is dat voorzieningen worden getroffen om paal en perk te stellen aan het hand over hand toenemen van schrijf- en ander bureauwerk aan verschillende gouvernementsafdeelingen, een meer practische en eenvoudige organisatie der bestuursinrichting, waaraan niet de maatstaf van het theoretisch volmaakte, maar slechts die van het praktisch voldoende behoort te worden aangelegd, en waardoor de weg zal worden bereid voor een beduidende inkrimping van het ambtenaarspersoneel.

Mocht overigens, meende de Raad, waar het de uitvoering van maatregelen betrof, welke de economische verheffing der kolonie beoogen, niet te angstvallig op de uitgaven worden gelet, de afdeelingen vonden in sommige bij de begrooting gedane voorstellen aanleiding om er op te wijzen, dat deze opvatting niet tot kwistigheid mag leiden. Daartegenover sprak de Raad zijne teleurstelling uit over de onvoldoende wijze, waarop het bestuur zich voorstelt de divi-divi-cultuur aan te moedigen, waarvan de levensvatbaarheid vaststaat.

De punten, waarop de Raad van meening verschilt met het bestuur zijn in hoofdzaak de volgende:

Verdeeling van het 2e en 3e buitendistrict instede van de voorgestelde samenvoeging, ieder onder een eigen districtsmeester; de niet noodig geachte detacheering naar Nederland van ondergeschikte ambtenaren; ontlasting der kolonie van de uitgaaf voor de landbouw-inspectie, waaruit volgens den Raad voor Curaçao geen het minste voordeel voortvloeit, waar het gebleken is, dat Suriname er op gesteld schijnt den landbouw-inspecteur onverdeeld te bezitten; de verdiensten van den landbouwkundige, wien het bestuur door het veranderen zijner toelage in tractement en vaste betrekking wil verzekeren, terwijl de Raad slechts geneigd blijkt, den tegenwoordigen landbouwkundige, wiens tegenwoordige bezoldiging overigens ad 4000 gld. te hoog geacht wordt, nog een jaar op zijne toelage in de gelegenheid te stellen »praktisch het nut en de voordeelen van een landbouwkundige voor de kolonie« aan te toonen; de dreigende permanente uitzetting van het departement der openbare werken; staking der topographische opname, waar nu voor 1908 wordt voorgesteld twee *leerlingen*-opnemer aan te stellen, wat er op wijst, dat het werk niet zoo spoedig zal afloopen als aanvankelijk voorgesteld.

Van Vreemde Koloniën.

Een goede maatregel. De luitenant-gouverneur van Cochin-China, Rodier, die meermalen blijk gaf hart te hebben voor zijne geadministreerden, richtte onlangs een circulaire van den volgenden inhoud tot de hoofden van gewestelijk bestuur:

»Mijn aandacht is gevestigd op den nadeeligen toestand, waarin zich de landbouwers in het binnenland bevinden voor den verkoop van den oogst, tengevolge van hunne onbekendheid met den werkelijken koers van de padi. Uitsluitend onderricht door de opkoopers, staan de inboorlingen al te dikwijls hun oogst af tegen een prijs veel lager dan dien zij zouden moeten bekomen volgens den koers te Cholon, verminderd met de kosten van het vervoer en een billijke vergoeding voor de tusschenhand. Ten einde in dezen toestand verbetering te brengen, heb ik besloten voortaan dagelijks den koers van een pikol padi van 60 kilogrammen, geleverd te Cholon, telegrafisch ter uwer kennisse te brengen. Deze koers zal aan de deur der inspectie en der telegraafkantoren moeten worden aangeplakt, alsook in de voornaamste dorpen en markten. Ik verzoek u de bevolking op de hoogte te stellen van dezen maatregel tegelijk dat u haar de plaatsen aanwijst, waar de koers van de padi zal worden genoteerd. U zult er voor zorgen den inboorlingen er op te wijzen dat de koers die is bij levering te Cholon. Het koerstelegram zal u van den 25en der loopende maand Maart dagelijks worden toegezonden. Ik verzoek u mij een afschrift te doen toekomen van de circulaire, die gij tot uwe geadministreerden zult richten, met vermelding tevens van de plaatsen, waar de aanplakking dagelijks zal geschieden«.

Ongetwijfeld is de, hier door den heer Rodier in het belang van den inlandschen landbouwer getroffen maat-

regel zeer prijzenswaardig te heeten, maar tegelijk kunnen we niet nalaten er de aandacht op te vestigen, hoe ook in deze fransche kolonie, en het is onder de tricolore overal net zoo, zoo weinig vertrouwen van boven af in de onderhebbenden wordt gesteld. Geen eenvoudige kennisgeving en last: »Zus en zoo zal geschieden en zoo en zoo wil ik het hebben,« maar tot zelfs van de verste uithoekjes der kolonie wil men te Saigon weten of daar de padi-koers wordt geafficheerd, voor den boeman der contrôle op de gewestelijke hoofden van bestuur.

Spoorwegen in Belgisch-Congo. In de *Deutsche Kolonial Zeitung* geeft Max Schlagintweit, die er zooveel toe bijdroeg om door ernstige studie van den kolonialen arbeid der Belgen aan den Congo een ommekeer teweeg te brengen in de duitsch-koloniale publieke opinie, eens door het tendenzieus geschrijf van engelsche belanghebbende zijde als zoovelen nu nog ten onzent van de wijs gebracht, een overzicht van wat thans op spoorweggebied in den Congo-staat is tot stand gekomen of ontworpen.

De Congo-staat heeft het voordeel van goede waterwegen, die echter zooals met de Congo-rivier het geval is geen aaneensluitende verbinding met de zee opleveren, maar hier en daar tot tijd en wijle wellicht machtige en zeer kostbare waterwerken daarin verbetering zullen kunnen brengen, aanvulling behoeven met communicatiewegen over land.

Op het oogenblik staat nu een onafgebroken verkeerslijn gereed te zijn, die van de kust door eene combinatie van spoor- en waterwegen tot Katanga, dat is op 3747 kilometers afstand van de kust voert. Eerst wordt van Banana tot Matadi, een afstand van 125 kilometers, de Congo opgevaren. Bij Matadi beginnen de watervallen van den Beneden Congo en moest om den bevaarbaren middenloop van den Congo te bereiken, een 400 kilometers lange spoorweg tot Leopoldville worden aangelegd, die in 1898 voor het verkeer kon worden geopend en ongeveer 30 millioen gulden heeft gekost. Van Leopoldville tot Stanleyville strekt zich de 1600 kilometers lange bevaarbare middenloop van den Congo uit. Bij laatstgenoemde plaats beginnen de Stanley Falls, zeven machtige watervallen, die het verkeer te water onmogelijk maken, en den aanleg van een spoorweg noodzakelijk maakten tot Ponthierville, 127 kilometers van het beginpunt dezer lijn verwijderd, die den 1sten September van het vorige jaar voor het verkeer kon worden geopend. Van Ponthierville is de Congo weder over een afstand van 315 kilometers bevaarbaar tot Kindu, waar de zoogenaamde Hellepoort begint, die den aanleg van een spoorweg noodig maakte tot Kongola over een afstand van 320 kilometers. Deze lijn is thans in aanleg en zal over twee jaren gereed zijn. Van Kongola is de Congo, van af Stanleyville Lualaba of Boven-Congo geheeten, tot het meer van Kisale onlangs door eene expeditie van den deenschen marine officier Mauritsen goed bevaarbaar bevonden, over een afstand dus van 400 kilometers. Van af het Kisalameer tot de Kalengwe-vallen, een afstand van 200 kilometers, moeten enkele kleine verbeteringen tot stand komen, die de scheepvaart tot Kalengwe zullen mogelijk maken, van waar een 260 kilometers lange spoorweg naar de kopermijnen van Katanga in aanleg is.

In voorbereiding zijn twee zijtakken van deze groote verkeerslijn en wel eene ter lengte van 800 kilometers van Stanleyville naar Mahagi aan het Albert-meer, en eene ter lengte van 280 kilometers van Kongola naar het Tanganyika-meer.

Alle spoorwegen in den Congo-staat zijn of worden door particuliere maatschappijen aangelegd, waaraan naar voorbeeld van den spoorweg-aanleg in de Vereenigde Staten uitgebreide landconcessiën zijn verleend.

Behalve voor de hiervoren genoemde aangelegde of in aanleg of voorbereiding zijnde lijnen, is ten vorigen jare nog aan eene Compagnie du chemin de fer du Bas Congo au Katanga concessie verleend voor den aanleg van een 1800 kilometers lange lijn van een punt aan den Beneden Congo rechtstreeks naar Katanga, ter ontsluiting van het zuidelijk deel van het land en voor eene lijn, die Katanga met den portugeeschen Benguella-spoorweg moet verbinden.

Onrust in Engelsch-Indië. In de laatste tijden is herhaaldelijk sprake geweest van den onrustigen toestand in de groote engelsch-indische kolonie. Maurits Wagenvoort schetste niet lang geleden in een zijner belangwekkende brieven uit Engelsch-Indië aan de pers hier te lande den toestand als volmaakt gevaarloos. Ja, er heerschte een weinig ontevredenheid maar geen mensch dacht er aan opstand tegen het engelsch gezag. Deze meening wordt echter niet door de engelsche pers, zoo in Engeland als in Indië gedeeld, en een gelijk meeningsverschil treft ons, wanneer wij er het verslag der debatten over de koloniale begrooting in den Raad van den onderkoning in Maart ll. op na slaan.

De bekende nawab van Dacca, plus Anglais que les Anglais, wil van een werkelijke onrust van beteekenis in het land niet weten. Onrust? Een fictie! Maar wat men wel in het land heeft, dat zijn gewetenlooze schrijvers in de pers en schuldige agitatoren, die de vlam van den opstand trachten aan te blazen en dien openlijk prediken onder de leuze van zelfbestuur.

Heel wat anders gaf de maharadja van Durbhanga te kennen in zijne hoogst belangwekkende rede; waaraan wij het volgende ontleenen:

»Ik heb niet het oog op uitbarstingen van rassenhaat, in de pers of op de tribune, noch op slecht beraden redevoeringen tegen het bestuur. Gewone ontstemming niet op werkelijke grieven gegrond is geen factor om mede rekening te houden. Ik wensch de aandacht van Uwe Excellentie (sprekende tot den onderkoning) te vragen niet voor een voorbijgaande manifestatie van dien aard, maar voor een diep, echt gevoel, het bewustzijn, dat plechtige beloften onzer heerschers, om de woorden van een onzer meest uitstekende onderkoningen te gebruiken, onvoldoende ingelost blijven, en dat er geen ruimte genoeg is voor de aspiratiën geschapen en gekoesterd door een eeuw van weldoend engelsch bestuur. Zelfs de massa's zijn begonnen meer belang te stellen in den huidigen toestand en de ontwikkelde klassen schijnen doortrokken van een steeds aangroeiende ontevredenheid met het beperkte veld, dat voor hen in het openbare leven openstaat. Heer, ik wensch niet te worden misverstaan; het is mijn bedoeling niet te ontkennen, dat rechten en privilegiën van tijd tot tijd zijn verleend en de sfeer van betrekkingen en invloed, is verzuimd. Ik beschouw de huidige ontevredenheid als een uitdrukking der overtuiging, dat, de gelegenheden die thans voor het volk openstaan geen verband houden met zijn huidig kunnen. De intelligentie, heel het kunnen van het volk is verruimd en men voelt, dat de uitbreiding zijner actie sfeer daarmêe geen rekening hield, noch de erkenning zijner talenten en van zijn energie. Indien ik de publieke meening goed versta, is evenwel terzelfder tijd de overtuiging thans wijd verbreid, dat de indische regeering volkomen beseft wat thans noodig is en dat zij hare politiek naar die veranderde toestanden in het land zal richten.

De door dezen spreker in zijne slotwoorden uitgedrukte hoop wordt ook weer niet door een anderen inlander, den bekenden heer Gokhale gedeeld, die bij diezelfde gelegenheid opmerkte, dat wel telkens erkend werd, dat de toestand hervormingen eischte, waarbij aan het inlandsch element grootere rechten zouden worden toegekend, doch dat alle hervormingen afstuitten op de engelsche bureaucratie in de kolonie, die de macht geheel in hare handen wilde behouden.

Wij gelooven dan ook wel te mogen aannemen, dat er wel degelijk ontevredenheid in Engelsch-Indië heerscht, eene ontevredenheid alleszins gerechtvaardigd, wijl de huidige toestand gelijkstaat met een breuk van het voor vijftig jaren reeds gegeven woord van koningin Victoria, om aan het inlandsch element volledige deelneming aan het bestuur en zijne diensten te verleenen.

Waar deze woordbreuk, afgescheiden van de vraag, of het belang van het land niet beter gediend was door het krachtig, eenhoofdig engelsch bestuur, dan door een bestuur, waarin het nog zoo welig bloeiend kastenwezen in Indië recht van meespreken zou hebben gehad, gepaard ging met eene tariefwetgeving, die de ontwikkeling van Indië's grootste industrie, de katoennijverheid, belemmerde, is het begrijpelijk, dat de ontevredenheid met de jaren wies en thans, door het voorbeeld van het overwinnend Japan, den factor van het bewustzijn van eigen kracht in het leven riep, waarvan de herhaalde uitingen dier ontevredenheid van den laatsten tijd het gevolg waren.

Onder die uitingen heeft nu nog al van zich doen spreken de ontevredenheid met de inzake de vervolging van een inlandsch blad, *de Punjabi*, gevallen beslissing, welk blad veroordeeld werd wegens door den rechter als laster aangemerkte beschuldigingen, tegen engelsche politie-ambtenaren gericht, die voor eenige jaren een inlandsch politiedienaar in koelen bloede zouden hebben neergeschoten, wegens zijne weigering om geloofsredenen om een op de jacht geschoten varken voor zijne superieuren te vervoeren. De laster werd aangemerkt als poging tot opruiing tegen het engelsch gezag, maar de inlandsche bevolking schijnt de billijkheid der rechterlijke uitspraak en de juistheid van het rechterlijke oordeel te betwijfelen. Zij heeft hiervan ten minste door hare houding tegenover de europeesche gemeente doen blijken.

Het geval van de *Punjabi* heeft de engelsche regeering aanleiding gegeven tot de overweging of het niet wenschelijk ware een perscommissaris aan te wijzen, wiens taak zoude wezen onjuiste berichten in de pers te rectificeeren en in het algemeen juiste berichten te verspreiden omtrent de handelingen en voornemens van het bestuur, in den geest dus van het mislukte bataviasche pers-experiment.

Men twijfelt evenwel in Engelsch-Indië zelf aan het nut zulk eener instelling. Rectificatie is goed, meent de *Times of India*, maar wie of wat dwingt te bladen, die de onjuiste berichten in de wereld stuurden, die rectificatie op te nemen en dan meent het blad ook, dat rectificatie door een bestuursorgaan niet altijd wel mogelijk is, waar zooals in het geval der *Punjabi* een langdurige rechtzaak eerst de onjuistheid van het bericht van dat blad in het licht kon stellen.

Een zonderling bericht. De *Evening Standard* te Washington wist mede te deelen, dat de *katipoenan* het philippijnsch verbond, dat den opstand tegen Spanje ook later tegen Amerika verwekte, toen de Unie zich aan de bekende woordbreuk tegenover Aguinaldo had schuldig gemaakt, weder het hoofd had opgestoken in de nabij de hoofdstad Manilla, gelegen provincie Laguna, en dat de beweging in het teeken stond eener philippijnsch japansche alliantie?

Steekt hier niet wat achter?

De Philippijners zijn niet bijster ingenomen met het amerikaansch bestuur en toen onlangs het gevaar van een japansch-amerikaanschen oorlog dreigde sloegen hunne bladen een zonderlingen toon aan. Een, de invloedrijke *Renacimiento*, zeide: »Indien het ooit tot een oorlog komt, zal de vloek der Philippijners de amerikaansche legers volgen", terwijl een ander blad voor zoodanige eventualiteit de gewapende neutraliteit van zijn landgenooten voorstond, om wat ook de uitslag van zulk een strijd mocht wezen, niet weerloos tegenover den overwinnaar te staan. Maar de leiders der Philippijners zijn niet zoo kortzichtig om niet te begrijpen, dat zij van een verbond met Japan dezelfde of overeenkomstige wrange vruchten zouden plukken als hun van het verbond met de Vereenigde Staten tegen Spanje ten deel vielen.

Zou het bericht van de *Evening Standard* niet moeten worden aangemerkt als een wapen der amerikaansche imperialisten tegen het aan de Philippijners toe te kennen zelfbestuur, nu de verkiezingen voor het eerste philippijnsche parlement werden uitgeschreven?

INGEZONDEN.

Maleijers als Handelaars.

In het Koloniaal Weekblad van 25 April bl. 2 verwijst men naar een preaeadvies, voor een paar jaren door mij ingediend aan het Bestuur der Vereeniging voor de Staathuishoudkunde en de statistiek, waarin ik mij heb uitgelaten over de geschiktheid van den Javaan voor den handel, en doet men mij de vraag: of ik niet de meening deel, dat de Maleijer ter Westkust van Sumatra, mits goed onderlegd, in den groothandel een even goed figuur zoude slaan, als de Europeaan of Chinees?

Toen ik tusschen 1875 en 1879 op Padang als advokaat werkzaam was, was de groothandel uitsluitend in handen van Europeanen en kan ik dus over de geschiktheid van den Maleijer voor den groothandel niet oordeelen.

De tweedehands handel was toen in handen van Maleijers, Chineezen, Arabieren en Clingaleezen. Op Pasar Gadang vond men verscheidene Maleische handelaars, die credieten hadden van f 40 à f 50.000, en enkele wel tot f 100.000. Zij deden goede zaken en waren zeker niet minder geschikt dan hunne mededingers van andere nationaliteit. Bovendien hadden zij op die anderen voor, dat zij in de Bovenlanden familie en relatiën hadden, zoodat zij de credietwaardigheid en behoeften der derde hand beter konden beoordeelen. Zij zijn dan ook geëindigd met later de anderen vrijwel te verdringen, behalve voor Europeesche langanan-artikelen en voor speciaal Chineesch, Arabisch of Clingaleesch goed.

In hoeverre evenwel deze Maleische handelaars baat kunnen vinden bij Europeesch handelsonderwijs en het toepassen van de aldus verworven kundigheden en hunnen eigen handel, kan ik niet beoordeelen. Doch dat de gemiddelde Maleijer alles kan leeren, wat de gemiddelde Europeaan kan leeren, daarvan ben ik overtuigd.

Mr. P. MACLAINE PONT.

Den Haag, 27 April 1907.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Teysmannia. 1907. Afl. 3.

Zoölogische wandelingen te Tjibodas. III. De »dessous« van het bosch, door J. C. Koningsberger. — Selectie van koffie, door Dr. P. J. S. Cramer. — De behandeling van het plantmaterieel bij de cultuur van Hevea Brasiliensis, door C. J. W. Heyl. — Over een paar ziekten in Palmen. — Correspondentie over de cultuur van »Kampas Rampit« in Borneo. — Advies voor het winnen van zaad van Coffea Liberia en Robusta.

Vereeniging »Moederland en Koloniën«. 7e jaar. 1906—1907. No. VII.

Adviezen, op verzoek van het bestuur der Vereeniging, uitgebracht over de aanhangige wetsontwerpen tot het verleenen van financieele zelfstandigheid aan de Nederlandsche Koloniën in Oost-Indië.

Weekblad voor Indië. 1907. No. 49.

Een Chineesch concert, door Henri Borel. — Vagabondages van een verlofganger. VII, door F. P. H. Prick van Wely. — Brieven uit Patria, VII, door Jan Willemsz. — Oud-Indisch tooneelspel (slot), door Gabriël. — Van het achtste suikercongres (het suikerdiner in den stadstuin), (met foto's). — Mata Hari (met portret). — Bekende tijdgenooten (Jhr. O. van der Wijck), met portret. — Voetbalsport in Indië (met foto). — Inlandsche kwakzalverij. — Indrukken van den dag, door Corax. Enz.

Eigen Haard. 27 April 1907.

Si Bopèng (de Pokdalige). Schets uit 't Indische volksleven, door Netty Munniks de Jongh (vervolg).

De Ingenieur. 27 April 1907.

Bescheiden betreffende de verbetering van het Westgat van Straat Madoera, door H. Wakkie.

De Indische Mercuur. 30 April 1907.

De invoer van Java in 1906. — Scheikundige bestanddeelen van het theeblad, door Dr. A. W. Nanninga. — Ongevraagde hulp, dollar of gulden, door Mr. G. Vissering. — Tabakszaad en tabaksbibit, door Dr. L. P. de Bussy. — Vergelijkende cultuurproef met verschillende zaadvariëteiten, oogstjaar 1905—1906. — Het sapgehalte van 't suikerriet in verband met zijn cellulose-gehalte. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

N°. 19. Vrijdag 10 Mei 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.«

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling* . . . ƒ 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers. . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel. . . . . ƒ 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . . . . „ 0.09
„ „ „ 1000 „ . . . . „ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van Boeatan:

Achter het ruime vriendelijk verlichte winkellocaal van „Boeatan" in de verbreede **Heulstraat no. 19**, is nu ook weer de gelegenheid geopend om, onder het genot van een **geurig kopje thee**, uit te rusten, na het bezichtigen der permanente Tentoonstelling van Oost- en West-Indische kunstnijverheid en huisvlijt. Twee kamers werden door het uitbreken van den tusschenmuur en het verleggen van den schoorsteenmantel tot éene groote ruimte verbouwd, die met twee openslaande deuren op een binnentuintje uitziet, en waar het erg gezellig zitten is. Wij durven dus hopen, dat de onkosten voor deze **Indische Theesalon** gemaakt, ruimschoots vergoed zullen worden, door een geregeld bezoek van belangstellenden.

Zegt het voort!

II. Van de redactie-commissie:

Gaarne vestigen wij de aandacht onzer lezers op het **Eerste Nederlandsche Congres tegen het Alcoholisme**, dat te Utrecht op 21 en 22 dezer gehouden zal worden en waarop, wat Ned.-Indië betreft, de volgende stellingen verdedigd worden:

In de vierde zitting, Woensdagnamiddag: **De Drankkwestie in tropisch Nederland**. Inleider: dr. *H. Bervoets*, Zeist:

I. Het is een onafwijsbare plicht der Nederlandsche drankbestrijding hare bemoeienissen uit te strekken zoowel over tropisch als over Europeesch Nederland.

II. Tropisch Nederland is niet in staat zich zelf te beschermen tegen het alcoholisme.

III. De Nederlandsche vereenigingen welke zich drankbestrijding ten doel stellen dienen bij de Indische regeering er op aan te dringen dat: *a.* alle ambtenaren uitgenoodigd worden om onder geen vorm, officieel, 't zij aan Europeanen, 't zij aan Inlanders, alcohol-houdende dranken als versnapering of bij feestelijke gelegenheden uit te reiken; *b.* maatregelen getroffen worden waardoor alcoholhoudende dranken zooveel mogelijk buiten het bereik van de inlandsche bevolking gehouden worden.

IV. Er worde ernstig de aandacht gevestigd op de mogelijkheid om thans nog de inlandsche bevolking te bewaren voor de drankellende, terwijl dit over 25 jaar wellicht onmogelijk zal zijn.

De vorming van Indische intellectueelen.

(*Aangeboden*).

IV.

Zooals terecht in de zitting der 2de Kamer van 16 November 1906 door het lid Bos werd opgemerkt, zal het nieuwe onderwijsprogram niet alleen niet nalaten reeds op de begrooting van 1907 een sterken invloed te doen gevoelen, maar ook in volgende jaren een druk op de begrootingen uitoefenen. Want niet slechts wordt op deze begrooting op eene vermeerdering van uitgaven van ongeveer 7½ ton gerekend, maar daarop zal volgen eene uitgaaf in eens van 2½ millioen, en dan een jaarlijksche vermeerdering van uitgaven, geschat op ongeveer 1½ millioen.

Wanneer dit program zal zijn afgewerkt, zullen de uitgaven ten behoeve van het Inlandsch onderwijs dus gestegen zijn tot een jaarlijks terugkeerend bedrag van 3½ millioen. En daarmede is men dan nog niet eens gekomen tot de helft der kosten, welke voor het hierboven aangegeven schema noodig worden geraamd, en welke op ongeveer 8 millioen gesteld worden.

Het is mogelijk dat de gunstige omstandigheden, waaronder deze begrooting is ingediend, nog eenige jaren zullen voortduren; het is zeker dat de in uitzicht gestelde versterking der gewone middelen, daartoe bij zullen dragen; doch hoe belangrijk deze ook moge toenemen, de stijgende uitgaven voor het Inlandsch onderwijs zullen waarschijnlijk in latere jaren, in verband met die voor andere zaken, welker totstandkoming even dringend noodig is, niet geheel uit de te verwachten inkomsten kunnen worden gekweten. Het is daarom zaak er tijdig op bedacht te zijn andere fondsen te scheppen, welke, zoo noodig, bijvend ten behoeve van dezen tak van dienst kunnen worden aangewend.

Door den heer Cohen Stuart, hierboven reeds genoemd, is een middel aan de hand gedaan om dit desideratum te verwezenlijken, dat alleszins overweging verdient.

Hij wil het daarheen leiden, dat de uitgaven voor Europeesch personeel, die op de begrooting drukken, met een bedrag van ongeveer *f* 50 millioen, b. v. tot de helft terug worden gebracht en voor de andere helft Inlandsch personeel in dienst nemen, dat ⅓ minder zwaar bezoldigd wordt dan het Europeesche en dus *f* 17 in plaats van *f* 25 zou behoeven te kosten. Dan zou daarmede reeds eene bezuiniging verkregen worden van *f* 8 millioen. Wanneer dit in afzienbaren tijd mogelijk ware, kan worden overgegaan om in een versneld tempo aan het Inlandsch openbaar lager en middelbaar onderwijs de gewenschte uitbreiding te geven, doch zouden nog geen Hooge Scholen of Academies kunnen worden opgericht. Want behalve voor het Inlandsch onderwijs, zullen nog uitgaven noodig zijn voor het onderwijs aan vreemde oosterlingen, terwijl voor de opleiding in Europa van behoeftige Inlanders, zooals we gezien hebben, ook op eenige tonnen moet worden gerekend. Hierover nog een enkel woord.

Aan het slot van zijn praeadvies over de vraag, welke Regeeringsmaatregelen nopens de nijverheid op Java in het belang der Inlandsche bevolking te nemen zijn, zegt de heer van Kol: „Zwaar is de plicht door den loop der historie aan Nederland opgelegd; duizenden Javanen in het industrieel groot bedrijf te brengen tot gemeenschappelijk handelen en doelmatig optreden, is een zware taak, doch zij m o e t beproefd worden.

Is men het daarmede eens en onderschrijft men tevens het gevoelen van den heer J. Homan van der Heide, die mede over hetzelfde onderwerp een praeadvies uitbracht aan de vereeniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek, dat het, wat aangaat het onderwijs met betrekking tot de bevordering der nijverheid in het belang der Inlandsche bevolking, in de eerste plaats van gewicht is personen te vormen, die bekwaam zijn om als leiders bij de productie op te treden, dat is dus Inlandsche technici en landbouwkundigen, die een hoogen graad van ontwikkeling en vakkennis hebben bereikt, tot welk einde een aanzienlijk aantal goed onderlegde Inlandsche jongelieden de beste technische en landbouwkundige scholen moeten afloopen, om daarna in de gelegenheid te worden gesteld zich ook in de praktijk te bekwamen, dan volgt hieruit alweder dat men niet te karig moet wezen met de uitzending van Indiërs naar Nederland ter voltooiing hunner opvoeding. En dat er stof genoeg is, werd mede reeds aangetoond. Men lette eens op het aantal kinderen van Inlanders en Chineezen, dat op de Europeesche scholen is toegelaten. Op de Hoogere Burgerscholen 37 Inlandsche en 15 Chineesche, op de Wilhelminaschool 5 Inlanders en 4 Chineezen, op de Burgeravondschool te Soerabaja slaagden 4 Chineezen en 6 Inlanders voor het toelatings-examen. De gezamenlijke Europeesche openbare lagere scholen telden op het eind van 1905 4277 leerlingen, behoorende tot de Inlandsche en m. h. g. bevolking; de gezamenlijke particuliere scholen 183 Inlandsche kinderen en 206 kinderen van vreemde oosterlingen.

Op de 58 scholen of klassen voor voorbereidend onderwijs bevonden zich 2972 leerlingen, onder welke 417 Inlandsche kinderen en 156 kinderen van vreemde oosterlingen.

Het contingent leerlingen, dat jaarlijks door Indië aan Nederland kan worden geleverd voor betere en hoogere opleiding, behoeft dus niet meer uit een paar tientallen te bestaan, maar kan reeds een paar honderdtallen bedragen.

Er is indertijd beweerd, dat indien in Indië een toestand heerschte, die hulp noodzakelijk maakte, Nederland die moet verleenen, indien de verhouding der draagkracht van wederzijdsche belastingschulden het toeliet.

Waar men echter eenerzijds staat voor onvermijdelijke uitgaven, en anderzijds voor het feit dat de gewone middelen van Indië, noch van Nederland de belangrijke bedragen, die gevorderd worden, kunnen dragen, heeft men — dit valt niet te ontkennen — geen andere keus dan zich het ontbrekende door leening te verschaffen.

Hiertoe zal wel moeten worden overgegaan, wanneer de vervanging van het Europeesch element in den Staatsdienst door het goedkooper Inlandsch niet zoo spoedig kan plaats hebben als, ten behoeve van de uitbreiding van het onderwijs in den hierboven bedoelden zin, wel noodig mocht blijken, tenzij men de voorkeur zou willen geven aan een ander middel in 1904 aangegeven door den heer van Deventer bij eene lezing den 1sten November van dat jaar in het Indisch Genootschap gehouden. Toen werd ook gepleit voor de uitbreiding van het Inlandsch onderwijs en een plan ter overweging voorgehouden, dat vrijwel overeenkomt met het aangenomen onderwijsplan. De vraag besprekende uit welke middelen de daarvoor benoodigde uitgaven waren te bestrijden, zocht de geachte inleider eene oplossing in het schrappen der bekende rentepost van *f* 3.861.000, waarmede

de Indische begrooting ten behoeve van Nederland nog steeds bezwaard is. Hij wees er daarbij op dat dr. E. B. Kielstra in het indertijd door hem uitgebracht advies over „De financiën in N.-I." tot de slotsom kwam, dat de billijkheid van dien rentepost geenszins vaststaat, en dat de hulp, die ook deze Indische specialiteit onmisbaar acht, aan Indië het best zou kunnen worden verleend door, althans tijdelijk, van die som af te zien.

Niet alzoo dacht de heer van Deventer. „Waar Nederland" — zoo betoogde deze — „alleen in zijne staatsspoorwegen 153 millioen Indische overschotten heeft belegd en bovendien uit die overschotten niet minder dan 236 millioen van zijn Staatsschuld afloste, kan de vraag of het billijk zijn zoude Indië, wegens 100 millioen aan kasvoorschotten, belast te laten met een uitgaaf, die het belet zijne toekomst te verzekeren, geen vraag zijn. De belasting is buiten allen twijfel onrechtvaardig, haar te laten voortduren zou bovendien, ook van zuiver Nederlandsch standpunt eene politieke misgreep zijn. En omdat dit door ieder, die zijn natuurlijk rechtsgevoel en zijn gezond verstand raadpleegt, zal moeten worden toegegeven, daarom kan van een tijdelijke vrijstelling van betaling nimmer sprake zijn, daarom moet de uitgaaf voorgoed van de begrooting worden afgevoerd.

Deze krachtige taal, deze overtuigende woorden, hebben niets gebaat. Nog steeds paraisseert de rentepost op de begrooting van N.-I. De overweging, dat een half ei beter is dan een leege dop, leidt er daarom toe er op te wijzen, dat, wanneer in het voorstel van den heer van Deventer nog niet in zijn geheel mocht kunnen worden getreden, dan ten minste geheel of gedeeltelijk over de rentepost ware te beschikken voor de bedoelde uitgaven ten behoeve van het inlandsch onderwijs; en zulks tot tijd en wijlen door de, door den heer Cohen Stuart aanbevolen besparing der uitgaven voor Europeesch personeel, zoodanig zal zijn verminderd, dat de meerdere uitgaven voor het Inlandsch onderwijs geheel door die bezuiniging kunnen worden gedekt.

Op deze wijze wordt de rentepost de reddingsboei waaraan het Inlandsch onderwijs zich kan vastklampen, wanneer de Indische middelen in het een of ander jaar niet toelaten alle uitgaven, die eenmaal op de begrooting voorkomen, te bestrijden uit de gewone middelen.

Zijn met al het aangevoerde de 3 eerste stellingen toegelicht, nog dient besproken hoe die intellectueelen, welke in Nederland en Indië opgeleid, niet in 's Lands dienst treden, door de Indische Regeering kunnen worden voortgeholpen, zoo daartoe aanleiding bestaat.

Gelukkig betreden we hier alweder een terrein dat reeds grootendeels door de Regeering en leden van de Staten Generaal is geëffend.

In de zitting der 2de Kamer van 13 November j.l. gaf de heer van Bylandt den Minister het denkbeeld in overweging, om de Regeering aanvankelijk deelgenoot te maken in groote industrieele ondernemingen.

De bedoeling zou dan zijn om op te richten, zooals wijlen Koning Willem I gedaan heeft in België, eene société pour favoriser l'industrie, etc., die dan de mijnen zou omvatten, in dier voege, dat de Regeering met kapitaal deelgenoot zou worden, in vereeniging met particulieren. Dan heeft de Staat natuurlijk het recht om toezicht te houden op de arbeiders, is tegelijkertijd bij de exploitatie geïnteresseerd en trekt een gedeelte der winsten; hierdoor zal de energie der particulieren worden aangewakkerd.

Het denkbeeld van den heer van Bylandt, hoewel speciaal de mijnindustrie in Indië op het oog hebbende, is als het ware uitgeknipt voor de Indische intellectueelen, die in Nederland en in Indië zijn opgeleid. Vele dezer jongelieden zullen na afgestudeerd te hebben, niet dadelijk plaatsing vinden, — omdat onbekend onbemind maakt en er zeer weinig zullen gevonden worden, die kapitaal genoeg bezitten om eene onderneming op te richten of daarin deelgenoot te worden. Eene aanvankelijke plaatsing op een gouvernements-onderneming zou daarom voor hen eene ware uitkomst wezen; terwijl van hun wetenschap, ijver en goed gedrag afhankelijk ware te stellen in hoever de onderneming, waarop zij zich bevinden, of eene andere, aan hunne leiding zou zijn toe te vertrouwen, onder voortdurende contrôle van Regeeringswege. De Staat zou dan deelgenoot blijven in de zaak totdat het daarin gestoken kapitaal geheel zou zijn afgelost. Op deze wijze kan zonder veel risico voor den Staat proeven à l'infini worden genomen om uit te maken wat de inlander, die wetenschappelijk en industrieel is opgeleid, vermag.

Voor de hand ligt, dat voor het nemen van zoodanige proeven in de eerste plaats de landbouw dient te worden genoemd. En dan zou in aanmerking komen de suikerindustrie, wanneer daartegen geene onoverkomelijke bezwaren waren met betrekking tot de suikerconventie. Dit is zeer te bejammeren, want, wanneer na eenige jaren een voldoend aantal Inlandsche intellectueelen gevormd zijn, zou het solo-irrigatievraagstuk op de wijze als door den heer Homan van der Heide aangegeven, in dien zin kunnen worden opgelost, dat een 50.000 bouws voor de suikercultuur geschikt en beschikbaar werden gemaakt om met Gouvernements-hulp ondernemingen op te richten, geheel ten behoeve van de Inlandsche bevolking gedreven door Javaansche intellectueele leiders en aan hun ondergeschikt Javaansch personeel, natuurlijk onder oppertoezicht van een daarvoor door het departement van landbouw aangewezen deskundige.

Niet alleen dat daardoor de bevolking weder eene nieuwe gelegenheid tot arbeid en broodwinning wordt geboden, van de te verwachten winsten zouden tevens, na aftrek van de bedragen noodig voor jaarlijksche aflossing van kapitaal en rente en voor tantièmes van het personeel, de uitschotten door het Gouvernement gedaan voor den aanleg van de noodzakelijke irrigatie-werken, afvoerwegen, fabrieken als anderszins, jaarlijks bij payementen kunnen worden terugbetaald.

Nu de suikerconventie Gouvernement's tusschenkomst en medewerking, bij zoodanige ook door het Kamerlid Bogaard aangeprezen, voor de economische ontwikkeling van Java zoo gewenschte ondernemingen niet toelaat, ligt de vraag voor de hand of zij niet ondernomen zou kunnen worden door een syndicaat van welgestelde Indische kapitalisten. Intusschen krijgt het onderwerp eerst actueel belang, wanneer Inlandsche intellectueelen voor dit bedrijf gevormd zijn, en dit zal in de eerste jaren nog wel niet het geval wezen. Er wordt daarom slechts de aandacht op gevestigd.

Met de tabakscultuur zou eerder een proef in den aangegeven zin kunnen worden genomen, omdat de eischen voor die cultuur niet zoo hoog behoeven te wezen en de daarvoor benoodigde intellectueelen te leveren zijn door de Rijkslandbouwschool te Wageningen waarop zich reeds een paar Inlanders bevinden, zooals hierboven werd medegedeeld. Wanneer nu reeds naar een voor deze cultuur geschiktt areaal werd omgezien in de Oosthoek van Java of op de Oostkust van Sumatra, later nog in andere gewesten, zoodra daarvoor gevormde krachten beschikbaar kwamen, en tenaar een voor deze cultuur geschikt areaal werd omdoor irrigatie van bevloeiingswater ware te voorzien, dan zouden al heel spoedig Gouvernements-tabaksondernemingen kunnen worden opgericht, gedreven in den geest der Gouvernements-kina-, guttah-percha- en caoutchouc-ondernemingen, doch meer coöperatief, zoo dat de winst niet alleen het Gouvernement, maar tevens de leiders en hun onderhebbenden, zoowel als het werkvolk ten goede zou komen, altijd na aftrek van een zeker percentage voor aflossing van kapitaal en rente. Deze ondernemingen kunnen tevens dienen tot verdere opleiding van in Indië te vormen intellectueelen, welke in die cultuur een bestaan wenschen te zoeken, waardoor eenigermate voorzien wordt in het gemis aan landbouwscholen, waaraan, zooals de heer Habbema terecht opmerkt, even groote, zoo niet grooter behoefte bestaat dan aan ambachtscholen. Er valt op landbouwgebied nog zoo ontzaglijk veel te doen, vooral op de Buitenbezittingen, dat de oprichting van Gouvernements-ondernemingen, welke na verloop van tijd geheel in Inlandsche particuliere ondernemingen te converteeren waren, niet genoeg aan te bevelen is. Om niet in de zaak te diep door te dringen, wil ik slechts wijzen op de zoogenaamde boschproducten, tot het verkrijgen waarvan roofbouw wordt gepleegd op zoo uitgebreide schaal, dat menig product daardoor gevaar loopt geheel teniet te gaan. Dat was nog niet zoo lang geleden het geval met de getah-pertja, dat kan spoedig het geval worden met de kamfer, benzoë en tal van andere harsen en gomsoorten, zoo ook met de rottan. Wetenschappelijke cultuur dezer producten mag niet langer verwaarloosd worden, wil men het evengenoemd gevaar ondervangen.

De aldus op te richten landbouwscholen kunnen worden gevormd naar die aan den plantentuin verbonden, hierboven mede besproken, terwijl de kosten van het onderwijs door de ondernemingen, waarop de leerlingen zich bevinden, dienen te worden gedragen, en daarbij tevens als regel kan worden aangenomen, dat de eene onderneming de andere ondersteunt in geval van geldnood, waaromtrent door het landbouwdepartement de noodige regelingen waren te treffen.

Ware onder soortgelijke omstandigheden ook niet eene textiel-industrie, met medewerking der werkgevers in Twente, in het leven te roepen en zou Palembang niet het aangewezen land zijn om daarmede de eerste proeven te nemen? Dat gewest heeft steeds bekend gestaan als bijzonder geschikt voor de katoencultuur. Aan Twente wordt daarmede een nieuw arbeidsveld geopend, waarin Nederlandsch kapitaal allicht plaatsing zal zoeken bij Gouvernements medewerking.

Met het vorenstaande is getracht aan te toonen dat alleen door samenwerking van den Staat met particulieren de aangegeven denkbeelden tot verwezenlijking kunnen komen. Wordt dit toegegeven en de urgentie erkend van de aanvulling van het Inlandsch onderwijs-program, dan zal wellicht ook worden ingezien dat de Staat niet alleen de financieele gevolgen van de voorgestelde maatregelen kan dragen, wil men in een versneld tempo voortgaan, maar geldelijke bijdragen van particuliere zijde daarbij eene onafwijsbare eisch is.

Daarom wordt de oprichting van een Nationaal fonds, zooals indertijd door den heer Zeeman is voorgesteld, aanbevolen. Uit dit fonds waren o. a. behoeftige Inlanders tegemoet te komen, die eene opvoeding in Nederland wenschen te ontvangen, doch in verband met van Regeeringswege gemaakte voorschriften niet kunnen worden ondersteund. Uit dit fonds waren wellicht ook de middelen aan te wijzen tot oprichting van zoodanige ondernemingen, welke, zooals de suikercultuur, op grond van internationale conventiën, op geene hulp van Staatswege mogen rekenen. Uit dit fonds zouden eindelijk met Staatshulp industriën in het leven kunnen worden geroepen, zooals de textiel-industrie, welke mede eene krachtigen stoot aan de economische ontwikkeling van N.-I. kunnen geven.

Wanneer deze denkbeelden steun kunnen vinden bij Oost en West; wanneer vereenigingen of genootschappen, als het Indisch Genootschap, Moederland en Koloniën, de Nederlandsche Afdeeling van de N.-I. Maatschappij van Nijverheid en Landbouw en zoo vele andere zich daarbij kunnen aansluiten, dan ware daarvoor wellicht met gewenscht gevolg propaganda te maken; en dan zal daarmede de gelegenheid geopend zijn, naar verwacht mag worden, om in afzienbaren tijd de productieve kracht van een deel, zij het dan ook nog maar een gering deel, der inheemsche bevolking van N.-I. te verhoogen, in die mate dat het mogelijk worden zal dat de inboorlingen, die thans het ondernemers-bedrijf geheel buiten zich om zien gaan, aan dat bedrijf deel nemen, waardoor ze zelf kapitaal kunnen vormen en gaandeweg het buitenlandsche kapitaal zal worden vervangen door Inlandsch kapitaal.

Mocht blijken dat aan een Nationaal fonds niet zulke hooge eischen gesteld kunnen worden als hierboven werd aangegeven, dan kan nog altijd worden overwogen of de oprichting daarnaast eener Maatschappij tot bevordering der Inlandsche grootnijverheid niet wenschelijk of noodzakelijk is om geheel het doel te kunnen bereiken, dat men zich voor oogen heeft gesteld.

6 Mei 1907. H. E. PRINS.

Pers-kroniek.

INHOUD: De Nieuwe Courant *over de wenschelijkheid om tot eene betere opleiding van inlandsche ambtenaren te geraken. — Nogmaals de benoeming van Mr. van Berckel tot Directeur der bestuursacademie; de* Nieuwe Courant *handhaaft hieromtrent haar vroeger uitgesproken, afkeurend oordeel. — S. in* De Standaard *over de Surinaamsche financiën.*

Indertijd betoogde J. E. in een brochure „de Inlandsche bestuursambtenaren op Java en Madoera", dat de opleiding van Inlandsche ambtenaren verbetering behoefde. Het ambt van „adjunct-regent" moest worden ingesteld; een tweejarige cursus moest aan het gymnasium Willem III worden opgericht voor de opleiding van inlandsche jongelieden.

De Nieuwe Courant kan zich wel met deze denkbeelden vereenigen.

„Mocht men, zegt het blad, tot zoodanigen maatregel willen overgaan, dan dient daarbij onderscheid te worden gemaakt tusschen de opleiding voor de gewone bestuursbetrekkingen tot en met den rang van districtshoofd en zelfstandig patih, den bâton de maréchal voor de lagere ambtenaren, en die voor de vervulling van het ambt van regent. Voor de lagere ambtenaren breide men de scholen te Bandoeng, Magalang en Probolinggo uit en richte tevens op elk der andere gewestelijke hoofdplaatsen — dus nog 12 — opleidingsscholen op.

Een opleiding in het gewest zelf heeft o.a. dit voor, dat de ouders der leerlingen veel op de hoofdplaats komen, daar familieleden en kennissen hebben, bij wie hun zoons een onderdak kunnen vinden, zoodat de kosten voor de opvoeding belangrijk verminderen.

De scholen zelf kunnen eenvoudiger worden ingericht, omdat voor interneering van leerlingen, zooals op de tegenwoordige scholen, niet behoeft te worden gezorgd.

Op elke school moeten 150 leerlingen kunnen worden toegelaten, wat, in verband met het mede in de brochure in den breede aangegeven leerplan, voldoende wordt geacht voor de aflevering jaarlijks van 200 candidaten voor een plaatsing bij het bestuur en evenveel bij andere dienstakken.

Aan de opleiding van regentenzonen, aanstaande regenten, moeten hoogere eischen worden gesteld; het komt den schrijver wenschelijk voor van hen te vorderen dat zij kunnen overleggen een bewijs van met succes volbrachte studie aan de afdeeling B van het gymnasium Willem III te Batavia, desnoods met eenige wijziging in het leerplan, liefst na het afleggen van het eindexamen aan een hoogere burgerschool.

Niet alle regentenzonen zullen echter hun vader kunnen opvolgen; aan den anderen kant moet er voor gezorgd worden dat er steeds een ruime voorraad candidaten is, om daaruit voor een opengevallen regentsplaats een keuze te doen; er zullen dus velen zijn, die aan de gestelde eischen voldoen en toch geen regent kunnen worden.

Voor dezen ware een nieuw ambt te scheppen, dat uitstekend zou passen in de nieuwe door den schrijver gedachte bestuursinrichting.

Wanneer de regent zoo berekend mag worden geacht voor zijn taak, dat hem een groot deel der Europeesche bestuurstaak kan worden overgedragen, dan zal zijn arbeidsveld zoo groot worden, dat de be-

hoefte zich zal doen gevoelen, hem door een helper te doen bijstaan, speciaal om toe te zien, te controleeren, dat de van het hoogste inlandsche gezag uitgegane bevelen naar behooren zijn begrepen en uitgevoerd.

Daarvoor zouden het best de jongelieden zijn aan te wijzen, die hun opleiding voor den rang van regent hebben voltooid; aan hen zou de titel van „inlandsch controleur" of „adjunct-regent" kunnen worden gegeven."

Ten slotte zegt de Nieuwe Courant:

„Het komt ons echter voor, dat met de overdracht van de bestuurstaak en de daarmee gepaard gaande besparing niet, zooals de schrijver wil, moet worden gewacht totdat verreweg de meeste inlandsche ambtenaren in een gewest of afdeeling van de opleidingsscholen afkomstig zullen zijn, maar dat reeds nu kleine gedeelten van die taak aan hen kunnen worden overgelaten en dat er reeds nu enkele regenten zijn, welke die gerust voor een groot deel op zich kunnen nemen. Waar zulke regenten gevonden worden, zou het zeer aan te bevelen zijn al dadelijk met die overdracht aan hen persoonlijk te beginnen; met den bekenden naijver onder hen zal het te verwachten wezen, dat dan ook anderen hun uiterste best zullen doen, om zoo niet voor zich zelf dan toch voor hun zoons zulk een onderscheiding deelachtig te worden.

Mocht men voort nog uitvoering willen geven aan het denkbeeld, scholen te openen voor inlandsche rechtskundigen, dan zal daaraan misschien kunnen worden tegemoetgekomen door aan drie der opleidingsscholen — bijv. de thans reeds bestaande — daarvoor de noodige uitbreiding te geven.

Naar onze meening zou het ernstig aanbeveling verdienen de door J. E. aangegeven richting in te slaan en daarbij zich niet te bepalen tot het zeer kleine onderdeel van het door hem ontwikkelde plan: de opleiding van enkel regentenzonen aan het gymnasium Willem III, maar die werkzaamheden vooral uit te strekken tot hetgeen onmisbaar vooraf moet gaan aan de overdracht van een groot deel der Europeesche bestuurstaak: het openen van opleidingsscholen voor inlandsche ambtenaren op alle gewestelijke hoofdplaatsen van Java en Madoera."

De benoeming van den heer van Berckel tot directeur der nieuw opgerichte bestuurs-academie heeft heel wat commentaar in de bladen uitgelokt. Het Handelsblad en Land en Volk verdedigden de benoeming; de Nieuwe Courant keurde haar af.

Nader op haar oordeel in deze uitgesproken, terugkomende zegt de Nieuwe Courant:

„Het verschil van opinie — althans wat de quaestie van de vervulling van het directoriaat betreft — spruit o.i. hieruit voort, dat wij niet zooals genoemde bladen, bij de Academie het zwaartepunt gelegd wenschen te zien in de te geven lessen. Niet zoozeer als een soort „school voor volwassenen" zouden wij haar beschouwd willen zien, dan wel als intellectueel middenpunt, waar de gedetacheerden, onder elkanders invloed en onder bezielende leiding, nevens aanvullende bekwaamheden, nieuwen frisschen kijk op hun werk, hernieuwde krachten en idealen zouden opdoen.

Aldus was sedert de aanvang ons standpunt en daarop alleen hebben wij haar oprichting verdedigd.

Om zulk een leiding te kunnen geven zou men, hier blijven wij bij, iemand moeten hebben, die het bestuurswerk uit eigen ondervinding kent, te midden er van heeft geleefd, en nog steeds, zij het uit de verte, in medeleeft.

Wij willen anders gaarne erkennen, dat, van het andere standpunt gezien, de keuze van den heer van Berckel, over wiens bekwaamheden, toewijding en tact slechts één roep uitgaat, goed is. Wellicht stellen zijn persoonlijke eigenschappen hem in staat aan het nieuw te scheppen instituut de juiste richting te geven.

Ons hoofdbezwaar blijft echter, gelijk wij herhaaldelijk zeiden, dat het B. B. ook in het Curatorium in het geheel niet vertegenwoordigd is. Daar is geen enkele verschoonbare reden voor."

S. behandelt in de Standaard de Surinaamsche finantiën.

„De Surinaamsche begrooting voor 1908, die in Maart j.l. bij de Koloniale Staten is aanhangig gemaakt, en die in het eind van het jaar in onze Volksvertegenwoordiging zal worden behandeld, is, zoo schrijft hij, van meer belang, dan vele van hare voorgansters. Vooral wegens den inhoud der Memorie van Toelichting.

Als men nu nog in aanmerking neemt, dat de West-Indische Koloniën, in tegenstelling met Nederlandsch-Indië, noch in de bezoldiging van de Gouverneurs, noch in de kosten van de weermacht bijdragen — zoodat de uitgaven dààrvoor boven het subsidie op de Staatsbegrooting drukken — dan is er inderdaad aanleiding te over voor de vraag: Zijn wij met Suriname op den goeden weg; moet niet een krachtig halt toegeroepen worden aan de voortdurende uitzetting der uitgaven; moeten niet maatregelen worden beraamd, om het subsidie sterk te doen dalen en spoedig te doen verdwijnen?

Het belangrijke nu van de thans aangeboden Koloniale begrooting voor 1908 is, dat daarbij deze vragen ernstig onder de oogen worden gezien, op eene wijze, die vertrouwen inboezemt.

Gelijk zich liet verwachten, is het beeld, dat in de algemeene beschouwingen van de Memorie van Toelichting gegeven wordt (van de Surinaamsche financiën) niet gunstig, maar het blijkt toch minder onrustbarend dan de sterke stijging der subsidies zou doen vermoeden. En wat meer zegt, er blijkt ook, dat door consequente toepassing van het in de Memorie ontwikkelde financieele plan op een herstel van het verbroken evenwicht kan worden aangestuurd. De Gouverneur werpt n.l. niet alleen een blik in het verleden, maar ziet ook rond in het heden en stippelt daarbij de lijnen voor de toekomst uit.

Evenals geschiedde in de nota, die den 21sten Februari 1903 door den tegenwoordigen Gouverneur, als Minister aan de Tweede Kamer werd gezonden, in verband met het toen aanhangige wetsvoorstel tot wijziging van de Oost-Indische comptabiliteitswet, worden ook in deze financieele beschouwingen de uitgaven gesplitst in jaarlijks terugkeerende uitgaven van bestuur; in uitgaven voor werken, die óf niet, of eerst in een verwijderd verschiet van hun goeden invloed op de financiën doen blijken (werken en maatregelen tot economische ontwikkeling); en in uitgaven voor productieve werken, waarvoor kan worden geleend.

Uit uitvoerige becijferingen, waarvan de uitkomsten in de Memorie van Toelichting werden meegedeeld, volgt, dat gedurende het in beschouwing genomen tijdvak 1890 tot 1905, de bestuurs-uitgaven in gewonen zin niet geheel uit de gewone inkomsten der Kolonie zijn bestreden, maar dat eene versterking dier middelen met ongeveer 122 mille 's jaars noodig is, om aan den allereersten eisch van financieel evenwicht te voldoen, namelijk te zorgen, dat de Kolonie voor hare gewone huishouding niet op het Moederland leunt. Terecht gaat de Gouverneur uit van het gevoelen, dat een dergelijk leunen niet toelaatbaar is; hij zegt in de bedoelde Memorie overtuigd te zijn, „dat waar dit feit aan den dag trad, de bereidwilligheid, zelfs de begeerte zal worden gevonden om dezen misstand te doen eindigen". En ook wij verwachten van de Koloniale Staten niet anders.

Als de Kolonie dan in hare eigen huishoudelijke behoeften — nu genomen in engeren zin — voorziet, zullen uit het subsidie alleen maatregelen in het belang der economische ontwikkeling worden betaald. Dit is te aanvaarden; mits het streven er steeds op gericht zij, om dezen toestand slechts tijdelijk te laten bestaan, om die soort uitgaven, die eigenlijk niet veel buitengewoons in zich hebben, gaandeweg onder de gewone te brengen en uit de gewone huishoudelijke inkomsten te betalen.

Gouverneur Idenburg toont de noodzakelijkheid van dit streven inderdaad te verstaan. Hij vestigt er eerst de aandacht op, dat voor dergelijke maatregelen nooit meer aan steun mag worden verleend, dan het verschil bedraagt tusschen de uitgave en de inkomst, die direct daarvan het gevolg is — uit dien hoofde is nog een versterking der middelen met ongeveer 6000 gld. noodig, die ook wordt voorgesteld — en gaat daarna post voor post de verschillende uitgaven na, die vooreerst voor rekening van het Moederland moeten blijven, telkens aanwijzende hoe en langs welken weg zij geleidelijk in de groep der gewone uitgaven kunnen overgaan.

Er wordt, schrijft hij ten slotte, dan ook tegelijk met deze begrooting eene belasting-verhooging (hoofdzakelijk door tariefs-herziening) van ongeveer 128 mille aanhangig gemaakt, waarvan dan het gevolg zal zijn, dat verkregen wordt, wat de Memorie van Toelichting noemt het allereerst noodige financieele evenwicht. „Van dezen grondslag af", zoo lezen wij in de Memorie verder, „moet en kan door zuinig beheer en wijs financieel beleid worden voortgewerkt om rubriek b" (dat zijn die maatregelen voor economische ontwikkeling, die niet door de Kolonie, maar die door het subsidie worden betaald) „geleidelijk kleiner en kleiner te maken — de ondergeteekende verwacht, dat een gouvernements-hevea cultuur, die weldra zal worden voorgesteld, daartoe krachtig kan medewerken — en zoo aan te sturen op het einddoel, waarvan het bereiken zal zijn in het belang van het Moederland èn van de Kolonie, maar zeker niet het minst in dat van de laatste, namelijk: de financieele zelfstandigheid van Suriname."

Oost-Indische Berichten.

De jongste mail bracht de droeve tijding: **Weer Bandjirs.** Door den bijzonder hoogen waterstand in de Tjitaroem en Kamodji-leiding, afdeeling Krawang, als gevolg van de hevige regens der voorlaatste dagen, is de rechter Tjitaroemdijk den 5en dezer op twee plaatsen doorgebroken en raakten de heerendienstwegen van Krawang naar Telagasarie en Rengasdengklok op vele plaatsen onder water. Voor zoover bekend zijn honderd bouws padiaanplant grootendeels vernield.

Een gebrekkige haven. De gebreken van de haven te Semarang komen deze dagen weder bizonder sterk voor den dag, zegt de Locomotief.

Met de lossing van goederen afkomstig van het stoomschip Guthrie (uit Australië) heeft men 24 uren moeten wachten, omdat er aan den grooten Boom geen vierkante Meter plaats meer was. Eindelijk kon men een ruimte krijgen zoo groot als een mandi-

kamer. Voor hoeveelheden van 1400 ton stukgoederen worden loodsen aangewezen die slechts 800 ton kunnen bevatten. Wegens gebrek aan machinale losmiddelen zijn er 14 koelies noodig om een pak of kist uit een prauw op wal te halen. De vijfons-kraan bij de societeitsbrug is zoodanig geconstrueerd dat er met het ophalen van een collo ter zwaarte van 1000 kg. een kwartier heengaat; de grootte van het „losterrein" bij de kraan is gelijk aan die van een poppenbleekveld.

Als er drie stukken op de wal zijn gehaald moet men wachten tot die weggevoerd zijn alvorens voort te kunnen gaan met lossen. Er is te weinig ruimte voor behoorlijken opslag, zoodat alles door elkaar komt te liggen; de toegangen tot de loodsen zijn te klein en te weinig in aantal: de communicatie tusschen de loodsen en den openbaren weg is al even gebrekkig; er is te weinig ruimte voor accurate verificatie; het water is te smal en te ondiep.

Alles is er te klein, te benauwd, te eng, verouderd, gebrekkig en ellendig. Zóó is de Semarangsche haven.

Inlandsche Artsen. Tot regent van Toeloengagoeng werd onlangs benoemd de tweede zoon van den overleden regent van Ponorogo; de eerste zoon, thans te Ponorogo, werd voor dien rang gepasseerd, blijkbaar om geen andere reden, dan dat hij dokter djawa is, wiens wetenschappelijk peil toch hooger is dan dat zijns broeders die eerlijk genoeg is het te bekennen. Alleen wordt hij minder geschikt geacht voor de bestuurstaak, dus schrijft men aan het S o e r. H b l d.

De regeering (lees: resident Boissevain) zal er goede redenen voor hebben, liever den tweeden zoon te nemen, maar men behoeft geen gedachtenlezer te wezen, om te begrijpen dat die arts thans vrijwel alle ambitie heeft verloren voor zijn taak als geneesheer. Immers ingevolge het bepaalde bij de laatste alinea van art. 69 R. R. en de traditie, dat de oudste zoon den vader opvolgt, heeft die arts te Ponorogo er wel degelijk op gerekend eenmaal tot de regentswaardigheid te worden verheven; het tegendeel zou iedereen verbazen; men doet geen afstand van ƒ 1200 s maands uit broederliefde.

Het gebeurde zal van uiterst nadeelige invloed zijn op den toeloop van adellijke jongelieden naar de dokterdjawaschool te Weltevreden.

De regenten, met het voorbeeld te Ponorogo voor oogen, zullen er zich wel voor wachten hun zonen te laten studeeren anders dan voor het alleen zaligmakende B. B. en, zooals de ouden zingen piepen de jongen, die een gemakkelijker leven op de kantor besar met een kansje op de grand prix (regentswaardigheid) zullen prefereeren boven de zware studie voor arts, officier of opzichter waterstaat, vindt het blad.

Een Vorstelijke Gift. In het B ij b l a d v a n h e t A r c h i e f lezen wij, dat de heer S. C. van Musschenbroek, die over eenige weken naar Europa vertrekt, aan het Ondersteuningsfonds voor administrateurs en geëmployeerden van suikerfabrieken op Java een gift van 10.000 gulden heeft doen toekomen.

De goede werking van Faillissementswet en Weeskamers. „De afrekening van Maart is achter den rug, schrijft de fin. medewerker alhier van de N. S o e r. C t.; en van openbare ongevallen hoort men niet, hetgeen ook geheel in het systeem van zaken past.

In vroegere dagen is er op de maand April maar weinig gedaan en men kan derhalve nu overgaan tot de opstelling van eigen finantieele positie.

Dat is geen aangenaam werk, daar kan men van op aan.

Men heeft grootendeels, uit welbegrepen eigenbelang, afgezien van een inroepen der faillissementswet, overtuigd als men was, dat men dan niet alleen de tegenpartij tegen de vlakte zou werpen, maar tevens zelve er weinig plezier van zou ondervinden.

Immers: als verkoop-eischer zou men zijn stukken aan de curatoren hebben af te leveren gehad, en dan weet men wel waar men begint, maar niet waar en wanneer men zal eindigen.

Inmiddels is men dan de dispositie over de aandeelen kwijt, men mag verder zien en toekijken maar niet kikken.

Bovendien zijn de kosten die voor de algoede zorg in rekening worden gebracht zoo verbazend hoog, dat zelfs een hotelhouder aan de Cote d'Azur in het drukke seizoen er van zou schrikken.

Men kan veelzijdige kritiek uitoefenen op de manier door de bij de zaken betrokkenen in onderling overleg aangenomen en gevolgd, maar het valt niet te ontkennen dat er gerechte twijfel bestaat of men vlugger en beter geholpen zou zijn geweest, als men den breeden weg der rechten had ingeslagen.

En wat Indië in de laatste maanden te aanschouwen gegeven heeft, is wel het meest overtuigende bewijs, dat zoowat niemand eenig heil ziet in een opvolgen van den weg, die wettelijk is voorgeschreven, omdat die weg een te lange, en het veergeld te hoog is.

Zeer zeker is het, dat nu de maand Maart achter den rug is, het aantal promessen, accepten en ander soort schuldbekentenissen een groote toename heeft ondergaan en vooral de heeren notarissen wel ingenomen zullen zijn met de geboekte honoraria, maar dat neemt niet weg, dat men er veel beter aan toe is dan dat men de hulp der weeskamers had moeten inroepen.

Het resultaat is er niet minder om geworden, integendeel, en de kosten zijn bespaard."

Tot zoover de correspondent, zegt het N i e u w s v. d. D a g.

Is het niet heerlijk! Met ontzaglijke moeite en veel tijdverspilling wordt in de Kamers in Holland een faillissementswet gemaakt. Dan broeit de halve Indische ambtenaars-wereld daar eenige jaren op om het ding ingevoerd te krijgen.

En als dat dan — niet zonder reuzen-inspanning — eindelijk goed en wel is gelukt,... dan blijkt het, dat het college hetwelk het grootste aandeel heeft bij de tenuitvoerlegging van de wet, zoo door en door verouderd is in zijn werkwijze, zoo verambtenaard, zoo weinig practisch, zoo naar-zich-toe-rekenend, dat degenen voor wie de faillissementswet eigenlijk in de wereld is gezonden, de voorkeur geven aan gescharrel, men zou vaak zelfs mogen zeggen: geknoei, liever dan van die verbeterde wet te profiteeren, waar die zoo hoogst gebrekkig en duur wordt uitgevoerd.

Diederik Baldzerdt schrijft uit Atjeh aan het N. v. d. Dag v. N.-I.:

„Tijdens ik hier was, vertoefden ook de heeren J. T. Cremer en W. H. M. Schadee ter plaatse. De laatste is Directeur van de Deli-Spoor en tevens gemachtigde van eene Electrisch-licht Maatschappij die de straatverlichting te Medan — zeer slecht — bezorgt. Daarover regent het klachten in de Deli-bladen.

De heer Schadee is bezig om voor zijne incapabele en dure maatschappij de concessie voor electrische straatverlichting te Koeta-Radja te erlangen. Daar zal een boel geld bij moeten; de plaats is reeds zeer voldoende verlicht, en er loopt bovendien geen kat langs de straat, 's avonds. Doet er niet toe: de zaak is zoo goed als beklonken. Blijkbaar heeft men te Koeta-Radja niet de minste nota genomen van al wat over de straatverlichting in Medan is gezegd en op hoe geheel onvoldoende wijze de heer Schadee de klachten heeft pogen te ontzenuwen.

Men zal dus het Vredespark, en de rest, verlichten met duur licht dat vier avonden van de vijf niet brandt. Als de Atjehers dat in de gaten krijgen, nemen ze aandeel in die maatschappij. Juist iets voor zulke „kwaadwillige" grappenmakers als zij, om er van te profiteeren voor speelsche klewang-aanvalletjes....

En het laatste staaltje is het mooist van alle. In Gedeballotteerd van Schuil is, naar men weet, kwestie tusschen de „autoriteiten": over den tijd. De klok in de Benting verschilt vijf minuten met die ten Residentie-huize en daardoor komt de kapitein te laat op de receptie. Hier te Koeta Radja is de officieele tijd de fluit van de IJsfabriek, elf uur.

Nu is er, naar het schijnt, eens eene Paketboot vertrokken zonder zich aan den Atjehschen officieelen tijd te storen. En er werd toen een weinig gramstorig naar geïnformeerd: „Hoe het kwam dat die boot een kwartier te vroeg was vertrokken. Wat voor tijd daar aan boord was?"

— Wel, de zonnetijd natuurlijk, was het antwoord. D e tijd!

Toen is er een papieren brief gekomen van het bestuur, waarin werd gelast: „dat de Paketvaartbooten in het vervolg bij hun vertrek rekening moesten houden met — (let wèl) — den Middel-Europeeschen (Greenwich) tijd"....!

Zóó stond het er, pricies zoo, het woord Greenwich tusschen haakjes, en de gezagvoerder die dat prachtige ding het eerst onder de oogen kreeg, heeft zich zoo verslikt van het lachen, dat hij zelf bijna heelemaal uit den (Greenwich) tijd was geweest.

Dit is la côté gaie van het leven te Atjeh. De rest is somber genoeg.

Iedereen klaagt, de inlandsche employés der Atjehtram, die in afzichtelijke krotten van huizen moeten wonen waarvoor de administratie eene huishuur van tien gulden 's maands aftrekt, zoowel als de chefs van groote tokos, wier ontvangsten ook al in geene verhouding staan tot de hooge uitgaven. Het ziet er duf uit, lusteloos, kwijnend.

En dit is dan het resultaat van 34 jaren vechtens, waarvan elf jaren „verstandig" oorlogvoeren? Dit is het credit, staande tegenover een zoo reusachtig debet aan menschenlevens en honderden millioenen! Een „Vredespark" met wat leelijke gipsafgietsels, een indrukwekkend kerkhof met tal van mooie graven, wat verwoeste Atjehsche kampongs, en eene brigade maréchaussée die onder een gedecoreerd luitenant bloemetjes plant voor het huis van Panglima Polem!"

„Ik voor mij geloof, dat Atjeh gepacificeerd zal zijn wanneer de laatste Atjeher als gids zal hebben gediend en er het gebruikelijke loon voor zal hebben ontvangen. Dit land rustig?... Ja, in Groot Atjeh kan men, zooals ik zeide, wandelen zonder vrees voor een aanval..... zoolang er maar recht veel troepen overal liggen. Maar anders? Waarachtig, tot zelfs de rijstvogeltjes die op de telegraafdraden zitten en somber naar den trein kijken, zien er hongerig en „kwaadwillig uit."

Verder schrijft hij o.m.:

„Er is voor een polemist haast geen prachtiger tegenstelling denkbaar dan die tusschen Koeta Radja en Atjeh..."

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXXIII.

„Wanneer heeft Krome gewelddadigheden tegen de Inlanders gepleegd?" vroeg zij met trillende stem.

„Maar Bibi, zoudt u dat inderdaad niet weten? De menschen vertellen het elkander op straat. Krome heeft bij zijn beroemden tocht op eigen hand oorlog gevoerd en is als een echte rooverhoofdman het land doorgetrokken: moordend, plunderend en brandend."

„Krome had een zeer kleine troepenmacht en geen leeftocht", verdedigde Maleen. „Het geheele land was in opstand. Als hij er doorkomen wilde, moest hij vechten voor zijn leven en dat der zijnen, zoo goed hij kon."

„Pardon, waarde bibi, hij *behoefde* er immers niet door. Hij *mocht* er zelfs niet door, want hij had bevel gekregen, naar Duitschland terug te keeren. Zoo op eigen hand mag men tegenwoordig geen bloedige veroveringstochten maken en van Afrikahelden à la Stanley moeten wij, kalme Middel-Europeanen, eenvoudig niets hebben. Krome krijgt wat hij verdiend heeft, en niets dan hij verdiend heeft."

Maleen trilde van ingehouden opwinding. Zij klemde de vingers om de houten leuning van haar tuinstoel.

„Krome veroverde deze koloniën voor ons," sprak zij. „Als hij niet geweest was, wie hij is, dan waren wij nu geen van allen hier."

De gravin stond op en de anderen volgden haar voorbeeld.

Ieder had zijn standpunt aangegeven, en de oorlog was openlijk verklaard.

Maleen zag harerzijds in, dat zij de mogelijkheid verspeelde om zich buiten den strijd te houden, wanneer zij zich niet volkomen beheerschte.

En zij wilde toch vrede houden, of men het haar gemakkelijk maakte of niet.

Beleefd, maar koeltjes namen zij afscheid van elkander.

Den volgenden morgen ontving Maleen van den graaf en de gravin Ilfershofen een vormelijke invitatie tot een diner.

Zij zond de boodschap terug, dat zij verhinderd was, daar zij op het punt stond te vertrekken.

Zóó waren de relatiën voorloopig afgebroken.

***

Een uitgestrekt, stil, woest, geaccidenteerd landschap.

Groepen van machtige mangaboomen en kokospalmen, slank en hoog, warrig struikgewas lager bij den grond; hier en daar een plas, waarin slangen huizen, groenig water, omgeven van bamboe en sierlijk gevederde papyrus.

Ginds een groep korte, dikke oliepalmen, een klein rijstveld, een negersjamba met bananen, suikerriet en sesam bebouwd, wegen, omzoomd met aloë-achtige ananassen.

En een plechtig zwijgen overal.

Dat was het land bij Mona.

Daarachter lag de zee, maar deze kon men hier niet zien.

Een vogel verbrak de stilte met een zonderling zachten, diepen, eentonigen roep.

„Wat voor een vogel is dat?" vroeg Maleen aan haar zwarten bediende Risgalla, die haar den weg wees naar de landerijen die van haar waren.

„Een vogel maar," antwoordde Risgalla.

Maar eenige schreden verder bleef hij staan.

„Wil u weten, wat de vogel zegt, Bibi?"

„Wat zegt hij?"

„Hij zegt:

Mijne moeder is gestorven,
Mijn vader is gestorven,
Mijn broeder is gestorven,
Ik ben alleen,
En treur."

„Zingt die vogel dat, Risgalla?"

„Ja, Bibi."

Zwijgend ging zij verder.

Een oude, halfnaakte neger kwam haar tegen op het smalle voetpad.

Hij droeg een grooten, bontschubbigen visch, aan een stok gebonden.

Toen Maleen genaderd was, trad hij eerbiedig terzijde van den weg in het stekelige struikgewas.

„Jambo, bana!" groette Maleen vriendelijk.

„Jambo, bibi, jambo."

Het pad kronkelde zich door een wildernis van struiken en slingerplanten.

Opeens bleef Maleen staan.

Terzijde van den weg bevond zich een stevige paal, waaraan een plankje was bevestigd. En daarop stond met duidelijke, zwarte, Duitsche letters, in Rainers schrift:

„Land van Graaf Waltron."

Dit handschrift, in deze diepe, diepe eenzaamheid! Alsof het volgend oogenblik Rainer zelf uit het kreupelhout te voorschijn moest treden!

Een overweldigend, smartelijk verlangen naar hem overviel haar.

Overmeesterd door haar verdriet, ging zij zitten op

en Medan. In beide plaatsen dateert ons gezag zoowat van denzelfden tijd; een paar jaren maken geen verschil. Maar terwijl Noord-Sumatra uitsluitend het regime van sabel en bajonet onderging, kwam de Oostkust alleen in aanraking met industrieelen en planters. De vreedzame verovering van Deli is een pendant van de bloedige pacificatie van Groot-Atjeh. Het Gouvernement versus de Particulieren: bajonet of patjol! In Atjeh armoede en dood, hier te Medan leven en welvaart, zóó dat in dit gansche uitgestrekte tabaksland geen enkele bedelaar wordt aangetroffen, de veiligheid van goederen zoo goed als nergens in den archipel geëvenaard wordt en die voor personen alleen verminderd is sedert het Gouvernement zich wat ernstiger (!) dan vroeger daarmee is gaan bemoeien.

— De Atjehers zijn een heel ander slag van menschen dan de Maleiers uit Langkat en Deli, zal men mij tegenwerpen. Zeker, dat valt niet te ontkennen. Maar zou het verschil wel zoo groot zijn als tusschen zwart en wit, tusschen koude en warmte, tusschen woestenij en akker, tusschen het land hier en het land daar? Ik geloof dat het nadeelig saldo op rekening komt van de mannen van de sabel. Even voor de beschieting, nu enkele weken geleden, in Koeta Radja, hebben Atjehers zich beklaagd bij particulieren en handelaren in wie zij vertrouwen hadden, over hun, naar zij zeiden, door het Bestuur aangedaan onrecht. Toen een paar jaar geleden amok gemaakt werd te Koeta Radja en, ik meen, luitenant van Mourik er het slachtoffer van werd hadden de djahats zich langs den weg verscholen. Het bleek later dat zij verscheidene burgers ongemoeid voorbij zich hadden laten wandelen; zij sprongen eerst op toen er uniformen zichtbaar werden. In verband daarmee is het verzoek van den luitenant waaromtrent ik u in mijn vorigen brief schreef, om een jas en een hoed, ten einde zeker te zijn niet gemoeid te worden 's avonds, nog zoo onlogisch niet, al bevat het dan ook eene scherpe kritiek op het militairisme. Er zijn in Atjeh zoo goed als niet anders dan militairen, er zijn in Deli zoo goed als geen militairen: het eerste land is onrustig en uitgemergeld, het tweede land is vreedzaam en welvarend, en ik bied dit snuifje aan de militaire heeren aan die hun stand zoo gaarne noemen „de kurk waarop de Koloniën drijven." Het stuk lood veeleer — om die dwaze overdrijving naar den eisch te beantwoorden — het stuk lood veeleer dat de Koloniën naar beneden trekt! Het oude vertelsel van Kadmus is ook heden nog waar: het zaaien van drakentanden doet gewapende mannen opschieten. En wat doen wij tegenwoordig anders?......"

Een passief van f 100.000. Naar het Soerab. Hbld. verneemt, verkeert de bekende Bengaleesche firma A. G. Hoosen & Co. in moeilijkheden. Het passief bedraagt *f* 100.000.

Vier bankinstellingen te Soerabaja moeten voor ongeveer drie kwart van dit bedrag in de déconfiture geïnteresseerd zijn.

Samenwerking? De correspondent van het Bat. Nwsbl. te Makassar schrijft:

„Zooals reeds in de dagbladen vermeld werd, is de controleur Jasper op Zuid-Celebes geweest om studies te maken over de inlandsche nijverheid. Hij heeft over zijne bevinding reeds eenige belangrijke opstellen gepubliceerd in de Locomotief. Of hij met dat publiceeren gehandeld heeft naar den zin der regeering, mag betwijfeld worden. Het valt ten minste op dat hij, te Kadjang gekomen, tevergeefs vier dagen op den hem toegezegden gouvernementsstoomer heeft moeten wachten en van daar naar Balangnipa is gegaan, om het s.s. „'s Jacob" te halen en naar Makassar terug te keeren. Te Makassar kreeg hij, nauwelijks aangekomen, de telegrafische mededeeling van den resident van Menado dat de stoomer „Raaf" hem niet kon brengen naar de Talaut-eilanden, die ook op het programma stonden.

Het is natuurlijk slechts een veronderstelling dat deze teleurstellingen een gevolg zouden zijn van het schrijven in kranten. Want de brieven, handelende over inlandsche nijverheid en opmerkingen over land- en volkenkunde, zijn zoo onschuldig dat een publicatie niemand kan deren. Doch aan den anderen kant is het natuurlijk dat de regeering het liefst de primeur van rapporten voor zich zelve reserveert.

Vrijdag 22 Maart is de heer Jasper naar Java teruggekeerd om de pasarmalamfeesten in orde te maken en na afloop daarvan (9 Juni) zich naar de Padangsche Bovenlanden te begeven. Daarna komen dan de Molukken weer aan de beurt, in Augustus, naar men mij zei.

De opdracht aan den heer J. is uitgegaan van de regeering; de opdracht was gegeven om de europeesche en inlandsche hoofden in kennis te stellen met zijn komst, doch naar mij uit zekere bron werd meegedeeld, heeft de secretaris van het gouvernement Celebes vergeten aan die opdracht te voldoen. Met het natuurlijk gevolg dat de heer Jasper op de verschillende plaatsen zich zelf heeft moeten helpen. Wel werd hij overal behoorlijk ontvangen, maar zijn komst had nu meer een particulier karakter en het doel werd uit den aard der zaak niet bereikt.

Zóó helpt men in de buitenbezittingen wel eens meer goede bedoelingen ten uitvoer leggen!"

Van een rijke meneer en „tida djadi". Bij Grimm zat aan een tafeltje een rijke meneer, heelemaal alleen. De „meneer" moest wel goed in zijn duiten zitten, want hij verschalkte eerst een halfje champie en toen een paar sherry-coblers, ook heelemaal alleen.

Midden in zijn tweede cobler gaapte de meneer erg ongemanierd in de lucht en dit bewijs van zich geweldig te vervelen drong door tot de kersepit van een glunderen katjong, die het „Weekblad voor Indië" ventte.

Als een aap schoof de kleine jonden halverwege de trap op en voordat de meneer zijn kaken dicht en zijn oogen na dien geweldigen gaap, weer open deed, sloeg het ventje het weekblad open, met de prentjes van het suikercongres zichtbaar, en hield dit met smeekend gebaar den gast voor.

Een schuin keek hij er naar. — Och, ja, waarom niet, 't was zoo lollig geweest op dat déjeuner, laat ik eens even kijken. „Kasih!"

De meneer schepte behagen in de plaatjes.... laat eens zien wat er bij staat.... hij begon te lezen om kwart voor zeven, en om half acht las hij nog, grinnikte nu en dan.

Katjong stond lijdzaam te wachten op de trap, ging er eindelijk bij zitten. Toch ééntje nog verkocht, filosofeerde hij stilletjes.

Zijn droom werd ruw verstoord; bij zijn oor ritselden de bladen van het weekblad en klonk het ruw: „Ini! Tida djadi!"

Katjong, bescheiden, hield, half schreiend, zijn hand op, — Schrobbie! klonk het nog ruwer, en het ventje droop af.

— G. v. d. wat een beroerling! Ini katjong, sini, voor kowe satoe roepia; itoe boekoe kasih present sama toean miskin itoe!" Het was een scheeps-kapitein, die zijn gerechtvaardigde verontwaardiging en tegelijk zijn kasian hebbend hart overluid liet spreken.

De meneer draaide zich half om, wilde den spreker met dédain aanzien, maar kreeg zoo'n veelbeteekenend: „Nou?" terug, dat hij gauw betaalde en opstapte.

Katjong droogde zijn tranen en glunderde weer!

! (Soer. Hbld.)

De Singamaharadja aan de beurt. Wij hebben vroeger reeds medegedeeld, »dat het in de bedoeling van den landvoogd ligt, den kapitein *H. Christoffel* op te dragen om te trachten den geheimzinnigen priestervorst, die naar men vermoedt, zich nabij het Toba-meer ter Sumatra's Oostkust schuil houdt, op te sporen.

»Te dien einde worden thans, »zoo lezen wij in de *Preanger Bode*,« uit de maréchaussée-compagnie van het 4e bataljon infanterie te Tjimahi, een 40-tal Amboineezen uitgezocht, die de colonne zullen vormen, aan welker hoofd Christoffel zal komen te staan.

De sergeanten Welzel en Reuhenberger zullen optreden als brigadecommandanten. De troep zal vermoedelijk a.s. Zaternag van Bandoeng herwaart vertrekken,

Naar Deli. Volgens de *Javasche Cour.* van 2 April j.l., is dr. L. J. Eilerts de Haan, oudstaanwezend stadsgeneesheer te Batavia, naar Deli vertrokken, in opdracht van den directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid, in zijn kwaliteit als lid der commissie ter reorganisatie van den burgerlijken geneeskundigen dienst.

De taak dier commissie bestaat onder meer in het nagaan der wijze, waarop in de verschillende ziekeninrichtingen de administratie wordt gevoerd. Het laat dus weinig twijfel of dr. Eilerts de Haan zal in deze richting in Deli werkzaam zijn. Zijn inspectiereis zal ongeveer één maand duren.

Waarom de voorstelling niet doorging. Door het Bouwmeester-ensemble te Soerabaja zou worden opgevoerd *Durand en Durand*. Maar daar is niets van gekomen, want eenige der voornaamste artisten waren in een zeer onverkwikkelijk zaakje betrokken.

Het begon met een twist tusschen den heer Lus en een vijftal Indo's, je wàre kringetjesspuwers, zooals het *Soer. Handelsblad* hen karakteriseert. Al spoedig raakte men handgemeen en het duurde niet lang of de heer Lus lag tegen het soerabajaasch plaveisel. Rafaël Bouwmeester, zijn kunstbroeder in gevaar ziende, ijlde toe, maar zag zijn moedig gedrag almede beloond met een pak slaag. Als blijvend souvenir ontving hij met een »krakeling« een gapende wonde aan het achterhoofd.

Toen daalde het scherm . . .

In het tweede bedrijf zagen wij schout Calmer optreden, in ambtscostuum, die van de zaak bij geruchte had vernomen. Onze politieman keek bijzonder ernstig en achtte het zijn plicht, den raddraaier, zekeren Merkelbach — een báás ouder zijn kornuiten — op te zoeken en hem naar de plaats te geleiden, waar de beide artisten hun éérste rammeling op indischen bodem hadden ontvangen. Ook hij, Merkelbach, had ruimschoots zijn portie gehad.

Van de andere zijde naderden Papa Bouwmeester, die er één oogenblik over gedacht had, zijn costuum van Henri de Lagardére er bij aan te trekken, en zijn beide telgen.

»Hàlt!" sommeerde de schout en allen stond pàl als grenadiers.

Toen liet schout Calmer, die zijn naam alle eer aan deed, zich de geschiedenis in geuren en kleuren vertellen Merkelbach had het woord; hij oreerde als wijlen Demos

---

een omgevallen palmstam en weende.

„Waarom weent ge, bibi?" vroeg de zwarte bezorgd.

Zij antwoordde:

„Kama ndege" [1]).

Dat verstond Risgalla.

Maar reeds had zij haar zwakheid overwonnen. Neen van haar leed mocht niemand iets weten, haar tranen mocht niemand zien. Deze zwarte bediende was reeds één te veel.

Zij gingen verder over ontgonnen, bebouwd land.

Op de velden kwam haar de Arabische opzichter tegen.

Hij liet juist sesam zaaien.

„Bibi," zeide hij, nadat de zeer ceremonieele begroeting was afgeloopen, „geef mij verlof een wel te graven."

„Is hier dan goed water in den grond, zoo dicht bij de zee?"

„Water, zoo zoet als honing," verklaarde Mohammed. „Als gij meekomen wilt, bibi, dan zal ik u de plaats laten zien, die ik er voor uitgekozen heb. Het is niet ver van hier."

Zij volgde hem over schoongemaakt land, dat met jonge kokospalmen beplant was. Ver gingen zij, tot daar, waar een groene rij mangroveboomen de nabijheid van de zee aanduidde.

Eindelijk bleef Mohammed staan onder een groote oude tamerinde.

„Sta mij toe, bibi, hier de wel te graven. Hier wordt het water door den boom beschaduwd en hier is de bodem goed. Ik heb er verstand van, bibi."

Maleen had nergens verstand van. Zij gaf haar toestemming en nam zich voor, zooveel mogelijk van Mohammed te leeren.

„Hij bedriegt mij natuurlijk, zooals alle Arabieren bedriegen. Daarom moet ik leeren."

Risgalla kwam naar haar toe, en drong aan op huiswaarts keeren.

„Bibi, het wordt nacht, en de weg is ver."

Maleen was gaarne nog wat gebleven. Maar zijzelf was bang voor den nacht met zijn wilde dieren.

Nog stond de zon boven den horizon, maar straks zou zij verdwijnen, en dan was het terstond nacht.

Zoo namen zij den terugweg aan.

Een woudduif klaagde in het geboomte.

„Bibi, wilt gij weten, wat deze vogel zingt?"

„Nu, wat zegt hij?"

„Hij zegt:

Het hoen is een gemeene vogel,
Het heeft niets dan louter beenderen,
Ik evenwel heb veel vleesch
En smaak lekker."

Maleen lachte.

„Uw hoenders zijn armzalige, magere dieren, omdat zij niets te eten krijgen. Geeft hun maïs, dan zullen zij wel vet worden."

„Maïs eten wij liever zelf, bibi," antwoordde Risgalla met een lach.

Maleen voelde op eenmaal groote vermoeidheid.

„Ik moet mij een rijdier aanschaffen," dacht zij. Een Maskatezel of een muildier."

De weg voerde door een moerassige laagte.

In de nabijheid brandde een klein vuur.

Maleen zag rond of zij een hut, of een menschelijk wezen kon ontdekken, maar er was niets te zien.

„Wat is dat voor een vuur?" vroeg zij in een opwelling van spokenvrees.

„Een Indergraf. Dat is zoo het gebruik."

„Eigenaardig!" dacht zij.

Risgalla bleef staan.

„Hoort ge, bibi?"

„Wat?"

„Hyena's."

Zij luisterde met een siddering. Hoe naargeestig klonk dat wanluidend, huilend geblaf in de verte!

Ook Risgalla was bang.

„Het is hier 's nachts niet goed," zeide hij. „Er zijn hier leeuwen."

Maleen greep onwillekeurig naar het korte, stevige kapmes, dat zij in den gordel droeg.

„Zou ik mij in geval van nood kunnen verdedigen?" dacht zij.

En daarna moest zij er aan denken, hoe rustig en onbevreesd zij door den nacht zou loopen, als zij aan George's arm had kunnen gaan!"

Toen Maleen bij het schijnsel van de petroleumlamp weder in haar kamertje zat, schreef zij een beleefden brief aan Graaf Ilfershofen, waarin zij hem verzocht, tweeduizend stuks palmplantjes uit zijn zaadbedden voor haar te reserveeren en den prijs te bepalen.

Weinige dagen later kwam de bode, dien zij naar Satoeta gezonden had, terug met het antwoord.

De Graaf schreef zeer hoffelijk, stelde het gevraagde tot haar beschikking en noemde den prijs.

Maleen tuurde in ernstig nadenken op het briefje.

„Dat is het begin," dacht zij. „En geheel vanzelf, komt ook dit langzamerhand in het rechte spoor. Bij zoovele gemeenschappelijke belangen en gemeenschappelijk werk moet eindelijk de geest van cameraderie over persoonlijke antipathiën zegevieren. En dat is al wat ik verlang: Esprit de corps. Persoonlijk? — niets! Neen, nooit, nooit weder!"

. . . .

(Wordt vervolgd.)

1) Als de vogel.

thenes; daarna mocht de oude heer Bouwmeester mededeelen wat hij er van wist, maar toen hij iets zeide wat Merkelbach niet aanstond, duwde deze plotseling den artist met wereldvermaardheid zijn vuist onder den neus en brulde melodramatisch: „Jij liegt!"

Dat was Louis Junior te machtig en met een tijgersprong greep hij den belager zijns vaders bij de keel, met de kreet: „Zal jij mijn vader heeten liegen?!"

Merkelbach, ook niet van gisteren, gaf geen krimp, er vielen leelijke klappen, tot het schout Calmer, bedachtzaam als steeds, te bar werd. Hij trad tusschenbeide, wilde de vechtenden scheiden, sprak woorden van verzoening, die zóó zeer op het gemoed van Louis Junior inwerkten, dat hij ook den schout behoorlijk in de algemeene afros partij liet deelen. Temét had de schout den Lancelot-vertolker bij den kraag en werd behoorlijk procesverbaal van het gebeurde opgemaakt.

En uit was het met de ruzie!

In het verslag, dat het *Soerab. Handelsblad* van het gebeurde geeft en waaraan deze gegevens zijn ontleend, wordt in 't geheel niet gesproken van een te veel aandacht schenken door de jongelui aan de mooie indische meisjes.

West-Indië.

Suriname. Met belangstelling namen wij kennis van de artikelen, waarin Onze West hare bezuinigingsvoorstellen uiteenzette, welke volgens de door het blad zelf gegeven recapitulatie op het volgende neerkomen:

samentrekking van de departementen voor het verkeerswezen en voor openbare werken tot één departement;

inkrimping van den dienst der koloniale vaartuigen;

het verlaten van Coronie als vestigingsplaats, en opheffing der commissariaten van Coronie en Saramacca, wat laatsgenoemd district betreft na verbinding van Paramaribo met Saramacca door een spoorlijn;

opheffing van de militaire bezetting en reorganisatie der politie;

degelijker voorbereiding dan tot dusverre van de uitvoering van openbare werken;

vereenvoudiging der administratie, inzonderheid inperking op wetgevend gebied;

vermijding van noodelooze uitgaven ook bij benoemingen en ambtelijke voorzieningen.

Het blad legt wat dit laatste punt betreft in zijn betoog, hetwelk ons te ver zou voeren indien wij het op den voet zouden willen volgen, naar onze meening den vinger op een wonde plek, waar het spreekt van den moed van den gouverneur, om „ondanks een feitelijk subsidie van meer dan een millioen, traktementsverhoogingen voor te stellen tot een vrij aanzienlijk totaal", daar — en we stemmen hier gaarne mede in — „onder de omstandigheden, waarin de kolonie verkeert, van traktementsverhooging o.i. geen sprake mag zijn, tenzij voor enkele ambtenaren, die een traktement hebben, ontoereikend voor een eenigszins menschwaardig bestaan."

Dan evenals in sommige koloniën van andere natiën, waar bezuiniging aan de orde is gesteld, ziet men lustig het aanzwellen der groote traktementen en het beknibbelen der kleintjes, en dat wel in die mate, dat wat men op de laatste bespaarde slechts een klein bedrag uitmaakte tegenover dat wat men elders feitelijk wegwierp onder het motto van „buitengewone verdiensten", pseudo-onmisbaarheid en zoo meer, eene appreciatie, die o.i. dikwerf naar eigen lof riekte.

Wij hopen dat de beschouwingen van Onze West in deze materie daar waar zulks behoort een punt van gezette overweging mogen uitmaken. Waar de minister Idenburg eens terecht Nederlandsch-Indië ten voorbeeld stelde aan ambtenaars-koloniën van andere natiën, meenen wij er op te moeten wijzen dat voor den gouverneur Idenburg eene Nederlandsche kolonie in hoofdzaak voor de ambtenaren geene onbekende kan zijn gebleven, en dat het buiten verhouding tot de belangrijkheid der kolonie en der verschillende diensten in die kolonie uitgebreid ambtenaarspersoneel eene der hoofdoorzaken is voor den huidigen, desolaten financieelen toestand.

Het, door den gouverneur voorgestelde middel der belastingverhooging om aan dien toestand eenigermate tegemoet te komen, stuit in de kolonie nog al op tegenkanting, waar de handel vreest, dat de hoogere rechten aanleiding zullen geven tot den smokkelhandel, waartegen met eerlijke middelen niet te concurreeren valt. In eene, den 1en April ll. door ruim veertig kooplieden gehouden bijeenkomst werd besloten aan eene ter vergadering geconstitueerde commissie op te dragen aan het bestuur en de Koloniale Staten kennis te geven van het voornemen om de bezwaren tegen de voorgestelde verhooging van invoerrechten in een adres te belichamen, en te verzoeken in afwachting van het adres de behandeling van het betrekkelijk wetsontwerp te schorsen.

Wij kunnen ten deze niet nalaten op te merken dat ons de klacht over het onoordeelkundige van den voorgestelden maatregel met het oog op de huidige malaise onder de bevolking wel wat overdreven voorkomt. Wanneer wij het staatje nagaan der posten, waarop verhooging der rechten is voorgesteld, dan zien we, dat van het op omstreeks 120.000 gld. gestelde meerder bedrag, nagenoeg 90.000 gld. verwacht worden van een twaalftal posten betreffende genotmiddelen en zaken, die slechts onder de meer gegoede klassen aftrek vinden, terwijl het restant over een vijftigtal posten is verdeeld, waaronder er mogelijk wel zullen zijn, die minder voor verhooging in aanmerking behoorden te zijn gebracht.

Het begint er intusschen naar te lijken alsof het middel der invoerrechten, ook zonder verhooging, ruimer zal gaan vloeien. Voor de eerste twee maanden van dit jaar overtroffen de ontvangsten uit dezen hoofde die over het overeenkomstig tijdperk van 1906 met ruim 14.000 gld. of nagenoeg 10 percent, zoodat wanneer deze vermeerdering aanhoudt de inkomsten uit dat middel voor 1907 dan eens eindelijk niet beneden de raming zullen blijven. Nog sterker vermeerdering nl. met 25 percent wijzen de ontvangsten over Januari en Februari ll. in vergelijking met de uitkomsten der beide eerste maanden van 1906 uit de belasting op goud aan. Ook de andere middelen, waarvan de inkomsten geregeld binnenkomen, met uitzondering van de accijns op het binnenlandsch gedistilleerd, leggen een neiging aan den dag der kolonie meerdere baten te zullen doen toevloeien. En wie weet wat 1907 nog brengen kan.

In het Gouv. Adv. Blad zien we een aanvraag geplaatst om honderd arbeiders voor den koffiepluk in de nabijheid der stad, waarmee een gulden daags en per hoofd zou te verdienen zijn, een aardig loon voorzeker, dat aan de klachten over den „huidigen toestand der bevolking" wel een deel van hare waarde schijnt te ontnemen, en aanleiding geven kan tot de vraag of er niet wel eens begripsverwarring plaats heeft tusschen den toestand der koloniale kas en dien van het volk.

De eerste is noodlijdend, voor een gering deel slechts o.i. tengevolge van omstandigheden waardoor ook het volk werd getroffen, maar hoofdzakelijk, dank zij het laisser-aller eener „buitengewoon verdienstelijke" bureaucratie, waarin de elkander opvolgende sterren zich genoodzaakt zien het werk der voorgangers af te moeten breken, alsnu bij het bouwdepartement; dat het volk noodlijdend zou zijn meenen we op grond van verschillende teekenen van het tegendeel te moeten betwijfelen.

Van Vreemde Koloniën.

Nieuw Guinea. De heer Staniforth Smith, die zijn zetel in den Senaat van het australische gemeenebest prijs gaf voor een hooge administratieve betrekking in het thans onder australisch bestuur geplaatste engelsche gedeelte van Nieuw Guinea, heeft zich thans door een reis in Nederlandsch-Indië, de Straits Settlements en door Ceylon op de hoogte gesteld van den gang van zaken in die koloniën om daarmee voor het, te besturen gewest zijn voordeel te doen.

Te Colombo op Ceylon geïnterviewd liet de heer Smith zich over zijne plannen ongeveer als volgt uit:

Gedurende de laatste twintig jaren is Britsch Nieuw Guinea of Papoea, zooals het thans genoemd wordt, als een kroonkolonie bestuurd, en in dien tijd is goed werk verricht om de inboorlingen langs de kusten van kannibalen en koppensnellers tot vreedzame, gehoorzame onderdanen te maken, zoodat in de distrikten langs de Zuid- en Oostkust den blanken kolonist veiligheid van lijf en goed verzekerd is. Nu evenwel Papoea onder australisch bestuur geplaatst is, meent men in Australië dat de tijd gekomen is voor eene actieve politiek ter ontwikkeling van de hulpbronnen van Papoea om meer op gelijke lijn te komen met de vooruitstrevende naburen. De omstandigheden zijn daartoe gunstig, wijl millioenen acres alluvialen grond nabij de kust beschikbaar zijn in streken, minstens even gezond voor Europeanen als andere landen op gelijke breedte, en waar de grond nog niet door vroegere cultivaties min of meer uitgeput is.

De grond is uitnemend geschikt voor den aanplant van rubber, kokosnoten en suiker, terwijl de hoogvlakten van het binnenland gelegenheid bieden voor de cultuur van koffie, thee, kina en cacao. De voorwaarden voor particuliere ondernemingen zijn de volgende. De grond wordt voor den tijd van 90 jaren in pacht afgestaan, waartoe de ondernemer voor eene uitgestrektheid van 1000 acres voor de eerste tien jaren volstaat met de storting in eens van een bedrag van zestig gulden. Na de eerste tien jaren wordt tot een maximum van 30 cent per acre een pachtschat geheven, ten bedrage van 2 pct. van de waarde van het land, wordende bij de taxatie der waarde geen rekening gehouden met de door den ondernemer aangebrachte verbeteringen of cultivaties. Na vijf jaren moet een vijfde van het terrein bebouwd zijn, na tien jaren twee vijfden en na twintig jaren drie vierden.

Het bestuur is voornemens de inlandsche gevangenen te benutten voor de oprichting van gouvernementsaanplantingen, pepinières en proeftuinen en het hoofddoel van den heer Smith met zijn bezoek aan Ceylon, de Straits Settlements en Java was te trachten om de geregelde toezending van planten en zaden voor de ondernemingen te verzekeren. Overigens maakt de heer Smith zich sterk dat plaatselijk voldoende werkkrachten te bekomen zijn voor de, op te richten particuliere ondernemingen, waartoe zich in Australië reeds maatschappijen hebben gevormd. De Papoea's, van wie er nu reeds 4000 gecontracteerd zijn voor de goudvelden in Papoea, geven de voorkeur aan plantage-arbeid. Hun loon bedraagt 6 gulden 's maands. De Papoea is volgens den heer Smith een even goed arbeider als de Kanaka der Zuidzee-eilanden.

De wetgeving voor Papoea berust bij den lokalen wetgevenden raad behoudens enkele aangelegenheden, welker regeling nadere goedkeuring van de autoriteiten van het moederland behoeft alvorens in werking te kunnen treden.

Zien we dus uit het vorenstaande, dat het australisch gemeenebest er zich voorspant om den landbouw in het zuidoostelijk deel van het groote eiland tot zijn recht te doen komen, uit het jongste verslag van de duitsche Neu Guinea Compagnie ontwaren we, dat niet alleen op de ondernemingen dier maatschappij in den Bismarck-archipel, maar ook in het noordoostelijk deel van het land, waarnaar zij genoemd werd, met succes verschillende cultures, als van rubber, kokospalm en sisal zijn ter hand genomen.

Moge ook in het westelijk deel van Nieuw Guinea, dit zoolang vergeten uithoekje onzer groote kolonie in Azië eerlang, in den letterlijken zin des woords de hand aan den ploeg worden geslagen.

Engelsche zelfbewierooking. In de Deutsche Kolonial Zeitung wordt, naar aanleiding van het laatste verslag van den, sedert als zoodanig afgetreden gouverneur van Noord Nigeria, Lugard, er op gewezen, hoe engelsche berichtgevers, zoo officieele als andere, er steeds op uit zijn, om het ten koste van anderen te doen voorkomen, alsof in het eigen gebied alles voorbeeldig toegaat.

Zoo heet het in bedoeld verslag dat een belangrijke slavenhandel gedreven wordt tusschen Dikwa en Mandara op duitsch en Kaba op fransch territoir, waartoe de transporten door het engelsche Bornoe worden geleid, waar — natuurlijk — alles in het werk gesteld wordt om aan dat verkeer een einde te kunnen maken.

„De handelaars, zegt sir Lugard, die men heeft kunnen vatten, zijn zwaar gestraft, en de grootste inspanning wordt gemaakt, om den handel te onderdrukken; op deze wijze zijn 174 slaven bevrijd geworden. De winst bij dezen handel is echter zoo groot, dat te vreezen staat, dat hij trots inspanning en zware staffen zal voortduren, wanneer niet Duitschers en Franschen zich gemeenschappelijk met ons opmaken om den slavenhandel te stuiten.

Hiertegen wordt in genoemd blad aangevoerd, dat in de duitsche kolonie evenals in de engelsche koloniën in de buurt van het Tsjad-meer het houden van slaven wel is waar nog is toegestaan, maar dat ook daar de kinderen van slaven vrijgeboren zijn, en de slavenhandel er met goed gevolg wordt onderdrukt en bestraft, terwijl indien nog slavenhandel en vervoer mocht voorkomen dat in het geheim plaats heeft en zeker niet in grooteren omvang dan in de engelsche koloniën. Het groote onderscheid bij de onderdrukking van den slavenhandel zit hem hierin, dat men van duitsche zijde daar niet met zoo groote woorden van spreekt, als dit in Engeland geschiedt.

Uit het rapport van sir Lugard zelf, zijn overigens verschillende losse opmerkingen aan te halen, waaruit af te leiden valt, dat de Engelschen zelven niet bij machte zijn, om in hunne afrikaansche bezittingen het houden van slavenmarkten geheel te beletten, ondanks het veni, vidi, vici-gesnoef hunner vertegenwoordigers in die streken.

Inlandsche zedelijkheid. Men verneemt wel eens dat uit het oogpunt van zedelijkheid aan de inlandsche maatschappij niet dezelfde maatstaf behoort te worden aangelegd als aan de europeesche, daar wat hier onzedelijk wordt geacht dáár iets heel gewoons kan zijn. Deze opvatting sluit zooal niet de goedkeuring dan toch verdraagzaamheid van europeesche zijde in ten opzichte van sommige afwijkingen in de inlandsche maatschappij van den, door westersche moraliteit aangewezen weg.

Het is echter wellicht eenigszins de vraag of er wel sprake kan zijn van tweeërlei moraliteit in vorenbedoelden zin, en of niet aan elken mensch, hij zij tropenbewoner of huize in een sneeuwhut aan den Noordpool of waar dan ook elders, in dit opzicht dezelfde begrippen voor oogen zweven, hier in een dichte, geordende samenleving helder en klaar, daar in eene, nog in hare kindsheid verkeerende of door eeuwenlangen dommel versufte maatschappij, vaag slechts zich afteekenend aan den horizon, maar toch zichtbaar reeds.

En het is evenzeer de vraag de tolerantie van europeesche zijde veelal te dezen opzichte tegenover de inlandsche maatschappij aan den dag gelegd, wel de aangewezen weg is.

Zoo zagen we in de Times of India door een Hindoe een waarschuwing tot Europeanen richten, waarin hij met betrekking op de zoogenaamde nautch parties het volgende opmerkt:

„Doel van dit schrijven is om de aandacht der europeesche gemeente er op te vestigen, welk slecht voorbeeld zij geven door met hunne tegenwoordigheid aan vermakelijkheden, waarbij de nautsj een rol vervult, gewicht bij te zetten."

Schrijver meent dat de Europeanen uit zich zelven geen genoegen scheppen in de nautch-parties, daar ze die anders wel zelven zouden organiseeren, en dat hunne tegenwoordigheid daarbij slechts als beleefdheid moet worden beschouwd tegenover de inlandsche gastheeren. Gaat de beleefdheid hier niet te ver, vraagt hij.

„Iedere Indiër, zegt hij, die een nautsj bijwoont, weet precies wat hij aan de daarbij optredende vrou-

wen heeft. Hij weet dat haar deugd tegen baar geld te koop is. Van haar kant weten de vrouwen dat iedere aanwezige gast een mogelijke kooper is van hare deugd. Mannen en vrouwen in zulke omstandigheden bij elkaar te brengen is een verlaging van het gezelschapsleven en moet aan den adel van dat leven duurzaam afbreuk doen. Ontwikkelde Indiërs, die voor zich zelven hebben leeren denken, hebben dezen vorm van onderhoud als onzedelijk opgegeven. Zij wonen die niet meer bij, hoe intiem ook hunne betrekkingen mogen wezen bij de lieden, die nautch-parties geven. Dit wordt door de laatsten gevoeld, en nu geloof ik dat de daardoor teweeggebrachte indruk teloor gaat door de klaarblijkelijke goedkeuring van hooge europeesche ambtenaren, die zulke uitvoeringen bijwonen."

Ziet men hier niet de tolerantie, waarvan we hiervoren spraken der evolutie hinderend in den weg treden en zou zulks enkel in Engelsch-Indië het geval zijn?

Koloniale werving. In Frankrijk wordt geklaagd over het gehalte der fransche koloniale troepen, en in de Dépêche Coloniale doet een lezer een boekje open over de wijze, hoe het bij de werving voor voor die troepen veelal toegaat en wat daar alzoo bij terecht komt.

Een belangrijk contingent wordt geleverd door het schuim der fransche hoofdstad, waar de politie-bureaux tevens werf-bureaux zijn. Wanneer er een razzia onder de Apachen, souteneurs en diergelijke grootheden is gehouden, zijn er wel onder te vinden, die niets op hun kerfstok hebbende, waarvoor de strafrechter hen kan opeischen, zich toch genoegzaam hebben weten te onderscheiden om der parijsche politie aanleiding te geven om te trachten die undesirables te loozen. Menigeen, wien de parijsche bodem reeds te warm werd, zonder dat men hem evenwel te pakken kon nemen voor het een of ander, acht het dan maar geraden in het lokaas van het handgeld te bijten, dat men hem op de prefectuur voorhoudt.

Wat daarvan de gevolgen zijn?

Bedoelde lezer geeft eenige staaltjes ten beste betreffende de gedragingen der koloniale troepen in Indo-China:

„Ik ken", schreef hij, „uit eigen aanschouwing in Indo-China de bravourstukjes van het huidige koloniale leger, en het is zoo goed als zeker, dat in al onze koloniën het van hetzelfde laken een pak is, daar de elementen overal dezelfde zijn. Er gaat in onze groote kolonie in het Verre Oosten bijna geen dag voorbij, zonder dat men hoort van een of andere afschuwelijke handeling van de soldaten van het koloniale leger. Eens werd een dame te Saigon in een riksja om zeven uur 's avonds in een druk bezochte straat door vier infanteristen aangehouden, die haar van haar beurs en sieraden beroofden. Een ander maal werd in diezelfde stad wederom een Europeesche, die in de veranda van hare woning lag te rusten, door soldaten verkracht. Te Hanoi ontdekte men op zekeren dag bij het 9de regiment koloniale infanterie een vereeniging van twintig individuen voor de exploitatie van een zeker soort huizen. Behalve hetgeen de vrouwen, welke die huizen bewoonden, hun afdroegen, staken deze vennooten nog op wat ze bij de bezoekers dier huizen, inlandsche zoowel als europeesche, konden vinden, die ze bij het verlaten dier woningen aanvielen en uitschudden. Voor twee jaren moest te Hué, zijne hoofdstad, de keizer van Annam met eenige prinsessen inderhaast de vlucht nemen voor europeesche infanteristen, die zijn rijtuig aanhielden."

Een mooi zoodje voorwaar. 't Is te begrijpen dat de goede elementen zich wel zullen wachten om, hetzij dan noode, bij zulk een troep in te treden, die begrijpelijkerwijze om de uitspattingen der vele daaronder huizende slechte elementen, zich in geen al te goede reputatie kan verheugen.

INGEZONDEN.

Zeer geachte Redactie.

Eenige weken geleden las ik weder de woorden: „chemin de fer de pénétration" in uw zeer verspreid blad. Het maakt op mij altijd eenigszins den indruk of die mooie? Fransche term gebruikt wordt om den gewonen burger een beetje te overbluffen.

Het vorige jaar had ik het voorrecht een achttal maanden in Suriname door te brengen en bezocht ik er niet alleen die zooveel-besproken „doordringingsspoorweg", doch kon zelfs een bezoek aan de Mijn-Exploratie van gouvernementswege brengen, toen in het Lely-gebergte aan het werk. Bewonderd heb ik den moed en de standvastigheid van allen, die in deze zoo ongezonde bosschen werkten, dagelijks met malaria en andere kwalen kampende. Het leek mij meer een slagveld, dan een werkplaats, dat tropenwoud, toen ik er telkens tientallen zieken hetzij per trein of per boot stadwaarts terug zag voeren. En ik breng gaarne hulde aan deze mannen, die voor mij niet alleen deskundigen, onverschrokken werkers, doch ware helden zijn!

Meer en meer werd daar bij mij de overtuiging gevestigd, dat die „doordringingsspoorweg" een schadepost moest zijn. De aanleg kostte tot heden reeds een goede 7 millioen, de jaarlijksche onkosten zullen een anderhalve ton zijn. Tot heden liep de spoor nog door laag land, wat zouden echter de onkosten zijn als de spoor tot midden in de Lawa werd doorgetrokken, door heuvels en bergen?! Dat beroemde Lawa gebied met zijne spokenmillioenen, waar de mijn-exploratie, met zijne allerbekwaamste ingenieurs en arbeiders, slechts de aanwezigheid van hoogstens eenige millioenen heeft kunnen constateeren. Hiermede kan toch zeker niet de aanleg van een spoorlijn gerechtvaardigd worden, welke misschien even zooveel zoude kosten?

Wederom is, — waarschijnlijk door schandelijke onwetendheid of onbezonnen voorlichting, — een werk in Suriname begonnen, zooals reeds zoovele tevoren. Deze joegen het moederland op vele onnoodige kosten en maakten de kolonie Suriname niet rijker of welvarender.

Wat moet de trein uit de bosschen halen, waar niemand woont?

Langs de rivieroevers zal het watertransport voorloopig goedkooper blijven dan het transport over land. Moet de goudzoeker, die derde klasse reist en misschien driemaal in het jaar van de stad het bosch intrekt, die onkosten goedmaken?

Apen en papegaaien zullen voor de eerste tientallen jaren nog wel sterker vertegenwoordigd zijn dan menschen langs dezen chemin de fer de pénétration.

De voor den landbouw zoo buitengewoon gunstige waterwegen, met de helaas bijna geheel onbebouwde oevers niettegenstaande de rijke aanslibbingen, maken voor Suriname in de eerste tijden een chemin de fer, zelfs de pénétration, onnoodig. Laat men beginnen met die millioenen inplaats van voor spoorwegaanleg te gebruiken om de Javanen te helpen zich in dit land te vestigen, waarmede ook millioenen zullen gemoeid zijn, willen deze gezeten lieden worden, zooals op Java, die hun eigen grondje bebouwen. Dan zullen de plantages niet meer, zooals nu, met contractkoelies behoeven te werken, contractkoelies, die 365 dagen in het jaar te eten en bovendien betaling moeten hebben; hetgeen maakt, dat de handenarbeid zóó duur is, dat zelfs de vruchtbaarste bodem geen verdienste van beteekenis kan afwerpen. De plantages kunnen, wat thans den toestand betreft, vergeleken worden met iemand, die een huis heeft en het geheele jaar een eigen timmerman, loodgieter en verver voedt en onderhoudt, om alleen dan te werken als er reparaties noodig zijn. Wie zou op dergelijke wijze, waar ook, een huis kunnen bewonen?

Daar, door het onderzoek der Mijn-Exploratie wederom bewezen is, dat goud in Suriname alleen op kleine uitgestrektheden in loonende hoeveelheden voorkomt, is een spoorwegaanleg in dit onbewoonde land ten allen tijde een zeer partijdige politiek.

Spoedig zal de Kamer moeten uitmaken: of nog meer ingenieurs en arbeiders hun gezondheid tijdelijk zullen knakken om tenminste den spoorweg tot Dam aan de Sarahkreek door te trekken? Nog meer geld zal nutteloos verloren gaan en het budget der kolonie Suriname zal jaarlijks nog meer overschreden worden.

Met dankzegging voor de verleende plaatsruimte.

Een getrouwe lezer.

5 Mei 1907.

Over houtsoorten in Insulinde.

Het opstel in no. 18 van het „Koloniaal Weekblad", 't welk ik met belangstelling las, brengt mij weder in herinnering wat ik, lang geleden, zag en waarover ik wel eens wat geschreven heb.

Ik zal thans slechts van twee houtsoorten, die Sumatra weleer opleverde, spreken. De eerste soort is: „Soerian". Waarschijnlijk door Arabieren of reizende Maleiers werden de Soerian-boomen in de Padangsche Bovenlanden geplant. Toen na de Padrie-oorlogen en den bedwongen opstand van Batipo, overal nieuwe ambtenaarshuizen moesten worden gebouwd en de Maleiers daarvoor de materialen moesten leveren, werden de Soerian-boomen, waarvan sommige reuzen-afmetingen hadden verkregen, alom gekapt en het hout tot bouwmateriaal gebezigd. Ook meubelen werden er van vervaardigd; ik zag indertijd groote tafels, waarvan het blad uit één enkele Soerian-plank vervaardigd was. Stoelen en andere meubels waren alle van hetzelfde hout. Het Soerian-hout had een rood bruine kleur, was zeer licht en zag er mooi glad uit met een satijnachtige glans. Zouden er nu nog Soerianboomen op Sumatra zijn?

In 1851 reisde ik per laadboot naar Baros; ik deed er 37 dagen over. Een noordwester joeg ons naar Kara-Kara bij Natal. Daar aan wal gaande, zag ik, dat al de huizen, mooie, flinke gebouwen, van Kamferhout gebouwd waren. Ik bewonderde dat prachtige, fijne hout, zwart met witte stippels, maar verbaasde mij tevens over de verkwisting van zulk kostbaar materiaal.

Reeds meermalen verhaalde ik dit en voegde er een aanmoediging bij tot gouvernements-exploitatie van Kamfer-bosschen, maar.... natuurlijk zonder gevolg.

K. H. O. van BENNEKOM.

Zutphen, 5 Mei 1907.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Gids. Mei 1907.

De financieele emancipatie van Nederlandsch-Indië, door Mr. Ph. Kleintjes. — Het verslag van den dienst van het Boschwezen in Nederl.-Indië over het jaar 1905, door A. H. Berkhout. — De stad Pak-hoi in Zuid-China. — De druk der dessadiensten op Java. — De Oost-Indische Compagnie op Sumatra in de 17e eeuw, VII (slot), door N. Mac Leod. — Schetsen uit Ceylon, Inlandsch Huwelijksgeschenk. — *Varia:* Rapport over Britsch-Indische contract-koelies in de Eng. koloniën. — Tanden vijlen op Bali — Oud-ambtenaren als promotors van ondernemingen. — Maandelijksche revue van Brochures, enz., door J. E. de Meyier. — *Koloniale literatuur.* — *Wetenschap en Industrie.* — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller. — Financieel overzicht.

De Indische Mercuur. 7 Mei 1907.

Ned. Afdeeling der N.-I. Mij. v. Nijverh. en Landb. Jaarverslag 1906. — Tabakszaad en Tabaksbibit, door Dr. L. P. de Bussy (vervolg). — Verslagen van Maatschappijen. — Dividenden. — Ingezonden: John Chinaman in Indië, door H. F. Neumann.

Onze Eeuw. Mei 1907.

Javanen en Bataks, door W. Meijer Ranneft.

Vragen des Tijds. April 1907.

Het Indische kind en zijne karaktervorming, door Dr. J. H. F. Kohlbrugge.

Eigen Haard. 4 Mei 1907.

Si Bopèng (de pokdalige). Schets uit 't Indische volksleven, door Netty Munniks de Jongh (slot).

Weekblad voor Indië. 1907. No. 50.

De roman van Mata-Hari (Mevr. M. G. Mac Leod—Zelle). — Iets over dichters en hunne levensbeschouwing (vervolg). — De De Ruyter-feesten te Soerabaja (met platen). — De sport-koning [C. A. A. Dudok de Wit] in Indië, door v. G. (met portret). — Indische omtrekken. — Indrukken van den dag. — Indische kiekjes, door Tiszoo. Enz.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende ....

....

wonende te .... *wenscht*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* ***Oost en West*** *tegen een jaarlijksche contributie*

van f ....

den .... 190....

Straat of gracht ....

Handteekening ....

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Bureau Hoofdbestuur: Heulstraat 17.

Ch. F. RIJKEN & Co.

Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIEUWSTRAAT No. 26.

J. F. HANSEN, Mr. Smid.
MAGAZIJN van
Baden, Geysers, Haarden, Kachels en Fornuizen.
GASORNAMENTEN,
Huishoudelijke Artikelen.
KEPPLERSTRAAT hoek Regentesselaan,
'S-GRAVENHAGE.

De Goedkoope Winkel van
H. DE LA COURT.
Chemische producten,
Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS.
Hemsterhuisstraat 283.

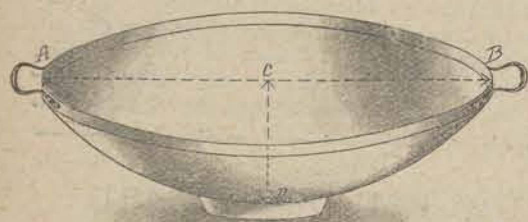
H. v. DOOREN & Cie.

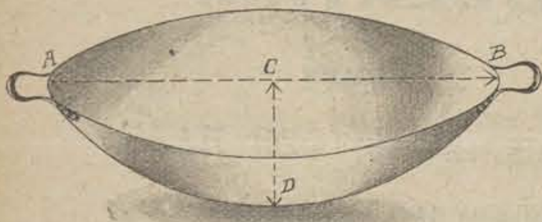
MODES.

DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

NIEUW
Malthusianisme.
Damesdeskundige.
MEVROUW ADRIAAN
Regentesselaan 362,
einde halte lijn 5.
Consult dagelijks, Zondags op verzoek.

De Naaml. Venn. Mij „ASTRA"
is thans gevestigd
Hooistraat 2ª.

Nieuw in den Handel.

MADJANS
met fijn gepolijste binnen (brand)vlak
onmiddelijk voor het gebruik gereed.
En Gros en En Detail verkrijgbaar
bij
G. A. Römer,
IJzerfabriek. Apeldoorn.

Maison Spéciale de Trousseaux et Layettes.
NOORDEINDE 6 *vis à vis Plaats.* **BERNARD DRABBE.** **DEN HAAG.** *Telephoonn.* 2162.
Specialiteit INDISCHE UITRUSTINGEN.
Dunne Lingerie's, Kat. Dam. Tafelgoed, Bedlakens, Sloopen en Goelings,
in gegarandeerde Indische maten.
BOEKJES met volledige opgave GRATIS.

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,
DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.
LUNCHEON ROOM.
Haagsche Beschuit.

Verschenen:
Indische planten en haar geneeskracht
DOOR
Mevrouw KLOPPENBURG—VERSTEEGH.
Prijs f 2.50.
Verkrijgbaar bij elken soliden Boekhandel en bij de Uitgevers
MASMAN & STROINK, Semarang.

ELITE SHOES
Maat- en Reparatie-Ateliers
Vos in Tuinstraat 4
tegenover „Hotel des Indes"

H. HESSELS & ZOON
Importeurs van
Amerikaansch Schoeisel
Schoeisel voor Indië
Piet Heinstraat 117

Mevr. HOGERHEIJDE,
VERLOSKUNDIGE,
Commelinstraat 2, AMSTERDAM
is dagelijks te cons. van 1—3, 6—10.

Mej. ERNESTINE DE MUNNICK,
te PARIJS,
stelt zich beschikbaar voor **alle** informatiën betreffende
Pensions, Kleeding, Bezichtiging der Stad,
enz. enz.
Zich te vervoegen Maison de Café
„BOUDAH"
Rue St. Honoré 390.

W. PAULUSSEN.
Drogist, SPUI 156 a
recht over de St. Jacobstraat.
GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres
voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

GEVRAAGD
als GOUVERNANTE eene
Onderwijzeres
bekend met **Muziek** en **Zang** bij twee meisjes van 8 en 12 jaar op een theeland in de Preanger, hoog salaris.
Adres: Mevr. H STAPEL, Molenstraat Zandberg, I 104 Teteringen bij Breda.

Brückel Mutzenbach,
Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
'S-GRAVENHAGE.
Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

Deftige Weduwe
te ROTTERDAM, wenscht gaarne de zorg voor een kind (jongen of meisje) of voor een jong meisje op zich te nemen.
Brieven onder No. **175**, bureau v. d. blad.

TRANSVALIA.
Prins Hendrikstraat 74.
Linnen en Katoenen Jongenspakjes,
Meisjesjurken, Plooijurkjes, Blousejurken.
Witte en Blauwe Jongensbroeken,
Corsetten, Handschoenen,
WITTE ONDERGOEDEREN
ook in ECHT JAEGER.

Nieuw-Malthusianisme.
Mevrouw VAN DAM
dagelijks te spreken van
10--4 en van **7--9** uur.
(Zondag op verzoek).
-:- Tollensstraat 106 -:-
Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.
Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos.

G. J. HEEMSKERK
OBRECHTSTRAAT 198 hoek REINKENSTRAAT.
Telephoon **3641**.

Van af heden verkrijgbaar de Koffie en Thee der **Firma de Wed. VAN NELLE** te Rotterdam.

Koffieprijzen p. ½ K.G.		Theeprijzen p. ½ K.G.	
Rood merk . . .	60 cts.	Gebroken N°. 1	f 1.50
Zwart „ . . .	54 „	Afternoon tea .	„ 1.25
Groen „ . . .	52 „	Zuivere theëen	„ 1.00
Paarsch „ . . .	50 „	„ „	„ 0.80
Ook verkrijgbaar		„ „	„ 0.65
Alex Meier Koffie		**Thueré Thee**	
prijzen 57½, 67½, 80 ct.		f 1.50, 1.25, 1.00, 0.80	

Aanbevelend, **G. J. HEEMSKERK.**

AGUILAR'S Port-, Sherry- en Madeirawijnen
zijn alom bekend.
VRAAGT PRIJSCOURANT.
Hoofdkantoor Lange Houtstraat 6, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.
Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

A. KREIJMBORG & Co.
HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.
Huis van den Eersten Rang.
LEIDSCHESTRAAT hoek Heerengr. Teleph. 3200.
Modernste inrichting voor **Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleeding,** gemaakt en naar maat.
Aan de afdeeling Kleeding naar Maat zijn verbonden:
1 Professeur de Coupe en 10 Coupeurs met assistenten.
Coupe Système Americain
Uitrustingen voor de Indiën.
Uniformen, Gala- en Automobielkleeding, Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleeding.
Parterre: Heerenkleeding;
1e Etage: Kleeding naar Maat; 2e Etage: Kinder- en Jongeheerenkleeding.

N°. 20. Donderdag 16 Mei 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht**, Den Haag.

Voor **Administratie** en **Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **51 Verhulststraat.**

Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG", **NIEUWE MOLSTRAAT 20,** beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

Van Boeatan:

Achter het ruime vriendelijk verlichte winkellocaal van „Boeatan" in de verbreede **Heulstraat no. 19**, is nu ook weer de gelegenheid geopend om, onder het genot van een **geurig kopje thee**, uit te rusten, na het bezichtigen der permanente Tentoonstelling van Oost- en West-Indische kunstnijverheid en huisvlijt. Twee kamers werden door het uitbreken van den tusschenmuur en het verleggen van den schoorsteenmantel tot ééne groote ruimte verbouwd, die met twee openslaande deuren op een binnentuintje uitziet, en waar het erg gezellig zitten is. Wij durven dus hopen, dat de onkosten voor deze **Indische Theesalon** gemaakt, ruimschoots vergoed zullen worden, door een geregeld bezoek van belangstellenden.

Zegt het voort!

KOLONIALE PRAATJES.

De rechtspersoonlijkheid van Nederlandsch-Indië.

De vereeniging Moederland en Koloniën, die zich door hare onverpoosde belangstelling in de actueele koloniale aangelegenheden steeds bijzonder verdienstelijk maakt, heeft nu wederom van die belangstelling doen blijken, door ten aanzien van de betreffende het in hoofde dezes genoemde onderwerp ingediende wetsontwerpen de adviezen in te winnen van een zestal heeren, en die adviezen in den gewonen brochure-vorm van het orgaan dier Vereeniging aan hare leden te doen toekomen.

De uitgebrachte adviezen zijn van die van de heeren P. H. van der Kemp, Mr. J. A. Levy, H. Doeff, Mr. H. W. C. Bordewijk, Mr. Ph. Kleintjes en een anonymus B.

Wanneer het lot der bedoelde ontwerpen van dit zestal heeren afhing, zou Mr. Fock van de aanneming, natuurlijk hier en daar geamendeerd, royaal verzekerd zijn bij groote meerderheid van stemmen, wijl toch vier pro- tegen twee contra-adviezen staan.

Van deze laatste is er een van Mr. J. A. Levy, die zich op het standpunt stelt, dat de aanhangige quaestie de Grondwet raakt en dus niet als voorgesteld bij gewone wet kan worden afgedaan, weshalve zijn advies zich dan ook bepaalt tot eene uiteenzetting van dat standpunt, eene uiteenzetting, die hoe verdienstelijk ook wellicht uit politiek-juridisch oogpunt, voor ons leeken op dat gebied veel van hare waarde verliest, waar we in een volgend advies een anderen jurist, Mr. H. W. C. Bordewijk, zoo op eigen gezag als aan de hand van even eminente wets-uitleggers als die, waarop Mr. Levy zich voor zijn standpunt beroept, dit standpunt afwijst met een «Het lust mij niet op deze afgezaagde quaestie in te gaan,»

Laat ons hopen dat deze «afgezaagde quaestie» voor de liefhebbers — we zijn voor elk wat wils – aanleiding moge geven tot interessante staatsrechterlijke betoogen, maar de aanhangige zaak niet langer tegenhouden dan hoog noodig is.

Het tweede contra-advies is van Mr. Ph. Kleintjes, die zijn oordeel als volgt samenvat:

«Na de bovenstaande opmerkingen zal het den lezer duidelijk zijn, dat ik mij met deze wetsontwerpen, wat betreft de nieuwe wijze van begrooting vaststellen en hetgeen daarmede samenhangt, niet kan vereenigen en een nadere en nauwgezettere bewerking van deze bij uitnemendheid belangrijke stof in het belang van Nederlandsch-Indië acht!»

In tegenstelling toch met den heer H. Doeff, die de deugdelijkheid der ingediende wetsontwerpen bepleit op grond o.a. dat zij «rekening gehouden met de feitelijke toestanden en behoeften, daarbij ver genoeg, niet te ver gaan» is Mr. Kl. blijkbaar de meening toegedaan, dat de ontwerper in deze materie niet ver genoeg is gegaan.

Op een enkel punt meenen wij dezen adviseur te moeten wijzen, waar hij het volgende zegt:

«Wanneer men nu verder ziet, dat de twee groote koloniale mogendheden Groot-Brittanje en Frankrijk de begrootingen van Britsch-Indië en van de Union Indo-Chinoise (*) niet door het moederlandsche parlement laten vaststellen, dan had men van den schrijver der Memorie van Toelichting een minder vage uiteenzetting der redenen verwacht, waarom de Nederlandsche Staten-Generaal hun bemoeienis met de Indische begrooting — zij het dan ook gewijzigd — moeten blijven behouden. Van nature komt hun die niet toe.»

Het door den heer K. voor zijn betoog gekozen voorbeeld van Britsch-Indië moet alles behalve gelukkig worden geheeten, daar de thans voor Nederlandsch-Indië ontworpen begrooting-vaststelling als het ware eene kopie kan worden geheeten van de wijze van behandeling der begrooting van Britsch-Indië — vaststelling door den onderkoning in Ruste, goedkeuring bij de wet; terwijl waar deze schrijver, ook al met het voorbeeld van de Union Indo-Chinoise (lees Fransch Indo China) voor oogen, aan de nederlandsche wetgevende macht het recht op bemoeienis meent te mogen ontzeggen ten aanzien van de indische begrooting, we hem in gemoede zouden willen raden, na te gaan in hoeverre in de practijk de bemoeienis van den franschen wetgever zich over de begrooting van Indo China uitstrekt.

In een nota van den inspecteur-generaal voor de koloniën, directeur der contrôle, Piquié te Parijs aan den belgischen gezant aldaar, met bestemming voor de commissie, belast met het onderzoek der koloniale wet voor België, zien we dat de bemoeienis van het fransche parlement met de begrooting van Indo China geene geringe is te heeten.

Wel wordt die begrooting in de kolonie vastgesteld en bij decreet van den president der fransche republiek goedgekeurd, zoodat men zoude zeggen dat alles buiten het parlement omgaat, maar er zijn tal van gelegenheden voor de bemoeienis van dit lichaam met de onderwerpelijke stukken.

Indo-China draagt jaarlijks een gedeelte bij in de kosten harer militaire bezetting, welk gedeelte, telkens aangroeiend totdat als in de bedoeling ligt de geheele kosten door de kolonie zullen worden gedragen, bij de wet wordt vastgesteld. Teneinde den wetgever in de gelegenheid te stellen te kunnen oordeelen over de billijkheid dier bijdragen worden de verschillende koloniale begrootingen, ook die van Indo-China, sedert eenige jaren aan het oordeel der Kamers onderworpen, wier financieele- en budget-commissiën daaromtrent verslag uitbrengen aan Senaat en Kamer, die overigens ook geroepen zijn in verschillende quaestiën, de koloniën rakende, als tarief-aangelegenheden, aan de koloniën opgelegde verplichte uitgaven en zoo meer, terwijl telkenmale het slot van elke rekening definitief bij de wet wordt vastgesteld, en verder bij de wet van 10 Februari 1896 is bepaald dat leeningen speciaal wat Indo-China betreft slechts na autorisatie bij de wet kunnen plaats hebben.

Wij meenen hiermede te kunnen volstaan om aan te toonen, dat het beroep van Mr. K. op den vreemde als wapen voor zijn betoog waarvoor we ook overigens weinig gevoelen op zijn zachtst uitgedrukt ietwat mank gaat.

Gaarne sluiten we ons in algemeenen zin bij den lof door de pro-adviseurs aan de onderhavige ontwerpen toegezwaaid aan. Zij mogen dan, als Mr. Bordewijk opmerkt, veel stof tot critiek opleveren, die ook de heer van der Kemp niet voor zich hield, zij zullen gelijk deze laatste in het midden bracht Indië eindelijk geven wat Indië's is, en deze schoone kolonie in staat stellen den weg der evolutie in het rustig gevoel van eigen financieele kracht in te slaan, en langs lijnen van geleidelijkheid het doel te bereiken dat de mopperaars van heden, bij wijze van een kind dat naar de maan verlangt, maar voor het grijpen achten.

(*) Een fantasie naam, daar de bedoelde groep van koloniën officieel den naam Indo-Chine Française voert.

Antwoord namens de Soeltan van Sambas aan de Heer J. L. Swart.

(Aangeboden).

Men zal zich herinneren, dat eenigen tijd geleden de heer J. L. Swart, in het „Koloniaal Weekblad" erop wees, hoe de Soeltan van Sambas, vazal onzer Koningin, een geschenk bestaande uit eetbare vogelnestjes zou hebben aangeboden aan den Koning van Engeland.

In no. 13 van de vorige jaargang van 't Maleise blad „Bintang-Hindia" sprak de hoofd-redacteur het vermoeden uit, dat bedoeld bericht wel op een vergissing zou berusten, en van de hele geschiedenis wel niets aan zou wezen; dat het misverstand zou voortgekomen zijn uit een handige aanstellerij van een Engelsman in Serawak, welke 't deed voorkomen, alsof een geschenkje als bovengenoemd aan hem gericht eigenlijk voor de Koning van Engeland bestemd was.

Sedert heeft ook de Soeltan van Sambas zelf van de zaak gehoord, en, naar 't schijnt, is daar het optreden van de heer Swart zeer hoog opgenomen. 's Vorsten neef en oomzegger, Pangéran Tjakra Negara, rijksbestierder, heeft er aanleiding in gevonden tot een vrij kras gesteld verweer, weder in de „Bintang Hindia", waarvan ik hieronder de vertaling laat volgen. Aardig is 't voor mij, dat ik laatstgenoemde persoonlijk ken: indertijd was ik met hem en de kontroleur van Bengkajang in de commissie tot grensregeling tusschen de rijken Sambas en Landak in de Westerafdeeling van Borneo. Ik ben overtuigd van de goede trouw van beiden, ofschoon ik na lezing van des Pangéran's verweer ook overtuigd ben, dat de heer Swart zich vergist heeft, en al keur ik enkele heftige uitdrukkingen van zijn tegenpartij af.

Ziehier dan het stuk:

Antwoord aan de heer J. L. Swart, door Pangéran Tjakra Negara, Rijksgrote van 't Sultanaat Sambas.

Ondergetékende, Radén Pandji Anoem bin Pangéran Moeda Nata Koesoema, neef van zijne Hoogheid Soeltan Moehammad Safioed-din van Sambas, bij besluit van 't Gouvernement van N.-I. van 8 Juni 1884 no. 8 begiftigd met de titel en naam van Pangéran Tjakra Negara, en aangesteld tot rijksbestierder van Sambas.

't Is nodig dat ik deze verklaring geef, opdat geen misverstand ontsta omtrent mijn handtekening.

Bovendien voelt mijn hart zich niet voldaan, indien ik niet duidelijk verklaar, wie ik ben, want 't is mijn hoop dat dit geweten moge worden door de redacteurs der tijdschriften „The Sketch" en „Home Chat", en vooral door de heer Swart, die het leugenachtige bericht in 't „Koloniaal Weekblad" heeft doen opnemen en uitgesponnen.

Aangezien ik in de „Bintang Hindia" no. 13 (blz. 167 van de vorige jaargang) het artikel getiteld Z. H. de Soeltan van Sambas en de WelEdelGestrenge heer J. L. Swart gelezen heb, en bovendien het geïllustreerde tijdschrift „Home Chat" van 14 April 1906, waarin een portret voorkomt van Z. H. de Soeltan van Sambas, met een onderschrift overeenkomende met het bericht in „The Sketch", welke beide bladen leugenachtige praatjes verspreiden, evenals de heer J. L. Swart doet in het „Koloniaal Weekblad", ontstond het denkbeeld bij mij, om die verschillende stukken te beantwoorden, al ben ik ook geen journalist, en al is zelfs het kranten-geschrijf geen werk dat mij best voegt.

Het is echter mijn plicht die stukken ten duidelijkste te beantwoorden, omdat de Engelse redacteur van „The Sketch" iets geworpén heeft dat sneller is dan de kogels, die de Engesen in 't jaar 1812 en 1813 op de Sambassers lieten regenen, namelijk kogels van kwaadsprekerij over Z. H. de Soeltan van Sambas. Deze toch is voor mij:

1⁰. mijn vorst, die zeer menschlievend is en trouw;
2⁰. iemand van mijn ras, die zeer wijs is, en
3⁰. mijn oom, die liefderijk en erbarmend is, en die ik van harte liefheb.

Om deze drie mij persoonlijk aangaande redenen, is het niet meer dan billijk, dat ik bedoelde aanval beantwoorde met hetzelfde oorlogstuig als „The Sketch", die erop losschiet met „een pen als kanon, inkt als kruit en de menselijke spraak als kogels."

Het is de hoop van ons allen bewoners van 't rijk Sambas, van welke nationaliteit ook, Hollanders, Duitsers, Engelsen, Zwitsers, Japannézen en Sinézen, alsook mijn rasgenooten, de inheemse bevolking, dat de redacties der bladen gaarne dat oorlogstuig van ons als lading in hun schip moge ménemen; in de eerste plaats in 't beroemde schip der „Bintang-Hindia", dat overal heenzeilt, om zijn lading te brengen aan alle volken hier in Indië. Want zij toch is 't, bij wie wij kinderen van Indië hulp vragen, om onze stem naar waarheid te doen horen.

Een Arabies spreekwoord zegt van de tong: „De voortreffelijkheid van de mensch is te beoordelen naar zijn tong", en een ander: „de tong is als een leeuw, als gij hem niet bewaakt, knauwt hij uw hoofd af".

Vallen nu de redacties van de tijdschriften „The Sketch", „Home Chat" en „Koloniaal Weekblad", die hun tong in 't geheel niet bewaakt hebben, niet onder de toepassing van genoemde spreekwoorden?

Hoe wonderlijk, hoe vreemd is dat!

Mensen die zoo vaardig iets uit hun duim zuigen zijn leugenaars, en Gods vloek zal ze treffen om hun leugenachtigheid. Daarom waren wij bewoners van 't rijk Sambas allen verwonderd en versteld, kennis te nemen van de stukken in genoemde bladen; want zijlieden spreken zonder kennis, en brengen praatjes in de wereld die ten enenmale onwaar zijn („maken hun tong lang op een weg die volstrekt niet waar is").

Mensen behept met zulk een eigenschap zullen stellig geen bezwaar maken om te zeggen, dat een steen hout is, al doen ze zulks ook tegenover mensen die wel degelijk het onderscheid tussen die twé zaken kennen.

Europa is een werelddeel waar de God de Heer een zé van kennis aan de mensen heeft geschonken, zodat wij reeds waanden, dat er onder de bewoners niemand was, die nog niet van 't water dier zé gedronken had; doch 't schijnt, dat er toch ook wel zijn die 't niet gedronken hebben; daarom gaan dezullen drinken aan een zé, waarvan ze de waarheid van 't water niet kennen.

Zo is 't gesteld met wat het tijdschrift „The Sketch" gedaan heeft: het heeft eenvoudig verzonnen dat Z. H. de Soeltan van Sambas een geschenk van (eetbare) vogelnestjes aan Koning Eduard van Engeland zou aangeboden hebben.

Wij hopen dat de tijdschriften „The Sketch" en „Home Chat" door Z. M. de Engelse Koning mogen gelezen worden, opdat Z. M. bekend worde met de daad dier Leugenaars en Gevloekte Lasteraars, de redacteurs dier bladen, en opdat Z. M. ze straffe, want inderdaad bekladden en verlagen zij niet alleen Z. H. de Soeltan van Sambas en zijn „rijksgroten", die zeer trouw zijn aan 't Gouvernement van Nederlands-Indië en Hare Majesteit Koningin Wilhelmina zeer liefhebben; maar die lieden bekletsen en bevuilen ook de naam van de Engelse Koning.

Bovendien staat er in 't artikel van de heer J. L. Swart, dat hij meent, dat Z. H. de Soeltan van Sambas zijn geschenk van vogelnestjes met dat portret gezonden heeft door tussenkomst van de Radja van Serawak. Deze veronderstelling is volstrekt onwaar. Mogen Z. H. de Soeltan van Sambas en wij zijn „mentri's" ten eeuwigen dage behoed zijn voor zulk een handelwijze! Sedert dat de Hollandse vlag wappert in 't rijk Sambas, dat is van 't jaar 1818 af tot op het oogenblik dat ik dit neerschrijf, vraag ik de heer J. L. Swart, of hij ooit gehoord heeft, dat de Soeltan van Sambas of zijn „rijksgroten" te kort zijn gekomen in hun trouw aan Z. M. de Koning (of H. M. de Koningin) van Nederland?

Blijkbaar verstaat de heer J. L. Swart het woord buitenland niet („asing").

Inderdaad is Serawak een rijk, dat door onze bloedverwanten werd bestuurd en Serawak was ons erfland, hetwelk echter door de Soeltan van Broenai aan zijn broeder Radja Tengah overgedragen is, en deze is onze grootvader. Sinds de tijd dat al de landen benoorden Tandjoeng Datoe en bovenstrooms van de rivieren die ten noorden van die landpunt liggen en uitmonden in de Sinése zee, Engels gebied geworden zijn, is het rijk Broenai voor ons „buitenland" geworden: 't is alsof de band van bloedverwantschap tussen ons verbroken is, en wij beschouwen met oog en hart ons erfland dat Serawak heet als „buitenland".

Al grenst het ook aan ons, wij beschouwen het als ver-af, evenzeer als Engeland, en nooit meer zenden nóch Z. H. de Soeltan van Sambas nóch zijn rijksgroten brieven daarheen. Ontstaat er eenig geschil van welken aard ook, dan houdt alleen het Hoofd van Gewestelik Bestuur (de Resident der Wester-afdeeling van Borneo) briefwisseling daarover.

Ik geloof vast dat de heer J. L. Swart nog nooit gehoord heeft van, laat staan gelezen heeft, het boek van het lid in de Raad van Indië Levysohn Norman, dat getiteld is „Over de trouw der inlandsche hoofden in Nederlandsch-Indië" [1]; want als de heer J. L. Swart het wèl gelezen had, dan zou hij zeker maar niet zoo voetstoots alle hatelijke berichten, die er gesmeed worden over de naam van Soeltan van Sambas, gelooven. En dan zou hij stellig evenmin een oordeel uitspreken als dat, hetwelk in het „Koloniaal Weekblad" voorkomt, of de vraag te berde brengen: „of de assistent-resident en de drie kontroleurs, die er in Sambas zijn, niet er voor kunnen zorgen, dat de genegenheid van de Soeltan van Sambas voor het Engelse volk niet zoo aan den dag kwam?" [2].

O, mijnheer: kan iemand zonder opvoeding en geleerdheid de betrekking van kontroleur of assistent-resident bekleden? Naar mijn mening is het toezicht op de trouw der vorsten en op de rust van 't land een allerbelangrijkste zaak voor de Europése amtenaren, welke door 't Hoge Gouvernement worden geplaatst in de landen wier vorsten nog zelfbestuur uitoefenen.

Kan 't land rustig zijn, als zijn vorst niet „trouw" is aan het Hoge Gouvernement? Stellig niet, wel?

Welnu, hieronder geef ik in 't kort een inlichting, die de heer Swart noodzakelijk moet vernemen.

1) Ik weet niet of dit precies de Hollandsche titel is, daar ik zelf 't boek niet ken. F.

2) Als de heer Swart dat boek lezen wil, kan hij het te leen vragen aan Radén Koesoema Amidjaja, broeder van de Regent van Tjiamis Pang. Tjakra Negara.

In 't rijk Sambas bestaat een rechtbank, „Landraad" genaamd. De voorzitter en de leden hiervan zitten gewoonlijk slechts vijf of zes maal in 't jaar. Zelden wordt dit tien keer. Is een land niet veilig en rustig te noemen, als, ondanks zijn honderd-duizenden bewoners, slechts zo weinig rechtszaken voorkomen?

Zo is 't ook met de politie-rol; vaak komt het voor, dat in een kwartaal geen enkele politie-zaak berecht wordt.

Hoe denkt nu de heer Swart hierover, wat is zijn mening?

Zou de vorst of zijn „mentri's" minder trouw zijn aan 't Hoge Gouvernement?

Daarom ben ik wel verlegen met de beantwoording der bovengenoemde vragen van de heer Swart, en men kan zeggen, dat hij een „nieuwsgierig en bijgelovig" man is, of hem zoo noemen [3]. De heer assistent-resident en de drie heeren kontroleurs, omtrent wie de heer Swart zijn vraag stelt, zijn van een gans ander gehalte dan de heer Swart, welke laatste ervan houdt zijn tong te roeren zonder onderzoek.

Bovendien vertelt de heer Swart in zijn artikel, dat in 't jaar 1812 twee aanvallen op Sambas gedaan werden, om een einde te maken aan de zee-roverijen welke door de Soeltan van dat land werden gepleegd.

Waartoe schrijft de heer Swart dat? Ik vat 't niet. Och, ja, wellicht wil hij 't rijk Sambas en zijn vorst neerhalen?

O, mijnheer! als ik toegaf aan mijn drang tot tegenweer, dan vulde mijn geschrijf zeker dit nummer van de „B. H.", wat de hoofd-redacteur stellig niet zou kunnen toestaan [4]; want dit tijdschrift is volstrekt geen plaats voor allerlei langwijlig gevraag en geantwoord, wèl een „lusthof van kennis en wetenschap ten bate en nut van de lezers."

Derhalve is 't voldoende dat ik maar in 't kort de belédiging van den heer J. L. Swart beantwoord.

De bedoeling van die heer is dan de daden van mijn grootvader, wijlen Soeltan Moehammad Ali Safioe'd-din te bekladden. Welk nut kan 't hebben, dat u iemands daden van voor meer dan honderd jaar in 't licht stelt? Omtrent de ware toedracht der handelingen, die u zoo verachtelijk vindt, weet u niets.

Naar 't oordeel van ons, mensen, levende in deze „eeuw van vrede en rust", zijn inderdaad de handelingen der mensen uit die woeste tijd, waarin 't recht van de sterkste gold, in hoge mate onbehoorlijk.

Doch in dat tijdperk waren 't niet alleen de Sambasse groten die geweld pleegden en hun vermetelheid toonden, maar over de ganse wereld werd aldus gehandeld, 't allermeeste wel in de grote landen. In die tijd was 't streven naar dapperheid en al wat met het oorlogvoeren in verband stond als 't ware „school". Wilde ik al zulke bizonderheden, in geschied-boeken te vinden, hier aanhalen — zowel uit de geschiedenis van Nederland, als van andere Europése of buiten-Europése landen, — dan zouden mijn lezers er stellig „beu" van worden. Is niet bedoelde tijd en de tegenwoordige als nacht en dag, als men ze vergelijkt?

Toen wijlen Soeltan Aboe Bakar Kamâloe'd-din vorst was over Sambas, was wijlen Soeltan Moehammed Ali Safioe'd-din nog een jongmens en voerde de titel van Pangéran Anoem. In die tijd gingen de zaken der Sinése goudmijnkongsi in Montrado (een streek in 't Sambasse) bizonder voorspoedig, zo zelfs dat vele andere vorsten en groten het rijk Sambas met geweld wilden nemen; zoals bijvoorbeeld verscheidene „datoek's" uit Solok of Soeloe, die beroemd waren om hun dapperheid, namelijk:

Datoek Tjemarang, D. Tama, D. Akoeb, dan nog Toengkoe Sjarif 'Ali uit Siak, en anderen wier bedoelingen verdacht waren.

Had onze grootvader wijlen Pangéran Anoem toen zijn moed niet getoond, dan zou 't rijk Sambas zeker in handen gevallen zijn van één van hen of in die van de Sinése Kongsi Thai-Kong in de landschappen Montrado, Larah en Loemar, in verbond met die van Pemangkat, Seminis en Sepang, genaamd Sam-toe-kioe. Daarom smale u niet op de daden van die vereerde afgestorvene: hij toch heeft zich als vorst verdienstelijk gemaakt tegenover Sambas. Toen Z. H. op rijpere leeftijd kwam, wendde hij zich van die gewelddaden af, en toonde hij veel doorzicht.

Komaan, u moet eens hooren, hoe goed die vorst was: ik zal 't u vertellen:

1⁰. Toen hij reeds door zijn familie-leden en onderhorigen tot Soeltan verheven was, dat wil zeggen na de dood van Soeltan Aboe Bakar Kamaloe'd-din, die geen zoons nagelaten had, zond hij in 't jaar 1818 zijn broeder, Pangéran Temenggoeng genaamd, als gezant naar Batavia, om aan de Hollanders het verzoek te doen te Sambas een „loge" op te richten [5].

2⁰. Op 3 Februari 1819 werd een kontrakt gesloten tusschen het Nederlands-Indies Gouvernement en 't rijk Sambas, nl. door tussenkomst van de Regérings-

3) In 't Maleise artikel staan de aangehaalde Hollandse woorden die de redactie in een noot in 't Maleis verklaart.

4) Waar men recht zoekt, zal de B. H. steeds plaats ruimen. Stoken en lasteren zijn een gif dat het hart zijn rust beneemt, en gemoedsrust is de grondslag voor de openbare rust. Red. B. H.

5) Aardig is 't dat ook op Java de Europése wijk in Soerakarta en die te Jogjakarta nog steeds door de Javanen „lôdji" genoemd wordt. F.

Commissaris majoor Nahuijs. Op de 25ste September van datzelfde jaar, werd met goedkeuring van de Gouverneur-Generaal dat kontrakt in de Maleise tekst verbeterd: al wat niet met het Hollands overeenkwam, werd daaraan gelijk gemaakt, en er werden enige nodige toevoegselen aangebracht. Dit kontrakt werd gesloten met de heren R. J. Roesler, kommissaris voor Borneo en zijn assistent, de heer Goedman.

Nog later, nl. op 11 Mei 1823, toen de heer J. H. Tobias, kommissaris voor Borneo, Sambas bezocht, achtte hij na overleg met wijlen de Soeltan de verdere toevoeging van acht artikelen nodig, en zulks nadat ZEdGestr. de toestand van 't land had nagegaan.

Dit suppletoir kontrakt schijnt 't te wezen, dat de heer J. L. Swart kent, want in zijn stuk staat: „In 't jaar 1823, werd een kontrakt gesloten met de Soeltan van Sambas, bij hetwelk verklaard werd, dat Z. H. een traktement van 't Gouvernement zou ontvangen, en hij zijn rijk onder Nederlands gezag stelde." Nu, zeide ik het niet, dat de heer Swart zonder onderzoek te werk gaat! Want inderdaad werd niet in 1823 een kontrakt gesloten tussen 't Gouvernement en de Soeltan van Sambas, maar wel in 't jaar 1819. Bovendien werd in artikel 6 van 't eerste en art. 15 van 't latere kontrakt niet gesproken van „gadji" (traktement), maar van „pengganti keroegian" (schadeloosstelling).

Gelieve nu eens goed op te merken, mijnheer Swart, hoe goed en vèr-ziend wijlen Soeltan Anoem was; want 't was alsof hij wist, dat in later dagen de bedoelde Sinése kongsi's zich zelfstandige macht zouden aanmatigen, als zijn nakomelingen niet even dapper waren als hij. Daarom sloot hij een overeenkomst met het Nederlands-Indise Gouvernement, opdat zijn nakomelingen beschermd zouden zijn.

Wat wijlen de Soeltan vermoed had, bleek juist te zijn, want in het jaar 1850 bekommerden de Sinézen zich niet meer om de bevelen van de Soeltan, noch om die van 't Gouvernement.

Ofschoon Z. E. de Gouverneur-Generaal Rochussen troepen afzond om ze te onderwerpen, zodat ze gedwongen werden om vrede te sluiten, duurde het echter niet lang, of ze stonden wederom op.

In 't jaar 1854 werden de Sinézen verslagen door Lt. Kolonel Andresen, en hun „kongsi's" ontbonden, terwijl de hoofden daarvan gestraft werden. Zelfs vluchtten velen naar 't (naburige) Serawak.

3°. Z. H. Soeltan Anoem, dezelfde vereerde afgestorvene als bovengenoemd, verhief het Mohamedaanse geloof in Sambas, en bevestigde er de instellingen van; verder richtte hij er een moské op, welke door zijn kleinzoon de tegenwoordige Soeltan werd verbouwd.

4°. Inderdaad was het doel van Pangéran Anoem toen hij aan 't hoofd der zé-rovers („lanoen") stond vooral:

a. slechts te tonen aan de „datoek's" (de aanvoerders der zé-rovers) uit Solok, dat hij en zijn onderdanen van Sambas geen lafaards waren. Nadat die lieden ondervonden hadden, hoe dapper de vorst en zijn onderdanen waren, onderwierpen ze zich, en zagen ze er verder van af de Sambassers te bestoken. En ze vestigden zich in 't land Sambas, waar hun een woonplaats werd gegeven. Deze heette Kampoeng Nagoer, en daar bleven ze verder met hun gezinnen en afstammelingen, behalve diegenen onder hen, welke het zé-rooversbedrijf niet wilden laten varen: dezen keerden naar hun land terug.

b. Bovendien had wijlen Z. H. een opdracht te vervullen, hem gegeven door zijn vader, om bloedwraak te nemen over de dood van zekere gebedsvoorganger, Imam Ja'koeb genaamd. Deze „imam" was naar Java gezonden, om van goud, dat hij mégenomen had, opium en andere zaken in te kopen, en om allerlei sieraden van goud door Javaanse goud-smeden te laten vervaardigen. Toen hij zijn opdracht uitgevoerd had, kreeg hij op zijn terugreis naar Sambas tegenwind, en liep hij met zijn schip de réde van Bandjarmasin binnen. Hier werden al de opvarenden vermoord, terwijl zijn schip met de héle lading geroofd werd, 't een en ander door een handlanger van de Soeltan van Bandjarmasin. Dit is de reden waarom Pangéran Anoem in 't jaar 1799 in Bandjermasin binnenviel, en dat was dus om bedoelde opdracht van wijlen zijn vader te volbrengen.

Wat ik tot hiertoe médegedeeld heb, is voldoende om de belédiging van de heer Swart te beantwoorden; want noch de heer S. noch ik weten precies wat iemand gedaan heeft, die in de 18e eeuw leefde. Doch het is volkomen klaar en duidelijk, dat niet alleen bedoelde afgestorvene, over wie Gods genade gekomen is, aldus gehandeld heeft; maar we kunnen wel zeggen, dat alle inlandse vorsten in dat opzicht „koek en ei" waren. Evenzo traden de vreemden volken op, als Portugézen, Spanjaarden, Hollanders, en Engelsen, die in Indië kwamen, van die eeuw af tot aan 't begin van de 19e[6]); hun enige doel was voor zich het monopolie te verzekeren. De éne zei van de andere dat ze zéroovers waren, en zijzelven hielden zich voor brave mensen; want ze waren allen naijverig op elkander, zodat het bij hen over en weer bestoken en beroven was. Als een inlands vorst hulp of steun vroeg aan „de Compagnie", dan werd die ijlings bewilligd, opdat zij het monopolie zou krijgen, zonder dat er nagegaan werd, of de geholpene in zijn recht was of niet, al was die geholpene ook een zoon die in opstand kwam tegen zijn vader. Aangezien de „Compagnie" voortdurend in oorlog was met inlandse vorsten en met haar vijanden de Portugézen en anderen, leed zij veel verliezen. Dit nu werd de reden dat Indië in handen van het Gouvernement kwam [7]).

O, mijnheer Swart! ik zou zo denken, als ik de geschiedenis en de verhalen van oude lieden naga, dat volstrekt niet alleen de inlandse vorsten in Indië onderling „koek en ei" waren, maar ook de Verénigde Oost-Indise Compagnie was met hen „koek en ei" en „lood om oud ijzer" (als men van zéroverij spreekt nl. F).

Eerst sedert het optreden van het Nederlands-Indies Gouvernement kwam er inderdaad rechtvaardigheid en veiligheid.

Tot slot van dit artikel bieden wij allen, inwoners van 't rijk Sambas, men kan wel zeggen alle bewoners der Wester-afdéling van Borneo, en zo ook die van het regentschap Galoeh (Tjiamis, West-Java), welke allen de hoedanigheden van de tegenwoordige Soeltan van Sambas terdége kennen, onze dank aan de hoofd-redactie van 't blad „Bintang Hindia", en hopen wij van harte, dat zij de schoten op ons afgevuurd door „The Sketch", „Home Chat" en „Koloniaal Weekblad" zal beantwoorden. Uit een vorig artikel in dit blad (de B. H.) toch wil 't ons voorkomen, dat zij werkelijk die schoten wil beantwoorden, mits zij 't nodige kruit en de kogels maar kreeg, die werkelijk goed en krachtig zouden werken.

Evenzo zeggen we duizendmaal dank aan genoemde hoofd-redactie, omdat zij getoond heeft vertrouwen te stellen in Z. H. de Soeltan van Sambas en Z. H. niet in staat acht tot bewuste handelingen. Alleen is 't wat jammer, dat zij haar méning niet beslist heeft durven uitspreken. Och, geachte hoofdredactie, dat is ook wel begrijpelijk, daar u nog nooit de Wester-afdéling van Borneo bezocht heeft, en alleen maar hier en daar vernomen heeft van de onwankelbare trouw van de Soeltan van Sambas aan het „Koninkrijk Nederland".

Doordat uwe redactie nog niet overtuigend bekend is met de aanhankelijkheid van Z. H. de Soeltan van Sambas en zijn ambtenaren aan H. M. Koningin Wilhelmina, verkeert u in de veronderstelling, dat bedoelde daad toch wellicht werkelijk geschiedt is, namelijk door handigheid en slimheid van een Engelse concessionaris. Och, geachte redactie, laat gerust die veronderstelling varen! Z. H. en wij, zijne ambtenaren, voelen ons volkomen onschuldig aan zulk een daad. Z. H. de Soeltan maakt zich er niets bezorgd om, en wij, zijne ambtenaren, hebben geen spijt hoegenaamd — zoals u veronderstelt — omdat wij immers, zoowel Z. H. als wij allen, verre zijn van zulk een minne daad.

Al-hamdoe li'llah! (God lof!) wij worden nog door God (voor zo iets) behoed! Moge dat altijd zo blijven! Wij willen geen hele pot kokos-melk bederven door één druppel indigo [8]).

Z. H. de Soeltan en wij allen zijn volkomen onschuldig aan vleierij, opstokerij, loftuitingen en ophemelarij jegens vreemde naties, om daardoor de trouw aan H. M. de Koningin van Nederland te doen verminderen of verdwijnen. Als Z. H. de Soeltan en wij (zijne ambtenaren) lieden waren die zich aan handelingen schuldig maakten als hier bedoeld, dan ware het ons rijk Sambas reeds lang gegaan als de rijken Lombok, Djambi, Boné en andere.

Eilieve — wij vragen 't u, geachte redactie! — zou 't niet gepast zijn, dat dergelijk gelaster door Z. E. onze Minister van Koloniën werd ter harte genomen en gefnuikt? Want indien zo iets niet geschiedt, is art. 4 van het kontrakt tussen het Hoge Gouvernement met de Vorst van Sambas immers van geen waarde. Dat art. toch luidt: „En de Vorst van Sambas met zijne rijksgrooten zullen het rijk S. niet mogen afstaan aan vreemde vorsten, alleen aan de Koning(in) van Nederland; evenmin zal de Soeltan of zijn rijksgroten eenigerlei overeenkomst mogen sluiten, of brieven geschenken, gezanten mogen ontvangen of afzenden aan of van een vreemd vorst; en zulks wordt evenzeer verboden aan zijne familie-leden en al zijne onderdanen [9]).

w. g. Pangéran Tjakra
Negara.

Sambas, 3 Januari 1907.

Schrijver van dit protest heeft mij indertijd op Borneo blijken van vriendschap gegeven. Al is dit lang geleden — 't was in 't jaar 1888 — de indruk die ik toen van die beschaafde en welgemanierde man mégenomen heb, was zo gunstig, dat ik in de tegenwoordige Rijks-bestierder mijn toenmalige reisgezel, 't

6) Schrijver bedoelt van de 16e eeuw af tot het begin der 19e wat natuurlijk zijn betoog eer versterkt dan verzwakt. F.

7) 't Is hier zeker niet nodig uitvoerig uit te leggen, hoe edelmoedig (of naïef) de schrijver over de Compagnie spreekt: haar schuldenlast had immers nog een andere oorzaak! F.

8) Immers door de zure reactie. F.

9) Ik geef hier de vertaling van de *Maleise* tekst van 't kontrakt die in 't artikel staat. De Nederlandse tekst heb ik geen gelegenheid na te slaan, maar komt natuurlijk wat de *zin* betreft volkomen overeen met eerstgenoemde. F.

hoofd der landschappen Larah en Loemar, niet vergeten kan.

Met de overzetting zijner, hier en daar wel wat naïve, maar immers welgemeende en afdoende verklaringen in onze taal hoop ik hem een kleine dienst bewezen te hebben.

Amsterdam, 12 April 1907.

Dr. A. A. FOKKER.

Pers-kroniek.

INHOUD: De Standaard over het Fransch-Japansch verbond. — De Controleur over het request van een Franschman, den heer Simonnar, tot H. M. de Koningin gericht, om recht te krijgen.

De Standaard, die reeds meermalen op het gevaar weeś, welke onze koloniën loopen, ingeval het tusschen de groote mogendheden tot een oorlog moest komen, wijst thans weder op het Fransch-Japansch verbond, dat onlangs tot stand kwam.

„Ook Frankrijk, zegt het blad, schijnt met Japan in verbond te zullen treden, dank zij de tusschenkomst van Engeland's koning.

Over en weer zouden Frankrijk en Japan elkaar dan hun bezit in de Stille Zuidzee waarborgen. Voor Frankrijk een zeer te waardeeren voordeel, want het heeft geen vloot en geen leger om zijn bezittingen in Cochin-China afdoende te beschermen, als Japan deze bezittingen aanviel.

Maar voor ons, in onzen Archipel, wordt de positie er niet beter door.

Het is zoo, de Philippijnen liggen nog voor ons, en dekken onze bezittingen tot op zekere hoogte; maar veilig liggen we toch niet.

Hoe meer Staten, die in de Stille Zuidzee bezittingen hebben, met Japan in verbond treden, des te zwakker wordt de positie van die andere Staten, die er eveneens bezittingen hebben, en buiten alliantie blijven.

Het feit, dat Frankrijk dit bondgenootschap zocht, toont en bewijst, dat men te Parijs den toestand niet zonder gevaren achtte, en dat men tegen die gevaren beveiliging zocht.

Hoe denkt men over dit gevaar, en de te nemen maatregelen ter beveiliging, te 's-Gravenhage?" vraagt ten slotte de Standaard.

* *
*

Naar aanleiding van het request door den Franschman, den heer Simonnar, tot H. M. de Koningin om herstel van recht gericht — de bekende zaak door de Indépendance Belge gepubliceerd, waarbij het blad aandringt dat aan den requestrant alsnog recht geschiedde — wordt door de Controleur o. m. het volgende opgemerkt:

„In ons land vertoeft een vreemdeling, een Franschman, de heer Simonnar, die recht komt vragen aan de Koningin in een zeer ernstig, met recht: schandalig geval, waarvan de heer Simonnar, dank zij de gebrekkige rechtspraak in Ned.-Indië, het ongelukkig slachtoffer is geworden. Hij doet tevens een beroep op de loyaliteit der pers, om zijn verzoek aan de Koningin door haren invloed te willen steunen.

De heer Simonnar heeft ongetwijfeld fouten begaan, toen in Indië zijn processen hangende waren: hij was toen te veel verbitterd om diplomaat te kunnen zijn. Maar welk mensch, hoe sterk ook zijn karakter is, kan zich meester blijven, bij zulk een vreeselijke catastrophe als hem getroffen heeft? Wie kan er koel onder blijven, als hij zich op schelmachtige wijze ziet ruïneeren en met zijn gezin tot den bedelstaf gebracht? Wie zou niet tot wanhoop komen, als hij recht vraagt en recht zoekt, zoo te worden behandeld als de heer Simonnar heeft ondervonden? Kan men zich den vreeselijken toestand indenken van dien ongelukkigen man, die in 1901 nog millionair was en thans geen cent meer rijk is, dank zij de verstarde justitie in Ned.-Indië?

Zeven jaren lang heeft hij nu recht geëischt, om recht gesmeekt, en nog altijd vraagt hij om recht. Niets anders verlangt hij dan dat een Ned. rechtbank de gegrondheid zijner grieven zal onderzoeken. Wat is daar toch tegen? Omdat hij sarrensmoe brutaal geweest is tegen hooggeplaatsten? Dat zou een laffe wraak dan zijn. Of wel omdat hij vreemdeling is? Des te beschamender voor ons land, dat men een vreemdeling, die men hier uitplundert, als een melaatsche met het hoofd tegen den muur laat loopen, inplaats 't onrecht te herstellen en die plunderaars te zetten waar zij zouden behooren.

Neen, 't wil ons voorkomen, dat er mèer schuilt achter die zaak. Wie is die niet aangeduide firma M....? Dit wetende, zou er wellicht een klaarder licht opgaan.

Een beroep op de Koningin zal toch niet baten. De pers kan meer bereiken. Ze kan de publieke opinie tot spreken brengen. We willen dan ook hopen, dat 't beroep, dat de heer Simonnar op de pers doet, niet met stilzwijgen zal worden gepasseerd. Juist omdat 't hier een vreemdeling geldt, is bij dit geval de eer der gansche natie gemoeid.

Publiciteit das, opdat men te weten kome, om wèlke motieven, die vreemdeling door de justitie in Ned.-Indië zoo schandelijk werd verongelijkt, en wàarom men in den Haag hem als een bedelaar overal afwijst."

Oost-Indische Berichten.

Een inval van Gajoe's? In de eerste dagen van April kwamen er bij het bestuur te Padang berichten in, dat, volgens mededeeling van Inlandsche zijde, een bende van omstreeks vijftig Gajoe's gesignaleerd was in de richting van de Besitan, optrekkende naar Pangkalan Brandan.

Hoewel de betrouwbaarheid van dergelijke berichten uit Inlandsche bron veelal twijfelachtig is gebleken en deze tijdingen in elk geval meestal sterk overdreven zijn, achtte men het raadzaam den gewestelijken militairen commandant te waarschuwen, die besloot twee brigades in gereedheid te houden om zoo noodig onmiddellijk onder leiding van luitenant Pieper naar 't Noorden te vertrekken. Inmiddels zou een patrouille van de met karabijn en klewang gewapende politieopassers te Tandjong-Poera een verkenningstocht ondernemen.

Volgens een later bericht, zou een bende van een twintig Gajoeërs, van enkele geweren voorzien, in de bovenstreek der Besitan rondzwerven, doch tot dusverre geen kwaad hebben uitgevoerd.

Op den 4en April vertrokken omstreeks vijftig karabijnen van Padang per trein naar Brandan onder luitenant Pieper. Hoewel het Bestuur het geval niet ernstig inziet, acht men het veiligheidshalve wenschelijk onmiddellijk troepen ter beschikking te hebben, meldt de Sumatra Post.

De jacht op Si Singa Maharadja. De Java-Bode van 15 April j.l. schrijft, dat het besluit der regeering, om kapitein Christoffel en zijn maréchaussées naar de Bataklanden te zenden, ten einde Si Singa Maharadja, den onvindbare, onschadelijk te maken, voor een deel geïnfluenceerd is geworden door de adviezen van den militairen commandant van Taroetoeng, kapitein J. W. Berenschot, en den assistent-resident aldaar, E. J. Gerrits, die, volkomen overtuigd, dat alleen door buitengewone middelen, ten dienste staande van een officier, aan wien een buitengewonen last was opgedragen, aan de dure en onvruchtbare jacht op den lastigen heilige een goed einde kon worden gemaakt, alles in het werk hebben gesteld om het daarheen te leiden, dat aan kapitein Christoffel de bekende opdracht werd verstrekt.

„Alles goed en wel," zoo vroeg het blad in zijn nummer van den 5n Maart, „maar of het nu zoo strikt noodig was een vrij onschadelijk Batakhoofd vóór zijn tijd het slachtoffer te doen worden van de omstandigheden en van het drijven, om groote mannen nog grooter te maken, is toch aan gerechten twijfel onderhevig.

Kapitein Christoffel zal echter wel slagen en zijn doel bereiken. Met maréchaussée in plaats van de zooveel minder geoefende en zooveel zwaarder bewapende infanterie, met algeheele vrijheid van handelen en een onbeperkte volmacht om alles te doen en te laten, zonder iemand, ambtenaar of militair er in te kennen, zou zelfs de tegenwoordige commandant der troepen in de Bataklanden of elk ander goed officier een goede kans kunnen hebben, laat staan dan een Christoffel."

Deze opvatting deelt de berichtgever van het blad echter niet.

In het belang der goedhartige bevolking en van de zending, die anders ten doode gedoemd zou zijn, acht degeen, dien wij aan het woord laten, het noodig, dat Si Singa Maharadja gevangen worde. En dat dit anders zou kunnen geschieden dan door een met volledige volmacht toegerust officier als Christoffel wordt door hem niet waarschijnlijk geacht.

„Nu, dit laatste hebben wij dan ook niet beweerd, gelijk men ziet," zegt de redactie van de Javabode en voegt er aan toe:

„De hoofdzaak is nu maar, dat de Bataksche vorstpriester spoedig onschadelijk gemaakt worde."

Clandestiene koeliewerving ten behoeve van de Straits. Nog steeds bereiken de regeering berichten omtrent de clandestiene aanwerving van Javanen, ten behoeve van de Straits Settlements, volgens de Javabode. Zoo moeten kortelings van Singapore uit verschillende ronselaars te Semarang zijn aangekomen, om te trachten inlanders over te halen aldaar te gaan werken. Hoewel het bestuur die praktijken zooveel mogelijk tracht tegen te gaan, hebben die pogingen veelal weinig gevolg, doordat de betrokken inlanders zelven bij het aanvragen van een zeepas, de ambteren plegen te misleiden, door de opgaaf, dat zij vrijwillig een buitenlandsch reisje gaan maken, in welk geval de gewenschte pas, tenzij de aanvrager iets op zijn kerfstok mocht hebben (b.v. indien mocht blijken, dat hij een gedrost militair is als anderszins), niet geweigerd kan worden.

Te betreuren is het, dat de reeds in het jaar 1901 in de Javasche Courant opgenomen concept regeling voor de aanwerving van inlanders voor de buitenbezittingen en het buitenland, welke opneming geschiedde om belanghebbenden in de gelegenheid te stellen hunne bedenkingen in te brengen tegen de ontworpen bepalingen, die daarvan een ruim gebruik hebben gemaakt, nog steeds niet in het Staatsblad is afgekondigd. Het leggen van een laatste hand aan die regeling ligt op den weg van den onlangs benoemden inspecteur van den ar-

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXXIV.

Het is namiddag.

De lucht trilt van warmte en licht. De natuur is stil, loom van de hitte.

Maleen zit in haar verdonkerde kamer over koopmansboeken gebogen.

De kamer, die Fabricius junior haar verhuurd heeft is, als alle vertrekken in het houten plantagehuis, klein.

De metselwesp heeft haar leemen bouwsels aan de wanden en achter de meubelen vastgekleefd. Zij kruipt en vliegt gestadig uit en in. Maleen duldt haar, als onschadelijke medebewoonster.

De deur naar de houten verandah, die tegelijkertijd salon en eetzaal is, staat open.

Risgalla verschijnt.

„Bibi, de sjefatoema is er."

„Wil hij mij spreken?"

„Ja, bibi."

„Breng hem in de barasa" [1]).

In de deuropening verschijnt een zwarte, lang en mager, met witten baard, wiens gewaad uit een sierlijk over den schouder geworpen, donkerblauw katoenen kleed bestaat.

1) Ontvangkamer. Hier dus veranlah.

Hij is Maleens buurman, voor een neger een rijk grondbezitter, met wien zij in druk handelsverkeer staat, daar hij haar zijn veertig slaven als daglooners verhuurt.

Van die veertig slaven hebben onderscheidene slechts één oog. Als de oude heer boos is, slaat hij iemand gaarne een oog uit.

Twee éénoogen staan beneden voor het huis en houden aan een touw een mooien, dikwolligen, zwarten hamel met vier witte voeten.

„Jambo, bibi," groet de oude man plechtig. „Ik breng u een eeregeschenk."

Hij wijst op den hamel.

Zij is naar de balustrade gekomen en kijkt naar beneden. Daarop verklaart zij haar buurman, dat zij het geschenk aanvaardt.

„En gij? Hebt ge een wensch, Sjefatoema?"

„Een feestkleed, bibi!" zegt hij met begeerig fonkelende oogen.

De oude is hebzuchtig, wantrouwig en gierig, als een echte boer.

„Ik zal je een feestkleed schenken. Kom mee."

Zij gaan naar het magazijn, waar het noodigste te vinden is van de dingen, die de Duitschers behoeven voor hun dagelijksch gebruik of voor den ruilhandel met de negers.

Het is een donker vertrek, waarvan de vensterluiken meerendeels gesloten zijn. Zoo blijft het dragelijk koel.

„Waldo!" roept zij.

Haar jonge huisheer komt te voorschijn uit zijn kantoor, dat aan zijn magazijn grenst.

Zijn gelaat is krijtwit, gang en houding slap. Hij lijdt veel aan koorts.

Met zijn hulp wordt nu een lap van voldoende grootte afgesneden van het stuk stof, en overgereikt aan den grijsaard, wiens gelaat straalt van vreugde.

Zulk een fraaie, zwarte kaftan, naar Arabischen smaak is reeds lang de hoogste wensch geweest van den ouden heer, maar het moest hem geen geld kosten.

Met een herhaald: „Asjanti, Bibi, asjanti!" trekt hij af. Zijn slaven achter hem aan.

Maleen laat haar kleinen hamel zien aan den jongen Fabricius.

Deze is er verrukt over.

„Wat een wondermooi diertje, mevrouw! Maar het is wezenlijk een prachtstuk! Wilt u het niet aan mij verkoopen? Ik zou het gaarne als fokdier hebben."

Zij lacht.

„Wel, neem jij het dan maar, Waldo. Natuurlijk. Wat zou ik er mee moeten beginnen?"

Waldo Fabricius is achttien jaar oud en zij twee en dertig. Zij zou wat leeftijd aangaat bijna zijn moeder kunnen zijn.

Zijn vrijmoedigheid en kinderlijke vertrouwelijkheid hebben spoedig haar hart gewonnen.

Zij is op moederlijke wijze bezorgd voor hem, en hij weet dat te waardeeren.

„Waldo, je ziet er schrikkelijk vermoeid uit. Houd nu eens op met je schrijfwerk, en kom een half uurtje boven. Dan krijg je een kop thee."

Hij is dadelijk opgemonterd.

„Ja. Dat is lief van u. Dat zal goed doen. Ik zal dan een blik biscuits uit het magazijn halen?"

„Dat doe je maar."

Zij maakt in haar kamer heel netjes de theetafel gereed, en Waldo mag een half uurtje bij haar zitten.

Hij babbelt veel, en gaarne. Hij vertelt haar van zijn moeder, van zijn huis en van de kwajongensstreken, die hij heeft uitgehaald. Of hij deelt haar zijn opmerkingen mede over dieren, waarvan hij bijzonder veel houdt.

beid, die niet, zooals van andere zijde beweerd is, in de residentie Oostkust van Sumatra gevestigd zal zijn, doch die, — gelijk reeds vroeger in de Javabode vermeld, — zoolang niet anders is beslist, onder de onmiddellijke bevelen van den directeur van binnenlandsch bestuur, bij diens bureau te werk is gesteld.

Eere-Presidium suikersyndicaat. Volgens het Soerab. Handelsblad zou heden te Semarang de overgave plaats hebben van het Suikersyndicaat. Naar men weet, zal de heer De la Valette den heer van Musschenbroek als zoodanig opvolgen. Laatstgenoemde zal het eere-presidium worden aangeboden en hem zal verzocht worden, in Nederland als gedelegeerde op te treden.

Naar wij in de Indische bladen, die de jongste mail ons bracht, lazen, is den **Oud-minister Cremer** 13 April j.l. te Tandjong Priok aangekomen per stoomschip van Swoll, komende van Billiton.

De heer Cremer werd bij aankomst verwelkomd door den adjudant van den gouverneur-generaal, den luitenant ter zee 1e klasse, C. J. J. de Neve, waarop het gezelschap in het salonrijtuig van den landvoogd naar Buitenzorg is vertrokken.

De heer Cremer zal gedurende eenige dagen de gast zijn van den gouverneur-generaal.

De Selenka-expeditie. „Mevrouw E. Selenka en haar gezelschap zijn den 4den April te Singapore aangekomen", schrijft het Bat. Nieuwsblad. Men heeft in Ceylon rondgereisd en een vijftigtal echte, onvervalschte Oedda's aangetroffen in een oostelijk district van het eiland. De kleine stam oermenschen leeft van de jacht voornamelijk en daarvan hangt het af hoe lang de menschen nog in leven zullen blijven.

Dr. Moskowski, de zoöloog, die de expeditie vergezelt, zal de ervaringen der expeditie in een uitgebreid werk boekstaven.

Nog meer chineesche inspectie. „Naar 't gerucht verluidt in den chineeschen kamp is er alweer een verschrikkelijk hooge meneer uit China in aantocht, Lim Loh Tjoen, die al te Batavia is „afgestapt" en 't onderwijs komt inspecteeren. Begint dàt chineesche onderwijs niet een beetje te gelijken op 't Mexicaansche leger, waarbij drie generaals voorkomen op één soldaat? of.... zou er iets anders achter zitten?"

Aldus de Locomotief.

Nu, die „verschrikkelijk hooge meneer", zegt de Javabode, „is er, en hij heet ook Lim Loh Tjoen. Hij is met geloofsbrieven van den nederlandschen consul-generaal te Singapore hier aangekomen en zal waarschijnlijk ook aan het inspecteeren gaan, gelijk zijn voorgangers, die reeds gracelijk gedomicilieerd zijn door de indische regeering en zich hier zeer seneng gevoelen.

„Of er iets anders achter zou zitten?" vraagt het semarangsche blad.

Och, er zit niets anders achter, denkt de Javabode, dan dat onze Java-Chineezen, opgewarmd door Jong-Chineezen in Singapore en in China glad genoeg zijn geweest — en ze hebben groot gelijk! — om zich zelven te helpen, nu de regeering, na tot heden niets te hebben gedaan voor het chineesch onderwijs, eindelijk en ten laatste aan het overwegen is geslagen, of het niet gevonden kon worden, dat ook voor de Chineezen scholen in deze kolonie werden gesticht, met subsidie uit de landskas en onder toezicht van den staat.

Zichzelven helpen, beteekent in deze: de scholen vast stichten en de inspectie inrichten naar eigen model en volgens eigen programma. Wat er is, is er, en organiseeren is heel iets anders dan van meet-af oprichten. Als de Chineesche schoolvereeniging een jaar of wat met vrucht gewerkt heeft, zoodat allerwege op Java door haar scholen zijn opgericht en de chineesche schoolinspectie door uit China geïmporteerde inspecteurs is gevormd, kan de gouvernements-subsidie in dank worden aanvaard en ook het superintendentschap van een paar hollandsche hoofdinspecteurs.

Maar dan is het te laat om de scholen in te richten naar hollandsch-chineesch model; zij zullen dan zijn en blijven chineesch, met een hollandsch draaiommetje, terwille van de subsidie en van den lieven vrede.

Dàt is het, wat er, naar de Javabode meent, achterzit en waarom het gouvernement den vloed van chineesche inspecteurs behoorde af te dammen en.... een beetje vlugger tot een besluit komen, betreffende de inrichting van het onderwijs aan chineezen in deze kolonie.

Vezel-fabricage. „Wij hadden heden het genoegen", schrijft de redacteur van het Nieuws v. d. D. v. N.-I., een onderhoud te hebben met den heer Duchemin, uit Fransch Indo-China, den uitvinder van een eenvoudig werktuigje voor het verkrijgen van vezels uit pisang-stammen, waaromtrent reeds in enkele bladen werd bericht.

De heer Duchemin heeft getracht een onderhoud te hebben met den directeur van Landbouw, Prof. Treub, maar deze bevindt zich juist op eene reis naar Manilla en Indo-China, zoodat daar niet van kon komen. Onze bezoeker stelde zich evenwel voor om terug te komen, zoodra de heer Prof. Treub weder te Buitenzorg zou zijn. Intusschen ondervond hij bij vele ambtenaren, zoowel van B. B. — met name van den ass. resident van Tjiandjoer — als van den Plantentuin te Buitenzorg, veel belangstelling en medewerking. Het werktuigje van den heer Duchemin is eenvoudig en weinig kostbaar, het is uiterst geschikt om de huisvlijt bij de inlanders aan te moedigen. De fabrieksarbeid werkt degenereerend; le travail familial, zooals weven en spinnen, daarentegen opvoedend, meent de heer Duchemin.

Voor de vezels is een afzetgebied gevonden, de firma's Garreau frères en Platon zijn opkoopers daarvan en de eersten verstrekken ook de machines, voorloopig aan den schijnbaar onvermijdelijken Chinees, die ze weer verhuurt aan de inlanders. Wij bepleitten het in bruikleen geven aan den inlander, waarbij deze zijne machine moest kunnen afbetalen met bijv. twee pikol vezels en men beloofde ons, dat de mogelijkheid hiervan zou worden overwogen, daar men mèt ons van meening was dat de voordeelen behoorden in handen van den werkman en niet van tusschenpersonen. Ook de hoeden-industrie is op dergelijke bescheiden wijze begonnen, wie weet welke voordeelen voor den inlander nog te wachten staan door de toepassing van het practische werktuig van den heer Duchemin.

De uitvoerbaarheid van het denkbeeld is reeds gedemonstreerd; wij zagen foto's, waarop de Soendaneezen ijverig aan den arbeid waren en dikke bossen vezels een verblijdend getuigenis van hunne vlijt aflegden.

Wanneer komt er eens een vreemdeling hier, die de mogelijkheid van papierfabricage metterdaad aantoont, of iemand die verfstoffen en looimiddelen bereidt uit de weggeworpen schillen van Indische vruchten, mangistans en dergelijke? Hollanders schijnen dit niet te kunnen, meent het blad.

West-Indië.

Curaçao. In een lijvige Memorie heeft de gouverneur den Raad op zijne vele opmerkingen in het op de ontwerp-begrooting uitgebracht Voorloopig Verslag gediend van antwoord.

Der langen Rede kurzer Sinn is dat de gouverneur in de hoofdzaken voet bij stuk houdt. Er wordt niet te veel schrijfwerk verricht, de koloniale huishouding is niet te weelderig ingericht en zoo voort.

Het komt ons voor dat wat het laatste punt betreft wel een wil en een weg zouden worden gevonden, indien de Staten-Generaal naar het voorbeeld van fransche zijde gegeven voor de fransche koloniën in West-Indië, eens en voor goed een termijn stelden, waarbinnen het subsidie voor de gewone huishoudelijke uitgaven moet verdwenen zijn, zoodat het moederland zich enkel heeft te occupeeren met de maatregelen, die den economischen vooruitgang der koloniën beoogen. Nederland zal dan toch nog meer voor zijne bezittingen in de West doen, dan Marianne.

Typisch is in de Memorie van antwoord van den gouverneur de volgende zinsnede:

„Kan er — naar de overtuiging van ondergeteekende — geen sprake zijn van te veel personeel in het vast ambtenaarskorps — uit de door den Raad, blijkens het verslag toegezegde medewerking om tot verbetering van sommige traktementen te geraken, en uit de voorstellen tot verhooging van salaris van anderen blijkt, dat het college de meening is toegedaan, dat de bezoldigingen niet te hoog zijn gesteld."

Zou het nu niet op den weg van den Staten-Generaal liggen, om zoowel ten aanzien van Curaçao als van Suriname hunne meening te kennen te geven, dat de bezoldigingen met het oog op den huidigen toestand der koloniale financiën voldoende moeten worden geacht, op alle posten, waarbij verhooging werd voorgesteld, met uitzondering van die, waar de verhooging beoogt, zooals Onze West het noemde, den betrokkenen een menschwaardig bestaan te verschaffen. Nagenoeg elke verhooging der bezoldiging in de hoogere rangen vertoont toch deze eigenaardigheid, dat zij vroeg of laat aanleiding geeft tot andere verhoogingen. Vandaag krijgt A een grooter deel uit de staatsruif, en morgen heet het, nu maar dan mogen B, C en D, die een veel omvangrijker werkkring of een meer zelfstandige betrekking hebben of wat al meer als reden wordt aangevoerd, ook wel worden bedacht.

Ook in zake de districts-indeeling voor Curaçao geeft de gouverneur geen kamp, en naar het ons voorkomt, heeft de heer de Jong van Beek en Donk, op grond van het door hem aangevoerde voor zijn inzicht, het gelijk aan zijne zijde. Het eerste jaar, zeide hij, viel nog veel te regelen voor de nieuwe organisatie, en toen is, zooals de Raad zelf erkent, alles goed gegaan. Nu is alles geregeld en de groote drukte daarvan voorbij, laten we dus eerst kalm afwachten, of het ook verder niet zoo kan blijven, wat het voordeel heeft, dat men er het traktement van een districtmeester door uitspaart. Ons dunkt dat de Raad die zelf van een te weelderige huishouding sprak, zich door het betoog van den gouverneur wel zal moeten gewonnen geven.

Omtrent andere punten van meeningsverschil, als de landbouw-inspectie en het landbouwtoezicht, triangulatie en zoo meer geeft het te onzer beschikking staande deel der Memorie van Antwoord, in de Amigoe opgenomen, ons nog geen voldoende licht, zoodat we het antwoord van den gouverneur in deze aangelegenheid eerst met de volgende mail kunnen tegemoet zien.

Nauwelijks is hij weder naar beneden gegaan en heeft Risgalla de tafel opgeruimd, of er wordt bescheiden aan de binnendeur geklopt.

„Kariboe!" [1])

Waldo's collega komt binnen, een jonge koopman, die een verwonden voet heeft.

Hij komt 's morgens en 's avonds bij Maleen om de wonde te laten zalven en verbinden.

Als deze patient verzorgd is, gaat zij, gevolgd door Risgalla, uit om te zien wat haar arbeiders doen.

Zij laat thans van de punt van haar schiereiland uit een kleine dam in zee metselen, opdat de zeilbooten in het vervolg daar kunnen lossen.

De opzichter is niet op zijn post maar, zooals hij gaarne doet wanneer zijn meesteres zich in een paar dagen niet heeft laten zien, aan het wandelen.

Derhalve luieren ook de zwarte werklieden.

Zij laat den trouwelooze door Risgalla opsporen, en houdt intusschen zelf opzicht over het werk.

Onder de oogen hunner meesteres slaan de mannen terstond de hand aan den arbeid, en Maleen verbaast zich over de behendigheid, waarmede zij te werk gaan. Geen beweging te veel of te weinig.

Risgalla heeft den opzichter niet gevonden. De hemel kleurt zich in gouden gloed, zij geeft voor van avond gedaan.

Uit den zak met koperen munten moet Risgalla aan iedereen zijn dagloon uitbetalen, eerst aan de mannen, dan aan de vrouwen, dan aan de halfwassen kinderen.

Maleen staat er bij en ziet toe.

Als zij thuis komt, zit er een zwarte op haar te wachten, met een reuzenbos bananen voor zich.

1) Treed nader.

„Salaam van Mohammed, bibi. Dit is van uw sjamba."

De boodschapper ontvangt eenige pesa als bakhsjish [1]) en Maleen begeeft zich met een handvol bananen naar de kleine, heete, vuile keuken.

Zij dwingt den zwarten kok, een weinig orde en reinheid aan te brengen.

Onderwijl schilt zij vlug de bananen, snijdt ze overlangs door en legt ze in witten wijn.

Dan maakt zij eierkoekbeslag en bakt daarin de bananen in de pan tot een smakelijk nagerecht voor het avondeten.

Zij heeft vier tafelgenooten: den jongen Fabricius en zijn beide ondergeschikten, een koopman en een landbouwopzichter. Daarbij komt, als vierde, de in Mona gestationeerde douanier, die bij Fabricius in de kost is.

Men onderhoudt zich over het loonende van koffiecultuur, over de proefnemingen met vanille en gummiboomen, over de zekerheid van klapperplantages, over landaankoop, gouvernementsmaatregelen en douaneinstellingen.

Allen omringen Maleen, de dame in hun midden, met repectueuse attenties en dienstvaardigheid.

Zij kan zich niet meer beklagen. Het zijn andere menschen, mannen uit een andere klasse der maatschappij, die haar omgeven, maar gedienstigheid en genegenheid zijn daar, als voorheen.

Het duurde niet lang, of het eenzame planterhuis in Mona werd een vereenigingsoord voor de in de buurt wonende Duitschers.

De eerste, die op zijn ezel van Satoeta kwam aanrijden, was Beling.

„Ik moet eens komen zien, of u nog leeft, waarde bibi," begroette hij de dame, half lachend, half verlegen.

Maar Maleen was veranderd.

Zij had den eersten schok van Satoeta overwonnen en begroette den verhitten, bestoven gast zoo hartelijk — als een gastvrij mensch slechts een bezoeker verwelkomen kan, vooral in de Afrikaansche eenzaamheid.

Beling werd tengevolge daarvan terstond „riesig gemütlich," zooals hij zich uitdrukte.

„Je bent een geluksvogel, Fabricius!" zeide hij tot den jeugdigen heer des huizes. „Bij u is het nu onder den zachten scepter van baronesse Dietlas beter dan ergens elders. Men zou heel niet meer weg willen."

Waldo glimlachte genoegelijk.

In haar lange witte kleed met den zwartzijden ceinture ging Maleen stil uit en in en schiep een atmospheer van fijne beschaving en voornaamheid om zich heen.

Zij hielp zonder onderscheid ieder die hulp behoefde en wist van aanpakken waar aanpakken noodig was, maar zonder ooit haar persoon op den voorgrond te brengen.

De Wali van Mona zeide eens, toen Beling hem bezocht:

„De Duitsche bibi moet een zeer groote dame zijn!"

De Wali was een schandere, oude Arabier van Maskat, ondeugender nog dan de meeste zijner stamen standgenooten, en zelfs ondanks den koran aan alcohol verslaafd. Niettemin was hij op zijne wijze en in zijn maatschappelijken kring een beschaafd man.

1) Fooi.

(*Wordt vervolgd.*)

Nog zij hier uit de Momerie van Antwoord aangeteekend, dat het met het misbruik maken van buitenlandsch verlof niet zoo'n vaart schijnt te loopen, als wel eens vermoed wordt, daar de in de laatste 15 jaren voorgekomen 117 gevallen van buitenlandsch verlof gemiddeld na 9 dienstjaren in de kolonie werden verleend en voor 102 gevallen om gezondheidsredenen.

„Of nu — met deze gegevens voor oogen — nog aanleiding bestaat voor de meening, als zou er misbruik van buitenlandsch verlof worden gemaakt — enkele gevallen, die mogen zijn voorgekomen, daargelaten —, schijnt aan twijfel onderhevig," meent de gouverneur en er is onzes inziens voor die meening wel wat te zeggen.

Suriname. Moesten wij enkele weken geleden melding maken van het wederrechtelijk optreden van fransche douanebeambten op nederlandsch gebied langs de Marowijne, sedert blijkt daarin eenige verbetering te zijn gekomen, waar Onze West van 30 Maart ll. berichtte te hebben vernomen, dat het optreden dier douaniers niet meer zoo hinderlijk arrogant was als vroeger. De aanhoudingen waren minder talrijk terwijl ook niet meer vernomen werd van het in beslag nemen van hollandsch goud. Het blad teekende hierbij aan:

„De handel van Albina is echter niet meer zooals hij vroeger was. Op Inini houdt de douane van elke bezending op de post aangebracht goud, een deel af, waarvoor een bewijs afgegeven wordt. Op vertoon van dit bewijs aan een goudopkooper te St. Laurent krijgt de verkooper betaling voor de daarop vermelde hoeveelheid. Hierdoor komt er weinig of geen goud meer te Albina, omdat de verkooper het bij de douane gedeponeerde goud, op het bewijs verliest, wanneer hij zijn goed op Albina verkoopt."

Het is werkelijk typisch te zien tot welke arbitraire maatregelen het protectionnisme in de fransche koloniën toevlucht neemt. En het mooiste is nog, dat waarschijnlijk heel wat goud, waarvan nu fransche opkoopers en winkeliers te St. Laurent mooi weer spelen afkomstig is uit het Lawa-gebied, waar gelijk medegedeeld de maraudeurs van Fransch Guyana de practische exploratie en exploitatie op touw hebben gezet, nu de wetenschap faalde, om de verwachte resultaten te bereiken.

Een mooi resultaat voor de surinaamsche balata werd door zekeren B. verkregen, die bedoeld product in de Vereenigde Staten invoerde en daarvoor een recht van 10 percent van de waarde had moeten betalen. Hij teekende daartegen verzet aan, wijl balata als behoorende onder het artikel ruwe india-rubber van rechten was vrijgesteld; terwijl de fiscus het product onder een anderen post had ingedeeld. Nadat de amerikaansche fiscus in eerste instantie gelijk had gekregen is in hooger beroep appellant in het gelijk gesteld. De amerikaansche regeering had evenwel tot einde Maart de bevoegdheid op hare beurt in hooger beroep te gaan. Daar we niet weten of van deze bevoegdheid gebruik gemaakt en een nadere beslissing gevallen is, is het dus ons nog niet zeker of genoemd resultaat thans definitief is dan wel te niet werd gedaan. Hopen wij het eerste, waardoor aan een der uitvoerproducten van de kolonie een goede markt verzekerd zoude zijn.

Wat wij ook het beste succes toewenschen, dat is het streven van Mr. A. R. Bueno te Paramaribo, die een studie-vereeniging in het leven wil roepen, die jongelieden, van bijzonderen aanleg maar uit niet voldoende bemiddelde ouders, in de gelegenheid zou stellen door hun geldelijken steun te verleenen, om in Europa hunne opleiding te voltooien.

Onlangs werd melding gemaakt van den bouw eener nieuwe lucifersfabriek te Paramaribo. Zoo langzamerhand heeft het inlandsch fabrikaat het buitenlandsche geheel verdrongen, zoodat de invoerrechten op dat artikel, die in 1900 nog ruim 18000 gld. opbrachten, in 1906 niet meer dan een groote 100 gld. opleverden, terwijl zonder de inlandsche fabricage nu op een ontvangst van ruim 22000 gld. zou kunnen worden gerekend. Door het bestuur is thans voorgesteld eene lucifersbelasting te heffen, die 12000 gld. zou opbrengen, waardoor dus aan het binnenlandsche fabrikaat nog een marge van 10000 gld. zou worden gelaten om de concurrentie tegen het buitenland vol te houden, welke concurrentie het nog zal worden vergemakkelijkt, nu eerlang ook het benoodigde hout voor de stokjes in de kolonie zelf zal worden verkregen, in stede van zooals tot nu toe te moeten worden geïmporteerd.

Van Vreemde Koloniën.

Socotora. Evenals Aden en Perim behoort het eiland Socotora tot het gouvernement van Engelsch-Indië en wel tot het ressort van den gouverneur van Bombay, welke positie thans door lord Lamington wordt bekleed, die in de maand April ll. aan die engelsch-indische buitenbezittingen een bezoek heeft gebracht.

Het eiland is een tijd lang bezet geweest door inlandsche troepen van de engelsche Oost-Indische Compagnie, die met het oog op hare plannen voor een steenkolenstation aldaar in 1835 de hoofdplaats Tamarida of Hadiba deed bezetten, waar op een heuvel in de nabijheid nu nog de overblijfselen zijn te zien van de borstwering der, toenmaals daartoe aangelegde sterkte. Het garnizoen werd met het oog op de ongezondheid der plaats weldra weder opgeheven, en van bedoelde plannen kwam verder niets. Sedert kwam evenwel een overeenkomst tusschen de engelsche regeering en den sultan van Socotora tot stand, waarbij de laatste zich en zijne erfgenamen en opvolgers verplichtte, nimmer met eenige andere mogendheid te onderhandelen en bescherming te verleenen aan schepen en opvarenden van alle nationaliteiten, die op de gevaarlijke steil opgaande kusten schipbreuk mochten lijden. Hiervoor werd hem en aan zijn opvolgers door de engelsche regeering een toelage van 360 dollars 's-jaars toegekend. Zooiets dus als het verkwanselen van het eerstgeboorterecht voor een schotel linzen uit den bijbel.

Wel is het eiland schaarsch bevolkt, maar uit eene aan de Times of India gezonden beschrijving van het bezoek van lord Lamington aan Socorota valt op te maken, dat dit toch geenszins zoo onherbergzaam is als gemeenlijk aangenomen wordt, door de reizigers die uit het verre Oosten komende of daarheen op weg zijnde van het dek der mailboot de als ongenaakbare rotsen steil uit de zee zien oprijzen. Het eiland bezit wel geen havens maar toch eene bruikbare reede, die van Tamarida, waar den 12en April ll. de Dufferin met lord Lamington aan boord het anker liet vallen.

De sultan van Socotora, een bejaarde Arabier, die tevens sultan van Kishen aan de Zuidkust van Arabië is, geeft aan deze plaats de voorkeur, het bestuur over zijn eiland aan een neef Abdullā bin Esa overlatend. Deze was het ook, die lord Lamington aan boord van de Dufferin kwam complimenteeren en ook voor de noodige kameelen had gezorgd voor een tochtje naar het binnenland.

Toen de gouverneur met gevolg, na het vertrek van Abdulla bin Esa, zich naar den wal lieten brengen, stond de heele bevolking van Tamarida het gezelschap aan het strand op te wachten, terwijl de lijfwacht van den sultan eere-salvo's loste — met scherp evenwel, zoodat de kogels den naderenden over de hoofden floten.

Aan den wal gekomen, ontving lord Lamington bericht, dat de kameelen bij elkaar gezocht waren en alles spoedig voor den tocht in gereedheid zou zijn gebracht. In afwachting daarvan werden hij en de zijnen tot tijdverdrijf op de uitvoering van een soort krijgsdans onthaald, zoodat het middag werd, voordat men den marsch kon aanvaarden.

De tocht ging eerst door het dorp, uit lage alleenstaande huizen, elk met een eigen afgesloten erf bestaande en voor een arabisch dorp opvallend rein. Het paleis van den sultan is een eenvoudig, door hooge muren omringd huis, zoodat de beide moskeeën met de witgepleisterde koepels nog meer effect maken dan het vorstelijk verblijf.

Er is op het eiland water in overvloed, zoo in de rivieren als in den bodem, waar men te Tamarida slechts drie meters behoeft te graven om het water te bereiken. Niettegenstaande dezen waterovervloed wordt op het geheele eiland niets aan den landbouw gedaan. De bevolking leeft er nagenoeg uitsluitend van den dadelpalm, die er in groote hoeveelheden aan de oevers der rivieren wordt aangetroffen, en van de veeteelt in de bergen, waar goede weiden zoo voor de kudden schapen en geiten en de enkele runderen die er worden gevonden, terwijl de herders in de vele door de natuur in de rotsen gevormde nissen en grotten natuurlijke woningen vinden, die weinig moeite vereischen om ze naar de geringe behoeften dier lieden in te richten.

Wat den plantengroei betreft worden in het heuvelterrein wat wilde bloemen en slingerplanten aangetroffen, benevens een aantal boomen van verschillende soorten, waaronder evenwel weinige schaduwboomen — de tamarinde en de wilde vijgenboom zijn hieronder nog de beste. De drakenbloedboom leverde eens het voornaamste export-artikel van Socotora op, maar sedert het sap in meer toegankelijke oorden werd aangetroffen, heeft de uitvoer hiervan, ook tengevolge van het gebrek aan energie bij de eilandbewoners zoo goed als geheel opgehouden.

De geheele uitvoer heeft zoo weinig om het lijf, dat het soms maanden duurt, voordat aan dit, onmiddellijk aan den grooten, druk bevaren internationalen waterweg gelegen plekje gronds, een ter reede van Tamarida ankerende dhou of ander vaartuig de gemeenschap met de buitenwereld heeft gebracht. De eilandbewoners verlangen daar zelven weinig naar en talen er zoo goed als heel niet naar om eens een kijkje te nemen aan de afrikaansche of arabische kust.

Inlandsche persstemmen in Tongkin. De ontevredenheid met het bestaande zit in 't Verre Oosten zoo'n beetje in de lucht, en evenals een tijdlang vele Chineezen zijn ook een aantal Annamieten naar Japan getrokken, om daar in de leer te gaan en den Japanner den kunst af te kijken, om eigen meester te spelen in het eigen huis. In het inlandsche blad Dai-Viet-Tan Bas wordt de vraag gesteld, welk nut dat kijkje in Japan voor het eigen land kan hebben.

„De Annamieten, die in Japan zijn geweest, zullen niet alleen geen dienst aan hunne landgenooten kunnen bewijzen, maar ze zullen zelfs niet eens de middelen hebben verworven om in eigen onderhoud te voorzien. En wanneer ze hier met booze gedachten terugkeeren, kunnen ze zeker zijn, dat men hen niet zal laten begaan. Maar denken ze misschien in Japan te kunnen wachten, totdat de japansche troepen Indo-China komen veroveren? In dat geval, zullen ze hun geboorteland nimmer terugzien. Hoe beter ware het voor hen geweest, indien ze naar Frankrijk waren gegaan om er te studeeren, zoodat ze bij hun terugkeer hun landgenooten hadden kunnen laten profiteeren van wat zij hadden geleerd. Maar ze zijn slachtoffers van eigen dwaling. Overtuigd dat het huidig bestuur van Indo-China slecht is, meenen zij, dat Japan alleen in staat is ons geluk en welvaart te brengen. Ik ken de Japansche politieke organisatie niet, ik weet wel dat de chineesche bladen daarover dikwerf inlichtingen bevatten, maar zijn ze wel betrouwbaar? En dan: wij zijn te zwak en te weinig ontwikkeld om ons zelven op den weg van den vooruitgang te leiden. Of nu Frankrijk of Japan ons leidt, we zullen steeds onder voogdij staan. Waarom ons dan er warm over te maken wie van de twee het zal zijn? Frankrijk is bovendien een loyaal en edelmoedig land, steeds bereid het goede te doen en voor de vrijheid. Zijn politieke organisatie is volmaakt. Er is geen land waar men zoo vrij is als in Frankrijk. Zeker, het moederland en de koloniën worden niet door een zelfde regime beheerscht, maar de koloniën trekken nu reeds ten deele partij van de, in Frankrijk bestaande vrijheid. Onze plicht is het de toekomst in het oog te houden en ons niet door het verleden te laten hypnotiseeren. Alle begin is moeilijk, en de resultaten en de vervolkoming zijn slechts van den tijd te wachten."

In een ander artikel in hetzelfde blad wordt er op gewezen, dat de regeneratie in hoofdzaak van het volk zelf zal moeten uitgaan, waar het de schuld aan den bestaanden toestand zelf draagt. Aan wie de schuld, vraagt het blad, om daarop het volgende antwoord te geven:

„Aan ons, die in een te diepen slaap verzonken zijn; aan ons, ongevoelig voor eigen leed; aan ons, die de rechten van den mensch niet kennen en niet trachten ons te verheffen; aan ons te behoudend om onze slechte zeden te wijzigen; aan ons, die ons geld slecht gebruiken; aan ons, die in plaats van overal scholen te bouwen, onze piasters verspillen aan allerlei zaken van bijgeloof; aan ons, die gelooven dat het levenslot geheel afhangt van een fataliteit."

Het afscheidswoord van een autocraat. Den 4en dezer waren te Kairo in het opera-gebouw aldaar een groot aantal europeesche en inlandsche autoriteiten samengekomen om aan lord Cromer vaarwel te bieden. Graaf de Serionne, hoofdvertegenwoordiger van de Suez-kanaal-Maatschappij, namens de europeesche gemeente, en Mustapha Fehmy Pacha, de egyptische premier, namens de regeering en de groote meerderheid van het egyptische volk, spraken in warme bewoordingen uit hunne waardeering voor de, door lord Cromer zoo aan Egypte als aan de europeesche kolonie aldaar bewezen diensten.

In zijn antwoord beaamde lord Cromer zelf het gewicht dier diensten, terwijl hij daarbij niet naliet, de tegen het door hem geleid bestuur gerichte verwijten onder de oogen te zien.

Dat bestuur zou zich slechts om de materieele welvaart van het land bekommerd en niets gedaan hebben voor de moreele en intellectueele ontwikkeling van het volk? Hoe? Was er dan geen moreele vooruitgang waar te nemen? Behoorde het regime van de zweep en gedwongen arbeid dan niet tot het verleden? Hield practisch de slavernij niet op te bestaan? Is thans niet een ieder gelijk voor de wet; werd de vlijt niet aangemoedigd, aan een ieder den oogst der vruchten van eigen arbeid gewaarborgd; werd aan de omkoopbaarheid der rechtspraak niet een einde gemaakt als aan het schaamtelooze officieele baksjiesj-stelsel? Komt het den grond bevruchtend Nijl-water thans niet even goed den armsten landbouwer ten goede als den prins? Werd niet voor de zieken gezorgd en gemaakt dat gevangenen en krankzinnigen niet langer als beesten werden behandeld? Worden de gelden, die vroeger aan paleizen en allerlei zaken waaraan het volk niet had, werden besteed, nu niet gebruikt voor doeleinden, waarmee de belastingbetalers zijn gebaat? Is dat geen moreele vooruitgang?

Niets voor de intellectueele ontwikkeling gedaan? Er zijn, terwijl, nog weinige jaren geleden, de groote massa der bevolking vijandig stond tegenover het onderwijs aan de vrouwelijke jeugd, thans geen scholen genoeg voor de meisjes, wier ouders onderwijs voor haar verlangen. En wat het elementair onderricht aangaat, ziet men thans onder den invloed van de meest verlichte notabelen, overal dorpsscholen verrijzen, terwijl ook eene opmerkelijke beweging ten gunste van het ambachtsonderwijs valt waar te nemen. Zeker wanneer onbeperkte fondsen ten dienste van het bestuur hadden gestaan, dan zou in twintig jaren tijds heel wat meer kunnen zijn tot stand gebracht. Maar de middelen waren integendeel beperkt en nauwelijks voldoende voor de zuivere bestuursuitgaven. De toestand is nu evenwel van dien aard dat snelle vorderingen op onderwijsgebied niet zullen uitblijven, en zulks te meer niet nu voor de zaak, die overigens bij den tegenwoordigen minister van onderwijs en zijn engelschen raadsman in goede handen is, een nieuwe bondgenoot in den persoon van den khedive is opgetreden!

Dat de ironie bij de vermelding van dezen „bondgenoot" aan den spreker niet vreemd kan zijn geweest, moet een ieder duidelijk zijn, die weet op hoe gespannen voet de beide heerschers over Egypte, de nominale en de feitelijke tegenover elkaar stonden. Lord Cromer bracht dan ook slechts een, overi-

gens aan het engelsch bestuur weinig vriendschappelijk onderhoud van den khedive met een fransch journalist hier te pas om aan de uitlating van den vorst over zijne zorg voor de intellectueele en moreele opvoeding van zijn volk de waarschuwing vast te knoopen, dat deze zorg zich ook tot zijne omgeving behoorde uit te strekken, vanwaar het voorbeeld voor het volk moet uitgaan.

Ten aanzien van de toekomst legde lord Cromer er den nadruk op, dat de britsche occupatie gedurende een onbepaalden tijd zou blijven gehandhaafd, in welk tijdperk de britsche regeering verantwoordelijk zou blijven niet voor de details maar de hoofdlijnen van het bestuur des lands. Spreker zou in zijn waarschijnlijk verder ambteloos leven al zijn invloed aanwenden om den gestadigen vooruitgang te bevorderen langs de reeds vastgestelde lijnen, maar ook om te zorgen, dat de beweging voor de spoedige invoering van parlementaire instellingen zou worden behandeld voor wat zij waard was. Ontdaan van onzin en overdrijving, kwam het doel dier beweging op ongeveer hetzelfde neer, wat ook hij voor Egypte wenschte te zien bereiken. Het groote verschil zat hem in het tempo, waar zijn tegenstanders den galop wilde zien aannemen, terwijl hij den gelijkmatigen draf voorstond, uit vrees dat het paard anders zou struikelen en zich de beenen breken.

Waarom hij dit alles te berde bracht?

„Ik hoop, dat wat ik nu heb gezegd, in de inlandsche taal zal worden overgezet en zoo het oor bereiken van enkelen ten minste der zwijgende millioenen fellahs, van wier arbeid de welvaart van het land werkelijk afhangt. Ik, die altijd hun ware vriend ben geweest, waarschuw hen zich er voor te wachten om zich te laten dupeeren en misleiden door hun pseudo-vertegenwoordigers, die zonder een schaduw van werkelijke autoriteit, hun denkbeelden toedichten, welke niet de hunne zijn noch ten volle door hen worden begrepen, en die een politiek program voorstaan, waarvan de onmiddellijke invoering aan alle belangen afbreuk zoude doen maar, naar mijne vaste overtuiging in het bijzonder de belangen der armste klassen van de gemeenschap zou schaden."

Ten slotte deed lord Cromer een beroep op alle voorstanders der ware beschaving in het land, onverschillig van welk geloof of nationaliteit om zich te vereenigen ten einde die krachten te weerstaan, die uit onwetendheid of met bepaalde bedoeling daartoe in werkelijkheid de zaak van den teruggang bepleiten."

Kerk en Staat. Of Gambetta al of niet gezegd mag hebben, dat het anti-clericalisme geen export artikel met name voor de koloniën zou zijn, daarover is men het onder de vrienden van den grooten republikein niet eens, maar zeker is het, dat velen in Frankrijk met leedwezen zien, hoe door de toepassing der wetten op de congregatiën en betreffende de verhouding van kerk en staat in het moederland op de koloniën, veel arbeid op onderwijsgebied door de zending verricht wordt teniet gedaan, zonder dat daarvoor bij gebrek aan fondsen in die koloniën de staat in de plaats treedt. Het jongste verslag van de London Missionary Society bevat eenige merkwaardige bijzonderheden betreffende het optreden van den gouverneur-generaal van Madagaskar, Augagneur, een volbloed socialist, die een anti-religieuze politiek heeft ingesteld.

Zoo wordt aan de malgassische Christenen, die nieuwe gebouwen voor den eeredienst wilden oprichten, te verstaan gegeven, dat de gouverneur-generaal niets met den godsdienst op had en dat ze beter deden hun geld op een andere manier te besteden. In November brak echter de storm plotseling los. Een besluit werd uitgevaardigd, waarbij het houden van scholen in voor den eeredienst bestemde gebouwen werd verboden. Dit beteekende het sluiten van ongeveer 2000 elementaire scholen, die tot nu toe in de zendingskapellen werden gehouden. Er werd een uitstel van slechts twee maanden verleend, terwijl het besluit werd uitgevaardigd in het regenseizoen, wanneer er niet gebouwd kan worden. Had het bestuur gezorgd voor andere scholen, dan zou men zich bij dien maatregel kunnen neerleggen, maar de gouvernementsscholen zijn slechts weinige in getal en de financiën van Madagaskar zijn er niet naar om een groote uitbreiding van dat aantal toe te staan, zoodat tengevolge van dien maatregel tienduizenden kinderen die reeds onderwijs genoten, daarvan zouden verstoken worden, ware het niet, dat de Malgassen besloten zich groote opofferingen te getroosten, liever dan hunne kinderen zonder onderwijs te laten opgroeien.

Het schijnt dat de heer Augagneur zich ook aan de bij tractaten gewaarborgde godsdienstvrijheid vergrijpt, zoodat zijn optreden mogelijk aanleiding kan geven tot diplomatieke vertoogen, gezwegen nog van de waarschijnlijkheid, dat dergelijk optreden zal leiden tot ontevredenheid en onrust onder de bevolking van het groote eiland, dat waarlijk in de eerste plaats zeker wel rust noodig heeft, wil het zich er boven op werken.

Onrust in Engelsch-Indië. De toestand in Engelsch-Indië blijkt op het oogenblik zeer gespannen. Nadat ongeveer een maand geleden opstootjes te Lahore hadden plaats gehad, moest dezer dagen de hulp der militaire macht worden gerequireerd naar aanleiding eener oproerige beweging te Rawalpindi, evenals Lahore in den Pendjab gelegen, de provincie waar het meest aan irrigatie is gedaan, in hoofdzaak evenwel aan productieve werken, maar waar ook in de laatste jaren de pest in hevige mate onder de bevolking huishoudt.

Het opstootje te Lahore vond, gelijk gezegd, zijn onmiddellijke oorzaak in de rechterlijke uitspraak, waarbij de redacteuren van de P u n t j a b e e wegens laster werden veroordeeld, en werd in hoofdzaak op touw gezet door een bende opgeschoten schooljongens en studenten, wier optreden in eene vergadering van inlandsche notabelen, zoo Hindoes als Mohamedanen openlijk werd afgekeurd.

De beweging te Rawalpindi ging uit van landbouwende klassen, die door de agitatoren was opgezet tegen de voorgenomen verhooging der landrente. Enkele agitators, allen inlandsche advokaten, zooals ook het Indisch Nationaal Congres, hetwelk heel de bevolking van Indië heet te vertegenwoordigen, voor negentig percent uit lieden van dien stand is samengesteld, zullen wegens opruiing terecht staan. Het optreden van het bestuur tegen de leiders der beweging moet nog al eenigen indruk hebben gemaakt, waar men zijne tot nu toe betrachte lankmoedigheid aan vrees toeschreef.

De onrust, die het eerst in den Pendsjab tot eene uiting van eenige beteekenis kwam, was echter naar die provincie overgeslagen van Bengalen, waar men nog altijd de verdeelingsquaestie warm houdt, die in de nieuw geschapen provincie Oost-Bengalen en Assam op een geloofsstrijd tusschen Hindoes en Mohamedanen dreigt uit te loopen, zoodat de bekende heer Romesh Chander Dutt in een schrijven aan een nieuwsblad er bij de regeering op aan drong, om krachtige maatregelen te nemen, ten einde ernstige onlusten te voorkomen.

En ziet, l'histoire se répète.

Zooals in Rusland de repressie begon bij de universiteiten heeft thans de engelsch-indische regeering eene circulaire gericht tot de besturen der provinciën Bengalen, Oost-Bengalen en Birmah, waarbij de beginselen zijn uiteengezet van den te beganen weg om het hooger onderwijs in Indië te beschermen tegen de gevaren, welke het bedreigen door de neiging van leeraren en leerlingen om zich in te laten met politieke bewegingen en deel te nemen aan de politieke agitatie. De regeering heeft daarbij haar vast voornemen te kennen gegeven om te voorkomen, dat de scholen en colleges centra van politieke agitatie worden, en verklaard, dat, zoo de Universiteit weigert, in dit opzicht de daarbij aangesloten colleges in toom te houden, zij het haar plicht acht tusschen beide te komen.

Oostindische ambtenaren met verlof wegens ziekte in Nederland.

(Aangeboden).

Zoodra een ambtenaar in Oost-Indië ziek is en zijn geneesheer 't geraden acht, dat hij naar Nederland gaat tot herstel zijner gezondheid, maakt deze een ziektegeschiedenis op en zendt ze aan de Geneeskundige Commissie, waar zulks behoort.

De Commissie roept dan den patient op en na onderzoek (en zeer ernstig onderzoek, dat heb ik bij ondervinding) volgt dan de beschikking: de verklaring, dat een verlof naar Europa wegens ziekte noodig is (al of niet met spoed).

Onder bijvoeging dezer verklaring verzoekt de patient dan bij gezegeld rekest den Gouverneur-Generaal het vereischte verlof. Dit is de bekende weg, en tot zoover gaat alles goed.

Doch het Gouvernement, dat zoo voor den zieken ambtenaar zorgde, laat hem van nu af geheel aan zijn lot over.

Hij moet zelf passage bespreken en heeft volstrekt niet, omdat weggaan en soms s p o e d i g weggaan voor hem een levenskwestie is, den voorrang boven anderen bij de bespreking van plaats aan boord. De scheepsgeneesheer ontvangt geenerlei wenk omtrent de behandeling van den zieke, tenzij van zijn eigen dokter.

En komt hij in Nederland aan, dan moet hij maar zien zich te redden, en treft hij juist den medicus, dien hij voor zijn ziekte moet hebben, des te beter voor hem. Nog steeds dus geen inmenging van het Gouvernement, ofschoon het hem een verlofstraktement uitkeert en dus wel eenig belang heeft bij de genezing.

Alleen ± 3 maanden vóór ommekomst van zijn verlof moet hij voor de Geneeskundige Commissie in den Haag verschijnen, om óf als genezen verklaard naar Indië teruggezonden te worden, óf zich verlofsverlenging te zien toegewezen (2 × ½ jaar gewoonlijk), waarna, bij gebleken ongeschiktheid, afkeuring en pensionneering volgt.

Naar mijn bescheiden meening (en heel gaarne zou ik het oordeel van een medicus hierover hooren) kon de regeling wel eenigszins anders zijn, ten voordeele zoowel voor den ambtenaar als den Staat.

Ieder zal het met mij eens zijn, dat het Gouvernement belang heeft bij de gezondheid zijner ambtenaren (denk alleen maar aan de uit te keeren pensioenen). Hoe meer 't kan bijdragen tot voorkoming van ziekten en tevens tot snelle genezing daarvan, hoe beter. Wat ligt nu meer voor de hand, dan dat het Gouvernement de ambtenaren na aankomst in Nederland niet loslaat? Ik zou dus wenschen directe inmenging van de Geneeskundige Commissie in den Haag. Deze Commissie bestaat zoo niet geheel, dan toch voor een groot deel uit Indische doktoren, die ondervinding hebben van tropische ziekten niet alleen, doch ook door hun verblijf in het Moederland op de hoogte kunnen zijn van de geneesheeren, welke door hun bijzondere studie het meest geschikt zijn, de zieke ambtenaren te behandelen.

Verplicht dus b.v. deze zich na aankomst uit Indië te vervoegen bij de Gen. Comm., die nu de leiding dient te nemen.

Er zullen patienten zijn, die een tweejarig verlof hebben, doch wien de zeereis al zoo veel goed heeft gedaan, dat ze naar alle waarschijnlijkheid na één jaar verblijf in Europa terug zijn. Hun wordt gelast na een tijd, door de Gen. Commissie te bepalen, weer voor haar te verschijnen en dan, bij gebleken geschiktheid, teruggezonden. Dit kan ½ tot een jaar schelen: voordeel zoowel voor den Staat als den ambtenaar.

Van anderen zal blijken, dat de Indische medicus zich in zijn diagnose heeft vergist: e r r a r e h u m a n u m e s t. De Comm. wijst hen de specialiteit aan, die hen heeft te behandelen, of geeft hen wenken omtrent levenswijze, plaats van vestiging in verband met hunne ziekte, enz. — De Comm. bepale tevens weer een tijd, na welken de patient weder voor haar moet verschijnen.

Weer een andere moet tot herstel van gezondheid naar 't Buitenland, doch de patiënt heeft een gezin, de ziekte, welke toch al zoo ongelegen kwam, heeft hem al zoo veel gekost, en het verlofstractement is betrekkelijk klein; in één woord: de vrij groote onkosten, welke een buitenlandsch verblijf medebrengt, kunnen er niet af.

In zoo'n geval en na ingewonnen informatiën, wordt den Minister van Koloniën voorgesteld den ambtenaar een toeslag boven zijn traktement te geven, om te kunnen doen, wat voor het zieke lichaam noodig is.

In het algemeen dus houde de Commissie voeling met de in Nederland vertoevende zieken, en sta hen met raad bij. Hoe de Comm. dat wil inrichten, ligt natuurlijk buiten mijn bevoegdheid te beoordeelen.

Nu bepaalt de toevallig gekozen woonplaats of de raad van een leek dikwijls, wien de zieke als medicus neemt. En men zal mij toegeven, dat het gebied van den geneesheer in 't algemeen te uitgebreid is, om ook nog eens de tropische ziekten te gaan bestudeeren. Of financieele bezwaren zitten den patient in den weg, om zich te laten behandelen, zooals dit behoort.

M. i. laat de door mij voorgestelde regeling niet zooveel aan het toeval over en is in het belang èn van den Staat èn van den Ambtenaar.

Wageningen, 6/5 1907. J. P.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

I n d i s c h M i l i t a i r T ij d s c h r i f t. 1907. No. 4.

Eenige beschouwingen over de Tirah-expeditie, door J. M. Baretta (vervolg). — Draagbaar veldgeschut »bereden«, door A. J. Gooszen. — Eene meerdaagsche oefening van de militaire wielrijders naar Midden Java, door C. — Mitrailleurs voor Indië, door M. — Wat is de taak van den Commandant eener Europeesche compagnie? door B. — De nieuwe bundel Algemeene Orders, door R. — Kort overzicht van de ongeregeldheden op Halmaheira. — Een en ander over veldkleeding. — Nog iets over de Bali-expeditie, met Naschrift. Enz.

D e I n d i s c h e M e r c u u r. 14 M e i 1907.

Het Coagulatie-Vraagstuk. — Surinaamsche brieven. — Kamfer. — Vezelplanten in de Philippijnen. — Uitvoer van Java in Jan. 1907. — Invoer van Java in Jan. 1907. — Verslagen van Maatschappijen. Enz. — *Technisch bijvoegsel.*

D e I n g e n i e u r. 11 M e i 1907.

Over de beoordeeling, door Dr. D. F. Tollenaar van de Rapporten betreffende Straat Soerabaja, door H. van Gelderen (met afbeelding).

W e e k b l a d v o o r I n d i ë. 1907. No. 51.

Van een kunstenaarsziel, door Dr. H. ten Kate. — Vagabondages van een verlofganger, VIII, door F. P. H. Prick van Wely. — Iets over dichters en hunne levensbeschouwing. — Brieven uit Patria (vervolg). — Eerste optreden van een Indische zangeres (mevr. Knaap—Martherus), met portret. — Indrukken van den dag. — De wraak van een Makassaar, door Tideman. Enz.

I n d i s c h G e n o o t s c h a p. V e r g a d e r i n g v a n 26 M a a r t 1907.

De inrichting der Gouvernements-internaten voor Inlandsche jongelieden in Nederlandsch-Indië in verband met de zedelijke vorming der leerlingen. (Voordracht door A. J. H. Scherp).

Ch. F. RIJKEN & Co.

Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIEUWSTRAAT No. 26.

H. v. DOOREN & Cie.

MODES.

DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

ELITE SHOES

Maat- en Reparatie-Ateliers

Vos in Tuinstraat 4
tegenover „Hotel des Indes"

H. HESSELS & ZOON
Importeurs van
Amerikaansch Schoeisel
Schoeisel voor Indië
Piet Heinstraat 117

W. PAULUSSEN.
Drogist, SPUI 156a
recht over de St. Jacobstraat.
GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres
voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

De Goedkoope Winkel van
H. DE LA COURT.
Chemische producten,
Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS.
Hemsterhuisstraat 283.

NIEUW
Malthusianisme.
Damesdeskundige.
MEVROUW ADRIAAN
Regentesselaan 362,
einde halte lijn 5.
Consult dagelijks, Zondags op verzoek.

Bol-Begonia's

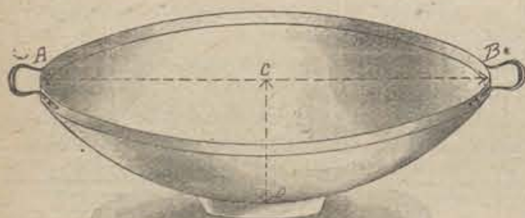
aangeboden in Extra Qualiteit, in zeer sterke planten. **Reuzenbloemen,** gereed om op de perken geplant te worden.
Per 25 stuks ***f 1.75*** en p. 100 stuks ***f 6.***
Tegen toezending van **Postwissel** of **Rembours**, niet franco.
Spoedbestelling verzocht.
De Bloemisterij
„LUGDUNUM-BATAVORUM",
Morschweg F 43, LEIDEN.

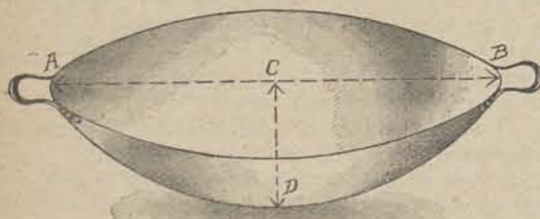
Een Dokters-Weduwe

m. l., zoekt plaatsing **in Indië** voor de huishouding om zelfstandig op te treden. Ook bekend met verpleging. Van de beste ref. voorzien.
Br. fr. onder lett. B. C., Koloniaal Weekblad «Oost en West».

Vereenigings-Administratie.

PLEIN 17a. Telefoon 1743.
Afdeeling van het Amsterdamsch Effectenkantoor alhier.
Vraagt de Billijke Conditiën.

Nieuw in den Handel.

WADJAW

met fijn gepolijste binnen (brand)vlak
onmiddelijk voor het gebruik gereed.
En Gros en En Detail verkrijgbaar
bij
G. A. Römer,
IJzerfabriek, Apeldoorn.

Mevr. HOGERHEIJDE,
VERLOSKUNDIGE,
Commelinstraat 2, AMSTERDAM
is dagelijks te cons. van 1—3, 6—10.

Mej. ERNESTINE DE MUNNICK,
te PARIJS,
stelt zich beschikbaar voor **alle** informatiën betreffende
Pensions, Kleeding, Bezichtiging der Stad,
enz. enz.
Zich te vervoegen Maison de Café
„BOUDAH"
Rue St. Honoré 390.

EDUARD PELGER,
MAGAZIJN VAN
HEERENHOEDEN
Prinsestraat 35,
1ste huis naast de Brandweerkazerne,
'S-GRAVENHAGE.

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,
DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.
LUNCHEON ROOM.
Haagsche Beschuit.

Brückel Mutzenbach,
Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
'S-GRAVENHAGE.
Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

Nieuw-Malthusianisme.
Mevrouw VAN DAM
dagelijks te spreken van **10--4** en van **7--9** uur.
(Zondag op verzoek).
-:- Tollensstraat 106 -:-
Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.
Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos

JAN MESKER & Co.

Prins Hendrikstraat No. 48.
Complete Meubileering van Huizen in koop en in huur.
VERHUIZINGEN EN TRANSPORTEN.
TELEFOON No. 3983.

TRANSVALIA.
Prins Hendrikstraat 74.
Linnen en Katoenen Jongenspakjes,
Meisjesjurken, Plooijurkjes, Blousejurken.
Witte en Blauwe Jongensbroeken,
Corsetten, Handschoenen,
WITTE ONDERGOEDEREN
ook in ECHT JAEGER.

AGUILAR'S Port-, Sherry- en Madeirawijnen
zijn alom bekend.
VRAAGT PRIJSCOURANT.
Hoofdkantoor Lange Houtstraat 6, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.
Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

Weekblad voor Indië

onder Hoofdredactie van M. VAN GEUNS,
te Soerabaja.

Prijs per 3 maanden f 2.50.

Men kan zich abonneeren bij den Agent voor Nederland: Uitgevers Maatschappij „Het Gemeenschappelijk Belang" Nieuwe Molstraat 20, Den Haag.

A. KREIJMBORG & Co.
HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.
Huis van den Eersten Rang.
LEIDSCHESTRAAT hoek Heerengr. Teleph. 3200.
Modernste inrichting voor **Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleeding,** gemaakt en naar maat.
Aan de afdeeling Kleeding naar Maat zijn verbonden:
1 Professeur de Coupe en 10 Coupeurs met assistenten.
Coupe Système Americain
Uitrustingen voor de Indiën.
Uniformen, Gala- en Automobielkleeding, Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleeding.
Parterre: Heerenkleeding;
1e Etage: Kleeding naar Maat; 2e Etage: Kinder- en Jongeheerenkleeding.

N°. 21. Vrijdag 24 Mei 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.«

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling* . . . ƒ 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers. . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel. . . . ƒ 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . . . „ 0.09
„ „ „ 1000 „ . . . „ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht**, Den Haag.
Voor **Administratie en Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **51 Verhulststraat.**
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, **NIEUWE MOLSTRAAT 20**, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden**

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. **Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:**

HOOFDBESTUURSVERGADERING

op WOENSDAG 29 MEI 1907, om 1 uur n.m. in het lokaal der Vereeniging »OOST EN WEST«,

HEULSTRAAT No. 17, 's-Gravenhage.

AGENDA:

1. Behandeling der voor te stellen wijzigingen in het Huishoudelijk Reglement der Vereeniging.
2. Vaststellen van de Agenda voor de Jaarlijksche Algemeene Vergadering in de maand Juli a.s.
3. Rondvraag.

Namens het Dagelijksch Bestuur,

De Secretaris,
SCHIMPF.

II. **Van de Naamlooze Vennootschap „BOEATAN"**

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING

op DONDERDAG 30 MEI 1907, des voormiddags te 11 uur, in het lokaal der Vennootschap (HEULSTRAAT 19), alwaar de punten ter behandeling ter lezing liggen.

De Raad van Beheer:

N. VAN ZUIJLEN-TROMP,
Voorzitster.
A. H. G. FOKKER,
Penningmeester-wnd. Secretaris.
K. H. H. VAN BENNEKOM.
PH. ZILCKEN.

3e Jaarverslag van Boeatan.

Bij het uitbrengen van ons derde Jaarverslag aan aandeelhouders en belangstellenden kunnen wij beginnen met het, uit een financieel oogpunt, zeker zeer heugelijke feit te vermelden, dat — zooals ook uit de hierachter toegevoegde Winst- en Verlies-rekening over het afgeloopen jaar blijkt — het nadeelig saldo, vergeleken bij de beide eerste boekjaren, die respectievelijk ƒ 3478.33 en ƒ 1786.93 aanwijzen, aanmerkelijk is verminderd, en wel tot ƒ 202.19 werd teruggebracht, zoodat gegronde hoop mag worden gekoesterd, dat — als zich geen buitengewone tegenspoeden voordoen — de zaak in 1907 zichzelve zal kunnen bedruipen, om wellicht in de volgende jaren, — bij meer geregelden toevoer uit Indië en daarmee gepaard-gaanden, ruimeren afzet hier, — winsten af te werpen.

Tegen dien tijd zullen zeker onderscheidene artikelen een vaste plaats moeten veroverd hebben in den binnen- en buitenlandschen handel, het doel waarnaar door Boeatan wordt gestreefd, doch dat, tengevolge van verschillende oorzaken, slechts zeer, zeer langzaam-aan bereikt schijnt te kunnen worden. Eén dezer oorzaken is, zooals de praktijk Boeatan geleerd heeft: de groote moeilijkheid om geregeld, in voldoende hoeveelheid, de hier gewilde artikelen uit Indië geleverd te krijgen. De Inlandsche kunstnijveren ginds zijn nog niet gewend om regelmatig, naar de vroeger reeds door henzelven gezonden monsters te arbeiden, en veelal niet bekwaam genoeg om in die bestaande modellen de hier voor het gebruik gewenschte kleine wijzigingen, meest op technisch gebied betrekking hebbend, aan te brengen. Trouwens kunnen meestentijds deze wijzigingen niet anders dan door briefwisseling van de presidente van den Raad van Beheer van Boeatan met daartoe bereid bevonden tusschenpersonen ginds, aan de werkers kenbaar gemaakt worden; hetgeen, zelfs tegenover meer geschoolden, niet de meest doeltreffende wijze van onderhandelen mag genoemd worden. Meer en meer doet zich dan ook de behoefte gevoelen tot uitzending van enkele vakkundigen, in staat om van iedere techniek in het bizonder, ter plaatse de gewenschte methode van aanmaak en aflevering te regelen.

De heer Petitjean heeft immers met zijne Tangeranghoeden, die nu jaarlijks voor millioenen worden omgezet, proefondervindelijk bewezen, dat dit de ware manier van werken is, in het belang van voortbrenger en afnemer beiden, althans op huisvlijt-gebied.

Ten opzichte van de kunstnijverheid zal natuurlijk eenigszins anders dienen te werk gegaan worden, wil de gewaardeerde originaliteit er van niet verloren gaan. Daartoe zou de „zendeling" iemand moeten zijn, die de Indische kunst kent en liefheeft.

Boeatan is sedert enkele maanden bezig uit bijdragen van belangstellenden, het betrekkelijk kleine kapitaaltje van ƒ 3000 te vergaderen — aan ons toch reeds niet al te ruime bedrijfskapitaal meenen wij dit bedrag niet te mogen onttrekken — dat benoodigd is voor de „zending" van een alleszins bekwamen en met de ware roeping voor deze taak bezielden batiker, dien zij reeds op het oog heeft. Twee derde deel van dit geld is reeds gevonden. Mogen wij hopen, dat onder de lezers van dit verslag zich enkele personen zullen bevinden, die zich geroepen voelen een steentje bij te dragen tot aanvulling van het nog ontbrekende derde deel? Naar ons vaste vertrouwen zal dan het spoedig merkbare resultaat van deze eerste „zending" zijn, dat de omzet van Boeatan, ook buiten Nederland, aanmerkelijk grooter zal worden, terwijl het natuurlijk gevolg hiervan weer zal wezen: dat aan een wassend aantal Javaansche batiksters geregeld loonend werk zal kunnen worden verschaft, geheel blijvend binnen haar eigen typisch kunst-arbeid-veld, en dat haar op den duur zal kunnen bevrijden van het haar thans maar al te zeer knellende juk van als het ware levenslang verpand te zijn aan haar werkgever. Wie, die 't kan, zou hiertoe niet willen medewerken? Verblijdend is ook, mede uit een financieel oogpunt, het feit, door de hierachter volgende balans aangetoond, dat de winst op de rekening „winkelgoederen", vergeleken bij de vorige jaren, ruim 2½ duizend gulden is toegenomen, een gelukkig gevolg van de opgedane ervaring, zoowel door ons, wat betreft het doen der bestellingen als door de verschillende correspondenten in Indië bij de uitvoering er van. Wij zijn dan ook allen, die Boeatan hierbij zoo welwillend behulpzaam zijn geweest en steeds blijven, grooten dank verschuldigd. Dit gunstige resultaat van wederzijdsche ondervinding zal mede door bovenbedoelde „zending" bevorderd worden, evenals door het houden van tentoonstellingen zoowel hier als ginds tot smaakbevordering bij inzenders en toeschouwers. Boeatan ging ook in deze met animo op den ingeslagen weg voort. Zonder de vele kleinere, maar daarom niet minder doeltreffende exposities te vergeten, waaraan Boeatan deelnam, noemen wij hier slechts met name: de zoo welgeslaagde tentoonstelling, georganiseerd door de Afdeeling Amsterdam van „Oost en West" in het Suasso museum daar ter stede, en aan die door het Kaiser Wilhelm Museum te Créfeld.

Hoewel behoorende tot de geschiedenis van het jaar 1907, willen wij hier toch ook vermelden, dat onze eigen permanente tentoonstelling, met de daarbij behoorende theesalon, sedert j.l. April verplaatst is van de Plaats No. 9 naar de Heulstraat No. 19, waar zij in allen deele beter ondergebracht is.

Zich hiervan in persoon te komen overtuigen en daartoe ook familieleden of vrienden op te wekken ligt toch zeker op den weg van ieder aandeelhouder en belangstellend lid van Oost en West, daarom zullen wij hier maar niet in bizonderheden treden omtrent ons nieuwe winkellocaal. Mejuffr. C. Loebèr bleef als directrice aan de zaak verbonden, terwijl op artistiek gebied ook Mej. C. van der Hart hulp bleef verleenen.

Wat in het vorige verslag aangeteekend werd betreffende de vervollediging van ons kapitaal tot ƒ 30.000 is in vervulling gekomen, de regeerings-subsidie van ƒ 5285 is ons deel geworden.

Door de laatste vergadering van aandeelhouders werd Mevrouw N. van Zuylen—Tromp tot presidente, tevens gedelegeerd lid en de heer K. H. H. van Bennekom tot 5de lid in den Raad benoemd. De heer G. P. Rouffaer, secretaris van den Raad en als zoodanig steller van het vorig jaarverslag, zag zich echter spoedig daarna genoopt wegens drukke ambtsbezigheden zijn ontslag uit den Raad te nemen. Natuurlijk blijft hij altijd bereid, waar noodig, Boeatan van deskundigen raad te dienen. De heer A. H. G. Fokker was zoo goed bij zijn penningmeesterschap ook tijdelijk het secretariaat op zich te nemen, doch zag zich van deze functie gaarne ontheven door de benoeming van een daartoe bereid nieuw lid in den Raad. Deze is thans samengesteld als volgt:

N. van ZUYLEN—TROMP,
Presidente.
A. H. G. FOKKER,
Thesaurier, fgd. Secretaris.
K. H. H. van BENNEKOM.
Ph. ZILCKEN.

Naamlooze Vennootschap BOEATAN.

Aan de Financieele Commissie, bedoeld bij art. 22 der Statuten, hiermede de Balans met Winst- en Verlies-Rekening aanbiedend over het, onder ult. December j.l. afgesloten Derde Boekjaar; heeft de Raad van Beheer de eer daaraan ter toelichting het volgende (op te merken) toe te voegen.

In de eerste plaats kan vermeld worden dat op de rekening Winkelgoederen eene winst is geconstateerd van f 3298.20^5, welk cijfer vergeleken bij f 1773.20^5 over 1905 en f 1543.50^5 over 1904, zeer gunstig mag heeten. Het als bijlage A hierbij overgelegde staatje geeft voor elke der 9 rubrieken, waarin de goederen naar haren aard zijn verdeeld, bizonderheden omtrent aanvoer en omzet, zoomede omtrent het resultaat voor elke rubriek afzonderlijk. Als gewoonlijk is voor de balanswaarde van den in het nieuwe boekjaar overgaanden voorraad 60 pct. aangenomen van de, bij gelegenheid der onder persoonlijk toezicht van de Voorzitster verrichte inventarisatie, geschatte verkoopswaarde. Deze laatste bedraagt thans f 1448.85 tegenover f 10655.44 en f 10288.43 in de twee eerste balansen.

Eene bijlage B geeft details omtrent de verschillende bezendingen, die dit jaar werden ontvangen.

De uitkomsten der Thee-Exploitatie daarentegen waren minder gunstig dan in 1905. Kon toen f 500.— als winst worden geboekt, ditmaal werd slechts een voordeelig saldo verkregen van f 244.06, zonder dat voor deze vermindering eene bepaalde reden is aan te wijzen, die dus alleen aan toevallig minder bezoek is te wijten.

Ook de verkoop voor rekening van derden was van minder belang dan vroeger, de omzet bedroeg slechts f 590.64^5 tegenover f 1237.79 in 1905 en f 1260.34^5 in 1904 en de Commissierekening leverde dan ook geen grootere bate dan f 119.75. Nieuwe zendingen in consignatie werden bijna niet ontvangen, waarvoor trouwens ook geen moeite wordt gedaan.

De Interest-Rekening gaf ditmaal eene bate van f 261.91 tegenover f 157.91 in het vorige jaar. Verklaring hiervoor is te vinden in de omstandigheid dat de gelden omstreeks het eind van 1905 door de Kapitaals-vergrooting verkregen, niet dan geleidelijk in uitbreiding van winkelvoorraden kunnen worden belegd, en derhalve voor tijdelijke rentewinning zijn aangewezen. Het totaal van beschikbare kasmiddelen bedroeg dan ook ultimo 1906 nog f 7045.53^5 tegen f 8923.57 een jaar te voren.

Eindelijk valt nog eene kleine bate te memoreeren van f 6.40 uit den verkoop van destijds uitgegeven brochures, waarvan het kostende in vorige jaren op f 1.— na werd afgeschreven, waarvoor ook thans, onder het hoofd Publicatiën, het restant in de Balans paraisseert.

Aan de andere zijde van de Winst- en Verlies-Rekening komen als afschrijvingen voor f 46.88 op het hoofd Beleggingen wegens teruggang in koers van het effectenbezit, benevens f 12.36 op Diverse Debiteuren ter zake van eene, na vele vergeefsche pogingen tot inkasseering, als oninbaar afgeschreven vordering op iemand, aan wien enkele artikelen ten verkoop waren toevertrouwd, doch die voor een klein gedeelte in gebreke bleef met de verantwoording.

Het nadeelig saldo der Onkostenrekening ad f 4073.57^5 is in eene als bijlage C overgelegde specificatie nader omschreven, en blijft f 180.22^5 beneden dat van het vorige jaar. Een zeer belangrijk deel van het totaal vormt de huishuur, die zooals ook de financieele commissie ten vorigen jare in haar rapport zeide, tegenover het cijfer van den omzet te bezwarend is te achten. Naar aanleiding daarvan moge hier vermeld worden dat het gelukt is eene minder kostbare lokaliteit te vinden, zoodat in het vervolg deze post een lager cijfer zal kunnen vertoonen. Met het vooruitzicht op die verhuizing, waardoor ongetwijfeld ook voor den winkelopstand en inventaris uitgaven zullen worden gevorderd, is evenals het vorige jaar ook nu weder f 500 op de Inventaris afgeschreven, die thans voor een gelijk bedrag te boek blijft staan, waarvan specificatie wordt aangetroffen in bijlage D.

Ten slotte is het eindresultaat der Winst- en Verliesrekening een nadeelig saldo van f 202.19, tegenover een verlies van f 1786.93 in het tweede, en van f 3478.33^5 in het eerste boekjaar. Al ziet de Raad van Beheer dus de hoop nog niet verwezenlijkt dat de rij der verliesgevende jaren niet zou worden vervolgd, zoo is toch de sterke afneming van het verliescijfer een verblijdend verschijnsel, dat tot gunstige verwachtingen voor de toekomst aanleiding doet vinden.

Tot de posten der Balans overgaande, is naar aanleiding van de Aandeelen in portefeuille ad f 5285.— op te merken, dat dit bedrag hetzelfde is als het vorige jaar. De verwachting van den Raad dat de Regeering bereid zou worden bevonden eene subsidie te verleenen, tot genoemd bedrag van de ongeplaatste aandeelen, werd verwezenlijkt, doch het Wetsontwerp tot verhooging der Indische begrooting 1906 terzake is, hoewel door de Tweede Kamer aangenomen, bij het einde des jaars nog bij de Eerste Kamer aanhangig gebleven, en eerst in 1907 aangenomen. Bij de behandeling in de Staten-Generaal is door den Minister van Koloniën verklaard, dat het niet in de bedoeling lag, tegen het voorgesteld subsidie aandeelen in ontvangst te nemen, zoodat deze stukken in de portefeuille kunnen blijven rusten.

Van de Beleggingen wordt onder bijlage E eene specificatie overgelegd, waarnaar wat de taxatie betreft, kan worden verwezen: de stukken zullen door den Thesaurier aan uwe commissie op verlangen worden getoond. Het saldo der Kassarekening stemt overeen met het saldo van het kasboek, zooals dat op 31 December werd afgesloten, en ter inzage beschikbaar wordt gehouden. Tot staving eindelijk, van het saldo der rekening Scheurleer & Zoonen wordt hierbij als bijlage F de van genoemde firma ontvangen rekening-courant overgelegd.

In de f 245.06, waarvoor de Thee-Exploitatie in de balans voorkomt is het hiervoren vermelde winstcijfer ad f 244.06 begrepen, dat eerst na het einde des jaars kon worden afgedragen, de waarde van den tot die exploitatie behoorenden inventaris blijft dus met slechts f 1.— te boek staan.

In bijlage C vindt men de bedragen gespecificeerd, die tot een gezamenlijk bedrag van f 3395.15 ten behoeve van aankoopen, in handen zijn van Diverse Correspondenten, en die verminderd met f 365.90, alsnog aan sommige hunner verschuldigd, het saldo aantoonen van f 3029.25 dat in de balans paraisseert.

Als bijlage H gaat hierbij eene specificatie van het saldo der verrekening Diverse Debiteuren ad f 158.49; door diverse koopers is nog verschuldigd f 310.09 (grootendeels sedert betaald) terwijl met anderen nog f 151.60 valt te verrekenen, met nog niet als verkocht geboekte goederen — waaronder f 12.50 van een onbekende, die in December enkele zaken teruggaf en in Januari het geld terugontving.

De laatste der bijlagen, I, betreft de verrekeningen van diverse consignatarissen, aan wie in totaal f 533.27 was af te dragen, waartegen van een hunner een saldo wegens voorschot op aan te koopen goederen te vorderen was ad f 49.18^5. Het verschil tusschen beide cijfers ad f 484.08^5 is het saldo volgens de Balans verschuldigd.

Van het saldo der rekening Winkelgoederen wordt de specificatie aangetroffen in de hiervoren reeds besproken bijlage A, en de overige rekeningen vereischen geene andere toelichting, dan dat het saldo der Winst- en Verlies-Rekening bestaat uit:

Verlies over het Eerste Boekjaar	f 3478.33^5
Verlies over het Tweede Boekjaar	„ 1786.93
Verlies over het Derde Boekjaar	„ 202.19
tezamen	f 5467.45^5

of 18$^2/_3$ pct. van het Maatschappelijk Kapitaal.

's-Gravenhage, 19 Maart 1907.

De Raad van Beheer,
N. van ZUYLEN—TROMP,
Voorzitster.
FOKKER,
Thesaurier, Secr.

BALANS op 31 December 1906.

Actief.

Aandeelen in portefeuille	f 5285.—
Beleggingen	„ 6000.—
Diverse Correspondenten	„ 3029.25
Diverse Debiteuren	„ 158.49
Kassa	„ 351.99
Onkostenrekening (Inventaris)	„ 500.—
Publicatiën	„ 1.—
Scheurleer & Zoonen	„ 693.54½
Thee Exploitatie	„ 245.06
Winkelgoederen	„ 8689.11
Mevr. N. van Zuylen Tromp	„ 63.18½
Winst- en Verliesrekening	„ 5467.45½
	f 30484.08½

Passief.

Kapitaalrekening	f 30000.—
Diverse Consignatarissen	„ 484.08½
	f 30484.08½

WINST- en VERLIESREKENING over 1906.

Credit.

Beleggingen	f 46.88
Diverse Debiteuren	„ 12.36
Onkosten Rekening	„ 4073.57½
	f 4132.81½

Debet.

Commissierekening	f 119.75
Interestrekening	„ 261.91
Publicatiën	„ 6.40
Thee Exploitatie	„ 244.06
Winkelgoederen	„ 3298.50½
	f 3930.62½
Nadeelig saldo	„ 202.19
	f 4132.11½

S. E & O.

's-Gravenhage, 14 Maart 1907.

De Raad van Beheer,
N. van Zuylen—Tromp, *Voorzitster.*
Fokker, *Thesaurier.*

KOLONIALE PRAATJES.

De overeenkomsten in het Verre Oosten.

In de perskroniek in het vorig nummer van ons blad werd melding gemaakt van een artikel, in de *Standaard* gewijd aan de jongste japansch-fransche overeenkomst, waarbij de wederzijdsche machten elkaar het behoud der bezittingen in het Verre Oosten waarborgen. Deze overeenkomst, die als een noodzakelijk uitvloeisel der engelsch-fransche toenadering moet worden beschouwd, doet het anti-revolutionaire hoofdorgaan de opmerking maken, dat men te Parijs den toestand blijkbaar niet zonder gevaren achtte en dat men tegen die gevaren beveiliging zocht, terwijl het blad daaraan de vraag knoopte, hoe men te 's-Gravenhage ten aanzien van onze koloniën over dit gevaar en de te nemen maatregelen ter beveiliging denkt.

De vraag en hare behandeling leenen zich zeker niet tot een parlementair debat, maar des te meer om er eens in een los praatje een oogenblikje aan te geven.

Ongetwijfeld waren de gevaren voor de fransche bezittingen in Oost-Azië vóór het tot stand komen der genoemde overeenkomst niet denkbeeldig. Wel behoefde Frankrijk zoolang Japan het verbond met Engeland van noode heeft, zonder hetwelk het niet in staat zou zijn geweest tot de groote machtsontwikkeling, welke het in zijn jongsten oorlog ten toon spreidde, en dat in deze dagen niet weinig strekt om zijn crediet te bevestigen, voor een rechtstreeksch optreden van het land van den Mikado tegen den vriend van diens bondgenoot niet al te zeer beducht te zijn. Maar de indirecte actie van Japan deed zich te meer in de fransche bezittingen aan den Mekong en de Roode Rivier gevoelen, waar tal van Japanners zich in het land hebben gevestigd en bij het eenigermate stamverwante volk sympathieën wisten op te wekken, welke zoolang de weerklank te Tokyo in den vorm van daadwerkelijken steun aan de aspiratiën van het stamverwante volk niet als te eenenmale uitgesloten moest worden weggecijferd aan het fransche bestuur in Indo-China ernstige gevaren spelden. Wel gaven wij onlangs in onze rubriek Van Vreemde Koloniën de nuchtere opmerking weêr van een inlandsch blad in Tongkin, dat de verwezenlijking van het streven der zoogenaamde nationalisten slechts neêr zou komen op een ruil van meesters, waarbij het nog de vraag zou wezen of die ruil een gelukkige blijken zou, maar nuchterheid is aan drijvers en aan de massa, zoodra ze daarop vat krijgen, veelal vreemd, zoodat steeds te vreezen stond, dat de voorspiegeling eener mogelijke japansche tusschenkomst dien drijvers den weg zou effenen om de massa te bereiken en tot handelen te bewegen. Die vrees is thans voor het fransche bestuur in Indo-China weggecijferd, dat zich daardoor ziet bevrijd van een last, die het in de laatste jaren als een nachtmerrie drukte.

Wanneer de fransche minister van buitenlandsche zaken, Pichon, verklaarde, dat de japansch-fransche overeenkomst uitsluitend den vrede diende, kan deze verklaring dan ook grifweg worden aanvaard, met het oog op de daardoor in Indo China gewaarborgden binnenlandschen vrede.

Pichon gaf in zijne verklaring nog te kennen dat het sluiten van andere verdragen tot waarborg van den vrede in het Verre Oosten geenszins uitgesloten was, en de vraag doet zich daarbij als van zelf voor, of het niet wenschelijk ware voor Nederland ook eene opneming in het vrede-kringetje te verzekeren.

Mocht de mogelijkheid op eene entente tusschen alle, hoofdzakelijk bij de zaken in het Verre Oosten geinteresseerde groote mogendheden betreffende de handhaving van den status quo, vaststaan, dan zou de toestand voor het kleine Nederland met zijn vele benijders, om zijn koloniaal bezit, ongetwijfeld minder aangenaam worden, indien het van zulk eene algemeene overeenkomst uitgesloten bleef. Wij hopen dan ook, dat onze diplomatie ons voor zulk een isolement moge bewaren, hoezeer we daarbij tevens niet kunnen nalaten op te merken, dat ook dan het woord van Coen nog van toepassing blijft: «Ende desespereert niet».

Wat omtrent de kolonisatie-wijzen van andere volken bekend werd, kan den velen verlichten hoofden en hun, die eerlang op Java geroepen zijn, om in naam van het nederlandsch-indisch gouvernement mede het bestuur te voeren, niet onbekend gebleven zijn, en hun een ruil der hun nieuwe meesters zou geven, in stede van hen,

die thans de rol van leiders hebben aanvaard, allerminst gewenscht doen voorkomen. In de trouw en aanhankelijkheid der inlandsche hoofden ligt de zekerste waarborg voor het behoud der nederlandsche vlag in den archipel tot tijd en wijle Nederland zijne taak in gindsche streken zal hebben volbracht en deze verder zonder leiding den eigen weg kunnen begaan.

Het is intusschen de vraag of een algemeene overeenstemming, met of zonder insluiting van Nederland, ten aanzien van het behoud van den bestaanden toestand, wel binnen het bereik der mogelijkheden of waarschijnlijkheden valt, en of niet veeleer de thans gesloten en mogelijk door andere te volgen overeenkomsten mede haar oorsprong vinden in het besef der noodzaak om aan eventueele aspiratiën, die hier of daar mochten worden gekoesterd, een sluitboom in den weg te stellen.

Dan laat ons de questie eens preciseeren. Zooals die thans staat, doet zich de mogelijkheid voor, dat zij zich als volgt ontwikkelt:

a. tot eene algemeene overeenkomst tot behoud en waarborg van den bestaanden toestand, gelijk de bestaande tractaten de integriteit van het Chineesche rijk waarborgen, zoodat het hierbij op den voorgrond staand beginsel op alle landen, koloniën en protectoraten in het Verre Oosten toepassing zou vinden;

b. tot overeenkomsten tusschen de voornaamste bij de zaken in het Verre Oosten geïnteresseerde machten, met uitsluiting hetzij opzettelijk harerzijds, hetzij vrijwillig van de zijde der uitgeslotenen van eene of meerdere der geïnteresseerde natiën.

Wij kunnen niet nalaten de opmerking te maken, dat de loop, dien de zaken thans hebben genomen, ons de mogelijkheid voor de verwezenlijking van het sub *a* genoemde, wat voor het behoud van den vrede in het Verre Oosten en ook voor onze positie aldaar het meest verkieslijke geval zou wezen, zeer gering doet schijnen, en wij meenen dan ook, ten aanzien van de te volgen gedragslijn voor Nederland, de gedachten in hoofdzaak behooren te worden beheerscht door de, onder *b* genoemde mogelijkheid.

Wij meenen het geval, hiervoren eenigszins aangestipt, waarbij Nederland als eenig uitgeslotene eene soort van vogelvrijverklaring over zijne kolonie zou zien uitgesproken gevoegelijk te mogen elimineeren, met het oog op de sympathieën, welke aan Nederland als koloniale mogendheid in het buitenland nog in ruime mate verzekerd zijn, terwijl overigens ook in dat onverhoopt en niet te voorzien geval voor Nederland slechts eene passieve rol zou zijn weggelegd. Rest dus de vraag, wat aan Nederland te doen staat, indien van eene algemeene overeenkomst als voren bedoeld geen sprake kan zijn, wegens den onwil van eene of meerdere mogendheden om uitbreidings-aspiratiën prijs te geven.

Met het oog op onze rol in Europa, komt het ons voor, dat ook voor onze kolonie in Oost-Azië onthouding aan de hooge politiek voorgeschreven is, waar deelname aan die politiek daarginds noodzakelijk zou moeten leiden tot kleur bekennen hier.

In elk geval meenen wij, dat ginds wellicht nog meer dan hier, het defensie-vraagstuk ernstig onder de oogen behoort te worden gezien, waar, gelijk wij als onze meening te kennen gaven, dat een algemeen verlangen naar het behoud der bestaande toestanden niet waarschijnlijk moet worden geacht, de vrede juist door de gebleken wenschelijkheid der overeenkomsten van den laatsten tijd ernstig bedreigd schijnt, en het onze plicht is de volkeren onder onze hoede aan de wisselvalligheden, en de zeer waarschijnlijk voor hen nadeelige uitkomsten van een nieuw experiment bloot te stellen.

Zooals wij reeds aanduidden levert voor deze defensie-quaestie door de trouw en aanhankelijkheid (1) der inlandsche hoofden en grooten een belangrijke factor ten goede op, mits we hen in de gelegenheid stellen aan die zaak een effectief aandeel te nemen, de quaestie eene indisch-nationale weten te maken. De elementen daarvoor zijn gelooven wij te vinden, dat men die niet ongebruikt late.

(1) Dat wij de trouw en aanhankelijkheid der inlandsche hoofden en grooten weten te apprecieeren, behoeft geen betoog, waar het doel onzer Vereeniging immers juist is den band tusschen het moederland en de koloniën te versterken. Met genoegen namen wij dan ook kennis van de verontwaardiging waarmeë de rijksbestuurder van Sambas het praatje in de *Sketch*, waarop door een *ingezonden* stuk in ons blad de aandacht werd gevestigd, als lasterlijk van zijn meester, Z. H. den Sultan van Sambas, afwees en we vergeven den Pangeran gaarne, juist wegens die verontwaardiging, zijne vergissing om een *ingezonden* stuk, aan onze redactie toe te schrijven, en de tengevolge van die vergissing uitgesproken onvriendelijke qualificatiën, die zonder die vergissing zeker wel achterwege zouden zijn gebleven.

De Red. Com.

Oost-Indische Berichten.

Bevordering der visscherij. In het Bat. Nbld. van 20 April j.l. lezen wij:

Aan de hoofden der aan de noordkust van Java gelegen residenties is een circulaire gericht waarin, nu daartoe bij de begrooting de vereischte fondsen zijn beschikbaar gesteld, de instelling van een wèl georganiseerd visscherij-credietwezen, ten bate zoowel van de eigenlijke zeevisscherij, met inbegrip van het houden van zeevischvijvers, als van den scheepsbouw, in hun bijzondere belangstelling wordt aanbevolen.

Een doeltreffende credietverstrekking tot bevordering dier bedrijven zal, naar het gevoelen van den gouverneur generaal, het best kunnen geschieden door middel van credietbanken van philantropischen aard, in den geest der zoogenaamde afdeelingsbanken.

Zoodanige instellingen toch zullen, door haar huiselijk karakter en haar vrijheid om naar eigen, op ervaring en plaatselijke kennis gegrond, inzicht te werk te gaan, zich het meest kunnen voegen, naar de eigen van het bedrijf en het gemakkelijkst in aanraking kunnen komen met de visschers en scheepsbouwers, terwijl zij zich mede het best zullen eigenen om de credietverschaffing van opvoedenden aard te doen zijn, door de geldleeners er op den duur toe te brengen om, al sparende zich meer en meer zelfstandig te maken, en door steun te verleenen aan gemeentelijke credietinstellingen welke eventueel door toedoen van bestuursambtenaren langs de kust mochten verrijzen.

Mitsdien zou de gouverneur generaal gaarne zien, dat in de verschillende gewesten, zij het ook voorloopig bij wijze van proef, op een daarvoor geschikt punt aan de kust, de verstrekking van goedkoop credie ter opbeuring van de zeevisscherij werd ter hand genomen, hetzij door een op initiatief van de plaatselijke ambtenaren (bestuursambtenaren en anderen), al of niet in samenwerking met belangstellende particulieren in het leven te roepen visscherijbank, gescheid op de leest der zoogenaamde afdeelingsbanken, hetzij door een reeds bestaande afdeelingsbank.

Het ligt in de bedoeling de nog op te richten particuliere credietinstellingen, welke zich uitsluitend of als onderdeel van haar bedrijf aan credietverschaffing ten bate der visscherij wijden, tegemoet te komen in de vorming van haar bedrijfskapitaal en in de noodzakelijke kosten van het beheer, het laatste ten einde de taak der ambtenaren niet te verzwaren en hen in staat te stellen zich te bepalen tot het aangeven van de te volgen richting en het toezicht op den goeden gang van zaken, terwijl ook anderen afdeelingsbanken, die hare bemoeienis uitstrekken tot de opbeuring der zeevisscherij, desverlangd, binnen de grenzen van het bij de begrooting toegestaan crediet, daartoe voorschotten kunnen verkrijgen ter verdere uitbreiding van haar bedrijfskapitaal.

Onder het opschrift: **Aan den Kapstok** schrijft hetzelfde blad:

Bij de regeering is het denkbeeld in overweging om met bestuurders van reeds bestaande en nog op te richten opvoedingsgestichten, zoowel voor Europeanen als voor Inlanders, in overleg te treden omtrent de opname in zoodanige inrichtingen van kinderen die in de termen vallen van art. 5 van de overgangsbepalingen der strafwetboeken en zijn dientengevolge eenige hoofden van gewestelijk bestuur aangeschreven om opgaven te verstrekken van de in hun gewest bestaande gestichten welke daarvoor in aanmerking komen en waarvan de bestuurders genegen zijn overeenkomsten te sluiten.

Wie, die nog niet lang genoeg in Indië zijn om zich niet meer te ergeren, zullen zich niet stooten aan de in bovenstaand berichtje opnieuw, en voor de hoeveelste maal, gedemonstreerde tot bedroevende spreekwijze geworden indische laksheid? De ouderen, in den zin van koloniale ervaring, zullen glimlachen om het denkbeeld dat alweer „in overweging" is. Het is namelijk in overweging sedert de invoering van het strafrechtboek in . . . . 1867. Art. 5 van de overgangsbepalingen van het wetboek van strafrecht schrijft voor, woordelijk:

„Zoolang het in artt. 32 van het wetboek van strafrecht bedoelde verbeterhuis niet bestaat, worden de jeugdige beklaagden in het in dat artikel genoemde geval opgenomen in een ander door den gouverneur generaal aan te wijzen geschikt verblijf."

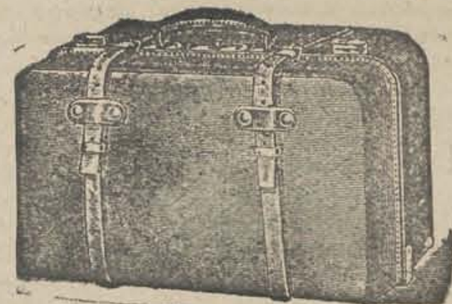
Die domme bepalingen toch! Waar dienen ze eigenlijk voor.

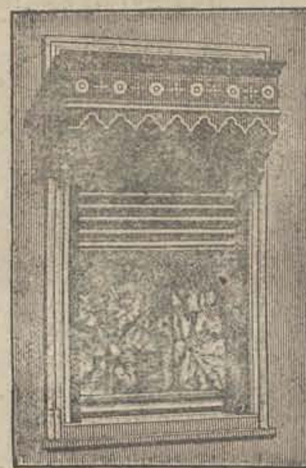
Waar was het nu toch eigenlijk noodig voor een bepaling te maken, die men gedurende veertig jaar — veertig jaar, lieve burgers, — aan zijn laars zou lappen.

Het denkbeeld komt nu in overweging — meer niet, beware — om eens gevolg te geven aan die veronachtzaamde wetsbepaling.

Och, och, het is kostelijk!

Pari, dat het ook nu weer bij overwegen zal blijven?

Uit Buitenzorg schrijft men aan het Soer. Handelsblad: Op den pasar alhier is men bezig met de **anti-opiummedicijn**, en met succes.

De plant, waaruit de medicijn gemaakt wordt, behoort tot de angustifoliumfamilie; de Maleische naam van de plant, die hier overal groeit, is Kimonjennjen, de Chineesche naam tjiongsientjoe. De bladeren lijken veel op de bekende daoen semboeng; bij de Kimonjennjen is de stam der plant echter stokkerig; bladeren en bloemen zitten boven aan den stam.

Zoodra de schuiver nu zin krijgt om een pijpje opium te genieten, neemt hij een bitterglaasje van de medicijn uit de beide fleschen; de lust tot schui-

ven verdwijnt dan onmiddellijk. Wanneer de inhoud der 2 flesschen door den schuiver verorberd is, kan men zeker zijn, dat de schuiver van den opiumhartstocht genezen is.

Overal op den pasar kan men thans de bladeren koopen.

Om de medicijn te fabriceeren, neemt men een hoeveelheid bladeren, die eerst op een vuurtje gegorengd worden; daarna laat men ze verkoken met kaliewater, totdat men 2½ tail vocht heeft. Dit kooksel wordt verdeeld in twee flesschen. Bij den inhoud der eene flesch voegt men gebrande opium.

Ik geloof, dat het kleine blaadje van grooten invloed kan zijn op de Indische staathuishouding.

Als de opiumregie geen voordeel afwerpt, vanwaar moeten dan de batige saldo's komen, het geld voor het houden van expedities, voor het in commissie zenden van hooge oomes, voor duur betaalde presentkaasjes? 'k Zie een daling van tractementen in 't verschiet, geen batig saldo voor een gouverneur generaal na 5 jaren dienst van 5 à 6 ton; geen exorbitant hooge pensioenen, geen hooge gratificaties meer.

En toch zal het kleine blaadje aan velen geluk brengen; verslaafde opiumschuivers, tot armoede gebracht door het vervloekte gif, zullen weer menschen worden, in staat om te werken en om hun gezin te onderhouden.

Ze zullen met walging terugdenken aan de tijden, toen ze hun vrouwen prostitueerden, hun dochters verkochten.

En toch, indirect zal de Staat geen schade lijden, want de gelden, thans bestemd voor de opium, zullen gebruikt worden voor handel en landbouw. In plaats van ellende zal welvaart komen.

Naar ik hoor zijn de bedoelde bladeren ook een heilzaam tegengif voor hen, die aan morphine verslaafd zijn. Zou het geen zaak zijn, dat men er in de hospitalen proeven mee nam, want nog vreeselijker zijn de gevolgen van morphine-misbruik, dan die van het opium-gebruik.

Onzedelijke briefkaarten. In den laatsten tijd wordt, zegt de Preangerbode, in de Preanger een druk gebruik gemaakt van onzedelijke prentbriefkaarten, waarop blanke vrouwen afgebeeld zijn. Vooral onder den inlander zijn die dingen zeer gewild, wat ons nu speciaal minder geschikt lijkt. Evenwel die kaarten, waarvoor de politie in Holland invallen in verdachte winkels doet, schijnt de post hier gedwee te moeten verzenden; geen enkele bepaling geeft blijkbaar de administratie recht, de aanstoot gevende plaatjes in te houden en te vernietigen.

Omtrent den **Indischen Bond** schrijft het Bat. Nieuwsblad onder meer:

In het vorig nummer van De Stem van Indië vindt men de aankondiging, dat ter vergadering van de afdeeling Buitenzorg een tweetal moties zijn aangenomen. Deze worden in het Zaterdag verschenen nummer medegedeeld. De afdeeling Buitenzorg verlangt:

a. dat het vorig hoofdbestuur rekening en verantwoording zal afleggen van zijn geldelijk beheer (art. 12 der statuten) desgevorderd daartoe in rechten gedwongen zal worden;

b. dat een enquête-commissie zal worden ingesteld voor een onderzoek naar den huidigen toestand van den bond en zijn geldmiddelen en het eventueel beramen van middelen om daarin afdoende verbetering te brengen.

Deze moties voorstellend, zei de voorzitter dat de bond „een slecht werkende machine" is. Maar de enquête-commissie zal desniettemin niemand „ter verantwoording roepen over eventueel begane fouten". De kool en de geit moeten dus, als gewoonlijk, gespaard worden!

En zie: het nummer van 20 April brengt gegevens welke reeds dadelijk in staat stellen de actie van het vorig hoofdbestuur te beoordeelen. Dat hoofdbestuur, naar men weet, is tallooze malen gewaarschuwd; haast ieder blad heeft met feiten aangetoond, dat het „orgaan" van den bond niet eens goed genoeg was voor scheurpapier; dat het daaraan bestede geld — en hoeveel geld bovendien — als weggeworpen kon worden beschouwd; dat bijgevolg de belangen, aan den hoofdvertegenwoordiger, tevens redacteur, toevertrouwd, in verkeerde handen waren. Het vorig hoofdbestuur heeft dit alles over zijn kant laten gaan.

Het gevolg?

Blijkens de „voorloopige rekening van verlies en winst onder ultimo December 1906" heeft De Stem van Indië gekost:

Aan redactie *f* 2040.50, expeditie *f* 508.38, drukloon *f* 3621.70, en onkosten *f* 5841.12, of te zamen dus *f* 12.011.70; waartegenover als winst (!) geboekt worden: advertenties *f* 1390.73 en contributies *f* 9927.90. Onder de contributies te verstaan het z.g. abonnementsgeld dat tevens strekt tot betaling van lidmaatschap.

Derhalve hebben de bondsleden voor tienduizend gulden iedere week wat knipsel in een omslagje ontvangen! En wat er verstaan moet worden onder de bijna zes duizend gulden onkosten welke op deze exploitatie gevallen zijn, blijft het geheim van het hoofdbestuur.

Over al deze zaken wil men nu eenvoudig de spons halen. Men zal niemand aanklagen om deze schandelijke geldverspilling; men zal er in berusten dat er weer een „voorloopig" netto-verlies is van *f* 4271.80; men zal zwijgen over het boekdeelen sprekende feit dat aan de nuttige cursussen, de éénige nuttige uitgaaf, niet meer dan *f* 2773.43 is uitgegeven.

Kortom, men zal door blijven modderen tot al het geld er door gemodderd is. En dat behoeft niet lang meer te duren!" besluit het blad.

Admissie-examens. De stroom van candidaten voor de inrichtingen van middelbaar onderwijs te Batavia is steeds wassende, zegt Het Onderwijs. Zoo hebben zich voor de „Koningin Wilhelmina School" niet minder dan 373 liefhebbers opgegeven, waaronder 79 meisjes, 13 Inlanders en 28 Chineezen, en wel met overlegging van een certificaat van het hoofd der school: van Batavia 164, waaronder 22 meisjes, 3 Inlanders en 24 Chineezen; van buiten 78, waaronder 20 meisjes, 3 Inlanders en 3 Chineezen, terwijl 131 candidaten, waaronder 7 Inlanders en 4 Chineezen zich voor het volledig examen hebben aangemeld.

Voor het Gymnasium Willem III hebben zich in het geheel 282 candidaten aangemeld.

In De Week schrijft de redacteur van het Soer. Hbld. over **Hygienische Tropenkleeding**:

Onze koloniën worden door reizigers vaak genoemd het land onder de tropen, waar men zich het best kleedt in overeenstemming met het klimaat, de kleeding kiest, die aan de eischen der hygiene het beste voldoet. Daar is veel van aan; de zindelijke witte, luchtige kleeding verkrijgt meer en meer burgerrecht en het deftige, zware, meestal weinig frissche pak verliest voortdurend terrein.

In het gewild deftige Batavia heeft een aller-deftigste schouwburg-commissie jarenlang het publiek, dat de voorstellingen in den muzentempel bezocht, getyranniseerd, door te eischen dat de parterre- en loge-bezoekers steeds in deftig zwart zouden verschijnen — de tegenwoordige landvoogd heeft aan die tirannie een eind gemaakt, door te weigeren zichzelf daaraan te onderwerpen. En sedert kan men ook in de hoofdstad dezer kolonie in het wit van de geboden kunst genieten.

Te Soerabaja was die vergunning reeds lang te voren gegeven. En daarom bevreemdt het ons, dat de societeits-besturen overal nog zoo angstvallig vasthouden aan de zwarte kleeding bij thé-dansants en bals. Wie in de balzaal komt om te dansen, moet in het zwart zijn; in den tuin, in de biljart- of speelzaal, soit! — dan is elk ander voegzaam toilet voldoende.

Is het geen paskwil? Wordt niet daarom in de tropen zoo vaak dansen voor heeren koeliewerk genoemd. Denkt men dat het voor een dame prettig is, door een heer met een koeliegeur in zijn dampend zwart pak, ten dans te worden geleid. Zou men niet gelooven, dat het haar heel wat aangenamer zou zijn, haar hoofd te buigen naar een mannenschouder, gevat in rein, blank linnen? Zoekt men het in den vorm der kleeding, den snit, wel, men verlange witte smokings, witte dans-jackets; die concessie zal men den conservatieven gaarne doen.

Beweringen, als zou het niet comme il faut zijn, een dame in het wit naar een feest te begeleiden, waar heeren zonder dames wel in het wit mogen verschijnen, zijn uit den tijd en getuigen van conservatieve bekrompenheid.

Waar hygiene en eigen genoegen kunnen samengaan, waarom zou men daar een dom offer blijven brengen aan de dwaze denkbeelden omtrent deftigheid van weleer?"

Voor eene meer rationeele tropenkleeding voor de dames ware zeker evenveel te zeggen!

Degradatie van de M. W. O! Dezelfden kroniekschrijver van het Soer. Hdsbl. geeft de milde lintjesregen, die is neergedaald op hen, die aan de jongste Celebes-expeditie deelnamen, eenige bemerkingen in de pen.

Zonder nu nog te spreken van een „degradatie der M. W. O.", mag men toch wel zeggen, dat er ditmaal met dit eereteeken wat erg gul is omgesprongen. En ook met andere.

„Dat er velen, zéér velen zijn, wier daden werkelijk spreken van buitengewone plichtsbetrachting, het wordt door den schrijver allerminst ontkend, maar daarnaast staan helaas zooveel andere mutaties, zegt hij, waaraan men kan zien, dat zij met moeite tot zekere hoogte zijn opgeschroefd, opdat er een voorstel tot onderscheiding aan zou kunnen worden vastgeknoopt.

Zoo lazen wij van een aanvoerder, waarvan, om de maat vol te maken, moest worden gezegd, dat bij verschillende gelegenheden gebleken was, dat persoonlijke moed hem geenszins ontbrak. Een allesbehalve prettige ontkenning, die doet denken aan vroeger bestaanden twijfel. Elders wordt gewaagd van eenigen die de eersten hunner sectiën waren, die een bezette versterking binnendrongen. Dat wordt zoo vier Willemsorden per compagnie.

Zoo lezen wij verder van geslaagde verkenningen,

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXXV.

„Waaruit maakt ge dat op?" vroeg de kleine Beling vroolijk.

Hij stond met zijn korte, correcte, in de politieuniform gekleede gestalte tegenover den langen, mageren, in zijn wijden kaftan gehulden Arabier. Beling, met zijn rond, blozend gelaat en bijna vrouwelijke trekken, de Arabier geelbruin, met langen gespierden hals, een machtigen semietenneus, diep in de kassen liggende oogen en een stroomenden baard.

De Wali hervatte:

„De bibi Dietlas is weliswaar slechts een vrouw, maar hoort men ooit, dat haar stem zich tot kijven of schreeuwen verheft? Of ziet men, dat zij met den voet stompt of teekenen van ongeduld geeft?

Zij beheerscht zich, als een wijze man, bana. Zij is een zeer voorname dame."

Dit vertelde kleine Beling met het grootste plezier over aan ieder, die het hooren wilde.

Sedert dien eersten keer vond hij voortdurend sneller achtereen den weg naar Mona. Bij Maleen voelde hij zich eerst recht op zijn gemak.

Op een dag vergezelde hij haar op een boottocht om Kioni.

Het blauwe licht van den in zonnegloed badende zee en het monotone gedruisch der riemen werkte bijna slaapwekkend.

Zij hadden een wijle gezwegen.

Plotseling zeide Beling:

„Mag ik een onbescheiden vraag doen, bibi?"

Zij keek verwonderd van onder haar groote parasol hem aan. Maar haar vragende blik gaf hem verlof.

„Zou u wel eens tot een tweede huwelijk kunnen besluiten, bibi?" vroeg hij op den man af.

Het zonnescherm daalde wat.

Een paar seconden zweeg zij. Eindelijk kwam het antwoord aarzelend van onder de parasol:

„Neen."

„Pardon . . . . maar . . . . is dat uit principe?"

„Het is geen kwestie van principe, maar van gevoel."

Zij kon hem niet aanzien. Zij dacht met weemoed aan dien eenen, die zij bemind en opgegeven had, en die haar vergeten was. En zij bedacht in dit oogenblik met stille verwondering, dat zij nochtans een erfenis van hem aanvaard had: iets van den haat dien zijn stijfhoofdigheid te voorschijn geroepen had was ook op haar overgedragen.

Haar eigen manier van doen had dien haat voor het oogenblik bedwongen, maar hij kon iederen dag opnieuw boven komen, wanneer door een of andere oorzaak de wrok tegen Krome verlevendigd werd.

Haar nadenkendheid verschrikte den vroolijken Beling. Ernstig en zwaarmoedig had zijn rechtstreeksche vraag haar niet mogen stemmen!

„Bibi", zeide hij schalks, „als er nu eens een recht charmante man kwam, zou dan dat gevoel ten slotte niet veranderen?"

„Neen, Bana."

„Ik zou er liefst niets van gelooven!" riep hij levendig uit. „Als men is, zooals u.... geschapen om te beminnen en bemind te worden, en dan alleen te blijven, terwijl er zooveel flinke jongens op Gods schoone wereld rondloopen! Neen, ik kan het niet gelooven."

„Geloof het, of niet, bana."

Welk een zachte, matte stem!

Een poosje zweeg Beling heel nadenkend, maar hij kon moeielijk zijn gedachten voor zich houden en begon weer: „Hoe meer ik u leer kennen, hoe minder ik kan begrijpen, wat men hier, voordat u hier kwam, van u vertelde! Ik begrijp er nu niets meer van."

Zij tuurde naar de verre witte golflijn, die de deining der zee aan den horizon teekende en zweeg.

Beling vreesde haar gekrenkt te hebben.

„Bibi koeboea," zeide hij hartelijk in zijn Satoetajargon.

Langzaam, of haar gedachten ver weg geweest waren, wendde zij haar blik naar hem toe.

„Ja?"

„Ik kan u niet treurig zien! U kan niet gelooven, hoe mooi u zoo'n klein, schalksch lachje staat, wanneer uw oogen nog ernstig zijn willen, maar uw mondhoeken reeds trillen.... lach mij maar rondweg uit, bibi! Waarvoor kan het goed zijn onszelf verdrietig te maken? Zoolang de zon ons beschijnt, willen wij vroolijk zijn."

Zij stak hem glimlachend de hand toe.

„Ja, bana."

Op een namiddag, toen Maleen, alleen door Risgalla vergezeld, van de plantage terugkwam, zag zij een msoengee aankomen, die de uniform droeg der burgerlijke ambtenaren, met de zwarte lussen en de karmozijnroode militaire streepen.

Toen hij naderbij kwam, herkende zij den districtsgouverneur, Graaf Albert Waldemar von Ilfershofen.

waarbij de mogelijkheid van tegenstand volstrekt niet uitgesloten was; van een ander, die gedecoreerd werd omdat hij onder vijandelijk vuur goed verband hield; van een derde weer, die onderscheiden werd, omdat hij als tweede in een bezette versterking drong. Tot nog toe werd alleen de eerst binnendringende gedecoreerd, enz. enz."

Soerja Soemirat redivivus. Naar wij vernemen, heeft in Nederland zich een syndicaat gevormd, dat zich de oprichting van eene landbouwkolonie op christelijken grondslag, in de residentie Preanger regentschappen ten doel stelt.

Onder meer moet het plan bestaan voor dat doel de gewezen landbouwvestiging Tjibogo, welke, zooals bekend, reeds eenige jaren geleden door de vereeniging Soerja Soemirat verlaten is en waarop thans nog enkele gewezen kolonisten woonachtig zijn, van de regeering te verkrijgen.

Niet dus de Indische Bond, gelijk sommigen geloofden, zal de opvolger zijn op deze mislukte landbouwkolonie.

Royale giften. De heer J. T. Cremer is in Indië in de rol getreden van weldoener voor de vele instellingen en fondsen, welke een min of meer kwijnend bestaan lijden of wier ontwikkeling door geldgebrek belemmerd wordt. Wij hoorden enkele sommen noemen. De bataviasche armen kregen een kwart ton; de dokterdjawa-school, welke zooals men weet gebouwd werd van het geld door den heer Cremer en eenige anderen bijeen gebracht, zag daar geldzorgen opgeheven en dat loopt natuurlijk in vele duizenden; het Diaconessenhuis ontving *f* 18.000 voor den bouw van een nieuwe operatiezaal.

Even royaal zijn ook anderen bedacht, maar de milde gever wil er liefst zoo min mogelijk openbaarheid aan zien geven. Daarom volstaan de Indische bladen met deze korte mededeeling.

Naar de Deli Crt. vernam is aan den zendeling van den Berg te Kaban Djahé een som van $ 2000 ter hand gesteld ten behoeve der reeds vroeger in dat blad genoemde leprozen-kolonie Lau Si Mo-Mo op de Hoogvlakte. Door deze milde gift is men nu tevens in staat, om de huisvesting der ongelukkigen, welke tot heden nog maar uiterst primitief kon zijn, een flinke verbetering te doen ondergaan.

De kolonie telt op 't oogenblik over de tachtig leprozen.

Een jubilaris. A.s. Zaterdag den 27en April zal, gelijk het Bat. Nbld. mededeelt, de hoofdschout te Batavia, de heer **A. W. V. Hinne**, den dag herdenken, waarop hij, 30 jaar geleden, tot politie-ambtenaar werd benoemd, na eerst 6 jaar in ondergeschikte betrekkingen te zijn werkzaam geweest.

Ruim 20 jaar was hij te Batavia geplaatst, en als wij zeggen, dat hij zich gedurende dien tijd tegenover de gemeenschap zeer verdienstelijk heeft gemaakt, dan is dit geen ijdele lofspraak. Talrijk zijn de zaken, die door den heer Hinne tot klaarheid werden gebracht, zoo zelfs, dat zijn naam over geheel Java is bekend geworden.

De heer **C. W. Loder**, een Semaranger, assuradeur en een bekende persoonlijkheid aldaar, is naar men ons mededeelt, te Trétés in de kliniek van Dr. Koefoed overleden.

Albert Vogel in Semarang. Een telegrafisch bericht uit Semarang meldt ons dat Albert Vogel gisteravond aldaar met Oedipus, voor een stampvolle zaal is opgetreden.

West-Indië.

Suriname. Uit een in Onze West gegeven uittreksel van het, in zake de voorgestelde verhooging van invoerrechten aan de Koloniale Staten aangeboden rekest, blijkt onzes inziens dat de groote quaestie van den importhandel hem zit in de eigenaardige toestanden in dien handel, waarop in de koloniale pers reeds de aandacht werd gevestigd.

„Nu is het voor hem," lezen we in gezegd uittreksel, „die geen vreemdeling in Suriname's handelskringen is, geen geheim dat de meeste importeurs niet dan met moeite de thans vigeerende invoerrechten kunnen voldoen, dat het verkrijgen van de middelen om de hun toegezonden goederen in te klaren heel wat hoofdbreken kost, en herhaaldelijk leidt tot verkoop, zeer kort na de inklaring, van de goederen tot prijzen, die bijna altijd verlies opleveren."

Wanneer het zoo met de meeste importeurs gesteld is, kunnen we ons voorstellen dat eene vrij aanzienlijke verhooging der invoerrechten, al of niet voor hen eene zaak is, waarmee voor de zwakkeren hun bestaan gemoeid is, maar het is o.i. de vraag of het bestuur en de Koloniale Staten, om dergelijke ongezonde toestanden te helpen bestendigen, zouden afzien van een middel voor de noodig gebleken verruiming van inkomsten.

Op het den 2en April ll. tot den gouverneur gerichte verzoek om de behandeling van het ontwerp op de invoerrechten te schorsen of los te maken van de begrooting volgde dan ook daags daaraanvolgende reeds eene afwijzende beschikking, en wij vermeenen met eenig recht te mogen betwijfelen, dat de Koloniale Staten in het hun aangeboden verzoekschrift voldoende motieven zullen vinden om daarop in te gaan.

Zoo wordt b.v. het verhoogde recht op boter en kaas afgekeurd, omdat „het van algemeene bekendheid is, dat deze artikelen in het klein met aanzienlijk verlies verkocht worden, daar winkeliers die gebruiken om koopers te lokken."

De mindere man is in het rekest natuurlijk ook schering en inslag, waar zulks in de kraam van adressanten te pas komt, maar terwijl het invoerrecht op naaimachines en gereedschappen om die reden door hen wordt afgekeurd, zien zij er geen been in voor dienzelfden minderen man een belasting voor te stellen op karren, pontjes en korjalen, voor het vervoer van producten benoodigd.

Niet weinig arrogant klinkt het wijders in het rekest:

„Terugkomend op de voorgestelde tariefswijziging, waren enkele leden der Commissie van meening, dat een verhooging slechts gebillijkt kon worden, wanneer aan den anderen kant geen niet direct noodige uitzetting van uitgaven te constateeren viel. Men had hierbij het oog op de voorgestelde niet onaanzienlijke vermeerdering van het salaris van enkele ambtenaren."

De Koloniale Staten zullen zich over die „enkele leden", wel een weinig vroolijk hebben gemaakt, zij het ook dat zijzelven, blijkens hun Voorloopig Verslag op de ontwerp-begrooting voor 1908 ook al niet heel erg ingenomen blijken met de uitzetting der uitgaven op de aangegeven wijze. En toch, wanneer het er op aankomt, gaan ook zij evenals de curaçaosche Koloniale Raad weer mee om de voorgestelde verhoogingen goed te keuren, doch in eenigszins gewijzigden vorm, namelijk bij wijze van persoonlijke toelage. Er wordt, gelooven wij, in Suriname, heel wat met persoonlijke toelagen geschipperd. Een indisch ambtenaar op verlofstractement krijgt de gelegenheid om eens in Suriname te gaan werken op een aangegeven salaris. Hij neemt het aan, maar nauwelijks is hij daar, of de billijkheid brengt mede, dat men hem zijn volle indische activiteitstractement toekent, zegt het bestuur en de Staten beamen dat ten volle, doch zetten de billijkheid in een persoonlijke toelage om.

Met instemming zagen we in het Voorloopig Verslag de aandacht gevestigd op de dure presentkaasjes voor de kolonie, die zij in haren tijdelijken dienst bekomt. Het bestuur blijkt de meening te zijn toegedaan dat de kolonie den een of meerjaarsvliegen, die hun licht wel op haar willen doen afstralen, dankbaar moet wezen. Maar wij vragen welk nut het voor eene kleine kolonie als Suriname kan hebben om b.v. een secretaris van het gouvernement van Nederlandsch-Indië als gouvernementssecretaris te doen fungeeren? Begrijpt men dan niet, dat zulks noodwendig bij de natuurlijke geaardheid van den mensch tot grootdoenerij moet leiden? En dan, wat is er in de laatste jaren niet een geld verspild door het departement van openbare werken aan zoogenaamde productieve werken, die al meer en meer improductief blijken door de bij den aanleg begane stommiteiten? En toch, ook voor dien dienst moest de kolonie zich jarenlang de groote kosten eener dure specialiteit getroosten, wiens diensten de kolonie zeker allerminst tot dankbaarheid zullen stemmen, waar de productiviteit der aangelegde werken zich slechts openbaart in de rente en aflossing der vermorste kapitalen.

Interessant is ook wat de Koloniale Staten in hun Voorloopig Verslag opmerken over de hooge uitgaven bij den dienst der koloniale vaartuigen:

„Dat deze kosten zoo hoog gestegen zijn werd o.a. toegeschreven aan verschillende oorzaken, waarop de Staten geen contrôle hoegenaamd kunnen uitoefenen. Zoo werd eenige jaren geleden het stoomschip „Curaçao" uit de tweede hand gekocht voor verre boven het crediet bij de begrooting toegestaan, zonder dat er behoefte bestond aan een schip van die grootte. Dit schip bleek hooge uitgaven voor gewoon onderhoud te vorderen, zoodat het gebruik daarvan zooveel mogelijk moest worden vermeden en het dan ook steeds voor reserve-schip gebezigd wordt. Men heeft zich bij deze — evenals bij vele andere niet tot dit departement ressorteerende — aangelegenheden geheel moeten verlaten op het advies van den door het bestuur met het onderzoek belasten persoon, waarvan de treurige gevolgen thans worden ondervonden. Terwijl het vaartuig toch eenige jaren geleden werd aangekocht voor pl. m. 200.000 gld., buiten rekening latende de belangrijke bedragen voor onmiddellijk aangebrachte verbeteringen, stelt het bestuur zich voor dat thans slechts 100.000 gld. daarvoor zal kunnen worden bedongen, welke prijs, naar sommige leden vreesden, niet licht te verkrijgen zal zijn."

Van Vreemde Koloniën.

Ambachtsonderwijs op de Philippijnen. Er wordt in den laatsten tijd heel veel werk gemaakt van het ambachtsonderwijs in den philippijnschen archipel, nu bleek, dat het door de amerikanen in de plaats van het religieus onderricht der sedert van de Philippijnen verdwenen geestelijke orden ingestelde volksonderwijs er meer op gericht was om klerkjes en diergelijken

---

Hij verbergde een zekere verlegenheid onder een air van jovialiteit en humor, dat hem eigen was.

„Jambo, bibi! Hoe staan de zaken?"

„Ik ben blij, u te ontmoeten," antwoordde zij rustig. Ik zou gaarne iets met u bespreken."

„Spreek bibi."

Hij keerde met haar om en langzaam gingen zij het strand langs, over het vochtige en vaste zand.

„Alzoo ben ik tot uw dispositie," zeide de Graaf hoffelijk en kalm.

Hij keek voor zijn voeten, naar het zand, dat een zeef leek van de krabbengaten.

Zij meende iets onzekers te bemerken in zijn gang. Ook zijn stem had, ofschoon zij rustig klonk, iets vreemds.

„Men noemt u den man des vredes," zeide Maleen. Ik zou gaarne zien, dat u mij hielp, vrede te stichten. Wil u?"

„Niets kon mij aangenamer zijn."

Zij vertelde hem van een twist, die was uitgebroken tusschen den directeur van een nieuw opgerichte bouwmaatschappij in Satoeta en den koopman-representant van het huis Fabricius in Mona.

„Met onzen man in Mona zal ik het wel terecht brengen," zeide zij. „Hij is niet koppig. Maar ik heb onlangs ook getracht, den ander te bepraten, en dat is mislukt. Zoodra ik maar den naam van onzen Schmidt noemde, vlamde er een haat op in de oogen van den man, zooals ik nog nooit gezien had. Hij siste tusschen de tanden: „Afrika is te klein voor ons beiden — hij, of ik." — Maar ik vind, dat dergelijke persoonlijke antipathieën, die tot staatsgevaren worden opgeblazen, hier geen recht van bestaan hebben. Als een paar Duitschers zooals wij, macht willen uitoefenen over de kleurlingen, dan moeten wij voor alles eendrachtig zijn. Waar of niet?"

„Queli, queli," antwoordde de Graaf, die zich gaarne bediende van het aan de kusten gebruikelijke dialect. „Mijn gedachten zijn in dit opzicht uwe gedachten, bibi. Maar om de twisten van dien directeur uit de wereld te helpen, zou men hem zelf uit de wereld moeten helpen, want de in ons klimaat toch al epidemische prikkelbaarheid is bij hem chronisch en pernicieus. Onder de zwarten vrede stichten gaat goed, maar met onze landslieden houd ik mij liefst er buiten."

Zij waren intusschen bij het heuveltje gekomen, waarop Maleen het fondament van haar huis liet leggen.

Zij bleef staan.

„Maar in principe zijn wij het dus met elkander eens?" vroeg zij.

Zij zag hem strak in de oogen.

„Alle persoonlijke oneenigheden moeten dus ter wille van een hooger belang zooveel mogelijk onderdrukt worden? Ja?"

Hij ontweek haar blik. Zijn blauwe oogen, gevoileerd als die eener vrouw, tuurden tusschen de wimpers door in de verte.

Zij bemerkte, dat hij haar begrepen had.

„Bibi," hernam hij in zijn schertsenden spreektrant, „uw lippen spreken woorden van wijsheid, zoeter dan honig en liefelijk om aan te hooren als het geruisch van een beuk in het woud."

Zij herhaalde glimlachend:

„Dus wij zijn het eens?"

„Volkomen, waarde bibi."

Daarop bracht zij hem naar het bouwterrein, en hij klaagde over de buitensporige kosten en moeielijkheden, verbonden aan het opzetten van zijn ijzeren huis in Satoeta.

„Als ik het nog eens weer moest doen, dan zou ik ongetwijfeld een steenen huis laten bouwen. Wij proefnemers komen op hooge kosten door onze experimenten."

„Ja, maar daardoor leeren wij ook het best."

„Hm, ja. Voor degenen, die na ons komen."

„Ook dat is goed."

Maleen stond met verhit gelaat aan de deur der keuken. Zij hield toezicht op het koken van guyaven voor marmelade. De hitte in de keuken was bijna onverdragelijk.

„Hoe onverstandig zijn wij," sprak zij tot den jongen Fabricius, die haar gezelschap hield, „dat wij zoo zonder meer hetgeen wij hier vinden, vervangen door onze Duitsche dingen! De negers weten heel goed, waarom zij een open kookplaats maken, onder een eenvoudig schutdak, en de Arabieren, waarom zij hun keukens als loggia's bouwen, als open bogenhallen. Wij daarentegen bouwen naar Duitsche wijze een gesloten, klein vertrek, en als het vuur goed brandt, dan is het er een ware hel. Let maar eens op, wat ik een mooie open keuken zal laten maken, met stores tegen de zon."

Waldo lachte ongeloovig. Hij was een scepticus, waar het ondernemingen van anderen betrof.

„Ach, zie eens!" riep hij plotseling opgewonden. „Daar hebben de zwarten een kolossale hagedis gevangen."

Hij liep op de groep toe, om het ongedierte, dat men een riem om het lijf had gebonden, nauwkeurig te bekijken.

Maleen zag uit de verte, hoe het dier met zijn staart, bijna een meter lang en zoo dik als een mansarm, geweldig om zich heen sloeg.

(Wordt vervolgd).

te kweeken, dan om de luitjes er toe te brengen door handenarbeid in landbouw en nijverheid zich een bestaan te verschaffen, en daardoor tevens het hunne bij te dragen voor de ontwikkeling van het land, een verschijnsel dat overigens wel eens meer werd aangetroffen, waar tengevolge van meerdere faciliteiten op onderwijsgebied het zoogenaamd geestelijk proletariaat in verschillende landen in het leven werd geroepen.

In een onlangs te Manilla gehouden conferentie van onderwijzers, werden de maatregelen besproken voor de ontwikkeling van het ambachtsonderricht. In afwachting van hetgeen op dit gebied wellicht verder staat te gebeuren, is het mogelijk niet ondienstig aan de hand van eenige voorbeelden aan te geven, hoe men thans reeds op dat gebied werkzaam was.

Wij maakten indertijd reeds melding van het Silliman-Instituut, dat in deze richting arbeidt en naast betalende, aan een aantal onbemiddelde jongelieden de gelegenheid verschaft, om door hun arbeid het hun verleende onderwijs zelven te bekostigen. Een dergelijk systeem ziet men ook toegepast bij de ambachtsschool te Iloilo op Panay, die, in tegenstelling met het geheele particuliere Silliman-Instituut, onder gouvernementscontrôle staat. De ambachtsschool te Iloilo werd ongeveer twintig maanden geleden opgericht en in de maand Augustus van het vorige jaar in een nieuw gebouw ondergebracht, dat ongeveer 16.000 gld. heeft gekost, welke som grootendeels uit bijdragen van inlandsche notabelen van Panay werd gevonden, terwijl het departement van onderwijs voor een bedrag van ongeveer 15.000 gld. aan machinerieën en gereedschappen aan de school deed toekomen.

Het onderwijs strekt zich uit over de houtbewerking, ijzerbewerking en het rechtlijnig teekenen, onder de leiding respectievelijk van den directeur Bruce E. Ingersoll, F. C. Arrance, en Richmond Bangh, drie amerikaansche vakmannen, en wordt thans gevolgd door 135 leerlingen uit alle klassen der inlandsche maatschappij. Gouverneur Lopez en andere leden van het provinciaal bestuur, zoowel als vele andere notabelen van de eilanden Panay en Negros brengen dikwijls een bezoek aan de school, waar zij met de meeste belangstelling de vorderingen der leerlingen volgen, terwijl bij de tentoonstelling van door de leerlingen vervaardigde voorwerpen op den laatsten dag van het afgeloopen schooljaar de Philippijners van alle klassen door een groote opkomst van hun blijvende belangstelling blijk gaven.

Daar voor het onderricht in de ijzerbewerking eerst een jaar geleden een onderwijzer werd gevonden, zijn de verkregen resultaten niet zoo groot als ten aanzien van de timmervakken, maar toch brachten sommige leerlingen het reeds tot de vervaardiging van pennemesjes met paarlmoeren heften. Wat de houtbewerking aangaat, mocht de school in Maart ll. bij een openbare aanbesteding zich de levering zien toewijzen van 1000 kleedingkastjes voor de constabulary in de Iloilo-afdeeling. Daar de vervaardiging in den vacantietijd viel werden uit de vele leerlingen, die zich daartoe opgaven, dertig gekozen, die tegen ruime vergoeding te werk gesteld werden onder een der meest geoefenden hunner medescholieren. De op deze levering te behalen winst wordt afgedragen aan het provinciaal bestuur voor verdere, aan de school aan te brengen verbeteringen.

Zagen we hier, hoe voor de totstandkoming dezer voor de jeugd zoo nuttige inrichting, de ouderen uit de inlandsche maatschappij het hunne bijdroegen, een merkwaardig voorbeeld van zelf aanpakken leverde de schooljeugd van het Wright-Instituut, te San-Isidro, in de provincie Nueva Ecija. Dit instituut, een zoogenaamde provinciale „high-school", of inrichting van middelbaar onderwijs, waarvan er in nagenoeg elke der christelijke provinciën eene of meerdere worden aangetroffen, werd voor het bedrag van 20.000 gld. opgezet en in October 1905 geopend. Er was echter geen gelegenheid voor ambachtsonderwijs, waaraan de behoefte zich in deze provincie met hare vooruitstrevende bevolking aldra begon te doen gevoelen. Hoe echter nu aan het noodige gebouw te komen, waar de koloniale fondsen niet in staat waren daarin te voorzien? De superintendent van het onderwijs in deze afdeeling kwam op het denkbeeld de oudere knapen hiertoe aan het werk te zetten, onder de leiding van den, met het ambachtsonderricht te belasten onderwijzer. In de maand October ll. zijn de jongens begonnen om de cementbetonblokken te vervaardigen, ongeveer 1600 van $22\frac{1}{2} \times 22\frac{1}{2} \times 45$ centimeter, waarvan het gebouw van 90 bij 30 voet en tien voeten hoog zal worden opgetrokken. Met de vervaardiging dier blokken kwamen de jeugdige arbeiders onlangs gereed, waarop met de uitgraving voor de fundeering en het leggen der fundeering van cementbeton een aanvang werd gemaakt. Ook deze arbeid is nu gereed en het moet een treffend gezicht zijn geweest te zien, hoe de jongens onverschillig van welken stand, de zoon van den „illustrado", zoowel als van den armen daglooner, zich beijverden hunne taak naar behooren te verrichten.

Uit de beide, door ons aangehaalde voorbeelden, valt af te leiden, hoe de beweging voor het hier bedoelde onderwijs steun vindt bij de bevolking zelve, die niet schroomt daarvoor de noodige offers te brengen, in het besef dat die vruchten zullen dragen — zoo is nu reeds aan eenige jongelieden van het Wright-instituut voor het einde van dit jaar plaatsing toegezegd bij den aanleg der werken voor de uitbreiding der Manilla-Dagapan-lijn met het oog op het door hen geleerde inzake de vervaardiging van cementbeton en de toepassing van dit materiaal.

Behalve het ambachtsonderwijs wordt ook aan het landbouwonderwijs in den archipel steeds meer aandacht geschonken. Ten einde bij de schooljeugd de belangstelling in den landbouw aan te moedigen, bevindt zich bij elke school in de provinciale hoofdsteden een strook gronds als schooltuin, waarin elke schooljongen zijn eigen tuintje heeft. De onderwijzer geeft zaden om te planten, aan allen dezelfde, en het is dan aan de jongens om, aan de hand van de hun gegeven aanwijzingen, hun tuintje in orde te houden en te zien, wie de beste resultaten krijgt. Het eigenlijk landbouwonderwijs is dit zeker niet, maar ongetwijfeld is deze methode dienstig om de belangstelling van de jeugd op te wekken voor de meest belangrijke industrie van het land.

Maar op verschillende plaatsen in de kolonie verrijzen thans ook schoolhoeven, zooals te Batac, een stad van 21.000 inwoners in de provincie Ilocos Norte, waar in het afgeloopen jaar door de bevolking zelve een elftal gebouwen zijn opgezet van hout, met bamboewanden, en daken met een soort alang-alang gedekt, waarvan er een als schoolgebouw dient, de andere voor slaapplaatsen der leerlingen is ingericht. Aan deze hoeve, die over een terrein van 18 acres beschikt, waarop maïs, suikerriet en katoen zullen worden verbouwd, is ook een cursus voor houtbewerking verbonden, waartoe de noodige gereedschappen en machinerieën door het departement van onderwijs werden verstrekt, welks uitgaven voor deze school zich dus slechts tot de uitrustingskosten bepaalden, benevens het salaris voor het personeel.

Voegen we hier nog aan toe, dat, gelijk wij reeds mededeelden, voor de oprichting eener visscherijschool het benoodigd crediet werd toegestaan, dan zal men moeten erkennen, dat op het gebied van ambachtsonderwijs in deze amerikaansche kolonie reeds een aardig begin is gemaakt, waarbij wij er de aandacht op vestigen, dat zulks slechts mogelijk was, zoo door de krachtige medewerking van de bevolking zelve als door het onzes inziens welbegrepen inzicht, om niet dadelijk de hoogste eischen aan de betrokken inrichtingen te stellen. Wanneer we b.v. zien dat voor hetzelfde bedrag, waarvoor nu te Soerabaja eén inlandsche ambachtschool zal verrijzen, natuurlijk een hecht en sterk gebouw, men op de Philippijnen drie soortgelijke instellingen, zij het ook van minder duurzaam materiaal, dan meenen wij aan de laatste methode de voorkeur te moeten geven, het daarbij aan den tijd en de te verwachten uitkomsten overlatend, om geleidelijk de noodige duurzame verbeteringen aan te brengen.

Een goede raad. De Times of India ontleent aan het verslag van den burgerlijken veterinairen dienst over het afgeloopen jaar, dat goede vorderingen werden gemaakt in de ontwikkeling der inrichtingen van veterinair onderricht in alle provinciën. Wanneer alle voorgenomen verbeteringen zullen zijn uitgevoerd, zullen die inrichtingen wat uitrusting en gebouwen, daartoe bestemd, betreft, den toets kunnen doorstaan met alle soortgelijke instellingen elders ter wereld, met uitzondering van Alfort en enkele andere engelsche inrichtingen van dien aard. Het blad meent te mogen aannemen, dat ten slotte ook geschikte onderwijzers zullen worden gevonden om aan de indische scholen een grooter aantal inlandsche veterinaire assistenten te vormen. Verder schijnt het bestuur niet te willen gaan en het blad, hoezeer de waarde niet onderschattend van hetgeen aldus zou kunnen worden bereikt, meent dat de in dit opzicht gevolgde methode noodeloos buiten het volk staat ten behoeve waarvan men werkt. Indië is sedert eeuwen een land van landbouwers geweest, die dus inzake veeteelt ook wel eenige ondervinding hebben verkregen. Het is dan ook een feit dat in bijna elk dorp een soort inlandsch veearts wordt gevonden, wiens middeltjes niet altijd slechter blijken dan die van zijn wetenschappelijke opvolgers. Nu acht de Times het een fout in het systeem der wetenschap om al die inlandsche middeltjes eenvoudig weg te negeeren en daarvoor hare wijsheid als alleen-heilbrengend in de plaats te stellen. Zoodoende wint men het vertrouwen van het volk, conservatief als alle landbouwers ter wereld vasthoudend aan de oude wijzen, niet voor de nieuwe instellingen, en telkens stieten dan ook voorgenomen maatregelen als inenting tegen veepest en dergelijke af op den onwil en zelfs op de bepaalde weigering der bevolking. Wanneer men van den aanvang getracht had die inlandsche veedokters bij de te nemen maatregelen te interesseeren zou heel wat meer werk kunnen zijn gedaan, heel wat minder tegenstand zijn ondervonden. Het blad besluit met de opmerking, dat hij de eerste grondbeginselen van een goed bestuur niet begrijpt, dat in zijn enthusiasme voor het in een ver verschiet liggend hooge einddoel het kleine voor de hand liggende over het hoofd ziet, en dat, uit dit oogpunt beschouwd, de opzet der meeste technische schema's in de kolonie te wenschen laat, wijl men in stede van het doel langs den langzamen maar zekeren weg der evolutie na te streven, het tracht te bereiken door eene totale revolutie in de denkbeelden van het volk.

De onrust in Engelsch-Indië. In het Engelsche Lagerhuis is de toestand in Engelsch-Indië ter sprake gekomen ,waarbij de Minister voor Indië, Morley, te kennen gaf dat de regeering zich hare verantwoordelijkheid ten deze volkomen bewust en vastbesloten is haar plicht te betrachten. Met alle ten dienste staande wettige middelen zullen de opstootjes worden onderdrukt, ten einde te voorkomen dat ernstige onlusten zouden uitbreken. De heer Morley deed een beroep op het Lagerhuis om geene discussie over deze aangelegenheid toe te laten, waaruit de oproerzaaiers in Indië weer een wapen zouden smeden door de bewering dat het Huis over deze aangelegenheid was verdeeld. Men weet dat de huidige onrust voor een goed deel is te wijten aan invloeden van sommige leden van dat Huis, die het vuurtje der politieke agitatie tegen de verdeeling van Bengalen telkens, wanneer het begon te luwen, aanwakkerden met een: „Gaat toch door, ge zult uw zin krijgen," totdat het vuurtje een brand dreigde te worden, en zij, als wel eens meer bij dergelijke gelegenheden, voor hun eigen werk schrokken, laf genoeg om niet voor den eigen arbeid en zijne vruchten in te staan.

Onder de, door de wet aan de indische regeering toegestane middelen bestaat ook dat om in buitengewone gevallen zonder voorafgaand geding personen in hechtenis te nemen, wier opsluiting noodig is om het gebied te beschermen tegen aanvallen uit den vreemde of binnenlandsche onlusten, doch tegen wie onvoldoende bewijzen voor eene vervolging aanwezig zijn, of wier openbare vervolging onraadzaam dan wel onvoegzaam wordt geacht. Het is dus een middel, dat aan de regeering een zeer buitengewone macht verleent, waarvan zij in deze tijden evenwel een voegzaam gebruik maakt, zoodat het den leiders der beweging een weinig benauwd wordt, overtuigd als ze tot nu toe waren van straffeloosheid wegens hunne relatiën met lieden in het moederland, wier invloed zich tot voor korten tijd in de hoogste kringen deed gevoelen.

Omtrent de middelen waartoe de agitators in Indië toevlucht nemen, die evenzeer naar andere illustere voorbeelden zoodra er gevaar dreigt zich zoo snel mogelijk uit de voeten maken, moge het volgende worden gemeld.

Te Jamalpur in Oost-Bengalen, de provincie waar het tot eene botsing tusschen Hindoes en Mohamedanen dreigt te komen, drongen eenige Hindoe-studenten, zoogenaamde „nationale vrijwilligers", als Mohamedanen verkleed, de bazar-wijk binnen, voor een kruistocht tegen den verkoop van europeesche goederen. De mahomedaansche winkeliers, die alras de vermomming ontdekten, keerden zich tegen de jongelui, die slechts aan het bezit van vuurwapenen, waarmee ze nog één Mohamedaan verwondden, te danken hadden dat ze nog heelhuids van dit avontuur huiswaarts konden keeren.

Moest hier dus de vermomming dienen om de mohamedaansche gemeente in den waan te brengen, dat het geloofsgenooten waren, die zich bij de beweging hadden aangesloten en haar dus tot deelneming te bewegen, elders nemen die Hindoes, die zich door de agitators hebben laten opzwepen, eene provoceerende houding aan tegenover hunne andersdenkende landgenooten — het doel is in beide gevallen hetzelfde. Men hoopt de Mohamedanen, die zich bij den toestand niet alleen hebben neergelegd, maar dien zelfs goedkeuren, tot excessen te brengen, hetzij tegen het bestuur, hetzij tegen de Hindoe's, waardoor de tusschenkomst der militaire macht zou worden vereischt, en wanneer de troepen ook maar eens op Mohamedanen zouden hebben geschoten, zou ook de mohamedaansche gemeente, naar men hoopt, zich bij de beweging aansluiten.

De Congo-quaëste. De Indépendance Belge, zet, naar aanleiding van de uitlatingen van sir Edward Grey, den engelschen minister van buitenlandsche zaken, bij het jongste Congo-debat in het Lagerhuis uiteen, dat het den Engelschen er blijkbaar om te doen is om het kleine België te intimideeren, en voor het geval dit er toe besluit, den Congo te annexeeren, het te bewegen aan den engelschen handel, met name den schreeuwers van Liverpool concessiën te doen, waardoor België zijne markt voor het Congoleesche stapelproduct zou kunnen sluiten.

Nog steeds doet het would-be-humanitair gejank van Morel en zijne rotgenooten opgeld in engelsche regeeringskringen, waar men bij voorkeur — men denke aan Transvaal — het humanitairisme uitspeelt om politieke of economische voordeelen na te jagen. Daar gelijk ons nog onlangs bleek, het marktgeschreeuw van Morel cum suis ook hier ten onzent nog indruk maakt, is het wellicht niet ondienstig eens na te gaan hoe het nu staat met de „gruwelen" in de Congo, zooals die zouden zijn bedreven.

Vast stond voor ons, ook volgens de uitspraak der Commissie van enquête, dat op de concessiën van de Abir en Lulonga de agenten dier maatschappijen zich aan wreedheden zouden hebben schuldig gemaakt. De Abir heeft zich intusschen genoodzaakt gezien tengevolge van de opruiing der opgezetenen door de engelsche zendelingen om van hare concessie afstand te doen aan den staat, die nu de handen vol heeft om tegenover dien engelschen invloed de in beroering gehouden streek te pacificeeren. Is dus de Abir heengegaan, rest nog de Lulonga. Twee agenten dezer maatschappij, Molle en Ablay, hebben onlangs terecht gestaan wegens hun voor genoemde Commis-

sie door de zendelingen Boudot en Padfield ten laste gelegde gruwelen, en zijn, na een langdurig onderzoek, vrijgesproken, op grond van de leugenachtigheid der beschuldigingen.

Molle legde bij voorbeeld schriftelijke bewijzen over, volgens welke Boudot zelf hem verzocht had om met zijne oppassers de negers te komen helpen verjagen, die als roovers en dieven op het zendingsstation kwamen om er te rooven en te stelen, alvorens van diezelfde negers voor de Commissie van enquête een voorstelling te geven, als waren ze ongelukkige, onschuldige lieden, die door Molle en zijne collega's werden mishandeld.

Molle schetste ook het optreden der zendelingen. In den aanvang brachten de dorpen in den omtrek geregeld levensmiddelen, tegen betaling, op de door hem voorgestane factorij. Maar dat hield weldra op door den invloed der zendelingen, die, in plaats van te werken voor de zending in den eigenlijken zin des woords, zich er toe bepaalden de bevolking tegen de Lulonga en tegen den staat op te zetten. „Een inlander krijgt een medaille, een aanbeveling om niet meer voor onze maatschappij te werken, en verder laat violen zorgen — de missie telt één catechist te meer. De zendelingen zijn er niet eens in geslaagd om de polygamie onder de zwarten te keeren. Neen: hunne zending is een politieke instelling, en al hunne krachten spannen zij in voor dit doel: op de ambtenaren en de magistraten van den Congo af te geven, den Congo ter neer te werpen om zich het land toe te eigenen met behulp van lasterlijke aantijgingen, waarvan zij meenen dat toch altijd er iets van hangen blijft."

Men had Molle ten laste gelegd, dat hij heele dorpen had doen ontruimen en de bevolking genoodzaakt zich te verplaatsen, tengevolge waarvan groote ellende over haar was gekomen. Hij toonde aan, dat die ontruiming had plaats gehad op last van de zendelingen, zijne lasteraars, zelven, en dat de ellende het gevolg was van het luie en liederlijke leven dier menschen onder de goede hoede der zendelingen, hunne voorgangers.

Zooals we zeiden behoort wat op de terreinen der Lulonga in den Congo zou zijn geschied tot de fabelen van het verleden, en wat betreffende het heden van den Congo?

Naast de vele door ons aangehaalde gunstige getuigenissen, komt nu weder de engelsche majoor Powell Cotton, na een tweede verblijf van twee jaren in den Congo-Staat, waar hij, groot jachtliefhebber, een groot gedeelte van het land heeft doorkruist, zijn oorspronkelijke verklaringen herhalen.

„Hoe staat het met de gruwelen?" vroeg hem een medewerker van de Etoile Belge, waarop de majoor als volgt antwoordde:

„Ik heb niets vernomen, wat dien naam verdient. Let wel dat ik beter dan iemand anders in staat was om kennis te bekomen van excessen, wanneer die zich hadden voorgedaan. Ik spreek het kiswaheli, en onderhoud mij dus met de inboorlingen zonder tolken; ik reis op eigen kosten, en was zelfs van niemand afhankelijk voor mijn geleide, daar ik gemachtigd was mijn geleide uit Oeganda bij mij te houden. Ik reisde met hen in het diepste binnenland, dikwijls op vijf tot zes marschdagen van eenig station. De inboorlingen spraken des te vrijer met mij, omdat zij wisten dat ik engelschman was, maar nimmer hebben zij zich bij mij over een ernstig feit beklaagd. Eens kwamen ze zich beklagen, dat een soldaat hun een kip had ontstolen, en toen ik gelegenheid had de autoriteit hiermee in kennis te stellen, werd de dader streng gestraft."

En wat betreffende de caoutchouc-ellende?

„Bij Avakubi, te Makala, een centrum voor de caoutchouc-inzameling, heb ik nagenoeg vier tot vijf maanden doorgebracht. Ik wil niet ontkennen dat er zich daarbij individueele gevallen voordoen, waarin de belasting in caoutchouc vrij hard is. Maar ik heb nimmer een buitensporigheid geconstateerd. Ik ben er integendeel getuige van geweest, hoe men enkele hoofden, die herhaaldelijk meer dan de vereischte hoeveelheid caoutchouc hadden aangebracht, voor twee of drie maanden vrijstelde."

De majoor noemde evenwel het drager-stelsel, dat nog in enkele steden van den Congo, wegens gebrek aan gemeenschapsmiddelen bestaat, den zwaarsten heerendienst voor de bevolking. Er wordt reeds veel gedaan voor de verbetering der verkeerswegen, maar de majoor meent, dat men hierbij vooral alle krachten moet inspannen. Er doen zich hierbij toch gevallen voor, onbeteekenend op zichzelf, maar die vergroot en scheef voorgesteld in Europa aankomen in den vorm van stelselmatige buitensporigheden en daar den ijver prikkelen van lieden, wier goede trouw buiten twijfel staat, maar die zich niet de moeite geven om de betrouwbaarheid hunner berichtgevers te contrôleeren.

„Om te besluiten", zei Powell Cotton tot zijn ondervrager, „u kunt verklaren dat ik mij verbaasd heb over den grooten materieelen vooruitgang ginds; en dat ik niet anders dan bewondering gevoel voor de inspanning van den onafhankelijken Staat om de welvaart der inboorlingen te verzekeren."

Bah! Wat kan den humanitairen zoo'n verklaring van 'n sir Powell Cotton schelen? De zendelingen en hunne medestanders vertellen hun heel wat anders van die „arme negers" en die „booze blanken". Dat is spekje voor hun bekje. Of die menschen liegen en bedriegen, en in waarheid de pest zijn voor het land? 't Doet er niet toe — ze zijn immers humanitair?

De Pakan Malam te FORT DE KOCK

Wij ontvingen met het veelbelovend feestprogram en het hierachter volgende feestlied voor de tweede jaarmarkt, die van 21—29 Juni 1907 te Fort de Kock zal worden gehouden, van de meest bevoegde zijde de volgende verblijdende berichten:

De Pakan Malam hier wordt heel wat beter dan verleden jaar; uit bijgaand programma zal u kunnen zien wat er alzoo te doen is. Het geeft veel werk, het is dan ook een monument, dat wij bouwen, en een verbazend mooie zaak die wij voorstaan.

Het zal u wel interesseeren dat ik bericht heb ontvangen, dat behalve talrijke Bataksche hoofden, ook hoofden enz. komen van Poelau Tello en de Mentawei-eilanden die wereldwijsheid komen opdoen. En zoo wordt ook bereikt het doel: allerlei rassen daardoor bij elkander te brengen, en hen te doen zien, dat alle deze menschensoorten behoorende tot één gouvernement, gaande in éene richting: die van vooruitgang, vredig met elkaar omgaan in gepaste vroolijkheid, en wijsheid opdoen van elkaar en van buitenaf.

PAKAN MALAM-LIED.

De Pakan Malam is weer daar,
We vieren vroolijk feest,
Van alle kanten stroomt men toe
Met opgewekten geest.
Een juichtoon klinkt, die overal
Vol kracht u tegenluidt,
Den geest, die elk bezielt, vertolkt...
't Is: „FORT DE KOCK VOORUIT!"

Wat Insulind' op elk gebied
Aan schoons en goeds kan biên,
Dat heeft men hier tentoongesteld,
Men ga het spoedig zien!
Wat men ook zij van ras en kleur,
Elk vindt wat naar zijn smaak...
Voorwaar! de jury wacht aan 't eind
Een uiterst zware taak!

NAAR FORT DE KOCK! zoo zij 't parool
Van allen, bruin en blank;
In Insulinde's EERSTE plaats,
Daar stijgt een blijde klank.
Dus naar de Pakan Malam heen,
Wij allen doen flink mee,
En stemmen met het feestlied in:
Voor Fort de Kock: „HOEZEE!".

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar Oost-Indië.

Te Genua hebben zich ontscheept.

Mevr. H. S. H. Oornelissen en zoon.
Mevr. J. D. Küler en 2 kn.
Mevr. wed. P. C. v. Motman.
Mevr. Wed. F. H. Suermondt en 2 kn.
F. J. Besch en echt.
Jongej. G. C. Yorny.
L. M. Vonk en echtg.
S. C. v. Sloot en echtg. 3 kn.
Mevr. wed. H. F. Borgesius.
Mevr. A. C. H. Savalle en 2 kn.
Mevr. J. Harkoeld en 3 dochters.
J. B. M. ten Bosch.
J. C. E. Franssen echtgen. en k.
H. J. Voskuil echtg. en 2 kn.
P. H. H. Moquette echt. en 3 kn.
A. P. L. den Hengst en echtg.
F. Walt echtg. en k.
D. H. ten Kergs echtg. en 2 kn.
Mevr. H. Middelburg.
A. van Huizen.
J. H. de Vries echtg. en d.
L. Kerkhout en k.
P. Reineke.
J. H. Marinus echtg. en k.
Mej. S. Meeschke.
D. T. en T. Ramsbergen.
A. U. J. Agniettens echtg. en d.
A. L. knuivers.
M. Sonit.
J. de Bijk en echtg.
Mevr. wed. A. E. Thomson.
P. G. Bok.
Mevr. Bruin.
Mevr. J. Pusiter en k.
Mej. A. L. N, Freijdanck.
P. van Gelse.
G. Dutzel echtg. en 4 kn.
P. W. Ansink en k.

Van Singapore:

Mej. I. Byras.
A. T. F. Kolls.
B. H. W. Willebrands.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur. Febr.—Maart 1907.

Zijn desaloemboengs bestaanbaar naast eene Afdeelingsbank, welke rechtstreeks uitleent? door J. W. Mesman. — Desabanken in de afdeeling Limbangan, door C. E. van Kappen. — Pilihan dessa, door R. M. T. Tjokro Adi Koesoemo. — Pewarta Prijaji, door M. Adi Koesoemo. — Gewestelijke regelingen naar aanleiding van het Gouv. besluit dd. 8 Aug. 1905. No. 39 (Stbl. No. 421) voor het jaar 1906. Vaststelling van maandelijksche idemniteiten voor huishuur, reiskosten en gemis aan postpaarden door J. van Aalst. Enz.

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardr. Genootschap. 1907. No. 3.

Eenige van Nederlandschen kant verkregen uitkomsten met betrekking tot de kennis der Kendeng-fauna (fauna van Trinil [Java]), door Prof. Dr. Eug. Dubois. — De Nieuw-Guinea-expeditie van de „Maatschappij ter Bevordering van het Natuurkundig Onderzoek der Ned. Koloniën", enz. door Mr. H. A. Lorentz. —Eene reis naar het Binnenland van Suriname in 1858. Waarheid of verdichtsel? door C. H. de Goeje.

Verslagen der Marine [illegible] Jaarg. 1906—07. No. 5.

Een en ander over het optreden onzer Marine te land tegenover den inlandschen vijand, door C. F. H. Tückermann.

De Indische Mercuur. 21 Mei 1907.

Koloniaal Museum. Het leven van Linnaeus. Voordracht door Dr. P. G. Buekers (met portret). — Agrarische aangelegenheden. — Een geneesmiddel tegen opium-misbruik, door P. van der Wielen. — De bond van suikergeëmployeerden en eenige malcontenten. — Sabang. — Thee-industrie op Formosa. — De Rameh (Rhea) industrie voor het Britsche Keizerrijk. — Rijstfabrieken in Nederlandsch-Indië. — Handel van Birma in 1906. — Verslagen van Maatschappen. Enz.

Eigen Haard. 18 Mei 1907.

Michiel Adriaenszoon de Ruyter-feesten in Medan-Deli op 23 Maart 1907, door E. R. (met afbeeldingen).

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende ....

....

wonende te .... *wenscht*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* ***Oost en West*** *tegen een jaarlijksche contributie van f* ....

den .... 190 ..

Straat of gracht

Handteekening

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Bureau Hoofdbestuur: Heulstraat 17.

Weekblad voor Indië

onder Hoofdredactie van M. VAN GEUNS,
te Soerabaja.

Prijs per 3 maanden f 2,50.

Men kan zich abonneeren bij den Agent voor Nederland: Uitgevers Maatschappij „Het Gemeenschappelijk Belang" Nieuwe Molstraat 20, Den Haag.

N°. 22. Donderdag 30 Mei 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling* . . . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers. . . . . „ 0 05

Prijs der Advertentiën.

Per regel. . . . . f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . . . . „ 0.09
„ „ „ 1000 „ . . . . „ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éèns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden**

Inhoud van dit nummer.

KOLONIALE PRAATJES.

Eenige actualiteiten: Koloniale Tentoonstellingen. Het humanitairisme aan het woord.

We hebben zoowel in dit als in andere bladen het houden eener koloniale tentoonstelling hier te lande zien bepleiten en hebben zelven ons ook er aan bezondigd voor dat plan een goed woordje te doen, overtuigd als we zijn, dat de zaak, mits goed aangepakt en uit niet te schrale beurs op touw gezet, veel er toe zal kunnen bijdragen om de belangstelling van het moederland in de koloniën en omgekeerd te vermeerderen en tevens door de nadere kennismaking op het gebied van kunst, nijverheid, enzoovoort en de daaruit voortvloeiende bekendheid, de banden tusschen moederland en koloniën te versterken. Andere koloniseerende natiën zien het belang dezer quaestie ter dege in en vragen zich niet af, of het misschien niet weer eens tijd wordt, om ook eens een koloniale tentoonstelling te houden, al is het nog pas vijf en twintig jaren geleden, dat er iets van dien aard te doen is geweest. Zij voelen dat de tijd dringt en dat het niet voldoende is om deze quaestie als eene bijzaak te beschouwen maar integendeel daar alle mogelijke zorgen aan te wijden.

Bepalen we ons even bij Frankrijk, welks koloniën, wanneer men Algiers en Tunis als ook niet onder het fransche ministerie van koloniën ressorteerende niet mederekent, hoezeer ook in omvang de onze overtreffend en wat bevolkingscijfer aangaat deze nabijkomend, in belangrijkheid verre bij de nederlandsche kolonien ten achter staan. Hoe denkt men daar nu over de noodzakelijkheid al of niet van koloniale tentoonstellingen? Dat leert ons de geschiedenis der laatste jaren.

Bij de internationale tentoonstelling te Parijs in 1900 was in het Trocadero aan de fransche koloniën belangrijke aandacht geschonken, maar men begreep dat bij zulk eene wereldtentoonstelling veel van den ernst moest verloren gaan onder de noodzakelijke poppenkasterij der aantrekkelijkheden. die een groot gedeelte van de beperkte ruimte eischten, om de aandacht voor dit gedeelte der tentoonstelling te trekken. De directeur van den Jardin Colonial te Nogent bij Parijs, Dybowski, kwam dan ook op het denkbeeld om voor 1905 eene koloniale landbouwtentoonstelling te organiseeren, waarvan het succes hem aanmoedigde, om het experiment om het andere jaar te herhalen, zoodat dan ook den 15en dezer wederom eene koloniale tentoonstelling door den minister van koloniën, Milliès-Lacroix, in den Tuin te Nogent werd geopend. Intusschen heeft, hoofdzakelijk door het initiatief van den heer Charles Roux, om voor deze zaak te ijveren, ten vorigen jare te Marseille eene algemeene koloniale tentoonstelling plaats gevonden, die over eene oppervlakte van meer dan dertig hectaren zich uitstrekte en er dus gelegenheid vol op bood om naast de aantrekkelijkheden. zonder welke een tentoonstelling nu eenmaal geen kans van slagen biedt, aan de degelijkheid der quaestie voldoende aandacht te schenken. Na sluiting der tentoonstelling te Marseille, de eerste koloniale havenstad van Frankrijk zijn verschillende instellingen dezer stad met belangrijke collectiën van de expositie afkomstig bedeeld, terwijl met toestemming van de betrokken koloniën, paviljoens en zoo meer nu voor de thans te Nogent plaats hebbende tentoonstelling zijn gebezigd. En voordat deze nog aan den gang was, was ook reeds de zaak beklonken eener fransch-engelsche tentoonstelling te Londen in 1908, waarvoor men zich in Frankrijk ook weder inspant om er aan de fransche koloniën recht te doen wedervaren. De taak om hiervoor te zorgen, berust bij het onlangs in het leven geroepen Comité National des Expositions Coloniales, onder voorzitterschap van den bekenden senator voor Oran in Algiers de Saint Germain. Behalve deze gelegenheden op eenigszins belangrijke schaal, vinden nog kleinere tentoonstellingen telkenmale plaats, door het Office Colonial te Parijs dan wel in enkele steden waar men zich bijzonder voor de koloniën interesseert.

Bij onze duitsche buren een kijkje nemend, zien we dat ongeveer terzelfder tijd als de te Nogent in het bosch van Vincennes gehoudene, te Berlijn eene tentoonstelling werd geopend voor marine, leger en koloniën, terwijl wat Engeland aangaat, bijna geen jaar voorbijgaat waarin niet eene of andere tentoonstelling op koloniaal gebied betrekking hebbende plaats vindt.

En Nederland zou wanneer niet door tusschenkomst van onze Vereeniging zoo af en toe de belangstelling in de koloniale kunstnijverheid werd levendig gehouden door uiteraard bescheiden maatregelen, nu al bijna vijf-en-twintig jaren hebben moeten teren op de Internationale en Koloniale Uitvoer en Handelstentoonstelling van 1883 te Amsterdam, toen uitteraard alweêr wegens den opzet de koloniale afdeeling slechts een hoogst bescheiden plaats innam.

Waarom die terughoudendheid? Nederland kan waarlijk met zijne koloniën gerust voor den dag komen bij die van andere natiën, waar b. v. nog onlangs een veelbereisd fransch journalist Fontenoy, in de *Dépêche Coloniale*, er op wees, dat zijne landgenooten op koloniaal gebied bij Engeland en Nederland in de leer moeten gaan Of is het de krenterigheid die de wijsheid bedriegt? Of wel de eisch der sociale quaesties om steeds meer geld? Alsof de koloniale niet de belangrijkste sociale quaestie ware voor Nederland. Of meent men dat de koloniën reeds genoeg voor zich zelve spreken? Dat zou zeker van een te appresieeren zelfbewustzijn getuigen, maar elders waar dat zelfbewustzijn in alles, ook op koloniaal gebied, sterk op den voorgrond treedt, denkt men er anders over en zoo ook wij.

Zou er dan geen kans bestaan dat men nog eens wakker wordt?

Toe, laat eens drie, vier of meer Excelsiors onder onze lezers de trom in de bladen roeren, als hun voorganger dit reeds op zoo overtuigende wijze deed. Men kan ons Nederlanders nooit genoeg overtuigen, zoodat we niet toch nog een «ja maar . . .» laten hooren. En laat men ons met dat «ja maar . . .» het laatste woord, dan is de zaak verkeken. Daarom: «Sonne donc la trompette et battez les tambours, mais au sérieux natuurlijk en niet à la Offenbach.

Heel ernstig is de zaak die de Subject Races Committee (Comité voor de onderworpen rassen) te Londen bij den engelschen eersten-minister Campbell Bannerman voorbracht. Het Comité wenschte dat ter Haagsche vredesconferentie door de engelsche regeering zou worden voorgesteld om ten aanzien van de oorlogvoering tegenover de onderworpen rassen de volgende regelen verplichtend te stellen:

«Gevangenen bevinden zich in de macht van

de regeering, maar niet in die van de personen of korpsen, die hen gevangen namen.

«Het recht om straffende maatregelen te treffen tegenover onderworpen rassen of nationaliteiten is niet onbeperkt. Zoo is het bepaaldelijk verboden een vijand te dooden, die de wapens neergelegd hebbende of geen middelen ter verdediging meer hebbende, zich onvoorwaardelijk heeft overgegeven; te verklaren, dat geen kwartier zal worden gegeven; den eigendom der onderworpenen te vernielen of zich toe te eigenen, tenzij zulke vernieling of toeeigening door oorlogsnoodzaak bepaaldelijk geboden is.

«De aanval op of het bombardement van steden, dorpen of woonhuizen, die niet verdedigd worden, is verboden.

«De plundering van een stad, zelfs indien zij stormenderhand genomen werd, is verboden.

«In een bezette landstreek moeten familie, eer en rechten, evenals de godsdienstovertuigingen en vrijheid geëerbiedigd worden; kan geen particulier bezit in beslag genomen worden; is plundering verboden; kan geen algemeene straf, in geld als anderszins, aan de bevolking opgelegd worden, op grond van de handelingen van individuen, waarvoor zij niet collectief aansprakelijk kan worden geacht.»

Het antwoord van den minister was, dat hij, zooals ook wij doen, veel voor de zaak gevoelde, maar dat het te laat was om die nu nog in het program der Conferentie op te nemen.

Bovendien gaf de minister te kennen, dat gelijk het Comité wel zou weten, militaire overwegingen in rekening moesten worden gebracht, zooals b.v. de moeilijkheden, ontspruitende uit de woede der soldaten, hoe goed gedisciplineerd ook, over in den loop van den strijd door de tegenpartij begane gruwelen.

Zooals wij zeiden voelen we veel voor de zaak, en we begrijpen dat de noodzaak eener regeling het eerst en het meest in Engeland wordt gevoeld, waar in de engelsche koloniën het meest tegen de voorgestelde regelen wordt gezondigd. Wij meenen echter uit de namen der onderteekenaars van het adres te moeten opmaken, dat het nu juist niet tegen Engeland zelf is gericht. Zoo treffen we daaronder den naam van den edelen Fox Bourne aan, den idealist, die zijne idealen in vreemde koloniën zoekt te verwezenlijken, overtuigd blijkbaar, dat het den Moriaan geschuurd zou wezen, om te trachten den practischen Engelschman in zijne koloniën te bekeeren.

Wij meenen tevens dat deze quaestie, waarvoor we inderdaad veel gevoelen, eene is van de eigen huishouding der betrokken landen, en geene geschikt voor eene internationale regeling, die aanleiding geven kan tot het aanieggen van verschillende maten, zooals b.v. door de engelsche inboorlingen-vrienden o. a. in de Congo-zaak nu reeds wordt gedaan, terwijl zulke internationale regeling nog niet eens bestaat.

Er schuilt ook kaf onder dàt koren.

Erratum. In ons vorig praatje in N°. 21 2e kolom 9e regel v. o. tusschen *hoede* en *aan* het woordje *niet* in te lasschen.

Belasting op Sumatra's Westkust.

Men schrijft ons van bevoegde zijde uit Sumatra's Westkust:

„Het niet afkomen der belasting alhier, maakt een zeer slechten indruk bij iedereen. De bestuursambtenaren schamen zich dood na alle voorbereiding en bespreking met de vertrouwde hoofden, de slechte en luie hoofden lachen ons uit en honen zoo'n gouvernement, en — wat het ergste is — de flinke en verstandige hoofden die zonder onderscheid vóór de belasting zijn, worden zeer ontevreden en onverschillig, gelooven niet meer in den vasten wil van het Gouvernement, zijn daarentegen geneigd te gaan gelooven, dat men bang is voor den Minangkabauer, welke legende juist ligt in de richting van raddraaiers.

De Regeering is weer onverantwoordelijk dom, de zaak niet met den meesten spoed doortezetten. Het is mogelijk dat in de benedenlanden eenig lijdelijk verzet zal plaats vinden nu er gelegenheid geweest is de laksheid en vrees van de Kompani constateeren, maar in de bovenlanden zal het niet de minste moeite geven . . . . tenzij men te lang wacht. Laat men maar met de afdeeling Oud Agam beginnen, de zwaarstbevolkte en rijkste: 162.000 zielen. — maar men heeft mooi wenschen: het helpt toch niets, en de koffieboomen brengen nagenoeg niets meer op, terwijl de bestuursambtenaren, blijde met de aanstaande invoering der belasting (!) geene attentie meer wijden aan het gehate koffiedwangmiddel, dat daardoor geheel zoude worden vervangen, waarom dan ook in geen enkel distrikt welks grond zich niet uitmuntend leent voor de koffiecultuur, nieuwe tuinen of kweekbedden meer worden aangelegd. Waar moet dat heen?

Is het niet bespottelijk („Dutch") dat een in doorsnee welgesteld volk, welks hoofden (de goede) gaarne eene belasting wenschen, maar blijft vrijgesteld bij te dragen in de algemeene kosten?

Een der allerbeste hoofden zeide mij onlangs: „Ik weet natuurlijk uit de couranten, dat alles afspringt doordat men het er niet over eens is welke soort van belasting dient te worden ingevoerd. Hoe het eigenlijk heet kan ons niet schelen, en over de wijze van aanslag kan later nog geredeneerd worden, en die veranderd worden, als er maar vast belasting ingevoerd werd, dan kon men zien dat de Kompani geen grapje ervan maakt, en niet al die voorbereiding en besprekingen gemaakt zijn om eens te zien wat voor gezicht Minangkabau trekt, om daarna te besluiten of de Kompani al of niet durft een belasting invoeren! . . . . zooals door velen gezegd wordt!" Is dat niet droevig, vooral in een land welks bewoners door hun vrijen aard zoo uitnemend geschikt zijn tot ontwikkeling, welks kinderen goede verstandelijke vermogens hebben, een prachtig kweekbed voor een goed begrijpen van de Westersche begrippen en beschaving . . . een volk dat door zijn vrijen aard b.v. het Javaansche volk zoo verbazend veel vóór is, dat zeer leergierig is, en kolossale handelsgeest bezit. Het is een tour om de verstandige hoofden, die onbevangen allerlei zaken met de bestuursambtenaren bespreken, tevreden te houden. En nu komt er nog bij dat ingevolge de voorstellen van den gouverneur (natuurlijk: bezuinigingsvoorstellen) die hoofden worden afgeschaft en de opengevallen betrekkingen niet worden aangevuld . . . . de larashoofden waren eene te kostbare instelling (*f* 960.— 's jaars).

In Holland wordt veel geredeneerd over de belangen der bevolking (weliswaar denkt men hierbij alleen aan Javanen, op de buitenbezittingen zitten slechts koppesnellers en naaktloopers . . . . in ieder geval zijn de Javanen „de" menschen) maar u moest eens zien hoe het gaat en wat de waarachtige ideeën der Ind. regeering hierover zijn. En nu ten opzichte der belasting die regeering een daad zou doen die veel opvoedende kracht zou hebben en een eind zou maken aan het vervloekte koffie-stelsel dat de bevolking stoort en hindert in hare beweging, nu komt de Hollandsche laf- en laksheid daartegen op.

Dit is werkelijk een zeer belangrijke zaak, die Uwe aandacht ten volle verdient."

Pers-kroniek.

INHOUD: *Nogmaals het Fransch-Japansch Verbond.* De Standaard *in polemiek met het* Alg. Hbl. *De Strijd in verband met de veranderde politieke toestanden in het verre Oosten. De slappe politiek van het Kaisser aller. Geruststellende verklaring van het* Alg. Hbl. *over het nieuw ontdekte anti-opium middel.*

Toen bekend werd, dat ook Frankrijk met Japan tot een verdrag was gekomen, waarbij beide mogendheden elkaar heur bezit in de Stille Zuidzee waarborgden, trok de Standaard hieruit de conclusie, dat Frankrijk de toestand, gelijk die tengevolge van den Russisch-Japanschen oorlog geworden was, voor zijne koloniën niet zonder gevaar had geacht, en ter afwending van dit gevaar zich met Japan verstaan had.

Daar nu ook Nederland uitgestrekte koloniën in de buurt bezit, en uit dien hoofde ook óns het gevaar dat Frankrijk duchtte, naderen kon, haakte het blad aan deze conclusie de vraag vast, op wat wijs men zich tegen zulk gevaar dacht te beveiligen te 's-Gravenhage.

Naar aanleiding hiervan verklaarde het Handelsblad het niet met de Standaard eens te zijn.

„Het Handelsblad onderstelde namelijk, zoo schrijft de Standaard, dat deze uit-eenzetting een wenk aan Buitenlandsche Zaken bedoelde, om, hoe eer hoe beter, Frankrijks voorbeeld te volgen, en ook onzerzijds met Japan een verdrag aan te gaan ter waarborging van het wederzijds bezit in Oostersche wateren.

Daartegen komt nu het orgaan van S. Kuyper op.

„Frankrijk, zoo vervolgt het anti-revolutionaire blad verkeerde tegenover Japan in een positie, die niet de onze is. Frankrijk toch was één der drie mogendheden, die, na den Japansch-Chineeschen oorlog, Japan bij het verdrag van Simoneséki van het profijt van den gevoerden krijg beroofden. Het is dit verdrag vooral, dat in Japan kwaad bloed had gezet; dat men aan Rusland reeds duur liet betalen; en dat men aan Frankrijk en Duitschland nog steeds in diplomatieke kringen bracht.

De drie mogendheden die in 1895 de plannen van Japan dwarsboomden, begingen daarbij de ernstige fout Japans macht ter zee en te land te onderschatten. Hadden ze reeds toen gegist, wat macht zich eerlang in Japan ontwikkelen zou, dan hadden ze òf aan Japan beter profijt van zijn oorlog gelaten, òf althans maatregelen genomen, om den gemeenschappelijk tegenover Japan genomen maatregelen ook met vereende kracht in de toekomst door te zetten. Bij hun onderschatting van Japan's macht, lieten ze dit laatste na. Zoo had Rusland alleen de storm af te wachten, en leed het in dien storm jammerlijk schipbreuk. En dit nu moest vanzelf Frankrijk bezorgd maken voor de gevolgen. Op Formosa lag Japan nu vlak tegenover Cochin China en Rusland was teruggedrongen naar Charbin.

Het zou uit dien hoofde gemis aan kennis van den toestand verraden, zoo men onze positie met die van Frankrijk geheel op één lijn stelde. Er is onderscheid, zeer belangrijk onderscheid zelfs. Hierin echter staat beider positie gelijk, dat Japans machtspositie in de Oostersche wateren, door zijn twee met zeldzaam geluk gevoerde oorlogen, heerschend in de Stille Zuidzee is geworden, en dat, in verband hiermede, zonder omwegen de stelling verkondigd is, dat Japan's bevolking zich te sterk uitbreidt, om op eigen erf te blijven, dat het behoefte heeft aan nieuw terrein en dat het, met het oog hierop, zich eerst van Formosa heeft meester gemaakt, en nu Korea en Mandsjoerije in zijn machtssfeer trok.

Het gevaar nu, dat hierin schuilt, kan ook onzen archipel naderen, en wijl ook voor ons de stelregel geldt: prévoir c'est gouverner, stelden wij de vraag, hoe men het hieruit ontstane probleem opvatte te 's-Gravenhage. Het lag toch voor het grijpen, dat het verdrag, nu te Parijs gesloten, ons, als we ooit in moeilijkheden geraakten, beroofde van een anders natuurlijken bondgenoot.

Tegen deze opvatting van den toestand trok nu de redactie van het Handelsblad op met een bon mot, dat het voor een land als het onze, deze zucht om „groote mogendheidje te willen spelen", beslist afwees.

Het zou dan ook de moeite niet loonen, tegen dit bon mot onzerzijds op te komen, indien er niet iets achter school, dat naar onze overtuiging niet ernstig genoeg kan bestreden worden.

Met name uit Engeland heeft men ingang pogen te verschaffen aan de theorie, dat eigenlijk alleen de zes dusgenaamde groote mogendheden in waarheid souvereine staten zijn. De kleinere mogendheden waren slechts quasi-souverein. In den raad van Europa werden de beslissingen slechts door zes stemhebbende leden genomen, en de bijzittende kleine staten hadden zich te voegen naar wat de Groot-magnaten over hen besloten.

Dat dit nu meer dan eens feitelijk zoo toeging, valt niet te ontkennen. Het overwicht der groote mogendheden is voor de kleinere staten drukkend. Maar juist bij dien bedenkelijken stand van zaken is niets zoo fataal, als het gemis van veerkracht bij de kleine mogendheden, om fier en moedig voor hun onverzwakte souvereiniteit op te komen.

De vraag is niet, of ge „Groote mogendheidje wilt spelen", maar of ge uwe volle en onverdeelde souvereiniteit al dan niet tot een speelbal van de groote mogendheden wilt laten worden. „Groote mogendheidje" spelen, kunt ge eenvoudig niet. Dit geldt een machtsquaestie, en die macht mist ge. Nog afgezien van de dwaasheid om boven uw stand te willen leven, een dwaasheid, die ge altoos duur bekoopt.

Maar al zijt ge klein, ge moogt, tenzij ge een lafaard zijt, daarom nog niet met uw recht laten spelen. Voor uw deugdelijk recht moet ge in de bres durven staan. Voor uw recht moet ge desnoods uw leven op het spel durven zetten. Zelfwegcijfering is rechtsverkrachting. Wat we daarom zoo vurig wenschten is, dat op dit internationale terrein althans onze binnenlandsche partijstrijd zweeg, en dat alle partijen saam zich opmaakten, om, voorzoover moed, offervaardigheid en fierheid een volk verhoogen, een positie met eere voor ons Nederland onder de volken te handhaven.

Met het oog daarop nu halflachend „Jantje zonder zorg" te willen spelen, is geen stelsel. Op zien komen spelen is soms onvermijdelijk. Zooveel kan en zal afhangen van de constellatie, waaronder een gevaar ons nadert, dat we ons altoos op meer dan één gebeurlijkheid hebben voor te bereiden.

Maar deze vanzelf geboden voorzichtigheid is heel iets anders dan „Gods water maar over Gods akker te laten loopen"; niets doende op ons goed geluk te vertrouwen; en zich zelfs de moeite niet te geven, om onze positie in en door te denken.

Wie zijn souvereiniteit onverkort wil handhaven, is verplicht op zijn qui vive te zijn. Hij mag zich niet laten verrassen. Hij moet zich rekenschap geven van de positie waarin hij verkeert, en van wat in die positie wijziging kan brengen. En hij is verplicht, bedacht te zijn op middelen, om voor zijn recht op te komen.

Slappe politiek is op internationaal gebied altoos slechte politiek.

De vestiging van het Hof van arbitrage in Den Haag levert, daargelaten zijn wezenlijke vruchten voor den vrede, voor ons land een niet te versmaden verhooging van onze nationale positie. Onze souvereine stelling ontleent er zekere niet te miskennen kracht aan."

Nu zijn er in wier hart geen vaderlandsche toon meer weerklinkt, en die cynisch zeggen durven: „Al te maal larie, uw patriotisme. Over kort of lang worden we toch opgeslokt, met onze koloniën er bij."

We zouden zoo zeggen, tegenover het Buitenland moest het discordia res maximae dilabuntur ter waarschuwing blijven."

De Indische bladen berichten dat een aftreksel van zeker soort bladeren, „behoorende tot de augustifolium-familie" een uitstekend anti-opium-middel is. De opiumschuiver is, als hij twee flesschen gebruikt heeft, van zijn hartstocht genezen.

„Het klinkt bijna te mooi, zegt het Algemeen Handelsblad, om waar te zijn, en dan . . . .

zullen er veel opiumschuivers zijn die van hun hartstocht genezen willen worden? Wij vertrouwen ten slotte toch meer op de werking van zedelijke middelen; op het goede voorbeeld en den invloed der inlandsche aristocratie, op het streng toezien dat niemand meer zooals tijdens het pachtstelsel, tot opiumgebruik wordt verleid .... Maar hoe het zij, elk middel om den opiumvloek te bestrijden, is ons welkom; in menig inlandsch huishouden zal, bij het verdwijnen van het heulsap, ellende plaats maken voor geluk.

Een briefschrijver uit Buitenzorg in het Soerabaiaasch Handelsblad is dit laatste volkomen eens, maar meent dat het anti-opiummiddel van grooten invloed kan zijn op de Indische Staatshuishouding. Als het opium geen voordeel meer afwerpt, zoo vraagt hij, van waar moet dan al het geld komen dat noodig is? Hij ziet al een daling van tractementen in 't verschiet ...

Maak u daarover niet ongerust, zou het amsterdamsche orgaan willen antwoorden. Er zouden alleen dan tijdelijke moeielijkheden van financieelen aard ontstaan wanneer plotseling een belangrijke post van inkomsten van de begrooting verdween, maar daarvan kan geen sprake zijn. Niet alle Chineezen en inlanders worden — helaas! — plotseling wijs. Het opium brengt nu, in geheel Ned.-Indië, 15 millioen 's jaars in de schatkist; van dit cijfer gaat nog vrij wat af wanneer men alles in rekening brengt (gebouwen, hoogere uitgaven voor politie, verlofstractementen, reiskosten, pensioenen van ambtenaren enz.). Doch laat het 15 millioen zijn; stellen we dat dit cijfer jaarlijks b.v. met een millioen vermindert, wat nood? Is het dan niet waar, dat elke schatkist, hoe het belastingstelsel ook geregeld is, rechtstreeks en middellijk de gevolgen ondervindt van toenemende welvaart der bevolking? De gewone inkomsten van Indië (zonder de ontvangsten uit de producten) stegen van 110 millioen in 1903 tot (volgens raming) 129 millioen in 1907.

Er is, zoo besluit het Alg. Handelsblad, met deze cijfers voor oogen, ook uit een zuiver fiscaal oogpunt niets tegen dat de opiumwinsten gaandeweg verdwijnen, en geen landsdienaar wordt tusschen zijn geweten en zijn beurs geplaatst wanneer van hem verlangd wordt, daartoe krachtig mede te werken."

Oost-Indische Berichten.

Het Regeeringspersbureau. „Wij ontvingen van den heer F. Louw een schrijven," zoo lezen wij in de Javabode van 30 April j.l., „dat ook wel door de andere bladen zal zijn ontvangen, en waarbij genoemde heer afscheid neemt als chef van het Regeeringspersbureau, dat heden ophoudt te bestaan.

„Wij stellen er prijs op, in antwoord hierop," zegt dit blad, „ons leedwezen te betuigen, dat de omstandigheden er toe geleid hebben, dat aan het perbureau geen langer leven beschoren kon zijn en tevens onze erkentelijkheid te betuigen aan den ijverigen en bekwamen chef, die inderdaad niets verzuimd heeft to make the best of it.

Een half jaar geleden, toen de regeering het besluit nam het persbureau opteheffen, koesterden wij de stille hoop en gaven daaraan ook uiting, dat de landvoogd het overijlde van een plotseling wegsnoeien van hetgeen als blijk van goede gezindheid jegens de indische pers door hem was geplant, nog tijdig zou inzien en het door ons in den mond gegeven denkbeeld van nader overleg zou wenschen te aanvaarden.

Het heeft niet mogen zijn!

Maar toch is ook thans weer gebleken, dat de regeering van goeden wil is gebleven jegens de pers, door de faciliteiten, aan de dagbladen toegestaan, ten opzichte van de officieele berichten, ook na de opheffing van het Persbureau.

Wij zien dan met leedwezen het, aanvankelijk door ons met groote ingenomenheid begroete, Persbureau verdwijnen; met leedwezen, omdat wij overtuigd zijn, dat door samenspreking een reorganisatie mogelijk zou zijn geweest.

En bij het aftreden van den heer Louw, als chef van deze instelling, betuigen wij hem gaarne en openlijk dank voor de ondervonden medewerking, altijd gul verleend."

Een statistisch bureau voor Java. Bij herhaling heeft de Javabode, het laatst in het nummer van den 5en Februari, bij de bespreking van het zeer de aandacht getrokken hebbende artikel van den controleur van Buitenzorg, den heer J. van Aalst, in het Tijdschr. van het Binnenl. Bestuur, over een door hem uitgedacht plan, ten einde, naar europeesch model, een bevolkings-statistiek en bevolkingsregisters aanteleggen — dat het als een eisch van groote urgentie behoorde te worden beschouwd, om aan Indië een statistisch bureau te geven.

Het blad wees bij de vermelding en aanbeveling van het plan van Aalst, op de nadeelige gevolgen van het ontbreken van betrouwbare statistische cijfers in deze kolonie en op de kostbare, met de grootste inspanning verkregen statistische gegevens, in rijken overvloed samengebracht in de rapporten der Welvaart-commissie en die, bij niet tijdige en zaakkundige ordening en aanvulling, teloor zouden gaan, zonder vrucht.

Ook in Nederland en inzonderheid door den afgevaardigde Mr. C. Th. van Deventer is bij herhaling aangedrongen op een betere statistiek, voornamelijk wat betreft de bevolkingcijfers.

Met groote ingenomenheid verneemt het blad daarom, dat de regeering, in overleg met den minister van koloniën, het denkbeeld in overweging heeft genomen, om voor Indië een afzonderlijk statistisch bureau in het leven te roepen, aan welks hoofd een met statistische werkzaamheden vertrouwd persoon zal worden gesteld. Niet onwaarschijnlijk zal de heer van Aalst met die taak worden belast. Wordt het plan verwezenlijkt, waarop veel kans schijnt te bestaan, dan zal die ambtenaar zich gedurende eenigen tijd naar Europa begeven, om zich voor de behoorlijke vervulling der hem wachtende betrekking voor te bereiden.

Zooals bekend, wordt thans om de vijf jaren een opneming gehouden, zoowel van de bevolking als van den veestapel, welke in den Regeeringsalmanak openbaar wordt gemaakt. De laatste volkstelling had plaats in 1905 en de resultaten daarvan zullen in het Koloniaal Verslag van dit jaar en in den volgenden Regeeringsalmanak worden gepubliceerd.

„Mogen wij hopen," zoo besluit de Javabode, „dat dit de laatste telling zal zijn geweest volgens het tot heden gevolgde, volkomen onvoldoende stelsel, en dat in 1910 het door den heer van Aalst ontwikkelde systeem reeds in werking zal zijn.

Na een behoorlijke economische boekhouding te hebben ingericht — want statistiek is niet anders — kan gevoegelijk, aan de voorbereiding van een inventarisatie: burgerlijke stand voor inlanders worden begonnen."

Zes dagen! In De Preangerbode klaagt de redacteur, de heer van Schaik, over het vonnis, dat de raad van justitie alhier over hem heeft gewezen.

„Zes dagen, zoo zegt hij, krijgen we, vertellen ons de telegrammen, — zes dagen voor het publiceeren van een correspondentie uit Garoet, waarin onder meer van de vrijspraak van Freiherr von Haerdtl gewag werd gemaakt.

Zes dagen, bij aanneming van verzachtende omstandigheden, bij vrijspraak van de beschuldiging voor de publicatie van een antwoord „op bovenbedoelden persoonlijken aanval" te hebben bedankt....

Zónder verzachting werden we dus minstens driemaal opgehangen!"

En hij besluit aldus:

„Een bitter collega betoogde ons eens dat elkeen, die toegelaten wordt tot de rechtspraak, en later soms straffen uitdeelt met een gemakkelijkheid, door langduriger outine verkregen, zelf tevoren met de gevangenis diende kennis te maken, om goed te kunnen beseffen wat hij eigenlijk doet.

In werkelijkheid, zoo langzamerhand beginnen we daar wel wat voor te voelen.

Eigenlijk gezegd is het gemis aan zoo'n regeling toch wel een leemte, en de voorziening daarin een eisch des tijds.

Wij stemmen voor zes maanden."

De boutade is niet kwaad, maar in trouwe, staat de hier opgelegde straf wel in verhouding tot het gepleegde feit?

Aan het ongure gedrocht der duisternis, ons heerlijk persregelement, zijn de gevaarlijkste tanden uitgetrokken. Maar dit schijnt het beestje geen kwaad gedaan, eerder opgelucht te hebben. Want nog nooit heeft het zoo lustig rondgesprongen, zoekende wie het kan verslinden, onder de indische persbroeders, als juist thans, nu het officieel tot den rang van schoothondje is teruggebracht.

Het regent persdelicten sedert de herziening en de straffen, die worden toebedeeld, zijn niet malsch.

Mijnbouw in de Residentie Madioen. Men schrijft aan De Locomotief:

Aangaande het winnen van zink in de afdeeling Ponorogo nabij Madioen, waaromtrent de bladen kort geleden eenige bijzonderheden behelsden, schrijft men ons thans dat er werkelijk door tunnelbouw ter lengte van vier honderd meter en blootlegging van den bodem over een betrekkelijk klein gedeelte van de concessie prachtige zinkriffen zijn gevonden. Het terrein schijnt aan de zooeven genoemde grondstoffen zeer rijk te zijn, een waarde van zeventig gulden per ton vertegenwoordigende. Den concessionaris Hagen oud assistent-resident, heeft men reeds een goed bod gedaan voor afstand van een uitgestrektheid groot duizend H.A.

Mineraalwaterbron. Uit Gombong meldt men aan hetzelfde blad, dat in de desa Sempor, district Gombong, een mineraalwaterbron is aangetroffen. Het water van die bron is chemisch onderzocht door de firma Ratkamp & Co., en volgens de analyse is het een zeer gezond water, dat met de beste europeesche bronwateren kan wedijveren. Binnenkort zal dit lekkere mineraalwater in den handel gebracht worden, want spoedige zullen de noodige kisten er van naar Semarang, Batavia en Soerabaja gezonden worden.

Indische druiven. Af en toe kan men op de pasars in sommige kustplaatsen van den Oosthoek beslag leggen op druiven, die zich goed laten smaken. De bewering — onlangs in de Javabode geuit — dat de bij Probolinggo geteelde druiven niet behoeven onder te doen voor de beste witte fransche of Rijndruiven, komt ons wat overdreven voor. Dichter bij de waarheid zal de Encyclopedie van Ned.-Indië zijn, die van de vruchten zegt, dat zij in den regel klein van stuk en veelal zuur zijn.

Aldus het Soer. Hbld.

De door ons „geuite bewering", zegt de Javabode, „is géén bewering, maar een feit. Wij hebben de probolinggosche druiven, gelijk wij destijds hebben medegedeeld, ter beoordeeling ontvangen en wat wij er van gezegd hebben, is niet te veel.

De druiven komen geregeld te Soerabaja ter markt en het kan den heer van Geuns dus zooveel moeite niet kosten zich er van te overtuigen, dat de uitspraak: klein van stuk en veelal zuur, absoluut onjuist is, althans wat betreft de soort, die ons ter beoordeeling is gezonden.

Het is jammer dat deze heerlijke vrucht niet allerwege in Indië wordt aangeplant.

Benoemingen bij keuze. De benoeming van den assistent-resident van Batavia tot resident te Pasoeroean heeft aanleiding gegeven tot heel wat geschrijf, te meer nu die ambtenaar wel dertig collega's op de ranglijst moest overspringen om in April 1907 resident te worden. Zijn er onder die dertig geen geschikten, werd gevraagd. Waar gaat het heen, wanneer de benoeming bij keuze tot sprongen aanleiding geeft?

De Locomotief meent dat men zich algemeen over een sprong als dezen bij de benoeming tot resident niet behoeft te verbazen. De benoeming bij keuze legt op hem, die ze doet, een groote verantwoordelijkheid. Daarbij is een wikken, een in het oog vatten van allerlei bijzonderheden noodig, die de benoeming tot een uiterst teere daad maakt, veel moeilijker dan het gladweg volgen van de ranglijst, waarvoor niets pleit dan een erg oppervlakkig begrip van eerlijkheid. Onder dezelfde categorie bestaat nu eenmaal verschil van qualiteit en het is de taak der overheid zich daarvan te vergewissen om er bij benoemingen mee rekening te houden.

Het ambt van resident stelt aan den bekleeder niet overal dezelfde eischen. In het eene gewest treedt dit, in het andere iets anders op den voorgrond. Er zijn gewesten die bepaalde eischen stellen van geschiktheid nevens de meer algemeene. Als we dat bedenken, verbaast ons een sprong over dertig collega's heen niet, te minder als wij bedenken, dat de heer Kreischer vroeger reeds zeven jaren lang in het gewest Pasoeroean heeft gediend.

Hetzelfde blad schrijft:

Met volkomen zekerheid kunnen we mededeelen, dat de heer Constant, resident van Kediri, binnen zeer kort zal aftreden.

Een gunstig teeken voor den heer Hermens, assistent-resident van Blitar, is zeer zeker het feit Z. E. de gouverneur-generaal den wensch te kennen heeft gegeven om hem persoonlijk te ontmoeten en genoemde ambtenaar dan ook over eenige dagen naar Buitenzorg vertrekt. De veronderstelling dat de heer Hermens hoofd van gewestelijk bestuur te Kediri wordt wint dan ook algemeen veld.

Naar het paleis is ook ontboden de heer Bosman, de actieve assistent-resident van Djember. Wel kon men eenige dagen geleden in de dagbladen lezen dat aan dien ambtenaar een verlof van een halve maand naar Buitenzorg was verleend, maar oorspronkelijk vertrok de heer Bosman van Djember ingevolge een oproeping van Z. E.

De heer Mac Gillavry, hoofd van plaatselijk bestuur te Probolinggo, zal eerstdaags zijn eervol ontslag uit 's lands dienst verzoeken, nu de vacature te Pasoeroean vervuld is en hij schijnt in te zien, dat een residentsbenoeming nu eenmaal voor hem niet meer te bereiken is.

Ter navolging aanbevolen!! Singapore heeft een manier gevonden om het aantal vrijwilligers te vermeerderen. Tot nu toe bedanken elke maand meer en meer vrijwilligers, de meeste jongelui voelen er niets voor om een gedeelte van hun vrijen tijd aan dezen dienst op te offeren. Nu zullen de dames er voor worden gespannen. Het plan is, een mooien prijs uitteloven voor de dame, die voor Augustus a.s. het grootste aantal vrijwilligers aanbrengt.

De jonge dames willen zich verbinden, niet te dansen of te tennissen met diegenen, die niets voelen voor den wapenrok. Geen geurig kopje thee zal hun door lieve dameshand meer worden gereikt en verder zal hun op alle mogelijke manieren aan het verstand worden gebracht, dat zij uit de gunst zijn.

Als men dit middel ook eens bij de bataviasche burgerwacht toepaste? Want — helaas — ook bij onze jonge mannen bestaat nog maar al te zeer de neiging, zich aan die militaire liefhebberij te onttrekken. Een „smoesje" is veelal wel te vinden.

Maar 't zou gauw verkeeren, dunkt ons, als men het voorbeeld van Singapore navolgde.

Met instemming nemen wij uit de Javabode het volgende artikel over:

Een stem voor Indië.

Het is bekend, dat de regeering niets doet om toeristen en globetrotters naar Java te trekken. Het heeft er zelfs den schijn van, dat zij vreemdelingen als ongewenschte „dwarskijkers" beschouwt en hen daarom liever niet in onze Oost ziet. Waartoe anders de voor tijdelijk in Indië vertoevende vreemdelingen hinderlijke en beperkende voorschriften van aangifte bij hunne aankomst en van vergunning tot het reizen over Java?

Ook ageert de regeering niet, om hare gepensionneerde ambtenaren en de rentenierende particulieren als inwoners te behouden. Dezen trekken allen — een enkele uitgezonderd — naar het moederland terug, waardoor een schat van geld aan de indische maatschappij wordt onttrokken, en het aantal „blijvers" tot een minimum gebracht.

Dat kon anders wezen, omdat zoovele plaatsen op Java, in een gezond bergklimaat gelegen, zich uitnemend aanpassen voor het verblijf van Europeanen, die vele jaren van hun leven in de tropen hebben doorgebracht.

Om dien exodus van „trekkers" toe te lichten, wagen wij ons aan eene berekening zonder statistischen grondslag.

Het indische zielental te 's-Gravenhage bedraagt 60.000. Nemen we aan, dat het vijfde deel van dit aantal hoofden van gezinnen zijn, d.i. 12.000. Trekken we van dit getal het zesde deel, of 2000, af, vertegenwoordigende het aantal verlofgangers, dan blijven nog 10.000 zielen over. Nemen we verder aan, dat hiervan de helft, of 5000, wegens bijzondere omstandigheden, of om persoonlijke redenen genoodzaakt is in Nederland te blijven wonen dan resteeren nog 5000 personen, die in Indië hadden kunnen blijven. Zetten wij dit zielental om in kapitaal, tegen een gemiddelde jaarlijksche verbruikssom van *f* 2000.— voor elk, dan krijgen we een bedrag van 10 millioen gulden. Nemen we nu ten slotte aan, dat in de overige steden van Nederland tezamen evenveel Indischen wonen als te 's-Gravenhage alleen, en op deze dezelfde beraming toepassende, dan komen we tot een kapitaal van 20 millioen gulden, dat jaarlijks aan de gemeenschap in Indië wordt onttrokken.

Nederland verkeert dus wel in eene goede conditie tegenover Indië. Een 30 tal jaren geleden in een nog betere, toen de draconische bepaling bestond, dat ook vreemdelingen, of liever niet-nederlandsche ambtenaren, al waren zij ook genaturaliseerd, hun indisch pensioen in Nederland moesten verteren.

Alle voordeelen dus aan Nederland, dus ook al een manier van „aftapping" van Indië, en Indië alzoo ondankbaar behandeld!

Moet deze bevoorrechting geen keerpunt nemen en wordt het voor Indië geen tijd, dat ook voor zijne belangen wordt gewerkt? Java toch is niet meer het land van vóór 30 jaar. Het is meegegaan in ontwikkeling van het sociale leven, het kan in de behoeften der samenleving ruimschoots voorzien en bezit de middelen ter veraangenaming van het maatschappelijk leven. Het verkeer met het moederland is door de stoomvaart-communicatie aanzienlijk verkort en dat over Java zelf door een uitgebreid net van spoor- en tramwegen vergemakkelijkt. De op de hoofdplaatsen ingestelde gemeenteraden kunnen in de plaatselijke behoeften voorzien en verbeteringen aanbrengen, welke aan die steden een europeesch cachet zullen geven. Aan het onderwijs is een groote uitbreiding gegeven. De electriciteit heeft ook hier een arbeidsveld gevonden, om licht en kracht te verschaffen. De telephoon is intercommunaal geworden. De auto is als modern voertuig reeds ingevoerd. De sport wordt alom beoefend. Het bezoek van buitenlandsche artisten aan Java neemt al meer en meer toe.

Al deze verbeteringen der laatste 30 jaren zullen nog vermeerderd worden, wanneer het aantal blijvers toeneemt, daar alsdan de levensstandaard hoogere eischen zal stellen.

Vele verbeteringen in de maatschappelijke toestanden zijn reeds door het initiatief van particulieren aangebracht, vele nuttige instellingen tot stand gekomen, doch het ageeren voor de vestiging eener vaste europeesche maatschappij van blijvers op Java moet van de regeering uitgaan.

Onlangs diende een lid van de gemeenteraad te Bandoeng het voorstel in, om van gemeentewege in dezen geest reclame te maken voor die stad. Dit voorstel vond geen instemming bij den raad — waar grond voor was, want de voor dit doel benoodigde fondsen ontbraken.

Indien de regeering kon besluiten, voor dit doel eene bepaalde som gedurende een vijftal jaren toetestaan aan de gemeentebesturen van die steden, welke zich voor de vestiging van blijvers eigenen, dan zou van hare zijde de eerste stap op dezen weg, die toch hààr weg is, zijn gedaan. Verder zouden daar in de eerste plaats inrichtingen van onderwijs, met name eene hoogere burgerschool, door den staat moeten worden geopend. Een schouwburg, een museum en dergelijke gelegenheden van ontspanning en studie, opgericht uit het „speciale fonds", zouden de attractie uitmaken voor nieuwe inwoners. Om den uitbouw dier steden — een natuurlijk gevolg van de toeneming van haar zielental — in de hand te werken, zouden de gemeentegronden op lagen prijs moeten worden gesteld.

Ongetwijfeld zal het particulier initiatief, als de ondernemingsgeest door het vóórgaan der regeering wordt geprikkeld, het zijne doen, om zulke koloniesteden tot aangename woonplaatsen te maken.

Waar de regeering op allerlei gebied reeds proefnemingen heeft geëntameerd, moge eene proef in de aangegeven richting haar in ernst worden aanbevolen. Wie weet, of die 20 millioen, welke de indische gemeenschap ten goede komen, niet binnen vijf jaren de kosten der proef zullen goedmaken.

R. B. M.

(*Vervolg Oost-Indische Berichten pag. 6.*)

West-Indië.

Curaçao. De begrooting voor 1908 zou den 6en dezer in den Kolonialen Raad in openbare zitting worden behandeld, terwijl de laatste curaçaosche bladen ons reeds het eindverslag van den Raad op die begrooting en de nota brachten, naar aanleiding van dat verslag door den gouverneur ingediend.

Uit deze nota blijkt, dat de gouverneur, hoezeer

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXXVI.

„Hij zal het zeker koopen, dacht zij, half met vermaak, half met ergernis.

Waldo had er liefhebberij in, allerlei gedierte te houden. Als hij er evenwel een poosje mee bezig was geweest, had hij er geen geduld meer voor, en de arme beesten werden verwaarloosd.

Op dit oogenblik verscheen een blonde, Duitsche matroos in witte tropenuniform voor Maleen en bood haar beleefd een pakje aan.

„Ik moet u de groeten overbrengen van luitenant Norden, en hij veroorlooft zich, mevrouw een paar versche oublies te zenden.

Zij bedankte glimlachend.

Sinds eenigen tijd lag er een Duitsch oorlogschip voor Mona, om peilingen en opmetingen te doen in de haven en langs de kust. Er ging geen dag voorbij, dat de zeeofficieren niet een of andere kleine attentie voor Maleen hadden.

Zij gingen dagelijks vriendschappelijk met elkander om, leenden elkander boeken, maakten gezamenlijk wandelingen en zeetochtjes, en hadden het zoo heel aangenaam.

Gisteren had zij aan boord koffie gedronken en de broodjes en oublies van den scheepsbakker geprezen. Vandaar heden die zending. Zoo prettig gingen zij met haar om, die jonge zeelieden! Eerbiedig en toch min of meer kameraadschappelijk — bijna, alsof zij een zuster van hen was! Hoe had alles zich voor haar geëffend en ten goede gekeerd!

Daarover dacht Maleen na met dankbaar hart, terwijl zij het guyavenmoes op het platte dak liet brengen om af te koelen.

Zijzelf ging mede. Op het dak staande bemerkte zij den postbode van Satoeta, die in stevigen stap naderde.

Hij droeg een bruingeel kansoe met zwart-wit-rooden staanden kraag en om den mouw een witten band met een rooden posthoorn er op.

Die posthoorn was het symbool. Een werkelijke had aan deze kust nog niemand ooit gezien.

Maleen ging den bode tegemoet en „geheel Mona" ging met haar.

„Geheel Mona" bestond uit haar zelf en haar vier tafelgenooten. Heden evenwel vermeerderde dit gezelschap: de officier van gezondheid van het Duitsche schip was door zijn commandant aan wal gezonden, om de voor het schip bestemde post zoo spoedig mogelijk aan boord te krijgen.

Vol belangstelling en spanning omringde men Boeloeboeloe, den bode, den bemiddelaar van het verkeer met de wereld, over de posthaven Satoeta.

Boeloeboeloe had slechts één arm. De andere had eenmaal op zijn bodeloop een leeuw verscheurd.

Dit avontuur moest Boeloeboeloe dikwijls vertellen. Hij was als zegevierend held uit die onaangename ontmoeting te voorschijn getreden, want toen het ondier hem de klauwen in den linkerschouder sloeg, had hij de leeuw zijn kapmes met de rechterhand diep in de zijde gestooten.

Het zwaar gewonde dier had zijn prooi losgelaten en was later dood aan den weg gevonden. Boeloeboeloe was verder geloopen met zijn brieven en zijn vreeselijk gewonden arm, en zonder verdere ongelukken aangekomen in Oekoefoeli, het doel van zijn tocht.

Heden werd deze geschiedenis verteld aan den officier van gezondheid, die nauwkeurig den armstomp bekeek.

„Het is niet te gelooven, hoe snel die zwarten genezen," zeide hij tot Maleen.

De officier van gezondheid was Maleen's bijzondere vriend. Zij ging gaarne mede met den stillen, ernstigen man op zijn tochten naar zieken aan de kust, zij bood hem de behulpzame hand, en zag er op toe, dat zijn voorschriften werden opgevolgd.

„Wij samen vormen hier de gezondheidscommissie, niet waar, mevrouw?" placht hij te zeggen.

Heden moest hij tot zijn spijt terstond naar boord terug, want zijn arme commandant wachtte met koortsachtig ongeduld op de post, die hem bericht van zijn jonge vrouw thuis, en van zijn kindje bracht.

Het leed van zulk een scheiding kenden de jonge luitenants nog niet.

Maleen knikte haar vriend een vroolijk „tot ziens" toe en keek thans eerst na, wat de post haar gebracht had.

Een brief met Chineesche drakenpostzegels — dat was van mevrouw Von Silffa.

Deze had aan Maleen geschreven na het bericht van Rainers dood en sedert dien tijd hadden de beide vrouwen geregeld briefwisseling met elkander gehouden.

Verder was er een brief uit Satoeta — ivoorwit, dik papier, een groote, steile, min of meer Engelsche dameshand, en een gravenkroontje. Dat moest van Gravin Ilfershofen zijn.

Dezen brief opende Maleen terstond en las:

van de wenschelijkheid overtuigd om eene proef met de tabakscultuur op Curaçao te nemen en eene ontvezelingsmachine aan te schaffen voor de sisal-cultuur, maar meenende, dat het doel evenzeer — zij het ook met tijdverlies — langs geleidelijken weg kan worden bereikt, de betrekkelijke voorstellen, om aan den wensch van den Raad tegemoet te komen, heeft teruggenomen.

Hij meende evenwel, gelet op het groote belang om de sisal-cultuur zooveel mogelijk aan te moedigen, in overweging te moeten geven een bedrag van 4500 gld. voor dat doel beschikbaar te stellen, terwijl hij zich voorloopig voorbehoudt te trachten, met medewerking van een plantagehouder op eigen grond en met eigen hulpmiddelen een proef in het klein met de tabakscultuur te bevorderen, door met eenigen geldelijken steun en de noodige deskundige voorlichting daarbij behulpzaam te zijn, waartoe aan den Raad in een nota van wijzigingen voorstellen werden gedaan.

Voorts heeft de Gouverneur, in afwachting van de uitkomst van een door hem in te stellen nader onderzoek betreffende de regeling der landbouw-inspectie voor Suriname en Curaçao, goed gevonden zijn voorstel terug te nemen betreffende de verandering der toelage voor den landbouwkundige in een traktement. Hij vertrouwt evenwel dat, wanneer de wenschelijkheid blijkt den bestaanden toestand te behouden, de Raad niet zal weigeren zijne medewerking te verleenen om den landbouwkundige in het vaste korps der koloniale ambtenaren op te nemen.

En dan heeft de gouverneur beloofd gevolg te zullen geven aan het verlangen, in de afdeelingen van den Raad uitgesproken, om ter openbare vergadering een zoo nauwkeurig mogelijke raming te bekomen van het bedrag, dat op het eind van dit jaar aan triangulatie en topografische opname zal zijn uitgegeven, teneinde daarnaar de wenschelijkheid al of niet der voortzetting van dien arbeid te kunnen beoordeelen.

De gouverneur heeft het dus niet aan tegemoetkoming tegenover den Raad laten ontbreken, hoewel te bezien staat of deze zich daardoor zal hebben gewonnen gegeven. In zijn Eindverslag schreef de Raad:

„Ten aanzien van de hierboven niet speciaal besproken punten, waaromtrent tusschen het bestuur en de afdeelingen meeningsverschil bestaat, meenden de afdeelingen zich te kunnen refereeren aan het Voorloopig Verslag. Zij verklaarden in het aangevoerde bij de. Memorie van Antwoord geen aanleiding te hebben mogen vinden, om van inzicht te veranderen."

In de openbare zitting zal dus over de bezuinigings-quaestie, in verband met de steeds aangroeiende tractementen, waaraan trouwens de Raad, zij het ook niet ten aanzien van de, door het bestuur bedoelde betrekkingen of personen, die ze oogenblikkelijk bekleeden, mee wil doen, wel het een en ander in het midden zijn gebracht.

Herhaaldelijk is gewezen op het groote belang der hoedenindustrie voor de kolonie. De statistieken voor het laatste kwartaal van 1906 werpen een helder licht op de belangrijkheid dier industrie, waar toch op een totalen uitvoer van het eiland Curaçao gedurende dat tijdvak ter waarde van ruim 137000 gld., een bedrag van ruim 103000 gld. voor rekening van den uitvoer van strooheden komt, waarvan meer dan 20000 dozijn hun weg vonden naar Havre, New-York, Hamburg, Londen en Amsterdam. Ook op andere eilanden dezer kolonie begint men weer werk te maken van deze industrie, als op Saba en Bonaire, waar vlechtcursussen zijn of worden geopend. Telkenmale zagen wij er op aandringen, om te trachten de grondstof voor deze industrie in de kolonie zelve, dan wel in de zusterkolonie Suriname te produceeren, opdat niet te eeniger tijd die grondstof zou komen te ontbreken. Ware het niet beter een proef met den aanplant dezer palmen te nemen, dan b.v. de, nu trouwens op slechts beperkte schaal voorgestelde proef met de tabakscultuur?

Aan gemelden uitvoerstaat ontleenen wij nog dat Aruba met een bedrag van 121000 gld., aan phosphorzure kalk, goud en aloë, als goede tweede op het hoofdeiland volgde, terwijl de totalen voor Bonaire, St. Martin, Eustatius en Saba bedragen aanwezen van ruim 15000, 11000, 2000 en 787 gld. De hoofdproducten voor den uitvoer dier eilanden waren zout, houtskool, geitevellen en divi-divi voor Bonaire, zout voor St. Martin, vee voor Eustatius en bay-berry-bladen voor Saba.

Suriname. Gedurende de maand Februari bedroegen de goudaanvoeren te Paramaribo en Albina in totaal 67.452 grammen en voor de beide eerste maanden van dit jaar 113.150 grammen of ruim 21 kilogrammen meer dan in hetzelfde tijdvak van 1906. In Februari spande de Hermina de kroon met een aanvoer van ruim 20 kilogrammen tegen nagenoeg 17 kilogrammen, door de Compagnie des mines d'or aangebracht.

Men weet, schreef Onze West, dat als een der argumenten voor het advies om den spoorweg niet door te trekken tot de Sarakreek, is aangevoerd: de beweerde uitputting der terreinen in die streek.

Tot die conclusie was men gekomen doordien enkele terreinen aldaar in den laatsten tijd minder goud opbrachten.

Het is wel aardig daar thans tegenover te kunnen stellen, het beslist succes dezer dagen behaald met het uitgeven in onderhuur van een deel van de concessie der Nederlandsche Handel-Maatschappij aan de Sarakreek.

Het eerste aangevoerde product bedraagt ruim 4000 gram, verkregen in ongeveer vijf weken werken. Verdeeld over het aantal werkdagen, blijkt dat per ploeg van drie man de gemiddelde dagelijksche productie 14 gram is geweest, een hoeveelheid meer dan dubbel voldoende om alle kosten te dekken.

Elke deskundige zal toegeven, dat deze cijfers, die gecontroleerd kunnen worden, wijzen op een beslist succes. En dat dit succes behaald werd op de „uitgeputte" terreinen aan de Sarakreek, bewijst eens te meer, dat men het best doet zich niet te veel te storen aan allerlei praatjes, die in Suriname zoo vaak gemis aan feitenkennis moeten vergoeden.

„Vooral wat goudzaken betreft," besluit het blad, „is die kennis vrijwel gelijk te stellen met phantasie, zoowel van optimisten als pessimisten. Adres ook aan opgesmukte rapporten van placers, zooals men er dezer dagen weer in zee ziet gaan."

Omtrent het optreden der stroopers in het Lawagebied ontving hetzelfde blad eene bevestiging van een vroeger bericht. De stroopers bekommeren zich in het geheel niet om een in de buurt gevestigden politiepost. Zij maken gebruik van het vroeger magazijn der mijnexploitatie en de verlaten kampen. Door het bestuur is een expeditie van 7 man politie opgezonden om de stroopers te vatten, wier aantal niet gering schijnt te zijn. Wanneer die kleine politiemacht dan maar niet, evenals niet lang geleden fransche gendarmes in Fransch Guyana, door de niet ongewapende maraudeurs worden gevat. Dezen waren voornemens van uit de Tosokreek naar den linkeroever van de Tapanahony te gaan, waar de gouvernements-mijnexploratie eenige resultaten moet hebben verkregen. Overigens vernam het blad uit de beste bron, dat zoodra het Lawagebied weder voor particulieren wordt opengesteld, er concessies genomen zullen worden in door de Lawa-exploitatie zonder succes doorzochte gedeelten.

Van Vreemde Koloniën.

De Kokos-eilanden. Ten zuiden van den indischen archipel ligt de groep der Kokos-eilanden, waar een Engelschen, Ross als heer en meester heerscht over een miniatuurvolkje en uitgestrekte klappertuinen onder engelsche souvereiniteit. Deze souvereiniteit uit zich o.a. in een jaarlijksch bezoek van een ambtenaar van het bestuur der Straits Settlements aan die eilanden. Laatstelijk werden deze door den heer Farrar bezocht, die, den 21en Februari ll. met het oorlogsschip Kent van Singapore vertrokken, vier dagen later op Kerstmis-eiland aankwam, waar hij door den heer Ross werd verwelkomd, die ongeveer zeven maanden ziek geweest op het punt stond naar Engeland te vertrekken. Den 28en Februari lichtte de Kent, na eerst een cycloon te hebben doorstaan, welke een deel van het Marconi-apparaat weg nam en op de eilanden ongeveer 10000 kokospalmen vernielde, met den heer Farrar aan boord reeds weder het anker, zoodat het door dezen inspecteur uitgebracht verslag slechts de uitkomst is van een hoogst vluchtig bezoek.

Aan dat verslag ontleende de Straits-Budget, dat de heer Farrar den algemeenen toestand met betrekking tot de bewoners der eilanden buitengemeen bevredigend noemde. De eenige klacht, die hij vernam, betrof de onmogelijkheid om aan gouden sieraden te komen, ten zij als geschenk van den heer Ross.

De bevolking dezer groep, Direction-eiland niet meegerekend, telt thans 693 zielen, w.o. 5 Europeanen, 610 Kokos-eilanders, en 78 Bantammers, onder welke laatste benaming ook de, van andere deelen van Java afkomstige lieden zijn begrepen. Deze Javanen komen met een contract voor drie jaren op de eilanden, waar hun een loon van 8 gld. 's maands voor 5½ dag dag werken in de week is verzekerd. De Zondag en de halve Zaterdag zijn vrije dagen, welke de Javanen evenwel benutten om tegen een gulden daags voor de Kokos-eilanders te werken. Het voorschotstelsel is voor deze geïmporteerde werklieden in zwang en in de maand September ll. deserteerden twee hunner, die 60 en ruim 75 gld. schuldig waren, met een lichter, de Fearless, naar Java's kust, waar zij na 45 dagen te hebben rondgezwalkt, aankwamen.

De heer Farrar kon op een cent na gemakkelijk te weten komen, tot welk bedrag de arbeiders bij den heer Ross in het krijt stonden, maar minder gemakkelijk was het na te gaan, wat de heer Ross aan zijne arbeiders verschuldigd is, waartoe het noodig ware geweest de individueele afrekening voor iederen arbeider er op na te slaan. Uit de rekening van Attas, den mandoor evenwel, die de rijkste man op de eilanden werd genoemd, bleek dat deze nagenoeg 450 gld. van den heer Ross te vorderen had. De betaling geschiedt toch niet in geld maar op bons, waarop bij gedane inkoopen in den winkel der onderneming het bedrag van den inkoop wordt gesteld, terwijl de bons vernietigd worden zoodra de inkoopsbedragen

---

„Lieve Bibi,
Wij hebben voor het oogenblik door de runderziekte gebrek aan melk. Binnen vier dagen hebben wij zes stuks buffelkoeien en een kalf verloren. En allemaal heel plotseling. Op een gegeven oogenblik eten zij niet meer, en binnen een paar uur zijn ze dood. Er schijnt niets aan te doen te zijn.

Men zegt hier, dat u verscheiden melkgevende geiten op uw sjamba heeft. Zou u ons daarvan niet een willen afstaan? Hier zijn er momenteel geen te krijgen. De weinige geitenhouders hier doen hun dieren thans niet van de hand, of zij vragen de meest buitensporige prijzen er voor.

Een bokje zou ik wel kunnen krijgen, maar wat heb ik daaraan?

Het zou heel lief van u zijn, als u er ons een zenden wilde.

Mijn bana laat u wel zeer groeten. Hij stelt veel belang in uw huisbouw en uw beplantingen.

Uwe
Leontine, Gravin von Ilfershofen.

Maleen overlegde, welke geit zij zenden zou en liet het vriendschappelijk schrijven met een tevreden glimlachje in den zak glijden.

Een paar handelsbrieven met gedrukt firmahoofd, bekeek zij slechts vluchtig.

Maar dan . . . . wat was dat?

Ja, het was Krome's antwoord op een brief, dien zij in haar eerste opwelling geschreven had op dien verdrietigen avond in Satoeta, toen de Graaf haar, terwijl zij allemaal er bij waren en de oogen op haar gericht hielden, aangekondigd had, dat Krome strafrechterlijk vervolgd werd.

Zij hield het couvert in haar hand, en die hand beefde.

Hoe lang, ach hoe lang geleden was het, dat zij dit boven alles geliefd schrift voor het laatst gezien had! Lange, treurige jaren! En zij was in die jaren zoo oud en zou stil geworden!

Haar gedachten vlogen terug naar dien zomerdag in Eybendorf, verder terug — naar de dagen van geluk, van betoovering, van zwijmelenden hartstocht, de dagen van Oengoedja.

Ach, welk een tijd was het toen! Welk een tijd!

Zij schudde het hoofd, wilde haar herinneringen afweren.

Wie werken wil, moet sterk blijven, en wie sterk blijven wil, mag niet achter zich zien, doch altijd, altijd voorwaarts.

Zij kon dezen brief niet lezen, onder het gaan, op de straat, zooals de anderen, maar vluchtte er mede in de stilte van haar kamer.

Krome schreef:

„Waarde Baronesse,
Ik dank u wel zeer voor uw brief uit Satoeta. —

Deze nederlaag zou mij bespaard zijn gebleven, als ik u in mijn nabijheid had gehad, dat geloof ik stellig. Ik zou thans gouverneur zijn van onze — van mijne kolonie, wanneer ik mij innerlijk en uiterlijk naar de omstandigheden had kunnen voegen.

Zes jaren geleden heb ik u eens gezegd, dat ik mij steeds onderwerpen zou aan de beslissing van het resultaat. Door mijn nederlaag heb ik bewezen, dat ik haar verdiend heb.

Ik ben de uiterlijke omstandigheden niet meester geworden, en mij geschiedt recht naar mijn daden.

Maar het maakt toch een groot onderscheid, hoe men op zulk een katastrophe reageert. Gaf ik thans den moed op, dan was ik niets waard.

„Du hast sie zerstört
Die schöne Welt,
Mit mächtiger Faust;
Sie stürzt, sie zerfällt!
Ein Halbgott hat sie zerschlagen!

Baue sie wieder,
In deinem Busen baue sie auf!
Neuen Lebenslauf beginne
Mit hellem Sinne,
Und neue Lieder
Tönen darauf."

Ik wil trachten, nog eenmaal trachten, een gebouw op te richten, dat voor de geschiedenis bestaan kan.

Daartoe moet ik vastberaden en voorzichtig te werk gaan, en zelf als van staal worden.

Mijn weg zal vermoedelijk weder naar Afrika voeren — in uwe nabijheid. Dan hoop ik, u te mogen wederzien!

Met respectueuse groeten,
Uw zeer dienstwillige,
RALF KROME.

Maleen vouwde de handen en zag stil voor zich heen. Plechtig stemmingsgevoel was in haar ziel.

Als lentenevel was de oude liefde opgekomen in breede wolksluiers en vervulde haar nu geheel en al.

Als in de kerk was het.

Diepe stilte, plechtig zwijgen. Het commonplace leven met een frisson verstommend voor dien eenen grooten, diepen orgeltoon.

Het was haar, of zij in deemoedig zwijgen knielen moest voor dat, wat zoo machtig, zoo goddelijk verheven in haar weerklonk.

(Wordt vervolgd).

de som hebben bereikt, die op de bon vermeld staat. Het aantal bons in handen der arbeiders vertegenwoordigt dus het, hun verschuldigd bedrag.

Over den, door de werklieden geleverden arbeid stond de heer Farrar verbaasd. De productie aan copra bedraagt ongeveer 700 tonnen en daar op 1 ton gemiddeld 7000 noten gaan, moet de jaarlijksche oogst ongeveer 5 millioen noten bedragen, een respectable hoeveelheid dus om te verwerken. Maar de luitjes hier weten er weg mee, en een bedreven werkman kan 13 tot 14 noten in de minuut open slaan en de copra er uit halen. Deze vlugge bewerking wordt echter in de hand gewerkt door het feit, dat de noten op de Kokos-eilanden, zonder vrees voor diefstal, kunnen blijven liggen waar ze vielen en de bast dientengevolge verdroogt en gemakkelijk losraat.

Aan den godsdienst laten zich deze orang stam weinig gelegen zijn. De imam, die voor de geestelijke behoeften der kleine gemeente heeft te zorgen en daarvoor 9 gld. 's weeks ontvangt uit vrijwillige bijdragen van inboorlingen, die voor den heer Ross arbeiden, klaagde er over, dat niemand van zijn kudde ooit in de moskee kwam om er te bidden. Hij hoopte evenwel dat de strikte opvolging der regelen voor de vastenmaand de zaak voor de hem toevertrouwde zielen weer in het reine zou brengen. Heel veel kans bestond hierop echter niet, daar volgens den heer Ross de vastenmaand voor de menschen hier slechts een enkelen dag telde.

Ook van onderwijs blijken de luyden weinig gediend. Een zendingsinrichting telt vijf tot zes leerlingen, die nog hoogst ongeregeld de lessen bijwonen.

Rubber op Malakka. Aan de S t r a i t s B u d g e t wordt uit Koeala Loempoer eene opgave gedaan van de ondernemingen, die zich op het maleische schiereiland op de caoutchouc-cultuur toeleggen. Het eerst wordt melding gemaakt van de ondernemingen in individueel bezit. Hiervan telt men in Selangor 44 ondernemingen, eene oppervlakte van 58511 acres beslaande in Perak 6 met een oppervlak van 57780 acres, in Negri Sembilan 10, 4286 acres innemende, in Pahang 8, waarvan de uitgestrektheid 8517 acres bedraagt, terwijl in Djohore, Malacca, Penang, de Dindings en Kedah resp. 2000, 2425, 178, 150 en 4520 acres voor deze cultuur zijn bestemd, zoodat voor deze ondernemingen in het geheel 138357 acres met caoutchouc zijn of zullen worden beplant. Een groot gedeelte dezer terreinen wordt nu toch nog door andere cultures ingenomen of wel bevindt zich nog in woesten staat. Opmerkelijk is dat behalve Europeanen, ook Chineezen, Maleiers en Japanners zich op deze cultuur toeleggen.

Aan maatschappijen, met een kapitaal in ponden sterling uitgedrukt en hoofdzakelijk in Engeland geplaatst, telt men voor Selangor 33, die 52 ondernemingen beheeren, welke 102358 acres beslaan, terwijl het maatschappelijk kapitaal 1.738.334 ponden sterling bedraagt. Voor Perak zijn de cijfers resp. 12, 10, 17896 en 353000; voor Negri Sembilan 7, 19, 33531 en 425000; voor de provincie Wellesley, 1, 1, 12961 en 175000; voor de provincie Malakka, 1, 1, 10518 en 300.000; terwijl voor Djohore twee maatschappijen bestaan, wier concessiën 75000 acres beslaan. De totale uitgestrektheid dezer ondernemingen bedraagt dus 252.264 acres, terwijl het kapitaal, voor zoover bekend, van de hier bedoelde maatschappijen een totaal uitwijst van nagenoeg 3 millioen ponden sterling.

Aan maatschappijen, wier kapitaal in roepijen uitgedrukt is, wat den ceylonschen oorsprong verraadt, telt men voor Selangor 14, die 12 ondernemingen beheeren, welke 16434 acres beslaan, terwijl het maatschappelijk kapitaal een bedrag van 5.375.000 roepijen uitwijst. Voor Malakka vindt men een maatschappij met een kapitaal van 1.500.000 roepijen, die 6 ondernemingen beheert met een totale oppervlakte van 6636 acres, terwijl voor Negri Sembilan en Perak resp. de volgende cijfers worden gegeven, 2, 2, 2.000.000 en 4453; 1, 1, 1.200.000, en 1100. Voor deze categorie van ondernemingen komt men dus tot een totale uitgestrektheid van 28623 acres, terwijl het kapitaal der betrokken maatschappijen een waarde van ruim 8 millioen gulden heeft.

Dan zijn er nog een aantal maatschappijen wier kapitaal in dollars of taels is uitgedrukt, lokalen oorsprong verradend. Hiervan zijn er 10 met een kapitaal van 1.277.000 dollars in Selangor werkzaam, waar haar 9049 acres zijn toegewezen. In Perak beheeren 15 maatschappijen, met een kapitaal van 954000 dollars en 1.050.000 taels, 21 ondernemingen, die 34656 acres beslaan. In Negri Sembilan zijn 12339 acres, over 12 ondernemingen verdeeld, in concessie afgestaan aan 6 maatschappijen en syndicaten, wier kapitaal een totaal bereikt van 800.000 dollars en 250.000 taels, terwijl in Pahang, Djohore en de provincie Wellesley resp. 1, 4 en 1 maatschappijen werkzaam zijn, met kapitalen resp. ten bedrage van 150.000, 867.000 en ? op ondernemingen die eene uitgestrektheid hebben van resp. 2026, 12000 en 12607 acres. De totale oppervlakte der concessiën dezer maatschappijen, wier kapitaal dus in het geheel meer dan 9 millioen gld. bedraagt, beslaat dus eene uitgestrektheid van 82677 acres.

Resumeerende komen we dus tot een oppervlakte van 501921 acres, die op het maleische schiereiland voor de caoutchouc-cultuur is bestemd, eene oppervlakte gelijkstaande met omstreeks 267000 bouws en dus ongeveer 100.000 bouws den geheelen omgang overtreffend van de, voor den aanplant van suikerriet voor de suikerfabrieken op Java gebruikte terreinen.

Het is er verre van, dat het totale oppervlak dier 267000 bouws reeds in cultivatie zou zijn gebracht — van de omstreeks 128000 acres, aan maatschappijen toebehoorende terreinen in Selangor, zijn nog slechts 35000 acres beplant en dan nog niet eens alle met caoutchouc, maar ten deele nog met, tevoren op de oude ondernemingen gedreven cultures —, maar de vooruitgang heeft geleidelijk plaats en wanneer het totaal voor het bestemde doel is aangewend, zal het maleische schiereiland, afgezien van de mogelijkheid van nog verdere uitbreiding der cultuur aldaar, op het gebied van caoutchouc-productie een nog ernstiger concurrent zijn, dan op grond van de tot nu toe bekende cijfers reeds kon worden verwacht.

Onrust in Engelsch-Indië. In de T i m e s vinden we een belangrijk schrijven opgenomen, waarin o.a. uiteen wordt gezet, hoe het kwam, dat het drijven der agitators in den Pendjab op zoo dankbaren bodem viel.

Men weet dat in die provincie vooral het groote irrigatie-werk in Engelsch-Indië werd verricht; waar groote uitgestrektheden tevoren braakliggend en voor elke cultivatie ongeschikt land door bevloeiing voor bebouwing geschikt werd gemaakt, zoodat zich daar groote, bloeiende landbouwkolonies ontwikkelden, welke grootendeels door oudgedienden werden bevolkt.

Men verwijt ons, Nederlanders, wel eens, dat wij al te sekure broekjes zijn, die alles in de puntjes willen regelen, voordat een zaak op touw gezet wordt. Daargelaten of dit verwijt verdiend is, blijkt nu uit hetgeen men in den Pendjab ondervond, dat gebrek aan voorziendheid en aan regelingen met het oog op de toekomst zich wel eens straft.

De, met het toezicht enzoovoort dier landbouwkolonie belaste ambtenaren, die den bouw der dorpen, den gezondheidsdienst en honderd andere zaken meer hadden te regelen, waren van den aanvang genoodzaakt, zich bevoegdheden toe te eigenen, die hun wettiglijk niet toekwamen, om den goeden gang van zaken in het belang der groote massa te verzekeren.

Zij noodzaakten de opgezetenen, volgens een uniform plan te bouwen, om boomen te planten, voorzorgsmaatregelen in het belang van de gezondheid te nemen, en beletten in het algemeen de enkelingen om zich niet aan de wenschen van de meerderheid in elk dorp te storen. De tijd kwam evenwel, door de groote uitbreiding der kolonies, dat het niet meer voor de ambtenaren mogelijk was om alleen door hun persoonlijken invloed den goeden gang van zaken te verzekeren, en dat aan hun optreden wettige sanctie moest worden gegeven.

Eene regeling werd ontworpen, waarbij de bestaande toestanden, door de meerderheid der kolonisten erkend en goedgevonden, werden gewettigd en aan de ambtenaren de bevoegdheden werden toegekend, die ze zich tot nu toe hadden moeten aanmatigen in het belang van de goede zaak. De regeling bevatte evenwel ook verschillende nieuwigheden, waartegen vele engelsche ambtenaren zich uit een oogpunt van billijkheid verzetten. Het bestuur gaf aan die opmerkingen gehoor en wijzigde het ontwerp in dien zin.

Intusschen was de oorspronkelijke tekst reeds gemeen goed geworden en hadden de agitators zich daarop geworpen, om den kolonisten voor te houden, dat het bestuur zijne beloften niet hield. Elke regeling was van dien af veroordeeld, zoodat zelfs de Hindoe-leden van den Wetgevenden Raad der provincie allen tegen het gewijzigd ontwerp stemden, hoezeer daar nu niets in voorkwam, wat niet reeds feitelijk bestond. De stemming was nu zoo, dat geen Hindoe voor zijn fatsoen het kon verantwoorden eenige regeling dezer aangelegenheid op dat oogenblik goed te keuren, en toen die, tegen hunne stemmen, toch door den Raad werd aangenomen, werd overal de wijze gezongen, dat het bestuur zijne oorspronkelijke beloften tegenover de kolonisten had geschonden, en dezen, door verkeerde voorstellingen, op het oorspronkelijk ontwerp gebouwd misleid, geraakten daardoor in eene stemming, die het mogelijk maakte, dat deze anders tot de loyaalste ingezetenen der kolonie behoorende boeren, die zelven veelal oud-gedienden velen hunner zonen aan het leger afstaan, met knuppels en knodsen naar Rawalpindi optrokken en zich daar aan ongeregeldheden schuldig maakten.

Hadde men bijtijds eene regeling getroffen, toen die nog niet bepaaldelijk dringend geëischt was, dan ware wellicht veel onheil voorkomen.

Opmerkelijk is nog in dit schrijven, dat deze correspondent, in tegenstelling met het beweren van engelsch-indische bladen en van in deze bladen in deze tijden schrijvende Hindoes, de meening is toegedaan, dat de zoogenaamde extremisten als Surendrah Nath Bannerjee en Bepin Chandra Pal, welke laatste intusschen nu ook al heeft te kennen gegeven zich aan de politiek te willen onttrekken, terwijl men van den eerste betrekkelijk weinig meer hoort, de werkelijke vertegenwoordigers der ontwikkelde klassen in Engelsch-Indië moeten worden genoemd, en niet de gematigden, al hadden dezen bij het jongste Nationaal Congres nog de overhand. Die extremisten prediken de uitroeing van de Engelschen, het geheele bestuur van Indië door de Indiërs, terwijl de gemiddelde engelsche ambtenaar overtuigd is van de voortdurende overheersching door Engeland en van de noodzakelijkheid, dat steeds alle gewichtige bestuursposten door Engelschen behooren te worden bekleed. De oplossing van het vraagstuk dezer twee tegen elkander inwerkende krachten zal slechts door den tijd worden gevonden, waarbij niet vergeten mag worden, dat de door het bestuur beoogde geleidelijke ontwikkeling slechts zal kunnen worden verkregen door een krachtige hand. Het engelsch bestuur zal vallen, besluit hij, zoodra de menschen zien, dat het niet langer krachtig is.

Critiek. „De hartstochtelijke neiging, schreef de T i m e s o f I n d i a, om de eigen landgenooten te bekladden, is een der meest aanstoot gevende trekken van eene school van Engelschen, die in een ander opzicht niet van verdienste ontbloot zijn. De eerwaarde heer Mark Guy Pearse maakte onlangs een korte reis door Indië. In de C h r i s t i a n A g e schrijvende, zeide hij „de eenige beschonkene, dien ik in Indië heb gezien, was de britsche soldaat." Dat moge waar zijn; zoo zou het volkomen correct wezen voor iemand, die nimmer een gevangenis in het buitenland bezocht, te zeggen dat Engeland het eenige land was, waar hij een misdadiger had gezien, maar het is een dier waarheden, die erger zijn dan een leugen. Met het oog op de algemeene gematigdheid onder het indische leger is het laster. Het is ook laster, waar het moet dienst doen om het te doen voorkomen, alsof die geheel onthoudende Indiërs door de aanwezigheid van dronken soldaten worden bedorven. Indiërs zijn, als iedereen weet, over het geheel matig. Maar ze zijn niet meer immuun tegen de verlokkingen des vleesches dan hun westersche broeders, gelijk een omwegje langs de politie-bureaux den heer Pearse en andere lasteraars zou hebben kunnen doen zien."

Tout comme chez.....?

Boekbespreking.

Bij den uitgever J a n W. K r a a l te Zeist is verschenen een bundel schetsen uit het Indisch leven door M. A. v a n H e e k e r e n naar de eerste zeker niet de minst verdienstelijke van het elftal **De Goudmijn** getiteld!

Het medegevoel voor den armen Inlander, dat uit dit verhaal zoo duidelijk spreekt, neemt dadelijk voor den schrijver in. Hij heeft een gezellig onderhoudenden schrijftrant, zooals de trouwe lezers van dit weekblad weten, die indertijd met den laatsten dezer reeks, A n g l o m a n i e genaamd, als feuilleton kennis maakten. Er ziet waarlijk niet zoo veel dat goed geschreven en smakelijk uitgegeven is, over onze Indiën het licht, dat wij ons niet dubbel verheugen zouden over het verschijnen van dit boekdeeltje, dat wij daarom in veler handen wenschen!

Gebrek aan plaatsruimte was oorzaak, dat wij niet reeds eerder melding maakten van de in hartelijken dank ontvangen **Jaarverslagen** van het R ij k s - E t h n o g r a f i s c h M u s e u m te Leiden en van dat voor L a n d e n V o l k e n k u n d e te Rotterdam.

Beide leggen onverholen getuigenis af van den ijver en de voortvarendheid van den directeur aan wie de belangen van het Museum zijn toevertrouwd, waardoor deze inrichtingen meer en meer aan hun doel gaan beantwoorden. Het eenige wat „Oost en West" zou kunnen betreuren is iets dat zij ook gemeen hebben: de weinige genegenheid tot uitleenen van voorwerpen uit die Musea tot dikwijls toch zoo zeer noodige en nuttige aanvulling van tentoonstellingen elders.

(Over meerdere ingekomen boeken een volgende keer).

Vervolg Oost-Indische Berichten.

Het persbureau opgedoekt. Het S o e r. H b l d. van 30 April j.l. schrijft: Gelijk bekend, houdt het door de regeering opgerichte en door de aangesloten bladen bekostigde persbureau te Buitenzorg heden op te bestaan. Twee jaren heeft het gevegeteerd. Evenmin als een bloem kan een persbureau leven zonder licht, en waar door de regeering nimmer meer werd gegeven dan schemering, ontstond een geëtioleerde plant, zooals de vakterm luidt.

Dat deze plant thans verdord is, is zeker niet de schuld van den heer Louw, die niets nagelaten heeft wat een goed kweeker behoort te doen. Met erkentelijkheid zullen wij zijn werkzaamheid gedenken.

Hoe weinig het bureau ook beteekende, toch betreuren wij de opheffing ervan. Het vormde een schakel tusschen regeering en pers, leidde zoo tot hooger onderlinge waardeering en vergemakkelijkte de taak van den journalist.

Zoolang echter de Indische regeering zich de Haagsche superintendentie moet laten welgevallen, kan naar het schijnt een regeeringspersbureau hier te lande niet tot krachtige wasdom geraken."

De Ontvezelmachines. In het Bat. Nieuwsbl. van 2 Mei lezen wij o.a.: Den 4en dezer zal de heer Duchemin te Serang de werkwijze met zijn ontvezelmachines demonstreeren. Allerwege ontmoette hij groote belangstelling.

Exploratie van Zuid-Nieuw-Guinea. Op voorstel van den kapitein H. Colijn wordt een detachement militairen ter beschikking gesteld van den assistent-resident van Zuid-Nieuw-Guinea, ten einde naar diens inzichten op stelselmatige wijze werkzaam te zijn tot exploratie van het tot dat gewest behoorend gebied.

Professor Treub. Uit Manila is gisteren te Buitenzorg bericht ontvangen dat professor Treub die daar ziek ligt, al veel beter is en spoedig geheel hersteld hoopt te zijn.

Hulpofficieren van Justitie. Er wordt, naar wij vernemen, ernstig aan gedacht ook civiele gezaghebbers te belasten met de functies van hulpofficier van justitie.

Waar de menschen in eens de bekwaamheid van daan moeten halen tot voorloopige instructie eener zaak, weten wij niet.

De nieuwe tijdelijke gouvernements-secretaris. Ter toelichting van het onder de officieele berichten van Maandag j.l. vermeld bericht van de tijdelijke opdracht der betrekking van gouvernements-secretaris aan den oudsten in rang zijnden referendaris ter algemeen secretarie, H. J. van Brink, kunnen wij mededeelen, dat deze beschikking verband houdt met het aan den secretaris van den raad van Nederlandsch-Indië, W. Brouwer, voor den tijd van twee maanden verleend binnenlandsch verlof wegens ziekte, wiens functiën tijdelijk zullen worden waargenomen door den heer van Brink.

Over **het departement van gouvernementsbedrijven** schrijft de Javabode:

Nu, gelijk wij dezer dagen meldden, na overleg van den minister van koloniën met den gouverneur-generaal, de geschikte man schijnt te zijn gevonden om aan het hoofd te staan van het nieuwe departement, een keuze, die waarlijk niet gemakkelijk kan zijn geweest, zal eerlang de behandeling kunnen worden verwacht, in de Staten-Generaal, van de nog steeds in portefeuille berustende voordracht tot verhooging der indische begrooting met een som van *f* 60.160, strekkende tot oprichting van het hier bedoelde departement van algemeen bestuur.

In zijn Memorie van toelichting betoogt de minister van koloniën, dat meer eenheid en daardoor vanzelf reeds meer zaakkennis, in de hoofdleiding der industrieel-technische gouvernementsbedrijven en daarnevens een krachtig, zelfstandig bestuur van elk bedrijf, dringend noodig is. Niet alleen zal daardoor beter voldaan kunnen worden aan den eisch, dat met een minimum van kosten het te verkrijgen nuttig effect zoo groot mogelijk zij, en dat niet ten aanzien van een bedrijf maatregelen worden genomen, welke wel aan dat bedrijf betere uitkomsten kunnen verzekeren, doch welke aan een of meer der andere bedrijven veel grooter schade kunnen berokkenen, maar ook zal men alleen langs dezen weg kunnen geraken tot een afdoende inwendige reorganisatie, welke nagenoeg bij alle bedrijven evenzeer noodig is.

Voorloopig zullen tot den werkkring van het nieuwe departement behooren:

Post, telegrafie, telefonie en postspaarbank; fabriek der opiumregie; mijnwezen in het algemeen; steenkolen; zout; tin- en landsdrukkerij. De departementen der burgerlijke en openbare werken, van financiën en vooral dat van onderwijs, eeredienst en nijverheid worden daardoor van een deel hunner werkzaamheden ontlast.

Daar, waar zulke oogmerken worden omschreven, het hoofd van het nieuwe departement een krachtige persoonlijkheid moet zijn die, naast industrieelen aanleg, de noodige organiseerende talenten bezit, om aan de zaken de gewenschte eenheid van richting en vastheid van gang te geven, heeft de minister zelf reeds duidelijk uitgesproken.

En zulk een man meent men gevonden te hebben in den nederlandschen genieofficier Wenkenbach, gelijk we reeds hebben medegedeeld.

Maar zou zoo'n man — wij herhalen onze vraag van den 26en April — nu waarlijk niet te vinden zijn geweest onder hen, die reeds een zekere mate van Indische ervaring zich hebben eigen gemaakt? Men begrijpe ons goed. Wij ijveren niet voor een: Indië voor den Indischman. Maar evenmin kunnen wij het billijken, dat alleen bij den niet-Indischman buitengewone talenten worden verondersteld.

De man, dien wij ons gedacht hebben voor de hier bedoelde, veel omvattende betrekking, waarbij alles afhangt van initiatief, zaakkennis en organiseerend talent, zouden wij gemeend hebben te moeten zoeken, niet onder de theoretici, doch onder de mannen van de praktijk.

Wij hebben ons het nieuwe departement gedacht, in den vorm en met de strekking van het amerikaansche Commercial Departement en, gelijk daar, met ervaren mannen uit de rijen van handel en bedrijf aan het hoofd.

Misschien is de heer Wenkenbach de , die de gevorderde eigenschappen in zich vereenigt.

Wij hopen het, maar dat men ook hier te lande zulke mannen zou hebben kunnen vinden gelooven wij tevens.

Victor de briefschrijver in de Deli Courant vertelt:

Het geschrijf over den Bond der suikergeëmployeerdeni s nog steeds niet uit. In nummer 2 van het orgaan van den Bond trof ik een opmerkelijk artikel aan, met den zonderlingen titel: Scheurmakers? Daarin wordt nog eens de geheele geschiedenis der eerste vergadering opgehaald en voornamelijk tegen een correspondent van het Bat. Nwsbl. te velde getrokken.

Ik zal die historie laten rusten; maar waar ook ik melding maakte van de bespottelijke handelwijze van sommige suikermenschen, die naar beweerd werd, met hun „roode" gevoelens te koop liepen, door zich in het publiek met boorden en dassen van die kleur te vertoonen, daar dien ik ook de uitlegging van den inzender van bedoeld artikel medetedeelen. Volgens hem waren bedoelde luitjes geen „roode socialen", maar leden eener.... voetbalclub, wier costuum dit nu eenmaal is.

Wel, zoo ja, destebeter!

Intusschen neemt het ledental van den Bond snel toe en is het de duizend reeds gepasseerd. Het succes is dus alleszins verzekerd.

Komt, heeren kebonnici ter Oostkust, hoe denkt ge er over? Valt er in deze richting ook voor u niet een en ander te doen?

Een vereeniging, die ongetwijfeld ook veel goeds sticht, is het Leger des Heils. Kortelings werd te Semarang een inrichting geopend voor gevallen vrouwen en meisjes, terwijl hier ter stede een Militair Tehuis tot stand is gekomen.

De „strijders" van het Leger staan maar al te vaak aan bespotting bloot. Maar wie hen in hun daden van opoffering en zelfverloochening gadeslaat, komt daar gauw van terug en leert hen zien zooals zij inderdaad zijn: edele menschen, wier éénig doel goed-doen is, goed-doen, zooveel mogelijk.

Ook de oud-minister Cremer, thans nog de gast van den landvoogd, mag op het gebied van liefdadigheid naar vermogen worden genoemd. Behalve, dat dit hem de sympathie van het publiek heeft verzekerd, is men tegelijkertijd met eerbied vervuld voor zijn financiëelen welstand. Drommels, menschen, die zich de statisfactie kunnen gunnen, giften te schenken van 10 à 20.000 gulden, zijn zeldzaam.

De Semarangsche correspondent van het Soer. Hbld. meldt:

Op kunstgebied heeft Semarang, na de totale onverschilligheid voor Bouwmeester, een merkwaardig en onverwacht blijk van belangstelling in ware kunst gegeven, door **Albert Vogel** met Oedipus voor een stampvolle zaal te doen optreden.

Ik heb een zeer groot respect voor Vogels voordracht van Oedipus, en ben verrast over de zevenmijls-stappen, waarmede hij in den laatsten tijd vooruit gaat. Maar juist omdat ik Vogels serieus bedoelen zoo respecteer, verwacht ik van hem, dat hij zich niet van de wijs zal laten brengen door den m.i. onverantwoordelijk overdreven lof, hem hier in Indië door de critiek toegezwaaid. Een ernstig kunstenaar als Vogelj s zich natuurlijk zeer goed bewust, dat zijn kunst nog lang niet „subliem" en „volmaakt" is, al is hij op weg, dit te bereiken.

Wat mij in zijn Oedipus-voordracht teleurstelde, was het veel te drukke, en het te weinig koninklijke en klassieke. Hij neme een voorbeeld aan Mounet-Sully, in wien Oedipus van 't begin tot het eind een koning blijft en een klassiek efiguur, zelfs in de hevigste smart en wanhoop àltijd nog klassiek als een Grieksche statue. In zulk een Grieksche tragedie moet zelfs de meest verschrikkelijke wanhoop altijd in de sfeer van klassieke schoonheid blijven. Dit bereikt wèl Mounet-Sully, niet Bouwmeester, en ook nog niet Vogel, die er echter dichter bij is dan Bouwmeester.

Het is te hopen dat Vogel, in staat gesteld door eene voordeelige tournée in Indië, met de volste zalen diei k hem toewensch, een tijd in 't buitenland onder leiding van de grootste meesters (voor 't klassieke vooral ook Mounet-Sully) zich verder ga ontwikkelen.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Weekblad voor Indië. 1906—07. No. 52.

Chineesch porcelein, door H. Borel. — Vagabondages van een verlofganger, IX, door F. P. H. Prick van Wely. — Een strijdbaar gouverneur-generaal, (Rijklof van Goens), door Gabriël. — Bekende tijdgenooten (Mr. G. Vissering), met portret. — Het De Ruyterfeest te Medan (met foto's), door J. H. R. — De De Ruyterfeesten te Batavia en te Madioen (met foto's). — Indrukken van den dag (vervolg). — Indische kiekjes, door Tiszoo (vervolg). Enz.

De Indische Mercuur. 28 Mei 1907.

Koloniaal Museum. Raadsvergadering 1907. — De nomenclatuur der gecultivęerde Kina's. — Bericht omtrent de Gouvernements kina-onderneming over het 1e kwartaal 1907. — Invordering van achterstalligen canon van erfpachters. — De cultuur en de bereiding van Gambir in den Riouw-Archipel. — De Koetei-olievelden. — De vooruitzichten in Mandsjoerije. — Koffie zonder coffeïne. — Soekaboemische Landbouw-Vereeniging. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

Berichten van den Sint-Claverbond. 1907. No. 2.

In Memoriam, Br. J. M. Zinken, door pastoor B. Schweitz. — Eene doopreis naar Zuid-Timor, door J. Erftemeijer. — Lief en leed uit Tomohon, door P. Wintjes. — Van de Oost- naar de Westkust van Sumatra, door J. Francken. — Maumeri. Vooruitgang der missie, door J. Sevink. — Jongensschool te Lela (Flores), door J. Verster. — Vervoermiddelen in de Padangsche Bovenlanden, door L. Jennissen.

Verhandelingen van het Bat. Gen. v. K. en W. Deel 46. 5e stuk. 1907.

Nederlandsch-Sasaksche woordenlijst Prajaansch dialect), door R. C. v. d. Bor.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende..........

....

wonende te.......... *wenscht*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* ***Oost en West*** *tegen een jaarlijksche contributie van f*..........

den.......... 190.......

Straat of gracht

.... Handteekening

Te [z]enden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Bureau Hoofdbestuur: Heulstraat 17.

Ch. F. RIJKEN & Co.

Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIEUWSTRAAT No. 26.

H. v. DOOREN & Cie.

MODES.

DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

ELITE SHOES

Maat- en Reparatie-Ateliers
Vos in Tuinstraat 4
tegenover „Hotel des Indes"

H. HESSELS & ZOON
Importeurs van
Amerikaansch Schoeisel
Schoeisel voor Indië
Piet Heinstraat 117

W. PAULUSSEN.
Drogist, SPUI 156 a
recht over de St. Jacobstraat.
GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres
voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

NIEUW
Malthusianisme.
Damesdeskundige.
MEVROUW ADRIAAN
Regentesselaan 362,
einde halte lijn 5.
Consult dagelijks, Zondags op verzoek.

Bol-Begonia's

aangeboden in Extra Qualiteit, in zeer sterke planten. **Reuzenbloemen**, gereed om op de perken geplant te worden
Per 25 stuks ***f 1.75*** en p. 100 stuks ***f 6.***
Tegen toezending van **Postwissel** of **Rembours**, niet franco.
Spoedbestelling verzocht.
De Bloemisterij
„LUGDUNUM-BATAVORUM",
Morschweg F 43, LEIDEN.

Brückel Mutzenbach,

Veenestraat 22, hoek Kettingstraat.
'S-GRAVENHAGE.
Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

NEGENTIG GULDEN.

NEGENTIG GULDEN.
ZICHTBAAR SCHRIFT.
Universal Toetsenbord.
Verwisselbaar Type
Singel 383, — Amsterdam.

De Goedkoope Winkel van
H. DE LA COURT.
Chemische producten,
Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS.
Hemsterhuisstraat 283.

Mevr. HOGERHEIJDE,
VERLOSKUNDIGE,
Commelinstraat 2, AMSTERDAM
is dagelijks te cons. van 1—3, 6—10.

Vereenigings-Administratie

PLEIN 17a, Telefoon 1743.
Afdeeling van het Amsterdamsch Effectenkantoor alhier.
Vraagt de Billijke Conditiën.

EDUARD PELGER,
MAGAZIJN VAN
HEERENHOEDEN
Prinsestraat 35,
Iste huis naast de Brandweerkazerne,
'S-GRAVENHAGE.

Maatschappij NUTRICIA,
ZOETERMEER.
Filiale DEN HAAG, Piet Heinstraat 19, Telefoon 1739.
Filiale AMSTERDAM, Leidschestraat 44, Telefoon 4797.
Filiale ROTTERDAM, Zuidblaak 76.
Eenigste Exporteurs van Gehomogeneïseerde Melk en Room.
Proviandeeren verschillende groote Binnen- en Buitenlandsche Stoomvaart-Maatschappijen o.a. Stoomvaart-Maatschappij „Nederland", Rotterdamsche Lloyd, Congo-Line enz.
Specialiteiten voor KINDERVOEDING.

JAN MESKER & Co.

Prins Hendrikstraat No. 48.
Complete Meubileering van Huizen in koop en in huur.
VERHUIZINGEN EN TRANSPORTEN.
TELEFOON No. 3983.

In Officiersfamilie
te *NIJMEGEN* kunnen **1** of **2 kinderen** opgenomen worden ter algeheele liefdevolle verzorging en opvoeding.
Fr. br. onder No. 18 aan KLOOSTERMAN'S Boekhandel, Nijmegen.

Nieuw-Malthusianisme.

Mevrouw VAN DAM
dagelijks te spreken van **10--4** en van **7--9** uur.
(Zondag op verzoek).
-:- Tollensstraat 106 -:-
Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.
Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos

Nederlandsch-Indische Crediet- & Bankvereeniging

Hoofdkantoor AMSTERDAM, Keizersgracht 482.
DEPOSITO-RENTE.

Voor bedragen met 1 dag opzegging	3	pct.
〃 〃 gedurende 1 maand	5	〃
〃 〃 〃 3 maanden	4½	〃
Voor bedragen gedurende 6 maanden	4	pct.
〃 〃 〃 1 jaar	4	〃

Gelden op langen termijn gedeponeerd kunnen elken dag *tusschentijds* worden teruggevraagd, in welk geval correspondeerende renten vergoed worden.

TRANSVALIA.
Prins Hendrikstraat 74.
Linnen en Katoenen Jongenspakjes,
Meisjesjurken, Plooijurkjes, Blousejurken.
Witte en Blauwe Jongensbroeken,
Corsetten, Handschoenen,
WITTE ONDERGOEDEREN
ook in ECHT JAEGER.

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,
DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.
LUNCHEON ROOM.
Haagsche Beschuit.

AGUILAR'S Port-, Sherry- en Madeirawijnen
zijn alom bekend.
VRAAGT PRIJSCOURANT.
Hoofdkantoor Lange Houtstraat 6, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.
Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

Weekblad voor Indië

onder Hoofdredactie van M. VAN GEUNS,
te Soerabaja.

Prijs per 3 maanden f 2.50.

Men kan zich abonneeren bij den Agent voor Nederland: Uitgevers Maatschappij „Het Gemeenschappelijk Belang" Nieuwe Molstraat 20, Den Haag.

A. KREIJMBORG & Co.

HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.
Huis van den Eersten Rang.
LEIDSCHESTRAAT hoek Heerengr. Teleph. 3200.
Modernste inrichting voor **Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleeding**, gemaakt en naar maat.
Aan de afdeeling Kleeding naar Maat zijn verbonden:
1 Professeur de Coupe en 10 Coupeurs met assistenten.
Coupe Système Americain

Uitrustingen voor de Indiën.

Uniformen, Gala- en Automobielkleeding, Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleeding.

Parterre: Heerenkleeding;
1e Etage: Kleeding naar Maat; 2e Etage: Kinder- en Jongeheerenkleeding.

N°. 23. Vrijdag 7 Juni 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50)

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éèns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van het Hoofdbestuur:

Voorstel tot wijziging der Statuten en Van het Huish.-Reglement der Vereeniging „Oost en West", als volgt:

Art. I.

De Vereeniging „Oost en West" is gevestigd te 's-Gravenhage.

Art. II.

De Vereeniging wordt aangegaan voor den tijd van 29 achtereenvolgende jaren te rekenen van den dag der oprichting, zijnde den 3 Mei 1899. Eén jaar vóór het eindigen van dezen termijn zal door de Vereeniging een besluit worden genomen omtrent haren verderen duur.

Art. III.

Het doel der Vereeniging is: den band tusschen Nederland en zijne bezittingen en koloniën in Oost en West-Indië voortdurend te versterken en het bevorderen, zoowel van beider gemeenschappelijke belangen als die van Oost- en West-Indië in het bijzonder.

Art. IV.

De Vereeniging tracht dit doel te bereiken door:

1⁰. Het verspreiden van populaire kennis op allerlei gebied omtrent onze Oost- en West-Indische bezittingen en Koloniën, zoowel in woord, als in geschrift.

2⁰. Het steunen van alles wat dienen kan om de welvaart in Oost- en West-Indië te bevorderen, bij name de ontwikkeling van de Nijverheid en Inlandsche Kunstnijverheid.

3⁰. Het geven van raad wat betreft de plaatsing van kinderen, die men voor hun opvoeding en onderwijs uit de Indiën naar Europa wil zenden of gezonden, dan wel daar achtergelaten heeft en desverlangd ook het houden van toezicht over die kinderen.

4⁰. Het geven van raad omtrent reis, uitzet, inrichting, verblijf, onderwijs, inkoopen enz. aan naar Oost- of West-Indië vertrekkende of aldaar aangekomen personen.

5⁰. Het geven van raad, wat betreft hôtels, pensions, huisvesting, inrichting, onderwijs, inkoopen enz. desverlangd aan uit Indië komende personen.

6⁰. Allen, wier belangen de Vereeniging voorstaat en die zich daartoe aanmelden, behulpzaam te zijn in het verkrijgen van werkzaamheden.

7⁰. Het zich in betrekking stellen met andere Vereenigingen, die min of meer hetzelfde doel beoogen.

8⁰. Het bevorderen van de belangen, die de Vereengiing voorstaat, door zich te wenden tot de bevoegde macht en door, langs wettigen weg te doen, wat verder blijkt nuttig of noodig te zijn.

Art. V.

De Vereeniging bestaat uit Eereleden, Ledenbegunstigers [1]) en Leden.

Tot eereleden kunnen worden benoemd personen, die zich bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt tegenover de Vereeniging; zij worden met meerderheid van stemmen door eene Algemeene Vergadering op voorstel van het Hoofdbestuur of tien leden en (of) ledenbegunstigers benoemd; zij zijn tot geldelijke bijdragen niet verplicht.

Leden-begunstigers zijn zij, die f 5 of meer jaarlijksche contributie betalen of eene bijdrage doen van minstens f 100 in eens.

Leden zijn zij, die zich verbinden tot het betalen eener jaarlijksche contributie van f 1,50 tot minder dan f 5.—.

Rechtspersoonlijkheid bezittende Vereenigingen kunnen leden begunstigend lid of lid worden.

Alle leden ontvangen kosteloos, zoo het verschijnt, het orgaan der Vereeniging en hebben overal vrijen toegang met recht tot introductie tot de localen der Vereeniging en op verminderd entrée tot tentoonstellingen, lezingen en voordrachten der Vereeniging, op vertoon van hun bewijs van lidmaatschap.

Art. VI.

Het lidmaatschap wordt verloren:
a. door overlijden;
b. door opzegging;
c. door vervallenverklaring.

De opzegging moet schriftelijk aan het Hoofdbestuur of aan het Bestuur der Afdeeling waartoe het lid behoort, gedaan worden.

De vervallenverklaring kan worden uitgesproken door het Hoofdbestuur, indien een lid door woorden of daden toont in strijd te handelen met het doel der Vereeniging.

De vervallenverklaring geschiedt van rechtswege ingeval van wanbetaling.

Door het verlies van het lidmaatschap, gaan alle daaraan verbonden rechten verloren.

Restitutie van betaling vindt niet plaats.

Tegen de uitspraak der vervallenverklaring bestaat hooger beroep op de Algemeene Vergadering.

Art. VII.

Behalve uit die in art. V genoemd, zullen de inkomsten der Vereeniging bestaan uit schenkingen, legaten en geldelijke voordeelen, welke eventueel voortspruiten uit de inrichtingen, die door bemiddeling der Vereeniging tot stand komen.

Art. VIII.

In de Vereeniging kunnen Afdeelingen opgericht worden, die ieder voor zich, rechtspersoonlijkheid kunnen bezitten. De Vereeniging wordt vertegenwoordigd door een Dagelijksch Bestuur, hetwelk gemachtigd is haar te vertegenwoordigen in- en buiten rechten.

Het Hoofdbestuur bestaat uit minstens 9 leden, waarvan ten minste 4 en ten hoogste 5 in 's-Gravenhage zullen woonachtig zijn en waarin iedere Afdeeling van 25 leden door minstens één harer leden vertegenwoordigd moeten zijn.

Uit de te 's-Gravenhage gevestigde leden van het Hoofdbestuur worden door de Algemeene Vergadering benoemd: een voorzitter, een ondervoorzitter, een secretaris en een penningmeester, die tezamen het Dagelijksch Bestuur vormen; tevens worden benoemd een vervangend secretaris en een vervangend penningmeester, die de Vergaderingen van het Dagelijksch Bestuur kunnen bijwonen, doch geen stem uitbrengen.

Jaarlijks treedt een derde der Hoofdbestuursleden volgens rooster af; de aftredenden zijn terstond herkiesbaar.

In tusschentijds ontstane vacatures wordt, zoo het Dagelijksch Bestuur vervulling direct noodig acht, door dat Bestuur zelf tijdelijk voorzien.

Zij die voor die vervulling door het Dagelijksch Bestuur benoemd worden treden geheel in de rechten en plichten van hen, die zij vervangen.

Het Hoofdbestuur draagt aan de jaarlijksche Algemeene Vergadering voor iedere tusschentijds of volgens rooster ontstane vacature een tweetal candidaten voor. De namen der Candidaten worden op de Agenda vermeld.

Iedere Afdeeling is verplicht ter vergadering voor elke vacature uit haar ressort twee candidaten te stellen.

De leden van het Hoofdbestuur genieten vergoeding voor het bijwonen, zoowel van de Algemeene- als van de Hoofdbestuursvergaderingen voor reis- en verblijfkosten en andere onkosten voor de waarneming hunner betrekking gemaakt, ten laste van de kas van het Hoofdbestuur.

Het Hoofdbestuur regelt bij Huishoudelijk Reglement eigen werkzaamheden en die van het Dagelijksch Bestuur. Dit reglement wordt aan de goedkeuring der Algemeene Vergadering onderworpen.

Een exemplaar van Statuten en Huishoudelijk Reglement zal aan ieder lid worden toegezonden.

1) Het gespatieerde gedrukte is om de wijzigingen in den ouden tekst meer in 't oog te doen vallen.

Art. IX.

Op plaatsen waar geen Afdeeling bestaat kan het Hoofdbestuur eene Afdeeling oprichten, indien 10 of meer leden te dier plaatse hun verlangen daartoe schriftelijk te kennen geven.

Op plaatsen of in landen waar geen Afdeeling bestaat, kan door het Hoofdbestuur benoemd worden een correspondent of een vertegenwoordiger.

Leden woonachtig in een plaats of land, waar geen Afdeeling bestaat, staan geldelijk en administratief onder het beheer van het Hoofdbestuur of van den vertegenwoordiger

De Voorzitter van het Hoofdbestuur kan niet tegelijk lid van een Afdeelingsbestuur zijn.

Art. X.

Iedere Afdeeling kiest haar bestuur en stelt haar huishoudelijk reglement vast, dat, evenals latere wijziging of aanvulling daarvan, zoo spoedig mogelijk aan de goedkeuring van het Hoofdbestuur moet worden onderworpen. Indien ook na gepleegd overleg, de goedkeuring door het Hoofdbestuur niet wordt verleend, dan is de beslissing over de geschilpunten aan de eerst volgende Algemeene Vergadering.

Art. XI.

De Afdeelingen hebben tot taak het in art. III hiervoren omschreven doel der Vereeniging zooveel mogelijk te bevorderen op de wijze aangegeven bij art. IV hierboven; wat betreft 1⁰, 2⁰, 7⁰ en 8⁰ van bedoeld art. IV, voor zooveel noodig na goedkeuring van het Hoofdbestuur.

Zij zijn bevoegd zich in de vervulling harer taak, behalve wat betreft 1⁰ en 2⁰ van art. IV te doen bijstaan door Commissiën, gekozen uit leden. De Commissiën worden door de Besturen der Afdeelingen samengesteld en ontbonden.

Art. XII.

Het Vereenigingsjaar valt samen met het kalenderjaar.

Art. XIII.

De Afdeelingen storten jaarlijks in de kas van het Hoofdbestuur: *f* 0.50 voor ieder lid.

Van alle legaten of donatiën van *f* 100 of meer, moet aan de kas van het Hoofdbestuur 25 % worden afgedragen, tenzij dit in strijd is met een door den gever gemaakte bepaling.

Voor iedere Afdeeling buiten Nederland gevestigd, wordt in overleg met haar bestuur, de financieele verplichting tegenover het Hoofdbestuur afzonderlijk geregeld. Die regeling is onderworpen aan de goedkeuring eener Algemeene Vergadering.

Indien aan het Hoofdbestuur blijken mocht, dat eene Afdeeling gedurende het eerste jaar van haar bestaan, ter wille van propaganda en in het belang der Vereeniging zich zoovele uitgaven moest getroosten, dat zij de, in de eerste alinea bedoelde bijdragen niet dan zeer bezwaarlijk missen kan, zonder in haar bloei te worden geschaad, is het Hoofdbestuur bevoegd haar, op haar verzoek, geheel of gedeeltelijk van die storting, gedurende het eerste jaar van haar bestaan te ontheffen.

Art. XIV.

Elke Afdeeling benoemt jaarlijks een afgevaardigde, waarvan de naam minstens 4 dagen te voren aan het Dagelijksch Bestuur moet worden vermeld, om haar ter Algemeene Vergadering te vertegenwoordigen. De Afgevaardigden mogen ten laste van de kas der Afdeeling reis- en verblijfkosten in rekening brengen voor de vervulling hunner zending gemaakt.

Art. XV.

Afdeelingen waarvan het aantal leden tot beneden 5 gedaald is of die haar geldelijke verplichtingen tegenover het Hoofdbestuur niet behoorlijk nakomen kunnen door de Algemeene Vergadering op voorstel van het Hoofdbestuur ontbonden worden.

De geldmiddelen benevens de archiefstukken der ontbonden Afdeelingen worden overgedragen aan het Hoofdbestuur.

Art. XVI.

Jaarlijks in de maand Juni wordt door het Hoofdbestuur de gewone Algemeene Vergadering belegd.

Buitengewone Algemeene Vergaderingen hebben plaats, wanneer het Hoofdbestuur dit noodig acht, óf wanneer 3 of meer Afdeelingen, er schriftelijk om vragen, met opgave van het te behandelen onderwerp.

Het Hoofdbestuur moet in de Jaarlijksche Algemeene Vergadering:

1⁰. Mededeeling doen van de werkzaamheden van het bestuur in het afgeloopen jaar en van den toestand der Vereeniging.

2⁰. Rekening en Verantwoording afleggen over het beheer van de geldmiddelen der Vereeniging.

3⁰. Aan de orde stellen de verkiezing van leden voor het Hoofdbestuur en voor de Commissie, te belasten met het onderzoeken der rekening en verantwoording van den penningmeester over het loopende jaar.

4⁰. Ter behandeling voordragen het door het Hoofdbestuur aan de orde gestelde en de van de Afdeelingen tijdig ingekomen voorstellen.

De Afdeelingen worden in de Algemeene Vergadering vertegenwoordigd door hare afgevaardigden.

Ook niet-afgevaardigden hebben toegang tot de Algemeene Vergaderingen en kunnen aan de besprekingen deelnemen.

Stemrecht wordt alleen uitgeoefend door de afgevaardigden der Afdeelingen en door den Voorzitter, ook zoo deze niet afgevaardigde is eener Afdeeling. Het aantal stemmen namens de Afdeelingen uit te brengen, bedraagt voor de Afdeelingen beneden de 25 leden 1 stem, voor Afdeelingen

van 26 t/m 50 leden 2 stemmen
van 51 t/m 75 leden 3 stemmen
van 76 t/m 100 leden 4 stemmen

voorts voor ieder 100-tal leden boven de 100 één stem meer, met dien verstande, dat het getal van zes stemmen voor ééne Afdeeling niet mag worden overschreden.

Art. XVII.

Alle besluiten worden opgemaakt bij volstrekte meerderheid van stemmen, behoudens de hierna te noemen uitzonderingen.

Over zaken wordt hoofdelijk en mondeling, over personen met gesloten ongeteekende briefjes gestemd.

Verkiezingen geschieden eveneens met gesloten ongeteekende briefjes. Wordt bij een eerste stemming geen volstrekte meerderheid verkregen, dan heeft eene tweede, vrije stemming plaats. Wordt ook nu geen volstrekte meerderheid verkregen, dan is er herstemming tusschen het dubbeltal, dat de meeste stemmen verkreeg. Als meer dan 2 personen een gelijk aantal stemmen verkrijgen, dan heeft een tusschenstemming plaats. Wordt bij deze herstemming geen volstrekte meerderheid verkregen, dan beslist het lot.

Bij alle andere stemmingen is, bij staking, de stem van den Voorzitter beslissend.

Art. XVIII.

Voorstellen tot verandering of wijziging der Statuten kunnen worden gedaan door het Hoofdbestuur of door ten minste 3 Afdeelingen.

Art. XIX.

Omtrent voorstellen, in het vorige artikel bedoeld, kan alleen eene beslissing worden genomen in eene Algemeene Vergadering, waarin ten minste ⅔ van het aantal Afdeelingen vertegenwoordigd zijn en waarin ten minste ⅔ van de uitgebrachte stemmen zich voor de verandering of wijziging verklaart.

Is de opkomst in een eerste daartoe belegde Vergadering niet voldoende, dan wordt direct een nieuwe Algemeene Vergadering uitgeschreven, die binnen 21 dagen moet plaats vinden en deze heeft ongelet het getal vertegenwoordigde Afdeelingen, het recht tot wijziging bij eene meerderheid van ⅔ der uitgebrachte stemmen.

Art. XX.

Ontbinding der Vereeniging binnen den bij art. II aangegeven tijd, kan alleen geschieden door een besluit eener Algemeene Vergadering geheel overeenkomstig de voorschriften, die in het vorige artikel zijn vastgesteld.

In de Vergadering, die een besluit tot ontbinding neemt, wordt een besluit genomen omtrent hetgeen met een eventueel restant in kas en met de overige bezittingen der Vereeniging zal worden gedaan.

Art. XXI.

Waar in deze Statuten van leden gesproken wordt, heeft dit evenzeer betrekking op Eereleden en Leden-begunstigers, en waar van Voorzitter, Ondervoorzitter, Secretaris, Penningmeester vertegenwoordiger of correspondent gesproken wordt in het mannelijk, heeft dit ook betrekking op vrouwen.

Voorgestelde wijzigingen in het Huishoudelijk Reglement der Vereeniging.

Art. 1.

Personen (mannen of vrouwen) of Vereenigingen, die lid of lidbegunstiger wenschen te worden, geven daarvan mondeling of schriftelijk kennis aan een der leden van het Hoofdbestuur of der Afdeelingsbesturen. De besturen, die een opgave van lidmaatschap ontvangen hebben, brengen deze schriftelijk over aan den betrokken Afdeelings-Secretaris, dan wel aan den Secretaris van het Hoofdbestuur.

Leden die wonen buiten het gebied eener Afdeeling, staan administratief en geldelijk onder het beheer van het Hoofdbestuur. De grenzen eener bestaande Afdeeling worden bepaald door een cirkel beschreven uit het (ten naastenbij) middelpunt der bewoonde kom van de plaats waarnaar de Afdeeling genoemd wordt, met een straal van 7 K.M. lengte; voor nieuw op te richten Afdeelingen ten hoogste 7 K.M. of wèl zooveel minder, dat haar gebied niet de grenzen eener bestaande Afdeeling overschrijdt.

Op de kennisgave moet duidelijk leesbaar zijn vermeld naam en voornamen, beroep en woonplaats met nauwkeurig adres van den aspirant, onder mededeeling van het ter beschikking gestelde bedrag der jaarlijksche contributie dan wel of men eene schenking in eens wenscht te doen van minstens *f* 100.—.

Art. 2.

De inning der jaarlijksche contributie heeft dadelijk na den aanvang van elk boekjaar plaats. Zij die op of na 1 October toetreden zijn geen contributie over het loopende jaar verschuldigd, doch ontvangen wel een bewijs van lidmaatschap voor het loopende jaar.

Is er vóór ultimo December bij het betrokken Afdeelingsbestuur of bij het Hoofdbestuur geen schriftelijke opzegging ontvangen, dan blijft men lid voor het met 1 Januari d.a.v. beginnende jaar.

Alle veranderingen van woonplaats of adres, bedanken voor het lidmaatschap, verhoogen of verminderen der contributie, geven de leden tot eene Afdeeling behoorende op aan den Secretaris der Afdeeling en zij die onder administratief beheer staan van het Hoofdbestuur geven zulks op aan den Secretaris van het Hoofdbestuur. De Secretarissen geven zulks op aan den Administrateur van het orgaan der Vereeniging.

Art. 3.

Indien art. IV (nieuw) der Statuten aangenomen is kan dit artikel vervallen.

Art. 4 (wordt dan 3).

Het bestuur van elke Afdeeling vertegenwoordigt deze zelfstandig ook waar zulks kan in rechten, doch alleen in zaken, uitsluitend de Afdeeling betreffende.

Art. 5 (art. 4 dus).

Iedere Afdeeling heeft een eigen reglement, dat om kracht van wet te hebben, door het Hoofdbestuur moet zijn goedgekeurd.

Mocht er verschil ontstaan tusschen de Afdeeling en het Hoofdbestuur over de goedkeuring van haar reglement, dan moet de beslissing van de eerstvolgende Algemeene Vergadering der Vereeniging worden ingeroepen.

In afwachting daarvan is de Afdeeling verplicht aan de aanwijzingen van het Hoofdbestuur te voldoen.

Art. 6 (art. 5 dus).

Jaarlijks vóór den 20en Januari zendt elk Afdeelingsbestuur aan het Hoofdbestuur een streng alphabetische naamlijst der leden van de Afdeeling op 1 Januari van het laatstingetreden jaar aanwezig, met vermelding van ieders contributie en adres èn van het Bestuur der Afdeeling op dien datum èn van de verschillende Commissiën.

Vóór den 1en Maart dienen de Afdeelingen aan het Hoofdbestuur in:

a. het verslag over het afgeloopen jaar, vermeldende het door haar verrichte; den toestand der Afdeeling op 31 December te voren; alsmede de resultaten, die verkregen zijn door inrichtingen, welke de Afdeeling in het leven riep;

b. eene geldelijke afrekening volgens Model A;

c. de punten, die de Afdeeling op de jaarlijksche Algemeene Vergadering wenscht behandeld te zien;

d. een candidatenlijst, houdende het dubbeltal candidaten voor de eventueel openvallende plaatsen in het Hoofdbestuur voor de Afdeeling.

Art. 7 (art. 6 dus).

Het Hoofdbestuur vergadert minstens tweemaal 's jaars te 's-Gravenhage, en wel in April en in October.

In de eerste der jaarlijksche Vergaderingen kiest het onder zijne leden een Ondervoorzitter en 2e Secretaris en een plaatsvervangend Penningmeester. De oproeping tot deze gewone en ook tot de

hierna te noemen buitengewone Hoofdbestuurs-vergaderingen, geschiedt door het Dagelijksch Bestuur, minstens 20 dagen voor den datum der Vergadering en onder bijvoeging der Agenda, voor zooveel noodig met toelichting.

Buitengewone Hoofdbestuurs-vergaderingen moeten door het Dagelijksch Bestuur worden bijeengeroepen, wanneer het dit noodzakelijk acht, of wanneer dit door drie Hoofdbestuursleden wordt verlangd. Van dit verlangen moet onder opgave van motieven aan het Dagelijksch Bestuur worden kennis gegeven, dat dan binnen 8 dagen de Vergadering bijeen roept.

Mocht 't Dagelijksch Bestuur onverhoopt de Vergadering niet uitschrijven, dan zijn drie Hoofdbestuursleden daartoe bevoegd.

Art. 8 (art. 7 dus).

In de vergaderingen van het Hoofdbestuur mag alleen worden beslist omtrent punten, die op de agenda voorkomen. Wanneer door ⅔ der aanwezige leden een in de Vergadering zelve gedaan voorstel urgent wordt verklaard, kan ook daaromtrent een besluit worden genomen. Bestaat bedoeld ⅔ echter uit 5 of minder leden, dan behoeft het besluit nog de goedkeuring eener volgende Hoofdbestuursvergadering om van blijvende kracht te zijn.

Alle besluiten worden genomen bij meerderheid van stemmen; staken de stemmen, dan is het voorstel verworpen.

Besluiten in eene Hoofdbestuursvergadering genomen, zijn alleen dan van kracht, wanneer minstens de helft plus één der Hoofdbestuursleden aanwezig zijn.

Het Hoofdbestuur kan, bij uitzondering, wanneer het Dagelijksch Bestuur dit in een spoedeischend geval noodig of nuttig oordeelt, ook besluiten door middel van aangeteekende correspondentie nemen.

Daartoe wordt aan ieder lid het behoorlijk toegelichte voorstel gezonden, met bepaling van den datum der inzending van het antwoord. De meerderheid van de op tijd ingekomen antwoorden is dan beslissend. De op deze wijze genomen besluiten worden in de eerstvolgende vergadering ter tafel gebracht en in de Notulen opgenomen.

Art. 9 (art. 8 dus).

Het Dagelijksch Bestuur vergadert in den regel éénmaal per week, op den dag en het uur, die het daarvoor zal vaststellen en daarenboven telkens wanneer de Voorzitter of twee der andere leden dit noodig achten. Zijn minder dan 3 leden aanwezig, dan heeft de Vergadering geen voortgang.

Het Dagelijksch Bestuur is belast met den dagelijkschen gang van zaken der Vereeniging en met de uitvoering der besluiten door het Hoofdbestuur en de Algemeene Vergadering genomen. Daar waar niet door het Hoofdbestuur werd beslist en waar de afhandeling eener zich voordoende kwestie niet op het nemen van een besluit van het Hoofdbestuur kan wachten, handelt het Dagelijksch Bestuur onder nadere goedkeuring.

De besluiten van het Dagelijksch Bestuur worden genomen bij meerderheid van stemmen, staken de stemmen dan is het voorstel verworpen.

(Het overige van dit artikel laten vervallen als overbodig).

Art. 10 (art. 9 dus).

Ten spoedigste na afloop van elk boekjaar, uiterlijk ultimo Maart, wordt de rekening en verantwoording door den penningmeester opgemaakt en aan het Hoofdbestuur aangeboden. Na goedkeuring door het Hoofdbestuur, wordt die rekening en verantwoording aan de goedkeuring onderworpen van eene Commissie van onderzoek van drie leden, door eene Algemeene Vergadering der Vereeniging te benoemen.

Deze Commissie is bevoegd inzage te nemen van de boeken en zij ontvangt alle door haar gewenschte inlichtingen en bescheiden èn mag het Hoofdbestuur iederen wenk geven, die door haar voor den goeden gang van de financieele zaken der Vereeniging noodig wordt geacht.

Bij verschil tusschen de Commissie en het Hoofdbestuur worden de verschilpunten vastgesteld en in het hoogste ressort aan het oordeel van eene Algemeene Vergadering onderworpen.

De geverifieerde rekening en verantwoording wordt met het rapport der bovenbedoelde Commissie in het orgaan der Vereeniging opgenomen tegelijk (of een nummer te voren) met de oproeping voor de Jaarlijksche Algemeene Vergadering (het ter inzage liggen enz. laten vervallen).

De goedkeuring der Algemeene Vergadering strekt tot volledige décharge van het Hoofdbestuur, wegens het beheer over het betreffende boekjaar.

De Penningmeester wordt geacht persoonlijk gedechargeerd te zijn zoodra het (Hoofd) Dagelijksch Bestuur de rekening en verantwoording aanvaard heeft.

Art. 11 (art. 10 dus).

Het Hoofdbestuur kan over goederen en gelden, voortspruitende uit de contributiën, uit winsten op in het leven geroepen inrichtingen en uit renten van belegde kapitalen alleen beschikken voor het bestrijden der kosten voor de Vereeniging benoodigd, volgens de statuten of het huishoudelijk reglement.

Over andere gelden der Vereeniging kan het slechts beschikken na bekomen machtiging der Algemeene Vergadering.

Art. 12 (art. 11 dus).

Voor het verspreiden van populaire kennis en vooral wat het bevorderen betreft der ontwikkeling van nijverheid en kunstnijverheid in de Indiën, kan het Hoofdbestuur inrichtingen in het leven roepen en de Afdeelingen steunen, daar waar zulks noodig geacht wordt (b.v. voor het houden van voordrachten en tentoonstellingen) zoo mogelijk ook geldelijk. Wederkeerig rust die verplichting ook op de Afdeelingen wanneer het Hoofdbestuur zulks noodig heeft.

Art. 12 (nieuw).

Het Hoofdbestuur kan met goedvinden der Algemeene Vergadering een Administrateur benoemen op eene vooruit te bepalen bezoldiging, waarvan het maximum door de Algemeene Vergadering is vastgesteld, met inachtneming der inkomsten en de kas van het Hoofdbestuur. De benoeming geschiedt voor niet langer dan één jaar. De bepalingen omtrent het ontslag worden tegelijkertijd vastgesteld evenals eene instructie voor den administrateur.

Art. 13 (nieuw).

De leiding van het orgaan der Vereeniging wordt toevertrouwd aan eene Commissie waarvan de Voorzitter als verantwoordelijk redacteur optreedt en wien een vaste som jaarlijksch toegewezen wordt voor de redactiekosten.

Door het Hoofdbestuur kan voor het geldelijk en administratief beheer van 't orgaan worden benoemd een beheerder en bepaalt onder nadere goedkeuring van de Algemeene Vergadering zijne bezoldiging.

De beheerder van het orgaan kan tevens zijn de administrateur van het Hoofdbestuur. De functiën van Secretaris, van penningmeester, van administrateur en van beheerder kunnen door één persoon waargenomen worden.

Art. 14 (nieuw).

Regelen voor het voeren der administratie der Vereeniging en die der Afdeelingen worden door het Hoofdbestuur vastgesteld met goedvinden der Algemeene Vergadering.

Art. 15. (nieuw).

Geen Algemeene Vergaderingen mogen bijeengeroepen worden die niet voorafgegaan zijn door eene Hoofdbestuursvergadering en daarin goedgekeurd.

In die Hoofdbestuursvergadering zal tijd en plaats bepaald worden voor die Algemeene Vergadering.

Art. 16. (oud 13).

Waar in dit reglement van Voozitter, Ondervoorzitter, Secretaris, Penningmeester, Administrateur en Beheerder gesproken wordt heeft dit evenzeer betrekking op vrouwen.

Art. 17. (oud 14).

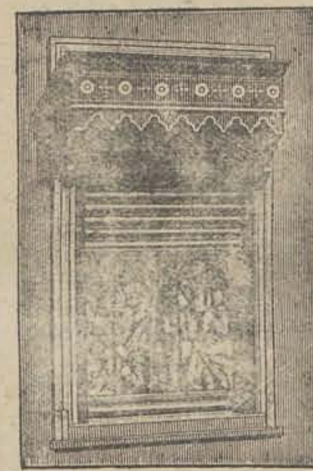
Alles wat bij dit reglement niet is geregeld of waaromtrent de voorschriften niet duidelijk zijn, wordt aan de beslissing van het Hoofdbestuur overgelaten. Tegen zoodanige beslissing kan echter door eene Afdeeling bedenking worden ingebracht en de kwestie binnen 3 maanden aan de beslissing eener Algemeene Vergadering onderworpen. Deze neemt dan een gemotiveerd besluit en verklaart dit al of niet te zijn van terugwerkende kracht.

Art. 18 (oud 15.).

Dit reglement treedt in werking, zoodra het door eene Algemeene Vergadering der Vereeniging is vastgesteld.

Wijzigingen daarin kunnen alleen plaats hebben in de Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging of in eene speciaal daartoe belegde Algemeene Vergadering op voorstel van het Hoofdbestuur of wanneer drie of meer afdeelingen er met opgave van motieven, schriftelijk om vragen.

KOLONIALE PRAATJES.

De koloniën en de politiek.

Er komt na een tijdperk van stilstand nu toch weer wat leven in de brouwerij. Het ontwerp betreffende het nieuwe departement voor de gouvernementsbedrijven, is, terwijl we dit schrijven, nog bij de Tweede Kamer in behandeling. Bepaalde instemming mocht het bij de sprekers in dat lichaam niet vinden. Twee koloniale specialiteiten, de heeren van Kol en

Bogaardt, stelden zich niet veel van het te verwachten nut dezer instelling voor, maar terwijl de laatste mededeelde zijn stem aan het ontwerp te moeten onthouden, verklaarde de eerste uit hoofde van het beginsel, dat bij het ontwerp voorzit, met den minister te willen medegaan. Ook den heer Bogaardt is dit beginsel sympathiek, maar de keuze der onder het nieuwe departement te stellen bedrijven wordt door hem geen gelukkige geacht. Zoo behoort zijns inziens de post- en telegraafdienst niet onder het nieuwe departement thuis; in sommige bedrijven is commercieele boekhouding overbodig, zoo niet gevaarlijk. Dat in verband met het feit, dat het nieuwe departement een groot aantal nieuwe ambtenaren zal noodig maken, met enorme uitbreiding der staatsbemoeienis, gaf bij dezen spreker den doorslag om zich te verklaren tegen het ontwerp, dat ook bij de beide andere sprekers, de heeren de Waal Malefijt en Bijlandt, geen gunstig onthaal vond. De laatste was het met den heer de Waal Malefijt eens dat het hoofd van het nieuwe departement veel te veel zal moeten omvatten, zoodat de man òf na een half jaar krankzinnig wordt, òf den boel zijn gang zal laten gaan. Wil men een reorganisatie der bedrijven, laat men dan, zeide hij, bekwame, practische industrieelen aan het hoofd stellen, waarvoor hij als zijn medestander, die zich evenmin als de heer Bogaardt met de keuze der bedrijven kon vereenigen, de instelling van een nieuw departement geenszins noodig acht. Het schijnt dus, dat minister Fock morgen, Dinsdag, wanneer de beraadslagingen zouden worden hervat een harden dobber zal hebben om het ontwerp zooals het daar ligt, er door te halen *).

In ons nummer van den 4den October ll. wezen wij er reeds op, dat ook ons de opzet, zooals die toen in de M. v. T. op de indische begrooting in groote lijnen werd aangegeven, voor het hier bedoelde ontwerp niet geheel bevredigde. Wij hopen evenwel dat de zaak waarom het gaat, eene meer intensieve exploitatie der daarvoor in aanmerking komende gouvernements-bedrijven, niet moge worden tegengehouden.

Onder de, nog door de Staten-Generaal af te doene reeds aangeboden wetsontwerpen, neemt dat betreffende de opriching van een opleidingsschool voor inlandsche rechtskundigen voor ons begrijpelijkerwijze eene gewichtige plaats in en het deed ons daarom genoegen, nota te kunnen nemen van de over het geheel sympathieke houding, welke blijkens het voorloopig verslag in de afdeelingen der Tweede Kamer tegenover dit ontwerp werd aangenomen. Men maakte bedenkingen, ja, en er verhieven zich enkele stemmen tegen den terugkeer op den sedert 1869 ingeslagen weg door de betrekkingen van voorzitter en ondervoorzitter van de landraden voor inlandsche rechtskundigen open te stellen, voor het nieuwe instituut dus, terwijl daartegenover het afdeelingsonderzoek leidde tot instemming met het beginsel, dat geen inlander, die aan de wettelijke vereischten voor het bekleeden van eenig rechterlijk ambt voldoet, van dat ambt behoort te worden uitgesloten, omdat hij inlander is.

Voor aan onze hoogescholen gepromoveerde of te promoveeren inlandsche meesters in de rechten, maakt de toepassing van dit beginsel, in Indië reeds voorgestaan, de baan vrij om naar *alle* rechterlijke betrekkingen te dingen. Het *nieuwe* instituut beoogt onzes inziens zeer zeker o. a. een terugkeer op den sedert 1869 ingeslagen, maar blijkbaar als te kostbaar en niet aan het doel beantwoordende veroordeelden weg. Wat baat het of men al een beperkt aantal landraden heeft, wier voorzitters meester in de rechten zijn, wanneer de onafgedane zaken zich daarbij tot bergen ophoopen? Wat men eenerzijds aan deugdelijkheid wint, verliest men anderzijds dubbel en dwars door de langzaamheid van het recht.

Het remedie hierop: «uitbreiding der rechterlijke macht» is gauw uitgesproken maar ook toe te passen? De vraag zou nog zooveel grooter zijn dan thans, nu het aanbod reeds te wenschen laat, en slechts leiden tot een verder opdrijven der traktementen onzer rechterlijke functionarissen. Het nieuwe instituut zal heusch in een bepaalde behoefte ook van de indische schatkist voorzien, waar deze zonder dat op den sedert 1869 ingeslagen weg zich belangrijke offers zou hebben moeten getroosten, terwijl het nut, dat men thans aan de inlandsche bevolking de gelegenheid opent, zich door eene alleszins voor de huidige toestanden voldoende opleiding te bekwamen voor een gewichtigen werkkring, die voor haar eene uitstekende leerschool zal blijken voor de verdere ontwikkeling, geenszins te onderschatten is — ook uit politiek oogpunt niet.

«De behartiging der belangen van de inlandsche bevolking is plicht, zoowel van den wetgever als van alle bestuursorganen», luidt het terecht in de koloniale paragraaf van het jongst verschenen beginsel program van den bond van vrije liberalen.

En wanneer men zich ten aanzien van de behartiging dier belangen voor de keuze geplaatst ziet: geïmporteerd deugdelijk maar duur, in zijne consequentiën de financieele krachten te bovengaand, en dientengevolge langzaam recht, of een snel, met de financiën van het land rekening houdend, en door de zonen van het land, met de toestanden vertrouwd en door een voldoende opleiding voorbereid, uitgesproken recht, kan onzes inziens die keuze voor hen, die de belangen der inlandsche bevolking voorstaan, niet moeilijk vallen.

Wat het beginselprogram van gemelden Bond betreft, laten wij hier de koloniale paragraaf in haar geheel volgen:

«Het koloniaal beleid moet gericht zijn op het welzijn der koloniën in verband met dat van het moederland.

De behartiging der belangen van de inlandsche bevolking is plicht, zoowel van den wetgever als van alle bestuursorganen.

Onder hoofdleiding van het moederland moeten de koloniën ontwikkeld worden tot zichzelf besturende deelen des Rijks.

Bij de bestuursinrichting worde gestreefd naar decentralisatie, onder daadwerkelijk toezicht der Indische Regeering, met gebruikmaking van bestuurskrachten uit de inlandsche bevolking en met deelneming, waar mogelijk, van niet-ambtelijke ingezetenen aan de bestuurstaak.

De invloed der Indische regeering breide zich geleidelijk uit over het zich onder onze vlag bevindende gebied.

De deelneming der koloniën aan het wereldverkeer worde bevorderd en de particuliere ondernemingsgeest aangemoedigd.»

In weinige woorden wordt hier veel goeds gezegd, dat wij gaarne onderschrijven — het komt slechts op de toepassing aan.

* Het bleef bij den schijn, voor de aanneming was zelfs geen hoofdelijke stemming noodig

Oost-Indische Berichten.

Het persbureau. In verband met de a.s. opheffing van het persbureau is door eenige der daarbij aangesloten dagbladen het verzoek gedaan om na die opheffing met de benoemingen en andere regeerings-mededeelingen, die voor publicatie bestemd zijn, in kennis te worden gesteld op dezelfde wijze als vóór de oprichting van het persbureau geschiedde.

De gouverneur-generaal meent echter de voorkeur te moeten geven aan een van het vroeger gebruik eenigszins afwijkende voorziening, die voor de pers geenerlei bizondere uitgaaf zal vorderen.

Die voorziening heeft de landvoogd zich in dien zin gedacht, dat voor elk der bataviasche dagbladen dagelijks, uitgezonderd Zon- en feestdagen, met den 10 u. 48 m. van Buitenzorg vertrekkenden trein aan het bureau der algemeene secretarie te Batavia een opgave zal worden toegezonden van de genomen beschikkingen omtrent benoeming, ontslag, verlof e. d., welke opgave aldaar in ontvangst zal kunnen worden genomen terwijl met voor publicatie bestemde mededeelingen van de hoofden van gewestelijk bestuur op gelijke wijze zal worden gehandeld. Na de verzending dier opgave zullen genomen beschikkingen van voormelden aard, behoudens die voor het publiek van weinig belang kunnen worden geacht, aan de bataviasche dagbladen, die daartoe bij het telegraafkantoor te Buitenzorg een crediet geopend hebben, worden geseind.

Aan de elders verschijnende dagbladen zullen, op den thans gebruikelijken voet, de daarvoor in aanmerking komende beschikkingen en mededeelingen getelegrafeerd worden, zullende de minder belangrijke per post worden verzonden.

Meer uitgebreide, van regeeringswege te publiceeren ambtelijke geschriften zullen in den regel in de Javasche Courant worden opgenomen.

Alzoo zal de band, die de regeering en de pers verbindt, niet geheel verbroken worden.

Groot-Atjeh een kale woestenij. De correspondent van de Locomotief te Batavia meldt aan dat blad:

Men deelde mij mede, dat Zijne Excellentie de landvoogd op het laatste Atjeh-rapport eene kantteekening heeft gesteld, strekkende om te wijzen op de oppervlakkigheid van oud-ministers van koloniën en reizende

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXXVII.

Ja, het was een goddelijk mysterie: dat dezen eenen man met zijn bekrompenheden en zwakheden, de macht gegeven was, — en slechts aan hem, aan hem alleen, om haar hart in het diepste te roeren en het groote wonder te volbrengen, dat een sterveling voor een korte pooze tot een god, en de aarde tot een hemel maakt!

Maleen beantwoordde dien korten brief van Krome en hij schreef weer terug. Er ontstond voor het eerst sedert zij elkander kenden, een regelmatige, zeer vriendschappelijke briefwisseling. Intusschen moesten zij in het gunstigste geval nog minstens twee maanden op een antwoord wachten.

Het eenzame plantersleven ging stil zijn gang.

Eens verzocht de Gravin Ilfershofen Maleen in een bijna hartelijk schrijven, voor een klein feest naar Satoeta over te komen.

Het betrof de ontvangst der officieren van een Fransch oorlogschip dat een bezoek bracht aan Satoeta.

„U moet ons een weinig steunen met uw Fransch, bibi," schreef Leontine, „geen onzer gasten spreekt of verstaat een woord Duitsch, en met het Fransch van de luitjes hier in Satoeta is het maar zoo zoo. Weiger nu niet. Wij hebben u wezenlijk noodig."

Maleen pakte haar beste kleeren bijeen en liet zich door het stationneerende Duitsche schip, waarvan de officieren eveneens genoodigd waren, naar Satoeta brengen.

Het was een heerlijke tocht.

Het feest verliep ook tot ieders bevrediging.

Toen Maleen den volgenden morgen van de Gravin afscheid wilde nemen, vond zij de mooie jonge vrouw alleen.

Nadat zij een poosje over den afgeloopen avond gebabbeld hadden, richtte plots Leontine den blik van haar groote grijze oogen met een eigenaardige uitdrukking op Maleen en zeide:

„Weet u wel, dat ik u heel, heel anders vind, dan ik gedacht had?"

Maleen glimlachte.

„Zooiets heb ik al eens meer gehoord, sinds ik hier ben."

„Ik wil u eerlijk bekennen, dat ik in het begin een groote antipathie tegen u voelde."

„Ik heb er iets van gemerkt."

„Ja, dat wilde ik ook. Ik laat altijd den menschen bemerken, hoe ik over hen denk. Maar u heb ik verschrikkelijk onrecht gedaan. Er is in heel Afrika geen liever vrouw dan u."

„Denkt u?"

„Stellig, bibi. En weet u, wat men hier van u vertelde? Dat u heerschzuchtig en avontuurlijk en schrikkelijk geëmancipeerd was en alle mannen als slaven aan uw voeten wilde zien.

En dan, uw brief aan mijn man, eer u kwam, had mij zoo boos gemaakt. U schreef, of het vanzelf sprak, dat mijn bana nu maar dadelijk uw dienstwillige dienaar wezen zou. Ja, bibi, zoo begreep ik uw brief. En weet u, dat een andere vrouw over mijn bana baas speelt, dat laat ik mij niet welgevallen."

Maleen tuurde eenige seconden op haar grijze zijden handschoenen. Toen zag zij op en vroeg kalm:

„Maar nu is u overtuigd, dat niets mij minder in de gedachte komt, dan inbreuk te willen maken op uw rechten, nietwaar?"

„Ja. U is eigenlijk veel te goed," zeide Leontine met overtuiging.

Zij namen als goede vriendinnen afscheid van elkander.

***

De volgende post bracht verontrustende berichten uit Duitschland.

Krome's proces was ten einde en men had hem veroordeeld wegens overschrijding van zijn ambtsbevoegdheid, eigenmachtig oorlogvoeren en gewelddadigheden tegenover de inlanders.

Toegegeven werd, dat Krome zich als de schepper van een groote, bloeiende kolonie ontegenzeggelijk verdienstelijk had gemaakt jegens zijn vaderland, maar werd er geredeneerd, zulke verdiensten waren nog geen vrijbrief voor overtredingen en geweldpleging. Men leefde nu eenmaal niet meer in de eeuw der conquistadores, en waar Krome zich op hun voorbeeld beriep, kon men slechts betreuren, dat hij eenige menschenleeftijden te laat op de wereld was gekomen.

Daar nu evenwel de rechtsbegrippen van den heer Krome zoo essencieel afweken van de in beschaafde, christelijke staten geldende, hield men het voor ondoenlijk, hem opnieuw een of ander staatsambt op te dragen — en vooral niet in de koloniën.

Ook moest hem het verblijf in Duitsche koloniën verboden blijven.

Maleen zat in de verandah van haar kleine kamer in Mona en las deze courantenberichten bij het nagenoeg daghelder schijnsel van de volle maan.

Zacht, of zij sliepen, ruischten de toppen der palmen.

redacteuren van dagbladen, die Groot-Atjeh 'n kale woestenij vonden.

Dat kwam daardoor, meende Zijne Excellentie, om-
Er woont, zoo hoorde ik van absoluut betrouwbare dat de padi pas geoogst was.

Best, maar wie hadden die padi dan geoogst? ooggetuigen, bijna geen sterveling meer in Groot-Atjeh, bij wijze van spreken althans.

En aangenomen dat maaiers daar aan den gang waren geweest, dan moeten zij veel op den dood geleken hebben. Want padihalmen en schuren, menschen en huizen waren te zamen verdwenen. Ruimt de padioogst in het Atjehsche land dan tegelijk ook de dorpen op? . . . .

Chineesche emigratie. Tengevolge van den hongersnood in China emigreeren tal van Chineezen naar de Straits en naar de Maleische staten.

In Singapore arriveeren per week ongeveer 5000 Chineezen, en de schepen die van China vertrekken, zijn soms zoo vol dat ze een gedeelte der emigranten aan andere schepen moeten overgeven.

In Perak is de stroom van Chineezen, die werk zoeken, zoo groot, dat de spoorwegen den dienst moesten uitbreiden om hen allen te kunnen vervoeren, en dan nog moesten de passagiers zich met een staanplaats in de wagons behelpen.

Een wonder dat wij hier in Indië nog niets van die luidjes gemerkt hebben, maar de reis naar hier is zooveel duurder en de meesten zullen al heel blij zijn als zij genoeg middelen bezitten om de Straits te bereiken.

Javasche Bank. De directie dezer bank deelt mede, dat op verzoek met ingang van ultimo April a. s. eervol ontslag uit den dienst der Bank werd verleend aan den heer E. M. A. Noothout, die als agent te Soerabaja in de laatste helft dier maand zal worden vervangen door den heer J. Kempen, thans agent te Makassar.

Met de waarneming van laatstgenoemde betrekking zal worden belast de heer C. Van Schelle, die eerstdaags te dien einde naar Makassar zal vertrekken, na als boekhouder-plaatsvervangend agent te Soerabaja te zijn vervangen door den heer F. Reijsenbach Hzn., thans afdeelingschef bij het Hoofdbureau te Batavia.

Procuratiehouders in Indië en Nederland. Daarover merkt de correspondent van de L o c o m o t i e f te Batavia het volgende op:

Op een wondeplek in de Indische samenleving wijst een der Bataviasche bladen naar aanleiding van het feit dat een handelsgeëmployeerde, tevens procuratiehouder van eene aanzienlijke import- en exportfirma wegens dobbelen in effecten, ontslagen, „aanstonds door een ander voornaam handelshuis in eene soortgelijke betrekking van vertrouwen werd geplaatst.

Men maakt in den Indischen handel, vooral in Batavia, wel eens een ietwat ruim gebruik van den titel procuratiehouder, een rang waartoe de Nederlandsche handelsemployé in den regel eerst na lange jaren van trouwe plichtsbetrachting opklimt, meestal eene beloening voor stalen ijver en absolute betrouwbaarheid.

In Indië procuratiehouder te zijn, beteekent zoo heel veel niet; laatst werden er hier op een kantoor tegelijk zes aangesteld, zoowat het heele personeel. Ik meen dat ook de jongste commerciëele pijler, chef van de afdeeling Pakjes-maken en brieven lakken, thans p. p r o c. teekent. Het kleedt een kantoor.

Maar in het bovenvermelde geval was dit eenigszins anders; daar bekleedde de ontslagene en weder geplaatste inderdaad eene positie van vertrouwen.

Welnu, ik acht het te bejammeren dat zoo licht, zoo lichtzinnig wordt heengegleden over een dergelijken ernstigen misstap door den man in quaestie begaan. Ik vind dit bij de hem klakkeloos engageerende firma een bewijs van gebrek aan zedelijken ernst; ik vind dat hierdoor een funiste invloed wordt uitgeoefend op een geheelen stand van jonge menschen, die er allicht toe zullen komen, of er in zullen worden gesterkt, om hunne eigen misslagen en tekortkomingen met een verschoonend oog te bezien.

Waar blijft de prikkel om zijn plicht te doen zonder zijsprongen, waar is de rem, die jongelieden — en ouderen — terughoudt van verkeerdheden en laakbare handelingen, wanneer de overal elders onvermijdelijke gevolgen dier verkeerde daden hier met luchthartigheid op zij worden geschoven? De spoedige herplaatsing van den ontslagene legt een vleiend getuigenis af van zijne capaciteiten en werkkracht, een minder vleiend testimonium van het gevoel voor betamelijkheid der hem engageerende firma.

Het staat te bezien of de jonge man dit buitenkansje als een geluk heeft te beschouwen. 't Klinkt den gedwongen ledigloopen, van gedwongen zijn om misschien wreed, maar een harde les van eenige maanden van onderen op te beginnen, zou veel meer nut hebben gesticht.

Ik kom er waarlijk toe om hen te gelooven, die beweren dat er in Indië, ondanks alle praatjes over Pauperisme, geen eigenlijk gezegde Strijd om het Bestaan wordt gevoerd. In Nederland wordt beter, ernstiger werk geleverd.... want: in Nederland zou een om die reden ontslagen geëmployeerde geene betrekking meer hebben gevonden. Zonder tot dat uiterste te adviseeren, komt het mij voor dat men in Indië niet kwaad zou doen het Nederlandsche voorbeeld ten deze een weinig te imiteeren.

Persdilicten. Het N i e u w s v a n d e n D a g v o o r N e d. I n d i ë bericht dat de hoofdredacteur van dat blad in dezer opgeroepen werd bij den officier van justitie te Batavia om gehoord te worden in zake een hoofdartikel in dat blad van 11 December l.l. geplaatst en waarin critiek werd uitgeoefend naar aanleiding van den luitenant Gravendijk.

Volgens het N i e u w s zou de redacteur van het S o e r. H b l d. ook ambtshalve vervolgd worden eveneens voor het critiseeren dezer vrijspraak.

Uniformwijziging. Bij den gouverneur-generaal bestaat, zooals reeds onlangs gemeld werd, het voornemen om het witte kostuum, hetwelk door de ambtenaren van het binnenlandsch bestuur bij de uitoefening van hun dagelijkschen dienst en op dienstreizen gedragen wordt, in zoover te wijzigen, dat de pet met wit linnen overtrek en zwart leeren klep, voorzien van het Nederlandsche Wapen in goud en zilver, vervangen wordt door een pet van Russisch model, zonder wapen, maar met een ster.

Alvorens deze maatregel wordt ingevoerd, wordt echter volgens de J a v a b o d e het gevoelen ingewonnen van eenige hoofdambtenaren, die van dergelijke onderwerpen eene meer dan gewone studie hebben gemaakt.

Als boutade is het bovenstaande niet kwaad.

West-Indische Berichten.

Suriname. De koloniale huishoudelijke begrooting voor 1908 had blijkens de laatstelijk ontvangen tot 8 Mei ll. loopende Surinaamsche bladen reeds drie avonden een onderwerp van behandeling uitgemaakt in de openbare zitting der Koloniale Staten.

Te voren zij opgemerkt dat O n z e W e s t op onze vraag, waarom toch terwijl het tekort op 752469 gld. is geraamd, een subsidie van 822459 gld. of 69990 gld. meer dan de raming wordt aangevraagd, het volgend bescheid gaf:

„De vraag is gemakkelijk te beantwoorden, en zou waarschijnlijk niet gesteld zijn indien het blad de volledige begrootingsstukken had kunnen raadplegen. Het verschil wordt verklaard doordien voor productieve werken hatuurlijk heele seriën van f 100000 moeten worden uitgegeven, waar niet altijd afgeronde sommen van dat bedrag noodig zijn. Uit de bijlage betreffende de raming der middelen, blijkt dan ook, dat van de in 1908 uit te geven seriën een bedrag van 69990 gld. zal overblijven, hetwelk wordt overgeschreven op den dienst voor het volgend jaar."

En nu overgaande tot de beraadslagingen der Koloniale Staten over de ontwerp-begrooting maken wij met instemming gewag van de rede, waarmee de heer Cotinho de rij der sprekers opende, en waaromtrent we aan het verslag in O n z e W e s t het volgende ontleenen:

Na instemming betuigd te hebben met het thans, nog slechts in theorie, vooropgezet beginsel, dat de kolonie hare eng-huishoudelijke uitgaven zelve zal bekostigen, deelde de heer Cotinho mede, dat de Staten bereid waren mede te werken tot de, als gevolg van dit beginsel geëischte belastingverhooging . . . . onder bepaalde voorwaarden.

In de eerste plaats verlangen de Staten dat ernstig zal worden gewaakt tegen uitzetting der uitgaven, waartoe zij van het bestuur de plechtige belofte verlangen, dat voortaan de eng-huishoudelijke uitgaven niet tegen den wensch der Koloniale Staten zullen worden opgedreven;

In de tweede plaats uitte spreker den wensch, dat men geleidelijk vereenvoudiging zal weten te brengen in de omslachtige administratie bij de departementen, terwijl

in de derde plaats, in afwachting van de nu reeds veertig jaren in voorbereiding zijnde Comptabiliteitswet, wordt gevraagd voor directe contrôle op de uitgaven der kolonie eene tijdelijke voorziening te treffen door benoeming eener commissie.

Wat het eerste punt betreft, bestaat nu reeds meeningsverschil tusschen bestuur en Staten, ten aanzien van de tractementen van districts commissarissen, door het bestuur voorgesteld op 3500 tot 5000 gld. en door de Staten, bij behandeling van het ontwerp tot nadere wijziging der verordening welke het districts-bestuur regelt, bij amendement op 3500 tot 4500 gld. gebracht. der verdere behandeling van dit ontwerp, wijl het Deze beslissing gaf toen aanleiding tot schorsing bestuur, bij monde van zijn gedelegeerde, vreesde, dat het dan moeilijk zou vallen personen te vinden, waardig om als vertegenwoordigers van het bestuur zelfstandig op te treden in de districten.

Alweer zoo'n oud argument!

Zoolang men weet, dat het om in surinaamschen dienst te komen een quaestie is van loven en bieden, ja, dan is de mensch er nu eenmaal naar om te trachten te halen wat er van te halen valt — bolih tjoba, oftewel, men kan het probeeren, vooral, indien het probeeren, wat Suriname betreft, nog al

---

Zacht, of zij sliepen, ruischten de golven der zee. Een trillenden zilverweg spande het maanlicht over de stille baai. Men kon denken, geesten heen en weder te zien zweven.

Uit de verte klonk een negerngoma: tromgeroffel, horengetoeter en gekrijsch. Maar alles zeer gedempt door den afstand.

Maleen liet de courant zinken en keek treurende in het wondervolle maanlicht.

De gelukkige dagen van ouds kwamen in haar herinnering op, de oude, dierbare gestalten. En vooral één, die boven allen uitstak.

Wie was het in dien tijd geweest, die de slaperigen had wakker geschud, die de twijfelenden met moed vervuld had? Wie had voor allen gedacht en gewaakt? Wie had het wrakke schip door een zéé vol noodlottig dreigende klippen gestuurd, tot het in veilige haven kwam? Hij, en altijd weer hij!

Vertrouwen, geloof en geestdrift had hij verbreid, hij, die bouwde op zichzelf alleen! Een aanvoerder bij Gods genade was hij geweest, hij, de sterkste onder duizenden.

En zoo droef moest nu eindigen, wat zoo veelbelovend, zoo heerlijk begonnen was!

Zij was zeer treurig.

Met de daarop volgende post schreef Krome zelf uit Londen:

Mijn kracht wil ik wijden aan de ontsluiting van het zwarte werelddeel.

Daar mijn vaderland mij in zijn betreurenswaardig humaniteitsgedoe uitstoot en de door mij bewezen diensten met schoppen beloont, stel ik mij thans onder de hoede van het meer loyale Engeland.

Hier, in dit reuzenkolonierijk vinden mijne krachten honderdvoudige gelegenheid tot werkzaamheid.

U schrijft iets over verbanning, lieve baronesse, en vindt mij beklagenswaardig. Daarin vergist u zich geheel en al.

Ik heb mij nooit zoo wèl gevoeld. Ik leef niet in ballingschap, maar als iemand, die, na lange, vermoeiende omzwervingen, eindelijk een thuis gevonden heeft, dat bij zijn karakter past.

Denk eens aan de jaren van worsteling, die ik doorgemaakt heb. Moest ik niet immer en altijd tegen den stroom oproeien? Had ik niet bij iedere schrede voorwaarts een legioen van aarzelingen en wijfelingen te overwinnen? Geloofde, vertrouwde men mij één enkele maal, buiten mijn onmiddellijke omgeving? Ben ik niet zelfs in de dagen van mijn grootste succes door de meerderheid mijner landgenooten belasterd en beklad geworden?

Sedert mijn vroegste jongelingsjaren heeft éene gedachte mijn ziel bewogen: mijn vaderland tot een „Grooter Duitschland" te maken. Ik voelde de roeping daartoe en de kracht.

Maar ik heb op de klip van een groote misrekening schipbreuk geleden: ik vergat, het Duitsche volkskarakter in aanmerking te nemen.

Dit veel-pratende, veel-schrijvende volk van critici, sceptici, en sentimenteele ideologen is tot een krachtigen machtswil eenvoudig niet in staat. In zijn veroveraars ziet het misdadigers. Vooruit dan maar! Wij zullen zien waarheen het schip drijft, met mannen aan het roer als degenen, die over mij recht gesproken hebben.

Wat mij betreft, ik heb eindelijk den grond gevonden, waarop mijn voet vastheid kan krijgen, en de sterke, gezonde lucht, die vrije ademhaling, vrije bewegingen, vrij handelen noodig maakt.

Slechts één ding betreur ik thans: dat ik niet reeds tien jaren geleden hier aangeland ben.

Overigens zal ik spoedig in uw nabijheid zijn. Mijn nieuwe expeditie zal ik van Moehita uit beginnen, iets ten noorden van ons goede, oude Oengoedje.

Mocht u eens een uitstapje daarheen maken, wil het mij dan vooral laten weten. Brieven bereiken mij van af heden te Moehita, bij den Engelschen gouverneur."

Dit schrijven las Maleen met zeer gemengde gevoelens.

Zij begreep niet, hoe hij zoo kalm en welgemoed met zijn vaderland breken kon, zelfs al had dit hem bitter onrecht gedaan. De verbitterde en treurende banneling van haar droomen was haar sympathieker dan deze triumpheerende.... overlooper.

Hu, wat een verschrikkelijk woord! Neen, zoo mocht zij hem ook in haar geheimste gedachten niet noemen. Wie weet, welk een ontzettend onrecht zij hem aandeed.

Stellig betreurde hij in het diepst van zijn gemoed het voor hem verloren vaderland.

Alleen — hij wilde het niet bekennen, ook tegenover zichzelf niet. Zijn trots kwam er nu eenmaal tegen op, nog aan iets te hechten, dat hem verstooten had.

Neen, een Archibald Douglas was hij niet.

Maar naar haar verlangde hij.

En zij zou hem niet te vergeefs om haar laten roepen!

***

Maleen zat op het promonadedek van de kleine Duitsche kuststoomboot „Krome", die van het Zuiden kwam, en naar de onder Engelsch protectoraat staande, Arabische stad Oengoedja stoomde.

(Wordt vervolgd).

kans van slagen heeft, waar bestuur zoowel als Staten mekaar al heel weinig hebben te verwijten, op het punt van toegeven in dit opzicht.

Dit deed de procureur-generaal, als gedelegeerde van het bestuur in zijn antwoord op de rede van den heer Cotinho uitkomen. Reden te meer dunkt ons voor eene hoogere autoriteit om eindelijk eens een stokje te steken voor de theoretisch door bestuur en Staten gewraakte uitzetting der uitgaven, praktisch.

Voor zoover het door Onze West gegeven verslag door ten gebillijkt.

reikt, zien we de Staten de verhooging van het traktement van 5600 gld. voor den hoofdcommies ter secretarie met een persoonlijke toelage van 400 gld. goedkeuren, evenals het blanco-crediet uitgetrokken voor ambtenaren met verlof in Nederland, ging men mede met een traktement van 5000 gld. voor den commissaris van politie — voor een goeden commissaris van politie is een traktement van 5000 gld. beslist niet te veel, betoogde het bestuur bij monde van zijn gedelegeerde, daarmee het voor alle tijden onmogelijk makend voor eventueele latere sollicitanten om het voor minder dan 5000 gld. te doen — en werden bij amendement verhoogingen der salarissen voor ondergeschikt politie-personeel aangenomen.

Dit laatste is urgent, zegt men, en we gelooven zelfs dat de goede geest bij een korps, van welks diensten de kolonie nog veel partij zal moeten trekken bij eventueele verdere opening van het binnenland — gelijk men weet thans nagenoeg op het doode punt gekomen — ernstig in gevaar zou worden gebracht, indien deze verhoogingen niet zouden worden gesanctioneerd, maar de vraag is, of deze urgentie niet een weinig kunstmatig in het leven is geroepen.

Het zou ons geenszins verwonderen, indien we bij een vervolg op het verslag der Statenzittingen b.v. op een zinsnede als volgt stuiten:

„Met het oog op de voor de ondergeschikte beambten van politie bewilligde verhoogingen van salaris, komt het gewenscht voor den, in daarmede overeenkomstige positie verkeerenden zus of zoos eene lotsverbetering toe te kennen."

En een volgend jaar komen dan weer de chefs en het verder hooger personeel aan de beurt, trots alle theoretische veroordeeling van uitzetting der uitgaven, waar het telkens wisselend bestuur in hooge mate van zijne ambtenaren afhankelijk is en in zulk een kleine kolonie persoonlijke consideratiën naar het schijnt een gewichtige rol vervullen.

We vreezen dan ook dat de stoot voor normaliseering van den toestand niet van de kolonie zelve zal uitgaan, trots alle mooie beginselen, maar van buiten zal moeten worden gegeven, door een imperatief tot hiertoe en niet verder.

Curaçao. De Koloniale Raad heeft de ontwerp-begrooting voor 1908 behandeld en afgedaan. We hopen later daarop meer uitvoerig te kunnen terugkomen. Voorloopig ontleenen we aan het door De Wekker gegeven verslag het volgende:

„Bij de artikelsgewijze behandeling van de ontwerp-begrooting, werden verscheidene wijzigingen voorgesteld, waarvan eenige door het lid Lansberg en andere door de leden Muller (A. W. S.), dr. Ferguson en Penso. Na discussies, waaraan ook de leden v. d. Veen Zeppenfeldt en Muller (A. G.) deelnamen, werden verscheidene posten gewijzigd en een paar doorgehaald. O. a. werd er besloten nog één jaar de proef te nemen met twee districtsmeesters, die slechts een toelaag zullen genieten; den administrateur van financiën een toelaag van f 1000.— 's jaars toe te kennen; de bezoldiging van den advocaat-generaal te brengen op f 3000.—; de toelage van den landbouwkundige niet te veranderen in traktement; den post van f 1500.— ter bevordering van het ambachtsonderwijs, alsmede dien ter verhooging van de toelage van den tijdel. chef van het departement van openbare werken met een gelijk bedrag niet toe te staan. Een paar andere posten ten bate van den landbouw vonden ook geen genade bij den Raad."

Van Vreemde Koloniën.

Madagaskar. Ten slotte is dan toch een einde gekomen aan den onhoudbaren toestand, die aan de jonge goudmijn-industrie op het groote eiland onoverkomelijke bezwaren in den weg legde, door uitvaardiging van een nieuw decreet, betreffende de bepalingen op het onderzoek naar en de exploitatie van goud en andere metalen en edelgesteenten in de kolonie.

Tot 1902 waren het onderzoek naar en de exploitatie van goud aldaar onderworpen aan een voorloopige regeling, waarvan de onvolkomenheden allengs aan den dag waren gekomen en zich zeer deden gevoelen, toen eindelijk door verschillende ontdekkingen de mogelijkheid eener geregelde industrie was aangetoond. In overleg met belanghebbenden en deskundigen stelde de toenmalige gouverneur-generaal Gallieni een nieuwe mijnwet op, die den 20en Februari 1902 bij décreet van den president der republiek werd afgekondigd.

Deze regeling bleef tot in 1905 in stand, en de industrie bevond zich wel daarbij, terwijl de geregelde vermeerdering der productie aanleiding gaf tot de hoop, dat ook de kolonie, wier financiën in allesbehalve schitterenden staat verkeerden, allengs meer profijt uit hare bodemschatten zou trekken.

Men had echter buiten de waard gerekend, in dezen het anti-kapitalistisch streven in onzen tijd, dat, waar het in de oude landen nog op groote bezwaren stuit, somwijlen geschikt wordt geacht om er in nieuwe landen maar vast een proefje mee te nemen. Onder minister Clémentel, die zich gemakkelijk in dien zin liet beïnvloeden, werden kort na elkaar in Juni en November 1905 nieuwe regelingen in deze materie getroffen, waardoor de jonge industrie nagenoeg stop gezet werd. Men had zich in het Pavillon de Flore eenvoudig vergist, of beter gezegd in de kringen, waardoor het ministerie zich liet leiden, en voor waar aangenomen, wat in opgeschroefde prospectussen van den goudrijkdom van Madagaskar werd gewaagd, ten opzichte waarvan dat vervloekte kapitalisme nu weer met de fabelachtige winsten zou gaan strijken.

In Juni 1905 werd Madagaskar eenvoudig weg, zonder voorafgaande waarschuwing, voor alle mijnbouwkundige opsporingen gesloten, in afwachting van nieuwe bepalingen daaromtrent, die, in November d.a.v. vastgesteld en in het begin van 1906 afgekondigd, de kolonie wel is waar weer voor mijnbouwkundige onderzoekingen openstelden, doch onder zulke voorwaarden, dat alle animo verdween, terwijl de bestaande ontginningen onder lasten werden gesteld, die het bedrijf dreigden te doen te niet gaan.

De herhaalde klachten tegen de regelingen van 1905 in het midden gebracht en zeker niet in de laatste plaats de, daardoor voor de kolonie minder gunstige verkregen uitkomsten, hebben eindelijk tengevolge gehad dat een nieuwe regeling werd ontworpen en bij décreet van den 23en Mei ll. vastgesteld, waardoor men hoopt de industrie in de gelegenheid te stellen zich weder te ontwikkelen.

Eigenaardig is het zeker wel hier een volbloedsocialist, den heer Augagneur, als bestuursman, als gouverneur-generaal van Madagaskar, maatregelen te zien voorstellen, die een stuk van wetgeving als niet voor de praktijk geschikt, te niet doen, waartoe zijne geestverwanten indertijd den stoot hadden gegeven.

Wat de nieuwe mijnwet nu voor Madagaskar betreft is de strekking in hoofdzaak de volgende:

Voor mijnbouwkundig onderzoek zoowel als voor de ontginning zijn vergunningen noodig, welke wat de opsporingen aangaat voor één jaar worden verleend, telken jare tot een geheelen duur van ten hoogste drie jaren te verlengen en waarvoor in eens bij de eerste toezegging 100 franken moeten worden gestort, bij de eerste verlenging 200 franken en bij de tweede verlenging 500 franken, terwijl van het gewonnen goud een recht van 7 pct. der waarde moet worden betaald. De vergunning tot onderzoek wordt verleend voor een terreinstrook bepaald door een cirkel met een straal van 2 kilometers beschreven. De vergunning tot exploitatie verleent aan den houder het als zoodanig in te schrijven eigendomsrecht op de mijnen, waarvan de ontginning hem werd toegestaan. De terreinstrook, waarvoor de vergunning wordt uitgegeven, wordt bepaald door een rechthoek, hoogstens 1000 en minstens 200 hectaren beslaande en voor ten minste twee derden gelegen binnen den omtrek van het door den houder onderzocht terrein. Voor deze categorie van vergunningen wordt één uniform recht geheven, ten bedrage van 7 percent der waarde van het gewonnen goud, met dien verstande dat voor alluvionnaire afzettingen minstens 600 franken 's jaars wordt betaald, anders minstens 4000 franken 's jaars aan den fiscus moeten worden tegoed gedaan. Voor deze vergunningen tot onderzoek en ontginning komen in aanmerking: Europeanen en daarmede gelijkgestelden, in de kolonie gedomicilieerd; maatschappijen voldoende aan de bepalingen der fransche wet, wier zetel in Frankrijk of in eenige fransche kolonie is gevestigd en die zich een domicilie op Madagaskar hebben te kiezen; benevens inboorlingen en daarmede gelijkgestelden, na te voren bekomen machtiging van den gouverneur-generaal. Aan alle staats- en koloniale ambtenaren in de kolonie werkzaam, is het verboden rechtstreeks of middellijk bij exploratie of exploitatie van mijnen geïnteresseerd te zijn.

Britsch Guyana. De directeur van den landbouw in deze kolonie, Harrison, daartoe aangezocht door het Comité voor Britsch West-Indië, heeft onlangs een voordracht gehouden over den toestand in Britsch Guyana, op het gebied van land- en mijnbouw en bosch-exploitatie. Wat den landbouw betreft, legt men zich in deze kolonie voor den uitvoer vooral op de suikercultuur toe. De uitvoer der hiervan afkomstige producten bedraagt thans 114.000 tonnen suiker, 3600 vaten melasse en 2½ millioen gallons rhum.

Sedert 1900 is in de kolonie groote uitbreiding gegeven aan de rijstcultuur, die thans 24.000 acres in beslag neemt tegen 6000 in 1900, terwijl het waarschijnlijk is, dat de rijstvelden in 1907 eene oppervlakte van 26.000 acres zullen beslaan. De grond in Guyana is volgens den heer Harrison buitengemeen gunstig voor de rijstcultuur en de kolonie zou genoeg kunnen opbrengen om in de behoefte te voorzien van heel West-Indië.

De cacao-plantages beslaan slechts 2000 acres en de opbrengst wordt grootendeels in de kolonie zelve verbruikt; in 1906 werden slechts 20 tonnen cacao uitgevoerd. Hetzelfde, wat het locaal verbruik aangaat, geldt ten aanzien van de opbrengst der koffiecultuur, die op eene oppervlakte van 1400 acres wordt gedreven. Er wordt zelfs in het geheel geen koffie uitgevoerd wegens de lage prijzen van dit product op de buitenlandsche markt.

De bananen-cultuur acht de heer Harrison de, voor de kolonie meest belovende. Er zijn zijns inziens weinig streken zoo geschikt voor deze cultuur uit het oogpunt van bodemsgesteldheid en klimaat als de kuststrook van Guyana. Daarentegen leent de bodem van Guyana zich niet voor de katoencultuur, hoezeer verschillende varieteiten van deze vezelplant er vrij goed blijken te gedijen. Maar, wanneer men voor eene behoorlijke afwatering zorg draagt, zouden groote uitgestrektheden voor de veeteelt kunnen worden benut, en zij, die zich daarop wilden toeleggen, zouden niet bevreesd behoeven te zijn, dat ze met hun vee zouden blijven zitten.

Wat den mijnbouw aangaat zijn van 1885 tot 1906 ongeveer 1.940.000 engelsche onsen goud door de kolonie uitgevoerd. Op het oogenblik bedraagt de jaarlijksche opbrengst der mijnen 95.000 onsen tegen een gemiddelde van 112.500 onsen in het tijdvak 1891—1906. In 1890 werden diamanten in de kolonie ontdekt, maar de eigenlijke exploitatie der mijnen begon eerst in 1900. Sedert zijn 740.000 steenen, 49.000 karaten wegende en een waarde van 68.000 ponden sterling vertegenwoordigende, gedolven.

De bosch-exploitatie zou zeker loonend wezen, wanneer men zich de moeite daartoe getroostte. Voor het oogenblik bepaalt zich de exploitatie tot die van enkele bosch-producten, balata, waarvan de kolonie jaarlijks ongeveer 5000 centerweights (à circa 51 k.g.) uitvoert, en sapium, eene soort caoutchouc, waarvan de uitvoer ongeveer 26 centerweights bedraagt. De bosschen langs de kust bevatten verschillende soorten caoutchouc-boomen, maar de hevea brasiliensis wordt er ongelukkigerwijze zeldzaam aangetroffen.

De engelsche kroonagenten. We hebben het wel eens een enkele maal in deze rubriek gehad over de engelsche kroonagenten voor de verschillende kroonkoloniën en de onder het ministerie van buitenlandsche zaken ressorteerende protectoraten, en daarbij er op gewezen, dat deze instelling, welke de fransche minister van koloniën Milliès Lacroix zich als voorbeeld schijnt te willen voor een overeenkomstig instituut voor de fransche koloniën, in de engelsche kroonkoloniën geene onverdeelde sympathie vindt. Zoo is men o.a. te Singapore alles behalve goed over de kroonagenten te spreken, aan wier tusschenkomst de engelsche nederzettingen aan de Straat van Malakka in de laatste jaren heel wat lasten en zorgen hebben te danken. Hoe is nu deze instelling?

Voor alle kroonkoloniën en protectoraten zijn twee kroonagenten aangewezen, wier taak kan worden samengevat als te zijn die van commercieele en financieele vertegenwoordigers dier koloniën en protectoraten voor alle transactiën in het moederland.

Die kroonagenten worden benoemd door den minister van koloniën en ontvangen een, door dezen vastgesteld salaris, hetwelk evenals dat van het hun toegevoegd personeel wordt gevonden uit een fonds, dat uit stortingen der betrokken gouvernementen is samengebracht.

Voor alle transactiën toch, aankoop van goederen, benoodigd voor de verschillende koloniale diensten en niet uit de koloniën zelve te betrekken, plaatsing van koloniale leeningen, uitbetaling van verlofstraktementen en pensioenen, beheer der amortisatiefondsen, regeling van de rekening der onderscheidene koloniën met diensten in het moederland, als den post in telegraafdienst enzoovoort wordt een commissie-loon in rekening gebracht, verschillend naar den aard der transactiën en aan veranderingen onderhevig, ten einde het budget van het instituut in evenwicht te kunnen houden, en daarbij tevens het noodige over te houden voor een fonds, waaruit de pensioenen der agenten en hun personeel worden betaald en eventueele tekorten op eenige jaarlijksche begrooting der instelling aangevuld.

Wat den aankoop van goederen voor de verschillende koloniale diensten aangaat, wordt door de kroonagenten een zelfde stelsel toegepast als ten onzent door het ministerie van koloniën wordt gevolgd bij de uitnoodiging tot inschrijving aan eenige belangrijke firma's gericht, terwijl ze zich voor de keuring der geleverde goederen deskundigen toevoegen. Zoo belasten ze zich ook met de aanschaffing van spoorweg-materiaal voor de onderscheidene koloniën. Met den aanleg van spoorwegen of andere groote openbare werken hebben zij niets uit te staan, voor en aleer daartoe besloten is, als wanneer indien de werken aanbesteed worden, de aanbesteding wederom door hunne tusschenkomst geschiedt. Dat hierbij wel eens flaters worden begaan, bleek onlangs bij ontijdige gunning van eenige havenwerken voor Singapore aan een contractant, dien men later weder trachtte uit te koopen.

Het oordeel over zoodanige groote openbare werken berust, voor zooverre de betrokken kolonie daarin niet uit eigen middelen kan voorzien en een leening moet aangaan, bij de Consulting Engineers, waartoe bekende firma's geroepen worden, als Shelford & Son, thans onder Shelford den zoon, die de spoorwegen in Britsch West-Afrika heeft gebouwd, en de firma Coode Son & Matthews, specialiteiten op waterbouwkundig gebied.

De functiën dezer Consulting Engineers vertoonen de eigenaardigheid dat de titularissen veelal niet

alleen als raadslieden optreden voor de betrokken kolonie inzake belangrijke openbare werken maar ook met de uitvoering zijn belast. Den 10en December 1906 werd de engelsche regeering dan ook hierover in het Lagerhuis geïnterpelleerd door het lid Walter, dat vroeg, hoe het mogelijk was, dat aan een zelfde persoon uitvoering en toezicht op die uitvoering wordt opgedragen.

De zaak werd als volgt verklaard. De kolonie kan de, te ondernemen werken aanbesteden of die zelve ter hand nemen. In het laatste geval geschiedt de uitvoering door personeel, door de kolonie zelve gerecruteerd, terwijl de Consulting Engineers in hun rol blijven van raadgevers der kolonie, maar dien raad tot in de kleinste details uitstrekken. Zij zijn dus feitelijk wel de uitvoerders doch hunne verdiensten bepalen zich tot het honorarium, dat hun als raadgevers toekomt, terwijl zij op het werk zelf niets kunnen verdienen, daar alle uitgaven bij het betrokken bestuur berusten.

Evenals de Consulting Engineers staan ook de kroonagenten met hunne groote financieele verantwoordelijkheid en hunne omvangrijke bevoegdheden dikwerf aan strenge kritiek bloot, en gelijk gezegd, wordt het nut hunner instelling in sommige koloniën wel eens in twijfel getrokken. Het nut dier instelling is echter nog onlangs gebleken, toen de aanleg van spoorwegen in West-Afrika kon worden onder handen genomen, terwijl het engelsch-koloniaal crediet door den nog steeds voortdurenden oorlog in Zuid-Afrika ernstig geschokt was. De kroon-agenten vervullen voor de koloniën toch de rol van bankier, en wanneer op een oogenblik geld noodig is maar een leening niet dan onder bezwarende voorwaarden zou kunnen worden geplaatst, nemen zij de emissie voor hunne rekening, schieten de onmiddellijk benoodigde gelden voor, en wachten voor de uitgifte der leening een meer geschikt oogenblik af.

Geen vooruitgang. Naar aanleiding van het vertrek van den heer Fulton, een ambtenaar van den ouden stempel, teekende de Rast Goftar, een inlandsch blad in Engelsch-Indië het volgende aan:

„Er wordt algemeen geklaagd, niet zoozeer door Indiërs als door Europeanen zelven, die lang in het land hebben vertoefd en dus een vergelijking kunnen trekken tusschen Indië voorheen en thans, dat het type der engelsch-indische ambtenaren van den ouden tijd, die zich met het volk inlieten en meer op maatschappelijken voet daarmee omgingen, snel uitsterft; dat zijn plaats thans ingenomen is door den kouden, heerschzuchtigen bureaucraat, die bewust van de meerderheid van zijn ras als dat van de heerschers, een trotsche gereserveerde houding aanneemt en uit de hoogte neerziet op de zonen van het land en zorgvuldig elken maatschappelijken omgang met inlanders vermijdt als beneden zijne waardigheid."

Zou in de verwatenheid, uit den Empire-roes geboren, niet een deel van de schuld moeten worden gezocht voor den huidigen toëstand in Engelsch Indië?

INGEZONDEN

In het No. van 30 Mei, neemt de Redactie „met instemming" een artikel over uit de Javabode, getiteld „een stem voor Indië." In dat artikel wordt het feit betreurd dat het aantal „blijvers" in Indië zoo bitter klein is en dat de Regeering ageeren moest om hare gepensioneerde ambtenaren en de rentenierende particulieren als inwoners te behouden. De schrijver berekent dan, dat minstens 5000 der nu gerepatrieerden in Indië zouden kunnen blijven wonen, en zoo we voor ieder van deze een verbruikssom van *f* 2000.— nemen, zou er — alleen voor den Haag berekend — een bedrag van 10 millioen gulden in Indië kunnen blijven, wat nu aan Indië onttrokken wordt. Wanneer we nu aannemen — zegt de schrijver — dat in de overige steden van Nederland tezamen evenveel Indischen wonen als te 's-Gravenhage alleen, dan zou — volgens dezelfde raming — jaarlijks een kapitaal van 20 millioen aan de gemeenschap in Indië worden onttrokken.

Werkelijk verbazende cijfers! 't Is volkomen waar: 't is te betreuren dat zooveel geld uit Indië wordt weggevoerd en ook is het volkomen juist dat er, in de laatste 30 jaren, in Indië zooveel veranderd en verbeterd is, dat het blijven aldaar zeer aangenaam kan zijn.

Maar nu iets ànders. De vraag wat gedaan moet worden: hebben die 5000 Indië verlaten, uit afkeer van dat land of uit ondankbaarheid voor 't geen ze in Indië genoten hebben? Laten we toch niet ertoe medewerken om de scheiding tusschen blijvers en trekkers al grooter te maken. De Javabode vergeet één, zeer belangrijk, feit en wel dit: de meerderheid der gepensioneerden kàn niet in Indië blijven omdat haar daartoe de noodige middelen ontbreekt en al wordt het leven in Indië dan nog zoo heerlijk mogelijk gemaakt, de meerderheid zal toch naar Europa moeten terugkeeren. We willen, met den schrijver, aannemen dat de gemiddelde jaarlijksche verbruikssom der gepensioneerden en rentenierenden gesteld moet worden op *f* 2000, en dan vragen wij: is het mogelijk in Indië te leven van nog geen *f* 167 's maands? We bedoelen: ook maar eenigszins overeenkomstig de leefwijze die men, nog in dienst of aan den arbeid zijnde volgde? Het antwoord moet beslist ontkennend zijn. Men zou een kleine woning moeten betrekken in een der achterbuurten; van eenige weelde zou geen sprake kunnen zijn, zelfs een nederige declewan met één paard zou de financieele krachten te boven gaan. Men zou aanstonds zich moeten losmaken uit de kringen waarin men vroeger leefde. Zou zulk gepensioneerd zijn nog iets aantrekkelijks overhouden? De Javabode spreekt van „de behoeften der samenleving", van „middelen tot veraangenaming van het maatschappelijk leven"; zeer vriendelijk gezegd, maar de man met een gezin en nog geen *f* 200 per maand, moet van al deze dingen voorgoed afstand doen.

Neen, 't is waarlijk niet een vergeten van het zeer veel goede en heerlijke dat Indië geeft, wat de meeste gepensioneerden en kleine renteniers dwingt naar Europa terug te keeren, maar de noodzakelijkheid. Er is maar één middel om het aantal „blijvers" te vergrooten en dat is, meer evenredigheid te brengen tusschen traktement en pensioen. Dit zal wel tot de onmogelijkheden behooren en zou zelfs, tot op zekere hoogte, onverdedigbaar zijn. Wie op een gegeven oogenblik geen diensten meer bewijst aan de gemeenschap, heeft niet het recht op dezelfde belooning die de man geniet die nog in 't midden van den volledigen arbeid is.

Maar, is er in deze beschouwing eenige waarheid, dan is en blijft het onvruchtbaar om nog aan te dringen dat het aantal „blijvers" zoo beduidend grooter zal worden; de 20 millioen van de Javabode zal wel moeten inkrimpen tot eenige weinige duizenden of honderden.

Laten we toch toezien dat de ontevredenheid in Indië niet noodeloos grooter en heilloozer wordt. De „trekkenden" zijn niet de ondankbaren die Indië den rug toekeeren zoodra pensioen is verdiend of wat geld is bijeengebracht. Neen de groote meerderheid van hen moet Indië verlaten of breken met geheel zijn verleden en maatschappelijk verre afdalen en wat rest er dan van levensgenot aan den avond van 't leven?

Men zegge niet, dat men van een inkomen van *f* 2000, ook in Europa, niet in weelde kan leven. Neen, niet in weelde, maar men behoeft niet weg te schuilen in de achterbuurt; men behoeft zich niet te onttrekken aan de kringen waartoe men, door opvoeding, behoort; men kan kosteloos genieten wat ginds alleen voor groote geldelijke opofferingen te verkrijgen is; men behoeft geen voertuig om zich te verplaatsen en wandelt op ieder uur van den dag zooveel en zoover men maar wil.

Indië is verrukkelijk heerlijk, voor wien zich daar vrij kan bewegen en zich, althans op de hoofdplaatsen, een woning kan aanschaffen van *f* 100 's maands en zich goed kan laten bedienen. Hóeveel blijft er dan voor eenig genot over als men iedere maand slechts *f* 160 ontvangt? Hoeveel voor voeding, kleeding, ontspanning? Nagenoeg niets!

De exodus van „trekkers" is en blijft onvermijdelijk.

INDIAPHILOS.

Wij zijn het volkomen eens met dit betoog van den zeer geachten inzender, maar stemmen daarom niet minder in met de bewering van de *Javabode*, dat er in Indië nog veel gedaan kan worden, om er het verblijf ook voor minder gefortuneerden aangenamer te maken, hetgeen de geheele Indische maatschappij ten goede zal komen.

Red. Com.

Met meer dan gewone belangstelling las schrijver dezes in 't „Koloniaal Weekblad" van 30 Mei j.l. het uit de Javabode overgenomen artikel:

„Een stem voor Indië", en geteekend R. B. M.

Waar de bekwame schrijver in deze m.i. te veel van de Regeering vraagt, wier taak is beheer en administratie, en welke uitteraard niet kan optreden om 't werk der Vereenigingen tot bevordering van 't Vreemdelingenverkeer, uit de hand te nemen, daar zou ik gaarne willen vragen: Wat doet het particulier initiatief op Java? en dan moet het antwoord luiden niets, zelfs is 't schrijver dezes niet mogen gelukken, door middel van uw alom gelezen Weekblad een enkele informatie te verkrijgen, omtrent de hoofdplaats Bandoeng in de Preanger, 't is mijn bepaald voornemen om mij binnen niet al te lang tijdsverloop op die plaats als particulier te gaan vestigen, ik vind Holland te koud, te klein en benepen......, zie daar in twee woorden de reden, maar ik geloof 't gemakkelijker is om iets over Centraal-Afrika te vernemen, dan over ons eigen Java.

Ik heb de Preanger leeren kennen voor een kwart eeuw geleden, toen ik nog niet wonen kon waar ik 't liefst wilde, en ongetwijfeld zijn de toestanden sinds den aanleg der spoorwegen er gewijzigd.

Ik heb de leeszaal van „Oost en West" nagesnuffeld maar niets over 't schoonste deel van Java, de Preanger gevonden, die heerlijk gelegen hooglanden, voorbestemd om niet alleen globe trotters, maar ook, sinds de zomers in Europa blijkbaar gaan verdwijnen, en 't volk „hoe langer hoe onhebbelijker schijnt te worden (in Holland bijzonderlijk) hèt land en klimaat bij uitnemendheid voor hen die rustig en kalm wenschen te leven, zonder gevaar van met Pinksteren te bevriezen."

Zelfs vond ik geen dag- of weekblad op de leestafel van „O. en W." uit de Preanger afkomstig.

H.H. handelaren, hotelhouders, grondeigenaars enz. moeten ginds in spijt van de zooveel frisscher atmosfeer, dan wel even indolent zijn als op de heetste kustplaatsen van Java, als zij niet inzien, dat zonder eenige moeite of reclame, de vestiging van min of meer gegoede particulieren in Bandoeng of elders op Java niet in hand wordt gewerkt.

De spoorwegen zijn mede in Staatshanden, die zien 't evenmin in, toch mochten èn particulieren èn spoorweg-administratie wel eens een lesje gaan nemen bij de energieke Engelschen in Rhodesia, het land der steenrotsen en doornbosjes, want dit is in 't algemeen genomen, zoowat al wat in 9/10 deel van Zuid-Afrika te zien is, onder de brandende zon die een schaduwlooze vlakte beschijnt en uw kleeren zengt met haar stralen.

Bij dàt schoons hebben die Engelschen aan de Zambezie een waterval ontdekt, nu ja, er stort wat meer zichtbaar water over de gladde rotsen, als zich bij een even groot quantum op Java, door den tropischen plantengroei zou kunnen wringen, en dan alleen nog maar in den regentijd, maar door de wijze van reclame maken, de groote bekendheid die men aan dien „Victoria!"waterval (in de woestijn) heeft weten te bezorgen, trekt deze bereids zooveel vreemdelingen, en daarmede zooveel verdiensten aan hoteliers, spoorwegen, enz., dat men er toe komt om 't dien wakkeren Engelschman van harte te gunnen.

Cook organiseert 't eene gezelschap er heen na 't andere, maar naar Java, 't onvergelijkelijk schoone Java, naar de Paradijschachtige Preanger, dààrheen moet Cook of Lissone nog hun eerste reistroupe begeleiden.

Is dit de schuld van Cook, of van Lissone soms? of ook van de Ned.-Indische Regeering? Wordt toch wat twintigeeuwscher menschen, en come up to date, wij gunnen ieder zijn namiddag siësta in Indië, ik doe er zelfs hier nog aan (omdat 't zoo koud is), maar wees daarna dan wakker en pakt aan, er is iets grootsch en goeds te doen in Indië, ook door 't op oordeelkundige wijze trekken van een zich blijvend vestigende blanke bevolking, in deze ten minste behoeft het particulier initiatief niet op de Regeëring te wachten, zoomin als die Engelschen dit deden in Rhodesia.

En 't is toch zoo eenvoudig om ten minste eenig begin te maken, in Holland bijv. is van 't kleinste nest een uitvoerig werkje verkrijgbaar, men denke bijv. aan Overschie, of Leerdam en omstreken! met allerlei nuttige informaties en wenken, en soms in meer dan één taal geschreven.

Maar van één dier aanlokkelijke binnenplaatsen van Java, moet 't eerste werkje van dien aard nog geschreven worden, naar ik meen, is dit niet teekenend? of moet de Regeering dit soms doen?

Hoogachtend,

J. v. Z.

Rijswijk Z.H., 3 Juni 1907.

De corrector van dit Blad kan heusch der verleiding geen weerstandbieden den inzender er op te wijzen dat een werk als hij vergeefsch zocht, wel degelijk bestaat. In 1898 nl. werd uitgegeven een: *Gids voor Bandoeng, Garoet en Omstreken. Tekst van J. G. Doorman, Teekeningen van W. O. J Nieuwenkamp. Uitgegeven door de Naaml. Vennootschappen Hotel Homann en Hotel van Horck te Bandoeng en Garoet.*

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Gids. Juni 1907.

Het behoud van onze koloniën in Oost-Indië, door G. Nypels. — Vóór- of achteruit? door Argus. — De samenstelling en vaststelling van de koloniale begrooting in Ned.-Indië. — Dollar of gulden, door Wm. Westerman. — De druk der dessadiensten op Java (slot). — Adviezen in zake de financiëele zelfstandigheid van Ned.-Indië. — De Maleier en zijn karbouw, door J. Kremer Jr- — *Varia*: Bond van post- en telegraafambtenaren in Ned.-Indië. — De vier belasting ordonnanties. — Maandelijksche Revue van Brochures, enz. door J. E. de Meyier. — *Koloniale litteratuur*: De Inlander en de Zending, door Alb. C. Kruyt. — *Wetenschap en Industrie*: De Koeboes op Sumatra. — Nieuw-Guinea en Engelsche onderzoekers. — Maandelijksche Bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

Vereeniging „Moederland en Koloniën". 7e jaar. 1906—07. No. VIII.

Advies over het ontwerp van wet tot wijziging van art. 42 van het Reg. Regl. (het oppergezag van den Gouv.-Generaal over de landmacht in Ned.-Indië, de wettelijke regeling van de positie der officieren van het Indische leger).

De Indische Mercuur. 4 Juni 1907.

Rapport der Regeerings-Commissie voor de oprichting eener centraal-suikerfabriek in Suriname. — De macht der Chineesche gilden. — Behoefte der caoutchoucboomen aan bemesting. — De bereiding van vezelstoffen. — Ned. Afd. der N. I. Mij. v. Nijverh. en Landb. Agrarische aangelegenheden. — Proefstation Oost-Java. — Soekaboemische Landbouw-verdeniging. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

Weekblad voor Indië. 4e jaargang. No. 1.

Het vierde jaar in, door M. van Geuns. — Een strijdbaar gouverneur-generaal [Rijklof van Goens], door Gabriel (vervolg). — S. C. van Musschenbroek, door R. A. Ezerman (met foto's). — Een schroef-watertandem (met foto's). — De vezelmachine-Duchemin. — Indische omtrekken, III, door Damas. — Indrukken van den dag, X, door Corax. — Indische kiekjes; bij de Doekoen, door Tiszoo. Enz.

Vragen van den Dag. Juni 1907.

Financieele zelfstandigheid voor Indië, door E. Ruempol.

Weekblad voor Indië
onder Hoofdredactie van M. VAN GEUNS,
te Soerabaja.

Prijs per 3 maanden f 2,50.

Men kan zich abonneeren bij den Agent voor Nederland: Uitgevers Maatschappij „Het Gemeenschappelijk Belang" Nieuwe Molstraat 20, Den Haag.

No. 24. Vrijdag 14 Juni 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0 05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht, Den Haag.**
Voor **Administratie en Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **51 Verhulststraat.**
Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG", **NIEUWE MOLSTRAAT 20**, beiden den Haag.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van de afdeeling 's Gravenhage:

Buitengewone ledenvergadering op *Woensdag* **26 Juni** 1907, des avonds te **8 ure, Heulstraat 17.**

Agenda:

1. Voorgestelde wijziging van Statuten en Huish. Regl. der Vereeniging.
2. Besluit van het Hoofdbestuur tot opheffing van het Restaurant.
3. Verkiezing van afgevaardigden voor de alg. jaarvergadering.
4. Rondvraag en sluiting.

Het Bestuur.

II. Van het Hoofdbestuur:

A.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging op *Maandag* **8 Juli** 1907 des namiddags ten **1 ure** in *Hotel du Soleil* (1) te **Nijmegen.**

Agenda:

1. Jaarverslag en andere mededeelingen van het Hoofdbestuur.
2. Geldelijke verantwoording.
3. Voorstel om bij de aflossing der in 1900 aangegane obligatie-leening van f 500 een deel van het legaat-Post te benutten.
4. Verkiezing van leden voor het Hoofdbestuur (2).
5. Verkiezing van eene Commissie van verificatie voor de rekening en verantwoording van het Hoofdbestuur.
6. Voorstel tot wijziging van de statuten en het huishoudelijk Reglement der Vereeniging. (Zie Kol. Weekblad No. 23 van 7 dezer.)
7. Rondvraag.

---

(1) Dit keurig ingerichte hotel is dicht bij het station gelegen en heeft een mooie vergaderzaal ter beschikking der Vergadering gesteld. Er bestaat ook uitnemende gelegenheid tot het gebruiken der maaltijden en tot logies.

De secretaris der afd. Nijmegen stelt aan allen, die de Vergadering komen bijwonen voor, om na afloop gezamenlijk er het middagmaal te gebruiken (f 2.50 p. p. zonder wijn) en aan hen, die te Nijmegen kunnen blijven logeeren, om hetzij 's avonds na het eten, hetzij den volgenden morgen gezamenlijk per tram een tochtje te maken naar *Berg-en-Dal* en daar te dejeuneeren, doch verzoekt aan ieder, om hem vóór 6 Juli nauwkeurig te willen melden, wat men verlangt, opdat hij voor een en ander behoorlijk zorg kan dragen! Dit plan van den heer D.G.J. Beijens (Graafsche straat 92) lijkt ons bizonder geschikt en aanlokkelijk, wij hopen dus dat velen er op in zullen gaan. Onder een gezellig samenzijn kunnen ook de belangen der Vereeniging doeltreffend besproken worden.

(2) De balans en candidatenlijst zullen in het volgende Kol. Weekblad worden opgenomen.

A.

Concept-Jaarverslag der Vereeniging „Oost en West" over 1906.

Moest in ons vorig verslag met weemoed gewaagd worden van het verscheiden, op 20 Augustus 1905, van den stichter van „Oost en West", den gepensioneerden kolonel der Genie bij het O.-I. Leger, G. E. V. L. van Zuylen, die zich jaren lang met hart en ziel aan de behartiging der goede zaak wijdde, — niet het minst als voorzitter der redactie-commissie van het *Het Koloniaal Weekblad*, — bij het uitbrengen van dit verslag rust op ons de droeve plicht in herinnering te brengen, hoe het overlijden, op 19 Maart 1906, van den vice-president van het Hoofdbestuur, G. A. Scherer, gewezen lid in den Raad van Ned.-Indië, ook voor onze vereeniging een groot verlies is geweest. Wij verloren in hem een bescheiden, doch ijverig en nauwgezet leider, van wiens ervaring en veelzijdige kennis betreffende onze koloniën, voor „Oost en West" nog veel nut zou hebben kunnen uitgaan.

Wanneer bij groote en grootsche ondernemingen de mannen, die aan het hoofd staan, komen te vallen, plegen soms de aandeelen te dalen in koerswaarde

Hoewel natuurlijk niet gezegd kan worden, dat door den dood dezer beide leiders onze Vereeniging op zichzelve in waarde verloren heeft, — haar beteekenis blijft immers dezelfde — zoo mogen wij ons toch niet ontveinzen, dat de kracht, die er van haar uit moet gaan, in het afgeloopen jaar er onder geleden heeft, hetgeen dan ook, al was 't alleen uit de geringe toename van het ledental gebleken is. Een feit is tevens, dat de taak van de presidente der Vereeniging aan wie tevens het presidium der redactie-commissie en dat van Boeatan werd opgedragen, er aanmerkelijk zwaarder door geworden is.

Daarom rust nu, zoowel op ons hoofdbestuur, als op de afdeelingsbesturen en ook op de leden, — zoo zich niet vergenoegen met het betalen hunner jaarlijksche kleine contributie alleen, doch die werkelijk iets voelen voor het streven van „Oost en West", — in dubbele mate de plicht om met volle kracht hunne schouders te zetten onder het gezamenlijk ondernomen werk: de belangstelling voor Nederlandsch Oost- en West-Indië bij ons volk te bevorderen, zoodat ons motto, „Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang", meer en meer tot daadwerkelijke waarheid worde. Daarbij kan niet genoeg herhaald: persoonlijke propaganda is hiertoe het beste middel. Zooals een der hoofdbestuursleden het zoo treffend juist uitdrukte: men moet geen gelegenheid om over ons doel te spreken, ongebruikt voorbij laten gaan, integendeel die juist aldoor overal, waar men maar kan, opzoeken. Een ieder steke de hand in eigen boezem ter beoordeeling of hij in deze alles gedaan heeft, wat hij doen kon.

Uw hoofdbestuur, evenals de besturen der verschillende commissies en Afdeelingen hebben intusschen niet stilgezeten. Ofschoon onder de laatste enkele weder, als van ouds, te klagen hadden over gebrek aan medewerking onder de leden en gebrek aan belangstelling daar buiten, alsook dat de lezingen te weinig publiek trokken; andere daarentegen, zooals b. v. de Afdeelingen Amsterdam en Leiden deden, bij gelegenheid van de goedgeslaagde door hen gehouden tentoonstellingen van Indische kunstnijverheid en huisvlijt, de verblijdende ondervinding op, dat de algemeene belangstelling onder leden en andere bezoekers merkbaar toenemende is, dat deze door de werkzaamheid onzer Vereeniging zij 't dan ook langzaam — zoo is eenmaal onze volksaard — toch zeker meer en meer bevorderd wordt. „Het Koloniaal Weekblad", dat vele trouwe lezers heeft, brengt hiertoe het zijne bij en niet minder onze speciale Commissie tot verspreiding van populaire kennis omtrent Nederl. Oost- en West-Indië", waarvan Dr. H. Blink, ter vervanging van Kolonel van Zuylen, het presidium op zich nam, terwijl de heer H. Bosboom zich bereid heeft verklaard, althans voorloopig het secretariaat op zich te nemen, twee personen, volkomen berekend voor hun taak, aan wie de leiding dan ook ten volle is toevertrouwd. Deze commissie heeft in het afgeloopen jaar eenige keeren vergaderd, om te beraadslagen, hoe zij het best aan haar doel zou kunnen beantwoorden. Als resultaat hiervan werd o. o. besloten tot hernieuwde aanbieding van het vroeger onder het ministerie Kuyper door ons ingediende rekest betreffende de zoo noodige verbetering van het onderwijs in de Land- en Volkenkunde onzer koloniën, zoowel als de aanstelling van voor deze moeilijke taak berekende onderwijskrachten. De presidente en de secretaris van het hoofdbestuur hebben dit rekest met de noodige mondelinge toelichtingen ter audientie Z. Ex. van Binnenlandsche Zaken aangeboden, die beloofde er zijne aandacht aan te zullen wijden. Met groote instemming werd het door de dagbladpers en in verschillende vaktijdschriften overgenomen en besproken.

Een ander besluit dier commissie was, om in samenwerking met de Maatschappij tot Nut van het Algemeen, te geraken tot de uitgave van enkele populaire boekjes betreffende onze koloniën, goede en tegelijk goedkoope lectuur, die in veler handen kan komen. Doeltreffende voorbereidende maatregelen werden hiervoor reeds getroffen, zoodat wij spoedig een paar dier uitgiften, als proef bedoeld, hopen tegemoet te mogen zien.

De „Commissie tot bevordering van Ned. Oost- en West-Indische nijverheid, kunstnijverheid en huisvlijt" bleef met succes zich aan haar taak wijden, o. a. door het deelnemen aan en het zelf tot stand brengen van tentoonstellingen. Wij noemen hier slechts nog behalve de hier reeds boven aangehaalde, de zoo bizonder goed geslaagde expositie te Crefeld en die, welke met medewerking van den heer H. Christoffel te 's Gravenhage gehouden werd in het welwillend daartoe afgestane Manege-gebouw van den heer Verbrugge. De netto opbrengst dezer laatste (f 200) heeft nog, zij 't dan ook op zeer bescheiden wijze, kunnen strekken tot leniging van den nood der arme Inlanders, die in de residentie Madoera door hevige koortsepidemieën geteisterd werden.

Op het gebied van geldelijke hulpverschaffing kunnen wij nog vermelden, dat de Vereeniging uit particuliere bijdragen aan den Resident van Semarang de sommen van f 915 en f 500 heeft kunnen toezenden voor de door overstroomingen en daarop gevolgde misoogsten verarmde Javanen, terwijl ook aan verplegingskolonies het Witte Kruis en Pangoengsen af en toe kleine bijdragen konden worden toegezonden.

In het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging kwam behalve door het overlijden van den heer Scherer, die door den heer G. L. Kepper vervangen werd, ook nog verandering door het vertrek uit den Haag van onzen Penningmeester, den heer G. P. H. H. Gonggrijp. Het is hier de plaats dezen titularis onzen besten dank te betuigen, voor hetgeen hij van den aanvang af — de heer Gonggrijp is één der oprichters van „Oost en West" geweest — in het belang der Vereeniging heeft willen doen. Als tijdelijk lid kwam

in zijn plaats de heer H. F. C. van Bijleveld, die met grooten ijver vervuld, zich dadelijk ten taak stelde, te trachten een lang gekoesterden wensch der Vereeniging, reeds op menige Jaarvergadering met algemeene instemming te berde gebracht, tot uitvoering te brengen, nl.: één lokaliteit te vinden, waarin de zetel van het Hoofdbestuur met dien van de Afdeeling 's-Gravenhage en Boeatan vereenigd zou kunnen worden. Na veel zoeken mocht hij hierin slagen. In de fraai verbreede Heulstraat deed zich daartoe eene prachtige gelegenheid voor, die dadelijk door alle drie de partijen gretig aangevaard werd. De beslissing moest spoedig genomen worden: Boeatan's permanente tentoonstelling- en verkooplocaal zouden komen in het mooie winkelhuis no. 19, de eerste verdieping van het bovenhuis no. 17 kon worden ingericht tot Bureau der Afdeeling 's-Gravenhage met bestuurskamer en leeszaal, terwijl het hoofdbestuur zijn zetel op de tweede verdieping zou krijgen. Voor de vondst dezer gelukkige combinatie, waartoe het gezamenlijk besluit in 1906 genomen werd, kan de Vereeniging den heer Bijleveld niet genoeg dankbaar zijn. Jammer, dat hij, door zijn vertrek naar Amerika, de uitvoering er van, die in den aanvang van het nieuwe jaar plaats vond, niet meer heeft kunnen bijwonen. Wij zijn er echter zeker van, dat hij ook in de verte er zich met ons over verheugt. De tijdelijk door hem vervulde plaats in ons Dagelijksch Bestuur, die toen weer open kwam, werd voorloopig in afwachting van de bekrachtiging der Algemeene Vergadering, op ons verzoek ingenomen door den heer H. E. Prins, oud-resident der Padangsche Bovenlanden, die zich reeds bij zoo menige gelegenheid als warm voorstander van „Oost en West" en daadwerkelijk vriend van den Inlander had doen kennen. Het penningmeesterschap werd intusschen door den secretaris van het hoofdbestuur waargenomen.

Ten vervolge op het aangenomen verhuizingsplan, werd, in verband met de mogelijkheid tot aflossing der bij de oprichting der Vereeniging aangegane schuld van *f* 5000, door het Hoofdbestuur het besluit genomen tot opheffing met ultimo Maart 1907 van de restaurant Laan van Meerdervoort 195. Deze werd met het geld der obligatie-leening geëxploiteerd, onder verantwoordelijkheid van het Dagelijksch Bestuur en onder de deskundige, geheel belangelooze leiding van Mevrouw M. ten Bosch-Bosscher, aan wie de Vereeniging groote erkentelijkheid verschuldigd is voor alles, wat zij in het belang dier zaak heeft gedaan, waarom zij dan ook telken jare bij het nazien harer boeken welverdienden lof en dank heeft mogen inoogsten.

Omtrent de wijze van aflossing der obligatie-leening zal de aanstaande Algemeene Vergadering een beslissing nemen.

De financieele toestand der Vereeniging is, zooals de rekening en verantwoording over het afgeloopen jaar aanwijst, vrij gunstig te noemen en zou dit zeker in meerdere mate zijn, wanneer de afdeelingen in bloei toenamen (Curaçao, Parijs en Groningen leidden al een zeer kwijnend bestaan) en ook het ledental in Oost-Indië aangroeide, zonder dat der inning de contributie met zooveel onkosten gepaard behoefde te gaan, als thans helaas, nu die van hier uit geschiedt, het geval is. Zou er onder de Indische leden niet één te vinden zijn, die zich daarmee wil belasten?

In Suriname is den laatsten tijd het ledental aanmerkelijk toegenomen, dank zij den ijver en de toewijding van onzen nieuwen vertegenwoordiger aldaar, den heer Fred. Oudschans Dentz.

Van het financieele draagvermogen hangt natuurlijk ook voor een goed deel de werkkracht der Vereeniging af, zooals o. a. de Afdeeling Nijmegen terecht in haar jaarverslag opmerkte.

Dat er thans nog van verschillende kanten, niet zonder reden, over gebrek aan belangstelling voor onze Indiën geklaagd wordt, moet ons niet verwonderen en evenmin ontmoedigen. Dat was immers juist de aanleidende oorzaak tot de oprichting van de Vereeniging „Oost en West", welke zich ten doel stelt die belangstelling te bevorderen. Dat dit doel slechts zeer, zeer langzaam aan bereikt kan worden, zal wel niemand zich ontveinzen.

Wij gelooven echter allen, dat het met vereende krachten bereikbaar is, en dat het de inspanning onzer beste krachten waard is, niet waar?

en

Zij die gelooven, haasten niet.

Pers-kroniek.

INHOUD: Naar aanleiding der verhuizing van „Boeatan": een hartig woordje der Nieuwe Rotterdamsche Courant. — *Het verslag van het comité der „Pasar-Gambir" besproken door de* Nieuwe Rotterdamsche Courant. — *Een „medewerker" van hetzelfde blad over hetzelfde onderwerp.*

„Boeatan" is van de Plaats naar een nieuwe localiteit in de Heulstraat verhuisd. Over deze gebeurtenis bevat de Nieuwe Rotterdamsche Courant een „Men schrijft ons uit den Haag", dat wij hieronder laten volgen:

„De permanente tentoonstelling zoo merkt de schrijver op, die „Boeatan" sinds eenige jaren op de Plaats gevestigd had, is nu naar een nieuw lokaal in de Heulstraat verhuisd. Een verandering, die wel verbetering is, want al missen we er het gedempte licht, dat in het vorige zekere intimiteit gaf, zoo is er hier meer ruimte en komt het tentoongestelde door betere belichting meer tot z'n recht. Vooral de gebatikte stoffen vragen daarom, ook de weefsels met hun sonore kleuren en 't is of de Timoreesche tibag's in het heldere licht vroolijker, levendiger van doen worden.

Genoegen deed het ons, er batik's aan te treffen in verschillende stadia van bewerking. Voor de kennis èn de waardeering dezer techniek is dat van veel waarde, want velen, voor wie het schoon dezer kunst niet onmiddellijk spreekt, gaan door het begrijpen der bewerking in het resultaat belang stellen.

En 't is wel noodig, dat er voor de Indische kunstnijverheid gewerkt wordt! We verkeeren nu in een stadium van stilstand. De tijd der groote tentoonstellingen, die bepaalde groepen in verrassend licht deedzien, schijnt voorbij te zijn. Geen publikaties verschijnen er meer, die van het kunstleven ginds vertellen; wel is er materiaal te over, maar het schijnt onmogelijk te zijn, hiervoor de noodige medewerking uit Indië te krijgen.

Ook „Boeatan" lijdt onder het laatste euvel. Voor veel is reeds afzet gevonden en zou een grooter afzet te vinden zijn, maar een geregelde aanvoer blijkt vooreerst niet mogelijk te zijn. Men is en blijft beperkt tot de welwillendheid van enkele personen in Indië, die ginds bij tijd en wijle voorwerpen aankoopen en die (soms) bij de minste aanmerking op het gezondene onmiddellijk daarmee ophouden. Zoo het gelukte deze aankoo in Indië meer commercieel te doen plaats vinden, dan zou de aanvoer geregelder en betrouwbaarder zijn. Want het is toch zonderling, dat men in de „Naturalienhandlungen", die in de groote Duitsche steden te vinden zijn, zeldzame en niet-zeldzame kevers en vlinders uit onze Oost koopen kan, zelfs levende exemplaren. Men kan ze ook bestellen! En nu moet het toch lastiger zijn, deze kleine gedierten, die dikwijls alleen door een wetenschappelijk oog te herkennen zijn en soms alleen op eenzame, afgelegen plaatsen voorkomen, te verkrijgen, dan bepaalde werkstukken, welker aanmaak toch bekend is. Maar deze firma's hebben overal hunne agenten onder zendelingen en posthouders, die uit de ontvangen premiën soms een aardig bedrag maken.

Zooals het nu gaat, blijft de overigens zeer lofwaardige arbeid, die „Boeatan" verricht, een „handel in kuriositeiten", zooals wijlen minister van Asch van Wijk zeide. En stellig kunnen wij ook daarvoor zeer erkentelijk zijn, want vele mooie stukken heeft men reeds in „Boeatan" kunnen koopen. Maar voldaan zijn we niet! Het moet meer worden en eerst dan zou de Indische kunstnijverheid een gewichtiger factor ter welvaartsbevordering kunnen zijn. Nu laat men, vooral in Indië, de bron verzanden en als alles verdwenen is, zal men te laat met energieken arbeid aanvangen."

De Nieuwe Rotterdamsche Courant maakt eenige opmerkingen over het „leelijk indisch goedje" en wel in verband met het verslag nopens de Pasar-Gambir, gehouden op het Koningsplein te Weltevreden van 23 Aug.—2 Sept. 1906. Het is, namens 't Comité, opgesteld door den heer C. M. Pleyte. Bevordering van de inlandsche nijverheid is het hoofddoel van deze jaarmarkt-tentoonstelling.

„De jury — aldus wordt in het verslag gezegd — was niet tevreden en vond dat er meer te laken dan te prijzen viel, dat het ingezonden werk in menig opzicht meer sporen van afroffelen dan van degelijken arbeid toonde. De inlander gaat slordiger werken, naarmate het verkoopen zijner artikelen hem vergemakkelijkt wordt. Vooral bleek dit sterk bij de honderden kilo's koperwerk door Soerabaja ingezonden; nagenoeg alle stukken waren inferieur van gietsel, slecht van afwerking en bedroevend van ornamentatie. Ook naar den vorm degenereert het vaatwerk; men zag er allerlei nabootsingen in koper van westersche dingen, van Chineesch porcelein, van inlandsch aardewerk. Bij de beeldsnijders zocht men vergeefs naar juiste verhoudingen, niet naar gebrek aan goeden smaak. De weefsels van inlandsche getouwen waren meerendeels ijl en onvoldoende ingeslagen, bovendien dikwijls uit den haak en van slecht geverfde garens opgezet; weeffouten kwamen veel voor. Het batikwerk was over 't algemeen niet van de eerste soort; voor de gevlochtene voorwerpen gold hetzelfde; het hoorn- en schelpwerk was grof van maaksel.

Aan wien de schuld, vraagt het Comité, dat er meer achteruitgang dan ontwikkeling te bespeuren viel? Aan Europeaan en inlander beiden. De eerste verbeeld zich, dat hij, door den inlandschen werkman nieuwe modellen te geven, hem zoo maar aan het namaken daarvan kan zetten, dikwijls aan het namaken met spoed. Is de werkgever inlander, dan is de betaling meer dan karig; de inlandsche werkman verricht zijn dagtaak onder economisch zoo ongunstige verhoudingen als het sweatingsystem niet kent.

Naar de omstandigheden zegt het verslag, waaronder de inlandsche daglooner zijn werk verricht, is nooit gevraagd. Zij die zich geroepen gevoeld hebben de aandacht op de nijverheid en kunstnijverheid van hier te vestigen, hebben dit punt steeds over 't hoofd gezien. Wel zijn zij daarentegen gaan uitweiden over een enkel geslaagd voorwerp in ontoepasselijke beelden als het karakteriseeren van de batikster als „wasschilderes" in in een kunstjargon van nietszeggende uitdrukkingen gelijk „weeldetinten", „rake lijnen" en dergelijke meer. Deze verblinding en dit gewild mooi vinden, zullen op den duur tot ondergang leiden van alle industrie; het beoordeelen der nijverheid naar enkele resultaten schrijft haar ten doode op; want vergeleken met hetgeen elders gemaakt wordt, dit kan alle betoog niet goed praten, blijft grosso modo hetgeen in den Oost-Indischen Archipel vervaardigd wordt, beneden het middelmatige. De zwijmel die het anders wil doen voorkomen heeft jammer genoeg reeds wijd om zich heen gegrepen, maar wil men tot nuchterheid terugkeeren, dan kan nog hersteld worden hetgeen bedorven werd."

„Een paar opmerkingen naar aanleiding van dit gedeelte van het verslag mogen wij zegt de Nieuwe Rotterdamsche Courant, niet terughouden. In den Archipel, zoowel op Java als op de Buitenbezittingen, zijn wonderschoone dingen gemaakt, reeds toen de vreemde overheerschers van de schoonheid dezer dingen nog niet het minste besef hadden. In onze musea kan men naar hartelust daarvan genieten. Gelukkig is de inlandsche bevolking, in weerwil der domme inmenging van vreemden, hier en daar voortgegaan haar kunstzin neer te leggen in de door haar gemaakte gebruiksvoorwerpen; nog altijd doet zij dat, waar zij, in hare kampongs rustig aan den arbeid gelaten, niet gestoord wordt, men haar niet lokte naar jaarmarkten. Uit den aard der zaak is 't bijzonder-mooie zeldzaam; dat is 't overal. Veel daarvan willen hebben en liefst gaarne, is een naïef begeeren. En wie niet inziet wat 't gevolg ervan **moet** zijn, ziet niet scherp.

Europeanen hebben anders de les van het lang verguisde Japan toch niet voor niets gekregen!

Het verslag kondigt aan, dat er van regeeringswege weer nieuwe onderzoekingen op nijverheidsgebied op til zijn, en noemt dit een te waardeeren gebeurtenis. Te waardeeren zou het o.i. zijn indien men de inlandsche kunstenaars, die gedurende dit onderzoek mochten ontdekt worden, stil aan den arbeid liet, zich niet met hen bemoeide, wachtte tot zij gereed waren, hen buiten het „kunstgedoe" hield, waarvan het verslag spreekt. Met deze soort bescherming zal men, indien 't inderdaad te doen is om het behoud van het buitengewone dat nog voortgebracht wordt, meer bereiken dan met iedere andere."

Een der „medewerkers" van de Nieuwe Rotterdamsche Courant op het gebied der indische kunstnijverheid dikt deze critiek nog wat aan. Hij schrijft:

„In zekeren zin is het scherpend afkeurend oordeel, door de jaarmarktcommissie te Batavia geveld, van welkome waarde. Wat in deze kolommen reeds sinds jaren over de minderwaardigheid van het Soerabajasche koperwerk is gezegd, wordt nu openlijk in Batavia bevestigd. Zoo komt men op den goeden weg! Kritiek, en scherpe ook, is noodig bij allen arbeid, vooral bij zulke die in gansch nieuwe richting gaat en juist dit kritisch onderscheidingsvermogen heeft in Indië ontbroken. Menschen, die van technieken niet het minste besef hadden, hebben zich opgeworpen als bevorderaars van Indischen arbeid, personen, die ornamentaal nog bij den inlander konden leeren, op Europeesch kunstgebied als onbeduidende leeken in de achterste rijen zouden schuilen, hebben zich vermeid met het werk-geven aan inlanders, met het doen-herleven en verbeteren (!) van echt-Indonesischen sierarbeid. Die pogingen, hoe goed bedoeld, hoezeer sprekend van loffelijke toewijding, moesten uitloopen op een échec! Geef een aantal arbeiders een chef, die absoluut niets van het bedrijf begrijpt en de begaafdheid mist, zich erin te werken, ze zullen precies als de Javaantjes zich op de gemakkelijkste wijze er van af maken, den „leider" met een smakelijk gezicht knoeiwerk in de handen stoppen, margarine-arbeid leveren.

En zooals het in den regel gaat, als dit dilettantistische geprobeer hoogtij heeft gevierd en in z'n nuchterheid bekend is geworden, dan volgt de reactie, die ook in het Bataviasche verslag zich in volle scherpte laat gevoelen. Natuurlijk is deze dan ook niet van zuiver gehalte, en bij de vele slagen, die vallen, zijn er heel wat, die aan een verkeerd adres terecht komen of het werkelijk-goede meesleepen. Zoo bijv. het betoog, dat hetgeen in den O.-I. Archipel vervaardigd wordt, grosso modo onder het middelmatige blijft, en terecht is in uw onderschrift met kracht daartegen geprotesteerd. Kent de rapporteur buiten den Indischen Archipel een verschijning, die analoog is aan de Javaansche batikkunst, welke inderdaad een zeldzaam hoogtepunt heeft bereikt? Zijn die vele, liefdevol bewerkte wapens van Java beneden het middelmatige en mag men de tallooze, prachtvolle weefsels in kunstige bewerking daaronder rangschikken? Wat is er niet in bamboe-snijwerk gewrocht, dat in ornamentaal opzicht geen equivalent op Europeesch kunstgebied kan vinden?

Welke verfijning vertoont het Dajak'sche vlechtwerk, welke voorname verschijning is dat van Sumatra, hoe intiem-kleurig niet dat van Timor!"

Nadat hij dan nagaat wat er verder ontbreekt aan de zoo zeer gewenschte en rationeele samenwerking tusschen de instelling van Oost en West op dit gebied hier en ginds, vervolgt hij:

„En door de beperkte hoeveelheid adressen in Indië heeft men der Indische nijverheid eischen gesteld, die

ze niet gewassen was. Om te voldoen aan de aanvragen, zijn enkele arbeiders met bestellingen overladen, zelfs met „zachten dwang" zijn ambtenaren aan den gang geweest om verkoop aan derden te verhinderen. Door het missen van technische kennis is niet scherp toegezien op het geleverde en heeft men den inlander in den waan gebracht, dat alles goed genoeg voor ons is!

Het eerlijk erkennen van dit échec is het eenige middel, dat tot heusche bevordering der Indische kunstnijverheid in breederen zin zal kunnen leiden.

In de handen der regeering berust het verdere. Zal zij inzien, dat eerst met ernstigen, deskundigen arbeid vooruitgang bereid kan worden? . . . Wel heeft het Indische Gouvernement één ambtenaar opgedragen het lang gevraagde onderzoek op een overgroot gebied aan te vangen, maar onder de ernstige pogingen kan dit niet gerekend worden. Deze ambtenaar heeft reeds te veel in zijn geschriften getoond op technisch en op artistiek gebied onmondig te zijn, wat evenzeer overtuigend blijkt uit het slechte werk, onder zijn leiding te Soerabaja vervaardigd. Stellig en zeker was hij voor dezen post aangewezen geweest als kenner van inlandsche toestanden, mits de regeering hem in de gelegenheid gesteld had, zich in Europa voor te bereiden, zijn ontbrekende kennis van technische en handelstoestanden aan te vullen.

Van meer belang dunkt het ons, dat „Boeatan" beproeft een ervaren batikker, die bij Lebeau een goede school doorloopen heeft, naar Indië te zenden. Zoo een man van de daad kan ginds invloed ten goede oefenen. Door en door ervaren in de techniek kan hij metterdaad fouten aantoonen en verbeteren en zulk een voorgaan beteekent meer dan frazen, wier holheid de Javaan misschien beter dan wij verstaat. Hij als artistiek ontwikkeld man zal ginds bij aankoopen het kaf van het koren weten te onderscheiden, met kiesche voorzichtigheid uitkiezen, wat voor verkoop in Europa bruikbaar kan worden.

Zoo iets is van harte toe te juichen, vooral, waar het een techniek geldt, die op Java honderden handen werk geeft! Maar hiervoor is geen geld, sinds 3/4 jaar wordt vruchteloos beproefd een geringe som tezamen te brengen. En de regeering ziet kalm toe en laat het particulier initiatief ploeteren!

Nu het ook in Indië gaat gisten, kan het nuttig zijn, het bovenstaande te herhalen."

Belasting op Sumatra's Westkust.

De opmerkingen over het lang talmen met de invoering eener directe belasting op Sumatra's Westkust, welke ons van bevoegde zijde waren gezonden zijn hier en daar in de pers overgenomen. Naar aanleiding nu van de in dit stuk gehoorde klacht verzoekt men ons van hooggeachte zijde er de aandacht op te vestigen, dat in de zitting van 4 Juni j.l. door den minister van koloniën, Mr. Fock, over het zelfde onderwerp een en ander te berde is gebracht, dat op een *spoedige* afdoening dezer zaak goede hoop geeft.

Wij laten hier woordelijk uit de Handelingen volgen wat dienaangaande door den minister werd gezegd:

Mijnheer de voorzitter! In de eerste plaats wensch ik mijn dank te betuigen aan de geachte afgevaardigden uit Enschedé en Winschoten, die met warmte dit ontwerp aan de Kamer hebben aanbevolen en mij de taak van de verdediging van dit wetsontwerp belangrijk hebben verlicht. Het zij mij echter veroorloofd, naast hetgeen die geachte afgevaardigden hebben aangevoerd, ook mijnerzijds nog een en ander tot verdediging van dit wetsontwerp te zeggen.

De toestand van de Indische financiën in de laatste jaren en de groote eischen aan de Indische schatkist gesteld (eischen, waaraan moet worden voldaan), hebben het noodzakelijk gemaakt met ernst te overwegen of ten behoeve van de Indische financiën wel wordt gedaan wat daarvoor kan en moet worden gedaan.

Het spreekt van zelf, dat bij die overweging allereerst aan de orde kwam het belastingstelsel. Er zijn in het belastingstelsel in de laatste jaren, met medewerking van de Staten-Generaal, verschillende wijzigingen gebracht, en ik hoop dat er in het najaar gelegenheid zal zijn over andere bij de begrooting in te dienen belastingvoorstellen te beraadslagen; ik heb hierbij het oog op de inkomstenbelasting en op de belastingregeling op Sumatra's Westkust."

Oost-Indische Berichten.

Gajoe-geruchten. Het blijkt, zegt de Sum. Post, dat wij het bij 't rechte eind hadden, toen wij het vermoeden uitspraken, dat luitenant Pieper tot opdracht had een poging te doen om de Gajoes te verrassen. Zooals reeds vermeld, bleven de geruchten omtrent het optreden van Gajoes in 't Beneden-Langkatsche aanhouden en al zijn ook dit keer de berichten uitsluitend uit Inlandsche bron afkomstig, zoo schijnt het nu wel zeker dat ten westen van de aan de spoorlijn naar Tandjong Poera gelegen onderneming Tandjong Slamat, diep in de rimboe, zich een bende ophoudt. Er staan daar een drietal oude verlaten gebouwen, in vroeger jaren door ondernemers daar opgericht, als om een soort blokhuis tegen Atjehers te dienen, en nu is het heel niet onmogelijk dat de Gajoes deze betrokken en er een ladang van hebben gemaakt. Dat vermoeden vindt steun in de berichten omtrent de route welke een aantal Gajoes eenige dagen geleden moeten hebben gemaakt. Zij zijn toen van den kant dier gebouwen te Aloer Gadoeng aangekomen, een gehucht van een huis of vier, waar zij wat rijst en kleeren hebben meegenomen en bovendien een tweetal Inlandsche jongens met geweld hebben ontvoerd. Zij schijnen daarop oostelijk getrokken te zijn, ten zuiden langs het station Tandjong Slamat, langs de Aer Poetih door zwaar boschterrein in zuidelijke richting, langs de onderneming Tandjong Slamatt ota an het zuidelijk gelegen gehucht Loeboe Batiman, om vandaar weder noordwaarts te verdwijnen in de richting der bedoelde gebouwen. De inlandsche jongens hebben ze in het bosch laten ontsnappen en overigens schijnen ze niet veel schade te hebben aangericht.

Intusschen achtte het Gewestelijk Bestuur het voor de rust en veiligheid wenschelijk, dat nogmaals een poging zou worden gedaan om de Gajoe-bende, zoo die werkelijk bestaat, te overvallen. En in overleg met den gewestelijk militairen Commandant werd nu besloten van een andere zijde dan den eersten keer de onruststokers te naderen. Instede van den trein in de richting Tandjong Poera te nemen, vertrok luitenant Pieper daarom Zaterdagochtend met twee brigades naar Belawan om met het Gouvernementsstoomjacht „Wilhelmina" naar de Aroe-baai te stoomen, daarna zoo ver mogelijk de Besitan-rivier binnen te varen, om gedurende den nacht van het Noorden uit op te rukken naar de gebouwen, waar men vermoedt, dat de bende zich ophoudt. De bedoeling was, dat bij het aanbreken van den dag de patrouille haar bestemming zou bereiken en aldus de Gajoes onverwacht op 't lijf zou kunnen vallen.

Of de verrassing gelukt is, werd nog niet vernomen. Luitenant Pieper heeft de opdracht om in elk geval de bewuste gebouwen te klechten, en, mocht hij met de bende voeling krijgen, haar hardnekkig te vervolgen.

Japanners naar Java. De Japanners schijnen zich voor Java steeds meer te interesseeren, schrijft men uit Batavia aan de Ostatiat. Lloyd. Het aantal immigranten neemt opvallend toe, en daarbij schijnen de menschen zich aan een systeem te houden, wijl zij zich over de grootere plaatsen des lands gelijkmatig verdeelen.

Zij laten zich meest als hotelhouders, barbiers en kleinhandelaars neer en nemen japansche vrouwen in dienst die reeds sedert eenigen tijd in beruchte huizen geweest zijn en zich daardoor de taal des lands hebben machtig gemaakt. Zelfs zijn er eenige onderwijzers der japansche taal hier en daar, die den Chineezen het japansch leeren.

Een middel om audienties te beperken. Van betrouwbare zijde wordt aan de Soer. Crt. het volgende medegedeeld:

Kort geleden reed een ambtenaar naar Buitenzorg, Hij verzocht den adjudant van dienst aan het paleis om ter audientie te worden toegelaten bij den G. G.

Zeker, was het antwoord, mits U niet over dienstzaken komt spreken, want dan moet u bij den betrokken directeur zijn.

Als het bovenstaande waar is, waaraan wij niet twijfelen, zegt het blad, wordt dan niet den ambtenaar, die onbillijk behandeld meent te zijn door zijn meerderen, de gelegenheid ontnomen om recht te zoeken bij de hoogste autoriteit?

Het is waar, dat de G. G. veel van zijn bevoegdheid heeft overgedragen aan de Directeuren der Departementen en op dezen moet kunnen rekenen, maar men vergete niet, dat een directeur ook besluiten neemt op voorlichting van zijn ondergeschikte ambtenaren, en dat dus de mogelijkheid van onjuiste of onvolledige voorstelling bestaat.

De nieuwe regeling heeft het nadeel dat eventueele misstanden moeilijk onder de aandacht van de Hooge Regeering zijn te brengen en dit kan nooit in de bedoeling liggen van den landvoogd.

't Waar, dat de G. G. wat veel wordt lastig gevallen door klagers en verzoekers, maar het neemt niet weg, dat de manier, nu gevolgd om de stroom van bezoekers te stremmen, ons niet kan bevredigen.

De personen die het voorrecht hebben om den G. G. te naderen zonder tusschenkomst van den adjudant zijn bekenden van Zijne Excellentie.

't Is herhaaldelijk gebeurd dat een lager ambtenaar minder goed behandeld werd door zijn meerdere en dan eenvoudig maar berust, omdat hij van meening is „dat reclameeren toch geen nut heeft." Na het bovenstaande zal dat onjuiste begrip zeker nog versterkt worden.

Een nieuw chineesch schoolgebouw. In de kampong Kapassan, achter de nieuwe klènteng Boen Bio te Soerabaja, heeft de vereeniging Tiong Hoa Hak Tong een schoolgebouw voor chineesche kinderen gebouwd, dat dezer dagen feestelijk geopend werd, zoo schrijft men aan de Locomotief. De plechtigheid had een eenigszins officieel karakter door de aanwezigheid van, behalve eenige chineesche officieren, onder wie majoor The Toan Ing en het bestuur der vereeniging, den assistent-resident Lutter, de controleurs Hijnekamp en Jasper en den ambtenaar voor chineesche zaken Thijssen. Ook was aanwezig de inspecteur Tan Hwa.

Voor het gebouw waren, bij aankomst van de ambtenaren, alle chineesche schoolkinderen, onder wie vele meisejs, opgesteld; een muziekkorps gaf eenige stukken ten beste en toen werd aan den assistent-resident verzocht, de poort, die toegang gaf tot het schoolgebouw, te openen. Nadat de localiteiten in oogenschouw waren genomen, werd de heer Lutter naar den voor hem bestemden zetel geleid, waarna hij tot de Chineezen in vloeiend maleisch het woord richtte.

Meerdere aanspraken volgden, champagnekurken knalden, fanfares en enthusiaste kreten weerklonken, alles naar het overbekende programma.

Kleine Landbouw. Onmogelijk is de kleine land-

bouw voor den Europeaan hier in Indië niet, zoo schrijft men uit Lembang aan de Pr. Bode. Hij kan daarin wel een bestaan vinden, mits bij den aanvang de zaak goed aangepakt wordt. Is dan daarbij de wil goed en steekt hij de handen uit de mouwen dan zal 't wel gaan.

Maar verkeerd is 't zooals meestal gebeurd, wanneer hij, die 't zij door aankoop of erfpacht over eenigen grond de beschikking krijgt, dadelijk tot deelbouw met den inlander overgaat, en dan niets anders doet dan tegen oogsttijd toe te zien dat zijn deel binnen komt; op die wijze verluiert de aanstaande boer. Heeft hij geen werkkapitaal genoeg om het geheel voor eigen rekening te doen bewerken, een deel moet hij in elk geval reserveeren (2 bouws bijv.) om dat zelf met de hulp van zijn huisgenooten en een boedjang te bewerken. Dat is noodig om te leeren en ondervinding op te doen hoe, op betere wijze dan bij den inlander moet geboerd worden. Hoewel ondervinding de beste leermeesteres is, en veel uit boeken kan worden opgediept, zou de leiding van een deskundige den leertijd van den nieuweling veel kunnen bekorten. Vooral in den eersten tijd moet hij niet aan zich zelf worden overgelaten en overgeleverd zijn aan inlandsche adviseurs.

Dat berokkent hem schade ten bate van den inlander, die van hem loon trekt, en bovendien leert hij dan slechts de inlandsche methode, met het gevolg dat ook zijn productie inlandsch, d. w. z. beneden het middelmatige zal zijn. Den inlander deert dat niet zoo erg, want heeft hij geen eten dan verhuurt hij zich maar als koelie, doch dat kan de Europeesche landbouwer natuurlijk niet doen. De inlander is tevreden met bijv. een opbrengst van 70 à 80 pikol aardappelen per bouw, waar 200 tot 300 bij een goede grondbewerking en doelmatige bemesting gemaakt kunnen worden. Hij vindt 't al mooi, wanneer hij van een bouw djagoeng *f* 15 à *f* 20 trekt, terwijl de opbrengst viermaal zooveel kan bedragen. Kortom, wil een Europeaan aan kleinen landbouw doen en daarbij geen honger lijden, dan is hij verplicht beter te werken dan de inlander en minstens tweemaal meer uit den grond te halen dan dezen. Dat dit kan is op Lembang bewezen. Daar hebben twee kleine landbouwers op die wijze met goed resultaat gewerkt.

Beiden zijn bureaubeambten geweest en hadden te voren nooit aan landbouw gedaan. De een werkt zelf met zijn vrouw en een tuinjongen op een erf van 3 bouws, heeft eenig vee en krijgt ruim 200 pikol aardappelen per bouw van een smakelijke soort, die hij pikolsgewijze te Batavia en op de Buitenbezittingen tegen goede prijzen van de hand kan doen. Als wissel of tusschengewas plant hij boontjes, erwten en andere groenten voor de inlandsche markt en heeft daardoor een werkzaam en onafhankelijk bestaan. De ander begon met zeven bouws van den inlander te koopen, bouwde daarop een huisje, waarvoor hij een kippen- of duivenhok van de Boeren kocht, werkte in den beginne zelf met de koelies mede en kwam zoo op de hoogte van het landbouwbedrijf, zoodat hij langzamerhand een goed product van den grond maakt. Ook hij hield er vee en grond op na voor de mest.

Zoo moet er gewerkt worden om er te komen. De landbouwkolonie van Soeria Soemirat begon te grootsch, gaf ieder der kolonisten 25 bouws grond en een te mooi huis op schuld en daarbij een maandelijksche tegemoetkoming. De heeren voelden zich daardoor meer heer dan boer en de eenige uitkomst zag men in deelbouw. En dit is nu na tien jaren met uitzondering van één kolonist die zelf plant, en werkt, nog het geval. De anderen trokken dus van den grond slechts de halve inlandsche opbrengst in plaats van het viervoudige daarvan.

De gevolgen waren, dat de kolonisten, nog even arm, misschien thans nog armer dan toen zij daar kwamen, alles verkoopende wat verkoopbaar was, zelfs hun huizen, in armzalige hutten van den eenen op den anderen dag leven.

Veetransport. Bij het bespreken van dit onderwerp merkt de Soer. Crt. op, dat de bepaling op het vervoer van vee, die luidt dat hoogstens tien stuks groot vee of paarden in een wagon mogen worden geladen, en welke alleen van kracht is voor de S.S., het veetransport bijna geheel verplaatst heeft naar de N. I. S.-lijnen.

Over de gevolgen dezer bepaling zegt dat blad:

Hoe werkt deze maatregel in het belang van de dieren?

Gedeeltelijk goed, immers het als haringen opeenpakken der dieren is hiermede voorkomen. Toch moeten wij niet uit 't oog verliezen dat het eigenbelang der eigenaars van de te verzenden beesten reeds te voren een krachtig middel was tegen het te veel opeenpakken, zoodat de ondervinding op dat gebied hen spoedig leerde, waar de grens getrokken moest worden, tusschen veel beesten laden zonder schade en veel beesten laden met nadeelige gevolgen.

Nemen wij echter aan dat voor paarden de verbodsbepaling toe te juichen valt. Immers, door oordeelkundig laden, ruim gehuisvest, gewent het paard zich vrij spoedig aan het vervoer. Voor het vervoer van slachtvee evenwel heeft deze maatregel hoogst bedenkelijke schaduwzijden.

Het Madoereesche slachtvee b. v. is vrij wild en schrikachtig. Volgens de oude methode kop aan kop geladen met geen ruimte tot bewegen, was het beest tot machteloosheid gedoemd.

Met het voorschrift dat slechts 10 koeien in een wagen mochten geladen worden, veranderde dit totaal. Betrekkelijk veel ruimte hebbende om zich te bewegen, rukt dikwijls zich een beest onder het rijden los, en dol geworden van vrees, slaat het in het wilde om zich heen, verwondt zijn lotgenooten, steekt die de oogen uit, ja, weet soms zelfs een lotgenoot een doodelijke wonde toe te brengen.

Herhaaldelijk komt 't dan ook voor dat, vooral bij vervoer over groote afstanden, bij aankomst verscheidene beesten zulke kwetsuren hebben opgeloopen dat een onmiddellijk afmaken nog maar het meest barmhartig is.

Hebben nu deze beesten bij dit voorschrift gewonnen? Wij zouden zeggen integendeel.

Nieuwe uniformen. Gelijk bekend, houdt men zich te Buitenzorg en Batavia bezig met de vraag, of niet een passender uniform is uit te denken voor de ambtenaren van het binnenlandsch bestuur en voor de officieren der chineesche bevolking. Voor de ambtenaren van het B. B. werd gedacht aan een pet van russisch model met een ster als distinctief. Nader vernam de Locomotief, dat die ster op de pet een oud distinctief is, eertijd gediend hebbende ter onderscheiding van stafofficieren.

Aangezien bij de vaststelling van eene nieuwe uniform voor de ambtenaren B.B. rekening zal gehouden moeten worden met de voor de toekomstige politiecommissarissen en schouten op de drie hoofdplaatsen voor te schrijven uniform, heeft de heer K. Priester te Semarang gemeend, een voorstel te moeten indienen bij den resident van dat gewest, ter eventueele doorzending naar Batavia.

De heer Priester stelt in hoofdzaak voor het „nederlandsche wapen", dat in Nederland slechts gebruikt pleegt te worden als distinctief der ambtenaren en beambten van minderen rang, van de pet der ambtenaren B.B. te doen verdwijnen en dit distinctief te bestemmen voor de petten der politie-ambtenaren.

Nieuw Guinea-expeditie. De expeditie van gouvernementswege uit te zenden naar het nog onbekende gedeelte van Nieuw Guinea onder den kapitein der infanterie A. J. Gooszen, vertrekt den 30sten Mei derwaarts uit Soerabaja. Zij is dus niet den 30sten April reeds uitgezeild, zooals vroeger gemeld werd. Kapitein Gooszen — die thans hier ter stede vertoeft, ten einde zich voor zijn moeilijke taak door bestudeering van zeden, gewoonten en taal, alsmede van de aardrijkskundige gesteldheid van het onbekende terrein, zooveel mogelijk voor te bereiden, — zal zich, na te voren een en ander met den landvoogd op diens uitnoodiging besproken te hebben, einde dezer maand naar Soerabaja begeven.

Wij zijn thans in staat onzen lezers iets meer omtrent deze gewichtige zending mede te deelen.

Dat de regeering plotseling besluit om onderzoekingsreizen te doen ondernemen op zoo'n uitgebreide, dus kostbare wijze als thans zal geschieden, is niet in de eerste plaats het gevolg van de hoop, schatten in den bodem te vinden. Maar nu de aandacht van andere mogendheden, dank zij de door particulieren ondernomen tochten, op dit tot dusver onbekende reusachtige eiland is gevallen, en wij ons steeds het eigendomsrecht hebben toegekend, eigenlijk zonder er de flauwste notie van te hebben, heeft men terechti ngezien dat eerstens het eigendomsrecht werkelijk zal moeten worden bewezen door bezetting en doorh et doen vertegenwoordigen onzer regeering. Wil men bovendien voorkomen dat een andere meer ondernemende natie dergelijke expedities uitzendt in ons gebied, dan moeten wij hen daarin voor zijn en het werk zelft er hand nemen.

Daarom wordt de expeditie op zoo'n, voor ons althans, ruime schaal op touw gezet. De chef en leider, kapitein Gooszen, is een energiek en kundig officier, dien men volkomen voor zijn zware taak berekend acht, vast besloten haar met de meeste energie tot een goed einde te brengen. En het is verre van een gemakkelijke taak: een geheel onbekend land, verscheidene malen de grootte van Nederland beslaande, onherbergzaam en ontoegankelijk, systematisch te exploiteeren en gegevens te verzamelen op ethnologisch, ethnographisch, geographisch, mineralogisch, botanisch en zoölogisch gebied.

De chef wordt ter zijde gestaan door den kapitein der infanterie G. J. van Eybergen, een geneesheer tevens botanist, een mijningenieur, tweė inlandsche opnemers, twee tolken, terwijl een detachement van als maréchaussée bewapende inlanders tot dekking, en een vijftigtal dwangarbeiders voor koeliewerk zijn toegevoegd, zoodat men onafhankelijk van de bevolking zal zijn. Dit detachement heeft men echter niet bijzonder gelukkig samengesteld. Met het oog op de vrij groote overeenkomst in leefwijze tusschen de bewoners van Nieuw Guinea en die der moluksche eilanden, had het o.i. zeker meer voor de hand gelegen, Amboineezen in plaats van inlanders te kiezen. In deze richting is men dus weer te zuinig geweest!

De expeditie wordt ondergebracht op het stoomschip Zwaluw, dat als logementschip is ingericht. Met dit vaartuig zal getracht worden, de groote rivieren zoo ver mogelijk op te varen waarna tot stoom- en roeisloepen wordt afgedaald. Voor een volledige uitrusting aan draagmateriaal, tenten, levens- en seinmiddelen is zorg gedragen. Ten overvloede is aan den

FEUILLETON.

In het Land van Beloofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXXVIII.

Maleen zat op het promonadedek van de kleine Duitsche kuststoomboot „Krome", die van het Zuiden kwam, en naar de onder Engelsch protectoraat staande, Arabische stad Oengoedja stoomde.

Zij zat ver achterover geleund in een Amerikaanschen wipstoel, en voor haar stond, zijn sigaar rookend en babbelend, een hooge Duitsche ambtenaar uit de Duitsche gouvernementsstad Embe-tsa-Dodo.

„Heeft u gezien, dat wij onzen vriend Siwa aan boord hebben, mevrouw?" vroeg de opperrechter Birkow, dien men in Embe-tsa-Dodo den mooien Dolfi noemde.

„Siwa uit Oengoedja? Dat is, geloof ik, de Indiër, die mij eens een rijtuig met paard ten geschenke wilde geven — zes jaar geleden. Toen was ik zooveel nog wel waard. Tegenwoordig hoogstens een hameltje."

Zij lachte ondeugend.

„Met Siwa sta ik op uitstekende voet," roemde de opperrechter. Ik heb die Indische kooplieden altijd heel coulant gevonden. Ik begrijp niet, waarom er eigenlijk zoo op hen geschimpt wordt — of, zooals onze charmante graaf Albert Waldemar zich geliefd uit te drukken: gescholden".

Glimlachend draaide de mooie Dolfi aan de punten van zijn zware, rossigbruine snor, die zijn schoonste sieraad was. Als hij aan Ilfershofen dacht, kwam hem steeds de snor van den graaf in de gedachte, want diens aschblonde, lange knevel was de eenige, die zich met de zijne meten kon, langs de geheele kust.

„Ja, coulant zijn zij, tegenover meerderen," antwoordde Maleen, „om tegenover minderen des te gewetenloozer te kunnen zijn."

„Dat zou ik zoo zonder meer maar niet durven beweren, mevrouw. Bewijzen! Eerst moet men mij bewijzen, dat onze Indiërs slechter zijn dan andere handelslui."

„Hij gaat met gesloten oogen zijn weg," dacht zij, „en ziet slechts, wat in zijn kraam te pas komt."

En na een wijle vroeg zij:

„Is het waar, dat de nieuw uitgekomen assessor zijn zuster heeft medegebracht?"

„Ja. Ik zou het niet gedaan hebben."

„Waarom niet?"

„Omdat het een onfeilbaar middel is, om die zuster in opspraak te brengen. Let maar eens op, of de babbelaars haar niet elke week met een ander zullen verloven."

„Het is te hopen, dat het bij één blijft, en dat het tot een huwelijk komt."

„Intusschen vertelt men van den broeder, dat hij de mooie gravin Léontine, meer dan noodig is, het hof maakt."

Maleen trok in toornige minachting de bovenlip op.

„Wat vertelt men al niet?" riep zij.

Zij keken elkander aan, en beiden kregen zij een kleur.

Hij dacht er aan, hoe men van Maleen vertelde, dat zij, terwijl haar man nog leefde, een liefdesbetrekking had aangeknoopt met Krome, dat zij dus eigenlijk een dame was, die het met moraal en goede zeden zou nauw niet nam.

En haar viel het in, dat Birkow doorging voor een gevaarlijken Don Juan, die er zijn specialiteit van maakte, getrouwden mannen hun vrouwen te ontfutselen. Men noemde eenige dezer vrouwen met name.

Toch was Maleen in haar hart overtuigd, dat er geen eerbaarder fatsoenlijker man aan deze kust te vinden was. Gevaarlijk scheen Birkow haar slechts, in zooverre, dat hij jurist was, en dus een gezworen letterslaaf. Het wetboek van strafrecht was voor hem de eerste en eenige maatstaf voor recht en onrecht. Alles wat niet klopte met de artikelen daarvan, was in zijn oogen verdoemd.

Overigens was hij een trouwhartig, nauwgezet, hoogstens misschien een eenigszins ijdel mensch, aan wien ieder scherp opmerker nog kon zien, dat hij uit een degelijk geslacht was gesproten en in een nette kinderkamer groot gebracht was.

Ook hij dacht:

„Zij is waarschijnlijk heel wat beter dan haar reputatie. Zulk een ernstige, zachte oogopslag bedriegt niet licht. Men ziet het haar aan, dat zij veel geleden heeft.

Haar levendig luisteren en lachen zou iemand van het spoor brengen. Maar zoodra zij denkt, dat niemand op haar let, is zij dadelijk heel ernstig. Mij ontgaat zooiets niet.

Ten slotte is toch ook niets van al wat men haar nageeft, bewezen, en allen, die haar meer van nabij kennen, zweren bij haar. Rosen, bijvoorbeeld, en Rüdiger. Zij is zich van geen misdrijf bewust, derhalve zie ik geen aanleiding, haar te veroordeelen. Als zij weer eens in mijn tegenwoordigheid over de tong

leider een belangrijk crediet geöpend, opdat niet door wapengeweld, doch middels ruilmiddelen en beloening de vereischte voeling met, en de hulp van de bevolking kan worden verkregen.

De duur der expeditie wordt op ruim twee jaar geschat. (Bat. Nbld.)

West-Indische Berichten.

Suriname. Aan het, den 28en Mei ll. in de gewone algemeene vergadering van stemgerechtigde aandeelhouders der Surinaamsche Bank over het afgeloopen boekjaar uitgebracht verslag ontleenen wij het volgende:

Na een woord van waardeering, gewijd aan de nagedachtenis van den op 26 October 1906 overleden directeur H. d'Angremond, sedert vervangen door den heer C. M. H. Kroesen, nadat de functiën van directeur tijdelijk door den heer J. F. H. Voet waren waargenomen, biedt het verslag als gewoonlijk een kort overzicht over het jaar 1906, een moeilijk jaar, waarin door de Bank groote voorzichtigheid moest worden betracht, zoodat het bedrijf in Suriname natuurlijk minder winstgevend was dan in een normaal jaar het geval zou zijn geweest. Er werd minder op disconto en op hypotheek uitgezet en er hadden minder wisseltransactiën op Nederland en New-York plaats. Daarentegen werd in Nederland meer winst aan interest op uitgezet kapitaal gemaakt.

Omtrent de voornaamste takken van bedrijf in de kolonie gedurende het afgeloopen jaar geeft het verslag naast de uitvoercijfers voor de meeste onderhavige producten de reeds bekende toekomstmuziek te hooren. Voor de ziekte in de cacao schijnt het middel te zijn gevonden; de hevea-aanplant — een wissel op de toekomst — geeft op enkele plantages groote voldoening; voor den aanplant van sisal, die in de kolonie goed schijnt te willen gedijen is een tweede terreincomplex in concessie aangevraagd; terwijl in 1906 plannen voor de rameh-cultuur werden gemaakt, die in de toekomst vermoedelijk tot uitvoering zullen komen. Dan werd gewezen op de, onder handen genomen veelbelovende bacoven-cultuur, terwijl ten slotte nog de mededeeling zij overgenomen, dat van particuliere zijde pogingen worden aangewend voor de oprichting eener groote suikerfabriek in Suriname, in de plaats van de eerst voorgestelde gouvernementssuikerfabriek, tegen welker oprichting evenwel, gelijk bekend, bezwaren zijn gerezen, verband houdende met de bepalingen der suikerconventie.

Wat de uitvoercijfers aangaat, door het verslag gegeven, wordt gemeld dat op een totale waarde van 4.749.567 gld. aan suiker werd uitgevoerd een hoeveelheid van 11.013.470 kilogram tegen eene van 8.305.492 kilogram in 1905. Hoewel de marktprijzen te New-York doorloopend laag waren, bijna 50 gld. per ton minder dan in 1905, bleef het resultaat voor de planters door de groote productie gunstig. Gelukkig steeg de wereldconsumptie dermate, dat niettegenstaande den enormen oogst het verbruik de productie overtrof, wat in de toekomst den planters ten goede kan komen. Aan rhum werd 439080 liter uitgevoerd, tegen 459264 liter in 1905, terwijl melasse in het geheel niet werd uitgevoerd. De cacao-uitvoer bedroeg 1.480.568 kilogram tegen 1.681.828 kilogram in 1905; daarentegen kon aan koffie een 10000 kilogram meer dan in 1905 worden uitgevoerd, n.l. 116.468 kilogram; terwijl de uitvoer van balata, ongerekend ruim 5000 kilogram van Fransch Guyana aangevoerd en eveneens geëxporteerd, 269.916 kilogram bedroeg of ongeveer 25000 en 11000 kilogram meer dan in 1905 en 1904.

Omtrent de goudindustrie ontleenen wij dat de uitvoer 1.176.639 grammen bedroeg, waarbij nog 219.107 grammen van Fransch Guyana, eerst in Suriname ingevoerd, moeten worden gevoegd. Hierbij zij aangeteekend dat de aanvoer van dit vreemde goud naar men weet, aanleiding gaf tot een brutaal optreden der fransche douaniers op den Marowijne. Naar Onze West onlangs mededeelde is aan dit optreden een einde gemaakt. — de Marowijne, ook het nederlandsch gedeelte is nu weer vrij voor nederlandsche vaartuigen, zonder vreeze door de douaniers te worden opgebracht. (We willen het gelooven, nu door de afschaffing der paspoorten in Fransch Guyana alle smokkelgoud, ook dat uit ons Lawa-gebied gestolen, veilig naar Cayenne en daar aan den man kan worden gebracht.)

Ten aanzien van de gerezen vraag betreffende de doortrekking al of niet van den spoorweg in Suriname, merkt het verslag op:

„Een ontkennend antwoord op de vraag zou door velen zeer betreurd worden, daar dan aan de kolonie het eenige middel zou worden ontnomen om haar achterland voor industrie en landbouw te openen."

Onthouden ware hier o.i. beter geplaatst geweest dan ontnomen.

Wat het bankbedrijf betreft geeft het verslag de volgende uitkomsten.

Disconteeringen: ƒ 2.376.390.34, waarvan 75.01 percent geprolongeerd tegen ƒ 2.780.917.23 in 1905, waarvan 82.76 percent geprolongeerd. Uitstaande aan promessen gemiddeld ƒ 489.888.07 tegen gemiddeld ƒ 701.262.28 in het voorgaand vijfjarig tijdvak. Beleeningen in 1906 ƒ 69.535, saldo 1 Januari ƒ 3275 en 31 December ƒ 17250.

Hypotheken: saldo 1 Januari ƒ 270.376.52, afgelost ƒ 38.166.14, uitgezet ƒ 27.400, saldo 31 December ƒ 259.610.38. Circulatie van bankbiljetten op 31 December ƒ 1.130.100 tegen ƒ 1.079.655 op 1 Januari. Wissels: trekkingen ƒ 3.071.751.05 tegen ƒ 3.452.061.78 in 1905; inkoopen: ƒ 2.832.223.565 tegen ƒ 3.154.904.05 in 1905. Ruw goud uit Paramaribo ontvangen 422.342 grammen ter waarde van ƒ 664.760.70 tegen 508.599.5 grammen ter waarde van ƒ 786.069.68 in 1905.

Het geldelijk resultaat van het bedrijf in 1906 toonde een bruto winst aan van ƒ 130.214.45½, waarvan na aftrek van de algemeene onkosten te Paramaribo en Amsterdam ad ƒ 72.197.42, een bedrag van ƒ 19.349.04½ als afschrijving op den post van ongeregelde en dubieuse vorderingen te Paramaribo (waarvan het saldo thans ƒ 45.000 bedraagt) en de som van ƒ 2.153.17 als nadeelig koersverschil op effecten, een bedrag van ƒ 36.514.82 als netto winst overbleef, waaruit een dividend van 5 percent aan aandeelhouders wordt uitgekeerd, terwijl na voldoening der bedrijfsbelasting over deze uitkeering eene som van ƒ 639.82 overblijft.

De laatste Surinaamsche bladen brachten ons vervolg en slot op de verslagen der zittingen van de Koloniale Staten voor de openbare behandeling der begrooting. Daaruit blijkt dat hieraan meer dan eene week is gewijd, waarin het bestuur heel wat critiek heeft moeten hooren bij de artikelsgewijze behandeling. Zoo werd door den heer Bueno het woord gevoerd over de domeinzaken, waarover reeds ettelijke maanden geleden o. a. in Onze West het een en ander werd in het midden gebracht met name over de verwarring, voortgesproten uit de onjuiste metingen van uitgegeven gronden en concessiën. Deze critiek bracht aan het licht dat thans eindelijk een begin is gemaakt met de noodige voorbereidingen voor geleidelijke invoering van een kadaster — een nuttige zaak, jammer maar dat het weer de uigaven zal opdrijven. Doch, wat er aan te doen? Hier geldt het zeker een dringenden eisch, wat niet gezegd kan worden van het voorstel van den heer Fabriek, om domeinzaken en mijnwezen tot zelfstandige afdeelingen te verheffen. We zien al een nieuw departement voor het mijnwezen met een indisch hoofd-ingenieur met verlof aan het hoofd natuurlijk, men kan het niet minder doen, en even natuurlijk zoo'n chef op indisch traktement, dat spreekt zoo van zelf. De voorgenomen proefbosch-exploitatie werd door den heer 't Hoogerhuys afgekamd, die meende dat de proef een verlies van een paar ton zou opleveren. De bezwaren, die mogelijk voor dezen spreker zich zoo enorm voordeden wegens het door dezen voor den bestaanden houthandel verwachte nadeel als gevolg dier proef, werden door den gouvernements-gedelegeerde op onzes inziens afdoende wijze wederlegd. De heer van 't Hoogerhuijs maakte zich ook de tolk van verschillende grieven tegen het bouwdepartement, dat onder het beheer van den vorigen directeur schromelijk veel te wenschen zou hebben overgelaten, zoodat verschillende ook niet productieve werken thans reeds weer in deplorabelen toestand zouden verkeeren wegens het gebruik van minderwaardig en toch duur betaald materiaal. Ook het departement der Koloniale Vaartuigen kreeg van dezen spreker een veeg wegens de aanschaffing indertijd van de „Curaçao", die nu met verlies van de hand moet worden gedaan, eene critiek, waartegen door den heer Juta, oud-beheerder der Koloniale Vaartuigen, een kalm en zakelijk protest wordt aangevoerd in een ingezonden schrijven in Onze West. Voorts werd bij het hoofdstuk onderwijs weer eens de wensch geuit naar eene school voor middelbaar onderwijs, waaraan zoodra de kolonie haar eigen huishouding kan bekostigen naar wij hopen ten spoedigste zal worden voldaan. Voorshands voldoet dunkt ons eene inrichting, waarbij middelbaar onderwijs zal worden gegeven als de Hendrikschool, zonder in de kosten eener nieuwe hoogere burgerschool te vervallen, in de behoeften, inzonderheid nu het particulier initiatief zich er voor spant om minder bemiddelde talentvolle leerlingen in de gelegenheid te stellen hunne studiën in Europa te voltooien. Der langen Reden (die bij deze openbare behandeling werden gehouden) kurzer Sinn was echter dat de begrooting met algemeene stemmen werd aangenomen, nadat dit te voren ook had plaats gehad ten aanzien van de met de begrooting verband houdende verordeningen betreffende tijdelijke leeningen, lucifers-belasting enz.

Den 14den Mei ll. werd de nieuwe zitting van de Staten geopend met eene rede van den gouverneur waaraan wij voor heden slechts deze woorden willen ontleenen, die ons reden tot voldoening geven: „de regeering in het moederland wil de doortrekking van den spoorweg bevorderen." Der regeering voor de kolonie onze hulde!

Curaçao. Aan de door den gouverneur bij de opening der nieuwe zitting van den Kolonialen Raad gehouden rede ontleenen wij het volgende:

„Ook zal het Uwe instemming verwerven als ik met groote dankbaarheid te dezer plaatse melding maak van de zoo overvloedige regens, die, zij het ook dat daarbij eenige schade viel te betreuren, den benedenwindschen eilanden een ruimen oogst verzeker-

---

gaat, dan zal ik haar verdedigen. Dat zal ik stellig doen.

Dat waren ongeveer beider gedachten.

Plotseling barstten zij in een vroolijk lachen uit.

„Ja, ja, die praatjes hier aan de kust," zeide Birkow en wierp met een sierlijken zwaai het eindje van zijn sigaar in zee.

Zij zag er op dit oogenblik heel aardig uit. Over haar witte japon droeg zij een zwartzijden openstaand manteltje en op het blonde krulhaar een lichte kanten fichu, die onder haar fijn gevormde kin losjes samengebonden was. De armen hield zij boven het hoofd op de leuning van den dekstoel gekruist.

„Zij is nog altijd aantrekkelijk," dacht de opperrechter.

„Wat is dat?" riep Maleen uit.

Er was er een groote, breedgeschouderde man boven gekomen in het wijde gewaad en met den bij wijze van tulband om de fez gewikkelden keffie van den voornamen arabier, maar met een echt Germaansch gezicht, blonden vollen baard en blauwe oogen.

De opperrechter legde waarschuwend den vinger op de lippen. Eerst toen het wonderlijk hybridische wezen buiten gehoor was, sprak hij.

„Weet u dat dan niet? Dat is Felix Krug."

„O! Is hij dat?"

Van Felix Krug had zij genoeg gehoord. Hij was Mohamedaan geworden en in dienst getreden van den Grooten Heer.

„Hoe kan iemand tot zoo iets komen!" merkte zij op. Birkow haalde de schouders op.

„Ja!? Als men er hem naar vraagt, zegt hij: „de liefde."

Maleen herhaalde nadenkend en zacht:

„De liefde?"

„Hij is met eene voorname Arabische gehuwd, die hij anders niet had kunnen krijgen. Nu is zij niet mooi meer, maar hij moet niettemin nog zeer aan haar gehecht zijn. — Ja, wat de liefde al niet uitgericht heeft! Op haar rekening komen meer strafwaardige handelingen, dan op die van allen haat in de wereld. Is het zoo niet?"

„Zij is dan ook de sterkste."

„Misdaad voert zij meestal in haar schild! Moord, doodslag, bedrog, verraad, echtbreuk . . . van dat alles heet het agens rerum de liefde te zijn. Wij rechters weten daarvan mee te spreken."

Maleen zeide nadenkend:

„Waar het Goddelijk vuur niet als allerheiligste in den tempel bewaard wordt, ontaardt het in iets daemonisch."

Dat vond hij een beetje te hoog opgedreven, en ook niet zeer begrijpelijk.

„Ik kan mij altijd boos maken," ging hij voort met duisteren blik, als alle mogelijke en strafbare daden met de liefde verontschuldigd worden. Dat is naar mijn meening een argument, dat nooit opgaat. De liefde heeft haar waarde immers juist te bewijzen door haar werking."

„Aan de vrucht zult gij den boom kennen," zeide Maleen zachtjes als tot zich zelve.

De kust was intusschen verdwenen.

Om het kleine vaartuig zag men overal de glinsterende golvende zee, blauw en groen, of schitterend als blikkend staal, en op de hoogste golven sneeuwige schuimkoppen.

Daarboven de zuivere ronding van het machtige blauwe hemelgewelf.

In licht en warmte trillend lag daar de zeestad.

Als in een sprookje stak zij met hare witte minarets en moskeeën en hare groene palmentoppen tusschen het blauw der zee en des hemels af.

Maleens blikken hingen als bedwelmd aan dit tooverbeeld.

Maar ook toen de oude Arabierenstad duidelijker en wezenlijker zichtbaar werd, leek zij haar nog de paarl van den aardbodem toe.

Want hier was zij eenmaal gelukkig geweest — zoo gelukkig als zij nooit te voren en nooit later was.

Ook geleden had zij er, maar . . . . de diepe schaduwen verhoogden slechts de werking van den zonneglans.

Zoete herinnering kan zelfs een gouden weefsel spinnen om vuil en afval, den stinkenden reuk van gedroogd haaienvleesch in een sympathieken geur veranderen.

De rechter geleidde Maleen naar het eenige Europeesche hotel, waarvan de eigenaar nog altijd de Engelschman Thomson was — het hotel, dat in een nauwe straat lag, dicht bij den grooten paardenstal van den stadhouder, zoodat je er letterlijk opgegeten werd door de muskieten.

Maleen stond vol aandoening in de kleine Moorsche zaal, waar vroeger Rainer en diegenen van zijn vrienden, die in de Duitsche club geen onderkomen vonden, hun maaltijden plachten te gebruiken.

De lange tafel stond nog precies als toen. Dezelfde stoelen stonden in de diepe vensternissen, dezelfde bonte, Indische doeken hingen voor de deuren.

Zij lachte, en verheugde zich als een overgelukkig kind, bij alles wat zij hoorde en zag.

„Neen, maar ik begrijp wezenlijk uw blijdschap niet mevrouw," zeide Birkow. „Thomson veronachtzaamt schandelijk zijn hotel, hij is bijna altijd dronken, het eten moet beneden alle critiek zijn, en de muskieten laten u geen oogenblik rust. Ik moest u maar liever in het consulaat onder dak brengen."

Zij wilde er niet van weten.

(Wordt vervolgd).

den, en van de weldadige nawerking van dien regenval, die nog op menige plaats vooral op de bedamde en lager gelegen gronden thans in ruime mate te constateeren valt.

Deed zich dientengevolge het gelukkige verschijnsel voor, dat de invoer van levensmiddelen voor plaatselijk gebruik daalde, zoo kan met te meer voldoening worden gewezen op een vermeerderden opbrengst van het uitvoerrecht op Curaçao, dat alzoo op een verlevendigden handel en daarmee overeenkomstige scheepvaartbeweging wijst.

„Verblijdend mag ook genoemd worden, dat de phosphaatprijzen gedurende het laatste jaar beduidend gestegen zijn, waardoor voor 't eerst uitvoer van z.g.n. 2e kl. phosphaat van Aruba plaats vond en de ontginning door de Aruba Phosphaat Maatschappij met kracht zal worden voortgezet, terwijl ik aanstip, dat ook van Klein-Curaçao een lading phosphorzure kalk werd verscheept. Wat een krachtige exploitatie der phosphaat-beddingen en een stijging der prijzen in algemeenen zin voor de kolonie beteeken kunnen, is U allen te goed bekend, dan dat ik dit nader zou behoeven aan te duiden. Te betreuren zijn echter de ongunstige vooruitzichten der zoutindustrie tengevolge van geringen afzet tegen geringen prijs en van de in 't afgeloopen najaar aan sommige pannen veroorzaakte schade door de hevige regens. Daarentegen stijgen tengevolge van een verbeterd districtsbeheer de opbrengsten der domeinen; staan de kansen gunstig op een exploitatie der zwavelmijnen op Saba en kan gewezen worden op eene reeds goed geslaagde katoen-cultuur op St. Martin. Wat de overige cultures aangaat, zoude het onbillijk zijn reeds thans meerdere resultaten te verwachten; zelfs de met kracht ter hand te nemen dividivi-cultuur kan slechts na jaren rentegevend worden. Kan dit ten opzichte van geen enkel ander export-gewas, ten minste op eenigszins beduidende schaal, worden verwacht, — van de thans beoefende maakt echter de, in den laatsten tijd op zichtbare wijze uitgebreide aloë-cultuur hierop eene gunstige uitzondering. De voortgezette systematische damaanleg zal, bij beschikking over de noodige middelen en voorlichting, niet nalaten nieuwe culturen mogelijk te maken en ingang te doen vinden. Waar kan gewezen worden op de, in het bijzonder op St. Martin verkregen goede vruchten van verstrekte gouvernements-landbouwcredieten, kan mede niet dan met vreugde gedacht worden aan de, ten minste in een deel van het afgeloopen jaar, zeer gunstige uitkomsten van de door de vrouwelijke bevolking vooral, vlijtig beoefende, door het Gouvernement gesteunde hoedenindustrie."

Van Vreemde Koloniën.

Onrust in Engelsch-Indië. In brieven aan de Times of India wijst de heer Henry Newman op de rol, die de zich aldus noemende nationale vrijwilligers, in de troebelen vervullen, welke zich in de provincie Oost-Bengalen voordeden, maar nu naar het schijnt, tengevolge van de, ten langen leste getroffen maatregelen, in verband ook met de loyale houding van het overwegend mohamedaansche deel der bevolking weder zijn bedaard.

De nationale vrijwilligers zijn niet, als men algemeen onderstelde, een product van den laatsten tijd, doch kwamen voort uit eene instelling, waartoe eene inlandsche dame van Calcutta, mejuffrouw Ghosal, zeven of acht jaren geleden den stoot gaf. Deze dame, pijnlijk getroffen door critiek, welke tal van schrijvers van Macaulay af op den moed en het physiek van den Bengalees oefenden, bepleitte krachtig de oprichting van scholen voor physieke ontwikkeling. Haar pleit vond gehoor bij velen harer vrienden en er kwamen scholen tot stand, akharas geheeten, waaronderricht werd gegeven in het worstelen, springen, schermen en het gebruik van de lathi, de lange bamboe bij de bengaalsche landbouwers in gebruik, als middel van aanval en verdediging. Toen later de Sivaji-cultus door de agitators werd aangemoedigd als middel voor hun anti-engelsche propaganda, vlogen de akharas als paddestoelen uit den grond en er was bijna geen dorp in Bengalen zonder zulk eene school. Toen kwam de boycot-beweging en daarmee de vraag naar mannen van de daad voor de actieve propaganda. De akharas leverden zulke mannen en daar dezen, ten minste in het begin, hunne diensten vrijwillig zonder hoop op belooning aanboden, werden zij vrijwilligers geheeten. Het exerceeren werd nu ook in de akharas beoefend en de vrijwilligers namen eene soort uniform aan, waartoe behoorden een gele tulband, een roode borstrok en een bandelier, waarop de woorden Bande Mataram. De algemeene organisatie was eerst gebaseerd op de zoogenaamde Anti-Circular Society, welke tegen het bestuur van sir Bampfylde Fuller, den eersten luitenant-gouverneur van Oost-Bengalen en Assam was gericht. Na de ontslagname van sir Fuller kwamen twee vereenigingen, de Brothi Santi en Mataram Sampradya, in de plaats van evengenoemde. Van de nieuwe vereenigingen werd de eerste hoofdzakelijk uit schooljongens gerecruteerd, terwijl de laatste voor alle klassen van Bengaleezen open staat. Zoo hebben verscheidene Hindoe-zemindars (landeigenaars) de opgezetenen hunner landen gedwongen zich bij de Mataram Sampradya aan te sluiten. Typisch is wel dat het instituut der zemindars eene engelsche instelling is van lord Cornwallis, die de belastinggaarders of publicani tot grondeigenaars verhief, zoodat deze wat ze zijn aan het engelsch bestuur hebben te danken, welks felste bestrijders zij uitmaken, en nog eigenaardiger is, ten aanzien van de huidige beweging, de zemindars in hetzelfde kamp te ontdekken als b.v. een Romesh Chander Dutt, die tevoren geen afkeuring scherp genoeg wist te vinden voor de behandeling, die de rajots of landbouwers van de landheeren in Bengalen ondervonden. Hieruit valt wel eenigermate af te leiden dat indien de beweging niet gestuit ware en de leiders hun doel hadden kunnen bereiken, de oajot het gelag zou hebben betaald.

Van de aanmatiging der nationale vrijwilligers, voordat het bestuur eindelijk besloot aan het optreden dezer lieden een einde te maken, worden merkwaardige staaltjes medegedeeld. Een handvol dezer lieden terroriseerde de mohamedaansche handelswijken in de oost-bengaalsche steden, waar men zich aan den voorgeschreven boycot van goederen van vreemden oorsprong niet wilde storen. Winkels en de, daar aanwezige voorraden werden vernield, verbrand; koopers van zulke goederen bedreigd en mishandeld. Op een druk station zag de heer Newman één vrijwilliger, die de heele menigte mohamedaansche reizigers ophield, om naar de aanwezigheid van vreemde waren onder hunne goederen onderzoek te doen. De lijdelijkheid van de mohamedaansche bevolking, die slechts in enkele gevallen tegen het aanmatigend optreden der hindoesche agitators en hunne helpers in verzet kwam, zoowel als dit optreden zelf, vonden hun grond in de over en weer verbreide meening, dat de regeering bang was. Nauwelijks echter waren maatregelen genomen of de toestand veranderde eensklaps.

Van uitstapjes der vrijwilligers naar deze of gene plaats om er tot den boycot te dwingen was geen sprake meer, terwijl de enkele Europeaan zich weder kon vertoonen zonder te worden beleedigd en nagejouwd. Het enkele bericht reeds van de te verwachten komst van tot de gewapende politie behoorende Sikhs was voldoende om in de meest roerige districten de kalmte te doen terugkeeren. Er zal echter nog heel wat tijd verloopen, voordat ook de kalmte in de gemoederen is teruggekeerd, waar tengevolge van de langdurige aarzeling der regeering om in te grijpen, de beweging reeds sterk om zich gegrepen had.

De nu door de regeering aangenomen houding, in het moederland van machthebbende zijde onvoorwaardelijk goedgekeurd, zal echter, naar de minister voor Indië, Morley, verklaarde, geen invloed hebben op de voorgenomen hervormingen, welke in het kort hierop neerkomen:

1. De instelling van een Raad van notabelen met adviseerende bevoegheden, naar het voorbeeld van dien, te zijner tijd door lord Lytton ingesteld;

2. Uitbreiding der bevoegdheden van den Raad van den gouverneur-generaal en van de provinciale wetgevende raden, met dien verstande evenwel, dat het ambtelijk element daarin de meerderheid behoudt;

3. Bevoegdheid van den minister voor Indië om in den Raad van Indië (in Engeland) twee inboorlingen te benoemen, met het oog op de gebrekkige inlichting der regeering omtrent de gevoelens der bevolking.

Aardbevingen. De heer Hurlburt, electrisch ingenieur, die te Manilla een station voor draadlooze telegrafie oprichtte, meent eene belangrijke ontdekking te hebben gedaan op het gebied van aardbevingen. In het afgeloopen jaar ving hij met de gevoelige toestellen van zijn apparaat vreemde trillingen op. Omstreeks den 20en April ll., in den nacht voor de laatste zware aardbeving te Manilla, ving hij weder verschillende duidelijke trillingen op, geheel verschillend van de gewone bij ontvangst van draadlooze berichten. Hij trachtte tevergeefs daaruit wijs te worden, toen hem te binnen schoot, dat wanneer bij vorige gelegenheden dergelijke trillingen waren waargenomen lichte schokken van aardbeving werden gerapporteerd. Hij wachtte nu gespannen het verloop der dingen af en ziet eenige uren later werd de eerste schok te Manilla gevoeld, zich bewegende in dezelfde richting waaruit de trillingen waren opgevangen.

Vader Algue, de Jezuieten-pater, die met de directie van het laboratorium te Manilla onder het amerikaansch bestuur bleef belast, is begonnen een onderzoek in te stellen naar deze ontdekking, die wanneer zij deugdelijk blijkt goede diensten zal kunnen bewijzen als middel tot waarschuwing voor aardbevingen in daaraan onderhevige streken.

Landbouwmachines in Cochin-China. Het behoeft geen betoog dat bij toepassing van machines bij grondbewerking enz., een beter rendement van den landbouw is te verwachten, terwijl zij in streken, waar handen te kort schieten nuttige diensten kunnen bewijzen voor de uitbreiding van den landbouw. Terwijl nu voor Java het nut van landbouw-machines of de mogelijkheid harer toepassing wordt in twijfel getrokken, ziet men op Luzon en wel met name in de vooruitstrevende provincie Nueva Ecya, waar men zich in hoofdzaak op de rijstcultuur toelegt, al meer en meer het gebruik van mechanische hulpkrachten voor den landbouw toenemen. Nu wil men ook in Cochin-China, zooals bekend een rijstland bij uitnemendheid, dat over de haven Saigon groote hoeveelheden van zijn product uitvoert, trachten dat gebruik te bevorderen.

Aan een door den heer Outrey, administrateur van den burgerlijken dienst tot den luitenant-gouverneur van Cochin-China gericht schrijven ontleenen wij te dien opzichte het volgende:

Na te hebben uiteengezet dat er bij den huidigen voortgang nog een eeuw zou moeten verloopen, voordat het totaal oppervlak van Cochin-China zou zijn bebouwd, terwijl dit tijdsverloop door gebruikmaking van landbouwmachines, die een snellere ontginning mogelijk maken tot vijftig jaren zou kunnen worden teruggebracht, zegt hij het er op aan komt te weten welke machines voor het algemeen gebruik in aanmerking komen. Hiertoe zullen proeven moeten worden genomen, welke de kolonie voor hare rekening zal moeten nemen. Het gaat zijns inziens niet aan van het particulier initiatief te verwachten, dat het, bij de huidige onstandvastigheid van de opbrengsten der landbouw-ondernemingen, zich de groote uitgaven zal kunnen getroosten voor kostbare proefnemingen. Voor de kolonie zou het welslagen heel wat waard zijn. De, aan den landbouw te geven dan mogelijke snellere uitbreiding zou aan de koloniale inkomsten in vijftig jaren tijds eene winst van omstreeks 60 millioen piasters of circa 75 millioen gulden d.i. gemiddeld 1.5 millioen gulden 's jaars verzekeren, ongerekend de opbrengst van het uitvoerrecht op rijst, van de opcenten en alle verdere, met de verhoogde productie verband houdende vermeerdering van inkomsten voor het land. Mocht de kolonie nu op grond van deze voor haar te verwachten resultaten tot het doen der proefnemingen besluiten en deze tot een practische uitkomst leiden, dan rest nog de toepassing, de invoering van de goed bevonden machines. Dit zou aan het particulier initiatief moeten worden overgelaten met steun van het gouvernement door het verleenen van een waarborg der rente en van een deel der aflossing van het in de machines gestoken kapitaal, terwijl een groot bezwaar voor de toepassing dier werktuigen, de moeilijkheid om aan geschikt personeel te komen voor noodige herstellingen, zou kunnen worden ondervangen door de inrichting eener werkplaats te Cantho, te welker plaatse ook de proefneming dan zou plaats hebben, waardoor het bestuur zich in de mogelijkheid zou zien gesteld, om niet alleen de eigen, voor de proef te gebruiken machine te herstellen maar ook den kolonisten de gemakkelijke herstelling hunner werktuigen te verzekeren.

De sultan van Soeloe te Singapore. De Soeloeeilanden, die, wellicht meer genoemd zijn geworden, naar aanleiding van het huwelijksaanzoek, waarmee hun sultan mejuffrouw Alice Roosevelt, thans mevrouw Longworth, zou hebben vereerd, dan wegens de bloedige gevechten, welke daar voor het behoud der noord-amerikaansche suprematie zijn geleverd, verheugen zich in het bestuur, nominaal althans, van een verlicht heerscher. De sultan, die onlangs te Singapore vertoefde, verleende daar een onderhoud aan een vertegenwoordiger van de Straits-Times. Op diens vraag hoe hij het met de Amerikanen wist te stellen, antwoordde de sultan met de phrase, dat hij vrij goed over weg kon met de amerikaansche ambtenaren, maar dit door den persman eenigszins in twijfel getrokken zijnde, gaf een volgeling van den sultan te kennen, dat het diens gewone manier van doen was om veel goeds te zeggen van de amerikaansche ambtenaren. Deze volgeling, een spraakzaam man, die blijkbaar voor den sultan het woord voerde, meende, dat de Amerikanen niet den juisten weg bewandelden om het land te pacificeeren. Wat voor de Soeloeërs gedaan behoorde te worden, was in alle dorpen scholen op te richten, de kinderen te leeren zich beter te kleeden en hun een hoogeren levensstandaard bij te brengen door hun tot op zekere hoogte amerikaansche begrippen te doen overnemen. De uitkomst van zulk een systeem, waarvan de sultan een groot voorstander was, zou zijn dat binnen vijf-entwintig of dertig jaren de orang-Soeloe het gebruik van de barong, breed zwaard, geheel zou hebben opgegeven. (Wij herinneren hier aan het pleit van den Atjeh-correspondent der Nieuwe Courant voor eene volksopvoeding als middel tot pacificatie der Atjehers, een volk, dat in menig opzicht overeenkomst toont met de bewoners der Soeloe-eilanden, die evenals de Atjehers eens berucht en gevreesd waren om hun stoutmoedige rooftochten, en ook niettegenstaande de onderwerping van zijn heerscher aan het amerikaansch gezag nog genoeg elementen in zich bevat om tot daden van krachtig verzet aanleiding te geven, zooals dat hetwelk op den berg Dajo in het vorig jaar tot den dood van een duizendtal verzetslieden met vrouwen en kinderen leidden). Omtrent dit laatste gevecht merkte de Times-man op, dat volgens de amerikaansche lezing, aan de vrouwen de gelegenheid zou zijn gegeven, de stelling te verlaten vóór den aanval, maar des sultans woordvoerder ontkende zulks. De Amerikanen houden er een hardhandige manier op na, om wie hun in den weg staat op te ruimen. Zoo wordt een amok-maker niet opgepakt en in een gekkenhuis of een gevangenis opgesloten, maar kortweg als een dolle hond neergeschoten. Zulke dingen moeten de Soeloeërs tegen de Amerikanen verbitteren. Hoezeer zij nu op vriendschappelijken voet met dezen stonden — de sultan zelf zeide dat er geen gewapend conflict meer tusschen de Amerikanen en zijne onderdanen was te duchten, daar alle onverzoenlijken door de eersten waren opgeruimd — konden zij toch niet nalaten

de wijze te gedenken, waarop hunne landgenooten waren omgebracht.

Een ander staaltje van amerikaansche trouw aan het gegeven woord, waar de amerikaansche occupatie der Philippijnen begon met een woordbreuk tegenover Aguinaldo, leverde de sultan zelf. Toen zijn volgeling in het gesprek den sultan van Djohore noemde, keek de sultan op en vroeg of er nog niets in de perswereld bekend was van een nieuw contract tusschen het amerikaansch bestuur en hemzelf. Hij keek teleurgesteld over het onkennend antwoord en klaagde, dat het vroegere Bates-contract nu al sedert een jaar of twee was opgezegd en men hem een nieuw contract beloofd had, dat maar steeds uitbleef.

En zulke kolonisators waagt men als voorbeeld te stellen, omdat zij, dank zij het tirranniek spaansche bewind in het grootst deel der kolonie eene bevolking aantroffen, door eeuwen van christelijk geloof, trots de monniken-heerschappij, op hoogeren trap gebracht dan eenig ander volk in die streken.

INGEZONDEN.

Geachte Redactie,

In Het Vaderland dd. 6 Mei jl. verscheen onder het opschrift: „**Een monument voor Multatuli**" een kort bericht, waarin naar aanleiding van de aanstaande huldiging van Dr. A. Kuyper op zijn zeventigsten jaardag gezegd werd, dat een bekend Haagsch publicist voornemens zou zijn „een commissie samen te roepen tot oprichting van een monument voor Multatuli, den miskenden verdediger der gewetensvrijheid. Ook in Duitschland zou dat plan van rechtmatige belangstelling verzekerd kunnen wezen."

Bijna een maand is sedert verloopen, maar in Het Vaderland is dat denkbeeld, of een uitwerking van dat plan, niet meer ter sprake gebracht. Wellicht was er onder de personen, aan wie boven bedoelde publicist zijn voornemen kenbaar maakte, weinig sympathie voor den vorm van huldiging: een monument. Misschien ook wekte de laatste zinsnede (rechtmatige belangstelling voor het plan in Duitschland) minder tot deelneming op, dan anders het geval zou geweest zijn.

Zou het echter niet op den weg liggen van „Oost en West", niet alleen op te wekken tot een huldiging van Multatuli, maar juist den stoot daaraan te geven? Als warm vriend van den Inlander, als wakker-schudder van het geweten in Nederland tegenover den bruinen broeder, als welsprekend bepleiter der belangen van den Javaan, verdient hij op een der eerste rangen geplaatst te worden. Ja, om die redenen is heel Nederland hem dank schuldig, meer nog, dunkt mij, dan als miskend verdediger der gewetensvrijheid.

Weldra zal het een halve eeuw geleden zijn, dat de eerste uitgaaf van den Max Havelaar een rilling deed gaan door het denkende Nederland. En al zijn de toestanden, daarin geschetst, niet van overdrijving vrij te pleiten, dat ze een kern van waarheid bevatten, zal geen Indischgast durven ontkennen.

Aan Nederland en aan Indië beide heeft Multatuli door zijn krachtig, soms geeselend woord een weldaad bewezen. Wie zou, na de lezing van „De geschiedenis van Saidjah en Adinda" onverschillig kunnen blijven voor het diepe leed van den Javaanschen landbouwer, die telkens en telkens weer zijn karbouw, zijn trouwen kostwinner, moet missen? Wie lijdt niet mee met de armen, die door den „Bandjir" van alles worden beroofd, die hun hutje, hun land, hun oogst zien vernielen door het woedende element, ja ook dat soms niet zien, daar zij zelven door den machtigen vijand worden meegesleurd en verzwolgen?

Zou voor den vertolker van zulke tafereelen een monument de meest gewenschte huldiging zijn? Zou het niet veeleer een fonds moeten wezen, in heel Nederland uit kleinere en grootere giften bijeengebracht, dat juist in dezen nood van den Inlander het, (laat ons zeggen door ziekte) verliezen van karbouwen, het schade-lijden door bandjirs en daaruit voortvloeiend misgewas, te hulp zou kunnen komen? Ik weet wel, dat er reeds vereenigingen bestaan, die zooveel mogelijk bijstand verleenen, waar geholpen moet worden; maar om in de nooden van ruim 30 millioen menschen te voorzien, is er zooveel noodig. En dan: dit fonds zou immers het Multatulifonds zijn! Het zou wezen een waardige huldiging een erkenning van den man, in wien Nederland, ondanks zijn gebreken, stellig een zijner geniaalste zonen heeft te eeren. En Nederland zelf, Nederland alleen zou deze hulde uit diepgevoelde vereering moeten brengen. Goddank! daar zijn reeds sedert tientallen van jaren edeldenkende mannen en vrouwen, die, zooal niet op het voetspoor van Multatuli, toch zeker eenigszins in zijn geest, met gevoelens van rechtvaardigheid en welwillendheid voor den Inlander bezield zijn. Warm wordt ook in ons parlement voor die beginselen gestreden, en de meest verlichte dagbladen helpen ze alom verbreiden.

Nogmaals dus: zou „Oost en West" in deze zaak de leiding op zich willen nemen, en geneigd zijn met den „bekenden Haagschen publicist" onderhandelingen of besprekingen te openen? Tal van Nederlanders zouden zich zeker bij dezen vorm van huldiging willen aansluiten.

Hoogachtend,

Uw trouwe lezeres,

A. M. G. v. W.

Den Haag, 3 Juni 1907.

Het door de geachte inzendster geopperde plan is ons zéér sympathiek. De lezers zullen zich herinneren, hoe wij al sinds jaren geijverd hebben voor zulk een fonds, er den naam van onzen grooten Multatuli aan te verbinden vinden wij een recht gelukkig denkbeeld. Gaarne willen wij den stoot geven tot de verwezenlijking ervan. Het hoofdbestuur zal het idee zeker wel op de a.s. Jaarvergadering ter sprake willen brengen. Wij hopen dat de door Het Vaderland bedoelde bekende „Haagsche publicist" zich met ons in verbinding zal willen stellen. — *Red. Com.*

Vergun mij den corrector van Het Koloniaal Weekblad dank te zeggen voor de verstrekte inlichting in voetnoot geplaatst onder mijn vorig stuk.

Het betreffende boekje bestelde ik reeds, de uitgifte er van teekent gelukkig wat meer energie, als door mij aan belanghebbenden in vestiging van Europeanen op Java werd toegeschreven, toch schijnt 't niet goed aangevat. Immers, wie in Holland weet van de uitgifte. Kon men voor de leestafel van O. en W. geen present-exemplaar hebben gezonden? Overigens is 't boekje van 9 jaren al out of date, dunkt mij.

't Spreekt van zelf, dat ik 't stuk van „*Indiaphilos*" met belangstelling volgde, als ik mijn opinie daarover meteen eens mag zeggen, getoetst aan eigen ervaring, dan komt die op 't volgende neer: Wie te veel wil bewijzen, bewijst niets! men zou bijv. in den betoogtrant van Indiaphilos kunnen beweren dat de vestiging van minder gefortuneerden in Indië, geheel en al illusoir is, zonder aan de navolgende m.i. vaststaande feiten iets af te doen.

Wie voor niet minder dan *f* 100 's maands in een der hoofdplaatsen (de kustplaatsen daaronder uitgezonderd) van Java, meent te kunnen wonen, zal bij vergelijking van woning, erf en bijgebouwen op Java bij het huren van een woning in Holland mede in de hoofdplaatsen, tot de conclusie moeten komen, ook al zou hij bijv. hier *f* 75 's maands verwonen, plus *f* 25 bijkomende belasting etc., maakt eveneens *f* 100 's maands, dat men in Indië voor zijn geld, dan vrij wat meer licht, lucht en ruimte heeft, dan in 't mooiste boven- of zelfs benedenhuis in het koude en donkere Holland.

Ik voor mij zou, als buitenman, als ik moest kiezen, dan ook hier een minderwaardig huis in de polder verkiezen tegen de volle huurwaarde, liever dan eene groote stadswoning kosteloos. Over smaak valt echter niet te twisten!

De bewering, dat lui met *f* 2000 inkomen per jaar in woningen van niet minder dan *f* 100 's maands zouden moeten wonen, is een bedenkelijke generalisatie, en niet vleiend voor den uitgebreiden stand van nijverheids ondernemers, en planters op Java, welke geriefelijke en confortable huizen met mooie tuinen bewonen, maar waarvan de huurwaarde, ten gevolge van den lichten bouwtrant voor Java altijd voldoende, en zelfs veiliger dan steenen huizen bijv., lang niet het cijfer van *f* 100 's maands representeert.

En wat betreft het houden van paard en rijtuig, ik weet dat dit er in Indië zoo bij behoort, en had er indertijd zelf het genot van, en wel tegen precies één derde van 't geen een vriend van mij betaalde voor 't zelfde gerief in Holland, maar als men er nu eens geen paard en rijtuig op na houdt, is er dan een land ter wereld, waar men goedkooper per as op zijn bestemming kan komen, door de vele huurrijtuigen alom en à la minute ter beschikking, dan juist Java?

Men kan hier wandelen op elk uur van den dag enz. aldus Indiaphilos, ik spatieer, want waarlijk niemand zal toegeven dat wandelen in onze hoofdplaatsen zoover men maar wil, ook voor, of met dames, ongestoord kan geschieden, dat nu kan op Java wel, zelfs bij nacht, en is dit in 't koele bergklimaat waarvan hier voor vestiging alleen sprake kan zijn, dan ook volstrekt niet zoo afmattend.

Ten slotte zegt Indiaphilos o. m.: Wie zich op Java goed kan laten bedienen, en als 't dan om de kosten gaat vraag ik weer: maar laat een gezin zich dan eens in Holland goed laten bedienen, van *f* 2000 inkomen 's jaars!

Ik bedoel door mijn welgemeende critiek volstrekt geen discussie uit te lokken, want met Indiaphilos ben ik 't in zooverre eens met diens betoogtrant, dat Java geen belang heeft bij de vestiging van minimumlijders, zoo min als er plaats is voor ambachts- of werklieden van Europeesch bloed.

Laten belanghebbenden op Java liever aantoonen wie hier 't naast bij de waarheid is. Zij weten wat ginds de huishuur bedraagt en of er middelen zijn aan te wenden zonder zijn stand te kort te doen om die hooge huishuurdruk als zij bestaat te ontkomen, en in 't algemeen zich uitspreken over de kosten van levensonderhoud. Wat dit laatste in Holland kost zullen misschien wel anderen willen zeggen, die weten wat men in 't goedkoope!„Holland" voor *f* 2000 kan doen, of moet missen!

R., 10 Juni 1907. J. v. Z.

NAAMLIJST VAN LEDEN
toegetreden tot de Vereeniging „Oost en West" over de maanden April en Mei 1907.

Heer Rud Mar Weber,	Aken	contr.	f 3.—	lid
Mej. W. G. Koldewijn,	Apeldoorn	„	1.50	„
Heer W. H. Engelhart,	„	„	1.50	„
Mevr. C. L. A. Renlen, geb. Hoeve,	„	„	1.50	„
Heer Mr. C. Swiers,	Arnhem	„	1.50	„
„ H. J. J. Knibbeler,	Brielle	„	2.50	„
„ G. J Thijm,	Coronie (Suriname)		2.50	„
„ J. E. Polak,	„ „	„	2.50	„
„ R. F. Sordam,	„ „	„	2.50	„
„ J. Casilho,	„ „	„	2.50	„
Mevr. de Wed. Semler, geb. Grimm,	's-Gravenhage	„	1.50	„
Heer C. A. de Dieu Stierling,	„	„	2.50	„
„ Otto Kamietti,	„	„	1.50	„
„ Frans Schaap Jr.,	„	„	1.50	„
„ J. Penning de Vries,	„	„	2.50	„
„ Lach de Bere,	„	„	1.50	„
Mevr. S. Souman, geb. Varkevisser,	„	„	1.50	„
Mej. Mikmak,	„	„	2.50	„
Heer Mr. W. Franken,	„	„	1.50	„
„ A. A. J. Moellaart,	Paramaribo	„	2.50	„
„ H. G. Janssen,	„	„	2.50	„
Jonkvr. Clifford Coq van Breugel,	Teteringen	„	1.50	„
Heer L. Maas,	Wageningen	„	1.50	„
„ I. F. van Leeuwen,	„	„	1.50	„

Aan Leden die **verhuizen** wordt verzocht hiervan aan den Administrateur, Verhulstraat 51, den Haag, **kennis te geven met vermelding zoowel van het oude als het nieuwe adres.**

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Mercuur. 11 Juni 1907.

De verwachtingen voor den aanstaanden Sumatra-tabaksoogst. Oogst- en weerbericht van Deli over April. — Regenwaarnemingen op de Sumatra-tabakslanden in April. — J. C. Boot's systeem van boekhouden voor suikerfabrieken op Java. — Japan. — Advies voor het winnen van zaad van Coffea Liberia en Robusta. — Soekaboemische Landbouwvereeniging (vervolg). — Verslag van het Mijnwezen over het 3e kwartaal 1906 (vervolg). — In- en uitvoer van Java. — Verslagen van Maatschappijen. — Nieuwe Maatschappijen. Enz.

Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap. Juni 1907.

De zending in Posso, 1906, door Ph. H. C. Hofman. — De Islam in Afrika, door J. H. Neumann. — Mededeelingen.

Orgaan der Ned. Zendingsvereeniging. Juni 1907.

De school-kerk te Garoet, door C. J. Hoekendijk. — Het Islamitisch huwelijk in de Preanger, door H. C. G. Ruttink. Enz.

Indisch Militair Tijdschrift. 1907. No. 5.

Eenige beschouwingen over de Tirah-expeditie, door J. M. Baretta (slot). — Het eetketelvraagstuk in het Indische leger, door Loekemeyer. — Indirect snelvuur bij het snelvuurgeschut in onze verdedigingswerken, door F. D. — Het verblijf van belligerente oorlogschepen in neutrale havens, door R. Boonstra. — Het verleenen eener geldelijke tegemoetkoming aan officieren der cavalerie voor het aanschaffen van dienstpaarden, door F. M. J. M. Buffart. — Prijsschieten, door v. S. — Kort overzicht van den stand van zaken op het eiland Timor (vervolg). — Groepenverband; periodieke voorstellen tot wijziging van orders, reglementen enz., door X. — Enz.

De Cultuurgids. 3e jaarg. 1906—07. No. 11.

Rupsenbeschadiging in den aanplant van Funtumia elastica in het bosch Regaloh (Pati), door H. J. Kerbert. — Over bemestingsproeven, door C. J. de Vogel. — Over selectie van liberia koffiezaad, door Jhr. J. F. van Benthem van den Bergh. — Schweinfurther groen, door J. J. Paerels. — Diverse mededeelingen.

N°. 25. Donderdag 20 Juni 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling* . . . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers. . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel. . . . . f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . . . . „ 0.09
„ „ „ 1000 „ . . . . „ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

Onvoorziene omstandigheden nopen het Bestuur, de Buitengewone ledenvergadering op Woensdag 26 Juni 1907, in de Heulstraat 17, tot nadere bijeenroeping uit te stellen.

II. Van het Hoofdbestuur:

Onvoorziene omstandigheden nopen het Bestuur, de Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging op Maandag 8 Juli 1907 in het *Hotel du Soleil* te Nijmegen tot nadere bijeenroeping uit te stellen.

III. Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Wij vermelden met vreugde de ontvangst van een postwissel van f 25 van den heer F. la Fontaine te Doetinchem, met het volgende bijschrift:

„Eerste termijn mijner bijdrage aan het *Multatuli-fonds* als bedoeld bij ingezonden stuk van A. M. G. v. W. Kol. Weekblad van 14 dezer."

Laat ons hopen dat dit goede begin een gunstig voorteeken is tot slagen.

KOLONIALE PRAATJES.

De Inlandsche Landbouw op Java.

Het wil met den «overgang van den agricultuur- tot den industrieelen staat» op Java, trots de beste wenschen en schoonste voorspellingen, nog niet al te best en, voor vele jaren, die nog komen moeten zal voor den inboorling van Java de landbouw de hoofdbron van bestaan uitmaken. Wellicht zal het dus onzen lezers interesseeren iets omtrent den stand van den inlandschen landbouw te vernemen, voorzoover de gegevens daartoe in het Koloniaal Verslag werden verstrekt.

Allereerst doet zich de vraag voor: hoeveel van de ongeveer 17 millioen bouws, die Java en Madoera beslaan, door den inlandschen landbouw worden ingenomen. En dan zien we dat op het einde van 1905 het, voor den inlandschen landbouwer beschikbaar ontgonnen oppervlak 4.111.875 bouws besloeg of 18175 bouws *minder* dan het cijfer op het einde van 1904 uitwees. Geen vooruitgang dus, maar het nadeelig verschil wordt gecompenseerd doordien in 1905 een veel kleiner deel van het beschikbaar oppervlak onbeplant bleef dan zulks in 1904 het geval was, nl. 60948 bouws in 1905 tegen 93481 bouws in het jaar te voren. Die ongeveer 61000 bouws vertegenwoordigen intusschen toch nog 1 5 pct. van het totale oppervlak en het loont dus wel de moeite om naar de reden voor dit verschijnsel te vorschen.

Het K. V. geeft daaromtrent als volgt uitsluitsel:

«Tengevolge van gebrek aan werkkapitaal, werkkrachten en ploegvee, gebrek aan water voor de hoog gelegen sawahs, te veel water op moerasgronden en te groote uitgestrektheid van grondbezit per landbouwer (Krawang en Madioen), bleven wederom betrekkelijk veel velden onbeplant.»

Alle oorzaken dus, waarin te voorzien valt en ook zooveel mogelijk door het bestuur wordt voorzien door de aanmoediging van landbouwcrediet-instellingen, bevordering van irrigatie, en verbetering van den veestapel, terwijl de transmigratie uit de overbevolkte naar de minder bevolkte streken van Java aan de beide andere euvelen reeds eenigermate tegemoet komt.

Wanneer we nu weer tot het totaalcijfer terugkeeren van het door den inlandschen landbouw ontgonnen oppervlak, dan zien we dat sedert 1885, dus in twintig jaren tijds, dit oppervlak met circa 650000 bouws of ongeveer 19 percent is toegenomen. Vergelijken wij hiermede de toename der bevolking van Java met gemiddeld 2 percents 'sjaars dan blijkt dat de toename dezer beide factoren geen gelijken tred hield, waar indien dit wel het geval ware geweest de vermeerdering het dubbele moest uitwijzen van het thans bereikte cijfer.

De vraag schijnt echter gewettigd of niet nagenoeg de limiet is bereikt, van het, zonder in al te kostbare werken te vervallen, bebouwbare oppervlak. We zien toch hoe in de laatste vijf jaren de door den inlandschen landbouwer voor zijn bedrijf benutte uitgestrektheid nagenoeg stationnair bleef, met kleine schommelingen, zoodat de uitbreiding, waarvan we hiervoren spraken, hoofdzakelijk in de eerste vijftien jaren van het aan 1905 voorafgaand twintigjarig tijdvak moet worden gezocht. Het telken jare tot een half millioen om 'n boterham, of beter gezegd een potje nasi komende nieuwe monden zou daarmeê echter slecht wegkomen, en we zien dan ook hierin tegemoet gekomen door een verschijnsel, dat niet kan nalaten tot nadenken te stemmen.

Het oppervlak blijft stationnair, maar de daaraan gestelde eischen nemen toe. Terwijl toch het werkelijk oppervlak als gezegd 4.111.875 bouws besloeg, was voor 1905 de uitgestrektheid waarvan geoogst werd 6.513.518 bouws of 204.279 bouws meer dan in 1904, een niet onbelangrijke toename dus, welke haren oorsprong vindt in het zooveel grooter aantal velden, waarvan in het jaar meer dan één oogst wordt verkregen. De vraag is nu of door de zooveel zwaardere eischen aan den bodem gesteld, niet in nog meerdere mate dan thans uitputting van den bodem moet worden gevreesd. «De grond komt er niet tot rust, mijnheer!» zei eens een ontwikkeld inlander, uit het Banjoemasche afkomstig, tot ons, toen we met hem over de telkens wederkeerende rijstschaårschte dáár in die buurt kwamen te spreken. «Vroeger,» zei hij, «toen de bevolking niet zoo talrijk was, kon men de eenigen tijd bebouwde sawahs weer eens 'n tijdje laten rusten. Nu heeft men alle velden noodig, telken jare, en de grond die niets krijgt en steeds meer geeft, moet wel arm worden.»

Zou in dat toenemend benutten of wel uitbuiten van den grond geen gevaar schuilen? De bewerking van den bodem heeft toch slechts zeer oppervlakkig plaats en van bemesting is op de gronden van den inlander nog weinig sprake.

Het K. V. uit wederom de traditioneele klacht ten aanzien van den rijstbouw, dat de bevolking, niettegenstaande ernstige bemoeienissen van het bestuur, zoo weinig zorg draagt voor hare cultuur. De opbrengst is dan ook slechts povertjes en bedroeg van 3.245.749 voor deze cultuur benutte bouws niet meer dan 74.576.171 pikols, dus nog geen 23 pikols per bouw, zoodat bij een weinig belangrijken uitvoer van het product groote hoeveelheden van dit levensmiddel moesten worden ingevoerd, o.a. te Soerabaja alleen in 1905 reeds 104.649.000 kilogrammen. Een groote factor voor de geringe rijstopbrengst in 1905 was de toevallige eener minder gunstige weersgesteldheid, maar de over het algemeen geringe opbrengst, sterk wisselend van 13 pikols per bouw op Madoera b.v. tegen 35 in Bezoeki, moet gezocht worden in blijvende factoren, als zorgeloosheid van den landbouwer bij de zaadselectie, ook dikwerf het gevolg van de omstandigheid, dat hij maar moet nemen wat hij kan, in de oppervlakkige grondbewerking en het nog geringe gebruik van mest. Wat de zaadselectie aangaat, gaat het bestuur hier en daar reeds voor, door goed zaad binnen het bereik van den landbouwer te brengen, terwijl de landbouw-credietinstellingen er toe kunnen en zullen bijdragen om den landbouwer te verlossen van zijn huidige leveranciers. Ten aanzien van de betere grondbewerking valt helaas te constateeren, dat de proef met dieper gaande zg. Hindoestan ploegen weinig gunstige uitkomsten opleverde, zoodat het gebruik dier ploegen reeds weer zoo goed als geheel is opgegeven in de enkele districten, waarvoor ze werden aangeschaft: de grond scheen te zwaar en het trekvee niet krachtig genoeg. Wat de bemesting der velden betreft maken we uit het K. V. opdat hierin,

zij het ook langzaam geleidelijk verbetering komt.

Van den aanplant van andere éénjarige gewassen dan padi, werd in 1905 van een oppervlakte van 3.2399 84 bouws geoogst. Het leeuwendeel van dit oppervlak werd benut voor de teelt van voedingsgewassen als aardnoten, djagoeng en cassave, van welk laatste product het tapiocameel wordt vervaardigd. Was tot nu toe de vervaardiging hiervan vrijwel een monopolie van niet-inlanders. Europeanen en Chineezen, in den laatsten tijd begint de inlander zich zelf op de vervaardiging toe te leggen

Voor den aanplant van suikerriet werd een oppervlak van 190510, aan de inlandsche bevolking behoorende bouws ingenomen. Ten deele wordt dit oppervlak ook door de inlanders zelven bewerkt voor levering van maalriet aan de fabrieken. Hoezeer het wenschelijk ware het directe aandeel der bevolking in deze cultuur en daarmede in de hieruit verkregen winsten te vermeerderen, staat het onzes inziens te bezien of de cultuur zelve en daarmee ook de belangen van een groot deel der bevolking baat zouden vinden bij dat meer rechtstreeksch aandeel van den inlandschen landbouwer. De europeesche suikerplanter fabrikant heeft z'n 100 pikols suiker per bouw niet gehaald en behouden zonder tasten en voortdurende studie — de inlander heeft of kiest zich als nog niet lang geleden de gezeten boer in elk land ter wereld ééne wijze en houdt zich daarbij, 'n knappert, die hem die uit 't hoofd praat.

Met de tabak, waarmeê in 1905 193540 aan de inlandsche bevolking toebehoorende bouws waren beplant, schijnt de inlander beter op te kunnen schieten, hoewel ook hier wel eens geklaagd wordt dat de inlandsche planter zijn product verwaarloost, een zelfde verschijnsel als dat, waardoor de eens zoo hoog geroemde tabak uit de Cagayan-vallei op Luzon veel van hare waarde moest derven.

Van eene toekomst-cultuur in de koloniën, die van katoen, ontleenen wij aan het verslag, dat Demak nog steeds de eenige streek is, waar die cultuur op Java op eenigszins belangrijke schaal wordt gedreven. Van de 11700 bouws, daar met katoen beplant, kwam echter op 2500 bouws van den aanplant niets terecht door het ongunstig weer, wat evenwel niet wegnam dat toch 2 millioen kilogram ongezuiverde en 335000 kilogram gezuiverde katoen van Demak afkomstig uit Semarang konden worden uitgevoerd.

De cultuur van aardnoten, waaruit o. a. de Delftsche slaolie wordt verkregen, bloeide vooral in de Preanger en Cheribon. Groote hoeveelheden van deze in gebranden toestand als «sausche of curaçausche mangelen» ook hier welbekende nootjes werden uit Cheribon en Semarang uitgevoerd.

Aan de cultuur van overjarige gewassen, de klapper-, bamboe-, kapok- en theecultuur, deze laatste wat betreft die door de inlandsche bevolking voor eigen rekening gedreven om het product ter bewerking aan de europeesche industrie af te staan, werd volgens het verslag weer meer uitbreiding gegeven. Zoo kon uit Banjoemas alleen 52 millioen kilogram copra worden uitgevoerd.

Omtrent de zoo nuttige landbouw-credietinstellingen ontleenen wij aan het verslag, dat het aantal landbouwcredietbanken met 7 toenam en dus in 1905 tot 30 steeg, terwijl het instituut der desaloemboengs, dat in Cheribon, Pekalongan, Semarang, Banjoemas reeds nuttig werkt en in Kedoe, Pasoeroean, Kediri, Rembang, Madioen en Soerabaja geleidelijk ingang vindt zich al meer en meer gaat ontwikkelen van spaar- tot credietinstellingen. Wellicht dat ook van deze volksinstellingen eenmaal de stoot zal uitgaan, evenals we dat in Algiers kunnen zien gebeuren om den inlandschen landbouw er toe te brengen betere wegen in te slaan.

Pers-kroniek.

INHOUD: *Een beschrijving van den heer C. T. Cremer over het havenbedrijf in Nederlandsch-Indië in verband met de bestaande »Port-trusts« in Britsch-Indië. — Een oproep in de* Nieuwe Courant *van het Nederlandsch Comité voor het Diaconessen huis te Batavia. — De Chineezen-quaestie in Indië besproken door den heer Th. J. A. Hilgers in de* Nieuwe Rotterdamsche Courant.

De heer C. T. Cremer betoogt in het V a d e r l a n d de wenschelijkheid om het havenbedrijf in Indië toe te vertrouwen aan „Port-Trusts" gelijk hij er in Britsch-Indië gezien en bestudeerd heeft.

Hoe deze „Port-Trusts" werken, samengesteld zijn, welke verantwoordelijkheid zij dragen, etc., etc., wordt door hem uitvoerig toegelicht, waarbij hem als voorbeeld dient de „Port-Trust" in Rangoon.

„Ik had het voorrecht", zoo schrijft hij, alle havenwerken daar te bezoeken, door den ingenieur van de trust met een stoombootje op de rivier rondgeleid te worden tot aanwijzing van de grootste verbeteringen, die in voorbereiding zijn, en ik heb niet vernomen dat handel of scheepvaart klaagden over gebrek aan voortvarendheid van de trust. Deze kan trouwens vlugger werken, omdat zij alles in handen heeft, wat in onze Indische havens dikwijls over eenige departementen van bestuur is verdeeld, hetgeen aanleiding geeft tot eindelooze wrijving van gedachten van ambtenaren onderling.

De Rangoon Port Trust dateert van 1879, maar wordt nu beheerscht door een ordonnantie van 1905, vastgesteld door den luitenant-gouverneur van Burmah in Rade en goedgekeurd door den gouverneur-generaal te Calcutta. De corporatie of trust is rechtspersoon en heeft een eigen zegel. Zij bestaat uit dertien „commissioners" of leden, van wie er vier verkozen worden door de Kamer van Koophandel en één door de Rangoon Trades Association, terwijl de anderen benoemd worden door het plaatselijk bestuur (waarmede hier en elders wordt bedoeld het bestuur van Burmah, dat verder kortelijk bestuur zal worden genoemd), hetzij als persoon, hetzij als eenig ambt bekleedende; niet meer dan vijf hunner mogen gesalarieerde ambtenaren der Regeering zijn. De voorzitter en onder-voorzitter worden uit de leden door het bestuur aangewezen; de voorzitter ontvangt ten laste der trust een salaris, waarvan het bedrag door het bestuur wordt vastgesteld. De leden krijgen op gelijke wijze vast te stellen vergoedingen voor het bijwonen der vergaderingen. De verkozenen of benoemden, behalve de voorzitter en de krachtens hun ambt zittenden, nemen zitting voor twee jaar, maar zijn herkiesbaar.

Zij, die de vergaderingen gedurende zekeren tijd niet bijwonen of die belang hebben bij het uitvoeren van werken, kunnen worden vervangen. De leden vergaderen ten minste eenmaal per maand; de notulen van het verhandelde worden in afschrift aan het bestuur gezonden en zijn in den regel ook voor het publiek ter inzage beschikbaar. De leden kunnen regelingen maken voor de onderlinge verdeeling van het werk, voor instructies van het personeel, enz.

De voorzitter kan de nieuwe wetten doen uitvoeren, die op de begrooting voorkomen en waarvan de kosten 1000 roepieën (1 roepie = 80 cents) niet te boven gaan; maar voor zulke werken zullen de plannen en ramingen moeten worden goedgekeurd door de ledenvergadering, wanneer de kostenraming R. 2000 niet te boven gaat; door het bestuur bij een raming van R. 30.000, en door den gouverneur-generaal in Rade bij een raming van meer dan R. 200.000. De trust bepaalt de belooningen, verlofstraktementen en pensioenen van haar ambtenaren en beambten; deze regeling behoeft echter ook de goedkeuring van het bestuur.

De trust mag losse en vaste eigendommen bezitten en verkrijgen, maar deze laatste niet verkoopen of voor langer dan tien jaren verhuren, dan met vergunning van het bestuur; wanneer de Staat gronden aan de trust afstaat, mogen daarop geen gebouwen opgericht of werken uitgevoerd worden zonder toestemming van het bestuur, en de Staat kan die ten algemeenen nutte terugnemen tegen vergoeding.

Na goedkeuring van het bestuur en van den gouverneur-generaal in Rade mag de trust leeningen aangaan tegen de zekerheid van haar bezittingen en van haar inkomsten. Die leeningen mogen in de open markt uitgegeven of aangegaan worden bij den Minister van Koloniën. Berekend werd in een nota van den president, dat voor de werken, die nu in uitvoering zijn, van 1903 tot 1909 R. 9.300.000 zouden geleend moeten worden.

Alle openbare leeningen worden in Indië en in Ind. Courant uitgegeven, tenzij het bestuur, gemachtigd door den G.-G., ontheffing van deze verplichting geeft. Van die leeningen wordt een aflossingsfonds „sinking fund", gevormd, waarin halfjaarlijks zulke bedragen worden gestort, dat de leening in niet meer dan dertig jaren wordt afgelost, of, maar dan met machtiging van den G.-G., in zestig jaren. Uitvoerige bepalingen regelen verder de wijze van belegging van alle fondsen der trust.

De kosten der havenpolitie zijn ook te haren laste.

Uitvoerig worden in Bijlagen der jaarlijks in te dienen Begrootingen de nieuwe werken toegelicht en geraamd; die Begrooting ligt in het kantoor van de trust ter inzage van ieder, die daarvoor een roepie over heeft; een exemplaar wordt aan den luitenant-gouverneur gezonden, die, wanneer hij tegen eenig onderdeel bezwaar heeft, tot ter verbetering terug kan zenden binnen twee maanden na de ontvangst. Gedurende den loop van het jaar kunnen ook aanvullingsbegrootingen worden voorgesteld.

De jaarrekeningen worden aan den luitenant-gouverneur gezonden om ze te laten nazien; deze ziet ook toe op de nakoming van den plicht van de trust om de belooningen voor 't gebruik maken der haveninrichtingen gelijken tred te doen houden met de uitgaven; hij kan desnoods zelf die tarieven verhoogen. Hij heeft verder het recht de werken te laten onderzoeken en herstellingen te doen aanbrengen.

Wanneer de trust, na behoorlijk gewaarschuwd te zijn, op den duur blijkt haar werk niet naar behooren te vervullen, niet aan haar roeping te beantwoorden, kan de G.-G. in Rade haar ontbinden en haar bevoegdheid overdragen aan het bestuur.

Ten slotte is er nog bepaald, dat het havenwerk in den meest uitgebreiden zin van het woord aan de trust wordt opgedragen; daarin zijn bijv. ook begrepen: rivierverbetering — Rangoon ligt nl. eenige uren varens stroomopwaarts van een der niet zeer diepe uitmondingen van de Iroyaddy-rivier — sleepdienst, de zorg voor landingsteigers van passagiers. Het lossen en laden der schepen geschiedt door haar werklieden; zij heeft het recht, wanneer haar kaden voldoende aanlegplaats bieden, het lossen elders te verbieden; privaatsteigers of -kaden mogen niet gebruikt worden; haar door het bestuur goedgekeurde tarieven hebben rechtskracht; haar leden, ambtenaren en beambten — niet de werklieden — worden ten opzichte van de strafwet gelijk gesteld met rijksambtenaren."

Wat ons met dit voorbeeld voor oogen nu te doen staat wordt door den schrijver ten slotte met een kort woord aangegeven:

„Onze Indische Regeering, zegt hij, heeft door de vele bedrijven, die, m. i. terecht, voor haar rekening en meest onder eigen beheer worden uitgeoefend, een moeilijke taak te vervullen; voorshands wordt het opperbestuur nog betrokken in bijna elke kleinigheid; de behandeling daarvan zal weldra de krachten van den meest werkzamen Minister te boven gaan; te vreezen is, dat èn Indisch, èn Opperbestuur den kijk op de groote vraagstukken daardoor verliezen. Spoorwegen, tin- en steenkolenmijnen, verstrekking van zout en opium, van geld of panden op producten, van water voor dagelijksch gebruik en voor bevloeiing, koffiecultuur, havenbedrijf en gouvernementsstoomschepen, openbare verkoopingen enz. zijn zoovele takken van rechtstreeksche Staatszorg. Waterleidingen als die van Soerabaja zijn al ter exploitatie aan Gemeentebesturen gegeven; ik geloof, dat het zeer ernstige overweging verdient het havenbedrijf, te beginnen met dat van Soerabaja, dat een krachtig, deskundig, doortastend bestuur zoo dringend noodig heeft, op te dragen aan een corporatie in den geest van de door mij beschrevene. Een onderzoek naar de haventoestanden te Bombay, Calcutta en Rangoon, dat niet veel tijd behoeft te kosten, zou een eerste stap kunnen zijn tot de bestudeering van dit vraagstuk."

* *
*

Het Nederlandsch Comité van het Diaconessenhuis te Batavia roept door middel van een „ingezonden stuk" in de N i e u w e C o u r a n t gegadigden op voor de betrekkingen van directrice, huishoudster, etc., etc. van het Diaconessenhuis. Wij vermeenen in den geest van het Comité te handelen door deze oproep in onze kolommen over te nemen. Zij luidt:

„Blijkens advertentie in de N i e u w e C o u r a n t wordt iemand gezocht die kan en wil optreden als B e s t u r e n d e Z u s t e r van het bovengenoemde huis, behoorende aan de Vereeniging voor ziekenverpleging in Ned.-Indië te Batavia. In het Ned. Diaconaat en ook meermalen in dat blad werd de aandacht gevestigd op de behoefte aan D i a c o n e s s e n voor het huis, welke behoefte ook nu nog blijft.

Doch thans gevoelt ons Comité, dat directrice en diaconessen naar deze inrichting uitzendt, zich genoopt, om de zusters in Nederland, die den Heer dienen, bekend te maken met den grooten nood waarin dit huis weldra zal verkeeren. Gedurende bijna vijf jaren werkt daar als directrice, in Indië zeer gewaardeerd en met grooten zegen, zuster Titia Visser, die in het begin van 1908 naar Europa hoopt terug te keeren. Aan het einde van 1907 toch zijn de vijf jaren verstreken waarvoor zij zich verbonden had om aldaar de taak op zich te nemen.

De diaconessen-arbeid in Ned.-Indië, vóór veertien jaar door den heer en mevrouw De Graaf—Kooman van Depok te Batavia aangevangen, heeft zich steeds mogen uitbreiden. In 1903 werd het tegenwoordige hoofdgebouw met groot erf, gelegen te Tjikini, Weltevreden, dat reeds eenige jaren bij de Vereeniging in huur was, door het bestuur aangekocht en zijn daarop achtereenvolgens nevens het hoofdgebouw, dat nu meer bepaald voor de zuster is bestemd en ingericht, nieuwe gebouwen voor de verpleging van patiënten verrezen, zooals een paviljoen voor eerste-klasse-patiënten, een paviljoen voor kostelooze verpleging, en thans een afzonderlijke huishoudelijke afdeeling, terwijl verder te vorigen jare achter het hoofdgebouw een eigen kerkje is gesticht door bijdragen, vooral uit Nederland, hetwelk op hoogen prijs wordt gesteld.

Uit Nederland worden nog steeds meerdere zusters voor het huis verlangend tegemoetgezien, daar de bestaande krachten, hoewel aangevuld door leerlingen-verpleegsters, onvoldoende zijn. Wij hopen dat die krachten gelijktijdig met of zoodra mogelijk na de aankomst eener nieuwe besturende zuster, voldoende zullen worden vermeerderd.

Doch nu wordt reeds geruimen tijd omgezien naar een directrice, iemand tusschen 25 en 40 jaar oud, bestand tegen het Indische klimaat, bereid om zich voor vijf jaar te verbinden, grondig bekend met de ziekenverpleging, geschikt om te leiden en besturen, een m o e d e r voor de zusters en kranken, en bovenal een besliste Christin, gelijk heel het Diaconessenhuis staat op positief-christelijken grondslag blijkens

het reglement der vereeniging en onze overeenkomst met haar bestuur.

Ons Comité doet daarom een oproeping met het vertrouwen in den Heer, dat nu langs dezen weg de gewenschte persoon zich zal aanmelden of zal worden aangewezen. Behoort zij niet als Diacones tot een der Diaconessenhuizen in Nederland, dan is het Comité gemachtigd omtrent de voorwaarden harer benoeming met haar in nader overleg te treden. En overigens worden alle verder verlangde inlichtingen gaarne verstrekt aan de in de advertentie aangewezen adressen, alsmede door mevr. Hoog—Ketelaar, 28 Laan van Meerdervoort, Den Haag."

Het Ned. Comité voor
het Diaconessenhuis te Batavia,
M. A. ADRIANI, voorzitter.
J. M. HOOG, secretaris.

Utrecht, Den Haag, 17 Juni 1907.

P.S. Ook worden gezocht: iemand die opleiding heeft gehad voor apothekeres en met de apotheek ook de — niet veel omvattende — administratie van het Huis kan op zich nemen, alsmede een zuster voor de huishouding.

***

De heer Th. J. A. Hilgers geeft in de Nieuwe Rotterdamsche Courant twee lange artikelen over de Chineezen-quaestie in Ned.-Indië. Hij blijkt daarin voorstander te zijn van een gematigden anti-Chineezen politiek in dien zin, dat hij den toevoer van Chineesche immigranten wenscht te beperken met een verstandige regeling der school-quaestie voor reeds in Indië gevestigde Chineezen. Laten we hem echter aan het woord:

Gaat men er toe over, zegt hij, de meest ontwikkelde Chineezen, die reeds vele jaren in Indië wonen, geheel en al gelijk te stellen met Europeanen, terwijl tegelijkertijd de toeloop van Chineesche immigranten met alle kracht wordt tegengegaan, dan kan een bevredigende oplossing van de schoolquaestie ook niet zoo moeilijk zijn. Alleen is dan het consequent doorvoeren van een bepaald beginsel dringend noodig. Men late noch Europeanen, noch inlanders, noch vreemde Oosterlingen, die niet voldoende op de hoogte van de Nederlandsche taal zijn, in geen geval toe tot de eerste scholen en zoo zij in het geheel geen Hollandsch kennen, tot geen enkele Europeesche school. Hierin kan niets onbillijks steken, indien er geen onderscheid wordt gemaakt in nationaliteit. De voordeelen van dit stelsel zijn tweeledig: 1°. werkt het als een soort van remtoestel; 2°. wordt de verbreiding van de Nederlandsche taal er zeer door in de hand gewerkt. Men behoeft dan geen al te grooten toeloop van Chineezen — om ons tot hen te bepalen — te vreezen, zoodat de regeering het beschavingswerk ook onder deze nuttige leden van de Indische maatschappij zeer geleidelijk kan voortzetten. Het zou mij te ver voeren, indien ik in den breede ging uitweiden over de sub 1 en 2 genoemde voordeelen, ik heb dat trouwens vroeger op een andere plaats reeds gedaan, o.a. in de Javabode.

Men komt om kort te gaan tot deze regeling: Tot de Europeesche scholen worden toegelaten de gelijkgestelde Chineesche kinderen voor zoover zij de Hollandsche taal machtig zijn. In dit opzicht staan zij dus volkomen gelijk met de Europeesche jeugd.

Maar hoe dan te handelen met de Chineezen, die hun kinderen ook gaarne ter school willen zenden en er op gesteld zijn, dat ze Hollandsch leeren?

Op de hoofdplaatsen kan men voor Chineesche kinderen, die hoegenaamd geen Hollandsch kennen, afzonderlijke scholen stichten en daarbij bepalen, dat leerlingen, die na eenigen tijd bijzonder uitmunten in de Hollandsche taal, tot de Europeesche school toegelaten worden, indien zij gelijkgesteld zijn. Diezelfde bepaling moet dan natuurlijk ook gelden voor de inlandertjes, die met dit jaar te beginnen op hun bizondere schooltjes onderwijs in de Nederlandsche taal krijgen. Op kleinere plaatsen dient men voor de Europeesche kinderen uit de volksklasse, een cursus voor voorbereidend onderwijs te verbinden aan de bestaande openbare school en ook de met Europeanen gelijkgestelde Chineesjes tot die scholen toe te laten.

De dringende behoefte aan voorbereidend onderwijs voor het kind uit de Indische volksklasse is reeds zoo dikwijls aangetoond, dat ik daar niet verder in behoef te treden. De regeering is ook overtuigd van het groote voordeel, doch ziet nog steeds op tegen de hooge kosten. Toch zal zij eenmaal door den zuren appel moeten heenbijten en daar de Chineesche schoolquaestie dadelijk oplossing eischt, is het gewenscht zoo spoedig mogelijk volle aandacht te schenken aan de invoering van gouvernements voorbereidend onderwijs, omdat daardoor voor een groot deel aan de wenschen der Chineezen tegemoet wordt gekomen.

Hoe die voorbereidende scholen dienen ingericht te worden, behoef ik hier ook niet uitvoerig mede te deelen. Wie er iets over wenscht te lezen, verwijs ik naar een werk van mijn hand: De Indische lagere school, uitgave Visser & Co., Weltevreden. Ten slotte kunnen enkele verspreid wonende Chineesche kinderen plaats vinden in de inlandsche scholen, die het Hollandsch als leervak op haar programma hebben.

Een regeling volgens deze beginselen heeft het groote voordeel, dat alles zeer geleidelijk gaat en de kosten dus niet plotseling hoog opgevoerd worden; de Chineezen hebben niet langer redenen tot ernstige en gegronde klachten, omdat zij bij niemand achterstaan, de verbreiding der Nederlandsche taal wordt met krachtige hand gesteund in alle kringen en standen van de Indische maatschappij met haar heterogene bestanddeelen en daardoor de verbroedering bevorderd. De oplossing van de Chineesche kwestie zal een krachtigen stoot geven aan de decentralisatie in onze Aziatische koloniën!

De wereldgeschiedenis van de laatste jaren — ik herhaal het — heeft voldoende bewezen, hoe vooral in de politiek, kleine oorzaken groote gevolgen hebben. De uitsluiting der Japanners in Amerika maakt volgens velen een oorlog onvermijdelijk. Een samenraapsel van Engelsche kolonisten in Zuid-Afrika voelde zich terecht of ten onrechte benadeeld, riep de hulp van Engeland in, en de ongelukkige Boeren hielden op een vrij volk te zijn.

Straks roepen de ontevreden Chineezen de hulp in van een gemoderniseerd en georganiseerd Chineesch rijk of van de Japanners en . . . . er is geen gereede aanleiding om Nederland in zijn koloniën met dwangmiddelen de wet te stellen, zoo niet erger!

De laatste berichten uit Indië spreken van een veertigtal Chineesche vereenigingen, die te Semarang vergaderden en besloten nog meer steun voor hun scholen te vragen aan het moederland. Zoo gaan Chineesche inspecteurs het onderwijs voor de Chineesche kindertjes in Indië organiseeren. Er wordt Chineesch onderwezen, dat de Chineezen in Indië niet noodig hebben, en Engelsch, dat ze best kunnen missen, maar geen Hollandsch. Moeten wij dat alles lijdelijk aanzien, terwijl we met zekerheid weten, dat de Chineezen niets liever willen dan toelating tot goed ingerichte gouvernementsscholen, waar hun kinderen onze Hollandsche taal leeren? Als de zuinigheid de wijsheid maar niet bedriegt!"

Oost-Indische Berichten.

Dreigt er hongersnood? De stand van het padigewas in Demak en Grobogan is ongunstig; 30.000 bouws zijn reeds als verloren te beschouwen.

Aldus seinde men 17 Mei j.l. uit Semarang, aan het Soer. Hbl.

Madureesche koortsen. Hand over hand neemt in de kampongs in de stad Soerabaja het getal zieken toe dat lijdende is aan koortsen, die zich niet geheel gedragen als gewone malaria ten opzichte van kinine. In veel gevallen luistert de koorts even naar het middel, maar keert kort daarna dagelijks terug met verhoogde temperaturen.

De ziekte heerscht bij voorkeur onder inlanders en komt kampongsgewijs voor.

Naar het schijnt helpt arsenik beter.

Niet ten onrechte maken Europeesche werkgevers zich ongerust over de ziekte, die hier en daar dozijnen werklieden het werk belet.

Ook de sterfte moet grooter zijn dan gewoonlijk, zegt de N. Soer. Crt.

Soerja Soemirat. Volgens de Locomotief zou, indien er geen hulp opdaagt, deze vereeniging moeten worden ontbonden, hetgeen zou beteekenen dat honderd-vijf-en-twintig Europeesche ambachtslieden en leerlingen werkeloos op straat zouden staan.

„Honderd-vijf-en-twintig menschen, om nog niet te spreken van de vele vrouwen en kinderen die mée in de misère zullen worden gesleept, en dat in een plaats, waar eenigen tijd geleden zooveel werd uitgegeven aan de De Ruyterfeesten en waar binnen eenige dagen misschien nog meer zal worden geofferd aan races, bloemencorso enz." voegt het Nieuws v. d. Dag van N.-I. hieraan toe.

Kapitein Colijn. Den 16en Mei j.l. ontving het Soer. Hbl. een telegram, luidende als volgt:

„Kapitein Colijn heeft ontslag gevraagd uit den militairen dienst en wordt ondergebracht bij de decentralisatie. Het legerbestuur heeft namelijk geweigerd hem voor te dragen voor promotie bij keuze."

Dit bericht wordt natuurlijk door alle Indische bladen lang en breed gecommenteerd.

De Javabode o.a. zegt:

Wij kunnen thans met zekerheid verklaren, dat juist is, hetgeen onze correspondent te Buitenzorg, blijkens zijn schrijven van gisteren reeds had hooren fluisteren: de heer Colijn wordt toegevoegd aan den dienst der decentralisatie.

Een belangrijke uitbreiding staat te worden gegeven aan de gewestelijke decentralisatie op de buitenbezittingen en deze uitbreiding, maar meer nog de omstandigheid, dat daarbij nauw betrokken is de autonomie der inlandsche zelfbesturen en het beheer van hunne geldmiddelen, alles te zamen weldra tot een bedrag van ± 3 millioen gulden 's jaars, heeft den heer D. Tollenaar, regeeringscommissaris voor de decentralisatie, doen verlangen naar een uitbreiding en wijziging van het commissariaat.

Het is voor den hier omschreven werkkring, dat de heer Colijn werd aangezocht, wat geen verwondering kan baren, wanneer men in aanmerking neemt, dat de heer Colijn gedurende twee jaren niets anders gedaan heeft, dan vraagstukken, de buitenbezittingen rakende, te bestudeeren en met name de financieele- en belastingvraagstukken, de organisatie en bevoegdheden

der inlandsche zelfbesturen.

De Javabode van 17 Mei j.l. meldt:

De aanstaande legercommandant, generaal Rost van Tonningen, bevindt zich sedert korten tijd in de Preanger Regentschappen om, alvorens het legercommando te aanvaarden, zijn kennis van het defensiestelsel aldaar, door het opdoen van plaatselijke kennis, meer volkomen te maken.

Uit dit feit en de omstandigheid, dat de eerlang aftredende legercommandant, generaal van der Wyck, zich met zijne familie te Buitenzorg bevindt, als gasten van den gouverneur-generaal, is door sommigen de conclusie getrokken, dat beide genoemde opperofficieren de bergen zijn ingegaan, om met elkander besprekingen te houden, hetgeen onjuist is.

Vrouwelijke dwangarbeiders. Bij rondschrijven van den directeur van justitie aan de hoofden van gewestelijk bestuur wordt er aan herinnerd, dat bij ordonnantie van den 9en Maart jl. (Staatsblad no. 172), met aanvulling van het Strafwetboek voor inlanders, o.m. is bepaald, dat in de gevallen, waarin volgens de wet de straf van tenarbeidstelling van den kost zonder loon wordt bedreigd, aan vrouwen gevangenisstraf zal worden opgelegd, terwijl bij artikel 2 van het gouvernementsbesluit van dienzelfden datum no. 14, machtiging is verleend om alle tot dwangarbeid veroordeelde vrouwen in Nederlandsch-Indië werkzaam te stellen op den in artikel 11 van het gevangenis-reglement bedoelden voet, d.i. binnen de gevangenismuren.

Naar aanleiding hiervan verzoekt de departementschef om, zoo dit nog niet mocht zijn geschied, alle veroordeelde vrouwen voortaan binnen de gevangenismuren te werk te stellen. Zij zullen daar kunnen worden bezig gehouden met het wasschen en verstellen van de kleederen der gevangenen, alsmede met rijst stampen.

Maar, zegt de directeur, het verdient tevens aanbeveling haar ambachtswerk te doen verrichten, waartoe weven en batikken het meest in aanmerking komen.

Ten einde zooveel mogelijk resultaat van haar arbeid te verkrijgen en in het belang van een goed toezicht, zal het aanbeveling verdienen om, indien de gevangenisruimte dat toelaat, de gestrafte vrouwen zooveel mogelijk in één gevangenis (nl. die tot gewestelijke centrale bestemd is of vermoedelijk bestemd zal worden) te vereenigen en haar daar onder het toezicht van een of meer vrouwelijke mandoers te plaatsen. Evenwel zal ten aanzien van de vrouwen, die tot een zeer korte straf, b.v. van minder dan 14 dagen veroordeeld zijn, eene opzending naar elders minder wenschelijk zijn en dezen zullen haar straf ter plaatse van veroordeeling moeten ondergaan. (Javabode).

Eene papierfabriek in Indië. Naar aanleiding van het prospectus-overzicht, voorkomende in het N. v. d. Dag v. N.-I. van den 10en Mei, waaruit men vernam, dat de H.H. Schoutendorp, Westpalm van Hoorn van Burgh en Cochius voornemens zijn een papierfabriek op te richten, vraagt Mr. J. F. Dijkstra, van Negara Ratoe Estate, (Lampongs) in hetzelfde blad van 22 Mei j.l. waar die fabriek zal worden opgericht. Hij vervolgt: „Natuurlijk in de nabijheid der sereh-oliefabrieken, nu men het papier denkt te fabriceeren uit sereh-gras. De Preanger Regentschappen dus, zullen wel uitgekozen zijn voor dit doel, daar men toch de sereh-olie in hoofdzaak in dat gewest wint. De plaats nu acht ik van veel gewicht, aangezien het bekend is voor wie, als ik, zich interesseert voor en zich bezig houdt met de vezelcultuur, dat de temperatuur en de verschillen tusschen dag- en nachttemperatuur van grooten invloed zijn op de sterkte der vezels. Ik zou daarom zonder nadere verzekering niet gaarne aannemen, dat vele plaatsen in de Preanger niet te lage temperatuur hebben voor de cultuur van sterke vezels.

De sereh nu levert eene onsterke vezel, zelfs wanneer deze plant geteeld wordt in een zeer warme streek, gelijk hier in de Lampongs, en zoude ik voor mij niet gaarne de sereh aanbevelen voor de fabricatie van papier, zoo lang in deze gewesten tal van vezelplanten in benoodigde quantums zijn te cultiveeren, die veel eerder in aanmerking dienen te komen voor het door Mr. Schoutendorp c. s. beoogde doel. Nu heb ik in de eerste plaats rameh, Manilla-hennep en de vezel van den katoen-heester (niet te verwarren met de katoen zelf!) op het oog.

Ik geef aan deze drie vezelsoorten verre de voorkeur boven sereh-vezel, niet alleen omdat het verschil in sterkte zoo in het nadeel van laatstgenoemde uitvalt, doch ook en vooral, omdat de fabricatie van papier wordt vastgemaakt aan de bereiding van een product, dat, als de sereh-olie, een zéér beperkt afzetgebied vindt, evenals dit het geval is met b.v. patchoulie. Zou de productie van sereh-olie aanmerkelijk toenemen, gelijk is aan te nemen wanneer een papierfabriek van de noodzakelijke proporties zoo veel grondstof vraagt, dan zou de opbrengst van het olie-bedrijf dalen ver beneden de thans voorziene mogelijkheid. Men zoude dan de sereh hebben te planten als grondstof voor het papier alleen! Dit nu is bij de door mij genoemde en door mij geteelde drie vezelplanten niet aldus, wat wel geen nader betoog zal behoeven, doordien van rameh en Manilla nooit genoeg kan worden geproduceerd, terwijl de katoen in dit gewest een toekomst heeft, gelijk ik eerlang nader aan zal toonen.

Bij de bereiding van rameh en Manilla heeft men immer een groote hoeveelheid ampas die zich heel gemakkelijk laat aanwenden voor de fabricatie van papier, vooral bij rameh, adres aan b.v. het Fransche bankpapier, uitsluitend van ramehafval gemaakt. Het door mij naar de Firma Christie te Londen opgezonden monster rameh-afval, gaf o.a. die firma de overtuiging, met uitmuntende grondstof voor papier te doen te hebben.

Het prospectus vorenbedoeld geeft, volgens het uittreksel in dit blad, gaaf toe, dat de sereh-vezel niet is geschikt voor alle papiersoorten.

Immers: „Een ter zake door onzen papier-expert in Europa ingesteld onderzoek wees uit, dat de sereh een zeer bruikbare vezelsoort is voor de papier-bereiding, en van voldoende vezelstrekte voor een aantal (ik spatieer) papiersoorten, waarnaar groote vraag in Indië bestaat", heet het in dat prospectus! Wel, zou ik zeggen, zoek liever naar wat beter grondstof, opdat ge alle papiersoorten kunt maken, want anders is 't maar stukwerk.

Wat de technische eigenschappen van de serehvezel verder aangaat, wil het mij voorkomen, dat deze vezel niet genoeg ineen krult en dat dit bij de bereiding zal blijken een gebrek te zijn, doordien de vezels zich niet goed aan elkander zullen laten vilten, en elkander niet zullen grijpen. Het papier zal dan nooit taai worden en nimmer gaan gelijken op lompenpapier dat met succes wordt vervangen door sommige houtpappen en esparto-gras.

Ik voor mij rangschik de sereh onder de monocotyle planten (vezel in 't blad) en zal voor eene bereiding der vezels voor textieldoeleinden, deze zich gemakkelijker laten reinigen dan de dicotyle vezelplanten (vezel in de bast). Doch deze laatste zijn leniger en sterker, eigenschappen die voor de fabricatie van papier meer waarde hebben dan een gemakkelijk decortieer-proces. Om die reden acht ik de dicotyle: rameh een superieure grondstof, ook voor papier, zelfs al verwerkt men daarvoor slechts de jongste stengelvezels en getwinde vezelrestjes: ampas.

Menigeen zal zeggen, dat ik een pleidooi houd voor eigen beurs, wijl ik rameh-planter ben. Dit is onjuist!

De rameh komt er wel zonder aanbevelingen op 't papier, want de eigenschappen van dezen vezel zijn overbekend; vandaar dan ook, dat men tevergeefs zoude zoeken naar eenig teeken van reclame mijnerzijds, in welk geschrift ook.

Ik schreef nog nooit over de rameh!

Wèl zoude eene faillure der pogingen van Mr. Schoutendorp c.s. de totstandkoming eener papierfabriek met andere, betere vezels tot grondstof in den weg staan, en voor zoover geldt het hier mea res.

Krachten, aangewend of aan te wenden voor een goed doel, mogen niet verspild worden, en daardoor zoude ik Mr. Schoutendorp c.s. willen toeroepen: laat de sereh rusten en zoek betere grondstof."

Het veepassenstelsel een belemmering. Toen de Javabode het derde deel van de rapporten der Welvaartscommissie, de Veeteelt behandelende, besprak, vestigde het in het bijzonder de aandacht op hetgeen door den regent van Ngawi in een afzonderlijk rapport over het passenstelsel te berde was gebracht.

Deze zeer ontwikkelde en van zijn onderwerp volkomen op de hoogte zijnde schrijver, had nl. betoogd, dat het passenstelsel, gelijk het thans bestaat, een groote belemmering is voor de veeteelt in het algemeen en voor den veehandel in het bijzonder.

Dat vee koopwaar is, behoeft wel geen lang betoog. Immers niemand, althans onder de inlandsche bevolking, houdt er vee op na, speciaal uit liefhebberij of voor eigen consumptie.

Maar het passenstelsel, gelijk het thans bestaat, is een dure en zelfs voor een Javaan, die nogal ruw met zijn tijd pleegt om te springen, tijdroovende uitvinding, die als een zwaar blok hangt aan het been van den veefokker.

Een voorbeeld:

Als een Javaan een karbouw of rund wil verkoopen, moet hij beginnen met een desapas aantevragen bij zijn tjarik (desaschrijver), de eenige doorgaans die lezen en schrijven kan in de desa. Een fooitje moet geofferd, schoon die heffing onwettig is. Van den tjarik moet de tani, met den tjarik en het desahoofd, vaak palen ver naar het „rapport" van het onderdistrictshoofd, waar de werkelijke veepas wordt ontvangen (weer een fooitje).

Dan gaat het naar den veepasar, die doorgaans eens in de 5 weken wordt gehouden, waar de pas geverifieerd wordt (fooitje!) en na den verkoop moet rapport gedaan worden aan den assistent-wedono (fooitje!). De kooper van den karbouw moet, thuisgekomen, rapport brengen aan het desahoofd (fooitje!) en de tjarik verifieert den pas en registreert het nieuwkoopje. (Nog een fooitje!).

„Wordt, zoo schreef de regent van Ngawi, de transactie van vee voor de bevolking niet vergemakkelijkt, dan zullen alle pogingen, om den veestapel te vermeerderen of te verbeteren m.i. nimmer dat resultaat opleveren, dat men er redelijkerwijs van kan ver-

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXXIX.

„Ik ben hier heel goed en dan . . . . ik verwacht een vriend, met wien ik gewichtige dingen te bespreken heb."

„Dat zal u in het Duitsche consulaat wel zoo goed kunnen doen, als hier mevrouw."

Zij zag hem met vasten blik in de oogen.

„Toch niet, want mijn vriend zou niet in het Duitsche consulaat kunnen komen — het is Krome."

Hij staarde haar als wezenloos aan.

„Krome . . . . Krome! Ja ,dan natuurlijk . . . dat verandert de zaak . . ."

Met een koel afscheidswoord en een vormelijke buiging ging hij heen.

Maleen wist, dat zij nu met één woord het stille werk van maanden verstoord had.

Allen ,die haar vroeger wegens haar vriendschap tot Krome geminacht, gesmaad hadden, waren langzamerhand haar aanhangers geworden. De een na den ander had zij bereid gevonden, openlijk of in stilte op de aanvankelijk slechte opinie terug te komen, als op een dwaling. Zij begon op te leven in de zachte, verwarmende zon van algemeene sympathie en achting. En dat alles zou zij nu met een enkel woord ongedaan hebben gemaakt? —

„Nu, ik kan er niets aan doen," dacht zij, in de zaal op en neer gaande. „Ik wil het zoo. Dat ik hem liefheb, dat de anderen dit vermoeden of weten, en mij daarom veroordeelen . . . . ik kan er niets aan doen, en wil het ook niet. Ik moet het eenvoudig dragen . . . met alle gevolgen er van."

Zij kon heden niet treurig of gedrukt zijn, dat was haar onmogelijk, met den bodem van Oengoedja onder de voeten en het uitzicht op morgen! Het verdriet van het dagelijksch leven lag zoo verre van haar.

Zij maakte het zich wat huiselijk in haar kamer, ontdeed zich in het bad van het kolenstof der stoomboot, trok een andere japon aan en ging onder een groote, groene parasol de van ouds bekende, kromme, schilderachtig nauwe straat in.

Nog altijd tierden heester en kruid op de ruïnen der vervallen huizen, nog altijd neigden de sierlijke toppen der hooge papaja's naar de vlakke daken, nog altijd stonden daar de witte muren der Arabische paleizen, vensterloos, met hun verwaarloosde deuren van Indisch snijwerk — niets was veranderd.

Risgalla, die haar vergezelde, deelde in de verrukking van zijn meesteres, want voor de zwarte kustbewoners was Oengoedja de stad der steden.

Eenige Engelschen liepen met stevigen pas Maleen voorbij. Zij hadden een raket in de hand, haasstten zich naar de buiten de stad gelegen tennisbaan.

Ook Maleen verliet de stad, en ging, in ernstige gedachten verzonken, de zeekust langs.

Zij begaf zich naar de Rots der Eenzamen, waar de kleine moskee onder de palmen stond en de Duitsche graven lagen.

Hier knielde zij lang op het graf van haar man, dat met een marmeren plaat gedekt was. Haar geest hield een tweespraak met den doode.

„Ik weet, dat je mij vergeven hebt! Ik geloof, dat je op je arme Maleen niet boos zijt, om de liefde, die haar veel leed en weinig vreugde gebracht heeft."

Zij had Risgalla op eenigen afstand doen post vatten, want zij wilde bij haar stil bezoek aan het graf onbespied blijven.

Thans riep Risgalla:

„Bibi! Waloe wankoedja" 1).

Zij stond snel op, trok de witte voile, die zij opgeslagen had, over het gelaat en wandelde naar de stad terug.

Zij sloeg de korte, kromme steegjes van de negerwijk in, waar het huis van Mademoiselle d'Eltville midden tusschen de makoetihutten stond, met zijn steenen muren en het crucifix boven den ingang.

Josephine d'Eltville was de eerste, die zij veranderd vond.

Zoo mager, zoo geel, zoo hol-oogig en ingedroogd was de Française vroeger niet geweest! Slechts de zwarte vurig fanatieke oogen waren nog dezelfde.

Maleen vertelde haar vriendin, dat zij naar Oengoedja gereisd was, om Krome te zien, die van Moehita zou overkomen.

„Je hebt hem dus nog lief?" vroeg Josephine.

„Ja. Hoe kan ik anders?"

„Dat doet mij eigenlijk leed."

„Josephine! — Waarom?"

„Omdat ik geloof, dat hij het niet waard is. Ik houd die liefde voor een dwaling."

„Wij menschen zijn allen vol onvolkomenheden en tegenstrijdigheden," antwoordde Maleen. Wanneer wij slechts het volkomene mochten beminnen, hoe zouden wij dan ooit tot liefde komen?"

„Het streven naar goddelijke volkomenheid is reeds voldoende."

„Krome streeft ook naar volkomenheid, even ernstig als jij en ik en le père Dieudonné, maar zijn ideaal heeft

1) Mevrouw, er komen menschen.

wachten."

Dat bovendien door het passenstelsel het daarmede beoogde doel: tegengang van veediefstallen, niet bereikt wordt, is zonder eenig voorbehoud door alle deskundigen, die in het welvaartsrapport het woord hebben gevoerd, volmondig erkend.

Eenigen invloed ten goede zal het wel hebben, maar niet zóó veel, dat dit opweegt, tegen den daarmede aan de bevolking veroorzaakten last; dit is het algemeen oordeel der tot oordeelen bevoegden.

Ook in den kortelings verschenen bundel Voorstellen der welvaartscommissie, betrekking hebbende op dezen belangrijken factor van volkswelvaart in Indië, wordt volle aandacht gewijd aan dit belangrijke onderdeel en erkend, dat het passenstelsel, op zichzelf reeds belemmerend werkende, nog meer bezwarend wordt door onvoldoend of onvoldoend bekwaam personeel.

Daar zijn voorstellen gedaan tot vereenvoudiging van het passenstelsl, o.a. door den regent van Japara en door de gouvernementsveeartsen Vrijburg, Dr. 't Hoen en Hellemans, maar de belangrijke voorstellen van den resident van Madoera, reeds in October aan de Regeering aangeboden, missen wij onder de bijlage. In den nota van den veearts Fischer, die op Madoera onderzoekingen heeft ingesteld, worden wel is waar belangrijke beschouwingen gewijd aan dit onderwerp, maar de voorstellen, door den resident ingediend, schijnen niet ter kennisse te zijn gekomen van de commissie.

Na er op gewezen te hebben dat het bestaande stelsel, met het oog op de op Madoera vigeerende toestanden, dringend verbetering behoeft en de gewestelijke keur om afschaffing vraagt, zonder echter de veebeweging geheel vrij te laten, wat niet aantebevelen zou zijn, wordt voorgesteld de invoering van kraalbriefjes (soerat kandang).

De afschaffing der veesterkte registers, bronnen van veel vexatie door de inlandsche hoofden, zou hiervan het gevolg kunnen zijn.

Bezoldigde marktschrijvers zouden, volgens het voorstel van den resident van Madoera, dat wij hier bespreken, moeten worden aangesteld, om de inlandsche hoofden niet te veel aan hunne gewone bezigheden te onttrekken en onbezoldigd personeel — kostbaar voor de bevolking — te kunnen vermijden.

Voor de inrichting van 24 markten en het aanleggen van registratie-registers worden de uitgaven op *f* 9000 geraamd; voor loonen van 30 marktschrijvers 40 helpers en 30 toekangs sapoe zal jaarlijks *f* 4300 noodig zijn. Door het heffen van 10 cents per stuk — thans betalen de veehouders minstens 50 cents — zouden de kosten niet alleen ruim gedekt kunnen worden, maar er zou per jaar een aanzienlijk overschot kunnen blijven, waaruit het aanleggen en onderhouden van drinkwaterbakken, het beplanten der markten, het aanbrengen van laadhoofden, het houden van veetentoonstellingen, het aanleggen van een stamboek en wat verder noodig mocht zijn, zou kunnen worden bekostigd.

Het komt ons voor dat de voorstellen van den heer Fokkens wel de overweging verdienen der Welvaartcommissie en ook vrijwel stroken met den geest harer beschouwingen.

Voorloopig heeft zij zich onthouden van het doen van afgeronde voorstellen, ten opzichte van wijziging of afschaffing van het passenstelsel en haar voornemen kenbaar gemaakt, om de behandeling van dit vraagstuk te doen plaats hebben bij „Recht en Politie", waartoe het mede behoort.

Wij komen dus nog niet te laat met onze verwijzing naar de nota van den heer Fokkens.

De Selenka-Expeditie. Wij hebben schreef het **B a t. N w s b l.** van het korte oponthoud van den heer Oppenoorth, den mijningenieur die deel uitmaakt van de Selenka-expeditie, hier te Batavia geprofiteerd om met hem een onderhoud te hebben over de werkzaamheden bij Trinil.

De heer Oppenoorth ontving ons hartelijk en welwillend. Hij is jong en bezit nog het noodige vuur om zich met hart en ziel aan den arbeid die hem zeer interesseert te wijden. Nauwelijks afgestudeerd te Delft, in December l.l., heeft hij zich de maand daarop, na korte besprekingen met mevrouw Selenka, die hem op voordracht van een gemeenschappelijken kennis engageerde, naar Indië ingescheept, daarvoor zijn oorspronkelijk plan zich in Zuid-Amerika te vestigen prijs gevende.

Den 29en Januari zette de jonge man hier te Batavia voet aan wal, den 7en Februari was hij te Trinil. Dadelijk werden de voorbereidende maatregelen genomen. Een loods moest opgezet worden voor het onder dak brengen van de werklieden, woningen dienden te verrijzen voor de blanke leiders der expeditie en de opzichters; een magazijn moest er zijn voor het onderbrengen der uit te graven schatten. Den 20en Februari reeds kon het graven beginnen. Laten wij er dadelijk bijvoegen onder zeer moeilijke omstandigheden. De regens toch waren niet van de lucht en hierdoor werd niet slechts het graafwerk buitengewoon bemoeilijkt om meer dan een reden, zooals wij hieronder zullen zien, maar de weersgesteldheid was ook van ongunstigen invloed op den gezondheidstoestand. Dr. Elbert, de geoloog, moest tol aan de tropen betalen; en het acclimatiseeren is een langdurig en onaangenaam proces.

Onder de werklieden bleven de koortsen evenmin uit. Wel kon voortdurend doorgewerkt worden, maar ook de zieken eischten zorg.

Een ander ongeriet van den regentijd is dat het peil der rivier ongunstig hoog blijft en het afgravingswerk aan den rechteroever daardoor beduidend belemmerd wordt. Niet onnoodig lijkt het ons hier een korte uiteenzetting van de situatie te geven.

Om te beginnen zij hier dadelijk medegedeeld dat de ontgravingen eigenlijk nader bij de desa Kliteh of Klitik dan bij Trinil plaats hebben. Piëteit echter verbiedt naamsverandering aan te brengen; vooral waar met even weinig recht gezegd zou kunnen worden dat de uitgravingen thans bij de desa Kliteh plaats hebben. Alleen de woningen van de blanken staan op een heuvel bij den gedenksteen oostelijk van de desa Kliten, waarvan men een vijf minuten loopens verwijderd is. Op eenigen afstand noordelijker ligt de desa Trinil. De woningen der blanken liggen aan den linkeroever van de kali Madioen waar deze een sterke bocht maakt naar het oosten. In de kniebocht op den rechteroever heeft Dubois zijn uitgravingen gedaan. Nu is men het vorige jaar voor mevrouw Selenka met de eerste nieuwe uitgravingen begonnen. Deze hadden op verschillende punten plaats. De door Dubois afgegraven oever werd opnieuw onder handen genomen. Noordelijker werd gezocht en op een laag gelegen punt tusschen de desa's Trinil en Kliteh werd de spade eveneens in den grond gestoken. Hier juist loopt een droog ravijntje, juister wellicht een geul in den bodem genoemd, die in de Kali Madioen uitmondt. En door ondeskundige leiding werd ten vorigen jare hier zoo wild gegraven dat in den regentijd, toen het water zich door dezen geul naar de rivier spoedde, ook de uitgravingen onderliepen, wijl men deze tot aan de geul had uitgestrekt. Deze plaats nu schijnt juist groote verwachtingen te wettigen. Het vermoeden is gegrond dat de rivier juist in de bocht vroeger een zeer veel meer westelijken loop had, een overigens zeer gewoon verschijnsel. Aan de linkeroever toch spoelde het slib aan, terwijl de stroom den rechteroever afknaagde. Hoe het zij, de uitgravingen tusschen de kali Madioen en den bodemgeul liepen in den regentijd vol slik en dit moest eerst verwijderd worden vóór men het werk hier hervatten kon. Dagen lang heeft men daar in de modder moeten wroeten. Tegelijkertijd werd op de oude vindplaatsen van Dubois voortgewerkt. Elke niveauverlaging van de kali Madioen werd benut. Als de droge moeson nu eerst maar intreedt zal men beter opschieten.

„En hoe zijn de resultaten nu reeds van de onderzoekingen?" vroegen wij.

„Wel, daaromtrent is eigenlijk nog weinig mede te deelen. Wij hebben het compleet skelet van een alluvialen karbouw opgedolven. Dit heeft in zooverre beteekenis dat het dienen kan voor de vergelijking van den ouderdom der lagen. Het is juist zaak de verhouding na te gaan van het aantal fossiele diersoorten tot dezelfde nog levende soorten. Deze karbouw kan een vijftig of zestig jaar geleden verdronken of begraven zijn. Maar overigens is dit het onderzoek van later. Wij hebben nog te weinig tijd om ons op het determineeren en vaststellen toe te leggen. Om half zes 's morgens begin ik te graven tot zes 's middags. Als wij thuis zijn en de dagboeken hebben bijgehouden, dwingt moeheid ons naar bed. En dus houden wij ons voorloopig met het determineeren niet op. Alles wat gevonden wordt gaat naar de goedang. We hebben een stuk van een schedeldak van een bison of zoo iets, ribben-splinters, kiezen van stegodonten (de reusachtige overgangsvormen van mastodont naar olifant) en nog meer beenderen en heel veel bladeren. Maar, zoo als ik zei, dat gaat voorloopig alles naar de goedang. Ik heb wel veel verwachting dat wij in de nieuwe graafplaatsen een rijke hoeveelheid fossiele skelet-resten zullen vinden.

„Maar hoe ver bent u reeds gevorderd? Hebt u de neogene lagen reeds bereikt, het plioceen bijvoorbeeld? Of bent u nog steeds in het diluvium?"

— „Ook daarop zou ik u geen bevredigend antwoord kunnen geven. Het is voornamelijk de taak van dr. Elbert natuurlijk om den ouderdom der lagen vast te stellen, maar dat is van later zorg; ook al wil ik dadelijk toegeven dat men uit de fossielen van een heel enkele diersoort een bijzonder tijdperk onmiddellijk kan herkennen. Maar ons materiaal aan fossiele resten is daarvoor nog lang niet groot genoeg. Het vorige jaar zijn reeds beenderresten uitgegraven; maar daarbij heeft deskundige leiding ontbroken en veel heeft men aan die collectie dus niet."

West-Indische Berichten.

Suriname. Aan de rede van den gouverneur bij gelegenheid van de opening der nieuwe zitting van de Koloniale Staten hebben wij wel het voornaamste ontleend, door aanhaling van de bereidwilligheid der regeering in het moederland om de doortrekking van den spoorweg te bevorderen; overigens zouden wij slechts in herhalingen vervallen van hetgeen reeds betreffende den toestand der cultures en industriën is gezegd. Alleen willen wij nog aanhalen wat betreffende den kleinen landbouw wordt gezegd, waarvan gelijk bekend voor de toekomst der kolonie veel af-

---

andere trekken. Laat mij je de spreuk zeggen van een onzer groote wijzen: „Er wast niets op aarde, wat meer vreugde geeft dan een hooge, sterke wil. Een geheel landschap verkwikt zich aan zulk een boom."

Maleen was één en al ziel en hartstocht, terwijl zij dit reciteerde.

Josephine d'Eltville bleef echter koel.

„Steilig, mijn lieve vriendin," zeide zij in haar mooie Fransch, „maar de wil moet hoog, goed en rein zijn."

Maleen schudde het hoofd.

„Wij zijn toch maar gewone menschen en geen goden."

Josephine zag, dat Maleen zenuwachtig werd, en begon over iets anders te spreken, over plaatselijke nieuwtjes:

Consul Chester was sedert eenige jaren weder in Engeland, zijn opvolger was een baronet, een heele hoogheid. De kleine mevrouw Despini was heelemaal een vrouw van de wereld geworden, „mondaine", zooals Josephine spijtig zeide. Zij had echter allerliefste kinderen, en het scheen een gelukkig huwelijk, enz.

Op het bepaalde uur hielp Maleen in de polikliniek van Josephine. Dat kon zij thans. Onder leiding van haar vriend, den officier van gezondheid, had zij ervaring en kennis verkregen.

Eerst laat in den avond, nadat zij nog met Josephine de zusters in het Fransche hospitaal had opgezocht, ging zij naar haar hotel terug.

Toen zij den volgenden morgen ontwaakte, hoorde zij in de aangrenzende kamer een stem, die haar eenige oogenblikken in den waan bracht, dat zij nog droomde.

Maar neen! Zij was toch wakker! Het was werkelijkheid!

Zij richtte zich in bed op en luisterde met naar voren gebogen hoofd.

Een gelukkig glimlachje trilde om haar lippen.

„Dat is hij! Daar is hij! Slechts deze wand scheidt mij van hem, en er is een deur in. . . ."

Zij hoorde, hoe hij op zijn min of meer bevelenden toon een bad bestelde.

Een half uurtje later trad zij, zorgvuldig gekapt en gekleed de zaal binnen.

Hij was er niet. De ontbijttafel was gedekt voor twee.

„Is de bana Krome niet hier aangekomen?" vroeg zij den zwarten kelner, die stukjes ijs in haar glas met buffelmelk wierp.

„Ja, bibi. Een zeer voornaam heer!"

„Is deze plaats voor hem gedekt?"

„Ja, bibi."

„Dus er zijn geen andere gasten in huis?"

„Op het oogenblik niemand, bibi. Alleen u en de bana Krome."

„Waar is de bana?"

„Hij neemt een bad, bibi."

De zwarte schonk koffie in.

Maleen wachtte luisterend zijn komst. Zoodra er voetstappen de deur naderden, waardoor hij komen moest, klopte haar het hart als een kleine hamer.

En toen op eenmaal was hij er werkelijk.

Ach, zij had zich immers ook nooit kunnen vergissen in zijn vasten stap, in zijn korte, besliste manier om de deur te openen en weder achter zich te sluiten.

Zij wist niet meer, wat zij deed, bewoog zich als een somnambule.

Zij stonden hand in hand en keken elkander in de oogen. Zij zag slechts zijn blik, die snel en scherp haar geheele persoon omvatte.

Nu bracht hij haar hand aan zijn lippen.

„U ziet er gezond en frisch uit, mevrouw."

„En u. . . . ."

Thans eerst nam zij hem critisch op. Geen spoor van strijd of leed, geen spoor van de jaren!

Het was haar lief om zijnentwil. Maar zijzelf was meer verouderd dan hij, en dat betreurde zij op dit oogenblik.

Ieder zijner bewegingen had iets veerkrachtigs, zijn spieren leken van ijzer, zijn oogen keken nog even trots als vroeger, en om zijn mond speelde het oude, triumphantelijke glimlachje.

Het costume van licht, Engelsch flanel omsloot eng zijn gespierde gestalte en kleedde hem voortreffelijk.

Zóó stond hij voor haar, de gesmade, door zijn volk onteerde.

Het scheen haar bijna ongeloofelijk.

Zij gingen zitten om te ontbijten en wisselden oppervlakkige opmerkingen, wat immers de intiemste vrienden en de knapste menschen wel doen, wanneer zij elkander in lang niet gezien hebben, totdat zij het gevoel van vervreemding hebben overwonnen.

Hij vertelde:

„Ik heb de rit hierheen gedaan op een volbloed Arabier, een heerlijk dier."

„Was het niet erg warm?"

„Ik heb, tot groote ontzetting van mijn bedienden, bijna alleen in den nacht gereden."

Zij leunde achterover in haar stoel en zag hem ernstig aan.

„Vertel mij nu alles," verzocht zij.

„Wat ik te vertellen heb, dat heb ik al geschreven," antwoordde hij glimlachend, en toen begon hij over de Europeesche toestanden te spreken. In duidelijke bewoordingen ontwierp hij haar een beeld van de tegenstrijdige belangen en den stillen, verbitterden machtkamp der beschaafde staten onderling.

(Wordt vervolgd).

hangt, daar hierin toch het middel moet worden gevonden om een eenigermate belangrijke gezeten bevolking voor Suriname te verkrijgen. Van den kleinen landbouw nu sprekende, zei de gouverneur:

„Deze bleef zich uitbreiden: het aantal perceelen steeg met een vierhonderdtal, dus tot circa 5400, tezamen ruim 14500 hectaren beslaande. De uitbreiding vond voornamelijk plaats langs den spoorweg in de omstreken van Lelydorp, waar het terrein, als het op loozing is gebracht, zeer geschikt blijkt. Meer en meer leggen de kleine landbouwers zich op andere cultures dan die van cacao toe. De aanplant van surinaamsche koffie breidt zich geleidelijk uit; — in 1906 werden vijftien duizend koffieplantjes door den cultuurtuin uitgedeeld. Ook het kweeken van vruchtboomen neemt toe en aan de veredeling wordt meer zorg besteed. Niettegenstaande tengevolge van het zeer droge voorjaar de eerste c r o p (we dachten dat hier toch een goed-hollandsch woord voor bestond in o o g s t) grootendeels verloren ging, steeg toch de rijstproductie in 1906 andermaal met 36 procent. Op bevordering van deze cultuur blijf ik bedacht. Het is u bekend dat in de laatste weken twijfel is gerezen of de verwachting, dat in den loop van dit jaar zou kunnen worden beschikt over overvloed van land, voldoende aan alle eischen voor uitgifte voor den kleinen landbouw, wel geheel zal kunnen worden vervuld. Doordrongen van het groote belang van dezen tak van volksbestaan, heb ik mijne volle aandacht aan dit punt gewijd, en mocht de twijfel niet worden opgeheven, dan zullen tijdig maatregelen worden getroffen of voorgesteld, ter voorkoming van tijdelijken stilstand der geleidelijke gronduitgifte."

Een ware ramp schijnt dezen tak van volksbestaan evenals den landbouw in het algemeen te hebben getroffen in den abnormaal zwaren regenval in de maand April, waarover O n z e W e s t het volgende schreef:

„Uit een opgaaf — welke afkomstig was van de suikerplantage Rust en Werk — onlangs in dit blad gepubliceerd, bleek dat de regenval over de afgeloopen maand (April) in het district Beneden Commewijne is geweest 796 m.M. Met ontzetting zal men van dit cijfer hebben kennis genomen. Een dergelijke regenval in de maand April is, voorzoover wij kunnen nagaan, onbekend in de geschiedenis van Suriname. En niet alleen in de maand April, ook in Mei, de grootste regenmaand, is zulk een regenval niet waargenomen."

Door het bestuur is reeds, in verband met de in de openingsrede van den gouverneur gedane toezegging van gouvernementssteun, waar het particulier hulpbetoon zou te kort schieten, aan den districts-commissaris, M. Nassy, de opdracht verstrekt om zich in de verschillende districten te vergewissen van de economische gevolgen, die de zware regenval heeft teweeggebracht, en daaromtrent verslag te doen aan het bestuur; zoo noodig met voorstellen omtrent maatregelen, van bestuurswege in deze te nemen.

„Dat er schade zal zijn", schreef O n z e W e s t, „staat vast. In welke mate, daaromtrent kunnen slechts gissingen worden gemaakt. De oogst aan aardvruchten, als cassave en dergelijke, is stellig grootendeels verloren te achten. Dit verlies laat zich echter betrekkelijk spoedig herstellen. Van meer belang is de vraag, in hoever de bananenoogst schade heeft geleden. Zeer waarschijnlijk zal er spoedig schaarschte aan dit voedingsmiddel ontstaan. Gelukkig schijnt de bacovencultuur weinig schade te hebben geleden. Alleen de allerjongste planten zijn grootendeels verloren gegaan. De planten, die eenmaal opgeschoten waren, zijn ten spijt van den zondvloed, doorgegroeid, daarmede opnieuw bewijzend, dat bacoven een stootje kunnen verdragen."

Ten aanzien van de bacoven-cultuur ontleende de heer J. R. C. Gonggrijp het volgende compliment van engelsche zijde aan het hollandsche bestuur aan een schrijven van de British West Indian Fruit Company Ld. aan het engelsche ministerie van koloniën, welk extract met cursiveeringen van zijne hand als waarschuwing tevens voor de surinaamsche planters aan O n z e W e s t ter plaatsing werd aangeboden en als volgt luidde:

„De grootste moeilijkheid door deze Maatschappij ondervonden was zich in Trinidad te verzekeren van bacoves *van goede kwaliteit* en *in voldoende hoeveelheden*, om de ruimte voor ons gereserveerd aan boord van de Royal Mail Steam Packet Co. te bevrachten, waardoor wij onder de bepalingen van het contract genoodzaakt waren bacoves te koopen van *onvoldoende afmetingen* en *kwaliteit*, geheel ongeschikt voor de markt in Engeland. — Mijne directie is daarom van oordeel dat de subsidie aan ons toegestaan door het gouvernement van Trinidad veel beter zou kunnen worden aangewend om de planters te helpen *goede marktwaardige* bacoves te kweeken, en wanneer dit kan worden gedaan dan zal niet alleen de planter daarvan de voordeelen genieten, maar de betere kwaliteit van bacoves, alsdan te verkrijgen, zal aan deze „Company" het verlies vergoeden van de gouvernements-subsidie waarvan zij voornemens is afstand te doen. Het zal der aandacht van het Gouvernement van Trinidad niet ontgaan zijn dat de naburige Hollandsche kolonie Suriname voornemens is de cultuur van bacoves te bevorderen, op de navolgende wijze:

1. den planter subsidie te geven om een evenredige voldoende hoeveelheid bacoves te cultiveeren.
2. den opkooper te garandeeren een minimum hoeveelheid *goede marktwaardige* bacoves tot een voor een zeker aantal jaren vast gestelden vasten prijs, waardoor de opkooper verzekerd is van een voldoende hoeveelheid bacoves om de scheepsruimte te bevrachten, waarvoor hij zorgen moet.

„Wij gelooven dat dit denkbeeld om den planter te subsidieeren, de volle aandacht waardig is van het Gouvernement van Trinidad, en dat terwijl deze Maatschappij gaarne afstand wil doen van elke Gouvernements-subsidie het Gouvernement van Trinidad van zijne zijde daarentegen wel de verantwoordelijkheid van de levering van een voldoende hoeveelheid *marktwaardige* bacoves om de besproken scheepsruimte te vullen zou kunnen aanvaarden, tegen dezelfde prijzen als opkoopers in Suriname zullen betalen. Om de zaak op een voortdurend gezonden basis te vestigen is een geregelde evenredige aanvoer van *voldoende hoeveelheden goede marktwaardige* bacoves tegen prijzen waarvoor zij te krijgen zijn in andere productie-landen, werkelijk onmisbaar."

Van Vreemde Koloniën.

Noord-Australië. Het noordelijk gebied van Zuid-Australië kan als het ware een kolonie genoemd worden van dezen, tot het Australisch Gemeenebest behoorenden staat. Niettegenstaande reeds heel wat engelsch geld in deze kolonie gestoken is in verschillende ondernemingen, kan de toestand alles behalve rooskleurig worden geheeten. Men is het er nog geenszins over eens of van dit gebied met een oppervlakte van een half millioen vierkante engelsche mijlen wel iets te maken valt. Een paar jaar geleden bracht de gouverneur van Zuid-Australië een bezoek aan dit, door de wildernissen van het Australisch binnenland van het moederland gescheiden gebied, dat aan dien staat jaarlijks op 100.000 ponden sterling komt te staan. Volgens de bevindingen van dien gouverneur zou het land zeer wel geschikt zijn voor veeteelt, terwijl zijns inziens ook de mogelijkheid van de teelt van katoen, rijst, suiker, rubber en andere tropische producten geenszins uitgesloten was, onder voorbehoud eener oordeelkundige keuze der daartoe te bezigen terreinen. De daartoe benoodigde arbeid zou door lieden van een of ander gekleurd ras moeten geleverd worden, daar er niet aan te denken zou vallen, dat blanken zich in dat klimaat anders dan met het beheer der ondernemingen en het toezicht op den arbeid zouden inlaten. Anderen, door jarenlang verblijf in het land op de hoogte geacht van den toestand, meenen dat het uitgestrekt gebied zelfs niet voor veeteelt in aanmerking komt, terwijl ten aanzien van den mijnbouw, waaromtrent daar ook al eens groote verwachtingen zijn gekoesterd, wordt opgemerkt dat de aanwezige delfstoffen er zoo in kleine hoeveelheden verspreid voorkomen, dat aan exploitatie op groote schaal niet kan worden gedacht.

In elk geval zou voor den arbeid moeten worden gerekend op invoer van gekleurde arbeiders, daar de 25.000 inboorlingen, die het gebied telt, arbeidschuw zijn, in het geheel niet voor geregelden arbeid in aanmerking komen. Maar van zulken invoer wil men in het gemeenebest niet weten, waar de machtige arbeiderspartij, waarop het huidig bestuur in hooge mate steunt, het „blank Australië" in haar schild voert en ook reeds de suikercultuur in Noord-Queensland heeft gedesorganiseerd, door de uitzetting der Kanaken-arbeiders door te drijven.

Op die manier is het noordelijk territoir een leelijke strop voor Zuid-Australië, dat dan ook herhaaldelijk getracht heeft hiervan een geschenk aan het Gemeenebest te maken, maar nog onlangs hebben de eerste ministers der Staten in een conferentie te Brisbane gemeend voor dit cadeau feestelijk te moeten bedanken.

Zuid-Australië blijft dus met een gebied opgescheept, dat het niet op de eenig rationeele wijze door immigratie van gekleurde arbeiders tot ontwikkeling kan brengen en betaalt nu jaarlijks ter wille van het „blank Australië" 300 gulden per hoofd van de nog geen 4000 w.o. ongeveer 600 vrouwen blanke bewoners van zijn noordelijk territoir.

Het nieuwe fransche koloniale rijk. Het fransche koloniale congres van 1907, dat den 10en dezer door den heer Deloncle, afgevaardigde voor Cochin China, als voorzitter werd geopend, gaf in zijne eerste zitting een voordracht te hooren van den heer Saint Germain, senator voor Oran, over de koloniale expansie van Frankrijk, eene expansie, die inzonderheid van de laatste twintig jaren dagteekent en Frankrijk, wat uitgebreidheid en zielental zijner koloniën aangaat, op de zoolang door Nederland ingenomen tweede plaats onder de rij der koloniale mogendheden stelde.

De heer Marcel Saint Germain wees er op hoe het fransche koloniale rijk zich nog in 1871 bepaalde tot een omvang van minder dan één millioen vierkante kilometers met een bevolking van nog geen vijf millioen zielen, terwijl het thans eene oppervlakte beslaat van elf millioen vierkante kilometers met een bevolking van vijf-en veertig millioen zielen.

In 1871 bepaalden zich de koloniën van Frankrijk tot Algiers, waar juist een verwoede opstand was onderdrukt en dat sedert betere tijden tegemoet ging; Senegal, weinig meer dan een kantoor aan de Westkust van Afrika, en de vestigingen aan de Ivoorkust en in Gabon, ook van weinig beteekenis; in Azië bezat het slechts Cochin China met het protectoraat over Kambodja, Fransch Voor-Indië en Réunion; in Amerika woei de Fransche vlag op enkele Antillen, in Guyana en op Saint Pierre en Miquelon, waarvan de Antillen en Guyana toen aan een economische crisis ten prooi waren, die zich sedert maar al te dikwerf herhaalde; terwijl Nieuw-Caledonië in Australië uitsluitend een strafkolonie was. Het handelscijfer voor al deze koloniën te zamen bleef beneden de 600 millioen franken, van welk bedrag het één-derde en meer dan dat door de betrekkingen met andere landen dan het moederland werd geleverd. Voorts ontvingen de koloniën een totaal bedrag van 30 millioen franken aan subsidiën, waarvan het leeuwendeel, 22 millioen franken, alleen aan Algiers werd toegekend.

Hoewel mannen als Jules Ferry, Paul Bert en Eugène Etienne reeds vroeg in het strijdperk traden om de koloniale expansie te bepleiten en daarmee het succes erlangden van eene politiek, die leidde tot uitbreiding van het fransch gezag over Annam en Tongkin, volgde het fransche volk zijne voormannen in deze slechts onwillig — getuige den bij wijze van scheldnaam aan Ferry gegeven naam van t o n k i n o i s — en er is slechts van een doelbewuste expansie-politiek sprake sedert het jaar 1887, toen de geleidelijke annexatie der landen, die thans het uitgestrekte gouvernement van West-Afrika vormen, werd ingezet met het den 25en Maart 1887 door den luitenant-kolonel Péroz met het inlandsche hoofd Samory gesloten verdrag, waarbij deze het gebied aan den linkeroever van den Niger tot de Tinkisso aan Frankrijk afstond.

Dat deze expansie, zoo in West-Afrika als elders, niet zonder geweld van wapenen werd verkregen is bekend. In West-Afrika was het vooral de strijd tegen Samory, die den Franschen veel zorg veroorzaakte tot 1898, toen dit hoofd werd gevangen genomen. In Dahomey moest kolonel Dodds van 1892 tot 1894 krijg voeren om Behanzin ten onder te brengen, terwijl in Fransch-Congo de uitbreiding naar het Tsjad-meer langen tijd door het inlandsch hoofd Rabah werd weerstaan, zoodat eerst in 1900 die uitbreiding was verkregen.

Op Madagaskar moest het inlandsch zelfbestuur in 1896 na den veldtocht van 1895 voor het fransch gezag, dat te voren een soort protectoraat over het eiland uitoefende, wijken, terwijl de vestiging der indochineesche unie in October 1887 plaats had onder het krijgsrumoer van den strijd met de Zwartvlaggen in Tongkin en Annam.

Omstreeks 1898 evenwel kon het tijdperk der verovering als gesloten beschouwd worden, afgezien van de nog noodige bevestiging van het verworven gebied in Midden- en Noord-Afrika en begon men zich krachtig op de werken des vredes toe te leggen, waarin de aanleg van spoorwegen en de verbetering van havens, als Dakar, Conakry aan de westafrikaansche kust, Diego Suarez op Madagaskar, Saigon in Indo-China, enzoovoort, de hoofdrol vervulden. In de laatste zeven jaren werden in West-Afrika 1000 kilometers rails gelegd, in Indo-China werkt men aan de uitvoering van een plan dat die kolonie een net van 1600 kilometers zal verschaffen, op Madagaskar werkt men nog steeds aan de verbinding der hoofdstad Tananarive met de kust; van Djiboeti, dat van 1888 tot 1890 werd gesticht, vertrok in 1898 de eerste trein naar het binnenland langs den spoorweg, waarvan de doortrekking tot de hoofdstad van Abessynië thans ernstig in gevaar schijnt gebracht door de veranderde houding der fransche regeering tegenover concessionarissen, die tot nu toe op haren steun konden rekenen; terwijl thans plannen ontworpen zijn voor spoorwegaanleg ook in Fransch Congo en in Fransch Guyana, dit alles afgescheiden van den ontzaglijken vooruitgang in den stand der verkeersmiddelen voor Algiers en het sedert verworven protectoraat Tunis, welke beide landen, gelijk meermalen opgemerkt, niet meer onder de fransche koloniën worden gerangschikt, d.i. onder de bezittingen, welke tot het ressort van het ministerie van koloniën behooren.

Wat deze eigenlijke koloniën betreft, geeft de vooruitgang van den handel in de laatste twintig jaren, — het cijfer steeg van 427 in 1886 tot 874 millioen in 1905 — een getrouw beeld van de voortschrijdende ontwikkeling dier landen, waaraan het fransche initiatief vooral tengevolge van de protectionnistische tariefregeling een levendig aandeel nam.

Ook op het gebied van volkshygiëne werd naar de mate der krachten van de zeer beperkte budgetten naar verbetering gestreefd evenals op dat der volksontwikkeling, en werd hier, mag men de berichten gelooven, met zeer bescheiden middelen reeds veel tot stand gebracht.

De verarming der Indiërs. Wij hebben er reeds op gewezen, hoe de toestanden in Zuid Voor-Indië, vanwaar de meeste koelies naar de theetuinen van Assam, naar de Straits, Mauritius en elders trekken om aan de ellende in het eigen land te ontkomen zoo geworden zijn onder het engelsch bestuur, welks wetten in stede van den woeker tegen te gaan, dezen in de hand werkten.

Maurits Wagenvoort schreef hieromtrent in een van Pondichéry verzonden schrijven het volgende:

„Indien menschelijke hebzucht: — Europeesche voorheen in de eerste plaats, maar nu enkel van de Indische menschen, de hebzucht der Bania's en der

Marwari's, van de kooplieden- en geldschieterskaste, — onder de landbouwende bevolking van Indië een vruchtbaar veld heeft gevonden om zich te verrijken, dan is dit wel grootendeels te wijten aan de gebreken van den Indischen volksaard. De zaak is, dat de Indiër zich zonder nadenken in schuld steekt, dikwijls weer gedwongen door de zeden waaronder hij leeft: bijvoorbeeld om op den bepaalden tijd, vóór dat de rijpheid des levens is ingetreden, zijn dochters gehuwd te krijgen. Dit moèt: anders zou hij in dit leven onteerd en in een volgend gedegradeerd zijn; óók om die dochters gehuwd te krijgen in een kaste, die een schreefje hooger is dan zijn eigene. Voor dergelijke en andere feesten steekt hij zich onbedachtzaam in schuld, en dit is natuurlijk altijd zoo geweest. Maar nièt altijd zoo geweest is de wetgeving door de Engelschen ingesteld op schuldinvordering. Onder de Indische wetgeving kan iemand schulden aangaan, maar het recht van den schuldeischer was beperkt: hij mocht dit niet aantasten en dàt niet. Het gevolg was dat de Bania's of de Marwari's zich tweemaal bedachten eer zij iemand geld ter leen gaven. Nu is dat anders: nu leggen zij het geld als het ware in het bereik der handen van hem die gaarne feestvieren wil, en deze, niet nadenkende over den vervaldag en over het aangroeien van rente, neemt het, neemt meer dan hij vroeger gekregen en zelfs gewenscht zou hebben. Het gevolg is dat de man vandaag over een jaar geruïneerd is. „Dan had hij maar moeten nadenken", zal wellicht de „practische man", de „man van zaken" in ons midden hierop antwoorden, en hoe schoon gelijk heeft hij. Ongelukkig denken deze menschen niet na; ongelukkig zijn zij in het administratieve als de kinderen, en zou men even goed kunnen zeggen: „dan hadden zij maar blond haar moeten hebben".

Ik sprak in den tegenwoordigen tijd, alsof dat geldleenen en geldschieten nog altijd voorkomt, maar het behoort grootendeels reeds tot het verleden, althans voor het grondbezit, wijl dit in sommige streken van Indië geheel of voor het grootste gedeelte in de handen van de Bania's en de Marwari's is gekomen. Deze echter kunnen geen landbouwers zijn. In Indië kan men nooit anders zijn, ik bedoel onder de Hindoe's — en de Bania's en Marwari's zijn dat — dan wat men geboren is. Men wordt geldschieter geboren of kleermaker of vuilnisman. Zoo wordt men ook als landbouwer geboren, en dus hebben de Bania's en Marwari's de opgezetenen van de gronden die allengs in hun bezit zijn gekomen niet verjaagd, integendeel, maar hen tot een pachtcontract gedwongen, waarbij al de winst, die trouwens maar zelden groot is, voor den grondeigenaar, en al de schade voor den pachter komt. Hoe erg de toestand aldus geworden is bleek der Britsche overheid een jaar of tien geleden bij edn hongersnood in Goezjarat aan de Golf van Cambaye. In verscheidene dorpen werd toen de grondbelasting voor negen tienden door de Marwari's betaald, dat wil zeggen: de oorspronkelijke bevolking was of door den honger gestorven of verdreven, en de geldschieters hadden nu zelf in den zak te tasten niet alleen, maar stonden voor de vraag om nieuwe opgezetenen voor hun landerijen te vinden."

Niet alleen eigen onnadenkendheid speelde hierin een rol, maar ook de zorgeloosheid der gemeenschap deed het collectief bezit, waar dit bestaat, geheel onder het beheer der geldschieters komen met de daaraan verbonden gevolgen, terwijl de Indiër van geen benefice van inventaris wil weten waar het de aanvaarding betreft van den boedel zijner ouders, zoodat menigeen nog zucht onder schulden, honderd jaar en meer geleden door een voorouder aangegaan.

Onderlinge voorzorg. Mocht ook al Wagenvoort in het hiervoren door ons geciteerde zeer terecht aan de onnadenkendheid van den Indiër en de indische gemeenschap een groot deel der schuld toeschrijven aan den huidigen toestand onder de landbouwende klasse, niet te ontkennen valt, dat ook de wisselvallige uitkomsten van den landbouw en het gebrek aan billijk landbouwcrediet hierin eene rol vervullen. Door het engelsche bestuur is getracht hierin te voorzien door aanmoediging der oprichting van coöperatieve crediet-instellingen. Het succes dezer instellingen moet evenwel naar luid der berichten van hier en daar niet bijster groot wezen, in tegenstelling met wat men omtrent de uitkomst verneemt van zulke instellingen b.v. in Algiers met zijne ook van zorgeloosheid niet vrij te pleiten inlandsche bevolking, waar deze b.v. hier en daar om aan gereed geld te komen hare gronden voor dikwerf lage prijzen aan europeesche kolonisten verkochten, bij wie ze zich dan later zoodra het geld op was, als arbeiders moesten verhuren op vroegeren eigen grond.

Merkwaardig zijn ongetwijfeld de cijfers betreffende de ontwikkeling van het instituut der landbouwvereenigingen in Algiers, waarvan de eerste in 1868 door het initiatief van generaal Liébert te Miliana werd opgericht, en waarvan er in 1886, bijna 20 jaren later dus, 44 in het land aanwezig waren, met een kapitaal van ongeveer 1.700.000 franken en 60293 aangeslotenen, terwijl men weer 20 jaren later in 1906 dus 186 vereenigingen telde met een kapitaal van ruim 14 millioen franken en omstreeks 500000 aangeslotenen, terwijl van 1 October 1897 tot 30 September 1905 een bedrag van 31.641.229 franken in voorschotten, zoo in geld als in natura, aan de aangeslotenen werd verleend.

In den laatsten tijd is aan den werkkring dezer vereenigingen nog een uitgebreider sfeer gegeven, door haar er toe te brengen zich te belasten met de verbreiding van betere wijze van bebouwing dan de tot nu toe gevolgde. Onnoodig te zeggen dat waar deze propaganda van den eigen kring uitgaat zonder de altijd met wantrouwen begroete parentaliteit van hooger hand, met welke goede bedoelingen ook vervuld, zij des te beter inslaat bij de bevolking, die met name o.a. in het departement Oran zich reeds betere landbouwwerktuigen ging verschaffen dan de voor dien gebruikelijke.

Het succes der Algerijnsche instellingen spoort tot navolging aan en zoo zien we den heer Hauser, administrateur-maire van Hanoi de oprichting van dergelijke instellingen voor Indo-China bepleiten, waar thans nog slechts de zoogenaamde D o n g-l o i worden aangetroffen, die als coöperatieve verbruiksvereenigingen en vereenigingen voor den verkoop van het product meer een commercieel karakter voeren dan dat er van onderlinge voorzorg sprake zou kunnen wezen.

Het is echter onzes inziens de vraag of het succes der algerijnsche instellingen voor inboorlingen niet voor een groot deel moet worden gezocht in de omgeving, waar de europeesche kolonist naast en niet alleen boven den inboorling het landbouwbedrijf beoefent, deze laatste in Algiers aan zijns gelijken zij het ook van een ander ras, een voorbeeld kan nemen.

Nog eens de Congo-Staat. Wij hebben reeds verschillende getuigenissen aangehaald van onbevooroordeelde Engelschen en Amerikanen, die als ooggetuigen en kenners van het land oordeelende de critiek, door een zekeren Morel, die nimmer in den Congo-Staat was, op het bestuur en de toestanden in dien staat geoefend, geheel te niet deden. We kunnen thans weder het gunstig getuigenis aanhalen van Dr. Wollaston, door het engelsch Koninklijk Aardrijkskundig Genootschap met eene zending belast geweest, die hem ook geruimen tijd in den Congo-Staat deed vertoeven. Deze geleerde ontzegde allen grond aan de, over de toestanden in den Congo-Staat door Morel c.s. verdichte verhalen en wendde zich inzonderheid heftig tegen een medelid zijner zending, dat zich niet had ontzien om nog vóór hun betreden van den Congo-Staat, en dus nog vóórdat zij iets hadden gezien, die verdichtsels als werkelijk gezien en juist bevonden in een schrijven aan de engelsche bladen had bekrachtigd. Ook Savage Landor, een engelsch reiziger, juist van een tocht teruggekeerd door Afrika, waarbij hij ook den Congo-Staat doorkruiste, wist niets dan goed van het bestuur van dien staat mede te deelen. Dat zijn oordeelen van mannen o n t h e s p o t, die zich door geen imperialistische, commercieele of religieuse bijbedoelingen lieten beïnvloeden, maar hoort men dezen? Neen, men luistert liever naar de kermisgasten, die met veel lawaai de menschen lokken in hun tent voor het schouwspel der verdichte a t r o c i t i e s. Och, men ziet in den grond zoo gaarne zulke vertooningen — je kunt er weer zoo lekker van snotteren — dat lucht dan weer eens op.

De opiumvloek. Overal in verschillende koloniën, waar het opium nog een belangrijk middel van inkomsten uitmaakt, als Engelsch-Indië, de Straits, de gefedereerde maleische staten, Indo-China, Hongkong en Nederlandsch-Indië, vraagt men zich af, welke met het oog op het zoogenaamde opium-verbod in China, de houding behoort te wezen, op dit gebied in te nemen. Men heeft gemeend dat het China ernst was door de in het leven geroepen verbods- en strafbepalingen, maar vergat, dat deze laatste een verzachting inhielden van een sedert veertig jaren reeds in China bestaande bepaling, welke op het opiumschuiven de doodstraf stelde, terwijl nu met ontslag en gevangenschap van ambtenaren wordt gedreigd, die ook niet zullen worden toegepast. Door de chineesche regeering is integendeel een circulaire uitgevaardigd, waarin op het verlies van inkomsten door verminderd opiumverbruik wordt gewezen en de uitbreiding der papaver-cultuur in China wordt aangemoedigd. Waarom het John Chinaman te doen is?....

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur. April 1907.

Afscheidswoord (als redacteur), door J. van Aalst. — De in de afdeeling Anjer in gebruik zijnde ploegen en hunne onderdeelen, door F. S. (met platen). — Hal atoeran memadjoekan kahidoepannja anak-anak boemi poetra jang dapet peladjaran sakola di Tanah Priangan, door Djoeroetoelis. — De loemboeng-desa op Zuid-Celebes, door J. Tideman. — Ontwerp-modellen van cohieren, leggers en aanslagbiljetten voor de inkomsten-belasting van Inlanders en g.g., door J. van Aalst. — Ontwerp-regelingen vast te stellen door het Hoofd van Gewestelijk Bestuur, in voldoening aan de voorschriften vervat in art. 5, 12 al. 2, 15, en 18 al. 2 van Stbl. 1896 No. 83, door een Controleur. — Volkswelvaart en selectie, door J. van Aalst. — V a r i a: Huishuur indemniteiten. — Meetbrieven bij eigendomsacten. — Doodstraf. — Zaaipadi of zaadpadi?

De Indische Mercuur. 18 Juni 1907.

Een kina-inspectie, vijftig jaren geleden, door v. G[orkom]. — Een nieuw boek over caoutchouc, door A. H. Berkhout. — E. Merck's Jahresbericht, door P. v. d. W. — Opening der Koloniale Staten van Suriname. — De katoenindustrie in Japan. — Preanger-Kinabond. De „takkanker". Een papierfabriek bij Meester Cornelis. — Rameh. — Uit- en Invoer van Java in Februari 1907. — Parelzaad-vijvers — De Klapper-cultuur op Zuid-Celebes. — Giftige stoffen in voedingsplanten, speciaal in cassave. — Verslagen van Maatschappijen. — Dividenden. Enz.

Weekblad voor Indië. 4e Jaargang. No. 3.

Een praatje over de volksverhuizing van Java naar de Lampongsche Districten, door W. G. L. — Een strijdbaar Gouverneur-Generaal [Rijklof van Goens], door Gabriël. — Bouwkunst (slot), door P. A J. Moojen (met afbeeldingen). — Indrukken van den dag (vervolg), door Corax. — Indische kiekjes, door Tiszoo. Een avondje in de komedie. — Een schaking bij de Makassaren, door J. Tideman — Enz.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende ....

wonende te .... *wenscht*

donateur-trice / lid *te worden der Vereeniging* ***Oost en West*** *tegen een jaarlijksche contributie van f* ....

den .... 190.....

Straat of gracht

Handteekening

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Bureau Hoofdbestuur: Heulstraat 17.

Restaurant DES INDES.

PRINS HENDRIKPLEIN 3a, 3b,
Den Haag.

PIEPER-BAARS.

Telephoon 1896.

Iederen dag gelegenheid tot het verkrijgen van volledige rijsttafel en Europeesch eten.

Plat du jour tot 4 uur à f 0 80,
na 4 uur f 1.—

DINERS van af f 1.50.

Uitzenden van verschillende Schotels.

Vraag Tarieven.

Deze restaurant heeft geen filialen.

Ch. F. RIJKEN & Co.

Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIEUWSTRAAT No. 26.

W. PAULUSSEN.
Drogist, SPUI 156a
recht over de St. Jacobstraat.
GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres
voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

De Goedkoope Winkel van
H. DE LA COURT.
Chemische producten,
Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS.
Hemsterhuisstraat 283.

EDUARD PELGER,
MAGAZIJN VAN
HEERENHOEDEN
Prinsestraat 35,
1ste huis naast de Brandweerkazerne,
'S-GRAVENHAGE.

H. v. DOOREN & Cie.

MODES.

DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

Van iemand
die naar Indië vertrekt zijn **TE KOOP 22 linnen pakken** (russisch linnen) zoo goed als nieuw.
Br. fr. letter L. a/d. boekhandelaar G. VORMER, Prinsessegracht 1, den Haag.

NIEUW
Malthusianisme.
Damesdeskundige.
MEVROUW ADRIAAN
Regentesselaan 362,
einde halte lijn 5.
Consult dagelijks. Zondags op verzoek.

TRANSVALIA.
Prins Hendrikstraat 74.
Linnen en Katoenen Jongenspakjes,
Meisjesjurken, Plooijurkjes, Blousejurken.
Witte en Blauwe Jongensbroeken,
Corsetten, Handschoenen,
WITTE ONDERGOEDEREN
ook in ECHT JAEGER.

De Haagsche Uitgevers-Maatschappij
„Het Gemeenschappelijk Belang."

Jaarlijksche Algemeene
VERGADERING
van AANDEELHOUDERS,
op Vrijdag 28 Juni 1907
des namiddags ten drie ure
ten kantore der Vennootschap
Nieuwe Molstraat 20.
's-GRAVENHAGE, 18 Juni 1907.

ELITE SHOES
Maat- en Reparatie-Ateliers
Vos in Tuinstraat 4
tegenover „Hotel des Indes"

H. HESSELS & ZOON
Importeurs van
Amerikaansch Schoeisel
Schoeisel voor Indië
Piet Heinstraat 117

Bol-Begonia's

aangeboden in Extra Qualiteit, in zeer sterke planten. **Reuzenbloemen,** gereed om op de perken geplant te worden.
Per 25 stuks ***f 1.75*** en p. 100 stuks ***f 6.***
Tegen toezending van **Postwissel** of **Rembours,** niet franco.
Spoedbestelling verzocht.
De Bloemisterij
„LUGDUNUM-BATAVORUM",
Morschweg F 43, LEIDEN.

Maatschappij NUTRICIA,
ZOETERMEER.
Filiale DEN HAAG, Piet Heinstraat 19, Telefoon 1739.
Filiale AMSTERDAM, Leidschestraat 44, Telefoon 4797.
Filiale ROTTERDAM, Zuidblaak 76.
Eenigste Exporteurs van Gehomogeniseerde Melk en Room.
Provianderen verschillende groote Binnen- en Buitenlandsche Stoomvaart-Maatschappijen o.a. Stoomvaart-Maatschappij „Nederland", Rotterdamsche Lloyd, Congo-Line enz.
Specialiteiten voor KINDERVOEDING.

Pension Büchner.

Laan van Meerdervoort 198,
hoek PERPONCHERSTRAAT
Den Haag.
Logies te verkrijgen
per maand, per week en per dag.
Volledige Badinrichting in huis.

INDISCHE VENDUTIE
Malakkastraat 74,
DEN HAAG.
Is het *Soliedste Adres* voor hen die *KOMEN* om zich te *installeeren* en voor hen die hun *Inboedel* 't voordeeligst van de hand wenschen te doen, *zonder kosten voor den inzender.*
Geopend van 9 tot 5 uur.
(Zondags gesloten.)

Brückel Mutzenbach,
Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
'S-GRAVENHAGE.
Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

Nieuw-Malthusianisme.

Mevrouw VAN DAM
dagelijks te spreken van **10--4** en van **7--9** uur.
(Zondag op verzoek).
-:- Tollensstraat 106 -:-
Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.
Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,
DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.
LUNCHEON ROOM.
Haagsche Beschuit.

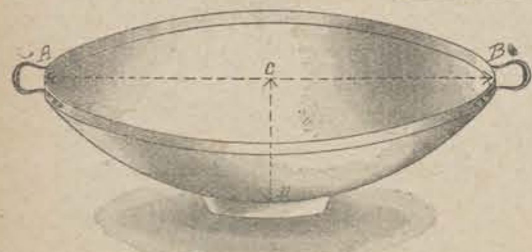
Extra aanbieding, zoolang de voorraad strekt.

Buitengewoon zwaar JAEGER

HEEREN-PANTALONS en BORSTROKKEN, f 2.75 per stel,
franco door geheel Nederland, na ontvangst van postwissel, met opgaaf van kleine, middel- of groote maat.
Wat niet in alle opzichten voldoet, kan worden teruggezonden en het volle bedrag wordt onmiddellijk gerestitueerd.

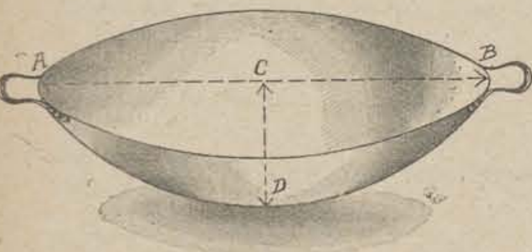
Adres: Hollandia Tricot, Prinsengracht, Amsterdam.

AGUILAR'S Port-, Sherry- en Madeirawijnen
zijn alom bekend.
VRAAGT PRIJSCOURANT.
Hoofdkantoor Lange Houtstraat 6, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.
Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

Nieuw in den Handel.

WADJAN
met fijn gepolijste binnen (braad)vlak
onmiddelijk voor het gebruik gereed.
En Gros en En Detail verkrijgbaar
bij
G. A. Römer,
IJzerfabriek, Apeldoorn.

A. KREIJMBORG & Co.

HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.
Huis van den Eersten Rang.
LEIDSCHESTRAAT hoek Heerengr. Teleph. 3200.
Modernste inrichting voor **Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleeding,** gemaakt en naar maat.
Aan de afdeeling Kleeding naar Maat zijn verbonden: 1 Professeur de Coupe en 10 Coupeurs met assistenten.
Coupe Système Americain

Uitrustingen voor de Indiën.
Uniformen, Gala- en Automobielkleeding, Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleeding.

Parterre: Heerenkleeding;
1e Etage: Kleeding naar Maat; 2e Etage: Kinder- en Jongeheerenkleeding.

No. 26. Donderdag 27 Juni 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling* . . . *f* 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers. . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel. . . . . *f* 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . . . . „ 0.09
„ „ „ 1000 „ . . . . „ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhuststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in één schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden**

Inhoud van dit nummer.

KOLONIALE PRAATJES.

Particuliere Landbouw in Nederl.-Indië.

III.

Zooals wij onlangs, voorgelicht door de Bussy's Handboek voor Cultuur en Handelsondernemingen in Nederlandsch Indië, uiteenzetten, zijn honderden millioenen aan nederlandsch kapitaal daar in cultuurondernemingen belegd, en het loont dus wel de moeite eens na te gaan, hoe de stand van den particulieren landbouw in die kolonie is, waartoe ons de gegevens over 1905 van het jongste Koloniaal Verslag ten dienste staan.

Als aan den meest belangrijken tak van den particulieren landbouw wordt in het Verslag niet ten onrechte den voorrang toegekend aan de particuliere landbouwondernemingen, werkende op contracten met de inlandsche bevolking voor den huur harer gronden dan wel voor de teelt van het product.

Zooals men weet wordt de suikerrietcultuur op Java, welk eiland wij het eerst beschouwen, voor zoover het product dient ter verwerking in de suikerfabrieken, nagenoeg uitsluitend op huurgronden gedreven door en voor rekening van de ondernemingen zelve. Van 131 ondernemingen, waarvan de gegevens werden verstrekt, waren er 130, die hoofdzakelijk den eigen aanplant verwerkten, zooals blijkt ook uit de uitkomsten, meer dan 18 millioen picols suiker van eigen aanplant en ruim 80 000 picols verkregen van door de bevolking geleverd maalriet. Door 128 ondernemingen werd een bedrag van 368.951.195 gld. of 288.200 gld. per fabriek tegen 260.500 gld per fabriek in 1905 onder het hoofd loonen en leveringen enz. aan de inlandsche bevolking uitbetaald zoodat, waar de uitgestrektheid der huurgronden voor deze industrie 117912 bouws besloeg, per aldus aan deze industrie ten gebruike afgestane bouw een bedrag van ruim 300 gld. onder de inlandsche bevolking kwam, een groot verschil voorwaar met de waarde der 35 picols rijst, door den inlandschen landbouw per bouw verkregen.

Met geheel op contracten met de inlandsche bevolking voor de levering van riet werkende fabrieken, wilde het in 1905 niet vlotten. Van de, op gedane aanvraag reeds verleende enkele vergunningen werden er nog ingetrokken, omdat binnen den bepaalden termijn nog niet met den bouw der fabriek was begonnen, terwijl van geen enkele dusdanige onderneming uitkomsten worden gemeld.

De, op huurgronden gedreven eertijds loonende indigo-cultuur, gaat langzamerhand te niet. Van de 8 in het begin van 1905 bestaande ondernemingen staakten 3 in den loop van dat jaar haar bedrijf. Deze cultuur schijnt tengevolge van de concurrentie der kunstmatige indigo nog slechts loonend te zullen blijven als inlandsche cultuur voor de lokale consumptie der batik-industrie.

Beter gaat het met de tabakscultuur, grootendeels op contracten met de inlandsche bevolking voor de levering van het product gedreven. Uit de gegevens door 60 van de 65 ondernemingen verstrekt, bleek dat de productie ruim 21 millioen kilogrammen bedroeg, waarvan ruim 15.5 millioen door 25 ondernemingen in Besoeki werden verkregen.

Voor den particulieren landbouw op erfpachtsperceelen, waarvan volgens de beschikbare gegevens het beplante oppervlak in 1905 208139 bouws besloeg, was 1905 over het geheel een gunstig jaar. De, op deze ondernemingen in hoofdzaak gedreven zoogenaamde bergcultures, koffie, thee, kina en cacao leverden alle, met uitzondering van de kina-cultuur, waarvan de productie omstreeks 10 percent bij die van 1904 achterbleef, gunstiger uitkomsten dan het voorafgaande jaar, wat blijkbaar ook aan de inlandsche bevolking ten goede kwam, daar in 1905 een bedrag van 14 millioen gld. aan haar werd uitbetaald tegen 11 millioen in het jaar te voren.

Het vertrouwen in de, op deze catagorie van particuliere ondernemingen in den aanvang nagenoeg algemeen gedreven, sedert herhaaldelijk, door ziekten en overproductie elders met den ondergang bedreigde kofficultuur, schijnt, volgens berichten in de indische bladen van den laatsten tijd weer terug te keeren. Toch meenen we, ook met betrekking op de cacao-cultuur, te moeten wijzen op eene klacht, voorkomende in een schrijven uit Soerabaja, den 2en Mei aan de *Straits-Times* verzonden.

Schrijver, na den gestadigen vooruitgang van Soerabaja's scheepvaartverkeer te hebben aangetoond (we zagen met genoegen den oud-minister Cremer zich spannen voor de verbetering van het indisch havenbedrijf, dat hij, evenals wij, zoo mogelijk naar het voorbeeld der *port-trusts* in de engelsche koloniën zoude willen zien ingericht) en melding te hebben gemaakt van de tariefovereenkomst tusschen de belangrijkste, in de vaart op Soerabaja betrokken maatschappijen, schrijft dan omtrent de geldende tarieven het volgende:

«De vrachten zijn alle zeer hoog, en men klaagt er over dat de verhouding niet redelijk is. De vracht voor koffie, bijvoorbeeld, is tweemaal die voor suiker, en daar Brazilië scherp tegen Java concurreert, aan welke concurrentie Java het hoofd niet kan bieden, wordt beweerd, dat de hooge vracht een gewichtige factor is, die de koffiecultuur nagenoeg onmogelijk maakt. Hetzelfde kan gezegd worden ten opzichte van peper en cacao, van welk laatste product de cultuur in minder gunstigen toestand verkeert, tengevolge van de vele ziekten in de boomen. Ook voor tabak is de vracht zeer hoog.»

Zoude het ook niet in het belang der tot de hier bedoelde overeenkomst toegetreden drie nederlandsche lijnen, Nederland, Lloyd en Oceaan en twee duitsche lijnen, Norddeutsche Lloyd en Deutsch-Australische Dampfschiffgesellschaft, wezen om door hare tarieven het behoud eener waardevolle cultuur en zichzelve daardoor in de toekomst het behoud en wellicht wel vermeerdering van vracht te verzekeren?

Ten aanzien van het landbouwbedrijf op erfpachtsperceelen valt nog op te merken, dat verschillende ondernemingen hun ficus-aanplant uitbreidden, met den tijdgeest dus meegaande. Wij weten ook dat ten vorigen jare maatschappijen werden opgericht, die zich uitsluitend dan wel in hoofdzaak aan de caoutchouc-cultuur willen wijden.

Van den particulieren landbouw, die na de inlandsche bevolking wel het grootste deel van Java's bouwgrond in beslag neemt, die op de particuliere landerijen nl., valt omtrent de algemeene uitkomsten door den tegenzin van vele eigenaars om met hunne productie-cijfers voor den dag te komen, weinig meer te zeggen dan dat de rijstcultuur er nog hoofdzaak is, met eene bekende productie van 5,5 millioen pikols, terwijl 11 suikerondernemingen 169,168 pikols suiker opbrachten. Ook hier viel achteruitgang in de indigo-cultuur waar te nemen, terwijl daartegenover de thee-cultuur op enkele ondernemingen in West-Java vorderingen maakte.

Geldt het vorenstaande de gouvernementslanden op Java, wat de Vorstenlanden betreft, zien we dat in 1905 148 ondernemingen op 329,883 bouws van de Vorsten gehuurde gronden het landbouwbedrijf beoefenden en wat suiker, met een opbrengst van 2,209,418 pikols van 30 fabrieken, tabak met een productie van 7,204,332 kilogram van 41 ondernemingen, en cacao met een productie van 231,986 kilogram, betreft over het geheel goede zaken maakten, met uitzondering weer van die ondernemingen, welke vroeger uit de indigo groote winsten trokken.

Van den particulieren landbouw in de buitenbezittingen valt met uitzondering van de bloeiende tabaksondernemingen ter Sumatra's Oostkust, waar zij op contracten met de inlandsche vorsten berusten, de notenperken op de particuliere lan-

derijen op Banda en de in vergelijking met Java betrekkelijk gering in aantal zijnde erfpachtsperceelen, waar de koffie-cultuur met eenig succes wordt gedreven, weinig belangrijks te zeggen.

Onlangs werd nog in de *Java-Bode* er op gewezen, hoe de uitgestrektheid der erfpachtsperceelen in de buitenbezittingen eer toe dan afneemt en de vraag gedaan, of niet het buitenlandsch kapitaal meer behoort te worden aangemoedigd, om die uitgestrekte braakliggende terreinen te ontginnen.

Onzes inziens moet voor de ontginning der buitenbezittingen in de eerste plaats de kolonisatie dier landen worden nagestreefd. Voor den particulieren landbouw, die zich uitsluitend, behalve dan op de particuliere landerijen, welke instelling men toch niet in de buitenbezittingen zou willen scheppen, waar men haar op Java liever vandaag dan morgen, zou willen zien verdwijnen, met de zoogenaamde rijke cultures ophoudt, zal vreezen wij, in de eerste tijden in de buitenbezittingen, die men toch ook niet geheel met ficus kan beplanten, weinig sprake kunnen wezen, zoo met het oog op de dure arbeidskrachten als op de mogelijkheid van overproductie. Rijst kan men evenwel ook in Indië nog gebruiken. Nu reeds voert Java daarvan groote hoeveelheden in. Dat men trachte die van de buitenbezittingen te betrekken, waar immigratie van elders geen particuliere landbouw o. i. op den voorgrond moet staan.

Pers-kroniek.

INHOUD: *De heer* J. Z. van Dijk *over Nederl.-Ind. Kunstnijverheid en Inlandsche Kunstenaars in de* N. R. C. — Het Vaderland *over Europ. Onderwijzers bij het Inlandsch onderwijs.* — Soeka Toelis *over* H. Christoffel *en* Si Senja Radja *in het* Alg. Hblad. — Blanda *in* De Controleur *over de Emancipatie van Indië.*

De heer J. Z. van Dijck, geen onbekende voor de leden van Oost en West schrijft in de Nieuwe Rott. Crt. van 26 dezer een ingezonden stuk over Inlandsche Kunstnijverheid.

Naar aanleiding van het verslag der laatste Pasar-Gambir van Batavia, komt hij terug op wat hij zelf vroeger in de Indische bladen en elders omtrent N.-I. Kunst- en Huisvlijt, als deskundige te berde heeft gebracht. Veronderstellende dat de lezers van het Kol. Weekbl. zich dit een en ander nog van vroeger zullen herinneren, volstaan wij hier met het zeer interessante slot van zijn betoog over te nemen:

De ondervinding heeft mij geleerd wat er onder deskundige leiding met den inlander te bereiken valt. Dat is veel, zeer veel. Ziehier de feiten waarop deze overtuiging gegrond is. Eenige jaren geleden ontving ik van de Indische Regeering de opdracht om vijf inlandsche hulponderwijzers op te leiden en zoo ver te bekwamen dat ze in staat zouden zijn aan de kweekscholen voor inlandsche onderwijzers en aan de zoogenaamde hoofdenscholen te kunnen optreden als onderwijzers in het teekenen. Indachtig aan hetgeen Walter Crane in zijn „Bases of design" zegt: „all art is, primarily, the projection or precipitation in material form of man's emotional and intellectual nature", en dat het middel, dat ons daartoe in staat stelt, het teekenen is, met het onbetwiste feit voor oogen, dat de opkomst van Engeland's bloeiende kunstnijverheid in hoofdzaak te danken is aan zijn goed doordacht stelsel van vak-teekenscholen, heb ik mij bij het samenstellen van het plan voor die opleiding laten leiden door de gedachte, dat het teekenen iets meer, als heel anders moest zijn dan wat het tot nog toe in Indië geweest was, een soort tijdpasseering, bestaande in het copieeren van een hondekop, een vaasje, een paar bloemen en dergelijk geknutsel.

Ik stelde mij voor dat die vijf onderwijzers, op de voor hen bestemde plaatsen gezonde denkbeelden omtrent kunst en ornamentiek onder hun leerlingen zouden verspreiden en hun invloed zouden aanwenden tot het in stand houden van wat er goed en schoons in hun nationale kunst was, en tot het weren van bederf. Naast de onontbeerlijke studie van vlakke en beschrijvende meetkunde, van theoretische en praktische perspectief, het ontwerpen van vlakornament volgens algemeene beginselen, en de methodiek van het teekenonderwijs, werden mijn leerlingen gewezen op de groote waarde van het teekenen als grondslag voor de kunstnijverheid. Dat dit niet zonder vrucht geschiedde moge hieruit blijken, dat na het volgen van den tweejarigen cursus, één der leerlingen, de begaafde Djajadiredja alias Maskarta Adipradja, te Bandoeng in de maleische taal een lezing hield over de beteekenis en de waarde van het teeken als middel tot bevordering van de inlandsche volkswelvaart.

Dien gedachtengang volgend, koos ik de modellen, waarnaar gewerkt werd, uitsluitend uit de voortbrengselen van hun eigen land, waartoe het Museum van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen en de Permanente Tentoonstelling van „Oost-en-West" mij ruimschoots de gelegenheid boden. Tevens werden verschillende industrieën bestudeerd, batikwerkplaatsen, pottebakkerijen, machinefabrieken bezocht; alles met het schetsboek in de hand.

Mijn voorstel echter, om na afloop van den cursus, die vijf inlanders in staat te stellen een studiereis over Java te maken met een door de regeering te geven opdracht, mocht evenwel geen genade vinden in de oogen van de regeering. Daarvoor konden geen gelden gevonden worden. Thans echter is met een dergelijke opdracht belast, een controleur van het binnenlandsch bestuur, en wel de man die kans gezien heeft om in korten tijd de koperindustrie in den Oosthoek van Java te vermoorden!

Wat, niettegenstaande de bescheiden hulpmiddelen waarover ik kon beschikken, mijn vijf inlandsche élèves in twee jaren hebben geproduceerd, tot welk een hoogte zij het hebben gebracht, daarvan getuige het geëxposeerde werk, waarvoor zij onverdeelden lof mochten inoogsten. Een gedeelte daarvan, voldoende om een overzicht van den leergang te geven, werd op zijn verzoek afgestaan aan een der correspondenten van de Parijsche Figaro, die een reis over Java maakte, ten einde de Fransche regeering daarmede in kennis te stellen.

Er is wel degelijk wat goeds, wat grootsch zelfs, te bereiken. Het materiaal is voorhanden. De regeering is van goeden wille; hiervan getuigt het voornemen om vakscholen voor inlanders op te richten. Maar dat alles is niet voldoende, en met nadruk dient herhaald te worden, wat reeds zoo menigmaal door mij werd gezegd, en waarvan de waarheid, o. a. blijkens het in den aanhef van dit opstel genoemde verslag, telkens duidelijker aan den dag treedt: dat alles zal tot groote teleurstelling leiden als niet eindelijk gebroken worde met het systeem van adviseeren en proefnemen door menschen, hoe bekwaam ook in hun eigen vak, van kunstnijverheid en daarmede verband houdend vakonderwijs geen bijzondere studie hebben gemaakt, als er niet een eind komt aan het geliefhebber en de zaak van het technisch onderwijs niet in bevoegde handen komt.

* *
*

In Het Vaderland van 26 dezer onder het hoofd: Europeesche Onderwijzers bij het inlandsch onderwijs het volgende:

Het schijnt, dat de Indische Regeering in den laatsten tijd niet altijd even gelukkig is met de invoering van reorganisatieplannen ten opzichte van het onderwijs. Zoo is, naar ik meen op advies van de Indische schoolautoriteiten, bepaald, dat het onderwijs in de Nederlandsche taal aan enkele inlandsche scholen moet gegeven worden door Europ. onderwijzers met hoofdakte.

Hierbij doen zich twee ernstige bezwaren voor. Eerstens zullen deze hoofdakte-bezitters allen onderwijzers zijn, die nog geen of weinig Indische praktijk hebben, omdat de ouderen wegens hun grooter tractement niet in aanmerking kunnen komen. En het is een dubbel moeilijke taak jonge Inlandertjes Hollandsch te leeren, indien men de taal van het volk in het geheel niet kent en daarenboven niet op de hoogte is van zeden en gewoonten. Als eerste eisch mag aan den opvoeder toch gesteld worden, dat hij zich kan indenken in den gedachtengang van de jeugdige leerlingen, die aan zijn zorgen toevertrouwd worden.

Maar in de tweede plaats blijkt nu, dat de jonge onderwijzers met hoofdakte weinig lust hebben om aan een inlandsche school of een klasse van domme dessakinderen proeven te gaan nemen. De kans om bij het inlandsch onderwijs te blijven, is zeer gering en dus moeten zij na eenigen tijd toch weer naar de Europeesche school terugkeeren, waar hun de handen dan ook verkeerd staan.

Er is nog iets: Om in de behoefte te voorzien, zijn 60 Europeesche onderwijzers met hoofdakte noodig. Zij worden slechts à la suite gevoerd en maken dus op tijd promotie bij het Europeesch onderwijs. Maar daardoor worden de promotiekansen weer veel geringer en het gevolg zal zijn, dat de onderwijzers hier te lande, die opgewektheid gevoelen naar Indië te gaan, van hun plan afzien.

Het is bekend, dat de Minister in den laatsten tijd toch al groote moeilijkheden ondervindt bij de aanwerving van het noodige aantal anderwijzers voor den Indischen dienst, zoodat men sinds een paar jaar rijp en groen, maar het meest groen, uitzendt, zeer ten nadeele van de Indische school. Er wordt dan ook in Indië geducht geklaagd.

Wel heeft de Minister nu enkele onderwijzers met verlof, nl. de hh. M. P. L. G. Hansen, J. C. van der Bie, Th. J. A. Hilgers, A. J. H. Scherp, H. Ph. Kottmann en Ch. H. Th. J. Eibergen, uitgenoodigd om in geheel Nederland voor de Hollandsche collega's voordrachten te houden over het schoolwezen in Indië met de kennelijke bedoeling velen op te wekken voor een plaatsing in de koloniën te solliciteeren, terwijl ook het vooruitzicht bestaat dat de gratificatie voor uitrusting zal verhoogd worden. Ik verwacht echter, dat deze manier van „werven" niet geheel aan de verwachting zal beantwoorden, indien niet tegelijk er naar gestreefd wordt de toekomst van de Indische onderwijzers meer te verzekeren. Bij informatie is mij gebleken, dat de uitgenoodigde heeren den Minister en de Indische schoolautoriteiten gaarne ter wille zijn, doch er niet aan denken hun collega's in ons land iets voor te spiegelen, wat niet bestaat. Er moeten echter schoolopzieners zijn, die van de voordrachten niets willen weten, omdat zij vreezen, dat de heeren Indië te hoog zullen roemen, met het gevolg dat te veel goede krachten voor hun scholen verloren gaan. Zij vergeten echter, dat in Indië maar een betrekkelijk klein aantal, pl. m. 35 per jaar plaats kan vinden. Ernstige Indische onderwijzers zijn van meening, dat uitsluitend hoofdaktebezitters verstandig doen om voor Indië te solliciteeren, indien de Regeering kan beloven, dat de vooruitzichten niet slechter zullen worden. De Nederlandsche onderwijzers kunnen dus op een eerlijke voorlichting rekenen.

* *
*

In de Indische Kroniek van het Alg. Handelsblad schrijft „Soeka Toelis" over den priestervorst Si Singa Mangaradja en diens invloed o.a.

Christoffel's zooveelste zending is volbracht. Si Singa Mangaradja is achtervolgd, achterhaald, sneuvelde! Tijd: 2 maanden.

Dit zal den enkelen collega's, die wat ijverzuchtig uitgevallen zijn, wel wat tegenvallen. Het was ook wel wat gauw. Pas in April kwam de kleine kapitein met z'n uitgepikte Amboineesjes op Sumatra en nu zijn we nog geen twee maanden verder en ziet, hij wist ook dezen onvindbare in zijn meest onnaspeurlijke krochten te vinden.

Alsnog kan nu worden uitgemaakt, op 't papier natuurlijk, hoevele schoenzolen die 40 Amboineezen versleten zullen hebben, op hoeveel tabak dit tochtje het Indische Rijk zal komen, hoeveel „tonnen" Christoffel nu weer heeft uitgegeven voor spionnenberichten. Het succes leent zich bovendien voor kansberekeningen als hoe Christoffel b.v. als hij maar 'n heel klein beetje minder goede hersens had gehad, toch niet zooveel veine zou hebben kunnen te pas brengen. Uit het klein aantal regendagen zou men met wat goeden wil nog kunnen afleiden, dat deze boffert die „duizenden" kan uitgeven voor zijn inlichtingen, ook de droogte in zijn voordeel heeft gehad......

Maar of men nu wèèr met die naar afgunst kwalijk riekende bakerpraatjes zal durven aankomen; ook na dit nieuwe succes weer zal beweren, dat deze kapitein zoo duur is en zooveel meer steun geniet dan andere officieren? Er zou een zekere moed toe behooren, dat is zeker.

Si Singa Mangaradja is gevallen. Tot voor weinige jaren was er wel geen Europeaan op Sumatra, die met overtuiging kon zeggen: de priestervorst Si Singa Mangaradja leeft, hij is geen legendarische persoonlijkheid. Nooit had men schriftelijke bewijzen van zijn bestaan gezien, nooit was hij door 't oog van een Europeaan aanschouwd. Maar al was het bewijs niet geleverd, elkeen, die met Gajoërs, Bata's, Pak-Pakkers of Mandhelingers heeft gesproken, moest wel ten slotte de overtuiging krijgen, dat de man bestond. Nu eens heette hij te wonen in de bosschen ten zuiden van het Tobameer, dan weer zou hij meer dan een rotswoning hebben in het Singkelsche, zich op het anarchistische Samosir schiereiland op geregelde tijden bevinden, of zich te Rau ophouden en aldaar en op de markt te Taroetoeng onopgemerkt tusschen 't volk loopen. Van hem gaat het verhaal, dat elk Batakker van Telok Semaweu tot aan den Piek van Indrapoera, hem zou kennen, doch zich liever levend zou laten villen, dan hem aanwijzen, kunnende Si Singa naar goedvinden verderf brengen over het huis en de merga (of bloedverwanten) van den verrader, den oogst van diens merga doen verwoesten, zijne gronden voor immer onvruchtbaar maken! Ook zou er lichte kans bestaan, dat Si Singa na zijn eventueel overlijden nog onaangename bezoeken bij zijn vijanden zou komen brengen, vulgo zou geneigd zijn tot spoken!.......

Aangenomen, dat dit ietwat zwaar gemembreerd verhaal ten deele is toe te schrijven aan de rijke Oostersche verbeeldingskracht der heeren bergbewoners, is het toch wèl aan te nemen, dat Si Singa Mangaradja in de Centrale Binnenlanden aan vele invloedrijke stamhoofden bekend was en dat hem af en toe hulde-bewijzen en bezoeken gebracht zijn geworden door menschen die zijn bestaan boutweg bleven loochenen.

Het spreekt verder als een boek, dat de oude man er in het groote rijk, waar zijn invloed geldend was, verscheidene goed verborgen schuilplaatsen op na hield, waar de hoofden hem, als hij op bezoek was, witte kippen en andere geschenken brachten en het hem aan niets lieten ontbreken. Een gepaste piëteit voorwaar.

Die eerbied voor den ouden vorst heeft iets aandoenlijks. Het volk zag in hem den telg van aloude geslachten, die in de middeleeuwen reeds over deze landen souvereine rechten deden gelden, rechten, die van zeer verschillenden aard waren, door oorlogen en strooptochten telkens werden gewijzigd, ingekort en weder uitgebreid.

De invloed van het woord van S. S. Mangaradja was groot. In het eertijds vrij rustige Tapian na Oeli aan de Westkust werd op den 9en Maart geschoten op de Zendingsschool te Loemban Loboe Oeloean. Op de hoogvlakte van Toba was een zwager van Si Singa Maharadja, die daar onrust in het landschap te weeg bracht, een onrust, die zich in de Daïrilanden en het Pak-Paksche uitte en een haat tegen ons Europeanen aanwakkerde die m.i. reeds een half jaar geleden een haast onmogelijk geachte uiting vond in de poging tot vergiftiging van den assistent-resident Westenberg, iemand die zóó bemind is onder de Batakkers, (die in hem een soort radja zien) dat slechts op bevel van een zéér invloedrijk persoon,

een Batakker er voor te vinden zal geweest zijn, om de lage daad te beproeven. Het opstootje in het achterland van Boven-Langkat (aan de Oostkust van Sumatra) schijnt mij geen uitvloeisel van het gepredikt verzet, want de aanrakingen tusschen de zuidelijkste Gajo-nederzettingen en de Bataksche stammen uit de Sepoeloe-Pita en van de Karo-Bataks met de Pak-Paks en Singkelsche stammen zijn veelvuldig en steeds van min of meer onderling-vijandigen aard, de „inval" der Gajoe's lijkt mij eerder een gewone rooftocht, zooals daar te lande het aloude gebruik nu eenmaal is.

Maar op 20 Juni werd een ernstige poging tot rustverstoring geseind, (nu weer in het uiterste N.-Westelijke deel der Bataksche landen, wat de kust betreft grenzende aan Atjeh). De bovenlanden van Baros, zoo luidt het telegram, zijn in verzet gekomen, de toegang werd aan ambtenaren en militairen belet, versperringen waren aangebracht, de assistent-resident, die met een patrouille uitrukte, werd beschoten, waarop tegen de vijandelijke kampongs is opgetreden.

Welnu, aan deze dingen zal nu, hopen we, binnen zeer kort een eind komen!

Immers de bevolking is over 't algemeen zeer welgezind.

Alleen de vroegere roofvervorsten, die hunne inkomsten uit den anarchistischen chaos klopten en al zulke kleine potentaatjes zijn tegen ons, maar de meeste hoofden willen niets liever dan onder onze bescherming den vrede genieten. Schrijft niet de onderluitenant van Zadelhoff, die in de voor weinige jaren nog als woest en gevaarlijk bekende Daïri- en Pak-Paklanden patrouilleerde, dat verscheidene hoofden in het onafhankelijk gebied te kennen gaven onder ons bestuur te willen komen? Het is met het oog op den algemeenen toestand, die intrinsiek zeer gunstig is, een zegen te noemen, dat de priestervorst thans in onze handen is gevallen. Zijn dood zal de pacificatie der Centraal-Bataksche landen zeer ten goede komen.

* * *

In De Controleur schrijft Blanda met zijn gewone dikke woorden op bijtend sarcastischen toon over de Emancipatie van Indië een hoofdartikel, waaruit wij enkele brokjes, als proefjes, onzen lezers voorzetten.

Men heeft, gelooven wij, Indië nooit zóó bij den neus geleid als in de laatste tijden.

't Is waarschijnlijk hors ligne!

De „decentralisatie" zou alles goedmaken, zou de anachronistische instellingen in de kolonie wegbezemen, 't heele verouderde boeltje opruimen. Er zouden plaatselijke en gewestelijke raden komen en daarmede, kiesrecht voor den Indischen staatsburger, invloed van het particulier element op de bestuurszaken, emancipatie van Indië, politieke zelfstandigheid der kolonie, zelfbestuur en meer van dat moois. Nu weer, als nieuwste vinding en begeerlijkste prijs aan den cocagne-mast der lekker-makerij, uitbreiding van den Raad van Indië met buitengewone, niet-ambtelijke leden.

Allemaal apekool en kulkoek!

Maar de ingezetenen van Indië lieten er zich door in de luren leggen, lieten er zich door zoet houden (wat ook de bedoeling was), en er zijn zelfs onder hen nu nog velen, gelijk nu pas weer gebleken is, die het comedie-spel nog niet doorzien en wier hart nog steeds van verwachting klopt.

Aan goede voorlichting en tijdige waarschuwing heeft het hun anders niet ontbroken! Toen de toezeggingen en voorspiegelingen van jaren zich eindelijk in daden begonnen om te zetten, hebben Indië's beste journalisten al dadelijk de ware bedoelingen der regeering doorzien en onomwonden gezegd waar het op stond. Mr. P. Brooshooft sprak, bij gelegenheid van de behandeling van het wetsontwerp tot decentralisatie van het bestuur in Indië, van boerenbedrog en de heer K. Wybrands van het Indisch N. v. d. D. van een wassen neus met een hand met uitgespreide vingers er voor.

Na nog eenige oordeelvellingen der N.-I. pers te hebben aangehaald merkt Blanda op:

De heele decentralisatie, volgens dit begin van uitvoering was een mop, een farce. Misschien heeft de regeering zóó gedacht: „Jullie hier in Indië houdt van een kostelijken mop. En voilà, mes chers!" En wie hem snapten hebben erom gelachen en lachen er nog om..... als een bloer die kiespijn heeft. Zij bond Indië één enkelen vleugel aan en zei toen: „Vlieg nu maar naar hartelust rond, vrij als een vogel in de lucht!"

Was het geen pracht van een mop: tegelijk Indië rijp te vinden voor de invoering van plaatselijke en gewestelijke raden, maar de Indische burger is nog te onrijp om al te weten wat goed voor hem is?

Wat fiscaliteit al uitdenkt, om den belastingschuldige aan 't lijf te kunnen komen! Men had Indië met een nieuw ambtelijk orgaan begiftigd ten einde er den burger nog wat dieper in de beurs te kunnen tasten, zonder dat zulks al te zeer in 't oog sprong.

Verder zegt hij:

„En nu de ingezetenen van Ned.-Indië eerlang werkelijk tot de verkiezingen van den gemeenteraad zullen worden opgeroepen, heeft de centrale regeering er wel raad op geweten, om bij die veranderde politieke constellatie alsnog den duim in de hand te houden. En wel heel eenvoudig door artikel 111 van het regeerings-reglement, dat aldus luidt:

„Vereenigingen en vergaderingen van staatkundigen „aard of waardoor de openbare orde wordt bedreigd, „zijn in Nederlandsch-Indië verboden. Tegen de over- „treding van dit verbod worden zoodanige maatre- „gelen genomen als de omstandigheden vorderen", onbeperkt te doen voortbestaan.

Alleen werd er wat ruimte gemaakt in 't belang der candidaatstelling voor de raden. Het verbod zou niet meer van toepassing zijn op vereenigingen en vergaderingen, uitsluitend ten doel hebbende de aanbeveling voor het lidmaatschap der raden."

Ten slotte komt Blanda tot de conclusie:

Zoolang de regeering zich ongenegen toont het hier aangevochten artikel te doen vervallen of althans in milden geest te wijzigen, heeft de begiftiging of de begenadiging der Indische burgerij met zoogenaamde staatkundige „rechten" totaliter niets om 't lijf en blijven daarop van toepassing de qualificaties der heeren Brooshooft en Wybrands, aan 't begin van dit opstel genoemd.

Dat de regeering nu bezig zou zijn aan de emancipatie van Indië?

Die Botschaft hör ich wohl,
Allein mir felht der Glaube!

Oost-Indische Berichten.

Jobstijdingen. De Resident der Preanger-regentschappen deelde 15 Mei j.l. mede, dat op den 29 April j.l. tengevolge van hevige overstrooming de brug Tjikaso, gelegen in den heerendienstweg van Pameungpeuk naar Tjisompet in de afdeeling Limbangan, weggeslagen werd; op den 14 Mei, dat in den nacht van 29 op 30 April j.l. in de kampong Legok van de desa Tjikebo, district Soemedang, afdeeling van dien naam, een brand heeft gewoed, waarbij 22 inlandsche woningen, 16 padischuren en 15 klapperboomen in de asch werden gelegd. Een oude gebrekkige Inlander en een geit zijn in de vlammen omgekomen. De toegebrachte schade bedraagt ongeveer 750 gulden.

De Resident van Semarang deelde 18 Mei j.l. mede, dat volgens een van den Assistent-Resident van Salatiga ontvangen rapport in den nacht van den 14en op den 15den dier maand tusschen 7½ en 9 uur de rivieren Legi en Klegoeng in het onderdistrict Banjoebiroe, district Ambarawa, tengevolge van buitengewoon zware regens zijn overgeloopen, waardoor het gebied van eenige desa's overstroomd is geworden. Twee meisjes van ongeveer 11 en 13 jaar leeftijd zijn daarbij ongelukkigerwijze verdronken. Voorts zijn 85 woonhuizen en erven er belangrijk beschadigd, ter gezamenlijke waarde van ± ƒ 900.— De in heerendienst onderhouden weg van Banjoebiroe naar de grens van het district Salatiga is tusschen paal 5 en 7 zoodanig overstroomd, dat de communicati daardoor gestremd is. Door het water is ten slotte de padiaanplant op de sawahs, die pas in vrucht geschoten of reeds oogstbaar was, vernield, te zamen ± 46 bouw.

De Resident van Soerabaja deelde mede, dat in de districten Modjokerto en Djaboeng der afdeeling Modjokerto, respectievelijk 320 en ± 51 bouws sawah door omo-tepak aangetast zijn en de aanplant vermoedelijk mislukken zal. In het district Sidoardjo, afdeeling van dien naam, zijn ± 76 bouws padiaanplant door ziekte aangetast. De aanplant kan als verloren beschouwd worden.

De pokken in Temanggoeng. Aan de Nwe Soerab. Crt. werd den 25en Mei uit Temanggoeng (Kedoe) het volgende geseind:

„De districten Temanggoeng, Kaloran Pringsoerat, Paraän en Tjandiroto der afdeeling Temanggoeng staan onder het geneeskundig toezicht van slechts één dokterdjawa van Temanggoeng. De dichtst bijzijnde geneesheer woont te Magelang. Indien niet terstond ingrijpende maatregelen worden genomen, sterft Paraän uit. De pokken heerschen er huis aan huis.

De controleur van Paraän en zijne echtgenoote zijn door de ziekte aangetast."

Verbod op het opiumschuiven. De Locomotief vestigt de aandacht op het Reutertelegram, waarin vermeld werd, dat de laatste opiumkit in Peking was gesloten.

Het blad wijst er op, dat de vraag, of men werkelijk de bevolking ontwennen kan aan het gebruik van opium zonder op een fellen en gevaarlijken tegenstand te stuiten, ook voor de Indische Regeering van het hoogste belang is en voegt hieraan toe:

Peking zou dan thans de plaats zijn, waar deze quaestie in loco te onderzoeken ware. Hoe heeft de anti-opiumbeweging daar gewerkt en welke regeeringsmaatregelen werden getroffen?

Onze Regeering zou een der ambtenaren voor de Chineesche zaken naar Peking kunnen zenden om poolshoogte te nemen. Klaarblijkelijk doet men in China in de laatste jaren ernstig moeite om het opium te bestrijden. En gelijk thans schijnt te mogen worden aangenomen, met succes. Onze Regeering dient daarvan meer te weten.

De nieuwe Straitsdollar. De nieuwe Straitsdollar heeft reeds zijn intrede hier te Medan gedaan en geeft meteen aanleiding tot verwarring en fraude,

zoo meldt de Deli Crt. Bij eene uitbetaling van loonen „heden morgen plaats hebbende, werd deze munt door verschillende werklieden geweigerd; anderen kwamen de munt weer terug brengen met de boodschap, dat zij er op den pasar maar 70 Engelsche centen voor konden krijgen.

Voor dat prijsje zullen er wel meer liefhebbers voor zijn!

Wij brengen deze kwestie hierbij onder de aandacht van het bestuur, zoo vervolgt het blad.

Het komt ons voor, dat de bevolking zoo spoedig mogelijk en op de meest doeltreffende wijze op de hoogte moet worden gebracht, dat de beide munten, de oude en de nieuwe Straitsdollar, hoewel ongelijk van grootte, precies evenveel waard zijn.

Bij zijn laatste bezoek deelde de heer van Hemert van de Javasche Bank ons mede, dat er achter de nieuwe muntregeling zooveel spoed wordt gezet, omdat men wilde voorkomen, dat de nieuwe Straitsdollar hier ook vasten voet kreeg; het staat thans te vreezen, dat die spoed te vergeefs zal zijn geweest . . . of nog niet spoedig genoeg!

Hoe de **Postspaarbank** in N.-I. meer en meer populair wordt, blijkt wel uit het volgende:

Voor zoover den 24 Mei ter directie van de Postspaarbank bekend was, vermeerderde het aantal inleggers sedert 1 Januari jl. met 2991, waaronder 904 Europeanen, 1978 Inlanders en 109 Vreemde Oosterlingen, en hun gezamenlijk tegoed met *f* 94589.53.

Het totaal aantal inleggers steeg daardoor tot 52543 waaronder 27202 Europeanen, 23512 Inlanders en 1829 Vreemde Oosterlingen, en het totaal-tegoed tot *f* 7.308.802.25½.

Aanstaande residenten. De resident Constant van Kediri zal vervangen worden door den assistent-resident van Blitar, Hermens; de resident van Rembang Fraenkel door den van verlof teruggekeerden gewezen assistent-resident van Salatiga, Gonggrijp.

De resident van de Preanger-Regentschappen Oosthout zal eerst in September a. s. aftreden. Aldus seinde men 20 Mei j.l. uit Batavia aan het Soer. Handelsbl.

Vacantie. Naar de Sum. Post verneemt, zou de gouverneur van Atjeh, generaal-majoor G. C. E. van Daalen, een „bungalow" op de heuvels nabij Penang, in de Straits hebben gehuurd, om er binnenkort voor zekeren tijd zijn intrek te nemen.

De zoutverpakkings-kwestie. Van uit Pamekasan schreef een correspondent van het Soer. Hbl. over het feit, dat de fabriek tot zoutverpakking te Mangoenan ressorteerende onder het Departement van O. E. N., zal worden overgedragen aan dat van Landbouw om te worden getransformeerd in een tapioca-fabriek, o.m. het volgende:

„De fabriek blijkt nu overbodig te zijn voor den dienst der zoutverpakking, althans zal zij nu eene andere bestemming krijgen.

Men schijnt namelijk nu berekend te hebben dat het losse zout uit het zoutland Boender, naar de zusterfabrieken Kalianget en Krampon vervoerd, goedkooper tot briketten zal kunnen worden verwerkt, dan wanneer men de fabriek Mangoenan dit zout liet verwerken.

Om tot deze slotsom te komen, heeft men twee jaren noodig gehad!

Weder twee jaren dat het geld, besteed aan den bouw van die fabriek met woningen, machinerieën enz. renteloos is gebleven.

Zou zooiets bestaanbaar zijn met particulier nijverheidskapitaal?

De correspondent waagt de veronderstelling, dat het Dep. van O. E. N. blij is op deze wijze van bedoelde fabriek af te komen, en dat het wel van het geheele briketstelsel, waaraan het zoo weinig pleizier beleeft, af zou willen wezen, en vervolgt:

„Deze oplossing omtrent Mangoenan mag werkelijk worden toegejuicht.

Voor het gouvernement zijn de kosten besteed aan den bouw van genoemde fabriek met woningen enz. niet geheel weggegooid, terwijl een cassave-meelfabriek door den opkoop van enorme hoeveelheden cassave-wortels van de inlandsche bevolking, het tegen wellicht goede prijzen inhuren van tegalgronden en de kosten voor het bewerken daarvan, voor de Madoereesche bevolking in de afdeeling Pamekassan van grooter economisch belang zal blijken te zijn dan het exploiteeren van een zoutverpakkingsfabriek, waardoor weinig geld in handen van de Madoereesche bevolking zelve komt, doch waaraan alleen de leveranciers van materialen, zooals papier, lijm, ijzer, staal, cement, gereedschappen enz. en de fabrieken voor reparatie van machinerieën geld verdienen."

Hij besluit zijne correspondentie met eenige beschouwingen over verbeteringen in de verpakking en komt tot de slotsom dat door een meerdere uitgave van 6 cts. per pakket reeds een groote schrede op den goeden weg zou kunnen worden gedaan. Hij spreekt echter tevens de vrees uit dat die kostenvermeerdering die zooveel beteekent als een winstvermindering over den geheelen archipel van ± *f* 45.000, er in deze slechte tijden wel niet af zal kunnen!

Naar aanleiding van den **uitslag der examens aan den Ambachtscursus** te Batavia, schrijft het Nieuws van den Dag v. N.-I.:

„Met veel genoegen maakten wij deze week kennis met de inrichting voor Ambachtsonderwijs. Blijkens de door de leerlingen afgeleverde werkstukken is het aan den Ambachts-cursus gegeven onderwijs bovenal practisch en degelijk.

Van de jongens werden geen halve ingenieurs gemaakt, héértjes met macht van schoolboeken, en die dàárdoor te trotsch worden om de handen uit te steken, maar werklieden, wat de Engelschen noemen skilled labour. De leerlingen kunnen gereedschap gebruiken, maken en herstellen; zij kunnen werkteekeningen maken en die lezen; zij zijn in verschillende groote inrichtingen te gebruiken, zooals ons bleek uit brieven aan den Directeur, den Heer Luyten, van: den Heer Koning, chef van het Marine etablissement te Soerabaja, van den Heer Tjassens Keizer, chef der werkplaatsen van de Staatsspoor, van den chef der werkplaatsen der Kon. Paketvaart Mij. te Priok, van den Directeur der Oliefabriek hier ter stede, van den aannemer Hulswit, van de automobielengarage Het Centrum, en van diverse theeondernemingen.

Een groot bezwaar: waar moeten die jongelui heen? is daarmee ondervangen. Van de negen leerlingen die dit jaar het einddiploma behaalden, zijn een timmerman en vijf smeden aanstonds geplaatst, terwijl een schilder en twee smeden waarschijnlijk spoedig behoorlijk werk zullen vinden.

Het teekenwerk van de jongelui wekte voornamelijk onze belangstelling: het is zoo waarlijk gezond-practisch, het sluit zich zoo geheel aan bij dat wat zij in de werkplaats leeren, dat wij daarvoor en voor het goede inzicht van den directeur geen woorden van lof genoeg hebben.

Waardoor toch gaan in Indië zooveel dingen teniet, waarom mislukken zoovele proefnemingen? . . . . Omdat men te hoog reikt, omdat men boven zijn krachten gaat, omdat men het onmogelijke verlangt: vijf pooten aan een schaap en dan nog liefst getruffeerd.

Hier is dat anders. Voor een kleine som: Fl. 15000 per jaar, meenen wij, zijn bij de zestig leerlingen in staat om een nuttig vak te leeren.

Het zijn de jongens die, zooals men zegt „geen goeden kop hebben om te studeeren", hetgeen naar onze meening beteekent: dat hunne hersenen niet geschikt zijn om volgepropt te worden gedurende een jaar of vijf met een hoop nutteloozen, slecht gedigereerden, snel vergeten rommel. Adres aan Gymnasium, H.B.S., Wilhelmina-school et tutti quanti.

Het is nog zeer de vraag of die hersenen daarom minder zijn. Maar dat zou een lange twist worden. Wij willen enkel maar zeggen: hier is onderwijs dat in overeenstemming is met de bevattelijkheid der leerlingen, nuttig onderwijs dat geschikt maakt en voorbereidt voor den strijd om het bestaan; niets wat onnoodig is, en vooral zoo min mogelijk theorie. Die jonge smid moet later met een engelschen sleutel, met een stoomafsluiter, met een ratelboor werken?.....

„Teeken die dingen!" wordt er gezegd en het wordt hem geleerd. „Daar heb je een stuk staal, vuur en een hamer. Màák die werktuigen thans!" En het wordt hem geléérd.

Praten over pauperisme en over de middelen daartegen is heel gemakkelijk. Maar het in stand houden van dezen Ambachtscursus in eene goede daad van de Regeering, waarover haar hulde toekomt.

West-Indische Berichten.

Suriname. Uit den officieelen vergelijkenden staat van de opbrengst der middelen, blijkt dat het met twee der voornaamste bronnen, waaruit de koloniale inkomsten bestaan, nog niet al te best vlotten wil. Aan invoerrechten en accijns werd toch in het eerste kwartaal van dit jaar een bedrag van nagenoeg 7000 gld. minder ontvangen dan in de eerste drie maanden van 1906, welk nadeelig verschil voor twee derde ten laste komt van het middel der accijnzen. Ook de opbrengst der goudbelasting onderging een kleine mindering en wel van omstreeks 400 gld. voor het eerste kwartaal van dit jaar.

De goudaanvoeren te Paramaribo in den loop van het eerste kwartaal van 1907 bleven ten bedrage van nagenoeg 293 kilogrammen ongeveer 30 kilogrammen beneden de aanvoeren in de maanden Januari—April van het vorige jaar. Er valt zeker nog niet hieruit de conclusie te trekken, dat in 1906 het culminatiepunt zou zijn bereikt — onder de nu reeds geëxploiteerd wordende placers zijn er toch, waaromtrent nog veel van de toekomst wordt verwacht, zooals b.v. van die der Guyana-Goud, waarvoor hardnekkig het aanbod van enkele millioenen franks, door een fransche combinatie gedaan, werd geweigerd, terwijl enkele als de Hermina, en Compagnie des mines d'or op wier rekening weer nagenoeg de helft der April-aanvoeren kwam, zich goed blijven houden, en de doortrekking van den spoorweg tot Dam, waarvoor nu het betrekkelijk wetsontwerp aan de Tweede Kamer werd ingediend, zeer wel aan deze industrie kan ten goede komen. Wat die doortrekking aangaat, hopen wij nog steeds dat het daarbij in Suriname aangenomen kabelplan voor den bouw eener vaste brug worde losgelaten. Waar bij de indiening van het ontwerp er meer terecht op gewezen wordt, dat hoofddoel van deze doortrekking zoowel als van den heelen spoorwegaanleg is de ontsluiting van het binnenland meenen wij dat de zoo gewichtige factor voor die ontsluiting van een gemakkelijk, onafgebroken vervoer wel de halve ton of daaromtrent meer waard is, voor den brugbouw vereischt.

Wat de invoerrechten aangaat wordt blijkens de beneden de verwachting blijvende uitkomsten der opbrengsten, dus nog niet veel bespeurd van de, ten gevolge van de aangevangen bacoven-cultuur vermeerderde immigratie. De malaise in de cacao-cultuur

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XL.

Alles wat hij zeide begreep Maleen zonder moeite. Hij vereenigde een scherpen, ver uitzienden blik met een groote hoeveelheid practische kennis, en een betrouwbaar geheugen.

Zij had weder het gelukkige gevoel dat, terwijl hij sprak, nevelen verdwenen, wat verward was zich opklaarde en wat vaag was duidelijke, scherpe belijning kreeg.

Hoe mat deden de beste boeken tegen het levende woord van een geniaal man!

Hij werd zelf meegesleept door zijn onderwerp en begon als vroeger — voor haar heen en weer te loopen.

„Ja, ja, het is, zooals ik zeg: de groote mogendheden van Europa en de Vereenigde Staten van Amerika voeren een strijd op het mes om de wereldmarkt en om het laatstje restje nog onverdeelden aardbodem. En dat is eenvoudig een strijd om het bestaan, waarin men met sentimentaliteit niet verder komt, doch alleen de grootste vastberadenheid tot overwinning kan voeren.

Ik heb getracht mijne natie een fermen voorsprong te geven, maar dit werk mijner jeugd is afgestuit op Duitsche kortzichtigheid en sentimentaliteit. Ik heb in naam van Duitschland de hand gelegd op heerlijke Afrikaansche landstreken, maar Duitschland heeft mijn overeenkomsten den Engelschen leeuw in den muil geworpen.

En omdat ik mij, van allen steun verstoken, er door geslagen heb, zoo goed ik kon, heeft men mij voor het gerecht gebracht en veroordeeld. Dat is de dank van Duitschland.

Maar thans heb ik elken band tusschen mij en dat wankelmoedige, tot in het diepst van zijn ziel onpolitieke volk verbroken. Thans zal ik mijn schoone provinciën in het binnenland nog eenmaal in beslag nemen — maar voor Engeland. Thans zal ik mijn oude plan, mij van den Nijlweg meester te maken volvoeren — maar voor Engeland.

De spoorweg naar de Meren, waarvoor mijn jarenlange, ijverige bemoeingen geen Duitsch kapitaal konden loskrijgen, wordt thans door Engelsch gebied gelegd. Ik had slechts den Engelschen politici en kooplieden het voordeel aan te toonen, en zij verschaften mij de middelen.

Duitschland kan den wereldstrijd om de hegemonie opgeven. Engeland zal het na korteren of langeren tijd zijn slecht bestuurde koloniën afnemen, en dan daalt het snel tot mogendheid van den tweeden of derden rang, die bij de groote wereldvragen niet meer in aanmerking komt.

Mijnentwege mogen nu zijn geleerden zich het hoofd breken over de oermenschen, en boekdeelen vol schrijven! Mijnentwege mogen zijn juristen nu ieder gebeurtenisje trachten te passen in de artikelen van hun wetboeken! Intusschen neemt Engeland zonder sentimenteele nonsens alles, wat er van de wereld nog te nemen valt.

Geloof mij toch, baronesse. De Duitschers zijn een armzalig kleinzielig volk, die niets, in het geheel niets bezitten van gemeenschapszin of nationaal instinct!"

Op deze wijze sprak hij nog lang voort.

Maleen, die eerst met schitterende oogen toegeluisterd had, was al bleeker geworden.

„U moest ondanks alles uw vaderland niet beschimpen," zeide zij eindelijk. „Dat is, of men zijn vader of moeder beschimpt. Vader en moeder kunnen ons het wreedste onrecht aandoen, toch moet hun naam ons heilig blijven."

Krome zag haar ernstig aan.

„Tegenover niet-Duitschers zwijg ik," zeide hij. „Maar met u mag ik toch wel vrijuit spreken! Wij zijn groote vrienden geweest en zijn het immers nog, niet waar? Ik vertrouw niemand, zooals ik u vertrouw . . . . Maleen!"

Zij boog diep het hoofd. Als een streelende liefkozing klonk van zijn lippen de naam Maleen.

En toch . . . . toch . . .

„U haat ons en gaat ons bestrijden?" vroeg zij.

„Niet u, maar de Duitschers, die mij tot dank, dat ik honderdmaal mijn leven voor hen op het spel zette, voor een misdadiger uitmaken. Een flink mensch heeft nu eenmaal van die leuterkousen geen erkentelijkheid te verwachten.

Natuurlijk zijn er ook een handvol flinke Duitschers,

heeft ten aanzien van dit middel al heel wat op haar geweten, en uit een door Onze West aan het vakblad Gordian van Hamburg ontleend bericht, valt op te maken, dat de cacao-cultuur met een nieuw gevaar bedreigd wordt. Werd ten vorige jare de weer bij 1905 terugblijvende opbrengst grootendeels goed gemaakt door de gemaakte hoogere prijzen, genoemd vakblad constateert, dat in de eerste drie maanden van dit jaar in de Vereenigde Staten, Engeland en Duitschland, 2.784.373 kilogrammen cacao minder zijn verbruikt dan in het eerste kwartaal van 1906. Dit mindere verbruik laat zich verklaren door het opdrijven der prijzen voor het bereide product bedongen, die van 60 tot 66 gld. per 100 kilogram in vorige jaren tot 96 gld. steeg, zoodat de cacao een luxe-artikel wordt, waarvan de afname beperkt is. Dit in verband met het feit van een goeden oogst in de groote centra van productie Bahia, Akra en San Thomé, kan volgens het vakblad slechts tot een crisis leiden, tenzij de cacao-leveranciers voor zulke prijzen gaan leveren, dat de cacao de kleine burgers bereiken kan.

Laat ons hopen dat deze drinkbeker aan de reeds zwaar beproefde kolonie moge voorbijgaan.

Aan het, door Onze West gegeven uittreksel van het verslag betreffende de ambachtschool te Paramaribo ontleenen wij, dat het bestuur nog steeds moeilijk valt met de beschikbare middelen, in hoofdzaak naast het gouvernements-subsidie uit vrijwillige bijdragen te vinden, rond te komen. Genoemd blad meent dat hier wel verbetering in zou kunnen worden gebracht en merkt dienaangaande op:

„Gaan we de lijst der contribuanten na dan missen we daarop de namen van velen, die door hun maatschappelijke positie daarop behooren voor te komen, maar die het bestuur nog niet heeft weten te bereiken. Slechts weinigen komen uit zich zelve tot het bestuur en zeggen: Hier is mijn aandeel. De mensch is nu eenmaal zoo."

De mensch en inzonderheid de Hollander in de koloniën is nu ook eenmaal zoo, dat hij gaarne alles van zich af en op de schouders van het gouvernement zou willen schuiven, in tegenstelling b.v. met wat men in verschillende engelsche koloniën in Azië kan opmerken, waar o.a. de voornaamste instellingen van onderwijs, oprichting en bestaan aan het particulier initiatief hebben te danken, dat zich als gold het de natuurlijkste zaak ter wereld er voor spande om te doen, wat het gouvernement met zijn beperkte middelen niet bij machte was te doen. Terecht wijst Onze West er dan ook o.i. op, dat de geheele zorg voor het ambachtsonderwijs in de kolonie blijkbaar de financieele kracht van het gouvernement te boven gaat, en dat dus met het erkende nut van dit onderwijs voor oogen, het particulier initiatief wel zijn steentje mag bijdragen voor eene instelling, die al meer en meer in een bepaalde behoefte blijkt te voorzien.

Het bewijs hiervoor valt op te maken uit het steeds stijgend aantal leerlingen, dat van 22 in 1904 tot 35 in 1906 steeg. Wel nam het aantal toehoorders in 1906 af, maar dit doet, volgens Onze West, minder ter zake. Dezen volgen slechts het theoretisch onderricht, voor hen is de school een inrichting van herhalingsonderwijs, gelijkende op een burgeravondschool in Nederland en voor dat doel is de ambachtschool niet opgericht.

Omtrent leerplannen enz. de school betreffende ontleenen wij nog het volgende aan meergenoemd blad:

„Was de school de eerste vijf jaren van haar bestaan uitsluitend een timmerschool, met genoegen kan geconstateerd worden, dat sinds twee jaar met vrucht ook het metselen wordt beoefend en dat in het leerplan van 1906—1907 ook het verven zal worden opgenomen. In het vorig jaarverslag stond op het program voor de toekomst ook het zinkwerkersbedrijf en het loodgieten, het wagen- en bootenmaken. Mocht het bestuur de noodige middelen krijgen, om dit alles te verwezenlijken, dan zal de school worden wat zij behoort te zijn en wat door haar naam wordt aangewezen."

Als nieuwe bestuursleden voor deze instelling traden op de heeren E. F. da Costa, A. van 't Hoogerhuijs, C. M. H. Kroesen en W. R. Menkman, terwijl het dagelijksch bestuur thans bestaat uit de heeren A. A. ter Laag, voorzitter, en H. Salm, secretaris, benevens de heeren Kroesen en Menkman voornoemd resp. als ondervoorzitter en penningmeester.

Van Vreemde Koloniën.

De Deutsche Kolonial Gesellschaft. In de dagen van 22 tot 24 Mei ll. hield de Deutsche Kolonial Gesellschaft hare voorjaars-vergadering in de oude rijksstad Worms. In den loop der beraadslagingen bleek dat de jongste verkiezingskoorts nog niet had uitgewoed en de voorzitter, hertog Johan Albrecht van Mecklenburg, zag zich geroepen den strijdlust van eenige sprekers te bedwingen. De gedelegeerden van verschillende afdeelingen hadden in opdracht der leiding van de Vereeniging te verwijten, dat zij geen daadwerkelijken steun aan de regeering had verleend bij de jongste verkiezingen voor den Rijksdag. Het bestuur antwoordde hierop dat het zich niet openlijk in de politiek kan mengen, doch dat het zijne gegevens en zijne sprekers ter beschikking van andere wel-politieke vereenigingen had gesteld. Het debat eindigde met het aannemen van een motie van vertrouwen in het bestuur.

De discussie over hetzelfde onderwerp werd evenwel onder een anderen vorm voortgezet en wel met betrekking op de redactie van het orgaan der Vereeniging, de Deutsche Kolonial Zeitung. Het debat eindigde met het aannemen van het volgende besluit:

„Het is wenschelijk, dat bij de Deutsche Kolonial Zeitung een meer moderne en meer nationale geest voorheersche, die haar geschikt maakt om de belangstelling te wekken van de geheele duitsche pers en om ter beschikking van deze gaarne overgenomen patriottische inlichtingen te stellen. De inhoud moet zoo wezen, dat hij met genoegen gelezen wordt, ook door hen, die niet tot de Vereeniging behooren, eenerzijds door technische uiteenzetting van de verschillende koloniaal-politieke quaestiën, en anderzijds door eene voor allen begrijpelijke beschrijving van het leven in de koloniën. Dan zullen papier, druk en afbeeldingen moeten worden verbeterd. Het contract met den uitgever moet worden opgezegd en het bestuur moet zich in verbinding stellen met een andere firma voor de uitgave van het orgaan. Voorts wordt de met de redactie belaste pers-commissie ontbonden, en de voorzitter en ondervoorzitter der Vereeniging belast met de directie van het blad, terwijl de verantwoordelijke redacteur van allen administratieven arbeid zal worden ontheven om zich geheel aan de redactie te kunnen wijden."

In denzelfden gedachtengang nam de vergadering nog eenige besluiten aan, waarbij: den Rijksdag wordt verzocht exemplaren zijner verhandelingen, op de koloniën betrekking hebbende, ter beschikking van de Vereeniging te stellen; het bestuur der Vereeniging wordt opgedragen de afdeelingen ruimer te voorzien van propaganda-geschriften, aan deze meer uivoerige inlichtingen betreffende de emigratie te verstrekken, en de militaire hospitalen en sanatoria met kaarten en boeken betreffende de koloniën te begiftigen.

De Vereeniging werd voorts aangezocht zich tot de regeeringen der verschillende bondstaten te richten met het verzoek om voor te schrijven: 1e. dat op de universiteiten, technische, landbouw-, handels-, en boschbouw-hoogescholen, meer dan thans voordrachten over koloniale onderwerpen worden gehouden, en zooveel mogelijk koloniale vacantie-cursussen voor de leeraren worden in het leven geroepen; 2e. dat meer dan tot nu toe rekening worde gehouden met de duitsche koloniale belangen bij het onderwijs in aardrijks- en volkenkunde aan de normaal-scholen als in de inrichtingen van lager, meer uitgebreid- en middelbaar onderwijs.

De vergadering stond wijders de volgende bijdragen toe: 22000 marken voor het propaganda-fonds der Vereeniging, 6000 marken voor de organisatie van voordrachten met lichtbeelden, 5000 marken ten behoeve van de wetenschappelijke expeditie in Oost-Afrika, onder leiding van hertog Adolf Frederik van Mecklenburg, 250 marken voor het Archief van tropische maritieme hygiène, 5000 marken ten behoeve van de koloniale school van Witzenhausen voor de ontwikkeling der veeteelt in de koloniën, terwijl een voorstel om fondsen ter beschikking te stellen voor een exploratie der Zuidzee-eilanden werd afgestemd.

In den loop der debatten bleek verder, dat de financieele toestand der Vereeniging gunstig was, waar de inkomsten in het afgeloopen jaar de uitgaven met 15000 marken hadden overtroffen. De voorzitter verklaarde wijders, dat het geenszins in zijne bedoeling lag om, wegens zijne benoeming tot regent van Brunswijk, het voorzitterschap der Vereeniging neder te leggen: „We blijven bij mekander," verzekerde de hertog onder de toejuichingen der vergaderden.

Twee voorstellen, het eene beoogende de intrekking te verzoeken van de aan de Siedelungsgesellschaft für Deutsch Südwest-Afrika verleende concessie, en het ander strekkende om aan de regeering het toestaan te vragen van voorschotten aan adspirant-kolonisten voor Zuid-West-Afrika, werden afgestemd, het eerste omdat de regeering bereid is uitzichzelve eene beschikking in den beoogden zin te nemen en aan de bedoelde maatschappij slechts de reeds in het leven geroepen hoeven te laten, het tweede met het oog op de groote offers voor de koloniën, waartoe het rijk onlangs heeft besloten.

Onder de andere, door de vergadering genomen besluiten, mogen nog de volgende worden aangehaald:

„De regeering wordt uitgenoodigd om den verderen aanleg der havenwerken te Tanga (Oost-Afrika) te bespoedigen.

„De Deutsche Kolonial Gesellschaft acht het noodzakelijk, zoowel in het belang van het rijk als in dat der koloniën, dat de spoorweg-aanleg in de koloniën op veel grootere schaal worde ter hand genomen, en wel meer bepaald, dat eene spoorwegverbinding tusschen de groote meeren en de kust in Oost-Afrika tot stand kome. (Op het oogenblik wordt een groot gedeelte van den handel van het binnenland dezer duitsche kolonie afgeleid over den engelschen Oeganda-spoorweg, terwijl nu ook de Congo-staat door den uitbouw van zijn spoorwegnet in die streken met ernstige concurrentie dreigt).

„De rijkskanselier wordt verzocht om zoo spoedig mogelijk tot de invoering der duitsche maten en gewichten in Duitsch Oost-Afrika te doen overgaan. (Op het oogenblik zijn daar de maten en gewichten van Engelsch-Indië en Zanzibar in gebruik, waardoor de handels-invloed van Indiërs en Arabieren, inzonderheid van de eersten, wier roepie in de kolonie de gangbare munt is, wordt versterkt. Dit besluit staat dan ook in verband met het volgende:)

„De gouverneur van Duitsch Oost-Afrika wordt uitgenoodigd om maatregelen te nemen ter bescherming van de kleine duitsche handelaren en kolonisten tegen hunne indische concurrenten."

---

maar die hebben ongelukkerwijze niets te zeggen. U is niet in tel. Kom met mij mee, naar het oneindig veel hooger staande volk der Britten en zie eens, hoe men u daar zal waardeeren! Doe het!"

„Ik?" riep Maleen. „Nooit, nooit! Ik ben een Duitsche, en wil nooit iets anders zijn . . . ook voor u niet.

Hij keek zeer ernstig, een beetje treurig.

„Dat is jammer. Dit scheidt ons."

„Ja, het scheidt ons," herhaalde zij droevig.

Beiden zwegen een poos. Hij liep met licht gefronst voorhoofd en een trotsche uitdrukking op het gelaat heen en weer.

Zij vouwde de handen over de knieën en keek heel strak voor zich uit.

Zoolang zij hem bij zich had, was het haar niet mogelijk, geheel en al treurig te zijn. Zijn nabijheid maakte haar gelukkig. Maar zij gevoelde, dat er iets was ‚waarover zij nog lang bedroefd zou wezen — och, zoo lang!

Zij bleven den geheelen dag in de Moorsche zaal, waar de muskieten uit den paardenstal van den stadhouder in menigte zwermden.

Maleen leek ten laatste getatoueerd van de muggebeten. Werktuigelijk betten zij de ontstoken wonden op haar gelaat, handen en armen — want de dieren staken door haar wit neteldoeksche mouwen heen — met vluchtige olie, maar zij dacht nauwelijks aan pijn.

Hij had minder last van de bloeddorstige insecten.

Maar zij doorleefden beiden den dag om zoo te zeggen buiten ruimte en tijd.

De omgeving was voor hen, als bestond zij niet. Het verstrijken der uren bemerkten zij niet.

Er werd gedekt — 's middags en 's avonds. De gong weerklonk. Toen gingen zij aan tafel zitten en praatten verder.

Onafgebroken spraken zij met elkander, tot laat in den avond. Het verleden werd weinig of niet aangeroerd. Voor Ralf Krome bestond er eigenlijk slechts heden en toekomst.

Hoe meer de avond begon te dalen, hoe breedvoeriger hij haar zijn toekomstig leven schilderde, hoe dringerder hij trachtte, haar het voorrecht van het leven als Engelschman en Engelsche duidelijk te maken.

Zij dacht echter:

„Het is alles slechts gekrenkte trots! Hij verdraagt geen medelijden, zelfs niet van zichzelf. Daarom veroorlooft hij zichzelf niet, te beminnen wat hij ontberen moet."

En daarbij was het haar, of hij zich van haar verwijderde met ieder woord, dat hij sprak. Wat had zij thans nog gemeen met zijne liefde? Wat met zijn haat? Wat met zijn hopen en streven Niets, niets, niets!

Deze koene en krachtige wil, dien zij eenmaal boven alles ter wereld had liefgehad, richtte zich thans naar doeleinden, die nooit de hare konden wezen.

De liefde, die hij haar had ingeboezemd, kon zij niet uit haar hart rukken. Maar ook niet de liefde voor haar land, en voor het doel, dat zij eens om zijnentwil tot het hare gemaakt had. Nu kon zij het niet meer laten varen — neen, ook om zijnentwil niet!

Zij was eindelijk van de hevige, aanhoudende gemoedsbeweging doodmoede geworden.

Hij zag met schrik het verval van haar trekken.

Thans eerst bemerkte hij, dat zij oud begon te worden.

„Slechts weinige jaren nog," dacht hij medelijdend, „en zij is verwelkt en zonder bekoorlijkheid meer. Het is wel hard, een vrouw te zijn."

Hij had naar haar verlangd, zooals nog nooit naar een andere. Zij was hem lief, als geene andere. Hij was gekomen, om haar te veroveren.

Maar thans, nu hij haar zitten zag, slap en moede, met donkere kringen onder de oogen en dien trek van gelatenheid om den mond, dacht hij:

„Neen, wij passen inderdaad niet meer bij elkander. Het is goed, zooals het is. Met vrije armen verder strijden en een vrouwenideaal vereeren . . . . uit de verte!"

„Het is al laat," zeide Maleen eindelijk. „Als u morgen voor het aanbreken van den dag weder weg wilt, dan moest u nog een paar uur slapen."

„U heeft gelijk. Zal ik u morgen nog zien?"

„Ik geloof het niet."

„Misschien is het zoo beter."

Hij stond vlak voor haar en keek diep in haar liefdevolle, zwaarmoedige oogen.

„Maleen, ik dank je . . . je bent . . ."

Plotseling trok hij haar heftig tegen zich aan en küste haar.

„Toch hemelsch!" dacht zij mat.

Een paar seconden zag en hoorde en wist zij niets. Toen zij tot de werkelijkheid terugkeerde, als van een verre, verre reis, was zij alleen.

EINDE.

Het laatstgenoemde besluit, in het oorspronkelijk voorstel in nog veel krassere vorm gesteld, heeft reeds aanleiding gegeven tot eene interpellatie in het engelsche Lagerhuis, waar de afgevaardigde Rutherford aan de regeering vroeg, of deze er aan dacht, maatregen te nemen ter bescherming harer indische onderdanen tegen vernederingen, die men zich voorstelt op dezen toe te passen. In het antwoord der regeering werd gezegd, dat zoo de bij de interpellatie vooropgestelde mogelijkheid tot werkelijkheid werd, zij zou nagaan, wat haar te doen stond.

De vergadering ging uiteen tot den 6den December a.s., wanneer bij gelegenheid van de, te Frankfort aan den Main te houden najaarsvergadering, tevens het vijf-en-twintig jarig feest der Vereeniging zal worden gevierd.

Katoencultuur in de engelsche koloniën. Hoewel de uitkomsten van het streven der British Cotton Growing Association geenszins hebben beantwoord aan de te hoog gespannen verwachtingen, die het volkomen succes binnen enkele jaren in het vooruitzicht stelden, zijn de resultaten op dat streven verkregen toch zeker niet gering te schatten.

Gelijk bekend bepaalde de werkkring der Vereeniging zich in hoofdzaak tot die koloniën, waar de katoencultuur nog niet of slechts in embryonnai toestand bestond maar bodem, klimaat en een overvloed van arbeidskrachten het welslagen der cultuur schenen te waarborgen. We zullen nu eens nagaan welke de uikomsten waren in de verschillende koloniën en tot welke verwachtingen deze thans aanleiding geven.

Op de West-Indische eilanden Barbados en Sint Vincent is de cultuur zoo goed geslaagd, dat waarschijnlijk nergens ter wereld zoo zorgvol en methodisch wordt te werk gegaan als juist dáár, waar dan ook de planters hunne belooning vinden in den hoogen prijs van 1 gld. tot 1 gld. 50 per engelsch pond voor hun product. De oogst wordt voor dit jaar op 5000 balen ter waarde van 200000 ponden sterling geschat.

In Engelsch Oost-Afrika, in Oeganda en Nyassaland, worden eveneens groote vorderingen geconstateerd en men rekent in den loop van dit jaar op een oogst van verscheidene duizenden balen katoen der egyptische varieteit, die hier in tegenstelling met de in West-Afrika opgedane ondervinding goed gedijt. Bij onlangs afgesloten koopen werden voor het, van hier afkomstig product prijzen besteed van 40 tot 60 cents per engelsch pond. Het schijnt thans zeker, dat de katoen de eerste plaats zal innemen onder de uitvoer-producten van deze streken en dat tengevolge van de, te verwachten groote uitbreiding der cultuur het evenwicht zal worden verkregen in de locale budgetten. De engelsche belastingbetaler zal dan een schuld van dankbaarheid hebben te kwijten aan de B. C. G. A., door wier streven de, door het rijk aan de koloniën toegestane jaarlijksche bijdragen dan tot het verleden zullen behooren.

In de verschillende koloniën aan de west-afrikaansche kust zijn de uitkomsten nog verrassender. In Lagos vooral zijn reeds werkelijk belangrijke resultaten verkregen, waar in den uitvoer telken jare aanzienlijke toename valt op te merken. Van 500 balen ad 400 engelsche ponden per baal in 1903, steeg de uitvoer in de daarop volgende jaren tot 2000, 3200 en 6000 balen,t erwijl voor dit jaar gerekend wordt op een oogst van 12 tot 20000 balen. De installatiën voor de zuivering van het product, die voor den oogst van het vorige jaar ruimschoots voldeden, schieten te kort voor den huidigen oogst. Het aantal balen van Januari tot April d. j. door de Vereeniging aangekocht — waaronder niet de katoen begrepen is door de handelaren opgekocht — bedroeg reeds 4418 tegen 2098 in het overeenkomstig tijdvak van 1906. Er is om zoo te zeggen geen stoomschip, dat van de Westkust van Afrika komt en niet belangrijke hoeveelheden katoen aanvoert. Eenige dagen geleden kwam te Liverpool een lading van 721 balen aan, en het volgend stoomschip nam 650 balen in. Zoodra de nieuwe installatiën gereed zijn, zal op een maandelijksche verscheping van 2000 balen kunnen worden gerekend.

(Wordt vervolgd).

INGEZONDEN.

Aan de Redactie van het Koloniaal Weekblad.

Geachte Redactie,

't Is een gewoonte, en terecht, dat als in een courant of in een tijdschrift een kritiek wordt opgenomen van eenig geschrift, de schrijver tegen die kritiek kan opkomen in diezelfde courant, resp. datzelfde tijdschrift. De Redactie zal niet licht de opname van het tegenschrift weigeren; zij zou het in de eerste plaats als niet geheel fair voelen tegenover den in haar blad aangevallene, en in de tweede plaats is zij zich al licht bewust van de waarheid, dat het voor den lezer veel beter is van een kwestie heelemaal niets dan slechts ééne zijde ervan te zien. Voor den Redacteur van den Indischen Gids bestaan die bezwaren echter niet. Toen hij vóór eenige jaren een uitval deed tegen mijne brochure „Ons koloniaal beleid in de naaste toekomst", zonder daarin iets zakelijks tegen die brochure in te brengen, heb ik daar maar niet op geantwoord; voor den lezer, wien het om de zaak, om waarheid te doen was, achtte ik dat niet noodig. Nu schreef echter de Redacteur van den Indischen Gids in de aflevering van de vorige maand een kritiek op mijn artikel „Munt-politiek in Ned.-Indië," opgenomen in dit Weekblad. En daar het nu eene zakelijke bestrijding was van mijne ideeën op muntgebied, zond ik den heer de Meijier een tegenschrift, waarvan de opname echter geweigerd werd. Ik vind dit niet zoo het behoort, maar (hier staat onze wet beneden „het gewrocht der duisternis" (?) in Indië) wij hebben nu eenmaal geen droit de réponse. Hierom doe ik een beroep op de gastvrijheid van Het Koloniaal Weekblad. De lezers van den Indischen Gids, die ook dit blad lezen, en dit is zeker wel met het meerendeel het geval, weten nu voortaan, dat als de Redacteur van hun tijdschrift over eene wetenschappelijke kwestie schrijft, hij het voldoende acht, dat zij de zaak van zijn kant beschouwen; ook op muntgebied, waarop voor Indië zulk een buitengewoon gewichtige kwestie nog altijd onopgelost ligt, en op welk gebied de heer de M. toch nog maar een enkelen wankelenden stap gezet heeft, ook dáár hebben de lezers van den Indischen Gids maar te prijzen wat de heer de M. zal gelieven te wijzen.

En nu volgt hier het, oorspronkelijk voor den Indischen Gids bestemde, artikel.

Muntpolitiek in Nederlandsch-Indië.

In de Mei-aflevering van den Indischen Gids komt eene kritische beschouwing voor van den Redacteur van dit tijdschrift over mijn artikel in het Koloniaal Weekblad „Muntpolitiek in Ned.-Indië". Door omstandigheden ben ik eerst nu in de gelegenheid te zeggen wat ik tegen die beschouwing heb in te brengen.

De heer de Meijier begint met een overzicht te geven van den inhoud van mijn artikel. Mijn betoog, in 't belang der talrijke arme, onwetende koelies op Oost-Sumatra, dat de dollar-guldenkwestie, als zijnde een muntvraagstuk, door den Rijkswetgever moet worden beslist, vindt geen steun, ook geen bestrijding bij den heer de M. De zaak is trouwens al wel klaar, denk ik. Is dit zoo, dan is art. 61 van onze grondwet geen beletsel gebleken om contracten, door muntverandering, eenzijdig-willekeurig van natuur te doen veranderen. Overigens is het voor den eersten keer, dat de heer de M. niet eenvoudig veroordeelt zonder meer, daarbij alleen afgaande op hetgeen autoriteiten omtrent het muntvraagstuk geleeraard en, wat erger is, voor ons land in toepassing gebracht hebben. De heer de M. is n.m. b.m. op den goeden weg, wat ten gevolge zou kunnen hebben, dat het invloedrijkste tijdschrift, waar het onze koloniën en bezittingen geldt, een medestrijder wordt voor het recht van Indië om eindelijk, na alle reeds geleden onrecht en benadeeling, eene eigen muntregeling te krijgen.

Laten wij de kritiek van den heer de M. eens wat nader beschouwen dan bij gewone lezing het geval is.

„Het is ons nimmer duidelijk geworden wat de „heer W. eigenlijk wil met zijn „„dubbelen standaard „„zonder vaste waardeverhouding.""

Wat dit aangaat ben ik zoo vrij den heer de M. en andere belangstellenden te verwijzen naar mijn boek „Gewone Dwaalbegrippen op Muntgebied," blz. 36 en 37 en verder § 9, beginnende op blz. 95. Men kan niet van mij verlangen, dat ik telkens en telkens weer hetzelfde zeg: ik zou anders ook te veel ruimte van dit tijdschrift moeten vragen. Op ééne enkele bladzijde, nl. pagina 98 van „Gew. Dw.", staat, meen ik, helder en klaar uiteengezet wat ik bedoel met mijn „dubbelen standaard zonder vaste waardeverhouding".

„Wat hij echter," zoo gaat de heer de M. voort, „over Britsch-Indië schrijft, schijnt van de zaak een verkeerde voorstelling te geven. De vrije aanmunting werd er in 1893 [1]) gestaakt en de vaststelling van de roepie op 1 sh. 4 d. is van 1898 en het is toch wel wat sterk te beweren dat Britsch-Indië vóór dien tijd ongekend bloeide."

Britsch-Indië genoot inderdaad een ongekenden bloei vóór 1893, het jaar van de sluiting der Br.-Indische Munten, niet tot 1898, wat ik ook nergens beweerd heb. De sluiting van de Munt was de groote slag voor Indië, de groote onrechtvaardigheid tegenover het arme volk in zijn geheel, waarvan alle ambtenaren en militairen in Br.-Indië en verder vooral de industrieelen in Engeland profiteerden.

En als de heer de M. wil weten of Br.-Indië werkelijk zoo enorm bloeide vóór 1893, dan behoeft ZEd. alleen maar eens te lezen „Financial and economical progress and condition of N.-India" enz. van Mr. N. P. van den Berg, waarin de schrijver tevens erkent, hoe alles in Britsch-Indië zoo anders uitgekomen is dan het volgens zijne theorie had moeten uitkomen. Kolossale bloei in Br.-Indië, vasthoudend aan zijn zilveren standaard, blijvende malaise in onze Oost, dat door den Nederlandschen wetgever, voortdurend daartoe aangespoord door Mr. N. P. van den Berg, gezegend (??) was geworden met den gouden standaard, al was en is die slechts voorloopig bedoeld!

De groote suikerkracht van 1883 was in ons Indië het eerste tastbare en rechtstreeksche gevolg van onze muntverandering. Verhoogde suikerprijzen van 1883 met 20 percent en ge hebt de prijzen, die behaald zouden zijn, als onze wetgever aan Indië zijn munt gelaten had. Zouden dan in 1883 en daarna ook zooveel fabrieken zijn ondergegaan, zou dan ook zooveel leed geleden zijn?!

„Men was wel genoodzaakt aan de daling van de roepie-waarde paal en perk te stellen om de renten van leeningen en de verplichtingen tegenover het buitenland in goud te kunnen betalen."

Was men daartoe werkelijk genoodzaakt? Op bl. 87 en verder van het hiervoren genoemde boek staat het antwoord; men zie daaromtrent ook § 7, bl. 69. En was het met die daling wel zoo erg? In Londen was de zilverprijs in 1893 gedaald tot $35\frac{5}{8}$ pence per ounce tegen 60 pence gerekend over 1867 tot 1874. Doch het goud, dus ook het Engelsche geld, was in waarde gestegen, volgens de berekening van numbers van Sauerbeck met ongeveer 48 percent, en The Economist met 34 percent, volgens de Index-zoo leert ons een eenvoudige berekening, dat het zilver, in Londen, in de werkelijkheid gedaald was met $20\frac{5}{16}$ percent volgens The Economist, met $12\frac{1}{2}$ percent volgens Sauerbeck. Maar zoo groot was de daling zeker op verre na niet in Br.-Indië; men beweerde daar herhaaldelijk, dat men van een daling van den dollar niets of bijna niets bespeurde.

„De inlanders, die hun bezit gedeeltelijk in specie of zilveren sieraden bewaarden, hadden toch reeds na 1893 de waarde van hun zilver met de helft zien dalen."

Met de helft, dat moet zijn met ? percent; in Londen $20\frac{5}{16}$ of $12\frac{1}{2}$ percent, en dit door den vrijen loop der zaken, zonder iemands ingrijpen in den vrijen handel. En daarbij, wat beteekende het eigenlijk, of het betrekkelijk kleine getal muntstukken, dat de inlander in zijn bezit had, $20\frac{5}{16}$ of $12\frac{1}{2}$ pct. in waarde gedaald was? Moest daarvoor in den vrijen handel (zilver tegen andere waren) ingegrepen, moesten daarvoor eenzijdig-willekeurig alle bestaande overeenkomsten, ook voor de toekomst, van natuur veranderd worden? En kon de wetgever werkelijk de waarde van die zilveren munten (bij de zilveren sieraden kon daar van zelf geen sprake van zijn) bij wet verhoogen of voor verderen val behoeden? Natuurlijk niet, hij kon het verlies, door die daling geleden, afwentelen op anderen, in casu den Staat, — meer kon hij niet.

„Ook in hun belang en niet alleen in dat van het moederland werd het besluit genomen, terwijl het toch niet aanging officieren en ambtenaren, die hun kinderen in Europa moesten doen opvoeden, daarvoor steeds meer te laten betalen. Dit zou noodzakelijk op tractementsverhooging uitgeloopen zijn."

Ook in hun belang?! Ja, voor de muntstukken, die op 't oogenblik der sluiting van de Munt in het bezit der inlanders waren; maar, nog eens, wat beteekende dat bij de oogenblikkelijk daarop volgende prijsdaling van al hunne voortbrengselen van landbouw en industrie? Men zie daaromtrent de geschiedenis van Jansen en Smith in „Gew. Dw.", blz. 22 tot 28.

En die officieren en ambtenaren met hun kinderen in Europa: — Als het, door den vrijen loop van zaken, voor hen duurder wordt hun kinderen naar Europa te zenden, is zoo iets dan een reden om het recht plus de volkswelvaart daaraan ten offer te brengen? Wat was er tegen om, onder dien schitterenden economischen toestand, de belastingen geleidelijk zooveel te verhoogen, dat de traktementen der landsdienaren wat verbeterd konden worden en de betaling van de rente der Staatsschuld niet langer moeielijkheden opleverde? Daarbij, stijgende welvaart brengt van zelf al verhoogde opbrengst van belastingen mede. En dan moet men het volgende niet vergeten. Officieren en ambtenaren klaagden er niet over, dat hun eigen leven in Indië duur geworden was: „de dollar heeft hier zijn koopkracht behouden," zoo las men telkens in beschouwingen uit Britsch-Indië over het muntvraagstuk. Maar de moeielijkheid bestond voor hen in de geldzendingen naar Engeland. Iemand in Indië was bijv. gewoon iedere drie maanden een wissel van honderd pond sterling naar Londen te zenden. Die wissel kostte hem vóór 1873 precies of anders bijna precies 480 dollars. Maar door de voortdurende stijging van de goudwaarde tegenover het zilver werd die wissel geleidelijk duurder en in 1893 kostte een wissel tot dat bedrag 800 dollars. Inderdaad, een groot verschil! Maar honderd pond sterling in 1893 vertegenwoordigden in Engeland en overal elders een *veel* grootere koopkracht dan honderd pond sterling vóór 1873. Voor 74.6 pond sterling, kostende 597 dollars, volgens The Economist, — voor 67.8 pond sterling, kostende 543 dollars, volgens Sauerbeck, — kon men in 1893 gemiddeld evenveel koopen als voor honderd pond sterling vóór 1873, dus het verschil was niet zóó enorm. Doch, wie vroeger honderd pond sterling rekende voor kost- en leergeld van een kind, deed het ter wille van die goudstijging en zilverdaling niet voor tachtig pond. En hier ligt de groote fout van Mr. N. P. van den Berg en zooveel andere muntgeleerden: alle prijzen, die bij wet of door de gewoonte zijn vastgesteld,

volgen de schommelingen van de geldswaarde óf heelemaal niet óf anders uiterst, uiterst langzaam, terwijl de handelswaren op de wereldmarkt bijna oogenblikkelijk die schommelingen volgen.

„Zelfs de heer Gokhale achtte den gouden standaard onvermijdelijk (Zie Ind. Gids 1901, I, blz. 873), doch hij had vaststelling op 2 sh. begeerd, direct na muntsluiting."

Dat „zelfs"? de heer Gokhale den gouden standaard voor Br.-Indië onvermijdelijk achtte zegt al heel weinig. Talrijken hebben het met hem gezegd, het gilde der hooge financiewereld heeft trouwe, volstrekt eensgezinde leden, en gelijk voor talrijke Engelschen de leuze geldt: My county, right or wrong! zoo is 't voor de muntspecialiteiten geweest: recht of onrecht, verheffing of verlaging van het peil der volkswelvaart, de munt in onzen dienst! Henry Dunning Macleod, die zeven regels noodig heeft voor zijn titels als geleerde, verklaarde al in de voorrede van zijn boek over „Bimetallism", dat

„there are mountains and mountains of evidence not only Ossa piled upon Pelion, but the Himalayas piled upon them, in favor of the Monometallic system (hiermee is de gouden standaard bedoeld). Whereas there is not the faintest shadow of the shade of the ghost of the nth differential co-efficient of a pin's point of evidence in favor of the contention of the Bimetallists. It is absolute Zero." [2])

Evenzoo was bijna heel Engeland het er roerend over eens, dat Transvaal moest onderworpen worden, en Chamberlain kon een volk, dat niets verlangde dan rustig voort te leven onder zijn eigen wetten en bestuur, onder de toejuichingen van zijn volk, verpletteren. Maar die toejuichingen maakten de zaak nóch rechtvaardig, nóch goed, en de Transvaal-politiek zal een leelijke vlek blijven in de Engelsche geschiedenis, gelijk onze muntpolitiek een schande zal blijven voor hen, welke die politiek gevoerd en tot het uisterste doorgedreven hebben. „De wil van een koning, van een parlement, van een heel volk kan van onrecht geen recht maken," zegt Benjamin Constant in zijn hoofdwerk. Maar één verschil is er: de Engelsche wetgever heeft veel gedaan en doet nog veel om den slachtoffers van zijn veroveringspolitiek hun verlies dragelijker te maken, terwijl de Nederlandsche wetgever niets gedaan heeft, — nóch voor de slachtoffers in Nederland, waar aan den toestand niets meer te veranderen is, nóch voor de slachtoffers in Indië, waar terugkeer tot een eerlijk en doelmatig muntstelsel geoorloofd blijft. Men leze daaromtrent mijne brochures: „Ons Koloniaal Beleid in de naaste toekomst" (1902) en „Het Ontwerp-Tariefwet en onze Landbouw" (1904).

De heer de M. schrijft verder:

„Dat hongersnooden uit dezen maatregel voortgekomen zouden zijn, schijnt niet vol te houden daar zij reeds veel eerder bestonden en aan een veel ingewikkelder samenwerking van economische en klimatologische invloeden zijn te wijten."

„Waar Allah waterstroomen zendt, die de akkers wegnemen . . . waar Hij oorlog zendt, die de velden omkeert . . . daar, Hoofden van Lebak, buigen wij deemoedig het hoofd en zeggen: Hij wil het zoo! Ook niet aldus in Britsch-Indië.

Maar niet aldus in Bantam Kidoel!" [3])

Waterstroomen en oorlogen kunnen ellende brengen, maar die keeren niet elk jaar terug. Dit is ook heelemaal het geval niet geweest in Britsch-Indië. Maar wel keerden daar elk jaar terug te lage en nog weer lagere prijzen van het graan en andere gewassen en van de voortbrengselen der inheemsche industrie. En dat feit bracht blijvende malaise, bracht op vele plaatsen honger en diepe ellende. Men zie daarover „Gew. Dw." en „Theoriën, getoetst aan de feiten."

De heer de M. vervolgt:

„Evenmin schijnt het een gelukkig denkbeeld de thans meer en meer als een overdreven voorstelling beschouwde „inzinking" op Java van omstreeks 1902 met de muntpolitiek in verband te willen brengen of den bloei van de tabaksindustrie in O.-S. eraan toe te schrijven en daarbij de hooge tabaksprijzen over het hoofd te zien."

De „inzinking" op Java wordt, volgens den heer de M., thans meer en meer als een overdreven voorstelling beschouwd. Die beschouwing is wellicht juist, d.w.z. dat de armoede er minder erg is dan een jaar of vier, vijf geleden. Er is namelijk een machtige oorzaak, die nooit haar invloed mist, voor eenige verbetering van den toestand, nl. de daling van de geldswaarde of, anders gezegd, de verbetering van de prijzen van alle of bijna alle handelsartikelen. De goudwaarde is aanmerkelijk gedaald. En dit heeft gunstig gewerkt voor den Nederlandschen en den Indischen landbouwer. Maar „de hooge tabaksprijzen" zou ik over het hoofd gezien hebben. Dat die hooge tabaksprijzen geen verklaring zijn voor den voortdurenden enormen bloei van Oost-Sumatra is, geloof ik, gemakkelijk genoeg aan te toonen; doch om den lezer niet door cijfers af te schrikken zal ik zoo vrij zijn die voor het laatst te bewaren.

„Het is wel mogelijk dat er nadeelen aan de gevolgde muntpolitiek verbonden zijn, doch Nederland was in dit opzicht niet vrij en de schrijver overtuigt ons niet, als hij de feiten zoo gewrongen interpreteert."

Waarom toch zou Nederland niet vrij geweest zijn? Zou Duitschland zijn leger of Engeland zijn vloot gezonden hebben, indien wij, evenals bijv. Engeland, Mexico of zoovele andere staten, den vrijen handel ook toen gehuldigd hadden en ons met duurte of goedkoopte van het overal en dagelijksch voorkomende handelsartikel, het geld, heelemaal niet bemoeid hadden??

Ik heb die bewering onder allerlei formuleeringen zóó dikwijls gelezen, — nu weer, en herhaaldelijk, in de kritiek van den heer de M., — dat ik toch wel eens graag zou zien, dat iemand aantoonde, dat Nederland, op gronden van recht, billijkheid, volksbelang, vrees voor het buitenland of wat dan ook, gedwongen was, alle bestaande contracten van natuur te doen veranderen en het voor alle toekomstige ruilingen zoo goed als onmogelijk te maken om zilver als het éene ruilartikel te gebruiken. En dan ons pochen op ons vrijhandelstelsel!!

Deden de vele staten, die kalmweg volhardden bij hunne zilvermunt, zooals de Midden- en Zuid-Amerikaansche staten, het volkrijke Britsch-Indië (tot 1893), Japan, China met zijn honderden millioenen inwoners, Mexico, onrecht of wel leed de volkswelvaart er onder? Men leze daaromtrent toch eens na bl. 89 van „Gewone Dwaalbegrippen" of „Theoriën, getoetst aan de feiten", en ook Mr. N. P. van den Berg's „Financial and economical progress and condition of N.-India."

Dat ik de feiten gewrongen zou interpreteeren, behoort bewezen te worden, waartoe ik den heer de M. beleefdelijk uitnoodig.

„Het is zeker", zoo gaat de heer de M. voort, „te betreuren, dat de sedert onheugelijke tijden gebezigde metalen, die de „pecus" als maat van de „pecunia" vervingen, wat standvastigheid betreft ons zoo deerlijk gaan begeven, doch nu de wereld" (niet de wereld, wel de meeste groote handelsstaten) „het goud nog steeds als zoodanig algemeen aanneemt, moeten wij wel mede" (waarom voor Indië?) „totdat er een denkbeeldige vorm kan worden aangenomen, bijv. uit het gemiddelde der indexcijfers af te leiden, als grondslag voor een absoluten waardemeter, waaraan ook de koers van het in omloop zijnde gemunte zilver en goud telkens wordt getoetst."

Dus de heer de M. zou, bij slot van rekening, niet opzien tegen eene geregelde vaststelling van de geldswaarde, berustende op eene zeer ingewikkelde berekening door een permanent college voor dat doel, zooals dit in Engeland in 1822 al is voorgesteld; welnu dan is er voor ZEd. toch ook wel geen bezwaar tegen mijn voorstel van een dubbelen standaard zonder vaste waardeverhouding tusschen de gouden en de zilveren munt, zooals die op bl. 98 van „Gew. Dw." is verklaard, en die zoo oneindig eenvoudiger zou werken.

En nu moet ik terugkomen op „de hooge tabaksprijzen".

Ik zal hier opgeven de middenprijzen van de tabak op de Amsterdamsche markt, telkens over vijf jaren, en daarbij opgeven den zilverprijs op de Londensche markt per standard ounce. Bij een zilverprijs van ongeveer 60 pence draagt onze rijksdaalder zijn waarde in zich aan zilver, m.a.w. bij een zilverprijs van bijna 60 pence is de zilverwaarde van vier rijksdaalders gelijk aan de goudwaarde van een gouden tienguldenstuk, en is een vrij aan te munten Mexicaansche dollar in waarde gelijk aan onzen rijksdaalder.

Jaren.	Doorsnee cijfers in centen Java-oogst.	Doorsneecijfers in centen Sumatra-oogst. †)	Zilverprijs per standardounce in pence.
1871—1875	63.5	**154.7—63**	59 pence
76— 80	49.8	**127.6 -58**	$52\frac{3}{4}$
81— 85	36.2	**134.3 -63.6**	$50\frac{5}{8}$
86— 90	31.7	**125.2—67.3**	$44\frac{5}{8}$
91— 95	32.4^5	**114.2 -76.4**	$35\frac{7}{8}$
96-1900	31.6^5	**103.9—88¼**	$28\frac{1}{4}$
1900—1904	26.3	**93.2^5—98.9**	$25\frac{5}{8}$
(van 1905 heb ik niet den zilverprijs).			

†) Overgebracht in dollarcenten.

Uit bovenstaande tabaksprijzen [4]) van 1871 af tot en met 1904, in verband gebracht met de zilverprijzen over diezelfde jaren, blijkt, dat de prijzen der Sumatra-tabak, in onze tegenwoordige Nederlandsche munt uitgedrukt, gedaald zijn van 154.7 tot 93.2^5 cent, d.i. met 39.7 percent, dus zeker geen verklaring kunnen wezen voor den grooten bloei van Oost-Sumatra; dat echter die prijzen, daar zij werden omgezet in een vrij aan te munten zilveren geldstuk, nl. den Mexicaanschen dollar, inderdaad wel den grooten bloei van die streken verklaren. Daardoor toch kregen de planters bijna voortdurend hoogere prijzen voor hun product: 63 — 51 — 63.6 — 67.3 — 76.4 — 88¼ — 98.9 dollarcenten; van 63 tot 98.9, dat is een stijging van 59 percent. Op Java daarentegen altijd door lagere prijzen: 63.5 — 49.8 — 36.2 — 31.7 — 32.45 — 31.65 — 26.3 Nederlandsch-Indische centen; van 63.5 tot 26.3 dat is een daling van 58½ percent.

Er is op Java eens voorgesteld om ook maar, wettig of onwettig, den Mexicaanschen dollar in te voeren, wat Mr. N. P. van den Berg „een curiosum", een dwaasheid betitelde.

Had men den moed en de macht gehad om het plan door te voeren, dan zou dit „curiosum" een geluk voor Java zijn geweest, dan ware dit eiland voor „inzinking" behoed gebleven.

(Zijn de aandeelhouders van de groote tabakmaatschappijen op Oost-Sumatra zich terdege bewust van wat het voor die Mpijen zeggen wil: overgang tot het Nederlandsche geld? Mocht het aan Engeland en de Vereenigde Staten werkelijk gelukken China den gouden standaard aan te praten, dan zullen de magere jaren komen, wellicht zeer magere jaren.)

Moge het bovenstaande eens ernstig overwogen worden door allen, die van ons Indië houden, vooral ook door den Redacteur van den Indischen Gids, vooral ook door den man, die geroepen zal worden om aan de aanstaande Ned.-Indische Bestuursakademie de economie of meer bepaaldelijk de financiëele wetenschap te doceeren. Het is voor Indië zeer te hopen, dat dit iemand zijn zal, werkelijk op de hoogte van zijn taak, die er wat meer van weet dan wat de gewone handboeken geven, en die, vóór alles, zelfstandig denkt, niet eenvoudig navertelt wat autoriteiten en specialiteiten er over geschreven hebben:

„Habt euch vorher wohl präpariert,
Paragraphos wohl einstudiert,
Damit Ihr nachher besser seht,
Dasz er nichts sagt, als was im Buche steht."
(Mefistofeles in „Faust").

En moge dit de aanleiding worden, dat eindelijk een krachtig verzet onsta tegen het blijvende onrecht, de blijvende benadeeling van Indië door het tegenwoordige slechte, oneerlijke muntstelsel.

Moge dit vervangen worden door eene eerlijke en doelmatige muntregeling, en moge daarvoor op Java een eigen muntgebouw voor Ned.-Indië verrijzen, waarvoor ik, reeds vijf jaren geleden, met alle kracht gestreden heb in de brochure „Ons Koloniaal Beleid in de naaste toekomst."

's-Gravenhage, 8 Juni 1907.

M. J. WIESSING.

Mijn besten dank voor de plaatsing aan de Redactie van dit blad.

---

1) De spatieering hier en elders is van mij. Wg.

2) er zijn bergen en bergen van bewijs — niet alleen Ossa gestapeld op Pelion, maar het Himalayagebergte daar weer bovenop, ten gunste van den enkelen standaard. Terwijl er niet de zwakste schaduw bestaat van de schim van den geest der differentiaal coëfficiënt van een speldepunt bewijs ten gunste van den strijd der Bimetallisten. Dat is absolunt *nul*.

3) Max Havelaar, Aanspraak aan de Hoofden van Lebak.

4) Deze cijfers zijn mij bezorgd door de twee heeren Ambtenaren aan de Leesbibliotheek van Landbouw-Statistiek, wien ik voor hunne welwillende hulp hierbij dank zeg.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Weekblad voor Indië. 1907. No. 4.

Van onaandoenlijkheid en een slaperigen resident, door M. van Geuns. — Het oostersche element in de toonkunst, door C. van de Wall. — De nestor der Indische leeraren, D. Koninz (met portret), door S. H. Jz. — Bekende Indische tijdgenooten, J. F. H. de Vignon van de Velde (met portret). — Bruggenbouw in de Preanger Regentschappen (met afb.), door M. W. — De uitreiking van het Commandeurskruis in de Orde van Oranje-Nassau aan de vorstin van Tanette (met afb.). — De gewestelijke raad van Madoera (met afb.), door v. G. — Ingezonden: Repliek van F. P. H. Prick van Wely aan Jasper. — Indische omtrekken, door Damas. — Indrukken van den dag, door Corax. Enz.

De Indische Mercuur. 25 Juni 1907.

Ziekten van het suikerriet, door zwammen veroorzaakt, door Dr. H. W. Heinsius (met afbeeldingen). — Mededeelingen over schadelijke insecten in Amerika en, naar aanleiding daarvan over petroleum-emulsies en pulverisateurs. — Caoutchouc en Getah-pertja in de Duitsche koloniën in het jaar 1905/06, door A. H. Berkhout. — Het benzine-vervoer door het Suez-kanaal. — De cassavefabriek Bendoredjo. — De wijziging in de Japansche suikerwetgeving en de toekomst der suikerindustrie op Formosa. — Verslagen van Maatschappijen.

Teysmannia. 1907. Afl. 5.

Zoölogische wandelingen te Tjibodas, IV. De fauna van het park, door Dr. J. C. Koningsberger. — Selectie van koffie, door Dr. P. J. S. Cramer. — De oliegrassen van Indië en Ceylon, door J. J. Smith. — Sprokkelingen uit nieuwe publicaties. — Korte Berichten uitgaande van het Departement van Landbouw: De opbrengst van Bengaalsch gras, door Pit. — Nog eenige woorden over Pestalozzia Palmarum, door Dr. Ch. Bernard. — Beschikbare planten en zaden.

Het Nederlandsche Zeewezen. 15 Juni 1907. No. 12.

Over de Lambaleh baai en Simaloer naar Nias en de Nako-eilanden (met afb.), door K.

Restaurant DES INDES.

PRINS HENDRIKPLEIN 3a, 3b,
Den Haag.

PIEPER-BAARS.

Telephoon 1896.

Iederen dag gelegenheid tot het verkrijgen van volledige rijsttafel en Europeesch eten.

Plat du jour tot 4 uur à f 0.80,
na 4 uur f 1.—

DINERS van af f 1.50.

Uitzenden van verschillende Schotels.
Vraag Tarieven.

Deze restaurant heeft geen filialen.

Ch. F. RIJKEN & Co.

Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIEUWSTRAAT No. 26.

W. PAULUSSEN.
Drogist, SPUI 156a
recht over de St. Jacobstraat.
GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres
voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

De Goedkoope Winkel van
H. DE LA COURT.
Chemische producten,
Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS.
Hemsterhuisstraat 283.

EDUARD PELGER,
MAGAZIJN VAN
HEERENHOEDEN
Prinsestraat 35,
1ste huis naast de Brandweerkazerne,
'S-GRAVENHAGE.

H. v. DOOREN & Cie.

MODES.

DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

Van iemand
die naar Indië vertrekt zijn **TE KOOP 22 linnen pakken** (russisch linnen) zoo goed als nieuw.
Br. fr. letter L. a/d. boekhandelaar G. VORMER, Prinsessegracht 1, den Haag.

NIEUW
Malthusianisme.
Damesdeskundige.
MEVROUW ADRIAAN
Regentesselaan 362,
einde halte lijn 5.
Consult dagelijks, Zondags op verzoek.

TRANSVALIA.
Prins Hendrikstraat 74.
Linnen en Katoenen Jongenspakjes,
Meisjesjurken, Plooijurkjes, Blousejurken.
Witte en Blauwe Jongensbroeken,
Corsetten, Handschoenen,
WITTE ONDERGOEDEREN
ook in ECHT JAEGER.

Instituut voor Urologie,

HOFWIJCKSTRAAT 33,
b/h. Stationsplein, 's-GRAVENHAGE.

Laboratorium voor Urine-onderzoek.

Spoedige en radicale genezing van alle Geslachts- en Huidziekten volgens een geheel nieuwe THERAPIE.
Consult dagelijks van **10—12** voormiddags.
Minvermogenden Dinsdags- en Donderdags-ochtends van **9—10** uur.

Extra aanbieding, zoolang de voorraad strekt.

Buitengewoon zwaar JAEGER

HEEREN-PANTALONS en BORSTROKKEN, f 2.75 per stel,

franco door geheel Nederland, na ontvangst van postwissel, met opgaaf van kleine, middel- of groote maat.

Wat niet in alle opzichten voldoet, kan worden teruggezonden en het volle bedrag wordt onmiddellijk gerestitueerd.

Adres: Hollandia Tricot, Prinsengracht, Amsterdam.

ELITE SHOES

Maat- en Reparatie-Ateliers
Vos in Tuinstraat 4
tegenover „Hotel des Indes"

H. HESSELS & ZOON
Importeurs van
Amerikaansch Schoeisel
Schoeisel voor Indië
Piet Heinstraat 117

Bol-Begonia's

aangeboden in Extra Qualiteit, in zeer sterke planten. **Reuzenbloemen,** gereed om op de perken geplant te worden.

Per 25 stuks ***f 1.75*** en p. 100 stuks ***f 6.***

Tegen toezending van **Postwissel** of **Rembours**, niet franco.

Spoedbestelling verzocht.

De Bloemisterij
„LUGDUNUM-BATAVORUM",
Morschweg F 43, LEIDEN.

INDISCHE VENDUTIE
Malakkastraat 74,
DEN HAAG.

Is het ***Soliedste Adres*** voor hen die ***KOMEN*** om zich te ***installeeren*** en voor hen die hun ***Inboedel*** 't voordeeligst van de hand wenschen te doen, ***zonder kosten voor den inzender.***

Geopend van 9 tot 5 uur.
(Zondags gesloten.)

Maatschappij NUTRICIA,
ZOETERMEER.
Filiale DEN HAAG, Piet Heinstraat 19, Telefoon 1739.
Filiale AMSTERDAM, Leidschestraat 44, Telefoon 4797.
Filiale ROTTERDAM, Zuidblaak 76.

Eenigste Exporteurs van Gehomogeneïseerde Melk en Room.

Provianderen verschillende groote Binnen- en Buitenlandsche Stoomvaart-Maatschappijen o.a. Stoomvaart-Maatschappij „Nederland", Rotterdamsche Lloyd, Congo-Line enz.
Specialiteiten voor KINDERVOEDING.

Brückel Mutzenbach,
Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
'S-GRAVENHAGE.
Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

Nieuw-Malthusianisme.

Mevrouw VAN DAM
dagelijks te spreken van **10--4** en van **7--9** uur.
(Zondag op verzoek).
-:- Tollensstraat 106 -:-
Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.
Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos.

Pension Büchner.

Laan van Meerdervoort 198,
hoek PERPONCHERSTRAAT
Den Haag.
Logies te verkrijgen
per maand, per week en per dag.
Volledige Badinrichting in huis.

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,
DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.
LUNCHEON ROOM.
Haagsche Beschuit.

AGUILAR'S Port-, Sherry- en Madeirawijnen
zijn alom bekend.
VRAAGT PRIJSCOURANT.
Hoofdkantoor Lange Houtstraat 6, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.
Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

A. KREIJMBORG & Co.

HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.
Huis van den Eersten Rang.
LEIDSCHESTRAAT hoek Heerengr. Teleph. 3200.

Modernste inrichting voor **Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleeding,** gemaakt en naar maat.
Aan de afdeeling Kleeding naar Maat zijn verbonden:
1 Professeur de Coupe en 10 Coupeurs met assistenten.
Coupe Système Americain

Uitrustingen voor de Indiën.

Uniformen, Gala- en Automobielkleeding, Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleeding.

Parterre: Heerenkleeding;
1e Etage: Kleeding naar Maat; 2e Etage: Kinder- en Jongeheerenkleeding.

N°. 27. Donderdag 4 Juli 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

Van de Redactie-Commissie:

Berichten van de Witte Kruis-Kolonie:

Van Mevr. Alice van Emmerik—Cleverly ontvingen wij een schrijven van 22 Mei j.l. uit Salatiga, en een paar Witte Kruis Bladen, met het verzoek daaruit het een en ander over te nemen betreffende: „De eerste poging tot het leggen van een kiem tot vrijwillige emigratie van Javanen naar Midden-Celebes", waaraan wij gaarne voldoen:

De heer van Emmerik beschrijft o.a. hoe hij zich op 18 Januari j.l. te Semarang met een groep inscheepte bestaande uit 32 personen, zijn persoon er onder begrepen.

De 31 overigen bestonden uit 17 Witte-Kruis-Kolonisten, waaronder 10 jongens van ongeveer 16 jaar oud, 5 volwassen mannen, waarvan een met zijne vrouw en een oude vrouw, en verder uit 14 mannen uit dessa's niet ver van de Witte-Kruiskolonie gelegen.

„Van de reis met een der booten van de Paketvaart zal ik schrijft hij, niets anders vertellen dan dat wij allen goed en wel 28 Januari te Donggala aankwamen na eene reis zonder eenig slecht weer en met ternauwernood eenigen regen.

Toen de boot echter bij Donggala het anker liet vallen, begon de lucht opeens zwaar te betrekken. De boot lag slechts eenige honderden meters van den wal en wij verlangden allen hard de beperkte ruimte op de drukkende boot te verlaten. Dit ging echter zoo gemakkelijk niet. Ten eerste waren wij met ons twee en dertigen, ten tweede lagen al onze gereedschappen enz. in het ruim, ten derde hadden wij onze drie muilezels ook mee te voeren, ten vierde was het zeer moeielijk een vaartuig te krijgen.... over de vijfde oorzaak zal ik maar zwijgen. Na veel wachten, moeite en tobben, gelukte het ons allen, de muilezels daaronder begrepen, om met onze goederen en ruim 20 zakken rijst op 2 pentjaras (dubbele prauwen, voorzien van een soort vloer) een plaatsje te krijgen, terwijl de regen hoe langer hoe meer in hevigheid toenam, zoodat wij, ondanks dat enkelen van ons een pajong hadden, spoedig kletsnat waren. Ondanks alles heerschte echter een zeer opgewekte geest onder het troepje, hetgeen bleek uit het hartelijk gezang, dat aangeheven werd, toen de vaartuigjes van de boot gestooten en naar den lang begeerden wal geroeid werden.

Toen wij half den afstand naar den wal afgelegd hadden, gebeurde er iets dat heel wat beweging onder het troepje veroorzaakte. Een der muilezels namelijk, scheen niet tevreden te zijn met de langzame manier waarop wij den wal naderden en werd zoo bewegelijk, dat hij eindelijk in het water terecht kwam. Algemeen geroep van: „houdt hem! pakt hem!" vooral de oude nènèk, die bij ons was, toonde zich begaan met het lot van het arme beest en deed denken aan een scheepskapitein op een schip in nood. Ik vreesde zelfs, dat hare teere gevoelens voor den grooten, lobbesachtigen steiloor er haar toe zou brengen om hem na te springen. Al dat gealarmeer bleek spoedig geheel onnoodig te zijn, want de muilezel zwom met zulk een krachtigen, zekeren slag naar den wal, dat hij daar al onder dak was, terwijl wij nog op onze pakken en zakken onder eenen hevigen slagregen zaten.

De Assistent-Resident van Donggala was op dienstreis. De Controleur van Vuuren, die intusschen van onze komst had gehoord, had een zeer ruim en bijzonder geschikt, aan het strand gelegen, huis voor ons ingehuurd, waar wij spoedig gelegenheid hadden onze druipnatte kleeren tegen droge te verwisselen.

Daar ik met een der volgende booten één timmerman en nog heel wat goederen verwachtte, besloot ik met mijn troepje een paar weken te Donggala te blijven, ook opdat wij, alvorens de wildernis in te gaan, ons eenigszins aan het klimaat zouden kunnen wennen. Tegen dit oponthoud was te minder bezwaar omdat er voor allen gelegenheid genoeg was om betaalden arbeid te verrichten voor anderen.

Op 5 Februari kwam de Assistent-Resident Engelenberg van zijn tournée thuis en hij was zoo belangstellend en vriendelijk om mij dienzelfden dag nog op te zoeken.

Ontzettende windvlagen en een daaropvolgende totale windstilte dwongen ons het besluit te nemen de verdere reis te voet langs het strand te doen. Om vijf uur precies werd den volgenden ochtend de reis aangevangen. Voor mij, omdat ik mij zoo uiterst zwak gevoelde en voor de anderen, omdat zij hun en mijn barang te dragen hadden, was het een ellendige reis, omdat de weg gedeeltelijk feitelijk onbegaanbaar is en ofschoon ik door de goede zorggen van den Heer Engelenberg de beschikking had over een paard, zag ik mij gedwongen omstreeks halverwege een paar vlerkprauwtjes in te huren, waarmede ik met een gedeelte onzer barang en eenige der zwakkere jongens om vijf uur 's namiddags zoo ziek als een zieke kat te Poeloe aankwam. De overigen kwamen doodmoe ruim een uur later aan.

Ik werd door den civielen en militairen gezaghebber van het Paloedistrict, den heer L. Dersjant hartelijk welkom geheeten en hij verleende mij en die bij mij hoorden de meest gulle gastvrijheid.

Herhaaldelijk had ik gelegenheid om de opgewektheid en den tact om met de luidjes om te springen van dezen jeugdigen officier te bewonderen.

Ons aankomstfeest werd bijgewoond door ongeveer 120 inlandsche hoofden en hunne volgelingen. Een karbouw, die den vorigen dag geslacht was, verminderde de feestelijke stemming niet, hoewel het dooden van het dier door een persoon, die voor den aanvang van het feest vertrok, een „moord" genoemd werd. Ook hier hield de heer Dersjant een toespraak, die door een van mij gevolgd werd.

In de tusschenbedrijven hadden de aanwezigen gelegenheid om de ploegen, die wij meegebracht hadden, (het gebruik van welk nuttig werktuig in deze streken onbekend is) te bezichtigen. Op voorstel van den heer Dersjant werden er eenige touwen gehaald en eenige oogenblikken later kliefde een der ploegen, door een twintigtal mannen voortgetrokken, den grond. Dit geschiedde onder een uitbundig gejuich en de hilariteit steeg nog hooger toen men de trekkers karbouwen (bèngga) begon te noemen. Hu! karbouw! Vooruit karbouw! Een beetje harder trekken karbouw! Totdat de trekkers, die zich intusschen in het zweet hadden gewerkt, hun rol van buffel moede waren en er het lijntje bij neerlegden.

Met volle kennis en toestemming der betrokken hoofden werd door den heer Dersjant als vertegenwoordiger van den Assistent-Resident van Midden-Celebes ten behoeve van de eerste Witte-Kruiskolonie op de buitenbezittingen een stuk grond ter grootte van 1000 bouws aangewezen.

Water is er in overvloed om sawahs te maken. De grond is rijk! Een mooi bosch waaruit men het noodige hout voor huizen en andere gebouwen kan halen. Heerlijk klimaat! Een land van melk en honig.

Vlak bij de woningen werd een put gegraven, op twee meters diepte vonden ze heerlijk helder drinkwater!

Natuurlijk is het eerste werk huizen opzetten en begaanbare wegen maken. Allen, mannen en jongens, hebben een stuk van ± 10 roe voor een eigen tuin, dien zij in hun vrijen tijd bewerken.

„Het laat zich aanzien, dat het betrekkelijk weinig moeite zal kosten om al dadelijk ± 150 bouws tot sawahs te maken.

Verder deelt Mevr. van Emmerik ons mede: Wij zijn hier te Warak bezig met het vormen van de tweede groep emigranten. De kinderen meegeteld zijn er waarschijnlijk tusschen de zestig en zeventig zielen, die naar wij verwachten den 7den Juni van Semarang zullen vertrekken.

Niettegenstaande de afwezigheid van den Directeur gaat alles hier geregeld, en de te veld staande gewassen beloven een goeden oogst. Een flinke hoeveelheid mooi witte arrowroot is gereed voor de markt.

Wij voegen hier nog aan toe, dat deze aanvankelijk gunstige berichten ons, en zeker ook de lezers van „Oost en West", zeer verheugen, doch maken van deze gelegenheid tevens gebruik, belangstellenden nog eens er aan te herinneren, dat *geldelijke hulp* voor het goede doel dat de heer en Mevrouw van E. nastreven, ten *zeerste welkom zal zijn.*

KOLONIALE PRAATJES.

Arm Suriname!

Aldus riep *Onze West* in haar nummer van den 16en Februari ll. uit, toen in de kolonie verluidde, dat de doortrekking van den spoorweg tot Dam niet alleen gevaar liep niet tot stand te zullen komen, maar dat zelfs de mogelijkheid bestond dat de aanleg reeds zou worden gestaakt wanneer men den Brownsweg zou hebben bereikt, en wij ontleenden aan 't blad in ons nummer van den 21en Maart ll. de volgende verzuchting:

»Wij aarzelen niet als onze overtuiging uit te spreken, dat dit een ramp zoo zijn voor de

kolonie. Het beteekent, dat men de hoop op ontwikkeling van het achterland van Suriname opgeeft.

De spoorweg in de richting van het Lawagebied, met zooveel plechtigheid aangekondigd als een chemin de fer de pénétration, zou dan ten slotte neerkomen op een lijntje van Paramaribo naar de eerste en gemakkelijkst bereikbare goud-zône.

Juist die gedeelten der kolonie voor welke de spoorwegaanleg dringend noodzakelijk was, zullen verstoken blijven, terwijl de spoorweg geen nieuwe terreinen bereikbaar zal maken."

Zijne argumenten verder uitwerkende, drong het blad ten sterkste aan om het «arme Suriname» voor deze mogelijkheid te behoeden.

Deze mogelijkheid leek ons geenszins uitgesloten in den toenmaligen crisis-tijd, toen het den leiders onzer politiek begrijpelijkerwijze minder aangenaam moest wezen met plannen voor den dag te komen, waarop ernstige critiek niet kon uitblijven, eene critiek, die ook nu te wachten is op het doortrekkingsplan, waarbij na de herhaalde misrekeningen op het gebied van productieve werken ook nu weder de erkenning van een tegenvaller in de kosten van den spoorweg-aanleg bij de uiteenzetting van het plan niet kon uitblijven. Wij hebben dan evenals andere bladen het pleit van *Onze West* tot het onze gemaakt, overtuigd dat het koloniaal belang en daarmee ook dat van het moederland niet zou zijn gediend door het halve werk, waarmede men de kolonie wilde afschepen.

Het moest dus *Onze West* een voldoening zijn geweest, dat haar pleit en hare argumenten blijkbaar hebben ingeslagen, daar toch het ontwerp betreffende de doortrekking van den spoorweg tot Dam sedert aan de Tweede Kamer ter behandeling werd aangeboden. De voldoening van het blad spreekt zich uit in het artikel, voorkomende in zijn nummer van den 8en Juni ll., waaraan wij in onze rubriek Westindische Berichten het een en ander ontleenden en waarin het al zijne klimmende argumenten voor de doortrekking van den spoorweg als minderwaardig spel overboord werpt en deze doortrekking ontraadt, teneinde evenwel de daarvoor toe te stane gelden aan te wenden voor den aanleg van bestuurswege van de spoorlijnen Spieringshoek—Meerzorg en Paramaribo—Saramacca, met het oog op het bacoven-transport-vraagstuk.

Vanwaar die volte-face?

Zijne motieven zet het blad uiteen in het door ons hierachter ontleende. De toestanden zijn veranderd, heet het daarin, en er wordt gewezen op de nieuwe bacove-cultuur. Maar dagteekent deze dan na den 16den Februari ll., toen het blad in de mogelijkheid, die zich te dien tijd opdeed, een nieuwe ramp voor Suriname zag?

En zijn deze dan zoo veranderd sedert het den 20en Maart ll. ten aanzien van het particuliere tramplan Spieringshoek—Meerzorg het volgende schreef, juist met het oog op het bacovetransport:

«Gelukkig wordt de meening dat het uitsluitend transport te water tot een mislukking zou moeten leiden, door bevoegden niet gedeeld. De benoodigde ponten kunnen, voor zoover er geen tijd meer is ze in de kolonie te bouwen, van elders worden besteld, evenals sleepbooten. Van meer dan eene zijde bestaan reeds plannen tot het doen uitkomen van sleepbooten, terwijl verder zal moeten worden onderzocht in hoeverre op den particulieren ondernemingsgeest kan worden gerekend om sleepersdiensten te exploiteeren, wier rentabiliteit bij voorbaat verzekerd schijnt.

Is dus tramaanleg wenschelijk, men kan niet zeggen dat hij onontbeerlijk is om het succes te verzekeren. Het wil ons zelfs voorkomen, dat de tram-onderneming waarschijnlijk met grooter bezwaren te kampen zal hebben dan het watertransport. In de eerste plaats rijst de vraag, of een spoorweg die evenwijdig loopt aan een waterweg, goedkooper vracht zal kunnen vervoeren dan de waterweg. Waarbij komt dat de weg waarover de spoor zal worden gelegd, op vele plaatsen zigzags vormt, die den aanleg kostbaar maken, ook al besluit men die bochten af te snijden.»

Is thans de tramaanleg onontbeerlijk gebleken? Is de vraag of een spoorweg, die evenwijdig loopt aan een waterweg, goedkooper vracht zal kunnen vervoeren dan de waterweg door het blad voor zijn plotselingen ommekeer onder de oogen gezien? Met het voorbeeld van het vervoer naar de placers voor oogen, kan voor deze vraag bezwaarlijk door het blad een bevestigend antwoord zijn gevonden. Zijn de bezwaren wat kosten aangaat door het blad onder de oogen gezien voor de hier bedoelde lijn?

Niets van dat al en wij meenen dan ook dat dit onberaden advies ter bevoegder plaatse zal worden gedeponeerd waar het behoort.

De kolonie heeft reeds genoeg leergeld betaald door alles op ééne kaart te zetten, eerst met de suiker, toen met de cacao, om nu de mogelijkheid bestaat naast den zeker niet gering te schatten landbouw eene bloeiende goud-industrie in het leven te roepen, deze mogelijkheid los te laten. Een bloeiende goud-industrie?

Was het niet *Onze West*, die telkens na 16 Februari en 20 Maart, nog zeer onlangs, op feiten wees, die het gerucht betreffende de uitputting der Sarakreek-placers naar het rijk der fabelen zouden verwijzen, niet *Onze West*, die door het ontmoedigend resultaat der gouvernements-exploratie van het Lawa-gebied geenszins overtuigd, op feiten wees, die zouden aantoonen dat het gebied niet zoo betrekkelijk arm aan edel metaal was, als zou zijn bevonden, niet *Onze West*, die wist mede te deelen, dat men slechts wachtte op de openstelling van het Lawa-gebied voor concessie-aanvragen?

De mogelijkheid, ja de waarschijnlijkheid bestaat dat de doortrekking van den spoorweg tot Dam nieuwe terreinen tusschen dat voorloopig eindpunt en het Lawa-gebied binnen het bereik der exploitatie brengt.

Moet men nu dit alles loslaten voor de nieuwe snof de bacoven cultuur?

Den aanleg der lijn Spieringshoek—Meerzorg op grond van de door *Onze West* in haar nummer van 20 Maart ll. aangevoerde en in dat van den 8n Juni ll. bij haren ommekeer niet ontzenuwde argumenten, voorloopig beslist ontradende, zouden we niet aarzelen om indien de tramlijn Paramaribo—Saramacca bepaaldelijk noodig zoude wezen voor de opening van laatstgenoemd district den aanleg dier lijn van gouvernementswege te bepleiten, doch niet met loslating van het doortrekkingsplan, hetgeen wij met *Onze West* van 16 Februari ll. eene ramp voor de kolonie zouden blijven achten.

Pers-kroniek.

INHOUD: Indische specialiteiten in de Eerste Kamer: een aansporing der Nieuwe Courant *en de* Nieuwe Rotterdamsche Courant. — *Over de tweede jaarmarkt te Soerabaja in de* Nieuwe Rotterdamsche Courant.

Wij gaan den vacantietijd tegemoet en daarmede nadert weer de periode dat artikelen over indische aangelegenheden schaarsch in de nederlandsche dagbladpers zijn te vinden. Voeg hierbij de windstilte op politiek terrein en het behoeft geen nader betoog, dat het voor een kroniekschrijver lastig wordt geschikte stof te vinden.

Zoo troffen wij in de afgeloopen week een artikel aan in de Nieuwe Courant, waarbij aangedrongen wordt om bij de a.s. vervulling van een vacature in de Eerste Kamer door de Staten van Gelderland iemand te kiezen op de hoogte van indische zaken. Zooals men weet was de heer Franssen van de Putten de laatste indische specialiteit van naam in de Eerste Kamer. De oud-gouverneur-generaal v. d. Wijck, intertijd door de Staten van Noord-Holland tot lid der Eerste Kamer gekozen, vervulde het mandaat slechts korten tijd. Gedurende meer dan drie jaren bleef de Senaat dan ook zonder de voorlichting van iemand, die met gezag over indische zaken kon spreken.

Nu meent de Nieuwe Rotterdamsche Courant, in deze het verlangen der Nieuwe Courant ondersteunend, dat de Provinciale Staten, die binnen kort een keuze moeten doen, hiervoor een indische specialiteit moeten kiezen.

„Toen," zoo zegt het blad, „kort geleden, de Staten van Drenthe een nieuw lid hadden af te vaardigen, heeft met klem van goede redenen De Nieuwe Courant aanbevolen, als opvolger van den heer Willinge een koloniale specialiteit te verkiezen — doch Drenthe zond opnieuw iemand uit het gewest naar den Haag. Wij aarzelen niet, nu zich de gelegenheid andermaal voordoet, om eene bepaalde leemte in de samenstelling van onzen Senaat aan te vullen, onze stem bij die van de Nieuwe Courant te voegen. En — wij willen het er aanstonds bij zeggen — ook wel eenigszins in het vertrouwen, dat een beroep op de Staten van Gelderland niet tevergeefs zal worden gedaan.

Immers, de meerderheid van de Geldersche Staten behoort tot de rechterzijde, en deze heeft in dit opzicht iets goed te maken. De partijgenooten van Zuid-Holland wierpen, nu drie jaar geleden, de laatste Eerste Kamerleden uit, die van de Indische maatschappij en hare behoeften bijzondere kennis bezaten. Sedert zijn de Indische onderwerpen — het zij met alle waardeering voor hen, die erover nog wel eens het woord voerden, geschreven — in de Eerste Kamer nooit geheel tot hun recht gekomen. Men denke slechts nog eens terug aan de behandeling van het belangrijke ontwerp tot wijziging van het Indisch regeeringsreglement over de inlandsche christenen; men herinnere zich de bespreking der laatste drie koloniale begrootingen. Enz. De Kamer scheen zelve daarmee soms verlegen. Elk lid, dat in discussie trad, scheen zelf wel eenigszins te voelen, dat hij zich begaf op voor hem glad ijs — en het was al mooi, indien zeer begrijpelijke aarzeling zoover kon worden overwonnen, dat eene discussie kon worden verkregen, die van eene discussie althans...... de lengte had.

Zouden de Staten van Gelderland nu niet er toe zijn te krijgen, de fout te herstellen, die de collega's in Zuid-Holland begingen, toen zij wèl uitwierpen, doch vergaten, voor eene behoorlijke hervervulling der opene plaatsen zorg te dragen? Ons dunkt, in dit geval kan niet anders worden verwacht. De gelegenheid is te schoon, om haar voorbij te laten gaan."

De gelegenheid is inderdaad schoon, maar wie in het Jeruzalem der hedendaagsche politiek eenigszins thuis is weet: 1°. dat de rechterzijde slecht voorzien is van „indische specialiteiten", en 2°. dat zij wel antwoorden zal: waarom deden de liberale Staten van Drenthe niet wat zij thans van onze clericale Staten van Gelderland verlangt? Clericale „indische specialiteiten" zijn met een lantaarntje te zoeken."

Over de tweede jaarmarkt te Soerabaja schrijft men aan de Nieuwe Rotterdamsche Crt.:

„Naar het ontvangen verslag te oordeelen, schijnt deze jaarmarkt wel belangrijk te zijn geweest. Was er op de pasar-gambir te Batavia hoofdzakelijk werk uit West-Java en Sumatra te zien, hier vond men behalve beide reeds genoemde eilanden ook Madoera, Borneo, Bali, Batjan, Celebes en Soemba vertegenwoordigd.

En dit kan stellig nuttig werken! Op zoo'n jaarmarkt, druk door inlanders bezocht, kan de Javaan aanschouwelijk leeren, wat andere inlanders in den Archipel presteeren en wellicht is dit een betere prikkel dan aansporing door Europeanen. Vooral op het gebied van weven en vlechten is Java zoozeer in de minderheid, dat het tentoonstellen van mooi vlechtwerk uit Sumatra en Borneo, de prachtige ikat's van Bali enz. een goed lesje tot aansporing en smaak-ontwikkeling kan geven.

En wederkeerig is zoo'n jaarmarkt uitstekend om het inlandsche werk meer onder de aandacht der blanken te brengen, vooral als een aantal technieken in vollen arbeid voorgesteld worden en het uitgevoerde vanzelf daardoor voor leeken aanschouwelijker wordt.

Onder de vele en goede afbeeldingen zijn eenige aan de zilveren sieraden gewijd, noviteiten van den regent van Blora. Javaansche letterteekens, met geestige, symbolische beteekenis zijn op uitmuntende wijze decoratief gebruikt en doen denken aan de ornamentale schoonheid, die de Arabieren zoo dikwerf met letterteekens hebben ontwikkeld. Een andere plaat geeft een aantal der interessante mandjes, die in de Padangsche Bovenlanden gevlochten en nog nimmer in zoo groote verscheidenheid afgebeeld zijn. Zeer interessant zijn ook de foto's van Soemba-weefsels, terwijl een andere plaat Soembaneezen in hun nationaal costuum te zien geeft."

Surinaamsche Schetsen.

XIII.

NIEUW NEDERLAND.

(Een fantasie uit het jaar 1925).

Het was een frissche morgen van Januari, toen ik na eene afwezigheid van 25 jaren 's morgens om 7 uur opnieuw voet aan wal te Paramaribo zette. Wat al veranderingen trokken mijn oog. Was dat die eertijds slecht begaanbare waterkant, vol kuilen, waaraan 't water van de Suriname-rivier tegen en bij hooge spring overheen spoelde? Een flinke hardsteenen beschoeiing strekte zich nu langs den waterkant uit. Van de steenen trap af liep aan beide kanten een verhoogd wandelpad aan de rivierzijde, door een net ijzeren hek afgesloten. Sierlijke bloemperken en planten streelden het oog. Bovendien stonden er nette banken waarvan het publiek een aangenaam gebruik maakte door van de rustige, aantrekkelijke kabbeling der golfjes en de pracht van de ondergaande zon te genieten die den hemel met de fraaiste kleuren verfde.

De voornaamste straten waren geasphalteerd of geplaveid met vierkante houten blokken, sterk, wereldberoemd Surinaamsch hout, dat aan de oppervlakte licht geteerd was. Op zij van de straten liepen flinke overdekte riolen, die het regenwater onmiddellijk afvoerden. Daar de straten eenigszins gebogen liepen, vloeide het water direct af en de nette voetpaden waren goed begaanbaar. Geen modderpoelen van weleer en gaten die mij vroeger menige verwensching ontlokten. Paramaribo is nu een modelstad, de parel van West-Indië, door tal van vreemdelingen bezocht.

Door de invoering van het electrisch licht in 1908 werd het later mogelijk een electrisch tramnet door de stad te leggen. De goedkoope tarieven maakte het tot een voordeelige zaak. Men kan er in en boven op zitten. Voor een stuiver rijdt men een sectie. Er wordt veel gebruik van gemaakt. In het begin heerschte er wel ontevredenheid over dat negers en kotto missi [1]) in afzonderlijke rijtuigen moesten plaats nemen, even als Javanen, Britsch-Indiërs, Chineezen, enz., maar men geraakte spoedig gewoon aan deze verandering zoodat het nette Surinaamsch en Hollandsch publiek van een goede plaats verzekerd was.

1) Kleederdracht van vele Surinaamsche vrouwen.

Later voerde men dat ook bij de sporen in. Vooral des namiddags werd veel gebruik gemaakt van de rondrit voor *f* 0,25, welke uit ging van het plein over de Kleine Combé, die verbreed was, door de eveneens verbreede Costerstraat, Gravenstraat, Kwattaweg, 1sten rijweg, verlengden Gemeenen landsweg en den waterkant tot het plein.

Maar een ritje over den Cleviaweg (het woord communicatie was al lang afgeschaft) tot Leonsberg en aldaar oversteken met de stoompont, waarmede paarden en rijtuigen eveneens konden worden overgezet naar plantage Voorburg, waar men de tram van Spieringshoek via het dorp Nieuw-Amsterdam tot Nieuw-Meerzorg kon oppikken, en wederom per stoomer naar de stad, behoorde ook tot de zeer gezochte aantrekkelijkheden. Men kwam eens buiten en kon vrienden en kennissen gemakkelijk opzoeken. Men kon tegen matig tarief tevens pakjes laten vervoeren en de verschillende plantages die tevens stations waren, kregen hun brieven spoedig bezorgd.

De lijn Spieringshoek, Nieuw-Meerzorg vervoerde tevens bacoven. De laatste plantage was de stapelplaats voor bacoven en in handen van het Gouvernement overgegaan, dat een flinke steiger had laten bouwen. Het was een plan geweest van een zekeren Mr. ten Brink, die er hard voor gewerkt had. Heel eigenaardig was het in de wandeling gewoonte geworden om te spreken van een „brinkje" maken, als men een ritje met deze lijn deed. Zooals ik aanstipte, had de armzalige petroleumverlichting, die sedert 1886 had bestaan (vóór dien tijd tastte men heelemaal in het duister), voor electrisch plaats gemaakt. Degelijke booglampen verlichtten de stad. De invoer van Kerosine-olie was bijna opgehouden en de eertijds zoo gezochte kerosine-blikken waren nu zeer schaarsch.

Het is opmerkelijk hoe zelfs de eenvoudige negerbevolking aan de gemakken van electrisch licht gewend was geworden, evenals aan het op de knopjes drukken om het „bliksemlicht" te voorschijn te roepen alsof ze hun geheele leven nooit anders hadden gedaan.

Ook was daardoor de onzedelijkheid wat afgenomen doordat het helder witte licht geen vrijende paren meer begunstigde of tooneelen die het daglicht niet konden verdragen.

Toen ik mijne schreden naar het plein richtte werd mijn verbazing steeds grooter.

Ik herinnerde mij van vroeger een groote, saaie, slecht onderhouden grasvlakte voor het Gouvernementshuis, door enkele wegen doorsneden, in welker midden op een groote tonsuur de twee maal 's weeks muziek makende militairen een uur lang moesten staan. Hoe dikwerf heb ik toen die stakkers beklaagd! De traditioneele paal met de Nederlandsche driekleur, het smakelooze tuintje, de tonsuur, ze waren er niet meer. In het midden ontwaarde mijn oog een sierlijke eenvoudige fontein, welker helder frisch water in een ruim basin neerklaterde, waarin witte en roode waterlelies groeiden. Een pad liep er om heen en van uit het midden, als van een spinneweb, waren harde flinke wandelwegen aangebracht. Het plein was een park geworden met keurige bloemperken en jonge lieve heesters, een lust voor het oog en geen politie behoefde de wandelaars van de vlakke, gelijk gesnoeide grasperken af te houden. De geest onder de bevolking was — dank zij het onderwijs — veel verbeterd.

Door de reorganisatie van de militaire bezetting en later door haar geheele opheffing, waren de kazerne en de woningen binnen het fort Zeelandia leeg gekomen. Ofschoon er stemmen waren opgegaan om dit monument uit de geschiedenis voor het nageslacht te behouden, had het Bestuur practisch doorgetast en het smakelooze bouwwerk doen slopen. Door de verplaatsing van de buitensocieteit van de stad naar buiten, was dientengevolge een groot terrein vrijgekomen, dat door een sterke combinatie van ingezetenen was aangekocht en in een villapark herschapen. Lieve in groen verscholen villatjes, de fraaie aanleg, maakte dit „Zeelandia-Park" tot een geliefkoosde wandelplaats.

Toen ik het park inliep, trok een nette muziektent mijn oog. Groen en planten slingerden er zich om heen.

„Eindelijk", ontsnapte het onwillekeurig van mijne lippen, „eindelijk zijn de muzikanten verlost van de tonsuur". Die militairen hebben hun dienst vroeger wel verstaan, maar deze kapel onder leiding van den dirigent van de vereeniging „Cecilia", die uitgezochte en veel Hollandsche muziek ten gehoore bracht, verstaat haar arbeid niet minder.

De geheele Combé was voorts herschapen.

De wanstaltige winkeltjes en koeliewoningen waren verdwenen en er waren flinke tropische huizen verrezen.

Niet meer klampte de Europeesche bevolking zich angstvallig aan het plein vast, ze woonde nu grootendeels in de villaparken „Zeelandia, Combé en Nieuw-Meerzorg."

Ook de tamarindelaan was veranderd. Rijtuigen konden niet langer vóór de woning van den landvoogd voorbijrijden, maar moesten den weg nemen die eertijds vóór het z.g. bloemenperkje liep. In die 25 jaren waren de daar geplante boomen reeds flink gegroeid.

Toen ik mij naar de buitensocieteit wilde begeven was het mijn eerste werk om aan de kiosk, welke door de vereeniging tot bevordering van het vreemdelingenverkeer op de Wilhelmina boulevard aan den waterkant was opgericht, te vragen: waar zich die thans bevond?

Een jonge dame verwees mij naar de Combé en werkelijk voorbij de Sommelsdijksche kreek vond ik haar. Het terrein aan de rivierzijde was geheel ingepolderd, de mestvaalt was verdwenen en de societeit was nu werkelijk een vriendelijke buitensocieteit geworden, waarlangs de tram vroolijk voorbijsnorde en waar men tevens kon logeeren. Hulde aan de bacovenvoormannen, dacht ik. Welk een welvaart had deze cultuur aan onze kolonie gebracht. De oude welvaart van vroeger, maar door beschaving, vooruitgang en onderwijs in goede banen geleid.

Er was werk volop, voor ieder.

Duizenden hadden zich in den loop der jaren in de kolonie gevestigd en de bevolking van Paramaribo was tot ruim 60000 aangegroeid.

En wederom waren het heldere koppen geweest, die — toen uitbreiding der stad noodzakelijk bleek — hunne blikken op Nieuw-Meerzorg hadden gericht, waar een voorstad was opgebloeid, als een Eden gelijk.

Tegen 12 uur haalde ik onwillekeurig mijn uurwerk voor den dag. Maar er viel geen schot.

Men vertelde mij dat bij de tweede afschaffing daarvan bij de opheffing van het garnizoen in 1910 ernstige ongeregeldheden hadden plaats gegrepen.

Monstervergaderingen waren gehouden op het plein en behoudende voorstanders van 't goede oude of van het oude goede hadden hevig geprotesteerd en het volk van de stoepen van het stadhuis (het voormalig gebouw van de administratie der Financiën, dat dus weer in eere hersteld was) toegesproken. Toch waren er velen geweest die voor flinke veranderingen waren. Bovendien waren er klokken in de Hervormde, Luthersche en Hernhutter Kerken aangebracht en stonden er automaatklokken aan de halten van spoor en tram.

Behoefte aan een schot was er dus niet meer. En toen onder protest een der sprekers in de vergadering had verklaard — zoo deelde mij mijn zegsman in de societeit mede — dat de bevolking zoodanig aan zijn schot was gehecht, dat het afschaffen en ingrijpen in de samenleving was en verbreken der traditie, dat zij er werkelijk niet buiten kon, — toen, ironie van het noodlot, dreunden zes zware slagen boven zijn hoofd, die hem het spreken beletten en de menigte in een schaterlach deed uitbarsten.

De tegenstand was toen gebroken en voorgoed.

Genoten wij vroeger van de koelte onder het schaduwrijk loover van een heerenstraat, thans was die straat geen *rare avis* meer. Het landbouwdepartement had de aanplant van boomen flink ter hand genomen en lommerijke wegen waren een sieraad van de stad.

Dank zij de vereeniging tot bevordering van vreemdelingenverkeer had men weten te bewerken dat jaarlijks met de Koninklijke West-Indische maildienst uit Amerika en Europa tal van reizigers Suriname, het bacovenland bij uitnemendheid, kwamen bezoeken. Er waren ook goede hotels verrezen en de snel varende booten van de Koninklijke West-Indische maildienst deden de reis nu in 12 dagen.

Voornamelijk na het bezoek van Prins Hendrik der Nederlanden was het vreemdelingenverkeer sterk toegenomen. Deze had in 1912 de kolonie bezocht en voldaan aan de gebruikelijke eerste steenleggingen, opening van boulevards, standbeeldonthullingen enz., ten slotte de inwijdingsdienst der Nieuwe Hervormde Kerk bijgewoond, die met haar slanke toren uit haar assche van 1821 herrezen was. Ze was ook behoorlijk omringd en ingesloten door een ijzeren hek.

Ook deze verandering was niet zonder moeilijkheden tot stand gekomen. Het Gouvernement betwistte den grond rondom de kerk aan de gemeente, die ten slotte het proces won.

Wat mij op mijn wandeling door de stad zoo opviel, was, dat ik zelden een woord Neger-Engelsch meer hoorde. Wel Engelsch en Fransch. Maar door het uitstekende onderwijs van de laatste 20 jaren tengevolge waarvan Suriname een klinkenden naam had gekregen, scheen die taal geheel te zijn uitgestorven. Ouden van dagen herinnerden zich dat het vroeger de geliefkoosde taal der bevolking was geweest en in sommige kerken en in een enkel blad werd gebezigd, maar ook door den machtigen invloed van het Algemeen Nederlandsch Verbond was dit dialect geheel verdwenen.

Daar was — gelukkig verschijnsel — in de laatste jaren eene groote verbetering gekomen in het bouwen en inrichten van woningen. Meer en meer was het doorgedrongen dat bij den bouw van 's menschen verblijf van overheidswege degelijk toezicht noodig was en de wijze waarop de bouwers de huizen zouden inrichten, opdat voldaan zou worden aan eischen die redelijkerwijze gesteld mogen worden uit een oogpunt van schoonheidsgevoel en in de 1e plaats op hygienisch gebied.

En vooral in het eertijds zoo vervelooze ontropisch gebouwde Paramaribo was die verandering merkbaar. Een strenge bouwpolitie hield een waakzaam oog.

Negerwoningen en zoogenaamde kamers waren van de erven verdwenen en hadden het gevolg gehad dat menige zieke melaatsche in de daarvoor bestemde inrichtingen was opgenomen. De erven waren behoorlijk op loozing gebracht. De historische neger- of ethiosche poort had geheel haar beteekenis verloren en raakte in het vergeetboek.

Men was verplicht geworden in alle huizen binnen een bepaalden tijd een badkamer aan te brengen.

Daartoe had de aanleg der waterleiding veel bijgedragen.

Bovendien moest elk huis een regenbak hebben van zekere afmetingen, die eens per jaar moest worden gereinigd en gecontroleerd.

Ook waren er straten in welke het verboden was huizen zonder balcons te zetten.

En daar de proeven om steenen te bakken bij uitstek waren geslaagd, was men meer en meer overgegaan tot het bouwen van steenen huizen, die goedkooper waren dan die van Surinaamsch hout, dat op de wereldmarkt een gereeden afzet had tegen flinke prijzen.

De lawaspoor had ook de gelegenheid geopend om uit de binnenlanden steen aan te voeren uit de indertijd ontdekte zandsteengroeve, die door een Hollandsche maatschappij werd geëxploiteerd.

Maar het was niet alleen de landbouw geweest die de welvaart aan Suriname had toegebracht, ook de industrie en bij name de goudindustrie.

Toen de wetenschappelijke onderzoekingen in en buiten het Lawagebied waren afgeloopen, waren hier eenige prospectors uit Transvaal gekomen, die — mannen van ervaring en practijk als ze waren — hun onderzoek met welslagen bekroond zagen.

En een tweede witwatersrand was in het eertijds onbekende en geheimzinnige Lawagebied ontstaan. Dag en nacht zuchtten de zware machines, treinen snorden op en neder naar het Lawadistrict en het bloeiende dorp Lawaburg, waar een hard werkende bevolking en een sterke politie en ambtenaarscorps woonde.

De verlichting was er eveneens electrisch en het plaatsje per telegraaf en telefoon aan Paramaribo aangesloten.

Het was merkwaardig hoe de Hollandsche geestkracht die zoolang gesluimerd had — was ontwaakt.

Niet langer Russen en Amerikaansche sporen waren het, waarmede de geldbeleggers in de lage landen hun kapitaal vermorsten, neen de geheele lawagoudindustrie was in handen van Hollandsche kapitalisten, en Suriname was reeds het 3e goudvoortbrengende land der wereld geworden.

Wat dit zeggen wil, behoef ik u niet te zeggen. Het was merkbaar in alles. Het doortrok de geheele Surinaamsche maatschappij en samenleving.

Nu werd niet langer beweerd, dat in Suriname niets gelukte en het niet mogelijk was er iets tot stand te brengen.

De aloude geestkracht had het tegendeel bewezen, en zij, die hoofdschuddend den spoorwegaanleg en zijn doortrekken tot Dam hadden aangezien, waren in gloeiende optimisten veranderd.

Ook had de cacaocultuur haar vroegeren bloei herkregen en zijdeteelt, rubbercultuur en rijstproductie, vezelindustrie (rameh, sisal, enz.) hadden een groote vlucht genomen.

De toeneming van het scheepvaartverkeer was daarmee hand aan hand gegaan. Mails kwamen iedere week aan, en Hollandsche, Amerikaansche, Duitsche, Engelsche, Italiaansche stoomvaartmaatschappijen wedijverden met elkaar om den voorrang.

Ook in andere opzichten waren geweldige verbeteringen te bespeuren.

Krakende, havelooze rijtuigen door armzalige rosinanten voortgejakkerd, behoorden tot het verleden. Ik zag overal keurige, lichte rijtuigjes met mooie paarden. De welgestelde bewoner hield zijn paard en rijtuig zooals dat reeds vroeger in Oost-Indië placht te geschieden.

De verbetering van het paardenras scheen met kracht ter hand te zijn genomen.

Maar de baanbrekers voor de verbetering van den veestapel waren de Hernhutters geweest die hun veestapel aan het Gouvernement hadden overgedaan. De modelhoeve was op Beekhuizen gevestigd en van de gouvernements-boerderij was smakelijke boter en overheerlijke melk te verkrijgen. De Hollandsche boeren hadden eindelijk van die modelhoeve partij getrokken en op mijn rondritje per electrische tram rustte mijn oog met welgevallen op groene weiden en vette zebu-koeien, een veel verbeterd ras uit Trinidad geïmporteerd.

Melk, gepasteuriseerd, stonds onder gouvernements toezicht en was overvloedig en veel verminderd in prijs.

Het was eenige dagen voor mijn vertrek dat ik eene receptie ten Gouvernementshuize bijwoonde. De thans luchtig gebouwde woning met koele marmeren galerijen en terrassen maakte een geheel anderen indruk dan de vorige. De steenen muur en het ijkkantoor waren reeds lang verdwenen, evenals het z.g. logeergebouw, waar sinds onheugelijke jaren niemand meer gelogeerd had, en welks 'inhoud, museum en bibliotheek in de stad was overgebracht en geheel gereorganiseerd en op de bekende Engelsche leest geschoeid. Rijtuigen rolden af en aan. Voetgangers zag men bijna niet.

Maar wat ik van harte toejuichtte, was de metamorphose van kleeding. De heeren der schepping zwoegden en zuchtten niet langer, zooals vroeger, in zwarte rokken die door het gebruik en de uitwaseming des lichaams een bespotting waren geweest tegen de meest billijke gezondheidseischen.

Neen ieder was in het wit. De keurige hagelwitte pakken deden weldadig aan en zelf voelde ik mij ook recht behagelijk en niet langer het slachtoffer van een dwaze niet te verdedigen gewoonte.

Wel miste ik een oogenblik de schitterende uniformen der officieren, maar dat was spoedig vergeten.

Toen ik met een groep heeren stond te praten onder het zachte electrisch licht dat een eigenaardige glans op de witte, frissche kleederdracht wierp, vertelde men mij, dat ook de invoering daarvan niet zonder strijd was geschied.

De deftige rok en hooge hoed, ze hadden tot de Surinaamsche deftigheid in de samenleving behoord, maar nieuwe en frissche elementen in de kolonie hadden het dwaze, onpractische en ongezonde van deze kleedingstukken in de tropen begrepen en zich aangesloten tot een Vereeniging voor kleedinghervorming, welke door woord, geschrift en daad de meeningen veroverd en ten slotte gezegevierd had.

Rok, gekleede jas en brouwer [1]) waren uit kerk en huis gebannen en donkere stoffen kleeren behoorden in dezen verlichten tijd tot de herinnering uit een dwaas en onpractisch voorgeslacht.

Na een verblijf van 14 dagen verliet ik de hoofdstad van onze schoone, welvarende Kolonie, ons rijk Suriname; en mijn hart zwelde van trots.

Een Nieuw Nederland liet ik achter, het oude Nederland wachtte mij weer.

In het voetspoor onzer vaderen waren de Hollandsche stoere geestkracht, wil en ondernemingsgeest weer voortgeschreden en hadden voor handel en nijverheid bronnen geopend voor ons land, dat ik kwijnend had achtergelaten. Er was een arbeidsveld voor duizenden Hollandsche mannen en met den dichter Bilderdijk kon ik uitroepen:

Holland leeft weer,
Holland streeft weer,
Met zijn afgelegde vlag;
Door de boorden
Van het noorden,
Naar den ongeboren dag.

Holland groeit weer,
Holland bloeit weer,
Holland's naam is weer hersteld;
Holland uit zijn stof verrezen,
Zal opnieuw ons Holland wezen,
Stervend heb ik 't u voorspeld.

REMAN IRUS.

1) De naam voor hooge hoed.

Oost-Indische Berichten.

Naar aanleiding van de reisbeschrijving door **Noord-Atjeh** van den oud-minister Cremer in Het Vaderland, schrijft het Soer. Hbld. van 28 Mei j.l.:

Zonder twijfel zullen de opmerkingen van den heer Cremer hun terugslag doen gevoelen in 's lands vergaderzaal en zal vooral het beleid in zake de Atjehtram er slecht afkomen.

Zooals bekend is de aanleg van dezen ijzeren weg een der lievelingsdenkbeelden van den vorigen gouverneur van Atjeh geweest. De lijn is thans bijna gereed en loopt van Kotaradja naar het uiterste punt van Atjeh, de Langsa of Langsar Baai, waaraan de heer van Heutsz eenzelfde toekomst heeft willen opdringen als aan Sabang.

In de begrootingsstukken zijn de uitgaven voor de Atjeh-tram gerekend tot de productieve. Er is over deze karakteristiek nog al gemeesmuild, in de Kamer en daarbuiten. Het behoeft geen betoog, dat er nog eenige jaren over zullen heengaan, vóór een zoo uitgestrekte, ten koste van verscheiden millioenen gelegde baan zal rendeeren in een streek, die welis waar een groot voorbrengend vermogen, maar geen dichte bevolking bezit. Men heeft nu, door een kunstmatig proces de rentabiliteit der tramlijn pogen te verhoogen en wel door de producenten te dwingen er voor het vervoer hunner goederen gebruik van te maken. Hiertoe zijn verschillende havens in Noord- en Noord-Oost-Atjeh eenvoudig „voor den algemeenen handel" gesloten, zooals het in onze zeer verwarde, dringend revisie behoevende scheepvaartwetgeving heet. Van de kustplaatsen Idi en Bajeuen zegt de heer Cremer, dat de bedrijvigheid er door de sluiting nagenoeg verdwenen is; terwijl in Sigli afgebrande huizen niet worden herbouwd, omdat men vreest dat ook voor deze haven van de vruchtbare Pedirstreek de sluiting zal worden afgekondigd.

De verschillende argumenten vóór dezen maatregel zijn door den heer Cremer opgesomd en tevens weerlegd. Hij komt tot de conclusie dat terwille van de tram groote belangen worden opgeofferd, alleen maar om haar op 't stuk van rentabiliteit een goed figuur te doen maken. Een quaestie van ijdelheid of eerzucht, zoo men wil. Maar het is duidelijk, dat er in dezen grenzen zijn, die niet mogen worden overschreden: is afvoer uit een der havenplaatsen in 't voordeel van den producent, dan mag hij niet ter wille van een mooi rentecijfer worden genoodzaakt zijn goederen over verscheiden kilometers afstand te transporteeren.

De algemeene slotsom is dat er aan het Atjeh-régime iets mankeert. Ware toevallig de heer Cremer niet dien kant uitgegaan; ware verder, even toevallig, deze heer niet een man, die een hooge positie

FEUILLETON

DIE ANDER.

Indische tooneelschets in één bedrijf
van H. G. H.

Personen:

MEVROUW SMIT: Weduwe.
LIZE SMIT: Haar dochter, onderwijzeres.
WILLEM van der HOEVEN: Kapitein van het Indisch leger.

(Voorgaanderij in de woning van Mevrouw Smit. Deze zit met Lize aan tafel. Het is vooravond).

Lize: Waar is die brief van Willem? Ik wou hem nog eens lezen.

Mama: Dáár in mijn sleutelmand. Waarvoor nog eens inzien?

Lize: (Staat op en haalt den brief). Om te zien of zijn handschrift veranderd is. (Inkijkend). Nog dezelfde flinke letter van vroeger.

Mama: Heb je dat zoo goed onthouden? (Ziet Lize oplettend aan). Jelui waren vroeger goede maatjes.

Lize: (Coquet de plooien van de japon verschikkend, en met de hand langs het kapsel strijkend). Hij schrijft niet hoe laat hij komt..... Het is nu al bijna 7 uur..... misschien vergeet hij het.

Mama: (Verwonderd). Wat een idée! Wou je dan dat hij vóór 7 uur al kwam?

Lize: Nou — Willem kon best wat vroeger komen.

Mama: Zeg je weer Willem! Ik zou maar beginnen met hem meneer te noemen..... of kapitein. Het is nu al 10 jaar geleden toen je hem 't laatst in Holland gezien hebt. Je was toen nog een kind van 16 jaar en hij 14 jaar ouder..... dus.....

Lize: (Zenuwachtig, in de rede vallend). Zou hij veel veranderd zijn? Wanneer is ook weer zijn vrouw overleden?

Mama: Een jaar geleden, misschien iets langer.

Lize: Neen, niet langer dan een jaar. Hij heeft ons eigenlijk vrij wel genegeerd sedert zijn vertrek uit Holland.

Mama: Dat moet je niet zeggen. Bij zijn huwelijk heeft hij ons een langen brief geschreven, daarna ook bij het overlijden van zijn vrouw. Hij heeft je gefeliciteerd bij je eerste plaatsing en bij je engagement en dan moet je in aanmerking nemen dat wij zijne vrouw niet hebben gekend, anders had die ook wel eens van zich doen hooren.

En nu zie je, nauwelijks is hij weer hier geplaatst, of hij komt ons opzoeken.

Lize: Ja, dit laatste is wel hartelijk van hem.

Mama: Zou hij Frits kennen?...... Misschien vroeger wel eens ontmoet, want hij zal toch wel op de Buitenbezittingen in garnizoen zijn geweest.

Lize: (Ontstemd). Wat doet het er toe of ze elkander kennen.

Mama: (Verwonderd). Nu ja, dan zou ik hem kunnen vragen hoe hij Frits vindt . . . . Interesseert het jou niet van een goede kennis te hooren wat hij van je aanstaanden man zegt, of hij hem flink en aardig vindt?

Lize: (Wrevelig). Waarvoor?

Mama: (Ziet Lize verwonderd aan). Wat heb je toch? (Lize zwijgt). Heb je Frits al geantwoord?

Lize: (Onverschillig). Waarop?

Mama: Wel op zijne vraag, of hij moet overkomen dan wel dat je goedvindt met de handschoen te trouwen.

Lize: (Ontwijkend). Neen.

Mama: Maar kind, dat moet toch gauw beslist worden.

Lize: (Kalm). Dat is niet meer noodig.

Mama: (Verwonderd). Wat bedoel je?

Lize: Ik heb hem bedankt.

Mama: (Ontsteld). Bedankt! heb jij Frits bedankt! En dat zonder mij te raadplegen. Wanneer is dat gebeurd?

Lize: Van morgen.

Mama: Waar is die brief? Verzend hem niet, — denk er nog eens over na.

Lize: De brief is weg Mama, ik wil niet op dat besluit terugkomen.

Mama: Ik schaam mij dood! Waarom heb je hem dan eerst aangenomen! Foei kind, wat een behandeling van een fatsoenlijk man! En dat zoo plotseling, en op het punt van trouwen. Wat is toch de aanleiding?

Lize: Ik houd niet van hem.

Mama: Maar die antipathie ontstaat toch niet in éens!

Lize: (Haalt zwijgend de schouders op).

Mama: Zeg toch, wat er is voorgevallen!

Lize: Niets.

Mama: Wat ben je onverstandig Lize! en dat een meisje van jouw leeftijd! Denk je dat tegenwoor-

heeft bekleed en roeping heeft gevoeld, zijn bevindingen aan een dagblad toe te vertrouwen, dan zou de sluiting der Atjeh-havens de sluiting gebleven zijn en in een belangrijk deel van Noord-Sumatra een valsche toestand in 't leven zijn geroepen. Geen haan zou er naar hebben gekraaid. De Atjeh-correspondenten van enkele bladen zouden hieraan waarschijnlijk niets hebben veranderd.

Alleen wanneer er sprake is van maatregelen, waarin de wetgever in Nederland moet gekend worden ingevolge de bepalingen der Comptabiliteitswet, — maatregelen welker uitvoering geld vordert of die geld in de schatkist brengen; men denke aan het voorgestelde hoofdgeld — wordt ons een kijkje gegund in de werkkamer van Atjeh's gouverneur. Anders kan hij dit vertrek afsluiten en openbaren zich aan den bezoeker alleen de voldongen feiten, zooals in casu de sluiting van kustplaatsen.

Wij zijn een tegenstander van de inmenging der grootendeels ondeskundige Staten Generaal in koloniale aangelegenheden, die zich slechts na grondige studie en bij bezit van locale kennis goed laten beoordeelen. In 't algemeen moeten de Kamerleden hun neus zoo weinig mogelijk in specifiek Indische zaken steken. Maar men mag niet overdrijven. Men mag het niet goedkeuren, dat een gouverneur van Atjeh min of meer als dictator optreedt en op eigen houtje ingrijpende maatregelen neemt. Het geval met de sluiting der havens bewijst tot welke consequenties dit kan leiden.

Inlandsche officieren bij het leger. In De Locomotief schrijft een „Oud-officier" een en ander over de voorgenomen weder in dienst stelling van Inlandsche officieren bij het wapen der infanterie en brengt daarbij hulde aan de vele Javanen en Madoereezen, die in vroegere jaren onder onze vanen als officier hebben gediend en als zoodanig groote diensten bewezen.

Verder spreekt hij zijn waardeering uit voor de poging der regeering, om zonen van aanzienlijke hoofden een nieuwen weg te openen tot het bereiken eener goede betrekking in de maatschappij en komt tot de slotsom:

„Naar aanleiding van het feit, dat kapitein de Voogt met de bewuste opdracht belast is, (om op verschillende plaatsen een onderzoek in te stellen naar Javaansche jongelieden, die in aanmerking komen voor opleiding naar den officiersrang) maakt men de gevolgtrekking dat de Inlanders, die opgeleid worden tot officier, zich daarvoor zullen hebben te bekwamen aan die inrichting (militaire school), wat zeker aanbeveling verdient."

De redacteur van het Soer. Handelsblad merkt echter op:

Het is immers reeds sinds maanden beslist, dat de opleiding tot Inlandsch officier aan de Militaire school zal geschieden, en de Javasche Courant van den 21sten dezer bevatte immers reeds de voorloopige regelingen betreffende den te Meester Cornelis te openen cursus.

„Oud-officier" waardeert, als gezegd, dezen maatregel der regeering. Wij twijfelen er aan, of deze waardeering zal blijven bestaan, wanneer hij kennis heeft genomen van de groote nadeelen, verbonden aan de wijze, waarop deze maatregel ten uitvoer zal worden gelegd.

Niemand zal de zonen van Inlandsche adellijke geslachten een plaats in het officierscorps misgunnen, maar alleen dan, wanneer zij als volkomen gelijkwaardigen met hun Europeesche kameraden zullen kunnen worden beschouwd. En dat zal bij de thans vastgestelde regeling der opleiding in geenen deele het geval zijn.

Laten wij hier dadelijk zeggen, dat het legerbestuur met de Indische regeering zich ten krachtigste tegen de nu door te voeren regeling heeft verzet, en dat alleen minister Fock haar heeft doorgedreven.

Waarom zal de Inlandsche officier de minderwaardige van zijn Europeeschen kameraad zijn?

In de eerste plaats omdat de eischen, waaraan hij te voldoen zijn, veel geringer zijn. Dientengevolge is zijn tractement minder en wordt hij in alle opzichten achteruitgesteld, wat zijn toekomstbelangen betreft. Men krijgt dus geen homogeen officierscorps, wat toch zeker wel een allereerst vereischte voor een leger is.

Maar de rassenhaat zal — en wij staan geenszins alleen in deze meening, men vrage het advies van Dr. Snouck Hurgronje maar eens! — door de nu voorgenomen regeling niet kunnen uitblijven en dan zijn 25, door Inlandsche officieren aangevoerde compagnieën wel degelijk in gevaar!

Laat ons ons toch spiegelen aan het Engelsch-Indische leger, waarin door dezelfde onoordeelkundige achteruitstelling der officieren een verborgen, maar niet minder gevaarlijke rassenhaat is ontstaan en nog bestaat; een haat, die reeds meermalen tot bloedige uitbarstingen heeft geleid.

In Engeland met zijn groote strijdkrachten elders moge een dergelijke toestand geen onrust baren; voor ons, waar het gezag geheel drijft op het Indische leger, staat de zaak gansch anders.

Met het voorbeeld, dat Britsch-Indië ons geeft, voor oogen, durft men nu toch het vicieuse stelsel aan! Is het niet of men met blindheid geslagen is?

De legercommandant heeft niet de kracht gevonden, om voor zijn overtuiging — dat de nu genomen maatregel zal blijken een kanker voor het leger te zijn — te sneuvelen; had hij zich vierkant verzet, onder bedreiging van anders te zullen heengaan, het leger zou hem dank geweten hebben......

Nu?.... De gouverneur-generaal Rooseboom heeft niets van de regeling zooals die nu ingevoerd wordt, willen weten; de tegenwoordige landvoogd heeft zijn aanvankelijke opinie prijs gegeven......

Wij hebben te berusten. Moge de toekomst leeren, dat onze sombere voorspelling ijdel is geweest" zegt de heer van Geuns ten slotte.

Politiek leven in Indië. Locomotief en Nieuws v. d. Dag zitten elkaar in het haar over en in verband met de pogingen tot opwekking van politiek leven in Indië. Het N. v. d. D. had de kiesrecht-vergadering te Semarang een dwaasheid genoemd en erger. Niet kiezen luidde de raad die het blad gaf; wij hebben niets aan het kiezen van een minderheid; wij kunnen niet kiezen zoolang staatkundige vergaderingen hier verboden zijn; ieder bedanke voor een benoeming, ieder weigere mede te werken aan de nare vertooning der gemeenteraden; eerst afschaffing of wijziging in uiterst milden zin van artikel 111 Regeeringsreglement. Men bouwt geen huis door met het dak te beginnen.

De Locomotief nu stelde hiertegenover dat het bij de verovering van politieke rechten juist andersom gaat. Daar moet men inderdaad met de bovenste verdieping beginnen om de fundamenten gelegd te krijgen.

Daarna is de circulaire gekomen van den Vrijzinnig Democratischen Bond; en die heeft nu weer in de Locomotief bestrijding gevonden van „Een Wilde". En deze verlangt afschaffing in de eerste plaats van artikel 111 en de Locomotief gaat daarin mede.

Ziet ge wel, roept nu het N. v. d. D. uit. Eerst vrijheid van vergaderen, vóór alles. De Locomotief is dus bekeerd!

Het Bat. Nieuwsbl., dat zich niet wenscht te mengen in den strijd, doet de vraag: is hier niet wat veel graue Theorie? en zegt verder:

Eerst het fundament — uitstekend! Daarin gaan wij dadelijk mee. Maar het fundament van politiek leven is, als wij het zoo zeggen mogen, dan toch dat leven zèlf. M. a. w. wij dienen toch allereerst te bewijzen dat wij politiek leven willen omdat wij er niet buiten kunnen. En die wil mag zich niet openbaren in praten alleen; doch voornamelijk in doen.

Dit blad besluit met:

Wij herhalen wat wij reeds herhaaldelijk betoogden: de handreiking van den Vrijzinnig Democratischen Bond is een heugelijk verschijnsel. Men wil zich in Nederland ons lot aantrekken; het ligt aan ons te bewijzen dat en hoever wij het waard zijn. Maar zoo lang wij in gebreke blijven duidelijk aan te toonen dat het ons ernst is met het veroveren onzer politieke rechten, zoo lang wij blijven staren op hetgeen moest zijn, en intusschen werkeloos toezien, verzuimen het naast bereikbare te grijpen, — zoo lang zijn wij niet meer waard dan dat men ons laat praten.

En aan praten hebben wij nu toch waarlijk lang genoeg gedaan!

Nieuwe suikerondernemingen. De aanvragen om vergunningen tot het oprichten en in werking brengen van suikerondernemingen zijn tegenwoordig niet van de lucht. Vooral de resident van Banjoemas wordt, om zoo te zeggen, er mede gebombardeerd.

Thans weder eene aanvraag aan den resident van Rembang van Mevrouw Raaymackers geb. Anemaet en eene van haren echtgenoot, beiden gezeteld te Bodjonegoro, om slechts twee suikerondernemingen te mogen vestigen bij de dessa Kapas en de dessa Srojo, bij de gelijknamige origineele stations oftewel stopplaatsen van de Goendih-Soerabajatram.

De oprichting van een groot deel der suikerfabrieken, waarvoor vergunningen zijn aangevraagd, zullen wij wel nooit beleven, merkt het Soer. Hbl. op.

Geen nachttreinen maar automobieldienst. De Javabode van 29 Mei j.l. schrijft: Toen wij het telegram ontvingen, dat de minister van koloniën zich pertinent tegen het inleggen van nachttreinen op Java had verklaard, werd daaraan, als pleister op de wond, toegevoegd, dat een plan in overweging was om het brievenvervoer tusschen Batavia—Soerabaja, vice versa, per automobiel te doen geschieden.

Duidelijk was, dat bedoeld werd: het vervoer van en naar Maos, na aankomst van den sneltrein aldaar.

Wij hebben omtrent deze zaak, die reeds tot heel wat gissingen in verschillende bladen aanleiding heeft gegeven, informaties ingewonnen en daaruit is ons het volgende gebleken:

Eenige jaren geleden heeft Mr. Schimmel, redacteur van de Soerab. Courant, concessie aangevraagd voor het laten loopen van automobielen op de rails der Staatsspoorwegen en wel gedurende de uren, dat die rails niet benoodigd waren voor den spoorwegdienst, dus des avonds en des nachts.

Deze concessie werd niet verleend, maar toen het voorstel der indische regeering, om nachttreinen in te leggen, bij de regeering te 's-Gravenhage geen gunstig onthaal had gevonden, kwam het denkbeeld van den heer Schimmel ter sprake en werd den hoofdinspecteur van de Staatsspoorwegen de vraag voorgelegd, of het aanbeveling kon verdienen, voor gouvernementsrekening automobielen te laten loopen, ten behoeve van een versneld postverkeer.

Het advies van den hoofdinspecteur luidde afwijzend en wel op grond hiervan, dat de kosten van een automobiel of die van een locomotief niet zoo bijster

---

dig de vrijers maar komen aanwaaien! Zoo'n goede partij te versmaden! Een nette man, van goede huize, gezond, goed aangeschreven en later een flink pensioen. Hoe is het mogelijk zóó je eigen geluk te vergooien!

Lize: Maar als ik nu niet van hem houd!

Mama: Onzin! je was 25 jaar toen hij je vroeg dus geen kind meer. Je had toen moeten weten of je van hem hield.

Lize: Toen had ik niets tegen hem.

Mama: En wat heb je hem dan nu te verwijten?

Lize: (Ontstemd). Ach mama, laten wij er verder niet over praten. Ik voel nu niets voor Frits, ik kan zijn vrouw niet worden.

Mama: Dat idee komt niet op eens! waarom dat al dien tijd voor mij verzwegen?

Lize: Om de vrede in huis te bewaren.

Mama: Je doet er mij erg veel verdriet door aan; ik wordt ieder jaar gebrekkiger en was al zoo blij je toekomst verzekerd te zien. En nu in eens is die geruststelling weggenomen, door jouw onverstand ... Wil je oude vrijster blijven? Net of meisjes van 26 jaar en ouder zoo gemakkelijk weer verloofd raken. Ze zullen bovendien zeggen dat je wispelturig bent en dan neemt geen enkel verstandig man verder notitie van je. Moet het dààrheen?

Lize: Mama, ik ben oud genoeg om de verantwoordelijkheid van mijne daden te dragen.

Mama: Je hebt me heelemaal van streek gebracht! en dan nog visite te moeten ontvangen. Daar .... hoor ik iemand op het grind loopen. Ga jij maar heen als je blieft, anders krijg ik mijn kalmte niet terug. (Lize gaat boos weg).

Willem: (Komt in uniform voorzien van de Militaire Willemsorde de gaanderij op en zegt hartelijk). Goejen avond Mevrouw Smit, ik ben blij u weer te zien .... hoe gaat het? U ziet er patent uit, hoor!

Mama: Welkom hier, mijnheer van der Hoeven.

Willem: Hoe heb ik het nu! ik heet immers Willem.

Mama: Best Willem, en hoe gaat het met jou?

Willem: Het kan niet beter, zooals u ziet.

Mama: En je bent gedecoreerd. Erg aardig dat je zoo gauw komt.

Willem: Natuurlijk — zulke goede kennissen niet waar! en hoe maakt Lize het? Zij is immers hier te Batavia als onderwijzeres geplaatst.

Mama: Ja, wij wonen samen, maar (weifelend), dat tref je van avond erg ongelukkig ... zij is wat ongesteld .... een beetje hoofdpijn.

Willem: (Lachend). Ze heeft 't zeker erg druk, al die rekensommen en opstellen nazien, en dan die minnebrieven schrijven, ellen lang en precies op tijd... (lachend) ik kan me levendig voorstellen dat een en ander veel inspanning vordert.

Mama: Neen dat is het niet. Maar zeg eens, hoe heb jij het al dien tijd gehad? Dat is nu al tien jaar geleden, dat je in den Haag bij ons afscheid kwam nemen.

Willem: Ja een heele tijd .... een massa gebeurd .... zwaar ziek geweest, op expeditie verwond, gevaarlijk verwond .... maar onkruid vergaat niet, en zooals u weet ben ik weduwnaar .... maar een jaar getrouwd geweest.

Mama: (Meewarig). Arme jongen, ik heb innig deelgenomen in je verlies, en zij was nog zoo jong, wat heeft ze toch gehad?

Willem: Koorts, hevige koorts. Ja, ik heb toen een zwaren tijd doorgemaakt .... we waren zoo gelukkig en hoopten nog zooveel van het leven.

Maar nu genoeg over me zelf. U is niet veel veranderd. Sedert zeker een kalm, huiselijk leventje geleid, zoo knusjes met uwe dochter, zoo is u altijd geweest.

Mama: Ach ja, mijn eenige taak is nu om bij Lize te blijven, zoo mogelijk haar geluk te bevorderen. Daarom was ik zeer ingenomen met haar engagement.

Willem: De controleur Frits Bouman ken ik goed. Wij zijn samen te Lahat op Sumatra geweest; een flinke vent, uitstekend ambtenaar en gezellig kameraad. Ik kan me begrijpen dat Lize op hem gecharmeerd is geraakt.

Mama: Zoo — ken je hem? ja niet waar een goede partij voor Lize. En ik was zoo gelukkig dat ze eindelijk iemand tot man wou hebben. Je moet weten, in den Haag is ze...... enfin je bent een oud vriend, mag het dus gerust weten...... is ze twee maal gevraagd geworden. Eerst door een advocaat die naar Indië ging en later door een Indisch officier met verlof; hij was majoor, dus niet zoo heel jong meer; maar die advocaat was nog jong en daar viel overigens ook niets hoegenaamd op te zeggen, — maar mis hoor. Lize wou niet. Die advocaat vond ze een verwaand joggie; en die majoor, had ze gehoord, was een don Juan geweest die verder kalm wou leven en daarom aan een huwelijk dacht, kortom zij bedankte beide candidaten. Je kunt begrijpen dat ik telkens erg ontstemd was.

(Wordt vervolgd).

veel scheelden, terwijl bij het gebruik van een locomotief altijd nog eenige compensatie kon worden gevonden in personen- en goederenvervoer, wat bij het gebruiken van een automobiel niet het geval zou zijn.

Men heeft echter gemeend, alvorens het denkbeeld voorgoed aftewimpelen, den heer Schimmel de vraag te moeten stellen, of hij thans nog zijn vroegere aanvrage zou wenschen gestand te doen en onder welke voorwaarden.

De inspecteur der Oosterlijnen is hiermede thans doende.

De zaak-Worster. De redactie van het Soerab. Handelbl. heeft, naar zij verklaart, iemand naar Pamekasan gezonden, om resident Fokkens te interviewen omtrent de beschuldigingen, tegen dien resident ingebracht, en die, gelijk onze lezers reeds weten, door onze mededeelingen in ons blad van Dinsdag, volkomen ongegrond zijn gebleken.

Een zeer uitvoerig verslag van dien reporter is thans in genoemd blad opgenomen.

Veel nieuws wordt daarin echter niet gemeld, al zou men uit de aangevoerde bijzonderheden moeten opmaken, dat Dr. Worster uit animositeit heeft gehandeld na de tegen hem ingediende aanklachten, o.a. van den heer M., klerk te Soemenep, en dat hij zijn statistische gegevens al zeer weinig conscientieus heeft verzameld, meent de Javabode.

Dit blad zegt verder:

Dr. Worster woont sedert kort te Meester Cornelis, waar hij de praktijk van de naar Nederland vertrokken geneeskundige Dr. Tehupeiory schijnt te hebben overgenomen. Hij is door de regeering ontheven van de betrekking van civiel geneesheer te Soemenep en blijkens de Javasche Crt. van den 17en dezer zou nader worden beslist, of die ontheffing al dan niet zal zijn te beschouwen als eervol te zijn geschied.

Het komt ons voor, dat de heer Worster, die zoo gauw klaar was met mededeelingen aan Kamerleden en klachten bij de regeering, de gelegenheid niet mag verzuimen, om te trachten datgene, wat hem thans ten laste is gelegd, te ontzenuwen.

Wij zeggen: trachten.

Louis Bouwmeester's slottournée. Volgens de Deli Courant zal Louis Bouwmeester van Medan naar Kota Radja gaan, alwaar een week gespeeld wordt, terwijl de tournée besloten wordt met een bezoek aan Padang en Fort de Kock. Den 9den Augustus vertrekt een groot gedeelte van het gezelschap per s.s. „Wilis" van de Rotterdamsche Lloyd naar Europa terug.

Voor Louis Bouwmeester is dan echter de tijd om te gaan uitrusten nog niet gekomen. Hij vangt dan nog een derde tournée aan, waaraan drie artisten en de tegenwoordige administrateur als secretaris zullen deelnemen. Deze derde tournée zal vermoedelijk niet langer dan ongeveer 1½ maand duren; dan zal op de plaatsen, die bezocht worden, een transformatie-stukje worden opgevoerd, dat Herm. Heyermans Jr. expresselijk voor den grooten acteur heeft geschreven. Iets in den trant van den „Brand in de Jonge Jan".

Eerst dan komt de tijd, waarop Louis naar huis kan keeren.

Schetsen uit Celebes. De Javabode plaatste 29 Mei j.l. de eerste van een reeks schetsen van den heer J. E. Jasper, die zich aansluiten aan hetgeen van diens hand reeds is verschenen, betreffende zijn reisindrukken, toen hij op last van het gouvernement een tocht maakte door een deel van Celebes.

Men zal zich herinneren, dat het geheele reisplan niet volvoerd kon worden. De Sangi- en Talauereilanden, Palopo, Boeton en Saleyer konden niet bezocht worden, omdat de toegezegde gouvernementsstoomer, die de reizigers van Kadjang had moeten overvoeren, niet op het appèl verscheen.

Maar omtrent het bezochte gedeelte van het groote eiland heeft de heer Jasper niettemin veel belangwekkends kunnen boekstaven, zegt het blad.

West-Indische Berichten.

Suriname. Ter wille van de volledigheid ontleenen wij aan Onze West het volgende in dat blad ietwat zonderlinge pleit:

„Wij zijn steeds voor den spoorweg geweest om de motieven door ons in den aanvang genoemd en omdat wij van meening waren, dat, waar de landbouw kwijnde, het groot-goudontginnersbedrijf de voornaamste drager zou moeten zijn voor de welvaart van deze kolonie.

Wel heeft het onderzoek van het Lawa-district met ontmoedigend resultaat ons een illusie van den spoorwegaanleg ontnomen, maar voor de goudzone in het Mindrineti—Saramacca—Suriname—Saradistrict leek ons de spoorweg nog een gewenschte en noodzakelijke verbinding van die afgelegen streken met de stad. Onze meening dienaangaande is nog niet gewijzigd.

Edoch, de toestanden zijn veranderd. De ontwikkelingsgeschiedenis van de kolonie is een nieuw stadium ingetreden. De goudindustrie moet niet meer als de hoofdfactor van onze welvaart beschouwd worden. De landbouw — en zoo behoort het ook te zijn — heeft zijn hoofdplaats in de ontwikkeling en welvaart van het land wederom opgeëischt.

Door de goede zorgen van het bestuur van de kolonie en de wetgevende macht in Nederland is een nieuwe cultuur geopend, die der bacoven, en door het contract met de United Fruit-Company is het transport naar buiten geregeld. Men heeft maar te planten, en zullen schepen komen om het product naar de bacovenmarkten te vervoeren.

Het transport naar buiten is dus in orde. Het transport in de kolonie echter nog niet. Algemeen vond men, dat dit te water per pont zou moeten geschieden.

In ons nummer van 20 Maart 1907 maakten we gewag van de plannen van particulieren, die concessie hadden aangevraagd voor den aanleg van een tram voor het bacovenvervoer. Wij juichen deze plannen toe. De tram zou loopen door ons meest bevolkte landbouw-district van pl. Spieringshoek aan de Commewijne tot pl. Meerzorg in het district Suriname, een afstand van 40 K.M. Een steiger zou worden gebouwd aan de Surinamerivier ter hoogte van Belwaarde of Dordrecht en twee steigers aan de Commewijne om plantages aan den overkant in de gelegenheid te stellen hun producten over te zetten en weder per spoor te doen vervoeren.

Wij veroorloofden ons echter de opmerking, dat deze plannen, hoeveel waardeering ook verdienende, het transport te water per pont niet zoude uitsluiten, daar de geheele spoorlijn in April 1908, het tijdstip, waarop de verscheping der bacoven een aanvang zou moeten nemen, niet gereed zou zijn en het dus zoo goed als zeker was, dat in het eerste jaar het watertransport een belangrijke rol zou spelen.

In hetzelfde nummer spraken wij met ingenomenheid over een reeds oud plan, ook door particulieren voorgesteld, om Paramaribo te verbinden door een tramweg met het Saramacca-district. Daar de United-Fruit-Co. zich bereid had verklaard op dezelfde voorwaarden als thans de vruchten van nog eenige duizenden H.A. op te koopen, kon de bacovencultuur alsdan met succes in het vruchtbare Saramacca-district (een district met toekomst!) worden ondernomen; het district, thans moeilijk bereikbaar, zou in een uur met de tram een betere verbinding dan thans met de stad erlangen en tevens zou deze tram door vruchtbaar ingepolderd land loopen.

Waar wij nu te constateeren hebben de herleving van den landbouw door de bacovencultuur; de landbouw behoort te zijn het zwaartepunt van onze oeconomische ontwikkeling, en dus de goudindustrie niet meer als het groote redmiddel van de kolonie moet worden beschouwd, het gewichtige vraagstuk van het transport op het huidige oogenblik de aandacht en urgentie van behandeling vraagt, daar aarzelen wij niet om de doortrekking tot Dam, hoe gewichtig ook voor de toekomst der kolonie, momentueel op te geven, en in de plaats daarvan te vragen een van Bestuurswege uitgaand voorstel aan Koloniale Staten en de Wetgevende Macht in Nederland om de gelden reeds aangevraagd voor de doortrekking tot Dam te besteden voor den aanlag van Bestuurswege van de spoorlijn Spieringshoek—Meerzorg en Paramaribo—Saramacca.

Wij zijn na rijp beraad en na de zaak goed onder de oogen te hebben gezien tot deze conclusie gekomen en wel om de volgende redenen:

1e. De resultaten tot doortrekking tot Dam liggen in de toekomst, die van de beide andere spoorlijnen zijn direct te verwezenlijken en deze aanleg zal ten gevolge hebben een spoedige ontwikkeling van de kolonie, die in de eerste plaats een landbouwkolonie behoort te zijn.

2e. Het personeel en het materieel van de Koloniale Spoorwegen is aanwezig om deze beide lijnen vlug en goedkoop aan te leggen en te bedienen, zoodat de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat de lijn Spieringshoek—Meerzorg in April 1908 gereed kan zijn, in elk geval voor het belangrijkste deel tot stand kan komen.

3e. De spoorweg Spieringshoek—Meerzorg loopt door het dichtst bevolkte district en hij zal door het gemakkelijk transport de bacovencultuur, — zeker in de eerste tijden de hoofdfactor van welvaart — ontwikkelen en den bloei van dat district in hooge mate bevorderen.

4e. De lijn Paramaribo—Saramacca zal een nieuw centrum van landbouw scheppen, n.l. de landerijen van den Saramaccapolder, en tevens zal daardoor groote kans ontstaan, dat de uitgaven voor productieve werken rendabel worden. Het bestaande Saramacca-kanaal blijft een onvoldoende transportweg.

5e. Het is niet ongewenscht, dat het Koloniale Spoorwegnet kunne beschikken over een lijn, die eén zoo groote kans van rentabiliteit aanbiedt, dat daardoor ten allen tijde groote zekerheid bestaat, dat voor personeel en materieel een nuttig emplooi en gebruik worde gewaarborgd.

Nogmaals, wij hebben de doortrekking tot Dam met warmte verdedigd in een tijd, dat het gewichtige vraagstuk van het binnenlandsch bacoventransport nog niet door zijn actualiteit onze volle aandacht vroeg. Maar nu dit transport voor een richtige beantwoording der bacovencultuur door onze voorstellen kan worden opgelost en ons voornaamste landbouwdistrict ten goede kan komen, nu schromen wij niet de doortrekking tot Dam voorshands te ontraden en van Bestuurswege aan te leggen spoorlijnen Spieringshoek—Meerzorg en Paramaribo—Saramacca aan te bevelen, indien een weg te vinden is, dat de voor het eerste plan toegestane gelden nog zullen kunnen worden aangewend ten bate van het laatstgenoemde transport-vraagstuk."

Wij verwijzen naar aanleiding van het vorenstaande naar ons hoofdartikel in dit nummer.

Van Vreemde Koloniën.

Katoencultuur in de engelsche koloniën. (*Vervolg*).

Het zal bevreemding wekken dat niet te voren de noodige installatiën voor den huidigen oogst zijn gemaakt.

Men moet evenwel niet uit het oog verliezen dat de B. C. G. A. niet over onbeperkte middelen beschikt, terwijl de uitkomst van den 1907-oogst eene verrassing was, daar men gemeend had niet te mogen rekenen op een verdubbeling van de opbrengst in 1907 na de verdubbeling reeds in 1906. Bovendien heeft de Lagos-spoorweg, die weldra tot Ilorin gereed zal zijn en mogelijk tot den Niger zal worden doorgetrokken, nu pas het katoenland bereikt. Nu zullen krachtiger maatregelen nog moeten worden getroffen, daar men voor 1909 op een oogst van 50000 balen ter waarde van 500000 ponden sterling rekent.

Moge Lagos dus veel voor de toekomst beloven, nog meer verwacht men van Noord Nigeria. De B. C. G. A. begon hier hare actie eerst in het voorjaar van 1906 toen een kleine installatie te Lokodja tot stand kwam. Het eerste jaar leverde reeds een opbrengst van 1000 balen. Nu onlangs is daar een tweede installatie bijgekomen te Sjonga en men rekent voor dit jaar op een opbrengst van 3000 balen. Wanneer het bestuur nu eenigen spoed zet achter den aanleg van den spoorweg van Baro naar Zoengeroe, Zaria en Kano, is er alle aanleiding te verwachten, dat de katoencultuur in deze kolonie een snelle ontwikkeling te gemoet gaat. Met het oog op de groote uitgestrektheid van het land, ruim 600000 vierkante kilometers, en de vrij talrijke bevolking, ten getale van 10 millioen zielen, schijnt het, dat den de dag niet ver af zal zijn, wanneer Noord Nigeria een half millioen balen katoen in het jaar zal opleveren.

Ten aanzien van de katoencultuur op Nieuw-Holland ontleenen wij aan een studie van den heer John Bottomley, dat het noordelijk territoir voor de katoencultuur alleszins geschikt is, daar klimaat zoowel als bodemgesteldheid zich daartoe bijzonder eigenen. Tot op 400 engelsche mijlen van de kust groeit de katoen er in het wild, en wel vindt men er zeven van de acht bekende gossypirim-varieteiten, terwijl hiervan slechts twee in Queensland, Zuid-Australië en West-Australië worden aangetroffen en slechts éëne in Nieuw Zuid-Wales.

De katoencultuur wordt in het noordelijk territoir begunstigd door het feit dat de oogst nagenoeg geheel in den drogen tijd valt, namelijk in Mei, Juni en Juli; de pluk kan dus onderbroken plaats hebben, terwijl in sommige landen, als Amerika b.v., herhaalde regens een belangrijk deel van den oogst vernielen.

Het lijdt geen twijfel, volgens den heer Bottomley, dat de katoen in de hooge streken van het territoir door blanken kan worden geteeld. De moeielijkheid zit hem voornamelijk in de hooge kosten van den arbeid. De Chineezen vragen vijf tot zeven shillings daags voor den arbeid in de kuststreken, waar de Sea Island-katoen uitstekend groeit, en men moet hun wel geven, wat zij vragen, daar het onmogelijk is om blanken in die streken aan het werk te zetten, waar zij spoedig zouden ten onder gaan, zoodat de Chineezen er het monopolie van den arbeid hebben.

De inlandsche varieteiten leveren nu reeds een goede vezel, maar het product zou door zaad-selectie en een zorgvolle cultuur ongetwijfeld nog aanmerkelijk kunnen worden verbeterd. De heer B. wenscht dat een proefstation te Palmerston in de buurt van welke plaats de Sea Island-katoen wordt geteeld, zal worden opgericht voor proeven op het gebied der katoencultuur en voor de verstrekking van goed zaad aan de planters.

Intusschen hangt hier veel, zoo niet alles af van de vraag, of men in het territoir nog eens over billijke arbeidskrachten zal kunnen beschikken, terwijl dan ook de verkeersmiddelen zullen moeten worden uitgebreid.

Ook in Queensland wordt de mogelijkheid eener katoencultuur beheerscht door de arbeidsquaestie. Dat de katoen er geteeld kan worden, is gebleken in de jaren 1862—1871, in welk tijdvak ongeveer 8 millioen engelsche ponden konden worden uitgevoerd. Sedert werd de cultuur er weder opgegeven door een besluit der regeering om de toekenning van premiën in te trekken, tot in 1890 eene door het bestuur gesteunde maatschappij een katoenfabriek te Ipswich oprichtte en de planters bewesten Moreton, met deze markt onmiddellijk bij de hand, zich weder op den aanplant van katoen naast dien van andere gewassen toelegden. De cultuur hield zich staande tot 1897 toen bedoelde Maatschappij tengevolge van financieele moeilijkheden haar bedrijf moest staken.

Uit de in die dagen intusschen opgedane ondervinding bleek dat men zich in den aanvang had vergist in de keuze der terreinen voor deze cultuur, waartoe men eerst de rijke alluviale terreinen bestemde. De katoen groeide er prachtig doch leverde meer hout dan vrucht. Ook bezorgde de arbeidsschaarschte heel wat zorg, want, al is de pluk niet zoo'n moeilijk werk, er gaat veel tijd mee heen, zoodat de cultuur slechts loonend kan zijn, wanneer de arbeid billijk kan worden geleverd.

Dr. Karl Peters. Dr. Karl Peters, de bekende duitsche explorateur, aan wien Duitschland in de eerste plaats het bezit zijner kolonie in Duitsch Oost-Afrika heeft te danken, werd in 1897 door een disciplinaire rechtbank veroordeeld wegens wreedheden op inboorlingen gepleegd in het district Kilimandjaro, waar hij in de jaren 1891 tot 1892 als keizerlijk

commissaris fungeerde. Deze veroordeeling leidde tot persoonlijke aanvallen in de socialistische pers op Dr. Peters, toen deze bij de jongste verkiezingscampagne als agitator voor de koloniale zaak, waarom het o. a. bij die verkiezingen ging, in Munchen optrad. Als rechtstreeksch gevolg van de toen door de „nationale" zaak — men begreep toch ook ginds dat het koloniaal belang een landsbelang was — behaalde overwinning, kan beschouwd worden de beweging voor eene rehabilitatie van Dr. Peters.

Deze heeft thans te Munchen een laster-proces aanhangig gemaakt tegen den redacteur van de socialistische Munchener-Post, Gruber. Aan de Times wordt hieromtrent uit Munchen geschreven, dat bij dit proces door Dr. Peters en zijne getuigen alles in het werk gesteld wordt om het veroordeelend vonnis, dat dezen in 1897 trof, als een rechtsdwaling voor te stellen. „De verklaringen van de getuigen", schreef de Times in haar weeknummer, „schijnen er op te wijzen, dat Dr. Peters niet de eenige Duitscher was, wiens gedrag in Duitsch Oost-Afrika tot ernstige verdenking aanleiding gaf. Vreemde opmerkers worden hoofdzakelijk getroffen door de zonderlinge inzichten, die nog zoowel bij leeken als bij de hoogste koloniale ambtenaren met betrekking op de behandeling van inboorlingen worden aangetroffen. Generaal von Liebert, bij voorbeeld, beschouwt de lijfstraf als de eenige doeltreffende bestraffing van een inlandsch dilinquent. De reden algemeen aangevoerd voor eene strenge behandeling was dat de „duitsche naam" en het „duitsche prestige" deze maatregelen vereischte. In dit verband is het hier wellicht de plaats om de waarschuwende woorden in herinnering te brengen, die kolonel von Estorff, de commandeerende officier in Duitsch Zuid-West-Afrika, onlangs richtte tot een meeting van veteranen te Windhoek. Volgens de Windhoeker Nachrichten zeide hij: „De opstand was een zware bezoeking voor ons, en tevens een les voor ons, dat wij op den verkeerden weg waren. Er waren velen die dachten dat zij in de kolonie waren om zoo spoedig mogelijk rijk te worden, en dat het land daar was voor dat doel. Zij dachten dat iedereen, blank of zwart, die de bereiking van dat doel dreigde te verhinderen, zonder mededoogen moest worden uit den weg geruimd. Indien deze geest van ongebreidelde zelfzucht wederom alle andere overwegingen beheerscht en de bovenhand verkrijgt, zullen nieuwe slagen en bezoekingen ons treffen, zwaarder nog dan die, welke deze opstand ons heeft toegebracht."

Is het niet typisch dit, en inzonderheid het daarin door ons gespatieerde in een engelsch blad te lezen, waar de lijfstraf, het toebrengen van rietslagen, niet alleen aan boord van de engelsche oorlogsschepen tegenover de europeesche schepelingen, maar ook in de engelsche koloniën tegenover den inlander nog een groote rol vervult. En is het ook niet minstens zonderling te heeten dat het groote City-blad hetwelk den gerechtelijken moord te Densjawi in Egypte gepleegd, waar eenige inboorlingen werden opgehangen, omdat zij eenige engelsche officieren hadden afgeranseld, die tegen streng verbod van hoogerhand nog wel de particuliere erven tot hun jachtterreinen hadden uitgekozen, goed praatte met het oog op het „engelsch prestige", zich ietwat schamper uitlaat over diergelijke opvattingen in de duitsche koloniën?

Hoe men over de behandeling van den inboorling in de engelsche koloniën feitelijk denkt, moge het volgende stukje, aan hetzelfde nummer van de Times ontleend, waarin het vorenstaande voorkwam, ons leeren:

„Ten aanzien van de vonnissen geveld over den heer Grogan en andere Europeanen, die betrokken waren bij het afranselen van inboorlingen te Nairobi, verneemt Reuters Agentschap dat men zich ten eenenmale vergist in de veronderstelling dat zij hun straf ondergingen in de inlandsche gevangenis. Het vonnis werd omstreeks 10 ure 's morgens uitgesproken, waarop de gevangenen naar een deel van de gevangenis, de eenige te Nairobi, werden gebracht, dat van het overige was afgescheiden. Dienzelfden avond beschikte de heer Jackson, waarnemend bestuurshoofd, dat de gevangenen naar eenige kamers boven het politiebureau zouden worden overgevoerd, welke daartoe in gereedheid waren gebracht. De gevangenen verkozen evenwel dien nacht in de gevangenis te blijven. Intusschen was een juist lediggekomen huis met veel moeite door het bestuur gehuurd, en hierheen werden de heer Grogan en zijn lotgenooten des anderen daags overgebracht om er hun straf verder uit te zitten. Dit huis is gelegen op Railwayhill, het beste gedeelte van de stad, waar alle ambtenaren wonen. De gevangenen kregen al hun maaltijden gezonden uit een der hotels of van de Travellers-club; hun werd het rooken toegestaan, terwijl hun vrienden en betrekkingen werd veroorloofd hen dagelijks te bezoeken."

En het rechtsgevoel van den Engelschman is hiermede bevredigd. Men was al bang, dat Engelschen — oh! horror! — in een inlandsche gevangenis waren opgesloten; dat men de, aan Engelschen toegedachte gerechte straf tot een paskwil maakt, treft niemand, natuurlijk het tegenover anderen, niet-Engelschen, zoo strenge City-blad niet. Het gold immers maar inboorlingen, omtrent wier behandeling, niet in de laatste plaats in Engeland, zonderlinge inzichten zoo bij leeken als bij de hoogste koloniale ambtenaren en ook in perskringen worden gevonden.

Associatie-politiek in Indo-China. Men is er in de laatste jaren in Indo-China op uit, om aan het inlandsch element meerdere gelegenheden te openen om met het bestuur samen te werken in de verschillende diensten van het land. Het laatste snufje in dit opzicht is het besluit om aan de school voor inlandsche hulpgeneesheeren, ook een cursus te openen voor militaire assistent-artsen. Tot dezen cursus, die vier jaren moet duren, zullen worden toegelaten door hun aanleg daartoe in aanmerking komende leerlingen van de kortelings opgerichte school voor inlandsche onderofficieren. Men hoopt van deze inlandsche assistenten goede diensten te erlangen op de verafgelegen buitenposten. Zouden zij die ook kunnen bewijzen? Mogelijk even goed als onze chirurgijns van nog geen eeuw geleden.

De onrust in Engelsch-Indië. Zooals indertijd in zijn strijd tegen den dollen Mollah ter Oostkust van Afrika het engelsch bestuur zich groote moeilijkheden zag bereiden door het binnensmokkelen van wapenen voor de opstandelingen over het fransche Djiboeti, schijnt nu Fransch Voor-Indië te hebben gediend, om langs dien weg wapenen voor de ontevredenen in Oost-Bengalen te betrekken. De goede verstandhouding tusschen de engelsche en fransche regeeringen van heden, die reeds aan het smokkelbedrijf te Djiboeti een einde maakte, heeft nu ook, onmiddellijk nadat het engelsch-indische gouvernement zich te dien einde tot het bestuur te Pondichéry had gericht, dit laatste zich bereid verklaard de noodige maatregelen te treffen. Een nieuwe verordening op het houden van vuurwapenen is thans ontworpen, waarbij het den inlanders in de fransche kolonie minder gemakkelijk zal worden gemaakt wapens te koopen en te bezitten. De maatregel schijnt overigens ook voor de kolonie zelve reeds geboden, daar zich reeds te Tsjandernagor teekenen voordeden, dat de beweging in Engelsch-Indië niet naliet haren invloed te doen gevoelen.

Een ander gevaarlijk importartikel, naar men vermeent, uit de Vereenigde Staten gekomen, was een artikel, dat in het inlandsch blad India verscheen, waarbij het inlandsche deel van het leger tot opstand werd aangemaand en waarvan, nadat het in het dialect der landbevolking, waaruit de inlandsche troepen hoofdzakelijk worden gerecruteerd, was overgezet, honderdduizend exemplaren werden gedrukt en verspreid. Naar aanleiding hiervan is een vervolging tegen een aantal Hindoes ingesteld.

Koloniale tentoonstellingen. Met het oog op de mogelijkheid en ook de wenschelijkheid onzes inziens dat het er binnen niet te langen tijd nog eens van komt, dat ook ten onzent eens een koloniale tentoonstelling wordt gehouden, kan het dunkt ons geen kwaad eens bij de buren te neuzen, die ons in dit opzicht voor zijn, om uit hunne ondervinding leering te putten.

Te oordeelen naar hetgeen de berlijnsche correspondent van de Nieuwe Courant opmerkte, zou de Deutsche Armee-, Marine und Kolonial-Ausstellung daar vrijwel op een mislukking zijn uitgeloopen en klagen de inzenders en verdere deelnemers steen en been over het geringe publiek.

Wij halen uit het schrijven van genoemden correspondent het volgende aan:

„Met de verleden maand geopende „Damuka", de „Deutsche Armee-, Marine- und Kolonial-Ausstellung", gaat het niet naar wensch. In weerwil van den populairen korten naam, door een vindingrijk redactielid der Mittagzeitung samengesteld uit de beginletters der zes woorden, welke dadelijk ingang heeft gevonden bij het publiek, kan dit van de tentoonstelling zelf allesbehalve worden gezegd. Nog zelden hoorde ik van zulk een slecht bezochte tentoonstelling, de door al de bladen vrijwel doodgezwegen „Damuka" aan de uiterste grens van Schöneberg—Friedenau; zoogoed als niemand neemt daarvan notitie.

„Nu men eindelijk ruim een maand na de opening met alles gereed is, ziet het veel te groote terrein er lang niet onaardig uit. En toch, het succes is uitgebleven.

„Als „onderneming" welke dagelijks tienduizenden belangstellende bezoekers behoorde tot zich te trekken, is deze tentoonstelling totaal mislukt en het is niet waarschijnlijk, dat het kwaad nog zal zijn te verhelpen.

„De „Damuka" biedt te weinig interessants voor de groote massa, welke nog te weinig belang stelt in koloniale aangelegenheden om zich in de interna der Kolonial-Halle te verdiepen en in de marine- en legerhallen minder van haar gading vindt dan men zou hebben mogen verwachten.

„Wanneer men de geheele onderneming niet zoo grootscheeps over een enorm terrein had uitgedijd doch de opzichzelf toch al leelijke gebouwen dichter bij elkander had geplaatst zoo het geheel niet zoo'n ongezelligen indruk maken als nu het geval is. Een stukrijder, die zijn vak verstaat zou menigmaal met zulk beleid door de hoofdalleëen kunnen vuren, zonder een bezoeker te deren."

Mag men de fransch-koloniale bladen gelooven, dan hebben ondernemingen van dezen aard in Frankrijk meer kans van slagen, hetzij door beteren opzet, dan wel omdat men er veel meer voelt voor wat uit den vreemde en dies ook uit de koloniën komt. Nadat toch ten vorigen jare pas de grootscheeps aangelegde koloniale tentoonstelling te Marseille een bepaald succes werd geheeten, lezen we nu betreffende de op kleinere schaal te Nogent sur Marne in het bosch van Vincennes bij Parijs gehouden koloniale tentoonstelling het volgende in de Dépêche Coloniale:

„Het is ongelooflijk zooveel menschen als er zich op de koloniale tentoonstelling komen onderrichten. Maandag was het de Pharmaceutische school geleid door professor Perrot. Gisteren (Donderdag) vond ik er bij mijn komst 250 soldaten met hunne officieren, met de meeste aandacht den goeden Jaeglé volgende, den adjudant van den heer Prudhomme ter tentoonstelling van Madagaskar. Men kan zich niet voorstellen hoe druk het met deze bezoeken loopt. Zij vormen, zonder twijfel, een uitstekend middel om de koloniale idee te bevorderen, en men moet den heer Dybowski (directeur van den Jardin Colonial te Nogent) gelukwenschen, dat hij die bezoeken heeft weten uit te lokken."

Van zulke bezoeken moet evenwel een tentoonstelling als financieele onderneming het niet hebben, maar ook in dit opzicht werden b.v. van de deelnemers aan de tentoonstelling te Marseille geen klachten vernomen, terwijl bij die te Nogent, uitgaande van een rijksinstelling de financieele zijde der quaestie niet zoozeer op den voorgrond treedt.

Ongetwijfeld is het echter waar, wat Paul Didier hiervoren betreffende het nut van zulke ondernemingen, uit het oogpunt van verbreiding der koloniale idee opmerkte, en zoo er ooit van zulk eene onderneming ten onzent sprake mocht wezen, zou o. i. op den voorgrond behooren te staan, deze op eenige wijze aan zulk aanschouwelijk onderricht op de meest ruime schaal dienstbaar te maken.

Nog altijd de waterkuur. Hoe ongelooflijk het ook klinken moge, de waterkuur, waarover reeds zooveel te doen is geweest, is onlangs weer in de Philippijnen toegepast. Voor den niet-wetenden lezer, die bij het woord „waterkuur" onwillekeurig aan Kneipp en anderen denkt en niet begrijpt, wat voor ongelooflijks in de toepassing van zulke heilmethode steekt, diene dat daaronder door de amerikaansche officieren, die den opstand onder de Philippijners moesten dempen, werd verstaan, het aan een gearresteerde, die men een bekentenis of een aanwijzing betreffende gezochte opstandelingen wilde afpersen, toedienen van groote hoeveelheden water door het den liggende in de keel te pompen, terwijl de daarbij verstrekte dracht slagen menig verstokten zwijger tot bersten bracht. Luitenant Caswell van de constabulary staat thans terecht als beschuldigd de waterkuur te hebben doen toepassen door een, aan hem ondergeschikt onderofficier op een, van het heulen met de nog steeds niet geheel bedwongen opstandelingen verdachten inlander. De Manila-Times, het geval besprekende, meent dat er een tijd was, waarin eenige verontschuldiging voor de waterkuur was aan te voeren, maar dat die tijd nu voorbij is, en verklaart den luitenant een even grooten gek als schurk.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschrift van het Bat. Genootschap van K. en W. Dl. 49 (Afl. 3 en 4) 1907.

De Wij-inscriptie op het Amoghapâça-beeld van Padangtjandi, door H. Kern (met plaat). — Over een paar hindoe beelden van Padang tjandi, door C. M. Pleyte (met platen). — Bijdrage tot de kennis van het Mahâyâna op Java, door C. M. Pleyte. — Prohibitieve teekens en tatuage-vormen op het eiland Timor, door Dr. J. G. F. Riedel (met platen). — Sangka-schelpen, door E. F. Jochim (met plaat). Een Formosaansch (Koop) contract. — Nota over de Batang-Hari districten, door Ch. L. J. Palmer van den Broek. — Nota omtrent de middelen van bestaan der bevolking in Kota-basar en de Batang-Hari districten, door Id. — Nota over Kota-basar en onderhoorigheden behalve Soengai Koenit en Talos, door Id. — De munten van Nederlandsch-Indië, door J. P. Moquette (met platen).

Weekblad voor Indië. 1907. N°. 5.

Vocale voordracht in Indië, door Amat. — Oostersch element in de toonkunst (slot), door C. van de Wall — Kossong-peerden, door Joh. Nederveen. — Nog eens: een Indisch hotel in Parijs, door H. Borel. — Bloemencorso te Padang (met foto's), door Flora. — H. C. Pennink (met portret). — Indrukken van den dag, door Corax. — Sambo door W. Heldering. — Indische kiekjes, door Tiszoo. Enz.

De Indische Mercuur. 2 Juli 1907.

Rubberscraps, door A. H. Berkhout. — Cicaden en hun parasieten, door Dr. Heinsius. — Wenken voor de bereiding van ananas- en bananen-conserven. — Het doodgaan van tabak op Albizzia-gronden. — Het voorkomen van infectie door zaadinvoer. — Dreigt er hongersnood in Demak? Verslag van de Kamer van Koophandel te Amsterdam — De handelstoestand in het Verre Oosten. — Verslagen van Maatschappijen. — Nieuwe Maatschappijen. Enz.

Onze Eeuw. Juli 1907.

De invloed der zending op de maatschappij der inlanders, door Alb. C. Kruyt.

N°. 28. Donderdag 11 Juli 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

"Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	*f* 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	*f* 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.03

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd "aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhuiststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij "HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG", NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éëns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Bede om geldelijke hulp.

Er bevinden zich in Nederland een drietal Inlandsche jongelieden, die eenigen tijd geleden in dienst van een gedeeltelijk in de Maleische taal uitgegeven 14-daagsch blad uitgekomen, van hunne verdiensten zooveel konden besparen, dat zij niet alleen in hun levensonderhoud konden voorzien, maar tevens in staat waren de privaatlessen te betalen, die zij moesten nemen om zich te bekwamen voor eene meer lucratieve betrekking of werkkring dan die, waarin zij anders kunnen worden geplaatst.

Aangezien het blad, waarvoor zij uitgekomen waren, van lieverlede de middelen is gaan missen om langer te voldoen de voorwaarden na te komen, waarop zij in dienst zijn gesteld, is de administratie er toe gekomen hun, den een na den ander, geen verder loon uit te betalen en zich ook verder niets aan hen gelegen te laten liggen.

Zij staan daardoor in letterlijken zin op straat en zijn tevens verder verstoken van de zoo zeer door hen begeerde gelegenheid om zich te bekwamen.

Op een verzoek om financieele steun aan de Indische Regeering en het Opperbestuur in April van dit jaar door twee hunner gedaan, kwam nog geene beschikking, terwijl dadelijke hulp dringend noodig is.

Daarom neemt het D. B. der Vereeniging Oost en West de vrijheid een beroep te doen op de liefdadigheid zijner medeburgers, met een bede om hulp.

Met een duizendtal guldens zou in de eerste nood voorzien zijn en geen verdere hulp noodig wezen, wanneer de ingeroepen steun van Regeeringswege wordt verleend.

Al wie genegen mocht zijn deze drie jongelieden dadelijk mede te helpen, wordt beleefd verzocht zijn bijdrage te willen doen toekomen aan den heer Schimpf, Penningmeester van het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West."

II. Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

Conclusie van een correspondentie met de Stoomvaart-Maatschappij „**Nederland**" Amsterdam en **Rotterdamsche Lloyd** Rotterdam: Tot ons genoegen kunnen wij u mededeelen, dat wij genegen zijn, de vacantiebiljetten ook verkrijgbaar te stellen van Amsterdam en Rotterdam tegen den passageprijs van *f* 500.— evenwel zonder eenig recht op restitutie van gelden bij ontscheping te Genua of Marseille.

III. Van de Afdeeling Apeldoorn:

De door het Bestuur dezer Afdeeling georganiseerde tentoonstelling van voorwerpen van Oost- en West-Indische kunstnijverheid zal gehouden worden van Donderdag 25 Juli a.s. tot Maandag 29 Juli a.s. van 10—5 uur in de Groote Zaal van het Hotel van der Burg te Apeldoorn.

Alle leden der Ver. ook die uit andere plaatsen, hebben met huisgenooten vrijen toegang, terwijl aan alle inzenders, die geen lid der Vereeniging zijn, een bewijs zal worden uitgereikt, waarop zij eenmaal vrijen toegang hebben.

Overigens voor niet-leden entrée *f* 0.25 per persoon.

KOLONIALE PRAATJES.

Immigratie voor de Buitenbezittingen.

Nadat wij in een vorig praatje als onze meening hadden te kennen gegeven, dat op landbouwgebied voor de buitenbezittingen niet de ontwikkeling door den particulieren landbouw, maar de kolonisatie dier nog schaarsch bevolkte streken en hiermeê de uitbreiding van den inlandschen landbouw op den voorgrond behoort te staan, kwam het bericht betreffende »de eerste poging tot het leggen van een kiem tot vrijwillige emigratie van Javanen naar Midden-Celebes« in ons laatste nummer ons er aan herinneren dat men in dit opzicht reeds langs verschillende wegen doende is, en naar te hopen ja te verwachten is, met succes.

Terwijl toch volgens de laatste berichten de emigratie-proef van bestuurswege ondernomen in de Lampongsche districten alle reden geeft aan haar doel te zullen beantwoorden, waar reeds verschillende lieden eigener beweging van Java overkwamen om zich in het nieuwe vaderland te vestigen, zien we het particulier initiatief ten opzichte van Midden-Celebes werkzaam en gaf het eerste relaas betreffende aankomst en vestiging aanleiding tot hoopvolle verwachtingen.

Het is dan ook in de volle overtuiging dat daardoor een nuttig werk wordt verricht, hetwelk belangrijke vruchten kan afwerpen, dat wij hier nog eens dezen arbeid der Witte Kruiskolonie in de gulle belangstelling onzer lezers aanbevelen.

Er zullen er ongetwijfeld zijn, die twijfelen aan het nut, aan de mogelijkheid om er belangrijke resultaten mede te bereiken van dezen particulieren arbeid. Er zullen er zijn, die zeggen, wat beteekent zoo'n handjevol, een honderd koppen, in twee gelegenheden uitgezonden tegenover de groote massa, waarvoor in verschillende gedeelten van Java geen ruimte meer is. Men vergeet echter, dat het hier een eerste begin betreft, en vergeet ook, dat de betrekkelijk kleine, niet dan onder groote moeite en dank de belangelooze toewijding van een menschenvriend tot stand gekomen opzet, de uitkomst is van slechts matige belangstelling in dezen arbeid.

Het is hier wellicht niet ondienstig te wijzen op een analoog streven in Engeland, waar tengevolge van werkeloosheid met name te Londen onder de armsten der armen de bitterste armoede heerscht, een ellende, nagenoeg onbeschrijfelijk. Op het einde van 1905 traden de provinciale hulpcomité's en de raad van bijstand aan werkeloozen te Londen in werking, die zich in verbinding stelden met verschillende, de emigratie beoogende vereenigingen, als de maatschappij voor vrijwillige emigratie, de emigratiekas van East-End, de vereeniging voor vrouwelijke emigratie, de vereeniging van Barnardo's tehuizen. Men verwacht dat het aantal op deze wijze uit te zenden personen, allen voor Canada bestemd, in dit jaar 3000 zal bedragen, alleen uit Londen, terwijl in de tien jaren van 1896 tot en met 1906 door de armenvoogden in Engeland, over 650 bureaux verdeeld, eene som van 45000 ponden sterling werd besteed voor de uitzending naar Canada en Australië van 3558 personen, hoofdzakelijk weezen of verlaten kinderen.

Waar de wil is, is ook een weg, ook om den stroom van duizenden uit een poel van kommer en ellende af te leiden tot nieuw en beter leven. Reeds zagen we een beekje zich met moeite door de tallooze hindernissen, winden naar Paloe's strand — dat het beekje een stroom worden kan leert ons Engeland.

Wat daartoe evenwel noodig moet worden geacht, is onzes inziens organisatie en de daarvan te verwachten propaganda. Dat zij die werkelijke belangstelling gevoelen zoo hier als in Indië, voor den arbeid van den heer van Emmerik, welke arbeid die belangstelling ten volle verdient, zich niet bepalen tot het storten van hun penningsken zonder meer, maar ook door organisatie de propaganda verzekeren voor dezen arbeid.

Zou het dan niet mogelijk wezen met name ter plaatse waar afdeelingen onzer Vereeniging bestaan, Comités in het leven te roepen, die zich voor dezen nuttigen, dankbaren arbeid spannen, terwijl op Java zulke Comités zouden kunnen worden ingesteld door belangstellenden in die gewesten of afdeelingen, waar de nood werkelijk dringt?

Onnoodig te zeggen dat dit particuliere liefdewerk slechts beoogt om aan de armsten uitkomst te verschaffen. Hiermede zijn evenwel noch Java, noch de buitenbezittingen, geholpen, dat eenerzijds, reeds eerlang wellicht, voor honderdduizenden zijner zonen om rijst zal vragen, die anderzijds, dringend voor hunne ontwikkeling een stroom van immigranten behoeven.

Men heeft wel eens het particulier initiatief zich voor dezen arbeid willen zien spannen. Van een particulieren landbouw, die zich op de zoogenaamde rijke cultures toelegt, kan onzes inziens op de

buitenbezittingen voorshands geen sprake wezen, gelijk wij reeds te voren opmerkten. De eenige oplossing om toch het particulier initiatief in deze tot optreden te nooden zou dan moeten worden gezocht in het niet vrij van bedenkingen zijnde middel der groote land- of kolonisatie-maatschappijen. De groote, nagenoeg onoverkomelijke bezwaren, hierbij in den weg gelegd aan een afdoende bescherming der immigranten tegen steeds mogelijke kwade practijken, en de onmogelijkheid onzes inziens om, trots de noodzakelijk te stellen voorwaarden voor de te verleenen concessie, toch gegadigden te vinden om dezen arbeid op zich te nemen, maken dat ook die eenige oplossing kan worden geëcarteerd.

Blijft dus de emigratie van Javanen naar de buitenbezittingen van gouvernementswege. Hierover een volgend praatje.

Koorts-epidemie op Madoera.

Naar luid van berichten, ons hier per Indische mail gebracht, is door Dr. Worster, vroeger civiel geneesheer van Soemanep thans van die functie ontheven, een klacht tegen den resident van Madoera ingediend ter zake van onjuiste cijfer-opgaven over de koortsepidemie op Madoera.

In verband nu met deze klacht, welker juistheid of onjuistheid niet door ons hier te lande kan beoordeeld worden, (1) ontvingen wij uit Indië een schrijven van zeer bevoegde zijde, dat wij hieronder laten volgen:

„In het Bataviasch Nwsbl." van 18 Mei jl. zoo meldt de schrijver is een rekest opgenomen van Dr. Worster aan den Gouverneur-Generaal, de sterftecijfers der koortsepidemie op Madoera betreffende.

Dr. Worster heeft zich in dit rekest schromelijk vergist.

Na vermeld te hebben dat hij op verzoek van den Resident van Madoera de (door hem van een ander ontvangen) cijfers uit zijn rapport had moeten weglaten als niet met zijn opdracht in verband staande en hij daarop laat volgen: „daar ZHEG. zich de vermelding der bovenbedoelde gegevens voorbehield", beweert hij „dat het hem later gebleken is dat de bevoegde autoriteiten geheel onkundig zijn gebleven van die cijfers enz."

Deze laatste zinsnede had echter, overeenkomstig de waarheid, moeten luiden: „waar an ZHEG. nog vóór het einde der maand Maart 1906 dan ook voldeed."

Had Dr. Worster betere informaties genomen bij menschen, die het konden weten, b.v. bij den heer resident van Madoera, hetgeen voor de hand lag, dan had hij niet een rekest ingezonden dat hoegenaamd geen zin heeft, wijl het berust op een onwaarheid en was er heel wat lasterlijk kabaal om niets minder geweest.

De bewuste sterfte-cijfers berustten op een door den resident uit eigen beweging aan het Plaatselijk Bestuur van Bangkalan gelast onderzoek, teneinde tot de wetenschap te komen of de door het Inlandsch Bestuur opgegeven cijfers wel juist waren. Dat onderzoek was nog niet beëindigd toen Dr. Worster een brokstuk ervan, dat hij niet door eigen onderzoek verkregen had, in zijn rapport wilde zetten. Daartegen had het hoofd van plaatselijk bestuur bezwaar. Een tiental dagen na de opzending van het rapport Worster, gewerd den resident de uitslag van het onderzoek en rapporteerde hij dien ter bevoegder plaatse nog vóór het einde dierzelfde maand." (2)

(1) Daarom nanien wij het vóór en- tegen-geschrijf hierover uit de Indische bladen niet over.

(2) Daar niet kon uitgemaakt worden over hoeveel maanden de verkregen cijfers liepen, hadden zij weinig waarde, zooals reeds opgemerkt werd in het artikel over de koortsepidemie in Madoera in het Kol. Weekblad van 23 Augustus 1906.

Pers-kroniek.

Het Alg. Handelsblad van 4 dezer schrijft over Indische achterstanden:

„Telken jare, wanneer wij in de bijlagen van het Koloniaal verslag (in dat van 1906, BB en CC) de opgaven zien van hetgeen de Indische schatkist nog te vorderen heeft wegens achterstallige pachtpenningen, dan ergeren wij ons; niet alleen over het pachtstelsel, dat aldus zelfs in financieel opzicht niet geeft wat het belooft, maar ook over de laksheid waarmede door hen, die 's lands geldelijk belang moeten behartigen, wordt toegezien dat de Staat krijgt wat hem toekomt.

Van de (vroegere) opiumpachters op Java is nog te vorderen ruim vijf millioen en zeven ton; in 1905 werd afbetaald . . . . ruim zes duizend gulden. Daar zijn drie pachters, die elk voor meer dan een millioen te boek staan; van twee hunner kon in 1905 „geen afbetaling worden verkregen."

Het is waar . . . . dit alles is „oud zeer"; grootendeels dagteekenen de achterstanden nog van 1887—'89 en sedert werden op de geregelde afbetalingen wel betere voorschriften gegeven. Maar enkele schulden dagteekenen van later; de pachter in Riouw van 1897 is nog ruim *f* 133.000 in de schuld, terwijl de pachtsom ruim *f* 40.000 's maands bedroeg. Had men niet eerder dan nu geschiedde tegen den pachter moeten optreden?

Op Java en de Buitenbezittingen zijn de oude pachters nog ruim *f* 6.4 millioen achterstallig; men kan daarvan gerust de milliioenen afschrijven. Dat komt er van, zouden wij zeggen, als men, de pachtsommen willende opdrijven, eerst in de tweede plaats let op de soliditeit van pachters en borgen. Waarom werd b.v. niet de eisch gesteld, dat de pachtsom steeds een halfjaar vooruit moest worden gestort? Dan had men geen „borgen" noodig gehad . . . . en men had de financieel minderwaardige liefhebbers uitgesloten. Het is waar, de pachtsommen zouden lager zijn geweest, maar teleurstellingen van millioenen, als thans ondervonden, waren ook uitgebleven.

Neemt men het staatje (Bijl. CC.) voor zich van de achterstanden van andere dan opiumpachters (pachters van dobbelspelen overvaarten, gedistilleerd, enz.) dan ziet men, dat het totaal *f* 382.000 bedraagt, waarop in 1905 *f* 3200 werd afbetaald.

Ook daaronder is veel „oud zeer". Maar niet alles. Zoo is de pachter der dobbelspelen in de afdeeling Soerabaja 1902—1903 bijna *f* 62.000 in achterstand. De pachtsom bedroeg *f* 76.500 's jaars — de pachter was dus over niet minder dan tien maanden achterstallig!

Eenmaal van dergelijke zaken wat meer willende weten, komt men van het een op het ander, en zoo zochten wij of de voorafgaande koloniale verslagen ook eenige opheldering gaven omtrent de oorzaak van dezen achterstand. En ziehier wat wij vonden.

De achterstand loopt, zooals wij zeiden, over 1902 —1903.

En nu lezen wij (Kol. Verslag 1903, blz. 237):

„De aanzuivering van de pachtsommen" (der „andere verpachte middelen", waaronder de pacht der dobbelspelen behoort) „geschiedde over het algemeen naar behooren. Bij het einde van het jaar 1902 was slechts door zes pachters, ongerekend, de boete, gezamenlijk nog verschuldigd *f* 2625, welk bedrag in het begin van 1903 geheel is gekweten."

Men zou hieruit moeten afleiden, dat over 1902, door alle pachters, al het verschuldigde is betaald; de bovengenoemde achterstand van *f* 62.000 zou dus geheel moeten drukken op 1903?

Neen, dat ook niet. Het volgend verslag (1904 kol. 246) zegt:

„De aanzuivering van de pachtsommen over 1903 geschiedde over het algemeen naar behooren. Bij het einde van het jaar was slechts door 8 pachters ongerekend de boeten, gezamenlijk nog verschuldigd *f* 1371, welk bedrag in de eerste maanden van 1904 nagenoeg geheel is gekweten."

Men wist dus, eind 1903, niet beter of alle pachters hadden, misschien op een kleinigheid na, aan hunne verplichtingen voldaan.

Maar zie, terwijl de verslagen van 1905 en 1906 over de zaak zwijgen, vindt men nu plotseling in bijl. CC van het eerste een staatje, waaruit blijkt dat de pachter der dobbelspelen, afdeeling Soerabaja, *f* 62.216.95½ ten achter is, nadat hij in 1904 *f* 375 heeft afbetaald, met deze noot: „Bij Gouv. besluit van 15 Maart 1904 no. 57 is den gewezen pachter vergund, den achterstand aan te zuiveren bij maandelijksche payementen van *f* 37.50, ingaande Maart 1904". Het is niet aan te nemen, dat in de vorige mededeelingen opzettelijk iets verzwegen werd. Wat, vragen wij, volgt dan echter uit een en ander?

Dat men in 't begin van 1904, toen men zich zette tot het schrijven der „bijdrage" tot het Kol. Verslag van dat jaar, bij het Departement van Financiën nog niets wist van het feit, dat de Chineesche pachter, Oey Khee Hong met de betaling der pachtpenningen over 1902—1903 tien maanden ten achter was......

dat men, zoodra de ontdekking eindelijk plaats had, de zaak „regelde" door den Chinees te vergunnen, jaarlijks *f* 450, dus de geheele som in circa honderdveertig jaar af te betalen; of, anders uitgedrukt, dat men hem de verschuldigde som liet behouden tegen eene rentevergoeding van circa drie kwart procent per jaar. Wanneer hij sterft, houdt natuurlijk de rentebetaling op en is de Staat het geld voorgoed kwijt.

Uit een en ander trekken wij de slotsom, dat de ambtenaren, wier plicht het was geregeld toe te zien dat de fiscus krijgt wat hem toekomt, dien plicht schromelijk hebben verwaarloosd; en dat, toen eenmaal de achterstand, ondanks dat plichtverzuim, aan het licht was gekomen, de hoogere autoriteiten de gewilligheid zelve waren, den Chinees niet deden failliet verklaren, maar onverwijld met een schijn van afbetaling genoegen namen. Dat men voor zulke kleine afbetalingen zelfs nog geen waarborg heeft, blijkt uit de geschiedenis van een anderen Chinees, Tjong Yong Peng, pachter van de dobbelspelen in Riouw, die in 1893 een schuld naliet van (thans nog) *f* 137.775.86. We zouden de borgen niet vervolgen wanneer ze *f* 50 's maands afbetaalden: *f* 600 per jaar, — men hoopte dus dat ze meer dan 200 jaar zouden leven! Maar de heeren „vluchtten" in April 1905 naar Singapore, en we zullen nu wel verder vernemen dat „afbetalingen niet plaats vonden."

Het is toch een vreemd ding! Wanneer een dagbladschrijver iets zegt, wat een ander niet bevalt, is men er in Indië dadelijk bij hem te vervolgen; het helpt den man niet of hij kan bewijzen wat hij zegt, hij wordt toch veroordeeld.... Men heeft daarvan sterke stukken beleefd. Maar een Chinees schijnt veel te kunnen doen voordat hij met den rechter kennis maakt: we hebben inspecteurs van financiën, maar die merken niet tijdig of de Chinees wel betaalt wat hij schuldig is; we hebben een departement van financiën, dat o zoo bang is het openbaar ministerie te hulp te roepen en maar liefst den weg van minnelijke schikking bewandelt, ofschoon het daarbij zeer duidelijk aan het kortste eindje trekt.....

Wanneer wij zeggen dat er in Indië slecht gediend wordt, dan halen wij ons den toorn op den hals van achtenswaardige personen, die nu eenmaal van Indische landsdienaren — althans van burgerlijke landsdienaren — geen kwaad kunnen hooren. Maar laat ons dan zeggen: er wordt soms, wanneer het Chineesche pachters geldt, niet gediend zooals dat in onze oogen noodig is. Eigenlijk moeten wij, om geheel nauwkeurig te zijn, hier den verleden tijd gebruiken, want ons laatste bericht, het bovengenoemde Gouvernementsbesluit van Maart 1904, is al drie jaar oud. Misschien dat onder het „regime van Heutsz" wat meer op de kleintjes wordt gelet en de pachters wat minder vriendelijk behandeld worden. Het zou geen ramp zijn, want het voorbeeld van te groote inschikkelijkheid werkt aanstekelijk en te groote meegaandheid met Chineesche pachters geeft aanleiding tot allerlei booze vermoedens. Ten onrechte, zoo nemen wij gaarne aan; maar ook den schijn behoort te worden vermeden.

Wij zeggen dus: weg met het veel gevloekte pachtstelsel; maar zoolang dat bestaat, eische men te n volle dat de ambtenaren die de pachters moeten controleeren, hun plicht doen en naar behooren waken voor de belangen van den fiscus.

* *
*

In de Stads-editie der Oprechte Haarlemsche Courant van 8 dezer schrijft Mej. Martine Tonnet naar aanleiding van de tot 1 Aug. aanstaande geopende tentoonstelling van Atjehsche Kunstnijverheid in het ethnografisch museum te Leiden:

Veel schaduw en weinig licht bij spaarzaam aangevangt van het geheel der Atjeh-tentoonstelling, die deze maand de collegezaal van het Leidsch Museum in beslag neemt.

Voor wie de tropen kennen, is dat niet vreemd. Indië is niet het land van helle kleuren. Het volle middaglicht maakt daar de dingen leelijk. Dan zijn de boomen al te fel groen; de bergen al te wonderlijk paars, en de lucht is dan zoo verblindend. Maar onder de morgen- en avondnevels en voornamelijk in de nachten, in den tijd, dat de maan vol is, dan wende kleur: dat is zoowat de indruk, dien men ontwordt het land daar pas mooi. Dan wordt er muziek gemaakt in de dorpen en de oudjes vertellen de jongeren verhalen en ook het jonge volk weet elkaar veel te vertellen. Dan is het leven daar op zijn mooist. Als we dat eenmaal gezien hebben, dan begrijpen we ook, waarom die mooie weefsels zoo donker zijn, somber zou men ze hier noemen, waarom er zooveel stralen van goud- en zilverdraad doorheen zijn geweven, waarom een jonge vrouw daar bij voorkeur donkerpurper voor haar kleederen kiest en waarom zelfs het goud der sieraden in een bad van zwavelig zuurzout (citroenzuur en zwavel) gebruind wordt. Want het stemt alles zoo mooi bij elkaar; er is zoo'n eenheid in dat werk, zoo'n doorloopende sombere visie van donker-mooi.

Nemen we eerst maar eens de weefsels. Steenrood, wit (heel matig), bruinzwart en donkerpurper dat zijn de meest gebruikte kleuren. Groen zien we heel spaarzaam aangewend, oranje nog minder. Getinte schaduwen is de naam, die bij deze voorname, fijn gevoelde kleuren het best past.

De meeste doeken zijn van zijde met goud- of zilverdraad er door en in een sterk geometrisch ornament, waarvan de vormen en namen veel aan bloemen of planten herinneren. We zien de tandjoengbloem, de pinangnoot, de jonge varen en andere van Java bekende.

Maar ook origineele namen hooren wij er bij: diamantgruis-, koralen- en wolkenmotief, ook vergoten tranen. Men moet bedenken, dat die doeken door vrouwen zijn geweven.

Even eenvoudig als de naamgeving is de manier van kleuren. Dat prachtig purperzwart wordt, naar we hoorden, verkregen door steenroode doeken in een modderbad te doopen. Over de Voor-Indische batikdoeken spreken we hier niet. Die hooren feitelijk in dat land van kunstig weefwerk niet thuis.

Dat de weefsels veel waarde kunnen hebben voor den drager, blijkt ook daaruit, dat de naam van Allah en de Mohamedaansche geloofsbelijdenis er tallooze malen in het ornament zijn opgenomen. Voornamelijk het woord Allah is een prachtig karakter, dat in vele doeken al geheel tot ornament is geworden.

De naam is dikwijls allergeestigst gevonden. Zoo zien we er een matje met „apen, die elkaar de hand reiken".

Ook in het goudsmidswerk treft ons dikwijls eene

aardige benaming Moerasbloem, gespleten bamboe, vischkuitmotief, wijst men ons in de mooie, stijlvolle sieraden, wier kunstvolle bewerking herinnert aan den tijd toen de Koning van Achem (oude naam voor Atjeh) driehonderd goud- en zilversmeden in zijn dienst had.

De wapens zijn natuurlijk goed vertegenwoordigd. De vormen zijn mooi en origineel en passen zich aan bij het volkskarakter. Zie maar eens de gevreesde rentjongs. De snel-teruggebogen, driftig golvende greep en het slangachtig, scherpbelijnde stootmes doen denken aan de onverhoedsche aanvalwijze van den in den krijg niets ontzienden Atjeher. In alle vormen en soorten zien we ze: zijn talismans, die toch niet konden verhoeden, dat hij eindelijk den kop moest buigen. Fierheid vooral is het, die ons uit al dat werk tegenspreekt. Ook treffen ons in de afbeeldingen van volkstypen de vele staande houdingen, zoowel van de vrouwen als van de bedienden. Zelfs dat aardige, met een sierlijk geplooide broek bekleede slavinnetje met rammelende enkelringen en groote gouden oorknoppen staat rechtop naast hare meesteres.

Dat is opmerkelijk, als we daar de hurkende, slaafsche houdingen der Javanen naast stellen.

Ook zien we aan het met zorg bewerkte, hier en daar zelfs geornamenteerde gereedschap, dat de Atjeher liefde voor zijn werk heeft.

Eigenlijk is het bijeenbrengen dezer zaken eene gebeurtenis van gewicht. Ze werden door Hollandsche officieren verzameld en gerangschikt, maar niet als oorlogstrophee. We zien hier den Atjeher als werker en niet als soldaat. Voorzeker zal dit welverdiend eeresaluut in ons land weerklank vinden.

* * *

Nu de voorwaarden waarop de concessie voor het aanleggen en exploiteeren van stations voor draadlooze telegrafie in Ned.-Indië verleend is, in hoofdzaak bekend zijn uit het artikel van een der concessionarissen, majoor Wackers, in het tijdschrift van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap, heeft dit het Algemeen Handelsblad aanleiding tot het maken van enkele opmerkingen.

„Wij hebben reeds," zoo schrijft het blad, „reeds vroeger gezegd, dat wij de voorkeur zouden gegeven hebben aan een Rijksexploitatie van de Indische Draadlooze Telegrafie. Daar echter Gouverneur-Generaal Van Heutsz en de Indische Regeering hardnekkig weigerden 's lands gelden in een dergelijke onderneming te wagen, bestond slechts de keus tusschen geen draadlooze telegraafstations in onzen Archipel of exploitatie door particulieren. En dan behoeven wij nauwelijks te zeggen hoe hartelijk wij toejuichen dat de particuliere ondernemingsgeest dit wèl heeft aangedurfd.

Er is groote oppositie tegen het verleenen van deze concessie geweest. Oppositie in de eerste plaats van hen, die meenden dat deze draadlooze telegrafie in zoo sterke mate een Rijkszaak en vooral een Marinezaak was, dat het beter was geen draadlooze stations te krijgen dan stations beheerd door particulieren.

Wij hopen en gelooven dat de voorwaarden van de concessie deze tegenstanders eenigszins met de genomen ministrieele beslissing verzoend zullen hebben. Hetzelfde hopen wij niet van de tweede soort tegenstanders, die hun argumenten en verdachtmakingen aan het adres van de concessionarissen ontleenden aan leveranciers van draadlooze „systemen", welke leveranciers redenen hadden te vermoeden dat hun toestellen niet door deze concessionarissen gebruikt zouden worden.

Wij wijzen hier nog slechts op de voornaamste bepalingen van de concessie. In 48 plaatsen, 38 waarvan thans niet telegraphisch zijn aangesloten, moet een station worden opgericht. De stations moeten — overeenkomstig de besluiten van het congres voor draadlooze telegraphie — telegrammen van alle schepen aannemen, onverschillig welk toestel zij aan boord hebben. Draadloos verkeer met stations buiten Indië is verboden. Bij storing van den gewonen telegraafdienst moet de draadlooze dienst deze vervangen, zij mag echter tusschen plaatsen die per draad verbonden zijn in gewone omstandigheden geen telegrammen verzenden. De vergunning wordt verleend zonder eenig uitsluitend recht voor een tijdvak van 20 jaren. Het Rijk kan ten allen tijde de geheele onderneming of „elk der stations" naasten. Alle employés moeten binnen twee jaar (de leerjaren, waarbij buitenlanders helpen) Nederlanders zijn. Voldoende reserve-toestellen voor 2 nieuwe stations moeten steeds op Java aanwezig zijn en de regeering kan — tegen vergoeding van verlies — oprichting van nieuwe stations gelasten. De regeering benoemt een regeeringscommissaris, die alle vergaderingen van commissarissen of aandeelhouders der naamlooze vennootschap die opgericht moet worden, mag bijwonen.

Men kan haast zeggen dat in alle opzichten de nieuwe Naamlooze Vennootschap een rijkszaak zal zijn, handelende volgens de aanwijzingen en bepalingen van het Rijk, uitgezonderd de zuivere exploitatie, zoodat de winsten of verliezen der onderneming niet ten bate of ten laste van het Rijk komen.

Wij hopen dat de naamlooze vennootschap, welks kapitaal van 2.650.000 volgens den heer Wackers reeds is toegezegd, spoedig aan Ned.-Indië de voordeelen van dit allernieuwste verkeersmiddel zal doen genieten. Reeds herhaaldelijk is er op gewezen dat in geen land de draadlooze telegrafie zoo nuttig zal kunnen werken als in onzen archipel, waar de vele eilanden door diepe zeeën gescheiden zijn, en slechts door zeer kostbare kabels directe draadverbindingen zouden kunnen krijgen. De draadlooze verbinding zal van groot belang zijn voor handel en industrie en niet het minst zullen die draadlooze stations de verdediging van onze Oost doeltreffender en krachtiger maken.

De heer Wackers heeft geschreven dat „met de bouw der stations reeds dadelijk zal begonnen worden, zoodat het te verwachten is, dat binnen korten tijd reeds krachtige kuststations ter beschikking van de marine en het publiek zullen in gebruik kunnen worden gesteld." Moge dit spoedig waar blijken te zijn."

* * *

De heer Th. J. A. Hilgers, die reeds meermalen in de pers de chineezen quaestie in Indië ter sprake bracht, doet zich nu wederom in de Nieuwe Rotterdamsche Courant hooren over de onlangs te Semarang opgerichte Gouvernementsschool, waarin zonder voorkeur zoowel Europeanen als Chineezen worden opgenomen.

„Moet deze maatregel vraagt hij, als een handige politieke zet beschouwd worden, nu de Chineesche beweging meer en meer zorgen baart? Of is het slechts een lapmiddel, ter elfder ure bedacht om de gemoederen een weinig te bedaren en het gevaar voor verwikkelingen tijdelijk af te wenden?

Semarang mag beschouwd worden als het middelpunt van de Chineesche beweging. Veel rijke en ontwikkelde Chineezen, die om verschillende redenen tot de ontevredenen mogen gerekend worden, houden er verblijf. Daar is ook geplaatst hun raadsman, de heer Henri Borel, ambtenaar voor de Chineesche zaken, die zich reeds in moeilijkheden heeft gewikkeld, waarschijnlijk door zijn belangstelling voor de beweging en zijn streven om de Chineezen te steunen in de verwezenlijking van hun wenschen. Zou hij het wellicht ook geweest zijn, die geadviseerd heeft een school op te richten als thans op het programma staat? Ik kan het mij moeilijk voorstellen, want naar mijn bescheiden meening zal de oprichting van een Europeesche school voor Chineezen en inlanders te Semarang op den duur blijken slechts lapwerk te zijn.

De Chineezen en inlanders toch, die reeds een der bestaande scholen te Semarang bezoeken, blijven waar ze zijn, en men kan hun moeilijk gelasten naar de nieuwe school over te gaan, indien men daartoe niet tegelijkertijd een gedeelte van de Europeesche jeugd dwingt.

Jeugdige Chineesjes en inlandertjes, die nog aan het eerste schoolonderwijs moeten beginnen, hooren op een eerste school, d. w. z. een lagere onderwijsinrichting met uitgebreid leerplan, niet thuis, omdat zij geen of slechts heel weinig Hollandsch kennen. Doch aangenomen, dat de Chineesche en inlandsche ouders niet al te wantrouwig zijn ten opzichte van zulk een nieuwe school, en dat ze dus voor hun kindertjes plaatsing vragen, dan zullen de nette Europeesche kinderen, voor wie zulke scholen bestemd zijn, feestelijk er voor bedanken om de Nederlandsche taal, die zij thuis goed geleerd hebben, weer te gaan bederven tusschen een meerderheid van leerlingen, die geen of gebrekkig Hollandsch spreken en daardoor remmend op het onderwijs werken. Zoo is dan geen van de partijen voldaan en er bestaat groot gevaar, dat de school, al krijgt zij een beperkt aantal leerlingen van verschillende nationaliteit, in het geheel niet geheel aan haar bestemming kan voldoen, ja zelfs spoedig een slechten naam krijgt.

Wil men de Chineezen en Inlanders in hun streven naar goed onderwijs met de Nederlandsche taal als voermiddel voor de toekomst helpen, dan moet er volgens een bepaald stelsel gewerkt worden. Hoofdzaak is dan wel beginnen bij het begin, d. i. het jonge kind. De Indische regeering moet dus enkele Chineesche en Inlandsche kindertjes, die daarvoor in de termen vallen gelegenheid geven om door goed voorbereidend onderwijs de Hollandsche taal te leeren en hen verder geschikt te maken om gewoon lager onderwijs te volgen. Zulke voorbereidende scholen zijn ook broodnoodig voor de Europeesche kindertjes uit de volksklasse. Eerst wanneer die kinderen voldoende voorbereid zijn, kan men gaan denken aan het stichten van gewone lagere scholen, met dien verstande echter, dat alleen de kennis van de Hollandsche taal, die de kleintjes op zesjarigen leeftijd bezitten beslist tot welk soort van scholen zij worden toegelaten.

De Chineesche en inlandsche leerlingen, die op het oogenblik reeds een Europeesche school bezoeken, late men waar ze zijn, opdat er geen aanstoot wordt gegeven.

Het is niet voldoende, dat men de Chineezen hier en daar een school geeft, waarin zij Hollandsch hooren en op tijd Fransch leeren, men moet hen ook in de gelegenheid stellen de vereischte kennis op te doen om het onderwijs in zulk een school met succes te volgen, want anders bereiken die dure onderwijsinrichtingen het doel niet, ze krijgen een slechten naam door een minderwaardig gehalte van leerlingen en verloopen.

Ik ben er ten volle van overtuigd, dat de tegenwoordige directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid, krachtig gesteund als hij wordt door den landvoogd en den minister van koloniën, in alle op-

zichten het goede wil op onderwijsgebied. Maar hij staat voor een hoogst zware taak, de nalatenschap van zooveel voorgangers, een taak, die het karakter heeft gekregen van een hoogst ingewikkeld vraagstuk, dat veel gezond verstand, maar vooral een verstandige en eerlijke voorlichting vereischt om zoodanig opgelost te worden, dat alle partijen voldaan zijn. En nu komt het mij voor, dat de adviezen, waarop de regeering besloten heeft te Semarang een eerste school te openen voor Europeanen, Inlanders en Chineezen, niet het gevolg zijn van rijp overleg.

Moge de toekomst leeren, zoo besluit hij, dat ik mij vergis."

Oost-Indische Berichten.

Een expeditie naar Flores. Onder dezen klinkenden titel drukt het Soer. Handelsbl. een telegram af van zijn correspondent te Batavia, luidende:

Door de regeering wordt een expeditie naar Flores voorbereid. Met deze voorbereiding is belast de te Timor Koepang geplaatste kapitein der infanterie Franssen Herderschee."

Men stelle zich echter gerust, zegt de Javabode de hierbedoelde „expeditie" is van zeer tammen aard en van zeer bescheiden afmetingen.

Reeds lang te voren was bij de regeering het plan gerijpt het pacificatiewerk in het oostelijk deel van den archipel voort te zetten en na Timor, waar zich met gelijk doel een gemengde compagnie van het 13e bataljon bevindt, komt nu Flores aan de beurt.

De controleur bij het binnenlandsch bestuur op de buitenbezittingen, A. J. L. Couvreur, is reeds geruimen tijd belast met het verzamelen van gegevens omtrent Flores en als preventieve maatregel zal nu een peloton van vorenbedoelde compagnie te zijner beschikking worden gesteld.

Verzet uittelokken door gebrek aan machtsvertoon zou zeer zeker verkeerd genoemd mogen worden. Het ligt in de bedoeling later de geheele compagnie van het 13e bataljon op Flores werkzaam te doen zijn, totdat ook daar de zaken van dien aard zullen zijn geworden, dat aan den schijntoestand van thans een einde zal zijn gemaakt.

De commandant van die compagnie is kapitein Franssen Herderschee.

Een „Vrijdenkersbond." Zekere heer Van der Woude te Ambarawa deelt aan de Loc. mede dat hij een „Vrijdenkersbond" denkt op te richten. Uit een soort reglement dat hij ons toezond ten einde het in ons blad op te nemen, doch dat te gebrekkig in elkaar gezet is om het te publiceeren, blijkt dat deze bond zich hoofdzakelijk ten doel zal stellen kinderen van min-vermogende ouders die naar het oordeel van het schoolhoofd in aanmerking kunnen komen voor een verdere studie, daartoe in staat te stellen.

Wij maken er den heer V. d. Woude opmerkzaam op, zegt de Loc., dat ditzelfde doel reeds wordt nagestreefd door het „Studiefonds Midden-Java."

Eenigszins naief luidt de bepaling in het bovenbedoelde reglement dat de toetredende leden gedurende een maand „op de proef gesteld zullen worden" welke termijn dienen moet om het bestuur de gelegenheid te geven een onderzoek in te stellen naar het gedrag van het aspirant lid.

Wat het geheele plan overigens met de vrijdenkerij te maken heeft is ons niet duidelijk geworden.

Drijfjacht op olifanten. Bij de doesoen Remantei van de marga Semendo Darat, onderafdeeling Lematang Ilir, afdeeling Palembangsche Bovenlanden, heeft de bevolking bij een drijfjacht op olifanten 53 stuks van die dieren opgejaagd op een zes meter breede bergrug, aan weerskanten ingesloten door een ongeveer 300 M. diep ravijn. Van het aantal dieren werden 31 gedood, terwijl 12 levend werden gevangen, waarvan, zoo wordt door den resident van Palembang gemeld, thans nog negen in leven zijn.

Commandant der 1e afdeeling. Gelijk men uit de benoeminglijst in dit nummer zal ontwaren, is overste S. A. Drijber bevorderd tot kolonel en tegelijkertijd eervol ontheven van het mililtaire commando van Amboina en Ternate, in welke betrekking hij wordt opgevolgd door majoor J. Hildering.

Kolonel Drijber is, gelijk wij reeds vroeger hebben aangeduid, benoemd tot commandant der 1e militaire afdeeling op Java. Javabode.

Men schrijft uit Buitenzorg aan de Javabode:

„In het bijvoegsel van de Javabode, van den 4en dezer, las ik de lijdensgeschiedenis van den heer Simonnar.

Hij heeft, ik meen op het eind van het jaar 1902 en het begin van het jaar 1903, hier te Buitenzorg gewoond en ik heb hem toen verscheidene malen gesproken.

De eertijds zeer gefortuneerde man was, om zoo te zeggen, tot den bedelstaf gebracht. Gelukkig dat de Franschen hun landslui niet in den steek laten, wanneer zij in het ongeluk zijn.

De heer Simonnar woonde toen ter tijd in een der paviljoens van het Hotel du Chemin de Fer, met vrouw en dochter.

Over het proces zelf kan ik geen oordeel vellen maar ik wil het thans alleen hebben, over de wijze, waarop men den heer Simonnar behandeld heeft, en hoe men den man tot het uiterste heeft gedreven.

Het was den 25sten April 1903. Voor het paviljoen, door den heer Simonnar bewoond, werd de brengbreng geslagen. De reeds zoo zwaar beproefde moest geëxecuteerd worden. Er was beslag gelegd op wat lijfgoed, door de firma, waarmede hij de processen gevoerd had, welke door hem verloren waren.

Elke brengbreng-slag deed de woede van den reeds zoo zwaar beproefden man stijgen. Vergeefs was het, dat zijne echtgenoote den brengbreng-slager verzocht optehouden. Het was een publieke verkoop; het publiek moest op de hoogte worden gebracht, dat er goederen verkocht werden, in de kamer, bewoond door den heer Simonnar.

De verkooping begon. Hieronder volgt kopie-vendurol:

9 hemden	*f* 0.25
4 „	„ 0.25
4 slaapbroeken	„ 0.75
1 hoed en pet	„ 0.25
2 paar schoenen	„ 0.25
4 flanellen	„ 0.25
1 jas en broek	„ 0.50
1 houten kist	„ 0.50
Totaal	*f* 3.00, zegge drie gulden.

Dat de executant bij deze vendutie een aardig sommentje geld inschoot, begrijpt ieder.

De geëxecuteerde bezat niets meer. Dat wist men vooruit en daarom vond ik die executoriale vendutie beneden alle critiek.

Is het wonder, dat de man, die zich zoo vervolgd zag, brieven schreef aan hooge personages, welke brieven niet geschreven hadden moeten worden?

Is het wonder, dat hij, op kosten van het fransche gouvernement gerepatrieerd, in Frankrijk hemel en aarde bewogen heeft, om een nader onderzoek in zijn zaak uittelokken?

En zou het een wonder zijn, zoo deze man, tot het uiterste gedreven, later misschien iets doet, dat men veroordeelen zal; dat hij, zooals de inlander het noemt, mata gelap wordt?

Deze executoriale vendutie, die *f* 3 opbracht, is mijns inziens, het bewijs, dat men hem à outrance wilde vervolgen. Doch deze vendutie heeft geen schande gebracht over den heer Simonnar.

Laat men zich in de plaats denken van den man, die rijk was en straatarm werd; die slechts, dank zij de hulp zijner landgenooten, een dak boven zijn hoofd en voedsel had voor zich en zijn gezin. En wanneer men dan nog beslag komt leggen op wat oude kleeren en flanellen, die geen waarde hebben, om zoo te zeggen, zoodat men voelt, dat het alleen te doen is, om te plagen, zou men dan niet dol en razend worden, en dingen doen, die men, normaal zijnde, niet zou doen."

Het chineesche weerbaarheidscorps te Singapore mag zich, volgens de Straits Times, zoo verheugen in den toeloop van vrijwilligers, dat het noodzakelijk zal zijn het aantal compagnieën met een te vermeerderen. Momenteel telt het corps slechts een compagnie ter sterkte van 105 man, het vastgestelde aantal. Deze compagnie staat onder bevel van een kapitein en drie luitenants, van welke laatste er een chineesch is.

De kapitein en de beide andere luitenants zijn engelschen.

Het Kloet-gevaar. Ongeveer een maand geleden kreeg, naar wij bereids mededeelden, de mijningenieur H. Cool alhier de opdracht van de regeering om zich naar Blitar te begeven, ten einde, in overleg met den waterstaat, een locaal onderzoek in te stellen naar den kraterwand van den vulcaan Kloet, en wel met het oog op een eventueele doorbraak van het daarin aanwezige kratermeer. Tevens werd hij uitgenoodigd om te dienen van advies in verband met de middelen, waardoor het dan voor Blitar dreigend gevaar zou kunnen worden afgewend en van een en ander uitvoerig rapport uit te brengen, terwijl de resident van Kediri den sectie-ingenieur Meijers van de irrigatie-afdeeling Brantas aanwees om den heer Cool behulpzaam te zijn. In het kort wordt aan de Locomotief gemeld, waarom de regeering overging tot het geven van deze opdracht, waaraan met spoed moest worden voldaan.

De assistent-resident Hermens te Blitar ontving namelijk eenigen tijd geleden een nieuwe lezing, volgens welke bij de doorbraak in 1875 het water niet zooals tot hiertoe aangenomen werd, over den thans nog bestaanden overlaat naar buiten was getreden, doch door een ongeveer 4 meter breede en naar schatting 40 meter diepe spleet ter zijde van den overlaat. Daar echter bij zijn bezoek aan het kratermeer, in 1905, door hem geen spleet meer was ontdekt, rees het vermoeden dat die door de jongste eruptie (in 1901) gedicht was, hetgeen, indien dit niet zeer grondig geschied was, zou neerkomen op de aanwezigheid van een zwak deel in den kraterwand. De assistent-resident achtte het daarom noodig dat een grondig deskundig onderzoek werd ingesteld naar de al of niet aanwezigheid van bedoeld zwak deel. Dit dan was de aanleiding tot het van regeeringswege bevolen onderzoek, dat thans afgeloopen is en tot resultaat heeft gehad dat, zoo er al geen sprake is van een gedichte spleet ter zijde van den overlaat en dus uit dezen

FEUILLETON.

DIE ANDER.

Indische tooneelschets in één bedrijf
van H. G. H.

II.

Willem: Was er misschien (met nadruk) een ander, die . . . .

Mama: (In de rede vallend). Neen, dat geloof ik niet, tenminste ik zou niet weten wie. Zij heeft zich daarover nooit iets laten ontvallen. Daarna wou ze op eens absoluut naar Indië terug. Haar vriendinnen trouwden, zij maakte moeilijk nieuwe kennissen, ging weinig meer uit, enfin zooals dat gewoonlijk gaat met meisjes die langzamerhand de eerste jeugd voorbij raken. Kort en goed — zij zou en ze moest hier in Indië haar brood gaan verdienen. Ik, voor mij, was liever in Holland gebleven, maar, niet waar, slechts één kind hebben en dan je daarvan scheiden, dat ging niet. Wij zijn dus naar Indië teruggekeerd en op Soerabaja gaan wonen omdat mijn broer zich daar gevestigd had. Lize studeerde voor onderwijzeres, deed haar examen en werd te Makassar geplaatst.

Omdat er haast bij was, zou ze vooruitgaan en ik een paar booten later volgen; je moet weten ik was nauwelijks van een ziekte hersteld. Maar wat gebeurt er! Al heel gauw ontving ik een brief met de mededeeling dat zij op de boot-reis naar Makassar was ten huwelijk gevraagd door een reisgenoot, Controleur Bouman, en hem zou willen aannemen, als ik geen bezwaar had. Ik dacht bij me zelve: die meneer Bouman moet wel een bovenste beste wezen, dat Lize hem wil hebben. Ik was dus dol gelukkig en telegrafeerde mijn goedkeuring.

Willem: U kende hem dus niet.

Mama: Neen, en tot nog toe heb ik hem niet gezien. De dokter wilde niet dat ik Lize naar Makassar zou volgen, ik moest onder zijne behandeling blijven; trouwens, Lize is maar een klein jaar dáár geweest en toen op haar verzoek naar Batavia overgeplaatst.

Willem: Ging dat zoo gemakkelijk?

Mama: Jawel, ze heeft verscheiden aktes.

Willem: Zoo — zoo — dus een blauw kousje.

Mama: Neen, dat is ze niet.

Willem: En vond Bouman het goed dat Lize overplaatsing vroeg?

Mama. Ja, kijk eens. Hij was in de binnenlanden van Menado, dus ze waren toch niet bij elkaar.

Willem. Hoe lang duurt dat engagement nu al?

Mama. Lang genoeg, al anderhalf jaar.

Willem. Mijn hemel, waarom trouwen ze niet!

Mama. Lize wilde niet in de binnenlanden zitten en Bouman heeft dikwijls doch tevergeefs om overplaatsing naar een hoofdplaats gevraagd, totdat nu een maand geleden hij schreef dat hij tot gewestelijk secretaris zou worden benoemd en dus huwelijksplannen ging maken.

Willem: Ze zullen dus eindelijk gaan trouwen.

Mama: Neen, dat is het juist wat me daareven zoo koud op het lijf is gevallen. Verbeel je eens, Willem. Na dat langdurige engagement is die kwade meid hem van morgen gaan afschrijven!

Willem: Hoe afschrijven?

Mama: Zij heeft Bouman bedankt.

Willem: (Verbaasd). Het engagement is dus af, maar wat is er dan gebeurd?

Mama: Niets, zij houdt niet meer van hem, beweerde ze een paar minuten vóór je binnenkomst.

Willem: Wat vreemd van Lize! Houdt ze dan van een ander? vraag ik nog eens.

Mama: Ik weet van niets, ik heb daarvan nooit iets gemerkt; zij gaat wel uit, maar ik geloof niet dat iemand werk van haar maakt.

Willem: Dat spijt me voor beiden want heusch Bouman is een kapitale kerel, die zou haar zeker gelukkig gemaakt hebben.

Mama: O! ik kan je niet zeggen, hoe kapot ik daarvan ben; ik had je nu ten eten willen houden, maar werkelijk je zult van avond niets aan ons hebben, een andere keer maar, je komt toch gauw nog eens aan, niet waar?

Willem: Graag, . . . maar . . . . (blijft nadenken).

Mama: Wat wilde je zeggen.

Willem: Ze heeft hem pas afgeschreven?

Mama: Van morgen.

Willem: Kan ze den brief niet verscheuren, of is hij al verzonden?

Mama: Ze heeft hem van morgen op de post gedaan.

Willem: Maar de brief is nog niet weg de Molukkenboot — dat weet ik toevallig — vertrekt pas overmorgen. Die brief is dus terug te vragen.

Mama: Ja, zou dat kunnen? Zou ik hem kunnen terugvragen?

Willem: Neen — neen — Lize moet zelf gaan.

Mama: En zij wil niet op haar besluit terugkomen. Willem — daar krijg ik een inval! Je kent haar zoo goed. Zou je mij een groot, heel groot genoegen willen doen?

hoofde geen gevaar te duchten is, niettemin voorzieningen moeten getroffen worden om te voorkomen dat het steeds hoeger wordende meer over den overlaat loopt. Want de samenstelling van den overlaat biedt geen absolute garantie, dat in bovenbedoelde geval geen uitschuring c.q. uitbreking van een grooter of kleiner stuk zal plaats hebben. Wordt echter de waterhoogte van het meer tien meter verlaagd en op dat peil gehouden, dan kan gezegd worden dat alle gevaar uitgesloten is.

De wijze, waarop deskundigen zich voorstellen het werk uit te voeren, staat nog niet vast, doch waarschijnlijk zal dit door middel van hevels geschieden. Indien men aanneemt, dat de oostmoesson thans doorstaat, dan hebben de ingenieurs vijf maanden voor de beëindiging van hun werk, wat, indien er spoed achter gezet wordt (en dit zal naar men zegt het geval wezen) voldoende mag worden geacht.

Nog één westmoesson mag het meer echter zonder aftapping niet meer meemaken, daar het water thans slechts twee meter beneden den overlaat staat. Wel zal het niveau nu door de verdamping gedurende den oostmoesson weder eenige meters dalen, doch, indien men weet, dat het water in Augustus 1905 ongeveer 21 Meter beneden den overlaat stond, dan ziet men, dat de rijzing per jaar groot genoeg is, om het meer in den aanstaanden westmoesson te doen overloopen, indien geen maatregelen daartegen beraamd worden. Dit overloopen is, zooals reeds gezegd, altijd gevaarlijk, omdat men, de samenstelling van den wand bij den overlaat in aanmerking genomen, daarbij voor verrassingen zou kunnen komen te staan. Vast staat het dan ook dat het waterniveau verlaagd en op een ongevaarlijk peil zal worden gehouden.

Afschaffing van het voltrekken van de doodstraf in het openbaar. Het denkbeeld is aanhangig om het Reglement op de strafvordering, het Inlandsch Reglement en de Reglementen op het Rechtswezen in de buitenbezittingen in dien zin te wijzigen, dat de tenuitvoerlegging van de doodstraf steeds op zoodanige wijze zal moeten plaats hebben, dat de executie door het publiek niet kan worden waargenomen.

Blijkens een gouvernements circulaire aan de hoofden van gewestelijk bestuur komt het den gouverneur-generaal intusschen wenschelijk voor, dat, in afwachting van de totstandkoming van zoodanige wettelijke voorzieningen, voor zoover de bestaande bepalingen zulks toelaten, al dadelijk worde gebroken met de gewoonte om de doodstraf in het openbaar te voltrekken.

In tegenstelling met de door de raden van justitie uitgesproken doodstraffen, die, zoolang artikel 339 van het Reglement op de strafvordering niet in voormelden geest is gewijzigd, in het openbaar zullen moeten worden voltrokken, is zulks mogelijk ten aanzien van alle bij vonnis van eene inlandsche rechtbank opgelegde doodstraffen, bij de voltrekking waarvan Zijne Excellentie mitsdien het volgende wenscht te zien in acht genomen.

Bevat zoodanig vonnis de bepaling, dat de uitgesproken doodstraf ten uitvoer zal worden gelegd op of nabij de plaats waar het misdrijf is gepleegd (zie bijv. artikel 311 van het Inlandsch Reglement), dan zal op de aangewezen plaats eene omheinde ruimte behooren te worden gemaakt.

Komt daarentegen eene dergelijke plaatsbepaling in het vonnis niet voor, dan zal, met opvolging overigens van de ter zake bestaande wettelijke bepalingen, de executie van de doodstraf kunnen geschieden hetzij binnen de muren der gevangenis, hetzij binnen eene omheinde ruimte. Javabode.

De Semarangsche correspondent der Javabode schrijft o. m. aan zijn blad.

„Met belangstelling las ik in de Javabode van den 25sten Mei jl. het artikel: Hoe komen we aan ziekenhuizen voor de bevolking?

De schrijver zou de koelie-ordonnantiën voor de buitenbezittingen, wat betreft vrije geneeskundige behandeling, ook voor Java en Madoera gedecreteerd willen zien en wel „dat ieder werkgever verplicht is zorg te dragen voor doelmatige verstrekking van geneeskundige hulp aan zijn ziek geworden arbeider."

Bij het geheel ontoereikend aantal europeesche geneesheeren en dokters-djawa in Indië is dit een totale onmogelijkheid vaak of zou in ieder geval een te drukkende last zijn.

De schrijver wil, dat de ondernemingen kleine hospitalen oprichten, voorzien van de noodige medici en verpleeg-personeel. Verder moet ieder inlander zoo volwassene als kind, vijf cent per maand storten, wat op een complex van desa's, tellende 10.000 zielen, een f 500 in de maand zou geven. De uitgaven op f 1000 per maand stellende, dient de onderneming er f 500 bijtepassen, terwijl de bouw der hospitalen zooveel mogelijk geschieden in heerendienst en het materiaal verkregen kan worden door vrijwillige giften.

Ik geloof niet, dat de denkbeelden van den heer Schülein voor uitvoering vatbaar zijn.

We hebben te weinig geneeskundigen, de inlander vergeet zijn contributie te betalen en de meeste ondernemingen kunnen haar uitgaven niet met een f 6000 per jaar bezwaard zien.

Waar we te doen hebben met een bloeiende en winstgevende industrie, zooals de suiker, zien we klinieken of ziekeninrichtingen op eigen initiatief en geheel voor rekening van de fabrieken verrijzen, zonder dat de inlander behoeft te contribueeren.

De morbiditeit onder de inlanders in de meer gezonde binnenlanden is over 't geheel bij gewone omstandigheden niet groot. De inboorling heeft een taai gestel, gebruikt zijn eigen obats en het wil me voorkomen, dat in de binnenlanden niet zoo bijzonder groote behoefte bestaan aan particuliere ziekeninrichtingen.

Op de hoofdplaatsen is de morbiditeit veel grooter, ook in tijden, dat er geen epidemische ziekten heerschen.

Te Semarang werd in 1903 op Boegangang een gesticht opgericht voor zieke en behoeftige inlanders. Het bestuur droeg nu ruim een jaar geleden de directie op aan het Leger des Heils en met uitstekende resultaten.

Ruim 500 inlanders, zieken en behoeftigen, uit Semarang en omstreken, worden daar verpleegd en aan het werk gezet onder leiding van zeven officieren, terwijl een zweedsch oogarts — officier van het Leger — een oogheelkundige kliniek opende.

Boegangang heeft een aanzienlijke veestapel, een hoenderteelt en bedruipt zich geheel.

De zieken vinden er genezing en hulp, terwijl de behoeftigen aan het werk worden gezet.

Boegangang heeft inderdaad onder leiding van het Leger des Heils een prachtig succes gehad en tot heden uitnemende resultaten opgeleverd.

Er is nog ruim f 20.000 in kas en het voornemen bestaat in de buurt van Pekalongan een dergelijke inrichting voor zieke en behoeftige inlanders te stichten."

De Madoereesche koortsen te Soerabaja. Het Soer. Hbl. schrijft terecht:

De bevolking der koortsdistricten op Madoera zit nu al maanden lang onder de kinine; tengevolge daarvan zijn de menschen daar in zekeren zin immuun geworden voor nieuwe infectie. Zij zijn echter voor anderen, die tot nu toe niet aan koortsen leden en geen kinine gebruikten, zeer gevaarlijke buren, omdat zij als 't ware besmettingshaarden vormen voor door geen prophylaxe tegen koortsaanvallen beschermde individuen.

Steken dus Madoereezen met vergroote milten uit de koortsdistricten naar den Soerabajawal over, dan kunnen die menschen, hoewel lijdend, toch zeer goed hun werk doen en zijn oogenschijnlijk gezond. Brengen zij den nacht door in Tambak Grinsing, Pempejek en Moeteran, waar het van anopheles wemelt, dan is het tien tegen één, dat men spoedig daarop lijders aan hevige koortsen in die kampongs zal aantreffen. Zooals in de laatste dagen trouwens gebleken is. Komt daarbij onwil der lijders om zich te laten behandelen, dan is het einde gemakkelijk te voorzien.

Wil men aan dit euvel in de strandkampongs van Soerabaja een eind maken, dan zal het bestuur moeten beginnen ginds, bij wijze van voorbehoedsmaatregel, op ruime schaal, gratis kinine te verstrekken, desnoods onder zekeren dwang. Anders zal het leed binnenkort niet te overzien zijn.

Persdelict! . . . Bij de behandeling van het persdelict tegen Van den B., die een ingezonden stuk had doen plaatsen, handelende over den Heer Von Hegedus bleek heden morgen dat de bedoeling om te beleedigen bij den schrijver absoluut had ontbroken. Immers, de schr. had aan den Redacteur van ons blad verzocht om alle aanstootelijke uitdrukkingen en zulke die aanleiding zouden kunnnen geven tot eene strafrechterlijke vervolging, te schrappen. [1])

De Redacteur, de Heer K. Wybrands, verklaarde dat hij naar zijn beste weten aan die opdracht had voldaan. (Zoo er dus nog krenkende uitdrukkingen in mochten voorkomen, dan was dat een gevolg van zijne dwaling ten deze).

Een der rechters merkte op dat het nog voorzichtiger zou zijn geweest om de nu gevindiceerde uitdrukkingen óók nog te schrappen, hetgeen getuige grif toegaf, onder toevoeging dat het 't allervoorzichtigst zou wezen, om heelemààl niets te schrijven, dan kreeg men zeker nooit een persdelict. (De Raad glimlachte).

Er bleek ook bij dit rechtsgeding weer, met hoe allerzwakst bewijs het O. M. meent te kunnen volstaan. Er viel niet wettig uit te maken of de courant met het geincrimineerde artikel op de gewone wijze verspreid was. Desgevraagd zeide getuige Wybrands dat, naar hij gelbofde, er op dien datum niets bijzonders was gebeurd, zoodat hij vermoedde dat het artikel wel verspreid zou zijn, maar een eed kon hij daarop niet doen. Immers, het bleef mogelijk, zoo legde getuige aan den Raad uit, dat, onmiddellijk na het trekken van een of twee couranten, een of ander stuk gereedschap op den vorm viel, waardoor de letters werden beschadigd. Dit was meermalen voorgekomen, en dan had men het beschadigde, ergo onleesbare stuk door een ander stuk moeten vervangen. Daartoe ligt altijd gezette copy genoeg in de drukkerij.

— Of hij, Redacteur, daarvan dan niet zou hooren? vroeg de President.

— Indien het personeel zijn plicht doet, ja, antwoordde getuige. Maar als de menschen die de fout begaan, bang zijn, dan zeggen zij niets en dan hoort hij ook niets. Om al deze redenen bleef getuige bij zijne verklaring dat vermoedelijk alles in orde was geweest op den dag van het verschijnen van het

---

Willem: Natuurlijk.

Mama: Je kent ook Bouman, je zegt zelf dat hij zoo'n geschikte man voor haar zou wezen. Toe — zou je haar dat nu dadelijk willen vertellen, en dan probeeren haar over te halen om den brief terug te vragen.

Willem: Waarom niet! (lachend.) Oom Willem — weet u nog wel dat ze mij vroeger zoo noemde — Oom Willem zal zijn invloed op haar nog wel behouden hebben. Uitstekend! ik heb wel voor heeter vuren gestaan. (Moedig) laat u dat juffertje maar voor den dag komen!

Mama: (Verheugd). Zou je dat heusch willen, Willem? Nou dat vindt ik erg hartelijk van je, hoor. Weet je wat, ik zal haar roepen, en zeggen dat je verlangd haar terug te zien, dan ga ik maar zoolang in de achterkamer zitten. Je moet haar maar eens goed zeggen waar het op staat. (Zenuwachtig). Hoe zal ik dat nu aanleggen? Ik was zooeven boos en heb haar toen weggezonden, moet ik boos blijven of . . . .

Willem: (In de reden vallend). Wel neen, ik zou die boosheid maar laten varen.

Mama: Ja, goed dan, ik zal haar vriendelijk toespreken.

Willem: Zeker, u vangt meer vliegen met stroop dan met azijn.

Mama: Goede God, Willem, neem me niet kwalijk, daar heb ik in de consternatie heelemaal vergeten je sigaren te presenteeren of wat drinken.

Willem: Doet niets ter zake. Weet u wat, zegt u maar niets anders aan Lize dan dat ze mij wat moet presenteeren, en u blijft meteen weg.

Mama: Ja, dat is goed bedacht (Gaat hoopvol heen).

Willem: (Blijft in gedachte zitten met den rug naar de binnendeur, zoodat hij niet ziet dat Lize op den drempel weifelt verder te gaan. Hij staat op, ziet haar en grijpt hartelijk hare beide handen). Goejen avond, Lize, sakkerloot, wat ben je mooi geworden! hoe gaat het?

Lize: (Schuchter). Dank u — hoe gaat 't u meneer van der Hoeven?

Willem: Wat meneer! Oom Willem heet ik toch! Ben je dat vergeten?

Lize: Dat is zoo lang geleden — ik was toen nog zoo jong . . . moet ik nu nog oom Willem zeggen?

Willem: Waarom niet! Maar net als je wilt, hoor!

Lize: (Moedig.) Dan zeg ik liever Willem, dat mag toch wel?

Willem: (ziet haar oplettend aan). Ja — ja — natuurlijk . . . . zooals je wilt hoor . . . . en . .

Lize: Mama heeft vergeten u iets te presenteeren.

Willem: Graag een bittertje.

Lize: (Zegt iets tegen een bediende die haar vergezelt, en een oogenblik later een bittertje brengt en een glas ijswater voor Lize, waaruit ze dadelijk een flinken slok neemt). U is pas op de plaats?

Willem: Ja — net 2 dagen.

Lize: (In de war). En . . . . kwam u graag hier?

Willem: Natuurlijk, een aangenaam garnizoen. Maar (naar woorden zoekend) Lize . . . zeg eens . . wat ik vragen wilde . . . hoe maakt mijn vriend Bouman het?

Lize: (Onverschillig). Ik geloof . . . goed.

Willem: Weet je, dat ik hem intiem ken! Een flinke vent, hoor? Je Mama heeft me zoo juist verteld . . . . enfin, dat het uit is tusschen jelui . . . dat je hem pas hebt afgeschreven . . . Kind . . . . volgens mijn opinie is dat jammer . . . . erg jammer!

Lize: (Kalm). Vindt u?

Willem: Ja — zeker. Je moet bedenken dat je moeder op jaren begint te komen en die ziet je dus graag goed bezorgd. Ik ken toevallig jelui beiden, en daarom kan ik weten dat jelui uitstekend voor elkaar geschikt zijn, daarom . . . . van mij zul je wel een goede raad willen aannemen, is het niet?

Lize: Welken raad?

Willem: Wel, je moet dien brief aan het postkantoor terugvragen.

Lize: (Nieuwsgierig). Heeft Mama uwe hulp ingeroepen of komt die raad uit u zelf?

Willem: (Ontwijkend). Ik zelf vind het onverstandig van je om het engagement af te maken.

Lize: Ik heb weinig lust naar de buitenbezittingen te gaan.

Willem: Zoo — is dat de reden . . . . maar Lize . . . . toen je hem aannam wist je toch wat je vóórland zou zijn.

Lize: Zoover heb ik toen niet doorgedacht.

Willem: Hoe is 't mogelijk! Dat wil er bij mij niet in. Er zal wel iets anders of beter uitgedrukt een ander tusschen zitten.

Lize: (Veinzend). Ik begrijp u niet.

Willem: Niet? Ik bedoel iemand anders maakt je misschien het hof.

Lize: (Boos). Dat zou ik niet hebben toegestaan gedurende mijn engagement, wat denkt u van mij?

Willem: Neen Lize, Oom Willem heeft nooit anders dan goeds van je gedacht . . . . maar . . . het is zoo eeuwig jammer voor jou, en je doet hem een ontzaggelijk verdriet aan.

Lize: Maar moet ik dan met iemand trouwen dien ik niet lief heb?

(Wordt vervolgd).

stuk over den Heer Von Hegedus, maar dat hij het niet zeker kon zeggen.

De inlandsche looper verklaarde natuurlijk dat hij dien dag de courant op de gewone wijze verspreid en bezorgd had. Maar de rechters, die weten dat zulk een man geen begrip heeft van data, zullen ook wel weten te beoordeelen welke waarde in rechten aan eene dergelijke beëedigde verklaring mag worden toegekend.

Het komt ons voor dat het overtuigend bewijs omtrent de verspreiding ternauwernood en het wettig bewijs in het geheel niet geleverd is. Ook was er op de terechtzitting slechts één enkel exemplaar van de krant met het geïncrimineerde stuk.

Getuige Wybrands, antwoordende op de vragen van het O. M., gaf nog eenige vrij pertinente inlichtingen omtrent het doen en laten van den Heer Von Hegedus en omtrent de mate van achting waarin deze chef zich bij zijn ondergeschikt personeel verheugde....

De eisch van den officier van Justitie (wegens smaad en hoon van dien kostbaren meneer Von Hegedus) was..... acht dagen gevangenisstraf, èn honderd gulden boete, èn de kosten van het geding.

De Raad bepaalde de uitspraak op heden over acht dagen, eene uitspraak welke de beklaagde, naar wij meenen, met eenig vertrouwen op een milder oordeel zal kunnen afwachten", zoo schrijft het N w s. v. d. D a g v. N.-I.

[1]) Er blijkt hieruit wel zonneklaar dat de door de wet geëischte bedoeling om te beleedigen niet heeft voorgezeten. Het praatje „de bedoeling blijkt uit de woorden zijn feitelijk niet van den beklaagde.

O. i. zou hier alleen al vrijspraak op moeten volgen.

West-Indische Berichten.

Curaçao. Aan de Vrijmoedige wordt uit Philipsburg, de hoofdplaats van het nederlandsch gedeelte van St. Martin, het volgende geschreven:

„De katoenoogst alhier is grootendeels binnen en de katoen reeds ontdaan van het zaad, in balen verpakt en voor het grootste gedeelte naar Engeland verzonden. Min of meer 380 balen zijn verscheept, wegende pl. m. 76.000 pond, vertegenwoordigend eene waarde van ruim 75000 gulden.

„Iedereen die slechts een lapje grond kan afzonderen, maakt dit gereed voor den aanstaanden zaaitijd. Als het weer gunstig is en de insektenplaag niet tegenwerkt, belooft de volgende oogst minstens een dubbele opbrengst.

„Deze goede uitkomst van den katoenaanplant heeft ons eiland grootendeels te danken aan zijn waardigen gezaghebber, den heer A. J. C. Brouwer, die tijd noch moeite gespaard heeft, de planters aan te sporen, het met de katoen te wagen, en vooral met Sea-Island. Eene brochure over de katoenteelt van Dr. van Hall werd door hem in het engelsch vertaald, en daarna in een bijeenkomst van personen, belanghebbend en stellend in den landbouw, voorgelezen."

Met voldoening zullen onze lezers, wetende welke beproeving voor het eiland Sint Martin was weggelegd door de slapte in het bedrijf der zoutwinning, eens hoofdmiddel van bestaan thans kwijnende wegens geleidelijk teloor gaan der amerikaansche markt voor het gewonnen zout, den goeden uitslag vernemen van de door het bestuur der kolonie aangemoedigde en gesteunde proeven met de katoencultuur. Mocht de verwachting van den correspondent van opgemeld blad zich verwezenlijken, dan zal Sint Martin het volgende jaar in den uitvoerstaat geen onaardig figuur maken, en voor de bewoners zal dan een groot deel van den factor komen te vervallen, die hen tot nu toe dwong tot den jaarlijkschen uittocht op hoop van zegen op Sint Domingo.

Wat ons evenwel trof in vorenstaand bericht is dat het product grootendeels naar Engeland werd verzonden. Het ligt toch onzes inziens mee in de bedoeling, dat aan de katoen-industrie in het moederland de gelegenheid wordt geboden zich in de eigen koloniën te voorzien van de, door amerikaansche speculatie en concurrentie met schaarschte bedreigde grondstof voor haar bedrijf.

Is de nederlandsche katoen-nijverheid in dit opzicht wel voldoende diligent? Het is geen verwijt, doch slechts een vraag, die we hier stellen, vooral met het oog op hetgeen we in Duitschland zien geschieden, waar de groote maatschappijen op dit gebied er reeds toe overgaan, om den aanplant van katoen in Oost-Afrika zelve ter hand te nemen. Heeft de nederlandsche industrie zich dit, zeker niet te versmaden eerste belangrijke resultaat in een eigen kolonie door de engelsche concurrenten laten afsnoepen?

Moge overigens van St. Martin voor de nederlandsche bovenwindsche eilanden de victorie uitgaan en naast de, voor Status veelgeprezen veeteelt, ook de katoencultuur daar tot haar recht komen, maar dan met de thans afdwalende van St. Martin ten bate van de nederlandsche industrie, die toch door het hengeloosche Comité alleszins voldoende wordt voorgelicht, omtrent hetgeen op dat gebied op onze Antillen voorvalt. Juist hierom achten we het dan ook niet uitgesloten dat het eerste proefje van eigen koloniale katoen langs Engelschen omweg d. i. per engelsch vaartuig toch hier is terecht gekomen.

Suriname. Den 22en Mei ll. zijn in een vergadering ten huize van Mr. A. R. Bueno de statuten en het reglement van de studievereeniging Minerva vastgesteld, die zich voorstelt om aan bijzonder begaafde jongelieden de gelegenheid te openen om in de richting, waarin zij dat wenschen, hun studiën voort te zetten. Bij discussie over de vraag of onder jongelieden ook jonge dames werden verstaan, kwam men tot het besluit, dat het bestuur in bijzondere gevallen van de in beginsel voorop te stellen uitsluiting der vrouwelijke sekse zou kunnen afwijken. Voor dit beginsel werd door den leider der vergadering aangevoerd dat dames, die gestudeerd hebben, wat haar studievak aangaat, na eventueel huwelijk voor de samenleving verloren gaan, m. a. w. de risico voor deze, dat hare offers vergeefs zouden zijn geweest, groot is.

Onze West merkte naar aanleiding van het in deze vergadering behandelde in een slotwoord het volgende op:

„En zal nu het streven van deze jonge Vereeniging met goeden uitslag worden bekroond? Wij hopen het van harte. Elk weldenkend mensch zal met belangstelling haar werken volgen.

„Wij en met ons zooveel anderen betreuren het echter, dat de stichter, de heer Bueno, gemeend heeft bij de voorbereiding de inlichtingen van deskundigen te kunnen ontberen en dat hij zich niet in meer directe verbinding heeft gesteld met vereenigingen die reeds in denzelfden geest zijn werkzaam geweest, of een min of meer analoog doel in haar program hebben. Er zijn bij de oprichting onhandigheden begaan, en ware dit niet geschied, een studie-vereeniging van grooter omvang met een ruimeren kring van contribuanten en met grooter stabiliteit zou zijn in het leven geroepen."

Van Vreemde Koloniën.

Een Kamer voor Tongkin. Bij twee achtereenvolgende besluiten van den 1en en 4en Mei ll. is voor de provincie Tongkin van Fransch Indo-China eene raadgevende Kamer van inboorlingen in het leven geroepen. Reeds in 1886 had Paul Bert daartoe de eerste stappen gedaan, die ook de noodzakelijkheid erkende eener samenwerking tusschen het europeesche bestuur en de daartoe in aanmerking komende inlandsche elementen voor een richtig bestuur van het land. Na zijn dood werd evenwel dit denkbeeld weder losgelaten, zoodat b.v. het aanzien der mandarijnen, die het hoogstens tot een traktement konden brengen als in Nederlandsch-Indië aan een beginnend dokter-djawa wordt toegekend, en zich een werkkring zagen aangewezen van een magang, nagenoeg geheel teloor ging. Nadat nu in de laatste jaren reeds getracht was het aanzien dezer instelling te verhoogen, — wij herinneren aan de instelling eindelijk eener school voor inlandsche ambtenaren en aan de uitzending telken jare van een twintigtal mandarijnen naar Frankrijk, om daar gedurende zes maanden in de centra van industrie en wetenschap in de gelegenheid te worden gesteld een ietwat ruimeren blik te erlangen en daarmee voor hun land hun voordeel te doen — is thans voorloopig alleen voor Tongkin, gelijk gezegd, de instelling gevolgd eener raadgevende Kamer uit de inboorlingen, waaraan bij wijze eener eerste Kamer een raadgevende Commissie van notabelen is toegevoegd.

Deze Commissie bestaat uit leden, in elke der 15 afdeelingen der provincie te kiezen door de districts- en gemeente-hoofden. De leden worden voor den tijd van 3 jaren gekozen, komen minstens twee malen 's jaars samen, kiezen hun eigen voorzitter, en hebben hun advies uit te brengen over het lokaal budget, de openbare en andere lokale aangelegenheden. Zij ontvangen gedurende de zittingen der Commissie eene toelage van 2 frank 50 centimes per dag. De inlandsche Kamer voor Tongkin zal samengesteld zijn uit drie categoriën van leden: de contribuabelen, de aan de patentbelasting onderworpenen en de van de meerderheid der bevolking afwijkende rassen. Voor de eerste komt één gekozene op 35000 contribuabelen — kiezers zijn de notabelen, de geletterden en twee contribuabelen uit elke tot het rossort behoorende gemeente.

Voor de tweede categorie, allen kiezers, komt een of hoogstens twee afgevaardigden op elke 100 kiezers, terwijl voor de laatste categorie de aanwijzing plaats heeft door benoeming door den gouverneur-generaal uit een, hem aan te bieden dubbele lijst. De verkiesbaarheid wordt eerst verkregen op dertigjarigen leeftijd. De verkiezing heeft plaats voor den tijd van drie jaren; de gekozenen hebben recht op reis- en verblijfkosten en kosteloos vervoer. De verkiezing geschiedt individueel en geheim. De bijwoning der gewone Octoberzitting voor de gekozenen is verplichtend.

De regeeringsontwerpen worden minstens één maand voor de samenkomst aan de leden der Kamer toegezonden, terwijl de vertegenwoordiger van eenig district de kiezers kan bijeenroepen om met hen over die ontwerpen te beraadslagen.

Tot de bevoegdheden dezer Kamer behoort haar advies uit te brengen over de navolgende onderwerpen: belastingen en rechten, budget, onderwijs, geneeskundige hulp, coöperatie op het gebied van voorzorg en kolonisatie.

Voor de andere tot Indo-China behoorende gewesten, Cochin-China, Annam, Kambodja en Laos, blijft het met uitzondering van het eerste, hetwelk reeds zijn Conseil Général bezit en dit, waarbij ook aan inlanders kiesrecht en verkiesbaarheid zijn toegewezen, behouden zal, voorloopig toekijken bij deze nieuwigheid, die echter, wanneer ze in het gebruik meevalt, ook wel tot die gewesten zal worden uitgestrekt.

De inzinking der Philippijnen. Aan de Manila Times werd door een inzender uit het binnenland de vraag gesteld, of het nu niet eens tijd werd te breken met de legende der verarming der inlandsche bevolking. Bij hem in de buurt wees alles op het tegendeel: geriefelijke woningen kwamen in de plaats ders schamele hutten, de inlanders begonnen zich beter te kleeden en zoo meer. Het manillasche blad heeft daarop verschillende gegevens weten te erlangen, waaruit het tot de conclusie komt, dat de economische toestand der bevolking thans noodzakelijk beter moet wezen dan in de beste jaren onder het spaansch bestuur.

Zoo wijst het in de eerste plaats op het feit dat de invoerrechten, welke van 18 tot 25 percent van de waarde bedragen, thans 14 millioen pesos (à 1.25 gld.) opbrengen, ten bewijze dat de bevolking deze som kan missen om wat zij uit den vreemde noodig heeft te betrekken. Voorts is de vermeerderde opbrengst der Internal Revenue Law, 9 millioen pesos in 1906 tegen 7 millioen in 1905, volgens het blad een duidelijk teeken, dat in tegenstelling met de zoo dikwerf gehoorde bewering dat de zaken overal zoo goed als stil liggen, er in den binnenlandschen handel zoo goed als niets omgaat, deze integendeel vooruitgaat.

Dikwerf wordt de klacht geuit, dat onder het amerikaansch bestuur de suikercultuur, eertijds voor een groot deel der bevolking een der hoofdbronnen van bestaan, achteruit ging. Dit toegegeven, inzooverre dat thans voor een waarde van ongeveer 4 millioen pesos minder aan suiker wordt uitgevoerd, dan gemiddeld in de tien, aan de amerikaansche occupatie voorafgaande jaren, stelt het blad evenwel daartegenover dat de waarde van den uitvoer van hennip, copra, sisal en tabak bijna 26 millioen pesos meer bedraagt, dan in den spaanschen tijd. De grootste uitvoer van copra vóór de amerikaansche bezetting wees het jaar 1894 aan met een waarde van 1.171.721 amerikaansche dollars, terwijl de waarde van den uitvoer in 1906 voor dit product een totaal aangaf van 4.373.702 dollars. Voor hennip was het beste uitvoerjaar in den spaanschen tijd het jaar 1889, toen voor een waarde van 10.472.423 dollars aan manilla-hennip werd uitgevoerd, in 1906 kwam dit artikel onder de uitvoeren voor met een waarde van 19.612.632 dollars, terwijl aan tabak, sigaren en sigaretten eene vergelijking tusschen de uitvoeren van 1906 en het voor deze artikelen te voren meest gunstige jaar 1892 aantoont, dat de uitvoer van bladtabak wat quantum betreft in 1906 met een totaal van 26.826.739 engelsche ponden meer dan het dubbele aanwees van den uitvoer in 1892, en wat de waarde aangaat met een totaal van 1.779.179 dollars een vermeerdering aantoonde van ongeveer 250.000 dollars, terwijl de uitvoeren van sigaren en sigaretten in 1906 ter totale waarde van 1.063.825 dollars, 80.000 dollars meer aanwezen dan in 1892.

Als op een zeer verblijdend verschijnsel wijst het blad dan op de verminderde invoeren van rijst, tengevolge van de vermeerdering van de locale productie. Nadat de kolonie in den spaanschen tijd hare behoefte aan rijst vrijwel zelve dekte, steeg in de eerste vijf jaren van het amerikaansche bestuur, tengevolge van den opstand en de hiertegen gevolgde concentratie- en andere politieken de invoer van rijst op onrustbarende wijze, totdat in 1903 het culminatiepunt was bereikt, toen de inlandsche bevolking een bedrag van 12.552.382 dollars (de dollar à 2.50 gld.) moest uitgeven aan den vreemde voor dit, haar hoofdvoedingsmiddel. Sedert verminderden de rijst-invoeren weder, zoodat in 1906 voor een waarde van omstreeks 4 millioen dollars aan rijst uit den vreemde werd betrokken, terwijl de mogelijkheid voorzien wordt, dat de kolonie eerlang zelve rijst zal kunnen uitvoeren.

Ten slotte wijst het manilla'sche blad er op dat tengevolge van spoorwegaanleg en andere groote werken in de eerste jaren voor een bedrag van 10 millioen pesos 's jaars onder de inlandsche bevolking zal worden gebracht, zoodat deze de toekomst met vertrouwen kan tegemoet zien, hoezeer ook een meer liberale politiek van de zijde van het moederland ten opzichte van de tariefquaestie, waardoor de philippijnsche suikercultuur zou worden gebaat, aan het blad alleszins gewenscht en niet meer dan billijk voorkomt.

Straits-tin. Uit Ipoh in Perak wordt aan de Straits Times geschreven, dat men zich niet ongerust behoeft te maken over de voorbijgaande verminderde tin-productie op het maleische schiereiland. Groote uitgestrektheden moeten nog worden ontgonnen, terwijl in de bestaande tin-mijnen de diepere lagen nog onaangeroerd liggen, uithoofde van de noodzakelijkheid om daartoe over te gaan tot arbeid-sparende kostbare installatiën.

Tot nu toe was het mogelijk voor enkele koelies, door coöperatie de aan het oppervlak gelegen velden te ontginnen. Wanneer ze daarbij aan een kleilaag kwamen, door hen in hunne onwetendheid met den naam van kong, voor het engelsche bed-rock, be-

stempeld, staakten ze de verdere ontginning en verlieten de mijn, het aan anderen overlatend om te ontdekken dat onder de kleilaag nog somwijlen zelfs rijkere ertsafzettingen voorkwamen. Hoe dieper men kwam, hoe hooger de kosten stegen bij de gewone chineesche werkwijze, en dan komt eindelijk het oogenblik, dat de ontginning nog slechts loonend kan zijn, bij gebruikmaking van arbeidsparende installatiën. Hiertoe zijn dan ook reeds in de laatste twee jaren groote maatschappijen in het leven geroepen, wier optreden, wat Perak betreft, reeds de afneming in de tin-productie tot staan hebben gebracht, zoodat de opbrengst gedurende de vier eerste maanden van dit jaar die van het overeenkomstige tijdvak in 1906 met 1700 pikols of meer dan 100 ton overtreft. Daar deze maatschappijen op oude vindplaatsen werken en telkens nieuwe mijnen worden geopend, staat volgens den schrijver te bezien, dat de productie in de Straits belangrijk zal toenemen.

„Kledang, waarvan men een groote opbrengst verwacht, is juist begonnen met de ernstige ontginning; Tamboen, dat eenigen tijd heeft stil gestaan om de lagen bloot te leggen, zal binnen een maand of zoo weer met volle kracht werken en dan rekent men op een productie van 3 tot 4000 pikols. Tekka en Kramat Poelai zullen voor het einde van het jaar in werking zijn, benevens andere kleinere ondernemingen, als Mendrus en Merbau, wier opbrengst evenwel zullen helpen om het totaal te doen aanzwellen; en andere maatschappijen worden opgericht."

Een groot bezwaar voor de verdere ontwikkeling dezer industrie noemt de schrijver de weinige zorg, door het bestuur der gefedereerde maleische staten besteed aan het openen van nieuwe mijnvelden door wegen-aanleg, en de onvoldoende sterkte van personeel, waardoor aanvragen voor ontginning geruimen tijd op de toezegging moeten wachten.

De Straits Times weet in haar nummer van den 3en Juni l.l. te berichten dat aan dit bezwaar waarschijnlijk in beide opzichten zal worden tegemoet gekomen. De gouverneur der Straits-Settlements, tevens hooge commissaris voor het maleische schiereiland, stelt veel belang in de opening van nog onontgonnen streken en het maakt een deel van zijne politiek uit hierin te voorzien, niet alleen door den aanleg van gewone wegen maar ook door dien van tramlijnen. „Het bestuur der gefedereerde maleische staten bevindt zich in den gelukkigen toestand, dat het geld heeft om dit aan productieve werken te besteden, en indien dit geld besteed wordt om de snelle ontwikkeling te bevorderen der meer achterlijke staten, zouden wij minder hooren van den achteruitgang van Singapore en zijn verval als wereldhaven."

Mocht deze wegen- en spoorwegpolitiek werkelijk in de gefedereerde maleische staten voor de opening van nieuwe streken voor de tin-industrie worden gevolgd, dan kan men zich dus waarschijnlijk weder op eene vermeerdering der tin-productie voorbereiden.

Dat de klacht betreffende de geringe zorg aan wegaanleg besteed werkelijk niet overdreven moet heeten, ontleenen wij aan hetzelfde nummer van de Straits-Budget, waaruit wij het vorenstaande overnamen en waarin een mededeeling voorkomt van een onderhoud met den chineeschen mijn-eigenaar Loke Yew, die vertelde hoe hij reeds 120000 dollars had bijgedragen voor den aanleg van een weg, die het Kwantan-district moet openen, van Gedong Rasah naar Koeala Gambong, een afstand van twaalf engelsche mijlen, waaraan men nu al twee jaar werkt.

Deze Loke Yew kwam vijf en veertig jaar geleden met een klein kapitaaltje uit Kanton te Singapore aan, vanwaar hij zich naar het maleische schiereiland begaf om er in de tin een kolossaal vermogen te verwerven. Hij heeft ook nog alle vertrouwen in de toekomst der industrie. Gevraagd waarom hij het niet eens met rubber beproefde, zeide hij, met tin meer vertrouwd te te zijn en dan „de winst komt veel vroeger binnen."

Moge dus ook al voor onze Banka-mijnen voor dit en wellicht nog de eerstvolgende jaren geen groote vrees bestaan voor belangrijke toename der tin-productie op het schiereiland Malakka, het schijnt toch dat met de mogelijkheid van zulk een belangrijke toename moet worden rekening gehouden.

Mono-rail-spoorwegen in Engelsch-Indië. Naar aanleiding van een blijkbaar nog niet bevestigd bericht, dat het engelsch-indisch gouvernement zou hebben besloten om aan den heer Louis Brennan een subsidie toe te kennen voor de vervolmaking van zijn mono-rail-spoorweg, noemt de Times of India dit een wijs besluit.

Bij de proeven op het aan den heer Brennan zelven toebehoorend terrein werden reeds goede uitkomsten verkregen, die de goedkoopte van het stelsel en tevens de gemakkelijkheid in het licht stelden, waarmede de steilste hellingen werden genomen.

Dankbaarheid! Het Dufferin-fonds werd ingesteld om aan inlandsche vrouwen in Engelsch-Indië de ontbrekende geneeskundige hulp te verschaffen. De Amrita Bazaar Patrika, een in de voorste rijen der anti-engelsch gezinde inlandsche pers staand blad, liet zich als volgt over het fonds uit: „Een aantal engelsche dames studeerden in Engeland in de medicijnen en promoveerden. Maar daar haar landgenooten weinig vertrouwen hadden in haar medische bekwaamheid en van haar diensten geen gebruik wilde maken, begonnen zij te verhongeren. Op datzelfde oogenblik traden juist van pas eenige engelsche philantropen op den voorgrond, tranen stortende over de ellende der Hindoesche dames, die naar zij beweerden liever stierven dan door mannelijke geneesheeren te worden behandeld. Op dezen leugen werden deze ontzettende schijnvertooningen — de Dufferin-fonds-hospitalen — opgebouwd, en een groot aantal hongerende engelsche vrouwelijke medici werden met de leiding belast, hoezeer evenzeer zoo niet meer geschikte personen voor het doel in het land werden gevonden."

Deze schampere uitlating teekent o. i. wel de grootste verbittering, die zelfs de dienende hand van den tegenstander in lijden en ellende van zich afstoot.

Taft naar Manilla. In de dagbladpers wordt het vertrek van den heer Taft, minister van oorlog der Vereenigde Staten naar Manilla, in verband gebracht met den gespannen toestand tusschen de Unie en Japan. Dat de heer Taft een kijkje zal gaan nemen op de eilanden Corrigidor en Grande, die resp. de baaien van Manilla en Subig beheerschen en alwaar voor de door hem aangevraagde gelden verdedigingswerken worden aangelegd, staat o. i. vast evenzeer als dat hij — oud-advocaat en dus waarschijnlijk minder op de hoogte van de versterkingskunst — zich daarbij door deskundigen zal doen vergezellen. Maar het bezoek van Taft is geenszins plotseling opgekomen en stond reeds voor geruimen tijd vast, met het oog op de thans in de kolonie gehouden eerste verkiezingen en de eerlang te verwachten opening van het eerste philippijnsche parlement, welke opening officieel op den 1en October was gesteld. Het heeft in de bedoeling gelegen van president Roosevelt om zelven deze opening ook bij te wonen, doch hiervan is ten slotte afgezien.

Dat het bezoek van Taft, lang te voren reeds aangekondigd en door dezen aan zijn philippijnsche vrienden stellig beloofd, thans doorgaat, behoeft ook onder de gegeven omstandigheden o. i. nog geen aanleiding te geven tot sensatie, wat het feit zelf aangaat.

Alles wijst er evenwel o. i. op, dat de Unie zich op eventualiteiten voorbereidt: de vervaardiging en uitzending naar Olongapo bij Manilla van het reuzendroogdok Dewey; de versterking van Honoloeloe en van de toegangen tot de baaien van Manilla en Subig; de vereeniging in de eerste dagen van Februari ll. van de beide eskaders in den Stillen Oceaan onder het bevel van admiraal Brownson met de schout-bij-nachten Dayton en Swinburne als bevelhebbers der philippijnsche en Zuidzee-eskaders onder zich; en de voorgenomen oefeningsreis naar den Stillen Oceaan van een aantal slagschepen waaraan het daar nog ontbreekt.

Spoorwegplannen in Duitsch Oost-Afrika. Met het oog op de huidige samenstelling van den duitschen Rijksdag kan met meer vertrouwen dan tevoren de ernstige voortzetting der voor de koloniën en hare ontwikkeling zoozeer noodige spoorwegpolitiek worden tegemoet gezien. Zooals wij reeds vermeldden loopt Duitschland hard kans, dat zoo het niet een spoorwegverbinding tusschen de groote afrikaansche meeren en de kust op zijn gebied tot stand brengt, het productenvervoer uit het centrale en zuidelijke binnenland langs het spoorwegnet van den Congostaat wordt afgevoerd, zooals nu reeds het vervoer der producten van het Noorden langs den Oegandaspoorweg plaats heeft. Men is het echter nog niet eens over de, voor zulke verbinding te kiezen route. De kortste weg ware die van de haven Kilwa naar het Nyassa-Meer, doch zoude den aanleg van kostbare havenwerken te Kilwa vereischen, terwijl, wanneer men het meer met de, nu in aanleg zijnde lijn Dar-es-Salam—Mrogoro verbond, men in eerstgenoemde plaats dadelijk een geschikte haven zou hebben. Bovendien doorsnijdt deze langere weg veel rijker streken dan de kortere. Het Oesango-gebied bezit een dichte en arbeidzame bevolking en leent zich uitermate voor de katoenteelt. Verderop zijn de hoogvlakten van het Uhéhé-gebied geschikt geoordeeld voor europeesche kolonisatie, terwijl de vlakten, die de lijn tot het meer dan nog zoo doorsnijden, tot de rijkste deelen der kolonie behooren. De onderzoekingsreiziger Fullborn schat den veestapel in die streek op 80000 stuks, en het land is er zoo vruchtbaar dat één koffieboom tot 2 kilogram boonen oplevert en één driejarige perzikenboom tot 600 vruchten. Duitsche huisgezinnen, die zich dáár zouden vestigen, zouden van den oogst ruimschoots kunnen leven en geld verdienen met de koffiecultuur of misschien wel met de teelt van tabak. Langs de geheele lijn vindt men een dichte bevolking, die de arbeidskrachten zou leveren voor de op te richten plantages, behalve juist op de hoogvlakten, die men voor de vestiging van blanke kolonisten op het oog heeft en waarvoor bij groote dichtheid der bevolking dan geen plaats zoude wezen.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardr. Gen. 1907. No 4.

Reizen in West-Nieuw Guinea, door J. W. van Hille (met kaart). — Naschrift door Redactie. — Eenige bijzonderheden omtrent het »Doodendal« op Java, door E. Jacobson. — Naschrift door J. F. Niermeyer. — Station voor draadlooze telegrafie in Nederlandsch-Indië, door L. H. F. Wackers (met kaart). — Minahassa-vulkanen, door J. F. Niermeyer. — Eene opmerking naar aanleiding van »Eene waarschuwing tegen eene foutieve kaart« door den heer Delprat, door J. B. Snepvangers. — Litteratuur Oost-Indische Archipel.

De Hollandsche Revue. 25 Juni 1907.

Toovermiddelen in Indië.

De Ingenieur. 1907. No. 27.

De Rapporten betreffende Straat Soerabaja, door Dr. D. F. Tollenaar.

De Indische Gids. Juli 1907.

Welk nut trekt Nederland van zijn Koloniën? door H. van Kol. — Betere rechtspraak over de Inlandsche bevolking, door Mr. J. C. Kielstra. — Buitengewone bevorderingen bij het Binnenlandsch Bestuur, door J. F. H. Schultz van Vlissingen. — De uitkomsten van het welvaartonderzoek op Java. IVa. Het vervoerwezen. — Schetsen uit Ceylon. — Een merkwaardige inlandsche school in Britsch-Indië, door J. H. — De oeconomische ontwikkeling van Siam. — Overeenkomsten met Inlandsche vorsten in den Oost-Indischen Archipel. — Maandelijksche Revue van Brochures, enz., door J. E. de Meyier. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. — Maandelijksche Bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller. — Financieel overzicht.

De Indische Mercuur. 9 Juli 1907.

Koloniaal Museum te Haarlem. Prijsvraag voor het jaar 1908. Onderwerp: »Sagoe en sagoepalmen«. — Tin deposits of the world, door W. Fawns, besproken door C. T. H. Hierneiss. — Selectie van koffie, door F. W. M. — Schweinfurter groen. — De Vereenigde Staten in den handel op Mandsjoerije. — De derde jaarmarkt te Soerabaja. — Wijziging van het tarief van invoerrechten in Ned.-Indië. — De invloed van bosschen op den regenval. — De Lawaspoor, de doortrekking tot Dam en het binnenlandsch bacoventransport. — De geldcirculatie in China. — Uit- en invoer van en op Java in Maart 1907. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

Ch. F. RIJKEN & Co.

Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIEUWSTRAAT No. 26.

W. PAULUSSEN.
Drogist, SPUI 156a
recht over de St. Jacobstraat.
GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres
voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

De Goedkoope Winkel van
H. DE LA COURT.
Chemische producten,
Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS.
Hemsterhuisstraat 283.

EDUARD PELGER,
MAGAZIJN VAN
HEERENHOEDEN
Prinsestraat 35,
1ste huis naast de Brandweerkazerne,
'S-GRAVENHAGE.

TRANSVALIA.
Prins Hendrikstraat 74.
Linnen en Katoenen Jongenspakjes,
Meisjesjurken, Plooijurkjes, Blousejurken.
Witte en Blauwe Jongensbroeken,
Corsetten, Handschoenen,
WITTE ONDERGOEDEREN
ook in ECHT JAEGER.

H. v. DOOREN & Cie.

MODES.
DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

NIEUW
Malthusianisme.
Damesdeskundige.
MEVROUW ADRIAAN
Regentesselaan 362,
einde halte lijn 5.
Consult dagelijks, Zondags op verzoek.

Magazijn „HET ANKER",

Veenestraat 49, Den Haag.
Telefoon 2491.
Uitzetten en Uitrustingen
voor DAMES en HEEREN,
in alle Prijzen.

Bol-Begonia's

aangeboden in Extra Qualiteit, in zeer sterke planten. **Reuzenbloemen,** gereed om op de perken geplant te worden.
Per 25 stuks ***f 1.25,*** p. 100 st. ***f 4.50*** en per 1000 stuks ***f 40.—.***
Tegen toezending van **Postwissel** of **Rembours**, niet franco.
Spoedbestelling verzocht.
De Bloemisterij
„LUGDUNUM-BATAVORUM",
LEIDEN.

INDISCHE VENDUTIE
Malakkastraat 74,
DEN HAAG.
Is het *Soliedste Adres* voor hen die *KOMEN* om zich te *installeeren* en voor hen die hun *Inboedel* 't voordeeligst van de hand wenschen te doen, *zonder kosten voor den inzender.*
Geopend van 9 tot 5 uur.
(Zondags gesloten.)

Aan Dames en Heeren
practische CONVERSATIE-LESSEN aangeboden
Maleisch-Javaansch
in korten tijd
(zooals het in INDIE gesproken wordt)
desgewenscht CURSUS.
Prijzen billijk. Referentiën ten dienste.
Brieven Bur. KOL. WEEKBL. No 999.

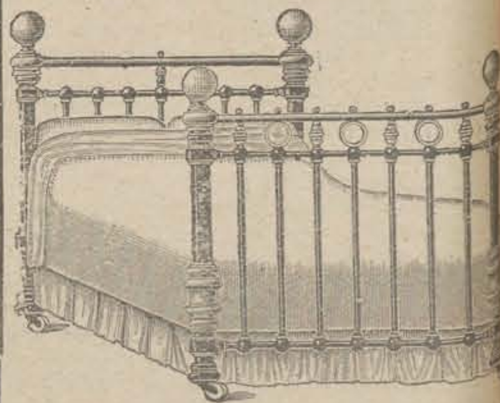
Maatschappij NUTRICIA,
ZOETERMEER.
Filiale DEN HAAG, Piet Heinstraat 19, Telefoon 1739.
Filiale AMSTERDAM, Leidschestraat 41, Telefoon 4797.
Filiale ROTTERDAM, Zuidblaak 76.
Eenigste Exporteurs van Gehomogeneïseerde Melk en Room.
Proviandeeren verschillende groote Binnen- en Buitenlandsche Stoomvaart-Maatschappijen o.a. Stoomvaart-Maatschappij „Nederland", Rotterdamsche Lloyd, Congo-Line enz.
Specialiteiten voor KINDERVOEDING.

Brückel Mutzenbach,

Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
'S-GRAVENHAGE.
Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

Th. A. A. SIMONIS

34 Groenmarkt,
DEN HAAG over de Prinsestraat

Ledikanten, Spring- Kapok- en
Paardenharenmatrassen, etc.
IN GROOTE KEUZE,
BILLIJKE PRIJZEN en SOLIDE QUALITEIT

Nieuw-Malthusianisme.
Mevrouw VAN DAM
dagelijks te spreken van
10--4 en van **7--9** uur.
(Zondag op verzoek).
-:- Tollensstraat 106 -:-
Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.
Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos.

Extra aanbieding, zoolang de voorraad strekt.

Buitengewoon zwaar JAEGER

HEEREN-PANTALONS en BORSTROKKEN, f 2.75 per stel,

franco door geheel Nederland, na ontvangst van postwissel, met opgaaf van kleine, middel- of groote maat.

Wat niet in alle opzichten voldoet, kan worden teruggezonden en het volle bedrag wordt onmiddellijk gerestitueerd.

Adres: Hollandia Tricot, Prinsengracht, Amsterdam.

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA.
DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.
LUNCHEON ROOM.
Haagsche Beschuit.

AGUILAR'S Port-, Sherry- en Madeirawijnen
zijn alom bekend.
VRAAGT PRIJSCOURANT.
Hoofdkantoor Lange Houtstraat 6, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.
Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

Rechtskundig Bureau

„DE ADVOCAAT EN PROCUREUR."

Directie: L. N. DUIN & Co.,
Gerard Doustraat 65, — AMSTERDAM.

Belast zich met de Verdediging van Burgerlijke en Strafzaken voor alle Rechtbanken en Kantongerechten in Nederland en Buitenland. Biedt accoorden aan *in* en *buiten* faillissement. Spreekt faillietaanvragen tegen en voorkomt processen. Bezorgt gelden op elk solied onderpand, ook met 2 borgen. - Levensverzekeringpolis - Assurantiën

N°. 29. Donderdag 18 Juli 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.«

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van de Afdeeling Apeldoorn:

De door het Bestuur dezer Afdeeling georganiseerde **tentoonstelling van voorwerpen van Oost- en West-Indische kunstnijverheid**, die zeer fraai belooft te worden, zal gehouden worden van Donderdag 25 Juli a.s. tot Maandag 29 Juli a.s. van 10—5 uur in de Groote Zaal van het Hotel van der Burg, te Apeldoorn.

Alle leden der Ver., ook die uit andere plaatsen, hebben met huisgenooten vrijen toegang, terwijl aan alle inzenders, die geen lid der Vereeniging zijn, een bewijs zal worden uitgereikt, waarop zij eenmaal vrijen toegang hebben.

Overigens voor niet-leden entrée *f* 0.25 per persoon.

II Van de Redactie-Commissie:

Een bizonder gelukkig denkbeeld is het van den zeer ijverigen Directeur van 's Rijks Ethnografisch Museum, om gedurende de Zomervacantie bizondere tentoonstellingen te houden. De eerste aan Atjèh gewijd, is zooals reeds in onze Perskroniek der vorige week werd aangehaald, een bezoek overwaard. Zij blijft tot 1 Augustus dagelijks geopend van 10 tot 4 uur, des Zondags van 1 tot 4 uur.

Dr. J. D. E. Schmeltz schrijft in het voorwoord van den met zorg bewerkten catalogus:

's Rijks Ethnografisch Museum werd gedurende de laatste maanden met eenige collecties van bijzondere waarde, uit Nederlandsch-Indië verrijkt, waarvan eene afzonderlijke tentoonstelling ons wenschelijk voorkomt, alvorens die in de algemeene verzameling in te schikken.

Het eerst wordt de door den kapitein van het Indisch leger, T. J. Veltman, gedurende zijn lang verblijf in Atjèh bijeengebrachte hoogst instructieve verzameling tentoongesteld. Wij stellen ons voor daarop te laten volgen de door den heer W. O. J. Nieuwenkamp gedurende zijn laatste reis op Bali bijeengebrachte voorwerpen, tegelijk met twee andere verzamelingen van dat eiland en eene verzameling wapens, sieraden enz. behoorende tot den buit, afkomstig van den laatsten veldtocht op Celebes.

Misschien kan ook de verzameling, bijeengebracht in Noord Nieuw-Guinea door G. A. J. van der Sande, officier van gezondheid 1ste kl. der K. Ned. Marine, gedurende de expeditie onder leiding van Prof. Wichmann, nog tentoongesteld worden.

Wij beoogen hiermede die verzamelingen reeds thans aan een wijderen kring bekend te maken en daardoor meer belangstelling in de kennis der Volkenkunde van onze Oost aan te kweeken. De Gids voor de tentoonstelling der Atjèhsche voorwerpen is door den gepensionneerden Majoor der Genie van het Indisch leger, H. W. Fischer bewerkt, terwijl die voor de voorwerpen van Bali door Dr. Juynboll bewerkt zal worden. De heer Fischer had gedurende zijn lang verblijf in Indië gelegenheid tot vele en goede waarnemingen op volkenkundig gebied. De heer Juynboll munt uit door grondige kennis der Indische talen.

Zoo staat te hopen dat beide gidsen van blijvende waarde voor de studie der Volkenkunde van onze Oost zullen blijken te zijn.

KOLONIALE PRAATJES.

Javanen-Emigratie van gouvernementswege.

Gelijk wij opmerkten geven de uitkomsten, tot nu toe verkregen met de proef van gouvernementswege genomen met de vestiging van Javaansche huisgezinnen in de Lampongsche districten, alle aanleiding om daarvan voor de toekomst het beste te verwachten, en het is wellicht niet ondienstig om ten aanzien van deze proef het een en ander aan de jongst openbaar gemaakte mededeelingen te ontleenen betreffende haar verloop.

Nadat den 30sten September 1902 aan den toenmaligen assistent-resident van Soekaboemi de opdracht was verleend een onderzoek in te stellen met het oog op de voorgenomen proef en door dezen in December 1903 het schema voor een emigratieplan was aangeboden, werd genoemde ambtenaar bij gouvernementsbesluit van den 13den Mei 1904 gemachtigd om in de Lampongsche districten terreinen uit te kiezen voor de vestiging van Javaansche gezinnen uit Kedoe.

Nadat hierop den heer Heyting als leider dezer proef de bevoegdheid was verleend om 155 Javaansche gezinnen aan te werven, kon worden overgegaan tot de eerste nederzetting, Bagelen geheeten. Deze telde op het einde van de maand Mei ll. een zielental van 472 volwassenen en kinderen, voor een groot gedeelte arbeidzame lieden uit de desa Pantjor, vanwaar in het begin van Januari j.l. 35 gezinnen eigener beweging naar de kolonie emigreerden. De toestand in deze kolonie was nu zoo dat zij op het einde van de maand Mei j.l. zou kunnen beschikken over 77 bouws bevloeibare sawah, welke voldoende voedsel voor de bevolking zouden opleveren, ongerekend de opbrengst der tweede gewassen en die der erven. Het ligt evenwel in de bedoeling het daarheen te leiden dat per huisgezin over een bouw bevloeibare sawah zal kunnen worden beschikt. Wat opbrengst van levensmiddelen aangaat is evenwel het bestaan dezer eerste kolonie thans reeds verzekerd, terwijl de ten vorigen jare door sommige kolonisten gedreven tabakscultuur dezen een aardig winstje opleverde, waar de tabak onder de Lampongers grif aftrek vond voor 2 gulden de kati.

Intusschen was de leider gemachtigd nog 555 Javaansche gezinnen aan te werven, waarop een tweede nederzetting — Gading-redjo geheeten — verrees. Er waren van deze tweede bezending in het geheel 358 gezinnen aangeworven, waarvan 23 wegens ziekte of ongeschiktheid moesten worden teruggezonden, zoodat nog 197 gezinnen konden worden aangeworven: voor 1907 is dan ook gerekend op uitzending van 200 gezinnen, gelijkelijk over beide koloniën verdeeld.

Bij de komst van de nieuwe immigranten deed zich het feit voor. dat personen zich bij hen aansloten, die op kosten van reeds gevestigde immigranten overkwamen om dezen bij den sawahbouw te helpen. Ook keerden een paar maal vrouwen op eigen kosten naar Java terug om de daar achtergelaten kinderen te halen, teekenen dus, dat bij de immigranten het vertrouwen in de toekomst vaststaat.

Intusschen verkeert Gading-redjo nog niet in den toestand van de zusterkolonie en levert het nog geen voedsel genoeg op voor de bevolking, wat evenwel met de noodige ontwouding van het terrein geen wonder mag heeten, waar de eerste immigranten voor Gading-redjo den 1en Juli 1906 ter plaatse aankwamen. Een ongerief voor deze kolonie is de gebrekkige verbinding met Telokbetong, waardoor, wanneer eenmaal het oogenblik zal zijn aangebroken, dat de kolonie haar over-productie aan de markt wil trachten te brengen, de gelegenheid hiertoe ontbreekt. Op de zoo noodige verbetering dier verbinding is dan ook reeds de aandacht van het bestuur gevestigd.

In onderwijs en geneeskundigen dienst is naar de mate der krachten voorzien. Voorloopig zijn de, in elke kolonie één, opgerichte scholen gesteld onder de leiding van daartoe onder de immigranten zelven gevonden krachten, zooals dat nog in de vorige eeuw bij de trekkers naar de Far West van het noord-amerikaansche vasteland kon worden aangenomen; men hoopt evenwel dat geëxamineerde inlandsche onderwijzers deze taak zullen kunnen overnemen. In den geneeskundigen dienst wordt voor beide kolonies tezamen voorzien door een dokter-djawa, die met den leider, een onderdistrictshoofd van Java, een mantri-titulair van den irrigatie-dienst en twee bereden politie-oppassers het geheele personeel uitmaakt, aan de uitvoering dezer proef verbonden.

Wat de kosten der uitvoering betreft, werd hieraan, het bedrag van 1907 daarbij gerekend, in het geheel eene som van ruim 400000 gld. besteed, zoodat elk aldus overgeplant huisgezin den lande op omstreeks 550 gld. is komen te staan, een waarlijk niet onbelangrijk bedrag, dat evenwel wanneer de indische middelen wat ruimer beginnen te vloeien niet zwaar mag wegen met het oog op het beoogde doel, dat er toch op gericht is evenals ten aanzien van de parti-

culiere kolonie in het Paloesche om een kern te vormen op verschillende daartoe in aanmerking komende plaatsen in de buitenbezittingen voor de vrijwillige emigratie van Javanen.

De bezuiniging welke evenwel thans in Indië zooveel nuttigs en noodigs tegenhoudt, doch moet worden aanvaard met het oog op de hoogere noodzaak der vestiging van het indisch staatscrediet in verband met de toch zeker eerlang te verwachten meerdere financieele zelfstandigheid, draagt hier zeker meer nog dan de spreekwoordelijke hollandsche bedachtzaamheid schuld aan de toelichting waarmede de minister van koloniën onderafdeeling 42 van de uitgaven voor dit jaar in Indië, ressorteerende onder het binnenlandsch bestuur, als volgt verklaarde:

»Nu in de residentie Lampongsche districten twee Javaansche nederzettingen zijn gevormd, wordt het raadzaam geacht, den gang van zaken in deze kolonies en de te bereiken resultaten af te wachten, alvorens tot het overbrengen van nieuwe groepen van emigranten over te gaan."

De hierbij uitgetrokken post ad 120,000 gulden diende ten bedrage van 110,000 gld. voor de consolidatie en verdere uitbreiding binnen de eenmaal bepaalde grenzen van de beide bestaande kolonies, terwijl een bedrag van 10.000 gld. werd bestemd voor »bevordering of voorbereiding van emigratie naar elders, opdat de indische regeering in staat zij om daartoe over te gaan, indien de omstandigheden en de inmiddels opgedane ondervinding het raadzaam maken".

Wij bevinden ons dus thans in de positie van belangstellende toeschouwers bij een experiment, dat reeds bleek te zijn geslaagd, doch waarvan we ons nu ook willen overtuigen of het succes blijvend is, en hoezeer we nu ook de waarschijnlijke motieven voor deze houding moeten billijken, zoo zou het toch te veel van ons gevergd zijn te verlangen ons over het verloop dezer gouvernementsproef bovenmatig te verheugen.

Twee Javaansche kolonies met een zielental van twee duizend als uitkomst van vijf jaren van studie, voorbereiding en uitvoering is waarlijk niet veel. Dat hiervoor gouvernement noch leider der proef eenig verwijt kan treffen, spreekt onzes inziens van zelf, waar naar onze meening slechts de beperkte middelen, waarover men in deze tijden van geldschaarschte kon beschikken, schuld dragen aan de langzaamheid van het proces.

Het behoeft onzes inziens geen uitgewerkt betoog om zulke aderlating in dit opzicht te vergelijken met een speldenprikje in de tot berstens toe gevulde aderen, waaruit zich nu met moeite één, twee druppels wringen, waar, het lancet flink aangezet, de stroom zou beginnen te vloeien, die opluchting geven moet.

Er behoort, onzes inziens meer toe om den aan zijn heimatliche Scholle klevenden Javaan aan het verstand te brengen dat het daarbuiten in eigen omgeving wel zoo goed leven is aan welvoorziene tafel dan aan den gemeenschappelijken disch thuis waar telkens nieuwe monden hun portie nasi komen opeischen. Doelde 's ministers afwachten van «de te bereiken resultaten» op de mogelijkheid, dat de nieuw gevormde kolonies de rol van het eene schaap vervullen, dat over den dam ging, dan vreezen wij dat het een afwachten in den treure zal blijven, want zoo gedwee als de Javaan ook overigens moge wezen, in dit opzicht zou men tevergeefs op zijne volgzaamheid rekenen.

Wij hopen evenwel zij het niet zonder ongeduld, wegens het crisis-gedoe in het moederland, waardoor een levensquaestie voor Indië wederom moest worden uitgesteld, dat het afwachten slechts van voorbijgaanden aard zal wezen, en dan met kracht de arbeid worden voortgezet, waarbij, wil men werkelijke resultaten erlangen, in de eerste jaren elk jaar een tiental koloniën als Bagelen en Gading-redjo zouden moeten tot stand komen.

Dat ons hierbij de spoorwegplannen voor oogen zweven, welker verwezenlijking nu ook al wacht — nu ja men weet al reeds waarop — en die gansche landstreken op Sumatra en Celebes moeten ontsluiten, spreekt van zelf. Dáár, langs die ijzeren banen, wellicht onder het volk reeds, dat aan den aanleg medewerkte, zal men de menschen vinden, die leven brengen in de onbewoonde wildernissen. Maar ook nu zullen reeds op die onmetelijke oppervlakten terreinen genoeg te vinden zijn, die met betrekkelijk weinig kosten aan de eischen eener nieuwe kolonie kunnen voldoen.

Vóór alles behoort echter de faktor geld aanwezig te zijn, en daarnaast in gelijke mate zeker wel een personeel, dat zich met toewijding aan deze taak geeft, die zeker wel zooals wij ons die denken de krachten van den eenling zouden te boven gaan.

Wij zouden dan ook meenen, dat stelt men zich werkelijk voor, wat wij dringend noodig achten, deze taak weder ernstig op te vatten, zoodra men zich daartoe de noodige middelen kan verschaffen, nu reeds moet worden uitgezien naar een staf van helpers, om den leider in zijn omvangrijken arbeid bij te staan, dien wij aan een zoo zelfstandig mogelijken dienst zouden willen zien toevertrouwd voor den duur, dat het voorbeeld den Javaan nog moet wekken, een duur, die zich zeker niet over vele jaren zal behoeven uit te strekken, wanneer de voorbeelden slechts vele zijn — hier volgt de kudde eerst, wanneer ze aan het genoegzaam blaten der vele aan de overzijde van den dam bespeurt, dat de zaak gezond, het dáár goed weiden is.

De vraag rijst evenwel of daarbij ook niet op verbetering der weide kan worden aangestuurd en of niet dáár in een heel nieuw leven door oprichting van gouvernements-hoeven op bescheiden schaal, die kolonies kunnen worden dienstbaar gemaakt aan verbeterde werkwijzen, om aldus indirect op den conservatieven javaanschen landbouwer, door de relatiën tusschen kolonies en stamland over en weer, in te werken.

Pers-kroniek.

INHOUD: *Afstand van grondgebied in den Oost-Indischen Archipel door Nederland aan Japan: een curieus relaas over deze mogelijkheid uit Brussel aan de* Telegraaf *gedaan. — Een zelfde bericht maar zonder franje eveneens uit Brussel aan het* Utrechtsche Dagblad *gemeld. Opmerkingen hierover door het* Utrechtsche Dagblad. *— »Ambtenaarsbelangen« door* Blanda *in de* Controleur *besproken. — De* Nieuwe Rotterdamsche Courant *over de overeenkomsten met inlandsche vorsten in Oost-Indië gesloten.*

In de Telegraaf troffen wij een lang relaas aan over eventueele stappen door Japan te doen ten einde van onze regeering grondgebied in den Oost-Indischen Archipel te verwerven. Het is een curieus verhaal, dat wij hieronder laten volgen:

„De Japansche diplomatie, zoo vangt de ongenoemde autoriteit uit Brussel aan, is niet vriendelijk. Aan overgevoeligheid heeft zij niet geleden, sedert zij zich stak in een Europeesche kleedij. Zoo oppervlakkig zou te onderstellen zijn, dat Japan, zooveel eeuwen in aanraking met Holland, en door Holland als 't ware ingeleid in Europeesche leefwijze, voorliefde toonen moet, om aloude betrekkingen ook voor komende eeuwen te bezegelen en te ontwikkelen.

Daarom hebben het bezoek van een Japansch oorlogskader aan de Nederlandsche havens, en de ontvangst der Japansche officieren aan het hof van Koningin Wilhelmina der Nederlanden met reden aandacht getrokken in de diplomatieke wereld. Wat heeft dat machtsvertoon van de Japanners in Nederland in den zin, juist terwijl ieder ten uwent alleen denkt aan de Vredesconferentie?

Toen de Japansche regeering eenige jaren geleden gelijkstelling wenschte voor de Japanners in Ned.-Indië met de Europeanen, wat voor Aziaten aldaar niet bestaat, is zij te 's-Gravenhage zeer onaangenaam opgetreden. Er zijn tusschen regeeringen evenals tusschen personen verschillende wijzen van uitdrukking.

Die van de Japansche diplomatie was bij die gelegenheid alles behalve vriendschappelijk, zulks is dadelijk herwaarts overgebriefd, want twee kleine landen als Nederland en België hebben dezelfde belangen, en wat de eenen raakt pakt ook de anderen aan.

Nu Japan tegenover de Vereenigde Staten van Noord-Amerika overeenkomstige grieven van niet-gelijkstelling heeft in Californië, als het had tegen Nederland in den Indischen Archipel, zal het ook thans met zekeren aandrang optreden, om zich niet in den hoek te laten zetten, en daarvan is het bezoek der Japansche oorlogsbodems aan Nederland een eerste verschijnsel.

De Philippijnsche eilanden zijn heden ten dage een Noord-Amerikaansche bezitting. In de Stille Zuidzee wordt door de Amerikanen eenig vertoon gemaakt, — zenden van een oorlogseskader derwaarts, en ontwerpen van een oorlogshaven en een arsenaal.

Dit nu wordt door de Japanners beantwoord, door eenige nadere aandacht te schenken aan de Philippijnen, waar Noord-Amerika een kwetsbare plaats heeft. Om met vrucht de Philippijnen te kunnen gadeslaan en te verkennen, wat er heen gaat, hebben de Japanners noordelijk Formosa tot hun beschikking, maar dat is niet voldoende, want Formosa ligt niet op den grooten weg van het westen.

Wat de Japanners buitendien behoeven, is een vast punt in den Nederlandsch-Indischen Archipel, van waar uit zij kunnen bespieden, wat er in die streken plaats heeft. De Japansche regeering heeft daarom onderhandelingen geopend met de Nederlandsche regeering, nog niet rechtstreeks te 's-Gravenhage, maar indirectelijk door bemiddeling van een pas verworven vriend, om afstand te verkrijgen van een der Nederlandsch-Indische eilanden, liefst nabij Straat Soenda.

Het bezoek der Japansche oorlogsschepen is een eerste schrede, om voor dien wensch gehoor te krijgen. Heeft Japan zulk een voorpost ten westen der Philippijnen, dan is die Noord-Amerikaansche bezetting, met Formosa ten noorden, ingesloten in de hand der Japanners, als gijzelaar bij de volgende onderhandelingen over gelijkstelling van Japanners en Europeanen in Californië en elders in de Unie.

Ieder volk heeft zijn eigen karaktertrekken, goede en slechte. Wat de Jappanners vooral onderscheidt, is hun grenzenlooze ijdelheid. Niet gelijkgesteld te worden met Europeanen, is een doorn in hun vleesch, en zij zullen niet rusten, voor dat zij in Californië hun zin hebben gekregen, zij het niet in de dagelijksche samenleving bij de Noord-Amerikaansche bevolking, dan toch in de wettelijke verhoudingen. Daarvoor zullen zij geen middel verwaarloozen, en de Philippijnen liggen het eerst voor de hand, om de Vereenigde Staten met kans op succes te kunnen aanspreken. Vandaar hun huidig streven om vasten voet te krijgen in den Nederlandsch-Indischen Archipel. Wat u hier wordt gemeld komt voort uit goede bron. In leidende kringen is het gevoel zeer levendig, dat Nederland en België zelfde belangen hebben, dat beide aan elkaar wederkeerig hulp en voorlichting verschuldigd zijn, en dat wat den eenen schaadt, ook ten nadeele van den ander komt.

De Belgische regeering ziet niet gaarne, dat Japan ingrijpt in den Nederlandsch-Indischen Archipel, evenmin als het zich gerust voelt over de houding der Engelschen ten opzichte van den Congostaat.

Maar het gevaar voor Nederlandsch-Indië is heel wat grooter, het staat voor de deur. Bij Groot-Brittannië vinden Christelijke humaniteitsbegrippen ingang. Bij de Japanners bestaat niets daarvan. Trotsch op hun behaalde overwinning over den grootsten der Europeesche Staten, zeggen zij eenvoudig: „Hebben wij hier een vast punt noodig, dan leggen wij er de hand op". Zoo is het gegaan met Korea, zoo gaat het ook heden in Insulinde.

Wat ik u schrijf, zegt ten slotte de brusselsche mijnheer van de Telegraaf, zal worden tegengesproken door optimisten of belangzuchtigen, reden te meer om het met nadruk onder de oogen van den Nederlandschen lezer te brengen.

Ook het Utrechtsche Dagblad ontving gelijkluidende diplomatiek-journalistieke informatiën. Het blad schrijft:

„Men deelt ons uit Brussel als zeker mede, dat de Japansche Regeering stappen bij de Nederlandsche doet om een van onze eilanden in Nederlandsch-Indië op „vriendschappelijke" wijze over te nemen.

Het laat zich inderdaad wel hooren, dat Japan er belang bij heeft, hetzij voor een eventueelen oorlog met Amerika, hetzij voor andere doeleinden, een steunpunt ten Zuiden der Philippijnen en in den O.-I. Archipel te hebben.

Er is echter ook nog een andere belanghebbende in deze zaak; en dat is Nederland. En daarom vertrouwen wij, dat, hoeveel „stappen" Japan ook moge ondernemen, van de Nederlandsche Regeering niet anders zal uitgaan dan een beslist weigerend antwoord".

Tot zoover het Utrechtsche Dagblad.

Gezien het feit dat beide bladen uit dezelfde plaats hetzelfde nieuws toegezonden kregen; gezien het feit, dat — ingeval Nederland werkelijk iets van dien aard als grondafstand aan Japan beoogde, de andere „gegadigden" daar onmiddellijk een stokje voor zouden steken; gezien het feit — dat hoe den Jonathan tegen wien deze zaak direct gericht — zoo ook niet van gisteren is, gelooven wij gerust deze „mededeelingen" voor Brusselsche kool te mogen houden.

Blanda neemt het in de Controleur op voor de „ambtenaarsbelangen". Hij acht die thans ten eene male onvoldoende gewaarborgd; zij eischen ten spoedigste wettelijke regeling en wetswijziging.

„Er hebben zich, schrijft Blanda, in den jongsten tijd in Indië een paar feiten voorgedaan, die daar nog al wat opzien baarden en bespreking uitlokten. Niet echter omdat ze eenig waren en aandacht moesten trekken door het ongewone er van: ze wijzen slechts op bekende, overoude Indische kwalen, maar alleen waren ze ditmaal wat opmerkelijker en troffen door het markante van 't geval.

Het eerste is het sensationeele ontslag van den majoor Posno, aan den dijk gezet om zijn eerlijkheid en omdat hij door zijn plichtsbesef zijn chefs in den weg scheent e staan. Deze zaak is nog in 't vat omdat er, naar we vernemen, een petitie aan vastzit, bestemd om straks op vaderlandschen bodem opnieuw te worden opgerakeld en een — waarschijnlijk scandaleus — staartje te krijgen.

Er wordt onder het tegenwoordige régime in die mate met de Indische landsdienaren, inzonderheid met de ambtenaren, gesold, dat het geval-Posno het vraagstuk van den rechtstoestand des ambtenaars weer eens aan de orde heeft gesteld en de beweging tot oplossing dezer quaestie daarmede een nieuwen stoot kreeg. Wat den heer Posno wedervaren is, kan ook elk ambtenaar overkomen, en overkomt inderdaad dan ook velen, al loopt het geval dan ook niet altijd of althans niet zóó in de gaten. De willekeurigheid van het gebeurde heeft weer eens op zijn duidelijkst doen zien, dat de landsdienaar in zijn toestand van ambtelijke rechtsloosheid geheel is overgeleverd aan de genade of de ongenade van hen, die het staatsgezag uitmaken. Dit is een heillooze toestand, ver-

derfelijk èn voor den ambtenaar èn voor den lande. De ambtelijke toekomst biedt niet de minste zekerheid in stabiliteit en daaronder lijdt natuurlijk de publieke dienst. Waar feitelijk alle rechtszekerheid aan den ambtenaar onthouden wordt, kan het wel niet anders of de Staat moet slecht gediend worden. Elk Indisch ambtenaar weet het of gevoelt het dat zelfstandig oordeel, gevoel voor onafhankelijkheid, eigen initiatief, critischen aanleg of neiging hoogstgevaarlijke zaken zijn, ballast, dien hij over boord heeft te zetten, of anders de risico te loopen den eenen of anderen dag er den dienst mede uit te dwalen. Buiten kijf is 't, dat dit eerder leidt tot het aankweeken van een servielen geest, dan tot de ontwikkeling van karakter en verantwoordelijkheidsgevoel en dat, voor de goede elementen, de aantrekkelijkheid van het ambtenaarschap daaronder wel zeer lijden moet.

Bij de bestaande rechtsonzekerheid is de toestand thans deze, dat de verongelijkte ambtenaar, om recht te verkrijgen, zich tot den Staten-Generaal moet wenden, wat dan ook nog al eens voorkomt, maar zooals we weten, niet steeds, ja, zelfs maar zelden, tot een goed einde voert. Dit alweer tot schade van het staatsbelang, want het meerendeel der onrechtmatig behandelde ambtenaren, zich spiegelende aan 't lot van zoo'n enkelen rechtzoekende — een schip op 't strand is een baken in zee! — berust maar liever in 't aangedane onrecht en het vooruitzicht misschien ook eenmaal zóó de laan uit te moeten, drukt zwaar op de energie, de roeping en het plichtsgevoel van de actief-dienenden, zoo het deze kwaliteiten al niet geheel en al dooft of verstikt. *Feu sacré* in het toch al zoo heete Indië is een kwaad ding. Men brandt er maar zeker deel van zijn lichaam aan, waarna men op den koop toe, nog onzacht op de blaren wordt neergezet. Kalm en braaf in 't ambtelijke gareel meeloopen, dat is in de gegeven omstandigheden je ware! Daarmede houdt men 't het langste uit en komt men het verst. Wat baat de verbetering van het verstandelijk en zedelijk gehalte des ambtenaars, waarmede tegenwoordig zoo geschermd wordt, wanneer hij niet eerst door de verzekering zijner rechtspositie beschermd wordt tegen allerlei willekeur.

Er is onder het Ned.-Indisch gouvernement misschien nooit zoo willekeurig en eigendunkelijk met de ambtenaren omgesprongen als thans. Zoo treurig is het zelfs al met de goede trouw tegenover de staatsambtenaren gesteld, dat men van ambtelijke zijde propaganda tegen den Indischen dienst begint te maken, getuige o. a. de waarschuwingen onlangs door rechterlijke ambtenaren met verlof aangeplakt in de studenten-societeit en het universiteitsgebouw te Leiden, om der studeerende jongelingschap met betrekking tot den kolonialen staatsdienst het: „Wie binnentreedt, late alle hoop thans varen!" toe te roepen.

Een Indische kennis, zoo zegt hij ten slotte, die onder zeven gouverneurs-generaal gediend heeft, en nog steeds in dienst is, gaf ons laatst zijn oordeel over het huidige régime te kennen in dezen *cri de coeur*, „dat hij de toekomst van den Indischen ambtenaar nooit zoo onzeker geweten had, als thans."

In de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* wordt het een en ander opgemerkt over de overeenkomsten met inlandsche vorsten in den Oost-Indischen Archipel. En dit wel naar aanleiding van het verslag der Kamer-Commissie, die over de verdragen in 1906 door minister Fock aan de Kamer overgelegd, rapport uitbrengt. Het is een zeer droog en dor artikel, waarvan wij slechts de slotsom hier overnemen:

„De commissie, zegt de *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, stelt de quaestie „of zekerheid bestaat dat bij het afleggen der korte verklaringen de inlandsche zelfbesturen de wijde strekking steeds *volkomen* hebben begrepen?"

Inderdaad kan hierbij niet te veel naar eerlijk bedoelen beiderzijds gestreefd worden. Maar in dit verband moet erkend worden, dat voor die vraag minder aanleiding bestaat ten opzichte van de korte verklaring, dan bestond en bestaat bij het aannemen van lange, breeduitgemeten contracten, waarin begrippen zooals die welke wij zooeven tusschen-haakjes aangaven, met uitdrukkingen als „met rechtvaardigheid besturen", „het welzijn des volks bevorderen", „verbod van slavenhouden" e. d. m. schering en inslag zijn. Van deze en dergelijke omschrijvingen of bepalingen wist men en weet men dikwijls vooruit dat zij niet nageleefd worden, zij deden en doen aan de eerlijke bedoeling, zoowel van den geheelen opzet, als van de toepassing doorgaans afbreuk. De korte verklaring zegt, dat het gebied een gedeelte van Nederlandsch-Indië uitmaakt, dat de bestuurder trouw zal zijn aan de Koningin en aan haar vertegenwoordiger in Indië, dat hij zich in geen staatkundige aanrakingen zal stellen met vreemde mogendheden, dezelfde vrienden en vijanden zal hebben als Nederland en zal nakomen en handhaven alle regelingen en bevelen door de aangewezen Nederlandsche autoriteit te treffen. Er bestaat meer kans dat deze verklaring, ook in haar verste strekking, goed begrepen zal worden, dan de veelzeggende, maar ook veel verbloemende, voor velerlei bedoeling en bijbedoeling vatbare tekst der nog veelal gebruikelijke lange contracten. Geeft een volgend verslag hieraan volle oplettendheid en herinnert het zich wat b.v. de geschiedenis van onze politiek ten opzichte van Boni in deze te leeren heeft gegeven (zie het verslag der vergadering van de vereeniging „Moederland en Koloniën" van 15 November 1905, vooral blz. 13 e. v.), dan zal het als aanvullingg van hetgeen het thans verschenen verslag over de korte verklaring vraagt, en met nog meer recht, de quaestie kunnen opwerpen of die uitgebreide, ook in onzen tijd nog geslotene en hernieuwde contracten, wel volkomen begrepen, en in gemoede duidelijk toegelicht worden!

Daar de commissie van 1906/7 zich niet tevreden heeft gesteld met de aangeboden stukken voor kennisgave aan te nemen, maar zij de regeering in Nederland en in Indië in de gelegenheid gesteld heeft de in het verslag aangeduide inlichtingen nader te verstrekken, is het in 1871 te kwader uur uit de hand gegeven middel, om in het belang van Indië werkzaam te zijn, niet slechts terug gevonden, maar is het ook dadelijk practisch aangewend, om de teloor gegane wisseling van inzichten tusschen regeering en volksvertegenwoordiging ten opzichte van deze aangelegenheid te herkrijgen."

Nawerking van Tentoonstellingen.

Hoe goedgeslaagde tentoonstellingen dikwijls eene zeer heilzame nawerking kunnen hebben, leert ons opnieuw die van Ned. Ind. Kunstnijverheid, welke verleden jaar in het Kaiser Wilhelm Museum te Krefeld gehouden werd.

Van bevriende belangstellende zijde werd ons hieromtrent het volgende medegedeeld:

Voor het fraaie wajangstel, dat het Kaiser Wilhelm Museum te Krefeld van den Soesoehoenan van Solo bij gelegenheid dier tentoonstelling ten geschenke kreeg wordt nu eene expresselijk daarvoor bestemde kast met volledigen inventaris in dat Museum ingericht, waarbij, behalve het prachtwerk „*De Wajang Poerwa*", door de Nederl. Regeering aan dat Museum geschonken, nog de beste desbetreffende literatuur zal aanwezig zijn, zoodat deze in Duitschland eenige collectie daar naar behooren bestudeerd zal kunnen worden.

Uit dezelfde bron vernamen wij nog, dat als een gevolg dierzelfde tentoonstelling thans in Nederl. Indië een deskundige op Javaansch batikgebied proeven neemt om dit kunsthandwerk op fluweel te doen uitvoeren en daarvoor tamelijk groote hoeveelheden dier stof uit Krefeld betrekt.

Vooral ook met het oog op soortgelijke proefnemingen welke eerlang door Boeatan genomen zullen worden, stellen wij natuurlijk levendig belang in de stappen welke thans reeds in die richting worden gedaan.

Oost-Indische Berichten.

Het Amerikaansch invoerrecht op Bladtabak. N. t. C. schrijft in de *Deli Courant* van 18 Juni j.l. naar aanleiding van het 7 Mei te New-York gehouden congres van de *National Cigar Leaf Tabacco Assosiation* hierover o. a.:

„Wij weten niet, of onze moederlandsche regeering al eens bij de Amerikaansche dito heeft aangedrongen op eene verlaging van dit invoerrecht. Is zulks niet gebeurd, dan is het waarschijnlijk nagelaten, omdat men het vergeefsche van eene dergelijke poging bij voorbaat inzag. Doch deze methode is niet in ons belang; de gestadig vallende druppel holt zelfs een steen uit en een geregeld jaarlijksch vertoog, gesteund door petities van onze planters hier en handelaars in Amsterdam, de Europeesche hoofdmarkt voor het product tabak, zou toch effect kunnen hebben. Wellicht, dat dan eene volgende vergadering van de National Cigar Leaf Tobacco Association genoeg moed zou krijgen, om rechtuit voor haar meening uit te komen en de Nederlandsche pogingen te steunen.

Nog een laatste woord over één argument, dat blijkbaar zwaar gewogen heeft bij de voorstanders van de handhaving van het oude tarief: de planters hopen nog steeds, te eeniger tijd zelf een deugdelijk dekblad te telen.

Wij nemen aan, dat er een greintje mogelijkheid bestaat; de Ver. Staten reiken echter nergens binnen den tropen-gordel. Florida ligt tusschen 30 en 25 graden N. B. nog altijd vijf graden noordelijker dan Cuba en Portorico. Om klimaatsredenen is de kans derhalve gering, want dekblad groeit tot nu toe nergens buiten de tropen, tenzij men dan het Floridasche dekblad, dat zulk eene krasse bescherming niet ontberen kan, werkelijk onder deugdelijk dekblad wil rangschikken. (De ligging van Florida, dat recht naar Cuba toe wijst en er slechts door een smalle zeestraat van gescheiden is, dat als schiereiland een zeeklimaat heeft, is overigens al bij uitstek gunstig voor de tabakscultuur).

Al heeft Amerika derhalve in het binnenland ook nóg zooveel vruchtbaar land, het heeft tot nu toe ondanks de vele ernstige pogingen in allerlei richtingen, geen succes gehad en nimmer dun, soepel, glanzend dekblad voortgebracht, en zal het volgens den spreker van 6 en 7 Mei nimmer doen. Het is er mee, als met hetgeen Barend uit de Camera Obscura tegen meneer Kegge zei:

„Je kent, zeg ik nog reis, de natuur van een ding niet dwingen. Je *kent* het wel dwingen, maar dwingen en dwingen is twee; en as je een ding dwingt, dat nou eigenlijk niet gedwongen kan worden, wat heb je dan? Dan plaag je je zelve".

Er ligt meer wijsheid in die woorden, dan Barend zelf wel wist."

Inlandsche notarissen. De civiele rechtspraak voor den inlander op Java kent in artikel 167 van het zoogenaamd Inlandsch Reglement de middelen der europeesche bewijsleer, dus ook het „schriftelijk bewijs" en dan, zou men zeggen, zijn inlandsche notarissen bij zoo'n groote bevolking van eigenlijk gezegde inlanders dringend noodig.

Echter, ingevolge artikel 134 van gezegd Reglement, kan de inlandsche schuldenaar zelfs ter terichtzitting van den landraad nog met zijn schuldeischer (men denke aan de verschillende soorten van verbintenis) in schikking treden, zoodat daardoor de authentieke akte overbodig wordt.

Akten van schenking worden op Java ten behoeve van inlanders vaak door mohamedaansche priesters opgemaakt en geregistreerd, doch hebben in civilibus slechts kracht van „begin van schriftelijk bewijs", wijl de wet daaraan geen authentieke kracht toekent.

Inlandsche notarissen schijnen dus overbodig.

Bovenstaande beschouwing is van de hand van een schrijver in de Locomotief.

Vergissen wij ons niet, dan is, vooral in de laatste jaren, steeds sterker in het licht getreden, dat inlandsche notarissen niet alleen noodig, doch hoog noodig zijn, ter wille van de rechtszekerheid van den inlandschen kooper en verkooper, geldschieter en volmachtgever, maar vooral van den geldleener onder borgstelling.

Een 20-tal jaren geleden werd deze kwestie, op verzoek van de Ned. Ind. Juristenvereeniging, aan een grondig onderzoek onderworpen door notaris J. de Bruijn M.G.zn. en, naar wij meenen, Mr. Pieper, en van dit onderzoek is verslag gedaan aan de regeering. De rapporteurs waren destijds tot de conclusie gekomen — en hadden die conclusie belichaamd in een conceptreglement, — dat het inlandsch notariaat behoorde te worden ingevoerd alleen voor kleine, eenvoudige akten: koop en verkoop van vaste goederen, verkoop met recht van wederinkoop, obligaties, enz., alles niet boven ƒ 200. Vaste modellen zouden worden voorgeschreven en de acten moesten worden ingeschreven in een door een rechterlijke autoriteit gewaarmerkt register. De afschriften, op zegels van ƒ 1.50, zouden echter te hoog komen voor de inlandsche praktijk, waarom geadviseerd werd daarvoor plakzegels van geringer bedrag beschikbaar te stellen.

Wat de personen betreft, voor het inlandsch notariaat opteleiden, daarvoor had men op het oog zonen van inlandsche hoofden, aan de zoogenaamde hoofdenscholen opgevoed. Voor elk district zou een functionaris noodig zijn en aangezien geen rechtstudie vereischt werd, daar de praktijk, volgens vaste formulieren, zeer eenvoudig was, zou het aantal sollicitanten spoedig te vinden zijn geweest.

Het voordeel zou zijn, dat de inlander, die thans door beunhazen van allerlei soort geplukt wordt, voortaan eerlijk en volgens door de regeering vastgesteld zeer matig tarief kon worden geholpen.

Wij hebben reden te gelooven, schrijft de Javabode verder, dat op het oogenblik het plan van de heeren de Bruijn en Piepers weer de aandacht geniet van de regeering en wij zouden het zeer toejuichen, wanneer daarin aanleiding kon gevonden worden deze kwestie spoedig en in het belang van den inlander tot oplossing te brengen.

Bevordering van het visschersbedrijf. In het belang der zeevisscherij is thans in de afdeeling Krawang voor het inzouten van visch voor een zeer verminderden prijs van gouvernementswege zout beschikbaar gesteld, dat niet vooraf voor consumptie onbruikbaar is gemaakt, onder welke voorwaarde tot dusver ten behoeve van industrieele ondernemingen uit de strandpakhuizen zout kon worden verstrekt tegen betaling van slechts ƒ 60 de kojang.

Binnenkort zal aldaar, op initiatief van het bestuur, eene credietbank worden opgericht, welke, door de regeering daartoe in staat gesteld, op zeer billijke voorwaarden aan de inlandsche visschers de voor hun bedrijf noodige gelden in leen zal verschaffen.

(Javabode).

Suikersyndicaats-examen. Naar het Soer Hbd. verneemt, wordt tusschen het hoofdbestuur van het Alg. Syndicaat voor Suikerfabrikanten op Java en de directeuren der beide hier bestaande particuliere suikerscholen besprekingen gevoerd over de invoering van syndicaats-examens, met dien verstande, dat voorgesteld is aan de leerlingen van beide scholen, na afloop van hun studietijd, een examen te doen afnemen, volgens een door het syndicaat vast te stellen programma, hetzij door een examencommissie, waarin enkele bestuursleden van het syndicaat zitting nemen, hetzij door een geheel door het hoofdbestuur van het syndicaat benoemde commissie.

Binnen eenige dagen zal ter zake een beslissing worden genomen, welke waarschijnlijk zal uitvallen in den geest van laatstgenoemd voorstel.

Waar het onderwijs op de instituten van de heeren dr. Faber en A. Kuyt nog al uiteenloopt en ook de exameneischen voor verschillende vakken ongelijk zijn, zal een op bovenbedoelde wijze afgenomen examen zeker meer eenheid brengen, en mede aan de diploma's een meer officieel karakter verleenen.

Een Vreemd Bericht. Het Bat Nieuwsblad schrijft: De Ostasiat. Lloyd bevat de mededeeling dat de zich op Java bevindende chineesche kooplieden zich telegrafisch tot het ministerie van handel te Peking gewend hebben met het verzoek om bijzondere beschermende maatregelen betreffende de behandeling van chineesche plantagearbeiders. Het verzoek is het wai-woepoe voorgelegd.

Meer niet.

Wat hiermede eigenlijk bedoeld is? De chineesche koelies bij de tinmijnen op Banka en Billiton, de houtkappers in den Riouw-archipel of de tabakskoelies in Deli?

Politiek contract met den Sultan van Deli. De Sum. Post is in staat mede te deelen, dat de onderhandelingen van het Gewestelijk Bestuur van Sumatra's Oostkust met den Sultan van Deli over het aangaan van een nieuw contract met ons Gouvernement tot het succes hebben geleid, dat het nieuwe politieke contract door den Sultan en de betrokken Rijksgrooten in geteekend. Naar aan het blad wordt meegedeeld, heeft de Sultan daarbij uitdrukkelijk verklaard, met volledige instemming de nieuwe overeenkomst aan te gaan.

Wij kunnen hieraan toevoegen, zegt de Sum. Post dat het Delicontract denzelfden inhoud heeft als het voor eenige maanden gesloten Siakcontract.

Thans worden de onderhadelingen met de overige landsvorsten voortgezet. Wanneer ook deze een gunstig verloop hebben, zullen wij, meent het N. v. d. Dag v. N.-I., na teekening der nieuwe contracten instaat worden gesteld den inhoud er van bekend te maken.

Djokjasche landhuurders op audiëntie. In het hoofdartikel in de Javabode van den 10den April j.l. werd, naar aanleiding der betrekkelijke verhandeling in de Locomotief van den 20sten Maart te voren, eene uitvoerige bespreking gewijd aan het reeds geruimen tijd bij de regeering in overweging zijnd verzoek van de Djokjasche Landhuurdersvereeniging om den resident van Djokjakarta te machtigen tot goedkeuring van de door den sultan ontworpen oendang-oendang, bepalende, dat van alle aan Europeanen verhuurde gronden, na expiratie van den oorspronkelijken huurtermijn, die termijn op dezelfde voorwaarden, tegen betaling van een boekti, gelijkstaande met anderhalf jaar pacht, telkens met tien jaren zal moeten worden verlengd. Daardoor zou derhalve eene regeling worden verkregen als reeds gedurende 1890 in Soerakarta bestaat.

Ook de Javabode maakte destijds melding van eene, op hun daartoe strekkend verzoek, aan de belanghebbenden door den gouverneur-generaal toegezegde audiëntie, ter nadere toelichting van hunne belangen.

Tijdens het jongste verblijf van den landvoogd te Batavia, zijn in tegenwoordigheid van den algemeenen secretaris, van den directeur van binnenlandsch bestuur en den inspecteur voor agrarische zaken, de vertegenwoordigers van de landhuurders in gehoor ontvangen. Van het resultaat der gehouden besprekingen werd niets bekend.

Een nieuw beursblad. De heer L. C. van Vleuten is afgetreden als redacteur van het Ned. Ind. Effectenblad, welke stap volgde op zijn ontslagaanvraag als secretaris van de Vereeniging voor den Effectenhandel. De heer van Vleuten is echter niet afgetreden als secretaris van de Handelsvereeniging te Batavia, en naar ons thans uit Batavia gemeld wordt, zal deze laatste vereeniging er toe overgaan ook een eigen beurscourant uit te geven. Van dit orgaan der Bataviasche Handelsvereeniging zal de heer van Vleuten de redactie voeren.

Het Ned. Ind. Effectenblad, het blad van den heer J. Dinger, zal dan een zwaren concurrent krijgen, meent het Soer. Hbld.

De weeskamer te Padang. Het is nog altijd niet positief uitgemaakt, of de weeskamer te Padang wel opgedoekt zal worden. Als de raad van justitie van die plaats overgaat naar Medan, moet eigenlijk de weeskamer mee; die twee zijn zoo saam vereend en saam verbonden door honderden wettelijke bepalingen, dat een scheiding ontzettende soesah zou meebrengen. Men schijnt het nu te willen probeeren door Padang

FEUILLETON.

DIE ANDER.

Indische tooneelschets in één bedrijf
van H. G. H.

III.

Willem: Vertel eens, hoe lang kenden jelui elkaar toen hij je vroeg?

Lize: (Verlegen). Aan boord maakte ik kennis met hem.

Willem: En hij heeft je aan boord gevraagd?

Lize: Ja.

Willem: (Terneergeslagen). Daar is wel iets van aan.

Lize: (Blijkbaar terrein winnend). Je zoudt dan zeker begrepen hebben dat ik op mijn leeftijd een goede reden moet hebben gehad voor het afmaken van mijn engagement.

Willem: (Knikkend). Nu dan, schwamm darüber. (Op luchtigen toon). En hoe vindt je het op Batavia?

Lize: Goed — ik heb mijn bezigheden, ook kennissen, ga nog al uit, dus.....

Willem: (Voorzichtig). Ken je veel jongelui?

Lize: Ik dans wel eens in Concordia.

Willem: (Nieuwsgierig). Zijn daar aardige lui onder?

Lize: (Glimlachend). Een enkele..... maar je begrijpt als verloofd meisje.....

Willem: Ja, dat is zoo, dan is het toch maar lak. Maar voortaan ben je weer vrij.

Lize: (Opgetogen). Ja, heerlijk! O! Willem, ik kan je niet zeggen, hoe veel behagelijker ik me nu voel.

Willem: Dat kan ik me voorstellen. Je kunt nu opnieuw beginnen.

Lize: (Coquet). Waarmee?

Willem: Met het maken van slachtoffers.

Lize: Hoe bedoel je dat?

Willem: Je mama heeft me verteld dat je in Holland twee aanzoeken hebt afgeslagen en Bouman is dan het derde slachtoffer.

Lize: Is dat alles mijn schuld? (Ontstemd). Ik merk wel dat je me niet meer kent.

Willem: Heb ik het mis? Ben je niet een beetje luchthartig — zoo'n beetje spelen.... flirten met de heeren mag je wel, is het niet?

Lize: (Boos). Willem, je weet niet wat je zegt. Je kent me niet, anders zou je weten, integendeel, hoe ernstig ik het leven opneem.

Willem: (Door haar ernst verrast). Zoo Lize, ben je heusch zoo ernstig geworden. (Een opkomend denkbeeld, dat van een inniger verhouding tusschen hem en zijn jonge vriendin, treft hem zichtbaar, en zegt hij zacht doch duidelijk). Nu, dan hoop ik van harte je gauw beter te leeren kennen.... (weifelend) tenminste..... als je dat goedvindt.

Lize: (Zichtbaar aangenaam verrast, antwoordt ook zacht doch goed verstaanbaar). Waarom niet? (Na een korte pauze — voor beiden blijkbaar hinderlijk op anderen toon). Willem, heb je het zingen bijgehouden?

Willem: Zoo'n beetje.

Lize: Een volgende maal moet je muziek meebrengen, dan zal ik je accompagneeren, als vroeger in den Haag.

Willem: (Ernstig). Graag — heel graag! maar... (aarzelt).

Lize: (Nieuwsgierig). Wat, maar?

Willem: (Ernstig en teeder). Kijk me eens goed in de oogen..... voel je wel Lize, dat je me nu een voorstel doet dat ver- heel verstrekkende gevolgen kan hebben? (Daar Lize zwijgt, gaat hij voort). Vroeger toen wij samen musiceerden was je nog een kind..... maar nu.....

Lize: (Blij verrast door die opmerking). O! Willem wat denk je ver vooruit? Als we het nu beide prettig vinden, waarom zouden we ons dan om de gevolgen beangstigen?

(Coquet). Advienne que pourra!

Willem: (Peinzend). Advienne que pourra! (Ziet haar een wijle zwijgend aan). Ik zou misschien ook... met jou moet je voorzichtig zijn..... je bent een mooie vrouw geworden..... en het schijnt dat een man al heel gauw onder den invloed van je betooverende kijkers raakt......

Lize: (Ontstemd). Nu, als je toch niet wilt, dan niet.

Willem: Neen Lize, aan mijn willen ligt het niet.
„Souvent femme varie
„Fol qui s'y fie".
Adres aan de arme Bouman.

Lize: (Zenuwachtig). Begin je nu weer daarover? Heusch ik ben niet wispelturig. Ik zal het je maar zeggen..... anders blijf je me verkeerd beoordeelen. Ik heb Bouman bedankt omdat ik van een ander houd.

Willem: (Onaangenaam verrast). Van een ander! zooals ik dacht. Maar je mama weet dat niet eens. Kent ze die ander dan niet?

Lize: Jawel.

Willem: Maakt hij je dan niet het hof, zoodat je moeder dat merken moest?

Lize: Neen, hij was hier niet op de plaats.

Willem: Schreven jelui elkaar dan niet?

Lize: Neen.

Willem: (Ruw). Zeg, hou je me voor den gek?

Lize: (Lachend). Waarom zou ik dat doen?

Willem: (Ontstemd). Je houdt van iemand die niet op de plaats is en toch schrijf je hem niet.

Lize: Ik was immers nog verloofd.

Willem: Ja — maar..... die ander heeft je niet het hof gemaakt, hij schrijft je niet en toch weet je dat hij van je houdt en is dat zelfs de aanleiding dat je het engagement met Bouman afmaakt.

met een bijzonder agentschap te verrijken, een vermomd weeskamertje, heel in 't klein natuurlijk, maar toch anders dan een gewoon agentschap. De agent zou 5 à ƒ 600 krijgen en over eenig personeel kunnen beschikken.

Men heeft echter blijkbaar tot nog toe den geschikten man daarvoor nog niet kunnen vinden. Misschien dat deze mededeeling er wel toe leidt dat zij, die zich als geknipt voor het nieuwe baantje achten, zich gaan aanmelden. (Soer. Hbld.).

Het ambt van minister in Nederland. Het Bat. Nieuwsblad schrijft: Toen het in de jongst verloopen tijden zoo'n gescharrel was om een stel ministers bij elkander te brengen en de vorming van een nieuw kabinet dan op de eene en dan op de andere moeielijkheid stuitte, werd in een gezelschap van hoog ontwikkelde en wel gesitueerde mannen o. a. de opmerking gemaakt dat het wonder was dat men nog iemand voor het ambt van minister van oorlog, van marine en van koloniën kon vinden. Terwijl bij landbouw, binnenlandsche zaken, financiën of waterstaat met den eenen of anderen maatregel nog eens goed gedaan en eer ingelegd kan worden, is de macht bij oorlog, marine en koloniën geheel van nul en kan, bij gebrek aan de voor elke grondige verbetering in de eerste plaats dringend noodige gelden dan ook letterlijk niets uitgevoerd worden waarvan men voldoening smaakt en waardoor men zijn naam voor het nageslacht bewaart.

Toch, zeide men, zijn er nog wel eenige redenen te vinden, die iemand kunnen bewegen om de leiding van een der ondankbare departementen op zich te nemen. Vooreerst prikkelt de eerzucht A meer dan B en is de eerste reeds daarom lekker met een benoeming, die de laatste zou versmaden. En dan heeft niet elk den moed om een uitnoodiging van Hare Majesteit de Koningin van de hand te wijzen. Dat is in den regel gemakkelijker gezegd dan gedaan; eenmaal in tegenwoordigheid van de Vorstin, die een beroep op de vaderlandsliefde doet en in het bewustzijn, dat men het hoofd van den staat door aan te nemen, voor het oogenblik uit de verlegenheid helpt, vordert het heel wat wilskracht om bij een stellig voorgenomen weigering te blijven volharden.

Verder vergete men niet, dat elk jaar ministerschap 1000 gulden levenslang pensioen verzekert. Kan men twaalf maanden in functie blijven, dan is duizend gulden verdiend en alzoo een aardige bijslag verkregen op bijv. het hoogste generaal-majoorspensioen dat slechts 2700 gulden bedraagt. Ook op een marinejaargeld is, als verhooging, een ministerspensioen geenszins te versmaden, al wordt dan ook door verblijf in de tropen het bedrag wat hooger dan dat van een landmachtofficier.

Verder is een jaarlijksch inkomen van 12000 gulden niet gering te schatten voor menschen die het dikwijls een eindelooze reeks van jaren met een heel klein inkomentje hebben moeten stellen en het klappen van de zuinigheidszweep door en door hebben leeren kennen. Het ambt van minister van koloniën, marine en oorlog stelt in Nederland niet de minste maatschappelijke eischen en een besparing van 6000 gld. per jaar is derhalve zeer gemakkelijk te bereiken. Op die manier wordt niet alleen een belangrijke toename van pensioen, maar ook een kapitaalwinst verkregen, die als een appeltje voor den dorst kan worden ter zijde gelegd. En eindelijk doet de overweging, dat een gewezen minister nog al eens gemakkelijk in een goed baantje verzeilt, velen een ambt aannemen, dat hen niet anders als teleurstelling en onaangenaamheden kan brengen.

Nadat de nestor van het hierboven bedoelde gezelschap zijn meening had gezegd, verklaarde een der jongeren, dat dat alles zeker wel juist zou zijn, maar dat in de opgesomde motieven niets kon worden ontdekt dat ook maar in de verte op oprechte belangstelling voor 's lands zaken en belangen duidde. En zoolang dat motief als fundament ontbrak, kon van de degelijkheid van het opgetrokken gebouw maar bitter weinig verwacht worden.

De schrijver der **brieven van Java** deelt omtrent de jongste races te Batavia mede:

„Momenteel zwelgen wij in de race-geneugten. Een stemming van zorgeloosheid en joligheid heeft zich — iets bijzonders in onze onnoemlijk stijve samenleving — over de menschen vaardig gemaakt; die werkt aanstekelijk en ook uw correspondent, nogal gevoelig voor lieve damesfiguurtjes, dito kopjes, voor een gokje aan den totalisator of bij den bookmaker en een kansje aan de ecarté-tafel, is er eenigszins door aangetast.

Er is nog zooveel meer: op een race-dag ziet men Batavia op zijn best.

Dan komt de chique los, meneer, de chique.

Wie denkt aan zorgelijke bestaansvraagstukken, als de zon zoo oolijk aan den luchtkoepel te schijnen staat, als dartele wolkjes voorbij drijven, „wapperende kleurvlaggetjes aan den grooten gevel van den feestelijken dag", om met den Vlaming Herman Teirlinck te spreken.

Wie trekt zich denkrimpels in het voorhoofd, als de tribune vol is van een lawaaierige, pret-lievende, schertsende en lachende, flirtende en intrigeerende menschenmenigte. Als de strijkmuziek cakewalk of Matschiche jubelt of met een vroolijken marsch de animo er in brengt.

Wie, ten laatste, blijft ongevoelig, als hij overal de luiden van kansen en loten, en van loten en kansen hoort praten. Als men overal de roode stukjes papier ziet, die geldelijke veine moeten vertegenwoordigen, wat lang niet altijd zoo is.

De paarden verschijnen op de baan; ze staan te dansen en te huppelen van zenuwachtigheid.

Er zijn „velden" van tien en meer rossen. Dat geeft emotie, dat geeft (for shame!) gok-lust.

Het geheele leven is, voor velen, een dobbelpartij. 't Wordt niet altijd ingezien. Alleen op een race-dag krijgen sommigen, die 't niet wisten, er notie van. Veine of deveine, iets anders is er niet.

Wat zegt ge? Is „gokken" zoo uit den booze?

Gelijk hèbt ge.

West-Indische Berichten.

Suriname. Bij het vertrek der laatste mail stond Paramaribo nog in het teeken der pestvrees, ten gevolge van het voorkomen van enkele pestgevallen in de engelsche kolonie Trinidad.

Van wege het bestuur werd de volgende mededeeling in de bladen gedaan:

„De procureur-generaal vestigt de aandacht der ingezetenen van Paramaribo op het ernstig gevaar dat, bij mogelijke besmetting door pest, de aanwezigheid van ratten in gebouwen en op erven oplevert met het oog op de uitbreiding dier besmetting.

„In het algemeen en in hun eigen belang wordt den ingezetenen dan ook dringend aangeraden in hunne woningen, bergplaatsen en erven de ratten met alle ten dienste staande middelen — ook door het aanwenden van vergiftigd voedsel voor zoover dit zonder gevaar kan geschieden, — te dooden.

„Ten einde dit laatste te bevorderen zal, tot nadere aankondiging, aan het bureau van politie eene premie van $2\frac{1}{2}$ cent voor elke daar ingeleverde doode rat worden uitbetaald."

Voorts werd door het bestuur bijzondere aandacht geschonken aan de reinheid der erven, die bij eene gehouden inspectie op verschillende plaatsen nog al te wenschen bleek over te laten.

Wat het dooden van ratten betreft, schijnt dit nog te moeten worden gevolgd door eene grondige desinfectie der schuilplaatsen dier dieren. Het nummer van de wekelijksche editie der Times of India bevat juist een verslag betreffende den te Bombay tegen de ratten gehouden veldtocht. Uit dat verslag zou het volgende moeten worden afgeleid:

De besmetting doet zich in de eerste plaats bij ratten voor, voordat ook menschen door de ziekte worden aangetast, terwijl voor de overbrenging der ziekte van rat op mensch de bij genoemd dier veelvuldig voorkomende vlooien verantwoordelijk worden gesteld. Zoolang dus de besmetting nog niet aanwezig is, kan een goede opruiming onder de ratten niet anders dan dienstig zijn om het gevaar der besmetting te verminderen. Maar is deze eenmaal daar, dan behoort ook desinfectie te worden toegepast ter plaatse waar de doode ratten gevonden werden om de rattenvlooien te vernietigen. Dit geschiedt te Bombay door middel van het pesterine, door den heer Turner, chef van den gemeentelijken geneeskundigen dienst en uitvinder van het middel „a form of petroleum" genoemd.

Wij hopen dat het niet noodig zal wezen en deze drinkbeker aan Paramaribo zal zijn voorbij gegaan, maar mocht onverhoopt de besmetting zich daar voordoen, dan zou het belang der zaak, dunkt ons, wel de kosten loonen van een telegrammetje aan onzen consul te Bombay om nadere inlichtingen betreffende het pesterine.

Gelijk reeds in de dagbladen werd vermeld is de expeditie de Goeje na lang door hoogen waterstand te zijn opgehouden reeds naar het surinaamsche binnenland vertrokken.

Onze West deelde den 11en Juni ll. het volgende hieromtrent mede:

„Naar wij vernemen zal de expeditie onder leiding van de heeren de Goeje en Bisschop van Tuynen 1 Juli a.s. naar de Marowijne vertrekken. Zij had reeds eerder den tocht willen aanvaarden, maar de hooge waterstand in de bovenrivieren heeft haar daarin verhinderd. De bedoeling is langs Marowijne, Tapanahony en Paloemen het eindpunt van de vorige Tapanahony-expeditie te bereiken en van daar door te trekken naar de Corantijn."

Door Suriname van Oost naar West, kan dus de titel wezen van het reisverhaal, dat met te meer belangstelling wordt verwacht omdat daarbij de vraag zal worden opgelost betreffende de richting van het

---

Lize: (Kalm). Dàt heb ik niet gezegd.

Willem: (Nog boozer). Heb je dat niet gezegd?

Lize: (Kalm blijvend). Ik heb niet beweerd dat die ander me liefheeft; ik heb alleen gezegd dat ik van hem houd.

Willem: Het wordt hoe langer hoe fraaier.! En nu maak je alvast het engagement af met iemand waarvan je zeker weet dat hij van je houdt. O! vrouw, ondoorgrondelijk zijn uw wegen!

Lize: Ik ben toch werkelijk niet zoo raadselachtig als je wel meent. Ik houd niet van Bouman en ik wil verder vrij zijn in mijn handelen. Is het je nu duidelijk?

Willem: (Jaloersch). Je wilt dus die ander vrij spel geven. Jammer dat hij niet hier op de plaats woont.

Lize: (Glimlachend en coquet). Nu, woont hij hier.

Willem: (Ruw). Dan moet hij en niet ik, met jou musiceeren.

Lize: (Plagend). O, die ander zingt heel goed!

Willem: (Nog boozer). Maar wat drommel, dan heb je mij ook niet noodig.

Lize: (Lachend). Eén voor het verliezen.

Willem: (Ruw). Dank je hartelijk.

Lize: (Schalks). Is oom Willem jaloersch geworden?

Willem: (Streng). Lize, ik verzoek je te bedenken..... heb ik dat nu aan je verdiend? Je speelt met iedereen, maak alsjeblieft met mij een uitzondering...... Nu, ik groet je, ik zal je moeder zeggen me nooit weer in je hartsaangelegenheden te betrekken.

Lize: (Angstig). Willem, ik bid je, ga niet in deze stemming met mama over mij praten, je vergroot noodeloos haar verdriet; (hem vertrouwelijk bij de armen vattend en in de oogen kijkend) toe — wees niet boos op me!

Willem: (Duwt ruw hare handen weg). Foei, Lize, je mag me niet zoo naderen, als je van een ander houdt, dat is dubbel spel spelen.

Lize: (Verontwaardigd). Willem, je beleedigt me! ik ben nooit dubbelhartig geweest.

Willem: Dat ben je wèl. Terwijl je met Bouman verloofd was, heb je genegenheid voor een ander opgevat.

Lize: (Zenuwachtig). Dat is niet zoo, Willem! van dien ander hield ik al vóór dat ik Bouman ontmoette.

Willem: Het verwijt blijft gegrond. Dan had jij je niet met Bouman mogen engageeren.

Lize: (In het nauw gebracht, ten einde raad). Willem, je dwingt me er toe..... het te zeggen... ik..... dubbelhartig!..... God is mijn getuige... dat ik nooit iemand buiten dien ander heb liefgehad!

Willem: En dat engagement met Bouman dan?

Lize: (Valt hartstochtelijk uit). Dat deed ik uit wanhoop, omdat jij met een ander meisje bent gaan trouwen. (Huilend). Je hebt me nooit begrepen. (Wil heengaan, doch wordt door Willem tegengehouden).

Willem: (Blijft eerst sprakeloos, is ten hoogste bewogen, nadert haar daarna langzaam). Wat zeg je, Lize..... omdat ik met een ander ben gaan trouwen..... ik begrijp niet.....

Lize: Zie je wel, dat je me nooit begrepen hebt.

Willem: (Bewogen). Lize..... is het mogelijk! heb je toen..... in Holland..... op mij gerekend?

Lize: (Zenuwachtig snikkend). Maar was je dan ziende blind?

Willem: Lize, zoete Lize, je was toen nog een kind!

Lize: Kon je niet wachten?

Willem: (Hare beide handen vattend). Arm kind, heeft mijn huwelijk je zoo gehinderd?

Lize: Ja, natuurlijk, ik had zoolang gehoopt... voor niets..... heb daarom Bouman maar aangenomen, ofschoon ik niets om hem gaf.

Willem: (In spanning). En dat engagement afgemaakt, toen.....

Lize: (Zenuwachtig in de rede vallend). Toen je bij ons belet vroeg, omdat ik een voorgevoel had dat...

Willem: Dat oom Willem alles zou kunnen goedmaken! Zou je hem nu heusch nog willen hebben? (Lize knikt bevestigend). Ja? nu (Lize teeder in zijn armen sluitend) dan zal ik dit zoete, geduldige, trouwe meiske graag tot vrouw nemen!

Lize: Dus nu heb je me toch werkelijk ten huwelijk gevraagd?

Willem: Hoe zoo?

Lize: Anders beweert mama later nog dat ik jou gevraagd heb.

Willem: (Lachend). Neen, je hebt me zoo overtuigd van jouw genegenheid — dat me niets anders overbleef.

Lize: Hoor eens aan! Net of ik niet weet dat je van me houdt, en heel veel zelfs!

Willem: Hoe weet je dat?

Lize: Omdat je zooeven erg grof bent geworden, uit jaloezie, toen ik zeide, een ander lief te hebben.

Willem: Die mooie oogjes van jou merken ook alles op. Ja, en die ander.....

Wat dom toch dat ik het niet begreep!

Lize: (Schalks). Moet die brief aan Bouman nog teruggehaald worden?

Willem: Neen, neen, die brief moet zijn bestemming bereiken.

Lize: (Guitig lachend). Juist, dat is het resultaat van mama's opdracht aan jou! Die heb je dus prachtig vervuld! (Hem in den arm medenemend). Nu zullen we haar eens samen daarvan rapport gaan brengen. (Heengaande, terwijl het scherm langzaam zakt).

Willem: Ja, maar dat is de schuld van dien ander! Hoe kon ik nu weten dat hij daar tusschenzat.

Lize: En die ander..... ben je zelf!

Willem: Nu ja goed, maar.....

Lize: Neen kapitein, de Willemsorde draag je wel, maar opdrachten uitvoeren, ho! maar!

gebergte, dat de waterscheiding uitmaakt tusschen de surinaamsche rivieren en het stroomgebied van de Amazone en dat bij de grensregeling tusschen Suriname en Brazilië een belangrijke rol vervult.

Naar het schijnt zou de heer Weiss in zijn ijver om voor de aan zijne zorgen toevertrouwde stichting Bethesda hier te lande propaganda te maken, meer gezegd hebben dan hij verantwoorden kon, toen hij zich minder gunstig moet hebben uitgelaten over den toestand in de gouvernements-inrichting op Groot-Chatillon.

Ter verbetering van een door Onze West opgenomen berichtje, deelde de heer Hering, geneesheer van Groot-Chatillon, mede ontslag te hebben gevraagd als geneesheer van Bethesda naar aanleiding van de voor hem en zijn ambtsvoorganger, den geneesheer Hirschfeld „krenkende uitlatingen, waarvan de zendeling Weiss zich in Europa bedient om propaganda te maken voor de protestantsche inrichting Bethesda."

De heer Hering voegde daaraan toe: „onware voorstellingen van toestanden enz. op Groot-Chatillon, zooals de hernhutter-zendeling Weiss elders, tegen beter weten in, verkondigt, zullen daar en hier te zijner tijd besproken en weerlegd worden."

Met de koloniale middelen wil het nog maar steeds niet vlotten; wel is waar schijnt het middel der invoerrechten zich te zullen herstellen, maar nu komt het voor dat de raming der spoorwegontvangsten te hoog gesteld is en dit middel in 1907 een kleine halve ton minder zal opleveren dan waarop gerekend was, een heerlijk motief om het nu maar weer eens met een anderen spoorweg te probeeren, waartoe nu ook al de Surinaamsche Plantersvereeniging (welke? De Vereeniging voor den grooten landbouw?) en de Vereeniging voor den kleinen landbouw zich volgens Onze West per request tot de Tweede Kamer zouden wenden, waarbij de aanleg van een Saramacca-tram zou worden gevraagd met loslating van het doortrekkingsplan.

Men zal hier wel wijzer wezen!

Een zeven millioen reeds verwerkt in de goot te gooien en daarmede aan de mogelijkheid der opkomst van drie belangrijke industrieën — goud- en balata-industrie en boschexploitatie den pas af te snijden, ter wille van de mogelijkheid der uitbreiding van een nieuwe cultuur; 't is makkelijk geraden, maar we hopen dat men den raad neme, voor wat deze waard is.

De United Fruit Co. is geenszins door een contract gebonden ten opzichte van den opkoop van bacoven uit het Saramaccasche waarvoor men nu weer gouden bergen droomt van de bacoven-cultuur, zooals indertijd op Jamaica ook de verwachtingen hooger waren dan de uitkomsten uitwezen. De U. F. C. heeft ook nog eigen belangrijke aanplantingen in Costa Rica en zou zich wel eens voor de onmogelijkheid kunnen zien gesteld om meer af te nemen, dan waartoe zij zich bij contract verplichtte. Heeft men hier wel eens aan gedacht?

Van Vreemde Koloniën.

Landbouw op Martinique. J. Achard schrijft aan de Dépêche Coloniale, dat men thans op Martinique het verschijnsel kan waarnemen van een terugkeer der bevolking naar het platteland, en vindt de oorzaak in den nuttigen arbeid der in die kolonie ingestelde proeftuinen. Deze bevinden zich thans ten getale van vier in de kolonie, en wel te Tivoli, bij den berg Vauclin, te la Tracée, en te Préfontaines. Deze tuinen, behoorende tot het ressort van den chef van den landbouw-dienst, worden ieder voorgestaan door een landbouwkundige, die in opdracht heeft om met behulp van veldarbeiders pépinières aan te leggen en te onderhouden, terwijl de administratie hoogst eenvoudig zich bepaalt tot eene verantwoording van het gebezigde zaad, van de verstrekte planten en van de uitgegeven gelden voor die doeleinden. De planten worden uit deze proeftuinen gratis verstrekt aan allen, die er om vragen en kunnen aantoonen dat zij over den grond, voor den aanplant noodig, beschikken.

Dank zij deze ruime verstrekking van planten zijn reeds tal van cacao- en koffietuinen aangelegd, terwijl men den aanplant van suikerriet, waarvan de cultuur vroeger algemeen was, overlaat aan de groot-grondbezitters en suikerfabrikanten.

In de laatste jaren heeft men zich ook op de rubber-cultuur toegelegd, en voor dit doeleinde is thans door het moederland eene subsidie van 5000 franken, jaarlijks te vernieuwen, aan de kolonie toegekend. In de bosschen van het domein is thans reeds op vrij groote schaal caoutchouc aangeplant en de particulieren wachten ongeduldig het tijdstip af, waarop het hun zal gegeven zijn de planten te kunnen ontvangen, om die op hunne erven uit te zetten.

Kokospalmen op Samoa. Samoa is, volgens een artikel van professor Preusz in de Tropenpflanzer, het paradijs voor den kokospalm, die er volstrekt niet het minst heeft te leiden van ziekten of andere plagen, welke elders in den vorm van ratten, wilde zwijnen, kakatoeas, torren als anderszins den boom of zijne vruchten belagen. Elke palm levert op Samoa gemiddeld minstens zestig vruchten in het jaar. Een nadeel is dat de noten niet bijzonder groot zijn, waartegenover echter de dikke vleeschlaag ruimschoots opweegt. Van elke zesduizend noten, de gemiddelde opbrengst dus van honderd palmen, wordt om en bij de ton copra gewonnen.

Op het oogenblik worden ongeveer één millioen kokospalmen op Samoa aangetroffen, in de verhouding van drie tot zeven verdeeld over de europeesche en de inlandsche aanplantingen. Daar ongeveer dezelfde verhouding wordt aangetroffen voor de herkomst van het uitgevoerd product, waarvan de laatste jaren gemiddeld zeven duizend tonnen 's jaars werden verscheept, schijnt het met de luiheid van den inboorling op Samoa niet zoo te zijn gesteld als herhaaldelijk beweerd werd, en zou die luiheid eigenlijk bestaan in onwil of tegenzin om voor anderen te werken, terwijl de arbeid op eigen grond genoeg oplevert om in eigen levensonderhoud te voorzien.

De klappers worden op Samoa voor den copraoogst niet geplukt, maar men wacht totdat de rijpe vruchten vanzelf van de boomen vallen — elders worden de vruchten wel geplukt, omdat men meent te hebben opgemerkt dat de copra eerst dan een witte kleur behoudt en hooge prijzen opbrengt, wanneer de vrucht versch geplukt op de droogplaats komt, om er te worden geopend en van de copra ontdaan.

De kokos-cultuur is op Samoa nog voor groote uitbreiding vatbaar, en indien aan een gouvernementsbesluit, waarbij kortelings aan iederen inboorling de verplichting werd opgelegd om elk jaar vijftig noten te planten, de hand kan worden gehouden, zal zeker de copra-productie van deze kleine duitsche kolonie niet onbelangrijk toenemen.

Zijdeteelt in Bengalen en Tongkin. De zijdeteelt bestaat reeds sedert overoude tijden in Bengalen en reeds in 1757 zag de directie der Engelsche Oost-Indische Compagnie zich genoopt een deskundige, R. Wilder, naar Indië uit te zenden om een onderzoek in te stellen naar de reden waarom de Indische zijde zoo ten achter stond bij het perzisch, chineesch en japansch product. Van deze zending werd verslag uitgebracht, waarbij als middelen om de indische zijdeteelt te verheffen werd aanbevolen: zorg voor deugdelijke voeding der wormen, keuze der beste cocons voor teelt-doeleinden. In de 150 sedert verloopen jaren heeft de achteruitgang der indische zijdeteelt nog herhaaldelijk het onderwerp uitgemaakt voor ernstige onderzoeken, zonder dat daardoor eenige verbetering tot stand kwam, zoodat nu onlangs weer eens een rapport is verschenen van eene door het gouvernement van Bengalen ingestelde commissie, belast met een onderzoek naar meergenoemd chronisch verschijnsel, dat temeer opvalt wijl zoowel de boom, die het voedsel voor de wormen levert als deze zelve inheemsch zijn. Naar aanleiding van het onderzoek beveelt de commissie de oprichting van een moerbeien-hoeve aan en den aanplant van gouvernementswege van de betreffende boomen langs wegen en kanalen in de zijde-districten, benevens de oprichting van 50 nieuwe model-teeltstations aldaar, waar de eieren microscopisch zouden kunnen worden onderzocht en onder deskundig toezicht uitgebroed voor den verkoop van wormen aan kweekers, en wijders de levering van microscopen op afbetaling aan de voornaamste kweekers. Het geheel zou met de kosten voor een deskundig europeesch superintendent op een uitgave van ongeveer 75000 roepijen voor het eerste jaar komen te staan.

Uit Indo-China wordt bericht dat het gewicht van het station voor de zijdeteelt te Phulangthuong met den dag duidelijker wordt. De hoeveelheid cocons door de inboorlingen aangebracht overtreft de verwachtingen verre. Voor den duur van enkele weken bevond men dat 10.000 kilogrammen naar Nam-Dinh waren verzonden. Op enkele dagen bedroeg de verzonden hoeveelheid van 1200 tot 1500 kilogrammen. Vele inboorlingen beplanten geheele uitgestrektheden met den moerbeziën-boom. De cocons hebben een mooie kleur en zijn van uitstekende hoedanigheid. Men was nu nog slechts in het begin van het seizoen zoodat veel meer verwacht wordt.

In enkele provinciën, als Bac Ninh en Thai-Binh, is de heele beschikbare oppervlakte voor deze teelt reeds ingenomen, maar in de uitgestrekte provincie Bac-Giang liggen nog heele oppervlakten braak, welke voor het doel uitnemend geschikt zouden zijn, wanneer men er in zoude slagen die streek te bevolken, waar alles — rijkdom aan delfstoffen, geschiktheid van den bodem voor de rijst-, suikerriet-, moerbeien- en groententeelt — overigens medewerkt om de ontwikkeling te bevorderen.

Indigo in Engelsch-Indië. Terwijl de indigo-cultuur als groote cultuur op Java een langzamen dood sterft, heeft de invoering van Java-indigo-planten door de Behar Planters Association in Bengalen zulke goede uitkomsten opgeleverd, dat deze plantersvereeniging weder hoop heeft om de concurrentie tegen de fabrikanten van het kunstmatig product met vrucht op te kunnen nemen.

Hoezeer ook daar die concurrentie gevoeld moest worden blijkt wel uit het feit dat terwijl gedurende het dertigjarig tijdvak van 1867 tot 1897 de voor het natuurlijk product gemaakte prijs veelal boven de 250 roepijen bleef en slechts twee malen bij overvloedige productie beneden de 200 roepijen per maund daalde, sedert 1898 nimmer meer werd gemaakt wel minder dan 195 roepijen per maund.

De invoering van de Java-indigo-plant levert den planters het voordeel van een grooter rendement bij betere qualiteit van het verkregen product. De proeven te Poesa genomen wezen uit dat het nieuwe 60 percent meer product opleverde dan het oude plantmateriaal, terwijl de proeven te Dalsing Seray genomen zelfs een vermeerdering met 95 percent aantoonden.

Er kan ongetwijfeld ook veel verwacht worden van een betere bewerking van den bodem, maar het is de vraag of de planters hiertoe met het oog op het conservatisme hunner arbeiders wel spoedig zullen kunnen overgaan.

Het is bovendien met het oog op bedoelde concurrentie nog de vraag of de duitsche indigo-fabrikanten reeds tot het uiterste gingen, dan wel of ook zij hun bedrijf nog loonend kunnen maken bij verdere prijsverlaging.

Reorganisatie bij het fransche ministerie van koloniën. Zooals wij reeds mededeelden ging de heer Milliès-Lacroix sedert eenigen tijd om met het voornemen ingrijpende veranderingen te brengen in de organisatie van zijn departement, dat zijns inziens te zeer overladen was met werkzaamheden, welke niet tot den eigenlijken werkkring behooren, dat het niet in staat was zijn ware rol naar behooren te vervullen, welke het bestuur en het oppertoezicht over de koloniën omvat.

Zooals eenigermate te verwachten viel komt de reorganisatie in hoofdzaak neer op eene copie van het stelsel der engelsche Kroonagenten, door den heer Milliès onlangs te Londen bestudeerd. De Dépêche Coloniale, in de gelegenheid gesteld om, van het eerlang te verwachten besluit betreffende deze wijziging strekking enzoovoort mede te deelen, vermeldt de te verwachten instelling van een generaal agentschap voor alle koloniën, dat zal worden belast met de administratie en de bezoldiging van het personeel uit de koloniën met verlof in het moederland, de contracten voor de levering van al hetgeen door de koloniale besturen benoodigd is, het toezicht op de levering, en het toezicht op den dienst der handelshavens.

Door de instelling van deze nieuwigheid, welke in vervanging komt van de tevoren gevolgde wijze van detacheering van koloniale ambtenaren bij het departement en in het geheel voor alle koloniën te zamen een meerdere uitgaaf zal vereischen van 100.000 franken 's jaars, zouden reeds eenige bureaux bij dat departement moeten komen te vervallen, maar de heer Milliès wil blijkbaar van deze gelegenheid gebruik maken voor eene andere ingrijpende verandering.

Tot de huidige organisatie van het departement behoort de algemeene secretarie. In strijd met de bedoeling en met de wet was de algemeene secretaris langzamerhand een soort permanent en onverantwoordelijk onderminister geworden, die in stede van, als aangegeven, met de leiding van eene der directiën van het departement te zijn belast, zich bepaalde tot de persoonlijke leiding van zijn bureaux maar daarbij tevens de contrôle over de drie directiën van het departement aan zich getrokken had.

De heer Milliès heeft blijkbaar besloten korte wetten te maken, om in dezen toestand verandering te brengen, daar toch de opheffing der algemeene secretarie aan het departement tot de verwachte wijzigingen behoort, die overigens ook eene reductie van het personeel zullen tengevolge hebben, welke echter aan het aanblijvend gedeelte door verbetering van traktement zal ten goede komen.

De slaapziekte. Van den 17en tot den 24en Juni ll. is te Londen eene conferentie gehouden van vertegenwoordigers van den Congo, Duitschland, Engeland, Frankrijk, Italië, Portugal en den Soedan om de middelen te beramen tot het tegengaan van de uitbreiding der zoo gevreesde en vreeselijke slaapziekte, welke van het hartje van het zwarte wereld-deel zich geleidelijk over heel Afrika dreigt uit te strekken en in de streken, waar zij reeds vertoonde onder de bevolkingen ontzettende verwoestingen heeft aangericht.

De Conferentie splitste zich na de opening door sir Edward Grey in twee commissiën, eene administratieve en eene medische, wier conclusiën betreffende de verschillende haar voorgelegde vragen daarop aan het oordeel der volle conferentie werden onderworpen.

Daar de gedelegeerden voor deze conferentie niet van de noodige volmachten waren voorzien tot het nemen van bindende besluiten en hiertoe overigens nog het inwachten van verschillende gegevens noodig wordt geacht, bepaalde zij zich tot het uitspreken van verschillende wenschen, welke wellicht den 1en November a.s., wanneer de conferentie weder zal bijeenkomen tot definitieve besluiten zullen leiden.

In de eerste plaats was men het er over eens dat, terwijl in elk der betrokken landen een nationaal bureau behoort te worden opgericht, het centraal bureau met het oog op het door Engeland genomen initiatief voor deze eerste conferentie te Londen zal worden gevestigd. Voorts achtte men de samenstelling van brochures, in populairen zoo als wetenschappelijken vorm alles weergevende wat van de ziekte bekend is, dringend noodig, terwijl tevens de wensch geuit werd, dat van elk optreden der ziekte in een nieuwe streek onmiddellijk worde kennis gegeven, opdat in de bedreigde gewesten maatregelen kunnen worden genomen.

Welke deze maatregelen kunnen zijn valt af te

leiden uit het, door de gedelegeerden von Jacobs (Duitschland), Kermorgant en Laveran (Frankrijk) samengesteld rapport betreffende de conclusiën der conferentie, waaraan het volgende is ontleend:

Men kan aannemen dat de ziekte wordt voortgebracht door de trypanosoma gambiense en voortgeplant door verschillende soorten van glossina, terwijl niets er op wijst dat streken waar geen glossina voorkomen toch door de ziekte kunnen worden bezocht.

De te treffen maatregelen hebben dus betrekking op de zieken eener- en op de glossina anderzijds en kunnen als volgt worden samengevat:

Verbreiding der kennis van de ziekte ten behoeve eener tijdige diagnose; politie-maatregelen om de aangetaste inboorlingen te beletten naar streken over te gaan waar de ziekte nog niet voorkwam; mededeeling wederzijds van alle belangrijke inlichtingen inzonderheid wat nieuwe gevallen aangaat; mededeeling zoo spoedig mogelijk aan het Centraal Bureau van de, met de getroffen maatregelen verkregen resultaten; behandeling der zieken met atoxyl; vestiging der Europeanen in glossina-vrije lokaliteiten verre van aangetaste of verdachte inlandsche conglomeraties; opruimen van het struikgewas en ontbossching van de oevers der waterloopen in de nabijheid der nederzettingen; het aanbrengen van afsluitingen als in malaria-streken, om het binnendringen der glossina in de huizen te beletten.

Ten slotte werd nog een volledig program goedgekeurd betreffende de richting, waarin de onderzoekingen zullen worden geleid, waarvan het doel in hoofdzaak is:

Vaststelling van de huidige uitbreiding der ziekte en van den graad, waarin deze zich op verschillende plaatsen voordoet; vaststelling eener kaart betreffende het voorkomen van de glossina; onderzoek naar de mogelijkheid of niet sommige dieren als reservoir dienen voor het behoud van het virus; voortgezet onderzoek naar de rol door de glossina bij de voortplanting der ziekte vervuld; naar de middelen om haar te vernietigen, naar de mogelijkheid of niet andere insecten de ziekte kunnen overbrengen; voortgezette studie der wijze van behandeling, van het atoxyl-gebruik en van de geneesmiddelen, die hieraan mogelijk zouden moeten worden toegevoegd.

Wat het atoxyl-gebruik betreft zij, tusschen haakjes, opgemerkt, dat dit middel niet bepaald onschuldig is. Door Dr. Kopke, gedelegeerde voor Portugal, werd opgemerkt dat van 29 met dat middel behandelde gevallen, 14 patienten zich nog in het leven bevonden maar 3 dezer stekeblind geworden waren, terwijl bij nog drie anderen het gezichtsvermogen ernstig had geleden.

Leuk vooruitzicht! Wanneer hier of elders in parlementaire landen een afgevaardigde tijdens den duur van zijn mandaat zijn kiezers uit de hand valt, dan is het ergste wat hem te wachten staat, dat dezen hem eenvoudig den bons geven. Niet zoo in Tongkin, ten minste in het Tongkin van 'n twintig jaar geleden. Toen toch bij de eerste poging van Paul Bert om een vertegenwoordigend lichaam uit de inlandsche bevolking samen te stellen, de afgevaardigden na afloop der zitting in 1886 weder naar hunne dorpen terugkeerden, werden een paar hunner bij terugkomst in hun dorp door de over hunne houding verwoede dorpelingen gewoonweg naar de andere wereld geholpen.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Indisch Militair Tijdschrift. 1907. No. 6.

De korpsen barisan van Madoera. Opleiding, betaling, oefeningen, door F. L. W. Raedt van Oldenbarnevelt. — Eenige opmerkingen over de africhting en het gebruik bij de battarijen van de Veldartillerie, door H. — Wat is de oorzaak, dat de tucht in het vredesgarnizoen niet meer de goede is? door D. J. Ruitenbach, met Naschrift van S. — Een infanterist over cavalerie, door R. Boonstra. — Gsweerreiniging, door W. E. Asbeek Brusse. — Militaire wedstrijden, door B. — De Chineesche manoeuvrekaart voor 1906 en hare vervaardiging, door H. W. H. — Nog iets naar aanleiding van de actie op het eiland Ceram. — Boekbespreking. Enz.

Weekblad voor Indië. 4e jaarg. No. 6.

De betrekkelijke waarde der talen bij ons onderwijs' door Dr. A. A. Fokker (slot in No. 7). — Prof. A. G. van Hamel (met portret), door S. Heijmans Jzn. — De Selenka-expeditie (met 2 portretten). — Van 't oude Soerabaja, door Gabriël (vervolg in No. 8). — De opening van de tramlijn Madioen—Ponorogo (met foto's). — Verweer, door J. E. Jasper. Enz.

Idem No. 7.

Een oordeel over Albert Vogel, door T. M. P. — Brieven uit Patria, door Jan Willemsz. — Van Sumatra's Westkust, door H. J. H. Douwes den Arend (met afb.). — Het nieuwe logeergebouw der K. P. M. te Weltevreden. — Wat eens in Zuid-Celebes gebeurde, door J. Tideman. — Malaria. Enz.

De Indische Mercuur. 14 Juni 1907.

Draadlooze telegraphie in Nederlandsch-Indië. — De buitenlandsche handel van China. — De Hamburg—Amerika lijn. — Vergelijkende prijsopgave van de tot heden verkochte Sumatra- en Borneo tabak in vergelijk met 1906. — Oogstmachines voor suikerriet en rijst. — De Duchemin ontvezelmachines in de Plantersvereeniging „Samarang Kedoe". — De Ned. Indische Spoorweg-Maatschappij in haar nieuw gebouw te Semarang. — Bureau voor Handelsinrichtingen. — De padi-cultuur als vóórwerkster van de tabaks-cultuur. — Ontginning van delfstoffen in Suriname.— Algemeen Proefstation Salatiga.— Vragenlijst over cacao-bemesting. — Koloniaal Museum. Verslag over 1906. — Verslagen van- en nieuwe Maatschappijen. — Kultuurberichten. Enz.

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar Oost-Indië.

Het SS. Kon. Wilhelmina, gezagvoerder F. R. de Brouwers, vertrokken van Batavia 6 Juni en aangekomen te Genua 3 Juli.

Te Genua hebben zich ontscheept:

J. v. Krieken, echtg. en 2 kind.
J. C. de Bie, echtg. en 1 kind.
S. Chasannes, echtg. en 2 kind.
W. J. Ribbius en echtg.
F. M. Bellroth en echtg.
A. R. H. Braun, echtg. en 2 kind.
A. J. W. Bronkhorst, echtg. en 2 kind.
S. Hermansch, echtg. en 2 kind.
S. IJpes, echtg. en 2 kind.
V. C. Coster v. Voorhout en echtg.
F. S. Collard, echtg. en 2 kind.
J. Blok en echtg.
Jm. Nolen, echtg. en 2 kind.
V. Vrint, echtg. en kind.
J. Coensson, echtg. en 2 kind.
Mevr. de wed. N. Penninck en dochter.
Mevr. K. Kleyn en 2 kind.
Mevr. A. Broeze v. Groenau en kind.
Mej. A. Loant.
J. Mustert.
C. en W. Wijnmalen.
J. Schinat en echtg.
G. Hanghton.
Mevr. J. Franken en kind.
J. Timmer.
G. Adolfs en echtg.

Van Salang:

J. de Gelder, echtg. en 2 kind.
Mevr. S. Haas en 2 kind.
J. C. Brasser
Mevr. F. Duymaer v. Twist.
J. Zernieke.

Van Port Said:

L. David.

Te Amsterdam zullen zich ontschepen:

J. Wilkens.
E. Paulus.
D. Woudstra en echtg.
J. Dettingmeijer.
G. M. Teij.
J. J. Buijs.
G. Sleebos.
J. H. Plet.
C. Moen.

Benevens Hr. Ms. troepen en schepelingen.

Van Salang:

E. Hessling.
P. Melsen, echtg. en kind.

Het Nederl. SS. „Salak", Commandant W. Engelsman, is vertrokken van Batavia 12 Juni, te Marseille 9 Juli:

Van Batavia:

W. Nardin ten Kate.
C. A. van Loenen.
Mej. G. A. S. de Greve.
H. V. N. Roekott met echtg. en 3 kind.
J. J. Engelon met echtg.
J. A. Nand in ten Cato.
A. W. van der Velde.
A. van Aanhelt.
A. de Wit.
P. C. Kappetein
W. A. de Couninck van Capelle met echtg., 3 dochters en 3 zoons.
Jonkvr. H. van der Wijck, geb. Cosijn met 3 kind.
B Sijtsema.
Ch. G. Verwer.
F. Tessers.
A. Oosrhont.
H. C. Abuijs.
A. W. Hunro.
G. W. Calicker.
J. H. A. ten Bokum.
M. N. Jansen.
P. Noordermeer-
C. Hoekstra.
H. Tarel.

Van Padang:

Mej. M. J. D. van Andel met 2 kind.
J. en M. van Andel.

Naar Padang:

J. Wilke met echtg.

Mej. G. Kim.
Jongeh. F. C. van Baar van Slangenburgh.
G. H. M. Vierling.
A. J. Swaving.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende..............................

....

wonende te.............................. *wenscht*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* ***Oost en West*** *tegen een jaarlijksche contributie van f*..............................

den..............................190.......

Straat of gracht ....

Handteekening ....

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Bureau Hoofdbestuur: Heulstraat 17.

Ch. F. RIJKEN & Co.

Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIEUWSTRAAT No. 26.

W. PAULUSSEN.
Drogist, SPUI 156 a
recht over de St. Jacobstraat.
GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres
voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

De Goedkoope Winkel van
H. DE LA COURT.
Chemische producten,
Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS.
Hemsterhuisstraat 283.

EDUARD PELGER,
MAGAZIJN VAN
HEERENHOEDEN
Prinsestraat 35,
1ste huis naast de Brandweerkazerne,
'S-GRAVENHAGE.

TRANSVALIA.
Prins Hendrikstraat 74.
Linnen en Katoenen Jongenspakjes,
Meisjesjurken, Plooijurkjes, Blousejurken.
Witte en Blauwe Jongensbroeken,
Corsetten, Handschoenen,
WITTE ONDERGOEDEREN
ook in ECHT JAEGER.

H. v. DOOREN & Cie.

MODES.

DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

NIEUW
Malthusianisme.
Damesdeskundige.
MEVROUW ADRIAAN
Regentesselaan 362,
einde halte lijn 5.
Consult dagelijks, Zondags op verzoek.

A. SCHARENBERG,
Hofleverancier.

GROOTSTE KEUZE
Thee- en Presenteerbladen,
THEESERVIEZEN,
Koffiestelletjes, Bouilloirs,
enz. enz., enz.
's-Gravenhage, Hoogstraat 15

Bol-Begonia's

aangeboden in Extra Qualiteit, in zeer sterke planten. **Reuzenbloemen,** gereed om op de perken geplant te worden.

Per 25 stuks *f 1.25*, p. 100 st. *f 4.50* en per 1000 stuks *f 40.—*.

Tegen toezending van **Postwissel** of **Rembours**, niet franco.

Spoedbestelling verzocht.
De Bloemisterij
„LUGDUNUM-BATAVORUM",
LEIDEN.

INDISCHE VENDUTIE
Malakkastraat 74,
DEN HAAG.

Is het *Soliedste Adres* voor hen die *KOMEN* om zich te *installeeren* en voor hen die hun *Inboedel* 't voordeeligst van de hand wenschen te doen, *zonder kosten voor den inzender.*

Geopend van 9 tot 5 uur.
(Zondags gesloten.)

INKOOP van
Oude en Indische Brillanten, Parelen
en andere **edelgesteenten** tegen den hoogsten prijs.
N. BLOM, Amsterdam.
Nieuwe Heerengracht 9.

Maatschappij NUTRICIA,
ZOETERMEER.
Filiale DEN HAAG, Piet Heinstraat 19, Telefoon 1739.
Filiale AMSTERDAM, Leidschestraat 44, Telefoon 4797.
Filiale ROTTERDAM, Zuidblaak 76.
Eenigste Exporteurs van Gehomogeneïseerde Melk en Room.
Provianderen verschillende groote Binnen- en Buitenlandsche Stoomvaart-Maatschappijen o.a. Stoomvaart-Maatschappij „Nederland", Rotterdamsche Lloyd, Congo-Line enz.
Specialiteiten voor KINDERVOEDING.

Brückel Mutzenbach,

Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
'S-GRAVENHAGE.
Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

A. A. KNUIJVER & ZONEN,
Hofleveranciers
van H. M. de Koningin en H. M. de Koningin-Moeder.
Gedempte Raamstraat 11-12,
'S-GRAVENHAGE.

Ned. Fabriek van
alle soorten Borduur- en Passementwerk.
STOOMGALONWEVERIJ.
FRANJES, EMBRASSEN enz.
voor Meubelpassementwerk.
Foto's van banieren gratis ter inzage.

Nieuw-Malthusianisme.
Mevrouw VAN DAM
dagelijks te spreken van **10--4** en van **7--9** uur.
(Zondag op verzoek).
-:- Tollensstraat 106 -:-
Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.
Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos.

Extra aanbieding, zoolang de voorraad strekt.

Buitengewoon zwaar JAEGER

HEEREN-PANTALONS en BORSTROKKEN, f 2.75 per stel,

franco door geheel Nederland, na ontvangst van postwissel, met opgaaf van kleine, middel- of groote maat.

Wat niet in alle opzichten voldoet, kan worden teruggezonden en het volle bedrag wordt onmiddellijk gerestitueerd.

Adres: Hollandia Tricot, Prinsengracht, Amsterdam.

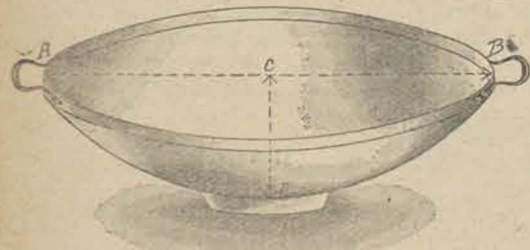
Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,
DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.
LUNCHEON ROOM.
Haagsche Beschuit.

Maison Spéciale de Trousseaux et Layettes.
NOORDEINDE 6 *vis à vis Plaats.* **BERNARD DRABBE.** **DEN HAAG.** *Telephoonn. 2162.*

Specialiteit INDISCHE UITRUSTINGEN.

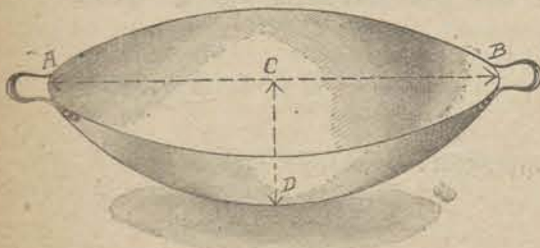
Dunne Lingerie's, Kat. Dam. Tafelgoed, Bedlakens, Sloopen en Goelings,
in gegarandeerde Indische maten.
BOEKJES met volledige opgave GRATIS.

AGUILAR'S Port-, Sherry- en Madeirawijnen
zijn alom bekend.
VRAAGT PRIJSCOURANT.
Hoofdkantoor Lange Houtstraat 6, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.
Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

Nieuw in den Handel.

WADJAN
met fijn gepolijste binnen (braad)vlak
onmiddelijk voor het gebruik gereed.

En Gros en En Detail verkrijgbaar
bij
G. A. Römer,
IJzerfabriek, Apeldoorn.

Rechtskundig Bureau
„DE ADVOCAAT EN PROCUREUR."
Directie: L. N. DUIN & Co.,
Gerard Doustraat 65, — AMSTERDAM.

Belast zich met de Verdediging van Burgerlijke en Strafzaken voor alle Rechtbanken en Kantongerechten in Nederland en Buitenland. Biedt accoorden aan *in* en *buiten* faillissement. Spreekt faillietaanvragen tegen en voorkomt processen. Bezorgt gelden op elk solied onderpand, ook met 2 borgen. - Levensverzekeringpolis - Assurantiën.

N°. 30. Donderdag 25 Juli 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.

Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden**

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van de Afdeeling Apeldoorn:

De door het Bestuur dezer Afdeeling georganiseerde **tentoonstelling van voorwerpen van Oost- en West-Indische kunstnijverheid**, werd Donderdag 25 dezer geopend en zal tot Maandag 29 Juli a.s. duren, dagelijks van **10—5 uur** in de Groote Zaal van het *Hotel van der Burg* te Apeldoorn.

Alle leden der Ver., ook die uit andere plaatsen, hebben met huisgenooten vrijen toegang, terwijl aan alle inzenders, die geen lid der Vereeniging zijn, een bewijs werd uitgereikt, waarop zij eenmaal vrijen toegang hebben.

Overigens voor niet-leden entreé *f* 0.25 per persoon.

II. Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Op de **bede om geldelijke hulp** voor de drie op regeerings-subsidie wachtende, hier te lande onder moeilijke omstandigheden vertoevende Inlandsche jongelui, is tot heden in hartelijken dank ontvangen:

f 100	van den heer R. te 's Gravenhage
f 25	„ „ „ d. V. „ „
f 10	„ „ „ v. G. „ Baarn
f 135	tezamen, waarvan nu de door één hunner reeds met veel vrucht genoten lessen in de Nederlandsche taal kunnen worden betaald.

Naar wij durven hopen, zullen nog meerdere giften volgen.

Voor hen, aan wier aandacht deze dringende bede mocht zijn ontsnapt, herhalen wij die hieronder:

Er bevinden zich in Nederland een drietal Inlandsche jongelieden, die eenigen tijd geleden in dienst van een gedeeltelijk in de Maleische taal uitgegeven 14-daagsch blad uitgekomen, van hunne verdiensten zooveel konden besparen, dat zij niet alleen in hun levensonderhoud konden voorzien, maar tevens in staat waren de privaatlessen te betalen, die zij moesten nemen om zich te bekwamen voor eene meer lucratieve betrekking dan die, waarin zij anders kunnen worden geplaatst.

Aangezien het blad, waarvoor zij uitgekomen waren, van lieverlede de middelen is gaan missen om langer de voorwaarden na te komen, waarop zij in dienst zijn gesteld, is de administratie er toe gekomen hun, den een na den ander, geen verder loon uit te betalen en zich ook verder niets aan hen gelegen te laten liggen.

Zij staan daardoor in letterlijken zin op straat en zijn tevens verder verstoken van de zoozeer door hen begeerde gelegenheid om zich te bekwamen.

Op een verzoek om financieelen steun aan de Indische Regeering en het Opperbestuur in April van dit jaar door twee hunner gedaan, kwam nog geene beschikking, terwijl dadelijke hulp dringend noodig is.

Daarom neemt het D. B. der Vereeniging »Oost en West" de vrijheid een beroep te doen op de liefdadigheid zijner medeburgers, met een bede om hulp.

Met een duizendtal guldens zou in den eersten nood voorzien zijn en geen verdere hulp noodig wezen, wanneer de ingeroepen steun van Regeeringswege wordt verleend.

Al wie genegen mocht zijn deze drie jongelieden dadelijk mede te helpen, wordt beleefd verzocht zijn bijdrage te willen doen toekomen aan den heer *Schimpf*, Penningmeester van het Hoofdbestuur der Vereeniging »Oost en West." *Heulstraat 17 Den Haag.*

KOLONIALE PRAATJES.

Welk nut trekt Nederland van zijne koloniën?

Onder dit hoofd verscheen in de Juli-aflevering van de »Indische Gids« het eerste gedeelte van een artikel van de hand van den heer van Kol, waarvan het te verwachten slot in een volgende aflevering wordt toegezegd.

Onze meer zakelijke opmerkingen voor later reserveerende, willen we ons thans slechts bepalen tot een résumé van de beschouwingen van dezen schrijver over vorengenoemd onderwerp, dat gelijk hij in een aanhefje zelf verklaart, hem weinig aanlokte, wijl alleen de belangen van Nederland daarbij ter sprake komen, zoodat alleen het feit, dat hij de andere zijde der koloniale vraagstukken zoo menigmaal gedurende tal van jaren had besproken, hem »den moed (gaf) ditmaal deze onaangename taak" op zich te nemen.

Het doel van dit artikel is, uitsluitend gelet op het nut en de voordeelen uit zijn oost-indische koloniën getrokken of nog te trekken door Nederland, na een korten terugblik op de koloniale uitbuiting in het verleden, en de resultaten der thans gevolgde politiek voor het heden, den invloed zijner koloniën op de economische ontwikkeling van Nederland en omgekeerd die van Nederland op den vooruitgang zijner koloniën na te gaan, om daaruit de noodige conclusiën te trekken.

In een geschiedkundig overzicht wordt de ontwikkeling geschetst van de nederlandsche koloniale politiek tegenover de oost-indische bezittingen van en met het tijdperk der Oost-Indische Compagnie tot en met de huidige aera van «het beheer der nederlandsche bourgeoisie», eene evolutie omvattende van particuliere tot gouvernementeele en daarna weder tot particuliere exploitatie der koloniën.

Dat hierbij aan den vreemdeling, Raffles, onder wiens bestuur een groot gedeelte van den afstand der particuliere landerijen tot stand kwam en die, gelijk onlangs nog bericht werd de bloeiende druiven-cultuur op Madoera vernietigde teneinde een eventueele concurrentie met de kaapsche wijnen tegen te gaan lof wordt toegezwaaid, kan ons van dezen schrijver niet bevreemden, die meermalen getoond heeft van den vreemdeling slechts het goede te zien, vooral op koloniaal gebied. «Zeer zeker», vernemen we dan «zou zijn beheer, op vrijzinnige grondslagen gevestigd, den inlander meer ten goede zijn gekomen en de economische evolutie krachtiger hebben in de hand gewerkt dan nu door het herstel van het nederlandsche gezag (in 1816) mogelijk werd.»

Zou dit een der nieuwe gezichtspunten zijn, die de redactie van de *Indische Gids*, trots verschil in gevoelen met tal van uitspraken in dit artikel noopte tot opname van dit stuk?

Of wellicht de enormiteit in dit geschiedkundig overzicht, waarbij eenige regels tevoren wordt opgemerkt, dat door het cultuurstelsel «in 35 jaren meer dan 781 millioen gulden aan den Javaan werden ontnomen» om dan mede te deelen, dat wanneer dit geld op Java ware gebleven men alle belastingen had kunnen afschaffen, dan alle koloniale uitgaven daardoor werden gedekt, of m. a. w. dat men in die jaren aan een jaarlijksch budget voor Java van 22 millioen gulden zou hebben kunnen volstaan.

Maar het betoog komt dan in hoofdzaak neêr op hoe de toestand daar thans geworden is en dit leert ons het slot van het overzicht:

«De uitmergeling nam andere vormen aan, geschiedde wat minder ruw en openhartig dan ten tijde van het cultuurstelsel, doch werd nog erger, was nòg noodlottiger, want de ontwikkeling der kapitalistische uitbuiting ging verrassend snel!

Het nu volgend hoofdstuk der kapitalistische ontwikkeling in de koloniën geeft dan omtrent de verschillende hulpbronnen de volgende nieuwe gerichtspunten te kennen:

De uitbreiding van den particulieren landbouw na invoering der agrarische wetten van 1872; de vooruitgang der suiker-industrie, waarbij het meerdere rendement per bouw verkregen wordt verklaard uit een zeer intensieve cultuur, mogelijk gemaakt door de goedkoope werkkrachten op Java aanwezig *) en zoo meer ten aanzien van landbouw en nijverheid, waarbij dan natuurlijk weder de winsten uit suiker-industrie, tabaks-, kina- en thee-cultuur ten bate van den «vreemden indringer» en de maar al te lang geduldе «misbruiken bij de grondhuur en schandelijk lage loonen bij de suikercultuur» weder ter sprake komen.

Ten aanzien van den handel vernemen we: «op Java nam de handel onder Nederlandsch beheer de allernoodlottigste vormen aan.» De spatieering hiervoren in plaats van de cursiveering van den schrijver gesteld, doet er wederom op wijzen, dat voor dezen het verschijnsel van meerderen uit- dan invoer, de zoogenaamde drainage, het nederlandsch beheer verantwoordelijk moet worden gesteld —

*) De spatieering is van ons.

alsof de klacht dier drainage niet ook in Engelsch-Indië er aldus werd aangeheven? De door den schrijver in dit hoofdstuk verwerkte gegevens leiden tot een verrassend resultaat. Terwijl voor de jaren 1901 tot en met 1905 van den gemiddelden uitvoer, 215 millioen gulden voor rekening van den europeeschen uitvoer komt, krijgt men voor de meer speciaal inlandsche uitvoer-producten hoogstens 66 millioen gulden, waartegenover dan het inlandsch aandeel van den invoer op rond 100 millioen gulden wordt gesteld. Is dit dan niet de door den schrijver zoo gewenschte «passieve» balans?

Nog duchtiger dan landbouw, nijverheid en handel heeft de rootbouw door den mijnbouw gedreven het bij den heer van Kol te ontgelden, die met name de petroleum-industrie als geknipt acht voor staatsexploitatie.

Ten aanzien van de verkeersmiddelen vinden we opgemerkt o. a. dat de dure havenwerken en kostbare kabellijnen voornamelijk nuttig waren voor het meer rentegevend aanwenden van het nederlandsche kapitaal.

Aan het slot van dit hoofdstuk wordt dan nog het kapitalistisch streven aan de kaak gesteld, dat met een vroom gebaar het batig slot van weleer vloekt enzoovoort, doch onder de gehuichelde leuze van ethische politiek meer dan vijfmaal uit den inboorling weet te persen dan het cultuurstelsel in zijn meest meedoogenlooze periode.

Tot die uitpersing behooren natuurlijk alle winsten door europeesche ondernemingen behaald, waaronder b. v. 6,5 millioen gulden voor de goudmijnen door den schrijver worden gefabuleerd.

Als waardig slot op deze beschouwingen treffen we dan de volgende ontboezeming aan:

»Voor hen (deze winsttrekkers) is elke inkrimping onzer koloniën en beperking van de voor ons reeds te zware koloniale taak, een gruwel, want zij snakken er naar om nieuwe terreinen voor de kapitalistische uitbuiting te openen. En dan heet het, dat door Nederland, »welvaart en beschaving« moet worden gebracht op de buitenbezittingen, terwijl het die aan het zoo rijk begaafde en deugdelijk aangelegde javaansche volk nog nooit heeft kunnen brengen. Ons bestuursstelsel was noodlottig voor de koloniën; was het voordeelig voor het Moederland? Welken invloed had ons koloniaal bezit op de oeconomische ontwikkeling van Nederland, op zijn landbouw en handel, zijn scheepvaart en industrie, op zijn welvaart in het heden en verleden?«

De beantwoording dezer vraag vinden we in een volgend hoofdstuk, waarvan wij het overzicht in ons volgend nummer zullen geven.

Pers-kroniek.

INHOUD: De Nieuwe Courant *over de exploitatie van* Nieuw-Guinea. — *Uit de verslagen over de zittingen van het* »Institut-Colonial International« *te Brussel in het* Vaderland *gepubliceerd: de redevoering van den rapporteur, professor* T. Cattier, *over de benutting der inlandsche politieke organismen van het bestuur der tropische koloniën.* — *De positie van den indischen officier door* »Soeka Toelis« *in het* Algemeen Handelsblad *behandeld,* — Blanda *in* De Controleur *over het representatie vraagstuk van Nederlandsch-Indie.*

De *Nieuwe Courant* wijdt een drietal artikelen aan de exploitatie van Nieuw-Guinea, waarbij zij ook de verschillende recepten, die in dezen reeds gegeven zijn, binnen den kring harer beschouwingen trekt. Het blad meent dat de regeering uit het oogpunt van landverhuizing op den goeden weg is.

»Bekend is, zegt de *Nieuwe Courant*, hoe een particuliere door de regeering gesubsidieerde expeditie onder leiding van den heer Lorentz onlangs naar Zuid-Nieuw-Guinea is vertrokken, waar getracht zal worden diep het binnenland in, het Sneeuwgebergte te bereiken; en hoe binnenkort een tweede expeditie, deze geheel door de Regeering uitgerust, onder leiding van de kapiteins Gooszen en Van Eybergen van uit Merauke een uitgebreiden onderzoekingstocht zal ondernemen. Hierbij mag het natuurlijk niet blijven, de ééne tocht moet aanleiding geven tot het houden van een volgenden, totdat het geheele onbekende gebied (zoo groot schier als Frankrijk) in kaart zal zijn gebracht.

Ook met het aanleggen van bestuursvestigingen is alreeds een goede koers ingeslagen. Er bevinden er zich op het oogenblik op N.-Guinea drie (Fak Fak, Manoekware en Merauke, waaronder enkele ondergeschikte posten ressorteeren) en de bestuurders doen hun best, niet zonder goeden uitslag, om het ressort in hun omgeving te verkennen en een behoorlijken en vriendschappelijken ambtelijken omgang met de inboorlingen te verkrijgen.

Verder bestaat bij de Regeering het plan tot het vestigen van een proeftuin te Merauke. Zaak is het nu vooral met de noodige voortvarendheid op den ingeslagen goeden weg voort te gaan: de verkregene uitkomsten moeten worden gebruikt om andere te voorschijn te roepen; de eene vestiging moet moeder worden van meerdere. Door de vestiging te Merauke is bewezen, dat N.-Guinea niet het »vervloekte eiland« is, waarvoor men het tot dusver hield, maar dat het leven er voor anderen dan Papoea's zeer goed mogelijk is. Op deze uitkomst moet worden voortgebouwd; er moet worden onderzocht, welke culturen (of andere bronnen van bestaan) op dien bodem voordeel beloven en hoe die behooren te worden aangevat.

Hiertoe mag niet worden volstaan met het inrichten van een eenigszins beknopten proeftuin; maar op vrij ruime schaal moeten proeven met veld-, tuin- en plantagebewerking worden genomen. Niet een beperkte ruimte, waar hier een hoekje bestemd is voor een proef met padi of koffie of welk gewas dan ook, moet tot proefterrein dienen, maar een uitgestrektheid van ettelijke bouws, waar de landbouwer werken kan, zooveel mogelijk onder dezelfde omstandigheden waaronder hij zou werken wanneer hij niet aan een proef, maar in de praktijk bezig was«.

Daarna gaat het orgaan verder na wat er in zake landverhuizing nog te doen valt om als volgt te besluiten:

»Met het plan van den heer P. J. van Houten gaan wij in zooverre mede, dat ook wij het overbrengen van een aantal Javaansche gezinnen naar één of meer punten van N.-Guinea aanbevelenswaardig achten.

Maar dit niet, zooals hij het bedoelt, om een aanvang te maken met het in het leven roepen van volksplantingen van staatswege op dat eiland, doch om gebruikt te worden bij het intensief onderzoek hetwelk de Staat in enkele daarvoor geschikt bevonden deelen moet doen plaats hebben.

Wij zouden een aanvang gemaakt willen zien met het overbrengen van een 25 tal gezinnen naar Merauke, wier huisvesting enz. zou kunnen geschieden eenigszins in den geest als de heer Van Houten voor zijn emigranten wenscht.

Aan de arbeiders tot deze gezinnen behoorend, zou de taak worden opgedragen van het aanleggen en onderhouden van proeftuinen en proefvelden onder deskundige leiding, waarvoor zij een nader te bepalen, niet te laag te stellen loon zouden genieten.

Naar gelang der te verkrijgen uitkomsten zou het aantal gezinnen kunnen worden vergroot, terwijl zoodra de plaatselijke bestuurders daartoe adviseeren naar andere punten der kust nieuwe gezinnen zouden kunnen worden gevoerd om ook daar proefnemingen te verrichten. Waarbij van de diensten als mandoer van geschikte personen onder de koelies der eerste vestiging partij zou kunnen worden getrokken.

Wat de kosten betreft, zoo zouden deze, voor de overbrenging en vestiging der 25 gezinnen circa f 15.000 bedragen, terwijl aan loon een jaarlijksche uitgaaf van, zeg f 10,000 noodig zou zijn. Voor leiding, toezicht, onderhoud enz. zouden natuurlijk nog vrij aanzienlijke bedragen moeten worden uitgetrokken, welke eene som van andermaals f 10.000 niet zouden behoeven te overtreffen.

Zeer globaal gerekend zou de proeftuin dus een jaarlijksche uitgaaf van stel f 25.000 vorderen.

Weliswaar zou dit slechts een begin zijn en zouden geleidelijk op de begrooting nog posten voor andere proeftuinen moeten werden gebracht, terwijl het stelselmatig onderzoek van N.-Guinea, gelijk door ons werd uiteengezet, eveneens vrij aanzienlijke offers van de schatkist zou vorderen.

Met den heer Van Houten zijn wij het echter geheel eens, dat men tegen zulke offers niet mag opzien aangezien de uitgaven aan een verstandig onderzoek van N.-Guinea besteed, zonder eenigen twijfel in de toekomst hun rente ruimschoots zullen opbrengen."

* * *

Over de jongste samenkomst van het *Institut Colonial International* te Brussel bevatte het *Vaderland* een serie belangrijke artikelen, blijkbaar afkomstig van de hand van een der leden, die bij de besprekingen tegenwoordig geweest is.

Het *Vaderland*, dit mogen wij hier wel even opmerken, is de eenige groote Nederlandsche courant, die van het verhandelde in de zittingen van het *Institut Colonial International* een behoorlijk overzicht gaf. Jammer slechts, dat de artikelen zoo lang bij de redactie in portefeuille bleven.

Onder de vele onderwerpen in deze zittingen van het *Institut* behandeld trof ons hetgeen professor F. Cattier, hoogleeraar in de encyclopaedie der rechtswetenschappen aan de vrije universiteit te Brussel zeide over de benutting der inlandsche politieke organismen voor het bestuur der tropische koloniën.

De rapporteur prof. F. Cattier, verdeelde, zoo lezen wij in het *Vaderland*, de opvattingen omtrent koloniale inboorlingenpolitiek in drie tijdperken: 1o. het tijdperk van „vuile neger", 2o. het voor den inlander nog verderfelijker philanthropische tijdperk, toen de Engelsche dames kousjes breidden voor negerkindertjes en haar eigen kinderen honger lieten lijden, 3o. het wetenschappelijk tijdperk, waarin de leer van Darwin begrepen wordt ook voor de inlandsche organisatie; waarin men gevoelt, dat een inlandsche bestuursinrichting, dorpswezen of iets anders, hoe gebrekkig ook, een uiting is van een zeer lange evolutie. Langs de lijnen van die evolutie wenschen wij voort te bouwen en niet met ruwe hand het bestaande te vernietigen, om er den inlander iets geheel vreemds voor in de plaats te geven.

Spreker wijst nu op de vruchtbare behandeling van dit probleem op het Internationaal Congres voor Koloniale Sociologie in 1900; eerstens op het belangrijke rapport van prof. Leseur, uit Parijs. (In ons blad reeds meer besproken). Het Nederlandsche Kamerlid H. van Kol gaf toen een zeer belangrijk rapport over de vraag: „in welke mate en onder welke voorwaarden moet men de bestaande inlandsche organisatie handhaven?" En het congres sprak den wensch uit, dat de koloniale politiek er naar streve die inlandsche organisatie te behouden.

Tevens sprak het congres toen eenige wenschen uit, naar aanleiding van rapporten van Girault en Billiard, strekkende tot behoud der inlandsche rechtsinstellingen, mits onder toezicht en met recht van beroep op rechtsinstellingen van Europeesche afkomst; tot het opnemen van inlanders in rechtbanken, ingesteld door nieuwe organisaties.

Spreker heeft het onderwerp beperkt tot de tropische koloniën, omdat deze zijn wat Supan noemt de „Eingeborenen-Koloniën" waar de blanken zich op den duur niet blijvend vestigen, doch waar een zich steeds opvolgende reeks van blanken, die elkaar steeds weer de fakkel der beschaving overreiken, de kolonisatie mogelijk maakt.

In zulk een kolonie, waar het Europeesche element zich steeds vernieuwt, steeds door andere nieuwe menschen vertegenwoordigd wordt is het bijna onontbeerlijk en in alle gevallen bijzonder nuttig standvastige staatkundige, inlandsche organisaties te bezitten en op haar behoud hoogen prijs te stellen. Dit klemt het sterkst in de jongste koloniën en deze liggen in Afrika en in Polynesië (Groote Stille Zuidzee)«.

* * *

Soeka Toelis, de Indische causeur in Nederland van het »Algemeen Handelsblad«, heeft het ditmaal over den positie der Indische officieren van gezondheid.

»Men wil verbetering brengen, zegt hij, in de positie van de in het N.-I. leger dienende officieren van gezondheid — natuurlijk met de niet meer dan billijke bijbedoeling om het verloop van artsen in het korps te stuiten en dienstneming te bevorderen m. a. w. men heeft getracht door die lotsverbetering bij het korps, het baantje zóó aantrekkelijk te maken, dat 's lands dienst er de vruchten van zal kunnen plukken.

Of dit doel bereikt zal worden?

Zien wij even den bestaanden toestand onder de oogen. Deze is verre van rooskleurig. Op 1 Januari 1907 ontbraken er aan de sterkte niet minder dan 13 officieren van gezondheid en men mag vrij aannemen, dat dit tekort nog grooter zou zijn, als men niet het verleenen van verlof wegens langdurigen dienst eenvoudig gestaakt had, een maatregel, die op zich zelf reeds bewijst dat de toestand niet gezond is bij deze wakers voor de gezondheid van anderen.

Wat er de reden van is, dat dit korps van lieverlede incompleet is geworden?«

Aan de hand van de Memorie van Toelichting gaat hij dan verder de oorzaken na welke het verloop hebben bevorderd.

»Nu wenscht men, vervolgt hij, o. m. de volgende verbeteringen aan te brengen:

Het aanvangstractement van den off. v. gezondheid der 2e klasse wordt f 275, der 1e klassen f 425, na 8 jaren f 450 's maands; na 4, 12 en 16 jaren volgen periodieke verhoogingen van f 50 's maands. Verder wordt de generaal majoorsrang in uitzicht gesteld en in de formatie zullen worden opgenomen 2 kolonels. De formatie zal dan worden uitgebreid met één generaal-majoor, één kolonel, twee dirigeerende officieren van gezondheid 1e kl. (luit.-kol.) 4 dirig. officieren van gezondheid der 2e kl. (majoors), waartegenover zal staan een inkrimping van de formatie met 8 officieren v. gezondheid der 1e klasse.

Deze ontwerpen, hoewel ontegenzeggelijk verbetering brengende in de positie der officieren van gezondheid, zullen m. i. het beoogde doel niet doen bereiken.

Voor een jongen pas gepromoveerden geneesheer, die zijn keus op 's Konings rijk laat vallen, kan het dunkt mij slechts een betrekkelijke geringe verlokking zijn, dat het korps wordt bekroond met het extra ornament van een gen.-majoor en 6 dirigeerende officieren van gezondheid. Een jonge man, met het diploma voor arts in den zak, heeft andere aspiraties dan wellicht eenmaal, in lengte van dagen, een zilver witte snor te laten wapperen boven den generaalskraag. Hij wil *vooruit!* Hij wil, liefst getrouwd, uitkomen, behoorlijk kunnen leven en wat geld verdienen. En onafscheidelijk daarvan denkt hij aan het terugkomen in 't vaderland, liefst zoo mogelijk met een eervolle vermelding of andere onderscheiding wegens te velde gepresteerde diensten, maar voorloopig denkt hij aan het verwerven van een goede positie, waarin hij bij zijn collega's in het particuliere niet al te zeer zal worden achtergesteld.

Over pl.m. 20 jaren... nu ja, wie dan leeft, wie dan zorgt! Zal hij na 20 jaren zijn ouders nog terug zien, zal hij (wat voor een in de tropen werkend geneesheer geen sinecure is —) na 20 jaren, met een welverdiend pensioen, rust kunnen genieten? Zal hij misschien iets eerder van een te verwachten erfenis of legaat kunnen profiteeren, indien zijn echtgenoote of hij zelf eens minder sterk en gezond zou blijken? Immers ook dat is zéér wel mogelijk in Indië!

En zal hij, kardinale vraag in deze, zich uit alle relaties met het moederland, met zijn bloedverwanten en vrienden en plaatselijke connecties losrukken?

Bij de beantwoording dier vragen, denkt hij minder aan de weinige maarschalkstaven, die voor hem te behalen zijn in zijn korps, maar hij vraagt zich allereerst af: Welk bestaan wacht mij in de eerstvolgende beste jaren van mijn leven?

Daarmede moet dunkt mij in de eerste plaats worden rekening gehouden en dan is de keus voor een officier van gezondheid 2e klasse tusschen de particuliere praktijk

en de militaire loopbaan nog steeds van dien aard, dat voor velen het aanbod van f 275 aanvangssalaris met vrije woning geen lokmiddel zal blijken.

Een aanvangssalaris van f 350 à f 400 voor de officieren van gezondheid der 2e kl., te verhoogen tot f 500, met periodieke verhoogingen voor die der 1e klasse zal meer uitwerken, dan de boven aan den staak wapperende hooge prijzen, in het ontwerp genoemd.

Juist de praktijk leert, dat een particulier geneesheer in de eerste jaren nog al moeite heeft om patienten of vaste contracten te krijgen en nu zal een flink aanvangssalaris voor de off. van gez. 2e kl. m.i. het middel zijn, om het dienen bij dit korps weer aantrekkelijk te maken voor hen, die geleerd hebben op hun tien vingers na te rekenen, wat hun voordeel is.

Zooals 't ontwerp nu is, geeft het hun, die reeds dicht bij de hoogste rangen genaderd zijn, allicht een groote mate van satisfactie, vooral indien zij het ontwerp spoedig in werking zien treden, het zou dan ook voor de hand liggen, dat de hoofdofficieren er »in bleven« en de bevordering dus nog eerst geruimen tijd gestremd werd, wat nu wel niet het toppunt van wenschelijkheid mag heeten. Maar of, zoo besluit *Soeka Toelis*, men hierdoor den lust tot dienstnemen als officier van gezondheid sterk zal aanwakkeren, ben ik zoo vrij te betwijfelen.

* *
*

Blanda neemt in *De Controleur* het representatie-werk van Ned.-Indië weder eens onder handen.

»Er is« zegt hij »door den Vrijzinnig-Democratischen Bond een circulaire in Indië verspreid — geschreven in een toon, die aan 't fluiten van den vogelaar doet denken — waarin het bestuur een beroep doet op het Indische publiek om toe te treden als personeel-lid van dien Bond — den beste in het gebruik! — ten einde zoodoende invloed te krijgen op de koloniale politiek en den Bond te steunen in zijn streven.

Oordeelende wellicht: quand on n'a pas ce qu'on aime, il faut aimer ce qu'on a, waren er in Indië enkelen, die deze handreiking met ingenomenheid begroetten; dezelfden die zich ook al dadelijk verblijd toonden met de toezegging van het kiesrecht, ongerekend de omstandigheden, die de uitoefening daarvan tot een paskwil maakten.

Zij oordeelden aldus: het zwaartepunt der koloniale politiek zal nog geruimen tijd niet in Indië maar in Nederland liggen, omdat het moederland er nog ver van af is, het heft uit handen te geven; derhalve moet Indië voorloopig politieken invloed trachten te verkrijgen te 's Gravenhage; die invloed moet vooral hierin bestaan, dat men de waarlijk vrijzinnigen in het moederland de consequenties onder 't oog brengt van de beginselen, die zij ten opzichte der koloniën belijden; in Nederland toont men nu behoefte te hebben aan verstandhouding met en voorlichting door Indië zelve; aan ons is het dan, onze Indische verlangens kenbaar te maken en ingang te doen vinden bij hen, die, krachtens hunne algemeene staatkundige principes, de bevordering der politieke zelfstandigheid van de kolonie voorstaan.

Blanda keurt dit echter af:

»Ze hebben o. i. ongelijk«, zoo schrijft hij, »die zóó spreken, want door hun inschikkelijkheid, door hun meegaandheid, d. i. in casu door de passiviteit van hun personeel-lid-zijn van dien, of welken anderen politieken bond in patria ook, zullen ze alweer veel minder zedelijken dwang op de regeering uitoefenen en dus ook veel minder bereiken dan door, voor zooveel in hun macht is, een veelzeggende politiek van onthouding en obstructie, zooals we die nu weer aanbevelen. Gelijk de Indische burgers bij principieele en cardinale aangelegenheden in het college der gemeenteraden, en straks in dat der gewestelijke raden, zoo goed als niets kunnen presteeren èn omdat der regeering door een vooropgestelde ambtelijke meerderheid in die vertegenwoordigende lichamen, de overwinning gewaarborgd is, èn omdat alle wrijving van politieke inzichten, alle strijd om den voorrang der beginselen, als uiting van het politieke leven, door art. 111 R. R. onmogelijk wordt gemaakt, zoo zouden ze ook als leden van den V.-D. Bond tot niet veel meer competent zijn dan tot het aannemen van een lijdelijke houding, om niet te zeggen tot het spelen van stommetje.«

Ten slotte zegt hij:

»Enkele jaren geleden hebben wij in dit blad het representatie-werk voor Indië ruim en breed en herhaaldelijk besproken en drongen toen aan op stemgerechtigdheid voor de Indische burgerij, d. i. op eigen afgevaardigden van Indië in de Tweede Kamer.

De *Nieuwe Rott. Crt.* pleitte toen in overeenkomstigen zin, terwijl andere — en daaronder de tegenwoordige minister van Koloniën in een serie artikelen in 't *Vaderland* — hun stem verhieven voor een *Kolonialen Raad* en mr. C. Th. van Deventer voor een *Kamer voor Indië* (beide nieuwigheden echter onder voorwaarde van kiesbevoegdheid, in meer of minder uitgebreiden vorm), voor 't Indisch element ginds dan wel hier te lande. Toch werd geen dier denkbeelden ooit met aandrang in de Kamer behandeld, veel minder nog in eenig bepaald wetsvoorstel geformuleerd en voorgedragen. 't Is bij krantengeschrijf gebleven, den hoogsten graad van belangstelling, waartoe menig Indisch belang het brengen kan. We zijn al te zeer aan zulke quasi-actieve belangstelling voor de koloniën gewend, dan dat weer dit geval van koudedrukte-makerij ons eenige teleurstelling of ergernis zou hebben kunnen bezorgen. Maar nu een politieke vereeniging, — een met een invloedrijke Kamer-fractie nog wel, — die o. m. in haar beginselverklaring schreef: »Het is staatsplicht te streven naar het wegnemen van de maatschappelijke oorzaken, welke tusschen de leden van het volk ongelijkheid scheppen of versterken ten aanzien van hun ontwikkelingsvoorwaarden«, de hand komt reiken aan het onvrije deel van het Nederlandsche volk, om steun en voorlichting van die zijde te ontvangen, zonder harerzijds al evenmin eenige poging te hebben gedaan om dat volksdeel vrij te maken en, in staatkundigen zin, gelijkwaardig te doen zijn met het overige deel der natie, nu komt de tartufferie van zulk spelen van den fijne ons toch wel wat te erg en te ergerlijk voor. En daarop kan o. i. van de zijde van Indië wel geen antwoord in welwillenden zin verwacht worden!

Er is aan dat bewerken van een politiek contact met Indië ook een bedenkelijke kant.

Als heilzaam gevolg — het eenige — van de politieke onmondigheid van den Indischen staatsburger, mag althans genoemd worden de ontsnapping der kolonie aan de partijschap, die het moederland teistert. Welnu, als de V. D. Bond met eenig succes mocht ageeren en zoovele Indische leden aan zijn snoer wist te krijgen, dat daaruit een politieke partij — zij 't dan ook van figuranten — groeien kon, dan zouden meerdere politieke bonden of vereenigingen wel niet nalaten mede koloniale zieltjes te gaan winnen, waarmede die onzalige partijschap dan wel in de kolonie zou worden geïmporteerd. Ging het dan daarbij nog om een hooge premie .. *à la bonne heure!* Maar die inzet zou toch heusch het spel niet waard zijn!

En Indië is, gelooven we, wel het landje er naar, om, als 't er eenmaal den smaak van te pakken heeft, te gaan vechten om politieke twistappels en te gaan rijden op politieke stokpaardjes d. i. zich te gaan verdoen in partijschap, al heeft het daartoe ook één gereede aanleiding minder, n. l. de godsdienstige onverdraagzaamheid."

Oost-Indische Berichten.

De toestand in Oost-Samarang. Eenigen tijd geleden, toen wij op den onrustwekkenden toestand van de inlandsche gewassen in Oost-Samarang de aandacht vestigden, »schrijft het *Soer. Hbld.* van 24 Juni jl.,« werd verzekerd, dat het gevaar voor voedingsschaarschte niet aanwezig werd geacht: de hoop was gevestigd op de tweede gewassen (polowidjo) en op den bijstand der desaloemboengs, welke volgens het rapport over April in Demak over circa 150.000 gulden in contanten beschikten.

Wij zouden weleens willen weten, hoe op het oogenblik de toestand is. Zijn de regens uitgebleven die het welslagen van den polowidjo-aanplant op de lage, drassige velden in den weg zouden staan? Zoo dit niet het geval geweest is, moet de toestand met name in Demak, Grobogan en hier en daar in Koedoes en Pati alles behalve rooskleurig zijn. Op een bevolking van 300.000 zielen komt men met een bedrag van 150.000 gulden dat men in Demak heeft liggen, niet heel ver; ook van de hulp der padiloemboengs stellen wij ons niet veel voor.

Dat uit Oost-Samarang geen berichten aangaande hongerlijdende Javanen ons bereiken, mag niet leiden tot optimisme. Inlanders slaan nu eenmaal niet op de groote trom. Erg gerust zijn wij niet, en anderen deelen die ongerustheid.

In zijn *Van week tot week* geeft de heer M. van Geuns als zijne meening over het **departement van landbouw** te kennen: „Couleur de rose is het er niet. De chef, professor Treub, is aan het sukkelen en moet zich van arbeid onthouden, nadat hij wegens een buitenlandsche reis eenige maanden afwezig is geweest. De secretaris Gobius, 's heeren Treubs rechterhand, gaat of is met verlof. De inspecteur over den veeartsenijkundigen dienst Penning doet om dezelfde reden evenmin dienst. De bij het departement geplaatste controleur Dom, tijd. inspecteur van de gouvernementskoffiecultuur, vertoeft in Europa. Daar bevindt zich ook dr. J. van Breda de Haan, inspecteur van den inlandschen landbouw. De hoofdinspecteur van het boschwezen Bruinsma is pas sedert eenige maanden vervangen door den heer E. Tobi, die zich nog in verschillende aangelegenheden moet inwerken.

Zeer zeker is men gerechtigd de meening uit te spreken dat in deze omstandigheden van het landbouwdepartement geen kracht kan uitgaan. Als het de zaken gaande weet te houden, zal het mooi zijn.«

De heer v. G. merkt ten slotte op: Men krijgt niet den indruk dat men zich in Europa deze gebrekkige toestanden bewust is. Met lapmiddeltjes denkt de minister van koloniën er te komen, ofschoon hij zeer goed weet, dat de heele quaestie een financieele is. Van de honderd Nederlanders zijn er 95, die zich een verblijf in de koloniën voorstellen als een verbanning in gezelschap van halfwilde inboorlingen, apen, tijgers en dgl. Zij scheiden niet van hun verwanten en hun land, tenzij tegen een ruime vergoeding. Wil de minister die niet geven, dan krijgt hij geen gestudeerde menschen om uit te zenden.

Wij hopen dat bij de behandeling der volgende begrooting eenige kamerleden zullen wijzen op die ministerieele zuinigheid die de wijsheid bedriegt. Vooral in den tegenwoordigen tijd nu op de »inzinking« allerlei variaties kunnen worden gemaakt, zijn goede ambtenaren, niet het minst bij het B. B., meer dan ooit noodig. Kortzichtigheid in dezen wreekt zich, ten nadeele van land en volk.«

De *Javabode* wijdt een hoofdartikel aan de **Reorganisatie van den Militairen Geneeskundigen Dienst** en zegt: „deze is thans bij de tweede kamer der Staten-Generaal aanhangig gemaakt in den vorm van een suppletoir crediet op de begrootingen is gekomen als een verrassing. De considerans is in enkele woorden

saam te vatten: verbetering brengen in de positie der militaire geneesheeren, zonder dat het te veel kost. Die verbetering moet dan komen door den officieren van gezondheid het vooruitzicht te openen op meerdere hoogere rangen, plus het daaraan verbonden pensioen: zij kunnen het brengen tot generaal majoor, er komen twee kolonelsplaatsen en vier majoorsplaatsen meer, maar er vervallen acht kapiteinsplaatsen. Ergo: betere promotie in de hoogere rangen, tegen een vermindering der promotie tot den kapiteinsrang.

Wij meenen ons ons niet te vergissen als wij zeggen dat dit niet de voorstellen zijn, zooals ingediend door den chef over den geneeskundigen dienst. Deze toch ging uit van de juiste praemisse dat de verbetering hoofdzakelijk in de lagere rangen gezocht moet worden, wil men dienstneming voor jeugdige nederlandsche artsen aanlokkelijk maken. Den jongen arts dient, als vergoeding èn voor zijn langere studie, met als gevolg latere indiensttreding, èn voor de plaatsing in afgelegen oorden, een afzondering als het ware, plus de veelvuldige overplaatsingen, een ruim salaris zoomede het spoedig bereiken van een behoorlijken rang, bijv. dien van kapitein, met een behoorlijk traktement, in uitzicht gesteld te worden. De minister, vermoedelijk op voorlichting der indische regeering, gaat nu precies den tegenovergestelden kant op, wat wèl een eigenaardigen kijk geeft op de behandeling van indische zaken in de verschillende stadiën van voorbereiding.

Raadpleegt men de ranglijst, dan blijkt dat de jongste kapitein het na acht jaren dienst tot dien rang bracht. Boven hem staan dan nog 116 collega's...... en de jongste eerste luitenant, verleden jaar benoemd, zal op ruim zestig collega's moeten wachten vóór hij zijn bevordering tegemoet kan zien. Aangenomen dat, met het snelle verloop in dezen diensttak, acht jaren het gemiddelde is om het tot kapitein te brengen, moeten er nog twaalf en meer jaren verloopen éér de gouden kraag in het verschiet ligt. Er zijn nu tien majoors- en 117 kapiteins plaatsen bezit; dat zou dan worden veertien majoors, tegenover 109 kapiteins. En meent men nu werkelijk dat het verkorten van den wachttijd op den gouden kraag, stel met twee jaar, voor veertien uitverkorenen op de 110 veel invloed, ja, ook maar éénigen invloed zal hebben op de dienstneming? Of verwacht men dit temet van de twee oversteplaatsen meer, van de tweede kolonels, van de nieuwe generaalsplaats?

Wij helpen het wenschen, maar gelooven doen wij het nog niet.

Er wordt nu eenmaal hier in Indië al te veel geofferd op het altaar der vette postjes. Men is er zoo aan gewoon geraakt dat uitsluitend op een hoog tractement, en een daaraan geëvenredigd pensioen, wordt gewerkt: een premie op baantjesjacht, kuiperij en kruiperij, met al het weerzinwekkende dat wij allen zoo goed kennen. Als een gelukkig verschijnsel valt nu op te merken dat de nederlandsche artsen, in algemeenen zin, daarvan afkeerig worden. Zij verlangen, op grond van hun bekwaamheid, als premie op hun studie, een behoorlijk, een goed bestaan, een positie waarop zij als dienaren der wetenschap die hun kennis in dienst stellen van den staat, ten volle aanspraak hebben. En zij zoeken het allerminst in het vooruitzicht op de hoogere rangen; de ijdelheid speelt hun geen parten. Of zou anders het tekort in de lagere rangen thans gestegen zijn tot 27, zegge zeven-en-twintig, op een korps van een paar honderd?

Kort samengevat geven dus de ministerieele voorstellen, zooals zij door de telegraaf zijn overgebracht, een miskenning van den toestand en van de oorzaken. En het zal zaak zijn dat men van hier uit zonder verwijl de volksvertegenwoordiging op de hoogte stelt van deze misvatting.

Het gaat om wat beters en hoogers dan een of twee sterretjes meer op den kraag!

Hevige koortsen. »Vele Europeesche bewoners van de buurten Pesapen, Krambangan en Kebalen alhier lijden in den laatsten tijd aan hevige koortsen, die verondersteld worden van Madoera hierheen te zijn overgebracht.

De menschen gevoelen plotseling pijn aan verschillende ledematen; vooral in den rug en een oogenblik daarna hebben zij de koorts te pakken.

Het eigenaardige van deze ziekte is, dat zij ongemerkt verdwijnt om zich in eens weer met verdubbelde woede te laten gevoelen.

Vele employé's van verschillende landskantoren zijn ziek, vooral zij die in de benedenstad wonen, in de buurten waar ook Madoereezen verblijven.

Vooral uit dit laatste blijkt dat het geen sprookje is, dat de koortsen van Madoera worden overgebracht, hetgeen trouwens geen betoog meer behoeft, en het wordt meer dan tijd dat doeltreffende maatregelen worden genomen door het gemeentebestuur om te voorkomen dat ten slotte geheel Soerabaja aan de zoo gevreesde kwaal gaat sukkelen.«

Aldus het *Soer. Hbl.*

»We hebben onze schouders maar eens opgehaald, wat hooger dan wij gewoonlijk na het lezen van dat consequente blad doen.

Hoe kan men nu een ziekte »gevreesd« noemen, waar nooit iemand aan dood gaat!« merkt het *Nieuws v. d. D. van N. I.* sarcastisch op.

Tabak in den Oosthoek. Aan een brief van een correspondent van het *Soer. Hbld.* uit het Besoekische ontleenen wij het volgende:

Om aan tabak te komen geven de tabakkers aan de Inlanders, die bij contract hunne gronden voor aanplant beschikbaar stellen, gratis de noodige tabaksplantjes (10 tot 18000 per bouw) ter uitplanting, benevens een voorschot in geld, af te rekenen bij 't binnenbrengen van den oogst.

Jammer, dat die heeren er niet altijd zeker van zijn, dat de contractanten de tabak bij hen binnenbrengen. De oneerlijke concurrent schroomt niet om het aan anderen toekomende op te koopen, daarbij misbruik makend van het toch al zoo laag staande gevoel voor eerlijkheid bij den inlander. Mij dunkt, dat iemand, die van een planter tabaksplantjes en voorschot op den binnen te brengen oogst heeft gekregen, en zich heeft verbonden om de tabak te leveren tegen plaatselijken, dan wel overeengekomen prijs, ook gedwongen moest kunnen worden om aan zijne verplichtingen te voldoen.

Helaas zijn we zoover nog niet, misschien dat er ook eenmaal daaromtrent bepalingen in 't leven worden geroepen, als de heeren maar heel veel geduld willen oefenen. We zijn in Nederlandsch-Indië.

Wanneer geen misoogst plaats heeft, kan een inlander door tabak te verbouwen f 25 à f 30 's maands verdienen, de maanden medegerekend, die tabak noodig heeft om tot groei te komen.

Er bestaan reeds heel wat bepalingen tegen. Rechtstreeks kan echter het euvel door de overheid niet bestreden worden, merkt de redactie van het *Soer Hbld.* hierbij op.

Clandestiene emigratie. Ondanks de herhaalde arrestaties van hadji's die hier te Batavia hebben plaats gehad, moet de clandestiene uitvoer van koelies naar Singapore geregeld doorgaan, schrijft het *Nieuws v. d. D v. N. I.*

Vandaar kreeg de politie alhier bericht, dat eenige bekende, met name genoemde koelieronselaars daar ter stede passen hadden aangevraagd voor de terugreis naar Java.

Bij onderzoek bleek, dat die personen niet hier te Batavia zijn aangekomen, zoodat zij blijkbaar onderweg ergens van boord moeten zijn gegaan.

Kinderhuwelijken. In het »Tijdschrift voor B. B.« werd onlangs de aandacht gevestigd op de kinderhuwelijken onder de inlanders en de slechte gevolgen er van voor het ras.

Dat was niet overbodig meent de »Pr. Bode.«

Want wat te zeggen van een huwelijk, als hier op Bantjeu gesloten werd, waarbij de jonge huisvrouw 10, de echtgenoot 13 jaren telde? vraagt het blad.

De Roemer Visscher Vereeniging. Het »Soer. Hbld.« deelt over den bloei dezer vereeniging o. m. mede:

De Vereeniging neemt steeds in bloei toe, hare financiën staan goed en de uitslag van haar werken mag ook zeer bevredigend worden genoemd.

Over het »Tehuis« te Soerabaja meldt het blad:

In Februari 1906 geopend op Peneleh, was de toeloop van vrouwen en meisjes zoo groot, dat uitbreiding na eenige maanden reeds noodig bleek. Er werd een grooter gebouw gezocht dat op Plampitan werd gevonden en in Augustus werd het »Tehuis« daarheen overgebracht.

Vriendelijk en gezellig ziet deze woning eruit, zoodat inwonenden er een prettig onderdak hebben.

Het aantal meisjes was maandelijks plus minus 15; het meerendeel had hier te Soerabaja een werkkring.

Sommigen volgden de Industrieschool, anderen waren bij de telefoon werkzaam of in toko's en handelshuizen geplaatst.

Dezen verlieten dan 's morgens vroeg het »Tehuis« om er na gedanen arbeid weer terug te keeren.

Maar ook waren er in het »Tehuis« verscheidene tijdelijke logées, meisjes die daar haar intrek hadden genomen om naar een haar passenden werkkring te kunnen uitzien en ook wel meisjes, die door omstandigheden enkele dagen te Soerabaja moesten doorbrengen en voor wie hotel- of pensionkosten te hoog waren. Zulke logées betalen in het »Tehuis« f 0.50 per etmaal.

Een eigen bibliotheekje, een leestrommel en de plaatselijke bladen, die de redacteurs zoo vriendelijk zijn gratis aan het »Tehuis« te laten bezorgen, verhoogen des avonds de gezelligheid.

Eenige keeren heeft met goedvinden van het Bestuur, zelfs een feestje in het »Tehuis« plaats gehad.

Kortom, men is er op uit om het de meisjes daar zoo prettig en gezellig mogelijk te maken. De geest, die onder de meisjes heerschte, was gelukkig ook meestal heel goed. Slechts éénmaal moest het bestuur een meisje wegens voortdurend wangedrag verwijderen.

De „Straits Times" over G. G. Van Heutsz. De sluiting der Atjehsche havens, door den oud-minister Cremer sterk afgekeurd, heeft ook commentaren uitgelokt in de »Straits Times«, zegt het »Soer. Hbld.« en merkt op:

Dit blad schijnt goed ingelicht te zijn, en sluit zich geheel bij den heer Cremer aan. Niet onverdienstelijk is de karakteristiek van onzen landvoogd gegeven;

»Generaal Van Heutsz is bekend om zijn doordrijvend karakter. Het lust hem niet te wachten, tot de toekomst den tijd zal hebben gehad zijn handelingen te beoordeelen. Noch toont hij altijd genegenheid het recht te eerbiedigen van het individu, dat toevallig niet door sympathie of door belangen met hem verbonden is. Veel van 't geen hij deed, toen hij gouverneur van Atjeh was, zal waarschijnlijk opgesloten blijven in de borsten dergenen die op de hoogte zijn maar hem vermoedelijk niet zullen verraden.

»Hij is de ruwe soldenier der Middeleeuwen die, als hij dadigers veel te licht en spaart hun leven in plaats van hen aan stukken te laten hakken.«

FEUILLETON.

DOOR LIEFDE GEWONNEN!

NAAR

NATALY VON ESCHSTRUTH.

De verzengende tropische zon wierp hare gloeiende stralen op de vuile straten en de boogvormig gekromde, dicht opeengedrongen houten daken der Chineesche stad. Kameelen sleepten zich moe en loom, hun lasten torschende, voort, de honden lagen versmachtend van dorst in de schaduw en de karren der koeli's stonden verlaten naast de tenten der kooplui, die zich op het plein bij de stadsmuur hadden neêrgezet. Een doodsche, drukkende stilte heerschte in dit middaguur in de geheele stad.

Alleen vóór het gerechtsgebouw werd gepraat, gelachen, geschertst, geschreeuwd en gejoeld.

Een dichte drom mannen met lange staarten, vrouwen en kinderen stond rondom de strafpaal waaraan een ongelukkig offer der Chineesche gerechtigheid duldelooze pijnen leed; vastgeketend aan een steen, en de hals met een ijzeren ring omsloten, hing daar een Chineesch aan het martelwerktuig om zijn straf voor gepleegden diefstal te ondergaan.

Drie dagen en drie nachten moest hij die pijn verduren. Eerst stond hij met de voeten op drie op elkaar gestapelde keisteenen maar iederen dag werd één steen weggenomen zoodat de ongelukkige bij het aanbreken van den derden dag ter nauwernood met zijn beenen den grond raakte en de geheele zwaarte van zijn lichaam aan den harden scherpen halsring hing. Wanneer medelijdende zielen of bloedverwanten hem gedurende dien tijd voedsel of drinken wilden geven dan was dit hun geoorloofd en het leven van den boeteling werd daarmede gerekt, maar indien niemand zich over hem erbarmde, stierf hij den vreeselijksten dood, terwijl de menigte rondom hem lachte en joelde en met wreedaardig genot zijn laatste stuiptrekkingen gadesloeg.

Ook nu weer stond een aantal van die gevoellooze beestachtige schepsels om den boeteling heen en genoot van den aanblik van den ongelukkige die half versmachtte, wiens lichaam zich kromde en wrong van pijn, wiens met bloed beloopen oogen uit de kassen puilden en wiens tong hem droog uit den mond hing, door geen droppel gelaafd, ofschoon de zon al hooger en hooger steeg aan den hemel en hare verschroeiende stralen neerzond op zijn arme gepijnigde ledematen die dropen van 't zweet.

Die ijzeren ring had de huid aan den hals opengescheurd en roode druppels vielen langs zijn lichaam neer, en terwijl de ongelukkige duldeloos leed en schor de kreet »water! water!« trachtte uit te stooten, lachte de menigte rondom hem al woester en woester, en een halfopgeschoten jongen, uit wiens oogen duivelsche kwelgeest sprak, ging vlak vóór den veroordeelde staan, en dronk met volle teugen uit een flesch — wellustig, langzaam, — met smakkende lippen!

De dief sloot de oogen, schuim kwam hem op den mond en rochelend geluid kwam uit zijn borst.

Door de poort der stad kwam een kleine karavaan en een der kameeldrijvers bleef lachend staan en vroeg: »Welken duivel hebt ge daar een bed van rozen gespreid?

»Dat is Kwan-Scheng — de koeli — die vervloekte booswicht!« antwoordden de omstanders.

»En wat heeft hij gedaan? Moet hij sterven, of alleen maar hangen?«

»Jammer genoeg, alleen maar hangen! Tfu-Li is een veel te zacht en veel te goed man! Hij straft de mis-dadigers veel te licht en spaart hun leven in plaats van hen aan stukken te laten hakken.«

»Ja, dat is waar! Tfu-Li wordt oud! Wat heeft Kwan-Scheng gedaan?«

»Iets zeer strafbaars, vriendlief, een zware misdaad! Gisteren liep de rijke koopman Put-risch-wang, — gij weet wel een bloedverwant van den grootmachtigen mandarijn Hung — door de straat en droeg over den rug een aantal geldzakken, omdat hij inkoopen wilde doen. Daar sluipt Kwan-Scheng, de booswicht, die men in stukken moest hakken, achter den edelen heer, snijdt ongemerkt de koorden door en vangt de vallende muntstukken in zijne wijde mouwen op! Toasifu echter, het waakzame oog, heeft de misdaad gezien en daarvoor ondergaat de misdadiger nu zijn welverdiende straf. En dat is helaas weinig genoeg want Put-risch-wang is een groot heer!«

De kameeldrijver knikte nam een steen op en wierp dien naar den man aan de martelpaal.

»Hem geschiedt recht! Moge hij veel lijden!« — en meteen dreef hij den kameel aan en ging verder, de karavaan vooruit.

Daar klonk een haastige lichte tred op het vuile houten plaveisel.

Een jong meisje, in de dracht der europeesche diaconessen, baande zich, zwaar ademhalend en vermoeid van 't harde loopen, een weg door de menigte tot bij den martelaar. Aan den arm had zij een mandje met gekookte rijst en een flesch met water vermengd met een opwekkend en versterkend vocht.

Met een blik waaruit innig medelijden met den armen gepijnigden man sprak trad zij op den steen toe, sprong er op en hield den dorstende het water aan de lippen. Geen leven komt in zijne oogen, die zondere eenige uitdrukking haar aanstaren. Maar nauwelijks komt het ijswater over zijne lippen of

een doel wil bereiken, niet bijster kieskeurig is in zijn middelen. Succes tot allen prijs is zijn motto. Het is duidelijk dat deze beginselen, zoo zij bij het staatsbestuur te pas worden gebracht, uiterst gevaarlijk kunnen wo.den.«

Inderdaad, voegt het blad daaraan toe.

De heer M. Van Geuns tapt echter uit een heel ander vaatje. In zijn *Van Week tot Week* schrijft hij o. a.: »Krijgen wij een heropening van het Atjeh-debat, door generaal Van Heutsz, den »man der daad«, afgesloten? Wij hebben het gewaagd onzen lezers het artikel voor te zetten, dat de redactie der »Nieuwe Courant« mocht ontvangen van den oud-resident Sol, en waarin deze redactie blijkbaar meer gezien heeft dan de schrijver van dit overzicht.

Als men door al de breedsprakigheden van het stuk heengeworsteld is, vraagt men in gedachten den schrijver: Beste man, hadt ge niet met één tiende van uw artikel kunnen volstaan om te zeggen wat gij op het hart hebt? En zoudt gij niet beter hebben gedaan dit één tiende... achterbaks te houden?

Waarlijk, zij die den bandjir van geschriften en dagblad- of tijdschriftartikelen langs hun voeten hebben zien voortrazen, zullen begrijpen waarom wij den Hemel bidden ons voor een nieuwe doorbraak te behoeden.

Het stuk des heeren Sol roept als 't ware een boozen geest op, die ons sedert eenige jaren met rust heeft gelaten. Deze booze geest is van een speciale Nederlandsch-Indische constitutie geweest. Hij bezielde vrijwel een ieder die in Atjeh leefde of geleefd had, plus nog eenige honderden anderen, die meenden aan onze nationale glorie verplicht te zijn zich te laten inspireeren. De gevolgen openbaarden zich in publieke twistpartijen, die ons tot wanhoop brachten. In Atjeh hebben de slechte karaktertrekken van ons volk: zwaartillendheid, weinig ondernemingsgeest, gewichtigdoenerij, kleinzieligheid, gelegenheid gehad een verbond te sluiten waarvan men thans, bij 't herdenken, ijst.

Het artikel des heeren Sol, eindeloos uitgesponnen, verward, quasie-gewichtig, kernloos, vormt tegenover het onopgesmukte, betrekkelijk korte, rake reisverhaal van den heer Cremer een soort van antithese, de . . . Atjesche antithese. Op eens zien wij, dat de slappe generatie, die op Noord-Sumatra het spel van Hollandsche lamlendigheid heeft opgevoerd, van het tooneel verdwenen is, voor goed, en dat het nieuwe geslacht, bestaande uit mannen van de daad, haar plaats heeft ingenomen.

Geenszins juichen wij alles toe wat het tweetal Van Heutsz en Van Daalen in Noord-Sumatra doet; ook wenschen wij wat meer controle op hun werk; maar de Hemel beware ons ervoor dat hun het rijk ontnomen worde!

Atjeh. — De gouverneur van Atjeh seinde 21 Juni jl. naar Batavia:

Groep onder europeesch sergeant in marschbivak Keumalaraja aangevallen door groote overmacht bestaande uit vijandelijke bende vereenigd met kamponglieden; vijand maakte twee model geweren buit liet vijftien dooden liggen, gesneuveld twee, gewond zwaar vijf, licht een. onbeduidend twee inlandsche minderen.

Een tweede telegram luidt:

Nader gebleken vijand Keumalaraja negentien dooden achterliet; patrouille uit Samalanga legde twee Moekims Foenoeg neer bendehoofd Bentara Padet met twaalf volgelingen, bij ongeluk gedood een vrouw, gewond een kind, buit; een beaumont een voorlader, gesneuveld een gewond licht een inlandsch mindere.

Verzet ter Westkust van Sumatra. De resident van Tapian na Oeli seinde 24 Juni jl. naar Batavia:

Op het bericht dat St. Manoeling Toroean in vereeniging met Poesoek aan ambtenaren en militairen den toegang belet tot het Simpang complex (bovenlanden Baroes) en daartoe reeds eenige versperringen heeft aangebracht, terwijl de zending van eene commissie naar de hoofden zonder resultaat is gebleven, is de assistent-resident met een patrouille naar het weerspannige gebied vertrokken.

Den 15en dezer is de patrouille bij Poelan Golang van verschillende kanten beschoten, waarop dadelijk gegeerd is tegen de kampongs Aik na Oeli en Dolok na Bolan, De weerspannigen kregen 5 dooden, waaronder een vrouw die zich bij de schietenden bevond en 2 gewonden. Onzerzijds geen verliezen.

Den 16en werd naar Sange-Sange en Saoer ni Hoeta opgerukt. Eerst vertoonde men de witte vlag, doch de radja is na die oproeping niet verschenen. In beide kampongs is de woning der radja's onbewoonbaar gemaakt (afgemaakt). De hoofden Hoeta Batoe Dolon en Toen na Oeli onderwierpen zich onvoorwaardelijk.

Den 17en is op andere hoofden gewacht. Op onwilligen zal dezelfde maatregel worden toegepast.

De hoofdaanleggers van het verzet zullen voor den rapat terecht staan. Aan het landschap is 3000 dollars boete opgelegd.

De reden van het verzet is waarschijnlijk aan het priesterhoofd toe te schrijven.

Uit Celebes. De Civiele en Militaire Gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden seinde 23 Juni jl. naar Batavia:

De colonne Krapels is 9 Mei jl. te Kolonodale aan de Moribaai gedebarkeerd. Van de opgeroepen hoofden meldde zich den 22en alleen Makole Ede. Maroendoe verontschuldigde zich wegens ziekte. Op 24 Mei vertrok Krapels met twee groepen naar Matandao, het verblijf van Maroendoe, die met de geheele mannelijke bevolking in beschonken toestand werd aangetroffen.

Krapels bleef tot en met 28 Mei in Matandao, vergezelde Makole Ede met Maroendoe, en hield met de in grooten getale opgekomen hoofden besprekingen. Maroendoe beweerde door Rehoeta, een hoofd van Tololahi uit Laiwoei, bevreesd gemaakt en afgeraden te zijn naar Kolonodale te komen. Rohoeta werd door een uitgezonden patrouille achterhaald en gearresteerd. Krapels keerde 3 Juni op zijne standplaats terug.

De algemeene indruk is, dat de hoofden en de bevolking van Mori ons niet slecht gezind zijn.

Afgeketst. Naar het *Bat. Nieuwsblad* verneemt, heeft de gouverneur-generaal zich niet kunnen vereenigen met het denkbeeld van de Algemeene Secretarie om een klein bureau voor historiografisch onderzoek op te richten en heeft hij den minister van koloniën die in deze zaak het initiatief had genomen medegedeeld, dat zijns erachtens, de noodzakelijkheid tot het bestendigen van militair-historische studiën niet bestaat.

De minister van koloniën heeft, in verband met dit advies, zijn plannen opgegeven en den landvoogd medegedeeld, dat hij zich met diens meeningen t r zake kan vereenigen.

Deze zaak is dus voorloopig van de baan, meent het blad.

De Expeditie naar Zuid Nieuw-Guinea. Met de Duymaer van Twist is de wetenschappelijke expeditie van Soerabaja naar Zuid Nieuw-Guinea vertrokken. De expeditie bestaat uit de kapiteins A. J. Gooszen en J. H. Daam, met den officier van gezondheid B. Branderhorst, den adjudant-onderofficier Deetman, acht onderofficieren, twee inlandsche topografen, twee ziekenvaders en 72 inlandsche minderen.

Vele officieren, waaronder de plaatselijk commandant, deden den vertrekkenden uitgeleide; ook de bataillonsmuziek was aanwezig.

Een sensationeele kwestie. Uit Soerabaja seinde men dd. 19 Juni aan het *Bat. Hbld.*

Gisteren is door den subst. officier van justitie, vergezeld van den rechter-commissaris, den griffier, den controleur voor de politie en schouten huiszoeking gedaan bij den vroeger ontslagen boekhouder der importfirma Van Nierop en Co. alhier, P. Vader, en bij twee menagères van dezen.

Dit stond in verband met een vroeger ontdekten diefstal van f 50000, door een chineeschen kassier van de firma Van Nierop en Co. gepleegd.

Een onderzoek van de boekhouding van den ontslagen boekhouder Vader wees uit, dat er fouten ten nadeele van de firma gemaakt waren tot een bedrag van meer dan een ton gouds. Vader werd in preventieve hechtenis gesteld.

Hier heerscht groote consternatie, omdat Vader als eerlijk man bekend stond.

Weer een kas-tekort. Door den architect Poth te Madioen is, naar men aan het *Soer. Hbld.* berichtte, een tekort in de B. O. W. kas te Ponorogo ontdekt, groot ongeveer f 900. Dat is één nul minder dan in het cijfer van het kastekort bij de S. S. te Madioen, merkt het blad op, en vervolgt:

Het zou mij sterk verwonderen, of ook daar zal het heeten: »ik ben bestolen!« Ongelukkig voor belanghebbenden, dat dergelijke vliegertjes niet makkelijk meer opgaan.

De resident heeft een onderzoek gelast.

West-Indische Berichten.

Suriname. Naar aanleiding van het pestgevaar voor deze kolonie schreef *Onze West* in het nummer van den 12en Juni ll. het volgende:

»Zaterdag is alhier van den Hollandschen Consul te Trinidad het telegrafisch bericht ontvangen, dat zich aldaar twee gevallen van builenpest met doodelijken afloop hadden voorgedaan.

In verband daarmede zal, zoo vernemen wij, het stoomschip Prins Willem III, dat a. s. Maandag van de Eilanden verwacht wordt, niet aan den steiger komen, maar buitengaats blijven liggen en alzoo elk contact met den wal worden vermeden. De passagiers van Holland zullen per stoombarkas of andere gelegenheid naar buiten worden vervoerd.

Nog nimmer heeft het pestgevaar zich zoo dichtbij vertoond. Hoe de pest te Trinidad is binnengeslopen kunnen wij slechts onderstellen. Ze zal wel door een schip van een besmette haven zijn aangebracht. Nu zijn in den tegenwoordigen tijd de quarantaine maatregelen daar om te verhinderen dat dergelijke geesels van het menschelijk geslacht hun gevreesden intocht maken. En in Trinidad zullen die quarantainemaatregelen wel degelijk zijn toegepast. Niettegenstaande dat, is de ziekte er toch.

De een of andere nalatigheid zal daarvan wel de schuld wezen.

Het komt ons voor, dat een quarantaine dan pas afdoende werkt, wanneer zij, we zouden haast zeggen tot in het belachelijke doorgedreven wordt toegepast. Een slordige quarantaine is geen quarantaine meer.

We verwachten van ons geneeskundig toezicht, dat het door een uiterst zorgvuldige toepassing van de afzonderingsmaatregelen onze kolonie voor het dreigend gevaar zal behoeden.«

In verband met de maatregelen, ten aanzien van dit gevaar, getroffen, betreffende reinheid der erven en straten, kan nog worden ontleend aan de Surinaamsche bladen, dat thans een begin gemaakt is met het doen van opmetingen ter verkrijging van de noodige gegevens voor een uit hygienisch oogpunt zeer gewenschte afdoende verbetering der afwatering, met welke opmetingen de heeren Amson en Bruyning werden belast.

Uit den onlangs openbaar gemaakten staat der goudaanvoeren te Paramaribo gedurende de eerste vijf maanden van dit jaar blijkt dat deze nagenoeg 377 kilogrammen bedroeg tegen ruim 411 en 381 kilogrammen in de overeenkomstige tijdvakken van 1906 en 1905. Achteruitgang dus zelfs bij laatstgemeld jaar vergeleken? Wij meenen mogelijke zwartkijkers er op te moeten wijzen, dat in den staat der aanvoeren over de maand Mei de Compagnie des mines d'or die gemiddeld 20 kilogrammen in de maand aanbrengt, met nihil staat genoteerd, zoodat de waarschijnlijk tengevolge van den hoogen waterstand in de Marowijne de verzending der April-productie eenige vertraging heeft ondergaan. Is dit werkelijk het geval dan zou zonder zulke vertraging de maand Mei van dit jaar met aanvoeren van over de 100 kilogrammen weder gunstig afsteken bij dezelfde maand van 1906, toen nagenoeg 89 kilogrammen werden aangevoerd. Uit het in de laatsten tijd veel besproken district Saramacca waren de Mei-aanvoeren van dit jaar wederom eenigermate bevredigend, zoodat de placers dáár waarschijnlijk nog niet op zijn, als gevreesd werd.

Wat de Javaansche immigratie betreft, blijft het voor deze kolonie nog maar steeds een komen en gaan. Den 18en Juni keerden weer omstreeks 150 Javanen, wier contract verstreken was via Amsterdam naar hun land terug, terwijl enkele dagen later de *Prins Maurits* 241 javaansche emigranten aanbracht, w. o. 169 mannen en 72 vrouwen. *Onze West* teekende omtrent dit transport aan:

»Bij ons bezoek aan het depôt konden we wederom opmerken, hoe dit volk gesteld is op zindelijkheid, netheid van kleeding, en behoefte heeft aan een meer comfortabel leven dan de britsch-indische koelies. Er waren zelfs vrouwen, die een naaimachine hadden medegenomen."

---

een siddering vaart door zijn lichaam — een diepe zucht welt op uit zijn borst — en Kwansheng dronk met lange gretige teugen! Meer! meer! — een zacht gesteun van onuitsprekelijk genot! En andermaal rustte de blik van den boeteling op de Samaritaansche, een wonderlijke blik, wild, woest, doordringend als wilde hij het bleeke, engelgoede gelaat der diacones verslinden!

Dreigend, vol haat kijkt hij haar met zijne met bloed beloopen oogen aan, en de blauwachtige lippen fluisteren iets wat veel van een vloek heeft.

Zuster Johanna brengt met bevende hand hem een lepel rijst aan den mond, maar Kwan-Scheng knijpt de lippen vast opelkaar en sloot plotseling de oogen.

»Ik kom van avond terug, om u te laven!« — zei zij in 't Chineesch, »of zal ik eerder komen? Hebt gij ergen dorst?«.

Geen antwoord. — En toen de zachte vriendelijke stem nogmaals dezelfde vraag tot hem richtte, klonk 't ruw en toornig van zijne lippen — »Ga!«

»Ik wilde de wonden aan uw hals wat betten!« fluisterde zij bijna smeekend. Kwan-Scheng keek haar echter aan als een wild dier en gilde — »Ga!«.

»Zij sprong van den steen af en ging, zachtkens zuchtende, door de menigte heen, haars weegs.

Er was reeds hier en daar gemompeld, toen de diacones op de boeteling toetrad. Eenigen hadden zelfs dreigend den vuist gebald en getracht de slanke gestalte weg te dringen van den schandpaal. Maar de beide soldaten, die de wacht hielden, hadden hen met hunne breede zwaarden tegengehouden.

»Kwou-Scheng zou niet sterven?« Die blanke duivelin heeft niets bij hem te maken!« deed dreigend een gelemen zich hooren. Maar de soldaten haalden de schouders op en antwoordden slechts »Tfu-Li heeft het niet verboden!«

Men wierp zuster Johanna toornige blikken na, en bespotte haar en daar nu de Chineezen het kostelijk schouwspel was ontzegd een mensch van pijn, honger en dorst te zien omkomen, wierp men Kwan-Scheng nog met een paar steenen en zocht een ieder mismoedig zijn woning op, om daar beschutting te zoeken tegen de verzengende hitte. De soldaten strekten in de schaduw zich op hunne matten uit en begonnen gapende, een spel met gekleurde stokjes en kleine ballen — de boeteling hing bewegingloos met gesloten oogen, een doode gelijk in den branden zonnegloed.

De avond viel en daar er tn de stad een groote trouwpartij was, waarnaar de nieuwsgierige menigte met uitgerekte halzen en open mond stond te kijken bleef het in de buurt van de strafplaats tamelijk leeg.

Weder trilden en beefden de ledematen van den ongelukkige en als wanhopend keek hij in de richting vanwaar zuster Johanna, dien middag was gekomen. Zou zij terug komen? Of had hij haar met zijn vloek voor goed van zich gestooten? Neen, zij had hem geen vergift gegeven zooals hij vermoed had. Het water dat zoo vreemd smaakte en op de tong brandde had hem wonderlijk verkwikt en versterkt. De vreemde duivelin had hem goed, geen kwaad gedaan!

En nu kwelde de dorst hem weer en de honger knaagde aan zijne ingewanden. De tong kleefde hem aan het verhemelte, hij had nauwlijks de kracht meer om te roepen! Zou zij komen? — — Zou zij . . ?

Plotseling sloeg hij met de magere armen, wild om zich heen, als in blijde verrukking! Ja, zij komt! Zij rept zich om bij hem te komen!

(Wordt vervolgd).

Zou het nu geen aanbeveling verdienen en niet mogelijk wezen om nu blijkbaar betere elementen door de werving op Java voor Suriname worden gewonnen dan vroeger het geval was, meer nog dan te voren er op te werken deze elementen voor de kolonie te behouden. We lezen in de surinaamsche bladen dat het bestuur thans weder doende is naar terreinen uit te kijken voor de vestiging van immigranten, doch al weder van britsch-indischen landaard, terwijl de Javanen er nog steeds met honderden na afloop van hun verband tusschen uit blijven trekken.

Curaçao. De Koloniale Raad heeft achttien ontwerp-verordeningen ter behandeling gekregen, waarbij het voorgestelde nieuwe belastingstelsel zal moeten worden ingevoerd, na goedkeuring door dien Raad.

De »Wekker« teekent naar aanleiding van deze materie o. a. het volgende aan:

»Zoetjesaan begint men met meer kalmte te redeneeren omtrent de 18 bij den Kolonialen Raad ingediende ontwerp-verordeningen, strekkende ter reorganisatie van ons belastingstelsel. Algemeen erkent men, dat de bewerker dier wetsontwerpen een weldoorwrocht stuk werk heeft geleverd, dat ten volle getuigt niet alleen van zijne technische kennis, maar tevens van zorgvuldige onderzoekingen en nauwgezette studie. Het zij verre van ons, te willen beweren, dat het werk in allen deele volkomen is. Volkomenheid is ook op wetgevend gebied niet bereikbaar, doch ernaar dient te worden gestreefd, en dit is vooral de taak van het wetgevend lichaam, dat de hetzelve aangeboden wetsvoorstellen aan een streng en critisch onderzoek behoort te onderwerpen, waarbij op ernstige en oordeelkundige wijze rekening moet worden gehouden met de belangen èn van den Staat èn van den burger.

Van harte hopen wij, dat onze kolonie thans een belastingstelsel zal erlangen, dat, ten volle beantwoordende aan de eischen van de techniek, tevens zoodanig ingericht zal zijn, dat iedere burger in de huishouding der kolonie het deel bijdragen zal, dat hij bij machte is, daarvoor af te zonderen, en dat het stelsel, noch in zijn geheel, noch in zijn deelen, in het minst belemmerend zal werken voor den handel, die de hoofdbron van ons bestaan is en zonder welken het hoofdeiland tot de onbeduidendheid van een der onderhoorige eilanden vervallen zou.

Van Vreemde Koloniën.

De slag bij Plassey. Den 23en Juni te midden van de, in Engelsch-Indië heerschende onrust, die volgens den berichtgever van de *Times of India*, Henry Newman, voor wat Bengalen aangaat, er niets minder ernstig om is nu ze zich niet meer in openlijke rustverstoringen uit, viel de gedenkdag van een der merkwaardigste feiten in de geschiedenis van de vestiging der britsche suprematie over Britsch Indië.

Op vorengenoemden datum was het honderd-vijftig jaar geleden, dat de slag bij Plassey plaats had, die het britsch gezag over Bengalen vestigde, waar het britsch element te voren in het Noorden van Indië slechts door een handvol handelaren en enkele faktorijen was vertegenwoordigd, die er slechts bij wijze van gunst gevestigd waren. In het Zuiden in Madras, was na harden kamp de, door Dupleix gevestigde fransche suprematie door Clive en Lawrence reeds zoo goed als vernietigd om voor de engelsche plaats te maken, maar de toestand in het Noorden was nog zoo, dat toen men Calcutta, te dien tijde reeds de hoofdzetel der Engelsche Oost-Indische Compagnie, ging versterken, dit een protest ten gevolge had van den, in 1756 als subadar van Bengalen, Behar en Orissa opgetreden, jeugdigen Siraj-ud-Daula, een nakomeling van den geduchten Timoer.

Het antwoord op dit protest, waarbij de eisch gevoegd was, dat het werk aan de versterkingen onmiddellijk zou worden gestaakt, luidde dat de werken noodig waren met het oog op mogelijke vijandelijkheden van fransche zijde. Siraj-ud-Daula, die zich juist op marsch bevond om een ongehoorzame vazal tot rede te brengen, ontstak over dit antwoord, dat geen rekening hield met den door hem gestelden eisch, in zoodanige woede dat hij onmiddellijk besloot de wapens tegen de Engelschen te keeren. Na eerst de Engelsche faktory te Kasimbazar te hebben genomen, rukte hij tegen Calcutta op, dat hij in Juni 1756 binnentrok. Toen volgde de afgrijselijke gruwel van het Zwarte Gat, waar 146 engelsche gevangenen in een cel in het fort werden bijeengeperst in een ruimte van 18 bij 14 voet, zoodat slechts 23 de martelingen van een enkelen nacht overleefden.

Toen het bericht van den val van Calcutta in Augustus van dat jaar Madras bereikte, werd een expeditie samengesteld, die zich den 16en October onder kolonel Clive inscheepte en te Foella landde, een dorp aan de Hoeghli, waarheen zich reeds een detachement onder majoor Kilpatrick had begeven op de ontvangst van het bericht van den val van Kasimbazar. Clive rukte dadelijk tegen Calcutta op, dat bij zijne nadering door de 3000 man sterke bezetting, door Siraj-ud-Daula dààr achtergelaten, werd ontruimd.

Siraj-ud-Daula verzamelde hierop eene aanzienlijke troepenmacht, zoodat hij omstreeks het midden van de maand Juni 1757 met 70000 man, waaronder 18000 ruiters en 53 stukken geschut bij Plasseij stond, een dorp aan de Bhagirathi.

Clive, die intusschen ook niet stil gezeten had en zich het eerst tegen de gevaarlijke, natuurlijke bondgenooten van den subadar, de Franschen, richtte, wier vestiging te Sjandernagor hij aanviel en nam, trok den 13den Juni 1757 uit genoede plaats op met een legertje, bestaande uit 900 Europeanen, 200 Topasses (portugeesche kleurlingen), en ongeveer 2000 man inlandsche troepen van Madras, acht zesponders en twee houwitsers. De Europeanen werden met de krijgsvoorraden in booten langs de rivier opgevoerd, terwijl de inlandsche troepen overland volgden. Den 17den Juni werd de stad Katwa met daarbij gelegen fort genomen op den rechteroever van de Bhagirathi, terwijl de macht van den subadar zich op den linkeroever bevond.

Clive, in het geheim onderhandelingen aangeknoopt hebbende met Mir Jafar, die zich in het kamp van den subadar bevond en over 15000 man beschikte, maar nog in het onzekere verkeerende omtrent diens steun, aarzelde nog de rivier over te trekken en belegde daarop een krijgsraad. De vraag, welke aan den uit ongeveer twintig officieren samengestelden krijgsraad werd voorgelegd was deze: of onder de bestaande omstandigheden en zonder anderer hulp het geraden zou wezen de rivier over te trekken en slag te leveren, dan wel of men zich te Katwa zou versterken en wachten tot de moesson voorbij was, als wanneer de Maharatten of eenige andere macht zou kunnen worden overgehaald om zich bij hen aan te sluiten.” Clive was tegen een onmiddellijke actie en de meerderheid die hem bijviel, overstemde den drang naar den aanval, waarvoor een der leden, Eyre Coote, met warmte het woord voerde. Na de beslissing evenwel van den krijgsraad kwam een boodschap van Mir Jafir, waarin deze den gezochten steun beloofde, waarop Clive besloot om onmiddellijk tot den aanval over te gaan. Dra waren de bevelen voor den opmarsch uitgevaardigd en te één ure 's nachts van den 22sten Juni was het britsche legertje in het, sedert beroemde mango-bosch van Plassey, waarvan evenwel nu 15 jaren geleden de laatste boom het aflegde, verzameld. Dit bosch was ongeveer 800 voeten lang bij 300 breed en was omgeven van een aarden wal, waarvoor een sloot lag. Op den oever van de rivier stond een jachthuis van den subadar of nawab, dat door een steenen muur was omgeven. Hier plaatste Clive eenige troepen met 2 veldkanonnen.

Het leger van den nawab lag op een mijl afstands in een versterkt kamp, met een met vuurmonden bewapende redoute aan den zuidelijken hoek. Het meest formidable deel van het 70000 man sterke leger, werd een detachement van 40 of 50 Franschen met 4 veldstukken onder St. Frais geacht.

Bij het aanbreken van den dag op den 23en Juni 1757 zag Clive van het jachthuis op den rivieroever het leger van Siraj-ud-Daula, in vollen opmarsch naar zijne positie. De aanblik was genoeg om den stoutmoedigste te doen verstellen. Ontelbaar scheen de massa die daar naderde met groote door lange rijen ossen getrokken kanonnen. Een aantal rijk opgetuigde olifanten verhoogde den luister van het schouwspel. Oprukkende, als lag het in de bedoeling de britsche macht te omsingelen, waar deze niet door de rivier gedekt was, staakte het vijandelijke leger den opmarsch, zoodra het zich uit het kamp ontwikkeld had, en nam St. Frais met zijn detachement en 7000 man van de beste troepen van den nawab, onder Mir Madan, stelling bij een op ruim 800 meters ten Zuiden van genoemde redoute gelegen grooten vijver, terwijl de verrader, Mir Jafar, op den linkervleugel, het dichtst dus bij de britsche positie stond.

Clive trok den vijand uit het mango-bosch tegemoet en nam daarvóór een stelling in, met de europeesche troepen in het centrum en zijn linkervleugel aangeleund tegen het jachthuis, waarvoor bij een steenoven twee kanonnen werden opgesteld. Een hevige kanonnade brak nu los en in een half uur tijds zag Clive zich genoodzaakt met een verlies van 30 man in het mango-bosch achter den beschermenden aardwal terug te trekken, met achterlating van detachementen ter bezetting van jachthuis en steenoven. Door dezen terugtocht aangemoedigd kwam de vijand nader, maar zijn schoten vielen te hoog en om elf uur waren de verliezen van den nawab grooter dan die aan engelsche zijde.

Hier werd nu een beraadslaging gehouden en besloten den nacht af te wachten voor den aanval op het vijandelijke kamp. Tegen den middag brak toen een hevig onweder los, waardoor 's vijands kruit nat werd, zoodat zijn vuur nagenoeg ophield. In de onderstelling dat de britsche kanonnen ook onbruikbaar zouden wezen, leidde Mir Madan zijne cavalerie ten aanval op Clive's stelling, maar hier had men de voorzorg genomen het kruit te bedekken, zoodat de aansnellende ruiters met een vernielend, vuur konden worden ontvangen, dat hun met verlies van hun aanvoerder op de vlucht joeg.

Op dit oogenblik was het dat Siraj-ud-Daula den verrader Mir Jafar bij zich liet ontbieden en dezen zijn tulband voor de voeten werpend bezwoer trouw te blijven en diens belofte van trouw ontving, eene belofte dra geschonden, daar Mir Jafar onmiddellijk een brief aan Clive opstelde en verzond met een relaas van het voorgevallene en den raad om dadelijk tot den aanval over te gaan. Deze brief bereikte Clive eerst in den avond, toen inmiddels het pleit reeds was beslecht. Clive rukte toch weder na den aanval der cavalerie te hebben teruggeslagen op, waarop een andere verrader, Raja Dulab Ram, den nawab wist te overtuigen dat de slag verloren was, en hem er toe bracht, een kameel te bestijgen, en met een escorte van 2000 man naar Mursjidabaad te vluchten.

Het was toen twee uur. De vijand trok zich achter zijne verschansingen terug, met uitzondering van het troepje Franschen, dat zijne stelling bij den vijver vasthield. Aangevallen moest St. Frais naar de redoute wijken, maar ook deze viel weldra den britschen troepen in handen en omstreeks vijf uur was het heele leger van den nawab in volle vlucht, en vielen bagage, kanonnen en het kamp in handen der overwinnaars, die niet meer dan 43 dooden en 49 gewonden telden tegen wellicht duizend man, die aan de andere zijde gevallen waren.

Zoo eindigde de slag bij Plassey en zoo begon de britsche suprematie over het Noorden van Indië, als uitvloeisel van hopelooze onderlinge verdeeldheid en naijver de beste steunpilaren ook thans nog van het britsch gezag over het indisch reuzenrijk.

Engelsche en Fransche koloniale ambtenaren. Er is den Franschen en zulks niet geheel ten onrechte verweten dat zij de koloniën hoofdzakelijk gebruiken als middelen om een zoo groot mogelijk aantal ambtenaren onder dak te brengen, zoodat de selectie dan ook wel te wenschen laat, waar tot de laagste rangen door Europeanen worden ingenomen, die dan van zelf kunnen opklimmen. In de engelsche koloniën ziet men daarentegen slechts de hoogere rangen door Europeanen ingenomen, waaraan ook met het oog op de hoogere bezoldiging hoogere eischen kunnen worden gesteld.

Eene vergelijking tusschen de engelsche en fransche koloniën in West-Afrika, wat het aantal europeesche ambtenaren betreft en hunne bezoldiging, leidt tot de volgende uitkomsten.

Men vindt in Fransch West Afrika 1660 fransche ambtenaren, die in het geheel aan traktementen eene som van 9.817.836 franken ontvangen, terwijl in de engelsche koloniën in West Afrika in het geheel slechts 895 Engelsche ambtenaren worden aangetroffen, die te zamen een bedrag toucheeren, gelijk staande met 10.883.350 franken, zoodat een engelsch ambtenaar gemiddeld bijna het dubbele toucheert van het aan zijn franschen collega toegelegde gemiddelde. Terwijl dan ook van de fransche ambtenaren in die streken 1519 of meer dan 90 percent minder dan 10000 franken aan salaris ontvangen en zelfs 374 of ruim 22 percent zich met traktementen van 3000 tot 2000 franken en zelfs daarbeneden, wat 56 hunner aangaat, moeten vergenoegen, ziet men dat in de engelsche koloniën in West-Afrika aan 512 ambtenaren of 57 percent van het totaal traktementen worden toegekend, gelijkstaande met 10000 franken en hooger, terwijl er op de traktementstaten slechts een honderdtal of omstreeks 12 percent voorkomen, wier salaris minder bedraagt dan het equivalent voor 7000 franken.

In de fransche koloniën worden om maar een zoo groot mogelijk aantal Franschen onder dak te brengen, allerlei baantjes aan Franschen opgedragen, waarvoor in de engelsche koloniën gebruik wordt gemaakt van het inlandsch element. Zoo treft men in Fransch West Afrika slechts 1500 inlandsche ambtenaren aan, die in het geheel een bedrag ontvangen van 2.839.128 franken of gemiddeld 1900 franken ongeveer per hoofd, tegen 2669, aan wie in totaal een bedrag toekomt, gelijk staande met 4.386.175 franken of gemiddeld ongeveer 1700 franken per hoofd, in de engelsche west-afrikaansche bezittingen, waaruit tevens blijkt dat John Bull nog op zijn inlandsche ambtenaren een kleinigheidje uitspaart ten behoeve van het europeesche element.

De opstand in Duitsch Zuidwest Afrika. De duitsche generale staf publiceerde het slot van zijn verslag betreffende den veldtocht tegen de Herreros en Hottentotten, waaruit blijkt, dat van den 25n October 1903, toen de opstand der Bondelzwarts uitbrak, tot den 8n Februari ll. 295 gevechten zijn geleverd, waarvan 88 tegen de Herreros en 207 tegen de Hottentotten.

In dezen strijd gaven de inboorlingen blijk van moed en van een bijzonder talent ten opzichte van het gebruik maken van het terrein. De Herrero, door zijn natuurlijke wildheid, physieke kracht, volhardingsvermogen en weinige behoeften, een meester in den guerilla-krijg, werd nog overtroffen door den Hottentot, geheel vertrouwd met zijne omgeving en van zijne kindsheid gewoon met het geweer om te gaan voor de jacht, uitermate mobiel, zoo te voet als te paard, het geregeld gevecht niet vreezende, waar het er om ging zijn huisgezin en zijn goed te verdedigen, en ook een meester in den guerilla-krijg, zoodra hij de zijnen en het zijne over de grenzen in veiligheid had gebracht.

Tegen zulke tegenstanders was het een harde strijd, die betrekkelijk dan ook vele offers kostte, waarbij nog ziekten kwamen, die onder de troepen huishielden, zoodat het aantal gesneuvelden en tengevolge van bekomen wonden of ziekten overledenen 1494 bedroeg, waaronder 96 officieren, terwijl 857, waaronder 83 officieren, werden gewond.

Kina in den Congo-staat. Met de *Libreville* zijn onlangs een aantal kina-planten van de acht erkend beste soorten naar den Congo-staat verzonden, terwijl nog in den loop van dit jaar ongeveer 1500 planten uit den kolonialen tuin bij Laeken zullen worden overgevoerd, om in de daartoe het best in aanmerking komende streken van den Congo-staat te worden uitgezet. Bij het bestuur zitten bij deze proef geen commercieele doch slechts humanitaire doeleinden voor.

Het japansche experiment in Korea. De onthullingen der koreaansche deputatie over het optreden der Japanners in het land der morgenkalmte zullen niet hebben nagelaten als eene koude douche te werken op de bewonderaars à outrance van Japan, waaraan het in onzen tijd niet ontbreken kon met zijne aanbidding van het succes.

Voor onze lezers kunnen die onthullingen geene bepaalde verrassing zijn geweest, waar wij reeds in ons nummer van den 21sten Februari ll. er op wezen, hoe de lof zelfs van een bewonderaar en vriend der Japanners, den Engelschman Cotes, gewezen oorlogscorrespondent der *Times of India* aan japansche zijde, aan het japansche

bestuur over Korea toegezwaaid in menig opzicht te denken moest geven.

Wij haalden uit zijn schrijven o. a. aan hoe niet alleen de koreaansche edelman den Japanner haat maar ook diens meer nederige landgenoot zijne grieven tegen den nieuwen meester heeft, en lieten daarop volgen:

„Welke die grieven zijn, deelt Cotes niet mede, maar ontegenzeggelijk moeten deze gezocht worden in de arrogantie en het tirannieke optreden der Japanners. Een staaltje hiervan geeft de schrijver, waar hij om de lafheid de Koreanen te schetsen, het volgende opmerkt: „De japansche koelie ziet er niets in om op straat een Koreaan, die hem in den weg loopt, te slaan, in het volle vertrouwen, dat de man niets terug zal doen."

We kunnen hier nu nog aan toevoegen dat blijkbaar naar hetgeen de deputatie over het optreden der Japanners mededeelde zoo'n koelie, die in zijn eigen land tegenover den hooger geplaatsten landgenoot de nederigheid zelve is, zich in het koreaansche „protectoraats" alles mag veroorloven tegen den Koreaan in het volle vertrouwen, dat de machthebbers hem toch niets zullen doen en zelfs nog den Koreaan zouden straffen, die het wagen zou, zelfs geprovoceerd, een hand uit te steken naar een Japanner.

De gewone manier van doen der Japanners trouwens, waar we ons herinneren, hoe omstreeks vijf jaren geleden als een cause célèbre het geding de aandacht trok tegen een geemployeerde van een eeropeesch handelshuis te Kobe, die door japansche arbeiders aangevallen en met den dood bedreigd, ter zelfverdediging van zijn revolver gebruik maakte, daarbij een arbeider verwondde en voor dat feit door den japanschen rechter tot langdurige gevangenisstraf werd verwezen.

INGEZONDEN.

Aan
de Redactie van het
Koloniaal Weekblad
„Oost en West".

In uw Weekblad van Donderdag 18 Juli jl., zal een, in de 5e en 6e kolom, uit „*De Controleur*" overgenomen publicatie van „Blanda" over „indische ambtenaarsbelangen", zeker de bizondere aandacht van velen getrokken hebben.

Het heet toch: dat onder het tegenwoordige regime bizonder gesold wordt met de indische landsdienaren en dit nu wel naar aanleiding van het „sensationeele ontslag van den majoor Posno", aan den dijk gezet „om zijn eerlijkheid en omdat „hij door zijn plichtsbesef zijn chefs in „den weg scheen te staan".

De landsdienaar heet in zijn toestand van ambtelijke rechtsloosheid geheel overgeleverd aan de genade of de ongenade van hen, die het staatsgezag uitmaken; de ambtelijke toekomst biedt niet de minste zekerheid in stabiliteit en daaronder lijdt natuurlijk de publieke dienst. Waar feitelijk alle rechtszekerheid aan den ambtenaar onthouden wordt, kan het wel niet anders, of de staat moet slecht gediend worden.

Elk indisch ambtenaar weet of gevoelt het, dat zelfstandig oordeel, gevoel voor onafhankelijkheid, eigen initiatief, critische aanleg of neiging hoogst gevaarlijke zaken zijn, ballast, dien hij over boord heeft te zetten, of anders de risico te loopen den eenen of anderen dag er den dienst mede uit te dwalen.

Buiten twijfel is, dat dit eerder leidt tot het aankweeken van een servielen geest, dan tot de ontwikkeling van karakter en verantwoordelijksgevoel en dat voor de goede elementen de aantrekkelijkheid van het ambtenaarschap daaronder wel zeer lijden moet".

Een Indische kennis, zoo zegt hij (Blanda) ten slotte, die onder zeven gouverneurs-generaal gediend heeft en nog steeds in dienst is, gaf ons laatst zijn oordeel over het huidig régime te kennen in dezen Cri de coeur: „dat hij den toekomst van den indischen ambtenaar nooit zoo onzeker geweten had als thans.

Wie binnentreedt late alle hoop thans varen!"

Zoo moet de waarschuwing luiden, onlangs door rechterlijke ambtenaren met verlof, in de Studenten-Societeit en het Universiteits-gebouw te Leiden aangeplakt!

Erg genoeg. Jammer, dat die verlofgangers niet met name zijn genoemd. Wij hopen, en mogen vertrouwen, dat de te Leiden studeerende candidaat-ambtenaren er door uit het veld geslagen zijn.

Onder het tegenwoordig régime, alzoo onder den tegenwoordigen Gouverneur-Generaal, zou het den landsdienaren dus minder goed dan te voren gaan, — wat de zekerheid van hunne toekomst betreft.

Het gaat stellig moeielijk, met zekerheid de carrière van een in indischen dienst tredende te voorspellen, en waarschijnlijk blijkt, dat er altijd teleurgesteld zullen worden en men misrekeningen, in den regel, zal wijten aan onbillijke beoordeeling eener- en onredelijke bevordering anderzijds.

Zonder overdrijving kan ook beweerd worden, dat de Regeering niet altijd gelukkig is in hare keuze, — dat niet altijd en overal steeds „de rechte man op de rechte plaats" komt. Maar dit is iets anders dan stelselmatig onderdrukken van plichtsbesef, zelfstandig oordeel en eigen initiatief, het, in één woord, bevorderen van servielen dienst.

Allerminst, meen ik, zou dit te verwachten zijn van den tegenwoordigen Gouverneur-Generaal, die, ook in inférieure rangen, de doorslaande bewijzen leverde van durf en wilskracht, van plichtsbesef en verantwoordelijkheidsgevoel.

Die pruttelen en anderen ontmoedigen, op grond van vermeende ervaringen, mogen zich zelven eens onderzoeken en ernstig navorschen, hoe er over het algemeen wordt of werd gediend. Mogelijk pleiten ze voor verzachtende omstandigheden, waar ze alle schuld op hoogeren, op het hoogst gezag werpen.

Wie zijn vrij gekozen taak niet lief heeft, zich er niet met hart en ziel onafgebroken aan wijden kan, die heeft kans noch recht op hooge aanspraken.

Wien 't niet snel genoeg gaat, die door ongeduld mismoedig en daarmede minder werkzaam wordt, hij herzie zich zelven, vóórdat hij anderen de schuld van zijn illusiën-verlies wijt.

Waar duizenden den lande dienen, kunnen er velen geduld blijven, wier talenten en werkzaamheden te wenschen overlaten. Maar de dienst in zijn geheel vordert sterke persoonlijkheden, van welke kracht en invloed uitgaan.

Deze zullen, zij het soms laat, hun weg vinden, te eer en te meer, naar gelang de minderwaardigen toenemen.

Is er inderdaad altijd door allen streng en ijverig gediend? Een afscheid nemend G. G. achtte weer eens een *Daendels* noodig en een fungeerend G. G. schreef „ik moet mijn residenten met een lantaarntje zoeken", terwijl een optredend G. G. zich aldus uitte: „dit heb ik reeds opgemerkt, dat de machine traag loopt en het een toer is *de waarheid* te vernemen."

En dan zou men moeten huiveren, flink te werken en flink voor de waarheid uit te komen! Gemis aan samenwerking en onderling vertrouwen, een slag om den arm houden, ten einde eventueel gedekt te kunnen zijn, een en ander, en zooveel meer, kon de indische ambtenaarswereld, tot groote schade voor en vruchtbaren algemeenen dienst bedreigen.

Ik heb niet onder zeven, slechts onder vijf G. G. gediend, onder vier residenten en twee assistent-residenten, maar nooit de droevige ervaringen opgedaan als nu door Blanda geschetst. Ernstige jonge lieden, goed onderlegd en van goeden wille hebben niet te vreezen, al kunnen nu niet *allen de hoogste* betrekkingen bereiken.

v. G.

Baarn, 20 Juli.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur. Mei 1907.

Voorwoord, door F. K. Overduyn. — Studiën op bevloeiingsgebied. Engelsch-Indië. Inleiding, door F. K. Overduyn. — De desalanden in de afdeeling Probolingo, door Ch. Borel. — Meer inkomsten voor de schatkist, door Herz. — Een en ander over de exploitatie van den cocosboom, door F. K. Overduyn. — Percara policie deng en Prijaji-policie. I, door W. H. — Padizaad-selectie, door Sarvaas. — De Uiencultuur in Noord-Bantam, door F. S.

De Indische Mercuur. 23 Juli 1907.

Balthazar Heldring †. — Desinfectie door blauwzuurgas, door Dr. H. M. Quanjer. — De tabaksverkoopen uit den 106 Sumatra-, Java- en Borneo-oogst. — Een Gouvernements Cassavefabriek op Madoera. — De Britsch-Indische Papierindustrie. — Economische toestanden in Siam. — Aanwijzingen voor het planten van Kadelé. — Middelen tot rattenverdelging. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

Weekblad voor Indië. 1907. No. 8.

Van 't oude Soerabaja, door Gabriël (vervolg). — Naar de Soerabajasche jaarmarkt (met tal van teekeningen). — Nieuw Scheveningen (met foto's), door P. Artimon. — Toestanden bij den spoorwegdienst, door De Vicq. Enz.

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in N.-I. Maart—Mei. 1907.

De rechtspersoonlijkheid van Ned. Indië in de ontwerp-wetgeving, door Mr. H. s'Jacob. — Het algemeen belang en de particuliere landbouw, door Justus. — Prae-advies met betrekking tot de vernieuwing van het octrooi verleend aan de Javasche Bank, enz., door F. D. Cochius. — Over Hevea Brasiliensis in Singapore, door Dr. R. Slechter. — De agave-cultuur in Duitsch Oost-Afrika. — De invoering van de dubbele boekhouding bij de gouvernements-administratie, door Dr. H. Onnen Jr. — Het eeuwfeest der stoomvaart, door Noach. — Circulaire en vragenlijst van het Alg. proefstation Salatiga. — Kinine-monopolie in Griekenland. — Verband tusschen klimaat en plantengroei. — Het gebruik en de waarde van alcohol in de industrie. — Varia. — Producten-markt en wisselkoersen over Maart—April 1907.

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar Oost-Indië.

Het SS. „Goentoer", Gezagvoerder H. le Clercq van Rotterdam naar Ned.-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept:

Mevr. C. Gauw—Vermeer.
H. Raat.
Mej. G. H. C. Korfmacher
L. G. Tupker.
G. Brill.
J. G. van Ham met echtg. en 1 kind.
Raden Tjokro Adi Koesoemo.
J. G. B. G. Bressler.
S. J. de Bruyn.
H. J. Schlechter.
F. J. Hoebink.
L. Labotz.

Naar Southampton:

J. M. Kolff.
P. Boezaardt en echtg.
A. de Boer.

Naar Marseille:

Prof. Dr. C. F. A. Koch en 2 zoons.
Mevr. de Wed. Dr. H. van Goreum en dochter.
Dr. W. P. C. Knuttel en dochter.
J. Knappert.
L. de Vos.
W. A. Hoogendam.
E. W. J. Scharphuis.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende..............................

....

wonende te.............................. *wenscht*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* ***Oost en West*** *tegen een jaarlijksche contributie van f*..............................

den.............................. 190........

Straat of gracht

Handteekening

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Bureau Hoofdbestuur: Heulstraat 17.

N⁰. 31. Donderdag 1 Augustus 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per Jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	*f* 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	*f* 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG", NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van het Hoofdbestuur:

Verslag over het beheer der geldmiddelen der Vereeniging.

Aan het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West".

Door de, op dringend verzoek van het bestuur der Afdeeling 's-Gravenhage, onverwachte verdaging van de reeds uitgeschreven algemeene vergadering der Vereeniging werd ook de opname der ondervolgende rekening en verantwoording van den penningmeester van het Hoofdbestuur uitgesteld.

Thans vindt deze plaats — ofschoon de datum dier algemeene vergadering nog niet met zekerheid kan worden vastgesteld — opdat alle leden er tijdig kennis van kunnen nemen.

Toen de heer G. P. H. H. Gonggrijp, die van af de oprichting der Vereeniging het penningmeesterschap vervuld heeft, in den aanvang van 1906 wegens verhuizing uit den Haag, zijn ambt nederlegde, werd hij tijdelijk vervangen door den heer H. F. C. van Bijlevelt. Daar deze echter na enkele maanden het land verliet, werd zijn plaats in het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging voorloopig — in afwachting van de definitieve beslissing der a. s. algemeene vergadering der Vereeniging, vervuld door den heer H. E. Prins, die echter bezwaar maakte vooralsnog het penningmeesterschap van het Hoofdbestuur op zich te nemen. De secretaris van het Hoofdbestuur, de heer P. H. Schimpf, heeft daarop de groote welwillendheid gehad zich met de waarneming dier taak te belasten. Bij de indiening der geldelijke verantwoording over het afgeloopen jaar richtte hij het volgende schrijven tot het Hoofdbestuur:

„Overeenkomstig art. XV der Statuten heeft de ondergeteekende, waarnemend penningmeester van uw bestuur, de eer U aan te bieden, de Rekening en Verantwoording der geldmiddelen over het afgeloopen jaar, 1906.

Het zal u hieruit blijken, dat bepaalde voorschriften en modellen eener eenvoudige Administratie zeer noodig zijn, wil men harmonie in het beheer der geldmiddelen, zoowel bij de Afdeelingen als bij het Hoofdbestuur en onderling hebben.

Thans is slechts op gebrekkige wijze door uwen Secretaris, die de functie van Penningmeester tegen het einde van het jaar op zich nam, en die nimmer aan boekhouding gedaan heeft, naar zijn beste weten getracht U een beeld te geven van den financieelen toestand der Vereeniging. Gebrekkig, omdat geen harmonie kon heerschen met de Afdeelingen, die hare verantwoording ieder naar eigen zienswijze kunnen inrichten en later in te dienen hebben aan uwen penningmeester. Hierdoor, en ook uit gebrek aan algemeene voorschriften, is het niet mogelijk de afdeelingen in hare bijdragen aan 't Hoofdbestuur te controleeren en daardoor uit te maken of het Hoofdbestuur werkelijk ontvangen heeft waarop het recht heeft of wel te véél.

De toestand der financiën der Vereeniging mag naar omstandigheden gunstig genoemd worden, vooral daar nog veel aan contributiën in te vorderen is en wel een som van *f* 1077.73.—

Het saldo in kas bedroeg wel op 31 December 1906 minder dan een jaar te voren, doch hierbij valt op te merken dat:

1e. een oude schuld van *f* 200.— voor de oprichtingskosten van het Koloniaal Weekblad afgedaan werd;

2e. dat in 1906 geparticipeerd werd in het waarborgfonds voor de tentoonstelling van „Oost en West" voor *f* 420.— en deelgenomen voor *f* 25.— te zamen *f* 445.—, waaromtrent in de maand December 1906 kennis gegeven werd door het comité dier tentoonstelling, dat 54 pct. van *f* 420.— gerestitueerd zou worden, dus *f* 226.80 die eigenlijk ook ten bate moesten komen van 1906. Alzoo wordt het saldo in kas met *f* 226.80 feitelijk verhoogd, doch daar de gelden nog niet gerestitueerd waren zijn zij ook niet opgenomen in het saldo. Het werkelijk Bezit der Vereeniging is blijkens Bijlage 3 dus *f* 6139.13½ benevens 229 aandeelen in de N. V. Boeatan, nominaal à *f* 50.— (*f* 11450), doch die voor „pro memorie" aangegeven zijn omdat taxatie niet mogelijk is.

Aangezien in de vorige jaren geen balans opgemaakt werd is vergelijking onmogelijk, alléén kan er op gewezen worden dat door het legaat van wijlen den heer Post, de geldmiddelen der Vereeniging sterk vooruitgegaan zijn.

Enkele Afdeelingen als Arnhem, Parijs en Curaçao bleven de contributie over 1906 schuldig, de afd. Parijs en Curaçao zelfs over meer jaren. Van de eerste is te verwachten dat zij alsnog aan hare verplichtingen zal voldoen. Van de beide anderen worden weinig teekenen van leven gegeven, zelfs heeft Curaçao al feitelijk een einde gemaakt aan haar kwijnend bestaan.

In Suriname heeft de Vereeniging thans een vertegenwoordiger gevonden, in den heer Fr. Oudschans Dentz, die met stalen ambitie en op de juiste wijze, de belangen behartigt, en zorgt dat de penningen binnen komen, hem zij dank gebracht, dat de Vereeniging van de Surinaamsche leden, de achterstallige contributiën binnenkreeg en thans bijna geheel quitte is.

Van de Afdeeling Groningen en Ommelanden, die geheel zonder bestuur den doodstrijd voert, werd op verzoek der gewezen penningmeesteres dier Afdeeling, de contributie dier leden geïnd, vandaar dat in bijlage 5, vermeld werd dat zij *f* 40.65 te veel betaald had. Mocht eventueel bij herleving der Afdeeling een nieuw bestuur gevonden worden, dan zal die som dienen gerestitueerd te worden. Falen de pogingen om haar in 't leven terug te roepen, zoo blijven de gelden in de Hoofdbestuurskas.

Behalve de zes bijlagen, zijn hierbij nog de noodige bewijzen van ontvangst en uitgaaf ter verificatie.

De waarnemend Penningmeester
van het Hoofdbestuur,
w. g. SCHIMPF.

De Commissie van verificatie brengt omtrent de door den heer Schimpf ingediende bescheiden, — die voor alle belangstellenden ter inzage liggen op het bureau van het Hoofdbestuur, Heulstraat 17, den Haag, — het volgende advies uit:

Rapport over de Verantwoording van 1906.

Het strekt onze Commissie tot groot genoegen, haar verslag te kunnen beginnen met een woord van hulde voor de nette en zorgvuldige wijze, waarop de haar ditmaal voorgelegde verantwoording is ingericht en bewerkt.

Wij verheugen ons er in, te kunnen constateeren dat door den waarnemend penningmeester thans met goed gevolg is gehoor gegeven aan de wenschen, ten vorigen jare door ons uitgesproken ten aanzien van de wijze van verantwoording der bijdragen van leden, die rechtstreeks onder het Hoofdbestuur ressorteeren; en wij spreken den wensch uit, dat het ook gelukken moge de penningmeesters der afdeelingen er toe te brengen, om voortaan ook hunne verantwoordingen op gelijke wijze in te richten, waardoor dan een volledig overzicht van het geheel zal kunnen verkregen worden.

Wij hebben de rekening in overeenstemming bevonden met de overgelegde justificatoire bescheiden, en ons overtuigd dat het geldelijk beheer met orde en overleg wordt gevoerd; aan ons zijn voorgelegd het bewijs van inbewaargeving bij de Nederlandsche Bank van de Obligatiën Ned. Werk. Schuld, en van de in portefeuille teruggekomen obligatiën der leening van de Vereeniging, de aandeelen Boeatan, benevens het Rijkspostspaarbankboekje, het saldo per 31 December vermeldende dat in de balans voorkomt. Volgens het kasboek was het in de verantwoording vermelde saldo op genoemden datum voorhanden.

Het in den vorm eener balans door den waarnemend Penningmeester geleverd Overzicht van Baten en Lasten der Vereeniging evenwel beantwoordde niet geheel aan hetgeen wij onder eene volledige Balans meenen te moeten verstaan. Een verwijt mag deswege echter den titularis niet treffen, waar deze zelf in de, zijne verantwoording vergezellende toelichting, er de aandacht op vestigt dat hij slechts tijdelijk de functie heeft waargenomen, zonder met de praktijk der boekhouding vertrouwd te zijn.

Liever dan in bizonderheden aan te wijzen welke bedenkingen tegen den vorm van het stuk zijn gerezen, hebben wij de ons ter beschikking staande gegevens verwerkt tot eene balans, die wij hierbij overleggen, en — zoo zij door het Hoofdbestuur wordt aanvaard — aan de Algemeene Vergadering ter goedkeuring wenschen aan te bevelen.

Bizondere aandacht verdient in die Balans de vermelding van de Exploitatie van een eigen lokaal met daaraan verbonden Restaurant enz., waarvoor in 1900 eene Obligatieleening ten laste der Vereeniging werd aangegaan.

Die Exploitatie heeft niet aan de daarvan gekoesterde verwachtingen beantwoord, zoodat het Dagelijksch Bestuur tot opheffing van het Restaurant heeft besloten, en de likwidatie daarvan, na bekrachtiging van dat besluit, eerlang zal volgen.

Ter zake van die Exploitatie welke, wat het Restaurant betreft, onder geheel belangloaze en zaakkundige leiding van Mevr. M. ten Bosch—Bosscher geschiedde, werd eene afzonderlijke administratie gevoerd, waarvan de onder ultimo Maart jl. afgesloten, door eene speciale commissie onderzochte, balans aan ons is overgelegd.

In eene, als bijlage aan dit rapport toegevoegde nota hebben wij omtrent het resultaat dier Exploitatie eenige cijfers en beschouwingen bijeengebracht, die tot de conclusie voerden dat het ons gewenscht voorkwam in de Balans der Vereeniging een zeker bedrag te reserveeren voor vermoedelijk op de likwidatie te lijden verlies, en welke bij de beoordeeling van het besluit tot opheffing van dienst zullen kunnen zijn.

De Commissie
benoemd in de Vergadering dd. 2 Juni 1906,
is geteekend:
A. H. G. FOKKER.
K. H. H. van BENNEKOM.
W. van der ZIJL.

's-Gravenhage, 4 Juni 1907.

VEREENIGING OOST EN WEST.

Balans per ultimo December 1906.

ACTIVA.

Effectenbezit.		
5 Obligatiën 3 pct. Ned. Werk. Schuld		
Nominaal / 5000 à 92½ pct.	f 4625.—	
4 maanden rente	" 50.—	
	f 4675.—	
5 Obligatiën onzer leening		
Nominaal f 275.— à pari	" 275.—	
229 Aandeelen N. V. Boeatan		
Nominaal f 11450.—	*pro memoria*	f 4.950.—
Rijkspostspaarbank.		
Gedeponeerd op boekje No. 55724		" 800.—
Exploitatierekening.		
Onderneming onder beheer van Mevr. ten Bosch		" 5.000.—
Diverse Debiteuren.		
Nog in te vorderen contributiën, geschat	f 535.—	
terug te ontvangen van aandeel Garantiefonds voor de Amsterd. Tentoonstelling . .	" 226.80	
		" 761.80
Kassa. Voor het saldo in kas		" 45.44½
		f 11.557.24½

PASSIVA.

Obligatieleening A° 1900		f 5.000.—
Reserve		
voor vermoedelijk af te schrijven verlies op de Exploitatierekening		" 1.593.60
Diverse Crediteuren.		
Afd. 's-Gravenhage, te veel gestort	f 8.50	
" Groningen, voor haar geïnd	" 40.65	
		" 49.15
Kapitaalrekening		
voor het saldo		" 4.914.49½
		f 11.557.24½

KOLONIALE PRAATJES.

De invloed der koloniën op de economische ontwikkeling van Nederland.

Na dan te hebben uitgemaakt, zooals wij in ons vorig nummer uiteenzetten, dat het bestuur van Nederland over de kolonie in Oost Indië deze in economisch opzicht weinig zou hebben gebaat, gaat de heer van Kol in een slot-hoofdstuk van zijn door ons genoemd eerste artikel in de *Indische Gids* na, welke voordeelen in bedoeld opzicht voor Nederland als gemeenschap in het koloniaal bezit waren weggelegd.

In dit hoofdstuk zien we den schrijver dan in een wellicht niet onverdienstelijk overzicht van de handelgeschiedenis van Nederland de bekende ups and downs van den Nederlandschen handel den lezer voor oogen voeren tot het huidig oogenblik, waarop ons land naar verhouding van grootte en bevolking eene eerste plaats inneemt in de rij der handelslanden van den aardbol.

Vooral na 1870 toen de duitsche industrie haar hooge vlucht nam, is de nederlandsche handelsomzet enorm gestegen, in 35 jaren met niet minder dan 375 pct, terwijl het aantal inwoners slechts met 55 pct. aangroeide; deze reuzensprong is dus allerminst aan het bezit der koloniën te danken, merkt de schrijver terecht op, wien echter ter verklaring van dezen reuzensprong blijkbaar in de door hem benutte Jaarcijfers voor Nederland van 1905 de noot ontgaan is, waaruit blijkt dat onder de enorme cijfers tot een totaal bedrag van 4578 millioenen guldens van den Nederlandschen handelsomzet in 1905 begrepen zijn de voorraden van buiten entrepôt opgelegde vrij in te voeren goederen, die zonder in Nederland te zijn verwerkt weder werden uitgevoerd.)

Veel meer ontzaggelijk meer dan de koloniën had de gunstige ligging van Nederland en zijn historische ontwikkeling invloed op den handel, merkt de schrijver op.

Lang voordat Nederland koloniën bezat, gedurende den bourgondischen tijd was er reeds een groothandel ontstaan, een begin van wereldhandel steunende op de wereldnijverheid en waren de Staten van Holland »geheelic gefondeert op coopmanscippe« (1438), vernemen we wijders.

Het zou ons te ver voeren het geheele betoog op den voet te volgen, waarvan de quintessens daarop neerkomt, dat noch in den tijd der V.O.C. noch later, Nederlandsch Oost-Indië van overwegend belang voor den Nederlandschen handel is geweest.

Stippen wij, wat het heden betreft even de volgende gegevens aan, waarop dit oordeel is gegrond.

Te Rotterdam werden in 1905 schepen ingeklaard met een totalen inhoud van 21,453.000 ton, d. i. 30 maal meer dan den inhoud van alle schepen uit Oost-Indië in Nederland ingeklaard.

Van een totalen uitvoer in Nederland in 1905 ter waarde van 1993.8 millioen gulden, ging voor een waarde van 70.5 millioen naar Oost-Indië d. i. slechts 3.5 pct. van het geheel.

Van den totalen invoer in Nederland kwam voor een waarde van 399.6 millioen gulden of 15.5 pct. uit Oost-Indië. (Hier zij aangeteekend dàt den heer van Kol blijkbaar de tegenstrijd ontgaan is tusschen de jaarcijfers voor Nederland en die voor de koloniën voor 1905, waar wat de laatste betreft, de geheele uitvoer van Nederlandsch Oost-Indië op slechts 309.103.428 gld. wordt gesteld, en de eerste den uitvoer uit Oost-Indië in Nederland of anders gezegd den uitvoer van daar alleen naar Nederland reeds op nagenoeg 400 millioenen guldens stellen). Ons dunkt dat het voor geen enkele natie onverschillig kan wezen of zij een zesde van haar geheelen invoer op het spel zet. Of zoude, waar wij ook in dit hoofdstuk tevergeefs naar de nieuwe gezichtspunten voor de *Indische Gids* uitzagen, wellicht dit bedoeld wezen, waar de schrijver, na te hebben verklaard dat van den invoer in Oost-Indië bijna zeven tiende uit andere landen komt en eveneens zeven tiende van den uitvoer niet naar nederlandsche doch naar vreemde havens gaat, tot de ontboezeming komt:

«Zouden deze cijfers wel zooveel ongunstiger worden wanneer een andere vlag in dien archipel werd geheschen?»

Een mooi gezichtspunt voorwaar, en wel waard om in ons belangrijkste koloniale periodiek te worden uiteengezet en bepleit op een oogenblik, nu onze koloniale politiek in nieuwe banen wordt geleid en het er op aankomt alle krachten in te spannen om het doel te bereiken, een doel, waarvoor ook eens de heer van Kol heeft gestreden, maar waarvoor hij thans terugdeinst, omdat, gelijk de heer Jonnart, gouverneur-generaal van Algiers, onlangs opmerkt: «les pessimistes ce sont généralement ceux qui ont peur des efforts.»

Wij zullen in een volgend nummer op het geheele artikel van den heer van Kol terugkomen, dat om de plaats waar het verscheen ons tevens noodzaakt met het volgend nummer te beginnen zijne manke vergelijkingen tusschen onze en vreemde koloniën in een aantal overzichten te weerleggen.

Hier kunnen we evenwel niet nalaten ons leedwezen te betuigen, dat de redactie van de *Indische Gids* zich harer verantwoordelijkheid zoo weinig bewust was, om aan een aan de koloniale idee zoo vijandig artikel eene plaats in te ruimen in hare kolommen. Was het dier redactie dan niet bekend, dat de schrijver behoort tot die lieden, waarvan de generaal Ligautey bij eene prijsuitdeeling aan de leerlingen van het lyceum te Oran in Algiers het bestaan ook in Frankrijk erkende, toen hij sprak van dit oogenblik, waarop »toute une école semble renier la grandeur et l'efficacité de l'effort colonial de France, et prétend que pour être plus forte contre les menaces de demain, il faut se replier son elle-même et restreindre son effort,« tot die lieden, die steeds schermen met de woorden van eerlijkheid en rechtvaardigheid, maar voor wie die woorden ijdele klanken zijn, waar het geldt het oordeel te vellen over den arbeid der hedendaagsche maatschappij?

Het spijt ons, we hadden beter verwacht van de leiding van Nederlands eerste koloniale periodiek, op welks weg het toch zeker ligt mede te helpen opbouwen, niet om mede te helpen af breken.

Pers-kroniek.

Eenigen tijd geleden verschenen in het Vaderland een drietal artikelen over den toestand op Atjeh, geschreven door den oud-minister van koloniën, den heer Cremer. Daarin werd o.m. de sluiting der havenplaatsen Idi, Banjeuën en Segli veroordeeld, waartegenover de heer Sol, oud-resident van Atjeh, in de Nieuwe Courant betoogde, dat deze sluiting in overeenstemming is met de z.g. scheepvaartregeling van Atjeh.

De heer Cremer, wederom op deze zaak terugkomend, betwist thans in het Vaderland de juistheid des heeren Sols bewering en staaft zijn meening met verwijzingen naar officieele bescheiden aan de Koloniale Verslagen ontleend.

„Blijkens het Koloniaal Verslag van 1892, zegt de heer Cremer, overwoog de Indische Regeering een maatregel, dwangmaatregel tegenover ons slecht gezinde Rijkjes, krachtens welken slechts enkele plaatsen in Atjeh voor den algemeenen handel zouden worden opengesteld, terwijl het verkeer tusschen deze en de overige kustplaatsen en tusschen deze laatste onderling, alleen met kustvaartuigen zou plaats hebben.

Die maatregel had ten doel, om met onzen invloed orde en veiligheid op de kust te verzekeren, de goedgezinde bevolking te steunen en haar handel en nijverheid gelegenheid te geven zich te ontwikkelen.

Op dit beginsel werd door de Indische Regeering de Koninklijke sanctie gevraagd en verkregen, en daarna werden kolonel Deykerhoff en de resident der Padangsche Bovenlanden, de heer Scherer, in commissie gesteld om een regeling te ontwerpen, die aan het genoemde doel zou beantwoorden.

Ten gevolge hiervan werd bij ordonnantie van 1892, Ind. Stbl. no. 203, de haven van Edi (nu Idi genoemd) opengesteld voor den algemeenen handel.

In 1893 volgde de openstelling ter Noord- en Westkust en Groot-Atjeh van — behalve Oleh-Leh — Telok Semawé en Poeloe Raja; in 1896 van Sabang; in 1897 van Ségli, Tenom, Panga en Melaboeh; in 1899 werd nog Tampat Toewan geopend, maar Tenom en Panga gesloten; in 1901 werd Bajan (nu Bajeuën) geopend.

Dat het beginsel der regeling medebracht, haar als dwangmaatregel toe te passen, blijkt telkens uit de verslagen; ik wijs o.a. op het Kol. Verslag van 1898 blz. 10, waar wij lezen, dat in Groot-Atjeh de scheepvaartregeling van geen invloed op den gang van zaken was, maar dat in de onderhoorigheden zij meermalen aan het bestuur de middelen in handen gaf „om de hoofden te dwingen tot het nakomen van op hen rustende verplichtingen of om onwilligen te straffen." Soortgelijke mededeeling vinden wij in het verslag van 1900, blz. 24.

En wat lezen we omtrent Idi, de eerst geopende haven?

Reeds in 1893 wordt gemeld, dat daar een levendige handel gedreven werd, vooral met de Straits Settlements, welke nog belangrijk toenam na de inwerkingtreding van de scheepvaartregeling ter Oostkust; het volgende jaar, dat die haven en T. Semawé, behalve door de Paketvaart-Maatschappij, nog door vier handsstoomers geregeld bezocht werd; en in 1900, dat van de door onze ambtenaren geheven hasil — wegens in- en uitvoerrechten — te Idi alleen werd geheven meer dan de helft van de gansche heffing in Atjeh, n.l. D. 217.669, tegen een totaal bedrag van heffing in de zes toen opengestelde havens van D. 412.131.

En nu wordt plotseling in dit jaar die haven, die onder de bestaande regeling bijna vijftien jaar voor den algemeenen handel was opengehouden, en tot zekere welvaart gekomen, gesloten, niet als dwangmaatregel, niet als straf — want de laatste Kol. Verslagen spraken voortdurend van rust in Idi, — niet om „orde en veiligheid op de kust te verzekeren of de goedgezinde bevolking te steunen en haar handel en nijverheid gelegenheid te geven zich te ontwikkelen."

Juist het tegendeel was het gevolg van den maatregel en daarom beweer ik, dat hij werd genomen in strijd met het beginsel, dat de Koninklijke goedkeuring had verworven. De vraag rijst: is op dezen afwijkenden maatregel ook de Koninklijke goedkeuring gevraagd en verkregen? Zoo niet, dan kan er m.i. niet spoedig genoeg op worden teruggekomen.

De slag is, voor zoover ik heb kunnen nagaan, geheel zonder waarschuwing gevallen. Wel werd bij de toelichting van de Indische begrooting voor 1903 voorgesteld het eindpunt van den Atjeh-tramweg te verleggen van Idi naar de Langsarbaai, „de eenige goede, natuurlijke haven ter Noord- en Oostkust, doch die thans door ontoegankelijke moerassen van het binnenland is gescheiden," terwijl de reede van Idi „gedurende de helft van het jaar nagenoeg onbruikbaar „altijd moeilijk en dikwijls gevaarlijk" wordt genoemd. De Langsarbaai wordt daar verder altijd toegankelijk genoemd voor de schepen der Paketvaart-Maatschappij; een geregeld verkeer onder Nederlandsche vlag is daar dus verzekerd „dat het nationaliseeren van den productenhandel in Atjeh in de hand zal werken ten bate van de pacificatie, die op de onderwerping volgen moet." Maar, ofschoon in verband met dit voorstel werd medegedeeld, dat de voorgenomen verbeteringen van de haventoestanden in Idi zouden achterwege blijven, werd op sluiting van die haven slechts niet gedoeld.

Het hier omschreven voorstel werd zonder schriftelijke of mondelinge discussie aangenomen; de Nederlandsche Kamerleden kunnen van de plaatselijke omstandigheden niet zoozeer op de hoogte zijn om zulk een voorstel naar waarde te beoordeelen. De aandachtige lezer zal evenwel opgemerkt hebben hoe de toelichting strijdt met de vroegere Regeeringsmededeelingen. De levendige handel van 1893 klopt niet met de onbruikbaarheid der haven van tien jaar later. Onderzoekingen ter plaatse en bij Nederlandsche scheepvaarders hebben mij geleerd, dat de verbinding met de reede van Semarang meer verbroken is dan die te Idi. De geregelde verbinding van de Paketvaart-Maatschappij in de Langsarbaai verwacht, werd in 1893 als bestaande vermeld wat Idi betreft en is er tot Februari blijven bestaan; èn de Langsarbaai is, èn Idi was open voor de vreemde vlag, de nationale en de vreemde handel kunnen elkander bekampen zoowel in de eene als in de andere haven.

Het is zeker eerder te verwachten, dat in die door „ontoegankelijke moerassen" omgeven Langsarhaven, waar, toen Idi gesloten werd, noch pakhuizen, noch aanlegsteiger, noch woonhuizen, noch handelsfirma's waren, zich aanvankelijk eerder agenten vestigen van Pinang-Chineezen dan nationale handelaars, en om dat oord der verschrikking en der tramlijn daarheen kunstmatig leven in te blazen, is het werk van vijftien jaren te Idi te niet gedaan.

Dat strookt niet met de bedoeling der scheepvaartregeling. En ware dit wel zoo, dan ware het te wenschen, dat zij zoo spoedig mogelijk verdween.

Ten slotte: de heer Sol meent, dat ik schreef onder Pinangschen invloed. Ik ben gewoon voor Nederlandsche en Nederlandsch-Indische belangen te spreken, te schrijven en..... te handelen.

In het belang van Indië's welvaart zijn in den laatsten tijd, óók met geldelijken steun der Regeering, stoomvaartlijnen geopend op China, Japan, Bengalen, Birma. De bedoeling is voor de Indische producten de voordeeligste markten te zoeken, behoeften uit den vreemde zoo goedkoop mogelijk te betrekken. In ontwikkeling van den Inlander, in vrije beschikking over — en vrij verkeer voor — zijn product, worden hulpmiddelen gezien om hem moreel en economisch op hooger trap te brengen; die beginselen verlieze men ook in Atjeh niet uit het oog.

Het verzet houdt daar hardnekkiger stand dan in andere streken; de bevolking steunt het; niet — zooals elders — schuilt het vooral bij de hoofden. Heerendiensten, die de gedweeë Javaan, zij het noode, draagt, wekken wrevel en tegenstand bij den Maleier, vooral bij den Atjeher; hij weet hoe op het Maleisch schiereiland, van den aanvang af, alle openbare werken zijn tot stand gekomen in betaalden vrijen arbeid, zelfs in zeer schaars bevolkte streken. Een jaar langer oorlogvoeren zal meer geldelijke en vooral meer menschenoffers eischen dan wat in eenige jaren aan betaalde openbare werken zou worden besteed. Het fnuiken verder van welvaart, zoo schrijft de heer Cremer ten slotte in het Vaderland, met moeite ontloken, in plaats van het aanwakkeren er van, in plaatsen als Idi, Bajeuën, Segli, kan verzet gaande maken en aanwakkeren en ons meer schade berokkenen dan handelsrelaties met den overwal, die wij in de opengebleven havens toch niet kunnen weren.

Onbillijkheid straft zichzelf."

* *
*

In het Nieuws v. d. Dag troffen wij een zeer waardeerende beschrijving aan van de tentoonstelling van Indische Kunstnijverheid door de Afdeeling van Oost en West te Apeldoorn georganiseerd. Na gemeld te hebben dat de tentoonstelling boven verwachting goed geslaagd is en een korte opsomming van hetgeen geëxposeerd was, meldt het blad een en ander uit het résumé door mejuffrouw Tonnet samengesteld, dat wij hieronder laten volgen:

„Bijzonder mooi zijn de ikat-weefsels uit den Timorarchipel (eilanden Soemba-Roti, Kissar enz.). Deze doeken kenmerken zich door het merkwaardig ikatprocédé. Het ornament wordt op de schering geteekend en de lichte kleurvlakken worden voor het verven afgebonden, van daar de naam ikat, dat binden beteekent. Eerst wordt de donkere ondergrond geverfd en daarna het rood of bruin, vervolgens het geel. Men laat daarbij de eene kleur op de andere inwerken. Het geel maakt bijv. het rood tot steenrood. Het allerlaatste wordt het wit losgewonden. Sommige kleuren (blauw, groen) worden met de hand bijgeverfd. Als de ketting of schering geornamenteerd is, dan wordt de éénkleurige inslagdraad er door geweven. Daardoor worden de omtrekken der figuren zoo zacht en krijgt het geheel zoo'n harmonisch aanzien.

Het mooiste weefsel, een Soemba-doek, met vorstenpatroon, hangt rechts van het portret der Koningin. Aan de andere zijde hangt de mooiste gebatikte kain, eveneens met vorstenpatroon (parangroesaq).

De Soemba-doek op de tentoonstelling is een inzending van den hoofdcursus, te Kampen, die trouwens, evenals het Koninklijk Militair Invalidenhuis „Bronbeek", verscheidene fraaie stukken heeft ingezonden, o.a. zijden broeken en sarongs van Atjeh, antieke koperwerken, Balineesche houten beelden, wapens enz. Ook is er een prachtige zijden sarong van Palembang met dubbel ikat-werk. Hierbij zijn de inslag en de ketting elk afzonderlijk gekleurd. Ook het ikat-kleed van Borneo is buitengewoon mooi (inzending Boeatan).

Verder mooie weefsels uit de Bataklanden, Atjeh, Celebes, Bali en prachtige batiks van Java.

Een mooie collectie wapens uit verschillende deelen van den Archipel.

Opmerking verdienen een paardentoom van Makasser met antiek drijfwerk in zilver (zeer oud), een Atjehsche zijden zakdoek met sleutelring, kleeren van boomschors, leeren wajangpoppen, houten wajang-goleq, houtsnijwerk van Japara, vlechtwerk van de buitenbezittingen, koperwerk van Java, tin van Banka, filigraanwerk van Padang, lakwerk van Palembang en van West-Indië. Van het laatste is ook mooi mandenwerk aanwezig.

Het Koloniaal Museum zond proeven van verschillende technieken."

* *
*

Uit een Atjeh-brief van den bekwamen correspondent der Nieuwe Courant nemen wij hier en daar eenige gegevens over, die een ander inzicht geven in den tegenwoordigen toestand in Atjeh dan men uit de losse mailberichten over Atjeh kan verkrijgen.

Vooral van belang lijkt ons hetgeen hij schrijft over de a.s. sluiting van de havenplaats Segli; dit in verband met hetgeen de heer Cremer over deze zaak in het Vaderland opmerkt, n.l. dat deze sluiting zeer slechte gevolgen kan hebben.

Na een voor een de „rampen" nagegaan te hebben, die onze wapenen in den laatsten tijd op Atjeh troffen vervolgt hij:

„Voeg bij dit alles nog een helsche anarchie in de afgelegen kampoengs, vooral ook een ter Noordkust toenemende wrok wegens de dwingelandsche trampolitiek; — een wrok, die nog belangrijk zal toenemen wanneer straks Segli zal gesloten worden voor in- en uitvoer, enkel om zoodoende een druk goederenvervoer voor de tram naar Oleh-Leh en Telok-Semawé te fabrieken, — dan heeft men een alleszins juist en weinig rooskleurig beeld van den toestand in het Pédirsche.

Soms heeft het er den schijn van, alsof de bevolking zich wil schikken, doch telkens komt het verzetvuur na een tijdje van stilte weer op.

De gouverneur verbloemd den aard van den actueelen toestand niet voor zichzelf of anderen. Dit blijkt genoeg uit zijn printah, waarbij den officieren op het hart gedrukt wordt, om in het vervolg beter rekening te houden met de omstandigheden in dit militaire commandement; en nimmer ongewapend uit te rukken.

Dit slaat natuurlijk op Groot-Atjeh en enkele zeer rustige deelen der onderhoorigheden. Want het zal wel bij geen enkel troepencommandant opkomen om elders ongewapend, of althans zonder zoo sterk mogelijk gewapende dekking, uit te rukken. Hier is dus de ruiterlijke erkenning van den hoogsten gezaghebber — wien men allerminst gebrek aan moed zal verwijten — hoe in Atjeh overal rekening dient gehouden te worden met groote gevaren. De haat tegen de militaire uniform treedt dan ook overal aan den dag. Er zijn zelfs officieren, die het niet geraden vinden, 's avonds in de Kota-Radjasche buitenwijken anders dan in burgerkleeding te loopen.

Hierin is misschien wel wat overdrijving, doch... wie weet hoe spoedig dit niet meer mag gezegd worden."

Over de verschillende „oorzaken" welke tot de „rampen" leidden merkt hij nog op:

„Niet zoozeer de rampen, verscheidene hiervoor en zeer waarschijnlijk niet minder hierna zijn op zichzelf de doornen, die thans het Atjehbestuurspad zoo pijnlijk maken; maar de intense volkshaat, de wrok jegens de keumpenie, als olievlekken zich uitbreidend, waarvan de pijnlijke verrassingen de openbaringen zijn. Waar vroeger religieus fanatisme en plat roofwezen zeer scherp onderscheiden waren, zijn deze stroomingen reeds lang ineengevloeid; ja zoover is het gekomen dat een en ander niet meer buiten de eigenlijke bevolkingen omgaat. Er heeft een noodlottige amalgamatie plaats, die.... tot een voor ons vreeselijk débacle kan leiden.

Dat opleven van den volkshaat hebben wij bereids anderhalf jaar geleden als waarschijnlijk voorgesteld wegens de toen voorgekomen ontijdige en hoogst onoordeelkundige fiscale maatregelen. Minister en parlement hebben gemeend er zich met subtiele onderscheidingen te kunnen afmaken, — aan de te heffen belastingen een anderen titel en meer uitbreiding gegeven. Maar het zal toch weinig betoog behoeven dat een gewoon Atjehsch brein zich met zulke speculaties niet inlaat."

* *
*

In het Volk schrijft zekere Laukeh „Delische schetsen". Natuurlijk „schetsen", bekeken door een sociaaldemocratischen bril; in sociaal-democratischen stijl gehouden. „Kapitalisten" heeten natuurlijk „uitzuigers"; inlanders zijn „loonslaven". Vervaarlijk trekt hij te velde tegen de „philantrophie" door enkele oud-gasten uitgeoefend. Het is eigenlijk een schandaal indien een Cremer, een Jansens, Nienhuis iets van hun schatten, door „uitzuigen" verkregen", afstaan voor liefdadige doeleinden in Indië. Dat is ongeveer den indruk dien men als niet-sociaal-democratisch lezer, van deze schetsen verkrijgt. Toch ligt er een kern van waarheid in het door Laukeh in het Volk beweerde n.l. dat in het algemeen in Nederland de mannen van fortuin niet gaarne over de brug komen voor de bevordering van nuttige Indische instellingen, hoewel velen hun geld aan Indië te danken hebben.

Typisch b. v. is hetgeen de schrijver der schetsen aan de „N. Soer. Crt." ontleent.

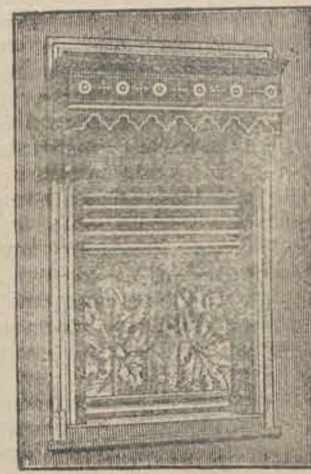
„We zullen, zegt hij, eerst het woord laten aan de „N. Soer. Crt.", die naar aanleiding van het overlijden van jhr. mr. C. J. den Tex, den bestuurder van tal van liefdadigheidsgenootschappen in Nederland schreef:

„Heeft men ooit gehoord dat jhr. mr. C. J. den Tex iets voor Indië heeft gedaan, ooit gehoord dat op het groote rijstland Kadanghauer van de familie Den Tex minder gunstige toestanden heerschten, dat daar de kleine man tevreden was? Zie, ook deze inlanders van Kandanghauer hebben kinderen die ziek zijn en gebrek lijden en wat is ooit gehoord van een tegemoetkoming door eigenaren aan den kleinen man, die een zeer hooge belasting in rijst, liefst ongebroken korrel, moet opbrengen.

Toch, wat zou de familie Den Tex in Nederland zijn geweest zonder het veld van Kandanghauer?

Vertrok niet de grootvader van moederszijde in het begin van de 19de eeuw naar Indië uit Amsterdam waar hij het nederig barbiersvak had uitgeoefend?

De oude heer Vriese trof het gelukkig. Hij kreeg op een of andere wijs Kandanghauer voor een prikje en legde den grondslag voor een fortuin van millioenen. Zijn dochter trouwde met den heer mr. C. J. A. den Tex, zoon van professor Den Tex, zonder fortuin.

Deze mr. C. J. A. den Tex was een flink man, door het fortuin van zijn vrouw en door eigen flinkheid van karakter werd hij burgemeester van Amsterdam en een erkend vriend van koning Willem III. Aan dezen dankte hij dan ook zijn adellijken titel, die erfelijk is. Een doodgewone geschiedenis van een opkomende familie. Maar is het niet ongewoon, dat de flinke algemeen om zijn weldadigheid geprezen zoon van deze ouders, te eenenmale vergat wie hem in staat stelde zoo milddadig te zijn, van waar het fortuin kwam, dat hem en zijn broers en zusters in staat gesteld heeft in weelde te leven en hun kinderen een mooi fortuin na te laten.

Altijd en altijd is het Kandanghauer, vanwaar soms onderdrukte kreten kwamen van al te zware heffingen, van verwaarloozing van wegen, van besproeiingswerken, van onwettige heffingen."

En verder schrijft het blad:

„Leest eens de redevoeringen die aan het graf gehouden zijn. Geen woord over Indië, niemand die er aan dacht, er op zinspeelde zelfs. Men moet weten, dat het in Amsterdamsche kringen nu juist niet chic genoemd wordt als het fortuin uit Indië afkomstig is en, toch is er bijna niet een rijke familie te vinden wier fortuin niet uit Indië stamt."

En wier fortuin, zoo merkt hij ten slotte op, niet verkregen is door uitbuiting van inlander of oosterling zouden wij er bij willen voegen.

Oost-Indische Berichten.

Oogstmislukking in Oost-Semarang. Zooals het Soer. Hbld. onlangs meldde zijn in Oost-Semarang duizenden bouws sawah, met padi beplant, mislukt of de mislukking nabij.

Wie echter het rapport omtrent den stand der voedingsmiddelen op einde April naleest, krijgt daaruit heelemaal niet den indruk dat het zoo erg is, merkt dat blad op.

Wat zegt men van de volgende uiting van diplomatie? „Middelmatig was de oogst in de afdeelingen Demak en Grobogan even als in de afdeeling Pati, hier voorzoover het gewas niet door ziekte is aangetast, overigens ongunstig." Het is ons niet mogen gelukken den zin dezer woorden precies te snappen. Iemand, in lezen van assyrische teksten bedreven, deelt ons mede dat de rapporteur bedoelt: waar de oogst niet middelmatig is, daar is hij — niet de rapporteur, maar de oogst — „beroerd," om het eens banaal te zeggen. Dit geldt voor Demak en Grobogan. Hoe de opbrengst der rijstvelden in Pati geweest is, heeft onze helper, die anders de onmogelijkste teksten ontcijfert, niet kunnen uitvorschen.

Men heeft dus te erkennen, dat de regeering door sommigen van hare ambtenaren prachtig wordt voorgelicht. Als zij eens een geleerde in dienst nam om oogstverslagen en dergelijke in het Nederlandsch over te brengen? stelt het Soerabajasche blad voor.

Onze militaire geneesheeren. Een militair dokter schreef aan het Bat. Nwsbld:

„Op het korps van ongeveer vijfenzeventig officieren van gezondheid der tweede klasse, telde ik in de eerste vier maanden van dit jaar, bijna veertig overplaatsingen, die in Atjeh niet meegerekend."

Dat wil dus zeggen dat, als het zoo doorgaat, geen enkele jonge militaire dokter, pas beginnend en dus vooral voordeel doende met min of meer langdurige plaatsing in eenzelfde garnizoen, hoogstens zes maanden op een standplaats blijft."

Verdere commentaar overbodig.

Asyl van landswege voor behoeftige weesjes. In De Locomotief wordt er op gewezen, dat er in Indië behoefte bestaat aan inrichtingen, die zich ontfermen over minderjarige kinderen, wier ouders armoedig gestorven zijn en waarvan de aangewezen voogd, uit hoofde van een der acht redenen bij art. 377 van het B. W. genoemd, weigerachtig is de voogdijschap te aanvaarden. Ook al is aan de weeskamer de waarneming der voogdij opgedragen, dan nog!

Het blad zegt:

De Weeskamer is immers geen weeshuis, doch een administratiekantoor.

In Europa bestaan gestichten, alwaar vondelingen en verwaarloosde jonge kinderen, zonder ouders, onder dak kunnen gebracht worden, en al trachten in Indië de weeshuizen en enkele particuliere inrichtingen aan de arme schapen (die nog wel den leeftijd van 15 jaar niet mogen zijn gepasseerd) een onderkomen te verschaffen, toch is het aantal dat onverzorgd overblijft enorm groot.

In stede van de kleine som die jaarlijks op de begrooting wordt uitgetrokken en die, over alle weeskamers in Indië verdeeld, voorzien moet in de verzorging van dergelijke stumperdjes, dringt de schrijver aan op het oprichten van asyls voor behoeftige weesjes op kosten van den lande.

De bepalingen op de voogdijschap nagaande, komt schrijver tot de conclusie dat men iemand, die pertinent een voogdijschap weigert, toch niets kan doen. Hij vraagt:

Hoe en krachtens welk rechtsmiddel zal men zulk een weigerachtigen voogd kunnen dwingen een voogdij aan te nemen of den door de wet gevorderden eed af te leggen, als hij persisteert dit eenvoudig te vertikken? Immers is nergens in de wet daarin voorzien.

Dan stelt de schrijver nog het geval, dat men den plicht der voogdij zou verzoeten door een den voogd toegewezen renumeratie, met dit gevolg, dat de voogdijschap om het geld zou worden aanvaard.

De schrijver eindigt:

Bestaat deze factor niet en is men conscientieus in de aanneming en uitvoering van eene opgedragen voogdij, dan kunnen wij zeer goed begrijpen, dat voogdijen dikwijls geweigerd worden, waarvan men vooruit weet, dat niets dan zorgen, onaangenaamheden en financieele opofferingen van zulk een aanneming het gevolg zijn, en dus: voor de zonder ouders, zonder voogd, en in behoeftige omstandigheden zich bevindende minderjarige kinderen, zouden wij de door ons besproken „asyls" noodig achten.

Pakan malam te Fort de Kock. Het feestprogramma der van 22—29 Juni a.s. te houden 2de Pakan malam te Fort de Kock, bevat voor de negen dagen, waarop deze jaarmarkt zal plaats hebben, verschillende feestelijkheden, als muziekconcours, paardenraces, bloemencorso, voetbal- en tenniswedstrijden, tooneelvoorstellingen, bals, enz.

Een der na-avonden is gereserveerd voor een voordracht van den heer Albert Vogel.

Voorts zal er op 24 Juni een landbouwcongres plaats hebben, gesplitst in twee afdeelingen, waar respectievelijk voordrachten in het Hollandsch en Maleisch zullen worden gehouden.

De Pakan malam zal ditmaal ook door eenige Groot-Atjehsche hoofden bezocht worden, zij zullen door ter zake kundigen op het tentoonstellingsterrein worden rondgeleid.

Buitendien zal voor deze gelegenheid de Minangkabau, orgaan van de Pakan malam te Fort de Kock verschijnen, een blaadje, dat een voolooper zal zijn van een grooter blad en dat in hoofdzaak beoogt de bevordering van landbouw, veeteelt, onderwijs, handel en nijverheid, speciaal ten nutte van den Maleier.

Voor bezoekers van Java laat de Koninklijke Paketvaart-Maatschappij een Pakan malam-boot" loopen, die 18 Juni van Batavia vertrekt.

Naar aanleiding van deze Pakan malam schrijft men uit Fort de Kock aan de Sum. Bode:

De heeren James, Meeter en Scheuer van Olehleh, die, gelijk bekend is, onze Pakan malam zullen bezoeken, hebben in opdracht, alle op die Pakan malam betrekking hebbende bijzonderheden na te gaan en daaromtrent verslag uit te brengen aan den gouverneur van Atjeh, met het oog op een te Kota Radja te houden Pakan malam in Maart 1908. Zeer zeker zullen die heeren bij het hoofd-comité hier de noodige inlichtingen ter zijke kunnen verkrijgen.

Misschien zal de Pakan malam het middel blijken tot pacificeering van den weerbarstigen Atjeher! Als dat niet trekt......

De werklieden van Redjang Lebong. Een jaar of vijf geleden werd heel wat stof opgejaagd door mededeelingen over de behandeling, lees: mishandeling van koelies op Lebong Donok, het etablissement van de mijnbouwmaatschappij Redjang Lebong, schrijft het Bat. Nieuwsblad. De regeering, noodgedwongen, stelde een onderzoek in en nog een; en als gevolg daarvan kon de minister, toen de zaak in de Staten-Generaal ter sprake kwam, verklaren, dat de noodige verbeteringen ingevoerd zouden worden. En sedert riep de regeering de gastvrijheid in van het hospitaal der maatschappij voor haar koelies als die, bij het exploratie-werk op reeds door andere onderzochte terreinen, ziek werden....

Men zou dus meenen, dat alles nu in orde is. Het schijnt nog verre van dien. Want iemand die enkele jaren op Lebong Donok gewerkt heeft en een maand geleden van de onderneming vertrok, deelt aan het N. v. d. D. onder meer mede: dat de woningen der europeesche geëmployeerden de slechtste zijn, die hij sedert een elfjarig verblijf in de Oost, deels doorgebracht in Celebes, Borneo, Papoea, de Maleische Staten en Sumatra, gezien heeft.

Er waren geen behoorlijke ziekenhuizen; alleen aan het gezonde klimaat was het te danken, dat er niet allerlei ziekten op het etablissement heerschten; de lucht had aan alle kanten, zelfs door den vloer, vrijen toegang en somtijds ook nog door het dak."

Dit geldt voor de woningen van Europeanen.

De verzorging der koelies was ook absoluut ontoereikend en de arme kerels waren meermalen verplicht een slaapplaats onder de huizen te zoeken, of onder hun eigen begrensd rijk, de keukens van medelijdende employés, overal waar zij maar een plaatsje konden vinden.

Er was slechts één badkamer, die ongeveer door 6 koelies tegelijk kon gebruikt worden, maar latrines waren er in het geheel niet en somtijds moes-

---

FEUILLETON.

DOOR LIEFDE GEWONNEN!

NAAR

NATALY VON ESCHSTRUTH.

(Vervolg).

„Water! — Water!"

En weder drinkt hij met volle teugen van het kostelijke nat, en als de brandende dorst gestild is, klinkt het schor: „Rijst!"

Zij glimlachte, gelukkig, brengt de zoete brij aan zijne lippen en voert hem tot hij verzadigd is. Daarna neemt zij een zachten spons en wascht en bet zijne bloedende wonden aan den hals.

Hij verroert zich niet en heeft de oogen gesloten. Hij wil haar niet aanzien.

Hoe verkwikt die zachte zalf op die schrijnende wonden! Wat een weldadig gevoel, als zij met zachte hand zijn gezwollen ledematen wascht en wrijft.

Een der bewakers treedt nader en bromt: „Gij kunt hem wel te eten geven, en te drinken, maar wasschen moogt gij hem niet!"

En met treurigen blik staakt Johanna haar Samaritaner werk.

„Morgen vroeg kom ik terug!" zegt ze tot Kwan-Scheng. „Dat is goddank de laatste dag."

Zij hoopt op een dankbaren blik, een erkentelijk woord. Tevergeefs! De Chinees sluit koppig de oogen en drukt de lippen vast op elkaar. Maar hij vloekt haar niet.

Zwijgend keert de liefdezuster zich om en gaat heen.

Den volgenden dag laaft en verkwikt zij echter weder den ongelukkige, wiens lijden nu op zijn hoogst is! Half bewusteloos hangt hij in den ijzeren ring, en werktuigelijk slikt hij het levenwekkende water. Zijn oogen zijn als gebroken en toch spreekt er nog haat uit als hij met opflikkerend bewustzijn het vriendelijk gelaat der diacones gewaar wordt.

Toen de zon ter kimme was gedaald maakte men het halsijzer los, en daar Kwan-Scheng's gezwollen ledematen hem den dienst weigeren en zijne knieën knikken, stoot men onder luid gelach en gejubel den ongelukkige op zij, zoodat hij tegen den muur terecht komt en half bewusteloos in een vuile sloot rolt. Daar ligt hij en honden komen op hem af en besnuffelen den hulpelooze.

Zuster Johanna heeft dat mede aangezien. Tranen wellen op in hare oogen en haar keel wordt als dichtgesnoerd bij 't aanschouwen van zooveel wreedheid. Zij wacht een oogenblik totdat de nieuwsgierige menigte zich heeft verspreid, stapt dan op de sloot toe en richt den bewustelooze in haar armen op.

Weder geeft zij hem te drinken en te eten, wrijft hem de verstijfde ledematen en spreekt hem woorden van troost toe.

Kwan-Scheng staart haar somber aan en zegt spottend: „Doe maar geen moeite, want ik wordt toch geen Christen."

„Dat verlang ik niet van u!"

„Waarom anders zijt gij tot mij gekomen, tot mij, dien eigen bloedverwanten en vrienden van honger en ellende wilden doen omkomen?"

„Omdat ik medelijden had met uw smarten!" zeide zij eenvoudig.

Hij kijkt haar van terzijde aan. „Ik haat u, vreemde duivelin!" zegt hij heesch. „Ik wilde liever dat ik nu dood was!"

„Zeg dat niet! Gij zult leven en gelukkig zijn. En leun nu stevig op mijn arm en probeer of ge kunt loopen. Ik zal u dan meenemen naar 't zendelingenhuis en daar verplegen tot ge weer geheel gezond zijt!"

Hij richtte zich steunende op, leunde zwaar op haar schouder en trachtte wankelend een schrede te doen. Hoe mager en vleeschloos zijne gestalte ook lijken mag, toch schijnt hij de taaiheid en ijzeren kracht te bezitten, die den meesten koelies eigen is.

Kwan-Scheng komt wonderlijk vlug weer op z'n verhaal, en bij den hoek der eerstvolgende straat stoot hij zuster Johanna plotseling van zich af.

„Ik ga niet met u mee! Ik wil geen Christen worden!" valt hij uit, en waggelt verder, steunende tegen de huizen, zonder ook maar een enkel oogenblik naar haar om te zien.

Een diepe zucht ontsnapt de diacones. Haar hoofd zinkt op de borst en moe en mat keert zij naar haar post terug.

Neen, dankbaarheid kennen de Chineezen niet! Zuster Johanna heeft het nooit willen gelooven. Maar heden doet zij tot hare groote smart, zelf de treurige ervaring op. Neen zij kennen geen dankbaarheid.

Weken zijn verloopen. Allerlei verontrustende berichten omtrent een Boxeropstand die in den omtrek der stad zou zijn uitgebroken, waren tot de Christenen in het Zendelinghuis doorgedrongen. Men geloofde niet aan gevaar, ofschoon de goedgezinde Chineezen de Europeesche geloofsgenooten aanrieden tijdig te vluchten.

Men verlaat zich op de toegezegde bescherming der Keizerin en blijft trouw en moedig op post.

Toen zuster Johanna van een ziekenbezoek huiswaarts keert, staat een vermoedde gestalte tegen den muur van den tuin van het gesticht.

„Morgen zijn de Boxers hier en als de Christenen zich willen redden, moeten zij vluchten!" zegt een

ten de europeesche employés ook maar hun eigen latrine trachten te vinden.

Het voedsel, dat aan de koelies verstrekt werd, was verre van gezond; de rijst is goed, de gezouten visch kan men op een mijl afstand tegen den wind in speuren, en wat hun aan vleesch wordt verstrekt, is niet van beduiden; de gewone portie, was nog geen mondvol, vuil en slecht gekookt. De koelies klaagden altijd over onvoldoend voedsel.

Van groenten bleven zij om zoo te zeggen geheel koud.

Het is dus, als men dezen inzender gelooven mag, bij het oude gebleven. Er zijn schijnverbeteringen aangebracht, en daarmee neemt men genoegen.

De regeering zal nu, vermoedelijk, weer een onderzoek laten instellen, zij zal weder verbeteringen bevelen. Maar het ware toch wel zoo verstandig door een voortdurend toezicht verkeerdheden te voorkomen.

Wij meenen in het verslag der maatschappij gelezen te hebben van de bezoeken, door den resident en andere bestuursambtenaren aan Lebong Donok gebracht. Hebben zij dan niets van de misstanden opgemerkt? En zoo ja, waarom hoorde men er dan niets van?

Een maandelijksch overzicht. De Sum. Post heeft zoo nu en dan al eens iets ontleend aan het maandelijksch verslag van de stad Penang, dat geregeld in de pers wordt gepubliceerd.

Daarin wordt een overzicht gegeven van alles, wat er op gemeentelijk gebied in de bedoelde maand is geschied.

Zoo worden personalia in het bestuur meegedeeld, wordt gereleveerd, wat de „Commissioners" uitvoerden, een opgaaf gegeven van uitgaven en inkomsten, uitvoerig en in bijzonderheden.

In bijzonderheden ook leest men de geschiedenis van het departement van wagens en rickshaws en de straffen, aan de voerlieden opgelegd.

Het veterinaire departement deelt mee hoeveel dieren werden geslacht, hoeveel vervolgingen tegen dierenbeulen werden ingesteld, wat er ten gunste van de dieren is gedaan, enz.

De takken van dienst, electrische tram, electrisch licht worden behandeld, de publieke werken in den breede beschouwd, zoodat ieder zich kan vergewissen welke straten werden geplaveid, welke riolen gelegd, waar nieuwe lantaarns kwamen, in 't kort, wat de ambtenaren uitvoerden. Ook de watervoorziening ligt in cijfers bloot.

Van zeer veel belang is ongetwijfeld de opgave van ziekte-gevallen, van sterfte en haar oorzaken, maatregelen, genomen in 't belang der gezondheid, van overtredingen van bestaande bepalingen, van onderzoekingen van water, van woningen, van straatreiniging.

De Sum. Post stelt de goede gewoonte om een dergelijk maandelijksch overzicht te publiceeren ten voorbeeld aan Medan, en wijst er op, dat al het bovenstaande aantoont wat er gebeurt met de plaats, waarin men leeft; dat het de gevaren toont waaraan men blootstaat, maar ook den strijd, die er tegen wordt gevoerd. Dat het laat zien, hoe gezorgd wordt voor alles, wat een plaats bewoonbaar maakt, wat een plaats vooruit kan brengen.

Waarom zouden wij niet de vergelijking uitbreiden en eens nagaan of er voor alle steden in Indië niet hetzelfde verwijt geldt, dat de Sum. Post tot Medan richt, waar zij uitroept:

Daarvan in Medan allemaal niets.

Hier leven we in onwetendheid omtrent wat er aan onze publieke wegen wordt gedaan, wat er voor de gezondheidstoestanden wordt verricht. Wij kunnen er geen slag naar slaan hoevele van onze medeinwoners elke maand sterven, welke ziekten heerschen en waarvoor wij ons hebben te hoeden. We kunnen slechts vermoeden en behooren ons tevreden te stellen met enkele verspreide feiten, die tot onze kennis komen van niet-ambtelijke zijde."

Deze opmerkingen slaan op alle steden in Indië.

Overal dezelfde onwetendheid ten opzichte van den algemeenen gezondheidstoestand in de verschillende steden, van de verrichte of te verrichten werkzaamheden van B. O. W.

Nergens officieele berichten over zaken, de steden betreffende, terwijl men wel zorgvuldig op de hoogte wordt gehouden van den stand der voedingsmiddelen, der ziekten en sterftecijfers op de buitenbezittingen, welke belangrijke mededeelingen, na duchtig snoeien, onder den naam „Korte Verslagen" nog geheele kolommen vullen in de Indische bladen.

Zou het niet wenschelijk zijn voor alle steden in Indië — of althans voor die, welke in het bezit zijn van een gemeenteraad — het publiceeren van dergelijke maandelijksche „municipal progress report" verplichtend te stellen, opdat de inwoners eenige zekerheid krijgen over den algemeenen stand van zaken in hunne woonplaats?

Iets over koppensnellen. Volgens het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. kreeg de Ost as. Lloyd van pastoor Nollen de volgende interessante mededeelingen over het koppensnellen der Papoea's op Nieuw-Guinea bij de Engelsch-Nederlandsche grens:

„Niettegenstaande de resident er zware straffen op heeft gesteld en ik aan de lieden dagelijks ernstige vermaningen geef, kunnen zij deze afschuwelijke gewoonte toch niet laten varen.

Wanneer de oost-moesson aanbreekt, trekken zij er steeds weer op uit. Onlangs wisten zij wederom te ontsnappen aan de waakzaamheid van den resident door bijeen te komen in het verafgelegen dorp Sarisa; dit ligt zeer nabij de grens van het Engelsche grondgebied, alwaar de inboorlingen hunne sneltochten houden.

De bewoners der dorpen Keibuse, dat aan de Blauwe Rivier ligt, Borem, Kamisan en Sarise namen aan den laatsten tocht deel.

Om zoo min mogelijk achterdocht te wekken, vertrokken iederen dag slechts een paar booten met mannen naar Sarisa.

Toen ik toevallig die dorpen bezocht, vond ik er slechts kinderen en grijsaards; de mannen werkten op de plantages, heette het.

Een kleine jongen uit Jubar vertelde mij echter, dat de mannen een sneltocht waren gaan ondernemen.

De resident, wien ik hiervan inlichtte, liet ze door eene sterke patrouille nazetten, en deed al hunne ongeveer vijftien meter lange booten vernielen. Voor straf werden hun drie koppen en eenige zwijnen ontnomen.

Te Keibuse vond de resident nog twintig pas geroosterde menschenhoofden. Ook hier werden alle booten onbruikbaar gemaakt.

Een man uit Keibuse legde zijn pijl aan op een soldaat. Deze voorkwam het schot door hem een kogel door het hoofd te jagen.

De tolk en een jongen uit Keibuse vertelden mij, waarom de inboorlingen feitelijk gaan koppensnellen. Volgens hun bijgeloof moeten zij aan hunne kinderen namen van gesnelde vijanden geven.

Wanneer hun iemand in handen valt, slaan zij hem eerst armen en beenen kapot, daarna vragen zij naar zijn naam en zoodra het slachtoffer dien genoemd heeft, snijden zij hem met een uiterst scherp stukje bamboe het hoofd af, de tong en de hersens worden eruit genomen en daarna wordt de schedel in den rook gehangen. Een der kinderen krijgt nu den naam van den gedoode.

De jongen uit Keibuse, die mij verteld had, dat de mannen uit zijn dorp op een sneltocht uit waren, moest hier leelijk voor boeten.

Men was er achter gekomen dat hij er met mij over gesproken had. Zijn vader plaatste hem in een kring van kinderen en schoot hem een „girgira" (pijl met twee punten) in het been. De eene punt brak af en bleef in het been zitten.

Later kwam hij bij mij om zich te laten verbinden. Ik bracht hem naar den dokter, die de wond opensneed en de punt, die er ongeveer een decimeter diep inzat, er uit haalde.

Het is geen gemakkelijk werk zulke wilden tot het Christendom te bekeeren," aldus eindigt de zendeling zijn brief.

Victor, de schrijver van de **Brieven van Java**, meldde aan de Deli Courant:

De gemoederen zijn weder tot bedaren gekomen, de rust is hersteld.

De races van vóór 14 dagen hebben eenige afwisseling gebracht in onze nogal saaie samenleving en sommigen eene hoog-noodige emotie gegeven. Winnen of verliezen — immers, dààrom gaat het uitsluitend! — dat komt er minder op aan, mits er maar spanning zij en het bloed wat sneller in de aderen jaagt.

Thans slaapt Batavia weer; den slaap van een weldoorvoede jonkvrouw, die niet al te best tegen de hitte kan.

Soerabaja heeft tenminste op het oogenblik nog zijn zaak-Vader, waarover te babbelen en te schrijven valt. Wij hebben niets!

De zaak-Vader, ja, dat is een raar geval wat je er zoo van leest. Ik geloof dat ik er vroeger in een mijner correspondenties reeds terloops melding van maakte, toen de chineesche kassier der firma van Nierop er van-tusschen was gestreken met idem zooveel. Het gefokte tekort liep ver in de duizenden en tien-duizenden. Hoeveel het precies bedroeg kon niet zoo onmiddellijk worden geconstateerd, en wel wegens...... de „bijzondere inrichting van de boekhouding."

Aan glossen hierop heeft het destijds niet ontbroken en ook menschen wendden zich persoonlijk tot de firma met verzoek om inlichtingen volgens welke „methode" daar dan wel de boekhouding werd gevoerd.

Al aanstonds viel — het spreekt vanzelf — verdenking op den boekhouder Vader. Bewijzen echter ontbraken, weshalve het onmogelijk was, den man in hechtenis te nemen. Een nauwkeurig napluizen bracht echter aan het licht, dat er op groote schaal vervalschingen waren gepleegd, en thans, vele maanden na het gebeurde met den chineeschen kassier, heeft men eindelijk aanleiding gevonden om ook Vader te arresteeren; dat kassier en boekhouder de knoeierijen in gemeen overleg hebben gepleegd, schijnt

---

barsche stem.

Johanna glimlacht. „De keizerlijke troepen beschermen ons!" zegt zij vriendelijk, „en Tfu-Li ried ons aan te blijven. Ik dank u voor uwe vriendelijke waarschuwing!"

Zij gaat het huis in en de gestalte van den Chinees verdwijnt in de struiken.

Des nachts vliegt een steen, waaraan een briefje is bevestigd, door een der vensters van de slaapzaal.

„Vlucht dadelijk! Tfu-Li is een verrader! De Boxers zullen u dooden!"

Men beraadslaagt, maar meent vast en zeker aan de betrouwbaarheid van den vice-koning te kunnen gelooven.

De volgende dag echter brengt de bevestiging van het bericht dat een troep Boxers op de stad aantrekken.

Zuster Johanna verpleegt een doodelijk zieke Chineesche Christin en snelt door de nauwe vuile straten naar hare bescherméling.

Zij bemerkte niet, hoe een groote, magere Chineesch haar als een schaduw volgt, zij hoort slechts scheldende, krenkende woorden, die men haar op straat toeroept, en haalt verruimd adem als zij eindelijk de hut der arme vrouw heeft bereikt.

Slechts enkele oogenblikken toeft zij aan het bed der kraamvrouw, toen de heer des huizes in de grootste opgewondenheid binnentreedt.

„De Boxers zijn in de stad, het Zendelinghuis en de kerk zullen worden verwoest, alle Christenen en Europeanen vermoord. Ga gauw naar uw huis, vreemde vrouw, dat wordt gebarricadeerd en de regeeringstroepen zullen u wel te hulp komen."

Zuster Johanna staat bewegingloos met bleeke trillende lippen. Werktuigelijk grijpt zij naar heur kap, die zij vanwege de hitte heeft afgezet. De vrouw van den Chinees grijpt heur hand. „Laat haar hier blijven, man! smeekt ze. „Verberg haar hier in huis. Buiten valt zij vast en zeker in handen der moordenaars en zij heeft mij toch het leven gered!" De Chinees schudt somber het hoofd. „Neen! zegt hij met fonkelenden blik. „Ze moet weg. Meent ge dat ik lust heb om met u allen een langzamen dood te sterven, wanneer zij die vreemde duivelin hier vinden. Zij was goed voor jou en het kind en daarom lever ik haar niet uit aan de Boxers, maar hier in huis duld ik haar niet!" Hij pakt het sidderende meisje bij den arm en zet haar de deur uit.

Zuster Johanna omvat krampachtig met lijkbleek gelaat het kruis op haar borst, fluistert een innig, hartgrondig gebed en gaat den kleinen, schaduwrijken tuin in.

Plotseling wordt zij van achteren door twee stevige armen beetgepakt en naar de achterdeur gesleept. Zij voelt hoe men haar een doek over 't hoofd werpt, en inwikkelt. Zij wil schreeuwen, maar ze kan niet, haar adem stokt en half bewusteloos valt ze neer. Daarop neemt men haar op, legt haar op een kar en voort gaat het in snellen draf. Als zij de oogen weer open doet, bevindt zij zich in een donkere, kelderachtige ruimte. Vóór haar staat een man, die den doek van haar bevend lichaam losmaakt.

„Hier drink!" zegt hij. „Kom tot u zelf. Gij zijt in veiligheid!"

Zij kijkt den spreker aan, strijkt zich met de hand langs het voorhoofd, en mompelt: „Kwan-Scheng?!"

Hij knikt somber. „Hier liggen Chineesche vrouwenkleederen en daar staat eten en drinken. Verkleed u en eet. Blijf hier in den kelder en vertoon u niet in 't daglicht — het geldt u leven." Hij keert zich om, slaat de ijzeren deur achter zich dicht en grendelt die. Johanna is alleen. Met een angstkreet valt de diacones op de knieën en wringt de handen in 't gebed.

Rondom heerscht diepe stilte. Na verloop van een of twee dagen staat Kwan-Scheng weer vóór haar.

„Ze zijn allen dood! — levend verbrand of onthoofd!" zegt hij kalm.

„Mijne broeders en zusters?" vraagt zij angstig.

Hij knikt. „De vreemde duivels. Kerken en 't Zendelinghuis zijn verwoest. En nu rooven en plunderen zij in de stad."

Zij hief de gevouwen handen tot hem op en vroeg: „En waar ben ik, Kwan-Scheng?"

Hij lachte woest. „In een dievenhol! In den grafkelder van den tempel, die bij eene aardbeving is ingestort. Hier zoekt niemand u."

„En gij hebt mij gered, Kwan-Scheng?"

Hij kruiste de armen over de borst. „Dat deed ik! Waarom? Al hadt gij mij tot keizer van China gemaakt, de hemel voor mij naar de aarde gehaald, en al mijn dooden van hun kwelgeesten bevrijd — dan zou ik u gisteren toch met de Boxers in stukken hebben gehakt. Maar gij hebt mij water gegeven, toen ik in den halsring hing, gij hebt mij te drinken gegeven en die weldaad was grooter dan mijn haat tegen de vreemdelingen. Zie, ik heb in den Zonnetempel de gelofte afgelegd, dat ik 't u zou vergelden, in weerwil van mijn haat jegens u en de uwen. Nu moogt gij hier in den kelder blijven, tot de Boxers zijn afgetrokken. Ik breng u eten en drinken!"

Huiverend verborg Johanna het gelaat in de handen: „En wat dan! Ik ben hier nu geheel verlaten."

„Wanneer de straten weer veilig zijn, breng ik u naar de kust, waar nog meer blanke duivels huizen."

„Zult gij dat werkelijk doen, Kwan-Scheng?" snikt zij en wil dankbaar zijn hand vatten.

Hij stoot haar ruw terug. „Ik doe het niet uit erbarmen, maar alleen omdat ik het heb gezworen. Ik zou u kunnen vertrappen als een worm, maar denk er toch aan dat gij mij in die ure van doodsangst en lijden een dronk waters hebt gegeven!"

(Wordt vervolgd).

vast te staan.

Het bijzondere in dit geval is, dat Vader in de laatste maanden niet meer door de justitie werd lastig gevallen, zoodat bij hem het vermoeden gewekt werd, dat hij van de zaak àf was. Het is echter eenigszins anders uitgevallen.

Te Soerabaja dan gaan publiek en pers met gretige monden aan deze „cause célèbre" te gast. Wij alhier zoeken tevergeefs naar zooiets.

Misschien dat de a.s. komst der chineesche oorlogsschepen eenige afwisseling en vertier brengt. Vooral de hemelsche gemeente zal niet in gebreke blijven, kranig voor den dag te komen. Echter, het is nogal zonderling, dat bij het marine-departement alhier nog niets van het eventueele bezoek bekend is, terwijl voorts eenige maleische bladen de kwestie spottend behandelen.

Komen ze of komen ze niet? En zijn het heusche oorlogsschepen? Ziedaar de vragen waarmede men zich bezig houdt.

Ook op „politiek gebied" is de laatste 2 weken weinig van belang voorgevallen. In de couranten is de Chineezen-kwestie niet van de lucht en terecht, want als ooit een aangelegenheid ernstig de aandacht verdient, dan is het deze wel.

In navolging van het te Semarang gegeven voorbeeld heeft de Indische Bond — zeer zeker, het „lichaam", de „organisatie" leeft nog — voor morgen een openbare bijeenkomst belegd, waar besprekingen zullen worden gevoerd ten opzichte van het aan de Indische ingezetenen te verleenen kiesrecht voor de gemeenteraden. Ook te Buitenzorg zal een dergelijke vergadering worden belegd, ik ben inderdaad nieuwsgierig naar de resultaten. Stormachtig zal 't er evenwel niet toegaan, dunkt me. De regeering knijpt voor het onderhavige geval een oogje dicht; als de kindertjes maar zoet zijn.

Over vergaderingen gesproken, onze vroedschap komt a.s. Woensdag, na twee maanden vacantie te hebben genomen, weder bijeen. Dit staat in verband met het optreden van den nieuwen assistent-resident, den heer Ketjen, die zich er eerst „in" moet werken. Hierdoor wordt weder eens voor de zooveelste maal op de duidelijkste wijze gedemonstreerd, hoe noodzakelijk het is, dat onze gemeenteraden een afzonderlijken voorzitter krijgen, die zich speciaal aan gemeentebelangen wijdt. Want er zijn steeds zaken genoeg, die een spoedige afdoening eischen.

West-Indische Berichten.

Suriname. Het Voorloopig Verslag van de Koloniale Staten op de ontwerp-verordening betreffende wijziging van de bepalingen omtrent de heffing van invoerrecht op eenige artikelen is verschenen. Daarin wordt de meening uitgesproken dat er niet moet worden gedacht aan verhooging der rechten op aardappelen, boter, naaimachines, gereedschappen voor den land- en tuinbouw, muilezels, bouwmaterialen, terwijl het nut van het heffen van rechten op asphalt, harpuis en houtskool niet wordt ingezien.

Daarentegen worden andere verhoogingen voorgesteld als op gedistilleerd, bier, wijn, azijnzuur en buskruit, waardoor met den te verhoogen accijns op gedistilleerd in het geheel een meerdere bate van 157700 tot 167700 gulden voor de koloniale kas van deze wijziging wordt verwacht.

Naar het blijkt, zijn de Koloniale Staten dus toch ook de meening toegedaan, dat de bevolking deze nieuwe belasting met name wat de genotmiddelen betreft wel kan dragen.

Het pestgevaar schijnt bezworen. Onze West schreef:

„Daar zich sinds 17 Juni geen nieuwe gevallen van pest op Trinidad hebben voorgedaan, zal de quarantaine voor pest worden opgeheven. Zij blijft echter bestaan voor gele koorts, die op Trinidad nog heerschende is."

Heelemaal gerust is men dus te Paramaribo nog niet, vooral niet, nu gemeld wordt, dat de gele koorts zich reeds in Demerara heeft vertoond. In elk geval, zal dit er zeker toe bijdragen, dat men nu de hand blijft houden aan de zoo noodige reinheid der erven, ook voor gele koorts een belangrijke factor om het gevaar van uitbreiding bij voorkomende gevallen te verminderen.

Met den reinigingsdienst schijnt het echter niet best te vlotten. De erven, die in een toestand van ontzettende verwaarloozing verkeeren, worden met bekwamen spoed opgeruimd door de bewoners uit heilige pestvreeze. Maar het vuil hoopt zich nu in de straten op vóór de erven, daar de beschikbare middelen ontoereikend zijn voor den spoedigen afvoer van al het vuil. Wel werden behalve de zes gewone vuilniskarren nog acht hulpkarretjes in dienst gesteld, maar men is — wordt men dan nimmer wijs? — weer zoo slim geweest om aan de particuliere hulpkrachten een vast daggeld, ad 2 gulden vijftig nog wel voor de karrelieden en 75 centen voor hunne helpers, toe te kennen, in plaats van b.v. voor elke, behoorlijk met vuil opgeladen en aangebrachte kar een zeker bedrag toe te staan. Waar het „liever lui dan moe" in Suriname zulk een groote rol speelt, kon men toch op zijn vingers narekenen, dat bij een verzekerd vast daggeld een minimum aan arbeid wordt verricht.

De te Paramaribo in een zeer acuut stadium verkeerende krantenepidemie doet de Nieuwe Surinaamsche Courant bij het intreden van den zestienden jaargang de verzuchting slaken, dat de surinaamsche bladen gedoemd zijn lijdenswegen te bewandelen. Met een klein aantal abonnés vecht men een zwaren strijd om het bestaan; het valt moeilijk rond te komen, laat staan wat te verdienen.

Wanneer men nu nog verneemt dat de bladen het gemiddeld met een driehonderd abonnés moeten stellen, is het zeker dat geen dagbladeigenaar het daar in zijn hoofd zal halen om een Lawa-exploratie op eigen houtje te ondernemen, laat staan als zoo'n Gordon Bennett en anderen expedities naar Afrika of Noordpool uit te rusten. Wij gelooven echter met Onze West dat de toestand voor heel wat verbetering vatbaar zou zijn, wanneer men niet met een zeker getal elkaar nog het luttel hoopje lezers betwistte. De moeilijkheid zit 'm maar, niet voor ons maar voor de betrokkenen, in de vraag: wie er zal moeten wijken.

Alle bladen toch te Paramaribo kunnen om den steun, die zij van het publiek erlangen, meenen in een bepaalde behoefte te voorzien, waar bovendien elk blaadje, hoe klein en onbeduidend ook overigens, er een bepaald kringetje uit de zoo verdeelde kleine surinaamsche maatschappij kan geacht worden te vertegenwoordigen.

Er bestaat tot nu toe weinig kans dat deze maatschappij zich in den door velen gewenschten zin uitbreidt, namelijk met elementen uit nederlandsch gebied.

Per stoomschip Prins Frederik Hendrik keerden 139 mannen, 42 vrouwen en 19 kinderen naar Java terug. „Wanneer de Javanen doorgaan met in zulken grooten getale naar de dessa weder te keeren, dan schieten we op het gebied van het bevolkingsvraagstuk met de Javaansche immigratie weinig op," schreef Onze West.

In de perskroniek in het vorig nummer van dit blad werd uit een artikel in de Nieuwe Courant een pleit aangehaald voor eene kolonisatie-proef op Nieuw Guinea van bestuurswege in te zetten door eene soort gouvernements-onderneming. Zoude, waar b.v. uitbreiding der rijstcultuur alleszins gewenscht is en voor de wel eens in overweging genomen hevea-cultuur in deze kolonie, b.v. in Britsch Borneo, aan javaansche arbeidskrachten de voorkeur wordt gegeven boven de daar anders nagenoeg onontbeerlijke chineezen, niet in deze richting eene oplossing kunnen gevonden worden voor het vraagstuk eener duurzame vestiging in de kolonie van een groot aantal Javanen? Wanneer dan maar, waarop overigens voor Suriname wel eenige kans schijnt te bestaan, zoo'n proef niet wordt ter hand genomen bij wijze van oeuvre de charité ter wille van een of ander aan 'n lucratief baantje te helpen vriendje.

De bacove-tram schijnt kans te hebben er door het particulier initiatief te zullen komen.

In een te Paramaribo gehouden vergadering van aandeelhouders in de Cultuuronderneming Katwijk is besloten, dat deze in de voorwaarden treden zal door de Maatschappij Ibsen Moeller & Co. aan de plantages gesteld voor den aanleg van een spoorweg Spieringshoek—Peperpot ten behoeve van het bacoven-transport. Nu deze Maatschappij voor haar doel Katwijk heeft gewonnen, is zij zeker een flinke schrede verder gekomen, merkte Onze West op, die onlangs o.a. ter wille van den aanleg van bestuurswege van de hier bedoelde tramlijn doodkalmpjes adviseerde tot staking van den aanleg der lijn naar de goudvelden.

Sedert eenigen tijd worden door zekeren heer Wardle met succes op verschillende punten in de kolonie boringen naar drinkwater verricht. Boringen nu te Paramaribo bij de Drambrandersgracht, tusschen de Saramacca- en de Zwartenhovenburgstraat hebben tot het resultaat geleid, dat op een diepte van 304 engelsche voeten helder water in ruime hoeveelheid gevonden is, dat bij analyse in het militair hospitaal evenwel 0.645 gram keukenzout per liter bleek te bevatten. Naar de Suriname vernam werd dit zoutgehalte nog te hoog geacht door de autoriteiten en zou een gehalte van hoogstens 0.50 gram per liter toegestaan kunnen worden. Daarentegen vernam het blad verder, dat de heer Wardle zich beklaagde, dat hem oorspronkelijk was medegedeeld, dat volstaan zou kunnen worden met een gehalte, dat beneden 0.75 gram per liter bleef. Wat is hiervan aan? vroeg de Suriname, en wij hopen, dat het antwoord hierop aan de goede trouw der betrokken autoriteiten niet moge schaden.

Van Vreemde Koloniën.

In Oeganda. Majoor Powel Cotton, een engelsch officier, die onlangs Afrika en toen ook den Congo bereisde, heeft van dien tocht voor de African Society te Londen een relaas gedaan, waarbij hij verklaarde, dat hem in den Congo-staat geen enkel geval van mishandeling van inboorlingen voor oogen was gekomen. Daarentegen zeide hij pijnlijk getroffen te zijn geweest, toen hij bij zijne reis door Britsch Oeganda eens langs den weg een grijsaard in stervenden toestand aantrof, die daar aan zijn lot was overgelaten. De man had zijne belasting niet betaald en was toen gedwongen om zijn schuld in arbeid voor het bestuur af te doen, doch ingedeeld bij een arbeidersploeg had hij, door lange tochten uitgeput, den troep niet meer kunnen volgen en had men hem eenvoudig langs den weg laten liggen, zonder zich verder om hem te bekommeren.

Gedwongen arbeid voor een belastingschuld in een engelsche kolonie, en dat terwijl men in Engeland hemel en aarde beweegt om de in den Congo-staat als eenige belasting bestaande arbeids-prestatie tegen vergoeding als onmenschwaardig afgeschaft te krijgen?

Och ja, maar wanneer twee hetzelfde doen is het immers nog niet hetzelfde?

De Poll Tax Ordinance voor Oeganda van 1905 bepaalt dat ieder volwassen man twee roepijen 's jaars heeft te betalen in geld, maar bij gebreke daarvan volgens art. 3 dier ordonnantie eene maand lang arbeid presteeren moet. In tegenstelling zelfs met den Congo-staat wordt deze arbeid den man in het geheel niet vergoed.

In Britsch Oost Afrika is de belasting op 3 roepijen 's jaars gesteld en moet deze hetzij in geld, hetzij in natura, hetzij in arbeidsprestatie worden aangezuiverd volgens de Africa Hut Tax Ordinance van 1903, welke ordonnantie zelfs niet eens eene limiet stelt voor deze gedwongen prestatiën.

In engelsche bezittingen legt men dus de inboorlingen een hoofdgeld op, dat ze niet kunnen betalen en dientengevolge in arbeidsprestatiën zonder eenige vergoeding moeten aanzuiveren; in den Congo-staat bestaat de belasting in arbeidsprestatiën tegen vergoeding — waar schuilt de immoraliteit? Wij laten het antwoord aan het oordeel onzer lezers over.

De engelsche onderminister van koloniën Churchil gaat nu naar Oost-Afrika en Oeganda, waarschijnlijk met het oog op vorenstaande quaestie, en we zouden ons niet verwonderen wanneer bij zijn terugkeer er weer iets op gevonden is om het engelsche geweten te sussen en den Congo-reformers zelfs nog stof te leveren om de engelsche humaniteit te bezingen.

Duitsch Zuidwest Afrika. De opstand heet thans onderdrukt, maar het bestuur heeft zich genoodzaakt gezien bij wijze van waarschuwing bekend te maken, dat het slechts binnen eene bepaalde zône kan instaan voor de veiligheid van lijf en goed. Deze zône strekt zich uit binnen een rayon van 100 kilometers langs de drie spoorlijnen, Otavi-, Windhoek- en Koeboeblijn, en langs den weg, die Windhoek over Keetmanshoop met Ramansdrift verbindt, binnen welken rayon thans reeds kolonisten zijn gevestigd. Personen, die zich buiten dien rayon willen vestigen, wordt er op gewezen, dat de risico geheel voor hunne rekening komt en het bestuur hun slechts hulp en bijstand zal kunnen verleenen, voorzooverre daardoor de veiligheid der kolonisten in de aangewezen zône niet in gevaar wordt gebracht.

Mijn-gokken. De catastrophe, die onlangs over Batavia losbrak door het termijn-gedobbel heeft weerklank gevonden te Penang, waar tengevolge van de daling der aandeelen in verschillende tin-mijnen heel wat ongelukken zijn teweeggebracht door een zelfde gedobbel. De Pinang Gazette schreef dat betrekkelijk vele jongelieden te Penang niet in staat zouden wezen hunne verplichtingen tegenover de makelaars na te komen. In één, aan het blad bekend geval, had een firma een groot bedrag betaald om een zijner europeesche employés te redden, maar een veelbelovende carrière was toch daarbij vernietigd. In een ander geval hadden makelaars een jongen man met een salaris van slechts 200 dollars 's maands toegestaan duizenden dollars te verspelen — de jongeling was zoo gelukkig dat men zijn accoord van 8 percent aannam. In een derde geval was een schikking getroffen, waardoor de ongelukkige speler nog tot zijn 86e jaar voor zijn jeugdige dwaasheid zou hebben te betalen. En zoo meer.

„Het is treurig", schreef het blad, „en tenzij de termijnhandel gewijzigd wordt of afgeschaft, moet deze in voorkomende gevallen tot groote ongelukken en zelfmisdaad leiden, die op de geheele europeesche gemeenschap zou drukken. Het beste middel ware bij de wetgeving te bepalen dat makelaars diergelijke schulden niet op jeugdige assistenten zouden kunnen verhalen. De goeden onder de makelaars laten zich niet met zulken handel in termijn tegenover werkelijk verantwoordelijke lieden, en zij verlangen er evenzeer al naar, dat de bestaande misbruiken worden opgeheven."

Ware het niet wel zoo verstandig, om in landen, waar toch tengevolge van leven, omgeving enzoovoort de speelzucht zooveel vat op den mensch heeft, bij de europeesche wetgevingen en desnoods bij de meest draconische in de leer te gaan?

Fransch Guyana. De toestand in de goudvelden van Fransch Guyana blijkt nog altijd veel te wenschen te laten. De gouverneur Picanon, die nu al weer na nauwelijks één jaar aan het hoofd van het bestuur der kolonie te hebben gestaan heengaat om plaats te maken voor den luitenant-gouverneur van Cochin-China, Rodier, dien men te Saigon bovendien noode ziet vertrekken, had aangedrongen op uitbreiding der politiemacht in Fransch Guyana. Deze uitbreiding werd organiek toegestaan, maar men houdt zich nu al weer na slechts weinige maanden niet meer aan de organisatie, zoodat het den concessionarissen in de goudvelden weder bang te moede wordt met het oog op het ongebonden zoodje avonturiers in die streken. De heer Chaumier, president der maatschappij Placer Enfin deelt aan de Dépêche Coloniale den inhoud mede van een proces-verbaal van twee gendarmes, Tatin en Gourland, over het voorgevallene op den 8en Juni ll. op en bij het placer Enfin Central. Uit dit stuk blijkt dat een op honderden geschatte

bende avonturiers daar in de buurt huist. Op genoemden datum treffen de beide gendarmes een uit 29 man bestaanden, met sabels en geweren gewapenden troep op gemeld placer aan, die een dreigende houding tegenover de directie en daarna ook tegen de gendarmes aannam. Aan den last om heen te gaan werd evenwel ten slotte toch voldaan, doch onder bedreiging dat men naar Cayenne zou gaan, waar er wel overheidspersonen en advocaten te vinden waren om hun recht te verschaffen en de gendarmes terug te roepen. Op den terugweg naar hun post moesten de gendarmes, langs de wijkplaats der bende komende, zich met den revolver in de hand een weg banen door eene woedende menigte, meer dan driehonderd sterk, die het thans nog bij woorden liet, maar wier „dood aan de gendarmerie", weinig goeds spelde.

Zooals onze lezers kunnen weten vinden de maraudeurs steun bij invloedrijke geïnteresseerden te Cayenne, die als een zeker syndicaat elders, dat men niet genoeg op de vingers ziet of te glad is om zich te laten vangen, het door de maraudeurs of gouddieven gestolen goud helen. Hoezeer deze ongure elementen te Cayenne den baas spelen blijkt uit een der laatste bestuurshandelingen van gouverneur Picanon, die den gemeenteraad aldaar heeft ontbonden wegens: slecht financieel beheer, onnoodige vermeerdering van de uitgaven voor het personeel, onregelmatigheden bij de verkiezingen, het aanzetten der ingezetenen tot wanordelijkheden, heftige aanvallen op de vertegenwoordigers van het centraal gezag, enzoovoort. Eene uit hooge ambtenaren bestaande commissie is belast met het beheer der gemeentezaken en het nazien van de kiezerslijst voor de in September te houden verkiezingen voor den nieuwen Doema van Cayenne.

Rijstbouw in Birmah. Birmah is een der voornaamste in de rij der landen, die zich op den rijstuitvoer toeleggen. Met het oog op het belang der rijstcultuur ook voor onze koloniën achten wij het niet ondienstig aan de gegevens betreffende Birmah op dit gebied het een en ander te ontleenen.

De rijst neemt onder de uitvoerartikelen van Birmah zulk eene voorname plaats dat vier vijfde der waarde van den geheelen uitvoer voor rekening van dat voedingsmiddel komt.

De provinciën Tenasserim, Arakan en Pegoe, die te zamen Britsch Birmah uitmaken, bevatten een bebouwd oppervlak, dat 4.346.121 acres beslaat, waarvan 3.662.308 acres of nagenoeg zes zevende met rijst beplant zijn, waarvan gemiddeld 32 manden van 50 engelsche ponden per acre worden geoogst.

De landrente wordt geschat op gemiddeld één twaalfde van de rijstproductie. Daar de verkoopprijs gemiddeld 70 roepijen per 100 manden bedraagt, volgt daaruit dat één acre den landbouwer gemiddeld 22 roepijen oplevert, waarvan dan rechtstreeks 2 roepijen aan landrente moet worden opgebracht.

Men rekent op een gemiddelden oogst van 2.615.930 tonnen ongepelde, gelijk staande met 1.935.788 tonnen gepelde rijst per acre.

De rijst wordt door huizen te Ranggoon opgekocht, maar er is zulk een concurrentie op de markt en men neemt daarbij om de werkelijke prijzen voor het publiek verborgen te houden zijn toevlucht tot zooveel akals, dat het der Kamer van Koophandel te Ranggoon niet dan met de grootste moeite gelukt periodieke bulletins uit te kunnen geven.

De grootste hoeveelheid van de voor den uitvoer bestemde rijst gaat naar Engeland, waarop de verzendingen naar het Kanaal en Malta voor orders volgen, en wijders Zuid-Amerika. Voor de andere landen van Europa buiten Engeland heeft rechtstreeksche verzending weinig plaats, doch geschiedt de distributie hoofdzakelijk te Port Said en voor Malta.

Er zijn in Birmah ongeveer 36000 hand- en 47 stoomrijstpelmolens, waarbij ijzeren schijven, voorzien van amaril, algemeen in gebruik genomen zijn ter vervanging van de molensteenen, terwijl bij de stoomrijstpelmolens het gebruik van de rijstdoppen als brandstof een aanmerkelijke besparing geeft.

Ranggoon en andere havens van Birmah hebben voor deze streken geruimen tijd het monopolie bezeten van den rijstuitvoer naar Europa, doch in den laatsten tijd begint men zich ongerust te maken over de vorderingen van Saigon, dat verleden jaar op een totalen uitvoer van 514000 tonnen, 110000 tonnen of ruim een vijfde naar Europa expedieerde.

De mindere gewildheid voor saigonsche rijst op de europeesche markt wordt niet alleen gezocht in de soort, maar ook in de emballage en de weinige zorg bij het inladen, waardoor de in stroozakken verpakte rijst in de slecht geventileerde scheepsruimen die gele kleur aanneemt, die haar in Europa mindere prijzen doet bedingen dan het concurreerend artikel van Ranggoon, waar daarentegen bij het inladen de meeste zorg wordt in acht genomen. De rijstlading komt hier op een twee tot drie voet dikke laag, daartoe expresselijk ingevoerde rotan te rusten, terwijl de lagen rijstzakken door matten van elkander gescheiden worden gehouden, en om de drie lagen horizontale en verticale ventilatoren van teak-hout-buizen van een halve voet middellijn worden aangebracht. Door dit alles gaat wel eenige ruimte verloren, maar de rijst behoudt er hare waarde door.

De grootste en de kleinste koffieboom. Na in 1902 in het land der Senoessis in Centraal Afrika den c o f f e a e x c e l s a, den grootsten onder de bekende koffieboomen te hebben ontdekt, die dikwerf tot eene hoogte van 15 meters bereikt, heeft de heer Auguste Chevalier thans een dwerg-koffieboom gevonden, dien hij c o f f e a h u m i l i s heeft gedoopt.

Deze koffieboom of beter gezegd heester bereikt eene hoogte van hoogstens 50 centimeters, maar de meest voorkomende reiken slechts 20 tot 30 centimeters boven den grond. De heester werd aangetroffen in de bosschen aan de ivoorkust bij Guideko en komt daar zeer veelvuldig voor, zonder nog door iemand te zijn opgemerkt. Elke plant brengt hoogstens twee tot vijf vruchten voort. Voor een plantage zouden dus deze dwergen waarschijnlijk weinig loonend zijn, tenzij de qualiteit der boonen fancy-prijzen zou in het leven roepen. De heer Chevalier heeft eenige boonen opgezonden voor de betrekkelijke analyse, ter bepaling van het caféine-gehalte, terwijl hij aan verschillende proeftuinen zaden zond om ze er te laten ontkiemen.

INGEZONDEN

Door het bestuur der Vereeniging „Moederland en Koloniën" alhier is het ondervolgende adres aan den Minister van Koloniën aangeboden:

Geeft met verschuldigden eerbied te kennen het bestuur der vereeniging „M o e d e r l a n d e n K o l o n i ë n" te 's-G r a v e n h a g e,

dat ter kennis van ons bestuur is gekomen het Verslag over 1906 van de Handelsvereeniging te S o e r a b a j a, waarin wij het navolgende hebben gelezen:

„Intusschen zijn de plannen tot verbetering van „de H a v e n t o e s t a n d e n te S o e r a b a j a, wel„ke nu reeds circa t i e n jaren in behandeling zijn „en van alle zijden werden beoordeeld en bekeken „en welke blijkens het antwoord der Regeering nu „nogmaals zullen worden overwogen, geen stap ver„der gekomen, terwijl de toenemende omvang van „den H a n d e l en de S c h e e p v a a r t te S o e„r a b a j a het dringend noodzakelijk maakt, dat ten „spoedigste begonnen wordt met verbetering der be„staande toestanden."

In het bovenstaande vinden wij aanleiding Uwe Excellentie in herinnering te brengen, hoe onze Vereeniging steeds bijzonder belang in deze zaak heeft gesteld, getuige het adres door ons bestuur den 15en Februari 1902 aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal gericht en het verslag der in onze Vereeniging ter zake gehouden discussiën, welke stukken Uwe Excellentie in de vergadering derzelfde Kamer van 30 Mei 1902 wel als volksvertegenwoordiger heeft willen ter sprake brengen, toen door Uwe Excellentie destijds over dit onderwerp eene interpellatie werd gericht tot Uwen toenmaligen ambtsvoorganger.

Door ons wordt het zeer gewaardeerd, dat sedert dien tijd deze zaak in behandeling is gebleven, dat, zeker ten gevolge van den destijds gegeven stoot, eene volkomen deskundige commissie alle havenplannen die geopperd waren, heeft onderzocht, en dat, met instemming van een aantal deskundigen en belanghebbenden, eindelijk het zoogenaamde plan C3 zoover gevorderd was, dat door Uwe Excellentie een bedrag voor een begin van uitvoering op de Indische Begrooting voor 1907 kon worden gebracht.

Groot was echter onze teleurstelling toen Uwe Excellentie door adviezen uit Indië genoopt werd op den ingeslagen weg terug te keeren.

De redenen voor dezen omkeer in den gedachtengang der adviseurs, worden aangetroffen in het schrijven ddo. 21 Januari j.l. No. 185 van den 1sten Gouvernements-secretaris, gericht aan het bestuur der Handelsvereeniging te S o e r a b a j a en door dit College opgenomen als Bijlage La D2 in zijn jaarverslag over 1906.

De inhoud van dien brief baart groote teleurstelling, omdat daaruit blijkt, dat, na eene technische uitspraak van eene geheel deskundige commissie, waarin, als wij ons niet bedriegen zelfs de tegenwoordige Directeur van Burgerlijke Openbare Werken zitting had, de uitvoering van een goed plan verdaagd of misschien geheel afgesteld wordt, omdat een ondergeschikt hoofdambtenaar te elfder ure met nieuwe inzichten is aangekomen.

Wij vermeenen het gevoelen van tal van belanghebbenden uit te spreken, als wij vragen of hier niet van toepassing is: „le mieux est l'ennemi du bien."

Bij het uitvoeren van maatregelen als de onderwerpelijke zal het steeds onvermijdelijk zijn sommige belangen minder op den voorgrond te doen treden; nimmer zullen geheel bevredigd kunnen worden de wenschen van hen, die, zooals door een ander Uwer ambtsvoorgangers, den heer J. T. C r e m e r, onlangs geschreven werd, (in „Het Vaderland" van 13 Juni 1907) geheel gelaten het meest volmaakte of kostbare meenen te kunnen vragen.

Wanneer men met al die eischen rekening wil houden, zal men nooit verder komen!

Het gemis aan continuïteit, waarneembaar in deze door te veel adviezen benadeelde aangelegenheid, waardoor men, zooals de heer C r e m e r zegt, met de Soerabajasche havenplannen in een impasse is geraakt, dient noodwendig hersteld te worden.

Het is daarom dat ons bestuur Uwe Excellentie nadert met het verzoek, de Indische autoriteiten in in kennis te willen stellen met de groote teleurstelling, ook in Nederland door het dralen en de tegenstrijdige adviezen in deze zaak gewekt, opdat de landvoogd, die reeds zoo menige knoop wist door te hakken, ook hier genoopt worde, zijn medewerking te verleenen, waardoor Uwe Excellentie in de gelegenheid gesteld zal worden, aan het Soerabajasche havenvraagstuk ten spoedigste de oplossing te geven, welke door de meerderheid van deskundigen en belanghebbenden reeds zoo lang wordt gewenscht.

't Welk doende,

Het bestuur der Vereeniging
„Moederland en Koloniën",
J. W. STEMFOORT, Voorzitter.
J. E. de MEYIER, Onder-Voorzitter.
J. L. SWART, Secretaris.

's-Gravenhage, 25 Juli 1907.

Het bestuur der Vereeniging acht zich gelukkig melding te kunnen maken van de welwillendheid van den Minister, die bij Missive van 30 Juli jl. mededeelde dat de Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië met den inhoud van het adres is in kennis gesteld.

Pangoengsen.

L a n d k o l o n i e v o o r n o o d l ij d e n d e I n l a n d e r s.
Ontvangen giften gedurende de maand Mei 1907.

Van C. S.	*f*	3.50
„ N. Th. te M.	„	2.50
„ L. te P.	„	1.—
„ N. H. J. W. G. te K.	„	10.—
„ J. K. te T.	„	5.—
„ N. N. te T.	„	—.50
„ Jongelingsvereeniging te M.	„	5.—
„ Res. S. te W.	„	5.—
„ G. v. W. te W.	„	4.—
„ N. N. te Batavia	„	15.—
„ Br. te P.	„	2.50
„ N. N. door de Directie der Amst. Levensverz. Mij. te Sb.	„	4.37
Totaal	*f*	58.37

Mijn warmen dank voor bovenvermelde giften, waarbij nog 10 blikken koolteer van de N. I. Gasmaatschappij te Samarang en eene bezending groentenzaden van den Heer Droop te Soekaboemi. — *Zeer* dankbaar ben ik voor al die vriendelijke bewijzen van belangstelling. Maar toch bekruipt mij onwillekeurig een gevoel van zorg bij het overzien van die lijst van giften, daar we in de tegenwoordige moeilijke omstandigheden, waarin we verkeeren ongeveer *f* 1000.— (duizend gulden) noodig hebben om zoo spoedig mogelijk padi op te koopen. Wacht ik daar te lang mee, dan is overal de padi door de Chineezen opgekocht; en het mislukken van den oogst op verscheidene plaatsen voorspelt ons een jaar vol zorg, daar de rijstprijzen verbazend zullen stijgen, en natuurlijk een groot aantal ellendigen naar onze kolonie zullen vluchten. We hebben nu 180 personen, en de padioogst van de sawahs, die we gehuurd hebben, is dit jaar bijna geheel mislukt door eene ziekte in de padi. — Ik vertrouw echter, dat zij, die ons tot nu toe zoo vriendelijk hunne belangstelling hebben getoond ons ook nu niet in den steek zullen laten, waar we dit jaar met zooveel tegenspoed te kampen hebben. De almachtige God, op wien mijn hoop is gevestigd, zal het u allen rijkelijk vergelden.

Door drukte kan ik deze maand geen volledige verantwoording van de gelden geven. Deze komt dan later voor twee maanden tegelijk. M. JANSZ.

Pangoengsen, Tajoe, Juni 1907.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

T e y s m a n n i a. 1907. No. 6.

Zoölogische wandelingen te Tjibodas, V. De fauna van schemering en nacht, door Dr. J. C. Koningsberger. — De productiviteit van peperranken, door Dr. P. J. S. Cramer. — Iets over drinkwater en waterfilters, door E. de Kruyff. — Het verzenden van zaden, door H. J. Wigman Jr. — Een proef met petroleumresidu ter uitroeiing van witte mieren, door P. Holten. — Fraaie en merkwaardige boomen, door H. J. Wigman. — Het weerstandsvermogen van palmen tegen vorst. — De toestand der kunstmatige kamferbereiding. — Rapport uitgebracht door de commissie, aangewezen door den Secretaris van Landbouw van den Staat Sao Paulo om verslag uit te brengen over de Vooruitzichten van de Koffieoogsten 1907-08 en 1908-09. — Enz.

W e e k b l a d v o o r I n d i ë. 1907. No. 9.

De kunst van waardeeren, door M van Geuns. — Brieven uit Patria, XII, door Jan Willemsz. - Van 't oude Soerabaja, door Gabriël. — De wedrennen te Batavia (met foto's). — No-Gaku (slot), door Také. — Indrukken van den dag, door Corax. — De heer Vicq aan het woord, door Corax. — Indische omtrekken, door Henri Borel. — Uit het dagboek van een zwerver (vervolg), door A. van Vlaardingen. Enz.

M e d e d e e l i n g e n v a n h e t N e d e r l. Z e n d e l i n g g e n o o t s c h a p 1907. 2e S t u k.

Gebruiken der Bataks in het maatschappelijk leven, (3e vervolg), door J. H. Meerwaldt. — Uit de zending, Oost-Java. Verslagen omtrent Madja-Warna, Segaran, Swaroe en Pare-rédja.

D e I n d i s c h e M e r c u u r. 30 J u l i 1907.

Rubberscraps, door A. M. B. — Iets nieuws op het gebied van de mijnworm-ziekte, door V. — Surinaamsche brieven. — Proeven van Rubber-aftapping. — Koloniaal Museum. Verslag over 1906 (vervolg). — Verslag over 1906 van het Proefstation voor suikerriet in West-Java „Kagok". — Handelsvereeniging te Soerabaja. — Soekaboemische Landbouw-vereeniging. Vetbepaling in coprah. — Een proef met petroleum residu ter uitroeiing van witte mieren. — Verslag van de Tweede Jaarmarkttentoonstelling te Soerabaja, door J. E. Jasper. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

N°. 32. Donderdag 8 Augustus 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	*f* 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	*f* 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhuiststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG", NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging.

Daar enkele leden de wenschelijkheid hebben te kennen gegeven van het bekendmaken der toelichtingen op de voorgestelde wijzigingen heeft de Secretaris van het hoofdbestuur zich de moeite gegeven, daaromtrent het volgende bijeen te brengen.

Nu de Algemeene Vergadering der Vereeniging verdaagd werd, hebben de leden nog de gelegenheid hierover hunne op- of aanmerkingen ten beste te geven, welke desgewenscht eveneens in ons orgaan zullen worden opgenomen.

Toelichtingen op de Wijzigingen in de Statuten.

Art. V. Het woord „donateurs" wordt vervangen door „ledenbegunstigers" om zooveel mogelijk Nederlandsch te bezigen en om, daar waar in de Statuten en het Huishoudelijk Reglement van „donateurs en leden" wordt gesproken, te kunnen volstaan met het woord „leden" alleen.

Laatste alinea: Alle leden hadden reeds het recht het orgaan te ontvangen ook zij die *f* 1.— betaalden ontvingen het gratis; het aantal dezer laatsten is thans zoo gering en zullen wel spoedig geheel verdwijnen en wordt een bijzondere bepaling voor dezen niet meer noodig geacht.

Het recht op vrijen toegang enz. wordt billijk geacht, daar het minimum der contributie op alle plaatsen gelijk is voor alle leden, en zij die niet bij eene Afdeeling aangesloten zijn, dus ook de zelfde rechten mogen hebben als leden eener Afdeeling. 't Is voorgekomen, dat donateurs, die eene lezing bij eene Afdeeling in hun buurt wilden bijwonen, daarvoor entrée moesten betalen, dus ten achter gesteld werden bij leden der Afdeeling die *f* 1.50 contributie betalen. — Dit is in strijd met de oorspronkelijke opvatting der oprichters der Vereeniging en ook met de bedoeling neergelegd in Art. IV sub 1, waar toch in het algemeen de populaire kennis omtrent onze koloniën en bezittingen voorstaat. Verspreiding wordt tegengewerkt door entrées.

In het Huishoudelijk Reglement wordt getracht, de kosten, te maken voor de verspreiding van populaire kennis, ook door het Hoofdbestuur te verminren. (Art. 11.)

Art. VI is geheel veranderd. Moet er voorgeschreven worden, op welke wijze men lid kan worden, evengoed moet voorgeschreven worden hoe men het lidmaatschap kan verliezen en wat er de gevolgen van zijn. Toelichting dunkt ons verder overbodig.

Art. VIII. Oorspronkelijk was de Vereeniging niet verdeeld in Afdeelingen, dus was de zin in dat art. VIII van de vigeerende statuten niet waar.

In deze zinswijziging is de bedoeling beter uitgedrukt. Dat de Vereeniging door het Dagelijksch Bestuur zal worden vertegenwoordigd in en buiten rechten, is daarom dat de leden van het Dagelijksch Bestuur in één plaats wonen en in rechterlijke kwestiën gemakkelijker bijeen te brengen zijn, dan het geheele Hoofdbestuur, en minder kosten met zich sleept. — Bovendien kan een lichaam dat iedere week vergadert spoediger dagelijksche zaken afdoen.

In zaken waar het niet gecanctioneerd is te handelen, zal het zich wel onthouden.

Dat de Afdeelingen rechtspersoonlijkheid kunnen bezitten wordt voorgeschreven, om de Afdeelingen in de gelegenheid te stellen, erfenissen of legaten aan haar vermaakt, te kunnen aanvaarden.

Het minimum aantal leden voor 's-Gravenhage is met een verhoogd, aangezien de onder-voorzitter feitelijk in 1904 in de Algemeene Vergadering opgenomen werd in het Dagelijksch Bestuur.

Tot nu toe werden de Afdeelingen die 50 leden tellen vertegenwoordigd; dit werkt deprecieerend op nieuwe Afdeelingen die er nog geen 50 hebben en daarom is het aantal leden voor zulke afdeelingen op 25 leden gebracht.

De volgende zinsnede is de bepaling die reeds sinds 1904 in acht genomen is: de benoeming van een vervangend secretaris en vervangend penningmeester enz. werd noodig geoordeeld, daar de functiën van deze twee leden te belangrijk zijn, om den eerste den beste daarvoor aan te wijzen.

Zij moeten dus in de gelegenheid gesteld blijven zich op de hoogte te houden van den gang van zaken. Spoedig werkt men er zich niet in, en daarom is voorbereiding zeer dienstig.

De aftredingskwestie is onveranderd gebleven.

De volgende zinsnede is in verband met de tweede zinsnede van dit artikel gewijzigd door inplaats van „Hoofdbestuur" te lezen „Dagelijksch Bestuur".

De vacatures die dringend noodig zullen zijn zullen wel alleen voorkomen in het Dagelijksch Bestuur.

Dat degenen die die vacatures vervullen in dezelfde rechten en plichten treden, is bijna niet tegen te spreken, en toch heeft het geval zich voorgedaan, dat een vervangend lid, niet optreden durfde zonder mandaat van de Algemeene Vergadering. Dit gaf aanleiding om de toevoeging dezer bepaling op te nemen.

Het stellen van dubbeltallen van candidaten voor het Hoofdbestuur door alle Afdeelingen, is in den loop der tijden gebleken ondoenlijk te zijn, daarom wordt iedere Afdeeling opgedragen slechts alleen voor hare vertegenwoordigers candidaten te stellen.

Het Hoofdbestuur behoudt het haar eenmaal toegekende recht.

De volgende zin, behoeft geen toelichting. Het Hoofdbestuur schrijft de Algemeene Vergadering uit, dus verwacht mag worden dat het er ook bij tegenwoordig is. En dat alléén de gemaakte kosten voor de waarneming hunner betrekking vergoed worden en en andere niet, is logisch.

Het overige van dit artikel is niet nieuw of gewijzigd.

Alleen de bijvoeging „te dier plaatse", verdere toelichting overbodig.

Art. IX. Reeds thans bestonden er correspondenten op verschillende plaatsen waar geen Afdeelingen gevestigd zijn, doch een vertegenwoordiger in een ander land is iets nieuws, en voorloopig is onder nadere goedkeuring van de Algemeene Vergadering benoemd een vertegenwoordiger in West-Indië, iemand die zich zelf opgeworpen heeft en thans ook uitstekende diensten presteert, o.a. zorg gedragen heeft dat de achterstallige contributiën geïnd werden, en die over het loopende jaar binnen komen. Wat reeds nu een voordeel geeft van 300 gld.

Dat de Voorzitter van het Hoofdbestuur geen lid van het bestuur eener Afdeeling mag zijn. Een bataljons-commandant kan toch niet weer onder een compagnies-commandant gaan staan als luitenant!

Art. XI. De toevoeging van 7°. is noodig, omdat eene afdeeling zonder goedvinden van het Hoofdbestuur zich niet kan in verbinding stellen met eene andere Vereeniging; dit zou totale afscheiding gaan beteekenen en negatie van het Hoofdbestuur, dat zij zelve heeft helpen samenstellen.

Art. XIV. De Afdeeling behoeft slechts één afgevaardigde te benoemen, die voldoende kan geacht worden; meer afgevaardigden kunnen gezonden worden, doch één hunner brengt het aantal stemmen dat de Afdeeling toekomt uit.

De bekendstelling van de namen der Afgevaardigden van de Afdeeling is noodig om ter Algemeene Vergadering te kunnen controleeren of niet anderen zich opwerpen als afgevaardigden en dan zonder mandaat hunner Afdeeling stemmen.

De onderste wijziging berust op dezelfde toelichting als boven onder art. VIII.

Art. XV. Hier is de opheffing overgelaten aan de Algemeene Vergadering op v o o r s t e l v a n h e t H o o f d b e s t u u r en niet meer door het Hoofdbestuur zelf. De Algemeene Vergadering kan dan zelve beslissen en behoeft niet een eenmaal voldongen feit goed of af te keuren. Ook de archiefstukken dienen in het Algemeen archief te komen.

Art. XVI. Een drukfout is hierin geslopen, voor Juni moet gelezen worden Juli. Deze maand is aangegeven met het oog op de goedkoopere reisgelegenheid, gedurende de zomermaanden en met het oog op het uit de stad gaan.

Dat de Afdeeling vertegenwoordigd wordt door haren afgevaardigde behoeft geen nadere toelichting.

Art. XVII. Hiervan is de laatste alinea niet juist en is dit punt eerst over het hoofd gezien, doch later bij de wijzigingen van het Huish. Reglement heeft het Hoofdbestuur zich uitdrukkelijk uitgesproken, dat bij stemming over voorstellen bij staking, het voorstel verworpen zal zijn.

Dit punt zal worden geamendeerd.

Art. XVIII. Niets veranderd, gelijkluidend aan het oude XVII.

Art. XIX. In stede van 14 dagen te wachten, wordt nu direct de volgende vergadering bepaald, dus tijdwinst.

Art. XXI. De bijvoeging van dit artikel werd noodig geacht, omdat ook de betrekkingen in de Vereeniging kunnen waargenomen worden en ondervangt al de moeilijkheden ten opzichte der aanduiding.

Toelichtingen op de wijzigingen in het Huishoudelijk Reglement.

Art. 1. Inplaats van donateur begunstigend lid als in de Statuten.

2e alinea. Dit is noodig geacht om de vele administratieve conflicten tusschen Hoofdbestuur en Afdeelingen tegen te gaan, die reeds zoo menigmaal voorkwamen en dan noodeloos geschrijf en onkosten meebrachten.

Topographische kaarten, waarop het bepaalde gebied eener Afdeeling voorkomt, zullen door den zorg van het Dag. Bestuur worden verstrekt aan iedere Afdeeling één van zijn gebied. De afmeting van het gebied kon niet grooter genomen worden, daar anders enkele Afdeelingen in elkanders gebied zouden komen. Thans is iedere Afdeeling even groot op éénе na, „s-Gravenhage", waarvan een stuk in zee valt. Het zielental varieert, doch dit schijnt niet van invloed te zijn op de afmetingen, daar kleine Afdeelingen soms meer leden tellen dan grootere of meer bevolkte Afdeelingen.

3e al. Betere omschrijving dan in het origineele artikel.

Art. 2. 1e alinea. Hierbij heeft op den voorgrond gestaan, de Afdeelingen niet de wijze van inning der contributie meer voor te schrijven, en daarom laten vervallen „door aanbieding van een bewijs van lidmaatschap, dat als kwitantie dient."

3e alinea. Dit is noodig gebleken, daar dan de mutatiën spoediger ter kennis kwamen van de betrokken Secretarissen, die dan eerder hun ledenlijst konden bijhouden. —'t Voorkomt veel over en weer geschrijf. — De Administrateur van het orgaan, heeft alleen te zorgen voor de toezending van het orgaan aan de verschillende leden, en uit diens verzameling van mutatiën, valt niet direct uit te maken, of een lid tijdelijk afwezig is, of wel voorgoed van woonplaats veranderd is. — Aldus tijdverlies en geschrijf.

Zijne verzamelingslijst van mutatiën, is ook hoofdzakelijk voor den uitgever van het orgaan bestemd, die belast is met de toezending.

Art. 3. Een drukfout. (art. IV nieuw) moet gelezen worden art. VI.

Art. 6 (art. 5 dus). Vóór den 20 Januari kan een afschrift van de ledenlijst der Afdeeling volgens de sterkte op 1 Januari wel ingediend worden; hierdoor kan de Algemeene ledenlijst der Vereeniging eerder in druk verschijnen, en is de controle secuurder, dan zooals thans geschied, dat gewacht wordt tot na de inning der contributie. Het Reglement art. 2, schrijft voor, dat men vóór ultimo December moet kenbaar gemaakt hebben of men wenscht te bedanken. Hieruit volgt dat zoo dit niet geschied is, men lid is gebleven. Mocht bij de inning der contributie blijken dat leden weigeren, dan zou men kunnen procedeeren, doch dit kost geld en zou schade opleveren voor de Vereeniging, daarom worden de weigeraars in den loop van het jaar afgeschreven en levert dit in den gewonen gang van zaken eene mutatie op en komt in aanmerking op de verantwoording aan het eind van het loopende jaar.

2e alinea. De eenvoudige administratie der Afdeelingen maakt dat den 1e Maart de onderstaande periodieke stukken, wel een maand vroeger dan thans ingediend kunnen worden. En dit is noodig omdat het Hoofdbestuur in de maand April zal vergaderen en dan het jaarverslag, de geldelijke verantwoording der vereeniging en andere door het bestuur in te dienen stukken, besproken moeten worden. Volgens de Statuten moet in Juli bepaald de Jaarlijksche Algemeene Vergadering gehouden worden, dus veel tijd blijft er niet meer over, aangezien reeds te voren een en ander in het orgaan geplaatst dient te worden en gezorgd voor localiteit enz. voor het houden der Algemeene Vergadering.

Daar nog nimmer in 4 jaar tijds, iemand inzage is komen nemen van de Geldelijke Verantwoording kan de terinzage ligging gevoegelijk achterwege blijven, te meer daar zij in het orgaan wordt opgenomen, met het desbetreffende rapport van de Commissie van Onderzoek en dus iedereen dit onder de oogen kan krijgen.

Art. 7 (art. 6 dus). Het Hoofdbestuur heeft gemeend, dat de Vergaderingen van het Hoofdbestuur steeds in den zetel der Vereeniging moeten gehouden worden. 's-Gravenhage zijnde de zetel der Vereeniging, is daarvoor de aangewezen plaats.

De maanden April en October worden voorgesteld te bepalen om redenen in verband met art. 15 hieronder.

In April neemt het Hoofdbestuur kennis van al hetgeen de Vereeniging betreft en de in te dienen stukken aan de Algemeene Vergadering van Juli; bespreekt de voorstellen die ingekomen zijn van de afdeelingen en maakt de Agenda op. Het Dagelijksch Bestuur heeft gemeend afstand te moeten doen van het recht om de plaats en den tijd voor de Algemeene Vergaderingen te bepalen, ten behoeve van het heele Hoofdbestuur, omdat daar in zijne vergaderingen meer de belangen van de Vereeniging kunnen besproken worden dan en petit Comité.

De Vergadering in October, dient om na te gaan of de besluiten der Algemeene Vergadering uitgevoerd zijn en om de uitvoering van sommige besluiten nader te overwegen en te zien of de uitvoering wel geheel mogelijk is.

2e alinea. De tijd vóór de oproeping van 10 op 20 dagen gebracht.

3e alinea. Verandering van „kunnen" in „moeten" opdat in het reglement gebiedend is voorgeschreven zij. Waar kwestie is van noodzakelijkheid, past ook het woord „moeten" beter.

De vraag is gebillijkt of het vigeerende reglement wel zeker was van de eensgezindheid tusschen het Dagelijksch Bestuur en de drie andere Hoofdbestuursleden, die volgens de slotalinea van dit artikel een clausule toevoegt die eenigszins uitsluit.

Art. 8 (art. 7 dus). In de laatstgehouden Hoofdbestuursvergadering werd bepaald noodig geoordeeld, den Voorzitter niet speciaal de geheele zwaarte te doen ondervinden van de Verantwoordelijkheid van een voorgesteld besluit, dat feitelijk door de staking der stemmen verworpen was, zooals overal elders in zwang is.

3e alinea. Het minimum aantal hoofdbestuursleden mocht niet positief in een getal uitgedrukt worden. Wanneer b.v. het Hoofdbestuur ten gevolge der uitbreiding der Vereeniging, tot 40 of 50 leden is aangegroeid zou men toch bezwaarlijk kunnen goedvinden dat zes leden een besluit namen en dan het besluit mogen uitvoeren. Daarom wordt hier voorgesteld om dit minimum aan te geven afhankelijk van het aantal Hoofdbestuursleden. In de eerste alinea konden 5 leden een besluit nemen, een besluit waarvan de goedkeuring moet wachten op een volgende Hoofdbestuursvergadering en dus ook de uitvoering. Beter is het dan geen besluit te mogen nemen, bij geval dat het Hoofdbestuur een aanzienlijk aantal leden telt. Wordt volgens het voorgestelde, de helft plus één lid, aanwezig zijnde een besluit unaniem aangenomen, dan heeft het ook de meerderheid van het geheele Hoofdbestuur. Iets wat veel voorkomt.

Art. 9. (art. 8 dus). Daar bij het samenstellen van dit vigeerende Huishoudelijk Reglement slechts 3 leden in het Dagelijksch Bestuur zitting hadden, werd er gesproken van „de beide andere leden." Toen werd reeds voorzien dat er vier leden zouden komen, en dit is ook het geval geworden, daar anders de Onder-Voorzitter, invallende voor den Voorzitter door voortdurende afwezigheid, moeilijk op de hoogte zou kunnen zijn en blijven van den toestand der Vereeniging. Thans zijn er feitelijk door de Vergadering in 1904 vier leden die stem uitbrengen.

Sprake kan er dus niet meer zijn van „de beide andere leden" doch van „twee der andere leden".

Een bijeenkomst van twee leden is geen vergadering meer en om kwesties te voorkomen wordt het hier uitdrukkelijk bepaald.

2e alinea. is alleen toegevoegd de woorden „en de algemeene Vergadering". De weglating dier woorden zou het Dagelijksch Bestuur de vrijheid verleenen, de besluiten der Algemeene Vergadering niet uit te voeren. Een reglement moet uitdrukkelijk zijn en geen twijfel overlaten.

3e alinea. Zelfde toelichting als in art. 8 2e alinea.

Art. 10. (art. 9 dus). 2e alinea. Deze wijziging is het gevolg van een besluit der Algemeene Vergadering te Apeldoorn in 1905 gehouden.

4e alinea. Is ook een gevolg van diezelfde vergadering, zoodat de weglating van de ter inzage ligging gebillijkt is.

5e alinea. De Commissie van Onderzoek heeft het recht niet om te dechargeeren, dit behoort tot de bevoegdheden der Algemeene Vergadering en aan niemand anders.

6e alinea. Het tijdstip dat de penningmeester persoonlijk gedechargeerd wordt, moet aangegeven worden, en dit is het beste, — wanneer het Hoofdbestuur of wel 't Dagelijksch Bestuur besluit de rekening en Verantwoording te aanvaarden. Daarmede deelt het in de Verantwoordelijkheid en wordt er in zijn geheel voor aangesproken.

Art. 11. (art. 10 dus). Het gewijzigde artikel drukt beter uit, waarover het Hoofdbestuur de beschikking heeft en behoeft niet geruimen tijd gewacht te worden tot eene Algemeene Vergadering eene beslissing heeft genomen.

Art. 12. (art. 11 dus). Onderlinge hulp en steun zijn in onze Vereeniging noodzakelijk. De Afdeelingen kunnen zoo het Hoofdbestuur bij machte is te steunen een beroep doen op de Hoofdbestuurskas voor omschreven doeleinden en ter beoordeeling van het Dagelijksch Bestuur. Billijk is dus ook het omgekeerde wanneer het Hoofdbestuur een voordracht of tentoonstelling wil doen houden op een of andere plaats en niet bij machte is, een zeer nuttige en een zelden voorkomende lezing of voordracht te bekostigen.

Art. 12 (nieuw). Het geval zal zich kunnen voordoen, dat niemand gevonden werd, die de omvangrijke werkzaamheden van een Secretaris of een Penningmeester wilde op zich nemen, dan is hulp of steun niet alleen gewenscht doch noodzakelijk, men kan die twee leden niet dwingen en dus moet er iemand zijn, die die werkzaamheden verricht en daarvoor zal niemand gevonden worden die het zonder salaris zal doen. — Die persoon heet dan „Administrateur" en ontvangt zijn instructies.

Art. 13 (nieuw). Bepalingen omtrent het uitgeven van een orgaan der Vereeniging bestonden niet; niemand was verantwoordelijk gesteld voor den inhoud, dat kan niet zoo blijven, wil men zich niet blootstellen aan eventueele onaangenaamheden van een drukpers delict.

2e alinea. Ook hier bestaat een administrateur, die reeds jaren de hierbedoelde functie geheel belangeloos waarneemt. Dit kan ophouden en dan zou men voor hetzelfde geval als in het vorig artikel staan, waarom reeds nu moet voorzien worden, nu de tijd nog niet dringt en het geval nog niet voor de deur staat.

3e alinea. Is eene vrijheid overgelaten aan het Hoofdbestuur in het belang der kas.

Art. 14 (nieuw). Eene Vereeniging zonder bepaalde voorschriften voor het beheer, is een bal stopverf, die geheel gekneed kan worden in allerlei vormen, totdat er geen behoorlijke vorm meer aan te herkennen is.

Art. 15 (nieuw). Het Hoofdbestuur mag niet gesteld worden voor het feit, onbekend te zijn, met de te verhandelen agenda der Algemeene Vergaderingen. Namens het Hoofdbestuur worden de laatste uitgeschreven, ons dunkt, dat het dit goedkeurt en op de hoogte is van wat er om zal gaan.

Art. 16 (oud 13.) zonder commentaar.

Art. 17. (oud 14). De tijdruimte van 3 maanden is voorgesteld, om te voorkomen dat op eene beslissing soms één jaar zou gewacht worden.

Art. 18. Is ook weggelaten „2/3 van het aantal leden eener Afdeeling" zie de toelichting art. XVI der Statuten.

KOLONIALE PRAATJES.

Sociaal-Democratische logica op koloniaal gebied.

Na den inhoud van het artikel van den heer van Kol in de Juli-aflevering van de *Indische Gids* te hebben weergegeven, willen we ons er heden toe zetten kortelings onze weinig sympathieke meening omtrent dit artikel te motiveeren.

Op grond juist van de «naakte cijfers» en de logica der feiten» tot de overtuiging gekomen, dat het koloniaal belang een moederlandsch belang is, kunnen we niet anders dan met weerzin deze poging om de belangstelling van het moederland in zijne koloniën te fnuiken begroeten, een weerzin nog vergroot, waar de schrijver prat gaat op zijn jarenlangen strijd voor de belangen der koloniën en toch niet aarzelt het denkbeeld te aanvaarden, dat een vreemde vlag in den indischen archipel wordt geheschen.

Is de heer van Kol er dan zoo zeker van, dat onder zulke vreemde vlag het door hem zoo gehekeld en voor de koloniën, met name voor Oost-Indië, zoo verderfelijk geacht «kapitalistisch streven» tot het verleden zal behooren? De «logica der feiten» leert ons genoegzaam het tegendeel, terwijl we hier nog uit de uitlatingen van den nieuwen duitschen minister van koloniën Dernburg diens meening citeeren omtrent het doel der duitsche koloniale politiek: «in de koloniën een afzetgebied te scheppen en een bron van grondstoffen voor de moederlandsche industrieën», eene meening, welke niet alleen in Duitschland, maar ook in Engeland voorstaat, waar de labour-party in Lancashire mee alles in het werk stelt om de weder-opkomst der concurreerende textiel-industrie in Engelsch-Indië te bemoeilijken, in Frankrijk waar voorkeur-tarieven het moederlandsch fabrikaat in de koloniën beschermen, in Amerika. waar men niets doet om het verval der eens bloeiende tabaks- en suikerindustrie op de Philippijnen tegen te gaan, uit vreeze voor de concurrentie voor de menschen van Kentucky en Louisiana, maar alles in het werk stelt om de aanmoediging langs kapitalistische lijnen der abaca-industrie te bevorderen, en in Japan, waar de suiker-industrie op Formosa moet uitsterven omdat de japansche raffinadeurs in het

moederland ook wat willen verdienen en dus slechts de ruwe suiker van Formosa willen zien toegelaten,

Met deze voorbeelden voor oogen, moet het dus den heer van Kol duidelijk zijn, dat onder een andere vlag der bevolking dier landen, met wier lot nu ze nog onder nederlandsche vlag staan hij zich zoo begaan steeds toont, geenszins een ander, beter lot zou te wachten staan, dan thans, nu het der nederlandsche regeering ernst blijkt te zijn om nieuwe banen te volgen, welke de volkeren ginds ook langs nieuwe, betere wegen zullen leiden.

Dan we betwijfelen ten zeerste of de heer van Kol in zijn »waan" nog wel oogen heeft voor die voorbeelden. Het is hem blijkbaar alleen te doen, om een stokpaardje op nieuw te introduceeren, indertijd nadat het beestje om hem, die het in de koloniaal-politieke arena binnenleidde nog een oogenblikje was bewonderd, op stal gezet en vergeten. Met een schijn van logica tracht de schrijver thans hetzelfde beestje weer binnen te smokkelen. waartoe de redactie van de *Indische Gids* hem edelmoediglijk in staat stelde.

Met een schijn van logica? Ja. L'art de grouper les chiffres, is een vrij algemeen in practijk gebracht kunstje »om zijn doelwit uit te voeren." Maar zelden zagen we, hoe de kunstenaar daarbij als hier toonen liet waar het heele betoog op moest uitloopen.

Het nut der koloniën voor Nederland! »Naakte »cijfers" en logica der feiten" zouden dit nut nu eens uiteenzetten en heel het leugenfabrikaat van «kapitalistische schreeuwers" als een zeepbel doen uiteenspatten.

En dan ving dat lustig cijfergegoochel aan, waarin onder het treffen van vergelijkingen, die kant noch wal raken (wij komen daar later nog op terug) heet te zijn aangetoond, dat Nederlandsch-Indië onder nederlandsch beheer in zijne verwikkeling zou zijn belemmerd, dat de koloniën voor Nederland slechts een geringe waarde vertegenwoordigen. Dit wordt bv. verklaard uit het afnemend percentage van den goederenruil tusschen Nederland en Nederlandsch-Indië in het algemeene handelsverkeer van Nederland in het laatste zestigjarig tijdvak, en heeten de cijfers van dat percentage o. a. te «wijzen op een sterk dalend belang wat den afzet in Nederland betreft". Dat »sterk dalend belang" zou dan zeker blijken uit het feit, dat de betrekkelijke in- en uitvoeren voor Nederland in bedoeld tijdvak, wat de *waarde* betreft, resp. *verzeven-* en *achtvoudigde*? De heer van Kol speelde echter natuurlijk het percentagecijfer als troeven uit in zijn roekeloos spel, dat een groot nederlandsch belang in de waagschaal zou stellen, indien zijne stellingen ingang zouden vinden.

De nederlandsche handelscijfers vertoonen niet het beeld van een reëelen handel. Zooals nog onlangs voor den rotterdamschen handel werd erkend, is daaronder een »groot zij het ook niet het grootste" deel begrepen, dat onder het hoofd »expeditie" valt. In tegenstelling daarmede geven de koloniale invoeren aanleiding tot het bestaan van werkelijke markten voor die producten, terwijl de uitvoeren naar die koloniën in hoofdzaak voortbrengselen zijn der moederlandsche nijverheid, en behoort dus het aandeel der koloniën in den moederlandschen handel tot het kleinere, niet het kleinste, meer waardevolle deel van dien handel.

En wanneer we nu nagaan dat het aandeel van Nederlandsch Indië in den nederlandschen handel volgens de Jaarcijfers voor Nederland voor 1905, een bedrag vertegenwoordigt, gelijk staande met ongeveer 83 gulden per hoofd der bevolking van ons land, d. i. een bedrag als voor vijftig jaren ongeveer de geheele handel van Nederland uitwees, dan kan ons oordeel omtrent de uitspraak van den heer van Kol slechts luiden — — onzin!

Ter illustratie van de waarde van dit bedrag van 83 gld. per hoofd der bevolking laten we hieronder de handelscijfers van eenige der voornaamste landen volgen, die het fortuintje missen van onzen zij het ook te waardeeren toch minder waardevollen expeditie-handel.

Vereenigde Staten 1903—1906, 1226 millioen dollars in —, 1718 millioen, uit (ook al zoo'n «hopeloos actieve» balans en wat is dat land dan ook ten achter!); 76 millioen inwoners; 97 gulden per hoofd der bevolking.

Duitschland 1905, 7128 millioen mark in, 5731 millioen mark uit; 60 millioen inwoners; 123 gulden per hoofd der bevolking.

Oostenrijk-Hongarije 1905, 2146 millioen kronen in, 2243 millioen uit; 45 millioen inwoners; 59 gulden per hoofd der bevolking.

Engeland 1905, 565 millioen ponden sterling in, 407 millioen uit; 41 millioen inwoners; 284 gulden per hoofd der bevolking.

Frankrijk, 1905, 4673 millioen franken in, 4761 millioen uit, 39 millioen inwoners; 242 gulden per hoofd der bevolking.

Japan, 1905, 488 millien yens in, 321 millioen yens uit, 46 millioen inwoners; 22 gulden per hoofd der bevolking.

Italië, 1905, 2078 millioen lires in, 1707 millioen uit; 32 millioen inwoners; 59 gulden per hoofd der bevolking.

Genoeg niet waar om aan te toonen dat een «land van herkomst en bestemming», dat aan Nederland een reëelen handel verzekert van 83 gld. per hoofd der bevolking uit handelsoogpunt meer consideratie verdient dan het van de zijde van den heer van Kol ten deel viel.

Genoeg ook om aan te toonen dat Nederlandsch-Indië voor Nederland, wat de Engelschen zouden noemen, een waardevollen *asset*, ook uit handels oogpunt uitmaken, waarvoor het waard is iets te gevoelen en zoo noodig ook zijne offers te brengen, zij het ook dat eigen sociale minder dringende nooden, waarvoor men zich bezorgd schijnt te maken, daarvoor eene wijle zouden moeten achterstaan.

Het koloniaal belang is en blijft een moederlandsch belang.

Pers-kroniek.

INHOUD: De Nieuwe Rotterdamsche Courant *over het recht van vereeniging en vergadering in Nederlandsch-Indië. — Een schrijven van den heer C. v. d. Pol tot de redactie van* Het Volk *gericht over het „beulswerk" van kapitein Cristoffel — Opmerking der redactie hieromtrent.*

Over het recht van vereeniging en vergadering in Nederlandsch-Indië geeft de Nieuwe Rotterdamsche Courant een hoofdartikel.

„Toen minister Fock, zegt het blad, in het begin van dit jaar zijne wetsontwerpen ter erkenning van de rechtspersoonlijkheid van Indië bekend maakte, trof het velen met ons, dat bij die emancipatie art. 111 R. R. behouden zou blijven. Hoe kan de regeering, vroeg men, openbare behandeling van alles wat de begrooting betreft in Indië en voorlichting van de Staten-Generaal uit Indië tot haar recht laten komen, als zij het volstrekte verbod handhaaft om staatkundige aangelegenheden in vereenigingen en vergaderingen te bespreken?

De regeering heeft nog geen gelegenheid gevonden om haar inzicht nader bekend te maken, en de Tweede Kamer heeft zich over de quaestie nog niet laten hooren. Ondertusschen hebben de ingezetenen van Indië echter eene gelegenheid aangegrepen om zelf met meer klem op de oplossing aan te dringen.

Het aan het hoofd van dit opstel vermelde art. 68c is door minister Idenburg in het Reg. Regl. ingelascht. In 1908 zullen voor het eerst verkiezingen voor (de minderheid in) de plaatselijke raden plaats hebben; ter regeling daarvan is een ontwerp-kiesordonnantie openbaar gemaakt. Indië kan zich nu dus vermeien in het aan de orde stellen van gemeentelijke politiek.

Van den zoo voorzichtig toegemeten lepel vrijheid heeft Semarang het eerst durven proeven, nog voorzichtiger bij het gebruik dan het voorschrift bedoeld heeft, maar toch het voorbeeld gevend om te drinken uit de tot nu toe met „vergift" gemerkte flesch. Slechts even waagde men het van de gelegenheid gebruik te maken, om uit te spreken, dat men zich gaarne het vocht met wat guller teugen toegedacht zou zien.

Den 23en Juni kwamen zoowel te Buitenzorg als te Batavia vergaderingen bijeen, overeenkomstig art. 68 c.

Niettegenstaande die te Buitenzorg voor de overgroote meerderheid uit ambtenaren bestond, vond het ontwerp-kiesordonnantie toch scherpe critiek. De uitsluiting van vrouwen, van niet-Europeanen, het nemen van den census tot maatstaf werden gegispt. Zoo werd de wig der politieke beraadslagingen ook hier even gedreven in de door 68 c in art. 111 gebrachte scheur. Ten slotte werd een comité gekozen ter voorbereiding van de definitieve oprichting van een kiesvereeniging.

Krasser dan het ondeugend even over de grens wippen te Buitenzorg werd de uiting te Batavia.

Reeds bij den inzet klaagde de leider, mr. Thomas, erover, dat hij eigenlijk in zake kiesrecht niet kon zeggen wat hij wilde en deelde hij mede, dat de Indische Bond een rekest aan de Koningin zou richten om opheffing van art. 111 te vragen. In afwachting had men zich tot de verkiezingsquaestie der gemeenteraden te bepalen. De vergadering ging echter eene andere richting uit; zij werd één verbolgen protest tegen het verbod van vereenigen en vergaderen over politieke onderwerpen. Zij sprak bij mo-

tie „de wenschelijkheid uit om zich van deze verkiezingen te onthouden, zoolang het onbeperkt recht van publieke vergadering of vereeniging niet bij de wet is toegestaan." Zij gaf ook gehoor aan het voorstel om, tegen art. 111 in, te vergaderen over dit artikel zelf, na aankondiging daarvan in het openbaar. De Indische regeering zou dit dan moeten beletten of toelaten. In het eerste geval zou verkregen zijn een daad, om verder protest op te bouwen, in het laatste geval de erkenning van het onhoudbare van het voorschrift door de regeering zelf. De bijeengekomenen gingen in zoover met dit denkbeeld mede, dat zij de vergadering van den Indischen Bond eerst lieten sluiten, en daarna instemden met de vorming van een comité, bestaande uit de heeren mr. Thomas, Staverman, den Hartog, Bijvoet en Wybrands, dat zal hebben aan te sturen op een protestvergadering tegen art. 111.

Is van deze betooging verder iets gekomen? Wellicht zullen de gemoederen wat bedaard zijn, zal de opwinding wat uitgewerkt zijn, zal men gemerkt hebben dat 60 volijverige mannen niet in voldoende mate de publieke opinie weergeven of beheerschen om een indruk makende onthouding te kunnen decreteeren, en zal men ingezien hebben hoe door dergelijk handelen, door eischen van onbeperkt recht, door het gebruiken van onwettige middelen, door het misbruiken van de ter nauwernood verleende vrijheid van art. 68 c, de protesthelden wel in een schitterende aureool geplaatst kunnen worden, maar tevens gehandeld zou worden tegen het belang van de zaak in.

De regeering toont overigens in den laatsten tijd, zoowel in Nederland als in Indië, veel aandacht te geven aan de verbetering van de toestanden; de ontwerpen tot het verleenen van rechtspersoonlijkheid aan Indië zijn daarvan nieuwe bewijzen. Daarin zijn leemten, één daarvan is het behouden van artikel 111. Maar de ontwerpen moeten op den weg naar het Staatsblad nog een heele wordingsgeschiedenis doorloopen; evenals van vele zijden bedenkingen tegen die leemte geopperd zijn, is met zekerheid te verwachten, dat uit de Kamer stemmen krachtig voor de afschaffing zullen opgaan, want ook de Tweede Kamer geeft in den laatsten tijd gaarne aandacht aan Indië's belang. Dan zal blijken wat de regeering met artikel 111 voor heeft, en in hoever zij c. q. tot betere inzichten te brengen is. Mocht zij niet dadelijk genegen zijn tot wijziging van het artikel, dan moet de taak van hen, die dit willen bestrijden, vooral niet bezwaard worden door onhandigheden van te heet gebakerde voorstanders in Indië, die vergeten hoe het artikel juist in het regeeringsreglement gekomen is door een soortgelijke betooging in Mei 1848.

Ter voorlichting en aansporing van regeering en volksvertegenwoordiging kunnen de uitingen in de Indische pers en in de kiesvergaderingen gunstig medewerken, ook rekesten en monster-petities kunnen van nut zijn, maar daarbij is geen grooter dapperheid meer noodig dan de wet veroorlooft. De quaestie brandt; het is slechts zaak, zooveel mogelijk vatbare brandstof bij te brengen; daartoe wekke men op. Dit is de weg, die kans geeft op spoedig bereiken van het gewilde doel."

Ten slotte schrijft het orgaan:

„Die belangstelling spreekt zich thans opnieuw uit; Indië heeft gretig gebruikt gemaakt van de kier, waarop de deur van het politieke leven is gezet, om dadelijk naar binnen te roepen, dat het meer verlangt, dat het op meer recht heeft. Niet de vergaderingen, die met de beste bedoeling belegd zijn, niet de vereenigingen, die over de politieke vraagstukken van den dag willen overleggen, moeten geweerd worden, maar alleen moet gewaakt worden, dat geen gevaar kan ontstaan voor het algemeen belang of de openbare orde. Recht moet regel, verbod uitzondering worden.

Door hetgeen in 1903, in art. 68 c, gegeven is, is het beginsel door de regeering zelf aangevochten en is door haar een bres gemaakt in het vermolmd stelsel. Zij zal wel niet ongenegen zijn over verder omverhalen ervan in overleg te treden, al is het initiatief daartoe ditmaal niet van haar uitgegaan."

* * *

Met genoegen zullen velen onzer lezers kennis nemen van een schrijven van den heer C. v. d. Pol onder het opschrift „geen beul" tot het sociaal-democratische orgaan het Volk gericht.

„De beul van Indië" zoo schrijft de heer v. d. Pol, noemt gij den indischen kapitein Christoffel in Het Volk van 23 Juli j.l.

In de politieke en krijgsgeschiedenis van Ned.-Indië, die — ik erken het gaarne — vrijwel een chronique scandaleuse is, en die ik in 't algemeen en in vele bijzonderheden niet zal verdedigen, vind ik echter niets, dat aanleiding kan zijn om Christoffel een beul te noemen, veeleer het tegendeel. Ik meen te mogen beweren zeer goed op de hoogte te zijn van Christoffels optreden op Atjehs Noordkust, van zijn aandeel in de Gajoeexcursies in 1904, van zijn optreden in het Bandjermassinsche tegenover den den pretendent, in Celebes tegenover den vluchtenden radja van Gowa, en ten laatste van de wijze waarop hij uitvoerde de opdracht het befaamde bataksche hoofd Si Singa Maharadja gevangen te nemen of onschadelijk te maken. Bij al deze feiten is juist het opmerkelijke, hoe ieder lichtzinnig bloedstorten werd vermeden. Christoffel is dus wel een der minst afstootende figuren in de Indische krijgsgeschiedenis.

Gerust mag dan ook worden beweerd, dat, telde het koloniale leger veel officieren en onderofficieren in den trant van Christoffel, menige bloedige excursie zou worden voorkomen. Doch het zijn juist de soepluitenantjes, die, in Atjeh en elders op het oorlogspad gezonden, door hun onoordeelkundig en barbaarsch optreden het werk van mannen als Christoffel afbreken en daar het chronisch verzet en zijn bloedige gevolgen veroorzaken. Deze lieden, voor het grootste deel wanhopig bedorven door een schoolsche opleiding waaraan ieder begrip van gezonde paedagogie te eenenmale vreemd is, opgepropt met dwaze chauvinistische denkbeelden en rassen-vooroordeel, wien gewoonlijk de kennis en het gevoel van het hoogmenschelijke jegens „die bruine sloebers" ontbreekt, die zóó prat gaan op hun stand en officiers-eer, dat zij meenen zoowel jegens hun ondergeschikten als jegens de ongelukkige bevolkingen zich het allerergste te mogen veroorloven, — zulken zijn de beulen van Indië.

Doch Christoffel is juist een der weinige figuren die het volle licht werpen op de rotte toestanden, die proefondervindelijk aantoonen, hoe het anders en beter kan. En als wij sociaaldemocraten straks zoo sterk zijn, dat wij zullen geroepen worden om den kolonialen Augiusstal uit te bezemen, dan zullen wij menschen gelijk dien „beul" broodnoodig hebben. Want zonder zulken komen wij niet tot een praktische liquidatie. De haat die velen zijner collega's hem toedragen en het vertrouwen dat hij bij hoofden en bevolking van een groot deel van het Telok-Seumaweesche wist in te boezemen — zelfs reeds als onderluitenant — hebben genoeg bewezen, dat Christoffel in andere en betere dingen bedreven is dan in het „slachten", waarin juist anderen al te eenzijdig zijn geoefend.

Ten onrechte stelt gij het dan ook voor, alsof het in Indië gewoonte is geworden „om, wanneer er weer een landstreek te „pacificeeren" valt, d.w.z. wanneer de nederlandsche vlag wat steviger aan den gammelen vlaggestok gespijkerd moet worden," er Christoffel op af te sturen. Geen van de hem verstrekte opdrachten had tot dusver eenige pacifatie ten doel; doch de wijze waarop hij zonder groote offers in bloed en geld te vergen verschillende door anderen niet te bereiken hoofden — dan toch geen van allen zulke ideale menschen, die wij ons om hen behoeven warm te maken! — wist te onderwerpen of onschadelijk te maken, had meermalen een volkomen pacificatie van een streek tot gevolg.

Op Flores zal Christoffel echter een opdracht van wijdere strekking uitvoeren, en wij mogen ons verheugen, dat dit juist aan hém en niet aan een ander — die allicht volgens de „regelen der kunst" zou te werk gaan — is toevertrouwd. Want gij vraagt wel of het niet „veel beter zou zijn goede en verstandige burgerlijke ambtenaren" voor Flores te nemen; doch het moet u toch bekend wezen, hoe dezen bij het binnenlandsch bestuur even dun gezaaid zijn als de Christoffel's bij het officierskorps. De bestuursambtenaren, die het toch ook niet afkunnen zonder soldaten of pradjoerits, zijn meestal even erge, ja soms erger bloedhonden dan onze sabreurs."

Hierbij maakt de redactie van het Volk de volgende fraaie bemerking:

„In onze oogen is elke officier in Indië, die onze imperialistische politiek dient, een werktuig van het geweld. Welke taktiek Christoffel volgt bij zijn vervolging van inlandsche hoofden, doet niets ter zake."

Oost-Indische Berichten.

Toestanden te Merauke. "De afgeloopen vier weken zijn voor Merauke niet zonder „evenementen" voorbijgegaan, meldt men vandaar aan de *Locomotief*. Evenementen kunnen te dezer plaatse in vier vaste rubrieken worden ingedeeld, n. l.: ontvluchten van gevangenen, vermoorden van ingezetenen, rampassen van goederen, verbranden van coprah.

Bij het lossen van de Mei-boot werd door de dwangarbeiders weer eens in ergerlijke mate van de geloste goederen gestolen, maar dank zij het tijdig ingrijpen van den controleur, kwam ditmaal het gestolene terecht en werden de schuldigen gestraft, o. a. met het intrekken van eenige vrije Zondagen. Dit bleek hun te machtig, want den Zondag daarop, den 19en Mei, verdwenen twee chineesche ploegen met hun mandoers, totaal 15 dwangarbeiders. Ongeveer de helft hiervan, op welke de bovengenoemde straf was toegepast, liep eenvoudig om één uur met de passagierende ketting beren de gevangenis uit; hetgeen hier meer vertoond is!

Den 20en Mei kwam een prauw binnen van Makalien en omstreken met vijf en twintig vluchtelingen, waaronder eenige chineesche vrouwen en vijf kinderen; een der Chineezen had een pijlschot door den arm. Zij brachten het bericht van het snellen van twee maleische handelaars te Sangasch, wier goederen en coprah ter waarde van ± ƒ400 verloren gingen.

In die buurt werd weder een sterk vijandige houding van de Kaja-Kajas gerapporteerd, zoo zelfs, dat de meeste vluchtelingen hun hebben en houden in den steek hebben moeten laten, hetgeen het totaal verlies op ca ƒ2000 bracht.

Hierop werden een zestal pradjoerits per zeilprauw uitgezonden, met resultaat, dat de goederen van de handelaars, die zich hadden weten staande te houden, gered werden.

In het vijfjarig bestaan van Merauke is dit de tweede keer geweest, dat de Kompanie een paar mannetjes afstaat om handelaars te beschermen.

De „toa-keys" ter plaatse hebben zich nu tot den gouverneur generaal gewend, met een verzoekschrift om bescherming van hun „kaki dagang". In aanmerking genomen de verliezen, die zij reeds aan menschenlevens en financieel geleden hebben, kan men waarlijk niet zeggen, dat zij te haastig tot dezen stap zijn overgegaan.

Sedert een acht dagen loopt het gerucht, dat de vijftien ontvluchte chineesche dwangarbeiders op hun weg naar de engelsche grens bij Borien zijn afgemaakt. De ongelukkigen hebben hun vrijen Zondag duur moeten bekoopen, maar deze executie bespaart het gouvernement den last, ten derden male bij de Engelschen om uitlevering van ontvluchte gevangenen te moeten aankloppen.

Traktementsverhooging in zicht. Naar wij vernemen is een voorstel aanhangig gemaakt, om de traktementen der secretarissen bij de departementen van algemeen bestuur, die thans zijn vastgesteld, — na de in 1875 ingevoerde gelijkmaking — op ƒ800, met vier tweejaarlijksche verhoogingen van ƒ50, te brengen op ƒ1000 met ƒ1200 tot maximum. (*Javabode*).

Goede vooruitzichten. De gouvernementskoffietuinen in het Malangsche staan er, volgens een correspontent der *Locomotief*, op het oogenblik uitstekend voor en beloven een heel wat beteren oogst dan 't vorige jaar.

Ook op de particuliere ondernemingen laat het zich goed aanzien, mits we minstens een paar weken aan een droogte houden.

Voor de Liberia en Robusta is dit minder noodig, maar de Java-koffie is een teere juffer en van de „Java" moeten de meeste perceelen het nog maar hebben.

Het Onrustige Bendoengan. Uit Kediri schrijft men aan de Loc.:

„Geruchten liepen in de laatste dagen hier en elders als zou er te Bendoengan weer iets broeien, waarom ik mij op onderzoek begaf naar die dessa.

Te Kertosono vond ik alles rustig, ook daar was het gerucht verspreid, doch men hechtte er weinig of geen geloof aan.

Te Barong zag ik de bevolking druk aan den arbeid nl. aan het padisnijden of werk verrichten voor de suikerfabriek aldaar, die druk aan het malen is; merkte er niets verdachts of ongewoons op.

Te Bendoengan trof het mij al dadelijk dat er zooveel politie op de been was, vooral in de nabijheid van Dermodjojo's woning, waarvan sedert plattegrondsteekeningen vervaardigd zijn, zeker om te dienen bij de berechting van de zaak der personen die vermoed worden op de een of andere wijze medeplichtig geweest te zijn aan het Barong opstootje.

Een der inlandsche ambtenaren verklaarde mij de aanwezigheid van zooveel politie hier en daar; volgens hem zitten verscheidene mannen van Bendoengan in preventieve hechtenis te Ngandjoek, verdacht van deelgenomen te hebben aan het vroegere opstootje, de vrouwen zijn dus alleen te huis en daarom is de politie nu verstrekt en gewapend om zooveel mogelijk have en goed van de gearresteerden te beschermen tegen roof of plundering.

Overigens zei de inlandsche ambtenaar dat het niet kwaad is om in den eersten tijd veel politie te Bendoengan te posteeren, vermits de gemoederen daar nog niet bedaard zijn en sedert onder de bevolking gepredikt wordt dat Dermodjojo niet dood is, dat hij wel is waar door de kogels onzer soldaten gevallen is, maar dat hij leeft, onzichtbaar voor een ieder en een elk die zijn zaak dient, een hoogere ingeving zou deelachtig worden.

Dermodjojo heeft naar ik hier en daar informeerde zich veel vijanden gemaakt, niet het minst onder de santris van Waroedjajeng, want dezen waren op den goeroe van Bendoengan en zijn aanhangers naijverig, maar Dermodjojo had ook vrienden, menschen die zich partij voor hem stelden en die hem nu nog vereeren, en onder hen zou er één zijn die nu heimelijk bijeenkomsten zou houden en waaraan gewapende personen zouden deelnemen.

Met welke bedoelingen die vergaderingen plaats hebben, wordt niet gezegd, vermoedelijk wordt beoogd wraakneming van de zijde der aanhangers van Dermodjojo op zijn vijanden en op hen die hem ten val brachten. Een feit is dat een der politiebeambten die zich verdienstelijk gemaakt heeft bij de Bendoengan affaire onlangs op zekeren avond verraderlijk werd aangevallen en zwaar verwond, zijnde omtrent het gebeurde tot heden niet het minste licht verkregen.

Een feit is ook dat een dezer dagen in het Kertosonosche nl. niet ver van Bendoengan door de politie een paar inlanders zijn aangehouden omdat zij geweren en patronen vervoerden; zij weigerden bij aanhouding eenige mededeelingen te doen.

Zonder nu juist te willen alarmeeren meen ik evenwel te moeten aanbevelen de grootste waakzaamheid met betrekking tot Bendoengan, en het is dus zeer goed van het bestuur gehandeld om daar een flinke politiemacht op de been te houden."

Voetbalsport in het leger. In de Javabode werd met ingenomenheid melding gemaakt van een circulaire van generaal Christan, chef van het wapen der infanterie, gedagteekend van den 1en Mei, waarin het noodige werd gezegd om voorgoed te breken met het dwaalbegrip, dat beoefening van sport, door

officieren en soldaten gezamenlijk, schadelijk zou kunnen zijn aan de handhaving der krijgstucht.

Maar bij die circulaire alleen heeft de generaal terecht gemeend het niet te moeten laten. Om te voetballen heeft men voetballen noodig en andere kosten te maken en het zou niet aangaan deze kosten te eischen van de medespelende officieren. Vandaar dat een voorstel door hem is ingediend om per compagnie of detachement van 100 man *f* 25 per jaar beschikbaar te stellen voor sportbenoodigheden; voor het resteerende deel van 1907 is *f* 15 aangevraagd.

De legercommandant is met dit voorstel medegegaan, zoodat nu nog slechts de sanctie der regeering wordt vereischt om de sport in het leger flink op de beenen te zetten.

Onze soldaten, met name de europeesche, hebben hier zoo weinig afleiding van de goede soort, dat het waarlijk alle lof verdient, wanneer van hoogerhand gepoogd wordt in dit gemis te voorzien.

Meer opleidingsscholen voor inlandsche ambtenaren. Gelijk bekend is, bestaan op drie plaatsen op Java, te Bandoeng, Magelang en Probolinggo, scholen voor zonen van inlandsche hoofden en andere aanzienlijke inlanders, sedert 1900 genaamd „opleidingsscholen voor inlandsche ambtenaren," waarvan het aantal leerlingen is vastgesteld op respectievelijk 72, 70 en 70. Bovendien zijn op elk dier scholen nog eenige leerlingen met buitengewonen aanleg toegelaten, te Bandoeng 5 (drie uit de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo en twee uit de residentie Batavia), te Magelang eveneens 5 (drie uit Soerakarta en twee uit Djokjakarta) en te Probolinggo 2 uit de residentie Bali en Lombok. Om te worden toegelaten, mogen de candidaten hun 17de levensjaar niet zijn ingetreden en moeten zij de 2e afdeeling der middelste klasse eener europeesche lagere school hebben doorloopen, dan wel bewijzen een daarmede gelijkstaande ontwikkeling te hebben bereikt.

Het onderwijzend personeel bestaat uit 1 leeraar in de rechtswetenschap, 3 europeesche onderwijzers, waarvan twee de akte van hoofdonderwijzer moeten bezitten en een fungeert als directeur; verder inlandsche onderwijzers voor het maleisch en voor de landstaal of -talen, een teekenonderwijzer en een onderwijzer voor het landmeten, bijgestaan door een mantri van het kadaster.

De scholen zijn verdeeld in twee afdeelingen, respectievelijk met drie en twee cursusjaren. In de eerste afdeeling wordt onderricht gegeven in het nederlandsch, maleisch, de landstaal of -talen, aardrijkskunde, geschiedenis van Nederlandsch-Indië, beginselen van de kennis der natuur, rekenkunde, vormleer en meetkunde, beginselen der landmeetkunde en handteekenen.

Het leerplan der tweede afdeeling omvat, de beginselen der rechtswetenschap, het staats- en administratief recht van Nederlandsch-Indië, de beginselen der staathuishoudkunde, landmeten en waterpassen, lijn- en kaartteekenen, terwijl voorts eenig onderwijs wordt gegeven in eenvoudige huiselijke boekhouding.

Als voermiddel van het onderwijs wordt natuurlijk van de nederlandsche taal gebruik gemaakt.

Dat de jongelieden, die den vijfjarigen cursus met goed gevolg hebben doorloopen, over het algemeen uitstekende elementen beloven te worden van het inlandsch ambtenaarskorps, behoeft wel geen betoog; jammer is het, dat het aantal personen, dat jaarlijks het eindexamen aflegt, zoo betrekkelijk gering is (varieerend tusschen 15 en 25).

Hoewel de stand der geldmiddelen het niet toelaat om in elk gewest van Java, zij het slechts één school van den voormelden aard op te richten, is het met groote instemming dat wij melding maken van het feit, dat, na langdurige gedachtenwisseling tusschen de betrokken autoriteiten, besloten is nog het volgend jaar op een drietal, door den gouverneur-generaal nader te bepalen plaatsen op Java, eveneens op leidingsscholen te stichten.

Verder zullen aan de drie bestaande inrichtingen van dien aard voorbereidende tweejarige cursussen worden toegevoegd.

Het lijdt geen twijfel, dat de minister niet zal aarzelen om ten deze met de indische regeering mede te werken, daar het hier een zaak van de meeste urgentie betreft, die bovendien geheel in de lijn ligt van Mr. Fock's sympathieën. (J a v a b o d e).

Een lumineus idee. Door den assistent-resident voor de politie te Semarang, den heer L. R. Priester, zal een voorstel worden ingediend aan de regeering tot afschaffing van de schutterij. De contributie der schutterplichtigen zal dan gedeeltelijk dienen ter versterking van politie.

Aldus wordt van den 28en Juni aan de N i e u w e S o e r. C r t. geseind.

Als het waar is, staat de heer Priester voor niets.

De diefstal te Djokja. De correspondent van de N. S o e r a b. C r t. zendt een heel relaas aangaande deze kwestie aan zijn blad. Het volgende is er aan ontleend:

's Lands kas wordt van 's middags zes tot des ochtends vijf uur bewaakt door een schildwacht van het bataljon en wanneer 's ochtends om vijf uur de laatste schildwacht inrukt, moet een politieoppasser van den assistent-resident van Mataram het gebouw van den inrukkenden schildwacht overnemen, welke politieoppasser 's nachts het assistent-residentiekantoor bewaakt. Deze politieoppasser is er doorgaans niet en was er ook Zondagochtend niet, zoodat de laatste schildwacht is ingerukt, zonder aan iemand het gebouw te hebben kunnen overgeven.

Nadat de diefstal door een oppasser was ontdekt, werd een onderzoek ingesteld. Men vond het massieve slot van de ijzeren deur, die toegang tot de geldkamer geeft, geforceerd. De daar achter staande houten deur was ook geforceerd, evenals de weer daarachter zijnde ijzeren traliedeur. Van drie ijzeren geldkisten, die naast elkaar staan, was de grootste, waarin plus minus *f* 60.000 lagen, zwaar beschadigd, doch gelukkig nog niet geopend. De middelste kist was ongeschonden, doch van de kleinste kist, was een der hoeken zeer kunstig doorgezaagd en geboord en het slot daardoor geforceerd. De inhoud ad *f* 2000 aan halve guldenstukken en *f* 900 aan dubbeltjes was buit verklaart. In de geldkamer vond men een kleinen maar solieden koevoet tevens mailpuller, een reusachtig soort blik-opener van een halven meter lengte en wel twee cM. diameter, zooals we die nog nimmer van te voren gezien hebben, eenige boren, zagen (van prachtig staal en nagenoeg nieuw), loopers en een medicijnfleschje, gevuld met een mengsel van spiritus, zeep en olie."

Natuurlijk viel direct de verdenking op de schildwachten, die van Zaterdagmiddag zes tot Zondagochtend vijf uur op post hadden gestaan. Ongeveer een jaar geleden is nl. de fuselier Prugel met een briefje van „houdt hem in de gaten" te Djokja in garnizoen gekomen. Deze fuselier stond in zijn vorig garnizoen onder zware verdenking aldaar iets dergelijks te hebben uitgevoerd wijl men hem Zaterdag-middag had gezien in gezelschap van een burger-meneer, die allesbehalve als puik bij de politie staat genoteerd.

Later zijn de kwade vermoedens, die men op den militair Prugel had, juist gebleken. Het is een buitenkansje, dat men hem zoo spoedig te pakken heeft gekregen.

Geheime chineesche genootschappen op West neo. In aansluiting met hetgeen de J a v a b o d e mededeelde omtrent de per gouvernements-stoomer S n i p door het lid van den raad van Nederlandsch Indië, den heer F. A. Liefrinck, ondernomen reis naar de Westerafdeeling van Borneo, zijn wij thans in staat gesteld te berichten, dat die zending inderdaad verband houdt, gelijk trouwens vermoed werd, met gevaren, die geducht worden van de geheime chineesche genootschappen in dat gewest, welke in stilte zich voortdurend uitbreiden en den resident aanleiding hebben gegeven om een aantal personen in het belang van de openbare rust en orde voor verwijdering uit zijne residentie in aanmerking te brengen.

Zonder dat meerdere zekerheid verkregen is, dat inderdaad aanleiding bestaat om voor rustverstoring beducht te zijn en dat de bij het bestuur onder verdenking staande personen dat doel beoogen, meende de regeering niet tot den voorgestelden ingrijpenden maatregel te moeten overgaan.

Wij herinneren er aan, dat onlangs eene ordonnantie is vastgesteld, waarbij de deelneming aan vereenigingen van den voorschreven aard strafbaar is gesteld.

Het gevecht bij Garoenga in het landschap Kassa op den 26sten April 1907. Naar aanleiding van spionnenberichten, die luidden, dat Andi Noni met ± 70 volgelingen, voorzien van ± 50 achterlaadgeweren en ruimschoots voorzien van munitie, zich sedert eenige maanden schuilhield in de bosschen ten Oosten van Garoega (Kassa), zoo schrijft men ons uit Makassar, vertrok onderluitenant Schouten, die in opdracht had het opsporen en onschadelijk maken van vijandelijke benden in het gebied ten Zuiden van Letta en ten Noorden van de Sadangrivier, met 3 brigades maréchaussées daarheen.

Om 8½ uur n.m. van den 25en April afgemarcheerd van Batoelappa, langs een grooten omweg, bewoonde oorden vermijdend, werd om 2 uur v.m. van den 26en April buiten den kampong Beladjing ¼ uur halt gehouden en de kampong Garoenga met 4 man verkend; de plaatsen van de verschillende wachtposten, kenbaar aan de aangelegde vuren, werden spoedig opgemerkt en werd de kolonne in een groote boog om het Zuiden en Oosten, de kampong Garoenga ontwijkende, naar den voet van het gebergte geleid. Door het terrein werd in noordelijke richting het pad, dat naar de schuilplaats voerde, opgespoord en daarna gevolgd.

Nadat de eerste heuvelrij was gepasseerd, moest afgedaald worden in een diep ravijn, aan welks overzijde de schuilhut van Andi Noni was gelegen, die over 40 achterladers zou beschikken. Om 3 uur v.m. was de eerste brigade afgedaald; door het ondergaan van de maan was niets meer te onderscheiden, de diepe duisternis was oorzaak, dat vele manschappen naar beneden gleden, daarbij steenen, enz. medesleepende; zoodra één brigade het riviertje in het ravijn was overgetrokken, werd met deze brigade de heuvel beklommen, de beide andere brigades de opdracht gevende, zoo spoedig te volgen.

Voorzichtig werd de top van den heuvel beslopen en getracht van het pad, dat versperd was, afte wijken en de brigade in de breedte te ontwikkelen. Zulks bleek echter onmogelijk, daar het pad over een rug leidde en aan weerszijden zich zware hellingen bevonden.

± 20 pas van den top gekomen, klonk beneden in het ravijn een sterk geraas, veroorzaakt door den val van een, met een blik verbandmiddelen beladen dwangarbeider. Onmiddellijk daarop klonk van den top een zacht gefluit, waarop zoo snel mogelijk den top nog eenige passen werd genaderd en een salvo werd afgegeven. Op hetzelfde oogenblik werd van den top een hevig geweervuur ontvangen, waardoor al dadelijk de europeesche sergeant Maaskant, alg. st. no. 40238, de amboineesche maréchaussée Ruus, alg. st. no. 69671 en de amboineesche maréchaussée Sumendap, alg. st. no. 74039 sneuvelden en de amboineesche maréchaussée Kalalo, alg. st. no. 47394, zwaar en de amboineesche maréchaussée Pattiwael, alg. st. no. 70884, licht gewond werd.

Door onmiddellijk te attaqueeren gelukte het de nog standhoudende vijanden onschadelijk te maken; hierbij sneuvelde nog de amboineesche marechaussée Tulandi, alg. st. no. 68420 en werd de amboineesche maréchaussée Wenas, alg. st. no. 64254, licht gewond.

De overigen, tot de bende behoorende, vluchtten in de richting Balisoe-Rappang.

Aan 's vijands zijde sneuvelden Andi Noni met 20 volgelingen. Buitgemaakt werden 6 repeteer geweren, 3 Beaumont, 2 andere achterladers, 1 voorlader en 1400 Beaumont-patronen.

Den 27en April, één dag na de overvalling, meldden zich bij den civielen gezaghebber te Rappang: Petana La Tjanri, La Takalawe, Anré Goeroe La Tafare en La Takan (onderbendehoofden van Andi Noni), te zamen inleverende 22 achterlaadgeweren, terwijl den 4en Mei d.a.v. nabij Naroenga nog werden achterhaald 1 Winchester repeteer geweer, 1 Winchester repeteer karabijn, 2 Beaumont, 3 andere achterladers, benevens ruim 500 Beaumont patronen.

Een belangwekkende tournée. De heer J. van Weert, resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, keerde den 23en Juni van een drieweeksche inspectiereis te Bandjermasin terug. Nauwelijks een maand geleden de Kapoeas- en Kahajanstreek bezocht hebbende, gold het ditmaal een bezoek aan de Tabalong- en Doesoenlanden, de streken waar nog geen jaar geleden de troepen het vuur moesten openen op de opgehitste bevolking, door nog enkele van de Pegoestian overgebleven familieleden tot opstand tegen het gouvernement verlokt.

Naar het B a n d j. N w s b l. verneemt, is de rust in die streken thans geheel teruggekeerd en kon de inspectie tot de Borneo Caoutchouc Maatschappij Hajoep zonder eenige voorzorgen voortgezet worden. Op die onderneming werd een dag verwijld, speciaal tot opheffing van eenige bezwaren, voortspruitende uit naar men het blad mededeelde, zich voorgedaan hebbende misverstanden ten opzichte der inlandsche bevolking en hare karbouwen. Van Tandjong werd via Kloewa de reis over land voortgezet, deels per wagen, deels te voet tot Tamionglajang, de zendingspost van het Rijnsche genootschap in het district Oost Doeson. Aldaar was de resident in de gelegenheid, veel goeds tot stand te brengen. In dat arme land toch liggen eenige moerassen, die volgens den zendelingleeraar tot natte rijstvelden bewerkt kunnen worden en alzoo eenig bestaan voor de arme bevolking in de toekomst kunnen opleveren: ongeveer 400 bouws grond kunnen voorloopig daar geïrrigeerd worden, en slaagt de proef dan komen andere complexen grond daarvoor in aanmerking. De resident, deze aangelegenheid met het plaatselijk bestuur besprekende, beloofde zijne medewerking tot totstandkoming van het plan door de verstrekking van een decauvillespoor met wagentjes voor het grondverzet. Door die toezegging is de zaak reeds half gewonnen.

Van Tamionglajang uit houden de berijdbare goede wegen op en werd de reis voortgezet te voet door eene streek van alang alang over eene lengte van 12 palen, een allesbehalve aangenaam tochtje, waarvoor een adspirant-controleur op Java de neus zoude optrekken. Te Dajoe was de waterscheiding tusschen Tabalong en Barito bereikt en ging het verder in een klein prauwtje door het ondergeloopen bosch, de bronnen van de Karouwrivier, welke stroom geheel werd afgezakt tot aan de Barito toe, alwaar de V o o r w a a r t s voor het bereizen der Doesoenlanden reeds te wachten lag.

De bestuursplaatsen Boentok, Moeara Teweh en Poeroek Tjahoe werden aangedaan en wijders nog een aantal andere kampoengs, zoodat de resident zich persoonlijk kon overtuigen van de netheid en reinheid die vroeger in die half dajaksche streken zeer veel te wenschen overliet.

Ook de groote kampongs boven Poeroek Tjahoe werden bezocht. Veiligheid heerschte blijkbaar overal, waar 1½ jaar geleden nog elke gouvernementsstoomer van de wal uit beschoten werd.

Het blad vernam nog, dat de resident met eene oude gewoonte gebroken heeft: uit principe toch verkiest hij zijne eigen huishouding te voeren, in stede van op kosten van zijne ambtenaren te logeeren in hunne woningen.

West-Indische Berichten.

Suriname. Uit de Memorie van Antwoord van den gouverneur op het voorloopig verslag van de Commissie van rapporteurs betreffende de ontwerp-verordening tot wijziging van de bepalingen omtrent de heffing van invoerrecht op eenige artikelen, blijkt

dat de gouverneur in hoofdzaak medegaat met de voorstellen der Staten op zijn ontwerp. Wel stelt hij zich blijkbaar niet veel voor van de verhooging van het invoerrecht en accijns op gedistilleerd met het oog op te verwachten smokkelarij enzoovoort, waardoor de uitkomst uit geldelijk oogpunt niet aan de verwachting zou beantwoorden, doch houdt hij zich overtuigd, dat zoo dan langs anderen weg naar het tekort komende zal moeten worden gezocht de Koloniale Staten bereid zullen gevonden worden om daartoe mede te werken. Aardappelen, boter, bouwmaterialen, enzoovoort, eerst onder de verhooging begrepen zijn daar nu van uitgezonderd, zoodat de boterhandelaar, die onlangs een adres inzond om wijziging met het oog op de verpakking weer rustig zijn blikken-voorraad kan gebruiken.

Naar aanleiding van dit ontwerp schreef de Nieuwe Surinaamsche:

„Zal de verordening tot verscherping der invoerrechten" — schrijft men ons — „nog dit jaar in werking treden, niettegenstaande het een deel van de Begrooting voor 1908 uitmaakt, dus met primo Januari 1908 in werking diende te treden, dan zal daarmede aan verschillende kooplieden — die zich, sedert begin van dit jaar, contractueel hadden verbonden tot verschillende leveringen, w.o. aan verschillende Gouvernements-inrichtingen, en wel toen er hoegenaamd nog geen sprake was van die verscherping, derhalve hunne prijzen naar het huidige tarief hadden geregeld — groot onrecht, waaraan verliezen gepaard zullen gaan, worden aangedaan. In de vergadering van de kooplieden was daarop gewezen, hoewel tot leedwezen van velen de Koloniale Staten, naar het schijnt, geen regards daarop geslagen hebben. Beleefd en dringend worden zij daartoe alsnog verzocht.

In der tijd werd de firma Dranger & Co. door het Gouvernement schadeloos gesteld op een inschrijving op de levering van steenkolen. Met dit antecedent zouden de kooplieden, dunkt mij, ook aanspraak mogen maken op dezelfde schadeloosstelling, zoo die verordening nog dit jaar in werking treedt."

Omtrent de mijnexploratie Gran-kreek bij de Marowijne schreef Onze West het volgende:

„De mijningenieur C. W. Visser, dezer dagen in de stad teruggekeerd, heeft berichten medegebracht over het hervinden van in 1883 gedeeltelijk bewerkte en het vinden van daaraan aansluitende terreinen in het gebied van de Gran-kreek, waarvan de voorloopige prospectieresultaten niet ongunstig zijn.

De mogelijkheid bestaat, dat hier bewerkbaar terrein van een eenigszins grooter uitgestrektheid en volume wordt afgebakend dan men tot nog toe bij de exploratie van gouvernementswege mocht ontdekken.

Regelmatige prospectie wordt thans nog belemmerd door zware regens, welke in het binnenland nog aanhouden. De resultaten van een meer uitgebreid onderzoek zullen vooralsnog moeten worden afgewacht, alvorens een juist beeld over de waarde van het terrein in kwestie zal kunnen worden gevormd."

Mocht hier werkelijk een goede vondst zijn gedaan, dan is deze toch niet zonder een groot offer gekocht, daar de heer Visser, die naar het scheen gezond en wel te Paramaribo terugkeerde aldra na een ziekte van twee dagen aan zwartwaterkoorts overleed.

De vrees voor gele koorts is nu ook te Paramaribo weer geluwd, daar toch het bericht omtrent het voorkomen dier ziekte te Demerara op een dwaling berustte. Des te beter.

De Ostasiatiske Kompagnie, een deensche maatschappij gaat het bestaan met den Westindischen Maildienst te concurreeren. We lezen daaromtrent in Onze West het volgende:

„Wij vernemen nader, dat de door ons in het vorige nummer van ons blad aangekondigde Nieuwe Stoomvaartverbinding tusschen Europa en Suriname zal worden uitgevoerd door de Deensche Maatschappij „Ostasiatiske Kompagnie."

De dienst is voorloopig een maandelijksche. De in de vaart te brengen schepen zijn vrachtbooten en de reisroute is als volgt:

Rotterdam, Londen, St. Thomas, Antiqua, Barbados, Trinidad, Demerara, Paramaribo. De eerste afvaart heeft ongeveer 24 Juni van Londen plaats met het S.S. St. Jan. De reisduur is vermoedelijk 30—35 dagen. Op grond van deze nadere gegevens gelooven wij niet, dat door het publiek deze reisgelegenheid van Suriname naar Nederland boven de thans bestaande van den K. W. I. M. zal verkozen worden.

Een ernstige concurrentie wordt daardoor den K. W. I. M. dus niet aangedaan en haar hoog passagierstarief van Paramaribo naar Amsterdam zal dus voorloopig wel 200 blijven."

Den 4en Juli ll. kwam het Immigrantenschip Indus met 827 immigranten, w.o. 540 mannen, 215 vrouwen en 72 kinderen te Paramaribo aan, en onmiddellijk moest voor ruim honderd van deze nieuw aangekomenen een plaatsje in het hospitaal worden ingeruimd, zoodat, waar deze instelling eigenlijk reeds meer zieken huisvest dan waartoe zij ingericht is, de chef wel een beetje zal zitten te houden over de vraag, hoe zijn nieuwe logés onder dak te brengen.

„Ons hospitaal, schreef Onze West, dat met de verkregen uitbreiding ± 425 patiënten kan bevatten, huisvest er thans nagenoeg 550. Daar gerekend wordt op nog een vermeerdering van ruim 100 patiënten van het pas met de Indus aangekomen koelietransport, zal het hospitaal dus binnenkort ruim 650 patiënten moeten bergen. De chef, Dr. E. A. Koch, heeft in het tekort aan plaatsruimte voorzien door de ruimte onder het hoofdgebouw, meer dan mansgrootte hoog, van een cementvloer voorzien, aan beide kanten met talrijk van ramen voorziene beschotten dicht te maken; daarin op te slaan twee britsen van 50 M. lengte en alzoo deze ruimte te herscheppen in een ruime luchtige ziekenzaal, waar meer dan 100 zieken zullen kunnen worden opgenomen."

Van Vreemde Koloniën.

Koloniale handel. Naar aanleiding van de toezegging in ons vorig nummer zullen we dan nu beginnen met een vergelijkend overzicht van den handel in vreemde en nederlandsche koloniën. Hieronder volgt een staat, waarin opgenomen zijn in de eerste rubriek de namen, in de tweede de invoeren, in de derde de uitvoeren (beide in duizendtallen guldens), in de vierde het aantal inwoners in duizendtallen, en in de vijfde het aandeel in guldens per hoofd der bevolking der betrokken koloniën in den totalen handel, waaronder voor alle koloniën de gouvernements- in- en uitvoeren wèl, het specie-verkeer niet is begrepen.

1. Engelsche koloniën (1905) 1 £ berekend à 12.

a. Autonome				Gld. ct.
Canada	654777	508292	5504	207,59
Australië	460052	682092	4800	237,89
Nieuw-Zeeland	159504	176976	1246	270,—
Kaapkolonie	240012	328884	2409	236,61
Transvaal	185840	273588	1354	346,61
Oranje-Rivier-kolonie	39012	27168	387	171,—
Natal	128088	27288	1108	140,23
New-Foundland	24672	25608	222	226,48
Totaal	1891937	2049896	17130	230,17
b. Britsch-Indië	891768	1316208	295213	7,47
c. Kroonkoloniën en protectoraten				
Ceylon	93186	94133	5604	33,42
Aden & Perim *	39232	34228		
Mauritius	18213	25717	383	114,69
Straits Settl. *	461045	390635	596	1445,93
Gefed. mal. staten	58695	97015	838	185,21
Hongkong *	—	—	—	—
Laboean *	1848	1884	8	466,50
Britsch-Borneo	3618	5341	160	55.93
Serawak	6846	9466	500	34,62
Seychellen	9948	8688	20	931,80
Gambia	3672	3732	90	82,26
Goudkust	24024	16080	1486	26,98
Sierra Leone	8604	5820	1026	14,05
Lagos	11040	14532	} 6400	} 9,27
Zuid-Nigeria	13140	20640		
Noord-Nigeria	(begepen in beide voorg. cijfers)		20000	—
Rhodesia	11424	17656	1350	21,54
Oost-Afrika.	6216	2820	4000	2,25
Centraal-Africa	2642	456	924	3,35
Oeganda	1800	804	1808	1,55
Bermuda	1560	6180	20	387,—
Bahamas	2564	2328	57	85,82
Jamaica	20244	17124	803	46,53
Turks Eilanden	288	288	5	1152,—
Bened. windsche Eilanden	4824	4200	132	68,36
St. Lucia	3252	1212	52	85,84
St. Vincent	262	300	49	11,49
Grenada	3024	3864	68	101,29
Barbados	12828	10322	199	116,39
Trinidad	31548	28548	310	193,89
Br. Guyana	18956	23892	295	143,55
Falkland Eilanden.	600	1512	2	1006,—
Br. Honduras	4344	4608	39	214,76
St. Helena	12	912	3	466,50
Fidji Eilanden	5280	6180	121	94,67
Salomon Eilanden	408	524	140	5,94
Papoea	524	928	?	?
Gilbert Eilanden	240	262	37	13,62
Malta	116832	69328	262	921,58
Gibraltar	—		—	—
Cyprus	4668	5232	246	41,71
Totaal (1)	1006951	937401	47973	38,42
Totaal *a*, *b* en *c*	3790656	4303505	360316	22,46

2. Fransche koloniën (1906) de frank berekend à 0.48.

a. Senegal	25999	17145	8200	5,26
Fransch Guinea	7745	8219	1459	10,95
Ivoorkust	5602	4613	1955	5,12
Dahomey	4083	5046	1000	9,12
Fransch Congo	5364	8673	8500	1,65
Madagaskar	16448	13681	2644	11,39
Mayotte	801	1516	85	27,24
Somalikust *	6709	9731	50	3288,—
Réunion	5603	6023	173	67,20
Guadeloupe	6176	7408	182	74,63
Martinique	8215	9030	207	83,30
St. Pierre & Miquelon *	2497	3421	6	988,—
Fransch Guyana	7483	5039	33	379,45
Fransch Indië *	3170	16017	273	70,28
Indo-China	105929	84910	18926	10,08
Nieuw-Caledonië	5198	4420	52	179,19
Oceanië	1319	1784	31	100,09
Totaal	218341	206676	43776	9,71
b. Algiers			4801	
Tunis	43658	27973	1820	
Totaal (2)				
Totaal *a* & *b*				

3. Duitsche koloniën (1905) de mark berekend à 0.60.

Oost-Afrika	10693	5970	7000	2,38
Kameroen	8080	5589	3500	3,91
Togo	4656	2374	1000	7,03
Zuidwest-Afrika	14179	129	200	71,54
Nieuw-Guinea	1762	861	300	8,54
Karolinen enz.	1520	620	56	38,21
Samoa	2032	1217	33	101,50
Kiaotsjau *	41505	14860	30	1878,83
Totaal	84427	32560	12119	9,66

(1) Exclusief Hongkong en Gibraltar waarvoor ons de gegevens nog ontbraken.

(2) In het volgend nummer zullen wij de hier opengelaten vakken ingevuld weergeven.

4. Portugeesche koloniën de milreis berekend à 2.20.

Macao *	39424	30949	709	55,60
Timor	536	541	88	12,57
Goa *	11919	37138	948	51,84
Mozambique *	16277	36517	2300	22,98
Angola	12095	11182	3800	6,12
San Tomé	5464	11292	42	1565,61
Portug. Guinea	1201	752	170	11,48
Kaap Verd. Eilanden	3883	618	147	30,61
Totaal	90799	129049	8204	26,78

5. Amerikaansche koloniën de dollar berekend à 2.50

Philippijnen	77190	80882	7635	20,70
Porto Rico	41340	45622	953	91,25
	118530	126504	8588	28,76

6. Spaansche koloniën.

Fernando Po	—	—	22	—
Rio Muni	—	—	139	—
Rio de Oro	—	—	130	—
	—	—	291	—

7. Japansche kolonie 1 yen berekend à 1.28.

Formosa	31293	31189	2852	21,55

8. Italiaansche koloniën 1 lire berekend à 0.48.

Erythrea }	3733	2766	679	9,55
Benadir }				

9. Deensche koloniën.

St. Thomas	—	—	—	—
Groenland	—	—	—	—

10. Belgische? kolonie (1905)

Congo-Staat	12425	32900	± 20000	2,26

Ter vergelijking volgen hier nu de cijfers voor

11. Nederlandsche koloniën (1905).

Nederlandsch Indië	192006	308552	± 40000	12,51
Suriname	6122	5517	75	155,18
Curacao *	3196	960	53	78,40
	201324	314029	40128	12,84

Een toelichting mag bij deze lange cijferreeks wel niet ontbreken.

Tot onzen spijt konden wij de gegevens betreffende de spaansche en deensche koloniën niet bekomen, maar zij leggen door hare onbelangrijkheid zoo weinig gewicht in de schaal dat het gemis alleen om de wille der volledigheid moet worden betreurd.

Zooals de lezer zal hebben opgemerkt, hebben wij een scheiding gemaakt ten aanzien van de fransche en engelsche koloniën tusschen de zoogenaamde *colonies d'exploitation* en de autonome koloniën. In Frankrijk is die scheiding dan ook inderdaad doorgevoerd en wordt onder koloniën alleen verstaan dat deel van de overzeesche bezittingen, hetwelk onder het ministerie van koloniën ressorteert en bestaat uit landen, voor blanke nederzettingen ongeschikt, terwijl Algiers met zijn omstreeks 800.000 blanke inwoners als een voortzetting van Frankrijk over de zee onder het departement van binnenlandsche zaken is gebracht, en Tunis met zijn 200.000 blanke inwoners als protectoraat onder het ministerie van buitenlandsche zaken is gesteld. Waar het geldt de volstrekte waarde der overzeesche bezittingen te beoordeelen en te vergelijken is zulke scheiding natuurlijk niet te maken, en een ieder zal moeten toegeven dat zoolang de banden tusschen moederland en nederzetting blijven bestaan, zulke nederzettingen van oneindig grooter waarde voor het moederland zijn, dat er een afzet vindt zoowel voor overbevolking als overproductie, dan de zoogenaamde exploitatie-koloniën, waar de ontginningsarbeid op zoovele moeilijkheden stuit en dientengevolge slechts langzaam kan voortschrijden. Waar het evenwel geldt, om naar de uitkomsten den op koloniaal gebied geleverden arbeid te beoordeelen, daar kan het slechts in een door idées fixes als dat, hetwelk blijkbaar de gedachten van den heer van Kol volledig beheerscht, beneveld brein opkomen om bij voorbeeld eene voor de Nederlandsche exploitatie-koloniën natuurlijk ongunstige vergelijking te trekken met Nieuw-Zeeland b.v. met zijn millioen blanke settlers, die er zich met hunne nooden, behoeften, kennis uit het moederland medegenomen een nieuw vaderland stichtten ten koste van de oorspronkelijke bewoners, de Maoris, die een oogenblik met algeheele uitroeiing werden bedreigd, opdat de Angelsaks zich hier geheel tehuis zou kunnen gevoelen en zijn leven inrichten als hij dat in het oude land gewoon was. Daar, in zulke landen, wanneer er nog als in Transvaal de bodem rijke goudvelden bergt, ziet men dan ook den handelsomzet een cijfer bereiken, dat, naar verhouding van het zielental de cijfers overtreft van den omzet van verschillende europeesche landen.

Tot eene juiste beoordeeling van den geleverden arbeid dient evenwel ook rekening te worden gehouden met de geboden faciliteiten, en evenals Nederland hoofdzakelijk aan zijne geografische ligging zijn huidigen enormen handelsomzet dankt, zijn ook onder de koloniën van andere natiën als de onze tal, die hare handelsontwikkeling nagenoeg uitsluitend aan hare ligging danken en die wij in den hiervoren gegeven staat met een (*) merkten.

In de Engelsche koloniën danken aan hare ligging Colombo, het groote kolenstation in den Indischen Oceaan op Ceylon, Aden en Perim, kolenstations, distributie- en uitvoerhavens voor Arabië en de omgelegen kustlanden, Singapore en Penang in de Straits Settlements, Hongkong, distributiehaven voor het chineesche achterland en Malta in de Middellandsche Zee hare enorme ontwikkeling; voor de Fransche koloniën is de ontwikkeling van den handel van Djiboeti ter Somali-kuste uitsluitend te danken aan het doorvoerverkeer van en naar Abessynië, vindt de enorme omzet, van St. Pierre & Miquelon zijn grond in de jaarlijks daar aankomende visschersvloten, die van de fransche kust naar de banken van New-Foundland ter vischvangst gaan, trekt Fransch-Indië evenals het Portugeesche Goa de producten uit het omliggend Engelsch gebied tot zich en voorziet het in den overzeeschen invoer voor

die streken; in de duitsche koloniën is Tsingtau, de hoofdplaats van het pachtgebied Kiaotsjau, met verdringing al meer en meer, tengevolge van den spoorwegaanleg naar het chineesche achterland, van de haven Tsjifoe, de in- en uitvoerhaven geworden voor de chineesche provincie Sjantoeng; terwijl in de portugeesche koloniën Macao aan de chineesche kust en Lourenço Marques in Mozambique nagenoeg uitsluitend bestaan van den doorvoerhandel, waarvan de cijfers onder de hiervoren voor de betrokken koloniën gegevene zijn begrepen.

Voorts dient opgemerkt dat daar de gouvernements- in- en uitvoeren van alle koloniën in de vorenstaande gegevens werden opgenomen, deze vooral wat de fransche en duitsche koloniën betreft een weinig juist beeld van de eigenlijke handelsontwikkeling opleveren, waar o. a. wat laatstgenoemde betreft de betrekkelijk enorme invoeren in Zuidwest-Afrika uitsluitend te danken waren aan den opstand, die grooter aanvoeren voor het verstrekte occupatie-leger noodig maakte en leidde tot het ter hand nemen van den spoorwegaanleg in het Zuiden der kolonie, waarvoor het materiaal ook weder onder de invoeren is begrepen, terwijl ten aanzien van de fransche koloniën op te merken valt dat ook hier materiaal voor spoorweg-aanleg en voor den aanleg van haven- en verdedigingswerken (Dakar in West-Afrika en Diego Suarez op Madagaskar) onder de invoeren zijn begrepen van West-Afrika, Madagaskar en Indo-China.

Anderzijds mag, indien men met dit alles rekening houdt, niet uit het oog verloren worden, dat het duitsche en fransche initiatief in tal van streken eerst kortelings zich voor den ploeg spande, terwijl de *nederlandsche*, niet met de Compagniesvlag te verwarren, reeds sedert nagenoeg honderd jaren over onze bezittingen waait.

Wij zullen met inachtneming van het vorenstaande ons aan een eenigermate juiste vergelijking wagen, doch in ons volgend nummer.

Noord Nigeria. Zooals men weet zijn in Engeland de verwachtingen hoog gespannen betreffende de mogelijkheid van de invoering van de katoencultuur in het door sir Frederick Lugard bij wijze van verrassing ontsloten Noord Nigeria.

Naar aanleiding van de uitkomsten van een, door den nieuwen gouverneur sir Percy Girouard ingesteld onderzoek naar den toestand in dit uitgestrekte gewest, staat het evenwel te bezien of het met de katoencultuur in die streken in den eersten tijd wel zoo'n vaart zal loopen.

De toestand moet er zóó gespannen wezen, vooral in het Noorden, dat één woord van een of anderen mollah voldoende zou zijn om een algemeenen opstand in het leven te roepen.

In den loop der laatste maanden kwamen zeer verontrustende berichten van de duitsche grens in de buurt van het Tsjad-meer. Aan het hoofd der beweging bevonden zich verschillende invloedrijke mollahs, die een nieuw Mekka wilden maken van den heiligen heuvel van Bima in de provincie Bautsji.

De Engelschen hebben er toen een fort opgericht met een bezetting van 300 man, terwijl één mollah, die gevangen werd genomen wegens het prediken van de uitroeiing der Kafirs is onthoofd, een ander verbannen en twee anderen op duitsch gebied zijn uitgeweken.

Men hoopt nu evenwel dat het onlangs door koning Eduard aan den sultan van Sokoto verleende eerbewijs indruk zal maken op de andere mohamedaansche sultans, terwijl het weer meer geruststelling geeft, dat verschillende mollahs den tocht naar Mekka hebben aanvaard, waarmee van daar uit gewoonlijk verscheidene jaren gemoeid gaan.

Maar behalve het mohamedaansche, geeft ook het heidensche deel der bevolking van dit gebied stof tot zorg, waar o.a. de groote, bloeddorstige stam der Moensjis om en aan den Benoeé weer een weg hebben opengesteld voor de slavenkaravanen van hun gebied naar de kust.

Het is met het oog op dezen toestand zeker niet te verwonderen, dat sir Percy Giouard aandringt op het zoo spoedig mogelijk ter hand nemen van den aanleg van den spoorweg, die de communicatie tusschen de verschillende deelen van het te pacificeeren uitgestrekte gebied zal vergemakkelijken.

Sir Percy heeft de aan te leggen lijn bestudeerd, die tot Kano zal moeten worden doorgetrokken van Baro aan den Niger. Van Zaria naar Bautsji zal een zijtak worden aangelegd voor de ontginning der tinmijnen in die buurt, terwijl in Bautsji ook een Sanatorium zal worden opgericht.

De kosten der lijn met een spoorwijdte van 3 voet 6 duim worden geschat op 18 millioen gulden, met inbegrip van de noodige uitdieping van den Niger, te zullen bedragen.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Onze Eeuw. Augustus 1907.

De jongste wijziging van het Regeerings-Reglement voor Nederlandsch-Indië, door J. W. Gunning.

Eigen Haard. 1907. No. 31.

Een slametan en een volksfeest op eene Javasche koffieonderneming. (met afbeeldingen). — Het Diaconessenhuis te Tjikini, Weltevreden, door A. R. (met afbeeldingen).

Weekblad voor Indië. 1907. No. 10.

Hans Christoffel (met portret), door M. van Geuns. — De opleiding van Indische ambtenaren, door Indoloog. — La Sinrang (met foto). — Het Fort Rotterdam te Makassar (met foto), door Makassar. — Races te Padang Pandjang (met foto), door Bintang Troes. — Indrukken van den dag, door Corax. — Uit het dagboek van een zwerver (vervolg), door A. van Vlaardingen. — Indische boosdoeners, door Auditor. — Gerimis, door Reitsma. Enz.

De Indische Mercuur. 6 Augustus 1907.

De grondverhuring door inlanders aan niet-inlanders op Java en Madoera, door M. L. M. v. d. Linden, besproken door v. G. — Wondbehandeling bij tropische boomgewassen, door Q. — Landrente-ordonnantie op Java. — Wijziging van invoerrechten in Suriname. — Opbrengst van invoerrechten in Suriname. — In- en uitvoer van Java. — Verslagen van Maatschappijen. — Enz.

De Indische Gids. Augustus 1907.

Welk nut trekt Nederland van zijn Koloniën? door H. van Kol (slot). — De verdediging van Oost-Indië, door J. C. van den Belt. — Het werk der Inspectie van Financiën, door J. J. Bekaar. — Een request betreffende de ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur op de Buitenbezittingen. — Lord Morley over de onlusten en de administratie in Britsch-Indië. — Assan, de wraakgierige. door F. — Varia: Voorstellen welvaartcommissie in zake veeteelt. — Kolonisatie in de Lampongs. — Het Chineesche opium-verbod, door S. — Lepra-bestrijding in N. I., door S. — Maandelijksche Revue van Brochures, enz., door J. E. de Meyier. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en Industrie. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller. — Financieel overzicht.

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar Oost-Indië.

Het SS. »Kon. Wilhelmina«, gezagvoerder J. R. de Brouwers, bestemd te vertrekken van Amsterdam naar Batavia 27 Juli 1907.

Te Amsterdam schepen zich in:

G. L. de Bruyn.
Mevr. M. Ouwerkerk en zoon,
Zuster M. C. Ples.
Mevr. E. v. d. Bent.
T. Ch. Darlang, echtg. en kind.
S. H. Mellema.
W. F. Varkevisser.
Ch. T. R. Schirmer.
C. T. Mahy.
Mej. A. Bouwhuis.
C. Krabbendam.
G. A. van den Braak.
J. Jongejan.
H. Seunke.
J. de Ligt.
S. Horveld.
W. Montanari.
H. T. Keuskamp.
H. G. Vermeer.

Benevens een transport der Kon. Ned. Marine.

Naar Southampton:

Prof. W. Kapteyn, echtg. en Mej. C. Kapteyn.
Mr. A. C. Crena de Jongh, echtg. en Mej. M. C. Crena de Jongh.
Poelman.
Herr Carlile en Vriend.
Dr. H. J. Boeke.

Naar Lissabon:

P. E. Dentz.

Naar Genua:

W. E. Voute.
Dr. A. H. Oort en echtg.
Familie Luyten.
Jhr. A. C. Duivestein.
Heeren Vink.
Kramer.
S. C. A. Weerts, echtg. en dochter.
J. W. Paesie en 2 dochters.
Dr. A. v. Berkum, echtg. en 3 kind.
D. van Konijnenburg.
M. Boogaerdt en Vriend.

Naar Belawan—Deli:

A. Helm.
P. Hoogendonk.

Van Southampton naar Genua:

Mr. Fomalin.
Mr. Brown.
Mr. Reakes.
Mr. Dear.
Mr. J. W. Bowe.
Mr. R. Gibson.
Mr. F. W. Bradey.
Mr. Norfolk.
Mr. J. Jeffries.
Mr. J. M. Jeffries.
Mr. Bland.
Red. Fountain.
Mr. H. Barnett.
Mr. J. W. Barnett.
Dr. Brown.
Miss Dunford.

Te Genua zullen zich inschepen:

H. G. van Steyn.
L. G. van Steyn.
J. Bosman.
T. M. G. Balabrega, echtg. en kind.
A. Smits.
W. Granevaldt.
A. Vos.
C. G. Bertsch.
Mej. J W. Scheuer.
G. J. A. Bettman.

Naar Belawan—Deli:

C. Busch Geerdsma.
H. Hoomans.
N. H. Steenwijk Jr.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende ....

....

wonende te .... *wenscht*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* ***Oost en West*** *tegen een jaarlijksche contributie van f* ....

den .... 190......

Straat of gracht

.... Handteekening

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Bureau Hoofdbestuur: Heulstraat 17.

Ch. F. RIJKEN & Co.

Vleugels, Pianino's, Orgels.

Verhuren, Stemmen, Repareeren

NIEUWSTRAAT No. 26.

Postzegels van Indië

— Suriname, Curaçao, etc. —

te koop gevraagd.

Br. lett. P, aan het Bureau *Nieuwe Molstr.* 20.

De Goedkoope Winkel van

H. DE LA COURT.

Chemische producten, Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,

TOT DE LAAGSTE PRIJS.

Hemsterhuisstraat 283.

H. v. DOOREN & Cie.

MODES.

DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.

5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

NIEUW

Malthusianisme.

Damesdeskundige.

MEVROUW ADRIAAN

Regentesselaan 362,

einde halte lijn 5.

Consult dagelijks, Zondags op verzoek.

Bol-Begonia's

aangeboden in Extra Qualiteit, in zeer sterke planten. **Reuzenbloemen**, gereed om op de perken geplant te worden.

Per 25 stuks ***f 1.25***, p. 100 st. ***f 4.50*** en per 1000 stuks ***f 40.—***.

Tegen toezending van **Postwissel** of **Rembours**, niet franco.

Spoedbestelling verzocht.

De Bloemisterij

„LUGDUNUM-BATAVORUM",

LEIDEN.

Brückel Mutzenbach,

Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,

'S-GRAVENHAGE.

Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

A. A. KNUIJVER & ZONEN,

Hofleveranciers

van H. M. de Koningin en H. M. de Koningin-Moeder.

Gedempte Raamstraat 11-12,

'S-GRAVENHAGE.

Ned. Fabriek van

alle soorten Borduur- en Passementwerk.

STOOMGALONWEVERIJ.

FRANJES, EMBRASSEN en voor Meubelpassementwerk.

Foto's van banieren gratis ter inzage.

Maison Spéciale de Trousseaux et Layettes.

NOORDEINDE 6 *vis à vis Plaats.* **BERNARD DRABBE.** **DEN HAAG.** *Telephoonn.* 2162.

Specialiteit INDISCHE UITRUSTINGEN.

Dunne Lingerie's. Kat. Dam. Tafelgoed, Bedlakens, Sloopen en Goelings, in gegarandeerde Indische maten.

BOEKJES met volledige opgave GRATIS.

INDISCHE VENDUTIE

Malakkastraat 74,

DEN HAAG.

Is het *Soliedste Adres* voor hen die *KOMEN* om zich te *installeeren* en voor hen die hun *Inboedel* 't voordeeligst van de hand wenschen te doen, *zonder kosten voor den inzender.*

Geopend van 9 tot 5 uur.

(Zondags gesloten.)

EDUARD PELGER,

MAGAZIJN VAN

HEERENHOEDEN

Prinsestraat 35,

1ste huis naast de Brandweerkazerne,

'S-GRAVENHAGE.

Op afbetaling

Piano's, Orgels, Gramophoons, Phonographen en Blaasinstrumenten.

H.H. met Gemeente- of Rijksbetrekkingen geen vooruitbetaling.

Bij elke Gramophoon of Phonograaph 15 records.

Let s.v.p. goed op het adres.

M. C. J. DUNSELMAN,

AMSTERDAM. **Jacob Van Lennepstraat 11.**

Maatschappij NUTRICIA,

ZOETERMEER.

Filiale DEN HAAG, Piet Heinstraat 19, Telefoon 1739.
Filiale AMSTERDAM, Leidschestraat 41, „ 4797.
Filiale ROTTERDAM, Schiedamsche singel 21, „ 4149.

Eenigste Exporteurs van Gehomogeneïseerde Melk en Room.

Proviandeeren verschillende groote Binnen- en Buitenlandsche Stoomvaart-Maatschappijen o.a. Stoomvaart-Maatschappij „Nederland", Rotterdamsche Lloyd, Congo-Line enz.

Specialiteiten voor KINDERVOEDING.

Nieuw-Malthusianisme.

Mevrouw VAN DAM

dagelijks te spreken van **10--4** en van **7--9** uur. (Zondag op verzoek).

-:- Tollensstraat 106 -:-

Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.

Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos.

DAMES ATTENTIE!

Atelier voor het maken van

Dames- en Kinder-Costumes, Mantels en Reformkleeding naar de nieuwste methode bewerkt. Nette coupe en spoedige aflevering met en zonder bijlevering der stof. Door het geheele land aan huis te ontbieden.

Geeft les aan Dames in het knippen en maken van Costumes Mantels enz.

Aanbevelend,

Mevr. H. W. BLOKBERGEN—VAN DER WAL.

Gerard Doustraat 65 bovenhuis. Amsterdam.

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,

DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.

LUNCHEON ROOM.

Haagsche Beschuit.

AGUILAR'S Port-, Sherry- en Madeirawijnen

zijn alom bekend.

VRAAGT PRIJSCOURANT.

Hoofdkantoor Lange Houtstraat 6, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.

Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

Bij MASEREEUW & BOUTEN te Rotterdam verscheen:

DE GRONDVERHURING

door INLANDERS aan NIET-INLANDERS op JAVA en MADOERA

DOOR

M. L. M. VAN DER LINDEN (Multavidi)

Een HANDLEIDING bij de toepassing van de regelen der Grondhuurordonnantie in Staatsblad 1900 No. 240.

Royal 8° 336 bladz. in halflinnen band. Prijs **f 5.50.**

Deze handleiding is onmisbaar voor alle bestuursambtenaren, administrateurs van suiker- en tabaksondernemingen, directeuren van bankinstellingen en chefs van handelshuizen, kortom voor allen, die uit den aard hunner werkkring met de toepassing der regelen omtrent de grondverhuring bekend moeten zijn.

Rechtskundig Bureau

„DE ADVOCAAT EN PROCUREUR."

Directie: L. N. DUIN & Co.,

Gerard Doustraat 65, — AMSTERDAM.

Belast zich met de Verdediging van Burgerlijke en Strafzaken voor alle Rechtbanken en Kantongerechten in Nederland en Buitenland. Biedt accoorden aan *in* en *buiten* faillissement. Spreekt faillietaanvragen tegen en voorkomt processen. Bezorgt gelden op elk solied onderpand, ook met 2 borgen. - Levensverzekeringpolis - Assurantiën.

N°. 33. Donderdag 15 Augustus 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG", NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van de Redactie-Commissie:

In dank ontvangen voor de Kolonie van noodlijdende Inlanders te Pangoensin van N. te Bussum f 1.—.

II. van de afdeeling 's-Gravenhage:

Buitengewone Ledenvergadering

op **MAANDAG 26 AUGUSTUS 1907**, des avonds te **8** ure, in het **GOUDEN HOOFD, Groenmarkt, ingang Hoogstraat**.

AGENDA:

1. Voorgestelde wijziging van Statuten en Huish. Regl. der Vereeniging.
2. Besluit van het Hoofdbestuur tot opheffing van het Restaurant.
3. Verkiezing van afgevaardigden voor de Alg. Jaarvergadering.
4. Rondvraag en sluiting.

Het Bestuur.

III. Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

A.

Hoofdbestuurs-Vergadering

op *Donderdag* **29 Aug.** ten **1 ure** n.m. in *Hotel du Soleil* te **Nijmegen.**

B.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging

op *Donderdag* **29 Augustus** 1907 des namiddags ten **12 ure** in *Hotel du Soleil* (1) te **Nijmegen.**

(1) Dit keurig ingerichte hotel is dicht bij het station gelegen en heeft een mooie vergaderzaal ter beschikking der Vergadering gesteld. Er bestaat ook uitnemende gelegenheid tot het gebruiken der maaltijden en tot logies.

De secretaris der afd. Nijmegen stelt aan allen, die de Vergadering komen bijwonen voor, om na afloop gezamenlijk er het middagmaal te gebruiken (f 2.50 p. p. zonder wijn) en aan hen, die te Nijmegen kunnen blijven logeeren, om hetzij 's avonds na het eten, hetzij den volgenden morgen gezamenlijk per tram een tochtje te maken naar *Berg-en-Dal* en daar te dejeuneeren, doch verzoekt aan ieder, om hem vóór 6 Juli nauwkeurig te willen melden, wat men verlangt, opdat hij voor een en ander behoorlijk zorg kan dragen! Dit plan van den heer D.G.J Beijens (Graafsche straat 92) lijkt ons bizonder geschikt en aanlokkelijk, wij hopen dus dat velen er op in zullen gaan. Onder een gezellig samenzijn kunnen ook de belangen der Vereeniging doeltreffend besproken worden.

Agenda:

1. Jaarverslag (*Kol. Weekbl.* n°. 24) en andere mededeelingen van het Hoofdbestuur.
2. Geldelijke verantwoording (zie Weekbl. n°. 31).
3. Verkiezingen van leden voor het Hoofdbestuur (zie onder volgende candidatenlijst).
4. Verkiezing van eene Commissie van verificatie voor de rekening en verantwoording van het Hoofdbestuur.
5. Voorstel tot wijziging van de statuten en het huishoudelijk Reglement der Vereeniging. (Zie Kol. Weekblad ns. 23, 32 en 33).
6. Besluit tot opheffing van het restaurant.
7. Voorstel om bij de aflossing der in 1900 aangegane obligatie-leening van f 500 een deel van het legaat-Post te benutten.
8. Financieele regeling voor het *Koloniaal Weekblad.*
9. Rondvraag.

CANDIDATEN VOOR HET HOOFDBESTUUR.

Afdeelingen.	Aantal vacat.	Aftr. leden.	Candidaten. door de afd.	Candidaten. door het H.best.
's Gravenhage	3	G. L. Kepper (1) (onder-voorz.)	G. L. Kepper	H. E. Prins (4)
		L.P.F.Schimpf (2) (secretaris)	L.P.F.Schimpf	Ds. A.S. Carpentier Alting.
		P.G.H.H.Gonggrijp (3) (penningm.)	F. J. Bakhuizen v/d Brink.	id.
			F. J. Schröder.	W. v.d. Zijl.
			R. Huygen de Kaat.	F. J. Schröder.
			H. Z. Zegers de Beijl.	H. F. C. v. Bijlevelt.
Arnhem	1	J. Jonker.	L. A. H. Lamie.	L. A. H. Lanie
Rotterdam	1	P. N. Adriani.	Jhr. von Weiler.	Jhr. Mr. J. W. L. C. von Weiler.
				A. P. W. van Meurs.
Utrecht	1	Mr. J. E. v. Oeveren-v. Schaik.	Mr. v. Oeveren-v Schaik.	Mr. v. Oeveren-v. Schaik.
Breda	1	F. P. L. v. Driel.	J. C. v. Reijn.	J. C. v. Reijn.
			Mr. H. J. Stapel.	Mr. H. J. Stapel

(1) en (2) stelt zich niet herkiesbaar.
(3) heeft wegens het verlaten der stad aanvang 1907 zijn ontslag genomen.
(4) die sedert het ontslag nemen van den penningmeester tijdelijk lid is van het Dag. Bestuur.

C.

STATUTEN- EN REGL.-WIJZIGING.

Het Bestuur der Afdeeling 's Gravenhage, — waarin onlangs eenige nieuwe leden werden gekozen, — geeft alsnog de volgende amendementen op de voorgestelde statuten- en reglementswijzigingen in overweging:

STATUTEN.

Art. IV is te beschouwen als een toelichting op art. III, maar, tenzij men het daarvermelde als voorbeeld of enkel aanwijzing wil doen gelden, te uitsluitend. Het zou daarom wenschelijk zijn in den eersten regel in te lasschen „o. m." of het artikel aldus te eindigen:

„al wat verder strekken kan ter bevordering van de gemeenschappelijke belangen van het moederland en de koloniën, de aansluiting en vastlegging van den band tusschen de voormalige en tegenwoordige ingezetenen van Nederlandsch Oost- en West-Indië."

Art. V. Het laatste lid is niet duidelijk. Men kan er uit lezen, wat volgens de toelichting de bedoeling niet is: dat de leden tot tentoonstellingen, lezingen en voordrachten der Vereenigingen geen vrijen toegang kunnen hebben, slechts recht op verminderd entrée.

Als verbetering wordt aangegeven: na *localen der Vereeniging* te doen volgen: „tenzij tot goedmaking van bijzondere uitgaven voor tentoonstellingen, lezingen of voordrachten een entrée ook voor de leden, dan echter lager dan voor niet-leden door het dagelijksch bestuur der vereeniging, of van de afdeeling, van welke de zaak uitgaat, noodzakelijk wordt geacht."

Art. VI. Het derde lid van het gewijzigd artikel kan aanleiding geven, dat een Hoofdbestuur te eigenmachtig of te willekeurig optreedt tegenover een lid, dat aan dat bestuur minder welgevallig is. Wordt voorgesteld, die alinea te doen luiden:

De vervallenverklaring kan worden uitgesproken door het hoofdbestuur ingeval van wanbetaling, in alle andere gevallen op voorstel van het Hoofdbestuur of van vier leden in eene algemeene vergadering, met instemming van minstens 2/3 der aanwezige leden.

Art. VII, nieuw. Tegen de eerste zinsnede geen bezwaar.

In het ontworpen artikel wordt vervolgens gesproken van een Dagelijksch bestuur, terwijl van de samenstelling van het Hoofdbestuur, waaruit dat Dagelijksch bestuur moet worden benoemd, nog niet gerept is.

Het Hoofdbestuur moet volgens de Statuten verantwoordelijk blijven. De bevoegdheden van het dagelijksch bestuur behooren geregeld te worden in het huishoudelijk reglement en door het Hoofdbestuur.

Voorgesteld: handhaving van het oorspronkelijk 2e lid, met verandering van het cijfer 3 in 4, en 50 in 25, en tusschenvoeging van „een ondervoorzitter". De aanwijzing in de algemeene vergadering van een vervangend secretaris en vervangend penningmeester komt oneigenaardig en niet voldoende gemotiveerd voor. Daarin kan in den boezem van het hoofdbestuur, dat de werkzaamheden regelt, zelf voorzien worden; in het huishoudelijk reglement. Reeds bij voorbaat de opvolgers aan te wijzen van de functionnaire-titularissen is ongewoon en verkeerd.

Ook verder kan artikel VII ongewijzigd blijven. Waarom zouden de candidaten van het Hoofdbestuur op de agenda moeten vermeld worden en niet die van de afdeelingen? In plaats van de verplichting zou de bevoegdheid van elke afdeeling om candidaten te stellen, kunnen worden bepaald, welke candidaten echter alsdan ook op de agenda vermeld moesten worden.

De wijziging in art. XI niet wenschelijk, de afdeelingen moeten in haar streven tot bevordering van het doel der vereeniging de meest mogelijke zelfstandigheid en niet voor elk harer handelingen afhankelijk zijn van de *goedkeuring* van het Hoofdbestuur. Het Hoofdbestuur moet zoo weinig mogelijk besturen, maar het oppertoezicht houden om te waken, dat de afdeelingen niet afwijken van het doel der vereeniging of dit schaden.

Art. XIV in plaats van „een afgevaardigde", een afgevaardigde en diens plaatsvervanger, verder op dan: De afgevaardigden en hunne plaatsvervangers.

Art. XVI in het 2e lid leze men voor *Jaarlijksche gewone* gelijk als in het eerste lid.

Art. XVIII zie beneden bij art. 15 (nieuw) huish. regl.

IN HET HUISHOUDELIJK REGLEMENT.

Art. 1. Omtrent de grenzen der afdeeling liever be-

palen: »De grenzen der afdeeling worden op voorstel van het afdeelingsbestuur door het Hoofdbestuur vastgesteld».

Art. 7. (art 6) klopt niet met het nieuwe art. VIII der statuten wat betreft de verkiezing van een ondervoorzitter enz.:

Art. 10. (art 9) In het laatste lid *Dagelijksch* doen vervallen. De goedkeuring van zoo'n gewichtig iets als de jaarrekening van den penningmeester mag wel de goedkeuring hebben onder verantwoordelijkheid van het geheele hoofdbestuur.

Art. 11. (Art 10). De beperking het Hoofdbestuur in het nieuwe artikel opgelegd, zou stremming kunnen geven. Desnoods onder nadere goedkeuring der Algemeene Vergadering moet het Hoofdbestuur kunnen beschikken over alle gelden en goederen, met inachtneming natuurlijk van de algemeene en bijzondere bepalingen, voorkomende of voortvloeiende uit de door het Hoofdbestuur goedgekeurde reglementen der afdeelingen.

Art. 12 (art. 11). De laatste zinsnede luide: »Wederkeerig geldt dit ook voor de afdeelingen, wanneer het Hoofdbestuur steun noodig heeft."

Art. 13 (nieuw). Men kan een bekwaam voorzitter zijn, en een ongeschikt redacteur en omgekeerd.

beter: aan eene commissie, waarvan de voorzitter, die tevens als verantwoordelijk Redacteur optreedt in de Algemeene Vergadering wordt benoemd."

In de gewone jaarlijksche vergadering wordt een vaste som voor redactiekosten vastgesteld.

Art. 14 (nieuw) schijnt overbodig. Als het bestuur de stopverf zoo slecht weet te kneden, is zijn bestaan ook veroordeeld, en zal het in de eerstvolgende vergadering de gevolgen daarvan ondervinden. Aan een dergelijk bestuur is het maken van regelen ook niet goed toevertrouwd. *Met goedvinden der Algemeene Vergadering* zal wel moeten worden *onder nadere goedkeuring der Algemeene Vergadering* als men het artikel niet laat vervallen.

Bij art. 15 (nieuw) is geen rekening gehouden met de artikelen XVI, XVIII en XIX der statuten. O. a. zal moeten bepaald worden, dat vergaderingen, die overeenkomstig art. XVIII der statuten door 3 of meer leden zijn aangevraagd, binnen 3 maanden na de aanvraag moeten zijn bijeengeroepen. Dit is op te nemen in art. XVIII der statuten. Overigens is het artikel overbodig, de zaak kan worden toevertrouwd aan het beleid van het Hoofdbestuur.

Voorstel van het Dag. Best. der Ver. om bij de statuten en reglementswijzig. de volgende amendementen te overwegen:

Art XIII. Stelt voor dat der Afdeelingen een bepaald tijdstip worde aangewezen, waarop de storting van f 0.50 per lid in de kas van het Hoofdbestuur moet plaats gevonden hebben en daarvoor in te lasschen achter het woord »jaarlijks" »vóór ultimo Maart". De meeste Afdeelingen zijn reeds gereed met de inning der contributie en kunnen dus voor het aantal leden op 1 Januari de afdracht bewerkstelligen. Alzoo worde deze alinea gelezen:

De Afdeelingen storten jaarlijks »voor Ulimo Maart" in de kas van het Hoofdbestuur f 0.50 per lid »volgens de sterkte op 1 Januari te voren".

Art. XVII. De laatste alinea te lezen:

Bij alle andere stemmingen is, bij staking het voorstel verworpen:

Toelichting: Het is bij de behandeling van de wijzigingen in het Huishoudelijk Reglement door het Hoofdbestuur, duidelijk aan 't licht gebracht dat men niet wenschte, de geheele verantwoordelijkheid op de schouders te leggen van den Voorzitter alléén, van een besluit dat niet met meerderheid genomen is. Volgens de begrippen in vele Vergaderingen (officieele lands- en gemeentelijke b.v.) wordt de beslissing ook niet overgelaten aan den Voorzitter, wanneer de stemmen staken.

In art. VII twee keer vóór het woord 's Gravenhage de woorden „de Afdeeling" inlasschen.

Bij art. 8 (nieuw) van het huish. reglement nog te voegen de alinea:

De voorzitter der Vereeniging heeft het recht alle vergaderingen van Afdeelingen, Besturen en Commissies der Vereeniging bij te wonen en krijgt daartoe dan ook de convocatie.

ERRATA.

In de toelichtingen van den secretaris van het hoofdbestuur op de wijzigingen in de Statuten, in het vorig weekblad opgenomen, moeten de volgende veranderingen nog worden aangebracht:

Art. V. 8ste regel: achter „te ontvangen" een komma plaatsen.

2de kolom, 1ste regel, te lezen: „algemeen de (Verspreiding der) populaire kennis".

Art. VIII. 7de regel: achter „daarom" een komma, te lezen voor dat (omdat).

12de regel: achter „spoediger" volgen laten „ander dan dagelijksche zaken afdoen".

13de regel: gecanctionneerd, moet zijn gesanctionneerd.

20ste regel: met een, moet zijn „met één".

15de regel van onder der kolom: in te voegen tusschen de woorden „zijn" en „zullen" de woorden „aan te vullen".

Art. IX. In de 3de regel van onder in deze alinea: achter „mag zijn" in te voegen „is begrijpelijk".

Art. XIV. In de 2de regel: „die voldoende enz." te lezen „wat voldoende enz."; die veranderen in wat.

Art. XVI. Toe te voegen een nieuwe alinea: „Verder zijn de woorden „of ⅔ van het aantal leden eener Afdeeling" er uit verwijderd, omdat waar de bevoegdheid aan minstens 3 Afdeelingen gegeven wordt, het hiermede strijdig zou zijn, die bevoegdheid weer toe te kennen aan een gedeelte van ééne Afdeeling."

Art. XXI. 3de regel: achter het woord „Vereeniging" in te voegen „door vrouwen", en verder te lezen: „door vrouwen kunnen waargenomen worden en het ondervangt enz.

In de toelichtingen op de wijzigingen in het Huishoudelijk Reglement:

Art. 2. 3de alinea, aan het slot: „Aldus tijdverlies en geschrijf (voorkomen) achter te voegen het woord „voorkomen".

Art. 7. 3de alinea, 2de regel te lezen: opdat het in het reglement gebiedend voorgeschreven zij.

De laatste alinea, op een na de onderste regel: bestuursleden, dat (niet die) en in de laatste regel, die (zulks biivoegen) eenigszins uitsluit."

Art. 8. 3de regel van onder: de komma achter het woord lid moet geplaatst worden achter „aanwezig zijnde"(,).

Art. 9. 5de regel: achter „voorzien" een , plaatsen.

Laatste regel der 1ste alinea: achter „vier leden" plaatsen het woord „erkend".

Art. 15. 4de regel: „laatste", moet zijn „laatsten" meervoudig.

Laatste zinsnede: „dat het dit goedkeure en op de hoogte zij van wat er om zal gaan, in plaats van „goedkeurt" en „is".

D.

RAPPORT DER COMMISSIE VAN ONDERZOEK.

Van de Commissie, benoemd tot het houden van het onderzoek, dat oorzaak was van de verdaging der Alg. Vergadering der Vereeniging ontvingen wij het volgende schrijven:

De ondergeteekenden zijn door Uw Bestuur (¹) uitgenoodigd geworden om een onderzoek in te stellen naar de levensvatbaarheid van het restaurant; laatstelijk gehouden in het gebouw in de Laan van Meerdervoort 195 — zulks in verband met het besluit van uw bestuur om die inrichting met ultimo Maart 1907 op te heffen en dit weder — zoo lezen wij in het concept-verslag over 1906 — in verband met de mogelijkheid tot aflossing der bij de oprichting der Vereeniging aangegane schuld van *f* 5000.—.

Onze Commissie heeft met dankbaarheid die taak aanvaard, omdat de voor velen onverwacht gevallen beslissing van uw bestuur meer licht vereischte.

Na kennisneming van de ons welwillend ter inzage afgestane boeken der Vereeniging zijn onze gevolgtrekkingen, dat het plan tot het vestigen van een centrum der Vereeniging in een gebouw, hetwelk dienen zou als vergaderzaal, tentoonstellingsruimte, leeszaal en restaurant te vluchtig, te onvoorbereid tot uitvoering is gekomen, men had niet vooraf een welberekende raming of begrooting voor zich en ook geen duidelijke voorstelling hoe de zaak behoorde te worden gedreven. Er ontbrak een geregelde leiding, een geregeld beheer of toezicht, uitgeoefend door of van wege het Hoofdbestuur, hoezeer ook telkens in den boezem van het Bestuur denkbeelden zijn geuit om daarin te voorzien. De zaak was dientengevolge geheel overgegeven of overgelaten aan Mevrouw Ten Bosch, op wier belanglooze toewijding steeds gerekend is. Aan haar werd telken jare in de Algemeene Vergadering de dank der Vereeniging uitgebracht voor haar zuinig en goed beheer. Kenschetsend is het, dat in de balans der Commissie van Verificatie der geldelijke Verantwoording over 1906 gesproken wordt van de onderneming onder beheer van Mevrouw Ten Bosch, op welker rekening het geheele bedrag der in 1900 aangegane leening ad *f* 5000 is gebracht.

Intusschen was door de totstandkoming van de Naamlooze Vennootschap Boeatan een deel van het oorspronkelijke plan der leening (het tentoonstellen van Indische kunstnijverheidsvoorwerpen, met de verwachting van eenige inkomsten uit het percentage op den verkoop en de entrées bij de tentoonstellingen) losgelaten, — en is door de in overleg met de Afdeeling 's-Gravenhage plaats gehad hebbende verhuizing van de bureaux van inlichting, de vergaderlocalen en de leeszaal het restaurant op zich zelf komen te staan.

Was er na de gunstige rapporten omtrent de exploitatie van het restaurant, het laatst nog in het verslag over 1905, uitgebracht in de jaarlijksche Algemeene Vergadering van 2 Juni 1906, voldoende aanleiding tot opheffing van het restaurant te besluiten?

Onze Commissie heeft die vraag alleen te beantwoorden uit het oogpunt van de levensvatbaarheid der zaak voor de toekomst.

Voor de beantwoording dier vraag heeft zij tot hare beschikking gehad de boeken, haar ter inzage afgestaan door Mevrouw Ten Bosch — en een overzicht van de resultaten blijkens de gedetailleerde balansen in de zaken Laan van Meerdervoort 195, welk overzicht op verzoek van Mevrouw Ten Bosch is opgemaakt door den accountant den Heer Penning de Vries. (Zie volgende Bijlage A).

Van de zijde onzer Commissie zijn die gegevens onderling vergeleken en het resultaat daarvan is nedergelegd in de hierbij aangeboden nota van het lid onzer Commissie, den heer A. H. G. Fokker. (Zie volgende Bijlage B.)

Het besluit onzer Commissie is, dat het restaurant op den tegenwoordigen voet ingericht, daarbij in aanmerking genomen, dat niet altijd op de offervaardigheid en de bijzondere toewijding van Mevrouw Ten Bosch mag gerekend worden, op den duur geen voldoende levensvatbaarheid zal hebben om ook de verplichtingen, welke de Vereeniging door het aangaan van de obligatieleening op zich geladen heeft, te waarborgen.

De Commissie a. h.,
(*w.g.*) BAKHUIZEN VAN DEN BRINK.
(*w.g.*) A. S. CARPENTIER ALTING.
(*w.g.*) FOKKER.
(*w.g.*) SCHRöDER.
(*w.g.*) SCHIMPF.

BIJLAGE A.

Aanvullend Rapport over de boekhouding van 1902 tot en met 1907.

Aan
Mevr. Wed. M. Ten Bosch—Bosscher,
Alhier.

15 *Juni* 1907.

Mevrouw.

In vervolg op het voorloopig-rapport bied ik u hierbij een overzicht aan van de resultaten blijkens de gedetailleerde balansen in de zaken Laan van Meerdervoort 195 behaald.

Waar de overzichten m.i. nog door eenige toelichting misschien te verduidelijken waren, heb ik ze hierachter laten volgen, en de minder voor de hand liggende conclusiën meende ik te moeten vermelden.

Verkorte Balansen.

Debet.						
Hoofden	1902	1903	1904	1905	1906	1907
Kasdeposito enz. . . .	2338	2938	3050	3235	3338	3506
Inventaris	2052	1986	2823	3094	2974	2974
Reëele waarden. Totaal	4390	4924	5873	6329	6312	6480
Posten die moeten worden afgeschreven . . .	990	384	384	—	—	—
	4010	4616	4824	5200	5200	5681
Credit.						
Hoofden	1902	1903	1904	1905	1906	1907
Crediteuren	338	308	1049	1129	1112	799
Obligatieleening. . .	5000	5000	5000	5000	5000	5000
Verplichtingen. Totaal	5380	5308	6049	6129	6112	5799
Winsten	—	—	208	200	200	681
	5380	5308	6257	6329	6312	6480

Netto waarde tegenover de leening.

Verkorte Winstrekeningen.

Debet.						
Hoofden	1902	1903	1904	1905	1906	1907
Expl.-kosten Restaurant	1700	1770	2061	4740	3406	2807
Onkosten	2022	1886	1988	2211	2009	2202
Totaal lasten	3722	3656	4049	6951	5451	5009
Afschrijvingen.	998	228	—	329	236	—
Winsten	*150	—	208	288	200	681
	4870	3884	4257	7568	5851	5690
Credit.						
Opbrengst Restaurant	3784	3223	3381	6958	5241	4944
Interest	122	182	113	103	103	134
Huren	58	47	762	507	507	612
Diversen	13	8	1	—	—	—
Verliezen	893	424	—	—	—	—
	4870	3884	4257	7568	5851	5690

Exploitatie Restaurant.

	1902	1903	1904	1905	1906	1907
Exploitatiekosten	1700	1790	2061	4740	3406	2507
Netto saldo	2084	1453	1320	2218	1835	2137
	1902	1903	1904	1905	1906	1907
Opbrengst	3784	3223	3381	6958	5241	4944

Toelichtingen en Conclusiën.

Het boekjaar afgesloten ultimo Maart 1902 loopt eigenlijk over 2 jaren, zoodat men het netto saldo der exploitatie der Restaurant ter vergelijking dient te halveeren; De exploitatie liep voorts nog ongeregeld, evenals de administratie.

Het met een sterretje gemerkt bedrag van *f* 150.— als dividend in den loop van die jaren 1901 en 1902 verklaard, draagt natuurlijk bij tot het groote saldo verlies, dat in de balans 1902 geconstateerd moest worden ten bedrage van *f* 893.— hetwelk 2 jaren later niet alleen was ingehaald, maar toen kon tevens een winst geboekt worden van *f* 208.—. Het groote verliessaldo *f* 893.— wordt meer dan gecompenseerd door de noodig geachte afschrijvingen; de balans wees daartoe *f* 990.— aan.

Een overzicht der bruto-winsten der exploitatie van restaurant en andere gelegenheden leert, dat zij bedroegen: (1902 is 2 jaren).

1902	1903	1904	1905	1906	1907	—	—
1148	228	208	617	436	681	—	—

In geen enkel jaar is dus minder dan de rente der leening verdiend en neemt men in aanmerking de in de vorige circulaire vermelde afschrijvingen op den inventaris welke niet ten laste der winstrekening gebracht zijn blijkens de balansen sedert 1905, dan toont zelfs het bruto-winstcijfer over 1906 geen noemenswaardigen teruggang aan.

Voor niet-boekhoudkundigen wordt de pertinente vooruitgang der zaak bewezen door de toeneming van het totaal der reëele waarden op de balansen. Dat de algemeene kosten onder het hoofd „Onkosten" nooit meer dan 10 pct. verschil aanwijzen, pleit voor de regelmatige behartiging der zaken buiten de restaurant; terwijl het geheele overzicht aller cijfers

zelfs leeken zal overtuigen van de waarheid der waardeerende woorden in het concept-verslag 1906/07 aan het beheer van de zaken in perceel Laan van Meerdervoort 195 gewijd.

Den Haag, 15 Juni 1907.
(*w.g.*) PENNING DE VRIES.

BIJLAGE B.

Het onderzoek der boeken, waarbij men zich o.a. ten doel stelde, de in de nota van den heer Penning de Vries, dd. 15 Juni voorkomende opgaven van bruto winsten te verifieeren, heeft doen zien, dat die opgaaf, wat de twee laatste boekjaren aangaat, verbetering behoeft.

In plaats van resp. *f* 1148.— en *f* 228.— winst, vindt men (zie de bijgevoegde gewijzigde opstelling der cijfers) voor de eerste periode circa 2 jaren omvattende, een verlies van *f* 287.—; voor het tweede boekjaar daarentegen eene winst van *f* 824.—; bijeengenomen dus eene winst van *f* 537.— inplaats van de *f* 1376.— door den heer accountant bevonden.

De cijfers van de latere jaren werden conform de boeken bevonden, alzoo te zamen *f* 1942 winst, makend met de voormelde *f* 537, een totaal van *f* 2479 bruto winst in 7 jaren. Moeten de cijfers dus ten rechte, als volgt opgeteld worden:

	bruto, zonder afschr. v. rente		netto, na afschr. v. rente
1901/02 verlies	*f* 287.32	verlies	*f* 892.71
1903 winst	*f* 824.53[5]	winst	*f* 596.08[5]
1904 "	" 208.57[5]	"	" 208.57[5]
1905 "	" 616.75[5]	"	" 88.05
1906 "	" 436.20[5]	"	" —.—
1907 "	" 680.88[5]	"	" —.—
1901/07 saldo winst	*f* 2479.63[5]		nihil

dan blijkt daaruit ook, dat de voorstelling in de nota, als zou het in 1902 geconstateerde verlies van *f* 893 twee jaren later niet alleen zijn ingehaald, maar toen *tevens* eene winst van *f* 208 geboekt zijn kunnen worden, niet geheel juist mag heeten, daar bedoeld verlies eerst *drie* jaren later was ingehaald, nadat ook die over 1904 behaalde winst van *f* 208 daartoe was aangewend.

Uit de behaalde winst zijn bestemd kunnen worden:

voor afschrijving op oprichtingskosten	*f* 121.96½
id. " inventaris	" 1607.67
en voor rentebetaling	" 750.—
	f 2479.63½

Voor den inventaris zijn — na aftrek van enkele overboekingen in het geheel uitgegeven f 4101,27, zoodat de afschrijving over 7 jaren bedraagt 39 pct. wat zeker *niet zeer veel is*. En de obligatiehouders genoten in die 7 jaren 15 pct. of dooreen iets meer dan 2 pct. wat zeker ook *weinig bevredigend* is te noemen.

Wil men echter uit een oogpunt van billijkheid in aanmerking nemen, dat voor de eerste jaren uit den aard der zaak moeilijk op het behalen van voordeel kon worden gerekend en daarom slechts de uitkomsten der vier laatste jaren tot grondslag nemen voor eene beoordeeling, dan bevindt men over 1904/1907 een bruto winst van *f* 1942 waaruit werden bestreden:

f 296. – saldo verlies van vorige jaren.
" 88.— afschrijving v/h saldo der oprichtingskosten.
" 958.— id. op inventaris.
" 600.— rente betaling.
f 1942.—

De inventaris stond bij den aanvang van het derde boekjaar te boek voor *f* 1968 en werd in de vier volgende jaren vermeerderd met *f* 1483,59½ zoodat op de gezamenlijke waarde ad *f* 3451.59½ in 4 jaren is afgeschreven ongeveer 28 pct. wat nauwelijks voldoende mag worden genoemd.

Bovendien kon over die 4 jaren 12 pct. rente worden gekweten of juist 3 pct. per jaar.

De vraag is nu te beantwoorden of, indien voor de toekomst op gelijke resultaten, als in de laatste jaren zou mogen worden gerekend, aan de onderneming op grond daarvan levensvatbaarheid kan worden toegekend, in dien zin, dat te eeniger tijd aan aflossing der obligatieschuld zou kunnen worden begonnen?

Naar stellers bescheiden meening kan het antwoord op die vraag niet anders dan *ontkennend* luiden, vooral wanneer ook nog in overweging wordt genomen:

1°. dat tot de verkregen uitkomsten heeft medegewerkt, dat door de afdeeling 's Gravenhage tot Ultimo Maart 1907 *f* 500 per jaar huur werd betaald voor door haar thans niet meer geoccupeerde lokalen, welke vermoedelijk niet licht verder eene gelijke huur zullen kunnen opbrengen;

2°. dat voor deze zaak *niets* werd uitgegeven voor belooning van de leidster daar Mevrouw Ten Bosch geheel belangeloos het beheer voerde — terwijl het toch niet aangaat om bij het oordeel over levensvatbaarheid eener zaak aan te nemen, dat steeds over zulke gratisdiensten zal kunnen worden beschikt.

VERLIES- EN WINSTREKENINGEN.

Verliezen.	1902	1903	1904	1905	1906	1907	Totaal
Exploitatie-k. *a*	1700	1770	2061	4740	3406	2807	16484
Onkosten *b*	2564	1886	1988	2211	2009	2202	12869
Totaal lasten	4264	3656	4049	6951	5415	5009	29343
Afschrijvingen *c*	456	228	—	329	236*d*	481	1730
Renten *d*	150	—	—	200*d*	200*d*	200	750
Saldo winst	—	596*e*	209*f*	88	—	—	893
	4870	4480	4257	7568	5951	5690	32716
Winsten	1902	1903	1904	1905	1906	1907	Totaal
Opbrengst Rest.	3784	3223	3381	6958	5241	4944	27581
Interest	122	182	113	103	104	134	757
Huren	58*g*	1067	762	507	507	612	3513
Diversen	13	8	1	—	—	—	22
Totaal baten	3977	4480	4257	7568	5851	5690	31823
Saldo verlies	893						893
	4870	4480	4257	7568	5851	5690	32716

Het lid der Commissie:
(*w. g.*) A. H. G. FOKKER.

's-Gravenhage, 16 Juli 1907.

a. conform de nota, blijkt echter niet uit de boeken.
b. in de nota 2022; moet echter vermeerderdworden met f 540.— provisie aan beheerster (Journaal f°. 19)
c. in de nota 998; moet echter verminderd worden met f 540.— provisie aan beheerster.
d. in de nota ten onrechte winst genoemd.
e. in de nota 208; ten rechte 208.57½.
f. in de nota 228; ten rechte 88.05.
g. in de nota 47; ten rechte met f 1020 —vermeerderd, bijdrage van afd. 's-Gravenhage (Journaal fo. 24, 29, 30.)

Koloniale Praatjes.

Een billijke vergelijking. — Het slotartikel van den heer van Kol. — De overval in Tomori.

Wanneer men de lange lijst heeft geraadpleegd, die wij in de rubriek van Vreemde Koloniën in ons vorig nummer gaven, zal men ook begrepen hebben, waarom de heer Van Kol, met de stelling voor oogen waarvoor hij een bewijs trachtte te construeeren, de voor de hand liggende vergelijking tusschen de handelscijfers van Nederlandsch- en Engelsch-Indië meed. Op deze vergelijking toch, waaruit blijken kan dat de handelsomzet van Nederlandsch-Indië tot dien van het engelsch indische rijk relatief staat in de verhouding van 170 tot 100, zou het heele kaartenhuisje van de beweerde inferioriteit van Nederland aan andere natiën ten aanzien aan de ontwikkeling zijner koloniën zijn in elkaar gezakt, nog onder het opbouwen.

En zelfs wanneer men de cijfers van de uitkomsten voor alle engelsche koloniën in Azië, met uitzondering van Hongkong en de nederzittingen aan de Straat van Malakka, tezamen voegt, komt men dan voor Engelsch-Indië, Ceylon, de Gefedereerde maleische staten, Laboean, Britsch Borneo en Serawak tot een totaalcijfer van 2670 millioen gulden voor den handelsomzet dier landen, als volgt verdeeld over in- en uitvoer 1046 en 1524 millioen gulden (ook al weer zoo'n hopeloos actieve balans), een totaal gelijk staande met 8.48 gld per hoofd der bevolking dier landen, heel wat lager dus dan het cijfer voor Nederlandsch-Indië ad 12.51 gld.

Dat wij voor eene vergelijking als hier boven bedoeld, om daarnaar den graad van ontwikkeling der onderscheiden koloniën eenigermate te kunnen meten, de engelsche handelsnederzettingen aan de straat van Malakka en op het eiland Hongkong mogen elimineeren, zal men ons toegeven indien men bedenkt, dat het juist de ontwikkeling in omliggende niet-engelsche kolonien of landen, in China, de Philippijnen voor Hongkong, in Nederlandsch-Indië, Siam enzoovoort voor de Straits-havens is geweest, welke den bloei van den nagenoeg uitsluitend als overlading in die betrokken vrijhavens gedreven handel heeft bevorderd.

Voor eene verdere vergelijking met Nederlandsch-Indië komen o. i. dan nog slechts Indo-China en de Philippijnen in aanmerking.

Zooals uit den staat in ons vorig nummer blijkt, blijft de groote fransche kolonie, niettegenstaande door den aanleg van den spoorweg naar Yoenan in China een groot deel van den in- en uitvoer dier chineesche provincie over Haiphong wordt geleid, om er de handelscijfers te doen zwellen met een handelsomzet in 1906 van 10 gld. per hoofd der bevolking toch nog omstreeks 20 percent beneden het voor Nederlandsch-Indië gegeven cijfer voor 1905, sedert wanneer de handel ook dáár niet heeft stil gestaan, getuige de constante vermeerdering in de opbrengsten der invoerrechten zoo op Java en Madoera als in de Buitenbezittingen.

Resten dus nog de Philippijnen, waarvan de handelsomzet van 1904—1905 ad 20,70 gld. per hoofd der bevolking zeker nader onder de oogen moet worden gezien, alvorens daaruit tot eene meerdere ontwikkeling dier thans amerikaansche kolonie in vergelijking met Nederlandsch-Indië kan worden geconcludeerd. Het is voornamelijk de invoer in de Philippijnen welke de aandacht verdient. In het jaar 1903—1904 maakte op een totalen invoer ter waarde van ruim 86 millioen gulden de rijst met een waarde van omstreeks 35 millioen gulden het voornaamste importartikel uit, als gevolg der amerikaansche concentratiekampen-politiek en verwaarloozing van het wegennet, waardoor de rijstbouw op de eilanden, ook

tengevolge van ziekten onder den veestapel, grootendeels verliep. In de laatste jaren kwam hierin verbetering, terwijl blijkbaar de bevolking intusschen hare spaarduitjes inboette, daar toch de invoeren niettegenstaande de betere conditiën voor den rijstbouw steeds meer verminderden nl. van ca. 103 millioen in 1901—1902 tot 65 millioen in 1904—1905; in welk laatste jaar nog slechts? voor eene waarde van 12,5 millioen gulden aan rijst werd ingevoerd. Met de rijst maakten verder de gouvernements- en specie-invoeren in de rekeningjaren 1900—1905 resp. 57, 56, 68, 67, 69 en 56 percent van het totaal der invoeren uit; en wanneer men nu het karakter van die gouvernementsinvoeren in aanmerking neemt — alle benoodigdheden voor de 12000 man sterke amerikaansche troepen op de eilanden, tot het vleesch toe, dat in koelruimen uit Australië wordt ingevoerd, worden van buiten de eilanden betrokken, terwijl al het hout voor de openbare gebouwen en in deze aan deugdelijke houtsoorten waarlijk niet arme kolonie door de Vereenigde Staten werd geleverd,—kan men zich eeniger mate een denkbeeld vormen van de waarde dier betrekkelijk hooge invoercijfers voor de Philippijnen, die wanneer men ze gaat ontleden doen zien dat de reëele, niet van bijkomende omstandigheden — achteruitgang van den rijstbouw, tegenwoordigheid van een groot amerikaansch garnizoen, invoering van een nieuwe standaardmunt — afhankelijke invoeren in het achtjarig amerikaansche tijdvak constant zijn gebleven en een cijfer aanwijzen van om en bij de 30 millioen gulden. Ten aanzien van de uitvoeren valt op te merken, dat de hooge cijfers uitsluitend zijn te danken aan het monopolie, hetwelk de kolonie thans nog bezit ten aanzien van de Manilla-hennip, en zonder hetwelk de Philippijnen aan de uiterste armoede zouden zijn prijs gegeven door den achteruitgang van alle andere cultures in de jaren, die zij onder amerikaansch bestuur hebben gestaan. Wij meenen dan ook dat gereede aanleiding bestaat voor twijfel, of het cijfer van 20,70 voor den handelsomzet der Philippijnen, in het jaar 1905—1906 reeds weder tengevolge van verminderden rijstinvoer tot 18,53 verminderd, aan meerdere ontwikkeling dezer thans amerikaansche kolonie in vergelijking met Nederlandsch-Indië mag worden toegeschreven, terwijl het meerdere, dat er nog aanwezig mocht zijn op rekening moet worden gesteld van den christelijken godsdienst, die hier onder de bevolking meerdere behoeften in het leven riep en tot meerderen arbeid noodde.

Wat onze koloniën in West-Indië aangaat zij het volgende staatje aangegeven, ter vergelijking met de engelsche, fransche en amerikaansche koloniën in die streken, waarin wederom achtereenvolgens de namen der landen, in- en uitvoer in duizendtallen guldens, bevolking in duizendtallen, en handelsomzet per hoofd der bevolking naast elkander zullen zijn gesteld.

Ned. West-Indië	9318	6477	128	128.40
Eng. West-Indië en Guyana	99350	98258	1990	99.31
Fransche Antillen en Guyana	21874	21477	422	102.72
Porto-Rico	41340	45622	953	91.25

Summa summarum meenen wij, in tegenstelling met de conclusiën door den heer van Kol getrokken uit zijn verward betoog, nu eens Java met Nieuw-Zeeland vergelijkend dan weder Nederlandsch-Indië in zijn geheel met weer wat anders, te hebben aangetoond, dat de logica der cijfers uitwijst, dat Nederland wat de ontwikkeling zijner koloniën uit handelsoogpunt, zoo in Oost als in West, betreft in vergelijking met in overeenkomstige toestanden verkeerende koloniën van andere natiën, geenszins de onbillijke, ja — zij het ook niet gewild — oneerlijke critiek verdient, door een zijner zonen in het ons bekende *Indische Gids* artikel neergelegd waartegenover wij de uitspraak van een Franschman stellen, den op koloniaal gebied bekenden senator voor Oran, M. Saint Germain, die bij de opening van het fransch koloniaal congres te Parijs op den 10en Juli ll. zeide:

»La Hollande a mis en valeur avec une admirable ténacité son empire d'outre mer.«

Of Nederland het niet nog beter had kunnen doen? O ja! Indien het op den weg van den verheerlijkten Raffles ware voortgegaan, indien het met »engelsche volharding, duitsche energie en amerikaansche ondernemingsgeest« der bevolking hare gronden had ontnomen en in stede van als we thans op Java zien — een heel volk van kleine landbouwers — het grootbezit ook onder de inlanders daar in de hand had gewerkt, indien het den inlander de vrije beschikking over den grond had gelaten, ook ten verkoop aan niet-inlanders, indien het daarbij de christelijke zending hadde aangemoedigd, die onder het volk meerdere behoeften zou hebben in het leven geroepen, indien het dat alles had gedaan, zou Nederlandsch-Indië, zeker meer nog dan thans uit handelsoogpunt boven de daarmede in vergelijking te brengen engelsche en fransche koloniën uitsteken. Maar ligt het op onzen weg, waar wij ook de belangen der inlandsche bevolkingen behooren voor te staan, Nederland dit »verzuim« te verwijten?

* * *

Het slotartikel van den heer van Kol in de *Indische Gids* heeft eene voor ons onverwachte wending genomen. Wij meenden uit alles te moeten opmaken, dat we hier met een pleit voor den »verkoop of vrijwilligen afstand« van een deel onzer koloniën te doen hadden, en ziet. . . daar treft ons in het slot de volgende zinsnede:

»Het nederlandsche volk is de dupe van het verleden en zal hoe hard dit zijn moge de zware taak door de historie op de schouders gelegd, naar behooren weten te vervullen."

Is de heer Van Kol daar zoo zeker van, waar hij niet de eenige is, die oordeelt dat het koloniaal belang is geen algemeen, geen volks- doch een zuiver kapitalistisch belang? Wij toonden in ons vorig nummer reeds met cijfers aan, dat de zuivere goederenruil tusschen Nederland en Nederlandsch-Indië in verhouding der bevolking voor ons land beteekende 83, 67, 140, 29, 50, 377, en 166 percent van den *totalen* handelsomzet van de Vereenigde Staten, Duitschland, Oostenrijk-Hongarije, Engeland, Frankrijk, Japan en Italië en toch werd zulk een belangrijke handel door den heer van Kol als voor ons land van minder belang voorgesteld. Denkt hij soms hiermede zijn steentje te hebben bijgedragen om het nederlandsche volk voor zijn »zware taak« iets te doen gevoelen?

Neen, en hierin hebben we ons niet vergist, het heele betoog vol apodictische stellingen, die als bijvoorbeeld het geleuter over de geringe waarde der koloniën voor Nederland uit handelsoogpunt maar worden neergekwakt met een schijn van bewijs, waaraan men dagen werk heeft om er het juiste licht op te doen vallen, dient onzes inziens veeleer om het socialistisch stokpaardje van den dag »los van de koloniën« bij het groote publiek minzaam aan te bevelen.

»Koloniën merkte de heer van Kol in zijne wijsheid op, »kunnen nuttig zijn, ja onmisbaar blijken in de toekomst voor groote mogendheden met al te talrijke bevolking, dan wel zich uitbreidende industrie, waardoor het nationale keurslijf te eng is geworden en een uitweg moet worden gevonden. Het kleine Nederland verkeert niet in dat geval.».

In welk geval, vragen wij en denken daarbij aan de bevolkingscijfers zoo voor Nederland als voor de «groote mogendheden» en zoeken tevergeefs een enkele groote mogendheid, die zulk eene dichtheid van bevolking kan aanwijzen als Nederland.

En zoo vinden wij nog meer zonderlings in dit artikel, waarvoor we wellicht reeds te veel reclame gemaakt hebben, maar dat onzes inziens om de plaats waar het verscheen, niet onopgemerkt mocht worden gelaten.

Het is wel een toevallig samenvallen — die humanitaire besprekingen ter *nde* bij-conferentie over de wenschelijkheid om aan de onderworpen rassen in hun strijd tegen de heerschende macht de rechten van oorlogvoerenden toe te kennen, en de beestachtige wijze, waarop eene patrouille in Tomori door lieden van zulk een onderworpen ras werd afgemaakt. Wie aanspraak op rechten wil hebben, dient onzes inziens in de eerste plaats ook zijne verplichtingen te kennen en op te volgen. Zoolang dat niet het geval is, zou men het paard achter den wagen spannen met eene ontijdige toekenning van rechten.

Pers-kroniek.

INHOUD: Indus *in het* Vaderland *over het recht van vergadering en vereeniging in Nederlandsch-Indië. — Javaansche baboes en jongens als uitkomst in het dienstbodenvraagstuk: zekere juffrouw N. N. in* Ons Streven, *orgaan van den Algemeenen Nederlandschen Dienstbodenbond wil hier niets van weten.*

Na de *Nieuwe Rotterd. Courant* komt nu ook het *Vaderland* met een artikel over het recht van vereeniging en vergadering in Nederlandsch-Indië »Indus«, de Indische medewerker van het *Vaderland*, is niet geheel tevreden met de resultaten verkregen op de bekende vergaderingen te Batavia waar deze zaak bespreking vond. Ook de *Locomotief* niet:

»Wat zullen zij" — nl. de ter vergadering van den Indischen Bond aanwezigen, die besloten zich van deelneming aan de verkiezingen te onthouden — »daarmede bereiken?" vraagt het blad. En het antwoordt: »Eenvoudig dit, dat de raadsleden verkozen zullen worden zonder hun medewerking... Op politiek gebied heeft onthouding pas dàn zin als de onthouding zoo algemeen is, dat zij stagnatie veroorzaakt."

Maar dat is hier niet te verwachten meent »de Loc.«. Zij kan zich daarom in zooverre beter vereenigen met de uitkomst van de Navergadering om »binnen 14 dagen een zuiver politieke bijeenkomst te beleggen met het doel opzettelijk art. 111 R. R. te overtreden ten einde de Indische Regeering te dwingen tot het verbieden van de bijeenkomst of tot het openlijk toelaten van de overtreding."

Tegenover de Indische Regeering vond eigenlijk »De Loc.« deze wijze van doen niet fair, en wel omdat de Indische Regeering geen schuld heeft aan het voortbestaan van art. 111 en integendeel in den laatsten tijd duidelijk getoond heeft, de vrijheid van vergadering en beraadslaging niet te willen beperken mits de openbare orde niet wordt gestoord en een bijeenkomst niet leidt tot »feiten of tooneelen die hier in de kolonie, gelet op de andere elementen der bevolking, zeer ongewenscht zouden moeten worden geacht."

»Het Indisch blad legt hier«, zoo schrijft *Indus* in het *Vaderland*, den vinger op de wond: het is natuurlijk juist deze overweging (nl. dat vergaderingen van staatkundigen aard licht leiden tot feiten of tooneelen, welke de openbare orde verstoren of tot bedenkelijke gevolgen leiden in een kolonie als Indië), die geleid heeft tot het verbod in art. 111 R. R. en waarin het verbod tevens zijn rechtvaardiging vindt. Men vraagt zich echter af, hoe dan „De Loc.« het protest kan aanraden, zij het dan ook niet gericht aan de Indische, maar aan de Nederlandsche Regeering. Hecht zij voor zich dan geen gewicht aan die overweging? Zoo ja, wat wil zij dan eigenlijk? Wil zij art. 111 zien ingetrokken en derhalve daarmede de deur openzetten voor de feiten en tooneelen, die zijzelf in Indië, gelet op de andere elementen der bevolking, »zeer ongewenscht« acht?

»Slechts de Nederlandsche Staten-Generaal kunnen art. 111 schrappen« schrijft »de Loc.« verder; »en daarom juist hebben wij aangedrongen op een actie in verband met vrijzinnige Tweede Kamerleden«. Het blad wil een openbaar protest tegen het artikel hebben, uitgaande van »een talrijke schare belangstellenden uit alle kringen der samenleving«, — dus ook uit inlandsche kringen. Datzelfde willen blijkbaar ook de heeren uit Batavia. En in Soerabaja heerscht dezelfde vijandigheid tegen »dit beleedigend en vernederend artikel,« — z. a. het Soerab. Handelsblad art. 111 aanduidt

Wij zouden willen vragen of men in Indië wel weet wat men doet? Of men wel genoeg bedenkt dat, z. a. het in de Navergadering te Batavia zeer goed gezegd is, het recht van den Nederlander in Nederland niet is en niet kan zijn het recht van den Nederlander-kolonist?

Wij zelven zijn geen mindere vrienden der vrijheid dan de Indische ingezetenen, die met zooveel warmte opkomen, voor het recht van vereeniging en vergadering; het doet ons genoegen, dat onze landgenooten daar ginder onder de tropen hun nationalen vrijheidszin niet verloren hebben. Maar zij moeten hun koel gezond verstand bewaren, en . . . verzinnen eer zij beginnen!

Men moet in Indië vooral als Europeaan nimmer vergeten, dat onze heerschappij, en daarmede het leven en de veiligheid van elken Europeaan, er op zeer wankelen voet rust. Wij staan er met onze kleine honderdduizend tegenover meer dan dertig millioenen. en wij kunnen er ons alleen staande houden door krachtige handhaving van ons gezag. En om ons gezag te kunnen handhaven, moeten alle Europeanen blijmoedig voor een deel afstand doen van de hun in het vaderland vanzelf toekomende burgerschapsrechten. Wie dat niet kan, moet niet naar Indië gaan.

We willen hiermede volstrekt niet beweren, dat Europeanen zich in Indië alle willekeur moeten laten welgevallen, hun nationale rechten en vrijheden alle moeten prijsgeven, doch alleen dit: dat zij geen onredelijke eischen behooren te stellen.

Zooals hierboven werd opgemerkt, heeft art. 111 R. R. nooit tot eenigen anderen maatregel van Regeeringswege geleid dan tot de boetebepaling in art. 5 no. 2 van het Algemeen Politiereglement; en zelfs deze strafbepaling is nooit toegepast. De heer Van Kol heeft in de Minahassa zijn vergadering kunnen houden zonder dat men hem lastig viel. »De Locomotief« erkent zelf, dat de Indische Regeering duidelijk getoond heeft de vrijheid van vergadering en beraadslaging niet te willen beperken, mits de openbare orde niet worde gestoord en zich geen ongewenschte feiten of tooneelen voordoen. De feitelijke politieke vergaderingen, die te Semarang, Buitenzorg en Batavia gehouden zijn, hebben dan ook zonder eenige belemmering plaats gehad.

Wat wil men eigenlijk méér?

Art. 111 Reg. Regl. is in de practijk niets anders dan een wapen in de handen der Regeering om in het belang der openbare orde te kunnen optreden als het moet, en zóó als het moet.

Wil men der Regeering dit wapen uit de handen slaan? Zou dit niet een groote onbedachtzaamheid zijn?

Men bedenke in Indië wel, wat de gevolgen zouden wezen.«

En dan vervolgt het haagsche orgaan:

»Het zal niet lang meer duren of de Chineezen en inlanders zullen, dank zij het onderwijs, hetwelk zij eerlang in toenemende mate ontvangen gaan, behoefte gevoelen aan grooter vrijheid; ook zij zullen zich vereenigen, ook zij zullen gaan vergaderen. Dit is allemaal best; wij denken er niet over hun dat te willen doen verbieden en evenmin om ons te verzetten tegen de grootst mogelijke verbreiding van het onderwijs. Maar wij weten allen (het voorbeeld van Britsch-Indië toont het ons opnieuw), dat zulke omwentelingen in het leven der volkeren zeer spoedig overslaan in de heftigste tooneelen en dat dit alleen te voorkomen is door intijds genomen en wèl overwogen maatregelen. Op het kritieke oogenblik moet de Regeering de handen vrij hebben om de openbare orde en rust met kracht te kunnen handhaven. Zij moet dan het recht en de middelen bezitten om vereenigingen en vergaderingen tijdelijk te schorsen of te verbieden. De Europeesche ingezetenen in Indië moeten dit zelf inzien en er zich bij neerleggen.«

De conclusie waartoe *Indus* komt is deze:

»Alleen wanneer de Indische Regeering van art. 111 R. R. misbruik maakte — wanneer zij het verbod van vereeniging en vergadering met de uiterste gestrengheid handhaafde en geen onderscheid toonde te kunnen maken tusschen rustige, wèlgezinde bijeénkomsten en oproerige vergaderingen: alleen dàn zou een krachtig protest op zijn plaats zijn. En dan zouden wij, zoo besluit hij, daarmede ook ten volle sympathiseeren.«

* * *

Toevalliger wijze troffen wij in »*Ons Streven*«, orgaan van den algemeenen Nederlandschen Dienstboden-bond, het volgende amusante stukje aan, dat onzen dames-leden misschien zal interesseeren.

Zekere juffrouw *N. N.* dan schrijft in *Ons Streven*:

Dienstbodennood.

Onder dit opschrift beschrijft de *N. R. C.* van 17 Juli in een groot artikel hoe er vooral in den Haag tegenwoordig groot gebrek aan dienstboden heerscht, waardoor in stede dat de mevrouwen eischen gaan stellen en getuigen vragen, dit thans de dienstboden doen. Als afdoend middel tegen die kwaal weet de *N. R. C.* geen beteren raad te geven dan invoering van baboes en Javaansche jongens de huiselijke werkzaamheden te laten verrichten door werkloozen.

Wonder dat men ook nog niet de Russische knoet wenscht in te doen voeren.

Men moet er toch maar de *N. R. C.* voor zijn om zoo iets te verlangen.

Verwonderen doet het mij echter niet, daar ik, die in mijn betrekking dat blad geregeld nogal lees, ook geregeld opmerk hoe fel het tegenwoordig strijd voert tegen al wat naar vooruitgang streeft voor den arbeider(ster). Met recht is het, zooals *Het Volk* schrijft, een oude tante, die nog geen afstand kan en wil doen van haar alleenheerschappij. Javaansche jongens en baboes die door Holl. meesters in Indië getrapt en uitgezogen worden, die veelal nog geen begrip hebben van eigenwaarde waardoor zij zich gewillig laten trappen, zulke menschen moeten ook in Holland de mevrouwen uit hunne ellende helpen.

Nog meer onzin staat er in dat artikel, zoo o.a. dat de mevr. op Duinoord enz. maar moeten ijveren dat in die buurten de kazerne komt, dan ook zullen de meisjes niet zoo'n tegenzin hebben om in die buurten in betrekking te gaan.

Wat het ijveren daarvoor aangaat, zullen zij dat m.i. wel om een andere reden doen en wel om deze, dat er dan voor hare dochters nog eens kans bestaat een officiertje te krijgen.

Ten slotte — voor mij en velen met mij — bewijzen zulke artikelen, dat wij met nog meer volharding ons moeten organiseeren om thans, nu er dienstbodennood is, daarvan profijt te trekken.

Wij allen weten wel waarom dat ellendige dienen ons verveelt, wij weten wel de oorzaak waarom velen onzer zusters andere betrekkingen verkiezen, veelal minder financieele, maar wij weten ook wel dat onze werkgeefsters die ons veelal als minderwaardigen beschouwen en de Ned. Regeering die ons aan de willekeur dier werkgeefsters overlaat betere middelen kunnen aanwenden om de dienstbodennood te beperken als de barbaarsche en inhumane welke de *N. R. C.* aanprijst.«

Wij gelooven dat velen ondanks het protest van juffrouw N. N., wel iets voor het hulpmiddel door de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* aanbevolen, zouden voelen, wanneer het Holl. klimaat minder fnuikend voor oosterlingen was.

Oost-Indische Berichten.

Volgens de laatste berichten in de Indische couranten willen de **koortsen** van Soerabaja niet wijken. Op bijna alle kantoren is het personeel onvoltallig, omdat velen der employé's zich te ziek gevoelen om hun bed te kunnen verlaten.

Ook het aantal zieke Inlanders is zeer groot en iederen dag worden zes of zeven hunner grafwaarts gedragen.

Decentralisatie-reis. Uit Buitenzorg berichtte men aan het *Nieuws v. d. Dag van N. I.*, dat de heer Tollenaar, Regeerings-Commissaris voor de Decentralisatie, op reis is gegaan om in Banjoemas, Madioen de Semarang besprekingen te houden in het belang van de decentralisatie.

De heer Colijn, adjunct-commissaris, is met den controleur van Kesteren naar Makassar vertrokken, mede in het belang van de decentralisatie in de buitenbezittingen.

Het blad voegt hieraan toe:

Na zooveel persdelicten geeft die liberaliteit, die »vooruitstrevendheid« den burger weer 'n beetje moed. . . . .

Prettige reis, mijne heeren Colijn en Tollenaar! Amuseert U!«

De cursus tot opleiding van inlandsche officieren begint niet, zooals onlangs de *Javabode* meldde, met 4, doch slechts met 3 leerlingen, waarvan eigenlijk 2 niet aan de vereischten voldeden, zegt het *Bat. Nbld.* Er is dus in de laatste weken alweer een candidaat afgevallen.

Wanneer leggen de resteerende 3 er het bijltje bij neer? vraagt het *Soer. Handelsblad.*

— De *Locomotief* deelt mede, dat de N. I. S. te Semarang druk bezig is met verhuizen. Het nieuwe gebouw der Mij. is in de vestibule en de leeszaal voorzien van beschilderde glazen, vervaardigd in »'t Prinsenhof« van J. L. Schouten te Delft. * De glazen in de leeszaal, in de kleuren blauw en bruin, moeten mooiere lichteffecten teweeg brengen dan de meer kleurrijke in de vestibule.

* Zooals onze lezers zich zullen herinneren zijn deze ook in de Gothische Zaal in den Haag tentoongesteld geweest.

Pasmunt. Volgens het *Soer. Hbld.* wordt door den handel weder steen en been geklaagd over gebrek aan pasmunt, die zelfs tot een agio van 2 pct. in de chineesche kamp niet te krijgen is, terwijl aanvragen aan 's lands kas met een »non possumus« worden beantwoord.

Ook guldens en halve guldens zijn gezocht en moeielijk verkrijgbaar.

Men bedenke, dat de suikeroogst in vollen gang is en grooter wordt dan gewoonlijk, terwijl binnenkort de grondhuur voor de tabak in Djember moet worden betaald. Waarom is het gouvernement toch zoo karig met den invoer van guldens en halve guldens terwijl de voorraad daarvan bij de Nederlandsche Bank grooter is dan gewenscht? vraagt het blad.

Waarom Kolonel De Lannoy geen Generaal werd. Het *Bat. Nwsbl.* verneemt uit Nederland omtrent de jongste generaals promotie het volgende:

De legerformatie wil, dat aan het hoofd van de groote militaire afdeelingen kolonels of generaal-majoors van de infanterie staan.

De brigades, hoewel samengesteld met het doel om in tijd van oorlog, als uit verschillende wapens samengestelde, tactische eenheden uit te rukken, zijn als zoodanig nog niet door de legerformatie erkend en moeten dus beschouwd worden als afdeelingen, die haar recht van bestaan slechts aan zeer bijzondere omstandigheden ontleenen.

Waren de brigades officieel erkend en in de legerformatie opgenomen, dan zou er geen enkel bezwaar tegen hebben bestaan, om een kolonel der cavalerie aan het hoofd van een dier troepen-complexen te plaatsen en zou de heer De Lannoy bijna zeker de gelukkige zijn geweest. Immers bij de brigade komt het op de aanvoering, bij de afdeeling meer op administratief beheer aan.

Maar in de gegeven omstandigheden kon van een zoodanigen maatregel, zonder met de legerformatie in botsing te komen, geen sprake zijn en daarom moest een infanterist genomen worden.

De „opstand" bij Karang Tengah. Uit Soekaboemie werd aan het *Bat Nwsbl.* geseind:

De wedana van Tjiheulang is naar Bandoeng opgeroepen en komt voorloopig niet terug.

Bij heropening der terechtzitting, deelde de voorzitter dit mede aan den beklaagde, en zeide hun dat hun vrees om vrijuit te spreken verder niet meer gemotiveerd is.

Belangrijke punten in het verhoor van den beklaagde Tongga zijn, dat de opstandelingen op de aloon-aloon van Karang-Tengah opgewonden over de bestaande grieven tegen den wedana spraken, met name ook over waterroof. Het tweede punt is dat Tongga bekende dat het doel van den opstand was wedanden te dooden. De islamiseering van Java, de stichting van een Soendarijk etc. noemde hij noonsens, hij lachte er om.

Er zijn ook nieuwe aanwijzingen verkregen omtrent de samenspanning tegen het gezag.

Er wordt gezocht. Uit Ambon schrijft men dd. 24 Juni aan het *Soer. Hbld.*:

De *Mataram* zet hier al een paar weken lang het werk voort, door de *Serdang* begonnen, en zoekt in de binnenbaai naar een paar torpedo's, die daar verloren zijn geraakt bij de oefeningen van de *De Ruyter* en nog een ander oorlogschip. 't Lukt echter niet die dingen te vinden.

Nu moeten de visschersluidjes het eens probeeren met hun netten, die drie vaam diep gaan, terwijl daar minstens tien vaam water staat. Of *zij* die zware dingen, die natuurlijk diep in de modder liggen, er uit zullen halen?

Maar dit is de kwestie niet. Als er maar gerapporteerd kan worden dat nog steeds *gezocht* wordt!

En het vermorste geld? Komt terecht?

Zou 't waar zijn? De heer *K. Wijnbrands* redacteur van het *Nieuws v. d. Dag v. N I.*, schrijft onder het hoofd: **„De verslapping der Krijgstucht."**

„ Over dit onderwerp zijn in het Indisch *Mil Tijdschrift* pakkende stukken geschreven. Men vergunne ons drie instantaneetjes te geven die misschien zullen verklaren waarom de discipline in dit ons Nederlandsch-Indisch leger verslapt

Instantanee No. 1. Zondagavond, vóór Versteeg. Op het trottoir staan enkele soldaten, een korporaal, een paar matrozen luisterende naar de muziek. De muziek zwijgt voor een oogenblik, de militairen verwijderen zich met uitzondering van één een, fuselier die tegen de ijzeren leuning van de kali aanstaat, hàlf zittend, hàlf leunend. Daar nadert een officier met een bijzonder mooi pakje aan, met een sabel en zoo voorts; ònberispelijk!

De fuselier richt zich op uit zijn half zittende houding, maakt front en als de officier — ook op het trottoir — op twee pas afstands van hem is, salueert de mindere, in den vorm.

De officier ('n jongen nog) kijkt hem strak aan en groet niet terug . .!

Een oogenblik later komt een onderofficier voorbij den weer in zijn vorige houding teruggevallen fuselier. De fuselier blijft onverschillig hangen en denkt er niet aan te groeten. De sergeant denkt er niet aan hem deswege eene berisping te geven . . .

Instantanee No. 2. Zelfde plaats, zelfde tijd. Zit vlak vooraan bij Versteeg een buikig kapitein van de infanterie, met een suffisant voorkomen. Veldheersblik. Napoleon, Hannibal en Julius Caesar in één persoon, met drie sterren.

Wandelt aan den Versteeg-kant voorbij: een fourier, met zijn meisje of vrouw aan den arm. De fourier laat zijn dame los, kijkt den kapitein volgens voorschrift »eerbiedig en krijgshaftig« aan en brengt op correcte wijze het militair saluut aan zijn meerdere. De kapitein staart bot naar den onderofficier, met zekere onbeschaamde nieuwsgierigheid. Op zijn zielvolle trekken staat te lezen: »Hoe komt zoo'n vlegel aan zoo'n knappe meid?« *Hij salueert niet terug.* De fourier loopt voort, misschien een ietsje rooder in het gelaat . . .

Welnu, Mijne Heeren Militaire Autoriteiten, ik kan beide officieren aanwijzen. Indien Gij er onderzoek naar wilt doen, en den ernstigen wensch hebt zulke vergrijpen tegen de krijgstucht als van deze bestarde heeren te straffen, dan verklaar ik mij daartoe bereid.

Gij zult het wel niet doen, maar sta *mij* dan toe om dit Ned. Ind. leger geen leger te noemen, doch slechts eene min of meer georganiseerde troep gewapende individuen, aan welker opvoeding het een en ander ontbreekt.

Instantanee No. 3 (Is, al zou men het niet zoo aanstonds gelooven, het logische gevolg van de beide eersten.)

Plaats: het huis van den redacteur van een Bataviaasch dagblad, tijd: schemerdonker. Twee vesting-artilleristen brengen hun eten om het te laten zien. De redacteur is niet thuis, zij vertoonen het onsmakelijk er uit ziende »potje« aan de vrouw des huizes. »Dat is nu ons eten, mevrouw. Daarvoor betalen wij zestien centen de man«. (De dame had de waarde getaxeerd op zes cents). »Als wij klagen bij onze meerderen, dan zal er altijd onderzoek gedaan worden en er komt nooit wat van. De officieren hebben het zeker te druk met hunne eigen zaken. En waarom denkt U dat er in plaats van 250 Europeesche artilleristen nog geen tachtig zijn? Omdat wij allemaal naar Holland schrijven om onze kennissen af te raden hier dienst te nemen. Het is hier zwaar werken, sjouwen, gekoejeneerd worden en honger lijden. Ik blijf U dankbaar, Mevrouw, dat U ons tenminste hebt aangehoord, het is meer dan wij in den regel van onze officieren ooit gedaan krijgen.«

De soldaten vertrekken: De redacteur komt thuis en wordt op de hoogte gesteld.

— Arme drommels, zucht hij, het is bar! Maar het is niets nieuws voor me. Ik heb al zoo veel van die klachten gehoord. Er wordt nimmer iets aan gedaan.

— Maar waarom komen die menschen naar jou toe, ze behooren toch bij hunne meerderen te klagen.

De Redacteur denkt aan het hondsche niet-teruggroeten der beide officieren en haalt de schouders op.

Dat de heer Wijbrands wel eens overdreven uitdrukkingen bezigt blijkt uit het volgende:

Hindoesche kunst. Met veel belangstelling bezichtigden wij gisteravond de verzameling Hindoesche-oud-Javaansche kunstvoorwerpen, die van Zondag 7 tot Zondag 14 Juli in de Loge tentoongesteld zullen worden vanwege den Ned. Ind. Kunstkring.

»Da's andere thee dan het koperwerk van den heer J. E. Jasper en dat uit »Oost en West«, was onze eerste opmerking. En toen daarop volgde: »Nu ja, maar ge moet bedenken, die dingen hier zijn al zoo oud, van voor den Compagniestijd. . . . .« toen maakten wij de tweede:

»Het is toch wel eigenaardig dat wij, Hollanders, overal het kunstleven der door ons overheerschte volken uittrappen. Van Modjopait tot nu onlangs de Gajoe- en Alaslanden toe, is het éene geschiedenis van vernieling, moord en Vandalisme. En te zamen heet dat: beschaving brengen.«

Stelling: Zoodra inlanders door Nederlanders »beschaafd« zijn, is der eersten zieleleven en kunstgevoel dood.

Bewijzen: de meeste der artikelen ten verkoop bij »Oost en West« en die op tentoonstellingen, Passars Malam en Gambir.

Ook de *Javabode* noemt deze tentoongestelde collectie voortbrengselen in brons en edel metaal van Hindoesche Kleinkunst ongetwijfeld een der meest volledige, welke men, waar ook, zal aantreffen.

»Wie weet zegt het blad hoeveel moeite het kost, Hindoe-beeldjes, welke nog bij toeval in het bezit zijn van inlanders uit de Vorstenlanden, door aankoop machtig te worden, zal destebeter begrijpen, hoe lang men heeft moeten snuffelen en zoeken alvorens een verzameling als

deze bijeen te krijgen.

In zijn bekend boekje *Chineesche kunst* zegt de heer Borel o. a.: »De kunst van een volk is de eenige zuivere, directe, ontwijfelbare uiting van de volksziel. Is alle kunst nobel en statig en fijn, dan is de volksziel het ook en omgekeerd.«

Wel, wie deze beeldjes met aandacht beschouwt, te bewonderen weet de gevoeligheid der vervaardigers voor vorm en lijn, dien wordt het duidelijk, hoe hetgeen hun handen maakten in verband staat met hun zieleleven. Afgezien nog van de kunstvaardigheid, die slechts middel was, is het eerste wat opvalt, opvallen moet: de wijding, de kalmte en rust welke van die kunstwerkjes uitstralen.

Het is zoo moeielijk, iemand uitteleggen, waarom men iets mooi vindt. Men kan hem wijzen op dit en dat, maar als hij het zelf niet voelt, zal hij het toch niet begrijpen.

Daarom lijkt het ons een onbegonnen werk, hier met veel praal van woorden een bespreking te geven van die voorwerpen, welke ons het meest, en door opvatting en door afwerking, opvielen.

Wij zagen een bronzen beeldje, een man voorstellend, zittend in ietwat voorover gebogen houding.

Men zie eens naar de lijnen, van rug en hals, naar de houding van het hoofd en stelle zich dan de vraag of daar niet een teer en diep kunstgevoel uitspreekt; de voorstelling van den levenden mensch verdwijnt als het ware, het is de incarnatie der onsterfelijke ziel.

Heusch, 't is niet noodig om »verstand« te hebben van Hindoekunst, om bij ieder voorwerp te kunnen opdreunen, wat het voorstelt. De naam zegt weinig, het voorwerp spreekt tot het hart.«

De *Javabode* vernam, dat de collectie, wanneer de regeering niet zou kunnen besluiten haar aantekoopen, waarschijnlijk naar het buitenland zal worden verkocht.

Wat jammer zou wezen.

Mataram vermeldt dat te Djocdja door onderwijzers, djaksa's enz. een som geld is bijeengebracht om een huwelijkscadeau te koopen voor den kroonprins.

Het geschenk zal bestaan uit een rotan ameublement, geheel door inlanders vervaardigd, en bekleed met weefsels in de kleuren van de banier van den prins, en uit een zilveren inktkoker ontworpen en uitgevoerd door Javaansche zilversmeden.

Een zoodanig blijk van sympathie moet zich nog nimmer hebben voorgedaan.

In het *Nieuws v. d. Dag van N. I.* lezen wij het volgende:

Het Persdelict. De Raad van Justitie te Batavia deed heden uitspraak in de zaak K. Wybrands.

De eisch van het O. M. was: veroordeeling wegens laster van den heer mr. J. S. Thieme, den auditeur-militair bij den krijgsraad in de zaak A. Gravendijk, en idem van dien krijgsraad zelve: tot eene maand gevangenisstraf en twee geldboeten van 100 gulden elk.

De Raad veroordeelde onzen hoofdredacteur, wegens smaad van den heer mr. J. S. Thieme, tot drie dagen gevangenisstraf, honderd gulden boete, en de kosten en sprak hem vrij van laster of beleediging van den krijgsraad.

Enkele overwegingen van dit vonnis zullen ons waarschijnlijk aanleiding geven ons op het Hooggerechtshof te beroepen.

En in hetzelfde blad onder de Ingezonden stukken. (Buiten verantwoordelijkheid der redactie).

Een uit velen. (*)

Soekaboemi, 2 Juli 1907.

Redactie *Nieuws v. d. Dag van N I.*

Geachte Hoofdredacteur.

Zoo in Uw blad van Maandag 1 Juli *alleen* was afgedrukt het entrefilet, getiteld:

»EEN PERSDELICT«

en de rest van dat blad onbeschreven was gelaten, wit, met een breeden rouwrand, dan ware dat meer dan voldoende geweest, om den lezer eenige uren in stomme verbazing te laten.

Het ergerde mij, daarop te lezen over: »Koffieveiling te Padang«, en »kanker bij Pararubber-boomen«.

Bij God, de kanker, die in Indië knaagt aan het bewustzijn der handhavers van recht en wet, is veel gevaarlijker.

De lezing van een veroordeelend vonnis van U wegens Uw optreden in de zaak »Gravendijk« moet verwekken een *kreet* òf een *snik*.

NOMIS.

(*) Van deze soort stukken ontvingen wij Dinsdag, Woensdag en heden zeker 'n paar dozijn: Wij plaatsen er één. . . . *Red.*

Flink koud! Uit Wonosobo schrijft men o.m. aan de *Locomotief*:

Het drukke seizoen loopt jammer genoeg ten einde. Het hôtel kan bijna geen logés meer bergen.

Wij hebben hier dan ook bij het uitstekende klimaat een schoone omgeving. Werd er meer aan de bevordering van het vreemdelingenverkeer gedaan, zeker zou dit Dorado een drukker bezoek genieten van menschen, die oog hebben voor natuurschoon en van hen, die herstel zoeken voor hunne geknakte gezondheid.

Vooral de onmiddellijke nabijheid van den Diëng met zijn Europeesch klimaat is voor Wonosobo van groote waarde.

De koude moet er op het oogenblik zoo streng zijn dat een nieuwsgierig hôtelgast het er geen etmaal heeft kunnen uithouden.

De Effectenwereld. Alles went! Zelfs slapte in zaken.

Maar één werd toch al te machtig en voor gezondheidsredenen trok hij heen naar een ander land, om de collega's niet op onnoodige frankeerkosten te jagen, zonder adres achter te laten.

Allicht had hij daar in dat vreemde verre land beter kunnen leven van de opbrengst van Nederlandsch-Indische postzegels, afkomstig van de maanbrieven zijner schuldeischers, dan hier van de courtage. Slim is de man dus niet, wel beschouwd.

De overige heeren — ook enkele zijn in alle eer en deugd weer naar hun oude steden, als kantoorbediende teruggekeerd, zoo ongeveer als een uitgevochten Transvaler naar de hoeve zijns vaders — deden de volgende zaken af....

Aldus het *N. I. Effectenblad.*

Een politiek pamflet. Een Hollander (?) op Java heeft aan de *Straits Times* een zonderling politiek pamflet gezonden, zegt dit blad. Het stuk is geteekend »Indicus« en feitelijk een antwoord van de radicalen op Java op de voorstellen van de vrijzinnig-democratische partij in Nederland, die de hulp van het publiek op Java heeft ingeroepen.

Indicus verwijt den vrijzinnig-democraten, dat deze nimmer hun stem verheven hebben tegen het slechte bestuur, de overdreven belastingen, de roekelooze uitgaven, de noodelooze expedities en de verarming van de bewoners van Java.

Ten slotte verwerpt Indicus de voorstellen van de Hollandsche vrijzinnig-democraten — en nu komt de aap uit de mouw, waarom hij zijn artikel aan een Engelsch blad zond — hij zegt, dat de radicalen op Java genoeg hebben van de Hollandsche regeering en niets krachtiger wenschen dan een afscheiding van het moederland, onder protectie van een of andere krachtige mogendheid.

De *Straits Times* heeft geen enkel woord voor deze vriendelijke invitatie.

West-Indische Berichten.

Suriname. Aan de *Dépêche Coloniale* ontleenen wij het volgende betreffende het in de vergadering van aandeelhouders op 1 Juli ll. uitgebracht verslag over het afgeloopen jaar van de Compagnie des mines d'or de la Guyane hollandaise.

De waarde der productie over 1906 bedroeg 711.424 franken, maar de hierop gemaakte winst beloopt slechts 60.410 franken. Van de opbrengst moesten toch worden betaald de volgende sommen: kantoor te Parijs 19150 franken, in Guyana: aan diversen 10.054, agentschap te Albina 6000, hospitaalkosten 1203, huur in Guyana 1890, traktementen en loonen in Guyana 287.741 franken; aan transportkosten over zee 55.750 en aan het vervoer op de Marowijne 79.692 franken, aan leeftocht enz. 70.598 franken, aan onkosten en rechten op de opbrengst 37.392 franken en zoo meer, zoodat gelijk gezegd slechts omstreeks 60.000 franken aan winst werd gemaakt. Met het van het vorig werkjaar overgenomen bedrag van 108.983 franken. maakte het saldo dus eene som uit van ruim 169.000 franken, waarvan 3021 franken bij de reserve zijn gevoegd, welke daardoor tot 28.383 franken is gestegen, een bedrag van 107.817 franken op nieuwe rekening is overgebracht, terwijl de rest ter verdeeling werd aangewezen, en wel naar reden van 10 pct. of 5856 franken aan den raad van bestuur en 90 pct. aan deelgerechtigde aandeelhouders, zoodat waar het maatschappelijk kapitaal één millioen franken bedraagt daarop 5 percent kon worden uitgekeerd.

De heeren Maurice Guffroy en Girard wier mandaten kwamen te vervallen werden voor zes jaren in den raad van bestuur herkozen.

In eene onmiddellijk na de gewone gehouden buitengewone algemeene vergadering werd met algemeene stemmen het voorstel aangenomen, waarbij aan artikel 2 der statuten het volgende werd toegevoegd:

»De maatschappij kan alle handelszaken van welken aard ook verrichten; aankoop en verkoop van goud, onroerende of koopmansgoederen, zoo in Frankrijk als in de koloniën en in den vreemde.

»De maatschappij kan deelnemen in alle industrieele of handelsondernemingen.«

Men zal in Suriname mogelijk wel beter weten wat achter deze uitbreiding van zaken der maatschappij steekt, die overigens eene der weinigen is, die in de kolonie in goud op eenigszins groote schaal gewonnen nog goede zaken maakt, betrekkelijk althans, waar het nu reeds eenige jaren achtereen haar gegeven was een dividend uit te keeren, wel klein maar daarom toch niet te versmaden.

Met de goud-industrie over het geheel genomen, schijnt het in de kolonie toch niet geheel naar wensch te gaan. Over de eerste vijf maanden van dit jaar beliep de opbrengst der belasting op goud slechts 27048 gld. d.i. een kleine 3000 gld. minder dan over hetzelfde tijdvak van 1905 en ruim 4000 gld. minder dan het vijf twaalfde bedraagt van de raming over het heele jaar.

In tegenstelling met wat we dus in Suriname waarnemen, gaat de goudproductie van Fransch Guyana in den loop van dit jaar, na den achteruitgang der laatste jaren, weder zienderwijze vooruit: in 6 maanden tijds bedroeg het meerdere 120 kilogrammen. Hoeveel hiervan zou er in het Lawa-gebied gestolen zijn, om na afschaffing van den pasdwang in Fransch Guyana in vrij vervoer naar Cayonne daar aan den man te worden gebracht? Wie zal het zeggen!

Van de andere koloniale middelen zijn het nog de accijns op het binnenlandsch gedistilleerd, de passagegelden der koloniale spoorwegen en het vergunnings- en concessierecht tot het ontginnen van delfstoffen, die naar alle waarschijnlijkheid beneden de raming zullen blijven. Voor de eerste vijf maanden bedroeg het ontbrekende aan de raming voor deze drie middelen te zamen reeds 43000 gld., waartegen de op het vergunnings- en concessierecht tot ontginning van balata enz. en passagegelden der koloniale vaartuigen reeds behaalde of te verwachten voordeeltjes waarschijnlijk niet zullen opwegen. Het tekort op de raming voor de koloniale spoorwegen bedraagt nu reeds ruim 20000 gld., zoodat waar er geen meerder schot in de ontvangsten schijnt te willen komen op een tekort van een halve ton op een raming ad 120.000 gld. schijnt te moeten worden gerekend. Na eerst te weinig van dezen dienst te hebben verwacht, zoodat in de eerste jaren de ontvangsten telkenmale de raming in belangrijke mate overschreden blijkt men nu in een uiterste te zijn vervallen om er te veel van te verwachten.

Het middel der invoerrechten haalt steeds meer op en belooft dus reden tot tevredenheid te geven; over de maand Mei ll. werd een bedrag van 96.288 gld. ontvangen of ruim 15.000 gld. meer dan in dezelfde maand van het vorige jaar en ongeveer 1300 gld. meer dan het ééntwaalfde van de raming voor het heele jaar uitwijst, terwijl over het tijdperk der eerste vijf maanden in het geheel bijna 30.000 gld. meer werd geind dan in het zelfde tijdvak van 1905 en het eerste totaal nu nog slechts 12.000 gld. beneden het vijf twaalfde der raming voor 1907 blijft. Door de aankomst van een duizendtal nieuwe bewoners der kolonie zal er in dat middel nog wel meer schot komen.

Van Vreemde Koloniën.

Thee in Engelsch-Indië. Uit door het bestuur in Engelsch-Indië gepubliceerde statistieken blijkt dat in 1906 531.808 acres met thee beplant waren tegen 531.494 acres in 1905. De geheele productie bedroeg in het afgeloopen jaar 240 millioen engelsche ponden (à 454 gram) en wees dus vergeleken bij 1905 eene vermeerdering aan van 22 millioen engelsche ponden. Van de totale hoeveelheid van de opbrengst kwamen 200 millioen kilogrammen uit de provincie Oost Bengalen en Assam. In de andere deelen van Bengalen, in Madras en de Vereenigde Provinciën is het met thee beplante oppervlak zeer verminderd; in den Pendjab waren slechts drie acres daarmee beplant.

De productie van groene thee was in belankrijke mate geringer dan te voren; er werd slechts eene hoeveelheid van 8.587.000 engelsche ponden verkregen tegen gemiddeld 4.876.000 engelsche ponden 's-jaars in het voorafgaand driejarig tijdvak.

Het meest opvallende feit in den theehandel over 1906 was eene vermeerdering met tien millioen engelsche ponden van de rechtstreeksche voor het Vereenigd Koningrijk bestemde uitvoeren. Ook naar Rusland namen de uitvoeren in belangrijke mate toe als blijkt uit eene vergelijking der resultaten van 1902 tot 1906, in welk tijdvak deze uitvoeren van 4 tot 14 millioen engelsche ponden steeg, waarbij dan nog omstreeks 8 millioen ponden moeten worden gevoegd, als over Engeland naar Rusland gezonden om de totale hoeveelheid thee te kennen, welke de russische klanten uit Engelsch Indië betrekken, niettegenstaande de hooge, daarop gestelde invoerrechten. Rusland is nu reeds een betere afnemer dan Canada en de Vereenigde Staten.

Behalve de particuliere, niet in maatschappijen gestoken kapitalen, waarvan het bedrag zeer hoog kan worden gesteld, is in de maatschappijen, welke zich in Engelsch Indië op de theecultuur toeleggen, een kapitaal belegd van in het geheel 14,5 millioen ponden sterling. De gemaakte winsten wisselen af van ruim 2 tot nagenaeg 8 percent van het maatschappelijk kapitaal. Er waren echter vijf ondernemingen, die 20 tot 30 percent konden uitkeeren, terwijl vijf andere niets uitkeerden: de eerste vijf persten den inlander uit volgens eene meer gebruikelijke theorie, maar werden die andere vijf nu ook niet door den inlander uitgeperst? Wel neen, over het geheel werd toch door alle maatschappijen te zamen eene winst gemaakt van ruim 8 millioen gulden — en het zijn weer die »vervloekte kapitalisten«, die met die winst gaan strijken. Of er ook al een enkele daarbij onder door gaat, wat doet dat er toe, niet waar? Hun geld, hun energie, hun ondernemingsgeest, hun volharding mogen zij in dienst der koloniale ontwikkeling stellen; wanneer ze zich daarbij maar niet inbeelden dat het financieel succes, waarmeê dit alles kan worden bekroond, hun als billijk recht behoort te worden gegund.

De vischvangst op Martinique. Evenals voor de eilanden onzer Antillen-kolonie stelt men zich op Martinique de vraag of het niet mogelijk zou wezen daar eene geregelde vischvangst in het leven te roepen met gelegenheid om de vangst in te zouten als levensmiddel voor de bevolking ter vervanging van de thans ingevoerde kabeljouw. Met dezen invoer gaat het bovendien voor deze Fransche kolonie, gelijk een Duitscher zou zeggen »nicht mit rechten Dingen zu." Evenals in alle Fransche koloniën wordt ook het betrekkelijk Fransch product, van Saint Pierre en Miquelon afkomstig, bovenmatig beschermd, waarvan het gevolg is, dat de luitjes van Martinique dure en vrij slechte waar voor lief moeten nemen. Mocht men er nu in slagen in de kolonie zelve de zeevisscherij te verbeteren, dan kan men het ook buiten het Fransche product stellen. Visch moet er in de wateren genoeg we-

zen. In den laatsten tijd vooral. In de kustplaatsen is er thans overvloed aan tonijnen, waarvan een exemplaar tot een gewicht van ongeveer 60 kilogrammen door een gelukkigen visscher voor vijf franken werd te koop geboden.

Ook zeeschildpadden treft men op Martinique in groote hoeveelheden aan. Een visscher haalde bij een enkelen trek onlangs zestig schildpadden op. Daar hij ze niet alle tegelijk van de hand kon zetten liet hij ze in de netten in zee om ze achtereenvolgens op te halen. Wanneer men bedenkt dat de schaal daar 50 franken per kilogram waard is, en een flinke schildpad een schaal heeft van wel 2 kilogram gewicht begrijpt men het buitenkansje voor dezen visscher, schreef een correspondent van de *Dépêche Coloniale.*

Dit schildpaddenverhaaltje voert ons in onze herinneringen terug aan de atjesche kust te Olehleh, waar indertijd ook geen enkele trek nagenoeg plaats had, zonder dat de atjehsche visschers daar een of meerdere schildpadden ophaalden waarmee de menschen echter zoo weinig weg wisten, dat ze die of weder lieten glippen of ten geschenke aanboden aan wie ze mocht willen hebben.

Wij weten niet of de schildpadden zich daar nog in zoo grooten getale ophouden als te voren en of de schaal daar even waardevol is als die der natuurgenooten in de Caraïbische zee, doch meenen slechts op het vorenstaande de aandacht te moeten vestigen, om eventueel zoo mogelijk en noodig eene nieuwe industrie voor het nederlandsche »Schmerzenskind« ter Sumatra's Noordpunt te kunnen in het leven roepen.

De ongezondheid in Lagos. Lagos, eene der engelsche koloniën in West-Afrika, heeft het faveurtje gehad eene eerste specialiteit op medisch gebied in Engeland zich door het bestuur in het moederland als gouverneur te zien toebedeeld, maar de heer Mac Gregor is er blijkbaar niet in kunnen slagen — waarschijnlijk ook al tengevolge van de beperkte middelen, waarmee hij het moest zien te stellen — om eenigermate bevredigende verbeteringen in dit opzicht aan te brengen.

Volgens de *West African Mail* heeft de Kamer van koophandel van Lagos zich tot de Kamers van koophandel in Engeland gewend teneinde dezer medewerking te erlangen om aan den onhoudbaren toestand in Lagos te trachten een einde te maken.

De faecaliën van de stad worden er van een kade op een der belangrijkste punten van de meest begane straat gewoonweg in de lagune gestort vanwaar een verpestende stank zich niet alleen in die straat maar ook in alle daarop uitkomende verspreidt.

Herhaaldelijk is op deze en op andere voor de openbare gezondheid schadelijke toestanden gewezen en even dikwijls werden de klagers door beloften met een kluitje in het riet gestuurd, totdat ze nu trachten de publieke opinie in Engeland te hunnen behoeve te bewerken.

Koloniale Handel. Hier volgt het aanvullende staatje, dat wij in ons vorig nummer toezegden.

Algiers	(1904)	176352	130656	4801	63.94
Tunis	(1906)	43658	27973	1820	39.35
	Totaal	220010	258629	6622	57.18
Totaal *a* en *b*		438351	365305	50397	15.96

Ten slotte wenschen we bij al hetgeen we reeds in zake den kolonialen handel voor Nederland en zijne koloniën in vergelijking met dien betrekking hebbende op de koloniën van andere natiën nog het volgende staatje te geven waaruit het aandeel per hoofd der bevolking blijken moge voor de voornaamste koloniale mogendheden in den kolonialen handel.

Voor Engeland met een bevolking van 41 millioen zielen bedroegen de in- en uitvoeren van en naar de koloniën resp. 127.8 en 113.4 millioen ponden sterling d.i. in totaal 241.2 millioen ponden sterling of wel 70 gld. per hoofd der bevolking in 1905.

Voor Frankrijk komen wij voor 1904 tot een totaal van 487 en 574.7 millioen franken resp. aan in- en uitvoeren van en naar Algiers en Tunis en de koloniën en dat op eene bevolking van 39 millioen zielen, wat neerkomt op een totaal van 13,07 gld. per hoofd der bevolking.

Het aandeel per hoofd der bevolking van Duitschland in den handel, dien dit rijk aan zijne koloniën heeft te danken laat zich afleiden uit de cijfers der in- en uitvoeren van en naar die koloniën, waarvoor wij wat 1905 aangaat, het volgende vinden: 17,6 millioen marken aan invoeren en 43,6 millioen marken aan uitvoeren of in totaal 61,2 millioen marken, d.i. op eene bevolking van 60 millioen zielen een bedrag van 60 centen per hoofd der bevolking.

Voor de Vereenigde Staten vinden we voor het jaar 1904—1905 een totaal van 28.1 millioen dollars aan invoeren uit de Philippijnen en Portorico en een van 20.1 millioen dollars aan uitvoeren naar die koloniën d. i. in totaal een bedrag van 48,2 millioen dollars, wat gerekend op eene bevolking van 76 millioen zielen neerkomt op een bedrag van 157 centen per hoofd der bevolking.

Voor Portugal bedroegen de in- en uitvoeren van en naar de kolonien in 1903 6.6 millioen milreis, 1.7 aan in- en 4.9 aan uitvoeren, wat omgeslagen over een bevolking van ruim 5 millioen zielen op een totaal neerkomt van omstreeks 295 centen.

Recapituleerende zien we dus dat Engeland aan het bezit zijner kolonien een handel dankt, gelijk aan 70 gld. per hoofd der bevolking. Frankrijk een overeenkomende met ruim 13 gld. per hoofd der bevolking, Duitschland een van 60 centen, de Vereenigde Staten een van 157 centen, Portugal een van nagenoeg 3 gulden en stellen hiernaast het bedrag van 83 gld. per hoofd der bevolking, dat den goederenruil tusschen Nederland en zijne koloniën uitmaakt en vragen onzen lezers in gemoede af, of men zich niet ergeren moet over het geschrijf om zulk een handel als dien, welke Nederland aan zijn koloniaal bezit dankt, als van slechts hoogst betrekkelijke waarde te signaleeren. Ergerlijk? Neen, zulke onzin is eenvoudig walgelijk, waar er helaas, aan het beweren van den heer van Kol nog zooveel waarde wordt gehecht, dat zelfs eene serieuze Indische Gids-redactie daar nog nieuwe gezichtspunten in meende te moeten ontdekken, waar zulke taal op koloniaal-politiek-economisch gebied slechts dienen kan om de belangstelling van het nederlandsche volk in zijne koloniën te doen verflauwen.

INGEZONDEN.

In aansluiting aan de publikatie van *Blanda* in *De Controleur*, opgenomen in uw Weekblad no. 29 en de repliek van v. G. in no. 30 schijnt het, als of deze schrijver niet wil doen uitkomen waar het zich eigenlijk om handelt, nl.: »Willekeur.«

Het geldt hier toch niet die ambtenaren, die wegens gemis aan geschiktheid of plichtsbesef niet geduldig *de hoogste* betrekkingen konden of kunnen bereiken, maar wel diegenen, die niet door eene zekere »rechtspositie« beschermd, blootstaan aan allerlei willekeur en ten slotte aan den dijk worden gezet, zonder tegen dergelijke onrechtvaardige behandeling recht van spreken te hebben.

Aangezien het nog al moeielijk is een ambtenaar vóór het bereiken van zijn pensioen, anders dan wegens grove tekortkomingen te ontslaan, zoo laat men hem de hierbedoelde willekeur eerst dan gevoelen, juist op het tijdstip, dat de hoogere of hoogste betrekking, de miserabele promotie door het grootere inkomen, zoude kunnen vereffenen of goedmaken.

Dat nu *zulk* onverdiend ontslag dubbel zwaar weegt, — nl. door het kleinere pensioen en bovendien door het geheel onverwachts, plotseling komen onbekommerd de hierdoor ontstane schade — spreekt wel van zelf.

En hiertoe geeft juist in Indië dat »feu sacré«, waar »Blanda« terecht van spreekt, aan superieuren helaas vaak de aanleiding tot bedoelden willekeur en veelal ook tot: knoeierijen.

Zoo zijn er voorbeelden, waar een ambtenaar, die feitelijk niets misdeed, enkel door de ongenegenheid van zijn(e) onmiddellijke(en) Chef(s) zich schriftelijk had te verantwoorden op de in zijn dienst *gezochte* tekortkomingen.

Wanneer de Chef nu deze verdediging had terugontvangen, dan werd van deze gelegenheid, door nadere toelichtingen welke beklaagde *nimmer voor oogen kreeg*, gebruik gemaakt, deze zijne repliek te ontzenuwen, dan wel: als onwaar te weerleggen.

Natuurlijk, dat beklaagde door den Departements- of Dienstchef te Batavia dan niet alleen in het ongelijk gesteld, maar bovendien met berisping, boete dan wel met overplaatsing wordt gestraft.

Een ieder begrijpt wel, dat hiertegen reclameeren niet alleen nutteloos zou zijn, maar dat deze ambtenaar teveens zich als reconsitrant zou doen qualificeeren.

Dat bij ambtenaren, behept met dit »feu sacré«, dergelijke gevallen, naar gelang de opvattingen van de Chefs, zich kunnen en ook meeten herhalen, is duidelijk, en deze zullen ook meestal — juist wegens het te geringe vergrijp — ook de promotie niet stuiten, maar . . . . ze staan op het conduite-rapport.

Is nu de pensioenstijd aangebroken, dan eerst laten dergelijke rapporten hun kracht gevoelen; men wordt soms geheel onverwachts, met of zonder redenen, beleefd uitgenoodigd, zijn pensioen aan te vragen, zoo men niet wil dat dit wordt toegezonden.

Waar schuilt nu hier het kwaad en de willekeur?

Wel, in het onbillijke stelsel, dat *dergelijke* verantwoordingen, incluis rekesten, steeds door *de handen der onmiddellijke chefs moeten worden doorgezonden.*

Door deze regeling heeft ieder chef het altijd in zijne macht, de beste ambtenaren, juist omdat deze zich flink en bekwaam toonen, alleen wegens redenen van zuiver persoonlijken aard, als uitvloeisel van het »feu sacré«, zoowel *binnen* als *buiten* den dienst, in hunne *latere promotie* te stuiten.

De dienstchef, die zorgen moet, dat de promotie-deur zooveel mogelijk open blijft, is door deze machinatiën steeds geholpen en gedekt, temeer, wanneer hij bedoelde ambtenaren niet eens persoonlijk kent.

Reclames aan den G. G. baten hier ook al even weinig, tenzij men onder de »hooge oomes« vrienden en voorstanders van recht en billijkheid heeft, die bij machte zijn, den sluier te lichten.

»Gelezen het rekest enz. enz.

Gelet op de rapporten enz. enz.

»aan adressant te kennen te geven, dat op zijn behoud, »in belang van 's lands dienst, geen prijs wordt gesteld."

Aldus de gang van zaken.

De fout schuilt dus hier evenmin bij den G.G. als bij den Departement- of Dienstchef, maar wel bij de regeling die deze onbillijke, oneerlijke afdoening van zaken toelaat.

De G.G. ontslaat, maar feitelijk zijn het de onmiddellijke chefs, *die laten ontslaan*. En tot welk doel nog de benaming van »geheime stukken«, gegeven wordt aan rapporten, die ieder opvolgend chef kent en waarmede men als bij traditie gedoodverfd wordt, is niet duidelijk.

Om dezelfde reden baat het ook al weinig zijn recht bij de Staten-Generaal te zoeken, want ook hier zullen alle rapporten, tot de overoude toe, even zwaar wegen en den doorslag geven als in Indië.

Ik maak dan ook hier, alleen ter illustratie van »Blanda's« bewering, van deze gelegenheid gebruik, mijne ervaring en meening te uiten, zonder meer.

Men doet derhalve in dergelijke gevallen goed, bij het verlaten van ons dierbaar Indië, alwaar men met tegenwerking zijn krachten, zijn alles heeft opgeofferd, gelijktijdig met het ontdoen zijner indische kleêren, ook de ondervonden behandelingen af te schudden, want hoe langer deze blijven kleven, hoe meer last men er van ondervindt. Ook hier geldt immers de leus:

„Macht is Recht?"

Indo.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië 7e Volgr. Dl. VI, 1e en 2e Afl.

Mr. Johan van Dam en zijne tuchtiging van Makassar in 1660, door W. E. van Dam van Isselt. — Een oudjavaansche oorkonde gevonden op de helling van den Kawi, door Prof. Dr. H. Kern. — Aanteekeningen op G. P. Rouffaer's opstel over Atjehsche Soeltanzegels, door Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje. — Nieuwe bijdrage tot de kennis van het Mahâyânisme op Java, door Dr. H. H. Juynboll. — Eenige Soendaneesche fabels en vertelsels, door R. A. Kern. — De Batoe Kĕmang, nabij Medan, door E. J. van den Berg en J. H. Neumann (met afbeeldingen). — Het »spinneweb«-motief op Timor, door J. A. Loebèr Jr. (met afbeeldingen). — Een Maleisch contract van 1600, door Dr. Ph. S. van Ronkel (met plaat). — Bijdrage tot de kennis van den godsdienst der Dajaks van Landak en Tajan, door M. C. Schadée (vervolg). — De godenbeelden aan den buitenmuur van den Ciwatempel te Tjandi Prambanan en de vermoedelijke leeftijd van die tempelgroep, door Martine Tonnet. — Breukink's bijdrage tot eene Gorontalo'sche spraakkunst; besproken door N. Adriani. — Austronesisch en Austroasiatisch, door Prof. Dr. H. Kern. — Het woord voor Pauw in Santali, Mon en Indonesisch, door Prof. Dr. H. Kern. — Mededeelingen betreffende Sidenreng, Rappang en Soepa, door H. de Vogel. — Catalogus der Maleische handschriften van het Kon. Instituut voor de Taal-, Landen Volkenkunde van Ned.-Indië, door Dr. Ph. S. van Ronkel.

De Indische Mercuur 13 Augustus 1907.

Handboek ten dienste van de suikerrietcultuur op Java, door Prof. A. F. L. T. Went. — De Positie en de vooruitzichten der theecultuur in Britsch-Indië en Ceylon. — De Trans—Java—Noorder Spoorweg tusschen Batavia, Semarang, Soerabaja, c. a. — Bananenmeel als kindervoedsel. — Atlas of the World's Commerce, door B. A. Kwast. — Tabak in Britsch-Indië. — Wijziging van invoerrechten in Suriname. — Buitenlandsche handel van Japan. — Amerika's grootste suikerfabriek in Suriname. — Verslagen van Maatschappijen. — Kultuurberichten. Enz.

Weekblad voor Indië. 1907. No. 11.

Goedkoop reizen naar Europa, door M. van Geuns. — Brieven uit Patria (vervolg), door Jan Willemsz. — Een directeur-generaal van de O. I. Comp. (met portret), door Gabriël. — Willem Baghus (met portret), door M. v. G. — Het nieuwe paleis der N. I. S. M. te Semarang (met foto's), door Si Moeda. Enz.

Elsevier's geïllustreerd Maandschrift. Aug. 1907.

Oude vormen in nieuwe Ned.-Indische kunst, door Martine Tonnet.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende ....

....

wonende te .... *wenscht*

donateur-trice / *lid* te worden der Vereeniging **Oost en West** tegen een jaarlijksche contributie

van f ....

den .... 190 ....

Straat of gracht ....

Handteekening ....

....

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Bureau Hoofdbestuur: Heulstraat 17.

N°. 34. Donderdag 22 Augustus 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.«

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling* . . . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel . . . . f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . . . . „ 0.09
„ „ „ 1000 „ . . . . „ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van de Redactie-Commissie:

Nog in dank ontvangen voor de maleische jongelui, — die in afwachting der regeerings-subsidie, thans hulp zoozeer noodig hebben, — van S. te Brummen f 1.—.

II. van de afdeeling 's-Gravenhage:

Buitengewone Ledenvergadering

op **MAANDAG 26 AUGUSTUS 1907,**
des avonds te **8** ure, in het **GOUDEN HOOFD, Groenmarkt, ingang Hoogstraat.**

AGENDA:

1. Voorgestelde wijziging van Statuten en Huish. Regl. der Vereeniging.
2. Besluit van het Hoofdbestuur tot opheffing van het Restaurant.
3. Verkiezing van afgevaardigden voor de Alg. Jaarvergadering.
4. Rondvraag en sluiting.

HET BESTUUR.

III. Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

A.

Hoofdbestuurs-Vergadering

op *Donderdag* **29 Aug.** ten **1 ure** n.m. in *Hotel du Soleil* te **Nijmegen.**

B.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging.

op *Donderdag* **29 Augustus** 1907 des namiddags ten **2 ure** in *Hotel du Soleil* (*) te **Nijmegen.**

Agenda:

1. Jaarverslag (*Kol. Weekbl.* n°. 24) en andere mededeelingen van het Hoofdbestuur.
2. Geldelijke verantwoording (zie Weekbl. n°. 31).
3. Verkiezingen van leden voor het Hoofdbestuur (zie onder volgende candidatenlijst).
4. Verkiezing van eene Commissie van verificatie voor de rekening en verantwoording van het Hoofdbestuur.
5. Voorstel tot wijziging van de statuten en het huishoudelijk Reglement der Vereeniging. (Zie Kol. Weekblad ns. 23, 32 en 33).
6. Besluit tot opheffing van het restaurant.
7. Voorstel om bij de aflossing der in 1900 aangegane obligatie-leening van f 500 een deel van het legaat-Post te benutten.
8. Financieele regeling voor het *Koloniaal Weekblad*.
9. Rondvraag.

CANDIDATEN VOOR HET HOOFDBESTUUR.

Afdeelingen.	Aantal vacat.	Aftr. leden.	Candidaten door de afd.	Candidaten door het H.best.
's Gravenhage	3	G. L. Kepper (1) (onder-voorz.)	G. L. Kepper	H. E. Prins (4)
		L.P.F.Schimpf (2) (secretaris)	L.P.F.Schimpf	Ds. A.S. Carpentier Alting.
		P.G.H.H.Gonggrijp (3) (penningm.)	C.R. Bakhuizen v/d Brink.	C.R. Bakhuizen v/d. Brink.
			F. J. Schröder.	W. v.d. Zijl.
			R. Huygen de Raat.	F. J. Schröder.
			H. Z. Zegers de Beijl.	H. F. C. v. Bijlevelt.
Arnhem	1	J. Jonker.	L. A. H. Lamie.	L. A. H. Lamie.
Rotterdam	1	P. N. Adriani.	Jhr. von Weiler.	Jhr. Mr. J. W. L. C. von Weiler.
				A. P. W. van Meurs.
Utrecht	1	Mr. J. E. v. Oeveren-v. Schaik.	Mr. v. Oeveren-v. Schaik.	Mr. v. Oeveren-v. Schaik.
Breda	1	F. P. L. v. Driel.	J. C. v. Reijn.	J. C. v. Reijn.
			Mr. H. J. Stapel.	Mr. H. J. Stapel.

(*) Dit keurig ingerichte hotel is dicht bij het station gelegen en heeft een mooie vergaderzaal ter beschikking der Vergadering gesteld. Er bestaat ook uitnemende gelegenheid tot het gebruiken der maaltijden en tot logies.

De secretaris der afd. Nijmegen stelt aan allen, die de Vergadering komen bijwonen voor, om na afloop gezamenlijk er het middagmaal te gebruiken (f 2.50 p. p. zonder wijn) en aan hen, die te Nijmegen kunnen blijven logeeren, om hetzij 's avonds na het eten, hetzij den volgenden morgen gezamenlijk per tram een tochtje te maken naar *Berg-en-Dal* en daar te dejeuneeren, doch verzoekt aan ieder, om hem vóór 26 Aug. nauwkeurig te willen melden, wat men verlangt, opdat hij voor een en ander behoorlijk zorg kan dragen! Dit plan van den heer D.G.J. Beijens (Graafsche straat 92) lijkt ons bizonder geschikt en aanlokkelijk, wij hopen dus, dat velen er op in zullen gaan. Onder een gezellig samenzijn kunnen ook de belangen der Vereeniging doeltreffend besproken worden.

(1) en (2) stellen zich niet herkiesbaar.
(3) heeft wegens het verlaten der stad aanvang 1907 zijn ontslag genomen.
(4) die sedert het ontslag nemen van den penningmeester tijdelijk lid is van het Dag. Bestuur.

E R R A T A.

In de eerste der verkorte balansen betreffende de restaurant, (Zie Weekblad No. 33) werd door den drukker de uitkomst der optelling vergeten, daarom laten wij die hier nogmaals in haar geheel volgen:

Verkorte Balansen.

Debet.

Hoofden	1902	1903	1904	1905	1906	1907
Kas Deposito enz. . . .	2338	2938	3050	3235	3338	3506
Inventaris.	2052	1986	2823	3094	2974	2974
Reëele waarden. Totaal	4390	4924	5873	6329	6312	6480
Posten die moeten worden afgeschreven . . .	990	384	384	—	—	—
	5380	5308	6257	6329	6312	6480
	4010	4616	4824	5200	5200	5681

KOLONIALE PRAATJES.

De Grondverhuring op Java.

Wij ontvingen ter recensie eene beschouwing op de **Grondverhuring door Inlanders aan niet-Inlanders op Java en Madoera** van *M. L. M. van der Linden* (Multavidi), die zijn werk opdroeg aan allen, die de ethische richting in de koloniale politiek voorstaan.

Aan deze beschouwing gaat een historisch-agrarisch overzicht vooraf, waarin enkele passages voorkomen, die een ieder, wars van overdrijving er bijna toe zouden brengen het boek neer te leggen en de lectuur te staken. Zoo b.v. het volgende:

»Het cultuurstelsel slaagde bij uitstek; de regeering dwong 800.000 gezinnen een oppervlakte van 86.000 bouws voor de nederlandsche schatkist te bewerken! Wat maakte het uit, dat de particuliere landbouw stilstond, achteruitging, dreigde geheel te verdwijnen; dat de bevolking door den druk der staatscultures en de willekeurige onttrekking van het onmisbare bevloeiingswater aan hare rijstbouw, belemmerd werd in de teelt harer zoo noodige voedingsmiddelen; dat armoede, gebrek, ellende en hongersnood volksverloop deden ontstaan; dat men de rechten der inlanders op hunne gronden met voeten trad en het kommunaal bezit, in strijd met de adat, op groote schaal uitbreidde?"

Wij zullen de laatsten zijn om het heengaan der dagen van het cultuurstelsel te betreuren, maar kunnen niet nalaten den bombast af te keuren, waarmeê men den doode in zijn graf beschimpt en van alles naar het hoofd slingert, waaraan hij volmaakt onschuldig moet zijn geweest. Armoede tot hongersnood, door belemmering in de teelt der voedingsmiddelen, terwijl in de dagen van het cultuurstelsel op Java de bevolking meer dan verdubbelde? Is het communaal bezit op Java werkelijk in strijd met de adat? Waarom werd dit dan in overeenstemming met de wenschen der kolonisten voor de kolonies in de Lampongs ingesteld?

Wie nu echter zich door zulke uitlatingen zou laten afhouden om de lectuur voort te zetten in de meening op gewone koffiehuis-praatjes te worden getrakteerd betreffende uitbuiting van inlanders, zonder eenigen schijn van bewijs, zou

zich deerlijk vergissen.

Multavidi blijkt werkelijk veel te hebben gezien met name in de tabakstreek van Besoeki, en zijne beschouwing is dan ook in hoofdzaak een pleit voor de vrije tabakscultuur, waartegen onzes inziens weinig valt in te brengen.

Deze beschouwing wordt geleverd bij aanhaling der artikelen van de ordonnantie van 27 Augustus 1900, de in hoofde dezes genoemde aangelegenheid regelende, waarmede, als naar het ons voorkomt, Multavidi heeft aangetoond, de grondverhuring in het Djembersche voor de tabakscultuur in flagranten tweestrijd is.

De gronden worden daar door de tabaksondernemers voor 5 à 10 gulden per bouw van den inlander gehuurd, opdat deze zelf daarop tabak plant en het product aan dien verhuurder verkoope.

Van eigenlijken huur dier gronden is dus geen sprake en naar uit hetgeen in het Bondowososche voorviel, waar niettegenstaande het zoogenaamde huurstelsel er kortelings was ingevoerd, de inlandsche planters, die hunne gronden hadden verhuurd, zich daardoor niet lieten weerhouden hun product aan den meestbiedenden opkooper af te staan en daarvoor tevergeefs door den huurder voor den politierechter waren gebracht, valt af te leiden, dat Multavidi in zijne meening betreffende het niet vaststaan van de verplichting van den planter om zijn tabak aan den opkooperhuurder af te staan, geenszins alleen staat.

Wij hopen dan ook, dat het voorbeeld van Bondowoso er toe moge bijdragen om der vrije tabakscultuur den weg te banen, waardoor eene eerlijke concurrentie in het leven kan worden geroepen, die aan den planter het hèm toekomend aandeel verzekeren zal in eene op eigen risico gedreven cultuur, waartegen de luttele huursom geenszins opweegt.

De inlandsche planter heeft bewezen goede tabak voor de europeesche markt te kunnen verbouwen. Men kan dus die cultuur gerustelijk aan hèm overlaten met het hem toekomend aandeel in de winst, terwijl de opkoopers zich met de bereiding voor genoemde markt belasten.

In hooge mate onbillijk komt ons echter in algemeenen zin het op blz. 185 van het werk voorkomend vernietigend vonnis over de suikerindustrie op Java voor, waar wij o. a. het navolgende aantreffen.

«De suikerindustrie volgt trouw dat voorbeeld (van het cultuurstelsel nl.); ook zij onttrekt, tegen eene algemeen (ook door pro-suikerpers) erkende veel te lage vergoeding, den grond aan den Inlander, maakt hem daardoor van landbouwer tot-daglooner, en betaalt hem, als loonslaaf, een hongerloon, soms, als in Probolinggo, van 16 centen voor een werkdag van 8 uren, onder de gloeiende tropenzon of in de zoetzuur-riekende, ziekten kweekende, atmospheer der fabriek.»

Loonslaaf, hongerloon, gloeiende tropenzon, wat 'n groote woorden. Laat M., die een bladzijde tevoren bepleit, dat «de inlander over genoegzamen bevloeibaren grond kan beschikken om daarop ongehinderd en naar den eisch zijn hoofdvoedingsgewas, rijst, te kunnen aanplanten,» eens uitrekenen wat de «landbouwer» aan rijst trekt van zijn land en dit in geld omzetten, om dan na te gaan, wat de man in vrijen arbeid verdient, met behulp van vrouw, kinderen en zijn karbouw, en laat hij ons dan eens vertellen wat die «landbouwer» daarbij gemiddeld daags verdient in vergelijking met hetgeen den «loonslaaf» wordt uitgekeerd. Gloeiende tropenzon! Oeff! Die zon is het javaansche zonnetje, dat voor den Europeaan hoogst onhebbelijk is, maar waarmeê de inlander is vertrouwd.

Kortom, wij meenen de lezing dezer beschouwingen van Multavidi wel te mogen aanbevelen, onder voorbehoud, dat men voorzichtig zij en niet alle uitspraken van dezen schrijver voor waar aanneme. Wij kunnen hierbij niet nalaten ons leedwezen te betuigen, dat deze poging, om op werkelijk bestaande misbruiken het licht te doen vallen, alweder moest worden ontsierd door overdrijving als van de «pro-suikerpers», die «nog durft gewagen van de welvaart, die de suikerindustrie onder de inlanders brengt», een durven, dat niet groot kan worden geheeten, waar de suikerstreken op Java in werkelijkheid tot de meest welvarende behooren, door welke overdrijving veel van het effect dier poging moet verloren gaan, wanneer we hier werkelijk met zulk een pogen te doen hebben, en dat schijnt soms wel eens de vraag, waar de anti-kapitalistische modepop hier en daar niet om het hoekje gluurt maar ons regelrecht in het gezicht staart.

Pers-kroniek.

INHOUD: De Nieuwe Courant over het premiestelsel bij de Djocdjasche suikerondernemingen ingevoerd. — De Standaard over het bijzonder onderwijs in Nederlandsch-Indië in verband met het adres om subsidie, ingediend door het bestuur der Pasar Baroeschool en het bestuur der Paul Krugerschool.

Volgens de Nieuwe Soerabaja Courant is door den assistent-resident van Mataram (residentie Djokjakarta) in Juni j.l. aan de beheerders van suikerondernemingen in zijn afdeeling een schrijven gericht, waaraan wij het volgende ontleenen:

„Naar ik vernomen heb, bestaat er op sommige ondernemingen een premiestelsel met het doel om de bevolking zooveel mogelijk te animeeren, haar verplichting inzake de rietcultuur behoorlijk na te komen. Tot dat doel wordt op een dier ondernemingen een premie uitgeloofd van *f* 10 per bouw, uit te betalen direct na afloop van iedere campagne bijaldien gebleken mocht zijn, dat van den rietaanplant van iederen bekel afzonderlijk (force majeure natuurlijk uitgesloten) een productie van meer dan 800 pikols riet per bouw werd verkregen bij het planten van zwart Cheribon-riet en van meer dan 1000 pikols per bouw bij het planten van diverse zaadsoorten, zooals bijv. riet no. 247, welke vanzelf een hoogere productie opleveren.

„Voorts wordt daarbij nog bedongen, dat zij, die voor deze premie in aanmerking wenschen te komen, van af het oogenblik, dat de gronden voor de rietcultuur bewerkt worden, totdat het riet in de suikerfabriek is afgeleverd, dus hieronder het bewerken der tuinen inbegrepen, in geen enkel opzicht aanleiding tot klachten hadden gegeven.

„De beheerder van die onderneming verklaarde nader, dat 't feit dat de rietproductie in de laatste jaren op zijn onderneming aanmerkelijk is toegenomen voorzeker niet alleen geweten kan en mag worden aan dit premiestelsel, doch zijn meerderjarige ondervinding heeft wel bewezen, dat die prikkel gunstig heeft gewerkt.

„Nu mag volstrekt niet worden beweerd, dat rietdiefstal daardoor geheel uitgesloten is geworden, doch deze wordt daardoor tot een minimum beperkt, omdat...... ook de kleine man er belang bij heeft, dat geen riet gestolen wordt."

De Nieuwe Soerabaja Courant het voorgaande aan de Mataram ontleenende, voegt eraan toe, dat men in overweging zou kunnen nemen of de invoering van een dergelijk premiestelsel ook elders met name in Besoekie — het brandend hoekie — niet urgent is, ingeval het daar nog niet bestaat.

De Nieuwe Crt. deze maatregel besprekende noemt hem een „navolgenswaardig voorbeeld."

„In dat denkbeeld, zegt het orgaan der Luthersche burgwal, ligt zeker veel aanlokkelijks, niet alleen omdat dit premiestelsel diefstal en rietbranden tot een minimum zal kunnen beperken, daar de bevolking belang heeft bij een groote rietproductie, maar vooral omdat daarmede de eerste stap gezet is op den weg, om haar meer dan tot nu toe het geval is te doen deelen in de winsten van het bedrijf.

Als dit voor geheel Java mogelijk zou blijken, dan zou men ook verder kunnen gaan en bij meerdere opbrengst ook telkens hoogere premies kunnen uitkeeren en aldus bereiken wat wij allen wenschen: dat arbeiders, of zooals de fabrikanten ze gaarne noemen. „onzen inlandschen helpers" een meer evenredig aandeel te geven in de voordeelen der suikercultuur.

Wanneer men echter de zaak goed onder de oogen ziet en nauwkeurig beschouwt, dan komt men tot de conclusie, dat de oplossing van deze sociale kwestie ook met het goede voorbeeld door de Djokdjasche ondernemingen gegeven, niet zoo gemakkelijk is als zij wel schijnt.

Zooals uit den brief van den assistent-resident van Mataram blijkt, is dit premiestelsel ingevoerd om de bevolking zooveel mogelijk te animeeren haar verplichting inzake de suikercultuur behoorlijk na te komen.

Welke zijn nu die verplichtingen? In de Gouvernementslanden hoegenaamd geene; in de Vorstenlanden (Solo en Djokdja) heeft, de fabrikant recht van de bevolking te eischen, dat zij een deel van het werk aan den rietaanplant zelfs onbetaald verricht; zij moet daarenboven meewerken tot een goede uitvoering van regelingen tot toevoer van water, moet ten behoeve van den landheer en van zijn aanplant wachtdiensten verrichten en levert ook werklieden voor de fabriek.

Hoewel de meeste ondernemingen, vervolgt de N. Crt., er geleidelijk toe zijn overgegaan de verrichte diensten ook al kunnen zij die kosteloos vorderen te betalen, de verplichting der bevolking, om die diensten te verrichten, het recht om haar voor die diensten op te roepen, hebben zij niet laten varen. Het gevolg daarvan is dat alle bij de cultuur, de fabricage en de bewaking betrokken personen bewoners en opgezetenen zijn van de gemeenten, waartoe de rietvelden behooren.

Allen die den grond bewerken, voor het water zorgen, de velden bewaken, de wegen onderhouden, in de fabriek werkzaam zijn, dragen te zamen bij tot het welslagen van het bedrijf, en zeer toe te juichen is het dat hun daarvoor een deel van de winst wordt toegekend.

Hoe wenschelijk het zou zijn dit ook toe te passen in de Gouvernementslanden, zou het daar echter niet uit te voeren zijn.

Zooals boven reeds is gezegd heeft de bevolking tegenover de suikercultuur geen enkele verplichting; wat zij doet, doet zij uit geheel vrijen wil tegen betaling.

De grondbezitter verhuurt zijn grond als hij er voordeel in ziet aan den fabrikant en trekt zich verder van de cultuur niets aan, zelfs is het een groote uitzondering als hij gronden voor de rietteelt bestemd, helpt bewerken.

De grondbewerking, de hoofdzaak, geschiedt door de vlottende zwervers, die van honderden kilometers afstand naar de fabrieken trekken om werk te zoeken, om als zij dat hier eenige dagen hebben verricht weer verder te trekken, zonder dat men weet van waar zij komen en waarheen zij gaan.

Tegen dat geconstateerd kan worden hoeveel een bouw riet heeft opgebracht, zijn zij verdwenen en niet meer op te sporen; van een premie, zooals in Djokdja plaats heeft, kan dan ook geen sprake zijn.

Het eenige, waarvoor zulk een belooning zou kunnen worden uitgekeerd, zou kunnen zijn voor de bewaking dier rietvelden.

Behalve het afzonderlijk toezicht, dat door elken fabrikant op elken riettuin wordt gehouden om hem te beveiligen tegen diefstal en rietbranden, berust de algemeene politie, het algemeen toezicht dus ook op de riettuinen, bij de gemeente in welker gebied het veld gelegen is; naar mate die bewaking goed of minder goed is, zal ook de rietproductie hooger of lager zijn. Het verrichten van politiediensten geschiedt door de inlandsche bevolking in onbetaalden arbeid; daarom zou het werkelijk overweging verdienen om zulk een premiestelsel, liefst gradueel opklimmend, in te voeren, ten einde de bevolking zooveel mogelijk te animeeren, niet om haar verplichting inzake de rietcultuur behoorlijk na te komen — want die bestaat niet — maar om haar belang te doen stellen in een goede bewaking van het riet.

De politie en de Europeesche rechter mogen dikwijls niet bij machte zijn dieven en rietbranders te vatten en te straffen, de bevolking der inlandsche gemeenten weet zeer goed wie haren zich gewoonlijk aan dergelijke feiten schuldig maken en beschikt over veel betere en veel afdoender middelen om zulke personen onschadelijk te maken of te verwijderen dan wij.

Het spreekt van zelf dat de premie, waar zij strekt tot belooning van slechts een zeer klein deel der diensten in vergelijking met die waarvoor zij in Djokdja wordt betaald, ook veel minder dan daar zou moeten bedragen.

Tegen rietbranden is door verschillende fabrieken in de gouvernementsgewesten reeds een andere regeling ingevoerd.

Hoewel ook in deze regeling de gedachte voorzit, dat de bevolking bij welslagen van het product meer ontvangt dan bij mislukking door brand, en dat door goed toezicht uit te oefenen tot dat welslagen zal meewerken, achten wij toch het Djokdjasche stelsel beter, omdat daarbij meer op den voorgrond treedt dat de inlander voor goed werk wordt beloond, terwijl in het systeem van korting meer ten grondslag ligt het denkbeeld van straf wegens slecht toezicht; het eerste moet, dunkt ons, beter werken dan het laatste.

Daarenboven springt bij het eerste, vooral als daarbij naargelang van hoogere opbrengst ook hoogere premiën konden worden uitgekeerd, meer in het oog, dat de bevolking deelt in de winsten van het bedrijf.

Daarom zou, zoo besluit de Nieuwe Courant, het voor de fabrieken in de gouvernementsgewesten wellicht overweging verdienen het premiestelsel in den geest der Djokdjasche ondernemingen te wijzigen."

* *
*

In de Standaard, blijkbaar niet afkomstig van Dr. Kuyper maar van een medewerker, een artikel over het bijzonder onderwijs in Ned.-Indië.

Eerst allerlei beschouwingen over de „baatzuchtige politiek" van vroeger, over het „geluid", dat het mooie art. 18 van Ons Program geeft, over allerlei toestanden in Ned.-Indië uit tempo doeloe. Daarna vangt de beschouwing over het „bijzonder onderwijs" aan.

„Ook over de beteekenis van het onderwijs wordt thans heel wat anders gedacht dan vroeger, zegt de Standaard. Vrij algemeen is de aandrang, om de inlandsche bevolking tot meer ontwikkeling te brengen, en dientengevolge het onderwijs te verbeteren. Als straks ook voor de burgerlijke openbare werken inlanders benoembaar zullen worden gesteld, alsmede voor andere betrekkingen, dan is het noodig dat het onderwijs van karakter verandere. De gouvernementsscholen voldoen niet aan de daardoor ontstane behoeften. Den inlander moet meer dan thans gelegenheid geschonken worden, om Europeesch lager en middelbaar onderwijs te ontvangen. En die gelegenheid nu zal gegeven worden, indien de regeering er toe mocht overgaan om het subsidie-stelsel voor de bijzondere scholen te wijzigen in dezen zin, dat het gemakkelijk gemaakt worde aan allen, die dit begeeren, om bijzondere neutrale of bijzondere confessioneele scholen voor lager en middelbaar onderwijs op te richten.

Dit zal aan de schatkist aanzienlijk minder uitgaven vorderen, dan wanneer de regeering er toe overging om in de behoefte aan onderwijs te voorzien door overheidsscholen.

Bij de behandeling der Indische begrooting voor dit jaar in de Tweede Kamer werd, o.a. door den heer Schokking, aangedrongen op een andere, meer rationeele en rechtvaardige subsidie-regeling voor het bijzonder onderwijs in Nederlandsch Indië.

Tot vóór 1890 werd door de regeering wel subsidie verleend aan bijzondere scholen, mits het onderwijs aan die scholen neutraal was. Roomsch-Katholieke en Christelijk-protestantsche bijzondere scholen konden alzoo geen subsidie verkrijgen. Minister Keuchenius heeft daarmede gebroken, toen hij op de begrooting voor 1890 een post gebracht had voor het bijzonder confessioneel onderwijs in onze koloniën, deze post aldus toelichtende: „Het is alleen maar het openen van de gelegenheid om particuliere scholen aan te moedigen, en daardoor ook te gemoet te komen aan de kosten van het openbaar onderwijs."

Minister Keuchenius kon tot het voorstellen van dergelijken subsidie-post overgaan, op grond dat door de schoolwet-Mackay het recht op subsidie ook voor het bijzonder confessioneel onderwijs was erkend. De in 1886 opgerichte Pasar-Baroeschool kon al spoedig de vruchten plukken van het initiatief van minister Keuchenius; en ook het Salemba-instituut, dat in 1893 door de „Vereeniging tot het oprichten, besturen en in stand houden van scholen met den Bijbel in Nederlandsch Indië" werd opgericht.

Sinds nam het aantal gesubsidieerde bijzondere scholen toe, zoodat over 1904 aan 18 bijzondere scholen subsidie werd verleend.

Door de meerdere behoefte aan Europeesch onderwijs, mede door de uitbreiding van het Zendingsveld, spreekt het van zelf dat de aandrang naar uitbreiding van het bijzonder onderwijs, zoo van het „neutrale", als van het confessioneele, sterker wordt. Doch aan dien aandrang kan slechts zeer ten deele gevolg worden gegeven, zoolang het subsidie-stelsel voor het bijzonder onderwijs niet radicaal wordt gewijzigd.

Thans wordt door het Rijk het één derde van de aanvangssalarissen van de onderwijzers als subsidie verstrekt. Dit bedrag is veel te gering. Het lijkt eenvoudig naar niets. Op die wijze wordt het zoo goed als onmogelijk om in de behoefte van Europeesch onderwijs te voorzien en voldoet alzoo de Regeering niet slechts niet aan de eischen, welke de nieuwe richting in het koloniaal beheer stelt, maar handelt zij ook in flagranten strijd met de beginselen van de schoolwet-Kuyper.

In de Tweede Kamer is daarop terecht verleden jaar gewezen. Zending en bijzonder confessioneel onderwijs zijn onafscheidelijk aan elkander verbonden. Wil men de Zending bevorderen, uitnemend; doch dan steune men ook het christelijk onderwijs, dan stelle men de Zendingsvereenigingen of de particulieren ook in staat om door de school den arbeid voor de kerstening van Indië te steunen.

Minister Fock bleek niet ongezind om aan dien wensch gehoor te geven, indien deze wensch door de belanghebbenden in Indië zelven kenbaar gemaakt werd.

Nu, vervolgt het blad, aan dezen wenk van Minister Fock is gevolg gegeven. Het bestuur van de Pasar-Baroe school en het Salemba-instituut (voorzitter Ds. G. Hennemann) en het Bestuur van de Paul Krüger-school, (voorzitter Ds. D. J. B. Wyers, secretaris Mr. C. A. Wienecke) hebben zich bij adres tot den Gouverneur-Generaal gewend, verzoekende de minimasalarissen met de wettelijke verhoogingen van de bijzondere onderwijzers ten laste van het Gouvernement te brengen, benevens de uitgaven voor gebouwen en bedrag voor kosten aan verloven.

Het is zeer te hopen, dat de Regeering aan dezen wensch, die zich aansluit bij de Schoolwet-Kuyper, tegemoet komt. Het mag niet zijn, dat het bijzonder onderwijs in onze Koloniën in minder gunstige conditie verkeert, onbillijker en onredelijker door de Overheid behartigd wordt dan in het Moederland.

Om de uitgaven behoeft de Regeering het niet te laten. In de memorie, die de adressanten bij hun verzoek hebben gevoegd, is tweeërlei betoogd: voorеerst, dat wanneer de Regeering niet overgaat tot een andere subsidie-regeling het particulier initiatief niet tot zijn recht zal kunnen komen en vanzelf alsdan meerdere Gouvernementsscholen zullen opgericht moeten worden; en 2o. dat de in overweging gegeven subsidie-regeling aanzienlijk minder uitgaven vraagt van de schatkist dan het bouwen van Overheidsscholen, daar toch de uitgaven per kind op de Gouvernementsscholen jaarlijks kunnen worden geraamd op ƒ 150 en die uitgaven slechts ƒ 95 zullen bedragen wanneer aan den wensch van adressanten gevolg mocht worden gegeven.

Het adres is in April l.l. verzonden aan den Gouverneur-Generaal. Bij het opmaken van de begrooting voor 1908 is alzoo met dat adres rekening kunnen gehouden worden. Indien niet, dan zou Minister Fock toch de begrooting in dien zin kunnen wijzigen. Immers kan en mag niet worden aangenomen, dat het huidige Ministerie, hetwelk immers ten aanzien van het onderwijs als verzoeningsgezind wil beschouwd worden, ongezind zou zijn om aan de alleszins rechtmatige wenschen van adressanten te gemoet te komen.

Algemeen is men het er thans over eens, dat ons schoolwezen, als een vrucht van de ontwikkeling der Christelijk-Europeesche maatschappij, zoo veel dit mogelijk is en naar de behoeften der inlandsche bevolking van onze Koloniën behoort te worden gegeven. En voorts ook, dat de voorkeur der Christelijke ontwikkeling boven de Mohammedaansche behoort te worden erkend. Maar dan is het ook de plicht van de Regeering, schrijft de Standaard tot besluit, om alle voor de hand liggende middelen, om dat onderwijs tot bloei te brengen, aan te wenden. Adressanten wijzen hier den weg aan. De Regeering zal wijs doen dien weg in te slaan."

Oost-Indische Berichten.

Japansche belangstelling in Indië. De japansche majoor Inoeyé heeft nu zoowat alle voornaamste militaire plaatsen van Java bezocht, en overeenkomstig de ontvangen instructie heeft men hem overal zoo véél mogelijk laten zien.

Men had gemeend dat de majoor, onwetend als hij natuurlijk moest zijn omtrent onze militaire aangelegenheden en verspreide ligging onzer troepen, zich als een kind zou laten leiden door onze plaatselijke militaire autoriteiten. Uit 't geen wij omtrent deze dienstreis van den heer Inoeyé te weten zijn gekomen, blijkt echter — schrijft de Locomotief — dat hij zoowat overal niet geleid werd, doch met beslistheid zelf de leiding nàm. Ook te Semarang is dat nogal duidelijk aan den dag gekomen. Ten eerste was hij 't die opsomde wat waarschijnlijk zijn belangstellende aandacht waard zou zijn; en ten tweede had hij alles wat bezichtigd werd reeds vóór hij hier kwam in een boekje staan, welk boekje zijn vade-mecum bleek te zijn.

De majoor trof 't te Semarang — zoo zou men gedacht hebben — bizonder slecht; het garnizoen was er op uit, op meerdaagsche oefening in de omstreken van Bodja, en bij afwezigheid van soldaten kon men dus aan de vriendelijke belangstelling van den vreemden collega in de eigenaardigheden van ons leger slechts in zeer geringe mate voldoen. Dit was echter buiten den waard gerekend.

De heer Inoeyé was volstrekt niet teleurgesteld toen hij de afwezigheid van het garnizoen vernam; 't leek wel alsof hem dit zeer wèl te stade kwam voor zijn doel. Hoe de indische soldaten er te Semarang uitzien, hoe zij gekleed, gevoed, verzorgd en geoefend worden. .. dat alles liet hem klaarblijkelijk ijskoud. Maar er was iets anders: de juiste ligging der kazernes en der andere militaire gebouwen.... ziedaar waarom hij gekomen was. Hij had alles in zijn boekje staan en wist dus precies welke punten hij wenschte te bezoeken. Zoo wilde hij bijvoorbeeld absoluut naar de kwartieren der trein-compagnie, ofschoon er geen man en geen paard was aan te treffen; dit deed er niet toe, hij wilde toch wel even zien waar die kwartieren eigenlijk gelegen waren. Merkwaardig was ook de belangstelling van dezen majoor der japansche infanterie in de reede. Tot besluit verzocht hij dat men hem naar de heuvelen van Tjandi zou brengen. Op de kaart van Semarang wees hij zeer gedecideerd de twee heuveltoppen aan, met welke hij gaarne persoonlijk kennis zou maken. En 't bleek dat die heuveltoppen er juist twee waren die ook voor onze eigene militaire deskundigen iets interessants hebben.

Op de kaart van Semarang en omstreken was de heer Inoeyé zoo thuis als op die van Tokio.

Wij weten niet veel van de beleefdheden welke onder militaire autoriteiten van met elkander bevriende natiën gebruikelijk zijn. Maar wij vinden er iets vreemd in, zegt de Loc. als een buitenlandsch officier tijdens zijn visitie bijzonder weinig belangstelling toont in de personen, in zijn collega's hier te lande maar destemeer in de ligging onzer militaire gebouwen, uit zee en van de landzijde beschouwd. De heer Inoeyé heeft hier blijkbaar iets geïnspecteerd, iets gecontroleerd, namelijk de juistheid der gegevens welke hij in zijn boekje had staan. Hij toetste zijn notities aan de werkelijkheid. Hoe kwam hij aan die notities, en sinds wanneer bezat hij die? 't Heeft er allen schijn van alsof de japansche majoor Inoeyé een reis over Java deed om de nauwkeurigheid na te gaan van tal van groote en kleine gegevens in den loop der jaren aan hem of iemand anders verstrekt; zijn reis maakt op ons den indruk van een onderzoek in loco naar de betrouwbaarheid van zekere berichtgevers, alias spionnen. De militaire beleefdheid tusschen bevriende natiën schijnt te eischen dat men een zoodanige inspectie toestaat, zelfs vergemakkelijkt en bevordert! Slechts blijft dan over de vraag, hoe 't komt dat een beleefdheidsbezoek van die soort slechts aan één der beide partijen wordt gebracht. Want, voor zooveel wij weten, bevinden er zich op dit oogenblik geen nederlandsch-indische officieren in Japan, de verschillende militaire gebouwen en havens aldaar met boekjes in de hand nagaande. De beleefdheid behoeft in dit bijzonder geval, naar 't schijnt, slechts van één zijde te komen.

Uit Djocja schrijft men aan het Bat. Nbld.

In de bekende zaak van de kas-diefstal is de ontdekking gedaan dat eenige kameraden een complot hebben gesmeed om de in cachot zittende twee verdachte militairen, Prügel en Kühn, te bevrijden; het plan bestond om de wacht aan de hoofdpoort van de benting te overrompelen en de cellen te openen; een toeval was oorzaak dat het complot niet is uitgevoerd.

Gisteren in den voornacht kwam de officier van piket, luitenant Steenmeyer, de wacht visiteeren aan het residentiekantoor, hetzelfde kantoor waarin zich 's lands kas bevindt. De officier naderde behoedzaam en vond de schildwacht bezig met het lezen van een briefje onder den lantaarn, terwijl hij zijn geweer tegen den muur had gezet. Den luitenant eensklaps voor zich ziende schrok hij geweldig, verscheurde het briefje en wierp de snippers achter zich weg. Op de hem gedane vraag „wat lees je daar op wacht, wat is dat voor een briefje"? gaf hij ten antwoord „ik weet niet wat daarin staat, ik kan niet lezen, ik heb het briefje hier gevonden".

De luitenant raapte de snippers op, ging daarmede naar de hoofdwacht, legde de stukken bij elkaar, en las: „Waarde Prügel, kalm, we zullen trachten vannacht de wacht te overrompelen en je dan te bevrijden." Onmiddellijk werd de overste Scheffelaar gewekt, de wachten versterkt, en de man op schildwacht in verzekerde bewaring genomen, zoomede de fuselier die vóór hem op wacht had gestaan; deze zeide ook van een briefje niets te weten. Beiden zijn nu opgesloten, beiden houden vol dat zij niet kunnen lezen, met moeite hun naam kunnen krabbelen, hoewel het gebleken is dat zij méér dan één vreemde taal spreken.

In den nacht zijn de verdachten Prügel en Kühn uit de cel gehaald en aan den lijve onderzocht, met gevolg dat bij Prügel potlooden en papier werden gevonden. Deze Prügel kreeg gemeenschap met zijn kameraden door een op een boven-corridor uitkomende luchtkoker, deze was wel van ijzergaas voorzien, doch tusschen de mazen door kon hij schriftelijk bereikt worden. De wachten in het fort zijn nu verscherpt en staat de hoofdpoort nu onder bevel van een sergeant voorheen was dit een korporaal. Het is onbegrijpelijk dat hollandsche militairen eenige jaren straf er aan wagen om Duitschers te hulp te komen. Een onderofficier vertelde mij dat de 1e compagnie, uit Europeanen bestaande, als geheel niet te vertrouwen is en daarbij een groot aantal onbetrouwbare fuseliers zijn.

De beklaagde of verdachte Kühn is er op aardige wijze ingeloopen. De officier van justitie had alle reden om hem te verdenken van medeplichtigheid aan den postdiefstal te Ambarawa, en wist hem zoo ver te brengen met voorspiegeling van verzachting van straf dat hij door de mand viel en bekende nog geld te bezitten afkomstig van dien diefstal, welk geld te Ambarawa verstopt was. De officier noodigde hem toen uit tot een tochtje naar Ambarawa om de plek aan te wijzen. Hieraan werd voldaan en het geld, een honderd of wat, werkelijk gevonden. Kühn dacht dat hij nu vrijgelaten zou worden doch moest ondervinden er nu dubbel bij te zijn. Hij is dan niet goed meer over den officier van justitie te spreken. De derde nog gevangen zittende verdachte, de burger Fons, zal van logies moeten veranderen. De schout bij wien hij geïnterneerd is, houdt heden vendutie, en weet men met Fons geen raad, daar hij nog niet in staat van beschuldiging is gesteld en de schout zijn vertrek niet wenscht uittestellen. Fons zal nu bij den cipier van de inlandsche gevangenis voorloopig onder dak worden gebracht.

Rechtvaardigheid betracht. Indertijd is in het Bat. Nbl. een en ander meegedeeld omtrent het achterafzetten van militairen op Atjeh. Het betrof het niet-betalen van toelagen enz. die billijkheidshalve behoorden worden toegekend, bijv. van entrée de campagne en de toelage voor gehuwde officieren, als zij niet door hun gezin mogen worden gevolgd. De onbillijkheid om in Atjeh die toelage in vele gevallen niet te betalen viel bijzonder in het oog toen het garnizoen Kwala Simpang, dat onder de Oostkust van Sumatra ressorteerde, bij Atjeh werd gevoegd. Een paar officieren uit dat garnizoen waren op dat tijdstip op excursie en zagen de bedoelde toelage ophouden op den dag dat zij gerekend werden overgegaan te zijn tot het garnizoen van Atjeh.

Een hunner heeft zich daarop per rekest tot den legercommandant gewend en o.a. gevraagd of de desbetreffende algemeene order niet voor Atjeh geldt. De legercommandant is rechtvaardig geweest en heeft niet alleen de betaling gelast, maar bovendien bekend laten maken dat alle niet betaalde maar volgens de algemeene order verschuldigde toelagen van dezen aard gerekend van 1 Januari 1905, alsnog moeten worden uitbetaald.

Christoffel naar Flores. Men schrijft aan het Nieuws v. d. Dag uit Tjimahi:

„Het is thans met zekerheid bekend dat een compagnie Amboineezen van het hier gelegerde vierde bataljon dezer dagen zal vertrekken naar Flores.

In afwachting van de sanctie van hoogerhand worden al vast maatregelen getroffen om die compagnie, zoodra definitief tot de uitzending is besloten, te doen vertrekken.

Het commando zal worden opgedragen aan den kapitein Christoffel, wiens taak in de Bataklanden is afgeloopen.

Begrijpelijk dat er, voor een excursie onder dezen aanvoerder, genoeg liefhebbers voor Flores te vinden zijn."

Het Koninkje in de Gajoelanden — de bivak-commandant, waarvan sprake is in ons artikel van 1 Juni — gaat voort met op zijn manier het aan zijn zorgen toevertrouwde gebied te „pacificeeren". Wij rekenen ons gelukkig nog eenige, door de autoriteiten gemakkelijk te controleeren feiten, te kunnen mededeelen, ten bewijze hoe daar moedwillig wrok tegen ons bestuur wordt aangekweekt.

Er moet een nieuw bivak gebouwd worden en daarvoor is de som van *f* 12.000 toegestaan. Dat geld is nu verbruikt, maar het bivak is nauwelijks half gereed. Wel staan de geraamten der gebouwen en de daken er, maar van de wanden is nog geen spoor.

Die moeten van planken worden gemaakt en die planken moeten ingekocht worden. Verlangd worden planken van een paar vingerbreed dik en twee voet breed, bij een langte van niet minder dan ongeveer vijf meter. Geweldige planken dus, welke te kappen en te zagen in de Gajoelanden een zeer tijdroovend en zwaar werk is. Bovendien moeten ze over grooten afstand aangevoerd worden, met de meest primitieve middelen. Voor zoo'n plank, zou men denken, mag nog al iets betaald worden. Mis: ze moeten geleverd worden voor den civielen prijs van 25 cent per stuk, zegge vijf en twintig centen. Natuurlijk: geheel vrijwillig!

Het „gezag" mag geen boete opleggen voor het niet opkomen van heerendienstplichtigen. Dat is ook billijk, want de Gajoeër is veel op het pad, omdat hij alles en nog wat van elders moet halen, daar zijn eigen land nog weinig oplevert. Wat gebeurt er nu? Van een zekere kampong komt, laat ons zeggen, een vierde der heerendienstplichtigen op. Hun namen worden, naar de passen, opgeschreven. Daarna wacht men eenigen tijd. Dan verschijnt onverwachts een patrouille in de kampong en neemt alle passen in welke niet op het lijstje vermeld staan, — en de dragers kunnen tegen betaling van vijf gulden een nieuwe pas krijgen.

Maar boete wordt er niet geheven. Nóóit!

Begrijpe wie kan dat deze en dergelijke feiten, reeds lang bekend, niet de aandacht hebben getrokken van de bevoegde autoriteiten. Dat de hier bedoelde „vertegenwoordiger" van het gezag die niet anders doet dan dat gezag ondermijnen, rustig gehandhaaft blijft.

Of is het er misschien om te doen de bevolking te brengen tot een daad van verzet die mogelijk maakt de wapens, onze supieure wapens, weer te gebruiken?

Dan: leve de „pacificatie" van de Gajoe-landen!

(Bat. Nieuwsbl.)

Op Amerikaansche Manier! Te Soekaboemi, lezen wij in het Bat. Nbld., heeft een halven dag vertoefd een der editors van de New York Herald, met het doel een onderzoek in te stellen naar de economische en financieele verhoudingen in Indië, ten einde de mogelijkheid van vastlegging van amerikaansch kapitaal in deze koloniën na te gaan.

Op een echt amerikaansche manier gaat deze heer te werk. Java moet hij in tien dagen bereizen. Hij schrijft alles op wat hij hoort, zonder natuurlijk te te kunnen beoordeelen of dat juist is of niet. Zoo staat nu ook in zijn aanteekenboekje dat het dagloon voor de arbeiders op de suikerondernemingen in Solo en Djokja tien cents bedraagt. De Amerikaan is niet erg ingenomen met de resultaten van zijn reis; hij is al op Sumatra en Borneo geweest, maar daar beviel het hem evenmin.

De Hollanders zijn te benepen, zegt hij; concessies aan buitenlanders worden niet verleend; buitenlandsch kapitaal ontmoet hier op zijn weg allerlei belemmeringen; de Hollanders zijn zoo'n exclusief volkje, dat ze, als in hun volkslied, van vreemde smetten vrij willen blijven. En hij zal, in Amerika teruggekeerd, met weinig waardeering in dit opzicht over het hollandsche karakter te spreken zijn.

Een opstootje in de buurt van Makassar. In de Makas. Crt. van den 8en dezer komt een verhaal voor over een opstootje in de kampong Besi, op eenige palen afstands van Makassar gelegen. Niet minder dan 66 inlanders zijn daar gewond geraakt in een treffen met de naar de plaats des verzets gezonden gewapende politie, ofschoon, volgens den berichtgever van het blad, de geheele „politieke opstand", dien men in officieele kringen toeschreef aan den „onvindbaren" daeng Pa barang, in waarheid slechts was eene wraakoefening der bevolking op drie spionnen van den fetor van Maros, welke spionnen zich hoogwaarschijnlijk hadden schuldig gemaakt aan vexatie. De ambtenaren van het binnenlandsch bestuur meenden echter, dat men met een politieken opstand te doen had en zoo bleek dan ook hier weer, dat de ware gezindheid en toestanden in de desa voor het europeesch bestuur dikwerf een gesloten boek zijn.

De bevolking van kampong Batoe besi heeft ten slotte de drie gehate spionnen eens „flink onder handen genomen."

De spionnen riepen er de gewapende politie van Maros bij, en die kregen klop; en toen was de fetor wel verplicht, de pradjoerits er op af te sturen en bovendien nog de schutterij van Pangkadjene. Het opstootje eindigde, zooals gezegd, met de verwonding van 66 inlanders. De desalui hadden echter hun zin: de eene spion was dood en de twee andere hadden een paar toembaksteken te pakken. Daarmede was aan hun wraak voldaan en er was dus eigenlijk geen reden tot verder bloedvergieten. Wèl was er reden te over om nategaan, welke fouten er ook hier weder kleefden aan het inlandsch bestuur. Merkwaardig is voorts nog, dat het lijk van den gedooden spion gevonden werd in een grot, welke zekere mystieke reputatie bezit, den goenoeng tinimba. Volgens den berichtgever van de Makassaarsche Courant heeft die grot in oude tijden als hindoe-tempel dienst gedaan en moeten daar ook thans nog zeer interessante hindoe-overblijfselen te bezichtigen zijn. 't Heette dat thans in deze donkere grot de „opstandelingen" zich verborgen hadden en men hoorde ook eenige geluiden als van menschen, die zich daarbinnen moesten bevinden. 't Was er stikdonker en lampen of fakkels hadden de pradjoerits niet bij zich; de commandant echter, een moedige kerel, ging de duistere grot binnen, niet beter wetende of hij had alle kans overhoop gestoken te zullen worden. Hij vond er echter voorloopig slechts twee lijken, van den spion en van een politieman. En later kwamen er uit de grot nog te voorschijn een zwaar gewonde inlander, een desameid en een halfblinde bedelaar.

De Japansche school te Soerabaja, opgericht door de heeren G. Taumba en M. Sano, is gevestigd in de wijk Sambongan. Zij hebben, zoo schrijft men aan de Locomotief, zich van de medewerking van een chineeschen goeroe verzekerd, die voldoende japansch verstaat, om zoowel als tolk te fungeeren, aangezien zij zelf noch maleisch, noch chineesch verstaan, of misschien laatstgenoemde taal een weinig.

Dat de school spoedig een groote uitbreiding zal moeten ondergaan, bewijst wel het feit, dat het aantal ingeschreven Chineeschjes nu al bij de vijftig bedraagt. Men is dan ook doende, een veel grooter lokaal te zoeken dan hetwelk nu ingehuurd is; te meer is dit noodig, omdat ook ver strekkende plannen bestaan om ook aan chineesche meisjes japansch en engelsch onderwijs te geven. Dezer dagen hebben de baanbrekende Japanners op onderwijsgebied om uitzending van een japansche onderwijzeres gevraagd.

Een record. Het vervoer der staatsspoorwegen op de Oosterlijnen, over de maand Juni, is een record geweest, jubelt het Soerab. Hdbl. Het millioen is overschreden. Het vervoer leverde bruto op *f* 1.050.000, tegen in Juni 1906 *f* 850.000, een vermeerdering dus van twee ton of ruim 23½ procent. De opbrengst per dagkilometer steeg daardoor tot ± *f* 37. In hoofdzaak is het natuurlijk de suiker, die meer dan vroeger van de capaciteit der afdeeling vervoer vordert, doch ook de verzending van andere producten neemt dit jaar een ongekend hoogere vlucht, en het mag zeer zeker aan het doorzicht en den ijver van het personeel der 4e afdeeling toegeschreven worden, dat slechts bij uitzondering klachten komen over de niet tijdige beschikbaarstelling van aangevraagde wagens.

Het concubinaat in de kazerne. Naar het Bat. Nbld. bij geruchte vernam wil de pas opgetreden legercommandant zoodra mogelijk een einde maken aan concubinaat in de militaire kampementen.

Dit gerucht heeft slechts in zooverre grond, dat de legercommandant dezer dagen een circulaire heeft uitgevaardigd, waarin de wensch is uitgesproken, om in den vervolge geen europeesche of met deze gelijkgestelde huishoudsters in de kazerne meer toetelaten, en wel omdat in den laatsten tijd het aantal wettige huwelijken van onderofficieren met europeesche vrouwen sterk toeneemt. De eenmaal verkregen rechten blijven evenwel gehandhaafd en de europeesche of met deze gelijkgestelde concubines, die thans permissie hebben, blijven deze behouden. Inlandsche huishoudsters blijven ook in den vervolge toegelaten.

Het komt ons voor en wij hoorden dit ook reeds fluisteren, dat het hand over hand toenemen van het aantal japansche „dames" in de kazerne tot dezen maatregel den stoot heeft gegeven.

Generaal Rost van Tonningen zou, om velerlei redenen, niet gesteld zijn op versterking van het japansche element in onze kampementen.

Albert Vogel. Naar het Soer. Hbld. mededeelt zal de heer Albert Vogel, morgen, Zaterdag, van Soerabaja naar Makassar vertrekken, om zich daar te doen hooren. Dan komt Menado aan de beurt, waarna via Makassar de reis wordt ondernomen naar Ambon en Banda. In al deze plaatsen hunkert men naar de komst van den gevierden declamator. Vóór hem heeft nog nooit iemand zoo'n tournee ondernomen.

In het begin van September, vervolgt het blad, kan Vogel te Soerabaja worden terugverwacht.

Dan zal het uur van heengaan uit deze gewesten nog lang niet geslagen hebben. Vogel heeft nog heel wat in zijn mars, o.a. Rostand's beroemd „Cyrano de Bergerac". Aan het slot van zijn tournee zal hij populaire voordrachten geven.

In het reisplan van Vogel zijn o.a. opgenomen Atjeh, Singapore en Penang. Waneer hij Indië den rug zal toekeeren, zal hij wat het financieel succes van zijn kunstreis betreft, het record van al zijn voorgangers verre slaan.

De finale van de Gedanganzaak. Dezer dagen werden de veroordeelden in deze zaak naar de verschillende plaatsen, waar zij hun straf moeten ondergaan, overgebracht, meldt men uit Sidhoardjo aan de Locomotief.

Op een morgen nl., om zoo te zeggen nog voor dag en dauw, viel hier een buitengewone drukte waar te nemen, men zag vrij veel volk naar het spoorstation trekken, waarheen zich ook de assistent-resident begaf en waar een flinke politiemacht, onder aanvoering van inlandsche ambtenaren, opgesteld was.

Niet lang daarna zag men plm. zestig mannen, geboeid of vastgebonden, de gevangenis verlaten en met den cipier en onder sterk escorte ging de troep naar het station; het waren de zoogenaamde brandals van Gedangan, aan wien den dag te voren 's regeerings beschikking te hunnen opzichte, nl. hun ballingsoord, kenbaar gemaakt was; verscheidenen zijn gedeporteerd naar de buitenbezittingen.

Ofschoon het een en ander zoo veel mogelijk geheim werd gehouden, was het toch spoedig hier en daar bekend wanneer die lieden Sidhoardjo zouden verlaten, vandaar die groote schare menschen op dien bewusten ochtend op het stationsemplacement; 't waren grootendeels opgezetenen van de naburige dessa's en familieleden en vrienden van de gedeporteerden, van wie sommigen van dezen zwijgend afscheid namen. Er heerschte zelfs een doodelijke stilte op het perron toen de bannelingen de voor hen bestemde wagens beklommen: de orde werd geen oogenblik verstoord.

Een nieuwe tramlijn. Naar gemeld wordt heeft de Bataviasche Electrische Trammaatschappij groote plannen. De uitbreiding van het tramnet door de oude stad schijnt een appeltje te zijn, dat naar meer smaakt en ofschoon het met het aflossen der obligatieleening nog maar zoo zoo gaat en aan de geduldige aandeelhouders nog geen atoompje hoop op eenig dividend kan worden gegeven, toch zijn weer nieuwe plannen in de maak.

Vergunning is gevraagd om een lijn te mogen aanleggen, die langs Koningsplein-Noord en Oost naar Parapatan en Menteng zal loopen en van een andere die van Goenoeng Sari lang den Vrijmetselaarsweg het Waterlooplein, de Willemslaan en Koningsplein Zuid naar Menteng zal leiden. Beide lijnen zouden aansluiten aan de bestaande lijnen en dus zijtakken vormen.

Als de verbindingen tot stand komen, zullen deze dus brengen een verbeterde communicatie tusschen Menteng en Goenoeng Sari en tusschen Menteng en Fransche Buurt.

Het is voor de maatschappij te hopen, dat zij daarmede bereiken zal, hetgeen zij zich er van voorstelt, doch wij betwijfelen het. De stadsgedeelten, die de nieuwe lijnen snijden, zijn o.i. niet die, welke voornamelijk behoefte hebben aan tramverkeer en waarschijnlijk zal het gevolg zijn van den aanleg, dat het toch reeds in zulk een ongunstige positie verkeerende baanvak Tanah Njonja—Harmonie nog meer wordt afgetapt.

Den 24en December van het vorige jaar zijn de talrijke concessies van den heer Steinmetz vervallen.

Als wij ons wel herinneren, waren er bij de door dien heer aangevraagde lijnen heel wat betere dan die welke de Bat. Electr. Trammaatschappij thans ambieert.

Uit de assurantie-wereld. Tot directeur van de 1e en de 2e Semarangsche Brandassurantiemaatschappij is in de plaats van den overleden directeur, den heer Loder, gekozen de heer J. P. van Harencarspel, meldt de Locomotief. Tot procuratiehouder werd benoemd de heer H. J. L. van Isselmuden.

Overval van een bivak. De Atjehsche correspondent van het Soer. Hbld. schrijft o.m. dd. 2 Juli:

Hoe geschiedde de noodlottige overval van het bivak Seudoe? Ook al onder dezelfde omstandigheden. Seudoe is een bivak, eenige uren ten zuiden van Lho-Nga. Het is bezet door twee groepen infanterie, dus ongeveer 40 man. Seudoe dient ter bewaking van het werken aan den grooten weg die langs de W. kust tot Tapa-Toean moet loopen.

Daar het werken aan dien weg niet steeds op hetzelfde punt plaats heeft, moeten de bivaks, naar mate het werk vordert, verplaatst worden.

Deze uiteenzetting dient om duidelijk te maken dat deze wegbivaks dus maar vluchtig zijn, m.a.w. weinig versterkt; een staande ijzerdraad-versperring er om heen, hoogstens. De weerkracht is dus niet groot, dit weet de Atjeher. Eenige weken blijft zulk een bivak bezet, dat weet hij ook. Hij heeft dus gelegenheid meerdere vrienden te verzamelen voor den slag. Vooral als in een zekere streek nimmer iets bijzonders voorvalt, alle patrouilles niet dan vreedzame kampongbewoners met passen aantroffen, dan....... weet hij ook, dat de wachtdienst verslapt. Dit is 't moment waarop gewacht wordt.

't Was een heksennacht, de regen viel bij stroomen. De twee schildwachten hadden zich in hun huisje teruggetrokken; een nat gordijn belette hun verder dan een pas voor zich uit te zien.

De wind joeg fel en koud: de jas werd nauwer omgetrokken, de hoed dieper in de oogen gedrukt, en.... misschien wel dat lastige geweer in een hoek neergezet. In het wachtlokaal zat een Ambonneesche sergeant (zijn geweer was in de chambree gelaten, misschien wel uit vrees voor nat-worden).

De man sliep, gezeten op een bank, in een hoekje, beschermd tegen regen en wind. Zijn hoofd kwam juist boven den rand van het wachtlokaaltje uit. De andere drie wachthebbenden waren ook min of meer in den dut, twee van hen waren om één uur van post gekomen. No. 4 was een oogenblik naar de chambree gegaan.

't Is kwart vóór twee! Op 't oogenblik dat no. 4 't wachthuisje binnen zal stappen, loopt hij tegen een man met opgeheven klewang op. Schreeuwen kan hij niet, want tegelijkertijd, dat hij zijn vijand een trap tegen het onderlijf toedient, krijgt hij een klap, die hem de geheele onderkaak op de borst doet neervallen. Hij ziet nog even, dat de slapenden sergeant van buiten over den rand van de omwanding van het wachthuisje, een klewanghouw wordt gegeven, zoodat diens hoofd, om zoo te zeggen, slechts met een velletje aan den romp blijft vastzitten. Deze man zou nimmer meer getuigen! Dan ziet hij niets meer, die no. 4, hij hoort een schot en 't wordt hem duister, hij zakt neer.

Dat schot heeft alarm gemaakt. Slechts twee in de chambree gedrongen Atjehers worden opgemerkt, ze verwonden nog enkelen binnenskamers, en zijn verdwenen, gelukkig zonder medeneming van wapens of munitie!

Tegelijk is de bivak-commandant, een Europeesch sergeant, opgesprongen, naar de wacht gehold en ziet daar den Ambonneeschen collega met terzijde gevallen hoofd. Hier is geen hulp noodig, begrijpt hij en vliegt naar de beide posten buiten! Helaas, één ligt voor over uit zijn huisje gevallen, ter aarde.

Aan een vijf en twintig houwen en steken (lans) heeft zelfs het taaie leven van onze donkere broeders geen weerstand kunnen bieden! Zijn geweer?

Verdwenen! De andere post? Och, hij leeft nog maar ligt toch zieltogende ter aarde, gereed het tijdelijke met het eeuwige te verwisselen!

Ook zijn geweer is verdwenen!

De regen en wind razen door! Binnen een minuut is alles afgespeeld... voorbij!

De ongeregeldheden in Zuid Flores: nader nieuws. Wij hebben reeds uit het Soer. Hbl. de belangrijke berichten overgenomen, betreffende de overvalling van de kampong Endeh in Zuid Flores door bergbewoners. Uit een particulier schrijven deelt hetzelfde blad nu nog het volgende in aanvulling daarvan mede:

In den nacht van 4 Juli werd de bevolking van Endeh volkomen verrast door een troep van vijf à zes honderd bergbewoners, die zoo ongemerkt wisten te naderen, dat de kampongbewoners hen pas gewaar werden, toen zij reeds midden onder hen stonden. De verschrikte bevolking had geen tijd om naar wapens ter verdediging om te zien en een waar sauve qui peut begon.

Wie een prauw kon machtig worden, sprong daarin en met de kracht der wanhoop werden de dajongs door het water gedreven om zoo spoedig mogelijk het tegenover liggende Poeloe Endeh te bereiken. Wie niet voort kon, werd door den vijand meedoogenloos neergeslagen en ongeveer 50 der kampongbewoners verloren het leven.

Toen er niets meer te dooden viel, stak de vijand de kampong in brand en weldra was het welvarend dorp een vuurzee.

De woning van den posthouder, den heer A. C. G. Rozet, en de loods der pradjoerits staan ongeveer in het midden van de kampong en waren buiten het onmiddellijk bereik van het vuur.

De heer Rozet, voorziende dat de vijand den strijd weldra tegen hem zou keeren, en begrijpende dat aanwezigheid van vrouw en kinderen de verdediging zou belemmeren, zond hen eveneens onmiddellijk naar Poeloe Endeh, welk eilandje zij ongedeerd bereikten.

De posthouder deed zeer verstandig zijn familie weg te zenden, immers het was best mogelijk dat zijn woning stormenderhand werd ingenomen door de woeste bende, en dan zou het lot van vrouw en kinderen nog veel beklagenswaardiger zijn geweest dan dat der mannen.

De posthouder had intusschen zijn pradjoerits met repeteergeweren gewapend en zelf zonder een zweem van vrees optredende, wist hij hun moed in te spreken om het tegen de vijf à zes honderd op te nemen en tot het uiterste weerstand te bieden. Het huis werd zoo goed en zoo kwaad als het ging in een vestinkje gemetamorphoseerd en daarbinnen stond de wakkere verdediger met zijn handjevol getrouwen.

Terwijl de heer Rozet juist zijn innigen spijt uitdrukte, dat hij niet in staat was de bende in het open veld slag te leveren en hen een enkele naar de andere wereld te helpen, kwamen zij opdagen, maar toen bewees het repeteergeweer zijn wondermacht. De posthouder liet snelvuur geven en, zoovele bergbewoners tuimelden tegen het maaiveld, dat er een oogenblik verwarring onder de aanvallers ontstond. Zij weken terug, maar om dadelijk daarop den aanval met meer woest geweld te herhalen. Weer klonk snelvuur en opnieuw werd de aanval afgeslagen. Toen trok de vijand af, overtuigd dat er niet te spotten viel met de verdedigers, evenwel zonder den strijd op te geven. Hij kampeerde vlak in de buurt.

In het huis van den posthouder was een baboe achtergebleven om de huishoudelijke diensten te verrichten en zij was de eenige, die door het vuur van den vijand, waarvan velen met geweren gewapend waren, werd gewond. Een vijandelijke kogel drong met kracht door de houten omwanding van het huis en kwetste haar licht aan de hand.

Kort daarop hervatte de vijand den aanval, maar werd telkenmale met bebloede koppen teruggedreven en zoo werd het spel gedurende den volgenden dag voortgezet. Hoeveel vijanden naar de andere wereld werden gezonden, konden de verdedigers niet nagaan, temeer omdat de buiten-gevecht gestelden onmiddellijk werden weggedragen en door anderen vervangen.

De voorraad ammunitie van de verdedigers werd echter hoe langer hoe kleiner, want om zich zoo'n macht van het lijf te houden moesten heel wat patronen verschoten worden. Ten slotte bleef slechts een dertigtal patronen over en ware de Van Swoll van de Paketvaartmaatschappij later gekomen, dan zou het naar alle waarschijnlijkheid slecht zijn afgeloopen met de wakkere verdedigers.

Toen de Van Swoll arriveerde, trok het bergvolk een heel eind terug, doch keerde niet naar de bergen terug.

Wat toen verder gebeurde weten onze lezers uit het bericht van gisteren.

De persoon, aan wien de brief uit Endeh gezonden werd, heeft nog kort geleden eenigen tijd op Flores vertoefd en hij deelde ons mede dat het bergvolk, dat den aanval deed, zeer gevreesd is door het overig deel der bevolking. De woeste krijgers kennen geen vrees voor den dood en het mag enkel en alleen aan het energiek optreden van den posthouder worden toegeschreven, dat deze zijn leven en dat zijner getrouwen wist te redden.

Onze berichtgever, vervolgt het Soer Hbl., is van meening dat hier een geduchte bestraffing niet mag achterwege blijven, en het bestuur mag er wel op bedacht zijn dat het met taaie tegenstanders zal te doen hebben, waarvan velen het een heel eind in de kunst van schieten hebben gebracht. Zij moeten direct aangepakt worden met een geweldige overmacht en zoo getuchtigd worden, dat zij het kunstje van overvallen voor goed afleeren.

Een kleine expeditie zal wel de rust herstellen, maar hier is noodig een kastijding in den waren zin des woords. Worden zij niet direct totaal platgedrukt, dan zijn zij brutaal genoeg om spoedig wraak te nemen voor de kleine bestraffing, die zij ontvingen.

Onze berichtgever, zegt het blad verder, geloofde niet dat de bergbewoners vele gevangenen hebben gemaakt, althans geen mannen; immers dezen zijn zoo ontzettend bang voor het bergvolk, dat zij zich zoolang zullen hebben verzet tegen het meevoeren, totdat zij dood geslagen werden.

In het bericht van gisteren werd het vermoeden uitgesproken, dat de overval in verband zou staan met het aan de bevolking van het min of meer onafhankelijk gedeelte van Flores bekend geworden feit, dat het gouvernement het oogmerk heeft die streken aan ons gezag te onderwerpen. Onze berichtgever nu is overtuigd dat hierin de aanleiding tot den overval moet gezocht worden. „Wij beginnen alvast", hebben de bergbewoners gezegd, „voordat de compenie hier is, zullen wij toonen, dat we op haar komst voorbereid zijn."

Het bestuur weet nu, dat een zware strijd op Flores zal moeten gestreden worden en breke direct het verzet zoo volkomen mogelijk, raadt het Soer. Hbl. aan.

Van den resident van Timor en Onderhoorigheden is dd. 12 Juli jl. het volgend schrijven ontvangen:

Bij mijn telegram van heden had ik de eer Uwe Excellentie in korte trekken mededeeling te doen van het voorgevallene.

De overval was het gevolg van een complot der Endeh omringende bergkampongs; eerst in den middag, voorafgaande aan den bewusten nacht van 3 op 4 Juli lekte daarvan iets uit, op grond waarvan de posthouder Rozet eenige veiligheidsmaatregelen voor de hoofdplaats nam.

West-Indische Berichten.

Curaçao. Aan de Vrijmoedige ontleenen wij de volgende berichten betreffende deze kolonie:

„De hoedenvlechters en -vlechtsters klagen steen en been. De inkoopers, die tot vóór weinige dagen *f* 6 à *f* 7 per dozijn hoeden betaalden, willen ze thans slechts tegen *f* 3.— en minder inkoopen. Speculatie van enkelen? Mindere vraag op de gewone markten? Minder goede qualiteit van het voortbrengsel?

Misschien is op elke dier vragen wel eenigermate bevestigend te antwoorden."

„Hr. Ms. in onze wateren in station liggend pantserdekschip Gelderland, dat in den voormiddag van Woensdag, 17 dezer, van hier naar Bonaire vertrokken was, om er schietoefeningen te houden en tevens eene nieuwe boei voor de haven van dat eiland overbracht, keerde den dag daarna, des morgens, alhier terug. Een stalen kabel was aan boord gesprongen en had drie matrozen zwaar gewond. Dezen werden ter verpleging naar 's lands hospitaal vervoerd, waarna het stationsschip wederom naar Bonaire stevende.

Gistermorgen keerde de Gelderland in onze haven terug. Wederom is er een ongeval aan boord gebeurd, waarbij een der schepelingen zwaar verwond werd en een anker verloren ging. De bodem is gisternamiddag wederom uit onze haven naar Bonaire vertrokken.

Naar men ons mededeelt, zal hij begin Augustus a. s. naar Suriname vertrokken, om er eenigen tijd in station te liggen."

Suriname. Nog is de krullotenziekte steeds niet bezworen en weder duikt een bericht op eener andere ziekte, die zich in het district Saramacca openbaarde.

Onze West schreef hieromtrent in haar nummer van den 31en Juli ll. het volgende:

„Naar aanleiding van verontrustende berichten uit Saramacca die dezer dagen de ronde deden, hebben wij den inspecteur van den Landbouw, Dr. van Hall, die verleden week met de heeren van Drimmelen en Boonacker in het Saramaccadistrict vertoefde tot Inspectie van den kleinen Landbouw (de heer Nassy was op dienstreis voor opneming van schade door regenval), gevraagd welke zijn bevindingen dienaangaande zijn en de heer van Hall heeft ons gemachtigd het volgende, dat ook in het G. A. B. van heden is opgenomen, bekend te maken:

In de locale bladen zijn in de laatste dagen alarmeerende berichten verschenen omtrent een ziekte, die in het Saramaccadistrict in de cacaocultivatie zou woeden en daar een groot aantal cacaoboomen reeds zou gedood hebben.

Deze ziekte, soms „kanker" of „roodrot" genoemd, is geen onbekende in deze kolonie. Zij werd door mij reeds drie jaar geleden waargenomen op de plantages „Susannasdaal" en „Jagtlust" en door den landbouwleeraar op „La Liberté". Op deze plantages richtte zij toen geen zeer belangrijke schade aan; een betrekkelijk gering aantal boomen ging toen aan die ziekte te gronde. Sedert vernam ik van de plantages, gelegen aan Suriname en Commewijne geen berichten over haar optreden. Vermoedelijk is zij thans echter ook hier niet verdwenen, doch zal wel nu en dan enkele boomen doen afsterven.

Uit het Saramaccadistrict werd mij onlangs door den aldaar werkzamen landbouw-leeraar bericht, dat de ziekte op de plantages „Morgenster", „Johanna Catharina" en „Sara Maria" in heftige mate woedde.

Bij gelegenheid van mijn bezoek in de afgeloopen week aan de kleine landbouwers in het Saramaccadistrict, heb ik de ziekte op „Morgenster" kunnen nagaan. Het is ons verder gebleken, dat voorloopig het gebied, waar de ziekte sterk woedt, beperkt is en dat zij op verscheiden plantages en vele grondjes in dat district wel schijnt voor te komen.

Voor de plantages aan Suriname en Commewijne is er, naar het mij voorkomt, geen reden tot ongerustheid."

Bedroevend is het voorzeker, dat de reeds zoo zwaar beproefde planters nu door dit nieuwe onheil worden bezocht. Te hopen is het maar, dat het euvel zich niet verder uitbreide.

De naam Saramacca brengt ons op den fameuzen Saramaccapolder, waaromtrent we aan Onze West ontleenen, dat voorloopig nog niet zal worden overgegaan tot uitgifte van land aan kleine landbouwers in dien polder, uithoofde van den gerezen twijfel betreffende de loozingscapaciteit der sluizen, op Beekhuizen en te Uitkijk.

„Door hen, die bekend zijn met den vruchtbaren grond in dien polder," schreef het blad, „is deze tijding met teleurstelling ontvangen. Alleen aan grondwerk aan dammen en leidingen is ongeveer 140000 gld. uitgegeven en angstvallig vragen we ons af, of al dat geld als in het water geworpen moet worden beschouwd. Wij voor ons meenen, dat in deze door den gouverneur doeltreffende maatregelen moeten worden genomen, en waar slechts bedenkingen tegen de loozing zijn gerezen, kan hieraan, door practische maatregelen te nemen, tegemoet worden gekomen. Wij hebben nl. het oog op waterbemaling — hetgeen naar wij vernemen in overweging is — en vleien ons dat hiermede de loozingskwestie voldoende zal zijn opgelost."

Het spant in de kolonie ten aanzien van de voor den kleinen landbouw beschikbare terreinen, daar toch in den loop van dit jaar de contracten van 6 tot 700 immigranten afloopen, voor wier overtocht het gouvernement zal hebben te zorgen, wanneer zij bij gebreke aan terreinen voor uitgifte naar hun land zullen moeten worden teruggezonden.

Het bouwdepartement is dan ook in gemeenschap met de landbouwinspectie reeds doende uit te kijken naar terreinen op verlaten of te koop geboden plantages. Onze West blijkt meer te gevoelen voor afdoende verbeteringen aan het Toutluifaut-kanaal en den Saramaccapolder, in welke laatste 10000 hectaren goeden grond beschikbaar zouden kunnen komen en ook reeds hadden moeten zijn, indien er niet zulk knoeiwerk was afgeleverd.

Van Vreemde Koloniën.

De Straits Settlements. Dr. Mc. Dowell gaf in zijn verslag over 1906 betreffende geboorten en sterfgevallen in deze kolonie eenige wetenswaardige bijzonderheden, waaruit blijkt dat zooal de bevolking dezer kolonie van 596.066 in 1904 tot 611.790 in het verslagjaar was toegenomen, zulks niet te danken was aan een natuurlijken aanwas der bevolking, doch het gevolg is geweest van den constanten stroom van immigranten, Chineezen, Hindoes, Javanen en Maleiers.

Men telde toch in 1906 slechts 15434 geboorten, w.o. 8049 van kinderen van het mannelijk geslacht en 703 levenloos aangegevenen, tegen 23150 sterfgevallen w.o. 16510 van het mannelijk geslacht, in deze kolonie zoodat de bevolking zonder immigratie met 8000 zielen zou zijn verminderd in genoemd jaar.

De kindersterfte is verbazend hoog in deze kolonie en wees op een totaal van 255 op elke duizend geboorten in dit jaar, zoodat dus iets meer dan een vierde der jonggeborenen het eerste jaar niet halen konden. Overigens vielen de meeste sterfgevallen voor onder personen van 25 tot 45-jarigen leeftijd, terwijl de maanden Maart tot Juni de meeste slachtoffers eischten.

Onder de sterfgevallen in de kolonie telde men o.a. 2709 tengevolge van phtisis, 1507 tengevolge van beri-beri, welke ziekte hier geleidelijk blijkt af te nemen, 510 tengevolge van cholera, 21 van pokken en 10 van pest (te Singapore). Ter hoofdplaats dezer kolonie, te Singapore, alleen kwamen in het verslagjaar tengevolge van koortsen in verschillende vormen meer dan 1400 menschen om het leven.

„Het zou meer bevredigend wezen", schreef de Straits-Times, „indien wat minder koortsgevallen waren vermeld, en het aantal sterfgevallen tengevolge van malaria en typheuze koortsen is betreurenswaardig hoog. Het moet echter moeilijk wezen om in een plaats als Singapore de malaria-muskiet uit te roeien en het staat te vreezen dat typheuze koortsen steeds zullen voorkomen, totdat de drinkwatervoorziening voor alle ingezetenen uit onbesmette bronnen wordt verkregen."

De rekening dezer kolonie sloot voor het afgeloopen jaar, tengevolge van het niet verwerken van een bedrag van meer dan één millioen dollars, voor openbare werken bestemd, met een overschot van bijna 900000 dollars, waarvan reeds heel wat in het belang der openbare gezondheid zou kunnen geschieden. Deze factor staat echter in de engelsche koloniën eenigermate op den achtergrond, zooals blijkt uit verschillende klachten in dit opzicht geuit, zoo voor Singapore en Penang, als voor Hongkong, Calcutta en Colombo.

In al deze plaatsen wordt schande geroepen over de lokale met alle regelen der hygiene spottende toestanden, inzonderheid wat de woningen betreft, en typisch zijn de opinies verdeeld over de tot redres te volgen wegen: Hongkong, met een bureau voor den dienst der openbare gezondheid, vraagt een gemeenteraad, die de belangen der ingezetenen beter zou behartigen, zonder te letten op de uitkomsten, daarmee te Singapore, Penang, Colombo en Calcutta verkregen, terwijl Colombo een zelfstandigen dienst voor de openbare gezondheid verlangt en des noods den gemeenteraad daaraan zou willen opofferen.

Het vertrek van een gouverneur. De heer Rodier, luitenant-gouverneur van Cochin-China, had al vier jaren aan het hoofd dezer kolonie gestaan, wel wat lang voor een fransche kolonie, waar de gouverneurs der onderscheidene gewesten elkander gemeenlijk met verrassende snelheid opvolgen om nu eens in het uiterste hoekje van Australië dan weer in de Antillen met het gezag te worden bekleed, als ware men bevreesd dat een te langdurig verblijf hun persoonlijke macht en invloed te zeer zou versterken. En zoo geviel het der fransche regeering om den heer Rodier, die in het hem toevertrouwde gewest zich de sympathie van allen had weten te verzekeren van Saigon naar het veel minder belangrijke Cayenne te verplaatsen, terwijl de heer Bonhoure van een der fransche Antillen, na te voren te Djiboeti het oppergezag te hebben vertegenwoordigd, naar Saigon werd gezonden. Den 13en Juli ll. scheepte de heer Rodier zich, na het bestuur aan zijn opvolger te hebben overgedaan, te Saigon in.

Een hartelijk afscheid werd hem geboden, maar den meesten indruk maakten hierbij zeker de woorden van het lid van den Kolonialen Raad, Le-van-Trung, die namens eene groote menigte inboorlingen het woord tot den vertrekkende richtte:

„Mijnheer de Gouverneur. De talrijke vertegenwoordigers van het annamatische volk, die u heden met mij en om u ziet, komen U nog éénmaal hun oprecht leedwezen betuigen U te zien vertrekken. Zij hebben mij opgedragen hun tolk te wezen om U zoowel als der regeering van de republiek te doen begrijpen, hoe groot het verlies is dat wij lijden. Wij staan verbaasd over uw vertrek en zullen ons nog langen tijd vragen, welk politiek toeval ons een groot man ontneemt, die sedert vier jaren zich de genegenheid der Annamieten heeft weten te verwerven, en die werkelijk ons het besef heeft gebracht, dat de Franschen onze oudere broeders zijn. De vermeerdering van de traktementen van het inlandsch personeel in de verschillende diensten, de instellingen van hulpbetoon, die U in het leven heeft geroepen, den stoot, die U aan de associatie-politiek heeft gegeven, zullen in onze harten de onuitwischbare herinnering griffen aan U en Uwe medewerkers. U gaat thans van ons, duizenden mijlen ver. Dat de groote sympathie, die wij U heden bewijzen, U een schitterend bewijs zij voor onze groote dankbaarheid. Wij zullen, mijnheer de gouverneur, Uwe gedachtenis blijven eeren als die onzer voorvaderen."

De laatste door ons gespatieerde woorden, toonen wel, welk een eervolle plaats de heer Rodier zich in de harten dezer, voor de geesten der voorvaderen in afgodische vereering levende inlandsche bevolking had weten te veroveren, en toch moest hij heengaan, misschien wel juist daarom.

Politie te Colombo. In een uitvoerig stuk heeft de aftredende gouverneur van Ceylon een overzicht gegeven van zijn bestuur sedert 1903, toen hij Sir West Ridgeway, den lateren pachter der paarlvisscherij ter kust van Ceylon, opvolgde. Volgens het relaas van den heer Blake kwam hij vrijwel in een Janboel trecht. Overschotten die er moesten wezen, waren er niet meer als intusschen verwerkt zonder behoorlijke verantwoording, terwijl de uitgaven voor reeds aangevangen werken bij de voltooiing de raming verre overtroffen en zoo meer, zoodat er niet veel kon worden gedacht aan noodige verbeteringen. Sir Blake had daarop zich voorgesteld de ontwikkeling der kolonie te bevorderen door uitbreiding van het spoorwegnet, maar in dat opzicht was hij gestuit op den tegenstand van den minister van koloniën, lord Elgin. Beter mocht hij slagen in een voorgenomen verbetering van het politie-wezen te Colombo.

Bij zijne komst op Ceylon vond hij daar een weinig ordelijken toestand — misdrijven waren er aan de orde van den dag en de politie was een nietswaardige troep, waarbij vooral de ambtenaren het zwakste punt uit maakten. Hij had getracht daaruit een betrouwbaar en bruikbaar korps te maken, en was tot op zekere hoogte daarin geslaagd. Nog restte evenwel de beslissing in Engeland op zijn voorstel, om 84 Europeanen uit te zenden voor de politie te Colombo, van wier aankomst en indienststelling aldaar, hij zich een groote verbetering voorstelde in zake het straatverkeer en de veiligheid der stad.

De Times of Ceylon, het stuk besprekende, meent dat de heer Blake tijdens zijn bestuur wel wat meer voor de kolonie had kunnen tot stand brengen.

Indiërs en westersche beschaving. „Ik heb," schreef S. F. in de Hindu Organ, „een ander kwaad gebruik te veroordeelen, dat onder onze meisjes bestaat, als het laatste importartikel uit het Westen. Ik bedoel de hofmakerij vóór het huwelijk. Onder de Tamils, in het verleden, kwamen jonge mannen en meisjes nimmer te zamen. Deze afscheiding tusschen de beide seksen was een gebruik, dat zijn oorsprong vond in klimatologische en andere overwegingen. Maar die afscheiding wordt nu door sommige kostschool-meisjes beschouwd als een overblijfsel van barbarisme. Zulk een denkbeeld staat lijnrecht tegenover de nationale gevoelens van den Tamil. De keuze van den echtgenoot, door onze meisjes zelven zal nimmer leiden tot haar huiselijk geluk. Natuurlijk mag haar stem in deze aangelegenheid worden gehoord, maar de verantwoordelijkheid voor de keuze berust in hoofdzaak bij hare ouders of verwanten. Een jong door vurige liefde opgezet gemoed kan niet geacht worden verstandig te oordeelen of de beste keuze te doen. Een meisje kan in de hofmakerij van een jongen man den schijn voor het wezen nemen. Hij kan slechts wat zij meebrengt en niet het meisje zelve lief hebben, en geen idealen echtgenoot voor haar uitmaken. Het meisje zal, in de meeste gevallen, door blinde liefde worden geleid en niet denken over de gevolgen eener slechte keuze. Hofmakerij geeft onzen meisjes niet en zal haar nimmer geven de kans om het ware karakter der minnaars te leeren kennen. Het werkt in haar slechts de neiging op voor wandelingen, rijtoertjes naar stille plekjes, enzoovoort, en moedigt coquetterie, flirt, en andere misbruiken aan, den Tamilst e voren onbekend. Zelfs in het Westen is het huwelijk, op zulke wijze tot stand gekomen, niet immer een zegen gebleken. Waarom zijn er meer echtscheidingen in het Westen dan hier? Wat is het eeuwenoud gebruik voor de leden der vorstelijke gezinnen in het Westen? Worden hunne huwelijken niet door anderen beklonken?"

Is het niet of men een starren conservatief ten onzent hoorde spreken?

Suikerriet in Queensland. Zooals bekend is, heeft de in het Australische Gemeenebest machtige arbeidspartij, uit hoofde van zuiver egoïstische motieven, weten door te zetten, dat de kleurlingen, meerendeels Kanakken van de australische eilanden, die op de suikerriet-plantages werkten, werden weggezonden, onder de leuze van het „blank Australië", dat geen plaats voor andere rassen mag bieden, wier huidskleur anders getint is dan die van het kaukasische ras.

De planters in Queensland zitten nu evenwel om arbeiders verlegen en zoeken overal andere werkkrachten, ter vervanging van de weggezonden Kanakken. Het „immigratie-departement te Londen" zou engelsche werklieden ernstig hebben ontraden zich naar Queensland voor den plantage-arbeid te begeven, en naar aanleiding hiervan schreef men uit Melbourne aan de Times:

„Ik zie dat uw immigratie-departement te Londen wijselijk engelschen arbeiders heeft ontraden naar Queensland te gaan. De hitte is bijna ondragelijk en slechts geschikt voor gekleurde arbeiders. Van de suikerstreken van Queensland tot het noordelijk gebied is het land alleen geschikt voor de vestiging van kleurlingen. Ik ben door het heele noorden van Australië getrokken, en acht het een schande den engelschen arbeider te willen verlagen tot den toestand van een indischen koelie. Ik bewonder het immigratie-departement voor de houding, die het aannam......."

Volgens een schrijven van den agent-generaal voor Queensland te Londen, Horace Tozer, eveneens aan de Times, slaat de schrijver te Melbourne de plank heelemaal mis.

Er bestaat ten eerste geen immigratie-departement te Londen, dat zich met de verhuizing naar Queensland zou bemoeien, maar wel een Emigrants Information Office, waarvan de heer Tozer medewerking ondervond. Voorts bevat de door den schrijver als alleen voor kleurlingen-vestiging geschikte streek nagenoeg alle mijndistricten van Queensland, waar duizenden blanken zich hebben neergelaten, terwijl in den tijd, dat nog Kanakken op de suikerplantages werkten, reeds 34 percent van de suikeropbrengst verkregen werd met gebruikmaking van den arbeid van blanken. Onlangs zijn dan ook door tusschenkomst van den agent-generaal 741 jonge boeren-arbeiders naar Queensland vertrokken, nadat hij hen volledig had ingelicht omtrent hetgeen van hen zou worden gevorderd, en de voorwaarden, waaronder zij daar zouden hebben te arbeiden, die geenszins vernederend mogen worden geheeten.

Süd-West. Het Schmerzenskind in Afrika gaat den duitschen Michel weer nieuwe zorgen bereiden. Nauw was het bericht ontvangen, dat de tweede zoon van Hendrik Witbooi, Klein Hendrik evenals zijn broeder Izaak tevoren had gedaan, zich aan het duitsche bestuur had onderworpen, waardoor de rust onder de Herreros weer meer verzekerd schijnt, toen de tijding kwam, dat Morenga uit de Kaapkolonie weer in Duitsch Zuidwest-Afrika was gevallen, waar hij met Simon Copper en zijne Hottentotten den duitschen troepen wederom veel werk belooft te zullen geven. De reeds aangevangen terugzending van troepen is dan ook weer gestaakt.

Ongeveer tegelijk met deze Jobstijding kwam het bericht van troebelen in Kameroen, waar het optreden van een mahdi wordt gemeld.

De overste von Morgen, die Kameroen kent, meent dat geen aanleiding bestaat zich over dezen opstand ernstig ongerust te maken, daar de negers in dit gebied niet de vrijheid van beweging hebben, welke de Herreros en Hottentotten tot zoo geduchte tegenstanders maakte. Een factor zal echter de opstandelingen sterken en dat is de verdwenen vrees voor den blanke als zoodanig. „Daartoe heeft, zegt hij, het gedrag van de vele Europeanen bijgedragen; daarvoor zorgen ook de vele uitgediende negersoldaten, die bijzonder talrijk in Yaunde en Boeli aanwezig zijn. Zij hebben zich de kracht der europeesche school — discipline en oefening — toegeëigend, maar ook de zwakke zijden van den blanke leeren kennen. Hij is voor hen geen halfgod meer, doch behoort ook tot de species „mensch".

Katoen in de koloniën. In een rapport van den heer Yves Henry, directeur van den landbouw voor Fransch West Afrika, lezen wij o. a. het volgende, betreffende de uitbreiding der katoen-cultuur in de betrokken koloniën.

„Deze uitbreiding van de katoencultuur heeft zich in den loop van dit jaar voortgezet en het is nu reeds zeker dat de oogst van 1906—1907 dien van 1905—1906 in belangrijke mate zal overschrijden. Het is nu dus aan te nemen, dat de inlanders begrepen hebben, welke voordeelen de katoen-cultuur hun kan opleveren. Er blijft nu nog slechts over hen op dien weg door wijze raadgevingen te leiden, hen geleidelijk te brengen tot betere cultuurmethoden en bovenal tot meerdere zorg bij den oogst, terwijl vooral, waar dit noodig zal zijn gebleken, voor de plaatselijke soorten andere in de plaats zullen moeten gesteld, nadat door de proeven, uitgaande van het bestuur zoowel als van de Association Cotonnière de superioriteit daarvan zal zijn vastgesteld."

De vraag of katoen in die streken loonend kan worden verbouwd schijnt dan ook reeds in bevestigenden zin een oplossing te hebben bevonden, inzonderheid wanneer men de vorderingen in aanmerking neemt, welke, door het initiatief van de British Cotton Growing Association, de katoencultuur in Lagos heeft gemaakt. Voor deze engelsche kolonie wordt de oogst van dit jaar geschat op 10 tot 12000 balen. In de eerste zeven maanden bedroeg de opbrengst reeds 6269 balen tegen 4117 in 1906 en 1803 in 1905. In 1906 heeft de B. C. G. A. uit de engelsche bezittingen in Afrika en van de engelsche Antillen reeds niet minder dan 20000 balen betrokken, ter waarde van ruim 30 millioen gulden.

Slavernij in Egypte en Soedan. Vijf en twintig jaar geleden was de opheffing der slavernij in Egypte een der dringendste en moeilijkste vraagstukken voor de engelsche regeering. Thans kan met uitzondering van enkele gevallen in sommige districten gezegd worden, dat de slavernij in Egypte heeft opgehouden te bestaan.

Twee maatregelen hebben hiertoe inzonderheid bijgedragen: de oprichting te Kairo voor een instelling bestemd voor vrijgelaten slavinnen en de bijzondere Conventie van 1895, waarvan evenals voor genoemde instelling het initiatief in hoofdzaak van lord Cromer uitging.

In het tot Egypte behoorend soedaneesch gebied is men echter bij lange na nog niet zoover gevorderd doch kan toch reeds gewaagd worden van belangrijken vooruitgang op dit gebied gemaakt door het Slavery Department, dat onder kapitein Mac Murdo staat. Deze verklaarde dat de vooruitgang op den weg eener snelle ontwikkeling was, hoezeer men niet vóór eenige jaren verder op volkomen bevredigende uitkomsten zou kunnen hopen.

Dat men hierbij voorzichtig te werk moest gaan, erkende lord Cromer reeds in zijn laatste jaarverslag waar hij opmerkte, dat het ten aanzien van den Soedan gold te weten, hoe de slavernij geheel af te schaffen, zonder ernstige verwikkelingen te veroorzaken.

Boekbespreking.

Van de directie van 's Rijks Ethnografisch Museum te Leiden ontvingen wij in hartelijken dank het prachtwerk **De Gong-fabricatie te Semarang**, door Edw. Jacobson en Mr. J. H. van Hasselt.

Deze nog veel te weinig bekende, zoo belangrijke Javaansche kunstindustrie is hier in hollandschen en duitschen tekst zeer duidelijk en uitvoerig beschreven en verlucht met een twaalftal bizonder fraaie lichtdrukken, die opzichzelven reeds den leek een beeld geven van al den arbeid en de zorg die de vervaardiging dier welluidende gongs vereischt.

Voor belangstellenden ligt het boek ter lezing op de leestafel, Heulstraat 17, terwijl in „Boeatan" dezelfde gongs in verschillende grootte en toonhoogte te bewonderen niet alleen, maar ook te koop zijn.

Moge dit boek er het zijne toe bijdragen om dit Javaansche handwerk meer en meer ook in Europa te doen waardeeren.

De schrijfster Mej. Martine Tonnet had de vriendelijkheid ons een overdruk ten geschenke te geven van haar artikel: **Oude Vormen in Nieuwe N.-I. Kunst,** dat in de Juli-aflevering van Elseviers Geïllustreerd Maandschrift verschenen is en alweder eene verdienstelijke bijdrage is tot verspreiding van meer kennis en opwekking tot verdere bestudeering zoowel der oude als der nieuwe kunstuitingen in onze daaraan zoo rijke bezittingen.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Weekblad voor Indië. 1907. No. 13.

Een verdienstelijk arbeider op maatschappelijk gebied [Mgr. M. J. D. Claessens], door M. van Geuns (met portret). — Aan een koloniaal, door J. Nederveen. — Brieven uit patria (vervolg), door J. Willemsz. — Een directeur-generaal van de O. I. Comp., door Gabriël — Manoeuvres in de Preanger (met foto's). — Indrukken van den Dag, door Corax. — Indische boosdoeners, door Auditor. Enz.

De Tijdspiegel. Augustus 1907.

Generaal-Majoor Mr. H. G. Baron van Nahnys van Burgt (1782—1158), door W. C. Nieuwenhuyzen.

De Indische Mercuur. 20 Aug. 1907.

Ecgonine-bepaling in Java coca, door M. Greshoff. — Gold Dredging, door D. — De Amerikaansche regeering en de tabakstrust. — Een gevaar voor de suikerindustrie op Java. — De vereeniging van specerijhandelaren in de Ver. Staten van N. A. — Prijscourant voor de aangifte van het 3e kwartaal 1907. — Kediri-Landbouwvereeniging. — Wijziging der invoerrechten in Suriname. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

Berichten van den St. Claverbond. 1907. No. 3.

Flores. Uit Nita, door Th. Rouppe van der Voort (met afb.). — Sumatra's Westkust. Enkele bijzonderheden betreffende de bevolking der Padangsche Bovenlanden, door J. van Berkhoven (met platen). — Een executie in Atjeh. Uit het dagboek van pastoor H. C. Verbraak. — Indische vruchten. Mangga, Chinaasappel, Pompelmoes, door C. Wenneker (met afb.). — Uit de bovenlanden van Menado. Sarongsong en Kakaskassen, door P. Wintjes (met plaat). — Een merkwaardige bamboebrug, door M. Timmers (met plaat). — Pater Alex de Rhodes S. J. in den O. I. Archipel, door W. Hellings.

De Nieuwe Tijd. 12e Jaarg. 1907. No. 7—8.

Het Koloniale vraagstuk. — Rapport van Nederland. — (Nederland's koloniale politiek), door H. Van Kol.

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar Oost-Indië.

Het S.S. „Grotius", Gezagvoerder P. Oirhand bestemd fe vertrekken van Amsterdam naar Genua 10 Aug. 1907.

Te Amsterdam schepen zich in:

Mevr. P. H. M. Bouwman—de Klerck, 2 kind. en Mej. H. K. Dyker.
W. A. vor Freiburg.
A. ten Cate.
Mevr. H. J. Kerling v. Essen—Kramers.
J. R. H. de Roo v. Alderwaerelt.
M. Bauman en echtg.
G. A. F. Lussow en echtg.
Mevr. M. B. Beer—de Roever, 3 ktnd. en Mej. C. Stroucken.
H. Ph. Ubbens, echtg. en 2 kind.
I. J. de Vries, echtg. en 2 kind.
J. H. Vorkink.
J. H. Lagaag.
W. J. J. Fasse.
Mevr. F. M. Duymaer v. Twist.
Mevr. J. Punter.
Mevr. A. Stam.
K. A. Reimann.

Naar Southampton:

J. Foudraine.
Peters.
Ralston.
Pike.
W. C. de Wi.
Croll.
Boogaardt.
't Hoofd en Mej. v. Leeuwen.

Naar Genua:

Denkgrave en echtg.
J. Mohr.
M. von Frantzius.
Holm.
O. Harstman.
M. C. G. Middelburg.
Mej. A. Duyvis.
Mej. C. Baerselman.
H. W. Bunschoten.
N. P. Haverschmidt.
W. Boissevain en echtg.
N. Roodenburg en echtg.
N. Roodenburg Jr.
L. Roodenburg.
Prof. Jetta en Zoon.
L. C. Middendorp.
Dr. A. W. Seroon.
D. Hartevelt H.Czn.
v. Stolk en Zoon.
J. H. Duyterinck.
P. J. Hamulton.
J. W. Neelson.
v. Stygeren.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende..

....

wonende te.. *wenscht*

donateur-trice / lid *te worden der Vereeniging* ***Oost en West*** *tegen een jaarlijksche contributie van f*..............................

den.............................190......

Straat of gracht

.... Handteekening

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Bureau Hoofdbestuur: Heulstraat 17.

N°. 35. Donderdag 29 Augustus 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

»Het Koloniaal belang is eèn Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling* . . . ƒ 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers. . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel. . . . . ƒ 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . . . . . . „ 0.09
„ „ „ 1000 „ . . . . . . „ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van de Redactie-Commissie:

Na zoo goed geslaagde Atjeh-Tentoonstelling is thans in het *Rijks Ethnografisch Museum* te Leiden (Hoogewoerd 108) eene **expositie van Ethnografische voorwerpen afkomstig** uit de *Noord Nieuw Guinea-expeditie*, welke zeker niet minder bezienswaardig is.

II. Afdeeling Apeldoorn:

Verslag van de te Apeldoorn in Juli 1907 gehouden tentoonstelling van Oost- en West Indische Kunstnijverheid.

Den 25sten Juli 1907 des morgens ten 10 ure werd in de Groote Zaal van het Hotel van der Burg de door deze Afdeeling georganiseerde tentoonstelling van Oost- en West-Indische Kunstnijverheid geopend.

De zaal leent zich door het gedempte licht, dat door twee groote vensters van boven invalt, zeer en alle op lange tafels en langs de wanden geëtaleerde goed voor het houden van kleine tentoonstellingen, voorwerpen kwamen dan ook zeer goed uit. De beschikbare ruimte bleek echter wat al te beperkt, zoodat aan tal van ingezonden voorwerpen geen plaats kon worden gegeven, ja, men zelfs verplicht was, eenige kisten met ingezonden goederen ongeopend te laten staan. Bij de voorbereiding had de commissie, afgaande op de resultaten van eene vroeger hier ter plaatse gehouden tentoonstelling, op een bescheiden aantal inzendingen gerekend, en twee weken voor de opening waren ook nog slechts een 500 tal voorwerpen ter harer beschikking gesteld. Toen zij echter op den 23sten Juli 1907 met het etaleeren een aanvang maakte, kon zij over meer dan 2000 stuks beschikken!

In hoofdzaak waren de tentoongestelde voorwerpen afkomstig van te Apeldoorn woonachtige personen, maar ook van elders waren tal van voorwerpen ingezonden.

H.M. onze geëerbiedigde Koningin had aan de commissie welwillend eene fraaie collectie wapenen en eene zeer volledige verzameling van na nagemaakte vruchten van West-Indië afgestaan, terwijl voorts „Boeatan", de Hoofdcursus te Kampen, Het Kon. Kol. Invalidenhuis te Bronbeek, het Kol. Museum te Haarlem, de Heer P. Buwalda te 's-Gravenhage en anderen tal van mooie voorwerpen ter beschikking hadden gesteld.

Door de groote verscheidenheid en het goede gehalte van de ingezonden voorwerpen gaf de tentoonstelling een mooi beeld van hetgeen onze bezittingen in Oost- en West-Indië aan voorwerpen van Kunst kunnen voortbrengen en was zij voor allen, die daaromtrent iets willen weten, bijzonder leerzaam.

Het meest vertegenwoordigd waren de weefsels, zoowel kains ikat als batiks, afkomstig uit alle deelen van den Oost-Indischen Archipel. Wel jammer was het, dat slechts enkele weefsels in hun volle lengte konden worden opgehangen; de andere weefsels, die nu tegen stellingen, langs en op de tafels waren aangebracht, zouden dan zeker nog mooier zijn uitgekomen. Bijzonder vermelding verdienen: een kain ikat van Soemba met vorstenpatroon (inzending van den Hoofdcursus te Kampen), een sarong met het „parang roesaq" patroon van Solo, een magnifieke kain van de zeedajaks van Borneo (inzending van „Boeatan"), een staal-blauw met goud doorweven doek van Atjeh, een kain met geïkatte schering en geïkatten inslag van Palembang, en een tweetal met lovertjes belegde en geborduurde sarongs van de Lampongs.

Van het ingezonden koperwerk verdienen vooral vermelding: een oud keteltje van Madoera met het voor een mangistan op het deksel, een schaal op voetstuk en een paar lampen, de laatste van Atjeh. Bij het nieuwere koperwerk van Soerabaja was, evenals bij het houtsnijwerk van Djapara, Europeesche invloed niet te miskennen. Zoowel dit houtsnijwerk, als het koperwerk was zeer ruim vertegenwoordigd.

Dit laatste was ook het geval met Bankatin — in den vorm van sigarenkokers, doozen enz. — en met Palembangsch lakwerk, waarvan o.a. een paar bijzonder mooie pagaaien aanwezig weren.

Een aantal hoeden van verschillenden vorm, zoomede een aantal koffo-matten, uit Oost-Indië, voorts mandjes en doosjes, zoowel uit Oost- als West-Indië, gaven een aardig beeld van wat de inboorlingen daar aan vlechtwerk kunnen voortbrengen. Vooral de koffomatten waren bijzonder fraai, terwijl ook een zeer fijn gevlochten hoofddeksel van Celebes in het bijzonder vermeld dient te worden.

Zeer eigenaardig waren de uit boomschors vervaardigde kleedingstukken van Borneo en Celebes; vooral de anderhalve meter breede sarong zonder naad trok zeer de aandacht.

Karakteristiek waren een negental uit karbouwenhuid gesneden en van hoornen handvatten voorziene poppen uit de wajang poerwo, waarvan een vijftal, hoofdpersonen van het „Ramajana" en een drietal, „Siwa", „Vishnoe" en „Brama" voorstelden. Ook eenige schermpjes en waaiers van meer nieuwerwetsch Djokjasch leerwerk waren zeer bezienswaardig.

Het Kol. Museum te Haarlem had eene zeer interessante inzending geleverd; met de vervaardigde voorwerpen had deze inrichting tevens de onbewerkte grondstoffen: schildpad, hoorn, paarlmoerschelp en steenkool ingezonden. De voorwerpen van steenkool vooral, trokken zeer de aandacht, wat ook het geval was met een Atjehsch handweefgetouw en een batik in wording, ingezonden door den Hoofdcursus te Kampen, die bij de collectie van het Kol. Museum waren opgesteld.

Veel belangstelling genoten voorts ook eenige zeer fraaie scheepjes en doosjes van kruidnagelen gemaakt en eenige niet minder mooie bouquetten — vruchten en bloemen — van vogelveeren vervaardigd.

In een gesloten vitrine was een groote collectie Padangsch filigrainwerk uitgestald, terwijl in eene andere vitrine kostbare wapenen en sieraden waren tentoongesteld.

Van aardewerk was uit den aard der zaak weinig ingezonden; alleen van West-Indië waren een aantal eigenaardig gevormde koelkannen en verder kommetjes enz. aanwezig. Van West-Indië had men ook eenige zeer fraai gevlochten hangmatten ingezonden.

Bijzondere vermelding verdient nog een met antiek drijfwerk in zilver, opgesierde paardentoom van Makassar en een album van Dr. Scheuer met een band van Djokjasch leerwerk, hem bij zijn vertrek uit Indië aangeboden.

Ter opluistering waren een groot aantal photo's van Oost-Indië ingezonden, terwijl voor hetzelfde doel door den Hoofdcursus te Kampen een prahoe majang en een drijvend winkeltje van Borneo in miniatuur, een aantal poppen van de wajang golek, eenige afgodsbeeldjes enz., waren afgestaan.

De tentoonstelling trok al dadelijk veel bezoekers en dit bleef zoo tot zij Zondagmiddag den 28sten Juli 1907 gesloten werd. Naar schatting is zij door ongeveer 2000 personen bezocht, waarvan 420 niet-leden der Vereeniging. Vooral in de middaguren was het er zeer druk, in het bijzonder in het verhoogde gedeelte der zaal — het tooneel — waar den bezoekers, onder het genot van een kopje Javathee en indisch gebak, de gelegenheid werd verschaft een oogenblik te verpoozen.

NB. Door tijdelijke afwezigheid van den Secretaris der Afdeeling Apeldoorn is de inzending van dit verslag eenigszins vertraagd en kon het pas in dit nummer worden opgenomen.

KOLONIALE PRAATJES.

De koloniale quaestie te Stuttgart.

Evenals laatstelijk te Amsterdam is ook op het thans te Stuttgart gehouden Internationaal Socialistisch Congres de koloniale quaestie ter sprake gekomen, en merkwaardig, hoezeer begrijpelijk, is het hoe hopeloos de opinies daaromtrent in deze Internationale zijn verdeeld.

Het beste kenmerkt zich het meeningsverschil tusschen de beide groote groepen in de bij de beraadslagingen der onderwerpelijke, koloniale commissie van het congres door twee duitsche afgevaardigden, Dr. David en Ledebour, te berde gebrachte opmerkingen.

Dr. David verklaarde er op te willen zien gelet dat het een groot onderscheid maakt hoe er wordt gekoloniseerd, en dat, wanneer beschaafde landen optreden om aan onbeschaafde volken de zegeningen der beschaving te brengen, de sociaal democraten hen daarbij zullen steunen, zooals Bebel in den Duitschen Rijksdag had verklaard, terwijl de quintessence van Ledebour's betoog als volgt kan worden samengevat: »Wij leven in een kapitalistische maatschappij, wier koloniale politiek noodzakelijk is eene kapitalistische; wij *mogen* van de „bourzoizie" geen beschavingsarbeid verwachten, ergo moeten wij elke koloniale exploitatie afkeuren "

Wel kon een door Dr. David voorgestelde resolutie om de koloniale idee, zooals ook wij ons die met hare idealen oorstellen, „een werkelijk

bestanddeel" te heeten „van het geheele beschavingsdoel der socialistische beweging" geen genade vinden in de oogen der commissie, maar toch uitte zich hare meerderheid in dien zin, dat zij zich verklaarde voor eene medewerking aan de huidige koloniale exploitatie door het streven naar hervormingen en verbeteringen.

Toen de zaak evenwel ter openbare zitting werd behandeld, bleek dat het congres, wat de meerderheid ten minste betreft. van geen medewerking wilde weten en zich slechts bepalen kon tot de gewone phrasen van uitbuiting en slavernij. Te verwonderen valt zulks niet, waar de voorlichters op dit gebied hun uiterste best hebben gedaan om de koloniale idee in discrediet te brengen, door de noodzakelijke consequentien in de zwartste kleuren af te malen en als geheel nutteloos voor te stellen, terwijl we weten hoeveel moeite men zich getroost om toch vooral te doen uitkomen, dat de koloniale exploitatie niet in het minst of slechts in hoogst geringe mate aan de arbeidswereld zou ten goede komen.

Men behoeft slechts het standpunt te kennen door de Internationale aangenomen tegenover de «immigratie», om te begrijpen dat het eigenbelang, zeer begrijpelijk, ook in deze kringen zwaar weegt, en waar nu zoo dikwerf in strijd met de waarheid den zoogenaamden «arbeiders», waaronder overigens blijkens dit Congres, als we het niet reeds lang wisten, tal van «doctors» en zoo voort schuilen, is voorgekauwd, dat hun eigenbelang in geenen deele bij het koloniaal bezit gemoeid is, daar is het niet anders dan zeer begrijpelijk, dat van die zijde voor de koloniale idee weinig gevoeld wordt, die slechts verantwoordelijkheid zou geven zonder lusten.

Vooral uit het duitsche kamp gingen heftige stemmen op tegen het o. a. door den heer van Kol met warmte verdedigde voorstel om de ter zake van de koloniale politiek door de partij in acht genomen negatieve houding voor eene positieve te laten varen. Ook hiervan is de oorzaak niet moeilijk te ontdekken. De duitsche koloniën verkeeren nog in een staat van kindsheid en eischen telken jare groote sommen van het moederland, die het socialisme, dat alles voor zich zou willen opeischen, slechts noode het land ziet uitgaan. En die offers zouden, wilde het socialisme zijne in den strijd tegen het „kapitalistisch koloniaal regime" gebezigde woorden in daden omzetten, als consequentie van zijne positieve politiek slechts des te grooter worden. Het in den mond van het socialisme bestorven „altruïsme" is zoo groot niet dat men zich zoo iets zou willen getroosten, dan liever weg met de koloniën, wat voor een Duitscher van heden met het oog op de beteekenis der koloniën thans voor zijn land, ook geen in werkelijkheid belangrijk offer zou in zich sluiten.

Wij moeten trouwens bekennen, dat het ons moeilijk valt aan een positieven arbeid van het socialisme op koloniaal gebied te gelooven. Wel werd door den heer van Kol in zijn verdediging van het positivisme met niet geringe zelfoverschatting opgemerkt: „Wij hollandsche socialisten hebben het vertrouwen van millioenen inboorlingen; wij hebben het verdiend door ons ingrijpen voor hen", maar de feiten zijn genoegzaam bekend om te weten. dat dit ingrijpen zich bepaalde tot het zich toeëigenen der wapenen, door anderen lang vóór hen reeds tegen het oude koloniale regime van cultuurstelsel enzoovoorts gericht, en het daarmede als dollen en razenden om zich heen slaan, zonder er zich in het minst om te bekreunen hoe en waar de slagen neerkwamen.

Wij kunnen ons geen verwezenlijking van het denkbeeld van een positieven arbeid denken, wanneer men daarbij niet de zoo juiste woorden van Dr. David aanvaardt, waar deze het volgende opmerkte:

»Willen wij consequent zijn en meer doen dan phrasen uitspreken, dan moeten wij zeggen: het is een onwetenschappelijke opvatting, te meenen, dat de volken in de koloniën uit wilden toestand in het socialisme zullen komen, als zij aan zichzelf worden overgelaten. Zij moeten door het kapitalisme heen. Die weg der smarte wordt geen volk gespaard.»

Het socialisme, voor de taak van een positieven kolonialen arbeid gesteld, zou alras ontwaren, dat het al evenzeer als het gevloekte «kapitalisme» door het moeras zou hebben te waden van zoogenaamde «uitbuiting, slavernij en imperialisme» om het doel te bereiken, waarnaar woorden geen bruggetjes vormen. Het besef dan ook dat men het zelf toch niet beter zou kunnen dan de zoogenaamde «kapitalistische maatschappij», en het besef ook, dat men door de consequentiën van het koloniaal bezit te aanvaarden een machtig wapen tegen het bestreden bestaande regime in eigen land uit de handen zou geven, kunnen onzes inziens niet vreemd zijn aan dit besluit der Internationale om haar negatief standpunt te bewaren om utiliteitsredenen, die echter hare onmacht in dit opzicht belichten.

Oost-Indische Berichten.

Een onvermijdelijk geval en een nuttig bedrijf. De resident van de Preanger heeft zijn veel besproken reglement op het gebruik van gouvernements-pasanggrahans op last van de regeering moeten wijzigen in het belang van de particulieren die van zulke logeergelegenheden gebruik wenschen te maken.

Het gewijzigde artikel luidt als volgt:

„Aan particulieren, met een opdracht van regeerings- of bestuurswege, en, doch alleen in onvermijdelijke gevallen in het belang van nuttige bedrijven, kan het gebruik van de gouvernements-pasanggrahans in de Preanger worden toegestaan".

Waartoe die wijziging reeds geleid heeft vernam Matar uit een schrijven van een particulier te Bandjar, alwaar een gouvernements-pasanggrahan staat.

Een opzichter van een der vele ondernemingen aan de spoor gelegen, was te Bandjar bij een vriend gelogeerd wegens ziekte en had een half dozijn Cauvinpillen geslikt.

Des middags zes uur maakte hij een wandeling en juist in de nabijheid van den pasanggrahan gekomen, kreeg de man het zoo geweldig benauwd, dat hij het gebouw binnen vloog en den mandoer verzocht om hem subiet den weg te wijzen naar een gelegenheid, waar zoowel ambtenaren als particulieren gewoonlijk heen gaan, zelfs al hebben zij geen Cauvinpillen ingenomen.

De mandoer: Toewan siapa, apa toean ambtenaar atawa particulier sadja?

De opzichter: Saja particulier, maar lekas toch mandoer lekas! lekas!

O, God!.... 't Is al te laat.

Mandoer: Djikalook particulier sadja toewan tida boleh masoek pasanggrahan.

Opzichter: G. v. d. mandoer! saja ada onvermijdelijk geval!

Mandoer: Ja betoel, tetapie kandjeng resident bilang itoe boekan nuttig bedrijf.

Omkooperijen door gevangenen. Daar het opnieuw is gebleken, schrijft het Soer. Hbld., dat gelden en kostbaarheden, in het bezit van gevangenen, welke van de eene plaats naar de andere worden overgebracht, gedurende de reis gedeeltelijk verloren gaan, hetzij door dobbelspel, hetzij door afpersing als anderszins, terwijl het resteerende veelal dient om gevangenismandoers enz. om te koopen, teneinde deze goedgunstig te stemmen voor een voordeelige of aangename detacheering, heeft de directeur van Justitie den hoofden van gewestelijk bestuur verzocht, de betrokken autoriteiten in hun gewest, die met de opzending van veroordeelden zijn belast, wel te willen aanschrijven om, zoo dit nog niet geschiedt, in den vervolge bij opzending dier lieden, de hun toekomende gelden of goederen niet in hunne handen te stellen, maar die onder afzonderlijk, zoo noodig aangeteekend pakket te doen opzenden aan het hoofd van plaatselijk bestuur of het hoofd van de gevangenis van de plaats van bestemming der veroordeelden.

Te veel amusement voor de bevolking. Men schrijft uit Bandoeng aan de Java Bode:

Het is mij opgevallen, hoe veel executievenduties in deze maand alhier worden gehouden bij inlanders, en in de vorige maand waren er ook enkele aangeslagen. Het gouvernementspandhuis alhier is tjokvol van beleende panden van inlanders, meerendeels kains en sarongs, lijfsieraden en horloges.

De Bintang Hindia heeft in hare boeken een 20 mille staan aan achterstallige abonnementen, drie kwart van prijaji's. Zou dit wellicht voor een deel zijn oorzaak vinden in de talrijke amusementen, waarop men ons vergast: bioscoop, paardenspel, draaimolen en tamboel.

Diefstal en inbraak zijn de fatale gevolgen van de buitensporigheden der Soendaneezen. Nu komen de races der Preangersche Wedloopsocieteit. Ik zie in gedachte een inlandsch hoofdje — zeg een tjamat of assistent-wedana, van verre gekomen, om die wedrennen bij te wonen, de dejeuh in een karretje naderen. Evenals een vreemdeling bij aankomst het eerst naar het hotel trekt, kart onze burgemeester langs binnenwegen de stad in, om zijn eerste bezoek te brengen aan een..... geldschieter. Want de races kosten hem geld. Hij zal en moet zijn spil- en speelzucht bevredigen.

Om te overwegen voor hen, die van inzinking en mindere welvaart studie maken.

In de leeuwenkooi. De Locomotief deelt mede, dat de heer W. te Semarang zich in de leeuwenkooi van het circus Ott heeft gewaagd. In tegenwoordigheid van den temmer heeft hij op een der dieren gestaan, evenals Louis Bouwmeester Jr. hier. Het wordt zoo langzamerhand een rage bezoeken af te steken bij gevangen koningen des wouds.

Het horloge van den president gestolen. Dinsdag 2 Juli staat met vette letters in de analen van den Padangschen raad van justitie aangeteekend, schrijft het Soer. Hbld. Gedurende de behandeling van een zaak had de president zijn horloge voor zich op tafel liggen. In de raadkamer gekomen, miste hij zijn uurwerk, dat dus klaarblijkelijk op de tafel in de gehoorzaal moest zijn blijven liggen. Terugkeeren daarheen was het werk van een oogenblik maar — dat oogenblik schijnt lang genoeg geweest te zijn, om een langvingerige de gelegenheid te geven, zich het horloge toe te eigenen, hetgeen dan ook geschied bleek te zijn. Brutaler kan het haast niet. Misschien heeft een pas vrij gekomen dief het hem geleverd.

De Atjeh-correspondent der Deli Courant schrijft:

„Het is betrekkelijk lang geleden sinds ik mijn vorigen brief u zond. Ik hoopte op wat ik eigenlijk niet hoopte. In korten tijd toch hadden zich zooveel ernstige gebeurtenissen voorgedaan, dat meerdere feiten verwacht konden worden. Voor zoover mij bekend hebben gelijksoortige voorvallen als in de laatste brieven gemeld niet plaats gehad. Tot mijn schande moet ik bekennen dat dit mij in zekeren zin een teleurstelling was. De verslaggever wil natuurlijk zijn brieven gaarne actueel zien; en de toestand hier kan nog weinig andere actualiteit toonen dan die door het zwaard wordt uitgeoefend. Daarom moet het bloed van den verslaggever zoolang hij aan zijn blad denkt door andere aderen stroomen, dan wanneer hij in zijn dagelijkschen arbeid zich vinden laat; en hierdoor wordt voorkomen dat onze zedelijke waarde aan het dalen gaat, dat gebrek aan meevoelen met vriend en vijand geboren wordt in de dagelijksche ellende, op Atjeh geleden, door de zucht om gepeperde spijs op te disschen omneveld wordt. Want mijne lezers begrijpen toch, dat het werk hier geregeld voortgaat, dat voortdurend aan dit werk offers worden gebracht, zoowel door den vijand als door ons. De telegrammen hebben de lezers van dit blad daarvan kunnen overtuigen en wanneer zij de cijfers eens bij elkander tellen, tot de ontdekking kunnen komen, dat al zijn wij niet door zulke alarmeerende tijdingen opgeschrikt, de toestand evenwel niet minder ernstig is. Ik geloof niet aan de gegrondheid van de vrees, waarvan een enkele mij deelgenoot wilde maken, dat meer dan een — en grootere nog dan te voren — catastrophe nog volgen zal, ook al is een ieder het er over eens, dat het verzet algemeen krachtiger wordt.

Uit de berichten toch merken wij op dat overal nog vrij sterke benden rondzwerven; dat het aantal der ontevredenen in den laatsten tijd, dank zij de belasting, toeneemt, hooren wij uit verschillenden mond. De Atjeher meent door de invoering der belasting verongelijkt en onrechtvaardig behandeld te worden en wijst op de Maleische bevolking der Westkust, zooveel langer reeds onder onze heerschappij en toch nog vrij van dezen druk. De vroeger besproken feiten getuigen van de ontevredenheid op de Noord- en Oostkust. Als bijzonderheid deel ik hier nog mede, dat de vijand in Lho'-Seumawe alles verbrandt wat door onze troepen bezet is geweest. Gevolg hiervan is, opdat de bevriende bevolking zoo min mogelijk om zijnentwil schade lijde, dat onze troepen indien geen overwegende bezwaren bestaan niet meer mogen bivakkeeren in eenig huis der bevolking. In het Alasland was tot voor korten tijd, naar het scheen, weinig bijzonders te vinden. Herhaaldelijk gaven toch de verslagen gunstige berichten, of werd er gemeld dat er hier en daar eens een vijand werd neergelegd. Maar ook dit land schijnt nu door benden verontrust te worden. Gelukte het onlangs aan een patrouille zonder veel schade aan hare zijde den vijand in een verlaten kampong een verlies van 11 dooden toe te brengen, niet lang daarna heeft deze getracht daarover wraak te nemen, door met een 40 man sterke bende op onze maréchaussées een klewangaanval te wagen, die al kostte hem dit 5 dooden toch met succes bekroond werd daar aan onze zijde een verlies was van 1 gesneuvelde en 2 gewonden en nog een karabijn verloren ging. Dat er wat broeide, ontging de aandacht niet. Immers er waren in vroeger dagen te veel menschen uitgeweken, die zich nimmer meer gemeld hadden om te kunnen gelooven, dat de rust in deze streken niet zeer betrekkelijk was en dat de ontevredenen of onwilligen niet eens krachtiger voor den dag zouden komen. Dit is dan nu geschied. De belasting elders een der oorzaken van den onwil der bevolking valt. hier natuurlijk niet te noemen als hier nog niet ingevoerd.

Dezer dagen zal de familie van den gezaghebber in het Meergebied de reis naar Takengön aanvaarden. En dat goede(?) voorbeeld zal door de vrouwen der minderen gevolgd worden. Waarlijk een onderneming om respect voor te hebben, want de bezwaren zijn niet gering. De weg toch die van Bireum uitgaat naar voornoemd gebied is in zijn begin goed te noemen, ook al is er een enkele brug nog niet gereed; doch dit eerste gedeelte is ook verreweg het gemakkelijkste. Maar dan komen de ravijnen en de hellingen in een weg, waarbij men vrij knap

marcheeren moet om dezen in 4 dagen te kunnen afleggen. Een pasanggrahan bestaat in teekening, en verder bestaat voorbij Moeë-Goele geen vast verblijf, onder welks dak beschutting tegen wind en regen gevonden kan worden. Deze onderneming moet wel een goeden indruk geven van den toestand in deze streken. En toch, zonder te noemen de verschillende klewangaanvallen van 't vorig jaar al blijven zij ook in herinnering, doen de laatste berichten, waarbij ons het neerleggen van maar 26 vijanden wordt gemeld, ons toch andere gedachten krijgen. Ik weet niet of gelijktijdig alle vrouwen, ongeveer 80 naar ik hoor, zullen medetrekken; maar ook al zal er maar een beperkt getal gaan, groote, groote voorzichtigheid is bij deze, ja laat ik het maar bij het juiste woord noemen —onvoorzichtigheid meer dan noodig. Wij zijn hier niet gestemd om den moed te bewonderen noch om te declameeren: „Waar werd oprechter trouw dan tusschen man en vrouw ter wereld ooit gevonden?"

't Is kolonisatie, zegt men. Maar eilieve, wanneer ik nog in het Atjehverslag van Mei jl. lees: Met uitbreiding der proeftuinen voor Europeesche cultures wordt voortgegaan. Bij het heerschend g e b r e k a a n l e v e n s m i d d e l e n in het Meergebied voorziet de opbrengst dier tuinen eenigszins in de nooden der bevolking, uitvoer van aardappelen en boonen kan daarom niet plaats hebben. Ten behoeve der militaire bezetting van Takengön, die tot nog toe haar rijst van het land betrok, werd in verband met het vorenstaande rijst van de kust opgevoerd." Dit heet wel een tijdelijke schaarschte, maar deze staat in verband met een zeer onpraktische gewoonte van de bevolking dezer streken om op zeer uiteenloopende tijden in verschillende valleien haar land te beplanten, waarvan natuurlijk het gevolg is dat er voortdurend zekere schaarschte moet heerschen. Takengön wordt bezet door 4 groepen maréchaussées die de handen vol hebben. Zal voortaan deze post een grootere bezetting zien, nu voor de bescherming van vrouwen en kinderen meerdere kracht wordt vereischt? Wij hebben het nog niet vernomen. En dan de kosten der transporten enz. Maar genoeg hierover. Er is nog een andere zaak die te Koetja-Radja plotseling alle gemoederen in beweging gebracht heeft. Onze plaats mag prat zijn op de twijfelachtige eer, dat in haar midden het record der diefstallen in Indië gepleegd, geslagen is. De gouvernementskas is hier bestolen voor het eerbiedwaardig bedrag van *f* 321.000, zegge drie honderd een en twintig duizend gulden, een bedrag als nooit te voren de prijs is geweest voor welken handigen inbreker ook. We begrijpen er geen van allen wat van. We staan voor de kluis waar de som in geborgen was, we bezien ze van alle kanten en al weten we het, we kunnen het niet gelooven dat het geld er uit gehaald is. Het is ons allen, behalve den pleger(s) van de daad een raadsel, ook al hebben wij sinds Maandagmorgen 15 Juli den tijd gehad om onze hypothesen te stellen. Onderstellingen zijn er dan ook bij hoopjes. Maar laat ik vertellen wat ik weet. Zaterdag voor den diefstal had de ontvanger in zijn bijzijn door den inlandschen kantoorbediende geldkisten en kluis laten sluiten op de gewone wijze en op den gewonen tijd even voordat hij het kantoor verliet. De sleutels van de sloten op de kisten, waarin geldswaarde stak, in een andere kist opgeborgen en de sleutels van deze met die van de kluisdeur gelijk iederen dag door den ontvanger bewaard in een trommeltje meegenomen naar diens woning, waar dit dan in een zijner gesloten kasten werd opgeborgen. 's Avonds om 6 uur komt de wacht, die natuurlijk niets heeft opgemerkt. De Zondag volgt, niemand strekt dan zijn wandeling uit naar het eenzaam plekje achter het civiel bureau, waar de kluis staat en op den dag wordt er zelfs geen wacht bij geplaatst. Een uitstekende gelegenheid dus voor die haar weet waar te nemen. Maandag-morgen komt toevallig een luitenant-kwartiermeester op 't kantoor; hij werd eigenlijk, naar ik meen, den volgenden dag eerst verwacht, om gelden op te nemen. De ontvanger laat door zijn bediende kist en kluis open maken in zijn tegenwoordigheid. Er is niets dat hun opmerkzaamheid trekt. De ontvanger had de gewoonte om de hangsloten na sluiting met 't sleutelgat naar den wand te keeren; dit was ook nu zoo. Geen spoor van breuk of geweldsoefening. Niets, niets. De bewuste kist, waarvan de inhoud voorgaanden Vrijdag of Zaterdag nog was opgenomen, wordt geopend en nu is die inhoud verdwenen. Het raadsel is tot heden nog in het minst niet opgelost. Ongeveer 5 K.G. aan bankpapier is meegesleept b.v. *f* 82.000 ongeveer aan bankjes van *f* 25, en 't overige voornamelijk klein papier. Reeds ongeveer gedurende 8 maanden had de ontvanger gesukkel gehad nu eens met een slot binnen en dan buiten de kluis. Hij had bij elk voorkomend geval de autoriteiten daarvan in kennis gesteld. Ook de geledigde kist had aan haar slot gemankeerd. Is dat toeval of voorbereidend werk geweest? Niemand weet het. Niemand weet eenige aanwijzing te doen. De verdenking viel allereerst op de slotenmakers, die echter hun onschuld konden bewijzen. Op wie nu de verdenking valt durf ik natuurlijk niet te zeggen en noodig is 't al de gehoorde onderstellingen te verzwijgen. Niet verzwegen behoeft de aanmerking, dat het toch wel eenigszins onvoorzichtig is een waarde op zulk een eenzaam en aan het oog van voorbijgangers onttrokken plaats, hoe goed ook achter sloten geborgen, 's Zondags en trouwens elken tijd, als de kantoren gesloten zijn niet te laten bewaken en dat wel, nadat de verdachte geschiedenis met de sloten heeft plaats gehad. Zeer te betreuren is het dat de persoon en het gezin van den ontvanger, die hier nog steeds het algemeen vertrouwen geniet, van deze misdaad wellicht het onschuldig slachtoffer wordt. De algemeene wensch is hier dat dit nog worde afgewend. Of er nog iets zal gevonden worden ter opheldering van dit raadsel? Wij wanhopen. De bekende nummers zijn gepubliceerd. Waarom alle? Het bedrag der onbekende bankbiljetten *f* 121000 is echter nog groot genoeg. Intusschen onze hoop blijft om den ontvanger en ook om den dief — ik zou er bij kunnen voegen ook om onze politie dat de misdaad niet ongewroken blijve."

Vervolg op pag. 6

West-Indische Berichten.

Suriname. De ontwerp-verordening betreffende de verhooging van invoerrechten op sommige artikelen, benevens die tot verhooging van den accijns op het binnenlandsch gedistilleerd zijn door de koloniale Staten met algemeene stemmen aangenomen, evenwel niet geheel ongewijzigd.

Zoo werd het invoerrecht op lucifers op 2.25 tot 2 gulden vastgesteld, terwijl bij amendement werd aangenomen, dat de verordening veertien dagen na de aankondiging in werking zou treden. Dit uitstel werd door de voorstellers in het belang van de kleine handelaren gevraagd, maar het is de vraag of dezen en niet de groothandel er het best bij zal varen, terwijl de koloniale kas er bij te kort zal komen.

Bij het debat werd op eene vraag van den heer Coutinho door den waarnemend gouvernements-secretaris, Staal, geantwoord, dat van den minister van koloniën telegrafisch bericht was ontvangen, dat deze bereid was mede te werken tot vervanging van het petroleumlicht in de stad door gas, overeenkomstig de voorwaarden van den heer Knotnerus.

O n z e W e s t teekent omtrent de gasverlichting te Paramaribo het volgende aan:

„De concessie zal verleend worden aan de Nederlandsch-Indische gasmaatschappij, waarvan de heer Knotnerus, die in April j.l. alhier vertoefde, directeur is. Deze maatschappij, die op vele plaatsen in Oost-Indië gaslicht levert, is een zeer soliede. Verleden jaar deelde zij aan de aandeelhouders 16 percent dividend uit. Onze aanstaande gasfabriek zal verrijzen bij het terrein van de vuilnisbelt aan Klein-Combé, waar de schietbaan tot heden zich bevindt. Een steiger zal aan den rivierkant worden gebouwd."

Een vrome wensch, die eindelijk in vervulling gaat!

Tot de vrome wenschen ten opzichte van deze kolonie behoort zeer zeker die, dat de kosten der koloniale huishouding mogen verminderen. Gemakkelijk gaat dit dan ook niet, want nauwelijks wordt in deze of gene richting op bezuiniging aangestuurd, of dadelijk verneemt men de klacht, dat het koloniaal belang daardoor wordt geschaad.

Zoo lezen we nu weer in een hoofdartikel, door O n z e W e s t aan het districtsbeheer gewijd, het volgende:

„Dit op den voorgrond plaatsende, is het een verkeerde maatregel geweest om de traktementen van de districts-commissarissen te brengen op een peil, dat geheel buiten verhouding staat tot de eischen, die aan dergelijke titularissen m o e t e n worden gesteld, menschen toch, die op allerlei gebied werkzaam moeten k u n n e n zijn. De vroegere traktementen waren reeds onvoldoende en dat men er, zoo nu en dan eens een geschikten commissaris voor kreeg, lag aan omstandigheden, die daartoe meewerkten. Beknibbelen op traktementen van ambtenaren van wier al of niet geschiktheid voor deze kolonie zoo enorm veel afhangt, getuigt van slecht beleid en van onvoldoende bekendheid met de oorzaken van den treurigen toestand, waarin deze kolonie, trots alle opofferingen van het moederland, blijft verkeeren."

Het is onzes inziens de vraag of de schrijver, die het blad deze woorden deed opnemen, zelf wel op de hoogte is van de oorzaken van den „treurigen toestand" der kolonie. Tot nu toe was vrijwel aangenomen, dat de achteruitgang der cacao-plantages door eene ziekte, waartegen zelfs het beste districtsbeheer niets zou hebben kunnen uitrichten, de hoofdoorzaak moet worden geacht voor de huidige malaise.

Voorts meenen we de vraag te moeten stellen of niet veeleer het feit, dat men voor de vroegere traktementen zoo menigen ongeschikten Commissaris kreeg „lag aan omstandigheden, die daartoe meewerkten", aan benoemingen te hooi en te gras van vriendjes en andere persona grata, die aan een goed bezoldigde betrekking moesten worden geholpen, doch voor wie in werkelijkheid hun belooning als weggeworpen geld kon worden geacht. En waar men naast de goeden, die arbeid leverden voor hun geld, zooveel nulliteiten zag optreden door „omstandigheden, die daartoe meewerkten", gaat het niet aan om op den toestand eener vroegere Misswirtschaft de aanspraken te gronden van deze zeker hoogst nuttige en gewichtige, maar toch niet alvermogende categorie van ambtenaren.

Het artikel in O n z e W e s t, dat in zijne overdrijving veel heeft van een pleit in eigen zaak, doet ons weer de bezwaren onderkennen, waarmede men in

deze kolonie te worstelen heeft, om er de huishouding op rationeelen voet in te richten.

De heer Wardle, die op verschillende plaatsen in de kolonie naar water boorde, heeft thans in het district Nickerie op de plantages Hazard en Waterloo boringen verricht, welke respectievelijk 130000 en 550000 liters per dag opleverden.

Naar aanleiding hiervan schreef men uit Nickerie aan Onze West het volgende:

„Opent zich niet de mogelijkheid voor den vooruitgang van landbouwkundige belangen in het district als wellen worden ontdekt gelijk aan die op Waterloo?

Het doorslaan van grootere pijpen tot een even overvloedige waterbedding zou een hoeveelheid water verzekeren voor een betrouwbaar besproeiingsplan in ons district. Deze mogelijkheid in een district, zoo goed geschikt voor rijstcultuur, mag in de kringen van landbouwkundigen wel onder de aandacht worden gebracht, om landbouwers zoowel als belanghebbenden aan te moedigen tot het samenstellen van een besproeiingsplan.

Zou een goed plan met eenig kapitaal niet den vrijwilligen steun van het gouvernement verkrijgen om het tot stand te brengen?

Voor de welvaart van ons district mag het wenschelijk heeten, dat eenige geschikte personen een ontwerp weten samen te stellen, dat goed succes waarschijnlijk maakt."

Aan de Nieuwe Courant werd betrekkelijk dit schrijven opgemerkt dat de schrijver zich de irrigatie van rijstvelden van een geheel district wel wat al te gemakkelijk voorstelt.

Op Java rekent men dat men voor de besproeiing van één bouw (7096 M²) rijstveld gemiddeld 1 liter in de seconde of 86.410 liter per etmaal noodig heeft; als men nu een waterbedding vindt even overvloedig als de thans aangetroffene zal men in het geheel kunnen beschikken over eene hoeveelheid van 1.360.000 liter per etmaal, juist genoeg om nog geen 16 bouws of 11 hectaren te irrigeeren; bij afwisselende besproeiing zou men dit cijfer hoogstens kunnen brengen tot 22.

Dit is toch wat weinig voor een heel district en daarom is het aan gegronden twijfel onderhevig of het door den schrijver geopperde besproeiingsplan wel ooit, op deze gegevens althans, tot stand zal komen, meent de zegsman van het haagsche blad.

Van Vreemde Koloniën.

Belasting in arbeid. De overste von Morgen, dien wij reeds in ons vorig nummer noemden, schreef betreffende het belastingvraagstuk voor Kameroen het volgende in de Deutsche Kolonial Ztg.:

Wat de belasting voor de inboorlingen aangaat, ben ik van meening dat de hoofdelijke noch de hutbelasting tot bevredigende resultaten voert. De laatste wordt aldus ontdoken, dat men bijzonder groote belastinghutten bouwt, waarin meerdere huisgezinnen worden ondergebracht. De eenige werkelijk goede belasting, die ook uit een oogpunt van beschaving van beteekenis is, zou wellicht de arbeidsbelasting zijn. Zonder inheemsche arbeiders kunnen we in de tropen niets beginnen, kunnen we vooral in Kameroen, welks toekomst op het gebied der landbouwondernemingen ligt, niet vooruit komen. De inboorling van Kameroen is echter moeilijk tot den arbeid te bewegen. De weelderige natuur doet hem voor zijn onderhoud bij geringen arbeid de vruchten in den schoot vallen. En dan komt daar nog bij dat het meestal de vrouwen zijn, bij uitzondering mannelijke slaven, die dat weinigje arbeid verrichten.

„Het begin eener arbeidsbelasting, is wel is waar in enkele deelen der kolonie gemaakt, maar het stelsel is er nog niet doorgevoerd zelfs niet daar, waar onze machtsverhouding het toelaat. Zoo zouden alle langs de bestaande of ontworpen verkeerswegen wonende stammen tot instandhouding of aanleg moeten worden aangetrokken. De inboorling is ook moreel verplicht eene belasting in arbeid op te brengen, want zonder de bescherming der regeering zou menige stam door de buren worden vernietigd. Zonder wegen ook, die hen in verbinding brengen met de kust en die de europeesche voortbrengselen binnen hun bereik brengen, kan er geen sprake zijn van een beschavenden invloed op de inboorlingen in het binnenland. Evenals bij ons in Duitschland de schoolplicht is ingevoerd, moet in de koloniën een arbeidsplicht ingevoerd worden. Zoolang die er niet is kan de ontwikkeling der kolonie niet verzekerd worden; de regeering moet in elk geval voor voldoende arbeidskrachten zorgen. De arbeidersvraag is nu en ook voor de toekomst wel de belangrijkste voor Kameroen."

Overste von Morgen stelt zich dan voor, dat de districtscommissarissen in Kameroen, ieder voor zijn district, zullen uitmaken hoe en voor hoe langen duur arbeid door de inboorlingen zal worden gepresteerd.

Niet alleen in Kameroen maar ook aan de andere zijde van het zwarte werelddeel, in Duitsch Oost-Afrika, doet zich de vraag naar arbeiders nijpend gevoelen, en de planters in Oesambara zijn kwalijk te spreken over den huidigen gouverneur, von Rechenberg, die in tegenstelling met zijn voorganger niet van den minsten dwang in dit opzicht wil weten. De planters hadden gehoopt, dat Excellenz Dernburg, die een reisje door de kolonie maakt, hun kant uit zou komen om hem hun nood te kunnen klagen, maar daar schijnt weinig van te zullen komen, daar de reis van den minister klaarblijkelijk in hoofdzaak beoogt zich eenigermate uit eigen aanschouwing in te lichten omtrent de wenschelijkheid van een verder doortrekken van den spoorweg van Dar-es-Salam naar het binnenland.

Naar het ons voorkomt schijnt echter alles in de verschillende koloniën in Afrika er op te wijzen, dat men het niet zonder dwang meent te kunnen stellen, om de ontwikkeling dier landen te erlangen.

In den Congo-staat zien we ons oude cultuur-stelsel eenigermate belichaamd, terwijl in verschillende engelsche koloniën in die streken de dwang indirect wordt uitgeoefend door eene belasting in geld, welke de menschen niet kunnen opbrengen en nu in onbetaalden arbeid, dus in den vorm van heerendiensten, moeten kwijten.

Italiaansch Somaliland. In den zomer van 1906 waren tegen den koninklijken commissaris voor deze kolonie, Mercatelli, verschillende beschuldigingen gericht, die tot een ernstig onderzoek naar de toestanden aldaar leidden, een onderzoek, waaruit de onhoudbaarheid dier beschuldigingen bleek en dat tevens iets meer dan tot nu toe van deze kolonie bekend was aan het daglicht bracht, door het rapport van den waarnemenden gouverneur, kapitein Cerrina Ferroni. Ferroni houdt de kolonie voor zeer waardevol, niet alleen voor de toekomst, doch ook nu reeds. De nabij de kust gelegen deelen zijn genoegzaam bekend, om te kunnen zeggen, dat zij vruchtbaar zijn en van water voorzien of gemakkelijk daarvan te voorzien, dicht bevolkt en rijk aan vee, terwijl ze thans reeds zooveel opbrengen, dat ze na de eigen behoeften te hebben gedekt een deel van die opbrengst kunnen uitvoeren.

De kolonie werd tot voor korten tijd door eene maatschappij bestuurd, waaraan de uitoefening der souvereine rechten onder medewerking van den koninklijken commissaris was verleend. Men had hier nog eens de proef genomen met eene Chartered-Company, welke proef evenwel thans losgelaten is, daar in de plaats der oude maatschappij eene nieuwe moet treden, die met een kapitaal van 10 tot 20 millioen lires zich zuiver op de economische ontwikkeling van het land zal toeleggen en dus niets meer met het bestuur zal hebben te maken. De italiaansche regeering wil der nieuwe maatschappij een rente van 3 percent op haar kapitaal garandeeren, waarvoor de in- en uitvoerrechten aan den staat toekomen.

De het eerst voor ontwikkeling in aanmerking komende streken zijn die langs de Webbi-Sjebeli en Dsjoeb, welke laatste rivier de grens uitmaakt tusschen het italiaansch gebied en Britsch Oost-Afrika. Aan den bovenloop van de Dsjoeb begint de italiaansche vestiging te Loegh zich reeds tot een handelscentrum van eenig gewicht te ontwikkelen. De Italianen zouden ook gaarne Kismajoe, dat aan den mond van de Dsjoeb zich in engelsche handen bevindt, in hunne macht bekomen, en er is hunnerzijds reeds een balletje opgeworpen voor een ruil van het noordelijk deel der kolonie met kaap Guardafui tegen Kismajoe. Dat noordelijk deel aan Britsch Somaliland grenzende in de nabijheid van het gebied van den dollen mollah brengt hen toch telkens in ongelegenheid, zoodat ze gaarne voor wat beters b.v. voor Kismajoe deze strook zouden willen ruilen. Het is slechts de vraag of Engeland zal willen toehappen.

Zooals de Italianen in Erythrea de noordelijke buren van Abessynië zijn, grenst hun deel van Somaliland aan het zuiden van dit land, waar wellicht in nabije toekomst belangrijke gebeurtenissen zich zullen afspelen, ten ware de door den negus, Menelik, getroffen maatregelen voor zijne opvolging ook na zijn dood blijven erkend. In elk geval staat te voorzien dat Abessynië geleidelijk steeds meer zal worden ontsloten, wat bij eene goede buurschap, welke nu voorloopig tenminste verzekerd schijnt, aan de italiaansche koloniën geen windeieren zal leggen.

Intusschen groeit ook in Italië de belangstelling aan in de koloniale politiek. Daarvan getuigt o.a. de, den 26sten Maart 1906 tot stand gekomen oprichting van het Istituto Coloniale, eene koloniale vereeniging, die haren oorsprong vond in het te Asmara gehouden koloniaal congres. Tot deze nieuwe vereeniging zijn de voornaamste italiaansche koloniaal-politici, kooplieden, industrieelen, ook vereenigingen, als het Aardrijkskundig Genootschap, en besturen, als het Emigratie-Commissariaat toegetreden. Als pre-

FEUILLETON.

De vrouw in de Indische maatschappij.

De dessavrouw.

Behoudens enkele gunstige uitzonderingen, waarbij men er van spreken kan, dat de vrouw maatschappelijk werk verricht, wordt door de vrouwen in de hoogste standen der Javaansche maatschappij eigenlijk geen noemenswaardige arbeid gepresteerd; hoogstens leggen zij zich toe op batikwerk of een of ander handwerkje; het ruwe werk past voor een hooger geplaatste niet; „daar heeft ze haar menschen voor."

Weliswaar begint ook hierin reeds verandering te komen en leeren dochters uit adelijke familiën meerdere dingen, die haar een ruimeren blik geven en haar in de gelegenheid stellen haar tijd nuttiger te besteden, maar ook dàn nog is van arbeid eigenlijk geen sprake.

Groot is hierbij de tegenstelling met de gewone vrouw uit het volk. Haar geheele bestaan is werken. De vrouw, die in de stad een betrekking bekleedt, bijvoorbeeld als naaister, heeft wat meer vrijen tijd, dan de doorslag-Inlandsche vrouw; maar dan moet zij toch des avonds in huis nog voor alles zorgen. De zwaarste taak rust intusschen op de vrouw, die een huisgezin heeft in de dessa. En aangezien zij het grootste contingent vormen, wil ik hier een en ander omtrent haar bezigheden, haar huiselijk leven en haar omgeving bespreken.

Reeds als klein kind begint haar taak: men ziet kinderen, die nauwelijks zelf flink ter been zijn, een broertje of een zusje op den rug dragen. Tot haar huwelijk helpt het meisje de ouders bij hunne bezigheden; toch is haar werk in die jaren betrekkelijk licht. Als zij huwt, wat gewoonlijk op zeer jongen leeftijd is, begint haar eigenlijk leven, wat men stellig niet gemakkelijk zal noemen. Van het houden van dienstboden is geen sprake; bijgevolg moet iedere Javaansche vrouw haar eigen huishouding doen. In algemeenen zin zijn haar voornaamste bezigheden:

1⁰. het klaarmaken van het eten, en

2⁰. het schoonhouden van het erf, als hare vaste huiselijke plichten.

Bovendien helpt zij haar man:

1⁰. bij het maken van allerlei vlechtwerk, voor huis en erf, van bladeren, bamboe of rottan;

2⁰. in zijn arbeid op het rijstveld, bij het wieden van onkruid;

3⁰. in het dragen van aardvruchten, enz.;

4⁰. bij het maken van de kleederen voor zoover dit in huis gebeurt.

Behalve deze vaste bezigheden heeft zij gewoonlijk nog een of meer bijbaantjes, die bestaan in:

1⁰. het eten gereedmaken voor een warong, die zij onderwijl beheert;

2⁰. het batikken van kleedingstukken;

3⁰. het blauwverven van goederen door middel van indigo;

4⁰. spinnen en weven (voor baadjes);

5⁰. het maken van aardewerk;

6⁰. het naar de passar brengen van landbouwproducten en van alles wat in huis gemaakt wordt en niet voor eigen gebruik bestemd is;

7⁰. het uitplanten, oogsten en stampen van de rijst;

8⁰. het fungeeren als vroedvrouw of

9⁰. als masseuse;

10⁰. het verkoopen van inlandsche medicijnen.

Ten slotte is de vrouw ook werkzaam in de suikerriettuinen, in de suikerfabriek, in de tabakloodsen en bij andere cultures.

Dat er aldus van onderhoud van huis en kleeding niet veel komen kan is duidelijk, en dat de inlandsche vrouw zich niet druk maakt met de opvoeding van haar kroost, evenzeer. Ze kan in den regel naaien, maar doet dit onbeholpen; wanneer ze het geld er dus eenigszins voor missen kan, worden de kleeren klaar gekocht, of wel ze geeft een stuk eigen weefsel aan den inlandschen kleermaker, die voor een kleinigheid het kleedingstuk afwerkt. Maar soms is dit ook nog te veel voor de kas en behelpt zij zich met haar eigen grof naaisel. De kinderen krijgen gewoonlijk een nieuw kleedingstuk met het Nieuwjaar en dragen dat tot het totaal versleten is; tot op zekeren leeftijd doen de kinderen het er dan maar geheel of gedeeltelijk zonder.

De inrichting is uiterst primitief. Het meubilair bestaat gewoonlijk slechts uit een paar baleh-balehs, een paar mandjes, een keteltje en een paar kommetjes, een kist voor de overtollige kleeren en eenig aardewerk (keukengereedschap). Des avonds brandt somwijlen een walmend olielampje zonder glas. Er valt dus weinig te onderhouden, maar zelfs dat weinige ziet er dikwijls alles behalve smakelijk uit. Behoudens enkele uitzonderingen vindt men in de woning van de gewone dessalieden niets wat op luxe gelijkt, en dit heeft ook weinig zin, daar zij hun leven meer buiten- dan binnenshuis slijten. Het eigenlijke woonvertrek dient bijna uitsluitend voor nachtverblijf.

Natuurlijk leeren in deze omstandigheden de kinderen zichzelf al heel spoedig redden, en behoeft men zich niet te verwonderen een klein meisje te zien van een jaar of vier, dat de djagong voor het ontbijt zit te roosteren, of een bundeltje brandhout verzamelt en ter bestemder plaatse brengt. Het is een eigenaardig verschijnsel, dat kleine inlandsche meisjes in de dessa dikwijls zeer handig zijn en vlug van begrip, terwijl zij later nauwelijks bruikbaar zijn om in een Europeesche huishouding het gewoonste werk te doen. Goede bedienden zijn op het land dan ook in den regel van kinds af in huis en daardoor geschikt geworden; een gewone dessavrouw, hoe zwaar en veelzijdig de arbeid ook is dien ze presteert, mist in doorslag de handigheid en het vlugge begrip, die voor een inlandsche bediende noodwendig zijn.

In een volgend artikel wensch ik eens aan te toonen, welken invloed de vrouw zooal uitoefent in haar huis en in hare omgeving.

T. t. H.

(Wordt vervolgd).

sident is de gewezen onder-minister, de Martino, als vice-president de gewezen minister van buitenlandsche zaken, di San Giuliano, gekozen.

Katoen-industrie in Engelsch-Indië. Een kopstuk in de katoen-industrie van Bombay schreef o.a. het volgende aan de Times of India:

„Er worden wel eens vergelijkingen gemaakt tusschen de indische katoenfabrieken en die in Japan, en dan heet het dat de laatste in dertig jaren meer vorderingen hebben gemaakt dan wij in zestig. De winsten der japansche fabrieken zijn grooter, het aantal getouwen enzoovoort neemt sneller toe, en er wordt gezegd dat de handel van Bombay met het Verre Oosten in de nabije toekomst ernstig zal lijden. Het kan niet worden ontkend, dat Japan groote vorderingen heeft gemaakt, maar menschen, die vergelijkingen trekken tusschen Indië en Japan moeten niet uit het oog verliezen, dat de industrie daar daadwerkelijken steun erlangt van de regeering, terwijl die steun hier absoluut ontbreekt. Om te beginnen wordt de afzet in het binnenland beschermd door een tarief-muur en van dien afzet verzekerd, is het geen wonder, dat de Japanners evenals de Duitschers voordeelige markten buiten hun land zochten. Maar dat is niet alles. Zij zijn dichter bij de markt, hebben het voordeel van lage vrachten op gesubsidieerde stoomers, terwijl het een open geheim is, dat de mantsjoerijsche spoorweg hun de voorkeur geeft boven hunne mededingers...... Voorts is in het voordeel van Japan dat drie vierden der fabrieken daar geheel met vrouwen werken, terwijl in Indië vrouwen alleen voor het haspelen worden gebezigd, zoodat de vrouwenarbeid slechts een derde tot een vierde uitmaakt van het totaal."

Voorts wordt in Japan veel meer aan ambachtsonderwijs gedaan en daar veel ten goede bereikt door uitzending van honderden jongelieden naar de groote industrieele centra in den vreemde, terwijl daar in Indië zoo goed als geen sprake van is. Wanneer men dit alles in het oog houdt, kan de huidige toestand der Indische katoen-industrie alleszins bevredigend worden geheeten en de toekomst met gerustheid tegemoet gegaan. Al moge de mededinging van Japan de indische katoen hare voorname plaats op de markten in het Verre Oosten doen verliezen, dan is er nog geen reden tot ongerustheid, waar in den laatsten tijd — l'histoire se répète — de vraag naar het indische katoenfabrikaat zich weder op de engelsche markten, die van het europeesche vasteland en in den Levant doet gevoelen.

Amerikaansche ondernemingsgeest. In ons vorig nummer werd uit de indische bladen een stukje overgenomen betreffende een New-York-Heraldman, die in Indië een kijkje was komen nemen om na te gaan, of daar ook plaatsing van amerikaansch kapitaal mogelijk was, waarbij hij tot de conclusie zou zijn gekomen, dat aan het vreemd kapitaal in onze kolonie te groote bezwaren zouden in den weg staan. Het is een oude klacht tegen het streven der nederlandsch-indische regeering om de kolonie te behoeden voor eventueele verrassingen van de zijde van vreemde avonturiers, een streven, dat ook bij andere koloniale mogendheden voorzit. Terwijl intusschenh et vreemde kapitaal in Nederlandsch-Indië, zoodra het aan dezelfde voorwaarden voldoet als het nederlandsch, of nederlandsch-indisch, hiermede op gelijken voet wordt behandeld, ziet men echter o.a. juist in de amerikaansche koloniën, zoodat het vreemd is een Yankee zijne ergernis te zien betoonen over de nederlandsch-indische toestanden, eene besliste bevoorrechting van het amerikaansch kapitaal.

Om even bij de Philippijnen stil te staan zien we daar b.v. de kustvaart slechts aan schepen onder amerikaansche vlag toegestaan, evenals in onze kolonie de nederlandsche vlag bevoorrecht is, maar die bevoorrechting strekt zich in den philippijnschen archipel b.v. ook uit tot de paarlvisscherij, waartoe slechts Amerikanen of Philippijners worden toegelaten,t erwijl men onlangs weer in de manillasche bladen kon lezen, dat streng de hand zou worden gehouden aan de verplichte registratie, alleen voor vreemde, niet-amerikaansche of niet-philippijnsche firma's voorgeschreven, die dus op straffe van een zware boete o.a. zich aan een hoog registratie-recht hebbent e onderwerpen, dat hun tegenover de amerikaansche en philippijnsche concurrenten in het nadeel brengt en slechts dienstig kan zijn om het vreemde kapitaal af te schrikken, wat dan ook in de bedoeling ligt der amerikaansche wetgeving te Manilla.

Het is dan ook onzes inziens ten zeerste de vraag of het den New-York Herald-man te doen was om een ernstig onderzoek naar bona-fide-plaatsing van amerikaansch kapitaal en of het niet veeleer in de bedoeling lag de mogelijkheid te onderzoeken voor eene amerikaansche kapitaal-politiek in onze kolonie, zooals b.v. uitging van een Bermudes-Asphalt Co. in Venezuela. Zulke concerns kunnen we in Indië best missen en behooren uit de kolonie te worden geweerd.

Straits en opium. De anti-opium-luitjes in Engeland houden niet op en zoo is nu door den gouverneur der Straits-Settlements eene Commissie benoemd uit niet-ambtelijke ingezetenen, ten einde een onderzoek in te stellen naar de opium-quaestie, met betrekking op deze kolonie.

De Straits-Budget meent te mogen aannemen, dat het rapport der commissie zal uitloopen op een veroordeeling van het opium-schuiven en een voorstel om hieraan een einde te maken. Het dan eventueel te verwachten verbod zal aan de kolonie de uit het opium-middel getrokken inkomsten ontnemen, en zulks juist op een oogenblik, nu de kolonie er financieel moeilijk voorstaat, tengevolge van de poging o.a. om de Tandjong Pagar Dokken als een gouvernements-onderneming te exploiteeren, terwijl belangrijke openbare werken moeten worden uitgevoerd. Wat het verlies van het opium-middel voor de Straits zou beteekenen blijkt genoegzaam uit de cijfers, die uitwijzen dat op een raming van 9.123.229 dollars aan inkomsten voor dit jaar gerekend wordt dat het opiummiddel daartoe voor een bedrag van 4.354.000 dollars of nagenoeg de helft van het totaal zal bijdragen. De vraag dient dus wel te worden overwogen op welke wijze dit verlies zal kunnen worden gecompenseerd.

Het blad acht het blijkbaar niet meer dan billijk dat het moederland daarvoor zal opdokken in den vorm van een subsidie en loslating van de van de kolonie geheven militaire contributie, doch vreest het dat men in Engeland de billijkheid niet zoo zal inzien, zoodat de kolonie zelve er voor zal moeten opkomen, en de inlandsche bevolking het gelag betalen zal. Dit zooveel mogelijk te voorkomen of te beperken meent het blad, dat de taak is van de niet-ambtelijke leden van den Wetgevenden Raad der kolonie.

Het is, dunkt ons, wel eenigszins vreemd, dat de engelsche humanitairen zich zoo warm maken voor het opium-verbod in het Verre Oosten en niet tegelijk aandringen op het alcoholverbod. Of zouden er onder hen zijn, die belang hebben bij de vervanging van het opium als genotmiddel door het veel verderfelijker gif uit de engelsche distilleerderijen? Dat is geenszins onmogelijk.

INGEZONDEN.

Aan de Lezers van den „Indischen Gids."

In de Augustus-aflevering van den „Indischen Gids" wijdt de Redacteur een kort woord aan mijn, door ZEd. geweigerd, antwoord op zijne kritiek in genoemd tijdschrift van Mei ll., welk antwoord is opgenomen in dit blad.

De heer M. constateert, dat hij mijn boek „Gewone Dwaalbegrippen op Muntgebied" er op nagelezen heeft.

Dus toen hij zijn uitval schreef tegen mijne brochure „Ons Koloniaal Beleid in de naaste toekomst", toen hij mijn artikel bestreed over „Muntpolitiek in Ned.-Indië", naar aanleiding van de dollar-guldenkwestie op Oost-Sumatra, toen had hij mijn voornaamste geschrift over de muntvraag niet eens gelezen!

Zoo worden kritieken geschreven.

Maar dat boek („Gewone Dwaalbegrippen op Muntgebied") was den heer de Meyier „bij kennismaking een teleurstelling". Waarom?

Wat was er onjuist in? Of wat was anders de oorzaak van de teleurstelling? Daaromtrent zwijgt de heer de M., voor welk zwijgen wel eene deugdelijke reden zal bestaan, maar dan had ook heelemaal geen oordeel uitgesproken moeten worden.

Dan spreekt de heer de M. over mijn dubbelen standaard zonder vaste waardeverhouding. „Het is een volgens hem", aldus de heer de M., „eenvoudig middel om uit de moeilijkheden te komen, waarvoor geen internationale overeenkomst noodig is". Weet de heer de M. niet, dat er iets ligt tusschen het verschijnen van dat boek (1898) en thans (1907), nl. de muntwet van 1901? [1])

Wat in 1898 rechtvaardig en nuttig was, zou nu onrechtvaardig kunnen zijn. En dit is bij ons inderdaad zoo door genoemde muntwet, die echter niet geldt voor Indië, al heeft zij tot heden feitelijk dezelfde economische gevolgen voor Indië, als ware zij ook daarvoor geldig.

Het geheele betoog in „Gewone Dwaalbegrippen" berust volgens den heer de M. op de stelling, dat geld eene gewone koopwaar zou zijn, gelijk iedere andere.

De Directeur der Belgische Munt, Alph. Allard, had in zijn boek „Dépréciation des Richesses" het tegendeel beweerd. De gronden, waarop Allard zijne stelling „Geld is geene gewone koopwaar" verdedigde, zijn door mij één voor één behandeld en als ondeugdelijk verworpen. Welnu, als de heer de M. meende, dat Allard gelijk had contra alle vakkundigen van groote reputatie, Mr. Pierson en Mr. van den Berg incluis, en contra ondergeteekende, dan had hij moeten aantoonen, dat mijne bestrijding in ten minste

* Dat treurige product van gewetenloosheid in samenwerking met schuldige onwetendheid! Men leze daaromtrent mijne twee Open-Brieven aan de Leden der Staten-Generaal en daarna „Ons Koloniaal Beleid in de naaste toekomst."

Indische Kiekjes.*

Een Taon Baroe.

Omringd door bergen, ligt een dessa verscholen tusschen 't groen, vredig rustig anders, maar nu op dezen dag vol beweging, vol bont gewoel, een kleurenmengeling als van een kaleidoskoop.

Het is oudejaarsdag, een geknal van vuurwerk toont aan, dat er iets bijzonders is; menschen stroomen af en aan om op de passer hun inkoopen te doen. Langs den weg zitten tal van bloemenverkoopsters, wel twintig op een rij, met hoopen bloemen voor zich: melaties, kenanga's, tjempaka's, katjapiering, fijn gesneden pandan-bladeren met muskus vermengd, tandjong-bloemen en nog andere soorten, meer geliefd om hun helle kleuren dan om de zoet-bedwelmende geuren.

Waar blijven zij met al deze bloemen? vraagt men zich onwillekeurig af. Maar geen nood, de inlander weet er wel weg mee.

De pas schoongemaakte graven worden ermee bestrooid, op alle kruiswegen worden bloemen neergelegd om booze geesten te weren.

Tusschen de kleeren, die op nieuwjaarsdag worden gebruikt, worden bloemen gelegd. De vrouwen prijken ermee in 't haar.

En zoo nadert oudejaarsavond.

De huizen en huisjes worden verlicht, de tafels in 't voorhuis zijn gedekt en beladen met borden vol koek.

De gasten komen binnen en de kopjes met koffie worden rondgebracht.

De kinderen voor op straat steken vuurwerk af onder gelach en gejoel. Vuurpijlen, voetzoekers, bommen, bengaalsch licht verhoogen de pret, — zoo neemt men afscheid van het oude jaar.

Dan is eindelijk de lang verwachte dag aangebroken, het is Taon Baroe.

Netjes uitgedost, ziet men ze flaneeren langs de wegen; allen hebben ze vandaag hun mooiste kleeren aan; de anders zoo smerig gekleede inlander is op nieuwjaarsdag op zijn keurigst.

Kinderen met fluweelen baadjes — paars, rood, groen of blauw — of van gebloemde effen zijde in alle kleurenschakeeringen, zweven, als evenzoovele bonte kapelletjes, tusschen 't groen; de meisjes met wit bepoederde of liever wit gekalkte gezichtjes — want de bedak wordt er nat met den vinger op gesmeerd — en met zwart om de oogen, langs de wenkbrauwen.

Voor deze gelegenheid zijn de bruine beentjes in kousjes gestoken, en met fluweelen slofjes aan de voeten wandelen zij deftig naar de familieleden toe.

Als zij terugkomen hebben zij sloffen en kousen in de hand; zij voelen zich veiliger op haar bloote voetjes.

De jongens vermaken zich met vuurwerk af te steken, terwijl de meisjes met neergeslagen oogen in een hoekje zitten, nu reeds voelend haar minderwaardigheid als vrouw.

Bij slametans en nieuwjaarsfeesten blijven de vrouwen steeds achter de schermen; zij zijn de dienende geesten, die zorgen dat het den mannen niet aan lekker eten ontbreekt.

Reeds dagen van te voren zijn zij bezig geweest met bakken en koken en 't naaien van baadjes voor man en kinderen.

Hier in deze wereld is de emancipatie der vrouw nog niet doorgedrongen; deze vrouwen vragen nog niet om gelijke rechten voor man en vrouw.

Zij werken als lastdieren, kalm, gewillig, niet beter wetend of het hoort zoo. Maar o wee, als zij reden heeft tot jaloezie; dan is zij een furie gelijk, dan weet zij haar eigen rechter te zijn.

In zoo'n geval moet de mededingster het ontgelden; een tjobeh met fijngewreven lombok wordt klaargemaakt en de schuldige opgezocht, en onverwacht krijgt deze een klets sambal in haar gezicht. Dan nog eens en nog eens, en de ongelukkige, die niets meer zien kan, krijgt nog een paar vegen om haar ooren en op 't gelaat. Zoo koelt een jaloersche Javaansche haar wraak.

Maar keeren wij terug tot de Taon Baroe, die reeds in vollen gang is.

Kleine wagens als bakken op twee wielen rijden af en aan met bont uitgedoste vrouwen en kinderen; zij genieten allen, vrij, vroolijk, onbezorgd, zich niet bekommerend om den dag van morgen.

Om zich die mooie baadjes, sarongs enz. aan te schaffen, hebben zij padie, vruchten, rijst en wat hun stukje land nog meer opbracht verkocht. Zij willen mooi zijn op dien dag, smullen en genieten, en den daaropvolgenden dag ook nog; maar dan...... gaat alles naar 't pandhuis om misschien nooit weer ingelost te worden — „auf ein nimmer Wiedersehen!"

De oude plunje wordt weer aangetrokken en alles gaat den ouden sleurgang, tot een volgende Taon Baroe.

Alleen de Chineezen lachen nog lang in hun vuistje, zij hebben goede zaken gemaakt; bergen vuurwerk hebben zij verkocht met een zoet winstje, sitsjes en katoentjes gingen grif van de hand, en komt alles in het pandhuis terecht, dan profiteeren weer de langgestaarte broeders ervan.

Arme, geplukte Javaantjes, gij viert uw Taon Baroe, maar de Chineesjes worden er rijk van!

A. v. MAARSEVEEN.

*) Van de schrijfster, die ook in ons blad wel eens een feuilleton plaatste, nemen wij dit schetsje uit het Damesweekblad voor Indië over.

één van de behandelde punten onjuist was. Maar de heer de M. deed dit niet, heeft op muntgebied trouwens nog nooit iets aangetoond. In casu heet het eenvoudig:

„In het ontzenuwen dezer redeneering", nl: van Allard, „is de schrijver o.i. niet geslaagd".

Nog eens, „zoo worden kritieken geschreven!

Nog één zin van het korte stukje van den heer M.:

„....., al zal hij moeten toegeven dat de praktijk in alle landen met geregelde muntstelsels van den zilveren standaard met vrije aanmunting is moeten terugkomen".

En welke economische gevolgen had het verbod van vrije aanmunting dan in Duitschland, in Nederland, in Ned.-Indië, in Britsch-Indië en elders? Moeten terugkomen.

En ik zou dit erkennen!

Zóó oppervlakkig leest de heer de M. In het artikel zelf, dat hij bespreekt, schrijf ik nog:

„Waarom toch zou Nederland niet vrij geweest zijn? Duitschland zijn leger of Engeland zijn vloot gezonden hebben, indien wij, evenals bijv. Engeland, Mexico of zoovele andere Staten, den vrijen handel ook toen gehuldigd hadden en ons met duurte of goedkoopte van het overal en dagelijks voorkomende handelsartikel, het geld, heelemaal niet bemoeid hadden?

Ik heb die bewering onder allerlei formuleeringen zóó dikwijls gelezen, dat ik toch wel eens graag zou zien, dat iemand aantoonde, dat Nederland" (of welk ander land ook) „op gronden van recht, billijkheid, volksbelang, vrees voor het buitenland of wat dan ook, gedwongen was, alle bestaande contracten van natuur te doen veranderen en het voor alle toekomstige ruilingen zoo goed als onmogelijk te maken om zilver als het ééne ruilmiddel te gebruiken."

Die staten zijn, volgens den heer de M., „van den zilveren standaard moeten terugkomen". Van iets terugkomen doet men, als men tot iets is overgegaan. Maar dàt was het geval niet; bijna al die staten hadden van ouds het zilver gehad, het zou dus in ieder geval hebben moeten zijn: den zilveren standaard hebben moeten laten varen. Maar van dat moeten is nooit ergens sprake geweest.

Gelukkig dat de Redacteur van den „Indischen Gids" op ander gebied zijn taak van voorlichter ernstiger opneemt, want anders zou het er met dat tijdschrift treurig uitzien. Zeker is het gemakkelijk, zonder eenige motiveering te verklaren: dit boek heeft mij teleurgesteld, in dat betoog is de schrijver niet geslaagd e. d., maar even zeker is het zeer onwetenschappelijk en tevens onbillijk.

Aan de Redactie van dit blad mijn dank voor de plaatsing.

's-Gravenhage, 26 Aug. 1907.

M. J. WIESSING.

NASCHRIFT. Mijn artikel in het „Kol. Wkbl." over „Muntpolitiek in Ned.-Indië" heeft zijn doel bereikt; de dollar-guldenkwestie zal bij Rijkswet geregeld worden; dit blijkt uit het laatste jaarverslag van de Javasche Bank.

Vervolg Oost-Indische Berichten.

Corax schrijft in het jongste Weekblad voor Indië, omtrent de reeds zoo lang brandende kwestie: Onderwijs in het Nederlandsch aan Inlanders o.a. het volgende:

Vaak is de vraag gesteld omtrent de al of niet wenschelijkheid, den Inlander de Nederlandsche taal te leeren.

De Regeering acht dit wel noodig, althans voor een bepaalde rubriek van Inlanders, en 't Nederlandsch is op de 1ste klasse Inlandsche scholen als leervak ingevoerd.

Me dunkt, dit is goed gezien. Bij den meer ontwikkelden Inlander treedt het streven om zijn kinderen Hollandsch te laten leeren sterk op den voorgrond. De Regeering bemerkte dit natuurlijk ook, en om de schromelijke tekortkomingen op 't gebied van 't onderwijs voor den Inlander eenigszins goed te maken, zette men de deur der Europeesche school wagenwijd voor den Inlander open; aldus van den regen in den drop komende.

De tegenwoordige directeur van E. O. en N. is een te scherpzinnig man om de fouten, welke zijn voorganger maakte, niet in te zien.

Maar men kan een andermans feilen met groote scherpzinnigheid begrijpen en zelf op een dwaalweg wezen.

De heer Pott wil scholen hebben: scholen voor Inlanders, voor Chineezen, ambachtsscholen, maar waar haalt men 't onderwijzend personeel vandaan? Men kan een inferieur zootje onderwijzers wellicht bij elkaar scharrelen, doch dan is een allertreurigst fiasco zeker.

Eerst 't onderwijzend personeel en dan pas de school.

Staat 't Gouvernement wellicht voor een onmogelijkheid?

Volstrekt niet, als het maar over de brug komt en niet 't penny-wise en pound-foolish betracht.

Als de Regeering inderdaad inziet, dat 't behoud der koloniën zit in een totale omkeering der sociale toestanden, dan moet ze tevens begrijpen, dat de kwestie niet loopt over duizenden maar over millioenen.

Wat de jaren misdeden, kunnen de weken niet goedmaken!

Ik geloof dat 't met al die plannen niet zoo heel erg gemeend is.

Er zijn geen onderwijskrachten en de heer Pott meende dan ook in zijn ontwerp de conditie te moeten stellen: „Als de minister aan onderwijzers helpt."

De minister kan ook niet tooveren!

Het „B. N." schreef:

„Heerlijker bespotting van het gouverner c'est prévoir is wel niet denkbaar. Zie eens, menschen, goedgezinde, rustige chineesche ingezetenen, wij willen u aan onderwijs helpen. Wij hebben er een millioen en meer voor over. Maar.... wij hebben geen onderwijzers!

„Er wordt natuurlijk niet bij gezegd waarom er geen onderwijzers zijn. Dat behoeft ook niet; we weten het allemaal.

„Zelfs de chineezen!"

„En zoo wordt dus de met zooveel geheimzinnigheid voorbereide oplossing dezer kwestie per saldo een bekentenis van bestuursimpotentie."

Men kan — 't kost weinig moeite — journalisten beboeten en in de gevangenis zetten; men kan drukkerijen sluiten en redacteurs gijzelen. Maar wat moet men doen met hen, die, in 't genot van enorme inkomsten, in macht en aanzien gezeten, 't vette van Indië genoten en niets deden voor 't land, dat hun dit alles schonk?

Wat hebben de meeste directeuren van E. O. en N. van voorheen voor 't onderwijs in Indië gedaan?

Nooit heeft de Regeering acht geslagen op de waarschuwende stemmen, die steeds herhaalden, dat Indië onderwijs en scholen noodig heeft, dat 't de dure plicht van 't Moederland was in de dringende behoeften aan onderwijs te voorzien.

Maar de ambtenaarswereld te Batavia en te Buitenzorg wist alles beter, en met hoon werd indertijd iemand afgewezen, die met de beste bedoelingen en zonder een schaduw van eigenbelang als bij intuïtie voelde, dat men tot een reorganisatie en een aanzienlijke uitbreiding van 't onderwijs in Indië zou moeten komen en dat de Regeering dientengevolge tijdig maatregelen behoorde te nemen om aan de dringende en billijke eischen te kunnen voldoen.

In de laatste jaren is in Indië veel veranderd, men kan niet meer Gods water over Gods akker laten loopen en een bezuiniging à outrance is althans ten opzichte van 't onderwijs niet mogelijk meer.

De behoeften zijn er, 't geld is er, doch nu ontbreken de onderwijzers.

Gouverner c'est prévoir, doch in Indië vat men besturen in een zeer eigenaardigen zin op.

Gebrek aan onderwijzers, gebrek aan ambtenaren bij 't Binnenlandsch Bestuur, gebrek aan rechterlijke ambtenaren, gebrek aan officieren van gezondheid, gebrek aan alles!

En dat in een tijd, waarin de Regeering ieder oogenblik zich voor groote moeilijkheden kan geplaatst zien.

Men behoeft geen pessimist te zijn om de toekomst van Nederl.-Indië donker in te zien.

Al ruim drie eeuwen zijn de Hollanders geheel of gedeeltelijk meester van den O.-I. Archipel; maar aan de ware belangstelling voor Indië heeft het ten allen tijde bij de Nederlanders ontbroken.

Indië was goed om er carrière te maken, om er een mooi pensioen te verdienen, om te trachten in den kortst mogelijken tijd een flinke kous vol te krijgen.

Er zijn uitzonderingen, doch over 't geheel is de liefde van den pur-sang Europeaan voor 't „land der zonne" niet bijster groot en dankt hij de Goden, als hij veilig op de boot zit, die hem naar de Europeesche beschaving terugvoert.

Is 't wonder? Het leven in Indië is, zelfs op de hoofdplaatsen, eentonig en geestdoodend. Publiek leven is er niet; 't peil der menschen, waarmede men gewoonlijk dagelijks omgaat, is niet bijzonder hoog en werkt soms degenereerend. De eeuwigdurende warmte, 't eeuwige groen en de starre eenvormigheid van 't Indische leven drukken een mensch ter neer en doen hems nakken naar verandering.

Voeg daarbij de groote moeilijkheden, welke men ondervindt, indien men met kinderen gezegend is, en die een behoorlijke opvoeding wenscht te geven, en vergeet niet de ongesteldheden aan 't klimaat eigen.

Neen, wonder is 't niet, dat vele Europeanen Indië zonder spijt verlaten, 't „heilig Indië", waaraan geen enkele band hem bindt.

Er zijn, gelijk ik reeds opmerkte, treffende uitzonderingen.

De weinige belangstelling, welke de Europeër over 't geheel koestert voor 't land zijner tijdelijke inwoning, komt 't best uit in de bijzonder geringe moeite, welke hij zich getroost om op de hoogte te komen van 't meer intieme leven van den Inlander en van den Indo.

De Inlandsche maatschappij is voor de meesten onzer een gesloten boek en we stellen te weinig belang in den Inlander, om ook zelfs maar te trachten een bladzijde te lezen in dat boek.

Het laat ons volkomen koud!

Een eerste vereischte om met de maatschappij, waarin we leven, meer vertrouwd te geraken, is een meerdere vertrouwdheid met de landstaal, en te dien opzichte is 't bij ons Hollanders over 't geheel treurig gesteld.

Ik weet Europeanen, die een kwart eeuw op Midden-Java te midden van een Javaansche omgeving leven, en nog geen enkel woord Javaansch spreken.

Men behelpt zich met een beetje keukenmaleisch, een treurig taaltje, en iets anders verlangt men niet.

Zelfs bij onze ambtenaren — tenzij ze Indo's zijn — is de kennis van de landstalen niet zeer groot, en 't was goed gezien van de Regeering om bij de officieren een premie te stellen op 't afleggen van een goed geslaagd examen in een of meer der Polynesische talen.

Het Maleisch, de lingua franca van den archipel, moet men door tal van Europeanen, tot een Totok-Maleisch verbasterd, hooren spreken!

Een paar honderd woorden staan gewoonlijk den spreker ten dienste, en daarmede wordt gewoekerd op een zeer eigenaardige wijze. En als een Inlander je absoluut niet begrijpt, is hij uit den aard der zaak een stomme bliksem!

Reeds Kjahi Goeroe (D. F. v. d. Pant) hekelde in 1878 in 't Ind. Milit. Tijdschrift 't brabbelmaleisch, waarvan de Europeanen zich in Indië bedienen, en schreef:

„Een hoofdman over honderd heeft den fuselier Setrawidjaja gelast, zijne lokkenpracht tot minder weelderigen vorm te reduceeren. Die kunstbewerking heeft plaats gehad, doch een duimstok werd er niet bij gebruikt. Op een volgend appèl ontwaart 's kapiteins geoefend oog, dat de haarlengte van 2 cM., waarop hij hart en zinnen heeft gezet, nog steeds blijft overschreden. Groot is het verschil niet; den man te straffen zou wat bar wezen; maar een uitbrander zal hij hebben.

— Merri sini, Setrowidjojo; kenappe kwe tida békin pottong kwe poenja ramboet seperti moesti en keije akkoe kemarrin bilang sama kooi? Pigi dan toch manne; kwe orang Java tra denger samme kwe poenja koeping, appe pigimanne! Nou kenappe?

— Soe.... dah! Soedah dipo..... tong.

— Ja, dat zie ik ook wel en dat is je geluk, man! Maar itoe trabaai, hoor! Kwé békin pottong, mémang pottong joega: maar toch maar stenga. Pottong lakki hoor en di blakang kali masoek politiekamer, mengarti? Nou, als je er dan maar aan denken wilt."

De Hollanders hebben den naam van zeer gemakkelijk vreemde talen te leeren. Is 't niet vreemd, dat dit vermogen hen in Indië blijkbaar geheel verlaat?

Of is 't gebrek aan belangstelling, dat iemand, die zich schamen zou als hij niet zijn behoorlijk mondje Fransch kon spreken, geheel niet in staat is te spreken met de menschen, waarmede hij dagelijks en jarenlang omgaat?

Waarom kunnen Chineezen en Arabieren zoo vlug de Inlandsche talen leeren, waardoor ze een grooten invloed uitoefenen?

En wij Europeanen kunnen, of liever: doen dit niet, en 't zou toch weinig moeite kosten wat beter op de hoogte te zijn van de taal onzer omgeving.

Gebrek aan belangstelling!

En de vraag rijst telkens weer: „Is Holland waard zijn koloniën te behouden?"

Schrijver dezes komt dikwijls in aanraking met een Japanner, en we converseerden in 't Engelsch den eersten tijd, een taal, welke Jappie niet gemakkelijk goed leert uitspreken.

Maar we spreken nu Maleisch, en de Japannees kent die taal in zes maanden zoo goed, als duizend geen belangstellende Hollanders in geen kwart eeuw vermogen te doen.

Nou ja, dat is een Japannees!

Als Mohamed niet naar de bergen gaat, dan gaan de bergen naar Mohamed!

De Inlanders en Chineezen gaan nu Hollandsch leeren, als er tenminste menschen zijn, die hun die taal kunnen onderwijzen!

BESTUURS-ACADEMIE.

In de Quinzaine Coloniale van 10 dezer schrijft Etienne Hamélius onder de rubriek „Les colonies européennes en Asie" een uitvoerig artikel over onze nieuw ingestelde bestuurs-academie. Omtrent — wat schrijver noemt — la formation du personnel administratif, begint hij met de volgende opmerking:

„Le gouvernement hollandais a promulgué récemment sous forme de décret le nouveau règlement sur le recrutement et l'éducation du personnel administratif de l'Inde néerlandaise. Comme on le verra plus loin, ce règlement renferme une innovation importante et qui, à première vue, semble très heureuse; après avoir posé des règles suffisamment strictes pour le recrutement du personnel administratif inférieur, il crée une école où les fonctionnaires inférieurs ayant déjà fait leurs preuves devront compléter leurs connaissances avant de pouvoir arriver aux postes plus élevés."

Hij schrijft daarna achtereenvolgens: 1°. Recrutement des candidats-fonctionnaires, 2°. Apprentissage pratique des fonctionnaires, 3°. Académie d'administration

néerlando-indienne, en 4°. Organisation de l'académie d'administration, en komt ten slotte tot de volgende conclusie:

„Si les Hollandais ne perdent pas de vue, par la suite, l'esprit dans lequel la nouvelle réglementation est conçue, s'ils la mettent réellement en pratique, ils pourront se vanter d'avoir révolutionné les méthodes de recrutement des fonctionnaires en général et des membres du corps enseignant en particulier.

Désormais le recrutement des hauts fonctionnaires néerlando-indiens peut se comparer à une course à obstacles, à un steeple-chase, où les faibles et les malchanceux sont semés en route, laissant le champ libre à un petit nombre plus vigoureux de corps et d'esprit et plus favorisés par la fortune.

Un point intéressant à signaler encore dans ce décret, c'est la situation respective du ministre des colonies et du gouverneur général au point de vue de la formation du cadre européen de l'administration.

Le ministre désigne deux tiers des candidats; le gouverneur un tiers; la part de celui-ci dans la première phase du recrutement est fort belle. Pour ce qui est de la direction des études et des examens indiens, les deux ont les mêmes droits. Une fois les futurs fonctionnaires arrivés dans l'Inde, le gouverneur général a seul la haute main sur eux.

C'est lui aussi qui en dernier ressort désigne les élèves de l'Académie de la Haye. Mais c'est le gouvernement hollandais et le ministre des colonies qui ont la haute main sur l'organisation de l'Académie.

Il convient encore de signaler quelques articles destinés à pourvoir à des cas particuliers, où une réglementation trop stricte empêcherait le gouvernement d'utiliser des services d'hommes exceptionnellement méritants. Ainsi l'article 3 dit que „dans des cas particuliers" il peut être passé outre aux conditions de nomination, en Hollande par la reine, dans l'Inde, par le gouverneur général, le conseil entendu. L'art. 31 porte une seconde exception aux règles établies par les articles précédents. L'art. 47 réserve au ministre la faculté d'autoriser les fonctionnaires en congé de suivre les cours de l'Académie en qualité d'auditeurs et au besoin de prolonger, à cet effet, leur congé.

Certes, en théorie, ces dispositions paraissent excellentes. Les exceptions fortifient la règle, mais elles peuvent la détruire aussi. Ce sont des fissures que les influences indues, en s'y infiltrant, peuvent élargir en crevasses jusqu'à compromettre la solidité de tout l'édifice. L'art. 3 surtout nous semble lacuneux.

„Dans des cas particuliers" (in bijzondere gevallen), la reine, en Hollande, le gouverneur général dans l'Inde, le conseil de l'Inde entendu, peuvent accorder dispense des conditions de nomination fixées par le décret. On conçoit fort bien que le gouvernement de Batavia ait parfois la latitude de s'affranchir d'une réglementation qui porte forcément un caractère général et peut se trouver en défaut dans des circonstances urgentes; mais on ne conçoit guère que la même latitude soit laissée au gouvernement métropolitain.

Quelle sera la portée pratique de cet article 3 à la Haye? Nous n'avons pas qualité pour nous prononcer sur la question, mais il n'est pas téméraire de prévoir que, dans d'autres pays, où le jeu des ambitions et des influences est plus intense, cette disposition aurait vite fait de ruiner complètement l'économie du décret tout entier."

NAAMLIJST VAN LEDEN

toegetreden tot de Vereeniging „Oost en West"

over de maanden Juni en Juli 1907.

Heer H. F. Daendels	Apeldoorn	*f* 1.50	lid.
„ G. Koldewijn	„	2.—	„
„ Th. N. Muller	„	1.50	„
„ K. Lindeman	„	1.50	„
Mevr. G. Wegerif geb. Bresman	„	1.50	„
„ T. Bennik geb. Hoogsm·us	„	1.50	„
Heer A. de Waal Malefijt	„	1.50	„
„ J. de Goeijen	„	1.50	„
Mevr. de Wed. J. W. S. Colerus	„	1.50	„
Heer J. M. van Someren Greve	„	1.50	„
Mevr. W. J. Geesink geb. Bijstra	„	1.50	„
Heer K. H. Boers	„	1.50	„
„ H. J. van Gennep	„	1.50	„
Mevr. de Wed. C. J. E. Hemstra	„	1.50	„
„ „ „ A. B. J. Lulofs geb. Martens	„	1.50	„
Heer E. G. Döbken	Dordrecht	1.50	„
„ E. Moresco	's-Gravenhage	3.—	„
„ F. van der Dussen	„	6.—	don.
„ W. Doornik	„	2.—	lid.
„ J. G. C. A. de Vogel	„	5.—	don.
„ J. J. Brasson	„	2.—	lid.
„ J. G. Haighton	„	5.—	don.
Mevr. E. Overduijn geb. Heijligers	„	2.50	lid.
Heer J. Beck	„	1.50	„
„ Th. J. A. Hilgers	„	2.50	„
„ W. Wardenaar	„	2.50	„
„ T. Ch. N. van der Moore	„	7.50	don.
Jhr. L. de Steurs	Heelsum	1.50	lid.
Heer J. D. E. Schmeltz	Leiden	1.50	„
„ Scheuer	Nijmegen	1.50	„
Heer J. F. Hermelijn	Saramacca	2.50	lid.
„ D. A. F. Brantigam	Rijswijk Z.H.	1.50	„

Leden die **verhuizen** worden verzocht hiervan aan den Administrateur, Verhulstraat 51, den Haag, **kennis te geven met vermelding zoowel van het oude als het nieuwe adres.**

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Indisch Militair Tijdschrift. 1907. No. 7

Het gevecht om den Spionkop op 24 Jan. 1900, door J. C. Pabst (met kaarten). — De opleiding tot Indisch Infanterie-officier, door L. — Invloed van het terrein op de beweegbaarheid van bespannen voertuigen, door A. F. A. Hoog. — Een en ander over bereden Infanterie-patrouilles tegenover den inlandschen vijand, door M. W. Siebelhoff. — De trefferbladen van den Heer F. D., door J. A. Brandon. — De afstandsmeter systeem Stroobants, door H. (met plaat). — Het schieten van onze Infanterie, door D. Boeije (met figuur).

Teysmannia. 1907. Afl. 7.

Zoölogische wandelingen te Tjibodas VI. De fauna van den Boschrand (slot), door Dr. J. C. Koningsberger. — Kunstmatige Indigo, rubber, enz., door Dr. Gorter. — Productiviteit van peperranken II, door Dr. P. J. S. Cramer. — Fraaie en merkwaardige boomen, (met plaat), door H. J. Wigman. — Sprokkelingen uit nieuwe publicaties. — Korte berichten van het Departement van Landbouw: Aetherische oliën II, door Dr. A. W. K. de Jong. — Een Botanische reis naar de Duizend-eilanden, door J. J. Smith.

De Indische Mercuur. 27 Aug. 1907.

Rubber-scraps, door A. M. Berkhout. — Post's handboek voor Chemisch-technische analyse, door Q. — Staatsexploratie naar goudmijnen in Benkoelen en Palembang. — Rijstcultuur in Suriname (vervolg). — Kunstmatige indigo, rubber, enz. — Malangsche Landbouw-vereeniging. — Soekaboemische Landbouw-Vereeniging. — Belangrijkste uitvoer artikelen van Ceylon. — Het oogsten der tabak op verschillende tijden van den dag. — Verslagen van Maatschappijen. — Kultuurberichten. Enz.

De Cultuurgids. 9e jaargang. Afl. 3.

Dr. Th. Wurth: Een nieuwe voedsterplant van Helopeltis. — H. J. Kerbert: Een proefstation voor het boschwezen op Java. — C. J. de Vogel: Aanteekeningen over Hevea Brasiliensis. — T. Ottolander en Dr. P. J. S. Cramer: Verslag van de onderlinge tentoonstelling der afd. Bergcultures ter bev. van Nijv. en Landb. te Bondowoso. — Gorter en V.: De proeftuinen van Pondok Gedeh. — Diverse mededeelingen. — Dr. P. J. S. Cramer: Selectie van Koffie. Enz.

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar Oost-Indië.

Het S S. «Kon. Willem III», Gezagvoerder V. Stobbe, bestemd te vertrekken van Amsterdam naar Batavia 24 Augustus 1907.

Te Amsterdam schepen zich in:

Mevr. C. L. D. v. d. Ende—Wesselman.
Mej. J. E. van Gemmen.
Mr. J. D. Rijper.
Mr. J. Lee.
Mevr. M. G. J. L. Harting—Dieperrel.
A. M. J. Vermeulen.
Mevr. J. G. Arpagace.
Mej. J. L. de Ridder.
Mevr. J. L. Schmand—Stokirs.
J. G. H. Schieffelers, echtg. en 3 kind.
Mej. Schieffelers.

Naar Southampton:

J. Hudig.
T. W. Hudig.
D. Hudig.
J. v. d. Waarden.
Heer en Mej. Verloren.

Naar Genua:

Hoorn.
Everwijn Lange.
Pliester.
Luck.
Dr. IJ. J. Ledel en echtg.
C. de Kuyper en fam.
E. Epple.
H. Triedel.

Naar Belawan—Deli:

A. J. Bak en fam.

Naar Singapore:

Mevr. G. v. Meines—Hofman en kind.
C. Lieshout.
K. Bottema.

Van Southampton naar Genua:

Fischer en echtg.
Relf en echtg.
Gibson.
Lowe en echtg.
Mej. Richredson.
Mej. Macdonald.
Mr. W. Nash.
M. A. B. Filippe.

Te Genua zullen zich inschepen:

H. J. Duyvelaar, echtg. en kind.
Mej. N. Esche.
W. T. J. Kroon, echtg. en kind.
Dr. Simon Thomas en echtg.
Mr. H. Rahder en fam.
A. H. Sirks en echtg.
A. H. v. Lessen en echtg.
J. R. v. d. Monde.
H. J. v. Giffen en echtg.
W. G. Ribbius en echtg.
Mevr. J. F. Boesveld en kind.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende..

....

wonende te.. *wensch*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* ***Oost en West*** *tegen een jaarlijksche contributie van f*..

den..190........

Straat of gracht

.... Handteekening

....

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Bureau Hoofdbestuur: Heulstraat 17.

N°. 36. Donderdag 5 September 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5. - 's Jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éèns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van het Hoofdbestuur:

Het stenografisch verslag van de te Nijmegen gehouden Algemeene Vergadering der vereeniging zal, naar wij hopen, in het volgende weekblad kunnen worden opgenomen.

II. Van de Redactie-Commissie:

Behalve de uitnoodiging tot de opening der reeds de vorige week door ons bekend gemaakte *Tentoonstelling* van voorwerpen afkomstig van de Noord Nieuw-Guinea expeditie in het Rijks Ethnografisch Museum te Leiden, mochten wij thans ook den daarbij behoorenden, door den Directeur met veel zorg samengestelden catalogus, in dank ontvangen. In zijn inleiding zegt Dr. Schmeltz:

In 1903 werd de Noordkust van Nieuw-Guinea onderzocht door eene expeditie, georganiseerd door de „Maatschappij ter bevordering van het Natuurkundig Onderzoek der Nederlandsche Koloniën".

Aan die expeditie namen deel de Heeren G. A. J. van der Sande, L. F. de Beaufort en Mr. H. A. Lorentz, terwijl de leiding was toevertrouwd aan Prof. A. Wichmann te Utrecht.

Tegen het einde van 1902 verlieten de deelnemers Europa en in Januari 1903 begon men van uit Ternate den tocht, die tegen September 1903 werd geëindigd.

Gedurende dien tijd werden een aantal plaatsen aan de Noordkust bezocht, zoo b.v. het Sentanimeer, waar te voren geen Europeaan was geweest. Van de verkregen resultaten kunnen ons hier alleen die op Volkenkundig gebied interesseeren en met groote vreugde en voldoening vermelden wij, dat de keuze van den Ethnograaf en Anthropoloog der expeditie, den Heer G. A. J. van der Sande, Off. v. Gez. 1e kl. bij de Konink. Ned. Marine, eene bijzonder gelukkige is gebleken. De Heer van der Sande toch heeft, niet slechts door het bijeenbrengen der Ethnografische verzameling, maar ook door zijne Anthropologische waarnemingen gedurende den tocht, getoond een scherpzinnig onderzoeker te zijn.

De bijeengebrachte verzameling en de Anthropologische resultaten zijn belichaamd in een omvangrijk, met vele platen en afbeeldingen versierd werk, dat kort geleden bij de firma Brill te Leiden verscheen en dat schrijver en uitgever tot eer strekt. Gedurende langen tijd zal dat boek als basis moeten dienen voor verder onderzoek der bezochte streek en wie over Nieuw-Guinea in het vervolg wil schrijven, kan dat naar onze overtuiging niet doen zonder dit werk, dat ook op de Tentoonstelling aanwezig is, te raadplegen.

Van de bijeengebrachte verzameling zijn door het Bestuur der bovengenoemde „Maatschappij" alle voorwerpen, die tot aanvulling der voorhanden verzamelingen uit Nieuw-Guinea noodig werden geacht, aan het Museum ten geschenke gegeven. Daardoor is dit een materiaal rijk geworden dat, wat betrouwbaarheid der herkomstopgaven en der mededeelingen over het gebruik en de beteekenis der voorwerpen aangaat, de beste verzamelingen, die het Museum in dit opzicht tot nog toe bezat, evenaart.

Wanneer de afgeloopen Atjeh-Tentoonstelling ons eene kunstvaardigheid van een volk toonde dat, vooral wegens de weefkunst en de goudsmeedkunst aan een cultuurvolk ter zijde mag worden gesteld, zoo brengt ons deze Tentoonstelling de kunstvaardigheid en het werk van een natuurvolk onder de oogen; maar een hoe hoogen dunk ook de weefsels en de gouden sieraden ons van de kunstvaardigheid der Atjehers inboezemen, toch zullen wij ook hier, in het oog houdende, dat zich de Papoeas bij het vervaardigen hunner voorwerpen, alsmede voor het versieren ervan, slechts van het allerruwste gereedschap: steenen, tanden, been of hout bedienen, verbaasd staan over menige kunstuiting, die wij aan de tentoongestelde voorwerpen opmerken.

Gaarne wekken wij onze lezers tot een bezoek aan deze interessante tentoonstelling op.

Nederlandsche kolonisatie in Azië en hare critici,

door

M. A. VAN HEEKEREN.

Wij hebben geruimen tijd verwijld bij de bespreking van een artikel, waaruit ons weer zoo zonneklaar bleek, hoe weinig wij hebben te wachten in het belang der koloniale idee van hen, die in overdrijving van de onvolkomenheden van het heden het middel meenen te moeten zien, om tot de verbreiding dier idee mede te werken.

Alsof niet alle overdrijving schaadt, in het huidig stadium vooral, nu — men leze er de regeeringsverklaringen der laatste jaren, de beginselprogramma's van alle politieke partijen in den lande op na, men toetse zijn oordeel ook aan de regeeringsdaden van den lateren tijd, — Nederlands politiek ten opzichte van de bezittingen in Azië langs nieuwe banen wordt geleid, die tot het doel moeten voeren, indien heel een volk, hoe klein ook als het onze, al zijn pogen inspant om het werk daar ginds te bevorderen, opgaat in den arbeid, die waard is er in op te gaan, waar de uitkomst niet alleen het welzijn, materieel en moreel, aan millioenen en millioenen daar ginds moet brengen, maar ook Nederland ten gewin zal zijn, door vruchtbaren arbeid over en weer.

Kan er echter wel van vruchtbaren arbeid sprake zijn, waar eenerzijds moedeloosheid, onverschilligheid, ja afkeer van den kolonialen arbeid wordt gekweekt, anderzijds wantrouwen gezaaid wordt ten aanzien van Neerlands willen en kunnen?

Moedeloosheid, onverschilligheid, en afkeer, het zijn groote woorden, en toch, de critiek op Neerlands koloniaal beleid geoefend door zoovelen, die onder de leuze van belangstelling te wekken voor den kolonialen arbeid, op lichtvaardige wijze niet schromen om op losse gronden hunne scherpe critiek uit te oefenen op dien arbeid, deze daarbij telkens kleineerend, kan tot geen andere uitkomst leiden.

Wat anders dan moedeloosheid toch kan het wekken, wanneer van zoogenaamd gezaghebbende zijde, door aan den huidigen toestand in de nederlandsche bezittingen in Azië den maatstaf te leggen van de eischen der moderne koloniale begrippen, wordt gewaagd van een mislukking, waarop drie eeuwen van koloniaal bestuur zouden zijn uitgeloopen, vergetende men daarbij, dat twee van die drie eeuwen voorbijgingen onder het beheer eener particuliere, commercieele vennootschap, waaraan het nederlandsche volk als geheel part noch deel had, en dat van de laatste eeuw, of om correct te zijn van de laatste een en negentig jaren van werkelijk nederlandsch koloniaal bestuur eerst de laatste drie decenniën den tijd uitmaken, waarin de nieuwere begrippen zich baan breken, waarvoor een fransch minister van koloniën van den allerlaatsten tijd, de heer Clémentel, nog het rechte woord moest vinden in zijn *politique d'association*?

Wat anders dan moedeloosheid, met onverschilligheid als onvermijdelijk gevolg, moet er voor de massa uit voortvloeien, wanneer met het oog op de, op als voren aangegeven losse gronden beweerde onmacht van Nederland voor zijne koloniale taak, verkoop of afstand van een deel der bezittingen wordt bepleit?

Wat anders dan afkeer van den kolonialen arbeid kan het gevolg zijn van eene critiek, die op dien arbeid het odium legt van moord en uitbuiting?

De gouverneur-generaal van Algiers, Jonnart, drukte zich bij het den 1en Juni d. j. aan de leden van den Conseil Supérieur in het Palais d'Eté te Algiers aangeboden feestmaal zoo juist uit, toen hij de, door ons bedoelde soort van critiek, waaraan het ook in Frankrijk niet ontbreekt, op zijne beurt aan critiek onderwierp:

«Messieurs, les ironistes et les sceptiques sont nombreux et ne se doutent pas du mal qu'ils sont capables de produire autour d'eux; ils arrivent à dérouter les timides, à décourager les initiatives, à dégoûter de l'action, à affaiblir les ressorts de l'énergie humaine. Nous vivons sous le règne de l'esprit critique; c'est un bien, l'esprit critique est nécessaire. Mais prenez garde en l'exagérant, d'exagérer la peur des responsabilités et d'énerver le goût de l'action.

«Il est sans doute agréable de juger une oeuvre d'un mot plaisant et de se dispenser d'approfondir les problèmes de la vie nationale en lançant des traits d'esprit, mais on abuse véritablement, de notre temps en France, de l'ironie et des traits d'esprit dans la conversation, dans

la littérature et dans la politique! Il faut avoir un peu plus d'indulgence pour ceux qui cherchent à bien faire, à faire quelque chose. Il faut avoir un peu plus de foi, de foi opiniâtre, de foi agissante, et il faut se garder, dans une nation comme la nôtre, de tarir les sources de l'admiration et de l'enthousiasme. Rien ne décourage quand on a la foi et quand on a l'enthousiasme.»

Het geloof in, het enthousiasme voor de koloniale roeping van Nederland ..... waar zijn ze? En we vragen hun, die quasi om belangstelling te wekken voor den, door die roeping gevorderden- arbeid, in stede van het oog op de toekomst te richten, telkens en telkens bij de noodzakelijke aan zulken en dus ook dezen menschelijken arbeid inherente tekortkomingen verwijlen, om daaraan nog een voorstelling te geven, alsof ons zijn, na zoo lange jaren, in gindsche gewesten den volkeren dáár eer ten vloek dan ten zegen zou wezen, — of ze wellicht meenen daarmeê hun steentje te hebben bijgedragen om op te wekken tot deelneming aan den arbeid, die Nederland daar ginds nog wacht?

En toch, hoezeer noodig is zulke opwekking, thans vooral, nu een nieuwe aera van koloniaal beleid werd ingeluid en ingezet, waarin de zoo moeilijke rol van leider, in de plaats gesteld van den voormaligen heerscher, werd aanvaard.

Vanwaar zal het enthousiasme komen voor de nederlandsche jongelingschap, in de toekomst door de steeds voortschrijdende geleidelijke ontsluiting van het nog zoo uitgestrekte onontginnen deel van den indischen archipel, zeker meer nog dan thans geroepen om deel te nemen aan den kolonialen arbeid? Wie zal met geestdrift den weg inslaan, waarop hem de zekerheid wacht eener meedoogenlooze, tot zelfs onbillijke critiek op al zijne handelingen, bij de vervulling eener moeilijke taak, die den vollen man eischt, met initiatief en durf, met open oog voor alles wat dadelijk noodig is en binnen het bereik valt; geen droomers, idealisten of betweters, geen lieden voor wie de deelneming aan den arbeid ginds slechts een baantje uitmaakt, dat hun de in den koop meegenomen verdrietelijkheden door een behoorlijk traktement en het uitzicht op een goed pensioen verzoet, maar mannen, voor wie de taak, die hun ginds wacht, eene roeping is, de roeping om mede te werken aan de toekomst van Indië.

Meent men zulk superieur zaad te kunnen oogsten van een bodem, waar men, zonder het te willen, maar daarom toch niet minder zeker, moedeloosheid, onverschilligheid en afkeer kweekt? Zeer zeker, we zullen niet aarzelen te erkennen, dát Indië ook thans reeds onder zijne talrijke dienaren, ondanks alle tegenwerkende factoren, velen telt, die als aan eene roeping, zich aan hun arbeid wijden, maar kan men beweren of in billijkheid verwachten: dat deze geest de overheerschende is?

Moedeloosheid onverschilligheid en afkeer? Zoo erg schijnt het niet te zijn gesteld, zal men zeggen, en daarbij wijzen op de verhoogde belangstelling in de laatste jaren, zoo in de Staten Generaal bij de behandeling der indische aangelegenheden, als in de pers; ten aanzien van de op Indië betrekking hebbende ondernemingen van den dag betoond. Wij hebben ook geenszins beweerd, dat de onzes inziens van de hier bedoelde critiek te verwachten uitkomst reeds zou zijn bereikt. Zoover is het gelukkig nog niet, maar het kan en *moet* er van komen, en hoe dankbaar ook uit koloniaal oogpunt die verhoogde belangstelling in parlement en pers in het moederland voor Indië aan den dag gelegd, moet stemmen, zoo is toch de vraag hier alleszins gewettigd: of die belangstelling niet reeds in menig opzicht het kenmerk vertoonde van een terugdeinzen voor de consequentiën van een arbeid, die noodzakelijk, met de gegeven middelen en onder de gegeven omstandigheden, onvolkomen zijn moet en zeer zeker niet in staat kan wezen om idealistische wenschen te bevredigen, waarvoor zelfs in landen met eene evolutie van eeuwen achter zich nog ruimte te over is, laat staan dus in landen, waar die evolutie, tengevolge van de zoo lang algemeen en dus ook ten onzent geldende begrippen van koloniaal beheer, nog in hare kindsheid is?

Dr. Kemmerer, de noord-amerikaansche financieele specialiteit, die voor de invoering van den Conant dollar in de Philippijnen eenige jaren te Manilla is gedetacheerd geweest en thans weder in zijn vaderland vertoeft, wees, bij een bespreking der toestanden in die amerikaansche kolonie, in eene voor zijne Alma Mater, Cornell University, gehouden rede er op, hoe elf eeuwen moesten verloopen sedert Tacitus de volksvergaderingen bij de germaansche voorvaderen van het engelsche volk beschreef, voordat koning Jan aan de engelsche baronnen het Magna Charter, den grondslag der engelsche vrijheid, verleende.

«Nature has decreed that political evolution shall proceed slowly», zeide hij, ten vervolge daarop, doch ging daarna voort: still it is true that the progess of political evolution can be greatly expedited and to a large extent directed by the creation of a favoriable environment by the mechanism of artificial selection.».

De gunstige omgeving voor den groei der evolutie van Indië's volkeren te scheppen, is Neêrlands taak, en is het thans het oogenblik, om nu „we, evenals alle koloniseerende natie's, met uitzondering wellicht van de Vereenigde Staten, die in hunne nieuwe aziatische kolonie een door eeuwen van christelijke opvoeding aan andere rassen superieur menschenmateriaal aantroffen, aan het beginpunt staan van den nieuw ingeslagen weg, om, gelijk zoovelen ten onzent doen, dáár te blijven staan jammeren, over hetgen men had kunnen tot stand brengen, wanneer men dezen weg reeds vroeger had ingeslagen, en tot Nederland het verwijt te richten, dat het dien weg niet eerder had gevonden, toen nog voor alle koloniale mogendheden het bestaan daarvan een geheim was?

Bevat het woord van den heer Jonnart, aan vorengenoemde rede ontleend, waarop wij nog eens weer terug zullen komen: «Dans un pays neuf, le piétinement sur place, c'est la mort", waarheid, dan toch zeker ten opzichte van een nieuw land als Nederlandsch-Indië, dat, zooals de heer Marcel Saint Germain in zijne, bij de opening van het jongste fransche koloniale Congres gehouden voordracht opmerkte, «de Hollanders met bewonderenswaardige volharding hebben ontgonnen», en waar dus op een stevig fundament onmiddellijk met kracht de arbeid moet en kan worden aangevangen voor het optrekken van het nieuwe gebouw. Wat baat hier klagen, zuchten en verwijten, wat het staan blijven, ook in gedachten, bij het heden, waar een krachtig «Voorwaarts!», langs de geheele linie, deze in beweging moet stellen, om zelfbewust en met de overtuiging der te behalen overwinning op het doel af te gaan?

Het is het zwaarste pessimisme, dat dreigt dit doel buiten Nederland's bereik te stellen, het is de critiek dier pessimisten, waarvan de heer Jonnart, zoo terecht opmerkte:

«Les pessimistes, généralement, ce sont ceux qui ont peur de l'effort. Dites», tot de leden van den Conseil Supérieur van Algiers gericht: «la vérité à vos concitoyens, dites-leur que nos pères, eux non plus, n'ont pas toujours vécu sous un ciel sans nuages et que la gloire et le progrès sont trop souvent faits de larmes et de misère»,

die de toekomst van Nederlandsch-Indië in gevaar brengt.

Aan de toekomst, wij zeiden het reeds, moet heel het nederlandsche volk arbeiden, en wat nu, zoo men hier het vertrouwen in zulken arbeid schokt? Weer halen we, en nu voor het laatst, nog 'n enkele zinsnede, uit de rede van den heer Jannart aan:

«Demandez aux vaillants généraux que j'ai la bonne fortune de recevoir à cette table s'ils auraient chance de soulever leurs troupes en campagne, de les électriser, de décupler leurs forces de résistance et leur courage en poussant sans cesse des cris d'alarme, en prophétisant la défaite et en leur laissant entrevoir les pires destinées? Eh bien, vous qui êtes des élus, par conséquence des conducteurs d'hommes, prenez garde de jeter le découragement parmi les travailleurs!

Wordt de leiding van een volk niet ook in hooge mate bepaald door hen, die zich als zijne voorlichters opwerpen? Moge, waar het antwoord hierop niet anders dan bevestigend kan luiden, het verantwoordelijkheidsbesef, beter tot zijn recht komen dan thans bij degenen, die uit roeping en dat zijn er velen, zich de voorlichting van Neerlands volk op koloniaal gebied hebben ten doel gesteld, doch geheel uit het oog verliezen, dat elke koloniale arbeid in de eerste plaats een werk der toekomst is.

Welke zware verantwoordelijkheid zij op zich laadden moge, wat de deelneming van het nederlandsche volk aan den kolonialen arbeid in politieken zin aangaat, uit het vorenstaande afgeleid kunnen worden, er is meer!

Nieuwe landen hebben meer noodig dan politieke leiding om tot ontwikkeling te worden gebracht. Japan zou niettegenstaande de deugdelijke leiding, waaraan het zich vrijwillig onderwierp door zijne leermeesters uit alle landen tot zich te roepen en zijne zonen naar den vreemde te zenden, nimmer de hoogte hebben bereikt, waarop het thans staat, indien het zich niet door den steun van het in zijne toekomst geloovende vreemde kapitaal in de gelegenheid had zien gesteld, om zijne hulpbronnen tot ontwikkeling te brengen. Dat ook koloniën den steun van het kapitaal evenmin als dit nieuwe land kunnen ontberen is men algemeen bereid toe te geven, zelfs van eene zijde, zij het dan ook dat deze het slechts als noodzakelijk kwaad wil zien toegelaten, die het kapitaal overigens ten heftigste bestrijdt. En toch . . . , . .

Pers-kroniek.

INHOUD: Twee hoofdartikelen in de „Nieuwe Rotterdamsche Courant" *gewijd aan de kaart van Sumatra, zooals deze er up to date behoorde uit te zien.— Zekere R. in de* „Hilver- en Vechtbode" *over van Kol's uitlatingen betreffende het koloniale vraagstuk op het Socialistisch Congres te Stuttgart. — Beschouwing van* „De Tijd" *over het gevaar en de macht van den Islam.*

Onder het opschrift „de politieke hervorming van Sumatra" geeft de Nieuwe Rotterdamsche Courant in een tweetal artikelen een schets van de politieke kaart van Sumatra, zooals deze op het oogenblik, in afwijking van de bestaande, er zou moeten uitzien.

„Moeilijk zal een land aan te wijzen zijn, dat in weinige jaren de kaart zijner staatkundige indeeling zoo heeft zien veranderen als met die van Sumatra nu het geval is geweest.

Behoort het groote eiland sedert lang staatsrechtelijk in zijn geheel tot de Nederlandsche bezittingen, toch bleven uitgestrekte gedeelten van het binnenland zoo los van elke bemoeienis met eenige Nederlandsch-Indische autoriteit, dat zij in alle atlassen gerust als onafhankelijke landen aangegeven konden worden.

Onze regeering liet zich maar bij uitzondering met de weinig ontwikkelde bergstammen in, en zij bleef doorgaans Oost-Indisch doof als van hun zijde toenadering werd gezocht.

Met den inzet van den 20e eeuw is hierin verandering gekomen. Wij zullen de oorzaken niet afzonderlijk nagaan, en slechts constateeren, dat het verkrijgen van aanraking en bemoeienis onzerzijds niet meer geschroomd, maar juist gewild en gezocht wordt. Hierdoor zijn de voormalige onafhankelijke landen van Sumatra in een vijftal jaren bijna in hun geheel onder ons feitelijk gezag gekomen.

Tevens heeft een ontwaken uit de onverschilligheid voor hetgeen geschiedt in de rechtstreeks onder ons bestuur staande gewesten een vermeerdering van werkzaamheid van onze bestuurders gevergd, en is daardoor een nieuwe verdeeling van arbeid noodig geworden. Ook daarvan getuigt de kaart door een nieuwe indeeling van de gewesten.

De beteekenis van een en ander verdient in menig opzicht meer erkenning dan het te beurt valt."

Daarna stelt het orgaan tal van geografische, ethnografische en historische bijzonderheden omtrent de vroegere zoogenaamde „onbekende binnenlanden van Sumatra" uit, welke wij hier natuurlijk niet alle kunnen resumeeren. Over de Bataklanden zegt het blad:

„De Bataklanden nemen een zeer eigenaardige plaats in de Sumatra-gemeenschap in. Zij omvatten in min of meer ruimen kring het Tobameer, dat een oppervlakte van ongeveer de provincie Groningen heeft, doch waarvan 1/3 dan weer ingenomen wordt door het bergeiland Samosir (dit was door een smalle landtong met den oever verbonden; in April 1906 is hierdoor echter een 12 M. breed kanaal gegraven). Alleen de zuidelijke meeroever en een smalle strook van den oostelijken oever behoorden tot het gouvernementsgebied. Het overige was verdeeld in zeer vele staatjes, waartusschen onverpoosd een oorlogstoestand heerschte. De Islam heeft hier geen vasten voet kunnen krijgen. In de gedeelten, die onder Nederlandsch bestuur staan, werken veel Christen-zendelingen niet zonder succes, zoodat de hoop gevoed wordt ook verder met onze driekleur het Christendom veld te doen winnen op het barbaarsch heidendom, dat hier den boventoon voert. Vindt men in andere achterlijke streken evenals hier slavernij en pandelingschap, het kannibalisme is gelukkig ook buiten onzen bestuursinvloed geen algemeen verschijnsel, maar hier komt het in zijn afschuwelijksten vorm voor. Niet alleen toch worden gevallen vijanden, gesneld tegenstanders opgegeten, maar vetgemeste, bij voorbaat daarvoor aangewezen menschen, liefst kinderen, worden, zonder dat men daarin iets laags of slechts ziet, geslacht.

Waar, zooals het geval is, wij aan dit volk onze beschaving kunnen brengen, zonder expeditie van beteekenis, mag ten onzent daarvoor wel wat geestdrift getoond worden door de menigte, die zich

zoo spoedig afkeurend uit, zoodra van den weg van zachten drang wordt afgeweken.

De pas gereed gekomen, nu officieel bewerkte, uitgaaf van den atlas van Stemfoort en ten Siethoff is, zoo besluit het blad zijn artikelen over de kaart van Sumatra, bij den vluggen gang van zaken in Oost-Indië, en niet alleen op Sumatra, alweer verouderd. Het Kon. Aardrijkskundig Genootschap heeft het voornemen bekend gemaakt een atlas van onze bezittingen naar de nieuwste gegevens te doen bewerken. Als de Nederlanders die uitgave dan eens zullen willen leggen naast de nu verschenen, zoo juist genoemden atlas, zullen zij met verbazing constateeren hoe veel in weinig tijd in den archipel veranderd is. Zij zullen dan niet alleen de lijnen der staatkundige verdeeling en indeeling aanzienlijk gewijzigd zien, maar ook de plekken van onbekend binnenland belangrijk ingekrompen vinden. Nederland heeft in de laatste jaren eindelijk het durven gevonden, noodig om de binnenlanden van zijn koloniaal gebied te leeren kennen, door de hooglanden in te trekken, die het sedert drie eeuwen van de kusten uit waarnam en vreesde als ontoegankelijke, ongenaakbare, geheimzinnige spookverblijven.

Wellicht zal die vergelijking iets kunnen bijdragen tot verheffing van ons gevoel van eigenwaarde, dat nu en dan wel een opfrissching verdragen kan."

* * *

Ons wordt toegezonden een exemplaar van de Hilveren Vechtbode, een anti-revolutionnair blaadje waarin zekere R. over de behandeling van het Koloniale vraagstuk op het Congres te Stuttgart zijn groot licht laat schijnen.

„Als over heel veel dingen waren de heeren het ook niet over de koloniën eens, zegt R., het Kamerlid Van Kol verdedigde het Koloniaal bezit; men kon de kolonies toch niet in handen van de Inlandsche vorsten overleveren. De heer Van Kol zei o.a.:

Een zonderling utopistische boekentheorie is wat Kautsky zegt: wij moeten aan de inboorlingen werktuigen en machines brengen, en de beschaving zal komen. Wat zullen de inboorlingen er mee doen? Zij zullen er rondedans om houden of ze als een nieuwen afgod beschouwen . . . . Ik zou Kautsky willen voorslaan, eens samen naar die donkere rassen te gaan, met of zonder werktuigen. Wij zouden kans loopen om te worden doodgeslagen, zelfs opgegeten. Ik zou het eerst aan de beurt zijn van ons beiden." (De heer Van Kol is niet mager.) „Maar als wij beiden waren doodgeslagen, wat dan? Zou er dan niet met de wapenen moeten worden opgetreden? Zoo leidt uw utopisme u tot imperialisme; maar ik denk, vóór gij u liet opeten zoudt gij nog revisionist worden.

„Kautsky's theorie is dom, men ziet waartoe men komt, als men geen rekening houdt met de werkelijkheid. De tijd der frase is voorbij.

Dat kan, meent de schrijver, een aardig plaatje worden:

'n Aardig plaatje kan worden. De machines, de rondedans, Van Kol en Kautsky opgepeuzeld, en op den achtergrond de aanrukkende expeditie.

't Mooiste is, dat Kautsky's gevoelen door het congres werd aangenomen. Van Kol's spot treft dus de internationale sociaal-democratie, die op koloniaal gebied (het is de heer Van Kol die het zegt en dus zal 't wel waar zijn) een „utopistische boekentheorie" volgt, „dom" is, „geen rekening houdt met de werkelijkheid."

Nu zou men van deze aanhalingen uit 's heeren van Kol's woorden van den anti-revolutionnairen schrijver mogen verwachten, dat hij zou zeggen: „Kijk, daar heeft Van Kol den heeren sociaal-democraten eens eenige verstandige dingen gezegd;" maar, neen, de man komt tot de volgende verrassende conclusie:

„Misschien komt de heer Van Kol nog eens tot de erkentenis, dat dit alles niet alleen op de koloniale maar ook op de binnenlandsche politiek der sociaal-democratie toepasselijk is."

Waaraan de Standaard nog deze frissche kantteekening vastknoopt:

„Dat laatste is niet onmogelijk; maar toch denken we dat Hahn, de teekenaar, evenmin spoedig aan het gevraagde plaatje begint, als de heer Van Kol tot een ander inzicht komt.

Want de kracht van den teekenaar en die van het Kamerlid zit in het socialisme."

Dat heet nu Koloniale vraagstukken behandelen los van vaderlandsche politieke overwegingen.

* * *

In de Tijd troffen wij een drietal artikelen aan over den Islam, artikelen, waar de meeste lezers van het Koloniaal Weekblad het wel niet mede eens zullen zijn. Als Stimmungsbild evenwel van hetgeen er in sommige „christelijke kringen" over dit onderwerp gedacht en gevoeld wordt, doen wij uit deze beschouwingen door de Tijd gegeven, hier en daar een greep.

Na er op gewezen te hebben hoe het Mohammedanisme ook nog in onzen tijd voor de Christenvolken van Europa een vijandige macht en een gevaar moet geacht worden wegens het agressieve karakter, waardoor het zich van den begin af heeft gekenmerkt; niet minder wegens de werkzame en maar al te vruchtbare propaganda, die het blijft maken onder de weinig beschaafde volken van Azië en Afrika, merkt het blad op:

„Veel grooter echter zouden die macht en dat gevaar wezen, ware het Mohammdanisme in staat, de volken, welke het aan zijne heerschappij onderworpen heeft op te leiden tot hoogere zedelijke en verstandelijke ontwikkeling, op gelijke wijze, als het Christendom dit heeft verricht ten opzichte der volken van Europa; en zijne leerstellingen geschikt waren, om tot grondslag te dienen voor een ordelijk en beschaafd Staatsleven.

Hier treedt echter het geweldige, het principiëele verschil tusschen Christendom en Mohammedanisme in het volle licht. Het woord, door den Goddelijken Verlosser gesproken: „Aan hunne vruchten zult ge ze kennen", is ook hier van volle kracht.

Een aanzienlijk gedeelte van onze aarde is aan den Islam onderworpen; met zijn tweehonderd millioen volgelingen, onder welke betrekkelijk maar weinig lauwen en onverschilligen of geloovigen in naam gevonden worden moet de Islam onder de wereldgodsdiensten geteld worden; zijn godsdienstige beginselen en voorschriften zijn één met het burgerlijk wetboek van talrijke volken.

Wat heeft intusschen het Mohammedanisme tot den zedelijken en stoffelijken vooruitgang dier volken bijgedragen? Toegegeven kan worden, dat voor zeer laagstaande, barbaarsche negervolken in Afrika, voor ruwe heidenen en fetisch-aanbidders, ook nog in onzen tijd, gelijk in de dagen van Mohammed, de vrijwillige of gedwongen overgang tot den Islam een stap voorwaarts op den weg van beschaving kan genoemd worden. De erkenning van één God, als Schepper en Regeerder van het heelal, daarbij eenige voorschriften van de Mohammedaansche zedenleer omtrent hulpvaardigheid, gastvrijheid, milddadigheid jegens den arme, alsook de strenge voorschriften omtrent matigheid, godsvereering, enz. beteekenen voor deze volken ontegenzeggelijk in maatschappelijken en zedelijken zin een vooruitgang.

Hoe spoedig echter is de grens bereikt en hoe uiterst gering de vruchten, welke langs dien weg bereikt worden! Daarentegen bracht het Mohammedanisme overal, waar het aan voorheen christelijke volken werd opgedrongen, niet anders teweeg dan diep verval en hopeloozen achteruitgang, niet slechts op zedelijk, doch evenzeer op stoffelijk gebied.

Wat is er geworden van voorheen zóó hoogst beschaafde, rijke en bloeiende deelen der wereld als Klein-Azië, Syrië, Egypte, de geheele Noordkust van Afrika, het tegenwoordige Europeesch Turkije, enz.? Met weemoed moeten de tegenwoordige bewoners, voor zoover hun intellectueele toestand dit nog mogelijk maakt en zij eenige historische kennis bezitten van het verledene, terugdenken aan den tijd van welvaart, van bloei en van grootheid, die hun voorouders gekend hebben, toen nog het kruis, is stede van de halve maan, op hunne bedehuizen prijkte."

Dan volgt er een frissche beschouwing van hetgeen er te verwachten is van een verder doordrijven der mohammedaansche beschaving:

„Van hetgeen er wordt, zegt de Tijd, van een volk, volstrekt niet van goeden aanleg ontbloot, onder Mohammedaansche lectuur, levert in onzen Indischen Archipel, Atjeh vóór het onder Nederlandsch gezag werd geplaatst een afschrikwekkend beeld. Java — beschaafde inlanders weten het en hierop berust geen gering deel van Nederlands zedelijk overwicht — zou geen beter lot tegemoet gaan, indien het door ons bestuur aan zijn Mohammedaansche vorsten werd overgelaten.

Het treffendst voorbeeld echter levert Arabië, de bakermat van den Islam zelf. Van vooruitgang is daar in den loop der eeuwen geen sprake geweest. Zijn zonen, steeds de trouwste aanhangers van den profeet en zijn leer, zijn dezelfde roovende Bedoeïnen gebleven, die zij waren, toen de Islam zijn intrede deed in de wereld. Zij ook zijn het veroverende ras, dat overal, waar de Islam ingang vond, is doorgedrongen en den stempel van zijn geest op de onderworpen volken heeft gedrukt.

Door deze tweede hoofdeigenschap van het Mohammedanisme niet minder dan door zijn agressieven aard is het Christen-Europa in den loop der tijden telkens gedrongen geworden, zal het nog steeds gedrongen worden tot conflicten. Waar Mohammedaansche Rijken in Azië en in Europa de christelijke beschaving van Europa begrenzen, is voor Europeesche Regeeringen de eisch, zich niet met de zaken van haar Mohammedaansche naburen in te laten, een onmogelijke. De zucht van zelfbehoud dwingt haar daar toe onophoudelijk.

Nederland werd op die wijze gedwongen tot den oorlog met Atjeh; Frankrijk en de overige Europeesche Mogendheden tot gewapend optreden in Marokko. Tot een verdere gewapende tusschenkomst in Macedonië en in de Balkanlanden, voor zoover die nog aan Turkije behooren, zal Europa op gelijke wijze iets vroeger of later gedwongen worden.

Bekend immers is, hoe alleen door den naijver dier Mogendheden onderling de definitieve „liquidatie" van de heerschappij der Turken in Europa wordt tegengehouden."

Ten slotte wordt het Katholicisme gesteld tegen over het Mohammedanisme:

„Door het zwaard alleen kan natuurlijk deze strijd, welke honderdtallen van millioenen met andere honderdtallen van millioenen in botsing brengt, niet worden uitgevochten. De quaestie van het Mohammedanisme is, in de eerste plaats een godsdienstige quaestie. Ons, Katholieken, die gelooven aan de eind-overwinning der waarheid, welke alle volken onder één

Herder, in één schaapstal zal vereenigen, ons staat het niet vrij, ons past het niet te wanhopen aan de onbloedige, de zedelijke overwinning van het Christendom, ook over het Mohammedanisme.

Verhelen mogen wij ons echter niet, dat die overwinning ligt in een ver, een onafzienbaar ver verschiet. Aan de Christenvolken zelve en aan hun Regeeringen daarvan in de eerste plaats de schuld! Was de verdeeldheid van die volken en die Regeeringen oorzaak, dat het Mohammedanisme in de middeleeuwen over een groot gedeelte der toen bekende wereld zijn heerschappij kon uitbreiden; het ongeloof, de onverschilligheid omtrent godsdienst der zoogen.-christelijke Regeeringen, daarbij zedeloosheid en volslagen goddeloosheid van veel beschaafde Europeanen, met welke hij in aanraking wordt gebracht, zijn oorzaak, dat de Muzelman van onze dagen — te goeder trouw, mogen wij aannemen — zijn leer boven die der Christenen blijft stellen en zijn dweepzieken haat en **zijne** minachting blijft richten tegen het Kruis en hen, die het Kruis volgen.

De kracht, uitstralend van het godsdienstig beginsel, hetwelk de volken van Europa deed leven en tot hoogere ontwikkeling en beschaving bracht, verslapt door den afval van zoovelen meer en meer. De kracht van den Islam door de voortdurende oplaaiing van het godsdienstig fanatisme neemt toe.

Wie ziet niet in, dat groote gevaren in de toekomst hiervan het gevolg moeten zijn?"

Over het algemeen kan van deze beschouwingen o.i. niet getuigd worden dat zij geheel van eigengerechtigheid en zelfverheerlijking zijn gespeend.

Oost-Indische Berichten.

De lijdensgeschiedenis der zoutbriketten. Van welingelichte zijde verneemt het B a t. N w b l. het volgende uit Semarang:

De geheele residentie Semarang is overvoerd met los zout, afkomstig van Demak, als het tenminste geen clandestiene waar is van Grobogan. De Chineezen, steeds tuk op een voordeeltje, vooral waar gebrek aan activiteit der regeering daartoe gelegenheid laat, koopen dat losse zout bij wagenladingen op en verkoopen het met goede winst op plaatsen, waar briketzout wordt gedebiteerd. De inlander toch heeft liever los zout: en het is dus te begrijpen dat het debiet van briketzout maar weinig te beteekenen heeft. Op plaatsen, waar vroeger het debiet van los zout gemiddeld 60 picol per dag bedroeg, wordt thans hoogstens twee picol briketten gesleten.

En niettegenstaande dit, worden van Madoera nog steeds flinke voorraden briketten gezonden aan pakhuizen, waar reeds een voorraad voor drie à vier jaar aanwezig is. Het briketzout schijnt daar voornamelijk te liggen om weg te smelten, hetgeen soms in zoo belangrijke mate geschiedt, dat de spuit der B. O. W. er aan te pas moet komen, om het gesmoltene weg te spuiten!

Uit den aard der zaak zal in dezen toestand geen verbetering komen zoolang in één en dezelfde residentie los zout naast briketzout verkrijgbaar is.

Invoer van vreemde munt. Bij Stbld. 1904 no. 456 is de invoer in Nederlandsch-Indië, schrijft de L o c., verboden van den British trade dollar en den Mexican dollar, en bij Stbld. 1906 no. 468 werd die bepaling aangevuld met het verbod tot invoer van zilveren schijven of platen, die zouden kunnen dienen tot aanmaak van Nederlandsche standpenningen, daar de regeering bevreesd was dat de lage **prijs van het** zilver velen zouden verlokken tot het namaken en in omloop brengen van Hollandsche geldstukken. En dat die vrees niet ongegrond genoemd hoeft te worden, bewijzen de nog steeds af en toe voorkomende aanhoudingen van personen, die in het bezit bevonden worden van valsche heele en halve guldenstukken; het handwerk van valsche munter wordt nog steeds uitgeoefend ten spijt van alle strenge verbodsbepalingen.

Nu heeft een ondernemende chinees hier ter plaatse er weer wat anders op gevonden om zich te verrijken; hij vroeg nl. onlangs vergunning tot invoer van eenige kistjes nikkelen pasmunt, die te Singapore en andere plaatsen op het Maleische schiereiland gangbaar, doch hier natuurlijk waardeloos is, en zulks blijkbaar met het doel om die munt op slinksche wijze den argeloozen inlander in de hand te stoppen voor Hollandsche kwartjes en dubbeltjes. In de wetgeving op het muntwezen hier te lande bestaat dus nog een leemte, welke de regeering goed zou doen zoo spoedig mogelijk aan te vullen, meent het blad.

De Indische Frans Rosier. Uit Buitenzorg schrijft men aan het S o e r a b. H b l d.:

Bengoel, de beroemde rooverhoofdman, dien men indertijd hier met veel moeite arresteerde en via Soerabaja naar Merauke zond, moet thans volgens spionnenberichten weer in het Buitenzorgsche zitten.

Met een extrabriefje opgezonden om hem vooral goed in de gaten te houden, werd hij naar Soerabaja gezonden. Daar moest hij 9 dagen wachten voor er scheepsgelegenheid naar Merauké was.

Bengoel dacht met weemoed terug aan de bergen van Buitenzorg, aan de koele nachten, aan de klaterende bergstroompjes en last not least aan zijn mooie jonge vrouw. Soerabaja beviel hem heel en al niet. Soerabaja was heet met muskieten bij de vleet en deskundigen hadden hem verzekerd, dat het te Merauke nog veel warmer was, en dat men daar werd opgevreten door muskieten.

In den boei te Soerabaja, waar hij met het oog op zijn eervolle antecedenten, allerhartelijkst werd ontvangen en als radja maling gehuldigd, kwam hij in kennis met een collega, wien Soerabaja als strafplaats was aangewezen. Deze collega vond Merauke een ideaal oord en weldra stelde Bengoel voor te ruilen. Hij zou den naam aannemen van zijn collega en deze weer dien van Bengoel.

En aldus geschiedde. Bengoel bleef te Soerabaja en de pseudo Bengoel vertrok naar Merauke.

Nu was het voor Bengkoel een peulschilletje om van Soerabaja te verdwijnen en naar Buitenzorg te retourneeren, waar hij volgens spionberichten nu domicili heeft gekozen in de buurt van Pasirkaret.

Dat de spion die hem verried, alles behalve op zijn gemak is, laat zich verklaren. Ik geef voor zijn leven geen dubbeltje, en de nachtoppasser die met Bengoels eega getrouwd is, liep op een drafje naar den pengoeloe om zich te laten scheiden van ex-mevrouw Bengkoel no. 2. Incompatibilité **d'humeur of in waarheid** Bengoelvrees gaf hij als reden op om dit zoo kortstondige huwelijk te verbreken. Mevrouw Bengoel no. 2 is ook alles behalve op haar gemak, want ze had haar eersten man beloofd een nog kuischer leven te leiden dan een Vestaalsche maagd.

Ik denk dat als men Bengoel hier nu weer bij de kladden krijgt, men hem wel à la Sakam zal arresteeren. Deze bezweek aan de gevolgen der bij zijn arrestatie opgedane verwondingen.

Een ambtenaar-schilder. De bouwkundig ambtenaar der S. S., F. K. A. van Bijlevelt, gevestigd te Ponorogo, schrijft het S o e r. H b l d. heeft ontslag uit 's lands dienst gevraagd. Het is de bekende ambtenaar-schilder, wien de Keizer van Solo zijn bijzondere tevredenheid heeft betuigd over het maken van 's vorsten conterfeitsel.

Sedert jaren bestaat aan het hof te Djokja de betrekking van hofphotograaf. Wie weet of aan 's Keizers Hof niet binnenkort het ambt van hofschilder wordt gecreëerd, speciaal voor den heer B., die behalve op een goed traktement, ook nog zal kunnen rekenen op een apanage van een stuk of wat Solosche djoonken.

Een zeetocht onder piraten-vlag. Zondagmorgen om 6 uur, schrijft de N. S. C r t. vertrok de „Marie", een stoomertje van de firma Hakker en Co., stevedores alhier, van den Oedjong naar de reede, met een paar Europeesche passagiers. De tocht was blijkbaar met een sinister doel.

Aan den boeg woei een groote groene vlag, (aan een bootshaak bevestigd), in welker middenbaan een harp en vrouwenbeeld in geel.

Dit was de Iersche vlag, die in Engeland, als van eene niet meer erkende nationaliteit, verboden is te doen waaien. Maar aanboord bevond zich de Master of the I r i s h M o n a r c h, een groote onder Engelsche vlag varende steamer, zoodat het heel gewoon leek dat de Iersche vlag den boeg omzweefde.

Men voer langs de steamers Imaum en Ellac, en nam daar de gezagvoerders van mede op de Hakkersche steamlaunch en zette toen koers West Noord West, langs Grissee, want men zou de vermaarde kali Miring, eertijds het dorado voor smokkelaars met een bezoek vereeren, maar met een ander doel dan vroeger bij de bezoekers voorzat. Het plan was aligators te gaan schieten, die zoo als de manager van de firma Hakker en Co. aan de Engelschen vertelde, op de rivier kwamen eten.

Om circa acht uur bevond men zich bij den ingang en was zoo druk in gesprek over wat men zou doen als een kaaiman zich liet zien, dat een dier beesten vlak voor den boeg zich kalm liet afdrijven, door niemand opgemerkt dan door den roerganger, die waarschuwde toen men al niets meer zag dan eenige kringen in het water.

Daarop stuurde men aan op de zeeroo's aan den Oostkant der monding, waar men een zonderling ding boven water zag uitsteken. Het leek op een lange zwanenek die over de zeeroo's heen keek en die men voor een krommen boom of zoo hield.

Maar met den kijker zagen de Engelschen dat de bek open en dicht ging en tanden had.

De roerganger zag aan stuurboord een soort poort boven water, in den vorm van een halven hoepel, die dikte van dien hoepel leek een mansbeen. Een der heeren deed een schot op dat voorwerp dat zich daarop langzaam uitstrekte, en gelijk met het water zijnde verdween.

Nu was aller aandacht aan bakboord gewijd. Als dat een kop was, en die halve hoepel een staartstuk dan was die Zeepaling, zoo noemde men dat ding,

FEUILLETON.

De vrouw in de Indische maatschappij.

(Vervolg).

De dessavrouw.

De Javaansche dessavrouw uit den arbeidenden stand is dus gewend aan hard werken en, daar hare bezigheden zoo veelzijdig zijn, leert zij hare dochters ook zoo spoedig mogelijk haar hierin behulpzaam te zijn. Het meisje wordt dus als eerste deugd vlijt ingeprent, en er is dan ook bij de dessavrouw zelden sprake van luiheid. Voor werk, waaraan zij niet gewend is, staan haar handen verkeerd, en haar initiatief is gering voor arbeid, die buiten haar gewone sfeer gaat, doch de taak, die haar als haar dagwerk is opgedragen, volvoert zij met ijver. Hare voortdurende beslommeringen laten haar weinig tijd en gelegenheid om zich met ruzies in te laten, en ofschoon men in een Javaansche dessa natuurlijk evengoed kwesties onder elkaar heeft als overal elders, is er een vreedzame toestand onder de bevolking merkbaar.

De sexueele verhoudingen spelen bij de oneenigheden een hoofdrol, en ingeval van wraakzucht kan de vreedzaamste vrouw tot een furie worden; ze ontziet dàn ook niets en niemand.

Echter kan men de gevallen, dat een dessavrouw zich wegens teleurgestelde liefde of achteruitzetting, door jaloezie gedreven, tot de doekoen begeeft, of met allerlei middeltjes en bijgeloovig hocus-pocus zich van eene mededingster ontdoet, volstrekt geen regel noemen.

De liefde van de doorslag-Inlandsche vrouw staat op een lagen trap en een wraakneming is in den regel uiting van spontane woede. Ik had op de suikerfabriek „Bantool" een kokkin, wier man in de fabriek werkte; ze woonden in de dessa achter **ons erf. Op een dag** kwam zij binnen met gescheurde kleeren en loshangende haren; ze had gevochten met eene jonge vrouw, die haar man den vorigen dag als „bini moeda" thuis gebracht had. Ik gaf haar een hokje in de bijgebouwen en ze zat daar een paar dagen te mokken; toen deed ze haar werk gewoon als altijd en hoorde ik haar alleen nu en dan tegen haar man razen, als hij passeerde. Eenige weken gingen voorbij, en op een morgen vond ik eene knappe jonge vrouw voor de keuken zitten; ze bracht een mand met klappers en andere vruchten aan de kokkin, benevens eenig geld. Door deze offerande te aanvaarden, gaf kokki te kennen, dat zij zich bij de zaak neerlegde, en ik hoorde later nooit meer van die kwestie.

Eenige wetenswaardigheden omtrent deze sexueele **verhoudingen bij den** dessa-Javaan ontleen ik aan een beschrijving van den toenmaligen controleur B. B. Schmalhausen:

„Zonder overdrijving kan gezegd worden dat alle Javaansche vrouwen in hun leven eens zijn gehuwd geweest; evenmin bestaan er Javaansche bachelors (ongehuwde mannen).

„Niet trouwen is volgens Javaansche begrippen iets onnatuurlijks, en op zekeren leeftijd gekomen, zet ieder Javaan een huishouden op.

„Op Java doet zich hetzelfde verschijnsel vóor als in de Westersche landen, namelijk dat het aantal der vrouwen dat der mannen aanzienlijk overtreft (er zijn pl. m. 750000 meer vrouwen dan mannen); zooals men echter weet, zijn de Javanen Islamieten (enkele Christenen en Heidenen uitgezonderd). Veelwijverij is dus geoorloofd, maar toch komt die betrekkelijk zelden voor, ook al omdat de economische toestanden dit meestal niet gedoogen. Toch is de huwelijksband zeer los en komt het voor, dat mannen en vrouwen drie, vier malen gehuwd zijn geweest, omdat het scheiden zeer gemakkelijk is. In het algemeen genomen, kent de Inlander geen liefde in de meer edele beteekenis van het woord en man en vrouw staan vrijwel op voet van gelijkheid. Wat de kinderen betreft, zij volgen, bij het scheiden van de ouders, nu eens den man, dan weder de vrouw, meestal de laatste, en de nieuwe vader of moeder neemt de stiefkinderen ook weder aan, wat trouwens weinig bezwaar oplevert, daar ze meestal de geringe kosten die hun voeding met zich brengt, door een of anderen arbeid vergoeden. Van weerskanten beschouwen ze die herhaalde scheidingen als iets natuurlijks en onvermijdelijks en trekken zij zich die meestal niet lang aan."

We hebben dus gezien ,dat de Javaansche dessavrouw, alhoewel ze op geen opvoeding kan bogen, hare huiselijke deugden niet hoog staan, netheid en ordelijkheid veelal bij haar gemist worden en zij als vrouw en moeder niet als voorbeeld kan worden gesteld, toch maatschappelijke deugden bezit, die niet gering geacht mogen worden. Heilzaam werkt in de eerste plaats hare groote werkzaamheid, met de daaruit voortvloeiende onafhankelijkheid ten opzichte van ongunstige maatschappelijke verhoudingen.

Doordien de Javaansche vrouw steeds in staat is in haar levensonderhoud te voorzien, zelfs al verdient zij per dag slechts enkele duiten, is zij onafhankelijker van haar man, en niettegenstaande de treurige economische toestanden, die in de Javaansche arbeidende klasse veelal heerschen, minder beklagenswaardig dan menigeen in de verschillende hoogere rangen der Inlandsche maatschappij.

In mijn P r a a t j e s o v e r I n l a n d s c h e n i j v e r h e i d zal ik te zijner tijd de geldelijke verdiensten van de Inlandsche werkvrouw bespreken; ze zijn niet groot. Toch ziet de dessavrouw in gewone omstandigheden er kans toe, zich een nette feestkleeding te verschaffen, en haar dochter op te tooien om een slametan of een wajang bij te wonen. Zelden is dat moois eigen-

minstens 30 Eng. voeten lang.

Er werden 4 schoten op gelost, het kopstuk keek niet eens om; daarop werd de tambangan langs zij gehaald om er heen te roeien, toen heel langzaam het wonderding perpendiculair in zee zonk. Men roeide er heen en vroeg de visschers of zij dat meer hadden gezien waarop er een antwoordde dat het dien dag de tweede maal was, maar dat het beest geen nadeel deed aan de zeeroo's, dus maakten zij er geen jacht op. Zij noemden het een Zeegangsa.

Men ging nu verder de rivier op en door middel van een hond, die eerst door hardhandige liefkoozing aan het janken was gebracht, buiten boord te gooien, (aan een touwtje werd het beest vastgehouden) lokte men twee kaailui uit de risophoren en kwamen zij op den hond af.

Het beestje „Jack" geheeten werd aan boord gehaald, en de twee „Aligators" zoo noemden de Engelsche ze, duchtig beschoten, en voor zooverre ieder van zijn schot getuigde, waren alle raak.

Maar de aligators zonken. Daarna heeft men nog een derde kaaiman deerlijk gewond, daar hij lag te slapen in een kleine kreek, waaruit hij zich achteruit in de rivier liet zakken met een sleepende rechter voorpoot zoowals de „veur" in de modder toonde. Maar geen enkele kon men naar huis meenemen. Aan jagers van Soerabaia die eens mochten gaan jagen op de kali Miring wordt aangeraden harpoenen mede te nemen met een lange lijn. Werkelijk, er zijn daar kaailui bij hopen, zegt het blad.

Practische machinistencursus. Met instemming zal zeker door velen begroet worden het denkbeeld van den heer F. Coers, directeur der ambachtsschool alhier, lezen wij in het Soerab. Hbld., om een practischen machinecursus te geven in navolging van de chemistencursussen. De heer Coers, oud-machinist der marine en 13 jaar geleden in de suiker gegaan, heeft de ondervinding opgedaan dat jongelui met een diploma als machinist in den eersten tijd in de praktijk de handen verkeerd staan. Voor het speciale werk op een suikerfabriek bijvoorbeeld zijn ze nog niet bruikbaar.

Dit mag, zoo schrijft de heer Coers in een circulaire, niet worden geweten aan het onderwijs dat zij vroeger genoten hebben; de leerstof op de scholen is zóó uitgebreid, dat wanneer de leerlingen er volkomen theoretisch worden onderlegd, zoodat de basis voor de verdere studie in de praktijk deugdelijk is, men al zeer tevreden mag zijn.

Dat zij niet sneller vooruitkomen in de praktijk wordt veroorzaakt door het gebrek aan leiding welke jonge machinisten in de suiker van de zijde der ouderen derven. Het gebrek aan leiding op de fabriek zelf geeft maar al te dikwijls aanleiding tot moedeloosheid bij de jongeren, doodt ten slotte dikwijls hun energie en werklust!

Om hier verbetering in te brengen, denkt de heer Coers zijn cursus te geven, voorloopig 1½ à 2 uur per week in het gebouw der ambachtsschool te Soerabaija. Bij voldoende deelname zal de cursus den 15den Augustus a.s. geopend worden, schrijft het blad.

Stemmen uit de Inl. bevolking. Naar aanleiding van de toezeggingen der Regeering omtrent het onderwijs voor chineesche kinderen, ontving de Loc. een schrijven van een inlander, zich noemende „Sinapio Alba", waarin hij er zich over beklaagt dat de regeering thans de Chineezen gaat bevoordeelen met onderwijs in de Nederlandsche taal, terwijl zoovele Javanen tevergeefs naar onderricht in die taal uitzien, wetende dat de toekomst hunner kinderen in gouvernementsdienst daarvan ten deele afhangt.

Uit het schrijven van Sinapio Alba blijkt dat hij niet bekend is met de plannen der regeering. Hij weet niet dat het onderwijs in 't Nederlandsch op de Inlandsche scholen en het gouvernements Inlandsch onderwijs in 't algemeen uitgebreid zullen worden; van de dessaschool heeft hij naar 't schijnt nog niet gehoord; hij meent ten onrechte dat er van de opening der school voor Inlandsche rechtskundigen niets komen zal.

Terwijl nu zeer zeker het onderwijs voor de Inlanders nog lang niet is wat 't wezen moet, is 't anderzijds toch niet aangenaam, dat de verbeteringen en plannen der regeering op dit gebied den Inlanders, zelfs blijkbaar den ontwikkelden onder hen, onbekend zijn. Dit geldt ook voor de andere takken van gouvernementsdienst. De regeering zou goed doen met naar een middel te zoeken om de Inlandsche bevolking beter bekend te maken met hare maatregelen en voornemens betreffende de verstandelijke ontwikkeling welke nu eindelijk eens ernstiger ter hand is genomen, meent het blad.

De tamme stoeterij te Padalarang. Men meldt ons:

De plannen van den directeur van landbouw tot uitbreiding en reorganisatie der tamme stoeterij te Padalarang kunnen niet tot uitvoering komen, doordien de fokmerries en veulens sedert geruimen tijd aan beenverweeking (osteomalacie) lijden. Met de bestrijding van deze ziekte is tot dusverre nog zoo weinig resultaat bereikt, dat eer toe- dan afname er van is te constateeren.

De uitbreiding door aanbouw van stallen, waartoe de Directeur van Landbouw wil overgaan, moet, zoolang met de bestrijding dezer ziekte niet meer resultaat is verkregen, voorloopig nog in beraad worden gehouden. Hetzelfde is het geval met de plannen tot aanschaffing op Java van superieure Australische fokmerries. Tot uitvoering dezer maatregelen, welke der stoeterij ten goede zouden moeten komen, kan niet worden overgegaan, zoolang de gezondheidstoestand der paarden niet belangrijk is verbeterd.

Personeel van het Marine Etablissement. Men schrijft aan het Soer. Hbl.

Het is wel opvallend, hoeveel moeilijker het in de laatste jaren is voor tal van hier te lande openvallende betrekkingen vervangers uit Nederland te krijgen. Ik voor mij geloof, dat dit voor een groot deel het gevolg is van het herhaaldelijk niet nakomen van beloften, welke vroeger van regeeringswege zijn gedaan en waaraan het tegenwoordige gouvernement zich niet wenscht te houden. Of het dit niet kan doen, uit hoofde van de noodzakelijkheid om de begrooting kloppend te maken, weet ik niet, maar wel weet ik, dat men op die wijze gemopper uitlokt, hetwelk zijn weerklank vindt in Nederland, zóó, dat zelfs de schoonstklinkende belofte welhaast wel niet meer bekwaam zullen blijken, versch bloed naar Indië te voeren.

Dit verschijnsel doet zich o.a. voor bij de rechterlijke macht, bij het corps officieren van gezondheid, bij de onderwijzers der lagere scholen en bij het leeraren-personeel van het middelbaar onderwijs. Men leest verder van ontevredenheid in alle takken van dienst.

Vroeger is met een enkel woord in het Soerab. Handelsblad reeds gewezen op de moeilijkheid om ook bij het Marine Etablissement het personeel voltallig te houden. Toen de hoofdingenieur Pennink met verlof zou gaan en vervangen worden door zijn voorganger, Siebers, nam de ingenieur van scheepsbouw Hellemans zijn ontslag; zijn collega van Vliet wilde ook al heengaan, maar werd door een verhooging van inkomsten weer met zijn positie verzoend. Sinds dien is men er niet in geslaagd, het corps civiele ingenieurs van scheepsbouw weder aan te vullen en sedert worden twee van de drie plaatsen tijdelijk vervuld door luitenants ter zee 2e klasse.

Van de praktische uitvoering der hun opgedragen werkzaamheden zijn die heeren natuurlijk niet ten volle op de hoogte, zoodat men er door die tijdelijke waarneming niet op vooruit gegaan is.

Toch zou deze door drang der omstandigheden geboren toestand — of was het misplaatste zuinigheid?— niet zoo erg zijn. Wanneer niet ook in het corps werkbazen van het Marine Etablissement — dat inderdaad een keurcorps is van in de praktijk doorknede mannen, die de ingenieurs, en vooral de waarnemenden, het werk licht maken — de klad kwam.

Want ook voor dit corps ontbreekt de bibit uit Nederland. Men kan geen behoorlijk onderlegde werkbazen meer krijgen. En is dit wel wonder? Er loopen nu al bazen rond met 12 tot 14 en meer dienstjaren op een traktement van ƒ 200 per maand, wat voor het werk dat zij te doen hebben (soms hebben zij tot 8 schepen tegelijk in reparatie) veel te weinig is.

Dat is al lang geleden ingezien en voor 8 jaar zijn dan ook reeds voorstellen gedaan, om de loonen te verhoogen, evenwel tot nog toe zonder resultaat. Gedurende de laatste twee jaar moet de reorganisatie elke maand afkomen, zoo wordt er beloofd, maar — er komt niets.

Er wordt gemopperd aan den Oedjoeng en dat gemopper wordt aan de Nederlandsche werven gehoord. Dat de minister van koloniën het ook hoore, voor het te laat is. Want velen zullen zoodra zij „gedaan" hebben, repatrieeren. En dan komt men met tijdelijke vervangers niet ver!

Een lucifersfabriek op Java. Naar de N. S. Ct. verneemt, werd eenigen tijd geleden door een te Soerabaja woonachtigen Arabier aan den assistent resident van Bangil het verzoek gedaan om vergunning tot het oprichten van een lucifersfabriek in het distrikt Gempol en wel op een terrein, waar vroeger een etablissement voor de bereiding van indigo gestaan heeft.

De resident van Pasoeroean en de assistent resident van Bangil schijnen geen bezwaar te hebben tegen dat verzoek, doch hebben nu bedoelden Arabier te kennen gegeven dat hij zich ter zake wenden moet tot den Directeur der Burgerlijke Openbare Werken.

Het betrekkelijke request is dan ook dadelijk in zee gegaan en wordt de verzochte vergunning verleend, dan zullen de noodige machineriën, toestellen, enz., uit Europa ontboden worden.

Vergissen wij ons niet, dan is indertijd op Kediri ook een lucifersfabriek in werking geweest, doch met niet veel succes, zegt het blad.

Het personeel van de gevangenis. In 's lands gevangenis te Soerabaja, schrijft de N. S. Ct., is het wat betreft het toezicht houdend en bewakingspersoneel treurig gesteld; 8 mandoors en oppassers liggen met zware koortsen; de hoofdmandoor is geschorst; de portier is overleden en een vervanger moet nog worden benoemd; de 2e sleuteldrager, wien reeds bij zijne benoeming beloofd is, dat hij tot politie-opziener zou worden voorgedragen, kan, door de overplaatsing van den opziener de Munck dagelijksch zijne benoeming verwachten, terwijl de 1e sleuteldrager zeer waarschijnlijk binnen weinige dagen benoemd zal worden tot adjunkt-administrateur bij den pandhuisdienst; hij heeft reeds eene oproeping ontvangen. Dan zit de waarnemend directeur, die zelf reeds lijdende is, zonder Europeesch personeel, zijne 3 tijdelijke opzichters toch zijn wegens gebrek aan fondsen ontslagen en daarvoor zijn in de plaats gesteld 3 zoogenaamde stadsopzichters, waarvan een aanhoudend ziek is en een reeds 's morgens om 5 uur een toeak-walm verspreidt.

Waarom in de gevangenis alhier steeds gebrek aan personeel moet zijn, terwijl op Glodok overcompleet is, is ons een raadsel, zegt het blad.

Opgravingen te Trinil. Mevrouw Selenka is druk bezig met inpakken, niet van hare lijfbarang, maar wat anders. De hulp van Hellferich & Rademacher is ingeroepen voor de verzending van een groot aantal kisten naar Duitschland. Vermoedelijk zit daar de aap in, opgegraven te Trinil, waar tevens de strijdbijl gezwaaid wordt.

Tot dusverre is de vredespijp nog gerookt. De heeren Dr. Elbers, Moskowsky en Denninger zitten aan de eene zijde der wigwam en de leidster der expeditie aan de andere. — Soer. Hblad.

Een algemeen ziekenhuis. Onlangs maakten wij melding, schrijft de Loc., van het voornemen der hier ter stede gevestigde geneesheeren tot stichting van een algemeen ziekenhuis. Thans heeft Dr. Benjamins zich namens hen tot den gemeenteraad gewend met het verzoek de vier achterste der op het voormalig residentserf geprojecteerde bouwterreinen te bestemmen tot den bouw van een particulier algemeen ziekenhuis. De vier bedoelde bouwperceelen zullen voldoende zijn voor eene ziekeninrichting voorloopig berekend op 20 patiënten en een afzonderlijk paviljoen voor besmettelijke ziekten, op behoorlijken afstand van het hoofdgebouw. De weg die dwars over het terrein naar Karang-Assem zal loopen zou dan langs de vóórzijde van deze vier perceelen worden geprojecteerd, zoodat het ziekenhuis geheel afzonderlijk, door een openbaren weg van de andere perceelen afgescheiden, zou komen te liggen.

Zonderlinge rechtspraak. Men schrijft aan het N. v. d. D. uit Semarang:

De chineezen Go Ing Kiat, Go Ing Hie en Go Ing Kwie, drie gebroeders, werden voor den politierechter gebracht, beschuldigd van het toebrengen van verwondingen aan een landgenoot, met een scherp werktuig. Genoemde drie chineezen riepen den bijstand in van een „vliegende" procureur, die er den politierechter met nadruk op wees dat, aangezien de verwonde gedurende tien dagen in het hospitaal ter verpleging was opgenomen en in al dien tijd onbekwaam is geweest persoonlijken arbeid te verrichten, de zaak naar de bevoegde rechtbank, den landraad, moest worden verwezen. De politierechter, niemand anders dan de heer Priester, wilde daarvan niets weten en, overtuigd, dat de beklaagden schuldig waren, veroordeelde hij de drie chineezen ieder tot de betaling eener geldboete van ƒ 100.

Het is best te begrijpen, dat het drietal niet tevreden was met die zonderlinge uitspraak en direct een gratis-rekest liet opmaken aan den G.G., dat een paar dagen na de veroordeeling werd ingediend.

Het gevolg was, dat door den Procureur-Generaal te Batavia op de veroordeeling aanmerking werd gemaakt, terwijl de heer Priester werd uitgenoodigd in den vervolge dergelijke zaken naar den landraad te verwijzen.

---

dom, en meestal, zelfs al is het niet gehuurd, dan toch beleend; maar als het er op aankomt een geliefkoosd pretje mee te maken, dan wordt toch steeds het geld gevonden, om fraai voor den dag te komen. De uitspanningen van de Inlandsche vrouw zijn zeer beperkt; ze komt nog lang niet altijd in aanmerking om er bij te mogen zijn, wanneer er in de dessa „iets te doen" is. Maar van die weinige gelegenheden geniet ze dan ook ten volle, en uren achtereen kan ze naar een tandak kijken, gedost in de kleeren, die ze voor één enkelen avond uit het pandhuis loste.

Intusschen, ze is aan weinig gewend, en wat dat betreft, haar levenswijze en behoeften in aanmerking genomen, is hare positie niet slecht te noemen. Zij bezit groote vrijheid van handelen, en eenmaal moeder van eenige kinderen, is haar eenige zorg het verdienen van geld voor levensonderhoud. Kinderopvoeding, standophouden, overleggen voor den ouden dag, zijn alle dingen, waarmee zij geen rekening heeft te houden. Is zij te oud om te werken, dan heeft zij hare kinderen of bloedverwanten, waar zij een onderkomen vindt; daarbij is de Inlandsche vrouw steeds min of meer fataliste en schikt zich gemakkelijk in hetgeen, naar zij meent, onvermijdelijk is.

In algemeenen zin drukt de Javaansche dessavrouw dus den stempel van vlijt en tevens van iets rustigs op haar omgeving, die aangenaam aandoet. Zij bezit een aangeboren beleefdheid, die haar vaak een air van beschaving geeft — wat het volk uit de laagste klasse in de Westersche landen ontbreekt — en die de sympathie wekt van den vreemdeling, wien zij, belast als zij is met dikwijls zware voorwerpen, vriendelijk den weg wijst en dien zij onderdanig groet.

T. T. H.

(Overgenomen uit het Dameswekblad voor Indië.)

De heer Priester heeft wellicht gedacht, dat, indien de zaak door den landraad werd behandeld, de beklaagden zouden worden vrijgesproken, van wege ontstentenis van getuigen en het gemis van het stuk van overtuiging (corpus delicti). En ondanks er geen getuigen waren en het voorwerp waarmee de verwonding was toegebracht ontbrak, ging de heer Priester toch over tot veroordeeling. Voorwaar, een zonderlinge rechtspraak!

Maar dat gebeurt hier wel meer. Bewijzen daarvoor zijn er genoeg.

Een belangrijke kruitaanhaling. Omtrent een aanhaling van een aanzienlijke partij jachtkruit verneemt de N. S. Ct. het volgende.

Eenige dagen geleden werden aangebracht en in het opslaglokaal gedeponeerd 20 kisten.

Niemand kwam die kisten reclameeren waarom ze naar het Gouvernements pakhuis moesten overgebracht worden als onbeheerd goed.

Daar moest de inhoud dier kisten opgenomen worden door den entrepotopziener en bij opening van de eerste kist bleek deze te bevatten gekorven tabak zeer netjes verpakt.

Men onderzocht zeer minutieus omdat vroeger in kisten waarin ook tabak verpakt was opium gevonden werd en het bleek toen dat onder de tabak verscheidene blikjes jachtkruit lagen. Hetzelfde werd geconstateerd bij de overige kisten.

Al die blikjes zijn nu overgebracht naar het kruitmagazijn. Men vermoedt dat het in de bedoeling van belanghebbenden geweest is doorvoer van het kruit naar elders en dat zij op die wijze gehandeld hebben wegens de groote moeite tegenwoordig om licenties voor in- en doorvoer van kruit te krijgen. Ware nl. niets ontdekt geworden dan zouden de kisten door geadresseerde gereclameerd geworden zijn. Nu zal hij door spionnen van het gebeurde onderricht, zich wel niet laten zien.

Vreemdelingen-verkeer Een paar heeren, bezield met warme belangstelling voor Djokja, de stad hunner inwoning, hebben, zoo lezen wij in Midden Java, het plan opgevat hier een vereeniging in het leven te roepen ter bevordering van het vreemdelingenverkeer. Men moet hierbij niet denken, dat de vereeniging zich op de eerste plaats ten doel zal stellen vreemdelingen naar Java, en eenmaal op dit Aziatische paradijs beland, speciaal naar Djokja te lokken. Dit is een zorg van lateren dag, of komt althans op de tweede plaats. Hoofdzaak is, dat men Djokja meer in trek wil brengen bij de bewoners van dit eiland zelf.

Men heeft hierbij op het oog het gewone toerisme, om n.l. elders wonenden aan te sporen eens een kijkje in Djokja en omstreken te komen nemen, vooral in verband met bezoeken aan de majestueuse Hindoeoudheden Boeroeboedoer, Prambanan enz. Vervolgens wil men Djokja krachtig aanbevelen voor het houden van feestelijke bijeenkomsten, wetenschappelijke congressen en meer dergelijke reunies. Verder wil men Djokja meer in aanmerking doen komen voor wedstrijden op het gebied van sport, voetbal, tennis, kegelen enz. Ten slotte wil men er naar streven, dat verlofgangers meer dan voorheen eenige ontspanning of rust komen zoeken in deze Sultansstad. Kortom men wil op allerlei wijzen trachten het vreemdelingenverkeer hier te bevorderen.

Een vereeniging tot bevordering van het vreemdelingenverkeer heeft voor Djokja zeker reden van bestaan, meent het blad. Het oprichten hiervan zal dan ook niet moeilijk vallen, doch hiermede heeft men slechts een begin. Hoofdzaak zal zijn, dat er steeds menschen gevonden worden, die de animo bij de vereeniging levendig zullen weten te houden. In dit opzicht willen wij het beste hopen.

West-Indische Berichten.

Suriname. De redacteur van Onze West, thans tijdelijk in Nederland vertoevend, de heer W. Kraan, schreef van hier aan zijn blad o.a. het volgende:

„In tegenstelling met de Russische Doema, die door ontbinding tot werkeloosheid gedoemd is, heeft onze volksvertegenwoordiging de handen vol. Zoo zelfs, dat de Tweede Kamer de behandeling van het wetsontwerp betreffende de doortrekking van den Surinaamschen spoorweg tot Dam, heeft uitgesteld tot na de vacantie. Het wetsontwerp zal waarschijnlijk tot heel wat strijd aanleiding geven. Door den heer J. C. von Hemert, die bekende belangen heeft in Suriname, is naar aanleiding van een bericht dat door hoofdambtenaren in Suriname de doortrekking van den spoorweg ontraden was, een rekest ingediend bij den Minister, waarin, gemotiveerd, verzocht wordt op bedoeld advies niet in te gaan. Uit goede bron is mij bekend, dat de Minister voorstander is van de doortrekking en zijn best zal doen voor de aanneming van het ontwerp. Het schijnt echter dat in de Tweede Kamer sterke oppositie gevoerd zal worden, zoodat de aanneming van het ontwerp twijfelachtig is."

Mocht, wat wij voor Suriname niet hopen, de doortrekking geen genade vinden in de oogen onzer Vertegenwoordiging, dan zal de heer Kraan tot de conclusie moeten komen, dat de zonderlinge houding van zijn blad tijdens zijne afwezigheid daartoe het hare zal hebben bijgedragen.

Van de wetenschappelijke expeditie der heeren de Goeje en Bisschop van Tuinen werd te Paramaribo bericht ontvangen, dat de boot waarin de heer Bisschop van Tuinen zich bevond, op de Marowijne rivier dwars in den stroom kwam te liggen en omsloeg. Verloren werden alleen eenige kleedingstukken van arbeiders.

De expeditie had te kampen met den hoogen waterstand. De weg van Albina naar Siengietetei, in den regel in 4 à 5 dagen af te leggen, vorderde 10 dagen. Daarentegen zal in den bovenloop der rivieren deze hooge waterstand een voordeel wezen.

Zooals bekend kon toch juist niettegenstaande den hoogen waterstand het vertrek der expeditie niet langer uitgesteld worden met het oog op de moeilijkheden waarmede men, bij langer wachten zou hebben te kampen in den bovenloop der rivieren, wanneer deze daar zouden zijn drooggevallen.

Bij de koloniale staten is eene ontwerp-verordening aanhangig gemaakt, regelende de voorwaarden, waaronder terreinen in het Lawagebied, van de maatschappij Suriname, en langs de spoorbaan ter ontginning van delfstoffen zullen te verkrijgen zijn. Van de zijde van kleine goud-industrieelen werd naar aanleiding hiervan het volgende aan Onze West geschreven:

„In bedoelde verordening wordt gesproken van „verloten" der twee eerstgenoemde terreinen. Wij wenschen door uw blad ons bezwaar tegen dat „verloten" te openbaren, door op het volgende te wijzen. De concessionarissen van uitgestrekte terreinen hebben tot op heden hun concessie niet geheel kunnen onderzoeken noch afwerken, doch houden die vast en verhuren ze aan derden (onderhuurders), nadat het maatschappelijk kapitaal, misschien door een weelderige administratie of anderszins, uitgeput is. Dit verhuren geschiedt onder betaling van gemiddeld 10 pct. van het verkregen product den onderhuurders aan den (de) concessionaris (se). Door deze handelwijze is de goud productie zeer gestegen en een groot kapitaal in hun zak gevloeid.

Inzenders zijn daarom van meening en ook overtuigd, dat als genoemde terreinen (Lawa enz.) niet verloot worden, maar opengesteld voor iedereen tegen 15 pct. der productie, dit voordeeliger voor de Koloniale kas moet zijn, dan het „verloten"."

In een request aan de Koloniale Staten ingediend wordt door belanghebbenden in de kleine goud-industrie deze quaestie nader toegelicht en in de aandacht van het vertegenwoordigend lichaam aanbevolen.

De Koloniale Staten hebben ten aanzien van eene andere ontwerp-verordening, die betreffende vergunning tot het instellen van een onderzoek naar de geschiktheid van terreinen voor de cultuur van vezelproduceerende en andere gewassen hun voorloopig verslag reeds uitgebracht. Hieraan zij het volgende ontleend:

„De leden, die aan het afdeelingsonderzoek deelnamen verklaarden zich te kunnen vereenigen met de algemeene strekking van het ontwerp, nl. een gunstige beschikking mogelijk te maken op de aanvrage van den heer G. B. Witbers om vergunning tot het instellen van een onderzoek naar de geschiktheid voor de cultuur van vezelproduceerende en andere gewassen van terreinen tot eene gezamenlijke uitgestrektheid van ongeveer 10000 H. A., gelegen aan en ten Oosten van de Saramaccarivier langs den Spoorweg. Ook kon men op de in de Memorie van Toelichting aangevoerde gronden goedkeuren dat die vergunning verleend werd voor den tijd van 5 jaren. Echter wilde het voorkomen dat waar door E. A. Tjin-Kon-Fat eerder het verzoek was gedaan om op die terreinen onderzoek te doen naar de aanwezigheid van delfstoffen aan dien eersten aanvrager de prioriteit moest worden gegeven. Waar echter zulk een groote uitgestrektheid land gedurende den tijd van 5 jaren aan de algemeene mededinging zal worden onttrokken, en de exploitatie daarvan door anderen in al dien tijd onmogelijk gemaakt, meende men, dat er ook zekerheid diende gesteld te worden dat het onderzoek inderdaad met ernst zal worden aangevat en voortgezet en gaf men in overweging om de verordening in dien geest aan te vullen of in de voorwaarden voor de gunning op te nemen dat het onderzoek ten genoegen van den Gouverneur binnen een te bepalen termijn zal worden aangevangen en eveneens ten genoegen van den Gouverneur geregeld voortgezet op straffe van intrekking der vergunning."

Hier sluit zich het verzoek bij aan, geenszins ongemotiveerd, om nu toch eens te mogen weten, hoe het staat met het onderzoek naar de geschiktheid van terreinen voor den landbouw, waartoe bij de verordening van 19 Februari 1904 aan den heer Harken vergunning was verleend, van welk onderzoek echter tot nu toe weinig schijnt te zijn gebleken.

Van Vreemde Koloniën.

De handel van Engelsch Indië. Het Commercial Intelligence Department te Calcutta heeft een overzicht openbaar gemaakt van den handel dezer kolonie over het jaar 1906—1907.

Hieruit blijkt dat het totaal der in- en uitvoeren ter waarde van 317.78 crores (één crore = 10 millioen roepijen à 80 cent de roepij) vergeleken bij het vorige jaar een vermeerdering aanwijst met ruim 25 crores of nagenoeg 9 percent.

Onder dit totaal zijn evenwel de in- en uitvoeren van specie begrepen en wanneer men deze niet mederekent, komt men voor eerstgenoemd tijdvak tot een totaal van 1081 crores voor de invoeren en 176 crores voor de uitvoeren, van welke laatste 2 percent ongeveer op den uitvoer viel van te voren geïmporteerde goederen. De totale goederenruil dezer kolonie bleef dus met nog geen 10 roepijen per hoofd der bevolking naar dezer verhouding nog verre beneden dien van Nederlandsch-Indië.

In het tijdvak waarover het verslag loopt, namen vooral de goederen uitvoeren toe en wel met nagenoeg 15 crores tegen eene vermeerdering der invoeren met slechts 5 crores.

Onder de verschillende provinciën was Bombay de eenige, waar de handelsomzet eenige vermindering onderging tengevolge van verminderde uitvoeren, waartegen de vermeerdering der invoeren niet opwoog.

De in de uitvoeren geconstateerde vermeerdering bepaalden zich tot die van ruwe grondstoffen, katoen, jute, enz., welke 47 percent uitmaken van den totalen uitvoer. Er werd uit dezen hoofde in het geheel voor een waarde van 81.5 crore uitgevoerd of ruim 14 crores meer dan in het jaar tevoren.

Wel werden aan van jute vervaardigde artikelen belangrijk meer uitgevoerd dan in het vorige jaar, maar de uitvoeren van katoenen goederen ondergingen daarentegen eene sterke vermindering, terwijl de geconstateerde vermeerdering in den uitvoer van goederen, uit andere grondstoffen vervaardigd, nagenoeg geheel werd te niet gedaan door den verminderden uitvoer van voedingsmiddelen, als graan en rijst.

De handelscorrespondent te Calcutta van de Pioneer merkte naar aanleiding van dit verslag o.a. het volgende op:

„Dat Indië in hoofdzaak een landbouw-land is blijkt wederom ten duidelijkste, waar de vervaardigde goederen voor den uitvoer feitelijk geheel van jute en katoen waren, en de uitvoer van ruwe grondstoffen (door den landbouw geleverd) eene vermeerdering aantoonden met ruim 21 percent..... In den landbouw zal weinig verandering ten goede komen, want het is alleen de Indiër, die zich daarop met eenige hoop op verbetering en ontwikkeling kan toeleggen.... Over suiker wordt heel wat in het verslag geredeneerd en de slotsom is dat zelfs wanneer bietsuiker zou zijn uitgesloten, de indische industrie met hare primitieve methoden aan de genade van Java en Mauritius zou zijn overgeleverd...... Omtrent den invoer van katoenen goederen luidt de conclusie, dat aan het Swadesjisme te groote invloed wordt toegekend; de oorzaken voor mindere vraag moeten worden gezocht in de hooge katoenprijzen en den buitengewonen prijs, dien de bevolking plaatselijk voor de rijst had te betalen..... Onder het hoofd ruwe katoen wordt wederom gewezen op de primitieve cultuur-methoden. Wel nam in het verslagjaar de opbrengst per acre van 56 engelsche ponden in het vorige jaar toe tot 88, maar dit was uitsluitend het gevolg van een betere weersgesteldheid. Dit is het grootste gemiddelde tot nu toe voor heel Indië bereikt, maar het staat tegenover een in de Vereenigde Staten geschat gemiddelde van 233 engelsche ponden per acre....... Het is alleszins bevredigend zulk nadrukkelijk bewijs te hebben als dit verslag biedt, dat het Vereenigd Koninrijk zulk een zeer groot aandeel heeft in Indië's handel. Dit bedraagt 42 percent van het geheel......

Wij spatieerden de laatste zinsede, ter vergelijking met hetgeen de heer van Kol over het aandeel van Nederland in den handel van Nederlandsch-Indië had.

Verdelging van sprinkhanen. Hoezeer niet in belangrijke mate, komen toch in enkele deelen onzer koloniën sprinkhanen voor, om er op hun eigen wijze onder de aanplantingen huis te houden. Het heeft daarom ook voor ons zijn nut, de aandacht te vestigen op een middel, ter vernietiging dier insekten uitgevonden door pater Rick, professor in de biologie aan het Jezuieten-college te Sao Leopoldo in Brazilië, die hieromtrent het volgende mededeelde:

Van 300 in een vertrek opgesloten sprinkhanen werden zes in lymph-water gedoopt. Na den eersten dag stierven de aldus behandelde dieren, en van de andere beliep de dagelijksche sterfte gedurende tien dagen vijftien. Het is dus aan geen twijfel onderhevig of de besmette dieren hadden de ziekte op de andere overgebracht.

De lymphe was verkregen uit een cultuur van Empusa muscae. In bijna elk huis kan men doode vliegen vinden met een witte stof, die uit sporen van den schimmel bestaan, op de lichamen. Ik nam een dier vliegen, legde haar in een glas water en voegde daar twee doode sprinkhanen bij. Na verloop verloop van korten tijd was de oppervlakte van het water met eene soort fijne room bedekt. Dat is de lymphe. De toepassing van het middel is als volgt. Vang een groot aantal levende sprinkhanen, trekt ze door het vocht en laat ze vliegen. Indien elke kolonist enkele duizenden sprinkhanen ving en ze op de aangegeven wijze behandelde, zou stellig gerekend kunnen worden op een epidemische ziekte onder deze vreeselijke insekten. Het middel is goedkoop, en de toepassing zal geen schade toebrengen aan het tevelde staand gewas, noch eenigen invloed hebben op de gezondheid van den mensch.

De fungus Empusa muscae, die bij sommige vliegen voorkomt, is zeer verbreid en werd het eerst door Goethe waargenomen. De schimmel kan gemakkelijk worden herkend. Na den tengevolge hiervan teweeg gebrachten dood vertoont het lichaam van het insekt zonderlinge verwringingen van de pooten en vleugels, terwijl de romp aan muur of kozijn vastgekleefd zit, zoodat men zou zeggen op het eerste gezicht dat het dier nog leefde. Weldra komen drie witte kringen te voorschijn tusschen de buik-segmenten en na korten tijd vormen de sporen een kring van omstreeks 2½ centimeter in middellijn om het insekt.

Pater Blatter van St. Xaviers College te Bombay, die het vorenstaande aan de Times of India mededeelde voegde daaraan toe:

„Ik zou me zeer verplicht achten indien een der lezers mij op de hoogte zou willen stellen, of deze fungus in Indië en wel speciaal ter Westkust is waargenomen. Wordt de schimmel niet in Indië gevonden, dan kan die worden ingevoerd, of wel zou men proeven kunnen nemen met andere soorten Empusa, die op verschillende insekten zijn gevonden."

De cacaomarkt. Deze voornaamste grondstof voor de chocolade-industrie heeft in den loop der laatste vier weken wederom onverwacht een verdere prijsverhooging ondergaan, schreef de Deutsche Kolonial Zeitung. Door blanco verkoopen van eenige der groote speculanten aangespoord, gingen de marktprijzen sprongsgewijze de hoogte in, zoodat die nu het dubbele bedragen van die in den zomer van 1906. De berichten over den oogst van dit jaar, geven geen hoop op de grootere aanvoeren uit eenige productie-landen, welke de industrie met het oog op de meerdere consumptie verwachtte, en daardoor werd ook de prijsverhooging bevorderd. De cacaoboom heeft voordat men er van kan oogsten, gelijk bekend, zeven jaren noodig, en men verwacht, dat de omvangrijke nieuwe aanplantingen, met name ook in Kameroen, van de jaren 1900—1905 spoedig in staat zullen zijn, in het meerdere verbruik te voorzien, waardoor de prijzen weer tot den normalen stand zullen dalen.

Süd-West. Men schrijft aan de Deutsche Kolonial Zeitung, dat de inval van Morenga in deze kolonie dáár met recht de lieden den toestand ernstig doet inzien. De schrijver meent dat men van engelsche zijde veel zou kunnen doen om de gevolgen van dezen inval te keeren en merkt te dien aanzien het volgende op:

„Wanneer nu de engelsche regeering werkelijk genegen is onze troepen tegen Morenga te ondersteunen, zoo heeft zij een middel, dat haar goeden wil onmiddellijk boven allen twijfel zou stellen, bij de hand door de hand te leggen op de smokkelaarsbende, die sedert jaren reeds op de grenzen onder Scotty Smith haar snood bedrijf uitoefent. Dat is voorloopig het beste en zekerste middel, om Morenga te verlammen, want, wanneer hij zijn buit niet verkoopen kan, geen wapens of munitie kan inslaan, dan is het eigenlijke doel van zijn rooftocht verloren."

De Duitschers ,wier landgenooten onlangs in gemeenschap met Australiërs aan de bewoners van Nederlandsch Nieuw-Guinea, in ruil voor copra, geweren in de handen smokkelden, ervaren nu zelven hoe de smokkelarij van wapens en munitie, waarvan men ook in Noord-Sumatra door de nabijheid van Penang weet mee te praten, de goede orde in de koloniën in gevaar brengt.

Van Manilla. Aan de laatstelijk ontvangen manillasche bladen ontleenen wij het een en ander, waaruit blijkt dat men zich daar geenszins gerust gevoelde met het oog op de verhouding tusschen Japan en de Vereenigde Staten.

Van Washington is last ontvangen zoowel te Manilla als te Honololoe om spoed te zetten achter den aanleg der verdedigingswerken. Zoodals onze lezers weten worden ter bescherming van de toegangen tot Manilla de eilanden Corregidor en Grande versterkt. De voor deze werken benoodigde zware vuurmonden zijn reeds aangekomen en zouden door tusschenkomst van eene particuliere maatschappij worden ontladen.

Daar in de buurt voor Olongapo ligt het groote droogdok Dewey, dat men met zooveel moeite over den Oceaan heeft gevoerd, en nu werden onlangs twee bussen met diamiet daar gevonden. Het gevolg was dat alle japansche ambachtslieden, aan het dok werkzaam gesteld, een honderdtal, werden weggezonden, terwijl het dok dag en nacht wordt afgepatrouilleerd.

Behalve met den japanschen B.V. hebben de Amerikanen het met een binnenlandschen vijand te stellen, die ook wel evenmin als de Japanners tot nu toe tot daden overging, maar daarentegen in zijn woorden zijne gezindheid tegenover Amerika niet onder stoelen of banken steekt. Wij bedoelen de nationalistische partij, die, zooals de telegraaf reeds meldde, bij de verkiezingen voor het eerste philippijnsche parlement de overwinning hebben behaald op de gematigde federalisten. Om een staaltje te geven van de gevoelens dier partij tegenover de Amerikanen zij een woord van haren lijder, Dr. Gomez, aangehaald, die in een zijner verkiezingsredevoeringen het bracht tot de volgende liefelijkheid:

„De Amerikanen zijn zwijnen, die den philippijnschen grond welken zij betreden, bezoedelen."

Van amerikaansche zijde wordt trouwens ook steeds nog al op de Philippijners afgegeven, en zoo bracht het feit, dat een amerikaansch brandweerman wegens de escapades van zijn ontrouwe, inlandsche echtgenoote er toe kwam haren minnaar neer te schieten en daarvoor terecht moest staan, eene zijner landgenooten er toe er op te wijzen, hoe verkeerd het was zich als witmensch zóó te vernederen om zich een levensgezellin te kiezen uit het minderwaardige gekleurde ras.

Aardig werd dit dametje op haar plaats gezet door een, in hooge officieele kringen te Manilla verkeerend Amerikaan, die haar duidelijk uitlegt zich geenszins te hebben vernederd door zijn huwelijk door eene mestiza, die hem als liefhebbend echtgenoote en zorgvol moedertje voor hunne kinderen ter zijde staat.

Niet alle Amerikanen denken dus in dit opzicht als hunne hooghartige landgenoote, maar dat deze zich in een groot blad voor de kolonie als de Manilla Times zoo kon uiten, als zij deed, wijst er toch op, dat zij wist in deze niet alleen te staan.

Australische Joden. Telkens duiken, nu hier, dan daar, berichten op over de ontdekking van een loot der stamme Israëls. De voormannen van het onlangs gehouden Zionisten Congres kunnen nu eerlang waarschijnlijk ook nu hunne propaganda uitstrekken tot het noordelijk hoekje van het Australische vasteland, waar de gouverneur-generaal van het Gemeenebest, lord Northeste, op een tournee een stam moet hebben ontmoet, waarvan de leden in hun gelaatsvorm duidelijke sporen van hebreeuwsche afkomst verrieden. Andere reizigers hadden reeds het bestaan van zwarte joden of joodsche negers in die streken geconstateerd, maar men had in het algemeen weinig geloof daaraan gehecht.

Het vermoeden wordt geopperd dat deze zwarten, die den Maranunga-stam uitmaken, van het aziatische vasteland over de, door den indischen archipel gevormde brug, naar hier zouden zijn verzeild geraakt.

Kannibalisme in den Bismarck-archipel. Ten Oosten van de Banda-groep en benoorden Nieuw-Holland is het voor een mensch die wat meer vleeschig is dan zijn naasten, nog steeds een gevaarlijk bestaan, met het oog op de daar nog bestaande liefhebberij om mekaar op te peuzelen. Er is wel eens beweerd, b.v. voor West-Afrika, dat de menscheterij, die daar ook nog in enkele streken voorkomt, het gevolg zou wezen van het gemis van voor de vleeschlevering meer speciaal in aanmerking komende huisdieren. Die bewering schijnt tegenover het kras geval, dat zich onlangs in den Bismarck-archipel voordeed, voor die streek niet op te gaan.

Twee hoofden op het eiland Nissan gooiden het met een collega op een accoordje, dat zij eene bij den laatste werkzame Boekavrouw, Karras Henot, zouden mogen slachten. Het gruwelfeit had plaats, maar de versnapering kwam slechts aan een der moordenaars en zijn volgelingen ten goede, terwijl den ander daarvoor bij wijze van schadeloosstelling een varken, twee bogen, twintig pijlen, een mes en vijf armringen werden uitgereikt. Hier heeft men dus blijkbaar met eene bepaalde voorkeur aan menschenvleesch gegeven te doen. Het duitsche bestuur heeft, toen het van de zaak hoorde, onmiddellijk eene expeditie naar Nissan uitgezonden, welke de schuldigen wist te vatten, die thans hunne straf wachten, misschien nog onbewust van eenige schuld.

INGEZONDEN.

KRITIEK?

Gewoon aan scherpe aanvallen op mijn spreken en schrijven, waarbij „gewend aan overdrijving", „minder au sérieux te nemen" en het „gebruiken van groote woorden" schering en inslag zijn, heb ik met mijn artikel in de „Indische Gids": *Welk nut trekt Nederland van zijn Koloniën*, een waren storm over mijn arm hoofd doen uitbarsten. *)

De slag was dus raak, en ik tart mijn vinnigsten bestrijder, den man der koloniale praatjes in het *Koloniaal Weekblad* aan te toonen, *dat de Nederlandsche arbeiders wel degelijk een groot belang hebben bij de handhaving van ons Koloniaal bezit.* Knagen aan onderdeelen, vitten op bijzaken, twisten over cijfers van ondergeschikt belang, ontwijken van de kern der kwestie, zullen hem daarbij van weinig nut zijn. Het trachten om argumenten te ontzenuwen door den persoon verdacht te maken, door te spreken van „met opzet gemaakte fouten" of „geleuter neergekwakt zonder schijn van bewijs", dan wel van „de tirades van dezen kapitalist" (Deli-Courant) of „oneerlijke kritiek" en „walgelijken onzin" (Kolon. Weekblad), — getuigt slechts van eigen zwakheid. Voor het hoofdbetoog, waarom het gaat, zijn zij van nul en geener waarde.

Wanneer ik eenigen tijd daaraan kon en wilde besteden, zou op menig cijfer-gegoochel van dien anonymen praatjesmaker, die druk bezig is de tendenz van ons *Koloniaal Weekblad* te vervalschen, een geheel ander licht worden geworpen; dan wel de onbillijkheid der grieven, en hun gering verband met de zaak, waarom het gaat, worden aangetoond. Immer af keerig van couranten-polemiek, zijn er gevallen, waarin deze afkeer tot weerzin stijgt, en dat is tegenover zulk soort van haast beleedigende kritiek het geval.

Wil de kritikus van het *Koloniaal Weekblad* op zakelijke wijze, zonder noodelooze afwijkingen, noch verdachtmakingen, eens rond en duidelijk aantoonen: het groote voordeel door de arbeidende klasse van Nederland uit de koloniën getrokken of nog te trekken, — dan vergeef ik hem zijn machtelooze woede, vergeet ik zijn scheldwoorden, en zal hem gaarne te woord staan. Anders niet!

H. VAN KOL.

* Nog enkele afdrukken daarvan zijn op aanvrage gratis bij mij beschikbaar.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Gids. September 1907.

Oprichting van Inlandsche rechtscholen in Indië, door Mr. J. W. T. Cohen Stuart. — Over de regeling van de positie der militaire geneesheeren van het Ned.-Indische leger, door J. Haga. — Een Indische onderwijskwestie van groot belang, door Th. J. A. Hilgers. — De verdediging van Oost-Indië, door G. Nypels. — Het eiland Pitcairn, een natuurlijk ethnologisch station. — Vroegere koloniale poëzie (Jacob Steendam), door S. Kalff. — Varia. — Maandelijksche Revue van Brochures, enz., door J. E. de M. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en Industrie. — Maandelijksche Bibliographie voor Oosten West-Indië, door W. C. Muller. — Financieel overzicht.

De Indische Mercuur. 3 Sept. 1907.

The fermentation of tea, door H. H. Mann, besproken door A. Nanninga. — De scheepsbeweging te Genua en te Marseille. — De indigohandel van Britsch-Indië in 1906/07. — In- en uitvoer van Java in Jan.—Mei 1907. — Opbrengst van in- en uitvoerrechten en accijnzen op Java! — Bericht omtrent de Gouv. kinaonderneming over het 2e kwartaal 1907. — Het algemeen proefstation te Salatiga. — Verslag van het mijnwezen over het 4e kwartaal 1906. — Verslagen van Maatschappijen. — Kultuurberichten, enz.

Weekblad voor Indië. 1907. No. 14.

Ambtenaren, door H. Borel. — Een directeur-generaal van de O. I. C, door Gabriël. — Bekende tijdgenooten (E. A. Zeilinga Azn.) met portret. — Iets over watersport (met foto's), door Percival Keene. — Indische omtrekken, door H. B. — Enz.

Idem No. 15.

De beklaagden in de Karang-Tengahzaak, door v. G. — R. H. J. Spanjaard (met portret). — Snelvuurkanonnen (met foto's), door Stablan. — Het herijken van datjins. — Indische boosdoeners (Een waanzinnige hadji), door L. — Enz.

Onze Eeuw. September 1907.

Beschavingswerk in Indië (het eiland Nias), door Dr. E. B. Kielstra.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende ....

....

wonende te .... *wenscht*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* ***Oost en West*** *tegen een jaarlijksche contributie*

van f ....

den .... 190....

Straat of gracht

.... Handteekening

....

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Bureau Hoofdbestuur: Heulstraat 17.

N°. 37. Vrijdag 13 September 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht, Den Haag.**

Voor **Administratie en Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **51 Verhulststraat.**

Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, **NIEUWE MOLSTRAAT 20**, beiden den Haag.

Inhoud van dit nummer.

MAS SOENGKONO.

Mas Soengkono, een der jeugdige, sedert kort hier in het land vertoevende Javanen, voor wien wij onlangs in dit weekblad om hulp en steun vroegen, is den 31sten Augustus in het Roomsch-Katholieke ziekenhuis te 's-Gravenhage gestorven, aan een hartkwaal, die hij reeds lang onder de leden moet hebben gehad en die nu, vrij plotseling, op doodelijke wijze uitbrak.

Bij den heer H. E. Prins, oud-resident der Padangsche Bovenlanden, die op verzoek van de presidente van „Oost en West", Mas Soengkono, toen hij in Amsterdam buiten betrekking was geraakt, liefderijk in zijn gezin opnam, zal hij zeker de laatste maanden van zijn leven een goed tehuis gehad hebben. Hij was dan ook vol illusies voor de toekomst en maakte goede vorderingen in het aanleeren der Nederlandsche taal.

Het lang verwachte bescheid van het Dep. van Koloniën: dat Mas Soengkono, na daartoe geschiktbevinding, als leerling der Rijkslandbouwschool te Wageningen, een subsidie van *f* 600 zou te beurt vallen, kwam nu helaas te laat.

Hoe droef moet het den jongen man te moede zijn geweest, hier in den vreemde, ver van bloedverwanten en vrienden, zoo ziek te liggen en te sterven. Innig hadden wij met hem te doen!

Dit zal zeker ook het gevoel zijn geweest van het negental kameraden-landgenooten, die hem met de heeren Prins en Rambaldo di Colalto, Controleur B.B. m. v., uitgeleide deden naar zijn laatste rustplaats in Nieuw Eik en Duinen.

Hij ruste in vrede!

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

CONCEPT NOTULEN van de Algemeene Vergadering van de Vereeniging „Oost en West" gehouden op 29 Augustus 1907 in „Grand Hotel du Soleil" te Nijmegen ten 2 ure n.m.

Presidente: Mevrouw N. van Zuylen—Tromp.
Secretaris de Heer L. P. F. Schimpf.

Te 2¼ uur wordt de vergadering door de Presidente geopend, met een woord van hartelijk welkom aan de aanwezigen, in het bijzonder aan de belangstellende leden der Afdeeling Nijmegen, die opgekomen waren.

De notulen van de Algemeene Vergadering zijn reeds in het »Koloniaal Weekblad« openbaar gemaakt. er is geen aanmerking opgemaakt; zij worden thans beschouwd als vastgesteld.

1. *Het Jaarverslag*, dat opgenomen is in het »Koloniaal Weekblad« n°. 24, wordt aangenomen voor kennisgeving.

2. *Geldelijke verantwoording over* 1906, (zie Weekblad n°. 31).

Dit punt wordt op verzoek van den heer Bakhuizen van den Brink uitgesteld tot na punt 6.

De Presidente stelt thans voor punt 6 »Besluit tot opheffing van het restaurant« te behandelen vóór de andere punten, als zijnde het meest belangrijke punt. Dit voorstel wordt aangenomen.

6. *Besluit tot opheffing van het Restaurant.*

De Presidente deelt mede, dat dit punt op de agenda is gebracht om tegemoet te komen aan den wensch van een paar afdeelingen. Het Dagelijksch Bestuur meende, dat tot de opheffing definitief was besloten en dat het Hoofdbestuur dit besluit ook had bekrachtigd. Evenwel gingen in eene volgende vergadering van het hoofdbestuur weer stemmen op om deze zaak alsnog aan het oordeel van een algemeene vergadering te onderwerpen, omdat daaromtrent verschil van meening bleek te bestaan; daarom is dit punt opgenomen op de agenda.

Spreekster stelt voor deze geheele zaak te behandelen in comité-generaal, opdat geen ontijdige mededeelingen de wereld ingaan. Aldus wordt besloten. De Presidente vraagt of iemand over dit punt nog iets te zeggen heeft.

De heer Schwippert uit den Haag verzoekt mededeeling van de gronden, waarop het Hoofdbestuur gekomen is tot opheffing van het restaurant, waarop

de Presidente het volgende mededeelt: In den aanvang van het bestaan der Vereeniging werd al spoedig de behoefte gevoeld aan een eigen lokaal voor »Oost en West«. Eenige leden-oprichters hebben toen getracht het benoodigde kapitaal bijeen te brengen om een gebouw te stichten. Het geld werd gevonden; eene obligatieleening werd gesloten, en om nu aan de geldgevers eene kans te schenken hun geld terug te krijgen, besloot men zoo mogelijk tentoonstellingen te houden, lokalen te verhuren voor vergaderingen en ook een restaurant op te richten. Dit alles geschiedde, doch later bleek, dat het restaurant niet ging, zooals men dit wenschte; evenwel het bleef bestaan, de proef werd telkens voortgezet. Toch werd de wensch geuit dat zou worden uitgezien naar een ander gebouw en dat dan het restaurant zou worden opgeheven. Nu kwam het vorig jaar een legaat aan de Vereeniging en naar aanleiding daarvan werd besloten met een deel van dit legaat de obligatieleening af te lossen, en voorts Boeatan, het Hoofdbestuur en de Afdeeling 's Gravenhage in één gebouw te vereenigen. Met de aflossing der leening zou dan tevens het restaurant vervallen. Nu heeft men het Hoofdbestuur verweten, dat dit besluit ondoordacht genomen was, maar het is integendeel lang en ernstig overwogen.

De heer Schwippert acht het aangevoerde niet overtuigend en leest tot nadere verklaring van zijne meening het prospectus voor, dat indertijd is uitgegeven voor de geldleeeing van *f* 5000. Daarin komt eene bepaling voor, luidende, dat bij geheele aflossing van die leening aan iederen vroegeren houder van een aandeel zou worden uitgereikt een »action de jouissance«, recht gevende levenslang op eene rente van 4 pct., door de Vereeniging te betalen. Lost de Vereeniging die schuld van *f* 5000 af, dan blijft zij feitelijk toch schuldenaresse van eene som van *f* 5000, omdat zij er levenslang aan de houders der winst-aandeelen 4 pct. rente van moet betalen. Waar het geld tegenwoordig zoo duur is, vindt hij deze handeling ongerijmd. De Vereeniging heeft thans eene som van *f* 3500 in deposito, welke eene rente geeft van *f* 140 's jaars. Bij dit rentebedrag behoeft de Vereeniging dus slechts *f* 60 bij te passen om de rente te vinden ad *f* 200 voor de obligatieleening van *f* 5000. Lossen wij echter de leening af, dan zullen wij de *f* 140 derven, doch wel belast blijven met de 4 pct. of *f* 200 rente op de actions de jouissance. Uit financieel oogpunt is z. i. de opheffing en aflossing dan ook verkeerd.

De heer Pierson uit Nijmegen vindt de cijfercombinatie van den heer Schwippert zeer merkwaardig. Spreker vindt het lang niet hetzelfde of de Vereeniging eene schuld heeft van f 5000.— dan wel, dat zij de rente van f 5000.— moet betalen, daargelaten nog de vraag: of die wel betaald zal behoeven te worden? De Vereeniging is dit natuurlijk verplicht, maar zeer vele aandeelhouders zullen van deze bepaling in het prospectus geen gebruik willen maken, al hebben zij ook recht op rente van reeds terugontvangen geld. En voor de aflossing hebben wij nog slechts f 1500.— noodig, omdat wij daarvoor de f 3500.— kunnen gebruiken, die wij thans in deposito hebben. De financieële operatie is dus niet zoo slecht als hier wordt voorgesteld.

Thans tot de opheffing van het restaurant zelve komende, meent spreker, dat nog heel andere redenen aan het Dagelijksch Bestuur en het Hoofdbestuur aanleiding hebben gegeven tot de opheffing te besluiten, en omtrent die redenen zou hij gaarne nader ingelicht worden, mits daaromtrent aan de vergadering geheimhouding worde opgelegd. Tegen die geheimhouding echter wordt geprotesteerd speciaal door den heer Schwippert en Mejuffrouw Elise Haighton, gesteund door eenige anderen, wat den heer heer Von Bose aanleiding geeft, ten einde verder gehaspel over deze zaak te voorkomen, tot het voorstellen van eene motie, strekkende tot het benoemen van eene onpartijdige Commissie, te kiezen door de vergadering uit de afgevaardigden, welke Commissie bevoegd zal zijn zich, zoo noodig, te doen bijstaan door een accountant, om deze zaak nog eens grondig te onderzoeken. Die Commissie kan dan later een rapport uitbrengen aan eene buitengewone algemeene vergadering.

Zulk een Commissie valt echter niet in den smaak van den heer Pierson, want z. i. gaat het hier niet in de eerste plaats om de financiën, derhalve zal de accountant ons niet verder brengen. Er is echter een ethische reden, waarom het restaurant moet worden opgeheven en wil men nu benoemen eene Commissie van vroede mannen om ook naar die reden een onderzoek in te stellen en daarvan later rapport uit te brengen, dan kan hij zich met dat denkbeeld vereenigen. Daartegenover gevoelt Mejuffrouw Elise Haighton niets voor dat geheime onderzoek. Wat bedoelt men met die ethische redenen, waarvan zij nooit iets gehoord heeft. Het Dagelijksch Bestuur en het Hoofdbestuur hebben steeds alleen de financieele beweegredenen op den voorgrond gesteld, doch thans komt men plotseling met ethische redenen. Zoo deze er zijn, laat men die dan openlijk noemen, opdat iedereen ze leere kennen en beoordeelen; eene opvatting, die geheel gesteund wordt door den heer Schwippert, welke spreker de vergadering uitnoodigt in deze zaak met open vizier te strijden.

De heer Smeenge komt echter op tegen de voorstelling, alsof het iemand zou te doen zijn de dingen onder de bank te schuiven. De motie bedoelt alleen de zaak grondig te onderzoeken en dan is het niet noodig de redenen aan den grooten klok te hangen, vóórdat de commissie met haar onderzoek gereed is.

De heer Schwippert kan medegaan met het voorstel tot benoeming eener commissie, maar waar eenmaal een verdachtmaking is uitgesproken, moet die verdachtmaking eerst openlijk worden waar gemaakt of teruggenomen. Het onderzoek moge zijn in het belang der Vereeniging, maar boven dat belang staat de eer van

hen, die hier zijn verdacht gemaakt. Men heeft gesproken van spelen in de Koempoelan.

De Presidente constateert echter uitdrukkelijk, dat in deze vergadering geen enkele beleediging of verdachtmaking is uitgesproken. En waar men het hoofdbestuur nu verwijt plotseling aan te komen met ethische redenen, daar antwoordt zij, dat daarover tot dusverre wel in bestuurs-, maar in Alg. Verg. niet gesproken is, omdat men zulke teere punten niet openlijk wilde noemen.

De heer Smeenge kan zich echter met de motie van den heer Von Bose, zooals zij nu luidt, minder goed vereenigen, omdat hij van zulk een onderzoek weinig resultaat verwacht. Men heeft alleen te vragen: is het in het belang van »Oost en West«, dat het restaurant blijft bestaan, ja of neen? Spreker is voor openbaarheid; hij kent eerst sedert heden die ethische redenen, maar toen hij die redenen vernam, heeft hij er met den heer Pierson in de vergadering van het Hoofdbestuar op aangedrongen het vroeger genomen besluit tot goedkeuring der opheffing alsnog op te schorten en de zaak te onderwerpen aan het oordeel van deze algemeene vergadering. Thans is hij echter voor de benoeming van eene commissie van onderzoek, want het is best mogelijk, dat, als men het rapport der Commissie zal hooren, niemand de openbaarmaking meer zal wenschen. Zeker zal de commissie moeten onderzoeken of de Vereeniging bij aflossing der leening hare verplichtingen jegens de obligatiehouders zal kunnen nakomen, maar naast dat financieele onderzoek zal moeten staan een onderzoek naar de beweerde ethische redenen. De uitslag van beide nasporingen zal dan moeten worden medegedeeld aan de algemeene vergadering.

Het resultaat van deze besprekingen en adviezen is, dat de heer Von Bose thans komt met eene gewijzigde motie, luidende:

»De Algemeene Vergadering te Nijmegen van 29 Augustus »1907 besluit te benoemen eene Commissie, bestaande uit »drie leden, buiten het Hoofdbestuur, om te onder»zoeken, in hoeverre het voortbestaan van het restaurant »al of niet moet worden geacht in het belang der Ver»eeniging te zijn, en om daarover rapport uit te brengen »aan de ter zake op te roepen buitengewone algemeene »vergadering.

»Kosten, vallende op deze Commissie, komen ten laste »van het Hoofdbestuur.«

Naar aanleiding van vragen van de heeren van Meurs en Schwippert, constateert de Presidente, onder instemming der Vergadering, dat, met opschorting van vroeger genomen besluiten, het restaurant zal blijven bestaan, totdat de Algemeene Vergadering uitspraak zal hebben gedaan over een eventueel voorstel van deze Commissie van onderzoek; maar de Vereeniging draagt daarvoor dan ook de verantwoordelijkheid.

De beraadslaging wordt nu gesloten en de motie van den heer Von Bose met algemeene stemmen door de Vergadering aangenomen.

Thans zal worden overgegaan tot de benoeming der Commissie. Vooraf echter schorst de Presidente de Vergadering voor eenige minuten om de leden in de gelegenheid te stellen zich omtrent de keuze der personen met elkander te beraden, van welke schorsing de heer Kohlbrugge uit Utrecht gebruik maakt om in eenige ronde woorden te verklaren, wat hij als ethische redenen heeft hooren noemen, maar aangezien de beraadslaging gesloten is, laat de Presidente hem niet verder aan het woord.

Na heropening van de vergadering wordt gestemd en blijkt na twee stemmingen de uitslag te zijn, dat tot leden der Commissie zijn benoemd de heeren Van Meurs, Schwippert en Von Bose, die allen de benoeming aannemen.

De heer Smeenge spreekt thans den wensch uit, dat het Hoofdbestuur aan deze commissie alle noodige inlichtingen zal verstrekken, zoo op financieel als op ethisch gebied, waartoe de Presidente zich namens het Hoofdbestuur uitdrukkelijk bereid verklaart.

7. *Voorstel om bij de aflossing der in 1900 aangegane obligatie-leening van f 5000.— een deel van het legaat-Post te benutten.*

In verband met het betreffende het restaurant genomen besluit wordt dit voorstel van de agenda afgevoerd.

2. *Geldelijke verantwoording over 1906.*

Dit punt wordt thans zonder beraadslaging met algemeene stemmen aangenomen en wordt de heer Schimpf wrnd. penningm., onder dankbetuiging voor zijn nauwkeurig beheer, gedechargeerd.

4. *Verkiezing van eene Commissie van verificatie voor de rekening en verantwoording van het Hoofdbestuur.*

De Presidente stelt voor de heeren, die de vorige rekening hebben geverifieerd, weder in die Commissie te benoemen, welk voorstel wordt aangenomen.

Op voorstel van den heer Schimpf wordt besloten het Dagelijksch Bestuur te machtigen die Commissie aan te vullen of te vernieuwen, indien een of meer der benoemde heeren voor de benoeming bedankt.

3. *Verkiezingen van leden voor het Hoofdbestuur.*

De heeren Kepper en Schimpf hebben verklaard zich niet herkiesbaar te stellen. De heer Prins trekt zijn candidatuur in, doch komt op verzoek van de Presidente op zijn besluit terug.

De heer Schwippert vestigt de aandacht op de Haagsche candidaten, de heeren Bakhuizen van den Brink voor het vice-presidentschap en Schröder voor het penningmeesterschap.

De uitslag van de stemming is, dat gekozen zijn de heeren C. A. Bakhuizen van den Brink (den Haag) met 33, F. J. Schröder (den Haag) met 20, H. E. Prins (den Haag) met 19, L. A. H. Lamie (Arnhem) met 32, Jhr. Von Weiler (Rotterdam) met 32, J. C. van Reijn (Breda) met 28 en mevrouw van Oeveren-Schaik (Utrecht) met 30 stemmen.

De heeren Prins en Schröder zijn tevens aangewezen respectievelijk tot Secretaris en Penningmeester.

Alle benoemden nemen de benoeming aan; de heer Prins alleen zeer voorwaardelijk.

5. *Voorstel tot wijziging van de statuten en het huishoudelijk Reglement der Vereeniging.* (Zie Kol. Weekblad nos. 23, 32 en 33.)

De heer van Meurs stelt voor, èn met het oog op het te wachten rapport van de Restaurant-Commissie, èn in verband met de verschillende ingediende amendementen, welker aantal stellig nog zal vermeerderen, dit voorstel aan te houden. Tevens geeft hij het Hoofdbestuur in overweging alle amendementen nog eens na te gaan en dan op een volgende vergadering met een gewijzigd voorstel te komen.

Dit voorstel van den heer van Meurs wordt met algemeene stemmen aangenomen.

Op voorstel van de Presidente wordt eene Commissie benoemd om het denkbeeld-van Meurs uit te voeren en tot leden dier Commissie aangewezen de heeren van Meurs, Bakhuizen van den Brink en Pierson.

Vervolgens brengt de Presidente namens de vergadering hartelijk dank aan den heer Schimpf voor al het werk, dat hij aan de statutenwijziging heeft gedaan.

In verband met de genomen beslissing geeft de Presidente in overweging toch in het Huishoudelijk Reglement eene kleine wijziging aan te brengen. De Kas van het Hoofdbestuur is bijna uitgeput doordat nog niet alle afdeelingen hun contributie hebben afgedragen. Nu is bij de reglementswijziging een artikel, strekkende om die afrekening te doen plaats hebben vóór 1 Maart. Indien de vergadering kon goedvinden die wijziging nu reeds aan te brengen, dan zou de kas van het Hoofdbestuur daarmede zeer gebaat zijn. Evenwel kan de heer Bakhuizen van den Brink zich hiermede niet vereenigen. Hij meent, dat het voldoende zal zijn een eenvoudig verzoek tot de achterstallige afdeelingen te richten om de contributie zoo spoedig mogelijk te betalen.

De Secretaris voert daartegen echter aan, dat dit verzoek reeds gedaan is. Wel is daarop bijv. in de bestuursvergadering van de afdeeling den Haag, besloten de contributie af te dragen, maar dit besluit is niet ten uitvoer gebracht. Toen daarop het Hoofdbestuur opnieuw geschreven heeft, kreeg het ten antwoord, dat het geen recht op die contributie had.

De heer Bakhuizen van den Brink kan de mededeeling doen, dat thans wel zal betaald worden.

De vergadering verklaart zich vóór het advies van den heer Bakhuizen ten Brink, waardoor het denkbeeld van de Presidente vervalt.

8. *Financiëele regeling voor het Koloniaal Weekblad*

De Presidente deelt mede, dat de drukker, die het weekblad tot dusverre drukte, het contract heeft opgezegd tegen October. Het Dagelijksch Bestuur heeft deze zaak dadelijk ter hand genomen en verschillende voorstellen ontvangen. Het aannemelijkste van die voorstellen schijnt het volgende: »Het drukken van de oplaag tot 3000 exemplaren en de verzending zijn voor rekening van den drukker, met dien verstande, dat de Vereeniging hem gedurende het eerste halfjaar van de exploitatie eene tegemoetkoming in de kosten verstrekke van tien gulden per oplaag. Daarna zal in onderling overleg worden uitgemaakt of de opbrengst der advertentiën de exploitatiekosten voldoende dekt enz." Zij acht dit een aannemelijk voorstel, omdat het risico dan komt voor rekening van den drukker. Kan de vergadering met dit voorstel medegaan?

De heer Gerdes wenscht eene opmerking te maken over het Orgaan van »Oost en West«. De Vereeniging beoogt propaganda te maken voor Indië en de kennis van Indië zooveel mogelijk te verspreiden, vooral onder hen, die nooit Indië hebben bezocht. Het beste middel is daarvoor een orgaan, waarin wij onze denkbeelden kunnen ontwikkelen. Daartoe echter moet het blad vooral voor het Hollandsche publiek aantrekkelijk zijn en nu zal volgens spreker het blad eerst aantrekkelijk worden, als daarin goede, populaire, bevattelijke, liefst geïllustreerde stukken worden opgenomen. Wel zal een en ander meerdere kosten met zich brengen, doch deze zouden wij kunnen ondervangen door van het orgaan een maandblad te maken en het verkrijgbaar te stellen aan kiosken en stations. Spreker geeft deze denkbeelden in overweging.

De Presidente herinnert er aan, dat vroeger reeds eene proef is genomen met den verkoop in kiosken en stations en ook met illustratiën, maar dit kostte nog al veel geld, wat voor de Vereeniging een groot bezwaar is. Het orgaan te veranderen in een maandblad verdient geen aanbeveling, omdat zijne waarde als Vereenigingsorgaan dan, in verband met convocaties, zeer zal verminderen.

De heer Gerdes geeft in overweging ons dan aan te sluiten bij een ander blad, maar,

naar de Presidente verklaart, is ook dit al eens beproefd, evenwel zonder goed resultaat. Populaire stukken zijn ook reeds opgenomen en de redactie plaatst ze zeer gaarne als ze inkomen.

Dat men ook nu wel prijs stelt op het blad, wordt telkens bewezen o.a. door de vele verzoeken van hen, die op reis gaan, om het blad na te zenden. Het Hoofdbestuur zal echter de gemaakte opmerkingen overwegen.

De heer Kohlbrugge dringt er namens de afdeeling Utrecht op aan advertentiën van den Nieuw-Malthusiaanschen Bond en dergelijke te weren. Een blad, dat eenige waarde hecht aan zijn naam, moet zulke advertentiën niet opnemen; maar

de Presidente, die deze klacht reeds vroeger ook van andere zijde heeft gehoord, wijst er op, dat de Vereeniging onder het bestaande contract niets over de plaatsing der advertentiën te zeggen heeft. Nu van drukker veranderd wordt zal zeker dit bezwaar onder de oogen kunnen worden gezien.

Het voorstel om op boven aangegeven wijze met een anderen drukker te contracteeren, en wel met ingang van 1 October, wordt met algemeene stemmen aangenomen.

Op eene desbetreffende vraag van den heer Schwippert antwoordt de Presidente, dat deze regeling het karakter zal hebben van eene proef voor een half jaar, waarna een definitief voorstel zal volgen. Mocht de algemeene vergadering binnen dien tijd bijeenkomen, dan kan ook dat voorstel, nader behandeld worden.

Op voorstel van den Secretaris wordt besloten het crediet voor de Redactie ad f 1250.— te handhaven.

9. *Rondvraag.*

Mevrouw von Bose herinnert er aan, dat indertijd door de afdeeling Nijmegen f 20.— is uitgegeven voor eene baboe, die daardoor onmiddellijk kon vertrekken. Had de afdeeling daarover eerst gecorrespondeerd met het Hoofdbestuur, dan had de reis van die vrouw eene week moeten worden uitgesteld en waren natuurlijk de kosten grooter geweest. De afdeeling meent dus door haar spoedig handelen het belang van de Vereeniging te hebben gediend en daarom verzocht zij, wat ook reeds vroeger geschiedde, die som uit de Vereenigingskas terug te betalen aan de afdeeling.

De Presidente, overtuigd dat de afdeeling daarmede een goed werk gedaan heeft, stelt voor de f 20.— aan de afdeeling Nijmegen uit te keeren, met welk voorstel de vergadering zich vereenigt.

De heer Schwippert brengt namens de afdeeling den Haag aan den Secretaris, den heer Schimpf, bijzondere hulde voor den grooten ijver en de toewijding door dezen steeds in zijne functie betoond. Spreker hoopt, dat de opvolger van den heer Schimpf diens voetstappen moge drukken, wat echter niet gemakkelijk zal zijn.

De Secretaris, zeer gevoelig voor deze hulde, verzocht den heer Schwippert zijn dank aan de afdeeling den Haag over te brengen.

De heer v. d. Heide had gaarne gezien, dat de verschillende commissiën van »Oost en West« in deze vergadering waren vertegenwoordigd geweest, speciaal die voor de propaganda. De afdeelingen hadden dan wellicht een lijstje van sprekers kunnen krijgen voor den komenden winter, want die lezingen leveren voor de afdeelingsbesturen groote bezwaren op. Hij zou dus gaarne zien, dat die commissiën voortaan werden uitgenoodigd de algemeene vergadering bij te wonen. Voorts zou hij wat meer zorg willen besteed zien aan de agenda's, die in verband met den beschikbaren tijd veel te lang zijn. De leden van het Hoofdbestuur, die buiten den Haag wonen, hooren ook te weinig wat in het Dagelijksch Bestuur behandeld wordt.

De Presidente dankt den vorigen spreker voor zijne opmerkingen die zij zeer juist acht. Hoe meer voeling er is tusschen de verschillende organen der Vereeniging hoe beter het is; maar men denke ook hier weer aan de geldmiddelen. Sedert de reiskosten worden betaald uit de kas, zou de vervulling van de wenschen van den heer v. d. Heide de kosten alweer aanmerkelijk doen toenemen. Intusschen, het Dagelijksch Bestuur zal een en ander overwegen.

De Secretaris herinnert er aan, dat de Vereeniging nog te ontvangen had de achterstallige contributie uit Suriname en wel over de jaren 1905 en 1906. Nu zijn wij zoo gelukkig geweest den steun te ontvangen van iemand, die aldaar de belangen van Oost en West zeer goed behartigd, want hij heeft al die achterstallige contributie en ook reeds die van 1907 geïnd en afgedragen, waarbij wij bovendien het voordeel hadden, dat de menschen lid bleven van de Vereeniging. Evenwel heeft die persoon geen enkelen officiëelen titel om dit te doen en men had hem dan ook zeer goed naar zijne machtiging kunnen vragen. Spreker zou daarom willen voorstellen den heer Fred. Oudschans Dentz te benoemen tot vertegenwoordiger der Vereeniging »Oost en West« in Suriname, en, wordt dit voorstel aangenomen, dan tevens voor hem een instructie vast te stellen.

Voorts heeft men in Suriname het voornemen eene tentoonstelling te houden en nu heeft de heer Oudschans Dentz aan spreker gevraagd of de Vereeniging niet bereid zou zijn een aandeel te nemen in het waarborgkapitaal.

Beide voorstellen worden met algemeene stemmen aangenomen.

Ten aanzien van de afdeelingen deelt de Secretaris nog mede, dat de Afdeeling Groningen thans zonder bestuur is.

De Afd. Curaçao bestaat feitelijk niet meer.

Parijs bestaat nog wel, maar geeft geen teeken van leven meer. De contributie van 1900 hebben wij nog niet ontvangen. Hij geeft in overweging die afdeeling op te heffen.

De Presidente wil hiermede liever nog wachten, en trachten er nieuw leven in te brengen.

De heer Pierson komt terug op het deposito van *f* 3500, dat wel staat ter verantwoording van de Vereeniging, maar niet op haren naam, wat toch de juiste toestand zou zijn. Het Hoofdbestuur heeft nu eene poging aangewend dit geld op naam van de Vereeniging overgeschreven te krijgen, maar ter plaatse waar dit moest geschieden, werd die aanvraag beantwoord met de opmerking, dat voor die overschrijving noodig was een besluit van de algemeene vergadering. Spreker verzocht van de Presidente in verband met deze mededeeling het betreffende votum van de vergadering uit te lokken.

De heer Van Meurs acht een votum der algemeene vergadering niet noodig. Deze zaak raakt alleen het Hoofdbestuur en de algemeene vergadering kan er buiten blijven.

De heer Pierson is het wel met deze meening eens, maar waar de houder van het geld de overschrijving weigert zonder votum van de algemeene vergadering, zullen wij goed doen dit votum uit te brengen.

Mevrouw Ten Bosch deelt mede, dat een deel van het geld op naam staat van de Vereeniging »Oost en West«, een ander deel op naam van het Fonds »Restaurant«.

De Presidente stelt nu voor de beide deelen van het deposito over te brengen op naam van de Vereeniging en onder contrôle te brengen van het Hoofdbestuur.

Dit voorstel wordt aangenomen met algemeene stemmen.

Voorts doet de Presidente het voorstel om, als de 4 pct. dividend over het afgeloopen jaar zal worden uitgekeerd, dit te doen geschieden door het Dagelijksch Bestuur. Dit Bestuur was wel niet altijd met die uitkeering belast, maar het vindt dit eene goede gelegenheid om eens kennis te nemen van de namen der aandeelhouders.

Ook dit voorstel wordt aangenomen.

De heer Kohlbrugge deelt mede, dat de afdeeling Utrecht eenigen tijd geleden gevraagd heeft om adressen van personen, die in Indië voorwerpen van kunstnijverheid en huisvlijt in den handel brengen. Evenwel heeft de afdeeling de adressen niet ontvangen.

De Presidente verklaart, dat eene dergelijke aanvrage het Dagelijksch Bestuur nimmer bereikt heeft; maar als de heer Kohlbrugge dit verzoek nog eens wil doen aan Boeatan zal hij zeker antwoord ontvangen. De handel in die voorwerpen is niet in handen van Boeatan alleen; Zij zal zeer gaarne den steun van de afdeelingen ontvangen.

Ten slotte verlangt niemand meer het woord en brengt de Presidente aan de heeren Kepper, Schimpf en van Driel hartelijk dank voor al hetgeen zij voor de vereeniging gedaan hebben, en dit is niet weinig geweest. Die heeren hebben hunne beste krachten aan »Oost en West« gegeven en daarvoor is de vereeniging hun oprecht dankbaar. (Applaus).

Daarop wordt de vergadering met de gewone plichtsplegingen gesloten.

Door mij opgemaakt in de Algemeene Vergadering van 29 Augustus '07 gehouden te Nijmegen.

P. J. B. Lampe,

Stenograaf bij de Staten-Generaal.

Nederlandsche kolonisatie in Azië en hare critici,

door

M. A. VAN HEEKEREN.

II.

(*Vervolg van N°. 36.*)

Dezelfden, die nimmer schijnen uitgepraat over den nederlandschen Jan Salie-geest en daarbij over het hoofd zien, dat zooals wij in het *Koloniaal Weekblad* van 21 en 28 Februari j.l., aan de hand van de gegevens, door de Bussy's «Handboek voor Cultuur en Handelsondern. in Ned.-Indië» verstrekt, uiteenzetten, dat nagenoeg een milliard aan nederlandsch kapitaal in koloniale ondernemingen werd gestoken (de hierin te loor gegane kapitalen inbegrepen), zijn veelal ook zij, die aan het kapitaal steeds meerdere eischen willen zien gesteld, alsof de toestanden daar dezelfde waren als die in landen, welke reeds een hoogen trap van ontwikkeling hebben bereikt, die aan de zeker noodzakelijke bescherming van den arbeid des noods de niet minder noodzakelijke bescherming en aanmoediging van het kapitaal willen zien opgeofferd.

En toch . . . dezelfden, die voor Indië's financieele zelfstandigheid in het strijdperk traden, als middel, het eenig afdoende, om den indischen staat de noodige fondsen te verschaffen voor de verdere ontwikkeling van het land, zijn dikwerf ook zij, die geen woorden weten scherp genoeg, om den huidigen toestand, na zoovele jaren van koloniaal beheer, te hekelen, en daarmede het vertrouwen in de toekomst, het crediet van Nederlandsch-Indië ondermijnen. En wanneer dan straks, bij zulke critiek als geenszins uitgesloten te beschouwen, een beroep van Indië op het nederlandsch kapitaal mocht falen, dan niet waar? biedt zich voor dezen weer een schoone gelegenheid om op de lakschheid, gebrek aan inzicht en belangstelling van het nederlandsche volk te wijzen, terwijl zij zelven het waren en zijn, die ware belangstelling van Nederland in Indië buiten het bereik der mogelijkheden helpen plaatsen.

Behoorde het vorenstaande reeds voldoende te wezen, om tot nadenken te stemmen al wie geroepen is of zich gevoelt, om in woord of geschrift van zijne belangstelling in Indië te doen blijken . . . er is meer.

Zooals gezegd, Nederland heeft thans de rol van heerscher, met die van leider verwisseld. Hoeveel te meer komen daarbij de volgende woorden tot hun recht, die een indisch chroniqueur nu meer dan dertig jaren geleden, bij wijze van waarschuwing, liet hooren:

«Zij zien in het gezag een aureool, waarvoor zij zich buigen, zonder na te gaan of er vlekken zijn, die het ontsieren, of een valsch licht door zijne stralen verspreid wordt. Zoodoende is het mogelijk die millioenen te leiden en in bedwang te houden, zonder wapenvertoon en aanjaging van vrees. Maar wordt die eerbied voor het gezag afgebroken, zegt men hun dagelijks, dat hunne hoofden menschen zijn als zij niet alleen, maar hun bloedzuigers en vertrappers; schildert men de Nederlanders in het algemeen, en de vertegenwoordigers zijner regeering, die hier zijn, in het bijzonder af als een hoop onbekwame, lamlendige, gewetenlooze lieden; predikt men den inlanders hunne natuurlijke rechten als menschen, zonder dat zij hunne pligten als staatsburgers hebben geleerd, dan liggen de gevolgen voor de hand."

De vrees van dezen chroniquer, dat de klappers van de boomen, die wij geplant hebben, op onze hoofden zouden vallen, heeft zich niet bewaarheid, dank zij de onder het nederlandsch bestuur bestaande, op de werkelijke behoeften der onder het rechtstreeksch gezag levende volkeren gegrondveste toestanden, die wanneer zij inderdaad zoo onhoudbaar waren, als zij zoo dikwerf werden afgeschetst, niet zouden hebben nagelaten zich te wreken in de moeilijke dagen, waaraan 't het gezag in Indië, sedert hiervoren aangehaalde geschreven werd, niet heeft ontbroken bij de vestiging zijner suprematie in afgelegen deelen van den archipel; dank zij ook de inertie van Indië's onder het rechtstreeksch gezag levende volkeren, waarop de hier bedoelde critiek dus in het algemeen geen vat had.

Doch de massa ontwaakt, er komt beweging in die millioenen, waarin het succes van een ander aziatisch volk het bewustzijn heeft gewekt, dat zij tot iets anders nog geroepen zijn dan jaar in jaar uit hun sawahs te beplanten en te leven het eenvormig dessa-leventje, zooals voor eeuwen reeds hun voorvaderen dit hadden geleefd. Doch evenals dat ander aziatisch volk zijn succes op den nieuw ingeslagen weg mede dankte aan het onbeperkt vertrouwen, het ontzag, dat zijne millioenen bezielde ten opzichte van de, van Tokyo uitgaande leiding, zoo kan ook van de, voor Indië's volkeren steeds meer en meer van het Haagsche Binnenhof naar Buitenzorg verplaatste en te verplaatste leiding slechts dan evenredig succes worden verwacht, wanneer ook daar die leiding geen opgedrongene zij, doch met vertrouwen en ontzag wordt aanvaard.

Geldt dit voor de massa, hoeveel te meer nog zijn die factoren een bepaald vereischte ten opzichte van die elementen der inlandsche bevolking, waaruit het nederlandsch bestuur over Indië zal hebben te kiezen en zich reeds opmaakt te kiezen zijne medewerkers aan den grootschen arbeid der opleving van Indië.

O! men vergeve ons deze éene klacht: hadden zij, wie dikwerf het bezit eener welversneden pen en meer zeggingskracht ten dienste stonden dan ons bij deze bescheiden poging, om hun het besef bij te brengen hunner groote verantwoordelijkheid, wat meer enthousiasme, wat meer vertrouwen weten te wekken in de opleving, de toekomst, van Indië onder de leiding van Nederland en wat minder medelijden en zorg voor de noodzakelijke onvolmaaktheden en verdrietelijkheden van het heden, hoeveel verder zouden we nu reeds hebben kunnen zijn, met hoeveel meer zekerheid van slagen zouden nu de eerste schreden op den nieuwen weg zijn gezet, waarop we dan wellicht zelfs reeds een eerste stappe zouden hebben gedaan!

Doch het kwaad is geschied. Het eenige wat te dezen aanzien te zeggen valt, is de hoop uit te spreken, dat eindelijk een beter inzicht kome, opdat niet door hen, die met hunne ondervinding, met hunne kennis van Indië, de aangewezenen

zouden zijn, om de taak van Nederland, die eene toekomst aan Indië en zijne millioenen moet verzekeren, te verlichten, worde voortgegaan den toch reeds moeilijken weg met hindernissen te bezaaien, wat op den duur het doel, de welvaart, de grootheid van Indië, dat toch ook hun voor oogen zweeft, als Neerlands leiding te bewerkstelligen, buiten Nederlands bereik moet stellen, waar anders aan een alleszins bevredigende uitkomst elke twijfel is uitgesloten, daar wat Nederland w i l, het ook, zijne geschiedenis staat daar borg voor, zal volbrengen, mits . . . .

Er is meer, zeiden wij. en er *is* meer.

In eene beschouwing van Mr. M. J. van der Flier over het deensch-nederlandsch arbitrageverdrag, voorkomende in de *Nieuwe Courant* van 27 December 1904, trof ons indertijd de volgende juiste opmerking:

«Onder de mogendheden zijn vele benijders onzer koloniën. Wanneer het nu ten slotte een dier benijders te machtig wordt en hij tot het besluit komt, gaat het niet goedschiks, dan maar kwaadschiks, onze bezittingen voor zich te nemen, hoe zal dan de loop der gebeurtenissen zijn? Zal deze mogendheid zich opmaken tot den strijd, zeggende: ik begeer uwe koloniën en ik zal, daar gij ze niet vrijwillig wilt afstaan, ze u afnemen? Neen, daar is men veel te beschaafd en te fatsoenlijk voor: Staten zijn geen struikroovers. Men zal voorwendsels gaan zoeken, men zal gaan zeggen, dat wij de arme inlanders onderdrukken; misschien helpt het toeval een beetje, wanneer terzelfdertijd de een of andere onderdaan van den klager onrechtvaardig behandeld is; de publieke opinie zal worden bewerkt; men zal ons prikkelen en tot een optreden uitlokken, dat te onzen nadeele wordt uitgelegd. Dan wordt op beleedigende wijze genoegdoening geëischt — en de oorlog breekt uit. Soms omdat een hebzuchtige ons benijdt? Het lijkt er niet naar; officieel zal men heel wat anders te hooren krijgen. Maar het eind zal zijn, dat, als wij in den strijd het onderspit delven, ons vaderland aan Spanje de hand kan reiken om samen te treuren over de verloren bezittingen.»

Zeker, zoo zou het ongetwijfeld gaan. Maar, vragen we onzerzijds: zou het nog wel noodig wezen voorwendselen te zoeken, waar die door nederlandsche critici, in hunne jacht veelal op effect, te kust en te keur worden geleverd? En we zeggen den boven aangehaalden indischen briefschrijver na: «wat is natuurlijker, dan dat vreemdelingen er nog wat nadruk bijvoegen, als in eigen boezem de afkeuring . . . scherp en luid weerklinkt? Mocht het eenige mogendheid invallen te werk te gaan als voren, dan ligt het materiaal van nederlandsche makelij en vreemden opsmuk voor dadelijk gebruik gereed. Voor wie daaraan twijfelen mocht, moge het wellicht niet ondienstig wezen eenige om de plaats, vanwaar zij uitgingen of waar zij werden uitgesproken, dan wel om de groote enormiteit merkwaardige oordeelvellingen, in den laatsten tijd in den vreemde opgevangen, hier even aan te halen.

Versch ligt het mij nog in het geheugen, hoe een vice-president van den Duitschen Rijksdag, dr. Paasche, bij de behandeling der duitsche koloniale begrooting van 1905, door de talrijke klachten tegen van wreedheid en willekeur beschuldigde en voor het forum der publieke opinie gedaagde duitsche koloniale ambtenaren en officieren geïrriteerd, ter vergoelijking en verheffing der beschuldigden aanvoerde, dat zoo al het hun ten laste gelegde waar mocht wezen, den duitschen kolonialen ambtenaren en officieren de eer moest worden gegeven eerlijk te zijn. in tegenstelling met de koloniale ambtenaren van andere natiën, waaronder de nederlandsche mede uitdrukkelijk worden geciteerd. Hoe komt een dr. Paasche aan zulk een . . . groven leugen?

Het is nog niet zoo heel lang geleden, slechts weinige jaren, dat een duitsch onderstaatssecretaris van buitenlandsche zaken von Richthofen, den naar Batavia bescheiden consul-generaal Freiherr von Syburg, met diens plaatsing gelukwenschte met de woorden: «U gaat naar een model kolonie». Binnen het bereik van een vicepresident van den Rijksdag zullen toch ook zeker wel de gegevens zijn geweest, waarop dit oordeel was gegrond, dat zijne lichtvaardige bewering geheel te niet zou doen, tenzij . . . Zijn de toestanden in Indië in die enkele laatste jaren dan zoo verslimmerd, dat er eenigen grond bestond voor zulken ommekeer in appreciatie? Wij weten wel beter. Maar hoe komt Dr. Paasche dan tot zulke vernietigende critiek? Ja — hoe komt hij daaraan?

Van minder algemeene bekendheid is het volgende, aan een schrijven van den toenmaligen franschen minister van kolonien Clémentel, den 29sten December 1905 tot den gouverneur-generaal van Indo-China. Beau, gericht en de aan dezen voorgeschreven, algemeene gedragslijn bevattende, ontleend:

«Les autorités de Java se sont récemment émues du mouvement de concentration de la propriété foncière entre les mains des exploitants de grandes cultures; le Malais déserte peu à peu son champ pour louer ses bras; un système ingénieux d'avances de salaires le fait tomber sous la domination exclusive du concessionnaire européen, et il est en quelques années exproprié, réduit á une condition quasi-servile. Nous ne saurions aider en Indo Chine la constitution d'un prolétariat misérable, condamné d'avance à la pauvreté et à la disparition.»

Wij weten hoe Nederland het zich, in tegenstelling met andere koloniseerende natiën, met name ook de fransche, die in hare koloniën den overgang van het inlandsch grondbezit aan europeesche kolonisten wettelijk toelaat niet alleen, maar zelfs na de invoering van Tongkin, nu omstreeks twintig jaar geleden, dien overgang, zonder eenige schadevergoeding aan de feitelijke voor het krijgsrumoer gevluchte eigenaars, door uitgebreide concessiën, aan Franschen verleend, bewerkstelligde, eene eer mag rekenen, dat het 't inlandsch grondbezit op Java onverminderd heeft gehandhaafd, zooals het dit in 1816, bij zijn optreden na het engelsch tusschenbestuur, op Java aantrof. Wij weten hoe de overgang van het inlandsch grondbezit, evenals trouwens het europeesch grondbezit zelf — met uitzondering van de in 1816 aangetroffen particuliere landerijen — door de bestaande bepalingen en voorschriften — op Java tot de verboden vruchten behooren. Wij weten, hoe de inlandsche bouwgrond in de laatste kwart eeuw met ongeveer een millioen bouws is toegenomen, wel verre dus, dat de inlander zijne velden in den steek zou laten. Wij weten, dat de «ingeniositeit» van het voorschotten-stelsel op Java de gegeven eer niet verdient, waar het vragen en verleenen van voorschotten een kwaal is, waaraan arbeiders en werkgevers in alle kolonies, de fransche niet uitgezonderd, lijden en overal aanleiding geven tot gelijke, veelal overdreven critiek. Wij weten hoe het «proletariaat» van Java, instede van te verdwijnen, telken jare met vijf honderdduizenden toeneemt.

Maar hoe komt de heer Clémentel dan aan zulken tastbaren onzin, waar, bij het fransche ministerie van koloniën, toch de rapporten berusten van bevoegde beoordeelaars, door de fransche regeering met zendingen naar Java belast geweest? Ja, hoe komt hij daaraan?

Nog minder algemeen bekend is de volgende scène, die zich voor het Comité van wegen en middelen van het Huis der vertegenwoordigers te Washington afspeelde, toen de redacteur der *Far Eastern Review* van Manilla, Bronson Rea, bij aanvoering zijner argumenten voor de aanneming van het, toen in behandeling zijnde voorstel ter afschaffing der invoerrechten op philippijnsche suiker en tabak in de Vereenigde Staten, o. a. om de bezwaren der concurrentie voor de philippijnsche suiker te doen uitkomen, het volgende opmerkte:

«Now, it is generally conceded that te manufacture of cane sugar is at its highest development in Java, leading the world in its mill and sugar-house results, though behind Hawaii in the development of soil conditions. *In Java they have their forced-labor system, and also are free to import labor from China or India.*»

En toen de afgevaardigde Clark den heer Rea nog eens uitdrukkelijk de vraag stelde: «Heb ik niet begrepen, dat het nederlandsch gouvernement de lieden tot den arbeid voor de suikerfabrieken dwingt?» was het antwoord een beslist «ja!»

«And makes them work for 10 cents a day?» vroeg de heer Clark nog. en weder klonk een beslist «yes, sir!» ten antwoord op die vraag.

De op contracten met 't gouvernement gedreven suiker-cultuur behoort reeds sedert jaar en dag tot het verleden. Den heer Rea stond ter behoorlijke instructie het, te Manilla juist ontvangen, degelijk en zakelijk verslag ten dienste, door den heer V. S. Clarck, met eene officieele zending naar Java en andere vreemde koloniën belast geweest, over de arbeiderstoestanden op Java uitgebracht, waarin ook de toestand der suikerindustrie zuiver wordt weergegeven. Hoe komt nu de heer Rea aan zulke onware voorstelling?

Ja, hoe komt hij er aan? . . .

Laat ons nu van Washington naar Manilla oversteken en de *Manila Times* van 1 Augustus 1905 ter hand nemen. Wat lezen wij daar onder 't volgende hoofd: Dutch *slaughter* Boni inlanders. Insubordination of prince of one of Celebes Group punished bij *massacre* of over 3000 inhabitants? Wat? Wel het volgende:

Reports from Batavia state that there has been a terrible slaughter by the Dutch of the Boni inlanders in the southern peninsula of the island of Celebes. *Men, women and children were butchered indiscriminately.* The number slain is placed in the neighbourhood of 3000 though the reports vary, en zoo voort.

En in een redactioneel artikeltje van den volgenden dag deze gebeurtenis besprekende, waarvan overigens een geheel verkeerde voorstelling werd gegeven, daar, gelijk we weten, de Boniërs, die vielen, sneuvelden in open, eerlijken strijd bij een wanhopige poging om onze gelande troepen in zee terug te werpen, merkte de redactie van het manillasche blad op: dat het «slachten van mannen, vrouwen en kinderen zonder onderscheid» zoo de gewone manier van doen voor de Hollanders was bij hunne expeditiën tegen inlandsche volkeren, getuige de manier, hoe zij de Gajoes behandelden.

Wij weten hoe bij den Gajoetocht van de honderden kampongs in de doortrokken streken slechts een twaalftal verzet bood, maar een zóó fanatiek verzet dat het herhaalde aanbod om de vrouwen en kinderen de gelegenheid te geven zich te verwijderen, evenals de sommatie om zich over te geven, met hoongelach werd begroet, dan wel in het laatste oogenblik aangenomen, wanneer er toch al reeds velen gevallen waren dier veelal geenszins onschuldige vrouwen en kinderen, die dikwerf in fanatisme niet bij de mannen onderdeden en overal daadwerkelijk aan den strijd deelnamen. Hoe komt dan de *Manila Times* er bij, om, het foutieve bericht in het ontvangen telegram nu daargelaten, onze natie de leugenachtige beschuldiging aan te wrijven van lage wreedheid?

Ja, hoe komt het blad er bij?

(Wordt vervolgd).

Pers-kroniek.

In de Nieuwe Rotterdamsche Courant onder de rubriek „Letteren en Kunst" een uitvoerig artikel aan **Boeatan** gewijd, dat wij hier in zijn geheel doen volgen:

„In de permanente tentoonstelling van „Boeatan", die, naar reeds gemeld is, in de Heulstraat gevestigd is, zijn weer een aantal interessante producten van van Indische kunstvlijt te zien, deels voor ons nieuwe verschijningen.

Daar zijn b.v twee weefsels van het eiland Soemba, dat vermaard weefcentrum, dat in geïkatte doeken de rijkste, ornamentale bewerking toont. Een ervan is mooi warm in kleur, een dof steenrood op zacht getint fond met gestiliseerde flamingo's, die met hoekige langpooten in een breede rij geschikt zijn. Van een opzettelijke stiliseering is hier natuurlijk geen sprake; de techniek doet hier zekere vervormingen ontstaan, die gedurende jarenlange toepassing een blijvende waarde verkrijgen, een traditie-ornament gaan vormen.

Het andere weefsel is in denzelfden stijl, doch geheel niet in kleur. De tot nog toe bekende doeken van Soemba vertoonen een tamelijk gedekte kleur-gamma, wel veelkleurig, maar zonder krasse effecten. Dit geeft juist deze doek; helrood garen, dat na het omwinden met indigo geverfd is en door het donkerblauwe verfbad bijna zwart geworden is.

Ook van Timor komen eenige onbekende weefsels ons verrassen. Die, welke wij kenden, waren wel varieerend van patroon en behandeling, doch in kleur droegen ze één type van veel roodbruin met lichter of donker blauw bewerkt, een smaakvol, rustig geheel. Maar er zijn van Amanoebang (Zuid-Timor) een aantal doeken in Boeatan, die volslagen afwijken.

Daar is er een met geel op zwart, begrensd door rood en blauwe randen, een helderblauwe met roode, ingeweven streepjes, een veelkleurige met rood, geel en wit; een, die nog feller in kleur is met rood, geel en groen om donker fond. Ook ornamentaal wijken ze af, gelijken ietwat op de vlakornamenten van Roti. Zelfs de toempal, de spitse toren, die naast elkaar geplaatst het begin en het einde van het weefsel vormt en óp Timor alleen in miniatuur-formaat voorkwam, treedt hier in grooteren, versierden vorm op.

Het eigenaardige bij deze doeken is, dat ze van het Zuidelijk deel van Timor komen, zich scherp afscheiden van het bekende Timor-type, en... direct aansluiten bij de veelkleurige doeken, die op Leti, Babar en Loeang gemaakt worden.

Ook van Sumatra komt een hoogst interessant weefsel, een op 't oog simpel lapje uit de Lampong's. Het is klaarblijkelijk een oud exemplaar uit vergeeld katoen, waarop met bruin en blauwe draden een eigenaardig geometrisch patroon is ingeweven. Aan de uiteinden van dit patroon zijn menschenfiguren ingewerkt, even geometrisch als het ornament; alleen door de blauwe kleur valt dit deel bizonder op. Dit is een der weinige restanten van een oude weefkunst, die nog in Benkoelen en de Lampongs te vinden is, meesterstukjes van techniek, die den vakman in verbazing brengen, als hij bedenkt, hoe dit ingewikkeld patroon op een primitief toestel vervaardigd is. Daarbij zijn het kleine vierkante lapjes, zoodat voor een betrekkelijk klein weefsel een buitengewone inspanning noodig is geweest.

Indertijd is na de uitgave van Loebèr's Weefbulletin beproefd op Sumatra nadere inlichtingen in te winnen omtrent nog bestaande stukken en omtrent ontstaan en gebruik, daar het symbolisch ornament op gebruiken bij een ouden eeredienst wijst. Natuurlijk is hiervoor niet de minste medewerking gevonden, wat te meer te bejammeren is, omdat dit geometrisch weefornament aansluit bij dat van de Batak's en Dajak's, bij de vezelweverij van Sangir, allemaal dingen, die van hoogen ouderdom spreken. En nu komt zulk een doek in „Boeatan", afkomstig van de jaarmarkt te Soerabaja, waar men deze zeldzaamheid gelukkig heeft laten passeeren!

Op aardewerkgebied levert Indië niet veel; zelfs het hooggeroemde van de Kei-eilanden is te primitief om meer dan curiositeit te zijn. Zelfs aan de versiering is zoo weinig zorg besteed, dat men van „maakwerk" spreken mag. Maar nu komt onverwacht uit Solo een groote collectie aardewerk, die belangrijk van het Indische afwijkt. Het is namelijk overdekt met een dofzwarte pâte en zwart aardewerk is door technische bezwaren steeds een bizonderheid. Zelfs in Britsch-Indië, waar de aardewerk-industrie zeer hoog staat, komt het als een witte raaf in de buurt van Bombay voor. Van Indië kennen we slechts een enkel potje in de collectie van Artis, dat men eerst van Britsch-Indische herkomst mocht noemen, daar in onze koloniale literatuur nergens van dit typische werk wordt gerept. Zelfs het uitvoerige Encyclopaedie-artikel vermeldt het niet.

Dit Solo'sche werk is van roode klei op de schijf gedraaid en de zwarte pâte is zoo dik, dat ze de sporen van het draaien geheel verdekt. Het is goed gebakken, beter dan we van het Indische werk gewend zijn en waarschijnlijk door de hitte van het vuur is het glazuur ingezonken tot een matten glans. In vorm biedt het niets nieuws; het zijn de bekende gendi- en bokortypen.

In vlechtwerk is er ditmaal niet veel. Interessante sigarenkokers van Timor, waaronder ook de veelkleurige uit het Portugeesche deel. Uit Singaparna, welks vermaarde nijverheid nog steeds onbeschreven blijft, is er zeer goed werk, dat gansch in den goeden, ouden stijl gehouden is: zwart en wit met de typische geometrische ornamentiek, die zoozeer bij het vlechtwerk past. Vooral de groote papiermanden zijn een dankbaar artikel, omdat ze mooi en uiterst sterk zijn. Ook in dit opzicht zijn ze de Japanners de baas! Van matwerk vinden we verder het open vlechtwerk van Sumatra en van hetzelfde eiland twee bizonder mooie bidmatjes in veelkleurig ornament, afkomstig uit Padang en de zwart-witte matten van Bengkoelen.

Maar al is dit werk mooi, naar verhouding is het aantal te gering voor het groote aandeel, dat Indië zou kunnen leveren. Het schijnt te moeilijk te zijn om ginds belangstelling te kunnen vinden voor een product, welks verkoop in Europa allerbelangrijkst zou kunnen worden. Onverschillig laat men de Japansche mat veld winnen, en de inlandsche vlechterijen gaan er meer en meer toe over, uitsluitend blanke matten te leveren, die snel gemaakt en door Chineezen opgekocht worden. Bedenkt men, hoe het voor de laatste Parijsche wereldtentoonstelling mogelijk was, een prachtcollectie van meer dan honderd monsters alleen uit Bagelen bijeen te brengen, dan bejammert men het, dat plotseling die mèndong-vlechterij verdwenen is. In de jaren dat „Boeatan" bestaat, zijn slechts enkele matten naar hier gezonden en hoeveel moeite van den Haag uit gedaan is, de uitslag is maar poover geweest! En toch waren die Javaansche mèndongmatten zoo mooi en zoo bruikbaar, in prijs zoo gering! Dat was nu eens een buitenkansje geweest, het inlandsche werk een groot afzetgebied te geven, maar men heeft die kans voorbij laten gaan en niemand heeft de Bagelensche industrie eenige aandacht waard gekeurd.

In metaalwerk is er meer te zien! Ditmaal ook in sieraden! Een mooie halsketting van Padang'sch filigrain, een reeks van zilveren sterretjes, verbonden door fijne kettinkjes, een elegant stukje zilversmidswerk, dat prettig aandoet. Onder de kleinere stukken trekken vooral de ambernoten de aandacht; liefdevol bewerkte pronkstukjes en het pleit voor de zorg, door de vervaardigers besteed, dat elke zijde anders versierd is. In vervaltijd verdijnt zoo iets en mag men blij zijn, als er één goed ornament is, dat men van alle kanten gebruikt, men geeft zich dan geen extra-moeite. Ook de gouden, Atjeh'sche knoopen zijn prachtstukjes, echt werk van het mooie Atjeh, dat we eerst later hebben leeren kennen. Maar of ze geschikt zijn voor broches, valt te betwijfelen; de scherpe, spitse punt zou bij gebruik niet ongevaarlijk zijn. Dat is ook weer zoo'n nuchter, practisch bezwaar, waarop in Indië te weinig gelet wordt!

Van Soengei Poea, dit koperwerkcentrum op Sumatra, zijn een reeks prachtige stukken, die haast de oud-Javaansche overtreffen. Het geelgieterswerk heeft iets krachtigs, dat goed bij gietwerk past; levendig ornament met mooie schaduwwerking in het relief. Hier nog geen spoor van verzwakking en vervalsching; het bezit nog ten volle den ernst, de overtuiging, die het oude volkswerk kenteekent. Zooals enkele détails nog aantoonen, leven hier nog de heusche tradities uit den Hindoe-tijd en onwillekeurig herinnert men zich het bizondere meesterschap over het relief, dat het Hindoe-werk bizondere schoonheid geeft. In lampen en kannen zit een zeldzame vormbeheersching en de versiering doet inderdaad als verfraaiing dienst. Ook in drijf- en graveerwerk wordt ginds nog veel gepresteerd, zoodat dit koperwerk onder het Indische wel de eerste plaats inneemt. Voor de hoogte, die de techniek bereikt heeft, spreekt wel het feit, dat er nog met koper gesoldeerd wordt, iets, dat zelfs in Europa haast verdwenen is. Zeer te hopen is het, dat het werk van Soengei Poea ongerept blijve en niet als het Javaansche „verbeterd" wordt!

Tot slot de vermelding, dat het „Boeatan" na veel moeite gelukt is, gelden bijeen te brengen om een artistieken batikker naar Indië te zenden. Zijn bewondering voor het Indische werk en de goede school, die hij doorloopen heeft, doet ons hopen, dat het hem gelukken zal, een goed gebruik van het mooie batikken te maken, met juisten blik en deskundige kennis te onderscheiden, wat en hoe het gebruikt kan worden.

Want al is er veel misdaan op Indisch kunstgebied, zoo zelfs dat Europeesche bemoeienis meestal gelijk staat met direct verval, men vergete toch niet, dat de bedrijvers van dit goed bedoelde euvel leeken waren! Als men architecten of ingenieurs gebruikte om landbouwbedrijven op hoogeren trap van ontwikkeling te brengen, zou men hartelijk lachen doch op kunstgebied is een ieder, die belangstelling heeft, vanzelf een „deskundige".

De Tijd van 9 dezer geeft beschouwingen over de **Kolonisatie in Nederl.-Indië**, een onderwerp, dat zeker waard is van alle kanten bekeken te worden, waarom wij het dan ook van belang achten onze lezers met dit artikel in kennis te stellen. Het blad schrijft:

„Zooals vrijwel algemeen bekend is, is het vraagstuk der (over)bevolking op Java een der meest ernstige vraagstukken in onze koloniale politiek, welke binnen afzienbaren tijd oplossing zullen eischen. Inzonderheid in enkele districten, b.v. de residentie Kedoe is deze zaak langzamerhand geworden tot „une question brulante". Als eenig afdoend middel is door de Indische specialiteiten aangeraden: emigratie van de Javaansche bevolking naar de buitenbezittingen. Zoo op het oog lijkt de oplossing tamelijk gemakkelijk. Dat dit toch niet het geval is, kan reeds alleen hieruit blijken, dat sinds 1902 emigratie-plannen zijn opgemaakt, voorloopige onderzoekingen gedaan, reizen gemaakt en rapporten ingediend zijn en dat toch eerst het Koloniaal Verslag over 1907 — op het oogenblik bezig te verschijnen — van een voorloopigen uitslag kennis geeft. Deze voorloopige resultaten mogen niet ongunstig heeten en lokken zeker tot verdere proefnemingen uit. Ontkend mag anderzijds niet worden, dat de financieele opofferingen nog al groot zijn en dat de nu verkregen uitslag zeker nog niet afdoende waarborgt, dat emigratie op groote schaal even goed gelukken zou. Wij meenen dat deze zaak interessant genoeg is, om onzen lezers er een en ander van mede te deelen. Wij doen dit aan de hand van een rapport omtrent „den stand der proeven tot koloniseering van het gewest Lampongsche dsitricten (Zuidelijk gedeelte van Sumatra) met van Java afkomstige Inlandsche huisgezinnen op ult. Maart 1907". (Koloniaal Verslag 1907. Bijlage G.).

Een kort historisch overzicht moge voorafgaan.

Bij Gouvernementsbesluit dd. 30 September 1902 No. 17 werd den assistent-resident van Soekaboemi, H. G. Heyting opgedragen: „..... na grondige bestudeering van het vraagstuk der emigratie van Javaansche gezinnen naar de buitenbezittingen, overeenkomstig de door den directeur van binnenlandsch bestuur te verstrekken aanwijzingen, plaatselijke onderzoekingen in te stellen en voorstellen in te dienen, ten einde een begin van uitvoering te geven aan het denkbeeld tot kolonisatie van Javaansche gezinnen der daarvoor het meest in aanmerking komende gewesten der buitenbezittingen, enz......"

Als gevolg van deze opdracht, nader toegelicht door een missive van den directeur van binnenlandsch bestuur dd. 4 Juni 1903 No. 3503, kwam een tweede Gouvernementsbesluit tot stand dd. 3 Juli 1903 No. 14, waarbij bovengenoemde assistent-resident gemachtigd werd, zich naar het eiland Sumatra te begeven tot het uitkiezen van terreinen, geschikt voor het nemen van een proef tot kolonisatie van die streken met Javaansche gezinnen uit de residentie Kedoe. Bepaaldelijk werd genoemd de residentie Kedoe, omdat in die dagen het ontlasten van deze residentie van hare overbevolking een brandend vraagstuk was geworden.

De heer Heyting begaf zich op 18 Juli 1903 naar Palembang en bezocht het geheele zuidelijke deel van Sumatra. Wij zullen op de bijzonderheden van deze reis niet ingaan en alleen vermelden, dat de heer H. op 20 October d. a. v. te Batavia terug was. Daar werkte hij aan zijn rapport en diende achtereenvolgens enkele plannen tot emigratie in. Al ras bleek, dat de kosten groot waren. Voor eene emigratie op groote schaal zouden zij, volgens raming, ongeveer 7 millioen gulden bedragen, waarvoor in 10 jaren tijds 22.940 gezinnen konden verhuizen. Dit plan beviel echter niet aan de hoogere autoriteiten te Buitenzorg en de voorsteller kreeg opdracht zijn emigratie in 10 jaren te condenseeren tot een in 5 jaren.

Hoewel de kosten daarvan betrekkelijk niet veel kleiner waren — immers geraamd werd nu 6½ millioen gulden — zouden de resultaten veel minder zijn.

Er zouden voor dit geld n.l. maar 6930 gezinnen kunnen verhuizen. Toch werd tot het kleiner plan besloten en den heer Heyting opdracht tot uitvoering gegeven. Dat alles nu verder van een leien dakje ging, kunnen wij aan de hnad van het rapport, eerlijk gezegd, niet verklaren. Voorbereidingen werden gedaan en weer gestaakt, wat o.i. heel wat geld heeft moeten doen verloren gaan.

Het rapport is op dit punt begrijpelijkerwijze niet al te uitvoerig en het zou misschien niet kwaad zijn, als bij de a.s. behandeling der Indische Begrooting in zake het beleid, hierbij gevolgd, eenig meerder licht gevraagd en verkregen werd.

Om kort te gaan vermelden wij hier nog maar, dat in de eerste helft van 1905 de voorloopige werkzaamheden in vollen gang waren en daardoor de eerste schrede was gezet op het gebied der daadwerkelijke kolonisatie der buitenbezittingen.

Het systeem, waarop de koloniseering der buitenbezittingen met Javaansche gezinnen, volgens de inzichten van den heer Heyting moet berusten, verdient eene nadere beschouwing. In de „Toelichting en Beschouwingen", gevoegd bij het bovenbesproken reisrapport dd. 20 December 1903, schrijft ZEd. o.m.:

„Een ieder, met Javaansche toestanden goed bekend, beseft, dat kolonisatie in het groot alleen dan kans heeft van slagen, wanneer aan de Javanen een stuk grond aangewezen wordt, waar zij onder eigen hoofden en bestuursvormen, en met behoud van aloude zeden en gewoonten, zich rustig aan den landbouw, als hoofdmiddel van bestaan, kunnen wijden."

Wat dien landbouw betreft, vindt men verder:

„Op eenige conferenties met de plaatselijke Europeesche en Inlandsche ambtenaren in het gewest Kedoe gehouden, bleek men eenstemmig van gevoelen, dat alleen daarheen eene kolonisatie van Javanen uit het voormalig gewest Bagelen zal slagen, waar gelegenheid is tot den aanleg van voldoende sawah." (besproeibaar rijstveld).

En verder:

„Voorts is door mij op reis tijdig, herhaald en langdurig beraadslaagd met mijne Inlandsche reisgenooten over deze beide hoofdquaesties, in nauw verband staande met de keuze der gronden:

1. moet men trachten uitgestrekte complexen te vinden, waar allengs groote desas (dorpsgemeenten) kunnen ontstaan, of verdient het de voorkeur te zoeken naar kleinere terreinen, verspreid tusschen de bestaande nederzettingen der Maleiers gelegen?

2. moeten de te kiezen terreinen gelegen zijn in de nabijheid van Maleische kampongs, of op grooten afstand daarvan?

Wij hebben, wat de eerste vraag betreft, toen de overtuiging verkregen, dat het de voorkeur verdient groote complexen te zoeken, waarop langzamerhand de vestiging van volkrijke gemeenten, liefst eenige aan elkander grenzend, kan worden verwacht, omdat alleen op die wijze de desa-bestuurders ruime inkomsten uit hunne apanagevelden kunnen trekken en daaruit de kracht putten tot het vervullen van hunne moeilijke functie in den vreemde; terwijl ook alsdan met eenigen grond verwacht kan worden, dat het eigenaardig Javaansch desa-verband ongeschonden zal blijven wat weder noodzakelijk geacht wordt om te bereiken, dat de deugden der Javaansche landbouwers, die hem tot een rustig arbeidzaam en onderling behulpzaam element opvoeden, ook in den vreemde in eere blijven, zoodat, wanneer eenmaal solide Javaansche vestigingen ontstaan zijn en de Gouvernements financieele steun zich dan tot een minimum (b.v. de vrije overvoer, benevens eene geringe premie) laat beperken, de trek van nieuwe emigranten toch blijft aanhouden, omdat zij weten in die kolonies een voorloopig onderkomen en verder raad en steun te kunnen vinden bij landgenooten, die Javaan zijn gebleven.

Wat aangaat de tweede hierboven vermelde vraag, zijn wij tot de conclusie gekomen, dat zooveel mogelijk de Javaansche kolonies moeten gevestigd worden aan de grenzen der daarvoor te zoeken uitgestrekte complexen, dus niet al te ver verwijderd van de Maleische kampongs, wier bewoners dan de afnemers kunnen worden van het surplus aan rijst in de Javaansche desa aanwezig, zoowel als van de velerlei artikelen van consumptie enz., die de Javaan of zijne vrouw pleegt te teelen, te bereiden of aan de markt te brengen." Tot zoover de heer Heyting, wiens inzichten wij, als zijnde daartoe niet bevoegd, niet aan critiek zullen onderwerpen. Wel willen wij verklaren, dat zij ons logisch toeschijnen en klaarblijkelijk op groote kennis van de praktijk berusten. Men heeft hem dan ook zijn gang laten gaan en uit de vele in het Koloniaal Verslag gegeven bijzonderheden blijkt,

dat aan de drie cardinale eischen, voor het welslagen volgens den heer H. noodig, is voldaan geworden.

En nu ten slotte een enkel woord over de resultaten. Twee nederzettingen bevolken nu reeds het vroeger ontgonnen gebied. De eerste telt 168 gezinnen, te zamen tellende 472 zielen; de tweede 335 gezinnen, tellende 1171 zielen. Bosschen zijn omgehakt, sawah's aangelegd en reeds zijn de eerste oogsten binnengehaald, welke zeer bevredigende resultaten hebben afgeworpen. Voor onderwijs is gezorgd door in iedere kolonie een school te stichten, waar voorloopig door ontwikkelde emigranten onderwijs gegeven wordt. Politie en geneeskundige hulp is aanwezig, schoon ook op nog wat primitieven grondslag.

I. e. w. emigranten hebben in korten tijd een behoorlijke, onder eigen bestuur staande, bevolking gevormd, die in de beste verhouding leeft met de vroegere bewoners en omliggende stammen.

Moge dan, ook in de toekomst de emigratie van Javaansche gezinnen gelukken en daarin de oplossing gevonden van een der meest interessante vraagstukken, welke ons uitgebreid bezit in het andere halfrond zooal oplevert.

Oost-Indische Berichten.

Invloed der beschaving. Het Bat. Nieuwsbl. van 10 Aug. schrijft:

Uit het kort verslag over Lombok: De balische poenggawas en pedandas deelden mede dat van af ons eerste optreden alhier zich nog niet het geval had voorgedaan, dat een balische vrouw een tweeling en wel een jongen en een meisje ter wereld bracht, dat zulks onder ons bestuur nog nimmer was voorgekomen, doch dat het onder den vorst regel was, dat kraamvrouw en de jeugdige wereldburgers op de verbrandingsplaats, althans buiten den kampong, 40 dagen moesten verblijf houden. De assistent-resident van Lombok wees hun op het onbillijke daarvan, daar dergelijke gezegende bevallingen buiten den wil van den mensch staan en dat hij voor zich het dus ook onbillijk vond de vrouw hierover lastig te vallen en dat wat onder den vorst had plaats gevonden, niet blindelings behoefde opgevolgd te worden. Eenige dagen daarna deelden zij den assistent-resident mede, dat ook zij vonden, dat die ongemotiveerde handeling niet gevolgd behoefde te worden en daarbij de hoop uitspraken, dat die oude gewoonte ook op Bali in den vervolge mocht worden nagelaten.

Invoer van fijn zout. Bij de behandeling van een request, waarbij adressant vergunning verzocht om een blikje tafelzout, hetwelk door de douane aan een der groote tolkantoren op Java was aangehouden, te mogen invoeren, is gebleken dat men bij dat tolkantoor het gevoelen was toegedaan, dat het onderwerpelijk tafelzout niet ten invoer kon worden toegelaten, aangezien de verpakking niet voldeed aan het voorschrift, waar sprake is van „flesschen of pakjes".

Ofschoon die opvatting in overeenstemming is met de letter van de wet, is zij naar de meening van den directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid geheel in strijd met de bedoelng van het voorschrift, en bij dien directeur bestaat er dan ook hoegenaamd geen bezwaar tegen, dat de invoer van geraffineerd fijn tafelzout verpakt in blik wordt toegelaten.

Hardnekkige geruchten. In de Javabode van 12 Aug. j.l. lezen wij:

Ondanks de zeer pertinente tegenspraak, die wij, na het hier bekend worden van hetgeen uit Holland daaromtrent werd gemeld (zie Javabode 19 en 20 Juni), uit de allerbeste bron konden publiceeren, blijven de geruchten omtrent het aanstaand vertrek van den algemeenen secretaris, den heer D. F. W. van Rees, naar Nederland toch hardnekkig aanhouden.

Reeds weet men te vertellen, dat tot zijn opvolger zou worden benoemd de directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid, mr. J. G. Pott.

Nog meer suikerfabrieken in de preanger Regentschappen. Door Ch. E. du Perron is het verzoek gedaan, om aane zijne echtgenoote, vrouwe M. du Perron geboren Bedier de Prairie, vergunning te verleenen tot de oprichting van eene op overeenkomsten met de bevolking berustende suikeronderneming op het perceel Moeara Tjinarindoeng, in het district Djampangkoelon der afdeeling Soekaboemi.

Er zijn derhalve thans een vier- à vijftal aanvragen van dien aard (zie ook de Javabode van 31 Juli jl.) in genoemd gewest aanhangig, doch het schijnt, om reeds vroeger door ons vermelde redenen, zeer de vraag of men de suikerindustrie aldaar zal toelaten.

Al maar meer plannen. Bepaald is dat de aan R. A. Eekhout bij artikel 1 van het besluit van 28 Februari 1907 no. 42 verleende voorrang boven de verzoeken van anderen om concessie voor den aanleg en de exploitatie van electrische spoorwegen in de residenties Bantam en Preanger Regentschappen, geacht wordt mede te zijn verleend voor lijnen van Balekambang aan de Zandbaai over Tjikeueus, Tjitamiang, Tjiboetoen, Palaboean Ratoe en Tjisolok naar Kadongdong aan de Wijnkoopsbaai, en van Tjiratjap over Rambal naar Sindangbarang.

Alle hens aan het werk. Aan den grooten boom te Soerabaja heerschte, volgens het Soerab. Hbl., in het begin van Augustus jl.i groote drukte. De boomklerken doen alle moeite om de goederen hunner firma's vóór de inwerking treding van de nieuwe tariefwet op 15 Augustus ingevoerd te krijgen. De scheepsagenten verleenen daartoe zooveel mogelijk hun medewerking en tot laat in den middag wordt met lossen voortgegaan. Ook de ambtenaren doen alles om het werk te bespoedigen, zoodat het beoogde doel waarschijnlijk zal worden bereikt.

De Javabode meldt over de **Verbetering van de haventoestanden te Soerabaja.**

Gelijk bekend is, werd eenige jaren geleden door de Soerabaja havencommissie rapport uitgebracht omtrent de wenschelijkheid van de verbetering der toegangen van Straat Madoera, hetwelk voor het publiek verkrijgbaar werd gesteld, evenals het verslag omtrent den in 1904 beëindigden waarnemingsdienst in de vaarwaters naar Soerabaja. Tot eene beslissing ter zake is het nog steeds niet gekomen, als gevolg van de weinige eenstemmigheid, welke bestaat ten aanzien van de wijze, waarop de dringend noodige verbeteringen zullen zijn tot stand te brengen. Zoo wenscht de Soerabajaschen handel uitbreiding van de prauwenhaven, hetgeen weinig strookt met de inzichten van het departement van Marine, hetwelk den aanleg van nieuwe steigers voorstaat.

Ten einde tot eene decisie te geraken, is door de regeering aan den directeur der burgerlijke openbare werken opgedragen om in het laatst dezer maand zich naar Soerabaja te begeven, teneinde de zaak met de betrokken autoriteiten aldaar en de belanghebbende particulieren te bespreken. De directeur zal worden vergezeld door den luitenant ter zee 1ste klasse C. J. J. de Neve, adjudant van den gouverneur-generaal, terwijl ook de heer H. Hissink, chef van de firma Daendels & Co., uitgenoodigd is om de te houden besprekingen bij te wonen.

West-Indische Berichten.

Suriname Aan een artikel in Onze West, aan tien jaren geschiedenis van het hospitaal te Paramaribo gewijd, ontleenen wij het volgende:

„Toen nu ruim 10 jaren geleden, op 1 Februari 1897, de officier van gezondheid 1e klasse O. A. Peters, als chef van den Militairen Geneeskundigen Dienst en als Chef van het Hospitaal aan de Gravenstraat optrad, vond hij die inrichting in een deplorabelen, verwaarloosden toestand.

Op sommige plaatsen ontbraken de leuningen der galerijen, zoodat deze voor de patiënten levensgevaarlijk waren; de latrines waren allerellendigst, verspreidden een afschuwelijken stank; de gebouwen waren vernield, zagen er door verveloosheid onoogelijk uit; de verschillende zalen krioelden van wandluizen; de regenbakken waren onzindelijk; de voorraad kleedingstukken en fournituren van het magazijn was onvoldoende en wat aanwezig was van slechte kwaliteit; het personeel was onvoldoende en onbetrouwbaar; het geheele ziekenhuis was een spot der hygiëne.

Er was dus voor den nieuwen chef heel wat werk aan den winkel, hem wachtte een lang niet gemakkelijke taak, een hervormende arbeid, die echter voor een ijverig man als de heer Peters een eigenaardige bekoring moet hebben gehad.

In het eerste jaar van zijn beheer werden de hoogst noodige verbeteringen aangebracht. Een gedeelte der galerijen werd hersteld; verschillende gebouwen werden schoon gemaakt en gewit, voor een gedeelte geverfd; voor de verdrijving der wandluizen werden zalen en kribben met een preparaat behandeld; kribben werden gelakt en gerepareerd; de voorraad kleedingstukken en fournituren werd gedeeltelijk aangevuld; de verschillende regenbakken werden aan een grooten schoonmaak onderworpen; het gebouw voor de yawslijders werd in orde gebracht: de waschinrichting werd verbeterd.

Voorts werd het Hospitaal aangesloten bij het telefoonnet; onder het onbetrouwbaar personeel in Apotheek en Magazijn werd een razzia gehouden; een tweede magazijn werd ingericht; het oppasserspersoneel werd uitgebreid en verbeterd.

Een gewichtige verbetering in de verpleging was op 1 Juli 1897 de komst van 4 R. K. zusters, die de oppasseressen in de vrouwenafdeeling vervingen. Dit aantal werd in den loop des jaars uitgebreid tot 7, waaronder een den titel van ziekenmoeder verkreeg.

Na dan te hebben aangetoond hoe de heer Peters met het hem toegevoegde personeel met de beschikbare middelen wist te woekeren tot het oogenblik, waarop hij in 1903 zijne functiën nederlegde, vervolgt het blad:

Als vervanger van den heer Peters trad op 5 October 1903 op de officier van gezondheid 2e klasse, dr. E. A. Koch, die in Juli 1904 werd bevorderd tot 1e klasse.

Al was de toestand bij het vertrek van den heer Peters rooskleurig te noemen in vergelijking met zes jaar geleden, toch bleef er nog veel te wenschen over. Het keuringslokaal voor verdachten aan lepra was met zijn 4 M^2 oppervlak veel te klein en lijders aan deze ziekte, die vóór uitzending naar Chatillon eenige dagen in het hospitaal moesten vertoeven, werden tijdelijk gelogeerd in een aan de achterzijde slecht gelegen lokaal, een en ander indruischend tegen alle begrippen van hygiëne en humaniteit. Het ongelijk oppervlak onder de inrijpoort deed de aangevoerde zieken onbehaaglijk door elkaar schudden, een lift ontbrak nog steeds, de gebouwen waren voor een gedeelte nog verveloos, het privaatstelsel lag, trots alle verbeteringen, nog steeds met de eischen der hygiëne overhoop, de watervoorziening was nog primitief en, last not least, . . . het hospitaal was te klein.

Wel had de vorige chef herhaaldelijk op verandering en uitbreiding aangedrongen, maar zijn wenschen en begeeren stuitten steeds af op het gebrek aan de noodige middelen.

Het lag voor de hand, dat de nieuwe chef, dr. E. A. Koch, ook met die slepende ziekte onzer kolonie bij zijn hervormingsplannen zou te worstelen hebben en dat ook hij zijn hoofd zou moeten buigen voor de onverbiddelijke formule van het geldgebrek. Maar zij, die het hospitaal in 1903 hebben gekend en die thans, zooals wij dezer dagen, die inrichting bezochten, zullen zich met verbazing afvragen: met welke toovermiddelen de heer Koch die onverbiddelijkheid heeft verlamd, met welke overredingskracht hij van het Bestuur de gelden heeft weten te verkrijgen voor de uitvoering van zijn veelomvattende plannen?

Na de verschillende verbeteringen te hebben vermeld, die tot stand kwamen, waaronder de verbetering der watervoorziening een belangrijke plaats inneemt en ook het personeel te hebben herdacht, dat den heer Koch bijstond, schetst Onze West als volgt den huidigen toestand.

„Genoemde heeren hebben met den heer Koch krachtig medegewerkt aan den goeden naam van ons hospitaal. Er dient te worden opgemerkt, dat onze bevolking, voor wie in vroegere tijden het hospitaal een verbanningsoord, een plaats der verschrikking was, thans in die inrichting vertrouwen heeft gekregen. Wilde men vroeger als ernstige zieke voor geen geld ter wereld naar het hospitaal en liet men zich liever thuis, al zij het dan ook liefderijk, onvoldoende behandelen en verplegen, thans laat men zich gewilliger in het ziekenhuis opnemen. Was het aantal betalende patiënten in 1902, 1903 en 1904 achtereenvolgens 893, 936 en 901, in 1205 werd dit 1502 en in 1906 1962 en ook thans in 1907 is dit aantal weer stijgende. Heeft een betere regeling, bestaande in scheiding van de klassen der betalenden en niet-betalenden door meerdere plaatsruimte daarop invloed uitgeoefend, zeer zeker moet dit meerdere vertrouwen ook worden toegeschreven aan den medischen arbeid der doktoren, aan de liefderijke verpleging, die men hoe langer hoe meer is gaan waardeeren en aan de welverdiende populariteit, die de heer Koch door zijn minzaamheid en goed hart bij de bevolking geniet. Hij is niet voor niets hun „boe papa".

Dat ons hospitaal een goeden naam heeft, niet alleen binnen de landspalen, maar ook daarbuiten blijkt uit het feit dat uit verschillende plaatsen in West-Indië, als Martinique, Dominica, Demerara, Trinidad, Cayenne en St.-Laurent patiënten naar hier zijn gekomen voor geneeskundige en chirurgische behandeling."

Van Vreemde Koloniën.

Engelsch-Indië. In de geïllustreerde week-editie van de *Times of India* verscheen van de hand van den heer Vithaldas Damoder Thackersey een artikel over den schuldenlast, waaronder de landbouwende bevolking gebukt gaat en de wijze, waarop deze van dien last zou kunnen worden bevrijd. In breede trekken komt het artikel op het volgende neêr.

De coöperatieve credietvereenigingen die onder de door het engelsch-indische gouvernement uitgevaardigde betrekkelijke wet werden opgericht, zijn in de meeste provinciën nauwelijks in staat te voldoen aan de eischen harer leden. Nieuwe leden kunnen niet worden toegelaten daar de vereenigingen over onvoldoende fondsen beschikken, om aan hare behoeften tegemoet te komen. De afdoening van oude schulden welke bepaaldelijk noodzakelijk is voor een blijvend succes van deze dorpsvereenigingen gaat hare krachten geheel te boven. Dit vooropstellende als de uitkomst van de werkzaamheid der jonge vereenigingen, stelt de heer Vithaldas zich de oprichting voor van een centralebank, onder den naam van Landbouw-bank van Indië. Deze zou dan moeten dienen om op billijke voorwaarden voorschotten te verstrekken aan de dorps-credietvereenigingen. Het denkbeeld is niet nieuw, maar zijne toepassing op indische toestanden zou een ernstige studie vereischen van de behoeften der landbouwende bevolking, welke studie beter is toe te vertrouwen aan een niet ambtelijk lichaam, dat gemakkelijker werkt dan een officieel departement.

De Landbouw-bank van Egypte is ook een centralebank doch hebben hare transactiën met de landbouwers rechtstreeks plaats zonder tusschenkomst van dorps-vereenigingen. Waren aan deze egyptische Centrale geen buitengewone volmachten verleend dan zouden de uitkomsten harer transactiën, welke dikwerf over minimale bedragen loopen niet zoo gunstig zijn geweest dan nu het geval was. Doch wat voor Egypte met zijn enkele millioenen nog mogelijk was, valt geheel buiten het bereik der mogelijkheden in een land als Indië met zijne honderdtallen millioenen landbouwers. Het plan van den heer Vithaldas berust op eene combinatie van de pruisische land-bank en de Egyptische landbouwbank. Evenals de eerste zou de voorgestelde Centrale bank voor Indië te maken hebben met coöperatieve crediet-vereenigingen, doch zou zij haar kapitaal niet geheel of ten deele van den staat erlangen maar naar het voorbeeld der egyptische landbouw-bank en ook naar dat van de voor de Philippijnen goedgekeurde bank steun van den staat bekomen in den vorm van rente-waarborg. Deze wordt noodig geacht om het particulier kapitaal voor deze onderneming aan te trekken met het oog op den langen termijn, waarop leeningen voor landbouw-doeleinden worden aangegaan en de lage rente welke daarvoor moet worden bedongen wil men met succes werken. De regeering heeft reeds,

door het verleenen van tagaj en andere voorschotten aan landbouwers, de billijkheid erkent van de eischen der landbouw-klasse de groote massa der bevolking in dit opzicht. Zij verstrekt ook voorschotten aan coöperatieve crediet-vereenigingen. Het eenige wat nu noodig zou zijn, ware het beginsel van het verleenen van steun uit te strekken tot een centraal lichaam, dat in staat zou wezen om op zakelijke wijze en met inachtneming van de uiteenloopende lokale behoeften en toestanden het crediet-vraagstuk voor den inlandschen landbouw in Engelsch-Indië op te lossen.

De *tea-cess* van Indië, de door de theeplanters van Indië vrijwillig op zich genomen belasting ter bestrijding vooral van de kosten der propaganda voor het verbruik van hun product, zou normaal op het einde van de maand Maart van het volgende jaar moeten afloopen maar het betrekkelijk Comite verklaart in zijn jaarlijksch rapport, dat het den gouverneur-generaal heeft voorgesteld, deze vrijwillige belasting voor een nieuw tijdperk van vijf jaar goed te keuren. De algemeene instemming der planters met dezen maatregel is te danken aan het succes der werkzaamheden van het Comite, waardoor het indische product, op de buitenlandsche marken steeds meer gewild wordt. Voor dit jaar beoogt het Comité eene proefneming met de propaganda voor het thee-verbruik in Indië zelf, ten einde na te gaan of er eenige kans bestaat om plaatselijk hoeveelheden van eenig belang van dit product in het land zelf te plaatsen.

Door den onder-directeur voor den landbouw in de provincie Bengalen is de aandacht gevestigd op de voordeelen voor den indischen landbouwer weggelegd in de aardappel-teelt bij de huidige voor het product te maken prijzen. Inzonderheid acht hij deze teelt aan te bevelen in verband met de jute-cultuur namelijk als tweede gewas. De jute in Mei gezaaid wordt in Augustus geoogst, waarna het land met aardappelen kan worden beplant. De kosten hiervoor bedragen aan bewerking 83 roepies, aan poot-materiaal 75 roepies, aan bemesting 75 roepies alles per acre, terwijl de waarde van de opbrengst per acre op 1000 roepis kan worden gesteld, zoodat deze cultuur eene winst van 767 roepies per acre zou laten, terwijl berekend wordt, dat de opbrengst per acre van een veld dat eerst met jute en dan met aardappelen — dit laatste van November tot Februari wordt beplant, 916 roepies per acre of nagenoeg 1400 gulden per bouw zou bedragen.

Fransche spoorwegonderneming in Oost-Azië. Na er op te hebben gewezen hoe er een tijd was dat men in fransch-koloniale kringen er nog aan dacht om het fransch gezag over een deel van Zuid-China uit te strekken, schreef de *Straits-Times* het volgende:

Dat was in de dagen toen de verdeeling van China nog in de lucht zat. De russisch-japansche oorlog heeft dat allemaal veranderd. Er zullen geen brokjes meer gehapt worden uit het hulpelooze karkas van China. Alles wat nog voor de fransche aspiratiën is overgelaten is de ontwikkeling van den handel overland tusschen de havens van Tongkin en groote steden en meest welvarende districten van Kwangsi en Yoennan. De Yoennan-spoorweg die Hanoi en Haiphong langs de vallei de Roode Rivier met Yoennanfoe zal verbinden, komt slechts langzaam vooruit, maar men denkt dat hij omstreeks het midden van 1909 geheel voor het verkeer zal kunnen worden opengesteld. Reeds is het mogelijk van den kant van Hanoi per spoor Mongtse te bereiken, terwijl de ingenieurs op het gedeelte der ontworpen lijn dat op chineesch gebied valt, niet stil zitten. De quaestie of men den Tongkin-Spoorweg van Langson niet naar de twee Kwang-provinciën zou doortrekken door de vallei der West-Rivier, maakt weer een punt van overweging uit, in parijsche handelskringen. Bij eene in 1898 gesloten overeenkomst, hebben de chineesche autoriteiten toestemming verleend voor deze doortrekking en we gelooven dat de lijn nu gevorderd is tot Lungtsjou in Kwangsi, maar men merkte niets van een ernstige poging om het werk voort te zetten en den spoorweg te benutten — gelijk in de bedoeling lag om het verkeer van den huidigen weg over Woetsjou Kanton, en Hongkon af te leiden naar de twee chineesche havens. Er zijn thans voorbereidingen getroffen voor de uitzending eener particuliere expeditie belast met de opname dier districten, welke van den voorgestelden spoorweg profijt zouden kunnen trekken. Het Aardrijkskundig Genootschhp te Parijs, heeft deze onderneming gesubsidieerd, die onder andere ook de rivierhaven Nanning zal bezoeken.

Het goudland Madagaskar. Ik heb zoo schreef men uit Tananarive aan de *Dépêche Coloniale* in mijne correspondentien herhaaldelijk van mijn geloof doen blijken in de toekomst van den mijnbouw in onze kolonie. Het is mij een genoegen u thans een belangrijk bericht te kunnen doen geworden ter versterking mijner stelling dat de bodem van Madagaskar van Noord tot Zuid en van West tot Oost verzadigd is van edel metaal en dat de ondernemingen ter exploitatie van goudmijnen verzekerd zijn van een hooge vlucht van af het oogenblik dat de kapitalen beschikbaar zullen zijn om mechanische hulpkrachten in de plaats te stellen van de tot nu gebezigde al te primitieve middelen. Een streek waarvan men tot heden slechts weinig had vernomen in het noordwestelijk deel van het eiland heeft nu ook haar aandeel gehad in de rijke vondsten aan edel metaal in dit land. En welk een aandeel. In eene week tijds hebben twee prospectors in de provincie Diego op een enkel plaats 80 kilogrammen goud gevonden en in minder dan eene maand tijds bedroeg de productie tot 200 kilogrammen. Deze cijfers zijn officieel bevestigd, eenerzijds door den dienst van het mijnwezen, die de orders heeft gegeven voor de storting der verschuldigde belasting, anderzijds door het Comptoir National d'Escompte, waarvan de succursale te Diego zich telegraphisch met het agentschap te Tamatave heeft moeten verstaan om zich de noodige fondsen te verschaffen voor de realisatie van het gewonnen product.»

Onder de inlandsche arbeiders op bedoeld placer in Diego waren er die betaald naar rede van het gewonnen goud in eene maand tijds vijf tot zesduizend franken verdienden.

Grensregeling in West-Afrika. Onder de passagiers, die zich onlangs met de *Eleonora Woermann* van de west-afrikaansche kust naar Europa begaven bevond zich ook de president Barclay van de liberiaansche republiek. Het doel der reis van den heer Barclay is om de onderhandelingen betreffende de grensregeling tusschen het grondgebied der republiek en de fransche en engelsche bezittingen in die streken te bespoedigen, terwijl hij tevens met het engelsche ministerie van buitenlandsche zaken besprekingen wil voeren over een tariefwijziging, waardoor de republiek in staat zoude wezen hare schulden af te doen en hare geheele onafhankelijkheid ook uit financieel oogpunt te erlangen.

DE BESTUURS-ACADEMIE.

De presidente der Vereeniging ontving van het College van Curatoren dezer nieuwe inrichting eene uitnoodiging tot bijwoning der openingsplechtigheid op Dinsdag 10 dezer, waarvan zij dankbaar gebruik maakte. Het behoeft hier wel geen betoog, hoezeer het beginsel dezer hoogere vormschool in den geest onzer vereeniging valt; de artikelen desbetreffende, verleden jaar in ons Weekblad opgenomen, getuigden daarvan. De gloedvolle toesproken zoowel van Minister Fock als die van den heer Pierson en den Directeur, den heer van Berckel, waren haar dan ook als uit het hart gegrepen en geheel stemt „Oost en West" in met den geuiten wensch: dat de instelling zóó aan haar doel moge beantwoorden, dat een spoedige uitbreiding noodzakelijk blijkt, opdat zij ook uiterlijk den wijdschen naam van Academie nog meer waardig zij dan thans, nu zij aanvangt in een niet groot heerenhuis, onder een zestal docenten met twee dozijn leergierigen.

Maar....... alle begin is moeilijk.

INGEZONDEN.

De Tendenz van ons Koloniaal Weekblad.

Op het oogenblik door drukke bezigheden niet in staat den heer Van Kol naar behooren van antwoord te dienen, wensch ik mij voor heden te bepalen tot de volgende zinsnede uit zijn ingezonden stuk in het vorig nummer van dit blad:

»Wanneer ik eenigen tijd daaraan kon en wilde besteden, zou op menig cijfer-gegoochel van dien anonymen praatjesmaker, die druk bezig is de tendenz van ons Koloniaal Weekblad te vervalschen, een geheel ander licht worden geworpen.»

Afgezien van het feit, dat »cijfergegoochel» en »anonyme praatjesmaker» zeker toch ook wel behooren tot die aanvalsmiddelen, welke den heer Van Kol met weerzin vervullen, zoodra ze tegen zijne gewaagde stellingen worden gericht, moet ik hier beslist protest aanteekenen tegen de mij aangewreven vervalsching van de tendenz van ons Koloniaal Weekblad.

De tendenz van ons blad is en behoort te zijn als op de eerste bladzijde van elk nummer van dit blad te lezen valt:

»Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te wekken tusschen Nederland hier en ginds.»

De heer van Kol noemde mij »zijn vinnigsten bestrijder» naar aanleiding mijner beschouwingen over zijn artikel in de *Indische Gids*, en ik aanvaard dit gaarne als een compliment, als lid der Vereeniging Oost en West mij stilzwijgend, door mijne aansluiting bij deze Vereeniging verbonden hebbende, het mijne bij te dragen »om ware belangstelling en liefde te wekken tusschen Nederland hier en ginds», als lid onzer Vereeniging mij ergerende over hen, die zooals de heer Van Kol deed, elke belangstelling in de koloniën *den kop indrukken*, en, in stede van liefde te wekken tusschen Nederland hier en ginds, niet beter weten te doen dan deze van elkander te *vervreemden*.

Mij overigens ten aanzien van dit onderwerp refereerende naar het in het vorig nummer van dit blad aangevangen hoofdartikel, teekent de »anonyme praatjesmaker» zich

M. A. van HEEKEREN.

Amsterdam, 7 September 1907.

Aan de Redactie van Oost en West *den Haag.*

Hoog Geachte Redactie.

Met groote belangstelling zullen velen met mij kennis hebben genomen van de lange lijst der op 31 Augustus j.l. gedecoreerden. Het is een groot land, dat zijne groote mannen eert. Het vervult mij dan ook met rechtmatigen trots, jaarlijks weer te ontdekken, dat ons land zulk een groot aantal verdienstelijke mannen bezit. Maar wat is het jammer, dat het Aziatisch deel van ons Rijk, naar het schijnt, zoo ontzettend arm is aan verdienstelijke mannen. Want anders zouden toch wel meerdere Javanen en ook Chineezen eene Koninklijke onderscheiding hebben gekregen. Of lijden wij Hollanders soms aan gebrek aan waardeering als het Inlanders en Chineezen betreft? Is het niet daaraan toe te schrijven, dat geen Inlander en geen Chinees, den Nederlandschen Leeuw, en maar één Regent de Orde van Oranje Nassau kreeg? Het is zeer te betreuren, dat de diensten van zoovele verdienstelijke Inlanders en Chineezen zoo weinig worden gewaardeerd. Iets meer waardeering onzerzijds zoude eene goede verstandhouding met onze Indiërs zeker niet schaden. Moge daarom een volgend jaar wat meer waardeering blijken.

Met de meeste hoogachting,

Uw dw. dr.,

Lohman Jr.

Aan de Redactie-Commissie van het Koloniaal Weekblad.

In Uw vorig weekblad (N°. 36 dd. 5 Sept. j.l.) nam U een gedeelte over der voorrede van Dr. J. D. E. Schmeltz', »Gids voor de Tentoonstelling van de Ethnographische verzameling der Noord-Nieuw-Guinea-expeditie.« Daarin lees ik o.m.: »Gedurende dien tijd [d. i. van Jan.—Sept. 1903]» werden een aantal plaatsen aan de Noordkust bezocht, zoo b.v. het *Sentanimeer, waar van te voren geen Europeaan was geweest».* [1])

Mag ik even vragen: of het Dr. Schmeltz' aandacht ontgaan is dat reeds in 1893 de heer Bink, zendeling der Utrechtsche zendingsvereeniging, bedoeld meer (door hem Santani genoemd) *twee malen* bezocht? ([2]) En dat er in 1901 een expeditie heentrok, waaraan o.a. deelnamen de controleur van Oosterzee en de Luitenants ter zee baron van Asbeck en Schultz, bij welke gelegenheid het meer nauwkeurig werd opgenomen? ([3])

Beleefd verzoek ik voor mijne vragen opname, in de hoop, dat Dr. Schmeltz zijn antwoord aan Uwe Commissie zal bekend maken.

Den Haag, 7 Sept. 1907. Emcéwé.

1) De cursiveering is van mij.
2) Zie de Wetenschappelijke resultaten dezer bezoeken in Tijdschr. Aardr. Gen. 1894 (Dl. 1), bl. 325 vgg. en Tijdschr. Bat. Gen. 1897 (Dl. 39), bl. 179 vgg.
3) Zie T. A. G. 1902, bl. 592 vgg.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Weekblad voor Indië. 1907. No. 16.

Hoe over Inlandsche kunstnijverheid geoordeeld wordt (met foto's), door J. E. Jasper. — Bekende Indische tijdgenooten (Dr. S. H. Koorders), door Alex (met afb.) — Brieven uit Patria, door J. Willemsz. — Boô-relletjes en andere relletjes, door Otto Knaap. — Indrukken van den dag, door Corax. Enz.

Tijdschrift voor Nijverh. en Landbouw in N. I. Juni 1907.

Het boschwezen in 1905, door Octan. — Katoen, door Mr. J. F. Dijkstra. — Benoid luchtgas als verlichtingsmiddel, door P. J. G. Nel. — Het eeuwfeest der stoomvaart (vervolg), door Noach. — Kamer van koophandel te Amsterdam, door L. A. Bourse. — De koersdaling der groote internationale staatsfondsen in verband met de Europeesche geldmarkt, door L. A. Bourse. — Een nuttig boekje. — Paarlen, door Dr. L. G. Stuart. — Varia. — Productenmarkt en wisselkoersen over Mei—Juni 1907.

Indisch Militair Tijdschrift. 1907. No. 8.

Het gevecht om den Spionskop op 24 Jan. 1900, door J. L. Pabst (vervolg). — De opleiding tot Indisch Infanterie-officier, door L. (vervolg). — Eenheidsprojectiel voor artillerie te velde, door A. J. Gooszen. — Nogmaals de tucht in ons leger, door B. D. V. — Eene studie over de verdediging eener stelling in ons bergterrein, door F. L. H. Dessauvagie. — Nog iets over de loopreiniging van onze geweren en karabijnen, door R. N. Haremaker. — Het gebruik van zandzakken voor opgelegd vuren.

Bijlage: Applicatorische studie betreffende het gebruik van moderne veldartillerie, door P. D. van Essen.

De Indische Mercuur. 10 Sept. 1907.

Specerijhandel, door v. G. — Nog iets over de koffievalorisatie, door J. L. Waller. — The ferment ation of tea, door Nanninga. — Een proefstation voor het boschwezen op Java. — De buitenlandsche handel van Korea. — Het vijftigjarig bestaan der Batavische spaarbank. — Overproductie van caoutchouc. — Verslag van het Mijnwezen over het 4e kwartaal 1906 (vervolg). — Verslagen. — Kultuurberichten. Enz.

N° 38. Donderdag 17 September 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling* . . . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers. . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel. . . . . f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . . . . „ 0.09
„ „ „ 1000 „ . . . . „ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f5. -'s jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice)

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het ***Koloniaal Weekblad*** **toegezonden**

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

Verslag over het jaar 1906, *)

uitgebracht ter Alg. Verg. der Afd. 's-Gravenhage, gehouden op Donderdag 28 Maart 1907.

In het afgeloopen jaar zag het Bestuur met leedwezen zijnen Vice-President, den Heer G. P. H. H. Gonggrijp, heengaan, die metterwoon Den Haag heeft verlaten. Het Bestuur verloor daardoor een zeer bekwaam en ijverig lid, aan wien het veel te danken heeft. Meerdere mutatiën hadden niet plaats, zoodat het Bestuur, behoudens boven aangegeven wijziging, gelijkelijk samengesteld is als ten vorige jare. Ondanks vele pogingen daartoe aangewend is het Bestuur er niet in geslaagd zelf eenen plaatsvervanger te vinden, zoodat de keuze straks aan deze Vergadering zal worden overgelaten.

Omtrent de werkwijze van het Bestuur valt niets bijzonders te releveeren; alleen zij vermeld, dat de instelling van een Dagelijksch Bestuur — zooals aanvankelijk reeds verwacht — eene groote tegemoetkoming is gebleken en zeer heeft medegewerkt tot bespoediging in het afdoen van zaken.

Wat het aantal leden betreft, moet ook thans weer, evenals ten vorigen jare worden vermeld, dat het achteruit gaande is.

Op 1 Januari 1907 telde de Afdeeling 918 leden en donateurs, zijnde eene vermindering van 23 leden.

Werd in het vorige Verslag vermeld, dat het Bestuur voor de Afdeeling rechtspersoonlijkheid wenschte te verkrijgen, thans kan worden medegedeeld, dat — in overeenstemming met de besluiten der Alg. Vergaderingen onzer Afdeeling van 31 Maart 1906 en 19 Mei d. a. v. — die rechtspersoonlijkheid is aangevraagd en verkregen.

Hiertoe was noodig eene wijziging in het Reglement — thans de Statuten — der Afdeeling, welke den aard der Afdeeling geheel onaangetast latende, goedgekeurd door het Hoofdbestuur, door Uwe laatste vergadering werden vastgesteld. Bij Besluit van 1 December 1906, no. 84 werd op onze Statuten de Koninklijke goedkeuring verkregen. Wij spreken hierbij de hoop uit, dat de jonge persoonlijkheid moge gedijen en zich spoedig thuis zal voelen in de nieuwe woning die voor haar in gereedheid gebracht wordt. Het voornemen toch bestaat om met 1 Mei a.s., datum waarop de huurovereenkomst voor dit huis afloopt, den zetel onzer Afdeeling te verplaatsen.

Reeds lang was het idee bij enkelen onzer Bestuursleden opgekomen, dat het gewenscht zou zijn eene localiteit te bezitten, waarin alles wat direct onze Vereeniging betreft, zetel van Hoofd- en Afdeelingsbestuur, vergaderzaal, leeszaal en Boeatan, zou zijn vereenigd, m. a. w. een eigen vereenigingsgebouw, en lang ook werd hier te vergeefs naar rondgezien, daar het niet makkelijk bleek de eischen van geschikte ligging en grootte en die van niet al te hoogen prijs te vereenigen. Ten slotte werd een huis gevonden in het Heulstraatje, thans afgebouwd, dat geen buitensporige huur doende, geacht kan worden door zijne centrale ligging aan het beoogde doel te zullen voldoen. Ook het Hoofdbestuur en Boeatan vereenigden zich met de voegingsplannen; zooals U bekend zal zijn wordt thans Boeatan verplaatst, naar het nieuwe gebouw, ook het Hoofdbestuur zal zich daar vestigen en over enkele maanden rekenen wij ook alles wat onze Afdeeling betreft daarheen te hebben overgebracht. Eenparig was dit Bestuur van oordeel, dat de voorgenomen bijeenvoeging wenschelijk was en veel er toe zal bijdragen het aanzien onzer Vereeniging, en natuurlijk ook van onze Afdeeling, te doen stijgen en wij twijfelen er niet aan dat de uitvoering dezer plannen instemming zal vinden bij onze geheele Afdeeling.

Evenals vorige jaren trachtte het Bestuur door het doen houden van lezingen de belangstelling voor onze Vereeniging meer op te wekken. In het afgeloopen winterseizoen traden 3 sprekers op, n.l. de Heer J. C. van Eerde, die als onderwerp genomen had het Lombok-meer, en vele wetenswaardigheden te hooren gaf; de Heer A. C. Kruyt, die eene zeer belangwekkende lezing hield over de rechtsbegrippen bij de Toradja's en eindelijk Mej. Nora Schalkwijk, die elders een aardige lezing had gegeven over de Wajang litteratuur en ons daarom was gerecommandeerd.

Intusschen, al meenen wij ook te mogen zeggen, dat onbetwistbaar de eerste twee lezingen het komen in elk opzicht waard waren, toch bleek alweer ten duidelijkste hoe weinig werkelijk belang bij de overgroote meerderheid der leden is te vinden. De opkomst bij de lezingen, vooral bij de tweede was zeer teleurstellend. In het belang der lezingen en der Afdeeling ware het te wenschen, dat hierin een blijvende verandering kome.

Van de leeszaal werd — volgens bericht van den Algemeenen Secretaris — vrij druk gebruik gemaakt, wat nog meer toegenomen is, nu door het Bestuur besloten is, de voornaamste dagbladen uit Indië zich zelf aan te schaffen. Uit gebrek aan de noodige geldmiddelen moest het Bestuur — hoewel noode — zich voorloopig bepalen tot een vijftal der voornaamste bladen. Het hoopt echter in de gelegenheid te zullen komen op den ingeslagen weg door te gaan.

Wat de verschillende commissiën betreft, wordt opgemerkt, dat al luiden de verslagen over haar werk in het afgeloopen jaar niet geheel ongunstig, toch toch nog lang niet mag worden aangenomen, dat het desideratum bereikt is.

Zie Bijlagen A, B en C.

Uit deze rapporten blijkt dat onze Vereeniging en speciaal ook onze Afdeeling werkelijk in bestaande behoeften kan voorzien; zij heeft reden van bestaan en haar programma behoeft geenszins beschouwd te worden als van te wijdsche strekking. Doch om haar doel te bereiken, heeft zij behalve een krachtig, eensgezind Bestuur, noodig medewerking en sympathie van al hare leden; is het een vereischte, dat ook de leden hunne belangstelling hechten aan haar werken en streven, haar niet alleen hunnen financieelen maar ook hunnen moreelen steun geven. Wij eindigen dit verslag daarom met de hoop uit te spreken, dat — vooral nu onze Afdeeling eene eigen persoonlijkheid heeft verkregen — onder de leden het begrip van Vereenigingsleven meer en meer zich moge ontwikkelen.

w.g. De Voorzitter:
G. L. KEPPER.
De Secretaris:
G. C. DOUWES DEKKER.

Bijlage A.

VERSLAG over 1906 der Commissie van hulp aan werkzoekenden en van raad aan naar Indië vertrekkenden.

Gedurende het Verslagjaar konden wederom aan enkele werkzoekenden betrekkingen worden bezorgd.

Aanvragen om adressen van- en verdere inlichtingen omtrent de jonge vrouwen, die als gouvernante of kinderjuffrouw naar Indië willen, kwamen nog al eens voor; meestal gevolg der advertentie in het Kol. Weekblad.

Twee en negentig personen werden door den secretaris te woord gestaan, die inlichtingen vroegen; hulp en steun verzochten; voor verleende hulp kwamen bedanken enz. terwijl ook schriftelijk veel werd behandeld.

Door het menigvuldig binnenkomen van verzoeken door jonge lieden om hulp en steun om in Indië in 't landelijke geplaatst te worden, kwam de Commissie er toe, eene circulaire te zenden aan aan de directiën van alle cultuurmaatschappijen en Landbouwondernemingen in Nederlandsch-Indië, waarin het bestaan onzer Commissie werd medegedeeld, alsmede het doel door haar beoogd en hoe zij dat doel tracht te bereiken, met verzoek, zulks ter kennis van hunne leden te brengen. Helaas! tot dusver zonder succes.

Aanbiedingen van en vraag naar baboes voor de terugreis naar Indië kwamen weder veel voor.

Gedurende het verslagjaar werden in het register opgenomen 11 en afgevoerd 14 personen; als: 3 wegens vertrek naar Indië; 7 die onze hulp niet meer noodig hadden; 1 door in 't huwelijk treden, en 3 die op onze aanbeveling een betrekking gekregen hebben. Op 't eind van 1906 kwamen nog in 't register voor: 38 personen, waarvan 18 voor eene betrekking in aanmerking wenschen te komen, en 20 aanbeveling vragen voor het geven van lessen, het verrichten van naaiwerk, waarnemen van agentschappen, enz.

's-Gravenhage, 30 Maart 1907.

Namens de Commissie,
Voorzitter:
R. HUIJGEN DE RAAT.
Secretaris:
G. C. A. DE WITT.

*) Eerst dezer dagen ontving de redactie-Commissie van de tegenwoordige secretaresse Mej. Elise Haighton, dit verslag ter plaatsing, dat wel eenigszins als mosterd na den maaltijd komt.

Bijlage B.

VERSLAG der Commissie tot raadverschaffing betreffende huisvesting, onderwijs, enz., over het jaar 1906.

De Commissie kan evenals de vorige jaren mededeelen, dat haar doel wordt bereikt en het vragen om inlichtingen steeds toeneemt.

Aan 157 personen werden inlichtingen verstrekt; adressen opgegeven van pensions, omtrent gemeubileerde kamers en beneden en bovenhuizen; scholen, doktoren, zingen, teekenacademie enz. enz.

Door verschillende families werden de pensions, waarin zij hun verloftijd hadden doorgebracht, warm aanbevolen onder dankbetuiging voor de verstrekte inlichtingen.

Van de 12 aanvragen, binnengekomen om in het register te worden opgenomen, werden 8, voorzien van goede getuigschriften, geplaatst; terwijl 14 pensions in den loop van het jaar werden geschrapt wegens vertrek en om verschillende redenen.

Klachten over minder goedē behandeling in door ons aanbevolen pensions kwamen tweemaal voor, welke na onderzoek bleken gegrond te zijn.

Door vertrek naar elders, trad den voorzitter, de Heer G. P. H. H. Gonggrijp af, zoodat dé Commissie nog bestaat uit:

Mevr. M. ten Bosch-Bosscher, wd. Voorzitster,
G. C. A. de Witt, Secretaris,
Dr. H. H. Hijmans en
Mevr. A. J. de Voogt-Knel.

Bijlage C.

Commissie van Opvoeding en Onderwijs.

Verslag over 1906.

Namens de Commissieleden deelt ondergeteekende bij dezen mede, dat, hoewel de belangstelling der leden in het werk, hetwelk deze Commissie bereid is te verrichten, steeds veel te gering blijft, in het afgeloopen jaar door haar niettemin zoowel direct als indirect enkele jongelui een deugdelijk tehuis is bezorgd. Niets echter zou haar meer genoegen doen dan te worden overladen met arbeid.

Namens de Commissie,
ELISE A. HAIGHTON,
Secretaresse.

Bijlage D.

REKENING EN VERANTWOORDING DER GELDEN VAN DE AFDEELING 'S-GRAVENHAGE OVER 1906.

Inkomsten.

Aan saldo 1 Jan. 1907	f	176.06
» contributies over 1906	»	2.052.99
» oude contributies	»	16.60
» huur huis 21 Galileïstraat	»	480.—
» lezingen	»	59.35
» verkoop van kaarten, leden	»	3. –
Gerestitueerd door Mevrouw Hechtermans	»	60.—
Huur van 2 kasten »Vrede door Recht«	»	20.—
	f	2.864.—

Uitgaven.

Aan huur Bureau leeszaal enz.	f	500.—
Salaris Algemeene Secretaris	»	600.—
Afgedragen aan Penningmeester Hoofdbestuur	»	496.50
Aan huur huis Galileïstraat 21	»	337.50
Onderhoud meubels huis Galileïstraat 21	»	38.05
Aan Mevr. van Zuijlen	»	31.91½
Afgevaardigden Vergadering Hoofdbestuur	»	35.75
Porto's, kleine rekeningen, couranten en propagandeering	»	226.50½
Saldo in kas	»	283.71
Totaal	f	2.864.–

BALANS OVER 1906.

Saldo aan meubilair	f	400.—
Saldo in kas 1 Januari 1906	»	176.06
Aan contributies	»	2.065 59
» huur huis Galileistraat 21.	»	480.—
» lezingen	»	59.35
» verkoop van kaarten	»	3.–
Huur van 2 kasten van »Vrede door Recht«	»	20.–
Aan restitutie van Mevrouw Hechtermans	»	60.—
	f	3.264.--
Aan diverse uitgaven	f	2.580.29
» saldo's	»	283.71
Afschrijving meubilair	»	100.—
Saldo in meubilair	»	300.—
	f	3.264

De Penningmeesteres der afdeeling 's-Gravenhage
(w.g.) M. TEN BOSCH BOSSCHER.

's-Gravenhage, 23 Maart 1907.

Voor copy conform,
De Secretaris van het Hoofdbestuur
L. P. F. SCHIMPF.

's-Gravenhage, 23 Maart 1907.

De Commissie van verificatie.
Gezien en goedgekeurd,
(w.g.) P. ZEIDEL, F. PH. SCHRÖDER, H. G. TERSTEEG.

Zeer nuttige Tentoostelling.

Uit Leiden deelt men ons mede:

De tweede der vacantietentoonstellingen in 's Rijks Ethnographisch Museum gehouden, is op 7 dezer afgeloopen. Verleden Woensdag werd geopend de derde en laatste Tentoonstelling, voorwerpen van de eilanden **Bali en Lombok** en van **Celebes** bevattende. Wij zijn overtuigd, dat deze Tentoonstelling in het bijzonder de aandacht zal trekken van allen, die niet alleen belang in de kennis van onze Oost, maar ook belang in de kennis der inlandsche kunst en kunstnijverheid stellen.

Onder meer zal deze Tentoonstelling te zien geven de voorwerpen, verzameld door den schilder W. O. J. Nieuwenkamp, gedurende zijn laatste reis op Bali en die, herkomstig van de laatste krijgsverrichtingen op Bali en Celebes, voor zoover die door de Regeering aan 's Rijks Ethnographisch Museum werden afgestaan. Vooral zijn die voorwerpen merkwaardig, welke als proeven der inlandsche kunst op Bali kunnen worden aangemerkt, eene kunst die op den ouden hindoegodsdienst is gebaseerd en die vele eeuwen geleden over het grootste gedeelte van den Maleïschen Archipel heerschende, voor den Islam aldaar heeft moeten wijken, en op Bali zijnen laatsten schuilhoek heeft gevonden. Beeldhouwwerk van steen en hout, schilderwerk, goudsmidswerk enz. zijn in grooten getale vertegenwoordigd en geven een hoogen dunk van de kunstvaardigheid dier inboorlingen.

Met aandrang wekken wij de lezers van het Koloniaal Weekblad op, deze zeer merkwaardige tentoonstelling te gaan bezoeken.

Uit de Troonrede.

«Zee en landmacht, zoowel in het moederland als in de koloniën, vervullen hare taak met ijver en toewijding. Omtrent de burgerlijke ambtenaren kan in denzelfden zin worden getuigd.

Met ernst wordt er naar gestreefd, de versterking van het Nederlandsch gezag in verschillende deelen van den Oost-Indischen Archipel ten bate van de bevolking dier streken te doen komen.

Wetsontwerpen zijn in voorbereiding, strekkende om de bepalingen betreffende de kustvaart in Nederlandsch-Indië te verruimen, en tot vaststelling der kenmerken van het Nederlandsch onderdaanschap van hen, die uit Nederlandsch-Indië herkomstig zijn.

Binnenkort zullen U voorstellen bereiken tot regeling van de wijze van beheer en verantwoording van de geldmiddelen der koloniën Suriname en Curaco».

Wanneer we zoo de koloniale paragraaf, uit het Staatsstuk gelicht, aan een nadere beschouwing onderwerpen, kunnen we niet nalaten op te merken, dat zij aan soberheid weer weinig te wenschen laat.

De dankbare tevredenheid, uitgesproken ten aanzien van den algemeenen toestand der koloniën in menig opzicht, dringt ons de vraag op of niet speciaal de politieke toestand in verschillende gewesten van Nederlandsch-Indië nadere vermelding had verdiend met het oog op de pessimistische beschouwingen, waartoe, met name wat Atjeh in het bijzonder aangaat, de feiten van den laatsten tijd aanleiding gaven.

Aangenaam was het ons de verzekering te erlangen van het ernstige streven om de versterking van het nederlandsch gezag in verschillende deelen van den Oost-Indischen Archipel ten bate van de bevolking dier streken te doen komen; ook de bevestiging te bekomen van het reeds bekende feit der goede uitkomsten met de desa-loemboengs op Java verkregen; maar ware het hier b. v. niet de plaats geweest, om ten aanzien van Oost-Indië in het kort den stand van het vraagstuk uiteen te zetten der meerdere deelneming van het inlandsch element, aan het bestuur enzoovoort van het land, in het kort de richting te traceeren, waarin in dit opzicht verder zal worden gestuurd ten aanzien van de West met een enkel woord te gewagen van den stand en de vooruitzichten der voor Suriname zoo gewichtige bacoven-cultuur?

De in uitzicht gestelde nieuwe maatregelen van wetgeving, drie in getal, en respectievelijk behoorende tot het economisch, politiek en financieel gebied, zijn zeker niet van belang ontbloot. De uitbreiding van het beginsel der verruiming van de bepalingen betreffende de kustvaart in Nederlandsch-Indië, reeds ten aanzien van Sabang en Poeloe Laoet, wettelijk gesanctionneerd, kan aan het verkeer in den archipel slechts ten goede komen, terwijl de vaststelling der kenmerken van het nederlandsch onderdaanschap, die uit Nederlandsch-Indië herkomstig zijn, mogelijk er toe kan bijdragen de scherpe kantjes van het Chineezen-vraagstuk weg te nemen, en de regeling van de wijze van beheer en verantwoording van de geldmiddelen der koloniën Suriname en Curaçao in een chronisch geworden behoefte zal voorzien. Maar . . . . Neen, we vergeten niet, dat voor Oost-Indië zooveel nog wacht op de nog steeds aanhangige meerdere financieele zelfstandigheid, moge deze maatregel ten spoedigste eene beklonken zaak wezen, evenals wat Suriname betreft de doortrekking van den spoorweg, waarop ook daar naar het schijnt veel nog wacht.

Nederlandsche kolonisatie in Azië en hare critici,

door

M A. VAN HEEKEREN.

III.

(*Vervolg en het slot van* N°. 37.)

Hoe zij er aan komen? Dat vraagt men nog hier in Nederland, waar de minste feil in ons koloniaal beleid wordt opgeblazen tot een misdaad, waar men niet schroomt, in zijne zucht, om toch te kunnen afbreken, fouten te *zoeken*, waar men telkenmale met beide handen de gelegenheid aangrijpt, om veelal op losse, omtrent nimmer van belangelooze zijde verstrekte gegevens of om de erkende fouten van den enkeling, waarvoor overigens meestal evenzeer verschoonende omstandigheden zijn aan te voeren als voor de steeds vergoelijkte eigenaardigheden der te leiden volkeren, de eer te bezoedelen van allen, die daar ginds onder dikwijls moeilijke omstandigheden, het vaandel dienen, zoo burger als militair? Hoe zij er aan komen? Vraagt het hun, die in hun — neen! neen! geenszins lofwaardig, maar onbillijk, schadelijk verlangen naar een dadelijke, getrouwe copie der toestanden hier, met eene ontwikkeling van eeuwen en eeuwen achter ons, in een land, waar die ontwikkeling nog in hare kindsheid is, niet aarzelen den steun te aanvaarden van hen, wier grootste en eenige kracht in niet altijd belangelooze overdrijving ligt, ja veelal niet schromen deze taktiek de hunne te maken.

Hoe zij er aan komen?

Het oordeel in den vreemde wordt niet bepaald door de degelijke, steekhoudende critiek van deskundige zijde geoefend, maar met de eigen tekortkomingen, in het voor tekortkomingen zoo vatbaar koloniaal beleid, dagelijks voor oogen, tracht men die te vergoelijken met de fouten van anderen en grijpt men daartoe zelfs naar den tastbaren leugen, en waar vindt men dien beter, met den toch nog noodigen schijn van waarheid, dan in de critiek van hen, die in Neerlands kolonialen arbeid het eigen volk verguizen, voor utopieën, stokpaardjes of zelfs de meest banale nieuwtjesjagerij in dienst van den tijdgeest, die naar sensatie maar vooral toch sensatie verlangt, welke de noodige emotie geven moet? De engelsche koning, die zijn koninkrijk voor een paard bood, is door alle eeuwen heen bekend gebleven, maar wie weet hoevelen er thans om al het heil van hun land voor geen dubbeltje emotie zouden willen missen?

Het oordeel in den vreemde wordt niet bepaald door wat Nederland in zijne kolonie werkelijk te zien geeft — een arbeid, die den toets met den kolonialen arbeid van eenige andere natie, welke ook, glansrijk kan doorstaan — wordt ook niet bepaald door ernstige studiën van vreemdelingen, als Clive Day, Money, Chailley, Lamothe, Anton, Clarck en anderen, maar regelt zich — we zagen het hiervoren — tot in de meest gezaghebbende kringen in den vreemde naar de praatjes van hen, die al hun kennis betreffende onze kolonie putten uit den grooten voorraad van leugens — om bestwil — van nederlandsche critici.

De tijd is voorbij, dat een Multatuli het oude nederlandsch koloniaal régime zijne heftige aanklachten in het gezicht kon slingeren, zonder dat de echo in den vreemde werd vernomen. De tijd is gekomen, waarin zooals de *Deutsche Kolonial Zeitung* van den 22en Juni jl. schreef: «die Kolonisation ist eine Kulturaufgabe, der sich keine grosze aufstrebende Nation entziehen kann», of, zooals de heer Marcel Saint Germain in zijne hiervoren aangehaalde rede minder idealistisch maar meer overeenkomstig de werkelijkheid opmerkte, dat: «L'expansion coloniale est donc partout; c'est une nécessité mondiale, c'est pour l'industrie et le commerce des peuples modernes une question de vie ou de mort."

En ziet daar nu in zulken tijd een klein volk dat zich uit vroeger dagen, toen nog van geen «Kulturaufgaube» of van quaestie van leven of dood voor handel en industrie der moderne staten sprake was, een uitgestrekt koloniaal bezit heeft weten te behouden, en niet beter weet te doen dan op het eigen beheer onbillijke, afbrekende critiek te oefenen en aldus in den vreemde de meening te wekken, dat het zich niet langer voor deze taak berekend acht. Beseft men dan de verzoeking niet, juist waar het 'n klein volk betreft, waarvoor een gevoel van compassie immers meebrengt, het van een taak te ontlasten, die het blijkbaar te zwaar wordt langer te torschen?

Wij gelooven, dat het, in deze tijden van koloniehonger toch voor de hand liggend denkbeeld eener eventualiteit, van zulke verzoeking te wachten, ten onzent niet genoegzaam die aandacht heeft, welke het verdient, anders ware voorzeker ook een beroep op het nationaliteitsgevoel volmaakt overbodig, dat zich immers toch reeds verzetten moest tegen eene, op gezag van onverantwoordelijke nederlandsche critici op Neerlands koloniaal beleid geoefende afbrekende critiek van den vreemdeling, wiens tekorkomingen in de eigen koloniën dagelijks minstens in gelijke, zoo niet in hoogere mate aan het daglicht komen?

Wanneer de Engelschman nu al honderd jaren lang in Zuid-Afrika zijn Kafferoorlogen heeft, die nu hier dan daar tot een uitbarsting komen en telkenmale niet dan ten koste van het leven van tienduizenden Matabelen, Zoeloes en anderen tijdelijk de oplossing van het Kaffervraagstuk verschuiven; zoolang hij zich in Oeganda heeft gevestigd, nu al meer dan zestien jaren, den strijd tegen de Massais heeft te voeren, wier uitroeiing om plaats te maken voor den blanken kolonist een zijner hooge commissarissen aldaar, sir Elliot, zich zelf niet ontzag te bepleiten als een dure noodzakelijkheid; al meer dan honderd jaren tevergeefs poogt orde en rust onder de turbulente stammen op de noordwestelijke grens van zijn groot indisch rijk duurzaam te vestigen en telkens door raids van Waziris, Pathans en Afridis in het eigen, reeds gepacificeerd gebied wordt herinnerd aan dezer bestaan en hunne verachting van alle gezag; wanneer de Engelschman dit alles in de eigen koloniën phlegmatiek aanziet, hoogstens met een treurig berustend schouderophalen te kennen geeft, dat hij wel anders zou willen, zoo het anders ging, maar zijne philanthropen met schijnheilig gedoe zich ontzetten over den oorlog, dien Nederland nu al meer dan dertig jaren op Sumatra's Noordpunt had te voeren, daar kan, daar mag zulke vreemde inmenging niet zonder protest uitblijven. en zonder een „better mind yourselves."

Wanneer de Amerikaan op de Philippijnen in de eerste jaren van den opstand door het uitschot van zijn volk als volunteers dien opstand met „waterkuur" en „concentratie" laat onderdrukken, nog kortelings zijn heusche bloedhonden, in het voorjaar van 1906 per transportschip *Dix* te Manilla aangebracht, op de opstandelingen africhtte, den strijd op den Dajo-berg op het eiland Soeloe, eveneens in het voorjaar van 1906, niet staakte voordat allen, duizend mannen, vrouwen en kinderen, tot den laatste waren omgebracht, bij den Panama-kanaal-aanleg zijne arbeiders door zijne gewetenlooze, dietachtige dienaren laat uitbuiten, mishandelen, daar mist de vrije burger onder den Star Spangled Banner het recht om zijne „menschlievende" behandeling te stellen tegenover de «dutch method», die slechts velde, wat weerstand bood of het, tengevolge van fanatisme en eigen roekeloosheid zelfverdiende lot onderging.

Wanneer de Duitscher, straks door de hand van den Nemesis getroffen, als het geknoei tot in hooge kringen aan het daglicht kwam, op heel ons indisch ambtenaarskorps den smet van oneerlijkheid tracht te werpen, daar kunnen we, mogen we zulks niet over onzen kant laten gaan, zonder den oostelijken buurman den spiegel voor te houden om naar zijn eigen beeld het recht af te meten om anderen te oordeelen.

Wanneer.... doch genoeg! Is dan elk gevoel van eigenwaarde afgestorven bij hen, die zulke critiek in den vreemde gedoogen niet alleen maar die aanmoedigen, bestendigen en zelfs ten deele rechtvaardigen, door naar de leer, dat het doel de middelen heiligt, alle critiek te billijken en te aanvaarden, hoe fel en onbillijk ook, zoo ze slechts ter dege doet uitkomen hoe ver het doel nog af is, dat men te bereiken oogt. Door zelfvernedering tot zelfverheffing, moge in geestelijk opzicht opgaan, op materieel gebied, dat het practische leven, ook het leven der volkeren, beheerscht, leidt zelfvernedering slechts tot vernedering en anders niet, en een natie, die zich zelve vernedert, verliest in den strijd om het bestaan dier volkeren, die de materieele winste boven de geestelijke stellen, en dat zijn voorshands nog alle, in de oogen dier volkeren ten slotte het recht op eene veelbegeerde plaats.

We kunnen niet anders dan dankbaar erkennen, dat het verzet tegen onbekookte critiek van den vreemdeling, als bij het Paasche-incident ten onzent niet uitbleef, doch ging het nuttig effect van zulk protest niet grootendeels verloren, waar nog steeds werd en wordt voortgegaan op den weg van leugen en overdrijving?

Doch, al moge dan de aan den nederlandschen goeden naam toegebrachte schade bij velen blijkbaar niet zwaar wegen, spreekt ook het utiliteitsbegrip hier weer niet ten sterkste tegen het veldwinnen in den vreemde van de averechtsche idee, dat de toestanden in onze kolonie zouden achterstaan bij die in andere koloniën?

Schreef E. de Waal reeds in zijne Nieuwe Reeks Aanteekeningen op Onze Indische Financiën (Dl. III blz. 275): «werkt mee tot de meest vrijzinnige staatkunde jegens den handel van alle volkeren op Nederlandsch Indië», waarbij hem wel is waar in de eerste plaats «een wezenlijke waarborg voor 't rustig voortleven van den Nederlandschen Staat» voor oogen stond, maar waarin toch ook reeds de erkentenis lag opgesloten, dat in onze groote kolonie ruimte te over was voor het vreemde particuliere initiatief, om naast het nederlandsche aan de ontwikkeling dier landen te arbeiden, hoeveel te meer doet zich thans, door de geleidelijke ontsluiting der buitenbezittingen de behoefte gevoelen aan zulke medewerking. En gelooft men dan die medewerking te erlangen door de negatieve reclame, die men thans maakt?

Resumeerende, meenen we dus te hebben betoogd, dat de hier door ons bedoelde critiek niet anders leiden kan dan tot schade van Nederland en Indië beide.

En waar die schadelijkheid voor ons vaststaat dringt zich de vraag op, hoe men deze zooveel mogelijk zou kunnen neutraliseeren.

De koloniale litteratuur — ook in den vreemde — onzer dagen is ons genoegzaam bekend, om elke hoop ijdel te heeten op het succes van eenig streven, gericht op de bekeering van den «kolonialen hervormer» onzer dagen, ziekelijk product van vooralsnog onbereikbare idealen en moderne reclame-jacht, tot eene practische opvatting van den kolonialen arbeid.

Engeland, Duitschland, Frankrijk, België, de Vereenigde Staten, verheugen zich evenzeer als Nederland in de twijfelachtige eer, roem te kunnen dragen op het bezit dier lieden, die eene zaak welke zij heeten voor te staan, niet beter weten te dienen dan door haar in discrediet te brengen, dier lieden, die terugdeinzende voor de door een ieder betreurde, doch als noodzakelijk te aanvaarden consequentiën van een arbeid, welke naast het niet dan met moeite en veelal door een zee van tranen en ellende te bereiken succes, zooveel teleurstellingen en tegenslagen biedt, niet anders kunnen dan hun eigen zwakheid op dien arbeid wreken.

Het door ons betreurde verschijnsel is dus internationaal; men behoeft daartoe slechts te zien met welk een wellust bv. een belgisch Congohervormer of anti-koloniaal wroet in het, van leugens en halve waarheden samengelapte materiaal der uit baatzuchtige motieven geboren engelsche Congo Reform-Association. Het verschijnsel is internationaal, een product van onzen tijd vol tegenstrijdigheden, van het hoogste idealisme tot het meest nuchtere realisme. Het dient dus te worden aanvaard zonder zich met de illusie te vleien het te kunnen bezweren.

Maar, wanneer we dit erkennende, dan weer om ons heenzien, doet zich de vraag op, of elders buiten onze landspalen, niet meer en beter dan ten onzent de noodzaak werd ingezien, om te voorkomen, dat de geest, waarvan bedoeld verschijnsel eene uiting is, zich voortplant en de tot arbeiden geroepen massa onbekwaam maakt voor een arbeid, waarvan men haar vervreemdt. Engeland met zijn Empire League, Duitschland met zijn Deutsche Kolonial Gesellschaft, Frankrijk met zijn onlangs opgerichte Ligue Coloniale Française bv. hebben ingezien dat het noodig was om naast de reeds bestaande, de koloniale belangen in verschillende opzichten behartigende Vereenigingen, naar een anti-dotum te grijpen, opdat niet alle enthousiasme zou verloren gaan voor eene taak,

die zonder een enthousiasme, dat, met het oog op het grootsche, in de toekomst wenkende doel, leed zoowel als lief mede in den koop neemt, nimmer tot een goed einde zal kunnen worden gebracht.

En al moge het meest nuchtere egoïsme, sprekend uit zoo menig optreden van de beide eerste der hiervoren genoemde Vereenigingen, tegen de borst stuiten en het aldus gewekte enthousiasme ons niet zonder bedenking voorkomen, beter nog zulke geestdrift, die tot handelen aanspoort, waarmee in het eind het doel toch ook is bereikt, dan de onverschilligheid en afkeer, als onvermijdelijke gevolgen eener muggenzifterij, waartegen ten onzent zoo weinig wordt uitgericht.

Ligt het niet op den weg onzer Vereeniging om meer wellicht nog dan tot nu geschiedde stelling te nemen tegen het Nurksisme en andere ismen en-opieën, om met erkenning van de onvolmaaktheden van nu op te wekken tot den grootschen arbeid, welks voortzetting de oneffenheden zal doen verdwijnen om tot het ideaal te voeren, voorzoover dit binnen het bereik van het menschelijk kunnen ligt?

Moge steeds meer tot ons doordringen de raad, door den beroemden Pasteur eens tot zijne studenten gericht:

«Ayez non seulement le culte des traditions patriotiques, mais le culte de ce dieu intérieur, dont le souffle divin, qu'on nomme *l'enthousiasme*, repousse le découragement et commande les actions viriles.»

Pers-kroniek.

INHOUD: De Indische paragraaf in de Troonrede besproken in *De Tijd*, *Het Volk*, de *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, *Het Vaderland*, het *Nieuws van den Dag*, de *Residentiebode*, de *Nieuwe Courant* en de *Telegraaf*. — Het koloniaal debat op het Socialistisch Congres te Stuttgart besproken door het *Sociaal Weekblad* en de *Nieuwe Courant*. — De heer Van Kol in *Het Volk* over een „dwaas en vervelend misverstand". — *De Standaard* over de Indische begrooting.

De Indische paragraaf in de Troonrede vindt niet in alle bladen bespreking. Duf als dit staatsstuk dit jaar is, is het te begrijpen, dat de politieke pers zich wat Indië betreft, dat onder de gegeven omstandigheden geen object is van politieke vivisectie hier en daar geheel onbetuigd laat. Zoo lezen wij b.v. in de Tijd:

„De Troonrede van dit jaar laat men het beste recht wedervaren, door er zoo weinig mogelijk van te zeggen. Een bepaalden indruk, omtrent wat er in het aanstaande Regeeringsjaar moet en zal gebeuren, krijgen wij volstrekt niet. Het is alles even vaag en onzeker; ja het schijnt, dat met opzet de terminologie zóó gekozen is, dat geen grootsche verwachtingen worden opgewekt."

De Nieuwe Rotterdamsche Courant schrijft over de indische paragraaf:

„Koloniën zegt eenige wetsontwerpen toe — verruiming van de bepalingen betreffende de kustvaart; regeling van het onderdaanschap zijn in voorbereiding; regeling van het beheer en de verantwoording van de geldmiddelen der West-Indische koloniën is op komst — terwijl ernstig streven naar de versterking van het Nederlandsche gezag in verschillende deelen van den Oost-Indischen Archipel ten bate van de bevolking dier streken op den voorgrond wordt gesteld.

Of en in welk opzicht men met al deze toezeggingen ingenomen kan zijn, valt eerst te zeggen waneer men de ontwerpen en handelingen der regeering ziet."

Het Volk beweert na een opmerking over de aangekondigde militaire voorstellen:

„Deze zinsnede geeft een militairistische tint aan de troonrede, gelijk het „ernstig streven", om in de nieuw onderworpen deelen van Ned.-Indië het versterkt gezag ten goede te doen komen aan de bevolking dier streken, van een immer onbevredigd imperialisme spreekt, dat voor nederlandsche ondernemers en kapitalisten van allerlei slag meer belooft dan voor de overwonnen volken zelf."

Het Nieuws v. d. Dag zegt:

„Wat de Troonrede over Indië zegt, beteekent niet veel. Van het voortduren der troebelen op Celebes, ten vorigen jare vermeld, wordt niet gerept, Atjeh niet genoemd. In welke opzichten de versterking van ons gezag ten bate van de inlandsche bevolking komen zal, is nog niet duidelijk; wat bedoelt men daarmede? Indien invoering van normale bestuursinstellingen, overal waar dit mogelijk is, overwogen wordt, zal daarmee aan veler wensch voldaan worden."

De Residentiebode merkt op:

„Toejuiching verdient voorzeker het streven de versterking van het Nederlandsch gezag aan de bevolking in den Oost-Indischen Archipel ten goede te doen komen. Toejuiching evenzeer voorstellen om de kustvaart in Ned. Oost-Indië en het beheer der geldmiddelen in Ned. West-Indië te verbeteren.

Dit alles zijn maatregelen, wier nut, indien zij goed zijn aangevat, moeilijk te bestrijden valt."

De Nieuwe Courant merkt nuchter op:

„Dat de organisatie van het inlandsche credietwezen, welke van enkele jaren her dateert, op Java „haar gunstige uitwerking op het economisch weerstandsvermogen der bevolking begint te doen gevoelen", lijkt ons een rhetorisch bloemken van te sterke geur. Als men die zinsnede over tien jaar opnieuw en met recht in een Troonrede kan gebruiken, zijn wij zeer tevreden. Op dit oogenblik geeft zij slechts een opgeblazen vorm aan de aangename, maar bescheiden waarheid: dat het met de dessaleembongs vrij aardig gaat."

En de Telegraaf neemt de geheele zaak niet ernstig op en schrijft raillieerend:

„De toestand in de koloniën stemt mede tot dankbare tevredenheid. Vooral in Atjeh is er reden te over voor verheugenis. De wegenfondsen worden nog altijd met groote nauwkeurigheid geadministreerd en nooit en te nimmer worden er „kwaadwilligen" ontdekt als een of ander dorp in staat blijkt te zijn af te dokken.

De inlanders in onzen Archipel zullen zonder twijfel met dankbare tevredenheid vernemen, dat er met ernst gestreefd wordt hen tot rustige onderdanen van Hare Majesteit te maken. Dat er zich nog zoovelen verzetten tegen deze zegeningen, stemt tot minder dankbare tevredenheid. De hoofden zijn nog wat hard en het is daarom (the te juichen, dat ze met ernst murw worden geslagen. Dat er met ernst wordt gehandeld, blijkt ook hieruit, dat eerstdaags weer twee kolonels, een van de artillerie en een van de genie van het indische leger tot generaal-majoor worden bevorderd. Dat wordt dan één generaal op twaalf en een half kanon en een generaal voor „tijdelijke" kampementen en permanente W. C.'s, zooals een der Indische bladen ons voorrekent."

* * *

Het Sociaal Weekblad maakt eenige kantteekeningen op het koloniaal debat gehouden ter gelegenheid van het Socialistisch Congres te Stuttgart en waarbij de heer van Kol zijn buitenlandsche partijgenooten zulke bijzondere verstandige dingen trachtte aan het verstand te brengen. Helaas! tevergeefs. Het Sociaal Weekblad nu schrijft o.m.:

„Op het congres bleken ten aanzien van de koloniale politiek twee stroomingen te bestaan: de eene werd hoofdzakelijk door Van Kol verdedigd, de andere vond in Ledebour en Kautsky haar voornaamste woordvoerders.

Volgens de laatste richting is iedere koloniale politiek in de kapitalistische maatschappij uit den booze of, gelijk het in de aangenomen resolutie heet:

„De kapitalistische koloniale politiek moet volgens haar innerste wezen tot verknechting, dwangarbeid of uitroeiing van de inlandsche bevolking der koloniën voeren; de roeping tot het beschavingswerk, waarop zich de kapitalistische maatschappij steunt, dient slechts als dekmantel voor haar veroveringsen uitbuitingszucht."

Tegenover deze richting stelde Van Kol als zijn meening, dat niet iedere koloniale politiek in de kapitalistische maatschappij moet verworpen worden. Ook in koloniën is de kapitalistische ontwikkeling noodzakelijk, voordat aan het socialisme kan gedacht worden. De sprong van barbarisme tot socialisme in eens is onmogelijk. Wil men met het beschavingswerk wachten tot de inlanders er om vragen, dan kan men volgens Van Kol lang wachten. De beschaving moet dikwijls met middelen van geweld den onbeschaafden stammen gebracht worden. Sprekende over de kannibalen in Afrika zeide hij:

„Wanneer wij, Europeanen, met werktuigen en machinerieën daarheen kwamen, zouden wij de weerlooze slachtoffers der inboorlingen worden. Derhalve moeten wij met de wapenen in de hand daarheen gaan, ook al noemt Kautsky dat imperialisme."

Voor Van Kol is hoofdzaak het opstellen van een koloniaal hervormingsprogram. Terecht hield hij Kautsky voor: de groote Europeesche staten hebben thans eenmaal hun koloniën, moeten zij deze nu prijsgeven? En zoo wij, sociaal-democraten, dit al wenschelijk oordeelen, wij hebben nog niet de meerderheid; moeten wij nu, zoolang wij de minderheid vormen, maar alleen schelden op de uitbuitende koloniale politiek der kapitalisten en niets volgens een vast programma in het belang der inboorlingen doen?

Niettegenstaande de meerderheid van de commissie, belast met het redigeeren der resoluties, aan de zijde van Van Kol bleek te staan, ging de meerderheid van het congres met de door de minderheid dezer commissie voorgestelde wijzigingen mede.

De onverzoenlijken, degenen, die hun kracht willen zoeken in het afbreken van hetgeen door het kapitalisme is tot stand gebracht, hebben dus in Stuttgart de overhand gehad, degenen, die ook ten aanzien der koloniale wetgeving in de eerste plaats naar verbetering van het bestaande streven, zijn in de minderheid gebleven. Teekenend is echter dat de meerderheid uit afgevaardigden van landen zonder koloniën of van landen, welke vroeger zelf koloniën zijn geweest, bestond. De delegaties der landen met groot koloniaal bezit: Engeland, Duitschland, Frankrijk en Nederland, schaarden zich in haar geheel of voor het grootste deel aan de zijde van Van Kol.

De houding der sociaal-demokratie ten aanzien der koloniale politiek, bleek dus ook hier weer te zijn: zuiver afbrekend, zoolang zij niet met de practische zijde van het vraagstuk is in aanraking gekomen, meer die van een hervormingspartij daarentegen, voorzoover de practijk haar de wenschelijkheid van directe verbeteringen geleerd heeft."

* * *

Over hetzelfde onderwerp vinden wij een artikel in de Nieuwe Courant, welk orgaan o.m. zegt:

„Dat de heer Van Kol en het Volk het voorstellen alsof de sociaal-democratie de natuurlijke beschermster der bevolking tegen de kapitalistische uitspattingen zou zijn, kunnen wij overigens best verdragen. Laten zij gerust „beschermen". De andere partijen doen dit ook, zonder weliswaar zoo met haar deugd en ridderlijkheid te koop te loopen. Onze wetgeving welke de partij van den heer Van Kol wel eens helpt aanvullen, is er op berekend, de uitspattingen van het eigenbelang, het moge „kapitalistisch" dan wel „socialitisch" zijn, te keeren. Mochten nochtans uitspattingen ten nadeele der inboorlingen voorkomen, dan zullen allen, en niet alleen de sociaal-democraten, zich inspannen om die te onderdrukken en te doen verdwijnen. 't Geval zal zich natuurlijk nogal eens voordoen, dat de heer Van Kol en zijn partijgenooten, uitspattingen noemen, wat geen uitspattingen zijn, de hand trachten te leggen op instellingen of gebruiken, welke zoowel uit een algemeen als een bijzonder oogpunt nuttig verdienen te worden geacht. Maar bondgenooten zijn zij niet en hun politieke tegenstanders zijn nog wel mans genoeg hen in zulk eenn geval tot afdeinzen te dwingen.

Over het algemeen genomen — en geen rekening houdend met de kleine „uitspattingen" welke de heer Van Kol zich van tijd tot tijd veroorlooft, wanneer hij den verkoop van koloniën aanbeveelt, de particuliere industrie aanvalt of artikelen schrijft over het gering nut van Indië — mag worden erkend, dat de koloniale politiek der Nederlandsche socialisten punten van aanraking met die der „burgerlijke" partijen vertoont, soms op enkele dier punten met deze samenvalt, zoodoende haar streven ten goede komt. Hetgeen niet wegneemt, dat het zaak blijft, steeds op het qui-vive te zijn.

De heer Van Kol, die de socialistische koloniale politiek ten onzent verpersoonlijkt, heeft zich in ons parlement een plaats van zekere beteekenis verworven, en levert nuttigen arbeid.

Jammer zou het daarom zijn, wanneer het aangehaalde besluit van het Congres te Stuttgart aanleiding kon geven aan de Nederlandsche socialisten om hun tot heden gevoerde koloniale politiek te wijzigen; en indien zij, instede van — zij het dan op hun eigen onaangename manier — verder mede te helpen aan het opbouwend werk door hun medeburgers in Indië verricht, er toe overgingen een volkomen negatieve en afbrekende houding aan te nemen."

* * *

Wordt de critiek van politieke tegenstanders den heer van Kol niet bespaard, ook zijn partijgenooten doen er aan mede en dan wordt het zegt hij in het Volk een dwaas en vervelend misverstand. En dan vervolgt hij:

„Bij tegenstanders moet men op alles verdacht zijn; doch dat partijgenooten — zoowel in de Vorwarts als in de Nieuwe Tijd (September 1907, p. 586) — mij afschilderen als een voorstander van gewapende koloniale expedities, en dus van de imperialistische veroveringspolitiek, dat is waarlijk toch al te gek! Dit misverstand moet zijn veroorzaakt doordat ik niet geloof aan de „vreedzame" beschavings-politiek die Ledebour in zijn resolutie meende te kunnen „waarborgen" (fransch: „garantir"; duitsch: „gewährleisten"; engelsch: „to guaranty"). Wie dat na de ervaringen der laatste jaren mogelijk acht, noemde ik, en terecht, „een onverbeterlijk utopist."

De aanleiding tot het onaangename misverstand is wellicht dit: in het plenum Kautsky bestrijdend, heb ik spottenderwijs betoogd, „dat de consequentie van Kautsky's theorie hem zelf tot een imperialist zou kunnen herscheppen." Vermoedelijk heeft men mijn spot voor ernst opgenomen. Hoe dit zij, het is een vreemde gewaarwording mijn woorden zóódanig misverstaan of verdraaid te zien, dat men mij laat goedkeuren gewelddaden, waartegen ik mijn leven lang heb gestreden.

Het laatste woord over de resolutie van het Internationaal Kongres te Stuttgart is nog niet gesproken; veel onopzettelijk of moedwillig misverstand is daarbij in het spel; een drukte is er over gemaakt, buiten alle verhouding tot de feitelijke meenings-verschillen. In het wezen der zaak, zoover het de practische politiek betreft, is de Hollandsche resolutie geheel onveranderd aangenomen, en behoeven wij in geen enkel opzicht van taktiek te veranderen."

* * *

In de Standaard schrijven nu Dr. Kuyper van honk is nog steeds allerlei heeren, die niet precies een scherp oog hebben voor juiste verhoudingen en vrij malle artikelen komen er in den laatsten tijd dan ook in dat orgaan voor.

Zoo is nu b.v. weder een schrijver, die zich met drie kruisjes teekent aan het schrijven geweest, over de Indische Begrooting. Later zal dat werk natuurlijk door een meester moeten overgedaan worden. Er staan te gekke dingen in.

Zoo b.v. lazen wij het volgende:

„Toen de Gouvernements-cultures, met name de koffie-cultuur, gingen kwijnen, trad een tweede tijdperk voor onze Koloniën in; het tijdperk, waarin Europeesch geld in allerlei ondernemingen op Java en Sumatra werd gestoken. De industrie en de landbouw werden nu gedreven door Europeesch geld en door Nederlanders, Chineezen, enz. Voor de inlandsche bevolking was dit tweede tijdperk zeker voordeeliger dan het eerste; doch het gaf niet wat voor Indië als voor iedere andere bevolking noodig was: een eigen industrie, een eigen landbouw.

Het is de grootste verdienste van Minister Idenburg, dat hij daarop niet slechts de aandacht heeft gevestigd, maar dat hij al het mogelijke gedaan heeft om in aansluiting, aan wat op dat gebied aanvankelijk reeds was gedaan, den inlandschen landbouw en de inlandsche industrie met kracht te steunen en te bevorderen.

Vrucht van dien steun zien we nu reeds in de begrootingen der laatste jaren. De inlandsche bevolking wordt allengs economisch sterker."

Hoogstwaarschijnlijk zal de heer Idenburg de eerste zijn om over dit geschrijf smaakvol te lachen.

Het artikel begint anders zoo mooi! Wij lezen b.v.:

„De Indische begrooting voor het volgend jaar, dezer dagen bij de Tweede Kamer ingediend, maakt geen ongunstigen indruk.

Sinds 1877 sloot de Indische begrooting schier elk jaar met een min of meer aanzienlijk tekort. Een enkelen keer gaf een zeer voorspoedige koffieoogst een voordeelig slot aan de eindcijfers; maar de tekorten bleven overheerschend, zoodat daarin door een paar leeningen moest worden voorzien.

De beschouwingen in de pers en in de Staten-Generaal over de Indische financiën werden dan ook met ieder jaar somberder. Want wel kon worden toegegeven, dat millioenen waren uitgegeven voor den aanleg van spoor- en tramwegen en irrigatiewerken, een bedrag uitmakende veel hooger dan het bedrag der leeningen. En ook werd er op gewezen, dat de Atjeh-oorlog — die immers ten einde spoedde! — groote offers had gevraagd. Maar daartegenover stond dat op de Gouvernements-koffiecultuur niet meer te rekenen viel als bron van aanzienlijke inkomsten; dat aan vermindering van de militaire uitgaven niet was te denken, zoolang de uitbreiding van ons koloniaal beheer kostbare expedities voor de rust en de orde der inlandsche bevolking op Sumatra, Borneo, Celebes en elders noodig maakte; en eindelijk dat over den economischen toestand van de inlandsche bevolking allerminst was te roemen.

Intusschen scheen de begrooting voor 1906 een kentering in den financieelen en economischen toestand aan te geven; een kentering, die in de begrooting voor 1907 een vasteren vorm verkreeg en die nu in de ingediende begrooting voor 1908 wordt bevestigd."

Vermelden wij nog de calvinistische „klachten" bij uitnemendheid, die nu het liberalistische bewind aan het roer is, pakkend en zonder gevaar als het valt weergeven kan worden:

„Een groote teleurstelling is intusschen voor ons het ontbreken op de begrooting voor 1908 van eenig licht omtrent de positie van het bijzonder onderwijs in de koloniën. Deze belangrijke aangelegenheid werd verleden jaar in de stukken en bij de openbare beraadslagingen over de begrooting voor dit jaar uitvoerig behandeld. Er werd op gewezen, dat het bijzonder onderwijs in Indië aan een zeer groote behoefte zal kunnen voldoen, dat uitbreiding daarvan — zoowel van het neutrale als van het confessioneel bijzonder onderwijs — zeer gewenscht is, ook uit een financieel oogpunt; maar dat de bloei van dat onderwijs wordt tegengehouden door de zeer onvoldoende subsidieering. Men wenschte dat, in plaats van subsidie tot 1/3 van de minimum-jaarwedden der onderwijzers, het stelsel, hetwelk ten grondslag ligt aan de de Schoolwet-Kuyper, ook voor Indië werd ingevoerd.

Minister Fock antwoordde, dat hij deze zaak ernstig zou overwegen en dat hij met voorstellen zou komen, wanneer belanghebbenden uit Indië met een dergelijk verzoek kwamen. Welnu, in de maand April werd door het bestuur van de Pasar-Baroeschool en het Salemba-instituut en door het bestuur van de Paul-Kruger-school een gemeenschappelijk adres te dier zake tot den Gouverneur-Generaal gericht. Doch in de Memorie van toelichting tot de begrooting van 1908 zien we niets er van. Geen voorstel tot een ander subsidie-stelsel, zelfs niet eenige mededeeling omtrent deze voor Indië zoo belangrijke zaak. Alleen een voorstel tot het oprichten van gouvernements-scholen maar niet, o geen enkel woord zelfs over de bijzondere scholen.

Dit moet zeer worden betreurd.

Het gaat toch niet aan om in onze koloniën een ander stelsel ten aanzien van de subsidieering van bijzondere scholen te volgen, dan in het moederland. Waarom niet het Europeesch onderwijs uitgebreid door krachtigen steun van het particulier initiatief? In de Memorie, die het zooeven vermeld adres vergezelde en waarop wij onlangs de aandacht vestigden, wordt duidelijk en klaar uiteengezet dat uitbreiding van het Europeesch lager onderwijs hoogst noodig is en dat die uitbreiding op de meest practische en minst kostbare wijze kan worden verkregen door het oprichten van bijzondere scholen mogelijk te maken.

Bovendien het huidige stelsel van subsidieeren is in hooge mate onredelijk en onbillijk ten opzichte van het bijzonder confessioneel onderwijs. Gevolg daarvan is, dat thans nog slechts drie christelijke bijzondere scholen op Java bestaan; dat men wel tot het oprichten van meerdere scholen zou willen overgaan, doch dat de middelen ontbreken.

Dat is toch een onhoudbare toestand.

Het betreft hier inderdaad een koloniaal belang van groote beteekenis. Ook, omdat de steun van overheidswege aan de zending gegeven, niet doeltreffend kan zijn, zoo lang het bijzonder confessioneel niet tot ontwikkeling kan komen. En niet minder, omdat het Europeesch lager onderwijs onvoldoende zal blijken, zoolang niet particulier initiatief in staat gesteld wordt neutrale scholen op te richten.

Wij vertrouwen evenwel, dat bij het onderzoek der Indische begrooting in de afdeelingen, de aandacht van den Minister op deze aangelegenheid zal worden gevestigd, en dat dientengevolge de Minister nog met een voorstel zal komen; opdat eindelijk een eind zal gemaakt worden aan den onredelijken en ongerechtvaardigden toestand, waarin het bijzonder onderwijs in onze Koloniën verkeert."

Oost-Indische Berichten.

Officieele geheimzinnigheid. Het Bat. Nwbl. schrijft.

Over vier weken zal bij de tweede kamer der Staten-Generaal de indische begrooting voor het jaar 1908 worden ingediend. Dat geeft de Locomotief aanleiding tot de rechtmatige verzuchting, dat hier in Indië, waar de millioenen zullen moeten worden uitgegeven en ontvangen, omtrent het onderwerp dier begrooting tot op dit oogenblik zoo goed als niets bekend is.

Wel is het ons bekend, dat wij een algemeene directe inkomstenbelasting met progressieven aanslag mogen verwachten; welke voordeelen het gouvernement van die belastinghervorming verwacht en op welke wijze de daaruit besomde meerdere ontvangsten zullen worden besteed, dit wordt voor ons verborgen gehouden.

In één woord: men is te Buitenzorg geheimzinniger dan ooit te voren.

In 't jaar 1905 liet de indische regeering omtrent haar begrootingsvoorstellen een en ander los. Er werd, zij 't niet veel, toch althans iets van de voorbereidende beraadslagingen in den raad van Indië aan de publieke opinie prijs gegeven. 't Was de éérste maal dat de raad van Indië ten aanzien van de begrootingsvoorstellen gebruik gemaakt had van de bevoegdheid, bij art. 7 van het regeeringsreglement bedoeld: het in de vergaderingen van het collége gesprokene en verhandelde openbaar te maken voor zoover geen geheimhouding door het algemeen belang wordt geëischt. En dus beschouwden wij die eerste tegemoetkoming als een belofte voor de toekomst.

Wij hebben 't tegenovergestelde moeten ondervinden. De deur der buitenzorgsche raadkamer, even op een kier gezet, werd weer gesloten.

Wat is de reden van dien teruggang? Moeten wij de zaak aldus uitleggen dat de gouverneur-generaal bij zijn optreden en in den eersten tijd zijnner landvoogdij zich schrap poogde te zetten tegen den invloed zijner omgeving; dat hij aanvankelijk sterker was dan deze en zijn vrijzinniger ideeën omtrent de wenschelijkheid van publiciteit dóórdreef; maar dat ook zelfs de g. g. Van Heutsz ten slotte in menig opzicht het hoofd heeft moeten buigen voor de geheime machten der Algmeene Secretarie, die ten slotte elken gouverneur-generaal schijnt te kunnen biologeeren?

Wij gelooven, dat het antwoord op de vraag inderdaad in die richting moet worden gezocht.

Indien wij hier wellicht ten onrechte de schuld van het gebeurde te veel naar de zijde der hoogergeplaatsten verleggen, dan is dit slechts het gevolg van de te geringe publiciteit welke de regeering geeft aan haar voornemens en inzichten en aan 't geen er onder haar beleid voorvalt.

Wij leven ten opzichte der publiciteit in een donkeren tijd. Alleen de departementen van binnenlandsch bestuur en onderwijs laten nog iets van zich hooren. Overigens is er er stilte langs de geheele linie. Elken dag uit de publieke opinie zich in de indische pers over tal van zaken; maar de weerslag, die uit de gouvernementeele bureaux moet komen, blijft uit. Op die wijze wordt de openbare meening in Nederlandsch Indië lam geslagen! En zulks in een tijdperk dat ingeleid werd onder de leuze van decentralisatie en hulp der ingezetenen bij de behartiging van de zaken des lands.

In stede van vóóruit, gaan wij, wat de openbaarheid der handelingen en voornemens der regeerinng betreft, hard àchteruit!

De Japansche majoor, die al het moois hier en in den Oosthoek heeft afgeneusd, schrijft de N. S. Ct., is naar wij vernemen gisteren weer naar Batavia vertrokken. Dien zijn wij dus voorloopig kwijt, ofschoon wij een Ahnung hebben dat men zich hier kan voorbereiden op de komst van meerdere dergelijke Rijzende zon-menschen.

Moderne meisjesschool. De plannen tot stichting van een moderne meisjesschool te Semarang beginnen reeds eenigen vasteren vorm aan te nemen meldt het Bat. Nbld. Tot op dit oogenblik zijn ongeveer 30 personen toegetreden tot de „Vereeniging tot bevordering van voortgezet onderwijs", een aantal dat voldoende geacht mag worden tot het vormen van een plaatselijke afdeeling der vereeniging, waardoor men zelfstandiger en sneller zal kunnenn handelen. Op een nader te bepalen dag zal een samenkomst van deze nieuwe leden worden belegd.

Men zal dan niet alleen de afdeeling kunnen kiezen, maart evens kennis kunnen nemen van enkele verschillende schema's voor de oprichting eener meisjesschool als de bedoelde, uit welke schema's men een keuze zal kunnen doen. Uit 't geen wij voorloopig mochten te weten komen hebben wij den indruk ontvangen dat het plan inderdaad veel kans van slagen heeft. Veelzal echter afhangen van de belangstelling die het plan niet alleen te Semarang maar vooral in geheel Midden Java zal ondervinden. In de globale schema's zijn de te betalen school- en pensiongelden binnen zulke perken gehouden, dat de kosten dezer opleiding ook voor de interne leerlingen niet bezwarend zullen zijn. Aan de eigenlijke school wordt een pensionaat verbonden. En voor de bezoldiging van de onderwijzeressen zullen bedragen worden uitgetrokken waarvoor men zich van de toewijding van voor de hier bedoelde taak berekende moderne onderwijzeressen zal kunnen verzekeren.

Met de voorbereiding van het plan hebben zich bezig gehouden de dames mevr. Van Lonckhorst en mej. Pilger en de heeren Van Lookeren, Bonebakker en V. Witzenburg.

Geëcarteerd! . . . . We ontvingen een schrijven waaruit blijk, dat Van der Werf en Schultz, hoofdbestuurders van den Ned. Ind. Bond van Eur. Militairen „Voor Koningin en Vaderland", naar Holland vertrekken en dientengevolge de zetel van den Bond verplaatst wordt naar Batavia. Als Hoofdbestuur zullen optreden:

H. Baas Becking, soldaat stafschrijver te Batavia, in de functie van Voorzitter, en Canon, korp. der Infanterie alhier, als secretaris.

Van der Werf zal in Holland in het belang van denn Bond werkzaam blijven, door redactie van het orgaan „Ons Vaandel" zoowel als door oprichting van een Bondsgebouw, voor tijdelijk verblijf van uit Indië teruggekeerde en buiten betrekking zijnde ex-militairen, en de installatie van een „Informatie- en Centraal-Bureau voor Militaire adviezen" dat tevens zal trachten, voor plaatsing in een andere betrekking te zorgen.

Dit is o. i. de juiste weg.

Laten de heeren leden en bestuurderen van den Bond van Suiker employé's zich eens aan dit flink en doortastend optreden spiegelen! De Bond „Voor Koningin en Vaderland" zal succes hebben, zooals die van Miliciens en Oud-Miliciens en die van het Marinepersoneel, en groeien tegen de verdrukking in.

Dat durven we reeds voorspellen, want hier wordt gewerkt met energie en met feu sacré.

Maar of, wanneer deze lieden, die hier in Indië nu niet bepaald op rozen wandelden, in Holland van hun wedervaren vertellen, de werving voor het Indische leger betere resultaten zal geven — zie, dàt komt ons min of meer twijfelachtig voor . . .

De havenconferentie te Soerabaja, eenige dagen geleden in de Javabode aangekondigd, zal, naar men ons mededeelt, in hoofdzaak te beoordeelen krijgen het plan, om aan de Westzijde der Kalimas een aanleg kade te bouwen.

Gelijk bekend, werd reeds veel eerder gedacht aan een aanlegkade aan de Oostzijde der rivier, welk plan echter heftig werd bestreden, vooral omdat gevreesd werd, dat de stad zich alsdan Oostwaarts zou verplaatsen, waardoor vele waardevolle perceelen aan de Westzijde gelegen, in waarde zouden achteruit gaan. De bouw van een aanlegsteiger aan de Westzijde zou zoo beweerde men, op te veel technische bezwaren stuiten en dientengevolge te duur worden, waarom men het plan opperde geen steiger te bouwen, doch zich tevreden te stellen met een prauwenhaven. Den voorstanders van: „geen halve maatregelen" beviel dit echter in ggeenen deele, daar het beoogde doel, van Soerabaja een haven „up to date" te maken, daarmede niet bereikt werd.

De technische moeilijkheden van het westelijk plan worden voornamelijk veroorzaakt door den weeken moddergrond aldaar, doch men meent die zonder groote kosten te kunnen overwinnen, door aan den grond door aanplemping met zand, de noodige vastheid te verleenen. Het water vóór de kade zou een diepte krijgen van 13 meter, waardoor de grootste schepen dus in staat zouden zijn er aan te leggen.

In de bekende modderbank voor het Westgat, wil men trachten door middel van slibraderen een vaargeul te slaan van voldoende diepte, om de grootste zeeschepen de doorvaart te veroorloven. Op de dagen dat springtij heerscht, wil men, met behulp van een sleepboot, de slibraderen over de bank sleepen, waardoor de slib wordt losgewerkt en door den op die dagen buitengewoon sterke stroom, afgevoerd. Lukt dit plan, dan zou op zeer eenvoudige en goedkoope wijze het bestaande euvel verholpen worden. De marine-autoriteiten achten het plan zeer goed uitvoerbaar; op het departement der burgerlijke openbare

werken betwijfelt met het echter, of de losgewerkte slib door het springtij wel afgevoerd zal worden.

Om deze kwestie te beslechten, zal den 20en Augustus a.s. ter plaatste een proef genomen worden, welke zal worden bijgewoond door den directeur der burgerlijke openbare werken en den hoofdinspecteur van scheepvaart. Door een bebakeningsvaartuig zal het slibrad over de bank gesleept worden en nauwkeurig worden opgenomen, of de losgewerkte slib wordt afgevoerd door den stroom of weder bezinkt.

Het departement van burgerlijke openbare werken acht over het algemeen de geraamde kosten voor het nieuwe havenplan veel te laag en om die reden is ook het departement van financiën er tegen. Beide departementen achten het nieuwe havenplan zeer goed uitvoerbaar, ook zelfs het maken van een vaargeul van voldoende diepte, zoo niet door slibraderen dan toch in ieder geval door middel van baggermachines, doch men vreest dat de kosten t e bezwarend zullen zijn.

Eene conferentie, om deze zaak tot een oplossing te brengen zal, gelijk gemeld is, den 25sten Augustus as. te Soerabaja gehouden worden. Den leden van de Kamer van Koophandel aldaar, zullen uitgenoodigd worden aan deze conferentie deel te nemen.

Rubbercultuur in den Bismarck-archipel. Met het maken van nieuwe ontginningen en het aanleggen van aanplantingen, wordt op deze eilandengroep geregeld voortgegaan, zoo wordt aan de Ostas. Lloyd geschreven. Een nieuwe maatschappij voor den aanplant van rubber, is van plan op het eiland Nieuw-Mecklenburg aanplantingen aan te leggen, en naar het gerucht wil, is een met een groot kapitaal toegeruste engelsche maatschappij, voornemens op het eiland Bougainville met den aanplant van rubber proeven te nemen.

Vanwaar evenwel de arbeiders komen moeten, die voor deze cultuur-ondernemingen noodzakelijk zijn, is een nog onbeantwoorde vraag.

Volgens de rapporten van de gezaghebbers te Bougainville en Nieuw-Guinea moet in hest binnenland echter een zeer talrijke bevolking huizen. Indien de ambtenaren dus, meer dan tot dusverre het geval geweest is, de behulpzame hand willen bieden bij het aanwerven van werkvolk, zoo kunnen waarschijnlijk werkkrachten in voldoende hoeveelheid verkregen worden. (Bat. Nwsbl.)

Java-suiker naar Britsch-Indië. Het Bat. Nbl. schrijft:

In het Archief lezen wij het volgende:

Van het departement van landbouw ontving het dagelijksch bestuur van het Algemeen Syndicaat een uittreksel uit The Pioneer te Allahabad, dat door den consul-generaal der Nederlanden te Calcutta ter kennisneming werd gezonden aann zijne Excellentie de gouverneur-generaal.

Het bevat de ovlgende mededeeling betreffende den invoer van Java-suiker in Britsch-Indië: „Java heeft thans onmiskenbaar zijn stelling bevestigd als de grootste exporteur van suiker naar Britsch-Indië. In de negen maanden, eindigende op 31 December l.l. zond het 142.000 tonnen naar dit land, gevolgd door Duitschland met ongeveer 82000, Mauritius met 81000 en Oostenrijk-Hongarije met 72000 tonnen.

De Selenka-Expeditie. De spreekwijze „men noemt geen koe bont of er is een vlekje aan", schijnt zich ten opzichte van de Selenka-expeditie te bewaarheiden, schrijft het Soerab. Hdsbl. Immers, het met zooveel stelligheid tegengesproken gerucht van oneenigheid in den boezem der expeditie, schijnt niet van allen grond ontbloot te zijn. Zooals men weet, heeft de regeering aan de leden der expeditie vrij reizen toegestaan op alle Staatsspoorwegen en nu heeft de hoofdinspecteur aan de chefs der Ooster- en Westerlijnen medegedeeld dat de vrijkaarten, verstrekt aan de leden dr. Elbert, dr. Moskowsky en mejuffrouw Steiger, zijn ingetrokken.

Hieruit blijkt duidelijk genoeg, dat deze drie geleerden geen deel van de expeditie meer uitmaken, waardoor het gerucht van oneenigheid onder de leden zoo goed als bevestigd wordt.

Emigratie van Javanen naar de Lampongsche districten. Melde de Javabode van den 11en Juli jl. dat de regeering, althans voorloopig, voor de verdere uitbreiding der javaansche nederzettingen in de Lampongsche districten geen gelden meer beschikbaar meende te moeten stellen, in de hoop, dat door de verdere ontwikkeling van den inwendigen toestand der beide kolonies, de vrijwillige emigratie daarheen gestadig zou toenemen, het blad verneemt met groote ingenomenheid, dat dit plan bij den minister van koloniën weinig instemming gevonden heeft.

En zegt: „Door dien staatsman is het voornemen te kennen gegeven, om, waar de voorloopige uitkomsten van de genomen proef alleszins bevredigend mogen heeten, voor het doel weder een nader te bepalen bedrag bij de begrooting voor het volgend jaar beschikbaar te stellen.

Het is te hopen dat het gouvernement thans tot de overtuiging moge komen, dat het emigratiewezen als een der eerste levensvoorwaarden voor deze kolonie behoort te worden beschouwd en dat daarbij een goed afgerond plan op den voorgrond moge komen te staan. Anders blijft het toch bij sukkelen en proefnemen.

De lampongsche pépinière kan voor de toekomst — wij zeiden het vroeger reeds — van groot gewicht worden, natuurlijk in verband met het desa-onderwijs, dat langs lijnen van geleidelijkheid voor vrijwillige emigratie het noodige materiaal zal leveren en, meer nog, in verband met een toekomstplan om allerwege in de buitenbezittingen kolonies te traceeren, die levensvatbaar geacht kunnen worden, door de aanwezigheid van natuurlijke of kunstmatige afvoerwegen voor de producten en bevloeiingsmiddelen voor de plantvelden.

West-Indische Berichten.

Suriname. Uit Nederland schrijft men aan Onze West betreffende pogingen tot het op pooten stellen van twee nieuwe ondernemingen. De eene beoogt de oprichting eener Cultuur Maatschappij Meerzorg, welke zich met overname en exploitatie van de onderneming Abrasei zou belasten, waarbij het in de bedoeling ligt om, naast de rubber-, de bacoven-cultuur ter hand te nemen. Voorshands schijnt echter volgens dit schrijven het nog al moeite te kosten om het voor deze maatschappij benoodigd kapitaal bij een te krijgen.

Wat de andere onderneming aangaat geldt deze de exploitatie van het placer von Hemert, waartoe een syndicaat werd opgericht.

„Het syndicaat", lezen wij, „zond reeds in Juni voor het in te stellen onderzoek een mijningenieur naar Suriname, den heer Römer, vroeger werkzaam bij de gouvernements-exploratie. Aanleiding tot dit onderzoek schijnt geweest te zijn, dat de ontginning van het placer op primitieve wijze minder goede resultaten opleverde. De primitieve exploitatie heeft sedert het ontstaan van het placer eenige duizenden kilogrammen goud opgeleverd. Men wenscht nu doen onderzoeken of ook een meer rationeele ontginningswijze zoo noodig met machinerieën, een toekomst zou hebben. Is de uitslag der exploratie gunstig, dan is er grond voor de verwachting, dat een flink kapitaal voor exploitatie zal worden bijeengebracht. Natuurlijk is hierbij gerekend op het tot stand komen van den spoorweg naar Dam, voor het eventueel vervoer van machinerieën. Hetgeen een bewijs te meer is, dat — en hier veroorloof ik mij eene meening afwijkende van die van de waarnemende redactie van Onze West — de doortrekking van den spoorweg tot Dam van groot belang kan zijn voor de ontwikkeling van het binnenland, en daarom aanbeveling verdient."

De waarnemende redactie teekent hierbij aan, zich niet tegen de doortrekking tot Dam te hebben verklaard, doch slechts te hebben gemeend, dat die tot gelegener tijd zou uitgesteld moeten worden, nu de urgente zaak van het bacoven-transport een spoorlijn eischt.

Wij moeten verklaren dat dit niet uit het desbetreffend advies van Onze West te hebben gelezen, dat luidde niet voor het bacoven-transport alleen doch hoofdzakelijk voor uitbreiding der bacoven-cultuur in het Saramacca'sche, de gewenschte voltooiing van het spoorweg-project tot Dam te staken op een punt, waar de bestaande placers voor een groot gedeelte weinig profijt van de lijn zouden hebben, laat staan dus dat deze iets tot de verdere ontwikkeling van het binnenland zou kunnen bijdragen.

Wat het bacoven-trasport aangaat, was het toch bovendien reeds bekend, dat hiertoe eene concessie-aanvrage was ingediend door Mr. van den Brink, zoodat de urgentie voor den staat om het eene nuttige werk te laten rusten, teneinde de beschikbare gelden voor een ander nuttig doel te besteden, geenszins bestond, waar het particulier initiatief in dit laatste opzicht reeds doende was en nog is. Wij ontleenen toch het volgende aan Onze West:

„De heer Mr. J. ten Brink, die voor de firma Ibsen-Muller & Co., met ons gouvernement heeft onderhandeld over den aanleg van bovengenoemde spoorlijn (Spieringshoek—Peperpot) is door deze firma telegrafisch naar Parijs ontboden, om aldaar de zaak verder te bespreken. Behalve de spoorlijn zal ook de aanplant van duizend hectaren met bacoven door deze firma in uitzicht gesteld worden. De heer ten Brink vertrekt morgen met de Prinses der Nederlanden."

Laat ons hopen dat de heer ten Brink de zaak tot een goed einde brengen, en dat het van den hak op den takkerig advies der waarnemende Onze West-redactie aan de zaak der spoorweg-doortrekking naar Dam geen niet te verhelpen afbreuk zal hebben gedaan.

Curaçao. Er is indertijd sprake geweest van plannen betreffende een droogdok voor Curaçao. Aan de Wekker ontleenen we met het oog hierop de volgende beschouwing:

„Eenige jaren geleden is hier geschreven en gewreven over den aanleg van een droogdok, dat door weinigen voor een middel gehouden werd, om Curaçao uit diens verval te helpen opbeuren. Die aanleg werd besproken met het oog op de doorgraving van het Panama-kanaal door de daartoe gevormde Fransche Maatschappij, aan welke doorgraving de V. S. van N.-Amerika, na het door die Mij. gemaakte economische fiasco, de handen geslagen hebben, doch die, te oordeelen naar hetgeen van tijd tot tijd bekend wordt van de desbetreffende werkzaamheden, weleens, in weerwil van het Amerikaansche go-ahead, tot de pia vota zou kunnen gaan behooren.

Uit de gedachtenwisseling nopens voormelden aanleg was gebleken, dat een droogdok op Curaçao alles behalve rentegevend zoude zijn, o.a. omdat ons eiland buiten de route ligt, die nagenoeg al de stoom- en andere schepen volgen moeten, die het kanaal doorvaren willen, en evenals zij, die nu reeds op onze streken varen, op hun weg nationale koloniën vinden waar zij dokken kunnen en om reden, dat het niet te voorzien is, wanneer het kanaal doorgegraven zal zijn en alzoo de daaruit voortvloeiende problematische voordeelen genoten kunnen worden.

De Curaçaosche kapitalisten bezitten een practischen geest en zullen hun zuur verdiende penningen niet steken in een onderneming, die bij den tegenwoordigen stand der scheepvaart en andere zaken, slechts luttele ,en dan nog accidenteele, verdiensten oplevert, welke verzwolgen zullen worden door de ontzaglijke uitgaven voor het onderhoud enz. van kostbare machinerieën.

Zij, die onbekend zijn met de gebeurtenissen, welke voor zeker aantal jaren hier hebben plaats gehad en met de pogingen die van tijd tot tijd aangewend zijn geworden, om onze kolonie een eigen, zelfstandig bestaan te verzekeren, hebben mooi praten en schrijven, alsmede wat zij noemen „de Curaçaosche lamlendigheid" veroordeelen, want zij zijn onkundig van dien „practischen geest", welke den Curaçaonaar bezielt en hem o.a. verhindert, zijn duiten te steken in ondernemingen, zooals die, waarin in Europa en met name in Nederland, zooveel fortuinen jammerlijk ondergaan."

Van Vreemde Koloniën.

Mangaanijzererts-exploitatie in Engelsch-Indië. De ontginning van de mangaanijzererts-mijnen in Engelsch-Indië is nog van jongen datum en het lust onzen lezers wellicht een kijkje te nemen in de werkzaamheden in die mijnen, thans nog maar open groeven, aan de hand van een ooggetuige, dien we hier sprekende zullen inleiden, naar hetgeen hij aan de Times of India daaromtrent berichtte:

„De mijn, waar ik het over hebben zal, is gelegen in de Rewa Kantha, Radjpoetana, en hoezeer men er evenals alle nieuwe mijnbouwondernemingen in dit gedeelte van Indië ernstig heeft te lijden van de arbeidersschaarschte en de dientengevolge hooge loonen, gaan de zaken er merkwaardig goed. Ik kwam aan het station van de mijn aan vroeg in den morgen van een naren natten dag in Augustus en kreeg later op den dag mijn eersten kijk op de ertsafzetting aan de noordelijke helling van een heuvel, welke afzetting later gegeven heeft wat men zich met het oog op het zichtbare deel voorstelde.

„Er waren toen nog slechts weinige lieden aan het werk en dezen waren meerendeels belast met het ontgraven van een der zeven vakken, ieder ter breedte van 300 voet, waarin de helling was verdeeld. De lieden waren meerendeels Bhils en Naikas, en mannen, vrouwen en kinderen schenen allen genoegen te hebben in dezen voor hen geheel nieuwen arbeid. Dat evenwel voor de naaste toekomst grootere dingen in uitzicht stonden, bleek uit het groote aantal timmerlieden, bezig om lange rijen met gegalvaniseerd ijzer gedekte hutten op te zetten, alle volgens de laatste hygienische begrippen aangelegd, terwijl daarbij tevens gerekend was op de groepeering van de verschillende kasten en godsdiensten onder de toekomstige arbeiders.

„Den volgenden morgen werd de bel om zes uur geluid, maar geen der arbeiders verscheen. Hoe onaangenaam men dit ook vond, bleek men zich over het feit niet al te zeer te verwonderen daar het onder deze bewoners der wildernissen een gewoon verschijnsel is om, hoezeer goed betaald en hoezeer ook met het werk ingenomen, niet geregeld op te komen.

„Een week ongeveer na mijne aankomst moest een belangrijke verzending binnen korten tijd plaats hebben, en met het oog op het oponthoud en de spillage bij het vervoer, werd mij gelast halverwege tusschen de mijn en het station mijn kamp op te slaan en te trachten verbetering in den toestand te brengen. Dit was met het oog op de wegen een volmaakt hopelooze taak, en hoewel tot zes ossen beschikbaar waren voor elke kar, was het niet mogelijk om op elken tocht meer dan een halven ton te vervoeren, waarvan dan nog de helft verloren ging, terwijl de drijvers zich gelukkig achtten wanneer zij de reis volbrachten, zonder dat een hunner beesten zich de beenen brak of een wiel van hun kar afliep. Om hierin te gemoet te komen legt de maatschappij nu een lijn aan van de mijn naar het station, de eerste in hare soort in dit gedeelte van Indië.

„Omstreeks het midden van September hadden de regens feitelijk opgehouden en ik keerde naar de mijn terug, waar binnenkort een groot aantal koelies werden verwacht. De eerstaankomende waren 300 Marwaris, die overeenkwamen om tegen de volgende loonen te werken, zes, vier en drie anna's (één anna = 5 cent) per dag respectievelijk voor mannen, vrouwen en kinderen. Deze luitjes waren op hun gemak gesteld en aan den drank verslaafd, maar, in afwachting van betere arbeiders, kwam hunne komst ons toch zeer te stade.

„Alles te zamen hadden wij nu 700 lieden aan het

werk en brachten dagelijks 50 tot 60 tons uitgezocht erts op, maar wijl het onder al deze lieden onmogelijk was een honderdtal goede boorders te vinden, werd ik naar Karatsji gezonden, waar ik 100 Mekrannis aannam voor 6 maanden tegen loonen van 15 tot 20 roepijen 's maands. (1 roepij = 80 cent.). Deze lieden gaven alle stof tot tevredenheid en de maatschappij voerde hun aantal op tot 450, en ik moet zeggen dat waar harde arbeid gevorderd werd, waarvoor geen speciale bedrevenheid noodig was, zij heel wat verzetten. Hun komst in grooten getale in ons district verwekte heel wat opschudding, daar zij volslagen onbekenden waren voor de inboorlingen en er ietwat wild uitzagen in hun lange, wijde pantalons, veelkleurige vesten en reusachtige hoofddoeken. Zij gedroegen zich echter zeer goed, en weldra keerde de rust in de gemoederen terug.

„Als regel werd tweemaal op een dag de buskruit- of dynamietlading in de nieuw geboorde gaten ontstoken. De gaten waren gemiddeld vier voet diep en wanneer er goed gewerkt werd, konden twee man de eene met een boor en de andere met een hamer gewapend, drie zulke gaten op één dag voltooien.

„Toen de regens geheel voorbij waren hadden wij 1500 lieden aan het werk, waarvan de helft van elders aangevoerd en dus bij de mijn in hutten waren ondergebracht, terwijl de andere helft uit inboorlingen bestond, die in hun eigen dorpen woonden. De laatsten waren zeer geschikt voor het aardwerk en het uitzoeken van het erts, waarbij vooral de vrouwen en kinderen al zeer spoedig goed van slecht wisten te onderscheiden, maar zij zijn allen onbetrouwbaar en doen hun werk slechts goed onder voortdurend toezicht, maar ze zijn zoo kinderlijk en vriendelijk, dat het bijna wreed schijnt hen te straffen voor hun luiheid. Met zulk een arbeidersmacht werd het nu ook noodig een dokter bij de mijn te hebben en een hospitaal. Nu de regens hadden opgehouden maakte ook de schaarschte aan water zich ernstig voelbaar en om een voldoenden aanvoer te verzekeren voor den drogen tijd moesten verscheidene diepe putten worden gegraven.

„Daar wij nog niet over voldoende arbeiders beschikten om de groote maandelijksche verzendingen op te kunnen brengen, en in de buurt geen goede arbeiders in eenigszins grooten getale waren te vinden, werd ik naar Rawalpindi gezonden, waar ik 600 Pendjabis aanwierf op dezelfde voorwaarden als de lieden van Karatsji. Ik was er niet rouwig om, toen we eindelijk aankwamen, want ofschoon de meesten zich zeer goed gedroegen, schuilden er eenigen onder, die op bijna elk station langs den weg last veroorzaakten door onderlinge vechtpartijen, diefstallen ten nadeele van de verkoopers op het perron en het ophouden van den trein.

„Den dag na mijne terugkomst moest ik naar Quetta, waar ik nog 200 man aannam, allen Pathans en Hazaras, goede werklieden trots den slechten naam van de eersten. De mijn was nu in vollen gang en beschikte over 2500 arbeiders, behoorende tot alle kasten en godsdiensten; maar dank zij de oordeelkundige verdeeling over het logies en bij den arbeid, kwamen uit dezen hoofde geen moeilijkheden voort.

„De ertsopbrengst was nu tot 100 tons gemiddeld daags gestegen, en de werken leverden een levendigen aanblik op, daar de heuvel van den top tot den voet door de arbeiders onder handen werd genomen. De werktijd was gemiddeld acht en een half uur daags, doch wisselde een weinig naar het jaargetijde. In den winter werd de eerste bel om zes uur geluid bijwijze van waarschuwing voor de lieden om op te staan en hun tijd te geven om te eten; om 7 uur luidde de werkbel en begon de arbeid, die duurde tot tien minuten voor twaalven, op welk oogenblik de bel werd geluid ten teeken, dat de mijnen zouden worden ontstoken en dus iedereen, behalve zij, die met de ontsteking waren belast, zich uit de voeten moest maken. Zoodra het terrein vrij was, werden de verschillende mijnen tot ontploffing gebracht en in de naastvolgende oogenblikken geleek de heuveltop een hel terwijl groote rotsblokken naar den voet geslingerd werden. Om één uur werd de bel weer geluid en begon de arbeid op nieuw tot tien minuten voor vijven als wanneer op nieuw de bel werd geluid voor het ontsteken der mijnen en de eigenlijke arbeid voor dien dag was afgeloopen.

„Den eersten en vijftienden dag van elke maand werd het werk gestaakt en aan een ieder vrijaf gegeven, wat, behalve dat dit menschelijk was, uit zakelijk oogpunt goed gezien moet worden geheeten, daar het den lieden iets geeft, waarnaar zij verlangen, terwijl zij met frisschen moed weer aan den arbeid gaan. Dat zoo'n vrije dag zijn rente oplevert heb ik in vergelijking met een andere mijn, waar ik vroeger werkzaam was, opgemerkt. Geen vrije dagen werden er gegeven en iedereen moest onafgebroken werken van af zijne komst totdat hij heenging, tenzij hij wenscht te malengeren en een akeligen dag in zijn hut of op een zwerftocht door de wildernis door te brengen. Hoewel de lieden daar bij stukwerk betaald werden, bevond ik dat de lieden hier veel meer verzetten. Behalve deze vrije dagen had men dan nog de tallooze feesten en vasten, wat naar 't schijnt op 't zelfde neerkomt, waaraan vooral de hindoesche kalender zoo rijk is."

Een priester over vreedzame pacificatie. Op de grenzen van het portugeesche Angola en Duitsch Zuidwest Afrika woont de machtige stam der Ovambos, waartegen voorzoover zij op portugeesch gebied gevestigd zijn voor weinige maanden, eene expeditionnaire macht, bestaande uit 300 man cavalerie, 2200 man infanterie en 4 snelvuurkanonnen onder kapitein Roçadas is uitgezonden, met de opdracht om in het land een aantal, elkander ondersteunende posten op te richten.

In Portugal em Africa, een portugeesch maandschrift, onderwerpt pater Lecomte, leider van de katholieke zendelingen van den Heiligen Geest in Angola, het operatieplan aan eenige critiek en teekent dan het volgende aan:

„De Ovambo-hoofden, werkelijk geacht en gevreesd door allen, zouden hunne bevoegdheden weinig begrijpen, wanneer zij hunne onafhankelijkheid zouden prijs geven, en zelfs wanneer zij het leenmanschap op door de regeering aangeboden voordeelige voorwaarden zouden aanvaarden, zouden de grooten van het land hen vergiftigen of een opstand uitlokken, om een ander in hunne plaats te stellen, die den in het belang dier grooten zijnden bestaanden toestand wederom zou herstellen. Slechts de vrees en de overtuiging, dat alle tegenstand vruchteloos is, kunnen de hoofden, de grooten, het volk er toe brengen eene heerschappij eenstemmig aan te nemen. Allen weten wel, dat zij niet altijd onafhankelijk kunnen blijven, maar men wenscht zoo lang mogelijk den toestand te behouden, waarin voor zoovelen voordeelen zijn weggelegd. Nu met de Ovambo's over den intocht in hun land te onderhandelen, zou door hen als een teeken van zwakheid worden aangemerkt en geen gunstige uitkomsten opleveren. Het ware beter niets op den weg der onderhandelingen te erlangen, daar elk aldus opgericht fort elk prestige zou missen en de bezetting aan voortdurende minachting en dagelijksche conflicten zijn blootgesteld."

Congo-hervormers-taktiek. Onlangs kon men lezen dat de protestantsche zendeling Stannard door het gerechtshof te Boma in den Congo-Staat in hooger beroep was vrijgesproken van de tegen hem ingebrachte beschuldiging van laster, dien hij ten aanzien van een officier, in dienst van dien staat, Hagstroem in openbare geschriften zou hebben gepleegd. Voor de hand ligt het denkbeeld, dat de heer Stannard geen laster zou hebben gepleegd en dus de heer Hagstroem werkelijk zich zou hebben schuldig gemaakt aan de hem ten laste gelegde feiten. Wat blijkt nu evenwel? Morel, de ziel van de Congo Reform Association, naar wiens pijpen heel de engelsche regeering danst, heeft eenvoudigweg de brieven van Stannard, die hem bereikten, voor zijn tijdschrift de West-African Mail en voor zijn doel vervalscht, zoodat niet Stannard maar Morel de man van Stannards brieven is. En op de woorden van zulk een falsaris zweert men als op een evangelie — 't is eenvoudig misselijk.

Behandeling van chineesche koelies. Men maakt zich in den laatsten tijd in China, waar de mandarijnen het met de behandeling hunner ondergeschikten in het eigen land zoo nauw niet nemen, erg warm over de mishandelingen, waaraan de chineesche koelies in den vreemde zouden zijn blootgesteld. Zoo hebben chineesche bladen het nu onlangs gehad over de behandeling van koelies op Samvo, waarbij natuurlijk de gebruikelijke overdrijving niet zal zijn uitgebleven. Om een staaltje van die overdrijving te geven zij hier even gememoreerd dat uit de verhandeling van een rechtszaakje te Singapore door een chineeschen koeliewerver aldaar tegen den uitgever van een chineesch bladje ingesteld bleek, dat de laatste den eerste voor de voeten wierp hij landgenooten ronselde voor Banka, waar de lieden soms bijwijze van amusement voor de inzittenden onder de wielen der rijtuigen werden geworpen. Van Samvo heet het nu, dat de koelies er slecht gevoed en mishandeld worden, geen geneeskundige hulp bekomen en ook niet het overeengekomen loon. Een chineesch mandarijn zou zich nu op weg naar Apia bevinden om zich op de hoogte van den toestand te stellen.

Italianen in Rhodesia. Op een daartoe door de British South Africa Company afgestaan terrein in Rhodesia is onder de leiding van de heeren Danovaro en luitenant Guidotti de grondslag gelegd voor eene italiaansche kolonie. Italianen uit de streken, waar in hun vaderland de beoefening van den landbouw het hoogste staat, worden aan het hoofd gesteld van eenige modelhoeven, waarvoor de arbeiders uit de omwonende Kafferbevolking worden gerecruteerd.

Kras bijgeloof. Er gebeurt in het groote engelsch-indische rijk nog heel wat onder de oogen van het bestuur, wat het daglicht niet verdraagt. Te Lahore, eene der groote steden van het land, en in de omstreken dier stad, heerscht het bijgeloof, dat indien iemand zijn huwelijk niet met kinderen gezegend ziet, hij hierin kan tegemoet komen, door de belofte zijn eerstgeborene aan den Dewla Sjahi Dervisj af te staan. Deze bereidt het aanvaarde offer een levenden dood, door het een ijzeren kap op het hoofd te zetten, waardoor de groei wordt belet. Bezoekers van het mausoleum van keizer Djahangir, waar dit onmensch schijnt te huizen, ontdekten bij den muur der graftombe zulk een ongelukkig slachtoffer, een mooi twaalfjarig meisje met een zeer klein hoofd, dat de spraak miste en niet het minste besef van schaamte aan den dag legde. „Zelfs de kindermoord," merkt de Indian Witness op „was nog barmhartiger dan dit onduldelijk menschelijk lijden."

De Congo-staat. Van de hand van pater Castelein verscheen eene studie over den Congo-staat, zijn oorsprong, zijn rechten en plichten, en het requisitoir zijner aanklagers, waarin wij de volgende juiste uiteenzetting aantreffen:

»Wij beweren geenszins dat er geen fouten zijn begaan of misstanden voorkwamen, zoo in het bestuur van den Congo-staat, als bij de exploitatie der particuliere concessie-terreinen en van de kroon-domeinen. Alleen de idealogen overtuigd van de uitmuntendheid van hun systeem en van hunne bekwaamheid om het toe te passen kunnen beweren, dat zij bij een zoo lastig en moeilijk beheer elke fout zouden hebben vermeden en elken misslag gestraft. Bezadigde en onbevooroordeelde lieden trachten om het optreden van den staat na te gaan, slechts uit te vorschen van welken aard de fouten waren en welke afmetingen deze misstanden hadden aangenomen.

»Is er in deze wat hier voorviel, gelet op de exceptionneele toestanden, waaronder de Staat zich organiseerde, en in vergelijking met het bestuur over andere koloniën, iets abnormaals te ontdekken, wat de gestrengheid van den historicus en van den goed onderrichten socioloog moet te voorschijn roepen. Ziedaar de vraag waar het hier om moet gaan:

»Wij vermeenen voldoende onderricht te zijn om deze vraag in algemeenen zin te beantwoorden, en te ontkennen, dat de misbruiken, hoe ze zich ook thans nog mochten voordoen, dan wel zich in het verleden hebben voorgedaan in den moeilijken tijd van het begin, abnormaal zouden zijn of aanmerkelijk grooter dan in de bezittingen van Duitschland, Engeland en Frankrijk. Zij mogen ons dus niet den grooten omvang en de duurzame weldaden doen miskennen van den beschavingsarbeid, waaraan Leopold II zijn naam heeft verbonden.

Wat de belasting in arbeid aangaat, welke van de inlandsche bevolking wordt geheven, merkt de schrijver het volgende op:

»De belasting in arbeid de eenige practische is zelfs uit moreel en maatschappelijk oogpunt een uitstekende belasting, wanneer ze niet te zeer wordt opgedreven. De inlander is in hooge mate lui. Dan de wet op den arbeid is door God voor de heele menschheid gegeven en schept voor allen een ware gewetensplicht. Zij is bovendien een onmisbare factor voor de materieelen en moreelen vooruitgang. Een barbaarsch volk, dat zich niet aan die wet wil onderwerpen, zal zich nimmer beschaven. Men mag het dus daartoe dwingen, en daar het slechts arbeid kan leveren in compensatie van de diensten, die men het ter verbetering van zijn lot bewijst, heeft men dus een dubbel motief om dien arbeid op te leggen en te eischen.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur. Juni 1907.

Studiën op bevloeiïngsgebied (vervolg), door F. K. Overduyn. — Het eiland Benkalis, door L. Reep. — Het achterhalen van gestolen goederen, door M. Herz. — De karbouwenstapel in de benedenstreken van de onderafdeeling Boven-Kampar, door O. P. Besseling. — Perkara policie dengen Prijaji-policie, door K. H. — De rechtspraak over de bevolking in Ned.-Indië, door E. Perelaer. — De nieuwe belasting op de bedrijfs- en andere inkomsten, door V. — Huishuurindemniteiten, door V.

Weekblad voor Indië. 1907. No. 17.

Jobstijdingen uit Celebes, door M. van Geuns. — Een jubilaris (J. Th. Andriesse), door M. v. G. — Het eerste zendingsfeest op Java, door B. — Indische omtrekken, door H. B. — Indrukken van den dag, door Corax. — Repliek van H. Borel aan O. Knaap. — Enz.

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardr. Gen. 6 Sept. 1907. No. 5.

Eene reis naar de bovenstreken van Boeloengan (Midden-Borneo) (12 Nov. 1905—11 April 1906), door E. W. F. van Walchren (met kaart, platen en tabel). — Exploraties aan de Zuidwestkust van Nieuw-Guinea, door R. L. A. Hellwig. — Dagboek van een tocht uit Todjo naar Mori (Midden-Celebes), en terug naar het Posomeer (11—27 April 1906), door F. R. Maengkom (met kaart). — Diepzeeloodingen in en nabij den Oost-Indischen Archipel, door J. F. Niermeyer. — De 5e expeditie van het Kon. Ned. Aardr. Genootschap naar het binnenland van Suriname, door L. A. Bakhuis. — De bevolking van Java en Madoera in 1905, door J. F. Niermeyer. — Litteratuur O. I. Archipel. — Enz.

De Indische Mercuur. 17 Sept. 1907.

Bijdragen van het algemeen proefstation te Salatiga tot de kennis der ziekten van koffie, cacao, kina, agave en pala. — Het tabaksgebruik in de Ver. St. v. N. A. van 1 Juli 1906—30 Juni 1907. — Effects of thading on soil conditions. — Studies on the movement of soil moisture. — De »Deli Planters Vereeniging" en de uitdrijving van den Straits Dollar. — Selectie-methode van suikerrietstokken volgens soortelijk gewicht. — Theevervalsching. — De begrooting van Ned.-Indië voor 1908. — Kultuurberichten. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

Ch. F. RIJKEN & Co.

Vleugels, Pianino's, Orgels.

Verhuren, Stemmen, Repareeren

NIEUWSTRAAT No. 26.

INDISCHE VENDUTIE

Malakkastraat 74,

DEN HAAG.

Is het *Soliedste Adres* voor hen die *KOMEN* om zich te *installeeren* en voor hen die hun *Inboedel* 't voordeeligst van de hand wenschen te doen, *zonder kosten voor den inzender.*

Geopend van 9 tot 5 uur.

(Zondags gesloten.)

H. v. DOOREN & Cie.

MODES.

DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.

5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

NIEUW

Malthusianisme.

Damesdeskundige.

MEVROUW ADRIAAN

Regentesselaan 362,

einde halte lijn 5.

Consult dagelijks, Zondags op verzoek.

DAMES ATTENTIE!

Atelier voor het maken van

Dames- en Kinder-Costumes, Mantels en Reformkleeding naar de nieuwste methode bewerkt. Nette coupe en spoedige aflevering met en zonder bijlevering der stof. Door het geheele land aan huis te ontbieden.

Geeft les aan Dames in het knippen en maken van Costumes Mantels enz.

Aanbevelend,

Mevr. H. W. BLOKBERGEN—VAN DER WAL.

Gerard Doustraat 65 bovenhuis. Amsterdam.

Wij vragen U niets

anders als onze **NAAIMACHINES** en onze prijzen te vergelijken met die van andere firma's!

Bij ons geen afbetalingssysteem van 50 cents

per week, enz., dat zoovele huisgezinnen ongelukkig maakt, en den handelaar groote verliezen berokkent!

Wij zijn dan ook minstens 30 pct. goedkooper dan welke firma ook! **Acht** jaren de **meest volledige, schriftelijke** garantie.

Zuid-Hollandsche Naaimachinenhandel voorh. W. Vermeulen & Co,

VEENESTRAAT 5, DEN HAAG. Telefoon 4779.

Filialen in de voornaamste plaatsen van Nederland.

Reparaties van **alle** soorten Naaimachines door prima vaklui spoedig en zeer billijk.

Nederlandsch-Indische Crediet- & Bankvereeniging

Hoofdkantoor AMSTERDAM, Keizersgracht 482.

DEPOSITO-RENTE.

Voor bedragen met 1 dag opzegging 3 pct.	Voor bedragen gedurende 6 maanden 4 pct.
" " gedurende 1 maand 5 "	" " " 1 jaar 4 "
" " " 3 maanden 4½ "	

Gelden op langen termijn gedeponeerd kunnen elken dag *tusschentijds* worden teruggevraagd, in welk geval correspondeerende renten vergoed worden.

Maison Spéciale de Trousseaux et Layettes.

NOORDEINDE 6 *vis à vis Plaats.* — **BRNARD DRABBE.** — **DEN HAAG.** *Telephoonn.* 2162.

Specialiteit INDISCHE UITRUSTINGEN.

Dunne Lingerie's, Kat. Dam. Tafelgoed, Bedlakens, Sloopen en Goelings, in gegarandeerde Indische maten.

BOEKJES met volledige opgave GRATIS.

AGUILAR'S Port-, Sherry- en Madeirawijnen

zijn alom bekend.

VRAAGT PRIJSCOURANT.

Hoofdkantoor Lange Houtstraat 6, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.

Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

Th. GIJSBERS VAN WIJK.

Jacob v. d. Doesstraat 55, Den Haag.

Engelsche, Schotsche en Fransche stoffen.

Voor élegante coupe als soliede afwerking wordt gegarandeerd.

Eerste Coupeur geweest te Londen, Parijs, Brussel en Den Haag.

Uniformen. Ambtskleeding. Livreien.

TE HUUR.

Te ***BEEK*** bij ***Nijmegen*** te huur een **Gemeubileerde** of **Ongemeubileerde VILLA**, met 9 kamers, zaal en grooten tuin, in de kom der Gemeente bij de tram gelegen. Mooie wandelwegen. Bijzonder geschikt voor degenen, die naar Holland terugkeeren.

Te bevragen Hôtel HET SPIJKER, Beek.

TRANSVALIA,

Prins Hendrikstraat 74.

Wollen- en Halfwollen

ONDERGOEDEREN,

Corsetten, — Kousen,

Echt Jaeger.

Maatschappij NUTRICIA,

ZOETERMEER.

Filiale DEN HAAG, Piet Heinstraat 19, Telefoon 1739.

Filiale AMSTERDAM, Leidschestraat 44, „ 4797.

Filiale ROTTERDAM, Schiedamsche singel 21, „ 4149.

Eenigste Exporteurs van Gehomogeneïseerde Melk en Room.

Provianderen verschillende groote Binnen- en Buitenlandsche Stoomvaart-Maatschappijen o.a. Stoomvaart-Maatschappij „Nederland", Rotterdamsche Lloyd, Congo-Line enz.

Specialiteiten voor KINDERVOEDING.

A. A. KNUIJVER & ZONEN,

Hofleveranciers

van H. M. de Koningin en H. M. de Koningin-Moeder.

Gedempte Raamstraat 11-12,

'S-GRAVENHAGE.

Ned. Fabriek van

alle soorten Borduur- en Passementwerk.

STOOMGALONWEVERIJ.

FRANJES, EMBRASSEN enz. voor Meubelpassementwerk.

Foto's van banieren gratis ter inzage.

COLCHICUM AUTUMNALE

de **Reuzenbloembol** welke in veertien dagen wel 26 prachtbloemen in paarsch en wit voortbrengt voor langen duur. Men legt deze bollen voor't raam zonder aarde of water op een bakje. Is de bloeitijd voorbij dan plant men de bol in een bloempot of in den tuin, en er ontwikkelt zich een prachtvolle plant, welke in 't voorjaar weer afsterft, en welke men opnieuw voor 't raam plaatst. Te bekomen tegen inzending van **Postwissel, per 3 stuks 30 cts., 6 stuks 55 cts. en 12 stuks f 1.—.**

SPOEDBESTELLING VERZOCHT.

De Bloemisterij

„LUGDUNUM-BATAVORUM",

LEIDEN.

Nijmegen. Holland.

In een klein en net gezin in bovengenoemde stad bestaat gelegenheid tot opname van **een** of **meer kinderen**, die aldaar de scholen wenschen te bezoeken.

Van een liefderijken en zorgvuldige verpleging, alsmede toezicht op de lessen enz. kan men verzekerd zijn.

Men wordt verzocht voor inlichtingen zich met franco brieven onder lett. M. te wenden tot het bureau van dit blad.

Mej. N. v. Genderen Stort

(Gedipl.)

Gr. Hertoginnenlaan 234,

heeft nog **eenige PIANOLESSEN disponibel.**

Goede referenties te Amsterdam en Den Haag.

Brückel Mutzenbach,

Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,

'S-GRAVENHAGE.

Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

Nieuw-Malthusianisme.

Mevrouw VAN DAM

dagelijks te spreken van **10--4** en van **7--9** uur. (Zondag op verzoek).

-:- Tollensstraat 106 -:-

Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.

Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos.

Rechtskundig Bureau

„DE ADVOCAAT EN PROCUREUR."

Directie: L. N. DUIN & Co.,

Gerard Doustraat 65, — AMSTERDAM.

Belast zich met de Verdediging van Burgerlijke en Strafzaken voor alle Rechtbanken en Kantongerechten in Nederland en Buitenland. Biedt accoorden aan *in* en *buiten* faillissement. Spreekt faillietaanvragen tegen en voorkomt processen. Bezorgt gelden op elk solied onderpand, ook met 2 borgen. - Levensverzekeringpolis - Assurantiën.

N° 39. Donderdag 26 September 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling* . . . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers. . . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel. . . . . f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . . . . . „ 0.09
„ „ „ 1000 „ . . . . . „ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is

Het verspreiden van populair kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden**

Inhoud van dit nummer.

KOLONIALE PRAATJES.

Nog eens het nut van koloniën.

Ingevolge gedane belofte zullen we, naar aanleiding van het ingezonden stuk van den heer Van Kol op de critiek, hier geleverd op zijn in de *Indische Gids* onder vorenstaand hoofd verschenen artikel, daarop nog eenmaal terugkomen, hoezeer ook wij eene polemiek met den heer Van Kol tot de meest onvruchtbare achten, uit hoofde van den hoogst uiteenloopenden kijk op de koloniale aangelegenheden, inzonderheid wat het onderhavige onderwerp betreft, die ons scheidt. Dat verschil laat zich het best typeeren, wanneer wij de slotwoorden van het artikel van den heer van Kol stellen tegenover het motto, aan het hoofd van elk nummer van dit blad te vinden: «Het koloniaal belang is een algemeen nederlandsch belang»,

Tegenover dit motto, door hem eene misleiding geheeten, stelt de heer Van Kol dan als conclusie zijner op dwaalwegen opgedane bevindingen, dat: «het bestaan en de handhaving van het koloniaal bezit, is geen algemeen, geen volks-, doch een zuiver kapitalistisch belang».

Tegenover onze stelling dus, dat de belangen van heel het nederlandsche volk betrokken zijn bij de behartiging der koloniale belangen, bij de dientengevolge in de koloniën te verwachten meerdere welvaart, en bij de ontwikkeling der bestaande relatiën, zien we den heer van Kol, in de rol van badmeester trachten ons door een koudwater-douche te overbluffen met een: Och wat algemeen nederlandsch belang. Niemand of nagenoeg niemand heeft in Nederland belang bij de koloniën, behalve een handjevol kapitalisten, ambtenaren, officieren en gepensioneerden.

Wij herhalen het nog eens, had het betrokken artikel niet in de *Indische Gids* gestaan, wij zouden ons niet de moeite gegeven hebben er op in te gaan. De zij het ook slechts voorwaardelijk door de redactie van genoemd maandschrift met zijne opname aan het bewuste artikel verleende sanctie alleen, maakte het ons tot plicht, om dit niet onopgemerkt te laten. Dit, wat ons betreft, naar aanleiding van de opmerking van den heer van Kol, dat de slag „dus raak" zou zijn geweest.

De heer van Kol tart ons nu aan te toonen, dat de nederlandsche arbeiders wel degelijk een groot belang hebben bij de handhaving van het koloniaal bezit, en voegt daaraan toe: «Knagen aan onderdeelen, vitten op bijzaken, twisten over cijfers van ondergeschikt belang, ontwijken van de kern der kwestie, zullen hem daarbij van weinig nut zijn.»

Voor den schrijver moge des Pudels Kern geweest zijn, het in zijne oogen ondergeschikt belang, dat het koloniaal bezit voor de arbeidersbevolking zou opleveren, voor ons was het de draad, die door het betoog liep, en eene meer algemeene strekking lijnde, die der ontmoediging, op grond van, wij herhalen het, onware vergelijkingen met den kolonialen arbeid van andere natiën, die der ontgoocheling, welke zou kunnen volgen op het betoog van het zoogenaamd «zuiver kapitalistisch belang", dat voor Nederland in zijn koloniaal bezit alleen op het spel zou staan.

Wij hebben dientengevolge gemeend de onjuistheid der door den heer van Kol gemaakte vergelijkingen in het juiste daglicht te stellen, en een voornaam punt, in algemeen opzicht, dat betreffende den handel uit zijn betoog lichtend, de belangrijkheid van den goederenruil tusschen Nederland en Indië voor de nederlandsche gemeenschap aan te toonen, en afgaande op den gedachtengang van den heer van Kol, zou de slag hier «dus raak» zijn geweest, wat wij ook bedoelden.

Al hetgeen niet wegneemt, dat wij ook niet aarzelen den heer van Kol in zijne kern der kwestie te volgen.

De vraag of de nederlandsche arbeiders wel degelijk een groot belang hebben bij de handhaving van het koloniaal bezit, wordt beheerscht door die andere vraag of het koloniaal bezit thans reeds hunne belangen dient en of die belangen zouden kunnen worden geschaad door het teloor gaan van dat bezit?

Onzes inziens kan het antwoord op die dubbele vraag niet anders dan bevestigend luiden. Een bezit, dat aan Nederland een in- en uitvoerhandel schenkt, ter waarde (volgens de jaarcijfers voor Nederland van 1905) van 466 millioen gulden, en wel in die mate dat in de lijst der invoercijfers Java en de andere bezittingen in Indië, na Pruissen met 577.5 millioen gulden, de tweede plaats innemen, met 399,6 millioen gulden, in de rij der landen van herkomst, kan niet anders dan aan de geheele gemeenschap en dus ook aan de arbeiders ten goede te komen. Wij hebben in het nummer van den 8n Augustus ll. door eene vergelijking met den handel van andere natiën uiteengezet, wat dit cijfer van 466 millioen gulden of 83 gulden per hoofd der bevolking voor Nederland beteekent. Zou de heer van Kol in gemoede durven verklaren, dat het den duitschen arbeider b. v. onverschillig moet laten of zijn land het twee derde van zijn geheelen buitenlandschen handel zou moeten derven?

Derven? Er is volgens den heer van Kol geen sprake van derven. Al zou een andere vlag over Indië waaien, dan zouden we toch uit handelsoogpunt wel behouden, wat wij hebben. Meent hij dat en mag hij dat meenen, waar onder andere de geschiedenis uitwijst, dat in al die landen, waar eens de nederlandsche vlag woei om voor de engelsche te wijken, de nederlandsche handelsnaam zoo goed als geheel tot de traditiën behoort? En zijn ook de feiten niet daar, om het fictieve van die onderstelling aan te toonen: Engeland streeft naar het protectionnisme; Frankrijk maakte reeds zijne koloniale tarieven ondergeschikt aan de bescherming der moederlandsche nijverheid; Duitschlands koloniale politiek laat zich samenvatten in Dernburgs woorden betreffende het doel der koloniën: «afzetmarkten voor de producten der moederlandsche industrie, bronnen van ruwe grondstoffen voor die industrie;» de Vereenigde Staten verhoogden het tarief voor vreemde katoentjes in de Philippijnen met 100 percent; Japan is allen in protectie de baas. De vlag, die de nederlandsche in Indië zou vervangen en den goederenruil met Nederland dan toch ongemoeid zou laten moet blijkbaar in de verbeelding van den heer van Kol worden gezocht.

Die handel geeft, ook de heer van Kol, heeft er op gewezen, aanleiding tot het voeden van verschillende nederlandsche bedrijven, waar ook de arbeider profijt van trekt. Niet genoeg volgens den heer van Kol, van socialistisch standpunt, maar wij vragen of het den nederlandschen arbeiders onverschillig zou kunnen zijn, dat hun een 15 of 16 millioen gulden aan arbeidersloon (volgens de berekeningen van den heer v. K.) zouden komen te ontvallen?

Pers-kroniek.

INHOUD: *De Standaard over de zaak Simonar.* — *Het Algemeen Handelsblad over de Britsche pers en onzen goeden naam als koloniale mogendheid of hoe men het zeker niet moet aanleggen om lasterpraat over ons koloniaal beleid in den vreemde uitgestrooid, tegen te spreken.* — *Een waarschuwend woord van het Nieuws van den Dag over den toestand in Atjeh.*

Eenige maanden geleden maakten wij gewag van de zaak-Simonar — een Franschman, die naar zijn zeggen in Indië door de justitie onrechtvaardig is behandeld in die mate zelfs dat hij van gezeten burger nu doodarm is geworden. Volgens Mr. Nederburgh,

een hoogrechtelijk ambtenaar in Ned.-Indië, is hij echter iemand, die in werkelijken zin niet te reclameeren heeft omdat wij hier zoowel als in Ned.-Indië een uniform en tevens allerongelukkigst burgerlijk procesrecht hebben! Dit is óók een standpunt al zal iedereen moeten toegeven, dat het een eigenaardige manier van zien is en geheel in 't duister laat hoe de heer Simonar nu toch eigenlijk van kapitalist zoo in eens proletariër is geworden. Ook de Standaard, die zeker wel van het stuk van den hr. Nederburgh in de Nieuwe Rotterdamsche Courant op de hoogte zal zijn, vindt deze zaak niet helder en wijst daarbij nog op een andere factor n.l. dat ook de buitenlandsche pers zich met het geval gaat bemoeien; dit alles natuurlijk ten nadeele van onzen goeden naam als koloniale mogendheid in het buitenland.

„Sinds maanden is zekere heer Simonar doende, zegt de Standaard, recht te zoeken tegen een z.i. ten onrechte tegen hem geslagen vonnis, waardoor hij beweert dat hij van al zijn goed en have in Indië ontzet is.

Uit het koloniale leven hoort men meer zulke klachten. Nog niet zoo lang geleden ontving onze redactie soortgelijke klacht over een rechterlijk bévue in Algiers.

Alleen in de Staten-Generaal zou men over zulk een geschil inlichting kunnen vragen, en er zou kunnen onderzocht worden, of hier misschien iets niet in den haak was.

Tot tijd en wijle echter dat dit gebleken is het geval te zijn, kunnen wij in Nederland niet anders doen dan de Indische Justitie de hand boven het hoofd houden, en alzoo de klacht van den heer Simonar voor ongegrond houden.

Of zulk een nader ingaan op deze zaak gewenscht is, beslisse de Kamer, en zoo het tot het vragen om inlichting komt, de Minister van Koloniën.

En vraagt men nu, of we zulk een ingaan op deze zaak wenschen zouden, dan moeten we tot ons leedwezen verklaren van de zaak zelve niet genoeg op de hoogte te zijn, om ons hierin een oordeel aan te matigen; maar er is anderzijds toch wel een belang bij in 't spel, dat beter niet verwaarloosd ware.

De heer Simonar heeft zich niet ontzien in de Indép. Belge een stuk te doen plaatsen, dat in breeden kring den indruk moest maken van zeer ergerlijk beleid in onze koloniën. Reeds vroeger wezen we er op, hoe in dat zelfde blad de heer Roland de Marès evenzoo tegen ons Koloniaal beleid te velde trok.

Een pak van 't zelfde laken alzoo, als ons de Engelsche pers gedurig wil leveren; een stille, langzame, tendentieuse poging om ons Koloniaal beleid in discrediet te brengen.

Ten onzent pleegt men hierover te lachen, en doet men er nooit iets tegen.

Elders wel.

En met het oog daarop zou het in zeker opzicht een zaak van nationaal belang wezen, de zaak-Simonar eens niet in de doofpot te stoppen, maar het aan heel het Europeesche publiek duidelijk te maken, dat hij ons beleid geheel ten onrechte heeft aangeklaagd. Of ook, bleek er een steek los te zijn, dat we niet te hoog staan, om, is er een fout begaan, die te herstellen.

Zoo licht blijft anders ook de zaak-Simonar weer hangen, en wordt naderhand, als het telaat is, tegen ons uitgespeeld."

***

In het Algemeen Handelsblad lazen wij het volgende:

De Britsche pers en Nederland.

„Onze lezers, schrijft het blad, zullen zich wellicht herinneren, dat wij onlangs (3 Sept.) hebben gewezen op een artikel in de Westminster Gazette waarin het verwijt voorkwam dat het eerste werk van de Ned. Indische regeering na de inlijving van Lombok zou geweest zijn niet het bouwen van een kerk of een school, maar van een opiumhol. Dit had het Engelsche blad ontleend aan een beschouwing van een Indisch dagbladschrijver den heer J. F. Scheltema in een Amerikaansch tijdschrift.

Wij hebben in ons blad van 3 Sept. jl. deze bewering weerlegd en eindigden met het uitspreken van den wensch dat iemand die meer recht van spreken heeft in deze, aan 't Amerikaansche en Britsche blad eenige onderteekende regels zou schrijven, om ook weder dat kwaadspreken van ons land te weerleggen.

Wij kunnen thans mededeelen, dat aan dezen wensch gevolg is gegeven. Onze stadgenoot, dr. A. A. Fokker, privaat-docent in de Maleische taal- en letterkunde, zelf in Ned.-Indië geboren, vroeger ambtenaar aldaar en bekend door zijn studiën over talen, en instellingen van Ned.-Indië, heeft aan de Westm. Gaz. een vertaling van ons artikel gezonden, met verzoek om opneming.

Maar, jawel! het Britsche blad, dat zoo gretig de aantijging van den heer Scheltema aan zijn lezers had voorgezet, weigerde deze ook met de wederlegging in kennis te stellen.

De heer Fokker deed nog een poging om het Britsche publiek beter voor te lichten. Hij zond de vertaling aan Daily News. Maar ook van de redactie dezer courant kreeg hij het stuk ongeplaatst terug.

Wij bepalen ons tot de vermelding van deze feiten. Onze lezers zullen zelven er de gevolgtrekking uit maken over de handelwijze van deze „voorname" Britsche bladen."

Daargelaten nu of het gewraakte artikel van den kundigen vroegeren redacteur der Locomotief in aanmerking kwam voor een „nationale bewerking" als door het Handelsblad aangeprezen, kan niet ontkend worden, dat de manier waarop het orgaan dit hier tracht aan te leggen toch op 't onnoozele af is, en de lezers van het orgaan op de Pijpenmarkt, die nu vrijelijk mogen smalen op „voorname britsche bladen" zullen zich, als ze even nadenken, wel moeten afvragen: „welke verkeerde indrukken over onze koloniën in het buitenland verwerkt kunnen wij nu uitwisschen door te gaan smalen op de Daily News en de Westminster Gazette?

Inderdaad, daar verandert de zaak, die men bevorderen wil, geen steek mede; alleen maakt men zich nog belachelijk op den koop toe als een of ander Engelschman het in zijn hoofd kreeg deze dwaasheid eens in een van die „voorname bladen" te gaan vertalen. Neen, al dat gratuite geschrijf van welgezinde chauvinisten in buitenlandsche bladen, daartoe als 't ware aangezet en aangehitst door het Handelsblad heeft nooit effect gehad. Wat baatte b.v. gedurende den Transvaal-oorlog de „Open Brieven" van den heer Boissevain tot den hertog van Devonshire gericht; de vreeselijke polemieken van dien journalist met de Times, welk blad natuurlijk er nooit of te nimmer eenig antwoord op gaf? Dat was en is alles slechts chauvinistische don quichotterie met reclame effect van den schrijver. Wat hier echter wèl gedaan moest worden, is ernstig het indertijd door de Standaard aangegeven plan in overweging te nemen of niet de eenige manier om het inderdaad bestaande euvel, dat met de jaren er toe dan afneemt aan kwaadaardigheid en gevaarlijkheid, te bestrijden ware door het oprichten van een fransch orgaan dat rechtstreeks naar journalistieke adat en gebruik en niet per „ingezonden stuk" op deze aanvallen in het buitenland kan antwoorden. Langs dien en geen anderen weg is hier de remedie te zoeken. Wij meenden hier nog eens even op te moeten wijzen nu wij hier weder twee frappante gevallen van dien aard voor ons hebben.

***

De toestand in Atjeh begint men nu ook hier niet zonder zorg gade te slaan. Lang heeft 't geduurd alvorens de steeds luider en krachtiger vernomen klachten uit Indië hier ingang vonden, maar nu ook de feiten met den dag vermeerderen, die er duidelijk op wijzen hoe zeer wij nog op onze tellen moeten passen in het „gepacificeerde Atjeh", valt ook in de nederlandsche pers een tendenz van grootere en scherpere waakzaamheid ten dien opzichte waar te nemen. Waartoe misschien niet weinig bijgedragen heeft de alleronhandigste manier waarop — wij denken maar aan het démenti en het commentaar op het verontrustend Times-telegram geleverd — z.g. „optimisten" getracht hebben een draai aan de zaak te geven. Dat maakte een zeer bedenkelijken indruk. Dit gaf dan ook b.v. aan het „Nieuws v. d. Dag" aanleiding eens eenige authoriteiten hun oordeel te vragen over den toestand in Atjeh. De civiele authoriteit — „wiens ervaring en gezag door niemand zal kunnen worden betwist" — schreef het volgende:

„Hoewel van een voor onze beheersching van Atjeh gevaarlijk verzet aldaar geen sprake meer kan zijn, is de toestand van dat land niet gunstig. Hiervoor zijn verschillende oorzaken te noemen. Van de zijde der Atjehers b.v. het gebrek aan zin voor orde en rust, de eenstemmigheid in niets behalve in zucht naar twist, strijd en wanorde, en het fanatisme, dat aan den kamp tegen ons gloed verleent. Maar ongetwijfeld zouden al die oorzaken en althans hare gevolgen tot heel wat geringere afmetingen teruggebracht zijn, wanneer wij ons ernstig hadden toegelegd, niet alleen op een tactiek, die tot onderwerping des lands moest leiden (die is sinds 1898 gevolgd), maar vooral ook door bestuursmaatregelen, die bevrediging bevorderden. Aan dit laatste heeft het al te zeer ontbroken.

Ik ben steeds voorstander geweest van een militair oppergezag zoolang voor handhaving der rust militaire maatregelen van belang vereischt werden. Ook meen ik, dat men in zulk een tijdperk vaak gerechtigd is tot het aanwenden van gewelddadige bestuursmaatregelen, die in een normalen staat misplaatst zouden zijn. Maar zoo iets mag niet lang duren; zoomin als men eenen zieke jaren lang met operaties en medicijnen in plaats van voeding op de been brengt, zoomin pacificeert men een land door eene eindelooze opeenvolging van dwangmiddelen. Daar nu militairen krachtens hunne opleiding niet de meest geschikte bestuurders zijn, behoorde een zoo langdurig proces als het Atjehsche nu eenmaal is, niet doorgezet te worden zonder krachtige, jegens de Regeering verantwoordelijke medewerking van een man van veel ervaring in inlandsche zaken. Dan zou men niet door jarenlange toepassing van een overdreven boetestelsel, door invoering van zware heerendiensten (N.B. in een land, waar men deze niet kende, terwijl men in beginsel de afschaffing dier diensten op Java en elders voorstaat); door het stellen van onmogelijke eischen aan hoofden en door hun verbanning wanneer zij daaraan niet voldoen, door uitoefening van allerlei ongekenden dwang op inlandschen handel, cultuur, veeteelt, enz. enz. de bevolking tot het uiterste gedreven hebben, maar veel eer, zij het met krachtige hand, gedaan hebben wat men kon om de pas onderworpenen met den nieuwen toestand te verzoenen.

Wat den Sultan betreft, in hem heeft het bestuur zich van den aanvang zijner onderwerping deerlijk vergist. Men had kunnen en moeten bedenken, dat die man voor ons niet anders dan een verkapte vijand zou zijn, maar men heeft zich door zijn praatjes van de wijs laten brengen, den nietswaardigen intrigant gecajoleerd en hem de gelegenheid ruimschoots gelaten om in troebel water te visschen. Dat men hem verwijderd zou hebben, klinkt niet onwaarschijnlijk; eenmaal moet het daartoe komen. Maar zonder radicale verbeteringen in het bestuur helpen zulke negatieve maatregelen niets."

Daarna vervolgt het orgaan:

„Hebben de inzichten van dezen schrijver meer in het bijzonder betrekking op de bestuurstoestanden in Atjeh; ook de militaire toestand aldaar — zoo nauw aan de pacificatie verbonden — mocht onder deze omstandigheden wel eens met een kort woord van gezaghebbende zijde worden toegelicht. Dit luidde als volgt:

„Het Times-telegram bevat een kern van waarheid, welke niet over het hoofd gezien mag worden en ons tot nadenken moet stemmen.

Natuurlijk kan van een algemeen verzet in Atjeh geen sprake meer zijn. Onder onze tegenstanders heerscht geen eenheid meer en het belangen-complex van vroeger bestaat niet meer of is geheel gewijzigd. Wel is het zeer goed mogelijk, dat het bestuur de overbrenging naar Java van den sedert eenige jaren onderworpen Pretendent-Sultan overweegt. Niet omdat de man als persoon eenig gevaar voor ons oplevert, maar door de verzet-menschen zal zijn naam zeker als vlag worden gebruikt en dit kan natuurlijk niet geduld worden. Met zijn interneering ergens op Java zou dit uit zijn.

Hiermede is echter de toenemende ontevredenheid onder de bevolking niet weggenomen; een ontevredenheid, welke ongetwijfeld bestaat en haar grond vindt ten eerste in het opleggen van heerendiensten, welke het Atjehsche volk niet kent, en ook in het optreden onzer troepen.

Wat dit laatste betreft, hoe kan dat ook anders?

Colonnes van 20 man maréchaussée worden dikwijls uitgezonden om een gebied af te patrouilleeren, soms in uitgestrektheid grooter dan Brabant. Deze 20 man blijven wel eens 6 weken lang weg, nemen geen vivres mede en moeten dus leven van de bevolking. Wat daarbij gebeurt, kan men zich gemakkelijk voorstellen. Goedschiks of kwaadschiks moeten de soldaten hun levensmiddelen van de bevolking zien te krijgen. In het gunstigste geval zullen de kampongbewoners het tegen betaling afgeven — betaling, indien niet contant dan soms op grooten afstand bij een onzer posten te verkrijgen.

Maar heeft de bevolking daartoe geen lust; wordt er mede getalmd of gaat het niet spoedig genoeg, dan nemen onze soldaten eenvoudig wat ze vinden of grijpen kunnen. Nu is dat wel streng verboden, maar hongerige en dorstige menschen, die, vermoeid van lange marschen door moeilijk terrein, eten en drinken moeten, vragen niet naar papieren voorschriften. Bovendien is controle onder die omstandigheden en op zulke afstanden een onmogelijk werk. De officier, die in dit opzicht „lastig" zou zijn — gesteld al dat een officier de patrouille commandeert, dikwijls is een onder-officier met het commando belast — zou dit heel spoedig bemerken aan den geest onder zijn troep, zoodat hij wel een oogje moet toe doen.

Wat is nu het gevolg van deze operaties, die ten doel hebben een gebied te pacificeeren? Dat zij verbittering onder de bevolking zaaien en bovendien den troep demoraliseeren.

De officier moet zijn oogen sluiten, kan de voorschriften niet opvolgen, en de minderen leeren „rampassen", wat in negen van de tien gevallen tot moord en doodslag leidt, want de Atjehers laten zich dit niet kalm aanleunen.

Hierbij moet ik op nog een ernstig kwaad wijzen, in verband met deze manier van ageeren. Ook physiek geraakt de soldaat er door uitgeput. Weken en weken lang patrouilleeren in buitengewoon lastig terrein, zonder behoorlijke gelegenheid tot rust, steeds op het „qui-vive", vereischt zooveel van de lichamelijke krachten van den soldaat, dat hij na korten tijd voor den dienst onbruikbaar wordt. Het slijtage aan menschen-materiaal is tegenwoordig op Atjeh dan ook enorm. Zóó uitgeput zijn de militairen, dat b.v. bij de Koloniale Reserve de pas teruggekeerden uit Indië vrijgesteld moeten worden van de gymnastiekoefeningen. Vroeger kwam dit sporadisch voor, nu is het bijna regel. De menschen, die nu terugkeeren, zijn in een woord gezegd: „op".

Vele zijn dan ook de klachten, en werkelijk gegronde klachten, van de officieren en minderen van dezen toestand; het gebrek aan discipline, te Atjeh aangewend, plant zich voort in het geheele leger.

Ook is er in het Engelsche telegram sprake van die ongelukkige Atjeh-tram. Zou men nu werkelijk gelooven, dat bij sluiting der kusthavens de Atjehers hun produkten b.v. van Telok Semaweh naar Sigli zouden vervoeren per tram? Dat hebben zij nooit gedaan, zelfs niet onder de blokkade zonder tram en zullen zij ook nu nooit doen. Veel liever zullen zij hun produkten laten verrotten. Die les heeft het verleden ons toch geleerd! Volgens mijn meening ware

het verstandiger, indien wij de economische ontwikkeling van het gouvernement Atjeh en onderhoorigheden zochten in vrijhandel, met scherpe controle door onze eigen marine-schepen. Met allerlei kunstmiddelen van Poeloe-weh, dat in hun taal „weggeworpen land" heet, een belangrijk handels-emporium te maken, zal blijken een zeer dure illusie te zijn.

Men beweert nu, dat de Engelschen in de Straits-Settlements met leede oogen deze tramwegpolitiek aanzien, en beducht zijn dat Sabang een ernstige concurrente van Penang zal worden. Deze veronderstelling moet dan hierop berusten, dat de Engelschen zeer slecht van de toestanden in Atjeh op de hoogte zijn, in den loop der jaren in dit opzicht geen rijke ervaring hebben opgedaan. Wie zoo denkt, vergist zich ten eenenmale. Zooals t h a n s de verhoudingen in Atjeh zijn, hebben de Engelschen slechts belang bij een rustigen, bevredigenden toestand aldaar.

Alles te zamen genomen, geloof ik, dat wij in Atjeh weer een periode van toenemend verzet te gemoet gaan, dat zeker niet door een straf militair regime te onderdrukken is, maar wèl door met alle krachten er na te streven om een voor den Atjeher bevredigenden toestand te scheppen."

De slotsom nu, waartoe het amsterdamsche orgaan, het kalme en bestadigde N i e u w s v a n d e n D a g, komt, na het oordeel van deze autoriteiten gehoord te hebben, luidt als volgt:

„In beide toelichtingen worden voor een deel dezelfde bedenkingen geopperd, en nog eens: deze twee mannen behooren niet tot de categorie der pruttelende oudgasten, maar hebben recht van spreken. Hun oordeel, zeker niet optimitisch, geeft wel geen recht tot een ach-en-wee geroep, alsof alles verloren ware (hetgeen sommige in het buitenland niet zonder leedvermaak zouden zien), maar bevat toch ernstige waarschuwingen. Deze betreffen euvelen die ongetwijfeld grootendeels te verhelpen zijn. Moge men die wenken ter harte nemen. „Gouverner, c'est prévoir."

Het spreekt bijna van zelf dat nu uit de gisteren alhier ontvangen mailberichten bleek dat o.m. het indertijd officieus gewraakte bericht door de T i m e s overgeseind betreffende gevangeneming van den ex-Pretendent Sultan, en zijn overbrenging naar Batavia toch waar is, men hier verre van gesticht is over de geheimzinnigheid die het departement van Koloniën hieromtrent heeft in acht genomen.

„Gisteren, zoo zegt het N i e u w s v. d. D a g, bracht de mail het verbazingwekkende bericht, dat eenige voorname inlandsche hoofden te Koeta-Radja, onder wie de ex-sultan en Toengkoe Hoesin, den 22en Augustus gevangen genomen en naar Batavia opgezonden waren. Aldus was uit Koeta-Radja aan de D e l i C t. geseind.

Verbazingwekkend mag dit bericht wel heeten, na het bekende T i m e s-telegram uit Singapore, en het communiqué der regeering, naar aanleiding daarvan verstrekt. In ons hoofdartikel van verleden Vrijdag over den toestand in Atjeh, waarin wij twee gezaghebbende personen aan het woord lieten, duidden wij reeds aan, dat de mededeeling van onze regeering niet als een démenti van het geheele T i m e s-bericht opgevat behoefde te worden: men gaf in den Haag slechts te kennen dat daar „niets bekend was over een ernstige wending van den toestand van Atjeh." De gevangenneming van den ex-sultan werd dus niet nadrukkelijk tegengesproken.

Maar toch: het bericht der D e l i C t. is van 22 Augustus, de verklaring van het Departement van Koloniën van 4 September. Het is onaannemelijk dat de aanhouding en de opzending van den ex-sultan van Atjeh, waarvan ook het T i m e s-bericht gewaagde, toen niet bekend waren in Den Haag. Het alternatief schijnt dus: óf zoowel het T i m e s-bericht als het telegram der D e l i C t. waren geheel ongegrond, óf de Regeering heeft de zaak willen verheimelijken. Wel opmerkelijk is 't dat geen dagbladcorrespondent in Indië rechtstreeks zulk een belangrijke gebeurtenis geseind heeft.

Wij willen niet pessimistisch zijn, besluit het N i e u w s, vooral nu de gouverneur getoond heeft, flink te willen aanpakken. Maar dit mailbericht (aangenomen dat het juist is, en zoo niet, dan had de Regeering het wel bepaaldelijk mogen tegenspreken) bewijst o.i. toch twee dingen: in de eerste plaats, dat de toestand in Atjeh — gelijk in ons hoofdartikel betoogd werd — thans meer dan gewone aandacht verdient, en vervolgens, dat een meer dan strict noodige geheimzinnigheid in zulke zaken licht onaangename vermoedens wekt en dus eerder kwaad doet dan goed."

* * *

De N i e u w e C o u r a n t spreekt er ook hare verbazing over uit, dat „de Regeering, die in de laatste jaren nimmer geschroomd heeft belangrijke tijdingen, hoe onaangenaam deze ook voor haar zelf mochten zijn, in onbewimpelden vorm openbaar te maken, over dit bericht, werkelijk toch gewichtiger dan de detail-opgaven omtrent schermutselingen van hier of daar ageerende colonnes, eenvoudigweg gezwegen heeft". Het blad acht het waarschijnlijk „dat de overheid te Atjeh een samenspanning op het spoor gekomen was van ontevredenen, die den ex-Sultan voor hun plannen gebruikten. Inderdaad heeft de ex-Sultan persoonlijk nooit getoond dat hij iets beteekende. Maar dat maakt de zaak niet mooier."

Deze geheimzinnigheid zal inderdaad opgehelderd moeten worden. Heeft men het indertijd in Indië misschien niet de moeite waard geacht deze belangrijke tijding naar Europa over te seinen? Of.... heeft men aan Koloniën maar wat gezegd toen de pers op informatie uitging en daar aanklopte? Een van tweeën moet het geval zijn. Dat er echter ergens heel raar moet gedaan zijn, dat is wel zeker.

Nogmaals het Koloniale Vraagstuk op het Socialisten Congres te Stuttgart.

Na het oordeel der hollandsche pers over de behandeling van het koloniale vraagstuk op het Congres te Stuttgart vernomen te hebben, is het zeker eigenaardig ook dat van een fransch koloniaal tijdschrift *La Quinzaine Coloniale*, ter kennis onzer lezers te brengen, te meer daar de redacteur er van de ook ten onzent welbekende heer J. Chailley is. Deze zegt dan woordelijk:

Les socialistes ont la réputation de ne pas être tendres pour la politique coloniale; chaque fois que dans leurs congrès ils s'en sont occupés, ç'a été pour la condamner. A s'en tenir au vote final émis par le récent congrès de Stuttgart sur cette question, on pourrait conclure qu'ils sont restés fidèles à leur vieille attitude. Ce serait se méprendre. La lecture des discussions et l'analyse du vote témoignent en effet d'une évolution assez profonde des socialistes, en ce qui concerne la politique coloniale, d'une évolution de la masse, la seule qui nous intéresse, car si on pouvait citer des socialistes devenus hauts fonctionnaires coloniaux, ces évolutions n'ayant aucun caractère scientifique, mais au contraire des mobiles purement personnels étaient à dédaigner.

* * *

L'hostilité des socialistes à toute entreprise coloniale n'a certes pas disparu et certains des membres du congrès de Stuttgart l'ont énergiquement traduite. Au nom du parti social-démocrate anglais, M. Quelch a soutenu que les socialistes ne devaient pas reconnaître l'état de choses actuel, que la politique coloniale était criminelle par essence.

Cette affirmation a été renouvelée au cours de la discussion tant dans la séance de la commission qu'en séance plénière. Un autre congressiste s'est trouvé pour déclarer que la politique coloniale ne pouvait pas être réformée, que, par essence, elle suçait jusqu'à la moelle les indigènes. On est habitué, de la part des socialistes, à ces affirmations grandiloquentes, qui ne sont pas des démonstrations et qui rappellent la pauvreté des discussions des réunions publiques.

* * *

Avec Kautsky, le débat a changé de ton. Cet orateur a laissé tomber de ses lèvres la pure doctrine marxiste. Les indigènes, a-t-il exposé, doivent être protégés par les socialistes contre le capital, la bureaucratie et le militarisme. Il n'y a pas deux sortes de peuples, comme le prétendent les coloniaux, même les coloniaux socialistes. Il ne peut donc y avoir de colonisation socialiste. Les socialistes vont vers les sauvages et les barbares pour gagner leur confiance et les libérer, non pour les asservir. Même dans un congrès socialiste, assemblée où les divagations de l'imagination la plus débridée sont d'ordinaire entendues sans broncher, de telles affirmations ont soulevé des objections, tant elles tiennent peu de compte de la réalité.

Un Hollandais, M. van Kol, qui a fait fortune à Java, a souligné cette profonde ignorance des réalités que décelait le discours de Kautsky. »Comment, Kautsky, lui a-t-il demandé, feriez-vous pour introduire, sans soldats, des machines chez les nègres? Ils danseront tout autour ou se prosterneront à terre, mais ne sauront pas s'en servir. Venez avec moi faire une petite tournée coloniale, et prenons garde, en allant prêcher aux nègres l'évangile socialiste, de n'être pas dévorés l'un et l'autre par les anthropophages. Il n'est pas vrai que la politique coloniale capitaliste ne puisse être améliorée sous la surveillance des socialistes.«

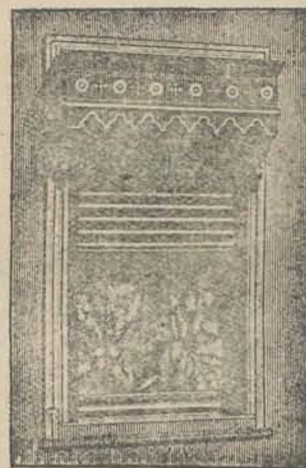
* * *

Cette idée que la politique coloniale capitaliste peut être améliorée par les socialistes a été assez habilement et assez fréquemment défendue au cours de la discussion. Il ressort de toutes les déclarations faites par les orateurs, qui n'ont pas fait cause commune avec les intransigeants, que s'ils ne condamnent pas le fait même de la colonisation, ils sont très loin d'approuver la façon dont elle a été poursuivie. Cette façon, certes, n'est pas exempte de reproches. Des fautes ont été commises par tous les peuples colonisateurs. Nous les relevons souvent en ce journal, mais il n'apparaît pas que les socialistes soient en mesure de les corriger. Ce qu'on entrevoit de leur programme paraît bien plutôt de nature à replonger la colonisation dans des difficultés inextricables qu'à améliorer une œuvre que ses initiateurs d'ailleurs perfectionnent chaque jour.

L'un des congressistes, qui ont le plus vigoureusement combattu pour que les socialistes déclarent qu'ils acceptent la colonisation, a affirmé que l'Europe avait besoin de colonies, qu'elle n'en avait même pas assez, parce que, sans colonies, elle serait assimilable, au point de vue économique, à la Chine; mais il réprouve le mode de colonisation bourgeoise n'ayant qu'un but: l'extension et l'exploitation brutales; et il a demandé que les socialistes précisent ce qu'ils auront à faire au point de vue colonial, c'est-à-dire protéger les indigènes et instituer un droit colonial pour ceux-ci. Cette intervention, non exempte de déclamation et d'injustice, a été suivie de plusieurs autres auxquelles le congrès a dû d'entendre quelques raisons assez bonnes. Se plaçant au point de vue positif.

des orateurs, comme M. van Kol, ont dit: «les colonies existent; c'est un fait avec lequel il faut compter, et comme la colonisation sera le grand problème qui dominera l'histoire moderne, il faut créer une politique coloniale socialiste.»

***

Ce que sera cette politique coloniale socialiste, les débats du congrès ne permettent pas de le dire très nettement. Il semblerait, d'après les socialistes, que la colonisation telle qu'on l'a entendue jusqu'ici soit un régime d'exploitation à outranceet de servage, que l'indigène ait été traité avec férocité par les colonisateurs. Ils prétendent prendre le contre-pied de cette politique. L'un de leurs orateurs a déclaré que les socialistes devaient employer toute leur énergie non à combattre la colonisation, qui est un fait absolument impossible à empêcher, mais à améliorer le sort des indigènes et à leur donner les mêmes droits qu'aux blancs, ce qui est dédaigner singulièrement encore la leçon des faits. Pour ce qui est du premier souhait, les peuples colonisateurs sont en train de lui donner satisfaction, la recherche d'une bonne politique indigène n'est pas autre chose. Les coloniaux n'ont pas attendu la collaboration des socialistes pour ne pas traiter avec férocité la population indigène, et pour faire de ces indigènes des collaborateurs. Quant à l'assimilation complète entre l'indigène et l'Européen colonisateur, c'est un rêve généreux, mais dont la réalisation ne paraît pas devoir être facile.

***

Ainsi donc le congrès socialiste de Stuttgart a différé très sensiblement de ceux qui l'ont précédé. Il s'est trouvé nombre de ses membres pour reconnaître que la politique coloniale ne devait pas être condamnée. Ils ont, avec beaucoup d'injustice, critiqué la colonisation que, dans tout leur mépris, ils ont qualifié de «bourgeoise»; mais le fait nouveau qu'il faut retenir, c'est qu'ils abandonnent l'attitude négative. Le congrès s'est prononcé encore, il est vrai, en faveur des intransigeants, mais, sans grande netteté et à une assez faible majorité (127 voix contre 108) grâce au vote des petits Etats qui ignorent les colonies et peuvent faire sur ce sujet du radicalisme à leur aise. Les grands Etats se sont montrés plutôt favorables aux opportunistes, et la cause coloniale se trouve avoir fait en les socialistes de nouveaux adeptes.

***

Ces nouveaux adeptes serviront-ils efficacement la cause coloniale? Ne lanceront-ils pas la colonisation dans un sentimentalisme outrancier qui, contrairement à leur prétention, desservira l'humanité? Telles sont les questions qui viennent tout naturellement à la pensée quand on a suivi les discussions du congrès de Stuttgart. La condamnation méprisante d'un Quelch, comme celle des socialistes de naguère, sera peut-être regrettée quelque jour. Il est des gens qu'il vaut mieux compter parmi ses ennemis que parmi ses amis, dit la sagesse des nations. Il est possible que pour son malheur la colonisation en fasse l' expérience.

Oost-Indische Berichten.

Eindelijk ontwaakt! Men zal zich herinneren, zoo schrijft de Sum. Bode, dat wij bij de afkondiging der bepalingen omtrent „bevordering en ondersteuning van kleinen landbouw, zoomede tot verstrekking van regeeringswege van voorschotten aan den kleinen landbouwer", betoogden, dat die bepalingen in velerlei opzicht af te keuren waren: 1⁰. door de te geringe uitgestrektheid der in erfpacht af te stane perceelen (10 bouws); 2⁰. doordat de eischen, om crediet te krijgen, zoo gesteld waren, dat de voorwaarden voor den landbouwer onaannemelijk werden.

Blijkens een bericht in de Java-bladen hebben de in het westen der Preanger werkzame kolonisatie-commissiën thans de aandacht der regeering daarop gevestigd, en zouden de bepalingen betreffende de credietverschaffing thans in dien zin gewijzigd zijn, dat aan klein-landbouwers, zoodra de noodzakelijkheid daartoe aanwezig wordt geacht, voor het in exploitatie brengen of tot voortzetting der exploitatie van landswege daartoe gelden in leen kunnen worden verstrekt.

Ter vervulling van het andere desideratum is door de regeering de machtiging der Koningin gevraagd, welke daartoe vereischt is, zoodat wijziging der betrekkelijke voorschriften betreffende uitgestrektheid der perceelen als boven aangegeven, binnenkort kan worden verwacht.

Het is te hopen, dat er nu wat bruikbaarders voor den dag komt en binnen zeer korten tijd, zegt het blad.

Wat dit laatste betreft, zijn wij evenmin als omtrent het eerste geheel gerust.

De opdracht toch, aan den controleur Lulofs verstrekt, om onder de bevelen van den inspecteur voor agrarische zaken werkzaam te zijn in het belang eener agrarische regeling voor S. W. K., geeft een veel te ongezochte aanleiding, om de zaak — althans voor S. W. K. — slepende te houden, op een wijze, die elk onzer bekend is, terwijl de beoordeeling der noodzakelijkheid" van credietverleening wel steeds een zeer zwak punt zal blijven, afhankelijk van personeele genegenheden, die in den tegenwoordigen tijd een groote rols pelen.

Niemand zal het groote nut ontkennen, dat de indische regeering zelf kan trekken uit een goed ingericht stelsel van landbouwcrediet en uit de mogelijkheid, om kleine perceelen van ± 35 bouws in eigendom te verkrijgen. Maar..... „tusschen doen en zeggen, vele mijlen leggen"!

Wanneer men nu slechts inziet, dat erfpacht niet voldoende is, maar tevens — gewaakt dient te worden tegen het in één hand brengen van vele kleine perceelen tot een vennootschap, dan is er kans, dat de kleine landbouw een zegen wordt voor het land.

Tot nu toe heeft men zich op clandestiene wijze door de mazen van het belemmerende net moeten trachten heen te worstelen, een beschamend iets voor de regeering, die zoo iets noodig maakte door de hinderpalen, die zij het kleinbedrijf in den weg stelde, en voor de ambtenaren, die niet de minste moeite deden om op de ongewenschtheid dier hinderpalen te wijzen,i ntegendeel door arbitraire uitleggingen die hinderpalen nog nauwer bijeen trachten te brengen, wat hun wel nu en dan — niet altijd — gelukte.

Hoe mooi zou het niet zijn, wanneer in verschillende deelen van dit gewest zich kleine landbouwers-koloniën vormden, waarvan men een embryo thans te Reloe Limau Manis kan waarnemen, waar enkele Europeanen zich reeds vestigden, landbouwers, die er niet aan denken, hun arbeidskracht elders aan te wenden, en van welken gebruik zou kunnen worden gemaakt tot het nemen van proeven in verschillende richting. Maar waar is degeen, tot wien zij zich moeten wenden om officieele voorlichting? vraagt het blad.

Hooge suikerproductie. Naar het Soer. Hbld. verneemt, spant op 't stuk van hooge suikerproductie de aan de Ned. Handelmaatschappij toebehoorende fabriek Kemantren de kroon. Zij staat dooréén op 122 pic. suiker per netto bouw. Wij staat tevens de hoogste productie is die ooit op Java is bereikt.

„Eerewachten". De Gouverneur-Generaal, doortastend man, wil de „eerewachten" afschaffen.

De Generaal van der Wijck bracht, kort voor zijn afscheid, daartegen zeer „gewichtige" bedenkingen in. „Bij den G. G. moest de eerewacht gehandhaafd blijven omdat hij de Vertegenwoordiger der Koningin is". Soit, dat kan opgaan.

En al wil men die eerewacht afschaffen, vervolgt de vorige Legercommandant, dan moeten toch de ereposten uit den aard der zaak behouden blijven.

O diepte der kennisse en des begrips! Eere-posten zijn geen eere-wachten.

Bij den Legercommandant, bij den Admiraal zijn de menschen die daar nutteloos hun tijd verlummelen, ook geen eerewachten, maar eereposten. En die worden fatsoenshalve gehandhaafd, „omdat er zoo dikwijls vreemde officieren bij die autoriteiten komen."

Ja, dat zou juist zijn, als er maar eenige de minste stramheid en netheid bij de schildwachten viel waar te nemen. Maar hoe treurig is het daarmee niet gesteld? Hoe slonzig en lammenadig — nieuwe richting: de soldaat is een denkend wezen) — worden de wachten niet afgelost, hoe pummelachtig de groeten niet gebracht..... en beantwoord. Als ze beantwoord worden! Hoe worden de geweren gedragen? Als mestvorken. De sabels? als kaasmessen. In het kort: aan ons leger is alle poëzie, alle Strammheit, elk spoor van soldatesque coquetterie ontnomen. Onze soldaten worden door de nieuwe richting, die van geen behoorlijk exerceeren weten wil en toch de rest in den lap laat hangen, niet tot denkende landsverdedigers, maar tot prozaïsche, ontevreden, slechtgevoede beroeps-soldaten.

Waarachtig, de man is weg, en hij was niet bemind, maar het was een lust den majoor Posno te zien, met zijn ridderorde, zijn zindelijke handschoenen, zijn viefe manier, zijn militair voorkomen. Hij zag er niet beminnelijk, maar ten minste ook niet als een slungel uit.

Ze wilden maar zeggen: dat wij ons zouden doodschamen als er een „eerewacht" van het tegenwoordigs lag voor onze deur vadzigde.

(Nieuws v. d. Dag v. Ned.-Indië).

Dessaloemboengs en vermeerdering van den veestapel. Over de wijze waarop het landbouwcrediet kan aangewend worden om tot een gelijkmatiger bezit van vee onder de Inlandsche bevolking te geraken, lezen wij, zoo schrijft de Loc., in een desbetreffend verslag van den ambtenaar voor het landbouwcrediet te Banjoemas:

Van het bestaan der dessaloemboengs werd in de controle-afdeeling Madjenang, waar zich het verschijnsel voordoet dat de daar aanwezige groote veestapel het eigendom is van slechts enkele personen, partij getrokken om tot gelijkmatiger veebezit te geraken.

De afdeelingsbank te Tjilatjap verstrekt n.l. tegen onderlinge borgstelling, dan wel tegen onderpand van gronden of andere bezittingen, aan dessalieden een voorschot een voorschot van ƒ 80.— per persoon voor den aankoop van één span karbouwen. Dit geld wordt eerst, door den met de uitbetaling belasten, naastbijwonenden Inlandschen ambtenaar van de bank in ontvangst genomen, als de voorschotnemer zich reeds een span karbouwen heeft uitgezocht. De leener vervoegt zich met het vee en den oorspronkelijken eigenaar bij dien Inlandcshen ambtenaar; deze doet de beesten door eene commissie van landbouwers keuren, maakt de passen op, betaalt den eigenaar en geeft de karbouwen aan den voorschotnemer af, de passen voor de bank aanhoudende.

Aangezien eene aflossing van deze schuld in contanten met veel bezwaren zoude gepaard gaan, zoo niet ondoenlijk zou zijn, is bepaald dat de debiteur na elken padioogst in de loemboeng van zijne dessa zooveel picols pdai deponeert als, tegen een vooraf aangenomen gemiddelden prijs, voldoende zal zijn om één aflossingstermijn plus de vervallen rente aan de bank te betalen. Tegen den tijd dat de padi het hoogst in prijs is, verkoopt de loemboeng de gedeponeerde pdai, rekent met de bank af en keert het meerdere van de opbrengst aan den deposant uit. Dit wordt na elken oogst herhaald, tot de schuld is aangezuiverd.

Eene proef in dien zin is genomen ten opzichte van 10 spannen in elk der drie districten van meergenoemde controle-afdeeling.

Het nieuwe Chineesche orgaan. De Maleische courant der jong-Chineezen die drie malen 's maands te Semarang zal worden uitgegeven, blijkt thans een uitgave in den vorm van een tijdschrift te zullen

FEUILLETON.

Het Geheim der Witte Lotusbloem,

(Uit het Engelsch vertaald naar een verhaal van (R. Rolio Platel te Calcutta in het maandschrift „East and West").

Wat zullen de lezers wel zeggen van het verhaal, dat ik hun nu ga doen over een verbazingwekkend en onverklaarbaar iets, dat ik verscheidene jaren geleden, toen ik pas in Engelsch-Indië kwam, ondervond?

Ik heb het dikwijls hooren zeggen, dat wij Westerlingen in de Oost altijd vreemdelingen zullen blijven. Een jarenlang verblijf in dit land heeft ook mij geleerd, dat de Oostersche geheimzinnigheden voor ons altijd ondoorgrondelijk zullen blijven, hoeveel moeite wij ook doen om daar achter te komen. Zelfs geen tipje van den sluier, waarin zij gehuld zijn, vermogen wij op te lichten, laat staan tot het wezen door te dringen, van wat voor ons verborgen is. Menigeen onzer denkt misschien alles te weten van het occulte en bovennatuurlijke, zooals zich dat hier op zeer verscheiden en wonderlijke wijzen openbaart, doch dat is slechts verbeelding; ik voor mij geloof, dat er geen enkele Europeaan bestaat, die daarvan eene steekhoudende verklaring kan geven en heb zelf dan ook al lang opgegeven de onmetelijke diepte van het Oostersche mysticisme zelfs bij benadering te peilen. Zeer vreemde, wonderbaarlijke feiten heb ik kunnen waarnemen, ik heb mij bij mijn verbazing moeten neerleggen, daar ik maar al te goed het hopelooze van het doorgronden er van inzag.

De ondervinding, welke ik u nu mee ga deelen, deed ik op in de zeventiger jaren der vorige eeuw, ongeveer drie jaar, nadat ik in het land kwam en toen ik juist pas goed begon te begrijpen, dat meer dan één menschenleeftijd er toe noodig zou zijn om ook maar eenigszins op de hoogte te raken van de wonderen en verschijningen, die zich in dit land voordoen.

Het was zoowat half Mei; het heete seizoen was in vollen gang. De velden waren verschroeid, de boomen verdord, de putten en bronnen verdroogd; de lucht leek gesmolten glas; er dreigde hongersnood te komen, als de regens nog langer uitbleven. Mijn standplaats lag in een open vlakte, welke erg van de droogte te lijden had; in die benarde omstandigheden was mijne tegenwoordigheid soms in twaalf verschillende plaatsen tegelijk vereischt, zoodat ik bijna geen rust had. Bij dat heen en weder reizen trok het bijzonder mijn aandacht, dat ik telkens op mijn weg denzelfden uitgeteerden, vuil gekleeden fakir moest ontmoeten, die het geheele schiereiland scheen te doorkruisen, een dier arme zwervers, die niet bepaald om een aalmoes bedelen maar toch in den regel door de liefdadigheid der bevolking onderhouden worden. Hij was een zeer opvallende figuur, eenigszins afwijkend van de gewone soort van fakirs. Ofschoon nauwelijks van middelbaren leeftijd, leek hij geheel afgeleefd, slechts vel over botten. Zijn dik, in vlechten gebonden haar, viel over zijn ooren en schouders, en gaf hem het uiterlijk van een wilde. Ik zag hem veelal onder een boom gehurkt in de ruimte starend of langs den stoffigen straatweg slenterend, terwijl hij een voor zijn zwakke krachten veel te zwaar pak in een vuile zak gewikkeld meetorschte. Nu en dan had ik hem een geldstuk toegeworpen, dat hij onder het mompelen van eenige onverstaanbare woorden van den grond grabbelde. Naar de uitdrukking van zijn gelaat te oordeelen, had ik moeten opmaken, dat hij mijn gift eerder als een beleediging dan als een gunst beschouwde.

De Indische asceet is voor ons ondoorgrondelijk. Als wij in de meening verkeeren, dat hij ons een verwensching toevoegt, is 't even waarschijnlijk, dat hij daarentegen juist een zegening over ons uitspreekt. Daarom lette ik ook maar niet veel op zijn uitingen en schonk den armen duivel telkens wat, als zich daartoe de gelegenheid zich voordeed.

Op een gloeiend heeten middag, terwijl ik loom en slaperig bij den ingang van mijn tent zat en van vermoeidheid indutte, had ik een verwarde droom,

worden, schrijft de L o c. Elke aflevering zal 32 pagina's quarto-formaat beslaan. Als „Pemimpin", d. w. z. „intellectueele leider", van dit tijdschrift wordt genoemd de koopman Thio Sian Lok te Buitenzorg. Voorts staan een tiental jong-Chineezen als medewerkers vermeld.

De jong-Chineezen blijven, wat zedeleer, levens- en wereldbeschouwing betreft, getrouw aan de leer van Confucius, maar wenschen de intellectueele beschaving van het Westen onder de Chineezen te bevorderen en overigens in het uiterlijke leven de Europeesche gewoonten aan te nemen.

Het nieuwe tijdschrift, I n s u l i n d e geheeten, zal — indien goed geredigeerd — er toe kunnen bijdragen, de bedoelingen van de beweging der jong-Chineezen in Indië helderder aan den dag te doen treden.

(L o c o m o t i e f).

De Soerabajasche havenplannen. Aan het B a t. N b l d. wordt dd. 21 Augustus uit Soerabaja het volgende geseind:

Omtrent de gehouden bijeenkomst ten residentiehuize alhier over de havenplannen, weet het S o e r. H b l d. te vertellen dat 26 personen aanwezig waren, w. o. vertegenwoordigers van den gemeenteraad, de Kamer van Koophandel en de Handelsvereeniging en verder ambtenaren van spoor en recherche.

De hoofdingenieur van Goor sprak eerst over een verwijdering van de bank voor het Westgat, en wenschte gebruik te maken van een zuigbaggervaartuig a ls de C o r o n a t i o n, die te Liverpool met succes gewerkt heeft bij de wegruiming van slib.

Daarna sprak de heer van Goor over de pierplannen. De pier voor zeeschepen en de gebouwen moesten westelijk van de Kali-maasmonding komen. Tusschen de piermuren, van caissons voorzien, moest de grond 25 meter diep uitgegraven worden en aangevuld met zand. Op het zoo gevormde eiland zouden twee rijen hangars kunnen verrijzen, alles door het spoor met den wal verbonden. De vlakte-afmetingen van den pier zullen zijn 125 meter op 14 meter. Verbreeding der Kalimaas acht de heer van Goor niet noodig, omdat door de pier het prauwenverkeer van zelf zal afnemen.

De heer van Goor raamt de kosten van uitvoering van dit plan op 10 millioen gulden.

Een goed order. Dezer dagen zijn de Europeesche mindere militairen op drie achtereenvolgende appèls er aan herinnerd dat het hun verboden is zich met inlandsche vrouwen in het openbaar te vertoonen en de minderen van elken landaard zijn er op attent gemaakt, dat geen militair met een kind in arm of slendang in het openbaar mag verschijnen.

Het feit dat de militaire autoriteiten het slenteren van Europeesche militairen met inlandsche schoonen (?) schadelijk achten voor het prestige van den den soldaat (dit zal toch wel het motief zijn) is een aangenaam blijk van respect voor den soldaat van die zijde. Dat de meerderen de minderen te goed achten voor het gezelschap van inlandsche meiden is ongetwijfeld een gunstig teeken.

Een minder militair schreef ons hieromtrent, ironisch:

„Deze bescherming van den soldaat tegen de slechtei nvloeden van inlandsche vrouwen is een krachtig middel tot voorkoming van daling van het hooge maatschappelijke peil, waarop mindere militairen in dit gezegend oord staan.

We raden de Europeesche onderofficieren, korporaals en vooral de soldaten aan in den vervolge uitsluitend met Europeesche dames uit te gaan."

De s n e e r is niet aan het rechte adres. Alleen wie zich zelf respecteert mag op respect van anderen aanspraak maken. En dat Europeesche vrouwen thans liever niet met mindere militairen, speciaal korporaals en soldaten, worden gezien, komt, omdat zij de kans loopen straks een kameraad van haar begeleider tegen te komen, met een meid achter zich aanbungelende. De soldaat moet zèlf trachten ook maatschappelijk omhoog te komen. En dit kàn, als allen willen meewerken.

Automobielen Verwey & Lugard. Naar aanleiding van de aankomst te Semarang der vier wagens van de automobielmaatschappij der firma Verwey & Lugard, die het traject Cheribon-Semarang in $5\frac{1}{2}$ uur aflegden, een traject waarvoor de tram volle 12 uur noodig heeft, schrijft de L o c. het volgende:

Aangezien er in den eersten tijd niet te rekenen valt op eene aanmerkelijke versnelling van het tramverkeert usschen Semarang en Cheribon, mag hier de aandacht gevestigd worden op de snellere postgemeenschap welke door middel van postautomobielen, loopende tusschen Semarang en Cheribon, zoude kunnen worden verkregen. Zoodra de nieuwe spoorlijn Poerwokarta—Cheribon gereed zal zijn, zou te Cheribon een postautomobiel de mail voor Semarang kunnen overnemen en haar vroeg in den vooravond hier kunnen aanbrengen. De ééndaagsche postgemeenschap tusschen Batavia en Semarang zou dan op een zeer gemakkelijke wijze zijn verkregen.

Reeds thans kan, als men 't wil, de mail in één dag van Batavia te Semarang worden aangebracht door gebruik te maken van postautomobielen. De mailtrein uit Batavia komt om 12 uur 's middags te Bandoeng aan. Het traject Bandoeng-Cheribon kan, blijkens de nu opgedane ervaring, gemakkelijk in 5 uren tijds worden afgelegd. Des middags om 6 uur kan dus de voor Cheribon en Semarang en tusschen gelegen plaatsen bestemde mail in plaats van pas te Maos te Cheribon arriveeren.

Des avonds te 11 uur zou zij te Semarang kunnen worden aangebracht; of, acht men 't rijden des-avonds te gevaarlijk, dan toch den volgenden ochtend om 11 uur. De handel zou dus in alle geval reeds om 12 uur in 't bezit der mail kunnen zijn die men thans des namiddags om 5 uur, na afloop van den kantoortijd, ontvangt.

Voor Cheribon, Tegal, Pekalongan en Semarang kan een postautomobiel inderdaad van veel waarde zijn tot tijd en wijle er eindelijk eene betere spoorwegverbinding langs de Noordkust tot stand zal zijn gebracht. In omgekeerde richting zou de mail hier uit Semarang pas om 1 uur 's middags behoeven te worden afgezonden om den volgenden dag Batavia te bereiken. Vooral voor Cheribon zou deze automobielpostdienst een groote verbetering zijn, maar ook voor Semarang.

Als de proefnemingen met een georganiseerd automobielverkeer in Deli en in het Palembangsche goed uitvallen, valt er inderdaad voor onzen hoofdinspecteur der posterij met Verwey en Lugard iets te praten over automobielpostdiensten hier en daar op Java.

West-Indische Berichten.

Suriname. Een bericht, hetwelk ook voor deze kolonie niet van belang is ontbloot, was dat betreffende het nieuwe contract van de engelsche regeering met de Royal Mail Steam Packet Company voor den dienst der maatschappij op West-Indië, te beginnen met September a.s. Het contract is voor tien jaar gesloten en een geregelde veertiendaagsche dienst zal worden geopend tusschen Barbados, Britsch-Guyana en de britsche eilanden beneden en boven den wind. Er zouden twee nieuwe stoomers worden gebouwd, elk 100.000 ponden sterling ongeveer kostende, en naar de laatste eischen van den tijd van alle gemakken voorzien. De engelsche regeering kende der maatschappij een subsidie van 25.000 ponden sterling toe, waarvan de helft door het moederland en de wederhelft door de betrokken koloniën zou worden betaald, en wel als volgt verdeeld over de verschillende gewesten, 800 ponden sterling voor Antigua, 3500 voor Barbados, 5000 voor Britsch-Guyana, 400 voor Dominica, 900 voor Grenada, 150 voor Montsoerat, 450 voor St. Kitts-Davis, 900 voor Sint Lucia, terwijl de resteerende 400 ponden sterling voor rekening van het noodlijdend Sint Vincent zouden komen.

Den gouverneur van Britsch-Guyana was verzocht het voorstel in het „Combined Court" te brengen om er over te stemmen, en het resultaat telegrafisch mede te deelen, daar de wensch werd uitgesproken, dat het contract op 1 September in werking zou treden.

Sedert lazen we in de T i m e s dat de engelsche agenten voor de kroonkolonies het contract met de Royal Mail gesloten hadden, zoodat nu langs den omweg over Demerara Suriname in geregelde verbinding is gekomen met de britsche Antillen, waaronder b.v. met Barbados, waarmee het ook nu reeds het een en ander te doen heeft.

Met de goud-industrie gaat het in Suriname niet als men wenschte en meende te mogen verwachten. De aanvoeren van het edel metaal te Paramaribo bedroegen over de eerste 6 maanden van dit jaar ruim 476 kilogrammen tegen ruim 513 kilogrammen over hetzelfde tijdperk in 1906, zoodat naar het schijnt weer een tijdperk van achteruitgang voor deze industrie zou zijn ingetreden. De aanvoer over de maand Juni laatstleden bleef echter slechts ongeveer 3 kilogrammen beneden den omstreeks 102 kilogrammen grooten aanvoer in dezelfde maand van het jaar 1906, zoodat de kans niet uitgesloten schijnt voor een weder ophalen.

Het grootste aandeel in de aanvoeren voor het eerste halfjaar van 1907 leverde het mijndistrict Suriname met een totaal van ruim 170 kilogrammen, in hoofdzaak door de kleine goudindustrieelen opgebracht; daarop volgde Lawa met ruim 109 kilogrammen, nagenoeg uitsluitend afkomstig van de placers der Compagnie des mines d'or; dan Saramacca met ruim 100 kilogrammen, voor nagenoeg de helft afkomstig van de Saramacca Company, en voor een vierde van de Guyana Goud Placer Mij., terwijl de Concessies Gros, eens de belangrijkste in dit district, niet meer schijnen te worden bewerkt; en eindelijk Marowijne met ruim 95 kilogrammen, voor 95 percent afkomstig van de placers der Hermina.

Beter dan de goud-industrie en het hieruit voortvloeiend middel der belasting op goud, houdt zich thans het middel der invoerrechten, dat nu waarschijnlijk eerst den invloed ondervond van den nieuwen toevloed van immigranten, zoodat over het tweede kwartaal van dit jaar ruim 75.000 gulden meer aan invoerrechten werd ontvangen dan over hetzelfde tijdvak van 1906. Gaat het zoo met dit middel een zelfde gangetje of crescendo, dan zou het subsidie voor dit jaar misschien nog beneden de raming blijven, niettegenstaande de teleurstellende opbrengst der spoorwegen op 10.000 gld. 's maands geraamd voor dit jaar, terwijl zij over de eerste zeven maanden van dit jaar slechts gemiddeld ongeveer 6400 gld. 's maands bedroeg. Hierbij dient evenwel aangeteekend dat de maand Juli met een opbrengst van 8549 gld. de raming reeds wat meer nabijkwam.

Was het het beter uitzicht op de koloniale middelen, dat O n z e W e s t het artikel in de pen gaf betreffende de wenschelijkheid der oprichting eener tuchtschool te Paramaribo?

„De kosten aan de instelling verbonden", schreef het blad, na die kosten op ruim 80 gulden per kostganger te hebben gesteld, aan de hand van vroeger gemaakte becijferingen, „zouden binnen een niet te lang tijdsverloop minder worden, wanneer, hetgeen door de jongens geplant is, zou kunnen geoogst en verkocht worden. Op Domburg en de daaraan grenzende vestigingsplaats La Rencontre zou terrein genoeg te vinden zijn voor uitoefening van het land-

---

waarin de spookachtige figuur van dienzelfden fakir voor mij verscheen.

Plotseling werd ik wakker, doch kon mij van mijn droom niets anders herinneren, dan dat de fakir er het middenpunt van uitmaakte. Eenige oogenblikken na het ontwaken overviel mij een onbehaaglijk drukkend gevoel; ik schreef het toe aan de hitte en de overmaat van arbeid, dien ik de laatste dagen verricht had; doch kon het maar niet van mij afschudden. Ik ging naar mijn schrijftafel en nam mijn papieren ter hand, maar ook hier vervolgde mij steeds het vizioen van dien mageren fakir. Ik vreesde mij overwerkt te hebben. Hoewel ik geen geheelonthouder was, gebruikte ik toch zelden sterken drank, ofschoon ik voor alle gebeurlijkheden altijd wat alcohol bij mij droeg. Nu dacht ik dat een slokje brandewijn met water mijn geschokte zenuwen goed zou doen. Juist toen ik het glas aan den mond wilde zetten, naderde een mijner bedienden mijn tafel en gaf door het gebruikelijke kuchje der oosterlingen zijn aanwezigheid te kennen. Ik keek hem vragend aan, waarop de man, eerbiedig buigend, zeide:

„De arme fakir, wien mijnheer nu en dan wat gaf, ligt hier aan den kant van den weg onder een boom en schijnt ernstig ziek. Ik wacht mijnheer's bevelen af".

Was dit niet opmerkelijk? Terwijl mijn gedachten geheel ingenomen werden door dien vuilen, onooglijken heiden, dien ik ver weg meende, lag deze vlak bij mijn tent, wellicht te sterven. Ik begon belang te stellen in dien man en verzocht mijn bediende mij de plek te wijzen, waar hij lag.

Wij vonden den armen fakir in een soort van flauwte; hij lag onder een grooten boom, moeilijk ademhalend met ingezonken oogen. Dicht bij zijn hoofd lag de groote bundel, dien ik hem altijd had zien dragen. Hij was er naar aan toe en ik verbaasde mij er over hoe hij het tot hier had kunnen brengen, daar ik hem den vorigen dag nog in het naburige dorp gezien had, dat meer dan 14 mijlen van mijn kamp verwijderd is. Het moet hem groote lichamelijke inspanning gekost hebben dien afstand af te leggen, vooral in zoo'n afmattende hitte.

„Fakir", zeide ik, „kunnen wij ook iets voor u doen? Zal ik u naar mijn tent laten dragen? Daar zult ge beter liggen en kunnen wij u verzorgen."

Hij keek mij dankbaar aan, doch schudde zachtjes het hoofd en zeide:

„Ik ben u zeer erkentelijk, heer, maar menschenhanden kunnen niet veel meer voor mij doen. Mijn levenslamp is bijna uitgebluscht, ik zal niet veel last meer veroorzaken. Maar ik ben blij, dat ik nog hier bij u ben kunnen komen. Heel dikwijls heb ik uw goedheid ondervonden, als u mij een geldstukje toewierpt, kwam 't altijd uit een goed hart en daarom wenschte de fakir u zijn erkentelijkheid te betoonen. Wilt ge nu naar mij luisteren, heer, en geloof hechten aan mijne woorden?"

Ik trachtte nogmaals hem over te halen om zich naar mijn tent te laten dragen, doch hij werd ongeduldig, haast boos.

„Het is heusch noodeloos, heer", sprak hij. „Er is geen tijd meer te verliezen; ik moet mij haasten. Ik heb u een geschenk te geven, dat u van grooten dienst kan zijn, maar gij moet in de kracht er van gelooven, anders verliest het zijn uitwerking."

Terwijl hij dit zeide, trachtte hij zich om te wenden en den bundel te grijpen. Dit ging echter zijn krachten te boven en daarom haastte ik mij hem te helpen. Toen ik het pak vóór hem gelegd had, verzocht hij mij het open te maken. Ik had er niet veel lust in, doch voldeed toch aan zijn verlangen en moest toen op zijn verzoek er allerlei kleine pakjes uithalen, die ieder afzonderlijk stevig vastgebonden waren. Opeens richtte de fakir zich op en greep een dezer pakjes. Hij scheen plotseling meer levenskracht te krijgen, het was opmerkelijk om te zien hoe hij met vaste hand het pakje losbond en er een klein houten doosje uithaalde, dat met touw omwonden was. Dit scheen hem geheel op te wekken. Op mijn bediende wijzend, beduidde hij deze zich te verwijderen en vooral niet te trachten te weten te komen wat er verder tusschen ons voor zou vallen. Ik gaf den knecht een wenk, waarop hij ons alleen liet.

(Wordt vervolgd).

bouwbedrijf. Men heeft berekend, dat behoudens de uitgaven in eens voor het opzetten der gebouwen, een jaarlijksche uitgaaf van plus minus 6000 gld. zou noodig zijn, om een verbeterhuis, 25 jongens bergende, in het leven te houden. Wanneer voor dit geld eenige jeugdige vagebonden tot nuttige leden der maatschappij kunnen worden opgeleid en de gemeenschap daardoor van dezen ziekelijken uitwas zal kunnen worden bevrijd, dan lijkt ons het brengen van dezen post op de koloniale huishoudelijke begrooting alleszins gerechtvaardigd toe."

Wat ons betreft zou zulk een maatregel ons met den huidigen financieelen toestand van Suriname voor oogen allerminst gerechtvaardigd voorkomen, waar men er het geld voor eene meer dringende zaak dubbel en dwars noodig heeft. Zeer zeker. Wij gevoelen veel voor de mogelijkheid eenige jeugdige vagebonden tot nuttige leden van de maatschappij op te leiden, maar waar in de kolonie tengevolge van de onvoldoende politie-macht, op de oostelijke grenzen bijvoorbeeld, de oudere vagebonden nagenoeg ongemoeid zich met de koloniale bezittingen kunnen verrijken, zouden wij thans, wanneer de uitgaven weer kunnen worden opgevoerd, het meerdere aan eene uitbreiding der politie-macht willen zien ten goede komen.

Nu reeds wordt in den misstand der jeugdige vagebondage eenigermate voorzien, waar we in Onze West lezen, dat de jeugdige overtreders menigmaal op verzoek voor eenige weken naar het vuurschip werden gezonden, of „naar plantage" gestuurd om daar in de buurt van districtshoofd of politiepost onder toezicht van de politie arbeid te verrichten, welke werkmethode een der districtscommissarissen met vrucht zou hebben toegepast. Dit is een roeien met de riemen, die men heeft, een voor Suriname in het oog te houden beginsel ten aanzien van al hetgeen wenschelijk en nuttig is, maar voor meer urgente zaken moet worden achtergesteld.

Van Vreemde Koloniën.

De tropen-zon. Het tropisch zonnetje wordt niet overal gelijkelijk gewaardeerd. De naam „koperen ploert" door onze indische militairen aan dit hemellichaam toegekend, duidt er op, dat het bij die categorie van tropenbewoners nu niet bepaald in een goed blaadje staat, terwijl we, een tijdje geleden, hebben kunnen hooren hoe ons medelid, Dr. Breitenstein, de zon als bondgenoot onder den arm wilde zien nemen in den strijd tegen de verschillende kokken, die om de huizen loeren. Wat dit laatste betreft, staat het dan ook vrij wel algemeen vast, dat het zonlicht een groot desinfecteerend vermogen bezit, waarvoor de vele verborgen vijanden, die den mensch in de tropen belagen, de vlag moeten strijken, maar terwijl de minder gunstige appreciatie van den indischen militair meer het gevolg schijnt van den last, door de zonnehitte veroorzaakt, dan van het besef van het gevaar, dat de zonnestralen opleveren, moet volgens eene der laatste lezingen dat gevaar niet alleen niet onderschat worden maar zelfs ernstig onder de oogen gezien, waar het de rechtstreeksche inwerking der zonnestralen op den blanken tijdelijken bewoner der tropen betreft.

Professor Frederick Starr, van wiens werk betreffende den Congo wij reeds melding maakten, haalt daarin twee gevallen met name aan van blanken, die even het hoofd onbedekt lieten in den zonneschijn en dientengevolge kwamen te overlijden, terwijl hij de opmerking weergeeft van een oud Congo-gast, die zich verbaasde over de dikwerf zonderlinge en vreeselijke middelen, waartoe zelfmoord-aspiranten in die streken hun toevlucht nemen. „Je hebt niet anders te doen", zei hij, „dan een lig- of anderen stoel te nemen en voor een kort poosje daarop in den vollen zonneschijn te gaan zitten." Voor den Bantoe-neger dáár gaat dit middeltje niet op — die loopt altijd met ongedekten hoofde en wanneer hij last van koorts heeft, is hij er het gauwst van af, door een zonnig plekje op te zoeken en zich te stoven — het middel schijnt ook speciaal voor Afrika te gelden, daar toch menigeen onzer lezers meer dan „een kort poosje" in het tropisch zonnetje heeft liggen of loopen te braden, blijkbaar zonder daardoor ad patres te gaan. We herinneren ons evenwel nog hoe bij een bezoek aan Djiboeti, het zonnige plaatsje aan de fransche Somali-kust, de passagiers den ernstigen raad meekregen bij het aan wal gaan, om toch vooral het hoofd steeds gedekt te houden, en niet te lang in de zon te blijven loopen, waartoe daar overigens bij het weinige bezienswaardige al zeer weinig aanleiding bestond.

Moge intusschen blijkbaar het onmiddellijk gevaar niet overal in de tropen even groot zijn, waarmee de zon den blanke bedreigt, van meer algemeene verbreiding in tropische landen is een verschijnsel, ook aan te veel zon toegeschreven, de amnesia of memorieloosheid, ten opzichte waarvan het bestaan van verschillende lokale expressiën, als „het Atjeh", „Punjab" of „Burmah-head", „Philippinitis" ten bewijze kan worden aangevoerd voor het feit, dat het verschijnsel niet beperkt is tot een enkel tropisch gewest.

Door de engelsch-indische regeering is niet lang geleden eene Commissie benoemd, welke in opdracht had een onderzoek in te stellen naar den schadelijken invloed van de zon op de troepen en eventueel te dienen van advies. Als uitvloeisel van die opdracht adviseerde de commissie, dat officieren en soldaten van het leger in Indië roode voering in hunne zonnehelmen zouden dragen en ook een strook rood laken aan de binnenzijde van mantel of jas ten einde den ruggegraat te beschermen tegen de Xstralen van het zonnelicht. Rood of geel schijnen het voordeel te hebben deze stralen niet door te laten.

Van Manilla. De laatstelijk ontvangen manillasche bladen hebben het begrijpelijkerwijze druk over de verkiezingen voor het eerste philippijnsche parlement en den voor velen onverwachten uitslag. Heel druk hebben de kiezers het zich niet gemaakt, daar toch van de 300.000 stemgerechtigden slechts 70.000 dus nog geen vierde ter stembus zijn getogen. De strijd bepaalde zich in hoofdzaak tot twee partijen, de oude federalisten, die zich thans progresistas noemen en naar eene geleidelijke autonomie onder amerikaansche souvereiniteit streven, en de nacionalistas, die, ten minste voor de verkiezingen, de onmiddellijke onafhankelijkheid der Philippijnen in hun schild voerden. De overwinning bleef aan de laatste partij, wat in de Vereenigde Staten nog al aanleiding tot ontstemming en ongerustheid schijnt te hebben gegeven. Het is evenwel de vraag of die roep om onmiddellijke onafhankelijkheid wel iets meer dan een stembusleuze is geweest, waar toch een der voornaamste leiders der Nationalisten, zoo niet de leider, Dr. Gomez, zich na de verkiezingen nog al sceptisch uitliet over de mogelijkheid van een dadelijk zelfbestuur voor de Philippijnen. Ook beijvert men zich steeds om naast de weer te voorschijn gehaalde Katipoenanvlag de amerikaansche sterrenbanier te laten wapperen bij de verschillende optochten en meetings, waarbij men ook niet vergeet het amerikaansch volkslied te laten hooren, zoowel als den weinige jaren geleden nog op den index geplaatsten Aguinaldomarsch.

Merkwaardig treft met de overwinning der Nationalisten, die zich ook wel Independistas noemen, samen de bevestiging door het hooggerechtshof te Manilla van het doodvonnis, over Sakay en drie andere bende-aanvoerders geveld, die op hunne wijze naar 's lands gebruik ook voor de onafhankelijkheid van hun land streden, doch wegens de daarbij gepleegde wreedheden als eenvoudige bandieten werden berecht. Het is evenwel aan gerechten twijfel onderhevig of het vonnis wel door den gouverneur-generaal zal worden bekrachtigd wegens de houding van het bestuur bij de, voor de onderwerping dezer lieden gevoerde onderhandelingen, toen daartoe toch aan deze lieden een vrijgeleide tot in Manilla werd verleend, welk voorrecht gemeenlijk niet aan halsmisdadigers wordt toegekend.

Onttroonde keizers. Keizer Thanh-Thai van Annam kan nu aan zijn ex-collega van Korea de hand reiken als broeder in het ongeluk, daar ook hij onlangs van den troon vervallen werd verklaard, doch zeker om meer te billijken redenen dan die, waarvoor de heerscher over het land der Morgenkalmte het veld moest ruimen. Stond deze de japansche aspiratiën naar de souvereiniteit over zijn land in den weg, gene had zich in zijn paleis aan allerlei zaken schuldig gemaakt, die onder anderen zijn jeugdige echtgenoote er toe hadden genoopt, om zich in een schrijven aan den gouverneur-generaal Beau van Indo China en aan den president der fransche republiek te beklagen over de handelingen van haren echtgenoot en de afschuwelijke wreedheden als anderszins, die Thanh-Thai pleegde, in het daglicht te stellen. Vrij algemeen werd dan ook aangenomen, dat Thanh-Thai niet wel bij het hoofd was, zoodat reeds geruimen tijd in overweging was om hem van den troon vervallen te verklaren, totdat nu onlangs de wanhoopskreet der jeugdige keizerin tot handelen noopte.

Den 28en Juli ll. ontving de resident te Hué, Levêque, de noodige bevelen van Saigon, waarop hij den keizer om eene audientie den volgenden morgen ten acht ure verzocht, terwijl hij den Comat of bestuursraad een half uur vroeger ten residentiehuize ontbood. De troepen werden dien dag geconsigneerd met bevel zich voor alle gebeurlijkheden gereed te houden.

Op het aangegeven uur liet de heer Levêque zich met den Comat ten paleize aandienen, met een klein uitgelezen escorte, waarop hij wist staat te kunnen maken. De ontmoeting had in de troonzaal plaats en zoodra was Thanh-Thai niet binnengetreden of de heer Levêque stelde den vorst in kennis met de te zijnen aanzien genomen beslissing, en onmiddellijk werden de uitgangen der zaal op een afgesproken teeken afgezet, om niemand toe of door te laten, inzonderheid om den vorst het heengaan te beletten.

De keizer protesteerde en voor den vorm protesteerde ook de president van den Comat, die tot op dit oogenblik onkundig was gebleven van de reden zijner bijeenroeping. Dat dit laatste protest niet meer dan een vorm was bleek wel daaruit, dat de president van den Comat eenige oogenblikken later den heer Levêque verzocht de rijkscachetten van Thanh-Thai op te eischen.

De heer Levêque bepaalde zich op het dubbele protest tot de verklaring, dat hij zijne orders had ontvangen en die slechts had op te volgen, waarna hij den keizer mededeelde, dat deze zijne appartementen kon behouden, een zeker aantal zijner vrouwen en bedienden tot zijne beschikking zouden blijven, maar dat hij voortaan geen enkele macht meer zou kunnen uitoefenen en het hem verboden was het te zijner beschikking gestelde gedeelte van het paleis te verlaten.

De keizer boog — niet zonder van zijne hooge ontevredenheid en woede te laten blijken — en hiermede was het incident afgeloopen, dat zoo kalm verliep, dat het nieuws van het voorgevallene eerst 's anderen daags te Hué onder de bevolking bekend werd.

Het werd nog al kalm opgenomen, zelfs was men ietwat ontsticht over de halfheid van den genomen maatregel, die Thanh-Thai het behoud van zijn titel liet in stede van dat zijn opvolger was aangewezen. De keizer van Annam is toch ook het hoofd van den godsdienst en blijft dit, ook al werd hij om zijn doen en laten, uit zijn wereldlijke macht ontzet, en de Annamieten bedankten er stichtelijk voor om de geestelijke macht aan een halven of heelen gek te zien toevertrouwd.

Kortelings is aan dezen wensch tegemoet gekomen, nadat men Thanh-Thai, voor wien zoo lang de Comat het bewind had gevoerd, had weten te bewegen afstand te doen van den troon ten behoeve van zijn tweeden zoon, Duy Tan, een achtjarigen knaap, die tot keizer werd uitgeroepen onder voogdijschap van een regentschapsraad en het toezicht van de fransche regeering.

Goud in Fransch Guyana. De heer Picanon, afgetreden gouverneur van Fransch Guyana en thans op weg naar Indo-China, heeft zich in Frankrijk laten uithooren over zijne verwachtingen betreffende de goudindustrie in de laatstelijk door hem bestuurde kolonie.

Naar zijne meening hangt de toekomst van Fransch Guyana hoofdzakelijk af van de goudindustrie en van dezer noodzakelijke transformatie.

„Om mijne gedachten meer bevattelijk te maken," zeide de heer Picanon, „zou ik de goud-industrie, waarmee in onze zuid-amerikaansche bezitting nog slechts eerst een begin is gemaakt, in drie tijdperken willen verdeelen. Het eerste is dat der door handenarbeid ontgonnen placers, waarbij, gelijk alle gouverneurs van Guyana reeds hebben verklaard, de meest primitieve werkwijzen werden gevolgd. Die placers hebben misschien niet al het goud opgeleverd, dat zij bevatten, en het is volstrekt niet uitgesloten, dat men bij nieuwe werkwijzen en met gebruikmaking van mechanische hulpkrachten nog veel edel metaal daaruit zou kunnen trekken; maar er bieden zich nu voor kapitaal en werkzaamheid andere gunstige en daarbij tevens zekerder perspectieven. Het tweede tijdperk is nu aangevangen met het gebruik van goudbagger-machines, den Engelschen in Nieuw-Zeeland en den Amerikanen in Californië, Montana en elders welbekend; alle waterloopen en moerassige streken van Fransch Guyana leenen zich met succes tot deze eerste transformatie der goud-industrie."

„Zijn er reeds proeven in dien geest genomen?" werd gevraagd.

„Beter dan dat," luidde het antwoord, „er zijn reeds ondernemingen in werking. Als type voor deze moderne ontginning haal ik u het placer Elysée aan, waarvan de door mij gecontroleerde rapporten hoop gaven op buitengewoon rijke uitkomsten op een veld van tengevolge van de uitgestrektheid der concessie nagenoeg onbepaalde grootte. Ik hield mij op de hoogte van de uitkomsten, met de eerste goudbaggermachine verkregen, die niettegenstaande haar geringe capaciteit, toch reeds veel beloofde. Men was dus gerechtigd nog veel meer te verwachten van een nieuwe machine van grooteren omvang en van het laatste model, die juist in werking zou worden gesteld op het oogenblik, dat ik, door de regeering tot een anderen post geroepen, mij opmaakte om Cayenne te verlaten.

„Het derde tijdperk zal dat zijn van de ontginning der ertsaderen, door middel van galerijen en putten, als in Australië, waarvan men in de mijnen van Adieu Vat en Bonnaventure eveneens veel belovende voorbeelden aantreft. Maar het is de gemakkelijke, weinig kostbare en goed rendeerende bagger-methode, die eerst later, veel later tot het eigenlijk mijnbedrijf zal leiden."

De Chineezen in Indo-China. Onder de Chineezen en de niet-annamitische stammen in Tongkin heeft eene actieve propaganda plaats voor de hervormingsbeweging in China, voor welke propaganda in deze streken zich het Drievingerenverbond heeft gespannen. Hoezeer de namen der leiders bekend zijn, schijnt daartegen weinig te kunnen worden uitgericht, terwijl blijkens een artikel van graaf de Pouvourville in de Dépêche Coloniale de fransche kolonie Tongkin eenigermate als arsenaal wordt gebezigd voor de revolutionnaire hervormers in Zuid-China. Een rijk Chinees, oud-officier in het leger van maarschalk Soe, die tot voor kort belast was met de onderdrukking van den opstand in de beide Kwangprovinciën, heeft zich te Hanoi gevestigd, vanwaar hij onlangs ten behoeve van de opstandelingen 200.000 repeteergeweren in Europa heeft besteld.

De propaganda in Tongkin heeft plaats onder de leus: „Omverwerping der huidige regeering in China, gelijkheid onder de burgers en erkenning der broederschap als grondslag voor het politieke stelsel." Zij is dus niet gericht tegen het fransche bestuur, wat evenwel niet wegneemt, dat dit op grond van vroegere ervaring het bestaan en het optreden dier propaganda geenszins onverschillig is. Zoo'n geheime bond kan

op een gegeven oogenblik tot heel wat andere doeleinden worden benut dan dat, waarvoor men hem in het leven riep, en weinig geruststellend voor het fransch bestuur is het feit, dat aan het hoofd een man staat, Luvinhphuoc van Kanton, die in den tijd der Zwartvlaggen den Franschen heel wat heeft te doen gegeven, gelijk hij het ook den Japanners op Formosa lastig genoeg heeft gemaakt.

De leden van den bond bezorgen den franschen autoriteiten ook heel wat zorg door hun optreden tegenover verraders en merkwaardig is het, hoe de luitjes gebruik weten te maken van wat de Engelschen red-tape zouden noemen of sleur in de fransche rechtspraak. Zoo werd onlangs een notabele van Tapna, dien zij verdachten van het geven van inlichtingen betreffende hunne gangen aan de autoriteiten, door hen vermoord, waarna zij het lijk sleepten tot de grens van het district, met het hoofd op militair territoir (de grensdistricten van Tongkin staan nog onder militair bestuur) en de voeten op civiel terrein. Zij begrepen dat dit aanleiding zou geven tot een ernstige juridische quaestie, waardoor de zaak zelve op den achtergrond zou geraken, en ze hadden goed geraden ook, daar het nog niet schijnt uitgemaakt, aan welke rechtsmacht, civiel of militair, de behandeling moet worden gelaten.

INGEZONDEN.

Aan de Redactie van het Koloniaal Weekblad.

In No. 34, dd. 13 Sept. jl. van Uw Weekblad, vraagt de heer Lohman jr., met het oog op de lijst dd. 31 Aug. van gedecoreerden: „Of wij Hollanders soms aan gebrek aan waardeering lijden als het Inlanders en Chineezen betreft?"

Dit is zeker niet het geval, blijkens de vele onderscheidingen dien Inlanders en Chineezen ten deel vielen. De Regeerings-almanak telt ze bij dozijnen.

Maar de heer Lohman heeft, denk ik, op het oog, de toekenning van Nederlandsche ridderorden en dan ja, is wel opmerkelijk, dat er onder de hoogere inlandsche ambtenaren in de gouvernements-afdeelingen van Java en Madoera b.v., slechts twee regenten (Tjiandjoer en Banjoemas) de Ned. Leeuw bezitten, bovendien nog het officiers-kruis van de Oranje-Nassau orde, terwijl vijf regenten met dit officierskruis, twee met de orde en twee Patih's id. met deze prijken. In toto een elftal van de nabij 140 regenten en patih's. Zeker geen overdrijving! Onder de hoofden van Chineezen e. a. vind ik niet één gedecoreerde. Mogelijk zijn de gelukkigen mij ontgaan.

Moge het volgende hier in herinnering worden gebracht.

De eerste regent die den N. L. ontving, was R. A. Wiranata Koesoema, regent van Bandoeng, toen de reorganisatie van de Preanger-Regentschap tot stand gekomen was. Die regent was toenmaals reeds in het bezit van een Pruisische en een Oostenrijksche orde. Zijn zwager en ambtgenoot te Soemedang, werd gelijktijdig tot Pangeran verheven.

Het lag niet in de Regeer-stelsels en programma's (beginselen), andere Inlanders dan vorsten door een Ned. ridderorde te onderscheiden. Hoe lang heeft niet geduurd, dat de M. W. O. ook door inlandsche militairen kon worden verworven! In stede van de ridderorden waren andere onderscheidingsteekenen ingesteld: medailles, met of zonder ketens, bizondere payongs enz.

Zoo is het gebleven tot 1875 toen R. A. Tirto Noto, regent van Bodjonegoro, zijn vijftigjarig jubileum stond te gedenken. Als Hoofdinspecteur bezocht ik kort te voren zijn regentschap; als controleur bij het B.B. had ik dien in den dienst vergrijsden regent goed leeren kennen en hoogachten. Van de laagste sport opgeklommen, was Tirto Noto onafgebroken de ijverige trouwe dienaar gebleven, die zijn land en volk door en door kende, het werken en onderzoeken niet aan anderen overliet, maar een voorbeeld bleef van nooit verflauwende activiteit en belangstelling.

Alle opvolgende residenten, assistent-residenten en controleurs erkenden dan ook die voorbeeldige activiteit en toch waren er velen, die den regent niet onverdeeld genegen waren.

Toen ik in 1875 eenige dagen in Bodjonegoro toefde en de hoogbejaarde regent mij op tournees vergezelde, vroeg ik hem eens in vertrouwen, of ik het juist had, dat hij eerlang zijn 50-jarig jubileum hoopte te gedenken en of hij soms een of anderen wensch koesterde, welke bij die gelegenheid mogelijk in vervulling zou kunnen komen, aangezien de Regeering toch zeker dat jubileum niet zoo maar zou laten passeeren.

En wat was het antwoord van den ouden brave, wiens vertrouwen ik vroeger reeds won en dien ik, als jong controleur, zoo hoog achtte en eerbiedigde? „Als sobat er iets aan kan doen, dan s.v.p. niet die soldaten-medaille!" Het antwoord trof mij en ik behoef heden daarvan geen rekenschap meer te geven. En nog een andere verklaring zou ik nimmer vergeten. Ik waagde het den ouden vaderlijken vriend te zeggen: hoe komt (of kwam) het toch, dat zoovele ambtenaren, die u als regent en mensch zoo hoog stelden, u toch niet altijd volkomen vertrouwen schonken?

„De assistent-residenten en controleurs die ik hier „elkander zag opvolgen, tel ik bij tientallen. Elk „had bij zijn optreden een of ander dat hij onder „de eerste belangen rekende, sprak of correspondeerde „daar dan over en.... als ik met al die persoonlijke „inzichten enz. ware meegegaan, geloof me, sobat, „dan was er van mijn regentschap weinig terecht „gekomen en toch.... ik was de regent, de ver-„antwoordelijke voor mijn regentschap.

Van tegenwerking dus nooit rechtstreeks sprake maar wel schijn of blijk van niet met alles door dik en dun te gaan. En, zoo kon 't gebeuren, dat men den regent wel eens te autoritair of wat ook oordeelde.

Wat ik in vertrouwen met dezen ouden beproefden vriend had besproken, gaf ik terug in een nota, die ik den G.-G. W. v. Lansberge aanbood, daarbij nadruk leggend op het verschil, dat men pleegt te handhaven bij onderscheidingen, de ontstemming die ze moet veroorzaken en de toch goedkoope manier om billijkheid te betrachten en te binden, waar het verschil eer tot verwijdering leidt.

Tirto Noto ontving bij gelegenheid van zijn vijftig jarig jubileum de Ned. Leeuw en in het jaar daarop volgende, om gelijke redenen, zijn ambtgenoot van Pasoeroean.

In het jubileum-jaar van dezen, ook in 's landsdienst vergrijsden ambtenaar, was ik in Pasoeroean werkzaam en vroeg toen den president, of hij de Regeering attent zou maken op de diensten van den regent. Neen, was het antwoord. Het zou wat moois zijn als de regent werd gedecoreerd terwijl 's resident's rok nog zoo kaal is als......

Dan neemt ge mij niet kwalijk als ik het doe? Volstrekt niet. En zoo werd nu ook de regent van Pasoeroean met den N. L. onderscheiden, — het hek was nu eenmaal van den dam en spoedig volgden er meer. Ik mocht het voorrecht genieten den regent van P. het kruis te overrijken, en de plechtigheid waaraan heel het regentschap deelnam, getuigde van algemeene ingenomenheid. De regent zelf was te aangedaan om zijn met ontroering aangevangen antwoord uit te spreken.

Raden Satja Negara, districts-hoofd van Bandjaran in de Preanger, was de man die Junghuhn ter zijde stond bij het onderzoek van het Malawar-gebergte en den aanleg daar van paden tot aan den top.

Toen de kina-cultuur er werd ingevoerd (1856) en jaren daarna, was het Satja Negara, een der trouwste en ijverigste Preanger-ambtenaren, die zijn belangstelling toonde en zooveel in zijn vermogen was met raad en daad medewerkte.

Junghuhn spiegelde hem mitsdien een onderscheiding voor, maar Junghuhn's ziekte en overlijden (April 1864) dreigden de verwachtingen met teleurstelling. Nadat ik Satja Negara persoonlijk goed had leeren kennen, wij innige vrienden waren geworden, herinnerde hij mij eens aan Junghuhn's toezegging. Ik bracht deze over aan den resident, den heer van der Moore, doch deze bleek ongenegen een zijner oudste en trouwste en ook ijverigste districts-hoofden voor een onderscheiding aan te bevelen. „Dan kon ik wel al mijn inlandsche hoofden aanbevelen". Ik achtte dat 'n bizondere positie, maar gelukken mocht het me niet, den ouden braven resident te overreden.

Toen nam ik zelf het initiatief en Satja Negara ontving spoedig de groote gouden medaille, die niet bestemd was om gedragen maar als een poesaka bewaard te worden.

Meende ik nu dat alles in orde zou zijn, niet aldus. Zelfs de regent gaf mij zijn teleurstelling en spijt te kennen, dat het den grijzen dienaar niet gegund zou zijn het eereteeken te dragen. IJdelheid? Och, laten we hierover niet praten. Ook de eenvoudigsten hebben hun gevoel en begrip van een waardeering die zich uiten kan en mag.

Ik had met den ouden vriend, die met een been om zoo te zeggen in het graf stond, te doen en ik besloot zelf den G. G. te gaan spreken. Zoo kwam ik dan te Buitenzorg, waar toen ook de Directeur van B. B., de heer van Bloemen Waanders, tijdelijk woonde, en ik achtte 't natuurlijk, eerst met dezen te spreken. Maar mijn voorstellen en pleiten vielen in slechte aarde. Die medaille was niet om te dragen. Nooit gebeurd. Zou niet gebeuren.

U neemt mij niet kwalijk dat ik een poging bij ZExc. den G. G. waag? Neen, maar ik zeg u, het kan noch zal gebeuren.

De G. G. Mijer ontving mij heusch en, nadat ik alles uiteengezet had, hoe teleurstellend zoo'n onthouding werkt, hoe algemeen daarentegen de vreugde en deelneming zouden zijn als men dien braven ouden dienaar eens te wille werd, ZExc. kon geen antecedent stellen; „de gouden medaille die U van de Société impe-„riale d'acclimatation zoo even ontvingt, is immers „ook niet om gedragen te worden!" Neen Excellentie, het is ook mijn begeeren niet.

Op het punt van afscheidnemen, verstoutte ik me, nog een enkel woord tot sterking van mijn argumenten aan te voeren, met het gelukkig effect, dat ZExc. me verzocht nog even te gaan zitten en nog eens de cardinale punten te herhalen.

Deze werden opgeteekend en na de verzekering „ik zal zien wat er te doen is" verliet ik tevreden het kabinet om 8 dagen later mijn vriend Satja Negara te kunnen gelukwenschen met een nieuw besluit, waarbij het dragen van de medaille aan een zeker soort lint alsnog werd toegestaan.

We leven nu sinds jaren niet meer in dien goeden ouden tijd, toen men dikwijls bevreesd was zijn handen aan koud water te branden en verschil in ras en huidskleur en wat al niet, met zorg in 't oog gehouden werd om toch ja.... om toch wat?

Baarn, 18 Sept. '07. K. W. van GORKOM.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Weekblad voor Indië. 1907. No. 18.

Verleden, door J. H. François. — Medische opstellen, door H. L. Roelfsema. — De zending te Modjowarno (met foto's). — Brieven uit Patria, door J. Willemsz. — Bekende Indische tijdgenooten (L. J. Lambach), met portret. — Prof. Mr. J. H. Carpentier Alting (met portret). — Een Europeesche school voor Chineezen (met foto's). — Indrukken van den dag (vervolg), door Corax. — Enz.

De Indische Mercuur. 24 Sept. 1907.

De zout-quaestie in Ned. Oost-Indië, door v. G. — Specerij-handel (vervolg), door v. G. — De munthervorming op Sumatra's Oostkust. — Het gebouw der Javasche Bank te Medan. — Begrooting voor Suriname voor 1908. — Begrooting van Ned.-Indië voor 1908. — Cocos nucifera. Practische handleiding voor cocoscultuur. dooc E. Belten. — Rubber-scraps, door A. H. Berkhout. — Kultuurberichten. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in N. I. Juli 1907.

De inrichting van het giro-verkeer te Hamburg. — Licht en warmte in den landbouw, door W. C. Leembruggen. — Het eeuwfeest der Stoomvaart, III, door Noach. — Het ontstaan en het verloop van den regen, naar W. Gallenkamp. — Koffie-valarisatie.

De Katholieke Missiën 1907. No. 21.

Sumatra's Westkust. Enkele bijzonderheden betreffende de bevolking der Padangsche Bovenlanden, door pastoor I. van Beckhoven.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende..

....

wonende te.. *wenscht*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging **Oost en West** tegen een jaarlijksche contributie van f*..

den.. 190.........

....
Straat of gracht

....
Handteekening

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Bureau Hoofdbestuur: Heulstraat 17.

Ch. F. RIJKEN & Co.

Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren

NIEUWSTRAAT No. 26.

INDISCHE VENDUTIE

Malakkastraat 74,

DEN HAAG.

Is het *Soliedste Adres* voor hen die *KOMEN* om zich te *installeeren* en voor hen die hun *Inboedel* 't voordeeligst van de hand wenschen te doen, *zonder kosten voor den inzender.*

Geopend van 9 tot 5 uur.

(Zondags gesloten.)

H. v. DOOREN & Cie.

MODES.

DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.

5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

NIEUW

Malthusianisme.

Damesdeskundige.

MEVROUW ADRIAAN

Regentesselaan 362,

einde halte lijn 5.

Consult dagelijks, Zondags op verzoek.

DAMES ATTENTIE!

Atelier voor het maken van

Dames- en Kinder-Costumes, Mantels en Reformkleeding naar de nieuwste methode bewerkt. Nette coupe en spoedige aflevering met en zonder bijlevering der stof. Door het geheele land aan huis te ontbieden.

Geeft les aan Dames in het knippen en maken van Costumes Mantels enz.

Aanbevelend,

Mevr. H. W. BLOKBERGEN—VAN DER WAL.

Gerard Doustraat 65 bovenhuis. Amsterdam.

Maison Spéciale de Trousseaux et Layettes.

NOORDEINDE 6 *vis à vis Plaats.* — **BERNARD DRABBE.** — **DEN HAAG.** *Telephoonn.* 2162.

Specialiteit INDISCHE UITRUSTINGEN.

Dunne Lingerie's, Kat. Dam. Tafelgoed, Bedlakens, Sloopen en Goelings, in gegarandeerde Indische maten.

BOEKJES met volledige opgave GRATIS.

AGUILAR'S

Port-, Sherry- en Madeirawijnen

zijn alom bekend.

VRAAGT PRIJSCOURANT.

Hoofdkantoor Lange Houtstraat 6, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.

Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

Th. GIJSBERS VAN WIJK.

Jacob v. d. Doesstraat 55, Den Haag.

Engelsche, Schotsche en Fransche stoffen.

Voor élegante coupe als soliede afwerking wordt gegarandeerd.

Eerste Coupeur geweest te Londen, Parijs, Brussel en Den Haag.

Uniformen. Ambtskleeding. Livreien.

Te Arnhem te huur

voor korten of langeren tijd, een **zeer aanzienlijk, gemeubeld huis,** met tuin van ongeveer drie duizend M².

Brieven franco letter A, bureau van dit blad.

TE HUUR.

Te ***BEEK*** bij ***Nijmegen*** te huur een **Gemeubileerde** of **Ongemeubileerde VILLA,** met 9 kamers, zaal en grooten tuin, in de kom der Gemeente bij de tram gelegen. Mooie wandelwegen. Bijzonder geschikt voor degenen, die naar Holland terugkeeren.

Te bevragen Hôtel HET SPIJKER, Beek.

TRANSVALIA,

Prins Hendrikstraat 74.

Wollen- en Halfwollen

ONDERGOEDEREN,

Corsetten, — Kousen,

Echt Jaeger.

Maatschappij NUTRICIA,

ZOETERMEER.

Filiale DEN HAAG, Piet Heinstraat 19, Telefoon 1739.
Filiale AMSTERDAM, Leidschestraat 44, „ 4797.
Filiale ROTTERDAM, Schiedamsche singel 21, „ 4149.

Eenigste Exporteurs van Gehomogeneïseerde Melk en Room.

Proviandeeren verschillende groote Binnen- en Buitenlandsche Stoomvaart-Maatschappijen o.a. Stoomvaart-Maatschappij „Nederland", Rotterdamsche Lloyd, Congo-Line enz.

Specialiteiten voor KINDERVOEDING.

COLCHICUM AUTUMNALE

de **Reuzenbloembol** welke in veertien dagen wel 26 prachtbloemen in paarsch en wit voortbrengt voor langen duur. Men legt deze bollen voor't raam zonder aarde of water op een bakje. Is de bloeitijd voorbij dan plant men de bol in een bloempot of in den tuin, en er ontwikkelt zich een prachtvolle plant, welke in 't voorjaar weer afsterft, en welke men opnieuw voor 't raam plaatst. Te bekomen tegen inzending van **Postwissel, per 3 stuks 30 cts., 6 stuks 55 cts. en 12 stuks f 1.—.**

SPOEDBESTELLING VERZOCHT.

De Bloemisterij

„LUGDUNUM-BATAVORUM",

LEIDEN.

INKOOP van

Oude en Indische Brillanten, Parelen en andere **edelgesteenten** tegen den hoogsten prijs.

N. BLOM, Amsterdam.

Nieuwe Heerengracht 9.

Pension Büchner.

Laan van Meerdervoort 198,

hoek PERPONCHERSTRAAT

Den Haag.

Logies te verkrijgen

per maand, per week en per dag.

Volledige Badinrichting in huis.

Brückel Mutzenbach,

Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,

'S-GRAVENHAGE.

Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

Nieuw-Malthusianisme.

Mevrouw VAN DAM

dagelijks te spreken van **10--4** en van **7--9** uur. (Zondag op verzoek).

-:- Tollensstraat 106 -:-

Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.

Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos.

Rechtskundig Bureau

„DE ADVOCAAT EN PROCUREUR."

Directie: L. N. DUIN & Co.,

Gerard Doustraat 65, — AMSTERDAM.

Belast zich met de Verdediging van Burgerlijke en Strafzaken voor alle Rechtbanken en Kantongerechten in Nederland en Buitenland. Biedt accoorden aan *in* en *buiten* faillissement. Spreekt faillietaanvragen tegen en voorkomt processen. Bezorgt gelden op elk solied onderpand, ook met 2 borgen. - Levensverzekeringpolis - Assurantiën.

N°. 40. Donderdag 3 October 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling* . . . *f* 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers. . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel. . . . . *f* 0.15
Bij plaatsing van 300 regels . . . . „ 0.12½
„ „ „ 1000 „ . . . . „ 0.10

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Drukkerij »LUCTOR & EMERGO«, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT Telefoon 4424, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.- 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Een Studie-Vereeniging.

Te Paramaribo is onlangs een studie-vereeniging opgericht ,onder den naam van »MINERVA,« welke zich, volgens artikel 3 der statuten ten doel stelt; »om aan jongelieden van bijzondere begaafdheid en die tot onvermogende familiën behooren, de gelegenheid te verschaffen, in de richting, waarin zij dat wenschen, hun studiën voort te zetten.«

Deze statuten werden de presidente van »Oost en West« dezer dagen ter hand gesteld door een belangstellend Hagenaar, die er haar over kwam spreken, omdat hij vond, dat het op den weg onzer Vereeniging zou liggen zich het lot dezer jeugdige Surinaamsche zuster aan te trekken. De presidente deelde deze meening, zich verheugende over deze uiting van opgewekt gemeenschapsleven in de Paramaribosche maatschappij. Ook het dagelijksch bestuur van »Oost en West«, waar zij het in de vergadering ter tafel bracht, was het hiermee eens, hoewel betreurende, dat de kas onzer vereeniging thans helaas nog niet toelaat financieele hulp in deze te verleenen. Op onzen moreelen steun daarentegen kan »Minerva« in alle opzichten, waarbij zij deze mocht noodig hebben, ten volle rekenen.

Gaarne willen wij anderen opwekken om ook geldelijk het loffelijk streven van Minerva te bevorderen. De kosten van het lidmaatschap bedragen *f* 30 's jaars, volgens het artikel 21 van haar huishoudelijk reglement, dat echter ten slotte zegt: »Donateurs zijn allen, die een kleiner bedrag storten.«

Iedere gift, hoe klein ook, zal zeker het bestuur, bestaande uit de heeren: *A. B. Bueno*, voorzitter, *C. R. Frowein*, ondervoorzitter, *J. A. Faverey*, penningmeester, *P. A. May*, secretaris, *Doyer*, *J. A. Polak* en *F. W. Hensen*, commissarissen, hartelijk welkom zijn, als een bewijs van belangstelling niet alleen, maar ook: »vele kleintjes maken een groote.«

Als wij »Minerva« een goeden raad mogen geven, dan zou het zijn, om in den Haag of Amsterdam een Commissie of Afdeeling te vormen van een drie- of vijftal oud-Surinamers, die genoeg voor het schoone doel voelen om zich hier met hart en ziel aan de behartiging er van te wijden. Als deze zich bij »Oost en West« aan zou willen sluiten, zal zij ons van harte welkom zijn. Met vereende krachten kunnen wij dan de belangen der nieuwe zoo nuttige studie-vereeniging bevorderen:

Eendracht maakt macht.

Nog eens nederlandsche koloniaalcritici.

Daar was eens een huis gebouwd en velen stonden er naar te kijken, die bij dien bouw geïnteresseerd waren. Op zekeren dag bleek dat er fouten daarbij waren begaan — dat kan den knapsten architect overkomen, getuigen de Westerviaduct en Beurs te Amsterdam en in het buitenland de Victoria Memorial Hall te Calcutta b.v. — de muren vertoonden scheuren, weet ik al wat meer.

En de velen, die er om heen stonden, begonnen te praten — dat helpt! Die had het over den bouwmeester, de ander over de metselspecie, een derde weer over het fundument, nog één riep om een nieuw zwaar dak, het oude bespottend. en allen trokken ze veel gehoor, want ze scholden en keven en dat trekt altijd.

Daar riep de bouwmeester:

„Wat staan jelui daar te leuteren en te hannessen. Helpt 'n handje, brengt schoren aan of de boel zakt in mekaar."

En daar begon 't lieve leventje eerst recht. Er bleef geen stuk heel van den bouwmeester, z'n heele doopceel werd gelicht, en niemand, die naar den roepende luisterde, allen zich verkneuterend, hoe leuk en flink den man de „waarheid" onder den neus werd gewreven.

En weer riep de bouwmeester, en keerde zich tot een, die vooraan in de rij der schreeuwers stond:

„'t Is toch ook jouw huis? Help dan toch!"

Maar die aldus toegesproken werd, stak de handen in den zak: „Ik ben bij meer huizen geïnteresseerd", en keerde zich af.

Terwijl nu de anderen, na deze „kloeke houding" met daverend gejuich te hebben begroet, hun spel weder voortzetten en, baldadig geworden, de ruiten van het eigen gebouw begonnen in te gooien, werden op de herhaalde roepstem van den bouwmeester stemmen luid, eerst zacht, dan dringender:

„De man heeft gelijk. Eerst den boel gestut en dan verder gezien."

Zij, die daar in de voorste rijen stonden, zich bedwelmend aan eigen rhetorica, sloegen eerst al heel weinig acht op die stemmen, die in het algemeen gejank als flauwe disonnanten klonken doch ten slotte meerderend en aanzwellend tot zelfs het zwijmeldronken, geavanceerde troepje troffen. Wat was dat? Men waagde het.....?

Na het eerste oogenblik van consternatie over zulke vermetelheid, raakten de tongen weer los, en met de zulken lieden eigen logica klonk op schamperen toon uit hun mond:

„Hoort me nou zulke jabroers eens aan. Die durven nog zoo'n prularchitect gelijk geven. Wel ja! Ik zou zeggen dat het 'n prachtgebouw was," dit op lijzighatelijken toon tot hen, die daar „waagden" te spreken en daarna weer tot de omstanders „Hooren jelui wel? Die durven nog waarachtig beweren, dat er niets aan het gebouw mankeert. En kijk me daar die scheuren eens en die kapotte ruiten." Tegelijk rinkelde weer een ruit uit de voegen, getroffen door een steen, door een in deze kunst vaardige hand geslingerd.

Als veelal bleef ook hier het gelijk aan den kant der grootste schreeuwers. Men zag het onheil niet, dat dezen zelven aanrichtten en geloofde werkelijk aan een poging om recht te maken wat krom was, verbluft door eene logica, voor sommigen de vlag, die leugentaal moet dekken.

En het slot van de historie?

'n Hevig gekraak en met donderend geraas stort het gebouw ineen, dat bij tijdige hulp nog ware te redden geweest om er iets goeds van te maken, nu tot puin verworden, dank zij „den impuls om werkelijk iets tot stand te brengen", sprekende uit het gelamenteer over wat had kunnen en moeten zijn, uit de invectieven den bouwmeester èn zijne helpers èn zijn werk toegesnauwd, afhoudende hen, die nog tot handelen geneigd waren doch zich onverschillig, ja onwillig afkeerden bij zoo'n „rotte boel?"

Impuls om werkelijk iets tot stand stand te brengen! Ja, het staat zoowaar in een artikel van Blanda in de Controleur, waarin schrijver dezes om zijn meeningsverschil met dien bekwamen, onderhoudenden causeur in zake de manier om belangstelling te wekken voor den kolonialen arbeid à fatre wordt genomen. Die impuls zou volgens B. ontbreken bij hen, die den raad geven om nu toch eindelijk dat gelamenteer en die jeremiades te staken en de menschen tot aanpakken aan te sporen, op te wekken, doch moeten worden gezocht bij de pessimisten, waartoe hij zich niet zonder reden rekent te behooren, die „dat alles anders willen hebben en daarvoor rond voor de vuist uitkomen."

Impuls om werkelijk iets tot stand te brengen?

Inkrimping van het koloniaal bezit, bepleit op grond van beweerde, onzes inziens door niets, in vergelijking met den kolonialen arbeid van andere natiën gestaafde onmacht. De „futloosheid", die B. zoo dikwerf zijnen landgenooten verwijt, moet ze niet veeleer gezocht worden bij hen, die zelven met die eigenschap behept, de beteekenis van het woord zoo langzamerhand uit het oog verloren?

Impuls om werkelijk iets tot stand te brengen?

Heden, wanneer hier of daar in de uitgestrekte bezittingen een inlandsch potentaatje zijn onderdanen knevelt, er levende toortsen van maakt, verontwaardigd uit te roepen: „En dat geschiedt onder Neerlands vlag," maar als men zich straks opmaakt daar aan een einde te maken, Nederland zijn „imperialisme" voor de voeten te werpen, moet dat een impuls heeten om „werkelijk iets tot stand te brengen?" Of de noodzakelijkheid van koloniën te erkennen, de onwaarschijnlijkheid om zonder geweld barbaarsche stammen tot rede te brengen, en toch elk geweld af te keuren?

Impuls om werkelijk iets tot stand te brengen?

De noodzakelijkheid te erkennen van de medewerking van het kapitaal om de koloniën tot ontwikkeling te brengen, maar als daar op Sumatra in te voren onbewoonde of nagenoeg onbewoonde streken een bloeiende tabakscultuur ontstaat, in streken, waar slechts kaaiman en tijger huisden, eene krachtige petroleum-industrie in het leven wordt geroepen, den ondernemers het „uitzuigen" van den inlander, die er niet was, te verwijten, is dat een impuls om iets tot stand te brengen?

Impuls om werkelijk iets tot stand te brengen?

Neerland's plicht om Indië bij te staan te erkennen en een der krachtigste motieven om het land tot de vervulling van dien plicht te bewegen, het groot belang bij de handhaving van het Koloniaal bezit, eenvoudig weg te cijferen, het ten minste eene hoogst

ondergeschikte plaats toe te kennen, is dat soms een impuls?

Moeten we nog verder gaan om de tegenstrijdigheden te belichten, waardoor de lieden, tot wier kampvechter Blanda zich opwerpt, uitblinken, tegenstrijdigheden, die wanneer ze om zich grepen de onmogelijkheid zouden bewerken om iets tot stand te brengen? Zeker, de groote lijnen, waarlangs de voor Indië noodige verbeteringen moeten worden verkregen, worden niet vergeten, doch zeker om niet te „zeurig" te worden, schijnt het veeleer doel te zijn, zich aan de onvolmaaktheden van nu te vergasten dan op te wekken tot krachtigen arbeid ter verbetering. Het verwijlen bij misstanden en misstandjes, die mijns inziens verdwijnen moeten en des te eerder verdwijnen zullen, wanneer men slechts de toekomst voor oogen houdt, maakt evenwel het fort uit van deze lieden, slachtoffers mijns inziens van een nuttig boek, dat goede diensten bewezen heeft, maar waarvan de lectuur blijkbaar velen te machtig is, zoodat ze zich zooveel Havelaars wanen en de wereld van Droogstoppels en Slijmerings vervuld, waartegen het hunne roeping is te velde te trekken. Och, armen! Ze willen, ze kunnen niet zien! Ze zweren bij hun Havelaar, hun bijbel, hun boek der wijsheid, waaruit ze putten.

Zoo ook Blanda, die nog steeds den Javaan van honger en ellende laat omkomen, waarom dan ook de bevolking op Java in veertig jaren tijds verdubbelt, terwijl wij er hier in Nederland zeventig jaren over doen; die nog steeds koffie laat verbouwen voor den honger in Europa, die handel heet; die niets ziet van hetgeen sedert van Asch van Wijks ministerschap in het belang van Indië werd verkregen, voor wien het in Indië nog steeds een „belabberde boel" is en blijft.

Ik kan de opmerking niet weerhouden, dat hoezeer in Indië nog veel, zeer veel te verbeteren valt, het in sommiger hoofd en geest nog veel „belabberder" moet uitzien dan daar, zoodat, gelijk ik reeds eenmaal opmerkte, met dezen te redeneeren eigenlijk een hopeloos beginnen is.

Het liefste zou men in het belang van Indië zoowel als van Nederland met aanhaling van een hun bekend, eenigszins gewijzigd citaat kunnen zeggen: „stikt in critiek en verdwijnt", maar helaas! het zijn geen scheppingen eener fantasie maar levende wezens, denkende daarbij waarachtig ook nog, heusch!

Overigens sluit ik mij gaarne bij de hulde aan, door Blanda, hoezeer ook ten mijnen koste, gebracht aan mijn ouden leider en jarenlangen medewerker aan dit blad, wijlen den kolonel van Zuijlen, en het is zeker niet in de laatste plaats de eerbied voor diens nagedachtenis, die mij noopt het doel onzer Vereeniging en het motto van dit blad hoog te houden tegenover hen, die zich geavanceerden heeten en ook werkelijk in de voorste rijen staan — om af te breken doch niet op te bouwen.

M. A. van HEEKEREN.

KOLONIALE PRAATJES.

(Aangeboden).

Hoe komt nu de heer van Kol aan dat cijfer van 15 à 16 millioen aan arbeidsloonen, overigens in onzen tijd van werkeloosheid geen peuleschilletje om het zoo maar weg te willen werpen, dat volgens hem alleen in het gedrang zou raken bij eventueel verlies der koloniën?

Hij gaat verschillende bedrijven na, welke bij den goederenruil kunnen zijn geïnteresseerd, en kent deze vrijwel willekeurig, die 20, gene 5, andere weer 14 percent en zoo meer belang in de koloniën toe, en komt dan tot de slotsom dat 2,3 percent van de, in ons land eenig beroep uitoefenende personen belang hebben bij het koloniaal bezit en hiervan omstreeks 30.000 kunnen geacht worden tot den arbeidersstand te behooren.

Het schijnt haast onnoodig te wezen tegen zulke «logica» het een en ander aan te voeren, maar toch blijkt het noodzakelijk dit «nieuwe gezichtspunt" van nabij in het oog te vatten.

Om ons tot een enkel voorbeeld te bepalen.

Zooals een ieder weet is er nagenoeg geen enkele stoomwerktuigenfabriek, geen enkele katoen-, of aardewerkfabriek in ons land, die niet voor den export naar Oost-Indië werkt en waar voor die betreffende industrieën de uitvoer naar die kolonie respectievelijk het twee-vijfde, ruim 30 percent en het één derde van den totalen uitvoer der producten bedraagt, moet naar onze meening gezegd worden, dat het *geheel* bij dien uitvoer een werkelijk groot belang heeft.

Niet zoo de heer van Kol, die aan die bedrijven in verband ook met binnenlandschen afzet een zeker belangen-percentage toekent, laten we zeggen *n*, en nu redeneert: die industrie heeft *n* percent belang bij het koloniaal bezit, *dus* hebben slechts het *n*de deel der betrokken personen daarbij belang.

Zonder econoom te zijn — maar 'n eenvoudige «praatjesmaker» — zegt ons gezond verstand ons toch, dat zulke redeneering kant noch wal raakt. Wanneer de twentsche textiel-industrie hare indische clientèle zou verliezen, zou dit verlies niet enkele fabrieken treffen, maar de geheele industrie en het geheele heir van arbeiders, waar toch slechts, tengevolge van inrichting, machinerieën enz., het bedrijf tot zijn volle capaciteit opgevoerd, loonend kan zijn.

Een ander voorbeeld.

Dat de heer van Kol in dezen tijd, nu Paketvaart, Nederland, Java—China—Japan-lijn, en Lloyd onze scheepsbouwwerven geregeld werk te doen geven, en duizenden arbeiders werk verschaffen, zich eens terugdenke in den tijd toen een engelsche Indische Stoomvaart-Maatschappij, wij vermeenen *alle*, Lloyd en Nederland vele harer schepen in Engeland lieten bouwen — hoe was het toen met onzen scheepsbouw gesteld, en hoe zou het nu met die industrie gesteld zijn, wanneer die geregelde bestellingen eens ophielden? De geheele industrie zou daarvan den terugslag ondervinden en weken, maandenlange werkeloosheid van het heele arbeiderspersoneel daarvan het gevolg zijn.

Geen kleedingmagazijn, dat zich ook niet met de levering van oost- en west-indische uitrustingen belast, geen sigarenfabriek, geen fabriek van verduurzaamde levensmiddelen, die ook niet met den export naar Indië werken. En zoo meer.

Al die takken van vaderlandsche nijverheid in hun *geheel* zijn dus bij het koloniaal bezit, dat hun dien afzet waarborgt, geïnteresseerd, en nu moge den heer van Kol het bedrag van 70 millioenen gering toeschijnen, waar dit voor ons kleine Nederland met zijn vijf millioen inwoners hetzelfde vertegenwoordigt als meer dan de helft van den totalen uitvoer van Oostenrijk-Hongarije voor zijn 45 millioen, en 150 percent van den totalen uitvoer van Japan voor zijn 46 millioen inwoners, daar komt het ons *een schuldig spelen* voor met de belangen der industrie en die der daaraan verbonden arbeiders, om die door bevordering der Kolonial-müdigkeit in de waagschaal te stellen.

Dit wat betreft onzen uitvoer naar de koloniën waarbij nog op te merken valt, dat voor het vervoer naar de havens van inscheping niet weder een zeker percentage van het verkeerswezen, maar heel het spoorwegnet daarvan profijt trekt. Dat de heer van Kol eens bij de spoorwegdirectiën informeere of het voor haar weinig zou beteekenen of zij voor een 70 millioen meer of minder aan goederen zouden hebben te vervoeren.

En nu wat den invoer betreft. Naast het belang, hier werkelijk weggelegd voor een deel slechts der nederlandsche scheepvaart, ook bij den uitvoer betrokken, is dat der arbeiders bij opslag, vervoer enzoovoort dier koloniale producten zeker weer niet te onderschatten, waar die invoer voor vele producten markten in het leven roept, voor vele ook industrieën en bedrijven in het moederland voedt. Dat er onder die bedrijven zijn, als b.v. bank- en credietwezen, die niet of slechts ten deele bij de transactiën met de koloniën zijn betrokken, is duidelijk maar toch ook zou zelfs hier, tengevolge juist van ons credietwezen, de ondergang onzer koloniale instellingen niet nalaten zijn terugslag op het geheel te doen gevoelen.

Ons niet aan cijfers wagende meenen we toch te mogen concludeeren tot een schromelijke onderschatting, door den heer van Kol, van het aantal arbeiders, dat rechtstreeks bij het koloniaal bezit is geïnteresseerd. Rechtstreeks, zeggen wij, want ook middellijk zijn nog tal van arbeiders, behoorende b.v. tot de, door den heer v. K. eenvoudig weggecijferde bedrijven, als landbouw en bouwvakken daarbij betrokken.

Onze transactiën met de koloniën brengen tot algemeene welvaart bij, waaruit ook de beide genoemde bedrijven hun voordeel putten, terwijl de millioenen, die jaarlijks uit Indië in ons land stromen, het bestaan van verschillende Indiër-kolonies in ons midden ook het hunne daartoe bijdragen. De heer v. K. vergat eenvoudig de eigenschap van het geld, dat het rolt. Evenals de arbeider zijn geld opstrijkt niet om het op te slikken, maar ook om het uit te geven, en daarvan weer andere arbeiders te doen leven, elke tak van nijverheid uit zijn bedrijfsonkosten niet alleen de eigen arbeiders maar ook andere industrieën en bedrijven en de daarbij betrokken arbeiders voedt, zoo gaat ook het indische goud hier in de gemeenschap rond, o. a. den nijvere meê in staat stellend zijn magazijn te verfraaien en vergrooten, waaraan metselaar en timmerman weer wat verdienen, zich betere machines en werktuigen te verschaffen, waardoor weer werk aan zijn winkel komt voor den fabrieksarbeder. En zoo meer.

Hoeveel werkeloozen meer zouden er zijn geweest wanneer niet de indische kolonie in den Haag en tal van andere plaatsen in ons land den uitleg van nieuwe wijken had mogelijk gemaakt? Dit wat het heden en verleden betreft. En nu de toekomst? De praatjesmaker vreest zijn lezers te hebben verveeld en vraagt voor het slot uitstel tot de volgende week.

Decentralisatie of centralisatie?

J. Van Aalst, *ambtenaar tijdelijk toegevoegd aan den directeur van binnenlandsch bestuur, ten einde zich op de hoogte te stellen van de ten aanzien der bevolkingsstatistiek aldaar gebruikelijke methoden van verzameling en behandeling van gegevens en vervolgens voor het ontwerpen van een, inzonderheid voor de eilanden Java en Madoera geldend, aan redelijke eischen beantwoordend stelsel te dier zake, zoomede om na te gaan welke maatregelen zouden zijn te treffen om vereenvoudiging te brengen in den met de samenstelling der zoogenaamde periodieken verband houdenden arbeid der bestuursambtenaren en eenige andere in hoofdzaak op de ambtelijke briefwisseling van die landsdienaren betrekking hebbende aangelegenheden in beschouwing te nemen.* — Oef, dat is je 'n adresje wel! De papierfabrikanten zullen daarvoor afzonderlijke enveloppes moeten bedenken; en er zullen wel afzonderlijke klerken moeten worden aangesteld, wanneer de heer van Aalst van de binnenlandsche bureaux vele adviezen, gegevens of inlichtingen behoeft. Maar de heer van Aalst zal verstandiger zijn, en de vervulling zijner taak aanvangen met het uitvinden van een verkorten titel. *De ambtenaar met den langen titel* zou geschikt zijn, als het de eenige lange titel ware, die wij in de Indische administratie kennen.

Vermindering van schrijfwerk was het eerste wat de heer van Heutsz zich ten doel stelde bij zijn optreden als gouverneur-generaal. Men herinnere zich zijne wijdloopige circulaires daaromtrent. Planken vol met beschreven papieren over het onderwerp: vermindering van schrijfwerk, vindt men in de kasten der Indische archieven.

Sedert verschenen achtereenvolgend zoo dikke staatsbladen als tevoren maar een zeer enkele maal; boekdeelen zijn, tegelijkertijd, gevuld met adviezen over bestuursreorganisatie, over opheffing der mindere welvaart, over decentralisatie en pauperisme. Men rekene eens uit hoeveel geld daaraan besteed is, aan de commissie voor de mindere welvaart met haren zich immer uitbreidenden staf van ambtenaren; straks zal er een inspectie voor het armwezen verrijzen met bezoldigingen nu en in de toekomst, met welker geld vele armlastigen zouden geholpen zijn, menige noodlijdende instelling van liefdadigheid zou gebaat wezen.

Decentralisatie! Nooit is er meer gecentraliseerd dan tegenwoordig. De departementen te Batavia, de secretarie te Buitenzorg besturen uitsluitend. Het gewestelijk of plaatselijk *bestuur* wordt een ijdele klank, op den duur een bespotting. Het bestaat uit gegalonneerde commiezen(1), die de oogen gericht houden op Batavia en Buitenzorg, bewust bovendien dat hunne stem die is van een roepende in den woestijn, wanneer zij niet past aan het metaal dat te Buitenzorg bewerkt wordt, daar dus geen weerklank vindt.

Laat men toch te Batavia en te Buitenzorg ophouden met dat schoolmeesteren, dat alle zelfstandigheid doodt bij het binnenlandsch bestuur, en de ambtenaren bij dien tak van dienst den slechten naam heeft bezorgd, dien het in de publieke opinie thans verkregen heeft, doordien velen zich behagelijk wilden maken door den uiterlijken vorm, maar het inwendige veronachtzaamden. De beste krachten intusschen zijn en worden onttrokken aan het binnenlandsch bestuur om zich aan de bureaux of in bijzondere commissiën te verliezen in rapporten, voortreffelijke thema's voor een bestuursacademie, te verdwalen in kamergeleerdheid. En dat in den tijd, dat het vertrouwen gesteld is in zulk een uiterst praktisch man als Atjeh's gouverneur van Heutsz zich betoond heeft! Het goede en het groote, dat hem geëerd gemaakt heeft, is bereikt toen hem als bestuurshoofd de meest mogelijke vrijheid gelaten was, toen hij zijn karakter, zijn besef van zelfstandigheid, van groote verantwoordelijkheid ongebonden kon ontplooien. Het schoonste, waarop het burgerlijk bestuur in de laatste jaren roem kan dragen is de ontwikkeling van het Inlandsch credietwezen, ontstaan en opgebouwd in den boezem van het binnenlandsch bestuur. Hadde men, om een voorbeeld te noemen, ook geluisterd naar verschillende stemmen, uit het binnenlandsch bestuur opgegaan, om onze politiek ten opzichte van de chineesche ingezetenen van Nederlandsch-Indië tijdig te wijzigen, men zou nu niet voor het beschamend feit staan, om uit vrees voor mogelijke toekomstige moeielijkheden van buiten, gedwongen te doen wat uit vrije beweging eerder had moeten geschieden. En nog wordt de chineezen-quaestie 2) — als wij die zoo noemen mogen — voor Indië eerst commissoriaal gemaakt!

Busken Huet gaf indertijd een voortreffelijke vertaling van Molière's «*le médecin malgré lui*» onder den titel van: De gedwongen dokter. In denzelfden zin zou men het Indië der laatste jaren *de gedwongen patient* kunnen noemen. En wij meenen de verzuchting van den *gedwongen* lijder te verstaan: wijs af die doktoren, voer mij terug in de opene, frissche natuur! Een weldaad zou voor het oogenblik aan Indië worden bewezen, wanneer alle bijzondere commissiën en tijdelijke opdrachten van

1) Zelfs het galon raakt er af. (*Noot van den zetter*).

2) Men leze hierbij het artikel van Noël Péri in La revue de Paris van Juni 1907, l'éducation nouvelle en Chine.

de begrooting werden geschrapt, het aantal departementen tot een minimum werd herleid, opdat de verdienstelijke ambtenaren die thans aan commissiën worden verdaan, hunne krachten en talenten weder kunnen aanwenden in de praktijk. Het binnenlandsch bestuur zij en blijve de hoeksteen van het gezag! Niet in de schors zit het levend beginsel, noch prijkt de kruin het weligst door hetgeen van buiten tot hem komt, maar door de vruchtbare sappen die uit het inwendige van den stam tot hem opstijgen.

De kamergeleerden blijven op hun studeerkamer, terwijl met de door hen verworven wijsheid de ambtenaren hun voordeel doen! Een strenge keuze van ambtenaren juichen wij toe, maar men beware zich er voor, bij de toepassing van het stelsel: bevordering bij keuze, niet de leus te doen herleven, die na Molière's P r e c i e u s e s r i d i c u l e s voor goed begraven behoorde te zijn:

Et nul n'aura d'esprit,
Hors nous et nos amis!

Praktische mannen, helder van hoofd, open van karakter, en in 't hart met liefde voor het land en volk waarover zij gesteld zijn! Zij zijn dan misschien als onze vroegere Compagnie's dienaren niet juist »salonfähig", kunnen een vreemdeling in zijn taal misschien minder vlot te woord staan, (hoewel zij zich toch wel begrijpelijk, en minder dubbelzinnig allicht, zullen weten te maken), indien zij maar in de eerste plaats de taak ter harte nemen, hun volk te verstaan en te begrijpen, om samen met hen het schoone gebouw: N e d e r l a n d s c h - I n d i ë verder op te werken tot Neerlands trots voor de geheele wereld!

Ieder vogeltje zinge dan zoo als het gebekt is. De eene voele meer voor den ongelukkigen huismusch, met zijn kort, afgebroken getjilp, die hongerig aan het venster tikt als de droeve bode van een naren, kouden winter; — ons boeit meer het luid en rijk gejubel van den leeuwerik of het breed uitgehaald filomeelengekweel met helderen slag, dat een schoonen dageraad meldt of den blijden zomer verkondigt.

B.

Pers-kroniek.

INHOUD: Ingezonden stuk van den heer P. M. Schilling naar aanleiding eener door ons in de vorige „kroniek" gebezigde uitdrukking over „chauvisme". — „De Nieuwe Rotterdamsche Courant" *over internationale persverhoudingen in verband met tendencieuse berichten in de buitenlandsche pers over ons koloniaal beheer verspreid. — De particuliere Atjehcorrespondent van het* „Algemeen Handelsblad" *over de gevangenneming van den President—Sultan. — De brochure van „Omong Troes" over de positie der Indische officieren van gezondheid.*

Onderstaand stuk werd ons ter opname toegezonden:

Geachte Redactie.

„Het zij mij vergund met een kort woord te protesteeren tegen een artikel onder Pers-Kroniek opgenomen in uw No. 39 van gister, aanvangende „In het Algemeen Handelsblad lazen wij."

Waarom Dr. A. A. Fokker een welgezind C h a u v i n i s t genoemd wordt is mij niet bekend. Het feit dat hij een artikel aan een buitenlandsch blad aanbiedt en dat hij in dat artikel voor de eer van Nederland opkomt, zou dunkt mij aanleiding genoeg zijn om in uw opstel van hem te gewagen op eene meer waardeerende wijze.

Erger is echter de toon waarop geschreven wordt over den heer Bossivain. Indien er één Nederlander is die met hart en ziel voor de zaak der Boeren is opgekomen, en die zulks heeft gedaan op oordeelkundige zakelijke wijze, zonder af te dalen tot den toon der Hollandsche Jingo-press, maar die heeft geschreven op eene wijze die sympathie verwekte bij de vele duizenden Engelschen die niet à tort et à travers met hunne regeering meegingen; indien er één Nederlander is wiens naam met gulden letters zal staan aangeteekend in de geschiedboeken van den Nederlandschen stam in Zuid-Afrika, — dan is zijn naam Charles Boissevain.

Heeft Charles Boissevain in het tegenwoordige zijn doel evenmin kunnen bereiken, als dit bereikt is door zijne stamverwante helden in Zuid-Afrika, zoo kan dit geen reden zijn om te spreken van „chauvinistische don quichotterie met reclame effect van den schrijver."

In het vertrouwen dat u dit mijn protest zult willen plaatsen teeken ik met achting,

UEdw. Dienaar,
P. M. SCHELLING.

De heer Schelling schijnt zich gestooten te hebben aan een uitdrukking door ons in de vorige „Kroniek" gebezigd n.l. die van „chauvinistische don quichotterie met reclame effect van den schrijver." De hoofdzaak, waar het hier om gaat en welke door ons kortelijk werd toegelicht, heeft hij blijkbaar niet gelezen. Als nog zij hem de lectuur daarvan aanbevolen.

Mogen wij den geachten inzender nu even uitleggen waarom wij van „chauvinistische don quichotterie" spraken?

„Wanneer b.v. de heer Boissevain tegen de T i m e s polemiseert dan kan dat niet anders dan journalistieke don quichotterie genoemd worden. Hij vecht n.l. tegen een vijand, die al moge hij bestaan toch geen notitie van hem neemt; feitelijk komen zulke gevechten dus op precies hetzelfde neder als de fameuse kloppartijen van Don quichot gehouden.

Bovendien — en dat accentueert niet weinig het don quichotachtige karakter van dergelijke polemiken — weet de heer Boissevain v o o r u i t, dat de T i m e s van al zijn geschrijf geen notitie neemt.

Nu schijnt de heer Scheling dat „een oordeelkundige en zakelijke wijze" van optreden te vinden; hij sta ons echter toe, dat wij hier omtrent een andere meening zijn toegedaan. Smaken verschillen. Wanneer wij schrijven doen wij dat alleen in de hoop dat zulks eenige weerklank vinden. Anders kunnen wij onzen tijd wel beter gebruiken.

Het eenig resultaat van zulk geschrijf, — en hier komen wij op het andere punt in quaestie, — is reclame voor den schrijver. Nu zeggen wij niet, dat de heer Boissevain schrijft om reclame te maken. Daar staat de algemeene bekende groote degelijkheid en de sobere ernst van dien hoofdredacteur ons borg voor. Maar dat al dat chauvinistisch geschrijf van het H a n d e l s b l a d een reclame i s, dat zal de heer Schelling toch bezwaarlijk kunnen tegenspreken.

Wij gelooven op deze gronden dan ook, dat de heer Schelling met zijn protest aan een verkeerd adres is. Met de gewraakte uitdrukking te bezigen meenden wij alleen aan te geven hoe o.i. niet de aangerande „eer van Nederland" op doeltreffende en afdoende wijze kan worden verdedigd.

In een „zakelijke en oordeelkundige wijze" van optreden in dezen door den heer Boissevain hebben wij, n' e n d e p l a i s e de heer Schelling heel weinig vertrouwen!"

* *
*

Ook de N i e u w e R o t t e r d a m s c h e C o u r a n t — evenals het A l g e m e e n H a n d e l s b l a d — meent dat er tegen den laster over ons koloniaal beheer in het buitenland verspreid moet worden opgekomen.

Is daar niets tegen te doen? vraagt het blad.

„Naast de officieele Vredesconefrentie van alle staten der wereld, zoo vervolgt het, waar, in afwachting van wat later meer zal kunnen geschieden, althans het oorlogsrecht geregeld wordt, zijn internationale congressen aan de orde van den dag. Op elk gebied wil men trachten elkander beter te begrijpen, onderling voor te lichten, samen te werken, te onderzoeken, te leeren. Het internationale journalistencongres hebben wij reeds genoemd, en wij meenen dat wij hier iets hebben aangewezen, dat de voorstanders en leiders van dit congres in studie zouden kunnen nemen. Leeft er bij deze congressen een gemeenschappelijke zin voor waarheid en recht, dan dienen zij althans weigering van een tegenspraak en weerlegging, die eenig vermoeden van ernst en degelijkheid voor zich heeft, te veroordeelen, en op middelen te zinnen om dit euvel te bannen uit persorganen, die aanspraak maken op een goeden naam. Het kan niet onmogelijk zijn omtrent dit punt tot een gemeenschappelijke gedragslijn te komen en eenige algemeene regelen te stellen, die ieder zou kunnen aanvaarden, ook al is er hier, evenmin als bij internationale twisten tusschen verschillende mogendheden, een dwingende macht om tot naleving te noodzaken. Er staan werkelijk groote belangen op het spel. Blijven valsche voorstellingen en onjuiste berichten zonder weerlegging en zonder tegenspraak, dan vormt zich allengs een ongunstige meening omtrent het land, dat die ongewenschte belangstelling ondervindt. Bij het volk, dat die voorstellingen en berichten leest — dagelijks eenige druppels is voldoende om de volksopinie te vergiftigen — zal zulk een land doorgaan hetzij voor een rijk van onrecht en wanbestuur, hetzij voor een afgeleefde en uitgeputte natie, en beschouwd worden onmachtig om voor orde en recht te zorgen, zijn gezag te handhaven, en de landen en volken, die het als overzeesche koloniën beheert, tot hoogere welvaart en ontwikkeling te brengen. Langzamerhand zal de meening post vatten, dat die toestand ook andere landen schaadt en voor de internationale belangen nadeelig is, zoodat andere mogendheden wellicht verplicht zullen zijn er zich mee te bemoeien. Wat wij in ons Tweede Blad van Vrijdag ll. mededeelden uit een Engelsch dagblad omtrent den toestand in Atjeh, Blijken de betrekkingen tusschen de Nederlandsche op Celebes, op Java zelfs, kan daartoe meewerken. en de Engelsche pers onvoldoende om voor de noodige tegenspraak te zorgen, dan herhalen wij onze vraag: ligt het niet op den weg van de internationale journalisten-congressen, middelen te beramen, om althans voor de vereischte tegenspraak te zorgen, om beide partijen te doen hooren, en alzoo samen te werken tot het vormen van een zoo mogelijk juist beeld, een onpartijdige voorstelling en een billijk oordeel?"

Wij moeten hierbij opmerken, dat wij van dezen voorslag versteld hebben gestaan. Immers de engelsche journalistiek staat bijna geheel buiten de Internationale journalisten Congressen. Wist de schrijver van het hoofdartikel in de N. R. Ct. dit feit niet?

Wij zullen maar aannemen, dat het artikel per ongeluk in de courant is verdwaald geraakt; en dat per ongeluk iemand over deze zuivere journalistiek-politieke quaestie in het groote rotterdamsche orgaan aan het schrijven is gezet, zonder, dat hij ook maar eenige kennis van zaken bezat.

De heer Berchenhof te Amsterdam, die van die gelegenheden beter op de hoogte is dan de redactie te Rotterdam, moet voortaan de proeven maar eens nazien als er wederom in de N. R. Ct. over geschreven moet worden. Dan komt er tenminste geen

orgaan ernstig afbreuk zou kunnen doen.
nonsence in, die aan het welverdiend gezag van het

***

Over de gevangeneming van den Pretendent Sultan te Kota Radja lezen wij in een particuliere correspondentie aan het Handelsblad:

„Woensdag 21 Aug. was er een eigenaardige drukte in den kraton. Den vorigen dag toch, zoo wisten goed ingelichten te vertellen, was hier van Batavia een telegram ontvangen, waarin bevolen werd, dat terstond twee brigades maréchaussées vertrekken moesten naar Flores. Reeds vroeg waren de mannen, die aan plotseling opbreken wel gewend zijn, gereed om met het gouvernementsschip „Java" naar Flores gebracht te worden. Er scheen echter iets aan te haperen. Het bevel tot den afmarsch werd nog niet gegeven. Zou het soms zijn, omdat de Gouverneur nog eerst aan een sergeant van den troep gelegenheid wilde geven vóór zijn vertrek de zeilen te hijschen op zijn huwelijksboot? We zagen den man wel in marschtenue met zijn bruid heentrekken naar het kantoor van den secretaris; maar toch daar bleef iets raadselachtigs in de dingen en niemand wist iets anders dan het gemelde te vertellen. Op 't laatste oogenblik wordt door een boodschap van ons bestuurshoofd het vreemde nog meer onoplosbaar. Deels moeten de mannen naar het bureau van den ass.-resident van Groot-Atjeh. Daar zou hun wel gezegd worden, wat hun te doen stond. Deels zal het gaan naar den woning van den pretendent-sultan; deze moet afgezet, en de bewoners gevangen genomen worden. Hoe gewoon ook in den kampong dit werk voor onze mannen ook mag zijn, op dit bericht waren zij toch niet voorbereid; doch zij gingen en deden hun werk. In dezen tijd had de gouverneur zich vergewist dat de sultan thuis was en deze n opgedragen met zijne mannelijke volgelingen zich naar het kantoor van bovengenoemden ass.-resident te begeven, waaraan door hem, die nog niet begreep dat hij in den val gelokt werd, voldaan werd. De aangekomen maréchaussées deden hier 't gesprek van toon veranderen en kregen eindelijk bevel zich van de Atjehsche heeren te verzekeren en hen weg te voeren naar de „Java". Flores ging hun dus voorbij, maar de buit die zij te bewaken hadden troostte hen, indien zij althans troost noodig hadden. De overige aanhang van den sultan werd in huis of op andere plaatsen gevonden en eveneens meegenomen tot de reis naar Batavia.

Nog was echter de sluier niet weggenomen. Nu was het de vraag: wat heeft der gouverneur bewogen tot deze daad? Het geopperd vermoeden, dat de sultan geknoeid en zijn hand gehad had in de verschillende gebeurtenissen in den laatsten tijd rondom Koeta-Radja voorgevallen, bleek spoedig waar.

In de maand Maart dezes jaars is Koeta-Radja beschoten. Gezegd werd toen, dat het een ontevredenheidsbetuiging der bevolking was wegens de gedwongen aanplant van verschillende gewassen. Reeds spoedig daarop was de gouverneur overtuigd, dat de oorzaak elders te zoeken was en wel bij „in Groot-Atjeh gevestigde personen, die zich lang onderworpen hebben, doch het Bestuur vijandig gezind zijn gebleven." Deze personen hadden een bendetje onder een zekeren Keutjhi Seuman en Pang Oesoi opgeroepen, steunende waarschijnlijk ook op de bestaande ontevredenheid, om onze Koeta te beschieten. Openbaarheid bleef voorloopig achterwege.

Daarna hebben we gehad den overval van Seudoe en de overrompeling van Pakan Bada, de woonplaats van T. Radja Itam. Meldt het Atjeh-verslag over Juli nog, dat wij hier te doen hebben met een uiting van fanatisme, waardoor vele geregistreerden, voornamelijk jongelieden zijn meegesleept, later schijnt men overtuigd geworden dat ook hier de sultan c.s. de lastgever geweest is, wien de opgewondenheid der bevolking voor zijn doel zeer te stade kwam.

Wat dit doel was, waarom de sultan en de zijnen hun kalm leven in gevaar wilden stellen? Zij hadden gedacht in het geheim het verzet ook in Groot-Atjeh levendig te kunnen houden. De sultan heeft namelijk een zoon Toeangka Ibrahim, die opgevoed wordt te Bandoeng. Als deze meerderjarig was geworden hoopte men hem op deze wijze een plaats bereid te hebben met dezelfde beyoegheden als waarmede de sultans van Deli of Siak begiftigd zijn.

Toeangkoe Mohamad Da'oet, de sultan, heeft zich echter verrekend. Men zegt, dat hij verraden is, door eenigen wien hij voor bedoeld werk een groote premie had beloofd, doch een veel mindere had uitbetaald. Hij, nu ex-pretendent sultan, heeft zijn heerlijkheid, die al niet groot was, verloren, d. w. z. dat hij zijn maandelijksche toelage van *f* 1000 wel zal moeten inruilen voor een mindere en zijn leven in ballingschap zal moeten eindigen. Als kind werd hij in 1878 te Indrapoeri, niet ver van Koeta-Radja, tot sultan uitgeroepen, doch werd reeds spoedig door de onzen bedreigd en daarom weggevoerd naar het bekende Keumala in Pedië. Volwassen zijnde koos hij partij tegen ons en trachtte leiding te geven aan de zaken in deze streek, wat zijn verdrijving tengevolge had. Toen T. Oemar ons afviel voegde hij zich bij dezen, totdat hij eindelijk in onderwerping kwam en zich te Koeta-Radja nederzette, waar hij zich aan allerlei hartstochten overgaf. Het wekte dan ook verwondering, dat hij zich nog in staat betoond had tegen ons Bestuur te complotteeren, daar hij algemeen voor een zwakkeling werd aangezien. Een Engelsche dichter heeft eens ongeveer gezegd, dat er er geen slaaf is of hij bouwt nog op het stroo van zijn leger zijn Babels. Eenigszins overdrachtelijk is dit woord ook van toepassing op T. Mohamed Da'oet. Het luie leven heeft hem tot deze gevaarlijke onderneming gebracht, 't gaf hem een aangenamen prikkel in zijn doelloos bestaan. Maar hij heeft daarmede een hypotheek genomen, waardoor de waarde van zijn goed geheel te gronde is gegaan. Dwazen moet men niet den tijd geven tot denken en dwalen; er groeit uit hun handelingen zooveel gevaar dat offers eischt zonder eenig nut. Wat hier in Groot-Atjeh door hem en de zijnen gekonkeld schijnt te zijn, heeft reeds genoeg de ontevredenheid aangewakkerd, die zich tot nu toe nog vrijwel onschadelijk als in onwil en in woorden openbaarde, doch op een bepaald oogenblik zeker een ernstiger karakter had kunnen aannemen, getuige nu reeds de openlijke hulp, die door de kampongbevolking de uitgewekenen geboden wordt. Wij juichen het dus toe, dat de Gouverneur hier krachtig heeft ingegrepen en eenige verraderlijke individuen heeft opgeruimd.

Tot deze behooren nog als de voornaamsten onder hen: Toeangkoe Hoesin, oom van den sultan, die reeds sinds 1882, een geldelijke toelage genietende, te Koeta-Radja woonachtig is en zich gedurende dezen tijd rustig hield. Zoo ook Heungkoe Djohan te Lamreuëng bij K.-Radja, het eigenlijke sagi-hoofd der XXVI Moekims. Mij werd tevens bericht, dat ook T. Oesen, een neef van T. Tji Perlak in Edi, zich bij dit gezelschap gevoegd had en deswege gevangen genomen en met zijn kameraden naar Java is getransporteerd. Eerst sprak men er van dat deze Tji Perlak zelf was opgelicht en in ballingschap gezonden, maar ofschoon hij weinig vertrouwen inboezemde, schijnt hij te zeer gebonden te zijn geweest door het gouden koord, dan dat hij zich in gewaagde speculaties zou steken. Van de petroleumnijverheid in zijn gebied geniet hij groote inkomsten, waardoor hij een van de meest welvarende hoofden uit dit gewest is, wat echter wegens zijn schrielheid hem niet aan te zien was.

Deze gevallen leveren weder het bewijs voor de bekende onbetrouwbaarheid van den Atjeher. De oppervlakte moge kalm schijnen, doch in de diepte bruischt het en raast het. Objectief mogen wij waardeeren de taaie volharding tegen zijn vijanden. Vondel's woord: „de liefde tot zijn land is ieder aengeboren" ook hier bevestigd zien, voor ons blijft deze geaardheid een gevaar dat nimmer en bij geen Atjeher ooit uit het oog verloren mag worden en bovendien het werk der pacificatie uiterst moeilijk maakt. Misschien verbood vooralsnog de rechtvaardigheid zich bij deze gelegenheid ook van Panglima Polim te ontdoen, de voorzichtigheid uitte toch bij velen den wensch, ook dit invloedrijk hoofd, dat thans in de VII Moekims zijn invloed met weinig succes gebruikt om aldaar de uitgewekenen terug te roepen, gelijktijdig verwijderd was."

Ter Hollandia-drukkerij te Baarn, is een brochure verschenen: „De positie van den officier van gezondheid bij het leger in Nederl.-Indië", door Omong Troes.

De schrijver oordeelt zeer ongunstig over de positie der officieren van gezondheid in Ned.-Indië.

„Voor elk jong officier van gezondheid in Indië komt eenmaal de tijd — aldus de conclusie van den schrijver — dat hij zich afvraagt waarvoor hij zich eigenlijk de moeite, onkosten en het tijdverlies heeft getroost om de zoo geweldige zware studie der geneeskunde ten einde te brengen. Hij ziet in dat hij daarmee niet alleen op anderen geen voorsprong heeft, maar integendeel er verreweg veel slechter aan toe is;

dat hij zijn rechten en vrijheden heeft opgeofferd door Nederland te verlaten, nog wel als militair;

dat hij de gematigde luchtstreek heeft verlaten en naar de tropen is gegaan, waar men anders wel wat extra voor mag hebben;

dat hij leven kan, jarenlang rondzwerven kan van den eenen uithoek der wereld naar het andere verbanningsoord, steeds ver van de beschaafde wereld;

om in dien uithoek ten slotte met zijn traktement net rond te komen en niets meer, terwijl hij alles wat boven het meest alledaagsche gaat, als weelde kan beschouwen, zelfs een goede sigaar. Was er in zoo'n uithoek gelegenheid tot bijwonen van een concert, tot fietsen, enz. enz., hij zou met zijn geld niet rond komen.

Waarvoor heeft hij eigenlijk gestudeerd, waarvoor laat hij zich bannen buiten de beschaafde wereld? Inderdaad waarvoor?"

Het wetsvoorstel tot verbetering van de positie der officieren van gezondheid in Ned.-Indië noemt hij lapmiddelen. Toch meent hij, dat de regeering op den goeden weg is, met langzamerhand in te zien, dat, ten opzichte van de Indische officieren van gezondheid een reeks onbillijkheden worden begaan, die meer dan iets anders bijdragen tot den slechten geest in het korps.

„Reeds vroeger is er één weggenomen: de officier van gezondheid kreeg bij aanstelling een premie, afwisselend groot, voldoende bekend, maar hij kreeg geen vergoeding voor kosten van eerste uitrusting. Elk ander kreeg dat wel. Nu geeft men geen *f* 5000, maar *f* 4000 premie, en *f* 1000 voor eerste uitrusting. Het komt op hetzelfde neer, zal men zeggen, maar ik zeg, dat het zóó eerlijker is.

De tweede is nu de mogelijkheid van het bereiken van den generaalsrang.

Ook weinig meer dan van theoretisch belang.

Eindelijk vervanging van die malle paardenfourage-indemniteit door traktement. Voor de 3de maal: hoofdzakelijk meer het idee dan de werkelijkheid.

Toch is het voorstel van den minister sympathiek: men leest het idee er in dat billijkheid moet worden betracht, nog wel slechts in principe, maar het idée is er. Salarieering en pensioenregeling blijven schandelijk, maar men begint in te zien, dat er wat moet worden gedaan. Als men maar niet denkt, dat er nu al wat gedaan is. Dat is niet het geval."

FEUILLETON.

Het Geheim der Witte Lotusbloem,

II.

De zieke fakir sprak:

„In deze doos, heer, is een geheim toovermiddel, een godsgeschenk, zoo kostbaar als maar weinig menschen te beurt valt. Ik voel mijn einde met rassche schreden naderen, anders zou ik U vertellen hoe dit toovermiddel in mijn bezit is gekomen. Maar dat doet er ook minder toe. Ik wensch U dit toovermiddel ten geschenke te geven. Bewaar het goed en stel het op hoogen prijs, want zeker zullen onwaardigen trachten het U afhandig te maken. Als ge het zorgvuldig bewaart, heer, en geloof hecht aan de kracht er van, zullen de Goden U welgezind zijn en alle pogingen om het U te ontfutselen verijdelen. Maar zijt ge ongeloovig, dan zal dit toovermiddel niet alleen waardeloos zijn, maar kan het zelfs den bezitter er van in gevaar brengen."

Ik stond verbaasd over de verandering die er bij den man had plaats gegrepen. Hij, die enkele minuten te voren, stervende was, scheen nu volmaakt gezond. Hij zat rechtop en sprak vlot, met klankrijke stem. Ik stelde levendig belang in wat hij zeide en kon niet nalaten volkomen vertrouwen te stellen in hetgeen hij mij mededeelde.

Eerbiedig boog hij het hoofd over de kleine doos, en na een paar minuten van welsprekend stilzwijgen, bond hij het touwtje los, lichtte het deksel op en haalde er een klein glazen kannetje met wijden hals uit. Terwijl hij dit tegen het licht hield, zag ik, dat er een half ontloken witte lotusbloem in was. Daar het glas doorschijnend was, kon ik duidelijk zien, dat het geen nagemaakt, doch een natuurlijk bloempje was. De steel er van scheen tegen den bodem van het kannetje gelijmd te zijn.

„Dit is het toovermiddel, heer. Bezie het nauwkeurig. Ik heb het zeven jaren lang in deze zak bij mij gedragen, in dien tijd is het nooit verwelkt, noch ontloken. Het blijft altijd in dezen knop-toestand. Voor hem, in wiens bezit het is, en die gelooft in zijn bovennatuurlijkheid zullen wonderen geschieden. Naar believen zullen hem allerlei geheime zaken zelfs op groten afstand worden geopenbaard. Aloude geheimzinnigheden zullen hem worden opgehelderd en samenweringen aan het licht gebracht ook al mochten die op het punt zijn te zullen slagen. De goden alleen kunnen den mensch in de toekomst doen zien, en dat is de eenige macht, welke dit toovermiddel mist. Het heeft slechts betrekking tot het tegenwoordige en het verledene.

„Neem het van mij aan, heer, en moge het een talisman voor u blijken te zijn, die u voor alle kwade invloeden beschermen zal. Er zijn slechts twee voorwaarden aan verbonden: gebruik het toovermiddel nooit voor slechte of twijfelachtige doeleinden, opdat de goden zich niet wreken over het misbruiken van de gift, en mocht er eens iemand komen opdagen, die recht heeft op dit toovermiddel, sta het hem dan even welwillend af, als ik het u nu schenk.

Het was den ouden man zoo heilige ernst, hij sprak op zoo plechtigen toon, dat ik wel geloof moest hechten aan zijn wonder.

Doch toen hij zweeg, kwam mijn sceptische natuur weer boven en op eens trof mij de gedachte, dat ik mij had laten bedotten. Niet dat ik dacht, dat de oude man wij willens en wetens voor den gek hield, maar het vermoeden kwam bij mij op, dat zijn eigen geloof in den talisman geheel misplaatst was. De fakir keek mij oplettend aan. Zijn gezicht betrok; en verwijtend, bijna streng merkte hij op:

„Gij twijfelt aan de waarheid mijner woorden, heer. Zoudt ge denken, dat een stervende het hart zou hebben te spotten met de namen en geschenken der goden? Wat zou ik er aan hebben, om iemand te bedriegen, die mij nimmer kwaad deed, integendeel dikwijls heeft geholpen. Maar dat doet er niet toe. Het is de gewoonte der blanken om aan onzen waarheidszin te twijfelen en de macht onzer goden te ontkennen. Doch als ge hier de proef op de som krijgt, dan zult ge niet langer wantrouwend zijn."

Terwijl hij dit zeide, lichtte hij het deksel op, reikte mij het kannetje, verzocht mij te gaan zitten en de geur van de bloem in te ademen, gedurende niet meer dan één seconde. Daar ik hem niet wilde teleurstellen, deed ik wat hij vroeg. Ik rook er even aan. De geur was even frisch als die van een pas ontloken bloem. Toen ik mijn neus terugtrok, deed de fakir dadelijk de doos weer dicht. Het volgende oogenblik, viel ik in een soort van zwijm. Hoe lang ik daarin bleef, weet ik niet, maar wat ik zag, toen ik weer tot mij zelf kwam,

De schrijver verwacht dat het voorstel er door zal gaan als koek.

„Stel u voor — schrijft Omong Troes — een korps, waarin een geest van verbittering heerscht. Nu wordt er een voorstel gedaan, waarin de traktementen worden verbeterd, de pensioenvoorwaarden gunstiger worden en de promotie gemakkelijker. En dat alles zonder dat het een cent kost! Want die *f* 36.000, een luttel bedrag, zijn niet meer dan het fourage-indemniteit, die reeds vervallen is. Het werd geleidelijk ingetrokken. Trouwens, we hebben al aangetoond, wat men er in moet zien.

Ook na aanneming van dit voorstel blijft het korps officieren van gezondheid het slechtst betaalde van alle korpsen van Indische landsdienaren."

Oost-Indische Berichten.

De Pretendent-Sultan van Atjeh. Het onderzoek betreffende den pretendent-sultan van Atjeh is hedenmorgen ten stadhuize te Batavia aangevangen en wordt geleid door den resident. (*Bat. Nieuwsblad*).

De heer *W. H. van der Haas*, houtvester van beroep, geeft in de *Deli-Courant* een reeks vakkundige artikelen, om te bewijzen: „**Wat in Deli de djati-cultuur kàn zijn kan de tabakscu tuur**". Hij toont dan o. a. aan, hoe:

„1o. door aanleg van djati-aanplanten op en om leêge schuurplaatsen en dergelijke terreinen langs plantwegen [plantwijdte 6' × 4½'] kan worden voorzien in de behoefte der tabaksondernemingen aan klein bouwhout zonder dat daarbij grond verloren gaat geschikt voor tabakscultuur, en

2o. door aanleg van djati aanplanten in een enger verband [3' × 2'] en rationeele behandeling daarvan bij gering verlies van grond [± 35 bouws] kan worden voorzien in de behoefte dier ondernemingen aan goeloengs en anak-kajoe.

Dat de langs dien weg te behalen geldelijke voordeelen niet gering zijn, moge blijken uit de daaromtrent in bovenaangehaalde bladen gegeven becijfering.

Voor tabaksondernemingen werkende met een aanplant van 400 bouws, waar jaarlijks gemiddeld 18 à 20 nieuwe droogschuren worden gebouwd, zoude door aanleg van bedoelde djati-aanplantingen ter voorziening in de behoefte aan klein bouwhout [kassan-djantan, kilassen enz.], de besparing op de kosten voor inkoop en transport van het anders daarvoor benoodigd zeehout minstens 18 × $ 600 = $ 10,800 bedragen. Dat daarbij geen grond verloren gaat geschikt voor de tabakscultuur volgt hieruit, dat, tegen den tijd dat langs die(n) plantweg(en) wederom schuren zullen worden gebouwd en de gronden ter weêrszijden van den plantweg zullen worden beplant met tabak, de djatiboomen dáár eenvoudig gekapt of gerooid, de gronden op de gewone wijze bewerkt en beplant worden. Van grondverlies is daarbij dus geen sprake; terwijl men daarentegen het voor de schuren benoodigd bouwhout op de plaats zelve slechts voor het kappen heeft."

Schrijver eindigt met de opwekkende woorden:

„Wat nu voor iedere groote tabaksonderneming in Deli de djaticultuur kàn zijn, is:

1o. een voorraadschuur van goed en goedkoop hout ten behoeve van de tabaksindustrie;

2o. een toevlucht voor een twintigtal overigens geschikte doch oude of voor arbeid in de tabaksvelden te zwakke Javaansche werklieden, waardoor die worden geholpen aan lichten, doch voor de onderneming toch productieven arbeid;

3o. een fonds, waaruit langs natuurlijken weg, eenvoudig door rationeele benutting van de eigenschap van den djati om, gelijk met den grond gekapt, bij volop lucht en warmte, wederom op te schieten tot een goeden djatiboom, een dertigtal flinke, krachtige Javanen kunnen worden bekostigd voor het verrichten van al die boschwerkzaamheden welke, — in het belang van de tabakscultuur, — dienen gedaan te worden op tijd en zooals behoort,

waardoor voor den beheerder der onderneming de regeling van het overige werk in de velden wordt gemakkelijk gemaakt, en de kans op succes van zijn werk wordt verhoogd.

„**Iets dat op iedere plaats van eenige beteekenis in Indië moest worden gedaan.** De Djocjasche correspondent van de *Locomotief* schrijft: „Men wil hier een vereeniging oprichten die zich ten doel stelt het vreemdelingenverkeer te bevorderen, doch een van een zeer bescheiden plaatselijken aard. Of de globetrotters op hun genoeglijke of wetenschappelijke omzwervingon door de verschilllende werelddeelen het eiland Java meer dan voorheen in hun reisroutes zullen opnemen, is een vraag, die naar verluidt, de op te richten vereeniging maar matig zal interesseeren, en dit is jammer. Een vereeniging over geheel Java, die in bedoelden ruimeren zin zou werken, mag inderdaad geen overbodige weelde worden geacht. Dat de regeering iets voor de bevordering van toerisme over Java zal doen, is niet te verwachten, zoodat alle actie van particulieren zal moeren uitgaan. Nu zijn er zoovelen, die bij een toenemend vreemdelingenverkeer gebaat zouden zijn, zooals hotelhouders, tokohouders, spoor- en tramwegmaatschappijen enz., dat zij eendrachtig samenwerkende zonder twijfel, door middel van reclame als anderszins in het buitenland, heel wat vreemdelingen naar Java zouden lokken, en op deze wijze hun uitgaven meer dan vergoed zouden zien. De reclamekosten die nu bijv. een of ander hotel zich in het buitenland getroost, zullen ook voor deze zaak nooit zoowel uitwerking hebben, als wanneer er een krachtige actie uitgaat van een vereeniging, om in het algemeen het vreemdelingenverkeer over Java te bevorderen.

De vereeniging evenwel die Djokja vermoedelijk spoedig zal zien geboren worden, heeft zulke hooge aspiraties niet, althans voorloopig niet. Zij heeft zuiver plaatselijke belangen op het oog en zal er naar streven dat bewoners van Java meer dan voorheen naar Djokja zullen komen, om er wetenschappelijke congressen dan wel feestelijke samenkomsten te houden, hetzij om de nabij Djokja gelegen merkwaardige Hindoe-oudheden te gaan bezichtigen, hetzij voor het houden van allerlei wedstrijden op sportgebied

Het valt niet te ontkennen, dat deze vereeniging wel van plaatselijk belang kan zijn. want hoe beter zij haar doel bereikt, hoe meer de gezelligheid zal worden verhoogd, terwijl de hotels en toko's er meer de directe voordeelen van zullen plukken. Degene evenwel die zich voor deze zaak interesseert, behoort niet tot de direct belanghebbenden, zoodat bij hem de drijfveer geen eigenbaat kan zijn.

Men heeft het plan spoedig de ingezetenen van Djokja tot een vergadering bijeen te roepen, om zoodoende tot het oprichten van de vereeniging te geraken."

Een Europeesche School voor Chineezen. In het *Weekblad voor Indië* van 25 Aug. j.l. komt bij een foto dezer school te Semarang de volgende beschrijving voor:

Kort geleden is in de Indische pers uitvoerig besproken de noodzakelijkheid, om de Chineesche kinderen beter en ruimer gelegenheid te verschaffen, zich te bekwamen in al hetgeen zij noodig hebben om in onze Nederlandsche koloniën vooruit te komen. Daarvoor is in de eerste plaats noodig behoorlijk lager onderwijs, zooals dat aan Europeesche kinderen wordt gegeven.

De welwillende inzichten van den directeur van onderwijs in dezen zijn bekend; evenzeer de woorden, waarmede hij zijn voorstellen aan den minister betreffende de instelling van gouvernementsscholen voor Chineezen hier te lande besloot: „Als de minister maar voor de onderwijzers wilde zorgen!"

Men weet het, daar zit de kneep! Voor de gouvernementsscholen voor het kroost der Europeesche ingezetenen komt men al onderwijzers te kort; het gaan naar Indië als zoodanig wordt den goeden door hun eigen collega's ontraden . . . . . men kan wel nagaan, hoe het met den toeloop van onderwijzers voor de geprojecteerde Chineesche scholen zal gaan.

Dat die toeloop zeer gering zal zijn, heeft men hier te lande dadelijk ingezien; onmiddellijk gebruik gemaakt van dien toestand heeft mevrouw C. Kampen, geb. Hoogkamer, die te Depok bij Semarang op den 1en Juli j.l. op eigen gelegenheid een school heeft geopend, hoofdzakelijk voor Chineesche kinderen van 6—16 jaar, en waarop onderricht wordt gegeven, door ten volle bevoegd personeel, in Nederlandsch, Fransch, rekenen, geschiedenis en aardrijkskunde, dus in alle vakken der openbare lagere school, behalve teekenen en zang. De onderwijsuren zijn van 8—1. Aan de school is een internaat verbonden, waarvan de kosten zeer matig zijn gesteld.

Zou het waar zijn? *Corax* vermeldt in hetzelfde blad eenige bijna ongeloofljke dingen, gedeeltelijk aan *De Preanger Bode* ontleent:

„Vae victis!" zeiden de Ouden.

Onze Christelijke beschaving heeft dit „wee den overwonnenen" vervangen zoogenaamd door het „heb uw vijanden lief"; zoogenaamd, want in 't dagelijksche leven zien we er in werkelijkheid bedroefd weinig van.

Er zijn menschen, die hun vijanden bepaald haten en hun alle mogelijke kwaad niet alleen toewenschen, maar ook zouden toebrengen, indien ze dit ongestraft konden.

Het is menschelijk, zal men zeggen, en een der gevolgen van den struggle for life.

Zoowel een vorst als een bedelaar hebben hun vijanden, die ze hartgrondig naar den duivel wenschen, maar een regeering moet boven dit alles staan.

De tijden, dat een overwonnen vorst onder de wreedste martelingen door zijn overwinnaar werd terdoodgebracht, dan wel aan diens zegewagen zich zag gekeetend, zijn voorbij, maar in Indië heeft de regeering nog altijd weinig égards voor den overwonnene. Menig Atjehnees, die niets anders deed dan voor de vrijheid en de onafhankelijkheid van zijn land te strijden, vindt men ver van zijn Heimath als kettingjongen terug.

Verscheidene keeren zag ik indertijd te Batavia den ouden onttroonden vorst van Lombok in zijn smadelijk verval en niet zonder deernis.

Met den gewezen radja van Boni, eens de sobat kras van 't gouvernement, schijnt men te Bandoeng ook raar om te springen, althans volgens de *Preanger Bode*.

Dit blad verhaalde onlangs, dat men vlak tegenover zijn woning een bordeel vindt en dat de dames dier inrichting het erf van den gevallen vorst zoowat als 't hare beschouwen en er haar sarongs te drogen hangen. Aan de protesten van den oud-radja hebben ze maling.

Toen de stakker 't onlangs in den buik had en een bezoeker wat obat seriawan voor hem wilde koken, was er in 't geheele huis geen pannetje aanwezig en bracht men hem — een pot de chambre.

Weerloos staat de oude man, die nog zoo kort geleden de absolute macht in zijn land bezat, tegenover beleedigingen en betrekkelijke armoede.

Het wordt tijd, dat de regeering, ook ter wille van haar eigen prestige er voor zorgt dat de onttroonde ongelukkige vorst van Boni een meer waardige behandeling ondervindt.

In het *Nieuws v. d. Dag v. N. I.* van 2 September j.l. lezen wij:

Oost en West. Terwijl feitelijk de Bataviasche Bierhal de meeste zij gesponnen heeft bij de Passer Gambir, daarna de Bioscopen komen en de Kampong Keradjinan, door eene misrekening bij den bouw veel te groot en daardoor veel te ijl en, vooral des avonds, veel te ongezellig werd — het was hartbrekend zoo'n paar stakkers midden in een bamboe-loods op een matje te zien zitten hoedenvlechten — toch is er nog eene andere,

---

was de fakir, die mij nauwlettend gadesloeg, zeggende:

„Thans twijfelt ge niet meer aan de macht van den talisman, heer, nu ge een visioen gehad hebt, dat Uw hart met vreugde vervult en den duivel der smart verdreef. Ik heb de goden gebeden, dat zij u een plekje van uw Vaderland zouden doen zien onder zoo gelukkig mogelijke omstandigheden — en mijn bede is verhoord. Nu twijfelt ge zeker niet meer aan de kracht van den talisman, heer."

De woorden van den fakir behelsden werkelijk de volle waarheid. „Werp uw brood op de wateren," zegt de bijbel, „en na vele dagen zal het tot u wederkeeren." Nooit had ik kunnen droomen, dat de liefdegaven, welke ik den Indischen bedelaar op den weg toewierp, mij zoo duizendvoudig zouden worden vergolden. Want zeer wonderbaarlijk, onnoemelijk zalig was het beeld, dat ik zag gedurende de weinige minuten, die ik doorbracht onder den aangenaam bedwelmenden invloed van den geur dezer witte wonderbloem. Ik verwijlde n.l. weder in Taeb het schoone Tavistock, waar ik mijn jeugd heb doorgebracht en ik stond aan den oever van een kabbelenden stroom, onopgemerkt door twee personen, die daar ook stonden en die ik een ernstig gesprek hoorde voeren. Ik kende hen maar al te wel. Zij waren broeder en zuster, laatstgenoemde was mager en bleek, haar gezichtje stond innig droevig. Zij was mij vroeger zeer lief geweest, en in de drie jaren, welke ik nu in Indië had doorgebracht, was 't mij niet mogelijk geweest haar beeld uit mijn gedachte te bannen.

Ivy Treranion en ik waren verloofd geweest, maar even vóór mijn afreis, gedurende een korte afwezigheid uit het schoone Devonshire stadje, waren mij vreemde verhalen ter oore gekomen, die zoo waarschijnlijk en zoo overtuigend schenen. dat ik besloot haar een briefje te schrijven om haar van haar trouwbelofte te ontslaan, waarop ik in even weinig woorden ten antwoord kreeg, dat zij dit aannam. En nu, terwijl ik aan den oever der kabbelende Tavy stond, hoorde ik, hoe zij haar broeder, die pas uit West-Indië terug was, een omstandig verhaal deed, van de omstandigheden, die ons hadden gescheiden. Het was allemaal vuige laster en laag bedrog geweest van het gemeenste soort, die ons scheidden; en tot besluit van haar droef verhaal, zeide zij:

„Mijn God, hoe is 't mogelijk, dat Tom kon gelooven, dat ik zoo laag zou zijn. Ik, die hem zoo lief had en zoo volkomen in hem vertrouwde!"

Ik twijfelde niet langer aan de wonderkracht van den talisman, die in mijn bezit was gekomen. De asceet las mijn gedachten en zeide:

„Nu zijt ge overtuigd, heer. Maar denk aan mijn waarschuwing. Gebruik deze macht nooit voor slechte doeleinden, bewaar haar tot in tijden van ernstig levensgevaar Bewaak den talisman zorgvuldig en geef hem alleen af, als hij buiten allen twijfel wettelijk wordt opgeeischt. Ik heb verder niets meer te zeggen, gij weet nu heer, dat de fakir U dankbaar was. Mijn tijd loopt snel ten einde. Mogen de goden U en de vrouw uit Uw visioen behoeden. Roep nu Uw knecht, want ik zou gaarne een teug frisch water drinken, vóór ik sterf. —

Ik was zeer onder den indruk van den ernst van den fakir en van zijn groote erkentelijkheid voor het weinigje, dat ik voor hem gedaan had. Hem een oogenblik alleen latende, liep ik hard naar mijn tent en vroeg mijn bediende om een glas water. Ik was maar één minuut weg geweest, doch een groote verandering had er intusschen met den asceet plaats gegrepen. Hij lag smachtend tegen den stam van den boom. Al de levenskracht van het laatste half uur was hem ontvloden, zijn gelaat was van pijn vertrokken. Ik had erg met den armen man te doen en ik verweet mijzelf, dat ik hem maar niet dadelijk in mijn tent had gebracht. Alweder las hij mijn gedachten, en fluisterde zwakjes: „Maak U zelf geen verwijten, heer. Er is heusch geen reden voor. Geef mij het water. —"

Ik knielde naast hem op den weg, hief zachtjes zijn hoofd op, zooals ik het mijn broeder zou gedaan hebben, en hielp hem een paar teugen water tot zich te nemen. Daarna legde ik hem weer op zijn hard hoofdkussen neer. Niet lang daarna gaf hij den geest. Nog een paar zenuwtrillingen, toen strekten zich zijn ledematen uit. Zoo was het einde van een dier geheimzinnig ronddolende fakirs, die niet als gewone bedelaars zijn te beschouwen, doch dikwijls mannen zijn, die de kunst verstaan aan de natuur en aan de hen omringende, onzichtbare wereld geheimen te ontlokken, welke voor ons, gewone stervelingen, altijd een gesloten boek blijven.

De wonderbaarlijke talisman had ik veilig in mijn zak. Ik twijfelde nu niet meer aan de kracht er van. — Toen ik mij overtuigd had, dat de fakir behoorlijk begraven was, liet ik mijn tenten elders opslaan, daar ik liever niet langer in dit oord verblijven wilde, waar ik den asceet op zoo vreemde wijze had zien sterven.

(Wordt vervolgd).

ons zeer sympathieke vereeniging die met voldoening op dezen Passer Gambir mag terugzien.

Dat is »Oost en West« die het geluk had om het vermaarde groote schutsel uit den Toko op Rijswijk, benevens de prachtige kast en de bank, op de passer geëxposeerd, voor een flinke som aan een Duitschen reiziger-globe-trotter, tevens minnaar van exotische kunst, den Heer Alfred Maass te verkoopen.

Nu kunnen de Japara-lui die daar in Kampon-Tengan wonen, weer met nieuwen lust aan 't werk gaan.

Men zal hunne werkplaats verbeteren: het zou voorts niet onmogelijk zijn dat daaruit de eerste Indische vakschool kwam. Er bestaan tenminste plannen in die richting.

West-Indische Berichten.

Suriname. Typisch! In het nummer van Onze West van den 26en Juni ll. lezen we naar aanleiding van den terugkeer per stoomschip Prins Frederik van 200 javaansche immigranten de volgende verklaarbare verzuchting:

„Wanneer de Javanen doorgaan met in zulken grooten getale naar de dessa weder te keeren, dan schieten we op het gebied van het bevolkingsvraagstuk met de javaansche immigratie weinig op."

Doch wanneer wij in ons nummer van 25 Juli d.a.v. naar aanleiding van een vroeger transport opmerkten, dat weer 150 Javanen uit de kolonie vertrokken, de vraag stelden of het geen aanbeveling zou verdienen er meer dan te voren op te werken de goede javaansche elementen voor de kolonie te behouden, waar nog maar steeds Britsch-Indiërs zich vestigen, terwijl de Javanen er met honderdtallen tusschen uit blijven trekken, dus m.a.w. precies hetzelfde zeggen als genoemd blad, geeft zulks aan de waarnemende redactie van Onze West aanleiding tot de volgende vermakelijke persoratie in haar nummer van 4 Sept. ll.:

„Vorenstaande beschouwingen (?) hoewel ongetwijfeld niet kwaad bedoeld, werpen een ongunstig licht op ons immigratie- en kolonisatiestelsel (?) en waar nu dergelijke beoordeelingen? vooral als ze bij herhaling worden uitgesproken, de belangen der kolonie kunnen schaden, meenen we hier eenige gegevens te moeten leveren, waaruit voldoende blijkt, dat het hier gevolgd systeem nog zoo kwaad niet is."

En op de ontbrekende beschouwingen en beoordeelingen levert de waarnemende redactie van Onze West dan eenige gegevens uit het Koloniaal Verslag, 400 javaansche kolonisten tegenover 16000 gevestigde Britsch-Indiërs, waaruit hetzelfde blijkt als wat wij en ook Onze West zelve reeds zoo dikwijls schreven, dat het met de britsch-indische kolonisatie wel, met de javaansche kolonisatie minder goed gaat, en geeft ze dan, als het ware ten antwoord op onze vraag of het geen aanbeveling zou verdienen er meer dan te voren op te werken om de Javanen voor de kolonie te behouden als middel aan, het meer besproken „overbrengen van geheele dessa's met hoofden en adat (sic)", om dan te besluiten met een:

„In elk geval meenen wij Oost en West duidelijk te hebben gemaakt, dat de javaansche kolonisatie hier niet verloopt en dat de Javanen er wel voor te vinden zijn Suriname als hun tweede vaderland te beschouwen."

We kunnen der waarnemende redactie van Onze West de verzekering geven, dat ons iets zeer duidelijk is geworden namelijk dat ze niet lezen kan. Beschouwingen en beoordeelingen van het immigratie- en kolonisatie-stelsel in Suriname, de bewering van een verloopen der javaansche kolonisatie, men zoekt ze bij ons tevergeefs, en het geheele artikel van Onze West is als het ware eene nadere uitwerking van ons herhaalde pleit voor een speuren naar middelen en wegen om de kolonisatie te bevorderen.

Waaruit ons zou moeten zijn gebleken, dat de Javanen er wel voor te vinden zijn, Suriname als hun tweede vaderland te beschouwen, is ons en waarschijnlijk ook het blad zelf weinig duidelijk, waar het zelf opmerkte:

„De bewering, dat de Javanen in Suriname nog steeds bij honderden na afloop van hun contract wegtrekken, mist dus elken redelijken grond, een feit is het echter dat ze tot heden weinig neiging betoonen om kolonist te worden."

Wat de ongegrondheid dier bewering betreft, straks, maar is het aangehaalde feit niet voldoende ten bewijze van het tegendeel van wat het blad ons zou hebben duidelijk gemaakt, ten bewijze dus dat de Javanen, als geheel, er niet voor te vinden zijn om de kolonie als hun tweede vaderland te beschouwen?

De immigranten toch, of ze in hun eerste tweede of later verband zijn, blijven trekvogels, die wanneer door contractbeëindiging, ongeschiktheid voor verderen arbeid als anderszins het verband is afgeloopen, weer naar hun land terugkeeren en het moest der redactie van Onze West dunkt ons opgevallen zijn, waar zij op 7735 javaansche immigranten sedert 1894 slechts een kleine 1000 naar Java teruggekeerden vond, juist in de laatste maanden honderden repatrieerden. De Javaan laat zich ter wille van de premie en, blijkbaar niet door den gevorderden arbeid afgeschrikt, bewegen zijn contrakt een of meer maal te vernieuwen, maar hij blijft contract-koelie, — een oiseau de passage — en waar nu in 1906 339 repatrieerende gewezen contractanten stonden tegenover slechts 384 nieuw aangekomenen, in den loop van dit jaar weer nagenoeg evenveel honderden heengingen als aankwamen, daar kan de ongegrondheid van ons beweren, dat de Javanen na afloop van hun verband nog steeds bij honderden wegtrekken moeilijk worden volgehouden.

Dit verschijnsel onder de oogen te zien, middelen te zoeken om den Javaan wel duurzaam aan den surinaamschen grond te binden, daarop hebben we steeds aangedrongen. Onze West doet dit nu ook weer maar op zoo'n zonderlinge manier; „het verschijnsel bestaat niet of eigenlijk toch wel, maar we zouden toch wel willen dat er een middeltje gevonden werd om de Javanen hier te houden," dat we betwijfelen of de zaak daarmee wel gediend is.

Onze West is in den laatsten tijd wel eens meer met zich zelve in tegenspraak, tengevolge van een tijdelijke vervanging van den redacteur, die zich blijkens een ingezonden stuk in het Algemeen Handelsblad van den 28en September ll. thans met verlof in patria bevindt, en in dat artikel met klem van redenen de doortrekking van den spoorweg tot Dam bepleit, waartegen, toen tot onze verbazing om zulk een ommekeer van gedachten, door Onze West werd geschreven ten behoeve van eene gewenschte verbinding tusschen Paramaribo en de bacove- of bananen-aanplantingen van nu en morgen.

„Het nut van deze doortrekking, schreef de heer Kraan, „springt in 't oog. Hier eerst beantwoordt de spoorweg aan het doel te zijn; een chemin de fer de pénétration. Het binnenland wordt er in letterlijken zin door geopend. Want kan men zonder inspanning Dam bereiken, dan kunnen van af dit plaatsje expedities worden uitgerust naar zuidelijker gelegen oorden."

Moge dit artikel, waarin er op wordt gewezen hoe reeds nu de spoorweg in zijn onvolkomen staat aan verschillende industrieën, goud- en balata-exploitatie en landbouwondernemingen ten goede komt en de bosch-exploitatie binnen het bereik der mogelijkheden brengt, en zeer zeker bij verdere doortrekking aan die industrieën een nieuwen impuls zal geven, onder veler oogen komen, opdat hier een groot belang voor Suriname tot zijn recht kome.

Van Vreemde Koloniën.

De Amerikanen in de Philippijnen. Men heeft wel eens gemeend bijzonder gewicht te moeten hechten aan eene uitlating van den schoonzoon van president Roosevelt, den afgevaardigde Longworth, betreffende de wenschelijkheid voor de Unie om de Philippijnen los te laten. De heer Longworth heeft meer van die ideetjes gehad en b. v. na zijn bezoek aan de eilanden in het gevolg van den heer Taft, waarbij hij zijne tegenwoordige echtgenoote leerde kennen, ook reeds een balletje opgeworpen voor de onzijdigverklaring der eilanden. Hoe het ook zij, de handelingen der amerikaansche regeering zoowel als de uitlatingen van lieden uit de meest gezaghebbende kringen in de Unie, wijzen veeleer op een vast besluit om te behouden wat men heeft dan op het tegendeel. Wij wezen reeds op den aanleg van verdedigingswerken voor Manilla en Olongapo en thans ontleenen wij aan de *Manila-Times*, dat, »in den loop van het volgend jaar, als deel van het program, waarvan de beweging der reusachtige slagschipvloot naar de Stille Zee het meest in het oog liep, het occupatieleger in de Philippijnen zal worden versterkt, en de troepen zoodanig zullen worden gedisloqueerd, dat zij in geval van verwikkelingen onmiddellijk op Manilla kunnen worden gedirigeerd.»

Het ligt niet in de bedoeling om nieuwe regimenten uit te zenden, maar om de aanwezige eenheden zoodanig te versterken en aan te vullen, dat men aan veldtroepen over omstreeks 25000 man instede van, alsnu, 12000 man zal kunnen beschikken. Dat gaat zonder bezwaar waar thans heele regimenten, op het oogenblik dat ze worden afgelost om naar de Unie terug te keeren, soms niet meer dan 350 tot 500 man tellen met een naar evenredigheid, overtalrijk kader.

De meest in het oog loopende versterking, door de aankomst van nieuwe eenheden, was de binnen weinige maanden te verwachten uitzending van 12 tot 15 compagniën kustartillerie, bestemd voor de fortificatiën om en in de accessen tot Manilla en Olangapo.

Dat heeft zeker al heel weinig van ontruimingsplannen.

In verband met eventueele gebeurlijkheden, waartegen de Unie zich blijkbaar wapent, vinden we in de *Manila-Times* gewag gemaakt van het avontuurlijk plannetje, door een Hollander opgeworpen, die de nederlandsch indische regeering de 50000 man, die ze niet heeft, in geval van eene bedreiging der Philippijnen naar Manilla wil doen zenden, om het behoud dezer buffer-kolonie te verzekeren. Het manillasche blad nam het plan zoo waar ernstig op.

De **Japanners op Formosa** Den 18en Juli ll. werd uit Tokyo het volgende aan de amerikaansche pers medegedeeld betreffende den toestand op het eiland, dat nu sedert een twaalftal jaren aan Japan behoort, zonder dat dit er in mocht slagen zijn gezag overal te doen gelden:

Met een lijst voor zich van meer dan duizend dooden over de laatste zes maanden, dat in Oost Formosa werd gevochten, en ongerust over den drang der openbare meening om toch een einde te maken aan den veldtocht, zendt de japansche regeering sterke aanvullingen voor de te velde staande armee. Een strenge censuur heeft tot nu toe belet dat iets naar buiten verluidde van den ernstigen kamp dien de troepen van den mikado voeren tegen de bewoners van Oost Formosa om het bezit van hun land, rijk aan kamferbosschen en delfstoffen. Ofschoon de strijd nu reeds weer na het einde van den Russisch japanschen oorlog werd hervat, geven de Japanners toe dat zij nog slechts een derde in hun bezit hebben van de 7500 vierkante mijlen, die zij willen veroveren. Bijna vijftig gevechten van eenig belang werden ten vorigen jare geleverd. Tengevolge van het uitlekken van berichten betreffende den feitelijken toestand en den roep om er toch een einde aan te maken, verdubbelen de japansche troepen hunne pogingen en er gaat nu haast geen dag voorbij zonder dat er gevochten wordt. De strijd zal nu na aankomst der versterkingen nog heviger worden. Het oostelijk deel van het eiland bevindt zich in de handen van de wilde inboorlingen van een aan het maleische overeenkomstig ras. De mannen zijn verwoede krijgers en hebben, niettegenstaande geoefendheid en waakzaamheid der Japanners, dezen in den guerilla-krijg, dien zij voeren door de kennis, die hun daarbij ten opzichte van het moeilijk bergterrein ten dienste staat, enorme verliezen toegebracht. De japansche troepen in dat deel van het eiland zullen thans van 10000 tot nagenoeg 15000 man worden versterkt. Het gebied, waarom de Japanners vechten, is onmetelijk rijk. De kamferboomen in het gepacificeerde deel van het eiland zijn uitgeput en de bosschen ten Oosten van het gebergte zullen aan de wereld een welkomen aanvoer verschaffen. Steenkolen en goud zijn er overvloedig en tabak, thee, rijst en suiker gedijen er bij uitstek waar ook de inlanders den aanplant toestonden. De mikado is vastbesloten het eiland alleen voor het uitsluitend voordeel zijner eigen onderdanen te behouden. Vreemde scheepvaart is er zoo goed als geheel uitgewerkt, en concessiën ten behoeve van de exploitatie der hulpbronnen van het land worden uitsluitend aan Japanners verleend.

Commentaren laten we over aan de Japanner-vereerders van voor kort.

De Congo belgisch? Door de belgische regeering is met het oog op de voorgestelde inlijving van den Congo-staat, een ontwerp koloniale wet ingediend, waarvan de voornaamste punten de volgende zijn:

Elke koloniale bezitting van België heeft eene, van die van het moederland gescheiden rechtspersoonlijkheid.

De wetgevende macht wordt door middel van besluiten uitgeoefend door den koning naar de regelen der wet, en behoudens de hierbij voorziene uitzonderingen, op voorstel van den minister van koloniën.

De uitvoerende macht berust bij den koning en wordt uitgeoefend door middel van arresten en voorschriften, en gecontrasigneerd door een minister. De koning kan deze macht overdragen op den gouverneur-generaal, die door hem kan worden gemachtigd, om, indien het belang of de veiligheid der kolonie dit meebrengen, de uitvoering der besluiten te schorsen en tijdelijk voorzieningen te treffen bij ordonnantiën, welker rechtskracht komt te vervallen indien na verloop van een jaar de bekrachtiging bij besluit is uitgebleven.

Het budget der koloniale ontvangsten en uitgaven wordt telkenjare door den koning vastgesteld met dien verstande dat het traktement van den minister van koloniën en de uitgaven voor het centraal bestuur in België een afzonderlijk budget uitmaken, dat jaarlijks aan de goedkeuring der Kamers wordt onderworpen.

De in het wetsontwerp voorziene gevallen, waartoe een koninklijk besluit is vereischt zijn: de vaststelling van douane-rechten en belastingen en de daarvan te verleenen vrijstellingen; de goedkeuring op voortsel van den ministerraad van leeningen ten laste of onder waarborg van de kolonie en van den uit buitengewone ontvangsten te bestrijden aanleg van openbare werken; het verleenen van concessiën op onereuze voorwaarden, door den ministerraad nader te bekrachtigen; de organisatie der civiele en militaire rechtspraak. Ten aanzien van dit laatste geval is nog aangeteekend dat de rechterlijke ambtenaren door den koning worden benoemd en ontslagen, kunnende het ontslag slechts worden verleend op voorstel van den gouverneur-generaal, in de gevallen bij koninklijk besluit voorzien, en op overeenkomstig advies van het hoogste rechterlijk college in de kolonie.

Jaarlijks wordt uit naam van den koning aan de Kamers een verslag aangeboden over den toestand in de koloniale bezittingen, bij welk verslag tevens gevoegd wordt de begrooting voor het loopende jaar en de eindrekening van den laatsten afgesloten dienst.

De minister van koloniën als hoofd van het in het leven te roepen ministerie van koloniën wordt door den koning benoemd en ontslagen en maakt deel uit van den ministerraad.

De koloniale raad, geroepen om te beraadslagen over alle hem door den koning voor te leggen onderwerpen, welke voorlegging bepaaldelijk voorgeschreven is ten aanzien van alle ontwerp-besluiten behoudens enkele met name aangewezen uitzonderingen, bestaat uit negen door den koning te benoemen leden. Vijf hunner moeten eenige administratieve, rechterlijke of militaire functie in de kolonie hebben vervuld of er gedurende minstens achttien maanden aan het hoofd hebben gestaan van eenige handels- of industrieele onderneming. De andere leden worden gekozen uit de opperofficieren van het leger, de magistraten van het hof van cassatie of der hoven van appèl, de leden of oud-leden van den diplomatieken of consulairen dienst, en de hoogleeraren aan de universiteiten. De duur van hun mandaat is op negen jaar gesteld, met dien verstande dat telken jare één lid uittreedt, dat evenwel herbenoembaar is. Afgevaardigden en senatoren kunnen geen deel uitmaken van dezen raad.

De betrekkingen van België met vreemde mogendheden ten aanzien van de koloniale bezittingen behooren tot de attributen van den minister van buitenlandsche zaken.

De kolonie van den Congo zal gebruik mogen maken van de vlag en het zegel van den Congo-staat.

De belgische munt is gangbaar in de koloniën, doch staat het den koning vrij voor deze gewesten een afzonderlijke munt te laten slaan.

Men vraagt zich echter af of het Congo-territoir wel een belgische kolonie zal worden en blijven. In verband toch met de, in Engeland gevoerde campagne, die veel heeft van wat aan den oorlog met Transvaal voorafging, waar de „arme uitlanders« en de »Kaffermishandelingen« tegen de Boeren werden uitgespeeld om het engelsche volk op te zweepen tot wat men zich had voorgenomen, is het niet van belang ontbloot te vernemen wat professor Starr al zoo te vertellen heeft over hetgeen hij van Engelschen hoorde op zijn Congo-reis. Een vice-consul o. a. aangewezen om een post in den Congo-staat te vervullen, deelde hem mede, zooveel mogelijk klachtenmateriaal tegen dien staat te moeten verzamelen, en verklaarde dat het rapport der enquête-commissie niets tot de zaak zou afdoen, daar de engelsche regeering reeds de te volgen gedragslijn had vastgesteld, waarvan het rapport (sedert verschenen) — hoe dat ook uitviel — haar niet zou afbrengen. En op de terugreis naar de Vereenigde Staten kennis makend met een jong Engelschman, moest de heer Starr van dezen het volgende vernemen: »De Belgen zullen den Congo verliezen, daar kunt ge zeker van zijn; dat land moeten wij hebben; wij moeten den spoorweg van de Kaap naar Kairo aanleggen; gij weet dat wij de Transvaal noodig hadden; wij hebben een middel weten te vinden om er ons meester van te maken, wij hebben dat land nu; evenzoo zullen wij een middel weten te vinden om de hand te leggen op den Congo.« Volgens den heer Starr moet hierin dan ook de oorsprong van al die, van engelsche zijde tegen den Congo-staat gerichte beschuldigingen worden gezocht.

Zijdecultuur in de Philippijnen. Een groote stap vooruit in de richting van de invoering der zijdeteelt in den philippijnschen archipel is gedaan, nu het aan het Bureau of Science te Manilla is gelukt om zijdewormen te importeeren zonder daarmee ook verschillende ziekten in het land te halen, die aan de zijdeteelt in andere landen zoo groot nadeel hebben toegebracht. Daar genoemd bureau zonder daarvoor eenige kosten in rekening te brengen bereid is aan de bevolking eitjes of cocons in redelijken getale te verstrekken, en de import van zijdewormen, eitjes of cocons door particulieren zou leiden tot het in het land halen van verschillende, de zijdeteelt bedreigende ziekten, is laatstbedoelde invoer thans bij de wet verboden, op straffe van confiscatie der aldus geïmporteerde zaken.

Fransche zeekabels. De Franschen, zoo particulieren als de autoriteiten, schijnen niet bijzonder gelukkig te moeten zijn met hun zeekabels. Onze koloniën in West-Indië weten mee te praten van de ellende eener gebrekkige telegraphische verbinding, waarvoor daar een fransche particuliere maatschappij zorg draagt of beter gezegd moest dragen, want gedurende een groot gedeelte van het jaar hapert er hier of daar iets aan de lijn en is de verbinding telkens gedurende weken en weken soms verbroken.

Nu is de kabel, die eerst in 1905, dus pas een twee jaar geleden, de verbinding tusschen Brest en de hoofdstad van Fransch West-Afrika tot stand bracht, ook weer eens onbruikbaar. Met den aanleg van dien kabel is een sommetje van zoowat 8,5 millioen gulden gemoeid geweest en reeds tijdens den aanleg is er op gewezen, dat de slordigheid door de directie van materieel en aanleg van den franschen telegraaf-dienst daarbij aan den dag gelegd zich na verloop van korten tijd zoude wreken, welke voorspelling thans is uitgekomen.

Het onderwijs in Engelsch-Indië. In een schrijven uit Calcutta aan de *Times* wordt weer, als reeds van verschillende zijden werd gedaan, de tegenwoordige agitatie toegeschreven aan de faciliteiten aan de inlandsche elementen verschaft om zich te bekwamen voor de administratieve baantjes in den lande, tengevolge waarvan op het oogenblik voor één vacante plaats zich dertig en meer aspiranten opdoen, van wie maar één de gelukkige kan zijn, terwijl de afgewezenen het aantal leegloopende ontevredenen in den lande vermeerderen. Hier moet verandering in komen, meent de schrijver, en na vooropgesteld te hebben, dat eerst door een krachtig optreden aan de huidige beroering een einde moet worden gemaakt, zet hij zijn denkbeeld als volgt uiteen:

»Eens de huidige beroering voorbij moet het ernstig onderwijsvraagstuk op nieuw worden overwogen. Het is onmogelijk voor eenig bestuur om het geheele kapitaal te leveren voor de industrieele ontwikkeling, maar het kan den weg effenen door de instelling van ambachtscholen, door eene wijziging in de leergangen aan de inlandsche hooge scholen, en door het verleenen van steun aan kleine kapitalisten. De quaestie van centralisatie of decentralisatie is een te omvangrijk onderwerp om het in dit schrijven te behandelen. Misschien is haar invloed op den huidigen toestand niet zoo daadwerkelijk als velen ons zouden willen doen gelooven. Het moge zijn hoe het wil, niets is duidelijker dan dat wat ons het eerste te doen staat is de nieuwe middenklasse, die wij in het leven riepen, te vormen op eene wijze, die alleen haar geschikt kan maken voor de groote toekomst, welke door ons voor haar kan zijn weggelegd. Aan godsdienst mogen wij niet raken, haar aandeel in het bestuur kunnen wij nooit zoo vermeerderen, dat aan de vraag daarnaar wordt vol daan. Wij moeten dus bouwen op de ontwikkeling der industrieele capaciteit van het land en misschien ook op de emancipatie der vrouw, ten einde die wijzigingen te erlangen in de sociale wetten van het land, welke onmisbaar zijn voor die vrijheid van gedachte, die wijsheid van de daad, en die onafhankelijkheid van karakter, welke de ware bronnen zijn voor energie in de uitvoering en geschiktheid voor het bestuur in eenige middenklasse, die een natie zegt te vertegenwoordigen.«

De schrijver staat met zijn raad niet alleen. Ook in andere koloniën als b.v. de fransche Antillen wordt thans aangedrongen op minder geleerdheid op de scholen en wat meer ambachtsonderwijs, terwijl b.v. de Amerikanen op de Philipijnen reeds de daad bij het woord hebben gevoegd en de »industrial training schools« er, bij wijze van spreken, als paddestoelen uit den grond doen verrijzen.

Zou, waar uitbreiding van het inlandsch onderwijs in Nederlandsch-Indië op het program blijft staan, niet vooral aan uitbreiding in vorenbedoelden geest moeten worden gedacht, zonder het anders te verwaarloozen?

INGEZONDEN.

Leiden, 15 Sept. 1907.

Geachte Redactie,

Aan den schrijver van het stukje voorkomende in het Koloniale Weekblad van 13 dezer voorlaatste bldz. verzoek ik U of mondeling of schriftelijk of door middel van het orgaan te doen weten, dat het niet mijne gewoonte is op anonieme of pseudonieme stukken te antwoorden. Naar mijne overtuiging behoort elkeen, dien het om eene goede zaak, om de waarheid te doen is, den moed te bezitten zijnen naam te noemen. Geschied dat en raken zulke stukken dan mij, dan zal ik overwegen of en hoever het noodig kan zijn te antwoorden.

Hoogachtend,

Uw Dw. Dr.

Dr. J. D. E. SCHMELTZ,

Directeur van 's Rijks Ethnografisch Museum.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Teysmannia. 1907. Afl. 8.

Over de caoutchoucmarkten in Europa, door W. R. Tromp de Haas. — Kunstmatige Indigo, Rubber enz. (vervolg en slot), door Dr. Gorter. — Bemestingsproef met Rameh, door J. H. Heyll. — De zintuigen der planten, door H. Jansen. — Grondbewerking der sawahs en den padioogst, door Kuyper. — De Oleander. — Vruchten zonder zaden. — Tentoonstelling te Dresden. — Het bezoek aan de tuinen te Kew. — Kamfercultuur aan de Middellandsche zee. — Nieuwe Cactus-dahlia's. — Proeven met tweede gewassen te Buitenzorg, door J. E. van der Stok.

De Indische Mercuur. 1 October 1907.

Over den invloed van de wijze van aanslag van een plantsoen op zijn houtmassa, door A H. Berkhout. — De vooruitgang der rubberkultuur in Malakka, Birma en Ceilon. - Kunstmatige indigo, rubber enz. — Soerabajasche havenplannen. — De particuliere landerijen. — Administration Reports 1906 of the Royal Botanic Gardens of Ceylon. — Cocos nucifera, Practische handleiding voor cocoscultnur, door E. Bollen. — Handelsbeweging in het consulair district Madras in 1906. — Begrooting van Suriname voor 1908. — Koloniaal Verslag van Curaçao en kleinere Antillen. — Kultuurberichten. — Verslagen van Maatschappijen, Enz.

Orgaan der Ned. Zendingsvereeniging. October 1907.

Een Soendaneesch bruidspaar, door H. C. G. Ruttink. — Het eerste zendingsfeest op Java, door J. H. Blinde.

Maandbericht van het Ned. Zendelinggenootschap. October 1907.

De zending in Bolaäng-Mongondow, door W. Dunnebier. — Installatie van den nieuwen Rector der Zendingsschool.

Berichten van de Utrechtsche Zendings-Vereeniging. October 1907.

Windési-Feestviering, Br. van Balen. — Nieuw-Guinea. 25 April 1882—25 April 1907. — Jaarverslag van den zendingspost Windési 1906-07. — Nederlandsche Zendingsschool.

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar Oost-Indië.

Het SS. »Rawi« Gezagvoerder W. Bagchus van Rotterdam naar Ned.-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept:

J, E. Romswinckel met echtg. en 4 kind.
D. Smedes
P. B. J. van Eulle.
Ch. Mahen.
A. Bagchus.
Mevr. G. A. Blieino—Suermondt.
H. van der Palm met echtg. en 3 kind.
Mej. M. M. A. J. van Hasselt.
M. W. van der Weide.
G. den Hertogt
Mevr. D. O. G. van der Held—Wijnmalen.
Th. L. van Baad.
Mevr. L. O'Hogan, geb. van Hansvelt en 1 kind.
Mej. P. Ehlert.
J. Stufkens met echtg. en 3 kind.
M. Flohil.
F. Fokkema.
Eduard C. Westhoff.
J. ten Cate.
H. de Gelder.
J. Heemstra.
W. de Weerd.
J. van Buuren.
M. van Gelder.
F. Schmidt.
M. H. M. Kuypers.
C. J. Kool.
F. W. Telmeden.
J. Schenkel.
Benevens een detachement suppletietroepen.

Naar Southampton:

A. Beynes.
Gerhard Reichel.

Naar Marseille:

Jan Smits.
Mej. N. Brouwer.
A. Smit en echtg.
A. G. Slot.
J. W. H. de Blaauw.

Te Southampton zullen zich inschepen:

Mevr. C. M. Inglis.

Te Marseille zullen zich inschepen:

C. J. A. Wynaend en echtg.
C. J. Roos.
J. H. Fol Kempen.
P. Oldenburger.
Mevr. A. Tromp de Haas—Staal en 1 kind.
Th. J. Veltman.
Mevr. M. P. Laurens—Plagge en 4 kind.
" Wed. J. J. M. Deutshoff—Crefcoeur.
M. C. Boon met echtg. en 4 kind.
Mevr. H. L. W. F. Stephan—Tellings.
" C. Veen—Ebell.
P. G. Heynsering met echtg. en 4 kind.
C. L. F. Monod de Froideville en echtg.
L. Mangelaar Meertens en echtg.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende..............................

....

wonende te.............................. *wenscht*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* ***Oost en West*** *tegen een jaarlijksche contributie van f*..............................

den.............................. 190.......

Straat of gracht

.... Handteekening

....

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Bureau Hoofdbestuur: Heulstraat 17.

N°. 41. Donderdag 10 October 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling* . . . *f* 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers. . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel. . . . . *f* 0.15
Bij plaatsing van 300 regels . . . . „ 0.12½
„ „ „ 1000 „ . . . . „ 0.10

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Drukkerij »LUCTOR & EMERGO«, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT Telefoon 4424, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

Van de Redactie-commissie:

I. Landbouwkolonie Pangoensen.

Van Mejuffrouw **Marie Jansz** ontvingen wij bij een geldelijke verantwoording over de maanden Mei, Juni en Juli j.l., welke op 31 Juli een voordeelig saldo van *f* 49.31 aanwijst, de volgende mededeeling betreffende de onder hare zorgen zoo nuttig werkende *landbouwkolonie voor noodlijdende Javanen*, welke wij met warmte in de offervaardigheid onzer lezers aanbevelen.

„Onzen warmen, innigen dank aan allen, die ons in dezen moeilijken tijd zoo trouw geholpen hebben. Mogen de rijkste zegeningen uw aller deel zijn!

Ook de »sneeuwvlokjes« dwarrelen van uit de lagere streken hier naar boven en worden met hartelijken dank ontvangen en zorgvuldig bewaard, om later verantwoord te worden, als de »sneeuwbal« zich geheel heeft gevormd. Echter komt het mij voor, dat niet alle letters ervan inkomen; misschien raakt zulk een brief licht weg. Zou het daarom niet veiliger zijn, een postwissel te zenden en daarvoor het te zenden bedrag met 10 ct. te verminderen?

Behalve de giften in geld ontving ik nog bezendingen gedragen kleêren van den heer B. te T., mevr. P. te T. en mevr. B. te P. Ook daarvoor onzen besten dank. *Alles* wordt gebruikt, zelfs de keurige, nieuwmodische blouses (winterkleeding) waarmeê men nu de mannen en jongens hier getooid ziet, terwijl de een den ander helpt om de manchetten vast te knoopen, of een nuffig halsboordje van achter dicht te haken. Ook voor de tien blikken teer van de Ned.-Ind. Gas-Maatsch. te Semarang onzen vriendelijken dank.

Eene aandoenlijke gift kwam mij in de afgeloopen maand nog in handen, nl. een pakje verbandmiddelen met mijn adres erop, dat men onder de nagelaten goederen van zuster M. F. heeft gevonden. Nu zij niet meer hier op aarde is, mag ik het wel vermelden wat ze bij haar leven mij steeds verboden heeft, hoeveel zij nl. voor mij en mijne arme zieken heeft gedaan, door ons herhaaldelijk allerlei medicijnen, versterkende middelen en andere benoodigdheden te zenden.

Vroeger kreeg ik voldoende genees- en verbandmiddelen van het gouvernement; den laatsten tijd echter moet ik er allerlei bijkoopen, behalve hetgeen mij nog door vrienden is gezonden.

Den laatsten tijd hebben we onder de verpleegden hier veel met ziekten te kampen gehad. Kort na elkaâr hadden we drie sterfgevallen; de twee eersten waren ongelukkige stumperds, die hier meer dood dan levend aankwamen. Het laatste geval was een aardig klein meisje, dat het aardeten (geene gebrande, eetbare kleiaarde maar vuile aarde overal opgeraapt) maar niet wilde opgeven, en daardoor dysenterie kreeg. Op 't oogenblik zijn hier 171 verpleegden.

Tot zoover onze mededeelingen. Mochten ze de belangstelling in dezen noodigen arbeid steeds nieuw en frisch houden."

Pangoengsen, Aug. 1907. (*w. g.*) M. Jansz.

II. Plantkundig Woordenboek.

Van **Dr. M. Greshoff**, directeur van het Koloniaal Museum te Haarlem, ontvingen wij dezer dagen de ondervolgende circulaire, die wij hier in haar geheel doen volgen, omdat, al laten de middelen van »Oost en West« helaas niet toe tot het daarin aanbevolen werk geldelijk bij te dragen, wij het toch gaarne onzen moreelen steun schenken, door de lezers van ons weekblad, die hiertoe in staat zijn, daartoe mede op te wekken.

Wijlen de Heer F. S. A. de Clercq, in leven oud-resident van Ternate en van Riouw, die zijn langjarige Indische loopbaan begon als officier van gezondheid I. L., daarna inspecteur werd van het inlandsch onderwijs, controleur B. B. enz., heeft nagelaten het handschrift voor een nieuw Plantkundig Woordenboek voor Nederlandsch-Indië, aangevende alle hem bekend geworden inlandsche namen, samengesteld bij den botanischen naam van soort, geslacht en familie der plant, en ook zorgvuldig opsommende het nuttig gebruik in de inlandsche en europeesche huishouding: een werk dus als Filet's Plantkundig Woordenboek, doch oneindig veel rijker van inhoud, meer betrouwbaar, en botanisch en linguistisch geheel up to date.

De overledene heeft na zijn terugkeer hier te lande (1890) een groot deel van zijn tijd aan de teboekstelling van dezen arbeid besteed, en dien verricht met de pijnlijke nauwgezetheid, die hem kenmerkte. Al voortwerkend en steeds nieuw materiaal verzamelend, zoowel uit plantkundige als uit taalkundige geschriften, heeft echter zijn handschrift een zóódanigen omvang aangenomen, dat de uitgave als boek moeilijk werd: circa *f* 3000.— is naar matige raming daarmede gemoeid. Hij is dan ook niet geslaagd in de herhaalde pogingen om deze uitgave tijdens zijn leven tot stand te brengen.

Na het overlijden van den schrijver is, overeenkomstig diens wensch, door de weduwe het handschrift toevertrouwd aan den ondergeteekende, Directeur van Koloniaal Museum te Haarlem.

Ook hem is het nog niet gelukt, een uitgever te vinden, die op eigen risico dit kostbaar werk ter perse wil laten gaan; de beperkte geldmiddelen van het Koloniaal Museum laten niet toe het voor rekening dier instelling uittegeven, terwijl het ook niet gerechtigd schijnt Regeeringssteun voor deze wèl wenschelijke doch geenszins noodzakelijke uitgave te vragen.

Ondergeteekende wil echter, met voorkennis en medewerking der Commissie van het Koloniaal Museum, eene laatste poging doen om de Clerq's Plantkundig Woordenboek door inteekening tot stand te brengen als eene zelfstandige uitgave.

Het is zijne bedoeling de omvangrijke tekst zoo beknopt mogelijk samen te vatten in een voor 't practisch leven geschikt woordenboek, uittegeven op soortgelijke wijze als »Filet« en bij denzelfden uitgever (J. H. de Bussy te Amsterdam).

De uitgave geschiedt onder zijn persoonlijk toezicht; ev. te behalen winst zal worden uitgekeerd aan de weduwe van den schrijver. Voor eene keurige wèlverzorgde uitgave op goed papier staan genoemde firma en ondergeteekende borg.

Het is duidelijk, dat deze uitgave alleen dàn zal kunnen geschieden, indien allen, die iets voor de studie der Indische plantenwereld gevoelen, en de beteekenis dier studie voor Indië's welvaart en voor den bloei der cultures erkennen, dit goede en nuttige werk willen bevorderen door in te teekenen op een of meer exemplaren.

De inteekenprijs is gesteld op slechts *f* 10.— per exemplaar.

Ondergeteekende doet in het bijzonder een beroep op de medewerking der Besturen van welvarende Indische cultuur-ondernemingen om deze zaak te steunen door voor 10 of 25 exemplaren in te teekenen. Zij kunnen hun personeel moeilijk een nuttiger geschenk doen toekomen dan dit woordenboek, en mochten zij geen goed gebruik voor hun overtollige exemplaren weten, dan wil ondergeteekende dat gaarne aan de hand doen.

Voor een spoedige toezending der inteekenbiljetten houdt hij zich aanbevolen. opdat met 1 Januari 1908 een besluit kan genomen worden of het nieuw Plantkundig Woordenboek al of niet zal verschijnen.«

Haarlem, einde September 1907.

(w. g.) Dr. M. Greshoff.

KOLONIALE PRAATJES.

[Zeer zeker meenen wij, om nog even op het heden terug te komen, te mogen aannemen, dat het cijfer, hetwelk door het verlies der koloniën geleidelijk maar zeker, voor een gedeelte reeds dadelijk aan de circulatie zou worden onttrokken, in de honderden millioenen guldens zou beloopen. Meent de heer van Kol werkelijk, dat dit niet tot eene malaise aanleiding zou geven, waarvan de geheele arbeidersbevolking in alle vakken mee de groote nadeelen zou ondervinden?]

En nu wat de toekomst betreft.

De heer van Kol ziet bij de handhaving van ons koloniaal bezit de volgende nadeelen voor onze arbeidersbevolking in het verschiet.

De verdere achteruitdrijving der nederlandsche industrie. —

Wanneer als in het laatste tienjarig tijdvak de nederlandsche invoeren in Indië met 25 pCt. toenamen, kan tegenover de toename der engelsche aanvoeren met 50 pCt. hoogstens gesproken worden van een geringer aandeel voor de nederlandsche industrie bij de verdere ontwikkeling van Indië weggelegd, maar het feit blijft toch bestaan van een, in volstrekte waarde zich steeds uitbreidende markt. En toch weg daarmee, zegt de heer van Kol als iemand, die oude schoenen weg zou werpen voordat hij nieuwe heeft. De textiel-industrie zoekt reeds naar nieuwe markten, zegt hij. Elke industrie zoekt naar nieuwe markten, maar zal zeker een oude markt derven, waar zij vasten voet had, bij dat zoeken naar nieuwe markten, waar zij overal ter wereld zeker is, dat de concurrentie haar reeds voor was. Of werd misschien onlangs een nieuw werelddeel ontdekt?

De mogelijke verplaatsing tengevolge van de

lage loonen der inboorlingen onzer koloniën, van sommige industriën, waardoor arbeid en brood aan den nederlandschen werkelooze (hier zal werkman bedoeld zijn) zou worden ontnomen.

Onze tarief-regeling maakt, dat zulke verplaatsing, evenzeer mogelijk onder nederlandsche als onder andere vlag, dezelfde gevolgen zou hebben, of Indië nederlandsch bleef of niet, zoodat dit argument tegen de handhaving van het koloniaal bezit absoluut waardeloos is.

De voortdurende uitbreiding onzer koloniën, kenmerk van het imperialistisch streven der nederland-che bourgeoisie, maakt het gevaar van internationale conflicten steeds grooter en ook van de militaire uitgaven tot bescherming onzer koloniën door een steeds aangroeiende vloot, moet de nederlandsche arbeider in hoofdzaak de lasten dragen.

Van voortdurende uitbreiding onzer koloniën is geen sprake en den heer van Kol, die buiten onze landpalen wel eens van helderder begrippen omtrent de plichten eener koloniale mogendheid blijken gaf, zou het in zulke oogenblikken van onbevooroordeeldheid wel duidelijk worden, dat het voldoen aan den *plicht* om in eigen huis orde en regel te stellen, het gevaar van internationale conflicten eer verminderen dan vergrooten zal. Zeer zeker zullen de militaire uitgaven tot bescherming onzer koloniën door een steeds aangroeiende vloot, zich moeten uitbreiden, maar of de nederlandsche arbeider daarvan in hoofdzaak de lasten zal moeten dragen, meenen wij met het oog op ons belastingstelsel beleefdelijk in twijfel te moeten trekken.

De plicht van Nederland om de kolonie helpend bij te springen.

Zou de nederlandsche arbeider, op wien toch ook een deel der eereschuld rust, door het spoorwegnet, ten deele van indisch geld aangelegd, waarvan ook hij profiteert, door de aflossing gedeeltelijk der nationale schuld, uit indisch geld, waardoor ook voor hem de lasten zijn verminderd, thans nu zeer zeker het tijdperk uitsluitend van lusten der kolonie is gesloten, trachten aan de lasten te ontkomen aan het nederlandsche volk als geheel opgelegd, ten opzichte van die landen, welke nog steeds voordeelen afwerpen, die aan het heele nederlandsche volk ten goede komen, en zeer zeker zullen blijven afwerpen, wanneer een humaan en krachtig bestuur door de verdere ontwikkeling in den door de onvermijdelijke evolutie toelaatbaren meest vrijzinnigen geest, de banden tusschen kolonie en moederland zal weten te versterken?

Is in het tijdperk, dat we tegemoet gaan, niet ook voor den nederlandschen arbeider eene schoone taak, eene roeping ten opzichte der koloniën weggelegd, waarin hij kan doen blijken van zijn altruïsme, door bij de vorming eener indische groot-industrie de rol van opvoeder en leermeester der toekomstige javaansche arbeiders te aanvaarden?

En is de heer van Kol zoo zeker, dat de vette baantjes in onze koloniën zoo geheel aan de groote massa van ons volk voorbijgaan? Wij hebben er in Indië in verschillende betrekkingen ontmoet, waarvoor in hun kring de hoogste posten mee waren weggelegd, voortgekomen uit wie zich hier arbeiders heeten, en we zouden niet weten waarom bij de steeds voortschrijdende democratiseering ook hier niet het aandeel van den nederlandschen arbeider zou kunnen meerderen, wanneer in zijne kringen wat meer gevoel werd opgewekt voor de roeping van het nederlandsche volk als koloniale natie, wat minder stil gestaan bij de onvermijdelijke verdrietelijkheden, die een iegelijk in elke roeping wachten.

Summa summarum meenen wij dat het koloniaal bezit voor den nederlandschen arbeider wel degelijk eene zoodanige waarde vertegenwoordigt, dat de 15 millioen gulden aan loonen, door den heer van Kol als alleen op het spel bij eventueel verlies van dat bezit voorgesteld, daartegenover in het niet verzinken, dat bij de handhaving van dat bezit door het streven naar meerdere welvaart onder de inlandsche bevolking de relatiën tusschen moederland en koloniën in beider belang, ook dat van den nederlandschen arbeider vermeerderen zullen, en dat de lasten, welke Nederland in de naaste toekomst wachten, ook voor den arbeider gecompenseerd worden in de lusten, die hij thans nog mede geniet, als gevolg der batig-slot-politiek van weleer, en de voordeelen, welke ook voor hem rechtstreeks zoowel als middellijk in dat *bezit* zijn weggelegd.

Pers-kroniek.

INHOUD: Het Vaderland *over de Indische begrooting.* — »*Blanda*» *in de* Controleur *over de Japannervrees in Ned.-Indië.* — *Uit den Atjeh-brief van den Atjeh-correspondent van het* Algemeen Handelsblad. *Uitbreiding van het Christelijk Onderwijs in Ned-Indië bepleit door de* Standaard.

Het *Vaderland* schrijft o. m. over de »Indische begrooting»:

»Bij de afdeeling Burgerlijke Openbare Werken zijn voornamelijk van belang de plannen voor de opleiding van inlandsche jongelieden tot opzichters bij den Waterstaat, voor een begin van irrigatie in de Buitenbezittingen, maar vooral voor wegenaanleg op groote schaal op Sumatra. Dit laatste plan begroeten wij met groote ingenomenheid. Het is een levensquaestie voor het eiland.

Zeer belangrijk, ofschoon schijnbaar van weinig beteekenis, is het voorstel om aan een aantal ambtenaren, die tot dusver over dwangarbeiders mochten beschikken voor het onderhoud der erven hunner ambtelijke woningen, een tegemoetkoming daarvoor uit te keeren tegen onttrekking der dwangarbeiders. Het gebruik dier dwangarbeiders had tot groote misstanden geleid. De besturende ambtenaren hebben zich in verloop van tijd van uitgestrekte erven voor hun woningen weten meester te maken, vaak vele hectaren groot, soms tot 50 hectaren en meer, en lieten deze door dwangarbeiders herscheppen in parken, die natuurlijk geregeld onderhouden moesten worden. Onder hetzelfde voorwendsel werden echter deze dwangarbeiders gebruikt voor allerlei huiselijke diensten: water halen, keukenwerk, vee weiden, staldienst enz. Daaraan is in 1905 een eind gemaakt. De heeren zullen nu voor het gemis der dwangarbeiders een tegemoetkoming ontvangen. Eenig recht kunnen zij daarop natuurlijk niet doen gelden, maar het is misschien de eenige manier om aan dit misbruik werkelijk een eind te maken. Want vooral in de Buitenbezittingen kunnen veel ongerechtigheden gebeuren, zonder dat het Gouvernement er iets van bemerkt, indien de besturende ambtenaren niet medewerken om ze tegen te gaan.

De afdeeling Gouvernementsbedrijven moet nog toonen wat zij kan. Voor 1808 is alleen van belang de te nemen proef met machinale tinwinning. Men is zoo verstandig geweest om ook eens een kijkje te nemen bij onze buren, de Maleische Staatjes op het Schiereiland Malakka, waar tinontginning op groote schaal geschiedt. Ook in Europa zijn studiereizen gemaakt en er zal verder te rade gegaan worden met mijnbouwondervinding in Australië en Nieuw-Zeeland. Aldus voorbereid mag men de beste verwachtingen koesteren van de te nemen proef.

La pièce de resistance in de middelen-begrootingspolitiek vormt de nieuwe inkomstenbelasting ter vervanging van het zoogenaamde patentrecht, de suikerbelasting en het verhoogde uitvoerrecht ter Oostkust van Sumatra. Wij moeten bekennen niet in staat te zijn uit de mededeelingen over de nieuwe belasting in de Mem. v. Toel. zoo dadelijk tot een conclusie te komen nopens de juistheid der grondslagen. De Minister rekent er ongeveer één millioen meer uit te zullen krijgen dan de te vervangen belastingen opbrengen. Wij hadden wel gaarne uitééngezet gezien door wie en op welke wijze, dat millioen zal worden opgebracht.

Het zegelrecht ondergaat weder eenige wijzigingen in verband met het feit, dat het uniform recht van *f* 1.50 veel te bezwarend is voor papieren van geringe waarde. Wij begrijpen niet, dat men niet kort en goed een eind maakt aan dien onmogelijken grondslag van het zegelrecht, hetwelk vooral voor de Indische bevolking het bewijs door geschriften en de civiele procedure ontzettend bezwaart.

Met genoegen zien wij, dat het ter Sumatra's Westkust eindelijk ernst zal worden met de bedrijfsbelasting en dat de gouvernements-koffiecultuur in verband daarmede zal worden opgeheven. Men rekent voor het eerste jaar op een opbrengst van *f* 627.000. Het zal spoedig blijken, dat de belasting meer kan opleveren zonder eenigszins drukkend te mogen heeten.

De mededeeling, dat de vrijwillige bijdragen der bevolking tot afkoop van heerendiensten op Java (ingevolge een in 1905 ingevoerde regeling) »in 1906 voor het eerste een bate opgeleverd (hebben) en wel ten bedrage van *f* 350.500», maakt een niet geheel aangenamen indruk. Het is bekend, dat sedert 1882 in de gouvernementslanden op Java en Madoera van de bevolking een »hoofdgeld» is geheven als „aequivalent» voor de in genoemd jaar en later afgeschafte heerendiensten. Dit hoofdgeld is daarna nog in sommige afdeelingen der residentie Pasoeroean verhoogd. Het is ook bekend, dat dit hoofdgeld jaarlijks een belangrijk saldo overliet en dat dit feit aanleiding heeft gegeven tot bittere recriminatiën aan het adres der Regeering, aan welke verweten werd, dat zij veel meer betalen liet dan de afgeschafte diensten waard waren, terwijl bovendien beweerd werd, dat de bevolking in plaats van de afgeschafte belast werd met nieuwe diensten of met desadiensten, zoodat zij ten slotte niet alleen evenveel diensten moest blijven presteeren maar ook nog met hoofdgeld bezwaard was. Omtrent de gegrondheid dezer verwijten, herinneren wij ons niet, dat ooit een volkomen helder licht is opgegaan. Maar nu hebben wij, naar het schijnt, weder een soortgelijke vertooning. De bevolking stort al weer (boven het hoofdgeld) »vrijwillige bijdragen", »voldoende om alle of zekere op hen rustende heerendiensten of bepaalde onderdeelen daarvan van Bestuurswege in vrijen arbeid te doen toenemen", — leest men in Indisch Staatsblad 1905 no. 520. Volgt daaruit nu niet, dat er niet méér aangenomen mag worden dan de waarde der afgeschafte diensten bedraagt en dat het te veel gestorte moet worden teruggegeven? Gaat het aan, dat het Gouvernement het eenvoudig als een zoet winstje opstrijkt?

Wij hopen, dat ter zake duidelijke inlichtingen zullen worden gevraagd en verstrekt, en dat men tevens de gelegenheid zal aangrijpen om klaren wijn te schenken nopens de bate die uit het »hoofdgeld" verkregen wordt.

Evenzoo zullen naar onze meening meer inlichtingen moeten worden verstrekt omtrent het zoutdebiet en de redenen, die de Indische Regeering weerhouden om het briketstelsel verder op Java in te voeren. Vooralsnog achten wij, in verband met de over dit onderwerp verschenen brochure van den oud-directeur van Onderwijs mr. Abendanon, de gevolgde gedragslijn niet verantwoord en zoowel de fiscale belangen als die der bevolking daardoor zeer ernstig benadeeld.

In het algemeen gesproken aldus eindigt het Haagsche orgaan, maakt de begrooting op ons een zeer gunstigen indruk. Zij getuigt van flinkheid en vastheid van wil; zij bevat tal van uitmuntende voorstellen".

***

Blanda schrijft in de Controleur naar aanleiding van de Japannervrees in Ned.-Indië:

»Het Semarangsche blad »de Locomotief" heeft het zich tot taak gesteld, nu en dan publiciteit te moeten geven aan het, vooral in den laatsten tijd in 't oog springend vrijmoedig, en vrijpostig optreden der Japanners in ons Oost-Indië. En het doet daar wèl aan, want het zijn inderdaad, als we alles gelooven mogen, sterke stukjes — klaarblijkelijk met een arrière-pensée —, die de Japs daar van tijd tot tijd nu uithalen, voor zoover ze door hun »vreemd doen" en hun manier van spionneeren althans reeds in den kijker loopen.

Inmiddels mag het wel eenige verbazing wekken, dat de Japanners, als er met dat alles werkelijk geheime bedoelingen in 't spel zijn, ons militair speelgoed in Indië die aandacht waard achten. De eer is werkelijk groot!

Hoe 't zij, het volk van den Mikado begint allerlei achterdocht en kwade vermoedens op te wekken en zij, die staande den oorlog met Rusland al voorspelden, dat dit onweer ook wel een staartje voor onze koloniën kon hebben, roepen in hun argwaan nu reeds uit: »Daar heb je het gedonder al in de glazen!"

Ook aan 't genoemde blad schijnt de grond reeds onder de voeten weg te zinken.

't Is natuurlijk niet wel mogelijk, den Japanners dieper in de kaart te zien dan deze gegevens ons veroorloven. Maar dat het niet zuiver aan de knikker is en zij de vriendelijkheid hebben ons alvast te waarschuwen voor wat ons te wachten staat, is al niet onaanneembaar meer. Slim doen we door die waarschuwing dankbaar ter harte te nemen en er ons voordeel mee te doen. *Un homme averti* . . .

Niet echter zooals de *Loc.* het zou willen, door Indië in staat van tegenweer te brengen. Dit zou alleen daartoe kunnen dienen om, behalve de koloniën, ook nog vele millioenen te verspelen of later, gelijk Spanje, te kunnen zeggen: »Wij hebben de koloniën in eere verloren!» Het stuk is met drie sterretjes geteekend. Ja, zoo'n idee kan ook eigenlijk nog alleen uit militaristischen koker komen, schoon de gesternde heeren er het naast aan toe moesten zijn om te begrijpen, dat geld voor dergelijke doeleinden in 't water gesmeten is.

De schrijver raadt ook onverwijlde aansluiting bij den Duitschen Statenbond aan.

Dan zullen we ten minste weten aan wat voor prijs wij onze koloniën behouden hebben of althans getracht hebben, ze te behouden. Want is 't wel zoo zeker, dat Duitschland den slag zou kunnen afwenden? Immers het besluit tot het in bezit nemen onzer O.-I. koloniën zou reeds een *fait accompli* zijn, aangezien de verdeeling van Insulinde tusschen Engeland en Japan al bij geheim artikel in het laatste, tusschen deze landen gesloten, contract bedisseld moet wezen?

Laat men ons echter gerust de koloniën ontfutselen, liever dan ze tot dien prijs te mogen behouden. Laten we hopen, dat ons volksbestaan door het verlies er van niet op 't spel zal worden gezet (al krijgt het er waarschijnlijk ook een leelijke deuk door) evenmin als zulks het geval geworden is met Portugal, toen wij het de Oost hadden uitgedreven.

Intusschen is het gevaar, dat ons van Japansche of van Japansch-Engelsche zijde dreigen zou, alweer een aanleiding te meer om het inkrimpingsdenkbeeld niet alleen te aanvaarden, maar ook ten spoedigste tot uitvoering te brengen. Volgens dat geheime artikel zou Japan zich met Java en Sumatra contenteeren, alzoo juist die beide precieuze deelen uit den »gordel,» die wij als »blijvend gedeelte» hadden willen aanhouden.

't Zou dus wel niet veel moeite kosten, als 't ons werkelijk eens meenens werd met het »fatale plan», om te weten te komen wat we aan Japan hebben.»

***

De Atjeh-correspondent van het *Algemeen Handelsblad* geeft een heel anderen kijk op den toestand te Atjeh dan uit de hier geschreven redactioneele artikelen in dat blad valt waar te nemen. Aan interessante correspondentie ontleenen wij o.m. het volgende:

De schuldigen aan den overval op het bivak Seudoe houden zich nog steeds in het gebergte nabij Leupoeëng schuil, waar de maréchaussée hen nog niet heeft kunnen achterhalen. Wel zijn verscheidene schuilplaatsen gevonden, doch deze bleken steeds kort te voren verlaten, wat er op wijst, dat de lieden werden gewaarschuwd voor de komst der troepen. Aldus staat te lezen in het Atjeh.

Verslag over Juli. Wij zijn nu twee maanden verder en in het verslag over Augustus, dat wel eerstdaags zal uitkomen, als in de berichten uit de buurt van Leupoeëng (Zuidel. Nederzettingen) vinden wij waarschijnlijk ook nog geen succes vermeld, door onze troepen in dat schier ontoegankelijke terrein verkregen. Geen wonder. Dit terrein bestaat uit zwaar bergland van gemiddeld 1500 M. hoogte. Slechts enkele passen geven toegang en dan nog wel na een klim van een 1000 M. ongeveer. Bedenken wij nu dat genoemde overval geweten kon worden aan de ontevredenheid der bevolking over de ingevoerde belasting en het wegwerken, zooals het in een der vorige brieven is gemeld, dan spreekt het van zelf, dat de bevolking zelfs uit vrije beweging, en niet zooals elders daartoe gedwongen, dengenen steun verleent, die den moed hadden de wapens weer op te nemen. Wel is waar, dat de ex-sultan aan deze troebelen weinig schuld heeft, maar deze heeft slechts van de gelegenheid partij denken te trekken. Het blijkt nu, hoe onverstandig het was te onderstellen dat een onderworpen vorst in zijn eigen land en onder zijn volk een zekere mate van vrijheid genietende, zich zou kunnen inspannen voor de zaak van den vreemdeling, die voor hem, den Mahomedaanschen vorst, in dubbel opzicht een gehaten overweldiger moet blijven. Waarschijnlijk heeft men gehoopt dat door deze onze dwaling 's vijands fanatisme zou wisselen in fatalisme, dat hem zou dwingen het noodlot van onze meerderheid te erkennen.

Helaas men heeft misgerekend. Niet iedere vijand is in staat in zijn overwonnen staat een loyauteit te bewijzen, zooals wij die bij Transvaals eerste-minister kunnen opmerken.

Dat de invloed van den sultan na de verbanning niet plotseling uitgewischt zou worden, niemand verwachtte dit. Maar dat in dit Leupoeëng de troebelen zulk een ernstig karakter zouden aannemen als thans het geval is, dat werd zeker ook door niemand of weinigen vermoed. 't Kan zijn dat op dit vermoeden in de 1e week dezer maand de 5 groepen infanterie zijn uitgezonden met het doel de verschillende passen en toegangswegen te bewaken. Een maatregel, zooals het heet om te voorkomen, dat een deel der bevolking van Groot-Atjeh zou uitwijken naar de onderhoorigheden. Of een dezer groepen nog aanraking heeft verkregen met eenig vijandig volk is mij nog niet bekend, evenmin of deze maatregel doel treft. Hieruit blijkt alleen, dat de bestuurshoofden hier den toestand niet vertrouwen.»

Verder melding makende van den overval van het bivak te Koeloe zegt hij:

»De vijand kocht dit resultaat met 18 dooden, die hij achterliet, benevens degenen, die hij nog aan dooden en gewonden meegevoerd heeft. De in het bivak achtergebleven 8 man van deze groep konden niet helpen, omdat ook van de andere zijde het bivak gevaar dreigde. Gewoonlijk is dit bivak bezet door 2 groepen, pl. m. 40 man; de eene groep was uit om te dienen als dekking voor het werken aan den weg.

De bende bestond uit volk van Koeloe, het gebied ten Z. van dit bivak, ook bekend onder den naam wakeuëgebied, dat nu voor een groot deel in oproer is. Direct na den aanslag zijn hier 4 kampongs leeggeloopen. Waarschijnlijk zullen we van deze streek nog wel meer hooren.

Het was wel te verwachten, dat de bevolking niet terstond het hoofd in den schoot zou leggen. Als wakeuë stond zij onder direct gezag van den sultan en genoot groote voorrechten boven de andere bevolking. Mogelijk is dit vernieuwd optreden voortgekomen uit ergernis over 't gevangen nemen van den pretendent-zultan, doch meer voor de hand liggend schijnt het mij, dat de kuiperijen van dezen de oorzaak nog zijn. Spraken de aangehaalde woorden uit 't verslag van nog geen behaald succes, deze gebeurtenissen spreken van het tegenovergestelde. Zwaar werk wacht er dus weer voor onze troepen, daar zij dezen vijand wel in Zuidelijke richting te vervolgen zullen hebben, naar Kloeang en Pante Tjeureumen, een zwaar bergachtig terrein, dat grootendeels onbewoond is. Groot-Atjeh moet hun te benauwd zijn. 't Is dus te hopen, dat verhinderd kan worden, dat zij naar genoemd gebied of naar een ander deel der onderhoorigheden uitwijken. Wat maar gemist kan worden aan troepen wordt uitgezonden en dat is voor de moeilijke taak eigenlijk een geringe macht, daar de sterkte hoogstens 400 man bedraagt, en de menschen wegens de vele diensten, die reeds van hen gevergd zijn, geen uithoudingsvermogen meer bezitten. Reeds herhaaldelijk is in deze brieven aangedrongen op vermeerdering van troepen; wij zien herhaaldelijk de mstandigheden op de noodzakelijkheid daarvan wijzen.

Evenwel nu is op dit onderwerp niet in te gaan, want de laatste gebeurtenissen en geruchten daarvan trekken onze aandacht. Zoo houdt hardnekkig het gerucht zich staande, dat bij Seudoe weer gevochten is. Woensdag ging dit bericht door de plaats, meldende dat een Europ. sergeant gesneuveld en 8 minderen gewond waren.

Het sneuvelen is onwaar gebleken, daar het lijk, zooals met alle in den omtrek gevallenen, hier zou begraven zijn. Trouwens een later bericht spreekt van een terugwinnen van vier geweren. Officieel is echter niets bekend gemaakt. Dat gebeurt wel eens meer, doch hier zou 't al zeer vreemd zijn.

Laat mij, voordat wij afstappen van de Zuidelijke nederzettingen, nog een enkel woord zeggen over dat »wakeuë»,. Dit woord wordt in verschillende gevallen gebruikt, waaruit wij moeten opmaken, dat de beteekenis van dit woord »afgezonderd» zal zijn. Althans het vaatwerk in den missigit in gebruik heet wakeuë, in godsdienstigen zin dus: geheiligd. Het afzonderen van goederen voor bepaald doel het eveneens wakeuë. Er bestond een oud sultansrecht, dat de strook gronds van ongeveer 7 M. langs de rivieroevers onvervreemdbaar eigendom van den sultan was; ook wakeuë. En zoo ook op politiek terrein; hier schijnt de instelling van wakeuëgebieden geboren te zijn in 't bloeitijdperk van 't sultanaat. Waarschijnlijk zagen de sultans de noodzakelijkheid in om in de verschillende gewesten, door hen in leen gegeven als hoeloebalangschap, een vertrouwbare kern te hebben, die zij aan zich verbonden door voorrechten en aan 't gezag van hun hoofden onttrokken om die onder eigen bestuur te nemen, gelijk reeds hierboven gemeld. Gewoonlijk bestond dit gebied uit 3 moekims (kerkdorpen), dat bij de verschillende kibbelpartijen neutraal grondgebied moest blijven en zich ook niet in de twisten mengde. Er moeten verschillende dergelijke gebieden zijn in Groot-Atjeh en zooals men meent zelfs in Pedie. Gaandeweg zijn die wakeuëlanden door het sultanaat verloren; wat nog het meest aan den ouden toestand hérinnert is 't gebied in de Zuid. Nederzettingen, dus in de buurt van Seudoe dat nog onder invloed van den Sultan stond.

Wij mogen Groot-Atjeh nog niet verlaten. Dat er vooral aan de Westzijde onrust heerscht werd deze week wederom bevestigd door 't wegloopen van een gedeelte van 't volk uit den kampong Lam-Pisang, niet ver van het bekende Lho-Nga. Wat de oorzaak hiervan is, is mij onbekend.

Deze feiten veroorzaken, dat het publiek in Kota Radja zich niet op zijn gemak gevoelt. Dit laat zich in de gegeven omstandigheden moeilijk tevreden stellen. Toen voor eenigen tijd de bekende beschieting plaats had en ons gewestelijk bestuur zich niet wilde uitlaten, verloor dit het vertrouwen en vonden fantasiën gretige ooren. Te recht is er aanmerking gemaakt toen op 't bestuur, daar niemand wist of men gerust kon zijn. Nu echter is bevolen, dat ten allen tijde in de verschillende kazernes één groep aanwezig en gereed moet zijn. En natuurlijk, nu staat bij velen de vijand reeds op den muur.

Niet onmogelijk evenwel is, dat er een onheil hier gebeuren kan als de amokpartij in 1904, doch daartegen zijn we in Indië moeilijk te beschermen. Dat sommigen uit de bevolking wel wat willen wagen, blijkt uit wat officieel gerapporteerd is; nl. dat in den nacht van 12 op 13 September twee Atjehers onder gebruikmaking van de duisternis hebben getracht het kampement op Gendah binnen te sluipen, kennelijk met het doel geweren te stelen. De schildwacht ontdekte hen, sloeg naar hen doch zonder te treffen, dewijl zijn klewang de omrastering raakte. Het spreekt vanzelf, dat als de Atjehers zulke dwaze ondernemingen in 't hoofd halen, wij hier nog wel eens voor bittere verrassing kunnen gesteld worden.

Deze nacht scheen onder een gunstig gesternte te staan voor dieven en inbrekers, want in Oleh-leh bemerkten op den morgen van den 13den Sept. verschillende inwoners, dat bij hen inbraak gepleegd was. Een enkele had verlies te betreuren; bij de meesten zochten de dieven op de verkeerde plaats. Zoo in 't kantoor van den agent der Paketvaartmaatschappij, waar zij de brandkast lieten staan en een geldkistje forceerden, dat slechts voor hen waardelooze papieren bevatte. Gewoonlijk houden de dieven zich stil, als de politie door 't een of ander misdrijf is opgeschrikt. Zooveel respect schijnen zij hier niet voor onze oppassers te hebben. Of zij weten allicht ook, dat de politie zelfs niet wakker geworden is, door wat hier met 's lands kas voorviel.

Laat mij eindigen met nog te vermelden, dat de spoorlijn bij Lho-Soekoen in de eerste week van September driemaal opgebroken is. Den 2en Sept. waren 200 M. door een vijand weggerukt, den 5en gingen er 2200 M. ongeveer waardoor de gemeenschap ruim een dag verbroken was; en den 8en Sept. bleken weder 300 M. rails opgebroken te zijn. Bij de gebeurtenis van den 5e gingen djahats op de volgende wijze te werk: Zij drongen met geweren gewapend de nabij de lijn liggende kampongs binnen, joegen het volk naar buiten en dwongen hen het werk te doen. Zij kapten den telephoondraad, lieten die binden aan de staarten of hoorns der buffels en aan de rails en verschrikten de dieren door vuur. Dit ging vrijwel gelijk over de geheele lengte. Zoo kan 't tegenwoordig in Lho-Soekon. 't Is daar in den laatsten tijd bijzonder onveilig. Maar hoe staat men nu met zulk een optreden van den vijand tegenover de bevolking met de hier door gezaghebbende personen gehuldigde theorie, dat de kampongbewoners zich maar de djahats van 't lijf moeten houden en in nood ons bericht zenden. Laten zij zich dwingen door den vijand dan worden zij natuurlijk gestraft. Een theorie die den dwang zwaar genoeg maakt, doch die steeds meer onhoudbaar is gebleken. Van rechtvaardig doch krachtig optreden valt in Atjeh, naar ik geloof, alleen wat op te wachten.»

Deze laatste opmerking klopt wonder wel met de beschouwingen, waartoe zijn collega van de *Nieuwe Courant*, telken male komt, als deze verhaalt hoe de menigvuldige overvallen en gevechten te Atjeh veroorzaakt worden. Zoolang deze zienswijze echter nog niet doorgedrongen is tot de redactie-bureaux zal het waarschuwend woord van deze schrijvers, mannen ter plaatse en met zakenkennis toegerust, weinig baten.

***

De *Standaard* kemt nog eens terug op de quaestie van het christelijk onderwijs in Indië en driestart daarover als volgt:

»Zeer is het te hopen zegt het blad, dat de Regeering het Christelijk onderwijs in Indië, op het voetspoor van wat hier te lande ingang vond, voortaan krachtiger zal steunen.

Het onderwijs moet in Indie uit zijn ongezonden staat worden opgeheven, en vooral het practisch onderwijs moet

steeds meer den inlander bekwamen, om wat landbouw en nijverheid betreft verder te komen. Zelfs pleit alles er voor om het intellectualisme, dat hier te lande zooveel kwaad stichtte, bij het inlandsch onderwijs althans niet op den voorgrond te plaatsen.

Maar het is een radicale fout, zoo men de neutraliteit van onze Nederlandsche lagere school ook in Indië op de spits gaat drijven.

Vooral bij den Oosterling is een opvoeding, los van de religie, eenvoudig een onding. Ze bestaat in Oostersche landen nergens. Ze past niet bij den Oosterschen landaard.

Nu geven we toe, dat het voor de Regeering uiterst moeilijk is een beslist religieuse opvoeding te geven. Lokt ze de Mohamedaansche geestelijkheid in de school, dan sterkst ze het Pan-islamisme, dat uit Caïro toch reeds bezig is, een fanatieken geest in onze Indië aan te kweeken. Richt ze daarentegen zelve Christelijke scholen in, dan stuit ze allicht op verzet bij de bevolking.

Maar juist daarom is het dan ook de natuurlijke uitweg, dat de Regeering, meer nog in Indië dan hier te lande, het vrije onderwijs steune, zóó steune dat het bloeien en zich uitbreiden kan.

Thans worstelen alle zendingen met financieele tekorten, juist doordat met het schoolwezen zoo enorme sommen heengaan.

Weigering om tot betere subsidieering over te gaan, staat alzoo gelijk met het besluit, om het Christelijk onderwijs in Indië te laten voortkwijnen, tot het uitsterft. Want ook al blijft de zending het schier onmogelijke doen, wat beduidt een zoo klein getal scholen met het oog op een bevolking van 34 millioen!

Het is een druppel in den emmer, waarvan geen wederbarende kracht kan uitgaan.

En immers het verzet tegen de kerstening van Indië is sinds lang opgegeven.

»Alle partijen, zonder uitzondering,« zoo besluit de *Standaard*, »keuren thans elke politiek van verzet ten deze af.«

Oost-Indische Berichten.

Onder den titel: **Waarom is de Javaan lui.** geeft Efjégé in het *Soer. Handelsbl.* naar aanleiding van Dr. Kohlbrugge's lezing in het Ind. Genootsch. eene roerende beschrijving van den gemoedstoestand van den Javaan; hij zegt o. a.:

De hoofdreden van Kromo's degeneratie is de schandelijke onveiligheid op Java.

Het is mij niet te doen om dit laatste als oude kost aan u, lezer, voor te zetten, mijn voornemen integendeel is, u zaken mede te deelen, die u medelijden zullen inboezemen met een ongelukkig volk, dat een speelbal geworden is van zijn karakter eigenschappen, van onze uitbuitingspolitiek vóór de huldiging der ethische richting, van schandelijke misstanden, zooals ik die hieronder zal beschrijven.

Als Couperus in zijn mooi werk Stille Kracht met zijn meesterpen den invallenden avond beschrijft met zijn geheimzinnig ruischen der boomen, zijn angstwekkende stilte, als een voorbode van naderend gevaar, dan heeft hij gevoeld, wat ik en natuurlijk vele anderen met mij weten, nl. dat die heillooze stilte verderf in zich heeft, dat die angstwekkende pracht van een tropischen nacht niet de zoo hoog noodige rust brengt, dat millioenen met het vallen der duisternis zich onveilig voelen, en zich op gebeurtenissen voorbereiden waarvan wij, goedbewaakte, rustig slapende Europeanen, ons geen denkbeeld kunnen vormen.

Als de Oostmoesson is ingetreden als de lichte rietdaken door de verzengende zonnestralen geblakerd zijn, en een enkel vuurpijltje van lappen, in olie gedrenkt, op het huis gegooid, Kromo's hebben en houden in vlammen doen opgaan, dan heeft menig gezin in huis geen rust. Dan wordt de nacht half wakende doorgebracht, dan verdeelt Kromo zijn mannelijke familieleden over de vier zijden van zijn huis om bij de hand te zijn als een verraderlijk pijltje zijn have en goed bedreigt.

Weet ge, lezer, waar de stumperd dan aan denkt?

Hij is niet gerust, want eenige dagen te voren is Sariman bij hem geweest, om geld te leenen, en hij heeft den lastigen vrager moeten afschepen, omdat hij niet uitleenen kan, daar hij niets bezit. Wel heeft hij het zijn bezoeker zoo verschoonend mogelijk meegedeeld, wèl is hij overtuigd, dat Sariman aan zijn onmacht zal gelooven, maar . . . . . zijn bezoeker was teleurgesteld, Kromo kon het merken aan den spijtigen trek om zijn mond, aan den honigzoeten toon, waarop het gesprek voortgezet werd, waarachter Sariman zijn innigste gedachten had willen verbergen. Toen had hij, Kromo gevoeld, dat Sariman woedend was, over die weigering, dat hij vroeg of laat wraak zou nemen, want Sariman is een boef, dat weet ieder, en bijna elke dessabewoner is bang voor hem, omdat hij brandstichter en dief van professie is.

Een andere Kromo is niet gerust over zijn kinderen. Zijn oudste dochter heeft een aardig snuitje, en, gracieus als zij is, heeft zij al lang de begeerte opgewekt van het dorpshoofd. Steeds zit Kromo in angst, dat zij op een nacht zijn huis zal verlaten, gelokt door de toovermiddelen van het jonge dorpshoofd. Was hij niet gewaarschuwd door zijn broer, die het meisje in gesprek had gezien met den machtige, en was het hem en anderen ook niet opgevallen, dat de loerah in den laatsten tijd veel naar Pesantren ging, om den heiligen man te raadplegen? Waarmee zou dat anders in verband staan dan met zijn kind? Had hij niet zijn vriend Samin beloofd, dat hun kinderen een paar zouden worden? Hij zal waken voor de eer van zijn huis en kind, en wil niet toegeven aan zijn slaap.

Toch zou hij zoo gaarne eenige uren slapen, want hij heeft van daag zijn padi binnengehaald, en is moe, doodmoe. Doch daarbij juist is het hem ook opgevallen hoe veel afgunstige blikken op zijn mooi product zijn geworpen; hoe hebben zij hem gehinderd, die lastige vragen van eenige schobbejakken, hoe groot zijn oogst was, en welken prijs de padi nu maakte. Hebben die schavuiten hem die vraag gedaan om uit te rekenen, wanneer zij bij hem konden inbreken, en hoeveel er dan te halen zou zijn?

En dan zijne karbouwen! Waren er mooiere en sterker dieren in het district te vinden dan zijn »hireng" en de groote goedel, die hij laatst gekocht had? Immers neen! Hij wist het maar te goed: zijn karbouwen waren geld waard, maar het is zoo lastig ze te bewaken. In de kandang atoeran wilde hij ze niet zetten, want ten eerste waren ze daarin evenmin veilig, dat had hij gezien aan den grooten witten karbouw van zijn buurman, die daaruit was ontvreemd trots bewaking en patrouillegang. Neen, niet in de kandang atoeran, waar allerlei infectie mogelijk is, waar de dieren in de modder liggen, en langzaam doch zeker achteruitgaan. Neen, hij zou er maar zelf op passen. Het mocht wel niet, maar hij had den kamitoewa een gulden gegeven om de beesten bij zich te mogen houden, en die waardigheidsbekleeder had den gulden kalm opgestreken en hem spottend ten antwoord gegeven, dat hij (kamitoewa) zich niet verantwoordelijk kon stellen voor de bewaking der dieren. Net of hij dit wil kon doen, als die beesten in de kandang atoeran zaten. Kromo lacht bitter bij die gedachte.

Stil, hoort hij daar geen geritsel?

Ja, het is op het erf van zijn buurman. Zeker een klapperdief. Kromo luistert scherp; hij hoort fluisterende stemmen; de dief heeft blijkbaar een kontjo bij zich. Ja, zoo gaat het met de vruchten der boomen; alles wordt gestolen. Hij begrijpt dan ook niet, dat die buurman al zijn vruchten zoo rijp laat worden. Kromo doet het anders; hij plukt ze onrijp af, en maakt ze kunstmatig rijp door berooken, enz. Weliswaar krijgt hij dan nog geen derde deel er voor van wat hij anders zou krijgen, boomrijpe vruchten, maar hij ontvangt er tenminste toch geld voor en die stomme buurman krijgt niets.

Zoo'n dwaas, wie laat nu ook de vruchten hangen!

't Komt bij Kromo ook heelemaal niet op om zijn buurman te waarschuwen, dat er dieven op zijn erf zijn. Ja, als hij, Kromo lawaai maakte, dan zouden de dieven wegloopen, doch wie zegt hem, dat ze niet tegen den ochtend zouden terugkomen, en dan bij hem een vuurpijltje . . . . of nog erger . . . . Neen, ieder voor zich, denkt Kromo; zijn buurman past toch ook niet op *zijn* vruchten.

En dan, het is immers een doodeenvoudige zaak; er hangen daar vruchten en de dieven moeten toch ook leven, dus ze halen ze weg. De menschen hebben gelijk.

En de dieven slaan hun slag bij buurman, en komen morgen bij Kromo, en overmorgen weer bij een ander.

Na 't vertrek der dieven wordt het weer stil, en schoon blijft de nacht; een paradijs gelijk is het landschap om Kromo heen, doch hij heeft evenals elke Javaan, geen gevoel voor natuurschoon. Hij strijdt tegen zijn slaap; hij is moe en toch zoo ongerust; en toch moet hij een beetje rust nemen; hij zal 't maar probeeren.

Na nog eens overal rondgekeken en goed toegeluisterd te hebben, zal hij het er dan maar op wagen, en zoo komt dan tot hem die slaap, vol droomen, vol angsten, vol onrust, die slaap, dien hij noodig heeft om den volgenden dag te kunnen arbeiden.

Lang duurt dat tukje echter niet. Telkens schrikt hij wakker, en denkt wat te zien of te hooren, doch als alles stil blijft, dan denkt hij: ik heb me zeker vergist, en strekt zich opnieuw uit op zijn matje.

Wee den onverschillige; wee den slaper, geldt het in de Javaansche maatschappij.

En als Kromo zoo tegen den ochtend uitgeput in slaap valt, dan is dat niet zelden het tijdstip voor den inbreker of den brandstichter om zijn slag te slaan. Het waken is dan vruchteloos geweest.

Nu vraag ik u in gemoede, lezer: Is een persoon, die op zoo'n wijze den nacht doorbrengt door de schandelijke onveiligheid op Java, is zoo'n persoon in staat om den volgenden ochtend behoorlijk werk te presteeren?

Passer Gambir. 7 September jl. had de sluiting plaats van de jaarmarkt-tentoonstelling te Batavia. Het *Nieuws v. d Dag v. N.-I.* schrijft hierover o.a.: Een vuurwerk, ditmaal gefabriceerd door Chineezen, werd tot slot afgestoken.

Het meeste werk was gemaakt van de vuurpijlen, die het van de Europeesche beslist wonnen. De grootere stukken daarentegen waren minder goed, en pauwen of hazen, die als bezetenen met den kop knikken, ter weerszijden van een ietwat officieel uitziend, immers driekleurig bloemstuk, dat natuurlijk weer met draaiende schijven verlucht was, kunnen aan den Europeeschen smaak onmogelijk voldoen. Bovendien schijnt ons in dit stuk een verborgen, maar hatelijke bedoeling te zitten.

Maar, zooals we zeiden, de nadruk was gelegd op de vuurpijlen, en deze voldeden zeer goed. We zagen hierbij zonderlinge zaken. Eenige vuurbolletjes daalden spiraalsgewijs, maar veranderde onophoudelijk van draaiingsrichting. »Dat is het symbool van de ethische richting: die weet niet, wat zij wil,« hoorden wij iemand zeggen. Een ander maal was, wanneer de pijlen zoo hoog mogelijk gestegen waren, de lucht plotseling weer geheel donker. Tegen het duister zagen we dan onverwacht telkens twee kleine vurige bolletjes uit hun omhulsing spatten en in twee divergeerende richtingen dalen. Dit was bijzonder verrassend, en we herinneren ons niet iets dergelijks vroeger te hebben gezien.

En daarmee was de Passer Gambir gesloten. Er was van dezen laatsten avond nog veel geprofiteerd, en het wemelde op het terrein van de menschen. Het was een waardig slot.

Men had de goede gedachte gehad, de tribune toegankelijk te stellen voor 'n kwartje, ten bate van de slachtoffers van den brand. Dat bracht eenige honderden kwartjes.

Waartoe? Met ingenomenheid verneemt de *Javabode* dat de groote militaire manoeuvres in Japan dit jaar zullen worden bijgewoond door twee onzer stafofficieren, namelijk door majoor W. R de Greve en kapt. H. L. Bense.

Den 7n October zullen deze officieren per fransche mail naar Tokijo vertrekken.

Het *Nieuws v. d. Dag v. P.* merkt op:

Wij gunnen den beiden heeren het reisje.

Maar welk goed dit aan Indië of het Indische leger zal doen, ontgaat ons.

Het kleine Indische leger heeft tot taak om, verdeeld

FEUILLETON.

Het Geheim der Witte Lotusbloem,

III.

Met de eerstvolgende mail schreef ik een brief aan Ivy Trevanion, mijn vroegere verloofde, legde haar lang en breed de redenen tot onze scheiding uit en deelde haar het visioen mede, dat ik had. Ik vroeg haar vergeving voor mijne laffe handeling om haar te verlaten, zonder haar in de gelegenheid te stellen, de lage beschuldigingen te weerleggen, welker doel daardoor maar al te goed bereikt werd. Per keerende mail kreeg ik een antwoord, dat mijn stoutste verwachtingen overtrof. Om kort te gaan: binnen zes maanden na de afzending van mijn brief, voerde Ivy Trevanion de opperheerschappij in mijn Engelsch-Indisch optrekje. Ik had haar alles van den talisman verteld, zeer omzichtig, vreezende, dat zij mij uit zou lachen over wat zij wellicht mijn bijgeloovigheid zou noemen. Aangenaam verrast was ik echter, te bemerken, dat zij alle bizonderheden daaromtrent zeer ernstig opnam en zoo mogelijk nog meer geloof hechtte aan het toovermiddel, dan ik zelf. Bovendien verbande zij volkomen de vrees, die ik koesterde voor de gevolgen der vrouwelijke nieuwsgierigheid, door nimmer te vragen het toovermiddel in werking te stellen, alleen om de kracht er van eens te probeeren.

Ik hield mij strikt aan de geloften, die de fakir van mij verlangd had. Het kannetje was altijd veilig weggesloten in mijn kist met dienststukken, welke ik nooit uit het oog verloor, zelfs 's nachts als ik mij ter ruste legde, met een ketting aan mijn legerstede bevestigd werd.

Al spoedig na den dood van den fakir, nadenkende over de vreemde wijze, waarop onze wegen zich hadden gekruist, kwam er een vermoeden bij mij op, dat ik dikwijls in verzoeking zou komen het toovermiddel te gebruiken mij verbeeldende, dat er redenen te over zouden zijn, die dit zouden rechtvaardigen. Doch wonderbaarlijk genoeg, had dit niet plaats. Bij het doorsnuffelen van mijn dienststukken kwam mij het kannetje dikwijls in handen, maar nimmer wekte dit den geest van onderzoek bij mij op.

Het duurde een vol jaar, eer ik er toe kwam van het toovermiddel gebruik te maken. Mijn oude, getrouwe huisbediende had mij verlaten en in zijne plaats was gekomen een fiksche oudgediende, die mij bijzonder was aanbevolen. Het bleek een handige, stipte knecht te zijn, die in geen enkel opzicht reden tot klagen gaf, maar toch voelden mijn vrouw en ik ons niet tot hem aangetrokken. Wij spraken hierover dikwijls samen, doch kwamen dan tot de gevolgtrekking, dat dit zeker kwam, doordat wij zoo bizonder gehecht waren geweest aan den vroegeren bediende, die voor mij, vooral in mijn jonggezelletijd, als een vriend was geweest. Daar wij niet hielden van gedurig veranderen van dienstpersoneel, bleef deze soldatenknecht toch maar bij ons.

Een mijner beste vrienden in de buurt was Jones — die wij om de kleur van zijn haar de „Rooie" noemden. Hij was de directeur van een kleine, eenzaam gelegen fabriek, de eenige Europeaan in die streek, en de maatschappij welke hij diende, maakte goede zaken. Hij had altijd tamelijk veel geld onder zijn bewaring, en ofschoon zijn salaris niet zoo ruim was, als dat van Carnegie's ondergeschikten, was hij altijd strikt eerlijk, iedereen was hiervan overtuigd. Hij was zeer belezen, dikwijls verwonderde ik er mij over, waarom hij zijn talenten hier op zoo'n afgelegen oord begroef. Ik vroeg 't hem echter nooit, want hoe goede vrienden wij ook waren, vermeed hij altijd over zijne persoonlijke aangelegenheden te spreken, al maakte hij er geen geheim van, dat zijn familie arm was. Hij leefde dan ook — zooals ik van anderen hoorden — heel zuinig om zooveel mogelijk geld naar huis over te kunnen maken. Zijn fabriek lag ongeveer zeven mijlen van mijn kwartier af en was door een straatweg daarmee verbonden.

Op een voormiddag, juist toen ik op het punt stond een tournée te gaan maken, reed Jones mijn erf op. Hij zag er erg ontdaan uit en scheen geheel van streek te zijn.

»Ik zit erg in de rats, ouwe jongen«, zeide hij, »en kom bij je om hulp en raad. Iets heel vreemds is er van nacht in mijn huis gebeurd — een buitengewoon geheim-

in betrekkelijk zwakke detachementen, een inlandschen vijand te bestrijden. Tegen dien taak is het te nauwernood opgewassen. Tegen een buitenlandsche vijand kan onze overal versnipperde, verspreide, voor het meerendeel uit waardelooze elementen bestaande armee, niet op. (Niemand, zelfs niet de hardnekkigste B.V. bestrijder, zal er aan denken met een compagnie Javanen een Europeesch geoefenden en gewapenden vijand aan te vallen.)

Wat dus »groote manoeuvres« of: de kennis van het leiden en aanvoeren, verplaatsen en verplegen van geheele armeekorpsen onzen officieren kunnen baten? Individueel zullen de hh. de Greve en Bense er wel voordeel van trekken, maar ons leger heeft meer behoefte aan toezicht op de keukens der minderen. »Men vecht met de maag en overwint met de beenen der soldaten,« heeft eens een groot veldheer gezegd. Nu, dat is vooral in de guerilla waar.

De Sultan van Deli. Zou de Sultan van Deli wel zoo heel buitengewoon erg tevreden zijn over het nieuwe contract met de Regeering?

In elk geval, Z. H. komt naar Batavia en zal zeker niet verzuimen den Gouverneur-Generaal te bezoeken.

Den 10den September deelde de Kon. Paketvaart aan de Bataviasche bladen mede, dat de grijze vorst per s.s. »Pahud« van Belawan-Deli naar Batavia zou vertrekken.

Een goed plan. In de »Java Bode« van 9 September j.l. kwamen eenige regelen voor omtrent plannen om hier ter stede eene bijeenkomst te beleggen, ter bespreking van gemeentebelangen.

De geestelijke vader dezer plannen, verschafte dienaangaande nog enkele nadere mededeelingen aan de redactie van het »Nieuws v. d. Dag van N. I.«, meenende dat er sommige leden van den gemeenteraad zijn, die er prijs op zouden stellen om, nu zij nog niet gekozen zijn door de burgerij en toch de belangen dier burgerij heeten te vertegenwoordigen, vooraf voeling te houden met de ingezetenen, alvorens zich opnieuw aan den begrootingsarbeid te zetten.

Er verluidt zoo weinig uit den boezem der ingezetenen, omtrent de wenschen en grieven van degenen, wier belangen zij moeten voorstaan. Zij vervullen hun taak naar hun beste weten en kunnen, maar voorlichting van hen, voor wier belangen zij behooren optekomen, ontbreekt ten eenenmale.

En daarom zou het zoo gewenscht worden geacht, dat er voeling komt tusschen gemeenteleden en gemeenteraadsleden, opdat het mandaat der laatsten vruchtbaarder kunne werken en op meer practische basis.

Spoedig kunnen wij een dergelijke bijeenkomst, in een der daarvoor geschikte lokalen hier ter stede, te gemoet zien; waar ieder vrijuit zijn meening zal kunnen zeggen omtrent hetgeen men in het belang der gemeente acht.

Wij kunnen ons volmaakt met deze voornemens vereenigen, zegt het laatstgenoemd blad, zij vormen althans een stap in de goede richting, daar waar ons het kiezen van den gemeenteraad in zijn geheel tot nu toe wordt onthouden.

Wij willen niet zoo pessimistisch zijn als onze confrater, die het plan toejuicht, doch er niet veel heil van verwacht. Wij zouden, voor geval ook deze poging mocht mislukken, eene die van particuliere zijde wordt aangewend, om ons althans en bloc éénigen invloed te doen verkrijgen op de leden van den gemeenteraad, het met de regeering eens kunnen zijn in hare ideeën om ons voorloopig alle medezeggingschap te ontzeggen.

Maar wij vertrouwen dat het zoover niet komen zal, wij vertrouwen dat uit zulke openbare vergaderingen, druk bezocht, goed geleid, althans de wensch der ingezetenen tot het verkrijgen van meerdere rechten zal blijken.

Een mooi werk. De Indische bladen ontvingen een boekje, uitgegeven door het Leger des Heils op Java, waarin bedoeld werd, een overzicht te geven van het werk van het Heilsleger hier op Java. Er wordt in verteld van de opofferingen, die men zich getroost, om de bevolking te helpen, van de wijze, waarop gewerkt en welgedaan wordt, en van de dankbaarheid der inlanders. Het heet: Hoopvolle tijding door Woord en Daad.

Dat alles is treffend, en bij het lezen gaat men bewondering en sympathie voor die mannen en vrouwen voelen schrijft het *Soer. Handelsblad*. De opofferingszin, overal door het Heilsleger aan den dag gelegd, vinden wij hier weer terug. Om eene zieke vrouw te bezoeken, wordt b. v. tot aan het middel door een kali gewaad, waarbij men telkens gevaar liep, door den sterken stroom te zullen worden meegesleurd. De zusters leggen alle afstanden blootsvoets af, wat ons, hoezeer we de strekking ervan — om zich met de bevolking een te voelen — tot zekere hoogte ook waardeeren, een weinig onpractisch lijkt, in verband met de vele hulp, die men brengen wil.

Het werk van het Leger des Heils moet beschouwd worden als een daad, die eene zeldzaamheid is in een land als Indië, waar zooveel geredeneerd wordt. De koe wordt bij de horens gevat, zonder consideratie en advies, zonder geredeneer en omslag, maar direct en forsch.

Te Semarang bezit het Heils-leger twee vaste inrichtingen, die als een stevig fundament voor den arbeid goede diensten kunnen doen: eene »Inrichting voor zieke en behoeftige inlanders« en een »Tehuis voor Vrouwen en Meisjes«.

Laten we van dien arbeid het beste hopen!

Oogstvooruitzichten in de Residentie Semarang. Het weder is in den laatsten tijd zeer gunstig geweest en de af en toe gevallen regenbuien hebben zeer veel goed gedaan aan de te veld staande tweede gewassen, zoodat voor het slagen daarvan zoowel in de afdeeling Demak als in Grobogan geen vrees behoeft te bestaan, schrijft de *Locomotief*. Bovendien beloven de katoenaanplantingen in Demak dit jaar een zeer mooien oogst te zullen opbrengen.

De Japansche majoor. De heer K. Inouye, majoor der infanterie van het japansche leger, op Java welbekend, is eenige dagen geleden, komende van Sabang, te Medan aangekomen.

Hij zou er slechts kort vertoeven en ook een paar tabaksondernemingen bezichtigen. Dan gaat hij via Penang zijn tournée door Oost-Azië voortzetten.

Aan een man van de *Sum. Post* zeide majoor Inouye dat hij, in verband met Japan's eigen, zich uitbreidende kolonisatie, een vergelijkende studie tusschen verschillende oostersche koloniale legers is komen maken.

Pokken te Soerabaja. Het *Bat. Nieuwsblad* vernam van zijn correspondent:

Eenige dagen geleden seinde ik dat, wegens het voorkomen van een betrekkelijk groot aantal gevallen van echte pokken, te beginnen met 31 Augustus 1907 Soerabaja is besmet verklaard. Dit is niet waar. Vóór dien datum reeds waren al een vijftal gevallen onder inlanders bekend, met het gevolg dat men het noodig vond een detachement aanvullingstroepen, bestemd voor Celebes, dat op genoemden datum moest vertrekken, een voor een te doen keuren. Het aantal pokkengevallen is inmiddels gestegen tot 12 gevallen, waarvan 11 inlanders en een Europeaan, hiervan stierven al 2 inlanders. Het aantal gevallen van waterpokken is legio. Ik ben overtuigd dat niet alle gevallen, ook van echte pokken, gerapporteerd worden, vooral niet van inlanders; maar ook europeesche familiën doen dat niet, althans sommigen waar schoolgaande kinderen zijn die, wanneer de bepalingen goed opgevolgd worden, òf de kinderen uit school moeten houden òf voor hen een ander onderkomen moeten zoeken, en dat gaat zoo vlug niet. Buitendien schijnt het voor de geneesheeren niet altijd even gemakkelijk te zijn echte pokken te constateeren.

Albert Vogel door de Molukken. Zaterdagmorgen, zoo lezen wij in het *Soer. Hbl.*, is Albert Vogel, na een rondreis van zes weken door de Molukken, te Soerabaja teruggekeerd. Het is een ware triomftocht geweest. Overal werd de kunstenaar hartelijk ontvangen: te Makassar logeerde hij bij den gouverneur; elders werden hem diners aangeboden; geschenken werden hem toegezonden, o. a. van Bäädilla, den bekenden Arabischen handelaar die hem schelpen met parels, beeldjes uit schelpen en dergelijke voorwerpen cadeau deed, zoodat Vogel hier met een kleine ethnografische verzameling is teruggekomen.

De tocht werd gemaakt als volgt: Eerst werd Makasser aangedaan, waar één voordracht gegeven werd de reis vervolgd, via Balikpapan, Amoerang etc. naar Menado, welks bewoners drie avonden in de gelegenheid waren den artist toe te juichen. Hierna keerde Vogel weer naar Makasser terug, waar hij nu vijf avonden optrad. Nu werd de reis gemaakt naar Ambon en Banda: in de laatstgenoemde plaats werd één voordracht gegeven en in Ambon drie.

Na terugkomst te Makasser werd nog een voordracht gegeven en op weg van Celebes naar Soerabaja genoot Ampenan, waar eenige oorlogsschepen lagen, de zeker nooit gedroomde eer Vogel te zien optreden.

Te Makasser heeft de artist o. a. een bezoek gebracht aan de vorstin van Tanette die daar logeerde.

West-Indische Berichten.

Suriname. Uit Nederland wordt aan *Onze West* o. a. het volgende geschreven betreffende het, tusschen United Fruit Company en de Koninklijke West-Indische Maildienst voor het vervoer van bananen van Paramaribo naar New-York gesloten contract.

»Dit contract heeft voor de kolonie een groot voordeel. De Fruit Company, had zij het vervoer in eigen hand gehouden, zou natuurlijk alleen schepen gezonden hebben wanneer er banana's waren, derhalve op ongeregelde tijden. De West-Indische Maildienst echter heeft het voornemen in Maart of April a. s. direct een geregelden wekelijkschen dienst Paramaribo—New-York te openen, die gehandhaafd zal worden ook in de zoogenaamde slappe maanden, wanneer er weinig of geen banana's verscheept worden. Ten einde dezen dienst in 't leven te roepen, heeft de West-Indische Maildienst vier schepen op stapel doen zetten, waarvan de namen hierboven genoemd zijn (Suriname, Saramacca, Coppename, Marowijne). Twee zijn in aanbouw te Amsterdam op de werven der Nederlandsche Scheepbouw-Maatschappij; en twee te Belfast bij Workman Clark & Co. Deze schepen zullen een inhoud hebben van 3400 ton, dat is ongeveer tweemaal de grootte van de oudste booten der maatschappij. Zij zullen een vaart loopen van ten minste 12 mijl per uur, en in 9 à 10 dagen de reis naar New-York volbrengen. Onderweg zal slechts één haven worden aangedaan. Behalve voor het vervoer van 35.000 bossen banana's zullen deze schepen ruimte bieden voor duizend ton andere lading en voorzien worden van hutten voor 50 passagiers eerste klasse. De meeste hutten zullen op het dek worden gebouwd. Vracht- en passagegelden zullen gelijk zijn aan het tegenwoordig geldend tarief Parimaribo—New-York«.

Het staat met zulk een uitnemende, snelle verbinding tusschen Paramaribo en New-York te wachten, dat onze kolonie eerlang in de reisroutes der amerikaansche millionnairs en milliardairs zal worden opgenomen zoowel als in die der avonturiers, waarvan het aan de overzijde van den Atlantischen Oceaan wemelt. Laat ons hopen, dat wanneer dit cosmopolitisch volkje zich te Paramaribo vertoont en dan natuurlijk ook eens het binnenland wil bezien en de gouddistricten bezoeken, niet halverwege het onverbiddelijk: »Alles uitstappen" hoort, om te ontwaren, dat men zich om enkele luttele tonnen gouds met half werk tevreden stelde.

Er schijnt nu in Suriname een rage te wezen om in werkelijkheid een kouden neus te halen, wat het lijstje der verlofgangers zwelt maar aan. Eerst de inspecteur van het onderwijs, Dr. H. D. Benjamins, dan de houtvester baron van Asbeck, die om gezondheidsredenen zijne werkzaamheden bij de proefexploitatie moet staken, en verder de heer van Reigersberg Versluijs, die de directie der spoorwegen zoolang aan andere handen moet overlaten, tot hij, naar hij hoopt, binnen drie maanden hersteld, weer naar de kolonie zal kunnen terugkeeren. Voorts keerde ook de leider der Lawa-exploratie van

---

zinnig iets. Gisteren middag had ik een massa geld ontvangen — over de drieduizend pond — en daar ik 't den geheelen dag ontzettend druk gehad had vergat ik van vermoeidheid de noodige voorzorgen te nemen; toen het mij thuis gebracht werd, sloot ik het eenvoudig weg in mijn gewone kist op mijn slaapkamer. 's Morgens vroeg, tegen 4 uur zoo wat, werd ik wakker en verbeeldde mij, dat er iemand in de kamer was. De lamp, die ik heel laag aangelaten had, was uit, doch in het donker meen ik een gedaante te zien wegsluipen. Dadelijk dacht ik aan het geld. Ik streek een lucifer aan en ging naar de kist, doch vond die opengebroken en alle zakken met geld er uitgenomen. Ik vloog uit de kamer en riep mijne bedienden, doch vóór dat deze te voorschijn kwamen, waren de dieven zeker al een mijl weg.

Ge weet hoe 't er op de fabriek uitziet. Zelfs overdag is 't moeilijk er den weg te vinden, en gisteren nacht was het pikdonker. Ik ondervroeg al mijn bedienden, doch werd niets wijzer. Het gekste is, dat ik een paar dagen geleden aan de hoofddirectie heb geschreven om duizend gulden voorschot. Mijn chefs zijn achterdochtige lui, als dus die zakken met geld niet terecht komen, zullen ze mij van God weet wat verdenken.

Ik vroeg Jones o. a.: — om eenig houvast te hebben — of hij mij niet een beschrijving kon geven van den man, dien hij uit zijn kamer had zien sluipen. Het was een lange man, was alles wat hij er van zeggen kon.

Ik besloot met mijn vriend naar zijn fabriek terug te rijden, om een onderzoek ter plaatse in te stellen, en riep mijn bediende om mijn bendie klaar te maken. Toen de knecht verscheen, merkte ik op, dat Jones hem strak aankeek, doch hierover dacht ik verder niet na.

Onderweg zeide Jones mij, dat hij een sterk vermoeden had, waarom wist hij niet — dat mijn bediende de man was, dien hij in zijn kamer gezien had. Ik antwoordde, dat ik dacht dat dit heel onwaarschijnlijk was; en wij spraken er niet meer over.

Mijn onderzoek op de fabriek bleek al heel onvruchtbaar. Al de bedienden van Jones waren blijkbaar volkomen onschuldig. Ik beloofde toen een bekwaam inspecteur van politie te zullen sturen doch moest Jones in ellendige ongerustheid achterlaten. Ik had innig met den armen man te doen.

De politie deed haar uiterste best, doch na drie dagen zoekens was nog geen enkel spoor ontdekt.

Jones werd hoe langer hoe angstiger. Hij had het verlies nog niet aan het hoofdbureau medegedeeld en nu de kans op ontdekking van den diefstal geringer werd, klom zijn angst en vermeerderde niet weinig door het feit, dat hij bovendien uit zoo nemen leggen, waarom hij de mededeeling er van had uitgesteld.

Den derden nacht na de diefstal, terwijl ik er erg beroerd over was, dat ik Jones niet kon helpen, kreeg ik opeens een ingeving om gebruik te maken van den talisman. Er was, dacht mij, goede reden voor, terwijl geen zelfzuchtige drijfveer mij noopte achter dit geheim te komen. Ivy was afwezig. Ik ging naar mijn kamer en nam het kannetje uit de kist om de bovennatuurlijke machten te raadplegen. De witte lotusbloem was nog altijd even frisch. Ik snoof één seconde lang de lekkere geur in, deed het kannetje weer dicht en zette het vóór mij op de tafel neer. Al dadelijk overviel mij een aangenaam gevoel van slaperigheid en daarop volgde een droomgezicht, of wat ge 't noemen wilt: ik stond op den eenzamen straatweg bij de fabriek van Jones. Het was op het donkerste uur, vóór het aanbreken van den dag. Ik hoorde eenig geruisch in de heg vóór de fabriek en door een gat in die heg zag ik vier personen kruipen en hard wegloopen naar een groep boomen op zijde van den weg, waar zij stilhielden en iets schenen te begraven.

Eén van die vier personen was mijn bediende, er was ook een persoon bij, die ik wel eens in zijn gezelschap had gezien, maar de twee andere waren mij vreemd.

Juist toen ik een poging wilde doen om naar hen toe te gaan, verduisterde mijn blik en werd ik met een schok wakker. Het licht in mijn kamer was uitgegaan, doch hoe donker 't ook was, toch zag ik, dat er iemand dicht bij mijn tafel stond. Ik sprong op en trachtte die persoon te vatten, maar hij bleek vlugger te zijn dan ik.

(Wordt vervolgd).

gouvernementswege, de heer E. Middelberg weer naar patria terug, van wien de *Nieuwe Sur. Cort.* getuigde: »Met dezen ingenieur verliest de kolonie een man van buitengewone geschiktheid; kloekmoedig in zijn arbeid, volstrekt nuchter in het leveren van verslagen, aangenaam, minzaam in den omgang met ieder; kortom een man van de soorten die een zich ontwikkelende kolonie, als de onze, noode missen kan. . . Hij is hier echter, gedurende zijn verblijf, weinig begrepen geworden, omdat zijn aard, zijn natuur, daarbij zijn wijze van voordoen als wetenschappelijk man en de ernst waarmede hij hier zijn ingenieurstaak heeft opgevat, die den schijn heeft alsof hij het spreekwoordelijk surinaamsche optimisme — het »gelooven wat men wenscht« — opzettelijk heeft willen brusqueeren, hem alles behalve populair heeft gemaakt.«

Ook *Onze West* sluit zich bij deze woorden van waardeering aan, waaruit blijkt dat men te Paramaribo er den lieden der wetenschappelijke expeditie zeer terecht geen verwijt van maakt dat zoo weinig positieve resultaten bij dat wetenschappelijk onderzoek zijn bereikt. De tijd zal echter moeten leeren of de zaak niet verkeerd is aangepakt, juist door de wetenschap voor de taak te spannen.

Wij lezen in een bericht uit Albina dat nu toch eindelijk twee fransche onderdanen worden te pakken genomen en naar Paramaribo opgezonden wegens het ontvreemden van goud op hollandsch gebied.

Dien luitjes straffeloosheid of kwijtschelding van straf te beloven, zou onzes inziens niet aangaan, maar zou van de diensten dier menschen niet tegen een goede belooning ommekomst hunner straf kunnen worden partijgetrokken om de vindplaatsjes der fransche maraudeurs op ons gebied uit te vorschen?

Betreffende de expeditie naar de Boven-Tapanahony, onder leiding van den heer Goeje, ontleenen wij aan de surinaamsche bladen, dat na het vertrek van Albina op den 7en Juli ll. de reis, van de Tapanahony verder het binnenland in, den 5en Augustus d. a. v. werd voortgezet.

Volgens de inlichtingen van Boschnegers, die met het terrein bekend zijn, zou de expeditie langs het Triopad na drie dagen een Trio-dorp bereiken, vanwaar men in zeven dagen aan een breede kreek zou komen, Koeinti genaamd, die Noordwaarts stroomt en, naar gezegd wordt in de Saramacca uitmondt. De heer de Goeje meent dat de Koeinti niet anders is dan de Koeroeni.

De gezondheidstoestand van de heeren de Goeje en Bisschop van Tuinen, alsmede van het personeel uit de stad bleef, behoudens lichte ongesteldheden, goed; onder de Boschnegers evenwel heerschte veel verkoudheid en influenza.

Niet minder heuglijk dan het bericht, dat het den leden dezer expeditie goed gaat, is de verblijdende vooruitgang in de opbrengst der koloniale middelen, met name van het middel der invoerrechten, dat in de maand Juni ll. op eens het twaalfde deel der raming met nagenoeg 30,000 gld. overschreed en als het zoo in de volgende maanden een zelfde gangetje is blijven gaan en blijft gaan, de tegenvallers met de opbrengst van den spoorweg en van het middel der vergunnings- en concessierechten tot het ontginnen van delfstoffen op domeingrond meer dan goed zal maken.

De goudaanvoeren te Paramaribo, die over de eerste zes maanden van dit jaar ongeveer 40 kilogrammen achterbleven bij die over hetzelfde tijdvak van 1906, liepen in de maand Juli ll. weer een weinig op nl. tot 99 kilogram of omstreeks 8 kilogram meer dan in de gelijknamige maand van het vorige jaar. Het totaal ad ongeveer 576 bleef echter dus toch nog een 30 kilogram beneden het totaal over de eerste zeven maanden van 1906.

Van Vreemde Koloniën.

De toestand in Engelsch-Indië. Blijkens de laatste in de dagbladen voorkomende berichten is het in deze engelsche kolonie nog steeds verre van gunstig. De politie schijnt vrij wel machteloos te staan tegenover eene beweging, die goed georganiseerd blijkt en door hare alom verspreide nationale vrijwilligers er zóó den schrik onder de bevolking heeft weten te brengen, dat bv. zooals de *Times of India* aan de *Englishman* ontleent, in verschillende gevallen van misdadige aanranding van de zijde der terroristen geen klaarheid kan worden gebracht, wijl de inlandsche ooggetuigen het niet wagen getuigenis der waarheid af te leggen. Zoo moest men reeds een klacht laten varen, die ingesteld was tegen lieden, die den civielen geneesheer van Comilla in de rivier hadden geworpen; zoo kan men geen getuigen vinden van den aanslag op twee broeders, engelsche kooplieden van Calcutta, die ten aanschouwe van een groote menigte op het perron van het station te Dinajpoer door een bende inlandsche studenten werden aanvallen en voor dood bleven liggen, toen eindelijk hulp op kwam dagen; en zoo ziet men ook geen kans om klaarheid te brengen in eene zaak, te Dacca voorgevallen, waar drie Hindoes om politieke redenen door landgenooten op den openbaren weg werden aangevallen en verwond, zoodat een der aangeranden er het leven bij inschoot.

Waar Keir Hardie onlangs in zijne critiek op het engelsch-indisch bestuur, die we zeker wel, met het oog op de ondervinding ten onzent, niet zonder eenig voorbehoud moeten aanvaarden, van russische toestanden gewaagde, kan zeer zeker gezegd worden dat het bestuur door de drijvers der beweging voor werkelijk russische toestanden wordt geplaatst, die wellicht te eeniger tijd tot krasse maatregelen zullen leiden.

Hoewel begrijpelijkerwijze het meeste, zoo niet alles, wat omtrent de uitingen der beweging onder de inlandsche bevolking naar buiten verluidt, op de hoofdplaatsen en in de groote steden voorvalt, zou men volgens de *Statesman* verkeerd doen met aan te nemen, dat ten plattelande onder de groote massa der bevolking de grootste kalmte en rust zouden heerschen en de lieden hun dagelijksche bezigheden verrichten, alsof het alles pays en vree in het land ware.

Zoo is het daar volstrekt niet het geval. Met de hooge politiek houdt men er zich niet op, maar het bijgeloovige volk wordt door allerlei geruchten in een voortdurenden staat van onrust gehouden. Uit Chota-Nagpur deelde een zendeling aan de *Statesman* eenige staaltjes mede van de geruchten, die in den loop van het jaar in dat district hebben geloopen en onder de bevolking eene soort paniek teweeg brachten.

Zoo heette het eenigen tijd geleden dat wanneer op een bepaalden dag een vader het gezicht van zijn eerstgeboren zoon zag, deze zoon moest sterven. Het gevolg was dat duizenden vaders in den lande hunne woningen vóór dien dag verlieten en den ganschen dag uitbleven om het gevreesde onheil af te wenden.

Een ander maal liep het gerucht, dat een groote slang, door 160 man gedragen, en een reuzen-pad, door 120 lieden gedragen, uit het Westen naderden. In elk dorp, waar zij kwamen, vroeg de slang of er ook een vrouw was, die de *sahia* niet had nagekomen. Werd zoo'n vrouw gevonden, dan ademde de pad over haar huis, en moesten al haar kinderen sterven. De *sahia* is de eed van eeuwige vriendschap tusschen twee vrouwen, die tot verschillende kasten moeten behooren en een gelijk aantal zoons of dochters hebben. De eerste toenadering bestaat in de wisseling van betelnoten. Dan worden bezoeken gewisseld, doch heeft bij dat eerste bezoek geen persoonlijke ontmoeting plaats. Zes maanden later komen de vriendinnen samen, waarbij dan nieuwe kleederen worden gewisseld en de eene eet wat de andere heeft gekookt. Zoo'n *sahia* eenmaal begonnen, moet tot het einde worden nagekomen, wil men zich zelve of eenig lid der familie voor den dood bewaren, daar zulke straf onvermijdelijk op de nietnakoming volgt.

Ook hebben in zulk een tijd onder een bevolking, waar de godsdienst zulk een belangrijke plaats inneemt, allerlei godsdienstige bewegingen plaats, waarvan men tevergeefs naar de beteekenis speurt. Zoo vernam de *Statesman* uit datzelfde Chota-Nagpur, dat daar een vreemd uitziend pak in een veertigtal dorpen het voorwerp had uitgemaakt van vereering door de bevolking, zooals blijken kon uit de talrijke met vermiljoen daarop aangebrachte teekenen, voordat het op een politiebureau belandde, waar men het pak, dat een afschuwelijken stank verbreidde, open maakte en er in vond — een dooden hond, die toen natuurlijk tegelijk met de lappen-emballage zoo gauw mogelijk onder den grond werd gestopt.

Alcohol in West-Afrika. De heer Herbert Tugwell, anglikaansch bisschop voor Equatoriaal Afrika, heeft aan de *Times* een brief gezonden, waarin hij mededeeling doet van het besluit, op de vergadering der bisschoppen van het diocees te Lagos genomen, in zake het alcoholvraagstuk.

Dit besluit heeft betrekking op den invoer van goedkoope en schadelijke spiritualiën in de koloniën in West-Afrika, waar telken jare vele millioenen gallons daarvan worden ingevoerd. Met het oog op het groote nadeel dat hierdoor aan de bevolking dier landen wordt toegebracht, doet de vergadering een beroep op alle Christenen om mede te werken aan de afschaffing van dezen immoreelen handel.

De sprekers, merkte de heer Tugwell op, waren eenparig de meening toegedaan, dat het gebruik van spiritualiën de inboorlingen vergiftigt, de mannen krankzinnig maakt en de vrouwen onvruchtbaar. Ten bewijze hiervoor voert hij aan dat in de jaren 1895 tot 1905 in de stad Lagos 21095 geboorten slechts stonden tegenover 21126 sterfgevallen. Dit hooge sterftecijfer was zeker grootendeels aan den alcohol te wijten.

Bij een door hem ingesteld onderzoek bekenden de handelaren, dat zij slechts weinig winst uit den alcoholverkoop trekken, maar dat ze daartoe genoodzaakt zijn, wijl de jenever in het land de gangbare munt geworden is, en zij slechts in ruil daarvoor de producten kunnen bekomen, die zij noodig hebben.

De heer Tugwell meent dat de oprichting van banken van gouvernementswege en de verschaffing van geld tegen billijke rente aan de kooplieden in het binnenland, benevens de instelling van een hoog invoerrecht van b.v. een pond sterling per gallon zeer veel zouden bijdragen om het euvel te bestrijden zoo niet geheel den kop in te drukken. Het liefst zou de bisschop den alcohol-invoer geheel verboden willen zien en wijst hij hiertoe op het voorbeeld van Spanje, dat besloten heeft dien invoer voor Fernando Po te verbieden. De heer Tugwell zou ook en met te meer kracht op het voorbeeld van den Congo-Staat hebben kunnen wijzen, waar het verbod sedert jaren reeds in toepassing is, doch van de anglikaansche geestelijkheid ook maar één goed woord met betrekking op dien Staat te verwachten is blijkbaar te veel verlangd.

De *Times* wil natuurlijk van een verbod op den alcoholinvoer niet weten. Een opium-verbod is nog wat anders; van cultuur en bereiding profiteeren toch uitsluitend Indiërs, Chineezen en de koloniale kassen, en zij het dat ook door een verbod op den alcohol-invoer in Engelsch-West-Afrika de blijkbaar niet voor ernstige consideratie in aanmerking komende koloniale kassen het eerst en meest de nadeelige gevolgen daarvan zouden ondervinden, met dien alcoholinvoer zijn ook de belangen gemoeid van liverpoolsche reeders en exporteurs en engelsche distilleerders — en die belangen wegen wel.

Het City-blad vindt een sterftecijfer van 2000 op 40.000 zielen of 50 per mille in het jaar nu zoo heel erg onrustbarend niet, doch erkennende dat de gemeene foezel, die men den negers voorzet hoogst schadelijk moet werken op gezondheidstoestand en moreel der bevolking, geeft't blad het middel aan de hand om — de inboorlingen tot fijnproevers op te leiden zoodat ze niet meer drinken om zich te bedrinken, maar en connaisseurs hun borreltjes gouteeren, zoodat ze den gemeenen foezel, dien men door verbodsbepalingen behoort te weeren, niet zouden missen.

De slaapziekte. Nog steeds peinst men op middelen tegen deze vreeselijke kwaal, die de bevolking van gansche streken in Midden-Afrika decimeert en tal van dorpen tot zelfs geheel ontvolkt. Twee berlijnsche geleerden, professor Loeffler en dokter Ruhl, meenden evenwel in arsenicum het middel te hebben gevonden, dat evenals de quinine tegen de malaria als voorbehoedmiddel tegen de slaapziekte zou kunnen worden aangewend. Dokter Laveran verklaarde evenwel onlangs in de Académie des Sciences te Parijs, dat hij, hoewel vorige proeven, door hemzelven en Dr. Mesnil genomen, reeds hadden uitgewezen, dat aan het arsenicum geen voorbehoedende kracht kon worden toegekend, op de mededeelingen der beide duitsche geleerden die proeven met medewerking van den heer Thiroux had hervat, doch met hetzelfde negatieve resultaat.

En intusschen, terwijl het nog niet zeker schijnt of men de ziekte, wanneer die zich eenmaal heeft geopenbaard, met blijvend succes voor den zieke kan bestrijden, breiden de *trypanosomen*, waaraan men de ziekte toeschrijft, het veld harer verderfelijke werkzaamheid steeds uit. Zij zien er zelfs niet tegen op om de zee over te steken, waar toch nu reeds twee gevallen van slaapziekte in Voor-Indië werden geconstateerd. In het hospitaal te Bhowanipore stierf na een lijden van vier maanden een japansche vrouw daaraan terwijl in een hospitaal te Calcutta eene inlandsche Christin uit Madras werd opgenomen met dezelfde kwaal.

Van Manilla. De autoriteiten hebben toegegeven aan den drang van de zijde der amerikaansche ingezetenen en het gebruik van de Katipoenan —, of eenige andere, in den strijd tegen het amerikaansch gezag door de opstandelingen gebezigde vlag, onder bedreiging van hooge boeten en gevangenisstraf, hetzij afzonderlijk dan wel tegelijk op te leggen, verboden. Gelijke verbodsbepalingen zijn ook gesteld voor het voeren van opruiende taal in openbare bijeenkomsten, zoodat de Nationalisten, die bij de verkiezingen voor het eerste philippijnsche parlement zich van dat middel bedienden om propaganda te maken, nu wel mogen inbinden. Thans is blijkbaar de philippijnsche pers aan de beurt, die volgens de *Manila-Times*, in tegenstelling met wat men op Java en in de engelsche koloniën in Azië ziet, zich in eene groote mate van vrijheid zou verheugen. Men denkt daarbij aan het ietwat te laat en de gouverneur-generaal Wright, die op alle rechterlijke beslissingen van dien aard, invloed uitoefende, werd tijdens den loop van het geding van zijn post geroepen en vervangen — tegen *El Renacimiento* ingestelde proces wegens laster, omdat het blad een boekje had opengedaan over het optreden van de constabulary onder de oogen en op last van den chef van dien dienst, kolonel Baker, een proces, dat wegens de vervanging van den heer Wright, eindigde met de vrijspraak van het blad, het ontslag van kolonel Baker en zijne voornaamste amerikaansche medeplichtigen, en de gevangenneming van een philippijnschen luitenant der constabulary. Erkend moet dan ook worden, dat sedert het optreden van den tegenwoordigen gouverneur-generaal, Smith, van zulken invloed van hoogerhand op de rechtspraak geen sprake meer schijnt te wezen, en de philippijnsche pers, ten minste de nationalistische, heeft daar in den verkiezingsroes blijkbaar al te zeer op gesteund, waarop, nu die verkiezingen voorbij zijn, de reactie van bestuurswege is gevolgd, welke zich ook uitstrekt tot reclame-merken op handelsgoederen. Eene firma te Manilla, die uit Engeland dertig kisten katoenen goederen ontving, voorzien van merken betrekking hebbende op de overwinning der Independistas bij de verkiezingen, kreeg bij hooge gunst verlof die goederen in te voeren, onder beding evenwel dat verdere zendingen niet van zulke merken zouden mogen zijn voorzien.

Cocaïne in het verre Oosten. Het cocaïne-verbruik neemt in Indië, Birmah en het Oosten in het algemeen snel toe, schreef de *Rangoon-Gazette*. Groote hoeveelheden worden binnengesmokkeld en bijna dagelijks hebben, zoowel te Rangoon als in andere indische havenplaatsen, aanhalingen plaats. Deze aanhalingen maken slechts een klein deel uit van den onwettigen handel in dat artikel. Het is onmogelijk om hiertegen met succes op te treden, zoolang groote fabrikanten in Europa hun product goedkoop en vrijelijk aan den man kunnen brengen. Het cocaïne-gebruik doet veel kwaad en de gevangenisstatistieken zouden kunnen aantoonen hoeveel misdadigers zich daaraan overgeven. Het ogenblik schijnt gekomen, dat beschaafde natiën samenwerken om de vervaardiging en den verkoop van dit product te beperken.

De strijd tegen het opium. De fransche regeering schijnt besloten te zijn, om het opiumverbruik in Indo-China te verbieden. Den 23en Augustus ll. werd met het oog daarop door den gouverneur-generaal Beau eene commissie ingesteld, waarvan een der leden zich door de *Opinion* liet uithooren en daarbij verklaarde, dat het verbod een besloten zaak was. Frankrijk kon bij deze aangelegenheid niet bij China en Engeland achterblijven, de groote moeilijkheid zat hem in de vraag, hoe men aan

de zeven miillioen piasters zou moeten komen, welke de kolonie door het verlies van dit middel zou derven. Er stonden hiertoe drie wegen open: verhooging van douanerechten, invoering eener hoofdelijke belasting, of instelling van een nieuw monopolie.

Naar aanleiding van dezen strijd tegen het opium, waaraan de fransche regeering zich dus *nolens volens* gedwongen ziet deel te nemen, kunnen wij de opmerking niet weerhouden, in verband met het voorgaand entrefilet, dat het aan gerechten twijfel onderhevig is of het eigenlijk doel — de inlandsche volkeren te beschermen tegen den schadelijken invloed van een gevaarlijken stimulans — wel zal worden bereikt, en of niet die strijd, met succes bekroond, den weg zal banen voor nog veel schadelijker zaken.

Japan weert het opium doch niet op humaniteitsgronden, maar als concurrent van de *sake*, het nationale, geenszins onschuldige brouwsel; broeder Jonathan beperkte het opiumgebruik op de Philipijnen tot de daar aanwezige Chineezen en voor een bepaalden termijn, waarna het verbod algemeen zal zijn, doch de invoer van amerikaansche spiritualiën neemt in den archipel toe; de cocaïne staat gereed om in de engelsche aziatische koloniën het opium te vervangen; terwijl China een opium-verbod uitvaardigde, doch den papaver-aanplant in het eigen land aanmoedigt, en waarschijnlijk eenvoudig het buitenlandsche product van zijne markt wil weren, doch zich overigens in zijn behoudzucht, trots verbodsbepalingen, die er reeds meer waren om niet te worden opgevolgd, bij de oude, beproefde gewoonte schijnt te willen houden.

De algemeene anti-opium-manie zal straks ook wel der nederlandsch-indische regeering de handen binden, maar het dunkt ons niet kwaad, zich voor oogen te houden, dat men er niets door winnen zal en verlies in alle opzichten veeleer te wachten staat—behalve wellicht voor . . . Schiedam.

INGEZONDEN.

Den Haag, 4 Oct. 1907.

Aan

den Heer Dr. J. D. E. Schmeltz,

te Leiden.

In antwoord op Uw „Ingezonden" in No. 40 van dit Weekblad het navolgende:

U schreef (zie Kol. Weekbl. No. 36) dat de heer V. d. Sande het Sentanimeer bezocht, waar van te voren geen Europeaan was geweest; ik toonde met vermelding van bronnen (Kol. Weekbl. No. 37) aan dat zulks onjuist is m. i.

Aan U het woord om het tegendeel te bewijzen.

Aangezien in deze kwestie mijn naam niets ter zake doet, zal ik dien voorloopig niet noemen.

Hoogachtend,

Uw dw. dr.,

EMCÉWÉ.

VRAGENBUS.

Van zeer geachte zijde, werd aan onze redactie-commissie het volgende verzoek gedaan:

Zooals u mogelijk bekend is geef ik mij nogal moeite lom in mijn kring wat gezonder en meer met de werkevijkheid overeenkomende denkbeelden over Oost-Indië te berbreiden. Naar aanleiding van eenige voordrachten ter heooging van dat doel gehouden, werd mij door enkele hoorders verzocht photographieën te laten zien van de eoofdsteden in Indië en van de mooiste plekken op Java n Sumatra. Ik wist dat die photo's bestaan en in den handel verkrijgbaar zijn; evenals prentbriefkaarten van verschillende steden in Indië; en gaf mijn boekhandelaar de opdracht er een dozijn ter bezichtiging op te zenden. Tot mijn niet geringe verbazing bekwam ik na eenige weken van hem ten antwoord, dat — zelfs na plaatsing van een advertentie in een vakblad v. d. boekhandel — niemand hem had kunnen inlichten waar die photo's te bekomen zijn.

Thans neem ik de vrijheid mij te wenden tot uwe commissie met beleefd verzoek me wel te willen inlichten tot wien men zich heeft te wenden om bedoelde photo's te bekomen. En, voor het onverhoopt geval dat uwe commissie zelve daarop geen bescheid kan geven, alsdan in een vragen-rubriek van het Koloniaal Weekblad een desbetreffende vraag te doen stellen, opdat behalve mijn persoon, ook anderen de wetenschap krijgen waar photographische opnamen en afdrukken van plaatsen in ons Oost-Indië te koop zijn.

Mochten, zooals wij vreezen, in geen enkelen boekhandel in Nederland de bedoelde foto's te krijgen zijn, dan zullen er toch wellicht onder onze lezers wel velen zijn in het bezit van een of meer dergelijke afbeeldingen, welke zij voor het goede doel bereid zijn tijdelijk in bruikleen af te staan. Hun wordt verzocht dit dan per briefkaart te willen melden aan het adres der *redactie-commissie 7a Heerengracht den Haag.*

NAAMLIJST VAN LEDEN

toegetreden tot de Vereeniging „Oost en West" over de maanden Augustus en September 1907.

Heer J. P. W. Geill,	Amsterdam	contrib. f 1.50 lid
〃 A. L. Messchaert,	〃	1.50 〃
〃 W. C. M· Muller,	〃	1.50 〃
〃 G. A. Sedee,	〃	1.50 〃
〃 H. C. W. Serlé,	〃	1.50 〃
Mevr. Ag. Wegerif geb. Gravestein,	Apeldoorn	1.50 〃
Heer J. Jaspers,	〃	1.50 〃
〃 W. A. Stoltz,	Arnhem	1.50 〃
„De goedkoope leeskring"	Buitenzorg	12.— don.
Heer M. Sanders,	's-Gravenhage	1.50 lid
〃 L. E. Dom,	〃	1.50 〃
Mevr. L. Rogge geb. Crane,	〃	1.50 〃
Heer F. Charles,	〃	1.50 〃
Mej. M. Crane,	〃	1.50 〃
Heer E. Heyning,	〃	3.— 〃
〃 E. Mundt,	〃	3.— 〃
〃 J. Pennock,	〃	1.50 〃
〃 H. L. C. B. van Vleuten,	〃	2.50 〃
〃 A. Huisman,	〃	1.50 〃
〃 A. A. Gobius,	〃	1.50 〃
〃 Mr. G. J. A. van Berckel,	〃	5.— don.
Mevr. J. Gerber,	〃	1.50 lid
Heer L. K. Lindhout,	〃	1.50 〃
〃 J. C. A. Bannink,	〃	1,50 〃
〃 P. Schwippert,	〃	1.50 〃
〃 Joh. Boersma,	Groningen	1.50 〃
〃 F. Donnaar,	Leiden	1.50 〃
〃 P. de Vries,	〃	1.50 〃
Mevr. W. J. C. van Gellicum geb. van Lookeren Campagne,	Gorcum	1.50 〃
Heer Schüller van Vlissingen,	Leiden	1.50 〃
〃 Dijkstra,	〃	1.50 〃
〃 P. Klok,	Rijswijk	1.50 〃
〃 A. M. Hens,	〃	1.50 〃
〃 Asman,	Paramaribo	2.50 〃
Mej. F. Cranen,	Voorburg	1.50 〃
Heer K. M. van Weel,	〃	1.50 〃

Aan **Leden** die **verhuizen** wordt verzocht hiervan aan den Administrateur, Verhulstraat 51, den Haag, **kennis te geven, met vermelding zoowel van het oude als het nieuwe adres.**

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Gids. October 1907.

De nieuwe artikelen 75 en 109 van het Ned.-Indische Regeerings-Reglement en wat er uit groeien zal? door Mr. J. A. Nederburgh. — Een advies in zake legerorganisatie voor Ned.-Indië van den Raad van Koophandel en Koloniën in 1814, door P. H. van der Kemp. — Twee politieke ballingen onder de regeering van Koning Willem I, door W. C. Nieuwenhuijzen. — Het jacht Grol in Tonkin, door Mr. J. E. Heeres. — De uitkomsten van het welvaart-onderzoek op Java. IVb. De tarieven der Staatsspoorwegen op Java. — Vroegere koloniale poezie (Jacob Steendam), door S. Kalff (slot). — Varia. — Maandelijksche revue van brochures enz. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller. — Financieel overzicht.

De Indische Mercuur. 8 Oct. 1907.

Rubbercultuur, door A. H. Berkhout. — Proeven met groene bemesting, door N. — De Preanger Kinabond en de Vereeniging Kinaproefstation „de Vrij". — Surinaamsche brieven. — Soerabajasche havenplannen. — Het gebouw der Javasche Bank te Medan. — De vestiging van Javanen in Suriname. — Suriname-Saramacca-Coppename-Marowijne. — Invoer op Java in Juni 1907. — Uitvoer van Java in 1907. — Vragenlijst Syndicaat van Suikerfabrikanten. — De tabakskultuur in Perzië. — De caoutchoucmarkten in Europa. Vereeniging „Oftteelt" te Batavia. — Cocos nucifera, door E. Bolten (vervolg). — Kultuurberichten. Enz.

Weekblad voor Indië. 1907. No. 19.

Scheidsgerecht voor ambtenaren, door Mr. Dr. W. M. G. Schumann. — Een gouverneur van Ternate (met portret), door Gabriël. — Vrouwenkleederdrachten van Pajakoemboeh (met afb.) door J. E. Jasper. — Bij den Soenan op bezoek (met afb.). — Een verdienstelijk Inlandsch ambtenaar (met portret). — Indische omstreken, door H. B. — Indrukken van den dag, door Corax. Enz.

Indisch Militair Tijdschrift. 1907. No. 9.

Eenheidsprojectiel voor artillerie te velde, door A. J. Gooszen. — Officiersbelangen, door R. Boonstra. — Een kleine bijdrage tot het moderne infanterievuur, door B. H. Franssen Herderschee. — De inrichting van maneges, door v. d. P. — Proeven met trefferbladen bij de Vesting-Artillerie, door L. H. Dessauvagie. — Kort overzicht van de gebeurtenissen op Flores en eenige gegevens betreffende dat eiland, door A. Tissot van Patot. — Munitiebespanning, door A. Vogel. — Het eetketelvraagstuk in het Indische leger, door v. S. — Officieren met verlof in Holland, door v. S.

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar Oost-Indië.

Het SS. „Kon. Willem II", Gezagvoerder J. Teensma, vertrokken van Batavia 12 Sept. en aangekomen te Genua 5 Oct. 1907.

Te Genua hebben zich ontscheept:
H. Krayer v. Aalst.
A. E. Schneeder.
M. Berkhoff, echtg. en 3 kind.
Jongejuffr. Metz.
L. G. Berbet.
L. A. G. Hessink.
Mej. D. J. L. C. Houthuyzen.
Jhr. H. L. v. d. Wijck.
C. G. Kan, echtg. en kind.
L. P. v. d. Zwaal.

Van Sabang:
J. Muipken.
C. C. Klatte, echtg. en 2 kind.
Mej. Boelijn.
C. J. Hasselman en kind.

Te Port Said is gedebarkeerd:
Pastoor M. J. D. Claessens.

Te Amsterdam zullen zich ontschepen:
Mevr. Engelhart en 2 kind.
C. v. Doorn.
H. Materman.
A. de Laat, echtg. en kind.
H. ten Have.
P. J. de Hamer.
O. Saanum.
Benevens Hr. Ms. troepen en schepelingen.

Van Sabang:
G. Zwalje, echtg. en 4 kind.

Het SS. „Kon. Willem I", Gezagvoerder K. Haasnoot bestemd to vertrekken van Amsterdam naar Batavia 5 Oct. 1907.

Te Amsterdam schepen zich in:
Mej. P. J. Posthumus.
Mevr. K. Graafland en 4 kind.
W. Frederiks en echtg.
W. E. v. d. Hout.
Herr. Kampler.
M. J. Bleijs.
A. v. Aken.
P. Lems.
M. Kemp.
J. W. Wormer, echtg. en 5 kind.
P. I. Lever.
G. A. Tiesing.
Mevr. Schermbeek.
J. H. Boon en echtg.

Naar Belawan-Deli:
A. van Doornum.
Mej. C. J. v. Doornum.

Van Southampton naar Genua:
Mr. Robert Brown.

Te Genua zullen zich inschepen:
Mej. H. L. A. Vemer.
T. C. v. Lier.
C. T. A. Moorrees en echtg.
Mr. H. T. de Boer.
A. H. Kleyweg de Zwaan.
Mevr. T. Holtzman.
K. Brocx en echtg.
Mev. L. Kaplaan.
L. H. Held.
C. N. A. Loos.
C. B. Eenhoorn.
B. T. Abels.
J. C. v. Leeuwen en echtg.
Mej. M. Klarenbeek.
Mej. v. Alphen.
N. J. Lauring en echtg.
J. G. Blom.
W. M. de Jongh.
J. v. d. Ploeg.

N°. 42. Donderdag 17 October 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

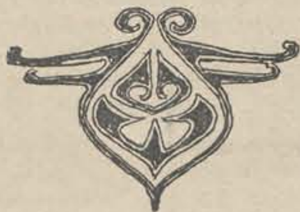
Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	*f* 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	*f* 0.15
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht**, Den Haag.
Voor **Administratie en Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **51 Verhulststraat.**
Voor **Advertentiën** tot de Drukkerij »LUCTOR & EMERGO«, **AMALIA VAN SOLMSSTRAAT** Telefoon **4424**, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éénsschenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden**

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Van eenige leden der „Commissie van toezicht over zonen van Inlandsche Hoofden en andere aanzienlijke Inlanders" mochten wij de som van *f* 150 ontvangen, als zeer welkome gift, speciaal bedoeld tot tegemoetkoming in de studie- en onderhoudskosten der zich voor een technisch vak hier te lande bekwamende Maleiers en Javanen, voor wie wij enkele weken geleden de hulp van vermogende belangstellenden inriepen.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

De „Commissie van Opvoeding en Onderwijs", die zich ten doel stelt ouders en voogden in Indië, behulpzaam te zijn in het vinden van een in alle opzichten **goed thuis** voor hunne kinderen of pupillen hier te lande en desgewenscht na bereiking hiervan op doeltreffende wijze een wakend oog in het zeil te houden, en door correspondentie die ouders-voogden omtrent alles hunne kinderen betreffende op de hoogte houden, vergaderde Dinsdag 15 dezer te 3 ure n.m. in een bovenlocaal van het bureau Heulstraat 17. Er viel niet zoo heel veel te behandelen, aangezien de hulp en raadgevingen dezer commissie nog niet zooveel worden ingeroepen, als zij wel hoopte in het belang der kinderen, wier ouders hen hier aan de zorg van anderen moeten overlaten. Dit toeschrijvende aan de nog altijd te weinig algemeene bekendheid ook in Nederlandsch-Oost- en West-Indië van het doel dezer Commissie, zint zij op middelen om hierin verbetering te brengen. Verschillende denkbeelden werden daartoe aan de hand gedaan, die nader overwogen zullen worden en daarna ook in ons orgaan medegedeeld. Intusschen roept de Commissie de medewerking van alle belangstellende lezers in, om te helpen voor haar streven propaganda te maken.

Van de Commissie tot verspreiding van populaire kennis omtrent „Oost- en West-Indie."

VERGADERING op Zaterdag 19 October 1907, 's avonds 8 uur in de leeszaal boven Boeatan, Heulstraat 19, Den Haag.

Te behandelen:
Notulen der vorige vergadering.
Bespreking der middelen tot bereiking v. h. doel door de Commissie beoogd.
Mededeeling betr. een in gereedheid zijnde uitgave.
Bespreking van het H. O. in de Aardrijkskunde, in verband met de adviezen van O. en W.

De Voorzitter,
H. BLINK.

Het zal der commissie zeer welkom zijn, wanneer diegenen onder de lezers van het Koloniaal Weekblad, die genegen zouden zijn een voordracht met of zonder lichtbeelden [de lantaarnplaatjes hiertoe zijn voor alle leden van Oost- en West, gratis in bruikleen te krijgen bij de Vereeniging voor het houden van voordrachten met lichtbeelden te Amsterdam] over een Oost- of West-Indisch onderwerp te houden of die iemand daartoe weten aan te bevelen, zulks aan den voorzitter, adres Groot Hertoginnelaan 67, willen opgeven, opdat ook de verschillende Afdeelingsbesturen, die hiernaar verlangend uitzien, er mede in kennis kunnen worden gesteld.

KOLONIALE PRAATJES.

De indische begrooting.

De begrooting van Nederlandsch Indië voor het dienstjaar 1908 wijst in het, der Tweede Kamer aangeboden ontwerp een totaal aan van 177.417.747 gld. aan uitgaven tegenover een op 176.560.076 gld. geraamde opbrengst der middelen, zoodat wederom als in vorige jaren op een tekort wordt gerekend en wel thans ten bedrage van 857.761 gld.

Blijkens de M. v. T. op de begrooting, waarbij als een aangename surprise vooraf zoowel voor 1906 als voor het loopende jaar, instede van de geraamde tekorten bij het sluiten der rekening millioenen overschotten in uitzicht worden gesteld, laat evenwel de raming ook voor Indië een deurtje open voor verrassingen.

Die gunstige uitkomsten zijn of zullen zijn, zooals de minister in zijne toelichting ook doet uitkomen, te danken grootendeels aan de hooge tinprijzen, waarop niet blijvend mag worden gerekend, zoodat het zeker goed gezien is niet op die buitenkansjes te bouwen.

De financieele toestand blijft van dien aard, dat evenals ten vorigen jare werd uiteengezet, naar versterking der middelen moet worden gestreefd. Een ieder zal zulks met den minister eens zijn, en zulks te meer, waar, gelijk deze thans te kennen geeft, van de speciale maatregelen, die tot blijvende vermeerdering der middelen moeten strekken, de voornaamste reeds tot stand gekomen of aanhangig gemaakt zijn terwijl in de eerst volgende jaren geleidelijk nog een belangrijke verhooging van de jaarlijksche uitgaven te wachten is.

Wij meenen ten aanzien van den financieelen toestand hier nog eens de aandacht te moeten vestigen op een punt dat zeker wel waard is daaraan de noodige aandacht te wijden.

Uit het in den tekst der M v. T. opgenomen gebruikelijk vergelijkend overzicht van de opbrengst der middelen en van de uitgaven over de laatst verloopen jaren, alsmede over de jaren 1907 en 1908, blijkt ongetwijfeld dat geleidelijk maar zeker het eens alles beheerschend overwicht der baten uit de gouvernements-producten bij de toeneming der uit anderen hoofde geputte middelen tot zoodanige afmetingen zal zijn teruggebracht, dat eventueele tegenvallers geen al te schadelijken invloed zullen teweeg brengen op den gang van het geheel.

Onder die, uit anderen hoofde dan uit de wisselvallige opbrengst der gouvernements-producten geputte middelen, bevindt zich echter een van onzes inziens, met het oog op den tijdgeest, ietwat precairen aard. Men zal wel begrijpen, dat wij hiermede het opiummiddel bedoelen.

Dit middel verschaft der koloniale kas bij een totaal aan uitgaven van 4, 5 en aan inkomsten van 21 millioen, gulden volgens de raming voor 1908 eene bate van 16.5 millioen, nagenoeg evenveel dus als de 17 millioenen, die de gouvernements-producten geacht worden meer te zullen opbrengen dan voor exploitatie als anderzins daaraan zal moeten worden ten koste gelegd.

Men rekene ons alsjeblieft! niet tot wat de engelsch indische en Straits-bladen *opium faddists* noemen. We kunnen ons toch maar niet voorstellen waarom, terwijl hier in Nederland als in andere beschaafde landen met name in Engeland, waar de strijd tegen het opium het felst gevoerd wordt, de staatskurk voor een belangrijk deel drijft op de opbrengsten uit een verderfelijk middel als den alcohol, der koloniale kas een middel zou worden ontnomen, dat zijne opbrengsten trekt uit het »verfoeilijk heulsap", dat intusschen volgens velen heel wat minder schadelijk moet werken, dan jenever, gin, absinth et tutti quanti. Doch Frankrijk meende al het voorbeeld van Engeland en China — de onderkoning van Nangkin overweegt intusschen trots het uitgevaardigd keizerlijk verbod op het opium-verbruik de instelling van een monopolie in zijne provincie — te moeten volgen. Nederland zal zich wellicht niet aan de beweging kunnen onttrekken, en al zou dan die bate van 16 millioen niet eensklaps behoeven te verdwijnen, de mogelijkheid bestaat dat Indië die eens geleidelijk zal moeten derven — reden te meer dus om op versterking der middelen aan te sturen.

Den aandachtigen lezer zal het uit menig postje op deze begrooting niet ontgaan, dat de richting, waarin die versterking moet worden gezocht bij het bestuur reeds vasstaat, zij het ook dat de middelen voorshands ontbreken om, nu andere eischen van sociaal-politieken aard zich meer op den voorgrond dringen, met kracht de hand aan den ploeg te slaan.

Wat die eischen betreft, kan het ons niet anders dan voldoening schenken kennis te nemen

van de maatregelen in het belang der verheffing van de inlandsche bevolking genomen door uitbreiding en verbetering van het inlandsch onderwijs en die, strekkende om gevolg te geven aan het voornemen, om aan het inlandsch element een grooter en belangrijker aandeel te schenken in de verschillende takken van dienst.

Wat het eerste punt betreft geeft zeker het op het einde van 1908 volgens de begrootingscijfers te bereiken resultaat eener tweejarige campagne in het belang van het inlandsch onderwijs stof tot dankbaarheid — verbetering der 1e en 2e klasse-scholen, oprichting van 286 nieuwe 2e klasse- en 377 desa-scholen, uitbreiding van het aantal leerlingen der kweekscholen en oprichting eener nieuwe kweekschool en van twee ambachtsscholen, uitbreiding van het aantal leerlingen der opleidingsscholen en aanvang van den bouw van drie nieuwe opleidingsscholen bij de bestaande, men moet wel een Nurks wezen, om niet in te zien dat een flinke stap in de goede richting werd gezet. En toch! We zijn dankbaar voor Indië, maar niet voldaan.

Na de oprichting van 186 2e klasse-scholen in het eerste jaar, kon «met het oog op het beschikbaar onderwijzend personeel voor 1908 op eene vermeerdering van het aantal scholen met 100 worden gerekend.» De behoefte aan onderwijzers dringt dus wel en de vraag doet zich voor of hierin wel voldoende zal kunnen worden voorzien, door vermeerdering van het aantal kweekscholen met slechts één, tenzij de door het gouvernement gesubsidieerde particuliere kweekscholen hoop geven op een ruimen oogst.

Beslist beneden den eisch van den tijd komt ons evenwel de zorg voor, aan het inlandsch ambachtsonderwijs geschonken. In 1908 zal, van de 3 ontworpen scholen naast de in 1907 te Soerabaja opgerichte ambachtsschool een nieuwe te Semarang verrijzen, terwijl nog wat Java betreft een viertal particuliere inrichtingen voor handwerksonderwijs worden gesubsidieerd. Hoewel het ons voorkomt, dat zich hier een nuttige werkzaamheid opent voor de velen, zoo hier te lande als in Indië, die met woorden zoo gul waren met hun Javanen-liefde, om van die liefde ook door de daad te doen blijken, door tijd, moeite en geld ter beschikking van het door het gouvernement dan nog slechts te steunen doel te stellen, vermeenen we, dat hierop niet al te zeer te rekenen valt, zoodat het bestuur de zaak zal moeten aanvatten en dan krachtiger dan tot nu toe, met het oog op de ondervinding overal elders opgedaan, waar men in nieuwe landen het ambachtsonderwijs verwaarloosde of daaraan geen voldoende aandacht schonk.

Wat het tweede punt betreft zien we, naast de reeds jaren bestaande dokter-djawa-school, waarvan een duplicaat zeker niet te veel verlangd schijnt, bij de nu aangeboden begrooting in werking den cursus tot opleiding van inlandsche officieren — gaarne zoude men hieromtrent het antwoord vernemen op de voorstellingen daarvan gegeven, alsof de zaak op een failure zou kunnen uitloopen — een cursus tot opleiding van inlandsche veeartsen, op wel wat bescheiden schaal, terwijl gelden zijn aangevraagd, voor eene op te richten opleidingsschool voor inlandsche rechtskundigen, voor de opleiding van jongelieden tot inlandsche opzichters bij den waterstaat, en wijders aan de bij wijze van proef ter vervanging van den, niet aan het doel beantwoordenden practischen opleidingscursus te Buitenzorg in te stellen opleidingscursus voor tuin- en landbouw ook inlanders zullen kunnen worden toegelaten.

Zien we dus hoe in deze voor de toekomst van Indië zoo uiterst gewichtige aangelegenheden reeds een flinke stap in de goede richting werd gezet, te duidelijk staat het ons voor, hoe deze stap door meerdere zal moeten worden gevolgd, om daarbij niet nog meer te worden doordrongen van de waarheid, «dat in de eerstvolgende jaren nog eene belangrijke verhooging van de jaarlijksche uitgaven te wachten is».

Hoe stelt men zich nu voor de daartoe noodige versterking der middelen te erlangen?

Gelijk een veld bij intensieve cultuur zijne hoogste productie erlangt, zal ook een land slechts geven wat het geven kan, indien men het de noodige middelen verschaft voor zijne economische ontwikkeling.

Met instemming volgt men ongetwijfeld de maatregelen, genomen in het belang van het inlandsch credietwezen, waar in 1908 naast een aantal van 56 credietbanken, de instelling der desa-loemboengs tot vijf andere residentiën dan de zes waar zij reeds werkt, zal worden uitgestrekt, maatregelen, die het weerstandsvermogen der bevolking, hare economische kracht zullen verhoogen en daarmee ook hare koopkracht en kooplust, welke indirect ook den staat ten goede komen.

Wij zien het bestuur diligent omtrent het «denkbeeld eener indienststelling van europeesch en inlandsch personeel, bestemd om..... plaatselijk werkzaam te zijn in het belang van den inlandschen landbouw». Moge het denkbeeld zich spoedig verwezenlijken en den inlandschen landbouwer door hoogere productie van zijn velden te goede komen, waarbij ook de staat weer baat zal vinden.

Met genoegen zien we het cijfer, dat voor nieuwe bevloeiingswerken sedert 1902 met een kleinen luchtsprong in 1904 geleidelijk beneden de 2 millioen gulden daalde, voor 1908 weder tot 3.5 millioen aanzwellen en knoopen daaraan den wensch vast, dat niet als in 1906 een belangrijk deel onuitgegeven moet blijven wegens slechte weersgesteldheid als anderszins. Toch kan niet worden ontkend, dat hier nog een wijd veld braak ligt, zoo op Java, waar nog verschillende irrigatie-projecten op hunne uitvoering wachten, als elders, waar thans b.v. nog het overleg gaande is «omtrent een voor Celebes op te maken irrigatie-plan en het ter hand nemen van de irrigatie op *Sumatra*».

Teleurstelling moet het wekken, dat het cijfer voor den aanleg van spoorwegen van 67 tonnen gouds in 1904, nu voor 1908 tot 19 tonnen is gedaald, waarvan nog 15 bestemd voor uitbreiding van reeds bestaande lijnen. Doch hoe kan het ook anders?

Hierover later.

Een machtige factor voor de zoo noodige versterking der middelen zal zeer zeker de uit politiek en moreel oogpunt dringend geeischte ontginning van het wijde veld der buitenbezittingen blijken.

Hoe men zich die ontginning voorstelt te bereiken, laat zich ook uit de cijfers dezer begrooting afleiden en in hoofdzaak in vier woorden samenvatten: ontsluiting (waar noodig), spoorwegaanleg, irrigatie en immigratie.

Er zijn er die zich ontzetten over het feit, dat die ontsluiting, welke zij zelven in het belang dier volken noodig achten, niet onder een glaasje stroop met kwee-kwee kan tot stand komen, en vergeten, dat wie het goede wil ook de middelen moet aanvaarden waardoor alleen dat goede kan worden bereikt. Wij constateeren dan ook met instemming uit de begrootingscijfers de voorgenomen voortzetting der politiek, die aan tal van streken in de buitenbezittingen de voor haar eigen welzijn noodige rust en orde zal schaffen, welke ook bepaaldelijk worden geeischt in het belang dier streken, waar reeds geordende toestanden worden gevonden, in het belang ook van den staat.

Wanneer wij nu evenwel de drie andere factoren voor die ontginning in het oog vatten, staan we vrij wel voor een vraagteeken.

Zeker, we zien een sommetje uitgetrokken voor de voortzetting en beëindiging der terreinverkenningen ten behoeve van den spoo wegbouw op het eiland Sumatra; wij weten reeds dat irrigatie-plannen voor Celebes en Sumatra bestaan en zien een bedrag van 50000 gulden uitgetrokken om op laatstgenoemd eiland al vast een begin te maken; en constateeren met genoegen dat de afwachtende houding omtrent de emigratie van Javanen is losgelaten, maar ook de wijze waarop dit geschiedt — een bedrag van 130000 gulden uitgetrokken voor een zoo nuttig doel, dat gelijk een mes, dat aan twee kanten snijdt, Java van het teveel zou ontlasten, hetwelk daar de spoeling dun maakt, en de buitenbezittingen aan de ontbrekende handen helpen, om de braak liggende velden te bebouwen — getuigt van een non possumus.

Hoe kan het ook anders? vroegen wij reeds. De tijd is voorbij, waarin werken voor de toekomst als met de spoorwegen en tal van andere werken op Java geschiedde uit de gewone middelen kunnen worden bekostigd. Nederland staat hier voor den gebiedenden eisch om Indië in staat te stellen een beroep te doen op zijn crediet of het eigen crediet in dienst te stellen van de kolonie, voor welker welzijn het de verantwoordelijkheid draagt. Wanneer zal nu eindelijk het aanhangig gemaakte vraagstuk der financieele zelfstandigheid voor Indië, waarop alles wacht, worden opgelost?

De indische begrooting maakt tengevolge van dat wachten den indruk, dat men zich zijn plicht bewust is en weet waarop moet worden aangestuurd doch zich in zijn vrije beweging belemmerd ziet. Aan Nederland nu, om dit tijdperk van afwachten zoo spoedig mogelijk af te sluiten.

We hebben in het voorgaande tal van onderwerpen onaangeroerd gelaten, hetgeen niet moet worden opgevat als zouden wij het belang daarvan onderschatten.

De, te beginnen met 1908 in uitzicht gestelde geregelde uitbreiding van den pandhuisdienst met jaarlijks ten minste 30 pandhuizen; de voltooiing der havenwerken van Makassar; het besluit betreffende een ruimere aanwending van machinale werkkrachten bij de tinontginning op Banka; de verhooging der soldijen van korporaals en soldaten van europeeschen landaard bij het indisch leger; de instelling van een weduwen- en weezenfonds voor europeesche militairen beneden den rang van officier; de uitbreiding van het stelsel der gewestelijke raden over geheel Java en Madoera (buiten de Vorstenlanden) o.a. zijn zeker onderwerpen, die verdienen daarop de aandacht te vestigen, inzonderheid wat het laatste betreft, met het oog op de, naar meermalen bleek, in de indische maatschappij voor de decentralisatie en hare toepassing aan den dag gelegde weinige deferentie. Naar wij hopen zal ook hieromtrent bij de openbare behandeling het noodige licht schijnen

---

INDISCH RECHT.

(Aangeboden).

9 October 1907, de dag waarop de secretaris van het departement van Justitie in Nederlandsch-Indië, Mr. J. H. Carpentier Alting, zijne betrekking in den Indischen staatsdienst verwisselde tegen het hoogleeraarsambt in het Nederlandsch-Indisch strafrecht, zal een gewichtigen datum vormen in de geschiedenis der Indische administratie. Een van het viertal verdienstelijke zonen van den bekenden Indischen predikant, A. S. Carpentier Alting, allen als de vader Indië door hunne toewijding zeer aan zich verplichtend, werd uitgekozen als de eerste om den nieuw opgerichten leerstoel in de faculteit der rechtsgeleerdheid te Leiden te bekleeden. Een afzonderlijke leerstoel toch is ingesteld ten behoeve van het onderwijs in het strafrecht en de strafvordering in Ned.-I. alsmede in de hoofdtrekken van het hedendaagsch recht, en wel in de eerste plaats in het belang der opleiding van de candidaat-ambtenaren voor den Indischen administratieven dienst. Daarmede is voorzien in eene leemte, die te lang heeft bestaan. „Het was," zooals de heer Carpentier Alting in zijne Rede bij het aanvaarden van het hoogleeraarsambt zeide, „inderdaad een te lang verwaarloosd element in de opleiding der bestuursambtenaren, die gedurende hun geheele loopbaan belast zijn met de uitoefening van politie en justitie, zóó dat op 't gebied dier beide vaak bijna hun geheele werkkring schijnt te liggen, dat zij juist alle zoo noodzakelijke opleiding daarvoor misten zoodat ze aangewezen waren slechts op die vorming welke de praktijk kan geven, maar welke bijna altijd bleek volkomen onvoldoende te zijn." ZHGel. wees er op, „dat, terwijl overal de politie-rechtspraak over Inlanders en met hen gelijkgestelden voor een groot deel bij den Europeeschen bestuursambtenaar berust, hij belast is met het voorloopig onderzoek in alle strafzaken over die bevolking; dat hij in tal van gewesten belast is met het voorzitterschap der inlandsche rechtbanken, die als gewone rechters èn de civiele én de strafzaken onder Inlanders berechten; dat, waar de Inheemsche bevolking, gelijk de geijkte maar toch zoo onjuiste term luidt, nog is gelaten in het „genot" harer eigen rechtspleging, hij als leider der proatins, rapats, moesapats en madjelissen optreedt, die in hoogste ressort rechtspreken èn over het mijn en dijn èn over vrijheid en leven; dat eindelijk hem een beduidend aandeel is gegeven in de rechtspraak over Europeanen, een aandeel dat mochten de nieuwe ontwerpen omtrent de inrichting der rechtspraak in Indië tot wet worden verheven, nog zoo belangrijk zal worden vergroot."

De nieuwe hoogleeraar bood zijnen hoorders een vluchtig overzicht aan van de geschiedenis van het strafrecht in N.-I., dat oorspronkelijk stelselloos — vaak willekeurig, later gegrond was op de Nederlandsche strafwetgeving, steunende op de Code pénal, — en stelde in het licht hetgeen vooral in de latere jaren, echter zeer onvolledig, is gedaan om daarin het stuitende tegen de eigenaardige toestanden en begrippen in de Inlandsche maatschappij weg te nemen.

Verwachten wij van het nieuwe studievak voor de candidaat-Indische ambtenaren in de toekomst veel voor een aan de eigenaardige toestanden en karaktertrekken zich aansluitende, dus billijkere rechtspraak, met den Heer Carpentier Alting uiten wij den wensch, dat ook aan het Indisch privaatrecht meer aandacht worde geschonken. Geen plichtgetrouw bestuursambtenaar, die bij de strenge toepassing onzer wetgeving niet meermalen pijnlijk werd getroffen door de gedachte, dat het beschreven recht het onrecht steunde. Men denke bijv. aan de lichtzinnige wijze, waarop de eenvoudige ongeschoolde inlander verbintenissen aan-

gaat wanneer slechts in zijne oogenblikkelijke behoefte aan geld wordt voorzien. Van dat mooie stuk, hem — in bijzijn van hoofden vaak — voorgelegd, opgemaakt door den notaris, begrijpt hij de strekking niet, en voor het tegenwoordige gelukkig van uit zijne geldelijke verlegenheid gered te zijn, onderteekent hij alles, stelt zijn kruisje in het goed vertrouwen op den persoon, dien hij op dat oogenblik als zijn weldoener beschouwt. Later, lang nadat hij zijne schuld zal hebben afgelost in hetzelfde kinderlijk vertrouwen zonder bewijsstuk te hebben geëischt, vallen hem de schellen van de oogen wanneer het vroeger door hem geteekend stuk dienst moet doen, om hem zijne destijds voor de schuld verbonden sawah's of vee afhandig te maken. Ondanks protest van den gedaagde moet de rechter, rechtsprekende op de stukken terwijl gedaagde niet in het bezit is van een bewijs, dat hij zijne schuld heeft afgelost, hem in het ongelijk stellen. Vergeefs nu zijn jammeren, vergeefs zijn bede om hulp aan den bestuursambtenaar! Al voelt deze dat er onrecht is gepleegd, dat de onnoozele dupe is geworden van zijn kinderlijk vertrouwen, hij staat machteloos. Het vonnis is volgens de wet wel en terecht gewezen. Dertig jaren lang, totdat de wettelijke verjaring is ingevallen, staan de schuldenaar en zijne erfgenamen bloot aan de kans dat van zulk een papier misbruik wordt gemaakt door een gewetenlooze, die het stuk in handen heeft of verkrijgt. En het zijn geen chineezen slechts, europeanen kennen wij die, bekleed met een ambt van vertrouwen, ja met een ridderorde op de borst, zich wel zoo verlagen om hun voordeel te zoeken met dergelijke praktijken, onder den mom van als raadsman op te treden voor een anderen inlander, die zijn recht zoekt. Een hoofd van gewestelijk bestuur trof bij een chineeschen landheer een stapel aan van notariëele contracten van koop met recht van wederinkoop, door inlanders aangegaan om tijdelijk aan geld te worden geholpen. Er waren akten tot van 20 jaren oud. De chineesche landheer had ze bij de overname van het beheer in het archief der onderneming gevonden; volgens zijne overtuiging waren de leeningen reeds lang afgelost, maar de stukken waren door de oorspronkelijke schuldenaren niet teruggevraagd, die ook overigens geen bewijzen hadden noodig geacht. De landheer zou daar geen misbruik van maken, en was op het verzoek van den resident onmiddellijk bereid, al die stukken te vernietigen, opdat niet een enkele te eeniger tijd in handen zou vallen van iemand, die daarvan een verkeerd gebruik zou maken zooals de landheer met tal van voorbeelden kon aantoonen. De resident deed van deze ontmoeting mededeeling aan de regeering en aan den procureur-generaal, en stelde een voorziening voor opdat de inlander niet aldus op wettelijke wijze onrechtmatig van zijne bezittingen kon worden beroofd. Daar, waar omstandigheden en individuen hebben samengewerkt om een hongerlijdenden notaris vele dergelijke akten te doen verlijden, naast de transacties die met behulp van andere tusschenpersonen of ook zonder dezulken zijn gesloten, behoeft men zich niet te verwonderen, dat ontevredenheid en ellende de bevolking tot wantrouwen en miskenning van recht voeren.

Novellistische verhalen als in het Koloniaal Weekblad van 10 October uit het Soerabaiaasch Handelsblad zijn overgenomen: „Waarom is de Javaan lui?", zijn waarlijk niet noodig, om den ontevreden geest, waar die onder den Inlander heerscht, te verklaren. Die verhalen zijn kleine romantische voorvallen, die zich onder alle hemelstreken voordoen. Zal men de verschillende geschiedenissen uit de Europeesche romanlitteratuur tot zoovele verwijtingen doen strekken tegen eenige regeering, en daaruit de gevolgtrekking maken, dat een europeaan niet rustig slapen kan? Omtrent het slaapvermogen van Kromo kan men, gelooven wij, nog altijd vrij gerust zijn. Wij zijn het evenwel eens met den schrijver in het Soer. Hbld., dat aan de zekerheid van persoon en goederen van den inlander veel ontbreekt, maar daarvoor spreken klinkerder bewijzen dan bakersprookjes, en buurpraatjes omtrent voorgevallen ernstige tooneelen, voor de verklaring van welke bekendheid vereischt wordt, „met den phychologischen aard van den inlander". En daaraan ontbreekt volgens den Heer Carpentier Alting nog veel. „Wij kennen hem eenigermate in zijn fanatisme, in zijn wantrouwen eenerzijds in zijn buitengewone lichtgeloovigheid en kinderlijk vertrouwen anderzijds; niettemin doen zich telkens gevallen voor die met recht de vraag doen rijzen of wij ooit wel ten volle de ziel van den Inlander zullen peilen." Men zoeke naar de waarheid, en openbare die klaar en ongesluierd, doch men wachte zich voor affectatie, de groote fout van onzen tijd in politiek, in kunst, in het maatschappelijk verkeer, in alles. Men zit met het hoofd in de wolken, zoekende naar de sterren, maar merkt ternauwernood op wat op den bodem aan onze voeten voorvalt. Gezonde kennis, voortgesproten uit ernstige, wel onderlegde studie, gericht op de praktijk van het leven, is daartegen een heilzaam middel.

B.

Pers-kroniek.

INHOUD: Land en Volk *over de derde Indische begrooting van mr. D. Fock.* — De Nieuwe Rotterdamsche Courant *over de Surinaamsche begrooting.* — *Lasten in den vreemde over ons koloniaal beheer verspreid: een advies der* Telegraaf. — *Nogmaals de zaak Scheltema,* Westminster Gazette. — Handelsblad: *een eigenaardige vergissing en zeer opmerkelijk verschijnsel.*

Land en Volk meent, dat de derde begrooting van minister Fock met ingenomenheid mag worden begroet. De zwakke zijde daarvan schijnt het orgaan, dat daarbij met de zorg voor de toekomst te weinig rekening wordt gehouden.

„Het zal, aldus schrijft het blad, bij de behandeling der begrooting in 's lands vergaderzaal zonder twijfel blijken, dat de minister, wil hij niet onttrouw worden aan de beginselen van welke hij uitgaat, in menig opzicht verder zal moeten gaan dan door hem wordt voorgesteld, en dat ook buiten den kring van zijn voorstellen nog veel onvermijdelijks te doen valt. Wij willen ons thans niet te veel in bijzonderheden verdiepen, maar meenen als zeker te mogen stellen, dat om Java te geven wat Java toekomt, en om in de buitenbezittingen, naar de woorden der Troonrede, „de versterking van het Nederlandsch gezag ten bate van de bevolking dier streken," te doen komen, de toekomstige Indische middelen, tenzij bij exceptioneel hooge tinprijzen, niet zullen toereiken.

„Het is, dunkt ons, plicht hierop bedacht te zijn. Ons hervormingswerk in Indië mag niet afhankelijk zijn van een hoogst onzekere omstandigheid en in elk geval moet er naar gestreefd worden, die onzekerheid binnen de engst mogelijke grenzen te beperken. Bleef Indië onder Nederland's voogdij, men zou nog in overweging kunnen nemen af te wachten, in de overtuiging, dat het moederland, als het er op aankwam, de kolonie niet in den steek zou laten. Maar er ligt reeds een wetsontwerp gereed om Indië meerderjarig te verklaren. Wordt bij die meerderjarigverklaring de verhouding tusschen moederland en kolonie niet zóó geregeld, dat deze de beschikking erlangt over voldoende middelen om haar oeconomische inrichting te voltooien en te bekostigen, dan kunnen in de toekomst de moeilijkheden niet uitblijven.

Hier, in Nederland's plicht en ook de toekomst van Indië's financiën te verzekeren, ligt, dunkt ons, het zwaartepunt der tegenwoordige koloniale politiek."

***

De Surinaamsche begrooting vindt bespreking in de Nieuwe Rotterdamsche Courant.

„Deze begrooting, zegt het blad, bevat groot nieuws voor Suriname en goed nieuws voor Nederland.

Zooals men weet, maakt de gouverneur jaarlijks een ontwerp der huishoudelijke begrooting op, dat aan de goedkeuring van de Koloniale Staten wordt onderworpen. Werden de uitgaven door de middelen gedekt, dan zou geen bemoeienis van den wetgever in Nederland noodig zijn; want slechts als een te kort is aan te vullen door een subsidie uit 's rijks schatkist, moet de wetgevende macht de definitieve vaststelling uitspreken. Dit subsidie nu is geregeld gevraagd moeten worden; het bedrag er van speelde in de laatste 18 jaren tusschen *f* 21.000 en *f* 982.000. Gouverneur Idenburg wil de kolonie zich in staat doen stellen voor eigen huishouden op eigen beenen te staan; wil de Nederlandsche belastingbetalers ontheffen van het voornaamste deel, ja zelfs ten volle, van het gewillig door hen gebrachte offer. Dit is het nieuws (voor Suriname zelf overigens reeds zes maanden oud); dit is de hoofdzaak van de begrooting, die thans in de Tweede Kamer aan de orde is."

Verder in een detailbespreking afdalende, merkt het blad op:

„Stijgen de uitgaven voor het gewone huishouden van onze Amerikaansche bezitting geregeld, dit is met de gewone middelen (als men den invloed der cacaocrisis ter zijde stelt) evenzeer het geval; het wijst dus niet op onvoorzichtig financieel beleid. Toch zou bij een voortgaan in die richting zonder correctie onvermijdelijk de noodzakelijkheid blijven bestaan om van het moederland dekking te vragen van het, gemiddeld op *f* 122.000 te stellen, jaarlijksch tekort. Deze som moet derhalve in de eerste plaats gevonden worden.

De gouverneur wil dit bedrag grootendeels verkrijgen uit een herziening van het tarief, die al voor 1908 geldig zal zijn en welker opbrengst op *f* 110.000 geraamd wordt; het overige (*f* 12.000) wordt verwacht van een belasting op de in Suriname gefabriceerde lucifers.

Worden deze verwachtingen niet beschaamd, dan zal toch nog steun van Nederland gevraagd moeten worden voor tot de ontwikkeling der kolonie noodzakelijke uitgaven, die niet dadelijk rendeerend zijn en nog niet door haar zelf gedragen kunnen worden. Wij noemen: bevordering van den kleinen landbouw, telegraafaanleg, spoorwegbouw, rente en amortisatie van leeningen voor productieve werken, cultuurtuin, boschwezen, wetenschappelijke expedities.

Voor dergelijke zaken kan, en moèt zelfs, onder de tegenwoordige omstandigheden, hulp van het moederland aanvaard worden, maar volgens de nieuwe gedragslijn zullen: a. bij een werk, waarvoor eenige

achtereenvolgende jaren subsidie gevraagd wordt, de baten in mindering moeten strekken van den te vragen steun; de hulp moet dus nimmer meer zijn dan het nadeelig verschil; en moet: b. steeds er naar gestreefd worden de uitgaven, als zij over eenigen tijd loopen, op de gewone huishoudelijke over te brengen, en dus voor rekening van de kolonie te gaan nemen. Stellen wij, om de bedoeling te verduidelijken, voor beide punten de exploitatie van den spoorweg tot voorbeeld. Als deze een te kort aanwijst, zullen niet alle exploitatiekosten als aandeel van het moederland berekend mogen worden, doch hoogstens het tekort. Sub b: Slechts noodgedwongen en tijdelijk kan worden toegelaten, dat het verschil op de exploitatie ten koste van het moederlandsch subsidie komt; het behoort zoodra mogelijk naar de koloniale huishoudelijke uitgaven over te gaan. Als grondslag hiervoor zou gouverneur Idenburg willen aannemen het tekort tien jaren na de voltooiing van den spoorweg nog uit het subsidie te doen bestrijden. In dien tijd zal de kolonie maatregelen moeten nemen om het deficit verder zelf te dragen.

Bij het overzien van het officieel program dringt zich, naast bewondering voor den eenvoud en de stoutheid tevens van het stelsel, onwillekeurig de twijfelgedachte op: „men gelooft zoo licht wat men hoopt." Er zal behalve de dadelijk in 1908 intredende vermeerdeirng van lasten zeer veel op het huishouden van de niet bloeiende kolonie over te schrijven zijn, als men haar het subsidie van het moederland wil laten ontberen; zullen nu de middelen gevonden en geschapen kunnen worden om die illusie te bereiken? Waar gouverneur en Koloniale Staten er in gelooven, past het ons goeden moed te hebben. Zal de luciferindustrie de opgelegde belasting kunnen verdragen? Zal de in de laatste jaren reeds geconstateerde afneming van het gebruik van sterken drank, hoe verblijdend ook, de berekening op het gedistilleerd niet doen falen? Tariefvermeerdering gaat geleidelijk accres van verbruik vaak tegen.

Deze en dergelijke bezwaren heeft de voorsteller voorzien; hij neemt zelf misrekeningen, onvoorziene mee- en tegenvallers aan. Daarom heeft hij aan het slot van zijn plan een maatregel van herhaalde zelfcontrole, tot doorloopende zelfregeling, vermeld: „periodiek onderzoek van den stand en den gang der koloniale geldmiddelen, om zich van den invloed der getroffen maatregelen te vergewissen." Dit zal inderdaad den weg wijzen tot het bereikbare.

Kon men in het hart van den tegenwoordigen landvoogd lezen, wie weet of men er zelfs niet iets vermeld vond van een eereschuld van Suriname aan Nederland.

Zooals wij zeiden, dit plan is het alles overheerschende in deze begrooting. Toch zijn daarin nog enkele posten aan te wijzen, die niet onvermeld mogen blijven, maar waarvoor wij ons dan ook tot de aanstipping meenen te mogen bepalen.

In de bosschen wordt een deskundig onderzoek ingesteld om de daaruit te trekken voordeelen te leeren beoordeelen.

Ter bevordering van de veeteelt zullen fokstieren aangekocht, tentoonstellingen gehouden, voorschotten tot aankoop verleend worden.

Door premies wordt de kleine landbouw aangemoedigd.

Subsidie wordt verleend aan een zesde wetenschappelijke expeditie, waarmede het onderzoek van het tot voor eenige jaren onbekende binnenland, voltooid wordt geacht.

Door de verbetering der afwatering van Paramaribo zal in een lang gewraakte toestand verandering komen.

De spoorweg zal tot Dam aan de Sarakreek doorgetrokken worden; daarvoor wordt van den staat geleend, evenals voor de exploratie van het Lawagebied en omgeving, die nu beëindigd wordt.

In verband met het reorganisatieplan van den zeedienst wordt het stoomschip Curaçao verkocht; de opbrengst is geraamd op *f* 100.000.

Tegelijk met de begrooting is een ontwerp ingediend om uitvoering te geven aan het boven vermelde denkbeeld der tijdelijke leeningen, en dadelijk wordt in de begrooting gerekend op uitgifte van drie seriën, els van *f* 100.000. Men ziet, de stier wordt zonder aarzeling bij de horens gevat.

Met dit al, schrijft het blad ten slotte, is het resultaat voor 1908 toch nog een subsidie-aanvraag van bijna *f* 850.000; dat is ruim *f* 132.000 minder dan voor 1907 geraamd werd, maar meer dan in een der voorgaande jaren noodig is geweest."

* *
*

De Telegraaf besprekende de quaestie hoe de laster over ons koloniaal bewind in het buitenland verspreid, het best tegengegaan kan worden, merkt daarbij op, dat de manier, door het „Handelsblad" indertijd aangeprezen, totaal fiasco heeft gemaakt." „Met individueele protesten, zegt het blad, helpen wij den „laster", over onze koloniën in het buitenland verspreid niet uit de wereld. Het middel kan, zooals wij hier, inzake de West Minister Gazette historie, zagen, zelfs erger dan de kwaal zijn. Ingezonden stukken neutraliseeren zelden of ooit het effect van redactioneele mededeelingen. Noch hier te lande, noch ergens ter wereld, waar een courant verschijnt.

Ook het middel, door de „N. Rott. Crt." in deze aanbevolen, komt ons niet alleen onvoldoende, maar gewoonweg onuitvoerbaar voor. Het werd reeds opgemerkt, dat bij de Internationale Pers-congressen de Engelsche pers zoo goed als niet betrokken is. Hoe wil men dan een internationale regeling treffen om tegenspraken als hier bedoeld, op te laten nemen, b.v. in de Engelsche bladen, die geheel buiten deze organisatie staan?

Een derde oplossing wordt door het Persbureau van het Nederlandsch Verbond voorgeslagen. Dat bureau verklaart, bij monde van zijn secretaris, den heer Frederik Rompel, zich bereid, tegenspraken in het buitenland te plaatsen. Wij willen niets op de verdiensten van dat bureau afdingen, maar, waar zij een dergelijke taak op zich wil nemen, zich dus in staat acht hiervoor berekend en geoutilieerd te zijn, doet het toch bevreemdend aan, dat zij moet verklaren b.v. een bericht, als in de „Westminster Gazette" stond, over het hoofd te hebben gezien. De nuttige werkzaamheden, door dit bureau te verrichten, liggen o.i. op een ander terrein. Een nationaal persbureau, dat zich speciaal belast met het verspreiden van ingezonden protest-stukken aan de internationale pers, is niet, wat wij hier noodig hebben. Dat is niet een rad in het gewone, alledaagsche raderwerk der journalistiek.

Verder zijn nog tal van voorstellen in deze zaak gedaan.

Een speciale, officieele pers-agent moest aangesteld worden; ook — en dit was werkelijk een grappig voorstel — zouden onze consuls en diplomaten hier aan het werk gezet moeten worden! — Deze invallen verdienen echter o.i. geen nadere bespreking."

Daarna zet het blad uiteen welke manier dan wél te volgen ware.

„Kunnen wij, zegt de Telegraaf, ons dus niet vereenigen met een der hier opgenoemde middelen van redres, toch zijn wij van meening, dat de ernst der zaak dringend een oplossing vereischt, welke ons noch moeilijk, noch ver te zoeken lijkt, indien slechts te rade wordt gegaan met de eigenaardige journalistieke positie, waarin wij vis à vis het buitenland verkeeren.

In dit opzicht is Nederland te vergelijken bij een eiland, waar wel invoer plaats heeft, maar welks uitvoer-artikelen geen aftrek vinden!.....

Wat in onze Nederlandsche pers — hoe goed en degelijk ook bewerkt — geschreven wordt, blijft voor het buitenland een gesloten boek. Op niet één der redactiebureaux van een der groote buitenlandsche bladen worden Nederlandsche bladen geregeld gelezen; het Nederlandsch is daar een onbekende taal. Bekend met dit feit, blijft het daarom zeer dwaas, indien men hier de bladen in zware polemieken gewikkeld ziet met b.v. „Times", „Temps" of „New-York Herald", om slechts een paar groote organen op te noemen. Al die nederlandsche verontwaardiging gaat niet verder dan de Hoek van Holland of Esschen. Dat is de regel, en slechts bij hooge uitzondering en bij toeval wordt hiervan afgeweken.

Wil men dus contact met de buitenlandsche pers van hier uit verkrijgen, dan moeten wij ons voegen naar de eischen, die men daar stelt, n.l., dat onze nationale gedachten in een voor hen leesbare taal vertolkt worden; hetzij dan in het Fransch, Duitsch of Engelsch geschreven. Maar nooit zal een blad, in het Nederlandsch gesteld, ons in deze betrekking van eenig nut kunnen zijn. Het moet leesbaar zijn voor den vreemdeling. Dat is de eerste vereischte. Verder zal zulk een blad geregeld moeten verschijnen, en moeten ingekleed zijn als een gewoon dagblad. Maakt men er alleen een propaganda-blaadje van, het zal in het buitenland den weg opgaan van al dergelijke gedrukten, n.l. onmiddellijk verhuizen naar de prullemand. Ook alweer precies als ten onzent.

Wie nu zulk een onderneming zal moeten bekostigen, blijft o.i. een zaak van nader orde. Wij zien niet in, dat de regeering dit niet zou kunnen doen. Hetzij geheel, hetzij met subsidiebetaling. In elk geval is, door de eigenaardige positie, waarin wij in politiek-journalistiek opzicht verkeeren, de verdediging van onzen goeden naam, zoowel als die van ons koloniaal beheer, in het buitenland, ook een deel der regeeringstaak. Hier schiet, hoe wij de zaak ook wenden, het particulier initiatief, dat in het buitenland volstaan mag, te kort.

Volgen wij nu dezen weg, indertijd ook door de „Standaard" aangegeven, dan kan tenminste in die richting iets bereikt worden, hetgeen nooit het geval kan zijn — hoeveel inkt er ook mee vermorst wordt — door de diverse, aangeprezen lapmiddelen, welke ten deele geheel onvoldoende, soms zelfs schadelijk, veelal ook practisch geheel onuitvoerbaar zijn.

De aandacht hierop in breedere kringen gevestigd te hebben, is misschien het eenige nuttige resultaat van den overigens onverkwikkelijken strijd, die dezer dagen over onze in het buitenland „geschonden koloniale eere" aangebonden werd."

* *
*

In verband met den heftigen strijd welken eenigen

FEUILLETON.

Het Geheim der Witte Lotusbloem.

IV (*Slot*).

Het eerst dacht ik bij dit plotseling ontwaken natuurlijk aan mijn talisman. Ik strekte dadelijk mijn hand uit naar de tafel en 't was een pak van mijn hart, toen ik het kannetje nog op dezelfde plaats vond. Daarop belde ik heel hard om mijn bedienden, die dan ook van alle kanten kwamen toegeloopen. Zij brachten licht en onmiddellijk begonnen wij een nauwkeurigen onderzoekingstocht over het geheele erf. Wij vonden echter niemand. Even geheimzinnig als de indringer gekomen was, scheen hij ook verdwenen te zijn. Buiten twijfel was het hem bijna gelukt mij mijn talisman te ontstelen.

Ik kon niet tot den volgenden morgen wachten; gaf terstond bevel aan de politie om mijn huisknecht en zijn handlangers gevangen te nemen, reed naar de fabriek toe, steeg uit bij het boschje, dat ik in mijn visioen gezien had en zond mijn koetsier om Jones te roepen. Deze kwam met een lantaarn en dadelijk zetten wij de bedienden aan het graven rondom de boomen. Ik was in een opgewonden toestand en Jones niet minder, die te vergeefs trachtte antwoord te krijgen op allerlei vragen, die hij mij deed. Genoeg zij, dat onze arbeid rijkelijk beloond werd, want alle zakken met geld werden opgedolven, er ontbrak geen cent aan. De dieven hadden geen tijd gehad den buit weg te halen. Ik was recht gelukkig dat Jones het geld terug had, doch liet hem in zijn verwondering over de wijze hoe ik 't ontdekt had. Mijn boef van een knecht en zijn makkers zijn nimmer gevat kunnen worden. Het spreekt wel van zelf, dat ik na het voorgevallene, met dubbele zorg mijn talisman bewaakte.

Meer dan een jaar verliep, zonder dat er aanleiding was om de wonderbaarlijke hulp in te roepen van de lotusbloem, die daar al dien tijd rustig in zijn schuilplaats bleef. Intusschen waren Ivy en ik levensvreugd rijker geworden, door het bezit van een zoon, zonnetje van ons huis. De kleine jongen was onze oogappel. Kort voordat wij zijn eersten verjaardag zouden vieren, werd hij plotseling ernstig ziek.

Elgee, de geneesheer, die juist in de kinderpraktijk zeer gelukkig was, legde op een morgen vertrouwelijk zijn hand op mijn schouder, zeggende:

»Ik doe mijn uiterste best, man, doch ik vrees, dat het mij niet gelukken zal. Ik heb meer dergelijke gevallen gehad, maar . . . . .«

Hij kon den zin niet uitspreken, zijn stem stokte en hij liep haastig weg, terwijl ik als een vrouw begon te schreien. Toen ik in de ziekekamer terug kwam, zag Ivy mij aan met een blik, die mij door de ziel sneed. Ik keek eenige oogenblikken naar het smalle, ingevallen gezichtje dat bijna zoo wit was als het kussen, waarop het rustte, om even spoedig weer weg te sluipen met een bezwaard hart en een brok in de keel. Ik ging naar mijn kantoor, waar ik mij altijd terugtrok als ik in eenzaamheid over het een of andere nadenken wilde, viel op mijn rustbank neder, en kon de droevigste gedachten maar niet van mij bannen. Den vorigen nacht hadden wij bij onze lieveling, die in groot gevaar verkeerde, gewaakt, ik was dan ook zóó vermoeid, dat ik na een poosje gedurende enkele minuten in slaap viel, hoewel telkens opschrikkende onder benauwende droomen, die echter in een aangenaam visioen eindigden. De gestorven asceet stond voor mij, hij zag er nu echter niet uit als de vieze verwilderde bedelaar, wien ik een muntstukje placht toe te werpen, doch was herschapen in een edele, statige, zeer aantrekkelijke gedaante.

»Denk aan mij, heer, in de oogenblikken, dat gevaar uw huis dreigt en reken dan op mijn hulp. De talisman zal u den weg wijzen, om het onheil af te drijven. Maar, pas op, let goed op het visioen, opdat het noodlot u niet treffe, tegen den wil der Goden in. Toen ik ontwaakte, stond Ivy naast mij. Zonder dat zij iets zeide, kon ik aan de uitdrukking van haar gelaat zien, dat haar ongerustheid was toegenomen, sedert ik de ziekekamer verlaten had.

»Ik ben ook in slaap gevallen, Tom, eventjes nadat je weg ging en ik had een vreemden droom. Het was alsof een stem mij toeriep, vertrouwen te stellen in den talisman. Ik heb een gevoel, alsof die ons werkelijk helpen zal Tom. Zouden wij 't niet eens probeeren? Het zal toch geen kwaad kunnen en baby is zoo heel erg.«

Terwijl zij zoo sprak werd de begeerte, die reeds bij mij opgewerkt was, om er gebruik van te maken, nog versterkt, zoodat ik besloot het kannetje te voorschijn te halen. Ik verzocht Ivy weer naar de ziekekamer terug te gaan en zoodra zij weg was, snoof ik de geur in van de schijnbaar levenlooze bloem.

Het visioen, dat ik daarop zag, was buitengewoon schoon — een tooneel van idyllischen vrede en eenvoud. Ik stond onder een grooten boom midden in een Indisch woud en zag een kluizenaarshut voor mij, zoo een als men ziet aan de oevers van de Malini, waar Kanwa, de pleegvader van Sakuntala woont. Dicht bij een grot, op een tapijt van zacht mos, overschaduwd door statige boomen, zat een heilige kluizenaar, met een rozenkrans in de hand en een allervriendelijkste uitdrukking op het gelaat. Voor hem, in een eerbiedig gebogen houding, stond een lange, oude man met een zilveren baard. Ik hoorde hem spreken.

»Groote wijze! Na jaren ronddolen, ben ik eindelijk uw heilige woning genaderd. De witte lotusbloem, die alle kwaad van mij en mijn huis deed weren, is mij lang geleden ontstolen en steeds zoek ik er tevergeefs naar. Ik word al oud en als ik bij mijn leven het toovermiddel niet terug vind, zal mijn geheele geslacht vernietigd worden en niemand zal aan mijn asch de laatste plechtigheid kunnen bewijzen Uit Uwe heilige handen heb ik het toovermiddel ont

tijd geleden het Handelsblad tegen den heer Scheltema aanbond naar aanleiding van een artikel door dezen schrijver in een amerikaansch tijdschrift geplaatst en dat betrekking heette te hebben op de opium politiek door onze regeering te Lombok gevolgd, waarvan vroeger in deze rubriek melding werd gemaakt, lezen wij thans tot onze grootste verbazing in de N. Rott. Crt. het volgende:

„De heer J. F. Scheltema beantwoordt in de Westminster Gazette het artikel van het Handelsblad en het ingezonden stuk van den heer M. M. Kleerkooper in de W. G., beide geschreven naar aanleiding van het bericht in het Londensche blad in zake 's heeren Scheltema's opstel in het American Journal of Sociology.

Aangezien de heer Kleerkooper slechts het artikel van het Handelsblad kort weergegeven heeft, is het verweer van den heer Scheltema voornamelijk tegen dat blad gericht. Had het zijn opstel gelezen, zegt deze, dan zou het Handelsblad geweten hebben, dat hij niet geschreven heeft over de opening van een amfioenhol in Lombok, maar te Kota Radja, in Atjeh.

Verder houdt de heer Scheltema zijn beschuldigingen tegen de Nederlandsch-Indische regeering vol. Ze had geen amfioenholen voor vrouwen mogen openen, al bezochten de vrouwen voor dien tersluiks die voor mannen. Zij had moeten zorgen, dat dit niet meer gebeurde.

Hij brandmerkt voorts de onderdrukking van de pers in Indië, waarvan hij het slachtoffer is geweest. Om zijn aanvallen op het amfioenbeleid der regeering heeft hij in de gevangenis gezeten. Hij houdt vol, dat de amfioen voortgaat de bevolking te demoraliseeren, terwijl de regeering er aanhoudend meer geld uit trekt, „noodig voor allerlei koloniaal gemodder". Als voorbeeld wordt dan de Atjeh-oorlog genoemd, „die nu al 34 jaar lustig voortduurt en ad infinitum voort kan duren; en de rekening zullen, in de toekomst gelijk in het verleden, de inboorlingen moeten betalen".

Het rotterdamsche blad merkt hierbij op dat de vergissing waarschijnlijk de schuld is van de Westminster Gazette. Wij kunnen dit echter niet meer nagaan, zegt het blad ten slotte.

Hierbij willen wij alleen opmerken, dat het toch zeer wenschelijk is, dat in deze nu zeker allerduistersche zaak licht kome. Heeft het Handelsblad het origineele artikel van den heer Scheltema in het geheel niet gelezen, hetgeen vooral na een heftige en persoonlijke polemiek als het orgaan tegen den heer Scheltema voerde, toch al heel zonderling zou zijn — alleen op courantenuitknipsels afgaande, valt men iemand in zijn persoon toch niet aan, gelijk het Handelsblad den heer Scheltema deed — dan blijft nog de interessante vraag onbeantwoord: hoe kwam dan een dergelijk, hoogst onnauwkeurig, slordig en slecht geredigeerd excerpt uit het amerikaansche tijdschrift in de Westminster Gazette terecht?

Dat is, waar dikwijls gesproken wordt van een perscampagne in de buitenlandsche pers tegen ons koloniaal bewind gevoerd, een zeer eigenaardige vergissing. „Atjeh", dat onder de reis uit Amerika naar Engeland „Lombok" wordt. Ra, ra, hoe zit dat?

Oost-Indische Berichten.

Het examen voor candidaat-ambtenaar. De Javabode van 9 September wijst op den teleurstellenden uitslag van het eerste examen voor candidaat-ambtenaar en gaf als hare meening te kennen, 1°. dat de commissie kennelijk er naar gestreefd had om indische ouders te doordringen van de noodzakelijkheid om hunne zonen, welke zij voor den dienst bij het binnenlandsch bestuur bestemd wenschen te zien voor hunne opvoeding naar Nederland te zenden, omdat daar alleen, naar de gangbare meening, de geëischte „algemeene ontwikkeling" te verkrijgen was, 2°. dat bij gelijke eischen te voorspellen is, dat ook in volgende jaren het resultaat niet gunstiger zal wezen, daar jongelieden van uitnemenden aanleg in elken anderen tak van dienst en ook in particuliere betrekkingen een betere toekomst kunnen vinden dan als bestuursambtenaar.

In de Locomotief en in de Soer. Ct. van den 14en September j.l. vinden wij beschouwingen, die vrij wel gelijk loopen.

Mr. Schimmel wijst voornamelijk op het onbillijke dat er in gelegen is, om de goedbedoelde en goed gedachte nieuwe keuring zoo abrupt toetepassen, dat de candidaten de slachtoffers worden van den geheel anders aangelegden maatstaf en om aan het rekbare begrip van „algemeene ontwikkeling" zulk een groote plaats te gunnen bij de beoordeeling. En in de tweede plaats ziet de soerabajasche schrijver in den uitslag van het candidaatsexamen een kaakslag voor het middelbaar onderwijs, niet alleen in Indië, doch ook in Nederland, waar het evenmin geeft wat men er van verwacht en evenzoo de individualiteit en het zelf denken doodt en overvulde hersenen kweekt, tot nadenken te vermoeid.

Ongeveer in dezelfde lijn gaat de gedachtengang van de Locomotief.

„Het eind-examen hoogere burgerschool geeft het peil aan der voor onze mannelijke jeugd bereikbare ontwikkeling tot op het oogenblik dat de jongelui òf zich in hoogere studiën zullen begeven, òf de maatschappij zullen binnentreden. Een andere, een betere intellectueele ontwikkeling, een school, die tot aan de hierbedoelde levensgrens méér geeft dan de hoogere burgerschool, bestaat er niet, noch in Nederland, noch in Indië. Met dit feit heeft, dunkt ons, de commissie, welke uitgenoodigd wordt candidaten aan tewijzen voor het ambtenaarschap, rekening te houden. Immers, het gouvernement kan per slot van rekening slechts beschikken over de krachten, die het land op levert. Het is zeer aardig, zeer hooge eischen te stellen, te vergen dat de 18-jarige jonge man, die zich voor eene opleiding tot gouvernements-ambtenaar komt aanmelden, blijk zal geven van eene algemeene ontwikkeling", van verworven eigen kennis en van het vermogen, om zich een eigen oordeel te vormen. Het stellen van die eischen zou intusschen slechts dan van eenig practisch nut kunnen zijn als Nederland of Nederland-Indië eene onderwijsinstelling bezat, welke er inderdaad op was ingericht, een eigen oordeel bij de kinderen te vormen, een zoodanige ontwikkeling bij te brengen als in het besluit betreffende de bestuursopleiding wordt bedoeld. Onze hoogere burgerscholen echter verschaffen gééne „algemeene ontwikkeling" en vormen niet het „eigen oordeel" bij de leerlingen. Nu kan het vonnis eener commissie als die welke te Batavia deze 21 gediplomeerde hoogere burgerscholieren aan den tand voelde, zeer zeker reeds thans, en in de toekomst voortdurend, eene heilzame critiek bevatten op ons middelbaar onderwijs als zoodanig. Dit is eene andere kwestie. Maar is 't goed dat de commissie bijna alle aspiranten afwees, omdat zij iets niet bezaten wat nergens voor hen te krijgen is geweest? De commissie — intusschen vooral de ontwerper van het besluit betreffende de bestuursopleiding — had zich moeten plaatsen niet buiten en boven, maar in de wereld onzer jongelui. Met haar vernietigend oordeel heeft zij drieërlei gedaan:

1e. Zij heeft den staf gebroken over het middelbaar onderwijs als algemeene voorbereiding tot de indische ambtenaarscarrière.

Dit kan zijn nut hebben en er toe bijdragen, dat de inrichting van ons middelbaar onderwijs geheel-en-al herzien wordt.

2e. Zij heeft een klein aantal aspiranten uitgekozen, die naar haar oordeel inderdaad eenige algemeene ontwikkeling aan den dag legden.

Natuurlijk kan die selectie het gouvernement ten goede komen. Maar het gouvernement heeft op den duur ook een zeker aantal ambtenaren van noode. En als men op den thans ingeslagen weg blijft voortgaan, zal het gouvernement eenvoudig ambtenaren tekort komen. Men zal dan den ingeslagen weg weer moeten verlaten, maar intusschen zal men dan onrechtvaardig hebben gehandeld ten aanzien van de jongelui, die door het ongeluk zijn getroffen dat zij juist in deze allereerste jaren van een nieuw systeem in de termen der selectie vielen.

3e. De commissie heeft, eischende van de indische jongelui wat van indische jongelui niet geëischt kan worden, vrijwel de indische bestuurscarrière voor de indische jongelingsschap gesloten. En dit is een uiterst bedenkelijke zaak!"

De conclusie van het semarangsche blad is derde eischen zijn te hoog voor jongelieden, pas van de schoolbanken gekomen. Aan dergelijke eischen kunnen in Indië opgevoede jongelieden niet voldoen en in Holland opgevoede noode, zoodat het er wel iets van heeft, alsof het gouvernement den in Indië geboren en getogen jongenman van de indische bestuursbetrekking wenscht uit te sluiten.

Uittesluiten niet, meent de Javabode, maar wel hen dwingen in Nederland te gaan zoeken, den welbekenden breeden blik, thans algemeene ontwikkeling geheeten. Tenzij de regeering inzie, dat zij water in haar wijn zal behooren te doen. Het onmogelijke kan niet gevergd worden en ook in Nederland is de uitslag der eerste proefnemingen allerbedroevendst geweest.

Het zou natuurlijk geen nut hebben hier te betoogen, dat het middelbaar onderwijs in andere banen behoort geleid te worden, wil het inderdaad geven, wat er van verwacht wordt, maar gevraagd zou kunnen worden, waarom de aanstaande B. B.-ambtenaar, wien toch waarlijk zoo'n schitterende financieele carrière niet wordt beloofd, op zwaardere proef moet worden gesteld, dan de aanstaande cadetten voor Breda en waarom de regeering zich niet tevreden wil stellen met een onderzoek naar aanleg en bevattingsvermogen, maar bij den ambtenaar in den dop reeds de rijpe vruchten eischt, van eigen oordeel en bezadigd nadenken?

„De bakens dienen verzet te worden," zoo besluit de Javabode.

„Door het eischen van te hooge kwaliteit handelt de regeering onbillijk tegenover de aspiranten, en voor de indische vooral, en onverstandig voor zichzelve, want daardoor zal zij in kwantiteit van ambtenaren tekort schieten.

Op deze wijze voortgaande, zou de opleiding onzer bestuursambtenaren, door te hoog te willen grijpen, op een mislukking moeten uitloopen.... en op nood-

---

vangen, daarom kom ik nu ook tot U om hulp.«

»Mijn zoon«, sprak de kluizenaar, »het was der Goden wil, dat ge deze zorg zoovele jaren zoudt dragen. Ga nu naar de stad K...., naar de woning van den blanke en vraag hem het toovermiddel, dat hij U gaarne af zal staan. Maar ga spoedig, reis op de snelste wijze, opdat gij in twee dagen daar zijt, want ofschoon de blanke op eerlijke wijze in het bezit er van kwam als een godsgeschenk voor zijn weldaden, weet hij niet welk en onheil er over zijn huis komt, als hij het toovermiddel nog langer behield. Er hangt reeds een schaduw over zijn huis, maar als gij U haast, kan het nog van hem afgewend worden.«

De oude man boog diep ten afscheid en haastte zich door het bosch. Ik zag hem duidelijk, doch verloor hem een oogenblik uit het oog, toen hij onder het dichte geboomte kwam.

Daarna zag ik twee personen zich spoeden langs twee paralelloopende wegen.

Beiden waren zij oud en beiden hadden zij een langen baard; en terwijl zij daar zoo heenliepen, de een blijkbaar onbewust van den ander, werd het moeilijk voor mij, om te onderscheiden welke de man was, dien ik bij den wijze gezien had. Evenmin wist ik waar die andere opeens vandaan gekomen was.

Het visioen week, en ik ontwaakte. Nauwelijks had ik den talisman weer weggeborgen, of Ivy kwam terug met betraande oogen om mij te zeggen, dat de kleine veel erger was. Ik ging met haar naar de ziekekamer, maar hoe vreemd ook, ik kon haar angst nu niet meer deelen. Mijn gemoed scheen tot rust gekomen. Hoewel het kind werkelijk erger was, kon ik het nu toch rustig aanzien.

»Laat ons op God vertrouwen,« zeide ik, »Hij zal ons helpen.« Ik stond 's avonds voor de deur naar den dokter uit te kijken, dien ik had laten roepen, toen er een vreemde gedaante door het hek op mij afkwam. Ik schrok toen hij naderde, want het was dezelfde figuur, die ik in mijn visioen met den wijze had zien praten. Hij kwam dichter bij! Ja, het was dezelfde figuur, dezelfde baard — maar kon ik mij niet vergissen — was het misschien niet de andere man? Zij geleken zooveel op elkander. Doch dat deed er niet toe, ik zou er mij dadelijk van vergewissen, want ik twijfelde niet aan het doel van het bezoek van den ouden man. Als hij niet de rechte persoon was, zou hij niet naar den talisman vragen. De oude kwam naar mij toe en boog eerbiedig.

»Ik heb U een verzoek te doen, heer. Ik kom de heilige bloem opeischen, die mij rechtens toebehoort. Geef haar mij gauw, want ik mag niet lang toeven."

Dit was zekerlijk de rechtmatige eigenaar. Hoe zou hij anders weten, dat ik den talisman bij mij had? Hij moet de man wel zijn. Toch kwam er eenige twijfel bij mij op en ik wijfelde een oogenblik. Het kannetje had ik in den zak gestoken, gehoor gevende aan een ingeving, toen ik naar buiten ging om den dokter af te wachten.

»Beschrijf mij hoe de talisman er uit ziet«, zeide ik, »dien gij opeischt, want ik ben er niet geheel zeker van, dat gij er recht op hebt."

»Het is een halfontloken witte lotusbloem, heer, die nimmer verwelkt, en van een fakir, die haar mij ontstolen heeft, kreeg hij haar drie jaar geleden."

Ik nam het kannetje uit mijn zak, bekeek het nog een oogenblik en was juist op het punt het hem te overhandigen, toen ik opschrok, doordat ik de andere oude man uit het visioen naar mij toe zag komen, terwijl ik met één oogopslag gewaar werd, dat buiten twijfel dat de man was, dien ik bij den wijze gezien had.

De eerste bezoeker draaide zich om bij het hooren van de voetstappen en nauwelijks had hij gezien wie het was, of hij wierp zich op mij als een wild beest, zoodat hij mij bijna op den grond wierp. Het eerste wat hij deed, was met zijn vuile hand over mijn gezicht wrijven. Ik trachtte mij los te maken, doch mijne armen hingen oogenblikkelijk slap langs mijn lichaam en ik voelde, dat ik flauw viel. Blijkbaar had hij iets sterk bedwelmends aan zijn hand gesmeerd. Ik voelde nog, dat hij met de knie op mijn borst de hand stak in mijn zak, waarin ik het kannetje weer geborgen had. Meer wist ik niet. Toen ik weer bijkwam, stonden Ivy de dokter en eenige bedienden rondom mijn rustbank, waarop zij mij gelegd hadden en op een kleinen afstand stond de eerwaarde oude man. Hij kwam een stap nader en boog diep. Onwillekeurig voelde ik naar het kannetje in mijn zak.

»Maak u niet ongerust, heer,« zeide hij, »het toovermiddel is veilig bij mij. Neem het aan en geef het mij met uw eigen hand over. Het komt mij rechtens toe. Heb geen spijt er afstand van te doen, want de invloed er van zult ge steeds blijven ondervinden. Draal nu niet langer, geef 't mij terstond terug, want er is geen oogenblik te verliezen voor de arme kleine, die daar zoo rusteloos met de koorts worstelt.«

Vol eerbied bekeek ik de bloem en gaf hem die, terwijl mijn hart mij ingaf, dat hij de rechtmatige eigenaar was. De oude man boog het hoofd en ontving de talisman met beide handen, zeggende:

»Mogen de Goden U en de Uwen steeds beschermen, heer.« Hij maakte een eerbiedige buiging en vertrok. Op hetzelfde oogenblik, kwam de baboe, die onze kleine bewaakte, binnen en voor het eerst sinds vele dagen met een glimlach op 't gelaat, zeide de trouwe ziel:

»Baby slaapt rustig, mevrouw. Dat is een goed teeken

Toen ging dokter Elgee zachtjes op zijn teenen naar de ziekekamer en kwam terug, zeggende:

»Het gevaar is voorbij, 't is werkelijk een wonder. Maar hoe 't ook zij, nu zullen wij de kleine er wel door helpen.«

Het geheim der witte lotusbloem zal wel altijd een geheim voor mij blijven; maar nooit heb ik er aan getwijfeld dat door het geschenk van den fakir het groote onheil van ons huis werd afgewend.

N. v. Z. T.

wetjes, gelijk de ondervinding heeft geleerd.

De toestand in Atjeh. Naar aanleiding van het-geen door de Atjeh-correspondenten van het Alg. Handelsbl. en der Nieuwe Crt. einde Augustus j.l. werd medegedeeld, schrijft het Bataviaasch Nieuwsbl. van 14 September:

„Veel commentaar is hierbij niet noodig.

Het schijnt, dat men juist ten opzichte van Atjeh met blindheid geslagen moet zijn. Want de fouten, hier weder gesignaleerd, zijn reeds in een pas onderworpen land, met vredelievende bevolking, niet goed te praten, — hoeveel te minder in Atjeh, waar iedere man een erfelijke vijand is geworden.

De gouverneur generaal met zijn kennis van Atjeh, weet natuurlijk beter dan de correspondenten te beoordeelen hoever de zuinigheid hier de wijsheid bedriegt. Daaruit volgt, dat de regeering, die de bezuinigingen, met de willekeur en aanmatiging, welke er uit voortvloeien, zooal niet bevolen heeft, dan toch goedkeurt, de verantwoordelijkheid draagt: Maar waar het feiten materiaal over de schadelijke gevolgen dier zuinigheid dagelijks grooter wordt dient de regeering toch eindelijk klaren wijn te schenken; te bewijzen, dat het huidig stelsel inderdaad nog zal voeren tot het einddoel. Daar is te meer reden voor, waar de regeering berust in handen van den man, die bijna vijftien jaar geleden de onderwerping van Atjeh in uitzicht stelde onder het fiere motto:

„De Atjeh-oorlog knaagt aan ons koloniaal bezit; hij moet eindigen. Laten wij eindelijk aan de beschaafde wereld toonen, dat wij daartoe in staat zijn."

Van den man die, het is allerwege erkend, ons inderdaad een grooten stap nader tot het einddoel heeft weten te brengen.

Er zou werkelijk geen schooner getuigenis te vinden zijn voor het bewind van gouverneur generaal Van Heutsz, dan dat onder zijn bestuur Atjeh inderdaad onderworpen is.

Het lijkt er echter nog lang niet naar. Veeleer heeft het den schijn, dat wij bezig zijn een nieuw hoofdstuk over den Atjeh-oorlog te beginnen!

De zending van den heer Liefrinck. Naar Het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. vernam, heeft het lid in den Raad van Nederlandsch Indië, de heer F. A. Liefrinck, aan dat college rapport uitgebracht over te gaan tot het hebben aldaar eener macht,

In de eerste plaats adviseerde de heer Liefrinck over te gaa ntot het hebben aldaar eener macht van gewapende politiedienaren.

Met betrekking tot de geheime Chineesche genootschappen, was de resident, de heer A. J. Ch. de Neve, de meening toegedaan, dat een 24-tal leiders moesten worden verbannen. Bij het onderzoek was het den rapporteur voorgekomen, dat het onnoodig was een zoo groot aantal personen, waaronder ook inlanders behoorden, te verbannen. ZHEG. adviseerde te besluiten tot verbanning van den hoofdleider der geheime genootschappen, den Chinees Lie.

Cholera ter Sumatra's Oostkust. Te Medan is, volgens de Sum. Post., van 19 Sept. j.l. bericht ontvangen dat zich in de onderafdeeling Batoe Bahra, behoorende tot Asahan, verschillende gevallen van cholera in de kamponngs hebben voorgedaan. Vermoedelijk is de ziekte van den Overwal, waarmede drukke gemeenschap bestaat, overgebracht.

De eerstaanwezend officier van gezondheid Schijfsma is met den dokter-djawa onmiddellijk naar Batoe Bahra vertrokken; de inlandsche arts zou daar voorloopig blijven.

Behalve in Batoe Bahra hebben zich, naar aan het blad gemeld wordt, ook zuidelijker in Asahan vele choleragevallen voorgedaan. Eén kampong, waar zestien personen aan de ziekte waren bezweken, werd door de bewoners eenvoudig ontvlucht, met achterlating der onbegraven lijken.

Bij de petroleum. De generaal-gevolmachtigde voor Java van de Koninklijke Maatschappij tot exploitatie van petroleumbronnen in Ned. Indië te Soerabaja, aldus lezen wij in het Soer. Hbld., de heer Den Berger, is overgeplaatst naar Palembang. Hij wordt als generaal gevolmachtigde voor Java opgevolgd door den heer Ehrmann, met dien verstande dat tevens het kantoor der Koninklijke van Soerabaja naar Rembang, waar met succes naar petroleum geboord is, wordt overgebracht.

Van een aanbesteding. Voor de levering van nieuw meubilair voor de landraadzalen te Madioen en Ponorogo, wordt een aanbesteding gehouden, zoo schrijft het Soer. Hbl. Zou het niet enorm goedkooper voor het land uitkomen, bijaldien het benoodigde op de slecht rendeerende venduties te Madioen successievelijk werd ingekocht? vraagt het blad.

Immers de laagste inschrijver, welke niemand anders zal wezen dan een Chineesche meubelmaker te Madioen, die alleen voor den schijn wat timmerhout inkoopt en tentoonstelt, koopt het meubilair voor de landraadzalen tegen spotprijzen op venduties, kalefatert het een beetje en smeert het den lande tegen het dubbele of driedubbele van den prijs aan.

Onder het hoofd: **Hier en Ginds** schrijft het Bat. Niewsblad:

Bij het telegram over de invoering der opiumregie nu weer in geheel Borneo en Djambi — het opium volgt de expedities op den voet — past uitstekend de mededeeling, heden per mail ontvangen, dat de fransche regeering goedgekeurd heeft het besluit van den gouverneur-generaal van Indo-China, houdende verbod om opiumkitten te openen in Annam en Tonkin en om het aantal kitten in Cochin China en Cambodja uit te breiden.

De begrooting voor Indo-China sluit met een groot tekort. En men zoekt nu hulp niet bij opium, maar in vermindering van het leger. De kolonie heeft geen leger op oorlogsvoet noodig; al wat zij behoeft is een genoegzaam aantal troepen om de orde te bewaren."

In de Javabode lezen wij:

De gouverneur-generaal en zijn automobiel. Luidens het „Algemeen reglement op het gebruik van niet op spoorstaven loopende, uitsluitend of mede door mechanische beweegkracht voortbewogen voertuigen, d. w. z. van automobielen, op de openbare wegen", mogen deze wagens op die wegen niet worden gebezigd dan krachtens eene door de daartoe bevoegde autoriteit schriftelijk verleende vergunning.

Eene zoodanige vergunning had de gouverneur-generaal voor het gebruik van zijn automobiel, naar de Javabode vernam, tot dusver niet verkregen, waarop onlangs, door of namens de betrokken autoriteit, de aandacht moet zijn gevestigd, met het gevolg, dat dezer dagen aan den eisch der wet is voldaan. Doordat de landvoogd alleen over de groote postwegen en de militaire wegen in verschillende gewesten met zijn automobiel rijdt, kon in dit geval de vereischte licentie worden uitgereikt door den directeur der burgerlijke openbare werken.

Wij kunnen hier nog bijvoegen zegt het Bataviasche blad, dat als gevolg van de onlangs door den landvoogd gemaakte automobieltocht naar Soekaboemi, door den majoor-intendant C. M. Kan, die deze reis meemaakte, een verslag is opgemaakt van den staat, waarin de bereden weg verkeert, hetwelk ongetwijfeld zal leiden tot eene spoedige verbetering van dien weg.

Moge de auto van den landvoogd veel over de wegen van ons schoone Java snorren; allicht leidt dit tot verbetering der wegen, met name in de Vorstenlanden.

De nieuwe motorboot voor het Toba-meer. In de werkplaatsen van de Maatschappij tot Mijn- en Bosch-exploitatie in Langkat te Rantau-Pandjang, wordt momenteel ineengezet en afgewerkt de nieuwe stalen motorboot, bestemd om dienst te doen op het Toba-meer, in de eerste plaats als vervoermiddel voor den controleur voor bataksche zaken, de heer G. L. J. D. Kok. De boot heeft eene lengte van 38 voet en is 8 voet breed; zij kan 40 personen bevatten, benevens goederen, is uitgerust met een zonnetent en wordt voortbewogen door twee petroleum-motoren, elk van 17 paardekrachten, welke haar in staat stellen 9 knoop per uur af te leggen.

Er is in deze boot een dek aangebracht, hetgeen de veiligheid bij slecht weder zeer verhoogt. De thans op het Toba-meer aanwezige aluminiumboot heeft geen dek en kan met slecht weer niet varen.

Voor het tourisme is het brengen van deze boot naar het Toba-meer een feit van groote beteekenis. Zooals de Deli Crt. toch uit den mond van controleur Kok mochten vernemen, kan elk bezoeker van het Toba-meer van dit nieuwe en practische vervoermiddel te water gebruik maken, op voorwaarde, dat de onkosten, aan het varen verbonden, gedurende dien tijd, door den gebruiker wordt betaald. Is deze gunstige bepaling in de eerste plaats te danken aan controleur Kok, die daarvoor dank verdient, niet minder waardeering en lof komt toe aan den heer Heinrich Meijer, directeur van de Mij. t. Mijn- en Bosch-expl. in Langkat, die door zijn ruime bijdrage van f 9000.—, beschouwd als gave aan het gewest en aan het delische tourisme, de aanschaffing van de boot heeft helpen mogelijk maken.

Zoodra de boot klaar is, waarschijnlijk 20 September, begint het transport naar het Toba-meer. Daartoe gaat het vaartuig met eigen kracht van Rantau-Pandjang over zee naar de Kwala Tandjoeng en dan vervolgens die rivier zoo hoog mogelijk op tot Perdagangan. Dan beginnen echter de moeilijkheden eerst recht. De 7500 K.G. zware boot wordt daar op twee decauville-wagentjes gezet, die neven elkander op dubbel spoor loopen en die langs den weg naar Hateran Djawa het gevaarte moeten opvoeren. Waar men het terrein van steile hellingen nadert, wordt de boot geheel met lalang omwikkeld, zoodat zij bij een mogelijken val van de wagentjes niet beschadigen kan.

Er is voldoende rail aanwezig, die overigens telkens achter worden opgebroken en voor weer gelegd, terwijl er een paar wissels beschikbaar zijn, zoodat eveneens zigzagsgewijze hellingen genomen kunnen worden.

Wanneer de boot voor de eerste maal op de golven van het Toba-meer zal wiegelen, is nog niet met zekerheid te zeggen, dat hangt er van af, of men met het transport veel of weinig voorspoed zal hebben. Het is echter een kwestie van slechts eenige weken.

Devoot! De Sumatra Post vertelt de volgende grappige annecdote.

Aan boord van een Gouvernementsstoomer bevinden zich een resident op tournée, vergezeld van een controleur en een particulier.

't Is vroegochtend. 't Heerlijke weder lokt uit tot een wandeling op 't dek.

Particulier kuiert in de beste stemming heen en weer. Hij is de eerste, die boven kwam.

Een poosje later komt ook de Controleur voor den dag.

Particulier: „Morgen controleur! Wel geslapen?„

Controleur: „Patent! En u?"

Particuler: „O, naar omstandigheden wel. Maar je voelt je toch eerst echt senang, als je gebaad hebt!"

Controleur: „Ja, zoo gaat het mij ook. Ik verlang tenminste erg naar mijn bad. Als de Resident nu maar gauw uit zijn kooi komt, dan zullen we niet lang meer op onze verfrissching behoeven te wachten . . . ."

Particulier: „Wachten!? . . . Maar ik heb al gebaad!

Controleur: „Dat méént u niet!!! U maakt een grapje! . . . ."

Particulier: „Niet meenen? Maar ik kan u verzekeren dat ik goddelijk gebaad heb. 't Water was ijskoud en . . ."

Controleur: „Maar. De. Resident. Heeft. Nog. Niet. Gebaad! . . . Hoe. Kan. U. Dan. . ."

. . . .

Waarschijnlijk is de controleur toen in zwijm gevallen, maar verder heb ik 't verhaal, dat overigens historisch is, niet gehoord.

Van Vreemde Koloniën.

De geneeskundige dienst in de duitsche koloniën. Alle aangelegenheden betreffende den militairen geneeskundigen dienst in de duitsche koloniën ressorteeren onder de directie der koloniale troepen te Berlijn, terwijl die betreffende den civielen geneeskundigen dienst behooren tot het ressort van het departement van koloniën.

Aan het hoofd van den geneeskundigen dienst is te Berlijn een chef geplaatst, wien een adjunct is toegevoegd en die behalve met de administratieve aangelegenheden van zijn dienst is belast met de functiën van St aatsraad voor de vraagstukken betreffende de gezondheid bij het kabinet van den minister.

In het jaar 1905 waren 43 officieren van gezondheid en 11 door den staat benoemde civiele geneesheeren voor den kolonialen dienst beschikbaar, terwijl bovendien 4 officieren van gezondheid à la suite der troepen geplaatst waren als belast met verschillende opdrachten — studie der malaria en andere ziekten — en wijders drie in de koloniën gevestigde particuliere geneesheeren van den staat een toelage ontvingen voor verrichtingen ten behoeve van den algemeenen dienst.

Alles in alles trof men dus in 1905 in de duitsche koloniën op een bevolking van ruim 12 millioen zielen 61 medici of 1 op de 200.000 inwoners aan.

De voor den dienst in de koloniën bestemde officieren van gezondheid worden gerecruteerd uit de officieren van gezondheid van het actieve leger, de reserve of de landweer in het moederland. Om tot de dienst in de koloniën te worden toegelaten, behooren de volgende stukken te worden overgelegd: 1. het verzoek om in den kolonialen dienst te mogen treden; 2. aanwijzing der kolonie, waar de candidaat dienst wenscht te doen; 3. verbintenis om te dienen voor den duur van 2½ jaar voor Oost-Afrika, 2 jaar voor Kameroen, en 3½ jaar voor Zuidwest-Afrika; certificaat van geschiktheid voor den kolonialen dienst, door militaire geneesheeren vast te stellen.

Deze stukken worden den 1en Januari en den 1en Juli van elk jaar bij de directie der koloniale troepen ingewacht, terwijl de voor den dienst toegelaten candidaten door den keizer worden benoemd op voorstel van den rijkskanselier.

Na het bij hun verbintenis voorgeschreven verblijf, hebben de officieren recht op een verlof van vier maanden, in Europa door te brengen en gerekend van den dag van ontscheping. Dit recht mag den betreffende niet dan op zijn verzoek worden onthouden, t enzij in het geval van force majeure: oorlogsgevaar, transportbezwaren, en zoovoort.

Wenscht de officier na afloop van zijn eerste verband zich op nieuw voor den kolonialen dienst te verbinden, dan kan het verlof van vier tot negen maanden worden verlengd, maar het koloniaal tractement, hem gedurende het eerste deel van zijn verlof werd toegelegd, wordt dan tot het aan zijn rang in het moederland verbonden salaris teruggebracht. Een langer verlof kan niet worden verleend dan op keizerlijk bevel. Verlaat de officier den dienst vóór den bij het contract bepaalden termijn, dan gaat zijn recht op verlof verloren.

Voor de heen- en terugreis wordt den officieren door den staat het bedrag der passage-gelden uitgereikt.

De traktementen der officieren bedragen resp. voor den Chef arzt te Berlijn, een Stabsarzt, een Oberarzt en een Assistentarzt, 1200, 800 tot 900, 625 en 525 marken 's maands.

Onmiddellijk na het teekenen hunner verbintenis ontvangen de officieren eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van 1200 marken, terwijl voor de aanschaffing eener trousse een bedrag van 100

marken wordt toegekend en voor het onderhoud daarvan een jaarlijksche toelage van 50 marken. Verbindt de officier zich na zijn eerste verblijf opnieuw, dan wordt hem een tweede gratificatie voor uitrusting uitgekeerd, doch slechts ten bedrage van 400 marken.

Het onderhoud der officieren van gezondheid in Afrika komt voor rekening van den Staat.

Ingeval van ontslag wegens ongeschiktheid tengevolge van eene in den dienst opgedane ziekte, heeft de officier recht op het pensioen voor den rang dien hij bekleedt, benevens eene bijzondere toelage van 1200 marken 's jaars. Ten slotte ontvangen de officieren van gezondheid, die langer dan drie jaren den dienst bij de koloniale troepen hebben verricht, bij hunne pensionneering voor elk jaar dienst in de koloniën eene verhooging, ten bedrage van het een-zesde deel van het pensioen, dat hun in het moederland aankomt, met dien verstande dat als maximum niet meer dan het dubbele van dat pensioen kan worden bereikt.

Behalve deze officieren van gezondheid, die buiten hun gewonen dienst, de ambtenaren van den Staat en dezer gezinnen kosteloos moeten behandelen, zijn er een zeker aantal koloniale geneesheeren. Men vindt er twee te Tanga in Oost-Afrika, twee in Kameroen, twee in Togo, en eindelijk zes op Nieuw-Guinea (waaronder ook de Bismarck-Archipel) en de Karolinen. Deze koloniale geneesheeren verbinden zich voor een gelijken duur als de officieren van gezondheid, en ontvangen bij hunne benoeming eene uitkeering ten bedrage van de overtochtskosten vermeerderd met eene gratificatie voor uitrusting ad 1000 marken. Hunne bezoldiging wisselt af van 6000 tot 10000 marken 's jaars, maar aan deze geneesheeren is het vergund eene particuliere practijk er bij waar te nemen. Hun verloven zijn op denzelfden voet geregeld als voor de officieren van gezondheid, terwijl voor hun pensioen de wet op de burgerlijke pensioenen van toepassing is.

Self help. In het groote engelsch-indische rijk met zijn 300 millioenen inwoners bestond tot voor kort slechts één Instituut Pasteur. In den eersten tijd van zijn bestaan scheen het evenwel, niettegenstaande gevallen van hydrophobia in de kolonie niet tot de zeldzaamheden behooren, geenszins in eene bepaalde behoefte te voorzien. De inlanders vertrouwden het zaakje niet, doch langzamerhand werd het vertrouwen gewonnen en nu is er bijna geen plaats genoeg voor de patiënten. Die eene instelling bleek dan ook ten eenenmale onvoldoende, zoodat tot de oprichting van een nieuw Instituut en wel in het bijzonder voor het Zuiden van Voor-Indië te Coonoor werd overgegaan. Voor het, tot Engelsch-Indië behoorende voormalige birmaansche rijk, waar de landverbinding per spoorweg om de op ettelijke crores, tientallen millioenen roepijen geschatte aanlegkosten wel nog zeer geruimen tijd tot de pia vota zal behooren en men dus op de overzeesche verbinding is aangewezen, liggen de bestaande instellingen wel wat ver af, en daar men ook in Engelsch-Indië wel eens van overheidswege het nuttige voor het noodige moet laten liggen, hebben nu handel en burgerij van Rangoon zich er voor gespannen om tot de oprichting van een Instituut Pasteur voor Birmah te geraken. Een belangrijke gift van den heer Oppenheimer aldaar bracht de zaak al een heel eind op streek.

Voor twee dollars in de maand. Voor twee dollars, dat is, volgens den vastgestelden koers van den nieuwen Straits-dollar, een rijksdaalder in de maand, moet Tian Ho, Kong Hong, of hoe de man heeten moge, die onlangs voor den rechter te Singapore werd gebracht, zich bij contract verbinden of anders een maand strenge opsluiting ondergaan.

De man was van Macao gekomen en zeide het slachtoffer te zijn van koelie-ronselaars. Hij ontkende ook ten stelligste eenig voorschot te hebben ontvangen, de reis was voor hem betaald, dat was waar, maar hij had dat reisje geenszins uit vrije beweging gemaakt. Hij verdiende in China 8 dollars met den kost en zou het dus nooit in zijn hoofd krijgen, om hier voor twee dollars te gaan werken. Toen de man echter nog zeide, dat het nu al de tweede maal was, dat men hem zoo had beetgenomen, had de derde magistraat van Singapore, voor wien het koelie-ronselen een onbekend bedrijf is, waar het de werving voor die plaats zelve betreft, er al genoeg van en de man van Macao kreeg twee weken bedenktijd, om in strenge opsluiting zich alsnog tot het teekenen van een contract te bekeeren.

De boll-worm, waaraan in Engelsch-Indië de mislukking op groote schaal van den katoen-oogst van 1905 werd toegeschreven, onderhoudt in gewone omstandigheden eenige parasieten, die er voor waken, dat het geslacht harer weldoeners niet al te welig voortteelt. Het schijnt evenwel, dat de b o l l - w o r m er op eene of ander wijze in geslaagd was zich van die plaaggeesten te ontdoen, zoodat het insekt in 1905 zich in groote getale op de katoenvelden kon vertoonen. Eerst dacht men het gevaar voor de toekomst met een bedriegertje te kunnen bezweren en plantte tusschen de katoen ook een gewas, bendhi geheeten, waar het insekt ook bijzonder happig op schijnt. Tevens was men er op bedacht om het gezellig samenzijn van insekt en parasieten weer tot stand te brengen. Men zocht en vond eenige roghas en noodigde ettelijke boll-worms tot een besloten samenkomst uit, die nadat ze lang genoeg geduurd had, om de laatste van onder tot boven vol in de roghas te zetten werd afgebroken, om het stelletje in de vrije natuur los te laten. De boll-worms lieten zich door de bendhi niet van de wijs brengen en bleven aan de katoen de voorkeur geven, zoodat deze op die velden, waar men het bedrog toepastte, weer geheel is aangevreten, terwijl daarentegen daar, waar men het insekt met zijne parasieten had losgelaten, merkbare verbetering viel waar te nemen.

De lijfstraffen in de duitsche koloniën. Minister Dernburg heeft voor de duitsche koloniën eene ordonnantie uitgevaardigd, betreffende de regelen, die behooren te worden nagekomen ten aanzien der straf van zweep of stokslagen.

Zoo zal nu telkenmale wanneer een lijfstraf tegen een inlander wordt uitgesproken door den met de rechterlijke macht belasten ambtenaar een proces verbaal worden opgemaakt, waarbij de overtreding moet worden geconstateerd en het feit, dat de veroordeelde is gehoord en de, door dezen te zijner ontlasting aangevoerde middelen, voorzoover mogelijk, zijn gecontroleerd.

De straf van stokslagen mag nimmer door den met de rechterlijke macht bekleeden ambtenaar zelven worden toegepast, doch dient de uitvoering te geschieden onder zijn toezicht of dat van een geneesheer, terwijl van de omstandigheden, waaronder de strafvoltrekking plaats had, een tweede proces-verbaal moet worden opgemaakt, waarvan indien verwendingen daardoor werden veroorzaakt een afschrift aan den gouverneur moet worden ingediend.

Wijders moeten, indien het aantal zweep- of stokslagen respectievelijk meer dan 15 of 10 bedraagt, bij de betrekkelijke proces-verbalen, afschriften gevoegd worden van het gemotiveerde vonnis, die aan den gouverneur moeten worden ingediend.

De H a m b u r g e r N a c h r i c h t e n was minder goed te spreken over deze nieuwigheid en meende dat al die romp-slomp voor wat stok- of zweepslagen op een negerrug zich slecht rijmen liet met de, in uitzicht gestelde vereenvoudiging in de koloniale administratie. „Is het nu werkelijk wel noodig dat voor enkele slagen, die een neger te veel mocht hebben ontvangen, zes Europeanen ter verantwoording worden geroepen en men hun een hoop schrijverij zonder eind oplast?"

Of het blad, dat met zooveel andere duitsche organen zoo gaarne op humanitair gebied grasduinde, waar het koloniën van andere natiën betrof, het wil of niet, het zal er aan moeten gelooven, dat ook in de duitsche koloniën de nieuwere, meer humane denkbeelden hun toepassing vinden, waarvoor het mee propaganda hielp maken.

Inlandsche medici in Indo-China. Sedert een jaar zijn thans ook in Indo-China inlandsche medici in functie, afkomstig van de, vóór een paar jaar opgerichte medische school, zoodat er nog al met stoom blijkt te zijn gewerkt. Men vreesde dat de jonge doktoren niet mee zouden vallen en dat wel om verschillende redenen. Evenals toch de doekoens op Java nog een belangrijke rol in de inlandsche maatschappij vervullen, hadden ook de Annamieten hun doktoren, empiristen, aan wier uitspraken zij hooge waarde toekenden en veelal nog toekennen, zoodat de europeesche medicus bij zijne inlandsche practijk er zeker van is, dat, hoe gaarne zijn raad en zijne medicijnen schijnen te worden aanvaard, zijn annamitische of chineesche „collega" achter de schermen staat, om in hoogste instantie uitspraak te doen. Terwijl gehoopt werd en te verwachten viel, dat de inlanders wat meer toegankelijk zouden blijken voor de nieuwe geneeswijzen en de nieuwe medicijnen, wanneer deze hun door landgenooten zouden worden voorgeschreven, deed zich toch de mogelijkheid voor, dat dezen zelven weer tot het empirisme zouden vervallen, zoodra ze niet meer, als op de school, onder voortdurend toezicht zouden staan. Ook werd de vrees niet denkbeeldig geacht, dat de jongelieden zich tegenover de inlandsche maatschappij op een zelfde voetstuk zouden plaatsen als de mandarijnen en geletterden, met hun verwaandheid en hun minachting voor de lagere klassen. De vrees heeft zich volgens de ondervinding van dit eerste jaar niet bewaarheid.

De rol dezer inlandsche medici is echter geen zelfstandige en hunne functiën laten zich het best weergeven door den titel van hulpgeneesheeren. Steeds onder controle van een europeesch geneesheer, staan zij dezen in zijne practijk als verbandmeesters bij, en maken in diens ressort tournees, houden er voordrachten en consulten en treden ook als vaccinateurs op. Het oordeel over hun optreden in dit eerste jaar was unaniem: hun ijver liet niets te wenschen over en hunne bruikbaarheid voor hunne betrekking bleek met den dag steeds duidelijker.

Boekbespreking.

In hartelijken dank ontvingen wij van den schrijver Mr. J. H. C a r p e n t i e r A l t i n g, zijne **rede,** uitgesproken 9 dezer bij het aanvaarden van het ambt van hoogleeraar in de hoofdtrekken van het hedendaagsch recht, het strafrecht en de strafvordering van Nederl. Indië, aan de Universiteit te Leiden.

De lectuur een ieder warm aanbevelend en verwijzende ook naar het in dit Weekblad opgenomen artikel van B. kunnen wij niet nalaten, hier de zoo sympathieke slotwoorden, gericht tot de candidaat-ambtenaren, aan te halen:

In het bijzonder richt ik mij tot u, candidaat-ambtenaren voor den Indischen administratieven dienst die meer rechtstreeks mijne leerlingen zullen zijn, al behoeft het bijna geen betoog dat ik ten volle bereid zal wezen ook anderen, voornamelijk de aanstaande leden der Indische rechterlijke macht —. waartoe ik zoo lang heb behoord en welker nooden en behoeften ik zoo ten volle ken — van voorlichting te dienen.

Laat ik u dit nog zeggen.

Nederlandsch-Indië waaraan gij later uwe krachten zult gaan wijden en het volk van Indië missen nog zooveel wat westersche landen al sinds tal van eeuwen zijn deelachtig geworden. Veel is voor Indië gedaan, maar oneindig veel kan en moet daarvoor nog gedaan worden, en, al is het mogelijk dat gij mij van eenzijdigheid zult verdenken, ik aarzel toch niet het uit te spreken dat ik het meest noodzakelijk acht Indië een recht te geven overeenkomstig zijn rechtsbehoefte en een rechtspraak die geen hooger doel wit kent dan de bevordering der ware gerechtigheid.

In Sir John Stracheys standaardwerk dat ik zoo straks aanhaalde, worden vooraan de volgende regelen afgedrukt:

From out the sunset pour'd an alien race
Who fitted stone to stone again; and Truth
Peace, Love and Justice came and dwelt therein.

Ik weet niet of die hooggestemde woorden wel volkomen gelden kunnen voor Britsch-Indië. Ik betwijfel het, maar wel weet ik dat ze althans nog niet ten volle gelden voor Nederlandsch-Indië. De ware Gerechtigheid heerscht daar nog niet onbeperkt.

Maar wel weet ik ook dit: dat wanneer gij en zij die na U zullen komen evenals zoovelen die u zijn voorgegaan naar Indië vertrekt met het oprecht verlangen u aan dat land en zijn volk geheel toe te wijden, dat dan de Gerechtigheid daar eenmaal heerschen zal.

Moge mijn werken met u u daartoe kunnen opwekken.

De ook op Indische politiek gebied zoo werkzame Vereeniging M o e d e r l a n d e n K o l o n i ë n deed ons toekomen een verzameling **Aanteekeningen op de Begrooting van Ned. Indië voor het dienstjaar 1908**, bevattende behalve een algemeen overzicht, afzonderlijke min of meer uitvoerige artikelen over Justitie door M. J. W. T. Cohen Stuart, Kolonisatie der onderwijs, door J. Habbema, Eeredienst, door A. S. Buitenbezittingen, door P. J. van Houten, Inlandsch Carpentier Alting, Burgerlijke openbare Werken, door J. E. de Meyier, Oorlog, door G. F. Soeters en Marine, door J. P. van Russum. De Vereeniging deed zeker een zeer goed werk met op deze voor onze koloniën zoo belangrijke punten, nog eens in het bijzonder het licht te doen schijnen, al was 't alleen om er nog meerdere gedachtenwisseling over uit te lokken. Ook de kolommen van ons Weekblad staan daar voor open. Voor belangstellenden ligt de brochure ter raadpleging op de leestafel, Heulstraat 17.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

D e I n d i s c h e M e r c u u r. 15 October 1907.

Over den leeftijd van den Kinaboom ten aanzien van zijn maximaal kinine-gehalte in den stambast, door v. G. — Rubberscraps, door A. H. Berkhout. — Ned. Indische Maatschappij van Nijv. en Landb. — Javasche Bank. — Een overzicht der nieuwere scheikundige onderzoekingen betreffende cellulose. — Uitbreiding der haven te Tandjong-Priok. — De Parelvisscherij bij de Aroe-eilanden. — Bureau voor Handelsinlichtingen. — Kultuurberichten. Enz.

T ij d s c h r i f t v o o r h e t B i n n e n l a n d s c h B e s t u u r. J u l i 1907.

Studiën op bevloeiingsgebied, door F. K. Overduin (vervolg) — Een request betreffende de ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur op de Buitenbezittingen. — Pengatoeran boeat menambahi kemadjoean bagei orang Djawa, door R. M. T. Tjokro Adi Koesoemo. — Het »Treurkorps«, door H. T. Damsté. — Ziekte in den Sawo-Manilla-boom, door L. — Vrouwenkiesrecht, door K. — Een Chineesche legende.

W e e k b l a d v o o r I n d i ë. 1907. No. 20.

Iets over oofteelt in Indië, door J. E. Jasper. — Pastoor C. W. J. Wenneker (met foto's). — De nieuwe societeit te Tjepoe (met foto's), door M. v. G. — Salome, door H. Borel. — Een gouverneur van Ternate, door Gabriël. — De eer der waarheid verdedigd enz., door Dr. F. P. H. Prick van Wely. — Indrukken van den dag. — Indische boosdoeners. Enz.

N°. 43. Donderdag 24 October 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

Mededeelingen of **Ingezonden Stukken** moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht**, Den Haag.
Voor **Administratie** en **Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **51 Verhulststraat.**
Voor **Advertentiën** tot de Drukkerij »LUCTOR & EMERGO«, **AMALIA VAN SOLMSSTRAAT** Telefoon **4424**, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden**

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

Van de Redactie-Commissie:

Het Persbureau van het Algemeen Nederlandsch Verbond vraagt ons nog eens opname van het volgende:

Studie aan Nederlandsche Hoogescholen.

Aan degenen, die inlichtingen wenschen betreffende de studie aan Nederlandsche Hoogescholen, worden deze kosteloos verstrekt door de volgende Commissie voor inlichtingen, samengesteld door de studenten-afdeelingen van het Algemeen Nederlandsch Verbond:

Voor de Rijks-Universiteit te Leiden en voor algemeene inlichtingen:
A. Welcker, Morschweg 24, Leiden.
Voor de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam:
C. M. Kleipool, Prinsengracht 646, Amsterdam.
Voor de Vrije Universiteit te Amsterdam:
H. R. Woltjer, Keizersgracht 495, Amsterdam.
Voor de Rijks-Universiteit te Utrecht:
A. Lugt, Jansveld 49, Utrecht.
Voor de Technische Hoogeschool te Delft:
D. W. van Dam, Oude Delft 70, Delft.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

I.

NATIONALE BOND VOOR VREEMDELINGEN-VERKEER IN NEDERLAND.

Zooals den lezers van het Koloniaal Weekblad bekend zal zijn, heeft »Oost en West" zich bij dezen bond aangesloten, in de meening dat onder Nederland natuurlijk ook Nederlandsch Oost- en West-Indië begrepen zijn. Onlangs ontving onze Vereeniging een uitnoodiging tot bijwoning eener den 30sten dezer te houden vergadering, met het doel om de reclame voor Nederland in het buitenland krachtiger en algemeener te doen zijn en tevens voor vreemdelingen beter gelegenheid te openen voor het bekomen van allerlei inlichtingen.

Op dit gebied meenen wij, dat mede in onze Oost- zoowel als voor de West-Indiën nog heel veel, bijna alles te doen valt en rekenen wij het onzen plicht hierop in het bijzonder de aandacht te vestigen.

II.

WITTE KRUIS KOLONIE.

Uit het Witte Kruisblad, orgaan van den heer A. van Emmerik, nemen wij het ondervolgende over, tevens om ook voor zijne koloniën ten bate van behoeftige Javanen, evenals voor die van Mej. M. Jansz., de welwillende medewerking en hulp van belangstellenden in te roepen.

De wedono van Salatiga, omtrent wiens dienstijver en flinkheid ik herhaaldelijk gunstig hoorde getuigen, zendt nu en dan vagebondeerende mannen, vrouwen of kinderen naar de kolonie Zoo kwam er onlangs weer een met een »begeleidend" schrijven van dien ambtenaar. Ditmaal was het een vrouw. Zij groette mij heel beleefd en betitelde mij met: »Mas!" Ik bemerkte spoedig dat zij niet wel bij het hoofd was en schreef als antwoord op het briefje van den Wedono:

»Sinem (zoo heette de vrouw), slamet dateng di Salib Poetih. Harep dia bisa kerassan. Tapidia poenja pikiran pèndèk sekali."

Wij stelden haar dadelijk onder de hoede van Koentjoeng, een Javaansche vrouw van adellijke afkomst, die ruim 4 jaren op de kolonie is en wier bovenverdieping ook niet normaal is. Wij zeiden haar dat wij verwachtten dat zij goed voor Sinem zou zorgen en dat zij voor haar verantwoordelijk werd gesteld. Koentjoeng scheen zeer ingenomen met het in haar gestelde vertrouwen. Zij bracht Sinem dadelijk naar de pantjorran, gaf haar een frisch bad en zorgde dat zij dadelijk wat lichten arbeid had om zich mede bezig te houden.

Wij hebben op de kolonie ook een man die niet erg wijs is. Hij is voor vele dingen bruikbaar, zoodat van hem volstrekt niet gezegd kan worden dat hij genade-brood eet. Hij wil echter van niemand orders ontvangen dan van mijn vrouw en van mij. De orders van den mandoer gaat hij met stoicijnsche onverschilligheid voorbij. Viermaal per dag maakt hij ons zijn »opwachting" (sowan). 's Morgens om half zeven voor dat hij naar zijn werk gaat, om half twaalf om te zeggen dat hij er mee uitscheidt, om één uur voor hij weer begint en om half vijf als zijn dagtaak gedaan is.

Als hij ons toespreekt begint hij gewoonlijk met te zeggen: »Mijn lichaam verschijnt voor u, wat wilt gij dat mijn lichaam doen zal". Het benieuwt mij om te weten of hij zijn lichaam als een »Ding an sich" beschouwt.

Over ploegen gesproken: Het is kolossaal zooveel als er in de laatste maanden op de kolonie geploegd is. Elken dag waren er twintig, dertig tot vijftig ploegen aan het werk. Het laat zich aanzien dat wij over vijf maanden een overvloedigen oogst binnen zullen halen.

Ruim een maand geleden had ik weder een persoonlijk onderhoud met Z. E. den Gouverneur-Generaal, die in een zeer aanmoedigenden geest met mij sprak.

Toen Zijne Excellentie vroeg of ik van de Javanen Christenen wilde maken, antwoordde ik dat ik er mij toe bepaalde hun het Evangelie te verkondigen, het aan hen overlatende of zij het willen aannemen, voegde er uit, drukkelijk bij dat ik zelf door het geloof in het verzoenend Bloed van Christus volle vrede voor mijn ziel ontvangen heb en dat ik moet veronderstellen dat hetgeen voor mij goed is ook goed moet zijn voor andere menschen. Verder zeide ik tot Z. E. dat ik ten opzichte van het Christendom van de Javanen mij het benefice van inventaris voorbehoud. Ik heb, in het algemeen gesproken, nog bedroevend weinig vruchten van het Javaansche Christendom gezien. Het is nog geen krachige, gezonde plant die uit eigen produceerende kracht vele goede vruchten voortbrengt. Het is te weinig spontaan. Alle initiatief op Christelijk gebied gaat nog slechts uit van Europeanen.

Ik woonde op 2 Augustus het eerste zendingsfeest te Depok bij. Ik schat dat dit feest bijgewoond werd door ongeveer duizend personen. Het kan over het algemeen zeer wel geslaagd heeten. En ik hoorde door iemand die het weten kan zeggen, dat het feest zich gunstig onderscheidde van dergelijke feesten in Nederland.

***

Daarna volgt de opsomming van eenige ingekomen giften met de bede om meerderen, zoo noodigen geldelijken steun.

KOLONIALE PRAATJES.

Eene vraag die alsnog behoort te worden gesteld en nog wat.

In het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer op de indische begrooting leest men omtrent de meening van sommige leden, dat zij den indruk hadden, dat niet zelden in Indië te spoedig tot geweld wordt overgegaan, waaraan werd toegevoegd:

«Pijnlijk had het dezen leden getroffen, dat in een officieel rapport van den gouverneur van Celebes de ondergang van eenige patrouilles in Oost-Celebes werd toegeschreven aan het «ruw en onhebbelijk optreden der soldaten »

Het zou zeker niet de eerste maal in Indië wezen, dat voor een tegenvaller op politiek gebied zondebokken werden gezocht en het dunkt ons hier een plicht, dat volkomen klaarheid worde geschonken over dat «ruw en onhebbelijk optreden der soldaten» in Tomori, dat ons begrijpelijk moet maken, dat veertig menschen op de wreedste wijze door de inlandsche bevolking werden afgemaakt.

Uit een, in de bladen opgenomen schrijven, het laatste wellicht van een der gevallen officieren, spreekt integendeel een toon van zorg voor die bevolking.

We zouden dus meenen, dat hier de categorische vraag dient gesteld, van welken aard het ruw en onhebbelijk optreden der soldaten in Tomori zou zijn geweest, en op welke gronden de gouverneur van Celebes het oordeel van eigen schuld over de gevallenen heeft geveld, afgescheiden van de ongetwijfeld gebleken nalatigheid in het nakomen der voor eigen veiligheid noodige en voorgeschreven maatregelen.

Wij achten het antwoord op deze vraag van belang, omdat ook dit geval weder dienst moet doen om de «militaire bandeloosheid» in Indië in het licht te stellen.

In eene tusschen den indischen kroniekschrijver van het *Vaderland* en de *Nieuwe Courant* gevoerde polemiek, vinden we vorengenoemden term op het indisch leger toegepast, naar aanleiding o. a. van de talrijke offers, die door den met name in Atjeh gevoerden guerilla-krijg van de zijde der zich verzettende bevolking worden gevonden.

Opmerkelijk achten wij de aan het slot van een artikel van Indus over «Het optreden onzer troepen in *Indië* —», waarin deze bij zijne gevestigde meening blijft, dat dit optreden van algemeene verwildering zou getuigen voorkomende, hier volgende zinsnede:

«Wij zijn overtuigd daarmede ten slotte dat

leger zelf den besten dienst te bewijzen, zoodat alleen zoodoende voorkomen wordt, dat men in het buitenland den franschen schrijver Bernard bijvalt, die na een bezoek aan Atjeh verklaarde, dat het uitroeien van de Atjehers, zooals hij dat door ons leger zag toepassen, de geheele beschaafde wereld verfoeielijk moet schijnen.

Afgescheiden van de vraag of het ons hier niet beter zou passen den franschen kapitein Bernard er op te wijzen, dat wanneer b. v. in 1906 in Pidië op een bevolking van 128.000 zielen ruim 400 personen vielen, hier, hoe betreurenswaardig zulke gevolgen van het nog voortdurend verzet mogen wezen, van geen *uitroeiing* der bevolking sprake kan zijn, en dat de zeventigjarige oorlog, dien de Franschen voor hun duurzame vestiging in Algiers nu reeds voerden en nog voortdurend hebben te voeren, relatief heel wat meer offers heeft doen vallen, dan onze Atjeh-krijg, meenen we met *Indus* van meening te moeten verschillen, dat op de door hem voorgestane wijze het leger het best zou zijn gediend.

Wij meenen, dat het indische leger niet beter zou verlangen dan vruchten van zijn arbeid te zien.

Volgens het romeinsche gezegde behoort de ploeg naast den soldaat te staan, doch men liet in Indië, als een gevolg van de financieele verhouding tusschen de kolonie en het moederland, den soldaat maar vechten, vechten zonder eenig resultaat van zijn werk te kunnen zien.

Hierin verandering te brengen, daarin moet onzes inziens het zwaartepunt worden gezocht, wil men het indisch leger werkelijk dienen.

Waar men hier een fonds voor de snellere afwerking van de stelling Amsterdam zag voorstellen (sedert verworpen), zou onzes inziens een fonds voor de snellere pacificatie van Atjeh en elders voor Indië alleszins reden van bestaan hebben, opdat daar naast den soldaat de ploeg kunne worden gesteld, d. i. der bevolking duidelijk te maken, dat met de versterking van het gezag het streven is deze ten bate van die bevolking te doen komen, als equivalent, wat Atjeh betreft, voor de invloeden, welke van buiten op haar werken.

Men onderschatte die invloeden van Penang b. v. uit niet. De Franschen ondervonden dien invloed van buiten en ondervinden dien nog bij de pacificatie van Zuid-Algiers; de Duitschers ondervinden dien invloed van buiten inSüd-West-Afrika door de aanwezigheid van handelaars in wapenen en munitie op hunne oostelijke grenzen bij hun twintigjarigen strijd, nu eens latent, dan weer oplaaiend, tegen Herrero's en Hottentotten; de Engelschen ondervinden dien invloed in hun strijd van nu reeds vijftig jaren aan de noordwestelijke grenzen van hun indisch rijk.

Men keere dien invloed door een zorgvol bestuur, en het indisch leger zal onzes inziens dit bestuur dank weten, indien het eindelijk de vruchten zal zien van zijn werken en zijn — opofferingen.

Dat is de beste dienst, dien men het leger zou bewijzen, niet door het op individueele tekortkomingen te wijzen, die men onder gelijke omstandigheden overal elders in alle koloniale legers aantreft, noch door het de taak, waarvoor het is gesteld onmogelijk te maken, door van dat leger te eischen, dat het tegenover een vijand als die in Atjeh en b.v. Tomori, die van elke gelegenheid, dat men zich bloot geeft, gebruik weet te maken, en zich dan op de laaghartigste wijze wreekt, eene taktiek van sparen zou volgen, waaruit voor zijn zelfbehoud de schromelijkste gevolgen zouden voortvloeien.

Het klinkt wreed wanneer b.v. *Indus* uit een rede van den heer de Stuers aanhaalt, «de verovering van kampong Rema, waar de geheele bevolking is uitgemoord (sic), door haar van boven van de wallen af te maken (sic) als konijnen, die men opjaagt van het eene hol naar het andere.»

Zou Indus een ander middel weten om een kampong, die genomen worden *moet* en wier bevolking zich niet onderwerpen *wil* en volstrekt niet weerloos was als «konijnen», ten onder te brengen, dan te trachten haar door het vuur tot rede te brengen? Van moord en afmaking kan daarbij geen sprake wezen.

Men stelt het indische leger dikwerf voor een wreede taak, maar dat geeft niemand het recht dat leger van wreedheid te beschuldigen. Dit vergeet men onzes inziens maar al te zeer.

Pers-kroniek.

INHOUD: Hoe beschaafd Nederland in de twintigste eeuw vrede en orde schept op Atjeh: een serie artikelen in de Avondpost *door «Wekker», oud-maréchaussée van het Nederlandsch-Indische leger. — Dr. Kuyper over het Aziatisch gevaar: een hoofdstuk uit «Over de oude Wereldzee.» — Blauda in de* Controleur *over een kijkje in de indische huishouding. — De quaestie Schelltema-*Handelsblad*: een opheldering van het* Handelsblad *in deze zaak, tevens verdediging.*

In de Avondpost beschrijft een oud-maréchaussée-officier van Ned.-Indië, onder den schuilnaam „Wekker" den toestand in Atjeh gelijk hij deze uit eigen aanschouwing en ervaring kent en gezien heeft. De artikelen van welke er nu reeds 7 verschenen zijn dragen het eenigszins sensatie-wekkende opschrift: „Hoe beschaafd Nederland in de twintigste eeuw vrede en orde op Atjeh schept". Wij kunnen er natuurlijk niet aan denken hier melding te maken van alles wat de schrijver in de Avondpost mededeelt. Het zou te veel plaats innemen en bovendien zijn de feiten in het algemeen door hem vermeld ook reeds door anderen vóór hem, gereleveerd. Dit neemt echter niet weg dat wij gaarne enkele saillante punten in zijn betoog onder de aandacht onzer lezers brengen. Wat hij zegt, is goed gedocumenteerd en heeft allen schijn voor zich de waarheid te zijn. Ook voor niet-ingewijden is zijn „exposé" gemakkelijk te volgen, dat vlot en gemakkelijk geschreven, zich aangenaam laat lezen. Het zal zeker wel indruk maken en tot nadenken stemmen, al moet men zich wachten voor de fout tot generaliseeren. Wij wijzen hierop, niet om de kracht van „Wekker's" betoog te willen verzwakken; integendeel, hij heeft met zijn daad een flink werd verricht. Hoe meer licht er over Atjeh ontstoken wordt, des te beter is het om de groote massa onkundigen, lauwen en onverschilligen in Nederland warm en wakker te maken. Maar aan den anderen kant, kan men van de toestanden, door hem beschreven, niet altijd de machthebbers alhier een verwijt maken. Zij moeten ook met de officieele lezingen rekening houden. Bovendien wordt door de critici à la Wekker wel eens vergeten, dat om hun critiek bij het groote publiek ingang te doen vinden het noodig is dat niet alleen de manier hoe het niét, maar ook hoe het dan wèl gebeuren moet den menschen helder voor den geest dient te staan. Het zijn toch niet alleen de misbruiken, de verkeerde uitvloeisels van het tegenwoordig systeem die bekend moeten gemaakt worden, maar onafscheidelijk is hieraan verbonden de vraag: welk systeem wilt gij daar dan voor in de plaats stellen? Waar haalt gij de meerdere troepen vandaan die er toch noodig zijn om de bevolking te beschermen, om wel gevangenen te maken? Nogmaals wij wijzen hier niet op ter verzwakking der critiek maar omdat het ons van evenveel belang, misschien ,van nog meer belang toeschijnt, dat er gewerkt wordt op het verkrijgen van een algemeene opinie hoe de zaken op Atjeh dan wèl bestuurd moeten worden. Misschien mogen wij in de volgende stukken van „Wekker" in de Avondpost een vingerwijzing in die richting vinden.

Onder de belangrijke onderwerpen door den schrijver aangeroerd noemen wij in de eerste plaats het gebruik der dum-dum kogels door de troepen in Atjeh waarover indertijd in de Tweede Kamer veel gesproken is. Hierover zegt hij o.m.

„Het klein-kaliber mantelprojectiel M. 95 is onmachtig den vijand buiten gevecht te stellen, ergo... wordt er naar een ander middel gezocht... de dumdums; zij slaan groote gaten in 't menschelijk lichaam; werken dus afdoend... maar wreed.

De kleine troepenmacht is onmachtig den vijand ten onder te brengen, ergo... wordt er naar een ander middel gezocht... de afschrikwekkende geweldmaatregelen; zij slaan groote gaten in 's vijands bevolking, werken dus afdoend... maar wreed.

Over „dum-dums" gesproken. Wij lezen in de Memorie van Antwoord op de Indische begrooting 1907 het volgende betoog van minister Fock:

„Een in Indië met groote zorg ingesteld onderzoek heeft geleerd, dat inderdaad onder de in de oorlogsmagazijnen ingeleverde munitie nu en dan, sporadisch, door vijlstreek in den kogel vervormde munitie wordt aangetroffen; onder een partij van ongeveer één millioen scherpe patronen, die in Atjeh door op excursie geweest zijnde troepen waren ingeleverd, één enkele, na welke bevinding aan den civielen en militairen gouverneur van dat gewest werd opgedragen er ten strengste tegen te waken, dat de munitie op eenigerlei wijze worde misvormd."

Naast deze „officieele" waarheid, de „reëele"!

Bij de periodieke verwisseling der munitie bleek eeng root deel, te veel om ongemerkt vernietigd te worden, te bestaan uit zelf gemaakte dum-dums, naar aanleiding waarvan de commandant van het leger in de circulaire no. 4159/154 van 1905 zich officieel bij den gouverneur van Atjeh en Onderh. beklaagde, dat van één millioen uit Atjeh te Batavia ingeleverde scherpe patronen er een groot aantal waren, die door inkerving en afvijling veranderd waren in dum-dums.

Ik was toen op Atjeh. Wat deden de bivaks hun best om de geschonden kogels te begraven of aan de rivieren kwijt te raken; enkele bivaks echter zaten zóó dik in de dum-dums, dat deze wel ingeleverd moesten worden.

De laatste zinsnede, behelzende de aanbeveling aan den gouverneur van A. en O. om tegen het maken van dum-dums te waken, werd door dezen laatste niet ernstig opgevat; ik en vele bivakcommandanten met mij kregen althans nooit een dergelijk verbod onder oogen; met het gevolg, dat het gebruik van dum-dums even ongestoord voortging als voorheen.

In het bivak, waar ik tweede-officier was, was door den commandant voorgeschreven, dat de manschappen allen voorzien moesten zijn van 15 dum-dums om mee uit te rukken en de ongeschonden munitie moest worden gebruikt voor inspectie en officieele gelegenheden, en zoo was het in bijna alle bivaks in 't Meulabohsche, Lho Semawesche en Poeloe Rajasche.

In Pedië was het gebruik van dum-dums extra verboden; dit nam niet weg dat de maréchaussées elk van minstens één houder dum-dums voorzien waren, welke zij bij het uitrukken in hunne broek- of jaszakken dan wel onder den helmhoed verborgen hielden, om ze te goeder tijd in het magazijn van hun karabijn te stoppen.

Deze maréchaussées namen bij het uitrukken steeds vijltjes mee, teneinde den voorraad dum-dums op sterkte te kunnen houden.

Dit constateerde ik bij mijn verblijf aldaar.

Sporadisch komt dus het gebruik van dum-dums heusch niet voor. Elk officier weet dit en de minister is dus weer verkeerd ingelicht, waar Z.Ex. verderop zegt:

„Maar de ondergeteekende stelt er prijs op hier nog aan toe te voegen, dat hem door persoonlijke mededeelingen van te velde geweest zijnde officieren gebleken is, dat hunnerzijds steeds met inspanning van alle krachten gewaakt werd tegen kogelmisvormingen, die de soldaat inderdaad nu en dan tracht aan te brengen, in de meening, dat hij daardoor de weerkracht van zijn wapen verhoogt, hetgeen in werkelijkheid het geval niet is."

Het technisch vraagstuk, in hoeverre de weerkracht van het wapen verhoogd wordt door het al dan niet bezigen van dum-dums, ligt buiten het kader van dit betoog. Mijne opinie en ondervinding is, dat de weerkracht er wèl door wordt verhoogd.

Alweer een verschil tusschen „officieele" en „officieuse" waarheid; ook de reden, waarom onze onmacht op Atjeh zoolang voor de Regeering verborgen is gebleven."

Over de onmacht om gevangenen te maken schrijft „Wekker" o.m.:

„Neemt nu ten derden male de kaart van Atjeh en Onderhoorigheden voor u en laat uwe gedachte gaan over de sterkte der bezette plaatsen, de afstand dier bivaks onderling, het patrouillegebied van elke bezetting, het totale bevolkingscijfer in die gebieden, het woeste hooggebergte in het binnenland, de slechte wegen, uitgestrekte kustmoerassen, waarin tal van schuilplaatsen, het geaccidenteerde terrein in de Onderhoorigheden, de dichtbegroeide kampongs en daarin een guerilla-voerend volk; combineer deze factoren en ge voelt medelijden met — of verontwaardiging voor een Regeering, die na vier-en-dertig jaar leertijd en zooveel millioen gulden leergeld nog het middel niet gevonden heeft te pacificeeren.

Teekenend was het antwoord van den bivakcommandant van Takengön (Gajoelanden) op een avond, dat ik in zijn bivak overnachtte, op mijn vraag, hoe het met de veiligheid in zijn gebied stond. Tot antwoord stond hij op, liep naar den wand der kamer, waar een groote kaart van zijn gebied hing, legde vijfmaal zijn uitgestrekte handen naast elkaar op het kaartvlak, en antwoordde: „kan jij dat schoonvouden met tachtig man?"

Ik lachte en zweeg! 's Nachts werd het bivak gedurende twee volle uren onafgebroken beschoten. Toen heeft de vijand gelachen, óók om onze onmacht!

Zulke toestanden zijn niet plaatselijk op Atjeh, zij komen geregeld voor. Overal en altijd is er gebrek aan troepen en door de groote onderlinge afstanden der bivaks gebrek aan samenwerking. Gaat een patrouille het binnenland in ter opsporing van ladangs 2) enz., dan kan zij dagen, ja, weken loopen zonder etappe-plaats; en moet dus ook voor dagen of weken eten meegenomen worden.

Neemt de kaart en cijfert en gij zult dra onze onmacht erkennen.

Verfoeilijke onmacht is het ook, die onze patrouilles dwingt den vijand kwartier te weigeren en het maken van gevangenen te vermijden of dezen te dooden, als zij ze ondanks zich zelf toch maken.

Een patrouille gaat met acht dagen vivres op excursie, overvalt onderweg een vijandelijke bende en maakt vijf gevangenen, waaronder 1 grijsaard, die nauwelijks loopen kan, 2 zwaar gewonden en 1 vrouw met een zuigeling. De patrouille is vier dagen van het naaste bivak verwijderd en is 2 groepen sterk. Wat moet nu de patrouillecommandant met zijne gevangenen doen?

Teruggaan en de gevangenen naar 't bivak brengen mag niet, omdat aan de opdracht nog niet is voldaan.

De gevangenen meevoeren kan niet, omdat zij niet loopen kunnen, de voorraad meegevoerde levensmiddelen te beperkt is en tandoedragers ontbreken, gesteld althans, dat het ageeren met tandoes 3) in de wildernis al mogelijk ware.

Achterlaten mag en kan niet, omdat verraad en het mislukken der excursie hiervan het gevolg kunnen zijn.

Rest één mogelijkheid, nl. een gedeelte van de patrouille met de gevangenen terugsturen en met de rest doorgaan.

Dit is echter onmogelijk door de geringe sterkte der patrouille en den grooten afstand van het naastbijgelegen bivak.

Ergo.... doodt de gevangenen óf maakt allen af gedurende den overval en.... opgelost is de moeilijkheid.

Zouden de luitenants Sloos en Schneider in 1905 hunne gevangenen gedood hebben, indien zij over een sterkere patrouille hadden kunnen beschikken of één onzer bivaks dichterbij gelegen ware? Zou zich dan die oorlogsnoodzaak hebben voorgedaan? Zouden dan de zeven rechters hunne vrijspraak op grond van oorlogsnoodzaak geëischt hebben?

Over de onmacht om de bevolking te beschermen — óók een zaak waarop door de dagbladcorrespondenten te Atjeh reeds herhaaldelijk gewezen is en die voor het verkrijgen van duurzame en goede resultaten van een eindelijke pacificatie van het grootste gewicht is — zegt „Wekker" o. m.:

Behalve, dat dit gebrek aan troepen leidt tot die wreedheid, zijn wij bovendien onmachtig de bevolking bescherming te geven.

De kwaadwillige onderscheidt zich op Atjeh van den goedgezinde door de registratiepas of „soerat badan". Dit althans is het officieele onderscheidingsteeken. Officieus komt het veel voor, dat ook „djahats" passen hebben, die zij dan stelen of koopen van de gampongbevolking.

Deze geregistreerden wonen in de gampongs of seneubo's 4), terwijl de djahats overal rondzwerven of op ladangs, diep in het gebergte, wonen.

Waar nu van de geregistreerden geëischt wordt, dat zij hunne gampongs, erven en huizen schoonhouden; koeliediensten, vaak zonder betaling, verrichten; ons op de hoogte houden van verblijf- en schuilplaatsen van djahats, van verrichtingen enz. enz. omtrent dien vijand, is het toch ook logisch en billijk, dat wij van onze zijde die geregistreerden beschermen tegen wraak, molestatiën en rooverijen der kwaadwilligen.

Waar voorgeschreven staat, dat gamponghoofden, onmiddellijk de „Compeuni" bericht moeten geven van in hunne gampongs aanwezige djahats of familieleden dier kwaadwilligen en hun ten strengste verboden wordt voorraden af te staan aan die lieden, is het toch ook logisch en billijk, dat wij van onze zijde die hoofden steunen en beschermen.

Waar zelfs de hoeloebalangs 5) verantwoordelijk gesteld worden voor het verblijf van enkele kwaadwilligen in hun landschap, is het toch ook logisch en billijk, dat wij hun de middelen verschaffen, die kwaadwilligen uit hun streek te houden.

Niets van dit al! Wij eischen alles en geven niets; kunnen niets geven; zijn onmachtig iets te geven!!

Ja toch! wij geven wel wat.

Zware boete, lijfstraf, vrijheidsstraf, ja zelfs de doodstraf krijgt hij die heult met den vijand. Boete krijgt de gampong, die een djahat herbergt of voorziet van fourages. Boete of vrijheidsstraf krijgt het gamponghoofd, indien zich in zijn gampong een djahat bivindt. Verbanning is de straf voor den hoeloebalang, indien zijn streek onrustig is. — Dit stelsel, doorgevoerd tot in alle consequentiën, voert tot de schromelijkste misstappen en dwaasheden. En dit geschiedt op Atjeh!

Hoe toch is de toestand? Een bende djahats heeft gebrek aan levensmiddelen. Het hoofd stuurt naar verschillende gampongs leden zijner bende uit om te fourageeren. Van de bevolking hooren deze lieden, dat zich in de gampong geen „Compeuni" bevindt. Nu kloppen zij aan elk huis aan om wat rijst en ieder, behalve de vriendjes, brengt zijn offer; want wagen zij het zich te verzetten, dan verschijnt den een of anderen dag het hoofd met de geheele bende en huis en haard van den weigerachtige wordt geplunderd en verbrand. Bericht sturen en hulp vragen aan de bezetting van het op 4, 6, ja 12 uur ver afgelegen bivak is nutteloos, daar dan het werk dier roovers toch reeds gedaan is en de gampong in haar geheel nog maar kans loopt beboet te worden, omdat zij niet tijdig genoeg waarschuwde. En hierbij komt nog de vrees voor de wraak der bende.

Is het wonder, dat de bevolking het bericht sturen als nutteloos en gevaarlijk voor zichzelf nalaat?

De gevolgen wreken zich echter dan weer op die bevolking. Valt nu eene patrouille onverwachts in eene gampong en ontdekt zij zulk een fourageerenden djahat, dan wordt onmiddellijk het gamponghoofd ontboden en hem aangezegd, dat de geheele gampong met *f* 1 per man en hij zelf met *f* 10 beboet is voor het tolereeren van kwaadwilligen in zijne gampong. 5)

In Meulaboh, Pedië, Lho Semawé zag ik vaak dat hoofden van gampongs, ja, hoeloebalangs, z. a. Teungkoe Brahim Njong, teungkoe-Pang Sawang e.a. hierom bij het bestuur hun ontslag aanvroegen, wat hen met strenge berispingen van te weinig ambitie e.d., ja, zelfs boeten geweigerd werd. 6)

De gewone klacht was: „maar, mijnheer, hoe kan ik nu weten, dat er een djahat in mijn gampong is; zij komen even binnen sluipen. Mijn gampong telt een paar honderd gezinnen, die mij uit vrees voor wraak van de djahats mij geen bericht durven sturen. De „Compeuni" kon me niet helpen. Mag ik dan zelf patrouille loopen? Geef me dan een paar geweren, dan kan ik ten minste ook optreden tegen de gewapende djahats."

Bescherming kunnen wij der bevolking niet geven, zich zelf verdedigen kunnen zij niet, daar zij ontwapend zijn en per gezin twee blanke wapenen voor het verdrijven van wilde varkens uit de sawahs mogen bezitten. Geen hunner waagt het echter met één dier blanke wapenen zich buiten de deur van zijn huis te vertoonen, om niet de kans te loopen door een onverwachte patrouille voor djahat aangezien en neergeschoten te worden of wel boete te krijgen voor het zonder vergunning loopen met wapenen (minimum *f* 25 of 50 dagen werken voor den kost zonder loon).

Zeker, de bevolking heeft nog wapens, maar...., mag ze niet aanraken; deze moeten in de huizen blijven en toch moeten deze geregistreerden de met geweren gewapende benden uit hunne gampongs verjagen of.... bericht sturen naar het wanhopig ver afgelegen bivak.

Natuurlijk zullen de djahats niet bij voorkeur zich vertoonen in de vlak om het bivak gelegen gampongs.

Het hoofd van Poeloe Tengah bracht den bivakcommandant bericht, dat zich een djahat in zijne gampong bevond. Een patrouille rukte uit, arresteerde den djahat, maar drie dagen later was het hoofd vermoord. — Het hoofd van gampong Poeloe Missigit in 't Pedirsche, gampong Lho Kajoeno, Mané, Meurandé, in 't Lho Seumawesche, gampong Toendjand, enz., te veel om alle op te noemen, trachtten eveneens loyaal te zijn tegenover de Compeuni.... werden allen vermoord, zonder dat wij in staat waren hen te beschermen.

Men ziet de berichtgevers op Atjeh dan ook allen vlak om, in of bij de bivaks wonen. Hoe wordt thans nog de woning van den gids Waki Wahab op de hoofdplaats Segli niet vaak zwaar beschoten. En tegenover dit bestraffend optreden der djahats staat onze machteloosheid om te beschermen.

En wij voelen deze onmacht; waarom anders het tegenstrijdige dat op sommige keudé's 7) en kotta's 8) eenige geregistreerde geweren met munitie mogen worden aangehouden; terwijl een geweer in handen van den Atjeher anders voor bijzonder strafschuldig gevaarlijk wordt gehouden?"

Vooral hetgeen de schrijver hier zegt over het „doorzoeken" van een kampong is sterk. Zelfs al komt het maar éens op de honderd keer voor dan nog zijn zulke voorvallen niet genoeg te laken en af te keuren. Het is eenvoudig meer dan ergerlijk. Later hopen wij het een en ander uit „Wekkers" vervolgstukken mede te deelen.

1) Niet alle bivaks beschikken over een telefoon. (W.)

2) Uitgekapte, bewoonde en bebouwde gedeelten in het oerbosch Gewoonlijk verblijfplaatsen van uitgewekenen en als zoodanig op Atjeh verboden. (W.)

(3) Peperhuizen. (W.)

(6) Landschapshoofden. (W.)

(6) Het doorzoeken van zulk een gampong geschiedt als volgt De patrouille komt bij het eerste huis, formeert carré om het huis; met ontbloote klewang en alle karabijnen gericht op het huis worden door kloppen alle inwoners naar buiten geroepen. Deze moeten hurken onder het huis en nu wordt een der mannelijke inwoners naar boven gestuurd, teneinde alle biliken omwandingen los te maken en met alle huisraad naar beneden te werpen (de huizen staan alle op palen); vervolgens worden twee soldaten naar boven in het huis gestuurd, die dan grondig huiszoeking houden. Als alles „in orde" bevonden is, trekt de patrouille naar het volgend huis en zoo vervolgens de geheele gampong door, het eerste huis en alle andere in dien desolaten toestand achterlatende. Dit geschiedt omgeacht dag of nacht, vaak twee maal daags. — Onnoodig te zeggen, welk een verbittering zulke maatregelen wekken. (W.)

(7) 't Is jammer, dat die hoofden geen „conduiten" hebben. (W.)

(8) Atjehsche versterkte marktplaatsen. (W.)

(9) Verblijfplaatsen van de hoeloebalangs en leden der vorstelijke familie. (W.)

***

Dr. Kuyper's groot werk „Om de oude wereldzee" bevat ook een hoofdstuk „Het Aziatisch gevaar". Hiermede vangt de schrijver zelfs zijn studie aan. Over dit belangwekkend en actueel onderwerp zegt Dr. Kuyper o. m.:

„Het zwak gewapende, slecht georganiseerde Azië was tegen Europa noch tegen Amerika bestand. Sinds Japan evenwel met schitterend welslagen een worsteling op leven en dood gewaagd heeft met den Russische kolossus, is de stemming, die Azië uit onmacht in zijn minderheid deed berusten, bijna in overmoed overgeslagen. Het politieke wereldprobleem is voor een goed deel van den Atlantischen Oceaan naar de Stille Zuidzee verplaatst en het te graven Panamakanaal zal deze verplaatsing nog sterker doen uitkomen. Europa zelf heeft voor Japan voor deze verrassende ontwikkeling de kennis, het profijt van zijne ervaring en ten deele zelfs de middelen verstrekt. In tactiek werden de Japanneezen nu reeds de meesters van Europa. En daarbij bezitten zij het drievoudige voordeel van uiterst soberen zin, van hoog patriotisch enthousiasme en nerveuze ongevoeligheid. De religieuse idee der voorouders-vereering geeft aan de vaderlandsliefde een nog sterkere bezieling, drijft tot doodsverachting en een aan waanzinnige vervoering grenzenden heldenmoed.

„Er is — aldus letterlijk dr. Kuyper — in den Japansch-Russischen oorlog een tot dusver onbekende factor aan het licht gekomen. Dusver beeldde men zich onder ons, Europeanen, nog steeds in, dat ceteris paribus, de Aziaat verreweg onze mindere was; thans weet men dat hij ten minste onze gelijke is, zoo niet in tal van opzichten onze meerdere. Deze ontdekking

nu heeft ons verschrikt, maar ruischte al heel spoedig door heel Azië als een stem van toekomstige bevrijding. De blanke man heeft in 't oog van den Aziaat zijn aureool van meerderheid verloren. Het besef, dat de Aziaten ons aankunnen, heeft allerwege post gevat in China, in het hart van Azië en zelfs in Voor-Indië. Men voelt daar nog wel zijn tijdelijke onmacht, omdat men nog niet gereed is, maar men doorziet de mogelijkheid om zich uit die minderheid op te heffen. Wat Japan kan, voelt men ook te kunnen en zoo tast men reeds naar den weg, om Japan na te volgen. Onverwacht is voor den Aziaat de morgenster van een heerlijk ideaal opgegaan. Men weet nog niet, hoe dit ideaal naderbij te komen. Maar Japan ging voor, allerwege zal men volgen, en Japan, het machtige Japan, wordt als leermeester en leider ingewacht. En die taak heeft Japan op zich genomen. Men heeft niet gewacht, totdat het geroepen werd, maar is uit eigen initiatief de sluimerende verwachting voorgekomen. China wordt nu reeds met zijn agenten van allerlei aard overstroomd en China werd reeds wakker. De Chinees maakt zich gereed om zijn zijden tabberd af te leggen en zich het harnas aan te gespen. Het is veel, veel grooter dan Japan en zal daarom loomer in zijn bewegingen zijn, maar een beweging is er, en als het doorgloeien gaat, voorspelt alles, dat de Chinees, niet alleen in het cijfer, maar ook in mannenkracht en hoogere ontwikkeling den Japannees nog overtreffen zal.

China, eens wakker geworden, kan een reuzenmacht ontwikkelen, die ook zonder Japan, aan elken tegenstand het hoofd biedt. Oeconomisch schuilen in dit reuzenrijk nog alle schatten en geen ander minder dan Gordon heeft in den krijg tegen de Boksers verklaard, dat hij geen beter soldaat kent dan den Chinees."

Vooral voor de koloniale mogendheden, die het eerst in het geding kunnen komen, zal het opkomen van het Aziatisch gevaar slechts een quaestie van tijd zijn. Men moet, meent dr. Kuyper, er op bedacht zijn om deze uit het Aziatisch bloed opkomende beweging niet te tarten, maar tot op zekere hoogte in het gevlei te komen. Chineezen en Japanneezen, tot uitzwerven geneigd, op onredelijke wijze bemoeilijken bij hun vestiging in andere landen of in de koloniën, zou prikkelend werken en den stroom der volksverhuizing niet tegenhouden. Men zal zich bovendien van lieverlede moeten gewennen aan het denkbeeld, dat ook de Aziatische volkeren, voor zoover ze tot genoegzame zelfstandige rijpheid van ontwikkeling zijn gekomen, hun vrijheid hernemen. Hoe hard dit ook voor de koloniale mogendheden zijn zal, uit hooger oogpunt zal het een oorzaak tot verheugen wezen, indien deze millioenen opstaan uit wat hun doodslaap scheen en een hoogere kracht hen gaat ontwikkelen.

Maar zal de Aziatische beweging, bij dit punt vroeg of laat aangeland, tot rust komen? Dr. Kuyper betwijfelt het ten zeerste.

„Dat van lieverlede, zegt hij, ook een soort Aziatische Monroe-leer in zwang zal komen, valt niet te betwijfelen, althans voor Oost- en Zuid-Azië, maar inmiddels dient ook gerekend met den strijd der oeconomische belangen, die vermoedelijk zelf het eerst aan de orde zal komen.

Reeds nu is op enkele markten in China een tijd lang een boycot op Amerikaansche waren toegepast en cijfers wijzen uit, welke pogingen Japan nu reeds aanwendt, om den Europeeschen invoer in China zeer ernstige concurrentie aan te doen."

De hoogere politiek heeft zich in de laatste dertig jaar steeds meer, nog niet uitsluitend, maar toch hoofdzakelijk, om het vraagstuk van de débouchés voor de Europeesche en Amerikaansche nijverheid samengetrokken. De internationale worsteling heeft een eenzijdig materialistisch karakter gekregen — denk aan de verdeeling van Afrika, aan den telkens uitbrekenden tariefoorlog en aan de Europeesche gisting, die een oorlog om Marokko dreigde te worden.

De toekomst ziet er werkelijk niet rooskleurig uit.

„Haalt — aldus dr. Kuyper — de Japansche en Chineesche industrie, wat ze zeer stellig kan en zal, onze industrie binnen kort in, wast het kapitaal in deze landen aan en nemen de behoeften er toe — dan geeft het lagere arbeidsloon aan deze landen een voorsprong, die voor ons de concurrentie op harde proef zal stellen. Reeds nu bestaat er niet alleen een neiging om ons uit Japan en China te verdrijven, maar ook om ons op de Europeesche markt concurrentie aan te doen. Dat dit tot een conflict zal kunnen leiden, is te voorzien. Niet licht toch zullen Europa en Amerika zich goedschiks laten verdringen, en ook de vraag, of Amerika tegen de vreedzame overstrooming van zijn Staten door Chineezen en Japaneezen, zonder conflict, duurzaam een legislatieven dam zal kunnen opwerpen, houdt nu reeds de Amerikaansche staatslieden bezig. De boycot van de Japansche schoolkinderen in Californië gaf reeds een voorspel."

Neem aan dat hier nog een minnelijke schikking getroffen wordt, het groote probleem blijft in zijn huiveringwekkenden ernst bestaan: zal het ontwaakt Azië, wanneer het over een myriade van troepen en een geduchte wereldvloot beschikt, een rustige buur te land voor Europa, te water voor Amerika blijven?

In de eeuwen van zijn vroegere macht — de geschiedenis getuigt het — verried Azië steeds een sterke neiging om zijn standaard ver over zijn grenzen uit te dragen. Kan bovendien, wat Europa eeuwenlang aan Azië misdeed, geen gedachte aan wraak doen opkomen?

Vooral Nederland heeft zich, met opzicht tot zijne koloniën, rekenschap te geven van de eischen, die de geheel veranderde toestand in het Oosten met zich brengt. De Nederlandsche Archipel blijft de groote zeestraat, waardoor bij een toekomstigen oorlog een Europeesche vloot zich naar het Oosten, of een Aziatische vloot zich naar het Westen zal moeten bewegen. Handhaving van onze neutraliteit en de gevaren, welke uit onze moeilijke positie voortvloeien, maken een betrekkelijk sterke vloot noodzakelijk."

Blanda constateert in de Controleur dat zijn artikel „onvrijwillige inkrimping" instemming verwierf. O. a. van het „Nieuws v. d. Dag v. N.-I.", welks hoofdredacteur, de heer K. Wijbrands, gelijk wij vroeger reeds in een andere rubriek mededeelden, scherpe critiek op ons koloniaal imperialisme uitoefende. Voorts geeft de schrijver in de Controleur ons een kijkje in de tegenwoordige indische huishouding.

„Bij gelegenheid, zegt hij, van het uitspreken van zijn „troonrede" op 31 Aug. j.l. te Batavia, heeft de G.-G. van Heutsz ten aanzien van zijn politiek tegenover de Buitenbezittingen, deze apologie uitgedacht:

„Berusting in het onvermijdelijke is geoorloofd waar de militaire macht moest ingrijpen en menschenlevens door het zwaard verloren gingen. Laatstbedoelde offers, hoezeer ook betreurd, waren noodzakelijk om een eind te kunnen maken aan menschontteerende daden van willekeur en wreedheid, van menschenroof, slavernij, slavenhandel, pandelingschap, koppensnellen en dergelijke; waren mede niet te vermijden om in enkele treken den grondslag te kunnen leggen tot verzachting van ruwe zeden en gebruiken, tot het brengen van rechtszekerheid en van een vreedzaam en rustig bestaan en tot verzekering in de toekomst van verhoogde welvaart en ontwikkeling aan verschillende volksstammen in dezen archipel, die, door den wereldloop onder ons gezag gebracht, alle rechtmatige aanspraak op onze krachtdadige hulp en bescherming ook op het waarmaken door ons van de beginselen en voorschriften in hun belang door den Nederlandschen wetgever neergelegd in het Regeeringsreglement, in het bijzonder in de artikelen 55, 115, 116 en 118."

Wanneer de Indische regeering, aldus Blanda, zich nog niet in de kaart had laten zien nopens de ware bedoeling met hare tegenwoordige actie op de Buitenbezittingen, dan zou ze reeds met deze enkele clausule genoegzaam vat op zich gegeven hebben.

De heer Boissevain schreef eens in 't Handelsblad: „Officieele waarheid is zelden de geheele waarheid."

Ja, en halve of verdraaide waarheid is leugen!

Het schenken van al het moois, dat hier omschreven staat, aan de Buitenbezittingen, het vestigen daar van ons rechtstreeksch gezag en vreedzaam bestuur, het scheppen van orde en regelmaat in die achterlijke streken, sluit, logisch, natuurlijk ook in zich de ontginning van het land en de moreele en materieele verheffing van het volk, wat vanzelf weer gepaard gaat met zware offers voor de schatkist en een hooge mate van inspanning en energie onzerzijds. En dit wijst reeds uit, dat de heer v. Heutsz op 31 Augustus het publiek met een schijnvoorstelling naar huis heeft willen sturen. Hij zou door de voorschriften, vervat in de opgenoemde artikelen van het R.-R., gedwongen zijn geworden tot de expedities naar Celebes, Bali, Timor, Flores en waar al niet. Hij zou zich niet langer hebben kunnen onttrekken aan het imperatieve dier voorschriften!

Dat is nu geheel en al bezijden de waarheid. De Landvoogd is indertijd niet erg gelukkig geweest in het zoeken naar een stok om den hond te slaan; hij is het nu evenmin in de motiveering van het slaan.

Wanneer de bedoelde artikelen inderdaad een lastgeving inhielden, dan nog zou Java er het naast aan toe zijn geweest, haar te zien volbrengen, om eindelijk bevrijd te worden van de „menschonteerende daden van willekeur en wreedheid", en van de ijzingwekkende veiligheid van leven en bezit, waaronder ook de bevolking van dit eiland getyranniseerd en geterroriseerd wordt om „den grondslag te kunnen zien leggen tot het brengen van rechtszekerheid en van een vreedzaam en rustig bestaan", die ook daar nog gemist wordt en om ook daar te komen — zoo concludeert de schrijver in de Controleur — tot „verzekering in de toekomst van verhoogde welvaart en ontwikkeling", waarop ook de Javanen „rechtmatige aanspraak" hebben, maar die voor hen al evenmin bestaat."

Hoe jammer toch dat Blanda, die het dikwijls bij het rechte eind heeft, altijd met zulke schrille kleuren op het palet werkt. Ook al is het gezicht niet lieflijk, behoeft er toch niet altijd het zwartste zwart gebruikt te worden.

In de quaestie Scheltema-Handelsblad waarover wij in onze vorige kroniek schreven, geeft het Amsterdamsche blad nog een opheldering zonder evenwel een woord van verontschuldiging uit te spreken, dat het deze verdienstelijke indische publicist zonder grond aan al zijn medeburgers en ook in het buitenland heeft afgeschilderd als Vaderlander tweede klasse, zoo niet derde klasse. Als staaltje van de wijze waarop het blad deze terugtocht tracht te

FEUILLETON.

Amok in de Dessa. *)

Oud vrouwtje zit op de passar hare slachtkippen aan den man te brengen.

Haar gerimpeld, oud gezicht, de grijzende haren, de beenige, verschrompelde werkhanden — alles toont aan, dat Neneh al heel wat jaren achter den rug heeft.

De kinderen uit de dessa zijn bang voor haar; ze zeggen dat Neneh, als haar oude, tandelooze mond onverstaanbare woorden murmelt, met den duivel spreekt.

Jonge, coquette kokki, kenanga in 't haar, lichtbloemige kabaai nauwsluitend om de slanke leden, helkleurige slendang half over den schouder, komt, gekscherend met jongen vischboer, naar oud vrouwtje toe.

Kleine, met ringen beladen, roodnagelige vingers betasten één voor één de luid kakelende kippen.

„O, Allah, Neh", zegt wreede, sirihkauwende, diklippige mond, „wat zijn je kippen mager, net zoo mager als jij bent."

'n Gegichel en gesmoord jubellachen van sarpret achter Neneh, 'n oogengetelegrafeer van vischboer naar coquette keukenprinses en, zeer tevreden over zichzelf, gaat de schoone verder.

„Koerang-adjar", mompelt verontwaardigd oudje en liefkoost met beenige knokkels de versmade waar.

'n Man, oogen roodbeloopen van nachtwaken, haren woest en ongekamd, nadert beverig oudje.

„Hé, Neh, kun-je me 'n halven gulden leenen?"

Oudje, met loerende oogjes, gluurt verloopen kerel aan; dan, met lichte beving van angst in haast onverstaanbare mummelstem, zegt ze vriendelijk: „Oewah, Deh, 'n halve gulden is wel wat veel. Wil je 'n dubbeltje?"

„Toe, geeft 'm maar wat-ie vraagt", fluistert waarschuwende stem van sarongkoopman naast haar, „dan ben-je 'm meteen kwijt; want ik geloof, dat-ie niets goeds in den zin heeft."

Onwillig oudje treuzelt nog. Ze vindt 't wat jammer van haar zuurverdiend geld, maar dan, na lange aarzeling, haalt ze 'n gore, naar vieze centen riekende beurs te voorschijn.

In roodbeloopen bandietenoogen flikkert begeerige glans. Als 'n klauw is de rechterhand gereed om de beurs te kapen; dan....

Met 'n rauwen kreet van pijn stuift de roover vooruit, bonst tegen verschrikt oudje aan, rolt over de kippen, die stuiptrekkend liggen te zieltogen.

Leeglooper no. 2, goor baadje gescheurd, kleedje waaraan geen kleur meer te bekennen valt om magere lendenen, houdt no. 1 bij den nek vast.

„Boef, schurk", schreeuwt-ie, „ik heb nog 'n appeltje met je te schillen. Ajeh, geef op den gulden, dien je me hebt afgetroggeld."

„'n Gulden, 'n gulden", brult woedend no. 1, zich eindelijk losrukkend uit ijzeren greep van no. 2, en uit zwart-lederen gordel 'n blinkende Madureesche kris met van houtsnijwerk voorzien heft halend.

Dol van woede vliegen ze elkaar aan en in minder dan geen tijd vormen zich roode bloedplasjes op slijkerigen grond, die het vocht gretig opslurpt.

„Amok, amok!" gilt oud vrouwtje met tandeloozen mond.

„Amok!" schreeuwen sarongkoopman en jonge vischboer.

„Amok!" gilt handenwringend en aanstellerig doende coquette kokki.

„Amok!" roept de geheele passarbevolking.

De tong-tong vóór 't huis van den assistent-wedono laat met dreunende slagen 't amok-signaal hooren, spoedig gevolgd door andere, en weldra davert 't kleine plaatsje van angstwekkende, sinistere kentongslagen.

„Mingoe", zegt angstig mevrouw S., 't kleine controleursvrouwtje, tot haar ouden huisjongen. „Mingoe, 't is nu haast elf uur. Loop wat je loopen kunt naar school en haal sinjo Wim af. Gauw, haast-je wat!"

Zich haasten? Dat woord staat niet in Mingoe's woordenboek. Hij is ook niet meer vlug, want hij is de vijf kruisjes gepasseerd, moest eigenlijk reeds gepensionneerd worden, zie-je, maar.... zijn kinderen — en zijn kleinkinderen niet te vergeten — kassian, die stumperds!

„Mingoe, loop toch wat vlugger, hoor je, 't dan niet? Er is amok in de dessa en sinjo Wim komt direct thuis!" En klein vrouwtje maakt zich noodeloos ongerust, want kijk eens, daar rent Wimpie zoo waar reeds alleen de straat over en werpt zich in Maatjes armen.

„Amok, hé, Maatje", juicht de zesjarige bengel, „leuk toch, die kentongan.... tong-tong... tong-tong.... tong-tong...."

„Schat, schat", zegt teeder jong Moedertje, terwijl zij haar ventje in de armen sluit en met hem naar binnen gaat.

*) (Overgenomen uit het „Damesweekblad voor Indië").

dekken laten wij woordelijk volgen wat het H b l d. schrijft:

Wij vinden nu, zegt het blad, in de W e s t m i n s t e r G a z e t t e van 14 October, een schrijven van den heer Scheltema, en daarna van hem zelf een brief uit Edinburgh, met allerlei hatelijkheden aan ons adres die wij met stilzwijgen voorbijgaan. Ten onrechte verwijt hij in de W. G. den heer Kleerkooper, dat zijne terechtwijzing zoo laat kwam, of dat wij zijn voortreffelijk stuk in het A m e r i c a n J o u r n a l o f S o c i o l o g y niet gelezen hebben: wij weerlegden niet hem, maar de W. G.!

Wij vernemen dan verder, dat hij niet gewaagd heeft van de handelingen op Lombok, maar in Atjeh. Vreemd, dat de W. G. dan schreef, zooals wij den 3den September letterlijk aanhaalden:

„It is significant that when the Dutch took over Lombok in 1895 the first building opened for the use of the public was not a church or a school, but an opium den."

De heer Scheltema herhaalt dan nog eens zijne bezwaren, vroeger door ons weerlegd, tegen sommige deelen der Indische opium-politiek. Hij schijnt uit te gaan van de meening, dat eene regeering alles kan verbieden wat zij schadelijk acht, en dan ook kan zorgen dat haar verbod wordt gehandhaafd. Lettende op de geschiedenis van den opium-smokkelhandel in Indië, weet men wel beter en zouden wij het veeleer in eene regeering prijzen als zij, wars van schijnvertoon, ook bij hare voorschriften binnen de grenzen van de mogelijkheid der handhaving blijft.

De heer Scheltema heeft het dan verder over het Indisch drukpersreglement, dat — de ervaring der laatste maanden leerde het opnieuw! — wel eens tot dwaze vervolgingen aanleiding geeft; maar hij verzwijgt dat hij, ook zonder drukpersreglement, wel vervolgd zou zijn ter zake van de beleedigingen welke hij jegens de dragers van het gezag uitte. Dan komt hij weer op de opium-quaestie terug. Het is toch erg, zegt hij, dat de schatkist zooveel winst uit het heulsap trekt.... Wel, antwoorden wij, de moederlandsche schatkist trekt nog grooter deel van al hare inkomsten uit den accijns op sterke dranken; en het is wel zoo gemakkelijk daartegen te schetteren, dan een equivalent aan te wijzen!

Het is ook niet waar — gelijk hij beweert — dat „de bevolking, ondanks alle fraaie woorden, steeds meer wordt gedemoraliseerd door opium, opdat de staat steeds meer inkomsten trekke, die noodig zijn voor allerlei broddelwerk"....

In 1885 trok de schatkist uit het opium op Java en Madoera een netto winst van 15, in 1905 van 12 millioen, terwijl intusschen de bevolking met 40 pct. toenam en de economische toestand in 1905 gunstiger was dan in 1895.

Als „koloniaal broddelwerk" haalt de heer Scheltema natuurlijk den Atjehoorlog aan, niet vermeldende, dat daar vele jaren niet gevochten is en dat gaandeweg de naadzakelijkheid bleek ons gezag over een steeds uitgebreider gebied te vestigen. Het vele dat onbetwist goed wordt gedaan, zoo op Java als op verschillende Buitenbezittingen, laat hij geheel buiten bespreking. Hij eindigt met het bekende vuurwerk, dat de rekening van den Atjeh-oorlog door de inlanders wordt betaald.... maar vergeet, dat Java kost wat het opbrengt, en dat alle oorlogsuitgaven kunnen bestreden worden uit de opbrengsten der domeinen op Banka en Billiton.

Naar onze overtuiging mogen onze Britsche collega's wel wat voorzichtiger zijn met een eenzijdig, partijdig voorlichter als de heer Scheltema."

Dan grendelt ze de deuren dicht — je kunt nooit weten. Mannie is op tournee en zij is geen heldin, klein controleursvrouwtje.

Nog steeds davert de dessa van de tong-tongslagen.

De passar is zwart van menschen.

Op wrakken bamboezen baar ligt schavuit no. 2 te zieltogen, zich om en om wentelend in zijn bloed.

Bandiet no. 1, door de in haast toegeschoten politie geboeid, wordt, gevolgd door joelende menigte, weggebracht.

Oud vrouwtje buigt zich stil weenend over haar veertien magere slachtkippen, waarvan vier dood zijn en de rest onherkenbaar door de bloedspatten.

Als de avond daalt, waart doodstilte op de passar. Alleen 'n paar steiloorige, loensch kijkende kamponghonden schuivel-snuffelen de warongs langs, hier 'n vettig pisangblad aflikkend, daar 'n stuk soepbeen wegkapend, dan tegen elkaar grommend voor 'n afgekloven vischgraat door beide begeerd, en eindelijk met wijdgeopende neusgaten stilhoudend voor de plasjes geronnen menschenbloed, 't eenige, wat er van de amokpartij is overgebleven.

Neneh zit nog buiten, grijze lokken los over den schouder, sarong hoog opgetrokken, zoodat magere spillebeenen zichtbaar worden.

Nu rust ze uit, doft haast in slaap, mopper-klagend over 't verlies van hare kippetjes.

Uit haar hut werpt 't lampje een flauwen gelen schijn over donkeren straatweg.

De wind suizel-zingt door trillend bamboeloover, in zachte wiegeling overbrengend melancholieke tonen van koperen gamelan.

Over heel de dessa heerscht nachtstilte.

Alles ademt thans vrede......

PIERRE ARTIMON.

Deze laatste opmerking getuigt van zooveel ingenomenheid met eigen kennis en kunde, dat men er verstomd van staat. Ook de redacteur der W e s t m. G a z e t t e vertrouwde indertijd die eigen lof, hier brillant geëtaleerd, niet erg. Maar daarom werd het blad smalend „een voornaam orgaan" genoemd. Het was ook maar een „bekrompen Engelschman". Wat weet die ook van *l' art de grouper les chiffres als* hoogste wijsheid op koloniaal gebied, gelijk het blad nu weder doet met die gesepareerde „tininkomsten". Ook wat opgemerkt wordt over de „malle drukpersvervolgingen" is heel mooi. Het is nu maar te hopen dat het orgaan uit het gebeurde deles trekt om in den vervolge voorzichtiger te zijn.

Oost-Indische Berichten.

Decentralisatie-reis. Uit Buitenzorg schreef men 20 Sept. j.l. aan het N i e u w s v. d. D a g v. N.-I., dat de heer H. Colijn, Adjunct-Secretaris voor de decentralisatie, vergezeld van den heer L. van Kesteren, controleur à la suite, zich op 26 dezer naar Riouw zal begeven in het belang van de decentralisatie.

Van Riouw gaat de organisator den 30sten d.a.v. naar Sumatra's Oostkust, van daar den 4en October naar Bengkoelen, om vervolgens door te gaan naar Palembang.

De toestand in de Westerafdeeling van Borneo was, zoo schrijft het S o e r. H b l d., blijkens door ons uit Pontianak ontvangen berichten tot voor kort alles behalve geruststellend. De vrij talrijke Chineezen in het genoemde gewest begonnen zich langzamerhand te beschouwen als de machthebbenden; van het respect voor de Europeanen bleef weinig over. Bij de geheime kongsie, door de hemellingen gevormd, sloten zich tal van Maleiers en zelfs Dajakkers aan, zoodat het beeld van den vulkaan waarop de blanken in de Westerafdeeling rustten niet ten onrechte werd gebezigd. Thans is het gevaar voor zoo'n vulkanische uitbarsting zeer verminderd.

Het lid in den Raad van Indië, Liefrinck, heeft zich veel moeite gegeven om de toestanden plaatselijk te leeren kennen. Van Pontianak begaf hij zich naar Sintang en voer vandaar de Boven-Kapoeas op; daarop bezocht hij de Melawi-rivier tot Nangapino om zich vervolgens naar Sambas te begeven. Zoo ernstig als de resident de Neve, zag de heer Liefrinck den politieken toestand niet in en bij des eersten voorstel om tot verbanning op groote schaal over te gaan, sloot de regeeringscommissaris zich niet aan. Hij vond het voldoende dat een enkele belhamel werd weggezonden. Intusschen zijn verschillende lawaaimakers achter slot en grendel gezet, wat er zeer toe heeft bijgedragen om de gemoederen te kalmeeren.

Waakzaamheid blijft geboden. De nawerking van de groote gebeurtenissen in Oost-Azië, waardoor het gele ras de gelijke is geworden van het blanke, is vooral op de Buitenbezittingen waar te nemen; er kunnen nog heel wat onaangenaamheden uit voortvloeien. Zonder concessies op staatsrechtelijk gebied zal men de krachten die in onzen archipel door Japans succes gewekt zijn, met name in eenzame deelen van de Buitenbezittingen, niet meester blijven. Intusschen is het zaak met beleid te werk te gaan, omdat toeschietelijkheid onzerzijds licht wordt uitgelegd als vrees.

Den Hollandschen neus voorbij. De D e l i C o u r a n t weet te vertellen, dat een britsche maatschappij, de Celebes Trading Company, van het indische gouvernement het recht heeft gepacht, parels en parelmoerschelpen te mogen visschen in de territoriale wateren van de Aroe-eilanden nabij Nieuw-Guinea. De maatschappij bezit een groote vloot van schoeners en loggers en heeft een groot aantal duikers in dienst. Het voornaamste doel is, het visschen naar en verkoopen van parelmoerschelpen. De parels, die er soms in gevonden worden, worden als een buitenkansje beschouwd. Hoewel zelden, zoo worden er soms toch mooie parels gevonden; kortelings kwam de maatschappij in het bezit van een tweetal, ieder geschat op een waarde van zesduizend gulden.

Voordat de maatschappij de eilanden gepacht had, leverden zij weinig op aan het indische gouvernement en vormden slechts een voordeelig exploitatieveld vóór eenige avonturiers. Nu heeft het gouvernement er in de laatste drie jaren reeds een ton aan inkomsten van getrokken. Dit is echter ook het eenige voordeel, dat het gouvernement trekt uit de rijke oesterbanken dier eilanden. De enorme voordeelen, door de pachters behaald, verdwijnen in de zakken van vreemdelingen, zegt de S t r a i t s T i m e s niet zonder ironie.

Te Amsterdam is kortelings de Matoena Parelvisscherij maatschappij opgericht, met het doel de oesterbanken der Natoena eilanden en andere tot de residentie Riouw behoorende eilanden, af te visschen.

Nog een stap verder, s. v. p.! Uit Buitenzorg werd 19 Sept. j.l. aan de J a v a b o d e geschreven:

„Hedennacht braken de terroristen in ten huize van den heer Jhr. Mr. de Graeff, waarnemend eerste gouvernements-secretaris. Het huis, waarin deze diefstal werd gepleegd, ligt op den hoek van de groote Pledang en den Djalan Besaar. Tegenover het huis staat een gardoe, doch, zooals men weet, zijn de gardoewakers, à l'instar d'Atjeh, uit den booze.

De terroristen staken zich keurig in de kleeren, 18 pakken wit goed maakten zij o.a. buit, plus heel wat andere barang.

Ook dr. K. vereerden zij met een bezoek. Diens woning ligt vlak bij het hertenpark van den landvoogd. Hier annexeerden de terroristen o.a. eenige geneeskundige instrumenten."

Het B a t. N i e u w s b l a d teekent hierbij aan:

„Terroristen is een wel wat al te weidsche naam voor doodgewone dieven. Als wij hier eens werkelijk een terreur kregen, zou men wel anders spreken.

Maar overigens: zijn onze communisten niet op den goeden weg? Nog een stapje verder, mijne heeren! Van den gouvernements-secretaris kwamen zij reeds tot het hertenkamp, en van daar naar het paleis, — il n'y a qu'un pas. Daar is veel meer te halen!

En dan komt allicht het oogenblik dat er een expeditie wordt uitgerust naar Buitenzorg om ook dáár „orde en rust" te scheppen....."

De geest van ontevredenheid in het leger. Een uitvoerig en goed bedoeld, maar niet altijd goed gevoeld en goed gesteld artikel, wijdt iemand, die zich V. teekent, in de S o e r. C r t. aan bovenstaand onderwerp.

Hij is van oordeel, dat „de inblazingen der rooden" den soldaat op een dwaalweg voeren en dat wantrouwen gezaaid wordt tegen de leiding van den officier door de gemakkelijkheid waarmede de klagers rijp en groen geplaatst kunnen krijgen in sommige indische bladen, wier redacteurs er zich bovendien op spitsen, „door aanwakkerende noten" het vuur van ontevredenheid nog meer aan te blazen.

Maar V. noemt ook andere oorzaken van diciplineverzwakking. „Door het vele maraudeeren, zoo zegt hij, het veel in het gevecht zijn, is de dicipline verslapt: men gaat kameraadschappelijk met zijn officieren om, men heeft alles, wat men wil. Dikwijls geheel zelfstandig ontsnapt men aan alle contrôle en kan naar hartelust genieten van wat akker en bouwland opleveren.

Kleeding, wapens, voedingsmiddelen, betaling, enz. enz. geworden den militair op ruimere en makkelijker wijze dan in het garnizoen. Laten we kort zijn en zeggen, dat na eenige jaren zoo rondgeloopen te hebben, de mindere militair en ook de officier de gewone samenleving in een garnizoen is verleerd. Een vrijheidsgeest is ontstaan, door gevoel van eigenwaarde en daarmede verdwijnt dikwijls het vermogen om zijnen wil te schikken naar dien van anderen. Men denkt het dikwerf ruwe, bandelooze leventje in het garnizoen te kunnen voortzetten en maar raak te kunnen handelen."

Ook is V. van oordeel, dat de vaak van zeer weinigt act getuigende behandeling, die subalterne officieren moeten ondervinden van hooger geplaatsten, medewerkt tot het „verlagen van den officier in de oogen zijner minderen." Met het algemeen maken van het voetbalspel in het leger kan de schrijver zich zeer goed vereenigen, maar dat officieren met minderen te zamen spelen, noemt hij „verderfelijk", omdat onder het mom van voetbal-ongelukjes vaak zeer ongepaste handelingen, uit wraakzucht voortgesproten, kunnen worden geconstateerd.

Door verstandige leiding en goed voorgaan van de zijde der officieren en door zeer strenge bestraffing van degenen, die indiciplinaire en onware mededeelingen aan de pers verschaften, meent V. het kwaad den kop te kunnen indrukken en den goeden geest van vroeger weer te kunnen opwekken.

„Gelukkig is, aldus besluit V. zijn beschouwing, in vele opzichten de officier van heden van andere constructie dan die van voorheen. Het soosloopen met de daaraan verbonden speel-, drank- en braszucht en het nachtbraken van voorheen is voorbij. Veel meer ingetogen wordt thans geleefd, men is met meer studiezin bezield, terwijl allerwege een streven merkbaar is om het drankverbruik te beperken. Ook de soldaat odet aan dit streven mede; hij uit het in zijne bondsvergaderingen, hij is er reeds van overtuigd.

Maar meer nog dan tot heden ten dage moet de mindere geleid worden; men gunne hem de gelegenheid om eens wat geld te verdienen, hetzij als handwerksman, hetzij als typist, enz., enz., desnoods opene men cursussen, waarin hem geleerd worden allerlei zaken, welke hem later te pas kunnen komen. Er is zeer zeker in het garnizoen na diensttijd gelegenheid te over om particulier werk te verrichten, wat op zijde te zetten, om naderhand, gepensionneerd zijnde, een kleine affaire in het vaderland op touw te zetten. Dan behoeft men niet meer tot het ignobele middel zijn toevlucht te nemen om kort vóór zijnen pensioneeringstijd of paspoorttijd eene inlandsche vrouw te huwen, na een dag uit het leger geweest te zijn, wederom dienst te nemen, om behalve zijn gewoon soldij ook nog zijn reeds verworven pensioen te behouden, door dit zoogenaamd te zetten op zijne „vrouw", die er in vele gevallen met eene kleine fooi afkomt, terwijl zij bij overlijden van haar „echtgenoot", op straat staat.

Men moet niet alleen plukken van den soldaat, men moet hem steunen en bruikbaar maken om ook, na afdanking, zich zelf te kunnen bedruipen en niet als een onnoodig wezen op het medelijden van goede liên te speculeeren.

Laten de bestaande bonden in die richting denken en werken en ik twijfel niet of zij zullen in hunne

verwachtingen niet teleur gesteld worden."

Reuter-raadsels. Als Reuter zich met ons bemoeit, krijgen wij steeds wat moois te hooren, schrijft het Bat. Nieuwbl. van 19 Sept. j.l.

Een jaar of zeven, acht geleden zond dit telegraafbureel een sensatie-telegram over Atjeh de geheele wereld over. Het betrof, als wij ons wel herinneren, een gewoon gevecht; maar op den weg van Batavia naar Marseille had het bericht reusachtige afmetingen aangenomen; en Reuters correspondent te laatstgenoemder plaats kreeg het in handen, seinde het door......

Met deze ondervinding gewapend, keken wij dus niet al te verrast toen Reuter ons gisteravond, aan het slot van een telegram, deze tijding bracht:

„News reached Rotterdam Dutch force defeated Mandhar Celebes 9/9 great loss reinforcements sent".

hetgeen te vertalen is met: Te Rotterdam is bericht ontvangen dat een hollandsche krijgsmacht den 9en September in Mandhar, Celebes, met groot verlies is verslagen. Er zijn versterkingen gezonden.

Welk gevecht hier bedoeld wordt, wagen wij zelfs niet te gissen. Het zou al te merkwaardig zijn als het bericht van een gevecht in Mandhar ons via Rotterdam moest bereiken.

Den volgenden dag meldt echter hetzelfde blad: Onze veronderstelling van gisteren blijkt onjuist: Reuter heeft geen raadsel opgegeven in zijn bericht uit Mandhar via Rotterdam. Maar wel is hier van een mug een olifant gemaakt!

Een patrouille onder luitenant de Braconnier — zoo werd aan de Loc. geseind — is 9 dezer bij den aanval op een vijandelijke stelling aan den bovenloop der Boedo Boedongrivier (Mamoedjo, Mandhar) met zwaar verlies teruggeslagen. Verliezen nog niet bekend. Overste van der Zwaan is met 2 brigades maréchaussée en 1 groep infanterie naar Mamoedjoe vertrokken.

De Javabode kreeg nog bericht dat 7 militairen zijn gesneuveld, terwijl 8 anderen gewond werden, onder wie licht luitenant de Braconnier.

Van de gesneuvelden vielen vier in handen van den vijand.

Het officieele bericht van dit nederlaagje laat zich nog steeds wachten.

Verloskundige hulp voor inlanders. Over dit onderwerp, waarvoor de heer van Kol reeds zoo menig keer een lans gebroken heeft, schrijft nu weder een medicus met een jarenlange praktijk in Indië aan het Soer. Hbld.:

„Dat Europeesche verloskundige hulp nog door slechts door een minimaal gedeelte der Javaansche bevolking gewenscht wordt, kan ik, in aansluiting van het in het Soer. Hbld. van 6 September j.l. voorkomende sub „verloskundige hulp", onder veel meer voorbeelden nog, door een recent voorval bevestigen.

Te Soerabaja werd door tusschenkomst van een geneesheer, aan de stadsvroedvrouw hulp verzocht voor een Javaansche vrouw, die reeds vier dagen lang onverlost door eenige doekoens mishandeld was. De arts betaalde de transportkosten van den bediende, die de accoucheuse ging halen; want zijn hulp werd geweigerd. Kort na het vertrek der vrouw op weg naar de accoucheuse kwamen de moeder en de echtgenoot in opgewonden toestand den geneesheer berichten, dat geen Europeesche hulp verlangd werd en dat de bode, buiten hen om, zijne hulp ingeroepen had. De arme vrouw overleed onverlost.

Het zou werkelijk een goed werk zijn eens te onderzoeken hoe de reeds gevormde 20 geëxamineerde inlandsche vroedvrouwen werken ten nutte der Javaansche bevolking, waarvoor zij gecreëerd werden, want hun hoofdwerk is thans praktijk tegen betaling onder Chineesche en sommige Indo-Europeesche vrouwen. Het doel, hulp voor de Javaansche vrouw, is niet bereikt. In de, ver in het binnenland liggende dessa's zijn ze maar schaars te vinden en de alarmkreten, die over gebrek aan Europeesche deskundige, verloskundige hulp gehoord worden, zijn ongemotiveerd. Help het Javaansche volk onderwijzen, help de Javaansche vrouw verlossen van de diepe onkunde en den tegenzin, die onder hen nog heerscht tegen Europeesche verloskundige hulp en kweek dan voldoende Javaansche vrouwen aan, die de wetenschappelijke verloskunde geleerd hebben."

In het Bataviasch Nieuwsblad lezen wij: **Verstrekking van zout voor industrieele doeleinden.** Toen ongeveer vier jaren geleden de verkoop van het zg. briketten-zout op het eiland Madoera werd ingevoerd, is er niet op gerekend dat door dien maatregel de inzouters van visch gedupeerd zouden worden. Het brikettenzout toch is gebleken te hard te zijn om gemakkelijk tot poeder verstampt te worden, hetgeen noodig is voor het inzouten van verschillende soorten van visch, vooral de pindang; en de vischvangst vormt een van de voornaamste middelen van bestaan voor het grootste gedeelte der kustbewoners van Madoera. De bevolking heeft toen haar toevlucht moeten nemen tot gebruik van clandestien aangemaakt zout of ziltige modder als surrogaat. Om de bevolking tegemoet te komen in haar bedrijf dat door de invoering van het brikettenstelsel zeer verminderd is, heeft men nu op drie plaatsen op het eiland nl. in elk van de afdeelingen Soemenep, Sampang en Bangkalan, bij wijze van proef semipermanente loodsen opgericht met het noodige personeel van mantri's en helpers, waar los zout tegen de helft van den vroegeren verkoopprijs, dus tegen ƒ 3.65 per picol wordt verkocht, uitsluitend voor het inzouten van visch. In de afdeeling Bangkalan heeft men die proefloodsen in de afdeelingshoofdplaats Klampis van het district Arosbaja opgericht, waar Zaterdag 14 dezer, met den verkoop is begonnen. Voor dat doel zijn te Klampis 9 kojangs los zout opgeslagen; de visscherij-bevolking koopt daar het zout, wanneer zij met de pas gevangen visch komt en zout die dadelijk ter plaatse in, waarvoor de loodsen dienen.

Om bederf van de visch tegen te gaan, is de gelegenheid opengesteld om direct na aankomst van de visch aan de loodsen, ook 's avonds en 's nachts in te zouten. Het bestuur heeft van de aanwezigheid van den controleur Schilling van Tanahmerah of Zuid-Bangkalan, die vroeger in de afdeeling Kraweng, op Tanara, het inzouten van visch onder regeeringstoezicht heeft meegemaakt, partij getrokken, om de mantris en helpers, ook die in de afdeelingen Sampang en Soemenep, op de hoogte te brengen van de te volgen werkwijze.

West-Indische Berichten.

Suriname. Aan Onze West werd uit Nederland geschreven, dat hier, wat de belangstelling in Suriname betreft, meer omgaat, dan men oppervlakkig zou denken.

„Zoo vernam ik, deelt de schrijver mee, dezer dagen met zeer veel genoegen, dat het denkbeeld tot oprichting van een centrale suikerfabriek in Suriname nog niet is losgelaten. Men herinnert zich dat de zoogenaamde suikercommissie in Suriname geadviseerd had tot oprichting daarvan, met zekeren steun van gouvernementswege. De permanente commissie der Brusselsche conventie besliste echter dat die steun in strijd zou zijn met de bepalingen der conventie, een uitspraak vermoedelijk het gevolg van verkeerde of onvolledige inlichtingen. Hoe dit zij, met deze uitspraak scheen de kans op het tot stand komen der zaak vrijwel verkeken. Ik vermeen echter, dat eenige heeren in Nederland het denkbeeld hebben opgevat om de zaak — die eenige millioenen vereischt — door particulier initiatief tot stand te brengen. Onder voorlichting van personen, uitstekend bekend in Suriname, is door een competent Java-suikerplanter een begrooting opgemaakt, die tot een vrij bevredigend resultaat leidde. Het voornemen is nu, om over eenige maanden één of meer deskundigen naar Suriname te zenden, ten einde rapport uit te brengen. Van dit rapport zal vermoedelijk de verdere gang van zaken afhankelijk zijn."

Voorts weet de schrijver mede te deelen, dat men van verschillende zijden doende is gegevens te verzamelen, voor eventueele oprichting van houtkapondernemingen in Suriname, terwijl ten slotte mededeelingen worden toegezegd omtrent de nieuwe, op groote schaal aan te pakken exploitatie van het placer Gros.

Dat is nu wel alles nog toekomst-muziek, maar ook wat het heden betreft, laat de surinaamsche kapel opgewekte tonen hooren.

Het overzicht van de opbrengst der middelen, door het Gouv. Adv. Bld. over de eerste zeven maanden van dit jaar gegeven, zou dan als het ware de ouverture kunnen worden geheeten voor wat komen moet.

In de laatste jaren toch gewoon om die belastingen, waaruit het materieele welzijn al of niet der kolonie zich het best laat afleiden, beneden de raming te zien blijven of in elk geval niet dan met moeite te zien binnenkomen, als die op de huurwaarde, accijns- en invoerrechten, geneeskundige belasting, schoolgelden enzoovoort, zien we nu die belastingen niet alleen geregeld binnenkomen, maar de beide hoofdmiddelen, zoo geruimen tijd noodlijdend, accijns en invoerrechten namelijk, gingen in de zevende maand van dit jaar zoo enorm vooruit, dat ten aanzien daarvan alleen reeds eene overschrijding van het zeventwaalfde der raming met nagenoeg één ton gouds kon worden geconstateerd, terwijl de totale opbrengst der middelen over genoemd tijdvak bij de raming vergeleken een excedent aanwijst van ongeveer anderhalve ton.

Wat de invoerrechten betreft, waaruit in de maand Juli ll. niet minder dan 170.631 gld. werd ontvangen, zal ongetwijfeld de aanhangige ontwerp-verordening betreffende de verhooging van het recht op eenige artikelen niet hebben nagelaten op de invoeren invloed uit te oefenen, zoodat deze maand evenals die, aan de naar wij meenen in September gevolgde in werking treding der verordening voorafgaande, tot de voor de koloniale kas betrekkelijk abnormaal gunstige moet worden gerekend.

Tegen die verhooging van invoerrechten werd als gewoonlijk door den handel hevig protest aangeteekend, die naar men beweerde, er het loodje bij zou leggen. En wat zien we nu gebeuren?

„Het is den gouverneur gebleken, schreef Onze West, dat ten aanzien van de plaats gehad hebbende verhooging der invoerrechten op enkele artikelen, eene onjuiste voorstelling ingang heeft gevonden en dat van sommiger onbekendheid met den werkelijken omvang van dien maatregel gebruik (misbruik ware hier beter op zijne plaats geweest) is gemaakt, om de prijzen van artikelen, die niet door een hooger recht zijn getroffen, toch te verhoogen."

Naar aanleiding hiervan werd namens den gouverneur de aandacht er op gevestigd, dat de invoerrechten alleen verhoogd werden op: azijn en azijnzuur, bier, buskruit, gedistilleerd, hout, lucifers, opium, ganje en bhang, sigaren en sigaretten, tabak en wijn; dat het invoerrecht op ongepelde rijst tot de helft is teruggebracht; terwijl verzekerd werd dat geen nadere verhooging van invoerrechten in het vooruitzicht is.

De strijd tegen de verhooging van invoerrechten was dan ook naar mijn meenen, in hoofdzaak het gevolg van de, eenigermate vicieuze handelstoestanden in Suriname, waar velen niet eens over de noodige fondsen of het vereischte crediet beschikken om hunne facturen te kunnen inklaren. Het zullen dan ook wel dezen zijn geweest, die nu getracht hebben in dit gemis te voorzien door eene, door niets gerechtvaardigde algemeene prijsverhooging.

Het kan ons niet anders dan genoegen doen dat het bestuur de burgerij tegen deze practijken heeft gewaarschuwd, waaraan naar wij vertrouwen de eerlijke handel wel vreemd zal zijn geweest.

Onder de, door de verhooging getroffen artikelen behoort ook het opium. Van dit heulsap moeten ook vóór de inwerkingtreding der verordening heele hoeveelheden in de kolonie zijn ingevoerd.

Onze West weet te berichten, dat nog kort geleden een enkele Britsch-Indiër 1000 gld. aan invoerrechten voor door hem ingevoerd opium betaalde.

Het blad teekende hierbij aan, dat bij een onderzoek door de politie, ingesteld naar den verkoop van opium in het klein, bleek dat vooral in de Lademastraat de opiumschuivers zich in afschuwelijke krotten aan het verderf verspreidende heulsap te goed doen. Chineezen, Britsch-Indiërs, Javanen, Creolen, w.o. vrouwen, lagen daar als varkens op een houten brits en daartusschen bevonden zich kinderen, die door hun verdierlijkte ouders voor het gemak naar die krotten waren medegenomen. Te vreezen stond dat de mindere bevolking, die in vele opzichten achteruit gaat, ook door dit middel nog sterker zou degenereeren.

Zou het niet mogelijk wezen, hoewel zeker moeilijker, een opium-wet te formuleeren in den geest der drankwet en daaraan strikt de hand te houden? Tot de degeneratie van het mindere Surinaamsche volk brengt, naar wij meenen, het drank-misbruik meer het zijne bij dan het misbruik van het verderf verspreidende heulsap.

Tegen beide misbruiken te waken is onzes inziens de plicht van overheidswege en wij hopen dat het ingestelde onderzoek moge leiden tot krachtige maatregelen ter beteugeling van het opium-misbruik, evenzeer als wij hopen dat ook een strenge toepassing der bepalingen op het alcohol-verbruik, dit binnen de perken moge brengen, waarbuiten degeneratie onvermijdelijk volgen moet.

Het bestuur blijkt thans de hevea-cultuur van gouvernementswege ernstig aan te zullen pakken. Onlangs maakte de gouverneur met de leden der Koloniale Staten, eenige hoofd- en lagere ambtenaren, een reis naar Slootwijk, aan de Commetewane, om dezen grond, waar men een gouvernements-heveacultuur wenscht in te stellen, nader in oogenschouw te nemen. De plantage is hooggelegen en heeft daardoor geen overlast van te veel water. De tegenwoordige eigenaar, G. A. Polak, wil de plantage voor 12500 gld. afstaan. Ontving het bestuur voor 1 October van de Koloniale Staten geen bedenkingen of van den minister geen tegenstand, dan zou de aankoop geschieden.

Teekenen wij, nu we hier bij het boschwezen zijn beland, nog even aan ter rectificatie van een vroeger overgenomen bericht, dat de houtvester baron van Asbeck er, naar Onze West nu vernam, niet aan zou denken met verlof naar Nederland te vertrekken.

Van Vreemde Koloniën.

Inboorlingen-politiek in Süd-West. De Deutsche Kolonial Zeitung behandelt in hare kolommen de nieuwe verordeningen betreffende de maatregelen ten opzichte van de inboorlingen, welke verordeningen den 1en dezer in werking zijn getreden.

Ten voorbeeld heeft in hoofdzaak de inboorlingenpolitiek der Boeren gestrekt; zoo behandelt, schreef het blad, een nuchter denkend, maar in den grond van zijn hart goedgezind huisheer zijn volk.

De maatregelen komen in hoofdzaak op het volgende neer:

Inboorlingen kunnen alleen met toestemming van den gouverneur rechten op grondstukken verkrijgen, is de grondgedachte van de eerste verordening. Van de toestemming van den gouverneur houdt verder het houden van groot vee en rijdieren af. Hiervan zijn echter de in het district Rehoboth wonende Bastaards geheel uitgesloten. De inboorlingen worden in een register ingeschreven, dat door inboorlingen-commissarissen wordt gehouden, die met het oppertoezicht over de kralen en de verschillende aangelegenheden betreffende het leven der inboorlingen zijn belast. In afwachting van de benoeming van zulke commissarissen worden hunne functiën waargenomen door de gewestelijke en districts-bestuurshoofden. Zij kunnen rondzwervende inboorlingen, zonder middel van bestaan, als landloopers straffen. Op de kralen van inboorlingen op hoeven wordt plaatselijk toezicht gehouden door den meester, bij wien ze in dienst zijn of zijn plaatsvervanger. Hij is verantwoordelijk

zoowel voor den gezondheidstoestand als voor de handhaving der orde in de kralen. Als regel wordt aanbevolen voor het verkeer met de bewoners zich van de tusschenkomst van een voorman te bedienen.

De tweede verordening stelt den pasplicht voor alle inboorlingen, boven den zevenjarigen leeftijd, vast, met uitzondering van de Bastaards van Rehoboth, zoolang dezen in hun district blijven vertoeven, en die bastaards, die als vreemde onderdanen in het eigen land niet als inboorlingen behandeld ook hier daarvoor niet in aanmerking kunnen worden gebracht.

Elk inboorling moet zijn pasmerk steeds bij zich hebben en dien op verlangen aan de politie-organen, ja, zelfs aan iederen blanke, die er om vraagt, vertoonen. Om zijn district te verlaten heeft de inboorling een reispas, die hem, zoo hij in dienst reist, door zijn meester kan worden uitgereikt. Het pasmerk is een zichtbaar te dragen stuk metaal, waarop o.a. de naam van het district en het nummer van den betrokkene in het register. Als gezegd heeft iedere blanke het recht een inboorling om zijn reis pas te vragen, maar hij is verplicht om elken inboorling, zonder geldigen pas bij zich, aan te houden en eventueel in verzekerde bewaring te stellen.

De derde verordening bevat bepalingen betreffende dienst- en arbeidscontracten met inboorlingen. Deze kunnen slechts voor den duur telkens van één jaar hoogstens worden gesloten met inboorlingen boven den veertienjarigen leeftijd; voor overeenkomsten voor niet langer dan een maand zijn geen contracten noodig. De contracten zijn eerst geldig nadat aan den meester door den betrokken politie-chef een dienstboek van den inboorling is uitgereikt, waarin de duur van het contract, de opzeggingstermijn, die eventueel werd overeengekomen, en de den inboorling toe te kennen vergoeding zijn ingeschreven. Voor het uitreiken van het dienstboek heeft de politie zich te overtuigen, dat de inboorling niet nog elders door eenig contract gebonden is en dat dezen de inhoud van zijn contract bekend is.

Waar, tengevolge van de groote afstanden, het niet mogelijk is dit voorschrift op te volgen, kan met toestemming van den gouverneur een door den dienstheer of meester en den inboorling beiden geteekend contract voor het dienstboek in de plaats worden gesteld. Van dit contract krijgt de inboorling een afschrift, terwijl een ander afschrift aan het betrokken bestuurshoofd wordt gezonden.

Redenen tot verbreking van het contract zijn voor den dienstheer: herhaalde ongehoorzaamheid, opruiing, diefstallen, eene aan eigen schuld te wijten langdurige ongeschiktheid om te werken, en aanhoudende ziekte; voor den inboorling: grove mishandeling of grove verwaarloozing van zijne verplichtingen door den meester. Deze is gehouden zieke inboorlingen tot na afloop van hun contract kosteloos geneesmiddelen, verbandstoffen en de gewone voeding te verstrekken, en aan voor den termijn tegen hun wil zonder wettige redenen ontslagen inboorlingen een schadeloosstelling uit te keeren. Daarentegen kan de inboorling, op verzoek van den dienstheer, van bestuurswege door dwangmiddelen tot nakoming van zijn contract worden aangezet, ook wanneer deze intusschen een nieuw contract mocht hebben aangegaan. Overigens wordt hij, die een inboorling, van wien hij weet, dat deze nog door een contract gebonden is, in zijn dienst neemt, met geldstraf tot ten hoogste 600 marken gestraft.

De Deutsche Kolonial Zeitung meent dat er nog veel „vom grünen Tisch" aan deze verordeningen kleeft, maar ziet er toch voorshands belangrijk materiaal in voor den wederopbouw van Süd-West als werkelijk duitsche nederzetting.

Blank Zuid-Afrika! blijkt nu overal de leus te worden in die streken.

Een onpartijdig? onderzoek. De heer Keir Hardie moest voor z'n gezondheid 'n reisje maken en had eerst heelemaal geen plan naar Engelsch-Indië te gaan, maar toen hij van al die booze dingen in Indië hoorde, onrust, oproer en misdaad, had hij het tegenover zich zelven en zijn partij zijn plicht geacht om eens poolshoogte te gaan nemen, zeide hij te Barisal. De heer Keir Hardie schijnt dan onzes inziens wel wat heel laat zich met Indië te hebben geoccupeerd, waarvoor hij nu zulk 'n warme belangstelling aan den dag legt, daar toch de onrust daar met al wat er aan verbonden is al ruim een jaar aan den gang is. Maar hij zou dan eens uit oogen zien, wat er van dat alles waar was, en koos zich tot geleider — een der heftigste agitators, een zekeren heer Chowdrie, die hem dan ook precies liet zien en hooren, wat deze wilde. De secretaris van den Anjuman Islamia telegrafeerde omtrent het verblijf van den bezoeker te Barisal o.a. dat deze daar zich alleen door Hindoes had doen omringen en eenige mohamedaansche heeren, die hem bij zijn vertrek aan 't station even te spreken konden krijgen en verzochten nog één dag te blijven, opdat hij met de werkelijke arbeiders en landbouwers kon spreken en de gevoelens van het volk vernemen, had afgescheept met het motief, dat hij daartoe geen tijd had!

Van het optreden van den heer Chowdrie, den geleider van den heer Keir Hardie, wordt aan de Times of India een frappant staaltje medegedeeld.

Te Mijnensingh, waar ook opstootjes waren voorgevallen, verzocht en verkreeg de heer Keir Hardie van het bestuurshoofd, den heer Ainslie, die hem hartelijk ontving, toestemming om de gevangenis te bezoeken. Maar toen hij zich daar aan de poort vervoegde om binnengelaten te worden, stond een heel gezelschap Hindoes, w.o. de heer Chowdrie, die het niet de moeite waard en wellicht ook vergeefsche moeite hadden geacht om de betrokken vergunning te verzoeken, gereed mee naar binnen te gaan. Daar kwam echter niets van in, en het slot was dat de heer Keir Hardie met z'n Hiedoe-vrienden, die waarschijnlijk de heele gevangenis in rep en roer zouden hebben willen brengen, afmarcheerde zonder de gevangenis te bezoeken.

Te Calcutta liet de heer Keir Hardie zich door de gezamenlijke pers interviewen, waarbij hij nagenoeg alles herriep, wat hij al zoo in den loop van zijn verblijf er uit had geflapt. De „armenische gruwelen" bepaalden zich nu tot het ontvoeren van Hindoe-weduwen door Mohamedanen, die zich over die inderdaad rampzalige schepsels ontfermden om ze te trouwen; het rijp zijn van Indië voor zelfbestuur, nu dadelijk, werd een toekomstdroom, welker verwezenlijking zich nog wel honderden jaren zou kunnen laten wachten; maar dat de bepalingen om den oproerigen geest te beteugelen juist de partij der extremisten had in het leven geroepen, daaraan hield hij vast.

„Maar, werd hem gevraagd, weet u hoe lang die verbodsbepalingen werken?" De partij der extremisten moet zeker toch wel hebben bestaan, vóórdat die verbodsbepalingen werden in het leven geroepen?"

Hier stokte het onderhoud, want de geïnterviewde had hierop niets te zeggen.

Zulke reisjes kunnen dan ook slechts dienstig zijn aan eigen glorie; het heeft den heer Keir Hardie dan ook niet daaraan ontbroken: „een van den hemel gezonden engel", een „Gods-gezant", dat alles en nog veel meer moest de goede man verwerken. Van den feitelijken toestand, gelooven wij, dat de heer Keir Hardie weinig zal kunnen berichten.

Bewaar ons voor onzen vriend! schreef een inlandsch blad, de Rast Goftar, die o. a. het volgende over den heer Keir Hardie schreef:

„Als vrienden hebben hij en zijn collega's bijwijlen aan Indië grooter ondienst bewezen dan onze vijanden, want zij hebben ons de sympathie van staatslieden en politici ontnomen, wier steun en goeden wil wij slecht kunnen missen."

Slavernij in Angola. De kamer van koophandel te Liverpool heeft weer een nieuwe humanitaire bevlieging — die liverpoolsche kooplui zijn verbazend humanitair: zij breken den Congo-staat af en veroordeelen het bestuur, waaraan overigens met al zijn tekortkomingen het bestuur der engelsche koloniën in tropisch-Afrika een puntje kan zuigen; zij maken zich er over warm dat van den Congo-neger precies hetzelfde, ja nog minder wordt geëischt dan van de negers in Oeganda, Britsch-Oost-Afrika enzoovoort, omdat de caoutchouc uit den Congo-staat niet te Liverpool, maar te Antwerpen ter markt wordt gebracht. Nu maken zij zich warm over de zoogenaamde slavernij op het portugeesche San Tomé. Zooals Morel van de Congo Reform Association de man is, die het met de pen en het woord moet uitvechten, dat de Congo-staat engelsch gebied wordt, de caoutchouc naar Liverpool wordt gebracht en de Kaap-Kaïro-spoorweg een all-red route wordt, spant een zekere Nevinson zich er voor om de slavernij op San Tomé in al haar verschrikkingen op de kaak te stellen ten einde de britsche handelaars te bewegen, hun cacao niet meer van San Tomé doch van Trinidad en andere engelsche koloniën te betrekken, waar men gaarne nog wat meer voor zijn product zou willen maken.

Zijn humanitairisme en egoïsme synoniem? Voor vele Engelschen schijnt dit wel het geval te wezen.

Van Manilla. Den 13en September ll. zijn twee van de vier hoofdleiders van den, tot voor kort nog op Luzon voortdurenden opstand, Sakay en de Vega te Manilla opgehangen. La Democracia, een den Amerikanen welgezind inlandsch blad, wijst op het feit, dat twee personen, de chef der constabulary, kolonel Bandholtz, en de afgevaardigde, Dr. Gomez, in het nieuwe philippijnsche parlement, door wie de onderwerping dier leiders was verkregen van Manilla afwezig waren op het oogenblik der strafvoltrekking. Het amerikaansch bestuur houdt vast aan de bewering, dat officieel geen toezegging aan die lieden was gedaan, dat hun leven zou worden gespaard, maar het kan nooit ontkennen, dat het oogluikend heeft toegelaten, dat zulke toezeggingen werden gedaan door verantwoordelijke ambtenaren, waar b.v. de thans ter dood gebrachte Macario Sakay tot drie maal toe uit de gevangenis als vrij man naar de bosque toog om er zijn volgelingen en onderaanvoerders tot onderwerping te bewegen en telkenmale eigener beweging weder terugkeerde.

Indo-China. Bij den aanvang van den russisch-japanschen oorlog bevonden zich in Indo China 16 bataljons koloniale infanterie, 4 bataljons van het vreemdenlegioen, 27 batterijen en 25 bataljons inlandsche tirailleurs. Ten vorigen jare werd de, in Tongkin na het beleg en het ontzet van Peking voor mogelijke eventualiteiten in gereedheid gehouden reserve-brigade, ter sterkte van 4 bataljons koloniale infanterie, 2 bataljons tongkineesche tirailleurs en 5 batterijen opgeheven, terwijl thans de budget-commissie van de fransche Kamer van afgevaardigden op vermindering van de bezetting van Indo-China aandrong met 2 bataljons van het vreemdenlegioen, 3 bataljons koloniale infanterie, 8 inlandsche bataljons en 6 batterijen. Terwijl nu die bezetting dus nog een sterkte heeft van 39 bataljons en 22 batterijen, zouden dan nog 26 bataljons en 16 batterijen overblijven, of ongeveer 20000 man op een bevolking van 17 millioenen, verdeeld over een vastelandskolonie, alwaar eerlang van Saigon tot Haiphong een spoorweg de kolonie van Zuid naar Noord zal doorsnijden.

Waar we nu deze voorgestelde vermindering door 't Bat. Nieuwsbl. aan Indië ten voorbeeld zagen gesteld, zie het betrekkelijk entrefilet in ons vorig nummer overgenomen in onze rubriek Indische Berichten, meenen we te moeten opmerken, dat ook na zulke vermindering Indo-China dan toch relatief heel wat meer nog overhoudt voor de handhaving der rust in het land zelf dan de ruim 30000 man, die aan Nederlandsch-Indië met zijn 40 millioenen, over een eilandenzee verdeeld, ter beschikking staan.

Het bataviasche blad schijnt zich bovendien niet te herinneren, dat hoezeer in beginsel vaststaat, dat de fransche koloniën hare militaire uitgaven zelve zullen bekostigen, vooralsnog de militaire uitgaven voor de koloniën op de fransche staatsbegrooting voorkomen en deze zich vergenoegt met bijdragen der koloniën in die uitgaven. Daar nu de bijdrage van Indo-China thans nog niet de helft der uitgaven voor hare bezetting dekt, is het duidelijk, dat de vermindering hiervan niet aan de koloniale kas maar aan het moederland zal ten goede komen.

De noodlijdende koloniale kas zal dus naar andere middelen moeten uitzien ter versterking en zulks nog te meer nu Parijs aan Hanoi de afschaffing eerlang van het opiummiddel decreteerde, en hierdoor binnen een afzienbaar tijdperk wellicht weder millioenen aan die kas zullen komen te ontvallen.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Mercuur. 22 Oct. 1907.

Cinchona Pitayensis, door v. G. — Koloniaal Museum te Haarlem. Eenige gegevens betreffende land, volk en voortbrengselen van Australië, voordracht door W. L. Boschart. — Officieele vergelijkende prijsopgave van Sumatra- en Borneo-tabak, oogsten 1906 en 1905 (verkocht in de jaren 1907 en 1906). — Consulair Verslag van de Philippijnen. — Soekaboemische Landbouw-vereeniging. — Cocos nucifera. Practische handleiding voor cocoscultuur, door E. Bolten. — Wereldproductie van zijde in 1906. — Kultuurberichten. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

Het Huis Oud en Nieuw. Jaarg. 1907. Afl. 9.

Matten van Halmaheira (met platen), door Joh. F. Snelleman.

Verslagen der Marine-Vereeniging. No. 1. Jaarg. 1907-08.

De verdediging ter zee van Nederland en Indië, door A. E. Thierens.

Oud-Holland. 1907. Afl. 3.

De Gouverneur-Generaal Hendrik Brouwer, door Mr. J. E. Heeres.

Cultura. October 1907.

Iets over de fabricage-verliezen in een ruw suikerbedrijf, door L. R. E. Schultz van Vlissingen.

Weekblad voor Indië. 1907. No. 21.

Polemiek en confidenties; door M. van Geuns. — Een Gouverneur van Ternate (slot), door Gabriël. — Een belangrijk regeeringsfeest, door O. van Tricht. — De vee- en pluimveetentoonstelling en wedrennen te Gombang (met foto's). — Indrukken van den dag (vervolg). Enz.

De Rijnsche Zending. 1907. No. 10.

Reisindrukken uit de Bataklanden, door J. Heldring. — Si Baloengoen, door zendeling Simon. — Enz.

De Haagsche Zendingsbode. 1907. No. 10.

Van de Hoogvlakte der Karo-Bataks, door J. E. van den Berg.

Mededeelingen van het Ned. Zendelinggenootschap. 1907. 3e Stuk.

Berichten aangaande den voortgang der Evangelisatie in de Minahassa, gedurende het jaar 1906. — Statistieke opgaven betrekkelijk het zielental in de Christelijke gemeente in de Minahassa, op ult. 1906. — Jaarverslag van de Kweekschool voor Inlandsche onderwijzers en voorgangers te Koeranga (Tomohon) over 1906, door J. H. Hiebink Rooker. — Referaat op de Alg. Vergadering der Utrechtsche Zendingsvereeniging, gehouden in 1907, door A. Hueting.

Ch. F. RIJKEN & Co.

Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren

NIEUWSTRAAT No. 26.

INDISCHE VENDUTIE

Malakkastraat 74,

DEN HAAG.

Is het ***Soliedste Adres*** voor hen die ***KOMEN*** om zich te ***installeeren*** en voor hen die hun ***Inboedel*** 't voordeeligst van de hand wenschen te doen, ***zonder kosten voor den inzender.***

Bergplaats voor Inboedels.
Verhuizingen en Transporten.

Geopend van 9 tot 5 uur.

(Zondags gesloten.)

Brückel Mutzenbach,

Veenestraat 22, hoek Kettingstraat.
'S-GRAVENHAGE.

Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

H. v. DOOREN & Cie.

MODES.

DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

Tjoba! Tjoba!

Baroe dapat Sambal peteh, Sambal Oedang, Sambal petis, Sambal Badjoh dan Sambal Roedjak Manis.

Enak Sekali! Enak Sekali!

Toko „DE GEDE",

Witte de Withstraat 20.
tegenover van Kinsbergenstraat.

Maatschappij NUTRICIA,

ZOETERMEER.

Filiale DEN HAAG, Piet Heinstraat 19. Telefoon 1739.
Filiale AMSTERDAM, Leidschestraat 41, „ 4797.
Filiale ROTTERDAM, Schiedamsche singel 21, „ 4149.

Eenigste Exporteurs van Gehomogeneïseerde Melk en Room.

Provianderen verschillende groote Binnen- en Buitenlandsche Stoomvaart-Maatschappijen o.a. Stoomvaart-Maatschappij „Nederland", Rotterdamsche Lloyd, Congo-Line enz.

Specialiteiten voor KINDERVOEDING.

DORDTSCHE BANK.

Kneuterdijk 12. — Telefoon 2250.

Deposito-Rente.

Vergoedt tot nader bericht:

met 1 dag	opzegging	$4^1/_4$	pCt.
» 10 dagen	»	$4^1/_4$	»
» 1 maand	»	$4^1/_4$	»
» 6 maanden	»	$4^1/_4$	»
» 1 jaar	»	$4^1/_4$	»

SAFE-DEPOSIT INRICHTING.

Pension Büchner.

Laan van Meerdervoort 198,
hoek PERPONCHERSTRAAT
Den Haag.

Logies te verkrijgen

per maand, per week en per dag.
Volledige Badinrichting in huis.

A. A. KNUIJVER & ZONEN,

Hofleveranciers
van H. M. de Koningin en H. M. de Koningin-Moeder.
Gedempte Raamstraat 11-12,
'S-GRAVENHAGE.

Ned. Fabriek van

alle soorten Borduur- en Passementwerk.

STOOMGALONWEVERIJ.

FRANJES, EMBRASSEN enz.
voor Meubelpassementwerk.

Foto's van banieren gratis ter inzage.

Haarlemmer Bloembollen

eenigst in eerste qualiteit en prachtkleur

Hyacinten voor perken gekleurd 12 st. *f* 0.75, 25 stuks *f* 1.50.
„ voor glazen en potten, 6 st. *f* 0.75. 12 st. *f* 1.25, 25 st. *f* 2.

Tulpen voor glazen en potten 12 st. *f* 0.40, 25 stuks *f* 0.75.
„ voor perken, 12 stuks *f* 0. 25 stuks *f* 0.65.

Crocussen en Narcissen 12 stuks *f* 0. 25 stuks *f* 0.

tevens verschillende soorten in voorraad.

Tegen inzending van postwissel of rembours bij de Bloemisterij

„LUGDUNUM-BATAVORUM"
LEIDEN,
Sieboldstraat 2.

TE HUUR.

Gemeubeld heel huis te huur aangeboden tegen 1 Mei of vroeger gelegen in Duinoord met gebruik van glaswerk en beddengoed.

Prijs nader overeen te komen.

Iederen dag te bezichtigen van 9 tot 12 en van 2 tot 4 uur: de Perponcherstraat 123.

INKOOP van

Oude en Indische Brillanten, Parelen en andere **edelgesteenten** tegen de hoogsten prijs.

N. BLOM, Amsterdam
Nieuwe Heerengracht 9.

TRANSVALIA,

Prins Hendrikstraat 7

Wollen- en Halfwollen
ONDERGOEDEREN,
Corsetten, — Kousen,
Echt Jaeger

DAMES ATTENTIE!

Atelier voor het maken van

Dames- en Kinder-Costumes, Mantels en Reformkleeding naar de nieuwste methode bewerkt. Nette coupe en spoedige aflevering met en zonder bijlevering der stof. Door het geheele land aan huis te ontbieden.

Geeft les aan Dames in het knippen en maken van Costumes Mantels enz.

Aanbevelend,

Mevr. H. W. BLOKBERGEN—VAN DER WAL.

Gerard Doustraat 65 bovenhuis. Amsterdam.

AGUILAR'S

Port-, Sherry- en Madeirawijnen
zijn alom bekend.
VRAAGT PRIJSCOURANT.

Hoofdkantoor Lange Houtstraat 6, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.

Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

Rechtskundig Bureau
„DE ADVOCAAT EN PROCUREUR."

Directie: L. N. DUIN & Co.,

Gerard Doustraat 65, — AMSTERDAM.

Belast zich met de Verdediging van Burgerlijke en Strafzaken voor alle Rechtbanken en Kantongerechten in Nederland en Buitenland. Biedt accoorden aan *in* en *buiten* faillissement. Spreekt faillietaanvragen tegen en voorkomt processen. Bezorgt gelden op elk solied onderpand, ook met 2 borgen. - Levensverzekeringpolis - Assurantiën.

N°. 44. Vrijdag 1 November 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.«

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Drukkerij »LUCTOR & EMERGO«, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT Telefoon 4424, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Naar aanleiding van het door den Minister van Binnenlandsche Zaken onlangs ingediend voorstel, strekkende in de behoeften aan Hooger Onderwijs in de aardrijkskunde van Rijkswege te voorzien, werd deze aangelegenheid, waarover reeds tweemaal door onze Vereeniging een adres bij de bevoegde macht werd aangeboden in de jongste vergadering onzer „Commissie ter verspreiding van populaire kennis betreffende Ned.-Indië" ter sprake gebracht. Men kwam daarbij tot het resultaat, dat het thans op den weg van „Oost en West" ligt om andermaal haar stem te doen hooren, door het opnieuw aanbieden van een adres, nu de voorstellen van den Minister eerlang in de Tweede Kamer der Staten Generaal in behandeling zullen worden genomen, opdat de kans worde voorkomen, dat bij het hooger onderwijs in de aardrijkskunde weder voor tal van jaren een verkeerde weg wordt ingeslagen.

Het in deze geheel met het oordeel der Commissie eens zijnde, werd het volgende adres door ons verzonden:

Aan Zijne Excellentie
den Minister van Binnenlandsche Zaken.

Geeft met verschuldigden eerbied te kennen, het Bestuur der Vereeniging Oost en West, goedgekeurd bij Kon. besluit van 28 Februari 1903 no. 8, gevestigd te 's-Gravenhage, dat het meent zich opnieuw tot Uwe Excellentie te moeten wenden in zake de regeling van het Hooger en Middelbaar Onderwijs in de Aardrijkskunde.

Werd reeds in ons adres van 1904, gericht tot Uwen ambtsvoorganger en in dat van 1906, gericht tot Uwe Excellentie, het goed recht bepleit van Onze Vereeniging om voor de belangen van het onderwijs in de Aardrijkskunde op te komen, zoo mogen wij ons ontslagen rekenen van de noodzakelijkheid dit thans opnieuw te doen.

Evenzeer kunnen wij ons onthouden van een betoog omtrent het nut, ja, het noodzakelijke, van het geven van goed, deugdelijk onderwijs in de Aardrijkskunde; te eerder nog, nu uit de door Uwe Excellentie gedane mededeelingen, bij de indiening der Staatsbegrooting voor 1908 blijkt, hoe hoog deze tak van wetenschap door haar zelve wordt aangeslagen.

Met erkentelijkheid het streven van Uwe Exc. om het Hooger Onderwijs in de Aardrijkskunde te regelen, op prijs stellende, meent onze Vereeniging echter te moeten betwijfelen of daarmede thans de juiste weg wordt ingeslagen.

Welke toch zullen de gevolgen zijn, indien de door Uwe Exc. gedane voorstellen tot Wet worden gemaakt; indien aan éene Rijksuniversiteit eenige hoogleeraren worden verbonden, aan wie het onderwijs in onderdeelen van de aardrijkskundige wetenschap wordt opgedragen?

In de eerste plaats zal aan doctoren en candidaten in de Nederlandsche letteren de bevoegdheid tot het geven van onderwijs in de Aardrijkskunde toegekend blijven, zonder dat eenige waarborg verkregen wordt, dat zij daartoe inderdaad bevoegd zijn. Hierdoor zullen dus al de nadeelen, verbonden aan dien misstand, welke in ons adres van 1906 werden opgesomd, blijven voortbestaan.

Ook het onrecht dat daardoor wordt gepleegd jegens hen, die bij een examen Middelbaar Onderwijs in de wiskundige, natuur- en staatskundige aardrijkskunde slaagden, blijft dan aanhouden.

Verder achten wij het een groot nadeel, dat volgens het voorstel van Uwe Excellentie, twee Rijksuniversiteiten zullen blijven bestaan in ons land, welke wel aan hare studenten het jus docendi in Aardrijkskunde verleenen, doch in het geheel geen gelegenheid bezitten, waardoor eenige kennis in de Aardrijkskunde kan worden verworven.

Maar zelfs de bevoorrechte Rijksuniversitieit, waar dan wèl Hooger onderwijs in de Aardrijkskunde zou gegeven worden, indien Uwer Excellentie's voorstel tot Wet wordt verheven, zal, naar onze meening, niet dan zeer onvoldoende in de behoefte tot voorziening van leeraren in de Aardrijkskunde kunnen voorzien.

De eerste plaats zal daar worden ingeruimd aan de geomorphologie en natuurkundige aardrijkskunde. Wij moeten hierbij Uwe Excellentie er op wijzen, dat de schepper der geomorphologie, Professor Penck in Berlijn, dit jaar openlijk uitspraak, na 20jarige ervaring, van zijn speciaal geologisch-morphologische richting in de aardrijkskunde te moeten terugkeeren en veel daarvan overboord te moeten werpen. Waar dit getuigd wordt van den eersten geleerde van Europa, wordt het bedenkelijk, dat Nederland thans begint met aan de geomorphologie zulk een eerste plaats in de aardrijkskunde aan te wijzen.

Bovendien zij in herinnering gebracht, dat de geomorphologie een speciaal onderdeel is van de geologie, waarvoor reeds aan elke Universiteit een leerstoel bestaat.

Daarentegen zou, volgens het gedane voorstel, de eigenlijke aardrijkskunde, nl. de politische, statistische en oeconomische geographie, welke onmogelijk van de land- en volkenkunde kan worden gescheiden, daar zij één geheel uitmaken, enkel aan een lector worden opgedragen. Het is duidelijk dat een lector aan deze omvangrijke studie, welke voor het Nederlandsche volk, als koloniale- en handelsnatie, en ook voor ons onderwijs, het belangrijkst is, slechts een gedeelte van zijn tijd zal kunnen wijden. Door het gedane voorstel wordt niet alleen het belangrijkste gedeelte van het aardrijkskundig onderwijs achteruitgezet, maar tevens het gedeelte vooropgeschoven, dat de studenten in de Nederlandsche Letteren, met het oog op hun voorstudiën, het moeilijkst kunnen volgen en dat voor hen de minste vruchten zal dragen.

Wat wij dan ook zeer zouden betreuren is, dat hierdoor de studie van moederland en koloniën niet bevorderd zou worden op de wijze, als onze belangen dat noodig maken.

Zonder nu verder het geheele ontwerp te bespreken, achten wij ons verplicht Uwe Excellentie, op grond van het voorafgaand, dringend te verzoeken alsnog de volgende wijzigingen daarin aan te brengen:

I. Aan elke Rijksuniversiteit, waar de effectus civilis voor het onderwijs in de Aardrijkskunde verleend wordt, ook onderwijs in die wetenschap te doen geven door een geschikte leerkracht. Mocht de benoeming van hoogleeraren financieel te bezwarend zijn, dan zou kunnen worden aangevangen met de benoeming van lectoren, als overgangsmaatregel.

II. In plaats van den lector in de politische, statistische en economische geographie te Utrecht te benoemen een hoogleeraar in de Geographie, die in verband met de land- en volkenkunde, voornamelijk van Nederland en de Nederlandsche Koloniën, de politische, statistische en economische geographie doceert.

III. Een vorm vast te stellen, waardoor de studenten in de Nederlandsche Letteren een wettig bewijs kunnen erlangen, dat zij na volbrachte studie de noodige kennis bezitten, om als leeraar in de Aardrijkskunde op te treden.

's-Gravenhage, 31 October 1907.

Namens het Hoofdbestuur van de Vereeniging
Oost en West.

Het Dagelijksch Bestuur,
N. VAN ZUYLEN-TROMP,
Voorzitster.
C. R. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK,
Onder-Voorzitter.
F. Ph. SCHRÖDER,
Penningmeester.
H. E. PRINS,
Secretaris.

Mag het aan twijfel onderhevig zijn of het in 1904 door ons aan den toenmaligen Minister van Binnenlandsche Zaken ingediende adres, eenige uitwerking heeft gehad, stellig bestaat die twijfel niet voor wat betreft ons adres in October 1906 aangeboden aan den tegenwoordigen Minister.

Kort na de indiening van dat tweede adres is deze aangelegenheid toch ter sprake gebracht in de 2de Kamer der Staten Generaal en heeft de Minister een onderzoek toegezegd.

Als een uitvloeisel van dat onderzoek mag zeker wel worden aangenomen het thans ingediende voorstel tot het instellen van eenige leerstoelen in onderdeelen van de aardrijkskundige wetenschap aan de Rijksuniversiteit te Utrecht.

Aangezien echter hierbij, — al wordt er ook naar voorziening in het Hooger Onderwijs in de aardrijkskunde gestreefd, — in geenen deele tegemoet wordt gekomen aan de ernstige bezwaren tegen den bestaanden toestand in onze beide adressen geuit, durven wij hopen, dat ook thans weder deze gewichtige aangelegenheid door onze Regeering en volksvertegenwoordiging ter harte zal worden genomen.

KOLONIALE PRAATJES.

Emigratie van Javanen.

Zooals reeds in onze Boekaankondiging werd medegedeeld bevindt zich onder de, door vanwege de Vereeniging Moederland en Koloniën gegeven Aanteekeningen op de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1908 ook eene beschouwing van den heer P. J. van Houten over kolonisatie der buitenbezittingen met Javanen, een onderwerp, dat gelijk onze lezers zullen weten, ook in dit blad herhaaldelijk werd aangeroerd, waar het onzes inziens een der meest belangrijke sociale vraagstukken voor Java betreft.

Het is dan ook zeker wel met het meeste genoegen, dat de voorstanders der eenig rationeele oplossing van dat vraagstuk: afleiding van het te veel van Java's millioenen onder voor de betrokkenen meest voordeelige omstandigheden, zullen hebben kennis genomen of alsnog kennis zullen nemen van het zaakrijk pleit door den heer van Houten, in deze voor hem bekende materie gegeven, waarbij 't ons niet kwaad dunkt een oogenblik te verwijlen.

Na er op te hebben gewezen, dat er teekenen bestaan die het voornemen bij de Regeering doen duchten om de proefnemingen te staken, waarop onzes inziens evenwel het weder ter hand nemen van deze zaak, na de afwachtende houding ten vorigen jare ingenomen, eenigermate een démenti, zij 't ook 'n heel lauw, geeft, gaat de schrijver allereerst na, welke tot nu toe de resultaten der proefnemingen zijn geweest.

Gelijk bekend, is uit ambtelijke stukken afdoende gebleken, dat de resultaten gunstig moeten worden geheeten, zoodat dan ook daarop het besluit van den minister was gegrond om «de aangevangen proefneming krachtig door te zetten.»

De heer van Houten wenscht dat deze gunstige wending in de houding van overheidswege gekomen, zich niet bepale tot de enkele proefneming in de Lampongsche districten maar zich uitstrekke over het geheele emigratie-vraagstuk, dat is: de kolonisatie der buitenbezittingen met Javanen.

Hij gaat hierop na wat tegen dit denkbeeld al zoo werd aangevoerd en wijst er dan in de eerste plaats op, dat men zich van deze proefnemingen niet moet voorstellen, dat zij dadelijk tot een uittocht van honderdduizenden zouden kunnen leiden, maar dat hier slechts sprake kan wezen van «de voorloopers. de verkenners, die naar men mag hopen, eerlang door het eigenlijke leger van verhuizers zullen worden gevolgd.» Dit als onzes inziens afdoend antwoord aan hen, die het onbeteekenende van het *dadelijk* resultaat dier proefnemingen in het licht meenen te moeten stellen.

Maar ook dat eindelijk resultaat, de uittocht van «het eigenlijk leger der verhuizers», wordt in twijfel getrokken op grond van de «hokvastheid» van den Javaan, terwijl voorts de groote kosten als schrikbeeld worden aangevoerd.

Wat de hokvastheid van den Javaan betreft, doet de heer van Houten uitkomen, hoe vóór de komst der Europeanen in den archipel, de Javanen zelfstandige rijken vormden, veelvuldig ter zee voeren en rondom koloniën gesticht hadden vooral op Borneo, Sumatra en Malakka.

«Waarom zou onder ons tegenwoordig beheer, vraagt hij, dat het men den inlander wèl meent, die ondernemingsgeest, die lust tot vestiging overzee niet kunnen herboren worden, vooral wanneer hem in den beginne de landen worden aangewezen, het benoodigde geld en gepaste leiding wordt verstrekt?»

Wij zouden hierbij nog de vraag kunnen voegen of onder een regime, waarmede thans voor goed gebroken is, de «hokvastheid» van den Javaan niet kunstmatig werd aangekweekt? Die hokvastheid is toch geenszins onschuldig aan 't feit, waarop door den heer Victor S. Franck in zijn rapport aan het gouvernement te Manilla, dat hem uitzond om de arbeiderstoestanden in verschillende koloniën te bestudeeren, de aandacht werd gevestigd, 't feit dat de arbeidsloonen van nu lager zijn dan een eeuw te voren.

Wat de kosten betreft cijfert de heer van Houten ons voor dat voor de proefneming in de Lampongsche districten in de beide eerste jaren in werkelijkheid slechts een bedrag van ruim één ton gouds werd besteed, waarvoor men 'n kleine 1500 personen overbracht en vestigde niet alleen, maar reeds eene zich zelf bedruipende kolonie van 500 zielen verkreeg.

Zeer zeker zal met de thans uitgetrokken bedragen voor dit doel niet kunnen worden volstaan, wil men de zaak op eenigszins belangrijke schaal aanpakken, en zou volgens den schrijver spoedig op een jaarlijkschen post van 1 à $1^1/_2$ millioen gulden moeten worden gerekend.

Naast het belang voor Java, door afvoer eener te dichte bevolking, ziet de heer van Houten het zwaartepunt van het gewicht der door hem voorgestane emigratie in de ontwikkeling der buitenbezittingen, welke op deze wijze eene nieuwe tot arbeid geschikte en geneigde bevolking ontvangen, die op de oorspronkelijke bewoners ten goede zal werken, terwijl dan tevens, en hierin ligt voor den schrijver het grootste nut voor die gewesten, het europeesch kapitaal zich meer daartoe zou aangetrokken gevoelen tot het beproeven van landbouw-, mijnbouw- en nijverheidsondernemingen, door het uitzicht er inheemsche werkkrachten te kunnen vinden.

Onder die buitenbezittingen komt naar het oordeel van den schrijver Nieuw-Guinea het eerst in aanmerking, en wel wijst hij hiertoe onder andere het Humboldtbaai-gebied en Merauke aan, als de grensstreken van het nederlandsch gedeelte van dit groote eiland, waar zeer zeker de vestiging van ordelievende en arbeidzame lieden zeer zou zijn aan te bevelen, waar nu b. v. weer klachten van Duitsch Nieuw-Guinea worden gehoord over den overlast, dien de inlandsche bevolking daar zou ondervinden van inlandsche jagers uit het nederlandsche gebied.

Na nog te hebben gewezen op het politiek gevaar, voortspruitende uit de aantrekkingskracht van al die braakliggende uitgestrekte landstreken voor eene instrooming uit het Noorden, besluit de schrijver met de conclusie, dat «een ook door de verschijnselen van den staatkundigen barometer voorgeschreven en het naast voor de hand liggende regeeringswerkzaamheid is krachtige voortzetting en uitbreiding der kolonisatie van onze nederlandsch-indische buitenbezittingen — vooral de minst bevolkte grensgewesten — met onze getrouwe, onwaardeerbare Javanen.»

Gaarne sluiten we ons bij deze conclusie aan zij het ook dat voor ons niet het zwaartepunt ligt in de buitenbezittingen, maar op Java zelf, waar onzes inziens een niet te overziene ellende de bevolking wacht, wanneer niet eerlang het emigratie-vraagstuk eene bevredigende oplossing vindt, waarbij dan de zoo noodige ontwikkeling en ontsluiting der buitenbezittingen als nuttig rendement tot het aanvaarden van die oplossing eene krachtige aansporing moet zijn.

Pers-kroniek.

INHOUD: Vervolg van Wekker's *merkwaardige stukken over den toestand te Atjeh in de* Avondpost; *over het afmaken van gevangenen en over de roovers en maraudeurs. — De heer* H. J. W. van Lawick *over de suikercultuur en den inlandschen landbouw. — De* Tijd *over een landraadvonnis te Poerwaredja, waarbij een Inlander de erfenis van zijn vader ontzegd wordt op grond dat hij een Christen is. — Uit een brief van den Atjeh-Correspondent der* Nieuwe Courant.

„Wekker", de schrijver die in de Avondpost tal van krasse zaken publiceerde over den tegenwoordigen toestand te Atjeh, gaat hiermede door. Sedert het verschijnen onzer jongste „kroniek" zijn weder eenige artikelen van zijn hand in dat blad geplaatst.

De klacht moet ons hier van het hart: voor den belangstellenden lezer is de onderbreking dikwijls hinderlijk om te volgen. Juist waar een conclusie mag verwacht worden, vindt men dikwijls „wordt vervolgd." Dit is wél vervelend en niet bevorderlijk om den lezer een algemeenen indruk bij te brengen. Maar dit daargelaten. Wat „Wekker" zegt verdient ongetwijfeld belangstelling; óók al zijn de toestanden door hem vermeld niet nieuw. Zóó gedocumenteerd herinneren wij ons in den laatsten tijd niet in de nederlandsche pers een Atjeh aanklacht gelezen te hebben. Wat hij b.v. in no. 14 zegt over het „afmaken van gevangenen" is eenvoudig om de haren te bergen te doen rijzen.

„Het afmaken van gevangenen zit zoo in de overtuiging onzer soldaten ingevreten, zegt hij, dat mij, pas op Atjeh komende, het volgende overkwam.

Ik rukte op een nacht uit, maakte een kwaadwillige gevangen, nam hem gebonden mee, en stelde hem onder toezicht van één der manschappen van de achterhoede. — Toen het daglicht aanbrak, wilde ik naar den gevangene kijken, doch die was verdwenen, en op den vraag, waar hij gebleven was, luidde het antwoord: „soedah mati, dia ketawa karabijn; biasa begitoe; soesah bawah".

Een ouder, meer ervaren collega, wien ik dat voorval rapporteerde, zeide: „och, dat gebeurt zoo dikwijls, de vent wilde zeker een karabijn stelen; wat wou je bovendien uitvoeren met zoo'n gevangene!?"

Ik maakte een andere patrouille naar een verlaten gampong en vond bij het doorzoeken van één der huizen een grijsaard, die zich van ouderdom niet uit de voeten had kunnen maken, en in dat zelfde huis een geweer. Dadelijk vroegen eenige manschappen en zelfs de sergeant toestemming dezen ouden man te mogen afmaken. Ik verbood hun dit en was toen nog verwonderd over zoo'n zonderling verzoek. Blijkbaar waren deze soldaten niet anders gewend.

In het bivak terugkomende, rapporteerde ik een ouden Atjeher aangetroffen te hebben niet in het bezit van een „pas". En het antwoord was „had hem dan meegenomen", waarop ik zeide dat de man te oud was om te loopen en wij geen dragers hadden om hem per tandoe te vervoeren, waarop ik weer tot bescheid kreeg: „had hem dan de nek ingeslagen". (Mijn eerste patrouille.)

Op een andere patrouille werd door mij een zwaar gewonde als gevangene mee naar het bivak genomen en overgegeven aan den dokter. Doch èn de dokter èn de bivakcommandant zeiden eenstemmig: „had hem maar liever afgemaakt". (Mijn derde patrouille).

Zoo is de geest op Atjeh.

Door een patrouille werd een voornaam onderhoofd van Pang Lah met vrouw en kind gearresteerd. Deze gevangene kreeg een kwartier bedenktijd om de patrouille te brengen naar de schuilplaats van Pang Lah, anders zou hij worden gedood. Het kwartier verstreek, de Atjeher werd afgemaakt.

Een civielgezaghebber ging den dag na den noodlottigen overval bij M. Paja naar deze gampong en arresteerde een Atjeher. Deze werd op staanden voet doodgeschoten.

Op de keudé Djangha werd door de bevolking een kwaadwillige aan een patrouille uitgeleverd, die daar juist toefde onder commando van een officier. De bevolking hield deze kwaadwillige voor een spion. De officier telefoneerde het gebeurde aan een civielgezaghebber, die den telefonischen last gaf „hang hem op", en aldus geschiedde.

In het Pediesche werden door de bevolking aan een patrouille twee kwaadwilligen uitgelevrd. Dezen werden stevig gebonden en aldus medegevoerd. Onderweg werden zij doodgeschoten, omdat . . . . zij trachtten te ontsnappen.

Een ooggetuige vertelde mij onder eede het volgende van een hooge autoriteit:

In 1902 ging uit Seulimoen een colonne naar Tangsé via Kaway XII, alwaar 2 Atjehers werden gearresteerd en tegen tien uur n.m. het bivak werd betrokken. In Tangsé aangekomen, werden een aantal vrouwen, kinderen en mannen opgevat en den volgenden ochtend ondervraagd. De weigerachtige werden gebonden en geranseld. Een twaalftal bleven gevangen. Op een avond pl. m. 7 uur ontsnapte een der gevangenen, die te Kaway XII gemaakt waren, een voornaam Atjeher, afkomstig van gampong Maheng. Even voor den terugmarsch der colonne werd door den colonnecommandant een sergeant met 1 fuselier naar de achterhoede gestuurd ze kregen 2 der gevangenen mee. Kort daarna werden twee schoten gehoord en de sergeant keerde zonder gevangenen terug.

Eén der gezaghebbers van Meulaboh, sedert overleden, gelastte een hoornblazer een gevangene aan den Kroeeng Woyla neer te schieten, na dit eerst een zijner luitenants gelast te hebben, die dit weigerde.

Te Bireuën werd omstreeks 18 Augustus 1905 een Atjeher, die een treinmachinist had aangevallen, door den bivakcommandant gearresteerd. Den avond van denzelfden dag kwam een zeer hooge autoriteit te Bireuën aan, wien het gebeurde dadelijk bij aankomst gerapporteerd werd, dus toen ook nog dames deel uitmaakten van het gezelschap. Op de tijding, dat de aanvaller nog leefde, zeide deze autoriteit, ten aanhoore van het geheele dames-gezelschap: „de vent had onmiddellijk afgemaakt moeten worden."

En zoo vinden wij dus hier weer een aanmoediging van een autoriteit tot het afmaken van een weerloozen gevangene.

Laat ons dus niet de onderaanvoerders beschuldigen van wreedheid, laat ons de schuldigen achter hen zoeken.

Een politieke fout, zoo vervolgt hij, is het ook, de partij van verzet tegenwoordig te betitelen met den naam „roovers en maraudeurs".

In officieele bescheiden voeren wij op Atjeh geen oorlog meer tegen een vijand, doch zijn alle kwaadwillige roovers en maraudeurs en hiermee vervallen voor hen dus alle aanspraken, die zij mogelijk als krijgsgevangenen nog zouden hebben op bij conventie der beschaafde natiën voorgeschreven behandeling.

Waar nu officieel het bestaan van „vijand" op Atjeh ontkend wordt en slechts gesproken wordt van „roovers en maraudeurs in de diepe binnenlanden en het oergebergte", zooals in de officieele toespraak van den Gouverneur-Generaal te Batavia op 31 Aug. 1905 de term luidde en zooals men herhaaldelijk in de maandverslagen over Atjeh lezen kan (b.v. in dat van Nov. 1905 enz.), daar komen deze roovers, als zij in onze handen vallen, bij gebrek aan nadere voorschriften, onder de bepalingen, die ook in het oorlogsrecht bestaan en voorgeschreven zijn voor roovers.

Het betreffende werk van jhr. Den Beer Poortugael zegt op blz. 151:

„Roovers en maraudeurs zijn gewapenden of ongewapenden, die op eigen gezag uit geldzucht, uit wraak of uit haat plunderen, verwonden, den brand

in huizen of gewas steken, rooven, moorden bruggen en kanalen vernielen enz. Zij worden, wanneer zij in de macht der troepen vallen, als roovers en dus in ernstige gevallen met den dood gestraft."

De vijand op Atjeh valt dus officieel onder deze qualificatie. De genoemde „ernstige gevallen" te beoordeelen behoort vaak tot de competentie van den patrouillecommandant en onder invloed onzer onmacht, zijn de degeneratiefactoren en van hoogerhand gegeven insinueerende voorschriften spoedig aanwezig.

Onderscheiden zich in den oorlog tusschen beschaafde natiën strijders van niet-strijders door duidelijk zichtbare teekenen en een verantwoordelijk chef, op Atjeh is geen zichtbaar onderscheid.

De vreedzame landbouwer van zooeven, zal straks, als de patrouille voorbij is, zijn patjol tegen het geweer verruilen en is strijder geworden.

Wel wordt in commandantsorder no. 54 van 1905 gesproken van een „pas", doch deze pas kan nooit als criterium van goedgezindheid gelden, daar de kwaadwillige vaak ook over een pas beschikt, die hij, naar gelang zulks in zijn kraam te pas komt, vertoont of wegstopt.

Typisch is het volgend staaltje van openhartigheid van een algemeen bemind, geëerd en zeer bekwaam marechaussée-officier. In vol gezelschap van dames en officieren te Bireuën, antwoordde deze luitenant op de vraag van een der dames, hoe men toch djahats erkende: „wel, ik begin met den kerel neer te schieten dan blijkt later wel of hij een soerat heeft of niet." Welk antwoord met luide bijvalsbetuigingen werd begroet. Zoo is de geest op Atjeh!

Er zijn in de jongste Atjeh-geschiedenis voorbeelden te over om den regel bevestigd te zien, dat vreedzame gampongbewoners, ja zelfs vrouwen en kinderen, vaak beschouwd worden als vijanden, dat dus geen onderscheid gemaakt wordt tusschen strijder en niet-strijder.

Men leze slechts wat geschreven staat in het journaal van den tocht van den kolonel Van Daalen naar de Gajoe- en Alaslanden op blz. 16, waar gezegd wordt, dat alle stamhoofden gearresteerd werden, omdat de kolonel vermoedde, dat degenen, die de colonne een paar onbeteekende schoten nazonden, kampongvolk moesten zijn.

En op blz. 14 „dat van de schuwe bevolking 4 mannen werden gearresteerd, omdat zij geen enkele inlichting gaven."

De kolonel Van Daalen maakte dus ook geen onderscheid tusschen vijand en niet-vijand, in een gebied nog wel, waarmee ons gouvernement op vriendschappelijken voet stond en dus zelfs niet in oorlog was, krachtens de officieele Gajoe-instructie. En hier zondigde kolonel Van Daalen tegen geen enkel reglement, voorschrift of order, want nergens staat een definitie van de beschouwing, wie vijand is, wie niet.

Wel wordt in de C. O. no. 54 van 1905 gesproken over het opsporen van „regelaars van den heiligen oorlog, benden, enz.", doch waaraan deze personen te onderkennen zijn van anderen, wordt niet gezegd en dus overgelaten aan het inzicht der onderaanvoerders, en dit moet „willekeur scheppen."

Wij zijn benieuwd wat de groote pers tot deze dingen zal zeggen. Zij kan toch moeilijk het door dezen schrijver gereleveerde doodzwijgen.

* * *

Over de suikercultuur en den inlandschen landbouw is van de hand van den heer H. J. W. van Lawick te 's-Gravenhage bij den uitgever J. H. de Bussy te Amsterdam eene brochure verschenen naar aanleiding der mededeeling in het Voorloopig Verslag over de Indische begrooting, dat vele leden hadden gewezen op verschillende misstanden, waartoe naar hunne meening de suikercultuur op Java aanleiding geeft. Onder meer waren zij van oordeel, dat het onderzoek van de mindere-welvaart-commissie het buiten twijfel had gesteld, dat de verhuur van gronden door inlanders aan niet inlanders, in het bijzonder ten behoeve van de suiker-industrie, in de meeste gevallen minder voordeelig voor hen is dan eigen cultuur en zij leidden daaruit af, dat krachtiger bescherming van de belangen der inlandsche bevolking tegen de Europeesche landbouw-industrie noodig is.

De heer Van Lawick komt nu in zijne brochure tot deze conclusies:

1e. dat de voorstelling in de afdeelingsverslagen van de welvaartcommissie gegeven omtrent den nadeeligen invloed van de suikercultuur op de teelt van rijstgewas onjuist is;

2e. dat de voordeelen, welke de inlandsche landbouw van die cultuur trekt, geheel zijn over het hoofd gezien;

3e. dat dientengevolge de door haar gewekte veronderstelling, als zoude de verhuur van gronden ten behoeve van de suikerindustrie in de meeste gevallen voor de bevolking minder voordeelig zijn dan eigen cultuur, geheel ongegrond is en dat bij een onpartijdig onderzoek er het tegendeel zou blijken;

4e. dat het voorschottenstelsel een door allen betreurd euvel is, hetwelk echter niet voortspruit uit de suikercultuur, maar uit den aard der bevolking, dat deze industrie door veel hooger prijzen voor den grond te betalen dan de inlandsche geldschieters de slechte gevolgen van het nemen van voorschot aanmerkelijk vermindert;

5e. dat inkrimping van den termijn, waarbinnen inhuur en vooruitbetaling mogen plaats hebben, van 15 maanden tot minder alleen kan leiden tot nadeel der bevolking, omdat daardoor een krachtige concurrent op den grondmarkt zou worden geweerd en de inlandsche geldschieters dus vrij spel zouden hebben;

6e. dat bestrijding van het voorschotten-stelsel alleen met vrucht zal kunnen plaats hebben door bevordering en uitbreiding van gemeente-crediet-instellingen;

7e. dat de beweringen van den regent van Panaroekan omtrent misbruiken bij de waterverdeeling op de meest afdoende wijze zijn weerlegd.

Ten slotte voegt de schrijver hieraan het volgende toe:

„Voor de Indische regeering bestaat dus naar aanleiding van het voorkomende in die verslagen, voor zoover daarop door vele leden der volksvertegenwoordiging is gedoeld, geen enkele reden om te zoeken naar een weg om tegen deze misbruiken op te treden.

Toch is er zeker geen wensch uitgesproken, die zoozeer door alle belanghebbenden bij en belangstellenden in de suikercultuur wordt gedeeld als deze: dat men er eenmaal toe zal mogen komen, dat de rietcultuur door de bevolking voor eigen risico gedreven wordt en de ondernemer zich bepaalt tot de bereiding; niet het minst de fabrikanten zouden het in het leven roepen van zulk een toestand warm toejuichen.

Maar . . . . tusschen het koesteren van dien wensch en de vervulling daarvan ligt, zooals gewoonlijk, een groote ruimte en tot zoover is het niet gelukt die noemenswaard kleiner te maken.

Met belangstelling wordt daarom door allen uitgezien naar den practischen weg, welken die enkele leden zullen weten aan te wijzen om binnen afzienbaren tijd te komen tot datgene wat wij allen hopen en wenschen."

* * *

Bij vonnis van den landraad te Poerwaredja is aan een Inlander, Niti-ardja, de erfenis van zijn vader ontzegd, op grond dat hij een Christen is. Over dit geval heeft pastoor van Lith in verschillende indische bladen een ingezonden stuk gepubliceerd waarin tegen dit vonnis geprotesteerd wordt. Ook in de nederlandsche pers werd het protest van pastoor van Lith opgenomen en de Tijd teekent hierbij onder het opschrift „Ergerlijk" aan:

„Daghelder blijkt daaruit (uit dat vonnis), dat collegiën in Indië, in naam van Nederlands oppergezag rechtsprekend, (landraden) zich verplicht achten, een inlander uit te sluiten van erfrecht, indien die inlander is christen. Wij kunnen niet gelooven, dat de rechtsopvatting, welke aan de bedoelde uitspraak ten grondslag ligt, algemeen door de in Indië rechtsprekende collegiën wordt gedeeld.

Immers, dan zouden zeker reeds meer schandaleuze feiten zijn voorgekomen en zou de publieke opinie hier te lande reeds lang wakker zijn geschud. Intusschen, nu wij één geval met zekerheid kennen, waarin de toepassing van het op Java geldende Mohammedaansche recht leidt tot zóó grievende achterstelling der Christenen — een achterstelling, die wegens de minachting en het wantrouwen ten opzichte van het Christendom, waarvan zij getuigt, alleen reeds voldoende zou wezen, om de bekeering van Javanen op eenigszins groote schaal tegen te houden — spreekt wel van zelf, dat hier te lande door de geloovige Christenen, Katholieken en Protestanten, in het voortbestaan van zoodanige rechts(?)-opvattingen in streken, aan het Nederlandsche gezag onderworpen, niet kan en mag worden berust."

* * *

De voortreffelijke Atjeh-correspondent der Nieuwe Courant schrijft in een zijner laatste brieven over „averechtsche economie" te Atjeh het volgende:

„Het heette, zoo schrijft hij, dat op 15 September het baanvak van de tram Selimoen—Padang—Tidji zou worden geopend. De aansluiting is bij dit moeilijke werk verkregen, maar het zal nog wel een paar maanden duren, vóór het tramverkeer Oleh-leh—Segli—Langsar geheel in orde komt. Tegen het einde van het jaar wordt verwacht, dat alle gouvernementspassagiers van uit Oleh-leh naar Noord- en Oostkust de reis over land zullen moeten maken. Dat zal heel wat besparing in tijd en kosten geven. In vijf à zes uur tramt men van Oleh-leh naar Segli. Dat is verre van een aangename rit, in de heete lilliputtige wagentjes, maar de reis kost in de beide klassen resp. *f* 4.75 en *f* 3.20, terwijl men op de paketbooten met inbegrip van vervoer op de reede 14 en 8 gld. betaalt, en veel meer tijd kwijt is.

Door dat tramverkeer, gepaard met sluiting van de havens aan de Noordkust, moet dan Oleh-leh waar thans zeer weinig omgaat, er weer bovenop geholpen worden. Dat is niet het voor de hand liggende doel, want monopoliseering van het vervoer langs de kust tot Oleh-leh staat slechts in het gewestelijke economische „program". Doch het gevolg zal zijn — zoo berekent men — dat zoowat de geheele in- en uitvoer van Segli, thans circa 1½ millioen per jaar bedragend, over Oleh-leh zal gaan.

Gesteld al, dat deze berekening uitkomt, wat dan te denken van de hier geldende economische inzichten, nu in Augustus jl. officieel beschikt werd, dat het straks zoo opbloeiende Oleh-leh geen.... telegrafische verbinding meer zal hebben. Langs telefonischen weg moeten eerst de telegrammen naar Kota-Radja. Moet uit dit besluit worden opgemaakt, dat het bestuur van het tramverkeer voor Oleh-leh, — dus voor geheel de lijn niet veel verwacht? Want

men bergt toch geen zeil, wanneer er mooi weer en goede wind in 't zicht zijn, — tenzij een linnenjuffrouw met het scheepscommando belast is. Hieraan doet het verwijderen van de telegraaf van een in de toekomst belangrijke in- en uitvoerhaven denken.

In April was men trouwens omtrent de tram nog vol optimisme. De opbrengst van het betalend vervoer bedroeg in die maand *f* 3.21 per dag-kilometer tegen *f* 2.83 in April 1906. Daarentegen bedroeg het landsvervoer slechts resp. *f* 1.— en *f* 0.82. Uit de grootere vermeerdering van particulier boven landsvervoer wordt geconcludeerd tot groote levensvatbaarheid voor het trambedrijf.

Doch wat zal nu gebeuren.

De ingevoerde verbruiksartikelen zullen ter Noordkust belangrijk in prijs moeten stijgen, en de uitvoer van producten wordt ernstig bemoeilijkt door deze via Oleh-leh te dwingen. Een zak peper b.v. zal ruim een halve gulden per tram moeten kosten, — in het gunstige geval, wanneer de exporteur heele wagons kan charteren. Daar komt een vrij hoog commissieloon bij voor uitklaring te Oleh-leh, — tenzij de afzender dit zelf bezorgt. Maar betaalt hij minstens *f* 6.40 reiskosten, plus verblijf te Oleh-leh, minstens voor één dag, plus zeer duur laad- en prauwloon. Voorts drie dagen tijdverlies.

Ongetwijfeld zal de tram-exploitatie eenigen tijd — mogelijk slechts zeer kort — bij dit alles welvaren. Maar.... ten koste van den kapitaal-armen uitvoerhandel ter Noordkust. Velen zullen er daar op den duur het bijltje bij neer moeten leggen. „Ja maar" — zoo juicht mijnheer de ambtenaar, die ver staat buiten de praktijk van het bedrijfsleven — „we ontnemen Pénang alle relaties, om er zelf van te profiteeren!"

Juist, dat is de ondergrond der quaestie: het platste protectionisme denkbaar, de monopolistische zuurdesem van de 17e-eeuwsche compagnie. Nog altijd leeft men hier in het geloof, met wat administratieve trucs van eigen gebied een sekuur verzekerd geldkistje te kunnen maken. De toekomstige economische gevolgen, het leergeld bereids elders betaald — och, dat zijn voor onze oomes maar wat duistere abstracties. En voor de enkele particulieren te Oleh-leh die van deze bekrompen politiek zullen profiteeren zijn dit wissewasjes, waarover men zich heenzet met een: „nu ja, de een z'n dood is de ander z'n brood, — zoo is de handel."

Waar moet het heen, wanneer bestuur en gouvernement zich niet boven zulke bekrompen inzichten weten te verheffen!

Met de voren geschetste averechtsche economische politiek wordt het toch reeds zoo schrikbarend groot aantal onzer vijanden belangrijk vermeerderd. Dat wijzen weer — zooals sinds langen tijd — de gebeurtenissen uit in de jongste veertien dagen, 15—28 Sept. Terwijl zoo luchthartig wordt omgesprongen met de economische belangen der bevolking, gaat de fiscus zijn gang. Deze dommekracht weet van geen links of rechts uitzien. Er zal dit jaar dan ook wel een $1^1/_2$ ton aan bedrijfsbelasting binnenkomen, en het volgend jaar wordt nog veel meer verwacht.

Maar.... in Augustus zijn in den omtrek van Indrapoeri 30 mannen weggeloopen, om zich bij benden in het achterland te voegen. Wat wij twee jaar geleden in het uitzicht stelden als gevolg van ontijdige invoering van directe belasting — men moge haar dan noemen zoo men verkiest — komt helaas letterlijk uit.

En de zucht tot uitwijken wordt in Groot-Atjeh zóó sterk, dat met het oog daarop verschillende toegangswegen tot het binnenland bijzonder in het oog gehouden worden, wat natuurlijk op den duur een onbegonnen werk zal blijken.

Ernstiger nog: medio September moest vanuit Kota-Radja worden gepatrouilleerd tot.... opsporing van een bende in den naasten omtrek. Zelfs is een dier patrouilles beschoten bij Tjot-Raja — d.i. op nauwelijks $2^1/_2$ ten zuiden van Kota-Radja. In het jongste politieke verslag wordt dan ook de aanwezigheid van gewapende benden in Groot-Atjeh erkend. Op zichzelf is zulk een feit reeds verontrustend genoeg; maar het bedenkelijke is hier vooral, dat de bevolking blijkbaar heult met die benden, — dat die der VII Moekims Baid, die ons tot 1897 toe zooveel te stellen gaf, zich weer geestdriftig het verleden herinnert — dat de civiel gezaghebber te Selimoen drie toekoes moest oppakken, die reeds langen tijd met toeankoe Daoed hadden samengespannen, om van lieverlede in de vallei van Groot-Atjeh het bende-wezen te doen herleven, — die o.a. de behulpzame hand geleend hadden om de bende uit de VII Moekims, die in Maart j.l. bij Kota-Radja eenige schoten loste, voort te helpen. Men neme hier echter wel in aanmerking, dat er nu veel komt te staan in het zondenregister van toeankoe Daoed, waaraan anderen, bijzonder de „getrouwe" toeankoe Oesèn, zijn naam verbonden en zijn geld besteed hebben. Daoed zelf is veel te versuft om tot iets eenig initiatief te nemen.

Ten laatste — om hiermede onze jeremiades over Groot-Atjeh te besluiten, — een deel van de Leupoeëngsche bevolking is uitgeweken. In verband met al deze niet licht te ernstig te nemen gebeurtenissen zij gemeld, dat de sergeant der koloniale reserve E. Boschma, op 5 September bij Seudoe gewond, op 24 September in het hospitaal te Panteh-Perak is overleden.

Hij is dus het tweede slachtoffer van dien bevolkingaanval, die er zijn leven bij liet. Naast Boschma toch werd diens Amboineesche collega getjintangd.

Een minitieus onderzoek heeft uitgemaakt, dat beide onderofficieren het verband met den troep hadden verloren. Wat niet anders kon, daar zij zich ter controleering van passen, ietwat naar voren hadden begeven. Beide handen werden sergeant Boschma machteloos geslagen, zoodat hij zijn geweer niet behouden kon. En de klewang die hem de hersens zou kloven, was reeds opgeheven, toen een goed gericht schot vanuit het bivak door een Amboineesch korporaal afgegeven, den Atjeschen aanvaller bij zijn gesneuvelde makkers deed neertuimelen. Toen ijlde de deerlijk gewonde Boschma de poort van het bivak binnen.".

Ten slotte merkt hij op, na een overzicht gegeven te hebben van de juiste gebeurtenissen in de „Onhoorigheden", ... tot zoover slechts een gering deel der onderhoorigheden. Genoeg echter om aan te toonen, dat het stelsel van 1898 nu vrij wel een uitgeperste citroen is. „Laten wij eindelijk aan de beschaafde wereld toonen, dat wij daartoe (tot beëindiging van het Atjeh-gewurm) in staat zijn" — schreef kapitein Van Heutsz in 1893.

Het wordt nu toch ook tijd te toonen, dat wij meer kunnen dan schieten en hakken, tot accomodatieproces te maken. Want zóó mag het niet langer meer meer voortgaan. Dat schreit ten hemel doordat het een langzame maar zekere volksuitroeiing wordt."

Oost-Indische Berichten.

Het inzouten van visch op Madoera. De correspondent der Locomotief schrijft aan dat blad.

Toen pl. m. 4 jaar geleden de verkoop van het brikettenzout op het eiland Madoera werd ingevoerd, heeft het bestuur er niet op gerekend dat door dien maatregel de lieden die van het inzouten van visch hun beroep maken, gedupeerd werden. Het brikettenzout is gebleken te hard van samenstelling te zijn om gemakkelijk tot poeder verstampt te worden, noodig voor het inzouten van verschillende soorten van visch, vooral de pindang, welke arbeid een van de voornaamste middelen van bestaan uitmaakt van het grootste gedeelte der kustbewoners van het eiland. De bevolking heeft toen haar toevlucht moeten nemen tot het gebruiken van clandestien aangemaakt zout of ziltige modder als surrogaat voor het losse gouvernementszout dat vroeger tegen den prijs van *f* 6.72 per pikol werd verkocht. Om de bevolking tegemoet te komen in haar bedrijf, dat door de invoering van het brikettenstelsel zeer verminderd is, heeft men op drie plaatsen van het eiland en wel van de afdeelingen Soemenep, Sampang en Bangkalan voor proef semi-permanente loodsen opgericht met het noodige personeel van mantri's en helpers, waar los zout van het gouvernement tegen de helft van den vroegeren verkoopprijs, dus tegen *f* 3.36 per picol, wordt verkocht, uitsluitend voor het inzouten van visch.

In de afdeeling Bangkalan heeft men die loodsen opgericht ter afdeelingshoofdplaats Klampis van het district Arosbaja, waar Zaterdag, 14 dezer, met den verkoop is begonnen. Voor dat doel is te Klampis 9 koyangs los zout opgeslagen; de visschersbevolking koopt daar het zout, wanneer zij met de pas gevangen visch aankomt en zout dadelijk ter plaatse in, waarvoor de 3 groote semi-permanente loodsen dienen. Om bederf van de visch tegen te gaan, is de gelegenheid opengesteld om direct na aankomst van de pindang aan de loodsen — zij het ook 's-avonds of 's nachts — te kunnen inzouten; vandaar dat het debiet van het losse zout dag en nacht plaats heeft en dat dus die loodsen nà zonsondergang van gouvernementswege met de noodige petroleumhanglampen zijn verlicht. Het bestuur heeft van de aanwezigheid gebruikt gemaakt van den controleur Schilling van Tanahmerah op Zuid-Bangkalan, die vroeger in de afdeeling Krawang, op Tanara, het inzouten van visch onder regeeringstoezicht heeft meegemaakt, om de mantri's en helpers, ook die in de afdeelingen Sampang en Soemenep, van de daarbij vereischte wijze van werken op de hoogte te brengen.

Een lang gevoelde behoefte. Naar de Preangerbode verneemt overweegt men op de regeeringsbureaux maatregelen tot het tegengaan van het aanvragen van woeste gronden door niet-ernstige liefhebbers, woudloopers en andere speculanten.

Of men een canon bij de inschrijving dadelijk zal laten ingaan, een waarborgsom zal laten storten evenals bij aanvaarding van sommige andere concessies of een andere garantie zal eischen, is nog niet uitgemaakt.

De serieuse ondernemers zullen in elk geval het plan toejuichen.

De Schutterij. De kabaranqin heeft ons doen weten, schrijft de N. Soer. Ct., dat op verzoek van de hoogste autoriteiten op alle plaatsen waar schutterij bestaat, conferenties zijn gehouden welke leiden moeten tot voorstellen voor de algeheele afschaffing dier instelling als zijnde als den tijd.

Het blad verneemt dat het oordeel van de militaire autoriteiten op Soerabaja is, dat de schutterij geheel zal komen te vervallen, en de schutterplichtigen zullen moeten worden ingedeeld bij het garnizoen voor een zekeren tijd één per jaar, ons hen te oefenen in het hanteeren der wapenen, voor het geval dat het land hun diensten soms ooit mocht noodig hebben. Een soort militie met korte diensttermijn dus.

De zaak van den Chineeschen kassier der firma S. L. van Nierop & Co. De gewezen boekhouder van deze firma, de heer Vader, die reeds eenige maanden in preventieve hechtenis zit, daar er naar het oordeel der Justitie genoeg gegevens zijn, dat genoemde heer Vader, zich schuldig zoude hebben gemaakt aan laakbare handelingen, werd, zoo schrijft schrijft de N. S. Ct., Woensdag ochtend wederom door den rechtercommissaris van strafzaken, den heer Mr. van Meerten, gehoord.

De schout van Spall werd aangewezen om hem uit de gevangenis naar het paleis van Justitie te geleiden. Zoodra de Chineesche kassier, Yap Swie Ing te Soerabaja zal zijn aangekomen en ook hij door den rechter-commissaris gehoord is, worden er verrassende onthullingen verwacht.

Er werd steeds beweerd dat de firma van Nierop slechts voor *f* 15.000 benadeeld zou zijn.

Uit zeer betrouwbare bron kunnen wij mededeelen, dat de schade aan de firma berokkend ruim *f* 150.000 bedraagt.

De substituut officier van Justitie, de heer mr. Bergsma, heeft maanden achtereen de boeken nagegaan en de boekhouder Vader vaak bij die gelegenheden een zweetkuur ondergaan.

Mr. Bergsma nam aanvankelijk alles voor goede munt aan wat Vader hem zoo al omtrent de boekhouding mededeelde en hierdoor heeft hij den boekhouder net gekregen waar hij wilde.

Het onderzoek in deze zaak is zeer uitgebreid; ook heeft indertijd de heer Smits omtrent de boekhouding een rapport uitgebracht. In de Chineesche kamp wordt deze zaak nu opnieuw druk besproken. Er zullen heel wat getuigen door den rechter gehoord worden, zoodra de kassier aan het praten is geraakt.

Onderwijszaken. Een medewerker schrijft aan het Soer. Hbl.:

Te midden van allerlei bepalingen, ten doel hebbende de administratie op de gouvernements lagere scholen te vereenvoudigen, welke uit den aard der zaak slechts de onderwijzers interesseeren, vindt men echter een paar punten, waarvan de wetenschap voor het publiek van belang is.

Tot nog toe bestond het voorschrift, dat er dagelijks aan alle leerlingen huiswerk moest opgegeven worden, en dat slechts in bijzondere gevallen daarvan mocht worden afgeweken. Wat regel was, is uitzondering geworden. Voortaan zal geen huiswerk meer worden gegeven, tenzij het hoofd der school in overleg met de klasse-onderwijzers dit noodzakelijk acht.

Deze wijziging zal wel niet door alle ouders met genoegen vernomen worden vooral niet door hen, die maar altijd om meer huiswerk vragen, doch zal zeker toegejuicht worden door hen, die meenen, dat in dit warme land voor kinderen een hersenarbeid van half 8 tot 1 uur meer dan genoeg is. In dezelfde lijn beweegt zich ook de bepalingen dat de uitspanningen tijdens de lessen niet meer een kwartier, maar een half uur zullen duren.

Een derde wijziging is de invoering van jaarklassen en jaarlijksche toelating. Voortaan zal dus in Januari geen verhooging meer in de laagste klasse plaats hebben en zullen pas beginnende leerlingen niet meer in Januari worden toegelaten, doch slechts in Juni. Doch, dan kunnen toegelaten worden alle kinderen, die in dat jaar 6 jaar worden, zoodat de mogelijkheid is geopend kinderen van minstens $5^1/_2$ jaar op de gouvernementsscholen geplaatst te krijgen. De oude namen der klassen, laagste 3, 2 of 1, middelste 3, 2 of 1 en hoogste 2 of 1 zijn vervallen en worden vervangen door de voor het groote publiek minder raadselachtige namen 1e, 2e, 3e, 4e, enz. klasse. De cursus zal 7 jaren duren. In verband hiermede wordt ook het leerplan gewijzigd.

Voor al deze hervormingen hebben de onderwijzers georganiseerd in hun Genootschap, jaren lang met volharding gestreden, tot eindelijk het doel bereikt is, zegt het blad.

De a.s. pasar malem te Pekalongan. Uit Pekalongan schrijft men aan de Locomotief:

De voorbereidende werkzaamheden voor de Pasarmalemfeesten in deze maand hier te houden op de aloen-aloen, hebben een aanvang genomen en belooft zeer luisterrijk te worden, te oordeelen naar de veel grootere uitgestrektheid van het terrein waar de kraampjes en tentjes zullen komen te staan. Er zal ook een fancy-fair worden gehouden, waarover nog druk vergaderd wordt en waartoe vele dames en heeren ter plaatse Pekalongan hun medewerking zullen verleenen. Als nu maar de opkomst van het Europeesche publiek uit de naburige plaatsen voldoende is om het feest te doen slagen. Semarangers zouden hier hun hart kunnen ophalen, omdat Pekalonganners op een waardige wijze weten feest te vieren en niet onder behoeven te doen voor groote plaatsen. Het welbekende Hotel Niepoth biedt voldoende gelegenheid tot huisvesting aan.

Opiumpacht en scholen. Welke eigenaardige begrippen sommige Chineezen van de taak van een dagblad hebben, moge blijken uit het tot het Soer. Hbld. gericht verzoek van een Chinees van Bandjermasin, die opzettelijk naar Soerabaja kwam om dat verzoek te doen, naar hij zeide.

Te Bandjermasin is een vereeniging Tjang Hoa Hoei Kwam, die daar een school heeft, opgericht voor Chineesche kinderen. Diezelfde vereeniging nu heeft de opiumpacht gekregen, en dat feit alleen vindt onze Bandjermasinsche Chinees zoo verschrikkelijk, dat hij aan het Soer. Hbl. verzoekt daar eens flink op te wijzen, want zegt hij, iemand die opium verkoopt, kan geen goed mensch zijn, mag althans niet in het bestuur zitten van een school; dat gaat nu eenmaal niet samen.

Als die zaak nu maar eens flink aangepakt werd in een groot dagblad, zou er allicht, meende de baba, een advocaat te vinden zijn, die zich met de zaak wilde bemoeien en dan zou het gouvernement allicht een nieuwe verpachting doen houden.

— En zou jij dan inschrijven, baba?

— Tantoe, toewan!

Toen wisten wij genoeg, zegt het blad en de baba kreeg zijn afscheid.

Dat verwonderde hem bijzonder.

De Chineezen en de Importhandel. Reeds geruimen tijd geleden hebben er tusschen eenige voorname chineesche handelaren alhier en den oostenrijkschen handelsagent Dr. Schöppel, besprekingen plaats gehad, met het doel nauwere aanraking te verkrijgen tusschen de oostenrijksche industrie en den importhandel op Java.

Deze besprekingen hebben thans vasteren vorm aangenomen, naar men ons mededeelt, en daaruit is het eigenaardige plan gegroeid om, gesteund door de oostenrijksche regeering, het volgend jaar een stoomschip te charteren voor een handelsreis van Java-Chineezen naar de Adriatische zee.

Door deze reis mede te maken, zou aan Chineezen en andere handelaren de gelegenheid geboden worden zich persoonlijk in verbinding te stellen met oostenrijksche firma's en dus zelf hunne bestellingen te doen.

De kosten zouden slechts *f* 1000 per hoofd bedragen, voor heen en terug, hotel en vervoer inbegrepen, wat voorwaar een koopje mag genoemd worden. Uitteraard zullen de reizigers echter aan een bepaalde reisroute gebonden zijn en waarschijnlijk slechts met vooruit verwittigde firma's kunnen confereeren.

Voor onzen indischen importhandel, die toch al niet op rozen wandelt, zal deze tijding zeker niet opbeurend zijn. De oostenrijksche importhandel is in de laatste jaren bijzonder belangstellend voor deze kolonie en de resultaten van die belangstelling zijn niet uitgebleven. Van 1904 op 1905 is de uitvoer van oostenrijksche producten naar Azië (uitgezonderd de engelsche koloniën aldaar) gestegen van 6½ tot 14½ millioen kronen en het artikel meel vooral ondervindt op Java den invloed der oostenrijksche concurrentie.

Het denkbeeld, om Mohamed naar den berg te voeren, is ongetwijfeld zeer praktisch en beteekent voor onzen importhandel o. m. dit, dat het tijd en meer dan tijd is, om te gedenken de waarheid van ons vaderlandsch spreekwoord: eendracht maakt macht. Het steunen op ingevoerde monopolie-merken, op de financieele afhankelijkheid der tweede hand en op de sleur, zou wel eens heel spoedig faliekant kunnen uitloopen.

Onze importhandel beleeft kritieke tijden en die tijden zullen, naar het schijnt, nog meer kritiek gaan worden, wanneer de enkelingen blijven volharden bij het systeem van vliegen-afvangen in de dagen, dat men een veer van den mond kan blazen, en bij vruchteloos vergaderen, als er onweer aan de lucht is.

John Chinaman is klaar wakker en bestudeert ijverig de kaart van het land en mocht hij al eens indutten of bij het kaartlezen in de war raken, dan zijn er menschen genoeg om hem wakker te maken en op den rechten weg te helpen, door hem te wijzen op de voordeelen van directe relaties, waarbij de diensten van importeurs kunnen worden gemist. (Javabode.)

Den heer K. Wybrands, hoofdredacteur van het Nieuws v. d. Dag v. Ned. Indië schrijft in zijn blad onder het opschrift: **Een officieele briefwisseling** het volgende:

„In afwachting van de totstandkoming van dit désidératum spreek ik intusschen de hoop uit dat, met het oog op den ernst der tijden, de particulieren hier in Indië, vooral nu deze door de geleidelijke uitbreiding van de decentralisatie meer en meer aandeel in het bestuur zullen krijgen, met de Regeering eendrachtig zullen streven naar de bereiking van eenzelfde doel, no. 1. het hoog houden en steeds hechter vestigen van Neerlands gezag en van den goeden naam van ons Vaderland als vooruitstrevende koloniale mogendheid . . . . ." etc.

(Uit de Rede van den Gouverneur Generaal: Joannes Benedictus Van Heutsz, Luitenant Generaal, Ridder Grootkruis der Militaire Willemsorde, etc. etc.

Gehouden op 31 Augustus 1907 te Weltevreden.)

EERSTE BRIEF.

(Wij spatieeren hier en daar, om niet te stikken.)

Aan den Raad van Nederlandsch Indië.

Buitenzorg, 14den Augustus 1907.

No. 2206.

Bijlagen, diverse.

Bij het, met de na te noemen bescheiden en de noodige retroacta den Raad van Nederlandsch-Indië hierbij aangeboden request, gedagteekend Tandjong Pinang, 1 Mei jl., wordt door den inlander Entjiq Oeda o.m. het verzoek gedaan om gratie van de straf van zes jaar dwangarbeid in den ketting, waartoe hij wegens het heulen met Djambische kwaadwilligen werd veroordeeld bij vonnis van den Mohakamah te Indragiri, ddo. 6 April jl.

Uit het ter zake door den Resident van Riouw en Onderhoorigheden bij missive van 5 Juli jl. no. 1435 uitgebracht advies blijkt, dat de tegen genoemden uitgebrachte bezwarende getuigenissen, waarop zijne veroordeeling is gegrond, zijn verkregen op eene ongeoorloofde en onwettige wijze, daarin bestaande dat de getuigen aan de achter hun rug vastgebonden armen werden opgehangen, totdat zij zich bereid verklaarden de gewenschte verklaringen ten laste van den beklaagde af te leggen.

De Resident, hoewel de op de getuigen toegepaste dwangmiddelen streng afkeurende, meent nochtans niet te moeten adviseeren tot het verleenen van gratie aan adressant, vermits deze, naar 's Residents overtuiging, werkelijk schuldig is aan het hem ten laste gelegde en de terechtstelling voor de Mohakamah op wettige wijze heeft plaats gehad.

Met dit advies, waarbij de Procureur-Generaal bij het Hooggerechtshof zich aansluit, kan het Hof zich luidens zijn schrijven van 30 Juli j.l., Tweede Kamer no. 562/2903 niet vereenigen.

Het opperrechterlijke college is van oordeel, dat in het onderwerpelijk geval wel degelijk termen bestaan voor toepassing van het recht van gratie, ten einde eene door onwettige middelen verkregen veroordeeling te niet te doen.

Op de door het Hooggerechtshof aangevoerde gronden is ook de Gouverneur-Generaal van meening, dat den adressant gratie dient te worden verleend van de hem opgelegde straf en dus ook geen gevolg kan worden gegeven aan het door den Resident van Riouw gedaan voorstel, om de vrijheidsstraf te veranderen in de straf van verbanning, doch alvorens tot gratie-verleening over te gaan, zou Zijne Excellentie gaarne vernemen of met het oog op de door den Resident geduchte gevolgen van zulk eene gratieering en met het oog op hetgeen overigens ten aanzien van Entjiq Oeda uit de stukken blijkt, naar het oordeel van den Raad van Nederlandsch-Indië, geen aanleiding zou bestaan om het denkbeeld om artikel 47 van het Regeerings Reglement op meergenoemden inlander toe te passen, den Resident in overweging te geven.

Door mededeeling van het vorenstaande, met verzoek aan het daaraan uitgedrukt verlangen van den Landvoogd gevolg te willen geven, heb ik de eer van eene van Zijne Excellentie bekomen opdracht mij te kwijten.

Een afschrift van mijn tot den Resident van Riouw gericht schrijven van heden, no. 235, geheim, gelieve de Raad mede hiernevens aan te treffen.

De Gouvernements-secretaris.

(w. g.) DE GRAEFF.

TWEEDE BRIEF.

Aan den Resident van Riouw en Onderhoorigheden.

Buitenzorg, 14 Augustus 1907.

Geheim.
no. 285.

Onder mededeeling, dat nopens het bij Uwe missive van 5 Juni jl. verhandeld gratieverzoek van Entjiq Oeda nader eene beschikking zal worden genomen heb ik de eer, op last van den Gouverneur-Generaal UHEdG. te verzoeken, in afwachting van hetgeen eventueel nog ten aanzien van den Assistent-Resident, Jhr. van Raders en den onderluitenant Buskes zal worden beslist, genoemde heeren namens Zijne Excellentie onverwijld en uitdrukkelijk het toepassen van de in uw schrijven gewraakte dwangmiddelen op getuigen te willen verbieden.

De Gouvernements-secretaris
(get.) DE GRAEFF.
Voor eensluidend afschrift
De Gouvernements-secretaris
(w. g.) M. S. KOSTER.

DERDE BRIEF.

Afschrift voor den Raad van Nederlandsch-Indië met referte aan zijn advies van 23 Augustus 1907 no. XIX van een tweede schrijven.

Aan den Resident van Riouw en Onderhoorigheden.
Buitenzorg, 2 September 1907.
No. 2406.

Ten gevolge van mijn geheim schrijven van 14 Augustus no. 285, heb ik de eer op last van den Gouverneur-Generaal UHEdG. mede te deelen, dat Zijne Excellentie zich minder goed kan vereenigen met uw voorstel om op het verzoek van Entjiq Oeda om gratie afwijzend te beschikken en de hem opgelegde vrijheidsstraf te veranderen in straf van verbanning.

Nu, gelijk uit uw aangehaald schrijven en de daarbij overgelegde stukken blijkt, de tegen genoemden inlander uitgesproken veroordeeling berust op getuigenissen, welke op eene ongeoorloofde en onwettige wijze zijn verkregen, nl. door de getuigen aan de achter hun rug vastgebonden armen op te hangen, totdat zij bereid zich verklaarden de gewenschte verklaringen ten laste van den beklaagde af te leggen, behooren naar 's Landvoogds oordeel, de gevolgen van zulk een veroordeeling te worden opgeheven, hetgeen alleen kan geschieden door den adressant algeheele gratie te verleenen van de hem opgelegde straf.

Bij Zijne Excellentie is intusschen de vraag gerezen of met het oog op hetgeen ten aanzien van den toestand in Indragiri en de handelingen van meergenoemden inlander uit de missive van den Assistent-Resident dier afdeeling van 31 Mei jl. no. 264. en overgelegde stukken blijkt, geen aanleiding zou bestaan Entjiq Oeda na gratieering, met toepassing van den in artikel 47 van het Regeerings Reglement bedoelden politieken maatregel, eene verblijfplaats buiten Idragiri aan te wijzen.

Door UHEdG. te verzoeken nopens deze vraag van uw gevoelen te willen doen blijken en c. q. een voorstel ter zake te willen indienen, voldoe ik aan van den Landvoogd ontvangen bevelen, teekenende ik hierbij nog aan, dat het Zijne Excellentie onnoodig voorkomt nog eenigen maatregel te nemen ten aanzien van den Assistent-Resident van Raders en den onderluitenant Buskes, aangezien de hierboven bedoelde door hen getolereerde dwangmiddelen op getuigen thans wel tot het verledene zullen behooren.

De 1ste Gouvernements-secretaris
(w. g.) HULSHOFF POL.
Voor eensluidend afschrift
De Gouvernements-secretaris
(w. g.) M. S. KOSTER.

Dat is alles! En nu eene vraag aan den Hoogedelgestrengen Heer Mr. B. H. P. van der Zwaan, Procureur-Generaal bij het Hooggerechtshof van Nederlandsch Indië.

Zijt ook gij niet van plan, Hoogedelgestrenge Heer, tegen dien assistent-resident en dien onderluitenant ambtshalve eenigen maatregel te nemen, zooals ge onlangs zoo welwillend waart tegen enkele Redacteuren te doen?

Het is slechts een vraag, en wij verwachten daarop geen antwoord. Wij zouden thans zelfs inderdaad verbaasd zijn, indien eene vervolging tegen ons het antwoord was.

Maar wat dat „hooghouden van den goeden naam van ons Vaderland als vooruitstrevende Koloniale Mogendheid" betreft . . . . .

Neen, laat ons niet verder gaan. Het doet pijn, onder het schrijven, het overdenken dezer dingen.

Laat de Tweede Kamer, zegt hij ten slotte, laat het Volk van Nederland oordeelen of, ongestraft, zulke vonnissen mogen worden geveld, In Naam der Koningin!

West-Indische Berichten.

Suriname. Aan Onze West ontleenen wij het volgende betreffende een „angstvallig verborgen schat."

„Het zijn in den regel particulieren geweest, die in de meeste landen het initiatief hebben genomen voor het oprichten van bibliotheken en leesinrichtingen. Zoo ook in deze kolonie.

In de meeste landen bleef het tot op enkele jaren ook in hunne handen. Alleen in Engeland en Amerika heeft sinds vele jaren de overheid het tot hare taak gerekend niet alleen leesinrichtingen te stichten, maar ook voor ieder de gelegenheid open te stellen er van gebruik te maken. De openbare leesinrichtingen telt men er dan ook bij duizenden, alle keurig ingericht, kosteloos toegankelijk, druk bezocht en het behoeft geen betoog, dat van zulke instellingen opvoedende kracht uitgaat.

Het is een ieder bekend hoe rijke Engelschen en Amerikanen, met name Carnegie, de Amerikaan van Schotsche afkomst, Rockefeller e. a., herhaaldelijk sommen schenken om dergelijke nuttige instellingen in het leven te roepen, die dan verder door de stadsauthoriteiten worden bestuurd.

Het was dan ook het particulier initiatief, dat in Suriname een bibliotheek van eenige beteekenis in het leven riep.

Het waren de heeren Dr. Chrs. Landré en F. A. C. Dumontier, redacteuren van het niet meer bestaande tijdschrift „West-Indië", die in 1856 het goede voorbeeld gaven. Zij lieten inteekenlijsten door de stad gaan, de ingezetenen opwekkende om door het schenken van een som of door een jaarlijksche bijdrage van *f* 2.50 de fondsen bijeen te brengen voor het voor oogen gestelde doel.

Het resultaat was dat zij ruim 100 personen voor het schenken van een jaarlijksche bijdrage bereid vonden en een som van een klein ƒ 500 bijeen brachten.

Toen dit geschied was, boden zij aan het Gouvernement de bibliotheek aan, die voor dit geld werd aangeschaft. Dit aanvaardde haar op 31 December 1857 als eigendom, gaf haar den naam van „Surinaamsche Koloniale Bibliotheek" en vestigde haar in het steenen gebouw of stadhuis (tegenw. Adm. v. Fin.).

Het beheer werd voor de eerste maal opgedragen aan de heeren Landré als voorzitter en Mr. Bosch Reitz, Jhr. Mr. Martini en P. M. Netscher.

Een reglement, door de stichters ontworpen, werd op 19 April 1858 na eenige wijzigingen bij resolutie goedgekeurd.

In dit reglement werd o. m. in art. 14 bepaald: „des Woensdags en des Zaterdags van 9—12 ure „voor den middag zal voor alle personen, die zich „tot een jaarlijksche bijdrage van ƒ 2.50 verbinden „of de bibliotheek zullen begiftigd hebben met boe„ken, waarvan de waarde aan genoemde bijdrage „geëvenredigd is, de bibliotheek toegankelijk zijn."

Deze toegangsuren schijnen tot 1875 te zijn gebleven. Toen toch had er eene verandering plaats door dat het koloniaal bestuur de van het ontbonden Surinaamsch genootschap afkomstige bibliotheek en museum aanvaardde.

Onder den naam Koloniaal Museum werd deze onder beheer van den Gouvernements-Secretaris geplaatst in het z. g. Logeergebouw, terwijl voor het dagelijksch toezicht en voor het schoonhouden van de voorwerpen en lokalen een custos werd aangesteld, die er thans nog is.

Bibliotheek en museum werden toen voor belangstellenden dagelijks toegankelijk gesteld van 8—12 uur des voormiddags, alleen des Zaterdags uitgezonderd. — De eerste commissarissen van deze nieuwe inrichting waren Van Lansberge en Van Genderen.

Dertien jaren later in 1888 werd de commissie, die met het beheer over het koloniaal museum en de bibliotheek belast was, ontbonden en het beheer er van toevertrouwd aan den Inspecteur voor het Onderwijs Dr. H. D. Benjamins, thans met verlof in Nederland. De wd. Inspecteur, de heer J. J. Heilbron, voert nu het beheer.

Tot zoover in 't kort de geschiedenis van deze instelling. Die wel eens kennis met haar hebben gemaakt, zullen met ons tot de conclusie zijn gekomen, dat het museum niet veel beteekent, maar dat de bibliotheek een schat van belangwekkende en daaronder zeldzame boekwerken bevat.

Wij zullen dan ook de kleine collectie opgezette apen, vogels, kapellen, op spiritus gezette slangen, padden, enz., benevens de Indiaansche en Boschnegersvoorwerpen, wat ternauwernood den weidschen naam van museum verdient, maar laten rusten en de aandacht vragen voor de bibliotheek.

„Waarom, zoo vragen wij, heeft men voor bibliotheeklokaal nu juist het allerongunstigste Logeergebouw, een misbaksel van tropische bouwkunst. Het is alsof men deze rijke boekenverzameling aan de belangstelling van het publiek zocht te onttrekken, door ze op te sluiten in een broeiend donker gevangenisachtig lokaal, waar overdag een kaars moet worden aangestoken om de nummers der boekwerken te kunnen onderscheiden; een somber oord, dat men gaarne zoo spoedig mogelijk ontvlucht, om daarbuiten vrijer adem te halen. En in harmonie met dit bibliotheek-cachot wordt de belangstellende bezoeker opgewacht door een ouden, knorrigen Cerberus, die klaarblijkelijk door een kassiansysteem zijn cipiersbestaan nog blijft voortzetten.

Voor een openbare bibliotheek is dit zeker een onhoudbare toestand. Wij achten het daarom van belang, dat hierin verandering kome. Wij vragen daarom of het Bestuur niet een Commissie zou kunnen benoemen, die maatregelen overweegt om in dien toestand verbetering te brengen, de Bibliotheek een waardiger huis bezorgt om haar zoodoende beter tot haar recht te doen komen.

Wat het museum aangaat, het komt ons voor, dat die verzameling opgezette dieren, over de verschillende scholen verdeeld, bij het onderwijs in de natuurlijke historie zeer nuttige diensten zou kunnen bewijzen."

Van Vreemde Koloniën.

Een merkwaardig besluit. Te Lahore had onlangs een samenkomst plaats van ontwikkelde Mohamedanen ter bespreking van de wettigheid al of niet van verschillende soorten van geld-transactiën, en om te onderzoeken of woeker in Indië wettig was volgens de mohamedaansche wet. Er werd besloten een vragenlijst op te stellen en deze istifta voor te leggen aan de, voor het jaarfeest der Anjuman-i-Nomania te Lahore uit alle deelen van Indië samenstroomende maulvies der hanfi-secte (Sunnieten).

Na langdurige beraadslaging kwamen de maulvies tot het eenparig besluit, dat elke soort van woeker volgens de voor hunne secte geldende wet in Indië was verboden, daar dit niet als dar'oel'hurb maar als dar 'oel' Islam moest worden beschouwd, wegens de volledige godsdienstvrijheid, welke de Mohamedanen onder het engelsch gouvernement genoten, dat hen nimmer dwong om hunne gehoorzaamheid aan de voorschriften van den godsdienst te onthouden. Aandeelen te nemen in eenige bank, landbouwbanken niet uitgezonderd, winst te trekken van eenig deposito in eenige bank, de spaarbanken ingesloten, te handelen in gouvernements-obligatiën, eenig voordeel te trekken uit eenigen met hypotheek belasten eigendom, en in het algemeen eenige soort van eenvoudige of samengestelde rente te ontvangen, werd eveneens onwettig verklaard, ja zelfs werd dit vonnis uitgesproken over het deponeeren van gelden in eenige bank, ook al zou men daar geen interest van trekken.

't Is te hopen voor de mohamedaansche gemeente in Engelsch-Indië, dat deze denkbeelden niet algemeen bij haar ingang vinden, daar toch verschillende maatregelen, in het belang van den minderen man ontworpen, als het stelsel der landbouw- en spaarbanken, daarmede wat die gemeente betreft reeds bij hunne geboorte ten doode zouden opgeschreven zijn.

Afblijven! Den 20en dezer had te Lyon een banket plaats, waartoe de resident-generaal van Tunis, Alapetite, als gast van de Kamer van koophandel aldaar was genoodigd.

Zooals in den vreemde bij zulke gelegenheden gebruikelijk is, heeft de heer Alapetite een redevoering gehouden, waarin hij den toestand in het onder zijn toezicht geplaatst protectoraat uiteenzette, dat naar de meening van sommige afgevaardigden er nu wel zoo voorstaat, dat het wel wat voor de belangen der beschermende natie zou kunnen missen.

„Het evenwicht in het budget is niet minder moeilijk te verdedigen," zeide hij. „Van een land waar nog zooveel ontbreekt wat men aan Franschen in Frankrijk niet zou kunnen weigeren, zonder stormen van rechtmatige verontwaardiging op te roepen, een land, waar men in de bewoonde streken 80 kilometers kan afleggen zonder een enkelen geneesheer of politie-beambte te ontmoeten, een land, waar oppervlakten zoo groot als een fransch departement nog geen enkelen kilometer verharden weg bezitten, waar belangrijke steden geen behoorlijk drinkwater hebben en waar anderzijds de fellahs den bodem met een houten ploeg omkrabben en, niets hun bezit noemende dan eenige schapen, toch met een hoofdgeld zijn belast, waartegen de meest gedweeë fransche boer zich zou verzetten, van een land, onder zulke fiscaliteit gebukt dat het bijna onmogelijk is een nieuwe belasting in te voeren, omdat het onmogelijk zou wezen, haar te innen, van zulk een land zou men een aalmoes vragen voor het fransche budget?" vroeg hij verontwaardigd.

De zaak van Tunis is bij den heer Alapetite blijkbaar, naar zijne woorden ten minste te oordeelen, in goede handen. Toch zal het ook dezen evenmin als anderen, die evenzeer op de hoogte zijn van wat er nog in de door hen bestierde gewesten ontbreekt, gegeven zijn, om in dat ontbrekende plotseling te voorzien.

De egyptische nationalisten hebben in een adres aan Sir Eldon Gorst, opvolger van lord Cromer als vertegenwoordiger van de engelsche regeering, een verlangenslijstje opgemaakt, dat de volgende wenschen bevatte:

1. Opheffing van de overeenkomst van 19 Januari 1899 tusschen de regeeringen van Engeland en Egypte en de onderwerping van Soedan aan het egyptisch gezag, ingevolge de bepalingen der turksche firmans en internationale verdragen.

2. Teruggave aan Egypte van zijne havens, als die van Massowah en Zeila, welke ingevolge de firmans, aan Egypte behooren.

3. Instelling van een egyptisch parlement, dat de egyptische aangelegenheden zou leiden en met de medewerking van het bestuur voor de uitwerking en uitvoering der wetten zal zorgen, en waartoe de verkiezingen op den grondslag van bekwaamheid en niet van den rijkdom zullen berusten.

4. Invrijheidstelling van de veroordeelden van Densjawi en opheffing van het besluit betreffende de speciale rechtbanken.

5. Uitbreiding van de bevoegdheden van de gemengde rechtbanken, door haar het recht te verleenen delicten en misdrijven te berechten, en door aan het gemengde hof van appèl op te dragen de europeesche wetboeken te herzien.

6. Afschaffing der betrekkingen van raadslieden door aan de ministers vrijheid van handelen te verleenen.

7. Vervanging der vreemde ambtenaren bij het bestuur door bekwame Egyptenaren en dat op progressieve wijze.

8. Herziening van de financieele organisatie opdat een einde kome aan de geldverspilling.

9. Ontlasting der egyptische kas van de kosten van het bezettingsleger, dat sedert 1890 zijn reden van bestaan heeft verloren.

10. Uitwerking van een wet op de immigratie waardoor slechts lieden met middelen van bestaan en zonder rechterlijke antecedenten in Egypte zullen worden toegelaten.

11. Instelling van een gemeenteraad voor Kairo.

12. Oprichting van een hoogeschool in de hoofdstad.

13. Instelling van kamers van koophandel.

14. Ontwikkeling van het verplicht en kosteloos onderwijs, dat in de arabische taal zal worden gegeven.

15. Instelling van een ministerie van landbouw en van een handelschool.

16. Uitbreiding van het handwerks- en landbouwonderricht.

17. Wederinstelling van de rechtsafdeeling aan de Khediviale school en instelling van een afdeeling voor het doctoraat.

18. Instelling van halfjaarlijksche examina aan de verschillende inrichtingen van onderwijs.

19. Reorganisatie der Mehkémehs.

20. Reorganisatie der politie.

21. Een wet op de beurzen.

22. Muntslag, als tevoren, in het land zelf.

23. Vrijheid voor de tabakscultuur.

24. Volledige vrijheid voor de egyptische pelgrims.

25. De wateren van den Nijl in de plaats te stellen van die van Rod-el-Fareg, waarvan de nadeelen reeds ten volle zijn erkend.

Men ziet, dat de wenschen der egyptische nationalisten zich zeker niet laag bij den grond houden, en het is de vraag, of zij de zaak, welke zij dienen, wel zullen hebben bevorderd door dat verlangenslijstje aan sir Eldon Gorst ter hand te stellen, waar toch onder de wenschen er zijn, die een vertegenwoordiger van de engelsche regeering wel zouden kunnen doen gelooven, dat de heeren een loopje met hem wilden nemen. De engelsche regeering denkt er toch voorals nog heel niet aan om hare stelling in Egypte prijs te geven, waartoe o.a. den controle op het egyptisch bestuur een machtig wapen is, dat zij nimmer goedschiks uit de handen zal geven. Zooals dr. Georges Samné, die in de Dépêche Coloniale een overigens sympathieke bespreking van deze nationalistische wenschen gaf, zouden de opstellers heel wat verstandiger zijn geweest, door hunne wenschen tot het bereikbare te beperken, met uitschakeling dus van die onder 1, 2, 6 en 9 genoemd. Aan den onder 5 genoemden wensch valt te ontleenen, dat de nationalisten het behoud van het internationaal karakter der rechtspraak, wat toch met de voor Egypte gewenschte zelfstandigheid anders weinig overeen te brengen is, niet alleen verkieslijk achten maar aan de gemengde rechtspraak zelfs meer uitgebreide bevoegdheden willen zien gegeven.

Indigo-cultuur. De Times of India ontleende het volgende aan de Statesman:

„Wat de heer Eugene C. Schrottky, de welbekende indigo-expert over zijne onderzoekingen gedurende het loopende jaar meedeelt, is bijna verbluffend. Hij verzekert, dat door het dubbele rooting-proces, waarmee hij proeven genomen heeft, natuurlijke indigo nu kan worden voortgebracht en verkocht, met goede winst, tegen een prijs, die veel lager is dan de kosten van vervaardiging van het synthetisch indigo. Indien de bewering van den heer Schrottky op goeden grond berust — en zijn naam zou daarvoor een proefneming op groote schaal wettigen — zou dit een nieuwe revolutie in de indigo-industrie beteekenen, welke aan Indië den handel zou teruggeven, waarvan het zich in den jongsten tijd zag beroofd door den duitschen producent van het kunstmatig product. 't Is te hopen, dat het rapport van den heer Schrottky de ernstige aandacht zal hebben van het indisch bestuur. De heer Schrottky zegt, dat hij reeds in 1886 bewees dat zijn proces, met inachtneming van enkele voorzorgsmaatregelen uitvoerbaar was met een aanzienlijke winst aan verfstof; maar de bewerking bleek te moeilijk voor het gewone personeel eener fabriek, en de planters waren niet genegen, hun personeel voor het doel te reorganiseeren. Het is te danken aan de belangstelling van den heer S. E. Coffin, van de Sathi Indigo Coneern, in de zaak, dat het proces in toepassing kon worden gebracht, waardoor 40 percent meer verf wordt verkregen, zoodat, al zijn de extra-onkosten hoog, de uitkomst den planter toch nog een aardige winst oplevert."

Tegen het opium. In den strijd tegen het opium vindt men ook gewag gemaakt van het heilmiddel om den opium-schuiver te genezen, waarmee op 't maleische schiereiland zulke goede resultaten zouden zijn verkregen.

In een ingezonden schrijven aan de Straits Budget deelt Thinking Hard mede, dat bij een rechtszitting te Singapore uit de verklaringen van een gouvernements-deskundige bleek, dat aan het zoogenaamd geneesmiddel morphine in willekeurige hoeveelheid was toegevoegd. De genezing zou dus hierop neerkomen dat het morphine-preparaat den schuiver beter aanstaat dan zijn pijpje. Dit is niet zoo wonderbaarlijk, daar sommigen verzekeren, dat bij het schuiven alle morphine in rook vervliegt en dus niet in het lichaam komt.

Deze schrijver concludeert, met het oog op de voor de Straits Settlements ingestelde opium-commissie, als volgt:

„Met het oog op het groote belang van het opium voor de kolonie als bron van inkomsten; het feit dat een matig gebruik geen bekende ziekte veroorzaakt; het feit dat zijn beweerde slachtoffers waarschijnlijk hun toevlucht zullen nemen tot morphine-oplossingen of nuttelooze zoogenaamde opium-geneesmiddeltjes, of tot inspuitingen met morphine of cocaine (wat gelijk iedereen instemt een vreeselijk misbruik is); of tot alcoholische dranken, in welk geval zij instede van zich ordelijk en kalm (trots hetgeen een handvol bevooroordeelde opmerkers zeggen en ongetwijfeld meenen) te gedragen, zouden gaan razen en tieren en mogelijk een of andere, rechtstreeks aan den alcohol te

wijten kwaal zich op den hals halen, zou het goed wezen voor de Commissie om al het voor en tegen goed te ziften, voordat zij er toe overgaat het opium en de inkomsten daaruit uit de kolonie te bannen."

De nederlandsche vlag te Saigon. Niettegenstaande de vrij belangrijke handelsrelatiën tusschen Nederlandsch-Indië en Saigon, van welke plaats groote hoeveelheden rijst telken jare naar Java worden verscheept, was de Nederlandsche vlag, sedert het experiment van de Nederlandsch-Indische Stoomvaart Maatschappij van 'n twintig jaar geleden in die fransche koloniale haven een nagenoeg onbekende grootheid. Aan het verslag van den handel van Indo-China over 1906 valt te ontleenen, dat in dat jaar, wat de in- en uitklaringen van schepen betreft, de nederlandsche vlag, wat het aantal aangaat de vijfde plaats innam en ten aanzien van de tonnenmaat de vierde. Er kwamen daar binnen en gingen uit 20 schepen onder nederlandsche vlag met een inhoud van 38378 tonnen tegen 3 schepen met 'n inhoud van 2682 tonnen in 1905.

Tjapdjikie in Singapore. De chineesche njonja's van Singapore zijn evenals hare zusters, waaronder ook blanke, in den nabijgelegen archipel verzot op het tjapdjikie spel, dat, hoezeer verboden, overal waar Chineezen zijn wordt gespeeld.

Te Singapore kan men geen chineeschen tempel haast betreden zonder er verscheidene chineesche njonja's voor de afgodsbeelden geknield te zien liggen, om dezen te raadplegen over de letter, die haar in het spel geluk zal brengen.

In een kleine flesch of kopje hebben ze dan 'n twaalf in balletjes gerolde letters, waarvan er, wanneer ze flesch of kop, die met een stuk papier waarin een gat groot genoeg om 'n balletje door te laten is gesloten, flink schudden, een het eerst er uit moet vallen, die dan het geluk moet brengen. Tevoren moeten dan natuurlijk nog de noodige wierook en kaarsen worden gebrand, waaruit degene, die met de bewaking der beelden is belast, zijne inkomsten trekt.

Men wil nu deze practijken tegengaan, en de politie heeft reeds verscheidene arrestatiën bewerkstelligd, maar deze troffen slechts de deelnemers aan het spel.

Eerst wanneer men degenen, die het spel op touw zetten, bij den kraag kan pakken en verbannen, zou aan het spel een einde kunnen worden gemaakt.

Dernburg op de thuisreis. De duitsche minister van koloniën Dernburg bevindt zich thans op de thuisreis, na het bezoek dat hij aan Oost-Afrika heeft gebracht. Op een even vóór zijn vertrek hem door de Duitschers van Dar-es-Salam aangeboden bier-avond zeide de heer Dernburg zich te hebben overtuigd van de waarde der kolonie en hare hulpbronnen, en beloofde hij, naar de mate zijner krachten, alles voor de commercieele ontsluiting van de kolonie te zullen doen.

Boekbespreking.

Reeds eenigen tijd geleden ontvingen wij van de uitgevers J. B. Wolters te Groningen de laatste, 10de aflevering van het reeds vroeger een paar keer met veel waardeering door ons aangekondigde werk „**Door Nederlandsch Oost-Indië**" door T. J. Bezemer.

Tot besluit geeft de schrijver het verkolg van Boeroe en Ceram, daarna een afzonderlijk hoofdstuk gewijd aan het „Kakehan-verbond op Ceram in verband met het mannenhuis in den Archipel", en eindelijk „Op de kust van Nederlandsch Nieuw-Guinea" en de „Badeda-Groep", alles op dezelfde aangenaam onderhoudenden toon, met een groote verscheidenheid van bijzonder mooie illustraties verlucht!

Als Sint-Nicolaas- of Kerstgeschenk voor oud en jong kunnen wij dit mooi en tegelijk nuttige werk, dat voor den betrekkelijk geringen prijs van *f* 0.65 per aflevering te krijgen is, ten zeerste aanbevelen.

Bij M. van der Beek's Boekhandel te 's-Gravenhage is onlangs een nieuw Indisch kookboek verschenen: **De Indische tafel** door Patti, die als aanhef van het handige boekje zelve zegt:

Het doel met dit werk beoogd, is iedere Hollandsche vrouw, zelfs de keukenmeid, in de gelegenheid te stellen, zonder hulp van Indische menschen, een eenvoudige rijsttafel te bereiden.

Die bereiding is inderdaad niet moeilijk, doch zij eischt veel oplettendheid, wijl de toevoeging van te veel of te weinig specerijen zeer veel afdoet aan de smakelijkheid van het maal, terwijl men goed moet toezien, dat men zich niet vergisse bij het gebruik der verschillende specerijen, waarvan vele, in poedervorm of zeer fijn gesneden, sterk op elkander gelijken.

De methode, om hierin geen vergissingen te begaan vindt men in dit boekje, voor, in de Inleiding.

Moge de taak, die ik mij heb gesteld, zoo ook de moeite der samenstelling geen vergeefsche poging zijn. Dat ieder het genot eener behoorlijke rijsttafel kunne smaken.

Het oordeel eener zeer bevoegde beoordeelaarster over den inhoudt luidt:

„Het pas verschenen nieuwe Indisch kookboek van „Patti" is zeer aan te bevelen. De recepten zijn zoo beknopt en duidelijk, dat zelfs een hollandsche keukenmeid met een weinigje goeden wil, eene eenvoudige, smakelijke rijsttafel er door zal kunnen bereiden."

Het boekje, dat billijk van prijs is, zal zeker zijn weg wel vinden.

Ook mochten wij in hartelijken dank ontvangen van den directeur dier instelling, tevens ondervoorzitter der Afdeeling Amsterdam van „Oost en West", den heer E. A. H. van der Heide, een exemplaar van No. 14 der **Berichten en Mededeelingen van het Nederlandsch Schoolmuseum te Amsterdam**, loopende van primo October 1906 tot ultimo 1907. Voor belangstellenden ligt het zeer lezenswaardige geschriftje ter inzage op de leestafel van „Oost en West", Heulstraat 17, den Haag.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschrift voor Nijverh. en Landb. in Ned.-Indië Aug. 1907.

Een lezing van den heer M. Bartels over schadelijke en nuttige Java-vogels, gehouden te Soekaboemi, den 16 Sept. 1907. — Staats-exploitatie van gouvernements-djatibosschen op Java- en gouvernements houtvendûties, door P. Geesink. — Nog wat over de ani-ani en de Sikkel; over de zigt, de zeis en de tadjak. Als toemaatje 'n grogje van taal en geschiedenis, door O. P. Hondius. — Het eeuwfeest der Stoomvaart, III, door Noach. — Invloed van licht en warmte op het ontkiemen van zaden. — Inlandsche ijzersmelterij. — Producten-markt en wisselkoersen over Augustus 1907.

Weekblad voor Indië. 1907. No. 22.

De auto op Java, door M. van Geuns (met foto's). — Brieven uit Patria XVII, door J. Willemsz. — Medische opstellen, door H. L. Roelfsema. — Koninginnefeest te Buitenzorg (met foto's). — Indrukken van den dag (vervolg), door Corax.

Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde. Dl. XLIX. Afl. 5—6.

Nota omtrent Singkel en de Pak-pak landen, Samengesteld door W. K. H. Ypes.

De Indische Mercuur. 29 October 1907.

Surinaamsche planten door A. H. Berkhout. — Cijclopedia of American Agriculture, door G. — De handel van Makassar in 1906. — Schatting Sumatra Tabak, gewas 1907. — Voorloopig verslag der Tweede Kamer op de begrooting van Suriname en Curaçao. — Cocos nucifera. Practische handleiding voor Cocoscultuur, door E. Bolten. (vervolg). — Gouvernements rubberonderneming in Suriname. — Kultuurberichten. — Verslagen van Maatschappijen. — Enz.

Teysmannia. Afl. 9. 1907.

Orchideeën uit zaad, door H. J. Wigman. — Heveatapproeven (Met plaat), door Pit. — Zaad van eigen aanplant en zaad uit andere streken, door Dr. P. J. S. Cramer. — Boekbeschouwing. — Sprokkelingen uit nieuwe publicaties. — Korte berichten uitgaande van het Departement van Landbouw: Rapport van den Assistent — Hortulanus J. H. Heyl over een op zijne aanwijzigingen vervaardigd eenvoudig ontvezelingstoestel (met plaat.)

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar Oost-Indië.

Het SS. „Rindjani", Gezagvoerder P. de Baer, van Rotterdam naar Nederlandsch-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept:

W. C. Gerlach.
I. F. van der Sluys Veer met echtg. en 1 kind.
W. N. A. F. K. H. van Nassau en echtg.
Mej. F. van der Spil.
J. Einthoven met echtg. en 1 kind.
J. A. C. Oudemans.
J. E. Jautze.
D. G. Struwe.
A. Emmink.
J. C. Cleton en echtg.
J. van den Bergh.
J. Klerks.
B. Thien.
J. IJerneux.
J. Joosten.
J. Duyndam.
M. Fops.
Joh. Neissingh en echtg.
J. Colyn en echtg.
J. J. L. Zuger en echtg.
P. T. Bongers met echtg. en 2 kind.
C. Romein
H. de Jong.
P. Koorneef en echtg.
J. van Eck.
F. C. Slemmer.
R. Mulder.
J. G. H. Dettingmeyer.
D. van der Molen en echtg.
L. Buitelzer en echtg.
C. den Haring.
H. J. Pogmens.
P. G. Vermylen.
A. Leyenaar.
J. H. Braskamp.
H. M. J. Meyer.
A. Kosman.
Rouwendaal.
Benevens een detachement der Koloniale Reserve.

Naar Marseille:

G. de Pasquiet.

Te Marseille zullen zich inschepen:

K. J. A. J. Schotborgh met echtg. en 2 kind.
Mevr. de Wed. G. R. Kuhn—Staal.
Mej. E. C. Knipers.
J. W. Baron van Haersolle van Haerst.
H. Vredenberg.
Mej. Elize Hooy.
J. L. H. Luymes.
J. J. Heilbron.
G. A. J. van der Sande.
J. A. Sonnenberg.
Mevr. A. C. E. M. Pleittenbree-van der Linde en 1 dochter.
Mevr. L. C. Bussemaier—van der Ham.
A. W. Tirion met echtg. en 1 kind.
1J. G. W. Herweyer met echtg. en 2 kind.
F. A. C. Gregary.
P. Eikenboom.
W. J. J. Ferwerda.
B. H. la Grand en echtg.
K. Knol.
W. C. Dannenfelser.
S. A. R. de Wolff van Westenode.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende...

....

wonende te... *wenscht*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* ***Oost en West*** *tegen een jaarlijksche contributie van f*..........................

den...................................190.........

Straat of gracht

.... Handteekening

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofd bestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Bureau Hoofdbestuur: Heulstraat 17.

No. 45 Donderdag 7 November 1907 7de Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

Orgaan der Vereeniging

Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang.

OOST EN WEST

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

Mededeelingen of **Ingezonden Stukken** moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: **7a Heerengracht**, Den Haag.

Voor **Administratie** en **Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **51 Verhulststraat.**

Voor **Advertentiën** tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", **AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424,** beiden Den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het vorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f1.50 tot f5.— 'sjaars, (voor Indië en het buitenland minstens f2.50).

Zij die f5. of meer contribueeren of een gift in éèns schenken van f100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

Inhoud van dit nummer.

I. Van Boeatan.

J.l. Dinsdagmiddag omstreeks 4 uur werden wij zeer aangenaam verrast door een bezoek van H. M. de Koningin aan onze permanente Tentoonstelling, tegelijk verkooplokaal in de Heulstraat No. 17, Den Haag. H. M., die door de directrice, mej. Loeber, rondgeleid werd, vroeg bizonder belangstellend naar den vooruitgang van verschillende takken van Indischen huisvlijt en kunstnijverheid, roemde zeer onze nieuwe inrichting en deed verscheidene inkoopen uit de ruime keuze van voorwerpen daar thans, ook met het oog op het a.s. St. Nicolaasfeest, aanwezig.

Mededeelingen.

II. Van het Dagelijksch Bestuur:

Wij ontvingen dezer dagen het volgende schrijven met het concept der gewijzigde statuten en van het huishoudelijk reglement der Vereeniging, welke achtereenvolgens hier zullen worden opgenomen, teneinde alle leden in de gelegenheid te stellen er kennis mee te maken. Eventueele op- en aanmerkingen worden gaarne zoo spoedig mogelijk ingewacht aan 't adres van den secretaris van het Hoofdbestuur: H. E. Prins, Heulstraat 17, Den Haag.

's-Gravenhage 31 Oct. 1907.

Aan

het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West".

In de Algemeene Vergadering van 29 Aug. '07, te Nijmegen gehouden, werden de heeren v. Meurs en Pierson met den ondergeteekende in commissie benoemd, om, na overweging van alle ingediende amendementen op het door het Hoofdbestuur gedaan voorstel, nieuwe statuten en een nieuw huishoudelijk reglement te ontwerpen.

De commissie heeft als uitgangspunt genomen het voorstel van het Hoofdbestuur, medegedeeld in het Koloniaal Weekblad van 7 Juni 1907, met de toelichtingen daarop in het nummer van 8 Augustus 1907, — en verder rekening gehouden met de amendementen van de afdeeling 's-Gravenhage en nader aangeduide wijzigingen van het Dagelijksch Bestuur in het Koloniaal Weekblad van 15 Augustus 1907. Overigens heeft de commissie zooveel mogelijk van de statuten overgebracht naar het huishoudelijk reglement, wat minder de grondbeginselen betreft, en dat zij meende daar beter op zijn plaats te zijn met het oog ook op eventueel gemakkelijker aan te brengen verbeteringen, welke door de practijk worden aangewezen. In hoofdzaak onderscheiden zich voorts de nieuwe ontwerpen van de tegenwoordige bepalingen, dat daarin meer geregeld is omtrent het beheer der geldmiddelen en bezittingen van de Vereeniging.

Namens de commissie voornoemd heeft de ondergeteekende voornoemd de eer uw Hoofdbestuur hierbij aan te bieden, de door haar eenstemmig goedgekeurde ontwerpen.

w. g. C. R. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK.

Concept Gewijzigde Statuten.

Art. 1. De vereeniging Oost en West is gevestigd te 's-Gravenhage.

Art. 2. De Vereeniging is aangegaan voor den tijd van 29 achtereenvolgende jaren, gerekend van den dag der oprichting, zijnde 3 Mei 1899.

Eén jaar voor het eindigen van dezen termijn zal door de Vereeniging een besluit worden genomen omtrent haren verderen duur.

Art. 3. Het doel der Vereeniging is: den band tusschen Nederland en zijne bezittingen en koloniën in Oost- en West-Indië voortdurend te versterken, en het bevorderen, zoowel van beider gemeenschappelijke belangen, als die van Oost- en West-Indië in het bijzonder.

Art. 4. De Vereeniging tracht dit doel te bereiken door:

1. Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Oost- en West-Indische bezittingen en koloniën.

2. Het steunen van alles wat dienen kan om de welvaart in Oost- en West-Indië te bevorderen, bij name de ontwikkeling van de Nijverheid, daaronder in het bijzonder ook begrepen de Inlandsche Kunstnijverheid.

3. Het geven van raad wat betreft de plaatsing van kinderen, die men voor hunne opvoeding en onderwijs uit de Indiën naar Europa wil zenden of gezonden, dan wel daar achter gelaten heeft, en desverlangd het houden van toezicht over die kinderen;

4. Het geven van raad omtrent reis, uitzet, inrichting, verblijf, onderwijs, medische hulp, inkoopen enzoovoorts aan naar Oost- of West-Indië vertrekkende of aldaar aangekomen personen;

5. Het geven van raad wat betreft hotels, pensions, huisvesting, inrichting, onderwijs, medische hulp, inkoopen enzoovoort op verlangen van uit de Indiën komende personen.

6. Het behulpzaam zijn van degenen, wier belangen de Vereeniging voorstaat, in het verkrijgen van werkzaamheden.

7. Het medewerken met andere vereenigingen, welke in dezelfde richting werken als de Vereeniging Oost en West.

8. Het aanwenden van andere wettige middelen, welke aan het doel bevorderlijk kunnen zijn.

Art. 5. De Vereeniging bestaat uit Eere-leden, Leden-begunstigers en Leden, die alle dezelfde rechten hebben.

Tot eere-leden kunnen door de algemeene vergadering, op voorstel van het Hoofdbestuur of tien leden, benoemd worden zij, die zich bizonder verdienstelijk jegens de Vereeniging hebben gemaakt

Leden-begunstigers zijn zij, die *f* 5 of meer jaarlijksche contributie betalen of een bijdrage geven van minstens *f* 100 ineens.

Leden zijn zij, die eene jaartijksche contributie betalen van minimum *f* 1.50 tot minder dan *f* 5.

Rechtspersoonlijkheid bezittende vereenigingen kunnen begunstigend lid of lid worden.

Alle leden ontvangen kosteloos, zoo 't verschijnt, het orgaan der Vereeniging en hebben vrijen toegang, met recht tot introductie, tot de lokalen der Vereeniging, behoudens het bepaalde in de volgende alinea.

Alle leden hebben vrijen toegang tot tentoonstellingen, lezingen en voordrachten der Vereeniging, tenzij door het Hoofd- of Afdeelingsbestuur en voor leden verminderd entrée is vastgesteld.

Art. 6. Het lidmaatschap wordt verloren:

a. door overlijden;
b. door opzegging;
c. door vervallenverklaring.

De vervallenverklaring kan worden uitgesproken door het Hoofdbestuur, ingeval van wanbetaling van contributie.

In andere gevallen heeft de vervallenverklaring van het lidmaatschap plaats krachtens besluit van de algemeene vergadering, genomen met 2/3 van de uitgebrachte geldige stemmen.

Art. 7. Behalve uit de in art. 5 bedoelde bijdragen en contributiën, bestaan de geldmiddelen der Vereeniging uit schenkingen, erfstellingen en legaten, en uit de geldelijke voordeelen, welke voor de Vereeniging kunnen voortvloeien uit de inrichtingen, die door hare bemiddeling tot stand komen of zijn gekomen.

Art. 8. Uit en door de leden wordt gekozen een Hoofdbestuur, bestaande uit minstens negen leden, waarvan ten minste vier en ten hoogste vijf in 's-Gravenhage woonachtig moeten zijn, en waarin iedere na te melden afdeeling der Vereeniging van 25 leden of meer, door minstens één harer leden moet vertegenwoordigd zijn. De Vereeniging wordt in en buiten rechten vertegenwoordigd door den Voorzitter of Onder-Voorzitter, den Secretaris en den Penningmeester.

Uit de te 's-Gravenhage gevestigde leden van 't Hoofdbestuur worden door de Algemeene Vergadering benoemd een Voorzitter, een Onder-Voorzitter, een Secretaris en een Penningmeester, die tezamen het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging vormen.

De wijze van aftreding der Hoofdbestuursleden, de voorziening in tusschentijds ontstane of gewone vacatures, de regeling van werkzaamheden van Hoofdbestuur en Dagelijksch Bestuur worden bij huishoudelijk reglement vastgesteld.

De leden van het Hoofdbestuur genieten vergoeding van reis- en verblijfkosten voor het bijwonen van Algemeene- en Hoofdbestuursvergaderingen, en voor andere gemaakte onkosten in de waarneming van hunne betrekking, welke vergoedingen ten laste van het Hoofdbestuur komen.

Art. 9. Het Hoofdbestuur heeft, binnen de grenzen door de Algemeene Vergadering vast te stellen, de beschikking over de goederen en geldmiddelen der Vereeniging.

Art. 10. De Vereeniging is zooveel mogelijk ingedeeld in Afdeelingen, welke elk afzonderlijk rechtspersoonlijkheid kunnen bezitten.

Op plaatsen, waar geen Afdeeling bestaat, kan het Hoofdbestuur een Afdeeling oprichten, op verzoek van minstens 10 binnen de grenzen der op te richten afdeeling wonende leden der Vereeniging.

Het grensgebied der Afdeelingen wordt in overleg

met de Afdeelingsbesturen door het Hoofdbestuur vastgesteld.

De binnen het gebied eener afdeeling wonende leden der Vereeniging staan geldelijk en administratief onder het bestuur der afdeeling; de buiten eenige afdeeling wonende leden staan geldelijk en administratief onder het Hoofdbestuur der Vereeniging.

Geschillen hieromtrent worden beslist door het Hoofdbestuur.

Art. 11. Het Hoofdbestuur heeft het recht om afdeelingen, waarvan het aantal leden beneden 10 is gedaald, te ontbinden.

De Algemeene Vergadering heeft het recht om afdeelingen, welke hare geldelijke verplichtingen tegenover het Hoofdbestuur niet behoorlijk nakomen, op te heffen.

De geldmiddelen en archiefstukken van ontbonden of opgeheven afdeelingen moeten worden overgedragen aan het Hoofdbestuur der Vereeniging.

Art. 12. Iedere afdeeling kiest haar eigen bestuur. Het bestuur van elke afdeeling vertegenwoordigt deze zelfstandig, ook, waar zulks kan. in rechten, doch alleen in zaken, uitsluitend de afdeeling betreffende.

De afdeeling, welke rechtspersoonlijkheid wenscht te verkrijgen, ontwerpt vooraf hare statuten, die, alvorens daarop de Koninklijke goedkeuring wordt gevraagd, de instemming behoeven van het Hoofdbestuur. Dezelfde instemming wordt vereischt voor de huishoudelijke reglementen der afdeelingen en voor alle wijzigingen of aanvullingen van statuten of reglementen.

In geval van verschil ter zake statuten of reglementen tusschen het Hoofdbestuur en het Afdeelingsbestuur, wordt de beslissing ingeroepen van de Algemeene vergadering.

Art. 13. De Afdeelingen storten jaarlijks in de kas van het Hoofdbestuur *f* 0.50 voor iederen persoon, die op 1 Januari van eenig jaar lid eener Afdeeling is en zijne contributie heeft betaald.

Van alle erfstellingen en van alle legaten of schenkingen boven de *f* 100 aan eene rechtspersoonlijkheid bezittende Afdeeling gemaakt, moet aan de kas van het Hoofdbestuur 25% worden afgestaan, tenzij dit in strijd is met een door den gever gemaakte bepaling.

Het Hoofdbestuur heeft het recht eene afdeeling te ontheffen van de storting in de eerste alinea bedoeld, en zulks over het eerste jaar van haar bestaan.

De finantieele verplichting tegenover het Hoofdbestuur van buiten Nederland gevestigde afdeelingen, wordt voor elk van die afdeelingen afzonderlijk geregeld. Die regeling is onderworpen aan de goedkeuring der Algemeene Vergadering.

Art. 14. Elke Afdeeling benoemt jaarlijks een afgevaardigde en diens plaatsvervanger om haar ten haren kosten op de Algemeene Vergadering te vertegenwoordigen.

Art. 15. Jaarlijks in de maand Juli of Augustus wordt door het Hoofdbestuur de gewone Algemeene Vergadering belegd, waarin door dat bestuur:

1. Mededeeling wordt gedaan omtrent de werkzaamheden en den toestand;
2. rekening en verantwoording wordt afgelegd:
3. aan de orde wordt gesteld de voorziening in vacatures en de benoeming van een commissie tot onderzoek der rekening en verantwoording over 't loopende jaar;
4. ter behandeling worden voorgedragen de voorstellen van het Hoofdbestuur en die, welke tijdig van de Afdeelingen zijn ingekomen.

Buitengewone algemeene vergaderingen hebben plaats, wanneer het Hoofdbestuur die noodig acht, of indien het schriftelijk verzoek daartoe is uitgegaan van minstens drie afdeelingen met opgave van de te behandelen onderwerpen.

Art. 16. De Afdeelingen worden in de algemeene vergaderingen vertegenwoordigd door haar afgevaardigden.

Niet-afgevaardigde leden der Vereeniging hebben toegang tot die vergaderingen en het recht aan de besprekingen deel te nemen.

Art. 17. Stemrecht wordt alleen uitgeoefend door de Afgevaardigden der afdeelingen en door den Voorzitter, onverschillig of deze al dan niet afgevaardigde eener Afdeeling is.

Het aantal stemmen voor de Afdeelingen uit te brengen, bedraagt voor afdeelingen met minder dan 26 leden één stem, voor afdeelingen van 26 t/m 50 leden twee stemmen, van 51 t/m 75 leden drie stemmen, van 76 t/m 100 leden vier stemmen, en voorts voor ieder 100-tal leden boven de 100 één stem meer, met dien verstande, dat eene afdeeling niet meer dan zes stemmen kan uitbrengen.

Art. 18. Alle besluiten worden genomen met meerderheid van stemmen, behoudens het hierna volgende.

Wordt bij een eerste stemming geen volstrekte meerderheid verkregen, dan heeft een tweede vrije stemming plaats, die, geen meerderheid opleverende, gevolgd wordt door eene herstemming tusschen het dubbeltal, hetwelk de meeste stemmen verkreeg. Als meer dan twee personen een gelijk aantal stemmen verkrijgen, dan heeft een tusschenstemming plaats, terwijl het lot beslist, indien alsdan geen meerderheid werd verkregen.

Bij stemming over zaken wordt een voorstel geacht verworpen te zijn, indien de stemmen staken.

Art. 19. Voorstellen tot wijziging der statuten kunnen alleen worden gedaan door het Hoofdbestuur of door ten minste drie afdeelingen.

Voor de aanneming van zoodanige voorstellen is noodig eene meerderheid van 2/3 der uitgebrachte stemmen in eene algemeene vergadering, waarin ten minste 2/3 van het aantal Afdeelingen vertegenwoordigd is.

Bij niet voldoende vertegenwoordiging heeft binnen drie weken een nieuwe algemeene vergadering plaats, waarin zoodanige voorstellen kunnen worden aangenomen met eene meerderheid van 2/3 der uitgebrachte stemmen, ongeacht het aantal vertegenwoordigde afdeelingen.

Art. 20. Ontbinding der Vereeniging binnen den bij artikel 2 gestelden termijn, kan alleen plaats hebben krachtens besluit eener algemeene vergadering, genomen overeenkomstig de bepalingen van 't voorgaande artikel.

In het besluit tot ontbinding wordt de wijze van likwidatie geregeld, de likwidateuren benoemd en de bestemming van de bezittingen der Vereeniging vastgesteld.

Art. 21. Het huishoudelijk reglement der Vereeniging behoeft de goedkeuring der algemeene vergadering, en mag geene bepalingen bevatten in strijd met deze statuten.

(Het Concept Huish. Reglement komt in het volgende Weekblad).

Koloniale praatjes.

Het Europeesch element in het Indische Leger.

Het verloop van het Europeesch deel van het Indisch leger heeft in de laatste jaren meer dan eens het onderwerp van bespreking uitgemaakt in tijdschrift en courant, en het is nu weer naar aanleiding van de thans aanhangige Indische begrooting, dat daarop o. a. gewezen werd door den gepensioneerden generaal-majoor G. F. Soeters in zijn, door Moederland en Koloniën uitgegeven beschouwingen op de Indische oorlogsbegrooting, voorkomende in de meergenoemde brochure, welke door de Vereeniging in het licht werd gegeven.

De heer Soeters wijst er dan, aan de hand van de in de koloniale verslagen verstrekte gegevens, in de eerste plaats op, dat in het tienjarig tijdperk 1896—1905 het verlies aan Europeanen bij het Indische leger een totaal aanwees van 21810 man tegenover een winst van 17462 man, terwijl gedurende dat gansche tijdperk in geen enkel jaar, behalve in 1898, het verliescijfer door het winstcijfer werd gedekt.

De werving in Nederland ging in dat tijdperk merkbaar achteruit, verminderde van 2212 in 1896 tot 849 in 1905, voor die in Indië loopen de uitkomsten weinig uiteen en zou zelfs eenige stijging te staven vallen; terwijl uit de cijfers der herverbintenissen, pensioneeringen, gepasporteerden, en zoo voort, door den heer Soeters wordt afgeleid, dat de lust om in militairen dienst te blijven vermindert.

„Dit moet juist aangemoedigd worden," schrijft hij, „want waar er bij de Nederlanders weinig geneigdheid bestaat om zich voor het Indische leger te laten aanwerven, moet met alle middelen getracht worden hen, die er toe overgegaan zijn, zoolang te behouden, als er nog goede diensten van hen te verwachten zijn."

De nood dringt hier volgens den schrijver, die in de Europeanen de ruggegraat van ons Indisch leger blijft zien, bovenal om het ook tegenover een buitenlandschen vijand te kunnen doen optreden.

De maatregelen om in den toestand verbetering te brengen worden in het kort als volgt geresumeerd:

„De staat van den Europeeschen soldaat in het algemeen en van den Europeeschen onderofficier in het bijzonder, moet in alle opzichten verbeterd worden. Niet alleen in verhooging van de soldij moet het gezocht worden, maar in de geheele toekenning wat woning, verpleging en betaling betreft. De te nemen maatregelen moeten evenwel flink en krachtig zijn, diep moet in de beurs getast worden, want de verbetering moet geen peuterwerk blijven."

De pensioensvooruitzichten dienen ook in verband met die voor de zeemacht te worden verbeterd; terwijl de schrijver de soldijen zou willen zien gesteld op resp. *f*3, *f*2.30, *f*1.60, *f*0.75 en *f*0.45 daags voor een adj.-onderofficier, sergeant-majoor, sergeant of fourier, korporaal en soldaat.

Wat de verbetering in woning en verpleging betreft, dringt schrijver aan op de aan gehuwde militairen open te stellen gelegenheid, door toekenning eener schadeloosstelling voor huishuur, om in hun huisvesting buiten het militaire kampement te voorzien, terwijl voorts gewezen wordt op de noodzakelijkheid om wijziging te brengen in de bepalingen betreffende het reizen over land en vooral met spoortreinen, waar de Europeesche onderofficier toch in de laagste klasse wordt vervoerd in gezelschap van de ongegradueerden van alle landaarden, dwangarbeiders enzoovoort.

Voorts zou op dienstneming bij het leger gunstig werken, vooral wat het Europeesche element betreft, indien men er toe kon besluiten om aan hen, die eenigen tijd in het leger hebben gediend, een zekeren voorrang toe te kennen bij het verkrijgen van burgerlijke gouvernementsbetrekkingen, tegen welke regeling, waar deze in Nederland op moeilijkheden moge stuiten, in Indië volgens den schrijver minder bezwaar bestaat.

Wij zien dezen verder wederom het denkbeeld op den voorgrond brengen van de vorming van afzonderlijke afdeelingen kleurlingen, waarbij de volgende zinsnede niet kan nalaten ietwat zonderling te treffen:

„Het staatkundig gevaar, dat weleens geopperd is tegen het vereenigen van Indo's in afzonderlijke afdeelingen, instede van hen over alle Europeesche compagnieën te verdeelen, moet naar mijne meening ten eenenmale denkbeeldig genoemd worden, te meer daar de korpsen — bataljons — nimmer onvermengd uit Europeanen bestaan, doch tegen één of twee compagnieën van dien landaard drie of twee compagnieën inlanders — Amboneezen of anderen landaard — tellen."

Het t e m e e r hier wijst er onzes inziens op, dat ook volgens dezen schrijver toch eigenlijk aan die denkbeeldigheid ten eenenmale van het gevaar nog wel wat ontbreekt, en om dit nu geheel te kunnen elimineeren, wordt het inlandsch element tegen het Europeesch uitgespeeld, tegen de ruggegraat dus nog wel.

Wijders zien wij den schrijver het stelsel aanbevelen van het verleenen van korte verloven naar Nederland, telkens na zes jaren dienst, mits een nieuwe voorloopige verbintenis voor zes jaren is aangegaan, welke eerst kracht krijgt, wanneer de man te Harderwijk voor den dienst in de koloniën geneeskundig is goedgekeurd.

Tegenover de verhooging van uitgaven, welke deze maatregelen zouden vorderen, stelt de heer Soeters de bezuinigingen, te verkrijgen door opheffing van de pupillenschool te Gombong en de Koloniale Reserve.

De schrijver wil de jongelieden, die nu te Gombong geplaatst worden, zien gelaten bij de liefdadige instellingen, waar zij nu reeds van hun 8e tot hun 12e jaar verzorgd worden, terwijl hij instede van de Koloniale Reserve, een Indische afdeeling zou willen zien gevormd, onderscheidenlijk te Harderwijk voor de werving en te Zutphen voor opname der reconvalescenten, met afschaffing dus van het vaste gedeelte der reserve, dat ter sterkte van 234 man bij een incompleet in Indië van 1700 man Europeanen op ultimo 1906 dus hoog noodig is.

Waar we ook in de Nieuwe Rott. Crt. de opheffing der Koloniale Reserve als zoodanig zagen bepleiten, dunkt waar we ons overigens bij de overwegingen van den heer Soeters kunnen aansluiten, afgescheiden dan van die denkbeeldigheid van zooeven, 't ons noodig bij dit punt het een en ander aan te teekenen.

De opheffing der Koloniale Reserve wordt dan vooral bepleit met het oog op de tot nu toe verkregen geringe resultaten. Maar zou de mislukking van den aanvang dezer proefneming, waarvan de heer Soeters gewaagt, niet gezocht moeten worden in het hinken op twee gedachten bij de oprichting van dit korps, waarbij het ééne doel er tevens een Nederlandsch grenskorps door te erlangen overwoog en het in een klein garnizoen bij de oostel. grens van ons land deed onderbrengen? Wij meenen integendeel, dat de verplaatsing van het korps naar een grootere garnizoensplaats in het centrum van ons land aan de werving voor dat korps zal ten goede komen, zoodat het in staat zal wezen belangrijker diensten dan thans aan het Indisch leger te bewijzen als bron van aanvulling voor dat leger.

PERS-KRONIEK.

INHOUD: Het *Algemeen Handelsblad* over de residents benoeming te Batavia in verband met een klacht over favoritisme door het *Bat. Nieuwsblad* geuit. — WEKKER'S Atjeh opstellen in *De Avondpost* besproken door de *Controleur*. — De *Nieuwe Rotterdamsche Courant* over het Atjeh-beleid. — De oud-resident H. E. PRINS over het vraagstuk der Ombiliën kolen exploitatie in de *Nieuwe Courant*. — C. D. V. in hét *Nieuws van den Dag* over de Indische begrooting.

Onder het opschrift „Rumor in casa" schrijft het Algemeen Handelsblad:

„Overeenkomstig 't advies van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur en diens voorganger, thans Algemeen Secretaris, heeft de Gouverneur-Generaal onlangs een resident benoemd. Naar verluidt, had de meerderheid van den Raad van Indië aan een anderen ambtenaar de voorkeur gegeven.

In plaats van het in den Landvoogd te prijzen, dat hij, die de verantwoordelijkheid draagt, niet schroomt van een advies af te wijken, wanneer hij dit niet juist acht, beweert nu het Bat. N.bld. — 1 Oct. j.l. —, dat „de Raad van Indië alzoo op zij gezet" is......

„En waar hiermede de deur voor favoritisme wagenwijd wordt opengezet, zou het wenschelijk zijn, indien de volksvertegenwoordiging de Regeering ten deze ter verantwoording riep"......

De „volksvertegenwoordiging" heeft, dunkt ons, wel wat beters te doen. Zij weet, dat art. 49 van het Regeeringsreglement de benoeming van een resident opdraagt aan den Gouverneur-Generaal; en dat deze, volgens art. 28, niet verplicht is het advies van den Raad van Indië te volgen.

Het B. N. heeft blijkbaar een zonderlinge voorstelling van de bevoegdheid der verschillende regeeringsorganen. En wat te denken van de bewering, dat „hiermede de deur voor favoritisme wagenwijd

wordt opengezet"? Waarom is die deur open, wanneer het advies van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur, — en toe, wanneer dat van den Raad van Indië gevolgd wordt?

De eenzijdigheid ligt er hier wel wat heel dik op."

Tot zooverre het Algemeen Handelsblad, dat van despotisme en favoritisme in Indië zeker nooit gehoord heeft. Met dat voorbehoud is de conclusie van het blad volkomen juist.

* * *

In de Controleur wordt in een artikel „Atjeh... und kein Ende" 'n exposé gegeven van „Wekker"s belangrijke Atjeh-opstellen in de Avondpost. Aan de inleiding ontleenen wij het volgende:

„Zijn stukken, zegt het blad, zijn met groote kennis van zaken en met niet minder durf geschreven. Er behoorde van dien kant waarlijk een groote dosis moed toe, de waarheid zóó bloot te leggen, een moed, die waarschijnlijk niet onderdoet voor dien, welken hij tegenover den Atjehschen vijand aan de dag heeft moeten leggen. Maar ook de Avondpost legt met de publicatie van deze serie pakkende opstellen een mate van durf aan den dag, waarvoor zij de waardeering van 't gansche volk verdient, maar daarom nog wel niet ondervinden zal. De tijden zijn in Nederland nog zóó, dat men met zulke publicaties meer ondank, en zelfs nog wel iets ergers inoogst, dan lof en waardeering.

Wij hopen, dat het blad deze belangrijke stof in een brochure moge verzamelen, om die daarna in breeder kring te verspreiden. Ze zal er daardoor nog meer toe bijdragen, dat het eindelijk eens uit zal zijn, hoe dan ook, met dat schandelijk, eerloos bedrijf, dat Atjeh-oorlog heet. Intusschen verheugen we er ons in, dat deze artikelen nog in tijds gekomen zijn, om de Kamers voor te lichten bij 't aanstaand Indisch debat."

* * *

De Nieuwe Rotterdamsche Courant, die ten opzichte van het Atjeh-beleid reeds meermalen twijfel aan den dag legde of de resultaten er van wel klopten met de verwachtingen, geeft aan dit scepticisme nogmaals uiting in een hoofdartikel over 't „Atjehbeleid".

„Het Voorloopig verslag", zegt het blad, op de Indische begrooting verzoekt wel inlichtingen omtrent de juistheid van loopende geruchten en aangegeven feiten en geeft zelfs te lezen, dat men gaarne 's ministers meening omtrent den tegenwoordigen toestand in Atjeh zou leeren kennen; maar, zooals die vragen gesteld zijn, zullen zij kunnen beantwoord worden met een verklaring uit 'n rede van den gouv.-generaal. De Kamer treft zoo den spijker niet op den kop. Niet een feit hier, een maatregel daar, moet op zichzelf beschouwd en beoordeeld worden; zoodoende maakt men scheeve voorstellingen,en begrippen. Er zijn zaken, die in elk stelsel te brandmerken zijn en die dus op en om zichzelf gewraakt kunnen worden; maar zelfs bij die handelingen moet wie de mate van schuld wil bepalen, zich nog ernstig afvragen in hoever de dader zelf dupe kan wezen van zijn rol in een bepaald stelsel. Daarnaast staan feiten, op zichzelf hard, wreed, maar die in een stelsel onvermijdelijk passen en die men dus moet aanvaarden of verwerpen met het stelsel zelf.

Het is geenszins gemakkelijk in deze de grens van 't noodzakelijke vast te stellen. Zoo voor de quaestie van ontwapening zonder bescherming, voor de solidaire verantwoordelijkheid, de beboeting van hoofden als aansprakelijk voor hun geheel gebied, de bestraffing met dwangarbeid en verbanning voor staatkundige vergrijpen, en — laat er ons even bij stil staan — voor het ruw optreden der militaire macht. De krijgstucht zou in het leger te loor gaan, zegt men elkander na. Wij kunnen niet van nabij genoeg waarnemen om de juistheid van deze bewering vast te stellen, maar wat er ons van ter oore is gekomen, laat ruimte voor de overweging, of ten deze verkeerde waarneming niet tot onjuiste conclusie kan leiden. De tucht van pink op den naad van de broek geraakt uit den tijd: dit lokt bij den aan het oude gewenden waarnemer de critiek uit: de krijgstucht verslapt. Maar als wij zien, hoe die minder stug-stijve soldaat, juist door zijn meerdere vrijheid van bewegen, hoe die losser geworden troep, juist door zijn losheid komt, waar betrekkelijk kort geleden de gebonden afdeelingen zich niet vermochten te bewegen, hoe kleine detachementen blijmoedig opdrachten aanvaarden, waarvoor vroeger veel sterkere colonnes terugdeinsden; als wij zoo zien, hoe die omzetting van de krijgstucht den troep in staat stelt oneindig veel meer te doen dan weleer, dan is twijfel gebillijkt, of hier van achteruitgang sprake moet wezen, al moeten ook onvoorwaardelijk afgekeurd worden de uitspattingen, die als slechte uitwassen van den nieuwen geest te beschouwen zijn, ziekelijke uitersten, zooals zij ook voorheen van het strenge drilsysteem aan te wijzen waren.

Zoo beschouwd geeft deze quaestie een sprekende bepaling, elke maatregel op zichzelf door een verordening of adatgebruik gedekt zijn, dan blijft nog de vraag over, of het tot stand brengen der bepaling, het inroepen van verordening of adat noodig zou geweest zijn, als de gang van zaken door een ander stelsel beheerscht ware. Passen de dwangmaatregelen niet in een degelijk plan, dan brengen zij niets bij tot het ontwarren van het Atjeh-kluwen; dan houden zij de zaken, dat is ook den onbevredigenden toestand, eenvoudig gaande.

Het wil ons voorkomen, dat de Atjeh-politiek in een stadium van zoodanig afdoen van zich aanmeldende zaken, zonder bepaalde, het geheel leidende strekking, gekomen is. Wij waarschuwden een jaar geleden tegen de steeds loerende oorlogspartij, die, met groote inspanning onder de knie gebracht, bedacht blijft op de gelegenheid zich aan onzen greep te ontworstelen; wij riepen uit: Zou haar dit door geduld te oefenen weer gelukken? 't Heeft den schijn of de gebeurtenissen, nog schuchter, maar al duidelijker, naar een bevestigend antwoord beginnen te wijzen. Sedert geheel Atjeh, met zijn binnenland, binnen ons bestuursgebied gebracht is, is het als ware onze staatkunde daar op een dood punt gekomen en als kwamen de vijandig gezinden onder de Atjehers daarentegen weer op adem. Is dit zoo, dan kan de overgang, in stede van tot bevrediging van de onderworpen streek, leiden tot herleving van den krijg. Om dit te voorkomen is een stelselmatig werken onvermijdelijk noodig; geen politiek van heden op morgen, maar van vooruit gewilde zetten naar een vooruit beraamd plan. Alleen op die wijze is een gewilde nieuwe toestand te scheppen.

Zoolang op Atjeh nog een veroveringsoorlog te voeren was, zoolang daar een georganiseerd verzet te fnuiken bleef, kon niet gevergd worden vooruit een werkplan open te leggen. Men waarschuwt den vijand niet vooraf wat hem te wachten staat. Maar sedert het geheele gebied onder ons bestuur genomen is, is er alles vóór te zeggen de bevolking van onze goede voornemens op de hoogte te houden — zonder grootspraak, want teleurstellingen moeten vermeden worden. Het tegendeel wordt echter gedaan Niemand kan den draad ontwaren, die de handelingen in Atjeh tot een goed systeem samen rijgt. Er is daar groote bedrijvigheid, groote ambitie in het volbrengen der dagelijksche taak, maar men draagt steenen bij instede van te bouwen, en te vergeefs zien wij dan ook uit naar aan de inspanning evenredige resultaten.

Daarom moet, zoo besluit de Nieuwe Rotterdamsche Courant, de vraag gesteld worden: beweegt 't Atjeh-beleid zich in een vast plan? Zoo neen, dan zal de stelselloosheid, die alle behaalde voordeelen weer op losse schroeven zet, zoo spoedig mogelijk opgeheven moeten worden. Zoo ja, dan legge men het plan open voor het Nederlandsche en voor het Atjehsche volk, bij wie beiden ongerustheid bestaat door en over de tegenwoordige Atjeh-politiek.

De regeering mag het volk niet kwalijk nemen, als het, in weerwil van het moeilijke er van, toch tot weten, tot begrijpen, tot een overtuiging wil komen; integendeel, die belangstelling verdient waardeering. De natie mag het der regeering daarentegen wel kwalijk nemen, als deze haar de gegevens onthoudt tot het verkrijgen van de daartoe noodige kennis van zaken."

* * *

De oud-resident H. E. Prins wijdt in de Nieuwe Courant eenige belangrijke beschouwingen aan het vraagstuk der Ombiliën-kolen-exploitatie.

In De Ingenieur van 3 Augustus j.l. no. 31 is het rapport gepubliceerd van de Sabang-commissie, door den Minister van Koloniën in November 1906 benoemd, om de vraag te beantwoorden, of 'n spoorweg van Solok over den Sabang-pas naar Emmahaven noodig, dan wel om technische of economische redenen wenschelijk te achten is.

Deze Commissie heeft de gestelde vraag in ontkennenden zin beantwoord.

Met deze conclusie nu kan de schrijver zich op verschillende gronden niet vereenigen.

„Wel, zegt hij, is de vraag ontkennend beantwoord door de Commissie, maar niet door den directeur der N. V. Zeehaven en Kolenstation Sabang, den heer G. C. Quarles van Ufford, die in 't weekblad De Ingenieur, van 7 September 1907, er de aandacht op vestigt tot welke conclusiën de Commissie zelve zou gekomen zijn:

1o. indien zij over betere, zegge juiste, gegevens van commercieëlen aard had beschikt, en

2o. indien niet een enkel belangrijk punt in haar beschouwingen haar tot een verkeerde gevolgtrekking had geleid.

Aangezien in het onlangs uitgekomen Voorloopig Verslag over de Indische Begrooting voor 1908 eenige opmerkingen omtrent de kolen-exploitatie worden gemaakt, waaruit wel blijkt, dat het commissoriaal rapport is geraadpleegd, doch niet dat tevens is kennis genomen van de beschouwingen van den heer Quarles, die te zaakrijk zijn, om zoo maar als waardeloos te worden ter zijde gesteld, kan 't zijn nut hebben, om het licht te laten vallen op de tegenstellingen in beide stukken; wellicht dat daardoor meer belangstelling wordt gewekt bij de verdere openbare behandeling dezer gelegenheid, waarbij 't to be or not to be van een nieuwen spoorweg op het spel staat.

Bij haar becijfering, dat jaarlijks voor 't gebruik van 's Lands dienst en voor verkoop met winst slechts gerekend kan worden op een hoeveelheid van ten hoogste 175.000 ton, heeft de Commissie de haven van Sabang als loonend débouché geheel gerooyeerd, zonder de Sabang-Maatschappij te raadplegen. Had zij dit laatste gedaan, dan zou zij wellicht overtuigd zijn geworden, dat het loonend debiet minstens 100.000 ton hooger had kunnen worden gesteld, vooral wanneer door afvoer langs een korteren goedkooperen weg de zelfkosten met één gulden verlaagd worden.

Werden dan een gedeelte der Ombilien-kolen de eerste jaren ter introductie met een zeer geringe of desnoods zonder winst verkocht, zij zouden later, na introductie, ook met goede winst voor de gouvernements-exploitatie, de overige kolensoorten met succes kunnen verdringen. Een afzet van een paar honderdduizend ton behoeft dan niet tot de onmogelijkheden te behooren. Ziedaar een blijde boodschap! Een handelsman, nog wel de directeur van de N. V. Zeehaven en Kolenstation Sabang, iemand dus, die het wel kan weten, komt ons verrassen met het bericht, dat wij de kolenmarkt te Sabang kunnen veroveren en beheerschen niet alleen, doch nog wel met goede winst voor de gouvernements-exploitatie, wanneer zij voor *f* 1 goedkooper leveren, wat noodig wordt geacht om de kolen te introduceeren, d. w. z. bekend en gewild te maken. Want nergens meer dan in den handel is het spreekwoord: „onbekend maakt onbemind" van beteekenis. En dit is in nog sterker mate het geval met den steenkolenhandel, vooral met betrekking tot de levering aan stoomschepen."

Na uitvoerig de conclusies van het rapport bestreden te hebben, wat betreft hare zienswijze omtrent het vervoervermogen en de bedrijfszekerheid van den bestaanden spoorweg in verband met den bouw van kolenloodsen, schrijft de heer Prins:

„Doordien tot dusver de Ombiliënkolen slechts op kleine schaal werden geëxploiteerd, konden zij niet behoorlijk op de groote markt worden geïntroduceerd, waardoor ze bij verstrekking aan „outsiders" met veel minder dan haar waarde in verhouding tot geïntroduceerde kolensoorten worden betaald.

Vergrooting van afzetgebied tegen loonenden prijs is door de aanzienlijke en blijvende vrachtverlaging — tengevolge van de wet van 29 Dec. 1906 — voor de toekomst te verwachten, doch kan eerst van groot belang worden, indien ook de afvoerkosten van Sawah Loento naar Emmahaven worden verlaagd. —

Volgens het Voorloopig Verslag betwijfelde men, of wel altijd in het oog is gehouden, dat de regularisatieprijs behoort gesteld te worden op het bedrag, dat het gouvernement op de plaats van aanschaffing voor kolen van dezelfde waarde zou hebben te betalen, indien geen Ombilien-kolen werden aangeschaft. Alleen bij zulk een wijze van bepaling van den regularisatieprijs kan men uitmaken, welke bate de levering der kolen aan het gouvernement geacht moet worden op te leveren en welke de winst of het verlies van de exploitatie is. Deze opmerking is meer van theoretisch dan van practisch belang. Dit dient met een voorbeeld toegelicht. Onder de duurste kolen, die in 1906 bij regularisatie geleverd zijn, behooren die aan het Marine-departement te Kena, waar plm. 1481 ton Ombiliën-kolen verstrekt zijn tegen 23%. Deze prijzen zullen waarschijnlijk na de aanzienlijke en blijvende vrachtverlaging, waarvan hierboven sprake is, niet meer worden berekend. Geschiedde nu de afvoer naar Emmahaven tegen lager tarief dan het tegenwoordige, dan zou de regularisatie tegen een nog lager cijfer plaats vinden. Desniettegenstaande zou men daar wellicht toch goedkooper kolen kunnen krijgen van de Poelau Laoet Maatschappij, Japan of Australië, zoolang het gouvernement in staat en genegen is de Ombiliën-kolen daarheen te laten brengen.

Doch zou dit zoo blijven, wanneer het Gouvernement die levering aan anderen overliet? Men ga eens na wat aan kolen betaald is benoodigd voor de Marine, toen er nog geen Ombiliën-kolen waren. Buitendien het Gouvernement levert hier aan zichzelf, dus de kosten gaan van den eenen zak in den anderen, behalve die van het transport over zee, waarvan de kosten, zooals gezegd, verlaagd zijn. De kolen-ontginning en het transport naar Padang hebben er echter baat bij. Voor een zuivere rekening moeten deze dan in mindering der kosten komen. Het restant wijst dan toch zuiver bedrag aan waarvoor zonder verlies geleverd kan worden. Wil men nu niet meer tegen een hooger bedrag leveren, dan is hierin te voorzien door een jaarlijks te houden uitbesteding. Daaruit kan blijken aan welke plaatsen particulieren goedkooper kolen kunnen leveren dan het Gouvernement. Zoodoende lijdt men in geen geval verlies. Doch men kan nog verder gaan en in beginsel aannemen om de levering bij regularisatie te verminderen, desnoods te staken, wanneer die aan de outsiders voordeeliger blijkt en de Poelau Laoet Maatschappij of anderen aan het Gouvernement voor minder of evenveel kan leveren.

Deze quaestie behoeft derhalve in geen geval aanleiding te geven tot vermindering van productie, doch wel tot vermindering van zelfkosten, in casu van transportkosten. Want hoe geringer de prijs is, waarvoor het Gouvernement zichzelf kan helpen, des te minder kans beloopt het voor overvraging."

Ten slotte zegt de schrijver:

„Alles wijst er dus op, dat wij tot een goedkooper vervoer moeten overgaan, willen wij van het kolenbedrijf een meer winstgevende zaak maken, vooral nu er veel kans bestaat om een transportkabelbaan, waarschijnlijk zelfs een spoorweg, aan te leggen uit een kapitaal, dat tegen 3¼% de jaarlijksche besparing vertegenwoordigt, welke door het nieuwe bedrijf op het bestaanden toestand verkregen wordt.

Volgens de commissie vertegenwoordigt die besparing een kapitaal van *f* 3600.000, waarvoor waarschijnlijk een transport-kabelbaan kan worden aangelegd, welke op het transport een bezuiniging van plm. *f* 2 per ton doet verwachten

Volgens den heer Quarles van Ufford vertegenwoordigt die besparing een kapitaal van *f* 6.500.000, waardoor naar de berekening van den helaas te vroeg afgetreden hoofd-ingenieur De Jongh een spoorweg kan worden aangelegd, welke de tonkolen voor *f* 1,50 naar Emmahaven belooft te brengen.

Te betreuren is het, dat de Minister onder den indruk van het ongunstige rapport der Commissie telegrafisch last heeft gegeven, de opneming van 't Sabang-tracé te staken, op een oogenblik, dat 't in vollen gang was. Z. Exc. kon echter toen niet weten, dat zoo spoedig na de openbaarmaking ervan in De Ingenieur, een critiek daarop zou komen, waaruit blijkt, dat door de uitspraak van de Commissie nog niet voorgoed is uitgemaakt, dat een spoorweg over den Sabangpas geen aanbeveling verdient, doch daarentegen door den heer Quarles van Ufford op deze uitspraak een geheel andere kijk is gegeven. De spoorwegaanleg behoeft derhalve nog geenszins voorgoed opgegeven of van de baan geschoven te worden en de keus blijft nog open tusschen dit vervoermiddel en de transportkabelbaan.

Waar nu de Commissie de uitkomsten van haar onderzoek heeft samengevat in 4 stellingen, waarvan alleen de 3e niet is aangevochten, doch de 3 anderen, zooals de heer Quarles heeft aangetoond, voortgesproten zijn uit onjuiste gegevens van commercieëlen aard en een verkeerde gevolgtrekking, verdient de gestaakte opneming in elk geval weer te worden voortgezet ter beantwoording der volgende vragen:

1. Kan voor 6 à 7 millioen een spoorweg van Solok naar Emmahaven worden aangelegd en wordt erkend, dat dit bedrag het kapitaal vertegenwoordigt, dat tegen 3½% de jaarlijksche besparing aangeeft, welke door den Sabang-spoorweg zal worden verkregen?

2o. Zal deze spoorweg de kolen voor *f* 1.50 naar Emmahaven kunnen brengen en deze daar dus voor *f* 5.50 worden gedebiteerd?

3o. Verdient het, in verband hiermede, geen aanbeveling een handelslichaam, bijv. de N V. Zeehaven en Kolenstation Sabang-baan te belasten met den commissiehandel in Ombiliënkolen te Sabang en die plaats te bestemmen tot hoofdmarkt dezer kolen, wanneer na verloop van tijd blijkt, dat daar met voordeel tegen de andere kolensoorten kan worden geconcurreerd?

4o. Ligt het niet op onzen weg om, wanneer de kolenhandel met particulieren voordeel oplevert, de levering bij regularisatie te beperken, voor zoover deze goedkooper door anderen kan geschieden, evenals de levering van kolen op Java aan de spoorwegen, wanneer goedkooper met hout als brandstof kan worden gestookt?"

Tot zoover de heer Prins. Het ware zeker te wenschen, dat bij de a.s. Kamerdebatten als deze aangelegenheid ter sprake wordt gebracht, goede nota werd genomen van het advies van dezen zaakkundige.

***

In het Nieuws van den Dag komt wel wat laat, maar toch nog juist bijtijds, voor de behandeling der Indische begrooting door de Kamer, een bespreking voor van het Indisch budget voor 1908. C. d. V., de schrijver van beide artikelen in 't Nieuws, is met het begrootingswerk van Mr. Fock over het algemeen ingenomen. Hij zegt, dat het een „aangename taak" voor hem was om een overzicht der begrooting te geven.

„Immers, zij levert het bewijs, dat de maatregelen in de laatste jaren genomen, om den toestand van Nederlandsch-Indië en hare bevolking te verbeteren, vruchten beginnen te dragen, en dat deze maatregelen krachtig worden voortgezet. Daarin moet Nederland zich verheugen, want, het kan niet genoeg herhaald worden: het belang van Nederl.-Indië is een algemeen Nederlandsch belang."

Vooral de ministerieële voorstellen betreffende het inlandsch onderwijs dragen zijn sympathie weg, en ook met de verdere uitbreiding van ons rechtstreeksch bestuur kan hij zich goed vereenigen. Dan komt hij tot de finantiën.

„De begrootingscijfers voor 1908 zijn ook geruststellend. Het totaal der uitgaven is begroot op *f* 180.078.763, dat der middelen — inkomsten — op *f* 178.117.976; alzoo bedraagt het geraamd tekort slechts *f* 1.960.787.

Onder de uitgaven is begrepen een bedrag van *f* 5.559.000 voor buitengewone uitgaven — in 1907 *f* 3.960.000 — en een van *f* 4.745.184 voor de bekostiging van maatregelen in het belang van de economische ontwikkeling — in 1907: *f* 3.770.300.

Deze cijfers zijn welsprekend. Rekening houdende met de beschikbare middelen, gaat de Regeering krachtig voort met het nemen van maatregelen in het belang van Nederlandsch-Indië en hare bevolking.

De rij der chronische tekorten op de jaarrekeningen is onderbroken, en zulks niettegenstaande de Regeering voortgegaan is met het nemen van belangrijke, veel kostenvereischende maatregelen.

Hoe komt dat?

Men maakt er zich al te gemakkelijk af, als men dit gunstig resultaat toeschrijft aan de hooge prijzen, die besomd zijn op de veilingen van 't Banka-tin in het voorgaande en het loopende jaar.

Zeker hebben de hooge tinprijzen invloed geoefend op het resultaat; maar dat er nu evenwicht is in de Indische financiën heeft een beteren grond.

Immers, de gouvernementsproducten tezamen — koffie, kina tin — brachten van 1902—1906 achtereenvolgens netto op: 21.6, 22.6, 21, 19.7 en 18.2 millioen; alzoo gaandeweg minder, ondanks de hooge tinprijzen.

Maar — en dit is de hoofdreden — er is aan den eenen kant met kracht bezuinigd, waar dat mogelijk was — aan den anderen kant was, door de genomen maatregelen, de opbrengst der andere — gewone — middelen hooger.

Daarna bespreekt C. d. V. nog de havenquaestie te Soerabaja, de irrigatiewerken, de kustverlichting en de spoor- en tramlijnen, om aldus te eindigen:

„Natuurlijk zouden nog vele zaken in verband met de begrooting voor 1908 kunnen worden behandeld. Dit mag onnoodig geacht worden — echter met ééne uitzondering: de toestand op Atjeh.

De berichten, welke ons vandaar bereiken, maken den indruk, dat de toestand aldaar niet is, zooals men hem zou wenschen. Er is twijfel ontstaan of de genomen maatregelen wel bevorderlijk zijn aan de bereiking van het doel. Erger: er zijn critici opgestaan, die — voorbijziende het vele, dat in de laatste 10 jaren is bereikt, in vergelijking met de 10 voorafgaande lijdensjaren — reeds gereed zijn met het aangeven van middelen, welke, naar hunne meening, verbetering in den toestand moeten brengen.

Naar het ons voorkomt, leidt dit te ver. Gaat men in dit opzicht de geschiedenis van den Atjehoorlog na, dan kan men tot geen ander besluit komen, dan dat zulk „mede-regeeren" uit Holland zeer nadeelige gevolgen na zich heeft gesleept. Maar dat neemt niet weg, dat wij ons met alle klem aansluiten bij hen, die de Indische Regeering er op wijzen dat hier in Nederland den toestand op Atjeh zeer zorgwekkend wordt geacht — haar verzoekende haar bijzondere aandacht aan dien toestand te wijden.

En dan mogen wij hopen, dat zoowel de Regeering hier te lande als die in Indië al die maatregelen zal nemen, welke eene verbetering in het leven kunnen roepen.

Ook in dit opzicht sluiten wij ons aan bij de woorden, waarmede het Voorloopig Verslag van de Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer, betreffende de begrooting van Nederlandsch-Indië, voor het jaar 1908 aanvangt:

„Het beleid des Ministers werd door vele leden geprezen. Men juichte het toe, dat hij, daarbij gesteund door den Gouverneur-Generaal, de ook door zijn ambtsvoorganger gevolgde politiek ten aanzien van de bevordering der zedelijke en materiëele belangen van Nederl.-Indië krachtig voortzet."

Uit de Oost-Indische Mail.

Pokken.

Naar wij uit de berichten der laatste Indische mail moeten opmaken, schijnt de pokken-epidémie zich op Java helaas meer en meer uit te breiden

Sedert eenige dagen is ook te Semarang de pokziekte opgetreden, voorloopig nog in geringe mate, zegt De Locomotief van 3 Oct. j.l., en in de Chineesche kamp.

De stadsgeneesheeren zijn druk aan 't inenten — wat overigens gedurende het geheele jaar geschiedt —, maar stuiten juist bij de Chineezen op onwil en verzet. Met uitzondering van den kap. Tan Siauw Lip ondervinden de geneesheeren van de zijde van den Chineeschen Raad niet de geringste medewerking, eer tegenwerking. Wel heeft de eerste stadsgeneesheer aan het hoofd van plaatselijk bestuur voorgesteld de Chineezen te bedreigen met sluiting van toko ingeval de pokken in hun huis uitbreken, ten einde hen er toe te krijgen zich aan vaccinatie te onderwerpen, maar de reglementen staan den autoriteiten niet toe, zoover te gaan.

Morgen zullen alle kinderen in het Prot. Weeshuis aan een revaccinatie worden onderworpen. Om het den geneesheeren mogelijk te maken de verspreiding der ziekte tegen te gaan, is het in de allereerste plaats noodig, dat aan de kamponghoofden en de Chineesche wijkmeesters de gestrengste orders worden gegeven betreffende de onmiddellijke aangifte van voorkomende gevallen.

En in de Javabode van denzelfden datum lezen wij: Te Madioen zijn verscheidene gevallen van pokken geconstateerd, de meeste bij de inlanders; slechts één geval in een Europeesche familie.

Als waarschuwing zijn voor de huizen der lijders roode vlaggetjes geplaatst.

Zorg voor de belangen der bevolking.

Eenige dagen geleden spraken wij, zoo schrijft 't Soer. Handelsblad van 4 October j.l., een controleur B. B., die na een verblijf van 4½ maand op zijn standplaats was overgeplaatst. Hij vertelde ons dat dit in 8 jaren tijds de 10de overplaatsing was. In zijn tegenwoordige contrôle-afdeeling was hij de derde controleur binnen één jaar.

Hoeveel malen er van regeeringswege op aangedrongen is om de overplaatsingen van ambtenaren tot een minimum te beperken, weten wij niet pre-

cies, maar het is bekend, dat de vermaningen vele geweest zijn. Haar effect wordt geïllustreerd door de boven medegedeelde feiten.

Zij, die nog geen Boedha-berusting deelachtig zijn geworden, zullen misschien de vraag stellen, of het dan volstrekt onmogelijk is de ambtenaren een behoorlijken tijd op één standpunt te laten, zoo in 't belang van den dienst is als in dat van hen-zelven. Het schijnt zoo. Men moet aannemen, dat de wil der regeering in dezen geen wet is.

De gevolgen van dat heen en weer kaatsen der bestuursambtenaren liggen voor het grijpen. Van hetgeen deze functionarissen kunnen doen als hun elk half jaar een andere afdeeling wordt aangewezen, zal wel niemand zich een illuzie maken. Het is eenvoudig onmogelijk, dat de belangen van een streek, waar zoo vaak nieuwe ambtenaren verschijnen, naar den eisch worden behartigd: veel wat gedaan moet worden, blijft ongedaan; de ijver om zich aan hun taak te wijden, moet bij de kranigste werkers verslappen; de contrôle op Inlandsche ambtenaren kan niet tot haar recht komen, enzoovoort.

In naam worden afdeelingen, waar zoo weinig bestendigheid is, bestuurd, doch inderdaad niet.

Dit heeft men te getuigen in een tijd, die de woorden „inzinking" en „Mindere-Welvaart-Commissie" het aanzijn heeft gegeven."

Wij kunnen hier nog aan toevoegen, hoe ook de Raad van Beheer van Boeatan, die met verschillende ambtenaren B. B. correspondeert over de bevordering der Inlandsche huisvlijt en kunstnijverheid, kan beamen, dat de vele overplaatsingen al heel nadeelig zijn voor de behartiging van de belangen der bevolking.

Watersnood te Padang.

Gisteravond tegen 8 uur kwam te Padang, tengevolge van den zwaren regen, daar en in het gebergte, samenvallende met vloed, een hevige bandjir opzetten, schrijft de Sum. Bode van 10 Oct. jl. o. m.

Men krijgt een denkbeeld van de ramp, wanneer men hoort, dat zelfs in de magazijnen van toko Bäumer, die toch vrij hoog gelegen zijn, 't water op sommige plaatsen een meter hoog stond. De groote bandjir van acht jaar geleden bereikte, volgens het blad, niet den hoogen stand van dezen nacht.

Hedenmorgen was men allerwege druk aan 't werk om de aangerichte schade zooveel mogelijk te herstellen; van bestuurswege werden wegen en waterleidingen weder in goeden staat gebracht. Inlanders repareerden hun huizen of ruimden de lagen slijk er uit. Vee-eigenaren zochten naar verdwenen beesten, vrouwen en kinderen naar verdwenen voorwerpen, handelaren reinigden hun lokalen en legden de natte goederen te drogen... In één woord: overal niets dan ellende.

Koffie-congres te Soerabaja.

Naar de Javabode verneemt, zal dit jaar te Soerabaja weder een koffiecongres worden gehouden. In verband met de hitte in de krokodillenstad in de maanden October en November zijn de data van het congres gesteld op 11, 12, 13 en 14 December.

De havenquaestie opgelost!

Te Soerabaja, schrijft het Soer. H.bl., is een telegram uit Batavia ontvangen met het bericht, dat de Gouverneur-Generaal de Soerabajasche havenknoop doorgehakt en zijn keus gevestigd heeft op ontwerp C3, beoogend den aanleg van een prauwenhaven westelijk van de stad met overbrenging van de vebouwen van den Grooten Boom. Zoowel het pierplan Van Goor als het z.g. marineplan zijn dus van de baan, en aan den met zooveel welsprekendheid en nadruk uitgedrukten wensch van den Soerabajschen handel is voldaan. Wij bieden dezen onze gelukwenschen aan en deelen in de algemeene vreugde, al hebben wij voor de ruimere plannen steeds meer gevoeld. Wat ons vooral verheugt, is, dat thans spoedig de spade in den grond zal kunnen worden gestoken voor de verbetering van een toestand, die een schande moet worden genoemd. Laat ons de hoop uitspreken, dat de verwachtingen, die op plan C3 worden gebouwd, ten volle zullen worden verwezenlijkt en dat niet alleen onze handelaren maar ook Soerabaja's achterland baat zal vinden bij de vergemakkelijking van de gemeenschap tusschen het zeeschip en de tempels der tolgaarders.

Een Javaansche Reise-Kaiser.

De keizer van Solo, zoo schrijft men aan het Nieuws v. d. Dag v. N.-I., een pater familias, die de vier kruisjes achter den rug heeft, schijnt het in zijn benauwden kraton niet lang te kunnen uithouden, in tegenstelling met den Djokjaschen sultan, die liever thuis zit te filosofeeren.

De keizer doorkruist zijn gebied vaker dan een half dozijn Solosche residenten ooit gedaan hebben. Nauwelijks terug van een zijner lustverblijven of van zijn geliefde suikerfabriek Manishardjo, staat een nieuwe reis op het programma.

Voor een verblijf in Karang-Pandan op de helling van den Lawoe zijn aldaar van 't hof orders ontvangen. De keizerin gaat mee klimaat schieten op het gebied van haren soedara, vorst Mangkoenegoro.

Evenmin als deze reizen allegaar zijn voorgeschreven door den kratonarts, Dr. Hijmans van Anrooij, evenmin worden ze uitsluitend dienstbaar gemaakt aan de bevordering van de belangen des volks, waarover nog nimmer een Javaansch vorst, van af Modjopait of Mataram tot heden, grijze haren heeft gekregen.

Machinale Tin-ontginning.

Op de begrooting voor 1908 zijn gelden toegestaan tot aankoop van machinerieën voor de machinalebtinontginning en bewerking. De civiel-ingenieur Toby, die in dienst is bij een tinmaatschappij in Malakka, Ipo, kreeg kort geleden de uitnoodiging om een bezoek te brengen aan Biliton. Gedurende zijn verblijf op Banka heeft hij nagegaan op welke wijze de Biliton-maatschappij en het gouvernement daar te werk gaan.

Hij heeft aan de directie der maatschappij en aan het gouvernement inlichtingen verstrekt omtrent de wijze, hoe op Malakka gewerkt wordt; op grond van zijn mededeelingen worden nu grootere producties verwacht. Van daar dat nieuwe machinerieën door de regeering besteld worden.

De Biliton-maatschappij heeft haar hoofdmachinist, den werktuigkundige Jacobs, die in Mei met verlof naar Europa vertrok, opgedragen in Amerika nieuwe machinerieën te bestellen, zooals die in Malakka gebruikt worden.

De ingenieur Toby heeft voor zijn mededeelingen een ruime belooning ontvangen. Men spreekt van een kwart ton, maar zijn maatschappij in Malakka is hierover ontsticht, en zal den ingenieur Toby wel dringen zijn betrekking neder te leggen.

De ontworpen Spoorlijn Fort van der Capellen Moeko Moeko.

De Sumatra-Bode van 11 Oct. j.l. schrijft:

De voorloopige opname van deze ontworpen lijn is afgeloopen. Sedert zij begonnen werd, zijn de omstandigheden, waaronder tot die opname werd besloten o. i. eenigszins veranderd, en komt 't ons dus niet overbodig voor, daarop de aandacht te vestigen.

Toen de hoofdingenieur De Jongh dit lijntje voorstelde, maakte het een onderdeel uit van zijn geheele plan, dat o. a. omvatte de verbinding Solok—Padang via den Soebangpas, en daarin paste de lijn van Moeko—Moeko naar Fort van der Capellen volkomen.

Sedert heeft echter een commissie in Nederland de betreurenswaardige conclusie getrokken, dat door den Soebangpas hoogstens sprake kan zijn van een transportkabel, om daarlangs kolen te vervoeren.

Wanneer men nu weet, dat de lijn F. v. d. C.—Moeko—Moeko in ongeveer zuidelijke richting zal komen te liggen, en men dan het oog richt op de spoorlijn, waarop zij uitloopt, dan moet men wel dadelijk vragen, waarom niet, van Fort van der Capellen uit, gewerkt werd in ongeveer westelijke richting.

Men zou dan toch ook dicht bij Padang Pandjang op den reeds bestaanden spoorweg uitkomen en daarbij een terrein te doorsnijden hebben, dat — naar hetgeen wij ons er van herinneren — niet meer moeilijkheden zou opleveren.

Waar die laatste richting niet paste in de totaliteit der ontwerpen De Jongh, daar past zij zooveel te beter in een ontwerp, dat afziet van personen- en goederenvervoer via den Soebangpas, doch zich uitsluitend ten doel stellen zou kolenvervoer.

Nu de richting Soebangpas qua spoorlijn heeft afgedaan, is er geen reden meer voor de richting Moeko-Moeko, doch komt het er op aan, het Fort van der Capellensche goederen- en personen-vervoer naar de kust zoo goedkoop mogelijk te maken, en is — omdat één zijde van een driehoek korter is dan de som der andere zijden — de verbinding van Fort van der Capellen met Padjang Pandjang zeker meer aangewezen dan die met Moeko-Moeko. Men lette slechts op de configuratie van 't terrein, waaruit blijken kan, dat men langs de zuidel. helling van den Merapi met zeer geringe helling bij Padang Pandjang kan uitkomen, waarbij men tevens het doel, Padang Pandjang, steeds nadert in stede van zich eerst daarvan te verwijderen.

Auto's in Indië.

Auto's in Indië.

De heer M. van Geuns, hoofdredacteur van het Soer. Handelsblad, komt, naar aanleiding van een auto-tocht door Zuid-Kediri, om enkele economische vraagstukken plaatselijk te onderzoeken, o. m. tot de ontboezeming:

„Zonder den minsten twijfel is de auto ook voor Java het voertuig der toekomst. Met den spoortrein is de reiziger aan bepaalde tijden en bepaalde trajecten gebonden; de auto brengt hem overal en laat hem meester van zijn tijd. Als ik te Modjopangoong geen auto tot mijn beschikking had gehad, zou ik er niet toe gekomen zijn even een rondreis te maken van 30 paal en er niet aan hebben kunnen denken 's avonds nog naar Blitar te karren.

Over het genoegen en den sterkenden invloed van een auto-tocht behoef ik zeker niet veel te zeggen. Men krijgt een gevoel van weelde over zich, als men daar met een vaart van 60 K.M. per uur over de wegen snelt: het is een overwinning op de materie, die men behaalt, en men gaat hier prat op. De auto-sport, vrijgehouden van overdrijving, is de edelste, die ik ken."

Elders merkt hij op:

„Het onderhoud der heerendienstwegen geschiedt lang zoo goed niet meer als vroeger, toen de heerendiensten nog niet vervangen waren door vrijen arbeid. De herhaaldelijk uitgesproken vrees, dat de door de regeering voor het onderhoud toegestane gelden lang niet voldoende zouden blijken, is hem gegrond gebleken. De goed bedoelde verandering is alles behalve een verbetering: de zuinigheid heeft weder de wijsheid bedrogen."

Journalistiek.

Naar men uit Semarang aan de Nw. Soerab. Ct. seint, is dr. R. Broersma, leeraar aan de hoogere burgerschool aldaar, gepolst om op te treden als hoofdredacteur van het Soerab. Hdsbl., ter vervanging van den heer M. van Geuns, die 't plan heeft, begin 1908, met één of twee jaar verlof naar Europa te vertrekken.

Volgens den berichtgever hebben de onderhandelingen waarschijnlijk reeds tot een resultaat geleid, daar dr. Broersma het verzoek heeft gedaan, om uit zijn betrekking te worden ontslagen.

Westindische Berichten.

Suriname. De laatst aangekomen Surinaamsche bladen brengen ons in herinnering, dat, waar wij in ons voorlaatste nummer vroegen, of het niet mogelijk zou wezen op den opiumverkoop overeenkomstige bepalingen toe te passen als voor den verkoop van alcoholische dranken reeds bestaan, dit onderwerp reeds door het bestuur onder de oogen werd gezien in 'n aanhangige ontwerp-verord., waarop door de Koloniale Staten reeds het voorloopig verslag werd uitgebracht.

Maar terecht, onzes inziens, zien we dan ook in de algemeene opmerkingen betreffende het ontwerp er de aandacht op gevestigd, dat terwijl hierbij toezicht wordt voorgesteld op de groot- en kleinhandelaren in opium, het zeker ook noodig is om de talrijke opiumkitten onder toezicht te stellen en aan de betaling van zeker recht te onderwerpen. Wat wij onlangs overnamen betreffende de tooneelen, welke men in de gelegenheden om opium te schuiven te Paramaribo kan waarnemen, bewijst genoegzaam, dat er hier een leemte is, waarin nog zal moeten worden voorzien.

De Koloniale Staten bleken zich te vereenigen met de meening van het bestuur, dat een absoluut verbod op het bezit en dus ook gebruik van opium, ganje en bhang in den naasten tijd niet zou te handhaven zijn, zoodat een verbod van invoer thans ook geen reden zou hebben, maar om reeds bij deze verordening te verbieden over tien jaren opium of ganje te bezitten of te gebruiken, achtte men niet gewenscht, en stelde ter vervanging van die bepaling voor: in de verordening op te nemen: dat deze binnen tien jaar moet worden herzien. Daardoor zou bovendien de weg openstaan, om indien in korteren tijd dan tien jaar zulk verbod uitvoerbaar zou zijn, daartoe met bekwamen spoed de noodige voorstellen te doen.

Wij gelooven, dat de Staten hiermede het juiste standpunt tegenover het opiumvraagstuk hebben ingenomen.

Onder de, door het bestuur voorgestelde maatregelen voor de ontwikkeling der kolonie behoort, nu ook het reeds aangeduide plan eener gouvernements-rubberonderneming.

De pogingen, door den ambtsvoorganger van gouverneur Idenburg aangewend, om te bevorderen, dat het kapitaal van particulieren zich beschikbaar zou stellen voor een rubber-onderneming op flinke schaal in de kolonie, hebben tot geen resultaat geleid, ook zelfs niet, toen aan een ernstig gegadigde medewerking was toegezegd tot het verkrijgen van subsidie gedurende de eerste jaren, waarin nog geen product zou worden verkregen.

Wel werd op meerdere plantages de grondslag gelegd voor een rubber-aanplant, zoodat bijv. op Voorburg nu 14000 boomen staan van ½ tot 2 jaar oud, op Wederzorg 2500 en de Nieuwe Grond 1200, maar van een aanpakken op groote schaal is tot nu toe niet gebleken.

Zoowel de hoopvolle uitkomsten evenwel, tot heden met de aanplantingen op de plantages verkregen, als het vinden, ten vorigen jare, van een inheemsche soort van voldoende qualiteit, wijzen er op dat in de bodemeigenschappen van de benedenlanden der kolonie en het klimaat gunstige groeivoorwaarden aan de Heveacultuur bieden.

Dit geeft het bestuur aanleiding om, in verband met de te verwachten rentabiliteit der voorgenomen onderneming, de zaak zelf op touw te zetten, in de hoop, dat het particulier initiatief zal volgen.

Dat deze op flinke schaal zal worden aangepakt, bewijst het in de betrekkelijke memorie van toelichting uiteengezette plan: aankoop der plantage Slootwijk, ter grootte van 562 hectaren, waarvan eene uitgestrektheid van 360 hectaren in 4 jaren met rubber zal worden beplant, waarvoor de uitgaven in het eerste jaar op 107000 gulden worden geraamd, terwijl het hoogste bedrag, dat het gouvernement voor de onderneming heeft uit te geven, zal zijn een som van 750.000 gulden — renten inbegrepen —, die in het tiende jaar zal worden bereikt.

Afgescheiden van dezen — als productief werk, waarvoor geleend zal kunnen worden, ter hand te nemen — Hevea-aanplant op plantageterrein, ligt 't

in de bedoeling een proefaanplant te bewerkstelligen langs den spoorweg, allereerst op het terrein, waar de Hevea guyanensis hier en daar in 't wild werd aangetroffen, voor welk doel op de begrooting voor 1909 uit de gewone middelen een som zal worden uitgetrokken.

De leuze blijft dus „aanpakken!" bij 't bestuur; moge het antwoord hier daarop luiden „doorzetten!"

In de zitting van 30 September l.l. werd door de Koloniale Staten met algemeene stemmen de verordening aangenomen, strekkende tot verhooging van de begrooting van 1908 met het bedrag, noodig geacht, om eenige verbeteringen aan te brengen in 't Tout-lui-faut-kanaal ten behoeve van de gronden der vestigingsplaats Lelydorp aan den spoorweg. Door den gouvernements-gedelegeerde, den chef van het bouw-departement, was te voren de verzekering gegeven, dat het gevraagde crediet voldoende zou wezen na eene, ten opzichte van dit werk met al z'n tegenvallers zeker niet onbillijke vraag van den heer Bibaz, of zulks wel het geval zou zijn.

In diezelfde zitting werd de quaestie behandeld van eene beweerde ambtelijke schending van 't briefgeheim.

De procureur-generaal, Mr. Hofstede Crull, deelde hieromtrent het volgende mede:

Op schriftelijken last van den advocaat-generaal werden door den inspecteur Morren eenige brieven van het postkantoor naar het parket overgebracht. Uit een dier brieven, ten opzichte waarvan door den belanghebbende op het daartoe gedaan verzoek aan den advocaat-generaal was toegestaan van den inhoud kennis te nemen, waren toen zulke bezwarende omstandigheden tegen twee beschuldigden in eene bij de justitie aanhangige strafzaak gebleken, dat het onverwijld noodig was, zonder op de aanwezigheid van de belanghebbenden te wachten, van de andere brieven kennis te nemen. De advocaat-generaal had toen beslag op die brieven gelegd en daarvan proces-verbaal opgemaakt, waarna hij ze geopend had, eene handeling, waartoe hij naar het oordeel van den procureur-generaal volkomen gerechtigd was.

De heer Ellis, die dit zaakje geëntameerd had, zeide door de verschafte inlichtingen te zijn verrast, en verzocht de bespreking tot een volgende vergadering uit te stellen, welk verzoek met algemeene stemmen werd goedgekeurd.

De zaak was dus nog niet uit. Men zal zich herinneren, dat het hier betrof de opening van brieven, door twee naar Demerara uitgeweken, van misdrijf verdachte lieden aan kennissen te Paramaribo gezonden.

De Surinaamsche bladen maken melding van het brand ter hoofdplaats, die nog op het laatste nippertje, naar 't schijnt, werd gebluscht, terwijl men reeds voor de heele Saramaccastraat vreesde. Nu bepaalde de verwoesting door het vuur zich tot 2 huizen, terwijl het aangrenzende gebouw van den koopman Polak nog al belangrijke brandschade kreeg. Een oude, tachtigjarige blinde kwam in een der verbrande huizen in de vlammen om, zonder dat men eenig spoor van het lijk terugvond.

Huis en inboedels van de familie Levy — die door den brand getroffen werd — waren volgens *Onze West* niet verzekerd, van den heer Polak alleen het huis — 'n geducht koopje dus voor de betrokkenen.

Tot besluit nog een goed bericht, dat we aan *Onze West* ontleenen. Terwijl de cacao-uitvoer, vrijwel gelijken tred houdend met de cacao-productie, over het heele jaar 1906 nog niet 1.5 millioen kilogram bedroeg, werden in de negen eerste maanden van dat jaar reeds 1.615.388 kilogrammen uitgevoerd, zoodat de productie weer stijgende is, wat met den huidigen hoogen prijs van 't product voor belanghebbenden bijna gelijk komt met een normalen oogst van 3 millioen kilogrammen in tijden van normale prijzen.

Van Vreemde Koloniën.

Het arbeidersvaaagstuk in de duitsche koloniën.

De Duitsche planters in Oost-Afrika houden niet op te eischen, dat het bestuur zwaardere belastingen voor de inboorlingen invoere, opdat dezen genoodzaakt zullen zijn te werken om de belastingen te kunnen voldoen. In één opzicht werken de belastingen in Duitsch Oost-Afrika reeds op de aangegeven wijze, zij 't ook met voor de kolonie zelve nadeelige resultaat. Terwijl toch de planters van Oesambara maar geen arbeiders kunnen krijgen, zoodat 't bestuur hun reeds tegemoet kwam door eenige duizenden gevangenen uit den opstand, die in 't Zuiden der kolonie heeft gewoed, ter hunner beschikking te stellen, gaan de inboorlingen van 't eveneens Duitsche district Boekoba in menigte over de grens naar het, door de slaapziekte besmette Engelsch Oegandagebied, om er geld te verdienen en er aan de heerschende ziekte ten offer te vallen of voor een groot gedeelte geïnfecteerd naar hun land terug te keeren.

In de Duitsche kolonie Togo is deze quaestie bij een ordonnantie van den 20 September l.l. geregeld. Tot het betalen der belasting door de inboorlingen zijn toegestaan de prestatiën in natura — arbeid of levering van producten — en de stortingen in geld. Het onderhoud der wegen, dat ten laste komt van de plaatsen, die zij doorsnijden, wordt niet als een arbeid beschouwd, die reden geeft tot vrijstelling van de belasting. Alleen de valiede mannen kunnen tot arbeid verplicht worden. De te leveren arbeid moet zoo rechtvaardig mogelijk over de verschillende districten worden verdeeld en tot 't minimum teruggebracht gedurende den oogsttijd. Elk inboorling kan verplicht worden twaalf dagen arbeid gedurende een jaar te verrichten. Dit maximum mag niet worden overschreden dan in geval van absolute noodzakelijkheid. De belanghebbenden kunnen zich van dezen arbeid vrijkoopen door de storting eener som berekend naar de hoegrootheid der locale arbeidsloonen.

De aldus geleverde arbeid wordt niet betaald, maar de arbeids- of om een Indisch woord te gebruiken heerendienstplichtigen of de hoofden hunner stammen kunnen van het bestuur gaven in geld of natura ontvangen. Zijn de plaatsen, waar gewerkt moet worden, ver verwijderd van de respect. woonplaatsen, dan zal den arbeiders voeding worden verschaft, hetzij in den vorm eener schadeloosstelling, in geld dan wel in natura.

Het bestuur moet een staat aanhouden van de door de inboorlingen verrichte dagtaken. De bewoners van Lome en Anecho, de hoofdplaatsen, zullen hunne belasting in geld betalen.

Men verwacht, dat dit voorschrift, dat 1 Januari a.s. in werking zal treden, bij de toepassing geen moeielijkheden zal opleveren. In werkelijkheid wordt toch bij deze ordonnantie wettig gesanctionneerd, wat reeds bestond, zooals ook de heer Rohrbach, oud-ambtenaar in de koloniën, reeds in een zijner geschriften opmerkte:

„Het is in Togo, waar wij de beste resultaten verkregen door de inboorlingen aan het werk te zetten. Het wegennet in onze kolonie, waarom onze buren ons benijden, is voor het grootste gedeelte in gedwongen arbeid door de inboorlingen aangelegd, zonder dat men tot gestrengheid of onmenschelijke behandeling zijn toevlucht moest nemen."

Die laatste opmerking mag, waar het een kolonie betreft, waar de ex-gouverneur Horn het voorbeeld gaf van onmenschelijke behandeling der inboorlingen en daarvoor van zijn post verwijderd werd, wel niet zonder voorbehoud worden aanvaard.

* * *

Krankzinnigenverpleging in de Fransche Koloniën.

Maurice Hamelin vestigt in de Dépèche Coloniale van 30 October l.l. de aandacht op de gebrekkige wijze, waarop in de Fransche koloniën in de krankzinnigenverpleging is voorzien, een onderwerp dat ook door de heeren René Decante, rechter te Chateaudun, en Louis Margain, oud-geneesheer in de koloniën, werd behandeld in een, door hem aan de Société de médecine légale de France aangeboden geschrift, waarvoor hun door de Académie des ciences morales et politiques een prijs van 5000 franken werd toegekend.

Op het oogenblik heeft de interneering van krankzinnigen in de Fransche koloniën op arbitraire wijze plaats en zonder eenigen waarborg tegen misbruiken. De verpleging is er ook in het geheel niet georganiseerd. Betreft het Europeanen, dan is er een werkelijk schandaal noodig voordat men tot interneering in een of ander hospitaal overgaat, en meestentijds dienen een vervroegde repatriatie of het toekennen van een verlof om de kwaal te verbergen.

De inlandsche krankzinnigen worden ook slechts zelden in de hospitalen opgenomen; zij deelen met de leprozen het lot der landloopers, bewegen zich langs de groote wegen, slapen en eten, zooals het toeval wil en stelen overal langs den weg. Zij worden niet eer bekend, dan wanneer ze voor eenig misdrijf in hechtenis worden genomen, en wanneer hun krankzinnigheid ten duidelijkste blijkt, worden ze dan in een of ander inlandsch hospitaal ondergebracht. Maar de meesten doen het aantal der veroordeelden aangroeien, ontsnappen, plegen zelfmoord of gaan ten onder in ellende en misdaad.

„In Laos," schreef eens de officier van gezondheid Lefèvre, „kan men dikwijls op de wegen krankzinnigen aantreffen, en een der meest voorkomende uitingen hunner ziekte is, dat ze zich inbeelden een buffel in hun buik mee te dragen. Dat zijn „pipops", zooals de inboorlingen de ongelukkigen noemen. De buitensporigheden dezer zieken en de schade door hen aangericht, drijven hun omgeving er toe zich van hen te ontslaan en hen te Bankoem aan de Namgoene te interneeren, waar een dorp van 300 huizen bestaat, dat een hoogst origineel asiel voor inlandsche krankzinnigen uitmaakt. Maar, vóór hun interneering, wordt de diagnose als volgt vastgesteld: de patiënt wordt aan handen en voeten gebonden in de rivier geworpen; blijft hij bovendrijven dan is hij niet bezeten; maar hij is „pipop", wanneer hij zinkt; en moet dan zijn verdere dagen te Bankoem slijten, wanneer men hem ten minste bijtijds heeft kunnen opvisschen.

Voor krankzinnige Europeanen wordt het noodzakelijk geacht hun naar het vaderland te vergemakkelijken. Op het oogenblik worden zij aan boord behandeld als de andere passagiers, en zijn zij daar dikwijls oorzaak van alarmeeringen of schandalen. 't Gebeurt zelfs, dat sommige stoomvaartmaatschappijen weigeren hen aan boord te nemen, en men moet in die gevallen zijn toevlucht nemen tot zeilschepen om hen naar Frankrijk terug te brengen. De Compagnie de navigation nationale heeft echter onlangs op hare schepen 't type Chodox- en Cholon-localiteiten voor krankzinnigen ingericht.

„Men zou," schreef Maurice Hamelin, „niet beter kunnen doen dan op het gebied der interneering van krankzinnigen in de koloniën het voorbeeld van de Hollanders en Engelschen te volgen. In Nederl.-Indië bestaan twee asylen volgens de laatste gegevens der wetenschap ingericht; het eene is te Buitenzorg bij Batavia en bevat 600 bedden; het andere is te Lawang. Bij beide bestaat de gelegenheid tot het beoefenen van den landbouw. In de Engelsche koloniën is de toestand niet minder goed. Er bevinden zich 26 asylen in Australië, 9 in West-Indië, 11 in Canada, 1 op Malta, 21 in Indië, 6 in Zuid-Afrika of in het geheel 74 asylen. De instellingen te Singapore en Rangoen kunnen als modellen worden aangehaald, zoo ook de oude instelling van Abassich te Kaïro, die geheel is getransformeerd. Dat is voor ons een navolgenswaardig voorbeeld, dat dringt, waar het 't werk der geneeskundige hulp voor inboorlingen, die ons koloniaal bestuur overal tracht te ontwikkelen, zal volmaken."

* * *

Lord Cromer over den toestand in Egypte.

Aan lord Cromer, den afgetreden vertegenwoordiger der Engelsche regeering in Egypte, werd door de City (Londen) het vrije burgerschap aangeboden. Bij die getegenheid heeft lord Cromer zijn meening gezegd over den toestand in Egypte.

Hij kwam daarbij te spreken over de gerustheid, waarmee men thans in Egypte den oogst kan afwachten. „Dat was niet altijd zoo," zei hij en vervolgde: „In oude tijden, wanneer de Nijl-meter, die sedert onheuglijke tijden te Kaïro bestond, lage cijfers aanwees, werden deze door de bevolking „engelen des doods" genoemd, en dat niet ten onrechte. Een lage Nijl beteekende ellende, armoede en zelfs hongersnood. Ik herinner me, dat toen ik 30 jaar geleden voor het eerst in Egypte kwam, daar een lage Nijl was, en het volk in vele der provinciale steden leefde, naar men mij verzekerde, van den afval in de straten. Duizenden stierven tengevolge van verhongering of de gevolgen van slecht en ongezond voedsel. Dit is nu alles veranderd onder de auspiciën van sir Colin Moncrieff, sir William Garstin en andere uitnemende waterbouwkundige ingenieurs, die voor kort in dienst van het Egyptisch bestuur stonden, en zeer wel de makers van nieuw-Egypte kunnen worden geheeten."

De heer Cromer verwijlde ook bij de gewoonte der inlanders van het potten. In de laatste 4 jaren is dertien millioen pond sterling meer aan goud in het land gekomen, dan er uitging. Waar blijft al dat geld? vroeg hij, om daarop het volgende antwoord te geven:

„Het is bijna onmogelijk om deze vraag te beantwoorden op eenige nauwkeurige gegevens. Het is echter zeker, dat, behalve een klein gedeelte, dat naar het binnenland van Afrika gaat, een groot gedeelte in sieraden wordt omgezet. Ik heb 't uit zeer goede bron, dat in het laatste jaar voor een waarde van niet minder dan 2½ millioen pond dien weg opging. Het potten heeft er plaats in een mate, welke aan Europeanen ongelooflijk schijnt. Laat mij 'n paar voorbeelden geven. Kort geleden hoorde ik van een Egyptenaar, die bij zijn dood een vermogen van 80000 pond sterling naliet, dat zich geheel in goudgeld in zijn kelders bevond. Dan hoorde ik van een dorpssjeik, behoorende tot een klasse, die in de laatste jaren enorm in rijkdom en voorspoed is vooruitgegaan, dat hij eigendom gekocht hebbende voor een bedrag van 25000 pond een half uur later met een troep ezels aan kwam zetten, beladen met het geld, dat in zijn tuin was begraven. Ik hoorde, dat bij gelegenheid van een brand in een provinciestadje niet minder dan 5000 pond in aarden potten verborgen werden gevonden. Ik zou nog meer voorbeelden kunnen aanhalen. De oprichting van spaarbanken, de meerdere circulatie van papiergeld en meerdere bank-faciliteiten zullen, naar te hopen is, de inboorlingen van deze onvoordeelige gewoonte afbrengen, misschien, maar het zal een langzaam proces wezen, zooals alle opvoedings-processen langzaam gaan."

Het is de vraag, met het oog op hetgeen wij onlangs vernamen betreffende de houding der m a u l v i e s in Engelsch Indië, ten opzichte van dit vraagstuk, of het Mohamedaansch geloof, speciaal der Sunnieten, waartoe ook de Egyptenaren behooren, een gewenschte verbetering niet in den weg staat?

Ten slotte had de heer Cromer het over de Egyptische nationalisten. Met de gematigden onder hen, die een geleidelijke uitbreiding der instellingen van zelfbestuur wenschen, zeide hij ten volle te sympathiseeren, zoodat hij gedurende zijn geheele loopbaan in Egypte zijn best gedaan had dezen aan te moedigen. Maar met de extremisten, meende hij, dat men korte metten moest maken.

„Wat mij betreft, zei hij, ik zie slechts één manier om aan die onrust en opstootjes in Indië en Egypte een einde te maken. Dat is voort te gaan met onzen plicht te doen tegenover het volk dier beide landen, de straffende hand zwaar te doen gevoelen aan de extremisten, zoo deze de perken van de wet te buiten gaan, maar ons door hunne tegenwoordigheid of hun werken niet te laten afhouden, om zulke hervormingen in te voeren als kunnen worden geacht de wenschen van alle gematigde en redelijke lieden te bevredigen."

* * *

Het recht van vereeniging in Engelsch-Indië. Den 18den der vorige maand is aan den Raad van den gouverneur-generaal een ontwerp ter goedkeuring aangeboden, dat te voren in de *Gazette of India* werd gepubliceerd, waaraan het volgende ontleend wordt.

De wet ter voorkoming van opruiende samenkomsten van 1907, gelijk zij wordt geheeten, is van toepassing op de geheele uitgestrektheid van Eng.-Indië, doch alleen in de provinciën, welke daartoe te voren in de Gazette of India zijn aangewezen, terwijl aan de locale besturen de bevoegdheid gegeven wordt, om de wet van toepassing te verklaren in de geheele of een gedeelte der provincie bij afkondiging in het locale officiëele blad.

Met openbare samenkomst wordt in deze wet bedoeld elke samenkomst van meer dan twintig personen zoo in het openbaar als in besloten kring, waarbij eenig onderwerp wordt aangeroerd, dat verwikkelingen kan teweeg brengen of kwade gevoelens verwekken, of eenig politiek onderwerp door een of meer der aanwezigen wordt besproken, of eenig geschrift of gedrukte, betreffende een dier onderwerpen wordt vertoond of uitgedeeld.

Geen openbare samenkomst mag in die gedeelten, waar de wet van toepassing is verklaard, worden gehouden, dan na kennisgeving van het voornemen, daartoe aan den politie-chef en daarop bekomen vergunning, terwijl de politie het recht heeft die bij te wonen, terwijl ook na bekomen machtiging, 't alsnog aan de politie vrijstaat de samenkomst te verbieden.

De straffen op de eerste overtreding gesteld zijn: zes maanden gevangenisstraf of geldboete of beide tegelijk.

Gelijke straf wordt ook bedreigd tegen eventueele redenaars in de geproclameerde streken, die zonder daartoe vergunning te hebben bekomen in het openbaar of in een voor publiek toegankelijke plaats over de hiervoren genoemde onderwerpen lezingen of voordrachten houdt.

* * *

Tegen het concubinaat. De gouverneur-generaal der Philippijnen, Smith, heeft den strijd tegen het concubinaat onder de gouvernementsdienaren aangebonden. Daarover door de *Manila Times* ondervraagd, liet hij zich als volgt uit:

Geëmployeerden, die dit leven leiden, blameeren zich zelven niet alleen, maar zij laadden op de kolonie de zorg voor huisgezinnen, waarvoor zij verantwoordelijk zijn, doch niet verantwoordelijk kunnen worden gesteld. De man, die naar de Vereenigde Staten terugkeert, onverschillig of de vrouw hem de grootste trouw heeft bewezen en of hij kinderen bij haar heeft verwekt al of niet, laat hen dikwijls in den steek uit vrees om daarmee bij zijn familie aan te komen. Ik herinner me één geval, waarin de man drie kinderen en de moeder achterliet. Wanneer ik hem te Hongkong had kunnen pakken, zou ik hem hier teruggebracht hebben en hem genoodzaakt hebben haar te trouwen, wanneer dat in mijn macht was. Ik ben geen waker voor de zeden der officieren en geëmployeerden hier — ik heb wat anders te doen. Maar ik duld deze openlijke onzedelijkheid niet in eenig man, die zijn salaris van het gouvernement betrekt, dat hij daardoor in slechten reuk brengt. Trouwen met de concubine, of deze haar congé geven en anders weg.

INGEZONDEN.

Hooggeachte Redactie!

Beleefd verzoek ik u een plaatsje voor het volgend:

Het zij mij vergund u te wijzen op een onwaarheid door Indus in Het Vaderland verteld en door u overgenomen in het artikel: „Eene vraag, die alsnog behoort te worden gesteld en nog wat." Kol. Weekbl. no. 43.

De kapitein van het Fransche leger Bernard, die in tegenstelling met zoovele vreemdelingen — en Hollanders! — bewijzen heeft gegeven van zeer goed te kunnen opmerken en juiste beschrijvingen te leveren over onze Oost, schreef o. a. over den Atjeh-oorlog sprekende:

Il semble qu'il n'y ait que deux issues: l'évacuation, qui serait honteuse, et l' extermination des Atchinois, qui paraitrait exécrable au monde civilisé!

Hiervan maakt Indus: dat de Fransche kapitein B. na een bezoek aan Atjeh verklaarde, dat het uitroeien van de Atjehers, zooals hij dat door ons leger zag toepassen, de geheele beschaafde wereld verfoeilijk moet schijnen.

Daar wij niet kunnen aannemen, dat Indus de Fransche taal niet voldoende machtig is, zoo heeft hij den zin moedwillig verdraaid. Deze vervalsching van een aanhaling is zoowel tegenover den schrijver als tegenover het publiek, dat natuurlijk verwacht, dat de aanhaling juist is, onvergeeflijk en onwaardig.

Want waarom haalde Indus anders niet de volgende zinsnede aan uit hetzelfde werk, eenige bladzijden vroeger:

„On ne peut cependant pas reprocher à la Hollande d'avoir entretenu la guerre par ses exigences ou la violence des répressions, tant a été tenté pour amener les Atchinois à déposer les armes. On a respecté leur organisation, leur droits, leur religion; on maintient aux chefs leurs privilèges: tout cela ne suffit point à satisfaire ces patriotes indomptables."

Is dit niet lijnrecht in strijd met hetgeen Indus den heer B. wil doen beweren?

Uwe terechtwijzing aan het adres van B. is hierdoor dus overbodig geworden; hij heeft nimmer gezegd, dat wij Atjeh uitmoorden. Maar wel is hij eveneens van meening, dat onze troepenmacht aldaar te zwak is:

Dès maintenant avec les faibles forces dont dispose le général Van Heutz on a réalisé tout ce qu'il était possible de faire. Mais comment conserver les avantages acquis? A peine a-t-on rétabli la paix sur un point, que de nouveaux désordres éclatent ailleurs. Il faudrait sur cet immense territoire un corps d'occupation trip.e de celui qui est engagé. Il n'y à Atjeh, que quatre mille hommes pour surveiller, le long des côtes, une bande de terre de 800 kilomètres de longueur. On risque fort, avec de si faibles ressources de tout entreprendre, sans rien pouvoir achever.

Thans zitten wij niet meer „le long des côtes"; doch ook in het grootste gedeelte van het binnenland, zonder dat de sterkte vermeerderd is.

Zeer zeker heeft u gelijk, waar u zegt, dat de ploeg naast den soldaat behoort te staan, waar u zoekt naar economische verbetering van den toestand. Maar dit laat Indus koud, zijn doel is: breed uitmeten der tekortkomingen van het leger, schetteren over „bandelooze soldateska", alles en allen over één kam scherende en hij bedenkt niet, dat dergelijk geschetter, evenals het zinneloos tieren van een De Stuers, nimmer verbetering, wel verbittering teweeg brengt.

U dankend voor de verleende plaatsruimte,

Hoogachtend,

F. J. P. SACHSE.

Een belangrijk voorstel.

(Aangeboden)

De resident van Madoera, de heer F. Fokkens, heeft een belangrijk voorstel aan de Indische Regeering ingediend, n.l. een voorstel tot oprichting van een Gouvernements Levensverzekeringbank, speciaal ten behoeve van Europeesche en Inlandsche landsdienaren, militairen daaronder begrepen. — Hij wil geen Gouvernementsbank ten behoeve van iedereen, omdat hij dan groote oppositie vreest, verwijtingen van brood uit den mond nemen, enz., die de oprichting zou doen mislukken, doch wenscht zich te bepalen tot genoemde categorie van personen, waartegen niets te zeggen valt, omdat een Staat natuurlijk voor zijn eigen dienaren inrichtingen als de onderwerpelijke in het leven mag roepen. Dit gaat een ander niets aan.

Zijn doel met de oprichting der Bank is een nieuwe bron van inkomsten voor het Gouvernement te scheppen, de Regeering ook te laten participeeren in de aanzienlijke winsten, die door de verschillende levensverzekeringsmaatschappijen worden gemaakt. De groote securiteit, die de Bank kan aanbieden — grooter dan eenige andere particuliere maatschappij — zal haar een ruime cliëntèle verschaffen, terwijl het kunnen uitzuinigen op belangrijke uitgaven voor reclame, inspectie en agentschappen haar gemakkelijk goede winsten kan doen maken.

Tal van ambtenaren en officieren zijn thans huiverig om een levensverzekering aan te gaan, omdat zij geen genoegzaam vertrouwen stellen in de verschillende maatschappijen. Ik ken er, die zich bij twee à drie maatschappijen tegelijk verzekeren, voor het geval er één mocht fout gaan.

Ongetwijfeld zullen zij zich dus liever wenden tot de Gouvernementsbank.

Vooral ook met Inlandsche ambtenaren zal dit 't geval zijn. Onder hen zijn er nog maar betrekkelijk weinigen, die een verzekering hebben gesloten, voor een groot deel uit vrees, dat zij hun geld zullen verliezen. En toch is het zoo noodig, dat de Inlandsche ambtenaren daartoe langzamerhand gebracht worden, opdat er een einde kome aan het zonder pensioen of onderstand in kommervolle omstandigheden achterlaten van weduwen en weezen.

Alleen een Gouvernements Levensverzekeringbank zal hierin een gunstige verandering kunnen brengen.

Het voorstel van den resident Fokkens werd door den Gouverneur-Generaal in handen gesteld van den Raad van directeuren.

Naar men wil, keurde de Raad de zaak af op weinig steekhoudende gronden, die den indruk geven, dat het opzien tegen het entameeren van zoo'n nieuwigheid daarbij een belangrijke rol heeft gespeeld.

Resident Fokkens is echter niet gemakkelijk uit het veld te slaan en heeft in een repliek het advies van den Raad geheel, en, naar wij hoorden, afdoend bestreden, en de wensch uitgedrukt dat de landvoogd de aangelegenheid nog eens zou overwegen.

Zou het geen zaak zijn, dat de Minister van Koloniën en de leden onzer Volksvertegenwoordiging zich van deze zaak op de hoogte stelden en de betreffende stukken ter lezing vroegen?

Het komt ons toch voor, dat wij hier te doen hebben met een voorstel, dat wel degelijk van alle kanten behoort te worden bekeken, daar er groote waarschijnlijkheid bestaat, dat bij aanneming van 't denkbeeld van den heer Fokkens, een belangrijke bron van inkomsten voor de Indische schatkist zal worden geopend.

X.

Officieele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 4 en 8 October 1907.

BENOEMINGEN.

Tot ass.-res. van Indramajoe (Cheribon) de ass.-res. van Pasoeroean, F. Ph. H. Maurenbrecher;

tot ass.-res. van Pasoeroean (Pasoeroean) de controleur bij het B. B. op J. en M. Ch. F. Borel;

tot oudst-aanwezend stadsgeneesheer te Soerabaja dr. F. Wydenes, thans tijdelijk met die betrekking belast;

tot onderwijzer 2e kl. bij het Europ. lager onderwijs, de onderwijzer 3e kl. H. J. Tummers;

tot 3en commies ter griffie Hooggerechtshof van N.-I., de klerk J. J. F. Adels;

tot lid van den gemeenteraad van Semarang, P. A. F. Maier, dir. off. van gezondh. 2e kl. aldaar;

tot controleur E. A. G. J. van Delden, ambt. op wachtgeld; wordt geplaatst in de res. Semarang;

tot onderwijzer 1e kl. en hoofd der school te Pasoeroean, H. J. Duijvelaar, van verlof uit Europa terugverwacht;

tot opzichter 2e kl. B. O. W. de ambt. op non-activiteit H. J. Lach te Bere en J. B. Willemsz Geeroms;

tot adj.-chef 2e afd. S.S. op Java, de ambt. op nonactiviteit J. Wouters;

tot 2en commies bij het Hooggerechtshof v. N.-I. de 3e commies G. A. Lapré en de griffier van den landraad te Pontianak J. E. Weijzig;

tot burgerlijk ambt. in de res. Batavia G. J. ter Poorten;

tot onderwijzer 3e kl. te Siboga D. Tol; te Batavia L. Lakeman;

tot opzichter 2e kl. B. O. W. de ambt. op nonactiviteit C. J. F. Ch. van Raalten;

tot controleur Raden Mas Ario Koesoemo Joedo Soemiodo — tijdelijk toegevoegd aan den inspecteur van het Inl. landbouwcredietwezen.

Inlandsche Ambtenaren.

Tot tijdelijk Inl. off. van justitie, in het regentschap Berbek (Kediri) de ass. wedono van Grogol, gol, Raden Sastrasoedirdja;

tot lid van den landraad te Indramajoe (Cheribon) Mas Kramadiraksa, gepens. wedana van Madja.

Bestuur over Vreemde Oosterlingen.

Tot kapitein der Chineezen te Semarang, Oeij Kin Gwan, luitenant zijner natie aldaar;

tot luitenant der Chineezen te Semarang, Liem Tjaij, particulier aldaar.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Gids November 1907.

Landraadvoorzitters, enz., door Boeka. — De nieuwe artikelen 75 en 109 van het Ned.-Indische Regeeringsreglement en wat er uit groeien zal?, door Mr. I. A. Nederburgh. — Oprichting van Inlandsche rechtscholen in Indië, door A. J. H. Scherp. — Moeten de Algemeene Ontvangers ambtenaren blijven van de rechten van successie en overgang? door H. F. N. Taylor Kraaij. — Aan welke eischen een bestuursambtenaar moet voldoen, door J. F. H. Schultz van Vlissingen. — De geheime genootschappen der Chineezen. — Een nieuw advies inzake de zelfstandigheid van Nederlandsch-Indië, door J. E. de M. — Zon en ziel, penpraat van Ganeça. — Varia. — Maandelijksche Revue van brochures enz., door J. E. de M. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en Industrie. — Maandelijke Bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller. — Financiëel overzicht.

De Indische Mercuur. Nov. 1907.

Een ontvezel-machine voor Manila-hennep. — De bouw van spoorwegen in Zuid-China. — Plantenvereeniging „Semarang—Kedoe". — Concessiën ter Oostkust van Sumatra. — Ontwerp-ordonnantie tot tegengang van misstanden bij de tabakskultuur op Java en Madoera. — Koloniaal Verslag 1907 van Suriname. — Ziekte in den Sawo-Manilla-boom. — Invoer op en uitvoer van Java in Juli 1907. — Cocos nucifera. Practische handleiding voor cocoscultuur, door E. Bolten. Vervolg. — Kultuurberichten. — Verslagen van Maatschappijen. — Technisch Bijvoegsel.

Vragen van den dag. Nov. 1907.

De Nederlandsche taal op de benedenwindsche eilanden onzer kolonie Curaçao, door I. A. Snijders. — De voeding in Ned. Oost-Indië. Eene sociaal-economische beschouwing, door P. Adriani.

Weekblad van Indië. 1907. No. 23.

The Schutterij in the Dutch Colonies, door M. van Geuns. — Brieven uit Patria, door Jan Willemsz. — Dr. H. P. N. Muller, met portret. — Tosari. Aanteekeningen en herinneringen van een ziekte-verlofganger, met afb. — Balikpapan, door J. E. Jasper, met afb. — Nonna Ninah Kamajoeh, met portret. — Over gouvernementsinternaten, door P. Vermeulen. — Indrukken van den dag, door Corax — Enz.

Ch. F. Rijken & Co.

Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, ☙ ☙
Repareeren. ☙ ☙ ☙ ☙ ☙ ☙

Nieuwstraat No. 26.

INDISCHE VENDUTIE

Malakkastraat 74,
Den Haag.

Is het Soliedste Adres voor hen die KOMEN om zich te installeeren en voor hen die hun Inboedel 't voordeeligst van de hand wenschen te doen, zonder kosten voor den inzender.

Bergplaats voor Inboedels.

Verhuizingen en Transporten.

GEOPEND van 9 tot 5 uur.
(Zondags gesloten.)

Brückel Mutzenbach,

Veenestraat 22, hoek Kettingstraat, 's-GRAVENHAGE.

Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

Pension Büchner.

Laan van Meerdervoort 198,
hoek PERPONCHERSTRAAT - DEN HAAG.

Logies te verkrijgen
per maand, per week en per dag.
Volledige Badinrichting in huis.

A. A. KNUIJVER & ZONEN,

Hofleveranciers
van H.M. de Koningin en H.M. de Koningin-Moeder.
GEDEMPTE RAAMSTRAAT 11-12.
's-GRAVENHAGE.

Ned. Fabriek van
alle soorten Borduur- en Passementwerk.

STOOMGALONWEVERIJ
FRANJES, EMBRASSEN enz.
voor Meubelpassementwerk.

Foto's van banieren gratis ter inzage.

Haarlemmer Bloembollen

eenigst in eerste qualiteit en prachtkleuren

Hyacinten voor perken gekleurd 12 stuks f 0.75, 25 stuks f 1.50.
„ voor glazen en potten, 6 stuks f 0.75, 12 st. f 1.25, 25 st. f 2.50.

Tulpen voor glazen en potten 12 stuks f 0.40 25 stuks f 0.75.
„ voor perken, 12 stuks f 0.35, 25 stuks f 0.65.

Crocussen en Narcissen 12 stuks f 0.25, 25 stuks f 0.50,

tevens verschillende soorten in voorraad.

Tegen inzending van postwissel of rembours bij de Bloemisterij

„LUGDUNUM-BATAVORUM",
Sieboldstraat 2, - Leiden.

AGUILAR'S Port-, Sherry-, en Madeirawijnen

zijn alom bekend,
Vraagt Prijscourant.

Hoofdkantoor Lange Houtstraat 6, Den Haag. Teleph. Interc. 264.
Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

VOORSCHOTBANK DE NEDERLANDEN,

's-GRAVENHAGE, Mauritskade 11-13
KAPITAAL [illegible]

Verstrekt VOORSCHOTTEN *vanaf* f 500.— *onder* ZAKELIJKE *of* PERSOONLIJKE *zekerheid, met inpandgeving eener polis van levensverzekering.*

Geeft 4½ % SCHULDBRIEVEN *uit onder toezicht der Trust & Safe Mij.*

DAMES ATTENTIE!

Atelier voor het maken van

Dames- en Kinder-Costumes, Mantels en Reformkleeding naar de nieuwste methode bewerkt. Nette coupe en spoedige aflevering met en zonder bijlevering der stof. Door het geheele land aan huis te ontbieden.

Geeft les aan Dames in het knippen en maken van Costumes Mantels enz.

Aanbevelend,

Mevr. H. W. BLOKBERGEN-VAN DER WAL.
Gerard Doustraat 65 bovenhuis, Amsterdam.

Rechtskundig Bureau
„DE ADVOCAAT EN PROCUREUR."

Directie: L. N. DUIN & Co.,
Gerard Doustraat 65, AMSTERDAM.

Belast zich met de Verdediging van Burgerlijke en Strafzaken voor alle Rechtbanken en Kantongerechten in Nederland en Buitenland. Biedt accoorden aan in en buiten faillissement. Spreekt faillietaanvragen tegen en voorkomt processen. Bezorgt gelden op elk solied onderpand, ook met 2 borgen. - Levensverzekeringpolis - Assurantiën.

Heropend 1 November
de zaak in Meubelen, Bedden en Tapijten,

PRINS HENDRIKSTRAAT 48.

Speciaal ingericht voor Complete Meubileering van huizen in huur.

Solide en prompte bediening. ***Billijke prijzen.***

Beleefd aanbevelend, Hoogachtend,

Th. A. NETELBEEK, firma J. MESKER & Co.

Vacant.

TE HUUR.

Gemeubileerd heel huis te huur aangeboden tegen 1 Mei of vroeger **gelegen in Duinoord** met gebruik van glaswerk en beddengoed.

Prijs nader overeen te komen

Iederen dag te bezichtigen van 9 to 12 en van 2 tot 4 uur: de Perponcherstraat 123.

H. VAN DOOREN & Cie.

MODES. MODES.

DEN HAAG.	SCHEVENINGEN.	AMSTERDAM.
5 Hoogstraat.	11 Oranjegalerij.	24 Leidschestr.

TJOBA! TJOBA!

Baroe dapat Sambal peteh, Sambal Oedang, Sambal petis, Sambal Badjoh, dan Sambal Roedjak Manis. ☙ ☙ ☙

Enak Sekali! Enak Sekali!

TOKO „DE GEDE",

WITTE DE WITHSTR. 20.
☙ tegenover van Kinsbergenstraat. ☙

MAATSCHAPPIJ NUTRICIA,

ZOETERMEER.

Filiale DEN HAAG, Piet Heinstraat 19, Telefoon 1739.
„ AMSTERDAM, Leidschestraat 44, „ 4797.
„ ROTTERDAM, Schiedamsche singel 21, „ 4149.

Eenigste Exporteurs van Gehomogeneïseerde Melk en Room.

Proviandeeren verschillende groote Binnen- en Buitenlandsche Stoomvaart-Maatschappijen o.a. Stoomvaart-Maatschappij „Nederland", Rotterdamsche Lloyd, Congo-Line enz., enz.

Specialiteiten voor KINDERVOEDING.

Vacant.

INKOOP VAN

Oude en Indische BRILLANTEN, PARELEN
en andere edelgesteenten tegen den hoogsten prijs.
N. BLOM. Amsterdam.
Nieuwe Heerengracht 9.

TRANSVALIA,

PRINS HENDRIKSTR. 74.
Wollen- en Halfwollen
ONDERGOEDEREN,
Corsetten, Kousen,
ECHT JAEGER.

No. 46 **Donderdag 14 November 1907** **7de Jaargang**

Het Koloniaal Weekblad

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

Orgaan der Vereeniging

Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang.

OOST EN WEST

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 300 regels	„ $0.12^{1}/_{2}$
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

Mededeelingen of **Ingezonden Stukken** moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: **7a Heerengracht,** Den Haag.
Voor **Administratie** en **Verandering van Woonptaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **51 Verhulststraat.**
Voor **Advertentiën** tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", **AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424,** beiden Den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het vorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f1.50 tot f5.— 'sjaars, (voor Indië en het buitenland minstens f2.50).

Zij die f5. of meer contribueeren of een gift in éèns schenken van f100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van de Redactie-Commissie.

Omreden ons Weekblad thans bij een andere firma gedrukt wordt, die met 't bouwen harer nieuwe drukkerij in de Amalia van Solmsstraat alhier nauwelijks gereed was, heeft het uitkomen van het vorige nommer eenige vertraging ondergaan en zal dit misschien ook deze week het geval zijn, waardoor tot onzen spijt de lezers het blad later ontvangen dan gewoonlijk. Ook namens den administrateur, die hierover verscheidene klachten ontving — anders een verblijdend bewijs, dat op het tijdig verschijnen van ons orgaan prijs wordt gesteld —, bieden wij hiervoor onze verontschuldiging aan.

II. Van Boeatan.

Aan onze permanente tentoonstelling, tevens verkooplokaal van Nederlandsch-Indische Kunstnijverheid en Huisvlijt, Heulstraat 19, Den Haag, viel voor hare deelname aan de te Milaan gehouden Internationale Expositie eene eervolle bekroning ten deel.

Van het Ned. Comitè ontvingen wij desbetreffende den volgenden brief:

M. H.

Ik heb de eer U onder separaat omslag aan te bieden het voor U uit Milaan ontvangen diploma *) als bewijs van de bekroning, die U aldaar is toegekend.

Aan mijn hartelijken gelukwensch voeg ik gaarne mijn beleefden dank voor de ondersteuning, die wij in deze aangelegenheid van U mochten ontvangen. Alleen hierdoor toch was het der Commissie mogelijk Nederland op deze tentoonstelling goed voor den dag te doen komen.

Hoogachtend,
de Regeerings-Commissaris-Generaal:
(w. g.) J. E. SCHOLTEN.

*) Voor belangstellenden in de Heulstraat 19 te zien.

III. Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Ten vervolge op het de vorige week medegedeelde, hieronder het door de commissie aangeboden concept Huishoudelijk Reglement der Vereeniging. De eventueele op- of aanmerkingen der leden worden zoo spoedig mogelijk ingewacht aan het adres van den secretaris van het Hoofdbestuur, Heulstraat 17, Den Haag.

Concept Huishoudelijk Reglement.

Artikel 1. Het Vereenigingsjaar valt samen met het kalenderjaar.

Personen of Vereenigingen, die lid of lid-begunstiger wenschen te worden, geven daarvan kennis aan een der leden van 't Hoofdbestuur of van een der Afdeelingsbesturen, die daarvan schriftelijk opgave doet aan den secretaris van het Hoofdbestuur of aan den Afdeelingssecretaris.

Deze opgave bevat naam, voornamen, beroep, duidelijke aanwijzing van woonplaats, straat- of wijk- en huisnummer, en voorts het bedrag der te betalen contributie of van de bijdrage ineens, overeenkomstig de statuten.

Het Afdeelingsbestuur beslist over de toelating van hen, die binnen het grensgebied der Afdeeling wonen — het Hoofdbestuur over de toelating van hen, die buiten het gebied eener Afdeeling wonen.

Ieder Afdeelingsbestuur wordt door 't Dagelijksch Bestuur voorzien van een kaart, zoo duidelijk mogelijk de grens der Afdeeling aangevende.

Artikel 2. Wie na 1 October als lid is aangenomen, is geen contributie verschuldigd over het loopende jaar, doch ontvangt wel een bewijs van lidmaatschap voor dat jaar.

Artikel 3. Opzegging van het lidmaatschap heeft alleen schriftelijk plaats, en moet geschieden vóór 15 December van het jaar, bij gebreke waarvan het lidmaatschap voor het volgende jaar doorloopt.

Artikel 4. Alle veranderingen van woonplaats of adres, verhooging of vermindering van contributie, opzegging van lidmaatschap moeten door de leden tot eene afdeeling behoorende, worden opgegeven aan den Secretaris der Afdeeling, door andere leden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur.

De Secretarissen doen hiervan ten spoedigste schriftelijke mededeeling aan den Administrateur van het orgaan der Vereeniging.

Artikel 5. Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den 20 Januari aan het Hoofdbestuur een alfabetische naamlijst der leden van de afdeeling op 1 Januari, met vermelding van ieders contributie of bijdrage en adres, benevens een opgave van de bestuursleden met vermelding van functie en een opgave van ingestelde commissiën met vermelding der commissieleden.

Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den 1 Maart aan het Hoofdbestuur:

a. het verslag over het afgeloopen jaar, met vermelding van den toestand op 31 December van het vorig jaar en der resultaten, welke verkregen zijn door inrichtingen door de Afdeeling in het leven geroepen;

b. eene geldelijke afrekening, ingericht volgens door het Hoofdbestuur vast te stellen formulier;

c. eene opgave van de onderwerpen, welke de Afdeeling op de jaarlijksche algemeene vergadering behandeld wenscht te zien;

d. een candidatenlijst, houdende opgave van een dubbeltal candidaten voor de mogelijk voor de Afdeeling openvallende plaatsen in het Hoofdbestuur.

Artikel 6. De voorzitter van het Hoofdbestuur opent, leidt en sluit de vergaderingen van dit bestuur en de algemeene vergaderingen, en zorgt voor de uitvoering van statuten en huishoudelijk reglement en van genomen besluiten.

De onder-voorzitter is hem behulpzaam of vervangt hem, indien dit noodig is.

De secretaris is belast met het houden der notulen, het voeren der correspondentie, het geven van een jaarverslag en het bijhouden der ledenlijsten.

De penningmeester zorgt voor het beheer der gelden en is daarvoor verantwoordelijk en geeft jaarlijks verslag van het gehouden beheer en van den toestand der kas.

Geldswaardige papieren worden door den penningmeester in bewaring gegeven bij de Nederlandsche Bank, contante gelden, voor zoover niet benoodigd als kasgeld, gestort bij een soliede Spaar- of Depositobank te 's-Gravenhage, ten name der Vereeniging, welke gestorte gelden niet kunnen worden opgevraagd, dan tegen kwitantie, geteekend door den voorzitter, den secretaris en den penningmeester.

Artikel 7. Het Hoofdbestuur vergadert minstens tweemaal in het jaar te 's-Gravenhage, en wel in de maanden April en October.

Telken jare in de eerste vergadering kiest het uit zijn midden een tweeden secretaris en een tweeden penningmeester, die den secretaris en den penningmeester behulpzaam zijn en hen vervangen, indien dit noodig is.

De oproeping tot deze vergaderingen en tot buitengewone vergaderingen van het Hoofdbestuur geschiedt door het Dagelijksch Bestuur, minstens 20 dagen voor den datum der vergadering, met opgave der te behandelen zaken, voor zooveel noodig toegelicht.

Artikel 8. Buitengewone Hoofdbestuursvergaderingen moeten door het Dagelijksch Bestuur worden bijeengeroepen, zoo dikwijls het deze noodzakelijk acht, of wanneer het door drie Hoofdbestuursleden schriftelijk wordt verzocht met opgave der te behandelen zaken.

Mocht het Dagelijksch Bestuur in dit laatste geval de vergadering niet uitgeschreven hebben binnen acht dagen na het verzoek, dan zijn drie Hoofdbestuursleden daartoe bevoegd.

Artikel 9. Het Hoofdbestuur kan alleen besluiten nemen in vergaderingen, waarin meer dan de helft der Hoofdbestuursleden aanwezig is, en alleen betreffende onderwerpen, welke op de agenda voorkomen.

Wanneer door twee-derde der aanwezige leden een in de vergadering zelve gedaan voorstel spoedeischend wordt verklaard, kan ook daar omtrent een besluit worden genomen. Bestaat bedoeld twee-derde uit minder dan zes leden, dan behoeft zoodanig besluit de bekrachtiging der volgende vergadering.

Het Hoofdbestuur kan, bij uitzondering, wanneer het Dagelijksch Bestuur dit in een spoedeischend geval noodig oordeelt, ook besluiten nemen door middel van aangeteekende correspondentie.

Daartoe wordt aan ieder lid het behoorlijk toegelicht voorstel gezonden, met bepaling van den datum, waarop uiterlijk het antwoord in 't bezit van den secretaris moet zijn. Niet op tijd ingekomen antwoorden, worden als niet ontvangen beschouwd.

De op deze wijze genomen besluiten worden in de eerstvolgende vergadering ter tafel gebracht en in de notulen opgenomen.

Alle besluiten worden genomen bij meerderheid

van stemmen; staken de stemmen, dan wordt het voorstel geacht verworpen te zijn.

Artikel 10. De voorzitter der Vereeniging heeft het recht alle vergaderingen van afdeelingen, besturen en commissies der Vereeniging bij te wonen, waartoe hem van alle te houden vergaderingen kennis wordt gegeven. De voorzitter mag echter geen lid van het Bestuur of voorzitter van een der afdeelingen zijn, noch lid of voorzitter van eene commissie.

Ieder lid van het Hoofdbestuur heeft ten allen tijde het recht inzage te nemen van de boeken en bescheiden der Vereeniging.

De opneming der kasgelden en andere bezittingen van de Vereeniging geschiedt minstens tweemaal per jaar; van welke opneming telkens verslag wordt gedaan in de eerstvolgende vergadering van het Hoofdbestuur.

Behalve deze opnemingen kan het Hoofdbestuur ook tusschentijds een commissie benoemen tot opneming der kas en van den stand der bezittingen van de Vereeniging.

Het Hoofdbestuur is tot de voorbedoelde opneming verplicht, wanneer minstens drie Hoofdbestuursleden dit verlangen.

Artikel 11. Jaarlijks treedt een-derde der Hoofdbestuursleden af, volgens een door het Bestuur bij loting vast te stellen rooster. De aftredenden zijn terstond herkiesbaar.

In tusschentijds ontstane vacatures wordt, zoo het Dagelijksch Bestuur vervulling dadelijk noodig acht, door dat Bestuur zelf tijdelijk voorzien, tot aan de eerstvolgende gewone algemeene vergadering.

Het Hoofdbestuur draagt aan de jaarlijksche algemeene vergadering, voor iedere tusschentijds of volgens rooster ontstane vacature, een tweetal candidaten voor; gelijke verplichting rust op iedere Afdeeling, doch alleen voor de iedere Afdeeling onmiddellijk betreffende vacature.

Elk nieuwbenoemd Hoofdbestuurslid komt, wat tijd van aftreding betreft, op den rooster in de plaats van hem, dien hij vervangt.

Artikel 12. Het Dagelijksch Bestuur is belast met den dagelijkschen gang van zaken en met de uitvoering der besluiten door het Hoofdbestuur en de Algemeene Vergadering genomen.

Waar de afhandeling eener zich voordoende zaak niet op het nemen van een besluit door het Hoofdbestuur kan wachten, handelt het Dagelijksch Bestuur onder nadere goedkeuring van het Hoofdbestuur.

Artikel 13. Het Dagelijksch Bestuur vergadert in den regel éénmaal per week, op den dag en 't uur, welke het daarvoor zal vaststellen en daarenboven telkens wanneer de voorzitter of twee der andere leden dit noodig achten.

Indien op eenige vergadering van dit college minder dan drie leden aanwezig zijn, heeft deze geen voortgang.

Besluiten worden genomen bij meerderheid van stemmen; staken de stemmen, dan wordt het voorstel geacht verworpen te zijn.

Artikel 14. Ten spoedigste na afloop van elk boekjaar, wordt de rekening en verantwoording met het verslag van het gehouden beheer door den penningmeester opgemaakt, en uiterlijk ultimo Maart aan het Hoofdbestuur aangeboden. Na goedkeuring door het Hoofdbestuur wordt de rekening en verantwoording onderworpen aan de goedkeuring der commissie bedoeld in art. 15 sub 3 der statuten.

De geverifiëerde rekening en verantwoording wordt met het rapport der commissie in het orgaan der Vereeniging opgenomen, uiterlijk tegelijk met de oproeping voor de jaarlijksche algemeene vergadering.

De goedkeuring der Algemeene Vergadering strekt aan den penningmeester tot décharge voor zijne administratie en aan het Hoofdbestuur voor het beheer over het betreffende boekjaar.

Artikel 15. De commissie in het voorgaande artikel bedoeld is bevoegd inzage te nemen van de boeken en bescheiden der Vereeniging en ontvangt alle inlichtingen, welke haar gewenscht voorkomen.

Verschilpunten tusschen deze Commissie en het Hoofdbestuur worden onderworpen aan het oordeel der Algemeene Vergadering.

Artikel 16. Het Hoofdbestuur kan over de geldmiddelen der Vereeniging, voortspruitende uit contributiën, uit de geldelijke voordeelen in artikel 7 der statuten bedoeld en uit renten van kapitalen beschikken, ter bestrijding van de kosten, veroorzaakt door den dagelijkschen gang van zaken en door de uitvoering van eenige bepaling in statuten of huishoudelijk reglement.

In de jaarlijksche algemeene vergadering worden, telkens, voor het volgende jaar de grenzen vastgesteld, binnen welke die uitgaven zich mogen bewegen.

Andere uitgaven of uitgaven boven of buiten een door de Algemeene Vergadering vastgestelde Begrooting, mogen niet plaats vinden zonder uitdrukkelijke goedkeuring of bij dringende noodzakelijkheid, erkend door minstens twee-derde van het aantal Hoofdbestuursleden, onder nadere bekrachtiging der Algemeene Vergadering.

Artikel 17. Het Hoofdbestuur heeft de bevoegdheid tot:

1. het benoemen van een administrateur der Vereeniging;

2. het instellen van eene commissie, belast met de leiding van het orgaan der Vereeniging;

3. het benoemen van een administrateur van het orgaan der Vereeniging.

Het maximum der bezoldigingen van de administrateurs wordt door de Algemeene Vergadering vastgesteld, evenals de vaste som, welke telken jare voor redactiekosten kan worden besteed.

De voorzitter van de sub 2 bedoelde Commissie wordt door het Hoofdbestuur benoemd en treedt op als verantwoordelijk redacteur.

De administratie sub 1 en 3 bedoeld kan aan denzelfden persoon worden opgedragen, die tegelijkertijd de functies van secretaris en penningmeester der Vereeniging kan waarnemen.

De regeling van werkzaamheden, termijn van benoeming en wijze van ontslag van administrateurs en commissieleden worden door het Hoofdbestuur vastgesteld.

Artikel 18. Het Hoofdbestuur heeft de bevoegdheid om, behalve de reeds vermelde commissiën, andere commissiën in het leven te roepen, welke het Bestuur of de Afdeelingsbesturen ter zijde staan in het verrichten van een deel der werkzaamheden ter bereiking van het doel der Vereeniging.

Het Hoofdbestuur stelt de instructies vast voor elk dier commissiën en wijst een zijner leden aan, om als voorzitter daarvan op te treden.

Artikel 19. Met afwijking van het bepaalde in artikel 16 heeft het Hoofdbestuur de bevoegdheid Afdeelingen uit de kas der Vereeniging financiëel te steunen, in het bizonder daar, waar het betreft sub 1 en 2 omschrevene in art. 4 der statuten.

Wederkeerig verleenen de Afdeelingen voor zooveel mogelijk, finantiëelen steun aan het Hoofdbestuur, zoo dit noodig mocht zijn.

Artikel 20. In gevallen, waarin dit reglement niet of niet duidelijk voorziet, beslist het Hoofdbestuur. Tegen de beslissing staat beroep open op de Algemeene Vergadering binnen drie maanden na den datum der beslissing.

Artikel 21. Dit reglement treedt in werking dadelijk na de verkregen goedkeuring der Algemeene Vergadering.

Wijzigingen daarin kunnen alleen plaats hebben in de jaarlijksche algemeene vergadering of in eene speciaal daartoe belegde algemeene vergadering, op voorstel van het Hoofdbestuur of van minstens drie afdeelingen.

De Indische begrooting en het Atjeh-beleid.

Het spiegelgevecht, dat jaarlijks op het Binnenhof in de nabijheid der oude Ridderzaal bij de behandeling der Indische begrooting vertoond wordt, heeft wederom plaats gehad. Al weder heeft ieder, die Hollandsch leest — moge het daarbij blijven! — kunnen hooren, hoe in-verdorven het Indisch Regeeringsbeleid is, hoe onmenschelijk wreed de militairen zijn; de burgerlijke ambtenaren, vooral die van het binnenlandsch bestuur niet deugen, onvertrouwbaar zijn; de rechters dom, lui en gewetenloos, de inlandsche (dessa-) hoofden uit 't schuim des volks voortgekomen zijn. De oppervlakkige waarnemer moet wel den indruk verkrijgen, dat dit alles in hoofdzaak juist is. Hoe anders, niet waar, in Europa en in 't bijzonder in het Godvreezend Nederland? De Minister, zich sterk voelend in zijne onkwetsbaarheid, hoort dit alles kalm en gelaten aan, en wacht alle heil van de bestuursakademie en de aanstaande rechtsschool voor Inlandsche ambtenaren. Als dat nu niet de meest vasthoudende kapstokken zijn, die men zich bedenken kan!

Elk jaar spreekt dringender de noodzakelijkheid, om Indië zijn eigen zaken in het openbaar te laten bespreken, beoordeelen, verdedigen!

Het belangrijkst uit het jongste begrootingsdebat, waardoor blijkt, dat in het spiegelgevecht toch een enkele stoot raak geweest is, was de mededeeling, dat de Gouverneur-Generaal op 's Ministers verzoek en met toestemming der Koningin zich binnen veertien dagen naar Atjeh zal begeven tot persoonlijk onderzoek van den toestand aldaar.

In afwachting van hetgeen dat onderzoek aan het licht zal brengen, meenen wij een terugblik te mogen werpen in de eerste jaren van den Atjeh-oorlog en te mogen herinneren aan het programma van Van Heutsz in 1893.

In dat jaar verscheen bij de gebroeders v. Cleef te 's-Gravenhage en de firma G. Kolff en Co. te Batavia een brochure van den Majoor der Infanterie, gewezen chef van den staf in Atjeh en onderhoorigheden onder den generaal-gouverneur Van Teijn, J. B. van Heutsz, getiteld: „De onderwerping van Atjeh". Het motto op het titelblad luidt: „De Atjeh-oorlog knaagt aan ons Koloniaal bezit, hij m o e t eindigen. Laten wij eindelijk aan de beschaafde wereld toonen, dat wij daartoe in staat zijn", en de aanhef: „Het zal nu weldra 20 jaren zijn, dat Nederland den oorlog met Atjeh begon en nog altijd kan men aan het telkens veranderen van stelsel zien, dat de regeering den juisten weg n o g n i e t weet aan te geven, die tot volkomen onderwerping van dat rijk leiden moet. Dat is treurig!"

Van Heutsz geeft in dat geschrift alle hulde aan den Generaal Van Swieten, wiens telegram: „De Kraton is ons; Koning en vaderland gelukgewenscht met deze overwinning", den 24sten dag der maand Januari van het jaar 1874 aller harten met blijdschap vervulde na de bittere teleurstellingen van de eerste Atjeh-expeditie. Een nieuwe parel, meende men, was aan de Kroon der Nederlanden gehecht. Dat die parel veel tranen, veel leed gekost had, dat wist men; maar dat om het behoud van dien parel, om het rustig bezit er van nog zooveel strijd binnen en buiten zou gevoerd worden, dat er nog zooveel meer leed geleden, zooveel meer tranen zouden geschreid worden, daaraan dacht men op dat oogenblik niet.

De beteekenis van het telegram vinden wij terug in hetgeen de Generaal Van Swieten schreef aan den Gouverneur-Generaal in zijnen brief van 19 Juli 1874: „Wij bezitten den hoofdzetel van het vijandelijk bestuur, en beheerschen den weg naar de zee, die tevens de hartader is van het land. Onkundigen achten dit gering, omdat zij niet met de plaatselijke toestanden bekend zijn, maar de Atjehers meenen, dat het veel, zeer veel is, en brengen aanzienlijke offers om ze ons te ontnemen. Dat het verzet met groote hardnekkigheid wordt voortgezet, is geen bewijs voor de onbeduidendheden onzer voordeelen, maar wel, dat het volk aan 't bezit van den Kraton en den waterweg groote waarde hecht. Dit is zoo onbetwistbaar, dunkt mij, dat het daaraan is toe te schrijven, dat tot dusver geen andere sultan ter vervanging van den overledene is gekozen. Met Kota Radja en het omliggende terrein bezitten wij al wat den Sultan aan domein toekwam, en maken wij eene keuze van een anderen schier onmogelijk. Het Nederlandsch bestuur neemt de plaats in van den Sultan."

Pel werd de taak opgedragen, het stelsel van v. Swieten uit te voeren, dat in het kort hierop neerkwam: „alle krachten te doen werken voor 't beveiligen der positie om en in de nabijheid van Kota Radja en het verzekeren der gemeenschap naar zee." Het heeft Pel meer moeite en strijd gekost, dan v. Swieten schijnt voorzien te hebben, maar in den geest van Van Swieten schreef Pel in 1875 aan de Indische Regeering de volgende woorden, die 't ons behaagt in herinnering te brengen:

„Ons eigenlijk domein kan en behoort, in den meest uitgestrekten zin van het woord, onder ons direct bestuur te komen. Het is ontegenzeggelijk een terrein, dat voor groote en snelle ontwikkeling vatbaar is. Vooral na de doorgraving van het kanaal van Suez is Atjeh door zijne ligging een hoogst belangrijk punt geworden op de handelslijn tusschen Europa, Indië en China, terwijl het bovendien een centraal punt kan worden voor den geheelen handel van de onderhoorige staatjes, inzonderheid op de west- en noordkust.

„Het komt er slechts op aan, door doelmatige middelen den handel naar onze nieuwe vestiging te trekken.

„Veel zal daarvoor moeten worden overgelaten aan het initiatief van particulieren, maar de eerste stappen daartoe moeten uitgaan van het Gouvernement.

„Wij zijn reeds begonnen met kustverlichting; wij moeten op dien weg voortgaan door het aanleggen van een ruime, veilige haven met goede landhoofden, dokken en steenkolendepots en door de zorg van een goede rechtsbedeeling.

„Met die maatregelen moet niet worden gewacht tot de nood dringt; zij moeten voorafgaan, zij het dan ook, dat de kosten aanvankelijk onvoldoende vergoed worden.

„Wil men van die zoo uitmuntende gelegenheid en zoo duur gekochte nederzetting een punt van beteekenis maken voor den wereldhandel, dan moeten wij niet kleingeestig opzien tegen dergelijke uitgaven, die, hoe belangrijk op zich zelven, niet in vergelijking komen kunnen met hetgeen Atjeh ons nu reeds kost.

„Het is de kroon op het werk; het is de eenige wijze om onze vestiging nuttig en productief te maken, en het is ook alleszins in ons politiek belang om aan de wereld te toonen, dat wij dat punt waard zijn en te bewijzen, dat, bij slot van rekening, onze oorlog met Atjeh nuttig was voor het algemeen belang."

Wat Pel in 1875 aan de wereld, Van Heutsz in 1893 aan de beschaafde wereld wilde toonen, is dat, nu wij weldra 15 jaren verder zijn, bereikt? Wij meenen van niet. Atjeh heet gepacificeerd, maar het militair régime blijft er heerschen, elke mail schier bericht een overval, een aanranding, het neervellen van vijanden, het verwonden van onze militairen.

Van Heutsz, vergissen wij ons niet, had de gedachte voort te werken in den geest van v. Swieten en Pel. De scheepvaartregeling-Scherer paste in dit stelsel. Om de volkomen onderwerping van Atjeh te verkrijgen, zou, aldus eindigde Van Heutsz zijne brochure, alleen in staat zijn „een man van karakter en groote individualiteit, tevens begaafd met een helder verstand, een juisten blik en snelheid van beraad, beleidvol troepen-aanvoerder, zoowel als krachtig bestuurder, een man, die onverzettelijk naar vast door de Regeering voor te schrijven beginselen onwrikbaar op het doel afgaat en die er ten diepste van overtuigd is, dat de Atjehers zich nooit anders

dan gedwongen zullen onderwerpen en dat slechts hij, die toont de macht te bezitten om zijn wil te doen eerbiedigen, de meester zal zijn, aan wiens bevelen zij zullen gehoorzamen."

Als die man werd algemeen aangewezen Van Heutsz zelf, die reeds als 2e luitenant in den Atjeh-oorlog het ridderkruis verworven had. Begunstigd met het volle vertrouwen van de Regeering, heeft hij in Atjeh onder de meest gunstige omstandigheden gewerkt, had hij als het ware een dictatoriale macht, ontzien als hij werd door de hoogsten in den lande.

Als niemand heeft hij de macht bezeten, zijn denkbeelden te verwezenlijken, en hoe komt het, dat nog niet bereikt is het ideaal, dat Pel zich had voorgesteld, en dat ook Van Heutsz voor den geest moet gezweefd hebben?

De grootheid en de (politieke) geldduivel heeft den laatste, meenen wij, parten gespeeld. De grootheid, waar hij zich Napoleon ten voorbeeld stelt, wiens woorden ten aanzien van de Aziatische volkeren „Obéir pour eux, c est craindre", hij in gedachten houdt, waar een Von Moltke hem voor den geest heeft gestaan in den krijg tusschen Frankrijk en Duitschland. „Wij kunnen Atjeh onderwerpen voor rekening van Atjeh, evengoed als in 1870 Frankrijk geslagen is voor rekening van Frankrijk (blz. 74)" Hoe mank gaat de vergelijking van een Indische expeditie met een Europeeschen oorlog. In den laatsten staan tegenover elkander volkeren van gelijke beschaving, gelijke ontwikkeling, volken die zich dezelfde middelen tot krijgvoeren kunnen verschaffen; volken, die een punt van verschil hebben uit te vechten, die in den krijg trachten elkander zooveel mogelijk te verzwakken, om zelf sterk te staan; maar daarna ieder zijns weegs gaat, zijn eigen belangen heeft. Een Indische militaire expeditie wordt uitgezonden om een ontrouwen bondgenoot te tuchtigen, om een opstand tegen het wettig gezag te dempen. De elementen, die daarbij tegenover elkander staan, zijn niet gelijk, noch in ervaring, noch in ontwikkeling, noch in krijgsbeleid, noch in krijgstoerustingen, zelfs niet, waar men te doen heeft met een volhardend, krijgshaftig en vrijheidlievend volk als de Atjehers geroemd worden door de bewonderaars, die tegen hen zijn opgetreden. De Indische militaire expedities zijn beter dan bij de groote Europeesche oorlogen te vergelijken bij gevaarvolle ontdekkingstochten, waar men zich in acht moet nemen tegenover arglistige bewoners, die de komst van het vreemde volk ongaarne zien. De minderwaardigheid van onze tegenpartij bij militaire expedities moet ons uit een krijgskundig oogpunt tot bescheidenheid stemmen bij de beoordeeling onzer overwinningen in Indië. Onze militaire expedities mogen slechts strekken tot tuchtiging van een trouweloozen bondgenoot of bestraffing van opstandelingen, maar moeten zoo kort mogelijk duren, om verder alles in het werk te stellen, ten einde de in opstand gekomenen of tot onwil gedrevenen te doen zijn: vriendschappelijke bondgenooten of willige onderdanen.

Is dit bij Atjeh in het oog gehouden? Wij hebben er oorlog gevoerd, wij zijn den Atjeher gaan beschouwen als een ons in vele opzichten gelijk staande partij, wij zijn boos geworden om zijn hardnekkig volhouden, omdat hij onze verwachting, dat wij in Groot-Atjeh ons neerzettende, wat de onderhoorigheden betrof, rustig den loop van zaken konden tegemoet zien, tegenstreefde; wij hebben ons laten verleiden tot een verdelgingsoorlog. Reeds tijdens Generaal Pel, hoezeer deze bezield was van de humanitaire opvattingen van Generaal v. Swieten, kwam de wrevel op tegen de volharding van den Atjeher. In het tusschenbestuur van Wiggers van Kerchem, terwijl Pel met verlof wegens ziekte naar Java was, uitte zich die in de legerorder van 27 Juli 1875, waarbij den postcommandanten werd aanbevolen het verbranden van huizen, het vernielen van kampongs, het overvallen van vijandelijke wachtposten, het leggen van hinderlagen, enz., alle handelingen, die, met beleid en omzichtigheid uitgevoerd, de onzen weinig gevaar opleveren en daarentegen den vijand veel verlies kunnen berokkenen. „Men zal deze excursiën zoo noodig door sluippatrouilles voorbereiden en wijders met zoodanige omzichtigheid volbrengen, dat men zich zoo mogelijk geen, en in het ergste geval niet dan zeer gering verlies op den hals hale."

Die order, zegt teekenend Kielstra, Atjeh's geschiedschrijver op blz. 180 van het Tweede deel van zijn omvangrijk werk, „bracht eenige afwisseling in het leven der soldaten op de posten, maakte de onzen opgewekter en stoutmoediger, en spoorde aan tot beleidvolle ondernemingen." In zoover had zij ongetwijfeld nut, schrijft hij verder, „doch dat zij er niet toe kon bijdragen om 's vijands bedrijvigheid te doen verminderen, zou de ondervinding al spoedig leeren," laat hij volgen.

Hoe het daarna toeging lezen wij een bladzijde verder.

„Den 31sten Juli rukten twee mortieren onder bedekking eener patrouille van Longbatta-Zuid op in de richting van Mibouw, om door het werpen van lichtkogels brand te stichten, hetgeen weldra gelukte. Zoodra een paar huizen in vlam stonden, kwam de vijand opdagen en noodzaakte hij de patrouille tot den terugtocht; de brand bleef nog geruimen tijd voortduren."

„Den 8sten Augustus moesten de werken rondom Lamara Olijlo het ontgelden; intusschen schoot de artillerie van Lamteboe brand in de kampong Lamtermin, waardoor vele huizen vernield werden. Gedurende den brand had eene buskruit-ontploffing plaats; om het blusschen te verhinderen, vuurde de artillerie van Lamteboe en van Poe-oe met granaten."

„Twintig dagen later kon eene patrouille van Lemboe-oost een twintigtal huizen verbranden; den 12en stak een patrouille van Lamara Z.O. de kroeng Broek over en gaf zij een wachthuis, benevens 12 gebouwen, aan de vlammen prijs.

„Wellicht om zich over onze handelingen te wreken, beschoot de vijand onze posten te Lemboe-oost, Kota-Alam, Longbatta-missigit, Sinanggri en Lohong, N.O. meer dan ooit.

„Den 15den Augustus schoot de artillerie van Lamteboe wederom brand in Lamtermin, waarna zij, met die van Soerian en Poengej Blang Tjoet, met granaten vuurde om den brand te doen voortduren."

„Zoo ging het dagelijks voort; wij trachtten den vijand afbreuk te doen, en hij verontrustte ons waar hij kon."

Mocht dit laatste ons verwonderen, is het wonder, dat de Atjehers den hel in het lijf kregen en als duivels ons wilden belagen?

Vervolg op blz. 182: „Van onze zijde ging men op den ingeslagen weg voort. Zoo rukten den 2en September drie patrouilles, van Lemboe-N.O., Lemboe-Oost en Lamprit, op naar de kampong Pinang, om deze te verontrusten; zij staken daar een aantal huizen in brand en moesten toen terugkeeren. Op denzelfden dag stuitte eene uit Soerian in de richting van Bital marcheerende patrouille op eene onbezette benting, waarvan de omwalling vernield en de huizen verbrand werden;"

en op blz. 187: „Hoewel onze talrijke patrouilles den vijand noodzaakten, steeds op zijne hoede te zijn en onze veelvuldige pogingen om brand in zijn kampongs te schieten hem in onrust hielden, ging hij toch onvermoeid voort de posten, vooral die in Longbatta en Lohong, te bestoken."

Vergelijk Multatuli's Ideeën: „Ja, het dorp was veroverd door Nederlandsche soldaten, en stond dus in brand.

Op Nederlandsche heldendeugd volgt brand. Nederlandsche overwinning leidt tot verwoesting; Nederlandsche krijgsbedrijven baren wanhoop."

Na al de wisselvalligheden, die de Atjehgeschiedenis ons verder leert, meende Van Heutsz het ei van Columbus te hebben gevonden door de wijze van toepassing van de scheepvaartregeling Scherer, zoodanig, dat wij op Atjeh's geldkist zouden komen te zitten, den Atjeh-krijg zouden vervolgen voor Atjeh's rekening. Een aardig, slim gevonden, maar zeer zeker een gevaarlijk spel door zijne verleidelijkheid; Oorlog voeren voor rekening van den vijand, hier voor rekening van den toekomstigen, geliefden onderdaan van Hare Majest. de Koningin!

„De scheepvaartregeling, door Scherer voorgesteld en door Laging Tobias ingevoerd, gaf alles, wat men kon verlangen, of juister gezegd: kon dit alles geven. Zij plaatste ons in den volsten zin des woords op de geldkist van Atjeh en gaf ons voldoende macht om de Atjehers te doen betalen, zooveel en waar wij maar wilden (zie blz. 35 van v. H.'s brochure)."

„En hoe krachtiger men de scheepvaartregeling invoert, d. w. z. hoe meer de Atjehers voelen, dat zij daarmede in onze macht zijn en bij 't geringste verzet, zelfs bij niet ijverig medewerken in de door ons gewenschte richting, hun lieve geld in onze schatkist zien vloeien, hoe gedweeër en volgzamer zij zullen wezen, hoe meer eerbied en ontzag zij ons zullen toonen." (blz. 61.)

„Afgescheiden van den godsdienst, zal het Atjehsche volk zich slechts onderwerpen en ontzag toonen aan hem, die voelen laat de macht te bezitten, om zijn wil te doen eerbiedigen, onverschillig welke middelen hij toepast." (a. v.)

Blz. 74: „Behalve dus dat men door die scheepvaartregeling een groote vaste bron van inkomsten moet scheppen, moeten bovendien nog extra betalen alle staatjes, die zich niet volkomen naar onzen wil schikken. Alleen hierdoor zal de scheepvaartregeling aan de Atjehers in waarheid doen zien en voelen, dat de te Kota Radja gevestigde Nederlandsche autoriteit de uitsluitende machthebbende is, wiens wil moet worden geëerbiedigd, wiens bevelen men moet gehoorzamen; alleen op die wijze zal ons gezag voor goed gevestigd raken, zal onze macht en invloed allerwegen groot worden."

Het is het rooversgezag: Uw beurs of het leven! En toch, het was goed gemeend. Als v. Swieten en Pel wilde ook Van Heutsz, dat Groot-Atjeh het middelpunt zou worden, waarom alles draait, en dit, meende hij, kon men niet beter bereiken, dan door alle middelen, die men in de hand heeft, vooral den handel te bevorderen.

Daarmede rijmt echter bezwaarlijk, *„Atjeh te onderwerpen door het zelf te doen betalen, wat door ons voortaan nog aan dat land wordt ten koste gelegd".*

De bedoeling, schreven wij elders *), kan niet anders zijn, dan dat Atjeh aan ons gezag onderworpen zij, dat de Atjeher onze geliefde onderdaan worde. Wekt de krijg op zich zelf reeds veel vijandschap, hoeveel te meer als men zich niet bepaalt tot den strijd in het open veld, de bestraffing van list en verraad, maar de bevolking berooft van hare bezittingen, haar handel en nijverheid drukt door ongewone heffingen. Hoeveel zal Atjeh ons niet nog kosten, om in dat berooide land weder welvaart te brengen; zal dat opwegen tegen de inkomsten, verkregen uit de met de grootste strengheid geheven boeten? En welk een zorgzaam beleid is er niet noodig, om bij den Atjeher, bij wien de haat tegen het Nederlandsch gezag, het wantrouwen in ons diep geworteld moet zijn, weder het vertrouwen te wekken, achting in te boezemen!

Wat staat Nederland daarvoor af, in aflossing van de Eereschuld? B.

*) Orgaan der Vereeniging: Moederland en Koloniën, in Aanteekeningen op de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1907, blz. 28.

Koloniale praatjes.

Het Atjeh-debat.

Het is mij onmogelijk iets anders dan leedwezen te gevoelen over den loop, dien het Atjeh-debat in de Tweede Kamer genomen heeft, en over de uitkomst, welke daarbij werd verkregen. 't Is toch ongetwijfeld wel de gemakkelijkste en goedkoopste wijze om zich over het voortduren van den strijd op Atjeh te wreken op het leger, maar zal men daarmee 't eind van den Atjeh-oorlog bereiken?

Aan den Atjeh-oorlog toch moet een eind komen en wat zien we thans gebeuren?

De strijd, dien onze troepen op Atjeh hebben te voeren, is geen geregelde, maar een guerilla-krijg met alle daaraan verbonden verschrikkingen en de ellenlange opstellen van „Wekker" in de A v. p o s t waren waarlijk niet noodig, om een ieder, die weet wat de guerilla beteekent, te doen begrijpen, dat ook in Atjeh de verschrikkingen niet konden uitblijven — uitzonderings-maatregelen in het belang van de veiligheid der eigen troepen na bloedige lessen van een verraderlijken vijand, als het zoogenaamde perforeeren en het kampongonderzoek; het misbruik maken door enkelen van de noodzakelijk in zulken strijd aan onderaanvoerders toe te kennen uitgebreide bevoegdheden; de verwildering als het gevolg van het jarenlang voortbestaan van een dergelijken kamp.

En nu instede van de oorzaken van het voortbestaan van zulken ongewenschten toestand na te speuren, ziet men de publieke opinie in Nederland bewerken, om de opheffing te eischen van de noodzakelijke gevolgen.

Noodzakelijke?

Ja, de guerilla is wreed en moet wreed zijn, wil men zich het succes verzekeren.

Zouden de Engelschen ooit de Boeren-guerilla hebben gefnuikt, zonder hun concentratie-kampen, het dynamiteeren der Boerenhoeven, enzoovoort? Hebben zij kunnen voorkomen, dat hierbij ook noodelooze wreedheid voorkwam?

Heeft men de soldaten-brieven gelezen betreffende het dempen van den opstand van Herreros en Bondelzwarts in Süd-West? Ook daar kwam noodelooze wreedheid voor naast de officieele, als het opsluiten in kampen naar Engelsch voorbeeld van alle inboorlingen, die men te pakken kon krijgen, met verbeurdverklaring van al hun vee.

De Amerikanen togen gloeiende van verontwaardiging tegen den Spaanschen hidalgo ten strijde, om aan 't onmenschelijk régime op Cuba een einde te maken, maar 't eerst, wat ze op de Philippijnen deden, was 't stelsel der reconcentrados, dat door velen zooveel gevloekt, toen 't op Cuba door de Spanjaarden toegepast werd, daar in te voeren, zoodat zij bv. de door den opstand zwaar geteisterde provincie Cavite tot een „groene woestijn" *) maakten. De Spanjaarden stuurden verdachten naar het afgelegen eilandje Goeam, de Amerikanen deden 't hun na. De Spanjaarden sloten de zoogenaamde ladrones bij honderdtallen op in de Bilibid-gevangenis of garroteerden ze, voor zoover de meest daartoe in aanmerking komenden niet reeds neergeschoten waren — en Bilibid is nooit zoo zwaar bevolkt geweest als onder het Amerikaansch bestuur, dat er duizenden ladrones onder dak bracht, meerendeels voor 't leven, voor zoover ze niet opgeknoopt werden. En wat noodelooze wreedheid betreft: Waar vindt men een order als die, door den huidigen gouverneur-generaal James Smith, toen nog in de wandeling generaal Jackey geheeten, tot de troepen gericht, die de overvalling van Balagigan op Samar moesten wreken: „Mannen, het zijn geen menschen, die ge gaat bestrijden. 't Zijn beesten! Spaart man, vrouw noch kind."

En verwildering? In de Amerikaansche kazerne te Djolo vindt men de tampatjes der soldaten v e r s i e r d met de doodshoofden der gevallenen van den berg Dajo, waar de Amerikaansche troepen en scouts onder de bevelen van generaal Leonard Wood, een gewezen geneesheer nog wel, duizend Soeloeërs, mannen, vrouwen en kinderen...... deden sneuvelen.

En nu die andere guerilla, door den heer v. Kol in lugubere kortswijl zeker, — 't kan dezen afgevaardigde daarmee toch geen ernst geweest zijn? — de ontwikkeling van Formosa door Japan geheeten, waar thans op aandringen van het Japansche volk, dat een einde aan het werk wil zien, de troepenmacht van 10000 op 15000 man is gebracht, om de inboorlingen uit de kamferbosschen te verdrijven, die Japan noodig heeft. Hoe daarbij te werk gegaan wordt?......

De guerilla is wreed, dat is haar vloek: the white man's burden dien hij moet weten te dragen, waar hij in contact komt met zulke anarchistische stammen als wij helaas op Noord-Sumatra tot rede hadden te brengen.

En de hoofdzaak moest dan ook mijns inziens niet worden gezocht in het wegnemen der gevolgen, maar van de oorzaken voor het voortbestaan der Atjehsche guerilla.

De hoofdoorzaak ligt, naar mijn meening, in het ons weinig vriendschappelijk gezinde Penang, dat in hoofdzaak van den Atjehschen handel en den Atjeh-oorlog bestond, en eene vrij belangrijke kolonie Atjehsche uitgewekenen tot zich trok, die door de handelsrelatiën van Penang met Atjeh voortdurend in contact bleven met de verzetselementen aan den overwal en het vuurtje steeds aanwakkerden. De verhoogde roerigheid in Atjeh in den laatsten tijd moet dan ook als het antwoord van Penang beschouwd worden op den maatregel ten opzichte van 't goederenvervoer per stoomtram naar Olehleh getroffen, door sommigen als een fiscale maatregel, om dit middel van vervoer rendeerend te maken, afgebroken, waar mogelijk het onuitgesproken, politieke doel, den invloed van Penang op den gang van zaken in Atjeh te fnuiken, op den voorgrond heeft gestaan.

Die invloed vond mijns inziens een krachtig wapen in de onoordeelkundige belastingheffing, waardoor als het ware een premie werd gesteld op het ongebonden leven in de wildernis. De Franschen beleefden gelijke ervaring in Fransch-Congo, waar de inboorlingen hunne dorpen aan de rivieren verlieten en zich bij de stammen in het binnenland aansloten, om aan de belasting te ontkomen. De Amerikanen voerden dan ook eene directe belasting, de internal revenue-act, eerst op de Philippijnen in, toen de toestand van rust zich vrijwel geconsolideerd had, maar putten allereerst de inkomsten voor het bestuur hunner kolonie uit de zware invoerrechten, die den invoer met tot 25% belastten en door allen, ladrones zoowel als gezeten lieden, werden gedragen.

Andere oorzaken zijn m. i. de weinig afdoende bescherming, die de tot rust geneigde bevolking geniet tegen de rondtrekkende benden, en het gemis van of dan het slechts in hoogst geringe mate voorhanden nuttig effect van ons bestuur voor de rustige bevolking dier streken.

Die afdoende bescherming, men zoeke ze niet in eene onmogelijke vervorming van het karakter der guerilla — zeer zeker, noodelooze wreedheid moet worden voorkomen en gestraft, waar ze zich voordoet, maar men werpe zich hier, ver van het oorlogstooneel, niet op als rechters in eene zaak, waarvan men niet voldoende op de hoogte kan zijn, zich geen afdoend oordeel kan vormen —, maar men zoeke ze in een verdere opening van het land door wegaanleg, niet in onbetaalden of slecht betaalden arbeid, en tot dien in versterking van de Atjehsche troepenmacht, terwijl een maatregel, als invoering van het inlandsch onderwijs, op eenigszins belangrijke schaal zal strekken tot verdere pacificatie van het gewest.

Ten ware de gouverneur-generaal Van Heutsz in opdracht moge hebben bekomen, om het geheele Atjeh-vraagstuk onder de oogen te zien en niet alleen de mishandelingen; ten ware dus ook de middelen, welke tot de pacificatie der Atjehsche bevolking kunnen bijdragen en leiden, bij het voorgenomen onderzoek een bron van gezette overweging zullen uitmaken, en ten ware dan zoo Tweede als Eerste Kamer met evenveel élan, als de eerste zich op de „soldateska" wierp, bereid bevonden worden om het onmiddellijk benoodigde geld voor verschillende urgente maatregelen uit de Nederlandsche kas te verstrekken, vreezen wij, dat het Atjeh-debat van de vorige week weer tot een nieuw Pruys-van der Hoeven experiment zal leiden en de gevolgen, welke de Atjehsche guerilla steeds weer opnieuw deden aanwakkeren.

M. A. VAN HEEKEREN.

*) Eene uitdrukking ontleend aan het Amerikaansch bestuur verknochte blad, de Manila Times.

PERS-KRONIEK.

INHOUD: *Land en volk* over gebrek aan ambtenaren in Nederlandsch-Indië. — Is er belangstelling? een opwekking tot het betoonen van meer belangstelling in onze Koloniën door het *Nieuwsblad van het Noorden*. — De heer C. de Vries in het *Algemeen Handelsblad* over de emigratie afdeelingen op Java. — De *Nieuwe Courant* over de onderzoekingstocht van den gouverneur-generaal van Heutsz naar Atjeh. — *Standaard* en *Centrum* over het jongste Atjeh-debat.

L a n d e n V o l k vestigt de aandacht op 't toenemend gebrek aan ambtenaren in Nederl.-Indië en wijt dit aan het „Idenburgsche stelsel van bezuiniging, dat reeds zooveel kwaad in Indië gedaan heeft".

Zoo nu en dan werd dit zóó blindelings toegepast, dat de Indische regeering haar eigen besluiten moest herroepen, zooals niet lang geleden ten opzichte van de afgeschafte toelagen aan de bestuursambtenaren op Sumatra. Daarmede is blijkens eigen getuigenis een onrecht hersteld op stoffelijk gebied, maar daarmede is de ontevredenheid niet weggenomen, die tegenwoordig in vele ambtenaarskringen heerscht. Maar wat het ergste is: deze ontevredenheid is ook buiten Indië bekend geworden en weerhoudt de beste elementen in Nederland om in Indischen staatsdienst te treden.

L a n d e n V o l k wijst er dan op, dat in Indië gebrek heerscht aan ambtenaren bij 't binnenlandsch bestuur, dat er incompleet is aan officieren en aan officieren van gezondheid, wier studietijd 6 à 7 jaar bedraagt en die daarna een bezoldiging erlangen, die men, den studietijd in aanmerking genomen, belachelijk zou kunnen noemen.

„Bij justitie is het gebrek aan ambtenaren reeds zoo groot," gaat het blad verder, „dat men bijna van een stilstand in rechtszaken zou kunnen spreken. Als lokprijs is voor uitrusting een som van *f*2500 beloofd; het bekende Indische examen tijdelijk afgeschaft en toch komen er niet voldoende ambtenaren en weet men bij de landraden en de rechtbanken niet, hoe door een achterstand van jaren heen te komen, zeer ten ongerieve van het rechtzoekend publiek.

Bij het onderwijs is het al niet beter. Voor de in 1908 te openen scholen voor Chineezen zijn meer dan 100 onderwijzers noodig, terwijl er geen beschikbaar zijn. Nu heeft de Minister van Koloniën eenige Indische onderwijzers met verlof in Nederland als wervers doen optreden in plaats van de positie der onderwijzers afdoende te verbeteren.

Aan sommige hoogere burgerscholen zijn één-derde van het onderwijzend personeel onbevoegden, onderwijzers, die men aan de lagere school onttrokken heeft en waarbij zij feitelijk niet gemist kunnen worden. Voorstellen tot verbetering der leeraarstraktementen zijn reeds sinds jaren „in overweging" en intusschen komen er geen leeraren meer uit Nederland of wel leeraren, die men in Nederland zou laten beginnen aan een klein schooltje!"

Zoo is het in alle ambtenaarskringen, behalve in de allerhoogste, waar de bezuiniging niet is doorgedrongen. „Maar," zegt Land en Volk, „met bezorgdheid vraagt een ieder, die Indië lief heeft, zich af: wat zal op die wijze de toekomst brengen? Zal men het Idenburgsche stelsel blijven toepassen, totdat de geheele regeermachine moet worden stop gezet?

***

Is er belangstelling? vraagt het N i e u w s b l a d v/h N o o r d e n naar aanleiding van de behandeling der Indische begrooting in de Kamer. Het blad gelooft, dat het hiermede povertjes gesteld is en doet daarom een oproep tot den breeden kring van zijn duizenden lezers hooren om hen tot meer belangstelling in onze koloniën op te wekken.

„'t Is jammer, zegt het blad, dat 't noodig is. Als er over onze koloniën, die ons land hebben rijk gemaakt, en die nog oorzaak zijn, dat we in de eerste rij der 2de rangsstaten meetellen, gesproken wordt, moest er intense belangstelling zijn, moest men meeleeven, moest men in staat zijn om te volgen, te controleeren zelfs wat er gezegd wordt. Men moest blijk geven, dat men weet, dat ons koloniaal rijk een onzer kostbaarste bezittingen is, ja, een der kostbaarste koloniën van de wereld, die alle mogendheden ons benijden.

Men *moest* ja, maar de groote hoop *kan* 't niet. Het is helaas een waarheid, dat verreweg 't grootste deel van ons volk van Indië geen flauw begrip heeft. In zijn jeugd heeft men er wel eens 'n kaart van gezien; men heeft gehoord van Atjeh, herinnert zich misschien nog generaal Van Swieten of Karel van der Heijden, weet nog vaag van Lombok te spreken, heeft nog misschien een ietwat levendiger herinnering van de tocht door de Gajoelanden, kent de namen van den gouverneur Van Heutsz en van den dapperen kapitein Christoffel, weet misschien ook nog van Multatuli, die zoo'n mooi boek schreef, en heeft verder nog hier en daar wat verwaaide namen en begrippen in zijn geheugen, die met al het voorgaande een soort van haringsla vormen, en daarmee houdt het bij de meesten op.

Er komt wat kentering ten goede, maar veel is er nog niet van te merken. Al te weinig wordt nog de groote verantwoordelijkheid gevoeld, die ons volk draagt in verband met ons koloniaal bezit en te weinig aandacht wordt er meestal nog geschonken aan het koloniaal debat in de Tweede Kamer. 't Is waar, de wijze, waarop dat debat wordt voorbereid, animeert niet. De enorme massa papier, waarin de begrooting met het koloniaal verslag wordt verzonden, lokt niet uit om te lezen en de uittreksels, die de bladen van dit lijvig werk kunnen geven, zijn te beknopt om veel waard te zijn; maar toch, bleek er maar meer belangstelling bij ons volk, dan zou dit wel anders worden.

En ook het debat in de Kamer zelf is nog niet, wat het wezen moet. Haast al van te voren is te zeggen, wie zooal het woord zullen voeren, wat Van Kol zal zeggen, hoe sarcastisch De Stuers zal zijn, wat Boogaerdt, Van Deventer en andere koloniale specialiteiten in het midden zullen brengen; hoe van Rechts de opium-regie gehekeld zal worden en zendingskwesties zullen worden in het debat gebracht; hoe van uit den financieelen hoek over belastingen zal worden gesproken en van alle zijden op verbetering van „het lot van den inlander" zal worden aangedrongen. Maar ook al weet men dit vooruit en al meent men, dat dit alles weinig of geen resultaat zal geven, toch mag dit geen reden zijn om met een onverschilligheid, die Multatuli het publiek zijn verachting deed toeroepen, al deze dingen voorbij te gaan.

Wij moeten ons meer met Indië bemoeien. 't Is onze kolonie, een bron van groote inkomsten voor ons volk, een land van groote toekomst tevens. Onze zonen gaan er heen, niet alleen om te vechten met oproerige of vijandige volken, maar ook om te ontginnen wat nog braak ligt en te exploiteeren wat daarvoor reeds in aanmerking komt. En dat is zooveel, daar in dat groote land, waarin Nederland meer dan 50 keer besloten kan worden, is plaats

voor meer energieke jonge mannen dan Nederland kan leveren. Daar kan meer kapitaal met kans op succes worden vastgelegd, dan in de laatste drie jaren op onze beurzen in Amerikaansche sporen is verspeeld. Daar is op 't gebied der volksontwikkeling nog zooveel te doen. Daar kunnen, zoo schrijft het „Nieuwsblad van het Noorden" ten slotte, de groote cultures nog bijna onbegrensd worden uitgebreid, daar is in één woord nog niets compleet en alles nog in wording en wij zijn de aangewezen natie om dat alles te doen."

* * *

In het Alg. Handelsblad geeft de heer C. de Vries in een tweetal artikelen beschouwingen over de irrigatie-afdeelingen op Java. De schrijver bepaalt zich niet alleen tot het aantoonen van het nut dezer zaak, maar gaat zelfs terug tot het jaar 1888, om van dat tijdstip af een historische beschrijving te geven, hoe zij tot stand gekomen en welke resultaten reeds verkregen zijn.

Ten slotte komt hij dan aan hetgeen op de Indische begrooting voor 1908 voor dit doel is uitgetrokken en vervolgt:

„Blijkens de stukken der Indische begrooting voor 1908 zal nu krachtig op dien weg worden voortgegaan.

Bij de Tweede Nota van wijzigingen betreffende die begrooting zijn gelden aangevraagd ten doel hebbende om met ingang van 't jaar 1908 aan de bij wijze van tijdelijken maatregel opgerichte irrigatie-afdeeling Serang, met toevoeging daaraan van de afdeelingen Blora (residentie Rembang) en Kendal (residentie Semarang) en van kleinere gedeelten van Pekalongan, Kedoe en Soerakarta en daartegen met afscheiding van de afdeeling Rembang, — eene definitieve organisatie te geven. Het personeel zal bestaan uit 4 ingenieurs, 10 opzichters en 35 mantri's; de kosten voor het personeel, voor den dienst der opnemingen en voor het gewoon onderhoud, 't toezicht, de bediening en de bewaking der werken worden geraamd op een bedrag van ƒ229.777. Van deze uitgave zijn reeds in de begrooting begrepen verschillende uitgaven tot een totaal bedrag van ƒ49.452, zoodat nog op de begrooting moet worden gebracht: ƒ229.777 — ƒ49.452 = ƒ180.325.

De tegenwoordige kosten van de bij wijze van proef werkende irrigatie-afdeeling Serang bedragen in het geheel ƒ181.521 's jaars, zoodat de feitelijke vermeerdering van uitgaven slechts bedraagt: ƒ229.777 — ƒ181.521 = ƒ48.256.

Bij de Derde Nota van wijziging wordt voorgesteld de instelling van eene irrigatie-afdeeling Pemali-Tjomal, die bijna het geheele gebied, uitmakende de residentie Pekalongan, zal omvatten. De totale oppervlakte aan bevloeide gronden kan worden gesteld op 200.000 bouw — waarvan 16000 bouw voor de suikercultuur wordt gebezigd —, terwijl meer dan de helft reeds van geregelde bevloeiingswerken is voorzien. Na voltooiing van eenige in uitvoering zijnde werken en met inbegrip van de te verbeteren Goeng- en Koemisik-bevloeiing, zal men hier een aaneengesloten geheel van 170.000 bouws aantreffen, waarvan de irrigatie op technische wijze is tot stand gekomen.

Het is duidelijk, dat het hoogst gewenscht — zooal niet noodzakelijk — is, om deze belangrijke werken, die tonnen gouds gekost hebben, ook na de voltooiing te laten onder direct technisch beheer. De jaarlijksche uitgaven kunnen geen bezwaar zijn: zij worden becijferd op ƒ190.000. Maar voor het bij de bestaande werken geëmployeerd personeel en voor het onderhoud dier werken wordt echter thans reeds een som van ƒ122.200 's jaars besteed, welk cijfer, ook al werd niet besloten tot de oprichting der irrigatie-afdeeling, vermeerderd zou moeten worden met ƒ47.624. Die oprichting zal dus slechts eene meerdere uitgave van ƒ190.000 — (ƒ122.200 + ƒ47.624) = ƒ20.176 vorderen. Die verhooging van uitgaven voor de nieuwe irrigatie-afdeeling zal voor een groot deel worden gecompenseerd door een aan de belanghebbende particuliere landbouw-ondernemingen op te leggen retributie.

Hierop dient in het bijzonder de aandacht te worden gevestigd. Die ondernemers hebben ook een groot belang bij een richtig beheer met betrekking tot de waterverdeeling. Soms zelfs vrijwillig hebben zij aangeboden om in de kosten van dat beheer bij te dragen. In verschillende gedeelten van Java zijn in dat opzicht gedurende de laatste jaren regelingen getroffen; het blijkt nu tevens, dat de Indische Regeering een algemeene regeling van het retributievraagstuk beoogt.

Vermelden wij ten slotte nog, dat het in de bedoeling der Regeering ligt —, blijkens de Memorie van Antwoord — om op de begrooting voor 1909 gelden aan te vragen voor de oprichting van eene irrigatie-afdeeling Tjimanoek, en waarschijnlijk ook voor die eener irrigatie-afdeeling Madioen-rivier en voor de uitbreiding van de irrigatie-afdeeling Serajoe over geheel Kedoe — dan kan met grond de verwachting worden uitgesproken, dat aan de lijdensgeschiedenis met betrekking tot de oprichting van zulke nuttig werkende inrichtingen als de irrigatie-afdeelingen, een einde zal zijn gekomen."

* * *

In de Tweede Kamer liep bij de behandeling der Indische begrooting een groot deel van de discussie over den toestand in Atjeh, die in de laatste tijden blijkbaar niet zoo heel schitterend is; hier en daar zelfs onrust verwekt. De pacificeering, zegt Het Centrum:

„De pacificeering blijkt telkens meer wensch dan werkelijkheid te zijn, en zoo gaat het nu reeds een paar jaren lang.

Aan wie de schuld?

Er werden gisteren in de Kamer harde noten gekraakt over ons beleid.

O. a. voerde de heer De Stuers het woord en dan weet men, dat er krasse dingen gezegd worden.

Ons optreden schijnt eenerzijds onvoldoende aan kracht, anderzijds overmatig aan harde, veel te harde maatregelen te zijn.

Maar dat de schuld voor den onbevredigden stand van zaken op Atjeh nu enkel en alleen aan onzen kant zou zijn, is niet aan te nemen.

Er is een gevaar, dat, evenals in alle andere deelen van ons Oost-Indisch bezit, ook in Atjeh onze positie voortdurend bedreigt: de Islam.

Op dit gevaar werd ook nu weer en terecht door eenige sprekers gewezen.

Het Islamisme is voor en na de grootste bedreiging voor ons koloniaal bezit."

* * *

Dat de Regeering den stand van zaken op Sumatra ernstig inziet, blijkt wel uit het feit, dat op haar verzoek Gouverneur-Generaal Van Heutsz een inspectiereis naar Atjeh ondernemen zal. De N w. C t. is over die inspectie in haar nopjes, vooral om de volgende twee redenen:

„Ten eerste omdat het bezoek van Van Heutsz aan Atjeh aanleiding zat geven tot het indienen van een rapport aan de Kamer, hetwelk zich, naar wij hopen, niet alleen zal uitstrekken tot „het optreden van onze troepen," gelijk de heer IJzerman het in zijn motie uitdrukt, maar dat den geheelen toestand, den ganschen stand van zaken in Atjeh zal bestrijken.

Een groote fout is toch, dat noch het land, noch de Kamer weten, hoe het er op het oogenblik in Atjeh uitziet en zij desniettegenstaande de eindverantwoordelijkheid voor wat daar gebeurt dragen. Soms krijgt men zelfs den indruk, dat de Minister niet veel wijzer is dan zij, die hij inlichten moet. Het indienen eener heldere, bondige Memorie, waarin behalve een beschrijving van den huidigen toestand ook een blik wordt gegeven op de plannen der Indische Regeering ten opzichte van het gewest, is urgent.

Ten tweede achten wij de reis van Van Heutsz nuttig, omdat er zoo duidelijk, vooral wie zulks aangaat, het beginsel der Regeering uit zal spreken, dat wreed en willekeurig optreden, gelijk ongetwijfeld nog meermalen voorkomt, als een zwaar, de meest krasse middelen tot tegengang wettigend, misdrijf moet worden opgenomen."

* * *

Onder het opschrift „Barbaarschheden" driestart de Standaard:

„De geruchten, dat ons leger in Indië zich, voornamelijk in Atjeh, niet conform den eisch van het Christelijk krijgsrecht gedraagt, houden aan, en ook in de Tweede Kamer hebben ze hun tolken gevonden in de H.H. De Stuers en Van Kol.

Dit laatste juichen we toe, in zooverre niet scherp genoeg over zulk kwaad, indien het blijkt te bestaan, dezerzijds de contrôle kan gaan.

Toch mogen de leden der Kamer niet vergeten, dat er luistervinken zijn, die zulke debatten gretig aangrijpen om onzen goeden naam als Koloniale mogendheid in ernstige verdenking te brengen.

Vooral in Engeland is men daar fel op. En gelijk we nog onlangs herinnerden, doet ook de heer Roland de Marès in de Indépendance daaraan mee.

In zooverre zou het zelfs aanbeveling verdienen, zulke beschuldigingen tegen ons Indisch Leger niet in publieke zitting, maar in Comité-Generaal te behandelen. Dan is men zelfs nog vrijer in het produceeren van zijn bewijzen.

Nu is de Minister wel verplicht de houding van ons leger, ook al zijn er gegronde aanmerkingen te maken, zoo goed zoo kwaad 't kan, te verdedigen.

Dit klemt te meer waar het Oostersche toestanden betreft. Over alle Koloniale mogendheden vallen keer op keer klachten, dat ze te wreed tegenover de inboorlingen optreden. Men kent Blunt's aanklacht tegen het Engelsche proces te Denshawai in Egypte, en men weet welke krasse maatregelen nog onlangs door John Morley in Voor-Indië genomen zijn.

Oostersche toestanden gedoogen helaas niet, ridderlijk op te treden gelijk in een Europeeschen oorlog. Men staat met enkele duizenden tegenover millioenen. En verloor men ook maar een oogenblik zijn hoog prestige, zoo stond moord op groote schaal voor de deur. Maar juist daarom is 't zoo noodzakelijk, dat de contrôle steeds uitmake, of de maatregelen, waartoe men overging, in strengen zin noodzakelijk waren.

En die contrôle nu is niet op doortastende wijze uit te oefenen, indien men bij het Kamerdebat tegenover onze buitenlandsche belagers onvrij staat door de publiciteit.

Ons leger kan geroepen zijn tot daden, die in Europa ondenkbaar waren. Maar juist dit kan ons leger verleiden om de wet der humaniteit, ook buiten noodzaak, te verzaken.

En daartegen moet van uit Nederland streng en ernstig gewaakt."

Uit de Oost-Indische Mail.

De minder goede geest in het Indische Leger.

In de Javabode van 17 Oct. j.l. lezen wij:

Korten tijd na de geheimzinnige conferentie, door den legercommandant met de afdeelingschefs en de brigade-commandanten in het Hertogspark gehouden, werden door de brigade-commandanten dito geheimzinnige vergaderingen belegd met de tot hun ressort behoorende korpscommandanten, die daarna op hun beurt weer hun onderhebbende compagniescommandanten bij elkaar riepen op zóódanig geheimzinnige plaatsen, dat wij ze niet bij name durven noemen.

Naar men, aan bovengenoemd blad mededeelde, werd hoofdzakelijk ter sprake gebracht de minder goede geest in het leger, zoowel onder officieren, als onder minderen, blijkende o. m. uit den toon van verschillende uitingen uit den boezem van het leger in de Indische pers, uit de oprichting van den Soldatenbond, enz., alsmede, ten gevolge van een en ander, de verslapping der krijgstucht.

Als besproken middelen, om daarin verbetering te brengen, werden o. a. genoemd, dat de compagniescommandanten wat meer hunne aandacht moeten wijden aan de opleiding der jongere officieren en dezen in hunne dienstverrichtingen wat meer moeten controleeren, en dat met meer ernst moet gestreefd worden naar het voorkomen van gegronde klachten der minderen, voornamelijk ook in zake de „menage". Ook werd opgemerkt, dat — hoewel volgens de nieuwere begrippen de „gesloten exercitiën" zoo min mogelijk beoefend mogen worden — het toch geen kwaad kan om van tijd tot tijd eens „flink" te laten aanpakken en bij het geven van bevelen er vooral op te letten, dat zij correct worden uitgevoerd, kortom de puntjes moeten wat beter op de i's gezet worden.

Wij gelooven, merkt de Javabode op, dat men in deze het juiste pad heeft ingeslagen. De meerdere moet er naar streven het vertrouwen zijner minderen te winnen en er voor zorgen, dat de soldaat hem leert eerbiedigen, niet alleen als meerdere in rang, kennis en geoefendheid, maar vooral ook als meerdere in stipte plichtsvervulling.

Zulks legt aan de meerderen groote verplichtingen op en eischt in de allereerste plaats een uitmuntend voorbeeld van de zijde der officieren.

Bij een gesprek over dit onderwerp met een hooggeplaatst officier bleek der redactie, dat juist aan die plichtsvervulling der officieren nog wel eens wat ontbreekt, waaraan de op dit gebied althans tegenwoordig meer dan liberale opleiding aan de inrichtingen van militair onderwijs, speciaal de koninklijke militaire academie, niet vreemd schijnt te zijn, en hetgeen ook — volgens onzen zegsman — een der naweeën zou zijn van onder den vorigen legercommandant heerschende verkeerde en overdreven opvattingen van het zoogenaamd „aankweeken van initiatief", een mooi ding op zichzelf, maar dat helaas al te veel gebruikt wordt om eigen gebreken te bemantelen.

De vroeger reeds door het blad medegedeelde invoering van het ambt van „kapitein van de week" schijnt mede een gevolg te zijn van de gehouden besprekingen der legerautoriteiten.

* * *

De uitgeleverde kassier van de **firma van Nierop & Co.** moet, volgens het Soer. Hbld., rare stukjes vertellen van zijn vroegere chefs. O. m. houdt hij stokstijf staande, dat deze hem gebruikten om te knoeien (sic); dat de buit grootendeels in hun handen bleef (!) en hij dus alleen een werktuig zou zijn geweest. Toen hij eindelijk eens iets voor zichzelf gegapt had, had men hem dat kwalijk genomen. En hij zou 't wel bewijzen ook. Vader en hij waren onschuldig, op een kleinigheid na; dat kwam niet in aanmerking bij al die andere boeverijen, door hem op last bedreven.

„Over 14 dagen ben ik vrij," zei hij bij 't van boord gaag tegen een landgenoot, „en zitten er anderen in de boei. En dan ga ik weer naar Singapore, waar men, met het oog op mijn korte afwezigheid, mijn betrekking voor me open houdt!"

Of de blagueur voor den landraad ook zoo'n groot woord zal hebben?

Noesa Kembangan.

Van iemand uit Tjilatjap vernam het Soer. Hbd. het volgende:

Heel veel is van Tjilatjap naar elders overgebriefd omtrent de booze plannen der dwangarbeiders op Noesa Kembangan, die den toeleg zouden koesteren Tjilatjap tijdens de poeasa af te loopen.

Zoo'n vaart zal het nu, volgens hen, die hun kalmte hebben bewaard en eens ernstig op kondschap zijn uitgegaan, wel niet loopen, maar dat er onder de dwangarbeiders op Noesa Kembangan ernstige ontstemming heerscht, kan niet worden ontkend.

De zaak is deze: De Atjehers, die op Noesa Kembangan zitten, zijn voor een zeer groot deel — zoo zeggen zij althans — geen dwangarbeiders, in den zin van wegens bepaalde misdrijven gestrafte boeven, maar kerels, wier aanwezigheid in hun

eigen land niet langer wenschelijk werd geacht, en die daarom verbannen werden. Het zijn meestal lieden, die zich aan de „misdaad" schuldig maakten, zich tegen het pacificatiewerk op Atjeh met geweer en klewang te verzetten.

Het zijn dus verbannen vijanden en geen dwangarbeiders. Het gouvernement scheert deze lieden, als zij niet van adel zijn, echter over één kam. Niet aldus de Atjehers zelf; dezen noemen zich „verjaagden uit hun land", wien Noesa Kembangan als verblijfplaats is aangewezen.

Als wij hier niet willen werken, zeggen zij, maar ons zelf kalmweg willen laten verhongeren, kan de regeering van N.-I. daar niets aan doen. Wij willen echter wèl werken, om in ons onderhoud te voorzien, maar niet gedwongen, als dwangarbeiders. Dat men opzichters over ons aanstelt, spreekt vanzelf; die moeten ons leeren, hoe wij het werk moeten doen, maar wij wenschen behandeld te worden als gewone koelies op een koffie- of theeland, niet als gestraften onder kettingmandoers.

En wie van de opzieners meent, dat hij andere rechten op ons heeft dan als leermeester en controleur, wordt zijn positie spoedig duidelijk gemaakt."

Zoo redeneeren de Atjehers op Noesa Kembangan Of zij recht hebben om zoo te spreken kunnen wij niet nagaan.

Maar vast staat, dat er verbittering onder hen heerscht en dat de opzieners, die voor 'n zeer zware taak staan, geen voldoende bescherming van regeeringswege genieten. Die lieden zijn geen oogenblik hun leven zeker, en — al geschiedde ook de overtocht van een tiental bannelingen naar den vasten wal, kort geleden, geheel zonder de bedoeling om de Tjilatjapsche Europenen te lijf te gaan — de kerels liepen het eerst naar een huis vol prostituées —, dat neemt niet weg, dat er evengoed 1000 hunner met kwade bedoelingen kunnen oversteken en dan is toch de aanwezigheid van zooveel verbitterde elementen, verbannen uit een land, waarmee wij reeds tientallen jaren in oorlog zijn, en die bijna allen een bloedwraak koesteren, een blijvend gevaar voor **Tjilatjap.**

De regeering is verplicht, wil zij haar standpunt tegenover deze Atjehers handhaven, er voor te zorgen, dat zij geen kwaad kunnen doen. En daarvoor moet er een krachtige bewaking, òf door politie òf door militairen op het eiland zelf in het leven worden geroepen, met consignes als in de Fransche strafkoloniën gelden. Dat is de weg.

Werving van Chineezen voor de S. S.

Een correspondent schrijft uit Solo aan het Soer. Handelsblad:

De Chineesche gemeente te Solo ontving van haar hoofd, den majoor-titulair Beh Kwat Koen, de mededeeling, dat deze door den adjunct-chef der vierde afdeeling der S.S. Sloos is aangezocht, zijne medewerking te verleenen tot werving van jonge Chineezen voor den stationsdienst der S.S. Indo-Chineezen kunnen er geplaatst worden; eerst als leerling-stationsbediende zonder tractement. Na eenigen tijd en na afgelegd examen als stationsbediende op ƒ 10 's maands, tot een maximum van ƒ 50 's maands.

Eén en al verbazing onder de Chineezen in de Kamp, op Waroong-Pelem en Tjoijoedan! Hoe die Chineezen zoo ineens lakoe kunnen zijn? Ze zijn zich wel bewust van hunne superioriteit in handelszaken, maar stationsbediende spelen bij de S.S., neen maar, dat is iets nieuws, daar moet bepaald iets achter steken, minder aangenaam voor inlanders, om van Indo's niet te spreken.

Het 30-jarig bestaan der Semarangsche hoogere burgerschool

Het 30-jarig bestaan der Semarangsche hoogere burgerschool werd feestelijk herdacht met een gecostumeerd bal.

„Nimmer te voren zagen wij in Indië — aldus de verrukte Locomotief-verslaggever — zoovele en zulke mooie kostuums bijeen. Er waren er honderden, en onder die honderden, tientallen, waar tusschen de dames, die de jury uitmaakten, niet dan na herhaalde revue's hare keuze konden doen. De directeur der hoogere burgerschool en vijf leeraren vormden met hunne dames een groep Swells uit koning Lodewijk Napoleon's tijd en hadden daarmede een buitengewoon succes; de wijd uitloopende hoeden, de jassen met de ruime schooten, kniebroeken en de gegespte schoenen waren onberispelijk; de flattante robes met hooge ceintures der dames werden gracieus gedragen; en de directeur zelf, met zijn grijze pruik en kromme lange pijp, bewoog zich den ganschen avond zoo goed in den stijl van zijn kostuum dat hij aanhoudend echt komische effecten bereikte, waarmede men zich terdege amuseerde. 't Was overigens een schitterend kleurenspel, een gewoel van personagiën uit alle landen en uit alle tijden, een feest van grillige phantasie, een lust en een vermaak voor 't oog. Ofschoon het avondfeest niet was aangekondigd als een bal-masqué, is het dat toch inderdaad ten volle geweest. De beste bals-masqué in Nederland zijn die van 's-Gravenhage en die van „Limburgia" te Amsterdam, en wij kunnen met een gerust hart zeggen, dat dit bal voor zooveel de keuze en de uitvoering der kleederdrachten betreft, met die feesten kon wedijveren."

[illegible]

De Locomotief, het overdreven **„onderwijs-voor-inlanders-gedoe"** zijdelings afkeurende, zegt o. a.:

„De meerdere opbrengst der middelen had niet alleen mogen worden besteed aan verhoogingen van de posten voor Inlandsch onderwijs, Indisch credietwezen et cetera, maar ook en vooral ter geleidelijke verlaging van de Indische belastingen. Bij de beantwoording van de vraag, of men te Semarang van de Inlanders mocht vergen, dat zij iets zouden betalen voor het eerlang in de kampongs te verschaffen Oengaran-drinkwater — Loc. van 20 Sept. jl. — is op grond van vertrouwbare cijfers voorgerekend, dat de Inlander te Semarang per jaar 13¾ procent van zijn inkomen aan belastingen opbrengt. In werkelijkheid is dat percentage zelfs nog hooger; een gewone huiskoetsier bijvoorbeeld met ƒ12½ maandelijksch tractement betaalt aan bedrijfsbelasting, afkoop heerendiensten, afkoop gerdoediensten en loon voor den dessaschrijver ƒ22 per jaar, d. i. 14% van zijn inkomen! Daarbij is dan nog geen rekening gehouden met het feit, dat de Inlander te Semarang nog ongeveer ƒ12 per jaar betaalt voor den grond, waarop zijn huisje staat.

Deze exorbitante heffingen moeten geleidelijk verlaagd worden."

Het blad hoopt op beter door de decentralisatie:

„Nu in 1908 in alle residentiën gewestelijke Raden zullen worden gevestigd mag met eenigen grond verwacht worden, dat in 't algemeen met minder geld hetzelfde resultaat als thans zal worden bereikt. Er komt dus — als de gewestelijke Raden hun plicht doen en waken tegen het wegsmijten van geld — over geheel Java een vrij groot bedrag jaarlijks vrij en deze winst — die zuiver 't gevolg zal zijn van beter beheer — zou kunnen worden besteed aan de geleidelijke vermindering van den belastingdruk op den Inlander zonder dat de Indische begrooting daarvan eenige schade zou ondervinden. In de eerste plaats zou het hoofdgeld in aanmerking komen voor afschaffing. Het verlagen van het schandelijk hooge bedrag, dat de Inlander in den vorm van belastingen opbrengt, moet ons meer waard zijn dan eenige verbeteringen in de plaatselijke toestanden!"

Westindische Berichten.

Suriname. Blijkens het in het Gouv. Adv. Blad opgenomen overzicht van de opbrengst der middelen over de maand Augustus l.l. en vorige maanden, geeft het resultaat in genoemde maand zeker aanleiding tot tevredenheid, waar de beide hoofdmiddelen, invoerrechten en accijns op het binnenlandsch gedistilleerd, vereenigd weer omstreeks 5000 gulden meer opbrachten dan het twaalfde deel der raming voor een heel jaar, maar opmerkelijk is het, waar de Augustus-maand anders, wat de goud-belasting betreft, bij de koloniale kas steeds dubbel goed aangeschreven stond, nu in dit jaar en die maand nagenoeg 3000 gulden minder uit dien hoofde werd ontvangen dan ten vorigen jare. Even opmerkelijk staat echter daartegenover de vlucht, die de balata-industrie blijkt te nemen, waar in de afgeloopen Augustus-maand niet minder dan 13801 gulden aan vergunnings- en concessierecht enzoovoort van die industrie binnenkwam, zoodat in de eerste acht maanden van dit jaar uit dezen hoofde reeds nagenoeg 70000 gulden werd geïnd of het dubbele van het voor het geheele jaar geraamde bedrag.

Gelijken tred met den achteruitgang in de opbrengst der goud-belasting houdt de vermindering in de uitkomsten van het middel, verkregen uit vergunnings- en concessierecht tot het ontginnen van delfstoffen op domeingrond. Wij twijfelen echter niet of we hebben hier te doen met een tijdelijke stagnatie in de uitvoering van plannen in afwachting van de doortrekking al of niet van den spoorweg tot Dam. Zoodra zal deze doortrekking niet zijn vastgesteld, of we zullen ook dit middel en tevens de goudbelasting weer ruimer zien vloeien, terwijl ook de koloniale spoorwegen er wel bij zullen varen, die nu half gereed en slechts voor enkele placers bruikbaar, nog steeds niet opleveren, wat men daarvan verwachtte. Mogelijk, dat nu in October de stations aangewezen werden, waar het verplichte goederenvervoer aanvangt voor een twintigtal met name genoemde placers, ook in de opbrengst der spoorwegen in de laatste maanden van dit jaar verhooging zal zijn waar te nemen.

Onze verwachting, dat ook Augustus evenals Juli wat de invoerrechten aangaat, een bijzonder gunstige maand voor de koloniale kas zou zijn, heeft zich niet bewaarheid. De handel heeft blijkbaar in Juli reeds zijn extra-voorraden voor de komende verhooging van rechten ingeslagen.

Wij meenen echter wel aan de verwachting te mogen vasthouden, dat dit middel door de betere cacao-productie en den hoogeren voor het product gemaakten prijs, maar vooral ook door de te verwachten belangrijke immigratie steeds meer zal rendeeren.

Over deze immigratie, met name de emigratie van Javanen naar Suriname, merkte Onze West in haar nummer van 28 Sept. l.l. het volgende op:

Vele planters verkeeren in de onderstelling, dat het weinig of geen moeite kost om een groot aantal Javanen over te halen als emigrant naar Suriname te trekken en dat dus de aanvragen van het Immigratie-Departement vrijwel ongelimiteerd zouden kunnen zijn.

Het zal daarom belanghebbenden vreemd zijn te vernemen, dat gedurende de laatste jaren de aanvraag naar Javaansche werkkrachten voor de Britsche bezittingen, de Straits en Suriname, steeds grooter is geweest dan het aanbod van emigranten en dat geen emigratie-kantoor op Java bij machte is geweest om gedurende de maanden Maart tot September hunne opdrachten in eenigszins gevoeglijken tijd uit te voeren

Gedurende 1906 emigreerden door tusschenkomst van emigratie-agenten plm. 18000 Javanen, op een bevolking van minstens 25 millioen een zeer klein percentage.

Waarom nu bij de bekende overbevolking 't aantal emigranten betrekkelijk zoo gering blijft, daarvoor kunnen verschillende redenen worden aangevoerd, waarvan de volgende echter de voornaamste zijn:

1. de gehechtheid van den Javaan aan zijn geboortegrond;
2. de weinige energie van den inboorling op Java om zijn bestaan te verbeteren, zijn tevredenheid zelfs met een armzalig lot;
3. de gemakkelijkheid om niettegenstaande de overbevolking, door geregelden arbeid een voldoend bestaan te vinden;
4. de groote fouten, welke de werving bij de thans bestaande regeling aankleven;
5. de voor het meerendeel armoedige toestand, waarin zij die emigreeren later terugkeeren.

Wat punt 4 betreft, daarin zal binnenkort verbetering worden gebracht door het vaststellen van de in bewerking zijnde wervings-ordonnantie.

Na dus in het kort er op gewezen te hebben, dat het aantal Inlanders genegen om te emigreeren volstrekt niet zoo groot is als wellicht gedacht wordt, wenschen we er de aandacht op te vestigen, dat eene aanvrage van 1450 emigranten voor Suriname gedurende de maanden April tot Augustus met de voor deze kolonie noodzakelijke keurings-voorwaarden, werkelijk zeer belangrijk moet worden genoemd

Zooals thans de keuringen zijn geregeld, worden in de Binnenlanden minstens 30% van de aangeworven arbeiders afgekeurd. Bij de keuring door den Geneeskundig Inspecteur te Semarang worden ten hoogste 50% voor emigratie naar Suriname geschikt bevonden, bijgevolg worden van alle aangeworven koelies slechts 35% geschikt geoordeeld en moesten dus om 1450 emigranten bijeen te brengen ruim 4100 worden aangeworven. Als men daarbij in aanmerking neemt, dat een deel der aangeworvenen wel naar Deli, doch niet naar Suriname wil gaan dat gehuwden met kinderen zelden of nooit te bewegen zijn om naar Suriname te gaan, omdat de vrouw van een gehuwd paar ook contract moet sluiten, terwijl van de gehuwden voor Deli alleen de man het contract teekent en bovendien de wervers niet mede willen werken tot de aanwerving van gehuwden met kinderen voor deze Kolonie, omdat de kans groot is, dat òf de man òf de vrouw of een der half volwassen kinderen wordt afgekeurd en bijgevolg het risico van den werver daardoor zeer groot wordt, zoo is het geen overdrijving indien we hier mededeelen, dat om te kunnen voldoen aan de aanvrage voor dit verschepingsseizoen — 1450 arbeiders — ongeveer 8000 Javanen zullen moeten worden aangeworven.

Ook de verhouding der geslachten, 50 vrouwen op 100 mannen, leverden een bezwaar op voor de emigratie en is daarom gebracht op 65 vrouwen per 100 mannen. Bij een der laatst aangevoerde transporten was het aantal vrouwen gelijk aan dat der mannen.

Deze verhouding wordt voor de planters, die voor de vrouwen evenveel verschuldigd zijn aan het Immigratiefonds als voor de mannen, doch er weinig werk van gedaan krijgen, wel wat bezwarend.

Zooals uit het aangevoerde blijkt, hadden we, vooral dit afgeloopen jaar, met vele moeilijkheden in de werving te kampen.

Het is te hopen, dat de nieuwe ordonnantie tot een geheele hervorming der werving zal leiden en een einde maken aan alle bestaande geknoei en kwade praktijk, welke die werving thans aankleven en haar de sympathie hebben doen verbeuren van alle weldenkende ambtenaren van binnenlandsch bestuur, die haar daarom onder de bestaande omstandigheden eer tegenwerken dan bevorderen.

Dat het gevolg van een reorganisatie zal zijn, een kostbaarder werving, kan nu reeds worden voorspeld, doch de zekerheid, dat daardoor een einde zal komen aan het geknoei, is ongetwijfeld wel eenige geldelijke opoffering waard, vooral als we daardoor meer medewerking kunnen verkrijgen dan thans het geval is.

Van vreemde Koloniën.

Peper-cultuur in Serawak. Onder de uitvoerproducten van Serawak, het rijk van radja Brooke in Noord-Borneo, neemt de peper een voorname plaats in. Deze wordt er door Chineesche planters verbouwd, die nu naar het schijnt, volgens de Straits Budget ten minste, voor het meerendeel hunne aanplantingen in den steek hebben gelaten en er tus-

schen uit getrokken zijn, daar ze niet aan hunne verplichtingen kunnen voldoen, tengevolge van de voortdurend dalende marktwaarde van hun product, waarvoor in 1903 nog 45½ cent per Engelsch pond ter Londensche markt werd betaald, terwijl de prijs in September laatstleden tot 26 cent per Engelsch pond was gedaald, nog altijd 10 cent hooger dan wat de peper in 1893 bedong, maar de rijzing in 1903 had aanleiding gegeven tot uitbreiding van de aanplantingen in Serawak op groote schaal, in de hoop, dat de prijs zich zou staande houden.

Het bestaan dezer cultuur in Serawak schijnt hierdoor ernstig bedreigd.

Wanneer men het wisselvallig lot der zoogenaamde rijke cultures in tropische landen nagaat en hoe telkenmale, 't zij door ziekten, 't zij door prijs-fluctuatiën, tengevolge van plotselinge uitbreiding als anderszins, het bestaan dier cultures veelal aan een zijden draad hangt, voor eene of andere streek, dunkt ons, dat het tijdperk van landbouw-ondernemingen op groote schaal in nog te ontginnen streken vrijwel gesloten is. —

Stuur God en de engelen als getuigen. Deze ongewone telegrafische last, die ongetwijfeld eenige nadere toelichting behoeft, werd door den commandant der constabulary te Isabela op het eiland Negros' ontvangen van den te Bacolod met de instructie tegen den onlangs gevangen genomen en nu wellicht reeds opgeknoopten leider der oproerige beweging op dat eiland, papa Isio, belasten rechter.

Papa of ook wel paus Isio was van afkomst een eenvoudige tao of landbouwer, die 't echter ettelijke jaren te voren in zijn hoofd kreeg zijn geluk in de bergen te beproeven en zich daar een grooten aanhang wist te verwerven van tienduizenden, die in hem geloofden als een Gods gezant, terwijl hij over een statige lijfwacht kon beschikken, hoofdzakelijk uit generaals en kolonels samengesteld, die hem blindelings gehoorzaamde, zoodat menige plundertocht en menig bloeddorstig stukje op rekening van Isio en de zijnen moet worden gesteld, die eenvoudig bij de overname van het bestuur over de Philippijnen door de Vereenigde Staten de affaire op den ouden voet bleven voortzetten en nu de Amerikaansche troepen en inlandsche hulptroepen bestreed, zooals zij zich ook tegen het Spaansch gezag hadden verzet.

Onder de middelen, waartoe Isio zijn toevlucht nam was er een zóó plomp, dat men, wanneer niet ook zelfs hier in Nederland nog zoovele lichtgeloovigen zich door bedriegers laten bedotten, zich zou afvragen, hoe 't mogelijk was, dat de menschen zich zóó bij den neus konden laten nemen?

Als gezegd, figureerde papa Isio tegenover zijne volgelingen als Gods-gezant en de met hem gevangen genomen generaals en kolonels zwoeren dan ook bij hoog en bij laag, dat ze God in persoon, door een stoet van engelen omgeven, herhaaldelijk in een stoom-luchtschip uit den hemel op de aarde hadden zien neerhalen voor eene conferentie met Isio. En de menschen hielden nog vol, toen hun 't door Isio vertoonde kunststukje voorgelegd werd.

De god van Isio was een eenvoudige tao, zooals ook de hem omringende stoet van engelen uit heel gewoon Philippijnsche kindertjes was samengesteld, die evenals de eerste figurant wit beschilderd waren, terwijl deze bovendien door Isio in een passend stel kleeren was gestoken, en om het hoogste effect te bereiken om zijn hoofd een wijde, fijne, witte voile had geslagen, waarbinnen een aantal vuurvliegen voor den glans om het goddelijk hoofd zorg droegen.

Papa Isio werd, niettegenstaande zijn beweerde hooge relatiën, met twee zijner generaals veroordeeld tot den strop, welke straf intusschen wel reeds aan hem zal zijn voltrokken.

Officieele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 11 en 15 Oct. 1907.

Benoemingen enz.

Civiel Departement.

Tot voorzitter van den landraad te Djokjakarta, Mr. A. C. Lammers van Toorenburg;

tot idem te Kediri en Ngandjoek, Mr. J. Luijke Roskott;

tot id. te Malang, Mr. Tj. Dijkstra;

tot id. te Ngawi en Magetan, Mr. J. S. Thieme;

tot id. te Soerabaja, Mr. A. van Iperen;

tot lid van den gewestelijken raad van Rembang, F. A. Ypes;

tot onderwijzer 3e klasse aan de 2de school te Amboina, E. H. C. Windt;

tot id. aan de 1e gemengde school A te Batavia, J. van der Linden;

tot opziener bij het boschwezen, Th. J. Salomon;

tot controleur A. de Quant, ambt. op nonactiviteit, en geplaatst in de res. Pasoeroean;

Verleend wegens langdurigen dienst één jaar verlof naar Europa, aan den wd. directeur van de Landsdrukkerij, F. M. Wiemans;

verleend wegens ziekte id. aan het lid der Weesen Boedelkamer te Padang, Mr. J. C. Adriaans;

belast met de waarneming der betrekking van leeraar in de rechtskundige vakken bij de afdeeling taal-, land- en volkenkunde van Ned.-Indië van 't Gymnasium Willem III, Mr. F. J. H. Cowan; met het geven van onderwijs in de historie en methoden der zending, enz., J. K. H. de Roo van Alderwerelt.

* * *

Militair Departement.

Verleend, wegens langdurigen dienst, één jaar verlof naar Europa aan den kapitein der artillerie C. Führi;

ontslagen, op verzoek, wegens volbrachten diensttijd, eervol, de kapitein der inf. C. G. H. Krapels;

ontslagen, op verzoek, enz., als voren, de officier van gezondheid der 1e kl. Dr. J. Rosenfeld;

ontslagen, op verzoek, enz., als voren, de kapitein-kwartiermeester bij de militaire administratie F. Brouwer;

overgeplaatst bij den generalen staf, de kapitein der infanterie P. van Genderen Stort;

bevorderd: tot kapitein de 1e luitenant der artillerie O. L. Brewer; tot 1en luitenant de 2e luitenant der artillerie H. van Dorsser.

Inlandsche ambtenaren, enz.

Benoemd tot wedono van Srengat, regentschap Blitar (Kediri), Raden Djojosoebroto;

van Papar, regentschap Kediri, Mas Tjokroamidjojo;

van Pelem, regentschap Bodjonegoro (Rembang), Raden Pringgodigdo;

van Singgahan, regentschap Toeban (Rembang), Mas Djojohamisastro;

Belast met de functiën van tijdelijk Inlandsch officier van justitie, met den titel van djaksa te Sleman, Ngabei Nototaroeno; te Bantoel, Ngabei Djojodipo; te Kalasan, Ngabei Mangoendigoeno; te Adikarta, Mas Ngabei Djojodigdo, allen in de res. Djogjakarta;

Benoemd tot Inlandsch officier met den titel van djaksa bij de rapat te Padang Sidimpoean, Mohamad Jakim galar Abdul Manan; te Goenoeng Sitoli, Si Jonas galar Mangaradja Parlindoengan.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Mercuur, 12 Nov. 1907, No. 46.

Boschbouwkunde, door A. H. Berkhout. — Ned. Afd. der N.-I. Mij. van Nijv. en Landbouw. Voordracht over een nieuw systeem van afvoer van mineralen. — De kwaliteit der Java-ruwsuiker. — Koloniaal Verslag 1907 van Curaçao en de kleine Antillen. — De nieuwe prolongatie-markt te Batavia. — Kultuurberichten. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

Vragen des Tijds, November 1907.

De Nederlandsche regeering en de mijnbouw in Nederlandsch-Indië, door E. C. Abendanon.

Weekblad voor Indië, 1907 No. 24.

Het gemakkelijke Maleisch en het moeielijke Hollandsch, door Dr. F. P. H. Prick van Wely — De Indische voorwerpen in het Rijksmuseum, door Gabriël. — Bacteriën in den grond, door H. L. P. — Een bijzonder huldeblijk, met foto's, door S. — De ambachtscursus te Batavia, met foto's, door Nix. — Indrukken van den dag, door Corax.

Id. No. 25.

Statistiek in lijnen en kleuren, door Jos. Suys.— De Indische voorwerpen in het Rijksmuseum, door Gabriël. — Nieuwe residenten op Java, met foto's. — Het s.s. Grotius, door M. A. — Voorbij Donggala, Bwool en Paleleh, door J. E. Jasper. — Muntok, door Jenoël. Indrukken van den dag door Corax. Enz.

Indisch Militair Tijdschrift, 1907. No. 10.

De rechtspositie van den Ned.-Indischen officier, door H. — De nieuwe valschijf voor het schieten met patronen tot kamerschietoefeningen en patronen scherpe No. 1 en 3, door C. M. A. Quack. — Inspectiën door den gewestelijken Intendant, door Intendant. — Krachtwerktuigen bij de vestingartillerie door X. — Het nachtgevecht in den modernen oorlog, door R. Boonstra. — Bokschutters en schietopleiding, door G. K. — Gewapende politiedienaren, in verband met expeditiën, afschaffing schutterij en legerreserve, door M. W. Siebelhoff.

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar Oost-Indië.

Passagiers van 't Ned. s.s. „Ophir", commandant J. Sharp, van Batavia 16 Oct. 1907; te Marseille 8 November 1907:

A. C. van der Wilde,
C. M. Pompe met echtgenoote en 2 kinderen;
J. E. Dray ten Lee,
Mevrouw Wed. C. Hofland—Künhardt,
N. Wissebron met echtgenoote en 1 kind,
E. J. F. Tack,
J. Gouwentak,
W. H. Mans,
J. H. G. F. Leijdeniers m. echtg. en 6 kinderen
P. Niggebrugge met echtgenoote,
L. W. J. Frantz met echtg. en 2 kinderen,
G. A. Ankersmit met echtgenoote,
F. J. Haas met echtgenoote,
A. Kruijt,
G. van Maren,
D. Swaab,
H. Klip,
benevens H. M. troepen en schepelingen;

van Padang:
Mr. J. C. Adriaans;

naar Padang:
Mej. C. C. H. Schulze,
Th. H. der Kinderen,
Mevrouw C. L. van den Akker.

Passagiers van het stoomschip **„Goentoer"**, gezagvoerder H. le Clercq, van Rotterdam naar Nederlandsch-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept:
Mevrouw M. van der Waden—Van Krieken,
Mevrouw L. A. W. Walpot—Strielack,
J. C. F. Caspari en echtgenoote,
Dr. C. E. Liesker met echtgen. en 3 kinderen,
H. H. Hoyer,
S. J. Dunlop en echtgenoote,
Mevr. L. J. C. C. Bohl geb. Bedier de Prairie,
Mejuffrouw V. E. Hornung,
Mevrouw J. H. Bland van den Berg—Telders en 2 kinderen,
Mejuffrouw G. A. Lamers,
Mevrouw J. Jansen—Meijer en 4 kinderen,
G. H. van Driel,
Mejuffrouw C. F. Picard,
A. A. Lagaaij,
Tjo Wie Kür,
G. Th. Sadee,
Mejuffrouw C. M. W. Loks,
J. Bakker Schut,
L. van Minden met echtgenoote en 4 kinderen,
A. van Kalkeren,
J. R. Falk,

naar Southampton:
W. van Dam,

naar Lissabon:
Dr. W. J. Leyds,

naar Marseille:
A. Pfanstiehl;

Te Marseille zullen zich inschepen:
L. Ph. van Temmen en echtgenoote,
Mevr. L. Brondgeest—Schagen van Soelen,
D. de Boer,
F. van Esveld,
Mevr. C. J. M. Cheriex—Le Clercq de Courcelles,
Mejuffrouw S. C. Maassen,
G. J. G. Brandt,
H. L. Bekker,
M. H. Herman,
N. J. Boon Jr.,
F. J. P. Storm van 's-Gravesande en echtgen.,
J. E. de Crand,
Mr. E. Zorab met echtgenoote en 1 zoon,
A. J. Ensink en echtgenoote,
G. F. M. Liebert en dochter,
J. H. C. Vermeer en echtgenoote,
G. J. Bode en echtgenoote,
C. A. Schnitzler,
A. J. N. Zijman en echtgenoote,
Mejuffrouw Th. Immink,
N. H. van Maren en echtgenoote,
J. F. Quentin en echtgenoote,
A. van Aernsbergen,
V. van der Putten,
Dr. C. Th. Humme,
Mejuffrouw M. J. C. Schepp,
Mejuffrouw Hoogervorst,
H. P. N. Hoogervorst met 2 kinderen,
H. Noordhoorn Boelier en echtgenoote,
A. Falk met echtgenoote en 3 kinderen,
C. Begemann,
Mevrouw A. M. Zwaan,
J. Dekker en echtgenoote,
L. Woesthoff,
J. G. Boon.

Naar Marseille:
Mejuffrouw Jullien,
G. P. van der Leede,
G. Dubbeldam.

Te Port-Said zal zich inschepen:
Mr. G. J. Verburgt.

No. 47 Vrijdag 22 November 1907 7de Jaargang

Het Koloniaal Weekblad

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

Orgaan der Vereeniging

Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang.

Oost en West

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel . . . . f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels . . . . „ 0.12½
„ „ „ 1000 „ . . . . „ 0.10

Mededeelingen of **Ingezonden Stukken** moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: **7a Heerengracht,** Den Haag.
Voor **Administratie** en **Verandering van Woonptaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **51 Verhulststraat.**
Voor **Advertentiën** tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", **AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424,** beiden Den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het vorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f1.50 tot f5.— 'sjaars, (voor Indië en het buitenland minstens f2.50).

Zij die f5. of meer contribueeren of een gift in éëns schenken van f100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

Van Boeatan.

Nu de tijd weer nadert tot het doen van inkoopen voor het aanstaande Sint-Nicolaas-feest, wekt de Raad van Beheer van Boeatan alle belangstellenden vriendelijk, doch tevens met aandrang op tot een bezoek aan onze sedert eenige maanden opnieuw ingerichte permanente tentoonstelling- en verkooplokalen — **Heulstraat 19**, den Haag — van Oost- en West-Indische kunstnijverheid- en huisvlijt-artikelen, waar zij een **groote keuze** zullen vinden van smaakvolle voorwerpen naar ieders gading en in alle prijzen, zoowel rijke en kostbare stukken als eenvoudige kleinigheden, die zeer geschikt zijn voor feestgeschenken.

Door deze aankoopen helpt men tevens 't handwerk der Inlanders onzer Koloniën bevorderen.

Hare Majesteit de Koningin gaf eenige dagen geleden weder het goede voorbeeld hierin. Moge dit véél navolging vinden.

Nog een belangrijk voorstel.

Werd er in ons nummer van 7 dezer gewag gemaakt van 't belangrijke voorstel door den resident van Madoera, den heer F. Fokkens, aan de Indische Regeering ingediend omtrent de oprichting van een Gouvernements Levensverzekeringsbank, thans kunnen wij mededeelen, dat door dien Gewestelijken Bestuurder nog een ander gewichtig voorstel is gedaan, n.l. op het gebied van onderwijs voor Inlanders, dat voorzeker de belangstelling zal trekken van allen, die tot een *spoedige* oplossing van de kwestie: volksonderwijs, willen komen.

Wat in die richting thans gedaan wordt is, hoe prijzenswaardig overigens ook, van zeer langen duur. De kringscholen, die tot dat doel moeten leiden, zullen eerst na een eeuw een zoodanig resultaat hebben, dat men zal kunnen zeggen: de Inlandsche bevolking van Java en Madoera kan lezen en schrijven in de volkstaal

Dit resultaat te kunnen verkrijgen binnen een veel korteren tijd, n.l. vijftien jaar, zonder groote kosten, beoogt de heer Fokkens met zijn voorstel.

Hij gaat daarbij uit van de navolgende feiten:

1. dat het Inlandsche kind zich in zeer korten tijd het lezen en schrijven van de volkstaal eigen maakt;

2. dat bijna alle kinderen in de desa 't godsdienstonderwijs volgen bij den „goeroe ngadji"

3. dat het onderricht aan de kringscholen bij gebrek aan behoorlijke onderwijzers zal moeten gegeven worden door leeken, magangs en dergelijke;

4. dat de Inlandsche godsdienstonderwijzers tegenwoordig door het bestuur worden benoemd en ontslagen en onder diens toezicht staan.

In verband met deze vier feiten, meent de heer F. tot de oplossing der kwestie: „volksonderwijs binnen korten tijd" te kunnen komen door het onderwijs in de volkstaal te verbinden aan het godsdienstonderwijs in de desa en wel op de navolgende wijze:

De goeroe's ngadji, de desa-godsdienstonderwijzers, plegen hunne opleiding te ontvangen aan de pesantren, godsdienstscholen, of van voorname Njahis, die er hun werk van maken jongelieden daartoe te onderwijzen.

De Regeering zie zich nu te verstaan met de hoofden der pesantrens en met dusdanige voorname njahis, omdat dezen naast zich willen hebben een door de Regeering bezoldigd persoon, die de leerlingen, aanstaande goeroe's ngadji, het lezen en schrijven in de volkstaal leeren. Die persoon zou: althans voorshands, zoolang er gebrek is aan behoorlijk onderlegde onderwijzers, kunnen zijn een magang, die de Inlandsche school met vrucht heeft doorloopen. Op 'n traktement van ƒ12 zou hij kunnen worden aangesteld.

Niemand wordt alsdan tot goenoe njadji aangesteld — bijv. te beginnen met 1 Jan 1909 —, die niet ten overstaan van een te benoemen commissie voldoende proeven van bekwaamheid heeft afgelegd om kinderen het lezen en schrijven in de volkstaal te leeren. De goeroe ngadji neemt de verplichting op zich zijn leerlingen dat onderwijs te geven en ontvangt daarvoor een salaris van ƒ5 à ƒ7.50 per maand, dat dan een toeslag is op hetgeen hij ten geschenke van de ouders der leerlingen pleegt te ontvangen.

Toezicht op zijn onderwijs wordt uitgeoefend door Inlandsche schoolcommissiën — districtshoofden en markt-politie.

Voor onderwijslokalen behoeft door het Gouvernement niets te worden betaald. Daar, waar thans 't onderwijs in den godsdienst wordt gegeven — in de pesantren bij de Njahi's en bij de goeroe-ngadji, — zal ook het onderricht in het lezen en schrijven van de volkstaal kunnen plaats vinden.

Leermiddelen zullen door de Regeering kosteloos behooren te worden verstrekt.

Aldus luidt ongeveer het voorstel van resident Fokkens. Hij voegt er nog bij, dat het voordeel met het nemen van den door hem gewilden maatregel binnen een vijftiental jaren verkregen, niet gering zal zijn. Een groot deel der bevolking zal dan kunnen lezen en schrijven, het overwicht van de enkelingen in de desa, die die kunst verstaan, zal dan verdwijnen, en de desaman zal zich sterker gevoelen in den bestaansstrijd tegen den vreemden Oosterling, welke strijd spoedig bij gelijkstelling van dezen met den Europeaan, nog heviger worden zal.

Verder acht resident Fokkens het een niet verwerpen dadelijk voordeel van den maatregel, dat daarmede eenig direct toezicht zal uitgeoefend worden op de handelingen en leeringen van de kjahi's, die veelal bij opstootjes de aanstokers zijn.

Wij achten dit werkelijk een merkwaardig voorstel, dat de ernstige overweging van de Regeering en van onze Volksvertegenwoordiging ten volle waard is.

Koloniale praatjes.

De Indische begrooting in de Tweede Kamer.

In zeven zittingsdagen werden de wetsontwerpen tot vaststelling der Indische begrooting voor 1908 en tot verhooging hiervan ten behoeve van de oprichting eener opleidingsschool voor inlandsche rechtskundigen door de Tweede Kamer goedgekeurd, en van die zeven dagen waren er zes uitsluitend aan de begrootingsdebatten gewijd, waarbij het ongetwijfeld moet opvallen, dat één-derde van den daartoe gebezigden tijd aan het o. i. weinig vruchtbare Atjeh-debat werd gewijd, waarbij naar onze meening meer, zooals ook de heer Van Kol o. a. deed, de aandacht had moeten zijn gevestigd op de economische zijde van het vraagstuk der pacificatie van Atjeh, dan op de uitvloeiselen van een te lang reeds bestendigden toestand, als gevolg van de beperkte middelen.

De betrekkelijke wetsontwerpen werden door de Tweede Kamer goedgekeurd, doch niet zonder dat er enkele posten kwamen te vervallen of gewijzigd werden.

Zoo werd de post van ƒ14000 ruim voor 't armwezen voorgesteld met ƒ5000 verminderd. Wij meenen dat het hiertoe voorgestelde amendement goed gezien is. In zulk een zaak staat toch toewijding op den voorgrond en niet de creatie van een hoog bezoldigd baantje! waarop de liefhebbers ook zonder eenige roeping voor liefdewerk als haaien zouden komen toeschieten.

Voorts werd de post voor de verplaatsing der Koloniale Reserve naar Utrecht geschrapt, zoodat de toestand der huisvesting van dit korps in de telkens als ongeschikt veroordeelde kazerne te Nijmegen bestendigd blijft. Het zal ons benieuwen, of de consequentie van dit Kamer-votum in verband met de daarbij geopperde meening betreffende het valied gedeelte der reserve zal worden aanvaard en tot opheffing daarvan besloten.

Wat nu de goedgekeurde begrooting overigens aangaat, meenen wij ons tot die punten te moeten bepalen, waarop onze aandacht viel en waaromtrent door den Minister nadere toezeggingen werden gedaan of een nieuw licht werd ontstoken.

In volgorde van het verhandelde zagen we dan den Minister zich bv. ten opzichte van het drukpersreglement verklaren, (dat hij zelf) geen voorstander van dit veranderd reglement, toch tot geduld meent te moeten aansporen, tot de commissie, belast met de herziening der strafwetgeving gereed is, waarbij ook dit onderwerp zal worden behandeld.

In den loop der discussies werd gewezen op de herhaalde strafvervolgingen, waartoe dit reglement aanleiding zou geven maar tevens bleek daaruit, hoe lichtelijk men in Indië op onvolledige gegevens tot beschuldiging overslaat, die later onwaar blijken

Zoo werd den ass.-resident van Raders ten laste gelegd, dat deze als voorzitter eener daartoe ingestelde rechtbank met den onderluitenant Buskens getuigen tot het afleggen van verklaringen had geprest, met gebruikmaking van het middel der pijniging, terwijl uit de ministerieële verklaring blijkt, dat dien ambtenaar slechts verweten kan worden.

dat hij ter wille van de overigens, ook uit 't oogpunt van vreedzame pacificatie van zijn onderhebbende afdeeling gewichtige diensten van dien onderluitenant van diens zeer zeker afkeurenswaardig optreden in dit opzicht niet onmiddellijk heeft gerapporteerd.

Mag nu de Indische regeering zulk eene niet gerechtvaardigde beschuldiging van een harer ambtenaren, waarvan de correspondent van de Straits-Times te Batavia, meer dan waarschijnlijk een Nederlander, zich haastte een relaas aan dat blad te zenden, over haar kant laten gaan.

Het Straitsblad merkte, naar aanleiding van het daarop ontvangen bericht, dat men doende was uit te visschen wie de correspondentie betreffende dit geval had verstrekt, op, dat het in een overigens wèlbestuurde kolonie als Nederlandsch-Indië toch in de eerste plaats zaak was om fouten te verbeteren en niet om de aanbrengers te vervolgen.

Wij meenen dat men in Indië helaas maar al te zeer met jacht op fouten en misstanden te doen heeft en dikwerf met ambtenaren, die zich hun plicht niet bewust zijn tegenover een bestuur, dat zij dienen.

Moet en mag men dit alles in eene kolonie over zijn kant laten gaan?

De Engelschen, telkenmale als voorbeeld aangehaald, weten, ook van een drukpers-reglement te spreken, en nog niet lang geleden kon men in een Straits-blad een onderwijzer, die zich over de traktementsregeling beklaagde, zien verzoeken toch asjeblieft zijn naam te verzwijgen met 't oog op de strenge bepalingen voor ambtenaren, gesteld op uitingen in openbare geschriften.

Van dit onderwerp afstappend, zij met instemming gewag gemaakt van het bij den Minister gerezen denkbeeld om geschikte inlanders in Nederland theoretisch en practisch op te leiden voor de industrie, waartoe met de Indische regeering overleg zal worden gepleegd.

Laat ons hopen, dat dit overleg tot een aanvullingspost moge leiden, die zeer zeker aan de industriëele ontwikkeling der inlandsche maatschappij gewichtige diensten zal bewijzen. Zooals wij reeds opmerkten, moet de opvoeding van den inlander voornamelijk in dezen geest worden geleid.

Overleg werd ook toegezegd betreffende de mogelijkheid om op Borneo een loonende katoen-cultuur in het leven te roepen.

PERS-KRONIEK.

INHOUD: Twee weekbladen *„De Amsterdammer"* (Groene) en *„De Notekraker"* over de behandeling der Indische begrooting in de Tweede Kamer. *Blanda's* oordeel in *„De Controleur"* over het Atjeh-debat in de Kamer. Hoe *„Het Volk"* in een beschrijving der beurs-crisis Indië betrekt. Een Indische torpedoboot-reisbeschrijving in de *Nieuwe Rott. Crt.*

De Groene, Weekblad voor Nederland, onlangs onder redactie gekomen van Mr. Wiessing, schrijft als hoofdartikel onder het opschrift:

Op een koopje.

„De redevoeringen van onze Hoogmogenden wekken weinig geestdrift.

Wanneer niet een ingeboren eerbied voor Wetgevers — Solon's kroost — ons weerhield, vestigden wij met het oog op de geringe aantrekkingskracht van hunne „oefeningen" de aandacht dezer heeren op een advertentie, die ons toevallig in handen viel *) Er zijn middelen, die vogels mooi doen zingen, er zijn er, die den capillairen kunstenaar het haar „onder de handen" doen aanwassen. Waarom zou er niet iets zijn voor eloquentie-kunstenaars der Tweede Kamer?

In afwachting dat het recept hem eens bereikt, vraagt de heer Boogaardt, „dat men wake tegen de binnendringing in Indië — de heer Boogaardt denkt hier in 't bizonder aan de militairen — van onzedelijke lectuur".

Gij hoeft van Indië een gering beetje te weten; er maar eens, heusch, op doortocht geweest te zijn, om bij zoo'n uitlating de handen op uw knieën te slaan van verbazing of ze te vouwen. Te vouwen over zooveel engelachtige naïveteit!

Er bevindt zich daar een heel leger soldaten — geen „soldaten", maar „kolonialen" — wij beleedigen niemand als wij zeggen, dat het voor negentiende menschen zijn zonder andere toekomst dan den dag van morgen — dat leeft gedurig op vijandig terrein, zonder wettige eega bij zich, in een Oostersch land, overprikkeld door klimaat, door levenswijs, door omgeving... en die mannen wilt ge helpen redden door hun een paar onnette prentjes te onthouden en censuur te plegen op hun feuilletons? De oorlogsgod van Julius Caesar, Jan Pietersz. Coen en generaal Van Heutsz lacht, dat zijn vereelte wangen er van pijn doen!

Neen, dan weet de Driestar in de Standaard het beter. Op een zachte wijze wordt het ons daar te verstaan gegeven, dat wij een zekere hoeveelheid onmenschelijkheid als „noodzakelijk" — hoewel dan met droefheid in 't hart — hebben te aanvaarden. Dit is anders wel „iets vreeselijks", niet als het „vreeselijke" uit de Deputatenvergadering. Maar ook „noodzakelijk"!

Het is integendeel volstrekt niet „noodzakelijk"! Het is niet noodzakelijk, dat ons leger komt „tot daden, die in Europa ondenkbaar waren." „Ons leger kan geroepen zijn," zegt de Standaard, „tot daden, die in Europa ondenkbaar waren."

Het kan er nóóit toe „geroepen" worden, wanneer maar de regeering, en in laatste instantie de Wetgever, de middelen voteeren, noodzakelijk voor het doel. En dat is toch wel het minste van wat men behoort te doen.

Wij gaan ons duidelijker uitdrukken. Wij zeggen dat wie het leven van zijn dienaren eraan waagt, wie iets anders, dat ons heilig moet zijn, de barmhartigheid voor onzen naaste, er aan waagt om een klein beetje goedkooper zijn doel te bereiken, schuldig is en weerzin moet wekken. Men hoeft naar geen ordonnantiën te bladeren om dit in te zien. De heeren van de meerderheid — van alle meerderheden — in de Staten-Generaal zien dit in. De reeds klassieke Kniertje, die haar kinderen verloor, omdat een hebzuchtig reeder hen uitzond op een onzeewaardig schip, heeft hun meegevoel opgewekt, de reeder, wij zijn er zeker van, hun afkeer. — Waarom sturen zij dan 's lands kinderen uit op vijandelijk grondgebied om daar de oorlogsstormen tegemoet te gaan in nog slechter conditie? Brieven van mannen van 't vak liggen vóór ons, die — o! „anoniem geschrift" heeft de Minister in de Kamer gezegd — ons het recht geven zoo te spreken.

Met handjesvol manschappen worden oproerige stammen aangevallen. Herinnert men zich nog de overvallen in Juli van dit jaar op Celebes? De geschiedenis is vergeten, als zoovele andere. Daar trokken afdeelinkjes rond van 15, ten slotte van 5 man, kregen last stamhoofden in den nacht op te lichten, dit in een streek, waar attroupementen van 600 gewapende inboorlingen mogelijk zijn. „Oostersche toestanden," zegt de Standaard, „gedoogen helaas niet, ridderlijk op te treden gelijk in 'n Europeeschen oorlog. Men staat met enkele duizenden tegenover millioenen." Het is niet waar. 's Lands kinderen, neem maar luit. Kiès, die er vermoord is, zendt men uit met patrouilles van 15 man tegen honderdtallen. „Met duizenden tegenover millioenen" ...... het klinkt wat groot! De heele „expeditie" — sit venia verbo — telde 1 kapitein, 2 luitenants en plm. 70 man.

Wij weten het. 't Is reeds gezegd in de Tweede Kamer. De heer Van Deventer heeft er, met den heer Van Kol, goed gesproken, — maar hij verzwakte daarna de kracht van zijn betoog door te zeggen: zelfs verdubbelen van onze oorlogsmacht zou niet helpen... Zeker, met verdubbelen zouden wij nog niet kunnen bereiken, dat wij alle onderworpen stammen konden beveiligen tegen de niet onderworpene. Maar wij zouden tenminste kunnen ontgaan de chronische uitmoordingen van onze mannen door samengeloopen vijanden en kunnen ontgaan de „noodzakelijke" onmenschelijkheden, van het neerschieten van gevangenen en dergelijk fraais.

Een van beiden: òf niet optreden — zooals bijna altijd had behooren te gebeuren — òf optreden als een werkelijk „beschaafde natie".

Maar dat kost geld. En wij Hollanders houden van ouds ervan iets te doen op een koopje.

* * *

De Notenkraker, het geïllustreerd politiek-satiriek Zondagsblad van Het Volk geeft als titelprent Minister Fock, staande op een berg van Atjehneezen-lijken, met het opschrift „Oost-Indisch blind en de motto's:

„Men pleegt op Atjeh bestialiteiten."
Van Kol.

„Wij zijn in Atjeh bezig een volk uit te moorden"
De Stuers.

Z.Ex. zeggende: Om al die krantenberichten en particuliere brieven maal ik niet. Mijn ambten, rapporteeren, dat wij humaan optreden en daaraan houd ik mij:

In hetzelfde weekblad merkt *Symen Betaal* railleerende op:

„Ik zeg niet dat in Indië niet voldoende gemoord wordt, waarachtig, de klauwen van den Leeuw zijn nog lang niet afgestompt, en wij hebben in Atjeh, in de Gajoelanden en in Celebes allicht heel wat meer menschen neergelegd dan er indertijd op de Molukken ten algemeenen nutte werden afgemaakt. Doch wat geeft het als men het zonder methode doet, als nu eens hier dan eens daar wat wordt geschoten en gesabeld?

Zoo kunnen we wel tot den jongsten dag voortgaan met maaien zonder dat er ooit een goeden oogst binnenkomt. Ach, we hebben een Regeering, die op sterven na dood is, en van haar — met alle respect voor haar goeden wil — verwacht ik het niet veel. Maar we hebben toch in de Kamer nog mannen, wil ik hopen, mannen, in wier ziel op echt oud-Hollandsche wijze christendom en strijdlust leven! Ik noem slechts een Talma, een De Visser. Zouden zij niet het initiatief kunnen nemen tot een wetsvoorstel tot finale pacificatie van onrustige landschappen? Het behoeft slechts kort te zijn:

Artikel Eén, dat voorschrijft oogenblikkelijke en volledige verdelging van alle volkeren, die aan chronische verzet-lust oftewel kwaadwilligheid lijden; en

Artikel Twee, dat voorschrijft op welke wijze 't aldus vrijgekomen gebied bevolkt moet worden, waarbij o. a. onze vele weeshuizen op gereformeerde en aanverwante grondslagen in de aandacht der uitvoerende macht konden worden aanbevolen.

Waarlijk, daar kan in Indië iets groots verricht worden. Was het niet onze Jan Pieterszoon Coen, die met deze opwekkende woorden èn tijdgenoot èn nakomeling een riem onder het hart stak, Coen wiens lauweren niet voor het geringste deel op de Molukken geplukt werden! Het is geen klein volk, dat zijn groote mannen waardig eert! En kan men groote mannen waardiger eeren, dan door ze na te volgen!

* * *

Het Volk, dagblad voor de arb.partij, brengt aan het slot van een beschouwing betreffende de beurs-crisis, Indië op de volgende wijze te pas:

„De invloed van de speculatieverliezen in ons land geleden, zou voor de arbeidersklasse — economisch afhankelijk als zij nu eenmaal van de bourgeoisie is — nog veel ontzettender geweest zijn, ware het niet, dat Nederland is een zeer rijk land. Afgescheiden nog van de groote winsten, vroeger behaald met papieren die nu verlies opleveren, zijn onze koloniën daar, om millioenen en millioenen ieder jaar aan den „nationalen rijkdom" toe te voegen, niet alleen door de uitbuiting der arbeidende klasse hier, maar meer nog door de uitpersing van het Nederlandsch koloniaal bezit wordt ons land in staat gesteld zijn speculatie-orgiën op onbeteugelde wijze te kunnen botvieren.

In Indië is het de inlander, die de dupe wordt van ons imperialistisch regiem, hier te lande, ja in „geheel de beschaafde wereld" is het de proletariërsklasse, die, juist omdat zij het minste weerstandsvermogen heeft, het zwaarst voor de uitbarstingen van een anarchistische samenleving moet boeten."

* * *

In twee achtereenvolgende nummers van de Controleur wijdt Blanda uitvoerige artikels, in zijn gewonen, verontwaardigden toon, aan het jongste Atjeh-debat in de Tweede Kamer en komt daarbij tot het besluit:

„Intusschen hebben „Wekkers" artikelen thans reeds ten deele hun bestemming gevonden. Ze hebben het Atjeh-debat in de Kamer geleid en beheerscht. Dat is voor Nederlands doen al heel wat; òf er dan nu groote dingen staan te gebeuren ten aanzien van het Atjeh-beleid? La doute est permis.

De Minister toch is alvast begonnen de houding van een onwillige aan te nemen. Voor hem bestaat nog slechts de „officiëele" waarheid. De fok, hem nu door Wekker opgezet, heeft zijn blik niet kunnen verruimen.

Wat baeten kaers en bril
Als de Uyl niet zien en wil?

Och, de heeren Fock en Van Heutsz hebben op zijn langst nog maar 'n kleine twee jaar voor den boeg. Die kunnen er na 34 jaar oorlog voeren nog wel bij en zóó wankel zal de boel toch wel niet staan, dat hij het dien tijd niet uithoudt! Pensioen en reputatie worden er niet door in gevaar gebracht. Als ze aftreden houdt immers toch alle verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid op! Van het gouverneur-generaal- en ministerschap blijft niets voortleven dan de eer (?) dit bezeten te hebben. Wie dan komt, die dan zorgt.

't Indisch debat duurt maar een paar dagen; de wekker is straks weer afgeloopen; dan slaat de veer, door de tijdelijke aandacht en belangstelling van 't publiek wat strakker gespannen, wel weer terug en kan de zaak weer in alle gerustheid op den ouden voet worden gedreven.

Tegenover het Atjeh-relletje van dit jaar moest intusschen iets worden gedaan om zich die lastige menschen van het lijf te houden. Daarvoor zal dan nu dienst doen het bezoek, op last der Koningin, van den G.-G. aan Atjeh. Een reprise van de comedies van 1877 en 1883, toen respectievelijk de landvoogden van Lansberge en 's Jacob zich op het oorlogsterrein zelf van den toestand gingen vergewissen, comedies, welker monteering — vooral de laatste — duizenden en duizenden aan den lande gekost hebben.

Met dit uitdenksel worden twee vliegen in één klap geslagen: de zaak gaat stil en ongemerkt den doofpot in en der natie, d. w. z. het deel der natie dat zich de zaak in ernst aantrekt, wordt een bal in den mond gestopt.

De groote massa van 't volk bekommert zich wat om den perpetueelen oorlog! Hun belastingpenningen moeten dit fameuze lek in den fiscus niet stoppen. Kromo betaalt alles!

En zij, die zich de zaak wèl aantrekken, kunnen hierin een troostgrond vinden, dat de oorlog op Noord-Sumatra voor 't minst nu toch wel over de helft is. Hij zal wel geen 34 jaar meer duren. Onze vaderlandsche historie zal wel niet haar tweeden 80-jarigen oorlog krijgen. Vóór de jaren verstreken zijn, die daaraan nog ontbreken, zal Japan — ge moogt ook Engeland lezen — ons wel reeds geleerd hebben, hoe het Atjeh-varken viel schoon te wasschen.

Maar anders..."

---

*) \ Pietersen's prima Duitsch Zangzaad
Uitsluitend in pakjes van ƒ0.10 en ƒ0.18; tien pakjes franco ƒ1.
Zang- en Krachtvoeder, Universeel.
Speciaal zangzaad voor Merels, Lijsters en Tweede-Kamerleden.

In de Nieuwe Rott. Crt. wordt een serie, zeer lezenswaardige reisbeschrijvingen opgenomen: „Met de torpedo-booten naar Oost-Indië." Om een voorbeeld te geven van den onderhoudenden schrijftrant, halen wij uit brief II het slot hier aan:

„Na een ellendige Eerste Wacht met een waren zondvloed komt kort voor 12 u. het licht van Colombo in het zicht; „het Nieuwediep", zegt Jan maat, daarmede doelende op het draailicht.

Als eindelijk de havenlichten zich vertoonen, doen wij het loodssein met een helder pyrotechnisch licht. Kort daarop flikkert van den vuurtoren een lampje en dan heel snel, in Morse-alphabet: „Wat ships are that?", waarop door ons dadelijk geantwoord wordt: „Three Dutch torpedoboats!" Vlak voor de haven komt de loods over en stuurt ons langs de vele groote stoomers naar een ligplaats dicht bij de jetty.

Vlak bij ons ligt een oorlogschip en van zijn mast flikkert het tegen een collega: „I dont know what ships that are." Wij nemen het initiatief en doen het attentiesein, wat dadelijk wordt beantwoord, en dan: „Three Dutch torpedoboats coming From French port Djibouti, bound to Sabang stay here for about a week." „Thank you very much," is het antwoord. Makkelijk toch dit internationaal seinsysteem en gelukkig dat dit bij ons direct ter hand genomen is.

En nu, zie zoo! Om 2 uur liggen wij allen dicht bijeen op ankers en boeien gemeerd, en wat geen wacht heeft gaat vlug naar de kooi om nog eenige uren slaap te krijgen en morgen met 't rustige idee op te staan, dat het langste traject achter ons ligt en het varken op een oor na is gevild.

Wat Colombo ons geeft schrijf ik straks."

Het vervolg, dat meer op ons Indië betrekking zal hebben, zien wij, en zeker met ons vele lezers van het Koloniaal Weekblad met belangstelling tegemoet.

Uit de Oost-Indische Mail.

Het caoutchouc-congres te Djember.

De Soerabajasche dagbladen bevatten uitgebreide telegrammen betreffende de opening van het caoutchouc-congres te Djember, hetwelk drie dagen zal duren.

Vrijdag 18 October werd de nieuwbenoemde resident van het gewest, de heer J. Bosman, op hartelijke wijze gecomplimenteerd. Namens alle ingezetenen werd het woord gevoerd door den heer D. Birnie, die er uiting aan gaf hoezeer men met de benoeming was ingenomen, lezen wij in het Bat. Nieuwsblad van 23 October.

Het anders zoo rustige Djember was tijdens het congres overvuld met vreemdelingen, die grootendeels bij particulieren werden onder dak gebracht. En die allen kwamen er niet uitsluitend — zooals men wel eens meer ziet — om de bloempjes buiten te zetten, maar ook om van hun belangstelling in het congres blijk te geven. Aanwezig waren o. a. de heeren E. Tobi, hoofdinspecteur van het boschwezen, J. Pit, administrateur van den cultuurtuin te Buitenzorg, dr. Woerth van het algemeen proefstation te Salatiga en dr. Cramer van 's lands plantentuin. Voorts nog vertegenwoordigers van de Soekaboemische Landbouwvereeniging, van de plantersvereeniging en van de Malangsche en Loemadjangsche Landbouwvereeniging. Resident Bosman woonde met eenige bestuursambtenaren het congres bij. Vooral uit Besoekie waren vele planters opgekomen.

Het congres werd gehouden in een gedeelte van een afpakschuur der Landbouwmaatschappij Oud-Djember, even buiten Djember gelegen. De ruimte was aardig met groen en vlaggedoek versierd; langs de wanden was zeer veel herbarium-materiaal uitgestald, benevens foto's en literatuur over de caoutchouc-cultuur enz.

De bijeenkomst werd geopend door dr. Ottolander, die uiteenzette van hoeveel belang de caoutchouccultuur is voor verschillende categorieën van personen.

Na een korte pauze werd het woord gegeven aan den administrateur van den cultuurtuin Pit, die met proeven het verschil tusschen caoutchouc en getah duidelijk maakte. Hierop deed dr. Ottolander zelf vrij uitvoerige mededeelingen aangaande de planten soorten, die caoutchouc opleveren, waarna de variabiliteit en de selectie besproken werden.

Verschillende sprekers deden mededeelingen omtrent de hoogte, waarop Hevea wil groeien.

Hierop kwam aan de orde de Hevea brasiliensis. De hoofdinspecteur Tobi besprak omstandig de aanplantingen van het boschwezen van Hevea Brasiliensis en Ficus elastica.

Uitvoerig werd gediscussiëerd over 't beste plantverband.

Dr. Woerth hield een korte verhandeling over de ziekten en plagen der Hevea. Hij kon hieromtrent slechts weinig mededeelen en besprak enkele kevers en verder eenige schimmels. Hij verklaarde slechts in enkele gevallen bestrijdingsmiddelen te kennen.

's Avonds werden in de sociëteit lichtbeelden vertoond met betrekking tot de karet-cultuur.

Druiven in Indië.

Een der lezers van 't Soer. Handelsblad heeft op de redactie dier courant een alleraanbevelenswaardigste revanche genomen. Onlangs schreef het blad namelijk, dat de druiven hier te lande klein van stuk waren, en zie, daar bereikt den redacteur uit Sitoebondo een kistje met een druiventros, zoo groot en vol, dat men zou zeggen, dat ze uit het Westland kwam.

Die vriendelijke lezer schrijft o. m.:

„Sitoebondo en omstreken zijn door hun kalkachtigen bodem en droog klimaat zeer geschikt voor druivencultuur. Slechts enkele particulieren en inlanders echter hebben daarvan aanplantingen. De druiven, die hier door inlanders ten verkoop worden aangeboden, dragen de duidelijkste sporen van de weinige zorg, die er aan is besteed en kunnen dan ook niet in de schaduw staan van die, welke hier gekweekt worden door een dame, die louter uit genoegen zich op die cultuur toelegt. De u gezonden tros is dan ook uit haar tuin afkomstig en ofschoon natuurlijk niet een van de leelijkste voor dit doel is uitgezocht, hangen de stokken momenteel vol met dergelijke fraaie trossen."

Proefondervindelijk is dus bewezen, dat met de druiventeelt hier te lande goede resultaten kunnen worden verkregen. Intusschen zal velen van hen, die er zich op toeleggen, een teleurstelling wachten. Lang niet overal gedijt de wijnstok: onlangs zagen wij nabij Lawang op 1800 voet hoog nog een kleinen aanplant, die niet wilde gedijen. Vooral op een geschikten bodem komt het aan, zegt het blad ten slotte.

Met de emigratie van Javanen naar de Lampongsche districten gaat het nog lang niet naar wensch.

Gelijk de Javabode van den 11en Juli en den 19en Augustus jl. reeds meldde, wilde de Indische Regeering de zaak maar verder op haar beloop laten, welk denkbeeld echter niet de instemming van den Minister van Koloniën kon verwerven, die dan ook een, naar ons voorkomt, veel te gering bedrag van *f* 50000 voor uitbreiding der bestaande nederzettingen op de begrooting voor het volgend jaar heeft gebracht.

De verwachting, dat de vrijwillige emigratie naar de Lampongs gestadig zou toenemen, heeft zich tot dusver, gelijk verwacht kon worden, in het geheel niet verwezenlijkt. Er bestaat volstrekt geen animo bij de bevolking in Midden-Java om daarheen te trekken, ondanks de opwekking, ook tot de immigranten gericht, om hunne verwanten en bekenden op Java tot verhuizing aan te sporen. Veel gemakkelijker gaat het om die lieden over te halen om als contractkoelie naar Deli of elders op de buitenbezittingen te vertrekken.

Meende de regeering, ter bevordering van 't doel, tot dusver geen gebruik te moeten maken van de diensten van den ijverigen regent van Karanganjar, die een krachtig voorstander is der emigratie, naar wij vernemen, bestaat thans veel kans dat dien inlandschen hoofdambtenaar binnenkort zal worden opgedragen om met verschillende desa-hoofden, zich naar de Lampongs te begeven, ten einde zich van de toestanden aldaar op de hoogte te stellen en na terugkomst zijn onderhoorigen volledig te kunnen inlichten omtrent hetgeen hun op de eventueele nieuwe woonplaats te wachten staat.

Chineesche Japanners.

Het ss. Merapi, dat met de gele vlag in top in de tweede helft van October ter reede van Semarang aankwam, had zes en zestig passagiers aan boord en onder deze bevonden zich 15 singkehs. Dit laatste is op zichzelf niets bijzonders, zegt de Locomotief, maar wel eigenaardig is het, dat deze singkehs, zoodra zij voet aan wal hebben gezet, behandeld moeten worden als met Europeanen gelijkgestelden, aangezien allen... voorzien waren van een Japanschen pas en zij dus als Japanner hun intrede in Nederlandsch-Indië doen.

Een dergelijke eigenaardige immigratie heeft de regeering indertijd waarschijnlijk niet voorzien, merkt het blad op, maar het vergist zich, want 't kunstje om als Japanner te worden gelegitimeerd, door op Formosa een stukje grond aan te koopen, is reeds lang bekend.

Een leerzaam verslag.

De Jav. Crt. brengt in een afzonderlijk extra bijvoegsel het verslag omtrent het in Juni gehouden examen tot toelating voor de Koninklijke Militaire Academie.

Het verslag geeft:

a. de samenstelling der commissie, vóór en na aanvulling, resp. wijziging, welke commissie bestond uit achttien leden en een secretaris;

b. het aantal aspiranten (één);

c. de regeling van het examen, van af de eerste voorloopige bijeenkomst tot het einde, met de verdeeling der commissie in sub commissies enz., alles hoogst interessant;

d. de uitslag van het examen;

e. de opmerking, dat er gedeeltelijk des avonds examen is gehouden omdat de leeraren 's morgens les moesten geven;

f. een bijlage, nogmaals aangevende, hoe het schriftelijk gedeelte van het examen was geregeld;

g. een tweede bijlage nopens de regeling van het mondeling examen.

Overigens staat er niets in 't verslag. Het werd 26 Juni, den dag na afloop van het examen, dat veertien dagen duurde, ingediend en wordt nu, 23 October, den volke aangeboden.

„En nu kunnen de achttien examinatoren het peinzensmoede hoofd weer rustig neerleggen,' in de stellige overtuiging, dat aspirant-candidaten precies weten wat hun te wachten staat," merkt het Bat. Nieuwsblad op.

Inspectie houden.

Naar aanleiding van een rapport, door den chef van ons gevangeniswezen, Mr. Gebel, ingediend aan den directeur van justitie, over een reis, door hem naar Tjilatjap gemaakt, ten einde een onderzoek in te stellen naar wandaden, die door de Atjehsche bannelingen op Noesa-Kembangan zouden zijn gepleegd, en naar den geest onder die bannelingen; verder ter beraming van maatregelen, om in den toestand verbetering te brengen, schrijft het S.o e r. Handelsblad:

Voor dat onderzoek reisde de inspecteur naar Tjilatjap, hield eenige voorloopige besprekingen met den assistent-resident van Tjilatjap en den houtvester Beekman, hoorde daarop eenige dwangarbeiders in den boei en liet eindelijk op een geschikt punt aan het strand te Tjilatjap een telescoop plaatsen, waardoor hij, op veiligen afstand, een onderzoek kon instellen naar den geest onder de dwangarbeiders op het eiland aan den overkant der Kinderzee. Dat kon best, zeiden de heeren Herz en Beekman, en Mr. Gebel was niet zoo, of hij nam dat onvoorwaardelijk aan.

Nauw was de kijker scherp ingesteld, of in het gezichtsveld kwamen tal van Noesa Kembanganasche meisjes, waarvan duidelijk bleek, dat zij niet door Atjehsche bannelingen waren geschoffeerd. Daar had je 't al weer, die couranten-praatjes waren pure fantasie! En ook de papa's en mama's van die meisjes leefden als God in Frankrijk, en hun huizen waren niet verbrand; Mr. Gebel zag het zoo duidelijk of hij er zelf bij was, en werd een beetje boos, dat men hem zoo voor den mal gehouden had.

Na een kleine draaiing van den kijker om zijn verticale as, kreeg Mr. Gebel de mandoers op het eiland in het oog. Waren dat nu spelers; hadden die kerels gedobbeld met de Atjehsche bannelingen? De inspecteur zag maar al te duidelijk aan hun edele trekken, dat dàt niet kon; dat waren immers geen dobbeltypen. Uit zijn veeljarige aanraking met misdadigers kon de inspecteur 't weten.

Weer een kleine draai en daar had je ze nu eindelijk, die aterlingen, waarvoor de inspecteur van zijn kantoorstoel was weggerukt. Daar stonden die honderden Atjehsche bannelingen en onwillekeurig greep Mr. Gebel naar zijn revolver. De assistent-resident van Tjilatjap, die naast hem zat en die de notities voor Mr. Gebel opschreef, stelde den inspecteur gerust — de Kinderzee was er tusschen en op het eiland was een luitenant met een man of tien, gereed om voor hem te sneven, als de kerels gedurende de inspectie van het eiland zouden willen oversteken.

Na het gebruiken van een splitje weer kalm geworden, verstelde Mr. Gebel een weinig de micrometerschroef van het oculair, zoodat het instrument met de uiterste nauwkeurigheid werkte en jawel, wat de houtvester verteld had was juist! al die kerels vertoonden een zwarte vlek, ter plaatse van hun gemoed; hun wenkbrauwen waren gefronst; geen twijfel meer, er heerschte bepaald een ontevreden geest. Al die sloebers hadden den blik strak gericht op den opzichter Zwier en op nog eenige Amboineesche en Menadoneesche mandoers. Natuurlijk, die zouden dien ontevreden geest wel hebben uitgelokt, die sloegen immers alleen uit pleizier op die goedige Atjehers los; je kondt die menschen ook nooit vertrouwen. Zij werden goed betaald en gevaar? Verbeeld je, gevaar! De inspecteur aan 't Tjilatjapsche strand draaide er zijn hand niet voor om. Waarvoor zou je nu nog die opzieners en mandoers zelf hooren! Door de telescoop overzag je den toestand immers evengoed; dat instrument was onfeilbaar — de houtvester had het gezegd.

De schuld van den ontevreden geest lag dus bij het personeel en, dit vaststaande, lagen de maatregelen ter verbetering van den toestand voor de hand.

De inspecteur liet de telescoop opbergen, nam de aanteekeningen van den assistent-resident en den houtvester mee, voegde die bij de verklaringen van een paar Atjehers uit de Tjilatjapsche boei, bestelde nog een splitje en schreef vol plichtsbesef en overtuigd den lande een grooten dienst te hebben bewezen, zijn rapport over den toestand op Noesa Kembangan.

Tjilatjap, kannst ruhig sein! Noesa Kembangan is door den chef van 't gevangeniswezen zelf geïnspecteerd. Er kan nog wel eens een mandoer worden doodgeslagen en onthoofd — door eigen schuld natuurlijk —, maar gij, Tjilatjappers, zijt veilig,!

Opium en Alcohol.

Een circulaire van den eersten gouvernementssecretaris aan de hoofden van gewestelijk bestuur zegt:

„In vele der adviezen, welke — naar aanleiding van de aan de hoofden van gewestelijk bestuur gerichte circulaire van den w.den hoofdinspecteur der opiumregie van 15 April zijn uitgebracht nopens het denkbeeld om door geleidelijke vermindering van het opiumgebruik ten slotte te komen tot een algeheel verbod van invoer en verbruik van opium, is met nadruk gewezen op het gevreesde gevolg, dat, bij strafbaarstelling van het opiumgebruik, het algemeen veel erger geacht gebruik van sterke dranken daarvoor in de plaats zou treden. Daarbij is tevens door verschillende bestuursambtenaren geconstateerd, dat in onderscheidene streken 't gebruik van sterken drank onder de Inlandsche bevolking meer en meer veld wint.

Naar aanleiding hiervan heb ik de eer, op last van den landvoogd, u te verzoeken nopens den omvang, welken bedoeld euvel reeds heeft aangenomen, de mogelijkheid en wenschelijkheid der bestrijding ervan en de c.q. daarbij aan te wenden middelen een onderzoek te willen instellen en de resultaten daarvan aan de regeering te willen rapporteeren."

„En als het onderzoek afgeloopen is, zal noch tegen opium, noch tegen sterken drank ook maar iets gedaan worden," voegt het Bat. Nieuwsblad er aan toe.

De Indische Bond.

De afdeeling Buitenzorg van dien bond schreef een boekje: „Voorstel tot het instellen van een enquete naar den toestand der Vereeniging De Indische Bond." De inhoud bestaat uit een dertiental correspondenties. De afdeeling Buitenzorg blijkt aan de afdeelingsbesturen het voorstel gedaan te hebben het hoofdbestuur te noodzaken een onderzoek te doen instellen naar den toestand der vereeniging en haar geldmiddelen. Den stoot daartoe gaf de heer Van Brink, afdeelings-voorzitter, in een vergadering, 7 April gehouden. Hij was van oordeel, dat de statuten niet deugen; en om doelmatige statuten te verkrijgen, moet een grondige kennis aanwezig zijn van de feilen en leemten daarin en en niet minder van den gang van zaken bij den bond, van het ontstaan der vereeniging in 1898 af. De negen jaren van zijn bestaan in oogenschouw nemend, moet erkend worden, dat door den verkeerden opzet de bond een onvoldragen wicht is gebleven. Na al wat gedaan is om den bond nieuw leven in te blazen, gewoonlijk slechts voor korten tijd en gevolgd door een des te grootere apathie, kan niet ontkend worden, dat ook, en in niet geringe mate, door het wanbeheer van vroegere hoofdbesturen, dikwijls tot een groote hoogte gerezen tweespalt onder de leden, het onvoldoend begrijpen door velen hunner van doel en strekking van den bond, en niet minder het te veel op den voorgrond brengen van de dikwijls enghartige persoonlijke belangen van sommige harer leden, de Vereeniging een mislukking is gebleken en bij alle weldenkenden in den lande de sympathie, welke zij voor haar bestaan zoo hoog noodig heeft en aanvankelijk ook had, heeft verbeurd.

Indien noodig zou spreker er in het geheel geen bezwaar in zien — integendeel, die frontverandering aan het nagestreefd doel zelfs bevorderlijk achten— indien een geheel nieuwe vereeniging onder denzelfden of liefst onder een anderen naam, door de bondsleden werd opgericht.

Ten einde een en ander te overwegen en zoo noodig te doen voorbereiden, is de instelling door een commissie van vroede mannen van een nauwgezet onderzoek omtrent den gang van zaken bij den bond, een onafwijsbare eisch. De commissie zal in het bijzonder hebben na te speuren de fouten, die de organisatie aankleven en bij de administratie zijn begaan — zonder dat dit onderzoek nochtans ontaardt in het in staat van beschuldiging stellen van vroegere hoofdbesturen — en van haar onderzoekingen een rapport uitbrengen aan de algemeene vergadering van leden, vergezeld van uitgewerkte voorstellen tot verbetering, casu quo reconstructie van den bond.

De heeren Onnen, mr. Schumann en Van Hinloopen Labberton hebben zich bereid verklaard in de commissie zitting te nemen.

Westindische Berichten.

SURINAME.

Een jubileum. Het is dezer dagen vijf en twintig jaar geleden, schreef Onze West, dat de Centraalsuikerfabriek Mariënburg, de grootste industrieele onderneming in de kolonie, en die met omgeving na Paramaribo het voornaamste bevolkingscentrum vormt, werd geopend.

Dit feit geeft het blad aanleiding de geschiedenis der onderneming op te halen, waaruit blijkt, dat bij de oprichting de bedoeling had voorgezeten, dat de fabriek het riet zou malen, dat haar door verschillende plantages op bij contract bedongen voorwaarden daartoe zou worden geleverd. Nadat evenwel in 1880 na verkregen overeenstemming tusschen de Nederlandsche Handel-maatschappij en de eigenaren der suikerplantages Voorburg, Suzannasdaal, Zoelen, Alkmaar en andere tot de oprichting van de fabriek was besloten en deze in 1882 kon worden geopend, werden de contracten met de plantages, welke geen heil zagen in de verkregen voorwaarden en tevergeefs op wijziging van de contracten aandrongen, in 1884 verbroken en ging de maatschappij na aankoop der plantage Zoelen, over tot den aanplant van eigen riet. Die aanplant is steeds uitgebreid, zoodat de Centraalfabriek Mariënburg op dit oogenblik 850 hectaren in cultuur heeft, welke in 1906 4.140.325 KG. suiker, 1.270.000 liter melasse en 280.225 liter rum hebben opgeleverd.

Met afwisselende resultaten, schreef Onze West, heeft de Centraalfabriek gewerkt. Mocht door de lage suikerprijzen en de hooge arbeidsloonen deze groote onderneming der N. H. M. niet altijd winsten hebben opgeleverd, voor de kolonie zelve is zij in menig opzicht een zegen geweest. Zij geeft aan honderden handen werk en heeft het aanzijn gegeven aan een bevolkingscentrum, dat langzamerhand tot een dorp van 2000 à 2500 zielen is aangegroeid, een plaats niet alleen bevolkt door gewone veldarbeiders, maar ook door timmerlieden, metselaars, smeden en andere ambachtslieden, winkeliers, beambten en ambtenaren.

FEUILLETON.

Een reis dwars door Sumatra.

De Duitsche ethnoloog Alfred Maass, die in het midden dezes jaars een reis dwars door Sumatra gemaakt heeft, kwam tegen half October jl. te Soerabaja aan, vanwaar hij naar Bali zou vertrekken. De heer Maass, die zijn tocht te Padang is begonnen, heeft eerst Fort de Kock en Kota Gedang bezocht, ter bestudeering van het houtsnijwerk en de gouden zilversmeedkunst, en is vervolgens naar Sidjoengjoeng en in dezelfde richting, namelijk zuidoost, naar Soengei Langsat en Loeboeh Boelang, doorgereisd. Maass heeft over deze zeer moeilijke reis verscheidene weken gedaan, wat met het oog op het terrein zeer begrijpelijk is. Over eenigen last van Poelre Poendjoeng en Sigoentoer, vroeger steeds vinnig gekant tegen iedere aanraking met de naburige gouvernementsdistricten, schrijft hij niets.

Het doel van 't bezoek aan deze weleer onafhankelijke landen, die niet precies in den weg liggen, als men naar Siak reist, waren de Hindoe-oudheden in Soengei Langsat — gewestelijk Langsé — en Loeboeh Boelang.

Reeds Verkerk Pistorius heeft daarvan, ongeveer 35 jaar geleden, het eerst melding gemaakt in zijn „*Studiën over de inl. huishouding in de Padangsche Bovenlanden*". Bij den toenmaligen toestand is het niet te verwonderen, dat hij „verhinderd" was die beelden te gaan zien; en mede niet verwonderlijk is het, dat de leden der Sumatra-expeditie een jaar of acht daarna evenmin toegang kregen; S. Boedjang Lama, de energieke radja van Sigoentoer, wist zijn grenzen te doen eerbiedigen, maar na diens dood is er veel veranderd. Zeer onlangs kon men in het Tijdschrift van 't Bataviaasch Genootschap, in een opstel over de onafhankelijke Batang Hari-districten van den heer Palmer v/d Broek lezen over de belangrijke Hindoe-vestiging, die er te Loeboeh Boelang zou geweest zijn, blijkens de daar aanwezige zware aarden wallen en een Hindoe-beeld.

Van Loeboeh Boelang is Maass gereisd naar het vlak ten Noorden, in de Kwantan-districten en aan de Kwantan gelegen Taloek en hij bleef daar 2½ maand; ging toen met 70 koeli's te voet noordwest naar Moeara Lemboe, dus waar de Lemboe in de St. Njinji valt, die weder een zijtak is van de Kampar Kiri, rechterzijtak van de Kampar-rivier. Vlak ten noorden van Moeara Lemboe en aan de Kampar Kiri ligt Goenoeng Sahilau; hier werd gerust en daarna ging het stroomaf de Kiri en stroomop de Kampar-kanan — linker-zijtak van de Kampar — tot aan Teratah Boeloeh; van hier is een weg, noordwaarts naar Pakan Baroe aan de Siakrivier en van Pakan Baroe vaart een stoomboot naar Siak Sri Indrapoera. De reis kan veel belangrijks opgeleverd hebben; voorloopig is nog alleen de uitkomst in getallen bekend; er zijn verzameld 700 stuks ethnografica, 100 Chineesche schotels van aardewerk en vele stukken houtsnijwerk. Anthropologisch werden er 600 menschen gemeten en 57 gipsmaskers gemaakt; de fonograaf noteerde op 60 rollen Maleische liederen en melodieën; de fotografische toestel vervaardigde 200 negatieven; verder konden er 375 kleur-opnemingen gedaan, verscheidene gekleurde inlandsche teekeningen van houtsnijwerk bijeengebracht en ook nog dieren verzameld worden.

De heer Maass gaat naar Bali om 't eiland geheel af te reizen. Hoofdzaak zal zijn de bestudeering van de beeldende kunst der Baliërs.

Waarschijnlijk, zoo lezen wij in het Soer. Handelsblad, wordt hij vergezeld door Frau Professorin Selenka, die van Tosari afdaalt om ook eens een kijkje van het pas veroverde eiland te nemen. Haar voornemen is om Bali van Noord naar Zuid door te wandelen en van Sanoer met een zeilboot weer naar Banjoewangi over te steken. Dan gaat de leidster der Selenka-expeditie haar vondsten pakken en expediëeren en dan... dat wist de heer Maass niet te vertellen. Frauen decidieren heute so, morgen wieder anders!

Schending van Briefgeheim. In artikel 127 van 't Regeeringsreglement leest men het volgende:

„Het geheim der aan de post of andere openbare instelling van vervoer toevertrouwde brieven is onschendbaar, behalve op last van den rechter en in de gevallen bij algemeene verordening voorzien."

Dat woordje e n is er blijkbaar te veel in gekomen, waar de Nederlandsche Grondwet spreekt van last des rechters, in gevallen bij de wet voorzien. Zooals vorengenoemd artikel met dat stopwoordje er bij geredigeerd is, gaf het den procureur-generaal 't middel aan de hand, om de opening van brieven door het openbaar ministerie, ter wille van een gerechtelijk onderzoek, te rechtvaardigen.

De Koloniale Staten waren het echter niet met hem eens en namen met algemeene stemmen op één na de volgende motie aan:

„De Koloniale Staten, van oordeel, dat bij het in beslag nemen ten postkantore en overbrengen ten parkette van den procureur-generaal en het aldaar openen van aan de post toevertrouwde brieven niet gehandeld is overeenkomstig de wet, spreken 't vertrouwen uit, dat het bestuur hieraan alle aandacht zal schenken, en gaan over tot de orde van den dag."

Intusschen zijn de verdachten, Kletter en Zeekamp, door het bestuur van Demerara op verzoek uitgeleverd, reeds goed en wel te Paramaribo aangekomen en op kosten van het gouvernement ondergebracht. Beschuldigd van verduistering, is 't maar te hopen, dat zij, ingeval van schuld, door 't briefincident, waardoor men hen op het spoor kwam, niet op de een of andere manier hun gerechte straf ontloopen.

Concessies Gros. Men schrijft uit Nederland aan O n z e W e s t, dat de Nederlandsche Surinaamsche Goud-Maatschappij, welke na de jongste reorganisatie de concessies Gros in handen heeft, voor de exploitatie een contract heeft aangegaan met een in Engeland en Australië gevestigde firma, welke het recht verkreeg om door middel van baggermolens het zuid. concessie-terrein te bewerken, afgescheiden van de op het placer geconstateerde goudhoudende kwartsaderen. De maatschappij heeft zich het recht voorbehouden deze zelve of door tusschenkomst van anderen te ontginnen.

Men hoopt dat de eerste baggermolen over omstreeks zes maanden in werking zal worden gesteld. Voorloopig zal met één molen worden volstaan, waarvan het rendement op ongeveer 240 kilogrammen goud per jaar wordt geraamd. Van deze opbrengst komt 15% of een bedrag van ongeveer ƒ54000 aan de maatschappij ten goede. 't Ligt in de bedoeling der Engelsche firma om, indien de goudopbrengst aan de verwachtingen beantwoordt meerdere molens op het terrein in werking te brengen.

Laat ons hopen, dat deze zaak nu eens goed gaat, waardoor de goud-industrie in Suriname een aardig vleugje zou krijgen en de koloniale kas weer eenige tienduizenden meer zou erlangen.

Commercieele boekhouding. In de S u r i n a m e kwam een artikel voor, waarin commerciëele boekhouding voor de gouvernementsbedrijven werd voorgesteld als een verderfelijke nieuwigheid, die wat de practische uitvoerbaarheid betreft, reeds elders schipbreuk zou hebben geleden.

O n z e W e s t gaf naar aanleiding hiervan eenige beschouwingen over het nut van zulk een boekhouding en besloot dan, na den stand van het vraagstuk in Nederland te hebben uiteengezet, als volgt:

„Waar thans het bestuur van Suriname het onderwerp „Commerciëele boekhouding toegepast op gouvernements-bedrijven" in studie heeft genomen, daar heeft het, zooals uit bovenstaande blijkt, den weg ingeslagen, waarop het opperbestuur in Nederland is voorgegaan, en mocht ook hier voor de gouvernements-bedrijven, koloniale vaartuigen en koloniale spoorwegen, een commerciëele boekhouding worden ingevoerd, dan zou slechts 't voorbeeld gevolgd worden, dat in Nederland door de besturen der groote gemeenten wordt gegeven. Of de zaak voor onze kolonie van evenveel gewicht is als voor de groote gemeenten in Nederland met haar omvangrijke bedrijven, wenschen wij buiten beschouwing te laten; een feit is het, dat men in het moederland van meening is de commerciëele boekhouding in de van overheidswege geëxploiteerde bedrijven niet te kunnen ontberen en dat men aldaar de zaak van genoeg belang acht om zelfs tegen wetswijziging niet op te zien."

Het slot van het breed-opgezette artikel van het blad kan niet nalaten eenige teleurstelling te wekken, waar men in deze voor de kolonie zeker niet onbelangrijke zaak gaarne zijn volledig oordeel had vernomen.

Assurantie bananen-transport. Aan O n z e W e s t werd nog uit Nederland geschreven, dat hier te lande onderhandelingen gevoerd zijn over verzekering van het binnenlandsch transport van bananen in Suriname. Die onderhandelingen werden tot een goed eind gebracht door den heer G. van Dien. Deze keert in Suriname terug als agent van een der eerste verzekeringsmaatschappijen. Op inderdaad zeer aannemelijke voorwaarden zal het voor plantages, geïnteresseerd bij bedoeld transport, mogelijk zijn pont en lading te verzekeren tegen ongelukken, gedurende de reis van de plantage naar het stoomschip van den Kon. West-Ind. Maildienst.

Ten aanzien van bedoeld transport valt nog aan de Surinaamsche bladen te ontleenen, dat de stoombarkas Para, bestemd voor het sleepen van ponten, reeds met gunstig gevolg proefgestoomd heeft.

* *

Koloniale Bibliotheek. De gouverneur heeft een commissie benoemd, die maatregelen zal overwegen tot verbetering van den ongunstigen toestand, waarop door O n z e W e s t de aandacht werd gevestigd waarin de Koloniale Bibliotheek, wat de lokaliteit aangaat, verkeert. Deze commissie zal van haar bevinding verslag uitbrengen, vergezeld van de noodige voorstellen. Tot leden zijn benoemd de inspecteur van het onderwijs, tevens voorzitter, en de heeren Buiskool, Frowein, Loth, Luitink en Oudschans Dentz, de laatste tevens als secretaris.

Kromo zoek. De Javaan Warsodikromo, die een moord op z'n geweten heeft, heeft weten te ontvluchten en de politie kan hem niet te pakken krijgen, zoodat een premie van ƒ 50 werd uitgeloofd aan dengene, die zoodanige aanwijzing weet te doen dat de politie hem in handen krijgt. Vijf andere gedroste Javanen zouden den man gezelschap houden, zoodat 't wel zaak is dezen desperado zoo spoedig mogelijk weer te knippen.

Van vreemde Koloniën.

De ontwikkeling van Formosa. Het heeft niet kunnen nalaten eenige bevreemding te wekken, de ontwikkeling van Formosa door Japan bij het Atjeh-debat aan Nederland te zien ten voorbeeld gesteld.

Formosa is voor Japan wat Algiers voor Frankrijk is, zoodat dan ook na den afstand van het eiland door China in 1896 duizenden en duizenden Japanners derwaarts togen, maar velen zich in hun verwachtingen teleurgesteld zagen door de vijandige houding der oorspronkelijke bewoners van het Maleische ras in de binnenlanden, waardoor hunne vestiging zich tot de ongezonde kuststreken moest beperken.

Terwijl nu de Japanners er al spoedig in slaagden om een onder het Chineesch element der bevolking in de kuststreken uitgebroken opstand te dempen, woedt thans nog de strijd tegen de Maleische oerbevolking voort, die tot hetzelfde resultaat mocht leiden, als tegenover de Ainos op Hokkaido werd bereikt.

Men zal zeggen: er verluidt van dien strijd niets naar buiten. Dat kan ook niet; het Japansche leger telt geen „Wekker" in zijn gelederen en de Japansche censuur is streng. Dit ondervond nog onlangs een Engelsch redacteur te Seoel, die voor de keuze werd gesteld de waarheid voor zich te houden of uit 't land te worden gezet, terwijl zelfs een zoo welwillend criticus als de eerwaarde heer lord William Gascoyne-Cecil, die begon met te verklaren, dat hij er geen oogenblik aan dacht den Japanschen soldaat een blaam aan te wrijven, niet kon nalaten na een kijkje in Korea te hebben genomen, dezen naast moed en vaderlandsliefde de volgende eigenschappen toe te kennen: als: onvoegzaamheid, dierlijkheid, onrechtvaardigheid en onbarmhartigheid, terwijl hij in hetzelfde schrijven, dat de Times in hare kolommen opnam, mededeelt, dat onder de Japansche officieren er velen zijn, die in Duitschland hunne opleiding ontvingen — dat zijn dus de tegenwoordige Japansche hoogere en staf-officieren — en daar doortrokken waren van het denkbeeld, dat de rechte wijze van bestuur was om schrik aan te jagen. Zij moeten wel de meest frappante gevallen straffen, but they are not desirous to do so, verklaart de reverend.

Waar de Japanners nu al zoo optreden tegenover den zachten Koreaan, omtrent welk optreden trouwens genoeg aan 't daglicht kwam, kan men zich, ook al hoort men er niets van, een denkbeeld vormen van wat daar op Formosa voorvalt, waar een zoo verbitterde strijd wordt gevoerd, dat, dit weet men althans, de Japanners er in zes maanden tijds duizend man verloren.

15000 Japanners sluiten thans met blokhuizen de door de Maleische inboorlingen bezette streek in, waar de kamferbosschen liggen, die de Japanners nu zelven willen exploiteeren. Steeds nauwer zal de kring zich sluiten, totdat er niet meer behoeft te worden gevochten — faute de combattants eenerzijds.

De ontwikkeling van Formosa door Japan! Is dat nu een voorbeeld, aan Nederland te stellen?

Het is de meest nuchtere politiek, die Japan hier volgt, dat, naar het voorbeeld van den Angelsaks, die in het gebied der Vereenigde Staten, op Nieuw-Holland, Tasmanië en Nieuw-Zeeland den inboorling, die het waagde zich tegen zijn massale nederzetting te verzetten, geheel of nagenoeg geheel uitroeide, nu op het punt staat den Formosaan uit te roeien. En terwijl dat lugubere werk daar aanhoudt, de Japansche pers schreeuwt, om het toch kort met die menschen te maken, die de ontginning tegenhouden der kamferbosschen en van de delfstoffen, die het binnenland in zijn schoot moet bergen, waarvoor de concessiën immers uitsluitend aan Japanners zullen worden verleend, vormt zich in het veroverd, gezuiverd gebied een Nieuw Japan, waar voor men nu in stomme bewondering blijft staan waar men geen woorden sterk genoeg weet te vinden om zelfs de partiëele ontginning van den Indischen archipel als kapitalistische uitbuiting ten be-

FEUILLETON.

De geschiedenis van een Dandang.

Uit Buitenzorg schreef men aan het Soer. Handelsblad het volgende grappige verhaal:

Als men ooit iemand een gemeen koopje heeft geleverd, dan is het aan Itik, eerzaam burger van Gadok, nabij Buitenzorg. Hij is een man in goeden doen, gehuwd met een aardig jong vrouwtje.

Itik is een weinig jaloersch uitgevallen; als vrouwtje eens naar den pasar van Bogor wilde gaan, dan had hij er veel op tegen. In de stad zijn zooveel onbeschofte menschen, die 't haar maar lastig zullen maken, en zoo denkt hij in zich zelf: haar 't hoofd op hol brengen. Daarom doet hij alle boodschappen op den pasar zelf; 't vrouwtje zorgt, dat het erf geveegd wordt en de rijst lekker is gekookt.

Perloe moest er onlangs een nieuwe dandang worden gekocht; de blikken dandangs zijn wel goedkoop doch in een minimum van tijd zijn ze versleten; daarom vond zij het beter, dat een stevige koperen dandang werd aangeschaft. Itik zou tot schande ondervinden, dat koperen dandangs sterk zijn.

Keurig uitgedost ging Itik pasarwaarts met goedgevulde beurs, mooie zilveren ring met grooten steen aan den vinger, zakdoek met een puntje uit den bovenjaszak gestoken, zilveren horloge op zak, de groote gouden ketting goed zichtbaar gedragen. De dandang was spoedig gekocht, hier en daar werd een praatje gemaakt met een goeden kennis, wat gegeten en gedronken werd er natuurlijk ook. Wie heeft ooit een inlander uit zien gaan, zonder dat er wat nats en droogs geschaft moest worden? Hooge oomes had hij zien rijden deftig in den landauer gezeten, den hoogen hoed op.

Onwillekeurig zette Itik de dandang op; parmantig loopende had hij wel iets van een toean besar. Straks als hij thuis kwam, zou hij met den dandang op het hoofd thuis binnen gaan.

Een straatroover had gezien hoe Itik den dandang als hoed gebruikte; zacht naderde hij hem van achteren, een formidabele slag boven op den dandang gegeven deed het ding over het hoofd van Itik schieten, neus en kinvel werden beschadigd; muurvast zat dat hoofd in de kookmachine.

Een akelig gebrul stootte Itik uit, doch daar gaf de straatroover niets om, in een minimum van tijd was hij in het bezit van beurs, horloge, ketting, ring en zakdoek. Daarna verdween hij.

Als een bezetene danste Itik heen en weer over den postweg, vergeefsche pogingen doende zich te bevrijden van den dandang.

Akelig klonk het geroep van: toelong, toelong!

Gelukkig schoten er helpers toe, doch de dandang zat muurvast. Een hield Itik vast bij de beenen, de ander trok boven aan den dandang en steeds harder brulde Itik; die meende, dat men hem zijn broek wilde ontstelen.

Eindelijk gleed de dandang weer over Itiks hoofd, het bloed liep hem langs kin, neus en voorhoofd; razend was hij, toen hij bemerkte, hoe men hem bestolen had, en nog razender werd hij, toen de helpers niet konden nalaten te lachen.

Boeaja's en dandangs vervloekte hij, en holde naar huis, om aan vrouwlief te vertellen, wat een allernaarst avontuur hij gehad had.

Doch toen de vrouw hoorde, wat er gebeurd was, moest zij ook lachen. Zij vond het alleronaangenaamst, dat haar man zoo bestolen was, doch als ze dacht, hoe hij met den dandang over 't hoofd geslagen, had gedanst op den postweg, schoot zij in den lach.

Een aanklacht werd ingediend, en de zaak onderzocht door den demang. Bestolene en bevrijders verschenen voor het politiehoofd. Diep verontwaardigd keek Itik het hoofd aan, toen deze hem vroeg of hij niet gezien had, wie hem bestolen had? „Pigi mana boleh djadi, toean demang, saia poenja kepala ada dalem dandang."

En ook 't politiehoofd schoot in den lach en zelfs de bevrijders wendden 't hoofd om, ze moesten ook lachen, als ze weer dachten aan de dolle sprongen van Itik.

En als men den boeaja pakt en hij voor den politierechter komt, bestaat er kans, dat ook deze zal lachen als hij 3 maanden krakal uitdeelt.

Als Itik thuis een grooten mond heeft, dan vraagt 't vrouwtje, of hij niet eens naar Buitenzorg wil gaan om een dandang te koopen, en is hij onder een hoedje te vangen. Vrouwlief doet thans zelf inkoopen op den pasar te Bogor. Itiks prestige heeft veel, zeer veel geleden.

—o—

wat luguberen raad om het uitroeiingswerk op Atjeh wat meer effectief ter hand te nemen dan thans, nu tegenover 18000 gevallenen in 10 jaren toch een aanwas van wellicht tienmaal zooveel staat, opdat met de vreedzame ontginning van het land, ten behoeve van den vreemden indringer, een aanvang kunne worden gemaakt; eene consequentie, zóó wreed, dat wij geneigd zijn aan te nemen, dat hier slechts een scherts beoogd werd.

* * *

De ontevreden luitjes van Singapore. Aan de Times werd uit Singapore geseind, dat de wetgevende raad der Straits Settlements drie dagen lang over de begrooting voor 1908 heeft gedebatteerd, waarbij verschillende artikelen alleen met de stem van den gouverneur als beslissende stem werden goedgekeurd, terwijl de niet-ambtelijke leden zich evenzeer tevergeefs verzetten tegen de hooge militaire uitgaven, welke voor 1907 op 20500 ponden sterling zijn geraamd, d. i. het vijfde deel van de in totaal op ruim 10 millioen dollars (Straits-) geraamde uitgaven, terwijl in 1908 door het moederland slechts 98000 ponden sterling als bijdrage der kolonie in de kosten der militaire bezetting was verlangd.

De begrooting voor 1908 dezer kolonie wijst tegenover vorenstaand bedrag aan uitgaven een raming van inkomsten tot een bedrag van nagenoeg 9.700000 dollars (Straits) aan, zoodat op een tekort ad ruim 400000 dollars werd gerekend. Dit tekort zullen de niet-ambtelijke raadsleden zeker getracht hebben, doch tevergeefs, door eene vermindering der militaire bijdrage aan het moederland te elimineeren.

Onder het hoofd: openbare werken en gebouwen, zien we voor deze kolonie in 1908 eene som van 213.549 dollars meer uitgetrokken dan voor 't loopende jaar, en wanneer we nu nagaan, wat dan in 1908 al zoo nieuw bijgebouwd zal worden, kan het niet nalaten onze aandacht te trekken, dat hieronder voorkomen de volgende werken: een opium-fabriek te Telok Blanga (Singapore), en gebouwen en gereaux voor de pacht van opium en sterke dranken te Penang.

Men schijnt dus in de Straits-Settlements er niet op te rekenen, dat het opium-middel er in de eerste jaren zal worden losgelaten, wat dan ook zeker wel de wijste partij zou zijn — in Engelsch-Indië bestaan op 't oogenblik bv. al reeds cocaïne-kroegen, waar de gasten zich met cocaïne laten inspuiten, om den gewenschten roes te erlangen, en zoo zouden ook in de Straits cocaïne en anti-opiumpillen het opium vervangen, waarbij niet alleen de staat, maar ook de opium-schuivers van nu de lijdende partij zouden zijn.

* * *

Positieve politiek. Toen, nu twee jaar geleden, de socialistische burgemeester van Lyon, Augagneur werd aangewezen om generaal Gallienie als gouverneur-generaal van Madagaskar op te volgen, maakte men zich in Fransch-koloniale kringen ernstig ongerust over de gevolgen van dien maatregel.

Men kende toch den heer Augagneur als een diergenen, voor wie niets deugde in het over het groote eiland gevoerd bestuur, dat hij onder andere het autoritair karakter tegenover den inboorling verweet. En nu, na twee jaren, zijn in hoofdzaak de oude toestanden niet alleen in eere hersteld, maar verscheen van de hand van den heer Augagneur, die op het oogenblik met verlof in Frankrijk vertoeft, eene brochure, waarin hij ter voorlichting van de Kamer van Afgevaardigden den officiëelen oorlog bepleit, dien hij voor zijn persoon aan de inlandsche protestantsche kerk op Madagaskar wenscht te verklaren.

Op het groote eiland telt men thans 3420 voor den eeredienst bestemde gebouwen, waarvan er slechts 235 buiten het hooge plateau van Imerina vallen, zoodat dan ook buiten de nagenoeg geheel tot het Christendom bekeerde Hova's en Betsileo's, welke de hoogvlakte bewonen, nog slechts 5000 Christenen onder de andere inboorlingen worden aangetroffen.

Van de 3420 voor den eeredienst bestemde gebouwen zijn ruim 1200 aan den katholieken, ruim 2100 aan den protestantschen godsdienst gewijd, waarvan de bediening, wat dezen laatste aangaat, voor drievierden aan vreemde handen is toevertrouwd, daar men er slechts 500 aan de Fransche protestantsche zending toebehoorende gebouwen aantreft.

De heer Augagneur verwijt in zijn brochure aan de zending, zoo protestantsche als katholieke, dat zij slechts weinig nut heeft gesticht en zich daarentegen met uitgestrekte goederen heeft verrijkt, waarvoor het haar niet moeilijk viel onder hare discipelen overvloedige en goedkoope werkkrachten te vinden, ten nadeele van de eigenlijke kolonisten, maar bovenal neemt hij het der protestantsche zending kwalijk, dat deze, door het gemis eener geestelijke hierarchie, de stichting eener nationale, protestantsche kerk in de hand werkte.

Het doel, dat de heer Augagneur zich blijkens zijne brochure *„Les missions et la question religieuse en Madagascar"* voorstelt te bereiken, is nu, een verbod te erlangen op het bestaan eener inlandsche, nationale, protestantsche kerk, welke hij een gevaar acht voor de rust in het gewest en de handhaving van het Fransch gezag.

Dat had de generaal Galliéni eens 'n paar jaar geleden moeten voorstellen. Wat zouden er dan 'n banbliksems uit het Lyonsche hoofdkwartier geschoten zijn op het autoritair optreden van het sabel-régime, dat zelfs het inlandsch geweten zoekt te knechten.

Maar nu staat de heer Augagneur er dan ook zelf voor, en dat verandert natuurlijk veel. De criticus oordeelt veelal naar zijn gevoel, indrukken van het oogenblik en met slechts onvolkomen kennis van zaken toegerust; hij, die er voor staat, ziet de zaken in 't ware licht en handelt daarnaar.

* * *

De Fransche koloniale troepen. De wet op den tweejarigen dienstplicht blijkt aan Frankrijk niet te hebben gegeven wat het verwachtte. Men had bij die wet van 21 Maart 1905 gerekend op een totaal van 50000 vrijwilligers, om te voorzien in het tekort, door het uitvallen van een lichting bij het actieve leger. Maar men heeft zich misrekend, die 50000 gereëngageerden zijn er niet en nu tracht men zooveel mogelijk van de koloniale troepen naar Frankrijk terug te brengen om er het tekort aan te vullen.

In de Temps wijst een officier er op, dat dit met het slachten van de kip, die gouden eieren legde, gelijk zou staan.

De koloniale troepen hebben organiek reeds een groote reserve in het moederland, dat daarover ten allen tijde kan beschikken. Maar de bron van aanvulling der koloniale troepen zou volgens dezen schrijver dra opdrogen, wanneer men door de gelegenheid om naar de koloniën te worden gezonden te verminderen, de groote attractie voor het avontuurlijk deel der natie ging benemen. Er wordt nu reeds onder de koloniale troepen steen en been geklaagd, dat ze zoolang in het moederland worden vastgehouden, en toen onlangs 2 korporaals en 60 man naar China moesten vertrekken, werden de aangewezenen bestormd met verzoeken om ruiling met geld nog op den koop toe er bij. Slechts één ging er op in, terwijl de beide korporaals een bod van 500 franken afsloegen om zelven eens wat meer van de wereld te zien.

Bestond er zoo'n geest ook maar onder onze ambtenaren, wie men niets buiten 't moederland kan opdragen, of ze komen met eischen voor den dag, waarvan 'n burgermanshuishouden — 't traditonneele — eenige jaren zou kunnen bestaan.

INGEZONDEN.

Periculum in mora.

Een half jaar geleden schreef ik in dit blad een stukje, getiteld: „Een drietal onbillijke bepalingen tegenover Oost-Indische Ambtenaren en Officieren en hunne Weduwen en Weezen."

Eén van die onbillijke bepalingen, wel de gewichtigste van het behandelde drietal, nl. art. 25 van de wet van 9 Mei 1890, regelende de pensioenen der burgerlijke ambtenaren in Nederland, zal eerlang in de Staten-Generaal in behandeling komen en vermoedelijk wel bestendigd worden. Zoo toch is het ontwerp, ingediend door den Minister van Financiën, in deze doende wat toch eigenlijk des Ministers van Koloniën is.

Ik herhaal hier eenige regels uit het hierboven bedoelde stukje:

„Dit artikel schrijft een aanzienlijke korting voor op het pensioen.

....Indien een gepensionneerde, wiens pensioen uit de inkomsten van den Staat of uit die van zijn koloniën en bezittingen in andere werelddeelen wordt gekweten, herplaatst wordt in eene betrekking, waaraan uitzicht op burgerlijk pensioen verbonden is......""

Hoe kwam onze wetgever er toch toe om bij een regeling van de pensioenen zijner burgerlijke ambtenaren zich opeens te herinneren, dat hij ook de hoogste wetgever voor Indië is en zoo en passant tevens eene voorwaardelijke vermindering van de pensioenen der Indische ambtenaren en officieren te decreteeren?

Waarom moesten Nederlanders, die in het groote Nederland buiten Europa den Staat gediend hebben, beneden buitenlanders geplaatst worden door het voor hen, bij wet, ondoenlijk te maken in 't Rijk binnen Europa als ambtenaar te dienen? Natuurlijk was hier protectie voor de Nederlandsche ambtenaren het doel, maar was zulk eene protectie, of liever begunstiging, gerechtvaardigd? De gepensionneerde Indische ambtenaar heeft hier voor vele, wellicht twintig of meer, jaren van „zijne gelijke aanspraak op het bekleeden van waardigheden, ambten en bedieningen" afgezien, wat ten voordeele kwam van de ambtenaren en officieren hier te lande. Is dit een reden om hem, op indirecte wijze, voorgoed van ambten uit te sluiten? Hij ontvangt zijn pensioen uit eene landskas, geheel onafhankelijk van de Nederlandsche schatkist.

Vele Indische ambtenaren en officieren gaan, al of niet vrijwillig, nog in de volle kracht van hun leven zijnde, met pensioen. Velen zouden graag werk vinden, bij voorkeur als ambtenaar, in overeenstemming met hunne opleiding en hun vroegeren arbeid.

Maar nu kunnen zij alleen terecht voor enkele weinige betrekkingen in openbaren dienst. Men heeft er soms wat op gevonden.

— — — — — — — — — — — — — —

De toestand, geschapen door het aangehaalde artikel 25, is een overblijfsel van vroegeren protectiegeest, waarvoor geen plaats meer zijn moest in onze wetten. Art. 25 is een onbillijkheid tegenover de gepensionneerde Ned.-Indische ambtenaren en officieren en moest maar zoo spoedig mogelijk verdwijnen. Doch we hebben hier te doen met een w e t en daarom mogen we ons hiervan niet te veel voorstellen."

Doch reeds een half jaar, nadat ik dat schreef, komt de gelegenheid open om aan die groote onbillijkheid een einde te maken. Als een gepensionneerd O.-I. ambtenaar in plaats van in Nederland in 't buitenland, bijv. in Frankrijk, gaat wonen en hij wordt daar tot eene openbare betrekking benoemd, zoo verliest hij geen cent van zijn pensioen. *) Indië en Nederland hebben toch ieder hun eigen kas, evengoed als Frankrijk en Nederland. En waarom moet nu eene p e n s i o e n s w e t v o o r h e t m o e d e r l a n d voorschrijven, dat aan Indische gepensionneerden in bepaalde gevallen een deel van hun wettig pensioen, en wel tot 50% toe, zal onthouden worden?

Ik meen, dat het nu tijd is voor alle O.-I. officieren en ambtenaren met verlof of met pensioen, om gezamenlijk te requesteeren en verder alle wettige en gepaste middelen aan te wenden om te verkrijgen, dat die kortingen op onze pensioenen verdwijnen

En wij hebben daarbij een bondgenoot gevonden, aan wiens woorden de leden van de Staten-Generaal zeker de grootste aandacht zullen schenken. In het nummer van het Algemeen Handelsblad van gisterenavond komt een artikel voor van Dr. P. v. Geer, Oud-Hoogleeraar, Wisk. Adviseur aan het Ministerie van Koloniën. Ik neem uit dat artikel het volgende over:

„Volgens een juistere opvatting is pensioen een deel der belooning, dat onder bepaalde omstandigheden volgens wettelijke regelen wordt toegekend en waarvoor ook door den ambtenaar gedurende zijn werkzaamheid wordt bijgedragen.

Daarom acht ik de opmerking in het voorloopig verslag volkomen juist, volgens welke het stelsel van korting op pensioenen onvoorwaardelijk moet veroordeeld worden. Het eenmaal volgens wettelijke regelen toegekend pensioen is een deel van de belooning voor bewezen diensten en daardoor geheel onafhankelijk van hetgeen de ambtenaar na zijn pensionneering verricht. Bewijst hij opnieuw diensten aan den Staat, waaraan een vooraf vastgestelde belooning is verbonden, dan gaat het niet aan, hem daarvoor een deel van het vroeger toegekende pensioen te onthouden.

— — — — — — — — — — — — — —

Ik vertrouw, dat de vertegenwoordiging na grondig onderzoek dezer zaak op den door den Minister voorgeslagen weg zal terugkeeren en zich alsnog — behoudens de gemaakte uitzondering — zal verklaren vóór het beginsel, dat van eenmaal toegekende pensioenen geen korting zal worden geheven."

Tot zoover de heer Van Geer, wiens artikel ik met instemming van het begin tot het einde gelezen heb. En nu bedenke men hierbij nog dit. De heer Van Geer wil voor den gepensionneerden Nederlandschen ambtenaar, herbenoemd tot eene Nederlandsche staatsbetrekking, volle behoud van het hem toegekende pensioen. Als dit principiëel juist is, en ik geloof dat dit inderdaad het geval is, dan is de korting op het pensioen wegens inkomsten uit de geldmiddelen van een Staat (Ned.), die een schatkist heeft, onafhankelijk van die van het land (Indië), waaruit het pensioen voldaan wordt, m. a. w. dan is de korting op ons Indisch pensioen, bij vervulling van een staatsbetrekking in Nederland, dubbel onbillijk. Daartegen moeten wij op gepaste wijze protesteeren.

Indische ambtenaren en officieren, nog in dienst of reeds gepensionneerd, die met de strekking van dit artikel meegaan, worden uitgenoodigd aan ondergeteekende een briefkaart te zenden. Daarop behoeven maar een paar woorden te staan, bv.: Betuige instemming artikel tegen korting op pensioen. En daarbij duidelijk en volledig adres. Komt een voldoend getal briefkaarten binnen, dan zullen belangstellenden verzocht worden, eene vergadering bij te wonen, waarop ook nog wel andere zakelijke pensioen-grieven te berde gebracht kunnen worden.

Schrijver dezes zal casu quo het Hoofdbestuur van Oost en West vragen, of het niet op den weg van deze Vereeniging ligt zich voor de quaestie te interesseeren en wil het Hoofdbestuur of anders 't Afdeelingsbestuur deze zaak in handen nemen, dan geef ik dadelijk, want spoed is noodig, alle ingekomen briefkaarten aan dat Bestuur.

Aan het Kol. Weekblad mijn dank voor de plaatsing.

's-Gravenhage, Conradkade 60, 13 Nov. '07.

M. J. WIESSING.

*) En zijn zoons zijn vrij van militairen dienst. Een negatieve band om de Nederlanders aan Nederland te binden!

Boekaankondiging.

In dank ontvingen wij twee zeer nuttige werken

betreffende onze West-Indiën ter kennismaking en aankondiging.

1. Een zeer uitvoerig werk over **Curaçao** met tal van vakkundige verhandelingen en wenken tot verbetering van den landbouw aldaar, als middel ter verheffing der Kolonie, door [illegible], oud-landbouwkundige dier kolonie, die dus uit persoonlijke ondervinding spreekt. Dit belangrijke boek, met 14 afbeeldingen, uitgegeven door „Cultura", vereeniging van oud-leerlingen der Rijksinrichtingen v. Land-, Tuin- en Boschbouw-onderwijs te Wageningen, bij de firma A. v. Loon, Tiel, verscheen reeds in April j.l. en werd ons toen ter recensie toegezonden, doch kwam door toevallige omstandigheden, buiten onze schuld, eerst onlangs in onze handen, vandaar deze late aankondiging. Wellicht hebben reeds velen onzer lezers — evenals de koloniale specialiteiten der Tweede Kamer, zooals uit de jongste behandeling der Ind. begrooting bleek,— er kennis mee gemaakt. Voor hen, die hiertoe nog niet in de gelegenheid zijn geweest, ligt het ter beschikking op de leeskamer onzer vereeniging: Heulstraat 19, den Haag. Het is zeer onderhoudend geschreven, zooals blijken kan uit de conclusies van den schrijver, die wij hier aanhalen:

Wat Curaçao noodig heeft, is een degelijk onderlegd vakman, in de eerste plaats landbouwkundige — veeteelt als onderdeel van het landbouwvak beschouwd —, maar tevens geen vreemdeling op het gebied van den verwanten tuinbouw en van verdere nevenvakken, in 't kort een man, wien zeker een wetenschappelijke grondslag niet mag ontbreken, maar die zich praktisch veelzijdig heeft ontwikkeld, liefst ook in de tropen, vooral aan een ruimen blik een scherp waarnemingsvermogen paart. Zulk een man zal men gerust de zware taak, die hem op Curaçao wacht, op de schouders leggen. Hij zal een open oog hebben voor het groote belang, hetwelk soms in kleinigheden schuilt, maar tevens ook de groote zaken doorzien en waar noodig, nieuwe wegen weten in te slaan, na ze met oordeel te hebben gekozen.

Een dergelijk man te vinden zal niet zeer licht zijn, maar zeker wel gelukken, wanneer de door hem in te nemen positie een begeerenswaardige gemaakt wordt. Nederland heeft op landbouw-gebied reeds meer dan één man geleverd, aan wien hooge eischen werden gesteld, ook dezen zal men wel vinden.

De leider moet onder zich hebben een landbouwkundige en een tuinbouwkundige, die hoofdzakelijk belast moeten worden met de leiding der gouvernementsplantage en van den kultuurtuin, maar die ook uitgezonden kunnen worden, om plantage-houders behulpzaam te zijn bij het invoeren van nieuwe werkwijzen of inrichtingen, om toezicht uit te oefenen op de huurders van gouvernemetsgronden of om op de andere eilanden nieuwe kultuurmaatregelen ten uitvoer te brengen.

Het gouvernement zal zich zeker niet kunnen beperken tot het verleenen van hulp aan het hoofdeiland, maar wel voorloopig daarop zijn hoofdoogmerk richten. Toch zal reeds dadelijk de werkzaamheid van den leider en van het overige personeel, zoowel de resultaten, door gouvernementsplantage en kultuurtuin verkregen, ten nutte der andere eilanden kunnen worden aangewend. Heeft eenmaal de organisatie op het hoofdeiland eenigermate vasten vorm verkregen, dan zal het betrekkelijk gemakkelijk vallen, haar op de beide andere Benedenwindsche eilanden in te voeren. Tegen dien tijd zal op Curaçao personeel zijn gekweekt, dat daarbij de bepulpzame hand kan bieden.

Zonder bezwaar en, naar het mij voorkomt, buitengewone onkosten kan reeds dadelijk aan de Bovenwindsche eilanden de behulpzame hand worden geboden. De geheele op zichzelf staande toestand dier eilanden, welke ook weer onderling verschillen, maken een organisatie noodig, wel verschillende van de voor de Benedenwindsche voorgeslagene, maar minder moeilijk tot stand te brengen.

—o—

2. Een handig, zeer duidelijk met tal van teekeningen verlucht boek: **„Plantkunde voor de Surinaamsche scholen"** door Tj. Nawijn, leeraar aan de Hendrikschool en onderwijzer aan de Normaalschool te Paramaribo — bekroond door het Surinaamsche Onderwijzersgenootschap — en keurig uitgegeven door de firma Vonk en Co. te Zeist.

De schrijver zegt in zijn voorbericht o. a.:

Twee oorzaken hebben samengewerkt tot het doen ontstaan van dit boek: ten 1e de behoefte, die ik zelf bij mijn onderwijs in de kennis der natuur in de verschillende klassen der Hendrikschool gevoelde aan een dergelijk werkje; ten tweede het feit, dat het Surinaamsch Onderw.-Genootschap in 1904 een prijsvraag uitschreef over: Een lees- en leerboekje voor de hoogste klassen der volksschool, handelende over de belangrijkste Surinaamsche vruchten en voedingsmiddelen uit het plantenrijk. Toen in Juli van dat jaar de oproep tot het inzenden van antwoorden vanwege het bestuur dezer vereeniging gedaan werd, was een goed deel van het boekje reeds door mij op papier gebracht. Oorspronkelijk bestemd om in eenigszins anderen vorm te verschijnen besloot ik echter mij zooveel mogelijk te houden aan de eischen, door genoemd bestuur gesteld. Voor zoover mij zulks noodig voorkwam, bracht ik wijzigingen aan, om vervolgens de vrucht van mijn arbeid ter mededinging in te zenden.

Bij het wijzigen van het manuscript ondervond ik, hoe moeilijk het was geheel te voldoen aan de eischen van het Genootschap. Er werd toch niet minder gevraagd, dan „eene beknopte en duidelijke beschrijving van de wijze, waarop met vermelding van het jaargetijde, waarin de plant bloeit en vrucht draagt, van de wijze, waarop zij groeit en van het gebruik van plant en vrucht."

Verder waren „aanwijzingen omtrent de teelt gewenscht" en eindelijk moest het „in eenvoudigen stijl behandelen al de vruchten en planten, welke, in Suriname inheemsch, algemeen gebruikt worden, ten einde meerdere bekendheid met onze inheemsche gewassen te verspreiden. Een oogenblik dacht ik er aan af te zien van mijn plan tot mededinging, daar het mij voorkwam, dat het onmogelijk was in een eenvoudig schoolboekje, geschreven voor kinderen, die van plantkunde niets geleerd hebben, te leveren wat hier gevraagd werd. Evenwel zond ik mijn werk in en de jury, bestaande uit de heeren: dr. H. D. Benjamins, inspecteur van het onderwijs in Suriname, dr. C. J. J. van Hall, inspect. van den Landbouw in West-Indië en C. R. Frowein, hoofd der Comeniusschool, achtte mijn werkje der bekroning waard, doch oordeelde sommige wijzigingen wenschelijk. Met belangstelling heb ik kennis genomen van het rapport der jury en ik moet erkennen, dat de gebreken, waarop zij wees, bestonden.

Over het gebruik van het boekje ten slotte nog een enkel woord. Het zou geheel met mijne bedoeling in strijd zijn, wanneer het gewoon als „lees"-boekje werd gebruikt. Wie het deed, zou beter doen het niet in gebruik te nemen, want hij zou in geen geval het doel bereiken, hetwelk met plantkunde in school wordt beoogd: den kinderen te leeren opmerken in de natuur, hun oog te openen voor wat schoon en belangrijk is in de plantenwereld van 't land, waarin zij leven. Het boekje behoort niet meer te zijn dan een leiddraad; het kan wellicht den onderwijzer te hulp komen door het aangeven van de stof, maar hij behoort er boven te staan. Alleen dan zal hij het met vrucht kunnen gebruiken, wanneer hij zich door nauwgezette studie in staat heeft gesteld de leerstof te beheerschen. Hierbij bedenke hij, dat ik een schoolboekje, niet een studieboek voor onderwijzers heb geschreven. Alleen de laatste drie lessen zijn niet voor de leerlingen bestemd; ik zou ze beschouwd willen zien als een zeer korte samenvatting van hetgeen een eenvoudige plantkunde, welke de Surinaamsche onderwijzer zich zelf bij gebrek aan andere lectuur zou moeten scheppen, behoort te bevatten.

Dat voor een goede behandeling der leerstof de plant zelf geheel of voor een deel als aanschouwingsmateriaal aanwezig behoort te zijn; dat een schooltuintje goede diensten kan bewijzen, wanneer de onderwijzer lust gevoelt zijn vrijen tijd te gebruiken om zich geschikt te maken tot het in-gebruik-nemen van dit leermiddel — iets, dat minder gemakkelijk is dan het schijnt —; dat ik met mijn landbouwkundige opmerkingen geenszins bedoel van onze schooljongens kleine landbouwers te maken — de lagere school is geene vakschool —; me dunkt, dat dit alles van zelf spreekt.

Ten slotte aan lezers en gebruikers het verzoek mij hun op- en aanmerkingen niet te onthouden."

Dit praktische boekje, dat voor den zeer matigen prijs van *f* 1 te krijgen is, zal zeker zijn weg wel vinden.

Officieele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 18 October 1907.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek, eervol uit 's lands dienst de resident van Besoeki, E. M. van den Berg van Heineoord;

op verzoek, eervol uit 's lands dienst, de onderwijzer der 1e klasse bij het openbaar Inl. onderwijs, Mas Sastra Widjaja en de Inl. leeraar in de res. Menado, J. Wuaten;

eervol, uit 's lands dienst, de gewezen klerk ter griffie van den landraad te Soemenep (Madoera) L. B. Hartsteen.

Ontheven: eervol van de waarneming der betrekking van afdeelingschef bij het Dep. van Landbouw Dr. Ch. Bernard.

Benoemd: tot resident van Besoeki, de ass.-res. van Djember, J. Bosman;

tot controleur bij het B.B. op de bezittingen buiten Java en Mad., de ambtenaar op non-activiteit, W. F. J. Kroon, laatstelijk secretaris der res. Palembang.

Ontslagen: op verzoek, eervol uit 's lands dienst, de patih's van 't regentschap Sidoardjo (Soerabaja) Raden Niti Prodjo en van het regentschap Grissee (Soerabaja) Mas Soemo di Ardjo en is aan laatstgenoemde toegekend de titel „Raden".

Benoemd: tot patih van Sidoardjo, de wedono van Porrong, Mas Ngabehi Sariokoesoemo; tot patih van Grissee, de wedono van Djombang, Raden Ngabehi Kromodjojo Adi Arodjo.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek, wegens volbrachten diensttijd, eervol, de officier van gezondheid der 1e klasse J. H. Anschütz.

Uit de Javasche Courant van 22 October 1907.

Civiel Departement.

Verleend: wegens langdurigen dienst, één jaar verlof naar Europa, aan den ass.-res. van Anjer (Bantam), A. H. H. S. Hermens;

wegens ziekte, een tweejarig verlof naar Europa, aan den inspecteur voor de landelijke inkomsten, enz., C. J. Hasselman;

een buitenlandsch verlof aan den notaris, tevens vendumeester te Magelang, C. P. A. Boelen.

Ontslagen: op verzoek, wegens ziekte, eervol, de commies op het residentiekantoor te Pekalongan A. van Zuijlen;

op verzoek, eervol, de klerk bij het post- en telegraafkantoor te Tandjongbalei, G. J. Munters;

wegens ziekte, eervol, de asp.-controleur bij het B.B. op de bezittingen buiten Java en Mad., J. F. O. Lange;

wegens lichamelijke ongeschiktheid, eervol, L. H. de Bas, laatstelijk onderschout voor de politie te Semarang;

Benoemd: tot voorzitter van de landraden te Cheribon en Koeningan, Mr. L. S. Louwes;

tot commies op het res.kantoor te Pekalongan, N. W. Bastiaans;

tot tijdelijken vervanger van notaris C. P. A. Boelen te Magelang, de candidaat-notaris L. L. H. R. Scipio Blüme;

tot magazijnmeester 1e klasse bij de Staatsspoorwegen op Java, A. G. Behouden;

tot lid van den gemeenteraad van Batavia, Bachram, commandant van Pendjaringan;

tot hoofdkantoorchef bij den post- en telegraafdienst, de kantoorchef 1e klasse H. F. den Hartog;

tot kantoorchef 1e klasse, de 2e klasse G. C. Ph. Brunet de Rochebrune.

Ontslagen: op verzoek, eervol uit 's lands dienst, de ass. wedono van Taloen (Pekalongan) Mas Soerodjojo, de wedono's van Bareng (Soerabaja) en Modjosari (Soerabaja), Mas Ngabehi Ardjo Adipoetro en Ngabehi Djojokoesoemo.

Benoemd: tot wedono van Boelang, Raden Poerbonota; van Modjosari Mas Soemodiporo; van Bareng, Mas Ngabehi Soemodiporo; van Karangbindrigoen, Ngabehi Adiardjo; van Plosso, Raden Maroeto Tonojo, allen in de res. Soerabaja;

tot tijdelijk Inl. officier van justitie te Banjoewangi, Raden Ario Soedijokoesoemo.

Militair Departement.

Verleend: wegens ziekte, een 2-jarig verlof naar Europa, aan den 1en luitenant der infanterie L. J. Dufour.

Gesteld: op nonactiviteit, buiten bezwaar van den lande, de 1e luitenant der infanterie K. W. Bogaard

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap 1907, No. 6.

Reis van Goras langs de Bédidi naar Ginaróe en over Woméra weer naar Goras (vierde voetreis in het bergland van Z.W. Nieuw-Guinea), door I. S. A. van Dissel, met kaart. — Een poging tot verbetering der kaarten van Noord-Sumatra, door W. Cornelis. — Verdere exploitaties aan de Zuidwestkust van Nieuw-Guinea, door R. L. A. Hellwig; met kaart. — Toevoegingen tot den onderzoekingstocht-Hellwig in April 1907 per Gouv. Mar. S.S. „Spits", door K. M. van Weel. — De jongste wijzigingen van den Indischen Paketvaartdienst in „de Groote Oost" door W. F. Gerdes Oosterbeek. — Litteratuur O.-I. Archipel.

Weekblad voor Indië 1907, No. 26.

Het begrip „ambtenaar" in Indië, door B. — De Indische voorwerpen in het Rijksmuseum, door Gabriël. — P. Ph. Lincklaen du Cloux: Met een foto. — Langs Bolaäng en Amoerang naar Menado, met teekening, door J. E. Jasper. — Een nieuwe zangeres naar Indië, met foto. — Bandjir te Padang, met foto's, door Aqua. — De omzwervingen van La Sinrang, met foto's. — Indrukken van den dag, door Corax. — De doopceel van een interessanten Oosterling (de Zuurzak), door F. P. H. Prick van Wely. — Enz.

Onze Eeuw, November 1907.

Curaçao in 1803—1804 (I), door P. A. Euwens.

Indisch Genootschap. Vergadering van 22 Oct. 1907.

De wenschelijkheid van een georganiseerden gezondheidsdienst voor Java en zijn uitvoerbaarheid, door Dr. Th. de Vogel.

INDISCHE VENDUTIE

Malakkastraat 74,
Den Haag.

Is het Soliedste Adres voor hen die KOMEN om zich te instal.eeren en voor hen die hun Inboedel 't voordeeligst van de hand wenschen te doen, zonder kosten voor den inzender.

Bergplaats voor Inboedels.

Verhuizingen en Transporten.

GEOPEND van 9 tot 5 uur.
(Zondags gesloten.)

Brückel Mutzenbach,

Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
's-GRAVENHAGE.

Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

Pension Büchner.

Laan van Meerdervoort 198,
hoek PERPONCHERSTRAAT - DEN HAAG.

Logies te verkrijgen
per maand, per week en per dag.
Volledige Badinrichting in huis.

A. SCHARENBERG.

Hofleverancier.

GROOTSTE KEUZE
Thee- en Presenteerbladen,
Theeserviezen,
Koffiestelletjes, Bouilloirs,
enz. enz., enz.

's-Gravenhage, Hoogstraat 15.

M. van Grieken.

Behangerij, Beddenmakerij, Stoffeerderij.
Leverancier der Vereeniging OOST EN WEST.

Brengt door dezen onder d'aandacht, dat 't adres mijner Ateliers en Magazijnen is ***verplaatst*** van de ***Netscherstraat 108,*** naar de

Jan Hendrikstraat 23a.

Verhuizingen in gesloten Tappisières ONDER GARANTIE.

Vacant.

Rechtskundig Bureau
„DE ADVOCAAT EN PROCUREUR."

Directie: L. N. DUIN & Co.,
Gerard Doustraat 65, AMSTERDAM.

Belast zich met de Verdediging van Burgerlijke en Strafzaken voor alle Rechtbanken en Kantongerechten in Nederland en Buitenland. Biedt accoorden aan in en buiten faillissement. Spreekt faillietaanvragen tegen en voorkomt processen. Bezorgt gelden op elk solied onderpand, ook met 2 borgen. - Levensverzekeringpolis - Assurantiën.

Levensverzek. Mij. Arnhem,

Maatsch. Kap. Eén millioen gulden (volteekend)
sluit levensverzekeringen en lijfrenten op
bijzonder gunstige verzekeringsvoorwaarden en tegen lage premiën.
Bijkantoor te Batavia: KALI BESAR.

INDUSTRIEËLEINRICHTING

tot het vervaardigen van alle soorten Riet-, Bamboe-, Manden- en Witwerken, alles eigen fabrikaat.

CARTESIUSSTRAAT 76

DAMES ATTENTIE!

Atelier voor het maken van

Dames- en Kinder-Costumes, Mantels en Reformkleeding naar de nieuwste methode bewerkt. Nette coupe en spoedige aflevering met en zonder bijlevering der stof. Door het geheele land aan huis te ontbieden.

Geeft les aan Dames in het knippen en maken van Costumes Mantels enz.

Aanbevelend,
Mevr. H. W. BLOKBERGEN-VAN DER WAL.
Gerard Doustraat 65 bovenhuis, Amsterdam.

Uitnoodiging tot een bezoek aan de

Sint-Nicolaas-Etalage

Heulstraat 19.

Oost- en West-Indische Kunstnijverheids-artikelen in alle prijzen.

VERKOOPLOKAAL en THEESALON zullen van 25 Nov. tot 4 Dec. ook 's a v o n d s van 7—9 uur geopend zijn.

Zeer onlangs is verschenen en alom verkrijgbaar gesteld

De Indische Tafel

door PATTI.

Prijs ingenaaid f 0.90 gebonden f 1.25. Zie de gunstige beoordeeling in Het Koloniaal Weekblad van den 1e dezer.

Uitgave van M. van der BEEK's Hofboekhandel, Den Haag, mede uitgevers van de brochures der Ver. „MOEDERLAND EN KOLONIËN".

DEN HAAG.
-:- Pension -:- ZORGVLIET
6 Gr. Hertoginnelaan
H. W. G. ROOSEBOOM.

TRANSVALIA,

PRINS HENDRIKSTR. 74.
Wollen- en Halfwollen
ONDERGOEDEREN,
Corsetten, Kousen,
ECHT JAEGER.

Toko Betawie

Gevestigd in 1880.
Koningin Emmakade 55
DEN HAAG.
Telefoon 2610.

De oudste en meest uitgebreide TOKO voor Indische ingrediënten voor de RIJST-TAFEL.
Met elk stoomschip uit Indië worden versche artikelen aangevoerd.

Wederom voorhanden:
GANDARIE ASSEN, VERSCHE KRUIDEN, KETELLA's ENZ.

Onze Samballans in 21 soorten overtreffen alle andere fabrikaten.

Siropen als: TAMARINDE VANILLE, ROZEN en GEMBER.

Groot succes hebben wij steeds met onze THEESOORTEN, van 60 cts. af tot f 1.- per pond. Ook verschillende CHINEESCHE THEESOORTEN.

PREANGER KOFFIEBOONEN.

Gemakkelijke handleiding voor de bereiding der Indische Rijsttafel à f 0.90.

Dagelijks versche SPEKKOEK, DODOLS en WADJIEKS.

Herman Voorhoeve,

Bloemen-Magazijn,
Zoutmanstraat 40C
hoek Prins Hendrikplein,
TELEFOON 1846.

FILIALEN:
Prins Willemstraat 20, Scheveningen.
Adelheidstraat 89, hoek Anna v. Saxenstr.
Den Haag.

Levende Bloemen.
Kunstbloemen.

No. 48 | **Vrijdag 29 November 1907** | **7de Jaargang**

Het Koloniaal Weekblad

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

Orgaan der Vereeniging

Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang.

OOST EN WEST

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden Den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het vorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f1.50 tot f5.— 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f2.50).

Zij die f5. of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van Boeatan:

De werkelijk fraaie **St. Nicolaas-étalage** van Boeatan, **Heulstraat 19**, onze perman. tentoonstelling, met gelegenheid tot koop en nabestelling van O.- en W.-Indische kunstnijverheid- en huisvlijtartikelen, noodt tot een bezoek, zelfs al komt men alleen om er een kijkje te nemen. In 't groote voorlokaal zijn op den in hoefijzervorm gerangschikte tafels allerlei voorwerpen smaakvol uitgestald, die het nauwkeurig bezien wel waard zijn, vooral als men daarbij bedenkt, dat alles handwerk is. De fijne batiks en mooie weefsels, in den vorm van kleedjes, loopers, kussens, taschjes en wat niet al voor dagelijksch gebruik; de matten, doozen en manden van kunstig vlechtwerk, de gedreven en geciseleerd koperen voorwerpen, de kanten, de gouden en zilveren sieraden, het lederwerk, te veel om alles hier op te noemen, vragen alle uw aandacht. Komt en ziet en zegt het voort.

Voor deze gelegenheid zijn de lokalen — ook de theesalon achter — behalve van 10—6, tevens iederen avond van 7—9 uur open.

II. Van de Vereeniging „Moederland en Koloniën":

Openbare Algemeene Vergadering, op Maandag 2 Decemb. 1907 in het *Zuid-Hollandsch Koffiehuis te 's-Gravenhage*, des avonds te 8 uur.

Agenda:

1. Benoeming van eene commissie van twee leden, en hunne plaatsvervangers, voor het nazien van de rekening en verantwoording over het jaar 1907.

2. Voordracht van den heer Dr. J. H. F. Kohlbrugge te Utrecht over: Psychologische Koloniale Politiek.

De bedoeling van den inleider is te betoogen, dat **elke bestuursmaatregel moet zijn in overeenstemming** met het karakter en den toestand van ontwikkeling der bevolking. De in Europa opgedane ondervindingen kunnen ons dan ook niet dienen als gids.

Bij deze beschouwingen zal speciaal gelet worden op de laatste verslagen der „Mindere welvaart-commissie": De Economie van de desa in de residentiën Batavia en Bantam.

Gelegenheid tot debat.

Namens het bestuur:
De Secretaris der Vereeniging:
J. L. SWART,
Stephensonstr. 23.

Voor introductie, welke ook op den avond zelven kan geschieden, gelieve men zich te wenden tot den secretaris.

Koloniale praatjes.

De West-Indische begrootingen in de Tweede Kamer.

In hare vergadering van Zaterdag 16 en Maandag 18 dezer nam de Tweede Kamer de, op de begrootingen voor Suriname en Curaçao voor het dienstjaar 1908 betrekking hebbende wetten aan en werd tevens goedkeuring verleend op de koloniale verordening omtrent het aangaan van een leening, ten behoeve van de doortrekking van den spoorweg tot Dam. Voor velen, die in Suriname's toekomst belang stellen en die doortrekking in gevaar gebracht achtten, zal de sanctie, door de Tweede Kamer aan het betrekkelijk leeningsplan verleend, eene aangename verrassing zijn geweest.

De spoorweg tot Dam zal er dus komen, waardoor de verdere ontwikkeling der voor de kolonie zoo belangrijke goud-industrie binnen 't bereik der mogelijkheden wordt gebracht, zij het ook, dat wij niet kunnen nalaten het te betreuren, dat voor die doortrekking onzes inziens uit zuinigheid, die de wijsheid bedriegt, werd afgezien van het oorspronkelijk plan eener vaste brug bij het eerste eindpunt Kadjoe, en de verbinding tusschen het nu zoo goed als geheel aangelegde deel van een spoorweg en de nieuw aan te leggen sectie door middel van een kabelspoor zal worden bewerkstelligd. Wij erkennen echter de moeilijkheid voor de wetgevende macht in het moederland om, nu de Koloniale Staten op de, door het bestuur der kolonie aangevoerde gronden — zuinigheid en voldoening in de behoeften van 't in de eerste rij van jaren te wachten verkeer — het gewijzigde plan goedkeurden, dat onzes inziens een rem schijnt op te leveren voor eene anders toch ook niet buiten het bereik der mogelijkheden gelegen buitengewone ontwikkeling van de goud-industrie.

Voor de debatten over de Surinaamsche begrooting en wat daarmede samenhangt, werd de hoofdschotel geleverd door het, ten opzichte van die begrooting voor het eerst in toepassing gebrachte stelsel der leeningen op korten termijn, en de quaestie der centrale suikerfabriek.

Wat het eerste onderwerp aangaat, moet men wel toegeven, dat voor het, tegen dat stelsel aangevoerde bezwaar van den afgevaardigde Patijn veel te zeggen valt, die meende, dat 't aanleiding zou geven tot het uitzetten der gewone uitgaven. We hebben hier al eens er op gewezen, hoe van bestuurswege in deze kolonie telkenmale aanleiding wordt gevonden tot verhooging der toch reeds zeer hooge eigenlijke bestuursuitgaven, door uitbreiding van personeel of verhooging van inkomsten, waarbij het gewone feit zich voordoet, dat eene verhooging in dezen of genen dienst weer aanspraken wekt elders, waaraan dan uit billijkheidsmotieven zoo gauw mogelijk wordt voldaan. En waar de neiging van de Koloniale Staten om zich tegen zulke, in de bestaande omstandigheden — het drijven op een subsidie van het moederland — te veroordeelen uitzetting van uitgaven te verzetten, zich weinig krachtig betoonde, vreezen wij, dat het gemak om zich voor buitengewone uitgaven de noodige gelden te verschaffen wel eens aanleiding zou kunnen geven tot het door den afgevaardigde Patijn gevreesde resultaat — ongewenschte stabiliteit in het subsidie en uitzetting der streng huishoudelijke uitgaven —, tenzij telkenmale, wanneer de behoefte aan zulk eene leening zich voordoet, zoo Koloniale Staten als de wetgevende macht in het moederland strenge controle oefenen op de huishoudelijke uitgaven der kolonie in den engeren zin des woords. Wij meenen, dat ook bij deze begrooting zulke contrôle zich meer dan 't geval was had kunnen doen gevoelen, zij 't ook, dat wellicht slechts kleine bedragen zich voor het snoeimes leenden — men vergete echter niet, dat ook in Suriname op het eene veelal het andere volgt.

Ten aanzien van het thans, tengevolge van het advies der permanente commissie voor de Brusselsche suikerconventie opgegeven plan tot oprichting eener centrale suikerfabriek, werd door den afgevaardigde Van Doorn de meening geopperd, dat het denkbeeld wel degelijk voor uitvoering vatbaar was, waar de Conventie zich slechts tegen het toekennen van premiën zou richten, waaronder zelfs indirect niet elke maatregel ten behoeve eener suikeronderneming kan worden gebracht. Waar minister Fock ten aanzien van dit punt de mededeeling bevestigde, welke wij onlangs aan O n z e W e s t ontleenden, betreffende de waarschijnlijkheid der oprichting van eene centrale fabriek, zonder steun van gouvernementswege, hopen wij, dat de zaak aldus tot stand zal komen. Zal echter de toezegging van den Minister, om de opmerkingen van den heer Van Doorn alsnog ter kennisse te brengen van den Nederlandschen gedelegeerde ter conventie, zoodat deze wellicht zijn oordeel wijzigt, geen aanleiding geven tot een tijdelijk opschorten der particuliere plannen? Wanneer nu maar het vooruitzicht op de mogelijkheid alsnog van gouvernementssteun en een daarop eventueel gevolgde teleurstelling hier geen roet werpt in het, naar 't schijnt reeds zoo goed als gereed zijnde potje.

Overigens leverden de debatten over de Surinaamsche begrooting weinig, dat de bijzondere aandacht verdient op. Terecht werd gewezen op het toenemend opiumgebruik in de kolonie en werden de daartegen beraamde middelen goedgekeurd, waarbij de afgevaardigde Van Kol er de aandacht op vestigde, dat ook de strijd tegen den alcohol, die naar men weet, in de kolonie ook een noodlottige rol vervult, niet behoort te worden vergeten, en werden verschillende maatregelen in het belang der bevolking zoo in economisch opzicht als uit hygiënisch oogpunt bepleit, welke alle naar wij hopen tot hun recht zullen komen, naar gelang de kolonie er met wat in haar belang werd verricht zich geleidelijk weer bovenop zal hebben gewerkt.

Wat de debatten over de Curaçaosche begrooting aangaat, mocht minister Fock met genoegen constateeren, dat men algemeen wil voortgaan met de bevordering van gouvernementswege van den landbouw. Gaarne hadden zeker velen gezien, dat krachtiger dan thans geschiedde ware aangedrongen op aanmoediging tevens der hoedenvlechtindustrie.

Ook de quaestie-Godden kwam dit jaar natuurlijk weer ter sprake en werd hierop door den Minister een zeker voor velen nieuw licht geworpen door de opmerking, dat men niet moest vergeten, dat het hier een contract tusschen Godden en andere belanghebbenden betreft, zoodat men verkeerd doet dezen alleen de schuld te geven voor het niet hervatten der ontginning van de phosphaatmijnen van Santa Barbara.

Bovendien waarschuwde Minister Fock tegen overschatting der voordeelen, welke voor de kolonie uit die hervatting kunnen voortvloeien. Ten ware de mijnen vrij wel uitgeput zouden zijn, waarvan we tot nu toe niets hoorden, gelooven we met 't oog alleen op wat de koloniale kas uit de opbrengsten trok, te moeten betwijfelen, dat hier van overschatting sprake kan zijn, wanneer men naast 't voordeel, dat honderden handen werk zouden vinden, stelt een niet onaanzienlijk bedrag, dat ter vermindering van het subsidie zou kunnen leiden, dat reeds tot zooveel ontstemming — in de kolonie zelve — aanleiding gaf.

Met genoegen zal men de belofte van den Minister hebben vernomen om, waar ter bevordering van de handelsbelangen consulaire handelsagenten zullen noodig wezen, in die richting werkzaam te zijn.

PERS-KRONIEK.

INHOUD:

„Wekker"-tegengesproken door „Oudgast" in *De Avondpost* en het antwoord der Redactie daarop. — d. K.'s hekeling der Christelijke Standaard-politiek in „*De Groene*", (Weekblad voor Nederland). — Over Celebes in hetzelfde blad. — *De Telegraaf* en *Het Huisgezin* over het regeerprogram v. G. G. van Heutsz.

Nu de behandeling der Indische Begrooting in de Kamer pas geëindigd is, vindt men, als naar gewoonte, weinig betreffende onze Indiën in de Nederlandsche pers. Hier en daar nog een nawerking van het Atjeh-debat, voornamelijk van Wekker's artikelen in De Avondpost, die nu in keurigen brochure-vorm met de desbetreffende Handelingen der Tweede Kamer zijn verschenen, waarvan wij in dank een exemplaar mochten ontvangen.

Zoo richt Oudgast in een ingezonden schrijven enige opmerkingen en vragen tot Wekker, o.m. zeggende:

„Ik acht het toch niet van belang ontbloot, eenige vragen te stellen ter opheldering en verduidelijking van de actie van beschuldiging zelf, om een juister inzicht te kunnen krijgen."

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Allerlei insinueerende kantteekeningen op de journalen kan men lezen — vanaf begin 1905 — vooral gedurende het medebestuur van overste Van der Maaten.

Wel, dat had ik van dien gezaghebber allerminst verwacht. Is hier frontverandering te constateeren, een: zoo heer, zoo knecht? Maar blijkt niet uit de woorden (ter andere plaatse): „heeft een bivakcommandant zijne soldaten geoefend in zijn geest op te treden en te patrouilleeren", dat ook in het tijdperk v. D. een bivak-commandant humaan kan zijn als hij wil?

Hoe kan W. goede verwachtingen koesteren — ons eene blijvende pacificatie voorspiegelend — van een stelsel, in dit geval het stelsel-Van Heutsz, waar mannen als Van Heutsz en Van der Heijden „slechts tijdelijk door suggestieve werking den toestand beheerschen"? Is dat noemen van den naam van generaal Van der Heijden wel gelukkig en in overeenstemming met W.'s optreden tegen wreedheden? Heeft W. nooit gehoord van het „laten baden van gevangenen" in het tijdperk Van der Heijden? Wat deden al die gerenommeerde patrouille-commandanten uit de school van generaal v. Heutsz met hunne gevangenen (vóór 1905)?

Liepen ook Colijn en Christoffel weg van Atjeh? Colijn, die, met generaal v. H. naar Holland gekomen, toen al genoemd werd als de man voor speciale opdrachten buiten Atjeh; en Christoffel, die door den G.-G. Van Heutsz her en der werd gezonden, buiten Atjeh, als speurder naar hoofden van verzet. En zitten die andere genoemden nu in vredesgarnizoenen hun pijpken te rooken, of gingen zij elders op expeditie, of werden zij als gezaghebbers in andere streken geplaatst? — Van Scheepens weet ik, dat hij 4 weken geleden... logeerde bij den gouverneur v. D. — Moet, afgezien van andere factoren, niet ook in aanmerking genomen worden, wanneer inderdaad de toestand minder rooskleurig is, dat de Atjeher na eenigen tijd vertrouwd raakt met een stelsel, en de zwakke zijden van leert kennen en daarvan gebruik maakt, na in den beginne op handige wijze ons in den waan gebracht te hebben van een — schijn — succes? Is dit niet al meermalen zoo geweest? En vergeet men niet, dat de Atjeher ook zonder de door ons jarenlang gemaakte fouten, een tegenvoeter is van Boer en Tonkinees en 't dus verkeerd is Transvaal en Tonkin als voorbeelden te stellen?

Ten slotte een algemeene vraag.

Wanneer inderdaad, zooals W. beweert, het projectiel 95 niet deugt, „onmachtig is den vijand buiten gevecht te stellen", waarom eischen de aanvoerders dan niet een ander, dat wel voldoende beschermt? Mij schijnt 't een eerste plicht van een aanvoerder, zijn troepen wèl uitgerust ten strijde te voeren, in dit geval daardoor tevens voorkomende, dat de soldaat, noodgedwongen, tot een ander uiterste vervalt: het gebruik van dum-dumkogels."

De redactie van De Avondpost teekent hierbij als slotwoord aan:

„Zooals reeds in een paar berichten werd medegedeeld, ontvingen wij talrijke brieven naar aanleiding van Wekker's artikelen. De meeste hadden tot doel om aan de vermelde feiten nieuwe toe te voegen: men verhaalde hoe er gewed was om een pot bier, wie het eerst van een paar op eenigen afstand voorbij wandelende Atjehers er een zou doodgeschoten hebben; een ander sprak van het buit maken van „geregistreerde" geweren; een derde wist te verhalen van het dooden van ongewapenden, waarbij dan uit een voorraad achtergehouden wapens voor zoo'n gelegenheid een zeker aantal werd gebeekt; weer een ander spreekt van de onderzoekers, die gezonden worden om persberichten te logenstraffen en waarbij de hoofdgetuigen niet worden gehoord. Enz. enz.

Van tegenspraak alléén het vorenstaand stukje, dat we onpartijdigheidshalve in zijn geheel plaatsen. Wij meenen op dit oogenblik aan Wekker niet het woord te moeten verleenen, teneinde uitgebreide polemiek, die ons in dit stadium der zaak onnoodig voorkomt, te ontgaan."

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

De redactie eindigt, na de verschillende vragen van Oudgast kortelijk beantwoord te hebben, met de woorden:

„Toen een tipje van den dichten sluier over het duistere Dreyfusdrama werd opgelicht, schreef Zola zijn „La vérité est en marche"... al bleef het ook jaren duren eer het volle licht kon doordringen.

Ook wij zijn thans nog niet zóó optimistisch, dat wij de waarheid aanstaande rekenen. Maar wel vertrouwen wij, dat onze Wekker met zijn helaas eentonig getik er in geslaagd is de openbare meening wakker te roepen."

* * *

In de jongste Groene hekelt iemand, die zich de K. teekent, ongemakkelijk de Christelijke Politiek, met betrekking op het oordeel van De Standaard, over het Atjeh-debat in de Tweede Kamer; hij zegt:

„De Standaard juicht het toe, dat nu, volgens de geruchten, het leger in Indië, in 't bijzonder in Atjeh, zich niet naar den eisch van het Christelijke krijgsrecht gedraagt, deze aangelegenheid in de Kamer ter sprake is gebracht. Zij zou echter gaarne zien, dat dergelijke besprekingen niet ter publieke zitting, maar in Comité-generaal werden gehouden... omdat er lui te vinden zijn, zooals de Engelschen vooral, die er fel op zijn om onzen goeden naam als koloniale mogendheid in verdenking te brengen!

Dat nu dit middel juist de kwaal zou verergeren schijnt het blad niet overwogen te hebben. Wat er in Nederland tot verbetering van een slechten toestand in Indië zou gedaan worden, indien men zelfs door de Tweede Kamer-debatten geheim te houden, het opkomen van een publieke opinie trachtte te belemmeren, laat zich denken.

Geheimhouding van eenig euvel, werkt immers zoo goed als zeker dat euvel in de hand. Terecht wees Het Vaderland hierop, naar aanleiding van het geheimhouden der rapporten aangaande koelie-schandalen. „Wisten toch de planters," zoo zei het blad, „dat hun misbruiken in het moederland bekend en veroordeeld werden, hadden zij gestadig rekening te houden met de publieke opinie, hoe anders zouden hun gedragingen misschien zijn."

Als een practisch voordeel van het in Comité-generaal behandelen, noemt De Standaard dan, het „nog vrijer zijn in het produceeren van zijn bewijzen" — doch bij dat voordeel voegt zich het nadeel, dat de regeering in besloten vergadering nog vrijer zal zijn in het naast zich neerleggen van die „bewijzen" — en deze vrijheid, men weet het, neemt ook in openbare zitting vaak een verbazingwekkende verhouding aan. Waarlijk, dit éene middel van pressie: het weten van de Regeering, dat als zij niet ten spoedigste ingrijpt en slechte gedragingen met alle inspanning tracht te voorkomen, behalve het moederland, ook het buitenland haar en met haar de natie, aansprakelijk zal stellen voor de misdrijven, mag in het belang van de koloniën, en ook in dat van onze eigen goeden naam, allerminst prijs worden gegeven.

Doch niet om dezen raad van het antirevolutin. blad te bestrijden — gevaar dat hij zal worden opgevolgd is geenszins dreigend — schreven wij het bovenstaande. Bovenal voor het volgende, komende uit Kuypers spreekbuis, ter verdediging van christelijke krijgsrechten, meenden wij de aandacht te moeten vragen.

„Nu is — zoo schrijft het blad — de Minister wel verplicht de houding van ons leger, ook al zijn er gegronde aanmerkingen te maken, zoo goed en zoo kwaad het kan, te verdedigen.

We lazen dit en herlazen het — en stelden ons voor de vrome facie, waarmee zoo iets was neergeschreven door een strijder voor de eere Gods.

De Minister is wel verplicht zoo'n beetje te liegen!

„Dit klemt te meer waar het Oostersche toestanden betreft. Over alle koloniale mogendheden vallen keer op keer klachten, dat ze te wreed tegenover de inboorlingen optreden. Men kent Blunt's aanklacht tegen het Engelsche proces te Denshawai in Egypte, en men weet welke krasse maatregelen nog onlangs door John Morley in Voor-Indië genomen zijn."

Dat wil dus zeggen: Hoor eens, tegenover Oosterlingen, inlanders, zijn alle koloniale mogendheden wel wreed. Denk maar aan Egypte, aan Eng.-Indië, aan de Congo, aan de koelieschandalen... Is het dan niet de plicht van een Minister wreedheid zooveel mogelijk goed te praten?

„Oostersche toestanden gedoogen helaas niet ridderlijk op te treden gelijk in een Europeeschen oorlog. Men staat met enkele duizenden tegenover millioenen. En verloor men ook maar een oogenblik zijn hoog prestige, zoo stond moord op groote schaal voor de deur. Maar juist daarom is 't zoo noodzakelijk, dat de contrôle steeds uitmake, of de maatregelen, waartoe men overging, in strengen zin noodzakelijk waren.

En de contrôle nu is niet op doortastende wijze uit te oefenen, indien men bij het Kamerdebat tegenover onze buitenlandsche belagers onvrij staat door de publiciteit.

Ons leger kan geroepen zijn tot daden, die in Europa ondenkbaar waren. Maar juist dit kan ons leger verleiden om de wet der humaniteit, ook buiten noodzaak, te verzaken.

En daartegen moet van uit Nederland streng en ernstig gewaakt."

„Oostersche toestanden gedoogen helaas niet ridderlijk op te treden." — Neen? Welnu, daarom gij, christelijk mensch, zult gij ganschelijk u onthouden van in het Oosten te gaan vechten — eenvoudig om buit. Want al kennen wij de artikelen van 't christelijk krijgsrecht niet, dat zal dan toch zeker het krijgsrecht van Jezus Christus zijn! geeft dit u op eenigerlei wijs de vrijheid tot onridderlijken strijd?!

En bij deze onridderlijkheid durft gij spreken van uw prestige — een ander woord voor het terrorisme en de wreede machtsuitoefening, waarmee gij u tracht staande te houden, tegenover millioenen, die met het volste recht in hun onafhankelijkheidszin, u een overweldiger, een beul en een roover noemen... het is er wel een prestige naar!

Het gaat hier in 't bijzonder over Atjeh, waar een volk woont, dat het 34 jaar heeft uitgehouden tegen het wapengeweld, naar Jezes Christus' krijgsrecht door u gepredikt. Ook nu weer. Nog verkondigt gij de sinistre waarheid volgens uw systeem: „Ons leger kan geroepen worden tot daden, die in Europa ondenkbaar waren." Ons leger! Ook gij, Christen? Gij wilt dat goedkeuren en bij voorbaat schoonwasschen in plaats van in Christus' naam daartegen te protesteeren?

Mede met het oog op onze buitenlandsche belagers — die van de gruwelen niet mogen hooren — raadt gij aan alleen „noodzakelijke" onmenschelijkheid te plegen. Wie zijn dat, die „belagers"? Naties, die evenals de uwe, en deze onder uwe aanmoediging — nu en dan zwelgen in het bloed, en hun armen vol tasten met het goed van hun naasten... Alsof het karakter van die belagers een ziertje onedeler ware, dan de heidensche zin, die uit uw eigen woorden spreekt!

Waart gij het niet, die zoo iets door en door onchristelijks schrijft, die de Nederlandsche natie gesplitst hebt in Christenen en Paganisten? Welnu, zie hier het Christendom, dat het uwe is: het neemt

het op voor de leugen, het vergoelijkt de wreedheid, doortrokken als 't is van het stuitendste Materialisme en Cynisme. Een Christendom... als ware het door den Satan uitgevonden, een Christendom zonder Idealisme!

* * *

In dezelfde Groene het volgende ingezonden stuk van X over:

Celebes.

„Naar aanleiding van het hoofdartikel in „De Amsterdammer van verleden Zaterdag vergunne u mij eenige woorden ter aanvulling. Daarin wordt gesproken van de overvallen in Celebes, „alweer vergeten". Ja, de verantwoordelijke personen, en helaas ook de publieke opinie, zij vergeten snel... maar vaders, moeders, echtgenooten en vrienden vergeten niet zoo snel. Zij vergeten vooral niet snel, wanneer hun geliefde dooden niet gevallen zijn in een noodzakelijken kamp voor hun vaderland, maar gevallen zijn door de schandelijke onverschilligheid van hooggeplaatsten. U hebt geprotesteerd tegen de onvoldoende voorbereiding van de krijgsoperatiën in Indië, tegen het zenden van handjesvol manschappen op terreinen waar het wemelt van vijanden. Wat de verschrikkelijke overval van 21 Juli te Ramatoli op Celebes betreft, waarbij 11 Europeesche militairen vielen, daar komt iets nog droevigers bij, dat ik niet waag te qualificeeren.

De verantwoordelijke personen hebben hierbij hun verantwoordelijkheid gedekt met... de verklaringen van een kettingjongen. Verschillende Indische bladen, als Javabode, Locomotief enz. wezen er op, dat geen ènkel geloofwaardig getuige aan te halen was om de beweringen van dezen dwangarbeider te staven. Zulk een individu, wie weet om welke reden, hangt een tafereel op van onhebbelijkheid van onze manschappen tegenover de bevolking. Vast staat — uit talrijke particuliere brieven heb ik het kunnen lezen —, dat de officieren van de Celebes-expeditie bijv. geregeld de inboorlingen behandelden, mannen, vrouwen en kinderen, met de geneesmiddelen, die zij bij zich hadden. Maar de verantwoordelijke personen, o. a. Gouv. Swart, die het gouvernement en zichzelf schuil houdt achter dien eenen kettingjongen, zeggen het anders. „De afdeeling was zelve de oorzaak." Let echter wel, dat in het rapport van Z.H.E.G., dat door hem is uitgebracht, na een persoonlijk onderzoek, óók staat „al was dan Maroendoe, het hoofd der bergbevolking, de eigenlijke oorzaak." Welnu, durf ik zeggen, als de vijandige bergbevolking de eigenlijke oorzaak was, welke lafheid geeft dan den verantwoordelijken leiders de gedachte in, zich te verschuilen achter een schandelijke en nog eens schandelijke insinuatie van één enkelen dwangarbeider? Waar is hier nog een grein waardigheid ten opzichte van zichzelf en edelmoedigheid en verschuldigde waarheid tegenover de families der gevallenen?

* * *

Onder den titel van: **Het Regeerprogram van Van Heutsz**, geeft het Roomsch-Katholieke Blad Het Huisgezin een hoofdartikel. De groote vrees van dit blad is, dat 't program weer zal uitloopen op vele en kostbare militaire expedities. Het zegt:

„In dit program komen zeer merkwaardige verklaringen voor, verklaringen, ook waarmee wij ons niet voetstoots kunnen vereenigen, en die, ware de Indische begrooting in de Kamer niet achter den rug, vermoedelijk wel tot gedachtenwisseling aanleiding zouden geven. Thans vertrouwen we, dat in de Eerste Kamer over generaal Van Heutsz' regeeringsprogram wel een en ander zal worden gezegd.

Indien we ons niet vergissen, staan ons, wordt het regeeringsprogram van den gouverneur-generaal nageleefd, nog heel wat expedities te wachten."

De Telegraaf, die dit program ook heeft genoemd, merkte naar aanleiding daarvan op:

„Er zijn in Indië een aantal slechts in naam afhankelijke, zelfbesturende landschappen, waarover wij Hollanders nog slechts weinig te zeggen hebben. De gouverneur-generaal nu wil, dat wij ons ook voortaan zullen gaan bemoeien met de inwendige aangelegenheden van die landschappen. Hij wil „oordeelkundige uitbreiding" van onzen invloed, en wel „langs vredelievenden weg" en zonder „gewelddadig optreden". Dat komt het Katholieke blad te optimistisch voor. Het is mooi gezegd, vindt de redactie van De Telegraaf:

Doch in de practijk, zegt het blad, zal 't in de meeste gevallen op een militaire expeditie uitloopen. Natuurlijk wordt met een vredelievend optreden van onzen kant begonnen, maar de inlanders, die ook van vredelievende inlandingers niet gediend zijn, begaan allicht de een of andere daad, waardoor een gewelddadig optreden onzerzijds wordt gemotiveerd, soms zelfs noodzakelijk gemaakt. Ons prestige in Indië is van een zeer teere constitutie, en laten wij de mishandeling van een ambtenaar, ook al was de man beter thuis gebleven, ongestraft, dan is men niet alleen in de streek, waar het voorviel, maar ook elders, alle respect voor ons kwijt. Daarom geldt op dit gebied vooral het „principiis obsta", weersta in het begin.

En waar wij op het oogenblik in alle hoeken van den Archipel met verzet te kampen en verzet te fnuiken hebben, is het vooral thans ongewenscht het aantal expedities buiten noodzaak te vergrooten.

Ook om deze reden van opportunistischen aard, achten wij bedoelde imperialistische passage in het regeer-program van generaal Van Heutsz niet zonder bedenking."

Het Huisgezin critiseert dan nog wat in het regeerprogram omtrent de zending wordt gezegd, en verklaart zich in zake de onderwijsparagraaf bevredigd.

Uit de Oost-Indische Mail.

De jongste mail bracht ons het buitengewone bericht van een

Hagelbui op Java.

23 October omstreeks 4 uur nam. heeft te Buitenzorg een hevig onweer gewoed. Donderslagen volgden elkaar op. Daarna begon het te hagelen, zoowaar geen alledaagsch verschijnsel voor Indië. Groote hagelsteenen kletterden neer en werden gevolgd door een zware regenbui, die tot 's avonds aanhield. Een ware verademing na den snikheeten dag.

De bliksem sloeg o. a. in het gebouw van de algemeene secretarie en wel in de kamer van den 1sten gouvernementssecretaris, die gelukkig niet op het bureau was. De schrijftafel en een deur werden vernield.

* * *

Onder het opschrift:

Java's Lof.

schrijft het Bat. Nieuwsblad: Onze confrater, de hoofdredacteur van de Straits Times, is in een artikel van anderhalve kolom lengte een reeks opstellen begonnen over de reisindrukken van zijn veertiendaagsche trip naar Java. Zij zijn luchtig en prettig geschreven, en het eenige bezwaar, dat wij tegen deze uiteraard zeer oppervlakkige indrukken hebben, is, dat zij hun, die er gebruik van willen maken, prachtige common places in de hand geven om te verklaren, hoe goed het hier wel is, en hoe mooi.

„Als men nagaat," zegt de heer Reid, dat Java slechts twee dagen stoomens van Singapore ligt, dat het in enkele opzichten schooner is dan Japan, dat het verbazingwekkende archaeologische schatten bevat van meer dan 1100 jaar oud, en dat zijn gezondheidsoorden in de bergen ideale rustplaatsen zijn voor den vermoeiden Europeaan, dan is het vreemd, dat zoo weinig inwoners van deze haven (Singapore) of reizigers van Oost en West, er toe komen een bezoek aan de Nederlandsche kolonie te brengen."

Wij mogen den heer Reid wel dankbaar zijn, dat hij een lans breekt voor de ontwikkeling van het vreemdelingenverkeer naar Java, waar wij zelf te laksch zijn om ons zelf er voor te spannen.

Een van de redenen waarom het toeristenverkeer naar ons Indië zoo gering is, zoekt de heer Reid in de exorbitante passagetarieven, die gansch en al niet in verhouding zijn met de afstanden. Dit is zoo, en herhaaldelijk door ons betoogd, zegt het Bat. Nieuwsblad.

Over de goede hotels hier te Batavia was de bezoeker zeer tevreden. Een vergelijking, die hij maakt met de hotels te Singapore, valt weinig gunstig voor de laatste uit. „Als de eigenaars van de Singaporesche hotels hun chefs de cuisine eens naar Batavia zonden, met het eenige doel te leeren hoe een aardappel te koken, zou het geld goed besteed zijn," verzekert ons de heer Reid.

Een mooi en gezond ras van jongens en meisjes, dus eindigt de vriendelijke bezoeker zijn eerste opstel, wordt grootgebracht om zijn rol te spelen in de Nieuwe Nederlanden, geschapen door Hollandsche ondernemingsgeest en volharding. Grootsch als Java thans reeds is, er zijn redenen om te gelooven, dat het een nog grootscher toekomst tegemoet gaat."

We helpen het den heer Reid wenschen.

Het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. ontleent aan hetzelfde reisverhaal o. a. nog het volgende:

„Ook aan de havenwerken van Tandjong Priok wijdt de heer Reid eenige waardeerende woorden. Woordelijk zegt hij:

„Het kan niet missen, of ieder, die voor de eerste maal in Tandjong Priok komt, wordt getroffen door de uitnemende inrichting der aanleg- en bergplaatsen. Wij Engelschen zijn er zoo aan gewoon te denken, dat onze havens de beste en onze handelsinrichtingen superieur zijn, dat wij verstomd staan, wanneer wij tot de ontdekking komen, dat onze mededingers op het gebied van handel en scheepvaart sommige dingen nog beter hebben ingericht dan wij zelf en dat niet alle wijsheid uitsluitend gevonden wordt binnen de grenzen van Engeland en onder het volk, dat er prat op is, van Engelsche afkomst te zijn."

Na eene korte uitweiding over de reis naar Batavia-benedenstad en vandaar per tram naar Weltevreden, geeft schrijver eene enthousiaste beschrijving van het „Hotel des Indes"; hij zegt verder, dat Noordwijk nu wel niet te vergelijken,is met den Boulevard des Capucins te Parijs en de aldaar aanwezige restaurants niet geheel en al overeenkomen met het Café de la Paix, maar men toch bv. bij „Stam en Weijns" en in het „Hotel des Indes" een diner en wijnen kan savoureeren, zooals die slechts in de beste restaurants in Londen en Parijs worden aangetroffen.

Schrijver is er over uit, zoo keurig als de bediening aan tafels door de inlandsche kellners plaats heeft.

Over onze Indo's, de vrouwelijke n.l., maakt de enthousiaste schrijver de volgende opmerking:

„Onder deze dames treft men er aan met aardige figuurtjes en mooie gezichtjes; het verwondert mij niet, dat de opeenvolgende geslachten, afkomstig uit het land van dijken en kanalen, verbintenissen aangaan, die hen voor altijd aan 't zonnige Java kluisteren."

In een entrefilet over de Ned. Ind. Pers laat de heer Reid zich in datzelfde nummer zeer gunstig uit over de Javasche journalisten, die, naar hij meent te mogen aannemen, bij hunne critiek op publieke aangelegenheden geleid worden door belangelooze motieven, en door een hoog gevoel van hun verantwoordelijkheid, niet alleen als dienaren van het publiek, maar als de erkende en bekwame woordvoerders der openbare meening."

* * *

Wanneer het ondervolgende betreffende:

De Opvoeding van den Javaan,

ontleend aan De Locomotief, die de jongste mail ons bracht, op waarheid berust, dan ware het toch zeer te wenschen, dat er ook eens een Congres voor Kinderbescherming voor Javaansche vrouwen kan worden gehouden.

Het blad schrijft dan:

„Moet het ons eigenlijk wel verbazen, dat 't zoo'n verdrietige arbeid is den Javaan iets te leeren, af te leeren, hem te hervormen of te verbeteren? Zijn adat is hem heilig, al zou zij hem ook door den duivel geschonken zijn. Hoe komt de Javaan zoo eigenzinnig en zoo hardnekkig, waar de beterschap hem nu al tientallen van jaren door 't Nederlandsche gezag met handen vol wordt aangeboden?

Ik zal die vraag niet beantwoorden, doch zij komt bij mij op zoo vaak ik een Javaansch huisgezin bekijk. Een Javaansch kind wordt door de ouders opgevoed, als het dien naam verdient, tot 't eigenzinnigste tyrannetje ter wereld. Moeder is nog al luidruchtig tegen de kinderen; welnu, 't kind leert zijn keel bij de minste gelegenheid wijd open te zetten. Het dwingt met een ijselijk geschreeuw en heeft succes. Elk voorwerp, waarnaar het wurm wijst, is goed genoeg. Zelfs een arit kan geen kwaad. Het mag zijn verlangens bevredigen, al komt het leventje zelf er bij in gevaar. Javanen zijn kinderen van de domste moeders.

Een van de Indische dingen, waarmee men zich vermaakt, is het inlandsche knaapje, dat in de eene hand zijn strootje houdt en met de andere het uiteinde van moeders borst tegen den mond drukt.

Het geval doet zich inderdaad voor, dat Javaansche kinderen aan de borst blijven tot aan hun 6e levensjaar. Het Jav. kind wordt over het algemeen gens. Het Javaansche kind wordt over 't algemeen slecht gevoed. Eerst de moedermelk, dan rijst er bij; en zoo blijft het totdat of een kleinere spruit zijn plaats aan de bron der lafenis vraagt, of het vocht niet meer te genieten is. Het heeft mij altijd getroffen, dat zooveel inlandsche kinderen slap van botjes zijn en klein blijven. De gemakzuchtige moeders, die haar lafenissen tevens als zoethouders en slaapwekkers bezigen, zijn zelve schuld, dat haar kinderen zoo minnetjes zijn.

Maar de bewonderenswaardige moeders brengen later door verzuim terecht, wat zij eerst door dwaze toegefelijkheid bedierven. Zoo vorstelijk het kind in zijn allereerste jaartjes moeder tyranniseerde, zoo hard krijgt het zijn leven te verduren in zijn jongenstijd. Er wordt zoo goed als geen notitie meer van hem genomen en de kastijdingen, waarin moeders teedere zorg zich nu en dan uitspreekt, zijn afranselingen. Dat een jongen er naar verlangt zijn eigen weg te gaan en desnoods bedelend zijn kostje te garen en zich te vroeg voor lichten veldarbeid laat werven, is wel te begrijpen.

Zouden de ethici er niet toe över gaan te denken het Javaansche volk te verbeteren door de opvoeding der kinderen op Spartaansch voorbeeld in handen te leggen van den Staat?" vraagt het blad.

* * *

In de Deli Courant van 29 October jongstl. lezen wij onder den titel:

Het „plakaat Pandjang".

„Het was te verwachten. Nog nooit is het plan om eindelijk ook de inlandsche bevolking van Sumatra's Westkust naar billijkheid te doen deelen in de algemeene lasten ernstig ter sprake gekomen, of daar verhief zich eene stem, die ons toeriep: „het is wel jammer, maar het mag niet; bij de proclamatie van 25 October 1833 — het „plakaat Pandjang" — is nu eenmaal aan die bevolking beloofd, dat wij nooit directe belastingen van haar zouden heffen.

Ditmaal klinkt die stem bij monde van mr. P. Maclaine Pont in een ingezonden stuk in de N w. Rott. Ct. van 24 Sept. j.l.

Wij hebben het bezwaar tallooze malen weerlegd, zegt het blad, en meenen daarom thans te kunnen volstaan met te herhalen, dat wij den 4en Mei '03 te dezer zake schreven:

....„Wie de publicatie in haar geheel leest, kan bezwaarlijk in twijfel verkeeren omtrent hare strekking. Zij was een voorstel om te komen tot vrede; er werd tot de „volkeren der Padangsche Bovenen Benedenlanden" gezegd: legt allen de wapens neder, dan zal het Gouvernement o. a. „geene rechtstreeksche heffingen onder u doen."

Die strekking komt ten duidelijkst uit aan 't slot: „Wij vermanen u, neemt deze voorwaarden aan"... „nimmer kunnen u gunstiger voorwaarden worden aangeboden"...

Onze vijanden, de Padri's, namen echter die voorwaarden niet aan, de strijd werd voortgezet en eerst in 1837 werd hij, na vier zeer moeilijke jaren, door den val van Bondjol in ons voordeel beslist. En wij zijn dus aan de in '33 aangeboden voorwaarden niet verder gebonden dan ons-zelven past.

„De publicatie had de beoogde uitwerking gemist, en reeds in 1841 kon de gouverneur Michiels schrijven, dat de inlandsche hoofden er niet de minste waarde aan hechtten.

Zij is later uit het stof der archieven te voorschijn gehaald, wanneer dat wenschelijk werd geacht ter bestrijding van voorgenomen regeeringsmaatregelen."

Maar op een voorstel, dat drie kwart eeuw geleden nadrukkelijk afgewezen was, kan men zich nu toch waarlijk niet meer beroepen.

Te Padang schijnt men met de opinie van Mr. P. Maclaine Pont volkomen accoord te gaan; immers in een request aan de Tweede Kamer der St.-Generaal over belastingen ter Sumatra's Westkust geeft de Kamer van Koophandel en Nijverheid te Padang het volgende te kennen:

Zij vernam van verschillende zijden, dat bij de regeering nieuwe voorstellen in behandeling zijn tot het invoeren van een belasting op de inlandsche bevolking van Sumatra's Westkust. Daar zij van oordeel is op de hoogte te zijn van de rechtstoestanden ter kuste, en zij de Kamer ter zake van voorlichting wenschte te dienen alvorens eenig ontwerp bij de Kamer in behandeling zou komen, verzocht zij bij haar missive van den 15en Juli j.l., La A., onder toezegging van geheimhouding, den gouverneur van Sumatra's Westkust, haar inzage te willen verleenen van de betrekkelijke stukken. Bij missive van den 24en Juli jl. No. 45, werd medegedeeld, dat die stukken niet voor publicatie bestemd zijn, weshalve zij niet ter inzage kunnen worden gegeven.

Requestrante, dus geheel in het onzekere verkeerend, welk voorstel zal worden gedaan, beperkt zich tot algemeene beschouwingen, waarvan de conclusie een verzoek aan de Tweede Kamer om 't daarheen te willen leiden.

1. dat ter Sumatra's Westkust worde ingevoerd een belasting op door tot de inheemsche bevolking behoorende personen uitgeoefende bedrijven, waarbij een billijke progressie zal moeten worden aangenomen;

2. dat reeds al dadelijk een aanvang worde gemaakt met een onderzoek, noodig om tot het vaststellen van een landrente-regeling ter kuste te geraken;

3. dat, tot tijd en wijle die regeling zal zijn ingevoerd, een belasting op de opbrengst van de bebouwde gronden worde ingevoerd in voege als in het request is uiteengezet;

4. dat bij de invoering van die belasting de verplichte koffiecultuur worde opgeheven met toepassing van de eveneens in het request aangegeven maatregelen, en dat worde afgeschaft de persoonlijke diensten, waartoe de bevolking thans verplicht is."

* * *

De Revaccinatie overrompeling te Semarang.

Dr. Lim spant zich ten zeerste in voor de revaccinatie in de Chineesche kamp te Semarang, waar zich hier en daar pokkengevallen voordoen, en de waarn. maj. Tan Siam Lip helpt daarbij flink mee. Hun doortastende handelwijze valt te prijzen, mits zij daarbij niet te ver gaan. Vrijdagmiddag nu kwam mej. H. van Vianen, die in de Chineesche kamp een particuliere Fröbelschool houdt, aan De Locomotief het volgende mededeelen: Omstreeks 8 uur hedenochtend kwam een Chinees, waarschijnlijk op last van den wijkmeester, haar waarschuwen, dat in den loop van den dag de kinderen harer school aan revaccinatie zouden worden onderworpen. Mej. van Vianen zond den Chinees naar maj. Tan Siauw Lip met 't verzoek een anderen dag voor de revaccinatie te bepalen, opdat zij in de gelegenheid zou zijn, de ouders daarvan kennis te geven en op de noodzakelijkheid van den maatregel te wijzen. Zij ontving geen antwoord, maar een half uur later verschenen dr. Lim, maj. Tan Siauw Lip en de controleur, die onmiddellijk met de vaccinatie aanvingen.

Alle honderd aanwezige kinderen werden aan de behandeling onderworpen; verscheidene trachtten zich huilende eraan te onttrekken, zeggende, dat hun vader 't hun verboden had zich te laten inenten, en een baboe, die de aan haar toevertrouwde telg tegen de revaccinatie poogde te beschermen, werd bij wijze van straf 't eerst van allen te pakken genomen en boette haar protest met het traditioneele aantal prikken in den arm. Toen alles omstreeks 10 uur was afgeloopen en de heeren vertrokken waren, kwamen de ouders der kinderen met eenig misbaar opzetten, verweten mej. van Vianen, dat zij 't had toegelaten en namen hun kinderen mee naar huis. Mej. van Vianen vreest, dat zij verscheidene leerlingen zal kwijt raken tengevolge van deze vaccinaire overrompeling.

Het bestuur der school van de Tiong Hwa Hwee Kwan heeft bijtijds een waarschuwing ontvangen, dat de vaccinatie op die school zal plaats hebben op 25 dezer. Had men tegenover de particuliere scholen in de Chineesche kamp niet denzelfden weg moeten volgen? Nu toch houden de Chineezen de juffrouw aansprakelijk voor het in de school gebeurde, daar zij de ouders niet in kennis stelde van hetgeen gebeuren zou; en op deze wijze raakt zij een deel van haar leerlingen kwijt door het onverhoeds optreden der vaccinatie-commissie.

* * *

De Sumatra-Bode weet het volgende te vertellen van

Een Slangenbezweerder.

Een bewoner van Soebarang, Padang, mag aanspraak maken op den naam van slangenbezweerder.

Deze temt alle slangen, zegt men, hoe groot en vergiftig ook.

Op den 14en dezer was er een slang, ter dikte van 2 span en ongeveer 5 M. lang in het kippenhok van Si Maäsad gekomen en had daar reeds een kip te pakken, toen de baas der kippen verscheen. Hij wist niet wat te doen, zoo bang was hij tot hij ten laatste op den inval kwam, den bezweerder te halen. Deze verscheen — 't was reeds laat in den avond — en toog aan den arbeid. Daartoe begon hij met de mamantjak en een formulier op te zeggen. Toen stapte hij het kippenhok binnen en greep behendig de slang bij haar kop. Er begon een gevecht tusschen hem en de slang, zonder dat deze laatste er in kon slagen hem te bijten, daar hij elken aanval pareerde. Eindelijk sprak hij de volgens zijn ilmoe beslissende formule uit, waarop de slang neerviel, schijnbaar bewusteloos.

De temmer, sleepte haar naar buiten, geholpen door twee anderen, het dier was hem te zwaar. Daarop bewaarde hij haar in zijn huis tot den volgenden morgen, toen hij het dier tentoonstelde bij een soeran.

Het dier was niet dood, hetgeen hieruit bleek, dat hij daar weer een gevecht er mee hield tot grooten afschuw van degenen, die het zagen.

Tegen het einde daarvan sprak hij weder de bezweringsformule uit en stopte het dier in een groot vat. Daarin werd het naar de Emmahaven gebracht en verkocht aan den kapitein van een Duitsche boot, die het medenam naar Europa — waarschijnlijk bestemd voor Hagenbec.

Mohamed Saman alias Si Daoelo is de naam van den slangenbezweerder.

* * *

Dat men ook in Ned.-Indië meer en meer ware kunst waardeert en op prijs stelt, bewijst het volgende betoog van het Bat. Nieuwsblad:

Het Nederlandsch-Indisch Tooneel.

Tooneelspelen is een héél mooie kunst; bij ons is ze ontaard in hansworsterij.

M. J. Ternooy Apèl.

Bovenstaande, door ons niet als motto maar als waarschuwing gekozen, krasse uitspraak van iemand die tot oordeelen bevoegd is, kwam ons weder voor den geest gedurende de tournée de la Mar, bij het zien der laatste prestaties van de gebr. Bouwmeester en drong zich ook aan ons op, toen wij het prospectus lazen van het Nederlandsch-Indisch Tooneel.

De heer Anton Kimmel heeft groote, ja grootsche plannen. Hij wil stichten een tot heden hier ongekende corporatie van beroepsacteurs, welke vereeniging uit ongeveer een tiental personen zal bestaan, die geregeld afgelost zullen worden, zoodat iedere twee jaar nieuw personeel in Indië zal optreden. Verder zullen gastvoorstellingen gegeven worden door acteurs en actrices van naam, en stelt het Nederlandsch-Indisch Tooneel zich desverlangd beschikbaar om adviezen uit te brengen over verdere kunstbelangen.

Wij zeiden reeds: wij schenken den heer Kimmel onze volle sympathie, en als hij in zich voelt een organisatorisch talent, krachtig genoeg om dit alles tot stand te brengen, dan kunnen wij zijn plannen niet anders dan toejuichen.

Ook de financieële zijde van het vraagstuk lijkt ons geen bezwaar.

Maar we hebben een ander!

De heer Kimmel deelt ons mede, dat operette, variété en Überbrettl niet uitgesloten zijn. Wij voor ons hebben tegen tingeltangelgeneugten op zichzelf absoluut geen bezwaar, maar wel achten wij 't een gevaar voor de leden van het tooneelgezelschap ons die door hen te laten verschaffen.

Laten we de zaak eens goed onder de oogen zien. Ieder, die Holland en de Hollanders kent, wéét, dat, vergeleken bij andere landen, de belangstelling van ons volk in dramatische kunst maar zéér gering is. Iedere Duitsche provinciestad van eenige beteekenis heeft zijn Stadttheater — in Holland gaan in de grootste steden de schouwburgondernemingen over den kop of lijden een kwijnend bestaan. Vaak ziet men dan ook gebeuren, dat de acteurs en actrices — zij moeten toch ook eten — zich leenen tot vertooningen als daar zijn: schuine révue's bij Van Lier, vertaalde vuile Fransche stukken bij Prot, e. d.

De zaak floreert (?) dan weer, de Amsterdammer heeft zijn veelgeliefde viezen mop, kan zich verlustigen in den aanblik van een tweepersoonsbed op het tooneel, de zaal is vol, je mag er rooken en bier drinken — en de tooneelisten hebben weer te eten.

Nu mogen voor zulk een verlagen van zijn persoonlijkheid, zijn talent dienstbaar te stellen in obscène vertooningen, in Holland voor den acteur verzachtende omstandigheden gelden, in de eerste plaats de „struggle for life".

Hier in Indië is dat anders. Den Nederlandschen artisten is in Indië het geld toegestroomd; goede kunst vindt hier nog altijd een goed gesmeerde boterham. Het zingen van schuine moppen, vertoonen van kluchten beneden peil, van viezigheden, is dus hier nooit te verdedigen voor een serieus artist.

Doet een reizend acteur het toch, dan bewijst hij hiermee liever laag bij den grond te blijven dan de kunst te dienen, òf hij verlaagt ter wille van den Mammon zijn talent ten dienste van dat publiek, dat Multatuli terecht verachtte. Hij speculeert dan op de lagere neigingen onzer bevolking.

Hiervoor wenschen wij het a.s. N.-I. Tooneel te bewaren. Het houde zich op peil en als het daar niet op is, dan brenge de directeur het daarop; en is dat niet mogelijk, dan blijve het òf thuis òf sluite zich bij reizende troepjes aan in 't genre Gaspard en Néva.

Let wel, wij moraliseeren niet. Wij gunnen elck wat wils en wij kunnen levendig begrijpen, dat een suikeremployé na een vermoeiende campagne liever naar Chrétienni luistert dan naar Albert Vogel. Dat brengt zijn stemming mee. Wij waarschuwen echter, wij spreken de hoop uit, dat „het" N.-I. Tooneel Kunst zal geven, die Humor desnoods Satyre niet uitsluit, maar steeds Kunst. — géén Lol.

Dààrvoor hebben we onze andere menschen!

Nu wij toch bezig zijn het a.s. N.-I. Tooneel van ongevraagd advies te dienen, willen we nog een punt aanroeren, nl. de regie.

Laten we de zaken weer eens goed onder de oogen zien, een kat een kat noemen en beginnen met te constateeren, dat, de uitzonderingen, die er zijn, niet te na gesproken, het peil van beschaving onzer Hollandsche tooneelisten van dien aard is, dat de meesten een rol in beschaafde kringen niet naar behooren schijnen te kunnen spelen.

Wij zullen geen namen noemen, maar we behoeven slechts te herinneren aan het op bargoensch lijkend dialect van sommigen hunner gedurende de laatste Bouwmeester-tournée.

Nu weten wij wel: daartegen helpt geen regie, althans zeer weinig. Zuiver Hollandsch spreken moet men òf kennen òf op de tooneelschool leeren.

In Holland ontwaarde ik als regel, dat onze acteurs het sterkst waren in rollen, waarin ze ongemanierd, althans ultra-ongegeneerd mochten doen, en de dames schenen zich, óók als regel, zeer sterk te voelen als ze naaimugjes, winkelkipjes, demimondaines of satellieten van Pietje Puck mochten voorstellen. De meesten althans voelden zich in rollen in de moderne beschaafde samenleving minder thuis, ze deden w. m. n. „krom".

En hiertegen kan een regisseur veel doen, mits hij zelf een beschaafd, mondain man is.

Hij kan dan voorkomen, dat een diplomaat een pruim achter zijn kiezen heeft, de heeren met hoed en wandelstok op een soirée binnenkomen, dames haar parasol en luitenants hun karwats in een balzaal meebrengen, enz.

Ook voor de mise-en-scène behoort de regisseur een man van de wereld te zijn en geen ontbijtkamer met gouden stoeltjes en geen salon met een buffet te versieren.

Dat zijn altemaal zaken, waar ik in Holland geregeld tegen zag zondigen en die ik bij wijze van „erfzonden" naar Indië zag meebrengen. Het is ook dààrtegen, dat ik waarschuw.

Nu moge een en ander sommigen minder aangenaam in de ooren klinken, maar we meenen in dezen onze meening te moeten zeggen zonder er doekjes om te winden.

In de tooneelcritieken van dit blad was de heer Van de Wal steeds zéér „manies" op dit punt en wij kunnen er, ons indenken, dat hij, die gedurende de Bouwmeester-tournée groote verbeteringen mocht constateeren in menig opzicht, daarom véél over zijn kant liet gaan en ijverige acteurs en actrices niet te hard de waarheid wilde zeggen.

Bovendien zijn de middelen, waarover een regisseur op een Indisch tooneel de beschikking heeft, zeer gering.

Wij stellen ons voor, dat de heer Van de Wall bedacht, dat men voorloopig moest roeien met de riemen, die men had;

Maar nu een corporatie staat geboren te worden, die voor de ondernemers een financiëel succes kan worden, nu de Indische ingezetenen diep in den zak hebben getast, nu eischen we ook Kunst. We hebben daar recht op en wij zouden het betreuren als we, zonder onze waarschuwende stem te hebben laten hooren, daarvoor in plaats kregen minderwaardige, platte, schuddebuikige vertooningen.

Daarvoor wenschen we bewaard te blijven.

* *
*

Aan het Bat. Nieuwsblad ontleenen wij 't volgende over:

Emigratie van Soendaneezen naar Benkoelen.

In het begin van het jaar 1905 werden, nadat door de Mijnbouwmaatschappij Redjang Lebong daarop de aandacht der regeering was gevestigd, van regeeringswege maatregelen genomen ter voorbereiding eener proefneming met de vestiging van Soendaneezen nabij de terreinen dier maatschappij, welke echter buiten gevolg zijn gebleven.

Naar wij vernemen zijn thans, nadat zich aldaar vrijwillig eenige Soendaneesche gezinnen gevestigd hebben, wederom van bestuurszijde voorstellen gedaan om gelden beschikbaar te stellen voor de immigratie van een 50-tal gezinnen uit het Buitenzorgsche naar een voor den aanleg van sawahs bij uitstek geschikt geoordeeld terrein nabij Kepahiang.

Deze proef zal vermoedelijk niet tot eenige geldelijke opoffering van het gouvernement leiden, daar de daarheen verhuizende inlanders bereid zijn t. z. t. de hun te verleenen voorschotten en de transportkosten terug te betalen. De betrokken inheemsche bevolking moet hare instemming met die maatregelen hebben betuigd.

De eerste blauwe Druiven

zijn thans op Madoera geplant, zoo verneemt het Soer. Handelsblad vandaar. Gelijk bekend, had resident Fokkens zich tot het verkrijgen van bibit gewend tot het departement van landbouw. Daar kon hij echter niet terecht en men verwees hem naar het bestuur in Probolinggo, in welke afdeeling goede druiven voorkomen. Door bemiddeling van den resident van Pasoeroean kocht hij toen de daar aanwezige tjangkokans op en deed ze op Madoera op verschillende plaatsen in den grond brengen, nl. te Pamekasan, te Pengantenan (1000 voet), te Omben, Sampang 500 voet en in de afdeeling Soemenep, waar de vroegere druiventeelt zeer belangrijk moet geweest zijn. Men vindt er nog vele overblijfselen van in den vorm van verbasterde, slecht verzorgde witte druivenranken, die kleine weinig smakelijke vruchten opleveren.

Ook de vereeniging „Ooftteelt" stond den resident een aantal druivenstekken af, die op een bij Pamekasan gehuurd stuk grond zullen worden geplant.

De tjangkokans, die reeds in den grond zijn gebracht, slaan bijzonder mooi aan en groeien met den dag. Bodem en klimaat schijnen hier voor de druif zeer gunstig te zijn. Wie weet of dit niet nog eens een mooie winstgevende cultuur voor Madoera zal worden.

De „Auto" suggestie.

Ook de soesoehoenan van Solo, blijkbaar niet willende achterblijven bij den gouverneur generaal, heeft zich het pleziertje gegund, uit Europa een groote luxe-auto te bestellen, welk voertuig, dat naar even 22 mille heeft gekocht, reeds is aangeko-

FEUILLETON.

DE PAPAJA-BOOM.

Een eenvoudige Desa-geschiedenis.

Den papaja-boom kent hier iedereen. Wie hem niet kent, behoeft dit strikt historische verhaal niet te lezen.

In de nabijheid van de desa X., boven Bandoeng, heeft zich een Indo-Europeaan gevestigd. Hij behoort tot het ras der ontwikkelde Indo's, bekleedde een goede betrekking te Batavia, maar ontvluchtte de stadsdrukte om te midden der bergen, onder het goedmoedige, onbedorven volk een rustig leven te leiden.

Zoo steeg hij met vrouw en kinderen de bergen op en vestigde zich te midden der bevolking van tani's, wier raads- en leidsman hij spoedig werd. Want er is alleen vriendelijkheid en hulpvaardigheid noodig om het vertrouwen der inlanders te winnen.

En zoo gebeurde het, dat op zekeren dag een inlander uit een nabij gelegen desa, bapa Armin— maar hij kan ook Ali geheeten hebben — bij den Eenzamen Indo kwam om obat; en hij kwam nogmaals en nogmaals en vertelde langzamerhand van het leven der desa......

Ja, men leefde er gelukkig en tevree; doch niet heelemaal. De desa had haar lusten, ook haar lasten. Als de loerah en de oudsten wat minder veeleischend waren, zou het best gaan. Er werd weinig verdiend, het leven stelde zeer lage eischen; dus werd er niet gestolen. Maar de hoofden......! Was het niet de loerah, dan was het een hoogere, zelfs de tjamat. Het was te begrijpen, zeker. De menschen waren zoo kwaad niet, maar ze moesten, naar inlandsch gebruik, veel familie onderhouden en de giften in natura vloeiden niet altijd even ruim. Dan hielp de desa... als het niet te veel was. Doch ditmaal was het gebeurd, dat hij, bapa Armin, en nog twee anderen, voor de tweede maal was aangesproken om de belasting, die toch reeds zoo zwaar drukte......

De Eenzame Indo beloofde hulp. Hij zou er toean controleur over spreken, die zoo zelden in de desa kwam, soms geen enkele maal in het jaar...

Of hem dat geen kwaad zou doen, Bapa Armin? Hij leefde zoo rustig in de desa.

En de Eenzame Indo gaf de verzekering, dat het geen kwaad zou doen en sprak den controleur en deze kwam en onderzocht de zaak. En het gevolg was, dat de loerah werd afgezet en de tjamat, na een scherpe berisping, overgeplaatst.

Dit alles is dóódgewoon. Maar er staat niets in van der papajaboom...

Geduld lezer!

Toen de toean controleur op zijn standplaats was teruggekeerd, gebeurde er langen tijd niets. De Eenzame Indo ging voort den kleinen man te helpen; en het nieuwe dorpshoofd was zeer vriendelijk voor hem. En de Eenzame Indo verheugde zich in zijn overwinning.

Op zekeren nacht werd hij gewekt door 'n zacht gekras aan het venster van zijn slaapkamer. Opstaande en roepend wie daar was, hoorde hij iemand wegloopen. Den volgenden morgen vond hij in het venster een boor, waarmee men een gat had willen boren om de knip te kunnen lichten.

Een paar dagen later vond hij 's morgens zijn hond, een trouwe waker, dood. En nog eenige dagen later verdwenen een paar kippen.

De Eenzame Indo, begrijpend, ging op jacht, dwaalde lang door de desa's, gaf blijken van zijn bedrevenheid op het geweer.

En er gebeurde verder niets.

De dagen verliepen, en weken... maar Bapa Armin, die zich anders geregeld liet zien, kwam niet meer. De veldarbeid was in vollen gang, zoo dacht de Eenzame Indo; hij heeft mij daarbij niet noodig. Doch toen meer dan een maand verliep zonder dat Armin verschenen was, ging de Eenzame Indo op het pad, naar de desa, en vroeg naar Bapa Armin.

Men wees hem het kerkhof; Armin was dood en begraven.

Er kwam een somber vermoeden op in den Eenzamen Indo.

— Hoe stierf hij?

— Door een toeval, djoeragan. De papaja-boom aan den ingang der desa werd door een rukwind omgeworpen, toen hij er langs ging en de stam trof hem in den nek... hij was dadelijk dood!

Mata Mata.

men en natuurlijk onmiddellijk in gebruik gesteld. De vorst rijdt nu dagelijks met vaart rond, zoodat den Soloneezen haast geen tijd blijft om hem hun eerbiedigen groet te brengen.

Zoo zie je 'm en zoo zie je 'm niet.

Door den soesoehoenan wordt nu eensklaps, naar het Soerab. Hdsbl. verzekert, een bijzondere belangstelling aan den dag gelegd voor de wegen en bruggen in zijn rijk. Zooals men weet, is het op dit gebied in Solo geen couleur de rose: onze bestuursambtenaren hebben er zich weinig aan gelegen laten liggen en uit zich zelf doet een Javaan, ook als hij een vorst is, al heel weinig. De auto zal nu een wonder wrochten: de wegen in 't rijk van Pakoe Boewono zullen worden verbeterd en alle rivierovergangen van eenige beteekenis worden overbrugd.

Sympathieker keizerlijk speelgoed dan een auto laat zich wel niet bedenken.

Semarang vooruit!

Volgens de Locomotief zijn er plannen in overweging om Oenarang op een gemakkelijke en goedkoope wijze met Semarang in verbinding te brengen. De heer W. J. van den Boogaart te Solo is namel. in onderhandeling met de firma Verwey en Lugard tot het invoeren van een automobieldienst, voorloopig tusschen Semarang en Oenarang; later zou de dienst ook uitgebreid kunnen worden tot Ambarawa, Salatiga en Solo. Voor deze onderneming zal een kleine maatschappij gevormd worden, waarvan de prospectussen binnenkort verspreid zullen worden.

Komt de automobieldienst tot stand, dan gaat Oenarang zeker een goede toekomst te gemoet.

* * *

In de Javabode lezen wij betreffende:

Noesa Kembangan.

Ten einde beter toezicht op de bij de rubberaanplant op Noesa Kembangan te werk gestelde dwangarbeiders te kunnen uitoefenen, zal daar een établissement gebouwd worden voor drie honderd man, waarbij een gevangenis met 36 cellen. De gevangenis zal dan dienen om onwillige gestraften of die zich aan een vergrijp of een nieuw misdrijf schuldig maken, op te sluiten. Tot dusver werden deze lieden steeds naar Tjilatjap opgezonden, wat minder wenschelijk is, ook al omdat men te Tjilatjap zoo redeloos angstig is.

Het établissement zal zoo spoedig mogelijk gebouwd worden. Later zullen er vermoedelijk nog twee bijkomen.

En dan wordt, zooals men weet, het toezichtvoerend personeel op de vereischte sterkte gebracht.

* * *

In De Week van 't Soer. Handelsbl. schrijft de heer M. van Geuns:

,,Het woord caoutchouc heeft een lokkenden klank gekregen, en schier overal waar de rubberleverende boomen een geschikten bodem vinden en het werkvolk niet ontbreekt, plant men in massa's hevea brasiliensis of ficus elastica of castilloa elastica of manihot glaziovii of funtumia en hoe de soorten verder heeten. Gelijk eenmaal — de tijd ligt nog niet zoo ver achter ons — op koffie gouden verwachtingen werden gebouwd, zoo rekent men thans op de schatten, die de caoutchouc de planters in den schoot zal werpen.

Reeds sedert een tiental jaren hebben de rubberboomen de aandacht van in hoofdzaak onze bergplanters, gelijk de verslagen der hier te lande gehouden koffiecongressen uitwijzen, doch pas in de laatste jaren zijn de planters ,,heet" geworden. Op het oogenblik is het haast een wedstrijd, wie de meeste caoutchoucboomen in den grond zal brengen.

Of over zes à zeven jaren, wanneer de eerste inkervingen in die boomen zullen worden gemaakt, om het melksap te winnen, dit nog dezelfde hooge prijzen zal bedingen als thans? Ziehier een vraag, waarop tal van onderzoekers een antwoord hebben gezocht. Vrij algemeen wordt aangenomen, dat de concurrentie van kunstmatig bereide caoutchouc kan worden verwaarloosd: iets te fabriceeren wat het natuurlijke product nabijkomt, zal wel evenmin gelukken als de alchimisten erin slaagden goud voort te brengen. Het groote gevaar schuilt in overproductie.

Volgens sommigen behoeft hiervoor in de eerste tijden niet te worden gevreesd.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Na eenige statistische opgaven, vervolgt de schrijver:

,,Volgens de Londensche beursberichten uit de laatste week van September zijn de koersen van aandeelen in verscheiden caoutchoucondernemingen sterk gestegen; men begint in Engeland in te zien, dat die cultuur een goede toekomst tegemoet gaat. Er wordt voortdurend kapitaal aangeboden, heet het verder.

Alleen de Nederlandsche kapitalisten zijn terughoudend, en aarzelen. Op Java werkt tegenwoordig één caoutchoucondnerneming met Hollandsch geld, nl. de Rubbercultuurmaatschappij Amsterdam (halte Tangoel); de overige caoutchoucmaatschappijen zijn door vreemdelingen opgericht, voornamelijk Engelschen en Duitschers. Zooals De Indische Financier van 22 October jl. zeer juist opmerkt, prefereert men in patria het gokken in speculatieve waarden.

,,Zou een groot gedeelte van de 2000 millioen gulden," zoo vraagt het blad, ,,welke nu gestoken en gedeeltelijk verdobbeld zijn in buitenlandsche effecten, niet veel nuttiger kunnen zijn aangewend, door het bv. in cultuur brengen van Sumatra, Borneo, Celebes, om van de kleinere eilanden van Insulinde buiten Java niet te spreken?

,,Uitgestrektheden vruchtbaar land, oerwoud etc., op die eilanden wachten slechts op het noodige kapitaal en den noodigen ondernemingsgeest om ontgonnen te worden; de bodem is slechts voor een zeer klein gedeelte onderzocht, schatten liggen in den grond begraven; doch hoe weinig is er tot nog toe gedaan om ze productief te maken!

,,Slechts met de grootste moeite kan men geld vinden om in Indië thee-ondernemingen te vestigen, thee, een artikel waarvan de consumptie toeneemt en de prijzen voortdurend stijgen. Met de rubbercultuur gaat het zoo mogelijk nog slechter, niettegenstaande het wereldverbruik van rubber ontzettende afmetingen aanneemt; van verdere cultures, als bv. rameh, is bijna geen sprake!

,,Hoevele duizenden zouden niet hun bestaan vinden in Borneo, Celebes en Sumatra, indien deze eilanden behoorlijk werden ontgonnen, en hoevele millioenen zouden niet kunnen verdiend worden in Indië bij oordeelkundige aanwending van het noodige kapitaal!

,,En dat alles kan geschieden in Nederl. Indië, om niet te gewagen van Suriname — d. w. z. onder één volk, dat later met nationalen trots op zijn werk zou kunnen terugzien!

,,Doch men dobbelt liever, en verdobbelt zijn geld in ondernemingen in het buitenland gelegen!

,,Intusschen komen vreemdelingen in Indië en bewerken met vreemd kapitaal onzen bodem, of zoo al de Hollanders bv. mijnbouw ondernemen, dan zijn wij op vreemdelingen aangewezen om die werken te doen slagen!

Dat hierin spoedig verandering moge komen!"

De woorden zijn mij uit het hart gesproken.

Of echter de door de Ind. Fin. geuite hoop zal verwezenlijkt worden?

Ik voor mij plaats mij aan de zijde der ,,Schwarzseher", al zou ik er mij zeer in verheugen als de gebeurtenissen der naaste toekomst mij tot een slecht profeet maakten, zoo besluit de heer Van Geuns.

* * *

Westindische Berichten.

Suriname.

De kleine landbouw. Naar Onze West vernam zal hoogstwaarschijnlijk worden afgezien van de plannen tot inpoldering van de terreinen ten Noorden en Noordwesten van Paramaribo — den zoogenaamden Sommelsdijkschen polder — daar de aan dezen polder te besteden gelden te hoog zijn bevonden, terwijl, mocht het werk worden ten uitvoer gebracht, de polderlasten een maximum zouden moeten bereiken, dat waarschijnlijk de draagkracht der grondeigenaren te boven gaat.

,,Indien wij de lijdensgeschiedenis van dezen polder nagaan," schreef het blad, ,,dan vinden wij 't wel sterk, dat na ongeveer 13 jaren men eerst nu tot de overtuiging komt, dat deze niet productief zijn zal. Maar, ziet men bij deze redeneering de indirecte voordeelen niet over het hoofd; o. a. eene in de nabijheid der stad wonende landbouwende bevolking; uiterst geschikt terrein, waarvan een gedeelte vooral voor rijstbouw gebruikt kan worden; de met den aanleg van den polder gepaard gaande uitbreiding van de stad, enzoovoort?"

Het blad hoopt en vertrouwt daarom, dat de gouverneur, die getoond heeft zeer veel over te hebben voor den kleinen landbouw en die zeker de noodige technische ontwikkeling bezit, om een dergelijk werk te beoordeelen, de zaak nog eens nader zal overwegen, vooral waar juist nu het vraagstuk ter verkrijging van land voor den kleinen landbouw brandende is.

Kan men, zonder groote kosten, als aan den Sommeldijkschen polder verbonden, niet elders goede terreinen voor den kleinen landbouw vinden? Wij meenen, dat, met wat 't bestuur thans al op zich genomen heeft, voorshands zooveel mogelijk moet worden volstaan, en niet weer eenige tonnen gouds ten koste gelegd aan een werk, waarvan nog moet worden betwijfeld of het rendeeren zal.

Er is een tijd geweest, dat men alles van een kleinen landbouw verwachtte en ook het hier bedoelde werk werd geprojecteerd; sedert is de aanleg van den spoorweg tot stand gekomen, werd de bananen-cultuur in 't leven geroepen, tracht men een boschcultuur te scheppen, zal de hevea-cultuur worden ter hand genomen, enzoovoort, wat alles hooge lasten op de kolonie legt, zoodat 't nu zaak is de vruchten dezer veelzijdige ontwikkeling af te wachten.

* * *

Een rijstcultuur-maatschappij. Te Paramaribo werd onder leiding van den heer Valois Smith door eenige heeren een vergadering belegd voor eene bespreking over het oprichten eener rijstcultuurmaatschappij, waarvan het plan uitgaat van den heer Deul, die het ter vergadering een schande noemde, dat Suriname voor zijn rijst nog steeds afhankelijk is van het buitenland, terwijl de naburige Engelsche kolonie niet alleen in dit opzicht in eigen behoefte voorziet, maar zelfs rijst uitvoert.

Men deed uitkomen, dat voor alles samenwerking noodig was bij het aanbrengen van land enzoovoort en dat nu eens moest worden gebroken met 't typisch Surinaamsche a nosago ('t zal niet gaan) wilde men deze zaak tot stand doen komen.

Er werd besloten eene commissie van voorbereiding tot oprichting eener maatschappij als hier bedoeld te benoemen, in welker commissie een achttal leden zitting hebben, waaronder de heer Valois Smith, redacteur der Surin. Bode, die beloofde in zijn orgaan de zaak te zullen steunen.

Gebrek aan samenwerking!

Ook de correspondent van Onze West te Coronie wijdt aan dit onderwerp nagenoeg een geheel artikel en meent, dat 't verschijnsel, in de heele kolonie waar te nemen, een uitvloeisel zou zijn van de autocratische regeering, waardoor de burgers als minderjarigen behandeld worden en in alles op het bestuur steunden.

Maar, hoe komt het dan, zoo vragen we ons af, dat onder de Britsch-Indiërs in Suriname wel degelijk samenwerking valt te constateeren uit de oprichting van boerenleenbanken, enzoovoort? Die Britsch-Indiërs hebben in hun eigen land toch al evenzeer onder een autocratische regeering gestaan? Er moet, dunkt ons, toch wel wat anders achter zitten.

* * *

Nickerie-expeditie. Men schreef uit Nederland aan Onze West, dat binnenkort te Baarn het tweede deel zou verschijnen van dr. H. v. Cappelle's werk over de, door hem geleide expeditie naar de Boven-Nickerie in 1900/1901, en voegde aan deze mededeeling 't volgende toe:

Dat het tweede deel zoo laat verschijnt, vindt zijn oorzaak in de langdurige ziekte en 't overlijden van professor Schroeder van der Kolk, die het petrografisch onderzoek der gesteente-monsters op zich had genomen. Na het overlijden van prof. v. d. K. gelukte het in een zijner bekwaamste leerlingen, die onlangs den doctorstitel in mijnbouwkunde behaalde, iemand te vinden, die bereid was het nauwelijks begonnen werk voort te zetten en te voltooien. Nog nimmer zouden gesteenten van Suriname zoo uitvoerig onderzocht en beschreven zijn als in dit werk.

Het eerste deel van Dr. Van Cappelle's werk verscheen in het Hollandsch en werd later gevolgd door eene Fransche uitgave. Met de tweede uitgave werd het meeste succes behaald. Besloten was het thans te verschijnen deel alleen in 't Fransch uit te geven, daar voor een Nederlandsche uitgave geen debiet zou zijn.

Dr. Van Cappelle stelt zich ook voor eene bewerking in 't licht te geven van een aantal Surinaamsche anansitoris, die waarschijnlijk zullen worden opgenomen in het Tijdschrift voor taal-, land- en volkenkunde voor Nederlandsch-Indië.

* * *

Surinaamsche nijverheid. Sedert eenige jaren bracht de heer D. Fernandes lucifers in den handel, die gedeeltelijk in Suriname waren bewerkt. Doosjes en stokjes kwamen daar klaar gemaakt aan en de fabriek had slechts de kopeen aan te zetten, de doosjes te vullen en van étiketten te voorzien, wat alles door handenarbeid geschiedde — een onvolkomen lucifers-industrie dus nog, gelijk Onze West opmerkte, waaraan we het bericht ontleenen, dat de heer Fernandes thans in zijn nieuwe fabriek een volledige installatie voor de lucifersfabricage, door stoom gedreven, heeft aangedurfd.

Deze fabriek, een der zeldzame industrieële ondernemingen in de kolonie, is gelegen aan de Groote Waterstraat op Combé en werd onlangs ook door den gouverneur bezocht.

Van vreemde Koloniën.

Australische grassoorten.

Evenals op Curaçao heeft men op Nieuw-Holland dikwijls last van langdurige droogten, tengevolge waarvan bv. het aantal schapen op dat eiland van ruim 106 millioen in 1891 tot 54 millioen in 1902 daalde, om echter in 1904 reeds weer een totaal van 72 millioen te bereiken. De groote achteruitgang in het tijdvak 1891—1902 was het gevolg van buitengewone, herhaaldelijk voorkomende en lang-aanhoudende droogten, waartegen zelfs in Australië geen kruid gewassen was, waar anders de verschillende grassoorten, welke het voedsel voor de schapen leveren, nog al tegen droogte bestand zijn.

Het geheele binnenland, het zoogenaamde Far West van de koloniën Queensland, Nieuw Zuid-Wales en Victoria, is als het ware één groote schapenweide, waar men de zware eucalyptus-bosschen geleidelijk zag verdwijnen, door het zoogenaamde ring-

barking. Daar het ontwortelen van deze eeuwenoude reuzen te moeilijk en te kostbaar zou wezen, kapt men in de schors van den boom een rondgaanden ring uit, tengevolge waarvan de boom uitsterft en geen vocht meer aan den bodem onttrekt, die zich dan met gras bedekt.

Onder deze, meerendeels uitstekende grassoorten, zijn er enkele, die tot een hoogte van 1 meter bereiken. Het weerstandsvermogen tegen droogte is dikwerf buitengewoon groot en maakt in 't droogwarme klimaat een kostbare eigenschap uit. Zij groeien op de meest dorre terreinen, en zelfs in de met duinen bedekte vlakten, waar zij het maandenlang zonder water kunnen uithouden. Twee der meest voorkomende soorten, waaraan in tijden van langdurige droogte vele dieren hun behoud hadden te danken, zijn het mitchell-gras en het love-gras, welke laatste soort door de schapenfokkers ook never-fail wordt genoemd, omdat zij nimmer zou te kort schieten.

Naast de gewone grassoorten heeft men de zoogenaamde saltbushes, grassoorten en struiken, die uit zich zelve een groote hoeveelheid zout bevatten en tengevolge van de vochtaantrekkende eigenschappen van het zout tegen droogte buitengemeen bestand zijn, zoodat men ze tot zelfs op de zandgronden aantreft. Met uitzondering van enkele gevaarlijke soorten, leveren de saltbushes een voor de schapen zeer gezocht voedsel, waar de daarmee gevoede dieren zoo goed als gevrijwaard zijn van verschillende ziekten.

Agave-cultuur op de Philippijnen.

Broeder Jonathan schijnt van de Philippijnen één groote plantage te willen maken voor de levering van de ruwe grondstof voor verschillende takken zijner vezelstof-industrie. Tijdens zijn bestuur over die eilanden is, terwijl alle andere cultures — die van suiker, tabak, koffie, rijst, — in dien tijd achteruit gingen of stationnair bleven, de abaca-cultuur steeds meer uitgebreid, zoodat de uitvoer van het betreffende product, de Manilla-hennip, in acht jaren tijds is verdubbeld (de waarde namel., waarbij dan evenwel niet uit 't oog moet worden verloren, dat de prijs aanmerkelijk gestegen is, zoodat de quantiteit van den uitvoer in dien tijd niet zoo belangrijk is toegenomen — zulke toename staat evenwel te wachten, wanneer de nieuwe aanplantingen — vooral op Mindanao te vinden — zullen beginnen te rendeeren.)

Naast de abaca maakt thans de magey of agave het voorwerp uit der goede zorgen van het Bureau of Agriculture te Manilla, dat reeds twee millioen planten uit Hawai bestelde, die gedeeltelijk reeds aan planters werden verstrekt en verder bij aankomst zullen worden uitgereikt.

Tot nu toe waren de planters van maguey op de Philippijnen gedwongen hun toevlucht te nemen tot de verouderde, langdradige methoden voor de extractie der vezels, waartoe de bladeren in een vat, gevuld met zout water, werden gelegd, waarin na een dag of twee, drie de vezels loslieten.

Nu bestaan er genoeg machines om de extractie der vezels vlugger te bewerkstelligen, maar de prijs bijv. der drie in de Mexicaansche provincie Yucatan — waar de agave-cultuur in 't groot wordt toegepast — meest gebruikte stelsels bedraagt van 7000 tot 13000 gulden per stuk.

Onlangs zijn nu op het proefstation te Singalon op Luzon proeven genomen met de Pioneer Maguey Stripper, die 2500 pesos kost, d. i. ongeveer 3000 gulden, en normaal door een motor van 6 paardenkrachten moet worden in beweging gebracht, maar ook kan worden bediend met behulp van karbouwen of paarden, dan wel waterkracht, waar die beschikbaar is.

Deze machine kan op een dag 15000 bladeren ontvezelen — het tiende deel van de Stephens-machine dus, waarvan de prijs evenwel het viervoud bedraagt — waarvan dan ongeveer 1500 Engelsche ponden aan vezels wordt verkregen.

Harry T. Edwards, de vezel-expert van genoemd bureau, liet zich over de in beproeving zijnde machine zeer gunstig uit en meende, dat de kleine producent daardoor in staat zou worden gesteld om heel wat meer voordeel dan tot nu toe het geval is van zijne aanplantingen te trekken. Hij geloofde dat voor magey een groote toekomst in dezen archipel was weggelegd.

Door het Bureau of Agriculture werd onlangs bij circulaire medegedeeld, dat het in de provinciën Ilocos Norte en Ilocos Sur eene groote hoeveelheid volwassen inlandsche marguey-planten had aangekocht, die het als te voren bij aanvrage van niet meer dan 200 stuks gratis aan een ieder, die er om vraagt, zal voortgaan te verstrekken, terwijl grootere hoeveelheden, meer dan 10000 stuks, ter beschikking van provinciale besturen, gemeenten en planters worden gesteld tegen betaling der kostprijzen ad 1.5 peso per 1000 stuks.

Parelvisscherij op de ceylonsche kust.

In de, door de bladen betreffende de debatten over de Indische begrooting gegeven verslagen troffen wij den, aan minister Fock gegeven raad aan om de parelvisscherij in den Indischen archipel aan het Gouvernement te trekken, met verwijzing naar het voorbeeld op Ceylon.

Voor zoover ons bekend is de parelvisscherij ter Ceylonsche kust in handen eener particuliere maatschappij, aan wier hoofd de oud-gouverneur van Ceylon, sir West Ridgewoond staat, welke omstandigheid den Engelschen minister van koloniën, lord Elgin, nog onlangs een rondschrijven aan de verschillende koloniale besturen in de pen gaf, waarin gewezen werd op het overhand toenemen onder de hoogere Engelsche koloniale ambtenaren van jacht op concessies als appeltje voor den dorst na 't verlaten van den dienst.

Het zal dan ook niet in de bedoeling van minister Fock, die wel ooren scheen te hebben om op het Ceylonsche voorbeeld in te gaan, gelegen hebben om naar dat voorbeeld, zooals het zich in werkelijkheid voordeed, van de parelvisscherij in den Ind. archipel een monopolie te maken in handen eener particuliere maatschappij, onder leiding bijv. van een onzer gewezen gouverneurs-generaal.

Wij herinneren ons, wat dat Ceylonsche voorbeeld betreft, bovendien, dat men in de kolonie alles behalve gesticht was over de concessie-voorwaarden, welke de oud-gouverneur voor zijn maatschappij had weten te bedingen.

Met het oog hierop komt 't ons raadzaam voor, om ook in dit opzicht ons niet aan het vreemde voorbeeld te spiegelen.

Officieele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 25 October 1907.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek, eervol, de commies op 't residentiekantoor te Soerabaja, C. F. von Schukkmann;

op verzoek, wegens ziekte, eervol, de commies der 3e klasse bij den post- en telegraafdienst, J. B. M. Goewie.

Ontheven: eervol van de waarneming der betrekking van leeraar in de rechtswetenschap bij de opleidingsschool voor Inl. ambtenaren te Bandoeng, Mr. E. H. Th. Mens Fiers Smeding.

Benoemd: tot assistent-resident van Buitenzorg de ass.-resident van Krawang, H. Rijfsnijder;

tot leeraar in de rechtswetenschap bij de opleidingsschool voor Inl. ambtenaren te Bandoeng, Mr. F. Sieuwerts, van verlof uit Europa terugverwacht;

tot commies op het residentie-kantoor te Soerabaja J. L. de Hoog, te voren controleur bij het Binnenl. Bestuur;

tot opzichter der 2e klasse bij de S.S. op Java, A. Mierop;

tot lid van den gemeenteraad van Tegal, Raden Soedoro, djaksa;

tot lid van den gemeenteraad van Kediri, W. P. Hillen, controleur, bij het Binnenl. Bestuur;

tot commies op het residentiekantoor te Muntok, J. W. Benig;

tot adjunct-chef bij de S.S. op Java, de inspecteur der 3e klasse H. E. Loffman;

tot directeur der Landsdrukkerij te Batavia, J. A. A. F. Quentin, laatstelijk die betrekking bekleed hebbende, van verlof uit Europa terugverwacht.

Ontslagen: op verzoek, eervol, als lid van de Kamer van Koophandel en Nijverheid te Makassar, R. Görtz.

Benoemd: als lid, J. J. H. Kater.

Ontslagen: op verzoek, eervol, de wedono van Kemiri (res. Kedoe) Raden Pringgo di redjo.

Benoemd: tot wedono in de res. Kedoe: van Kemiri, Raden Tjokro Handoko; van Garoeng, Raden Mas Soeriodipoera; van Moentilan, Mas Poerwoatmodjo; van Tegalredjo, Mas Joedoprawiro alias Mas Tjondrowirjo; van Bandongan, Raden Tjokroatmodjo; van Kaloran, Raden Soetedjo, en van Pringsoerat, Raden Mertoamidjojo.

Geplaatst: in de residentie Bali en Lombok, de benoemde controleur W. F. J. Kroon.

Benoemd: tot onderwijzer der 3e klasse aan de 1e school te Bandoeng, M. H. Pille, uit Nederland verwacht wordende;

tijdelijk als opziener 3e klasse bij het Mijnwezen, G. Mulder;

bij het boschwezen tot leerling-opziener, W. H. Pieschel en E. A. F. Pieters, de laatste werkzaam gesteld in 't boschdistrict West-Cheribon-Soemedang.

Militair Departement.

Verleend: wegens langdurigen dienst, één jaar verlof naar Europa, aan den kapitein der artillerie M. van Welie;

door den Min. van Koloniën verlofsverlenging van zes maanden, aan den majoor der genie J. J. C. C. Peereboom en den off. van gezondheid 1e klasse D. Stibbe.

Uit de Javasche Courant van 29 October 1907.

Verleend: wegens langdurigen dienst, één jaar verlof naar Europa, aan den commies op 't bureau van den civielen en militairen gouverneur van Atjeh en Onderh., B. A. K. Dutrieux;

id., aan den onderwijzer der 1e klasse bij het Europ. lager onderwijs W. van der Veen, en aan de onderwijzeres der 2e kl., mej. M. E. Schubart.

Gesteld: ter beschikking van den Directeur van onderwijs, eeredienst en nijverh., Mr. J. D. Pijper;

ter beschikking van den Directeur van binnenl. bestuur C. H. H. Snell; beiden met aanstelling tot burgerlijk ambtenaar.

Tijdelijk gesteld: ter beschikking van den Directeur van binnenl. bestuur, om werkzaam te worden gesteld bij zijn departement, F. C. H. Darlang, laatstelijk controleur, en Mr. J. Th. R. Gonggrijp.

Benoemd: tot commies op het bureau van den civielen en militairen gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden, C. B. Cramer;

tot referendaris bij het Dep. van Binnenl. Best., J. Breton de Nijs;

tot 1en commies, de 2e commies bij de Alg. Rekenkamer, F. W. Koot;

tot chef der 3e afd. S.S. op Java, W. J. F. de Rijck van der Gracht;

tot chef der 2e afd. C. W. Koch;

tot lid van den Raad van Justitie te Padang, Mr. W. J. M. Plate;

tot tijdelijk buitengewoon substituut-off. van justitie bij den Raad van Justitie te Batavia, Mr. H. Rahder;

tot tijdelijk voorzitter van de Landraden te Pekalongan en Batang, Mr. E. E. G. Joachim.

Ontslagen: eervol, de wedono van Panggoel (Kediri), Mas Sastrodidjojo; de mantri-kaboepaten te Grisee, Mas Kerto di Poero; de patih van het regentschap Trenggalek (Kediri), Raden Ngabehi Prawiro Lojo.

Benoemd: tot patih van Trenggalek, Mas Ngabehi Wirioadmodjo; tot inl. off. van justitie met den titel van hoofddjaksa in het regentschap Kediri, Raden Tjokrohardjo; tot djaksa in het regentschap Toeloengagoeng, Raden Koesoemowinoto; tot adj.-hoofddjaksa, Raden Moefangat; tot wedono van Lodojo (Blitar), Raden Hadikoesoemo; tot inl. off. v. justitie bij den landraad te Bikoeroe (Celebes), de mantri-politie, Enggé; tot tijdelijk idem te Loewoek (Celebes), de djaksa Tjalla.

Ontslagen: eervol, als luitenant der Chineezen te Atapoepoe (Timor), Lay Djoe Lin.

Benoemd: aldaar, Jap A Tjiauw, handelaar;

tot onderwijzer 3e klasse te Temangoeng, W. P. Jonkmans;

tot ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten en accijnzen, V. V. A. Meijners, laatstelijk ontvanger.

Militair Departement.

Verleend: buiten bezwaar van den Lande, den rang van kapitein bij den generalen staf van het N.-I. leger aan Goesti Pangeran Arjo Tedjo Koesoemo, Bendoro Pangeran Arjo Soerjodiningrat en Bendoro Pangeran Arjo Soerjowidjojo, zoons van den Sultan van Djokjakarta.

Overgeplaatst: naar Padang, de majoor-intendant J. W. H. Roeder; naar Atjeh, de majoor-intendant A. Fr. L. Faubel; bij het 5e bataljon de 1e luit.-adjudant E. Kepper; bij het 11e bataljon te Mr. Cornelis de 1e luitenant W. de Quant; bij 't garnizoensbataljon van Celebes enz. de kapt. P. Kok.

Geplaatst: bij het 3e bataljon, de kapitein W. B. J. A. Scheepens, van verlof uit Nederland teruggekeerd; te Batavia, op het bureau van den gewestelijken intendant, de kapitein-intendant M. C. Boon, van gedetacheerd in Nederland terugverwacht.

Inhoud Tijdschriften.

Teysmannia, 1907. Afl. 10.

Orchideeën uit zaad (slot), door H. J. Wigman — Hybridenselectie bij koffie, door Dr. P. J. S. Cramer. — Fraaie en merkwaardige boomen (III): Pterocarpus indicus, met plaat, door H. J. Wigman — Sprokkelingen uit nieuwe publicatiën — Giftstoffen ter bestrijding van de organismen, die onze cultuurgewassen beschadigen (vervolg). — Het acclimatiseeren van nieuwe plantensoorten. — Korte berichten uitgaande van het Departement van Landbouw: Selectie op soortelijk gewicht bij Padi-zaaigoed, door J. E. van der Stok. — Proeven met twééde gewassen te Buitenzorg (II), door J. E. v. d. Stok.

Berichten van den Sint-Claverbond 1907. No. 4.

Vooruitgang van het missiewerk te Kotting en omstreken, door A. IJsseldijk. — De St. Aloysiuskapel te Oeleë-Lheuë, Atjeh, door H. C. Verbraak. — Sumatra's Westkust. Een tweede reis van Padang naar de Bataklanden, door I. v. Beckhoven. — De Bijbel in de Missie, door C. Wenneker. — Brieven uit Larantoeka, door J. de Nateris. — Pater Alexander de Rhodes S. J. in den Oost-Indischen Archipel, door W. Hellings (slot).

Oud-Holland, 1907. 4e Afl.

De Gouverneur-Generaal Hendrik Brouwer, door Mr. J. E. Heeres (slot).

De Indische Mercuur. — 26 November 1907.

Rubberscraps, door A. H. Berkhout. — Ned. afd. der N.-I. Mij. van Nijverh. en Landb., vervolg. — Bericht omtrent de Gouvernements-kina-onderneming over het 3e kwartaal 1907. — Het caoutchouc-congres te Djember. — Verslagen van Maatschappijen. Enz. Enz.

INDISCHE VENDUTIE

Malakkastraat 74,
Den Haag.

Is het Soliedste Adres voor hen die KOMEN om zich te installeeren en voor hen die hun Inboedel 't voordeeligst van de hand wenschen te doen, zonder kosten voor den inzender.

Bergplaats voor Inboedels.

Verhuizingen en Transporten.

GEOPEND van 9 tot 5 uur.
(Zondags gesloten.)

Brückel Mutzenbach,

Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
's-GRAVENHAGE.

Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

Pension Büchner.

Laan van Meerdervoort 198,
hoek PERPONCHERSTRAAT - DEN HAAG.

Logies te verkrijgen
per maand, per week en per dag.

Volledige Badinrichting in huis.

A. SCHARENBERG.

Hofleverancier.

GROOTSTE KEUZE

Thee- en Presenteerbladen,
Theeserviezen,
Koffiestelletjes, Bouilloirs,
enz. enz., enz.

's-Gravenhage, Hoogstraat 15.

M. van Grieken.

Behangerij, Beddenmakerij, Stoffeerderij.

Leverancier der Vereeniging OOST EN WEST.

Brengt door dezen onder d'aandacht, dat 't adres mijner Ateliers en Magazijnen is *verplaatst* van de ***Netscherstraat 108,*** naar de

Jan Hendrikstraat 23a.

Verhuizingen in gesloten Tappisières ONDER GARANTIE.

Vacant.

Rechtskundig Bureau
„DE ADVOCAAT EN PROCUREUR."

Directie: L. N. DUIN & Co.,
Gerard Doustraat 65, AMSTERDAM.

Belast zich met de Verdediging van Burgerlijke en Strafzaken voor alle Rechtbanken en Kantongerechten in Nederland en Buitenland. Biedt accoorden aan in en buiten faillissement. Spreekt faillietaanvragen tegen en voorkomt processen. Bezorgt gelden op elk solied onderpand, ook met 2 borgen. = Levensverzekeringpolis = Assurantiën.

Levensverzek. Mij. Arnhem,

Maatsch. Kap. Eén millioen gulden (volteekend)

sluit levensverzekeringen en lijfrenten op

bijzonder gunstige verzekeringsvoorwaarden en tegen lage premiën.

Bijkantoor te Batavia: KALI BESAR.

INDUSTRIEËLEINRICHTING

tot het vervaardigen van alle soorten Riet-, Bamboe-, Manden- en Witwerken, alles eigen fabrikaat.

CARTESIUSSTRAAT 76

DAMES ATTENTIE!

Atelier voor het maken van

Dames- en Kinder-Costumes, Mantels en Reformkleeding naar de nieuwste methode bewerkt. Nette coupe en spoedige aflevering met en zonder bijlevering der stof. Door het geheele land aan huis te ontbieden.

Geeft les aan Dames in het knippen en maken van Costumes Mantels enz.

Aanbevelend,

Mevr. H. W. BLOKBERGEN-VAN DER WAL.

Gerard Doustraat 65 bovenhuis, Amsterdam.

Uitnoodiging tot een bezoek aan de

Sint-Nicolaas-Etalage

Heulstraat 19.

Oost- en West-Indische Kunstnijverheids-artikelen in alle prijzen.

VERKOOPLOKAAL en THEESALON zullen van 25 Nov. tot 4 Dec. ook 's a v o n d s van 7—9 uur geopend zijn.

Zeer onlangs is verschenen en alom verkrijgbaar gesteld

De Indische Tafel

door PATTI.

Prijs ingenaaid f 0.90 gebonden f 1.25. Zie de gunstige beoordeeling in Het Koloniaal Weekblad van den 1e dezer.

Uitgave van M. van der BEEK's Hofboekhandel, Den Haag, mede uitgevers van de brochures der Ver. „MOEDERLAND EN KOLONIËN".

DEN HAAG.

-:- Pension -:-
ZORGVLIET
6 Gr. Hertoginnelaan

H. W. G. ROOSEBOOM.

TRANSVALIA,

PRINS HENDRIKSTR. 74.

Wollen- en Halfwollen
ONDERGOEDEREN,
Corsetten, Kousen,
ECHT JAEGER.

J. S. DIJKHOFF,
Den Haag -:- Mauritskade 83
Telef. Interc. 4212.

Koopt en verkoopt Effecten, vreemd Geld, verzilvert Coupons, opent Rekening-Courant tegen onderpand, incasseert Wissels en Kwitantiën.

No. 49 Vrijdag 6 December 1907 7de Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

Orgaan der Vereeniging

Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang.

OOST EN WEST

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . = 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . = 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel . . . . f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels . . . . = 0.12½
„ „ „ 1000 „ . . . . = 0.10

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonptaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden Den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f1.50 tot f5.— 'sjaars, (voor Indië en het buitenland minstens f2.50).

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van de afdeeling Amsterdam:

A.

VOORDRACHT van den Wel.Ed.Gestr. Heer J. H. T o u r s, zee-officier, adj. v/d. Vice-Admiraal Marine-Kader I, Amsterdam, over: **„De Eilanden in de Caraïbische Zee"** op Vijdag 13 December, 's-avonds ten 8 uur, in de bovenzaal van het American Hôtel.

Deze, op persoonlijke ondervinding steunende mededeelingen van een ooggetuige, zullen zeker de moeite van aanhooren waard zijn. Wij twijfelen er dan ook niet aan, dat vele leden der afdeeling van deze goede gelegenheid gebruik zullen maken, om ook vrienden en bloedverwanten van dezen avond te doen genieten, en tegelijk kennis te laten maken met het streven van „Oost en West".

B.

Den avond van Woensdag 27 Nov. trad in een der bovenzalen van het American Hôtel te Amsterdam voor leden der Afdeeling en hunne geïntroduceerden, als spreker op: de heer T h. A l m e r o o d, Oud-Officier der Artillerie, met het onderwerp: „Suriname".

Na een kort aardrijkskundig overzicht van deze kolonie te hebben gegeven, behandelde spr. het geschiedkundige heden en verleden van dit land meer uitvoerig, waarbij merkwaardige jaartallen niet onvermeld bleven.

Een 70-tal fraaie lichtbeelden, betreffende de stad Paramaribo, de boerenkolonie, de buitendistricten, de plantages en vestigingsplaatsen, de onderscheidene volkstypen, alsmede de gouddelverij, gaven den spreker ruimschoots gelegenheid, het maatschappelijke stads- en buitenleven, de volkseigenaardigheden, de grooten- en kleinen landbouw, de boschcultuur, alsook de gouddelverij in bijzonderheden te schetsen.

Te kwart vóór elf eindigde spreker zijn interessante causerie, die door de talrijke aanwezigen dankbaar werd toegejuicht.

Tot slot bracht de 2e Voorzitter der Afdeeling de heer v. d. Heide, den spreker dank voor diens medewerking tot het zoo goed doen slagen van deze eerste winterbijeenkomst.

De hr. Almerood, adres Cruquiusweg 8, Amsterdam, is genegen, deze voordracht met lichtbeelden ook in andere Afdeelingen der Vereen. te houden, tegen een vergoeding van *f*25.—, waarin reis- en verblijfkosten begrepen zijn.

Ook de heer W. O. J. Nieuwenkamp is bereid, een voordracht te houden, over „Bali en de Baliërs, hun Kunst en Kunstnijverheid", toegelicht met een groot aantal teekeningen en voorwerpen; tegen een honorarium van *f*30.—, en vergoeding van reiskosten 2e klasse, zoo hij minstens 14 dagen van te voren daartoe uitgenoodigd wordt.

II. Van het Dag. Bestuur der Vereeniging.

Op het hier bekend gemaakte Concept-wijzigingen der Statuten en het Huish. Reglement, der Vereeniging, kwamen de volgende amendementen in:

Naar aanleiding der Mededeelingen van het Dag. Bestuur in het laatste No. van het Kol. Weekblad, merk ik aangaande het Ontwerp Statuten het volgende op:

Art. 8, laatste alinea, slot: „welke vergoedingen ten laste van het hoofdbestuur komen."

Dit is bepaald foutief. Bedoeld wordt misschien: „welke o n k o s t e n ten laste van het hoofdbestuur komen", hetgeen een onduidelijke redactie zou zijn. Ik vermoed echter, dat bedoeld wordt: „welke vergoedingen ten laste van de Vereenigingskas komen". Dit is voldoende duidelijk, maar mooi is de redactie niet. Vergoedingen komen taalkundig gesproken, t e n b a t e en niet t e n l a s t e.

Indien bedoeld wordt, wat ik vermoed, dan zou het beter zijn, de , achter betrekking te vervangen door een en alsdan te doen volgen „Betaling geschiedt door de hoofdkas (of de vereenigingskas)."

Art. 15, laatste alinea. Daaraan dient toegevoegd, binnen hoeveel tijd in het laatste geval de buitengew. alg. verg. belegd moet worden. Deze bepaling m a g niet ontbreken.

Art. 17, slot: Van 76 tot en met 100 leden, vier stemmen, en voorts voor ieder 100-tal leden boven de 100 één stem meer.

Zijn er dus 199 leden, dan zijn er niet 100 meer, en blijven het dus 4 stemmen. Is dit de bedoeling, dan ware het duidelijker, indien er stond: van 76 t/m 199 leden, 4 stemmen; voorts voor ieder 100-tal leden boven de 100 één stem meer.

Eene beslist duidelijke redactie verkrijgt men door te schrijven:

van 76 t/m 100, of wel 76 t/m 199, 4 st.
van 100 t/m 199, of wel 200 t/m 299, 5 st.
van 300 en meer, of wel 300 en meer 6 st.

Ik merk daarbij nog op, dat een opklimming

	Verschil:
0— 25 = 1	24
26— 50 = 2	25
51— 75 = 3	25
76—199 = 4	125
200—299 = 5	100
300—399 = 6	100

eenigszins zonderling is, en waarschijnlijk niet de bedoeling der opstellers is.

Art. 14, in verband met Art. 19,

Art. 14 is imperatief. Wat moet nu gebeuren, indien de afdeeling niet aan hare verplichting tot afvaardiging voldoet?

In Art. 19 wordt gedacht aan het geval dat het 1/3 der afdeelingen niet vertegenwoordigd is.

Waarom is die verplichting in Art. 14 gesteld?

Er kunnen toch groote bezwaren aan die afvaardiging verbonden zijn. Waarom niet liever geschreven:

Elke Afdeeling heeft het recht tot jaarlijksche benoeming van een afgevaardigde, enz. enz.

Waar ik U aldus mijne kleine bezwaren heb meegedeeld, en het mij bij ondervinding gebleken is, hoe moeielijk het is, goede statuten te ontwerpen, voeg ik aan bovenstaand gaarne een woord van hulde toe aan de ontwerpers. Zelfs met de kleine fouten incluis, steekt het ontwerp zeer gunstig af bij de meeste statuten, die mij onder de oogen zijn gekomen.

Juist echter, omdat ze zoo goed zijn, loont het de moeite, naar volmaaktheid te streven.

Met de meeste achting,
Uw dw. Dn.,
P. M. SCHELLING.

Vergun mij eene kleine opmerking naar aanleiding van het concept Huishoudelijk Reglement.

Art. 2 zou dunkt mij beter luiden als volgt:

„Wie na 1 October als lid is (wordt) aangenomen, betaalt dadelijk de volle contributie, doch wordt geacht daarmee tevens te hebben voldaan aan de verplichte contributie betaling voor het volgende jaar."

Men voorkomt daardoor:

a. dat leden, die tusschen 1 Oct. en 31 December overlijden, eenigen tijd lid zijn geweest zonder te betalen;

b. dat leden, die nog niets betaald hebben, dezelfde rechten uitoefenen als leden die reeds contributie betaalden;

c. dat leden, die met 1 October geneigd zijn toe te treden en contributie te betalen, na enkele weken op hun besluit kunnen terugkomen. 't Is waar, dat dezulken geen groote aanwinst voor de Vereeniging zijn, maar toch: hunne contributie kan men gebruiken. S.

Amendementen

op de voorgestelde Statuten- en Reglementswijzigingen der Vereeniging OOST EN WEST.

Tot goed begrip der redenen, die er mij aanleiding toe gaven, onderstaande amendementen in te dienen, wensch ik U eerst mijne beschouwing en overwegingen kenbaar te maken, ten

einde hierdoor een goeden grond te hebben, — waarop onze Vereeniging opgetrokken kan worden. Speciaal hare belangen te dienen, heeft bij mij een eerste plaats ingenomen, en niet om te dwarsboomen.

Beschouwing in 't algemeen:

Bij iedere Vereeniging is het Bestuur het leidend, besturend en verantwoordelijk deel, dat naar zijn beste weten, den weg zal trachten te volgen, om het voorgestelde doel te bereiken.

Daartoe wordt het in staat gesteld door voorlichting en door de leden der Vereeniging, die hunne krachten ter beschikking stellen; sommigen door hunne contributie, anderen door hun contributie en arbeid.

Ten einde nu den arbeid te vereenvoudigen, of liever te verlichten, en de afdoening van zaken te bespoedigen, dient een bestuur dicht bij elkander te zijn gevestigd, zoodat tijd- en geldverlies vermeden worden, wat alléén kan, wanneer alle leden van dat bestuur op éene plaats wonen en wel, waar de zetel der Vereeniging is.

Wonen de leden van dat bestuur in verschillende deelen des lands, dan gaat daarmede tijden geldverlies gepaard, aangezien het Bestuur de leden bij elkaar kan zien, na een reis, en ten koste van vergoedingen der gemaakte onkosten door de leden. En dan nog is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat bij de Vergaderingen onvoltalligheid zal te constateeren zijn.

Men denke eens aan Afdeelingen als Parijs en Curaçao, en dan met guur winterweer te reizen.

Het geheele Hoofdbestuur moet bestaan uit leden, te 's-Gravenhage woonachtig.

Waartoe het dienstig is, dat Afdeelingen minstens door één harer leden in het bestuur vertegenwoordigd moeten zijn, kan ik me niet begrijpen. De Afdeelingen zijn toch deelen der Vereeniging, en geen zelfstandige lichamen, terwijl in den regel het bestuur eener Vereeniging reeds bestaat, voordat er Afdeelingen opgericht worden.

De Afdeelingen kunnen beschouwd worden, als groepen van leden, waarvan de besturen de tusschenpersonen zijn tusschen hen en 't Hoofdbestuur.

Daar het Hoofdbestuur de belangen der Vereeniging, der leden en groepen te behartigen heeft, legt zij ook verantwoording af van haar beleid en beheer in Algemeene Vergaderingen, waar de Afdeelingen hare afgevaardigden heenzenden, om hen te vertegenwoordigen.

Zij, de afgevaardigden, zijn dus de vertegenwoordigers der Afdeelingen; waarvoor zou het dan dienstig zijn, om het bestuur te doen bestaan uit vertegenwoordigers der Afdeelingen? Zoo komt men er toe, dat de eene vertegenwoordiger verantwoording vraagt van den anderen vertegenwoordiger, van dezelfde afdeeling, m.a. w., de Afdeeling roept zich zelve ter verantwoording, niet tegenover anderen, maar tegenover zich zelve. — Zulk eene verantwoording zal wel gunstig afloopen. Het Hoofdbestuur moet als besturend lichaam staan tegenover en voor de leden en de Afdeelingen, en niet uit de Afdeelingen zelve bestaan.

Daarbij komt nog, dat er in het concept.sprake is, dat de Voorzitter zelfs afgevaardigde van een afdeeling ter Algemeene Vergadering zou kunnen zijn. Waarmede niet alleen die Afdeeling door verschillende personen vertegenwoordigd wordt, maar door één en dezelfde persoon.

Daarom moet het Hoofdbestuur bestaan uit neutrale leden, die in Den Haag woonachtig zijn en niet uit vertegenwoordigers der afdeelingen, en leden dier afdeelingen.

Rechtspersoonlijkheid der Afdeelingen

Het Hoofdbestuur der Vereeniging Oost en West, vertegenwoordigt de Vereeniging in en buiten rechten, dus ook hare onderdeelen, de Afdeelingen. Wat eene Afdeeling betreft, gaat de geheele Vereeniging aan; haar belangen zijn dezelfde, als die der Vereeniging, en geen andere. De Vereeniging is het lichaam, waarvan de Afdeelingen vaste deelen zijn en onafscheidelijk, zoolang zij Afdeelingen zijn en blijven.

Geeft men de Afdeeling rechtspersoonlijkheid, dan wordt zij eene Vereeniging op zichzelve, met hare eigen belangen, en het recht, niemand boven zich te dulden, dan de Wet. Zij is zelfstandig geworden en zal van die zelfstandigheid misschien geen gebruik maken, zoolang zij zich Afdeeling blijft noemen, doch als hare particuliere belangen het meebrengen, noemt zij zich geen Afdeeling meer, en scheidt zich van de Moeder-Vereeniging af, zooals de Ned.-Indische Afdeeling gedaan heeft. Alle Afdeelingen kunnen rechtspersoonlijkheid verkrijgen, dus zelfstandige lichamen worden en dan wordt het zeer bedenkelijk voor de Moedervereeniging. Als allen zich afgescheiden hebben, blijft der Moeder-Vereeniging niet veel meer over, dan opnieuw te beginnen met de noodige concurrentie harer voormalige afdeelingen, of wel, zelve 't hoofd ter ruste te leggen.

Toekenning van rechtspersoonlijkheid aan de Afdeelingen is iets abnormaals in betrekkelijk kleine Vereenigingen, die door een Hoofdbestuur gemakkelijk geleid kunnen worden, maar het is ook haar eigen doodvonnis teekenen, waarvan de voltrekking op zich laat wachten, nog onbepaald uitgesteld is.

De Afdeeling 's-Gravenhage heeft zich dat recht weliswaar veroverd, en noemt zich ook statutair ,,Vereeniging", doch zij bleek dat recht te gronden op Art. XII der statuten, en art. 4 van het Huish. Reglement, en op de mogelijkheid, dat een of ander schenker of erflater speciaal die afdeeling zou willen begunstigen, en niet de Vereeniging.

De meerderheid der vergadering keurde het voorstel goed, toen het ter behandeling aangeboden werd, maar er werd niet aan gedacht, dat daardoor eene Vereeniging in de Vereeniging geboren werd, met al de bedenkelijke gevolgen er aan verbonden. De Afdeeling den Haag is er niet op gewezen, dat de belangen der afdeeling, die der heele vereeniging waren en feitelijk onafscheidelijk. De afdeeling als deel der Vereeniging kan en mag geen andere belangen hebben, dan die van het geheel, en daarmede is zij zelve ook gebaat.

Financieel beheer der Vereeniging.

Vraag: Wie moet het beheer der financien eener Vereeniging voeren?

Antwoord: Het Bestuur.

Het Bestuur dient dus te kunnen beschikken over alle geldmiddelen der Vereeniging; alle inkomsten komen in zijn kas en alle uitgaven worden daaruit bestreden.

De inkomsten zijn de contributiën van alle leden, donatiën, legaten, erfstellingen, rente van belegde fondsen, winsten, behaald door inrichtingen, door de Vereeniging in het leven geroepen, entrées bij lezingen of voordrachten, bij tentoonstellingen enz.; dus die komen onverminderd in de Vereenigingskas.

De uitgaven zijn: administratiekosten, drukwerken, redactiekosten, huren, inrichtings- en onderhoudskosten, vergoeding voor reis- en verblijfkosten van Hoofdbestuursleden en Afgevaardigden ter Alg. Vergaderingen, en wat nog meer voorkomt; dus deze kosten worden allen bestreden door de Hoofdbestuurs- of Vereenigingskas. Andere kassen bestaan niet.

Waarom deze maatregel gewenscht is? Dat zal ik u bewijzen.

De Vereeniging leeft voor de propaganda van haar streven en doel, dus de Afdeelingen eveneens. De propaganda wordt bevorderd door de lezingen en op andere wijze, als verspreiding van populaire kennis onzer Indiën, en verder, voor wat in art. 1 der Statuten voorkomt, en daardoor den band tusschen Nederland en zijne bezittingen en koloniën te versterken, enz. (art. 3 der statuten) en niet om kapitaal te vormen. Het gedeelte, dat niet als fondsen of reserven beschouwd dient te worden, moet dààraan besteed worden en dat kan het best, als degeen, die het algemeen overziet, het naar de behoefte overal verdeelt. Zoodoende kunnen alle deelen medewerken voor de propaganda en behoefde men niet in jaarverslagen meer te lezen, dat uit gebrek aan geld hier of daar eene afdeeling was, die geen werk had kunnen verrichten voor de propaganda, door het houden van lezingen of voordrachten. Ja, het is voorgekomen, dat Afdeelingen zich om die reden niet ter Algem. Vergadering konden laten vertegenwoordigen! Hiertegenover staat, dat in sommige kassen bij het eind van het jaar, nog al een aardig saldo te goed overschoot. Hier mocht het Hoofdbestuur niet aan komen, en kon dus die armere Afdeelingen in hun werken niet helpen.

Ware dus al het geld in één hand, dan had hulp kunnen verleend worden, en werkelijk populaire kennis verspreid kunnen worden over een grooter deel van Nederland. Hieruit kan men opmaken, dat de propaganda lijdt, wanneer het geheele bezit, hebben en houden der Vereeniging, niet in één hand is.

Het Hoofdbestuur wordt belet, noodlijdende Afdeelingen te steunen, omdat het 't zelf niet genoeg heeft, en andere Afdeelingen bezig zijn, een kapitaaltje van nutteloos geld te vormen.

De afdeeling ,,Groningen en Ommelanden", slechts eene kleine dertigtal leden tellende, kon bij het overdragen van haar kas bij de ontbinding en opheffing, nog ruim *f* 215 overgeven.

Doch men hoorde taal noch teeken van daar. Ware het nu niet beter geweest, voortdurende beschikking te hebben over de onaangewende gelden, die daar nutteloos in een kleine kas rusten?

Daarom geen kleine kassen meer, doch slechts éene groote Vereenigingskas. Ook dan behoefde men zich niet te beperken tot lezingen enz. in plaatsen, waar afdeelingen gevestigd zijn, maar ook daarbuiten, en allicht bereikte men dan beter de personen, die nog niets van onze koloniën weten, en juist die moet men bedachtzaam beduiden, dat de Indiën bestaan, en dat dáár nog een toekomst in gelegen is, dat ook zij daar rijk kunnen worden, en dat ook zij artikelen van die gewesten kunnen gebruiken enz. De idee, — hoewel al minder dan vroeger, gelukkig! — dat ,,iemand, die vader en moeder vermoord had, nog te goed was voor Indië", moet systematisch uitgeroeid worden en plaats maken voor belangstelling. Evenmin als een zendeling het Christendom begint te prediken in Christenlanden, doch onder de heidenen en andere geloovigen, gaat, moet het Hoofdbestuur niet blijven prediken onder enkel Indische lieden, die uit belangstelling komen luisteren, maar juist onder degenen, die nog totaal onbekend zijn met die prachtige gewesten en nijvere bevolkingen. Om dàt te kunnen, moet het Hoofdbestuur kunnen beschikken over de middelen, die alleen maar uit één groote kas kunnen te voorschijn gebracht worden.

Amendementen op het Concept Statuten-wijziging

Ie Amendement. Art. 8 te lezen:

Uit en door de leden wordt gekozen 'n Hoofdbestuur, bestaande uit minstens negen leden, die allen te 's-Gravenhage, en omstreken, woonachtig moeten zijn. De Vereeniging wordt in- en buiten rechten vertegenwoordigd door den Voorzitter of Ondervoorzitter, den Secretaris en den Penningmeester. — Liefst slechts 9 leden.

2e alinea onveranderd.

3e alinea onveranderd.

4e alinea in den 3den regel laten vervallen de woorden: ', en Hoofdbestuur".

Toelichting: Wordt verwezen naar mijn beschouwing in 't algemeen.

IIe Amendement: Art. 12 te lezen:

1e alinea: Iedere Afdeeling kiest haar eigen Bestuur. Het Bestuur vertegenwoordigt deze in de Vereeniging — niet in- en buiten rechten — en kan gemachtigd worden door het hoofdbestuur, de Afdeeling in- en buiten rechten te vertegenwoordigen in zaken, de Afdeeling betreffende.

2e alinea: Laten vervallen.

3e alinea: Onveranderd.

Toelichting: Met het oog op het niet-toekennen van rechtspersoonlijkheid, mag het Afdeelingsbestuur, zonder machtiging van het Hoofdbestuur, tegenover derden niet zelfstandig optreden. De Afdeeling, als deel der Vereeniging, is de Vereeniging, dus het Bestuur der Vereeniging alléén, is bevoegd op te treden in dergelijke gevallen, op de wijze, als de Statuten voorschrijven, doch heeft het recht, een ander te machtigen, door een schriftelijke machtiging.

Koloniale praatjes.

Inlandsch credietwezen op Java. - Atjeh. - Volksvoorlichting.

Het was ontegenzeggelijk een voor Java en zijne inlandsche bevolking hoogst belangrijk onderwerp, dat de heer H. Carpentier Alting in de vergadering van het Indisch Genootschap van den 26en November ll. inleidde, ter verdediging van de volgende stellingen:

1. De inlandsche bevolking van Java en Madoera heeft, als een der voorwaarden voor haar welvaart, behoefte aan doelmatig ingerichte kredietinstellingen.

2. Die instellingen behoeven, voor de vorming van haar bedrijfsmiddelen, de medewerking van de belanghebbende bevolking zelfj

3. Zij moeten mitsdien ook gelegenheid geven om gelden te beleggen.

4. Ofschoon mitsdien de instellingen op de basis van coöperatie staan, kan nochtans de rechtstoestand daarvan in den eersten tijd geen andere zijn dan: een orgaan van de Inlandsche gemeente of van personen of lichamen, die gezag over de Inlandsche bevolking uitoefenen.

5. Staatsbanken of banken, gedreven met het doel om kapitaal rentegevend te maken, zijn niet gewenscht.

6. Instellingen, welke aan de gestelde eischen voldoen, kunnen zoodanig worden georganiseerd dat aan de belanghebbende inlanders te allen tijde, zoodra de verkregen graad van intellectueele en moreele ontwikkeling het toelaat, actief aandeel in het beheer kan worden gegeven.

7. Dergelijke instellingen zijn levensvatbaar; en kunnen aan de behoefte beantwoorden, mits men niet verlange, dat dadelijk groote kapitalen ter beschikking van de bevolking worden gesteld.

8. Echter behoeven zij in den aanvang den financieelen en blijvend den moreelen steun van den Staat.

Van de noodzakelijkheid van een doelmatig ingericht credietwezen voor den javaanschen landbouwer, zijn nog steeds niet allen doordrongen. Er zijn er, zooals inleider opmerkte, die vreezen, dat de inlander zijn grond niet meer behoorlijk zal bewerken en dat de instellingen niet goed zullen worden beheerd, terwijl ook de gemoedsbezwaren van een deel der bevolking tegen het nemen van rente tegen de noodzakelijk geachte medewerking der belanghebbende bevolking zelve werden aangevoerd. Die bezwaren worden overdreven geacht terwijl, wat het nut van het credietwezen aangaat, er op wordt gewezen, dat het den inlandschen ambtenaar zoowel als den landbouwer uit de handen der woekeraars kan houden en den laatsten tevens in jaren van misgewas als ideaal de beschikking geven over de noodige middelen tegen een billijke rente.

Wat de voor Java meest geëigende crediet-instellingen aangaat, merkte de inleider op, dat Java volksbanken noodig heeft in den geest der Raiffeisensche, doch niet op coöperdtieven grondslag. Daaraan staan in den weg gebrekkige ontwikkeling, onderling wantrouwen, enz. Wel kan men de coöperatie op allerlei wijzen bevorderen. De Bank bestuurd door belanghebbenden zij einddoel. Maar men beginne er niet mee.

Men heeft de landbouwers echter reeds gebracht tot gemeenschappelijken aankoop van dekstieren, gemeenschappelijk leenen door groepen, waartoe de heer De Wolff van Westerode, aan wiens nagedachtenis spr. hulde bracht, het initiatief heeft genomen. De ervaring heeft reeds aan het licht gebracht, welke vormen van krediet voor Java gewenscht zijn.

Dat zijn de desa-loemboengs als dorps-crediet-instellingen, met de als centralen voor deze bestemde afdeelings-banken.

Wat de eerste betreft, is het nut hiervan al duidelijk aan het licht gekomen, en kan ontegenzeggelijk het door den inleider gereleveerde feit, dat thans reeds 7500 loemboengs op Java worden aangetroffen, ten bewijze strekken voor de instemming der bevolking met deze instellingen, welke instemming hare levensvatbaarheid verzekert.

Wat de centrale- of afdeelings-banken aangaat, deelde inleider o. a. het volgende mede:

De centrale Bank heeft de geldmiddelen te administreeren en de noodige geldmiddelen aan de dorpsbanken te verstrekken. Verleden jaar is op last der regeering een schema gemaakt, waarnaar de oprichting der afdeelingsbanken zal kunnen geschieden. Zij gaat uit van een vereeniging van personen, die geen belanghebbenden zijn bij de Bank. Men wilde natuurlijk geen Banken, gevormd door geldschieters; ook achtte men staatsbanken te omslachtig en coöperatieve banken nog niet mogelijk. Men wilde zich ook den invloed verzekeren der bestuursambtenaren. Vandaar de gekozen vorm, die aan de Bank een semi-officieel karakter verleent. Het grootste gedeelte van het bedrijfskapitaal wordt thans nog gevormd door deposito's, opgenomen gelden en voorschotten. De Bank leent gaar niet-productieve doeleinden alleen aan personen, die geld bij haar hebben belegd. De Bank leent op persoonlijke en zakelijke zekerheid. Spr. geeft in overweging, grond voor schuld aan de Bank te laten verbinden, om den strijd tegen den inlandschen woekeraar beter te kunnen voeren.

Het aldus geschetste stelsel komt nog nergens als afgerond geheel op Java voor — in West Java zijn er thans in alle afdeelingshoofdplaatsen Banken, maar in Oost-Java komen deze nog slechts sporadisch voor, terwijl thans nog tegenover de 7500 desas, waar wel loemboengs worden gevonden, driemaal zooveel desas staan, waar men ze nog niet aantreft. Maar 't is toch al vast na den betrekkelijk korten tijd, dat men in deze richting arbeidt, een goed begin en de meening van den inleider, dat er geen reden is om te twijfelen of men op den goeden weg is, zal wel niet aan overdreven optimisme worden toegeschreven. Men zij echter voorzichtig, raadde hij, 't oor te leenen aan hen, die nog groote kapitalen willen gebruiken om den woeker te keeren. Men moet het volk zelf ontwikkelen; de onhygiënische ziektekiemen dooden. Voorloopig zij het wachtwoord: voortbouwen in de geschetste richting. Het zal nog jaren duren, eer de kredietinstelling op Java zal worden erkend, niet als onwelkome gast in de inlandsche maatschappij, maar als de onmisbare factor in de samenleving.

Wat aangaat het op deze inleiding gevolgd ongetwijfeld hoogst belangrijk debat, waarbij bedrijfscrediet werd aangedrongen, moest spreker de bij velen nog bestaande illusie verstoren, dat de Javaan tot een superieur menschenras zou behooren, door het in zijne inleiding reeds gereleveerd feit te herhalen, dat de inlander geneigd is, de Bank op te lichten. Men zij dus voorzichtig, maande hij, met de uitbreiding van het bedrijfscrediet.

Ten aanzien van de aangevoerde wenschelijkheid, om den inlandschen kleinen grondeigenaar thans reeds te beschermen tegen accaparatie van zijn bezit door den woekeraar, herhaalde spreker het in zijne inleiding aangegeven denkbeeld, om den thans met woekerschuld belasten grond bijwijze van gypotheek in pand te nemen. Overigens zal het verstrekken van crediet op zichzelf den kleinen landeigenaar uit handen van den grooten inlandschen grondeigenaar houden, wien hij thans den grond verpandt.

* * *

Van Atjeh kwam nu weer het bericht ons verrassen van een, gelukkig niet geslaagden, aanval door uitgeweken Leupongers op Lambaroe, een der posten onzer voormalige geconcentreerde linie, in de zoo geruimen tijd rustige vallei van Groot-Atjeh gelegen.

't Lijkt er veel op, of we 't oude cirkel-gangetje weer zullen gaan beleven, tenzij...

De hartelijke ontvangst aan den gouverneur-generaal Van Heutsz, op zijne reis naar Atjeh, te Singapore ten deel gevallen, doet ons hopen, dat het Straits-bestuur, op welks medewerking men bij den op Atjeh gevoerden strijd steeds mocht rekenen, door het bestaand verbod op den uitvoer van wapens en munitie naar de atjehsche kust, deze medewerking zal blijven verleenen en er in zal weten te slagen, den penangschen handel overtuigend bij te brengen, dat het belang, ook voor Penang, meer gebaat is bij een toestand van rust, orde en welvaart in Atjeh, dan bij een smokkelhandel, die slechts tijdelijke winsten afwerpt, mits... onzerzijds dan ook afgezien worde van kunstmatige afleiding van den atjehschen in- en uitvoerhandel naar onze havens...

Tenzij...

In de Nieuwe Courant van 30 Nov. l.l. troffen we een ingezonden stuk aan, waarin E. onzes inziens de spijker op den kop slaat, door te betoogen, dat er op Atjeh krachtig in economischen zin moet worden aangepakt.

Wij moeten er ons met 't oog op ons bestek toe bepalen, onzen lezers naar dat artikel te verwijzen, waarop mogelijk ook in de perskroniek van dat blad zal worden gewezen.

Naar aanleiding van het Plakaat Pandjang.

Onze aandacht is er op gevestigd, dat in 't artikel van de Deli-courant van 29 October j.l. over het Plakaat Pandjang, dat wij in ons vorig nummer plaatsten, groote onjuistheden voorkomen.

Het artikel begint terecht met te constateeren, dat nog nooit het plan, om eindelijk ook de inlandsche bevolking van Sumatra's Westkust naar billijkheid te doen deelen in de algemeene lasten, ernstig ter sprake gekomen is, zonder dat zich eene stem verhief, die ons toeriep: het is wel jammer, maar het mag niet op grond van het Plakaat Pandjang.

Ook is het juist, dat die stem ditmaal klonk bij monde van Mr. Maclaine Pont in een ingezonden stuk in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 24 September.

De woorden, die het artikel vervolgens Mr. Maclaine Pont in den mond legt om te bewijzen, dat het Plakaat Pandjang zich tegen de belasting-invoering in het geheel niet verzet, zijn echter natuurlijk niet van hem, doch in werkelijkheid van het Handelsblad van 26 September.

De mededeeling, dat de Kamer van Koophandel te Padang, geheel met Mr. Maclaine Point zou medegaan, is dus ook niet juist. Integendeel, gaat die Kamer blijkbaar geheel mede met de meening van het Handelsblad, dat het Plakaat Pandjang de belastinginvoering totaal niet in den weg staat. Dit is ook de opinie van den controleur Lulofs, die in een uitvoerig artikel in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 27 November Mr. Maclaine Pont bestrijdt.

PERS-KRONIEK.

In de Nieuwe Courant van 30 November vinden wij een ingezonden stuk van E. over Atjeh, die na de behandeling van het Atjeh-beleid in de Tweede Kamer kortelijk te hebben nagegaan, betoogt:

„Geen der sprekers wijdde zijn volle aandacht aan den gedachtengang: wij moeten er blijven... maar dan ook moet de Atjeh-kwestie zoo spoedig mogelijk worden uit de wereld geruimd, het koste wat het wil! Met uitzondering van den heer IJzerman, die het middel van inlandsch tusschen-bestuur aan de hand deed, hetgeen met het oog op de bestaande omstandigheden niet anders dan langzaam kan werken, ging geen der sprekers uit van den vasten wensch van het Nederlandsche volk, om Atjeh nu spoedig tot een goed einde te brengen, en sprak geen hunner over „het middel" daartoe.

Integendeel: het bleef slechts bij deze twee conclusies, dat we in Atjeh moesten blijven, en dat we er niet wreed mogen zijn.

Jarenlang heeft Nederland nu zijn kracht ten opzichte van Atjeh ontwikkeld in wapengeweld, ten koste van millioenen guldens en duizenden menschenlevens. Wanneer zal men er toch toe komen, om de combinatie van Nederlandsch „intellect en kapitaal" volgens degelijke organisatie in de weegschaal te werpen?

Als men het vraagstuk nuchter, zakelijk bekijkt, dan bestaan er toch inderdaad maar twee manieren om de Atjehsche vijanden kwijt te raken. Of je schiet ze allen dood, òf je maakt er vrienden van, al is het dan ook voorloopig niet anders dan een „amitié de raison".

„Het eerste middel zijn wij nu eenmaal historisch ontgroeid en kan en mag dus, noch op eens, noch op langen termijn in praktijk worden gebracht. Rest dus de thans geldende oplossing der conflicten: het doen samenkomen en samengaan der belangen, de materieele in de eerste plaats, in ons tegenwoordig ontwikkelingsstadium.

Wij hebben thans in Indië gekregen het departement van Gouvernementsbedrijven. Als we den Atjeh-krijg nu ook eens beschouwen als een gouvernementsbedrijf, dat geen Nederlander wil liquideeren, en we maken de winst- en verliesrekening op, dan zien we op de debetzijde minstens 200 millioen gulden — zoover als dit uit de Koloniale Verslagen is na te gaan; — ongeveer 15.000 gesneuvelde en aan Atjehsche ziekten overleden militairen, 80.000 zware zieken en gewonden, ongeveer 10.000 aan cholera en berri-berri gestorven dwangarbeiders en minstens 40.000 doodgeschoten Atjehers; en op de creditzijde zien we: debatten, héél véél debatten en brochures, en een arm, heel weinig ontwikkeld Noord-Sumatra! En als we de balans nagaan, dan vinden we onder de passiva: 17 ministers van Koloniën en nog 4 ad interim, 6 gouverneur-generaals, een goed dozijn gouverneurs van Atjeh en een half dozijn stelsels, min of meer gebaseerd op wapengeweld; en onder de activa paraisseert een bevolking, vervuld met wanhoop, haat en wrok.

Voorwaar, „all in all", geen zeer winstgevend bedrijf! Het ware te wenschen, dat men hier in merg en been van overtuigd kon raken. En als men dan eens kwam — om met dit commercieel beeld voort te gaan — tot de uitgifte van een obligatie-leening teneinde, zooals de heer Van Deventer het uitdrukte, „met onbekrompen hand te werken aan de verzekering der welvaart van de bevolking", een obligatieleening, gedekt door Nederlandsch intellect, zouden wij dan niet werkelijk kunnen komen tot een praktische oplossing van het Atjeh-vraagstuk?

Wanneer zal men ook in Nederland gaan inzien, dat het meest doeltreffende middel de concentratie is van Nederlandsch intellect en Nederlandsch kapitaal, gericht op de meest intense ontginning van het Atjehsche land?

Welk minister van Koloniën zal den durf hebben, om met een goed uitgewerkt, vast omlijnd plan bij de volksvertegenwoordiging aan te komen, dat ten doel heeft, om alle kracht, die de

Regeering met behulp van intellect en kapitaal kan ontwikkelen, op Atjeh te richten? Zal dan echter de volksvertegenwoordiging niet ook alles doen om zoodanig initiatief van een Minister te steunen? Zal niet het particulier initiatief, aldus door de Regeering voorgegaan, zich aldra in zoo ruime mate beschikbaar stellen, dat het, meer dan nu het geval is, een daadwerkelijke steun wordt voor het bereiken van resultaten in de pacificatie en ontwikkeling van Atjeh.

Ten slotte als laatste perspectief in deze gedachten-reeks de vraag: Zou dan werkelijk nog lang ijdel klinken het 15 jaren geleden door den heer Van Heutsz uitgesproken woord: „De Atjeh-oorlog knaagt aan ons koloniaal bezit: hij moet eindigen. Laten wij eindelijk aan de beschaafde wereld toonen, dat wij daartoe in staat zijn."

Verder legt E. in den breede uit hoe hij denkt dat een en ander ten uitvoer gebracht kan worden. (Zie ook de Koloniale Praatjes).

Zouden er werkelijk genoeg Nederlanders zijn van E's kaliber, om diens wenschen niet slechts een utopie te doen zijn en b l ij v e n?

* * *

Het V a d e r l a n d van 3 dezer wijdt een hoofdartikel aan de bespreking van W e k k e r's brochure, beginnende met de woorden:

„Dat onze troepen in Indië, oorlogvoerend tegen een bloeddorstigen en listigen vijand, die geen middel, welk ook, ontziet, om onze dapperen er in te laten loopen, zich soms, wellicht dikwijls, onder den invloed van 's-vijands optreden, laten vervoeren tot noodelooze wreedheden, is aan geen rechtmatigen twijfel onderhevig. In den oorlog tegen onbeschaafde volken, bij wie het „à la guerre comme à la guerre" door geen internationale humaniteitsbegrippen wordt verzacht, schijnen zij helaas onvermijdelijk. Zij komen voor in iederen kolonialen oorlog.

Wekker, wiens brochure sterk op het effect berekend is — zie o. a. den titel en den bloederigen klewang op den omslag — geeft dit ten deele toe, maar schuift voor het overige de schuld op de ontoereikendheid onzer troepen, en haalt eenige gevallen aan, waarin wreedheid vermeden had kunnen worden, indien ons getal sterker ware geweest.

School hierin alleen de fout, dan zouden dergelijke wreedheden niet moeten voorkomen in streken, waar onze troepen sterk genoeg waren. Maar men weet, dat zij dàar — Celebes, Djambi — evenmin uitbleven.

En kon vermeerdering van sterkte verbetering brengen, dan zouden zij ook niet moeten zijn voorgekomen in andere koloniale oorlogen waar groote troepenafdeelingen den krijg voerden. Maar het is bekend, dat zij in Z.-W. Afrika, met zijn sterke bezetting, evenzeer voorvielen. Trouwens, wat is een verdubbeling, ja, wat een vertienvoudiging van occupatie-troepen tegenover de uitgestrektheid van den te bezetten grond? En immers zelfs in den Russisch-Turkschen oorlog, den oorlog op Cuba, den Japansch-Russischen oorlog enz., zijn wreedheden aan de orde van den dag geweest!

De oorzaak moet dus elders zitten, of wel er moeten naast de genoemde nog andere factoren in het spel zijn.

De reis van den Gouverneur-Generaal, die persoonlijk Atjeh op zijn duimpje kent, zal hierover waarschijnlijk wel licht verspreiden. Schrijver dezes behoort niet tot hen, die deze reis nutteloos achten, omdat de conclusie reeds vooraf zou zijn gereed gemaakt. Als Van Heutsz nog dezelfde is, die ons destijds op Atjeh met zevenmijlslaarzen vooruit bracht, dan is hij er de man niet naar, om vooraf zijn opinie klaar te maken, of zich die te doen voorschrijven."

Daarna eenige voorbeelden aanhalend van minder waarschijnlijkheden uit Wekker's betoogen, eindigt deze beoordeeling met de uiting:

„Dat neemt niet weg, dat ook wij geneigd zijn aan te nemen, dat onze troepen in Indië — niet alleen op Atjeh, maar daar in het bijzonder — zich onder den invloed van 's vijands fanatiek, arglistig en bloeddorstig optreden, en van de onbetrouwbaarheid van vele schijnbare goedwilligen, soms te ver laten voeren, en noodeloos wreed zijn.

Het is goed, dat de publieke opinie daartegen telkens krachtig opkomt. Maar men hoede zich voor overdrijving, ongegronde beschuldigingen, en... sentimentaliteit, en bedenke vooral, dat de rimboe op Atjeh de Veenestraat in Den Haag niet is."

* * *

B l a n d a lucht in het jongste nummer van D e C o n t r o l e u r weer eens zijn hart over de tekortkomingen onzer Regeering, opzichtens Indië, ditmaal betreffende het Inlandsch onderwijs en schrijft o. a.:

„Men zegt, dat ook onze Javaantjes door Japan tot bewustwording komen. Ze zouden, evenals de Chineezen in Insulinde, op instigatie van Japans voorbeeld en succes, mede zijn aangegrepen door een dorst naar kennis en ontwikkeling, een drang naar iets hoogers.

Deze bewering is, gelooven we, wel zeer onjuist. Die dorst is al van ouderen datum dan de tegenwoordige Sturm und Drang in 't verre Oosten. Hij lag reeds in 't Javaansche volk, toen Japan zijn staart nog niet roerde en de Chineezen in de Oost nog waren wat ze altijd geweest zijn: een ras van rustige vreemdelingen, buiten hun bedrijf levende in zelfgenoegzaamheid, slechts bij hooge uitzondering een weinig woelig of roerig.

Reeds 25 jaren geleden, en misschien nog wel meer — we putten uit onze eigen herinnering — viel er bij de Javaansche hoofden en grooten al een streven waarneembaar naar meerdere kennis en hoogere ontwikkeling in hun zoeken naar toenadering tot de Europeesche school, onzerzijds veeltijds beantwoord met een afstootende of afwerende houding, wat voor het bescheiden volkje al genoeg was, om zich stil en koest op den achtergrond te houden. Maar zijn hartewensch was het toch, zijn kinderen de gelegenheid te zien geopend tot een hoogere geestelijke ontwikkeling."

„We leven thans andermaal in een tijd van kentering en overgang, en de regeering heet nu gekomen tot het volle waardebesef van het inlandsch onderwijs. Maar of haar onderwijspolitiek aan de nu inmiddels haast algemeen gevoelde behoefte aan degelijk onderricht zal kunnen voldoen, en het stille, maar vurige verlangen des Javaans zal weten te bevredigen, wordt door velen niet ten onrechte betwijfeld. De desaloemboengs en de afdeelingscredietbanken heeten met plannen tot uitbreiding en reorganisatie van het inlandsch onderwijs nu al de hoeksteenen, waarop de regeering bezig is, het nieuwe economische gebouw op te trekken. Maar als we bedenken, dat die plannen grootendeels neerkomen op den bouw van desa-scholen, primitieve onderwijsinrichtingen voor rekening van de bevolking zelve, waarvoor behoorlijke leerkrachten niet aanwezig zijn, en in lange jaren ook wel niet aanwezig zullen zijn, dan rijst wel eenige geoorloofde twijfel, of althans deze hoeksteen de noodige hechtheid aan 't gebouw zal geven. Waar de economische welvaart van den Javaan heet „ingezonken" en het oude gebouw aan het wegzakken is onder zijne fondamenten, daar hebben we aan de grondslagen van het nieuwe wel wat hoogere eischen van betrouwbaarheid gesteld.

Was, zooals we zeiden, de regeering in de zeventiger jaren aan 't werk gegaan, dan zou zij waarschijnlijk nu al de noodige onderwijskrachten hebben voor die desascholen en dan zou deze innovatie nu misschien met meer recht mogen meetellen als factor bij de geestelijke en economische verheffing van Java's inheemsche bevolking. Het inlandsch onderwijs zou zich in het verloopen tijdperk hebben ontwikkeld, zoodat de kern van het volk nu reeds onze taal machtig zou zijn. Daaruit had men dan nu niet slechts de keuze gehad bij de recruteering van geschikt personeel voor die desaschooltjes, die uit gebrek daaraan nu moeilijk aan 't beoogde doel zullen beantwoorden, maar ook van inheemsche leerkrachten voor de bestaande hoogere inlandsche onderwijsinrichtingen ter vervanging der dure Europeesche onderwijzers, die, hoe kundig overigens ook, toch altijd te ver van hun leerlingen afstaan om met het gewenschte succes werkzaam te kunnen zijn.

Maar we zouden dan nu ook al een veel ruimere keuze hebben uit een grooter aantal beter onderlegde inlanders voor tal van hoogere- en lagere betrekkingen bij spoor-, post- en telegraafdienst, bij den waterstaat, het boschwezen, den irrigatie-dienst, de regie, ook bij cultuur- en allerlei andere ondernemingen van particulieren aard. Men zou dan bij staats- en particulieren dienst voor tal van functies minstens even geschikte, maar waarschijnlijk goedkoopere inlandsche werkkrachten gevonden hebben.

't Spreekt als vanzelf, dat dan nu ook reeds de beschamende anomalie uit ons bestuursstel-

sel zou zijn weggenomen, hierin bestaande, dat het desa-bestuur op Java wordt uitgeoefend door een honderdduizend, voor het overgroote meerendeel uit analphabeten bestaande dorpelingen. Dat desabestuur zou dan reeds in dien geest gereorganiseerd kunnen zijn, of daarvoor althans reeds vatbaar zijn, dat die lagere inlandsche bestuurders ten minste lezen en schrijven konden, wat begrip hadden van administratie, m. a. w. voldeden aan eenige redelijke eischen van ontwikkeling en beschaving."

Na zich zeer pessimistisch over de thans reeds genomen maatregelen en ontworpen plannen te hebben uitgelaten, komt Blanda tot de conclusie:

„Hoe 't ook zij; wij mogen hem dan niet goed verstaan in de uiting zijner stille wenschen en verlangens, zeker is het, dat hij nu al sinds lange jaren zichzelven vatbaar voelt voor hoogere vorming en opleiding, en uitziet naar de gelegenheid, om zijn geest te ontwikkelen en zich te bekwamen voor het practische leven. En wij? Wij hebben ons gehouden, of we ook dit niet verstonden. Thans heet het, dat de regeering tot het besef zou zijn gekomen, van wat haar ten deze te doen staat. 't Is mogelijk. Maar dat ze vertrouwt, er ook te zullen komen met de middelen, die ze daartoe dienstig acht,...... meer optimistisch gestemden dan wij mogen het gelooven.

Wat op inlandsch onderwijsgebied gedaan wordt of in den molen ligt, is een ietsje, dat het verlangen van den Javaan onbevredigd moet laten."

Uit de Oost-Indische Mail.

De jongste mailberichten brachten ons niet veel nieuws. De **GEZONDHEIDSTOESTAND te SOERABAJA** was nog altijd treurig. Waterpokken, gewone pokken, mazelen en koortsen heerschen alom te Soerabaja, vooral in de benedenstad, schrijft de N i e u w e S o e r a b. C r t. De geneesheeren rijden elkaar in den Chineeschen kamp letterlijk ondersteboven en iederen dag begint het er met den gezondheidstoestand slimmer uit te zien.

Zoo stierven in kampong Panajakan, Boeboetan, 5 inlanders aan de pokken op één dag, doch men dacht er niet aan, aan te plakken, dat daar de gevreesde ziekte heerscht.

* * *

Onder het opschrift

Opium en Jenever

schrijft het S o e r. H b l a d van 6 Nov. j.l.: Men herinnert zich de circulaire der regeering, waarin gevraagd wordt naar den omvang van het jeneververbruik onder onze Kromo's. Dat dezen het lekkere goedje lusten en steeds meer noodig hebben, bewijzen de invoer-statistieken. Van Jan. tot Augustus van dit jaar werden ingevoerd bijna 1.000.000 Liters, tegen 891.000 en 752.000 Liters in diezelfde periode van 1906 en 1905.

Deze hoeveelheden mogen voor een bevolking als die van Java — de Europeanen laten wij buiten beschouwing — betrekkelijk niet groot zijn men dient in het oog te houden, dat de consumtie van spiritualiën nog lang niet algemeen is en verder, dat naast jenever brandy en arak een groote rol spelen. Het gevaar, dat de bruine broeder, vooral in de hoofdplaatsen, „aan den drank" raakt, is volstrekt niet denkbeeldig. Dat kan tooneeltjes geven, zooals tot nu toe in dit goede land onbekend

* * *

Een nieuwe Indische Bond?

Te Bandoeng is opgericht de vereeniging „Insulinde", die afdeelingen bezit — of kan bezitten — over geheel Nederlandsch-Indië en zich ten doel stelt door alle wettige en geoorloofde middelen betere toestanden op elk gebied in het leven te roepen in het belang der in Ned.-Indië geboren Europeanen in het bijzonder en verder van de zoogenaamde blijvers onder de Europeanen.

Zij zal trachten, zoo leeren de in het officiëel nieuwsorgaan afgekondigde statuten verder, dit doel te bereiken door op gepaste wijze de Regeering te wijzen op misstanden in het algemeen en op leemten in de wetgeving, die afbreuk doen aan de rechten en aanspraken van de bovengenoemde categorie van ingezetenen, door haar te verzoeken de noodige veranderingen en aanvullingen te bewerkstelligen, en door op krachtdadige wijze mede te werken tot den bloei en de welvaart van Nederlandsch Indië.

Dat is mooi gezegd, daar gaat niets af.

Wie den aanvalligen leeftijd van 18 jaren bereikt heeft, kan lid worden, mits hij hier te lande geboren is of wel getoond heeft „Nederlandsch-Indië inderdaad als vaderland te erkennen in den meest uitgebreiden zin van het woord."

Hoeveel maanden levens zullen aan deze nieuwe vereeniging beschoren zijn? vraagt het S o e r a b. H a n d e l s b l a d.

* * *

Een nieuwe eereschuld

is uitgevonden door de J a v a b o d e, naar het voorbeeld van de Indische specialiteit, mr. C. Th. van Deventer. Sedert een halve eeuw zendt 't moederland bij voortduring zijn gedepreciëerd zilvergeld voor de volle waarde naar Indië en berekent bovendien nog muntloon. Het genoemde blad wil nu zien aangestuurd op een verrekening van het verschil in zilverprijs en nominale waarde van alle partijen zilveren standpenningen en pasmunt, „voor Indië op last der Indische regeering aangemaakt, voor zoover de verrekening nog niet heeft plaats gehad.

Verder wordt aangedrongen op de stichting van een muntgebouw in Indië. In Engelsch-Indië heeft men reeds een eigen muntinrichting.

Voorloopig zullen de Javabode-illusies nog niet in vervulling gaan.

* * *

Bevordering van de belangen der oofttelers.

Het is een goed idee van de afdeeling Buitenzorg van de vereeniging „Ooftteelt" om een handel van vruchten uit West-Java op Soerabaja in het leven te roepen. Zonder den minsten twijfel zullen de heerlijke vruchten van ginds — wij denken aan de fijne ananassen en de geurige pompelmoesen — hier grooten aftrek vinden.

Edoch, heeft de vereeniging, die zegt zich op een commerciëel standpunt te plaatsen, wel nagedacht over een commerciëele inrichting van haar bedrijf; over reclame etc.? Ieder kan-makelaar spelen, handel drijven, een krant redigeeren en over 't geloof praten — maar ook hier geldt, dat velen geroepen en weinigen uitverkoren zijn. Laat de vereeniging de zaak vooral bussinesslike aanvatten en de voorlichting vragen van de mannen van het vak, voegt de redactie van het S o e r. H b l d. er aan toe.

* * *

Omtrent het **heengaan van den heer KOBUS** lezen wij in hetzelfde blad: Gelijk wij gisteren onder de telegrammen konden meedeelen, heeft de heer J. D. Kobus, de verdienstelijke directeur van het Proefstation Oost-Java, nog geen beslissing genomen aangaande het hem uit Argentinië gedane aanbod om op een bezoldiging van 6000 francs per maand directeur te worden van een proefstation voor de rietcultuur.

De heer Kobus heeft de vriendelijkheid ons te schrijven, dat het aanbod telegrafisch gedaan is en dat hij, geenszins verlangend van Java weg te gaan, schriftelijk informaties heeft verzocht. 't Zal in verband met den grooten afstand tusschen Argentinië en Java nog wel eenige maanden duren, alvorens de heer Kobus een beslissing zal kunnen nemen.

Wij spreken stellig namens velen, als wij de hoop uiten, dat de heer Kobus voor de suikercultuur op Java behouden mag blijven.

* * *

Een schrijver in de L o c o m o t i e f, die de ontevredenheid in het leger bespreekt, komt daarbij tot het volgende besluit:

„Alvorens te eindigen, wil ik er nog op wijzen, dat nu reeds in Nederland merkbaar is, dat indien de vooruitzichten der officieren niet afdoende worden verbeterd, men weldra voor een belangrijk te kort zal staan. Nog moet ik er bijvoegen, dat ook de behandeling der inferieuren door verschillende superieuren dikwijls nog hoogst onaangenaam is — hoewel hierin reeds veel verbeterd wordt — en men toch altijd moet bedenken, dat het officierskorps den stempel moet dragen van „gentlemenkorps" te zijn. Zoo moeten de officieren ook bedenken tegenover hunne minderen, dat hoewel zij militair zijn, zij toch „menschen" blijven met hun tekortkomingen, gebreken en ook deugden. Hij die steeds den „mensch" eert, al steekt hij in een soldatenrok, hij zij superieur of inferieur, hij zal altijd den juisten weg bewandelen. Is eenmaal het leger van hoog tot laag hiervan doordrongen, dan zal ongetwijfeld een betere toestand intreden, want dan zal ook de maatschappelijke positie van vele in de lagere rangen en graden dienenden verbeteren."

* * *

Tentoonstelling te Samarang.

J.l. Vrijdagavond heeft te Semarang een conferentie plaats gehad ter bespreking van het plan tot organisatie van een passermalem, eene tentoonstelling van inlandschen landbouw en nijverheid.

Namens het voorloopige comité, waarin zitting hadden genomen de regent en de controleurs v. d. Broek, Schmülling en Coert, heette de regent de aanwezigen hartelijk welkom, en zette uiteen op welke wijze en onder welke omstandigheden het denkbeeld was gerijpt om ook te Semarang, op het voorbeeld van Soerabaja en Batavia, een passarmalem te organiseeren. Hij bood het voorzitterschap van het te vormen uitvoerend comité aan 't hoofd van het plaatselijk bestuur, den heer Priester, aan, die daarop den presidentshamer overnam. Het uitvoerend comité werd daarna samengesteld a. v.: resident De Vogel, eere-voorzitter; ass.-res. Priester, voorzitter; controleur Schmülling, 1e secretaris; wedono van Srondol, 2e secretaris; Mr. Haase, 1e penningmeester; de patih-wedono van Semarang, 2e penningmeester; de regent, de controleur Coert en overste Van der Hout, leden.

Het resultaat der gevoerde discussies is volgens de L o c., aldus samen te vatten:

1. De Semarangsche tentoonstelling van Inlandschen landbouw en nijverheid zal omvatten al wat met den Inlandschen landbouw en de Inlandsche nijverheid in verband is te brengen.
2. Inzendingen van Europeesche en Chineesche handelsfirma's zullen worden toegelaten, voorzoover zij zullen betreffen werktuigen en voorwerpen ten dienste van den Indischen landbouw en de Indische nijverheid.
3. De tentoonstelling zal beperkt worden tot inzendingen uit Midden-Java, tot welk gebied dan worden gerekend de gewesten Semarang, Pekalongan, Tegal, Rembang, Banjoemas, Kedoe, Djokjakarta, Madioen en Kediri.
4. De tentoonstelling zal zoo mogelijk gehouden worden in de maand Mei 1908, 7 dagen duren en samenvallen met de voorjaarsmeeting der Semarangsche Wedloopsociëteit.
5. De keuze voor de plaats der tentoonstelling zal waarschijnlijk vallen op de aloen-aloen met den stadstuin als annex voor de te organiseeren bizondere festiviteiten.

Deze resultaten verkregen zijnde, sloot de heer Priester de conferentie. Het uitvoerend comité zal nu een volledig schéma der expositie ontwerpen en spoedig eene tweede vergadering beleggen ter bespreking van de détails in verband met de vorming van de subcommissies, welke zich zullen hebben te belasten met de organisatie van verschillende onderdeelen der tentoonstelling.

* * *

Over het Feest der Escompto

schrijft het B a t. N i e u w s b l a d: Ruim vierhonderd personen hadden gisteravond gevolg gegeven aan de uitnoodiging van den heer en mevr. Dinger tot een gezellig samenzijn in den Dierentuin, ter gelegenheid van het gouden feest der Escomptomaatschappij. De gastheer en gastvrouw ontvingen de genoodigden in de keurig versierde, tot een ontvangstsalon herschapen recreatie-zaal, te midden van een aantal fraaie bloemstukken, door vrienden en vereerders gezonden. Onder de aanwezigen werden opgemerkt verschillende notabelen, terwijl natuurlijk het personeel der Escompto ook goed vertegenwoordigd was.

Even nadat de muziek den dans had ingezet, werd den gasten een verrassing bereid: een tableau vivant op den vijver voor het hoofdgebouw. Daar lag een boot, getrokken door zwanen, dragend de schikgodinnen, o. a. van handel en nijverheid, welvaart en geluk, en te midden van deze troonde de stedemaagd, die een berijmde toespraak hield, der familie Dinger en de Escompto ten zegen.

Een tweede verrassing was de opvoering van een revue, waarin natuurlijk de lotgevallen der Escompto een plaats hadden gekregen. Er werden op bataviasche toestanden en gebeurtenissen toespelingen gemaakt, die wel insloegen; maar vooral aardig was het oogenblik, toen een der spelers den jongenheer Dinger vlug en handig met een pruik en valschen baard een gedaanteverwisseling deed ondergaan, gevend het sprekend beeld van zijn vader, en hem z.g. in trance, de woorden in den mond legde: „Ik ben de zoon van mijn vader."

Toen kreeg de dans weer de overhand en onderwijl ontbrak het den gasten aan niets. En om twee uur vereenigden zich allen in de groote zaal, welke eveneens keurig versierd was, aan een uitgezocht souper. Hier sprak de heer Dinger, de lotgevallen der Escompto herdenkend, en daarbij vooral hulde brengend aan den mede aanwezigen oud-directeur, den heer J. P. Jannette Walen. De heer 's Jacob dankte voor zich en de gasten.

En daarna bleef men nog gezellig bijeen; en het was reeds dag, toen de laatste feestvierders huiswaarts reden.

Een mooi slot op een mooien dag!

West-Indische Berichten.

SURINAME.

Een nieuwe brandweer.

Eenige jongelui te Paramaribo hadden het plan opgevat om een vrijwillig brandweer-korps in het leven te roepen en als een gevolg van dit voornemen, werd daar nu onlangs een vergadering gehouden, waarin op het daartoe tot hen gerichte verzoek de heeren C. M. H. Kroesen, J. O. Harken en E. H. Piepers op zich namen als staf van het nieuwe korps op te treden en met den heer J. H. de Granada de organisatie ter hand te nemen.

„De heer Kroesen," schreef O n z e W e s t, „dien men algemeen als kommandant wenschte, had daartegen bezwaren, maar wij hopen, dat genoemde heer, die zich in elk geval heeft laten vinden om aan de organisatie mede te werken, over die bezwaren zal heenstappen en het commando zal aanvaarden."

Het blad kan zich echter toch wel voorstellen, dat de heer K. eenigszins huiverig is die taak op zich te nemen, waar zooveel in de kolonie aangevat werd vol geestdrift en bezield met heilig vuur, wat dan later bleek slechts 'n stroovuurtje te zijn.

Het blad haalt hiertoe eenige voorbeelden aan: de Letterkundige vereeniging met leesgezelschap van jongelieden, door de groep Suriname van 't A. N. V. opgericht, en na een jaar levens aan bloedarmoede overleden; de Scherpschuttersvereeniging ook reeds dood en begraven; Thalia, dat een plantenleven leidt; het Surinaamsch Onderwijzers-Genootschap, met kunst- en vliegwerk in hèt leven gehouden; en het A. N. V. slechts door een actief bestuur, dat gezellige avonden organiseert, tegen de vernietigingsbacil beschermd.

Het blad meent evenwel, dat de taak, die het nieuwe korps zou wachten, en het feit, elk oogenblik voor den dag te kunnen worden geroepen tot nuttigen arbeid, als een stimulans zou werken voor het bestaan......

Totdat 't nieuwe er weer af is misschien en het den luitjes gaat vervelen, altijd bij nacht en ontijd klaar te moeten staan voor een zaak, waarvoor eigenlijk toch het bestuur heeft te zorgen, enzoovoort, enzoovoort. Maar neen, laten we hopen, dat als men nu eens aanpakt, dit doet met den vasten wil daarmede voort te gaan, totdat de gemeenschap in staat is die taak ten volle op zich te nemen.

* * *

De studievereeniging Minerva.

is ook 'n uiting van het vereenigingsleven in de kolonie en zeer zeker een nuttige uiting ook, waar zij zich voorstelt, minder bemiddelde begaafde jonge Surinamers in staat te stellen hunne studiën buiten de kolonie voort te zetten. Maar hoe lang zal Minerva het maken? Bij hare geboorte reeds aan kritiek blootgesteld, wijl ze haar eigen weg gegaan was, is er nu weer tweespalt in het bestuur der Vereeniging ontstaan en stelt de onder-voorzitter zich in eene polemiek in Onze West vierkant tegenover zijn medeleden van het bestuur. De quaestie gold hier de deelname al of niet van een zekeren Tjon A. Man aan het vergelijkend examen, door de Vereeniging uitgeschreven voor de candidaten naar uitzending naar Nederland, op kosten van de Vereeniging, om hier de studiën voort te zetten. Genoemde candidaat beantwoordde niet aan de gestelde leeftijdsgrens; de onder-voorzitter zei hem: „geef je toch maar op, misschien is er wel 'n mouw aan te passen"; de jonge man blokte als 'n razende, om, toen de dag van het examen naderde, te vernemen, dat het heele bestuur niet met den ondervoorzitter meeging en hem van de lijst der candidaten had geschrapt. En nu zijn de poppen aan 't dansen. 't Is nog maar 't begin. Wat zal 't einde wezen? Ook hier weer een mislukte uiting van 't vereenigingsleven? Laat men nu toch eens verstandiger wezen, en niet Rechthaberei over 't algemeene nut doen zegevieren.

Wat genoemden Tjon A. Man aangaat, vertrouwen wij, dat men er te Paramaribo in mag slagen den aldus in zijne ten onrechte gewekte verwachtingen teleurgestelden jongen man voor verdere teleurstellingen te behoeden.

* * *

Expeditie de Goeje.

Hier te lande is bericht ontvangen van de terugkomst der expeditie te Paramaribo, waar zij in afwachting van nader bescheid op schriftelijke mededeelingen van den leider, zou blijven vertoeven.

Aan het tot den 10en September loopende laatste in het Gouv. A.d.v. Blad opgenomen verslag der expeditie valt te ontleenen, dat deze zich toen in het Trio-dorp Majoli bevond.

De heer De Goeje schreef toen o. a.:

„Er zijn hier slechts weinig Indianen beschikbaar om ons te vergezellen, en van dezen zijn nog de meesten lijdende aan verkoudheid, enzoovoort. Ik kan dus op het oogenblik nog niet zeggen, hoe het verder zal gaan. We beschikken hier over voeding voor drie maanden; als we thans nog niet kunnen vertrekken, zullen we dus wachten tot de gelegenheid gunstiger is. Omtrent den vermoedelijken uitslag van den tocht kan ik nog niets mededeelen. Een groot gevaar is, dat de Trio's in het achterland bij onze nadering zullen vluchten. Om hen gerust te stellen, gaan de Joela's mee; dit maakt het voedingsvraagstuk echter weer veel lastiger. We bezitten thans vele gegevens over den weg: de groote savanne bereikt men eerst na een week marcheeren. Dichterbij zijn slechts kleine plekjes savanne. Wij zijn gezond en vol goeden moed; ook het stadsvolk is welvarend.

* * *

Koloniale Reserve.

Ingevolge een ministerieel besluit zal aan daartoe geschikt bevonden Surinaamsche jongelieden gelegenheid worden gegeven naar Nederlad te vertrekken, om daar dienst te nemen bij de koloniale reserve voor het Indische leger. De eerste proef wordt genomen met een tiental.

De gedachte is zeker niet kwaad: het Indische leger met zijn Europeanen-tekort kan best de suppletie uit West-Indië gebruiken, terwijl hier, zoo in Suriname als in de eilanden-kolonie Curaçao, heel wat leegloopers worden aangetroffen, voor wie een kijkje in de wereld niet kwaad zou zijn, terwijl uit deze elementen, na terugkeer in de kolonie, dan de plaatselijke politie zou kunnen worden gerecruteerd.

De vraag doet zich evenwel voor, of de limiet wel gelukkig is gesteld. Als proef of de Surinamers, zoo uit een oogpunt van acclimatisatie als militaire prestatie enzoovoort, geschikte elementen voor aanvulling van het Indisch leger, heeft het experiment met een zoo luttel getal onzes inziens weinig of geen waarde, terwijl de limiet op zich zelve er toe kan leiden, dat er zich zoo goed als geen gegadigden zullen voordoen.

„Naar Indië?" „Ja, ik zou wel willen." „Er zijn maar tien plaatsen!" A no sa go.

Ook zonder een limiet vooruit vast te stellen, zou men, gelooven wij, niet hebben te vreezen gehad, dat de kolonie leeg zou loopen en de lieden zich bij honderdtallen zouden hebben aangeboden, maar voor de liefhebbers meerdere kansen hebben geboden en het welslagen van het eerste deel der proef — te zien, of de Surinamers genegen zijn zich voor den Indischen dienst te verbinden — beter hebben verzekerd.

* * *

Burgerlijke stand.

Gedurende de maand October overleden te Paramaribo 92 personen. Het aantal geboorten bedroeg 78, waarvan 51 buiten echt. In den loop van het jaar bedroeg het sterftecijfer te Paramaribo 985 en het geboortecijfer 879.

In den loop van het jaar ging dus de bevolking der hoofdplaats, afgezien van nieuw-aangekomenen, met 106 zielen achteruit, een opvallend verschil met de buiten-districten, waar een natuurlijke aanwas der bevolking te constateeren valt, welk verschil zich echter laat verklaren uit de omstandigheid, dat te Paramaribo de Kreolen, daarbuiten de immigranten en het arbeidzame deel der Kreolen het hoofdbestanddeel der bevolking uitmaken.

De richting, waarin het bestuur door onpraktische lieden in zake volksopvoedig werd gedreven, heeft toch tengevolge van de inrichting van 't onderwijs, dat er zich weinig of niet aan liet gelegen zijn, om geschiktheid voor den arbeid aan te kweeken, onder de Kreoolsche bevolking de leeglooperij in hooge mate aangekweekt, met alle treurige gevolgen, welke zich in de hooge sterftecijfers, ongeveer 30 per mille in 't jaar ter hoofdplaats afspiegelen.

INGEZONDEN.

Korting op Pensioenen

Oproeping tot eene Vergadering Dinsdag 10 Dec. 8 uur 's avonds Heulstraat 7.

In aansluiting van mijn artikel „Periculum in mora" in dit blad van 22 November ll. geef ik allen, die mij een bewijs van instemming zonden, en verder aan alle andere belangstellenden kennis, dat het Hoofdbestuur en de Afdeeling 's-Gravenhage van de vereeniging „Oost en West" voorloopig in zooverre steun verleent, dat het zijn lokalen in de Heulstr. 17 beschikbaar stelt voor het houden van eene vergadering, bepaald op Dinsdag 10 December, des avonds om 8 uur.

Laten alle Indische landsdienaren, nog in dienst of reeds gepensionneerd, die het onbillijk vinden, dat hun een gedeelte van hun welverdiend pensioen, ja zelfs dat heele pensioen, onthouden wordt als zij hier een openbare betrekking aannemen, a.s. Dinsdag naar de Heulstraat komen, om daar samen te overleggen, hoe wij langs wettelijken weg en op gepaste wijze er toe kunnen medewerken om die onbillijkheid te doen verdwijnen.

Nu is het tijd; *wellicht komt de gelegenheid in geen vijf en twintig jaren terug.*

Laten verder alle Indische landsdienaren, die andere pensioen-grieven hebben, want die zijn er en ernstige ook, ter vergadering verschijnen.

De Nederlandsche ambtenaren hebben eene Algemeene Pensioen-Vereeniging met afdeelingen, en die vereenigingen hebben heel wat bereikt. Waarom zouden de Indische ambtenaren en officieren niet hetzelfde kunnen hebben en eveneens kunnen bereiken wat billijk is?

Wellicht is bij het aanhangige wetsontwerp samenwerking tusschen de Nederlandsche en de Indische belanghebbenden en belangstellenden mogelijk en gewenscht. Dat kan nader blijken.

's-Gravenhage 3 Dec. '07.

M. J. WIESSING.

Een Slotwoordje naar aanleiding van het antwoord der Redactie der Avondpost' op mijne vragen aan Wekker.

Geachte Redactie!

In de Perskroniek van het K. W. dd. 29 Nov. l.l. lees ik o. m.: „De redactie (der Avondpost) eindigt, na de verschillende vragen van Oudgast kortelijk beantwoord te hebben" enz.

Daaraan wilde ik het volgende toevoegen als slotwoord (de Redactie der Avondpost stelde mij hiertoe niet in de gelegenheid.)

Behalve de dum-dum kwestie, beantwoordt de Redactie mijne vragen niet; zij gaat er langs, zegt alleen in algemeene bewoordingen:

1. dat ik geen feiten aantast;
2. dat Wekker de oogen niet sluit voor onvolkomenheden onder 't bestuur-Van Heutsz, doch dit desalniettemin bepleit boven het tegenwoordige, omdat Wekker den G.-G. beschouwt als een humaan, generaal Van Daalen als geen zachtzinnig *) man.

Feiten aantasten lag niet in mijne bedoeling. Ik kòn dit ook niet om de eenvoudige reden, dat ik, hoewel oudgast, nimmer op Atjeh zelf geweest ben.

Maar wat ik wèl wilde was: Wekker in de gelegenheid stellen den indruk weg te nemen van vijandige gezindheid tegen den gouverneur van A. en O. Dien indruk moest men krijgen bij lezing van de eerste no's. van W.'s artikel.

„Wekker sluit de oogen niet voor de onvolkomenheden onder 't bestuur-Van Heutsz"! Neen, hij prijst het, acht acht het stelsel-v. H., uitgevoerd in zijn (v. H.'s) geest en naar zijn wil, het middel, om ons van de Atjeh-kwaal te bevrijden. En mèt het stelsel, prijst hij den vader er van, den G.-G., tevens verontschuldigende als nu niet op de hoogte, buiten zijn schuld.

Die „onvolkomenheden" schijnen trouwens niet gering geweest te zijn. Zij vormden een geheel systeem. **) En dat systeem, gehuldigd — door wie? vraag ik — gedurende de laatste jaren van het bestuur-Van Heutsz, had generaal Van Daalen, wilde, hij — volgens Wekker — ***) den schijn niet op zich laden van het goed te keuren, onmiddellijk bij zijn optreden in een strenge nota moeten afkeuren.

(Ik had het gezicht van den G.-G. wel eens willen zien, wanneer die nota geschreven en Z. Exc. onder de oogen gekomen ware!)

Zoolang deze en andere tegenstrijdigheden niet worden opgelost, blijft bij mij den indruk van partijdig beoordeelen door Wekker, gevestigd. Wil W. daar niet tegen opkomen, dat is zijn zaak. Ik van mijn kant, vermeen de billijkheid betracht te hebben met hem in de gelegenheid te stellen een wellicht verkeerden indruk weg te nemen.

OUDGAST.

*) Dat klinkt wat zachter dan W.'s: wreed, gewild wreed.

**) Systeem in de beteekenis, die W. er aan geeft = wijze van toepassing van een stelsel.

***) In de brochure — pag, 156, 2e regel van boven — staat abusievelijk: Ik wil, m. z.: Wekker wil.

* * *

Atjehers zijn geen Koreanen en Nederlanders geen Japanners

In het eens per week verschijnend orgaan der Vereeniging „Oost en West", aflevering 22 Nov. l.l., treffen we onder het hoofd „Van vreemde Koloniën" een artikel aan, getiteld „de ontwikkeling van Formosa", waarin de ontwikkeling van Formosa en Korea door Japan aan Nederland ten voorbeeld wordt gesteld. Dit voorbeeld is echter aller ongelukkigst gekozen, aangezien Koreanen en Atjehers evenals Nederlanders en Japanners geheel van elkaar verschillende karaktereigenschappen bezitten. We lezen dan in voornoemd artikel onder meer: „In 1896 togen duizenden en duizenden Japanners derwaarts, maar velen zagen zich in hunne verwachtingen teleurgesteld, door de vijandige houding der oorspronkelijke bewoners van het Maleische ras in de binnenlanden, waardoor hun vestiging zich tot de ongezondste boschstreken moest beperken." Nu zien we het verschil op Atjeh, dat om te beginnen geen duizenden Nederlanders daarheen trekken en verder, dat de Atjehsche hoofden en grooten zich niet vijandig toonen tegen die Europeanen, die met volkomen eerlijke bedoelingen om handel te drijven of landbouw en veeteelt te bevorderen, naar Atjeh komen en zich daar willen vestigen; integendeel worden zij met open armen vriendelijk ontvangen; dit zal misschien den oningewijde ongeloofelijk schijnen, we zullen het daarom met voorbeelden aantoonen.

„15000 Japanners sluiten thans met blokhuizen de door Maleische inboorlingen bezette streek in, waar de kamferbosschen liggen, die de Japanners nu zelven willen exploiteeren." Na verder een en ander over uitroeiing der bevolking te hebben gezegd, lezen we: „En terwijl dat lugubre werk daar aanhoudt de Japansche pers schreeuwt om het toch kort met die menschen te maken, die de ontginning tegenhouden der kamferbosschen en van de delfstoffen, die het binnenland in zijn schoot moet bergen, waarvoor de concessiën immers uitsluitend aan Japanners zullen worden verleend, vormt zich in het veroverd, gezuiverd gebied een Nieuw-Japan, waarvoor we nu in stomme bewondering blijven staan, etc. etc."

De Atjeher daarentegen gaat de ontginning der bosschen en delfstoffen niet tegen, integendeel is hij zeer bereidwillig in het aanwijzen van vindplaatsen van petroleum en werden zelfs in het Kertische de gedehs met groen en bloemen versierd, toen de geëmployeerde der Koninklijke Petroleum-Mij. daar kwam exploireeren. Toen ik mij te Penang bevond, kreeg ik een boek in handen, honderd zeven en twintig jaar geleden geschreven door den gezagvoerder Forester en opgedragen aan „The Board of Directors of the Indian Company", hierin lezen we, dat deze gezagvoerder benevens een Fransche collega geregeld op bezoek gingen bij den Sultan van Atjeh in den Kraton, hem daar geschenken brachten en vervolgens vergunning vroegen op de Atjehsche kusten te gaan handel drijven, waarvoor hun dan een geleidebrief werd medegegeven; verder vermeldt hij als curiositeit, dat die schepen, die geen geleide-brief bezaten, dus „tout comme chez nous" in Europa, geen haven- of liggeld betaald hadden, op de reede van Sigli werden lastig gevallen. Na dus meer dan 127 jaren voor de zeeschepen een goede handelshaven te zijn geweest, vindt Z. Exc. Van Heutsz het noodig de haven Sigli voor den algemeenen handel te sluiten en de bewo-

ners van het machtige Pedir weder nieuw voedsel tot ontevredenheid te geven en den handelaren financieele nadeelen te berokkenen.

We lezen in dit boek nog, dat van Britsch-Indië Bengaalsche zeilschepen den Zuid-Westmoeson benuttende, koerszetten naar Oleh-leh, terwijl zij groote sloepen meenamen, om dan zoodra zij ter reede gekomen waren het schip voor anker te leggen en met de barkassen naar het strand te roeien, alwaar zij met deze barkassen als woning een soort legerplaats betrokken, daar ruilhandel dreven en de Oostmoeson, die eenige maanden later doorstond, afwachtten, om met hunne schepen, geladen met betelnoten, suiker en stofgoud, naar Britsch-Indië terug te keeren.

De heer Martin, directeur der eertijds Nederlandsche firma G. H. Slot en Co. te Penang, deelde mij mede, hoe hij tientallen jaren her zich in de binnenlanden van Atjeh bewoog, om daar handel in peper te drijven en dat hij nimmer gemolesteerd werd.

De vertegenwoordiger der Atjehsche Handel-Mij., de heer Van der Straaten, bewoog zich in Peusangan zelfs 's nachts zonder soldaten onder de bevolking; ondergeteekende zelf heeft maanden dag en nacht, en een volbloed Hollander, bijna twee jaar tusschen de Atjehers gewoond, terwijl in vijf-kilometer afstand geen soldaten te bekennen waren; wij hadden slechts last van overvallen van koningstijgers, niet van Atjehers.

Weder schieten mij de woorden te binnen van een Engelschen handelaar, veteraan in den Atjehschen peperhandel: „I think Mr. Van Heutsz acts wrong to empoverish the population, it can never be the real interest of any governement to rule poor natives", en de man had groot gelijk. Het moet als een zeer ongunstig teeken worden beschouwd, dat de Atjehers er toe overgingen een petroleumbivak aan te vallen en de onderneming van den heer Goedhals op Groot-Atjeh niet ontzagen, maar door onoordeelkundig genomen maatregelen, als boeten, afnemen van gronden en bosschen zonder schadevergoeding uit te keeren, hebben wij den Atjeher verbitterd en tot het uiterste gedreven, hierdoor een toestand op Atjeh in het leven geroepen, die nu nog treuriger is dan een tiental jaren geleden, in den jare '96, na den afval van Oemar.

Dat velen niet bevredigd zijn door de wijze, waarop de Atjeh-enquete gehouden zal worden, behoeft zeker geen vermelding; ik voor mij persoonlijk vind er iets karakterloos in, het maakt den indruk, alsof men om hooggeplaatste personen heen, die men niet aandurft, nu gaat hakken op den tegenwoordigen gouverneur, die men niet a l l e e n voor de uitvloeisels van in hoofdzaak vroeger plaats gehad hebbende oorzaken, slechte onoordeelkundige maatregelen, mag verantwoordelijk stellen; en wat verder de gepleegde wreedheden betreft, reeds een zestal jaren geleden zag ik, hoe een in gezegende positie verkeerende hooge Atjehsche vrouw opgelicht werd, om na uren gedwongen loopens in de gevangenis te Sigli te bevallen; we zullen op jaren ter plaats gehad hebbende wreedheden niet door gaan, toch wil ik den heer Van Heekeren, die in een artikel in het Koloniaal Weekblad, d.d. 14 November '07, beweert: „Ja, de guerilla is wreed en moet wreed zijn, wil men zich het succes verzekeren," even opmerken, dat ik jaren aan den Atjehkrijg zoowel te land als te water actief deel heb genomen, het echter beslist niet met hem eens ben en ook vele officieren ken, die zich nooit tot het plegen eener verachtelijke wreedheid hebben verlaagd. In dat zelfde artikel geeft de heer Van H. een waschlijstje van wreedheden en fouten bij het koloniseeren begaan door andere groote mogendheden; de heer v. H. vergeet maar al te zeer, dat wij ons die luxe niet mogen veroorloven, ten eerste wegens beperkte geldmiddelen, ten tweede wegens afgunst, gewekt door het bezit onzer rijke koloniën bij bevriende vreemde naties; ik wil ter afdoening van dit onderwerp den heer v. H. nog de vraag stellen: „als een ander steelt, mag u dan ook stelen?"; en krachtig optreden behoeft geen wreed optreden te zijn?"

Het uitroeien der Atjehsche bevolking het immoreele van dezen maatregel buiten beschouwing latende, verdient ook geen aanbeveling en wel omdat dit zeer moeilijk gaat; de Atjeher heeft vier vrouwen, de vrouwen bezitten dezelfde eigenschappen als de muizen en konijnen, bovendien leert de statistiek ons, dat gedurende een oorlog meest mannelijke kinderen geboren worden; het zou dus een onbegonnen werk zijn; tevens komt er op Atjeh geen nieuw Nederland, zooals op Korea een Nieuw Japan verrees. Helaas bracht het stelsel-v. Heutsz, terecht door de N. Rotterd. Crt. immoreel en wreed genoemd, den inwoner van Celebes den guerillaoorlog, den Atjeher ellende en armoede, den Europeeschen handelaar nadeel; dit te bewijzen zou mij op het oogenblik te ver voeren, daarvoor verwijs ik naar mijn vroeger in Het Vaderland opgenomen artikel „Het Boetestelsel, hoe dit werkt en waar de daaruit voortvloeiende gelden blijven." Laat ons hopen, dat na afloop der Atjeh-enquete het Nederlandsche volk zich niet weder met een kluitje in 't riet zal laten sturen.

W. BOSCH,
oud-zeeofficier, ingenieur, ex-sectiechef
aanleg dienst A Tram Segli-Idi.

30 Nov. '07.

Officieele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 1 Nov. 1907.

Civiel Departement.

Verleend: wegens ziekte, 2 jaar verlof naar Europa, aan Dr. L. J. Eilerts de Haan; 1 jaar aan mej. B. C. J. Stoll Timmerman Thijssen, commies bij den post- en telegraafdienst.

Ontslagen: op verzoek, eervol, mej. C. Razoux Kühr, commies bij den post- en telegraafdienst; J. F. A. Faubel id., en Mas Soemodiredjo, ass.-controleur bij de opiumregie.

Gesteld: met aanstelling tot burgerl. ambtenaar, ter beschikking van den Dir. van Justitie, Mr. Dr. S. Nauta; id. van den voorzitter der landraden te Garoet en Tasikmalaja, Mr. A. Louis; id. van den Dir. van Binnenl. Best., A. Ph. van Aken.

Benoemd: tot griffier van den landraad te Pontianak, W. R. Pieters; tot 3en commies ter griffie Raad van Justitie te Batavia, Ch. L. Rozenberg; tot tijdelijk griffier van den landraad te Loewoek, Celebes, A. Everhard; tot hoofdcommies bij het dep. van B. B., A. F. L. van Slijpe en J. A. A. van Dongen; tot vendumeester te Semarang, J. H. Agerbeek.

Geplaatst: in de res. Banka en Onderh., de controleur H. P. van der Horst; in de res. Palembang A. L. van Waardenburg; in de res. Westerafdeeling van Borneo, P. A. Tellings.

Uit de Javasche Courant van 4 Nov. 1907.

Civiel Departement.

Verleend: wegens langdurigen dienst, één jaar verlof naar Europa aan den contr. bij het B. B., H. C. Wulff;

Ontslagen: op verzoek, eervol, de 1e commies bij de S.S., J. M. de Graaff; de 3e commies bij de Weeskamer te Batavia, F. B. Jacobs.

Benoemd: tot 3en commies bij de Weeskamer te Batavia, E. E. von Ende; tot onderwijzeres 2e kl. mej. J. M. Ch. Mattern; tot ass.-res. van Djember, de ass.-res. K. Peereboom; tot ass.-resident van Panaroekan, de contr. A. Ardesch; tot tijdel. ass.-res. van Zuid-Bali, H. J. E. F. Schwartz, thans ass.-res. voor Inl. zaken te Singaradja.

Gesteld: ter beschikking van den voorzitter van de landraden te Bandoeng en Soemedang Mr. J. K. Onnen en Mr. A. A. Struby.

Benoemd: tot wedono van Soeradadi, Mas Wirio Atmodjo; tot tijdelijk inl. off. van justitie in het regentschap Pekalongan, Raden Danoewidigdo; tot wedono van Kawali, Mas Dana Atmadja.

Ontslagen: op verzoek, eervol, als lid van den landraad te Bandjermasin, Hadji Mohamad Hoesin bin Hadji Mohamad Taip.

Benoemd: tot lid van den landraad te Bandjermasin, Hadji Mohamad Djamdjam; Hadji Abdullah bin Aboedaoed; en Hadji Isa bin Hadji Mohamad Said.

Ontslagen: op verzoek, eervol, de kapitein der Chineezen te Tangerang, Oey Giok Koen; als luitenant aldaar Ang Kong Pan en Kho Pho Tjoan.

Benoemd: tot kapitein der Chineezen te Tangerang, Oey Djie San.

Militair Departement.

Bevorderd: bij het wapen der cavalerie, tot majoor, de ritmeesters W. Groeneveld en C. G. Daniëls.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Mercuur 3 Dec. 1907.

De positie der buitenlandsche handelaren in Japan. — De handel van Japan met Nederland en Nederlandsch-Indië. — Caoutchouc en zijn verwerking, door A. H. Berkhout. — De buitenlandsche handel van China. — Verslag van het mijnwezen over het 1e kwartaal 1907. — Uitvoer van Java in Augustus 1907. — Invoer op Java in Augustus 1907. — De opening van de Preanger Regentschappen voor de Suikerindustrie. — Inlandsche credietwezen op Java. — Kultuurberichten. — Verslagen van Maatschappijen. — Kleine mededeelingen. Enz.

Weekblad voor Indië 1907. No. 28.

Opium, jenever en morphine, door M. v. Geuns. — De Indische voorwerpen in het Rijksmuseum (slot), door Gabriël. — De veetentoonstelling te Pamekassan, Madoera, met foto's. — Resident Boissevain, met foto. — Tosari, aanteekeningen en herinneringen van een ziekteverlofganger (slot). — Indrukken van den dag, door Corax. — Indische boosdoeners, door Auditor. Enz.

Onze Eeuw Dec. 1907.

Curaçao in 1803—1804 (II), door P. A. Euwens.

De Gids December 1907.

Financieele zelfstandigheid van Nederlandsch-Indië door Prof. J. de Louter.

Maandbericht van het Ned. Zendelinggenootschap Dec. 1907.

Verslag aangaande het ziekenhuis te Madja-Warna, over het jaar 1906, door Dr. A. J. Duymaer van Twist en Dr. Anna Pijsel. — Verslag over de kweekschool en de scholen in het ressort Madja-Warna, door J. Kats. — Uit het verslag over 1906 betreffende den werkkring Pare-redja, door S. Luinenburg. — Het rapport van de Nederlandsche zendingsschool, door Prof. Dr. J. J. P. Valeton.

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar Oost-Indië.

Passagierslijst van het s.s. Grotius, gezagvoerder P. Ouwehand, bestemd te vertrekken van Amsterdam naar Batavia 30 Nov. 1908.

Te Amsterdam zullen zich inschepen: Mr. C. W. Wormser, echtg. en 2 kn.; A. J. Andrée Wiltens; W. Andrée Wiltens; zuster E. C. Magnin; J. M. Gramberg, echtg. en kind; J. C. Paul en echtg.; mejonkvr. J. M. A. van Geen; G. H. Hamersma, echtg. en kind; J. R. de Kruiff Hzn.; A. J. Baljé; Mas Sosropradoto; M. J. Couvée; H. R. Werker; J. P. N. Abeleven; G. Ooms; P. Ducro; A. Remmert, echtg. en kind en kinderjuffr. mej. L. Ilgen.

Van Amsterdam—Southampton: mevr. B. J. Wilson en familie.

Naar Sabang: mevr. M. A. H. Hofkamp en zoontje

Naar Belawan-Deli: jhr. J. P. v. Teding van Berkhout; K. A. v. d. Schoot; mevr. G. Willebrand; A. v. Reuth.

Naar Singapore: A. J. v. Gogh.

Van Southampton-Genua: Mr. Sutherin, Mr. Okeden, echtg. en dochter.

Te Genua zullen zich inschepen: Mr. H. J. Haspers; Joakim Skoogaard; P. A. Snellen v. Vollenhove; L. C. Jullien, echtg. en 2 kinderen; mevr. M. A. Stuurman; K. A. Boers; Mr. H. Westra; H. J. E. Wenckebach, echtg. en 4 kinderen en kinderjuffrouw; mevr. wed. Hagenau; mevr. H. J. F. Roqué; J. M. Pijnacker Hordijk; mej. J. E. Pijnacker Hordijk; G. J. Pijnacker Hordijk en echtg.; W. Broese v. Groenau Jr.; mej. J. Broese van Groenau; W. C. v. d. Meulen, echtg. en kind; mej. De Vries; mej. E. de Vries; J. R. de Vries en zoontje; R. Prins; H. C. Roelofs; mej. wed. H. H. Uljée; R. Huijgen de Raat, echtg. en kind; mej. G. Wilbrink; J. J. H. v. Hemert; A. Ch. v. Kriesveld; J. D. T. Brunet le Rochebrune, echtg. en k.; A. C. Uljée; J. H. Zijdemans; mevr. F. Hofstede.

Naar Singapore: J. Bakker.

Naar Sabang: R. J. de Jong.

West-Indische Mail.

Passagierslijst van het s.s. **Prins Willem II**, gezagvoerder J. A. Beckering Vinckers, van Amsterdam naar West-Indië op 29 November 1907.

J. A. Engeltjes en echtgenoote; J. H. de Granada; H. Salm en dochtertje; J. Hemelrijk; J. Langerijk; J. L. A. A. Smuelders en echtgenoote.

Passagierslijst van het s.s. **Prins Willem V**, gezagvoerder J. C. Metus, van West-Indië naar Amsterdam.

F. W. Hensen; D. S. Fernandes en J. C. de Roover.

Passagierslijst van het s.s. **Oranje**, gezagvoerder J. Versteegh; vertrokken van Batavia 7 Nov. '07 en aangekomen te Genua 29 Nov. 1907.

Te Port-Said heeft zich ontscheept: H. van Nouhuys.

Te Genua hebben zich ontscheept: Mevr. A. A. H. Bischoff, Ch. Täleri, P. Binkhorst, echtg. en 2 kinderen; mej. B. C. J. Stoll Timmermans; Thijssen; L. J. Dufour en echtg.; Dr. L. J. Eilerts de Haan, echtg. en 3 kinderen; mevr. M. J. W. van Son; F. Brouwer, A. H. Blaeser en echten.; W. Haarmann; A. J. Bos en echtg.; Gerda Slot, mevrouw Van Selov; mej. Ch. Hinrichs; mevr. R. v. d. Veen—De Jonge; B. J. Brugsma; H. O. Bron; B. W. Lodewijks; F. L. Malholland.

Van Singaore: G. H. Bouman; J. Schagen.

Van Belawan, Deli: E. Ott; mej. E. Zelia.

Van Sabang: B. A. R. Dutreux; P. Kruisheer.

Van Port Saïd: F. W. Falk en fam.; F. J. W. Werkhoven; W. V. Moois Surigageia.

Te Amsterdam zullen zich ontschepen: J. A. Schönenberger; A. J. Borgart; benevens Hr. Ms. troepen en schepelingen.

Van Sabang: G. Hiemstra; H. S. Heijbroeck; C. P. Robberecht.

Van Port-Said: R. Siegenbeek v. Heukelom.

Passagierslijst van het stoomschip **Salak**, gezagvoerder W. Engelsman, van Rotterdam naar Ned.-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept: N. J. Feenstra; W. Stevels; J. van der Zee; B. J. Cassa met echtg. en 1 kind; M. Kwant; J. Bergema; Brandt; Kroll; benevens een detachement suppletietroepen.

Te Southampton zullen zich inschepen: naar Port-Saïd: R. S. Bossley; Ch. Horne.

Te Marseille zullen zich inschepen: Jhr. J. H. Cornets de Groot; J. B. Snepvangers; P. A. Andriessen en echtgenoote; G. Th. Sadee

Naar Port-Saïd: A. Bavay en echtgenoote; D. Ippel; C. Ippel.

m

* * *

No. 50 Donderdag 12 December 1907 7de Jaargang

Het Koloniaal Weekblad

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

Orgaan der Vereeniging

Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang.

OOST EN WEST

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel . . . . f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels . . . . „ 0.12½
„ „ „ 1000 „ . . . . „ 0.10

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden Den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.
Het lidmaatschap bedraagt f1.50 tot f5.— 'sjaars, (voor Indië en het buitenland minstens f2.50).
Zij die f5.— of meer contribueeren of een gift in éèns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).
Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van de afdeeling AMSTERDAM:

Voordracht met Lichtbeelden,

te houden door den WelEdelen Gestrengen Heer J. H. TOURS, Luit. ter Zee.

Onderwerp:

Causerie over **„de eilanden in de Caraïbische zee".**

op Dinsdag 17 December 1907, in het American Hôtel.

Aanvang 's avonds 8 uur.

Namens 't Bestuur:
Mr. H. SMEENGE, Voorz.
Mr. J. W. SIKMAN, Secr.

Introductie-kaarten verkrijgbaar à f 0.50 in de zaal en aan het Secretariaat, Singel 590.

(Abusievelijk werd de vorige week een andere datum vermeld).

II. Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Vervolg amendementen op het Concept Statuten-Wijziging.

IIIe Amendement. Art. 10 te lezen (dit is eigenlijk het 2e amendement): 1e alinea: De Vereeniging is zooveel mogelijk ingedeeld in Afdeelingen (het overige laten vervallen).

2e, 3e en 4e alinea's onveranderd.

Toelichting: Wordt verwezen naar mijne beschouwing in 't algemeen.

IVe Amendement. Art. 13 te lezen: 1e alinea: De Afdeelingsbesturen dragen de door hun zorg geïnde contributiën der leden hunner Afdeeling en andere inkomsten van het ingetreden jaar uiterlijk den 1en Maart aan het Hoofdbestuur af. Later geïnde contributiën en nog verdere inkomsten steeds zoo spoedig mogelijk.

2e alinea laten vervallen.

3e en 4e alinea's onveranderd.

Toelichting: Als er één kas der Vereeniging bestaat, zijn de Afdeelingsbesturen alleen maar behulpzaam bij het innen der contributiën hunner leden, en storten die sommen benevens hunne andere inkomsten zoo spoedig mogelijk in de Vereenigingskas, waaruit de uitgaven der Vereeniging bestreden worden. Volgens eene begrootende opgave, beslist het Hoofdbestuur hoeveel geld ter beschikking van het Afdeelingsbestuur zal blijven, enkel ter bestrijding der kosten van administratie der Afdeeling. Dit huishoudelijk uit te maken.

Ve Amendement. Art. 17 te lezen:

1e alinea: Stemrecht wordt alléén uitgeoefend,door de afgevaardigden en door den voorzitter (meer niet)

2e alinea onveranderd.

Toelichting: De Voorzitter, noch een lid van het Hoofdbestuur moet afgevaardigde eener Afdeeling zijn. De positie van het Hoofdbestuur in de Algemeene Vergadering is, tot 't doen van verantwoording en voorstellen, die het noodig acht. Wanneer nu de Voorzitter of een lid van het Hoofdbestuur afgevaardigde is, heeft deze te oordeelen over zijn eigen werk, zijn eigen daden. Het Hoofdbestuur staat dáár tegenover de afgevaardigden, daarom kan de Voorzitter niet tot twee partijen behooren.

VIe Amendement. Art. 19 te lezen:

1e alinea onveranderd.

2e alinea: Voor de aanneming van zoodanige voorstellen is noodig eene meerderheid van 2/3 der uitgebrachte stemmen in eene Algemeene Vergadering, waarin ten minste alle in Nederland gevestigde Afdeelingen zijn vertegenwoordigd.

3e alinea onveranderd.

Toelichting: Wanneer het voorgestelde artikel zoo blijft, dan zou minder dan de helft van het aantal rechthebbende stemmen der Vereeniging beslissen, daar 2/3 aantal stemmen van 2/3 der Nederlandsche Afdeelingen 4/9 der geheele Vereeniging uitmaken. De grootste helft zou wel eens een andere gedachte toegedaan kunnen zijn. Om welke reden zouden de Afdeelingen zich niet doen vertegenwoordigen? Het Hoofdbestuur defrayeert de afgevaardigden, dus gebrek aan geld kan geen motief zijn. De Buitenlandsche Afdeelingen? zijn ook bevoegd hare afgevaardigden te zenden, doch het defrayeeren is afhankelijk te maken van de financieële regeling volgens art. 13, 4e alinea. Daarom te wijzigen in „minstens alle Nederlandsche" in plaats van 2/3.

Amendement op het Concept Huishoudelijk Reglement.

Mochten de Statuten niet in den zin mijner amendementen gewijzigd worden, dan acht ik het noodig toch art. 5 aan te vullen met *e*, luidende:

„De contributie bedoeld bij art. 13 der Statuten, over het laatst ingetreden jaar volgens de sterkte op 1 Januari jl."

Toelichting: Dit is noodig gebleken, vanwege verschil van opvatting omtrent den datum, waarop die contributie moet zijn afgedragen aan het Hoofdbestuur.

Ie Amendement. Art. 9,

3e, 4e en 5e alinea laten vervallen.

Toelichting: Indien de Hoofdbestuursleden volgens mijn amendement op art. 8 der Statuten — als het aangenomen wordt — in 's-Gravenhage woonachtig zijn, hebben deze alinea's geen reden van bestaan meer.

IIe Amendement. Art. 15 te lezen:

1e alinea onveranderd.

2e alinea: Verschilpunten tusschen deze Commissie en het Hoofdbestuur worden onderworpen aan de b e s l i s s i n g van de Algemeene Vergadering.

Toelichting: Het is n i e t v o l d o e n d e die verschilpunten aan het o o r d e e l der Algemeene Vergadering te o n d e r w e r p e n; neen, maar de Algemeene Vergadering moet zich uitspreken en beslissen.

Een nieuw artikel toe te voegen, luidende als: het reeds bestaande.

Waar in de Statuten en dit Reglement van Voorzitter, Ondervoorzitter, Secretaris, Penningmeester en Administrateur gesproken wordt in het mannelijke, heeft dit evenzeer betrekking op vrouwen.

Opmerkingen.

In art. 10, 2e alinea van het Huishoudelijk Reglement wordt gezegd, dat ieder Hoofdbestuurslid het recht heeft inzage te nemen der boeken en bescheiden, wat zeer goed is, doch hierbij moet het als een wet gelden, dat de boeken en bescheiden 't bureau niet mogen verlaten en geen inzage kan genomen worden dan in tegenwoordigheid van den betrokken verantwoordelijken persoon.

De geschiedenis der Vereeniging heeft geleerd, dat bescheiden verloren gegaan zijn en dikwijls zeer lang afwezig bleven en met moeite terug gekomen zijn.

De 3e en 4e alinea's van dit artikel leggen wel het bewijs af, dat de Commissie niet veel vertrouwen stelde in een penningmeester. Wantrouwen kan ik mij zeer goed voorstellen, doch om een man, die belangeloos het weinigje beheert, zóó voortdurend door Commissies te willen laten bespieden en contrôleeren, is wel een overdreven wantrouwen. Men mag blij zijn een fatsoenlijk man te vinden, die al de soesah voor niets wil doen, en het zal lastig worden nog iemand te vinden, die de functie van penningmeester wil waarnemen, met het spook der contrôle steeds achter zich. Een fatsoenlijk man zal waarachtig zijn goeden naam er niet aan wagen, te meer daar de kans véél te verduisteren gering is, met het oog op art. 16 Huis. Reglement, waarbij bijna al het geld vastgezet wordt.

Beter ware het, het Dagelijksch Bestuur en corps verantwoordelijk te stellen voor de geldmiddelen,dan kan men verzekerd zijn, dat de een den ander op de vingers ziet.

Bovendien wordt ieder jaar door de Verificatiecommissie het geheele financiëele beheer en de bewijsstukken nauwkeurig nagezien, wat men die Commissie ter eere na moet geven. Het verslag dier Commissie omtrent hare bevinding wordt steeds gepubliceerd in het orgaan.

Verder acht ik het nuttig, den 2en Secretaris en 2en Penningmeester het recht te geven de Vergaderingen van het Dagelijksch Bestuur bij te wonen, zonder te mogen stemmen over voorstellen. Zoo doende kunnen deze functionnarissen op de hoogte zijn van den gang der zaken, ingeval zij geroepen worden in te vallen; wat stagnatie zou kunnen voorkomen.

Ten slotte nog art. 21, waarin voorgeschreven is, dat dit reglement dadelijk na de verkregen goedkeuring der Algemeene Vergadering in werking treedt.

Ware het niet beter een datum te bepalen?

Alles is nog niet gereed bij de goedkeuring, voorschriften voor den administrateur en verder vide art. 17. Ook met het oog op de eventueel veranderde werkwijze, een nieuw Hoofdbestuur, in den Haag

wonende, te verkiezen, de financiëele regeling en 't laten drukken en rondzenden aan alle leden der nieuwe of gewijzigde Statuten en Huishoudelijk Reglement, de kaarten der grenzen der Afdeelingen en zoo meer.

Ook met het oog op den gedeeltelijken arbeid, volgens de oude voorschriften en volgens de nieuwe midden in een jaar.

Overgangsbepalingen zouden hier wel op haar plaats zijn.

's-Gravenhage den 26 Nov. '07.

Het lid der Vereeniging:
SCHIMPF.

Opmerkingen naar aanleiding der amendementen.

Twee dezer amendementen hebben ten doel, de Afdeelingen te beletten, al te groote, d. w. z. voor het vereeniginsbelang schadelijke, zelfstandigheid te verkrijgen.

Ik kan niet inzien, dat dit doel op de voorgestelde wijze bereikt wordt.

Rechtspersoonlijkheid aan te vragen staat elke „vereeniging" vrij, en het schijnt onbetwist, dat ook die, welke organieke onderdeelen zijn van grootere vereenigingen, in dit opzicht „vereeniging" zijn in den zin der wet.

Maar als we nu in de Statuten zetten, dat het niet mag, dan zàl het toch wel niet mogen?

Ad amendementen, voorgesteld op artt. 8 en 12. Dit is gedeeltelijk waar, gedeeltelijk onwaar.

Onwaar. De erkenning als rechtspersoonlijkheid zal op dien grond niet geweigerd kunnen worden. Dit kan alléén geschieden op overwegingen van publiek belang.

Waar. Eene Afdeeling, die zich op de bedoelde wijze zelfstandig maakte tegen de uitdrukkelijke bepaling van de Statuten der Vereeniging in, zou zich o. i. door deze enkele daad van de Vereeniging afscheiden.

Wij willen de vereeniging zien „un c'est indivisible". Natuurlijk.

Bij de bestaande bepalingen is scheuring mogelijk. Het is helaas waar.

Maar de voorgestelde amendementen zouden scheuring onvermijdelijk maken in gevallen, waar zij thans slechts mogelijk is.

Op dien grond zou ik aanneming ontraden.

Ad artikel 14 concept-statuten.

De opmerking is gemaakt, dat men de Afdeelingen liever het recht moest geven dan de verplichting opleggen zich te doen vertegenwoordigen op de Algemeene Vergadering.

Toch pleit er veel voor, art. 14 zoo imperatief te laten als het is.

Wordt de vertegenwoordiging van plicht tot recht, dan is er kans, dat zwakkere afdeelingen, die nu wel opkomen, om niet in hare verplichting te kort te schieten, van haar recht geen gebruik zouden maken.

En dit zou toch stellig niet in het belang van de Vereeniging zijn. Wij meenen te kunnen volstaan, met er op te wijzen, dat bv. de trouwe opkomst juist der kleinere Afdeelingen preventief kan werken, waar een of meer grootere mochten streven naar het spelen van een te groote rol.

BERCKENKAMP.

Koloniale praatjes.

Een vijf-en-twintig jarige.

Den zesden dezer was het vijf en twintig jaar geleden, dat te Frankfurt a/d. Main, in dezelfde zaal, waar drie en twintig jaar te voren de Duitsche nationale vereeniging werd opgericht, eene vergadering plaats had, waarin tot de oprichting van den Duitschen Kolonial Verein besloten werd, den voorlooper der Deutsche Kolonial Gesellschaft.

Geboren in een tijd, toen Duitschland nog geen koloniën bezat, en de IJzeren Kanselier, die de lotgevallen van het rijk bestierde, nog van geen ommekeer in zijne gedachten had doen blijken sedert 1870, toen hij Duitschland in de toen reeds ontwakende zucht naar koloniën vergeleek bij „die poolsche edellieden, die in het sabelbont gaan, terwijl ze geen hemd aan 't lijf hebben", stelde de Kolonial Verein zich ten doel de erkentenis der noodzakelijkheid van koloniën voor Duitschland in steeds wijderen kring te verbreiden, en voor het streven op dat gebied een middelpunt te vormen, teneinde tot een praktische oplossing te geraken. In de statuten heette het, dat de Vereeniging in de eerste plaats de oprichting van handelsstations als uitgangspunt voor grootere ondernemingen zou aanmoedigen.

Reeds in het tweede jaar van het bestaan der Vereeniging evenwel, verzond Von Bismarck, den 24en April 1884, zijn vermaard telegram aan den duitschen consul-generaal te Kaapstad, waarbij hij dezen opdroeg, de kaapsche autoriteiten te verwittigen, dat de kantoren, door den heer Luderitz ten Noorden van de Oranje rivier opgericht, onder bescherming der duitsche vlag waren gesteld. Het was het begin eener duitsche koloniale politiek, welke allengs, na het mislukt experiment met Charter Compagnieën in den geest der oude Oost-Indische Compagnieën, leidde tot de vorming van een duitsch koloniaal rijk.

Was hiermede dus aan den eersten wensch der Vereeniging voldaan, zij achtte hiermede hare taak niet afgeloopen, maar betoonde zich steeds volijverig, om de belangen der koloniën te behartigen, tot de bevordering der ontwikkeling dezer landen het hare bij te dragen.

Men behoeft slechts de jaargangen van het orgaan dezer Vereeniging, de „Deutsche Kolonial Zeitung", op te slaan, om op zoo menige bladzijde b.v. te ontwaren, met welken aandrang op het nut van spoorwegaanleg werd gewezen voor welk nut thans eindelijk ook in Duitschland de oogen zijn opengegaan, waartoe zeker het op alle Congressen der Vereeniging herhaalde: „bouwt spoorwegen" niet weinig heeft bijgedragen.

Dat de taak der Vereeniging geen lichte was, mag geen verwondering baren, wanneer men bedenkt, dat zij bij haar streven om belangstelling in de koloniën en daardoor tot nuttig handelen op te wekken, niet alleen te kampen had met den geest, die, in onze tijden rondwarend, alle koloniaal bezit als uit den booze vervloekt, en de menschen aldus predisponeert tot zwartkijkers, maar ook met den onwil, dien de belangrijke, bij voortduring voor de koloniën gevorderde offers — voor 1908 wordt het rijkssubsidie, inclusief de uitgaven voor Süd-West, op meer dan 80 millioenen marken gesteld — in breede kringen onder het duitsche volk te voorschijn riep.

Welken invloed de samenwerking dezer beide factoren ook op deze Vereeniging moest uitoefenen, blijkt uit het feit, dat, terwijl haar ledental van 3000 in 1883 tot 34666 in 1901 was gestegen, zij in de drie volgende jaren, waarin het begin der koloniale schandalen-manie valt meer dan 3000 harer leden verloor.

Krachtig voorgestaan door haren voorzitter, Johan Albrecht, hertog tot Mecklenburg, die in 1895 den eersten, toen tot stadhouder van Elzas Lotharingen benoemden, voorzitter der Vereeniging, Herman, vorst tot Hohenlohe-Langenburg opvolgde, wist de Vereeniging tegen den stroom op te roeien, en voerde zij door hare actie, hiermede haar steentje bijdragende tot de overwinning der aan de koloniale zaak bevriende nationale partijen bij de verkiezingen, na de laatste ontbinding van den Rijksdag, het ledental wederom op tot 37500 bij het naderend einde van 1907.

Wanneer men nu bedenkt, dat het lidmaatschap der Vereeniging eene contributie van 6 marken 's-jaars vereischt, afgescheiden van den voor de afdeelingskassen gevorderden en van 1 tot 4 marken 's jaars varieerenden bijslag, kan men zich eenigermate een denkbeeld vormen van de kracht, die van zulk eene Vereeniging kan uitgaan, en van de Deutsche Kolonial Gesellschaft dan ook is uitgegaan.

Gedachtig aan 't feit, dat, wie belangstelling wekken wil voor eenige zaak, — hier den kolonialen arbeid — en deze aanhoudend door zijne critiek verkleint, het paard achter den wagen spant en het tegendeel bereikt, van wat hij beoogt of heet te beoogen, heeft de Vereeniging zich het beginsel voor oogen gesteld, wat wij bij eene boekbeoordeeling in de „Deutsche Kolonial Zeitung" zagen weergeven.

„Ja, daar ginds in onze overzeesche bezittingen heeft zich reeds een belangrijk stuk duitsche beschavings- en economische arbeid afgespeeld, en aan dezen duitschen beschavingsarbeid deel te nemen, is de plicht van elken Duitscher."

Moge het ook, eer het te laat is, tot hier doordringen, dat het de plicht van iederen Nederlander is, een belangrijken nederlandschen beschavingsarbeid te voltooien en te helpen volmaken, niet door „nörgeln" en gejank, maar door nuttigen arbeid en eerlijke, beraden critiek.'

PERS-KRONIEK.

INHOUD: De *Nieuwe Rotterdamsche Courant* over het z.g. regeeringsprogram van den Gouverneur-Generaal VAN HEUTSZ, door het *Bat. Nieuwsbl.* gepubliceerd. — De heer J. A. SNIJDERS in de *Vragen van den Dag* over het Nederlandsch in West-Indië. — Het *Nieuwsblad van het Noorden* over den toestand te Atjeh. — Nederl. politie in Indië; een onjuist bericht der Avondpost.

Het in der tijd door het Bat. Nieuwsbl. gepubliceerd regeeringsprogram van den gouverneur-generaal van Heutsz, heeft ook de aandacht getrokken der N. Rott. Crt., welk orgaan eerst getwijfeld heeft, of het stuk wel „echt" was. In den beginne was dit de meening van het blad, maar bij nadere studie is het van dien twijfel teruggekomen.

„Zift men, schrijft de N. Rott. Crt., niet de artikelen als zelfstandige stukken en brokken, doch leest men het geheel als één verklaring van beginselen, dan kunnen de voor de hand liggende op- en aanmerkingen van „dit spreekt van zelf", tegenover „mooipraten, maar de praktijk is er niet naar", niet beletten, dat zich de overtuiging vestigt, dat men hier te doen heeft met een stuk van degelijke beteekenis, geen officieel staatsstuk, maar een belangrijk stuk, dat afkomstig kan zijn van of geïnspireerd kan wezen door een staatsman met grooten wil. Voor hetgeen in de laatste jaren op touw gezet is, vinden wij hier een uitgewerkt patroon. Overziet men daarbij het vele, het zeer vele, dat tot een begin van uitvoering gekomen is, het vele ook reeds tot een flinken zet van doorvoering gebracht, dan moge het al verwondering baren voor eenige, zooals de door ons pas aangestipte punten, nog op weinige doortastendheid te moeten wijzen, maar dan kan daardoor en daarom de twijfel nog niet gerechtvaardigd blijven; dan kan dit den indruk niet wegnemen, dat dit stuk in zijn geheel den geest ademt van den man die thans de teugels van het bestuur in Indië in handen heeft.

De leidraad stelt in de gelegenheid, de handelingen der regeering te toetsen aan vooropgezette beginselen. Hij maakt maatregelen, die op zich zelf van weinig beteekenis schijnen of niet juist te waardeeren zijn, begrijpelijk, als behoorend in een wel doordacht geheel. Hij doet de plaats van elke daad vinden in een overlegd stelsel. Hij bewijst hoe de regeering zich bewust is van het „regeeren is vooruitzien". Hij geeft aan in hoever hetgeen nog niet in feiten tot ons spreekt, hetgeen nog niet aan de beurt van afdoening is, al dan niet vergeten is, al dan niet aan de orde gesteld zal worden. Tevens geeft hij de gelegenheid om aan de regeering te vragen, waarom dit uitstel of die uitsluiting. Eindelijk onderwerpt hij de inzichten van den samensteller aan den toets van openlijke critiek, vóórdat deze in begrootingsvoorstellen tot korte, half rijpe behandeling aan de orde komen, dan wel eerst als besliste regeeringsdaden wereldkundig worden.

Alshet program aanvankelijk bestemd geweest mocht zijn voor openbaarmaking en de opsteller, bij nader inzien, op dit voornemen teruggekomen is, achten wij het niet onwaarschijnlijk, dat juist het lastige der zichzelf op te leggen contrôle en der lang vooruit uit te lokken critiek van invloed geweest zal zijn op dit veranderd inzicht. Er bestaat een groot verschil tusschen een programma van een politieke partij of een vereeniging: een verlangenlijst, en een programma van een bewindsman: een beloftenlijst.

Toch zouden wij het, als uiting van groot zelfvertrouwen, van machtig zelfbewustzijn van de leiders onzer tegenwoordige koloniale politiek, fier en flink gevonden hebben, wanneer zij de gereed liggende verklaring niet achterbaks hadden gehouden. Wanneer deze, zooals het nu waarschijnlijk geschied is, buiten hen om toch bekend wordt, ligt hierin iets verkleinends, iets dat afbreuk doet aan het geloof in de openhartigheid van den landvoogd, die elk jaar met een onbeduidende troonrede is gekomen, terwijl hij een veelzeggende werklijst in zijn schrijftafel verborgen hield. Na de plechtige verklaring op 31 Augustus klaagde de pers over het te weinig verklarende, te weinig vooruitzeggende van des landvoogds rede; 't was als vroeg zij: „help ons toch begrijpen uw waarom? uw waarheen? Bleef het dan bij de sobere jaarlijksche toespraak dan verontschuldigde men: deze gouverneur-generaal heeft een stelsel, dat wel in hoofd en hart vast wortel heeft geschoten en waardoor hij zich laat leiden, maar dat zich omgekeerd wil laten leiden door de spelingen van zijn impulsief karakter, en dat hij daarom niet in toekomstformules durft vastleggen. Om deze overweging vergaf men zijn spreken in faits accomplis. Als het regeerprogram inderdaad geen vreemde is voor den landvoogd, blijkt thans, dat wie zoo geoordeeld hebben zich vergisten. Van Heutsz had dan een program gereed, hier en daar gestreken, geplooid, aangevuld door adviseurs, maar geruimen tijd reeds in fiksche lijnen geschetst.

Als feit kan men zich hierover o. i. slechts verheugen. Te meer omdat, zooals wij reeds opmerkten, de leid-raad van den gouverneur generaal inderdaad de leid-draad is gebleken voor de handelingen der regeering. Er bestaat blijkbaar over zeer veel groote overeenstemming tusschen Buitenzorg en den Haag; de vraag dringt zich op, of, wat de ter zijde geschoven punten betreft, wellicht die overeenstemming niet verkregen is kunnen worden, en of dan daarin aanleiding gelegen kan hebben om niet tot de publicatie over te gaan; want één zaak moet natuurlijk vaststaan: een landvoogd mag geen regeerprogram uitspreken als zijn alleen staande beginselverklaring, los van de regeering in Nederland, ja, tegen de opvatting van de regeering in. Dit zou generaal Van Heutsz hebben mogen doen, gouverneur-generaal Van Heutsz mag het niet. Officieel gepubliceerd zou het een staatsstuk worden, maar moest het den naam van minister Fock meedragen."

Daarna bespreekt het blad de vraag, of misschien verschil in inzicht tusschen landvoogd en minister van de publicatie heeft doen afzien. Het acht dit niet geheel „onwaarschijnlijk".

„Maar wij zouden, zoo vervolgt het orgaan, als het regeerprogram echt is, geen rechtvaardiging vinden voor de tot een uiterste soberheid doorgedreven achterhoudendheid bij de mededeeling van plannen en voornemens. Er zou gebrek aan oprechtheid zijn tegenover volk en volksvertegenwoordiging, wanneer kruimels gegeven werden, terwijl het, zelfs gesneden, gereed liggend brood opzettelijk wordt weggemoffeld.

Daarom zouden wij haast hopen de echtheid van het stuk gelogenstraft te zien. En stellig verwachten wij, als het een stuk van den gouverneur-generaal Van Heutsz mocht zijn, zijn medeweten van de publicatie buiten twijfel gesteld te zien. Indien de landvoogd toegelaten mocht hebben, nu reeds uit te maken, wat zijn aandeel is in de daden, die de regeeringsverantwoording dragen en vragen, wat zijn roem is in de koloniale politiek van de tegenwoordige regeering, wat buiten zijn schuld gedaan of nagelaten wordt, zou hij blijk gegeven hebben van een ongeduld, dat in staatszaken nog een andere benaming verdient. Deze onderstelling mag daarom niet bij ons opkomen.

Het goede zoekende in den loop der zaken, zooals die nu eenmaal is, en aannemende de echtheid van den aangegeven oorsprong, kunnen wij de openbaarmaking toch welkom heeten. Als het program niet door den landvoogd aan het publiek is aangeboden, mag men het hem niet als lijst van gedane beloften, niet als door hem gewilde contrôle voorhouden; de keerzijde is daardoor minder drukkend, maar het draagt toch bij om de hoop te voeden, de voorgestelde verbeteringen in vervulling te zien gaan; het geeft de gelegenheid op gewilde uitkomsten met meer klem aan te dringen, en niet-gewilde voornemens met ruimer tijd en middelen te bestrijden; de goede zijde van een leidraad komt zoo toch grootendeels tot haar recht. Kan het program wellicht ook iets bijdragen om continuïteit in de bestuurslijn van opvolgende regeeringen te brengen, in dit opzicht mag er echter niet te veel op vertrouwd worden. Geen staatsman kan in een program bestuursbeginselen vastleggen buiten de periode van z'n eigen aanzijn. Wie nieuw optreedt moet eigen wenschen en eigen beloften kunnen formuleeren. Alleen wat in daden is vastgelegd, vormt blijvenden grondslag voor de toekomst. Spreken uit die daden heilzame gevolgen, dan kan een opvolger echter geneigd zijn, op den ingeslagen weg voort te streven; het program kan daarbij tot leidraad zijn. De uitgesproken illusie, zóó besluit de N. Rott. Crt., de algemeene beginselen mutatis mutandis voor opvolgende regeeringen geldig te verklaren, kan daarom nooit meer dan een wensch zijn."

* * *

De heer J. A. Snijders te Willemstad op Curaçao heeft in de Vragen van den Dag een opstel geschreven over „de Nederlandsche taal op de Benedenwindsche Eilanden onzer kolonie Curaçao". Het is er met onze taal en dientengevolge met het Nederlandsche karakter van die eilanden, naar de heer Snijders schrijft, maar treurig gesteld. De volgende middelen zouden, volgens hem, in hooge mate kunnen strekken, om de kolonie te nationaliseeren en tevens uit haar verval op te heffen:

„1e. Samenwerking van alle Hollanders en Curaçaonaars.

2e. Verbetering van het openbaar onderwijs.

3e. Het in ruime mate beschikbaar stellen van studiebeurzen, door het gouvernement, met het doel, Curaçaosche jongelieden in staat te stellen hunne verdere opleiding in Nederland te ontvangen.

4e. Verbetering van de positie der jonge ambtenaren en hunne eerste opleiding in Nederland, door hen daar de Hoogere Burgerschool met vijfjarigen cursus te laten doorloopen.

5e. Van staatswege de oprichting van eene ambachtsschool in het stadsdistrict.

6e. De invoering in de geheele kolonie van de vereenvoudigde schrijftaal (Kollewijnsche spelling).

7e. Uitbreiding van het aantal schooljaren in de buitendistricten.

8e. Invoering van leerplicht.

9e. Betere ondersteuning door den staat van het R. K. bijzonder onderwijs.

10e. Studiebeurzen van staatswege voor jongens en meisjes van Aruba en Bonaire, om op Curaçao uitgebreider onderwijs te kunnen ontvangen."

* * *

Het Nieuwsblad van het Noorden wijdt een hoofdartikel aan den toestand te Atjeh. Het blad schrijft:

„Atjeh blijft op de dagorde staan. Het is wel jammer, maar het is nu eenmaal niet anders. Onze regeering schijnt niet in staat te zijn, een eind daaraan te maken en ieder nieuwe Gouverneur-Generaal brengt, naar het schijnt, een ander systeem mede, waardoor weer te niet gedaan wordt, wat onder een vorig regiem is gewonnen. Dit is zelfs zoo sterk, dat, naar uit de Kamerdebatten en het geschrijf in verschillende bladen van den laatsten tijd is gebleken, er koersverandering is geweest sinds de heer Van Heutsz van gouverneur van Atjeh, gouverneur-generaal van heel Indië werd.

We hebben steeds op den voorgrond gesteld, dat wij hier op zulk een grooten afstand wonen en te onbekend zijn met de toestanden op Noord-Sumatra, dan dat we in staat zouden zijn om een juist oordeel te vormen over de dingen, die er geschied zijn of den weg, die gevolgd moet worden in de naaste toekomst. Er worden „van deskundige zijde" zooveel en zoo uiteenloopende meeningen verkondigd en bijna steeds met groot gezag en onder veel omhaal van woorden, dat het voor leeken niet doenlijk is om er uit wijs te worden en zich zelf onbevangen een oordeel te vormen.

We krijgen hier van tijd tot tijd berichten van gevechten en schermutselingen. Nog Zaterdag ontving het departement van koloniën een telegram, dat in den nacht van Woensdag op Donderdag de wacht te Lambaro in Groot Atjeh werd aangevallen door een bende, bestaande uit overgebleven uitgeweken lieden uit Leupoeeng en de 22 Moekims. De vijand liet vier dooden liggen, waaronder Waki Amat, een der hoofdaanleggers van den eersten aanval op Seudoe, en het bendehoofd Pang Makam. Onzerzijds werden twee dwangarbeiders licht gewond.

Als men zulk een bericht leest dan gaat er, dunkt ons, geen enkele snaar trillen in een Hollandsch hart. Men geeft zich niet de moeite om op de kaart — gesteld dat men een kaart heeft — na te zien, waar dat Lambaro ligt en hoogstens zucht men eens: ze vechten d'r nog altijd. De eigenlijke beteekenis van zulk 'n overval ontgaat ons dan ook. We denken er niet verder over na, dat het toch eigenlijk ongehoord is, dat na meer dan een kwart eeuw van vechten de Atjehers nog onze posten vlak bij het centrum onzer macht durven aanvallen. Dat is een bewijs van brutale stoutmoedigheid, dat anders wel eens mocht worden overdacht. Het doet zien, hoe weinig resultaat onze troepen in het eigenlijke Groot-Atjeh nog maar hebben verkregen, om van de buitenposten maar te zwijgen.

Gevallen als dit en zooveel andere moeten er overigens wel toe leiden om nog eens opzettelijk stil te staan bij de Atjeh-zaak, maar dan met het doel, de regeering toe te roepen: maak er een eind aan, het begint ons te vervelen en het kost ons nog maar steeds handen vol geld, terwijl ons prestige erdoor wordt verzwakt.

Zooals het nu gaat, kan het niet langer worden gedoogd en er moet een weg worden gevonden om de zaak uit te maken, op welke manier dan ook.

Het Nieuws v. d. Dag voor Indië, een Batavisch blad, welks redakteur, de heer K. Wijbrand, in den regel geen blad voor den mond neemt, schreef een dezer dagen, ook al onder dienzelfden indruk:

„Ons blijven in Atjeh, ons nutteloos schermutselen en patrouilleeren, ons geldvermorsen

daar, het is geen fiere volharding, het is domme stijfhoofdigheid. Oleh-leh is een gat, Kotta Radja is een gat, Selimeum is een gaatje, Tapa Toean is een armoedig rijtje kedehs, Langsar is een modderpoel, Singkel is een gat, Sigli is een wat grooter gat, maar dat ze nu dicht gaan gooien. En het binnenland is heelemaal niets. Wat doen we daar voor den drommel!

Atjeh is op dit oogenblik niet waard dat men er ook maar een ton gouds per jaar aan uitgeeft. Indien wij eenige zeeplaatsjes vasthielden zouden die de kosten van bestuur wel goed maken, en als ze dat niet deden, wel: dan behoorden we ze los te laten.

Men verlate Atjeh, dat is ons advies, kort en bondig. Bezet de havens en keer den smokkelhandel, zooveel mogelijk.

Zoodra dan het vechten, het beboeten, het patrouilleeren, het martelen, moorden en branden onzerzijds ophoudt, zal Atjeh, uitgeput door 34 jaren strijds, zich zelf regenereeren. Doet het dat niet, dan kan het Nederland ook nog koud laten: wij hebben, van imperialistisch standpunt beschouwd, gedaan wat wij konden.

Maar vermoedelijk zal de toestand na het vertrek onzer troepen uit het binnenland veel verbeteren, er zal meer welvaart komen, en daardoor meer uitvoer en invoer.

Daaraan kan, mits billijk, door Nederland worden verdiend.

De zaak is een kruidenierszaak en moet op kruideniers-wijze besproken worden.''

We moeten, zóó besluit het blad, om boven vermelde redenen ook dit advies laten voor wat het is, maar achten het alleszins de overweging waard.

Zooals het nu gaat, kan het niet lang worden voortgezet.''

***

Een dezer dagen circuleerde in de pers, overgenomen uit de Avondpost het volgende bericht:

Nederlandsche politie in Indië.

,,Naar wij vernemen bevindt zich te Amsterdam een Indische politie-autoriteit, met het doel een studie te maken van Nederlandsche politie-organisatie en na te gaan, welke maatregelen zullen kunnen worden genomen om de Indische politie zoodanig te reorganiseeren, dat de recherche dienst onder leiding van Nederlandsche politie-ambtenaren kan komen te staan. Een en ander moet in verband staan met de vele en groote diefstallen, welke in de laatste jaren in Indië geschied zijn door Europeeërs. Reeds hebben een aantal Nederlandsche rechercheurs zich aangemeld om voor deze betrekkingen in aanmerking te mogen komen.''

Naar wij uit de beste bron vernemen, is dit bericht van a tot z onjuist. Het blad is er blijkbaar ingeloopen.

Uit de Oost-Indische Mail.

De Indische couranten, die de jongste mail ons bracht, hebben het natuurlijk alledruk over het Atjeh-debat in de 2de Kamer. De heer M. van Geuns wijdt er in De Week van het Soerabajasch Handelsblad heele kolommen aan, en komt daarbij tot het besluit:

,,Bij het aftreden van den Gouverneur Generaal Van der Wijck, den beschermer van den toenmaligen gouverneur Van Heutsz, werd het groote woord gesproken: Atjeh is gepacificeerd. Een eigenaardige illustratie op dit gevleugeld woord leveren de volgende cijfers: in 1906 werden ginds ruim 2000 personen door onze troepen afgemaakt; in Pidië vielen 417 op een bevolking van 128.000 zielen; in Lho Seumawe 698 op een bevolking van 140000 menschen. Dit mag zoo niet blijven.

...en gebied als Frankrijk met hoog en ruig ...l en slechte wegen. kunnen rondzwer...nden jaren lang een terreur uitoefenen. ...oudig onmogelijk, het onderworpen ...n ...g te bezetten, dat de Atjehsche ...odan... ...digheid zullen gedoemd wor... ...rs tot ... de nuchtere denker er toe, zoo ... eenvoudig ongeneeslijk te ...hsch komt ... Teutsz heeft zich een uit... G... e wond ...d, maar zoo hij tot ...eneraal van h... ...angebleven, hij zou ...neelmeester getoon... ...tendeels ingeboet ...dige oogenblik ware a... ...alen de zon... ...reputatie vermoedelijk groo... ...t v. Heutsz hebben. Thans is generaal van Da... ...et men debok. Al ben ik overtuigd, dat hij t... ...al te staat als Caprivi tot Bismarck, toch d... ...akt hem mijns inziens onrecht aan, door hem ... veel neer te halen. Hij moge fouten gema... ...kan den medicijnmeester wijzen, die ongeneeslijke wonden weet te cureeren?

Het eenige, wat onze mannen in Noord-Sumatra kunnen doen, is te zorgen, dat de wond niet verergert. De gouverneur-generaal gaat er nu heen om zijn opvolger raad te geven. Het is te hopen, dat het effect van dit consult te zijner tijd zich zal afspiegelen in gunstiger ziektebulletins. Zooveel staat intusschen vast, dat de versterking der troepenmacht een dringende eisch is.''

* * *

Elders in hetzelfde blad lezen wij:

,,Het onwaarschijnlijke blijkt waar: de gouverneur-generaal wordt in consult naar Atjeh gezonden, nu de gouverneur Van Daalen het niet meer af kan. Iets dergelijks is hier te lande nog niet voorgekomen. Aangenaam zal het bezoek den generaal Van Daalen bezwaarlijk kunnen zijn: hij kan er niets anders in zien dan afkeuring van zijn beleid.

Nadat reeds in verschillende Atjeh-correspondenties, — waaronder die aan de Nieuwe Courant zeer de aandacht hebben getrokken, — op den onbevredigenden gang van zaken in Atjeh de aandacht was gevestigd, verwekten eenige artikelen in de Avondpost een zoodanige verontwaardiging, dat eenige kamerleden besloten, een felle campagne tegen het beleid van generaal van Daalen te openen. Wij beschouwen het als een voorrecht, onzen lezers de voornaamste punten van beschuldiging uit die artikelen in de Avondpost, waarvan het opschrift luidde: ,,Hoe beschaafd Nederland in de twintigste eeuw vrede en orde schept op Atjeh'', te kunnen voorzetten, dank zij de omstandigheid, dat de schrijver ons bekend is en de noodige notities te zijner beschikking had.

Teekenend is het, dat de schrijver geen uitgever in patria kon bewegen, de publicatie aan te vatten: allen weigerden, bevreesd voor een persvervolging. Dit wijst er op, dat de beschuldigingen van den schrijver niet malsch zijn. Ten slotte vond hij De Avondpost bereid de stukken op te nemen. Deze hebben de uitwerking gehad, die de schrijver zich voorstelde.

* * *

Het Bat. Nieuwsblad schrijft over de enquête-reis van den gouverneur-generaal, onder het hoofd:

Een duur uitstapje:

Het onderzoek, door den gouverneur-generaal in Atjeh in te stellen, zal een aardigen duit kosten. Voor den landvoogd alleen is bij het departement van financiën *f*10000 uitgeschreven, terwijl voor de overige leden van het gezelschap *f*5000 is uitgetrokken. In het geheel dus een som van *f*15.000.

Het departement heeft echter slechts de beschikking over een bedrag van *f*13000, zoodat op de begrooting voor 1908 de overige *f*2000 is moeten worden gebracht.

* * *

Diederik Baldtzerdt zegt er in zijn Zaterdagsche Causerie in Het Nieuws v. d. Dag v. N. I. o.m. het volgende over:

,,Indien dus de Atjeh-oorlog vijf- en dertig jaar duurt — laten we voor het gemak maar een rond getal nemen — dan komt dit niet omdat wij de zaak verkeerd blijven aanpakken, en verbittering zaaien in plaats te bevredigen, — maar doordat de Atjehers, rondom hunne bivakvuren zittende of in hunne ontoegankelijke schuilhoeken verborgen, ijverig de indische couranten lezen en de Handelingen der Staten-Generaal. Een flink artikel in de Javabode ontmoedigt hen; eene motie van vertrouwen in den Landvoogd doet hen hunne klewangs op de knie in stukken breken, maar een of ander bericht in een schaamteloos en onvaderlandslievend dagblad over het vermoorden van gidsen en het martelen van getuigen, maakt, dat zij weer moed krijgen. Verloopt eene bende, de aanvoerder zoekt in den bundel van zijn lijfblad naar een scherp gesteld artikel over de verkeerdheden van het boetestelsel, leest dat voor,... en de mannen keeren aanstonds weer terug tot hun plicht en hakken eene patrouille in de pan.

Het verzet wordt enkel gaande gehouden, door de vaderlandslooze couranten en door de twee of drie schandalige afgevaardigden des volks, die niet om de eere van Nederland denken en zóó maar een kat een kat durven noemen. Gelijk men weet, is dát het gevaarlijkste, wat aan eene natie kan overkomen.

Welnu, ziehier mijn schijnbaar bizaar idee: waarom koopt de minister die paar bladen niet om? Bijvoorbeeld voor een millioen per jaar — zoolang de oorlog nog duurt — om hun mond te houden. Ze behoeven het regeeringsbeleid niet op te kammen, indien ze er maar alleen over zwijgen en den Atjehers dus alle aanleiding ontnemen, om in hun verzet te volharden.

Laten we zeggen, dat er vier of vijf van die slechte kranten en een even groot getal verraderlijke afgevaardigden zijn. — De Javabode is een braaf blad, die behoeft niets te hebben, die is so wie so al zoet. — Dat is dus tien millioen in het jaar, zeker een groote uitgaaf, maar dan komt er toch per saldo aan al die kostbare expeditiën, die uitsluitend door de slechte pers levendig worden gehouden, een einde.

De betrokken bladen en de kamerleden behoeven zich niet te schamen om dat geld te ontvangen, want zij verrichten er een vaderlandslievende daad mee, de eerste van hun leven. En bovendien maak ik mij sterk dat, wanneer over drie jaar alle verzet in den geheelen Archipel heeft opgehouden, zij voor den draad zullen komen met hunne dertig millioen en die aan het geliefde Vaderland zullen aanbieden, om er torpedos voor te koopen.

Ik bied dit voorstel geheel gratis aan den Minister aan, er behoeft zelfs geen lintje voor mij op over te schieten. En tevens offreer ik aan Zijne Excellentie mijne complimenten, dat hij zulk een plausibele reden heeft weten te vinden, om de uitgave van eenige honderden millioenen gedurende 35 jaar, zonder dat er van eenig werkelijk resultaat ook maar sprake is, door de volksvertegenwoordiging te doen slikken.

De Kamer heeft vertrouwen in den Minister — enkele schreeuwleelijken uitgezonderd; — de Minister heeft vertrouwen in den Gouverneur Generaal; Zijne Excellentie heeft vertrouwen in den Generaal Van Daalen; deze illustre soldaat heeft vertrouwen in den Toestand...

Iedereen vertrouwt iedereen... Is dat niet idyllisch?

* * *

De Soerabajasche Havenquestie.

De Javabode acht het zeer onwaarschijnlijk, dat de Gouverneur-Generaal de beslissing in de Soerabajasche havenquaestie zal endosseeren aan een deskundige commissie in Nederland. ,,Zoo iets lijkt niet op den landvoogd van heden.

Wij zullen afwachten.

Intusschen wordt ons nader uit Batavia gemeld, dat de landvoogd persoonlijk voor het plan-van Goor is. Misschien brengt dit hem ertoe, nu de handel van Soerabaja zijn voorkeur voor plan C 3 ondubbelzinnig heeft geuit, de stukken op te zenden naar Holland.

* * *

Een goed plan.

Bij de directie van de Paketvaart maatschappij moet in overweging zijn het plan, om tusschen Soerabaja, Semarang en Batavia snelvarende bootjes in de vaart te brengen, met het uitgesproken doel, om in concurrentie met de staatsspoorwegen, een aangenamer en even snelle verbinding in het leven te roepen.

De booten zullen 20 mijlsvaart moeten loopen en op die wijze in staat zijn, passagiers ook binnen anderhalf etmaal van Soerabaja naar Batavia en omgekeerd over te brengen. De omstandigheden hebben het op hun geweten, dat in dit eilanden-rijk zulke verkeersmiddelen tot heden ontbroken hebben.

Het is de N. Soer. Ct. waaraan wij dit bericht ontleenen.

* * *

Indische Bond.

Volgens de Locomotief zal de heer J. Mulder optreden als redacteur van *De Stem van Indië* in plaats van den heer K. Reijnsdorff die wegens gezondheidsredenen de leiding van genoemd orgaan heeft neergelegd.

De heer Mulder is geen onbekende op journalistiek gebied, heeft vroeger reeds aan het hoofd van een dagblad gestaan en is een van de oprichters van den Bond.

* * *

De Telefoonlijn om de Zuid.

Naar wij vernemen, is het gedeelte tusschen Krawang en Bandoeng van de door het gouvernement aan te leggen telefoonlijn om de Zuid thans gereed gekomen. Men is nu bezig met het spannen van den geleidingsdraad tusschen Krawang en Batavia, waarvoor de palen reeds geruimen tijd in den grond staan, en hoopt hiermede einde dezer gereed te komen. Of dan ook spoedig de openstelling van de lijn Batavia—Bandoeng zal volgen, wist men ons echter niet mede te deelen.

(Bat. Nwsbl.)

* * *

Een vooroordeel.

„De heer Reid zet zijn prettige schetsen over Java in de Straits Times nog steeds voort. Hij heeft Tosari bezocht en van daar uit den bekenden tocht naar de Zandzee ondernomen. De heer Reid wordt niet moede Java's natuurschoon te roemen," schrijft het Bataviasch Nieuwsblad en vervolgt:

Maar wij moeten hem hard vallen over een enkel woordje, te pas gebracht in een beschrijving van de sarong-kabaai-dracht onzer dames; het woordje „properly" namelijk, in de beteekenis van: behoorlijk. „Velen van de jongere en lievere (prettier) hollandsche dames — in de hotels ten minste, geven de sarong prijs en verschijnen thans aan ontbijt en middagmaal, „behoorlijk gekleed."

Het is het vooroordeel van den vreemdeling, wiens oog nog niet getroffen en bekoord is door de sierlijke dracht van een mooie sarong en een fijne kanten kabaai, door lieve wezens coquet gedragen, die uit dien uitval spreekt. Wanneer de heer Reid langer op Java vertoefd had, zou hij dat vooroordeel wel losgelaten hebben, om niet te spreken nog van het practische van deze indische dames-kleeding.

* * *

Noesa Kembangan en Tjilatjap.

„Wij," schrijft het N. v. d. D. v. N. I., vestigen de aandacht op ons part. telegram uit Tjilatjap vermeldende, dat 32 Atjehers, — uit louter speelschheid — weer eens een Ambonneeschen werkbaas hebben vermoord en toen naar Tjilatjap zijn overgestoken.

Daar werden zij, volgens onzen berichtgever, gearresteerd.

Nu zal men beginnen met te zeggen, dat die feiten geen feiten zijn; en als dan blijkt, dat de toedracht der zaak inderdaad zoo is geweest, wordt er verteld: het is onvaderlandslievend om te gaan schrijven over dingen, die hier niet in orde zijn.

Wij voor ons zullen in het vervolg eene patriottische houding aannemen.

Aldus:

„Het is ten volle begrijpelijk en goed te keuren, dat Mr. Gébel, die naar Noesa Kembangan werd gezonden om er den toestand op te nemen, zich tevreden stelde met de verklaring van den houtvester: „dat op het eiland nog alles bij het oude is".

Het blijkt er zelfs nu nog, zooveel dagen nà het prachtige onderzoek van den Heer Mr. Gébel, bij het oude te zijn gebleven.

En die laffe luidjes in Tjilatjap, die bang zijn voor benden van niet meer dan 32 moordenaars, welke opgewonden groepjes zoo maar eens komen overwippen om te picnicken, verdienen niet beter, dan dat Atjehers hunne hoofden met reepjes blik afzagen."

* * *

De Moord op Sergeant Rombouts.

Omtrent den moord, gepleegd op den tijdelijken instructeur der gewapende politiedienaren A. H. Rombouts, europeesch sergeant der inf., alg. st. no. 31579, te Atapoepoe, meldde — zoo lezen wij in het Soer. Handelsblad — de controleur van Beloe het volgende:

Genoemde sergeant vond den dood op den 12den October jl., des ochtends om tien minuten voor zes, in een gevecht met een dwangarbeider. Deze was bezig, zich te wasschen en werd door Rombouts, die in overspannen toestand verkeerde, onverhoeds met de vuist aangevallen, geslagen en vastgegrepen.

De dwangarbeider nam hierop een gewoon keukenmes, dat onder zijn bereik lag en bracht Rombouts daarmede vier steken toe, zoodat hij vrij kwam, waarna hij zich naar mijn woning spoedde.

Den dag te voren had Rombouts hem reeds, onder beschuldiging van poging tot diefstal, tot tweemaal toe met een revolver gedreigd.

Onmiddellijk nadat Rombouts ter aarde was gestort, overleed hij aan de zware verwondingen, welke hem in borst en buik waren toegebracht.

Van deze gebeurtenis werd aan de moeder van genoemden sergeant, de weduwe A. H. Rombouts, woonachtig te Magelang, reeds bericht gezonden."

* * *

De Sikh's.

De Sikh's schijnen op den duur toch niet als politieoppassers te bevallen, schrijft de Locomotief. Van de vijf, die te Semarang werden in dienst genomen, zijn er alweer drie ontslagen: Wel kan men nog niet zeggen dat daarmede bewezen is dat de Sikh's niet deugen, omdat de proefneming nog niet lang genoeg heeft geduurd. Voorloopig echter heeft men den indruk, dat deze mannen er wel kranig uitzien en ook heel wat meer brani zijn dan hunne Inlandsche collega's, maar dat zij daarentegen lui zijn, ze vinden den gewonen dienst al gauw te zwaar en... ze zijn niet vrij van het gebruik van sterken drank (arak).

* * *

Goedkoope telegrammen tusschen Indië en Europa.

Het succes van Marconi, die er in geslaagd is, een geregelden draadlooze-telegraafdienst te openen tusschen de Glace Bay in Amerika en Ierland, heeft de verbeelding getroffen van eenige onzer confraters in Engelsch-Indië, die zich afvragen, of het geen tijd wordt, ook met Zuid-Azië een verbinding tot stand te brengen.

De Advocate of India wijst er op, dat blijkbaar de afstand geen hinderpaal is, en dat er geen reden kan zijn, waarom niet draadlooze telegrammen Britsch Indië zouden kunnen bereiken tegen dezelfde kosten als Canada.

„De zaak van de kosten der telegrammen tusschen Indië en Europa," zoo zegt het blad, „is voor ons van oneindig meer belang dan de besparing van een paar uren bij het overbrengen der mails. Die wijze van gemeenschap is uit den tijd. De wereldzaken worden afgedaan langs electrischen weg, en zoolang voor een woord 2 shilling wordt gevraagd, moeten wij bij het handelsverkeer belemmeringen ondervinden. Wij vertrouwen, dat het gouvernement van Indië onverwijld onderhandelingen zal aanknoopen met de Marconi Maatschappij, voor de oprichting van een station voor draadlooze telegrafie te Bombay. De kamers van koophandel moeten geen tijd verliezen, om bij het gouvernement aan te dringen op het onmiddellijk doen van de noodige stappen."

De *Times of India* spreekt van de „tyrannie der kabelmaatschappijen" en acht het alleen met behulp van het draadlooze-telegraafstelsel mogelijk, de dwingelandij te breken. „Als een goedkoope dienst voor handelsdoeleinden gevestigd en onderhouden kan worden over den Atlantischen Oceaan, bestaat er geen reden, waarom niet een gelijke dienst zou kunnen worden opgericht tusschen Indië en verschillende overbrengsstations, niet alleen in de richting van Engeland, maar ook in andere richtingen, totdat er ten slotte een gordel van stations om de aarde wordt gevormd."

Hierbij kan worden gereleveerd, dat de Engelsche regeering eenigen tijd geleden, toen de Marconi Maatschappij aanbood, een dienst tusschen Engeland en Indië in te richten, onbekwaam of onwillig was, een inbreuk op het monopolie der Eastern Telegraph Company toe te laten. Intusschen is het mogelijk, dat deze protectie niet bestand blijkt tegen den aandrang der Ceylonsche en Britsch-Indische kamers v. koophandel.

Moeten wij hier in onze koloniën met gevouwen handen blijven zitten?" vraagt het Soer. Handelsblad.

* * *

De overvalling van Endeh.

Hieromtrent deelt een correspondent aan Het Soer. Handelsblad het volgende mede:

„Op den 23sten October des ochtends om half zes werd de woning van den civielen gezaghebber te Endeh, den heer Rozet, plotseling overvallen door een bende bergbewoners van de kampongs Woromasie en Saga. De lieden naderden tot op het erf van zijn woning en gaven uit een tiental geweren een salvo af op een paar anak piara van den gezaghebber, welke op de achtergalerij sliepen; een meisje werd zwaar gewond.

Door de schoten wakker geworden, greep de gezaghebber zijn geweer, snelde naar buiten en gaf vuur op de aanvallers, die zich intusschen van het erf verwijderd hadden en zich naar de onbewaakte pradjoeritskazerne begaven, waar zij hun moordlust koelden op de vrouwen en kinderen van de politiedienaren.

Bijgestaan door den agent De Maran de Saint Germain, den soldaatschrijver en een pradjoerit, heeft de gezaghebber den aanval in een minimum van tijd afgeslagen en de kwaadwilligen verjaagd, die aftrokken met achterlating van drie dooden, terwijl zij ettelijke gewonden medevoerden. Onzerzijds werden gedood 5 vrouwen en 4 kinderen van de pradjoerits.

Wellicht vraagt men zich af: waar waren de pradjoerits en de marechaussées?

De luitenant Franssen Herderschée der marechaussées was met ca. 70 man op patrouille en had als bewaking van de plaats 18 man achtergelaten, waarvan de helft ongewapend of ziek. Op het erf van den gezaghebber stond 'n schildwacht — een Kromo — die om een onbekende reden niet op den vijand heeft willen schieten.

In het kort, men mag aannemen, dat door het optreden van den gezaghebber waarschijnlijk honderden menschenlevens gespaard zijn gebleven. Een belooning voor dit kranig gedrag is zeker op haar plaats.

Kapitein Christoffel is met zijn kolonne het landschap Mangaraai binnengerukt."

Van Vreemde Koloniën.

Het Indisch Internationaal congres.

Het loopt weer tegen het einde van het jaar, het tijdstip, waarop het Indisch Nationaal Congres bijeenkomt, en het te Londen ontvangen bericht, dat Dr. Rash Behari Ghose gekozen werd tot voorzitter van het eerlang te Suratte te houden congres wijst er op, dat de gematigde elementen het heft in handen houden.

Oorspronkelijk was op Nagpoer de keuze gevallen als plaats van samenkomst voor dit jaar, maar toen de commissiën ter voorbereiding van het Congres aldaar onlangs bijeenkwamen, trachtten de extremisten met behulp van het grauw der gematigden de wet te stellen, die, toen dezen zich daarin niet wilden voegen, tot zelfs aan mishandelingen van de zijde van het, door leugens opgezette gepeupel waren blootgesteld.

Tengevolge hiervan werd nu de samenkomst van het Congres naar Suratte verlegd, waar de besprekingen nu onder leiding van Dr. Ghose een meer zakelijk karakter zullen dragen, dan wanneer de opgewonden standjes er de eerste viool zouden spelen.

* * *

Hongersnood in Engelsch-Indië.

De laatste, te Londen ontvangen berichten betreffende de oogst-vooruitzichten in 't groote Engelsch-Indisch Rijk luiden ietwat meer bemoedigend dan te voren, nu in verschillende deelen van het land de regens den oogst hebben gered. Voor een weinige weken te voren gevreesden algemeenen hongersnood blijft 't volk dus behoed, maar in verschillende streken en met name in de Vereenigde Provinciën is de toestand hoogst zorgwekkend. De luitenant-gouverneur sir John Hervett nam reeds krachtige maatregelen om in den toestand te voorzien: ongeveer 15 millioen roepijen (1 roepij = 80 centen) zullen als tagavi, voorschotten, onder de noodlijdende bevolking worden verdeeld, terwijl den landbouwers een bedrag van 11.5 millioen ropijen aan landrente zal worden kwijtgescholden. (Men is er sedert 1900 op vooruitgegaan, toen de directeur van financiën, Law, er zich na den grooten hongersnood op beroemde, dat de landrente trots de ellende zoo goed als geheel was geïnd.)

Een geluk wordt het in de verschillende berichten geheeten, dat de vraag naar arbeiders zoo groot is, dat er voor de bevolking genoeg te verdienen valt.

Wat de quaestie der steeds wederkeerende hongersnooden betreft, wijst de Times of India op een ook ten deele elders waargenomen verschijnsel: de geringe uitbreiding of achteruitgang der cultuur van voedingsmiddelen voor de bevolking, tegenover de uitbreiding der cultuur van export-producten.

Het beplante oppervlak nam van 199 millioen acres in 1901—1902 toe tot 207 millioen acres in 1905—1906, maar de vermeerdering kwam in hoofdzaak ten goede aan de cultuur van katoen, graan en oliezaden, terwijl het met rijst beplante oppervlak, wanneer men Birmah uitzondert, waar dit gewas inzonderheid voor den uitvoer wordt geteeld, feitelijk geen uitbreiding onderging, daarentegen een aanmerkelijke vermindering viel te constateeren in 't met jawar bajra, ragi en maïs, alle voedingsmiddelen leverende voor de arbeidende klassen, beplante oppervlak.

Waar nu van het geheele beplante oppervlak in het land slechts het een-zesde — 35 millioen acres — is geïrrigeerd en dit in hoofdzaak in aanmerking komt voor de teelt van uitvoergewassen, begrijpt men, hoe het uitblijven van den regen, als nu weer in enkele streken, ernstige gevolgen voor de bevolking na zich moet slepen.

* * *

Onderwijs in de Fransche Koloniën.

Aan een, door de Dépeche Coloniale gegeven uittreksel van het verslag van den afgevaardigde Gervais over de Fransche koloniale begrooting ontleenen wij de volgende cijfers betref-

fende het onderwijs op Madagaskar, in Fransch-West-Afrika en in Indo-China.

Op Madagaskar wordt openbaar onderwijs verstrekt aan 9 Fransche scholen met 400 leerlingen, en 350 inlandsche scholen met 25000 leerlingen, terwijl daarnaast aan 192, grootendeels Protestantsche zendingsscholen 20000 leerlingen onderwijs genieten.

In Fransch West-Afrika treft men 141 openbare scholen aan met 8490 leerlingen, w.o. 560 meisjes; 4597 scholen voor het koran-onderricht met 36699 leerlingen; en 51 zendingsscholen met 2746 leerlingen, w.o. 896 meisjes.

Indo-China telt 393 openbare scholen, w.o. 2 ambachtsscholen en twee meisjesscholen met 19846 leerlingen, w.o. 180 meisjes, en 830 zendingsscholen met 10049 — ongerekend die der scholen in Annam — leerlingen, w.o. 3750 meisjes.

Wanneer men nu bv. bedenkt, dat Indo-China een bevolking van 1.7 millioen zielen telt, kan men een glimlach niet bedwingen, het Fransch koloniale blad te zien gewagen van „l'importance considérable" van het openbaar onderwijs in de koloniën.

* * *

Een Lourdes in Engelsch-Indië.

In de Times of India komt een merkwaardig verhaal voor van geloofsgenezing in den tempel van Andumbar, een der drie aan den god Dattatry of Datta gewijde plaatsen. De schrijver haalt drie gevallen aan, die naar hij meldt, feitelijk hebben plaats gehad.

De tempel staat in het teeken der wonderen, en inzonderheid des Zaterdags, wanneer de wekelijksche ommegang plaats heeft, stroomen de menschen uit de afgelegenste hoeken van Dekkan aan met de treinen, die hun levende vracht aan het kleine station Asta-Road afleveren.

De ziekten, waarvoor hier genezing wordt gezocht, zijn inzonderheid die, waarvoor de medicus nog dikwijls hulpeloos staat, als epileptische aandoeningen, hysterie, periodieke aanvallen van waanzin en die in deze streken nog algemeen worden toegeschreven aan bhuts of kwade geesten. Familieleden brengen de zieken naar den tempel, velen, aangetrokken door den roep, die van den tempel uitging, maar velen ook tengevolge van een visioen waarin hun dan steeds een knaap verschenen is, die hun den raad geeft heil voor den zieke te Andumbar te verzoeken.

De drie door den schrijver genoemde gevallen, waarin genezing viel te constateeren, betroffen twee krankzinnigen, een man en een jonge Brahmaansche weduwe, en een lepra-lijder.

De laatste, een Maharatta, leed aan witte lepra aan een der handen. Hij was eenige maanden reeds te Andumbar en geleidelijk viel er genezing waar te nemen. Om de twee of drie dagen vertoonen zich op die witte vlekken puisten en wanneer deze weer na twee of drie dagen verdwijnen heeft de huid daaronder de normale kleur herkregen. De man, overtuigd van zijn eindelijke geheele genezing, wacht deze nu gelaten af, hoezeer ook evenzeer overtuigd dat nog menige ommegang of pradaksjina moet hebben plaats gehad, voordat hij als genezen weer naar zijn land terug kan gaan.

Van de beide krankzinnigen leed de man aan periodieke aanvallen van waanzin, gedurende welke hij, die nu in heldere oogenblikken het spraakvermogen miste, de allergemeenste taal uitbraakte. — Toen hij bij gelegenheid van een pradaksjina naar Andumbar was vervoerd en de eerste bel van den ommegang luidde, rende hij als bezeten naar het schrijn van den god: „Je wilt dat ik er uit kom, maar ik wil niet," schreeuwde hij. Tegelijk wilde hij zich op het afgodsbeeld werpen, maar als door onzichtbare handen teruggedreven, strompelde hij achteruit en viel achterover op den grond, den grooten teen van elken voet met de handen vasthoudend, in de houding dus der hoogste boetvaardigheid. En na zoo eenigen tijd te hebben gelegen, stond hij op — een genezen man.

De jonge Brahmaansche weduwe had op vijftienjarigen leeftijd haar echtgenoot verloren en niet lang daarna ook haar verstand, zoodat zij tot wanhoop van hare aanzienlijke ouders allerlei vuile taal uitsloeg. Door hare ouders naar Andumbar gebracht, troffen zij daar een Brahmaanschen knaap, die in een visioen, waarin hem de bekende knaap was verschenen, de opdracht had bekomen op het meisje te letten en haar, wanneer zij bij den ommegang gemeene taal bezigde, driemaal in 't gezicht te slaan met den bezem, waarmede het water wordt weggeveegd, dat over het afgodsbeeld gestort wordt. Het meisje was echter, ook in een droom, gewaarschuwd voor dien knaap en begon, zoodra ze hem zag, tegen hem uit te varen. De knaap doopte den bezem in het water en sloeg haar zachtkens daarmee driemaal in 't gezicht. Opeens kwam een algeheele verandering in haar geheele wezen. „Wilt ge u bevrijden?" vroeg hij. „Ja," antwoordde ze. „Waar? Hier of in den boom?" (Hiermede was de groote heilige boom bedoeld, die het schrijn overschaduwde.) „In den boom!" zeide ze en zat weinige oogenblikken later in de hoogste takken, toen de haar volgende knaap nog onder aan den boom stond. „Wilt ge u bevrijden?" vroeg hij. „Neen," riep ze, „ik wil niet." „Dan zal ik naar boven komen en u weer met den bezem slaan." „Neen!" kermde ze toen in vreeze, „ik wil me bevrijden," en plotseling herkreeg ze haar verstand, en verschrikt om zich heen ziende vroeg ze: „Wat doe ik hier? Wie bracht me hier naar boven?", hulpeloos, angstig, zoodat men in den boom moest klimmen om haar naar beneden te brengen. En 't meisje keerde hersteld tot de ouders terug, die de priesters ruimschoots bedachten voor deze wonderbaarlijke genezing.

* * *

Minister Dernburg's reis.

Dr. Oscar Bongard, die de geheele reis van den Duitschen minister van koloniën, Dernburg, naar Oost-Afrika medemaakte — van de veertig journalisten, die zich voor deelneming aan de reis hadden gemeld, brachten slechts zeven het tot Afrika en waren na de eerste weken nog slechts drie in het gevolg van den minister overgebleven — heeft van den tocht een belangwekkend relaas gegeven in de Deutsche Kolonial Zeitung.

Na een kort bezoek op 3 Augustus l.l. aan Dar-es-Salam, de hoofdstad van Duitsch Oost-Afrika, werd naar Zanzibar gestoomd, waar de heer Dernburg zijn opwachting bij den Sultan maakte, en verder naar Mombasa, om van hier per spoor, langs de Engelsche Oeganda-lijn, het meergebied te bereiken. De trein voerde de reizigers eerst naar Nairobi, de hoofdstad van Britsch Oost-Afrika, waar de heer Dernburg gast was van den gouverneur Hayes Sadler, en verder tot het eindpunt, Port Florence, aan het Victoria-Nyanza, welk meer eerst werd overgestoken naar Entebbe, de hoofdstad van het Oeganda-protectoraat, vanwaar dan de reis over het meer naar het Duitsche Bookoba werd ondernomen, en daarop naar Moeansa, vanwaar de safari of marsch te voet naar Tabora werd aangevangen. Na een kijkje te Tabora keerde het gezelschap langs een anderen weg naar Moeansa terug, om weder over het Victoria Nyanza en den Engelschen Oeganda-spoorweg de kust te bereiken, waarna een bezoek gebracht werd aan het Oesambara-district, de streek der Duitsche landbouwondernemingen. — Hierna kwam Sadani aan de beurt, waar proeven met de katoencultuur worden genomen, na welk bezoek de heer Dernburg den 9en October l.l. weder te Dar-es-Salam aankwam, vanwaar hij, na nog langs den nieuw aangelegden spoorweg tot Morojoro, het voorloopig eindpunt der ruim 200 kilometers lange baan, te zijn gereisd, den 13en daaraanvolgende de terugreis naar Duitschland aanvaardde.

Dr. Bongard gaf als zijn indruk weer, dat de heer Dernburg werkelijk meer heil zag voor de ontsluiting van het land in de ontwikkeling der inlandsche bevolking, naast de opening van het land door spoorwegaanleg, dan in de aanmoediging van het Europeesche landbouwbedrijf. Il y a de quoi, naar 't schijnt, wanneer men Dr. B. als volgt eenige indrukken van zijne reis ziet weergeven:

„Te Tabora moesten wij vernemen, dat gewetenlooze arbeiderwervers, ten einde arbeiders voor de plantages en Oesambara te bekomen en hunne provisie te verdienen, heele dorpen plat brandden en de mannen gebonden naar de kust gebracht hadden. Het gevolg was, dat duizenden naar Britsch gebied uitweken. „Wat kost de kleine os?" met een handgebaar, dat het voorhouden van een pistool markeert, is een in de kolonie gebruikelijke spreekwijze, die uit het leven gegrepen is en het optreden van gewetenlooze veehandelaars kenteekent, die eigenlijk veeroovers waren en meerdere malen aanleiding gaven tot ernstige onlusten. Roeanda werd te zijner tijd, wegens het schaamteloos optreden, of duidelijker gezegd, wegens de schaamtelooze rooverijen van deze veehandelaars, bij wie het op moord en doodslag niet aankwam, voor den handel gesloten en zal nu eerst weder geopend worden.

„Te Sjirati overtuigde zich Dernburg, met welke middelen een planter het verstaan had, om de negers voor den arbeid te pressen tegen een dagloon van 8¼ pfennig of 5 centen. Ook hier was uitwijking naar Britsch gebied het gevolg.

„Hoe dikwijls heb ik vroeger en helaas ook nu weder op deze reis gezien, dat Europeanen den negers, die een of andere waar te koop boden, een prijs boden ver beneden de waarde, en dan, wanneer de zwarte zijne waar niet geven wilde, dezen wegens zoogenaamde onbeschaamdheid en overvragen zoolang mishandelden, tot hij uit angst en van pijn zijn waar verkocht of wel schonk.

„Dat tegen zulk een behandeling front moet worden gemaakt, spreekt van zelf. Het ware niet alleen onmenschelijk, die toe te laten, maar wij zouden daardoor onlusten en ontvolking in de hand werken. Maar ook, afgezien van deze grove misstanden, is bij ons de stok veel te gauw bij de hand."

Wanneer men zich nu herinnert, dat de planters van Oesambara toch nog klaagden over het gebrek aan arbeidskrachten en van minister Dernburg maatregelen verwachtten, om de „luie negers" aan het werk te zetten ten hunnen behoeve en hierbij vooral het oog hadden op de Oenyamwesis, moet men nu nog Dr. Bongard hooren gewagen van den toestand in de door die lieden bewoonde streek.

„Wie eens in Oenyamwesi, ter zijde van de karavanenstraat, een der nette boerenhofsteden heeft betreden, wie eens gezien heeft, hoe de lieden reeds bij zonsopgang met den veldarbeid beginnen, en wie eens den rijkdom aan vee dier streken heeft leeren kennen, die spreekt niet meer lichtvaardig generaliseerend van de indolentie der inboorlingen."

Men kan zich voorstellen, dat een verantwoordelijk minister onzer dagen er niet de hand toe leenen wil, om eene reeds bestaande economische ontwikkeling onder de inboorlingen te fnuiken ter wille van een handvol planters, die hunne arbeiders met vijf centen daags zouden willen afschepen.

Op Dernburg's program staat nu, naar luid van courantenberichten, ten aanzien van Oost-Afrika, de doortrekking van de lijn Dar-es-Salam—Morogoro tot Tabora, van den Oesambara-spoorweg tot den Kilimandsjaroe, waar in het spaarzaam bevolkte Meroe-gebied reeds 700 Europeesche kolonisten als kleine landbouwers zijn gevestigd, en de bevaarbaarmaking van de Roefidji en Oeranga, voor welke werken een bedrag van 150 millioen marken — over een tijdvak van 10 tot 15 jaren te verdeelen — wordt noodig geacht.

* * *

Weer 'n Engelsch oordeel over den Congo.

Luitenant Boyd Alexander van het Engelsche leger, die een onderzoekingstocht maakte dwars door Afrika tusschen Niger en Nijl, heeft het verhaal van die reis gegeven in een onlangs verschenen geschrift en liet zich daarin als volgt over den Congo uit:

„Ik kan den Congo niet verlaten zonder eenige woorden te zeggen over de quaestie der gruwelen. Het is mij geenszins aangenaam een gevoelen uit te spreken, rechtstreeks tegenovergesteld aan dat van vele mijner, met humanitaire denkbeelden bezielde landgenooten, maar mijn overtuiging dwingt mij er toe. Het werk van den heer Morel lezende, was ik ontzet over de gruwelen, die hij daarin heeft beschreven. Nu ik met eigen oogen den toestand heb gezien, zou ik te kwader trouw zijn, zoo ik niet zeide, wat ik weet; overigens zou mijn stilzwijgen verkeerd kunnen worden uitgelegd. Mijne metgezellen en ik bevonden ons in exceptionneele omstandigheden, om de uitwerking van het Belgisch bestuur op de inboorlingen te bestudeeren. Wij, José Lopez en ik, hebben een heel jaar vertoefd in de caoutchoucstreek, en hoezeer we met het hoofd van elk dorp, dat wij doortrokken, ons onderhielden, hebben we van geen enkel geval van wreedheid gehoord; bovendien hebben de mededeelingen van Gossling — een ander Engelsch officier — onze eigen ondervinding bevestigd. De Congoleesche hydra is dood."

Dat laatste denkt de heer Boyd Alexander maar, want men gelooft in onze dagen niet den serieuzen onderzoeker, die zegt wat hij zag, maar veeleer den charlatan of marktschreeuwer, die de hardroerendste tafereelen uit z'n duim zuigt, vooral wanneer daarbij als voor Engeland het geval is, die fantasietjes in dienst van het eigenbelang opgeld kunnen doen.

Intusschen is men, dit even in 't voorbijgaan, in België zoover met de Congo-quaestie gevorderd, dat, zooals reeds in de dagbladen werd vermeld, het tractaat betreffende de overneming van den Congostaat ter goedkeuring aan de Kamer werd overgelegd.

* * *

Bureau-uren en verloven.

Bij een verordening van den 26n Augustus l.l. werd de regeling van den Philippijnschen civielen dienst vastgesteld, waarin betreffende de vorengenoemde onderwerpen het volgende werd bepaald.

De voor alle bureaux en kantoren van den Philippijnschen civielen dienst vereischte bureau-uren zullen bij besluit van den gouverneur-generaal worden vastgesteld, maar niet minder mogen bedragen dan zes en een half uur daags, den lunchtijd niet inbegrepen en Zon- en feestdagen uitgezonderd, met dien verstande, dat indien de aard der werkzaamheden of de belangen van den openbaren dienst zulks vereischen, de bureau- of kantoorchef ook op Zon- en feestdagen de diensten van zijn ondergeschikten, zonder extra-toelagen, tenzij bij de wet anders is vastgesteld, kan verlangen, en met dien verstande, dat de gouverneur-generaal bij besluit het aantal bureau-uren op Zaterdagen tot vijf kan terugbrengen. Voorts zijn de bureau- en kantoorchefs niet verplicht zich aan die uren als maximum vast te houden, maar kunnen zij, indien de belangen van den dienst dit eischen hunne ambtenaren boven dien tijd aan het werk te houden, wat de gewone werkdagen betreft; op de Zaterdagen staat het ter hunner beoordeeling of zij den winkel kunnen sluiten, voordat de volle vijf uren zijn verstreken.

Wat de verloven aangaat, vormt het systeem een vrij ingewikkeld probleem voor den gouverneur-generaal of de betrokken, tot het verleenen van verlof gemachtigde departements-chefs. Na twee of meer jaren voortdurenden, trouwen en bevredigenden dienst heeft de ambtenaar recht op een verlof, met behoud van vol traktement, van 20 tot 35 dagen—naar gelang van het traktement van den betrokkene, waarbij het hoogste traktement de hoogste rechten verschaft — voor elk volbracht geheel dienstjaar. Voor de reis naar de Vereenigde Staten

of eenig ander land, waar het verlof mag worden doorgebracht, wordt heen en terug een tijdvak van 60 dagen op half traktement toegestaan, waarvan de betaling geschieden zal bij terugkeer in dienst. De kosten der heenreis worden niet, die der terugreis wel vergoed.

Zulke verloven worden eens in de drie jaren hoogstens toegestaan, maar men kan zijn recht op verlof ook op laten loopen, doch mag, te rekenen van af 1 Januari 1905, niemand meer te goed hebben dan het recht op verlof voor vijf jaren onafbroken dienst.

Voor de onderwijzers is op dat recht een uitzondering gemaakt. Dezen kunnen, doch niet meer dan eens in de drie jaren den vacantie-tijd met behoud van vol traktement in de Vereenigde Staten of elders doorbrengen.

Het besluit bevat geen bepalingen omtrent een, wegens ziekte toe te kennen verlof, dan alleen voor zooverre het ziekten betreft, tengevolge van verwonding of gebreken in de uitoefening van den dienst verkregen. Aan ambtenaren, die uit zulken hoofde voor verlof in aanmerking komen, kan dit, in mindering of ter vervanging van het recht op verlof, voor den tijd van hoogstens zes maanden worden verleend.

Dat hierbij wel degelijk sprake is van een recht, blijkt uit de bepaling, dat, indien ambtenaren komen te overlijden, het bedrag van het traktement voor den duur van het verlof, waarop zij op het tijdstip van overlijden recht verkregen hadden, aan hunne erfgenamen zal worden uitgekeerd.

* * *

Engelsche humanitairen.

Het laatste snufje van Engelsch humanitairisme, dat zich tusschen de bedrijven door ook met de eigen koloniën occupeert en daar bv. tegen 't opium te velde trekt, om straks te merken, dat 't aan koning Alcohol, cocaïne, morphine en diergelijke den weg heeft bereid, is wel de memorie onlangs door het Indisch humanitair comité aan den minister voor Indië, Morley, ingediend, waarin het, naar aanleiding van de voorgenomen oprichting van een nieuw Instituut Pasteur, de Engelsch-Indische regeering beschuldigt van onrechtvaardigheid, door aan Indië deze verfoeide plaatsen van pijniging op te dwingen, en verklaarde, dat bij zooveel ontstemming er een ernstig gevaar bestond, de gevoelens en wenschen van Indische burgers te kwetsen.

Wel verre dat de beide bestaande instellingen de gevoelens der inlandsche gemeente als geheel zouden kwetsen, treft men de inlanders in steeds grooteren getale onder de patiënten aan, die daar voor de vreeselijke hydrophobia genezing zoeken, welke zij tevoren niet konden vinden.

„Velen — schreef de Times of India — zouden wel de juiste samenstelling willen weten van een lichaam in Londen, dat zich het Indisch humanitair Comité noemt? Het is in Chancery Lane gevestigd, maar het komt ons voor, dat Tooley-Street eerder daarvoor in aanmerking zou komen."

Wij vermoeden, dat zich in Tooley-Street een gekkenhuis bevindt, ontegenzeggelijk de meest geschikte plaats voor zulke voor de samenleving gevaarlijke lieden.

Repliek op Ingezonden stuk.

Atjehers zijn geen Koreanen enz.

Ik kan niet ontkennen met stomheid te zijn geslagen, toen ik het allerzonderlingst ingezonden schrijven van den heer W. Bosch in 't vorig nummer van dit blad onder de oogen kreeg.

Hierin wordt mij verweten in de rubriek Van Vreemde Koloniën de ontwikkeling van Formosa door de Japanners aan Nederland ten voorbeeld te hebben gesteld in het nummer van 22 Nov. ll. van dit blad.

Ik schreef woordelijk:

„Het heeft niet kunnen nalaten eenige bevreemding te wekken, de ontwikkeling van Formosa door Japan bij het Atjeh-debat, aan Nederland te zien ten voorbeeld gesteld,"

deelde daarop mede, hoe de Japanners op Formosa huishielden en vroeg daarop:

„De ontwikkeling van Formosa door Japan! Is dat nu een voorbeeld, aan Nederland te stellen ?",

om te besluiten met de conclusie, dat navolging van zulk voorbeeld zou leiden tot:

„eene consequentie zoo wreed, dat wij geneigd zijn aan te nemen, dat hier slechts een scherts beoogd werd."

En nu dicht de heer B. zoowaar mij het vaderschap toe van dit door mij afgetuigde voorbeeld, om me de les te lezen o.a. met de eigen motieven, die ik zelf daartegen aanvoerde.

Kan 't nog meer absurd? 't Is om van te proesten, om dan den heer B. mij, die juist om zulke wreede consequentie het gestelde voorbeeld toeschreef aan een scherts — of lugubere kortswijl, gelijk ik den 14en te voren schreef — te zien voorhouden:

„Het uitroeien der Atjehsche bevolking, het immoreele van dezen maatregel daargelaten, verdient ook geen aanbeveling."

Ten vervolge op dien aldus op gebrekkige lezing gebaseerden zonderlingen aanval, komt de heer B. ook te spreken over mijne stelling, in het nummer van den 14en Nov. ll. opgeworpen:

„Ja de guerilla is wreed en moet wreed zijn, wil men zich het succes verzekeren."

Ook hier blijkt den heer B. te zijn ontgaan, dat ik wel degelijk onderscheid maakte tusschen noodzakelijke en noodelooze wreedheid, en dat de door mij aangehaalde voorbeelden van het voeren der guerilla door andere natiën slechts moesten strekken om tot versterking van het betoog aan te toonen, dat men ook dáár niet aan de noodlottige consequentiën der guerilla wist te ontkomen, zonder het succes in de waagschaal te stellen.

Het geldt hier dus niet: „Als een ander steelt, mag ik ook stelen," maar: „waar een ander moet slaan, om niet te worden doodgeslagen, kan ik er ook niet buiten."

Waar men nu de publieke opinie ziet bewerken, om niet alleen tegen de noodelooze, maar ook tegen de noodzakelijke wreedheid der guerilla front te maken, meende ik hiertegen te moeten opkomen, waar indien — en alle schijn is er voor, dat 't zoo worden kan — het geloof aan de mogelijkheid van een „humanitaire guerilla" hier vasten voet zou krijgen, daarmee ook de mogelijkheid voor Nederland om een guerilla tot een goed einde te brengen een illusie zou zijn geworden.

„Krachtig optreden," schrijft de heer B., „behoeft geen wreed optreden te zijn."

Ik ben dit niet met hem eens, waar elke oorlogshandeling wreed is, en hoeveel te meer dus niet een krachtig optreden in een guerilla, die het voorschrijven van hoogerhand van uitzonderingsmaatregelen o.a. in 't belang van de veiligheid der eigen troepen gebiedend vereischt met de gevolgen daarvan.

Dat, hierop te wijzen en geenszins het goedpraten van „verachtelijke wreedheden" het doel was van mijn betoog, zal den meesten lezers wel niet zijn ontgaan, zooals het den heer B. ontging, dien ik in gemoede den raad geef, om zich beter te oriënteeren vóór het leveren eener critiek, welke als hier bij vergelijking met hetgeen ik 14 en 22 November ll. schreef, den zeer zeker onbillijken indruk maakt eener opzettelijke verdraaiing mijner woorden, welken opzet ik bij den heer B. niet kan noch mag onderstellen.

Ik vertrouw alsnog van den heer B., dat hij, na aandachtiger lezing van hetgeen ik 14 en 22 Nov. l.l. schreef, tot de erkentenis zijner dwaling zal komen, en zal moeten toegeven, dat wat ik schreef neerkwam op het volgende:

Men volge ten aanzien van Atjeh niet het ten onrechte aangeprezen voorbeeld der Japanners op Formosa, dat in zijne consequentiën zou leiden tot uitroeiing der Atjehsche bevolking *); men houde vast aan een krachtig optreden tegenover de verzetselementen, en bedenke wel, dat, waar noodelooze wreedheid daarbij nimmer geheel zal kunnen worden voorkomen, hoezeer ze ook, waar gebleken, moet worden gestraft, evenals elke oorlog, ja, meer nog dan iedere andere oorlog, de guerilla steeds wreed is en moet zijn, wil men zich het succes verzekeren **); maar, waar dat optreden der militaire macht zoo voor de vestiging van ons gezag als voor de afdoende bescherming der gezeten bevolking moet strekken, legge men vooral den nadruk op de maatregelen, in 't belang der economische welvaart dier bevolking te treffen, opdat een einde kome aan 't gemis van of dan toch slechts in hoogst geringe mate voorhanden nuttig effect van ons bestuur voor de rustige bevolking dier streken ***) en deze aldus voor ons gewonnen worden, terwijl zal moeten worden getracht den penangschen invloed op den gang van zaken in Atjeh voor ons ten goede te doen keeren.

*) K. W. 22 Nov.
**) K. W. 14 Nov.
***) K. W. 14 Nov.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 8 November 1907.

Civiel Departement.

Verleend: wegens langdurigen dienst één jaar verlof naar Europa, aan den controleur bij het B. B., W. K. H. Ypes.

Ontslagen: op verzoek, eervol, de ass. res. van Bandoeng, R. A. Maurenbrecher; de klerk bij het post- en telegraafkantoor te Semarang, mej. L. A. J. van der Voort.

Benoemd: bij de landelijke inkomsten enz. tot inspecteur, F. P. Sollewijn Gelpke.

Belast: bij id met de waarneming der betrekking van adj.-inspecteur, de controleur bij het B. B., N. M. C. Verwey Mejan.

Ontslagen: de panghoeloe besar van Kota Baroe laras Pasaman, Si Alam Mara galar Datoe Sinaro en de panghoeloe kapala van Lansap Kadap, laras van dien naam, Si Tapa galar Datoe Garang; als lid van den priesterraad te Poerwakarta, Raden Hadji Mardjoehi.

Militair Departement.

Bevorderd: bij het wapen der infanterie tot luit.-kolonel, de majoor C. Smith; tot majoor de kapiteins J. F. H. Bontenakel, J. G. F. Bernelot, Moens en H. J. van Bremen; tot kapitein de 1e luitenant D. Bakker;

bij het wapen der artillerie, tot majoor de kapitein G. C. A. Dijk; tot kapitein de 1e luitenants H. Cramwinckel en J. Barrau.

* * *

Uit de Javasche Courant van 12 Nov. 1907.

Civiel Departement.

Verleend: wegens langdurigen dienst, één jaar verlof naar Europa, aan den ass.-resident J. P. J. Barth.

Ingetrokken: de benoeming van den ass.-resident van Krawang, H. Rijfsnijder; tot ass.-resident van Buitenzorg.

Gesteld: ter beschikking van den Alg. Secretaris, met aanstelling tot burg. ambtenaar, A. Bagehus.

Benoemd: tot lid van den gemeenteraad van Kediri, Mr. J. Luijke Roskott; tot ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten, C. M. A. Nunes en J. J. Vorderman;

bij de wees- en boedelkamer te Semarang, tot 2n commies J. G. L. M. Gosenson; tot commies-boekhouder H. A. L. Gossiaux.

Ontslagen: op verzoek, eervol, de wedono van Kangean, Soemenep, Raden Singonegoro.

Benoemd: tot wedono van Tegalredjo, Raden Mertoamidjojo; van Pringsoerat, Mas Joedoprawiro alias Mas Tjondrowirjo;

tot inlandsch officier van justitie bij den landraad te Mataram, Raden Kartowihardjo.

Geplaatst: in de residentie Djambi, de burgerlijke ambtenaar A. Ph. van Aken; in de residentie Bantam, C. H. H. Snell.

Militair Departement.

Bevorderd: bij het wapen der artillerie tot kapitein de 1e luitenant C. P. Marttherus; tot 1en luitenant de 2e luit. G. W. R. Rutten; tot magazijnmeester der 2e klasse (1e. luitenant), de magazijnmeesters der 3e klasse F. H. W. Schill, A. Hennekam en G. W. Roerdinkholder.

Inhoud Tijdschriften.

De Indische Gids. December 1907.

Proeve eener positieverbetering van den Europeaan-soldaat in het Indische leger, ook in verband met den achteruitgang der werving, door V. J. v. Marle. — De jongste volkstelling op Java en enkele van haar uitkomsten, door J. E. de Meijier.— De beteekenis der Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool voor ons Indisch bestuursstelsel, door J. Sibinga Mulder. — De positie der vrouw in de Minahassa, door M. H. Schippers. — Een vereeniging van inl. ambtenaren en aanzienlijken te Temanggoeng. — Rechtspraak op Celebes, door Mr. J. C. Kielstra. — Varia: Voorstellen der Welvaartcommissie in zake Vervoerwezen. — Maandelijksche revue van brochures en van tijdschrift- en dagbladartikelen. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. — Naar 't Zuiderstrand, door F. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller. — Financieel overzicht.

* * *

Vragen van den Dag. December 1907.

De Nederlandsche taal op de benedenwindsche eilanden onzer kolonie Curaçao (slot), door J. A. Snijders. — De voeding in Nederlandsch O.-Indië. Een sociaal-economische beschouwing (slot), door P. Adriani.

* * *

Weekblad voor Indië. 1907 No. 29.

Caoutchouc, caoutchouc, door M. van Geuns. — Brieven uit Patria, door Jan Willemsz. — Een vorstelijke banneling, door J. E. Jasper. — De nieuwe resident van Bezoeki, met foto, door M. v. G. — De tweede Pakan Malam te Fort de Kock (21—29 Juni 1907), met foto's, door L. C. Westenenk. — Het Pasir-Gambir-comité, met foto. — Tosari (Aanteekeningen en herinneringen van een ziekteverlofganger), vervolg. — Indrukken van den dag, door Corax. Enz.

* * *

De Indische Mercuur. 10 Dec. 1907. No. 50.

De plantengroei van Suriname, door Dr. A. Pulle. — Het meten van hout, door A. H. B. — De opkoop van suikerriet. — Katoenoogst 1906-07 in de Vereenigde Staten. — Jute-cultuur, handel en industrie in Bengalen. — Djocjasche Landhuurders vereeniging. — Een zaaimachine voor tabakszaad. — Kunstmatige droging van tabaksbladen in de droogschuren. — Kultuurberichten. — Verslagen van Maatschappijen. — Kleine mededeelingen. Enz.

INDISCHE VENDUTIE

Malakkastraat 74,
Den Haag.

Is het Soliedste Adres voor hen die KOMEN om zich te installeeren en voor hen die hun Inboedel 't voordeeligst van de hand wenschen te doen, zonder kosten voor den inzender.

Bergplaats voor Inboedels.

Verhuizingen en Transporten.

GEOPEND van 9 tot 5 uur.
(Zondags gesloten.)

Brückel Mutzenbach,

Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
's-GRAVENHAGE.
Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

Pension Büchner.

Laan van Meerdervoort 198,
hoek PERPONCHERSTRAAT - DEN HAAG.
Logies te verkrijgen
per maand, per week en per dag.
Volledige Badinrichting in huis.

A. SCHARENBERG.

Hofleverancier.

GROOTSTE KEUZE
Thee- en Presenteerbladen,
Theeserviezen,
Koffiestelletjes, Bouilloirs,
enz. enz., enz.
's-Gravenhage, Hoogstraat 15.

TOKO BAHROE

van Kinsbergenstraat 126.
bij de Prins Hendrikstraat. :-:
Telephoon 4796, DEN HAAG.

Het beste en soliedste adres voor de Indische familiën.

Verzendingen door geheel Nederland en Europa. :=:

Per laatste stoomer „DE GEDÉ" ontvangen:

De echtte **Kroepoek oedang** roode vischjes, **rechtstreeks uit MAKASSAR, petis-oedang** van Sirdhoardjo, **gandaria assin, mie, goela djawa, Ketjap-Benteng, klapperolie van Tjiammis, sirie van Tangerang, trassie oedang** per rol, **tempé**, de echtte **tepoeng sago-aren, Telor troeboek**, enz., al deze soorten zijn eerste qualiteit.

Deze zaak is geen filiaal en heeft geen filialen, of succursales.

Directe aanvoer uit Nederlandsch-Indië.

Minzaam aanbevelend

W. BARNAS & DIEMERS, Importeurs.

Levensverzek. Mij. Arnhem,

Maatsch. Kap. Eén millioen gulden (volteekend)
sluit levensverzekeringen en lijfrenten op
bijzonder gunstige verzekeringsvoorwaarden en tegen lage premiën.
Bijkantoor te Batavia: KALI BESAR.

INDUSTRIEËLE INRICHTING

tot het vervaardigen van alle soorten Riet-, Bamboe-, Manden- en Witwerken, alles eigen fabrikaat.

CARTESIUSSTRAAT 76

N.V. Electrische Drukkerij

„Luctor et Emergo"

Amalia van Solmsstraat 2-4,
Telephoonn. 4424 :=: Den Haag.

J. S. DIJKHOFF,

Den Haag -:- Mauritskade 83
Telef. Interc. 4212.

Koopt en verkoopt Effecten, vreemd Geld, verzilvert Coupons, opent Rekening-Courant tegen onderpand, incasseert Wissels en Kwitantiën.

Vacant.

DEN HAAG.
-:- Pension -:-
ZORGVLIET
6 Gr. Hertoginnelaan
H. W. G. ROOSEBOOM.

Een oude bes

te WIJN is onze keurige, zuivere, rechtsstreeks aangevoerde .. ..

SAMOSWIJN

.. .. (rood of wit). .. ..

Prijs per flesch . . . f 0.70
Per anker van 45 flesschen f 30.—

Vraagt onze hoogst interessante
-:- Uitvoerige Prijscourant. -:-

BRENDEL & ZOON,

DEN HAAG—NIJMEGEN.

DEN HAAG: Zoutmanstraat b/d. v. Speijkstraat.
TELEFOON No. 4905.

WIJNHANDEL - LIKEURSTOKERIJ
Opgericht Ao. 1829.

Alle bestellingen, ook de kleinste, worden met de grootste zorg uitgevoerd en met den meesten spoed franco aan huis bezorgd. Porto wordt vergoed. **(Telefoon 4905).**

10 % DIVIDEND.

No. 51 Donderdag 19 December 1907 7de Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

Orgaan der Vereeniging

Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang.

OOST EN WEST

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden Den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f1.50 tot f.— 'sjaars, (voor Indië en het buitenland minstens f2.50).

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van BOEATAN:

Voor het naderend Kerstfeest kunnen wij niet nalaten, wederom de aandacht van alle belangstellenden te vestigen op onze verkooplokalen van Ned. Oost- en West-Indische kunstnijverheid en huisvlijt Heulstraat 19, waar tal van mooie geschenken voor den Kerstboom te vinden zijn, in verschillende prijzen.

Komt en ziet!

II. Van de Commissie tot verspreiding van populaire kennis omtrent Oost- en West-Indië:

Behalve de heeren W. O. J. Nieuwenkamp, woonschip Edam, en F. Almerood, Cruquiusweg 8 Amsterdam, heeft ook de heer T. J. Bezemer, leeraar aan de Rijks Hoogere Land- Tuinen Boschbouwschool te Wageningen, zich bereid verklaard, een voordracht te houden. Als één der onderwerpen, door hem te behandelen, gelijk hij dat ook voor het Aardrijkskundig Genootschap te Amsterdam op 25 Febr. 1908 zal doen, geeft hij op: De Bevolking van Java.

Zeer beknopte historische inleiding ter verklaring van de eigenaardige plaats, die Java in den Archipel inneemt.

Kleeding, woning en karakter der Javanen.

Huiselijk leven en middelen van bestaan.

De Javaansche dessa — dorp, gemeente — als middelpunt van het maatschappelijk leven.

Godsdienst, Kunst, Taal en Litteratuur.

Korting op Pensioenen.

Beknopt Verslag van het verhandelde op de Vergadering van Dinsdag 10 December l.l. in de leeszaal van „Oost en West", Heulstraat.

Nadat de vergadering den heer Wiessing, van wien de oproeping was uitgegaan, had verzocht de leiding op zich te nemen, hield deze een lezing over het z.i. onbillijke en ondoeltreffende van de artikelen 24, 25 en 26 van de Wet op de Pensioenen der Ned. Burgerl. Ambtenaren. Het slot van die lezing was:

„De vraag zal dus beslist worden: of de Rijks Wetgever, die nooit de Indische pensioenen heeft willen vaststellen, waarover indertijd zooveel bij de Indische Officieren te doen ge/weest is, thans in een artikel van de wet op de Nederlandsche pensioenen, een korting moet blijven voorschrijven op de door den Koninklijken Wetgever vastgestelde en op de nog vast te stellen pensioensbepalingen?

Ik stel mij voor om, na eventueel debat, over een drietal vragen de beslissing van deze Vergadering te verzoeken:

1e. Vindt de Vergadering het al of niet gewenscht, eene commissie te benoemen, die in opdracht heeft, zich per rekest te wenden tot de 2de, casu quo ook tot de 1e Kamer der Staten-Generaal, om te protesteeren tegen iedere korting op eenmaal wettig toegekende pensioenen?

2e. (Bij toestemmend antwoord op de 1e vr.). Vindt de vergadering het gewenscht, dat de bedoelde commissie in overleg trede met het bestuur der Nederlandsche Pensioen-Vereeniging, of een andere gelijksoortige Vereeniging?

3e. Vindt de vergadering het gewenscht, eene commissie te benoemen ter voorbereiding eener Pensioen-Vereeniging voor Indische landsdienaren?

Bij het nu volgende debat kwamen vooral de practische opmerkingen van den heer B. J. F. Varenhorst, resp. lid en president van een tweetal Nederl. Pensioen-Vereenigingen, der vergaring zeer te stade. De eerste vraag en daarna ook de tweede, werden met algemeene stemmen met „ja" beantwoord. Het zou wenschelijk zijn, dat het rekest uitging van de vereeniging Oost en West en de Vereeniging van Leeraren aan de Openbare Middelbare Scholen te Amsterdam. Voor deze laatste Vereeniging trad de heer Varenhorst als gemachtigde op.

Omtrent de derde vraag werd besloten, dat het hoofdbestuur van de Vereeniging „Oost en West" zou worden verzocht om òf zelf op te treden als bestuurder van eene Pensioen-Vereeniging voor Indische Landsdienaren, met een permanente Commissie van Voorlichting, òf zijn bijstand te verleenen tot het propaganda maken voor de oprichting van zulk eene Vereeniging.

Tot leden van de commissie, bedoeld in de eerste vraag, werden benoemd mevrouw N. v. Zuylen Tromp, de heer B. J. F. Varenhorst en de heer M. J. Wiessing. Die commissie zou zoo mogelijk, ook bij enkele leden van de 2de Kamer de zaak mondeling bepleiten. Kon het principe niet gered worden, misschien ware het kortings-systeem dan toch nog wel ten gunste van de gepensioneerden te wijzigen.

Aan die laatste opdracht is voldaan door mevrouw Van Zuylen-Tromp en den heer Wiessing; de heer Varenhorst was door drukke ambtsbezigheden verhinderd.

Hieronder volgt de inhoud van het rekest, waarmede deze zaak, althans voorloopig, is afgedaan.

's-Gravenhage, 12/12 '07.

Aan de Tweede Kamer
der Staten-Generaal.

Geven met verschuldigden eerbied te kennen,

Het Bestuur der Vereeniging „Oost en West", waarvan de Statuten zijn goedgekeurd bij Kon. Besluit van 28 Februari 1903, no. 8, en

Het Bestuur van de Vereeniging van Leeraren aan de Openbare Middelbare Scholen te 's-Gravenhage, waarvan de Statuten zijn goedgekeurd, laatstelijk bij Kon. Besluit van 14 Februari 1905, No. 36,

dat, bij de behandeling van het Wetsontwerp „Wijziging van Art. 24 der Burgerlijke Pensioenwet", in de Memorie van Antwoord van den Minister van Financiën de volgende zinsneden voorkomen ter motiveering van het behoud van het beginsel der korting op pensioenen:

„Het stelsel van korting acht hij (de Minister) in beginsel juist. Pensioen wordt verleend wanneer ouderdom of gebreken voor den ambtenaar een beletsel zijn om zijn ambt naar eisch te blijven vervullen; maar dan is het ook rationeel, dat, bijaldien een gepensionneerde later toch nog in staat blijkt te zijn eene bezoldigde Staatsbetrekking te bekleeden, zijn pensioen, zoolang hij die tweede functie waarneemt, al naar gelang hij in dat ambt hooger of lager wordt gesalarieerd, in zijn geheel of voor een deel wordt ingehouden",

dat requestranten meenen de juistheid van die stelling in hare algemeenheid beslist te mogen ontkennen;

dat toch tal van ambtenaren in Indië, op wie door art. 25 ook de korting, in art. 24 voorgeschreven, toepasselijk is, in de volle kracht van hun leven gepensionneerd worden;

dat, al ware de opvatting van den Minister juist, ook dan nog die korting alleen gerechtvaardigd wezen zou, indien het pensioen ware toegekend, gelijk dit bij particulieren wel geschiedt, als een geschenk van den werkgever, dus zonder dat daarop bij indiensttreding gerekend is en zonder dat er, gelijk in den Staatsdienst, een bijdrage voor gevorderd is;

dat zij vermeenen, dat nòch ergens in de wet nòch in eenig dienstverband, de opvatting van den Minister steun vindt;

dat, naar hunne bescheidene meening, het pensioen niet anders te beschouwen is dan als een deel van de beloning voor den arbeid, als een uitgesteld traktement, dat met uitzondering misschien van pensioenen, verleend volgens art. 30 van de Nederlandsche Burgerlijke Pensioenwet;

redenen, waarom zij Uwen Kamer eerbiediglijk verzoeken, het aanhangige wetsontwerp niet aan te nemen en Z. Exc. den Minister van Financiën uit te noodigen, een nieuw ontwerp van wet in te dienen, waarbij behoudens misschien eene enkele uitzondering, alle korting op pensioenen komt te vervallen.

Hetwelk doende enz.,

(volgen onderteekeningen).

Koloniale Praatjes.

Financiëele zelfstandigheid van Nederl.-Indië.

Onder de talrijke, bij het einde der vorige zitting van de Staten-Generaal nog onafgedane wetsontwerpen, waren, uit koloniaal oogpunt beschouwd zeker wel, die, betrekking hebbende op het in hoofde dezes genoemde onderwerp van het allerhoogste belang, en het is ongetwijfeld, waar de gevoelens daaromtrent nog al verdeeld blijken, niet van belang ontbloot, dat een, in deze materie zoo gezaghebbende stem als die van professor J. de Louter, in de December-aflevering van De Gids, haar gewicht in de schaal legde, opdat deze moge overslaan naar die zijde, waar het werkelijk belang van Indië en daarmede ook van Nederland moet worden gezocht.

Na in algemeenen zin zijne ingenomenheid te hebben betuigd met de ingediende wetsontwerpen, wijst de schrijver aan, op welke gronden deze ingenomenheid berust, op welke gronden tevens de hierbij aangegeven koers bepaaldelijk aan Nederland voorgeschreven wordt.

Het besef, merkt de heer de Louter op, dat de groote politieke en economische voorrechten, die het bezit van koloniën nog steeds verleent, worden opgewogen door ernstige plichten jegens de koloniën, heeft schier overal wortel geschoten en is een gemeenschappelijke overtuiging geworden van alle staatkundige partijen in West-Europa.

Hoe dat besef zich elders practisch uit, toont hij aan uit de inrichting van het bestuur en de rechtsverhouding tot het moederland in andere europeesche koloniën, waarbij hem de engelsche koloniën in hare onderscheidene ontwikkelingsstadiën van kroonkolonie tot nagenoeg zelfstandige landen inzonderheid voor oogen zweven, en hij tot den plicht besluit voor die natiën, welke zich met de leiding van andere volkeren zagen belast, om, waar deze uit zichzelve nog niet in aanmerking kunnen komen voor zelfstandigheid, ze daartoe op te leiden, zooals Engeland in Britsch-Indië deed, door Frankrijk in Indo-China gevolgd, waar nu ook de inheemsche elementen worden aangetrokken, om zich over de bestuursaangelegenheden uit te spreken.

Hoezeer de motieven, welke in hoofdzaak tot de indiening dezer wetsontwerpen leidden, van ietwat prozaïschen aard zijn, en professor de Louter wijst er elders in zijn opstel op, dat het beter ware geweest, daarmee niet zoo rondweg aan te komen — het doel is toch, de kolonie in staat te stellen, geldleeningen te sluiten voor eigen rekening zonder waarborg van het moederland, zoodat dat met het oog op de mogelijke gebeurlijkheden voor onaangename verrassingen zou gevrijwaard blijven, — treden deze natuurlijk bij de beoordeeling der voorgestelde maatregelen zelve op den achtergrond, waardoor de heer de Louter onzes inziens terecht de mogelijkheid eerst ziet geopend voor eene ontwikkeling van Indië in den door hem bedoelden geest.

De beginselen, waarop die maatregelen berusten, „zijn, schrijft hij, „juist, en hebben aanspraak op de erkentelijkheid van alle vrienden van Nederlandsch-Indië."

Die beginselen zijn dan, zooals men weet, de erkenning der rechtspersoonlijkheid van Nederlandsch-Indië — de schrijver had die om vorengenoemde reden liever in het Regeerings-reglement dan in de Comptabiliteitswet zien opgenomen, waaruit het financieele motief zoo duidelijk op den voorgrond treedt — en de vaststelling der Indische begrooting in Indië.

Het tweede vult het eerste aan, waar dit volgens den heer de Louter slechts belangrijk en vruchtbaar kan genoemd worden onder éêne voorwaarde, dat namelijk de organen, waaraan de uitoefening van dit recht van beheer en beschikking wordt toegekend, een zekere zelfstandigheid bezitten."

Deze zelfstandigheid nu ziet de schrijver gewaarborgd in de vaststelling der begrooting, den tegenwoordigen vorm, waarin „de macht of de taak van beheer zich ondubbelzinnig openbaart."

Zeer te pas merkt de schrijver hierbij op, welke voordeelen deze regeling in zich sluit:

„Vaststelling der indische begrooting bij ordonnantie belast de indische regeering met een aanmerkelijk belangrijker taak dan haar thans ten deel valt en prikkelt haar tot verhoogde krachtsinspanning en verantwoordelijkheidsbesef. Zij draagt haar een taak op, waarvoor zij, op de plaats aanwezig en zoowel wettelijk als feitelijk met indische belangen vertrouwd, oneindig beter berekend is dan de wetgever in het moederland. Zij maakt mogelijk eene tijdige afsluiting der begrooting, met inachtneming van alle bijzonderheden, welke op haren inhoud van invloed kunnen zijn. Zij verzekert inderdaad een zelfstandig beheer aan de kolonie, waaraan de wet nadrukkelijk rechtspersoonlijkheid heeft toegekend."

Hoezeer de voordeelen in 't oog springen, blijkt bij den schrijver ernstige twijfel te bestaan aan ingenomenheid der Staten-Generaal met den voorgestelden maatregel, zoo om redenen van behoudzucht ten aanzien van de, zoo lang en zoo duur verworven macht in zake zeggenschap over Indië, als wegens de meening, door sommige leden van ons parlement gedeeld, dat alle verbeteringen in Indië van den laatsten tijd aan dit zeggenschap waren te danken.

Dezen te overtuigen valt moeielijk, volgens den schrijver, die dan het volgende opmerkt:

„Veeleer moet de offervaardigheid — in zake het prijsgeven van hunne macht in deze door de Staten-Generaal — voortvloeien uit de overtuiging, dat eene volksvertegenwoordiging, bestemd om ook waar te nemen de belangen van een ander volk, dat zelfs geen enkele vertegenwoordiger in haar midden telt. Zij mist daartoe niet slechts de noodige kennis, maar nog meer de onmisbare belangstelling. Onbaatzuchtige waarneming van eens anders belangen is slechts te verwachten van hen, die in verstandelijk en zedelijk opzicht ver boven het gemiddeld peil verheven zijn. Daarom is het m.i. een naïve illusie te wanen, dat eene versterking van den volksinvloed op de Staten-Generaal m.a.w. een uitbreiding van het kiesrecht zal bijdragen om een edelmoedige en onzelfzuchtige koloniale politiek te bevorderen."

Waar nu de beginselen, waarop de voorgestelde maatregelen berusten, de goedkeuring van den schrijver wegdragen, doet deze goed er op te wijzen, dat „kalme overweging leert al spoedig, dat het nieuwe stelsel op uiterst beknopte schaal en hoogst omzichtige wijze wordt toegepast."

De gevallen toch, waarin ook onder dit stelsel in de begrootingsaangelegenheden bij de wet kan worden voorzien, wijzen er op, dat het toezicht van de Staten-Generaal geenszins denkbeeldig is, terwijl de onveranderde samenstelling van den Raad van Indië, waaraan slechts buitengewone leden van bestuurswege uit de niet-ambtelijke elementen zullen worden toegevoegd, aantoont, waarop de eerste schrede op den nieuwen weg wordt gezet.

Niet te hard van stapel loopen, ook niet om het heele stelsel wellicht in gevaar te brengen, gold hier blijkbaar voor de regeering en professor de Louter, erkennende dat alle begin moeielijk is, juicht ook dit kleine begin toe, als iets, waaruit het grootere kan voortspruiten.

Behartigenswaard achten wij den wenk van den schrijver over de rechtmatige verwondering welke de beperkte taak wekte, waarbij de medewerking der buitengewone leden wordt vereischt. Nadere toelichting verdient echter onzes inziens waar de schrijver de uitsluiting van „inlanders en Vreemde Oosterlingen" betreurt, wat de keuze der buitengewone leden van den Raad betreft. Ware het hier niet gewenscht, in algemeenen zin het onderdaanschap als voorwaarde te stellen voor zoodanige keuze, waar ten opzichte van deze quaestie eerlang eene oplossing te wachten staat?

We zouden nog gaarne verder bij deze interessante studie verwijlen, bij de ernstige, en geenszins overbodige waarschuwing tegen het overplanten van den noodlottigen klassenstrijd in Indië, maar moeten ons tot deze enkele aanhalingen bepalen, om de aandacht onzer lezers op het hier besproken artikel te vestigen, dat er toe moge bijdragen het lot dezer ontwerpen in gunstigen zin te verzekeren, opdat waar kunne worden het woord, waarmee professor de Louter zijne studie besloot:

„Aldus kan er een opvoedende kracht van Nederland uitgaan, welke Indië zal ten goede komen en Nederlandsch roem als koloniale mogendheid zal zuiveren van vroegeren blaam en verheffen in een schoonere toekomst".

Perskroniek.

INHOUD: Mr. Ed. Rijken tegen Mr. J. W. T. Cohen Stuart in *De Nieuwe Courant*. — Mr. P. Brooshoott tegen het *Handelsblad* in *De Telegraaf*. — *Blanda* tegen de Ind.-Noterissen in *De Controleur*.

In De Nieuwe Courant van 14 dezer schrijft Mr. Ed. Rijken te Leiden een ingezonden stuk:

„Eigen ervaring gedurende mijn achtjarig Landraadspresidium te Pamekasan en Sampang (Madoera)"

(Een opmerking naar-aanleiding van mr. J. W. T. Cohen Stuart's opstel in de Indische Gids van September 1907 getiteld: „Oprichting" van Inlandsche rechtsscholen in N.-I.)

De meening van den Indische Gids-schrijver aanhalende, zegt hij o.m.:

„Resumeerende a contrario, is mr. Cohen Stuart derhalve van meening, dat, zoodra de rechter in Indië de landstaal beheerscht en ook voldoende kennis van land en volk bezit, hij tijdens de berechting van de zaken, in nagenoeg alle gevallen niet alleen waarheid van leugen zal kunnen onderscheiden, doch ook in staat zal zijn, uit het voorhanden bewijsmateriaal de waarheid op te sporen en tegenstrijdigheden van het gerechtelijk onderzoek te ontraadselen.

Voorzooveel nu betreft de rechtspraak over een groot deel der inheemsche bevolking van het eiland Madoera — namelijk die in de afdeelingen Pamekasan en Sampang — moet ik evengenoemde bewering — en ik spreek in deze uit eigen ervaring, hetgeen van den schrijver niet gezegd kan worden — als geheel juist ten stelligste weerspreken. Immers van 1892 tot 1902, met onderbreking slechts van een bijna tweejarig buitenlandsch verlof gedurende de jaren 1894 t/m 1896, bekleedde ik het Landraadspresidium in genoemde twee afdeelingen, en de laatste vijf jaren leidde ik de zittingen niet alleen geheel in de landstaal, doch voerde daarin, zoo noodig, ook correspondentie.

Bovendien trokken ook het land en volk der Madoereezen ten zeerste mijn belangstelling, waarom ik — en voornamelijk door eigen onderzoek — mijn kennis ook te dien opzichte in den meest ruimen zin trachtte te verrijken. Zooals ten overvloede de vele Europeesche en Inlandsche ambtenaren, die ik in mijn dienstijd heb leeren kennen, benevens de archieven van de Algemeene Secretarie en het Departement v. Justitie te Batavia, alsmede de nummers van de Soerabaja Courant van 14 Januari 1897 en Locomotief van 12 October 1897, handelende over mijn berechting van den op 10 December 1895 in de afdeeling Sampang plaats gehad hebbenden opstand — de z. g. n. Pradjanzaak — kunnen bevestigen, durf ik dan ook te beweren, dat mijn kennis van taal, land en volk der Madoereezen — en die van de taal ook in de fijnste schakeeringen — zoodanig was als mr. Cohen Stuart voor een werkelijk goede rechtspraak onontbeerlijk acht.

En wat heb ik in die hoedanigheid van Landraadsvoorzitter ondervonden? Dat het niettegenstaande al die kennis en een zeer groot geduld zeer dikwerf een onmogelijkheid was, uit de ondervraging van beklaagden en getuigen op te maken, wat waarheid en wat leugen was.

Een bekentenis werd toch hoogst zelden door beklaagden afgelegd en geschiedde nagenoeg alleen wanneer het feit bleek verschoonbaar te zijn of niet strafbaar (art. 239 tot en met 247 Inlandsch Strafwetboek). Verklaringen van getuigen of daaruit voortvloeiende aanwijzingen waren dus nagenoeg het eenige bewijsmiddel.

Na eenige voorbeelden hiervan beschreven te hebben, komt schrijver tot het zeer begrijpelijke besluit:

„Het zal zeker geen nader betoog behoeven, dat in zaken als bovenbedoeld met waarlijk niet te ontraadselen tegenstrijdigheden, de waarheid niet was op te sporen en dus vrijspraak moest volgen. En het is mijn vaste overtuiging, dat, wie in de eerste tijden het meergenoemde Landraad-presidium moge bekleeden — hij moge een Europeaan dan wel een inlander zijn — die persoon meermalen op gevallen als door mij aangehaald, zal kunnen wijzen. Eerst een moreele en geestelijke ontwikkeling van het Madoereesche volk tot een veel hooger peil dan waarop het nu staat — een resultaat, dat zeker eerst na verloop van een groot aantal jaren zal bereikt worden — zal een verandering ten goede kunnen aanbrengen."

* * *

In De Telegraaf van 12 dezer schrijft Mr. P. Brooshooft onder den titel:

„Weggemoffelde cijfers".

„Het kan zijn nut hebben, even in het licht te stellen, hoe het „Algemeen Handelsblad" z'n

lezers een rad voor de oogen draait, om zijn idool Van Heutsz in een onverdiend gunstig daglicht te stellen.

Het geschiedde in zijn ochtendblad van Vrijdag 29 November, naar aanleiding der volgende uiting van een Indisch blad — welk, wordt niet gezegd —:

„Het is geen gezonde toestand, wanneer een begrooting van Insulinde drijven moet op de wisselvalligheden van de gouvernementsbedrijven, terwijl daarentegen de vaste uitgaven voor militaire doeleinden bijv., ieder jaar stijgen."

Hierop rekende het „Handelsblad" uit, dat minister Fock aanvankelijk slechts een nadeelig saldo van 8½ ton verkreeg; dat echter 5.56 millioen waren uitgetrokken voor „buitengewone werken en 4.73 millioen voor maatregelen in het belang van de economische ontwikkeling tezamen 10.29 millioen. Eigenlijk was dus voor extra-uitgaven 9½ millioen beschikbaar."

De schrijver is het hiermede niet eens en zegt na rationeele uitlegging:

„Alle spitsvondigheid, om te bewijzen, dat de gouverneur-generaal het Indisch deficit zou hebben doen verdwijnen, vervalt intusschen door het feit, dat, volgens aanvullings-begrootingen, die het Indisch dagblad nog niet kende toen 't zijn artikel schreef, de begrooting thans een deficit aanwijst van 5½ millioen in plaats van 8½ ton. Het „Handelsblad" erkent dit en goochelt dan toch nog weer met gewone en buitengewone uitgaven, ten bewijze, dat er een heel mooie financieele toestand is, waarop ik slechts antwoord, dat die 5½ millioen er dan toch maar eerst moeten zijn en, als men er voor leent — waarvoor het nog de vraag is of het eventueel zelfstandig verklaarde Indië, zonder garantie van Nederland, crediet zal hebben op de geldmarkt — de toekomende begrootingen voor rente en aflossing toch zeker jaarlijks met plm. 3 ton zullen worden bezwaard. De lof aan den gouverneur-generaal, dat hij door zijn belasting-opdrijving en schrapping van allerlei, voor de bevolking noodige uitgaven het evenwicht der begrooting zou hebben hersteld, is dus alvast onverdiend."

Dit was echter slechts een inleiding, want daarna vervolgt Mr. Brooshooft:

„Doch nu de door mij bedoelde wegmoffelarij. Het „Handelsblad" weet — daar het blijkbaar de na de begrooting gekomen stukken geraadpleegd heeft — dat het deficit over 1908 later nog zal moeten worden aangevuld met minstens 5 millioen wegens den oorlog op zoovele der Buitenbezittingen. De heer Van Deventer schatte deze nakomende verhooging op een goede 3 millioen — Kamerzitting 5 November — en dus het totale deficit op 9 millioen. Maar sedert — nl. 11 November — is een regeeringsstuk verschenen, waaruit wij mogen concludeeren, dat de militaire extra-uitgaven voor 1908 minstens 5 millioen zullen bedragen, daar zij voor 1906, toen de allernieuwste Timor- en Flores-expeditiën nog niet hadden plaats gehad, ruim 4 millioen bedroegen.

Het „Handelsblad" van 29 November heeft natuurlijk dit wetsontwerp van 11 November, tot „Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1906", gelezen. Ik zal zoo dadelijk opsommen, dat daardoor de militaire uitgaven voor 1906 werden verhoogd met plm. ƒ4.200.000, wat het „Handelsblad" evengoed kon nagaan, als ik. Zie nu, wat het onder die hem bekende omstandigheid durft schrijven:

„Deze — de uitgaven voor oorlog en marine — bedroegen, na aftrek der ontvangsten, in 1902-1905 achtereenvolgens 51.2, 52.3, 53.8 en 50.7 millioen; in 1906, volgens voorloopige opgaaf, 48.3 millioen; voor 1907 en 1908 is de raming 46.2 en 45.5 millioen, doch hier is natuurlijk, door expeditiën enz. nog overschrijding der raming m o g e l i j k (ik spatieer, P. B.). Maar duidelijk is dat na het optreden van den gouverneur-generaal Van Heutsz — October 1904 — de militaire uitgaven, zelfs ondanks de expedities naar Celebes en Bali, niet onbelangrijk zijn g e d a a l d (het „Handelsblad spatieert)."

Schrijver vraagt:

„Is dit geen opzettelijk valsche voorstelling?"

En na de officieele getallen gegeven te hebben, maakt schrijver ten slotte de opmerking:

„De militaire uitgaven over 1906 zijn dus ƒ4.730.000—+553.000 = ƒ4.177.000 hooger gebleven dan de raming. De heer van Deventer, die den tegenvaller voor 1908 in de Kamerzitting van 5 November schatte op ruim 3 millioen, bleef dus, ook al stelde men het veel duurdere oorlogsjaar 1908 gelijk met 1906, nog 1 millioen te laag. En nòg is het de vraag, of het hinkende paard niet met vergeten postjes zal achteraan komen.

De Indische schatkist begint het langzamerhand te voelen, dat Indië een imperialistischen landvoogd heeft, met de bekende „kalme berusting" in den rouw, die in duizenden inlandsche en Hollandsche woningen wordt gebracht over gevallen zonen, vaders, echtgenooten, broeders. Die lijken kan het „Handelsblad" niet wegredeneeren.

Bij gebrek aan beter tracht het dus maar de kosten der oorlogs-politiek van den heer Van Heutsz weg te moffelen.

Daarin mag men het blad niet zoo maar vrij spel laten."

* * *

Blanda heeft het in de jongste C o n t r o l e u r over den naijver der **Indische notarissen.** onderling. Hij begint o.a. te zeggen:

„De mailbladen toch vormen tegenwoordig één koekoek- één zang van klaagliederen van Jeremia. Men leest slechts van ontevredenheid en ontstemming. Ontevredenheid in alle ambtelijke rangen en gelederen — de heeren van B. B. spreken nu zelfs al van hun „treurcorps", — ontevredenheid in het leger. Zij hangt nu over die „goeie" Oost als een dikke mist over Londen. Een merle blanc in 't gild is die landsdienaar, die heden ten dage tevreden met zijn lot is. Indië staat thans in het teeken der ontevredenheid.

En wat buiten de staatsruif zich voordoet, is ook al niet bijster opwekkend en zeer zeker niet in staat, om aan het weinig verheffende schouwspel dier ambtelijke malaise wat levendiger aanschijn te geven. De Indische pers, die ons de eindelooze verzuchtingen van het steen en been klagende Indië overbrengt, wordt zelve, meer dan ooit, door nijd en afgunst verteerd, een kwaal, die ook elders woekert en die weer meer speciaal het particulier element aangetast schijnt te hebben. Zoo ook het corps der Indische notarissen. En hierover wilden we het ditmaal wel eens even hebben.

Veeleer dan kracht van samenhang te vinden in esprit de corps, zijn de notarissen en candidaat-notarissen in Indië verdeeld door een vinnige jalousie de métier. Dit bleek al voor ruim twee jaar, toen onze aandacht getrokken werd door een reeks van krantenartikelen, waarin de heeren nogal heftig tegen elkander te velde trokken, een pennenstrijd op onvriendelijken toon gevoerd, omdat de broodnijd er duimendik op lag. Daarop zijn de gemoederen wel weer wat tot rust gekomen. Maar dit schijnt slechts een wapenstilstand te zijn geweest. De strijdbijl is nu weer opgegraven.

Als kok en bottelier 't met elkander aan den stok hebben, krijgt men wel eens dingen te hooren, die 't publiek liever niet weten moest. Zoo is 't bij dit geharrewar ook wel eenigszins. Er ligt daarin niet veel verheffends, versterkends of bemoedigends. De heeren zijn onwillekeurig uit de school gaan klappen en hebben het publiek zaken medegedeeld en confidenties gedaan, die beter gezwegen waren."

Schrijver eindigt, na eenige sprekende staaltjes te hebben aangehaald, met de woorden:

„Wenschelijk ware het ook, dat meer ambtelijke betrekkingen werden opengesteld voor jongelui, die het groot notaris-examen hebben afgelegd, gelijk zulks in Nederland het geval is. Dat zou wat ruimte geven en het gedrag van tegenwoordig aanmerkelijk doen verminderen, wat weer zijn heilzame uitwerking zou hebben op de verdraagzaamheid onder de broeders. Géén overbodigheid, voorwaar!"

Uit de Oost-Indische Mail.

Cursus Land- en Tuinbouw.

In de J a v a s c h e C o u r a n t van Vrijdag 15 November 1907 komt de volgende bekendmaking van den Directeur van Landbouw voor:

Met primo Januari 1908 wordt te Buitenzorg een eenvoudige cursus in land- en tuinbouw geopend, voor 25 leerlingen. Aan tien hunner die daartoe het meest in aanmerking blijken te komen, kan een studiebeurs worden toegekend van ƒ25 per maand.

Na twee jaar het onderwijs te hebben gevolgd zal aan een tiental der beste leerlingen gelegenheid gegeven worden tot opleiding voor de betrekking van opziener bij het boschwezen.

Candidaten, minstens in het bezit van het diploma van afgelegd klein-ambtenaars-examen en

tusschen de 15 en 18 jaar oud, kunnen zich tot uiterlijk den 15en December a.s. aanmelden bij den directeur van landbouw te Buitenzorg.

* * *

Het a.s. Koffiecongres.

Van het bestuur van het Algemeen Syndicaat van koffie- en andere bergcultures ontvingen de Indische Bladen 't volledig programma der werkzaamheden van het op 13 en 14 December te Soerabaja te houden koffiecongres. Op den eersten dag zullen de volgende voordrachten worden gehouden:

1. De chemie der caoutchouc, door H. C. Prinsen Geerligs.
2. Coca en de extractie der alkaloïden, door Dr. A. W. K. de Jong.
3. De intensieve cultuur bij de koffie in vergelijking met het z.g. Djoetool-systeem, door J. E. ten Hones.

Voor den tweeden congresdag zijn de volgende voordrachten aangekondigd:

1. Mededeelingen omtrent coffea robusta door H. H. T. van Lennep.
2. Heeft coffea robusta een grooter weerstandsvermogen tegenover ziekten en plagen dan Java- en Liberiakoffie? door Dr. Th. Wurth.
3. De achteruitgang van de Liberiakoffie op Java; welke houding moeten wij tegenover haar aannemen? door Dr. P. J. S. Cramer.

* * *

Radja's in ballingschap.

Begint de Radja van Boni volgens de Bandoengsche pers in slechten toestand doen te geraken, ik kan u verzekeren, zoo schrijft men uit Djokja aan het Soer. Hbl. dat de naar Djokja verbannen radja van Larantoeka het geen haar beter heeft.

Deze vorst, zoo hij althans op dat praedicaat aanspraak kan maken, daar op de Soenda Eilanden en in de Molukken haast evenveel radja's zijn als op de Djokjasche ondernemingen bekèls, doet nog wel met zijn kinderen zoo'n beetje aan Westersche beschaving, wat ook geld kost. Hoe meer notitie men van hen neemt hoe grooter hunne grieven-dossiers worden.

* * *

Het Bat. Nieuwsblad schrijft over:

Den toestand op Noesa Kembangan:

„Door de bladen gaan weer kwade geruchten over den toestand op Noesa Kembangan, geruchten, welke hun oorsprong vinden in een nieuwen moord op het eiland.

De resident van Banjoemas rapporteerde den 9en November dienaangaande:

Donderdag den 7den Nov., des namiddags is de ambonneesche werkbaas Djodjaga van het etablissement Karanganjar op het werk door dwangarbeiders van Atjehschen landaard vermoord.

Zijn ploeg, 31 man sterk, is daarop over het eiland gevlucht naar een punt tegenover de afdeelingshoofdplaats Tjilatjap met medeneming van hun werktuigen en de wapens van den verslagene.

Zonder verzet zijn zij overgebracht naar den vasten wal en in 's lands gevangenis opgesloten.

Volgens verklaring van den cipier te Karanganjar is de toestand op het etablissement rustig.

Het schijnt, dat dergelijke onverwachte aanvallen moeilijk te voorkomen zijn.

Dit officieele bericht komt zeker niet te vroeg. Zoowel de correspondent van het N. v. d. D. als die van de Locomotief hebben het gebeurde reeds eenige dagen geleden meegedeeld en... gekleurd. Beiden schreven bijv. dat het „waarschijnlijk" niet bij den eenen moord was gebleven en zoo meer.

In de Locomotief wordt er dan nog bijgevoegd, dat de vermoorde de goedheid in persoon was; dat de moordenaars zich naar Tjilatjap „begaven" om zich over te geven enz.

Het zal bij onderzoek natuurlijk wel blijken, dat deze voorstelling van zaken ook weer overdreven is. Maar ook zonder die overdrijving is het feit ernstig genoeg.

Wij hebben tegen de alarmeerende praatjes van tjilatjapsche correspondenten front te maken, en wij doen dat nog. Doch wij wenschen daarmee niet te zeggen, dat wij bestendiging van den toestand goedkeuren. De regeering weet, dat de toestand dringend verbetering behoeft; zij weet, dat het aantal opzieners geheel en al ontoereikend is; zij weet ook, dat de bewaking alles te wenschen overlaat. In die gebreken had aanstonds voorzien moeten zijn; en dit is niet gebeurd.

Waarom niet?

De resident van Banjoemaas maakt er zich van af met de laconieke mededeeling, dat, naar het schijnt, dergelijke aanvallen moeielijk zijn te voorkomen. Dat zal wel waar zijn; tegen onverwachte aanvallen is niemand gewapend.

Maar de vraag is, of het mogelijke gedaan is om dergelijke excessen zooveel mogelijk te voorkomen; en het antwoord luidt beslist ontkennend.

De verantwoordelijkheid voor dezen moord treft dus de regeering, die in verzuim bleef, te doen wat zij doen moest. En wij dringen er met klem op aan, dat nu niet langer gedraald worde: haar nalatigheid heeft reeds meer dan genoeg bloed gekost."

* * *

Omtrent Wekker's Atjeh-Campagne lezen wij in het Soer. Handelsblad:

Gaat het daar om?

Met de meeste kracht moeten wij opkomen tegen de door de Javabode met aplomb verkondigde en met schijngronden gestaafde bewering, dat Wekker's Atjeh-Campagne — in de Avondpost en in het Soer. Handelsblad — eigenlijk gericht is tegen generaal Van Daalen, wien de schrijver gaarne een beentje zou lichten. Het Bataviasche blad, dat den gouverneur van Atjeh zoo edelmoedig de hand boven het hoofd houdt — wat zal de heer Van Daalen nu rustig slapen! — leidt dien zoogenaamd geniepigen aanval op generaal Van Daalen af uit het in onze courant opgenomen artikel met de onderteekening ***.

De insinuatie van de Javabode is zóó min, dat het een zelfoverwinning kost, er op in te gaan. Vooral uit het vervolg van Wekker's artikel in de Avondpost zal de lezer zien, dat de toestanden in Atjeh's binnenlanden ten hemel schreien; dat de bevolking er ten prooi is aan een terreur, die wij niet aarzelen als een hollandsche furie te kenschetsen. Niet alleen, dat aan de kwaadwillige elementen in de guerrilla geen kwartier wordt gegeven, ook de lieden die ons welgezind zijn, staan bloot aan ergerlijke gewelddaden. Dat het er zoo'n janboel is, hadden wij ons niet durven voorstellen.

Overigens hadden wij reeds in ons weekoverzicht van 9 dezer doen uitkomen, dat wij generaal Van Daalen niet met steenen willen werpen. De hoofdoorzaak van de tegenwoordige Atjeh-débâcle is niet te zoeken in een persoon, maar in een systeem. Dit stelt ook Wekker duidelijk in het licht, al spaart hij Van Daalen niet. Deze heeft de opdracht gekregen een vuist te maken, zonder dat hij een hand had; men heeft hem gelast, Atjeh verder te pacificeeren, zonder dat men hem de beschikking gaf over de benoodigde troepen.

Maar dat alles neemt niet weg, dat het feit, dat het zóó ver is gekomen, sterk tegen den gouverneur van Atjeh pleit. Wat wij hem in hoofdzaak ten laste leggen is dat hij heeft berust in den voortduur der Hollandsche furie. Hij had de „portefeuille-quaestie" moeten stellen.

Van ondergeschikte beteekenis is het, dunkt ons, dat Van Daalen niet de meegaandheid en jovialiteit van een Van Heutsz bezit. Maar wie durft staande houden, dat de tegenwoordige gouverneur van Atjeh, zoo hem de noodige troepen maar worden gegeven, niet tegen de pacificatietaak is opgewassen? Hij moge niet het bewonderenswaardig beleid van zijn inderdaad grooten voorganger ten toon spreiden, als vaststaand beschouwen wij het, dat de discipel het werk van den leermeester naar behooren kan voortzetten.

Het komt ons voor, dat *** in onze courant vooral heeft willen doen uitkomen, dat generaal Van Daalen een kranig soldaat is, maar als bestuurder, als staatsman, te kort is geschoten; hij had, gelijk gezegd, in het huidige demoraliseerende gedoe niet mogen berusten. Dat Wekker in de Avondpost bezield is met haat jegens den gouverneur van Atjeh en naar de pen heeft gegrepen enkel om dien haat bot te vieren, is een infame aantijging. Als men zich hierover niet boos maakt, is dit omdat men weet dat de steen aan 't rollen is en zal blijven doorrollen, ten spijt van de pogingen van den geweldigen krantenman, die de Javabode koestert aan zijn voor vaderland, vorst en ambtenaren gloeiende borst.

* * *

Weder een Persdelict.

In aansluiting op onze mededeeling dat door de justitie een onderzoek is begonnen in zake de openbaarmaking der stukken, betrekking hebbende op de zaak Entjiq Oeda, kunnen wij thans mededeelen, schrijft het Bat. Nieuwsblad, dat tegen den redacteur van het N. v. d. D. een vervolging is ingesteld op grond van staatsblad 1854, no. 18.

Dit staatsblad verbiedt aan onbevoegden inzage te geven van de archieven, of eenig gedeelte daarvan, zelfs maar bij wege van uittreksel openbaar te maken, enz. Tegen overtreding wordt een straf bedreigd van ƒ1000 tot ƒ3000.

De justitie, zoo vernamen wij, zou bereid zijn, van de vervolging af te zien, indien de beklaagde den naam van zijn zegsman noemde, een voorstel, dat natuurlijk van de hand is gewezen.

Deze vervolging is wèl een illustratie op de belofte van den minister van koloniën, dat er wat minder aan persvervolgingen zal worden gedaan. Zij illustreert tevens de wijze, waarop het recht hier gediend wordt. Dienaren van het gouvernement, die zich schuldig maken aan strafbare feiten van hoogst ernstigen aard, welke ieder particulier, had hij ze bedreven, met een zware straf zou moeten boeten, gaan vrij uit, krachtens een beslissing van den gouverneur-generaal, ondanks het verbod in artikel 81 van het regeerings-reglement. Maar de publicist die achter dit staaltje van administratief recht doen komt en daaraan openbaarheid geeft wordt vervolgd... men straft hem als een boosdoener, omdat hij een verborgen kwaad, een geval van rechtsverkrachting, ter algemeene kennis brengt. En daaraan gaat dan vooraf de onzedelijke propositie zijn zegsman te noemen, want deze is het eigenlijk, dien men de wrekende hand wil laten voelen.

Hoera! voor het Recht in Indië!

* * *

Mishandeling van Koelies.

Het schijnt wel, of het den leiders van mijnbouw en andere industrieele ondernemingen in het oosten, niet gegeven is, tegenover het werkvolk, inboorlingen of geïmporteerden, menschelijk op te treden. Het schijnt steeds voor te moeten komen, dat de leider zich zelf gaat verlagen in plaats van zich door zijn daden te handhaven in zijn positie van meerdere. In onzen archipel zijn de voorbeelden van mishandeling, door particuliere ondernemers en hun ondergeschikten, en door ambtenaren van het zorgende gouvernement, te menigvuldig en vaak van nog zoo recenten datum, dan dat wij ze nader behoeven te behandelen; het zijn thans de departementeele rapporten van de Federated Malay States, die ons aanleiding geven tot deze inleiding. Van belang is de medische statistiek in deze rapporten. De rapporteerende geneesheer heeft niet, als hier zoo dikwijls het geval bleek, gepoogd de zaken te bemantelen; wat hij heeft te zeggen, zegt hij in verstaanbare taal.

Wij lezen daarin:

„Het sterftepercentage onder de chineesche koelies, die in het hospitaal worden opgenomen vertegenwoordigt eigenlijk het percentage onder de mijnwerkers. Hij zegt, dat de mijnbouw onder de gunstigste omstandigheden geen gezond beroep kan worden genoemd. In het algemeen wordt in Perak ondergrondsche mijnbouw gedreven en er zijn geen cijfers of andere aanwijzingen, dat deze vorm van arbeid ongezonder is dan het werk aan de oppervlakte.

Er is niet veel verandering in het sterftepercentage van onze verschillende hospitalen, gedurende de laatste vijftien jaar. De sterfte in mijndistricten heeft gevarieerd van 10 tot 20 proc; en de reden hiervoor is, naar mijn meening, de ongezonde huisvesting der koelies. De mijnbouwondernemers zijn geheel vrij in de keuze, hoe die arbeiders te huisvesten... Zij geven... hun een kongsi-huis, aan den rand van 'n moeras, zonder watervoorziening, en met het woud grenzende aan de wanden der hut of hutten. De kongsi-loods is overvol en elke kwaliteit rijst en visch wordt verstrekt. Waarlijk geen wonder dat de sterfte onder de Chineezen in geheel Perak 37.07 per mille bedraagt, terwijl van de lotgenooten in Zuid-Afrika, die onder medisch toezicht staan en omtrent wier ontberingen wij zooveel gehoord hebben, slechts 18.4 per duizend bezwijken.

Er moet iets gedaan worden, om de groote sterfte te verminderen. De mijnbouw ondernemers moeten gedwongen worden, de plichten der menschelijkheid na te komen; er zijn genoeg wegen om dit te doen.

(Bat. Nieuwsblad.)

Slibben in het Westervaarwater van Soerabaja.

Van een belangstellend lezer op Billiton, verneemt de Javabode — wel eenigermate tot hare verwondering — dat reeds in het vorig jaar een slibrad door den oud-generaal Ermeling in 1903 voor de uitslibbing van genoemd vaarwater uitgevonden, doch toen door den waterstaat afgekeurd, op verschillende banken nabij het eiland Billiton door de Billiton-maatschappij met buitengewoon gunstig gevolg is beproefd.

Is dit slibrad den proefnemers te Soerabaja wellicht onbekend gebleven, zoo wordt gevraagd.

Na maanden langen nutteloozen arbeid gaat men nu nog andere raden en het systeem Ferguson gebruiken, om, zooals de Soer. Crt. onlangs meldde, dan eindelijk een „succes te pakken te krijgen", dat men blijkens vorenstaande, eigenlijk dadelijk... voor het grijpen heeft gehad.

* * *

Nieuw Guinea-Expeditie.

Van Mr. Lorentz, den leider der Nieuw-Guinea-expeditie, is telegrafisch de mededeeling ontvangen, dat de expeditie behouden op Merauke is teruggekeerd, doch dat de datum waarop het gouvernements-stoomschip Valk, de expeditie naar Java zal terugbrengen, nog niet vast te bepalen is.

Een dergelijk bericht werd ook van den assistent-resident van Zuid-Nieuw-Guinea ontvangen. (N. v. d. D. v. N. I.)

* * *

Het opstootje op Lombok.

Hieromtrent schrijft men nog het volgende aan de Locomotief:

„Het eerste vrrschijnsel van verzet was, dat twee familieleden van het inlandsche districtshoofd tegen dezen ambtenaar opstonden. Op den 8en November verluidde, dat aan de zijde van het districtshoofd reeds 10 dooden en 3 gewonden waren gevallen. In den nacht van 8 op 9 dezer, omstreeks 1 uur, rukten de assistent-resident Veenhuijzen en de controleur Wittenrood met 50 pradjoerits en 2 instructeurs uit om den opstand te dempen. Intusschen was uitgelekt, dat er ook te Sakra en Pitjod iets broeide. Uit Sakra waren reeds zeven voorname Sasakkers opgelicht en per stoomschip Borneo naar Ampenan opgezonden.

In den nacht van 9 op 10 November kwamen de assistent-resident en de controleur reeds te Laboean Hadji terug. Zij hadden in den ochtend van den 9en eenige salvo's afgegeven op de daken der huizen in de gesignaliseerde desa, waarop verscheidene Sasakkers om vergiffenis kwamen vragen. Anderen echter namen dra de vlucht naar twee kampongs op een berg gelegen, ongeveer 2500 à 3000 voet hoog. Ook de aanvoerders der oproerige benden namen naar die kampongs de vlucht.

Den 10den November, 's-avonds half 6, vertrok de assistent-resident wederom met 2 instructeurs en de pradjoerits, met het doel twee kampongs op den berg te overvallen. Tusschen 4 en 5 uur kwamen zij daar aan en vonden de kampongs geducht versterkt met afgekapte boomstammen en doeri-planten; buitendien waren rondom de kampongs steenen borstweringen opgeworpen. Tegen 11 uur was het gevecht geëindigd en waren de twee bergkampongs ingenomen. Een goeroe, die djimats voor onkwetsbaarheid had uitgegeven, bleek gesneuveld te zijn. De huizen werden onderzocht; 37 mannen en vele vrouwen werden gevangen genomen en beide kampongs werden verbrand. Jammer genoeg wist een der hoofdaanleggers met eenige zijner aanhangers in het gebergte te ontkomen. Aan onze zijde had geen enkel man eenig letsel bekomen. De gevangenen werden eerst naar Laboean Hadji, vervolgens naar de standplaats van den controleur Wittenrood, Selong vervoerd.

De assistent-resident Veenhuijzen en de controleur Wittenrood schijnen snel, doortastend en moedig te zijn opgetreden.

* * *

Onze Consuls.

Blijkens bericht van den consul der Nederlanden te Kobe is het gewenscht met den waarnemenden vice-consul te Nagasaki, den heer G. Goudarean, wegens dien onbekendheid met de nederlandsche taal, in het fransch of engelsch te correspondeeren.

Toen wij ons voor eenigen tijd te Aden bevonden, ontvingen wij op zekeren dag het vereerende bezoek van den nederlandschen consul aldaar, een Duitscher, die gemeenlijk niet nuchter was, welk bezoek ten doel had, onze voorlichting te vragen over een brief in het hollandsch, door den consul ontvangen van het ministerie van koloniën te 's-Gravenhage. De consul, die van het schrijven tittel noch jota begreep, had toevallig gehoord, dat wij in het „Hotel de l'Univers" vertoefden, en maakte van de gelegenheid en een nuchter oogenblik gebruik om ons te verzoeken den brief — die „geheim" was, als we ons niet sterk vergissen — voor hem te vertalen.

De nederlandsche belangen worden wel goed behartigd in het buitenland. In den tijd van den Boerenoorlog was het nederlandsche consulaat te Sansibar in handen van den engelschen consul-generaal! (Bat. Nbld.)

West-Indische Berichten.

SURINAME.

Een belangrijke beslissing.

Den 2en November ll. wees het hof van justitie te Paramaribo vonnis in een contractzaak, welk vonnis, gelijk Onze West mededeelt, om zijn belangrijkheid voor goud- en balata-concessionnarissen, in wijden kring dient te worden bekend gemaakt.

Voor het huren van arbeiders, zoo voor de balata- als voor de goud-industrie is voorgeschreven, dat de contracten schriftelijk ten overstaan van den commissaris van politie of van een door hem aangewezen ambtenaar moeten worden gesloten.

Nu hadden twee arbeiders zich in December van het vorige jaar naar den vorm verbonden om zes maanden balata te gaan bewerken op een bepaald terrein aan de Saramacca-rivier.

Mondeling stemden die lieden toe, toen ze achtereenvolgens naar twee andere terreinen gezonden werden, maar op het laatste staakten zij den arbeid.

Aangeklaagd wegens conractbreuk werden ze door deze kantonrechter veroordeeld, maar het hof sprak hen in hooger beroep vrij, daar hunne mondelinge toestemming slechts een onderhandsche overeenkomst was, waarop de bepalingen der wet niet van toepassing konden geacht worden.

* * *

Oost en West.

Een woord van hulde past hier zeker wel aan den wakkeren vertegenwoordiger onzer Vereeniging in Suriname, den heer Fred. Oudschans Dentz, die onvermoeid de belangen van Oost en West voorstaat, zoodat nu weder in de districten Saramacca en Beneden-Commewijne-correspondenten konden worden aangesteld, de heeren van Genderen en Currie, respectievelijk op de plantages Catharina Sophia en Belwaarde woonachtig.

* * *

Koloniale middelen.

Het in het Gouv. Adv. Blad gepubliceerde overzicht van de opbrengst der middelen over de eerste negen maanden van dit jaar geeft in zijn geheel nog steeds aanleiding tot tevredenheid. Het eerste middel, dat der inkomstenbelasting, leverde voor dat tijdperk reeds 8000 gld. meer op dan de raming voor het geheele jaar; dat van de belasting op de huurwaarde, nagenoeg 2000 gld.; dat betreffende de balata-industrie omstreeks 47000 gld., de geneeskundige school 1600 gld.; terwijl het van verschillende andere middelen nu reeds te voorzien staat, dat zij bij het einde van het jaar een surplus zullen aantoonen. Tenzij de laatste maanden van het jaar evenwel schot brengen in de goud-industrie, zullen goud-belasting, koloniale spoorwegen en concessierechten tot het ontginnen van delfstoffen waarschijnlijk tezamen ruim een halve ton, zoo niet meer, beneden de raming blijven, welk tekort evenwel, zoo niet geheel, dan toch grootendeels door het nu reeds als hiervoren aangegeven te constateeren surplus op andere middelen zal worden gecompenseerd. En wanneer we dan zien, dat accijns en invoerrechten over het genoemde tijdvak bij een raming van 1.280.000 gld. voor het heele jaar, reeds 1.055.000 gld. opbrachten, dan meenen we met het oog op andere meevallers wel te kunnen rekenen op een overschrijding der raming op het einde van het jaar met één tot anderhalve ton gouds. Zou van 1907 nu eindelijk de victorie beginnen?

* * *

De goud-industrie.

Wij spraken hiervoren van een schot in deze industrie, zou daar kans op wezen? Wanneer we de ontvangsten der koloniale spoorwegen, over de maand October ll. met 10797 gld. zien aangegeven, bijna 800 gld. meer dan het twaalfde deel der raming over het heele jaar, waartoe vooral het enorme goederen-vervoer — in het door Onze West gegeven staatje vinden we het cijfer van 3225 ton, terwijl het vervoer in de maand te voren ad 424 ton reeds een record was — het zijne bijdroeg, dan meenen we de plank niet ver mis te slaan, door aan te nemen, dat dit belangrijke vervoer met de goudindustrie in verband staat, opvoer van machinerieën enz., — toekomstmuziek dus nog, hoezeer de koloniale spoorwegen daar nu reeds baat bij vonden. Meer directe resultaten voor de industrie zelve zullen mogelijk kunnen worden verwacht uit de openstelling van het Lawa-gebied voor concessionnarissen, waar er nu nog bijna alleen de fransche Compagnie des mines d'Or enz. werkt, wier concessie onlangs werd vernieuwd.

* * *

Landbouw-premies.

Door het gouvernement zijn premies uitgeloofd voor den landbouw.

Van den kleinen landbouw worden inzendingen ingewacht van rijst, in zakken van 60 kilogrammen; maïs in zakken van 300 spieren; cassave, zoete aardappelen, tayer, nappie en yams in hoeveelheden van 10 tot 20 kilogrammen, waarbij plantmateriaal gevoegd is van al deze gewassen behalve tayer; groenten en vruchten, in verschillende aangegeven hoeveelheden; en van cacao en koffie in hoeveelheden van 25 kilogram bereid, waarvoor in het geheel 14 premies zijn uitgeloofd tot een totaal bedrag van 64 gulden en vijftig centen geld.

Voorts zijn nog vier premiën uitgeloofd tot een totaal bedrag van 42 gulden en vijftig centen voor inzendingen van eene volledige collectie van inlandsche variëteiten van een der volgende gewassen of groepen van gewassen: cassave, zoete aardappelen, tayer en rijst, maar naar deze premiën kan ook door niet-kleine landbouwers worden medegedongen, zoodat de aanmoediging in 't kort neer komt op weinig meer dan 100 gulden in totaal. Veel is zeker anders, en we meenen te mogen betwijfelen dat zulke premies in staat zouden wezen, den kleinen landbouw 'n stootje vooruit te helpen. Beter iets dan niets, zal men wellicht zeggen. Het kan zijn. Wanneer men zich intusschen bij het landbouwdepartement te Paramaribo nu maar niet verbeeldt, reeds een belangrijke schrede in deze practische richting te hebben gedaan, want daar heeft, wat nu geschiedde, al heel weinig van.

* * *

Oude Oranjetuin.

Door den heer Oudschans Dentz is, naar het Prot. Bl. meedeelt, aan den kerkeraad der hervormde gemeente te Paramaribo een door hem vervaardigden inventaris met naamregister ter hand gesteld van de grafzerken in en om de hervormde kerk aldaar.

Daaruit blijkt, dat er in de kerk 67 en daarbuiten nog 14 zerken liggen van afwisselenden ouderdom. Onder de op de zerken vermelde geboortejaren was 1674 het vroegste, terwijl de eerste overledene in 1726, de laatste in 1800 begraven werd.

Bijzondere aandacht trekken 27 zerken, die van familie-wapenen zijn voorzien, waarvan sommige buitengewoon fraai zijn uitgevoerd. Slechts drie steenen hadden voor den samensteller van den inventaris onleesbare opschriften, en over 't algemeen vond hij de meeste zerken in goeden toestand. Enkele daarvan dragen verzen, waarvan er een geteekend is door den predikant Ds. Doesburg in 1771.

Het alphabetisch register bevat menigen bekenden naam uit de surinaamsche geschiedenis en van mannen, die hooge ambten in het bestuur der kolonie hebben bekleed.

De meest eigenaardige zerk moet die wezen van Maria Susanna Duplissis, eene vrouw, die bij haar leven om haar wreedheid berucht schijnt te zijn geweest, en op wier graf men de woorden beitelde: „Eindelijk ben ik tot rust gekomen."

De veertien buiten de kerk gevonden zerken zijn daar onder gouverneur van Heerdt te zamen gebracht uit het om de kerk gelegen terrein, vroeger begraafplaats, maar allengs in zoodanigen toestand geraakt, dat opruiming noodig geoordeeld werd en alleen de minst geschonden steenen werden bewaard.

* * *

Van vreemde Koloniën.

Fransch Guyana.

Teekenden we onlangs uit een onderhoud, dat de afgetreden gouverneur Picanon aan de Fransche pers verleende, aan, hoe deze zich de toekomst van Fransch Guyana hoofdzakelijk in de verdere ontwikkeling der goud industrie dacht, de nieuw opgetreden gouverneur Rodier is een geheel andere meening toegedaan.

In zijne bij gelegenheid der opening van de gewone zitting van den Algemeenen Raad den 28en October l.l. gehouden rede, merkte de heer Rodier o. a. op, dat „de goud-productie niet een doel voor de kolonisatie kan zijn, Maar... ze kan een middel wezen."

Hoezeer vertrouwen stellende in het voortbestaan gedurende nog lange jaren der goud-ontginning in Guyana en zelfs in de ontwikkeling van 't bedrijf, meent de heer Rodier, dat thans inzonderheid moet worden aangestuurd op de ontwikkeling van die landbouw-, handels- en industriëele ondernemingen, waartoe klimaat en bodem van het land zich inzonderheid eigenen.

Daartoe dient zoowel verbetering te worden gebracht in den stand der verkeersmiddelen, als de beschikking over een voldoend aantal arbeiders.

Wat het eerste punt betreft, werd reeds ten vorigen jare door den Algemeenen Raad eene leening van 5.5 millioen franken in beginsel aangenomen, ten behoeve van de verbetering der haven van Cayenne, den aanleg van een weg van Cayenne naar Sinnamary, en drinkwatervoorziening ter hoofdplaats.

De heer Rodier meende, dat van de zijde van het departement van koloniën geen bezwaren tegen die leening zouden worden aangevoerd, wanneer men met behoorlijk bestudeerde plannen voor den dag kwam en het budget een waarborg voor zulke leening opleverde.

Maar vanwaar moeten de arbeiders komen, zoo voor de voorgenomen openbare werken als voor eventueele ondernemingen? De kolonie telt, volgens de telling van 1906, ruim 39000 zielen, w.o. een kleine 1000 man behoorende tot land- en zeemacht, ruim 6000 veroordeelden, ruim 7000 goudzoekers en 1200 Indianen, zoodat er voor de gezeten bevolking een totaal van nog geen 24000 overblijft, voor een oppervlakte, die het vijfde deel van geheel Frankrijk beslaat.

Maar die 6000 gestraften dan? Men heeft ze in afwachting van vorenbedoelde leening aan het werk gezet aan den geprojecteerden weg, maar moest wegens de ontzaggelijke sterfte onder de Europeanen van den arbeid der Europeesche veroordeelden afzien, zoodat nu nog slechts Malgassische gestraften daaraan werken onder toezicht van Europeesche militairen. Bovendien moet men, zegt de heer Rodier, niet vergeten, dat arbeidsschuwheid in hoofdzaak juist de aanleidende oorzaak voor de meesten der gestraften uitmaakte voor hun tegenwoordigheid in de kolonie, zoodat ook met het oog op het klimaat de verwachtingen ten aanzien van den arbeid dier veroordeelden niet te hoog mogen worden gespannen.

Waar nu die gezeten bevolking van slechts 24000 zielen niet de noodige arbeiders kan opleveren, is de vraag daarnaar een brandende. Wel heeft de heer Rodier zich in verbinding gesteld met 't departement van koloniën, om de uitzending te verkrijgen van een duizendtal tot langdurige straffen veroordeelde Annamieten uit de overbevolking van Poeloe Condor en andere gevangenissen in Indo-China, welke veroordeelden dan uitsluitend op landbouwondernemingen zouden worden ten arbeid gesteld, maar hiermee kan bedoelde vraag niet opgelost heeten.

De eenige oplossing ziet de gouverneur Rodier in de hervatting van de Britsch-Indische immigratie onder door het bestuur der kolonie te stellen afdoende waarborgen voor een goede behandeling der lieden. 't Was hem, zei hij, indertijd, toen hij als gouverneur te Pondichéry vertoefde, opgevallen, dat Engelsch-Indische ambtenaren er hem opmerkzaam op maakten, dat de in hun land terugkeerende Britsch-Indiërs allen over een spaarduitje beschikten, behalve zij, die uit Fransche koloniën kwamen. Dat moest niet mogen voorkomen.

Zal de heer Rodier meer tot stand brengen dan zijne voorgangers? In zooverre trad hij onder gunstiger voorwaarden op, nu onlangs de macht der zoogenaamde socialisten in Fransch Guyana bij de laatste verkiezingen werd gebroken.

Teekenen wij, nu we toch bij Fransch Guyana verwijlen, hier nog even aan, dat dezer dagen bij de behandeling der Fransche koloniale begrooting in de Kamer van Afgevaardigden de minister van koloniën, Milliès Lacroix, op een desbetreffend betoog van den afgevaardigde Raoul Peret meedeelde, dat stappen waren gedaan voor de terugzending naar Frankrijk van de 350 nog in Fr. Guyana en Nieuw-Caledonië aanwezige vrouwelijke reléguéés, door terugwerkende kracht te verleenen aan de wet van 19 Juli van dit jaar, waarbij verdere uitzending van vrouwen naar de straf-kolonies werd verboden.

* * *

Dernburg en inboorlingen-politiek.

Men is zeer benieuwd naar de houding, welke de Duitsche minister van koloniën, naar aanleiding van de indrukken zijner Afrikaansche reis, in zake het inboorlingen-vraagstuk in de Duitsche koloniën zal aannemen. Er wordt van alles verhaald, waaruit zou zijn af te leiden, dat de heer Dernburg meer heil zou zien in de commerciëele exploitatie der koloniën, welker economische ontwikkeling in hoofd zaak van de inboorlingen zelven zou moeten uitgaan, dan in de vestiging van een groot aantal Europeesche ondernemingen in die streken. Hij zou de koffie-cultuur in het Oesambarasche in Duitsch-Oost-Afrika een doodgeboren kind hebben geheeten, dat hoe eer hoe beter diende te verdwijnen.

Intusschen zal het oordeel van den minister in diens te wachten rapport moeten worden afgewacht, alvorens zekerheid te erlangen.

Men wist toch ook reeds te berichten, dat de oplossing door den onder-minister, von Lindequist, aan het arbeidersvraagstuk,- in Süd-West gegeven, bij afwezigheid van zijn chef, in die mate diens afkeuring had gewekt, dat het heengaan van v. Lindequist eerlang zou kunnen worden tegemoet gezien— eene bewering, die echter onmiddellijk tegenspraak uitlokte.

INGEZONDEN.

In het Koloniaal Weekblad van 12 December ll. schrijft de heer van Heekeren:

„Ik kan niet ontkennen met stomheid te zijn geslagen, toen ik 't allerzonderlingst ingezonden schrijven van den heer W. Bosch in 't vorig nummer van dit blad onder de oogen kreeg. Hierin wordt mij verweten, in de rubriek Van Vreemde Koloniën de ontwikkeling van Formosa door de Japanners aan Nederland ten voorbeeld te hebben gesteld in het nummer van 22 Nov. ll. van dit blad."

Deze bewering is ten eenenmale onwaar. Ik dichtte niemand het vaderschap van dit stuk toe, en zeker niet den heer van H. om de heel eenvoudige reden, dat het stuk in het Koloniaal Weekblad van 22 Nov. ll. evenmin als de repliek in het blad van 12 Dec. onderteekend was. Ik wendde mij voor informatie tot de redactie en ontving heden daarop een partikulier schrijven van den heer van Heekeren, waarin o.m. voorkomt:

„Ik verzoek U dus beleefd, overeenkomstig mijne bedoeling, het stuk als door mij geteekend te willen beschouwen."

De overige in het stuk voorkomende impertinenties aan mijn adres gezonden door den heer van Heekeren, kunnen dus op goeden grond aan het eigen adres geretourneerd worden. De urgentie van noodzakelijke wreedheid, blijf ik pertinent ontkennen. Hiermede sluit ik verdere repliek.

W. BOSCH.

Deze hekkensluiter van den heer Bosch valt eerlijk gezegd, ons van hem tegen. Wij hadden gedacht, dat hij ruiterlijk, hetzij aan de redactie-commissie, hetzij aan den heer van Heekeren, die zijn repliek geteekend had, doch door een verzuim van den drukker was zijn naam weggelaten, — zou hebben bekend, zich bij het lezen vergist te hebben, waar hij het Koloniaal Weekblad verwijt, den Japanners op Formosa als voorbeeld gesteld te hebben. Zijn ontkennen van de urgentie van noodzakelijke wreedheid" zou er niet minder pertinent door geweest zijn.

De Redactie-Commissie.

Geachte Redactie,

Tot mijne blijdschap kan ik meedeelen, dat er nu eene commissie van toezicht voor mijn werk is gevormd, bestaande uit de H.H. zendelingen: J. Tast te Kajoe apoe bij Koedoes, J. Hübert, te Kedoeng pendjalin bij Djapara, en N. Thiessen te Mergaredja bij Tajoe.

Deze commissie zal van nu af de werkzaamheden te Pangoengsèn regelen, en ook op de geldzaken toezicht uitoefenen. Dit ontneemt mij een grooten last van verantwoordelijkheid; en het is voor het publiek ook zekerder en aangenamer, dan dat eene vrouw, die alles behalve bekwaam is voor dezen arbeid, alleen aan 't hoofd staat.

Door die commissie is bereids het land onder de vaste opgezetenen verdeeld, nl. onder 35 gezinnen en 9 ongetrouwde jonge mannen, tellende te zamen met inbegrip van 14 weezen die bij de getrouwden in huis zijn en door hen onderhouden worden, 141 personen. Dezen die arm zijn en ellendig, voor 't meerendeel ziek of vol wonden, hier aankwamen, zijn nu in staat om in hun eigen onderhoud te voorzien, zoodat men zien kan, dat het werk van 5½ jaar niet vergeefs is geweest. Die nog bij anderen inwoonden, zijn nu ook aan eigen huisjes geholpen.

Ik heb nu nog de zorg voor 38 personen, waaronder drie blinden, eene stokoude vrouw, een idioot, en verder weezen en zieken, die hier verpleegd worden tot ze hersteld zijn, om dan weer door anderen te worden vervangen. Voor deze allen heb ik per maand *f*80 noodig — de opbrengst van het land is nu voor de 141 opgezetenen, — hetgeen niemand te veel zal vinden, als men bedenkt, dat daarvan het salaris af moet voor mandoer, brievenbode, keukenmeid waschvrouw en waterdrager; en die 38 personen niet alleen voedsel, maar ook kleeding matten enz. noodig hebben. Het is alleen doordat ik dit jaar padi in voorraad heb opgekocht, dat ik het voor dit bedrag kan doen.

Daar het mij aan 't einde van elke maand veel tijd kost, om alle kleine dagelijksche uitgaven uit te pluizen en te specificeeren, en mijn hoofd dringend rust behoeft, zal zeker niemand het mij kwalijk nemen, dat ik voor 't vervolg alleen het totaal van de uitgaven benevens de ontvangen giften publiceer. De commissie van toezicht is daar, om de boeken na te zien en de uitgaven te controleeren.

Nu nog een staaltje van den arbeid hier. Ongeveer een jaar geleden zond de ass.-res. mij een idioot meisje van ongeveer twaalf jaar, iets waarvoor ik zeer dankbaar ben; want het zijn juist dezulken, die hulp behoeven. Het kind leek bij aankomst slechts een klomp vuil; hare huid was misschien nog nooit met water in aanraking geweest; die zag er tenminste vreemd en schilferachtig uit; en het kind had een ware watervrees. Hare voeten waren dik gezwollen, en het arme lichaam was zoo mager als een houtje. Ze kon uren lang zitten huilen, dat men er geheel wanhopig onder werd. En dan was ze maar niet aan zindelijkheid te wennen, en verbazend gewikst in 't wegkapen van kleinigheden. Nu, na een jaar, zou men het kind niet meer herkennen. Ze komt mij iederen morgen met een blij gezicht laten zien, dat ze zich — en nu geheel zonder toezicht — gebaad heeft; en in plaats van huilen hoort men haar nu in haar eentje op haar manier zingen. En verder maakt ze zich verdienstelijk, door de etensmandjes van de zieken op te halen; of ze laat mij met een trotsch gezicht een bosje hout zien, dat ze zelve heeft gesprokkeld; of ze houdt twee kleine kleutertjes bezig door heel aardig met hen te spelen. En ze ziet er heel welvarend uit.

Geeft het geen voldoening aan zulk een arbeid te mogen medewerken?

Van den rollenden „Sneeuwbal" heb ik tot nu toe *f*158.25 ontvangen, waaronder *f*5 van H. H., die mij verzocht, dit in de courant te vermelden. Dat bedrag heb ik op zij gezet voor het bouwen van een goede school; en later hoop ik daarnaast een net ziekenhuisje te kunnen opzetten. Echter moet ik tot mijn spijt mededeelen, dat de postcommies mij niet helpen kan met het inwisselen der postzegels, daar dit hem door zijn reglement verboden is, zoodat ik die niet te gelde kan maken.

Voor deze en al de andere giften zeg ik innig dank. Ook voor de tras, die ik gratis ontving van den heer v. E., voor het zeildoek en de verf. — ter waarde van *f*50 — van de firma Linde-Teves, en voor de bezending oude kleeren van mevr. H.

God zegene al de vriendelijke gevers en geefsters.

M. JANSZ.

Pangoengsèn, Tajoe, 1 Nov. 1907.

Uit de oude doos.

Lettende op het spreekwoord: „de beste stuurlui staan aan wal", zal ik het niet wagen omtrent de Atjeh-pacificatie eenig advies te geven. De Regeering van Nederlandsch-Indië en het bestuur van Atjeh zijn in te goede handen, dan dat hier te lande daaromtrent een oordeel kan worden geveld. Ik wil alleen wijzen, hoe in der ouden tijd werd gehandeld en welke goede resultaten toen bereikt werden.

Ik kwam in 1843 te Padang. Ons kust-zeilschip, met een Arabier tot gezagvoerder: de Y-droesie, bracht een detachement Europeesche soldaten van plm. 70 man over en tevens kwam met dat vaartuig de bevordering tot Generaal-Majoor mede, van den Kolonel, Civiel en militair Gouverneur van Sumatra's Westkust, V. Michiels. Na den Padrie-oorlog en de in 1841 plaats gehad hebbenden opstand van Batipo waren sterke garnizoenen in de Bovenlanden gebleven. Het 1ste bataljon — alle bataljons hadden 6 kompagnieën — was in de XIII Kotta's te Solok; het detacheerde eene kompagnie naar

Si-djoendjoeng; het 6de bataljon was in zijn geheel te Padang; het 10de bataljon te Fort de Kock; hiervan was een kompagnie te Pajakoembo en een te Fort v. d. Capellen; het 11de bataljon lag te Bandjol, maar ook daarvan waren twee kompagnieën gedetacheerd, een te Singkel en een te Rau. Voorts was er een depôtbataljon, hetwelk op de kust en in enkele binnenlandsche plaatsen detachementen leverde van 75 en meer manschappen.

De bataljons waren geheel op voet van vrede en deden hun gewonen garnizoensdienst, vooral veel militaire marschen, echter zooveel mogelijk vermijdende, in de kampongs te komen. De „rust" werd nimmer daarin gehouden en ook de manoeuvres hadden nooit kampong-aanvallen tot schijn-doel. Omdat de officieren en de troepen alle inkoopen deden op de markten der garnizoenen — Passers — kwam langzamerhand een geest van vertrouwen en welwillendheid bij de koopvrouwen en mannen op den passer zoowel als bij de inkoopende officiers-bedienden menagemeesters en soldaten.

De bevolking legde zich toe, om de benoodigdheden voor de menages aan te kweeken en naar den passer te brengen, en ze verdiende daarmede veel geld. Zoo kwam spoedig de pacificatie, geen militaire patrouilles brachten onrust en geharrewar in de kampongs; officieren ambtenaren en mindere militairen konden zich overal ongehinderd op reis begeven; de inlandsche hoofden brachten bezoeken bij onze ambtenaren en bij sommige officieren; die bezoeken werden teruggebracht: in alle opzichten kwam langzamerhand tevredenheid en rust.

Een twintigtal jaren geleden opperde ik het denkbeeld, om met groote troepenmacht de Bataklanden te bezetten niet als vijand, maar als het ware om een vreedzame annexatie te verrichten — zooals weleer de majoor Cobet de Redjang annexeerde.

Reeds in 1851-52, toen ik kommandant van Baroes was, vormde ik reeds in gedachte een plan de Campagne, om een troepenmacht in de Boven Bataklanden te vereenigen en dan langzaam in Noord-Westelijke richting voorwaarts te rukken, ten einde op die wijze het rijk van Atjeh te bereiken en te bedreigen.

Van mijn later opgeworpen voorstel, om op die manier Atjeh te attakeeren, heeft men echter niets willen weten: h e t z o u t e v e e l g e l d g e k o s t h e b b e n!

Ja, de zuinigheid bedriegt wel eens de wijsheid!

Het was zeker in de jaren vóór 1850, gemakkelijker om bataljons kompleet te houden dan later. Zoowel ten tijde van het corps Jagers v. Cleerens, als daarna, stroomden jeugdige Belgische deserteurs naar Nederland om in Indië te dienen. Ze kregen, evenmin als de van de regimenten hier te lande komende vrijwilligers, eenig handgeld; slechts de in Harderwijk aangenomen rekruten ontvingen ƒ10.50 handgeld, als ze het nemen wilden. Velen deden het niet, omdat zij avancement willen maken. De Belgen allen reeds, hetzij als vrijwilliger of milicien, gediend hebbende, waren meestal flinke soldaten. Aan suppletie-troepen was dus destijds geen gebrek. Ook waren er nog kompagnieën Afrikanen, die veel goede diensten hebben bewezen. Die tijden zijn voorbij! Om thans genoeg suppletie-troepen te bekomen, zal men ze zeer goed dienen te betalen, niet met handgeld, maar met soldij en pensioen. Aan onderofficieren en manschappen geve men het dubbele soldij en pensioen van die van het leger hier te lande. Dan zullen de liefhebbers niet ontbreken.

Zutphen. K. H. O. v. BENNEKOM.

Officieele Berichten.

Uit de Javasche courant van 15 November 1907.

Civiel Departement.

Verleend: wegens ziekte, twee jaar verlof naar Europa, aan den voorzitter van den landraad te Menado, Mr. C. de Roon Swaan.

Benoemd: tot assistent-resident van Madjalengka, Cheribon, de ass.-res. van Indramajoe, F. Ph. H. Maurenbrecher; van Indramajoe, de id. van Bangil, Pasoeroean, E. L. Kruseman; van Bangil, de idem voor de politie te Soerabaja, W. F. Lutter; voor de politie te Soerabaja, de secretaris van Soerabaja H. J. Waleson; van Anjar, Bantam, de controleur W. C. Blanken; van Demak, Semarang, de ambt. op nonactiviteit D. Burger; der Zuiderdistricten — Celebes en Onderh. — de tijdelijke ass.-resid. van Paré—Paré, H. de Vogel M.Hzn.; der Palembangsche Bovenlanden, de ambt. op nonactiviteit, H. E. Muller.

tot voorzitter van den landraad te Menado, de rechterl. ambt op nonactiviteit Mr. N. Dirkzwager.

Belast: met de waarneming der betrekking van ass.-res. van Paré-Paré, de controleur W. Frijling.

Gesteld: ter beschikking van den voorzitter der landraden te Madioen en Ponorogo, Mr. B. W. L. Dwars.

Benoemd: tot inl. off. van justitie bij den landraad te Tjamba, de djaksa Jahaka.

Ontslagen: de gewezen ass. wedono van Bandjarwangoe, Banjoemas, Raden Soeradiradja; op verzoek, eervol, de wedono van Gempol, Pasoeroean, Raden Troeno Setro; op verzoek, eervol, Mej. E. J. A. Hildering, hulponderwijzeres aan de 3e school te Bandoeng.

Militair Departement.

Verleend: zes maanden verlof naar Europa, aan den 2en luitenant der infanterie, H. A. E. Jacobs.

Geplaatst: te Batavia, de 2e luitenant der genie, E. Hogewind; te Tjimahi, de id. A. L. R. van der Meer, beiden uit Nederland verwacht.

Uit de Javasche Courant van 19 November 1907.

Civiel Departement.

Ontslagen: de commies 3e klasse bij den post- en telegraafdienst, Mej. Ch. Ph. Olivier; op verzoek, eervol, de onderwijzeres der 2e klasse Mej. S. M. van Es.

Benoemd: tot onderwijzeres 2e klasse, de hulponderwijzeres, mej. F. J. S. Schrieder; tot tijd. posthouder van Batjan, Ternate, S. Kneefel; tot houtvester bij het boschwezen, H. J. L. Beck; tot machinist bij de zoutbriketteering op Madoera, R. F. E. Reijneke; tot opzichter 1e klasse bij den Waterstaat, de ambt. op nonactiviteit J. H. Boon;

tot wedono van Tlogewoengo, Pati, Raden Soemodirdjo; van Tajoe, Pati, Mas Gondowardojo;

tot controleur, K. A. baron van Reede v. Oudtshoorn, ambt. op nonactiviteit, geplaatst in de res. Cheribon; id. A. F. Meijer, in de res. Djambi en J. Seijne Kok in Timor en Onderh.

Verplaatst: naar het gouv. Sum. Westkust, de contr. G. F. E. Gonggrijp; naar de res. Tapanoeli de contr. H. Radersma; naar de res. Westerafd. van Borneo de contr. J. Ph. J. Bouman.

Benoemd: tot onderwijzer der 3e klasse, F. H. Schmidt te Weleri, Semarang, en W. D. Koot te Djombang, Soerabaja.

Militair Departement.

Verleend: wegens ziekte, één jaar verlof naar Europa, aan den 1en luit. kwartiermeester bij de mil. administratie, H. J. E. Dekker.

Ontslagen: op verzoek, wegens volbrachten diensttijd, eervol, de luit.-kolonel der infanterie J. M. v. Gogh.

Benoemd: tot plaatselijk commandant te Padang, de luit.-kolonel J. Brijan; tot instructeur van het korps barisan van Madoera te Pamekasan de kapitein J. N. H. Lauweriks.

Overgeplaatst: bij het 11e bataljon te Mr. Cornelis, de sedert tot majoor bevorderde kapitein H. J. van Bremen.

Inhoud Tijdschriften.

Weekblad voor Indië 1907. No. 30.

Vandalisme, door H., met foto's. — Onze „Vereeniging van Letterkundigen", door Deus Minor.— Brieven uit Patria, vervolg, door Jan Willemsz. — Grieksch-Romeinsche kunst in Indië. Tentoonstelling van bronzen te Batavia, door den Ned.-Ind. Kunstkring, met foto's, door P. A. J. Moojen. — Landbouwcrediet in Oost-Indië, met foto, door X.— Een walvisch op Java's strand, met een foto, door M. B. van der Jagt. — Indrukken van den dag, vervolg door Corax. Enz.

Eigen haard 1907. No. 48

De hydrographische opname in Oost-Indië, door H. v. d. S., met afb. — **Id. No. 50.** Van een kleine expeditie. — Beschrijving van de „Excursie" naar Babber, Tenimber-oelanden, met afb

Indisch Militair Tijdschrift, 1907, No. 11.

Het nachtgevecht in den modernen oorlog, door R. Boonstra, vervolg en slot. — De handhaving der neutraliteit onzer koloniën bij een mogelijken oorlog tusschen Japan en de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, door C. J. J. de Neve. — Eenige opmerkingen betreffende de schietopleiding en schietoefeningen der infanterie met behulp van schietschijven, door L. M. A. Quack. — Het tegenwoordige oefenstelsel bij onze infanterie, door J. H. I. le Cocq d' Armandville. — Kort overzicht van den toestand op Nieuw-Guinea, met plaat. — Eenige gegevens over een proefkanon, geconstrueerd naar 't ontwerp van den kapitein der infanterie A. J. Gooszen. — De militaire opleiding van de jeugd in Zwitserland, door J. C. Pabst.

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar Oost-Indië.

Passagierslijst van het s.s. **Koning Willem III**, gezagvoerder V. Stobbe, bestemd te vertrekken van Amsterdam—Batavia 14 Dec. 1907.

Te Amsterdam schepen zich in:
J. F. Meijer, echtgenoote en 2 kinderen;
Mej. C. C. A. Fehr;
Mej. P. A. Fehr;
P. C. Huisman;
E. A. Grader v. d. Maas en echtgenoote;
C. Grizel;
J. W. F. B. Vollprecht.

Naar Belawan-Deli:
B. R. Pietersen;
N. C. Wetselaar Jr.

Naar Singapore:
W. J. Jansen.

Te Genua zullen zich inschepen:
A. F. J. Romswinckel;
H. J. van Arkel en echtgenoote;
H. J. D. de Fremery en echtg. en 2 kn.;
Mej. C. Slingervoet Ramondt;
F. J. Bosch en echtg.;
H. J. Krügers;
A. A. de Rijk;
A. de Vries en echtg.;
H. E. Wempe;
P. J. Spruijt;
H. L. Roelfsema en echtg. en 2 kn.;
P. J. v. d. Ham;
A. Mikkers;
Mej. C. v. d. Putten;
L. Sieling en echtg. en kind.

Naar Belewan-Deli:
J. P. van Heil en echtg.

Naar Singapore:
M. J. Dalmeijer en echtg. en kind.

Passagierslijst van het s.s. Prins Willem V, kapitein J. C. Metus, hetwelk zal vertrekken 13 December Amsterdam—**West-Indië**,
Mevr. B. Idenburg—Deutz;
B. Immink;
O. Prochnow.

Passagierslijst van het s.s. **Pins Willem I**, gezagvoerder A. R. Zijboer, van **West-Indië** naar Amsterdam.
Eerw. Pater F. Bazelman;
D. L. Jonker Dzn.;
C. F. Th. Otto;
F. C. Hofman;
J. Appel;
C. M. Kemp.

Passagierslijst van het s.s. **Rembrandt**, gezagvoerder D. Hubert, vertrokken van Batavia 21 November 1907 en aangekomen te Genua 13 Dec. '07.

Te Genua hebben zich ontscheept:
Dr. J. A. F. Wiederhoed;
C. J. Hasselman en echtgenoote;
C. Pino;
Ch. E. Bodemeijer en echtgenoote;
A. Hulshoff Pol;
C. M. Selter;
J. W. Elbers;
J. J. de Wijs;
J. H. A. van Nieuwland;
H. Engelberts;
G. C. C. Thierens;
A. Pennings, echtg. en 2 kinderen;
Mejuffrouw H. Bouwhuijs;
Mejuffrouw H. de Haas;
W. C. L. G. Halverhout en echtgenoote;
H. H. Langelaar;
G. A. Breijer;
M. Botman;
J. F. de Jong;
J. Klijnstra;
K. van Dijk, echtgenoote en kind;
E. L. van Acker;
H. van Woudenberg;
W. Ferchland.

Van Singapore:
H. Polano;
Mevrouw A. v. d. Berg en kind;
J. Hoekstra.

Van Sabang:
A. de Bruin.

Van Belawan-Deli:
C. P. Lenshoek en 2 kinderen;
J. Könings.

Van Port-Said:
H. van Nouhuijs;
M. W. Haalebos.

Te Amsterdam zullen zich ontschepen:
M. Winkler;
P. J. Pieters;
Mevr. W. F. H. Versnel—Pas en 4 kn.;
Mej. E. M. Kläpfer;
H. E. B. C. Babock, echtg. en 5 kn.;
J. Muller;
R. Hallersberg;
G. Ammer;
S. Weijl;
L. M. I. Franken;
A. Klumpen;
A. de Winter;
benevens Hr. Ms. troepen en schepelingen.

Van Sabang;
F. J. F. Fijt;

Van Deli:
J. J. P. A. v. Welt Jr.;
O. Leonhardt;
J. Hahnenberger;
H. Köhler;
C. Schuk;
P. Metzger;
D. König;
J. Schwartz.

No. 52 Vrijdag 27 December 1907 7de Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

Orgaan der Vereeniging

Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang.

OOST EN WEST

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel . . . . f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels . . . . „ 0.12½
„ „ „ 1000 „ . . . . „ 0.10

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden Den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f1.50 tot f.— 'sjaars, (voor Indië en het buitenland minstens f2.50).

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

Inhoud van dit Nummer.

Koloniale praatjes.
1907.

„Moge", schreven we, nu twaalf maanden terug, „terwijl, wanneer we thans een blik op de kaart van den indischen archipel slaan, we nagenoeg geen enkel eiland kunnen aanwijzen met uitzondering van Java, Madoera en onze oude nederzettingen in de Molukken, waar in het afgeloopen jaar een gewapend optreden kon uitblijven, wanneer we een jaartje verder zijn, meer dan thans nog het geval kon wezen, de perspectief zich openen van vrede, rust en orde, onafscheidelijke voorwaarden voor vooruitgang en welvaart dier landen."

Deze wensch heeft zich in het jaar, dat nu ten einde spoedt, helaas niet mogen vervullen. Wel bleven in 1907, afgezien van het plaatselijk en rasch bedwongen opstootje in het Kedirische in het voorjaar, die voorwaarden, hiervoren genoemd, het deel der volkeren in de sedert lang reeds onder rechtstreeksch gezag geplaatste landen, maar daarbuiten woedt nog immer de strijd voort, aan Nederland opgelegd als het gevolg van den duren plicht om in de landen en onder de volkeren, die aan zijn hoede zijn toevertrouwd, geregelde toestanden in het leven te roepen, waardoor een conflict veelal onvermijdelijk blijkt, waar zoovelen d a a r nog belang hebben bij het voortduren van het bestaande.

Maar, afgezien nu van Atjeh, waar het ongeduld, dat zich onlangs zoo levendig betuigde zeker wel gerechtvaardigd schijnt na zóó langjarigen kamp, rijst de vraag op, waar het besef van dien plicht zich nog niet zoo heel lang geleden baan brak, hier niet in de eerste plaats geduld geboden is. Geduld, maar ook voorzichtigheid en beleid, welke voorwaarden wel eens uit het oog worden verloren, zooals bleek bij de kort op elkaar volgende overvallen in Mori (Celebes) Kolbano (Timor) en Endeh (Flores) tengevolge waarvan 80 menschenlevens gingen verloren — de suppletie van het indisch leger is nog te moeielijk, wanneer we alle andere overwegingen voor een wijle laten rusten, om zulke verliezen, die waren te voorkomen geweest, **niet te betreuren.**

Hoezeer thans nog op zoovele plaatsen de strijd voortduurt, kan zeer zeker voor 1907 ten aanzien van de eerst in de laatste jaren ten aanzien van de buitenbezittingen gevolgde positieve politiek na zoo lange negatie, op eenige lichtpunten worden gewezen, als de rust in Z.-O. Borneo, jaren lang in zijn diepste binnenlanden het tooneel van strijd en wanorde, de eindelijk verkregen pacificatie van Djambi, en het einde van het verzet op Ceram, terwijl ook de rust op Bali en Lombok verzekerd bleef, wanneer we 't weinig beduidend opstootje in een uithoekje van laatstgenoemd eiland buiten beschouwing laten.

Maar Atjeh? Veel is hierover geschreven en gepraat. Wij meenen ons hier slechts tot den wensch te moeten bepalen, dat de aan den gouverneur-generaal van Heutsz verstrekte opdracht om een onderzoek naar den toestand in dat gewest in te stellen, goede vruchten moge dragen.

Liet dus de politieke toestand, in hoofdzaak als 't rechtstreeksch gevolg eener positieve politiek, in vele deelen van den archipel te wenschen over, in economisch opzicht schijnt de vooruitgang, waarvan wij ten vorigen jare ten opzichte van de kolonie in 't algemeen gewaagden, zich te bestendigen.

Terwijl de inlandsche bevolking in een normalen oogst de vruchten van haren noesten arbeid plukte — helaas moet ze hiervan steeds nog een belangrijk deel in handen van den woeker laten, waartegen echter we licht het middel is gevonden in het inlandsch landbouwcrediet, van welks verblijdende vorderingen ook in onze kolommen reeds werd melding gemaakt, — zullen ook de europeesche kapitalen, die naast betrachting natuurlijk van eigen gewin, in zoo hooge mate tot de ontwikkeling der kolonie bijdragen, over 't geheel op 1907 terugzien als een gunstig jaar.

Eenigermate ontnuchterend moest na het sedert eenige jaren steeds oploopen der prijzen, van het tin, de plotselinge daling der waarde van dit product ter markt werken. Gelukkigerwijze was bij de begrooting voor 1907 met deze mogelijkheid wijselijk rekening gehouden, welke in de naburige gefedereerde maleische staten tot eene soort débacle aanleiding gaf.

Evenals de inlander in het landbouwbedrijf nog steeds zijn hoofdmiddel van bestaan vindt, is het ook, wanneer we petroleum en tin uitzonderen, nog altijd de landbouw met aanverwante bedrijven in 't algemeen, die het europeesch kapitaal vrij zekere waarborgen eener goede belegging biedt.

Met den mijnbouw — de exploitatie van petroleumbronnen en der bestaande tinmijnen uitgezonderd — ging 't ook in 1907 nog steeds niet naar wensch en zagen we geleidelijk in het Dorado der negentiger jaren van de vorige eeuw op Noord-Celebes verschillende eens zooveel b e l o v e n d e maatschappijen het veld ruimen, terwijl de staats-exploitatie van steenkolenmijnen in West-Sumatra nog verre van een lucratief bedrijf blijkt.

Aangenaam moet 't hun, die in de evolutie van 't inlandsche element belang stellen en deze te bevorderen mede tot een der eerste plichten van het bestuur over Indië rekenen te behooren, wezen, dat op den, in dit opzicht in 1906 ingeslagen weg werd voortgegaan, zooals bleek uit de reeds door de tweede Kamer goedgekeurde oprichting eener inlandsche rechtsschool, en uit de vorderingen in 1907 op 't gebied van verbetering en uitbreiding van het inlandsch onderwijs gemaakt en voor 1908 in uitzicht gesteld.

Mogen we ons dus hierover verblijden, nog steeds valt het te betreuren, dat zoo weinig van staatswege voor de ontwikkeling van het land werd gedaan en kon worden gedaan.

De hoop, dat in 1907 de in uitzicht gestelde financieele zelfstandigheid van Nederlandsch-Indië zou tot stand komen, waardoor deze kolonie in staat zou worden gesteld om zich voor de buitengewone uitgaven, aan bedoelde ontwikkeling ten koste te leggen, de noodige buitengewone middelen te verschaffen.

De betrokken ontwerpen, ter vorige zitting aan de Tweede Kamer reeds aangeboden, moesten met zoovele minder belangrijke lotgenooten onafgedaan blijven, hoogstwaarschijnlijk tengevolge van de stagnatie, veroorzaakt door de kabinets-crisis, die Nederland in 't begin van 1907 had door te maken, een crisis, uitsluitend het gevolg van partij-politiek, zooals ook nu weder een crisis den geregelden gang van zaken voor eenigen tijd zal verstoren, zoodat de mogelijkheid niet uitgesloten blijkt, dat deze naar alle waarschijnlijkheid voor Indië's toekomst belangrijke wetsontwerpen weder geruimen tijd zullen moeten blijven liggen.

Ligt hierin niet de scherpste veroordeeling uitgesproken over de behoudzucht, waarop professor de Louter onlangs doelde, ten aanzien van de macht der Staten-Generaal in zake het zeggenschap over Indië, dat vrijwel gezegd kan worden, buiten de nederlandsche binnenlandsche politiek te staan en toch aan meeningsverschillen te dien opzichte zijne levensbelangen wellicht ziet opgeofferd.

Wat de west-indische koloniën aangaat, valt ten aanzien van Suriname, voor zooverre dat uit cijfers is op te maken, voor 1907, met name in de laatste maanden een verblijdenden vooruitgang op economisch gebied te constateeren.

Wel liet de productie der cacao plantages nog

te wenschen over, maar de hooge prijzen, voor het product gemaakt, maken dat de uitkomsten nagenoeg dezelfde zijn als die in buitengewone oogstjaren bij normale marktprijzen verkregen.

De goud-industrie toonde in 1907 eenigen achteruitgang bij 't voorafgaande jaar, maar de mogelijkheid is niet uitgesloten van een „reculer pour mieux sauter", waar in dit opzicht vooral op 't gebied der groot industrie tegen het einde van het jaar eenige activiteit viel waar te nemen, die op groote- toekomstplannen wijst, zooals ten aanzien van de placers Gros.

Belangrijk was te dien aanzien de onlangs in de Tweede Kamer ten gunste van de doortrekking van den spoorweg tot Dam gevallen beslissing.

Overigens stond de kolonie in 1907 nog in 't teeken der afwachting met betrekking op de resultaten van de bacoven-cultuur, welke resultaten zich binnen weinige maanden voelbaar zullen maken, wanneer 't contract met de United Fruit Company zal in werking treden, terwijl de kolonie nu reeds bij voorbaat de vruchten dier cultuur plukte door den nieuwen toevloed van immigranten in dit vooral aan bewoners zoo arm land.

Moge de hoop, waarmede Suriname straks 't nieuwe jaar zal begroeten, niet ijdel blijken zooals die, welke men in de zusterkolonie Curaçao zoo lang ten aanzien van de eveneens zoo lang reeds toegezegde mijnwet, die zich ook in 1907 nog wachten liet, maar volgens den minister van koloniën geen grond mag geven aan buitengewone verwachtingen, als die ten opzichte der wederontginning der phosphaat-mijnen van Santa Barbara gekoesterd.

De voor deze kolonie eindelijk tot stand gekomen zoo belangrijk goede betrekkingen tot de naburige venezuelaansche republiek bleven in 1907 behouden; moge dit zoo blijven.

PERS-KRONIEK.

INHOUD: De *Standaard* over „Indische specialiteit" en een Indische vertegenwoordiging in de Staten-Generaal. — Professor Snouck Hurgronje in de *Nieuwe Courant* over de Indische Rechtsschool. — Bespreking van Indische misstanden in buitenlandsche bladen door G. Wijbrands in *De Telegraaf*.

In een der bijna ontelbare artikelen, waarin gedurende den laatsten tijd Dr. Kuijper z'n volgelingen de voortreffelijkheid tracht aan te toonen van het door hem uitgevonden gezinshoofden-kiesrecht, trof ons een passage over de vertegenwoordiging der koloniale belangen in de Staten-Generaal, welke ons niet zonder belang schijnt. Vooral met het oog op de ervaring in de laatste jaren bij de indische begrootings-debatten opgedaan verdienen de volgende opmerkingen in de Standaard de volle aandacht. Het blad schrijft:

„Bij de tegenwoordige inrichting van onze Staten-Generaal is de behartiging van de onderscheidene maatschappelijke en andere belangen geheel aan het toeval overgelaten.

Het klaarst komt dit uit, zoo men denkt aan onze koloniën. Het kleine Nederland ziet zich op koloniaal gebied een zesmaal grootere bevolking toevertrouwd dan het moederland herbergt. De koloniale aangelegenheden zijn alzoo, èn op zich zelf, èn met het oog op onze eigen toekomst, van het uiterst gewicht. En toch geeft de kieswet ons zelfs niet den minsten waarborg, dat er althans één enkele koloniale specialiteit in de Staten-Generaal zitting hebbe.

In de jaren, toen het koloniale vraagstuk geheel onze politiek beheerschte, liet elke staatkundige partij zich hiermee in, en kwamen de koloniale specialiteiten uit tal van districten opdagen; maar ook toen was dit de toevallige uitkomst van de stembus. En thans, nu over de koloniale quaestie tusschen partijen een soort accoord is bereikt, is op het getal van 150 leden der Staten-Generaal, het getal van koloniale heeren reeds op een half dozijn geslonken, en zou 't volstrekt niet ondenkbaar zijn, dat het nog lager daalde, ja, ten slotte geheel verdween.

Partijen voelen, dat een enkel koloniaal man bij eigen Kamergroep geen weelde is, en zijn er daarom op bedacht, zich er van te voorzien. Maar de candideering van een koloniaal deskundige, die op zulk een wijs tot stand komt, volgt niet uit de wet, kon ook anders uitvallen en is in zooverre niet organisch, maar kunstmatig.

Iets waar dan nog bij komt, dat de enkele koloniale deskundigen, die langs dezen weg in de Kamer komen, een invloed en gezag uitoefenen, geheel buiten evenredigheid met de strekking van hun mandaat. Bij ontstentenis toch van anderer voorlichting, gaat de Kamer, groepsgewijs in partijen ingedeeld, op het advies van die enkelen af, zonder dat hun verkiezing ook maar den minsten waarborg biedt, dat ze op dat onbeperkt vertrouwen aanspraak kunnen maken".

* * *

In de Nieuwe Courant zijn onderscheidene landraadpresidenten aan het woord geweest, om met een beroep op hun eigen kennis van het Javaansch, het nuttig effect der op te richten „Inlandsche Rechtsschool", kort geleden door de IIe Kamer aangenomen, te betwijfelen. Daartegen komt Professor Snoeck Hurgronje in hetzelfde blad op. Hij zegt:

„Het komt niet in mij op, de juistheid van bedoelde verklaringen te betwijfelen. Dat er landraadspresidenten waren en zijn, die Javaansch spreken, is mij natuurlijk bekend, en zelfs dat verscheidenen, die het zoover gebracht hebben, gedurende hun studietijd nooit Javaansch hebben geleerd. Zoo zijn er officieren, die zich vaardig van een inlandsche taal hebben leeren bedienen, zonder in hun leertijd daartoe te zijn voorbereid.

Maar het zijn uitzonderingen. Ieder, die zooals ondergeteekende, vele landraadspresidenten, landraadsleden en justiciabelen van nabij heeft gekend, weet dat de overgroote meerderheid der landraadsvoorzitters zich van geen andere inlandsche taal dan het Volapük-Maleisch bedient en er niet aan denkt, de verklaringen van partijen en getuigen — die trouwens in allerlei, voor gewoon ontwikkelde menschen niet snel aan te leeren dialecten worden afgelegd — in het origineel te volgen, laat staan met hen in hun eigen taal een gedachten-wisseling te houden. Trouwens, wie zich rekenschap geeft van het geringe getal der wel-opgevoeden, die het na jaren van degelijk onderwijs in een aan de hunne na-verwante Europeesche taal tot dragelijk spreken dier taal brengen, zal zich niet verwonderen over het feit, dat Europeesche juristen, zelfs al hebben zij de eerste beginselen van een inlandsche taal geleerd, bij het vele ambtelijke werk, dat hun opgedragen wordt, geen gelegenheid vinden om eenige dialecten van die eene en nog van eenige haar verwante talen, daarenboven te leeren verstaan, en het hoofddialect te leeren spreken. Dit is alleen te verwachten van menschen met buitengewonen aanleg en sterke neiging, mits zij dan over den noodigen vrijen tijd beschikken.

De beide gewezen landraadsvoorzitters, die met mij het ontwerp voor de inlandsche rechtsschool opmaakten — van welke althans één zelf vaardig Javaansch sprak zonder dit als student beoefend te hebben — waren dan ook eenstemmig van oordeel, dat, indien men inlandsche rechtskundigen in de toekomst de plaats van Europeesche voorzitters kon doen innemen, de communicatie tusschen rechter en justiciabelen daardoor zéér zou verbeteren en dus de rechtspraak alleszins gebaat zou zijn.

Intusschen zal wel niemand, die van het project der Rechtsschool met de toelichting kennis genomen heeft, in den waan verkeeren, dat de bekende en verklaarbare onbedrevenheid van de meeste Europeesche voorzitters van landraden, in de landstalen hunner justiciabelen het motief tot oprichting van die school gevormd heeft. Van den aanvang af hebben daarbij geheel andere beweegredenen gegolden en die zouden blijven gelden, al spraken alle landraadsvoorzitters die thans op Java fungeeren, Javaansch, Madoereesch en Soendaasch. De belangstellenden kunnen dat alles uit de stukken zien, die blijkbaar door sommige schrijvers over het onderwerp niet zijn gelezen."

* * *

In de Telegraaf bespreekt de heer G. Wybrands, redacteur van het Indische N. v. d. Dag, broeder van den heer K. Wybrands, den hoofdredacteur van genoemd orgaan, de quaestie van het schrijven over Indië in buitenlandsche bladen.

„Zij schrijven, aldus de heer G. Wybrands, toch niet alleen om het genoegen te hebben zich gedrukt te zien. Zij schrijven ook niet uitsluitend tot informatie van hunne lezers in Indië, want die zijn waarlijk meestal voldoende op de hoogte van de ongerechtigheden, die in Indië worden begaan en getolereerd.

Neen, zij schrijven, de meesten van hen, ook met het doel, om aan de ongerechtigheden, die zij schier dagelijks hebben te openbaren, een einde te zien gemaakt. Zij wenschen aldus, naar den uitgedrukten wensch van den landvoogd, in zijn troonrede op 31 Augustus jl. „mede te werken tot het hooghouden en steeds hechter vestigen van het Nederlandsch gezag en van den goeden naam van ons vaderland."

En wanneer zij daarbij van de zijde der Indische regeering ontmoeten vervolging en bemoeilijking, en van de Nederlandsche pers laksheid en onverschilligheid, dan moeten die journalisten zich wenden tot het buitenland.

Dan alleen heeft hun stem kans gehoord te worden.

Men kan, en men zal dat a licht onvaderlandslievend noemen; maar het is nog de vraag of op deze wijze het vaderland niet beter wordt gediend, dan door al de morsige vlekken op ons koloniaal kleed te bedekken met den mantel der liefde.

Lang genoeg heeft Indië het gedragen, dat alle berichten, die van daar kwamen, ze mochten zoo goed gedocumenteerd zijn als ze wilden, werden ter zijde gelegd als onbetrouwbaar zoodra zij niet strookten met het algemeen aangenomen idee van de toestanden, welke in de koloniën heerschen.

Lang genoeg heeft men er zich ook onderworpen aan de minachtende wijze van doen der Nederlandsche pers, die zoo goed als zonder uitzondering zich bepaalt tot het overnemen van wat „Benoemingen en Besluiten", en hoogstens een weinig Atjeh-nieuws. Het wordt tijd, dat dit verandert; het wordt tijd, dat aan de werkelijke belangen der Nederlandsche onderdanen tusschen de keerkringen, hoe zij werken, hoe zij berecht worden, aan welke aantasting hunner vrijheid zij bloot staan, wat meer belangstelling wordt gewijd; dat zij althans niet achterstaan bij Macedonië of Marokko.

En waar de Nederlandsche pers blijkbaar in die richting niet wenscht mede te werken, daar zal de Indische verplicht zijn zich te wenden tot de buitenlandsche.

Komen daarbij de Nederlandsche goede naam, of de nederlandsche belangen in het gedrang in het buitenland, des te erger voor Nederland zelf. Het heeft niet gewild, toen het tijd was."

In hetgeen de heer Wybrands hier schrijft is veel waarheid, maar aan den anderen kant begrijpen wij toch niet goed, waarom indische journalisten, om in het moederland gehoord te worden, zich persé eerst tot het buitenland moeten richten. Wanneer men hier te lande niet wil hooren, zal het heel weinig baten, of indische journalisten al in buitenlandsche bladen over Indië gaan schrijven.

Dan doen zij, die hier moeten hooren, eenvoudig een watje in het buitenlandsche oor en uit is het met het succes van de schrijverij in de vreemde organen. En dat zou zeker het geval zijn — zoo meenen wij ten minste de nederlandsche pers en het nederlandsch publiek te kennen — indien de voorlichting over indische zaken via het buitenland een systeem werd.

Daarom gelooven wij, dat het middel, door dezen indischen journalist aangegeven, erger dan de kwaal zou blijken te zijn. Waar het hier echter op aankomt is, dat zoo spoedig mogelijk een eind dient gemaakt te worden aan de ergerlijke persvervolgingen tegen indische journalisten ingesteld. Dat is de bron van alle ellende, en die eenmaal weggenomen, zal ook het andere van zelf wel terecht komen.

Uit de Oost-Indische Mail.

Men schreef uit Buitenzorg aan de Javabode van 22 Nov. jl.

Gistermiddag was een vrij groot publiek op het perron aanwezig om getuige te zijn van het vertrek naar Atjeh van den landvoogd en zijn gezelschap. In het salon-rijtuig vertrokken de gouverneur generaal in generaals uniform, de algemeene secretaris van Rees, de gouvernements secretaris Mr. Koster en majoor Kan.

Onder de afscheidnemers zag ik den directeur van het landbouwdepartement prof. Treub den 1sten gouvernements secretaris Hulshoff-Poll, de heeren Uhlenbeck en Mr. de Graeff, den hortulanus Wigman, dr. Kijlstra, lijfarts van den landvoogd, en de adjudanten.

Een lading kisten met paperassen voerde de

trein mede. Zes extra koelies laadden ze in den goederenwagen.

Het trof mij weer, hoe veel beter Z. E. de uniform staat dan het burgerpakejan.

* * *

Het Bat. Nieuwsblad schrijft over:

De reis van den Gouverneur Generaal.

Men verwacht, dat het onderzoek op Atjeh eenige weken in beslag zal nemen, zoodat de gouverneur generaal minstens zes weken weg zal blijven.

* * *

Daaronder lezen wij in hetzelfde blad:

De gouverneur van Atjeh seinde 22 dezer: In Peutoe neergelegd vier vijanden, bij ongeluk een vrouw, op patrouille lichte zelfverwonding een Inlandsch mindere.

* * *

De Getuige, Christelijk Weekblad voor Ned. Oost-Indië, die het ook met een enkel woord over de reis van G. G. v. Heutsz heeft, laat daarop o.m. volgen:

„Gelukkig, dat er ook eilanden zijn, waarop ons bestuur zich van een betere zijde openbaart dan op Atjeh.

Zoo ontvingen we dezer dagen een particulier schrijven van een onzer lezers, die Bali en Lombok had bezocht. Een gedeelte uit dezen brief laten we hier volgen:

„Twee dagen trokken we toen door 't schoonste land dat ge u denken kunt. Den 1en dag stegen we tot 4000 voet en genoten op dien tocht van de heerlijkste berglandschappen, verrukkelijke vergezichten op zee, meren en vulkanen, en van de koelte en verdere geneugten die een tocht te paard door een tropisch bergwoud geeft. Zeer vermoeid kwamen we 's avonds te Betoeriti, een dessa in het gebergte en verbleven daar één nacht; temperatuur 60-55 graden. Van de vriendelijkheid der Baliërs kunt ge u geen voorstelling maken. Beleefd als de Javaan doch niet zoo kruipend, zijn ze bovendien hulpvaardig en hartelijk ja zelfs gul voor den blanken reiziger. In elke dessa waar we kwamen, en even afstapten, kwamen de menschen met klappers en pisangs en... weigerden elke betaling, bewerende dat de gewoonte der gastvrijheid tot gratis verleenen van hulp en voedsel verplichtte. Wie had zoo iets verwacht in Bali, een land, dat bij zoo velen zoo slechten naam heeft. Vooral den tweeden dag ondervonden we die gastvrijheid en vriendelijkheid in bijzondere mate. Toen gingen we van dessa tot dessa. Waar we maar even stilhielden, kwam de poengawa van het dorp uit zijn woning en liet dan het volk klappers en pisangs brengen. Zelfs werd op een der pleisterplaatsen een soort bale-bale van mooi bewerkt hout naar buiten gebracht, kussens daarop gelegd en ons tot fijdelijken zetel aangeboden! En dat geschiedde in het oude rijk van Tabanan, waar pas 1 jaar geleden vorstentirannie werd gebroken door het zwaard. Ook in Badoeng, welke naam zoo bloedige herinneringen opwekt, ondervinden we dezelfde tegemoetkoming. Zoo in het oude rijkje Mengwi, in het noorden van Badoeng, waar in de vroegere woonplaats van den vorst van Mengwi een bijzonder voorkomend poengawa ons rondleidde tusschen oude tempelmuren en ons in vrij goed Maleisch het een en ander vertelde van den vroegeren strijd van de vorsten van Badoeng en Tabanan tegen dien van Mengwi, en zijn vreugde uitsprak dat de „Compenie" nu overal vrede en zekerheid van bezit in zijn land had gebracht. Hij verhaalde ons verder van den eeredienst der Baliërs, en trachtte een uitlegging te geven van de beteekenis der verschillende tempels, offerplaatsen en beelden. Dat was bepaald interessant, zoo trouwens de geheele tocht door Zuid-Bali. De verwoeste poeri van Pamatjoetan, de nog ten deele staande poeri van Den Pasar vroeg mede onze aandacht. 's-Avonds waren we de gast van den Assistent Resident Schwartz, een vriendelijk man, die door de Baliërs als hun nieuwe en betere vorst erkend wordt en geliefd. Dit laatste woord is niet overdreven.

* * *

Troepen naar Flores.

Volgens de Javabode zijn nu 2 brigades Amboineesche marechaussées van het 4e bataljon te Tjimahi naar Timor gezonden. Twee andere brigades van hetzelfde bataljon zijn naar Endeh vertrokken, als reserve voor kapitein Christoffel, behalve dan de 40 inlandsche fuseliers van Soerabaja, die Endeh bezet houden.

Veertig man reserve voor kapitein Christoffe, die van zijn 100 nog maar een kwart zijner oorspronkelijke sterkte aan valide manschappen overgehouden heeft; merkt het Soer. Hbld. hierbij op. Met 65 man als maximum zal hij nu het werk moeten doen, waaraan honderd feitelijk te weinig zijn gebleken.

Illustreert het zenden van dit handjevol troepen niet op bedroevende wijze den ellendigen staat van slagvaardigheid, waarin ons leger verkeert? Voor drie kwart is dat leger afgewerkt, op, onslagvaardig! En de weinigen validen zijn nagenoeg allen te velde, zonder voldoende geneeskundige hulp.

Die grappige Manila Times, die in den waan verkeerde, dat wij in geval van oorlog met Japan 50.000 man voor de Filippijnen zouden kunnen missen, om die bufferkolonie voor de Amerikanen te behouden!

* * *

Diederik Baitzerd van het N. v. d. D. v. N. I. schrijft in zijn Zaterdagsche Causerie:

Ik lees in een vertrouwbaar en welingelicht orgaan: het „Soer. Handelsblad" van 16 Nov. ll., eerste blad, vierde kolom, een brief over de Flores-expeditie, geschreven door iemand, die den mannenmoordenden naam van „Klewang" draagt. Dit krantenvullende Zwaard van Gideon schrijft over den overval der patrouille Schiphorst en vertelt, dat de Timoreezen in de soldaten-kamer binnenstormden en dan:

„Daar richtten zij een waar bloedbad aan. Met hun eigen klewangs werden de soldaten vermoord. Drie inlandsche fuseliers konden nog bijtijds hunne karabijnen grijpen en schoten als razenden door het bivak, waardoor een paar fuseliers sneuvelden, maar 20 Timoreezen werden neergelegd. Deze sloegen toen op de vlucht, meenemende 16 karabijnen en 1600 patronen."

Wel, mijneheeren lasteraars, wat zegt ge daar nu van? Twintig Timoreezen worden door onze al te humane troepen „neergelegd", maar slaan direct op de vlucht en voelen zich nog zóó gezond na hun neerlegging, dat zij zestien karabijnen en 1600 patronen meenemen. Blijkt hieruit niet ten duidelijkste, dat men dat „neerleggen" altijd veel te overdrachtelijk heeft opgevat? Het schijnt inderdaad niet erger te zijn, dan de naam zelf aangeeft: néér-leggen, en dus mèt de optie om weer op te staan en met karabijnen weg te loopen.

Ik voor mij geloof heilig, dat geen natie ter wereld hare vijanden zoo zachtmoedig behandelt als de onze: er mankeert nog alleen maar aan, dat men den neergelegden, terwijl hij ligt, een kussen onder zijn hoofd schuift. Ik stel dus voor om de betrekkelijke passage uit het Soer-Hbld. in de drie wereldtalen te doen vertalen en bij millioenen exemplaren in Europa te doen verspreiden, opdat er eindelijk een eind kome aan de ons land benadeelende praatjes van correspondenten aan slechte bladen, èn van oud-officieren, over wreedheid, mishandeling en... moord!"

* * *

Het Soer. Handelsblad meent, dat door het heengaan van mr. Lagerwey als lid in den Raad van Indië wederom in dit college een vacature ontstaat, met welker aanvulling de regeering zal zitten te houden. De aftredende algemeene secretaris toch, de heer D. F. W. van Rees, schijnt niet in aanmerking te komen, omdat hij geen jurist is.

De heer Lagerwey bekleedde zijn hoog ambt sinds 10 Februari 1903. Te voren was hij directeur van justitie.

Volgens ons particulier telegram zal een 2e vacature ontstaan door het aftreden in het voorjaar van 1908, van het raadslid F. R. Liefrinck.

* * *

Inlandsche gemeentescholen.

De Locomotief verneemt, dat binnenkort te Semarang verwacht wordt de heer Ziesel, ambtenaar bij het binnenlandsch bestuur, op het oogenblik à la suite bij het korps, die in opdracht van den directeur van B. B. aldaar, met de bevoegde autoriteiten eene conferentie zal houden over de oprichting van een of meer inlandsche gemeentescholen. Het plan bestaat om daarmede een proef te nemen in een afdeeling der residentie Semarang.

* * *

Vereeniging van desa's.

In de laatste dagen zijn in de afdeeling Semarang eenige kleine desa's twee aan twee samengesmolten tot grootere inlandsche gemeenten. Deze maatregel geschiedt, zoo lezen wij in de Locomotief, in overleg met de stemgerechtigden der betrokken desaïs, die daartoe tot een bijeenkomst worden opgeroepen. In de onderhav'ge gevallen werd het nut der samenvoe-

ging zoo helder ingezien door de desaleden zelven, dat zij niet alleen eenparig hunne stem aan het voorstel gaven, maar de vereeniging heist terstond tot stand hadden gebracht. Nu en dan blijkt 't, dat de betrokkenen er prijs op stellen, in den naam der nieuwe, vergroote desa een deel te doen voortleven van dien der oude op te heffen desa. Zoo zijn de desa's Paras en Karanggondang samengevoegd tot eene desa die nu Padang zal heeten en de desa's Batoer, Toetoep en Landjaran tot ééne gemeente, die Batoeran gedoopt wordt.

* * *

Waar blijft onze kieswet?

vraagt de Locomotief.

De bataviasche „kiesgerechtigde Europeanen zullen over 6 maanden een zeker aantal gemeenteraadsleden moeten kiezen, en om te kunnen weten wie kiesgerechtigden zijn, zal natuurlijk eerst eene kiesordonnantie moeten zijn vastgesteld. Wij wijzen dus thans op de urgentie van deze regeling. Feitelijk is 't reeds thans te laat. Want een half jaar tijd is inderdaad ternauwernood voldoende om het verkiezingswerk zelve deugdelijk voor te bereiden, vergaderingen van kiezers te houden, candidaten te stellen etc.

Daarom vraagt de Locomotief „Waar blijft de kieswet? Als de regeering daarmede nog langer talmt, zal men 't aan háár moeten wijten, als de eerste indische gemeenteraadsverkiezing tengevolge van onvoldoende voorbereiding een warboel wordt en in 't honderd loopt!

Waar wringt nu de schoen: onder welk loodje ligt het ontwerp kiesordonnantie? Heeft de heer Tollenaar zijn voorstel nog niet definitief opgemaakt en ingediend of is zijn voorstel op den lijdensweg der examinatie en adviseering bij den een of anderen secretarie-ambtenaar blijven steken?

Art. 4 van het Decentralisatiebesluit legt der regeering den plicht op, de toekomstige kiezers in staat te stellen, zich op de eerste verkiezing behoorlijk voor te bereiden. Voor 1 Januari 1908 moet de indische gemeentekieswet zijn afgekondigd!"

Inderdaad, de door den regeeringscommissaris voor de decentralisatie, den heer Tollenaar in de eerste helft van dit jaar ontworpen kiesordonnantie, die destijds breedvoerig besproken is, verkeert nog altijd in het stadium van voorbereiding.

Waarom duurt dat zoo lang?

* * *

De heer M. van Geuns wijdt in De Week van het Soer. Hbld. een artikel aan het zeker zeer belangrijke onderwerp:

De Javaan als Handelsman.

Hij zegt dan o.m.:

„De Inlandsche kleinhandel komt als factor voor de algemeene welvaart ternauwernood in aanmerking. Zoolang de geringschatting der Inlandsche grooten voor den handelsstand niet overgaat in waardeering, zal alles wel blijven zooals het thans is. De god van den handel is de onnoozelen van geest niet welgezind.

Waarom, zou ik willen vragen, wordt de zoon van een regent geen koopman? Waarom moet één magang-baantje op 15 heele guldens in de maand geprefereerd worden boven de positie van handelsman, die het twintigvoudige inkomen verschaft? Ik geloof, dat het aankomt op het eerste schaap. Is dit over den dam, dan volgen er meer.

Te overwinnen is het vooroordeel wis en zeker. Onze inlandsche grooten zijn veel te nuchter-berekenend om 300 gulden per maand niet meer te vinden dan 15 gulden. Hooge motieven moet men in den regel achter hun handelingen niet zoeken. Regenten zenden hun zoons naar hoogere burgerscholen, niet zoo zeer omdat zij westersche beschaving en wetenschap zulke begeerenswaardige zaken achten, die de som van het levensgeluk hunner kinderen zullen vergrooten, maar omdat zij weten, dat het bezit van die beschaving en die wetenschap door de regeering wordt gewaardeerd en zoo de kans op een mooie carrière verhoogt. Wanneer den Inlandschen grooten nu blijkt, dat hun zoons als handelaren niet minder in tel zijn dan als ambtenaren, zal de oppositie als met één slag gebroken worden.

Laat ons hopen, in 't belang van dit land, dat spoedig de eerste regentszoon als handelaar zal kunnen worden begroet. Ik hoor sommigen het bezwaar opperen, dat Inlanders niet voor kooplieden in de wieg zijn gelegd en steeds de minderen zullen blijven van de Chineezen en Arabieren. Ik geloof, dat deze bewering niet goed houdbaar is. De inlandsche kooplieden die wij tegenwoordig te zien krijgen, zijn gewone aesamenschen, grootendeels analfabeten. Van dezen te verlangen, dat zij zich en poppen als „smart fellows", is zeker onredelijk. Doch van een beschaafden, wel ontwikkelden Javaan, die een vakopleiding heeft genoten, mag men wèl iets verwachten.

Ik geloof dat de Europeesche handelaars het ontstaan van een gegoeden Inlandschen handelsstand van harte zullen toejuichen. De ervaring met de Chineesche „tweede hand" is althans niet van dien aard, dat zij in zak en asch zullen zitten als deze afnemers, ten deele bestaand uit op deze kusten aangespoelde berooide Mongolen, hun ontvallen."

* * *

In het Bat. Nieuwsblad lezen wij betreffende het geval Scheltema met het Handelsblad, na een korte uiteenzetting van het voorgevallene:

„De geschiedenis is hiermede niet uit. Er kwam een vervolg op dat duidelijk doet zien, welke waarde men te hechten heeft aan de voorlichting der nederlandsche pers als hrt indische zaken en personen betreft. Men vindt het klaar en helder uiteengezet in de hierachter opgenomen correspondentie tusschen den heer Scheltema eener en de redacties van N. Rott. Crt. en Alg. Hndbld. anderzijds. Daaruit blijkt, dat het amsterdamsche blad weigerde den heer Scheltema recht te doen op de wijze zooals hij verlangde — een in de journalistiek meer dan ergens anders geldende eisch van goede trouw — en dat de N. Rott. Crt. het haar fatsoen te na achtte, alsnu haar medewerking daartoe te verleenen. Hoewel het blad, natuurlijk op het voorbeeld van het Handelsblad, mee aan het sputteren was geweest tegen den heer Scheltema.

Waar het aldus gesteld is bij de twee hoofdorganen der nederlandsche pers, behoeft men niet te vragen hoe het staat bij de andere bladen.

Wat de studie zelf betreft: wij mochten van den schrijver een overdruk ontvangen van zijn artikel. De heer Scheltema heeft er inderdaad de vuile wasch onzer opium-politiek te luchten gehangen, op overtuigende wijze aantoonend hoezeer de praktijk dier politiek in strijd is met de schoone theorie. En schoon omtrent de uitwerking zeer sceptisch gestemd, willen wij hopen, dat men in Nederland nu eindelijk eens ooren zal hebben om te hooren."

* * *

In een ingezonden in het Soer. Handelsbl. werden vroeger inlichtingen gevraagd aangaande een studiereis van een leerling van den heer Berkhout te Wageningen, een aspiranthoutvester, door de Verbonden Maleische Staten. De inzender wilde gaarne weten, of de studiereiziger een rapport had uitgebracht, en zoo ja, of en waar dit te krijgen was.

Thans komt er licht. In de Preangerbode komt een ingezonden stuk voor, waarvan 't voornaamste het volgende is:

„Volgens artikel 4, laatste alinea van het Kon. Besluit dd. 20 April 1905, no. 18 en Kon. Besluit dd. 2 Februari 1906 no. 37 (opgenomen in de Indische Staatsbladen 1905 no. 357 en 1906 no. 223) kan de Minister van Koloniën den candidaat-houtvesters, die hunne studie in Holland volbrachten, gedurende ten hoogste twaalf maanden zoodanige opdrachten geven als hem, voor het verkrijgen van eenige kennis van den handel in en het gebruik van hout en andere boschproducten of eenig ander onderwerp met hun aanstaanden werkkring in verband staande, wenschelijk voorkomt.

Op grond van deze bepalingen werd ik voor twee jaren met een studiereis door de Straits Settlements en de Federated Malay States belast ten einde daar de caoutchouccultuur te bestudeeren.

Dergelijke studiereizen vormen een deel van de opleiding van de candidaat-houtvesters; en in hoeverre een publicatie van de door hen uit te brengen rapporten redelijker wijze verlangd mag worden, laat ik U ter beoordeeling. De rapporten toch behoeven m. i. slechts het bewijs te leveren, dat de toegestane studietijd vruchtbaar gemaakt is.

Achtend, C. v. d. BUSSCHE,
Madjalengka, asp.-houtvester."

Het Soer. Hblad zegt hierop:

„Wij zijn voor deze mededeelingen erkentelijk.

Wat het publiceeren van de uitkomsten der studiereis betreft, hierop zal in den regel niet worden aangedrongen.

Maar in casu hebben wij, dunkt ons, met eene uitzondering te doen. De in de Verbonden Maleische Staten gedreven caoutchoucultuur boezemt onzen planters groote belangstelling in; dezen kunnen hun voordeel doen met de ginds verkregen ervaring, ingevoerde machines etc.; en zoo komt er in een verslag van iemand, die ginds heeft rondgekeken, allicht iets voor, dat praktische waarde heeft.

Als dus de heer Van den Bussche alsnog zijn rapport ging publiceeren, zou hij, gelooven wij, vele belanghebbenden aan zich verplichten.

* * *

In De Javabode van 23 Nov. lezen wij: Op de morgen te openen tentoonstelling van vruchten in den Planten- en Dierentuin, zullen belangstellenden in de gelegenheid worden gesteld kennis te maken met een nieuw product van Indischen bodem, namelijk met door den heer P. Lorck te Buitenzorg bereiden Indischen vruchtenwijn.

Reeds vaak is hier te lande beproefd wijn te maken van sommige, daarvoor geschikt geachte vruchtensoorten, maar tot voor korten tijd zonder succes, wat voornamelijk wordt toegeschreven aan de moeilijkheid van het „kelderen" van de most.

De heer Lorck deelde ons hieromtrent eenige bijzonderheden mede, hierop neerkomende: Reeds jaren geleden is hij begonnen met het nemen van proeven in deze richting, doch aanvankelijk zonder het gewenschte succes. Het haperde voornamelijk aan het „kelderen". In Europa treedt, na den oogsttijd, het koude seizoen in, gedurende welken tijd de nieuwe wijn of most gelegenheid heeft langzaam te gisten. Hier is dit anders en, eerst na tal van bezwaren te hebben overwonnen, is het den heer L. mogen gelukken te verkrijgen wat hij zocht en een wijnsoort aan te bieden — de proeven zijn reeds 16 maanden oud — die houdbaar is wat kleur, gehalte en smaak betreft.

Als de plannen ten opzichte van een maatschappij slagen, kan reeds in Augustus 1908 begonnen worden met de levering van vruchtenwijn volgens het systeem Lorck, aangezien er, evenals in Europa, veel tijd vereischt wordt om het vruchtensap „flesschenrijp" te maken. Een groot importhuis heeft zich reeds met den alleenverkoop voor Indië en Nederland belast.

Wij hebben ons persoonlijk overtuigd, dat de Bogorianer een smakelijke en pittige morgenwijn is en dat ook de Java-Nectar, een mousseerende soort, niet bij andere mousseerende wijnen behoeft achter te staan, goede champagne uitgezonderd.

Het komt ons voor, dat deze jeugdige industrie, die wellicht een groote uitbreiding kan verkrijgen, wanneer de druiventeelt, die thans op groote schaal op Madoera wordt beproefd, mocht slagen, ten volle de aandacht verdient.

* * *

De havenpolitie te Soerabaja had dezer dagen bericht ontvangen, dat zekere S. met de boot van Bali komende, een hoeveelheid opium bij zich had, welke hij zou beproeven binnen te smokkelen.

Dies was men op zijn qui vive.

In plaats van twéé koffers, gelijk gemeld was, had S. er echter slechts één bij zich, en deze bleek alleen kleeren te bevatten. Maar achter hem aan sukkelde, heel onschuldig, een Chinees, met een zoogenaamde grisseesche kist op zijn nek, vertelt de Nw. Soer. Crt.

De oppasser aan den boom zag daar niets verdachts in en liet den Hemeling door. Doch buiten het hek stond de spion, die het zaakje verraden had. Die maakte schout Rade onmiddellijk opmerkzaam op het „verschijnsel".

De Chinees moest stoppen, om zijn kist te laten nakijken. Uiterlijk was er niets aan te bespeuren, maar toen men aan het meten ging, bleek spoedig, dat zij een dubbelen bodem bevatte.

Daaruit kwamen bij verder onderzoek 60 tubes opium van 25 mata elk en 2 tubes van 12½ mata.

De kist was zoo kunstig gemaakt, dat, ware de zaak niet verraden geworden, er geen sprake van zou zijn geweest, dat de smokkelarij ontdekt was.

Wat met meneer S. gebeurde, vertelt het blad niet. Maar dat valt wel te raden.

* * *

In het hotel Mignon te Bandoeng stapte dezer dagen een Chinees af, die een kamer vroeg en kreeg. Toen het uur voor het middagmaal sloeg en de Chinees zich gereed maakte daaraan deel te nemen, werd hem echter beduid, dat hij niet aan tafel mocht komen; dat gaf geen pas!

Waarop de Chinees, zeer verstandig, zijn koffer pakte en naar een ander hotel trok, waar men wel met den tijd meegaat!

Bat. Nieuwsblad.

Van Vreemde Koloniën.

Coöperatieve crediet-vereenigingen in Engelsch-Indië.

Bij gelegenheid van de, door den heer Carpentier Alting, in het Indisch Genootschap gehouden voordracht, over het inlandsch credietwezen op Java, zagen we volgens de in de bladen gegeven verslagen tijdens het debat weder-

om eenigermate het door Engeland in Indië op dit gebied betrachte als voorbeeld aangehaald. Met 't oog hierop is 't, dat nu juist dezer dagen den 18en November l.l., een conferentie werd geopend van secretarissen der coöperatieve creditvereenigingen in Indië, ter bespreking van de in verschillende provinciën opgedane ondervinding, wellicht niet van belang ontbloot, te vernemen, hoe de Times of India, naar aanleiding van die conferentie, in haar weeknummer van den 23en November ll., den arbeid dier vereenigingen resumeerde. Wij laten dit résumé hier vertaald volgen:

„Het is waarschijnlijk, dat de conferentie ongeveer drie dagen zal duren en de stand der zaken die zij heeft te bespreken, is buitengemeen bemoedigend. De beweging heeft zich in de drie jaren, sedert hare opkomst, van niets tot een positie van bepaald gewicht in het land, opgewerkt. Er zijn nu in geheel Indië 750 landelijke vereenigingen, die den landbouw rechtstreeks bijstaan, 75 stedelijke vereenigingen, ten deele bestemd om de landelijke instellingen te financieren, ten deele ingesteld om aan de stadsbewoners steun te verschaffen, en 14 centrale vereenigingen, die de geldmiddelen verschaffen voor de stedelijke en landelijke instellingen beide.

„Het totaal vermogen dezer drie klassen van ondernemingen bedraagt nu meer dan 23 lakhs roepijen — d.i. 1.840.000 gld. — en wanneer men rekening houdt met 't feit, dat een deel van 't kapitaal der stedelijke aan de landelijke vereenigingen is geleend, mag gezegd worden, dat door deze beweging voor een bedrag van ongeveer 18 lakhs — 1.440.000 gld. — steun verleend werd aan landbouwers, die anders bij den boenia — geldschieter — hadden moeten aankloppen.

„Van deze 18 lakhs zijn 2½ lakh — 200.000 gld. — door het gouvernement geleend, en 6½ lakh — 520.000 gld. — afkomstig van buitenaf verkregen leeningen, wat ongeveer 9 lakhs — 720.000 gld. — geeft als het totaal bedrag, door de leden zelven gecontribueerd, welk bedrag een zeker opmerkelijk begin van spaarzaamheid bewijst, den korten tijd in aanmerking genomen, waarin het werd opgebouwd, en het kleine begin, waaruit het voortkwam.

„'t Is nu nog te vroeg, om eenige algemeene gevolgtrekkingen te maken, maar de ondervinding der afgeloopen drie jaren schijnt op twee feiten te wijzen. Het eene is, dat die vereenigingen, welke op het beginsel werken van volstrekte verantwoordelijkheid van alle leden voor alle uitgegeven leeningen, en bijna alle landelijke vereenigingen nemen dit stelsel nu aan, in staat blijken, om het zich in groote schulden steken tegen te gaan. Het andere is, dat een gezonde oplossing der financiering van de landelijke vereenigingen veeleer moet worden gezocht in het opbouwen van combinatiën dezer kleinere instellingen tot grootere eenheden, die zich op de geldmarkt crediet zullen weten te verschaffen, dan in de oprichting van afzonderlijke centrale banken voor dit doel.

„Het doel, waarnaar gestreefd wordt, is het zoo hoogst belangrijke om de schuld, waaronder de landbouwer gebukt gaat, te verminderen en er is goede reden om te gelooven, niet alleen dat reeds aardige vorderingen in die richting zijn gemaakt onder de weinige duizenden huisgezinnen, die nu profiteeren van wat reeds is gedaan, maar dat beginselen zijn begonnen te ontwikkelen, die slechts getrouwelijk moeten worden gevolgd, om het vraagstuk op meer algemeene schaal tot oplossing te brengen."

Men sta ons nu een kleine vergelijking toe:

Engelsch Indië: 294 millioen inwoners: 14 centrale banken, 75 stedelijke en 750 landelijke vereenigingen; totaal kapitaal 1.840.000 gulden, waarvan door het gouvernement geleend 200.000 gulden.

Java & Madoera: plm. 30 millioen inwoners 45 afdeelingsbanken, totaal kapitaal 1.182.000 gld. waarvan 450.000 gld. door het gouvernement verstrekt 7500 loemboengs met 1½ millioen pikol padi, ter waarde van 3 millioen gulden.

Wien deze cijfers ten dienste staan, waaruit men ontwaart dat de bij den Javaan ontwikkelde en geleide spaarzaamheid nu reeds tot de vorming van een kapitaal aanleiding gaf, naar rede van het aantal inwoners achttien maal grooter dan dat, door de engelsch-indische coöperatieve creditvereenigingen tezamen gebracht zal zich verheugen over den niet in de laatste plaats door den steun van het gouvernement — men denke aan de honderdduizenden, jaarlijks verstrekt voor leiding, kapitaalverstrekking aan banken, oprichting van en toezicht op loemboengs — op Java in vergelijking met Engelsch Indië verkregen voorsprong, over de, bij een zelfde vergelijking alleszins bemoedigende resultaten, maar behoorde zich ook te wachten vóór eene vraag, als die wij volgens pers-verslagen bij het debat aan den inleider zagen gesteld:

„Of evenals op Britsch-Indië, ook op Java de armsten door deze crediet-banken worden geholpen?"

Een eenvoudige vergelijking toont aan, dat men op Java eerder op weg is, het crediet algemeen te maken, dan in Engelsch-Indië, waar de crediet-vereenigingen over nog geen halve cent per hoofd der bevolking kunnen beschikken, terwijl het den inlandschen crediet-instellingen op Java ter beschikking staande kapitaal hoe miniem ook nog, toch reeds een totaal aanwijst van 14 centen per hoofd der bevolking. We zagen dan ook de Times of India reeds releveeren, dat nu nog slechts weinige duizenden huisgezinnen, laat ons zeggen een honderdduizend hoofden, d.i. 10 op elke 30000 inwoners, profiteeren van de bestaande credietinstellingen. Men is heusch in Engelsch Indië nog heel wat verder van het einddoel dan Nederland op Java in dit opzicht.

Vergelijkingen zijn ongetwijfeld nuttig, en zoo zou het in deze zeker dienstig wezen om na te gaan, wat in Engelsch Indië aanleiding gaf, het nut der centrale banken in twijfel te trekken en het stelsel der coöperatieve banken op den voorgrond te stellen, welke men, gelijk de heer Carpentier Alting opmerkte, op Java nog niet mogelijk acht.

Daar bedenken we ons evenwel, dat we aan 't hoofd van dit artikeltje ergens 't woord „voorbeeld" hebben gebezigd. Wanneer nu maar straks niet weer de een of andere lezer ons komt verrassen, zooals dit met het Sinterklaassurprisetje in ons voorlaatste nummer het geval was, met de mededeeling, dat wij een allerongelukkigst voorbeeld kozen. De keuze was ook nu evenmin als toen de onze, en dat die keuze niet bijster gelukkig was, meenen we ook nu, evenals toen, te hebben aangetoond.

* * *

Een oproertje te Hanoi.

De Dépêche Coloniale van 7 dezer bevatte het volgende bericht:

„Daar de koerswaarde van den piaster in de laatste tijden vrij belangrijk gestegen is, achtten de fransche ondernemers zich in hunne belangen geschaad en besloten zij, tegen de directie der openbare werken te manifesteeren. Zij verweten nog het gouvernement, dat dit met italiaansche en inlandsche concurrenten zou onderhandelen. De agitatie begon met eene campagne van openbare samenkomsten en plakaten; toen, terwijl men zich intusschen al meer en meer opwond, trachtten zij het bureau der openbare werken binnen te dringen, dat men met een belangrijke politiemacht moest beschermen. De heer Beau, toen op reis, werd van den toestand, die ernstig dreigde te worden, op de hoogte gesteld, en hij gaf instructiën om de gemoederen tot bedaren te brengen. De ondernemers hebben naar het schijnt, op sommige punten voldoening gekregen; zij zien er in elk geval van af, om ten opzichte van verdere eischen tot geweld over te gaan."

Er moet, volgens een artikel van Henri Durieu in datzelfde nummer, over den toestand in Tongkin, in die kolonie over het geheel onder de fransche kolonisten een aanmerkelijke gisting zijn waar te nemen, tengevolge van de algemeene malaise, zoodat het beschreven oproertje niet alleen van de fransche ondernemers van openbare werken uitging, maar ook van planters, handelslieden en winkeliers, die in deze tijden niet genoeg verdienen, of als de planters, nog bijzondere grieven hebben, waarover straks.

Ten zeerste moet het in bovenstaand bericht opvallen, waar men in de fransche koloniale kringen telkenmale zoo hoog opgeeft van de „politique d'association", dat zelfs de inlandsche concurrentie, naar 't schijnt, in Tongkin moet worden geweerd; op een gebied als aanleg van wegen, waar, nu deze er niet als in Indië in eigen beheer plaats heeft van wege het bestuur, doch wordt aanbesteed, inlandsche mededinging, voorzooverre het geen bepaalde kunstwerken betreft, zich vooral met het oog op den ongunstigen financieelen toestand der kolonie aanbeveelt als de eenige kans om toch goed, doch goedkoop werk te krijgen.

Men heeft echter in Indo-China de vestiging van fransche kolonisten op alle mogelijke manieren aangemoedigd en daardoor een element in talrijken getale in de kolonie binnengehaald, dat aan het bestuur nog veel last zal veroorzaken, indien het bij zijne associatie-politiek van de theorie tot de practijk zal willen overgaan.

Wat de afzonderlijke grieven der planters betreft, hebben we daarvan al eens mededeeling gedaan. Na de bezetting van Tongkin werden door het bestuur, aan wie er maar om vroeg, heele domeinen van duizenden hectaren in concessie afgestaan op, door de bevolking, tengevolge van de onrustige tijden, die aan de bezetting vooralgingen, verlaten terreinen. De bedoeling der planters was in de eerste plaats, hunne gronden voor de rijke cultures te bestemmen, w.o. die van koffie, tabak enz., maar in afwachting, dat daartoe kon worden overgegaan trachtten zij hunne gronden weer te bevolken, door gedeelten daarvan aan inlanders voor den rijstbouw ten gebruike af te staan, die daartoe een deel van den oogst moesten afdragen. Terwijl nu de met rijke cultures gedane proeven niet slaagden, werd de rijstcultuur, met behulp van het pachtstelsel hoofddoel der betrokken kolonisten. Dezen zien zich in de laatste jaren in hunne belangen bedreigd door de houding van het bestuur te hunnen opzichte, zoodat nu, te hunnen behoeve, door de Union Coloniale te Parijs, tot den minister van koloniën een schrijven is gericht, waarin de zeker niet benijdenswaardige positie dezer kolonisten wordt blootgelegd.

Indertijd door de kwistige vrijgevigheid van het bestuur aangelokt, hebben zij zeker veel er toe bijgedragen, door het verleenen van voorschotten, zoo in geld als in den vorm van vee, zaad en landbouwgereedschap, de bevolking weder naar de door haar verlaten terreinen te doen terugkeeren en zoo een geregelden toestand in het leven te roepen. Nu echter langzamerhand het besef tot het bestuur doordrong dat het terreinen had vergeven, die eigenlijk aan de bevolking toebehoorden en slechts door den drang van de omstandigheden door deze tijdelijk waren verlaten, zou het wel alle concessiën weer te niet willen doen, waartegen concessionarissen niets zouden hebben in te brengen, indien zulks tegen betaling eener schadeloosstelling geschiedde. Maar de koloniale kas is hiertoe niet bij machte en terwijl nu de kolonisten vrijwel machteloos staan tegenover het misbruik, door de inlanders van de voorschotten gemaakt, waarmee velen zich eenvoudig uit de voeten maken, hunne pachters beginnen te weigeren, het overeengekomen deel van den oogst af te staan, werd nu door rechterlijke uitspraken van den laatsten tijd het recht der ondernemers op hunne concessiën in twijfel getrokken. De concessiën werden slechts voorwaardelijk verleend, heet 't nu, onder beding namelijk, dat zich binnen zekeren tijd geen andere rechthebbenden voordeden. Waar de tijd op dertig jaren zou zijn gesteld, is het zeker te betwijfelen, of iemand ooit op zulke voorwaarden zou zijn ingegaan.

Men spreekt niet ten onrechte wel eens van een „franschen slag".

* * *

Bijgeloof op Madagaskar.

Niettegenstaande het gevleugelde woord, nu weer, naar men beweert, ten onrechte aan den grooten Gambetta toegeschreven, dat het anti-clericalisme voor Frankrijk geen uitvoerartikel mag wezen, is men in de fransche koloniën al druk bezig, dit nationale product burgerrecht te verschaffen, en zoo zien we dan ook het bestuur van den heer Augagneur — thans tijdelijk met verlof in Frankrijk — op Madagaskar het opnemen voor het leeken-onderwijs en tegen de uitbreiding van het aantal voor den eeredienst bestemde gebouwen. Wat deze laatste betreft, meent de heer Augagneur, dat er reeds genoeg kerken in de kolonie zijn en de menschen hun geld beter aan wat anders zouden kunnen besteden. Het antwoord op dit optreden laat zich niet lang wachten, waar de laatste van Madagaskar te Parijs ontvangen bladen melding maken van eene beweging op het eiland tegen de vrijmetselarij.

Zooals indertijd, toen koningin Ranavolona nog over het groote eiland den scepter zwaaide, de bevolking in onrust werd gebracht door de legende, dat de Nazahas — Europeanen — in 't land er op uit waren, om menschenharten op te koopen en men vooral in de dorpen mpaka

fo — uitrukken van harten — speurde, is nu de legende weer door de bijgeloovige menigte opgerakeld en tegen de vrijmetselarij gericht.

De mpaka fo van nu zouden Europeanen vrijmetselaars wezen, vertelt men onder elkaar in inlandsche kringen; "zij zouden kinderen dooden en jonge meisjes om aun het hart te ontrukken, als „je ware" bestemd voor het jaarlijksch feestmaal met den beteekenisvollen naam van „feest van het bloed".

Ook nu weer blijven de gevolgen niet uit en heerscht een ware schrik over het heele land, waar men de gangen der bekende vrijmetselaren nauwlettend gadeslaat, terwijl dezen in menig dorp worden begroet met het vriendelijk „Alikadia", dat zooveel als „dolle hond" beteekent, of de menigte bij hunne nadering de vlucht zien nemen.

* * *

De Philippijnen.

Naar verluidt, zou in de huidige zitting van het amerikaansche Congres eene definitieve beslissing te wachten zijn, in zake de politiek der Unie ten opzichte van deze kolonie, waar men den stilstand van zaken in menig opzicht niet in de laatste plaats wijdt aan de onzekerheid, omtrent de toekomst dezer eilanden; die men nu eens wil zien verkoopen, dan weer onafhankelijk maken en zoo meer. Men zou nu tot het een of ander besluit komen: vaststelling van een tijdstip, waarop de eilanden onafhankelijk zouden worden verklaard, of de Philippijnen te maken tot een protectoraat of kolonie, of in de Unie op te nemen.

* * *

De Philippijnsche Vergadering,

die bij gebrek aan ruimte, wegens het groote aantal genoodigden, in de daartoe eigenlijk bestemde Marble Hall van het Aijuntamiente — het gouvernementsgebouw — den 16en October l.l. door den heer Taft, als gedelegeerde van den president der Vereenigde Staten, in het Groote Opera-gebouw te Manilla werd geopend, is samengesteld als volgt: 1 katholiek, 17 progressitas — de oude federalisten —, 20 independientes, 42 nacionalistas, independistas en immediatistas. De laatsten vormen in theorie één groot bloc, waarvan de leden den 30n Juli l.l. gekozen werden onder de leuze eener onmiddellijk te verleenen onafhankelijkheid. Deze samenstelling der eerste Philippijnsche Vergadering gaf den heer Taft dan ook aanleiding tot de ernstige waarschuwing in zijne openingsrede, dat nuttige samenwerking met het bestuur werd verwacht, wilde het Philippijnsche volk de nu verleende concessie niet weder ongedaan maken. Het blijkt echter, dat het onafhankelijkheids-bloc vogels van diverse pluimage omvat. Terwijl de minderheid onder de leiding van zekeren Dominador Gomez, een praktizeerend geneesheer te Manilla, na afloop der verkiezingen nog aan de leuze bleef vasthouden, bleek, dat eene gematigde meerderheid in die leuze geenszins aanleiding vond om zich schrap te zetten tegenover het bestuur. De vergadering koos dan ook tot haren voorzitter den nationalist Sergio Osmena, oud-gouverneur van Cebu, die op dit eiland aan het Amerikaansch bestuur gewichtige diensten heeft bewezen bij het herstel van rust en orde, en tot wiens eerste handelingen als voorzitter behoorde, eene door zijn sanguinischen partijgenoot Gomez gehouden opruiende redevoering uit de Handelingen der vergadering te schrappen.

* * *

Katoen in de Duitsche Koloniën.

Het Wirtschaftliches Komitee van de Deutsche Kolonial Verein heeft onlangs den stand van zijn werkzaamheden ter bevordering van de katoencultuur in de Duitsche koloniën weder in een verslag uiteengezet, waaraan wij het volgende ontleenen:

In de kolonie Togo, waar domaniale gronden zoo goed als niet aanwezig zijn, wordt de katoencultuur hoofdzakelijk als volkscultuur toegepast. — Voor de vorming van landbouwers en ter verbetering van de katoensoorten heeft het comité te Nouatsjé een landbouwschool opgericht, terwijl het egreneer-installaties in de kolonie vestigde en markten in het leven riep. Het verbindt zich bovendien den katoenoogst op te koopen tegen een vóór het uitzaaien vastgestelden prijs. De katoenproductie in deze kolonie wordt voor 1906/1907 op 312500 kilogrammen geschat tegen een opbrengst van 214250 kilogrammen in het jaar tevoren, terwijl de in het eerste semester van dit jaar gemaakte prijs 134 pfennig per kilogram bedroeg of 20 pfennig meer dan den gemiddelden prijs in 1906.

In Kameroen en Süd-West verkeeren de proeven nog in het aanvangsstadium. Wat eerstgenoemde kolonie aangaat, wordt opgemerkt, dat eene ontwikkeling der cultuur als in Togo slechts kan worden verwacht na aanleg van den spoorweg Hikory—Manengouba. In Süd-West werd bij Grootfontein uit van Togo afkomstig zaad katoen verkregen van 30 tot 40 millimeter lange, zuivere, zachte en sterke vezels.

In Duitsch Oost-Afrika, waar zich uitgestrekte domeingronden bevinden, kan de katoencultuur zoowel op groote ondernemingen, als bij wijze van inboorlingen-cultuur worden gedreven. Voor de eerste dient het station te Sadani, voor de inboorlingen het station te Panganja aan de Roefidji. Nadat de katoen-productie in deze kolonie van 500 kilogrammen in 1902, tot 188500 kilogrammen in 1905 was gestegen, moest voor 1905 stilstand en voor 1906 zelfs een kleine achteruitgang worden geconstateerd; terwijl de qualiteit blijkens de gemaakte prijzen, van 110 pfennig in 1903 tot 212 pfennig in 1906, steeds verbeterde.

Eene groote uitbreiding der productie staat te wachten, wanneer de laatstelijk opgerichte nieuwe ondernemingen — 6000 hectaren voor de Kilwa-Plantage-Mij., in de buurt van Mtingi; 30000 hectaren voor de katoen-industriëelen van Leipzig, in het achterland van Sadani; uitgebreide concessiën door de Oost-Afrikaansche Spoorweg-Mij. aan het huis Reichelt, ten behoeve van de katoencultuur verleend; 5000 hectaren door den Kommerzienrath Otto, die minister Dernburg op zijn reis naar deze kolonie vergezelde, bij Kilossa voor de katoen-cultuur aangevraagd en verkregen — in volle werking zullen zijn.

Het comité wijst er voor alle Duitsche koloniën in Afrika op, dat de gebrekkige gemeenschapsmiddelen een snelle ontwikkeling der katoen-cultuur in den weg staan.

* * *

Zes welbestede jaren.

De gouverneur-generaal van Fransch West-Afrika, Roume, heeft, na een verblijf van zes jaren ter Westkust, zijn voornemen te kennen gegeven, om, wegens gezondheidsredenen af te treden, en in een kort overzicht van hetgeen tijdens zijn bestuur tot stand kwam, waarop de Dépêche Coloniale beloofde nog terug te zullen komen, komt dit blad alvast tot een opsomming, die ons genoegzaam in staat stelt een oordeel te vormen over de werkzaamheid van het bestuur van den heer Roume

Niet de kleinste zijner verdiensten was het, de financiën der kolonie op een gezonde basis te hebben gevestigd, waardoor het Fransche parlement gereedelijk inging op de voor groote openbare werken in de kolonie voorgelegde leeningsplannen, als uitkomst, waarvan nu de volgende werken onder handen genomen of gereed zijn: aanleg van kaden van gewapend beton te Saint Louis en van een droogdok te Dakar; werken ter verbetering van den gezondheidstoestand in de drie voornaamste havens van Senegal, Saint Louis, Dakar en Rufisque; de tot stand gekomen spoorwegverbinding tusschen den Senegal en den Niger; de verdere aanleg van spoorwegen in Senegal, de Ivoorkust en Fransch Guinea, zoodat, wanneer de laatste leening ad 100 millioen franken zal zijn verbruikt, de kolonie, die 6 jaren geleden nog slechts het enkele lijntje Dakar-Saint Louis bezat, over 2400 kilometers spoorweg zal kunnen beschikken voor hare verdere ontwikkeling.

Dat deze ontwikkeling met de gevolgde spoorwegpolitiek hand aan hand ging, blijkt wel uit de steeds stijgende inkomsten der koloniale kas en uit den vooruitgang van den handel, waarvan de omzet in 1906 een totaal uitwees van 167 millioen franken, d. i. 37 millioen meer dan het gemiddelde in het voorafgaand vijfjarig tijdvak.

* * *

Renard-treinen in Engelsch-Indië.

De Financ. News weet te berichten; dat er sprake is van de invoering van Renard-treinen in Indië. De Renard Transport Corporation Ld. is met een kapitaal van 30000 ponden sterling opgericht. De raad van bestuur dier maatschappij wordt voorgezeten door den president der maatschappij van de electrische tram in Delhi en telt onder zijne leden een oud-ingenieur der staatsspoorwegen in de kolonie en een oud-directeur der openbare werken aldaar. De maatschappij zal het materiëel voor hare treinen niet zelve vervaardigen, maar heeft daartoe gunstige overeenkomsten getroffen met de fabriek Renard.

* * *

FEUILLETON.

Bannelingen.

Oorspronkelijke Schets naar het leven, door C. A. H.

Aan de monding van de Marowijnerivier ligt de strafkolonie St. Laurent, een gedwongen verblijfplaats van Fransche misdadigers, van ongelukkigen, die vaak in drift en onwetendheid hunne booze hartstochten lieten zegevieren.

Deze gedeporteerden in de bagnos van Cayenne (Fransch Guiana) zijn wel niet zoo bekend, als de arme bannelingen van Siberië, toch is ook hun bestaan eene geschiedenis van lijden en strijd.

Men vindt er vrouwen van de commune, de zg. petroleuses, verblinde schepselen, die indertijd de vlammen te Parijs ontstaken, dat waren oogenblikken geweest, waarin de woede zegevierde, die deze ongelukkigen voorwaarts dreef naar de paden der hel......

Over het zieleleed dezer menschen ligt echter een sluier, want lijden en berouw blijven meestal verborgen in het innerlijk leven van den mensch.

Het geweten ontwaakte menig keer na daden van ruwheid, verblindheid en wraak, en dat ver van het vaderland, van het geliefde schoone Frankrijk, waar nog zoo velen waren, aan wie met liefde en kommer gedacht werd.

Helaas! in 't verleden lag hun verloren leven. Ook politieke gevangenen bevolken voor een groot deel deze strafkolonie, hun lot is hard. Meer beschaafd en uit eene andere klasse van het volk, bracht het noodlot hen samen, met veel, wat hun nog meer lijden bracht, wat hun wanhoop ten top voerde.

Ondragelijk blijft deze gevangenschap, zelfs nog altijd voor hen, die na jaren van zwaren arbeid, stipte gehoorzaamheid en een kalm, rustig gedrag, een kleine, vrije woning bekomen, met een tuintje er voor, waarin zelfs bloemen bloeiden.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Met gebogen hoofd verliet Armand Duval zoo'n kleine woning. Zijn dagtaak zou weder beginnen, welke bestond in het in orde houden van wegen, die de strafkolonie doorkruisten.

Den geheelen nacht had hij bijna slapeloos doorgebracht, al denkende over het plan, dat hij met een paar andere gevangenen beraamde, het groote, bijna onuitvoerbare plan van ontvluchten; zelf was hij niet bevreesd, noch Desneux, noch Henri Marchal, maar hij sidderde voor vrouw en kind, daarin lag het gevaar!

Weifelend liep hij langs een breede heg van doornig groen, in gedachten verdiept volgde hij den zandweg.

Luid werd eensklaps zijn naam genoemd.

— Vlug wat! riep dreigend sergeant Bernardin. Het is tijd, Duval; als je weer zoo loopt te droomen, zal ik er rapport van maken.

Duval verbleekte en voegde zich haastig bij een troepje andere gevangenen. Onder toezicht werd daarna de dagtaak begonnen.

Welk een taak! en dat voor velen, die vroeger tot eerste families behoord hadden, die nu echter zelfs geen namen, maar nummers hadden, die stomp en suf waren geworden door het eentonig werken onder de brandende keerkringzon.

Dan had Desneux het toch beter als schrijver op het bureel van den kolonel... maar dat waren toch ook slavenketenen, al was er wat verguldsel op de oppervlakte zichtbaar.

Eensklaps rimpelde zich het voorhoofd van Duval, een pijnlijke trek kwam op zijn gelaat. Hij herinnerde zich het smartelijk weenen van Desneux, toen hij vertelde, hoe hij in eene opwelling van drift en ongewoondenheid de woeste benden [illegible] was van de commune, hoe hij, eenmaal in hun midden, steeds verder was voortgedreven, op die zee van wilde ellende. Zijn jonge vrouw had hij moeten achterlaten, toen hij veroordeeld werd, en zijn oud moedertje, dat hij ook zoo liefhad en wier eenig kind hij was!

Het was een droevig verhaal, een uit de vele lijdensgeschiedenissen, die St. Laurent in de gedaanten van levende, denkende wezens bevolkten.

Als gebrandmerkt waren al deze schepselen verzonden ver over den Atlantischen Oceaan, ver van hun vaderland!

Terneergeslagen, ontroerd, maar ook met een gevoel van wrevel en opstand, was menigeen aan wal gestapt te St. Laurent. Het plekje grond, dat vlak bij ondoordringbaar oerwoud lag en bij den Atlantischen Oceaan, die ook als scheidsmuur moest dienen tusschen hen en de beschaafde wereld, terwijl aan den rivierkant de met scherp geladen kanonnen stonden; overal, waar men dacht dat het noodig was, waren ook wachten uitgezet, om het vluchten te voorkomen.

Duval bukte zich haastig om de schoffel op te Ontvluchten!

Duval bukte zich haastig om de schoffel op te rapen, die aan zijn hand ontgleden was. Hij begon gras en onkruid te verzamelen, dat hij wegbracht, naar een grooten kuil bij den weg, waar juist Henri Marchal aan het werk was. De soldaten, die het toezicht op de gevangenen hadden, stonden juist met afgewend gelaat te luisteren naar een vreemd geluid, dat uit het bosch in de nabijheid kwam.

— Van avond! Zeg het aan Desneux, mompelde Duval, Heri Marchal rakelings voorbijgaande.

— Goed! klonk het fluisterend.

Geen spier bewoog zich van dit sombere gelaat; zwijgend werd het werk voortgezet, maar in zijn innerlijk wezen jubelde en juichte het.

— Hij zal het dan toch doorzetten... Goddank! Duval heeft een ijzeren wil. [illegible]

Tegen het opium.

Zooals wij mededeelden is door den gouverneur-generaal van Ind. China, Beau, eene commissie ingesteld, belast met het onderzoek naar het opiumverbruik in die kolonie, en zou bij dat onderzoek vooropstaan om de mogelijkheid en de middelen te beramen, om dat verbruik geheel te verbieden.

Het komt ons evenwel voor, dat 't met dat verbod zoo'n vaart niet zal loopen, waar toch in het door de Dépeche Coloniale gegeven uittreksel van het rapport van den afgevaardigde Gervais op de Fransche koloniale begrooting het volgende voorkomt:

„Wat het opium betreft is de quaestie hoogst ingewikkeld, want het budget kan de 15 mill. franken niet missen, die het uit den verkoop trekt. Het komt bovendien voor, dat door de kosten te verhoogen en het middel minder bereikbaar voor de bevolking te maken, men op den duur beter zou slagen dan door een absoluut, onmiddellijk verbod."

In dit rapport ziet men dus aansturen op een verhooging van den inkoopsprijs, waarmede evenwel het voorgestelde doel niet zou worden bereikt, maar veeleer de koloniale kas worden gestijfd.

Wanneer we dan ook onlangs naar aanleiding van een verouderd rapport van den heer Groeneveldt van de in moreelen zin gunstige werking der regie in Indo-China hoorden gewagen, kan dit niet nalaten eenige bevreemding te wekken, met het oog op den herhaalden aandrang in die kolonie, om toch vooral uit het middel te halen wat er van te halen valt.

In een door graaf De Pouvourville in de Dép. Coloniale gegeven overzicht van den economischen toestand van Indo China treffen we dan ook het volgende aan:

„De toestand schijnt minder gunstig te zijn, waar de uitvoeren van Yoennan (naar Tongkin) zich bijna uitsluitend tot twee artikelen bepalen: tin en opium. In 1906 bereikte de uitvoer van opium 4000 pikols; de grootste ooit geconstateerde hoeveelheid; de buitengewone bestellingen door de regie in Tongkin waren daar in hoofdzaak de oorzaak van."

ERRATA.

In ons artikel „Financieele zelfstandigheid van Nederlandsch Indië" gelieve men aan te vullen in de 2de kolom 26en regel v. b. tusschen „bestemd om" en „ook" in te lasschen: „de belangen van een volk waar te nemen, niet in staat is om", in de 2de kolom 36 en regel v. o. tusschen „aantoont" en het daarop volgend kommateeken: „de behoedzame wijze", en in de 2e kolom 20en regel v. o. tusschen „het" en „onderdaanschap" het woord „nederlandsch".

In het de vorige week in onze Perskroniek aangehaalde artikel van Mr. Ed. Rijke, — de drukkers plaatste abusievelijk een n achter den naam — is een zinstorende fout geslopen. Instede van: resumeerende à contrario, moest er staan: redeneerende à contrario.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche courant van 22 November 1907.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek, eervol, de resident van Cheribon, J. W. Mesman en de topograaf bij den dienst van het Mijnwezen. M. H. A. Voorsmit.

Benoemd: tot resident van Cheribon, de resident van Banjoemas, G. J. Oudemans; v. Banjoemas, de ambtenaar op nonactiviteit, H. G. Heijting.

Bevorderd: bij den Waterstaat enz., tot ingenieur 1e kl. de ingenieur 2e kl. W. H. Kloppenburg; tot ingenieur 3e kl. de asp. ingenieur N. J. de Groot en H. E. Donkel; tot asp. ingenieur, A. de Mooy en F. Goossens.

Ontslagen: op verzoek, eervol, de gewezen ass.-wedono van Sekar, Mas Djojokoesoemo en de luitenant der Chineezen te Soengeislan — Banka — Tjeng Ngim Lioeng.

Benoemd: tot onderwijzer der 2e klasse, A. J. H. Scherp, van verlof uit Europa terugverwacht en aangewezen als hoofd der voorbereidende afd. der school tot opleiding van Inlandsche artsen te Weltevreden; tot onderwijzer der 3e kl. J. G. Duijvetter en geplaatst te Grisee.

Militair Departement.

Verleend: wegens langdurigen dienst, 1 jaar verlof naar Europa, aan den kapitein der artillerie O. L. Brewer.

Geplaatst: Bij het korps genietroepen te Tjimahi, de kapitein der genie H. W. O. de Bruijn uit Nederland terugverwacht.

Uit de Javasche Courant van 26 November 1907

Ontslagen: de klerk bij het post- en telegraafkantoor te Semarang, W. von Jaroschka Pohl, op verzoek, eervol, als lid van het College van curatoren van het Gymnasium Willem III, Dr. L. J. Eherts de Haan; id. de teekenaars bij de SS. op Java, R. H. W. Senif en W. A. Plasman.

Belast: met de waarneming der betrekking v. leeraar onderwijzer bij de opleidingschool voor Inl. ambtenaren te Probolinggo, W. Kezer; met de waarneming der tijdelijke betrekking van buitengewoon substituut-officier van justitie bij den Raad van Justitie te Soerabaja, Mr. O. E. G. Vosmaer.

Gesteld: ter beschikking van den Raad van Justitie te Soerabaja, Mr. J. Langhout, ter beschikking van den Directeur van BB., C. O. Matray, A. Th. van Ginkel, K. H. van Prehn, K. Ch. van Haastert, J. Blok en P. H. J. A. de Booy; ter beschikking van den Directeur B. O. W., W. F. G. v. d. Graaff.

Tijdelijk toegevoegd: aan den inspecteur der landelijke inkomsten, de controleur A. H. Neijs.

Benoemd: tot 2en commies ter Alg. Secretarie, de 3e commies H. L. A. Koles; tot advocaat en procureur bij den Raad van Justitie te Soerabaja, Mr. J. Paulus; tot ambtenaar voor Chineesche zaken te Muntok, A. G. de Bruin; tot ingenieur bij den Waterstaat enz., M. A. v. Oort; tot leeraar bij den cursus tot opleiding van Inl. veeartsen te Buitenzorg, Dr. G. Leurink; tot afdeelingschef bij het Departement van Landbouw, — titel inspecteur — Dr. J. van Breda de Haan; tot 2den commies bij de Alg. Rekenkamer, A. W. Batten; tot 3den commies, J. A. Elsborg.

Ontslagen: op verzoek, eervol, de gewezen patih van Banjoewangi, Mas Soenio Taroeno.

Benoemd: tot Inl. officier van Justitie in Bandjarnegara, Raden Djojokoesomo; in Poerbolinggo, Raden Dirdjosoebroto; in Poerwokerto, Raden Mardi.

Militair Departement.

Verleend: wegens ziekte, één jaar verlof naar Europa aan den 1en luitenant der infanterie, L. W. Taale.

Ontslagen: op verzoek, eervol, de luitenant-kolonel der infanterie, A. A. A. Gaymans; id. de schrijver bij het Dep. v. Oorlog, J. S. F. J. de Preter.

Bevorderd: tot kapitein, de 1e luitenant der artillerie, T. W. Sanders; tot 1en luitenant, de 2e luitenant R. F. C. Smith, tot magazijnmeester der 1e kl. — kapitein — P. J. van Luyk.

Inhoud Tijdschriften.

Weekblad voor Indië 1907. No. 31.

De landvoogd naar Atjeh, door M. v. Geuns. — Onze vereeniging van letterkundigen (slot), door Deus Minor. — Brieven uit Patria (vervolg), door Jan Willemsz. — Dickens in de Wereldbibliotheek, door Dr. F. P. H. Prick v. Wely. — De gouverneur-generaal op de races te Batavia (met afb.) — Een kijkje op de tentoonstelling te Menado (met afb.) — De Soesoehoenan van Solo als automobilist (met afb.), door V. L. — Indrukken van den dag (verv.) door Corax. Enz.

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in N.-I. Sept 1907.

Wegenbelasting? door H. 's Jacob. — Djatihout, door Noach. — Eeuwfeest der Stoomvaart vervolg, door Noach. — Over de prikkelende werking, die door sommige chemische stoffen op de plant wordt uitgeoefend, door Brandts Buys. — De plaats van ramee in de hedendaagsche weef-industrie. — De broodvrucht en hare cultuur. — Het vraagstuk der koffievalorisatie in Brazilië.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur. Sept. 1907.

De schaking bij de Makassaren, door J. Tideman. — Kort resumé der bepalingen betreffende de huiszoeking door Hiljé. — De stuiver, door C. — Beschouwingen over bezoldiging bij het BB. in verband met de nieuwe opleiding, door Junior — Baigaimanakah pada masa ini baik di atoerken pengadjaran akan boemi poetera? door M. — Varia: Sagoe en sagoepalmen (Prijsvraag Koloniaal Museum).

Suikerkultuur en inlandsche landbouw, door C. J. v. L. C. — Het djatihout, door A. H. Berkhout. — De qualiteit der Java-ruwsuiker. — Veredeling van de Virginia-tabak. — Munt-, Crediet- en Bankwezen, enz. in N. I., door Mr. N. P. van den Berg. — Populaire voordrachten over N. I. van het Kon. Ned. Aardr. Gen. — Massoibast in Nieuw-Guinea. — E.

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar Oost-Indië.

Passagierslijst van het ss. „Gedé", gezagvoerder W. J. Boon, van Rotterdam naar Ned.-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept:
P. L. H. Roskes met echtgenoote en 1 kind.
F. N. Houwing.
E. D. Langenhagen.
H. J. Boomsma met echtgenoote en 2 vinderen.
A. G. Reichardt.
J. I. Kooreman.
S. Bloemer.
J. D. Verbrugge.
W. Goudswaard.
benevens een detachement suppletie-troepen.

Naar Marseille:
A. Smit ür.

Te Marseille zullen zich inschepen:
Ds. M. H. Knoch met echtgenoote en 1 kind.
W. L. van Nieuwenhuyze.
J. Boelen.

Passagierslijst van het Ned. ss. „Kawi, commandant W. Bagchus. Van Batavia 27 November 1907. Te Marseille 20 December 1907.

Van Batavia:
E. M. v. d. Bergh v. Heinenoord.
Mej. E. J. W. v. d. Bergh v. Heinenoord.
Mej. M. M. W. v. d. Bergh v. Heinenoord.
Mevr. Th. E. Brands-Hofland.
L. G. van Steijn.
O. C. Matzen.
W. Huijgens met echtgenoote en 1 kind.
P. B. v. Quarters.
J. Klein.
J. B. Pauwels.

Van Padang:
Mevr. Monzel.

Naar Padang:
J. Brijan met echtgenoote. &
J. H. Boon met echtgenoote.
H. C. Dinet.
P. Osterrieth.
L. Osterrieth.
A. van Hautert.
Ph. J. Houthuijsen met echtgenoote.

Passagierslijst van het ss. Pr. Maurits", gezagvoerder D. Haasnoot, van West-Indië naar Amsterdam.
Mejuffrouw D. J. Meerman***
J. H. de Granada.
P. Ewald.
A. Pinkster.
*** gemerkt, ontscheept te Hâvre.

Passagierslijst van het ss. Prins Willem I, gezagvoerder A. R. Nijboer, van Amsterdam n. West-Indië op den 27 December 1907.
G. K. Kremer.
Mevr. A. v. Genderen5Rijnmann.
H. A. Statius-Muller.
C. L. Schwarzen.
A. Vervuurt m. Echtgen. en 3 Kind.
A. F. C. Curiel.
A. v. Hoogerhuis.
1 Onderofficier en 24 minderen.
1 eerwaarde Pater.
1 eerwaarde Frater.
1 eerwaarde Moeder-Overste.
4 eerwaarde Zusters.

Ondragelijk blijft deze gevangenschap, zelfs nog altijd voor hen, die na jaren van zwaren arbeid

toen hij vertelde, hoe hij in eene opwelling van

— Hij zal het dan toch doorzetten... Goddank!

8

nd
e-
n-

S

N

70

N,

raat.

RIJ

met
esten
ver-